THEOLOGIA
MORALIS

Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi

D. ALPHONSI DE LIGORIO

EPISCOPI S. AGATHÆ GOTHORUM, ET RECTORIS MAJORIS CONGREGATIONIS SS. REDEMPTORIS,

JUXTA METHODUM MEDULLÆ

R. P. HERMANNI BUSEMBAUM

SOCIETATIS JESU,

Cujus ideo Liber in hoc Opere præmittitur.

ADJUNCTA IN CALCE PERUTILI INSTRUCTIONE AD PRAXIM CONFESSARIORUM.

EDITIO QUINTA

Nunc demum ab Auctore ipſo accuratius a mendis expurgata, noviſque doctrinis, & nunquam antea editis tractatibus, nempe de Diſpenſationibus S. Pœnitentiariæ, de Privilegiis, de Prohibitione Librorum, Examine Ordinandorum, aliiſque additionibus locupletata.

ADCEDIT ETIAM

PRÆSTANTISSIMI THEOLOGI

Diſſertatio Prolegomena de Caſuiſticæ Theologiæ originibus, locis, atque præſtantia;

NECNON JOANNIS DOMINICI MANSI CONGR. MATRIS DEI

EPITOME DOCTRINÆ MORALIS, ET CANONICÆ

Ex Operibus Benedicti XIV.

Nunc primum ab eodem Auctore plurimis additamentis illuſtrata, & non uno in loco correcta.

TOMUS SECUNDUS.

BONONIÆ.
MDCCLXIII.

SUMPTIBUS REMONDINIANIS.

SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

INDEX CAPITUM, ET DUBIORUM,

Cui adnectuntur omnia Summaria, quæ ſingulis Capitibus & Dubiis infra apponentur, ut ſimul hic præ oculis habeantur cunctæ res & quæſtiones, quæ in Libro continentur.

Litera l. *denotat librum*, n. *numerum marginalem*, v. *verſiculum*.

LIBER IV.

De Præceptis particularibus certo hominum ſtatui propriis.

CAPUT I.

De Statu Religioſo.

DUBIUM I.

Quid ſit natura Status Religioſi? pag. 1.

1. Quid Status Religionis? Et qui ſint Religioſi? 2. An Religioſus promotus ad Cardinalatum, vel Epiſcopatum maneat obſtrictus votis? 3. An teneatur ad obſervantiam ſuæ Regulæ? 4. An promotus ad Parochiam teneatur ad Habitum, & Regulam?

DUBIUM II.

Quæ requirantur ad valorem Profeſſionis Religioſæ? pag. 2.

5. Quæ conditiones requirantur ad Profeſſionem Religioſam? I. Aptitudo voventis. Quid de ætate, & exploratione puellarum ſuſcipientium Habitum Religioſum? 6. II. Requiritur conſenſus Prælati Ordinis? 7. III. Ut Profeſſio ſit ſpontanea? 8. Quomodo & quando Profeſſus poſſit reclamare de nullitate ſuæ Profeſſionis?

DUBIUM III.

Ad quid teneatur Religioſus vi ſuæ profeſſionis? pag. 3.

9. De obligatione Religioſi tendendi ad perfectionem? 10. Quando Religioſus peccat graviter contra hanc obligationem? 11. An peccet graviter, ſi intendat ſervare ſola mandata obligantia ſub gravi? 12. An quilibet Chriſtianus graviter peccet, ſi proponat committere omnia venialia? 13. An Prælatus aliquando peccet graviter, negligendo corrigere defectus leves ſubditorum?

DUBIUM IV.

Ad quid Religioſus obligetur vi votorum? pag. 4.

14. Ad quid obligetur Religioſus ex voto *Paupertatis*? An Manuſcripta, Reliquiæ, & Picturæ ſint propriæ Religioſorum? 15. An poſſint habere peculium? 16. Quæ non repugnent voto Paupertatis? 17. An & quomodo peccet Religioſus accipiens, vel abſumens ſine conſenſu Superioris? 18. An excuſet a mortali licentia præſumta? (*Vide etiam dicta l. 3. n. 70.*) 19. An peccet Religioſus abſumens bona in alium uſum, quam ei ſint data? 20. An poſſit renuntiare, vel non acceptare ſibi debita? 21. An facere donationes remuneratorias? 22. An teſtari? 23. An aliis largiri, quod ſibi ſubtraxit ex ſibi conceſſis ad uſum? 24. Quænam quantitas in Religioſo ſit gravis? 25. An peccet graviter, ſi accipiat parva uſque ad magnam quantitatem? 26. An impotens reſtituere teneatur ſibi ſubtrahere ex rebus datis ad uſum? 27. An peccet mutuans res ad uſum conceſſas? 28. An abſcondens res, ne Superior de eis diſponat? 29. Quid, ſi Prælatus det licentiam ad expendendum ad uſus turpes aut vanos? 30. An hæc licentia ſit de ſe invalida? 31. An ſubditus, obtenta licentia generali, peccet contra Paupertatem, & teneatur reſtituere tam ipſe, quam accipiens, ſi expendat in uſus turpes? (*Vide etiam dicta l. 3. nu. 873.*) 32. An Superior poſſit dare licentiam aliquid ludo exponendi? 33. An excuſet licentia petita, & injuſte negata? 34. An accipiens aliquid a Religioſo ſine licentia, poſſit aliquando id retinere? 35. An votum Paupertatis poſſit per conſuetudinem abrogari? 36. An Abbatiſſa poſſit libere bona Monaſterii adminiſtrare? An inſtituere Beneficia, & ea auferre; necnon conferre Capellanias &c.

37. De Voto *Caſtitatis*. Hic etiam agitur de *Clauſura* Religioſorum.

38. Ad quid obligetur Religioſus ex voto *Obedientiæ*? Et an teneatur ſubditus obedire ſub gravi, ſi Prælatus non jubeat *in virtute Obedientiæ*, vel ſub pœna gravi? 39. An teneatur ad ea quæ indirecte pertinent ad Regulam? 40. An ad ea quæ ſunt contra, vel ſupra Regulam? An teneatur aſſiſtere morbo contagioſo infectis? 41. Quid, ſi Regula obliget ſub peccato? 42. Quid, ſi non ſub peccato? 43. An obligentur Religioſi ad nova Statuta Capitulorum? 44. An teneantur obedire Prælatis Regulam reformantibus? 45. An Prælati poſſint præcipere ſub peccato actus internos? 46. An Religioſus non obediendo dupliciter peccet? 47. An teneatur obedire, ſi dubitet, utrum res præcepta ſit licita? (*Vide etiam l. 1. n. 24.*) Quid, ſi habeat opinionem probabilem, quod non teneatur? 48. An Religioſus valide voveat ſine licentia Prælati? 49. An teneatur obedire Prælato jubenti revelare ſecretum commiſſum? 50. An Religioſus teneatur ad vota in Profeſſione emiſſa, etiamſi ſuperveniat aliqua notabilis circumſtantia non prævisa? (*Vide etiam l. 3. n. 226.*) An valeat licentia impetrata a Prælato Inferiori, ſi a Majori fuerit prius denegata?

51. *Moniales* quibus Superioribus teneantur obedire? 52. An Abbatiſſa poſſit ipſis præcipere, obligando in conſcientia? 53. An cum ipſis diſpenſare in Regulis, & Votis? 54. An irritare Vota emiſſa cum ſuo conſenſu? 55. An Vota Novitiarum? 56. Plura notanda circa Obedientiam Monialium debitam Epiſcopo? 57. An Moniales in actu Viſitationis teneantur revelare tranſgreſſiones aliarum Epiſcopo interroganti? 58. De Confeſſariis Monialium, remiſſive. 59. Plura notanda de Electione Abbatiſſæ.

60. De Privilegiis Regularium, & Monialium. Et an Moniales gaudeant Privilegiis Religioſorum ejuſdem Ordinis? 61. Et I. An Abbatiſſæ poſſint diſpenſare in jejuniis, Officio, &c. II. An Moniales poſſint abſolvi ab Epiſcopo? III. An omnes Regulares poſſint Divina peragere tempore Interdicti? 62. An Laici poſſint ſepeliri in Eccleſiis Monialium? 63. De Privilegiis Regularium circa Divinum Officium. 64. An Prælatus poſſit privilegia limitare?

DUBIUM V.

Qui poſſint, vel teneantur ingredi Religionem pag. 13.

65. Quibus non liceat Religionem ingredi? 66. In qua neceſſitate parentum prohibeatur filiis Religioſos fieri? 67. Quando filii jam profeſſi teneantur e Religione egredi ad ſubveniendum parentibus? 68. An peccent filii Religionem ingredientes, invitis, aut inſciis parentibus (*Vide etiam dicta l. 2. n. 50.*) 69. Quando prohibeatur parentibus Religionem intrare ob neceſſitatem filiorum? 70. An liceat relinquere Fratres aut Sorores in neceſſitate? 71. An debitis gravati poſſint Religionem ingredi? Quid, ſi jam ſint profeſſi? 72. Voventes Religionem quando teneantur vel excuſentur ingredi? 73. Quando liceat ad aliam Religionem laxiorem, vel ſtrictiorem tranſire? 74. An Parochi poſſint Religionem ingredi, Epiſcopo contradicente? 75. An Epiſcopus poſſit impedire Clericos a Religione? 76. An, & quando Epiſcopi poſſint deſerere Eccleſias ſuas, aut permutare? 77. An peccent graviter parentes, avertendo filios a Religione? 78. An, & quomodo aliquis vocatus ad Religionem peccet, ſi vocationem ſuam negligat adimplere?

DUBIUM VI.

Ad quid teneantur Religioſi ejecti, & fugitivi? pag. 17.

79. Ob quas cauſas poſſint Religioſi e Religione expelli? 80. Quæ poſſint acquirere Ejecti? Quæ Apoſtatæ? 81. Ad quid teneantur Ejecti? (*an teneantur ad Officium? Vide n. 142. v. Dub. 1.*) 82. Ad quid Prælati teneantur erga Apoſtatas, vel Ejectos?

CAPUT II.

De Statu Clericorum.

DUBIUM I.

De Beneficiis Eccleſiaſticis.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex Beneficium Eccleſiaſticum? pag. 18.

83. Quid eſt Beneficium? 84. Quotuplex eſt?

ARTICULUS II.

Quomodo acquirantur, & conferantur Beneficia? ibid.

85. Quibus modis acquirantur Beneficia? 86. Quinam ſint proprii collatores Beneficiorum? 87. Quid, & quotuplex ſit Jus patronatus? 88. Quando Patronus teneatur præſentare? 89. An pendente lite curret tempus præſentationis? 90. Quid faciendum, ſi multi præſententur?

91. An peccent graviter non præſentantes digniores ad Beneficia? Certum eſt de promoventibus ad Cardinalatus, & Epiſcopatus. 92. Id certum eſt etiam de Epiſcopis non eligentibus digniores ad Parochias. 93. Quid, ſi ad Beneficia ſimplicia? (uſq. ad 96.) 97. An Patroni non præſentantes digniores peccent graviter? 98. An ad idem teneantur reſignantes? 99. Verior ſententia aff. 100. An eligendi digniores ad Prælaturas Regulares? 101. Vera ſententia. 102. An electio digni, miſſo digniori, ſit valida? 103. Probabilior ſententia. 104. An Epiſcopi digniores ſint transferendi ad majores Eccleſias? Et hic, an translatio Epiſcoporum vetetur jure Divino? 105. Quid, ſi adſit juſta cauſa? 106. An eligentes minus dignum teneantur ad reſtitutionem? Et cui? 107. Sententia negative an ſit probabilis? 108. An teneantur ad reſtitutionem id ſuadentes? (*Vide etiam dicta l. 3. num.* 585.) 109. Quid, ſi Beneficium conferatur per concurſum? 110. An eo caſu minus dignus electus teneatur reſarcire damnum Eccleſiæ, vel digniori? 111. An Examinatores teneantur denunciare digniores?

ARTICULUS III.

Quæ intentio, & qualitates requirantur ad Beneficium accipiendum? pag. 21.

112. Quænam qualitas requiritur in eo, cui Beneficium confertur? 113. An requiratur in eo voluntas clericandi? Quomodo peccet recipiens Beneficium ſimplex cum animo ducendi poſtea uxorem? 114. An peccet graviter recipiens Beneficium curatum cum animo dubio ſuſcipiendi Sacerdotium intra annum?

ARTICULUS IV.

An liceat habere plura Beneficia? Et quinam Beneficiarii teneantur ad reſidentiam? pag. 22.

115. An & quando liceat habere plura Beneficia? vide alia apud Buſemb. 116. Quotuplicia ſint Beneficia? Et quæ ſint incompatibilia? 117. An pluralitas Beneficiorum ſit vetita de Jure Divino, vel Eccleſiaſtico? 118. Quæ cauſæ cohoneſtent pluralitatem Beneficiorum? Et an, ſi quis habens unum Beneficium ſimplex accipiat alterum, vacet primum?

119. De obligatione *Reſidentiæ*. Vide quæ habentur apud Buſ. 120. Quinam Beneficiarii ad Reſidentiam obligentur?

121. De *Reſidentia Paſtorum*. Qu. I. An Curati teneantur reſidere Jure Divino? 122. Quid notandum circa Reſidentiam Epiſcoporum? 123. Quid circa Reſidentiam Parochorum? Dub. 1. An Parochi indigeant licentia in ſcriptis? Dub. 2. An Parochi habentes juſtam cauſam poſſint abeſſe per duos menſes ſine licentia? Quid ſi urgeat aliqua neceſſitas? Quid ſi abſint per modicum tempus? 124. Qu. II. Quo in loco Beneficiarii teneantur reſidere? Et præſertim ubi Epiſcopi? Et ubi Parochi? 125. Qu. III. Quænam cauſæ excuſent Paſtores a Reſidentia? Et I. De cauſa *Charitatis*. II. De cauſa *Neceſſitatis*. III. De cauſa *Obedientiæ*. IV. De cauſa *Utilitatis*. 126. Qu. IV. Quando, & quomodo Paſtores non reſidentes teneantur reſtituere fructus Beneficiorum? 127. Dub. 1. Quid, ſi abſint cum juſta cauſa, ſed ſine licentia? Dub. 2. Quid, ſi eorum abſentia ſit ſine culpa? Dub. 3. Quid, ſi reſideant inutiliter? Et an Parochi teneantur per ſe exercere munia principaliora? Dub. 4. An non reſidentes teneantur integros fructus reſtituere? (*Vide etiam dicta l. 3. n. 673.*) 128. Quibus debeant reſtitui fructus a non Reſidentibus?

129. Plura hic de *Reſidentia Canonicorum*. 130. Quænam cauſæ excuſent Canonicos ab aſſiſtentia Chori? Et I. De cauſa *Infirmitatis*. Dub. 1. An per ſe excuſentur Septuagenarii? Dub. 2. An Cæci, & Surdi? II. De cauſa *Neceſſitatis*. Quid, ſi quis abeſt a Choro ob excommunicationem incurſam? Quid, ſi Eccleſia ſit interdicta? Quid, ſi polluta? An Canonici irregulares amittant Diſtributiones, & fructus Præbendæ? III. De cauſa *Utilitatis*. 131. Quid de Canonico Pœnitentiario? Quid de Theologo, de Examinatoribus, Viſitatoribus, &c. 132. Quid de Canonicis docentibus? An Parochi docentes gaudeant eodem privilegio? Quid de Canonicis, & Parochis ſtudentibus?

ARTICULUS V.

Quibus modis Beneficia amittuntur? pag. 29.

133. Quibus modis amittuntur Beneficia? 134. Quid, & quotuplex ſit Reſignatio? 135. Quid requiratur, ut valeat Reſignatio conditionata? (*Vide dicta l. 3. ex num.* 81.) 136. Quid de Permutatione Beneficiorum? (*Vide etiam l. 3. ex num.* 72.)

ARTICULUS VI.

Quid, & quotuplex ſit Penſio? pag. 29.

137. Quid, & quotuplex ſit Penſio? 138. A quo & quanta poſſit Penſio deſignari? 139. An Penſionarius poſſit de illa libere diſponere? (*Vide dicta l. 3. n. 491. Qu.* VI.)

DUBIUM II.

De Horis Canonicis.

ARTICULUS I.

Qui obligentur ad Horas? pag. 30.

140. Quinam Clerici teneantur ad Officium? Qualem partem Officii teneantur dicere Subdiaconi ea die, qua ordinantur? Et an Subdiaconus, qui Officium recitavit ante ordinationem, teneatur repetere?

141. An teneantur ad Horas Canonicas omnes Religioſi, & Moniales? 142. An Religioſi non conſtituti in ſacris, & Moniales non dicentes Officium in Choro teneantur recitare privatim? Dub. 1. An teneantur ad Officium Religioſi ejecti? Dub. 2. An profugi? Dub. 3. An ad triremes damnati? An degentes extra Clauſtra? 143. Not. 1. An, & quando Religioſi teneantur recitare in Choro? Quid ſi ſint occupati? Not. 2. An peccent graviter Prælati negligentes Officium recitari in Choro? An teneantur Epiſcopi recitare in Choro? Not. 3. An teneantur ſupplere omiſſa, qui plura non percipiunt, ut Choro inſerviant? An ad peccandum graviter in Choro ſufficiat omiſſio minoris partis, quam in Officio privato?

144. De Obligatione Beneficiarii circa Officium. An Beneficiarius ordinatus per metum gravem teneatur ad Officium? Vide alia apud Buſ. 145. Qu. I. Quot peccata committat Sacerdos beneficiatus Officium omittens? Qu. II. An Beneficiarius graviter peccet omittendo Officium, ſi velit fructus reſtituere?

ARTICULUS II.

Quanta ſit hæc obligatio? pag. 32.

146. Quæ culpa ſit omittere Officium, vel partem ejus notabilem? 147. Quæ ſit parva materia in omiſſione Officii? 148. An omiſſio Horarum ſit unum, vel plura peccata? 149. Quot peccata committit, qui Officium in mere projiciens redditur impotens ad recitandum? 150. Utrum dubitans, an aliquid omiſerit, teneatur id recitare? 151. Quando Beneficiarii Officium omittentes teneantur reſtituere fructus? (*Vide dicta l. 3. ex num.* 663.) 152. Cui ſit applicanda fructuum reſtitutio? 153. Quando poſſit Beneficiarius a reſtitutione excuſari titulo pecuniæ expenſæ? (*Vide dicta l. 3. n.* 700. *v. Limitant.*

ARTICULUS III.

Quæ excuſent a recitatione Horarum? pag. 34.

154. Quomodo excuſet *Infirmitas*? Not. I. An excuſet gravis moleſtia? Not. II. An excuſet Convaleſcentia? Not. III. Quid in dubio, an Infirmitas ſufficiat ad excuſandum? Not. IV. Quid ſi dubites, an poſſis recitare partem? 155. An excuſentur laborantes febri tertiana, vel quartana? 156. Quomodo excuſet *Juſtum impedimentum*? Et an ideo excuſentur Concionatores, Confeſſarii, peragentes neceſſaria in Choro? (*Vide etiam de hoc dicta n. 143. v. Not. 3.*) 157. Quomodo excuſet *Cæcitas*, & *Carentia Breviarii*? 158. An impotens recitare totum Officium teneatur ad partem? Quid, ſi non habeas Officium proprium? An tenearis recitare cum Socio, ſi nequis ſolus? An Beneficiarius teneatur conducere Socium, ſi non poſſit ſolus recitare? 159. Quomodo excuſet *Diſpenſatio*?

ARTICULUS IV.

Quomodo recitandæ ſint Horæ? pag. 35.

160. Requiritur I. Ut recitentur juxta *præſcriptum Breviarii Romani?* 161. Qu. I. An ſit obligatio recitandi Litanias? Qu. II. An Officium Defunctorum? Qu. III. An liceat Officium in brevius permutare? Qu. IV. An poſſis te conformare cum Clerico privilegiato? Qu. V. An errans in Officio teneatur repetere? 162. Requiritur II. *Pronunciatio vocalis*. 163. Qu. I. An ſatisfaciat legens, ſi ſe non audiat? An autem ſatisfaciat ſubmiſſe recitans in Choro? (Remiſſive ad lib. 3. num. 675. v. Dub. 4.) Qu. II. An ſi recites Officium in Choro, vel cum Socio, tenearis repetere quæ non percipis? (*Vide etiam n.* 143. *v. Not.* 3.) Qu. III. An ſatisfaciat Surdus, vel Surdaſter recitans in Choro? 164. Requiritur III. *Pronunciatio integra*. 165. Quomodo peccet mutilans verba? Quid, ſi recites cum Socio mutilante? 166. Requiritur IV. *Pronunciatio continuata*. 167. An Matutinum poſſit ſeparari a Laudibus? Et an tunc ſit obligatio terminare Horas, aut Matutinum cum Pater, & Oratione Officii currentis? Et an Nocturni poſſint invicem ſeparari? 168. An ſit repetenda Hora, ſi magna intercedat interruptio? Quæ ſint cauſæ juſtæ interrumpendi? 169. Requiritur V. Ne invertatur *Ordo*. 170. Cauſæ invertendi Ordinem. 171. An in Choro ſit gravis obligatio recitandi Horas Ordine debito, & ſtatis horis? 172. Requiritur VI. Ut dicantur Horæ *Tempore ſuo*. 173. Quæ ſint cauſæ juſtæ anticipandi, vel poſtponendi? Quo tempore dicendæ ſint Horæ? 174. Qu. I. Quando poſſit dici Matutinum? Qu. II. An Matutinum Defunctorum poſſit pridie recitari? Qu. III. An in Veſpera diei antecedentis poſſint recitari Litaniæ? 175. Requiritur VII. Ut Horæ recitentur *Attente*, & *Devote*. 176. Quænam *Intentio* requiratur? Et quænam *Attentio?* Et I. de Attentione Externa. An dormitans in Officio, vel recitans dum alii fabulantur, vel in platea, &c. ſatisfaciat? II. de Attentione interna. 177. An Attentio interna ſit neceſſaria ad ſatisfaciendum? Et an Beneficiarius recitans ſine attentione interna teneatur ad reſtitutionem? ; Remiſſive ad *l.* 3. *n.* 669.) Regula ad ſcrupulos abjiciendos. 178. An & quomodo peccet recitans Officium, exiſtendo in peccato mortali? 179. An liceat Officium dicere in loco indecenti? An extra Chorum ſitus recitandi ſit de præcepto?

DUBIUM III.

Quid Clerici poſſint circa diſpoſitionem fructuum ſuorum Beneficiorum? pag. 43.

180. An Beneficiarii ſint domini fructuum quoad neceſſaria ſuſtentationi? (*Vide etiam l.* 3. *num.* 491. *v. III.*) 181. An quoad non neceſſaria? (*Vide etiam l.* 3. *n.* 492.) 182. Quid notandum circa congruam ſuſtentationem Clerici? (*Vide etiam l.* 3. *num.* 491. *v. Qu. II.*) 183. Quænam quantitas in vanis expenſis cenſeatur gravis? 184. Quæ teneantur Clerici erogare in uſus pios? (*Vide dicta l.* 3. *n.* 491. *v. Qu. V.*) 185. Vide Reſolutiones. 186. Quid intelligatur nomine uſus pii? (*Vide etiam l.* 3. *num.* 491. *v. Qu. II.* & *num.* 672.) 187. An Clerici poſſint teſtari de fructibus Beneficii? DE ALIENATIONE bonorum Eccleſiaſticorum. Not. I. De pœnis in alienante bona Eccleſiæ. Not. II. An poſſint alienari, ſi talis facultas data ſit a donante? Not. III. Quid veniat nomine Bonorum Eccleſiaſticorum? Not. IV. Quid ſi alienatio vetita ſit a donante? Et quæ ſint cauſæ juſtæ alienandi? Not. V. Quæ ſolemnitates requiruntur? Et quid, ſi deficiat cauſa? Not. VI. Quæ bona poſſint alienari ſine ſolemnitatibus, & in quibus caſibus? Not. VII. Quid de Locatione bonorum Eccleſiaſticorum?

DUBIUM IV.

Quis ſit habitus Clericorum, quæ artes, officia, actiones iis prohibeantur? pag. 45.

188. Quinam Clerici teneantur ad Habitum, & Tonſuram? (*Vide etiam de Sacram. Ord. lib.* 6. *num.* 805.) 189. Quæ artes prohibeantur Clericis? (*Vide etiam lib.* 7. *num.* 381.) 190. Quæ Officia? (*Quoad Officium Factoris, vide lib.* 3. *num.* 838. *v. Valde*.) 191. Quæ actiones? (*Vide etiam lib.* 3. *num.* 606. *de venatione*, & *num.* 831. *de luſu*.

CAPUT III.

De Statu, & Officio perſonarum ſecularium quarundam, & præſertim judicialium.

DUBIUM I.

Quæ requirantur ad legitimum Judicium? pag. 45.

DUBIUM II.

De Poteſtate, & Officio Judicis.

ARTICULUS I.

Quid requiratur in Judice? pag. ibid.

ARTICULUS II.

Quid Judici ſervandum circa Inquiſitionem? pag. 46.

197. Quibus modis poſſit procedi contra Reos? 198. In quibus Judex poſſit inſtituere Inquiſitionem generalem? Et in hac ad quid teneantur Subditi? 199. Quando Judex poſſit procedere ſine Accuſatore? 200. Quando poſſit Judex inquirere in particulari? 201. Plura notanda de Judice procedente per Inquiſitionem.

ARTICULUS III.

Quid liceat Judici circa quæſtiones, ſive torturam? pag. 47.

202. Quæ requirantur, ut poſſit procedi ad torquendum Reum? 203. Uſquequo poſſit Reus torqueri? 204. An ſemel tortus poſſit iterum torqueri?

ARTICULUS IV.

Quid ſervandum Judici circa ſententiam, & pœnam? pag. 47.

205. Quando Judex inferior poſſit pœnam relaxare, vel minuere: Quid, ſi Judex ſit ſupremus? 206. An poſſit Judex judicare in cauſa ubi fuit Advocatus? 207. An poſſit damnare nocentem, qui juridice eſt innocens? 208. Quid, ſi ſciat innocentem, & probatus ſit nocens? 209. Quid facere debeat Judex, ſi utrinque ſententiæ ſint probabiles? 210. Plura notanda ſuper hac materia.

211. An liceat Judici accipere munera a Litigantibus? 212. An peccent munera dantes Judici, vel ejus Miniſtris? 213. Quibus pœnis puniendus Judex ob munera iniquam ferens ſententiam? 214. Ad quid teneatur Judex ferens injuſtam ſententiam? 215. An ſententia injuſta obliget in conſcientia? 216. Ad quid teneatur Judex, qui munera accepit? 217. Quid poſſint accipere Commiſſarii, ſive Executores?

DUBIUM III.

Quid ſit officium Advocati? pag. 49.

218. Quæ requirantur in Advocato? 219. Quibus prohibeatur Officium Advocati exercere? 220. Quid licitum ſit Advocato? 221. Quos pauperes teneatur advocatus tueri? 222. An poſſit Advocatus tueri cauſam minus probabilem? 223. Quando Advocatus teneatur ad reſtitutionem? 224. An liceat Advocato convenire de pretio, incœpta lite? An de quota litis? 225. Plura notanda circa Advocati Salarium. 226. Quando peccet advocatus.

DUBIUM IV.

Quæ ſit obligatio Referentis, Secretarii, Notarii, & Procuratoris? pag. 51.

227. Ad quid teneantur Referentes? &c. 228. Quando peccent Referentes? 229. Quando Secretarii? 230. Quando Tabelliones, ſive Notarii? 231. Plura notanda circa Notarios, & Tabelliones. 232. Quando peccent Procuratores? 233. Plura notanda de ſtipendio Procuratoris.

DUBIUM V.

Quod ſit Officium Accuſatoris? pag. 52.

234. Quæ ſint cavenda ad ſervandam juſtitiam Accuſatoris? 235. Quæ requirantur ad legitimam accuſationem? 236. An, & quis teneatur alterum accuſare, vel denuntiare? 237. An teneantur ad reſtitutionem pœnæ obſtricti ex officio ad denuntiandum, prout Cuſtodes gabellarum, ſi non denuncient? 238. Qui prohibeantur accuſare? 239. Quando illicitum eſt crimen denuntiare?

240. An correctio fraterna debeat præcedere Accuſationem? 241. Quando vero liceat accuſare ſine prævia monitione? 242. Quid notandum, circa Denunciationem Evangelicam? 243. Qu. I. An liceat deferre Prælato ut Patri crimen occultum,

eulrum, omiſſa correctione? Qu. II. 244. An crimen poſſit Prælato denunciari, ſi Reus ſit emendatus? Qu. III. 245. Quid in dubio an correctio melius fiat per Prælatum? Qu. IV. An liceat renuntiare juri fraternæ correctionis? 246. Quid notandum circa denunciationem Judicialem? 247. An poſſint cogi a Prælato Denuntiatores Evangelici ad faciendam Denuntiationem Judicialem? 248. Quid notandum de Monitoriis?

249. An ſit obligatio denuntiandi Hæreticos cum periculo gravis damni? 250. An teneamur denuntiare Hæreticos nobis conjunctos? 251. Quæ crimina denuncianda tanquam de hæreſi ſuſpecta? 252. An, & quando denuntiandi Superſtitioſi? 254. An denuntiandi ſint negligentes denuntiare?

D U B I U M VI.

De Teſtibus? pag. 56.

255. Quomodo debeant eſſe, & teſtificari Teſtes ad probandum? 256. Qui rejiciantur? 1. Servi. 2. Mulieres. 3. Minores. 4. Inimici. 5. Conjuncti, & Domeſtici. 6. Infames. 7. Perjuri. 8. Socii criminis. 9. Perſonæ inopes & viles. 257. In quibus caſibus ſufficit dictum unius Teſtis? 258. Quid ſi unus Teſtis deponat de una propoſitione hæretica, & alius de altera? 259. An ſemper ſufficiant duo teſtes ad probandum? 260. Quales debent eſſe teſtes, ut plene probent? 261. An Laici repellantur a teſtificando contra Clericos? Quid e converſo? 262. An teſtes inepti, ut ſupra, faciant indicium? 263. An Religioſi probent in cauſa ſui Monaſterii? 264. An, & quando quis teſtari teneatur? 265. An Teſtis teneatur fateri veritatem Judici non legitime interroganti? 266. Quando Judex legitime interroget? 267. An Teſtis teneatur manifeſtare crimen, ſi Accuſator unicum teſtem afferat? 268. Non teneris manifeſtare Judici etiam legitime interroganti. I. Si ſcias rem ea Confeſſione. II. Sub ſecreto. III. Si tibi immineat damnum. IV. Si acceperiſti a parum fide dignis. V. Si rem accepiſti per injuriam. VI. Si alter probabiliter non peccarit. 269. Ad quid teneatur falſum teſtatus? 270. Quando peccent teſtes? Dub. 1. An peccent contra juſtitiam, ſi ſe abſcondant, ne citentur? Dub. 2. An ſi fugiant poſt citationem? Dub. 3. An ſi interrogati veritatem occultent? 271. Quomodo facienda eſt depoſitio teſtium?

D U B I U M VII.

De Reo.

A R T I C U L U S I.

An, & quomodo Reus teneatur fateri veritatem? pag. 58.

272. Quid reſpondere poteſt Reus non legitime interrogatus? 273. Quomodo Reus non tenebitur crimen fateri? 274. An teneatur Reus crimen fateri cum timore magnæ pœnæ? (*Vide etiam dicta l. 3. num. 156.*) 275. An peccet graviter Reus, qui ad vitanda tormenta falſum crimen ſibi imponit? 276. Quando autem tenetur Reus ſuam Confeſſionem revocare? 277. An Reus ad ſe tuendum poſſit revelare crimina occulta Teſtium, aut accuſatoris? Et an peccet graviter ſi crimina falſa eis imponat? 278. An Reus teneatur revelare complices?

A R T I C U L U S II.

Quid liceat Reo circa fugam pœnæ? pag. 59.

279. An liceat Reo injuſte damnato vim vi repellere, aut poſitive reſiſtere? 280. An Reus, qui vere deliquit, poſſit fugere a carcere? 281. An damnatus ad mortem teneatur fugere ſi poſſit? 282. An Reo ad fugiendum liceat decipere Cuſtodes, & effrangere carcerem? Et an tunc teneatur ad damnum carceris fracti? 283. An liceat aliis Reum adjuvare ad fugiendum, aut ad carcerem effringendum? 284. An damnatus, ut fame pereat, teneatur ſumere cibum oblatum? 285. An, & quando liceat Reo appellare?

D U B I U M VIII.

Quomodo Confeſſario agendum cum Reo? pag. 61.

D U B I U M IX.

Quæ obligatio Medicorum, & Pharmacopæorum, & Chirurgorum. pag. 61.

D U B I U M X.

Quæ obligatio Mercatorum, Opificum, & ceterorum ſecularium? ibid.

L I B E R V.

T R A C T A T U S P R Æ V I U S

De Actibus Humanis, pag. 62.

Actus Hominis, & Actus Humani. I. & II. *De* Voluntario, *& ſuis conditionibus.* III. *Quotuplex ſit* Voluntarium. IV. *ad* VI. *De* Libero, *& quotuplex ſit.* VII. *ad* XI. *Impedimenta ne Actus Humanus ſit voluntarius aut plene voluntarius.* XII. *De Ignorantia.* XIII. *De Violentia.* XIV. *De Concupiſcentia.* XV. *De Timore, & quotuplex ſit.* XVI. *ad* XVIII. *A quo Actus Humani bonitatem aut malitiam ſumant.* XIX. *An actus exterior malitiam addat interiori.* XX. *An dentur actus Indifferentes.* XXI.

T R A C T A T U S

De Peccatis.

C A P U T I.

De peccato in genere.

D U B I U M I.

Quid eſt peccatum? pag. 63.

1. Quid eſt peccatum? 2. Quæ conditiones requirantur ad peccatum? 3. Quid notandum circa *Advertentiam* requiſitam ad peccandum? 4. An ad peccatum mortale requiratur formalis advertentia, vel ſufficiat virtualis? 5. Quid notandum circa *Conſenſum* requiſitum ad peccandum? 6. An peccet graviter, qui negative ſe habet quoad motus inordinatos? 7. Quid, ſi ſint motus carnales? 8. Quæ remedia quoad ipſos? 9. An teneamur iis reſiſtere, ſi adſit cauſa non reſiſtendi? 10. Quomodo, & a quo tempore imputentur peccata omiſſionis? 11. An peccatum veniale ſit contra Legem Divinam?

D U B I U M II.

An, & quomodo deſideria, & delectationes ſint peccata.

A R T I C U L U S I.

Quale peccatum ſit deſiderium malum? pag. 66.

12. An deſiderium ſumat ſpeciem ab actu exteriori? 13. An ſit peccatum deſiderium objecti mali cum conſenſu conditionali? 14. An delectatio de objecto malo ſit illicita, quamvis conſenſus ſit conditionatus?

A R T I C U L U S II.

An delectatio moroſa ſit ſemper peccatum? pag. 67.

15. In quo differant deſiderium, gaudium, & delectatio? Quid ſi quis delectatur de nupta, ſed non qua nupta? 16. Quando delectatio ſit peccatum? 17. In quo differat delectatio de re mala, & delectatio de cogitatione rei malæ? 18. An ſit peccatum delectatio circa modum male operandi? 19. An liceat gaudere de effectu bono ſequuto ex opere malo? 20. Quid ſi opus fuerit formaliter malum, ſcil. patratum cum peccato? 21. An liceat delectari de malo proximi ob bonum finem? Et idem dicitur de deſiderio. 22. An liceat optare mortem filiæ, ſi non poſſet nubere ob inopiam, &c. Et an liceat optare ſibi mortem ob vitandam vitam nimis duram? 23. An liceat Conjugibus, Sponſis, & Viduis delectari de actu conjugii? 24. Quid præſertim de Sponſis, & Viduis? 25. An liceat Conjugibus delectari de copula, ſi Conjux ſit abſens? 26. Quot peccata committat jactans ſe de peccato patrato? 27. An liceat delectatio de re ſolo jure poſitivo prohibita? 28. Quid explicandum in delectatione? 29. An peccet exercens actionem, ex qua intelligit delectationem carnalem orituram?

D U B I U M III.

De diſtinctione peccatorum.

A R T I C U L U S I.

Quæ peccata diſtinguantur ſpecie? pag. 69.

30. Quomodo peccata differant ſpecie quoad materiale, & quomodo quoad formale peccati? 31. Ex quotuplici radice deſumatur diverſitas ſpecierum? 32. An peccata ſpecie diſtinguantur ex oppoſitione ad virtutes, vel ex diverſitate objectorum? 33. An ex præceptis diverſis peccata ſpecie diſtinguantur? 34. An peccatum ex objecto levius poſſit excedere gravitatem peccati ſuperioris ſpeciei?

ARTI-

ARTICULUS II.

Quæ peccata diſtinguantur numero? pag. 69.

35. Vide omnia quæ ſuper hoc puncto dicuntur a Buſemb. 36. Ex quibus radicibus deſumatur Diſtinctio numerica? De *Prima* Radice, quæ eſt *Multiplicitas actuum moraliter interruptorum*. 37. Et I. Quomodo interrumpantur *Actus interni* circa peccata *Cordis*? 38. Quomodo circa peccata *Oris*, & *Operis*? 39. An malum propoſitum interrumpatur per diuturnum tempus? 40. Quid ſi tamen voluntas permaneat in aliquo effectu? 41. II. Quomodo interrumpantur, aut uniantur *Actus externi*? 42. An explicanda omnia media appoſita ad peccandum? 43. Quid ſi quis ab initio voluerit tangere, ſed poſtea fornicetur? 44. Quid ſi quis centenis vicibus interpolatim furetur aureum ex intentione ab initio furandi centum? Et quot ſacrilegia committat celebrans tres Miſſas in die Nativitatis Domini? 45. De *Secunda* Radice, quæ eſt *Diverſitas objectorum totalium*. 46. Illationes hujus Radicis. 47. Qu. 1. Quot peccata committit, qui eodem actu blaſphemat 12. Apoſtolos? 48. Qu. 2. Quot, ſi quis detrahit vel conviciatur aliquem diverſis contumeliis? 49. Qu. 3. Quot, ſi quis detrahit alieni coram pluribus? 50. Qu. 4. Quot, ſi quis negat plures articulos Fidei? Qu. 5. Quot, ſi quis optat diverſa mala inimico? Qu. 6. Quot, ſi Confeſſarius in mortali plures abſolvat? Et quid ſi Sacerdos pluribus Euchariſtiam miniſtret? Qu. 7. Quid ſi Sacerdos projiciat Breviarium in mare, prævidens ſe reddi impotentem ad recitandum? (*Vide dicta l. 4. n. 149.*)

CAPUT II.
De peccatis in ſpecie, mortali, & veniali.

DUBIUM I.
Quid ſit peccatum mortale, & veniale? pag. 72.

51. Quid mortale, & quid veniale? 52. Quotuplici modo peccatum poteſt eſſe mortale? Notabile advertendum pro iis qui de facili damnant de mortali.

DUBIUM II.

Quibus ex cauſis peccatum ex genere ſuo mortale fiat per accidens veniale? pag. 72.

53. Quæ requirantur ad peccatum mortale? 54. Ex quibus cauſis mortale poteſt fieri veniale? Et I. Ex imperfecta advertentia. 55. II. Ex imperfecto conſenſu. 56. III. Ex parvitate materiæ. 57. Vide Reſolutiones. 58. Quid ſi quis voviſſet dare ter mille aureos, & tres non ſolveret?

DUBIUM III.
Quibus modis peccatum ex genere ſuo veniale, aut actus indifferens, tranſeat per accidens in mortale. 73.

59. Quomodo peccatum veniale fit mortale? I. Ob finem adjunctum. 60. II. Ob ultimum finem conſtitutum. 61. III. Ob contemtum. 62. IV. Ob ſcandalum. 63. V. Ob periculum incidendi in mortale. 64. An ſit in ſtatu peccati mortalis, qui proponit committere omnia venialia?

CAPUT III.
De peccatis Capitalibus in ſpecie.

DUBIUM I.
Quid ſit Superbia, & quale peccatum? pag. 74.

DUBIUM II.
Quid ſit Avaritia? pag. 74.

68. Quid eſt avaritia? 69. Quæ ſint filiæ Avaritiæ? 70. Quando, & quomodo peccent aperientes, & legentes literas alienas?

DUBIUM III.
Quid ſit Luxuria? pag. 75.

DUBIUM IV.
Quid ſit invidia? pag. 75.

DUBIUM V.
De Gula? pag. 76.

ARTICULUS I.
Quid ſit Gula? ibid.

ARTICULUS II.
Quid ſit Ebrietas? ibid.

75. In quo conſiſtit peccatum Ebrietatis? Et quando eſt mortale? 76. An ſit peccatum ſe inebriare ex præſcripto Medici, vel ex metu mortis? 77. An ſit ſemper mortale alium inebriare? 78. Quando Ebrietas excuſetur a mortali? An ſint peccata omnia mala commiſſa in Ebrietate?

DUBIUM VI.
Quid ſit Ira? pag. 77.

79. Quando ira ſit peccatum? 80. De peccatis quæ oriuntur ab ira? 81. An Contumelia aliquando culpa vacet? 82. Quotuplex eſt Contumelia? 83. Quæ requirantur, ut maledictio, ſive imprecatio contra homines ſit mortale

DUBIUM VII.
Quid ſit Acedia? 78.

LIBER VI.

De Sacramentis.

TRACTATUS I.
De Sacramentis in genere.

CAPUT I.
De natura Sacramenti novæ Legis.

DUBIUM I.

Quid ſit Sacramentum? pag. 78.

1. QUomodo definitur Sacramentum. Et quæ requirantur ad eſſentiam Sacramenti. 2. Alia communior definitio Sacramenti. 3. An fuerint vera Sacramenta Sacrificia, Figuræ, & Sacramenta veteris Legis. 4. Quid notandum de Circumciſione. 5. Quæ alia excludantur a ratione Sacramenti. 6. Plura notanda circa Sacramenta. Quotupliciter Sacramenta diſtinguantur. 7. An Sacramenta cauſent Gratiam phyſice, vel moraliter.

DUBIUM II.

Quid circa materiam, & formam Sacramentorum ſervandum? pag. 79.

8. Quotupliciter formatur Sacramentum. 9. Quæ conjunctio requiratur inter formam, & materiam. 10. Vide Reſolutiones. 11. Quæ mutatio invalidet Sacramentum. Vide Reſolutiones apud Buſemb.

12. An materiæ, & formæ omnium Sacramentorum ſint a Chriſto in ſpecie determinatæ.

CAP. II. *De Miniſtro Sacramentorum.*

DUBIUM I.
Quid requiratur, ut Miniſter det valide Sacramentum? p. 80.

13. Ad valorem Sacramenti requiritur Poteſtas, & Intentio Miniſtri. 14. Utrum in Miniſtro requiratur etiam Attentio. 15. Quotupliciter poteſt eſſe Intentio. 16. Non ſufficit in Miniſtro intentio *Habitualis*, vel *Interpretativa*. 17. Non requiritur *Actualis*. 18. Sufficit *Virtualis*. 19. An ſufficiat intentio coacta; vel cum errore circa perſonam ſuſcipientis. 20. An ad validitatem Sacramentorum requiratur intentio interna Miniſtri. Et I. An ſufficiat ſola intentio faciendi actionem externam. 21. II. An requiratur intentio faciendi quod facit Eccleſia Romana. 22. III. An requiratur intentio explicita conficiendi Sacramentum, aut producendi effectum Sacramenti. Et an celebrandi ritum externum uti ſacrum. 23. An Miniſter debeat habere intentionem faciendi ritum Sacrum, quem intendit Eccleſia. 24. Si Miniſter habeat duas intentiones contrarias, quænam debeat prævalere. 25. Vide Reſolutiones Buſembai. 26. An ſit validum Sacramentum collatum ſub conditione. 27. An ſit licitum conferre ſub conditione Sacramenta characterem imprimentia. 28. An etiam alia Sacramenta. 29. An in extrema neceſſitate proximi Miniſter poſſit, & teneatur miniſtrare Sacramentum, quando materia eſt dubia.

DUBIUM II.

Quid requiratur in Miniſtro, ut licite miniſtret? pag. 83.

30. Vide quæ ſe habent de hoc apud Buſemb. 31. *Primo* de ſtatu gratiæ requiſito in Miniſtris Sacramentorum ad ea ordinatis. 32. Qu. 1. Quid de aliis Miniſtris ad ea non ordinatis. An Sacerdos baptizans non ſolemniter graviter peccet; vide Inf. 1. An contrahens Matrimonium in mortali duplex ſacrilegium committat; vide Inf. 2. 33. An excuſentur miniſtrantes in mortali, ſi urgeat neceſſitas. Quid de miniſtrantibus in Noſocomiis, de Obſtetricibus, & maxime de Parochis, &c. miniſtrantibus in neceſſitate. 34. Qu. 2. An conferens Sacramenta teneatur præmittere Confeſſionem, ſi ſit in mortali. 35. Qu. 3. An peccet graviter Sacerdos, ſive Diaconus miniſtrans Euchariſtiam in mortali. Quot peccata committat Sacerdos celebrans in mortali; *ibid. v. Hinc.* An miniſtrans Euchariſtiam pluribus ſucceſſive, committat plura peccata; ibid. An peccet graviter tangens ex officio Euchariſtiam in mortali; *ibid. v. Valde.* 36. Qu. 4. An peccet graviter Confeſſarius tantum audiens Confeſſionem in mortali. Qu. 5. An Confeſſarius plures ſucceſſive abſolvens, plura ſacrilegia committat.

37. *Secundo* de ſtatu Gratiæ requiſito in exercentibus alias functiones ſacras. 38. De Diacono, & Subdiacono miniſtrante Altari in mortali. 39. De Epiſcopo conferente in mortali Chriſma, vel Oleum Sanctum. 40. De Epiſcopo conſecrante in mortali Templa, vel benedicente veſtes, &c. Ex

de

de Sacerdote aſſiſtente Matrimonio, vel benedicente aquam, & cineres, &c. 41. An Prædicator concionans in mortali, peccet mortaliter. 42. Vide apud Buſemb. de Miniſtro utente materia vel forma dubia, vel corruptam proferente formam, vel omittente cæremonias.

43. An Sacramenta ſint indignis deneganda. Dicendum I. Generaliter loquendo, ſacrilegium eſt miniſtrare Sacramenta indignis. 44. Dicendum II. Peccatori publico negandum eſt Sacramentum, ſive occulte, ſive publice petat. 45. Dub. 1. Quid ſi peccatum ſit notum tantum aliquibus adſtantium. 46. Dub. 2. Quid ſi crimen ſit publicum in alio loco. 47. Dub. 3. An peccatori publico poſſit unquam miniſtrari Euchariſtia. 48. Dub. 4. Quid agendum in dubio de crimine, & de pœnitentia. 49. Dub. 5. An Miniſter ob metum mortis poſſit dare Sacramentum indigno. 50. Dicendum III. Peccatori occulto publice petenti non eſt negandum Sacramentum; Secus ſi petat occulte. 51. Qu. 1. An Confeſſarius poſſit negare Sacramentum ob crimen auditum in Confeſſione. 52. Qu. 2. An Epiſcopus poſſit negare Sacramentum Ordinis peccatori occulto publice petenti. 53. Qu. 3. An poſſit abſolvi Ordinandus habituatus in vitio turpi, qui vult aſcendere ad Ordines Sacros? (*Remiſſive ad num. 63.*) 54. Qu. 4. An Parochus poſſit aſſiſtere Matrimonio publici peccatoris. Et ad quid teneatur circa impedimenta. 55. Qu. 5. An unus Sponſorum poſſit licite Matrimonium inire cum altero excommunicato, vel publico peccatore. 56. Et an liceat conjugia contrahere cum Hæreticis. (*Vide etiam nu.* 1044.) 57. Qu. 6. An in Sacramentis conferendis liceat uti opinione probabili. 58. Qu. 7. An, & quando Miniſtri teneantur miniſtrare Sacramenta. 59. Qu. 8. An liceat ſimulare adminiſtrationem Sacramenti. 60. An liceat ſimulare ſuſceptionem Sacramenti. Sed quid ſi quis ſimulet ſe confiteri. 61. Quid ſi quis ſimulet communicare. 62. Quid ſi quis ſimulet contrahere Matrimonium.

63. DISSERTATIO de Clerico habituato in vitio turpi, an poſſit abſolvi volens ordinari in Sacris; uſque ad *n.* 77.

C A P U T III.

De Suſcipiente Sacramentum.

D U B I U M I.

Quæ diſpoſitio requiratur ad valorem Sacramenti in ſuſcipiente? pag. 93.

78. Vide quæ habentur apud Buſemb. 79. An ſolus homo viator ſit capax Sacramentorum. An ſoli baptizati valide ſuſcipiant alia Sacramenta. 80. Nulla requiritur intentio in pueris, & perpetuo amentibus quoad Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem. 81. Quæ intentio requiratur in Adultis. An ſufficiat intentio neutralis. An habitualis. Quid de dormientibus, ebriis, & lapſis in amentiam? 82. An ſufficiat intentio interpretativa.

D U B I U M II.

Quid requiratur, ut licite, & cum fructu ſuſcipiatur? p. 94.

83. Quæ requirantur in ſuſcipiente Sacramenta *Mortuorum*, & quæ *Vivorum*. 84. An omnia Sacramenta primam Gratiam conferre poſſint? 85. An magis diſpoſiti majorem fructum recipiant? An ſumant cum fructu Hoſtiam ii qui neſciunt eſſe conſecratam. 86. Plura notanda de ſuſcipiente Sacramentum cum mortali, aut veniali. 87. An omnia Sacramenta cauſent Gratiam remoto peccato. 88. An liceat petere Sacramentum a Miniſtro excommunicato vitando. An Sacramentum Pœnitentiæ (*Vide infra n. 560. v. Qu. I. ubi tenebimus oppoſitum doctrinæ hic traditæ.*) 89. An a Miniſtro peccatore.

C A P U T IV.

Quid ſint Sacramentalia, & quid efficiant? pag. 95.

90. Quid, & quæ ſint Sacramentalia. 91. An Sacramentalia vim habeant ex opere operato. 92. Quomodo per Sacramentalia remittantur peccata. 93. Plura notanda. 94. De uſu Agnorum Dei, Aquæ benedictæ, & ſimilium.

T R A C T A T U S II.

De Baptiſmo, & Confirmatione.

C A P U T I.

De Baptiſmo, pag. 96.

95. Quomodo diſtinguatur Baptiſmus. 96. De Baptiſmo Fluminis. 97. De Baptiſmo Sanguinis. 98. An ut Martyrium remittat culpam, requiratur in peccatore contritio. 99. Quando Martyrium Gratiam conferat. 100. An ſint Martyres, qui moriuntur in obſequio peſte infectorum. 101. An liceat ſe offerre ad Martyrium? Vel ſe prodere Catholicum per abſtinentiam a carnibus.

D U B I U M I.

Quid ſit materia Baptiſmi? pag. 96.

102. Quæ ſit materia *Remota* Baptiſmi. Vide Reſolutiones apud Buſemb. 103. I. Quæ ſit materia certe valida. II. Quæ certe invalida. III. Quæ dubia. An in neceſſitate liceat uti opinione etiam tenuiter probabili. 104. Dub. 1. An ſit materia apta aqua per artem chimicam educta. Dub. 2. An ſaliva, ſudor, aut lacrymæ. Dub. 3. An aqua fluens ex vite. Dub. 4. An nix non ſoluta. 105. Quæ ſit materia *Proxima* Baptiſmi. Vide Reſolutiones apud Buſemb. 106. Quær. I. An valeat Baptiſmus, ſi quis projiciat puerum in flumen. Quid ſi baptizes cum aqua defluente ex tecto. An liceat in neceſſitate projicere puerum in flumen, ut baptizetur. 107. Quær. II. An infans in neceſſitate poſſit baptizari in utero Matris. Quid ſi baptizetur puer tantum in capite egreſſo ex utero. Qu. III. An valeat Baptiſmus, ſi aqua attingat tantum veſtes, aut capillos. Qu. IV. An valeat Baptiſmus collatus in ſcapulis, vel pectore. Qu. V. An requiratur trina ablutio. Qu. VI. An ſufficiat ad Baptiſmum una vel altera aquæ gutta.

D U B I U M II.

Quæ ſit Forma Baptiſmi? pag. 99.

108. Vide apud Buſemb. quæ ſint formæ validæ. Quæ invalidæ. Quæ dubiæ. 109. Quot modis poſſit forma variari. I. Per *Mutationem*. 110. II. Per *Corruptionem*. III. Per *Tranſpoſitionem*. 111. IV. Per *Additionem*. 112. V. Per *Diminutionem*. Hinc Dub. 1. An invalidet Baptiſmum omiſſio propoſitionis *In*. Dub. 2. An valeat Baptiſmus collatus tantum *In nomine Chriſti*.

D U B I U M III.

De Miniſtro Baptiſmi.

A R T I C U L U S I.

Quis ſit Miniſter Baptiſmi? pag. 101.

113. Quis ſit Miniſter validi Baptiſmi, & quis liciti. 114. Nemo ſine commiſſione poteſt baptizare extra ſuam Diœceſim. 115. A quo baptizandi Peregrini, vel caſu nati. Et an ſufficiat quaſi domicilium ad conſtituendum aliquem parochianum illius loci. 116. Quando Diaconus poſſit baptizare. Dub. 1. An in neceſſitate poſſit baptizare ſolemniter. Dub. 2. An Clericus, aut Diaconus ſolemniter baptizans ſine commiſſione fiat irregularis. Dub. 3. An fiat irregularis laicus baptizans ſolemniter. 117. Ordo ſervandus inter Miniſtros Baptiſmi in neceſſitate conferendi. Dub. 1. An graviter peccet laicus, qui baptizat præſente Sacerdote. Dub. 2. An qui præſente Sacerdote excommunicato. Dub. 3. An qui præſente Diacono. Dub. 4. An qui præſente Clerico inferiori. Dub. 5. An peccent graviter parentes, qui faciunt baptizare prolem a Prædicante. 118. Not. I. An poſſit quis baptizare ſeipſum. Not. II. Quæ dilatio in miniſtrando Baptiſmo ſit mortalis. Not. III. Quinam infantes prohibeantur domi baptizari.

A R T I C U L U S II.

An duo poſſint ſimul unum baptizare? pag. 103.

D U B I U M IV.

Quid ſit ſubjectum Baptiſmi? ibid.

121. Quis ſit capax Baptiſmi, an pueri, & amentes. 122. De pœnis rebaptizantium. An rebaptizantes ſub conditione fiant irregulares. 123. De infante nondum orto; (*Remiſſive ad num.* 107.) 124. An baptizandi ſint fœtus abortivi. An plures eodem tempore. 125. An conferendus ſit Baptiſmus monſtris. 126. An ſint baptizandi filii Infidelium, & quæ in hoc puncto ſint certa? Certum eſt I. talem Baptiſmum ſemper eſſe validum. 127. II. Baptizandos eſſe filios, ſi Parentes defecerint a Fide. Quid ſi manſuri ſint apud Parentes hæreticos. 128. III. Si ipſi filii Infidelium petant. Quid in dubio, an careant ratione. 129. IV. Si ſint in periculo mortis. 130. V. Si ſint poſiti extra curam Parentum. VI. Si capti ſint in bello. VII. Si Parentes ſint ſervi. 131. VIII. Si unus Parentum conſentiat. 132. Dub. 1. An baptizari poſſint filii Infidelium uſu rationis carentes, invitis Parentibus. Et an ii quos Pater offert, ut liberentur a morbo. 133. Dub. 2. An liceat vendere infantes Parentibus Paganis.

134. An & quando poſſit repeti Baptiſmus ſub conditione? Not. I. Quid ſi adſit unus teſtis de Baptiſmo collato. Not. II. Quid de Adultis natis ex Chriſtianis? Not. III. Quid ſi pueri ſint arrepti a Barbaris? 135. De infantibus expoſitis. 136. De baptizatis ab Obſtetricibus, & a Laicis. 137. De baptizatis ab Hæreticis. Vide alia apud Buſemb. 138. De Effectibus Baptiſmi. 139. De Diſpoſitione requiſita in Adultis baptizandis.

DUBIUM V.

De Cæremoniis Baptiſmi.

ARTICULUS I.

Quæ ſervanda circa cæremonias baptizandi? pag. 107.

140. Quæ ſervandæ Cæremoniæ in Baptiſmo. 141. An ſit mortale baptizare ſine unctione chriſmatis, & aqua conſecrata. 142. An ſit illicitum baptizare extra Eccleſiam? Et quando permittatur. 143. An omittendæ Cæremoniæ in Baptiſmo privato, & an Patrinus. 144. An, collato Baptiſmo privato, Cæremoniæ ſint ſupplendæ? Quid ſi Baptiſmus fuerit invalidus. 145. Quid notandum circa nomen in Baptiſmo imponendum, & circa Librum Baptizatorum.

ARTICULUS II.

Qui Patrini, & quod eorum officium? pag. 107.

146. Ad quid teneantur Patrini. Et quæ requirantur, ut quis valide ſit Patrinus. 147. Quando Patrinus teneatur inſtruere ſuſceptum. Et an poſſit omitti Patrinus in Baptiſmo privato. 148. Qualis actus requiratur in Patrinis, ut contrahant cognationem. 149. An cognationem contrahat ſuſcipiens, vel baptizans in Baptiſmo privato. 150. An Parentes ſuſcipientes, vel baptizantes filios contrahant impedimentum petendi debitum. 151. An contrahat cognationem ſuſcipiens infantem in baptiſmo collato ſub conditione. 152. An qui ex errore ſuſcipit unum pro alio. 153. Quis contrahat cognationem, ſi quis ſuſcipiet nomine alterius. 154. An Patrini ad contrahendam cognationem debeant eſſe deſignati. 155. An poſſint eſſe Patrini ejuſdem duo mares, vel duæ fœminæ. Dub. 1. An Patrinus maſculi debeat eſſe maſculus? &c. Dub. 2. An peccent deſignantes duos mares, vel duas fœminas. 156. Quid requiratur, ut quis licite ſit Patrinus. Repelluntur ab hoc officio. 1. Religioſi. 2. Conjuges, & Parentes. 3. Infames. 4. Apoſtatæ, & Hæretici. An autem Catholici poſſint ſuſcipere infantes Hæreticorum, Hæretico baptizante. 5. Plures quam duo. 157. An duo Conjuges poſſint eſſe Patrini alienæ prolis. 158. Vide quæ habentur ap. Buſemb. 159. Quando graviter peccet Parochus circa hanc materiam. 160. Quæ debeat monere Parochus poſt datum Baptiſmum? Et ſignanter, ne Matres decumbant cum infantibus.

CAPUT II.

De Confirmatione.

DUBIUM I.

Quid ſit, & quæ ejus materia, & forma? pag. 110.

161. Qua ratione Confirmatio eſt Sacramentum. 162. Quæ ſit *Materia Remota* hujus Sacramenti? Et an ſit materia neceſſaria Oleum olivarum, & Balſamum. 163. An ſit neceſſaria Benedictio Chriſmatis? Et an hæc poſſit committi ſimplici Sacerdoti. An ſit obligatio uti Chriſmate novo. 164. Quæ *Materia Proxima*? Et an ultra Chriſmationem requiratur altera manuum impoſitio. 165. An unctio poſſit fieri alio digito, quam pollice manus dexteræ. 166. An medio inſtrumenti. 167. De forma in Eccleſia Latina. 168. Quæ mutationes circa Formam invalident Sacramentum. De Forma Græcorum. 169. De effectibus Confirmationis.

DUBIUM II.

Quis ſit Miniſter, & quod ſubjectum? pag. 112.

170. An ſoli Epiſcopi ſint Miniſtri Confirmationis. 171. An peccet graviter Epiſcopus confirmans non ſuos. 172. Et quam pœnam incurrat. 173. An autem poſſit præſumere conſenſum aliorum Epiſcoporum. 174. Quær. 1. An Confirmans, & Confirmandus debeant eſſe jejuni? Quær. 2. An Confirmatio miniſtranda ſit in Eccleſia? Et an conferri poſſit in die feriali, & veſpere? 175. Quando teneatur Epiſcopus confirmare. 176. Quinam valide confirmentur. 177. An infantes. 178. An ſit illicitum pueros confirmare ſine cenſa, 179. Quæ diſpoſitio ad Confirmationem. 180. An licite confirmentur amentes.

DUBIUM III.

Quæ Confirmationis neceſſitas, & cæremoniæ? pag. 113.

181. An adſit per ſe gravis obligatio ſuſcipiendi Confirmationem. 182. An autem per accidens, nempe ratione, I. Periculi. II. Scandali. III. Contemptus. Et quando contemptus interveniat. 183. An ſit gravis obligatio ſuſcipiendi Confirmationem ante ſuſceptionem primæ Tonſuræ. 184. Quæ cæremoniæ ſint ſervandæ in Confirmatione. Et quid notandum. I. Quoad veſtes Epiſcopi. II. Quoad locum Chriſmationis. Et an Confirmandi accedere debeant jejuni. 185. Requiritur etiam 1. Patrinus. 2. Ut hic ſit unus. 3. Ut ſit confirmatus. 186. Dub. 1. An peccet graviter qui tenet non confirmatum. Dub. 2. An Patrinus non confirmatus contrahat cognationem. 187. Requiritur etiam 4. ut Patrinus ſit diverſus a Patrino Baptiſmi. An Monachi poſſint eſſe Patrini Confirmationis. 188. An ſit obliganda faſcia frons Confirmati. Et an ſit neceſſaria ultima Benedictio Epiſcopi.

TRACTATUS III.

De Euchariſtia.

CAPUT I.

De eſſentia Euchariſtiæ.

DUBIUM I.

Quid ſit Euchariſtia? pag. 116.

189. In quo conſtituatur, ſive conſiſtat eſſentia Euchariſtiæ. 190. Vide Reſolutiones apud Buſemb. circa rationem ſpecificam, & numericam hujus Sacramenti. 191. Qu. 1. An tota ratio ſpecifica Euchariſtiæ ſalvetur in alterutra ſpecie. Qu. 2. Unde ſumatur unitas numerica Euchariſtiæ. 192. An Euchariſtia ſit neceſſaria ad Salutem neceſſitate Medii. 193. An Euchariſtia ſit neceſſaria Adultis ad vitam ſpiritualem conſervandam.

DUBIUM II.

Quæ materia Euchariſtiæ? pag. 117.

194. Quæ ſit materia proxima hujus Sacramenti. 195. De obligatione conſecrandi ſub utreque ſpecie; Vide quæ habentur apud Buſemb. 196. Dub. 1. An hæc obligatio ſit de jure Divino, vel Eccleſiaſtico. Dub. 2. An Papa poſſit in ea diſpenſare. Dub. 3. An ſit valida Conſecratio unius ſpeciei ſine altera. 197. An aliquando per accidens poſſit una ſpecies ſine altera conſecrari.

DUBIUM III.

Qualis debeat eſſe panis in materia Euchariſtiæ? pag. 118.

198. An ſolus panis triticeus ſit materia apta. 199. Non eſt ad Euchariſtiam materia apta. I. Panis ex oriza, leguminibus &c. II. Maſſa cruda, aut frixa, ſive elixa. III. Panis ſubactus oleo, lacte &c. Quid ſi aqua non naturali. IV. Hoſtiæ rubræ. V. Panis corruptus. 200. Quinam panis ſit materia dubia. An ex farro, ſiligine, amydone. 201. Qui panis eſt materia valida, ſed illicite? I. Si modice aliquid ſit permixtus. II. Si mucidus. 202. Valide autem, ſed illicite conſecrant Latini in fermentato, & Græci azymo. 203. Dub. 1. Quid ſi Latinus tranſeat per Græciam, vel contra. Dub. 2. An Latinus poſſit celebrare in fermentato ad dandum Viaticum. 204. De hoſtia fracta, vel maculata. 205. De figura hoſtiæ conſecrandæ. Et an liceat celebrare cum hoſtia minori.

DUBIUM IV.

Quale vinum ſit materia Euchariſtiæ? pag. 119.

206. Quale vinum non eſt materia apta? I. Sicera &c. II. Agreſta. III. Acetum. IV. Uvæ. V. Muſtum decoctum. 207. Quale eſt materia valida, ſed illicita? I. Muſtum. II. Vinum permixtum. III. An aceſcens. IV. An congelatum. 208. An ſub præcepto gravi aqua miſcenda eſt vino. Et qualis aqua, & in quanam quantitate. Et an mixtio facienda in calice. 209. An aqua mixta vino immediate convertatur in Sanguinem. 210. Quænam quantitas aquæ immiſcenda in Calice.

DUBIUM V.

Quæ conditiones ad materiam Conſecrationis requirantur? pag. 120.

211. Ad validam Conſecrationem requiritur I. ut materia ſit moraliter, & ſenſibiliter præſens. 212. Hinc valide conſecrantur Hoſtiæ in Ciborio clauſæ, vel in tenebris, &c. 213. Invalide tamen conſecratur I. materia poſt tergum, aut pariatem. II. Materia remota. III. Materia valde modica. 214. Requiritur II. ut materia ſit certa, & determinata. 215. An conſecretur hoſtia inſcio Sacerdote. Et an guttæ vini ſeparatæ. 216. Valida eſt Conſecratio I. Si Sacerdos determinet quoquo modo. II. Si putet hoſtias eſſe minores numero. III. Si poſtquam intenderit eas conſecrare, de eis obliviſcatur. 217. Quid ſi Ciborium ex oblivione relinquatur extra corporale. IV. Si hoſtiæ deferantur poſt Oblationem. 218. Quæ requirantur ad licitam Conſecrationem. 219. Quibus caſibus peccet Celebrans in conſecrando.

DUBIUM VI.

Quæ ſit forma conſecrationis Euchariſtiæ? pag. 122.

220. Quæ verba ſint de eſſentia in Conſecratione panis. Et quæ vini. Et an verba ſint proferenda ſimul recitative, & ſignificative. 221. Quæ forma ſit illicita. Quæ invalida. Et quæ dubia. 222. Qu. I. An in Conſecratione panis prærequirantur verba: *Qui pridie*, &c. 223. Qu. II. An in Conſecratione Calicis omnia verba ſint de eſſentia. Qu. III. Quid ſignificent Τὸ *Hoc*, & *Hic*. Qu. IV. An conficiatur Euchariſtia, ſi omittatur verbum *Eſt*. 224. Vide plura circa variationem verborum. Quid ſi Sacerdos ſe diſtrahat in conſecrando.

DUBIUM VII.

Quandiu Chriſtus maneat in Euchariſtia? pag. 123.

225. Infra quantum tempus ſpecies conſummentur. 226. Quando recipiatur gratia. 227. Quid ſi Sacerdos ſe diſponeret inter ſumtionem. 228. An recipiatur plus gratiæ, ſi ſumatur utraque ſpecies, vel major materia. 229. Quid ſi vinum conſecratum in aliud vinum, aut liquorem injiciatur.

CA-

Digitized by Google

C A P U T II.

De cauſis, & ſubjecto Euchariſtiæ?

D U B I U M I.

De cauſis, pag. 122.

A R T I C U L U S I.

Ad quem ſpectet diſpenſatio Euchariſtiæ? ibid.

230. An ſolis Sacerdotibus liceat Euchariſtiam miniſtrare. 231. An ſoli Sacerdotes valide conſecrent. 232. Quid notandum de Sacerdotibus conſecrantibus ſimul unam Hoſtiam, ſive cum Epiſcopo. 233. An Parochus tempore peſtis teneatur miniſtrare Euchariſtiam. 234. An inferior Sacerdote miniſtrans incurrat irregularitatem. 235. An ſufficiat conſenſus Paſtoris, 236. Quid ſi miniſtrandum ſit Viaticum, 237. Qu. I: Quando liceat Diaconis miniſtrare. Qu. II. An liceat Clericis, aut etiam Laicis in neceſſitate ſumere Euchariſtiam per ſeipſos, Qu. III. An liceat Laico in neceſſitate alteri Viaticum miniſtrare. 238. An Sacerdos extra articulum mortis poſſit ſeipſum communicare, 239. An alii præter Paſtores poſſint miniſtrare Euchariſtiam in articulo mortis, & in Paſchate. 240. Quibus caſibus liceat Regularibus tunc miniſtrare.

A R T I C U L U S II.

Quid requiratur in Miniſtro ad licitam adminiſtrationem Euchariſtiæ? pag. 125.

241. An Euchariſtia deferenda ad infirmum cum ſtola, ſuperpelliceo, ac lumine. Quid de Extrema Unctione. 242. An in neceſſitate liceat currere. 243. An deferre Euchariſtiam in equo. Et an tantum ad eam adorandam. 244. An liceat diſpenſare, vel celebrare poſterioribus digitis. Et an medio inſtrumento tempore peſtis. 245. Quando peccet diſpenſans ob defectum Ritus Eccleſiæ. 246. Quibus non liceat porrigi Communio, 247. An autem Communio porrigenda Reis capite damnatis. Et an ſemifatuis, & obſeſſis. 248. Quomodo Paſtor debeat aſſervare Euchariſtiam. Et an Euchariſtia aſſervanda, & deferenda ſemper ſit cum lumine. 249. An miniſtranda Communio in Miſſa de Requie, 250. Quid faciendum, ſi Hoſtia decidat in terram. 251. Quid faciendum de fragmentis Hoſtiarum, 252. Qua hora, & qua die poſſit dari Communio. 253. Quoties Parochus teneatur miniſtrare Communionem, 254. Quid notandum circa Communionem quotidianam.

D U B I U M II.

De Subjecto, ſeu ſuſcipiente Euchariſtiam.

A R T I C U L U S I.

Quæ requiratur in eo diſpoſitio Animæ? pag. 128.

255. De præcepto præmittendi Confeſſionem ad Communionem. 256. Qu. I. An hoc præceptum ſit Divinum, vel Eccleſiaſticum. 257. Qu. II. An qui poſt Confeſſionem recordatur mortalis, teneatur ante Communionem illud confiteri. Qu. III. An teneatur confiteri. 258. Quid ſi Sacerdos dubitet de peccato commiſſo. (Remiſſive ad num. 471. de Sacram. Pœnit.) 259. Non excuſat a Confeſſione celebritas, devotio, aut paupertas. 260. Excuſat vero 1. Periculum mortis, & neceſſitas miniſtrandi Viaticum. 2. Scandalum, aut nota infamiæ. Quid ſi deferatur Viaticum infirmo, qui nequit tam cito explere Confeſſionem. 261. Quid ſi populus, aut ipſe Sacerdos deberet carere Miſſa, vel Communione paſchali. 262. Quid ſi Sacerdos inter celebrandum graviter peccet, vel recordetur peccati præteriti, an teneatur confiteri ſi poſſit. Vide ibid. Dub. 1. Et an teneatur Miſſam deſerere, ſi nequeat confiteri. Vid. Dub. 2. 263. Quid ſi laicus recordetur mortalis in ſcamno communicantium. 264. Quando cenſeatur deeſſe copia Confeſſarii. Et quæ diſtantia Confeſſarii excuſat. Quid ſi non adſit niſi Sacerdos ſimplex, vel Confeſſarius excommunicatus &c. 265. Qu. I. Quid ſi Sacerdos habeat peccatum reſervatum, & deſit Confeſſarius habens facultatem. Qu. II. An tunc teneatur confiteri mortalia tam reſervata, quam non reſervata. Qu. III. Quid ſi habeat excommunicationem reſervatam. 266. Qu. IV. Quomodo intelligendum præceptum confitendi quamprimum. Qu. V. An ad illud teneatur Sacerdos celebrans ſacrilege. Qu. VI. an celebrans confeſſus, & oblitus peccati, 267. Qu. VII. An Sacerdos non confeſſus qui meminit peccati poſt Conſecrationem. 268. Qu. VIII. An præceptum confitendi quamprimum obliget etiam laicos. 269. Effectus Euchariſtiæ. 270. Qu. I. An accedere ad Euchariſtiam cum veniali habituali ſit novum veniale. Qu. II. An communicans cum veniali actuali peccet venialiter, & fructum amittat.

A R T I C U L U S II.

Quæ requiratur diſpoſitio corporis? pag. 132.

271. An pollutio, & actus conjugalis impediant a Communione. 272. Qu. I. Quid ſi pollutio fuerit voluntaria. Et quid ſi involuntaria. 273. Qu. II. An ſemper ſit veniale accedere ad Euchariſtiam poſt copulam conjugalem. 274. Qu. III. An conjux reddens debitum teneatur ea die abſtinere a Communione. 275. An macula externa, ut lepra, &c. impediat a Communione, & an a celebratione. An Menſtrua. An latio armorum. 276. An Sacerdos communicans extra Miſſam debeat eſſe ſtola indutus.

277. De jejunio naturali ad Communionem prærequiſito. Vide Reſolutiones apud Buſemb. 278. Prænot. 1. hoc non eſſe de præcepto Divino. Prænot. 2. non dari in eo parvitatem materiæ. Prænot. 3. tria requiri ad ſolvendum hoc jejunium, ex tribus Regulis, videl. 279. Regula I. Ut res ſumatur ab extrinſeco. Dub. 1. An frangat jejunium voluntaria trajectio reliquiarum cibi. Dub. 2. An guttulæ aquæ commixtæ cum ſaliva, aut juſculi deguſtati. An ſaccharum ante mediam noctem in ore immiſſum. An aqua hauſta a lapſo in flumen. An ſanguis hauſtus e digito. Quid ſi defluat a capite. 280. Regula II. Ut res ſumatur ad modum comeſtionis, aut potationis. Dub. 1. An frangat jejunium pulvis tabaci ſumtus per nares. Dub. 2. An fumus tabaci. Dub. 3. An tabaci folia, vel aromata dentibus contrita. 281. Regula III. Ut ſumatur res habens rationem cibi, aut potus. Hinc quæritur, an ſolvat jejunium comeſtio capillorum, lanæ, ligni, chartæ, lapillorum, cretæ, & ſimilium. 282. An liceat ſequi ultimum inter horologia. Et quidem ſi quis deglutiat cibum poſt primum ictum. An in dubio ſoluti jejunii liceat communicare. Vide hic, & Tom. I. lib. 1. num. 80. 283. An ſit peccatum ſumere cibum, vel expuere ſtatim poſt Communionem.

284. In quibus caſibus poſſit quis communicare non jejunus, 285. An liceat iterum dare Viaticum infirmo non jejuno. Dub. 1. Quanto tempore una Communio debeat ab alia diſtare. Dub. 2. An qui communicaverit paucis ante diebus ex devotione, teneatur, adveniente periculo mortis, ſumere Viaticum. Dub. 3. An qui mane Communionem receperit. Dub. 4. An Sacerdos poſſit aliquando omittere verba: *Accipe Viaticum, &c.* 286. An Sacerdos poſſit celebrare non jejunus ad dandum alteri Viaticum? An ad dandum ſibi ipſi. 287. An liceat communicare poſt cibum, ne Euchariſtia pereat, aut male tractetur. An ad vitandum ſcandalum. 288. An ad perficiendum Sacrificium, vel Communionem. 289. An ad vitandam mortem.

A R T I C U L U S III.

Quæ, & quanta ſit obligatio ſumendi Euchariſtiam? pag. 138.

290. An Communio in Adultis ſit neceſſaria neceſſitate medii. (Vide dicta num. 192.) 291. An & quando quiſque in periculo vitæ teneatur ſumere Communionem. 292. Quid agendum in periculo vomitus, vel in caſu delirii, 293. An pueris miniſtrandum Viaticum. Vide alia notanda apud Buſemb.

294. De obligatione communicandi. 295. Quando obliget præceptum Divinum, & quando Eccleſiaſticum. 296. Dub. I. Quomodo computandus annus obligationis. 297. Dub. II. An qui non communicavit in Paſchate, teneatur communicare quamprimum. Quid ſi quis ad implendum præceptum Paſchale, prævidens impedimentum, Communionem anticipavit. 298. Dub. III. An qui non poſſit communicare in Paſchate, teneatur prævenire. 299. Dub. IV. An teneantur Fideles tollere impedimentum, ut Communioni Paſchali ſatisfaciant. 300. De obligatione communicandi in Parochia. An eximantur Sacerdotes peregrini, Famuli Religioſorum. An alii ex conſenſu Paſtoris. 301. De obligatione puerorum communicandi in Paſchate. Qu. I. An pueri teneantur, aut poſſint communicare ſtatim poſt uſum rationis. Dub. 1. Qua ætate cenſeantur obligari ad Communionem. Dub. 2. An infantibus ſit danda Communio in articulo mortis. 302. Qu. II. An poſſit miniſtrari Communio Amentibus. 303. Qu. III. An Semifatuis, Mutis, Surdis, & Obſeſſis.

C A P U T III.

De Euchariſtia, ut eſt Sacrificium.

D U B I U M I.

Quid ſit Miſſa, & quæ obligatio Sacerdotum circa illam? pag. 141.

304. Definitio Sacrificii Miſſæ. Not. I. Quomodo definitur Sacrificium in genere. Not. II. Quomodo diſtinguantur Sacrificia. Et quomodo Sacrificium Euchariſtiæ omnia illa contineat. Et in quo differat a Sacrificio Crucis. Not. III. An Miſſa ſit verum Sacrificium. 305. In quo conſiſtat Eſſentia Sacrificii Miſſæ. 306. An ad Eſſentiam Sacrificii requiratur Conſecratio utriuſque ſpeciei. 307. Quinam ſint Offerentes in Sacrificio Miſſæ. 308. Pro quibus poſſit offerri Miſſa, 309. Dub. 1. An pro excommunicatis. Dub. 2. An pro Infidelibus, 310. Dub. 3. An pro Defunctis. 311. Effectus Sacrificii Miſſæ ſunt quatuor: I. Remiſſio peccatorum. II. Remiſſio pœnarum, III. Augmentum Gratiæ. IV. Impetratio bonorum. 312. De valore, & fructu Miſſæ. An Miſſa habeat valorem infinitum. Et an fructus Miſſæ pendeat a probitate Celebrantis. 313. De obligatione celebrandi, quam habent Sacerdotes. Dub. 1. An ipſi ex præcepto gravi teneantur aliquando celebrare. Dub. 2. Quoties in anno teneantur celebrare ſimplices Sacerdotes. Quoties Parochi. Quoties Epiſcopi. 314. De Miſſa Conventuali quotidie celebranda. 315. De obligatione dicendi tempore debito Miſſas pro accepto ſtipendio.

316. Quædam prænotanda circa originem ſtipendii. 317. Qu. I. An liceat Sacerdoti diviti accipere ſtipendium pro Miſſis. Et an peccet graviter, qui principaliter celebrat pro ſtipendio. Qu. II. Quomodo peccet Sacerdos differendo celebrationem. Et quæ dilatio cenſeatur modica. Quid ſi Miſſæ tradantur Communitati. Qu. III. An peccet graviter Sacerdos omittens Sacram promiſſum pro parvo ſtipendio. Qu. IV. Quid ſi Miſſa ſit gratuito promiſſa. 318. An liceat accipere

cipere

cipere ſtipendium pro applicatione fructus ſpecialiſſimi. Et an accipere plura ſtipendia pro una Miſſa. 319. A quo, & quomodo taxandum ſit ſtipendium. 320. Dub. 1. An Regulares teneantur ſervare taxam Epiſcopi. Dub. 2. An Epiſcopus poſſit prohibere, ne accipiatur ſtipendium majus taxa. Dub. 3. An ne accipiatur ſtipendium minus. An autem qui acceperit, poſſit minuere numerum Miſſarum. Dub. 4. An liceat paciſci de ſtipendio. Dub. 5. Quomodo taxandum ſtipendium Miſſarum quas reliquit Teſtator. 321. Non licet celebrare per alium, retenta parte ſtipendii. Exceptio I. Si ſtipendium detur intuitu perſonæ. Exceptio II. Si alter Sacerdos ſponte condonet partem. Excipitur III. Beneficiarius, Capellanus, & Sacerdos obligatus ex legato ſibi relicto ſua vita durante. 322. Dub. 1. An qui retinet partem ſtipendii teneatur ad reſtitutionem. Et cui reſtituendum. Dub. 2. quid de Procuratore, vel Executore teſtamenti. Dub. 3. An colligens eleemoſynas poſſit partem retinere pro ſuo labore. Dub. 4. An poſſint commutari Miſſæ majoris ſtipendii cum Miſſis minoris. Dub. 5. An Adminiſtratores Eccleſiarum poſſint aliquid retinere pro expenſis. 323. De obligatione Beneficiatorum, & Parochorum applicandi Miſſas. 324. Qu. I. Cui debeant applicare Miſſas Beneficiati & Capellani Monialium, aut Confraternitatum. Quid ſi Capitale fundationis Beneficii, aut Capellaniæ ſit infructiferum. Qu. II. Quibus diebus Parochi teneantur celebrare pro populo. 325. Vide ſancita a Bened. XIV. ſuper Miſſæ Parochorum. 326. Super Miſſa Conventuali. 327. de obligatione celebrandi Miſſas votivas promiſſas ſub ſtipendio.

328. De obligatione celebrandi loco, & tempore deſignato a Fundatore. 329. Quid ſi Epiſcopus diſpenſet. Et an poſſit dari præſcriptio ab obligatione Miſſarum. 330. de obligatione Beneficiarii celebrandi Miſſas præſcriptas per ſeipſum. 331. De Reductione Miſſarum. An Epiſcopus poſſit eam facere. Et an moderari Officia, & eleemoſynas Anniverſariis annexa. 332. An Beneficiarius poſſit aliquando celebrare pro ſuis propinquis, aut amicis, vel omittere Miſſam propter reverentiam. 333. An Capellanus ægrotans teneatur per alium ſatisfacere Miſſis? De 30. Miſſis Gregorianis. An liceat ſtipendium accipere pro prima Miſſa, quam Neo-presbyter celebrat cum Epiſcopo. (*Remiſſive ad num. 829. verſ. An autem.*)

DUBIUM II.

Cujus ſit applicare fructum Sacrificii? pag. 150.

334. A quo applicandus ſit fructus Miſſæ. An Religioſus valide Miſſam applicet contra voluntatem Prælati. 335. Applicatio debet fieri ante celebrationem. Qu. I. An ſufficiat applicatio habitualis. Qu. II. An ſi quis accepit ſtipendia a diverſis, ſufficiat applicare Miſſas pro eis in confuſo. 336. Quid ſi applicatio nulli fiat, vel incapaci. 337. An valeat applicatio conditionata. Et an applicatio facta pro primo offerente, ſit illicita, & invalida. 338. An in die Mortuorum poſſit applicari Miſſa pro particularibus ex ſtipendio. 339. De Altari privilegiato. Qu. 1. An ad tales Indulgentias lucrandas requiratur Miſſa de *Requiem*. Qu. 2. Quomodo intelligenda eſt clauſula: *Modo in Eccleſia quotidie dicantur ſeptem Miſſæ*; Qu. 3. Quomodo clauſula: *Modo in Eccleſia non ſit aliud Altare privilegiatum?*

DUBIUM III.

Quomodo, & quoties liceat celebrare? pag. 151.

340. An poſſit dici Miſſa ante Auroram, vel poſt Meridiem. 341. A quo tempore incipiat Aurora. An tempus tam Auroræ quam Meridiei moraliter accipiatur. 342. Quid de Privilegiis Regularium. 343. Caſus, in quibus licet celebrare ante Auroram, vel poſt Meridiem. An in Nocte Nativitatis omnes tres Miſſæ dici poſſint ante Auroram. 344. An liceat anticipare Miſſam vel poſtponere ob Feſtivitatem, vel cauſa itineris, vel ex Diſpenſatione Epiſcopi. 345. An peccet graviter qui celebrat ante Auroram, vel poſt Meridiem. 346. Quænam in hoc ſit parvitas materiæ. 347. Quale peccatum ſit celebrare ante Matutinum. 348. Quid ſi eſſet Miſſa Conventualis, & ſolemnis. 349. An liceat celebrare (& miniſtrare Communionem) in quolibet anni die. 350. An in die Cœnæ Domini, & Sabbati Sancti liceat privatim celebrare. 351. An & quando liceat celebrare pluries in die. 352. An aliquando liceat interrumpere Miſſam, vel de novo incipere. 353. An ſi ſuperveniat Princeps, vel turba Peregrinorum, vel ſi Sacerdos recordetur alicujus impedimenti. 354. An ſi urgeat neceſſitas propria vel aliena. 355. Quomodo Miſſa interrupta ſupplenda ſit ab alio Sacerdote.

DUBIUM IV.

Quo loco celebrandum ſit? pag. 154.

356. An & in quali neceſſitate liceat extra Eccleſiam celebrare. Et an in mari. 357. An & quando liceat celebrare in Oratoriis ex diſpenſatione Epiſcopi. Licet I. in Oratoriis benedictis. II. in Oratoriis Communitatum. III. in Oratoriis erectis in Palatiis Epiſcoporum. 358. An Epiſcopi poſſint celebrare in domibus privatis. 359. An poſſit diſpenſare, ut aliquando in illis celebretur. Not. I. Privilegium non perit per mortem Papæ, vel Epiſcopi. Not. II. Quid ſi privilegiatus mutet habitationem. Not. III. Quibus diebus non licet celebrare in Oratoriis privatis. Et an Regulares, vel Epiſcopi poſſint celebrare in domibus privatis, præter Miſſam in Indulto conceſſam. 360. An Religioſi poſſint ex privilegio celebrare in quocunque Altari portatili.

361. An ſemper peccent mortaliter Celebrantes in Eccleſia violata. Et an aliquam pœnam incurrant. 362. An polluantur Oratoria non benedicta. Et an Sacriſtiæ, Criptæ, &c. 363. A quibus Eccleſia debet reconciliari. 364. Quomodo crimen, per quod polluitur Eccleſia vel Cœmeterium, oporteat eſſe notorium. Quando Eccleſia polluitur per homicidium. An Eccleſia violetur, ſi vulnus intra eam infligatur, & mors, ſive effuſio ſanguinis ſequatur extra. 365. Quando Eccleſia polluitur per effuſionem ſanguinis, vel ſeminis. 366. Quando per ſepulturam excommunicati, infidelis, vel hæretici. 367. Quando per deſtructionem Eccleſiæ.

368. Quomodo fiat execratio rei conſecratæ, nempe Eccleſiæ, Altaris, Calicis, & Veſtium. Et vide de execratione Eccleſiæ. 369. De execratione Altaris, & 1. Si lapis removeatur. 2. Si frangatur. 3. Si ſpoliatur Sepulchrum. Dub. 1. An Reliquiæ Sanctorum ſint neceſſariæ ad conſecrationem Altaris. Dub. 2. Quid ſi frangatur Sigillum, vel removeatur Sepulchrum. 370. De execratione Calicis. Dub. I. An execretur Calix, ſi deſtruatur inauratio. Dub. 2. An Calix de novo inauratus nova indigeat conſecratione. Dub. 3. An liceat celebrare in Calice nunquam inaurato. 371. De execratione Veſtium.

DUBIUM V.

Quæ ſint requiſita ad Miſſam? pag. 158.

372. Prænotantur quæ ſunt præſcripta in Rubrica. 373. I. requiritur *Altare* conſecratum. 374. II. *Mappæ* triplex. 375. Dub. 1. An ſufficiant duæ Mappæ, vel una duplicata. Dub. 2. An Mappæ debeant eſſe benedictæ. Dub. 3. An tam Mappæ quam Corporale debeant ex lino confici. 376. III. *Veſtes* ſacræ, & mundæ. 377. Dub. 1. An ſit mortale celebrare ſine Stola, Manipulo, aut Cingulo. Dub. 1. An ob metum mortis liceat celebrare ſine ulla veſte ſacra. 378. Dub. 3. An Prælati Regulares poſſint ſacras veſtes benedicere. (*Vide etiam num.* 381.) Dub. 4. An Epiſcopi poſſint aliis delegare licentiam benedicendi veſtes. Dub. 5. An color veſtium ſit de præcepto. 379. IV. *Calix & Patena* conſecrata. 380. An Calices, Veſtes, &c. remaneant conſecrati, vel benedicti, ſi quis in eis celebret. 381. An Abbates poſſint benedicere Calices, paramenta, &c. etiam pro Eccleſiis alienis. 382. Quibus ſit licitum tangere Vaſa ſacra, Corporalia & Veſtes. 383. De *Pyxide*, & materia ejuſdem, vel Calicis. 384. Dub. 1. An Pyxis debeat conſecrari. 385. An debeat benedici. 386. V. *Corporale* benedictum. 387. Quibus liceat lavare Corporalia. Et an aqua lotionis omnino mittenda ſit in Sacrarium. 388. VI. *Palla* linea. An ſit mortale celebrare ſine Palla, vel ea non benedicta, & an liceat duas Pallas adhibere. 389. VII. *Purificatorium*. An hoc debeat eſſe benedictum. 390. VIII. *Miſſale*. An liceat in neceſſitate celebrare ſine Miſſali, vel cum Miſſali de Ritu diverſo. 391. IX. *Miniſter* Maſculus. Dub. 1. Quale peccatum ſit celebrare ſine Miniſtro. 392. Dub. 2. An peccet gravius Sacerdos celebrans miniſtrante vel reſpondente fœmina. 393. X. *Crucifixus*. Dub. 1. An ſit mortale celebrare ſine Cruce, aut Crucifixo. Dub. 2. An manente in Altari magna Imagine Crucifixi, alia Crux requiratur? Et an Crux, & aliæ Imagines Sanctorum debeant eſſe benedictæ. 394. XI. *Candelæ* ex cera. Dub. 1. An liceat celebrare cum candelis ex ſebo, vel oleo. Dub. 2. an cum uno lumine cereo. Et an cum quatuor candelis. 395. XII. *Antipendium*, *Pulvillus*, *Burſa*, *Velum*, & *Manutergium*. 396. XIII. *Capitis nudatio*. 397. Dub. 1. An ſit mortale celebrare capite cooperto. Quid ſi adſit cauſa ſic celebrandi. 398. Dub. 2. An liceat celebrare cum cæſarie ficta.

399. An Rubricæ Miſſalis ſint directivæ, vel præceptivæ. 400. An ſit mortale omittere cæremonias leviores in notabili parte. Et quantum temporis ſit in celebratione inſumendum. 401. An omnia Decreta S. C. Rituum rigoroſe obligent. 402. An liceat celebrare nudis pedibus, aut cum baculo, &c.

403. De omiſſione partium Miſſæ; Et an repetenda omiſſa. 404. De partibus Ordinariis omiſſis. 405. Quæ omiſſio ſit mortalis, & ſignanter in Canone. 406. Quæ vero ſit tantum venialis. 407. Quæ mutilatio ſit mortalis. 408. De Purificatione Calicis facienda. 409. De partibus extraordinariis omiſſis; & ſignanter de lotione manuum. 410. Dub. 1. Quomodo peccent Regulares nominantes in Canone nomen Generalis vice Epiſcopi. Dub. 2. An peccet omittens Orationes ante vel poſt Miſſam. Dub. 3. An peccet Sacerdos non recitans in Miſſa ſolemni quæ cantatur a Choro. Dub. 4. Quomodo peccet celebrans voluntarie diſtractus.

411. Quomodo peccet Sacerdos addens aliqua in Miſſa. 412. An liceat dicere Miſſam ante Matutinum & Laudes. (*Remiſſive ad num.* 347.) 413. De iis quæ voce alta, vel ſubmiſſa dicenda ſunt. 414. Dub. 1. An peccet ita ſubmiſſe celebrans, ut nec ſeipſum audiat. 415. Dub. 2. An peccet recitans ſubmiſſe, quæ alte dicendæ ſunt. 416. An ſit mortale alte dicere, quæ ſubmiſſe ſunt recitanda. 417. An & quando liceat mutare Miſſam. 418. In quibus diebus prohibentur Miſſæ votivæ. 419. In quibus vero permittuntur. Et an tunc pro arbitrio paſſim dici poſſint. 420. Qu. I. An ſit mortale dicere Miſſam votivam in diebus vetitis. 421. Qu. II. Ob quas cauſas in dictis diebus poſſint dici Miſſæ votivæ? 1. Ob neceſſitatem publicam. 2. Si in illa Eccleſia celebretur Feſtum duplex. 3. Si exponatur SS. Sacramentum. 4. Si præſens

ſit cadaver, vel dicenda ſit Miſſa Anniverſaria. 422. Qu. III. An obligatus dicere Miſſam votivam ſatisfaciat, ſi dicat currentem. 423. Qu. IV. Quænam ſint advertenda circa modum dicendi Miſſas votivas. Et 1. De numero Orationum. 2. De Miſſis habentibus Introitum particularem, &c. 3. De Miſſis Beatorum conceſſis alicui Ordini, vel loco. 4. De Miſſa SS. Trinitatis, Angelorum, Spiritus-Sancti, B.V. Mariæ, & de Requiem. 424. Afferuntur aliqua Decreta magis notabilia circa Miſſarum celebrationem. Quæritur hic obiter, quanam ex cauſa liceat exponere SS. Sacramentum? v. *Refert.* Deinde quæritur, quibus in Eccleſiis poſſit aſſervari Sacramentum Euchariſtiæ? *ibid. v. Hic ultimo loco.*

T R A C T A T U S IV.

De Sacramento Pœnitentiæ.

C A P U T I.
De eſſentia hujus Sacramenti.

D U B I U M I.
Quæ ſit ejus materia, & forma? pag. 171.

425. De Materia, & forma hujus Sacramenti. Vide quæ de his habentur apud Buſemb. 426. Monitum ad Confeſſarios. 427. De *Materia* remota. Dub. 1. An mortalia commiſſa in ſuſceptione Baptiſmi ſint materia hujus Sacramenti. Dub. 2. An peccata alias confeſſa ſint materia ſufficiens hujus Sacramenti. 428. De *Forma*. Qu. I. An Forma hujus Sacramenti conſiſtat in verbis, & poſſit proferri in abſentem. 429. Et quænam præſentia moralis pœnitentis requiratur. 430. Qu. II. Quænam Forma in hoc Sacramento ſit proferenda. Dub. 1. In quibus verbis conſiſtat eſſentia Formæ. Et an neceſſarium ſit verbum *Te*. Dub. 2. An verba, *a peccatis tuis*. Dub. 3. An verba, *in nomine Patris &c.* Et an preces adjunctæ. Dub. 4. An per verba *te abſolvo*, poſſit Sacerdos abſolvere ſimul a peccatis, & a cenſuris. 431. Qu. III. An poſſit valide, & licite dari Abſolutio ſub conditione. 432. Cauſæ juſtæ abſolvendi ſub conditione.

D U B I U M II.
Quæ Contritio requiratur? pag. 172.

433. Vide quæ habentur apud Buſemb. de Dolore, & Propoſito.

§. I.
De quæſtionibus ad Dolorem pertinentibus. ibid.

434. Quid ſit Pœnitentia ut Virtus, & quid ut Sacramentum? 435. Qu. I. An Contritio conſiſtat in Dolore, vel in Deteſtatione. 436. Qu. II. Ex quo motivo elicienda ſit Contritio. 437. Qu. III. Quando obliget præceptum Contritionis. Dub. 1. An obliget extra periculum mortis. Et an ejus dilatio ſit ſpeciale peccatum. Dub. 2. An qui in articulo mortis confeſſus ſit cum Attritione, teneatur deinde elicere Contritionem. Dub. 3. An præceptum Contritionis obliget in diebus feſtis. 438. Qu. IV. An ad juſtificationem requirantur ſingulæ Contritiones ad ſingula peccata. 439. Qu. V. An in Confeſſione requirantur explicite actus Fidei, & Spei. 440. Qu. VI. An in Sacramento ſufficiat Attritio ſine Amore prædominante. 441. An quælibet Contritio deleat peccatum extra Sacramentum. 442. Et an peccatum poſſit conſiſtere cum Charitate prædominante, ſi ſint remiſſa. Solvuntur objectiones ubi probatur amor inchoatus includi in Attritione. 443. Qu. VII. An ſufficiat Attritio ex metu pœnarum temporalium. 444. Qu. VIII. An Sacramentum Pœnitentiæ poſſit eſſe aliquando validum & informe. 445. Qu. IX. An dolor debeat præcedere ad Confeſſionem. 446. Qu. X. Per quantum temporis actus Doloris moraliter perſeveret. 447. Qu. XI. An Pœnitens debeat elicere actum Doloris cum intentione ſe confitendi. 448. Qu. XII. an qui confitetur peccatum oblitum ſtatim poſt Abſolutionem, teneatur novum elicere Dolorem. 449. Qu. XIII. Quomodo eliciendus ſit Dolor in Confeſſione venialium. Dub. 1. An ſit mortale confiteri venialia ſine ullo Dolore. Dub. 2. An in Confeſſione venialium ſufficiat dolere de uno peccato ſine alio. An ſufficiat dolere de frequentia. *ibid.*

§. II.
De quæſtionibus ad Propoſitum pertinentibus. ibid.

450. An ſufficiat Propoſitum virtuale ſive implicitum. 451. Qu. II. Quæ ſint conditiones requiſitæ ad verum Propoſitum. Et ſunt I. Ut ſit *Firmum*. Quid ſi pœnitens credat certo ſe relapſurum. II. Ut ſit *Univerſale*. An requiratur univerſale Propoſitum de mortalibus. III. Ut ſit *Efficax*.

452. Qu. III. Quomodo ſe gerere debeat Confeſſarius cum iis qui ſunt in occaſione peccandi. Dub. 1. Quotuplex ſit occaſio, & quotuplex periculum peccandi. Et quæ occaſio vitari debeat. 453. Dub. 2. An poſſit abſolvi, qui non vult amovere probabilem peccandi occaſionem. 454. Dub. 3. An qui eſt in occaſione proxima voluntaria poſſit ſemel vel iterum abſolvi. 455. Dub. 4. An poſſint abſolvi qui ſunt in occaſione proxima neceſſaria? præſertim cauſa ſuæ artis vel officii. 456. Sententia tenenda circa Abſolutionem his differendam. 457. Dub. 5. An poſſit abſolvi, qui in occaſione neceſſaria, adhuc remediis adhibitis, eodem modo fuerit relapſus. 458. Adnotatur doctrina S. Caroli Borromæi.

459. Qu. IV. Quomodo ſe gerere debeat Confeſſarius cum Conſuetudinariis ex intrinſeca fragilitate. Et quomodo cum Recidivis. An recidivus poſſit pluries abſolvi ſine ſignis extraordinariis. 460. Quæ ſint ſigna extraordinaria. 461. Quæ certitudo diſpoſitionis pœnitentis ſufficiat ad eum abſolvendum. 462. An liceat differre Abſolutionem pœnitenti diſpoſito ſine ejus conſenſu. 463. An expediat, vel ne, ſæpius differre Abſolutionem. 464. Cur differenda eſt Abſolutio iis qui ſunt in occaſione extrinſeca, & non Recidivis ex fragilitate intrinſeca.

D U B I U M III.
Qualis Confeſſio requiratur?

A R T I C U L U S I.
An debeat eſſe integra materialiter? pag. 185.

465. Quæ ſit integritas Materialis. 466. Quantum extendatur numerus, dicendo, *plus minus*. Et quomodo exquirendus numerus in conſuetudinario. 467. An ſint neceſſario explicandæ circumſtantiæ aggravantes. 468. Qu. I. Quot ſententiæ ſint in hac quæſtione. An in furto explicanda ſit quantitas. 469. Dub. 1. An inceſtus cum conſanguineis differat ſpecie ab inceſtu cum affinibus. 470. Dub. 2. An in peccato inceſtus cum conſanguineis explicandi ſint gradus conſanguinitatis. 471. Plura notanda circa Examen conſcientiæ, & integritatem Confeſſionis. 472. An peccata mortalia dubia neceſſario ſint confitenda. 473. Dub. 1. An teneamur confiteri mortalia poſitive dubia. 474. Dub. 2. An mortalia negative dubia. 475. Quid ſi quis ſit ſcrupuloſus, vel timoratæ conſcientiæ. 476. Dub. 3. An teneatur quis confiteri aliquod mortale in dubio an illud ſit confeſſus. 477. Dub. 4. An qui confeſſus eſt mortale uti dubium, teneatur repetere quando certum agnoſcit. 478. Quid ſi pœnitens poſt Confeſſionem ſciat materiam ſui peccati eſſe gravem, ſed nullo modo id noverit tempore quo peccatum commiſit.

A R T I C U L U S II.
Quando ſufficiat Confeſſio integra formaliter? pag. 189.

479. Quæ ſit integritas formalis? Et quis cenſeatur phyſice impotens ad integritatem materialem? I. Mutus. An hic teneatur confiteri ſcripto, aut per ſigna. II. Surdus. III. Ignarus idiomatis. An hic teneatur confiteri per Interpretem. IV. Moribundus. 480. An abſolvendus moribundus qui dat ſigna doloris Sacerdoti præſenti, quin poſſit ullum peccatum explicare. 481. An abſolvendus infirmus ſenſibus deſtitutus, qui per teſtimonium adſtantium oſtendit deſiderium Abſolutionis. An tunc Abſolutio danda ſit abſolute, vel conditionate. 482. Quid ſi nullum dederit ſignum pœnitentiæ. 483. Quid ſi fuerit deſtitutus in actu peccati. 484. Quando ſufficiat integritas formalis ob periculum mortis. 485. An in periculo contagii poſſit Confeſſarius abſolvere, audito uno peccato. 486. An tempore conflictus, vel naufragii. 487. Quis cenſeatur moraliter impotens. Et quid ſi peccatum non poſſit explicari ſine violatione Sigilli. 488. Quinam igitur excuſentur ab integritate materiali. 489. An ſit obligatio confitendi peccatum, ſi non poſſit dici ſine infamatione complicis. 490. Ex quibus cauſis liceat manifeſtare complicem Confeſſario, qui eum noſcit. 491. Bulla Benedicti XIV. prohibens exquirere a pœnitente nomen complicis peccati. 492. Sententia Auctoris, id nullo caſu eſſe licitum.

A R T I C U L U S III.
Quæ ſint reliquæ conditiones Confeſſionis? pag. 193.

493. Confeſſio debet eſſe vocalis. Quando liceat, aut ſit obligatio confitendi ſcripto. 494. Debet eſſe ſecreta. 495. Debet eſſe vera. 496. Quando mendacium in Confeſſione ſit veniale. 497. Quando mortale.

A R T I C U L U S IV.
Quando Confeſſio ſit invalida, & quomodo iteranda? pag. 194.

498. An valeat Confeſſio apud Confeſſarium excommunicatum. 499. An apud indoctum. An apud non audientem aliquod peccatum. 500. De judicio peccatorum efformando a Confeſſario. 501. Quando Confeſſio ſit invalida ex parte pœnitentis. 502. Quomodo iteranda Confeſſio invalida facta eidem Confeſſario. 503. Quid ſi peccatum ſit inculpabiliter omiſſum. An ob magnum concurſum poſſit confeſſio dimidiari. 504. Quid de ruſticis qui nunquam explicarunt ſpecies, neque numerum. 505. Non eſt obligatio repetendi Confeſſiones, niſi conſtet de ipſarum nullitate.

D U B I U M IV.
De Satisfactione.

A R T I C U L U S I.
Quæ ejus neceſſitas, & quantitas? pag. 195.

506. Quomodo ſatisfactio ſit neceſſaria. Et an ſit venialis ejus omiſſio in culpis venialibus. 507. Quibus caſibus poſſit imponi levis pœnitentia. Et an poſſit minui propter illud: *Quicquid boni feceris*, &c. 508. Quando licite imponatur pœnitentia minor juſto. Quanta debeat eſſe juxta Tridentinum.

num. 509. An ſit juſta cauſa minuendi pœnitentiam prudens timor, ne pœnitens eam impleat. 510. Auctoritates circa hoc punctum. 511. An poſſit injungi pro pœnitentia ingreſſus Religionis, aut ſuſceptio ſtatus conjugalis. 512. An & quando poſſit vel debeat imponi pœnitentia publica. 513. Dub. 1. An poſſit injungi opus alias debitum. Dub. 2. An pœnitentia mox ante impoſita. 514. An poſſit imponi opus internum. An opus pro Defunctis. An ceſſatio ab aliquo bono opere. An pœnitentia poſſit imponi poſt Abſolutionem.

515. Sub qua obligatione pœnitens teneatur acceptare, & implere pœnitentiam. 516. Dub. 1. An pœnitens teneatur ſub gravi acceptare, & implere pœnitentiam juſtam. Quid ſi ſit gravior juſto. 517. Dub. 2. Quid ſi ſit impoſita pro venialibus aut mortalibus confeſſis. 518. Dub. 3. An Confeſſarius pro culpis gravibus poſſit dare pœnitentiam gravem ſub obligatione levi. 519. Dub. 4. An tempore Jubilæi, vel Indulgentiæ Plenariæ Confeſſarius poſſit omittere impoſitionem pœnitentiæ. 520. Dub. 5. An ſi pœnitens oblitus ſit pœnitentiæ, teneatur repetere Confeſſionem, ut eam recipiat. 521. Pœnitens implens pœnitentiam in mortali. Quæ dilatio ſit mortalis in implenda pœnitentia. 522. Dub. 1. An exiſtens in mortali poſſit ſatisfacere pœnitentiæ. 523. Dub. 2. An peccet ſatisfaciens in mortali. 524. An poſſit imponi pœnitentia ſub conditione, ſi relabatur. 525. An, tranſacto tempore præſcripto, deſinat obligatio implendi pœnitentiam. 526. An pœnitentia poſſit impleri per alium. 527. An pœnitentia ſit implenda ante Communionem.

528. Quis & quomodo poſſit commutare pœnitentiam. 529. Dub. 1. An pœnitens teneatur eo caſu repetere Confeſſionem. Et quid ſi pœnitentia fuerit impoſita pro peccatis reſervatis. Dub. 2. An Confeſſarius poſſit commutare pœnitentiam extra Confeſſionem. 530. Adnotantur principaliores Canones Pœnitentiales.

ARTICULUS II.

De Satisfactione per Indulgentias.

§. I.

Quid ſit Indulgentia, & quid ad eam requiratur? pag. 201.

531. Quid ſit Indulgentia. 532. Quæ cauſa requiratur ad Indulgentiam lucrandam. 533. Quæ requirantur conditiones. 534. Vide Reſolutiones: Et ſignanter ad num. 9. An omnia opera fieri debeant in Gratia. Et num. 10. An requiratur ſtatus Gratiæ ad lucrandam Indulgentiam pro Defunctis. Et num. 19. An peccatum veniale non remiſſum impediat lucrari Indulgentiam quoad alia remiſſa.

§. II.

Quotuplex Indulgentia, & quomodo differat a Jubilæo? pag. 203.

535. Vide quæ habentur apud Buſemb. 536. Adnotantur Sancita a Bened. XIV. circa Jubilæum. 537. Qu. I. An ad lucrandum Jubilæum omnia opera perfici debeant in una hebdomada. Qu. II. An per Confeſſionem invalidam in Jubilæo auferatur reſervatio cenſurarum, & peccatorum. Qu. III. An peccet graviter qui abſolutus a reſervatis, poſtea alia opera non impleat. Qu. IV. An qui confeſſus eſt in Jubilæo, & oblitus ſit peccati reſervati, poſſit deinde a quocunque abſolvi. Et an obtinere commutationem votorum. Qu. V. An poſſit abſolvi, qui commiſit peccatum reſervatum in confidentiam Jubilæi. Qu. VI. An poſſit dari Abſolutio ante ſatisfactionem partis, vel juramentum ejuſdem. Qu. VII. Quinam caſus, & cenſuræ poſſint abſolvi in Jubilæo. Dub. 1. An poſſint abſolvi publice excommunicati. Dub. 2. An diſpenſari irregulares. 538. Qu. VIII. Qui veniant nomine Infirmorum, Captivorum, & Itinerantium. Qu. IX. An ſufficiat ad Jubilæum lucrandum oratio mentalis, aut modica vocalis. Qu. X. An modica eleemoſyna. Qu. XI. An ſatisfaciat pro jejuniis injunctis implens jejunia alias debita.

CAPUT II.

De Miniſtro Sacramentalis Pœnitentiæ.

DUBIUM I.

Quid ſit miniſter? pag. 206.

539. Confeſſarii indigent approbatione, & juriſdictione. 540. An in caſu neceſſitatis ſit obligatio confitendi Laico, vel Clerico. An vero Clericus vel Laicus in articulo mortis, deficiente Sacerdote, poſſit abſolvere a cenſuris. 541. Nullus autem Sacerdos valide abſolvit, niſi ſit approbatus, vel Parochus.

DUBIUM II.

Quid ſit approbatio, & a quo petenda? pag. 206.

542. Quid eſt approbatio. 543. An liceat Sacerdoti ſimplici excipere Confeſſionem venialium. 544. An Parochus poſſit adſciſcere cooperatorem alium Parochum. 545. Debet eligi approbatus, aut Parochus. An ſufficiat approbatio ſine examine, & ſine judicio interno. 546. An ſufficiat approbatio petita, & negata. 547. A quo Epiſcopo habenda ſit approbatio. 548. Reſolvitur quæſtio ex Bulla Innoc. XII. 549. An Religioſi approbati in una Diœceſi poſſint audire Confeſſiones in alia. 550. Alia notanda apud Buſemb. 551. An injuſta revocatio approbationis ſit invalida. 552. An Epiſcopus ex juſta cauſa poſſit approbatos iterum examinare, aut approbationem revocare, vel reſtringere.

553. Sancita a Bened. XIV. circa Confeſſionem Complicis in peccato turpi. 554. Quid veniat nomine *peccati turpis*. 555. An abſolutio Complicis ſit invalida quoad omnia peccata. 556. Qu. 1. An incurrat cenſuram Papalem, qui Confeſſionem Complicis tantum audit, & non abſolvit. Qu. 2. An Epiſcopus, vel ejus delegatus, ex facultate Tridentini in *cap. Liceat*, poſſit abſolvere Confeſſarium qui complici in peccato turpi Abſolutione impertierit.

DUBIUM III.

Quid & quotuplex ſit juriſdictio Confeſſarii, & unde eam habeat? pag. 309.

557. Quid eſt Juriſdictio, & qui habeat ordinariam. 558. An habeat Vicarius Generalis contradicente Epiſcopo. Et qui poſſint eam delegare. 559. An delegatio expiret morte Delegantis.

560. An Hæretici, & excommunicati vitandi valide abſolvant in articulo mortis. 561. An omnes Sacerdotes poſſint abſolvere tam in articulo, quam in periculo mortis. Et quale cenſeatur hujuſmodi periculum. 562. An ſimplex Sacerdos poſſit abſolvere præſente approbato. 563. In quibus autem caſibus poſſit licite abſolvere: Dub. I. An quivis Confeſſarius poſſit abſolvere moribundum a reſervatis, etiam præſente Superiore. Dub. II. An in morte, ad abſolvenda reſervata Papæ, adeundus ſit Epiſcopus. Dub. III. An teneatur moribundus petere Abſolutionem a Superiore, ſaltem per literas, aut nuncium. 564. An excommunicatus toleratus poſſit abſolvere a venialibus. An Regulares poſſint abſolvere ſine approbatione Epiſcoporum. Et an omnes Sacerdotes ab Epiſcopo approbati poſſint Confeſſiones audire ſine licentia Parochi.

565. Qui & quomodo Epiſcopi, & alii Prælati. Dub. 2. Quomodo Cardinales. Et an Parochi. 566. Quando habens poteſtatem delegatam poſſit eam ſubdelegare. Et quid de Delegato ad univerſitatem cauſarum. 567. An abſolutus in morte a reſervatis teneatur poſtea ſe ſiſtere Superiori. 568. Vide alia. 569. A quo poſſint abſolvi Scholares, Milites, Peregrini, &c. Capellani Exercitus nequeant abſolvere Milites degentes in Præſidiis. 570. An ſufficiat facultas præſumpta excipiendi Confeſſiones. 571. Quando liceat abſolvere cum juriſdictione dubia, vel probabili. 572. Qu. I. An error communis det juriſdictionem. 573. Qu. II. An liceat miniſtrare Sacramentum cum juriſdictione tantum probabili. 574. An ſit obligatio ſe confitendi Parocho. 575. An Regulares itinerantes poſſint confiteri cuicunque Sacerdoti. 576. An Moniales petentes Extraordinarium, & non obtinentes, poſſint cuique ſe confiteri. 577. Plura notanda de Confeſſariis Monialium.

DUBIUM IV.

Quid ſit reſervatio caſuum, & quis habeat poteſtatem reſervandi, & abſolvendi ab iis? pag. 214.

578. Quid eſt reſervatio. 579. Qu. I. An ſit licita, & valida reſervatio facta ſine cauſa. 580. Qu. II. An ignorantes reſervationem caſuum Papalium ab ea excuſentur. 581. Dub. 1. An excuſentur ignorantes caſus reſervatos ab Epiſcopis. Dub. 2. Quid ſi caſibus Epiſcopalibus ſit annexa excommunicatio. 582. Dub. 1. An poſſint reſervari peccata venialia. Dub. 2. An peccata mere interna. 583. An Regulares poſſint reſervare caſus, & quos. An Novitii, & Familiares ſint exemti a caſibus reſervatis. 584. Vide quæ ſunt apud Buſemb. 585. Quando poſſit ſimplex Confeſſarius abſolvere a reſervatis. Dub. 1. An ſi impedimentum ſit perpetuum, poſſit directe abſolvere. Dub. 2. An tunc pœnitens teneatur confiteri, ac poſſit communicare. (*Remiſſive ad num.* 265. *Qu. I. Dub.* 3.) An tunc debeat manifeſtare etiam non reſervata. (*Remiſſive ad num.* 265. *Q. II.*) 586. Quid ſi ſuperior neget facultatem abſolvendi.

587. A quo poſſint abſolvi Peregrini. 588. Dub. 1. Quid ſi peccatum eſt tantum reſervatum in loco Confeſſionis. 589. Dub. 2. Quid ſi eſt tantum reſervatum in Patria. Et quid ſi quis diſcedat a Patria in fraudem. Et quomodo intelligendum Tò, *in fraudem*. 590. Dub. 3. An Peregrinus poſſit abſolvi a Cenſura reſervata in Patria. 591. Dub. 4. An peccans in aliena Diœceſi, ubi caſus eſt reſervatus, incurrat reſervationem. Et an excommunicationem annexam. 592. Dub. 5. An peccans in Monaſterio exempto, vel in aliena Diœceſi, poſſit abſolvi in Patria a ſimplici Confeſſario. 593. Dub. 6. An Epiſcopi poſſint abſolvere Peregrinos a caſibus Papalibus occultis, & cum eis diſpenſare in irregularitatibus. An eandem facultatem habeant Vicarii Capitulares, & alii Prælati habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Not. 1. An Epiſcopi poſſint tollere reſervationem extra Sacramentum. Not. 2. Quid ſi Epiſcopus inciderit in crimen reſervatum. Not. 3. Quando intelligatur crimen eſſe occultum. An autem Epiſcopus poſſit diſpenſare in votis cum Peregrinis. Et in irregularitatibus &c. cum impeditis. (*Remiſſive*) 594. Dub. 7. An facultas in cap. *Liceat* ſit pro caſibus tantum ante Concilium reſervatis. Dub. 8. An Epiſcopi poſſint abſolvere a reſervatis ab aliis Epiſcopis.

pis. Dub. 9. An Epiſcopi poſſint hanc facultatem generaliter committere. An poſſint abſolvere a caſibus Bullæ Cœnæ. *Remiſſive ad lib. 7. num. 82. & ſeq.*

595. An Superior poſſit aliquando abſolvere a reſervatis, & pro aliis mittere pœnitentem ad inferiorem. 596. An abſolutus ab habente poteſtatem poſſit a quocunque accipere Abſolutionem de reſervatis. Qu. I. An ſi pœnitens confiteatur bona fide, vel obliviſcatur reſervati, valide, & licite abſolvatur a ſimplici Confeſſario. 597. Qu. II. An confeſſus Superiori, & oblitus reſervati poſſit a quocumque abſolvi. 598. Qu. III. An per confeſſionem inculpabiliter invalidam tollatur reſervatio. Qu. IV. Quid ſi confeſſio fuerit ſacrilega.

599. Qui poſſint abſolvere a reſervatis. An Pœnitentiarii. An Mendicantes poſſint abſolvere a caſibus Epiſcopis, vel ab Epiſcopis reſervatis. (*Sed vide dicenda lib. 7. num. 99.*) 600. Qu. I. Utrum in dubio an pœnitens incurrerit caſum reſervatum, poſſit a quocunque abſolvi. Qu. II. Quid ſi poſtea pœnitens cognoſcat peccatum ut certum. 601. Qu. III. An qui peccavit in confidentiam licentiæ. Qu. IV. An licentia valeat pro peccatis etiam poſt illam commiſſis. 602. Qu. V. An Moniales ſubjaceant reſervationi factæ ab Epiſcopo. Qu. VI. An ſubjaceant Moniales exemptæ. Qu. VII. An Epiſcopus quoad Clauſuram poſſit caſus Monialium reſervare.

DUBIUM V.

Quid ſit Officium, & obligatio Confeſſarii? pag. 221.

603. Quid eſt Officium Confeſſarii. Quando autem poſſit aut debeat Confeſſarius differre Abſolutionem. (*Remiſſive ad num. 462. & ſeq.*) 604. Qu. I. An poſſit Confeſſarius negare abſolutionem ei qui adhæret ſententiæ probabili. Quid ſi adhæreat ſententiæ falſæ, ſed probabili putatæ. 605. Qu. II. An expediat Confeſſario uti ſententiis rigidioribus, vel benignioribus. 606. Quos Confeſſarius poſſit vel nequeat abſolvere.

607. Quomodo Confeſſarius teneatur rudiores interrogare. 608. Quomodo eos inſtruere, & diſponere quantum poteſt. Monitum ad Confeſſarios.

609. Quomodo debeat eos monere de ſuis obligationibus. 610. Quid ſi prævidet monitionem non profuturam. 611. Inſ. I. Quid ſi advertat pœnitentem invalide contraxiſſe Matrimonium cum bona fide. 612. Quid ſi Matrimonium ſit contrahendum. 613. Quid ſi accedant Sponſi, cum omnia ſunt parata. 614. Inſ. II. An debeat ſemper monere de reſtitutione facienda. Inſ. III. Quid ſi timeantur ſcandala aliorum. 615. Excip. 1. Quando damnum eſt contra bonum commune. 616. Excip. 2. Quando pœnitens interrogat. Excip. 3. Quando brevi ſperatur fructus. Utrum autem in dubio de fructu & nocumento fieri debeat monitio.

617. Confeſſarius miniſtrando debet eſſe in Gratia. Quomodo autem peccet, qui plures præbeat abſolutiones in mortali ſucceſſive. Remiſſive ad lib. 5. num. 50. Quid ſi in mortali tantum audiat confeſſionem. Remiſſ. ad hunc lib. 6. n. 50. Et quid ſi urgeat neceſſitas abſolvendi. Remiſſ. ad num. 33. ibidem.

618. Quomodo teneatur Confeſſarius reparare defectus a ſeipſo commiſſos. 619. Dub. I. Ad quid tenetur, ſi erravit circa valorem Sacramenti. 620. Dub. II. Ad quid ſi deobligavit a reſtitutione facienda. Et an teneatur ad reſtitutionem, ſi cognito errore non moneat. 621. Quid ſi culpabiliter deobligavit, cum pœnitens erat diſpoſitus, & poſtea pœnitens renuat parere monitioni. Quid ſi tantum omittat monere. 622. Dub. IV. An poſſit monere pœnitentem de his defectibus, ſine ejus licentia extra Confeſſionem.

623. Quæ & quanta ſit obligatio Confeſſarii audiendi pœnitentes. 624. An Confeſſarius non Parochus teneatur cum periculo vitæ abſolvere peccatorem moribundum. 625. An tutus ſit in conſcientia Sacerdos ſimplex, qui renuit munus Confeſſarii exercere, ſi populus eſt in gravi neceſſitate ſpirituali.

DUBIUM VI.

Quæ Scientia, & Prudentia requiratur in Confeſſario? pag. 228.

626. De obligatione intelligendi peccata pœnitentis. 627. De Scientia Confeſſarii ad debitum judicium formandum de peccatis. 628. Quando excuſetur Confeſſarius minus idoneus. An Regulares teneantur intervenire Congregationibus Caſuum conſcientiæ? *ibid. v. Nota.*

629. De Prudentia Confeſſarii circa interrogationes; Et de obligatione interrogandi peccata omiſſa. 630. Quid ſi ei conſtet peccatum, quod pœnitens negat. Et quid ſi illud ſciat ex Confeſſione Complicis. 631. Hæc diligentius diſcutiuntur. 632. De interrogationibus in materia caſtitatis.

CAPUT III.

De Adjunctis Pœnitentiæ.

DUBIUM I.

Quid ſit ſigillum Confeſſionis, & qui ad illud teneantur? p. 229.

633. An liceat in materia ſigilli uti opinione probabili. 634. Quomodo ſervari debet ſigillum. 635. Quot peccata committit qui ſigillum violat. 636. Non eſt obligatio ſigilli ex Confeſſione ficta, neque ex ſecreto commiſſo extra Confeſſionem. 637. I. Quid ſi pœnitens diſceſſerit indiſpoſitus. II. Quid in dubio, an dixerit aliquid intra vel in ordine ad Confeſſionem. 638. In quibus caſibus non frangatur ſigillum. 639. An Confeſſarius poſſit & teneatur dare pœnitenti non abſoluto ſchedulam Confeſſionis factæ, vel abſolutionis acceptæ.

640. Quæ cadant ſub ſigillo. Cadunt I. Peccata pœnitentis etiam venialia. II. Peccata Complicis. Dub. 1. An liceat interrogare de Complice. (Remiſſive ad num. 491.) 641. Dub. 1. An liceat monere Complicem ex licentia pœnitentis. Dub. 2. Quomodo cadit ſub ſigillo etiam objectum peccati. III. Cadit pœnitentia impoſita. IV. Cadunt peccatorum circumſtantiæ. An cadant Virtutes & Revelationes. 642. An defectus naturales pœnitentis. 643. Quid ſi tales defectus per ſe pateant, nempe ſi pœnitens ſit blæſus, ſurdus &c. 644. Quid ſi ſit ſcrupuloſus. Et quid ſi Confeſſarius advertat intra Confeſſionem pœnitentem eſſe ſurdum.

645. Qui teneantur ad ſigillum. Tenentur I. Confeſſarius. 646. Quomodo debeat Confeſſarius reſpondere, ſi interrogetur, an audierit aliquod peccatum, vel an abſolverit. 647. II. Superior requiſitus pro licentia peccati reſervati. III. Interpres. IV. Qui audit Confeſſionem furtive, aut caſu, vel ex neceſſitate, puta in naufragio, &c. V. Is cui ſacrilege revelatum eſt peccatum. VI. Confeſſarius fictus. VII. Doctor conſultus. VIII. Scriptor Confeſſionis. IX. Confeſſionem ſcriptam legens. X. Juxta aliquos etiam pœnitens, ſed hoc improbabiliter. 648. Fuſius diſcutitur quæſtio I. An Doctor conſultus a Confeſſario de licentia pœnitentis teneatur ad ſigillum. 649. Qu. II. An teneatur is, quem conſulit pœnitens pro Confeſſione facienda. 650. Qu. III. An qui legit Confeſſionem alterius ſcriptam.

651. Quomodo debeat eſſe licentia data a pœnitente ad loquendum. Debet eſſe I. Expreſſa. II. Libera. III. Non revocata. IV. Sufficit autem, ſi detur voce. V. Vel ſi detur facto, ſcilicet ſi pœnitens incipiat loqui.

652. An Confeſſarius poſſit loqui de peccatis cum pœnitente ſtatim poſt abſolutionem. An poſſit monere pœnitentem de errore in Confeſſione commiſſo. (Remiſſive ad nu. 622.) 653. An poſſit loqui intra Confeſſionem de auditis in alia. 654. An frangat ſigillum Confeſſarius dicendo, audiſſe in aliquo loco tale peccatum. Dub. 1. An violat ſigillum manifeſtans peccata alicujus loci. Dub. 2. Quid ſi dicat, Religioſum alicujus Conventus, vel Ordinis commiſiſſe tale peccatum.

655. An liceat uti notitia Confeſſionis ad externam gubernationem. Vide quæ ſunt ap. Buſemb. 656. Dub. I. An Confeſſarius, ob peccatum ſubditi auditum, poſſit eum amovere ab officio. 657. Dub. II. An poſſit negare ſuffragium ei, quem ex Confeſſione noverit indignum. Et an ad hoc poſſit uti aliquo prætextu. An Confeſſarius poſſit uti notitia Confeſſionis ad cuſtodiendas res ſuas, aut ad diligentius invigilandum, aut ad alia. 658. Dub. III. An poſſit negare Communionem, aut Ordinem, aut aſſiſtentiam in Matrimonio pœnitenti ſine abſolutione dimiſſo. 659. Dub. IV. An poſſit uti notitia Confeſſionis ad ſe cavendum ab inſidiis ſibi paratis. An poſſit ſe celare a pœnitente, quem per Confeſſionem alias noverit in plura crimina ſolere prolabi, etſi alii celationem non advertant. Et an poſſit aufugere a pœnitente indiſpoſito, qui eum minis aſterret, ſi non abſolvat. 660. Dub. V. An poſſit celebrare in Eccleſia, quam ex Confeſſione noverit pollutam. Dub. V. An tenearis pergere ad Confitendum ei quem ſciveris ex Confeſſione non eſſe confeſſarium. 661. I. Expedit Confeſſario in hac materia eſſe quam maxime cautum. II. Non tenetur autem cavere quaſcunque leves ſuſpiciones aliorum.

DUBIUM II.

Quale ſit præceptum, & quæ obligatio Confeſſionis? pag. 236.

662. Quos, & quando obliget hoc præceptum. Et quomodo computetur tempus annuæ Confeſſionis. 663. An præceptum Divinum Confeſſionis obliget extra articulum mortis. 664. Quomodo obliget Juramentum Medicorum non viſitandi infirmos non confeſſos. (*Vide etiam lib. 3. num. 182.*) 665. Qui teneantur ad præceptum Confeſſionis. 666. An impuberes. An iſti poſſint abſolvi, ſi dubitatur de uſu rationis. (*Remiſſive ad num. 432.*) 667. An obligetur ad Confeſſionem annualem habens ſola venialia. 668. An qui non ſatisfecit præcepto, teneatur ad illud quamprimum. 669. Et an per Confeſſionem, quæ fit anno ſequenti, ſatisfiat præcepto etiam antecedentis. 670. An in Paſchate ſit obligatio confitendi proprio Parocho. 671. An teneatur quis aliquando confiteri ante finem anni. 672. An ſatisfiat præcepto per Confeſſionem invalidam. 673. Qui ab hoc præcepto excuſentur. 674. Pœnæ in tranſgredientes hoc præceptum.

APPENDIX.

De Confeſſariis ſollicitantibus. pag. 238.

§. I.

Perpenduntur Clauſulæ in præfata Bulla Gregorii XV. appoſitæ. ibid.

676. De Clauſula I. *In actu ſacramentalis Confeſſionis.* 677. De Clauſula II. *Ante vel poſt immediate.* 678. De Clauſula III. *Occaſione, vel Prætextu Confeſſionis*; Quid importet

tet Tò, *Occaſione Confeſſionis*. Dub. 1. An denunciandus qui ſollicitet mulierem rogantem, ut cras eam audiat. Dub. 2. An qui, audita fragilitate mulieris, poſtea domi eam ſollicitet. 679. Quid importet Tò, *Prætextu Confeſſionis*. Et quid ſi ex condicto mulier, fingens ſe ægrotam, advocet Confeſſarium ad peccandum. 680. De Clauſula IV. *In Confeſſionario, aut in loco quocunque ..... ſimulantes ibidem Confeſſiones audire*. Quid importet illud *ſimulantes*. Et quid ſi Confeſſarius ſollicitet in Confeſſionario, ſine tamen ſimulatione Confeſſionis,

§. II.

Quinam ſollicitantes debeant denunciari? pag. 239.

681. Qu. I. An denunciandus Confeſſarius conſentiens mulieri ſollicitanti, 682. Qu. II. An confeſſarius, qui ſollicitatus ad copulam, divertit ad tactus. 683. Qu. III. An Confeſſarius ſollicitans ad actus venialiter tantum inhoneſtos. 684. Qu. IV. An ſollicitans ad peccata non turpia. 685. Qu. V. An denunciandi Epiſcopi ſollicitantes. 686. Qu. VI. An denunciandus Confeſſarius ſollicitans, ſi fuerit emendatus. 687. Qu. VII. An qui de ſollicitatione jam convictus eſt, & punitus. Qu. VIII. An qui conſentit mulieri ſollicitanti, ne ab ea accuſetur. Qu. IX. An ſimulans Confeſſionem ex condicto ad tractanda inhoneſta. 688. Qu. X. An denunciandus Laicus, vel Clericus ſollicitans in Confeſſione, ſimulando ſe Confeſſarium. Et quid ſi ſit Sacerdos, ſed careat juriſdictione. 689. Qu. XI. An denunciari debeat pœnitens ſollicitans Confeſſarium. 690. Qu. XII. An denunciandus Interpres ſollicitans pœnitentem. 691. Qu. XIII. An Confeſſarius ſollicitans mulierem, ut inducat aliam ad ſecum peccandum; Vel ut ipſa peccet cum alio. 692. Qu. XIV. An Confeſſarius ſollicitans poſtquam deceſſerit.

§. III.

Quinam teneantur denunciare? pag. 242.

693. An poſſit abſolvi mulier ſollicitata, antequam denunciet. Et an, facta denunciatione, poſſit quivis Confeſſarius abſolvere ab excommunicatione contracta ob denunciationem neglectam. 694. An ſemper Confeſſarius teneatur monere de obligatione denunciandi. 695. Qu. I. An teneatur denunciare qui non poteſt probare denunciationem. 696. Qu. II. An ſit obligatio denunciandi, ſi crimen ſit occultum. 697. Qu. III. An ſi ſollicitatio fuerit habita a longo tempore. 698. Qu. IV. An teneatur ad denunciandum, qui ſcit ſollicitationem ſub ſecreto. 699. Qu. V. An ſit obligatio denunciandi per Epiſtolam, vel internuncium. Et an Confeſſarius teneatur aliquando denunciationem excipere, vel deferre. 700. Qu. VI. An teneatur denunciare mulier ſollicitationi conſentiens. 701. Qu. VII. An ſit obligatio denunciandi, ſi ſperetur ſollicitans per correptionem emendandus.

§. IV.

De Sollicitationibus dubiis? pag. 243.

702. Qu. I. An denunciandus ſit Confeſſarius in dubio an vere ſollicitaverit. Quid ſi accedant vehementia indicia de ſollicitatione. 703. Qu. II. An denunciandus Confeſſarius qui laudat mulierem de pulchritudine. Vel qui dat ei magnum donum. 704. Expenduntur varii caſus peculiares ſollicitationis.

705. De pœnis ſollicitantium, & ſignanter de pœna inhabilitationis ad celebrandum; & an hæc incurratur ante ſententiam. Et an ab illa excuſentur ignorantes. Et an Epiſcopi poſſint in ea diſpenſare.

TRACTATUS V.

De Extrema-Unctione, & Ordine.

CAPUT I.

Quid ſit Extrema-Unctio, & quæ circa eam obſervanda? pag. 244.

706. Quid eſt hoc Sacramentum. Et an a Chriſto inſtitutum. 707. Qu. I. An per quamlibet unctionem partialis Gratia conferatur. Qu. II. An conferatur Gratia, recedente obice.

708. De *Materia Remota* hujus Sacramenti. An præceptum quotannis renovandi Oleum obliget ſub gravi. Et an poſſit addi Oleo benedicto aliud non benedictum. 709. An Oleum debeat eſſe olivarum, & an benedictum. Dub. 1. An benedictio requiratur de neceſſitate Sacramenti. Dub. 2. An debeat eſſe benedictum præciſe in ordine ad Extremam-Unctionem. Dub. 3. An hæc benedictio poſſit a Papa committi ſimplici Sacerdoti. Dub. 4. An ſufficiat ungere una gutta Olei.

710. *De Materia Proxima*. An unctio quinque ſenſuum ſit de neceſſitate Sacramenti? An ſit neceſſaria unctio geminа oculorum, &c. & an unctio renum, ac pedum? An ordo unctionum ſit de neceſſitate? Et quæ ſpectent ad eſſentiam hujus Sacramenti? 711. *De Forma*. Dub. 1. An forma omnino debeat eſſe *Deprecativa*. Dub. 2. An ſint de eſſentia verba: *Per ſuam piiſſimam Miſericordiam*. Dub. 3. An valeat forma dicendo: *Ungo te*, &c.

712. Quibus miniſtranda eſt Extrema-Unctio. 713. Dub. 1. An valide conferatur ſano. Dub. 2. An infirmo quocunque morbo laboranti. Dub. 3. An mulieri laboranti in partu. 714. Dub. 4. An licite miniſtretur in ſolo periculo putato. Advert. 1. Non eſſe expectandam extremam partem vitæ. Advert. 2. Non licite miniſtrari, niſi immineat periculum proximæ mortis. Quid in dubio, an inſtet mortis periculum. 715. Dub. 5. An hoc Sacramentum poſſit iterari in eadem infirmitate. 716. Quæ diſpoſitio requiratur in ſuſcipiente. Et an Extrema-Unctio ſit danda poſt Viaticum. 717. An ſit miniſtranda pueris. 718. Dub. 1. An infantes ſint capaces hujus Sacramenti. 719. Dub. 2. An danda pueris, de quorum uſu rationis dubitatur. 720. Dub. 3. An poſſit dari puero doli capaci, ſed non adhuc Communioni apto. 721. Dub. 4. An poſſit dari adulto infirmo ſtatim poſt Baptiſmum.

722. *De Miniſtro* hujus Sacramenti. An quivis Sacerdos poſſit illud dare ex conſenſu Parochi præſumpto. Quid ſancitum ſit de Regularibus. 723. Quid ſi Paſtor abſit, vel nolit dare. Et quid ſi ſit excommunicatus, aut ſuſpenſus. 724. An liceat dare hoc Sacramentum ſine Miniſtro. Et an poſſit unus unam, alius aliam partem inungere. An ſolus Sacerdos poſſit illud miniſtrare? Quid ſi miniſtrans inter unctiones deficiat. 725. An Sacerdos incurrat irregularitatem, ſi æger decedat, dum eum revolvit, &c.

726. *De Adminiſtratione* hujus Sacramenti. An liceat aliquando miniſtrare ſine veſtibus ſacris. 727. Quale peccatum ſit omittere Orationes, vel alias preces. 728. Quale, deferre Oleum ſine lumine? Et quale, omittere ſignum Crucis? Et an liceat Sacerdoti deferre Oleum una cum Viatico. 729. An teneatur Paſtor dare hoc Sacramentum petentibus? & an cum periculo vitæ. An teneantur dare alii Sacerdotes. 730. An liceat Parocho Oleum retinere domi.

731. *De effectibus* hujus Sacramenti. An per Extremam-Unctionem remittantur mortalia per ſe. Et an principalis ejus effectus ſit remiſſio peccatorum, vel remiſſio reliquiarum peccati.

732. *De Subjecto* hujus Sacramenti. An ſint capaces Amentes. An Ebrii. An Impœnitentes, Excommunicati, & vulnerati in rixa? An phreneſi laborantes? An Muti, Surdi, & Cæci a nativitate? 733. An peccet graviter qui negligit hoc Sacramentum ſuſcipere.

CAPUT II.

De Sacramento Ordinis.

DUBIUM I.

Quid ſit Ordo, quotuplex, & quæ ejus materia? pag. 250.

734. Quid eſt Sacramentum Ordinis, & quot ſint Ordines. Et an Prima Tonſura ſit Ordo. 735. Quid ſit Ordinatio; & quid Ordo. Et quinam ſint effectus Ordinis. Definitio cujuſvis Ordinis. 736. An ſinguli ſeptem Ordines ſint Sacramenta. 737. Sententia Auctoris. 738. An Epiſcopatus ſit Ordo diſtinctus a Sacerdotio.

739. Quæ ſit Materia *Remota*, & quæ *Proxima* hujus Sacramenti. 740. Dub. 1. An materia, & forma Ordinis ſint a Chriſto in ſpecie determinatæ? (*Remiſſ. ad num. 12. de Sacram.*) 741. Dub. 2. An valide ordinetur Latinus per materiam Græcis aſſignatam. 742. Dub. 3. An requiratur contactus inſtrumentorum. 743. Dub. 4. contactus phyſicus. 744. An ab eodem Epiſcopo debeat dici forma, & tradi materia. Et an ab eodem qui confert Ordines, debeat Miſſa celebrari. 745. De materia cujuſque Ordinis. An materia Acolythatus ſit traditio Urceolorum, vel Candelabri. 746. Qu. I. Quæ ſit materia, & forma Subdiaconatus. Dub. 1. An ſit calix cum patena, vel liber Epiſtolarum: 747. Dub. 2. An calix, & patena debeant eſſe conſecrata. Et an peccet graviter Subdiaconus, miniſtrando in mortali. (*Remiſſive ad n. 38.*) 748. Qu. II. Quæ ſit materia, & forma Diaconatus. 749. Qu. III. Quæ ſit materia, & forma Presbyteratus. 750. Dub. 1. An requiratur ad valorem traditio utriuſque ſpeciei, nempe vini, & hoſtiæ. 751. Dub. 2. An valide ordinetur qui tangit hoſtiam, & non patenam. 752. Dub. 3. An qui tangit calicem, & patenam, ſed non hoſtiam. 753. Dub. 4. An qui tangit ſolum calicem, ſed non patenam.

754. Clericus exercens munus Ordinis Majoris quem non habet, incurrit irregularitatem. Quid ſi ſit Laicus, (*Remiſſ. ad n. 116.*) 755. De Ordinatione Epiſcoporum. Et an ad valorem requiratur trium Epiſcoporum aſſiſtentia. 756. An Epiſcopus poſſit conferre primam Tonſuram extra ſuam Diœceſim. 757. Quid agendum in dubio an Ordo ſit collatus. 758. Quomodo ſupplendi ſunt Defectus in Ordinatione commiſſi. 759. Et an ſupplendi tempore ſtatuto ad Ordinationes. 760. Quinam Epiſcopus poſſit ordinare. (*Vide etiam infra a n. 769.*)

761. Qui ſit Miniſter Ordinis. 762. Qu. 1. An poſſit eſſe Miniſter quivis Sacerdos ex conceſſione Papæ. An etiam ad conferendum Presbyteratum. Et an ad conferendum Diaconatum, & Subdiaconatum. 763. Qu. 2. An Abbates poſſint con-

conferre Tonſuram, & Ordines Minores, aut Literas Dimiſſorias concedere ſubditis ſuis non Religioſis. 764. Dub. 1. An poſſint Ordines conferre ſuis Novitiis. 765. Et an Novitii debeant ordinari ab Epiſcopo loci Novitiatus, &c. 766. Dub. 2. An Abbates ordinantes non ſubditos, valide ordinent. 767. An conferens Ordines Minores in mortali graviter peccet.

768. A quo Epiſcopo ordinari debeant Regulares. 769. Ordinatio ſecularium fieri debet a proprio Epiſcopo, alias &c. 770. Plura notanda ex Bulla *Speculatores*. 771. Quid ſi quis in una Diœceſi habeat originem, in alia domicilium, & in alia Beneficium. 772. Quid ſi quis caſu alicubi naſcitur. 773. Quid ſi quis habeat diverſa domicilia. 774. Quando quis poſſit ordinari ab Epiſcopo Beneficii. 775. Dub. 1. An Epiſcopus Beneficii poſſit diſpenſare in Interſtitiis. 776. Dub. 2. An licite Epiſcopus ordinet eum cui confert Beneficium, ut poſſit eum ordinare. 777. Quid ſi quis in diverſis Diœceſibus Beneficia habeat. Et an Studioſi contrahant domicilium. 778. Quid requiratur, ut quis ordinetur ratione domicilii. 779. An Barones, ejuſque filii gaudeant domicilio feudorum. An Officiales domicilio loci, ubi degunt. 780. Quomodo poſſit quis ordinari ratione *Familiaritatis*. Et an hoc titulo poſſint ordinari famuli famulorum.

DUBIUM II.

Quæ requirantur in Ordinando. pag. 257.

781. Quinam valide aut invalide ordinentur. 782. An valide ordinentur Infantes.

783. Quæ requirantur, ut quis licite ordinetur, ap. Buſemb. 784. I. Ut ſit viator, non neophytus, non infamis, hermaphroditus, irregularis, &c. An autem remaneant ordinati irregulares, &c. quos Epiſcopus proteſtatur non intendere ordinare. *verſ. Quær.* 785. II. Animus clericandi. Dub. 1. An peccet ſuſcipiens Ordinem, nolens aſcendere ad ſuperiorem. Dub. 2. An peccet Clericus in Minoribus, ſi uxorem ducat. Dub. 3. An peccet ſuſcipiens Tonſuram ad effugiendum forum. 786. III. Ut ſit confirmatus. 787. IV. Ut habeat Literas Dimiſſorias. Not. 1. Epiſcopi regulariter tenentur per ſeipſos ordinare. Not. 2. Licentia data non expirat morte concedentis. Not. 3. Epiſcopus confirmatus poteſt Dimiſſorias concedere, non vero ſuſpenſus, &c. Not. 4. Poteſt Epiſcopus eas dare etiam in aliena Diœceſi exiſtens. Not. 5. Non poteſt vero Vicarius Generalis. 788. Not. 6. Quid de Capitulo Sede vacante. Not. 7. Quid de Abbatibus. Not. 8. A quibus debeant habere Dimiſſorias Regulares. Not. 9. Quid ſi Papa det licentiam cum clauſula, ut quis ordinetur *a ſuo Ordinario tantum*. Not. 10. Poteſt Epiſcopus confirmare habentem Dimiſſoriam. Not. 11. An Ordinatio debeat fieri a certo Epiſcopo deſignato. Not. 12. Sufficit licentia oretenus. 789. Dub. 1. An Epiſcopus poſſit ordinare alienum ſub ſpe ratihabitionis. Dub. 2. An Epiſcopus ordinans poſſit diſpenſare cum alieno ſuper irregularitate &c. 790. V. Examen de ſcientia, juxta qualitatem Ordinis ſuſcipiendi. 791. Qu. 1. Quæ debeat ſcire Sacerdos, præſertim circa Sacramentum Pœnitentiæ. Qu. 2. An illiterati ſint irregulares. Qu. 3. An in Regularibus minor ſcientia requiratur. 792. Quid ultra notandum circa examen. VI. Titulus ſuſtentationis, de quo infra ex num. 813. 793. VII. Ut Ordines gradatim ſuſcipiantur. 794. VIII. Ut Ordines ſuſcipiantur tempore debito. Utrum in Feſtis liceat ordinare in Minoribus pluſquam duos. 795. IX. Ut ſerventur Interſtitia. 796. An qui eadem die ſuſcipit duos Ordines Sacros incurrat ſuſpenſionem. Quid ſi in Sabbato ſuſcipit unum, alium in Dominica. Dub. 1. An hæc ſuſpenſio ſit latæ ſententiæ. Dub. 2. An incurrat ſuſpenſionem qui ſuſcipit duos Ordines Sacros, non ſervatis interſtitiis. 797. An liceat eadem die ſuſcipere quatuor Ordines Minores cum Subdiaconatu. Dub. 1. An excuſet conſuetudo contraria. Dub. 2. An taliter ordinatus incurrat ſuſpenſionem. Dub. 3. An Regulares poſſint ordinari extra tempora. Dub. 4. An ipſi tunc poſſint ordinari in quovis Feſto duplici. Quid de ordinandis in tribus diebus feſtivis. 798. X. Ut ſervetur locus debitus, & exiſtentia Epiſcopi in propria Diœceſi. 799. XI. Ætas debita; Alias incurritur ſuſpenſio. Dub. 1. An eam incurrat, qui ordinatur ante ætatem ex ignorantia craſſa. Dub. 2. An mala fide ordinatus ante ætatem, poſſit, ea completa, Ordinem exercere. Dub. 3. An incurrat irregularitatem ſuſcipiens Sacerdotium ante ætatem. 800. Quomodo computanda ætas. Dub. 1. An poſſit ordinari mane, qui veſpere complet ætatem. Dub. 2. An computandus annus biſextilis. 801. XII. Exercitium Ordinis ſuſcepti. XIII. Sumtio Euchariſtiæ. XIV. Probitas vitæ. 802. XV. Vocatio Divina. Quæ ſint ejus ſigna. 803. An peccet graviter qui ſine Vocatione ordinatur. An peccet Epiſcopus hunc ordinans. 804. Hæc vocatio tanto magis requiritur ad Epiſcopatum, & Parochiam ſuſcipiendam. 805. Quæ ſint Officia Ordinatorum.

§. I.

De obligatione Cœlibatus. pag. 265.

806. Quomodo hæc obligatio probetur. 807. Qu. 1. An ipſa ſit de jure Divino. 808. Qu. 2. An ſit ex præcepto Eccleſiæ, vel ex Voto. 809. Dub. 1. An ignorans tale votum teneatur ad caſtitatem. Dub. 2. An qui expreſſe nollet caſtitatem vovere. 810. Quid ſi quis ordinatus ſit ante uſum rationis. Et quid ſi ante pubertatem. 811. Quid ſi ordinetur ob metum. 812. Qu. 3. Quomodo conjugatus, conſtante Matrimonio, poſſit in Sacris ordinari. Dub. 1. An illius uxor teneatur Religionem profiteri. Dub. 2. An talis uxor poſſit nubere.

§. II.

De obligatione habendi Titulum. pag. 266.

813. Pœna in contravenientes. 814. De Titulo *Paupertatis*. 815. De Titulo *Beneficii*. Not. 1. Juxta cujus Diœceſis taxam deſumenda ſit ſufficientia Beneficii. Not. 2. Quid ſi defectus ſit modicus. Not. 3. Quid veniat nomine Beneficii; an ſtipendia Miſſarum. 816. Et an ſufficiat Beneficium de futuro. 817. De Titulo *Patrimonii*. 818. Qu. I. An quis poſſit ordinari ad Titulum ſuæ induſtriæ. 819. Qu. II. An Pater teneatur aſſumere Patrimonium filio volenti ordinari. 820. Qu. III. An incurrat ſuſpenſionem qui ordinatur ſine Titulo. 821. Dub. 1. An qui ordinatur cum Patrimonio ficto? 822. Dub. 2. An qui ordinatur, data fide de reddendo illud donanti. 823. Dub. 3. An qui poſt Diaconatum illud donanti renunciat. 824. Dub. 4. An ordinatus poſſit Patrimonium renunciare, ſi habeat aliunde ſuſtentationem.

§. III.

De obligatione deferendi Habitum, & Tonſuram. pag. 268.

825. Qu. I. An peccent graviter Clerici non deferentes Habitum. 826. Qu. II. An non deferentes Tonſuram. 827. Quando iſti ob Habitum, & Tonſuram dimiſſam amittant Privilegium Fori, & Canonis.

828. Ad quid teneantur Sacerdotes vi *Obedientiæ* quam promittunt Epiſcopo. An poſſint Religionem ingredi, Epiſcopo contradicente. 829. Quæ obligatio ſit de Miſſis, & Precibus quæ ab Epiſcopo imponuntur Ordinatis. 830. De ſtatutis in Concordato noſtri Regni.

THEO-

THEOLOGIA MORALIS.

LIBER QUARTUS.

De Præceptis particularibus certo hominum ſtatui propriis.

„ Cum omnes Fideles ſicut præcepta Decalogi, ita etiam alia præcepta, quæ pertinent ad ſtatum, & officium uniuſcujuſque, teneantur ſcire ſub peccato mortali; ita ut ipſa eorum ignorantia vincibilis, licet non ſequatur tranſgreſſio, ſit peccatum mortale (*Sylv. Sayr. Sanch. Bald. l. 1. l. 1. d. 9. n. 8. & 9.*) Hinc poſt præcepta omnibus communia agendum de præceptis propriis certorum ſtatuum in particulari.

CAPUT I.

De Statu Religioſo.

DUBIUM I.

Quid ſit natura Status Religioſi?

1 *Quid Status Religionis? Et qui ſint Religioſi?*
2 *An Religioſus promotus ad Cardinalatum, vel Epiſcopatum maneat obſtrictus votis? 3. An teneatur ad obſervantiam ſuæ Regulæ? 4. An promotus ad Parochiam teneatur ad Habitum, & Regulam?*

1 „ Reſpond. Status Religionis eſt fidelium ad divinæ charitatis perfectionem tendentium, editis votis perpetuæ paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, ſtabilis in communi vivendi modus, ab Eccleſia approbatus. Dico, *ab Eccleſia*; quia, etſi olim Epiſcopi Religiones approbare poterant: poſtea tamen in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio Tertio ſtatutum aſt, ne nova Religio inducatur, niſi approbata a Papa. Ratio eſt, quia, cum Religio ſit Communitas Sacra, in qua debet eſſe ſpiritualis juriſdictio, hæc autem a Papa proveniat, decens eſt, ut talis Communitas ab eodem approbetur. *Laym. l. 4. t. 5. c. 1.*

Unde reſolvuntur Caſus.

„ 1. Ad eſſentiam Religionis non requiruntur vota ſolemnia. Ratio eſt, quia, qui in Societ. JESU vota ſimplicia edunt, ſunt veri Religioſi, uti definivit *Gregor. XIII.* Bulla, *Aſcendente Domino*, *Laym. l. c. n. 4.*

„ 2. Non ſunt Religioſi ii Ordines Militares, qui conjugalem caſtitatem tantum vovent: ſunt tamen vere Religioſi Milites S. Joannis, & Teutonici, eorumque ſimiles, cum tria vota ſubſtantialia habeant. Similiter ex Fratribus, ex Sororibus Tertiariis ſive Ordinis Sancti Franciſci, ſive aliorum, tantum ſunt Religioſi, qui in Religione approbata, ſecundum certam Regulam, tria vota ſubſtantialia emittunt. Contra autem ii non ſunt, qui, licet tria iſta emittant, & communiter, vel ſeorſim habitent, Regulam tamen a Sede Apoſtolica approbatam non profitentur. *Laym. l. c.*

„ 3. Religioſi non ſunt, qui, edito voto perpetuæ paupertatis, & caſtitatis, obedientiam vovent Confeſſario, aut Epiſcopo. Ratio eſt, quia tali voto non ſubjiciuntur juriſdictioni ſpirituali, quæ a Deo, medio ejus Vicario, provenire debet, *ibid. n. 7.*

„ 4. Etſi Papa in votis ſolemnibus Religionis diſpenſare poſſit, ut quis deſinat eſſe Religioſus: non poteſt diſpenſare tamen, ut quis manens Religioſus ſubſtantialibus votis non teneatur; quia ad eſſentiam Religionis illa ſpectant, *Laym. l. c. n. 8. ex Nav. &c.*

„ 5. Religioſus promotus ad Cardinalatum, vel Epiſcopatum, obſtrictus manet votis eſſentialibus ſuæ Religionis, etſi quoad aliquos effectus paupertatis, & obedientiæ exemtus. Deinde, etſi jugo Regulæ abſolutus ſit quoad culpam, & pœnam; tamen ex obligatione moralis honeſtatis, ea ſervare debet, quæ eum decent, & cum ejus munere conſiſtunt. Hinc quoad habitum, ſui Ordinis colorem deferre debet, & quoad figuram, Epiſcopis ſecularibus ſe conformare poſſit, ut Clemens VIII. conceſſit apud *Sanchez mor. c. 6.* Imo, ſi Epiſcopatum reſignet, vel ob culpam deponatur, abſque degradatione, tamen non tenetur ad regularem obſervantiam redire, quia retinet eminentiam Epiſcopalem, ob quam ab obedientia regulari exemtus fuit. *Ibid. ex S. Th. Rodrig. Sanch. &c.* Secus eſt in Cardinali Religioſo, qui non aſt Epiſcopus; hic enim, relicto Cardinalatu, nihil retinet ex dignitate Cardinalitia; ideoque, ſi Papa ejus renunciationem acceptarit, tenetur redire ad obedientiam regularem ſui Ordinis. *Pal. de Reg. reſp. mor. l. 5. d. 12.* 2

Quæritur igitur I. An Religioſus aſſumtus ad Epiſcopatum maneat abſolutus a votis? (Intellige a votis *Obedientiæ*, & *Paupertatis*; nam voto caſtitatis remanet quidem obſtrictus ratione Ordinis.) *Prima* ſententia affirmat cum *Vaſq. Sot. Med. Angles*: Et ſignanter quoad votum paupertatis, tenent *Palac. Tamb. Dian.* & probabile putant *Sanchez*, *Villal. cum Salm. tr. 15. de Stat. Rel. c. 5. n. 30. & 32.* Probantque ax *c. unic.* 18. *Qu.* 1. ubi dicitur: *Monachus, quem canonica electio a jugo Regulæ monaſticæ profeſſionis abſolvit, & ſacra Ordinatio de Monacho Epiſcopum facit.* Ex hoc igitur dicunt liberari a voto Obedientiæ: Sequitur textus: *Velut legitimus heres paternam ſibi hereditatem poſtea jure vendicandi poteſtatem habet.* Si enim, dicunt, poteſt ut legitimus heres ſibi vendicare hereditatem paternam; ergo poteſt illius verum dominium acquirere, dum vendicare ſolis dominis competit. Et ſic etiam liberatur a voto paupertatis. 3

Secunda ſententia, quam ſequimur, & tenent cum *Buſemb. Leſſius d. c. 40. num. 113. Palaus tom. 3. tr. 16. D. 4. p. 14. num. 4. Sanch. lib. 6. Dec. c. 6. n. 2. Suar. de Rel. tom. 4. tr. 8. l. 3. c. 17. n. 1. Laym. l. 4. tr. 5. c. 2. n. 9. & Salm. l. c. nu. 31. cum Bon. Lezan. &c. ac Sporer tom. 3. de Statu Rel. pag. 87. num. 165. cum communi*, negat, Epiſcopos Raligioſos abſolvi a votis, niſi in quantum ipſorum obſervantia repugnet muneri Epiſcopali. Ratio, tum quia Re-

ligioſus factus Epiſcopus remanet Religioſus, ut omnes fatentur, utque obligatio deferendi habitum (ex *c. Clerici. de Vita, & hon. Cler.*) oſtendit; Ergo manet obſtrictus votis, quæ ſunt de eſſentia Religionis, juxta dicta *de Voto p.* 129. *n.* 244. *v. Quæritur*; Tum quia vota perſonalia comitantur perſonam, in quantum ſunt compatibilia cum ſuo ſtatu. Et hanc ſententiam expreſſe tenet *S. Thomas* 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. *ad* 4. ubi ait: *Religioſus, qui fit Epiſcopus, ſicut non abſolvitur a voto continentiæ, ita nec a voto paupertatis, quia nihil habere debet tanquam proprium. Similiter etiam non abſolvitur a voto obedientiæ, ſed per accidens obedire non tenetur, ſi Superiorem non habeat; ſicut nec Abbas Monaſterii, qui tamen non eſt ab obedientiæ voto abſolutus.* Et alibi in *q.* 185. *ad* 3. ſic explicat textum, in *c. Monachus*, ut ſupra oppoſitum: *Proprium autem* (Epiſcopi Regulares) *nullo modo habere poſſunt; non enim paternam hæreditatem vendicant quaſi propriam, ſed quaſi Eccleſiæ debitam.* Et deinde ſubdit: *Teſtamentum* (Epiſcopus) *nullo modo facere poteſt, quia ſola ei diſpenſatio committitur rerum Eccleſiaſticarum, quæ morte finitur.* Eodem modo præfatum textum explicat *Gloſſa verb. Legitimus*, ſic dicens: *Sed objicitur; ſi hæreditatem vendicat, ergo poteſt habere proprium, cum tamen remaneat Monachus, quod eſſe non debet? Sed dicitur ſibi, ideſt Eccleſiæ ſuæ.* Et idem videtur expreſſe ſancitum in ipſo Canone citato, ubi in fine dicitur: *Poſtquam enim Epiſcopus ordinatur ad Altare, ad quod ſanctificatur ac titulatur, ſecundum ſacros Canones, quod acquirere poterat, reſtituat.* Ex quo *Salm. n.* 35. *cum S. Thom.* inferunt 1. Epiſcopum regularem non poſſe de ullis bonis teſtari. Inferunt 2. cum *S. Bon. Sanch. Nav. & Lez.* quod prædicti Epiſcopi regulares poſſunt quidem ut alii Epiſcopi diſponere de bonis Eccleſiæ ad moderatam ipſorum ſuſtentationem, ſed non ad alia; nam ſuperflua debent in eleemoſynas, & pia opera erogare; niſi aliquid ipſi acquiſierint, parcius vivendo: præſumitur enim tunc Eccleſia concedere, quod de eo libere ipſi diſponant; ita *Sal. eod. n.* 32. *in fine* cum *Nav. Leſſ. Mol. Sanch. &c.*

3 Quæritur II. Utrum Epiſcopus regularis teneatur ad obſervantiam ſuæ Regulæ? Reſp. cum *Buſ. & Salm. de Stat. Rel. c.* 5. *n.* 34. *& ibi Caj. Val. Bon. Pal. Sanch. Sot. Suar. Leſſ.* contra alios, probabilius eſſe quod ipſi ſub nulla culpa ſint ad Regulam obligati, ſed ſolum ex honeſtatis debito; quod autem debitum ne ſub levi quidem obligat, ut docent *ibid. Leſſ. Sot. Pal. Sanch. &c.* Ratio, quia Epiſcopus regularis abſolute a jugo Regulæ liberatur, ut ex *d. c. mir.* ubi dicitur; *Monachus, quem canonica electio a jugo Regulæ Monaſticæ profeſſionis abſolvit, &c.*

Ab aliis autem votis propriis alicujus Religionis Epiſcopus regularis omnino liberatur, ut *Salm. eu n.* 37. cum *Sanch. Pal. &c.*

Nota, quod Abbates, propriam Diœceſim habentes cum juriſdictione Epiſcopali, ſunt in omnibus Epiſcopis ſimiles. Communiter *Salm. c.* 5. *n.* 29. cum *Pal. Sanch. &c.*

4 „ 6. Religioſus ad Parochiam promotus, cum votis aſtrictus maneat, tenetur deferre Habitum Religionis, Regulamque obſervare in omnibus, quæ cum ſuo munere conſiſtere poſſunt. Idque non tantum ſecundum moralem honeſtatem, ſed ſub obligatione gravis culpæ, ſi ad eam Regula obliget. * (*Ita probabilius Salmant. tr.* 15. *de Statu Rel. c.* 5. *n.* 40. *cum Sanch. Pell. Bonac. &c. contra Suar. & Pal. dicentes teneri ad vota, ſed non ad obſervantiam Regulæ.*) * Ita *Laym. l.* 4. *t.* 5. *c.* 2. *n.* 11. *&* 12. Ubi addit, niſi Parochus Religioſus in iis, quæ ad Regulam ſpectant, ſubjectus maneat Superiori: jam tamen conſuetudine multis locis obſervari, ut non tantum in pertinentibus ad diſciplinam Eccleſiaſticam, ſed etiam in pleriſque aliis, ab obedientia Prælati eximatur, & Epiſcopo ſubjiciatur. Vid. *Sanch. l.* 6. *mor. c.* 6. *n.* 36.

D U B I U M II.

Quæ requirantur ad valorem Profeſſionis Religioſæ?

§ *Quæ conditiones requirantur ad Profeſſionem Religioſam?*
I. Aptitudo voventis.
Quid de ætate, & exploratione puellarum ſuſcipientium Habitum Religioſum?
6 *II. Requiritur conſenſus Prælati Ordinis.*
7 *III. Ut Profeſſio ſit ſpontanea.*
8 *Quomodo & quando Profeſſus poſſit reclamare de nullitate ſuæ Profeſſionis?*

5 „ Reſp. Ad valorem ejus tres requiruntur conditiones. 1. Eſt qualitas, ſeu aptitudo voventis, ſcilicet ut, juxta *Trident. ſeſſ.* 25. *c.* 15. *de Regularibus*, decimum ſextum ætatis annum expleverit, annumque integrum cum religioſo habitu ſteterit in probatione, nullumque habeat impedimentum, quod per ſtatuta a Pontifice confirmata, in iſto ordine ſubſtantiale eſſe cenſeatur. *Azor. tr.* 1. *l.* 12. *c.* 2. *qu.* 6. *&* 7. *Rodriq. tr.* 2. *c.* 6.

Quoad Moniales, Tridentinum ſtatuit, quod puellæ non ſuſcipiant habitum regularem ante 12. annum completum: Unde nequeunt antea ſuſcipere, ut tenet *Alex. Conf. Mon. cap.* 2. §. 1. *Qu. X. cum Tamb. Rodr. Naldo* (contra *Sanch. l.* 4. *Dec. cap.* 18. *n.* 33. *Villal. &c.*), & affert Declar. *S. C.* Exploranda autem eſt voluntas puellarum ante ſuſceptionem habitus, & ante profeſſionem ab Epiſcopo, vel, eo impedito, a Vicario, vel alio Deputato. Si utraque exploratio omitteretur, eſſet culpa gravis, ſed valeret Profeſſio, ut de *Alex. loc. cit. cum Sanch. Barb.* cum Declaratione *S. C. & Salm. de Privil. Tr.* 18. *c. nu.* 14. qui notant explorationem hanc ex conſuetudine fieri ſemel, & tantum ante Profeſſionem intra 15. dies. Epiſcopus autem explorare poteſt, & debet voluntatem puellarum etiam in Monaſteriis exemptis, ut *Salm. ibid.*

„ 2. Conditio eſt conſenſus, & acceptatio expreſſa vel tacita Prælati Ordinis: per hanc enim Religioni incorporari debet. * *Error circa ſubſtantiam tam ex parte profitentis, quam admittentis, vitiat profeſſionem, Salm. cap.* 4. *n.* 27. * Idque ordinarie, non tantum cum conſilio, ſed etiam cum conſenſu Capituli, aut certe majoris, aut principalioris partis, ſecundum cujuſcunque Ordinis ſtatuta. *Navar. Leſſ. cap.* 41. *d.* 7. 6

„ 3. Ut Profeſſio ſponte facta ſit, non cogente gravi metu, qualis eſſet incarceratio, alimentorum ſubtractio, eo quod in Profeſſionem conſentire noluerit. Itemque metus reverentialis, non quidem ſe ſolo, ſed accedente precum, blanditiarum, & imperii ſæpius repetita importunitate, aut gravi offenſione, aut diu continuata indignatione conſanguineorum, adjunctis etiam minis de ſubſidiis negandis, ſi ex Religione egrediatur; hæc enim vel ſingula, vel certe ſimul juncta, conſiderata conditione hominis rudis, timidi, &c. metum juſtum incutere poſſunt, & profeſſionem irritare, ut docet *Laym.* cum aliis *lib.* 4. *tr.* 5. *c.* 5. *Leſſ. l.* 2. *cap.* 41. *diſt.* 7. * (*Vide dicenda de Matrim. l.* 7. *n.* 1055. *Profeſſio enim, & Matrimonium æquiparantur; ut Salm. de Stat. Rel. c.* 4. *n.* 26.) * 7

Unde reſolvuntur ſequentes Caſus.

„ 1. Is, qui Profeſſionem irritam emiſit, ex defectu alicujus conditionis ex jam dictis, niſi eam poſtmodum tacite, vel expreſſe ratificaverit, egredi e religione, & uxorem ducere poteſt; licet, ob vitationem ſcandali, cauſam egreſſus dicere debeat, &, ſi ad forum externum cauſa deveniat, defectum Profeſſionis; poſt illud enim non auditur, juxta *Trid. c.* 19. *ſeſſ. ead.* Quia præſumitur eam interea ratificaſſe. 8

„ 2. Quod ſi tamen ſciret illam juris præſumtionem falſam eſſe, eo quod vel ignorans impedimentum, vel metu gravi, aliave juſta cauſa impeditus reclamare intra quinquennium non potuerit; vel impedimentum ſit eſſentiale, ac perpetuum, aut ſaltem ultra quinquennium duret, eo elapſo poteſt reclamare, debetque audiri in judicio, ſaltem extraordinario, vel in integrum reſtitui, ut contra *Bonac. de clauſ. d.* 4. *q.* 2. *p.* 16. docent *Navar. Sanch. d.* 32. *n.* 22. *Leſſ. l.* 2. *c.* 41. *d.* 7. *Azor. l.* 12. *c.* 4. *qu. ult. Dian. p.* 3. *t.* 2. *R.* 53. *Barb. in Trid. ſeſſ.* 25. *c.* 19. *n.* 8. ubi plures alios citat: & niſi aliud quid impediat, fugere poteſt, ut docet *Laym.* Qui addit, ſi fuga ſine gravi ſcandalo, vel incommodo tentari non poſſet, monendum a Confeſſario, ut Profeſſionem tacite ratificet: quod fiat, ſi profeſſorum habitum proprium deferat, actuſque iis proprios exerceat, cum intentione, quod profeſſus talis Ordinis eſſe velit. Vid. *Auct. cit. & Dian. pag.* 8. *tom.* 7. *R.* 51. ubi ex *Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 19. probat Epiſcopum de nullitate profeſſionis ſine interventione Superioris regularis ſententiam ferre non poſſe; &, ſi faciet, fore nullam. * (*Ita Salm. c.* 5. *n.* 15. *communiter. Dubius de ſua Profeſſione nequit reclamare, Salm. c.* 9. *n.* 8. *cum Pell. & Lez. quia Religio poſſidet: Intellige, ſi dubium ſuperveniat. Nec creditur reclamanti, niſi probet ficte conſenſiſſe, ex c.* 2. *de Regular. Salm. n.* 9.) *

Hic addenda quæ nuper ſancita ſunt a N. SS. P. Bened. XIV. in ſua Bulla, quæ incipit, *Si datam hominibus.* (In ſuo *Bullar. tom.* 2. *n.* 47. *pag.* 393.) Ibi ſtatuitur I. omnia quæ decreta ſunt de viris Religioſis, comprehendere etiam fœminas, ubi eadem cauſa militat. II. Cauſas nullitatis Profeſſionis agnoſcendas eſſe a Prælato Regulari Locali tempore motæ litis, & ſimul ab Ordinario, pro Monialibus vero non exemtis a ſolo Ordinario, & pro exemtis ſimul ab Ordinario, & a Prælato cui regimen Monaſterii commiſſum eſt. III. Non poſſe Prælatum ejicere Profeſſum, niſi cognita cauſa per ipſum & Ordinarium ut ſupra, caſu quo agnoverit poſtea impedimentum, etiamſi de eo ſubditum interrogaverit, nullam alias Profeſſionem fore proteſtatus, & illa occultaverit. IV. Poſſe cauſam nullitatis agi etiam, elapſo quinquennio, ſi intra illud Profeſſus ſerio reclamaverit. V. Cognitionem cauſæ ad Sedem Apoſtolicam pertinere, ſi Profeſſio emiſſa fuerit extra Novitiatum. VI. Apoſtatas repelli a judicio, niſi habitum Religionis reaſſumſerint. VII. Non poſſe Profeſſum prætendere annullationem ſuæ Profeſſionis ratione vis aut metus illati, ſi intra quinquennium non reclamaverit, tametſi allegaret vim & metum ſemper duraſſe. Concedi tamen huic reſtitutionem in integrum dandam tantum per Sedem Apoſtolicam, prævio proceſſu confecto a ſuo Prælato, & Ordinario; cum aſſiſtentia defenſoris Profeſſionis, qui debet etiam Romæ aſſiſtere. VIII. Poſt primam ſententiam Profeſſum non poſſe egredi a Religione, ſed debere expectare ſecundam, poſt appellationem faciendam a defenſore.

D U B I U M III.

Ad quid teneatur Religioſus vi ſuæ profeſſionis?
9 *De obligatione Religioſi tendendi ad perfectionem*
10 *Quando Religioſus peccet graviter contra hanc obligationem?*

Digitized by Google

11 *An peccet graviter, ſi intendat ſervare ſola mandata obligantia ſub gravi?*
12 *An quilibet Chriſtianus graviter peccet, ſi proponat committere omnia venialia?*
13 *An Prælatus aliquando peccet graviter, negligendo corrigere defectus leves ſubditorum?*

9 „ RESp. Religioſus vi ſuæ profeſſionis tenetur ad progrediendum aliquo modo in via perfectionis. Quia ex vi Profeſſionis tenetur velle ſervare ſuum ſtatum, qui eſt perfectionis, ſive tendentium ad perfectionem (licet ſecundum ſe non ſit præcepti, ſed conſilii); hoc autem eſt intrinſece velle tendere ad perfectionem. *S. Th. 2. 2. q. 186. a. 1. & 2. & q. 148. a. 5. Laym. l. 4. t. 5. c. 1. n. 1. Suar. de relig. t. 4. l. 1. c. 4. Bard. de conſid. d. 7. c. 6. §. 5.*

Unde reſolves.

„ 1. Religioſus non tenetur actu eſſe perfectus, ſed tantum ſtudere perfectioni. *Bard. &c. l. c.*

„ 2. Tenetur tendere ad perfectionem 1. Per media eſſentialia, 2. Per vota 3. Per auxilia ſecondaria, non contemnendo ea. *Laym. l. c. c. 9. n. 13.* 4. Tenetur aliquibus mediis uti, &, ſi omnia media abjiciat, non eſt in ſtatu ſalutis. *Suar., Laym. l. c.* dicens, ſi nullum perfectionis ſtudium adhibeat, ſed omnia monita, & Regulas negligat, eo quod ſub mortali non obligent, peccare mortaliter. 5. Tenetur ad aliqua opera bona ſupererogatoria, ſive ſpecialiter non præcepta, nec promiſſa: quia alias, moraliter loquendo, non poteſt habere debitam intentionem ſalutis. *Suar. l. c.*

„ 3. Tenetur tendere ad perfectionem per media ſuæ Religionis, non per alia: hoc eſt, ſervando ſuas Regulas, *Sanch. l. 6. c. 5. n. 1. & 2.* Hinc peccat, 1. per contemtum Regulæ, hoc eſt, ſi nolit ſubjici, *ib. n. 6.* 2. Si tantum velit ſervare, quæ ſub mortali obligant, quia contemnit perfectionem, *ib. n. 7.* 3. Per actum directe contrarium, hoc eſt, nolendo perfectionem; quod eſſe mortale docet *Sanch. n. 10. Pelliz. & Bard. l. c.*

„ 4. Si quis non tantum intendat non eſſe ſolicitus in obſervatione Regulæ, ſed etiam nunquam ſervare, etiamſi facile poſſit; eſt mortale, vel proxima diſpoſitio ad illud, vixque poteſt fieri ſine contemtu formali, *Suar. l. c. n. 24.*

„ 5. Si ex remiſſione animi, & ſine ullo juſto titulo, per directam intentionem, velit aliquam Regulam non ſervare, erit ſaltem levis contemtus, & peccatum veniale, *Suarez l. c.*

„ 6. Frequenter, & ex conſuetudine violare Regulam, eſſe mortale, dicit *Sanch. l. 6. mor. c. 4. n. 18. & 20.* Tum quia perturbat religioſam diſciplinam: tum quia ſecundum quoſdam eſt contemtus interpretativus, vel ſaltem probabiliſſimum ejus periculum: tenetur autem ſub mortali ita vivere, ut non ſit graviter perniciosus Religioni, inducendo alios malo exemplo ad Regulæ laxitatem, *Sanch., Laym. l. 4. t. 5. c. 9.* Tum quia conſtituit ſe in eo ſtatu, ut tanquam incorrigibilis ſit expellendus: tenetur autem quiſque ratione votorum, quibus ſe Religioni addixit, ita ſe gerere, ut ſit tolerabilis, & non mereatur expelli; at qui nullum conatum perfectionis adhibendo, Regulas ſine diſcrimine tranſgreditur, reddit ſe intolerabilem, ut debeat expelli, aut, ſi toleretur, plurimum nocet: ergo per accidens, & indirecte agit contra profeſſionem, peccatque mortaliter. *Sanch. c. 4. n. 18.* Vide *Auct. cit.*

„ 7. Religioſus Societatis JESU peccat mortaliter, ſi non adhibet diligentiam in cavendis defectibus, ob quos ſe dimittendum, vel ejiciendum prævidet; & licet ita dimiſſus, ſit liber in conſcientia, ſi tamen ſit dimiſſus ob fraudem, vel peccata in eum finem commiſſa, irrita eſt dimiſſio, utpote obtenta per dolum dantem ipſi cauſam (ſicut in matrimonio, & ceteris contractibus), unde ſubjacet pœnis apoſtatarum, *Bon. de clauſ. q. 1. p. 12. §. 1.*

„ 8. Scholaſticus Societatis JESU, qui pravis moribus de induſtria dimiſſionem extorſit, vel falſis allegationibus impetravit, non eſt liber a votis. *Leſſ. l. 2. c. 40. d. 15. Sanch. l. 6. c. 9. n. 99. Laym. l. 4. t. 5. c. 9. n. 13.*

10 Pro majore hujus puncti intelligentia, quæritur I. Quandonam Religioſus, contra obligationem hanc tendendi ad perfectionem, graviter peccet? Reſp. I. Peccat graviter, quando Regulas, etſi ad culpam venialem tantum, vel nullam obligantes, ex contemtu tranſgreditur; eſt commune cum *S. Th. 2. 2. q. 186. a. 2. & 9. Salm. de Stat. Rel. tr. 15. c. 1. num. 20. &c.* Tunc autem Religioſus cenſetur Regulas prætermittere ex contemtu, quando illas tranſgreditur animo non ſubjacendi illis, vel Prælatorum Præceptis. Ita *Buſ. infra n. 3.* cum *Sanch. & Leſſ. l. 2. c. 41. nu. 76. Salm. c. 1. num. 20.* cum *Lez.* Item, ſi eas omittat ſervare tanquam inanes; non vero, ſi omittat ex concupiſcentia ductus, vel quia putat illas ſibi non eſſe neceſſarias ad ſalutem, vel ſi judicet eas non præcipi ſub gravi. Ita *S. Thom. 2. 2. q. 186. a. 9. ad 3. Sanch. Dec. l. 6. c. 5. n. 1. Salm. l. c. n. 20.* cum *Pal. Ant. a Sp. S.* Ideo tranſgredi Regulas in rebus parvæ materiæ, etiam ex conſuetudine, veniale non excedit, ut *Salm. ibidem cum Lez. Az. Garcia, & de Alexandro Confeſ. Mon. cap. 1. §. 2. Q. 11.* cum *S. Th. 2. 2. q. 186. a. 6. ad 3.* Sed vix unquam tranſgreſſio a veniali excuſabitur, etiamſi Regula ad nullam culpam obligaret, ut recte notat *de Alexandro d. c. 1. §. 2. Q. 1. & Laym. l. 4. tr. 5. c. 9. n. 8. cum Vaſq. Sanch. & Val. ex D. Th. loc. cit. ad 3.* ubi ait: *Qui tamen poſſent venialiter, vel mortaliter peccare ex negligentia, vel libidine, ſeu contemtu.* E converſo dicit *Laym. ibid. cum Aa. cit.* quod ſi quis aliquam tranſgreditur Regulam ex bono fine, puta Regulam ſilentii, loquendo, ut Socium mœſtum ſoletur, nullo modo peccat.

Reſp. II. Peccat mortaliter Religioſus, qui firmiter ſtatuit non tendere ad perfectionem, vel nullo modo de ea curare, *Sanch. d. c. 5. n. 10. Salm. n. 21. cum Pelliz. Lez. Anton. a Spirit. S. Spor. & de Alex. c. 1. §. 1. Q. 11.* Reſp. III. Peccat graviter, ratione ſcandali, ſi ſuo exemplo alios inducat ad Regulæ relaxationem. *Salm. d. n. 12. cum Sanch. Sylv. Lez. Pell.* Sed hoc intelligendum, ſi materia ſit gravis, ut notant *Salm. ibi in fine cum Ant. de Sp. S.* Et hic expedit perpendere verba *Sanch. Dec. l. 6. c. 4. n. 17.* ubi ſic docet: *Religioſus tenetur ſub mortali taliter vivere, ut non ſit graviter ſuæ Religioni pernicioſus, inducendo alios ſuo pravo exemplo ad nimis relaxandam Regulam, ut eſſet, ſi nollet unquam ſervare ſilentium, nec orare, nec modeſte incedere, & ingrederetur omnium Religioſorum cubicula, & ſimilia Religionis Statuta tranſgrederetur.*

His poſitis, quæritur I. An peccet graviter Religioſus, qui intendit ſervare tantum mandata obligantia ſub gravi, alia vero ſtatuat omnia tranſgredi, vel de iis non curare? *Prima* ſententia probabiliter affirmat, quia ipſum propoſitum non curandi de Regulis, etſi præcipientibus tantum ſub levi, eſt virtualis de iis contemtus. Ita *Cron l. 4. ex n. 57. Elbel t. 2. p. 612. n. 592.* item *Lez. Sylv. Barb. Eſcob. &c.* apud *Salm. c. 1. n. 23. Secunda* tamen ſententia communior, & probabilior negat talem peccare graviter. Ita *Sanch. l. 6. c. 5. n. 9. & c. 4. n. 18. in fine, Salm. n. 24. cum Az. Pal. Val. Suar. Peyrin. Pelliz. &c.* Et idem expreſſe docet *S. Thom. d. q. 186. a. 9.* in corpore, ubi S. D. tunc damnat de mortali Religioſum, cum vel is tranſgreditur Regulam ex contemtu (intelligitur quidem formali); vel cum agit contra Regulam, aut Prælati expreſſum præceptum, obligans, ut intelligitur, ſub gravi. Ratio, quia eo ipſo, quod Religioſus velit ſervare præcepta, quæ reſpectu ipſius obligant ſub gravi: cum iſta de ſe, & reſpectu aliorum ſint mera conſilia, volens ea ſervare, jam tendit ad perfectionem. 11

Hoc tamen intellige, quod ſic ille excuſabitur a mortali, ratione hujus præciſæ obligationis, quam habet tendendi ad perfectionem; Nam difficillime excuſabitur quidem ex aliis capitibus, nempe ratione periculi tranſgrediendi vota, vel grave damnum Religioni inferendi quoad regularem diſciplinam &c. quæ omnia (ut docet *Sanch. l. c.*) eſt moraliter impoſſibile evitari ab eo, qui propoſitum habet tranſgrediendi, vel negligendi omnia Statuta ſub gravi non obligantia. 12

Quæritur autem hic obiter II. An quilibet Chriſtianus graviter peccet, ſi proponat committere omnia venialia? Affirmant *Sanch. d. c. 5. n. 4. & Bon.* quia, ut docet *S. Th.* venialia de ſe diſponunt ad mortale. Negant vero probabilius *Pal., & Anton. a Sp. S.* apud *Salm. d. c. 1. n. 29.* (ſecluſo tamen contemtu, vel periculo proximo labendi in mortale, habito reſpectu ad præteritam experientiam). Ratio, quia revera tale propoſitum tantum remote conducit ad mortale.

Quæritur III. An Prælatus aliquando, defectus leves ſubditorum corrigere negligens, ipſe graviter peccet? Affirmative tenendum (contra *Lorca*) cum *Lugo, Trull. Peyrin. Dian. & de Alexand. Conf. Mon. c. 11. §. 1. q. 1. communiter*, caſu quo defectus plures ſint, & tales (v. g. circa ſilentium, jejunia, &c.), ut diſciplinam valeant relaxare; Ratio, quia licet quiſque Religioſus deficiat in re levi, levem Regulam tranſgrediendo; Superior tamen, negligens impedire, cum poſſit, obſervantiæ relaxationem, deficit in re gravi. Et ideo tenetur defectus ſubditorum in damnum totius Communitatis vergentes non ſolum corrigere, ſed etiam inquirere, ut corrigat, prout docet *S. Th. 2. 2. q. 33. a. 2. ad 4.* Sine tamen nimia ſollicitudine, ut notat *Alex. l. c. q. 15.* Expedit autem, ut aliquando corrigere diſſimulet, ſi defectus ſcandalum non afferant, vel ſi prævideat ſubditum ex correctione pejorem fieri, vel ſi tempus opportunius ſit expectandum. Et hic advertendum, quod, ſi oportet ad corrigendum, Superior poteſt ſubditum etiam verberare, & conviciis increpare, ex *D. Th. 2. 2. q. 72. a. 2. ad 2.* modo non agat ex ira, nec coram ſecularibus, aut Novitiis. Et, ſicut Superior tenetur corrigere, ſic de tranſgreſſionibus aliorum tenetur ipſum admonere, qui officium Zelatoris habet. *Alex. c. 11. §. 2. q. 8. cum Suar. &c.* 13

D U B I U M IV.

Ad quid Religioſus obligetur vi votorum?

14 *Ad quid obligetur Religioſus ex voto* Paupertatis? *An Manuſcripta, Reliquiæ, & Picturæ ſint propria Religioſorum? 15. An poſſint habere peculium? 16. Quæ non repugnent voto Paupertatis? 17. An & quomodo peccet Religioſus accipiens, vel abſumens ſine conſenſu Superioris? 18. An excuſet a mortali licentia præſumta? 19. An peccet Religioſus abſumens bona in alium uſum, quam ei ſunt data? 20. An poſſit renuntiare, vel non acceptare ſibi debita? 21. An facere donationes remuneratorias? 22. An teſtari? 23. An aliis largiri, quod ſibi ſubtraxit ex ſibi conceſſis ad uſum? 24. Quænam quantitas in Religioſo ſit gravis? 25. An peccet graviter, ſi accipiat parva uſque ad magnam quantitatem? 26. An impotens reſtituere teneatur ſibi ſubtrahere ex rebus datis ad uſum? 27. An peccet mutuans res ad uſum conceſſas?*

28. An abſcondens res, ne Superior de eis diſponat? 29. Quid, ſi Prælatus det licentiam ad expendendum ad uſus turpes aut vanos? 30. An hæc licentia ſit de ſe invalida? 31. An ſubditus, obtenta licentia generali, peccet contra Paupertatem, *& teneatur reſtituere, tam ipſe, quam accipiens, ſi expendat in uſus turpes? 32. An Superior poſſit dare licentiam aliquid ludo exponendi? 33. An excuſet licentia petita, & injuſte negata? 34. An accipiens aliquid a Religioſo ſine licentia, poſſit aliquando id retinere? 35. An votum* Paupertatis *poſſit per conſuetudinem abrogari? 36. An Abbatiſſa poſſit libere bona Monaſterii adminiſtrare? An inſtituere Beneficia, & ea auferre? necnon conferre Capellanias &c.?*

37 *De Voto* Caſtitatis. *Hic enim agitur de* Clauſura *Religioſorum.*

38 *Ad quid obligetur Religioſus ex voto* Obedientiæ? *Et an teneatur ſubditus obedire ſub gravi, ſi Prælatus non jubeat* in virtute Obedientiæ, *vel ſub pœna gravi? 39. An teneatur ad ea quæ indirecte pertinent ad Regulam? 40. An ad ea quæ ſunt contra, vel ſupra Regulam? An teneatur aſſiſtere morbo contagioſo infectis? 41. Quid, ſi Regula obliget ſub peccato? 42. Quid ſi non ſub peccato? 43. An obligentur Religioſi ad nova Statuta Capitulorum? 44. An teneatur obedire Prælatis Regulam reformantibus? 45. An Prælati poſſint præcipere ſub peccato actus internos? 46. An Religioſus non obediendo dupliciter peccet? 47. An teneatur obedire, ſi dubitat, utrum res præcepta ſit licita? Quid, ſi habeat opinionem probabilem, quod non teneatur? 48. An Religioſus valide voveat ſine licentia Prælati? 49. An teneatur obedire Prælato jubenti revelare ſecretum commiſſum? 50. An Religioſus teneatur ad vota in Profeſſione emiſſa, etiamſi ſuperveniat aliqua notabilis circumſtantia non præviſa? An valeat licentia impetrata a Prælato Inferiori, ſi a Majori fuerit prius denegata?*

51 *Moniales quibus Superioribus teneantur obedire? 52. An Abbatiſſa poſſit ipſis præcipere, obligando in conſcientia? 53. An cum ipſis diſpenſare in Regulis, & votis? 54. An irritare vota emiſſa cum ſuo conſenſu? 55. An vota Novitiarum? 56. Plura notanda circa Obedientiam Monialium debitam Epiſcopo. 57. An Moniales in actu Viſitationis teneantur revelare tranſgreſſiones aliarum Epiſcopo interroganti?*

58 *De Confeſſariis Monialium, remiſſive.*

59 *Plura notanda de Electione Abbatiſſæ.*

60 *De Privilegiis Regularium, & Monialium. Et an Moniales gaudeant Privilegiis Religioſorum ejuſdem Ordinis? 61. Et I. An Abbatiſſæ poſſint diſpenſare in jejuniis, Officio, &c. II. An Moniales poſſint abſolvi ab Epiſcopo? III. An omnes Regulares poſſint Divina peragere tempore Interdicti?*

62 *An Laici poſſint ſepeliri in Eccleſiis Monialium?*

63 *De Privilegiis Regularium circa Divinum Officium.*

64 *An Prælatus poſſit Privilegia limitare?*

14 „ RESP. 1. Religioſus ex voto *Paupertatis* obligatur, ut „ nihil habeat proprium. Nomine *proprii* autem intel„ liguntur bona temporalia pretio æſtimabilia, quorum do„ minium, vel certe facultatem diſponendi liberam, & in„ dependentem in perpetuum abdicavit. Conſtat *ex cap. Non* „ *dicatis* 12. *q.* 1. *cap. Monachi.*

„ Dicitur 1. *Bona temporalia:* quia retinet Religioſus do„ minium bonorum ſpiritualium, honoris, famæ, & ſimi„ lium. Item jus eligendi, præſentandi, conferendi regula„ re beneficium, &c. *S. Th.* 2. 2. *qu.* 186. *art.* 7. *Sanchez l.* 7. „ *c.* 18. *Leſſ. l.* 2. *c.* 4. *d.* 5. *Laym. l.* 4. *t.* 5. *c.* 7.

Quæritur hic, an Manuſcripta ſint propria Religioſorum? Negat *Henno cum aliis apud Contin. Tournely tom.* 3. *p.* 80. tum quia, ut ait, Manuſcripta ſæpe ſunt pretioſiora libris impreſſis, tum quia ſicut picturæ, & quælibet arte facta a Religioſis, etſi poſtulent multum ingenii, Religioni cedunt, ita & Manuſcripta. Sed probabilius affirmant communiſſime *Lugo D.* 3. *n.* 230. *Sporer tom.* 3. *de Statu Rel. p.* 97. *n.* 149. *& Salm. de Reſt. tr.* 22. *c.* 2. *n.* 195. *cum Pelliz. Diana, &c.* tum quia Manuſcripta ſunt quid ſpirituale, cum ſint partus ingenii, quamvis alieno ſtudio elaborata; tum quia pertinent ad ſcientiam, quæ non cadit ſub voto paupertatis; quia talis eſt communis conſuetudo. Hinc (ut dicemus *num. ſeq. verſ. Ita reſpectu*) ex Brevi Benedicti XIII. Religioſi promoti ad Epiſcopatum debent omnia bona ſuis Superioribus reſignare, præter Manuſcripta. Et inſuper Clemens VIII. apud *Spor. loc. c.* expreſſe declaravit, quod Religioſi poſſunt ad ſuum arbitrium ſua Manuſcripta alienare, etiam ſine licentia. Idem ſentit *Tournely loc. c.* Dummodo (excipit cum aliis) non ſit aliter definitum in Ordinis Conſtitutionibus. Idem, quod de Manuſcriptis, dicunt *Salm. ibid.* de Reliquiis. Quoad picturas vero; ſi Religioſus eas elaboravit animo retinendi, illæ ſunt Monaſterii: Idem dicendum, ſi Religioſus ſit Converſus, quia tales Converſi ad hoc tantum recipiuntur, ut artes externas exerceant; excipitur, ſi Converſus eas faciat die feſtivo, per unam aut alteram horam in die elaborando: ita *Salm. nu.* 197. Si autem Religioſus ſit Choriſta, diſtinguunt iidem *Salm. & Sporer, cum Bon. Pell. & Diana apud Croix l.* 4. *n.* 232. & dicunt, quod ſi tabulæ, tela, colores &c. tradantur ei a Monaſterio, tunc picturæ ad Monaſterium pertinent: ſecus, ſi illa præſtentur ab aliis.

„ Dicitur 2. *Dominium, vel facultatem diſponendi*, propter „ Religioſos Societatis JESU, qui poſt emiſſa vota retinent, „ & acquirere poſſunt dominium radicale bonorum tempora„ lium, non tamen habent jus actuale de iis pro ſuo arbi„ trio diſponendi, vel utendi, in cujus abdicatione eſſentia „ religioſæ paupertatis conſiſtit, *Sanchez, Laym. l. c. n.* 3.

„ Dicitur 3. *Independenter*, quia Religioſus, etiam pro„ feſſus, poteſt habere peculium dependens, & revocabile „ ad nutum Superioris, quod nomine proprii non compre„ henditur, *Laym. c.* 7. *n.* 12.

An Religioſis licitum ſit habere peculium ex Superioris licentia? Et hic diſtinguendum jus antiquum a jure novo Concilii Tridentini. De jure antiquo alii, ut *Gerſon, Theodoret. Felin. Tap. &c. apud Sanch. Dec. l.* 7. *c.* 22. *n.* 4. negant licitum eſſe ullum peculium habere; Ratio, tum quia hoc eſt contra jus naturale, nempe contra votum paupertatis religioſæ, cum ex adminiſtratione peculii Religioſus jacturam facit præcipuarum utilitatum paupertatis; Tum quia eſt contra jus poſitivum ab Eccleſia in Conc. Lateranenſi ſtatutum in *cap. Monachi de Statu Monach.* ubi ſancitum fuit: *Monachi non pretio recipiantur, nec peculium permittantur habere.* Alii vero probabilius tenent id non eſſe vetitum ex jure antiquo, ut cenſent *Sylveſt. v. Abbas n.* 3. *Nav. Comment.* 2. *n.* 14. *Pal. tom.* 3. *tr.* 16. *D.* 3. *p.* 7. *n.* 2. *Sanch. l. c. n.* 5. *Salm. tr.* 12. *c.* 2. *n.* 200. qui dicunt hanc eſſe receptam ſententiam, & *Felix Poteſt. de* 1. *Præc. n.* 1083. ait eſſe communem cum *S. Antonin. Suar. &c. ac B. Umberto c.* 18. *in Reg. S. Aug. & B. Jordano lib.* 3. *de Vitis Fratrum c.* 13. Ratio, quia hoc neque eſt contra jus naturale, cum, licet id adverſetur fini paupertatis, non tamen eſt contra paupertatis votum, quod ſolum Religioſos obligat, ne rebus ut propriis utantur; Neque eſt contra jus poſitivum, cum ex ipſo potius contrarium appareat, nam in *c. fin. Inſinuare, Qui Clerici vel voventes*, approbatur profeſſio facta ſub conditione vivendi in propria domo, ibique retinendi adminiſtrationem bonorum in ſui ſuſtentationem: Ex quo infertur retentionem peculii non eſſe contra votum paupertatis, neque contra ſtatum Religioſum. Nec obſtat textus oppoſitus in *d. cap. Monachi*; etenim, ne dicantur Canones inter ſe contradicere, probabiliter ait *P. Milante in* ſuo libro (cui titulus *Vindiciæ Regul. p.* 120.), nomine peculii ibi intelligi appropriationem fundorum, quæ tunc temporis Monachi ex maſſa communi ſibi abdicaverant, ut probat ex Petro Bleſſenſi, & Thomaſſino; Idque ſolum vetitum fuiſſe oſtendit a Conc. Lateranenſi. 15

Sed majus dubium eſt, an peculia ſint vetita ex jure novo? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Pal. d. Diſp.* 3. *p.* 7. *n.* 5. *Suar. to.* 3. *de Relig. tr.* 8. *c.* 14. *n.* 8. *Pontius q.* 9. *Scholaſt. c.* 4. *Laym. l.* 4. *tr.* 5. *c.* 7. *n.* 13. *Holzm. to.* 1. *de Præc. partic. p.* 485. *n.* 616. *& Salm. n.* 202. *cum Vaſq. Valent. &c.* Idem enixe tuetur *P. Concina* in ſuo Opuſculo (*Diſciplina Apoſtolico-Monaſtica Diſſ. Theol.*), ubi erudite quidem loquitur, ſed pluſquam par eſt invehit contra Religioſos, quodcumque minimum peculium habentes; hos enim vocat (ut refert *P. Carrattinus p.* 81. in alio libro contra *Concinam* edito) filios iræ, filios perditionis, infames violatores paupertatis; ac perinde dicit eos eſſe in æternæ damnationis periculo, & Superiores graviſſimi peccati reos eſſe, niſi ſtudeant vitam communem, ubi collapſa eſt, reſtaurare, nec poſſe Regulares in iis Conventibus bona conſcientia manere, ubi non viget vita communis, ſed tranſire debere ad Monaſteria vitam communem obſervantia, ſive proprii, ſive alterius Ordinis, ſi aditus pateat: Item juvenes Religionem ingredientes, ubi vita communis obſolevit, ſe exponere periculo æternæ ſalutis: graviterque peccare Superiores eos acceptantes, & qui conſilio aut favore illos inducunt ad ingrediendum, uti etiam Parentes filios ab ingreſſu pro viribus non avertentes; quia (ut ait), ubi vita communis ſublata eſt, Religio non eſt Religio, nec ſtatus perfectionis, ſed confuſionis & damnationis. Ita doctus præfatus Auctor, ſed nimis ſeverus Judex. At veniamus ad quæſtionem: hæc prima ſententia probatur ex Decreto Tridentini *Seſſ.* 25. *c.* 2. *de Regul.* ubi ſic dicitur: *Nemini igitur Regularium tam virorum quam mulierum liceat . . . . . bona immobilia vel mobilia, cujuſcumque quantitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquiſita, tanquam propria, aut etiam nomine Conventus poſſidere vel tenere; ſed ſtatim ea Superiori tradantur, Conventuique incorporentur. Nec deinceps liceat Superioribus bona ſtabilia alicui Regulari concedere, etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut commendam. Adminiſtratio autem bonorum Monaſteriorum, ſeu Conventuum ad ſolos Officiales eorumdem, ad nutum Superioris amovibiles, pertineant. Mobilium vero uſum ita Superiores permittant, ut eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt, conveniat; nihilque ſuperflui in ea ſit; nihil etiam, quod ſit neceſſarium, eis denegetur. Quod ſi quis aliter quidquam tenere deprehenſus, aut convictus fuerit, is biennio activa, & paſſiva voce privatus ſit, atque etiam juxta ſuæ Regulæ, & Ordinis Conſtitutiones puniatur.*

Secunda vero ſententia, quam tenent *Nav. Comment.* 2. *n.* 15. *Sa v. Religio, n.* 48. *Sanch. l. c. n.* 11. *Barboſ. in cit. loc. Trident. Cabaſſ. T. J. l.* 1. *c.* 22. *de Alexand. Confeſſ. Monial. c.* 4. §. 2. *qu.* 1. *&* 4. *cum Pelliz. Rodr. Peyrin. Vill. &c. & P. Milante cum aliis*, dicit Concilium nihil novi ſtatuiſſe, quam de jure communi ſtatutum erat; Præcepit quidem Concilium (ut ajunt), nullum Religioſum poſſe habere peculium cum dominio utili, ita ut illud ſine licentia Prælati diſtrahere poſſit, vel ſaltem nulli licere ſine juſta cauſa habere; ſed non prohibuit, ut

Digitized by Google

ut Superior ex juſta cauſa poſſit uſum peculii Religioſo concedere dependenter a ſuo arbitrio, ſicut & uſum aliarum rerum Monaſterii ipſi concedera poteſt.

His tamen non obſtantibus, prima ſententia probabilior videtur, ſpectata Sanctione Concilii. Ducor primo ax illis verbis: *Nemini liceat bona immobilia, vel mobilia ..... etiam nomine Conventus poſſidere*. Ergo non licet qualecunque peculium tanere, nec etiam ex conſenſu Superioris; non anim aliter poterit Monachus dici bona habere *nomine Conventus*, niſi aa concedantus ipſi a Prælato, qui vices Conventus repræſentat. Quod autem dicitur, hoc intelligi *ſine juſta cauſa*, id omnino gratis videtur aſſeri; Tanto magis aum ibi ſubdatur, quod *bona ſtatim Superiori tradantur, Conventuique incorporentur*; quod varbum *incorporentur* denotat bona illa fieri communia, & ad uſum totius Convantus deſtinari. Item moveor ex verbis illis: *Adminiſtratio bonorum ad ſolos Officiales pertineat; Mobilium vero uſum ita Superiores permittant, ut nihil quod ſit neceſſarium iis denegetur*. Ergo, quoad ſtabilia, omnis adminiſtratio Religioſis interdicitur: & quoad mobilia, tantum *neceſſarium* (non vero quod ad delectum, licet honeſtum, deſerviat) ſtatuitur non denegari; quo verbo excluditur adminiſtratio atiam mobilium ad uſus indeterminatos. Idque confirmatur ex To: *Nec deinceps liceat*, &c. quibus verbis videtur Concilium novum jus ſtatuiſſa, unde *Laym. l.c. n.* 13. infert: *Propoſitum* (Concilii) *fuiſſe, hujuſmodi ſtabiles reditus, ſeu annuas pecuniarias portiones omnino interdicere.*

Ita reſpectu ad Decretum Concilii; ſed rationa conſuetudinis, quæ hodia fere in omnibus Religionibus, ſaltem non reformatis, introducta uſt, putn cum aiſdem fautoribus *primæ* ſententiæ, ut *Sanch. n.* 11. & 14. *Laym. n.* 13. *Leſſ. n.* 32. *Pal. n.* 6. *Pontius loc. cit. Salm. n.* 240. Item *P. Milante pag.* 169. *cum Nav. Barb. Suar. Azor. Cabaſſ. Sylvio, Wigandt, Beja, Luca, Rodr. Mirandola, Gorduh. de Alex. Lop. Conrad. Paſſer. Led. & Manſtrio* &c. rigorem Concilii hodie temperatum eſſe, & licere ſingulis Raligioſis ex conſenſu Superioris peculium habera, ut ſibi provideant ad uſus neceſſatios vel honeſtos, modo ſint parati bona a ſa abdicare ad Superioris nutum, ſemper ac illis ſufficienter ſubveniatur; nam alias non teneretur peculium dimittere, dicunt *Salm. cum Sanch. Leſſ.* &c. *ll. cc.* Libet hic adnotare reſponſum datum a Cardinali Bellarmino (ut refert P. *Milante in cit. lib. pag.* 245.), qui cum rogatus fuiſſet a Cardinali Geſualdo Archiepiſcopo Naapolitano, an Moniales, non obſtante contraria conſuetudine, teneantur axactam vitam communem ſervare, ſic reſpondit: *Si conſuetudo inobſervantiæ eſt legitime præſcripta, videntur poſſe excuſari illæ, quæ Religionem ſic relaxatam invenerunt; nam talis Religio ſic relaxata, in qua tantum ſervantur omnia ſubſtantialia, eſt vera & bona Religio; ergo poteſt eligi, & qui in ea vivunt ſunt in ſtatu perfectionis*. Præfatam autem adminiſtrationem peculii ad nutum Superioris, dicunt *Palaus, Salm. Pontius, & Sanchez*, licitam eſſe ratione conſuetudinis, non ſolum de bonis mobilibus, ſed etiam da immobilibus. Idqua videtur confirmatum ex quodam Brevi edito a Bened. XIII. anno 1724. incipiante, *Poſtulat humilitati noſtræ*; (ac in extenſum relato ab eodem P. *Milante pag.* 196.), in quo Pontifax, loquens de Religioſis promotis ad aliquam Dignitatam, præcipit; *ut omnia bona mobilia, ſeu immobilia, cujuſcunque generis, quæ eos tempore ſuæ promotionis penes ſe, vel alios habere contigerit, exceptis dumtaxat ſcriptis propriis* &c. *Superiori locali reſignare teneantur*. Ergo Pontifax, licet axpreſſe hic non approbet, ſaltem præſupponit tanquam licitum peculium ſiva mobilium, ſive immobilium, quod Religioſi penes ſe habeut.

Hoc quoad peculium bonorum etiam immobilium; ſed quoad peculium mobilium, illud axpreſſe approbatum habetur a Clemente VIII. qui (ut refert P. *Milante*) anno 1602. per ſuum Breva Cardinali Geſualdo declarandum injunxit (en verba Brevis), *quod liceat Abbatiſſæ cujuslibet Monaſterii permittere Monialibus, ut unaquæque earum ex ſubventionibus, quæ eiſdem Monialibus dantur, aliquid expendere poſſit, abſque eo quod per manus Officialium erogetur, & ſine onere aliam de eis rationem reddendi; ſumma autem hæc erit ſcuti unius quolibet menſe pro minutis cauſis*, &c. Præcepit tamen ibidem Pontifex, *ut impoſterum neque ad Habitum, neque ad Profeſſionem aliqua recipiatur, niſi ſub integra reformatione vitæ communis*. Sed, cum ruſus ab hoc ultimo Moniales reclamaſſent, idem Clemens aliud adidit Decretum, quo ſic declaravit: *Moniales vero, quæ .... impoſterum admittentur in iis Monaſteriis, in quibus ſubventiones retinentur, nullatenus invitæ cogantur ad vitam communem*. Ergo ex hoc Decreto Pontificis vita communis non pertinet ad aſſentiam voti paupertatis, & peculia ax conſuetudine rita permittuntur. Idipſum confirmatur pro Raligioſis ax alio Bravi Innoc. XI. edito anno 1691. approbanta Conſtitutiones Ordinis S. Mariæ da Merceda, jam prius approbatas a novem aliis Pontificibus; In iis autem Conſtitutionibus (*Diſt.* 3. *c. de Voto paupert.*) ſic ſtatutum erat: *Sancimus, ne quis Fratrum profeſſorum aliquid proprium habeat, neque pecunias, neque vaſa argentea* &c. *neque illa expendat abſque ſui Prælati licentia... Attendant autem Fratres noſtri, quod ſingulis annis ſemel omnia, quæ in uſu retinent, Commendatoribus ſuis exponant, & realiter exhibeant, eorum diſpoſitioni relinquendo, & ſpecialem licentiam utendi eis accipiant a Prælato*. Ergo cum licentia bene potarant retinara, & axpendere.

Ceterum (ut proferam quid ego ſentio ſuper hac re), licet prætatam ſecundam ſententiam probabilem cenſeam, imo probabiliorem, rationa conſuetudinis univerſaliter introductæ; attamen in praxi omnes Prælati tanquam certum ſibi perſuadeant, quod ſi uſum peculii in Monaſteriis da novo introducent, vix nomen paupertatis ibi ſupererit; & ax hoc innumera mala Communitati quoad obſervantiam ſupervenient. Quapropter, etiamſi ipſi a peccato gravi aaauſari poſſunt, uſum peculii concedendo, reſpectu voti paupertatis; non tamen axcuſabuntur ob Regulæ relaxationem, cui hac conceſſiona proculdubio operam dabunt.

Omnes autam conveniunt, quod in iis Conventibus, in quibus non obſervatur vita communis ob paupertatem, vel incuriam Superiorum ſubminiſtrandi ſubditis neceſſaria, poſſint concedi peculia ad nutum Prælatorum. Ratio, quia Tridentinum tunc præcepit Religioſis vitam communem, cum a Conventu *Nihil* (eis), *quod ſit neceſſarium, denegetur*. Ita *Poteſt. Fagn. de Alex. l. c.* communiter.

Hinc infertur I. cum *Pell. Val. Lop. & Poteſt. n.* 1078. in dicto caſu non peccare (ſaltem non graviter) Raligioſum, qui peculium retinet, non in communi Depoſito, ſad in ſua calla cum licentia Prælati dapendenter ab ajus arbitrio, quia tunc ſubſtantia paupertatis jam ſervatur.

Infertur II. non poſſe Regulares vitam communem recuſare, ſi Superiores illam arigere velint, ut *de Alex. t.* 4. §. 2. *Q.* 2. *cum Suar. Leſſ. Nav. & Poteſt. n.* 1087. *cum communi*. Ratio, quia licet vitam communem non ſervare, non ſit contra votum paupertatis; aſt tamen contra votum, vitam communem reſpuere, quia eſt habere bona independenter a voluntate Superiorum. Dicunt tamen *Leſſius, & Peyrin cum de Alex. loc. cit. Q.* 111. quod Raligioſus non tenetur tradere peculium ſuum Prælato, qui velit illud in uſum Monaſterii convertere; niſi ai conſtet, quod Prælatus ſuis neceſſitatibus ſufficienter aliunde providebit.

Infertur III. quod, ſi Religioſo relinquatur legatum cum conditione, ut illud poſſidaat independentar ab arbitrio Superiorum, tunc certa peccabit Religioſus contra votum paupertatis, ſi ſic retineat; Sed legatum valebit in favorem Monaſterii, quia illa conditio tanquam turpis rejicitur. Ita *de Alex. ibid. Qu. V. cum Graff.* & alii communiter.

„ 1. Non rapugnat voto paupertatis, quod Religioſi habeant 16
bona in communi, atiam immobilia. *(*Extrav. Ex iis de Verb. ſignif. & Trident. ſeſſ.* 25. *c.* 3. *de Regular. Vide Salm. tr.* 12. *c.* 2. *n.* 164. *Poteſt tamen Papa, juſta urgente cauſa, dicta bona in aliud opus pium transferre. Salm. d. n.* 164. *cum Pal. Lugo, & Leſſ.*)*. Imo ſina conſenſu Papæ non poſſunt ſe obligare Communitati, quod ea nuuquam ſant acquiſituri, quia præjudicarent immunitati Eccleſiaſticæ. *C. Lug. Reſp. mor. l.* 3. *d.* 8. Neque poſſunt fructus, ſeu reditus a donatore deſtinatos ad ea emenda applicare ad uſus alios, v. gr. ſolvenda debita, &c. *ibid. d.* 10.

„ 2. Non repugnat paupertati, ſi religioſis detur villa, vel alius locus adminiſtrandus nomina Monaſterii, idque in Manaſterii commodum. Imo nec repugnat, ſi detur in commodum, vel incommodum ipſiuſmet Religioſi aliquod Eccleſiaſticum Baneficium. Quo caſu competit ei adminiſtratio redituum, quos ad ſui ſuſtentationem, piaſque cauſas applicare poteſt, juxta Canonum conceſſionam: quod reliquum eſt, pertinet ad Eccleſiam, vel Beneficium, cui ſervivit: ac conſequenter donationes de reditibus Beneficii factæ ab eo in uſus non pios invalidæ ſunt, & contra juſtitiam, neque accipientes poſſunt tuta conſcientia retinere. *Suar. to.* 4. *de rel. l.* 5. *Molin. d.* 276. &c. communiter. Ratio aſt, quia non habet dominium dictorum redituum. *C. Lug. de juſt. t.* 4. *d.* 4. *ſ.* 1. Nihilominus *Wading.* apud *Diana p.* 8. *t.* 6. *R.* 133. probabila cenſet, quod, atſi illicitæ, validæ tamen ſint iſtæ donationes, idemque multo magis de donationibus Epiſcoporum regularium cenſet cum eodem *Diana l. c. R.* 132. & contra *Sanchez, Suarez*, &c. Ad Monaſtarium vero omnia alia pertinent, quæ aliunde, quam ex Beneficio, acquiruntur, niſi ex conſuetudine cedant Eccleſiæ. *Navar. Azor. to.* 1. *l.* 12. *c.* 10. *qu.* 6. & 7. *Mol. Laym. l.* 1. V. *Trid. ſeſſ.* 25. *c.* 2. *de Regul.*

„ 3. Non tantum jure antiquo, ſed etiam poſt Tridentinum, probabila eſt, Raligioſo in Monaſterio, val juxta illud manenti annuatim aſſignari poſſa reditum, ut ax eo vivat ſuo commodo, & incommodo, revocabiliter tamen ad nutum Prælati: Similitar Monialibus victum præberi poſſe, ita ut ipſæ ſibi labore manuum veſtet comparent. Ita contra *Azor. Leſſ. & Molin.* docent *Sanch. l.* 7. *mor. c.* 22. *Tann. Laym. l.* 4. *c.* 7. Qui addit, talem conſuatudinem, ubi viget, non damnandam: probat tamen tolli debere, ſi commoda poſſit, monetque, non ſine urgentiſſima cauſa introducendam.

„ 4. Peccat contra paupertatem Religioſus, ſi quid, ſeu 17
domi, ſeu foris, etiam ex iis, quæ ad victum, & veſtitum pertinent, ſina Superioris conſenſu axpreſſo, tacito, vel præſumto, accipiat, retinaat, abſumat, permutet, alteri donet, vel accommodet. Ita *Leſſ. lib.* 2. *c.* 41. *d.* 8. & *d.* 9. *n.* 79. *Sanchez* 7. *mor. c.* 19. *n.* 53. & *c.* 21. *n.* 32. *Suarez tom.* 3. *de relig. l.* 8. *c.* 11. *Laym. lib.* 4. *t.* 5. *c.* 7. *Azor. tom.* 3. *l.* 12. *c.* 12.

„ Dixi, *ſine conſenſu tacito*: quia, ſi Prælatus ſciat, ſubditum aliquid accipera, retinere, vel axpendere, & non prohibet, cum facile poſſit, tacita conſentire, & approbare videtur. Unde *Sanchez* 6. *mor. c.* 19. ait, ſi in aliqua religiona conſuatudo viget aliqua recipiendi, vel expendendi ſina licentia, id axcuſari per tacitam licentiam Prælati, qui id tolerando, conſuetudinem rationabiliter declarat.

„ * (*Salm. de Reſtit. c. 6. n. 25. cum Pal. Pell. Fag. Baſs. &c.*)" „ Etſi Prælatus ſubdito donet, vel donari permittat imagines, „ roſaria, &c. ſciens non indigere iis omnibus ad proprium „ uſum, tacite facultatem concedere cenſetur donandi aliis, „ ut notat *Laym.* Monet tamen *Leſſ.* talem conſenſum non præ- „ ſumendum, niſi in rebus parvis, & crebro occurrentibus.

„ Dixi 2. *vel præſumpto*; hic enim locum habet, cum res ur- „ get, ſuperiorque non eſt præſens. Adhunc autem, ut vult „ *Sanchez*, & *Bonacina* non ſufficit, quod Superior libenter „ concederet, ſi peteres (alioqui omnes donationes a Præla- „ tis permitti ſolitæ licerent ſine venia; quod cederet in aver- „ ſionem diſciplinæ regularis), ſed requiritur, ut ipſe cenſea- „ tur concedere, quamvis non petas, & nolit in iis circum- „ ſtantiis re petere. Addunt tamen *Suarez*, & *Leſſ.* excuſari „ a mortali, ſi præſumatur affectus Superioris libenter rem „ conceſſuri, ſi rogaretur. Ratio eſt, quia tunc cenſetur rem „ habere ex voluntate Superioris ſaltem virtuali, quæ in illo „ affectu latet; ideoque, ſi Superior tantum ſit invitus quoad „ modum, venialiter quidem peccari; non tamen contra pau- „ pertatem, docent *Suar. Sanch. Laym. l. 5. tr. 5. c. 7.*

Quæritur igitur, an liceat Religioſo res alienare vel accipere ex licentia præſumta? Affirmant DD. communiter, ſi licentia præſumatur de præſenti, ex voluntate actuali vel virtuali Superioris. Imo *Lugo D. 3. n. 125. & tr. 13. de Reſt. c. 6. n. 72.* dicunt ſufficere ad non peccandum, ſaltem graviter, contra votum paupertatis, ut Superior non habeat hic & nunc voluntatem omnino repugnantem quoad ſubſtantiam, licet ſit invitus quoad modum. Hinc infertur excuſari ſaltem a mortali (ut ajunt *Leſſ. l. 2. cap. 41. n. 79. & Salm. n. 71. cum aliis* communiter) Religioſum, qui noverit Superiorem erga ipſum ita eſſe affectum, ut ſi hic ſciret, libenter licentiam concederet, vel ſaltem non graviter repugnaret. Idem dicunt *Salm. ibid. & Lugo n. 126.* ſi datio, vel acceptio cederet in utilitatem Monaſterii. Idem, ſi Superior non poſſit facile adiri, & urgeat cauſa aliquid accipiendi, vel alienandi, ut *Continuat. Tournely to. 3. pag. 81. Leſſ. & Salm. ll. cc. ac Holzmann to. 1. de Pr. Partic. pag. 483. n. 603. cum communi.* Advertunt tamen *Elbel to. 2. pag. 632. n. 664. & Lugo n. 128. cum Suarez, & Sanchez*, quod Religioſus poſt talem acceptionem tenetur, ſi commode poteſt, rem Prælato manifeſtare, ut deinde licite poſſit eam retinere. Idem ait *Elbel p. 631. n. 640.* ſi Superior de facili ſoleat licentiam concedere pro quibuſdam rebus, maxime eſculentis, & poculentis; Sed in Monaſteriis bene ordinatis non ſolent paſſim tales licentiæ concedi, ut ait *Leſſius loc. cit.* niſi pro rebus minimis, & crebro occurrentibus.

Hæc docent præfati AA. quando agitur de licentia præſumta de præſenti. Sed magna quæſtio eſt, an peccet Religioſus contra votum paupertatis, quando aliquid accipit, aut dat, ex licentia interpretativa, ſive præſumta de futuro, ſcil. præſumendo quod Superior annueret, ſi rogaretur? *Prima* ſententia, quam tenent *Holzmann pag. 482. n. 599. Elbel pag. 631. n. 639. Palaus tr. 16. D. 3. pag. 23. n. 8. cum Nav. Azor. Suar. Valent. & P. Nav.* item *Tolet. & Roſell. ap. Sanch. Dec. l. 7. c. 19. n. 13. & Pelliz. Rodr. ac Baſſæus apud Salm. de Reſt. tr. 13. c. 6. n. 67.* negant talem Religioſum peccare, ſaltem mortaliter. Hocque dicunt procedere *Holzm. Elbel, Sanch. & Pal. ll. cc. cum Suar. Nav. &c.* non ſolum ſi illa certa, ſed etiam ſi probabiliter credatur Superiorem licentiam conceſſurum; Niſi (bene excipit *Sanch.*) in aliqua Communitate obſervanti vigeat præceptum, ut licentiæ expreſſe petantur. Hanc ſententiam docet etiam *D. Thomas 2. 2. qu. 32. art. 8. ad* 1. ubi ait: *Si vero non habet diſpenſationem* (Religioſus a Prælato) *commiſſam, quia nihil proprium habet, tunc non poteſt facere eleemoſynam ſine licentia Abbatis, vel expreſſe habita, vel probabiliter præſumta.* Idemque tradit in *4. D. 15. qu. 2. art. 5. q. 4.* ubi dicit: *Non eſſe proprietarium Religioſum, qui donat aliquid ponens ſpem in ratihabitione Prælati.* Ratio, quia, ad non peccandum contra votum paupertatis ea ſufficit licentia, quæ efficit, ut acceptio non fiat nomine proprio, ſed cum dependentia a voluntate Superioris. Idque confirmatur ex *lib. 46. §. 2. de Furto* (cujus verba retulimus *pag. 218. tom. 1. n. 700. verſ. Quæritur hic*), *ubi* dicitur non eſſe reus furti, qui aliquid accipit probabiliter credens Dominum conſenſurum, ſi peteret. Sicut igitur talis accipiens ex præſumto conſenſu Domini futuro non lædit juſtitiam; ita Religioſus non lædit votum paupertatis, quia, accipiendo ex præſumta ratihabitione Superioris, jam dependenter accipit.

Secunda vero ſententia tenet, Religioſum accipientem, vel dantem ex tali licentia interpretativa peccare contra votum, & hanc ſequuntur *Sanch. Dec. l. 7. c. 19. n. 15. Leſſ. lib. 4. c. 41. n. 79. Lugo D. 3. n. 124. Salm. de Reſt. c. 6. n. 70. cum Bonac. Vill. & Garcia.* Ratio, quia aliud dicendum (ut ajunt), quando licentia requiritur ad honeſtatem actus, aliud quando requiritur ad ejus valorem. Quando enim licentia requiritur ad honeſtatem, ſufficit licentia Superioris interpretativa, ſive ratihabitio de futuro; Quando vero conſenſus Superioris requiritur ad valorem actus, tunc omnino requiritur voluntas Superioris actualis, vel ſaltem virtualis, nec ſufficit ejus voluntas præſumta de futuro. Sicut non ſufficit, ut quis Confeſſiones excipiat, vel ut carnes comedat in diebus vetitis, eo quod Superiores licentiam concederent ſi peteretur. Nec obficit paritas furti; Reſpondet enim *Lugo n. 127.* quod ibi bene ſufficit ad excuſandum accipientem, ut rem accipiat non invito Domino; ſed ad valorem actus dandi vel accipiendi requiritur in Religioſo licentia Superioris de præſenti, cum tales actus a Religioſo exerciti non ſint validi, niſi dependenter a Prælati voluntate.

Sed, his non obſtantibus, probabilior mihi videtur prima ſententia, & pace tantorum DD. hujus ſecundæ ſententiæ, puto eos non attigiſſe punctum quæſtionis, in qua agitur non de valore, ſed de honeſtate actionis. Confundunt enim Adverſarii valorem actus cum honeſtate illius, nam ratio ipſorum probat quidem actum Religioſi non eſſe validum, niſi poſtquam Prælatus illum ratum habuerit, quia certum eſt (ut diximus de *Contract. pag. 219. n. 769. v. Sed dubitatur*), quod ad valorem contractuum non ſufficit voluntas interpretativa, ſed requiritur voluntas contrahentium actualis, aut ſaltem virtualis de præſenti: Et ideo recte dicitur Sacerdos non poſſe valide abſolvere, nec alius edere carnes in diebus vetitis, niſi habeant conceſſionem Superiorum, ſaltem præſumtam de præſenti, eo quod revera nec Sacerdos valide abſolvit ſine juriſdictione de præſenti collata, nec alius licite veſcitur carnibus die vetito, niſi jam per diſpenſationem ſit a lege abſolutus. Non autem probat ratio allata actum Religioſi accipientis ex licentia interpretativa eſſe illicitum, & contra votum paupertatis; ad agendum enim contra votum requiritur, ut ipſi Contrarii fatentur, quod Religioſus agat nomine proprio, & independenter a voluntate Superioris. Non autem agit nomine proprio, & independenter, qui accipit ex conſenſu Prælati prudenter interpretato, quia tunc vere cum dependentia agit.

Nec obſtat 1. dicere, quod, cum actus ſit invalidus, ideo eſt illicitus; prout Sacerdos ideo illicite abſolvit cum facultate Epiſcopi præſumta de futuro, quia invalide abſolvit. Sed diſpar eſt ratio caſus hujus a caſu noſtro, nam ibi honeſtas actionis pendet ab ipſius validitate, ſed hic honeſtas acceptionis non pendet ab ejus valore, ſed pendet a non agendo nomine proprio & independenter, hoc ſolum enim lædit paupertatis votum; & ſic in noſtro caſu bene poterit eſſe licitus actus accipiendi hic & nunc, cum fiat dependenter a conſenſu præſumto Superioris, quamvis hic & nunc invalidus ſit, & erit, ſi Superior non annuet: Sicut aliquis in bona fide contrahens Matrimonium, cum impedimento, licite quidem contrahit, quamvis invalide. Nec obſtat 2. dicere, quod, ſi noſtra ſententia in praxim deduceretur, locus daretur relaxationi; vix enim eſſet caſus, quo non poſſet ſubditus facile præſumere conceſſionem licentiæ, ſi peteret, ſaltem a Prælatis majoribus, ſi inferior negaret. Sed reſpondetur primo advertendum in hujuſmodi acceptionibus ex licentia præſumta, ut plurimum accipientes non excuſari a culpa veniali, cum Prælati plerumque ſint inviti quoad modum, ſi non ad ſubſtantiam. Præterea advertendum hujuſmodi licentias non eſſe facile præſumendas, niſi habeatur certitudo, vel ſaltem certa probabilitas de ipſarum conceſſione, dum recte notat *Tournely tom. 3. pag. 81.* in illis ſummopere cavendum, ne præſumantur quæ præſumi non debent; imo nec ſemper quæ ſub oculis Prælati fiunt, ab eo tacite approbata eſſe cenſenda, plerumque enim Superiores ægre coguntur plura tolerare, quæ vident fieri contra ejus voluntatem. Præterea licentiæ, quæ a Prælatis inferioribus negantur, vix præſumi poſſunt concedi a Majoribus, dum ipſi, ad juſtum regimen ſervandum Communitatis, vix concedunt quæ ab Inferioribus denegantur. Item ipſi in talibus licentiis præſumendi ſunt inviti etiam quoad ſubſtantiam, nam, ſi res ſint parvi momenti, cum Prælati majores non ſe ingerant in hujuſmodi levioribus cauſis, non adeſt prudens præſumtio de ipſarum conceſſione; ſi autem res ſint magni momenti, quoad eas (ut ait *Holzmann n. 602.*) non ſuffragatur licentia præſumta, alias daretur anſa ad res etiam majoris momenti ſine expreſſa licentia accipiendas & retinendas, quod cederet in grave detrimentum religioſæ paupertatis.

19 „ 5. Contra votum paupertatis peccas, ſi quid ex rebus in „ uſum tuum conceſſis, in alium uſum expendas, aut cul- „ pabiliter amittas, vel deſtruas lata culpa. Ratio eſt, quia „ in iis tantum habes uſum facti, idque precario, quandiu „ Superiori videbitur; eſtque actus dominii, poſſe rem ar- „ bitratu ſuo deſtruere. *Sanch. c. 19. Laym. n. 6. Leſſ. n. 79.*

20 Notandum I. Quod Religioſus, licet non poſſit donare, nec remittere ſibi debita, ex communi cum *Salm. tr. 13. de Reſt. c. 6. n. 21.* nec renuntiare legata ſibi relicta, ſive mercedes ſuis laboribus debitas, quia horum jus immediate Monaſterium acquirit, ut dicunt *Sanch. l. 7. c. 12. a n. 55. & de Alex. c. 4. §. 2. Qu. 7.* poteſt tamen Religioſus non acceptare munera; nam votum paupertatis obligat ad non alienandum acquiſita, non vero ad acquirendum quæ nondum acquiſivit. Ita *Sanch. Dec. cap. 19. n. 75. Salm. ibid. n. 23. cum Lugo, & Pelliz.* Hinc volenti dare centum tibi Religioſo, bene potes eum rogare, ut det tuo conſanguineo, vel amico; *Salm. ibid. cum Lugo, Trull. Sanchez &c. & Tournely tom. 3. pag. 80. n. 10.* qui addit, Religioſum nolentem ſine juſta cauſa acceptare, quod ſibi offertur, peccare contra charitatem, impediendo bonum ſuæ Religionis, non vero contra juſtitiam.

21 Notandum II. Quod Religioſus ſine licentia poteſt facere donationes remuneratorias ex bonis ſibi conceſſis ad uſum, quia tales donationes ſunt quaſi debiti ſolutiones; *Salm. l. c. n. 24. cum Rod. & Villal.* Immo poteſt plus donare, quam accepit, uſque ad exceſſum quartæ partis, ut *Salm. ibid.* quia poſtulat gratitudo, ut ſemper plus reddatur, quam ſit acceptum, prout dicunt *Sanch. Bard. Navarr. Diana &c. ex S. Thom. apud Salm. d. c. 6. n. 92.*

Notan.

22 Notandum III. Quod, licet Religioſus non poſſit teſtari ullo modo, ut eſt commune cum de *Alexand. Conf. Mon. c. 4. §. 1. qu. 2.* ſi tamen petat licentiam donandi aliquid poſt ſuam mortem, & Prælatus id promittat exequi, dicit *de Alex. §. 3. qu. 51.* tunc teneri Prælatum ſtare promiſſis; Sicuti, ſi dominus aliquid promittit ſervo, tenetur ſervata, ut docent *Leſſ. & Mol.* cum *Sanch. l. 7. c. 9. n. 13.*

23 Quæritur hic 1. an Religioſus poſſit ſine licentia donare, quæ parcius vivendo ſibi ſubtraxit ex rebus ſibi conceſſis ad uſum? Affirmant *Val. Rodr. Arag. Sylv. Dian. &c.* apud *Salm. d. c. 6. n. 26.* At licet id probabile putent *Salm.* modo ſit de de rebus, quæ uſu conſumuntur, cum in iis uſus & dominium minime diſtinguantur; probabilius tamen reſpondendum eſſe dicunt, quod, ſi Religioſo ad ſuam ſuſtentationem certa quantitas ita aſſignetur, ut nec Monaſterium teneatur aliud ei præſtare, nec ipſe rationem reddere; tunc ſive is intra Clauſtra commoretur, ſive extra, quicquid ſibi de illa portione ſubtraxerit, poterit ad ſuum beneplacitum erogare, modo eroget ad honeſtum uſum. Secus vero, ſi nulla certa quantitas ei aſſignetur, ſed omnia neceſſaria a Monaſterio ſubminiſtrentur; quia tunc non præſumitur, ſicut in primo caſu, Prælatus licentiam concedere. Ita *Sanch. Dec. lib. 7. cap. 19. n. 100. & 101. Salm. l. c. cum Abul. Pal. Garcia, Mol. Villal. ac Holz. n. 615. cum aliis* communiter.

Ab Auctoribus autem communiter permittitur Religioſis, qui cum debita licentia vivunt extra Conventum, eleemoſynas moderata facere ex iis, quæ a Monaſterio, vel ab aliis eis ſubminiſtrantur ad victum. Item permittitur Religioſis elargiri, cui velint, ſuas pitantias, quæ limitate eis præbentur, ut ova, carnes, &c. ita *Sylv. S. Ant. Arag. &c.* cum *de Alex. c. 4. §. 4. q. 5.* niſi Superior expreſſe id vetaverit. Præterea, permittitur eis ſuccurrere pauperi magna paupertate laboranti ex bonis Monaſterii, quando aditus Superiori non patet: Item permittitur leves donationes facere amicis, & conſanguineis in ſignum gratitudinis, vel debitæ amicitiæ, vel ad conciliandum aliorum amorem erga Religionem. Ita *Salm. n. 31. & Croix l. 4. n. 123. cum Suar. & Pal.* Permittit etiam *Bordon. de Paup. Rel. c. 20. n. 32.* Religioſis, dare aliquid eſculenti vel poculenti pauperibus, quia in his Prælatus præſumitur conſentiens.

24 Quæritur 2. quænam quantitas requiratur, ut Religioſus eam expendens ſine licentia peccet graviter? *Ex Nav. Azor. Graff. &c. Palaus tr. 16. D. 3. p. 20. n. 3. Sanch. l. 7. c. 20. n. 3.* aſſignant pro materia gravi quatuor argenteos. Plus vero pro Conventibus pinguibus; Et adhuc plus, ſi res non ſit ex pecuniis, ſed ex veſtibus, libris, & ſimilibus. *Cardinalis de Lugo de Juſt. D. 3. n. 173.* pro Conventibus mediocriter opulentis aſſignat 7. vel 8. argenteos, ſi accipiantur a Religioſo ex deſtinatis ad ejus uſum; Et plus, ſi res ſurripiatur ad uſum proprium, & remaneat in Communitate. Si vero res ſurripiatur ex rebus communibus Monaſterii, & detur extraneis, putat ſex argenteos eſſe materiam gravem. Plus tamen requirunt *Ledeſma, & Cenedo apud eundem Lugo n. 170.* nam cenſent non eſſe mortale accipere 8. vel 9. argenteos ex rebus, quæ uſu non conſumuntur; modo id non plus quam ſemel aut bis fiat in anno. Alii, ut *Sotus, & Rodriquez ap. Salm. d. n. 47.* (*& Arag.* putat probabile) dicunt requiri ad materiam gravem duos aureos. Alii demum quoad gravitatem materiæ putant, ut *Rebell. Fagund. &c. apud Croix l. 4. n. 133.* idem dicendum eſſe de furtis Religioſorum, quod dicitur de furtis filiorum, juxta dicta de *7. Præc. num. 543.* Et conſentiunt *Holzmann. n. 595. ac Eibel p. 633. n. 646. cum Henno, & aliis*, dicentes quod Religioſi furantes materiam communiter gravem, niſi furtum redundet in grave damnum Monaſterii, peccabunt quidem contra votum paupertatis, ſed non contra juſtitiam; unde non erunt obſtricti ad reſtitutionem. Sed probabilius id negandum, ſcil. requiri in Religioſis ad peccandum graviter, ut eam ſurripiant quantitatem, quæ requiritur in filiis; ita *Lugo D. 3. n. 172. & Sanch. Dec. l. 7. c. 20. n. 3.* Ratio, tum quia filii cenſentur quaſi in ſpe Domini bonorum Parentis, non autem ſic Religioſi, qui non poſſunt Monaſterio ſuccedere; tum quia Parentes in furtis filiorum ſunt inviti reſpectu ad detrimentum temporale, ſed Prælati in furtis Religioſorum ſunt inviti etiam reſpectu ad eorum detrimentum ſpirituale, unde facilius præſumuntur inviti Prælati quoad furta Religioſorum, quam Parentes quoad furta filiorum; Tanto magis, quia filii bene ſunt capaces poſſidendi, non autem Religioſi, qui voto paupertatis obſtringuntur.

Cum autem donatur res Religioſo ejuſdem Conventus, certe plus requiritur, ut cenſent *Salm. n. 47. cum Suarez.* Hinc dicit *ibid. Coriolanus*, quod ex rebus ad uſum conceſſis donatio 12. regalium tunc non eſſet materia gravis; *Ledeſma* extendit ad viginti argenteos: Immo *Lugo, Sanch. Pell. Rodr. & Anton. a Sp. S.* apud *Salm. l. c.* ajunt, quod, ſi res non ſit pecunia, nec etiam valor 5. aureorum, tunc non erit gravis materia. Si vero accipiatur aliquid ab extraneis ab aliis præſtandum, adhuc plus requiritur; tunc enim *Garcia* cum *Pal. Leand. Dian. &c.* apud *Salm. n. 47.* aſſignant pro materia gravi valorem majorem 60. argenteis. Regulariter autem non peccat graviter Religioſus clam accipiens, e. gr. librum ad uſum temporalem, etiam diuturnum, ſed non in perpetuum; quia tunc Prælatus non cenſetur invitus quoad ſubſtantiam, ſed tantum, quoad modum. Ita *Salm. n. 49.* cum *Suarez, Azor. Pell. Villal. &c.*

25 Quæritur 3. an Religioſus res paulatim accipiens ſine licentia peccet graviter, ſi furtula ad magnam quantitatem perveniant, & teneatur ad reſtitutionem? Negant *Nav. Tol. Fill. Gran. Rod. Dian. &c.* atque probabile vocat *Pelliz.*: Conſentitque in aliquo *Lugo*, judicans raro contingere, quod Religioſus, modica accipiendo ſine animo perveniendi ad magna, graviter peccet, quia Prælati contra talem nunquam graviter offenduntur. Attamen verius affirmant *Salm. de Reſt. c. 5. n. 53.* cum *Sanch. Bon. Vill. Garc. &c.* quamvis majorem requirant quantitatem pro materia gravi. Bene tamen admittunt n. 52. cum aliis, hæc furtula non coaleſcere, ſi inter ea intercedat magna interpolatio; Hæc autem, ut magna reputetur, *Sanch.* requirit ſpatium anni, ſed *Salm. d. n. 55. in fine* cum *Fill. Dian. Garcia, & Ant. a Sp. S.* putant ſufficere ſpatium menſis. Vide dicta *de Furto n. 530.* Admittunt item *Salm. n. 58.* cum *Sanch. Pal. Bon. Lug. Pell. &c.* non eſſe mortale ſurripere comeſtibilia per plures vices, etiamſi perveniant ad magnam quantitatem (modo a Religioſo non reſervantur, ut *Salm. n. 57.* Et modo damnificatio Conventus non ſit nimia, & in re extraordinaria, & pretioſiore, ut notat *de Alexandr. c. 4. §. 1. qu. 5.* cum *Suar.*). Ratio, quia præſumitur tunc adeſſe tacita licentia Prælatorum.

26 Quæritur 4. an Religioſus impotens ad reſtituendum aliquod debitum ſuo Monaſterio, teneatur ſibi ſubtrahere aliquid ex rebus ſibi datis ad uſum? Affirmant *Lugo, Bonac. &c.* Negant vero *Pell. Fag. Leone, &c.* Et probabile putant *Salm. n. 236.* quia minime præſumitur velle Prælatus obligare ſubditum cum tanto incommodo; & vere eſt probabile, ſi res datæ ſint ad uſum neceſſariæ.

27 Quæritur 5. an peccet Religioſus, ſi ad mutuum det ſine licentia res ſibi ad uſum conceſſas? Affirma, ſed non graviter, ſi tutus ſit de reſtitutione, ut tenent *Laym. Sanch. Peyr.* quos ſupra ſequitur *Diana Reſ. 14. & de Alex. c. 4. §. 1. qu. 9.*

28 „ 6. Item peccas, ſi quid abſcondas, ut illud liberæ diſ„ poſitioni Superioris ſubducas. Nec Procuratores, Œcono„ mi, Adminiſtratores, Prælati inferiores quicquam poſſunt „ expendere, contra quam Regula Ordinis, voluntas Supe„ riorum, vel conſuetudo poſtulat. Ratio eſt, quia non ſunt „ domini bonorum communium, ſed tantum adminiſtrato„ res. *Laym. n. 8. ex S. Thom.*

29 „ 7. Si Prælatus permittat ſubdito, ut bona ex quacunque „ cauſa, aut titulo provenientia, in uſus vanos, turpes, „ aut illicitos expendat, aut ſuperflua, pretioſa, & ſtatum „ ſuum dedecentia penes ſe habeat, peccat & Prælatus, & „ ſubditus contra votum paupertatis; eſtque talis donatio, „ ſeu alienatio irrita, & reſtitutioni obnoxia. *Navar. Sylv. „ Val. Molin. t. 2. d. 276. Azor. Leſſ. d. 9. Sanch. Laym.* „ Quia Prælatus non poteſt dare veniam majorem, quam „ ipſe habet: ipſa autem, cum non ſit dominus, non pot„ eſt bona ſuo arbitrio, & inutiliter expendere, ſed tan„ tum in Religionis neceſſitatem, & utilitatem. V. *Card. „ Lugo de juſt. d. 3. ſ. 7. n. 111.*

30 Super hoc puncto I. Quæſtio eſt, an licentia a Prælato data Religioſo expendendi aliquid expreſſe ad uſus illicitos, de ſe invalida ſit? Affirmant cum *Buſemb.* hic *Navar. Pal. Sanch.* apud *Croix l. 4. n. 114.* & hoc abſolute tenent *Salm. de Reſt. c. 6. n. 82.* cum communi, ut aſſerunt. Ratio, quia Prælatus non eſt dominus, ſed ſimplex adminiſtrator bonorum Monaſterii: Recte tamen concedunt *Salm. n. 83.* cum *Pal., Suar. Az. &c.* validam eſſe licentiam datam retinendi ſuperflua ſine notabili exceſſu; quia aliter res magnis ſcrupulis eſſet obnoxia. At contra *Lugo de Juſt. D. 3. n. 137.* cum *Leſſ. Az. Tab. & S. Antonin. Sylv. Turrecr. Fab. &c.* apud *Croix loc. cit.* tenent licentiam eſſe validam, quamvis illicitam: ſi enim, inquiunt illi, Superior licentiam daret ad emenda ſuperflua, quis dicet emtionem eſſe invalidam? idem cenſent *Eibel n. 666. & Holz. n. 604. cum Ills.* dicentes Religioſum, qui habet ſuperflua ex licentia, peccare quidem contra paupertatem, cum votum paupertatis obliget, non ſolum ad accipiendum cum licentia, ſed etiam ad non habendum ſuperflua; ſed non peccare contra juſtitiam, nec eſſe proprietarium, quando habet cum licentia, quæ nullo jure habetur eſſe invalida, niſi vertat in grave damnum Monaſterii. Hanc ſententiam non audeo omnino reprobare propter auctoritatem tantorum DD. Sed prima ſententia mihi omnino arridet, nam ut ajunt *Leſſius l. 2. c. 41. n. 79. Salm. num. 87. Roncaglia Conſ. 25. num. 4.* & alii plurimi, Superior non eſt dominus, nec aliam habet facultatem ſuper bona Monaſterii, niſi in quantum Canones, & Religio ei concedunt: Sed non poteſt dici concedere ipſi facultatem dandi licentiam ad uſus illicitos vel ſuperfluos, neque Sacros Canones, cum ex iis contrarium eruatur, ut habetur ex *Clement. 1. de Statu Monach.* ubi expreſſe prohibentur omnia ſuperflua; Neque Religionem, quæ nunquam cenſetur id concedere in exitium ſpirituale ſuorum filiorum.

31 II. Quæſtio eſt, an, cum Prælatus dat licentiam generalem Religioſo ad expendendam aliquam ſummam ad ſuum libitum, ſi ille illam eroget in uſus turpes, aut vanos, peccet contra votum paupertatis, & teneatur ad reſtitutionem tam ipſe, quam accipiens? *Prima ſententia* affirmat; Ratio, quia neque Superior intendit tunc licentiam dare ad uſus illicitos, neque ipſe Superior poſſet hanc licentiam concedere, cum is ſit merus adminiſtrator. Ita *Sylveſt. Pal. Mol. Sanch. &c.* apud *Croix lib. 4. n. 113.* Et hanc probabiliorem putant *Salm. de Reſt. c. 6. n. 85. & Lugo* vocat communem *D. 2. n. ...*

Juxta autem hanc ſententiam, dicunt *Sanch. Pell. Mol. Reb. &c.* cum *Salm. ibid. n. 106.* quod ille, qui mala accepit rem a Religioſo, jam bene ſatisfacit, ſi ipſi Religioſo rem reſtituit, quia ponit rem in eodem ſtatu, in quo invenit,

nitæ modo ipſe (excipiunt *Salm. ibid. cum cit. DD.*) non timeat Religioſum re illa abuſurum.

Secunda tamen ſententia contradicit, & hanc tenent de *Alex. Conſ. Mon. c. 4. §. 4. Qu. 9.* cum *Bordon. Suar. Bann. Lopez, Hurt. Mad. Pell. Reb. Salas, &c.* apud *Salm. n. 84.* probabilemque hanc vocant *Lugo D. 3. n. 137. Diana, Sayr. Mach. &c.* & huic adhæret *Croix loc. cit.* dicens non obſtare, quod Superior non ſit dominus: nam reſpondet cum *Reb.* ſaltem Monaſterium eſſe dominum, ut poſſit diſponere de bonis ſuis ad omnes uſus: & ſæpe præſumi Monaſterium conſentire, quod ſubditi expendant in quibuſvis uſibus maluerint id, quod generaliter eſt eis conceſſum ad expendendum, ne periclitetur fama ſubditi, aut Superioris, ut dicit *Rebellius*. Deinde dicit *Lugo*, quod, licet Superior ſit ſimplex adminiſtrator, nullo jure tamen ſcitur ſuam poteſtatem eſſe reſtrictam ad ſolos uſus licitos concedendos. Et, ut dicunt *Bann. Lop. Reb. & Salas ap. Lugo n. 142.* (& hoc ipſe non putat improbabile) non eſt cenſendum, quod Superior dans licentiam, eam limitet tantum ad uſus licitos; quia ipſe dando licentiam generalem, vult & poteſt tollere impedimentum, quod ſubditus habet ex licentiæ defectu ad expendendum. Pari modo ac ſi Pontifex diſpenſet cum conſanguineis ad Matrimonium, non ſolum diſpenſat ad actum conjugii, ſed tollit malitiam inceſtus, etiam quoad copulam illicitam, (ut tenent *Lugo n. 133. & Sanch. de Matrim. l. 7. D. 67. n. 8. cum Met. Cutt. Manuel, Led. Llamas, &c.* Modo Epiſcopus, cui commiſſa eſt diſpenſatio, jam diſpenſarit, ut verius dicit *Sanchez n. 9.* contra *Major. & Gall. ap. Croix*). Item, ſi Papa diſpenſet carnes in Quadrageſima cum aliquo, ſi iſte comedet carnes nocivas, peccabit utique ex intemperantia, ſed non contra præceptum jejunii, quod per diſpenſationem jam ſublatum eſt. (Sed quoad hoc obſtat Decretum Clementis XI. relatum in *tract. de Jejunio pag. 480. n. 1015. v. Quæritur hic*). Ita loquitur *Lugo num. 133. cum aliis, ut ſupra*. Sed, his non obſtantibus, quamvis hanc ſententiam non audeam reprobare, primam amplector; cum non ſatis mihi probetur, quod Superior hanc facultatem habeat dandi licentiam, neque ſpecialem, neque generalem ad uſus illicitos, prout dici mox in *I. Quæſt. nu. 30.* Aut quod Monaſterium in hujuſmodi licentias conſentiat in tantum detrimentum Animarum ſuorum ſubditorum.

Concedunt vero *Salm. n. 86.* cum *Palao, & aliis*, excuſari a reſtitutione eum, qui pro uſu turpi rem accepit e Religioſo, quando honor Religionis, vel Religioſi alias periclitaretur; aut ſi, v. g. cum mulier ob turpem cauſam aliquid accepit e Religioſo, iſte mutet animum, & intendat donare gratis, quia mulier eſt pauper, vel ne damnum in famæ patiatur; tunc enim jam in uſum honeſtum impenderet. Et hinc, quando mulier talem conſenſum Religioſi rationabiliter præſumere poteſt, ſaltem ex hoc capite facile excuſabitur. Ita *Salm. loc. cit.*

32 III. Quæſtio eſt, an poſſit Superior licentiam ſubdito præbere, ut aliquam ſummam ludo exponat? Certum eſt, quod poteſt, ſi ſumma ſit modica; In quo caſu ſubditus poteſt uti licentia etiam tacita, ſive præſumta. *Leſſ. Mol. Azor. &c.* cum *Salm de Reſt. s. 6. n. 94.* Quoad quantitatem autem, alii dicunt poſſe Religioſum exponere quantum poſſet liberaliter donare; Alii dicunt 4. vel 5. aureos pro centum quotannis ad uſum ſibi conceſſis. Ludus autem debet eſſe licitus, non illicitus, prout eſt ludus alearum, taxillorum, & omnes ludi mere fortuiti ex *Trident. ſeſſ. 22. c. 1.* Ceterum in aliqua Religione permittitur ex conſuetudine ludere modicam ſummam chartis luſoriis, ut *Salm. num. 95.* cum *Peyr. Dic. &c.* Vide dicta *de Lugo pag. 428. n. 873.*

Dubium eſt, an poſſit Superior valide dare licentiam particularem exponendi ludo magnam ſummam? Affirmant *Leſſ. l. 2. c. 26. n. 36.* cum *Hurt. Salas, & Amic.* apud *Salm. l. c. n. 96.* quia quæcumque licentia ad ineundum contractum, per ſe quidem juſtum, de ſe valida eſt. Sed negant verius *Salm.* ibi cum *Sanch. Led. Dic. Vill.* quia, ut dicunt, ſimplex adminiſtrator, qualis eſt Superior Conventus, non poteſt licentiam concedere tales ineundi contractus proprios tantum dominorum, qui pro ſuo arbitrio res ſuas prodigere poſſunt. Quid vero dicendum, ſi licentia ſit generaliter data? Hæc quæſtio comprehenditur ſub quæſtione II. ut ſupra jam elata, quam relegere potes. An vero Religioſus poſſit ludo plus lucrari, quam perdere; vide dicta n. 874.

33 IV. Quæſtio eſt, an licentia petita, ſed indebite negata, excuſet a tranſgreſſione voti paupertatis? Reſp. non excuſare, niſi periculum gravis damni ſit in mora: tunc enim præſumitur adeſſe conſenſum Superioris Majoris; Et, ſi iſte tunc etiam licentiam neget, poteſt aliquando prudenter judicari, legem, ſive votum in tanto diſcrimine non obligare. Ita probabiliter *Pal. D. 9. p. 23. n. 10. Holzmann p. 414. n. 610. cum communi, ac de Alex. c. 4. §. 3. qu. 6.* Et hoc bene congruit doctrinæ *D. Thom. 1. 2. art. 6. in fin.* qui loquens de lege ait: „ (Si vero ſit ſubitum periculum non patiens tantam moram, ut ad ſuperiorem recurri poſſit, ipſa neceſſitas diſpenſationem habet annexam, quia neceſſitas non ſubditur legi.) „ Idem dicendum de voto, quod eſt quædam lex particularis, & cujus obligatio non urget, tali periculo imminente. Sed notat *Holzmann cum Palao*, quod licentia negata tum excuſat, cum eſt debita tam ex parte Religioſi, quam Prælati; non autem, ſi ſolum ex parte Prælati, ita ut ſubditus non habeat jus ad conceſſionem licentiæ.

34 V. Quæſtio eſt, an valeat Religioſus ex licentia dare aliquid alicui, quem ſi ſciviſſet Superior, licentiam non conceſſiſſet? Reſpondent *Mol. Diſp. 209. & Alexand. ibid. q. 7.* tunc videndum, in quanam diſpoſitione ſit Superior; nam, ſi præſumitur, quod ipſe licentiam omnino revocaret, tunc licentia non valet, ſi præſumitur Prælatus non velle revocare, licet ab initio licentiam negaſſet, ſi rem ſciviſſet. In dubio autem præſumitur pro validitate actus, ideſt licentiæ datæ; intellige, ſi non poſſit Superior adiri.

VI. Quæſtio eſt, an votum paupertatis poſſit per conſuetudinem abrogari? Negant communiter DD. quoad ſubſtantiam, affirmant vero quoad modum. Talis autem conſuetudo juſta præſumitur, quando ipſa paſſim practicatur a Religioſis etiam timoratis, & ſcientibus, ac non contradicentibus Prælatis, cum facile contradicere poſſint. Ita de *Alex. c. 4. §. 1. q. 16.* 35

VII. Quæſtio eſt circa Moniales, an Abbatiſſa habeat bonorum ſui Monaſterii adminiſtrationem? Reſp. Habet quidem, ſi non obeſt Regula, aut conſuetudo. Ceterum non poteſt concedere licentiam donationes immoderatas faciendi, ut *Alex. c. 11. §. 1. qu. 11.* cum *Sanchez*. Sed bene ipſa poteſt elargiri in eleemoſynas bona ſuperflua, etiam ſine conſenſu aliarum; Poteſt, ſed non tenetur ſuperflua in eleemoſynas diſpenſare, ſi ea applicet in augendo Eccleſiam, vel habitationem, vel reditus Monaſterii, ut Monaſterium plures Moniales alere poſſit, vel ut melius ſervetur vita communis, prout tenet *Alex. l. s. q. 13.* contra alios. Superior autem in diſpenſando bona ſuis ſubditis debet reſpicere neceſſitates, non dignitates perſonarum, neque proprium commodum, ut *Peyrin. cum Alex. q. 13.* 36

Poteſt Abbatiſſa in rebus modicis contractus per ſe inire, ſed in gravioribus requiritur conſenſus Capituli, ex *c. Ea noſcitur. De his, quæ fiunt a Præl.* Præſertim ſi recipiantur pecuniæ ad mutuum, quæ poſtea non applicentur in utilitatem Monaſterii; aliter enim Monaſterium non remanet obligatum, ut *Tapia, Bard. Alexand. c. 11. §. 1. q. 16.* Interveniente tamen conſenſu Abbatiſſæ, & Capituli, ſaltem quoad majorem partem Vocalium, Monaſterium debet ſtare contractui, ex *c. 2. de Ordin. cogn.* An autem valeat remiſſio debiti, aut renuntiatio legati facta ab Abbatiſſa, & Capitulo? Affirmant probabiliter, juſta cauſa intercedente, *Sanch. Lugo &c.* apud *Alex.* Sed non minus probabiliter ipſe *Alexand. cap. 11. §. 1. q. 17.* cum *Bon. Mol. &c.* negant, quia non poſſunt Moniales lædere Monaſterium, quod jam acquiſivit jus ad rem. Et ideo dicunt non poſſe Abbatiſſam, & Capitulum alienare bona immobilia Monaſterii (ſive mobilia pretioſa, quæ ſervari poſſunt): neque ea locare ultra triennium: neque tranſigere ſuper bonis jam Monaſterio incorporatis, niſi res ſit litigioſa, vel præjudicialis: neque illa oppignorare, niſi urgeat neceſſitas, & non ſit tempus adeundi S. Congregationem: neque ſuper iis imponere cenſum, ſive hypothecam: *Alexand. s. 11. §. 1. q. 14.* cum *Nav., Quart. & aliis*. Neque recipere pecunias ad cambium cum ſolutione lucri ceſſantis, ex Decr. S. C. *ib.* Neque alienare greges, vel boves ad culturam agrorum Monaſterii neceſſarios; bene vero fructus gregum. *Suarez, Alexander ib.*

Excipitur tamen, ſi res non excedat valorem 25. ſcutorum monetæ Romanæ, & alienatio ſit in evidentem utilitatem Monaſterii; Vel ſi res ſit Monaſterio inutilis. Vide alia apud *Alexand. s. 11. §. 1. q. 18. & 19.*

Poteſt etiam Abbatiſſa inſtituere Beneficia, & Capellanias conferre, quoad titulum tantum, & poſſeſſionem; non autem quoad poteſtatem Eccleſiaſticam, ut *Gon. Felin. &c.* cum *Alexand. c. 11. §. 1. q. 8.* Ita etiam, licet non poſſit ipſa Clericos ſuos ſuſpendere, poteſt tamen ab eis auferre titulum, & poſſeſſionem Beneficiorum; qua ablatione poſita, cenſetur Papa auferre etiam jus ſpirituale. Ita *Alexand.* cum *Paſq.* Poteſt etiam Abbatiſſa cum juſta cauſa amovere Capellanum, adhuc invito Patrono. Vide *Alexand. ib.*

„ Reſpond. 2. Religioſus voto Caſtitatis obligatur, ut abſtineat ſe ab omni voluntaria delectatione venerea, interna, & „ externa: proindeque, ſi quis contra caſtitatem peccat, duo „ peccata admittit, luxuriæ, & ſacrilegii; *Leſſ. & Laym. c.* „ *7.* *(*Et probabiliſſime peccat etiam contra bonum commune, ſi* „ *periculum ſit, quod per ſuum peccatum Religio infametur.* „ *Salm. de Statu Relig. c. 6. n. 26. cum Pell. Dian. &c.*) * 37

Ad majorem autem tutelam Caſtitatis introducta eſt Clauſura, non ſolum Monialium, ſed etiam Religioſorum, qui non poſſunt e Monaſterio egredi ſine licentia Superioris. Ita ex Conſtit. Clem. VIII. quæ incipit, *Nullus &c.* (apud *Cherub. in ſuo Bullar. n. 60.*) ubi ſic habetur: *Nullus e Conventu egredi audeat, niſi ex cauſa, & cum ſocio, licentiaque ſingulis vicibus impetrata a Superiore; qui non aliter eam concedat, niſi cauſa probata, ſociumque exituro adjungat, non petentis rogatu, ſed arbitrio ſuo, neque eundem ſæpius. Licentiæ vero generales nulli concedantur.* Sed hic quæritur, quale peccatum ſit egredi ſine licentia? Communiter DD. ut ait *Spor. s. 3. p. 200. n. 158. cum* Polliz. *Lezana, &c.* dicunt, ex genere ſuo id eſſe mortale, quia conſuetudo omnium Religionum fert, ut tales egreſſus tanquam graves culpæ ſemper puniantur. Cenſent tamen rationabiliter *Anac. tit. 35. de Statu Monach. n. 69. & Spor. l. c. cum Nav. Barb. Miranda*, Pell. *Lez. & communi* (contra *Suarez*) non peccare graviter Religioſum ſemel vel iterum exeuntem de die ſine licentia, niſi hoc agat ex contemptu, vel cum ſcandalo: Secus vero dicendum de nocturno, & furtivo egreſſu. Quoad excommunicationem autem ob violationem Clauſuræ Regularium, vel Monialium, vide dicenda *de Cenſur. l. 7. n. 239.*

„ Reſp.

38 „ *Reſp.* 3. Religioſus, ex voto *Obedientiæ*, obligatur ad omnia quæ Superior præcipit, ſecundum Regulas, & Conſtitutiones Ordinis, ſiva directe, & expreſſe, ſive indirecte, & implicite. Et quidem, ſi præcipiat in virtute ſanctæ Obedientiæ, in nomine Domini noſtri JESU CHRISTI, vel ſimili forma, tenetur ſub mortali, quia intendit obligare quantum poteſt: ſub veniali autem, ſi alia forma utatur, vel ſub nullo; quod conſuetudo in Soc. JESU approbavit. Vide *S. Th.* 2. 2. *q.* 104. *Sylv. Sanch. l.* 6. *mor. c.* 1. *Leſſ. l.* 2. *c.* 4. *d.* 4. *Laym. c.* 9. * (*Notandum, quod, niſi Prælatus mandatum explicet, v. g. dicens, jubeo, præcipio &c. ſubditus non tenetur obedire; ita Salm. ibid. num.* 47. *cum Suar., Pelliz. &c. Et, dicente Prælato, jubeo, præcipio, &c. nec etiam tenetur ſubditus obedire ſub gravi, ut docent Sanchez, Dec. l.* 6. *c.* 4. *n.* 26. *cum Med. Vaſq. Suarez, & de Alexandro Conſ. Mon. c.* 6. §. 5. *Qu.* 14. *Niſi addatur: In nomine D. JESU CHRISTI, vel in virtute Obedientiæ: Vel niſi addatur pœna excommunicationis, non ſolum ferendæ, ſed etiam latæ ſententiæ, ut dicunt Navarr. Vaſq. & alii cum Alex. ib.*) *

39 „ Porro, quæ indirecte pertinent ad Regulam, *Sylv.* & quidam alii ampliant ad illa, quæ faciunt ad pleniorem ejus obſervationem. *Sanchez* tamen arctat ad res valde neceſſarias, ſine quibus Regula commode ſervari nequit, alioqui enim Superior quaſvis corporis macerationes præcipere poſſet, ordinantur enim ad pleniorem obſervationem Regulæ. *Laym. l.* 4. *tr.* 5. *c.* 9. *Leſſ. l.* 2. *c.* 4. *d.* 9.

„ 1. Non tenetur ſubditus obedire in iis, quæ ſunt vel contra Regulam (niſi Superior in ea poſſit diſpenſare, & legitima cauſa diſpenſandi ſubſit) * (*Hinc conſtandum eſt, Prælatum diſpenſaſſe ſine cauſa, ut non tenearis obedire, prout Salm. de Stat. Rel. c.* 5. *n.* 72. *cum Leſſ. Pell. Peyr. & communi.*) *, vel ſupra Regulam, ut eſſent magnæ macerationes (niſi in pœnam, vel ad obligationem votorum neceſſariæ), vel ut acceptet Epiſcopatum. * (*Ita Salm. cum communi d. c.* 5. *n.* 77. *Vel ut acceptet Beneficium curatum, aut ſimplex*; *Salm. n.* 78. *Vel ut eat ad Infideles cum manifeſto periculo vitæ, aut ſervitutis; Salm. ib. n.* 73. *cum aliis. Tenetur tamen acceptare munus intra Ordinem, ſi Prælatus præcipiat, communiter Salm. n.* 79. *etiamſi præceſſerit pactum in contrarium, quia pactum rejicitur tanquam turpe, ut de Alex. c.* 6. §. 1. *Qu.* 10. *cum S. Th.*) * *Dian. p.* 6. *t.* 9. *Reſ.* 33. & alii ſæ: vel infra Regulam, ſcilicet vana (niſi præcipiat ex cauſa, quæ ſit ſecundam Regulam, v. g. ut obedientia exerceatur); Nec refert, quod Regulæ jubeant in omnibus obedire; id enim non de obligatione voti, ſed obedientiæ perfectione intelligitur. Ita *Suarez, Sanch.* 6. *mor. c.* 2. *& Laym.*

40 An autem Religioſus teneatur obedire Prælato præcipienti, quod aſſiſtat infirmis infectis morbo contagioſo? *Reſp.* affirmative, ſi infirmi ſunt Religioſi ejuſdem ſui Monaſterii, vel Ordinis, quia hoc pertinet ad bonum commune ipſius Communitatis, ut ipſi inter ſe invicem ſibi ſubveniant. Secus, ſi infirmi ſint extranei; niſi deeſſet qui ipſis Sacramenta neceſſaria miniſtraret, quia tunc debent poſtponere vitam temporalem ſaluti ſpirituali proximorum. Ita *Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 2. *n.* 57. *Pal. tr.* 15. *D.* 4. *p.* 4. *n.* 7. *Elbel t.* 2. *p.* 625. *n.* 624. *& Spor. t.* 3. *p.* 101. *n.* 163. *cum Caj. Lez. Rodr. & communi.*

41 „ 2. Si Regula Ordinis ſub peccato obliget, ejus tranſgreſſio eſt contra votum, & ſacrilega. Ratio eſt, quia talis Regula non eſt minus præceptiva, quam vox Superioris, & ſubditus promittens obſervationem Regulæ, eo modo, quo ipſa intendit, ſe obligare cenſetur; proindeque Carthuſianus, v. g. carnes edens, vel Franciſcanus feria ſexta non jejunans, & contra obedientiam, & contra temperantiam peccat; *S. Th. in* 2. *d.* 44. *q.* 2. *a.* 3. *Valent. Sanch.* 6. *mor. c.* 1. *&* 4. *Vaſq. Rodr. Laym. l. c. n.* 6. *Eſcob. &c.*

42 „ 3. Si Regula ſub peccato non obligat, tranſgreſſor illius non peccat contra votum obedientiæ. Ratio eſt, quia talis Regula non continet proprie præceptum, ſed tantum eſt ordinatio, ſeu monitum, obligans tantum ad pœnam, ſi imponetur, *S. Th. Laym. l. c. &c.* Hinc nec tranſgreſſio illius, ex rationabili cauſa, & bono fine, ſeu ex motivo virtutis facta, v. g. ſi extra tempora loquatur cum ſocio, ut mœſtum conſoletur, eſt peccatum; erit tamen veniale, ſi ex negligentia, torpore animi, aliove inordinato affectu fiat: * (*Ita S. Th.* 2. 2. *q.* 186. *a.* 9. *ad* 1. *Sanch. l.* 6. *c.* 4. *n.* 14. *& Laym. l.* 4. *tr.* 5. *c.* 9. *n.* 8. *cum Vaſq. & Val.*) * Quem ut plurimum concurrere, adeoque raro omni culpa vacare, putant *Valent. Sanch. & Suar.* Qui addunt, quod, ſi quis frequenter, & quaſi per conſuetudinem Regulam tranſgrediatur, religioſam diſciplinam graviter perturbet, eaque ex cauſa in periculo expulſionis ſe conſtituat, peccet mortaliter. *Laym. l.* 5. *c.* 9. *Sanch. n.* 8.

43 „ 4. Etſi Capitulares novum ſtatutum conſtituere poſſint, quo ipſi, aliique poſtmodum profeſſionem edituri obligentur; ante tamen profeſſi, qui in illud non conſenſerunt, eo non obligantur, ſi ad Regulam Ordinis non directe, nec indirecte ſpectet. *Laym. l. c. n.* 10. Niſi tamen ſtatutum fiat in Capitulo generali, vel ſaltem provinciali (juxta cujuſque Ordinis inſtitutum), occurrente majore parte ſuffragiorum, & non ſit Regulæ difforme. *V. Eſcob. de leg. E.* 1. *c.* 12. *n.* 15. Ratio eſt, quia, quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, juxta *reg.* 29. *in* 6. Addunt *Laym. & Sanch. ex Sylv. & Az. t.* 1. *l.* 13. *c.* 11. *q.* 19. *Leſſ. l.* 2. *c.* 41. *n.* 22. nec Pontificem poſſe Religioſos cogere ad arctiorem vivendi rationem, quam Inſtituti prima forma poſtulat; Quia obligatio obediendi, etiam Pontifici, provenit ex voto, quod factum fuit ſecundum proprium Regulæ inſtitutum. Si tamen Regulæ reformatio neceſſarium medium eſſet ad Ordinis conſervationem, ad eam Prælatus cum Capitulo, multoque magis Pontifex illos cogere poteſt, quando ad hoc ſe implicite quiſque obligaſſe cenſetur. *Sylveſt. Leſſ. Sanch. Laym. ll. cc.*

Quæritur, an Religioſi teneantur obedire Prælatis reformantibus Regulam collapſam? Certum eſt, quod, poſtquam Regula per legitimam conſuetudinem relaxata eſt, quamvis primi Religioſi peccarint, ſecundi tamen non tenentur eam obſervare, ut fuſe probant *Salm. de Leg. c.* 6. *a numer.* 39. & docent *Sanch. l.* 6. *c.* 2. *n.* 26. *&c. ac de Alexand. Conſ. Mon. c.* 1. §. 2. *Q.* 3. cum *Caj. Turrecr. Palac. &c.* Sed dubium eſt, ſi Regula reformetur a Capitulo Generali, an Profeſſi teneantur obedire? Affirmant *de Alex. Conſ. Mon. c.* 1. §. 2. *q.* 4. *& Salm. c.* 6. *n.* 38. *cum Corduba, Pell. Suar.* (citantque etiam *Laym. Vaſq. Az. & Sanch.* ſed non bene, nam *Laymann* eſt pro ſecunda ſententia, ut infra, & citat pro ſe *Vaſq. Azorium & Sanchez*). Ratio hujus primæ ſententiæ eſt, quia Religioſi Regulam profitentes, eam ut primitus inſtitutam profitentur; unde ſaltem parati eſſe debent ad illam ſervendam, quando de ea inſtaurande tractetur. Excipiunt tamen, niſi Religioſus tempore Profeſſionis expreſſe intenderit non ſe amplius obligare, quam ad illam Regulam ſic relaxatam. Alii vero, ut *Palaus tr.* 16. *d.* 4. *q.* 4. *n.* 11. *Laym. l.* 4. *tr.* 5. *c.* 9. *numer.* 13. cum aliis, ut ſupra, ac *Sporer tom.* 3. *pag.* 101. *n.* 161. dicunt non minus probabiliter (ut loquitur *Tournely tom.* 3. *pag.* 83. *Q.* 3.), & forte probabilius, Religioſos ad id non teneri, niſi Reformatio appareat medium neceſſarium ad Ordinis conſervationem, nempe ſi cum præſenti obſervantia pauciſſimi ad perfectionem Religioſam pervenire ſtudeant, vel ſi cum ſcandalo Secularium vivant, ut expediret potius Religionem diſſolvi, quam ita continuari. Ratio, quia is, qui Profeſſionem emittit, potius cenſetur juxta præſentem ſtatum Regulam profiteri, quam juxta priſtinum Inſtitutum. Ait autem *Laym. l. c. cum Leſſ. & Sanch.* poſſe Prælatum ob aliquam publicam neceſſitatem ad tempus imponere aliquam auſteritatem, puta jejunium, &c. Imo addunt *Sanch. Sylv. Vega, & Vaſq. apud Salm. n.* 82. Prælatos poſſe edere nova Statuta, quando eſſent neceſſaria, ut vota eſſentialia, & alia Religionis Statuta ſerventur.

„ Et conſuetum non ſit, nec conſultum, ut Prælati ſub peccato præcipiant actus internos: probabile tamen eſt fieri poſſe, ut docent *Laym., Suar. &c.* Ratio eſt, quia veriſimile eſt, quod aliqui Religioſi ad id ſe obligare intendant, cum ſe quaſi holocauſtum Deo tradunt. 45

Quær. hic, quot peccata committit Religioſus, contra Obedientiæ præceptum agens? *Sotus, Led. Laym. Tamb. &c. ap. Salm. c.* 6. *n.* 100. dicunt unum peccatum committere contra votum Obedientiæ, quia tantum ex voto tenetur obedire. Contradicunt tamen probabilius *Salm. n.* 110. cum *Suar. Pell. Pal. &c.* qui tenent committere duo peccata, unum contra Religionem ratione voti, aliud contra virtutem Obedientiæ, quam de ſe debet Religioſus Prælato ſuo ratione promiſſionis, & traditionis factæ de ſeipſo in profeſſione, ob quam per ſe, etiam ſine voto, tenetur legitimo Superiori obedire. 46

„ Quæres, an ſubditus teneatur obedire, ſi dubitet, utrum ſit res licita, quam Prælatus jubet, vel juſta ſit cauſa imperandi? 47

„ *Reſp.* 1. Communiter teneri, quia tunc melior eſt conditio Superioris, qui eſt in poſſeſſione poteſtatis præcipiendi: in dubio autem nemo ſpoliandus eſt jure, quod habet. Nec dicas, ſubditum etiam eſſe in poſſeſſione libertatis, cum habeat debitum parendi.

„ *Reſp.* 2. Non teneri, ſi grave damnum obediendo timeat. Ratio eſt, quia in dubio favendum eſt reo, eique de cujus damno agitur. Etſi enim ſubditus non ſit in poſſeſſione libertatis, eſt tamen in poſſeſſione juris, quo poteſt ſe e periculoſis rebus conſervare. *Leſſ. Sanch.* 6. *mor. c.* 4. aliique.

Quæritur I. Utrum ſubditus dubitans, an res præcepta ſit licita, vel ne, poſſit, & teneatur obedire? Videtur negare *Adrianus ap. Leſſ. l.* 2. *c.* 41. *n.* 76. dicens: *Nullus dubitans de actu, an ſit mortalis, an non, licite obedit, ipſo ſic dubitante*; idemque tenere *Vaſq., & Rodriq.* refert *Pal.* Sed communis & certa eſt ſententia oppoſita, quod ſubditus, licet dubio perſeverante non poſſit obedire, cum omnino ſit illicitum operari cum dubio practico (quod tantum ait *Leſſ.* intelligere *Adrianum*, & facile idem intelligunt *Vaſq. & Rodr.*); tenetur tamen eo caſu dubium deponere, & ſic poteſt, & debet obedire; *Gloſſa in c. Ad aures*, 6. *de Temp. Ord. v. Obedientia*, ubi dicit: *Si vero dubium ſit præceptum, propter bonum obedientiæ* (ſubditus) *excuſatur a peccato, licet in veritate ſit malum. Az. t.* 1. *l.* 2. *c.* 19. *q.* 9. qui ait hanc ſententiam eſſe *omnium communi conſenſione receptam*, *Caj.* 2. 2. *q.* 169. *a.* 2. *ad* 4. *dub.* 2. *Leſſ. l.* 2. *c.* 41. *n.* 73. *Sylvius q.* 19. *a.* 5. *Cabaſſ. T. J. l.* 1. *c.* 21. *n.* 17. *Contin. Tourn. t.* 4. *p.* 89. *q.* 5. *R.* 2. *Anacl. de Conſc. p.* 27. *n.* 34. *Pal. p.* 1. *D.* 3. *punct.* 13. *n.* 3. *Spor. t.* 3. *de Stat. Relig. p.* 101. *n.* 161. *Holzm. de Pecc. part. t.* 1. *p.* 479. *n.* 590. *Elbel t.* 2. *p.* 620. *n.* 612. *Salm. tr.* 25. *c.* 6. *n.* 68. *Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 3. *ex n.* 3. *cum S. Bonav. S. Anton. Innoc. Oſtienſ. Abb. Palud. Soto, Nav. Tol. Mol. Valent. Sa, Sylveſt. Ang. Arm.* & innumeris aliis. Probatur 1. ex *Deut. c.* 17. ubi ſic habetur; *Si difficile & ambiguum apud te judicium eſſe proſpexeris ... facies quodcumque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus.* Item ex *c. Si quid culpatur. Diſt.* 63. *q.* 1. ubi dicitur ſubditus *poſſe obedire, ſi quod ſibi jubetur,*

Digitized by Google

betur, vel non eſſe contra Dei præceptum certum eſt, vel utrum ſit, certum non eſt. To autem *poſſe* non quidem denotat libertatem, ſed honeſtatem operandi, nempe non lædi præceptum de cujus tranſgreſſione ſubditus dubitat. Idem confirmat *S. Bernardus de Pr. & Diſc. c.* 12. ubi: *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod non ſit tamen certum diſplicere Deo, haud ſecus omnino accipiendum eſt, quam ſi præcipiat Deus.* Ipſe enim Chriſtus Dominus dixit: *Qui vos audit, me audit. Luc.* 10. 16. Et Apoſtolus *Hebr.* 13. 17. *Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubjacete eis.* Item in *Conſtit. Societ. JESU* ſic S. Ignatius præſcripſit: *Obediendum in omnibus, ubi peccatum non cernitur,* ideſt (ut in *Declarat.*) *in quibus nullum manifeſtum eſt peccatum.* Sic pariter habetur in *Reg. FF. Minorum c.* 10. *apud Elbel: Obediendum in omnibus, quæ non ſunt contraria Animæ, & Regulæ.* Idem docuit *B. Ubertus in l. de Erud. Rel. c.* 1. ubi: *Niſi aperte ſit malum quod præcipitur, accipiendum eſt, ac ſi a Deo præciperetur.* Item *B. Dionyſius Carthuſ. in* 2. *Diſt.* 39. *q.* 3. ſcripſit: *In dubiis, an ſit contra præceptum Dei, ſtandum eſt præcepto Prælati: quia, etſi ſit contra Deum, attamen propter obedientiæ bonum non peccat ſubditus.* Et idem docuit prius *S. Bonav. in Spec. Diſc. c.* 4. Probatur 2. ratione, quia Superior eſt in poſſeſſione præcipiendi; unde ab ea non eſt eapoliandus, niſi conſtet, quod res præcepta ſit illicita. Confirmatur, quia, ſi in cunctis dubiis de bonitate actionis præceptæ poſſent ſubditi ſe eximere a jugo obedientiæ, utique nulla Communitas bene regi, & conſiſtere valeret. Hinc D. Bernardus (l. *de Gratia, & arb.*) merito objurgat Religioſos, præcepta Superiorum diſcutientes, dicens: *Porro imperfecti cordis, & infirmæ prorſus voluntatis judicium eſt, hærere ad ſingula quæ injunguntur, & exigere de quibuſque rationem; Quoniam expedit profecto magis omnino non fuiſſe, quam noſtros permanere; nam qui voluerunt ſui eſſe, utique ſicut Dii ſcientes bonum & malum, facti ſunt non ſolum ſui, ſed etiam Diaboli.* Neque hic currit regula pro ſubdito, quod in dubio melior ſit conditio poſſidentis; nam, cum ipſe jam ſe ſubjecerit poteſtati Prælati, in dubio poſſeſſio ſtat pro Superiore habente jus præcipiendi.

Hinc infertur I. Quod, ſi diverſæ adſint opiniones probabiles circa rem præceptam, quod licita, vel non, ſubditus tenetur obedire, ut communiter docent *Sanch. l. c. n.* 6. *& l.* 5. *c.* 3. *n.* 6. *Az. l. c. & Salm. d. c.* 6. *n.* 67. *cum Valent. Pell. Lez. Vill. Salas, Cordub. & Prado* (contra *Led. Dian. Sancium, ac Pal.*, qui *tr.* 1. *D.* 2. *p.* 6. *n.* 5. probabilem vocat eorum ſententiam, ſed fatetur contrariam eſſe communem, atque ſemper in praxi conſulendam). Nec obſtat dicere, quod Superior non habet jus imperandi quod illicitum eſt; & ideo, cum præcipit rem probabiliter illicitam, probabiliter nequit eam præcipere; ergo probabiliter nec tenetur ſubditus tunc obedire. Nam argumentum hoc claudicat ex duplici capite: valeret enim argumentum, ſi Prælatus rem illam præciperet ut probabiliter illicitam; Sed nos dicimus, quod eo caſu rem illam præcipit, non ut probabiliter illicitam, ſed ut probabiliter licitam; & ideo licite imperat, ac proinde ſubditus tenetur obedire. Præterea, quamvis tunc ſit probabile, quod Prælatus non poſſit rem illam præcipere, cum ſit probabiliter illicita; non ideo eſt probabile, quod ſubditus non teneatur obedire; eſto enim Superior non habeat jus præcipiendi id quod certe injuſtum eſt, habet tamen jus præcipiendi id quod probabiliter eſt juſtum, vel quod certum non eſt eſſe injuſtum; idcirco ſubditus tenetur ei obedire in omni re, quæ vel eſt probabiliter juſta, vel quæ non conſtat eſſe injuſta. Hinc recte deducitur, quod ſubditus tenetur obedire Prælato, etiamſi res præcepta probabilius ei videatur illicita (quidquid dicant *Sal. n.* 70. cum ipſi iidem *n.* 66. contrarium aperte aſſeruerint dicendo, Prælatum habere jus imperandi quod vel eſt probabiliter juſtum, vel quod non eſt certe injuſtum). Ratio, quia jus poſſeſſionis, quod habet Superior, prævalet omni opinioni contrariæ, quæ non habet rationes convincentes, fundantes certitudinem moralem, juxta dicta *de Conſcientia t.* 1. *n.* 83. *cum Lugo, Pal. Ronc., Spor. & aliis*, utque tenent in præſenti caſu *Buſ. l.* 1. *p.* 6. *verſ.* 5. *Superiori, & Laym. l.* 5. *tr.* 1. *c.* 5. §. 2. *n.* 11. *cum Vaſq. Corduba, ac Miranda*; & idem docet *Sanch. l.* 6. *c.* 3. *n.* 6. *& l.* 1. *c.* 10. *n.* 9. ubi non dubitavit ſe retractare a diverſa opinione, quam olim tenuerat *de Matrim. l.* 2. *D.* 41. *n.* 10.

Infertur II. Quod ſubditus, etiamſi habeat unicam opinionem probabilem, quod res præcepta ſit illicita, & nulla ſibi appareat probabilitas de illius honeſtate; adhuc tenetur obedire, ut dicunt idem *Pal. l. c. punct.* 13. *n.* 4. *& Sanch. d. c.* 3. *n.* 6. *cum Suar. Sylveſt. Ang. Valent. Tab. Sayr. Salas, Roſell. & Corduba.* Ratio, quia, dum non conſtat de turpitudine actionis, Prælatus habet jus præcipiendi omnia, quæ ipſi licita videntur, quamvis ſubdito illicita appareant, cum Prælatus (ut diximus) non eſt expoliandus ſuo jure imperandi, niſi conſtet quod res præcepta ſit illicita; Idque patet ex *c. Inquiſitioni. de Sen. Excomm.* ubi ſancitum fuit, quod conjux habens tantum probabilitatem, non autem certitudinem, de nullitate ſui matrimonii, tenetur reddere debitum alteri, qui adhuc poſſidet jus petendi. Hoc autem quod dictum eſt de dubio honeſtatis rei præceptæ, dicendum etiam eſt in dubio, an præceptum excedat poteſtatem Prælati, vel an ſit ſupra Regulam, ut docent *Sanch. l.* 6. *c.* 3. *n.* 3. *& Salm. n.* 67. *cum Az. Valent. Cord. Vill. Salas, &c.*

Limitant vero communiter DD. præfatam ſententiam, & dicunt, ſubditum non teneri obedire 1. ſi res ſit valde difficilis, & moleſta; quia tunc difficultas operis ſimul cum opinione probabili, quod res præcepta ſit illicita; vel quod præceptum excedat poteſtatem Superioris, prævalet illius poſſeſſioni. Ita *Buſ. ut ſupra, et Leſſ. lib.* 2. *c.* 41. *n.* 73. *Pal. D.* 3. *punct.* 14. *n.* 16. *ac Salm. n.* 68. *cum Soto, Lop. Med. Hurtad. Prad. Pellix. et communi.* Limitant 2. Quando ſubditus obediendo exponeret ſe vel alterum periculo gravis incommodi ſubeundi in vita, fama, honore, aut bonis; ita *Leſſ. n.* 76. *Sanch. n.* 24. *Pal. n.* 16. *Holzmann pag.* 479. *n.* 590. *Tournely t.* 1. *pag.* 138. *Elbel t.* 1. *de Conſc. n.* 60. *& Salm. n.* 69. *cum Soto, Bann. Hurt. Led. Prado, Rodr. & Pellix.* Ratio, quia ſubditus non tenetur tunc ſe privare jure ſuo certo, quod poſſidet circa talia bona magni momenti, ne Superior privetur ſua poſſeſſione, quæ in eo caſu eſt aliquo modo incerta.

Sed dubitatur 1. an ſubditus teneatur obedire, quando probabiliter opinatur præceptum non eſſe impoſitum, vel eſſe abrogatum? Reſp. negative, ut communiter docent *Sanchez Dec. l.* 6. *c.* 3. *n.* 7. *et Salm. c.* 6. *n.* 63. *cum Hurt. Prad. etc.* Imo dicendum, quod in dubio de impoſitione præcepti, nulla eſt obligatio parendi, niſi conſtet illud fuiſſe impoſitum.

Dubitatur 2. an teneatur ſubdltm parere, ſi dubium vertat, utrum qui præcipit ſit legitimus Superior? Negant *Vaſq. Salas, Dian. etc. apud Salm. tr.* 15. *c.* 6. *n.* 64. quia (ut dicunt) eo caſu dubitatur etiam de poſſeſſione Superioris. Sed verius dicendum cum *Leſs. c.* 41. *n.* 76. *Cabaſs. lib.* 1. *c.* 28. *n.* 57. *Tournely to.* 3. *pag.* 89. *Sanch. l.* 6. *c.* 3. *n.* 29. *et Salm. n.* 65. quod ſubditus tenetur tunc obedire, ſi communiter ille habetur ut Superior; quia, ſtante tali communi æſtimatione ex una parte, & probabilitate quod ipſe legitimus ſit Superior ex alia, ſupplet Eccleſia juriſdictionem, ex *l. Barbarius, ff. de Offic. Prat.* Eo igitur caſu non erit tantum probabile, ſed certum quod ille ſit Superior. Secus, ſi communiter non habeatur ut talis, quia (ut ait *Cabaſs. l. c.*) tunc in dubio melior eſt conditio ſubditi ſuam libertatem poſſidentis.

Quæritur II. An Religioſus valide voveat ſine ſui Superioris licentia? Negant *Palud. Val. Ang. Roſell.* quia Religioſus per votum Obedientiæ privavit ſe voluntate. Sed verius *Nav. Caj. Sot. cum de Alexand. Conf. Mon. c.* 6. §. 1. *Qu.* 4. *& aliis* dicunt bene poſſe Religioſum vovere, quæ non repugnant Regulæ, aut præcepto Prælati, neque obſequiis illi debitis. Quare poſſunt emittere vota perſonalia, vel circa res præceptas, & etiam non præceptas a Regula, ſi a Regula vetitæ non ſunt. Poteſt tamen Superior prohibere ſubditis, ne voveant, ipſo inconſulto, ut apud *Alexand. l. c.* ajunt *Suar. & Bart. a S. Fauſto*; Qui autem probabiliter dicit valere aliter vota emiſſa, non obſtante hoc præcepto, quandoquidem materia ſit Deo grata, quamvis modus Deo non placeat. 48

Quær. III. An Religioſus teneatur obedire Prælato præcipienti revelare ſecretum ſibi commiſſum? Reſp. tenetur, ſi aliter damnum eveniret Monaſterio, aut alii tertio, ſive ipſi Prælato; Quia tunc, etiam ſine præcepto, de ſe urget manifeſtandi obligatio, quæ per ſecreti commiſſionem minime impeditur. Ita docent *S. Thom.* 2. 2. *q.* 70. *art.* 1. *ad* 2. *S. Anton. Nav. Reg. &c.* Secus vero, ſi abſit damnum prædictum, quia tunc urget fidem ſervandi naturalis obligatio, quæ per præceptum Prælati auferri nequit, ut *S. Thom. ib.* En verba S. Doctoris: *Quandoque enim ſunt talia, quæ homo manifeſtare tenetur, puta ſi pertinent ad corruptionem multitudinis ſpiritualem, vel corporalem, vel in grave damnum alicujus perſonæ. Quod quis manifeſtare tenetur, vel teſtificanda, vel denuntiando... Quandoque vero ſunt talia, quæ quis prodere non tenetur, unde poteſt obligari ex hoc, quod ſibi ſub ſecreto committuntur; & tunc nullo modo tenetur ea prodere, etiam ex præcepto Superioris.* An autem poſſit Religioſus revelare ſecretum commiſſum ad vitandum damnum proprium? Negat *de Alex. Conf. Mon. pag.* 124. *q.* 9. *cum Scoto, Sylveſt. etc.* Sed probabiliter affirmant communius *Leſſ. Laym. Lugo, Spor. Roncaglia et alii* plures, quos retulimus *lib.* 3. *pag.* 253. *v. An autem.* 49

Hic operæ pretium eſt videre circa obligationem omnium votorum iſtorum, an Religioſus, ſuperveniente aliqua circumſtantia notabili non præviſa, teneatur ad vota in Profeſſione emiſſa? Loquendo de votis ſimplicibus (in *tract. de Voto l.* 3. *nu.* 226.) diximus ſatis quidem probabilem eſſe ſententiam, non eſſe obligationem implendi votum, ſi notabilis circumſtantia ſuperveniat, qua præviſa quis votum emiſiſſet; Excepto voto ſimplici caſtitatis, & Religionis; nam licet *Bonac. tom.* 2. *D.* 4. *qu.* 2. *p.* 1. *nu.* 26. *& Led. Leand. ac Quintan. apud Salm. tr.* 15. *c.* 6. *nu.* 32. ſentiant non teneri ad præfata vota eum qui illa emiſerit agitatus ſtimulis carnis, cum evidenti periculo incontinentiæ, ſtante experientia lapſuum, ſi poſtea perſeverent ſtimuli & pericula, quia (ut inquiunt) eo caſu talia vota non ſunt de meliori bono; Attamen melius dicunt *Sanch. Dec. l.* 4. *c.* 8. *n.* 9. *et de Matr. l.* 7. *D.* 11. *n.* 8. *Pont. de Matr. l.* 6. *c.* 12. *n.* 2. *Salm. tr.* 15. *de Stat. Rel. c.* 6. *n.* 35. *cum Suar. Laym. Pal. Moja, Dian. etc.* præfatam ſententiam non eſſe practice probabilem, quia alias vix ullus eſſet caſus, quod prædicta vota firma remanerent, cum vix ullus inveniretur, qui vel ob ſuam igneam complexionem, fragilitatem expertam, pravam conſuetudinem, vel ob Dæmonis ſuggeſtiones non angeretur ſtimulis carnis, & facile ſibi perſuaderet non eſſe talibus votis obſtrictum. Loquendo autem de votis ſolemnibus emiſſis in Profeſſione Religioſa, vel in ſusceptione ſacrorum Ordinum, omnino tenendum cum com- 50

muni

Digitized by Google

muni DD. quod nullo modo vota prædicte irritari poſſunt ob quamcunque notabilem circumſtantiam ſupervenientem, etiam non præviſam, modo non ſit circumſtantia verſans circa ſubſtantiam votorum. Ita *Sporer de Voto c. 3. n. 6. Ronc. de Vot. c. 2. q. 3. R. 3. Sanch. de Matr. l. 10. D. 9. n. 18. Laym. l. 4. tr. 4. c. 7. n. 5. Bon. q. 2. p. 3. §. 2. n. 5. Holm. de Voto n. 411. Pichler. l. 3. Decret.* tit. 34. *n.* 5. Et idem dicunt, loquendo ſpeciatim de ſolemni voto Caſtitatis. *Sanch. Dec. l. 4. c. 8. n. 10. cum Val. & Salm. de Voto c. 1. n. 44.* Ratio, quia Religioſus vel Sacerdos in tali caſu non conſideratur ut perſona particularis, cui melius tunc conveniat non eſſe voto obſtrictum, ſed ut pars & membrum Communitatis Eccleſiæ, cui præſtat poſtponere ſuum bonum privatum bono communi, nam alias innumera inconvenientia, ſcandala, & perturbationes cum ingenti damno Chriſtianæ Reipublicæ proculdubio ſequerentur.

Et idem omnino dicendum, ob eandem rationem boni communis, pro votis quæ emittuntur a viris, aut mulieribus oblatis in aliquibus Congregationibus; Maxime ſi addatur juramentum Perſeverantiæ, prout fit in Ven. Congregatione Patrum Miſſionis S. Vincentii a Paulo, & in noſtra minima Congregatione SS. Redemptoris: Quia (ut diximus *lib. 3. pag. 123. verſ. Notandum*). hic intervenit contractus onerosus utrinque obligatorius; nulla enim circumſtantia ſuperveniens, etiam non præviſa, poteſt contractus oneroſos irritos reddere; Unde ſicut Congregatio nequit Oblatum dimittere ob circumſtantias ſupervenientes (exceptis circumſtantiis criminum), ita nec Oblatus poteſt Congregationem relinquere.

Quæritur hic, an valeat licentia ab inferiori Prælato conceſſa, quæ a majori fuerit denegata? Probabiliter affirmant *Holzmann tom. 1. pag. 484. n. 610. & Croix l. 4. n. 116. cum Pelliz.* Ratio, quia Superior major, denegando licentiam, minime reddit irritam poteſtatem inferioris. Secus vero dicendum puto, ſi Prælatus major poſitive prohibeat ſubdito exequi rem petitam, quia tunc inferior nequit diſpenſare in mandato Superioris. Quid, ſi Prælatus major interdicat inferiori concedere licentiam pro aliqua re? Probabiliter adhuc dicunt AA. ſupra citati, quod ſi inferior licentiam concedit, valide concedit (quamvis illicite); ſecus, ſi Superior hujuſmodi licentiam irritam declaraſſet.

51 Circa autem Obedientiam *Monialium*, prænotandum, quod Moniales ratione voti tenentur obedire I. Summo Pontifici, II. Epiſcopo loci, ſi non ſunt exemptæ; Si vero ſint exemptæ, Prælato Ordinis, eodem modo, quo ſui Religioſi illi obediunt. Etiam tamen exemptæ tenentur obedire Epiſcopo in iis, in quibus ille ſe gerit tanquam Delegatus Sedis Apoſtolicæ, prout in obſervantia clauſuræ. III. Tenentur obedire Abbatiſſæ in iis, quæ ad Regulam pertinent. Sed de hac obedientia, quam Moniales debent Epiſcopo, & Abbatiſſæ, alia neceſſaria adnotare, & diſcutere opus eſt.

52 Quoad obedientiam debitam Abbatiſſæ, I. Magna illa quæſtio hic occurrit, an Abbatiſſa poſſit præcipere Monialibus in virtute Obedientiæ, obligando in conſcientia? *Prima* ſententia negat cum *Soto, Caram. &c.* Quia, ut dicunt, Abbatiſſa non eſt capax juriſdictionis ſpiritualis exercendæ, ſed tantum ipſa præcipere valet, quæ ſpectant ad œconomicam Monaſterii gubernationem. *Secunda* tamen ſententia affirmat, quam tenent *Paſqu. in Lauret. p. 1. n. 761.* & undecim alii AA. apud ipſum; & his adhæret *de Alex. c. 6. §. 1. Qu. 7.* Ratio, quia per votum Obedientiæ obligantur Moniales ad obediendum omnibus ſuis legitimis Superioribus. Legitima autem, & vere Superior dicenda eſt Abbatiſſa in ſuo Monaſterio; cum enim Pontifex Religionem approbat, approbat pariter inter Moniales ordinem ſuperioritatis, & ſubjectionis: aliter quomodo Monaſterium, & obſervantia Regulæ ſervari poteſt? Quare, licet Abbatiſſa juriſdictionem non poſſit exercere, ut certum eſt & commune; poteſt tamen, ſaltem tanquam Miniſtra, exigere obedientiam per votum promiſſam circa res, quæ a Regula ſunt præceptæ, vel quæ ad profectum Monialium juxta Regulam conveniunt. Et ſecunda ſententia mihi videtur abſolute probabilior, cum talis obedientia videatur eſſe abſolute neceſſaria ad obſervantiam Regulæ ſuſtinendam, talis enim eſt in Monaſteriis obſervantibus praxis univerſalis.

53. II. Quæſtio occurrit, an poſſit Abbatiſſa diſpenſare cum ſuis Monialibus in Regulis, aut votis? Certum eſt, quod Abbatiſſa non poteſt authoritativo modo diſpenſare quoad obſervantias Religionis, nempe quoad jejunia frangenda, ad edendas carnes, &c. contra Regulam; Sed bene poteſt diſpenſare ex commiſſione Prælati, ut notant *Lezan. Tamb.* cum *Alex. c. 11. §. 1. qu. 4.* Vel poteſt ipſa de ſe declarare aliquando, jejunium, vel aliud præceptum non obligare. Circa vota autem Monialium, pariter certum eſt non poſſe Abbatiſſam in illis diſponere, vel commutare, uti poteſt cum eis diſpenſare Epiſcopus, vel Prælatus Regularis, ſi ſint exemptæ; Sed conveniunt communiter DD. quod Abbatiſſa, ratione poteſtatis dominativæ, quam ob votum Obedientiæ habet ſupra ſuas ſubditas, ſicut habent Parentes ſuper filios, poſſit irritare earum vota ſive de re ſupererogatoria, ſive de re circa Regulas, ut docent *Nav. Sot. Tamb. Sylveſt.* cum *Alex. l. c. qu.* 5. Et hoc etiamſi votum fuerit tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem, ut tenent *Paſq.* & adhæret *Alex. ibid.* contra *Leſſ. Pelliz. &c.*

54 Dubitatur autem, an poſſit Abbatiſſa irritare votum Monialis emiſſum cum ſuo conſenſu? Negat *Rich.* Sed affirmant communius *Sylveſt. & Armill.* quibus adhæren cum *Tamb. Paſqu. Alex. qu. 6. & Salm.* modo adſit juſta cauſa; Alias, ſine cauſa, peccabit, ſed probabiliter non plus, quam venialiter. Vide dicta *de Voto pag. 121. verſ. Certum, n. 239.*

Vota Novitiarum non poteſt Abbatiſſa irritare, ſed tantum ſuſpendere eorum executionem, ſi probationi officiant, ut *Leſſ. & Sylv.* Si vero vota emiſſa fuerint a Novitia, dum adhuc erat ſub poteſtate Parentum, tunc dicit *Alex. l. c. q. 7.* poſſe Abbatiſſam ea irritare, cum ipſa tunc ſuccedat in eandem poteſtatem dominativam erga Novitiam. 55

Quoad autem Obedientiam a Monialibus Epiſcopo debitam, plura alia adnotare oportet. Notandum I. quod Moniales non tenentur obedire Epiſcopo circa electionem Officialium Monaſterii, cum hæc electio omnino ad Moniales ſpectet, ex Decreto S. C. apud *Paſqual. in Lauret. n. 770.* Et prædictæ Officiales poſſunt ad nutum eligentium amoveri, ut ſtatuit *Trid. ſeſſ. 25. de Reg. cap. 2.* Notandum II. quod Epiſcopus poteſt Abbatiſſam ab Officio ſuſpendere caſu, quo ipſa Epiſcopum non præmoneat de profeſſione facienda a Novitia, ex *Trull. l. c. cap. 17.* Notandum III. quod Epiſcopus poteſt numerum Monialium ſtatuere, ut omnes admiſſæ commode ſuſtentari poſſint. Et hoc etiam in Monaſteriis exemptis: In his tamen debent intervenire etiam Prælati Ordinis. Ita *Salm. Tr. 18. de Priv. c. 3. n. 14. ex Trid. ſeſſ. 25. c. 3. & Conſt. S. Pii V. & aliis Declar. S. C.* 56

Notandum IV. quod Epiſcopus ſingulis annis tenetur viſitare Monaſteria Monialium ſibi ſubjecta per ſeipſum, vel per Vicarium cum ſuo ſpeciali mandato. Monaſteria autem Pontifici immediate ſubjecta etiam ab Epiſcopo ſunt viſitanda, ſed authoritate Apoſtolica; Exempta vero viſitantur a Prælato Ordinis. Ita ex *Clement. Attendentes, de Statu Monach.* Sed quoad obſervantiam clauſuræ etiam Monaſteria exempta viſitari debent ab Epiſcopo, tanquam Sedis Apoſt. Delegato, itaut nullo modo poſſit Epiſcopus impediri, ex Decr. S. C. apud *Barb. de Offic. Epiſc. Alleg.* 102. *n.* 7. Et præſumentes impedire, poſt tres monitiones, excommunicationem ipſo facto incurrunt, ex *d. Clem.* ut ſupra. Vide *Alex. c. 6. §. 4. qu. 3.*

Notandum V. quod in actu Viſitationis Moniales ab Epiſcopo interrogatæ, vel a Prælato Ordinis, tenentur veritatem aperire circa obſervantias Regulæ, ut de *Alex. l. c. q.* 5. cum *Tereda*; Etiamſi tranſgreſſiones ſint leves, quia ordinarie ab iſtis incipit totius Regulæ relaxatio. Excuſant tamen *Lezan. & Alex. ibid.* Moniales a manifeſtando veritatem, I. Si crimen ſit emendatum: Ex quo inferunt non teneri aperire alterius crimen ab annis plurimis (puta tribus, ut cenſet *Maſcard.*) commiſſum, quia jam emendatum cenſetur. Et ob eandem rationem, ordinarie ad denuntiationem ſemper eſt præmittenda correctio; Sed de hoc vide dicenda *infra ex n.* 249. II. Excuſantur Moniales, ſi crimen ſit occultum, & nulla præceſſerit infamia, vel indicium evidens. III. Si conſtet Prælatum nullum remedium fore adhibiturum; Vel ſi ſciant Moniales crimen jam denuntiaſſe alias, a quibus ipſæ illud audierunt, quia ad opus inutile nemo tenetur. IV. Si manifeſtatio vergat in damnum proprium. V. Si crimen cognitum ſit ſub ſecreto naturali; Excipitur tamen, ſi crimen ſit cauſa communis damni. Sed hæc vide fuſius diſcutienda infra *ex n.* 246. 57

Quoad Confeſſarios Monialium ab Epiſcopo approbandos, vide *de Sacr. Pœn. lib. 7. num.* 571. Sed hic libet alia utilia adnotare, I. quoad Electionem Abbatiſſæ. II. Quoad Privilegia Monialium, & Regularium. 58

I. DE ELECTIONE ABBATISSÆ.

Notandum I. quod ex *Trid. Seſſ. 25. de Regular. cap. 7.* non debet eligi Abbatiſſa minor 40. annis, & quæ 8. annis poſt profeſſionem laudabiliter vixerit; Alias electio eſt nulla, ut ex Declar. S. C. apud *Alex. Conf. Mon. c. 9. §. 1. q. 1.* Imo alias, aliqui dicunt, Moniales privari facultate eligendi pro illa vice; ſed probabilius putat oppoſitum *Paſſerinus*. Caſu tamen, quo deſit in Monaſterio, quæ talem ætatem habeat, ex eodem Trid. poteſt eligi Monialis habens 30. annos, & 5. profeſſionis: vel alia ex alieno Monaſterio ejuſdem Ordinis; & etiam alicui Ordinis, ſed hoc nonniſi cum aſſenſu S. C. ut notat *Paſqual. in Laurent. n.* 680. Si vero adeſt jam in Monaſterio Monialis 40. annorum (niſi iſta ſit vere inhabilis), nequit eligi alia, etſi habilior, ſine diſpenſatione S. C. ut *Alex. l. c. q.* 2. ex Decr. S. C. Et hic notandum, quod, ſicut Abbatiſſa, ſic & Procurator Monaſterii debet in quocunque triennio mutari, ex alio Decr. S. C. apud *Alex. c. 6. §. 2. qu.* 13. 59

Not. II. quod non poſſunt eligi in Abbatiſſas illegitimæ, infames, neque corruptæ, ut viduæ, ex Decl. S. C. niſi corruptio fuerit occulta. Vide *Alex. d. c. 9. A. 1. qu.* 5. Item neque cæcæ, aut ſurdæ, ex *c. Hinc. §. Cæcus. Diſt. 49. & c. Conſtitutionem. De Verb. ſignif.* Idem de muta dicunt DD. apud *Alex. q. 6.*

Not. III. quod ad electionem Abbatiſſæ non admittuntur Converſæ, ſed tantum Choriſtæ profeſſæ, *Suar. Lez. Tamb. Alex. c. 9. §. 2. q. 1.* Not. IV. quod, ſi qua Monialis eſt in lecto infirma, ejus votum etiam eſt recipiendum vel per ſcriptum ſigillo munitum, vel per duas Moniales a Præſidente electionis deputatas. Ita *de Alex. ibid. q.* 2. ex Decr. S. C. Not. V. quod, ſi electio ob diſcordiam non compleatur, non poteſt Prælatus præſidens dare ſuum ſuffragium, ut ex pluribus Decr. S. C. Sed bene poteſt præfigere tempus ad electionem, quo elapſo, ipſe Abbatiſſam deputabit; Ita pluries declaravit S. C. apud *Alex. qu.* 3. Not. VI. quod Monialis, quæ jam ſuam dedit vocem, nequit amplius illam revocare; commun. DD. Cum autem electio fit per ſcrutinium, præcipit *Trid. loc. cit.* quod vota ſecrete præſtentur Notario, & 4. vel 5. aliis aſſiſtentibus; Alias electio eſt nulla, ut

dicunt

Digitized by Google

dicunt *Garcia*, *Zeroll. Rot.* & *de Alex. qu.* 5. etiamſi aliter fiat ex ignorantia, ut *Tamb.* & *Ricc.* ex Decr. S. C. Ad electionem autem ſufficit major pars votorum, ut *Mirand. Rodriq.* &c. cum communi apud *Alex. qu.* 6. contra *Tamb.* & *alios*, qui requirunt duas tertias partes.

Not. VII. quod in electione Abbatiſſæ, ut præcipit *Trid. eod. l.* Prælati, qui præſident, debent eſſe extra Clauſtra. Putant tamen *Paſqual. Miranda*, & *de Alexand. cap.* 9. §. 2. *q.* 7. quod, urgente juſta cauſa, (pota, ſi timeantur rixæ, &c. ut ait *Miranda de Mon. qu.* 2. *art.* 15.) poſſunt tunc Prælati Clauſtra introire. Proinde hic notandum, quod in Monaſteriis non exemptis, vel Sedi Apoſtolicæ ſubmiſſis præſidet Epiſcopus: In exemptis vero Prælatus Regularis una cum Epiſcopo, ex *Conſt. Greg. XV*, Tunc tamen Epiſcopus tantum aſſiſtit, ſed vota non excipit; *Alex. ex Decr. S. C. q.* 8. Facta autem electione, niſi aliud obſtet, debet in eodem loco electio confirmari e Prælato præſidente, ſcil. ab Epiſcopo, vel a Prælato Regulari in Monaſteriis exemptis, vel e Sede Apoſtolica, ſi Monaſterium illi ſit immediate ſubjectum. Vide *Alex. c.* 9. §. 4. *qu.* 1. Et hæc confirmatio poteſt fieri etiam a Prælato abſente, & adhuc etiam extra Diœceſim degente, ut tenet *Paſqual.* (contra *Tamb.*) niſi adſit oppoſitio, apud *Alex. qu.* 3. Item, Abbatiſſa nequit officium exercere ante confirmationem. Ipſa debet etiam benedici in Eccleſia exteriori ab Epiſcopo, vel Prælato Regulari intra annum, alias privatur officio; Talis autem Benedictio poteſt alicui committi, etiam ſimplici Sacerdoti, *Paſqu.* & *Alex. qu.* 8. Sed in his omnibus, ut notant *Tamb. Azor.* &c. cum *Alex. q.* 8. attendenda eſt Monaſteriorum conſuetudo.

Not. VIII. Quod Abbatiſſæ poſſunt eligi per triennium, vel per ſingulos annos, ſed non ultra triennium, alias electio eſt nulla. Et inſuper Abbatiſſa triennalis debet per triennium vacare, *ex Conſt. Greg. XIII. Expoſcit* &c. Neque in Vicariam eligi poteſt, ſi forte nova Abbatiſſa deficiat, quia præcipit Pontifex, ut Abbatiſſa anterior *per triennium omni prorſus careat auctoritate*. Vide *Alex. cap.* 9. §. 3. *qu.* 2. Dicit autem *Alex. qu.* 4. cum *Rodr.* quod in Collegiis Oblatarum bene poteſt eligi Superior perpetua, quia tantum de veris Monialibus profeſſis loquuntur Bullæ.

Alia hic addere expedit.

II. DE PRIVILEGIIS MONIALIUM, ET RELIGIOSORUM.

60 Hic prænotandum quod privilegia Regularium, quod omnes Ordines Regulares communicant in privilegiis aliorum Ordinum, ſive Mendicantium, ſive non, ut conſtare ex privilegiis conceſſis aſſerunt *Salm. Tr.* 18. *de Priv. c.* 1. *n.* 90. cum *Lez. Tamb. Miranda, Pell. Rodr.* & *communi*.

Hinc notandum I. quod Moniales gaudent iiſdem privilegiis (de quibus ſunt capaces) Religioſorum ejuſdem Ordinis; Ita *de Alex. Conf. Mon. c.* 10. *q.* 1. cum *S. Anton. Pal. Rodr. Tamb.* &c. contra *Sanch. Barb.* & *alios*. Ratio, quia, cum ipſæ vivant ſub eadem Regula, ſunt pars Ordinis, & ideo Ordinis privilegiis merito gaudere debent. Et hoc, etiamſi in Privilegio exprimatur conceſſio fieri *viris*, *aut maſculis*; Et etiamſi Moniales ſint Epiſcopo ſubjectæ, ut tenent *Salm. l. c. n.* 92. cum *Suar. Pelliz. Pal. Bonac. Bordon.* & *Alex. c.* 10. *qu.* 2. qui notat cum aliis *qu.* 3. gaudere etiam privilegiis aliorum Ordinum ſuo Ordini communicatis.

61 Ex hoc infertur I. cum *Lez. Paſqu.* et *Alex. qu.* 5. Abbatiſſam poſſe diſpenſare in jejuniis, Officio, &c. juxta Privilegia ſui Ordinis Prælatis conceſſa; Quia, licet ipſa non poſſit per ſe diſpenſare defectu authoritatis ſpiritualis, poteſt hoc tamen Prælati commiſſione, quæ præſumitur ei facta, ſtatim ac fuit electa in Abbatiſſam. Infertur II. Moniales Epiſcopo ſubjectas bene poſſe uti privilegio, v. gr. recipiendi abſolutionem &c. a proprio Epiſcopo, quando cuicunque Regulari privilegium eſt conceſſum; Secus tamen, ſi facultas abſolvendi non eſt Regularibus conceſſa, ſed tantum Prælato illius Ordinis; Ita *Alex.* cum *Ceſpedes c.* 10. *qu.* 4. Infertur III. cum *Salm. tr.* 10. *de Cenſur. c.* 9. *n.* 65. & *Viva*, *Roncaglia*, *Rodr. Alex. c.* 1. *qu.* 6. (quicquid dicant *Nav. Barb.* &c. apud *Alex.*) omnes Regulares utriuſque ſexus tempore Interdicti Generalis poſſe in ſuis Monaſteriis Divina peragere, prout Officia recitare, Miſſas celebrare, &c. ſubmiſſa tamen voce, januis clauſis, ſine campanis, & excluſis nominatim interdictis, vel qui cauſam Interdicto dederunt, ut conceſſum fuit in *cap. Alma Mater*, *de Sent. Exc.* Item poſſe Euchariſtiam ſuſcipere, Miſſas audire, ut *Salm. n.* 48. cum *Pal. Laym. Henr. Sayr.* Item ſuſcipere Extremam Unctionem, ut ibi *Salmant.* cum *Pal. Avil. Henr.* &c. Et ad hæc Regulares ex privilegio poſſunt admittere omnes Monaſterii famulos, Procuratores, operarios, ut conceſſit Alex. IV. Et idem conceſſit Eug. IV. pro Beatis, & Tertiariis; Excepta tamen ſemper ſpecialiter interdictis, &c. ut ſupra. *Salm. n.* 66. *Alex. qu.* 7. &c. Et poſſunt etiam publice celebrare in pluribus Feſtis, ut Paſchatis, Pentecoſtes, Nat. Domini, Aſſ. B. V. Mariæ: item SS. Sacramenti & Octavæ, Concept. Annunt. & Nat. B. V. Sanctorum Titularium Eccleſiæ, & Sanctorum proprii Ordinis: item in Feſtis Circumciſionis, Epiph. SS. Trinitatis, Apoſtolorum, S. Jo. Baptiſtæ, S. Luciæ, S. Marci, Omnium Sanctorum, Omnium Defunctorum; Vide *Salm. n.* 61. 62. & 64. Nec obſtat dicere, quod *Trident. Seſſ.* 25. *de Reg. c.* 12. præceperit, Interdicta etiam a Regularibus in eorum Eccleſiis ſervari; Nam probabiliter reſpondet *Alexand. d. c.* 10. *qu.* 8. & 10. cum *Peyrin. Sorb.* &c. mentem Trid. fuiſſe tantum compeſcere aliquos Fratres, qui vi quorundam privilegiorum prætendebant nullo modo Interdicta ab Ordinariis emanata ſervare; non autem abrogare privilegium Religioſis, etiam Clericis in *d. c. Alma Mater*, ad commune bonum conceſſum, ut ſupra, tempore Interdicti.

Notandum II. quod in Eccleſiis Monialium non poſſunt ſepeliri perſonæ laicales, niſi ibi habeant jus Sepulturæ, vel niſi obtineatur conceſſio e S. C. ut ex pluribus Declar. S. C. apud *Alex. c.* 10. *qu.* 10. Et tunc Officia defuncti peragenda ſunt vel e Confeſſario Monialium, vel e Regularibus ejuſdem Ordinis, ſi ſint exemptæ, non autem a Clero, ut *Barb. Lez.* &c. cum *Alex. q.* 11. 62

Notandum III. Circa *Divinum Officium* plura privilegia Regularibus fuiſſe indulta. Clemens VII. conceſſit Monialibus Clariſſis Privilegium, uti refert *Alexand. cap.* 10. *qu.* 13. (At *Salmant. Tr.* 16. *de Priv. c.* 3. *n.* 61. & 62. dicunt hoc privilegium conceſſum fuiſſe univerſis Monialibus) quod poſſint ſatisfacere per Officium laicarum, ſi judicio Prælati, vel Confeſſarii, vel Abbatiſſæ non ſint ſatis inſtructæ ad Officium Chori. Idem Clemens conceſſit omnibus Regularibus infirmis, vel eis qui infirmis incumbunt, ſatisfacere per 7. vel 6. Pſalmos a Superiore aſſignandos, cum 7. *Pater*, & duo *Credo*. Item Innoc. IV. per Bullam X. conceſſit Monialibus S. Claræ, & inde aliis per communicationem, ſatisfacere cum Officio laicarum, ſi non dicant Horas Canonicas, ex quacunque rationabili cauſa, nempe ſi Monialis ſit ſcrupuloſa, ſi ſit extraordinarie defatigata, vel occupata in utilibus miniſteriis. Ita *Salm. l. cit. n.* 62. *Alex. qu.* 13. Et notant 1. ibi *Salm.* hoc privilegio uti poſſe per ſe, ſine licentia Superiorum. Notant 2. *Salmant. ib. n.* 61. cum *Pelliz.* quod, ſi Moniales forte culpabiliter omittant dicere Officium laicale, non peccant graviter, quia tunc ſe habent, ut laicæ, quæ ad talem recitationem non tenentur ſub mortali. Notant 3. eodem privilegio uti poſſe omnes Religioſos, qui communicationem habent privilegiorum; Quia ex communi ſententia, ſicut Moniales privilegiis Religioſorum uti valent, ſic e converſo. Et pro cauſa eis ſufficiet, ſi concionentur in Quadrageſima (etſi non quotidie) cum magno labore; ſi confluat multitudo pœnitentium: ſi laſſati ſint ex itinere, vel concione: Item ſi ſint lectores, aut ſtudentes, qui pro majore parte diei vacent ſtudio S. Scripturæ, aut SS. Canonum, aut Theologiæ Scholaſticæ, vel Moralis. Ita *Salmant. ibid. num.* 56. 57. & 63. cum *Paſqu.* &c. 63

Item Martin. V. conceſſit Monachis S. Hieronymi, ut qui ſine tædio Officium non valent dicere ob infirmitatem, etiam poſtquam convaluerint, ſatisfaciant recitando id, quod ſuis Confeſſariis viſum fuerit. Item Leo X. concedit Fratribus Minoribus Officia prolixiora anticipare, & breviora reſervare pro diebus, in quibus minus occupantur in concionibus, & confeſſionibus, aut ſtudio, ut putant *Salm. nu.* 59. cum *Rodr. Tambur. Pelliz.* &c. contra tamen *Lezan.* Item Leo X. conceſſit Regularibus privilegium recitandi Officium privatum mentaliter: Et, licet *Alexand. c.* 10. *qu.* 16. cum *Pelliz. Lez. Tamb. Lugo* &c. apud *Salm.* teneant hoc privilegium fuiſſe revocatum e Gregor. XV. & Urban. VIII. qui revocarunt omnia privilegia vivæ vocis Oraculo conceſſa, prout tale fuit hoc privilegium, ut communiter DD. aſſerunt; Attamen probabilius contradicunt *Salm. Tr.* 16. *c.* 3. *n.* 53. cum *Nav. Hurt. Henr. Villal. Tamb. de Sacr. Miſ. Rodr. Leand.* &c. Quia, ut ajunt, prædicta revocatio reſpexit tantum privilegia oretenus conceſſa ante S. Pium V. Non autem hoc, quod a S. Pio confirmatum fuit per Bullam, quam referunt *Pell.* & *Peyr.* Adduut, quia privilegium Leonis fuit declaratio juris communis in *cap. Dolentes*, *de Cel. Miſſ.* ut idem *Lezana* concedit; At Oracula vivæ vocis, quæ ſunt declarationes juris communis, vel Bullarum, tunc minime revocata fuerunt, ut fere omnes dicunt, prout teſtantur *Salmant. d. n.* 53. Id autem quod objicit *Peyrin.* nempe quod dictum privilegium ad ſummum conceſſum fuit pro ea parte, quæ ſecreto dicitur in Officio publico, vel in Miſſa, ut exprimunt verba Privilegii relata a *Salm. l. c. nu.* 51. minime obſtat, nam ibi in fine ſic additur: *Et quod eodem modo poſſit facere, qui ſolum dicit Officium per ſe: cum prolatio verbalis ſit præcipue, ut ab aliis intelligatur*. Ergo (recte arguunt *Salm. n.* 54.) recitatio privata, ubi nihil dicitur, ut ab aliis intelligatur, poteſt ex hoc privilegio tota mentaliter fieri. 64

Sedulo hic notandum quoad omnia privilegia Religioſorum, quod Superior poteſt ex juſta cauſa aliquando limitare privilegia ſubditorum, quia hæc ſemper conceſſa intelliguntur, ut non præjudicent poteſtati dominativæ, quam ob votum Obedientiæ Superior ſuper ſubditos habet. Poterit etiam Abbatiſſa moderari pœnitentiam e Prælato Moniali impoſitam, ſi adſit juſta cauſa, & acceſſus ad Superiorem non pateat. Ita *Alexand. cap.* 10. §. 1. *qu.* 28. Ultimo notandum, quod ex Bulla Pauli V. §. 8. omnes Regulares profeſſi (ſicut & Ordinarii locorum) gaudent Indulgentiis conceſſis cuicunque Ordini Religioſo, ut notat *Alexand. c.* 10. *qu.* 18.

D U B I U M V.

Qui poſſint, vel teneantur ingredi Religionem?

65 *Quibus non liceat Religionem ingredi?*
66 *In qua neceſſitate Parentum prohibeatur filiis Religioſos fieri?* 67. *Quando filii jam profeſſi teneantur a Religio-*

Digitized by Google

gione egredi ad ſubveniendum Parentibus?

68 *An peccent filii Religionem ingredientes, invitis aut inſciis Parentibus?*

69 *Quando prohibeatur Parentibus Religionem intrare ob neceſſitatem filiorum?*

70 *An liceat relinquere Fratres, aut Sorores in neceſſitate?*

71 *An debitis gravati poſſint Religionem ingredi? Quid, ſi jam ſint Profeſſi?*

72 *Voventes Religionem, quando teneantur, vel excuſentur ingredi?*

73 *Quando liceat ad aliam Religionem laxiorem, vel ſtrictiorem tranſire?*

74 *An Parochi poſſint Religionem ingredi, Epiſcopo contradicente?* 75. *An Epiſcopus poſſit impedire Clericos a Religione?*

76 *An, & quando Epiſcopi poſſint deſerere Eccleſias ſuas, aut permutare?*

77 *An peccent graviter Parentes, avertendo filios a Religione?*

78 *An, & quomodo aliquis vocatus ad Religionem peccet, ſi vocationem ſuam negligat adimplere?*

„ RESpond. 1. Omnes illi, & ſoli poſſunt ingredi Religionem, qui ſunt ſui juris, nec aliis obſtricti: qui vero aliis obſtricti ſunt, non poſſunt ſine eorum conſenſu. *Leſſ. lib. 2. c. 41. d. 3.*

65 Unde 1. non poſſunt ingredi Religionem impuberes, quia ſubſunt parentibus, vel tutoribus, quoad vitæ diſpoſitionem. 2. Nec filii, ſi parentes ſine illis ſe alere nequeant. *Laym. l. 4. t. 5. c. 4. n. 1.* & ſupra *l. 3. t. 3. c. 2. d.* 1. 3. Nec ſervi ſine conſenſu dominorum. 4. Nec qui decipit virginem ſub promiſſione matrimonii. 5. Nec is, qui non eſt ſolvendo creditoribus, modo in ſeculo manendo poſſit intra paucos annos ſolvere. *S. Thom.* tamen, *Sylv. Fumus*, *v. Religio*, & alii putant, illum poſſe bona præſentia cedere creditoribus; quia perſona hominis liberi non eſt pro pecunia obligata. 6. Nec Epiſcopus, ſine conſenſu Papæ, cui juramento ſe obſtrinxit; præterquam quod ſit obſtrictus ſuæ Eccleſiæ, ſicut maritus uxori. 7. Nec conjuges poſt matrimonium conſummatum, niſi vir per vim conſummaſſet, ante expletos 2. menſes, qui eis a jure conceduntur, aut niſi alter conjugum commiſiſſet adulterium: tunc enim innocens ingredi poſſet.

66 Notandum hic I. quod, ſi filius profiteatur Religionem, relinquendo Parentes in neceſſitate, profeſſio, hoc non obſtante, bene valida eſt. Notandum II. quod, ſi filius in ſeculo manens nullo modo neceſſitati Parentum poſſit ſubvenire, licite Religionem ingredi poteſt. Notandum III. quod ſi filius in ſeculo manere non poſſit ſine gravi periculo labendi in aliquod grave peccatum, licite etiam ingreditur Religionem quacunque neceſſitate laborent Parentes, quia temporali vitæ Parentum præferri quidem debet ſpiritualis ſalus filii. Ita *S. Thomas Quodlib. 10. art. 9.* ubi ait: *Aut iſte, qui habet propoſitum intrandi Religionem, videt in ſeculo non poſſe vivere ſine peccato mortali, vel non de facili; Si timet ſibi periculum peccati mortalis, cum magis tenetur ſaluti Animæ ſuæ providere, quam corporali neceſſitati Parentum, non tenetur in ſeculo remanere.* Sanctum Doctorem ſequuntur *Sanchez Dec. l. 4. c. 20. n. 11. Pal. tr. 16. D. 1. p. 7. §. 5. n. 7. & Salm. tr. 15. de Statu Rel. c. 3. n. 50. cum Lezana, Garcia, Peyrino*, *&c.* Intellige tamen (ut bene advertunt *Salm. l. c.*) ſi periculum ſit proximum, & tale, ut a filio, manendo in ſeculo, moraliter vitari non poſſit.

Sed nunc quæritur, quænam neceſſitas Parentum prohibeat filios Religionem ingredi? Et e converſo, quænam neceſſitas filiorum prohibeat Parentes Religioſos fieri? Sic reſpondet, & docet *S. Thom. 2. 2. qu. 189. art. 6.* loquendo de filiis: *Parentibus in neceſſitate exiſtentibus, ita quod eis commode aliter ſubveniri non poſſit, non licet filiis Religionem intrare.* Secus autem dicit, ſi Parentes *filiorum obſequio non multum indigeant*. Hinc dicunt *Sanch. Dec. l. 4. c. 20. Leſſ. l. 2. c. 41. n. 34. Salm. de Stat. Rel. c. 3. n. 53.* cum *Suar. Peyrin. Pal. Bon. & communi*, quod filius nequit ingredi Religionem, relinquendo Parentes in neceſſitate ſive extrema, ſive gravi (non autem communi), etiamſi filius votum Religionis emiſerit. Secus autem, ſi neceſſitas ſit communis, aut ſi illi tantum aliqualem patiantur ſtatus diminutionem, ut videtur docere *S. Thomas Quodl. 10. art. 9.* ubi: *Si ſine ejus obſequio Parentes nullo modo vivere poſſunt, ſic tenetur eis ſervire, & alia opera perfectionis prætermittere. Si vero ſine ejus obſequio poſſunt aliqualiter ſubſtentari non honorifice, non propter hoc tenetur opera perfectionis dimittere.*

67 Hoc dicendum de filiis nondum in Religione profeſſis; Sed magna quæſtio eſt, an, Parentibus egeſtate preſſis, Filius jam profeſſus teneatur egredi, ut eis ſubveniat? In neceſſitate extrema, certum eſt teneri; Dicunt tamen *Salmant. de IV. Præcepto c. unic. num. 11.* quod hoc non procedit, ſi filius e Clauſtro poſſit ſubvenire, quin egrediatur; Nec ſi Patris neceſſitas non ſit evidens, & Prælatus licentiam neget, judicans neceſſitatem non eſſe talem, quia in dubio ſtandum eſt judicio Superioris. At dubium majus eſt, ſi neceſſitas Parentum ſit evidens, ſed tantum gravis? Adeſt triplex ſententia: *Prima* dicit teneri filium egredi, quia per votum non extinguitur obligatio naturalis filii erga Parentes. Ita *Henr. de Pandno, Cordub. &c. apud Salm. loc. cit. num. 12.* *Secunda* ſententia diſtinguit, & dicit, quod ſi neceſſitas Parentum antecedit Profeſſionem, filius tenetur egredi, quia obligatio jam contracta non extinguitur per Profeſſionem; Secus, ſi Profeſſionem ſubſequitur. Ita valde probabiliter *Elbel* de *4. Præc. n. 552. cum Leſſ. &c. Tale. ſumm. l. 5. c. 1. n. 9. & Nava. Suarez, Sylveſt. &c. apud Salm. n. 13.* *Tertia* ſententia probabilior docet in tali caſu non teneri, nec poſſe filium egredi ſine licentia, ſive neceſſitas Parentum præcedat Profeſſionem, ſive non. Et probatur ea *D. Thoma 2. 2. qu. 101. art. 4.* ubi ait: *Ille vero qui jam eſt in Religione Profeſſus, reputatur jam quaſi mortuus Mundo; Unde non debet occaſione ſuſtentationis Parentum exire e Clauſtro.* Tenetur tamen, ſalva ſui Prælati obedientia, & ſuæ Religionis ſtatu, media adhibere, qualiter ejus Parentibus ſubveniatur. Probatur inde ratione, quia ſicut filius conjugatus non tenetur relinquere uxorem, & adire Parentes, ut eos alat, ſive neceſſitas Matrimonium præcedat, ſive non; quia jam ſtatum ſuſcepit, in quo tenetur magis adhærere uxori, quam Parentibus; Sic neque Religioſus tenetur Clauſtrum deſerere ad ſubveniendum Parentibus. Ita cum *Buſ. de 4. Præc.* vide *l. 3. n. 335. in fin. a. 5. S. Thom. l. c. & Quodl. 3. art. 16. ac Quodl. 10. art. 9. Sanch. Dec. l. 4. c. 20. n. 17. cum Caj. S. Anton. Arm. Tab. &c. Bon. de 4. Præc. p. 5. n. 7. Salm. n. 14.* cum *Fag. Bord. Rodr. &c.*

Nota hic obiter Decretum SS. N. P. Bened. XIV. incipiens, *Pontificia*, editum die 28. Maji 1745. notandum in ſuo *Bullar. tom. 2. pag. 53.* ubi præcipitur, quod Regulares extra Clauſtra degentes (ſicut & in civilibus) ſint ſubjecti Ordinario, qui eos etiam corrigere debet.

Quæritur inde, an peccent filii Religionem ingredientes, 68 invitis, aut inſciis Parentibus? Dixit Lutherus, ut refert *Bellarm. Contr. tom. 1. de Monach. c. 36. n. 1.* peccare filios intrando in Religionem ſine Parentum conſenſu, cum teneantur ipſis in omnibus obedire. Sed hoc reprobatum fuit a Conc. Toletano X. *cap. ult.* ubi omnino conceſſum fuit filiis Religionem ſuſcipere ſine Genitorum licentia, modo annos pubertatis compleverint: *Parentibus* (verba Concilii) *filios Religioni tradere, non amplius quam uſque ad decimum quartum eorum ætatis annum licentia poterit eſſe. Poſtea vero, an cum voluntate Parentum, an ſuæ devotionis ſit ſolitarium votum, erit filiis licitum Religionis aſſumere cultum.* Idem ſancitum fuit per Conc. Tiburtinum Can. 24. Idem docuerunt S. Ambr. S. Hieronym. S. Auguſt. S. Bern. S. Thom. & alii cum S. Jo. Chryſ. qui generaliter loquendo ſcripſit: *Cum ſpiritualem* (ſalutem) *impediunt Parentes, nec cognoſcendi quidem ſunt.* Hinc communiter docent DD. non teneri filium Religionem omittere, cauſa vitandi ſcandala Parentum. Ita *S. Thom. 4. D. 38. q. 2. art. 4. q. 2. ad 2. Pal. de Char. D. 6. p. 16. n. 6.* cum *Suar. Vaſq. &c. Sporer de Scand. c. 1. n. 31. cum Val. Salm. tr. 21. c. 8. n. 87. cum Cano, Led. Hurt. &c.* Quamvis autem præfati AA. advertant debere filium eo caſu aliquantulum expectare, donec Parentes moneantur de eorum obligatione; imo, ſi ipſe facile & tuto poſſit ipſorum conſenſum obtinere, par eſſe, ut non diſcedat ſine Parentum benedictione. Hoc tamen intelligendum, ut mox videbimus, niſi probabile ſit periculum, quod Parentes injuſte illi impediant executionem ſuæ vocationis. Ideo ut plurimum in praxi filii excuſantur, ſi inſciis Parentibus domum relinquant.

Certum eſt, quod circa ſtatus electionem non tenemur Genitoribus parere, ut docet communis ſententia DD. cum *S. Thom. 2. 2. qu. 104. art. 5.* qui ait: *Non tenentur nec ſervi dominis, nec filii Parentibus obedire de matrimonio contrahendo, vel de virginitate ſervanda, vel aliquo alio hujuſmodi.* Dubium igitur ſit, an filius teneatur in his conſulere Parentes, ut ab ipſis rectum conſilium accipiat? Quoad ſtatum conjugalem, *Sanch. de Matr. l. 4. D. 23. n. 10. cum Con. & aliis*, cenſent teneri filium Parentes conſulere, quia in tali negotio ipſi majorem experientiam, quam juvenes, habent. Sed adhuc circa matrimonia *Caſtrop. Henriqu. & Salm.* cum aliis, authoritati *S. Thomæ* innixi (Vide *de Matrim. lib. 6. n. 849. v. Tertia ſententia*) excuſant a culpa gravi filium, inſciis Parentibus, matrimonium contrahentem. Quicquid tamen ſit de hoc, recte dicit P. Pinamontius in aureo Libello (cui titulus *Vocaz. vittorioſa c. 3.*) quod circa electionem Status Religioſi nec tenentur, nec expedit, quod filii conſilium Genitorum expetant; quia in hoc non tantum ipſi nullam experientiam habent, ſed etiam quia Parentes ob proprium commodum mutantur in hoſtes, ut ait *S. Thom. 2. 2. qu. 189. art. 10.* loquens de Vocatione Religioſa: *Frequenter amici carnales adverſantur profectui ſpirituali.* Etenim frequentius Parentes malunt filios perire cum eis, quam ſalvari ſine eis, ut dicit *S. Bern. Ep. 111.* unde exclamat: *O durum Patrem, o ſævam Matrem! O Parentes crudeles, & impios! non Parentes, ſed peremtores; quorum dolor ſalus pignoris, quorum conſolatio mors filii eſt. Ibidem.* Hic ſic advertit *Porrecta apud S. Th. l. c.* „ Si Deus vult Animam ad ſe vocatam obliviſci Patrem, & domum Patris, ſuggerit utique per hoc, quod vocatus ab ipſo ad Religionem, non debet ſuorum carnalium conſilium interponere Vocationis executione.)„ Et S. Cyrillus apud eundem S. Th. ibid. explicans illud: *Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt Regno Dei. Luc. 9. 62.* inquit: *Aſpicit retro, qui dilationem quærit cum propinquis conferendi.* Ideo *S. Th. Opuſc. 17. c. 10.* abſolute vocatos animadvertit, ut diligenter caveant, ne de ſua Vocatione conſilium a Parentibus accipiant: *Ab hoc conſilio primo quidem amovendi ſunt carnis propinqui, dicitur enim: Cauſam tuam tracta cum amico tuo.*

Propin-

Propinqui enim carnis in hoc negotio amici non ſunt, ſed inimici juxta ſententiam Domini: Inimici hominis domeſtici ejus. Ex his omnibus concluditur, non ſolum non peccare filios Religionem aſſumentes, Parentibus inconſultis; ſed ordinarie loquendo, valde errare, ſi participes eos faciant de ſua Vocatione, ob periculum cui ſe exponunt, ſe ab illa averti; & hoc utique confirmatur ab exemplo tot Sanctorum, quorum diſceſſus, Parentibus inſciis, aut invitis, Deus etiam miraculis approbavit, & benedixit. Idemque ſentit doctus P. *Elbel. de 4. Prae. n.* 538. dicens: „ (Si filius ſe ſentiat a Deo vocatum ad ſtatum religioſum, & advertat Parentes id ægre laturos, atque ex affectu carnali, ac futilibus motivis ſe oppoſituros, non tenetur eos conſulere, quia conſultius aget rem eis celando, juxta illud *Matth.* 8. ubi Chriſtus Domin. diſcipulum reprehendit nolentem eum illico ſequi ob Patrem prius ſepeliendum.) „ An autem peccent graviter Parentes avertentes filios a Religione, vide *infra n.* 77.

E converſo docet *S. Thom. eodem loco*, non licere Parentibus Religionem intrare, non ſolum cum filios in neceſſitate gravi relinquere deberent, ſed etiam ſi omnino prætermittere deberent eorum curam, *ideſt, non præviſo* (ſunt verba S. D.) *qualiter educari poſſint*. Hoc tamen intelligitur, ut dicunt *Salmant. d. c. 3. num.* 52. cum *Suar. Pal. Pelliz.* de filiis non emancipatis, quos Parentes nequeunt in ſeculo relinquere, quin eis provideant de neceſſariis tam ad ſuſtentationem, quam ad inſtructionem morum. Secus autem de filiis emancipatis, quos Parentes, ordinarie loquendo, nec alere, nec inſtruere amplius tenentur, niſi filii per accidens gravi neceſſitata laborent.

Fratres autem, & Sorores non licet deſerere in neceſſitate extrema, ſed licet in gravi; quamvis ratione charitatis poſſet quis differre, & etiam omittere ſtatum Religionis ad ſubveniendum Fratribus graviter indigentibus. Si vero votum habeat Religionis in tali caſu, non poſſet differre per longum tempus, ſine diſpenſatione. Ita *Salm. ib. n.* 54. cum *Sanch. Suar. Pal. Azor. Pelliz. Bonac.*

71 Quæritur inde, an debitor ære alieno gravatus poſſit Religionem ingredi? Adſunt tres ſententiæ. *Prima* ſententia cum *Gerſon. Pal. Val. Suar. Reg. Mol. Bon. &c.* apud *Salm. de Reſt. c. 1. n.* 289. *& Holzm. de Reſt. n.* 518. abſolute negat, quia hoc eſſet contra naturale præceptum juſtitiæ, lucrum ſpirituale quærere cum damno creditoris, cui debitor ex juſtitia ſolvere tenetur. *Secunda* ſententia, quam tenent *Sanch. Dec. l. 4. c. 19. n.* 8. cum *Major. Nav. Azor. & Salm. loc. cit. n.* 290. diſtinguit, & dicit, quod, ſi debitor in ſeculo manens brevi tempore probabiliter, & ſine magna difficultate acquirere ſua induſtria poſſit quod debet, vel notabilem debiti partem, ut ſolvat, tunc tenetur expectare. Secus, ſi diu expectare deberet, vel ſi ſine notabili difficultate ſatisfacere non poſſet. Quale autem tempus cenſendum ſit breve? *Maj.* putat triennium, *Sanch.* autem cum *Nav.* biennium. *Tertia* vero ſententia abſolute docet debitorem ſtatim poſſe Religionem ingredi, bona ſua creditori cedendo; Hanc tenet *Sanct. Thom. 2. 2. q. 189. art. 6. ad* 3. Et eum ſequuntur *S. Anton. Sylv. Caj. Palud. Tabien. Ang. Armil. Arag. &c.* apud *Sanch. loc. cit. n.* 7. ac probabilem putat *Sa*. Et hoc, etiamſi ſolutio promiſſa fuerit cum juramento, ut notant *ibid. S. Anton. Sylv. Tab. & Sa*. Ratio *S. Thomæ* hæc eſt: *Propter pecuniam perſona liberi hominis ſecundum jura Civilia non obligatur, ſed ſolum res: quia perſona liberi hominis ſuperat omnem æſtimationem pecuniæ: Unde licite poteſt, exhibitis rebus ſuis, Religionem intrare; nec tenetur in ſeculo manere, ut procuret, unde debitum ſolvat*. Rationem hanc rejicit *Sanchez* cum *Medina d. n.* 7. dicens non eſſe verum, quod perſona debitoris non ſit creditoribus obligata; alias, ait, inique debitor carens bonis in carcerem a Judice detruderetur. Sed reſpondetur, quod obligatio perſonalis, quæ ineſt debitori, non jam eſt ratione perſonæ, ſed ratione bonorum, ut docet *S. Thom. l. c.* & prout certum aſſerunt *Salm. d. c. 1. n.* 224. Unde, ſuppoſito quod debitor in ſeculo maneat, & liber potenſque ſit bona acquirere, bene remanet ſua perſona obſtricta ad bona acquirenda, cum poſſit ſine magno ſui detrimento; Et tunc remanet obligata perſona debitoris, non jam directe ratione ſui, ſed indirecte ratione bonorum, ad quæ acquirenda potens eſt, cum teneatur tunc non ſolum dare, quæ habet, ſed etiam procurare poſſibilitatem ſolvendi, dum poteſt acquirere ſine magno damno ſuæ libertatis. Secus tamen dicendum, ſuppoſito quod velit ſeculum relinquere, & Deo ſe totum dicare in Religione, ubi impotens redditur ad ſolvendum; tunc enim liberam habet perſonam, ut de ea in Dei obſequium diſponere poſſit: & quoad debitum ſolvendum ſufficit, ſi omnia ſua bona creditoribus cedat. Alias, ſi in ſeculo manere teneretur, eſſet directe, & per ſe obligata perſona debitoris ob pecuniam debitam, quod abſoluta negatur, quia libertas hominis omnem æſtimationem pecuniæ excedit, ut loquitur ſupra *S. Thomas*. Adde (& ſic reſpondetur rationi primæ ſententiæ), quod Præceptum naturale non obligat, quando debitor nequit ſatisfacere, niſi cum tanto detrimento ſuæ libertatis, & cum onere ſubeundi, in ſeculo manendo, periculum æternæ ſalutis; Nemo enim in contractu cum hoc onere præſumitur velle ſe obligare. Et, ſicut quis non tenetur in ſeculo manere ad ſervandam promiſſionem Matrimonii (niſi per eam copulam extorſerit), ita nec etiam, qui debitum contraxit. Et hoc, etiamſi debitum ſit ex delicto, ut tenent *Salm. cum aliis d. n.* 290. Quia pariter iſte debitor non eſt obſtrictus cum tanto onere, ut Religionis meliori ſtatu privari debeat. Hæ tres ſententiæ ſunt omnes probabiles, ſed probabilior mihi videtur ſecunda; modo ex illa brevi manſione in ſeculo non immineat probabile periculum incidendi in peccata, vel amittendi vocationem ad Religionem. Conveniunt autem DD. ad dicendum, quod prædicta quæſtio currit, cum debita ſunt certa; At, ſi incerta ſint, procul dubio ſtatim debitor Religionem ingredi poteſt; quia, cum obligatio elargiendi debita incerta pauperibus non ſit ex juſtitia, & jure naturali, ſed ex pietate, & jure Eccleſiaſtico, ut probant *Salm. de Reſt. cap. 1. n.* 211. cum *Leſſ. Vaſq. Bann. Vill. Led. &c.* contra alios, ideo bene talis debitor poteſt, omiſſa reſtitutione, Religionem petere, cum nihil ſit tam pium, quam ſe ſuaque omnia Deo in Religionem dicare. Ita *Sanch. l. c. n.* 4. *Lugo, Suar. Pal. &c.* cum *Salm. c. 16. n.* 287.

Advertendum tamen, quod hæc locum habent de jure naturali; At Sixtus V. per Bullam datam anno 1587. reddit inhabiles ad Religionem debitores, qui dilapidaverunt ſua bona, vel qui deponere debent rationes, antequam debita ſolverint, aut rationes reddiderint; Et licet Clemens inhabilitatem abſtulerit, reliquit tamen prohibitionem. Hoc vero intelligendum, ait *Croix l. 3. p. 2. n.* 444. cum *Sanch.*, *& Illſ.* de iis, qui aliter non poſſunt ſatisfacere, niſi in ſeculo manendo, & a quibus ſperari poteſt ſolutio; Item, ſi magna ſint debita, ſuperantia facultates propriæ, cum dicatur in Bulla, *ingenti ære alieno* gravatis. Præterea dicit *Croix* cum *Sanch. & Dic.* hoc non procedere pro Monialibus, nec pro Equitibus Ordinum Militarium, quia hi in odioſis non comprehenduntur nomine Religioſorum: Inſuper neque pro iis, qui gravantur debitis tantum incertis; Nec pro iis, qui ſine culpa gravi inciderunt in impotentiam; nam Bulla eſt tantum pro dilapidatoribus, ut notat *Croix* ibid. cum *Dic.* nec pro debitoribus ratione donationis, *Croix* cum *Sanchez*. Præceptum autem de reddendis rationibus, intelligitur de rationibus valde litigioſis, intricatis, fraudulentis, daturis cauſam litibus, *Croix* cum *Dic. & Illſ.*

Si vero quis debitis gravatus jam Religionem profeſſus fuerit, valet Profeſſio, ut *Croix d. n.* 444. Nec Prælatus tenetur tunc de juſtitia licentiam ei dare ad laborandum, ut ſatisfaciat, *Croix n.* 450. cum *Lugo*, *& Nav.* Tenetur tamen ex charitate, ſi nullum inconveniens obſtaret.

„ Reſp. 2. Qui vovit religionem, tenetur ingredi ſecun- 72
„ dum ſequentes regulas.
„ 1. Non tenetur, imo nec poteſt licite ingredi Ordinem,
„ in quo collapſa eſt diſciplina regularis: * (*Intellige quoad*
„ *Obſervantias principaliores, ut Salm. de Stat. Rel. cap. 2.*
„ *n.* 3.) * idque ob periculum perverſionis. *Laym. lib. 4.*
„ *t. 5. c. 6. n. 5.*
„ 2. Qui vovit laxiorem, licite ingreditur ſtrictiorem;
„ non tamen contra, quia minus præſtaret, quam promiſit.
„ Quod ſi tamen profiteatur in laxiore, valida eſt profeſſio,
„ & liberatur a voto ſtrictiorem ingrediendi. Ratio eſt,
„ quia votum ſolemne, quo fit perſonæ traditio, & religio-
„ ni jus in perſonam acquiritur, derogat priori voto ſimpli-
„ ci, per quod nullum tale jus Religioni ſtrictiori erat ac-
„ quiſitum. *Laym. l. c. ex S. Th. &c.*
„ 3. Is, qui vovit experiri Religionem ſtrictiorem, poteſt
„ id commutare in votum profitendi, & perſeverandi in la-
„ xiore. Ratio eſt, quia hoc melius eſt. *Laym. l. c. ex Sanch. &c.*

Communiter DD. dicunt quod, ſi quis voverit Religionem ingredi, non tenetur eam quærere extra propriam Nationem, vel Provinciam; vide *Salm. tr. 15. c. 2. n.* 8. Fœmina vero quæ vovit Religionem, non tenetur quærere Monaſterium extra Patriam, longe a ſuis, ut ajunt *Pal. D. 1. tr. 16. p. 3. num. 6. Sanch. Dec. l. 4. c. 16. n. 46. Tolet. l. 4. c. 17. n. 12. & Salm. l. c. cum Garcia, &c.* Ratio, quia regulariter non cenſentur fœminæ Religionem voventes ad id ſe obligare, cum hoc gravem & novam involvat difficultatem; ob quam *Tolet. & Garc. ib.* excuſant etiam viros votum Religionis habentes.

Quæritur I. An is, qui voverit Religionem, & ſemel legitime repellatur ab ea, teneatur iterum ingredi, ſi Monaſterium poſtmodum velit eum admittere? *Prima* ſententia affirmat, eamque tenent *Laym. l. 4. tr. 5. c. 6. n. 4. Bon. t. 2. D. 4. q. 2. p. 5. §. 6. n. 11. & Sanch. Dec. l. 4. c. 16. n. 71. cum Abul.* Ratio, quia votum non eſt factum in favorem Religionis, ſed in Dei obſequium; unde, licet illa cedat juri ſuo nolendo eum admittere, non ideo tamen vovens liberatur a ſua obligatione. *Secunda* vero ſententia negat, quam tenent *Pal. D. 1. p. 3. n. 10. Leſſ. l. 2. c. 41. n. 44. Suar. c. 2. n. 7. & 10. & Salm. tr. 15. c. 2. n. 11. cum Arag. Pell. Garcia, Diana, & a S. Fauſto*. Ratio, quia tale votum, quamvis emiſſum in honorem Dei, cenſetur tamen factum ſub conditione, *ſi non repellar*; ergo, conditione non impleta, extinguitur obligatio. Huic objicit *Bon.* nullam conditionem reddere votum conditionale, niſi explicite apponatur. Sed hæc objectio non videtur ſubſiſtere, non raro enim in promiſſionibus conditio implicite appoſita promittentes deobligat juxta dicta *l. 3. n. 720. v. Notandum*. Ceterum in hac quæſtione probabilius mihi videtur dicendum, quod ſi talis vovens habeat probabilem ſpem ſe fore impoſterum recipiendum, non liberatur a voto; Secus, ſi nulla probabilis ſpes appareat.

Quæritur II. An qui ſimpliciter Religionem voverit, peccet mortaliter, ſi poſt ingreſſum ſine cauſa ab illa egreditur? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Con. de Vot. D. 4. q. 2. p. 5. §. 6. n. 22. & Sotus, Caj. Arag. &c. apud Sanch. l. 4. c. 16. n.* 90. & probabilem vocant *Salm. c. 2. n.* 23. Ratio,

quia

Quia qui vovet Religionem, cenſetur eam vovere ſub conditione probationis a jure conceſſæ, jus autem univerſe concedit ingredientibus, ut poſſint ſine ulla cauſa pro libito Religionem deſerere, uti patet ex *c. 1. de Regul. in 6. Secunda* vero probabilior ſententia, quam tenent *Sanch. l. c. Pal. tr. 16. D. 1. p. 4. n. 2. Suar. l. 4. c. 3. n. 2. & Salm. c. 2. n. 24. cum Pell. Garcia, Miranda, & aliis*, docet hunc a mortali non excuſari. Ratio, quia votum Religionis non tantum obligat ad ſuſcipiendum habitum religioſum, ſed etiam ad Deo toto vitæ tempore obſequendum; unde obſtringit etiam ad profitendum, niſi juſta adſit cauſa egreſſus, puta ſi ille inveniat Religionem ſuis viribus imparem, ut ait *Sanch.* Ad textum autem oppoſitum reſpondetur, illum loqui de iis, qui Religionem ingrediuntur, tantum ad experiendam, nullo tamen præmiſſo voto. Secus vero dicendum cum *Azor. t. 1. lib. 11. c. 12. & aliis cit. apud Sanch. ut ſupra*, ſi vovens non habuerit animum profitendi, ſed tantum experiendi. Idque expreſſe tradit *D. Thomas 2. 2. q. 189. art. 4.* ubi ſic docet: *Si ergo vovens intendit ſe obligare, non ſolum ad ingreſſum Religionis, ſed etiam ad perpetuo remanendum, tenetur perpetuo remanere: Si autem intendit ſe obligare ad ingreſſum Religionis cauſa experiendi cum libertate remanendi, vel non remanendi, manifeſtum eſt quod remanere non tenetur. Si vero in vovendo ſimpliciter de ingreſſu Religionis cogitavit, abſque hoc quod cogitaret de libertate exitus, vel perpetuitate remanendi, videtur obligari ad ingreſſum Religionis ſecundum formam juris communis, quæ eſt ut ingredientibus detur annus probationis; unde non tenetur perpetuo in Religione permanere.* Recte autem ad 3. advertit: *Quod ille qui intrat, ut ſtatim exeat, non videtur ſatisfacere voto ſuo, quia ipſe in vovendo hoc non intendit: & ideo tenetur mutare propoſitum, ut ſaltem velit experiri, an ei expediat in Religione remanere: non autem tenetur ad perpetuo remanendum.*

Quæritur III. An ſi quis habeat votum profitendi, & Religionem ingrediatur, animo perpetuo manendi, ſed a Religione ejiciatur, quia judicatur ineptus ob inſcitiam, ægritudinem, & ſimilia, liberetur a voto? Supponendum, ut certum cum *Sanch. l. 4. c. 16. n. 108. & Salm. c. 2. n. 25.* quod ſi is remiſſe ſe geſſerit, tenetur mediocrem adhibere diligentiam, ut ſe corrigat, aliter a voto non ſit immunis. Difficultas eſt, quando jam diligentiam adhibuerit, & repellatur, an maneat liber a voto? *Prima* ſententia affirmat, quam tenent *Pal. D. 1. p. 4. n. 10. Suar. l. 4. c. 4. n. 14. & Garc. apud Salm. n. 26.* qui probabilem putant. Ratio, quia is, qui promiſit profiteri, non cenſetur ſe ad aliud obligaſſe, quam ad media ordinaria apponenda, quæ jam appoſuit, nec per ipſum ſtat quominus profiteatur. *Secunda* vero probabilior ſententia negat, & hanc tenet *Sanch. l. c. num. 82. Laym. l. 4. tr. 5. c. 6. n. 13. Bon. t. 3. D. 4. ſ. 2. p. 5. §. 6. n. 22. & Salm. l. c. cum Pell.* Ratio, quia hic tenetur procurare votum illud implere uſquedum apparet probabilis ſpes implendi; idque non extraordinarium, ſed ordinarium eſt medium adhibere; unde, ſi ab illa Religione ejicitur, tenetur mediocrem diligentiam apponendo aliam Religionem quærere.

Quæritur IV. An qui voverit profiteri, poſſit a Religione exire ex cauſa, non jam urgenti, ſed juſta, nempe quia talem vitam expertus ſit incommodam? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenet *Dian. p. 2. tr. 17. Reſ. 10.* citans *Sotum, Reg. Led. Arag. &c.* eo quod tale votum intelligitur emiſſum ſub hac conditione, ſi talis ſtatus conveniens ſibi videtur. *Secunda* tamen vera ſententia, quam tenent *Sanch. l. 4. c. 16. n. 81. Laym. c. 6. n. 13. Bon. D. 4. p. 5. §. 6. n. 22. & Salm. n. 28. cum. Caj. Az. Val. &c.* docet hunc teneri ad profitendum, etiam cum incommodo; modo non ſit tale, ut intolerabile videatur. Ratio, quia is ita videtur ſe voluiſſe obſtringere, ut non poſſit egredi, ſi ratio vivendi eſſet tolerabilis; nam e converſo, ſi difficultatem valde gravem experiretur, non teneretur permanere, cum non videatur ſe voluiſſe obligare ad id quod ſibi eſt moraliter impoſſibile. Et hanc tandem noſtram ſententiam tenent *Leſſ. l. 2. c. 41. n. 46. & Palaus D. 1. p. 4. n. 9.* qui non bene citantur a *Salm.* pro prima ſententia.

Per quantum autem temporis is qui votum habet Religionis, differendo illud exequi, peccet graviter? Vide dicta *l. 3. n. 221. verſ. Quæritur.*

73 „ 4. Profeſſo licentiam tranſeundi ad Ordinem laxiorem Epiſcopus, vel Prælatus Ordinis exemtus cum conſenſu Capituli diſpenſative ex juſta cauſa dare poteſt. *Laym. l. c. Leſſ. l. 2. c. 41. n. 103. Sanch. 6. mor. c. 7.*

„ 5. Profeſſus ad Ordinem ſtrictiorem, petita (licet non conceſſa) Prælati ſui licentia, ex juſta cauſa tranſire poteſt. Quod addo, quia hujuſmodi tranſitus ſine cauſa temere fieri non debet. Quod ſi fiat, ſpectanda eſt auſteritas circa ſilentium, & ſolitudinem, idque non tantum ſecundum inſtitutum Regulæ, ſed etiam ſecundum obſervationem præſentem. Probatur *ex c. Licet, de Regularibus V. Laym. Leſſ. Sanch. ll. cc.*

Ex dictis reſolvuntur hi Caſus.

„ 1. Canonici regulares ad Monachos tranſire poſſunt, non contra, cum Religio Monachorum auſterior ſit, *Laym. l. c.*

„ 2. Profeſſus Regulam ſtrictiorem, ſi ea non ſervetur in ſuo Monaſterio, aliove ejuſdem Ordinis, nec ſit ſpes reformationis, poteſt tranſire ad Ordinem laxiorem, in quo Regula ſervetur: ita ut, conſiderato præſenti ſtatu, ducat vitam ſtrictiorem. *Laym. l. 4. tr. 5. c. 6. n. 10. ex Sanch. Rod. &c.*

Tres conditiones igitur requiruntur, ut quis poſſit tranſire ad Religionem ſtrictiorem. 1. Ne tranſeat ductus levitate. 2. Ne talis tranſitus cedat in dedecus primæ Religionis. 3. Ut licentiam petat a Prælato, & ſufficit a Prælato illius Conventus. Prælatus autem graviter peccaret, licentiam negando ſine juſta cauſa; vide *Salm. c. 4. n. 60. & 68.* Tenent tamen probabiliter *Salm. n. 67.* cum *Pell. Pal. Suar. &c.* (contra *Leſſ. Sanch. Az. n. 66.*) quod tranſitus ſine licentia erit illicitus, non autem invalidus. 74

Hic plures utiles quæſtiones adnectere oportet. Quæritur I. An Parochus poſſit licite Religionem ingredi, contradicente Epiſcopo? Omnino affirmandum ex *c. Duæ ſunt leg. 19. q. 2.* ubi habetur: *Si quis Clericorum in Eccleſia ſua ſub Epiſcopo populum* (ſcil. *proprium*, ut explicat *Gloſſa*) *retinet, & ſeculariter vivit, ſi afflatus Spiritu Sancto in aliquo Monaſterio, vel Regulari Canonica ſalvari ſe voluerit ... etiam Epiſcopo contradicente eat liber noſtra authoritate*: ſic Urbanus II. ad Rufinum. Rationem autem hujus ſanctionis dat *D. Th. 2. 2. q. 189. a. 7.* dicens: *Obligatio voti perpetui præfertur omni aliæ obligationi, obligari autem voto perpetuo, & ſolemni ad vacandum Divinis obſequiis competit proprie Epiſcopis, & Religioſis. Presbyteri autem curati, & Archidiaconi non obligantur voto perpetuo, & ſolemni ad curam Animarum retinendam, ſicut ad hoc obligantur Epiſcopi; Unde Epiſcopi non poſſunt deſerere Prælaturam abſque auctoritate Pontificis, ut extra de Regul. &c. c. Licet, Archidiaconi autem, & Presbyteri curati poſſunt libere abrenuntiare Epiſcopo curam eis commiſſam ſine licentia Papæ.* Deinde *S. Th.* (*ad 2. d. a. 8.*) affert textum *D. Hieronymi* ad Vigilantium ſic dicentis: *Tu dicis, ſi omnes ſe clauſerint, quis ſeculares homines lucrifaciet: quis peccantes ad virtutes poterit exhortari, &c.* Reſpondet S. Hieronymus: *Rara eſt virtus, nec a pluribus appetitur.* Hæc omnia uti certa enunciat N. SS. P. Bened. XIV. in ſua Bulla, quæ incipit, *Ex quo dilectus*, edita die 14. Jan. 1747. (*In Bullar. t. 2. n. 69. p. 169.*): Attamen non dubitat idem Pontifex, quin Parochus omnino teneatur, *non tam officio* (verba Bullæ) *& honeſtate, quam naturalis legis præcepto*, certiorem facere Epiſcopum de ſuo ſuſcepto conſilio, antequam Religionem ingrediatur, ne grex ſine cuſtode deſeratur; Si vero Epiſcopus deinde diſſentiat, *Presbyterum non adſtringet* (ait Pontifex), *quominus Religionem ingredi valeat.* Inſuper decernit ibidem Beneficium non vacare, niſi poſt Profeſſionem, & interim Parochum fructus illius lucrari, ac ſi legitimo impedimento detineretur. Et idem ſtatuit de omnibus aliis Beneficiariis, juxta opinionem traditam a *Suarez de Rel. t. 3. lib. 5. c. 16. n. 12. & Sanch. Dec. l. 7. c. 4. n. 7. &c.*

Quæritur II. Quid dicendum de Clericis, aut aliis Beneficiariis non curatis? Reſpondeo: Quamvis iſti ex officio, & honeſtate teneantur ſuos Epiſcopos certiorare de ſuo Religionem ingrediendi propoſito; non peccant tamen, ut declarat N. SS. Bened. XIV. in Bulla mox citata, ſi id omittant ob metum reverentialem, ne forte ab ejus deſiderii implemento revocentur. Certum autem eſt non poſſe Epiſcopos impedire ſuos Clericos, ne Religionem ingrediantur, ut habetur in *c. Clerici. 1. q. 1.* ubi ex Conc. Tol. IV. dicitur: *Clerici qui Monachorum propoſitum appetunt, quia meliorem vitam ſequi cupiunt, liberos eis ab Epiſcopo in Monaſteriis largiri oportet ingreſſus, nec interdici propoſitum eorum, qui ad contemplationis deſiderium tranſire nituntur.* Hunc & conſimiles Canones laudat, & approbat præfatus N. Pontifex; Necnon affirmat id non tantum intelligi de Religionibus vitæ contemplativæ, ſed etiam activæ. 75

Declarat tamen, quod Epiſcopus bene poſſit revocare ſuum Clericum a Religione, ſi ejus ingreſſus gravi detrimento afficit Eccleſiæ cui erat addictus, his verbis: *Quod vero jus certis in caſibus certiſque de cauſis competit Superiori Ordinis laxioris, ut ſuum ſubditum Regularem ad ſtrictiorem Ordinem digreſſum, etiam poſt ſolemnem Profeſſionem in eo emiſſam, repetere & revocare valeat; Idem ſimiliter certis in caſibus, juſtiſque exigentibus cauſis, Epiſcopo competit, ut ſuum Clericum ſecularem Ordini Regulari adſcriptum repetere poſſit. Hoc tradit clariſſimus Canonum Doctor Innoc. IV. ad ſæpe citatum c. Licet de Regul. cujus hæc ſunt verba*: Clericus poteſt tranſire ad Religionem, non petita licentia, etiamſi contradicatur; Crederemus tamen quod poſſet eum repetere, ſi ex tranſitu ſuo prima Eccleſia gravem ſuſtineret jacturam ... *Satis itaque proviſum eſt etiam Epiſcopo, qui factum Clerici ſui ad Regularia Clauſtra ſe invito digreſſi impugnare velit.* Ceterum, cum accidiſſet caſus, quod Archidiaconus quidam ad Societatem JESU tranſiſſet; & Eminentiſs. Cardinalis Quirinus, conquerens quod ſe invito hoc feciſſet, integro libello typis edito contendebat, ut Papa declararet Clericos non poſſe ſine Epiſcopi licentia Religionem ingredi; noſter Pontifex reſpondit, uti in ſimili caſu D. Gregorius (*Epiſt. 35. l. 12.*) cuidam alii Epiſcopo reſponderat, tales Clericos nedum a ſuo propoſito non eſſe impediendos, ſed potius ad perſeverantiam hortandos & confirmandos.

Quæritur III. Quibus caſibus liceat Epiſcopis ad Religionem tranſire? Jam ſupra dictum eſt ex *D. Th. in cit. q. 189. a. 7. & q. 185. a. 4.* quod Epiſcopi nequeunt deſerere Eccleſiam aſſumtam ob votum perpetuum eam non relinquendi, niſi authoritate Papæ, & ex juſta cauſa, ut etiam exprimitur in *d. c. Licet.* Juſtæ autem cauſæ, ut Epiſcopus poſſit Eccleſiæ ſuæ renunciare (ut docet idem Angelicus, & habentur 76

bentur in *c. Niſi. de Renunc.*) ſunt I. ob defectum proprium, ſcilicet ſi ſit ſimoniacus, irregularis, vel indoctus, ſenex, infirmus. II. ob defectum ſubditorum, ſi in eis non poſſit proficere. III. ob ſcandalum aliorum, non vero ſi ſcandalum oriatur ex malitia aliquorum volentium juſtitiam conculcare. Quapropter dicendum, quod Epiſcopi ſine aliqua ex prædictis cauſis nequeunt Eccleſias renunciare, etiam ad finem Religionem ingrediendi. Et ita nec etiam poſſunt Eccleſias permutare, uti expreſſe habetur ex *Can. 15. Concilii Nicæni I.* & idem habetur in *Can. 5. Concilii Calced. & in Ep. II. ad Anaſtaſium*. Rationem affert *S. Hieronymus Epiſt. 83. ad Oceanum*, ubi memorans de prædicto *Can. 15. Nicæni*, ait: *Ne virginis pauperculæ ſocietate contenta, ditiores adultera quærat amplexus*. Merito igitur ait *Cabaſſut.* (*Hiſt. Concil. p. 115.*) has translationes vetitas fuiſſe, quia vitio cupiditatis adſcribuntur, cum nemo reperiatur, qui a ditiore Epiſcopatu ad pauperiorem tranſeat. An autem translatio Epiſcoporum vetetur de jure Divino? Vide *infra n. 104*.

Hinc autem oportet ad trutinam adducere duas alias quæſtiones ſummopere quoad praxim ſcitu utiles. Quæritur IV. An peccent graviter Parentes, qui avertunt filios e Statu Religioſo, ſine juſta cauſa? Si avertunt injurioſe per minas, aut vim, vel fraudem, nullus excuſat eos a peccato mortali. Si vero averſio fit tantum precibus, vel promiſſionibus, cenſet *P. Suar. tr. 3. de Rel. l. 5. c. 9. n. 9.* hoc ex genere ſuo non eſſe peccatum grave; quia (ut ait) ex una parte ibi non intervenit injuria, licet enim filius grave damnum patiatur, non tamen patitur involuntarie, ſed libere conſentiens; ex altera, filius non inducitur ad malum, ſed tantum abſtrahitur e bono ad ſalutem non neceſſario. Sed omnino tenendum cum communi DD. ſententia, hos Parentes peccare graviter, qui ſive fraude eos vi, ſive precibus, promiſſionibus, aut alio modo filios a Religione diſtrahunt. Ita *Nav. Man. c. 14. n. 44. cum S. Antonin. Palud. Sylveſt. Ang. Tab. & communi*; item *Mol. t. 3. tr. 4. D. 51. §. Secunda vero, Tourn. t. 3. p. 376. R. 2. Abelly p. 344. Salm. de 4. Præc. c. un. n. 29. Anacl. eod. tit. p. 319. n. 19. Sporer t. 1. p. 291. n. 21. Elbel t. 2. p. 195. n. 578. Mazzotta t. 1. p. 438. P. Concina t. 4. pag. 222. n. 15. cum Soto, P. Nav. Arag. Sayr. & Led.* item *apud Leandr. D. 6. q. 17. Trull. Miranda, Fagund. Bord. & Dic.* Et plures horum AA. damnant de mortali, non ſolum Parentes, ſed etiam extraneos, qui alios avertunt a Statu Religioſo. Ratio, quia hoc non poteſt eſſe ſine gravi damno illius, qui a Religione diſtrahitur, ut fatetur ipſe *Suarez*; Unde, ſive id fiat vi aut fraude, ſive precibus aut alio modo, non poteſt e peccato gravi excuſari. Et idem *Suarez* videtur tandem in noſtram ſententiam deſcendere, dum *loc. cit. in fin.* ſic concludit: *Licet verum ſit id non eſſe tam grave peccatum, eſt tamen ſine dubio peccatum multum repugnans ordini charitatis, & reſpectui Dei, a cujus majori obſequio homo ſeparatur*. Si igitur tale peccatum multum repugnat ordini charitatis, quis dicet illud non eſſe grave; Hæc autem ratio comprehendit non ſolum Parentes, ſed etiam extraneos. Sed Parentes avertentes filios a Religione puto duplici peccato gravi delinquere, nam præter peccatum contra charitatem, ut vidimus, committunt alterum peccatum contra pietatem, dum ipſi ex officio eorum proprio educationis tenentur ſub gravi incumbere ſpirituali profectui ſuorum filiorum, ut bene advertit *Bon. de 4. Præc. D. 6. q. un. part. 5. n. 2.* Non tamen propterea nego, quod plures Parentes excuſari poſſunt a mortali, ſaltem per aliquod breve tempus, ratione ignorantiæ, vel inadvertentiæ, quæ de facili eis ineſſe poteſt ob vehementem carnis affectionem erga filios.

Quæritur V. An & quomodo aliquis a Deo vocatus ad Religionem peccet, ſi Vocationem ſuam negligat adimplere? Reſpondemus, quod negligere Vocationem Religioſam, per ſe non eſt peccatum; Divina enim Conſilia per ſe non obligant ad culpam. Id tamen ratione periculi æternæ ſalutis, cui vocatus ſe committit, electionem ſtatus faciens non juxta Divinum Beneplacitum, non poteſt ab aliqua culpa excuſari. Et quid, ſi quis crederet, quod in ſeculo manens damnationem incurreret, tum ob ſuam fragilitatem quam inter ſeculi occaſiones expertus eſt, tum ob carentiam auxiliorum quæ in Religionem haberet; non poteſt excuſari a peccato gravi, cum in grave diſcrimen ſalutis ſeſe injiciat. Ita *Leſſius de Statu vit. elig. q. 8. n. 94.* qui prius dicit eum, qui nondum voto ſe obſtrinxerit, non peccare, ſi non ingrediatur Religionem, ad quam eſt vocatus: Sic tamen ſubdit; *Si conſcientia dictet tibi* (*quod ſæpe accidit*) *te deſertum iri a Deo, niſi Divinæ Vocationi obtemperes: te periturum, ſi manſeris in Seculo, &c. tunc peccatum eſt non ſequi Divinam Vocationem.*

Utrum autem ſit in malo ſtatu conſcientiæ eorum, qui certi moraliter jam facti de Vocatione Dei ad Religionem, nituntur ſibi ſuadere, manendo in Seculo, vel in illud redeundo, ſalutem ſuam æque facile facere poſſe? Non videtur dubitandum, quod iſti magno diſcrimini ſalutis ſe exponunt. Nam *Habert. de Sacr. Ord. p. 3. c. 1. § 2.* loquens de eo qui non ſuſcipit ſtatum e Deo ſibi deſtinatum, ſic ait; *Non ſine magnis difficultatibus poterit ſaluti ſuæ conſulere: manebitque in corpore Eccleſiæ velut membrum in corpore humano ſuis ſedibus motum, quod ſervire poteſt, ſe ægre admodum, & cum quadam deformitate.* Deinde recte concludit: *Licet, abſolute loquendo, ſalvari poſſit, difficile tamen ingredietur viam humilitatis, & pœnitentiæ, qua ſola ipſi patet ingreſſus ad vitam.* Ideo S. Gregorius (*Hom. 20. in Evang.*) ſcribens ad Mauritium Imperatorem, qui per ſuum Edictum prohibuerat, ne Milites fierent Religioſi, ſcripſit hanc legem eſſe iniquam, cum pluribus Cælum clauderet: *Nam plerique ſunt* (en verba, & ratio S. Doct.) *qui, etſi omnia reliquerunt, ſalvari apud Deum nullatenus poſſunt*. Ratio autem hujus periculi eſt, quia qui in Seculo manet contra Dei Vocationem, non habebit congrue Gratiæ auxilia, quæ in Religione Deus ipſi præparavit: & ideo illis deſtitutus difficulter Seculi tentationibus reſiſtet, & ſic ſuccumbens damnationem incurrat. Præterea, ſi alter, qui vocato ad Religionem diſſuadet ingreſſum, vel ſuadet egreſſum, etiam ſine vi, aut fraude, peccat mortaliter, ut vidimus ſupra in quæſtione præcedenti docere communiter Doctores, eo quod inducerer vocatum ad ſubeundum grave damnum, licet is omnino ſponte illud patiatur; Si ergo qui alteri conſulit, ut damnum ſibi inferat, non excuſatur a peccato mortali, neſcio quomodo poterit excuſari ille ipſe, qui ſibi tale damnum infert.

Ceterum, nolo in hoc puncto abſolutum judicium proferre: Sapientibus illud remitto. Interim Deum inſtantes rogemus, ut ab hoc diſcrimine per ſuam Miſericordiam nos prorſus evertat, cum innumeris in eventibus funeſtis legamus in Hiſtoriis tragice executas minas, quas proferunt Scripturæ in hujuſmodi Divinæ Vocationis deſertores: In Iſaia enim habetur: *Væ filii deſertores, ut faceretis conſilium, & non ex me; & ordiremini telam, & non per ſpiritum meum. 30. 1.* In Job: *Deus inultum abire non patitur: ipſi fuerunt rebelles lumini, neſcierunt vias ejus. 24.* In Proverbiorum autem Libro id expreſſius legitur in *c. 1. verſ. 24.* ubi ſingula verba animadvertenda: *En proferam ſpiritum meum* (ecce Divina Vocatio), *quia vocavi & renuiſtis ..... Deſpexiſtis conſilium meum ... Ego quoque in interitu veſtro ridebo & ſubſannabo, cum vobis id quod timebatis advenerit. Cum irruerit repentina calamitas, & interitus quaſi tempeſtas ingruerit* (tempeſtas nempe tentationum, & periculorum, quibus Seculum abundet); *quando venerit ſuper vos tribulatio & anguſtia, tunc invocabunt me, & non exaudiam. Mane conſurgent, & non invenient me, eo quod exoſam habuerint diſciplinam, nec acquieverint conſilio meo:* (note quod loquitur Deus, non de præcepto, ſed de diſciplina, & conſilio) *& detraxerint univerſæ correctioni meæ:* (hic improperantur qui parvipendentes Vocationem dicunt in omni ſtatu æque ſecure ſalutem conſequi poſſe) *Comedent igitur fructus viæ ſuæ, ſuiſque conſiliis ſaturabuntur.* (En punitio eligentium ſtatum non ſecundum Divinum, ſed proprium conſilium) *Averſio parvulorum interficiet eos, & proſperitas ſtultorum perdet illos:* (ruent illi ad quamcunque levem Seculi tentationem, & ipſa Seculi bona ſervient eiſdem ad perditionem.) Hinc S. Bernardus ſic alloquitur vocatos ad Religionem: *Periclitatur caſtitas in deliciis, humilitas in divitiis, pietas in negotiis, veritas in multiloquio, charitas in ſeculo nequam; Fugite de medio Babylonis, & ſalvate Animas veſtras.* Ex his omnibus velim, ut ſedulo perpendant ii qui Vocationem Religioſam negligunt, an merito expaveſcere debeant, utrum exiſtant, necne, in malo ſtatu.

Sed dices, omnes ne igitur tenentur Religionem ingredi, ut ſalventur? Reſpondeo, & diſtinguo: ſi loqueris de non vocatis, utique non tenentur: quia Deus in Seculo præſtabit eis auxilia opportuna ad ſalutem. Si vero loqueris de vocatis, dico teneri, quia Deus negabit ipſis auxilia, quæ in Religione eis parata habebit, & quibus deſtituti, licet auxiliis ordinariis ſalvari poſſent, de facto tamen difficulter ſalutem adipiſcentur, cum proferat S. Cyprianus: *Ordine ſuo, non arbitrio noſtro, virtus Spiritus Sancti miniſtratur.*

DUBIUM VI.

Ad quid teneantur Religioſi ejecti, & fugitivi?

79 *Ob quas cauſas poſſint Religioſi e Religione expelli?*
80 *Quæ poſſint acquirere Ejecti? Quæ Apoſtatæ?*
81 *Ad quid teneantur Ejecti?*
82 *Ad quid Prælati teneantur erga Apoſtatas, vel Ejectos?*

„ SUppono, Religioſum juſtas ob cauſas e Religione expelli poſſe: 1. Si in gravi, vel pernicioſo crimine exiſtens, notorie incorrigibilis appareat; in quo tamen caſu Moniales perpetuo potius carceri mancipandas, quam ejiciendas, putat *Sanch. l. 6. mor. c. 9.* 2. Si ob criminis infamiam, ſine gravi Ordinis damno, tolerari nequeat; 3. Si in admiſſione reticuerit impedimentum, vel eſſentiale, vel ſaltem admodum grave, v. g., lepram, &c. ut docent *Nav. Sa, ver. Religio n. 34. Sanch., 6. mor. c. 4. n. 56.* Ratio eſt, quia in re admodum gravi decepit, ita ut fraus dederit cauſam admiſſioni: Vide *Dian. p. 9. t. 9. R. 57.* ubi docet, quod, licet hactenus ex communi ſententia *Sanch. Suar. Az. Rodr. &c.* Religioſi propter delictum aliquod grave, etiam ſemel perpetratum potuerint expelli, jam tamen propter declarationem Urban. VIII. editam anno 1624. per nulla privilegia poſſunt expelli e Religione (excepta Societ. JESU), niſi ſint incorrigibiles: tales autem non cenſeantur, niſi unius anni jejunio, & pœnitentia in carcere ſint probati. 89

„ Hoc

Hoc ſuppoſito, Reſp. 1. Profeſſus ex Religione ob culpam ejectus manet Religioſus, votiſque adſtrictus. *Laym. l. 4. t. 5. c. 13.* ex communi.

Unde reſolvuntur hi Caſus.

80 1. Ejectus rerum, quas acquirit, uſum, & adminiſtrationem tantum ſibi vendicare poteſt, non autem dominium: neque illud acquiritur Monaſterio, cujus non eſt membrum amplius, ſed Eccleſiæ, in qua Beneficium habet; vel Papæ, ſi Beneficium non habet, & exemtus eſt. Quod, ſi non ſit exemtus, Epiſcopo loci. *Laym. l. c. ex Mol. & Leſſ.*

Dixi, *Ejectus*; quia fugitivos, & apoſtatas, iis exceptis, quæ ex Beneficio Eccleſiaſtico acceptata ſunt, Monaſterio acquirere verius eſt, ſi illud dominii in communi capax ſit: ſin minus, Sedi Apoſtolicæ. Ratio eſt, quia Monaſterium, inſtar ſervorum, eos vendicare, & reducere poterat. *Laym. l. c. Az. Sylv. &c.*

81 2. Ejectus per culpam, non omnino ſolutus eſt voto Obedientiæ, etſi ejus executio magna ex parte ceſſet: quia caret Superiore, a quo dirigatur; Debet tamen illud ſervare in præparatione animi, ſi recipiatur. *Laym. l. c. ex Nav. & Leſſ.*

3. Idem a reliquis monaſticis obſervantiis, & regulis, ut a jejuniis, vigiliis, delectu ciborum, & ſimilibus liber eſt, *Layman l. 4. t. 5. c. 13. Sa num. 40. Nav. & alii.* * (*Cum Bon. Lez. Pal. & Salm. de Stat. Rel. c. 5. n. 94. Nec tenetur ad Officium Divinum, niſi ſit in Sacris, ut Salm. de Horis Can. c. 2. n. 10. Idem dicitur de damnato ad triremes ib. Idem dicunt ibi Lez. Bon. Sot. &c. de perpetuo degente cum licentia extra Monaſterium: ſed probabilius hoc negant Bal. Suarez, Nav. cum Salm. l. c.*) * contra *Leſſ. Sanch. &c.* Ratio eſt, quia talium obſervatio non comitatur ſimpliciter profeſſionem votorum ſubſtantialium, ſed ſtatum regularem, e quo ille eſt expulſus.

4. Etſi non ſit improbabile, quod docent *Nav. & Az.* probatque *Rodr.* ejectum tuto manere extra ſuum Ordinem, nec teneri receptionem petere, eo quod juſtæ ſantentiæ ſuæ ejectionis ſe conformare poſſit: contrarium tamen communius eſt, & probabilius. Ratio eſt, quia, cum ſit obligatus votis, tenetur ſe qualificare, ut vota ſua convenienter profeſſioni exequi poſſit. * (*Ideo tenetur ſe corrigere. Salm. d. c. 5. n. 101.*) * Quæ ratio magis probat, ſi Ordo ipſum revocet. *Laym. l. c. n. 6.* ex *Sylv. Sanch. & Leſs.*

5. Ejectus poteſt tuto in ſeculo manere, ſi in Monaſterio non recipiatur, niſi Religionem laxiorem inire malit; quia aliam non vovit, neque per ipſum (ut ſuppono) jam ſtat, quominus in ſua recipiatur. Ita *Rodr. Laym. &c. loc. c.* Ubi addit, Prælatos poſſe aliquem ſub conditione ejicere, ut vel aliam Religionem intret, vel ad ſuam revertatur; imo etiam Ordinarii locorum ejectus ad hoc cogere poſſunt. Ratio eſt, quod tales non ſine periculo, & ſcandalo aliorum in ſeculo vivant. Vide *Laym. l. c. n. 8. & 9.*

82 Reſpond. 2. Prælati Ordinum fugitivos, & apoſtatas requirere tenetur, ſi abſque gravi Ordinis damno poſſint, & non omnino incorrigibiles videantur. Ita *Sanch. loc. c.* Ratio prioris partis eſt, quia jure Divino, & naturali tenentur Prælati proſpicere eorum ſaluti. Ratio poſterioris eſt, quia, ſi ob juſtam cauſam poſſint ejici, ob eandem etiam, poſtquam malitioſe exierunt, potuerunt non recipi. *Laym. l. c. n. 7. Sanch. &c.*

Dixi, *fugitivos, & apoſtatas*: quia per ſententiam juſtam ejectos, etſi ſe correxerint, neceſſario recipiendos, negant *Sanch. l. c. & Az. l. 12. c. 17.* Affirmant *Nav. Mol. t. 1. d. 140. Leſs. l. 2. c. 41. d. 15.* Utrique probabiliter.

Queres, an profeſſus in uno Monaſterio poſſit cogi, ut ſe transferat ad aliud?

Reſp. poſſe, ſi plura Monaſteria faciunt unum corpus ſub uno capite; ſecus, ſi ſingula ſubſint ſuis Superioribus ſub Epiſcopo, vel immediate ſub Papa. Ratio eſt, quia non vovit obedientiam, niſi in hoc Conventu. *Laym. l. 6. n. 10.* Vide etiam *Sanch. l. 6. mor. c. 32.*

CAPUT II.

De Statu Clericorum.

Clerici generaliter dicuntur illi, qui Sacris Ordinibus, vel prima ſaltem tonſura ſunt initiati. Ad quorum ſtatum cum multa pertineant, de quibus alibi agendum, hic agemus de Beneficiis Eccleſiaſticis, Horis Canonicis, & aliis paucis.

DUBIUM I.

De Beneficiis Eccleſiaſticis.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex Beneficium Eccleſiaſticum?

83 *Quid eſt Beneficium?*
84 *Quotuplex eſt?*

83 Reſp. 1. Beneficium Eccleſiaſticum eſt jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Eccleſiæ, propter Officium aliquod ſpirituale, auctoritate Eccleſiæ conſtitutum. Ita *Laym. l. 4. t. 2. c. 1. Leſs. l. 2. c. 35. d. 1.*

Dicitur 1. *Jus perpetuum*: quia in Beneficio duo jura a ſe mutuo ſeparabilia diſtinguuntur, 1. Eſt jus ſeu poteſtas exercendi muneris ſpiritualis, eſtque ſimpliciter ſpirituale. Alterum eſt jus percipiendi reditus Eccleſiaſticos: quod, etſi ſecundum ſe ſit temporale, quatenus tamen fundatur in officio ſpirituali, eique annexum eſt, ſpiritualitatem aliquam participat.

Dicitur 2. *Auctoritate Eccleſiæ, &c.* quia ſolius Prælati eſt officia in Eccleſia inſtituere, eiſque proventus Eccleſiaſticos annectere; ipſiuſque eſt reſpicere, quot, & qualibus miniſtris Eccleſia egeat.

Reſp. 2. Beneficium dividitur 1. in Seculare, quod pro Secularibus; & Regulare, quod pro Regularibus eſt inſtitutum. Unde ſine diſpenſatione nec ſeculare Regulari, nec contra conferri poteſt. Porro omne Beneficium præſumitur eſſe ſeculare, niſi probetur eſſe regulare, vel ex prima ſui inſtitutione, vel per poſſeſſionem pacificam 40. annorum; per eam enim ex ſeculari fit regulare, & contra. 84

2. Beneficium aliud eſt duplex, aliud ſimplex. Duplex dicitur, quod eſt cum adminiſtratione, ut Papatus, Epiſcopatus, & omnia quæ dicuntur dignitatis, hoc eſt, quæ habent præeminentiam, cum juriſdictione in foro externo, ut Præpoſitura, Decanatus, Archidiaconatus, Abbatia ſive ſecularis, ſive regularis, Prioratus clauſtralis. Item perſonatus, qui eſt eminentia in Eccleſia ſine juriſdictione, v. g. locus honorificus in choro, in proceſſionibus, ſuffragiis ferendis, ut Cantoria, & ſimiles. Item Beneficia, quæ dicuntur Officia, habentque adminiſtrationem rerum eccleſiaſticarum ſine juriſdictione, ut Cuſtos, Theſaurarius, Primicerius. Archipresbyter. Denique duplicia dicuntur Beneficia curata; hæc enim omnia duplici onere, & cura conſtricta cenſentur, cum, præter recitationem precum, omnibus communem, habeant aliquam adminiſtrationem, & eminentiam. Simplicia dicuntur, quæ tantum ſunt inſtituta ad Officia Divina obeunda, neque adminiſtrationem, vel eminentiam ſingularem habent; ut Canonicatus ſive ſeculares, ſive regulares, Capellaniæ; V. *Laym. l. c. & Leſs. l. 2. c. 34. d. 2.*

ARTICULUS II.

Quomodo acquirantur, & conferantur Beneficia?

85 *Quibus modis acquirantur Beneficia?*
86 *Quinam ſint proprii collatores Beneficiorum?*
87 *Quid, & quotuplex ſit Juſpatronatus?*
88 *Quando Patronus teneatur præſentare?*
89 *An pendente lite currat tempus præſentationis?*
90 *Quid faciendum, ſi multi præſententur?*
91 *An peccent non præſentantes digniores ad Beneficia? Certum eſt de promoventibus ad Cardinalatus, & Epiſcopatus. 92 Id certum eſt etiam de Epiſcopis non eligentibus digniores ad Parochias.*
93 *Quid, ſi electio ſit ad Beneficia ſimplicia? uſque ad 96.*
97 *An Patroni non præſentantes digniores peccent graviter?*
98 *An ad idem teneantur reſignantes? 99. Verior ſententia.*
100 *An eligendi digniores ad Prælaturas Regulares?*
101 *Vera ſententia.*
102 *An electio digni, omiſſo digniori, ſit valida?*
103 *Probabilior ſententia.*
104 *An Epiſcopi digniores ſint transferendi ad majores Eccleſias? Et hic, an translatio Epiſcoporum vetentur jure Divino? 105. Quid, ſi abſit juſta cauſa?*
106 *An eligentes minus dignum teneantur ad reſtitutionem? Et cui? 107. An ſententia negativa ſit probabilis?*
108 *An teneantur ad reſtitutionem id ſuadentes?*
109 *Quid, ſi Beneficium conferatur per concurſum?*
110 *An eo caſu minus dignus electus teneatur reſarcire damnum Eccleſiæ, vel digniori?*
111 *An examinatores teneantur denunciare digniores?*

Reſp. 1. Beneficia Eccleſiaſtica uno ex tribus modis communiter acquiruntur: 1. Per *electionem*, v. g. Canonicorum; vel etiam poſtulationem (quæ eſt electio ejus, qui non erat de Capitulo, vel de jure non erat capax), & confirmationem Superioris, ſi electum, vel poſtulatum idoneum eſſe intelligat. 2. Per *præſentationem* Patroni præviam, & inſtitutionem ſubſecutam a Prælato Eccleſiæ factam, ſi præſentatus ſit idoneus. Etſi vero Patronus præſentato jus ad rem conſerat, ita ut Beneficium alteri conferri nequeat, jus tamen in re, & collatio Beneficii per inſtitutionem datur. 3. Per *collationem* liberam, quando Beneficium ſolo jure Prælati datur, nec Patronatus juri ſubeſt. Unde etiam Beneficia ex modo conferendi dividuntur in Electiva, Patronata, & Libera. 85

Reſp. 2. In qualibet Diœceſi Epiſcopus eſt proprius collator Beneficiorum, niſi ex legitima præſcriptione hoc jus alteri competat: ſupremus autem, & univerſalis collator omnium Beneficiorum non patronatorum eſt Papa. *Leſs. l. 2. c. 35. d. 10.* Ratio prioris eſt, quia Epiſcopus in ſua Diœceſi eſt moderator Sacrorum: ergo ipſius eſt Officia Sacra conferre. Ratio poſterioris eſt, quia Papa eſt ſupremus diſpenſator bonorum Eccleſiaſticorum, & Ordinarius Ordinariorum. Poteſt autem Papa tribus modis Beneficia conferre, 1. Jure præventionis. 2. Jure concurſus. 3. Jure devolutionis, de quibus vide *Leſs. l. c.* ubi notat, jure 86

Digitized by Google

„ præventionis, & concurſus ad vitandas lites rarius Papam uti, imo per concordata Germaniæ inter Sedam Apoſtolicam, & Fridericum Imperatorem, per Conſtitutionem Nicolai V. quæ incipit: *Ad Sacra*, *&c.* alterni tantum menſes Papæ collationi reſervantur, ſcilicet Jannarius, Martius, &c. reliqui vero Ordinariis collatoribus relinquuntur. Imo, ſi per tres menſes, a die natæ vacationis, in loco Beneficii nulla diſpoſitio, vel gratia Papæ appareat, Ordinarius conferre poteſt. Similiter, mortuo Papa, quandiu Sedes vacat. *Leſſ. l. c. Laym. c.* 10. Quod ſi autem Pontifex, & Ordinarius eodem die idem Beneficium diverſis contulerint, & neutrius collationis prioritas appareat, præferendus eſt, qui invenitur in poſſeſſione, quia pro eo jus præſumit. Si neuter aſt in poſſeſſione, præfertur proviſus a Pontifice, ob dignitatem proviſoris, *Barb. & Bard. d. 6. c. 6.* §. 10. *ex c. Si a Sede*. Denique, ſi ultima nocte menſis Epiſcopalis Beneficium cœperit vacare, in dubio, utrum ante, an poſt mediam noctem, qua incipit menſis Papalis, ſi nemo ſit in poſſeſſione, nec ulla proviſio, præſumtio juris eſt pro Ordinario. *Gonzal. Barboſ. Band. d. 6. c. 6.* §. 11.

87 „ Quæres 1. Quid, & quotuplex ſit Jus-patronatus?

„ Reſp. Eſſe poteſtatem præſentandi ad Beneficium Eccleſiaſticum vacans. Reſp. 2. Eſſe duplex, ſcilicet jus patronatus Eccleſiaſtici, & jus patronatus laici, quod alicui competit, quia ex bonis patrimonialibus Eccleſiam fundavit, vel dotavit, vel erexit. *Laym. l. 4. tr. 2. c. 13. n. 2. & 4.*

88 „ Quæres 2. Quando Patronus teneatur præſentare, Beneficio vacante? Reſpond. Si patronatus ſit laicus, teneri intra 4. menſes: * (*Ex c. Quoniam. De jure patron.*) * Si Eccleſiaſticus, intra 6. * (*Ex c. unico.* §. *Verum. De Jure patr. in 6. Si mixtus, etiam intra 6. ut Salm. de Beneſ. c. un. n.* 275.) * intra quos, niſi fiat præſentatio, Beneficium ſit liberum, ejuſque diſpoſitio pro ea vice devolvitur ad eum, cujus eſt inſtituere præſentatum.

89 Quæritur hic, an currat tempus præſentationis, quando vertit lis ſuper jurepatronatus? Nega, ſi lis ſit inter Epiſcopum, & Patronum, vel inter ipſos præſentatos. Secus, ſi lis ſit inter Patronos, v. g. ſi non conveniunt in præſentando; vel ſi contenditur, cui competat jus præſentandi; *Salm. tr. 28. de Ben. c. un. n.* 277. cum *Az. Zer. &c. ex c. Quoniam de Jurepatr.* Notant tamen *Salm. ib.* cum *Barb.* Epiſcopum tempus deſignatum poſſe per alios 6. menſes prorogare; Sed non amplius ex *c. 2. de Conceſ. Præb.*

90 „ Quæres 3. Quid faciendum, ſi multi præſententur?

„ Reſp. 1. Si Patronus, qui antea præſentavit Petrum, præſenter poſtea Paulum, velitque hunc præferri, poterit Prælatus inſtituere, utrum maluerit, ſi patronatus ſit laicus: quia tunc præſentatio ſecunda non facit irritam primam, nec contra. Si tamen patronatus ſit Eccleſiaſticus, prior tempore erit potior jure, ex *c. Cum authent. de jure patronatus*. Reſp. 2. Si ex duobus Patronis, alter Petrum, alter Joannem præſentet, poteſt collator conferre, utri maluerit. * (*Sed præferre debet digniorem, etſi a minore parte Patronorum præſentatum, ex c. Quoniam, de Jurepatr. Vide alia infra ex n. ſeq.*) * Imo juxta *Sylv.* Epiſcopus tunc tertio conferre poteſt, eo quod Patroni non conveniant. Reſp. 3. Si multi Patroni inter ſe ſint diſcordes, is inſtituendus, in quem plures conveniunt. Vide *Leſſ. l. c. d.* 8. *Laym. l. c.*

91 Hic oportet plures quæſtiones diſcutere ſcitu maxime neceſſarias circa collationem Beneficiorum. Quæritur I. An ſit obligatio eligendi digniores ad Beneficia? Certum eſt 1. nullo modo excuſari a peccato mortali eos, qui promovent minus dignos ad Epiſcopatus, & Cardinalatus. Habetur hoc ex *Trid. ſeſſ. 24. cap.* 1. ubi declaratur: *Omnes vero & ſingulos, qui ad promotionem præficiendorum, quodcunque jus quacunque ratione a Sede Apoſtolica habent, aut alioquin operam ſuam præſtant ... in primis meminerint nihil ſe ad Dei Gloriam, & Populorum ſalutem utilius poſſe facere, quam ſi bonos Paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoveri ſtudeant; eoſque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed, eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curaverint.* Ex quo patet peccare quidem graviter Pontifices, & Reges, qui ad præfatas Dignitates non digniores promovent. Ratio, quia, dum Beneficia, ſeu Dignitates prædictæ, ſint inſtituta ad commune bonum Eccleſiæ, multum ipſi detrahunt, qui prætermittunt eligere magis idoneos ad Eccleſiarum regimen. Confirmatur ex Prop. 47. damn. ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Cum dicit Concilium Trid. alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, ad Eccleſias promovent; Concilium vel primo videtur per hoc* Digniores, *non aliud ſignificare velle, niſi dignitatem eligendorum, ſumto comparativo pro poſitivo; Vel ſecundo locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos; Vel tandem loquitur tertio, quando fit concurſus.*

92 Certum eſt 2. quod Epiſcopi ad Beneficia curata pariter tenentur digniores eligere. Ratio eſt eadem, quæ ſupra declarata eſt, cum ad Parochos etiam pertineat ſalus Animarum. Et hoc pariter conſtat ex c. 18. *Trid. ejuſdem ſeſs.* 24. ubi dicitur; *Ex hiſque Epiſcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit.* Ex verbis autem Tridentini primo loco relatis, *quos Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint*, recte inferunt cum *S. Th. 2. 2. q. 63. a. 2. Salm. App. de Beneſic. n.* 307. *cum Soto, Cajet. &c.* quod major dignitas eligendorum non accipienda eſt abſolute, ſed reſpective ad utilitatem Eccleſiæ, & Fidelium. Ceteris autem paribus, dicunt *Salm. l. c. cum Barb. Hurt. &c.* cenſendum eſſe digniorem 1. Qui eſt ſenior. 2. Qui de ſuis bonis fundavit Eccleſiam. 3. Sacerdos in concurſu non Sacerdotis. 4. Originarius reſpectu extranei. 5. Graduatus in aliqua ſcientia. 6. Qui præditus eſt majori ſanctitate, aut prudentia, præferendus eſt ei qui ſola ſcientia præeminet. 7. Potens & nobilis, quia hæc ſolent non parum conducere ad Eccleſiæ bonum. 8. Pauper præferendus eſt diviti. Ultimo notant *Paſs. Leur. & Sigiſm. apud Croix l. 4. num.* 594. quod ſi quis ſit probabiliter dignior, ſed dubie minus dignus altero qui eſt certe dignus, poteſt hic certe dignus præferri.

Dubitatur 1. an peccent mortaliter Epiſcopi eligentes minus dignos ad Beneficia ſimplicia, omiſſis dignioribus? Adeſt duplex ſententia. *Prima* ſententia probabilis negat, quia, cum Beneficia non ſint inſtituta (ſaltem primario) in bonum ſingulorum, ſed in utilitatem Communitatis, modicum ei damnum infertur, ſi illa conferantur dignis, prætermiſſis dignioribus. Ita tenent *Nav. l. 2. de Reſt. cap. 2. n. 172. Sa verb. Beneficium, n. 42. Sotus l. 3. de Juſt. q. 6. a. 2. Elbel t. 2. p. 307. a. 2. Sanch. Conſ. l. 2. c. 1. dub. 2. n. 20. cum Salon. Gabr. Alenſ. & Abul.* item *Dic. Hurt. Vega, & Diana apud Salm. de Ben. n.* 312. & probabilem putant *Salm. n. 324. & Card. in dict. Prop. 47. damn. ab Innoc. XI. n.* 9. Ad textum autem, qui adducitur ab Adverſariis in *c. un. Ut Eccleſ. Ben. ſine dim. &c.* ubi dicitur: *Debuiſti Beneficium in perſona magis idonea diſpenſare.* Reſpondent cum *Lugo de Juſt. D. 35. n.* 11. ibi reprehendi a Pontifice Epiſcopum, non quia non diſpenſavit digniori, ſed quia diſpenſavit non idoneo, ut colligitur, judicio *Lugonis*, ex ejuſdem Canonis initio. Ad alios textus vero, qui opponuntur, reſpondent in illis non haberi præceptum, ſed tantum inſtructionem. Non deſunt qui aſſerunt nullum eſſe peccatum eligere ad Beneficia ſimplicia etiam minus dignos, ut *P. Nav. Led. Gutt. Garz. Nav. & Diana* apud *Carden. d. n.* 9. qui adhuc probabile putat; Sed puto in hoc non recedendum a communi ſententia, quæ ſaltem a veniali id non excuſat: Quinimo recte *Sanch. n. 21. & Continuator Tournely t. 1. p. 760. cum communi* damnant de mortali eligere minus dignum ad Canonicatus, quibus annexum eſt munus Pœnitentiariæ, vel concionandi, aut docendi. 93

Secunda tamen ſententia communior, & probabilior docet ſub gravi obligatione etiam ad Beneficia ſimplicia eligendos eſſe digniores. Ratio 1. quia, ut ait *S. Th. 2. 2. q. 63. ad 1. Prælatus Eccleſiaſticus non eſt dominus* (Beneficiorum), *ut ea poſſit dare pro libito, ſed diſpenſator &c.* Unde peccat, qui aliis Beneficia diſtribuit, quam dignioribus, qui ad illa jus fortius habent; Si enim verum eſt (ut DD. communiter fatentur), quod Beneficia non ſolum ſint inſtituta in bonum commune, ſed etiam (licet minus principaliter) in præmia meritorum, patet inde ad illa majus habere jus, qui commune bonum magis promovent; Saltem Beneficia ſunt bona communia, & ut talia etiam debentur iis, qui meritis præſtant. Ratio 2. potior mihi, & *Lugoni*, (qui prædictæ primæ rationi minime acquieſcit) ea eſt, quia ipſa utilitas Eccleſiæ, ob quam ſunt Beneficia inſtituta, poſtulat de ſe, ut digniores promoveantur; alioquin Clerici parum incumberent ad digniores ſe reddendos, & ſic valde deficeret Eccleſiæ utilitas; Hoc autem damnum non leve, ſed ſatis notabile videtur. Ita *Leſſ. l. 2. c. 33. dub. 14. Lugo de Juſtit. D. 35. n. 10. Pal. tr. 13. Diſp. 2. p. 11. n. 8. Holzmann. t. 1. p. 432. n. 419. Croix lib. 4. n. 588. Viva in Propoſ. 47. Innoc. XI. n. 6. & 9. Roncaglia de Beneficiis c. 5. q. 8.* qui ſpectata ratione putat contrariam carere probabilitate, item *Salm. de Beneſic. n. 314. cum S. Anton. Caj. Az. Fill. Garcia, & aliis plurimis.*

94 Limitant tamen DD. & dicunt non eſſe peccatum mortale, I. Si prætermittatur dignior non paſſim, ſed ſemel, vel bis, ut *Lugo l. c. n. 21. Nav. Az. & Fill.* apud *Croix d. n.* 588. item *Leſs. l. c. 66. cum Alenſ. Soto, Sa, Gabr. Angel. P. Nav. & Arag.* loquendo de Beneficiis mere ſimplicibus, ut Capellaniis, & etiam Canonicatibus, non autem de iis quibus annexa eſt juriſdictio, vel functio magni momenti, ut ſupra; Ratio, quia tunc parum damni infertur Eccleſiæ. Hoc tamen nullo modo admittendum in Beneficiis curatis, pro quibus damnum Eccleſiæ, communiter loquendo, eſſet notabile. Imo *Vaſq. Cov. & Caj.* tenent hoc eſſe mortale etiam in omnibus Beneficiis ſimplicibus, quia etiam violaretur in re gravi juſtitia diſtributiva. E converſo ait *Leſſ. cum aliis n.* 65. quod dignior in his Beneficiis non habet tale jus ſtrictum, ut illud violare ſit mortale, cum violatio juſtitiæ diſtributivæ, ut aſſerit cum *Soto*, non ſit ſemper mortale, niſi redundet etiam in violationem juſtitiæ commutativæ.

95 Limitant II. Si exceſſus dignitatis ſit parvus, quia tunc damnum leve cenſetur. Ita *Leſſ. n.* 74. *Lugo n.* 21. qui vocat commune cum *Nav. Sot. Gerſ. P. Nav. & Sylveſtr. Sanch. d. Dub. 2. n.* 326. cum *Arag. Pal. Prado, &c.* Et in hoc caſu dicunt electionem non excedere culpam venialem, etiamſi Electores præſtiterint juramentum eligendi digniores, ut *Salm.* cum *Soto, Sanch. Pal. & Lugo*, qui n. 27. hoc admittit in his duabus, & ſequenti limitatione. Hæc tamen limitatio nequaquam admittenda eſt quoad Beneficia curata.

Limitant III. Si Beneficia ſint parvi momenti, ut *Lugo*

ex

ex n. 21. communiter cum *Nav. Sylveſtr. Gerſ. Aragon. Salon. Viva loc. cit. num.* 6. item *Leſſ. Reg. Reb. Mald. apud Croix num.* 588. item *Sotus, Valent. Bann. Rodr.* apud *Dianam p.* 5. *tr.* 5. *R.* 13. Limitant IV. Si ex lege fundationis debeat eligi aliquis de aliqua Familia, Collegio, vel Oppido, ut *Tournely t.* 2. *p.* 762. *cum Sylvio*. Limitant V. Si prævidetur dignior brevi dimiſſurus Beneficium, ut *Holzm. p.* 432. *n.* 421. *cum Pichler*.

97 Dub. 2. an Patroni teneantur ſub mortali præſentare digniores ad Beneficia? Diſtinguendum in Beneficia curata, & ſimplicia. Si ſint curata, certum eſt, 1. quod Patroni Epiſcopatuum, ut ſunt Reges, ad id tenentur ex relato *cap.* 1. *Trid. Seſſ.* 24. ut ſupra, ubi hoc declaravit Concilium de omnibus promoventibus, ut vidimus *numer.* 91. Certum eſt 2. quod ſi Patroni ſunt Eccleſiaſtici, tenentur etiam digniores præſentare, ut ſancivit Concilium *cap.* 18. *d. Seſſ.* 24. Sed dubium eſt, ſi Patroni ſint laici? *Prima* ſententia quam tenent *Pal. tr.* 13. *diſp.* 2. *p.* 7. *num.* 6. *ac Garcia, P. Nav. & alii apud Salm. de Benefic. num.* 281. negat teneri ad præſentandos digniores, ſive Beneficium ſit ſimplex, ſive curatum. Probant ex *Trident. d. cap.* 18. ubi dicitur: *Quod ſi juſpatronatus laicorum fuerit, debeat qui a Patrono præſentatus erit, ab eiſdem deputatis examinari, & non, niſi idoneus repertus fuerit, admitti*. Ergo Concilium, ait *Palaus*, non aliud onus imponit laico, quam idoneum præſentare. Confirmant ex *cap. Monaſterium*. 33. *Cauſ.* 17. *q.* 7. ubi dicitur: *Liceat illi Presbytero cui voluerit pro ſacro officio illius Diœceſis cum conſenſu Epiſcopi, ne malus exiſtat, commendare*. In quibus verbis *ne malus*, commentat *Gloſſa*: *Sufficit aliquem non malum eſſe*; Ut notat etiam *Gloſſa in cap. Licet cauſ.* 8. *q.* 1.

Sed omnino tenendum cum *ſecunda* ſententia, quod in Beneficiis curatis teneatur ſub gravi Patronus adhuc laicus præſentare digniorem. Hoc mihi certum videtur, quia in his Beneficiis eadem utique ratio currit, quæ in Epiſcopatibus, pro quibus jam declaravit Tridentinum, ut ſupra vidimus, a quibuſcunque Patronis promovendos eſſe digniores. Idque videtur clare confirmari ex *Prop. damn.* 47. ut ſupra (ut bene advertit *Croix n.* 583.), quæ intelligenda eſt ex verbis, *quando fit concurſus*, non ſolum de Epiſcopatibus, in quibus non fit concurſus, ſed etiam de Beneficiis curatis, quæ per concurſum conferuntur. Si vero Beneficia ſint ſimplicia, prout probabile eſt, Epiſcopos non teneri ſub gravi ea dignioribus conferre, ita probabile etiam eſt ad hoc non teneri Patronos; Sed quia probabilius eſt, ut diximus, illa dignioribus conferenda eſſe; Ita etiam probabilius cenſemus Patronos teneri ſub gravi digniores præſentare. Ratio potiſſima, ut bene ait *Sanch. d. l.* 2. *c.* 1. *Dub.* 5. *n.* 3. quia alias evenirent eadem inconvenientia, quæ ſequuntur ex hoc quod Electores non eligant digniorem, prout ſupra animadvertimus, cum Epiſcopus non poſſit alioquin repellere præſentatum, ſi ſit idoneus, etiamſi dignior omittatur. Noſtram ſententiam tenent *Sanch. l. c. Croix n.* 584. *Viva l. r. q.* 4. *& Salm.* cum *Mol. Ban. Vaſq. Az. Leſs.* Et eandem tenent *Lugo dict. D.* 35. *n.* 39. quamvis excipiet Capellanias, quas quis pro libito in aliqua Capella ſuæ familiæ inſtituit, contra *Mol. Az. & Vaſq.* apud *Viva Opuſc. de Benefic. q.* 4. *a.* 2. *n.* 5. quia hoc concedunt tantum Fundatoribus, non autem ſucceſſoribus.

98 Dub. 3. an reſignantes Beneficia etiam debeant digniorem quærere? In hoc plures diverſæ adſunt ſententiæ. *Prima* negat cum *Sanch. Conſil. l.* 2. *c.* 1. *dub.* 7. *n.* 4. *Leſſ. l.* 2. *c.* 34. *n.* 61. *cum Caj. Pal. tr.* 13. *Diſp.* 2. *p.* 11. §. 6. *n.* 11. item *Az. Hurt. Mercad. Salon.* apud *Salm. n.* 330. & *Lugo* vocat communem *d. D.* 35. *n.* 49. cum *Malder. Sa, & Diana*, & ipſe *Lugo* cum *Vaſq.* probabilem vocat. Ratio, quia reſignans ſive commutans Beneficium non eſt diſpenſator boni communis, ſed boni ſui; unde non peccat contra juſtitiam diſtributivam: Nec peccat Epiſcopus tunc conferens Beneficium reſignatario idoneo, quia tunc non tenetur digniorem quærere, decreta enim de eligendo digniore loquuntur de collatione per vacationem, non autem per reſignationem. Sentit tamen *Leſſ. l. c.* quod ſi offeratur reſignanti perſona multo dignior, teneatur ea charitate erga commune bonum illum præferre. *Secunda* ſententia omnino oppoſita abſolute affirmat teneri reſignantem quærere digniorem. Hanc tenent *Sotus de Juſt. l.* 3. *q.* 6. *art.* 2. *Viva loc. cit. num.* 13. *Cont. Tournely t.* 1. *pag.* 762. item *Vaſq. & Palac. apud Salm. num.* 329. Ratio, quia reſignans, licet peccaret tanquam collator Beneficii, peccaret tamen, quia eſſet cauſa illicitæ collationis: Cum alioquin collator, qui certe non tenetur acceptare hujuſmodi reſignationem, non excuſaretur a peccato, ſi eam acceptaret in aliquem qui vix eſt dignus, dum aliunde de facili inveniri poſſet magis idoneus, cui Beneficium conferatur; unde peccat etiam reſignans, cooperando peccato collatoris. *Tertia* ſententia, quam tenent *Nav. l.* 2. *de Reſt. c.* 2. *n.* 173. & *Salm. n.* 331. cum & *Vaſq.* tum tantum admittit poſſe reſignationem fieri non digniori, cum reſignatarius ſit æque dignus ac reſignans, quia tunc nullum Eccleſiæ damnum irrogatur.

99 Sed de his omnibus ſententiis æquior mihi videtur ſententia doctiſſimi *Lugonis*, nempe quod tota ratio culpæ in hoc puncto ſumenda eſt a ratione damni, quod Eccleſiæ obveniret. Ratio, quia, cum finis intrinſecus principalis inſtitutionis Beneficiorum ſit bonum commune, ut compertum eſt apud omnes (juxta dicta *n.* 93. & *l.* 3. *num.* 492.), Eccleſia illa conferendo ſub hoc onere confert, ut caſu quo Beneficiarii velint ea a ſe abdicare, nonniſi in bonum commune reſignent; finis autem hic intrinſecus non poteſt negligi ſine culpa. Hinc recte infert hujuſmodi reſignationes, præſertim in Beneficiis curatis, & præcipue in Epiſcopatibus, raro eſſe licitas; tum quia raro fiunt ſine gravi boni communis detrimento; tum quia iſtæ electiones non fiunt cum ea diligenti inquiſitione meritorum, qua conferuntur Beneficia prælata per vacationem; item quia, ut plurimum fiunt cum retentione penſionis, quæ in damnum pauperum vertit; tandem quia ſæpe fiunt e ſenibus in adoleſcentes, ex quo deinde provenit, quod ubi digniores in Beneficiis poſt reſignantium mortem electi fuiſſent, ſint interim electi minus digni: Omnia autem hæc utique vertunt in grave damnum commune. Si autem ex circumſtantiis cenſeri poſſet in aliquo caſu nullum, aut modicum detrimentum Eccleſiæ inferri ob reſignationem factam in aliquem minus dignum alio, qui inveniri poſſet; tunc bene ait *Lugo* excuſari poſſe reſignantem, & collatorem a culpa, ſaltem gravi. Et huic ſententiæ adhæret etiam *Croix l.* 4. *n.* 586.

100 Quæritur II. An ad Prælaturas Regulares eligendi ſint etiam digniores? *Prima* ſententia negat cum *Hurt. Rodr. & Valer.* apud *Salm. num.* 332. niſi agatur de Generalatu, aut Prælatura perpetua; Quoad tamen Prælatos amovibiles, dicunt non eſſe obligationem eligendi digniores; tum quia in Religione jam adſunt Regulæ, quapropter ſufficit, ut juxta eas ſubditi regantur, quod bene poteſt præſtare Prælatus dignus, quin dignior exiſtat; tum quia, ſi hic damnum aliquod afferret, facile amoveri poteſt. Huicque ſententiæ adhæret *Lugo D.* 35. *n.* 56. caſu quo ſubditi eſſent adeo obſervantes, ut Prælatus non dignior, ſed dignus poſſit ſine ullo periculo eis præfici.

101 Sed omnino affirmandum cum ſententia communi, ut aſſerit idem *Lugo*, & hanc tenent *Sotus l.* 3. *q.* 6. *a.* 2. *concl.* 9. *Nav. l. c. c.* 2. *n.* 159. *Carden. l. c. n.* 5. ubi id prænotat ut certum, *Viva in dict. Prop.* 47. *n.* 10. *Ronc. c.* 5. *q.* 7. *Sanch. dub.* 2. *num.* 67. & etiam habent tanquam certum *Croix lib.* 4. *num.* 582. & 589. *Salm. num.* 333. cum *Vaſq. Peyrin. Vill. Fern.* & aliis. Ratio, quia eadem valet ratio in Prælatis Regularibus, quam in Epiſcopis, incumbendi bono communitatis, & ſubditorum, erga quos Prælati ſunt quaſi Epiſcopi. Nec penitus valet dicere, quod cum adſint Regulæ, ſufficiet quod Prælatus attendat duntaxat ad ipſarum obſervantiam retinendam; Nam hæc obſervantia difficillime vigebit, ſi minus digni eligantur; quia minus digni facile tepeſcunt, & indigni evadunt, aut ſaltem minus diligenter obſervantiæ incumbunt, & deinde ex imperfecta obſervantia facile ac cito Regularum relaxatio ſuccedet cum damno irreparabili; nam experientia conſtat, quod ubi in aliqua Religione abuſus aliquis vel ſemel introducitur, difficillime poſtmodum avertitur. Et hujus graviſſimi damni profecto ſunt cauſa Prælati minus diligentes, & ii qui tales Prælatos eligunt. Utinam hujuſmodi detrimentum ex hoc capite derivatum in pluribus Monaſteriis ſæpe non lugeretur! Ideo nunquam auderem abſolvere Religioſum, qui minus dignum Prælatum eligere vellet. Atque recte *Salmant.* cum *Anton. de Spir. Sancti*. hanc doctrinam extendunt ad electionem Diffinitorum, Conſiliariorum, Procuratoris generalis, & ſimilium.

102 Quæritur III. An electio digni in Beneficiis, omiſſo digniori, ſit valida? Si Beneficium eſt ſimplex, certum eſt valere ex communi DD. Vide *Salm. numer.* 343. Dubium eſt, ſi ſit curatum. Negant probabiliter *Palaus loc. cit. p.* 11. §. 3. *num.* 3. *Sanchez l.* 1. *c.* 1. *dub.* 6. & *Salm. num.* 345. cum *Gonſal. Arag. Hurt. &c.* Ratio, quia in *cap. cit.* 18. *Trid.* circa Beneficia parochialia, poſtquam præcipitur eligere digniores, ſic additur: *Proviſiones, ſeu inſtitutiones, præter ſupradictas formas factæ, ſubreptitiæ eſſe cenſeantur*: Inter autem has formas (dicunt), quænam magis præcipua forma eſt, quam ut dignior eligatur, prout expreſſe Concilium jubet? Confirmant ex Bulla S. Pii V. an. 1566. *in Bullario n.* 32. ubi declarantur nullæ omnes collationes factæ præter formam Tridentini, præſertim in examine; & inſuper conceditur appellatio digniori prætérito.

103 Affirmant vero probabilius collationem valere *Lugo D.* 35. *n.* 71. cum *Garcia, Ugolin. Fill. Vaſq. Mol. Gutt. Led.* & idem tenent *Holzmann pag.* 532. *n.* 422. *cum Anacl. & Engel, Croix l.* 4. *n.* 627. *cum Gonz. Laur. & Loss.* Ratio, quia *forma* revera non ſignificat niſi modum, ſeu ritum externum in hujuſmodi collationibus a Concilio præſcriptum, nempe edictum, concurſum, examen, &c. Quod autem alter dignior judicetur ab Epiſcopo, non pertinet ad formam, ſed ad internum Epiſcopi judicium, a quo non debet pendere validitas collationis; nam alias, ſi Epiſcopus eligeret eum quem minus dignum judicaverit, etiamſi ille revera ſit dignior, electio erit nulla. Præterea S. Pius in ſua Bulla præſcripſit appellationem interpoſitam *non impedire*, quominus electio per Ordinarium primo loco facta interim executioni mandetur, & proviſus, cauſa pendente, ab eadem Eccleſia *non amoveatur*. Ergo (bene arguit *Lugo*) electio facta erit valida, donec Judex appellationis eam revocet; alioquin, etiam appellatione non facta, electio nulla dicenda eſſet. Omnes autem conveniunt in dicendo, quod difficillime poterit in eo caſu judicari pro appellante, cum major dignitas electi non tantum pendeat a ſcientia, ſed etiam ab aliis requiſitis prudentiæ, integritatis, aptitudinis, &c. Et ideo præſumptio ſemper eſt pro electione Ordinarii, niſi evi-

denter injuſta, & doloſa probetur, ut ajunt *Lugo l. c.* & *Salm. n.* 347.

104 Quæritur IV. An obligatio eligendi digniores ad Beneficia curata, præſertim ad Epiſcopatus, ita urgeat, ut debeat Epiſcopus dignior ab una Eccleſia ad alteram majorem transferri. Hæc quæſtio tota pendet ab alia, nimirum, an translatio Epiſcoporum ſit prohibita jure Divino, vel humano? Quapropter hanc diſcutere oportet. *Prima* ſententia tenet translationem Epiſcoporum eſſe tantum vetitam de jure Eccleſiaſtico, ut diſponunt *Leo I. Ep.* 82. *Gelaſius Ep. 6. &c.* Ratio, quia alias, ſi eſſet vetita de jure Divino, non ſufficeret quælibet utilis, & honeſta cauſa ad diſpenſandum; ſed in *cap. Niſi, de Renunt.* Pontifex loquens de renunciatione Epiſcopatus, expreſſe dicit: *Ut ſi propter aliquam cauſam utilem & honeſtam in hujuſmodi propoſito perſeveres, de licentia noſtra cedas.* Ex quo infertur Papam ſine cauſa valide diſpenſare, & cum aliqua cauſa etiam licite. Ita mordicus tuetur *Suar. tom. 3. de Relig. l. 1. cap.* 16. cum *Hoſtienſ. & Major.* ac ſequuntur *Barboſ. &c.* apud *Salm. de Beneſic. numer.* 380. *Secunda* vero ſententia communior, & mihi longe probabilior, docet Epiſcopos teneri jure Divino permanere in ſuis Epiſcopatibus; ideo nec licite, nec valide poſſe Papam cum eis diſpenſare ſine valde gravi cauſa. Probatur ex *c. Inter corporalia. De Tranſ. Ep.* ubi expreſſe declaravit Innocentius III. quod, ſicut Deus diſſolutionem carnalis conjugii ſibi reſervavit, ſic etiam conjugii ſpiritualis inter Epiſcopum & Eccleſiam; & addidit: *Non enim humana, ſed potius Divina poteſtate conjugium ſpirituale diſſolvitur, cum per translationem ..... auctoritate Romani Pontificis (quem conſtat eſſe Vicarium Jeſu-Chriſti) ab Eccleſia removetur.* Ratio autem hujus naturalis indiſſolutionis eſt, quia alias innumerabilia inconvenientia evenirent: præſertim quia Epiſcopi multum deficerent in dilectione ſuarum Eccleſiarum, & ipſæ Eccleſiæ parum bene regerentur, ſi ſæpe mutarentur Epiſcopi. Ita *Vaſq. in 3. p. 3. D.* 241. *Cajet. 2. 2. q. 184. art. 6. Sanchez Conſil. l. 2. c. 1. dub.* 3. cum *Salon, & Sot.* item *Ban. Arag.* cum *Salm.* qui *numer.* 384. recte addunt cum *Carthuſiano, Soto, Hurtado, &c.* Epiſcopis eſſe etiam vetitum ſuas deſerere Eccleſias, propter votum quod ipſi emittunt, dum Eccleſiis præficiuntur, curam habendi ovium ipſarum; quod votum perpetuum eſt, & in eo ſolus Papa diſpenſare poteſt, ut docet S. *Thomas 2. 2. q.* 185. *a.* 4. & clarius *q.* 189. *a.* 7. ubi ait: *Presbyteri autem curati non obligantur voto perpetuo, & ſolemni ad curam Animarum, ſicut obligantur Epiſcopi. Unde Epiſcopi præſulatum non poſſunt deſerere abſque auctoritate Romani Pontificis.*

105 Advertendum hic vero, quod, licet Epiſcopatus comparetur Matrimonio carnali, non tamen id ita verum eſt, ut non poſſit diſſolvi hoc conjugium ſpirituale per diſpenſationem Pontificis, juſta & valde gravi cauſa interveniente, ut omnes fatentur; Vide *Salm. n.* 388. Et ita reſpondetur ad textum oppoſitum a *P. Suarez.* Cauſæ autem juſtæ communiter a DD. cenſentur eſſe, nimirum magna utilitas Eccleſiæ univerſalis, vel particularis, ab alio non ſupplebilis; Vel neceſſitas Epiſcopi propter infirmitatem, aut aeris malitiam; Vel quia in ſua Diœceſi ob plebis iniquitatem, aut ob aliam cauſam non poteſt bene ſuum munus exercere. Ita *Salm. n.* 390. *Sanch. l. c.* cum *Soto, & Vaſquez.* Hinc reſpondetur ad quæſitum, quod ſi translatio ſit vetita tantum de jure Eccleſiaſtico, juxta primam ſententiam, minor ſufficit cauſa ad translationem, & adeſt obligatio eligendi Epiſcopum digniorem, etiam ex iis qui aliis Eccleſiis præſunt. Si vero translatio ſit prohibita de jure Divino, juxta noſtram ſententiam, nulla erit obligatio eligendi digniorem ex Epiſcopis qui actualem curam habent ſuarum Eccleſiarum; & ſi Epiſcopus nolit transferri, ad id nequit Papa eum cogere; Niſi interveniat cauſa valde urgens, quo caſu poteſt etiam cogi Epiſcopus, ut ad aliam Eccleſiam ſe transferat, ut dicit *Sanch. d. dub. 3. n. 2.* cum *Arag.* Et Idem cenſent *Salm. n.* 390. cum *Hurtado* de translatione Parochi.

106 Quæritur V. An qui eligunt ad Beneficia dignum, omiſſo digniori, teneantur reſtituere damnum illatum ipſi, aut Eccleſiæ? *Prima* ſententia, quam tenent *Cajet. 2. 2. q. 62. art. 4. Sylveſt. v. Reſtit. 5. q. ult. Vaſq. de Ben. 17. dub. 17. n.* 117. & *Salm. n.* 359. cum *Bann. Salon. Aragon. Tapia, & Lop.* ait teneri compenſare damnum digniori omiſſo; quia, ut dicunt, ſicut ſi aliqua bona eſſent a Fundatoribus relicta, ut diſtribuerentur magis benemeritis, aut indigentibus, aut propinquis, illi jus ſtrictum quidem haberent ad illa bona; ita jus habent digniores ad Beneficia, quæ hac lege univerſali inſtituuntur, ut ſint non ſolum ſtipendia laborum, ſed etiam præmia meritorum. Alii vero, ut *Salm. n.* 367. cum *Bannez, & Salon.* putant damnum reſarciendum non ſolum digniori, ſed etiam Eccleſiæ; quia hoc confertur Electori jus eligendi ab Eccleſia, ut eligat meliores; Unde dicunt teneri Electorem ex juſtitia commutativa ad compenſationem damni, quod ipſi Eccleſiæ obveniat ob electionem minus digni.

107 *Secunda* vero ſententia non minus probabilis, quam tuentur *Nav. in Man. c. 17. n. 69. Leſſ. l. 2. c. 34. dub. 15. Sanch. l. 2. c. 1. D. 45. n. 15. Pal. tr. 13. diſp. 2. p. 11. §. 4. n. 5. Lugo D. 35. n. 83. Tol. l. 5. c. 4. n. 4. Croix l. 4. n. 591. & Cann cum Adrian. Penna, Cov. &c.* apud *Salm. n.* 354. qui probabilem vocant, docet, Electorem neque Eccleſiæ, neque digniori teneri aliquid reſtituere; Non digniori, quia tunc digniores haberent jus ſtrictum ad Beneficia, quando principaliter, ut ſupra diximus, Fundatores habuiſſent rationem meritorum; non vero quando minus principaliter, ut eſt in caſu noſtro, cum Beneficia primario, prout omnes concedunt, imo etiam unice, prout tenet *Lugo*, ſunt inſtituta in bonum commune, ut Eccleſiæ inſerviatur a bonis Miniſtris; Et licet ſecundario eſſet etiam inſtituta in præmia meritorum, ex hac tamen juſtitia nullum jus rigoroſum ad illa acquirunt nec digni, nec digniores. Neque ſub alio pacto, ſeu lege intelligit Eccleſia Electores obligare; neque ipſi intendunt ſe obligare ſub onere reſtitutionis ad amplius quam ad Miniſtros non indignos eligendos. Unde neque Eccleſiæ tenentur aliquid reſtituere, ut pro certo vel fere certo habent *Pal. Mol. & Sanch. n.* 10. cum *Soto, & Arag.* Secus vero, ſi eligatur indignus, quia tunc tam ab electo, quam ab Electore, deberetur Eccleſiæ reſtitutio damni. Utraque ſententia eſt valde probabilis; ſed reddit mihi probabiliorem ſecundam ſententiam, id quod diximus *l. 1. p. 25. t. 1. n. 83. & l. 3. n.* 927. nempe quod nullus legitimus poſſeſſor ſui ad reſtitutionem tenetur, qui pro ſe probabilem habet opinionem.

Sic etiam reſolvitur illa alia quæſtio, quam retulimus *l. 3. n.* 585. ſcil. an qui ſuadet Epiſcopo conferre Beneficium ſimplex, aut curatum digno, prætermiſſo digniore, teneatur ad reſtitutionem damni? Affirmant *Salm.* in hoc *tract. de Benefic. n.* 371. conſequenter ad ſententiam, quam ipſi tenent, ut ſupra; Sed nos conſequenter ad ſecundam ſententiam, cui mox ſupra adhæſimus, dicimus cum *Laym. Nav. Sa, Leſſ. Valent. Fill.* & aliis apud *Salm. in tract. de Reſt. c. 1. n.* 106. ubi ipſi *Salm.* hoc probabile cenſent, eum qui Epiſcopo ſine vi aut fraude ſuadet Beneficium conferre minus digno, ad nullam reſtitutionem teneri. Secus vero, ſi vi vel fraude impediret Beneficium conferri digniori; tunc enim certe tenetur damnum ipſi illatum reſtituere, cum quiſque jus habeat, ne vi vel fraude impediatur a conſecutione juſti boni, ut dictum eſt *lib. 3. n.* 582. Secus etiam, ſi Beneficium conferendum eſſet per concurſum, ut in ſequenti quæſtione dicetur. An autem teneatur ad reſtitutionem is, qui non vi vel fraude, ſed tantum ex odio impediret aliquem dignum a conſecutione Beneficii? Probabilius negatur; Vide dicta *l. 3. n.* 584. 108

Quæritur VI. An quando Beneficia conferuntur per concurſum, eligens dignum, omiſſo digniori, teneatur huic damnum reſtituere? *Prima* ſententia communis affirmat, quam tenent *Pal. d. p. 11. §. 4. n. 6. Tournely tom. 1. pag. 763. Holzm. pag. 432. n. 419. Sanch. l. 2. cap. 1. dub.* 46. cum *Mol. & Metin. Croix lib. 4. n. 828. Lugo D. 35.* cum *P. Nav. Leſſ. Cajet. Sylveſt. Vaſq. &c.* qui vocat veriſſimam ſententiam. Ratio, quia eo ipſo quod dignior admittitur ad concurſum, acquirit jus ad rem, cum in communi æſtimatione adſit tunc pactum implicitum in edicto inter Epiſcopum, & oppoſitores, ut dignior præferatur. Quod procedit in omni præmio, quod promittitur vocatis per concurſum ad luctam, ad jactum, &c. Imo ait *Lugo*, quod, cum in edicto dicatur, quod cuique ſervabitur jus ſuum, digniores ex pacto explicito ad Beneficium jus acquirunt. Tanto magis, quia in concurſu ad Beneficia curata datur ex Tridentino appellatio dignioris, ſi prætermittatur; ergo dicit *Pal. l. c.* quod digniores habent jus ſtrictum ad Beneficia. Excipiunt tamen *Ronc. c. 5. q. 2.* cum *Garcia, Lugo n.* 21. & *Sanch. n.* 5. ſi exceſſus dignitatis ſit parvus. 109

Secunda tamen ſententia negat obligationem reſtitutionis, ut tenent *Sot. l. 4. de Juſt. q. 6. a. 3. ſub fin. Nav. c. 17. in Summ. n.* 74. item *Led. Henr. & alii ap. Sanch. l. c. n.* 1. qui probabilem cenſet. Ratio iſtorum, quia prædictum pactum, quod ſupponitur, vel habetur in Edicto, non eſt pactum rigoroſum obligans juxta leges juſtitiæ commutativæ, ſed eſt tantum promiſſio, obligans dumtaxat ex fidelitate; imo potius eſt explicatio obligationis, quam per ſe habet Epiſcopus ex juſtitia diſtributiva, quæ non obligat ad reſtitutionem. Proculdubio ſub gravi debentur, ut ajunt, præmia promiſſa concurrentibus ad luctam &c. ut ſupra, quia illa principaliter ſunt inſtituta, ut præmia meritorum; ſed idem non currit de beneficiis, quæ unice vel principaliter inſtituuntur in bonum commune. His non obſtantibus, non audeo recedere a prima ſententia communi, & valde probabiliori. Sed hanc ſecundam nec etiam audeo dicere improbabilem, quia revera non videtur conſtare, quod inter Epiſcopum & oppoſitores intercedat pactum illud obligans rigoroſe ex juſtitia commutativa; Et non conſtando de tali pacto, non videtur conſtare de tali obligatione.

Quæritur VII. An dignus ſe opponens per concurſum digniori peccet mortaliter, & teneatur ad reſtituendum illi damnum ſi Beneficium obtineat? Nulli dubium, quod ſi concurrat indignus cum digno, peccet concurrendo, & acceptando Beneficium tenetur reſarcire damnum Eccleſiæ, illudque reſignare; vide *Sanch. Conſ. l. 2. c. 1. Dub. 45. n.* 9. & *Salm. de Ben. n.* 373. Si vero concurrat dignus cum digniore, duo dubia occurrunt. Dubium 1. eſt, an iſte concurrendo peccet graviter? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Leſſ. lib. 2. c. 34. num. 70. Cajet. 2. 2. q. 185. a. 3. Az. 2. p. l. 6. c. 15. q. 14. Salm. n.* 374. cum *Soto, Bann. Led. &c.* item *Vaſq. & Cov. ap. Lugo D. 35. n.* 88. Ratio tum quia non pertinet ad ipſum merita diſcutere, ſed ad Electores; ideo ſi ipſe Beneficium petit, petit ſub conditione, ſi dignior videatur; Tum quia hoc eſt ſecundum mentem Eccleſiæ, ut omnes digni concurrant; alias, ſi non liceret 110

di-

Digitized by Google

dignis ſe opponere dignioribus, pauci concurrerent, & forte digniores a ſcrupulo territi ſe retraherent, idque in grave damnum Eccleſiæ utique verteret. *Secunda* vero ſententia, quam tenent *Sanch. c. 1. dub. 48. n. 4. Pal. D. 2. p. 11. §. 5. n. 1. Nav. de Orat. Miſc. 45. n. 89. & 97. ac Lugo D. 35. n. 91. cum Turriano*, dicit, quod, ſi talis concurret gratia honoris, ut ad alios concurſus gradum ſibi faciat, & poſtea deſiſtat petere, ut eligatur, certe non peccat. Secus ſi prætendat electionem, aperte cognoſcens alterum eſſe digniorem. Ratio, quia, licet Epiſcopus non peccet ipſum eligendo ex errore inculpabili, peccet tamen ille cooperando ad talem electionem, ſaltem materialiter injuſtam; maxime quia injuſtitia illa vergeret in damnum dignioris, qui jus habet ad ſui electionem. Hæc ſententia, ſpeculative loquendo, apparet probabilior; attamen in praxi nunquam videtur locum habere poſſe; nullo enim caſu is, qui eſt dignus, poterit eſſe certus, quod Epiſcopus bona fide eum eligendo, non habeat aliquod rationabile motivum, ipſi concurrenti occultum, excludendi alterum, quem ille putat digniorem. Hoc innuit ipſe *Lugo n. 89.*

Dubium 2. eſt, an hic dignus, manifeſte cognoſcens alterum ſe digniorem, peccet acceptando Beneficium, & teneatur damnum illi reſarcire? *Prima* ſententia affirmat, quam tenent *Nav. l. 2. de Reſt. c. 2. n. 173. Pal. d. §. 5. n. 1.* item *Sylvius, & Tanner. ap. Salm. d. n. 374.* Ratio, quia ipſe acceptando Beneficium concurrit ad injuſtam electionem in damnum alterius. *Secunda* tamen ſententia, quam tenent *Sanch. c. 1. dub. 13. n. 2. Sot. de Juſt. lib. 3. q. 6. art. 2. Diana tom. 2. tr. 5. Miſc. R. 110. cum Turr. &c. ac Salm. l. c.* dicit eum nec peccare, nec teneri ad reſtitutionem. Ratio cur non peccet, quia ex una parte, ut ait *D. Thom. 2. 2. q. 185. a. 3.* loquens de aſſumptione ad Epiſcopatum, ille, qui debet aſſumere, *tenetur aſſumere meliorem ad regimen Eccleſiæ*; pro eo vero qui aſſumitur, dicit quod *non requiritur, ut reputet ſe aliis meliorem, ſed ſufficit quod nihil in ſe inveniat, per quod illicitum ei reddatur aſſumere prælationis officium*. Ex alia parte non peccat cooperando peccato collatoris, cum per ipſam collationem jam Epiſcopus peccatum conſummaverit, & per accidens ſe habet, quod ipſe acceptet, vel non, juxta dicta in ſimili caſu *l. 3. n. 402. q. 8. v. Sed admiſſa p. 175. t. 1.* Prout enim (ait *Sanch.*), ſi Pater & extraneus ſint in extrema neceſſitate, extraneus recipiendo panem e filio, licet filius peccet panem ei præbendo, ipſe tamen non peccat acceptando: Ita in caſu noſtro. Ratio autem cur iſte neque tenetur ad reſtitutionem, eſt, quia cum Beneficium jam eſt ei collatum, alter dignior nullum jus amplius ad illud habet, eo quod deſinit tunc Beneficium eſſe inter bona communia; Prout, ſi res duobus vendita, tradatur ſecundo emptori, non tenetur iſte rem emptam primo emptori reſtituere, cum per traditionem adeptus ſit illius dominium, & extinctum ſit jus ad rem primi emptoris. Licet autem in noſtro caſu concedatur digniori appellatio, collatio tamen in utroque foro valida eſt, & electus non poteſt e Beneficio acquiſito amoveri, niſi per ſententiam Judicis collatio invalidatur, ut diximus *n. 102.* Et hæc ſententia mihi probabilior videtur; Tanto magis, quia ſicut dignus electus poteſt licite Beneficium petere, juxta dicta in præcedenti dubio; ſic etiam poteſt acceptare, eo quod nunquam poteſt eſſe certus collationem fuiſſe injuſtam. Hinc ait probabiliter *Leſſius d. numer. 70.* quod, ſi certe exiſtimes Epiſcopum non judicio, ſed favore te prætuliſſe, hoc tibi non imputabitur, ſi Beneficium tibi non ſollicitanti fuerit oblatum, vel ſi bona fide ſollicitaſti; Videtur enim Eccleſia ratas habere has collationes in favorem concurrentium, ne ipſi deinde perpetuo ſcrupulis angantur, ut eruitur ex *Trident. ſeſſ. 7. c. 3.* ubi præcipitur Beneficia conferre *dignis, aliter facta collatio omnino irritetur*. Ergo collationes dignis factas, pro aſſumptis jam ratas habet. Ceterum bene ait *Sanch. l. c. n. 3.* quod *Communiter Oppoſitores* excuſantur a peccato, quia nullus ſe reputat minus dignum, & bona fide exiſtimare valet, quod ſi alius excedit in uno, ipſe excedat in alio.

111 Quæritur VIII. An Examinatores teneantur Epiſcopo denunciare digniores? *Prima* ſententia negat cum *Lugo D. 35. n. 66. Pal. l. c. §. 4. n. 9. Croix l. 4. n. 626. & Barb. Garc. &c.* apud *Salm. n. 338.* Et probant ex *cit. cap. 18. Trident. Seſſ. 24.* ubi dicitur: *Peracta deinde examine renuntientur quotcunque ab his idonei judicati fuerint ætate, moribus, doctrina, &c. Ex hiſque Epiſcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit*. Ergo, ut dicunt, ex verbis Concilii colligitur, quod ſolum ad Examinatores pertinet denunciare idoneos; ita ut Epiſcopus invalide eligeret eum, quem ipſi reprobarent; ſed contra ad Epiſcopum unice pertinet judicare, quis eorum ſit dignior. Hoc confirmat *Lugo* ex Declaratione S. C. Concilii, quam refert, ubi dicitur „: (S. Congregatio declaravit non pertinere ad Examinatores, ſed ſolum ad Epiſcopum judicare, qui ex concurrentibus ad Parochialem vacantem ſit magis idoneus.) „ Et in *Conc. Trid. cap. 18. Seſſ. 24.* tantum habetur, ut Examinatores peracto examine renuntient Epiſcopo quotcunque ab his idonei judicati fuerint. Hæc ſententia eſt quidem probabilis, ſed probabilior mihi eſt *ſecunda* ſententia oppoſita, quam tenent communius *Nav. l. 2. de Reſt. cap. 2. n. 187. Ronc. cap. 5. q. 9. R. 1. & Salm. n. 339.* cum *Azor. Led. Med. Vill. Lop. Dian. Tap. &c.* Ratio, quia ideo, & præcipue Concilium præſcripſit concurſum, & Examinatores, ut Epiſcopus facilius, & tutius digniorem agnoſcere ac eligere valeret; Unde quamvis ex verbis Concilii non inferatur obligatio Examinatorum denunciandi digniorem, fertur tamen ex mente Concilii. Nec obſtat Declaratio allata S. C. ut ſupra, quia ibi nil aliud decernitur, niſi quod ad Epiſcopum pertinet judicare de majori dignitate oppoſitorum, & hoc eſt certum; ſed ibi non excluduntur Examinatores teneri ad exponendum Epiſcopo, quem ipſi cenſeant magis idoneum, ut mens Concilii ſervetur.

ARTICULUS III.

Quæ intentio, & qualitates requirantur ad Beneficium accipiendum?

112 *Quænam qualitas requiratur in eo, cui Beneficium confertur?*
113 *An requiratur in eo voluntas clericandi? Quomodo peccet recipiens Beneficium ſimplex cum animo ducendi poſtea uxorem?*
114 *An peccet graviter recipiens Beneficium curatum cum animo dubio ſuſcipiendi Sacerdotium intra annum?*

„ Reſp. 1. Ut Beneficium aliquod valide, & licite obtineatur, requiritur, ut ſit perſona capax, & habilis, hoc eſt, ut ſit Clericus, non illegitimus (cum quo tamen Epiſcopus diſpenſare poteſt ad Ordines minores, & Beneficium ſimplex, cui Ordo major non eſt annexus), non irregularis, excommunicatus, non improbus, aut facinoroſus, ut habeat ſcientiam competentem ad munus Beneficio annexum, & ætatem legitimam, niſi diſpenſetur, ſcilicet pro beneficio ſimplici annos 14. (ſufficere tamen 14. inchoatum, docet *Dian. p. 3. tr. 6. R. 64. ex Az. & aliis 5.*) * (*Cum Gonzal. Pal. Fill. Barb. & Salm. De Benef. c. un. n. 160. communiter.*) * Pro eo quod Subdiaconatum requirit, vigeſimum primum. Pro eo, quod Diaconatum, vigeſimum ſecundum. Pro eo, quod Sacerdotium, vigeſimum quartum inchoatum. * (*Ut probabiliter Leſſ. & Az. ap. Salm. 157. Quæ ætas ſufficit, ſi Ordinem ſuſcipiat intra annum, juxta Trident. ſeſſ. 24. c. 12. Nota, quod, ætate deficiente, etiam quoad unam horam, proviſio Beneficii eſt nulla: Eſt commune cum Sanch. Pal. Az. & Salm. num. 162.*) * Colligitur ex *Trid. ſeſſ. 22. c. 3. &c.* In his tamen, & ſimilibus caſibus multi excuſantur, vel quia illud jus ubique non eſt receptum, vel quia bona fide tres annos fuerunt in poſſeſſione, quæ veluti uſucapionem, & dominium parit. Ita *Leſſ. dub. 20.* 112

„ Reſp. 2. Qui recipit Beneficium quodcunque habens annexum Ordinem Sacrum, tenetur habere voluntatem ſaltem conditionatam clericandi, & Sacrum Ordinem accipiendi intra tempus a jure requiſitum. *Laym. cap. 14. Leſſ. l. 2. cap. 34. d. 26.* Ratio eſt, quia ſuſcipiens officium, cui obligatio eſt annexa, omni modo ſe habilitare tenetur. Imo, ſi curatum, ſeu parochiale eſt, habetque intentionem ſacerdotium intra annum non ſuſcipiendi, ſed parochiam dimittendi, non tantum mortaliter peccat, ſed etiam ipſo jure eſt privatus, & ad fructuum reſtitutionem tenetur, ut patet ex *cap. Commiſſa §. 7. de elect. in 6.* Quod ſi tamen, mutata voluntate ante finem anni Sacerdos fiat, fructus retinere poteſt; * (*Idem docent Nav. Leſſ. Sanch. &c. cum Salm. n. 190. Et ſic tenendum contra Sot. & Tol. ut probatur ex dict. c. Commiſſa, ubi dicitur, quod recipiens Beneficium curatum animo non ſuſcipiendi Sacerdotium, tenetur fructus reſtituere*, niſi voluntate mutata promotus fuerit; *Vide omnia verba textus citati infra numer. 114.*) * Imo & Epiſcopus diſpenſare poteſt, ut, Vicario ſubſtituto, ſtudiis per ſeptennium vacet. 113

„ Dixi 1. *Habens annexum Ordinem Sacrum*: quia, ſi is non ſit annexus, & Beneficium ſit ſimplex, licet illud acceptet animo fructus lucrandi, & deinde uxorem ducendi, non niſi venialiter peccat, ſi alias officio ſuo ſatisfaciat, ut docent *Layman c. 17. Sanch. l. 7. de Matrim. D. 45.* Ratio eſt, quia illa perverſio ordinis non videtur gravis, nec ullo jure vetatur, ideoque ad nullam fructuum reſtitutionem tenetur. Unde *Garcias p. 3. c. 4. n. 42.* tamen ab omni culpa excuſat.

„ Dixi 2. *Voluntatem ſaltem conditionatam*: quia, ſi ex juſta cauſa poſtmodum ſtatus Clericalis minus illi convenire videatur, poteſt animum mutare, etiamſi Beneficium ſit curatum, verb. gr., ſi primogenitus familiæ, aut frater unicus ſine liberis decedat: ſi optimum matrimonium ad conſervationem familiæ nobilis, vel ad lites graves ſopiendas neceſſarium offeratur. Ratio eſt, quia non eſt mens Eccleſiæ, ita Eccleſiaſticum ſtatum obligare, ut hæc, & ſimilia bona impediantur, *l. c.*

Quæritur hic I. Quomodo peccet, qui recipit Beneficium ſimplex, animo deinde uxorem ducendi, Beneficio dimiſſo? Certum eſt peccare graviter, ſi Beneficium habeat annexum Ordinem ſacrum, ut communiter docent *Buſemb. ut ſupra, & Sanch. l. 7. de Matrim. D. 45. n. 14. Pal. tr. 13. D. 4. p. 7. n. 14. & Salm. tr. 28. n. 200. cum Soto, Tol. &c.* Si vero Ordinem Sacrum annexum non habeat, tres ſunt ſententiæ: *Prima*, quam tenent *Leſſ. l. 2. c. 34. n. 132. Tol. l. 5. c. 5. & Salm. n. 199. cum Soto, & Gutt.* dicit adhuc peccare mortaliter, quia ſimilis intentio eſt perverſio ordinis naturalis & Divini, ſtatuentis Beneficia recipienda eſſe tantum

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ad obſequium Deo præſtandum. *Secunda* ſententia, quam ſequuntur *Palaus l. c. & Garcias apud Buſ. ut ſupra*, cenſet talem ne leviter quidem peccare, quia nullum apparet præceptum hoc prohibens. *Tertia* ſententia media, quam tuentur cum *Buſ. Sanch. l. c. n. 19. & Laym. l. 4. tr. 2. c. 14. n. 12. cum Nav. & Vaſq.* tenet hunc non quidem excuſari ab aliqua culpa, cum talis animus aliquam involvat inordinationem; Sed non peccare graviter, cum hujuſmodi inordinatio non ſit tanta, ut damnari debeat de mortali; nullo enim jure conſtat ipſam eſſe gravem. Nullum autem præceptum (ut recte docent *S. Antoninus, & P. Concina*, quorum verba retulimus *l. 3. n. 547. v. Ceterum p. 191. t. 1.*) eſt hominibus ſub gravi imponendum, niſi evidens ratio id ſuadeat. Et ex hoc principio, tradito prius etiam a *D. Th. Quodlibet. 9. art. 15.* præfata tertia ſententia probabilior mihi redditur.

114 Quæritur II. An peccet graviter, & teneatur reſtituere fructus, qui recipit Beneficium curatum cum animo dubio, vel conditionato ſuſcipiendi Sacerdotium intra annum? Affirmant *Conc. tom. 10. pag. 152. & Sotus, Azorius* apud *Salm. num. 185.* quia lex exigit veram intentionem ſuſcipiendi &c. Sic enim habetur in *cap. Commiſſa de Elect. in 6. Ceterum, ſi promoveri ad Sacerdotium non intendens, Parochialem receperis Eccleſiam, ut fructus ex ea per annum recipias, ipſam poſtea dimiſſurus, (niſi voluntate mutata promotus fueris) teneris ad reſtitutionem fructuum eorumdem, cum eos receperis fraudulenter.* Negant vero *Nav. Barb. Garc. Graff. ib. n. 186.* quia textus loquitur de eo, qui accipit fraudulenter Beneficium; Non autem dicunt accipere fraudulenter, qui cum animo dubio, aut conditionali accipit. Verumtamen alii opinantur, ut *Buſ. Leſſ. l. 2. c. 34. n. 131. & 133. Sanch. d. c. 45. n. 10. Pal. n. 5. & Salm. n. 188.* qui citant *Lop. Man. Bord. &c.* accipientem cum dubio peccare mortaliter, & teneri ad fructus perceptos reſtituendos, quia dubitans revera non habet intentionem; Non vero accipientem ſub conditione, quia hic veram habet intentionem, quamvis conditionatam. Sed prima ſententia eſt mihi probabilior, quia intentio, ut non ſit fraudulenta, debet eſſe determinata abſolute ad ordinem ſuſcipiendum.

ARTICULUS IV.

An liceat habere plura Beneficia? Et quinam Beneficiarii teneantur ad Reſidentiam?

115 *An & quando liceat habere plura Beneficia? vide alia apud Buſem. b.*

116 *Quotuplicia ſint Beneficia? Et quæ ſint incompatibilia? Et an, obtento ſecundo Beneficio quomodocunque incompatibili, vacet?*

117 *An pluralitas Beneficiorum ſit vetita de Jure Divino, vel Poſitivo?*

118 *Quæ cauſæ cohoneſtent pluralitatem Beneficiorum?*

119 *De obligatione* Re *demiæ. Vide quæ habentur ap. Buſemb.*

120 *Quinam Beneficiarii ad Reſidentiam obligentur?*

121 *Q. I. An Curati teneantur reſidere de Jure Divino?*

122 *Quid ſtatutum circa Reſidentiam Epiſcoporum?*

123 *Quid circa Reſidentiam Parochorum? Dub. 1. An Parochi indigeant licentia in ſcriptis? Dub. 2. An Parochi habentes juſtam cauſam poſſint abeſſe per duos menſes ſine licentia? Quid ſi urgeat aliqua neceſſitas? Quid ſi abſint per modicum tempus?*

124 *Q. II. Quo in loco Beneficiarii teneantur reſidere? Et præſertim ubi Epiſcopi? Et ubi Parochi?*

125 *Q. III. Quænam cauſæ excuſent Paſtores a Reſidentia? Et I. De cauſa* Charitatis. *II. De cauſa* Neceſſitatis. *III. De cauſa* Obedientiæ. *IV. De cauſa* Utilitatis.

126 *IV. Quando & quomodo paſtores non reſidentes teneantur reſtituere fructus Beneficiorum?*

127 *Dub. 1. Quid, ſi abſint cum juſta cauſa, ſed ſine licentia? Dub. 2. Quid, ſi eorum abſentia ſit ſine culpa? Dub. 3. Quid, ſi reſideant inutiliter? Et an Parochi teneantur per ſe exercere munia principaliora? Dub. 4. An non reſidentes teneantur integros fructus reſtituere?*

128 *Quibus debent reſtitui fructus a non Reſidentibus?*

129 *Plura hic de* Reſidentia Canonicorum.

130 *Quænam cauſæ excuſent Canonicos ab aſſiſtentia Chori? Et I. De cauſa* Infirmitatis. *Dub. 1. An per ſe excuſentur Septuagenarii? Dub. 2. An Cæci, & Surdi? II. De cauſa* Neceſſitatis. *Quid, ſi quis abeſt a Choro ob excommunicationem incurſam? Quid, ſi Eccleſia ſit interdicta? Quid ſi polluta? An Canonici irregulares amittant Diſtributiones, & fructus Præbendæ? III. De cauſa* Utilitatis.

131 *Quid de Canonico Pœnitentiario? Quid de Theologo, de Examinatoribus, Viſitatoribus, &c.?*

132 *Quid de Canonicis docentibus? An Parochi docentes gaudeant eodem privilegio? Quid de Canonicis, & Parochis ſtudentibus?*

115 „ RESpond. Plura Beneficia poſſidere, non eſt res ſimpliciter intrinſece mala, nec omnino indifferens, ſed ſpeciem mali præferens, imo ordinarie illicita, & naturali juri repugnans (ſi talia ſint, quorum unum ad honeſtam ſuſtentationem ſufficiat), niſi juſta cauſa ex circumſtantia cohoneſtetur. Ita fere *Laymann l. 4. t. 2. c. 8. num. 1. ex S. Thom. Leſſ. Azor. &c.* comm. Quia, ut docet *Tridens. ſeſſ. 24.* pluralitas hujuſmodi magnam inordinationem involvit, dum minuitur cultus Divinus, Eccleſia operariis, fundator pia intentione, propterea utiliores Eccleſiæ futuri ſuſtentatione privantur. Hinc Beneficia diſtinguuntur in Incompatibilia primi generis, in quibus, accepta pacifica poſſeſſione ſecundi, vacat prius; qualia ſunt plura Beneficia curata; item plures Dignitates, Perſonatus, duo Beneficia uniformia ſub eodem tecto: & in Incompatibilia ſecundi generis, quæ, etſi ſine peccato citra diſpenſationem obtineri nequeant, primum tamen altero obtento non vacat: qualia ſunt Beneficia reliqua reſidentiam poſtulantia, verbi grat. Canonicatus duo diverſarum Eccleſiarum, in quibus recepta eſt conſtitutio *Tridentini ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.* ut non liceat ultra tres menſes Canonicis ab Eccleſia abeſſe. Unde *Laym. c. 8. num. 6.* docet Canonicatus in Cathedralibus Eccleſiis Germaniæ, qui ex immemorabili conſuetudine requirunt tantum reſidentiam medii anni, vel 3. menſium, inter compatibilia Beneficia numerandos. * (*Vide num. ſeq. 116. v. Notandum.*) *

„ Dixi, *niſi juſta cauſa cohoneſtetur*; quia qui per diſpenſationem plura Beneficia obtinuit, niſi juſta cauſa ſubſit, in conſcientia non erit tutus, ſed tenebitur alterum reſignare, ut docet *Leſſ. n. 124.*

„ Porro juſta cauſa diſpenſandi erit evidens neceſſitas, & utilitas Eccleſiæ, & quandoque etiam prærogativæ, & merita perſonæ, ver. grat. inſignis nobilitas, dignitas, ſcientia, auctoritas, virtus, &c. modo caveatur, ne Beneficiorum coacervatio, facta etiam ob prærogativam perſonæ, ad privatum tantum, & non ad commune bonum referatur. Imo ſine diſpenſatione plura Beneficia ſequentibus caſibus haberi poſſunt.

„ 1. Si utrumque adeo ſit tenue, ut neutrum ſufficiat ad ſuſtentationem, modo utrumque ſit ſimplex, nec reſidentiam requirat. * (*Secus igitur, ſi Beneficia reſidentiam requirant, licet ſint tenuia; Croix l. 4. n. 918. cum communi.*) *

„ 2. Quando parochia eſt annexa Canonicatui, atque acceſſoria: tunc enim utrumque per modum unius poſſidetur, ita tamen, ut teneatur Vicarium perpetuum in Eccleſia alere.

„ 3. Quando Beneficia legitime ſunt unita.

„ 4. Quando alius idoneus, & dignus non reperitur.

„ 5. Quando unum Beneficium habetur in titulum, alterum in commendam non perpetuam, ſed ad aliquot menſes, donec de idoneo provideatur. Ita *Regin. ex Sylv.*

Beneficia alia ſunt *Simplicia*, prout ſunt ea quæ inſtituuntur tantum ad preces Deo perſolvendas, & ad Altaris ſervitium, nimirum Canonicatus, Capellaniæ auctoritate Pontificia vel Epiſcopali erectæ, Præſtimonia quæ dantur Clericis ad ſtudia proſequenda, & ſimilia. Alia ſunt *Duplicia*, ſcil. quæ habent aliquam juriſdictionem, præeminentiam, vel adminiſtrationem, ut ſunt Dignitates, &c. ut infra. Item alia Beneficia ſunt *Compatibilia*, alia *Incompatibilia*. Et horum alia ſunt incompatibilia *primi generis*, prout ſunt Beneficia curata, vel uniformia ſub eodem tecto, nempe quæ ad eaſdem functiones concurrunt eodem loco & tempore; item Dignitates, Perſonatus, & Officia. *Dignitates* ſunt quibus eſt annexa aliqua juriſdictio ſupra Clerum, aut Populum, ut ſunt Epiſcopatus, Abbatiæ, Decanatus, Præpoſituræ, Archipresbyteratus, Archidiaconatus. *Perſonatus* autem ſunt qui habent præeminentiam aliquam ſupra Clerum, ſed ſine juriſdictione, ut ſunt munera Primicerii, Præcentoris ſive Cantoris, & Sacriſtæ primarii. *Officia* demum ſunt munera Theſaurarii, Præceptoris, Cuſtodis, ſeu Sacriſtæ inferioris, Œconomi, &c. quorum aliquibus eſt annexa quædam adminiſtratio, ſine tamen juriſdictione, aut præeminentia. Alia vero ſunt incompatibilia *ſecundi generis*, ut ſunt Canonicatus, & omnia quæ reſidentiam requirunt. 116

Notandum autem, quod ſi quis obtinet duo Beneficia incompatibilia, obtento ſecundo, vacat ipſo jure primum; Et ſi ille utrumque retinere præſumat, ipſo pariter jure utroque Beneficio privatur: Hæc certa ſunt quoad Beneficia incompatibilia primi generis, ex Tridentino *ſeſſ. 7. c. 4. & ſeſſ. 24. c. 17.* item ex *c. De multa, de Præbend. Extrav. Execrabilis. de Præb. & Dign. c. Literas. de Conceſſ. Præb. et Clement. fin. eodem tit.* Sed dubium fit, an idem procedat in Beneficiis incompatibilibus ſecundi generis, nempe quod, obtento ſecundo, vacet primum? Affirmant *Continuator Sporerii in fine Tomi 3. de Statu Cleric. p. 76. n. 48. ad n. 9. Salm. tr. 28. de Benef. n. 664. cum Gonſal. Az. & Garcia, ac Pagnan. in c. De multa, de Præb.* ex Declaratione S. C. Ideoque dicunt *Salm.* probari ex locis citatis Tridentini. Sed negat *Buſ.* ut ſupra *n. anteced. n. 115. ac Holzmann tom. 1. p. 431. n. 415. cum aliis*; & idem ſentit *Nav. l. 3. Conſil. 24. de Præb.* dicens quod ſi conſtaret S. C. declaraſſe, quod Tridentinum ita ſit intelligendum, talis Declaratio a Pontifice fuiſſet confirmata, & tunc ſic foret tenendum; Sed quia id non conſtat, & alias ex verbis Concilii id non videtur efficaciter probari, non eſt quod ad primam ſententiam nos adſtringat. Revera enim Concilium in priori loco citato, nempe *ſeſſ. 7. c. 4.* loquitur quidem de præſumentibus retinere duo Beneficia quomodocunque incompatibilia, ſcil. quæ reſidentiam requirant, & eos dicit ipſo jure privari utroque Beneficio, ſed nullum facit verbum de vacatione primi ob conſecutionem ſecundi. In poſteriori autem loco, nempe *ſeſſ. 24. c. 17.* ubi præſcribit vacare primum Beneficium, obtento ſecundo, loquitur tantum de Beneficiis curatis, nimirum Epiſcopalibus, & Parochialibus. Hoc tamen non obſtan-

Digitized by Google

obſtante propter prælaudatam Declarat. S. C. cum ipſa a pluribus reſeratur, & præſertim a *Fagnano*, qui hujuſmodi Declarationum fuit diligens inquiſitor, placet nobis potius primæ ſententiæ adhærere, ſed ſecundam non improbamus. Notat *Laym. l. 4. tom. 2. c. 8. numer. 4. in fine*, quod habens Perſonatum cum Cura in Eccleſia, bene poteſt etiam habere ibidem Canonicatum, cui Parochialis Eccleſia annexa eſt, & quam per Vicarium adminiſtrare debet, ex *c. Super eodem, de Præb. in 6.*

Præterea notandum cum *Salm. num. 666. & Abelly Append. de Statu Cler. pag. 448. num. 2.* quod in aliquo caſu evidentis neceſſitatis, ſive utilitatis Eccleſiæ poſſat Papa diſpenſare, ut aliquis obtineat plura hujuſmodi Beneficia incompatibilia, etiam curata, prout Gregorius Magnus fertur præfeciſſe Martinum, Paulinum, & alios duobus Epiſcopatibus. Idque patet ex Trident. *Seſſ. 7. cap. 5.* Diximus *caſu evidentis neceſſitatis, vel utilitatis*, nam alias habens plura hujuſmodi Beneficia, etiam cum diſpenſatione Pontificis, non erit tutus in conſcientia, ut recte dicunt *Salm. l. cit. cum Bellarm. Panorm. Wigandt, & Tolet.*

117 Hic autem magna vertitur quæſtio, an pluralitas Beneficiorum ſit vetita non ſolum de jure Canonico, ſed etiam naturali? *Prima* ſententia negat cum *Innoc. in cap. finali, de Cleric. non reſid. n. 1. & in c. Jamdudum de Præbendis n. 2.* item *Filliuc. Lugo apud Salm. de Benef. num. 656. & Val. Led. Tuſch. Rebuff. &c. ap. Croix l. 4. n. 902.* Quia, ut dicunt, ſi hoc eſſet contra jus naturæ, Papa non diſpenſaret ita frequenter in hac pluralitate ut videmus eſſe in conſuetudine. *Secunda* vero ſententia, quam tenent *Tournely t. 3. pag. 774. a. 2. & Azor. Panorm. ac Hoſtienſ. ap. Salm. n. 655.* abſolute affirmat tam de Beneficiis duplicibus, quam ſimplicibus. Ratio, tum quia nequit unus duabus Eccleſiis ſatis bene deſervire, tum quia intentio Fundatorum talis eſt, ut plures ſint, qui Eccleſiis inſerviant; Et ideo pluralitatem Beneficiorum dicunt fuiſſe expreſſe damnatam ex Trid. *Seſs. 24. de Ref. cap. 27.* ubi ſic ſancitum fuit: *Cum Eccleſiaſticus Ordo pervertatur, quando unus plurium Officia occupat, ſancte ſacris Canonibus cautum fuit, neminem oportere in duabus Eccleſiis adſcribi. Verum quoniam multi improbæ cupiditatis affectu ſeipſos, non Deum decipientes, ea quæ bene conſtituta ſunt variis artibus illudere, & plura ſimul Beneficia obtinere non erubeſcunt, Sancta Synodus debitam regendis Eccleſiis diſciplinam reſtituere cupiens, præſenti decreto, quod in quibuſcumque perſonis quocumque titulo, etiamſi Cardinalatus honore fulgeant, mandat obſervari, ſtatuit, ut in poſterum unum tantum Beneficium eccleſiaſticum ſingulis conferatur. Quod quidem ſi ad vitam ejus cui confertur honeſte ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri. Hæcque non modo ad Cathedrales Eccleſias, ſed etiam ad alia omnia Beneficia tam Secularia, quam Regularia quæcunque, etiam commendata, pertineant, cujuſcunque tituli, ac qualitatis exiſtant.* *Tertia* autem ſententia communis, & tenenda (etſi olim primam probabilem cenſui) docet pluralitatem Beneficiorum ſive duplicium, ſive ſimplicium, modo unum ſufficiat ad congruam ſuſtentationem, ſecundum ſe eſſe contra jus naturale, ob rationes mox allatas, & alia plura inconvenientia, quæ oriuntur a pluralitate Beneficiorum, enumerata a Johanne XXII. in *Extrav. execrabilis de Præb. & Dign.* ita ut plura Beneficia nec etiam cum diſpenſatione Pontificis valeant retineri ſine peccato mortali; ſed non taliter quod id non poſſit ex aliquibus circumſtantiis cohoneſtari. Ita *S. Thom. Quodlib. 9. a. 15.* quem ſequuntur *Leſſ. l. 2. c. 34. n. 137. Laym. l. 4. tr. 2. c. 8. n. 2. Pal. tr. 13. D. 6. p. 4. n. 26. Az. 2. p. l. 6. c. 12. q. 7. Abelly App. de Statu Cleric. a. 3. q. 4. n. 4. Holzm. t. 1. p. 431. n. 417. Salm. n. 658. & n. 669.* ubi noſtram ſententiam ut certam habent cum aliis communiter; item *Bellarm. (apud Tournely l. c.)* Qui ait diſpenſationem Pontificis neminem tutum reddere, niſi adſit urgentiſſima cauſa, & Eccleſiæ neceſſaria.

118 Cauſæ autem cohoneſtantes pluralitatem Beneficiorum, ex communi DD. ſententia ſunt I. *Neceſſitas Eccleſiæ*, nempe ſi deſint alii Miniſtri idonei; Ita P. *Concina t. 10. p. 171. n. 7. Anacl. p. 419. n. 16. & Salm. n. 661. & alii, ex D. Thoma*, qui docet *cit. art. 15.* tunc poſſe alicui conferri plura Beneficia, *ſi ſit neceſſitas in pluribus Eccleſiis ejus obſequio, & ipſe poſſit plus deſervire Eccleſiæ, vel tantundem abſens, quam alius præſens*, verba S. Doctoris. II. *Utilitas Eccleſiæ*, nempe ſi unus ſolus, licet abſens, magis cenſetur profuturus ſua auctoritate, doctrina, & prudentia, quam alter ſua præſentia. Ita *Holzmann tom. 1. pag. 431. n. 418. Conc. loc. cit. & Anacl. n. 17. cum Pirhing.* Hinc ajunt *Holz. & Anacl.* hac de cauſa conferri aliquando filiis principum plures Epiſcopatus, etiam ante ætatem, ut Eccleſiæ contra Hæreticos potentius defendantur. III. *Evidens meritorum prærogativa*, ſcilicet ſi aliquis præſtaret doctrina, conſilio, inſtructione, aut ſcriptione. Ita *Laym. l. 4. tr. 2. c. 3. n. 2. Anacl. l. c. n. 18. & Holzm. d. n. 418. ex c. De multa. §. fin. de Præb.* ubi dicitur: *Nullus plures dignitates, aut perſonatus habere præſumat, etiamſi Curam non habeant Animarum; Circa ſublimes tamen, & litteratas perſonas, quæ majoribus ſunt beneficiis honorandæ, cum ratio poſtulaverit, per Sedem Apoſtolicam poterit diſpenſari.* Et hoc eſt conforme doctrinæ Apoſtoli, 1. *ad Tim. 5.* ubi ait: *Qui bene præſunt Presbyteri, duplici honore* (ideſt *munerum largitione*, ut explicat S. Hieronymus *c. 15. Matth.*) *digni habeantur; maxime qui laborant in verbo, & doctrina.*

Quæritur autem circa Beneficia ſimplicia, an ſi quis habens unum Beneficium, jam ſufficiens ad ſuam congruam ſuſtentationem, accipiat ſecundum ſine cauſa cohoneſtante, primum ipſo jure vacet? Negant *Holzm. tom. 1. pag. 431. num. 415.* item *Gonzalez, & Flaminius ap. Salm. num. 669.* dicentes hunc Beneficio non privari, ſed eſſe cogendum per ſententiam Judicis, ut alterum dimittat. Sed melius, & communius affirmant *Barboſ. de Pot. Ep. All. 62. n. 3. Fagnan. in c. De multa de Præb. & Salm. n. 669. cum Garcia*, ex quadam Declar. S. C. quam iidem *Fagn. & Garcia* referunt; Hoc enim conformius videtur verbis, aut ſaltem menti Tridentini.

„ Quæres, An, & quomodo Clerici teneantur ad reſidentiam? 119

„ Reſp. 1. Epiſcopos, Parochos, eoſque, qui curatum Beneficium habent, jure Divino teneri. Nec ſufficit, ſi per alios adminiſtrent, niſi majus bonum urgeat: quia contra rationem eſt, ut hic officium, & fructus, alter onus habeat. *Bon. tr. 1. D. 5. de oblig. Benef. p. 1.*

„ Reſp. 2. Ita teneri ad reſidentiam, ut ſi Epiſcopi intra annum ultra tres, & Parochi ultra duos menſes abſque legitima cauſa per Epiſcopum cognita, & approbata abſint, mortaliter peccent, & fructus non faciant ſuos. Ita *Trid. ſeſs. 23. de reform. cap. 1. v. Bonac. l. c.* Notat autem *Dian. p. 9. tom. 7. R. 53. ex Bard.* ſupradicta etiam habere locum in Superioribus, ſive Prælatis regularibus; ideoque eos teneri tempore peſtis etiam cum periculo, ſuis aſſiſtere.

„ Reſpon. 3. Qui in Eccleſiis Cathedralibus, vel Collegiatis obtinent dignitates, Canonicatus, præbendas, vel portiones * (*Item omnes Manſionarii, & ceteri, qui habent in Collegiatis Beneficium perpetuum cum ſervitio annexo in Choro, ut dicunt Salm. tr. 28. num. 142. ex Declar. S. C. contra Azorium, qui eos excuſat, ſi alii ſint qui Eccleſiæ inſerviant*)*, ſi intra annum ultra 3. menſes abſint, primo anno media parte fructuum, ſecundo vero anno omnibus fructibus, quos illo anno lucrati ſunt, privandos. Quæ tamen pœna eſt ſententiæ ferendæ, non latæ: ut conſtat ex Trident. *ſeſſ. 24. c. 12.*

„ Reſp. 4. Cauſas a reſidentia excuſantes eſſe, 1. Doctionem Theologiæ, vel Juris Canonici; neque ad hoc licentiam Prælati, aut Epiſcopi requiri; requiri autem ad doctiones litterarum humanarum, & Philoſophiæ, niſi contrarium habeat conſuetudo. 2. Studium Theologiæ, vel juris Canonici; id enim per 5. annos etiam excuſat. 3. Obſequium Papæ, vel Epiſcopi, ad Eccleſiæ utilitatem. 4. Licentiam legitimam, ex quavis alia juſta cauſa. 5. Honeſtam conſuetudinem, ubi diſpoſitio Concilii non eſt recepta, V. *Bon. l. c.*

„ Reſp. 5. Qui abſque juſta cauſa abeſt, peccat mortaliter, non tamen tenetur ad reſtitutionem fructuum, ſi officio ſatisfecerit, niſi ad eam condemnetur, vel niſi id aliquo jure ſit expreſſum.

„ Reſp. 6. Eos, qui ex legitima cauſa abſunt, non lucrari diſtributiones, juxta Trid. niſi tamen abſint ad curande negotia Eccleſiæ, ex commiſſione Capituli, vel omnino involuntarie, ob morbum, captivitatem, injuſtam excommunicationem, &c. V. *Leſſ. l. 2. c. 34. dub. 29.*

Plura hic ſcitu & ad praxim neceſſaria ſunt ad trutinam vocanda circa hanc materiam *Reſidentiæ*, cujus nomine intelligitur commoratio in loco Beneficii, ad obſequia Eccleſiaſtica perſonaliter reddenda; Unde bene infert *Sylveſter*, quod ii qui in loco Beneficii degunt, ſed debita officia non præſtant, non reputantur reſidere, ut infra melius explicabitur. Ut certum autem ſciendum, quod olim de jure communi omnia Beneficia ſimplicia reſidentiam exigebant, ut patet ex *c. Clericus, Diſt. 91. &c. Ex parte 8. de Cler. non reſid.* Sed hodie ex generali totius Eccleſiæ conſuetudine ipſa talem reſidentiam non requirunt, cum ſufficiat per Vicarium ſervitium præſtare, niſi Fundatores illud expreſſerint, Ita communiter *Continuat. Tournely tom. 3. pag. 29. Holzm. de Præc. partic. pag. 433. n. 425. Barb. in Trid. Seſſ. 24. d. 17. n. 18. cum Sanch. Azor. Reg. & Sporer t. 3. de Stat. Cler. pag. 73. n. 22.* qui de hoc refert Decretum S. C. Tantum hodie ad reſidentiam obligantur omnes Paſtores curam Animarum habentes, & omnes Canonici ſive Præbendati, &c. Cathedralium ſive Collegiatarum, de quibus infra poſtea agemus.

Quæritur I. An omnes curam Animarum habentes tenean- 120
tur ad reſidentiam de jure Divino? Negant *Ambroſius Catharinus, Valerius, &c. apud Salm. tr. 28. de Benef. num. 91.* qui dicunt teneri tantum de jure poſitivo. Sed omnino tenendum ad id obligari de jure Divino, ut communiter cum *Buſemb.* docent *Leſſ. l. 2. c. 34. n. 153. Tournely t. 3. pag. 29. Petrocor. t. 4. pag. 503. Anacl. de Benef. pag. 424. n. 68. Roncaglia eod. tit. c. 2. q. 3. R. 2. Spor. l. c. pag. 73. n. 23. cum Nav. Fagnan. Garc. Barb. & Salm. l. c. num. 94.* cum aliis innumeris. Et probatur ex Conc. Trid. *Seſſ. 23. c. 1. de Ref.* ubi, licet hoc non fuerit expreſſe definitum, fuit vero tanquam certum ſuppoſitum, his verbis: *Cum præcepto Divino mandatum ſit omnibus, quibus Animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre, Verbique Divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo, pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, in cetera paſtoralia munia incumbere; quæ omnia ab iis nequa-*

quam præſtari, & impleri poſſunt, qui gregi ſuo non invigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt, &c. Declarat S. Synodus, omnes Cathedralibus Eccleſiis Præfectos, etiamſi S. Rom. Eccleſiæ Cardinales ſint, obligari ad perſonalem in ſua Eccleſia vel Diœceſi reſidentiam, ubi injuncto ſibi officio defungi teneantur &c. Si ergo de jure Divino eſt, ut Paſtores oves agnoſcant, & paſcant exemplo, de jure etiam Divino eſt conſequenter, ut reſideant ubi oves morantur; alias ea nequaquam ab iis præſtare & impleri poſſunt, qui *gregi ſuo non invigilant neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt*. Idque clare declaravit Benedictus XIV. in ſua Bulla, *Ubi primum* §. 4. *edita* 3. *Dec.* 1740. (Vide in *Bullar. Tom. I. pag.* 4.) poſtquam enim dixit ibi teneri Paſtores de jure Divino ſuis ovibus aſſiſtere, ut eas paſcant verbo, & exemplo, mox ſubdit: *Itaque in ſtatione veſtra maneatis oportet, & perſonalem in Eccleſia veſtra vel Diœceſi ſervetis Reſidentiam, ad quam ex vi muneris veſtri* (nota) *obligati eſtis*. Hinc bene ajunt *Tournely pag.* 31. & *Croix l.* 4. *nu.* 865. *cum Lugo*, non poſſe Pontificem in hoc diſpenſare, ſed tantum poſſe aliquo caſu declarare, quod jus Divinum non obliget, juſtis intervenientibus cauſis, de quibus vide infra *num.* 125.

122 Hic autem notandum I. ab eodem Concilio *dict. cap.* 1. conceſſum eſſe Epiſcopis per duos vel tres menſes abeſſe a ſuis Eccleſiis, his verbis: *Quoniam qui aliquantiſper tantum abſunt, ex veterum Canonum ſententia non videntur abeſſe, quia ſtatim reverſuri ſunt; Sacroſancta Synodus vult illud abſentiæ ſpatium ſingulis annis, ſive continuum, ſive interruptum, extra prædictas cauſas, nullo pacto debere duos, aut ad ſummum tres menſes excedere*. Unde opinantur *Roncaglia c.* 2. *qu.* 3. *R.* 2. *Elbel pag.* 526. *n.* 360. & *Anacl. p.* 415. *n.* 73. *cum Barb. & Sot. & aliis*, ſufficere pro tali abſentia excuſanda cauſam etiam relaxandi animum, vel conſanguineos aut amicos inviſendi. Attamen *Palaus D.* 5. *p.* 4. *num.* 1. *Paſqu. Op. de Benef. c.* 4. §. 2. *n.* 147. & *Mazzot. tom.* 2. *pag.* 411. *n.* 2. *cum aliis* dicunt præfatas cauſas non ſufficere, niſi forte ad menſem, qui revera bene ſatis eſt ad animum relaxandum; Dum a converſo Concilium judicium pro ſufficientia cauſæ æquæ (ideſt proportionatæ ad talem abſentiam) remittit conſcientiis Epiſcoporum, & ſedulo monet, ne ſalutis periculo ob hoc ſe committant. Sic enim in *eod. cap.* 1. *Trid.* immediate ad relata verba ſubditur: *Et haberi rationem, ut id æqua ex cauſa fiat, & abſque ullo gregis detrimento; Quod an ita ſit, abſcedentium conſcientiæ relinquit, quam ſperat religioſam & timoratam fore, cum Deo corda pateant, cujus opus non fraudulenter agere, ſuo periculo tenentur*. Notandum autem, quod Concilium *ibidem* monet Epiſcopos, ne abſint a ſuis Eccleſiis Cathedralibus tempore Adventus, Quadrageſimæ, Nativitatis, ac Reſurrectionis Domini, necnon Pentecoſtes, & feſti Corporis Chriſti. An vero cauſæ ſupra allatæ ſufficiant ad excuſandam abſentiam Epiſcoporum pro tribus menſibus a Tridentino conceſſis, vel cauſæ majores his requirantur? Perpende id quod in duplici loco de hoc puncto dixit noſter SS. P. Bened. XIV. Nam in uno videtur cauſam abſolute gravem requirere ad excuſandum; In altero vero ſolas cauſas futiles excludit. En verba Pontificis in Bulla quæ incipit *Grave* &c. edita die 21. Auguſt. 1741. (*in Bullar. tom.* 1. *pag.* 63.) ſcribens ibi ad Epiſcopos Hibernos, & conquerens quod aliqui ipſorum vix per menſem in ſuis Diœceſibus reſidebant, deinde ſic ait: *Epiſcopi ſane reſidendi debito ſatis nunquam faciunt, qui per alium a ſe ſubſtitutum ſeu Vicarium Eccleſiam regunt, niſi forte ad breve tempus, & gravi de cauſa id fieret*. In alia autem Bulla quæ incipit *Ad univerſæ*, edita die 3. Septemb. 1746. (*in Bullar. to.* 2. *pag.* 28.) declarans, qualis ſit cauſa *æqua* requiſita a Trident. pro trimeſtri abſentia Epiſcoporum, dicit: *Animi levitas, oblectationum cupiditas, aliæque futiles cauſæ excluduntur*.

Inſuper quoad hanc Epiſcoporum Reſidentiam plura alia hic ſedulo oportet adnotare, quæ habentur in Bulla *Ad Univerſæ*, mox ſupra citata. In ea ante omnia confirmantur, & præcipiuntur ſervari in virtute ſanctæ Obedientiæ Decreta ſuper hac re edita per S. Pium IV. Greg. XIII. Clem. VIII. Et præſertim innovantur Decreta Urbani VIII. ubi præſcriptum fuerat 1. Quod in Curia poſſunt Epiſcopi manere Romæ per menſem (qui tamen ex conceſſione Bened. XIII. prorogari poteſt per alios 40. dies a Vicario Pontificis). 2. Quod Epiſcopi accedentes ad limina Apoſtolorum juxta tempora ſtatuta abeſſe poſſunt per quatuor menſes, & per ſeptem, ſi ipſorum Eccleſiæ ſint ultra mare vel montes poſitæ. 3. Quod ſi Epiſcopi occupari debeant in Conciliis Provincialibus, aut Congregationibus Eccleſiaſticorum, vel in Officiis Reipublicæ, quæ ipſorum Epiſcopatibus ſint adjuncta, poſſunt abeſſe pro tempore ad ea neceſſario. 4. Quod Epiſcopi non poſſunt trimeſtrem abſentiam a Tridentino conceſſam conjungere cum eo tempore, quo ipſi commorari debent: ſive cum eo, quod ipſis conceditur ad ſacra Limina viſitanda; ſive cum eo, quo propter aeris inſalubritatem ipſis extra Diœceſim degere permittitur; nec poſſunt trimeſtre unius anni conjungere cum trimeſtri anni ſequentis.

Deinde idem Bened. XIV. in præfata Bulla renovat pœnas Epiſcopis non reſidentibus impoſitas a Trident. *Seſſ.* 6. *cap.* 1. & *Seſſ.* 23. *cap.* 1. Item innovat pœnam amiſſionis facultatis teſtandi, & diſponendi, ſi quæ tranſgreſſoribus ejuſmodi competat, a Pio IV. impoſitam; necnon pœnam inhabilitatis ad majores Dignitates, & Eccleſias obtinendas indictam a Clem. VIII. Quibus addit privationem omnium Privilegiorum, quæ tranſgreſſoribus tanquam Pontificio Solio aſſiſtentibus conceſſa fuerint. Præterea declarat, quinam comprehendantur nomine *Tranſgreſſorum*, his verbis: *Decernentes ſub Tranſgreſſorum nomine comprehendi non ſolum eos, qui præter tres menſes a Concilio toleratos, abſque legitima cauſa, & expreſſa Romani Pontificis licentia extra proprias Diœceſes commorantur, ſed eos etiam qui hujuſmodi licentiam falſis ſimulatiſve cauſis doloſe extorquere non dubitaverint, vel, ea ſemel rite recteque obtenta, præſcriptos in eadem limites ac præfinitum tempus prætergreſſi fuerint*. Vide alia infra, quæ in hac Bulla ſanciuntur.

Notandum II. Quod ſic pariter non excuſantur a gravi culpa, & a reſtitutione fructuum Parochi non reſidentes, ut declaravit idem Tridentinum *d. Seſſ.* 23. *c.* 1. Et hi tenentur reſidere, quantumcumque modicum ſit Beneficium, ut dicunt *Salm. tr.* 28. *num.* 109. *cum Barboſ. & Reg. ex c. Conquerente de Cler. non reſ.* Statuit autem idem Trid. *loc. cit.* Parochos non poſſe diſcedere a ſuis Eccleſiis ultra bimeſtre, niſi ex gravi cauſa, & cum licentia Epiſcopi in ſcriptis, nec infra bimeſtre, niſi idem ipſorum Epiſcopus cauſam, & Vicarium ſubſtitutum approbaverit. Verba Concilii: *Eadem omnino, etiam quoad culpam, amiſſionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus ...... Sacroſancta Synodus declarat & decernit; Ita tamen ut quandocumque eos, cauſa prius per Epiſcopum cognita & probata, abeſſe contigerit, Vicarium idoneum, ab ipſo Ordinario approbandum, cum debita mercedis aſſignatione relinquant. Diſcedendi autem licentiam, in ſcriptis gratiſque concedendam, ultra bimeſtre tempus, niſi ex gravi cauſa, non obtineant*. 123

Hic autem dubitatur 1. an præfata licentia in ſcriptis omnino requiratur, ita ut non valeat, ſi oretenus habeatur? Negant *Leſſ. l.* 2. *cap.* 34. *num.* 158. & *alii ap. Bonac. de Benef. D.* 5. *p.* 5. *num.* 17. dicentes Scripturam requiri tantum pro foro externo, non autem ad valorem conceſſionis. Affirmant vero *Sanch. Dec. lib.* 7. *cap.* 16. *num.* 31. *Palaus tract.* 13. *D.* 5. *p.* 5. *num.* 8. & *Nav. apud Bonac. loc. cit.* nam, eſto de jure naturæ Scriptura non ſit neceſſaria ad valorem conceſſionis, hic tamen eſt neceſſaria, cum a Tridentino licentia in ſcriptis pro forma expoſtuletur. At cum hoc non conſtet, non puto improbabilem opinionem *Leſſii*, quam tenet etiam *Viva Opuſc.* 3. *quæſt.* 3. *art.* 3. *num.* 7. *in fine*, & probabilem cenſet *Croix lib.* 3. *p.* 1. *num.* 739. Imo *Coninchius*, & *Reg. ibid.* dicunt ſufficere licentiam tacitam, ſaltem ſi talia concurrant ſigna, ut conſtet Epiſcopum actu conſentire. Dicit autem *Mazzotta tom.* 2. *pag.* 412. ſufficere etiam licentiam præſumtam; ſed ait *Croix loc. cit.* hanc licentiam præſumtam ſive interpretativam a nullo admitti. Vide dicta *n.* 18. *v. Secundo*. Imo S. C. Concilii (ut notat *P. Zacharia ap. Croix d. n.* 739.) declaravit talem licentiam oportere eſſe expreſſam.

Dubitatur 2. an Parochus habens juſtam diſcedendi cauſam, poſſit per dictos duos menſes abeſſe ſine licentia Epiſcopi? *Prima* ſententia affirmat, eamque tenent *Nav. Man. c.* 25. *n.* 121. *Caboſſ. T. J. l.* 5. *c.* 1. *n.* 4. item *Bon. Rodr. Lop. &c. apud Salm. num.* 117. probabilemque putant *Leſſ. l.* 2. *c.* 34. *n.* 159. *Croix l.* 3. *p.* 1. *n.* 142. *Azor. p.* 2. *l.* 7. *cap.* 4. *quæſt.* 10. & *Pal. tract.* 13. *D.* 5. *num.* 3. *cum Sa, Zerol. &c.* Ratio, quia (ut dicunt) hoc jam permiſſum erat ante Concilium, ut patet ex *cap. Præſentium quæſt.* 1. ubi Sacerdos qui cauſa infirmitatis aberat a ſua Eccleſia per bimeſtre, ultra tamen tempus ei ab Epiſcopo præfixum, & ideo fuerat a ſuo Epiſcopo remotus, præcipitur a Pontifice in locum ſuum reſtitui. Ad abſentiam autem duorum menſium quælibet cauſa honeſta ſufficit, ut patet ex verbis Tridentini ſupra relatis; ergo licentia & probatio Epiſcopi non requiritur pro tali abſentia, ſed tantum pro abſentia ultra bimeſtre, pro qua Epiſcopus debet cauſæ gravitatem approbare. *Secunda* tamen ſententia, quam ſequimur, negat, eamque tenent *Barboſ. de Poteſt. Epiſc. Alleg.* 53. *num.* 96. *Elbel tom.* 2. *pag.* 527. *num.* 362. qui oppoſitam vocat vix probabilem, *Ronc. de Benef. c.* 2. *qu.* 3. *R.* 2. *Holz. tom.* 1. *p.* 433. *n.* 427. & *Salm. l. c. cum Vaſq. Garc. Gom. Fill. &c.* ex quadam declaratione S. C. apud *Garciam*. Ratio, quia, licet ex Concilio non exigatur gravis cauſa ad diſcedendum per bimeſtre, abſolute tamen requiritur, ut cauſa ab Epiſcopo agnoſcatur, & probetur, ex illis verbis, *quandocumque eos abeſſe contigerit, cauſa prius per Epiſcopum cognita & probata*. Tanto magis quod Parochus a Concilio prohibetur diſcedere, niſi prius ab Epiſcopo approbetur Vicarius, qui relinquitur. Dicit tamen *Anacl. p.* 456. *nu.* 77. in hoc ſervandum eſſe uſum Diœceſum; Et an rigor iſte ſit uſu receptus, ait *Leſſ. d. nu.* 159. *Credo tamen non eſſe uſu receptum*. Si autem Epiſcopus jam cauſam, & Vicarium approbaverit, nulla alia licentia requiritur ad diſcedendum, ut patet ex verbis Concilii ſupra relatis *num.* 123.

Ceterum licite poterit Parochus abeſſe per breve tempus ſine licentia, ſi aliqua occurrat neceſſitas, quæ moram non patiatur Epiſcopum adeundi, modo idoneum Vicarium relinquat, ut recte ajunt *Sporer tom.* 3. *p.* 74. *n.* 30. *Elbel p.* 534. *n.* 379. *cum communi*, & *Anacl. p.* 416. *n.* 78. qui hoc ut certum habet; & approbavit S. C. Concil. ut notant *P. Zachar. ap. Croix l.* 3. *p.* 1. *ad n.* 740. Debet vero Epiſcopum certiorare de ſuo diſceſſu & cauſa, ut iſte cauſam agnoſcat, & licentiam ſaltem poſtea præbeat, niſi brevi fiat reditus; *Elbel cum Garcia, Sporer ll. cc. cum Fag. Abb. Anacl. &c.*

Item

Item ex parvitate materiæ poterit Parochus excuſari ſaltem a mortali, ſi diſcedet per modicum tempus, ut communiter dicunt DD. modo non relinquat infirmos in articulo mortis. Quantum autem ſit hoc modicum tempus? S. C. Concilii apud *Garciam*, ut referunt *Salm. n.* 113. ſic declaravit: *Parochum non poſſe abeſſe abſque licentia per hebdomadam, etiam relicto Vicario idoneo ab Ordinario approbato.* Veruntamen communiter admittunt *Holzm. p.* 433. *num.* 427. *Ronc. quæſt.* 3. *R.* 2. *& Sporer num.* 31. *pag.* 74. *cum Pal. Barboſa & Anacl.* non peccare graviter Parochum, qui abſit ſine licentia per ſex vel ſeptem dies, relicto tamen Vicario idoneo; Immo *Tournely pag.* 34. *num.* 5. *Cabaſſ. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 4. *Sanch. de Matr. lib.* 7. *D.* 71. *num.* 11. *& Reg. Valer. apud Salm. n.* 115. id extendunt uſque ad 15. & 20. dies. Verum per Synodum Romanam ſub Benedicto XIII. *tit.* 15. *c.* 6. vetitum fuit Parochis diſcedere a Cura ultra biduum ſine Epiſcopi vel Vicarii Generalis licentia in ſcriptis: Sed per aliquos viros probos tanquam certum mihi fuit affirmatum, præfatam Synodum non fuiſſe in noſtro Regno receptam. Ceterum non acquieſco opinioni, quam tenet *La-Croix l.* 3. *pag.* 1. *nu.* 741. ubi ait non peccare graviter Parochum, ſi abſit per bimeſtre ſine licentia, ſed cum cauſa, & ſine gravi damno ovium; quia (ut ait) id non eſt per ſe malum; alioquin Concilium nunquam admiſiſſet abſentiam per bimeſtre, etiam prævia licentia: quod autem non petatur eo caſu licentia, cenſet non eſſe materiam gravem. Imo affert *ibidem Navar. Garc. Bonac. Barboſ.* & alios, qui excuſant Parochum a mortali, etiamſi abeſſet ſine cauſa, quia talis abſentia per ſe cenſetur modica; Unde *Navar. Azor. Caſtr. Bonac. & alii ap. Croix nu.* 743. cum tali caſu non obligant ad reſtitutionem fructuum. Quicquid tamen ſit de his, bene poterit Epiſcopus prohibere, ne Parochi omnino diſcedant a ſuis Eccleſiis, eſto nequeat eos obſtringere per excommunicationem, ne per biduum quidem abſint, ut dicunt *Salm. num.* 103. *Ronc. qu.* 3. *R.* 2. *Bonac. D.* 5. *p.* 5. *n.* 8. Decreto S. C. *ap. Garc. & Barboſ.*

124 Quæritur II. Quo in loco Beneficiarii teneantur reſidere? Papa tenetur reſidere Romæ, prout etiam Cardinales; ita *Ronc. de Benef. c.* 2. *q.* 3. *R.* 2. *& Salm. tr.* 28. *num.* 97. Epiſcopos autem, alii dicunt teneri ad reſidendum in ſua Cathedrali; nec ſatis eſſe ſi reſideant in Diœceſi, ut *Salm. n.* 98. *Fagnan. in cap.* 34. *de Cler. non reſid. Roncaglia l. c. cum Barboſ. & Sporer p.* 73. *n.* 25. *ex c. Placuit ut nemini q.* 1. ubi ex Concilio Carthag. *c.* 5. ſic ſtatutum fuit: *Placuit, ut nemini ſit facultas, relicta principali Cathedra, ad aliquam Eccleſiam in Diœceſi conſtitutam ſe conferre, vel in re propria diutius, quam oporteat conſtitutam curam vel frequentationem propriæ Cathedræ negligere.* Si vero Epiſcopus habeat duas Cathedrales, poteſt ubi mavult reſidere, ut *Salm. l. c.* ex Bulla Urbani VIII. Alii tamen verius, ut *Holzmann tom.* 1. *pag.* 433. *num.* 426. *Cabaſſ. T. J. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 2. eiſque adhæret *Bonac. tom.* 1. *D.* 5. *p.* 3. *num.* 5. dicunt poſſe reſidere Epiſcopum in quocunque loco ſuæ Diœceſis; Idque videtur non poſſe dubitari, cum in Trident. expreſſe dicantur Epiſcopi *obligari ad perſonalem in ſua Eccleſia, vel Diœceſi reſidentiam.* Idemque declaravit N. P. in Bulla, quæ incipit, *Ubi primum*, edita 3. Dec. 1740. §. 4. dicens: *Perſonalem in Eccleſia veſtra, vel Diœceſi ſervetis reſidentiam.*

Parochi autem debent habitare in domo ſuæ Eccleſiæ, ſi ibi adeſt; ſi vero non adeſt, debent reſidere in alia domo, quæ ſit intra limites Parochiæ, ſaltem moraliter, nempe quæ ſit ita propinqua Eccleſiæ Parochiali, ut commode poſſit ei inſervire; & quo Parochiani facile queant ad ipſum recurrere pro Sacramentis ſuſcipiendis; ita *Palaus tract.* 13. *D.* 5. *p.* 2. *num.* 1. *Bonac. de Benef. D.* 5. *p.* 1. *num.* 4. *& Salm. tr.* 28. *num.* 110. *cum Nav. Barb. Hurt. & Garcia*; Hinc recte dicunt *Bonac. & Salm. ll. cc.* nequaquam reſidentem cenſeri Parochum, qui habitaret procul a ſua Eccleſia per tria, aut quatuor milliaria; imo etiam per duo, ut non irrationabiliter ſentit *Croix lib.* 3. *p.* 2. *num.* 745. Imo *ibid.* addit cum *Luca, Leur. Lott. &c.* non ſatis reſidere Parochum, etiamſi habitet intra fines Parochiæ, ſi oves non facile ad eum accedere poſſint. Parochus vero qui haberet duas Parochias perpetuo unitas, quarum nulla ſit dignior, aut frequentior, aut exiſtens in Civitate, hic poterit habitare, in ea qua velit; ut *Salm. ibid. cum Nav. Pal. Hurt. Barb. & Garcia*, qui refert hæc fuiſſe deciſa ex variis Declarationibus S. C.

125 Quæritur III. Quæ ſunt cauſæ excuſantes Epiſcopos, & Parochos a reſidentia? Quatuor ex Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. aſſignantur cauſæ, nempe *chriſtiana charitas, urgens neceſſitas, debita obedientia, & evidens Eccleſiæ, aut Reip. utilitas.* Has tamen cauſas decernit Concilium, quoad Epiſcopos excuſandos pertinet, approbandas eſſe in ſcriptis vel a Pontifice, vel a Metropolitano, vel eo abſente, a ſuffraganeo Epiſcopo antiquiori reſidente, qui Metropolitani abſentiam probare debebit. Sed nunc ſemper ad Papam recurrendum, ut *n.* 122. *in fine*. Quoad Parochos vero, cauſæ approbari debent a ſuis Ordinariis, ut jam ſupra diximus. Sed de præfatis cauſis ſigillatim agendum.

Et I. Ratione *Chriſtianæ Charitatis* excuſantur Paſtores Animarum, ſi abeſſe debeant ad componendas inimicitias, præſertim perſonarum potentiam, ut *Roncaglia cap.* 2. *q.* 4. *Barboſ. All.* 53. *Holzm. pag.* 434. *num.* 428. *Elbel tom.* 1. *pag.* 527. *n.* 363. *Tournely to.* 3. *pag.* 33. *Salm. num.* 102. *cum Sot. Vaſqu. &c.* Vel ad opitulandum alteri Eccleſiæ, quæ indigeat eorum prædicatione, ut liberetur ab hæreſi, vel aliis gravibus flagitiis; *Palaus tr.* 13. *D.* 5. *p.* 4. *n.* 4. item *Ronc. Holzm. & Elbel ll. cc.* Modo, advertit *Palaus cum Tol. & Barboſ.* hoc non fiat cum notabili detrimento propriæ Eccleſiæ.

II. Ratione *Urgentis Neceſſitatis* excuſantur Paſtores, quando eis imminet periculum extrinſecum mortis ab inimicis (vel gravis damni in bonis, ut ait *Petrocorenſ. l. c.*) dummodo præſentia Paſtoris non ſit neceſſaria ad ſalutem ſubditorum, nempe ad confirmandos eos in Fide, vel ad Sacramenta eis miniſtranda, & alias ſufficienter ipſis per Vicarios provideatur, ut docent communiter DD. cum *S. Th.* 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. cujus verba retulimus *l.* 3. *nu.* 361. *v. Dub. III. pag.* 129. Dicit autem *Roncaglia c.* 2. *q.* 4. *cum Fagn. in c. Clericos de Cler. non reſid. num.* 25. *&* 26. ex Decret. S. C. quod ſi aliquis Parochus gravem haberet inimicitiam, poſſet diſcedere per ſex menſes conſtituto idoneo Vicario, & licentia obtenta; quæ poſſet prorogari, ſi inimicitia perduraret; ſed tranſacto anno debet Parochus induci omnino ad reſignandam vel permutandam Eccleſiam. Inſuper animadvertendum, quod talis abſentia tum tantum permittitur, cum periculum eſt particulare ipſius Paſtoris, non vero quando eſt commune totius Populi, prout accidit tempore peſtis, ut docent communiter *Fagn. l. c. num.* 38. *Tournely tom.* 3. *pag.* 33. *Ronc. c.* 2. *Quæſt.* 4. *Sporer p.* 74. *n.* 32. *& Elbel tom.* 1. *pag.* 529. *num.* 170. & ſic referunt *Fagnanus, & Sporer* declaraſſe S. C. an. 1576. die 11. Octobris, inſtante S. Carolo Borromæo. Et idem dicendum ait *Spor.* de tempore incurſionis hoſtium.

Sic pariter excuſantur Paſtores a reſidentia ob periculum intrinſecum infirmitatis, puta ſi eis oporteat abeſſe a ſuis Eccleſiis propter inſalubritatem aeris, ut communiter docent *Cajet.* 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. *Petr. de Benef. tom.* 4. *p.* 505. *Tournely pag.* 32. *Holzm. pag.* 433. *nu.* 428. *Salm. nu.* 102. *& Laym. l.* 4. *tr.* 2. *c.* 6. *num.* 5. *ex c. Præſentium* 7. *Q.* 1. *& c. Ad audientiam de Cler. non reſ.* Modo tamen, ut bene advertunt *Tournely, & Salmant. ll. cc. cum Bellarm. Vaſq. Hurtado*, infirmitas non ſit perpetua, & abſentia non ſit ovibus graviter nocitura; nam tunc deberet Paſtor vel reſidere, vel Curam reſignare. Hic autem advertendæ ſunt Regulæ, quas ſuper hac cauſa infirmitatis præſcripſit Bened. XIV. in Bulla, *Ad univerſa*, ſupra relata; & quas mandavit ſervari ab iis ad quos ſpectat; in ea ſic loquitur: *Qui vero licentiam abeſſendi petierint ratione infirmitatis extra Diœceſim contractæ, dum vacatione a Concilio inducta utercatur, aſſerentes ea de cauſa regreſſum ad propriam Diœceſim ſibi præcludi, exponere debebunt contractæ infirmitatis qualitatem, & ſuper ea teſtimonium Medici juramento firmatum exhibere. Atque ubi petita licentia ipſis indulgeatur, ea ſemper ad certum ac definitum tempus concedi debebit, adjecta quoque clauſula, ſi tamdiu infirmitas duraverit.*

Ab iis autem, qui hujuſmodi licentiam poſtulaverint, eo quod aeris mutatione opus ſibi eſſe dicant ad convaleſcendum ex morbis quos in ſuis Eccleſiis reſidendo contraxerunt, exprimendum erit in precibus, quo morbi genere, & quam graviter laborant, ac proferendum teſtimonium Medici, qui jurejurando teſtetur, utile ac neceſſarium Oratori eſſe, ut in aliam Regionem atque aerem per aliquod tempus ſe transferat. Nec illud ſilentio prætereundum, an ſcilicet Orator, antequam morbo corriperetur, trimeſtri licentia a Concilio permiſſa uſus fuerit. Si enim eo nondum fecerit, & tempus a Concilio indultum ſufficiens ipſi non reputetur, poterit eidem concedi, ut per quatuor menſes, in quibus tamen Conciliares menſes comprehendantur, a Reſidentia abſens permaneat: At ſi prædictos Conciliares menſes, eodem anni dolo & fraude, jam extra Diœceſim transegerit, tantum temporis ipſi indulgeatur, quantum ad confirmandam ipſius valetudinem vere neceſſarium eſſe prudenter judicabitur.

Qui tandem licentiam commorandi extra Diœceſim poſtulabit propter malignitatem aeris, quem in ſua Diœceſi aliqua anni tempore inſalubrem eſſe affirmet; is videat etiam atque etiam quid agat: Et quidem pro veritate exponat, quibus anni menſibus pernicioſus ſit Regionis aer: Item an eadem cæli temperies totam comprehendat Diœceſim, ita ut nullus intra ejus tractum locus exiſtat, in quo ſuſpectum illud tempus abſque ſalutis detrimento tranſigere valeat; poſtremo, an Conciliaribus menſibus uſus fuerit. Etenim ſi nondum eos ſibi ſumſerit, non ægre obtinebit Indultum abeſſendi per quatuor menſes (quatenus periculum ab aere tamdiu durare conſtatur), in quibus tamen tres illi a Concilio permiſſi numerandi erunt: Si autem hujuſmodi Concilii indulgentia jam uſus fuerit, fruſtra novum Indultum prædicta de cauſa ab Apoſtolica Sede poſtulabit; ſibique imputare debebit, quod, cum ſciret certo anni tempore in ſua Diœceſi aerem inſalubrem fore, conceſſos vacationis menſes in tempus illud non reſervaverit. In omnibus autem abſentiæ Indultis, quæ ratione aeris inſalubris in poſterum concedentur, hanc clauſulam adjici volumus: Dummodo intra Diœceſim aliquis locus non adſit, in quo aer ſalubris ſit, & in quo Epiſcopus commorari poſſit.

III. Ratione *Debitæ Obedientiæ* excuſantur Epiſcopi, vel Parochi, ſi abſunt ut obediant Pontifici vel ſuis Ordinariis ob bonum Eccleſiæ vel Reipublicæ, ut dicunt *Elbel p.* 527. *n.* 363. *Salm. n.* 103. *& Holzm. pag.* 433. *n.* 428. vel ob quamcunque aliam gravem cauſam, ut ait *Tournely pag.* 34. Dummodo abſentia ſit ad breve tempus, nam alias requiritur abſoluta

ſoluta neceſſitas boni communis, ut *Salm. n.* 103. *cum Cajet. Garcia. Soto, Vaſq. &c.*

An autem Epiſcopus poſſit retinere Parochum, ut ſit ſuus Vicarius, Viſitator, aut Secretarius? Affirmant *Nav. Sylv. Oxeda, & alii apud Salm. num.* 121. Sed melius id negant *Bonac. D.* 5. *q.* 2. *num.* 4. *Tournely pag.* 34. *Ronc. c.* 4. *q.* 4. *Salm. n.* 122. *cum Gonſal. Garcia, &c. ac Viva Opuſc.* 3. *q.* 3. *art.* 2. *num.* 8. qui refert S. Congregationem ſic declaraſſe: *Epiſcopus non poteſt uti opera Parochi in Viſitatione, vel in alio ſervitio ſuæ Diœceſis, niſi pro tempore illi permiſſo duorum menſium.* Excipit *Palaus D.* 5. *pag.* 4. *n.* 9. *cum Vaſq. Azor. & Barboſ.* ſi talis ſit indigentia, ut non ſit alius, qui hujuſmodi legitime præſtare poſſit.

IV. Ratione *Evidentiæ Eccleſiæ, aut Reip. Utilitatis* excuſantur Paſtores, ſi abſunt cauſa aſſiſtendi Synodis Provincialibus vel Diœceſanis; Vel ut defendant ſe, vel ſuos, aut Eccleſiam apud Curiam Regiam in gravi negotio, ut dicunt *Salm. num.* 102. *cum Soto, & Vaſq. Roncaglia cap.* 2. *q.* 4. *& Bona. D.* 5. *p.* 5. *n.* 12. (contra *Nav.*) cum quadam Deciſione Rotæ Rom. ex *c. Ex parte* 13. *de Cler. non reſ.* ubi dicitur: *Quod ſi, non abſentando in fraudem, Præpoſituræ tuæ jura fideliter proſequeris, ex hoc cenſeri debeas reſidens.* Hoc tamen intelligendum (bene advertit *Ronc. loc. cit.*), modo non ſit alius, qui æque utiliter id implere poſſit. Inſuper præſcribit Bened. XIV. in Bulla ſupra cit. quod in hujuſmodi litibus pro Eccleſia vel Clero tuendo Epiſcopus exponere debebit gravitatem litis & cauſas per quas neceſſaria creditur ejus aſſiſtentia, & an menſibus conciliaribus uſus fuerit; nam ſi nondum uſus ſit, reſcribere debebit, ut iis ad hunc effectum utatur: Si vero uſus fuerit, concedatur illi licentia, ut abſit non uſque ad exitum cauſæ, ſed quamdiu neceſſe erit ad Advocatos & Judices inſtruendos. Si autem lis pertineat ad ſuam familiam, alia licentia ipſi non concedetur, niſi pro menſibus conciliaribus.

Nullo autem modo poterunt abeſſe, etiam cum licentia Pontificis, ad fungendum Officio Proregis, Conſiliarii, &c. niſi id exigat bonum commune, ut dicunt *Azor. Sotus, Barbos. Diana, &c. apud Salm. n.* 105. Sed melius id intelligendum, ut docent *Vaſqu. Barb. Garcia, & Molfeſ. apud Bonac. D.* 5. *p.* 5. *n.* 9. ſi non ſint alii qui æque utiliter, & fideliter talia Officia exercere valeant.

126 Quæritur IV. Quando & quomodo Epiſcopi, ac Parochi teneantur ad reſtitutionem fructuum ſuorum Beneficiorum? Ante omnia advertere oportet, quæ ſuper hoc puncto ſtatuit Tridentinum, nam in *Seſſ.* 6. *c.* 1. ſic præſcripſit: *Si quis a Patriarchali, Metropolitana, aut Cathedrali ſibi quocunque titulo commiſſa . . . rationabilibus cauſis ceſſantibus, ſex menſibus continuis extra ſuam Diœceſim morando abfuerit, quartæ partis fructuum unius anni fabricæ Eccleſiæ, & pauperibus loci per Superiorem Eccleſiaſticum applicandorum pœnam ipſo jure incurrat. Quod ſi per alios ſex menſes in hujuſmodi abſentia perſeveraverit, aliam quartam partem fructuum ſimiliter applicandam eo ipſo amittat.* Deinde in *Seſſ.* 23. *c.* 1. declaravit, Epiſcopum ultra tres menſes, & ſine juſta cauſa abſentem a ſua Eccleſia: *Præter alias pœnas adverſus non reſidentes ſub Paulo III. impoſitas & innovatas, ac peccati mortalis reatum, eum pro rata temporis abſentiæ non facere fructus ſuos, alia etiam declaratione non ſecuta, ſed teneri per Superiorem Eccleſiaſticum illos fabricæ Eccleſiarum, vel pauperibus loci erogare, prohibita quacunque compoſitione.* Deinde reſpectu Parochorum hæc ſubdit: *Eadem omnino, etiam quoad culpam, amiſſionem fructuum, & pœnas, de Curatis inferioribus, &c. ſacroſancta Synodus declarat & decernit.*

127 Sed dubitatur 1. an Paſtores Animarum teneantur ad reſtitutionem fructuum, ſi abſint ſine licentia, ſed cum juſta cauſa? Negat *Viva Opuſc.* 3. *q.* 3. *art.* 3. *n.* 7. & dicit quod ſi cauſa abſentiæ ſit evidenter juſta, non tenentur reſtituere fructus, niſi poſt ſententiam Judicis, modo per alios ſuis ovibus ſufficienter providerint. Ratio, quia talis reſtitutio non debetur, niſi quando violatur jus naturale contractus, quod hic non violatur; non vero quando læditur ſolum jus poſitivum; tunc enim requiritur ſententia, ut pœna incurratur. Sed quoad Epiſcopos aliter hodie dicendum ex Bulla ſupra relata N. SS. P. Bened. XIV. *Ad univerſa*, ubi ſancitur, quod, ſi Epiſcopus ultra menſes Conciliares abſit *ſine licentia expreſſa Romani Pontificis*, habetur ut tranſgreſſor, & fructus non facit ſuos, & alias incurrit pœnas in tranſgreſſores impoſitas. Vide *n.* 122. *in fin.*

Dubitatur 2. an reſtituendi ſint fructus, ſi abſentia ſit inculpabilis, quia ſcil. facta fuit bona fide, & cum exiſtimatione cauſæ excuſantis a reſidentia? Negat *Viva dict. art.* 3. *n.* 9. *& Garcia ap. Bonac. D.* 5. *p.* 4. *num.* 10. Ratio, quia obligatio reſtitutionis vel eſt de jure poſitivo tamquam pœna, & hæc non debetur niſi poſt ſententiam; vel eſt de jure naturali, & ex benignitate Eccleſiæ præſumitur nolle ipſam damnare ad talem reſtitutionem Beneficiarium, qui inculpabiliter ſuæ obligationi non ſatisfacit; prout Beneficiarius inculpabiliter omittens recitationem Officii probabilius non tenetur reſtituere fructus Beneficii, ut communiſſime docent DD. vide dicta *l.* 3. *n.* 665. *p.* 213. *t.* 1. etſi plures Auctores ſentiant Beneficiarios de jure naturali ad Officium teneri; Sed huic opinioni minime acquieſco, nam ut certum habendum puto, quod hæc obligatio non eſt de jure poſitivo, ſed de jure naturali & Divino, cum de jure naturali Divino teneantur Paſtores reſidere, ut ex Tridentino probavimus ſupra *n.* 121. Poſito igitur quod Paſtores teneantur de jure naturali ad reſidentiam, ad eam quidem non alia ratione tenentur, quam contractus initi inter ipſos & Eccleſiam, ex quo dantur eis fructus Beneficiorum ſub conditione reſidentiæ; qua non impleta, etiam ſine culpa, nullo modo Paſtores tales fructus acquirunt. Præſumtio autem illa quod Eccleſia fructus remittat illis, qui ſine culpa non reſident, valde dubia eſt; Imo potius præſumitur Eccleſia oppoſitum velle, ne pateat via ad eludendam hanc reſidentiam tam rigoroſe ab ipſa Eccleſia requiſitam: Tanto magis quod N. P. Bened. XIV. in citata Bulla *Ad univerſa*, expreſſe declaravit haberi tamquam tranſgreſſores, & fructus non facere ſuos, Epiſcopos qui *ſine legitima cauſa* a ſuis Eccleſiis abſunt. Nec obſtat paritas allata Beneficiariorum inculpabiliter omittentium Officium, nam (ut diximus *l.* 3. *d. n.* 665. & dicemus infra *n.* 145. *Q.* 1.) communiter DD. docent, prout fatetur *Covarruvias* contrariæ ſententiæ fautor, quod Beneficiarii non jam tenentur ad reſtitutionem fructuum de jure naturali, ſed poſitivo ex Conc. Lateran. & ex Bulla S. Pii V. ubi talis reſtitutio omittentibus præcipitur.

Dubitatur 3. an teneantur reſtituere fructus Paſtores, qui inutiliter in ſuis Eccleſiis reſident? Negant *Garcia, & Ledeſma apud Viva cit. Opuſc.* 3. *qu.* 3. *art.* 3. *n.* 8. quia (ut dicunt) abſentia eſt rigoroſe explicanda, unde ſemper ac non abſunt, poſſunt fructus lucrari, ſatisfaciendo per alios ſuis obligationibus. Sed verius affirmat *Viva loc. cit.* tum quia reſtitutio fructuum revera, ut diximus, ab his non tantum debetur de jure poſitivo ratione pœnæ, ſed etiam de jure naturali ratione contractus, ſive conditionis reſidentiæ in contractu appoſitæ non impletæ, quæ conditio quidem non poteſt intelligi de ſola reſidentia corporali: Tum quia, etiamſi reſtitutio fructuum non deberetur de jure naturali, ſed ex ſola lege pœnali Tridentini, adhuc Paſtores inutiliter reſidentes tenerentur fructus reſtituere; dum Concilium in *cit. ſeſſ.* 23. *c.* 1. poſtquam declaravit ipſos obligari ad perſonalem reſidentiam, addit: *Ubi injuncto ſibi officio defungi teneantur.* Atque in Bulla *Grave*, Bened. XIV. declaratur reſidentia non eſſe vera, niſi ſit formalis.

Hinc communiter dicunt DD. ut *Salm. tr.* 28. *n.* 114. *cum Vaſq. Barboſ. & Garc.* ex Declar. S. C. quod Parochus non reputatur reſidere, ſi per ſeipſum non exerceat principaliora munera, nempe adminiſtrationem Verbi Divini, Sacramentorum, &c. Et quoad Epiſcopos, ait *Sporer tr.* 3. *p.* 73. *n.* 27. quod licet ipſi regulariter, juxta conſuetudinem non teneantur per ſe prædicare, & Sacramenta miniſtrare, debent tamen perſonaliter invigilare, ut per alios id præſtent, & inſuper gregem bono exemplo inſtruere, ac pauperibus ſubvenire. Dictum eſt *regulariter*, nam puto ſaltem aliquando Epiſcopos teneri ad concionandum, dum ipſi (ut declarat Tridentinum *d. c.* 1. *ſeſſ.* 23.) de jure Divino tenentur oves ſuas Verbi Divini prædicatione paſcere. Hocque per idem Concilium *Seſſ.* 5. *c.* 2. declaratur: *Omnes Epiſcopos & Prælatos teneri per ſeipſos, ſi legitime impediti non fuerint, ad prædicandum . . . . Si quis autem hoc adimplere contempſerit, diſtrictæ ſubjaceat ultioni.* Circa autem obligationem Parochorum concionandi, & Sacramenta miniſtrandi, vide dicta *l.* 3. *n.* 269. *v. Hic obiter, pag.* 135. *tom.* 1. *& num.* 358. *pag.* 150. *tom.* 1.

Sentit autem *Hurtadus l.* 3. *de Reſid. Paroch. Reſ.* 9. *contra Sancium*, non eſſe tutum in conſcientia Parochum, qui degens in Parochia per duos menſes, Sacramenta per ſeipſum non miniſtraret; niſi in Beneficio conſtitutus eſſet alius Vicarius perpetuus, ut dicunt *Salm. n.* 114. *cum Gonſal. Barb. & Gar.* Cenſet tamen *Viva cit. art.* 3. *num.* 9. *cum Sancio* eſſe valde probabile, quod Epiſcopus vel Parochus abſens cum juſta cauſa, & tanto magis inutiliter reſidens in ſua Eccleſia per tres menſes, vel duos, ipſis reſpective a Trid. conceſſos, non teneatur ad reſtitutionem fructuum. Idque non omnino improbabile videtur, cum ex Concilio *dict. c.* 1. præfatum ſpatium non reputetur gravis materia, nam pro trimeſtri Epiſcoporum abſentia utitur verbo illo *aliquantiſper*, & pro bimeſtri Parochorum gravem non requirit cauſam. Dicunt vero *Bon. & Barboſa apud Croix l.* 3. *p.* 1. *n.* 651. quod Parochi qui tantum habitu ſunt Curati, poſſunt totam Curam Sacellanis committere. Curati autem etiam actu peccant mortaliter, ſi ſemper per alios miniſtrent, cum ipſi commode poſſint; Secus, ſi aliquando miniſtrent, per ſe præſertim Sacramentum Pœnitentiæ, & alias per Sacellanos.

Dubitatur 4. an Epiſcopus vel Parochus non reſidens teneatur ad integram reſtitutionem fructuum, tempori abſentiæ reſpondentium? Affirmat *Nav. apud Bonac. de Benef. D.* 5. *p.* 4. *n.* 5. quia (ut ait) Tridentinum indefinite abſentes privat eos fructibus; propoſitio enim indefinita æquivalet univerſali. Negant vero probabiliter *Bon. l. c. Barboſ. de Pot. Ep. p.* 3. *Alleg.* 43. *n.* 10. *Croix l.* 3. *p.* 1. *n.* 737. *& Viva Opuſc.* 3. *q.* 3. *art.* 3. *n.* 3. *&* 4. *cum Vaſqu.* & communi, ut aſſerit; idemque ait *Viva* de omnibus aliis Beneficiariis ad reſidentiam obſtrictis: Ac ejuſdem ſententiæ, ait *Bonac.* debere eſſe omnes DD. qui excuſant ab integra reſtitutione fructuum Beneficiatos omittentes recitationem Horarum, ut retulimus *l.* 3. *n.* 672. *Qu.* 10. *pag.* 210. *t.* 1. Ratio, quia fructus non ſolum dantur Paſtoribus pro oneribus reſidentiæ, ſed etiam pro recitatione Divini Officii, & aliis muneribus; Unde Concilium Tridentinum, cum oppoſitum non expreſſerit, benigne interpretandum velle, quod præfati Paſtores teneantur reſtituere fructus tantum reſidentiæ reſpondentes,

juxta

juxta rationem naturalem, quæ dictat, quod, ſi quis dupliciti onere gravatur, non eſt privandus integra mercede, cum unum adimplet.

128 Quæritur V. Quibus reſtitui debet fructus a non Reſidentibus? Hic notanda eſt differentia inter reſtitutionem faciendam a Beneficiario ob omiſſionem Horarum, & ob omiſſionem reſidentiæ; Illa enim poteſt fieri quibuſque pauperibus, & in fabricam domus Beneficii, ſive in emendis, aut meliorandis agris Beneficii; quia omnia hæc veniunt nomine *Fabricæ Beneficii*, ut dicitur in Bulla S. Pii V. vide *dicta l. 3. num. 672.* Ob omiſſionem autem reſidentiæ, reſtitutio debet omnino erogari vel in *fabricam Eccleſiæ*, vel *in pauperes illius loci*, ut ſancitur in Trid. *Seſſ. 23. c. 1.* Vide *Bon. q. 5. p. 4. & Viva Opuſc. 3. q. 3. art. 4. n. 1.* Nec ſatisfacit Paſtor non reſidens, applicando reſtitutionem in Miſſis vel aliis ſuffragiis pro Animabus Purgatorii illius loci, quia revera Animæ defunctorum non poſſunt amplius dici pauperes loci illius.

Dicit autem *Viva l. c. cum Leſſ.* & communi ut aſſerit, quod bene poſſet Beneficiarius ſibi reſtitutionem applicare, caſu quo ipſe vere eſſet pauper, cum non debeat inferioris eſſe conditionis, quam alii pauperes; modo id non faciat in fraudem, nempe ſi non reſideat eo animo, ut poſtea applicet deinde ſibi fructus ratione paupertatis; fraus enim nulli debet patrocinari, ut diximus *lib. 3. num. 672.* & ſic dicit *Viva n. 4.* qui tamen excipit, ſi forte Beneficiarius in gravem neceſſitatem poſtea incideret, & pœnitentia ductus proponeret ſe emendare in futurum. Inſuper *Viva n. 5. & Bon. de Hor. Can. D. 1. qu. 5. p. 4. n. 10. cum Suar. Nav. Azor. Mon. &c.* communiter docent, quod ſi pauperes donarent Beneficiario fructus reſtituendos poſt ipſorum traditionem, tunc bene poſſet ille retinere; Secus vero, ſi donarent ante traditionem; quia tunc donatio eſt nulla; pauperes enim nullum jus certum & firmum habent ad illos fructus, ſed tantum vagum & incertum, cum ſit in poteſtate Beneficiarii eligere pauperes quos velit.

129 Hinc ultimo plura adnotare oportet circa reſidentiam Canonicorum in loco Beneficii. Ante omnia animadvertenda ſunt verba Tridentini, quæ circa id habentur in *Seſſ. 24. c. 12. de Ref.* ibi: *Præterea, obtinentibus in eiſdem Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Portiones, &c. non liceat vigore cujuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis ultra tres menſes quolibet anno abeſſe, ſalvis nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus, quæ longius ſervitii tempus requirerent. Alioquin primo anno privetur unuſquiſque dimidia parte fructuum, quos etiam ratione Præbendæ ac reſidentiæ fecit ſuos. Quod ſi iterum eadem fuerit uſus negligentia, privetur omnibus fructibus quos eodem anno lucratus fuerit. Creſcente vero contumacia, contra eos juxta ſacrorum Canonum Conſtitutiones procedatur.* Inſuper ex Diplomate N. SS. P. Benedicti XIV. (quod retulimus *l. 3. num. 675. v. Dubitatur 3. pag. 215. t. 1.*) habetur, quod Canonici Choro non intereſſentes, ſive non canentes, pſallenteſve, non ſolum amittunt Diſtributiones, ut jam ſtatutum erat in *eod. can. 12.* Concilii (cujus verba retulimus *eod. loc. cit.*), ſed etiam fructus omnes Præbendarum, eam non faciant ſuos. Si ergo non faciunt fructus ſuos non canentes, tanto magis non faciunt non reſidentes. Præterquam quod id clare eruitur ex eodem Tridentino loco mox ſupra citato (quicquid dicat *Bonac. tom. 1. D. 5. de Onere Benefic. ad Reſid. p. 4. n. 16.*), dum ibi dicitur, quod Canonicus, non reſidens ultra tres menſes, *privetur dimidia parte fructuum, quos ratione etiam Præbendæ, ac reſidentiæ* (nota) *fecit ſuos*. Ergo ſi Canonicus *ratione reſidentiæ* facit fructus ſuos, non reſidendo ſuos non facit. Dicit autem *Bonacina*, (& hoc valde probabile eſt) *loco cit. cum Car. Macigno*, ex quadam Declar. S. C. Canonicos non privari fructibus, ſi tantum per paucos dies ultra tres menſes abſint; hujuſmodi enim tranſgreſſio non videtur talis, ut prædictam gravem pœnam privationis medietatis fructuum mereatur.

Canonici autem tribus menſibus, in quibus abſunt, non lucrantur Diſtributiones, ſed bene lucrantur fructus Præbendæ: Modo (ut bene ait *Concina tom. 2. pag. 535. num. 32. cum Garcia*) reliquo tempore anni reſederint, & Chorum frequentaverint, contra *Palaum tr. 7. D. 3. p. 9. nu. 10. & Bon. de Hor. Can. D. 2. q. 5. p. 4. nu. 22. & 25.* qui dicunt Canonicos abſentes majori anni parte non ideo carere privilegio trium menſium ipſis conceſſo, quia privilegium non datum eſt reſidentibus, ſed obligatis ad reſidendum; alias Canonici non poſſent eo privilegio frui, niſi prius per novem menſes jam reſediſſent, quod certe non eſſet juxta uſum receptum, dum in quolibet anni parte tres menſes privilegii accipere ſolent. Sed huic opinioni non acquieſco, quia Concilium præbendatos ultra tres menſes abſentes, abſolute illos privat fructibus Præbendæ, atque etiam eos damnat ad reſtituendam medietatem fructuum, quos ratione reſidentiæ fecerant ſuos; Quapropter ipſi ex Concilio poſt abſentiam trium menſium privantur omnino præfato privilegio. An autem Canonicus, qui inutiliter prodigit tres menſes a Trid. conceſſos, teneatur reſtituere fructus Beneficii; Affirmant *Palud. & Nav. ap. Concina pag. 535. nu. 32.* Sed probabilius negant *ibid. Sanch. Pel in.*, *& Leand.* Ratio, quia Concilium abſolute concedit Canonicis per tres menſes abeſſe, nulla ſpeciali cauſa requiſita. Bene autem poſſunt Canonici conjungere tempus trimeſtre conceſſum cum trimeſtri anni ſequentis, ut dicunt *Pelliz. & Leand.* Niſi (excipit *Concina pag. 535. nu. 33.*) ſcandalum obveniat, aut cultus Divinus minuatur. Præterea refert *ibid. Concina*, ſacram C. apud *Leand.* declaraſſe, quod non poſſint confici præfati tres menſes ex horis, quibus Canonici reſidentes abſunt a Choro; Item declaraſſe non poſſe Canonicos computare punctaturas pro tribus menſibus ipſis conceſſis, ita ut nihil teneantur reſtituere, ſi omnes punctaturæ anni non excederent quartam partem integræ reſidentiæ. Ceterum, regulariter abſentes a Choro ex juſta cauſa lucrantur & fructus, & Diſtributiones, ita communiter *Bonac. D. 2. q. 7. p. 1. Salm. tr. 16. c. 4. n. 11. Concina to. 5. pag. 522. n. 2. &c.* Quicquid ſit, ut alii negant, de Diſtributionibus, quæ ex abſentia reliquorum Canonicorum ipſis deberentur. Advertatur hic quod ex Decr. S. C. Conc. apud *Jordan. Pax* (*Jord. Pax Elucubr. lib. 10. t. 40. n. 73.*) Canonici nequeunt in menſibus conciliariis abeſſe diœceſi, niſi de licentia Epiſcopi.

Cauſæ autem excuſantes Canonicos ab aſſiſtentia Chori 130
tres ſunt, ut conſtituit Bonifacius VIII. *in c. un. de Cler. non reſid. in 6.* nempe *Infirmitas, Rationabilis corporis Neceſſitas, & Evidens Eccleſiæ Utilitas*. Et hic expedit prænotare, quod ille qui non reſidet propter has tres cauſas in præfato textu expreſſas, non privatur neque fructibus Præbendæ, neque Diſtributionibus, ut patet ex eodem *cap.* citato. Quibus addenda eſt quarta cauſa (ut cenſet *Pichler in Candid. abrev. l. 3. tit. 4. n. 8.*) nempe conſuetudo introducta poſt Tridentinum, nam Concilium antegreſſas abolevit. Qui autem non reſidet propter cauſas diverſas a tribus prædictis, ſed etiam juſtas, puta ob ſtudium, viſitationem, & alias de quibus infra fiet ſermo (ubi ſemper requiritur licentia Epiſcopi, vel Prælati), is lucratur quidem fructus, ſed non Diſtributiones, ut *Anacl. l. 3. tit. 4. a n. 134. & 165. ac Holzmann to. 1. pag. 434.* cum aliis communiter. I. igitur excuſat *Infirmitas*, non quidem levis, ſed tantum gravis, vel quæ gravis fieri poteſt per acceſſum ad Eccleſiam, ut communiter dicunt *Palaus D. 3. p. 9. § 1. n. 2. Bon. qu. 5. p. 1. num. 13. Concina tom. 2. pag. 524. n. 2. & Salm. tr. 16. c. 4. n. 15. cum Pell. &c.* Excuſantur autem etiam ii qui propria culpa infirmitatem contraxerint, ut pariter cum communi docent *Pal. n. 3. Bon. n. 7. Concina n. 3. cum Nav. Sanch. & Salm. n. 16. cum Garc. & Pell.* quia jus indiſtincte excuſat infirmos. Et hoc, etiamſi quis data opera in morbum ſe conjecerit, ut abſit a Choro, prout probabiliter dicunt *Palaus*, *Salm. ll. cc.* & probabile putat *Concina num. 4. cum Bon.* Ratio, quia lex ad infirmitatem, non autem ad intentionem reſpicit; Et hoc etiamſi ille ante infirmitatem conſueverat abeſſe a Choro, ut probabile putant *Nav. l. 2. de Reſt. cap. 11. n. 238.* item *Concina l. c. nu. 5. & Salm. cum P. Nav. & Pal.* qui id vocat ſatis probabile (contra *Bonac. p. 1. n. 50. cum Covar. Azor. &c.*), & merito, quia infirmitas hic & nunc de ſe excuſat. Nec officit, quod ille nec vellet aſſiſtere, ſi eſſet ſanus, nam leges non puniunt niſi culpabilem abſentiam. Secus vero ajunt *Sanch. Conſ. l. 2. c. 2. Dub. 90. nu. 5. Pal. n. 6. Salm. n. 18. & Concina pag. 526. n. 6.* cum communi ut aſſerit, ſi Canonicus ſine legitima cauſa abſit, & infirmetur, quia tunc pro toto tempore abſentiæ reputatur culpabiliter abſens. Contra hanc ſententiam, quam audio vocari communem, nolo judicium ferre; ſed durum mihi videtur, ut ſi quis, licet ſine cauſa, alio accedat, & ibi contrahat perpetuum morbum, perpetuo debeat diſtributionibus, & fructibus Præbendæ privari.

Dubitatur, an excuſentur abſolute Septuagenarii ab aſſiſtentia Chori? Affirmant *Leander, & alii*; Sed verius negat *P. Concina tom. 2. pag. 526. num. 8.* ſi ipſi robuſti ſint, & ad alia peragenda negotia ordinarie egrediuntur. Secus ſi ſint debiles, & minus apti ad longum iter faciendum, ita ut commode intereſſe nequeant, ut ait *Bon. p. 2. num. 6. cum Azor. Mon. & aliis*. Unde probabiliter dicunt *Salm. c. 4. n. 19.* quod hujuſmodi ſenes regulariter non tenentur ad Chorum, non autem nunquam.

Dubitatur 2. an excuſentur Cæci & Surdi, & lucrentur Diſtributiones, ſi abſunt a Choro? Affirmant *Barb. Pellin. Diana, &c. ap. Salm. c. 4. n. 18.* Idque referunt, ex *l. 1. C. Qui morb. &c.* ubi dicitur: *Qui utrinſque oculi actum amiſit, levamen ſentit munerum perſonalium*. Sed melius negant *Sanch. Conſ. lib. 2. c. 2. dub. 90. & Salm. ibidem cum Suar. P. Nav. & Cov.* quia Chorus iſtis non nocet, & ipſi aſſiſtendo ſaltem auctoritatem præbent. Excuſarem tamen Cæcum, qui ſine notabili incommodo non poſſet ad Eccleſiam accedere.

II. Excuſat *Rationabilis corporis Neceſſitas*, ſub qua intelligitur timor cujuſcunque gravis damni in vita, honore, aut bonis. Unde non privantur Diſtributionibus, qui domi morantur ad medicinam ſumendam, ad venam ſcindendam, vel proficiſcuntur ad balnea, aut locum ſalubrioris aeris: Item qui ab hoſtibus capiuntur, aut qui patiuntur injuſtum exilium, aut detinentur per vim, aut ob timorem gravis nocumenti ab inimicis; ita *Bon. qu. 5. p. 2. ex n. 7. Salm. tr. 16. c. 4. n. 19. & Concina tom. 2. pag. 526. n. 9. cum communi*. Idem probabilius dicendum de abſentia ob metum belli, vel peſtis graſſantis in loco Beneficii, ut tenent *Bonac. n. 7. & 8. Pal. tr. 7. D. 3. p. 9. §. 2. n. 2. & Salm. cum Vaſq. Pell. Covarr. Garc. &c.* contra *Concinam loc. cit. Barboſ. &c.* qui concedunt poſſe quidem talem percipere fructus Præbendæ, non vero Diſtributiones.

Cum autem quis abeſt a Choro ob excommunicationem, amittit Diſtributiones, ſi juſte ſit excommunicatus; Secus ſi inju-

Digitized by Google

injuſte, & curet ab excommunicatione abſolvi, *Concina p. 527. n. 10. & Salm. n. 21.* Item de Canonico ſuſpenſo probabilius eſſe cenſet *Concina n. 12.* Si vero quis ſit juſte excommunicatus, etiamſi Choro aſſiſtat, putat *P. Concina nu. 11. cum Abb. Palud. Innoc. Nav. Suar. Tolet. Fill. Sylv.* & communi ut aſſerit, hunc amittere tam Diſtributiones, quam fructus Beneficii; Sed probabiliter id negant *Sanch. de Matr. l. 3. D. 51. n. 12. Bon. p. 2. §. 2. Pal. p. 9. §. 2. n. 4. cum Conink. Vaſq. & Gloſſ. in c. Paſtorali, §. Verum de Appell.* ac *Salm. cap. 4. num. 21. cum P. Nav. Pelliz. &c.* & dicunt, quod licet iſte peccaret aſſiſtendo, & merito deberet privari à Judice Diſtributionibus, & fructibus; nullibi tamen conſtat hanc privationem ipſo jure impoſitam eſſe. Qui autem eſſet juſte excommunicatus, & reſipiſcens abſolutionem peteret, non amitteret Diſtributiones, ſi injuſta abſolutio ei negaretur, cum tunc per ipſum non fiat quominus aſſiſtat. Ita *Palaus p. 9. §. 2. n. 4. cum Suar. Vaſq. Sylveſt. Armill. Sa, Henr. Sayr. Lop. &c. communiter.*

Quando autem Eccleſia eſt interdicta, Canonici non aſſiſtentes non ideo amittunt Diſtributiones, dummodo non dederint cauſam Interdicto, *Concina loc. c. n. 12.* Secus eſt in Ceſſatione Divinorum Officiorum, tunc enim etiam non dantes cauſam Ceſſationi privantur Diſtributionibus, ut *Concina loc. c. Pal. n. 11. & Bonac. p. 1. §. 5. cum Suar. & Sayr. ex c. Canonici. §. Sciſcitari de Off. Ordin. in 6.* ubi ſtatuitur, quod ii qui cauſam dederunt Ceſſationi, debent reſtituere Canonicis omne intereſſe, quod ipſi amittunt ex omiſſa aſſiſtentia Divinis Officiis. Sic pariter quando Eccleſia eſt polluta, non privantur Diſtributionibus illi, qui cauſam pollutioni non dederunt. Ita *Palaus p. 9. §. 2. n. 10. Conc. d. n. 12. cum Suar. Bonac. Sayr. Trull. Henr. & commun.*

Quæritur autem hic, an Canonici irregulares aſſiſtentes amittant Diſtributiones, & fructus Præbendæ? Si irregularitas eſt incurſa poſt collationem Beneficii, certum eſt & commune, quod neutrum amittunt; ita *Concina tom. 2. pag. 527. n. 12.* Sed dubium fit, quando irregularitas incurſa eſt ante collationem. Hæc quæſtio omnino pendet ab alia, an collatio Præbendæ facta Clerico irregulari ſit per ſe invalida? Negant *Palaus de Cenſur. tr. 29. D. 6. p. 5. n. 7. Elbel to. 2. pag. 457. n. 158. Roncaglia de Cenſur. c. 1. q. 5. R. 1. & Salm. tract. 10. c. 7. n. 34. cum Sylveſt. Felin. Leand. Laym. Leſs. Suar. Conr. Hurt. &c.* hanc ſententiam probabilem putant. Hi dicunt collationem iſtam illicitam quidem eſſe, & nullam in foro externo, ſed validam in conſcientia. Ratio, quia cum nulla irregularitas incurratur, niſi in jure ſit expreſſa, tanto minus incurritur ejus effectus, qualis eſt inhabilitas ad Beneficia obtinenda; hic autem effectus nullibi in jure reperitur expreſſus. Affirmant vero probabilius *Concina loc. cit. Contin. Tournely de Irreg. to. 2. pag. 12. Holzmann tom. 1. pag. 411. n. 320. Bonac. de Irreg. D. 5. p. 4. n. 6. cum aliis*; & hanc ſententiam ipſi *Salm.* fatentur eſſe communem. Probatur 1. *ex c. 2. de Cler. Pugn. in duello*, ubi dicitur diſpenſari poſſe cum Clerico irregulari, ut Beneficium poſſideat; ergo ſine diſpenſatione ipſe eſt inhabilis ad recipienda Beneficia. Probatur 2. & fortius ex Trid. *Seſſ. 22. c. 4. de Ref.* ubi Concilium loquens de Præbendatis, ſic ait: *Ne aliis in poſterum fiat proviſio, niſi iis qui jam ætatem, & ceteras habilitates integre habere dignoſcantur, aliter irrita ſit proviſio.* Reſpondent *Salm. & Roncaglia* ad præfatum textum (quem ipſi *Salm.* fatentur difficilem eſſe ſolutione), & dicunt To *ceteras habilitates* intelligi de habilitatibus ex jure naturali, non autem poſitivo: Sed hæc reſponſio non ſatisfacit, nam Concilium, cum indiſtincte & integre habilitates requirat, ſane intelligendum eſt de omnibus habilitatibus, tam de jure naturali, quam poſitivo neceſſariis; idque videtur expreſſe ibidem declarari, cum dicatur, *qui jam ætatem &c.* ideſt ætatem requiſitam ad Ordines recipiendos, ut Concilium præcepebat, quæ quidem habilitas certe eſt de jure poſitivo. Hinc probabilius *P. Concina l. c.* ſentit Clericos, qui poſt irregularitatem Præbendas recipiunt, privari ipſo jure etiam in conſcientia Diſtributionibus, & fructibus Beneficii.

III. Excuſat *Eccleſiæ Utilitas*, modo utilitas ſit gravis judicio Epiſcopi, vel Capituli, & ſit Eccleſiæ propriæ, vel univerſalis, aut totius Diœceſis, non vero alterius Eccleſiæ particularis, ut *Concina tom. 2. pag. 528. num. 14. & Salm. tr. 16. c. 4. n. 23.* An autem, qui propter utilitatem Eccleſiæ abeſt a loco Beneficii, lucretur Diſtributiones? Negant aliqui ex *cap. Cum non deceat, de Cler. non reſid. in 6.* ubi Clerici ad Sedem Apoſtolicam accedentes ob negotium ſuarum Eccleſiarum Diſtributionibus privantur. Sed probabilius affirmant *Salm. loc. cit. nu. 24. cum Pal. Pelliz. &c.* idque ſatis probabile putat *Concina nu. 15. ex c. un. de Cler. non reſid. in 6.* ubi abſolute conceditur privilegium abſentibus in utilitatem evidentem Eccleſiæ. Alter autem textus intelligitur de ſolo caſu, quo Præbendatus accedit ad Sedem Apoſtolicam ob inſtructionem electionis.

Item ex hac ratione excuſatur Canonicus, qui mittitur (nam unus tantum mitti poteſt) ab Epiſcopo ad viſitanda Limina Apoſtolorum, ut communiter omnes cum *Concina n. 16.* Idem dicitur de Canonico comitante ſuum Epiſcopum ad eadem Limina, ex Decreto Sixti V. apud *Concina*, qui *ibid.* ait Epiſcopum Limina viſitantem poſſe etiam duos Canonicos ſecum ducere. Idem dicitur de Canonico miſſo ad Concilium Provinciale tanquam Theologo, Canoniſta, aut Procuratore, ut probabilius ſentiunt *Concina pag. 529. n. 17. & Salm. c. 4. n. 24. cum Pal. Pelliz. &c.* Idem ſi mittatur Canonicus a Capitulo ad Pontificem, aut Principem tanquam Legatus pro agendis negotiis Eccleſiæ, *Concina ibid.* Idem, ſi eligatur Vicarius Capitularis Sede vacante, ut communiter docent DD. quia hic incumbit totius Diœceſis utilitati. Secus, ſi eligatur Vicarius Epiſcopi, quia tunc Epiſcopo non Eccleſiæ inſervit: Is enim lucratur quidem fructus Præbendæ, ſed non Diſtributiones, *Pal. p. 9. §. 7. n. 2. Salm. c. 4. n. 34. Conc. p. 529. n. 18. & 24.*

Minime autem privatur Diſtributionibus Canonicus Pœnitentiarius, qui tempore Officii Confeſſiones excipit, ex Trid. *Seſſ. 24. cap. 8.* ubi dicitur: *Pœnitentiarius aliquis cum unione Præbendæ proxime vacaturæ ab Epiſcopo inſtituatur, qui Magiſter ſit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Jure Canonico, & annorum 40. ſeu alias qui aptior pro loci qualitate reperiatur, qui dum Confeſſiones in Eccleſia audiet, interim præſens in Choro cenſeatur.* Sed hic dubitatur, an lucretur Diſtributiones Pœnitentiarius, qui tempore Officii manet in confeſſionario expectans Pœnitentes acceſſuros? Negant *Barboſ. & Garcia ap. Concina pag. 529. n. 18.* Sed verius *Salm. c. 4. n. 31. cum Barb. Bon. Pell. Roncaglia tr. 6. c. 2. q. 6. R. 1. & Concina, cum Pal. & Leand.* affirmant, ſi Pœnitentes ſoleant accedere, & Pœnitentiarius eo animo ſe detineat, ut promtiorem illis ſe exhibeat, ex Decl. S. C. *ap. Salm. l. c.* ubi mandatur Pœnitentiario aſſiſtere in Confeſſionario, ne pœnitentes perquirere eum cogantur, & ob verecundiam ejus inquiſitionis Confeſſiones omittant. Et idem dicitur de Canonico ſubrogato Pœnitentiario, modo ſubrogatio non fiat in fraudem; & de aliis qui Pœnitentiarium adjuvant de mandato Superioris in magno concurſu, *Concina ibid.* Idem de Canonico curato, qui tempore Officii opera ſui muneris exercet, *Pal. p. 9. §. 3. n. 8. Salm. c. 4. n. 26. cum Barb. Garc. Gutt. & Concina p. 532. n. 22.* Qui ſentit idem procedere, etiamſi Eccleſia, de qua is Curam habet, ſit diverſa ab Eccleſia, ubi eſt Canonicus; dummodo illa ſit intra propriam Diœceſim; Sed huic contradicit *Bonac. D. 1. qu. 5. p. 3. §. 6. n. 5.* Non amittit autem Diſtributiones is, qui abeſt ad tuenda jura ſui Beneficii: Secus vero ſi defendat jus ſuum ad Beneficium adverſus alterum, *Concina ibid.* 131

Sic pariter lucratur Diſtributiones Canonicus Theologus, qui tempore Officii legit, aut concionatur, ut communiter docent omnes; & etiamſi in aliis Horis ipſius diei (non vero præcedentis) ſe pararet ad legendum, vel concionandum, ut *Roncaglia c. 2. q. 6. R. 2.* cum communi, ex Conceſſione Greg. XIII. & *Concina pag. 531. n. 21.* cum communiori ex Decl. S. C. *ap. Garciam*, qui contradicit.

Sentiunt autem *Concina pag. 532. n. 22. Pal. p. 9. §. 7. n. 1. Ronc. R. 3.* & *Salm. cap. 4. n. 34. cum Garc. Pell. &c.* contra *Barboſ. & Zechium apud Pal.* quod Canonici Examinatores, dum abſunt à Choro (niſi alia ſit alicubi conſuetudo), non lucrentur Diſtributiones. Idem ajunt de Canonicis deſtinatis ab Epiſcopo ad viſitanda Hoſpitalia & Eccleſias Diœceſis, quia hi non occupantur in ſervitium propriæ Eccleſiæ. Epiſcopus autem poteſt duos Canonicos in ſuo ſervitio occupare ex *c. De cetero, & c. Ad audientiam, de Cler. non reſ.* qui lucrantur fructus Præbendæ, ſed non Diſtributiones; ut *Roncaglia l. c. & Salm. n. 125.* ex Decl. S. C. Dicit tamen *P. Conc. n. 23.* quod Canonici aſſiſtentes Epiſcopo ſolemniter celebranti lucrantur etiam Diſtributiones. Canonici autem abſentes a Choro tempore Officii, ut Capitula celebrent, amittunt tam Diſtributiones, quam fructus Præbendæ, quia tempore Officii vel Miſſæ Choralis ipſis vetitum eſt Capitula celebrare, niſi urgeat grave negotium, quod moram non patiatur, *Concina ibid.*

Ultimo notandum, quod Præbendati docentes in Scholis publicis (non autem privatis), ſacram Scripturam, licet 132
non lucrentur Diſtributiones, acquirunt tamen fructus ſuorum Beneficiorum, ex Trid. *Seſſ. 5. c. 1. in fin.* Idem dicitur in *c. fin. de Magiſtris*, de docentibus Theologiam. Idque communiter extendunt DD. ad docentes Jus Canonicum, ut *Palaus p. 9. §. 9. num. 1. Roncaglia de Benef. c. 2. qu. 6. R. 3. P. Concina tom. 2. pag. 533. n. 24. & Salm. tract. 28. nu. 129. & 130. cum Sanch. Fill. Garcia*, qui de hoc affert Declarationem S. C. Idem dicunt de docentibus Grammaticam *Pal. n. 3. Concina n. 26. Roncaglia l. c. & Salm. tr. 16. c. 4. n. 37.* Necnon *Salm.* idem ſentiunt de docentibus Logicam, & Philoſophiam, quia (ut ajunt) omnia hæc ſunt neceſſario præmittenda ad Theologiam addiſcendam.

An autem Parochi docentes ſacram Scripturam, Theologiam, aut jus Canonicum eodem privilegio gaudeant? Negat *P. Concina nu. 25.* quia in Tridentino Parochis abſolute vetatur abeſſe ultra duos menſes. Sed probabiliter admittunt *Palaus n. 4. Salm. d. n. 37. & Roncaglia l. c. cum Gonzal. Barboſ. &c.* Ratio, quia in *cit. c. fin. de Magiſtris* indiſtincte omnibus facultatem Theologicam docentibus conceditur privilegium, ſive exemtio a reſidentia: hocque privilegium non habetur in Tridentino, quod ibi clare (ut oportebat) ſit revocatum; verba autem textus præfati hæc ſunt: *Docentes vero in theologica facultate, dum in ſcholis docuerint, & ſtudentes in ipſa integre per annos quinque, percipiant de licentia (nempe generali, conceſſa auctoritate hujus Conſtitutionis, ut explicat ibi Gloſſa) Sedis Apoſtolicæ proventus præbendarum, & beneficiorum ſuorum, non obſtante alia aliqua conſuetudine, aut Statuto; cum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes.* Ratio, quia id redondat in bonum totius Diœceſis, immo univerſalis Eccleſiæ.

Idem privilegium ſane conceditur Præbendatis ſtudentibus

in Uni-

in Univerſitate ex Trident. *l. c. & ex cit. c. fin. de Mag. & c. 11. de Privil. in 6. ex c. Tuo. de Cler. non reſid.* modo ipſi ſtudiis operam dent ſaltem per majorem anni partem, ut ait *Conc. n. 27. & Pal. n. 5. cum Bonac. Barboſ. &c.* & modo habeant de hoc licentiam (quæ vero non requiritur pro docentibus), ut dicunt *Palaus p. 9. §. 9. n. 7. Roncagl. qu. 6. R. 3. Concin. n. 28. & Salm. tr. 28. n. 130. cum Barb. & Garc.* ex Bulla Pii IV. *Ad aures*, edita 24. Nov. 1564. Hæc autem licentia illis ſuffragatur pro quinquennio, ſi audiunt ſacros Canones; pro ſeptennio vero, ſi audiant Sacram Scripturam, ſeu Theologiam, *Salm. l. c. cum Garc. & Barb.* An autem Parochi ſtudentes Theologiæ excuſentur a reſidentia poſt duos menſes ipſis a Trident. conceſſos? Affirmant *Navar. Tolet. Leſſ. &c. apud Palaum n. 9.* idque probabile putant *Palaus ibid. & Salm. tr. 16. c. 4. n. 39.* Quia in *cit. c. fin. de Magiſtris* eodem privilegio gaudent docentes, quo ſtudentes. Sed probabilius negant *Concina pag. 534. num. 29. Roncaglia qu. 6. R. 9. Pal. n. 9. Salm. loc. cit. cum Gonzal. Barboſ. Garcia, &c.* Ratio, tum quia Tridentinum declaravit non poſſe Parochos ultra duos menſes abeſſe, niſi ex gravi cauſa; & S. C. *ap. Garciam* declaravit hujuſmodi cauſam ſtudiorum nunquam eſſe gravem; tum quia privilegium præfatum conceſſum eſt tantum addiſcentibus, unde non concedendum Parochis, qui jam edocti ſupponuntur. Dicunt vero *Salm. n. 118.* ex Decl. S. C. quod ſi a Papa detur alicui licentia, ut abſit cauſa ſtudiorum, hæc non valet niſi conſenſus Ordinarii accedat: Et ſic pariter referunt declaraſſe Pium IV. de his qui ſtudiis in Curia Romana aſſiſtunt. Hic autem obiter notandum, quod in *c. fin. De Cler. vel Mon.* prohibentur *Archidiaconi, Decani, Plebani, Præpoſiti, Cantores, & alii Clerici Perſonatus habentes, necnon Presbyteri* ſtudere Juri Civili, vel medicinæ ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ſi infra duos menſes a tali ſtudio non deſtiterint. (Dicit tamen *Bonac. de Cenſur. D. 2. q. 4. p. 6. n. 4.* cum communi, hoc non intelligi de ſtudio privato; nec ſi audiatur lector domi, ut probabile putat cum *Tol. Calderin. &c.* Neque intelligi de docentibus, ut ſentiunt *Sanch. lib. 6. c. 8. num. 91.* & idem *Bon. cum Tab. & aliis.*) Unde tales ſtudentes privantur fructibus ſuarum Præbendarum, ut dicunt *Palaus loc. cit. p. 9. n. 6. & Salm. c. 4. n. 38. cum Bonac. & Barboſa.*

Diximus autem præfatos Magiſtros, aut Scholares excuſatos, lucrari quidem fructus Beneficiorum, non vero Diſtributiones: Si tamen Beneficium conſtaret ex ſolis Diſtributionibus, has etiam lucrari dicit *Concina pag. 533. nu. 27.* cum communi ex Decl. S. C. apud *Garciam* (contra *Con.*), quia tunc Diſtributiones ſuccedunt loco fructuum. Et idem ait *Concina pag. 536. num. 35.* de diſpenſatis a Choro, quando Beneficium tantum ex Diſtributionibus conſtatur. Excipit tamen *Conc.* contra alios, ſi ſint Diſtributiones minutæ pro Anniverſariis, quia Teſtatores nolunt has dari niſi aſſiſtentibus.

ARTICULUS V.

Quibus modis Beneficia amittuntur?

133 *Quibus modis amittuntur Beneficia?*
134 *Quid, & quotuplex ſit Reſignatio?*
135 *Quid requiritur, ut valeat Reſignatio conditionata?*
136 *Quid de Permutatione Beneficiorum?*

133 „ Reſp. 1. Beneficia quatuor modis amittuntur. 1. Per mortem Beneficiati. 2. Ex diſpoſitione juris, idque vel propter alterius Beneficii incompoſſibilis conſecutionem, vel per profeſſionem religioſam, vel per contractum matrimonii, vel per commiſſionem criminis (v. gr. hæreſis, ſchiſmatis, ſodomiæ ſæpius exercitæ,) cui amiſſio Beneficii ipſo facto eſt annexa, ut v. apud *Leſſ. l. 2. cap. 34. d. 34. n. 3.* Per ſententiam judicis. 4. Per liberam reſignationem, de qua

134 „ Reſp. 2. Reſignatio eſt ſpontanea proprii Beneficii dimiſſio, facta coram legitimo Superiore id acceptante. Eſtque duplex, ſcilicet, tacita quæ fit ex juris diſpoſitione; ut dum quis Religionem profitetur: & expreſſa, quæ rurſus eſt duplex, ſcilicet pura, quæ fit ſine conditione, & pacto appoſito, coram Ordinario, qui Beneficium cuilibet alteri conferre poteſt: & conditionata, ſeu in favorem: eaque vel eſt Simplex in favorem, ut quando fit abſque reſervatione; vel eſt qualificata, quando ſcilicet fit reſervato ſibi jure regreſſus, vel penſione, vel fructibus aliquibus, quæ ob ſimoniam juris humani, nonniſi in Pontificis manibus fieri poteſt. Et quamvis verius ſit, etiam reſignationem ſimplicem in Pontificis manibus faciendam, cum alioqui periculum ſit, ne Beneficiorum reſignationes ſpeciem quandam hereditariæ ſucceſſionis acquirant, quod jura Canonica deteſtantur: probabile tamen eſt, in manus Ordinarii fieri poſſe, eo quod permutatio in ejus manibus fieri poſſit. * (*Sed omnino contradicunt Salm. de Simon. c. 3. num. 32. cum communi. Vide dicta de Simon. lib. 3. num. 81.*) * Idque a fortiori verum eſt, ſi fiat ſine modo obligatorio, quamvis addita deprecatione, ut perſonæ certæ conferatur. Idque obſervari poteſt, ubi non eſt recepta Bulla Pii V. quamlibet perſonæ ſucceſſuræ deſignationem prohibens, quam citat *Laym. hic cap. 17.*

135 „ Porro, ut reſignatio conditionata valida ſit, requiritur 1. Ut Beneficium ſit reſignantis, cum reſignatio ſit juris ſui dimiſſio. 2. Ut fiat libere. 3. Ut fiat in manibus ejus qui poteſt admittere, ſcilicet Pontificis, Ordinarii, Collatoris, vel Inſtitutoris, juxta dicta. 4. Ut acceptetur a Prælato, in cujus manibus fit, quia ſine acceptatione jus ſuum reſignans non perdit. 5. Ut conferatur illi, in cujus favorem, cum clauſula conſueta, *non aliter, nec alias*, eſt reſignatum. 6. Ut is, cui confertur, acceptet; alias enim reſignans non perdit Beneficium, propter clauſulam, *non aliter*. 7. Requiritur conſenſus Patroni, vel electorum, prout Beneficium eſt patronatum, vel electivum. 8. Si reſignans ſit infirmus, ut a reſignatione ſupervivat 20. dies, alias enim per obitum vacare cenſebitur. 9. Ut ſi reſignatio fiat in Curia Romana, intra 6. menſes a ſupplicatione oblata computandos, in loco Beneficii publicetur: ſin autem extra Curiam, intra menſem: alioqui, ſi contingat reſignantem mori antequam reſignatarius ceperit poſſeſſionem, Beneficium vacare cenſebitur. *Leſſ. & Laym. cap. 17.*

136 „ Reſpond. 3. Permutatio Beneficiorum, quæ eſt quædam ſpecies conditionalis reſignationis, fit, cum duo Beneficiati unum, vel plura ſua Beneficia, Pontifici non reſervata, in manus Ordinarii, alteriuſve Epiſcopali auctoritate præditi reſignant, cum conditione, ut poſtea viciſſim alteri alterius Beneficium conferat. Quod quandoque Epiſcopus inſtituere poteſt, ſi neceſſitas ita exigat; vocatis tamen iis quorum intereſt, ſcilicet Patrono, & Collatore inferiore. Ad hanc autem omnia requiruntur, quæ ad reſignationem in favorem. V. *Leſſ. cap. 31. d. 35. & 39. Laym. cap. 17. Bonac. de Simon. d. 1. q. 4. §. 12.* * (*Vide l. 3. num. 72.*)

„ Quæres 1. An licitæ ſint permutationes coram Ordinariis, in menſibus reſervatis per Concordata Germaniæ? Reſp. affirmative, quia per reſervationem Concordatorum non cenſetur Pontifex voluiſſe conditionem Ordinariorum Germaniæ deteriorem facere, quam Epiſcoporum extra Germaniam, coram quibus id ſimpliciter licet.

„ Quæres 2. An licitum ſit permutare Beneficia, compenſata fructuum æqualitate?

„ Reſp. 1. non licere, ſi Beneficium copioſius, non ſeparatis proventibus a titulo, permutetur cum tenui. Ratio eſt, quia exceſſus ille, eo ipſo, quo manet annexus titulo, eſt debitus titulo, ideoque pro eo nihil exigi poteſt, quin etiam exigatur pro titulo.

„ Reſp. 2. poſſe peti compenſationem ob hujuſmodi permutationem a Pontifice, pro incommodo temporali quod alter ſubit, ſpoliando ſe proventibus ſui Beneficii, ideoque talis compenſatio non eſt pretium Beneficii, aut proventuum annexorum, ſed conditio, ut ſe indemnem ſervet, ſine qua conditione nollet ſe ſpoliare.

„ Reſp. 3. Jura proventuum poſſe ſeparari a titulis, & primo nudos titulos; deinde alio contractu jura proventuum, utpote temporalia, permutari, compenſato exceſſu opulentioris; idque auctoritate ſolius Papæ. V. *Leſſ. l. c. Bonac. l. c. §. 12. n. 11.* * (*Vide l. 3. n. 75. & 76.*) *

„ Quæres 3. An licite permutetur Beneficium hac lege, ut expenſæ litis, vel Bullarum refundantur per recipientem? Reſp. Videri permutationem ſimoniacam, ſi impenſæ ſint cauſa impulſiva permutationis, ſine qua actus non fuerit futurus. Idem de ſimili reſignatione affirmarem, *Leſſ. l. c. Bon. l. c. num. 6.*

ARTICULUS VI.

Quid, & quotuplex ſit Penſio?

137 *Quid, & quotuplex Penſio?*
138 *A quo & quanta poſſit Penſio deſignari?*
139 *An Penſionarius poſſit de illa libere diſponere?*

137 „ Reſp. Penſio eſt jus percipiendi fructus ex alieno Beneficio. Eſtque triplex: 1. *Temporalis*, quæ datur propter miniſterium temporale, v. gr. Cantori, Ædituo, Patrono, & Defenſori Eccleſiæ. 2. *Spiritualis*, quæ fundatur in titulo mere ſpirituali, ut quæ datur Concionatori, Coadjutori Epiſcopi, Parocho, &c. 3. *Media*, quæ fundatur in ſtatu ſpirituali, non tamen officio ſpirituali: ut quæ datur Clerico pauperi, vel Parocho ſeni ad ſuſtentationem, vel quæ datur cauſa reſignationis, & litis componendæ. Duæ poſteriores dicuntur Clericales, quia Clericis; prima Laicalis, quia Laicis tantum datur.

138 „ Porro circa penſiones *Laym. c. cit. & Leſſ.* docet hæc: I. Etſi eam deſignare proprium ſit Papæ, id tamen etiam Epiſcopum poſſe in cauſis ſpecialibus, & neceſſariis: v. gr. propter paupertatem, & ſenium reſignantis, vel litis compoſitionem, vel propter adæquandos fructus, in permutatione Beneficiorum. * (*Vide lib. 3. n. 73.*) * II. Debere eſſe moderatam, ita ut Beneficiato relinquatur ſufficiens ſuſtentatio; talis autem plerumque cenſetur tertia pars fructuum. * (*Cum Salm. de Benef. cap. un. num. 46.*) *. III. Ad penſionem non requiri conſenſum patroni, ut quidam volunt, quia id nullo jure ſtatutum eſt. Neque ullum fit præjudicium per impoſitionem penſionis, cum is fructus non percipiat ex Beneficio, ſed tantum habeat

„ jus fru-

„ jus inſtituendi, & præſentandi, quod ei non adimitur. „ IV. Penſionarius poſt conſtitutionem Pii V. ubi ea eſt recepte, tenetur recitare Officium B. V. nec facit fructus ſuos, ſi omittat. * (*Intelligitur de penſione quam quis ut Clericus percipit. Vide Salm. de Benef. num. 64. item ad tale onus non obligantur, qui dicunt Officium Majus, vel qui ſiant Equites Ordinis Militaris, cum ſatisfaciant recitando preces a Religione præceptas. Ita Azor. Pal. Bonac. Led. cum Salm. loc. cit. & de Hor. Canonic. c. 2. n. 28.*) * „ V. Penſionem extingui morte Penſionarii, ſicut uſusfructus morte uſufructuarii. Poſſet tamen Papa facere perpetuam, ee plenitudine poteſtatis. De venditone penſionis v. *Laym. c. 18. & Leſſ. l. e. c. 35. d. 22. Bon. l. c. §. 13.* „

139 Quæritur, an penſionarius poſſit de redditibus penſionis pro libito diſponere? Affirmant *Vaſq. Azor. Covarr. &c.* apud *Salm. de Benef. cap. un. n. 67.* Quia penſio, ut dicunt, eſt portio jam extracta ex fructibus Beneficii. Et pro hac ſententia adeſt Deciſio Rotæ Romanæ, quam affert *Azor. p. 2. lib. 7. cap. 9. qu. 12.* in qua definitum fuit, *penſiones decurſas & non ſolutas non computari inter ſpolia* (ſicut computantur fructus Beneficiorum), *ſed tranſire ad hæredes; quia penſio non eſt Beneficium, ſed conſiſtit in mera temporalitate.* Negant vero, *Navar. Molin. Garcia,* quie penſio eiſdem regulis Beneficiorum metiri debet, cum illis æquiparetur. Verum *Salm. ibid.* diſtingnunt, & effirmant de penſione laicali, negant de Eccleſiaſtica. Hæ tres ſententiæ omnes ſunt probabiles. *Vide lib. 3. n. 491. Qu. VI. pag. 684.*

D U B I U M II.

De Horis Canonicis.

A R T I C U L U S I.

Qui obligentur ad Horas?

140 *Quinam Clerici teneantur ad Officium? Qualem partem Officii teneantur dicere Subdiaconi ea die, qua ordinantur? Et an Subdiaconus, qui Officium recitavit ante ordinationem, teneatur repetere?*

141 *An teneantur ad Horas Canonicas omnes Religioſi, & Moniales? 142. An Religioſi non conſtituti in ſacris, & Moniales non dicentes Officium in Choro teneantur recitare privatim? Dub. 1. An teneantur ad Officium Religioſi ejecti? Dub. e. An profugi? Dub. 3. An ad triremes damnati? An degentes extra Clauſtra? 143. Not. 1. An, & quando Religioſi teneantur recitare in Choro? Quid ſi ſint occupati? Not. e. An peccent graviter Prælati negligentes Officium recitari in Choro? An teneantur Epiſcopi recitare in Choro? Not. 3. An teneantur ſupplere omiſſa, qui plura non percipiunt, ut Choro inſerviant? An ad peccandum graviter in Choro ſufficiat omiſſio minoris partis, quam in Officio privato?*

144 *De Obligatione Beneficiariorum circa Officium. An Beneficiarius ordinatus per metum gravem teneatur ad Officium? Vide alia ap. Buſ. 145. Qu. I. Quot peccata committat Sacerdos beneficiatus Officium omittens? Qu. II. An Beneficiarius graviter peccet omittendo Officium, ſi velit fructus reſtituere?*

140 „ RESP. 1. Clerici Majorum Ordinum, etiam, ſuſpenſi, excommunicati, degradati, tenentur tum jure Eccleſiaſtico, tum generali conſuetudine Eccleſiæ.

„ Dixi, *Majorum Ordinum*; quia Minorum non tantum non ad Horas, ſed neque ad pſalmum *Miſerere* tenentur, quem, vel ſimile quid, cum Epiſcopus primam Tonſuram conferens injungit, non videtur obligare, niſi ut vel tantum fiat aliquoties, vel per modum conſilii. *Leſs. lib. 2. cap. 37. d. 9.*

Unde reſolvuntur hi Caſus.

„ 1. Tenetur ad Horas, qui cum diſpenſatione Papæ ducit uxorem; niſi in hoc ipſo ſit diſpenſatus: quia diſpenſatio, utpote odioſa, ſtricte eſt explicanda, & characterem retinet. *Bonac. & Azor. l. c. cap. 5.* contra alios.

„ 2. Clericus incipit obligari a puncto Subdiaconatus ſuſcepti: & quidem ad Horas reſpondentes horæ, qua ordinatur, *Bonac. tr. de Horis q. 1. punct. 5.* ex communi.

Hinc dicit *Croix l. 4. num. 1187. cum Azor. & Stoz.* teneri Subdiaconum die quo ordinatur ad Horam, quæ tunc dicenda eſſet in Choro. Unde, ſi ordinatus hora undecima, ait *Croix* cum *Bonart.* probabile eſſe teneri tantum ad Veſperas, cum eo tempore regulariter aliæ Horæ jam perſolutæ ſint in Choro. Sed huic opinioni non acquieſco, quia verius Ordinatus tenetur ad Horam, quæ reſpondet ad horam, in qua contrahit obligationem; quepropter regulariter tenetur recitare ab Hora ſexte, ut recte ait *P. Concina to. 2. pag. 397. n. 5.* cui adhærent *Palaus, & Gobatus.*

An eutem Subdiaconus qui reciteverit partem illam ante Ordinationem, ſuæ obligationi ſatisfecerit? Negant *Tournely tom. 1. pag. 619. & Croix l. 4. nu. 1187. cum Bon. Pal. &c.* tum quia debitum nequit ſatisfieri antequam contrahatur; tum quie Eccleſia exigit Officium e Subdiaconis, ut nomine ejus illud perſolvant; at qui non eſt adhuc Subdiaconus, nequit nomine Eccleſiæ Officium recitare. Affirmant vero *Tamb. Dec. l. 2. c. 5. n. 9. & Lugo, Trull. & Gob. apud Dian. p. 6. tr. 6. R. 38.* & probabile putant *Croix l. c. & Viva q. 3. art. 1. n. 8.* quia bene poteſt debitum illud anticipate ſolvi, quod certo moraliter eſt contrahendum. *Prima* ſententia videtur probabilior, quia Eccleſia exigit Officium a Subdiacono, ut nomine ejus illud perſolvat, at qui non eſt Subdiaconus, neque ab Eccleſia, ut publicus Miniſter deſtinatus, non poteſt nomine Eccleſiæ recitare, neque Orationem publicam efficere. Sed huic poſſet reſponderi, quod Sacerdos excommunicatus nec etiam poteſt orare nomine Eccleſiæ, neque Orationem publicam facere, & hic utique tenetur Officium recitare, & recitando bene ſatisfacit; ergo ad ſatisfaciendum non eſt opus, ut recitans nomine Eccleſiæ oret: Unde adhuc probabilem puto ſecundam ſententiam.

„ Reſp. 2. Omnes Religioſi profeſſi, ad chorum deſtinati, 141
„ utriuſque ſexus, obligantur ad Horas: idque ex antiqua, & recepta conſuetudine; quam tamen quidam, ut *Aragonius*, putant non obligare tam ſtricte, ut peccent mortaliter, ſi bis, terve omittant. Et de Monialibus dubitat *Cajet. Med. Arm. Dian. tract. 12. R. 17.* Imo eas (atque adeo omnes Religioſos ſacris non initiatos) non teneri ſub onere peccati abſolute, ſed nimis laxe docet *Petrus March.* apud *Dian. p. 9. tr. 6. reſ. 7.* contra aliorum communem, & veram ſententiam: quæ docet, teneri ſecundum ſuas regulas, & conſuetudines, *Bon. qu. 2. p. 2. n. 5. ex Azor. Leſſ. Malder.*

Unde reſolves.

„ 1. Non tenentur ad Horas 1. Novitii. 2. Converſi, 3. Religioſi Soc. JESU, Militantes, Hoſpitalarii, & ceteri Choro non deſtinati. *Trull. l. c. cap. 7. d. 12. §. 5.*

„ 2. Is, qui ex una Religione tranſit in aliam, in que non aſt hæc conſuetudo, non tenetur, quia conſuetudo non obligat, ubi non eſt recepta. Ita *Suar. & Laym.* idem dic de Religioſo ejecto, vel qui diſpenſationem obtinuit perpetuo vivendi extra Monaſterium, quia, etſi maneat Religioſus, non tamen regularis. Ita probabiliter, *Sotus, Sanc. Bon. d. 1. q. 2. p. e. n. 4. &c.* contra *Suar.*

Hic confert eliqua prænotare de inſtitutione Divini Officii. Horæ Canonicæ, ut fertur, ſaltem quoad ſubſtantiam, Inſtitutæ fuerunt tampore Apoſtolorum, ut indicatur *Actor.* 2. ubi narratur, quod Fideles erant *perſeverantes in fractione panis & orationibus*; idest *in pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritualibus canentes & pſallentes*, juxta Apoſt. *ad Eph.* 5. Idque clarius ſignificavit Clemens Papa I. *lib. 8. Conſtit. Apoſt. can. 34.* ubi ſuis Clericis ſic præcepit: *Precationes facite mane, hora tertia, ſexta, & nona, & veſpere, atque ad galli cantum.* Gelaſius eutem I. ut ferunt *Azorius, & Filliucius*, publicam legem conſtituit, qua Clerici ſepties in die preces Canonicas perſolvere cogerentur. Quoad vero pertinet ad Breviarii formam, refert Radulphus, ineunte Seculo XIII. in Æde Pontificia illud breviatum fuiſſe, & ideo *Breviarium* appellari. V. alia apud *Tommaſſin. Diſcipl. Eccl. p. 4. l. 1. c. 40.*

Primo loco oportet hic plura adnotare de obligatione Re- 142
ligioſorum recitandi Officium, & deinde de recitatione in Choro. Ante omnie illa megne quæſtio occurrit, an Religioſi non conſtituti in Sacris, & Moniales teneantur ſub gravi recitare quotidie Officium, ſaltem private? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Bordon. in Conſil. R. 30. Arm. v. Hora, Sa eod. verbo n. 1.* item *Marchant. Martin. a S. Joſ. Caſtro, Anton. a Spir. S. Jo. Medina ap. Salm. tr. 16. de Hor. Can. c. 2. n. 16. & 17.* & probabilem putat *Leſſ. Reſ. Caſ. poſt part. 2. D. Th. v. Hora Caſu 14.* Ratio, quia, licet in hoc adſit conſuetudo, non tamen conſtat, ut dicunt *Cajet. Led. Palac. &c. apud Sanch. Conſ. 7. c. 2. dub. 3. n. 4.* eam fuiſſe introductam a Religioſis cum animo graviter ſe obligandi. *Secunda* ſententia cenſet non peccare graviter Religioſos & Moniales, quæ aliquoties tantum & non frequenter Officium omittunt. *Tertia* vero ſententia communis, quam ſequimur, & tenent *Leſſ. l. e. cap. 37. n. 47. Sanchez Conſ. l. 7. c. 2. dub. 3. Anacl. pag. 190. num. 18. Salm. l. c. n. 19. & P. Concina tom. 2. pag. 399. ex n. 3. cum S. Antonin. Gonet, Pal. Tamb. Diana, Vaſq. ac aliis*; Item *Laym. tr. 1. c. 6. n. 1. & 2.* qui contrariam rejicit, & *Reg. apud Tamb. l. e. c. 5. Dec. §. 1. num. 13.* vocat temerariam; ac *Diana* prorſus improbandam, refertque *Contin. Tournely to. 1. pag. 625.* P. Mutium Vitelleſchi Præpoſ. Gen. Societatis JESU ann. 1625. prohibuiſſe, ne quis ſuorum opinionem illam doceret ut probabilem; & eandem reprobatam fuiſſe ab Univerſitatibus Hiſpalenſi, Conimbricenſi, &c. Necnon juſſu Pontificis ipſam eraſam fuiſſe e libro *Emmanuel Sa.* Noſtra eutem ſententia docet, quod ipſi tenentur ſub gravi Officium quotidie recitare, ex conſuetudine jam præſcripta. Nec valet dicere, quod non conſtet ipſam introductam fuiſſe a Religioſis animo ſe obligandi ſub gravi; nam ex regule generali, pro eo ſtat poſſeſſio, pro quo ſtat præſumptio: Cum eutem conſuetudo hæc univerſe a Religioſis, & Monialibus cum magno incommodo conſtanter obſerveta fuerit, & Prælati graviter ſemper reprehenderint eam non ſervantes; id ſufficientem præbet præſumptionem, quod ipſi recitantes talem conſuetudinem vere introduxerint animo ſe obligandi: Si igitur præſumptio ſtat pro obligatione, pro ea ſtat quidem etiam poſſeſſio. Vide dicta in ſimili caſu de abſtinentia a lacticiniis *l. 3. n. 1009. v. D. III. pag. 273.* Concedunt

dunt autem communiter DD. 1. quod Prælati, etiam inferiores, poſſint ex cauſa, puta ſtudiorum, & ſimili, diſpenſare ſicut in aliis obſervantiis cum ſuis ſubditis, ut non recitent Officium. Ita *Salm. n. 20. cum Leſſ. Garc. Vill. Tamb.* Concedunt 2. quod, ſi in aliqua Religione conſtaret non eſſe talem conſuetudinem, talis obligatio in illa non eſſet; *Salm. ibid. cum. Bon. Cajet. Sanch. &c.* De Privilegiis autem Religioſorum circa Divinum Officium, vide dicta *n. 63. pag.* 12.

Dubitatur 1. an Religioſi ejecti per ſententiam teneantur ad Officium? Affirmant *Cabaſſ. T. J. l. 1. c. 21. n. 18. Concina tom. 2. pag. 403. n. 16. Anacl. pag. 191. nu. 23. cum Azor. & Nav.* quia ipſi retinent ſtatum, & adhuc Religioſi reputantur. Sed non improbabiliter negant *cum Buſ. Sanch. de Matr. l. 8. D. 8. n. 11. Leſſ. l. 2. c. 37. n. 50. cum Soto, & Laym. lib. 4. tr. 1. c. 4. n. 2.* qui hanc tutam vocat ſententiam. Ratio, quia in iis jam extincta eſt eſſentia ſtatus Religioſi, cum non amplius teneantur ad vota, ut ſupponit *Sanchez* tanquam certum; Nec ſit in poteſtate eorum ad Religionem redire.

Dubitatur 2. an Religioſi profugi obligantur ad Officium? Negat *Bon. de Hor. Can. D. 1. qu. 11. p. 2. nu. 6.* & probabile putat *Tamb. l. c.* quia (ut dicunt) iſti conſtituuntur in ſtatu, cui non convenit recitatio Horarum. Sed melius *Leſſ. l. 2. c. 37. n. 50. & Concina pag. 403. n. 15.* docent teneri. Ratio, quia, ſicut ipſi non amittunt ſtatum Religioſum, ita ab illius oneribus non eximuntur.

Dubitatur 3. an Religioſi ad triremes damnati teneantur Horas recitare? Affirmat *Laym. c. 4. n. 2. cum Nav. Rodr. Suar. Azor.* ſaltem pro diebus quibus non remigant; quia hi manent Religioſi. Sed communius negant *Cabaſſ. l. 1. c. 21. n. 18.* qui tamen ait teneri Clericos conſtitutos in Sacris, ſed de utriſque negant *Spor. pag. 60. n. 9. Leſſ. l. 2. c. 37. n. 45. Sot. l. 19. q. 5. art. 3. Sanch. de Matr. l. 8. D. 8. n. 11. Concina tom. 2. pag. 403. n. 17. & Salm. c. 2. n. 4. cum Pelliz. Diana, &c.* Ratio, tum quia talis recitatio videretur cedere in dedecus Ordinis Religioſi, ſi in illa damnatorum turba ſtatum ſuum oſtenderent; tum quia in eo tam miſerabili ſtatu non videntur ipſi hoc onere gravandi. Religioſi autem ex licentia degentes extra Clauſtra, ad Officium tenentur, ut *Concina pag. 403. n. 15. cum. Suar.* (contra *Bonac. p. 2. n. 4. &c. ap. Buſemb.*) Sicut etiam in carcere detenti, ut *Sporer loc. cit.*

143 Hic autem plura opus eſt adjicere, quæ pertinent ad recitationem Religioſorum in Choro. Notandum 1. quod nullus Religioſus, aut Monialis in particulari tenetur ſub gravi Horas dicere in Choro, ut communiter docent *Concina tom. 2. pag. 377. n. 4. Anacl. pag. 191. n. 21. Viva de 1. Pr. q. 3. art. 1. n. 6. & Salm. c. 1. n. 5. cum Suar. Pal. Bonac. Pell. Tamb. &c.* Modo tamen Chorus non tollatur, ut bene advertunt *Viva & alii*. Paucitas autem Religioſorum excuſat totam Communitatem a Choro; Ideo niſi adſint ad minus quatuor expediti, non eſt obligatio Chori, ut dicunt *Wigandt de Hor. Can. pag. 429. n. 84. R. 2. Tamb. Dec. l. 2. c. 5. §. 1. n. 12. Holzmann tom. 1. pag. 448. n. 471. Roncaglia de Hor. Can. pag. 144. q. 2. & Salm. n. 6. cum Pell. Cordon. &c.* Dicimus *expediti*, nam ſi ſint infirmi, vel legitime occupati, nec etiam ſi quatuor ſint, ad Chorum obligantur. Probabiliter autem putant *Viva d. n. 6. Salm. ibid. cum Pell. &c. Anton. a Spir. S.* (contra *Wigandt pag. 430.*) ſufficere ad ſatisfaciendum Choro, ut ſoli Novitii ſuperſint, quia ipſi in favorabilibus reputantur ut Religioſi. Hic obiter nota cum *Concina pag. 337. n. 3.* quod ex juſta cauſa licet Religioſis aliquando recitare Horas in Sacriſtia.

Notandum 2. quod graviter peccant Prælati, qui ex negligentia permittunt, ut omittatur recitari pars notabilis in Choro, uti communiter docent *Suar. de Rel. lib. 4. cap. 10. n. 3. Concina tom. 2. pag. 385. n. 19. Salm. c. 1. n. 14. cum Pal. Pelliz. &c.* contra *Bordon. & alios*, quorum ſententia non videtur mihi probabilis; quia, ſi non dubitatur de præcepto dicendi Horas in Choro, nec dubitari debet violari præceptum, ſi pars notabilis Officii omittatur. Epiſcopi tenentur invigilare, ut Officium a Canonicis in Choro perſolvatur, & rite. Ceterum, per ſe loquendo, non tenentur Epiſcopi Choro intereſſe ne Feſtis quidem diebus; tum quia haec eſt conſuetudo, tum quia ipſi gravioribus negotiis vacare debent. Ita *Viva de Reſt. qu. 7. art. 6. num. 14. verſ. Dico tertio, cum Val. Fill. & Bon.* ex *D. Thoma*, qui 2. 2. *q. 91. art. 2. ad 3.* ſic docet: *Prælati non debent canibus inſiſtere, ne per hoc a majoribus retrahantur.*

Notandum 3. quod in Choro non tenentur omiſſa ſupplere, ii, qui dum alii cantant, parant aut transferunt libros, perquirunt pſalmos, pulſant organa, aut campanas, vel alia Choro neceſſaria peragunt; tunc enim per ſocios ſuppletur, quod ipſi forte non ſatis percipiunt. Ita communiter cum *Buſemb. infra n. 155. Azor. lib. 10. c. 13. q. 2. Salm. cap. 1. n. 19. Anacl. p. 197. n. 52. cap. 5. n. 7. cum Sot. Sylveſt. & Henr. ac Croix lib. 4. n. 1300. cum Valent. Reg. Eſcob. & Gobat.* Contra *Palaum p. 4. n. 7. Bonac. p. 2. §. 1. n. 13. cum Nav. Vaſq. Sa, Fill. &c.* qui dicunt hoc ſatisfacere quidem aſſiſtentiæ Chori quoad Diſtributiones lucrandas, ſed teneri ad ſupplendum, ſi non attenderint ad ea, quæ interim ſunt recitata. Et idem ſentit *Holzman pag. 448. num. 492.* qui tamen excuſat, ſi modica ſit materia, puta quæ ad integrum pſalmum non pertingat. Sed ſatis probabilis eſt prima ſententia, eo quod dum aliquis occupatus in rebus ad Officii celebritatem pertinentem, totus Chorus pro eo ſupplet; prout qui Miſſæ inſervit, cenſetur eam audire, dum in re neceſſaria peranda attendit, ut dicunt *Tolet. & Rodr. apud Laym. loc. cit.* qui notat idem docere *Sotum, Nav. Arag. & Rodr.* de eo, qui Choro alternatim reſpondet organum pulſando, quin verſiculum ſuæ partis proferat: Sed huic non acquieſco, cum recta doceat *Bon. l. c. cum Molfeſ.* Officium tunc integre non reciteri, quia organum verba non profert. Probabiliter vero ſatisfacit, qui dum alii recitant, tuſſit, excreat, etiamſi integer pſalmus interim dicatur, ut ait *Croix d. n. 1300. cum Sanch. & Gob.* Item probabiliter *ib. Sanch. Eſcob. & Diana* excuſant eum qui in Choro perlegit lectionem, ne erret; alioquin erraturus; hæc enim cauſa ſatis excuſat ab illa levi omiſſione.

Sentiunt autem *Salm. cap. 1. n. 17. cum Suar. Pell. &c.* in omiſſione recitationis in Choro minorem Officii partem ſufficere ad peccandum graviter, quam in recitatione privata. Sed probabiliter id negant *Bon. p. 1. n. 3. & Holzm. pag. 448. n. 471. cum Tamb. & Bambeſt.* qui dicunt illum tantum eſſe omiſſionem gravem in Choro, quæ gravis eſt in Officio privato.

Notandum 4. quod ex Bulla S. Pii V. *A Nobis*, omnes qui utuntur Breviario Romano deobligantur recitare in Choro Officium B. V. Mariæ, Defunctorum, & pſalmos pœnitentiales; Præcipitur vero ibidem ſervari conſuetudinem hæc Officia recitandi in locis ubi viget. Hæc autem obligatio extra Chorum non afficit ſingulos privatos, ſed tantum Communitatem, ut recte ajunt *Concina pag. 385. num. 21. & Holzman pag. 450. num. 434. cum aliis.*

„ Reſp. 3. Beneficiati, quotquot habent jus in re, & plenum dominium Beneficii, ſi fructus percipiant, vel percepturi ſint, tenentur ad Horas, *Leſſ. & Laym. lib. 4. tr. 2. cap. 4.* ex communi, & *Concil. Later.* ſub Leone X. Ratio eſt, quia Beneficium datur propter officium. *Unde reſolves.* 144

„ 1. Non tenentur ante acceptam poſſeſſionem, nec ſi ſine ſua culpa fructus nullos percipiant, nec percepturi ſint. *Laym. lib. 4. cap. 4. n. 3.* quia non habent Beneficium ſecundum omnem effectum. *(Hoc certum eſt Vide dicta de Reſt. lib. 3. n. 664.)* Videtur tamen pro ratione fructuum teneri ad aliquoties legendum, *Trull. l. c.*

„ 2. Tenetur is, qui etſi (ſive ſine, ſive cum ſua culpa) non recipiat omnes ſuos fructus, recipit tamen tantam partem, quæ ſufficit ad ſuſtentationem. *Bon. d. 1. q. 6. p. 3.*

„ 3. Tenentur ii, qui primo, aut etiam ſecundo anno non percipiunt fructus, eo quod aſſignentur fabricæ, vel prædeceſſori mortuo: quia etiam ipſi mortui fruentur eodem privilegio, & ſic pro tota vita ſatisfaciunt fabricæ. *Bon. p. 4. n. 22. Laym. c. 5. Suar. Regin.* &c. Contraria tamen ſententia non eſt improbabile. *(Et probabilem vocant Salm. de Hor. Can. cap. 2. n. 45. cum Fill. Bonac. Villal.)* & negant *Leſſ. cum Cajet.* ſe talem damnaturum, eo quod vel reſignare, vel mori ante poſſit, & ſic non frui anno gratiæ. *Laym. l. c. Pal. Trull. dub. 13. §. 3.*

„ 4. Tenentur & ii, qui habent Beneficium tenue, octo v. g. vel decem aureorum; quia jura omnibus indiſtincte obligationem Horarum imponunt, ſicut iis, qui ſunt in majoribus Ordinibus, Ita probabiliter *Sylv. Azor. Suar. Pal. Bon. d. 1. q. 2. p. 4. n. 17.* & communis contra *Sot. Leſſ. Rodr. & Dian. R. 9. Malder.* qui dicunt, ſi habet Beneficium tam tenue, ut certam partem mediocris ſuſtentationis alicujus Clerici non adæquet, non teneri. *V. Dian. loc. cit. Eſcob. tr. 5. E. 6. cap. 13.* quorum ſententiam non damno. *(Vide dicta lib. 4. num. 674.)* *Vid. Trull. lib. 1. cap. 7. diſt. 12. §. 3.* ubi notat, eum, qui habet plura Beneficia tenuia, ex quibus competentiam habeat, teneri ad Horas.

„ 5. Non excuſatur, qui primis annis parum recipit, eo quod fructus expendat in ſubſtitutum; quia Horarum onus Beneficio annexum eſt, & perſonale, cum non ſponte acceptatur. *Bon. loc. cit. ex Azor. Vaſq. Fill. &c.*

„ 6. Si filius a patre coactus ad ſtatum Eccleſiaſticum, percipiat ipſe fructus, tenetur ad Horas: ſecus, ſi percipiat Pater; hic vero ad reſtitutionem obligatur. *Laym. cap. 5. n. 2. ex Leſſ. lib. 2. cap. 34. d. 3.*

Idem tenent *Tournely t. 1. pag. 618. in fin. & Concina t. 2. p. 404.* Modo metus ſit gravis; quo ceſſante (ait *Tourn.*) tenetur iſte Clericus quamprimum Beneficium renunciare.

Quæritur autem hic, an qui per metum injuſte incuſſum Ordinem Sacrum ſuſcepit teneatur Officium recitare? Affirmant *Concina pag. 397. n. 4. cum S. Antonin. Sylv. Ledeſm. Comit. & aliis*, quia metus non tollit voluntarium. Sed probabilius negant *Tournely d. num. 618. cum Suar. & Henr. a S. Ign. Sanch. de Matr. lib. 7. D. 29. n. 7. Pal. tract. 7. D. 2. p. 1. §. 1. n. 1. cum Nav. & Sa, Salm. tract. 8. cap. 6. n. 50. cum Bon. Azor. Dic. &c.* Ratio, quia licet metus non tollat voluntarium, Eccleſia tamen rationabiliter non cenſetur velle obligare ad onus Officii, niſi eos, qui omnino ſponte Ordinem ſuſcipiunt. Et ideo tales per metum gravem ordinati nec etiam ad caſtitatem tenentur, ut dicunt *Salm. loc. cit. n. 46. cum AA. cit.* utque diximus *de Voto lib. 3. n. 197. pag. 123. t. 1. verſ. Sed quæſtio*; & dicemus *lib. 6. n. 811.* 145

„ 7. Probabile eſt, eum, qui non reſidet ex legitima licentia, vel diſpenſatione, ideoque fructus non recipit, non teneri ad Horas; quia obligatio hæc eſt propter ſubſtentationem datam. *Trull. lib. 1. cap. 7. d. 13. §. 3. ex Sanch.* &c.

„ 8. Non tenentur, qui habent præſtimonia, quæ ſolent dari adoleſcentibus in ſubſidium ſtudiorum, eo quod non ſint proprie dicta Beneficia. Ita *Med. Garz. & Leſſ.* contra

„ tra *Nav. Sot. & Rodriq.* Tamen recte monet *Laym. c. 5. n. 6.* conſiderandam rationem præſtimoniorum: Si enim dentur in titulum perpetuum, & habeant annexum aliquod obſequium ſpirituale, quod per Laicum expediri nequit, eſſe Beneficia Eccleſiaſtica, proindeque obligare ad Horas, ſecus, ſi conſiſtant in ſolo temporali obſequio. Similiter non tenentur penſionarii, cum penſiones non ſint proprie dicta Beneficia, ut *dub. præc.* videri poteſt. Quod limitat *Eſcob. t. 5. E. 6. c. 4. Palao*, ſi fruantur penſione ob ſecularia obſequia: ſecus, ſi titulo Clericali. * (*Vide num. 138.*) * Denique neque tenatur Coadjutor, ſi non adminiſtrat; quia obligatio tenet proprietarium, *Pal. Eſcob. l. c. V. Laym. c. 5. n. 9.* * (*Eſt commune cum Salm. c. 2. n. 29.*) *

„ 9. Etſi habens plura Beneficia ſatisfaciat unica recitatione Horarum, tenetur tamen tot facere commemorationes quot ſunt Beneficia, ſeu patroni Beneficiorum; quia par eſt omnium ratio. *Bon. Trull. l. c. n. 27.*

146 Quæritur I. An qui tenetur ad recitationem Officii titulo Beneficii, & titulo Ordinis Sacri, omittendo illud, committat duo peccata? Tria hic ut certa ſupponenda: Certum eſt 1. quod iſte peccat utique contra Religionem ratione Ordinis ſacri, propter quem Eccleſia eum obligat ex motivo Religionis ad Horas recitandas. Certum eſt 2. quod Beneficiarius omittens Officium ſemper peccat contra Religionem, etiamſi non habeat Ordinem ſacrum, & etiamſi velit fructus reſtituere, ut dicemus mox infra in quæſt. ſequ. Certum eſt 3. quod talis Beneficiarius, ſi omittit Officium, & nolit reſtituere fructus, peccabit non ſolum contra Religionem, ſed etiam contra juſtitiam, quia Officium negligendo non potuit fructus acquirere, ut dicunt *Salm. tract. 16. c. 2. n. 32.* juxta ſententiam, quam tenent ut veram *Sotus; Suar. Azor. &c. ac Croix l. 4. n. 1216.* (Quicquid dicant alii *ib.*) Id enim patet ex Concilio Lateran. relato *d. l. 3. num. 663.* ubi dicitur: *Qui Officium non dixerit, fructus ſuos non faciat.* Sed difficultas eſt, an Beneficiarius volens fructus reſtituere, peccet contra juſtitiam, etiamſi Officium omittat animo reſtituendi fructus? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Laym. l. 4. tr. 1. c. 4. n. 5. in fin. Sanch. de Matr. l. 9. D. 15. num. 6. in fine Bon. D. 1. q. 5. p. 1. num. 4. & Leſſ. l. 2. c. 37. n. 52.* Ratio, quia licet Beneficium principaliter detur pro ſuſtentatione Beneficiarii, attamen datur cum Pacto recitandi Officium; morale enim axioma eſt, Beneficium propter Officium conferri; unde Beneficiarius omittendo Officium peccat contra juſtitiam, quia pactum non ſervat. *Secunda* vero ſententia probabilior, quam tenent *Pal. D. 2. p. 5. n. 3. cum Henr. & Garc. Anacl. pag. 192. num. 30. Holzm. pag. 441. n. 457. Diana p. 2. tr. 12. R. 22. cum Salas, & Homobon. Salm. tract. 16. c. 2. n. 32. cum Salaz. Anton. a Spir. S. & Trull.* tenet peccare quidem Beneficiarium contra Religionem, cum Eccleſia, imponendo illi onus Officii, imponit ea motivo Religionis; non autem contra juſtitiam, nam ut poſſet dici beneficiarius peccare contra juſtitiam, probandum eſſet pactum inter Beneficiatum & Fundatorem, vel Eccleſiam. Sed hoc pactum neque habetur reſpectu Fundatorum, ut recte dicunt *Filliuc. tr. 23. n. 157. & Holzm. l. c.* Alias (ut ait idem *Holzm. pag. 453. n. 462. v. Inſtabis, cum Leſſ. l. 2. c. 34. n. 180.*) non potuiſſet Eccleſia eximere Beneficiarios non recitantes primo ſemeſtri ab obligatione reſtitutionis. Neque habetur pactum reſpectu Eccleſiæ, cum illud nullo jure, aut ratione probetur. Donec igitur de hoc pacto non conſtet, nequit dici Beneficiarium omittentem Officium cum intentione reſtituendi fructus peccare contra juſtitiam. Nec obſtat, Beneficium dari propter Officium; nam bene reſpondet *Palaus*, quod Beneficium non datur ab Eccleſia ſub obligatione juſtitiæ, ſed Religionis, cum obligatio Officii non oriatur ex Beneficio, ſed ex præcepto Eccleſiæ ratione Beneficii impoſito ex motivo Religionis.

Sed dices: nullum intercedit pactum cum Beneficiario qua ratione ipſe peccabit contra juſtitiam, ſi fructus non reſtituet, uti ſupra tanquam certum ſuppoſitum eſt? Reſpondetur: Peccabit contra juſtitiam non ratione pacti initi, ſed ratione conditionis non impletæ: bene enim potuit Eccleſia Beneficiariis imponere penſum Officii ob motivum Religionis, vel ſub conditione non faciendi fructus ſuos, ſi non recitaverint; vel ſub pœna negativa non acquirendi fructus, ſi Officium omiſerint, juxta dicta *l. 3. n. 665.* & ut tenent *Viva ibid. & Lugo Reſp. mor. l. 5. dub. 6. n. 6. Holzm. d. pag. 443. n. 462.* quod valde probabile putat *Azor. p. 2. l. 10. t. 14. qu. 7.* Ideo enim (ait *Holzmann*) Beneficiarii non recitantes ante omnem ſententiam tenentur ad fructuum reſtitutionem, quia hæc, licet ſit pœna, non eſt tamen pœna poſitiva, aut privativa, ſcil. quæ privet fructibus acquiſitis, & ad quam ſententia requiratur; ſed eſt pœna negativa, nempe quæ negat poſſe acquiri fructus a non recitantibus, prout ſi Eccleſia dicat, non concedo tibi fructus niſi Officium recitaveris, (Hoc tamen intelligitur, ſi culpabiliter Officium omittatur; ſecus vero, ſi ſine culpa gravi, ut docet *Lugo loc. cit.* utique diximus *l. 3. num 665. cum Leſſ. Sanch. Concina, & communiori*). Unde concluditur, reſpondendo ad quæſitum, quod ſi Sacerdos Beneficiarius omittit Officium nolens fructus reſtituere, peccat contra Religionem, & contra juſtitiam, cum retineat alienum, quod acquirere non poterat omittendo Officium: Si vero omittit volens fructus reſtituere, tunc peccat tantum contra Religionem, non vero contra juſtitiam, quia tunc alienum non retinet.

Quæritur II. An Beneficiarius omittens Officium peccet graviter, ſi alias habeat animum reſtituendi fructus Beneficii? Affirmandum utique cum *Lugo Reſp. mor. l. 5. dub. 6. n. 2.* Ratio, quia datur duplex præceptum, unum antiquum, quo obligantur Beneficiati ad Officium; Hic enim fuit finis primarius Eccleſiæ in inſtitutione Beneficiorum, ſcilicet ſervitium Eccleſiæ præſtandum; aliud novum, ut omittens Officium, fructus reſtituat. Beneficiatus igitur, etſi fructus reſtituat, non liberatur obligatione recitationis; Quare, qui Officium omittit ſex primis menſibus a receptione Beneficii, non tenetur fructus reſtituere, ſed utique graviter peccat, ut declaravit S. Pius V. in Bulla relata *l. 3. n. 663, pag. 186. t. 1.*

ARTICULUS II.

Quanta ſit hæc obligatio?

146 *Quæ culpa ſit omittere Officium, vel partem ejus notabilem?*
147 *Quæ ſit parva materia in omiſſione Officii?*
148 *An omiſſio Horarum ſit unum, vel plura peccata.*
149 *Quot peccata committit, qui Officium in mare projiciens redditur impotens ad recitandum?*
150 *Utrum dubitans, an aliquid omiſerit, teneatur id recitare.*
151 *Quando Beneficiarii Officium omittentes teneantur reſtituere fructus?*
152 *Quibus ſit applicanda fructuum reſtitutio?*
153 *Quando poſſit Beneficiarius a reſtitutione excuſari titulo pecuniæ expenſæ?*

„ Reſp. 1. Eſt tanta, ut peccet mortaliter quiſquis habens hoc onus, Horas, vel notabilem earum partem omittit. Ita communiter omnes, contra *Angelum*, *v. Hora*, & *Richardum*: qui dicunt non eſſe mortale, niſi quis habeat conſuetudinem omittendi: quam ſententiam *Leſſ.* non audet dicere probabilem, quod ſit contra torrentem Doctorum. Ratio eſt, quia violat præceptum in re gravi pertinente ad virtutem religionis * (*Et hæc eſt omnino tenenda cum communi; vide Salm. de Hor. Can. cap. 2. n. 3. Verius autem eſt, hanc obligationem magis provenire ex recepta conſuetudine, quam ex jure poſitivo. Ita Salm. loc. cit. cum Leſſ. Pal. Suar. &c.*) * *Ex dictis reſolvuntur hi Caſus.* 146

„ 1. Non eſt mortale omittere unum pſalmum, lectionem, vel quid ſimile, ut habet communis, contra *Nav.* nec tertiam partem parvæ Horæ, contra *Azor. & Mald.* quia non cenſetur pars notabilis. Talem autem dicit *Palaus l. 1. p. 5.* aſſe in Matutino, quod eſt æquale uni parvæ Horæ. *Sanch. in ſum. t. 1. l. 2. cap. 18. num. 8.* dicit tres lectiones cum reſponſoriis in feriali Officio eſſe materiam parvam. In parvis Horis dicit *Fern. Fill. & Laym.* dimidium eſſe notabilem quantitatem. *V. Eſc. loc. cit. cap. 13. num. 107.* ubi docet unam parvam Horam non eſſe partem notabilem, reſpectu totius Officii, quod per modum unius eſt præceptum. Verum hoc merito rejicitur ab aliis. 147

„ 2. Eſt mortale, ſi omittas vel unam integram ex Horis, quæ ſunt ſeptem, Matutinum cum Laudibus, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Veſperæ, & Completorium: vel dimidiam etiam ex brevioribus, ut docet *Fern. Regin. Sil. Suar.*, *Laym.*, contra *Bon. & Leſſ.* vel ex Matutino 9. Lectiones cum reſponſoriis, ut *Sanch. t. mor. c. 18.* aut partem æquivalentem Horæ uni minimæ, ut *Suar. de rel. t. 2. lib. 5. cap. 25. & Gavantus*; vel, ut alii unum Nocturnum. Vid. *Bon. d. 1. q. 1. p. 1. Dian. p. 2. t. 12. R. 26. & 41.*

Quæritur, quænam ſit parva materia in omiſſione Officii? *Azorius, Nav. Vill. &c. apud Concin. t. 2. pag. 447. n. 4.* tenent peccare mortaliter, qui omittit dimidiam, vel, ut alii dicunt, tertiam partem Horæ etiam parvæ, quia talis pars reſpectu illius Horæ jam eſt notabilis materia. Sed probabilius id negant *Leſſ. l. 2. c. 37. num. 52. Bon. D. 1. qu. 5. p. 1. n. 2. Contin. Tournely tom. 1. pag. 645. v. Dico 2. cum Suar. Pontas, Vamroy*, item *Pal. Garc. Trull. Pell. Led. &c. apud Conc. l. c.* Ratio, quia licet illa pars ſit notabilis reſpectu Horæ parvæ, eſt tamen levis in ſe, & reſpectu totius Officii; unde, circa gravitatem materiæ, totius Officii quantitas reſpicienda eſt, non autem cujuslibet Horæ. Verius enim eſt præceptum Officii non eſſe ſeptemplex ex ſeptem Horis dicendi, ſed unum præcipiens unicum Officium conſtans ſeptem partibus, ut patet ex *c. Dolentes, de Celebr. Miſſ.* ubi præcipitur ſub uno præcepto Officium recitari his verbis: *Præcipientes in virtute Obedientiæ, ut Divinum Officium, nocturnum pariter & Diurnum, quantum eis Deus dederit, ſtudioſe celebrent pariter, & devote.* Propterea quod *Pal. D. 2. p. 5. n. 1. Bon. D. 1. q. 5. p. 1. n. 6. Roncaglia q. 5. R. 2. pag. 154. Sper. tom. 3. pag. 73. n. 94. Tamb. c. 5. §. 2. n. 11. Elbel t. 2. pag. 547. n. 367. Holzam. tom. 1. pag. 442. n. 455. Salm. c. 3. n. 23. cum Trull. Pell. Leand. &c. Croix l. 4. n. 1220. cum Laym. & Fill.* probabiliter dicunt eſſe levem materiam omittere minus, quam integram Horam parvam. Sic etiam *Elbel l. c. & Croix n. 1204. cum March. Pell. Tamb. & aliis*; ratione parvitatis materiæ, probabiliter dicunt non peccare graviter, qui omitteret totam Veſperam Sabbati Sancti. Ceterum, ut recte ajunt *Buſemb. ut ſupra, & Mazzotta* (contra *Sot. Eſcob. Philib. &c.*

apud

apud Salm. n. 22.) improbabilis eſt opinio, quod una parva Hora, prout Tertia, Sexta, &c. ſit levis materia.

Ita etiam tenendum peccare graviter, qui omittit unum nocturnum integrum, ut bene cenſent *Wigandt pag. 423. Holzm. p. 441. n. 455. Elbel pag. 539. n. 397. Croix lib. 4. n. 1202. & Concina pag. 468. n. 5.* cum communi, contra *Leand. Vercell. &c. apud Conc.* Qui putat etiam eſſe gravem materiam omittere tres Lectiones cum Reſponſoriis; ſed probabiliter huic contradicunt *Sanch. l. 1. Dec. c. 10. n. 7. & Diana p. 2. tr. 12. R. 41.* Intellige, ſi Lectiones cum Reſponſoriis ſint tales, ut parvam Horam non adæquent. Unde bene concludunt, *Sanch. dub. 11. n. 2. Pal. p. 5. n. 2. Leſſ. c. 37. n. 57. Bon. p. 1. n. 2. & Salm. d. n. 23. cum Trull. Pell. &c.* illam univerſe cenſeri parvam materiam, quæ non pertingit ad quantitatem unius integræ Horæ. Immo *Salm. ibid.* admittunt in Officio longiori, puta Dominicæ, adhuc majorem materiam poſſe eſſe levem; Sed huic non acquieſco, nam ſic etiam omiſſio Horæ parvæ reſpectu totius Officii Dominicalis poſſet dici parva materia, quod minime eſt admittendum, dum Hora etiam parva ex communi DD. ſenſu videtur materia abſolute gravis reſpectu cujuſcumque Officii. Necnon bene addunt *Holzm.*, *& Croix* cenſeri gravem omiſſionem, ſi de Hora parva aliquid nimis modicum diceretur.

148 „ 3. Sive omiſſio Horarum (abſtrahendo a multiplicatione actuum voluntatis) ſit unum numero peccatum, ut vult *Bon.* ſive ſint plura formaliter, ut docet *Leſſ.* ſive unum multiplex, ut *Suarez*; ſive unum pluribus æquivalens, ut *Fill.* loquitur: probabile tamen eſt in Confeſſione explicandum, quot Horæ ſint omiſſæ, eo quod ſit circumſtantia tenens ſe ex parte objecti, & conſtituens actum in ratione ſua individuali, *Bonac. l. c. n. 9. Leſſ. Suar. Fill.*

Hic igitur quæritur I. Quot peccata committat, qui totum omittit Officium? Alii dicunt committere ſeptem peccata, quia pro ſingulis Horis diverſum adeſt præceptum; Hancque opinionem probabilem putant *Salm. c. 3. n. 22.* Sed verius dicendum unum tantum peccatum committere. Ita communiter *Leſſ. c. 37. n. 53. Sanch. c. 2. dub. 12. n. 2. Pal. D. 2. p. 5. n. 1. Bon. q. 5. p. 1. n. 8. Ronc. p. 154. q. 5. R. 3. Tournely t. 1. pag. 646. Concina pag. 483. n. 18. Elbel pag. 540. n. 398.* Idemque expreſſe docet *S. Antonin. 3. p. tit. 13. c. 4.* ubi de hoc veram rationem aſſignat, dicens: *Qui omittit omnes Horas unius diei, non propterea committere ſeptem peccata mortalia, ſed unum, & tanto gravius, quanto plus de Officio omittit; quia totum Officium unius diei cadit ſub uno præcepto.* Bene tamen advertit *Elbel l. c.* quod ſi quis omitteret plures Horas ex intentionibus moraliter interruptis, tunc plura committeret peccata.

149 Quæritur II. Quot committat peccata, qui Officium in mare projiciens redditur impotens ad recitandum? Hæc quidem quæſtio pendet ab alia, an omiſſio volita in cauſa ſit in ſeſe peccatum? In ea quæſtione *prima* ſententia negat, eamque tenent *Laym. tr. 2. c. 3. n. 5. Azor. tom. 1. l. 4. c. 3. q. 4. p. 4.* item *apud Salm. tr. 20. de Pecc. c. 10. n. 25. S. Bonav. Pal. Vaſq. Fill. Cov. Sayr. Gran. &c.* Ratio, quia talis omiſſio dum accidit non eſt voluntaria in ſe, ſed in cauſa, ideo tantum in cauſa erit peccatum. Unde juxta hanc ſententiam talis committit unum peccatum tantum, nempe eum projicit Breviarium. *Secunda* tamen verior ſententia affirmat, & hanc tenent *S. Thom. 1. 2. q. 76. a. 3. ad 3. & q. 77. a. 7. & 2. 2. q. 150. a. 4.* ubi ait: *Si autem actus præcedens fuit culpabilis, ſic non totaliter aliquis excuſatur a peccato ſequenti, quod ſcil. redditur voluntarium ex voluntate præcedentis actus, in quantum ſcil. aliquis dans operam rei illicitæ incidit in ſequens peccatum.* Et eum ſequuntur *Caj. ib. Nav. Man. cap. 16. n. 8. Sanch. de Matr. l. 9. D. 45. a n. 27. Pal. tr. 2. D. 1. p. 3. nu. 6. & Salm. n. 26. cum Abul. Sot. Med. Lop. Vill. & aliis.* Ratio, quia, licet ad omiſſionem peccaminoſam requiratur, ut adſit voluntarium, ſufficit tamen voluntarium in cauſa, ut patet ex *c. Mulieres, de Sent. Excomm.* ubi dicitur quod ſi quis voluntarie ſe inebriat prævidens occiſurum Clericum, incurrit excommunicationem ſecuta occiſione. Ergo occiſio illa eſt vere peccatum, alias ſine peccato externo non poſſet occiſor excommunicationem contrahere. Propterea quoad caſum noſtrum reſpondetur, projicientem Officium tot peccata committere, quod ſunt omiſſiones quas prævidet, niſi pœniteat primi peccati, nam alioquin perſeverat voluntarium poſitum in cauſa: Ita *Sanch. Conſ. l. 7. c. 2. dub. 51. Tournely t. 1. pag. 657. & Elbel pag. 556. n. 42.* cum communiſſima. Vide dicenda *l. 5. ex n. 49.*

150 Quæritur III. Utrum, ſi quis dubitat, an aliquid omiſerit de Officio, teneatur id recitare? Reſp. Scrupuloſi non ſunt obligandi ad repetendum, quia in his ut plurimum dubia, non ſunt vera dubia, ſed inanes apprehenſiones. Quoad alios vero diſtinguendum: Si dubium eſt mere negativum, utique tenentur, quia in dubio poſſeſſio ſtat pro præcepto, ita *Pal. D. 2. p. 6. n. 1. Salm. cap. 3. n. 12.* & alii communiter. Si vero dubium eſt poſitivum, ita ut probabiliter judices dixiſſe, non teneris repetere, prout docent communiſſime *Pal. l. c. Sanch. Conſ. l. 7. c. 2. dub. 34. n. 3. Tournely tom. 1. n. 645. & Salm. dict. n. 12. cum Pelliz. Trull. Diana, &c.* item *Laym. Lugo, Ronc., & Viva*, quos adduximus *l. 1. n. 76.* Item dicit *Croix l. 4. n. 1255. cum Sanch. l. c. Laym. & Illſung*, male facere, qui habens conjecturam, quod aliquam partem dixerit, eam repetit, quia viam ſcrupulis aperit; & docet *Nav.* (*apud Concin. t. 2. pag. 463. n. 12.*) ſic dicens; *Non ſolum non tenetur repetere id quod probabiliter credit ſe dixiſſe, verum etiam male ageret id faciendo, eo quod habitum concipiendi ſcrupulos ſuperfluos ſibi quæreret.*

Unde docent *Sanch. loc. cit. cum Nav. Major. & Angles, Croix d. n. 1255. cum Azor. Suar. Fill. Bon. Tamb. ac Salm. l. c. cum Ang. Trull. & Pell.* quod bene excuſaris a repetendo, ſi non memineris dixiſſe aliquid, & habeas juſtam conjecturam credendi quod dixeris; puta (ut ajunt *Sanchez cum aliis citatis, & Salm. tr. 20. c. 7. n. 7. cum Nav. Suarez, Bardi, &c.*) ſi recordaris te incœpiſſe Pſalmum, Lectionem, vel Horam, & poſtea non data opera diſtractus, vel non interruptus te invenias in fine Horæ, legendo, vel memoriter recitando ea in quibus ordinarie non ſoles errare; Et hoc locum habere dicunt *Gobat. & Tamb. apud Croix n. 1235.* etiamſi habeas rationem probabilem omiſſionis, quia præſumptio, quod ſoleas perficere quod incœpiſti, efficit ut nihil tenearis repetere, niſi ſis moraliter certus quod non dixeris. Si vero dubites, an totam Horam dixeris, vel non, cenſent *Salm. dict. n. 7.* quod ſi ſæpius tali dubio labores, non teneris repetere, quia tunc facile præſumitur tale dubium oriri a ſcrupulis; ſecus, ſi raro. Ceterum bene ait *Croix d. n. 1255. cum Nav. Suar. Azor. Bon. &c.* quod ſi ordinarie non ſoleas dicere Horam poſteriorem niſi poſt priorem, prudenter potes credere nihil omiſiſſe.

„ Reſp. 2. Tanta eſt obligatio, ut inducat et onus reſtitutionis fructuum, pro rata omiſſionis Officii, qui titulo Beneficii ad Horas tenetur, ſi elapſis ſex menſibus poſt adeptam poſſeſſionem (is enim, etſi graviter peccet omittendo, non tamen tenetur ad reſtitutionem) culpabiliter Officium non recitaverit. Patet ex Concil. Lateranenſi ſub Leone X. Sed quia dubium fuit, utrum hoc Concilium eſſet receptum, Pius V. Bullam edidit, quæ eſt apud *Navar. c. 25.* qua hoc decretum confirmat, ac declarat ſic, ut qui uno die totum Officium omiſerit, teneatur reſtituere omnes fructus illi diei reſpondentes: v. gr., qui accipit annue 365. florenos, teneatur pro uno die reſtituere unum florenum; qui autem omiſerit Matutinum tantum, mediam partem fructuum unius diei; qui reliquas Horas, etiam mediam partem: qui vero unam ex illis, ſextam partem: eaque reſtitutio facienda eſt vel fabricæ, vel pauperibus. *Laym. Fill. Bonac. d. 1. q. 5. p. 2. &c.* contra de la *Crux, & Lopez*, apud *Dian. p. 2. t. 12. Reſ. 34.* qui dicunt, ſi Beneficiatus intra annum per 8. vel 10. dies tantum omittat, non teneri ad reſtitutionem, eo quod ſit ſervus liberaliſſimi Domini, qui multo minus, quam Domini temporales, ad pauca attendat. * (*Vide dicta l. 3. n. 663. pag. 208.*) * 151

„ 1. Clerici Majorum Ordinum, qui ſolo titulo Ordinis, & quocunque alio titulo, quam Beneficii, ad Horas tenentur, non obligantur ad dictam reſtitutionem: quia nullos percipiunt fructus propter onus recitandi Officium. *Bon. l. c. p. 2. n. 3.*

„ 2. Nec iï obligantur, qui ex naturali oblivione, juſto impedimento, bona fide, invincibili ignorantia, aut aliter abſque culpa omiſerunt. Ratio eſt, quia in conſcientia non debetur pœna, ubi non eſt culpa. *Leſſ. Suar. Bon. n. 5.* * (*Ita etiam Viva cum Sanch. Vide l. 3. n. 665.*) *

„ 3. Valde probabile eſt, quod qui alia onera habent, quam precum, v. gr. Paſtores, Epiſcopi, &c. omittentes Horas poſſint retinere majorem partem fructuum iſtius diei, ratione dictorum onerum; ſufficiatque dare tertiam partem, vel quartam fructuum: eo quod tantum obligentur ad reſtitutionem fructuum reſpondentium oneri divini Officii. *Nav. Fill. Bon. p. 3. Dian. p. 2. tom. 12. Reſ. 8.* citans alios multos * (*Ita etiam probabiliter tenet Croix l. 4. n. 1214. cum Sanch. & Gob. Vide dicta l. 3. n. 672. verſ. Quær. 10.*) *

„ 4. Si talis Paſtor habeat tenues reditus ad ſuſtentationem, videtur ad nihil obligandus; cum ob alia onera illi debeatur ſuſtentatio. *Laym. l. 4. tr. 2. cap. 5.* Imo *Dian. p. 2. tract. 12. Reſ. 9. Mald. tr. 10. c. 2. dub. 3.* dicunt enim, qui habet Beneficium valde tenue, verbi gratia, cujus reditus tertiam partem mediocris ſuſtentationis non adæquent, non teneri, ob Horas aliquoties neglectas, ad reſtitutionem. * (*Et eſt probabile cum Leſſ. Sanchez. Pell. Led. Rodr.* Vide *dicta l. 3. n. 674.*) *

„ 5. Reſtitutio hæc fieri poteſt vel pauperibus amicis, vel aliis, vel ipſi etiam Beneficiato, ſi pauper eſt. Item impendi poteſt in fabricam domus, vel meliorandos agros Beneficii: quia hæc nomine fabricæ etiam intelliguntur apud *Suar.*, *& Bonac.* * (*Vide dicta d. l. 3. n. 672.*) *. Denique aliquando compenſari poteſt, offerendo ſuffragia pro defunctis, aliiſque precibus, ut vid. *Bon. l. cit. p. 4.* * (*Idem dicunt Salm. tr. 16. c. 2. n. 60. Sed vide dicta l. 3. n. 667. & 672. ubi huic non acquievimus*) * & ſic etiam per alium, ſeu per Officium, aut preces ab alio ad tuam intentionem recitatas, & a te defunctis applicatas, ſatisfieri poſſe, docet *Quintan. t. 8. ſection. 6.* Nec continuo damnandum, qui ordinarie recitare ſolitus, ſemel, verbi gratia, vel bis in anno omiſit, etſi nihil reſtituat, docent *Sot. Med. Fill. c. 10. n. 316. & 317.* * (*Sed hoc non videtur poſſe ſuſtineri, ut merito dicunt Salm. d. c. 2. n. 55. cum S. Pius in ſua Bulla dicit: Ut qui omnes Horas uno, vel pluribus diebus intermiſerit.*) * 152

„ 6. Qui pecuniam, quam ob neglectas Horas tenetur reſtituere, ſive erogare in uſus pios, impendit in alios, quam

„ vel in pauperes, vel fabricam Beneficii, non ſatisfecit (ſecundum jus commune, ubi Concilium Lateranenſe, vel Bulla Pii Quinti eſt recepta) obligationi ſuæ; niſi aliud ferat conſuetudo, vel ſtatutum alicubi receptum: quia diſerte præcipitur reſtitui pauperibus, vel fabricæ Beneficii. Vide *Bon. qu.* 2. *p.* 2. & 4. * (*Vide d. l.* 3. *n.* 672.) *

153 „ 7. Poſſe aliquando Beneficiatum excuſari e reſtitutione ob Horas neglectas, titulo pecuniæ expenſæ; intellige poſt omiſſionem Horarum; * (*Nam ſi ante omiſſionem, non excuſatur; cum damnata ſit Propoſ.* 33. *ab Alex. VII. dicens: Reſtitutio fructuum ob omiſſionem Horarum ſuppleri poteſt per quaſcunque eleemoſynas, quas antea Beneficiarius de fructibus ſui Beneficii fecerit.*) Etſi non iſto intuitu, in pauperes, vel alios uſus pios, cenſet *Dian. p.* 3. *R.* 57. ex *Laym. l.* 3. *ſ.* 5. *t.* 2. *c.* 12. *n.* 9. eſſe probabile: tum quod quidam Auctores ita ſentiant: tum quod videatur eſſe virtualis intentio omnium dantium eleemoſynas, ſatisfacere per illas omnibus obligationibus, quas ſuis peccatis contraxerunt: tum quod leges Eccleſiaſticæ benigne debeant explicari. * (*Et probabile eſt juxta ſententiam, quam tenent Sanch. Conſ. l.* 2. *c.* 3. *dub.* 121. *Lugo D.* 4. *n.*46. *Laym. l.* 2. *tr.* 2. *c.* 12. *n.* 9. *Salm. c.* 2. *n.* 63. *cum Pellız. & Croix l.* 4. *nu.* 1215. *cum Suar. Gob. & aliis; Vide dicta l.* 3. *n.* 700. *v. Limitant. pag.* 219.) * Addit *Jo. de Salas, de leg. d.* 15. *ſeſſ.* 2. *n.* 27. *Vaſq.*: ſi Canonicus groſſam, ſeu corpus ſui Canonicatus vere, & abſolute lucretur, prius quam omittat Officium, non teneri ad reſtitutionem propter omiſſionem ſequentem, eo quod pœna non ſit, ut fructus jam ſuos factos reſtituat, ſed ut fructus non faciat ſuos. Sic illa apud *Dian. p.* 2. *t.* 12. *R.* 8. ut infra *art.* 4. *§.* 6. *in fine*.

„ 8. Ubi Bulla Pii V. non eſt recepta, poteſt videri probabile, Beneficiatum ad dictam reſtitutionem non obligari, ut habet *Sylv. v. Clericus*.

ARTICULUS III.

Quæ excuſent a recitatione Horarum?

154 *Quomodo excuſet* Infirmitas? *Not. I. An excuſet gravis moleſtia? Not. II. An excuſet Convaleſcentia? Not. III. Quid in dubio, an Infirmitas ſufficiat ad excuſandum? Not. IV. Quid ſi dubites, an poſſis recitare partem?* 155. *An excuſentur laborantes febri tertiana, vel quartana?*

156 *Quomodo excuſet* Juſtum Impedimentum? *Et an ideo excuſentur Concionatores, Confeſſarii, peragentes neceſſaria in Choro? (Vide de hoc dicta n.* 143. *v. Not.* 3.)

157 *Quomodo excuſet* Cæcitas, & Carentia Breviarii?

158 *An impotens recitare totum Officium teneatur ad partem? Quid, ſi non habeas Officium proprium? An tenearis recitare cum ſocio, ſi nequis ſolus? An Beneficiarius teneatur conducere ſocium, ſi non poſſit ſolus recitare?*

159 *Quomodo excuſet* Diſpenſatio?

154 „ RESp. Hæc ſequentia, 1. *Infirmitas* gravis, v. gr. dolor notabilis capitis, ita ut ſine incommodo, vel incremento morbi legi non poſſint. Dixi, *gravis*, quia levis, v. gr. dolor ſtomachi, aut pectoris, vel etiam aliquando febris tertiana, aut quartana non excuſat, cum toto die affligat. * (*Vel majore diei parte, ut Sanchez Trull. Tamb. Pell. &c. cum Salm. de Hor. Can. c.* 3. *n.* 35.) *. Ita *Nav. Fill. Laym. Bon. d.* 1. *q.* 6. *p.* 1. Porro totaliter excuſatus non tenetur, ut quidam volunt, audire alium legentem, nec alium ſubſtituere * (*Nec alias preces; eſt commune apud Salm. ibid. n.* 33.) *, ut habet *Fill. & Sa, v. Horæ*. Si tamen commode poteſt, & ſolet legere cum ſocio, tenetur, ut habet *Leſſ. & Bon. v. Dian. p.* 2. *t.* 12. *R.* 43. * (*Ita verius tenendum cum Sanch. Ronc. Spor. Croix &c. contra alios; Vide infra n.* 158. *verſ. Item.*) *

Plura hic ſunt notanda ſcitu neceſſaria. Notandum I. ratione infirmitatis excuſari ab Officio non ſolum qui gravi laborant morbo, ſed etiam qui non poſſunt recitare niſi cum gravi incommodo, aut probabili talis incommodi periculo. Unde ſatis excuſantur, qui prudenter credunt vel timent ob Officii recitationem ſibi forte proventuram notabilem gravedinem capitis, vel cruditatem ſtomachi, aut virium laſſitudinem, vel ſi credant febrim tardius eſſe remittendam. Ita *Sanch. cap.* 2. *dub.* 45. *n.* 4. *Holzm. to.* 1. *pag.* 450. *n.* 477. *Anacl. de Hor. Can. n.* 77. *Concina to.* 2. *p.* 507. *n.* 23. & *Salm. c.* 3. *n.* 35. *cum Trull. & Pell. ex c. Clericus* 2. *Diſt.* 91. ubi dicitur, quod excuſat ab Officio *inæqualitas corporis*, quod non ſignificat morbum gravem, ut bene advertit *Croix l.* 4. *n.* 1224. Et hoc probabiliter admittitur, etiamſi infirmus per magnam diei partem aliquem legeret librum ad animum ſolandum, ut dicunt *Sanch. l. c. n.* 4. *Holzm. pag.* 450. *n.* 477. *Spor. n.* 158. *Elbel pag.* 564. *n.* 462. & *Salm. loc. c. in fine cum Trull. Pell. Dian.*, &c. Ratio, quia licite iſte poſſit legere librum recreationis, non tamen ſequitur quod poſſit, & teneatur Officium recitare, eo quod alia quidem major attentio requiritur, quæ majorem affert difficultatem.

Notandum II. non ſolum actu ægrotantes, ſed etiam convaleſcentes ex gravi morbo excuſari ab Officio per aliquot dies ad arbitrium prudentis, donec vires reficiantur. Ita communiter *Tournely tom.* 1. *pag.* 654. *qu.* 1. *Concina pag.* 497. *num.* 5. *Elbel pag.* 564. *num.* 461. & *aliis AA. ſupra cit.* Ex hoc admittendum, etiamſi iſti Miſſam celebrarent, ut *Salm. d. num.* 35. *cum aliis*.

Notandum III. quod in dubio, an infirmitas ſufficiat vel non ad excuſandum, poteſt ſe committere judicio Medici, ex *c. Fraternitatis, de Frig. & mal.* aut judicio Superioris acquieſcere, qui in tali dubio etiam diſpenſare poteſt; vel denique poteſt ſe remittere judicio probabili viri prudentis. Ita *Sotus, Sylveſt. Sanch. Tamb. &c. cum Salm. c.* 3. *n.* 36. Et etiam ſtare poteſt judicio proprio, ſi tale judicium ipſemet prudenter ferre poſſit, ut probabiliter ait *Gobat ap. Croix n.* 1225.

Sed quid, ſi his præmiſſis, adhuc dubium perſeveret? Reſpondetur: ſi dubium ſit, quod recitatio graviter lædaret, tunc certe non tenetur, immo nequit recitare, quia præferendum eſt jus naturale ſervandæ valetudinis præcepto Eccleſiæ, ut dicunt *Viva de* 1. *Præc. qu.* 3. *art.* 6. *num.* 3. & *Salm. c.* 3. *num.* 36. *cum aliis*; Niſi id faceret amore virtutis, ſecluſo periculo mortis, juxta dicta *lib.* 3. *num.* 371. *cum Lugo, Salm. Vill.* &c. Si vero dubium tantum ſit, an indiſpoſitio pertingat ad excuſandum, ut ſupra: tunc, cum lex recitationis poſſideat, & dubium ſit de exemtione, utique lex eſt implenda. Hoc tamen currit, quando ſit purum dubium; Secus, ſi ſit probabile judicium; ita *Contin. Tournely pag.* 654. *Roncaglia c.* 6. *q.* 2. *Elbel tom.* 2. *pag.* 556. *n.* 433. *Anacl. n.* 77. *Holzm. pag.* 451. *n.* 480. *Viva l. c.* & *Salmant. d. n.* 36. *cum Sanchez, Pell. Trull. & Diana*.

Notandum IV. quod, ſi quis ob ſuam infirmitatem certus eſt non poſſe totum Officium recitare, & dubitat, an poſſit partem, probabiliter ad nihil tenetur, ut docent *Laym. l.* 4. *tr.* 1. *c.* 6. *n.* 2. *Sanchez c.* 2. *dub.* 47. *n.* 4. *cum Nav. Viva in propoſ.* 54. *Innoc. IX. n.* 16 *Roncaglia c.* 6. *qu.* 2. item *Suar. Sanch. Carden. & alii apud Croix n.* 1223. Nam rationabiliter iſte e toto Officio excuſatur, ne valde ſcrupulis angatur, neſciens, quouſque poſſit & teneatur recitare; hæc enim anxietas magnum illi incommodum afferret; maxime ſi ex recitatione veriſimiliter crederet contrahere capitis gravedinem, virium laſſitudinem, aut tardiorem febris remiſſionem.

Quæritur hic, an excuſentur ab Officio laborantes febri tertiana, vel quartana? Abſolute excuſat *Leander*; Sed verius dicunt *Sporer tom.* 3. *pag.* 84. *n.* 195. & *Concina tom.* 2. *pag.* 496. *n.* 2. & 4. *cum Nav. Azor. Bon. & Trull.* in hoc ſpectandas eſſe circumſtantias; quando enim infirmus poſſet recitare ſine gravi incommodo diebus, quibus eſt immunis ab infirmitate, non apparet cauſa cur excuſetur. An autem talis infirmus teneatur Horas anticipare, vel poſtponere? Negant *Canus in Relect. de Pæn. p.* 5. *dub.* 31. atque *Henriq. & alii apud Salm. c.* 3. *n.* 49. & probabile id putant *Sanch. dub.* 55. *n.* 6. *Leſſ. cap.* 37. *n.* 43. & *Viva qu.* 3. *art.* 6. *n.* 4. Ratio, tum quia quælibet Hora ſuo correſpondet tempori, extra quod non currit obligatio; tum quia anticipatio vel poſtpoſitio eſt privilegium favoris, quo nemo tenetur. Sed melius affirmant *Concina pag.* 502. *n.* 10. *Tournely pag.* 665. *Leſſ. l. c. Croix l.* 4. *n.* 1226. *Ronc. pag.* 157. *qu.* 3. *v. Ceterum*, & *Salm. c.* 3. *n.* 50. *cum Trull. Sanch. Azor. Villal. & Pell.* Ratio, quia Officium præcipitur recitari intra latitudinem totius diei; unde, cum præceptum jam urgeat, tenetur infirmus illud implere tempore quo poteſt: Sicut ſi in die feſto non poteſt circa meridiem Miſſam audire, teneris anticipare, ut ait *Concina*; Recte enim regulam aſſignat *Buſemb. de Leg. dub.* 2. *n.* 6. *pag.* 65. quod, cum quis manente vi præcepti eſt impediendus, tenetur prævenire: Hinc merito *Salm. loc. cit.* contrariam opinionem laxam vocant. Verumtamen valde probabile eſt cum *Holzm. pag.* 451. *n.* 478. *v. Confirmatur, Sporer tom.* 3. *pag.* 86. *num.* 172. & *Elbel pag.* 457. *n.* 444. quod ille, qui non poteſt recitare Matutinum die ſequenti, non tenetur in præcedenti anticipare; tunc enim abeſt obligatio anticipandi Officium, quando obligatio præcepti jam eſt incepta; Quod autem Matutinum poſſit dici præcedenti die, non eſt ex præcepto, ſed ex privilegio a conſuetudine introducta, quo nemo tenetur uti.

„ 2. *Juſtum impedimentum*, v. gr. metus proditionis inter hæreticos. Item gravis, vel repentina occupatio, vel opera charitatis majoris momenti, quam Horæ, quæ ſine ſcandalo, vel gravi incommodo tuo, vel alterius omitti non poſſint. Quo modo, etſi Concionatores, vel Confeſſarii aliquando excuſari poſſint, idque ex benigna Eccleſiæ intentione, ut docet *Sylv. Suar. & Laym.* &c. tenentur tamen anticipare, ſi poſſint, v. gr. ſi mane prævideas, te tota die confeſſionibus occupandum, quæ differri non poſſint. Ita *ex Suar. & Azor. Bonac. l. c. p.* 2. *n.* 1. & 2. &c. communiter. 156

Excuſantur ab Horis, qui occupantur tota die in Officiis religionis, aut charitatis, quæ ſine ſcandalo, aut magno detrimento proprio vel alieno omitti non poſſunt; ita communiſſima *Salm. c.* 3. *num.* 37. *Roncaglia c.* 6. *q.* 3. *Elbel tom.* 2. *pag.* 557. *n.* 444. *Wigandt pag.* 432. *num.* 96. *Holzm. tom.* 1. *pag.* 450. *n.* 477. & *Sporer tom.* 3. *pag.* 85. *n.* 161. *cum Sylveſt. Nav. Tolet.* &c. Hinc excuſantur Concionatores, ſi nequeunt omittere concionem ſine ſcandalo, aut nota, ut dicunt *Laym. l.* 4. *tr.* 1. *c.* 6. *n.* 1. *Salm. num.* 37. *Viva q.* 3. *art.* 6. *n.* 6. & *Wigandt l. c.* Item excuſantur Confeſſarii, qui per totum diem Confeſſiones excipiunt, quas differre non poſſunt, ut *Concina tom.* 2. *pag.* 500. *n.* 5. *Laym. Wig. & Salm. ll. cc.* Item, qui occupantur in ſedandis jurgiis, aut aſſiſtendis infirmis, *Sanch. dub.* 52. *Ronc. d. q.* 2. Item, qui ex Officio attendere debent publicis theſibus, *Sanchez, Salm. & Ronc.* Item habentes publicam lectionem ad Cathedram, aut Lauream acquirendam, ſi occupatio eſſet totius diei, nec poſſit differri ſine damno proprio, aut aliorum, *Wigandt l. c. Con-*

cina

cina pag. 498. *n.* 2. *cum Suarez*. Item Scholares, qui debeant in aliquo die Actum defendere, *Sanch. d. Dub.* 52. Super autem hac materia advertenda eſt Propoſ. 21. damnata ab Alexand. VII. quæ dicebat: *Habens Capellaniam collativam, vel quodvis aliud Beneficium eccleſiaſticum, ſi ſtudio literarum vacet, ſatisfacit, ſi Officium per alium recitet*. Bene autem advertunt *Laym. c.* 6. *n.* 1. *Ronc. & Wigandt ll. cc.* quod, ſi omnes iſti ſine magna difficultate poſſint recitationem anticipare vel poſtponere, ad id utique tenentur: Unde bene concludit *P. Wigandt*, quod rariſſime accidet caſus, quod tales Officium ſine culpa omittere poterunt.

„ Ex hoc capite dicunt etiam aliqui, non teneri te repetere quod neglexiſti (nec recitando, nec audiendo), dum thurificando ad magnificat, vel Benedictus, vel libros neceſſarios circumferendo, vel lectionem mox cantandam prævidendo, vel alia in choro neceſſaria peragendo occupatus fuiſti, quia chorus totus pro eo, qui in re ad Officii celebritatem pertinente occupatur, videtur ſupplere, & non tantum ſuo, ſed etiam aliorum miniſtrantium nomine recitare, aut canere. Ita *Laym. l.* 4. *tr.* 1. *c.* 5. *n.* 7. *Henr. Sylv. Azor. Sot. Moltiſ. Nald. Arag. Regin.* citati a *Dian. p.* 2. *t.* 12. *Reſ.* 3. Idem de eo, qui choro, organis, muſicis alternis verſibus reſpondet, dicunt *Navar. Sanch. Arag. & Rodr.* apud *Laym. l. c.* ſcilicet eum non eſſe obligatum, ut etiam voce proferat: ſed negat *Eſcob. t.* 5. *E.* 6. *V. Trull. d.* 16. * (*Vide dicta de his n.* 143. *verſ. Notandum* 3.) *

157 „ 3. *Cæcitas; Bonac. p.* 1. *n.* 4. &c. communiter.

„ 4. *Carentia Breviarii* inculpata. Quod ſi tamen memoriter poſſis dicere, vel totum Officium, vel unam Horam, teneris. Si vero tantum ſcias Pſalmos, vel Lectiones vel Capitula, dicit *Fill. t.* 2. *tr.* 23. *c.* 9. *n.* 187. *Nav. & Suarez*, item *Eſcob. E.* 6. *n.* 149. probabile eſſe, non teneri: quia Pſalmi, ut ſic, non ſunt Hora Canonica, ad quam tenetur Clericus. Idem dicit *Garz. de Benef. t.* 1. *part.* 12. *c.* 1. *n.* 221. *Mald. in.* 2. 2. *t.* 10. *c.* 2. *d.* 5. *& Jo. Sancius in ſelect. d.* 15. *n.* 1. citati a *Dian.* eo quod Lectiones, & capitula ſint pars, licet minor, maxime principalis, ita ut abſque illis non ſit Officium Canonicum. Idem concedit *Sanch. l.* 2. *c.* 19. in Matutino feſti duplicis, vel ſemiduplicis. V. *Bon. p.* 2. *n.* 6. *Dian. p.* 2. *tr.* 12. *R.* 30. & 43. Verum hæc probare non auſim; ſed potius, quod docet *Bonac. d.* 1. *art.* 6. *p.* 2. impeditum ex aliqua dictarum cauſarum, ſi poſſit dicere partem notabilem, ad id teneri, alias ad nihil. Denique ſi quis careret Breviario, quo uti ſolet, v. g. Romano, tenetur legere aliud, quod habere poteſt, quia per utrumvis impletur ſubſtantia præcepti. *Cenſ. Eſcob. Dian. p.* 9. *t.* 9. *R.* 25.

158 Hic primo advertenda eſt Propoſ. 54. damnata ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad ſe minorem*. Hinc certum eſt, quod is, qui caret Breviario, & nihil aliud ſcit memoriter, quam Laudes, aut Completorium, illud ſub gravi tenetur recitare, ut contra aliquos docent communiter *Sporer to.* 3. *pag* 87. *n.* 177. *Pal. p.* 6. *n.* 11. *cum Nav. Suar. Valent. &c. Wigandt pag.* 431. *n.* 90. *Croix lib.* 4. *n.* 1230. *cum Sanch. Bonac. & Carden.* Unde ſecus tenetur recitare partem, quam ſcit memoriter, non vero tenetur memoriæ mandare quod neſcit, *Concina pag.* 494. *n.* 6. Dicunt autem *Palaus d.* 6. *n.* 7. *cum Torre, & Sanctio, ac Fill. Garc. Tamb.* &c. *apud Sporer l. c.* quod, ſi haberes pſalmos, ſed non lectiones Matutini, nihil teneris dicere, quia tunc deficit forma præſcripta a S. Pio V. At merito *Buſemb. ut ſupra*, id non approbat, & *Sporer d. n.* 177. ait omnino in praxi amplectendam ſententiam contrariam, quam tenent *Croix n.* 1220. & *Bon. Gob. ac Leand. apud ipſum Sporer*. Ratio, quia cum poſſis notabilem partem Officii recitare, non eſt cur ab ea excuſeris. Unde *Buſ. cum Bon. Holzm. p.* 451. *num.* 459. *cum Illſ. & Croix loc. cit. cum Laym.* ac *Fill.* recte hanc regulam aſſignant, quod ſi potes recitare quantum eſt parva Hora, teneris ſub gravi eam dicere; Si vero minus, ne ſub veniali quidem aliquid recitare obligaris, quia talis modica pars, ſeorſim ſumta, non cenſetur æſtimabilis ad finem a lege intentum.

Præterea, ſi haberes Officium commune, & non proprium illius diei, teneris ex communi Horas recitare, ut verius ſentit *Croix l.* 4. *n.* 1221. *cum Sporer & Gob.* contra aliquos. Idem tenent *Concina pag.* 389. *n.* 3. & *Wigandt pag.* 430. *n.* 88. ſi careret Breviario Romano, & haberes aliud, puta Benedictinum, aut ſimile, teneris ex illo recitare: Ratio quia duplex eſt præceptum Officii, unum univerſale de Horis perſolvendis, aliud de ſervanda formula cujuſcumque diei; unde, ſi non potes ſervare unum, teneris ad aliud. Huic vero contradicunt *Salm. c.* 1. *n.* 28. dicentes non teneri, quia (ut ajunt) præceptum Officii eſt indiviſibile, ideſt illud recitandi, & recitandi ſub una formula; idque inferunt ex verbis Bullæ S. Pii V. ubi dicitur, *niſi hac ſola forma ſatisfacere poſſe*. Hoc tamen non obſtante, prima opinio ut magis pia, & rationabilis mihi ſequenda videtur. Certum eſt autem, quod Religioſus factus Epiſcopus bene poteſt uti Breviario ſuæ Diœceſis, *Concina pag.* 392. *n.* 9.

Item, qui non poteſt ſolus recitare, tenetur adhibere ſocium gratuitum, ſi poteſt ſine magno incommodo, ut verius cenſent cum *Buſemb. ut ſupra num.* 154. *Sanch. cap.* 2. *dub.* 48. *Roncaglia c.* 6. *qu.* 4. *Holzm. p.* 451. *num.* 478. *Sporer n.* 281. *Croix l.* 4. *n.* 1231. *cum Bonac. & Suar. Salm. cap.* 3. *n.* 44. *Concina tom.* 2. *p.* 493. *n.* 5. *cum Nav. Azor. Laſſ. Pal. Laym. Valent.* &c. (contra *Leand. Jo. Sanch. Dian. &c. ap. eundem Conc.*). Ratio, quia quodcunque præceptum impleri debet, quod mediis ordinariis impleri poteſt. Diximus *gratuitum*, quia non tenetur ſocium adhibere ſtipendio ſoluto, ut dicunt *Salm. c.* 3. *n.* 42. & *Bon. p.* 2. *num.* 8. *cum Suar. Nav. Vill.* &c.

An autem Beneficiarius teneatur ſocium conducere ex fructibus Beneficii? Affirmant *Bonac. D.* 1. *q.* 6. *p.* 2. *n.* 7. *cum Suar. Laym. Molf. &c. Contin. Tournely tom.* 1. *p.* 655. *Holz. p.* 451. *n.* 478. *Palaus p.* 6. *n.* 14. & conſentit *Sporer tom.* 3. *pag.* 88. *n.* 183. ſi Beneficium ſit pingue. Ratio, quia fructus Beneficii dantur propter Officium; unde Beneficiarius debet illos erogare, ut Officium perſolvat. Sed contradicunt *Gobat. Tamb. Diana*, &c. *apud eundem Spor.* qui merito id probabile putat. Ratio, quia (ut diximus *pag.* 213. *l.* 1. *n.* 665. *cum Laſſ. Innoc. Panorm. Sylveſt. Palud.* &c.) obligatio Horarum probabilius non eſt de jure naturali, ſeu ex juſtitia, ſed de jure poſitivo Eccleſiæ illam præcipiente ex motivo Religionis (ut diximus ſupra *n.* 145. *verſ. Quær. I.*), fructuſque Beneficii non dantur pro mercede recitationis, ſed pro ſuſtentatione Beneficiarii: Quapropter ipſe non tenetur Officium perſolvere medio extraordinario, quale eſſet conductio ſocii; tanto magis, quia Concilium Lateranenſe (ut videre potes *d. n.* 665.) abſolute excuſat ab onere Officii *legitime impeditos*. Utraque ſententia eſt probabilis; Hinc dico, quod ſi talis Beneficiarius omiſit Officium, eo quod non adhibuit Socium, & in bona fide fructus perceperit, poteſt eos retinere, quia melior eſt conditio poſſidentis. Secus, ſi ille non adhuc perceperit, ſed innixus probabilitati hujus ſecundæ ſententiæ velit percipere; quia non poteſt inchoari poſſeſſio cujuſcunque rei, niſi cum certitudine juris, ut pluries diximus, vide *l.* 3. *n.* 669. & *n.* 761. *verſ. Quær. II.* Propterea dico, quod ſi hic velit percipere fructus, tenetur Socium adhibere.

„ 5. *Diſpenſatio*, quam ſine cauſa ſolus Papa dat valide, cum cauſa Epiſcopi. Et ſic ſubdiaconum, qui ex diſpenſatione Pontificia ducit uxorem, hoc ipſo liberari ab onere Horarum, contra *Bon. & Azor.* docet *Sanch. de matr. l.* 8. *d.* 8. *Dian. p.* 8. *tr.* 3. *R.* 34. 159

Papa poteſt diſpenſare in Officio, etiam cum Beneficiario, ut recte ait *Croix l.* 4. *n.* 1233. aſſerens eſſe commune. Probabilius enim, ut diximus mox ſupra cum *Sylv. Laſſ. Panorm.* onus Officii non eſt de jure naturali, ſed de præcepto Eccleſiæ; Et ideo poteſt Papa adhuc ſine cauſa valide diſpenſare. Epiſcopus autem non poteſt diſpenſare, niſi cum cauſa, & cum aliquo particulari, necnon ad breve tempus, ut dicunt *Wigandt pag.* 431. *n.* 94. *Holzm. p.* 451. *n.* 477. *Concina pag.* 398. *n.* 6. & *Croix ibidem*, qui cum *Tamb.* inquit ſic eſſe uſu receptum. Cauſa autem juſta diſpenſandi eſt, ſi dubitatur de morali impotentia Clerici, ut *Croix loc. cit. ex D. Thom.* 2. 2. *q.* 147. *art.* 4. Dicit autem *Gobatus ap. Croix*, idem poſſe Vicarium Generalem; Sed hoc intelligendum, ſi habeat ſpeciale mandatum ab Epiſcopo, juxta dicta *l.* 3. *n.* 1033.

ARTICULUS IV.

Quomodo recitandæ ſint Horæ?

160 *Requiritur I. Ut recitentur juxta* præſcriptum Breviarii Romani. 161. *Qu. I. An ſit obligatio recitandi Litaniæ? Qu. II. An* Officium *Defunctorum? Qu. III. An liceat Officium in brevius permutare? Qu. IV. An poſſis te conformare* cum Clerico *privilegiato? Qu. V. An errans in Officio* teneatur *repetere?*
162 *Requiritur III.* Pronunciatio vocalis. 163. *Qu. I. An ſatisfaciat legens, ſi ſe non audiat? An autem ſatisfaciat ſubmiſſe recitans in* Choro? (*Remiſſive ad l.* 3. *n.* 675. *v. Dub.* 4.) *Qu. II. An ſi recites Officium in* Choro, *vel cum Socio, tenearis repetere quæ non percipis? Qu. III. An ſatisfaciat Surdus, vel Surdaſter recitans in* Choro?
164 *Requiritur III.* Pronuntiatio integra. 165. *Quomodo peccet mutilans verba? Quid, ſi recites cum Socio mutilante?*
166 *Requiritur IV.* Pronunciatio continuata. 167. *An matutinum poſſit ſeparari a Laudibus? Et an tunc ſit obligatio terminare Horas & Matutinum cum Pater, & Oratione Officii currentis? Et an nocturni poſſint invicem ſeparari?* 168. *An ſit repetenda Hora, ſi magna intercedat interruptio? Quæ ſint cauſæ juſtæ interrumpendi?*
169 *Requiritur V. Ne invertatur* Ordo. 170. *Cauſæ invertendi Ordinem.* 172. *An in* Choro *ſit gravis obligatio recitandi Horas ordine debito, & ſtatis horis?*
172 *Requiritur VI. Ut dicantur Horæ* tempore ſuo. 173. *Quæ ſint cauſæ juſtæ anticipandi, vel poſtponendi? Quo tempore dicendæ ſint Horæ?* 174. *Qu. I. Quando poſſit dici Matutinum? Qu. II. An Matutinum Defunctorum poſſit pridie recitari? Qu. III. An in Veſpera diei antecedentis poſſint recitare Litaniæ?*
175 *Requiritur VII. Ut Horæ recitentur* Attente, & Devote. 176. *Quænam* Intentio *requiratur? Et quænam* Attentio? *Et I. de Attentione Externa. II. de Attentione Interna.* 177. *An Attentio interna ſit neceſſaria ad ſatisfaciendum? Et an Beneficiarius recitans ſine attentione interna teneatur ad reſtitutionem? Remiſſive ad lib.* 3. *n.* 669. *Regula ad ſcrupulos abjiciendos.*
178 *An & quomodo peccet recitans Officium exiſtens in peccato mortali?*
179 *An liceat Officium dicere in loco indecenti? An extra Chorum ſitus recitandi ſit de præcepto?*

160 RESp. In recitatione Horarum ſequentes circumſtantiæ ſunt ſervandæ: I. Ut recitentur *juxta præſcriptum Breviarii Romani*, juſſu Pii V. editi, ſaltem publice. Excipe Religioſos, qui habent peculiare Breviarium Ordinis, & Eccleſias, quæ 200. annis ante inſtitutionem Breviarii per Pium V. peculiare habuerunt: ex enim ſine conſenſu Epiſcopi illud mutare non poſſunt. Privatim tamen omnibus etiam regularibus probabile eſt, licere ex conſuetudine uti Romano, ut docet *Leſſ. c. 37. d. 12. Rodr. & Sa, v. Hora, Bon. d. 1. q. 3. p. 1.* Adde, quod qui eo utitur ne in choro quidem obligetur ad pſalmos pœnitentiales, graduales, Officium Defunctorum, excepto die Animarum. Officium tamen B. V. in choro recitari debet, ubi eſt conſuetudo. Ita *Fill. & Bon.* ex Bulla Pii V. & Clem. VIII. Item tenetur ad Litanias diebus Rogationum, tum quia ſunt pars Officii eo die; tum quia peculiaris de ea ra eſt conſtitutio. Ita *Bon. l. c. ex Fill.* Etſi contrarium probabile eſſe dicat *Diana p. 2. t. 12. R. 12. ex Vaſqu.* Item *Eſcob. t. 5. E. 6.* Quod ſi ex inadvertentia, vel neceſſitate, v. g. quia lectiones de feſto nullas habes, Officium mutes, ita ut dicas de feria, quando erat dicendum de Sancto, vel contra, nullum erit peccatum, nec obligatio repetendi, licet conſultum ſit repetere ea, quæ ad proprium Officium pertinent: ſi vero ſtudio idem mutes, aliud ſentiendum videtur, cum ratio non ſit eadem. Quanquam, quod en caſu venialiter tantum pecces, nec tenearis repetere, vel reſtituere quidquam, eo quod ſubſtantia præcepti ſit impleta, probabile eſſe cenſet *Eſcob. t. 5. E. 6. e. 5. Dian. p. 3. t. 12. R. 3.* item *Cajet. Sylv. Binsfeld. Azor. Valent. Leſſ. Fill.* &c. citati a *Bon. d. 1. q. 1. p. 1. n. 17. & Dian. l. c.* contra alios multos quos citat, & ſequitur *Barb. Laym.* vero *l. 4. t. 1. c. 4. n. 4.* cum *Suar.* limitat, niſi per fraudem, quaſi multo longius in multo brevius, v. g. paſchale, mutetur (licet *Caram.* apud *Dian. p. 7. t. 11. R. 16.* contra communem ſentiat, etiam ſic præceptum impleri, & venialiter tantum peccari); aut idem pro libito toto anno dicatur; quia eſt gravis inordinatio. V. *Trull. d. 14. n. 11.* ubi docet, eum, qui per errorem legit hodie de Sancto, qui cras v. g. colitur, poſſe cras legere de Sancto, qui hodie celebratur, ne is hoc anno omittatur: imo ita faciendum eſſe vult *Quintan. t. 8. ſing. 10.* Verum contrarium rectius tenet *Villalob.* eo quod præſtat ſemel, quam bis, errare; Idque multis bene confirmat *C. Lugo Reſp. m. l. 5. d. 8.* Similiter eum, qui per errorem, vel oblivionem in feſto duplici, vel ſemiduplici non recitavit de proprio, poſſe de eo legere primo die non impedito 9. lectionum Officio, docet idem *Quintan. t. 9. ſ. 9.* eſſe probabile. Verum & hoc merito rejicit *C. Lug. l. c.* & ipſe *Quintan.* contrariam ſententiam agnoſcis probabiliorem. Denique, qui in aliquibus Horis erravit, legendo v. g. de feria, quando erat de feſto, vel contra, agnoſcens errorem non debet eum continuare, ſed reliquas Horas legere juxta Officium eo die currens, ut in iis ſaltem conformet ſe toti Eccleſiæ, vel communitati, cujus eſt pars, & obſervet legem, quantum poteſt. *C. Lugo l. c.*

161 Quæritur hic I. An ſit obligatio ſub gravi recitandi Litanias in diebus S. Marci, & Rogationum? *Prima* ſententia communior affirmat, eamque tenent *Gloſſa in c. 3. de Conſecr. Diſt. 3. Pal. D. 2. p. 2. n. 13. Bon. q. 3. p. 1. n. 13. Tournely tom. 1. pag. 631. Concina tom. 2. p. 387. n. 23. Viva q. 1. art. 2. num. 2. Sporer tom. 3. pag. 74. n. 95. Croix l. 4. n. 1290. Mazzotta tom. 1. pag. 301. Holzm. p. 450. n. 475. & Salm. c. 1. n. 23. cum Suar. Bon. Trull. Leand.* &c. Ratio, quia in Rubrica (*poſt Fer. 2. Dom. 5. poſt. Paſch.*) ſic dicitur: *Qui non interſunt proceſſioni Litaniarum, dicant illas privatim poſt Matutinum, cum ſuis precibus, & orationibus.* Verbum autem *dicant* importat grave præceptum, quando materia eſt gravis (qualis ſine dubio eſt materia Litaniarum), ut docet *Sanch. Dec. l. 6. c. 4. n. 24.* Idque confirmatur ex Declaratione S. C. (*apud Gavant. Rubr. Brev. Sect. 6. c. 16.*) qua dictum fuit, eos qui interfuerunt proceſſioni, at non cecinerunt, teneri Litanias repetere, vel dicere privatim. *Secunda* vero ſententia negat, quam tenent *Diana p. 4. tr. 4. R. 243. cum Vaſq. Graff. & Homob.* item *Machad. Pelliz. Molfeſ. Ant. a Spir. S. Philib. Tancreds, & Marchant. ap. Salm. l. c.* qui probabilem putant, ſicut cenſet etiam *Mazzotta l. c.* Ratio iſtorum, quia nullibi adeſt de hoc præciſum præceptum, obligans ſub gravi. Nec ubilare dicunt Rubricam allatam, nam verbum *dicant*, inquiunt non continere præceptum, ut tenet *Cajet. 2. 2. qu. 166. art. 9. in Solut. ad 2.* ubi dicit: *De modo vero loquendi, puta, quia lex utitur imperativo modo, quod non inducit vinculum præcepti; modus enim hujuſmodi imperium grammatice denotat, non juridice.* Vel cenſent ſaltem non inducere præceptum grave, ut docet *Navar. Man. c. 23. n. 49.* dicens: *Leges autem Canonicæ, quæ non habent præceptiva vel prohibitiva, ſed ſolum ordinativa, vel conſtitutiva, etiamſi ſint imperativi modi, qualia ſunt illa* faciant, dicant &c. *quæ ſecundum communem intellectum non ſignificant præceptum.* Et hoc videtur eſſe juxta doctrinam *D. Thomæ;* qui *l. c. ad 2.* dicit: *Nec in lege Eccleſiæ omnes ordinationes obligant ad mortale.* Et idem dicunt *Sa v. Lex, n. 6. & Sayr. l. 3. c. 7. n. 16.* Ideo hanc ſecundam ſententiam improbabilem dicere non auden; ſed prima mihi magis arridet, quia (ut aſſerunt *Tournely l. c. & Anacl. pag. 194. num. 36.*) ubique viget conſuetudo recitandi Litanias, quæ eſt optima legum interpres.

Quæritur II. An ſit obligatio gravis recitandi Officium Defunctorum? Negant aliqui, quorum opinionem putant probabilem *Mazzotta tom. 1. pag. 301. & Gob. ac Tamb. ap. Croix lib. 4. n. 1289.* Sed verius affirmandum cum ſententia communi, quam tenent *Tournely pag. 631. Concina pag. 387. n. 23. Pal. l. c. n. 13. Bon. n. 12. Viva qu. 3. art. 2. Sporer p. 74. n. 95. Holzm. p. 450. n. 475. cum Anacl. Stoz.* &c. *Salmant. cap. 1. n. 22. cum Anton. a Spir. S. & Pelliz.* qui ait oppoſitam opinionem non eſſe practice probabilem, ac *Croix loc. cit. cum Suar. & Diana* dicis non eſſe ſatis tutam. Ratio, quia hæc obligatio jam introducta eſt ex conſuetudine, quæ, cum univerſe, & conſtanter cum gravi incommodo obſervetur, non eſt ab ea recedendum, juxta dicta *l. 3. n. 1009. v. Dub. III.* Et ob hanc rationem *Diana p. 4. tr. 4. R. 243.* licet oppoſitam ſententiam conatus ſit patrocinari, tandem dixit non audere a communi ſententia recedere.

Quæritur III. An ſit peccatum mortale, Officium diei in aliud brevius permutare? Ante omnia notanda eſt Propoſ. 34. damnata ab Alex. VII. quæ dicebat: *In die Palmarum recitans Officium Paſchale ſatisfacit præcepto.* Et ſic pariter excluditur Officium Pentecoſtes, ut bene ajunt *Salm. cap. 3. n. 19.* & alii communiter. E converſo, qui ex inadvertentia dicit unum Officium pro alio, nihil tenetur repetere, ut communiter docent *Buſemb. ut ſup. n. 160. Leſſ. l. 2. c. 37. n. 77. Anacl. pag. 190. nu. 62. Viva art. 2. nu. 6. Continuator Tournely pag. 629. qu. 4. Concina to. 2. pag. 481. n. 13. Laym. l. 4. tr. 1. c. 5. nu. 5. cum Sylv. Cajet. Azor. & Leſſ. Abelly Append. pag. 456. nu. 2. Croix l. 4. num. 1351. & Salm. c. 3. n. 21. cum Vill. Trull.* &c. Ratio, quia non præſumitur Eccleſia velle, aliquem uno die bis ad tantum onus obligari. Dicit autem *Laym. d. n. 5.* conſilium eſſe (non vero obligationem) ſubjungere propria Officii omiſſi. Imo rationabiliter advertis *Tournely l. c. cum eod. Laym. Bon.* &c. quod, ſi dictum fuerit Officium notabiliter brevius, puta Officium Sancti loco Dominicæ, debet fieri compenſatio, recitando novem pſalmos ex primo Nocturno. Circa vero quæſitum quatuor ſunt ſententiæ: *Prima* abſolute negat eſſe peccatum mortale, hancque tenent *Leſſ. l. 2. c. 37. num. 77. Cajet. v. Horæ, c. 2. Sylveſt. eod. v. n. 15. Azor. p. 1. l. 10. c. 10. qu. 2.* item *Vill. Diana, Anton. a Spir. S. &c. apud Salm. cap. 3. n. 18.* Ratio, quia ad implendum præceptum Officii ſufficit, ut in ſubſtantia impleatur, idque fit cum ſeptem Horæ dicuntur: Et hanc ſententiam probabilem putant *Salm. n. 18. & Carden. ac Gobat apud Croix l. 4. n. 1250.* Et hiſce olim adhæſi, ſed nunc verius cenſeo *cum Roncaglia cap. 5. qu. 6.* eam ſuſtineri non poſſe, quia cum recitatur Officium notabiliter brevius, tum illud non impletur neque in ejus forma, neque in ſubſtantia æquivalenti; juxta ſecundam ſententiam, quam mox aſſeremus.

Secunda igitur ſententia, quam tuentur *Bonac. q. 3. part. 1. n. 18. cum Suar. & Fill. Laym. l. 4. tr. 1. c. 5. n. 4. & 5.* (quem male citant *Salmantic.* pro prima ſententia) *Anacl. pag. 190. n. 61.* & probabilem putant *Pal. D. 2. p. 2. n. 17. ac Holzm. p. 445. v. Sed petes*, tenent non peccare graviter, qui mutat Officium in æquale, vel fere æquale. Ratio, quia, ut dicitur in *l. Fin. ff. Mandati: Forma reipſa ſervatur, ſi per æquivalens id fiat.* Hinc dicunt AA. citati, quod Pontifex in aſſignanda forma ſpecifica pro recitatione Breviarii potius reſpexit ad quantitatem tanquam formam ſubſtantialem, quam ad qualitatem Officii, quæ eſt forma accidentalis, ſive modus recitandi. Dicitur non *peccare graviter*; nam mutans Officium, adhuc in æquale, ſine cauſa, nequit excuſari a veniali. Cauſa autem excuſans poteſt eſſe, v. gr. neceſſitas ſtudendi, concionandi, docendi, itinerandi, ut dicunt *Viva qu. 3. art. 3. n. 4. & Sanch. Nav. ac Tamb. apud Croix l. 4. n. 1252.*

Tertia ſententia, quam tenent *Palaus D. 2. part. 2. n. 18. Concina tom. 2. pag. 480. n. 11. Tournely pag. 629. Holzmann. pag. 444. n. 466. & Salm. c. 3. n. 20. cum Reg. Suar. Bell. Garc. Trull. Rodr. Fill. Led. Machad.* &c. docet eſſe mortale Officium mutare, etiam in æquale, etſi ſemel. Ratio, quia S. Pius V. in ſua Bulla, *A nobis*, præcepit Officium recitandum in ſpecie, & in individuo ſub forma unicuique diei aſſignata, dum dixis: *Hoc noſtrum Breviarium præcipimus obſervare quoſcunque, qui Horas Canonicas dicere debent, ad dicendum ex hujus Romani Breviarii præſcripto & ratione omnino teneri, neminemque niſi hac ſola forma ſatisfacere poſſe.* Unde dicunt Auctores hujus ſententiæ, præceptum Officii non eſſe de recitando in genere, ſed ſecundum formam præſcriptam, nimirum tali die, de tali Sancto, de tali Dominica &c. quod ad ſubſtantiam pertinet.

Quarta demum ſententia, quam tenent *Sporer pag. 78. n. 624. Roncaglia c. 5. q. 6. Viva q. 1. art. 2. n. 4. Elbel p. 556. n. 433. Tamb. c. 5. §. 2. n. 20.* & probabilem putant *Laym. c. 5. n. 4. cum aliis apud Salm. n. 21.* docet peccare graviter, qui frequenter Officium mutat; venialiter vero qui mutat raro, puta ter vel quater in anno; modo mutatio non fiat in Officium notabiliter brevius; atque ſine cauſa, nam ex aliqua rationabili cauſa, nempe ſtudii, itineris, infirmæ valetudinis, magnæ defatigationis, vel ſpecialis devotionis erga aliquem Sanctum, nec etiam erit veniale, ut dicunt *Viva loc. cit. & Nav. Carden. ac Tamb. apud Croix l. 4. n. 1251.* Rationem autem, cur frequens mutatio Officii ſit mortale, alii dicunt eſſe, quia talis mutatio videtur virtualis contemptus Ritus Officii. Sed hæc ratio non convincit, nam verius negatur cum *D. Thoma 2. 2. q. 186. art. 9. a. 3.* (quem ſequuntur *Sanch. Dec. l. 1. c. 5. n. 8. & alii*) quod frequentia tranſgreſſionum involvat contemptum legis, ſic enim ait S. Doctor:

Dicendum

Digitized by Google

Dicendum, quod tunc aliquis tranſgreditur ex contemtu, quando voluntas ejus renuit ſubjici ordini legis vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem; Quando autem e converſo propter aliquam cauſam, puta concupiſcentiam, vel iram, inducitur ad aliquid faciendum contra ſtatuta legis, non peccat ex contemtu, etiamſi frequenter peccatum iteret. Ratio aptior eſt, quia ipſa frequens Officii mutatio (ut ait *Laymann*) evaderet gravis perverſio ordinis; nam, licet quælibet variatio, ſeorſim ſumta, ſit venialis ratione parvitatis materiæ, omnes tamen intra annum coaleſcunt, & graviter perturbant ordinem Breviarii præcepti pro totius anni Officiis, quæ ſimul ſumtæ unum complexum faciunt. Ex his ſententiis (ut meum proferam judicium) prima, pace tantorum DD. qui eam tuentur, vix (ut dixi) ſuſtineri poteſt; ſecunda & tertia ſatis probabiles videntur, ſed quartam æquiorem puto.

Juxta autem omnes præfatas ſententias, probabiliter excuſant a mutatione Officii ſequentes cauſæ, videlicet. I. Si alio pergis, poteſt recitare Officium illius loci, ut dicunt *Laym. l. 4. tr. 1. c. 5. n. 3. Holzmann p. 445. n. 466. v. Diximus, cum Stoz. & Bon. ac Tamb. ap. Croix l. 4. n. 1253.* Excipit vero *Holzm. cum Pal. Tamb. Cherub.* &c. Religioſos, quia iſti tenentur ad Breviarium ſui Ordinis ex vi profeſſionis, cujus vinculo obligantur quocunque ierint. Probabiliter autem dicit *Croix n. 1244. cum Suar. Quintan. & Gobat.* quod ſi ſis alicubi tanquam advena, poteſt recitare Officia tuæ Patriæ. Additque *Gobat. ibid.* quod ſi mutes domicilium, potes compenſare Officia omiſſa in priori loco. II. Capellanus Epiſcopi poteſt illi ſe conformare in Officio, *Holzman. l. c. cum communi* ex Decreto S. C. Rituum ann. 1605. Idque magis firmatur ex *Clement. Dignum, de Cel. Miſſ.* ubi Commenſalibus & Domeſticis Cardinalium, & Epiſcoporum indulgetur uti Officio & Breviario, quo hi utuntur. Idem dicitur de Capellano Monialium, qui cum poſſit legere Miſſam de Sancto Ordinis, ita etiam poteſt de eo dicere Officium; Rubrica enim monet Officium cum Miſſa concordandum, *Holzm. l. c. & Croix n. 1254. cum Gob. Stoz. Tamb. & Quintanad.* Idem probabiliter dicit *Laym. loc. cit. & Gobat.* apud *Croix n. 1253.* de eo qui obit exercitia apud Religioſos. III. Beneficiatus poteſt recitare ſub ritu primæ claſſis cum Octava Officium ſui Tituli, ut *Lugo Reſp. Mor. l. 5. Dub. 8. n. 10. & Holzm. l. c. cum Tamb. Gob. Clericato*, &c. Beneficiarius autem, qui habet duo Beneficia, debet recitare Officium loci, ubi reſidet; *Concina pag. 392. n. 10.* IV. Si recites cum ſocio, cujus ritui potes te conformare ex cauſa, ut dicunt alii; ſed etiam ſine cauſa, ut ſentiunt *Viva q. 3. art. 2. n. 8. cum Quintan. & Henr. Roncagl. c. 5. q. 5. pag. 155. cum Portell. ac Dian. p. 2. tr. 12. R. 35.* Et hoc ſatis probabile mihi videtur, modo Officium permutetur in æquale, vel quaſi, juxta enim ſecundam ſententiam circa permutationem Officii, quam ſupra probabilem diximus, quælibet rationabilis cauſa ſufficit ad mutandum Officium in æqualem; ſatis autem rationabilis cauſa hic ipſa ſocietas videtur; dum Clemens Rom. *l. 4. Conſt. c. 34.* (*apud Bon. p. 2. §. 1. n. 7.* admonet Fideles, ut *ſaltem duo, vel tres orent*, juxta illud *Matth. 18. Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum.*

Quæritur IV. An poſſis te conformare cum Clerico privilegiato in Officio breviori? Abſolute negat *P. Concina p. 393. n. 12.* Affirmant vero, adhuc nulla accedente cauſa, *Roncaglia l. c. Stoz. ap. Holzm. p. 445. v. Diximus, Diana p. 2. tr. 12. R. 35. cum Portell. Tamb. dict. n. 27. cum Henr. & aliis*, item *Trull. Rodr. & Leand. ap. Concinam l. c.* Ratio illorum, quia in correlativis eadem eſt habenda ratio: unde privilegium unius extenditur ad alium, ex *l. fin. de Acceptil.* Præterea, cum quiſque licite poſſit in Officio Socium adhibere, ſi non poſſet Officium illud brevius cum Socio recitare, videretur privilegium aliquo modo juri ſuo derogare. Alii autem dicunt, ut *Croix n. 1256. Holzm. l. c. Sporer pag. 79. num. 123. & Gob. de Hor. Canon. num. 911.* tunc poſſe Socium conformari cum privilegiato ſaltem ſemel vel iterum, quando iſte ob aliquam rationabilem cauſam, puta infirmitatem, debilitatem viſus, & ſimilem, difficulter poſſet ſuo privilegio uti, niſi juvetur a Socio. Veruntamen harum opinionum neutra mihi ſatisfacit, ratio enim correlativorum, ut ſupra, non convincit, cum ipſa quidem valeat pro correlativis neceſſariis, ut ſunt viri & uxores, non vero pro voluntariis, nimirum pro Sociis qui pro eorum libito Socii evadunt. Ratio autem ſola infirmitatis, ſeu difficultatis Privilegiati in recitando non videtur ſufficiens, ut poſſit excuſare Socium ad Officium permutandum in aliud notabiliter brevius.

Quæritur V. An qui hodie ex errore recitavit de Sancto omiſſo proprio illius diei, poſſit alia die de Officio prætermiſſo recitare? Dicunt *Pelliz. tr. 5. cap. 8. num. 74. Quintanadv. ſing. 9. num. 3. & Salmant. cap. 3. num. 21.* melius facere, ſe conformando cum communi ritu Eccleſiæ, ſed probabiliter poſſe etiam recitare de Officio omiſſo. Attamen *Lugo Reſp. mor. lib. 5. dub. 8. num. 2. & Villal. p. 1. tr. 22. num. 3. cum Buſemb. ut ſupra* tenent omnino recitandum Officium diei currentis; Ratio, quia Eccleſia tum ſolum præſcribit Officium transferri, cum eſt impeditum a Dominica, vel Officio majori. Hæc quidem ſententia eſt probabilior, ſed prima non videtur improbabilis *cum Felice Poteſtate pag. 53. num. 448. & Tamb. cap. 5. §. 2. num. 29.* Ratio, quia, ſicut rite transfertur Officium de Sancto ob impedimentum diei ad alium diem non impeditum, ita videtur rationabiliter poſſe Officium transferri ob impedimentum morale, quale cenſetur error, vel ignorantia, ne Sanctus in illo anno ſuo honore privetur.

Si autem advertas erraſſe poſtquam multum proceſſeris in Officio indebito, puta ſi dixeris Matutinum; tunc potes vel proſequi, vel reliquum recitare de Officio debito, ut dicunt *Leſſ. l. 2. c. 37. n. 77. Roncaglia pag. 155. qu. 6. & Salm. c. 3. num. 21. cum Vill. Quintan. Trull.* &c. Sed puto cum *Croix lib. 4. n. 1255. & Tamb. d. §. 2. n. 31.* melius eſſe recitare de proprio, ne errorem proſequaris.

Si vero oblitus es aliquam partem Horæ, ſufficit illam recitare, quin aliud repetas, ut recte dicit *Croix l. 4. n. 1311. cum Nav. Vaſqu. Sanch. Bon. Fill. Abelly*, &c. Secus tamen probabilius cenſent *Armilla, & alii ibid.* (contra *Vaſquez*) totam Horam eſſe repetendam, ſi omiſeris partem notabilem ex culpa, quia eſt obligatio (ſaltem ſub levi) ut rationem continuatam ſecundum ritum præſcriptum facias; ſed vide *infr. num. 168.*

162 „ II. *Pronuntiatio vocalis* exterior; ea enim eſt de ſubſtantia præcepti. Et ſi quidem cum ſocio legis (quod recte fit, & eſt conforme primæ inſtitutioni Eccleſiæ, ac publico orandi ritui, eſtque licitum, etiamſi is ad eas non obligetur, nec interius attendat. *Bonac. qu. 3. part. 2. §. 1.*), ea pronuntiatio adhibenda eſt, ut ab eo exaudiri poſſis, eumque audire viciſſim. *Sa* tamen *v. Horæ*, putat ſatisfieri, etſi quædam non percipias, quæ a ſocio dicuntur: neque ideo aliquid ſcrupuloſe repetendum eſſe. Si vero ſolus legas, ita legendas eſſe, ut audire te ipſum poſſis, docent *Regin. & Suar.* Sed probabile eſt, id non requiri, cum Eccleſia id non præcipiat, ut docent *Azor. p. 1. l. 10. c. 11. q. 4. Bonac. & Diana reſ. 11.* admittitque *Fill. tr. 23. c. 3. n. 117.* pro ſcrupuloſis. Si plures duobus recitent Officium ſimul, non debet unus unum, alter alterum, tertius tertium verſum recitare, ſed alternatim, facto duplici tantum choro, ſive plures ſint ex una parte, ſive pauciores; quia ſic habet uſus, & praxis Eccleſiæ: ſecus eſt de lectionibus, quarum primus primam, ſecundus ſecundam, tertius tertiam recitat; imo alicubi conſuetudo permittit, ut omnes ab uno recitentur, aliis audientibus. *Bonac. in diſt. 1. q. 5. part. 2. §. 1.* ex *Suar. Azor. & Laymann.*, addens etiam ſatisfacere eum, qui lectiones, vel orationes, vel capitula, vel reſponſoria tantum audit, & non recitat. V. *Bonac. l. c. Trull. d. 16. n. 17.* „

Communis eſt ſententia, ut tradunt cum *Buſemb.* mox ſupra *Salm. c. 3. nu. 6. cum Suar. Pal. Pell. & Croix lib. 4. n. 1298. cum Bonac. Fill. Reg. Stoz. Tamb.* &c. bene ſatisfacere, qui audit a Socio Lectiones, Reſponſoria, Capitula, & Orationes, ac Antiphonas, ut bene addit *Croix l. c. cum AA. citatis*. Et probabiliter ſentiunt *Pelliz. & Anton. a Spir. S. apud Salm. l. c.* (contra *Croix loc. ut ſupra, cum Gob. & Dian. ac. Mazz. tom. 1. pag. 302.*) adhuc ſatisfacere eum, qui ſolus dicit Pſalmos, & Lectiones audit; vel qui partem Pſalmorum dicit ſolus, & partem cum Socio, quia ſatis communicat in ea parte quam audit, & cui ex recepto uſu jam ſatisfit per auditum.

163 Quæritur autem I. An recitans Officium debeat ſe audire, ut ſatisfaciat? Affirmant *Pal. part. 3. n. 6. Suar. lib. 4. de Rel. c. 7. num. 6.* item *Pelliz. Reg. & Ant. a Spir. S. apud Salm. c. 3. n. 5.* Quia (ut dicunt) ad hoc, ut oratio ſit vocalis, debet voce proferri; verba autem, quæ tantum inter dentes modulantur, non ſunt vox, ſed potius inchoatio vocis. Sed ſatis probabiliter dicunt ſatisfacere *Laym. c. 5. n. 8. Azor. p. 1. l. 10. c. 11. qu. 4. Sporer pag. 76. num. 110. Tournely tom. 1. pag. 643. Diana 7. p. tr. 11. R. 16. Salm. c. 3. n. 5. cum Rodr. Trull. Leand.* &c. & idem docet doctiſſimus *Sylvius* (*in Reſ. v. Hora n. 3.*), cujus doctrinam noſter SS. P. Bened. XIV. in multis locis ſuarum Bullarum magni æſtimat; hic Auctor ſic ſuam ſententiam profert, & probat: *Sufficit etiam ſi te non audias, quia nullo jure probatur recitantem Horas teneri ad ſe audiendum, cum Præceptum obliget ad dicendum, non ad audiendum Horas.* Quod autem ſic recitans jam vocaliter oret, hanc rationem ſubdit: *Quia oratio poteſt ore, & voce fieri, etiamſi non audiatur ab ipſo recitante, & ex ſe ſit ſonus quidam formatus ex alliſione aeris ad dentes & labra.* Ratio igitur eſt, quia ad ſatisfaciendum Horis non præcipitur auditio, ſed tantum recitatio ſive pronunciatio verborum, quæ dicitur vocalis; ut autem pronunciatio hæc vocalis dicatur, & a mentali diſtinguatur, non certe requiritur elatio ſive formatio vocis, alias non ſatisfaceret qui recitaret abſque vocis ſonitu, ſed ſufficit quod formetur aliqualis ſonitus verborum, licet modicus & vix ſenſibilis ſit (recitando *a fiato*, ut vulgo dicitur), prout communiter recitant qui privatim Officium perſolvunt, & ſicut dicenda ſunt ſecreta Miſſæ. Hic autem levis ſonitus, quando verba proferuntur (ut bene ait *Sylvius*) ex ſe ſemper fit, cum prolatio non poſſit fieri, quin per linguam & labia fiat aeris compreſſio, ex qua neceſſario aliqualis ſonitus formatur. Per accidens vero ſe habet, quod ſonitus ille audiatur vel non.

An autem ſatisfaciant Choro, qui ſubmiſſe recitant pſalmos, alteram partem audiendo? Loquendo de Choro in generali, probabiliter ſatisfaciunt, ut docent *Suarez tom. 2. l. 4. c. 12. nu. 8. Sanchez Conſ. tom. 2. l. 7. c. 2. dub. 14. n. 2. Leſſ. l. 2. c. 39. nu. 184. Soto de Juſt. l. 10. quæſt. 5. art. 4. Bonac. D. 1. qu. 3. p. 2. §. 1. n. 16. & Salm. c. 1. num. 25. cum Fill. Arag. Trull. Villal. Philib.* &c. Ratio, quia non requiritur, ut recitantes in uno Choro audiant vo-

tes omnium recitantium in altera (quod ſupponitur ut certum in *Quæſt. II. ſeq. in fine*), cum una pars unum corpus cum altera conſtituat, & invicem communicent. Secus vero dicendum de Canonicis, qui ſi non canunt, amittunt tam Diſtributiones, quam fructus Præbendæ, juxta dicta *l. 3. n. 675. v. Dub. 4.*

Quæritur II. An ſi recites Officium in Choro, vel cum Socio, tenearis repetere ea quæ non ſatis percipis? Communiter omnes dicunt, quod ſi propter ſtrepitum aliorum non audis, bene ſatisfacis Officio; dubium eſt, an ſatisfacias, ſi non audis propter culpam Chori, vel Socii? *Prima* ſententia negat, eamque tenent *Bonac. D. 1. qu. 3. part. 2. §. 1. n. 9. Croix l. 4. n. 1294. & Pal. D. 3. p. 4. n. 6.* qui ait te lucrari quidem Diſtributiones Chori, ſed teneri ad repetendum; modo (ut dicit *Bonac.*) pars non audita ſit notabilis, ſecus ſi modica. Ratio, quia audiens non poteſt communicare in iis, quæ non percipit. *Secunda* vero ſententia affirmat, & hanc tenent *Sporer to. 3. n. 107. Sabinus in ſua Luce Mor. part. 2. tr. 54. n. 26. Tamb. l. 2. c. 5. §. 4. n. 12. Felix Pot. to. 1. qu. 2. c. 3. n. 444. & Salm. c. 1. n. 24. cum Trull. Dian. Paſqu. & Pelliz.* item *Sa, & Major. apud Laym. c. 5. n. 8.* qui non reprobant, & probabilem putat *Elbel. pag. 558. num. 447. cum Pelliz. & Gob.* Idem cenſent *Roncaglia pagina 155. quæſt. 8. & Trull.* loquens de recitatione in Choro. Hi cenſent bene te ſatisfacere, ſi attendis quantum poteſt, & ob defectum Chori, vel Socii non percipis quæ dicunt. Favet non parum *Sanct. Antonin.* qui *2. part. tit. 9. cap. 12.* ſic docet: *Si quis lectionem vel aliud, quod in Choro legitur, non intelligat propter legentis ineptitudinem, non peccat, dummodo conetur intelligere ſaltem verba.* Ratio, quia tunc per ſocietatem ipſam, & ſimul per illam tuam applicationem cenſeris moraliter communicare in oratione, dum intendis Deo exhibere omnes laudes & preces, quas Chorus vel Socius profert. Hæcque opinio videtur ſatis probabilis; præceptum enim hoc Officii ex benignitate Eccleſiæ benigne eſt interpretandum; cum e converſo valde erit anxietatibus obnoxium, quod Socii in Officio ſemper ſolliciti eſſe debeant, ad quamnam quantitatem pervenerit omiſſio auditus, ut teneantur vel non repetere. Certum autem eſt cum *Holzm. pag. 449. & Roncaglia d. q. 8. cum Azor, & Reg.* quod non oportet in Choro audire omnes, ſed ſufficit unum audire, & ſufficit audire in confuſo ſaltem partem alterius Chori, licet diſtincte nequeas audire, ut *Salmant. d. n. 24.* qui teſtantur hoc docere fere DD. omnes. Sic pariter eſt certum ut docet Innoc. IV. *c. 9. de Celebr. Miſſ.* quod *ſi in Choro omittas aliquod dicere verbum* (intellige non ultra), *non peccas, Chorus enim ſupplet.*

Quæritur III. An ſatisfaciat Officio ſurdus, qui ex obligatione Choro aſſiſtit, & ſuam recitat partem? Affirmant *Suar. tom. 4. de Rel. c. 28. n. 18. Eſcob. de Hor. Can. qu. 4. n. 6. Roncaglia c. 5. q. 8. & Sa, ac Recaſull. ap. Diana p. 9. tr. 9. R. 28.* qui probabile putat. Ratio, quia hic ex una parte tenetur Choro aſſiſtere, ex alia autem non ſtat per ipſum, quin audiat; unde ſufficit, ut præſtet aſſiſtentiam quam poteſt, partem ſuam recitando: Conditio enim, quam aliquis ponere tenetur, cenſetur impleri, quando per eum non deeſt, quominus impleatur; & durum eſt talem ad duplex officium obligare. Magis tamen mihi placet ſententia oppoſita cum *Palao D. 3. p. 4. n. 6. Sanch. c. 1. d. 13. Salm. c. 3. n. 5. & Elbel n. 448.* qui dicunt ſurdum lucrari quidem Diſtributiones, ſed teneri ad repetendum non audita. Nec verum eſt quod ille ſic obligabitur ad duplex Officium, nam tenetur tantum ad ſupplendam partem non auditam. Ultraquamquod bene poteſt eodem tempore ſatisfacere, ſubmiſſe dicendo partem alterius Chori. Secus vero dicunt *Salm. c. 1. n. 24. Elbel l. c. Tamb. c. 5. §. 4. n. 13. cum Suar.* de ſurdaſtro, qui poſſit aliquoties audire, & præſtet attentionem quam poteſt. Et hoc probabile eſt, ſaltem ſi advertat in Breviario, quæ in confuſo audit, ita ut bene percipiat quæ dicuntur.

164 „ III. *Pronuntiatio integra*, ſine ſyncope, & abbreviatio-
„ ne verborum, & ſyllabarum, & abſque præcipitantia, *Bo-*
„ *nac. diſp. 1. qu. 3. p. 1. §. 1.* Ex hoc tamen defectu in publi-
„ co facilius peccari poteſt moraliter, ratione ſcandali, &
„ ſeveriora præcepti Eccleſiæ, quam in privato. *Azor. &*
„ *Fill. tom. 2. l. 23. c. 2. Eſcob. Dian. part. 2. tr. 12. Reſ. 32.*
„ ubi addit 1. Eum, qui cum tali, qui ultimas ſyllabas ab-
„ ſcindit, recitat Officium, ſatisfacere ſuo Officio, nec te-
„ neri repetere. Quando in cantu, propter nimiam celeri-
„ tatem, & abſciſſionem ſyllabarum (vel alia de cauſa) au-
„ dientes non poſſunt verba percipere, & attendere, ordina-
„ rie tantum eſſe peccatum veniale, neque obligari ad ite-
„ ratam recitationem Officii; niſi adſit contemptus, vel grave
„ ſcandalum, ſeu notabilis corruptio, & deformatio verbo-
„ rum, in toto cantu. V. *Dian. l. 4. Sylv. & Trull. diſt. 15,*
„ ubi ex *Nav. Azor. Leſſ. & Palao*, negant ſatisfacere eos,
„ qui cum ſociis recitant ita feſtinanter, ut, nondum exple-
„ tis a ſocio verſiculis, ipſi incipiant; quia pars, quæ anti-
„ cipatur, non communicatur cum ſocio, qui eam audire ne-
„ quit. Excuſant autem ex *Nav., Sa, & Suar.* ſurdum, qui
„ alios in choro canentes non intelligit, nec ſequi poteſt.

165 Peccas tantum venialiter, ſi ſyllabas ita mutiles, vel ſyncopes, ut verborum ſenſus non corrumpatur, vel ſi mutiles in parva quantitate. Imo nullo modo peccas, ſi hoc facias involuntarie ob inadvertentiam, vel balbutiem, vel inveteratam conſuetudinem, quæ difficulter vinci poſſit. E converſo non excuſaris a mortali, ſi mutilatio eſſet magna, & ſenſus notabiliter variaretur. Ita communiter *Leſſius l. 2. c. 37. n. 52. Palaus D. 2. p. 4. n. 2. Laym. c. 5. n. 8. Anacl. pag. 197. n. 50. Sporer pag. 75. n. 103. Croix lib. 4. n. 1302. Salm. c. 3. n. 2. cum Trull. Pelliz. & Viva q. 3. art. 2. n. 4. cum Azor. Fill,* &c. Quo caſu teneris utique compenſare partem, in qua ſenſus eſt corruptus, recitando quantitatem æquivalentem, ut bene ajunt *Mazzotta to. 1. pag. 302. & Croix n. 1303.* Et hoc etiamſi involuntarie hoc feceris. Ceterum probabiliter dicunt communiſſime *Palaus l. c. Sporer n. 102.* (qui dicit hos omnes fateri) *Anacl. l. c. & Croix n. 1302. cum Suar. Garcia, & Gobat.* ac probabile putant *Salm. d. n. 2. in fine cum Fill, Vill. & Leand.* quod ſatis imples obligationem Officii, etiamſi verba notabiliter mutiles, quando ſervatur aliqua ſignificatio verborum.

Hinc probabile eſt, quod nec teneris repetere, ſi recites cum Socio, qui obtruncat ſyllabas, ſed ita ut ſenſus notabiliter non mutetur, ut ait *Viva l. c.* Qui bene addit te non teneri ad repetendum, niſi tibi conſtet Socium notabilem partem omiſiſſe, quia præſumptio ſtat pro debita recitatione. Putarem tamen te non excuſari a veniali, ſi ultro recitas cum tali Socio mutilante, niſi adſit aliqua cauſa, nimirum ſi inviteris a Superiore, vel perſona valde gravi, aut ſimili cauſa. Certum autem eſt non ſatisfacere eos, qui alternatim recitando non expectant verſus abſolvi, ſi hoc fiat in magna quantitate; vide *AA. ap. Buſ.*

„ IV. *Pronuntiatio continuata* unius Horæ: ſi autem inter- 166
„ ruptio notabili tempore ſine cauſa fiat, erit tamen venia-
„ le tantum, ut ajunt *Fern. Laym. & Leſſ. d. 10.* quia ſingu-
„ li pſalmi ſuam completam ſignificationem habent. Si juſta
„ ex cauſa fiat, nulla culpa erit, nec repetenda prima;
„ quod verum eſt, etiamſi animo repetendi interrupiſſes:
„ conſilii tamen eſt, ſi interruptio longa eſſet, repetere ab
„ initio pſalmi, vel nocturni: imo probabile eſt, nocturnos
„ ſingulos ſeparatim, ſaltem intra trium horarum ſpatium
„ dici poſſe (quod certum videtur, ſi juſta cauſa concurrat);
„ quia ſecundum quoſdam antiquitus ita fiebat, ut docet *Vill.*
„ *t. 23. c. 6. & Bonac. qu. 5. p. 3. Eſcob.* &c. * (*Idem tenent*
„ *Salm. d. n. 5. ſine dubitatione.*) * Addit *Quintanad. t. 9.*
„ *ſeſſ. 3.* lectiones, ſive tres ſint, ſive novem, poſſe abſque
„ culpa gravi, ſine cauſa, & cum hac, abſque ulla culpa
„ dividi a pſalmodia ejuſdem matutini. Diviſio autem
„ matutini a laudibus non dicit interruptionem Officii: un-
„ de privatim fieri poteſt ſine cauſa. *Dian. p. 5. tr. 14. Reſ.*
„ *48. ex Bonac. Fill. Sanch.* &c. Item *Trull. l. 1. c. 7. d. 11.*

Commune eſt, quod Matutinum poteſt a Laudibus ſeparari ſine ulla cauſa, ut *Salm. c. 3. n. 4. Bon. p. 3. n. 11. Concina pag. 368. cum Suar. Sanch. Nav. Fill.* &c. *Croix lib. 4. n. 1305. cum Leſſ. & Abelly.* Sed cum ſeparantur, debet adjici *Pater noſter*, ut bene ait *Croix* ex Rubrica, quæ præcipit dici *Pater* poſt quamcumque Horam, quando terminatur Officium. An autem addenda ſit etiam Oratio? Affirmant *Nav. Bon. Gavant.* &c. *ap. Croix ibid.* qui probabile putat, cum probabile ſit Matutinum & Laudes eſſe duas Horas: Et colligunt ex *Rubr. tit. 31. n. 4.* ubi præſcribitur, quod *Te Deum* dicto, *ſtatim inchoantur Laudes, præterquam in nocte Nativitatis Domini, quia tunc dicitur Oratio, poſtea celebratur Miſſa*, &c. Negant vero etiam probabiliter *Salm. c. 3. n. 4. cum Sanch. & Azor. Viva q. 3. art. 9. n. 5. Mazzotta tom. 1. pag. 303. & Croix n. 1305. cum Pell. Stoz. Gob.* &c. quia probabile eſt Matutinum & Laudes unam eſſe Horam. Illud autem quod præcipitur in *Rubr. cit.* currit tantum pro Officio illius Noctis. An vero poſſint Nocturni invicem ſeparari? Negat *Thomaſſin. ap. Tournely tom. 1. pag. 635. qu. 5.* Sed affirmant probabiliter cum *Buſ. Bon. p. 3. n. 13. Salm. c. 3. n. 4. cum Pell. Fill. & Viva loc. cit.* ſaltem, ut ajunt *Buſ. & Viva*, ſi quodlibet Nocturnum non diſtet ab alio pluſquam tribus horis, juxta ritum antiquum, ut refert *D. Thomas*; idemque tenet *D. Thom. Henr. a S. Ign. Durand.* &c. *apud Tourn. l. c.* qui ait totius eſſe oppoſitum, ſed non reprehendendos, qui ob juſtam neceſſitatem dividunt Nocturnos.

Quæritur autem, an ſi in eadem Hora, vel Pſalmo magna fiat interruptio, tota Hora ſit repetenda? Affirmant *Vaſq. Nav. Suar. Covar.* &c. *apud Croix l. 4. n. 1306.* quia tollitur tunc unitas præſcripta. Negant vero probabilius & communius *Palaus D. 2. p. 3. n. 3. Bon. q. 3. p. 2. §. 1. n. 27. Leſſ. c. 37. n. 57. c. 2. dub. 19. Laym. c. 1. n. 6. Salm. c. 3. n. 3. cum Vill. Pell. Mach. & Croix loc. c. cum Sporer, Barboſa, Tamb. Arriaga, Quintan. Tannero, Diana, & aliis*: Ratio, quia ſinguli Pſalmi, & ſinguli verſus completam habent ſignificationem, & ſatis uniuntur vel per intentionem continuandi, vel per ipſam recitationem adjunctam. Hinc dicunt ibi *Tamb. Gob. Stoz. ap. Croix ibid.* poſſe eum, qui hodie incœpit Matutinum, illud complere in craſtino ſine peccato gravi, etſi differat ſine cauſa. 168

Cauſæ autem juſtæ interrumpendi Officium, ſunt (ut dicunt *Croix l. 4. n. 1307. Anacl. p. 197. n. 54. & Salm. c. 3. n. 4. cum Nav. Vill.* &c.) quælibet utilitas propria, vel aliena, quæ incommode differretur, item urbanitas, aut devotio, ut dicere Miſſam, exequi mandata Superiorum, ſi excipias Confeſſionem alicujus qui non libenter expectaret, ſi velis aliquid agere, aut notare, ut tollas diſtractionem, ſive ſollicitudinem ne obliviſcaris; modo (ut bene advertit *Gobatus*) hoc non fiat frequenter. Licite etiam poteſt intermitti aliqua brevis oratio inter orandum, vel affectus, ut dicunt *Anacl. ac Gob. &c. apud Croix.*

„ 5. Ne invertatur *Ordo* Horarum abſque juſta cauſa: quod 169
„ ſi tamen fiat, erit tantum veniale: quia ordo iſte (ſaltem

„ ex-

„ extra chorum) non eſt ſub præcepto, niſi ſecundario, & tanquam circumſtantia minoris momenti. Quod ſi autem per inadvertentiam, vel ea juſta cauſa mutes, verbi gratia, ut amico, vel ægro, qui tecum legere cupit, ſatisfacias, nullum erit peccatum: vel ſi in choro dicantur poſteriores Horæ, cum tu necdum dixeris priores; vel ſi inter orandum advertas te aliquid omiſiſſe, vel priorem Horam nondum dixiſſe; perges enim, & ſupplebis in fine. Similiter, ſi cauſa, vel neceſſitas inſtet Horas dicendi, potes dicere Laudes, dilatis lectionibus, vel aliquo ſimili, quod ad manus non eſt. Vide *Bonac. q. 3. p. 4.*

170 Juſtæ cauſæ igitur invertendi ordinem recitationis probabiliter ſunt I. Si inviteris ab Amico ad recitandum cum ipſo, ut *Anacl. pag. 197. n. 57. ac Suar. Pal. Bon. Pelliz. Baſſeus, & Stoz. ap. Croix lib. 4. n. 1209.* II. Si non habeas promte Breviarium, nec poſſis commode expectare, ut *Palaus, Cob. & Tamb. ibidem*. III. Si ſero venias ad Chorum, Officio jam incœpto, ut *Sanch. Laym. & Gob. ibid. ac Anacl. l. c.* Et ſic etiam excuſat a veniali quælibet rationabilis cauſa, ut *Concina pag. 485. n. 5. Salm. c. 3. nu. 8. cum Suar. Pal. Trull. Reg.* &c. Et idem dicendum, ſi in eadem Hora invertatur ordo, *Salm. n. 10. cum Suar. & Bonac.*

Docet autem communis ſententia, quod inverſio ordinis non eſt mortale, ut teſtantur *Salm. c. 3. n. 8. & Concina pag. 485. n. 5.* Ordo enim Officii non cadit ſub præcepto. Dicit vero *Concina ibid. cum Vaſquez* (contra *Salm. l. c.*) non excuſari a culpa gravi, qui non frequenter ordinem inverteret, quia hæc frequens inverſio videtur gravis inordinatio, juxta dicta *n. 161. v. Quarta. p. 38.* Sed probabilius hoc videtur negandum, cum ſit communis ſententia, ut aſſerit ipſe *Concina*, præfatum Ordinem non cadere ſub præcepto, prout alias cadit recitatio Officii currentis in quolibet die, ut dictum eſt *l. c.*

171 Quæritur vero, an in Choro ſit gravis obligatio recitandi Officium ordine debito, & ſtatis horis? Affirmant *Concina tom. 2. pag. 382. n. 15. & Salm. c. 1. n. 11. cum Suar. Azor. Sot. Pal. Fill. Vill. Reg. & Tamb.* Modo anticipatio, vel poſtpoſitio ſit notabilis, & deſit aliqua legitima cauſa excuſans. Ratio, tum quia Canones pluries repetunt Horas recitandas eſſe ſtatutis horis & temporibus, tum quia talis inverſio gravem involvit deformitatem. Negant vero *Cajet. v. Hora, Laym. l. 8. tr. 1. c. 3. n. 6. Sanch. Conſ. to. 2. l. 7. c. 2. dub. 42. n. 3. Bonac. D. 1. q. 3. p. 3. n. 7. Gavant. in Rubr. to. 2. c. 5. tit. 6. n. 9. ac Trull. Tancr. Diana*, &c. *ap. Salm. l. c. n. 10.* Ratio, quia hujuſmodi circumſtantia temporis, vel ordinis non pertinet ad ſubſtantiam præcepti, ſed eſt quædam cæremonia accidentalis. Utraque eſt probabilis, ſed hæc ſecunda videtur probabilior, eo quod non conſtat de gravi præcepto ſuper hac re impoſito.

An ſit licitum celebrare Miſſam ante recitationem Matutini? Probabilius eſt eſſe tantum veniale, ſi ſit ſine cauſa; *Concina tom. 2. pag. 470. n. 11.* cum aliis communiſſime: Vide dicenda de *Sacrif. Miſſæ lib. 6. n. 347.*

172 „ 6. Ut, niſi juſta cauſa excuſat, dicantur *tempore præfixo* a jure, vel conſuetudine, quæ nunc obtinuit, ut Matutinum, & Laudes, abſoluto Completorio in Eccleſia, hora circiter quarta, & ſecundum *Bonac.* etiam tertia dicantur: & hyeme quidem, media hora ante ſolis occaſum dici poſſe, ait *Fill.* ex communi ſententia, cum etiam Privilegium quibuſdam concedatur, ut hora ante occaſum dicant. Quod tamen non eſt ſignum id ſine Privilegio fieri non poſſe, quia talia ſæpe dantur ad tollendos ſcrupulos, & dubia, quæ ſequuntur ex varietate opinionum. Juxta eandem ſententiam non peccabit, ait *Bonacina*, qui Primam, Tertiam, Sextam, & Nonam duabus, vel tribus horis poſt ortum Solis dicit; tum quia eſt moderata, & conſueta poſtpoſitio: tum quia tempus a jure præſcriptum magnam latitudinem, teſte conſuetudine, habet: erit tamen veniale, Matutinum ſine cauſa ad veſperum differre; vel ante prandium ſine cauſa Veſperas, & Completorium dicere: quia hæc eſt inſueta inverſio. In Quadrageſima autem Veſperæ legi poſſunt privatim poſt prandium, cum rubrica Breviarii feria quarta Cinerum non imponat præceptum. *Nav. Sanch. Trull. diſt. 18. n. 6.*

„ Dixi, *ſine cauſa*: quia, ſi iter, aliave cauſa urgeat, ſecundum *Caj.* & alios, omnes Horæ mane dici poſſunt, uſque ad Veſperas incluſive. Denique ad vitandum mortale ſufficit dici omnes a media nocte uſque ad alteram mediam noctem: præterquamquod Matutinum pridie poſſit anticipari. (*Nota hic prop. 35. damnatam ab Alex. VII. dicentem: Unico Officio poteſt quis ſatisfacere duplici præcepto pro die præſenti, & craſtina.*) * Quod ſi intra dictum tempus quis Horas non dixerit, peccavit quidem, non tamen tenetur poſtmodum dicere; quia ſunt onus affixum diei; etſi ſupplendo poſſit ſecundum quoſdam reſtitutionem ſubterfugere, eo quod rependat æquale, *Molfeſ. 3. t. 2.* item *Major, Palud. Ledeſma*, &c. apud *Henriq. lib. 12. c. 13. Bon. d. 1. q. 5. p. 2. n. 5.* ubi dicit, eam ſententiam eſſe probabilem, citatque pro ea *Suar. & Fill.* ſed male, quia hi loquuntur tantum de primo medio anno, vel ſpectato ſolo jure naturæ, & ſecluſo jure poſitivo. Expreſſe autem eam ſequitur *Quintan. t. 8. ſ. 6.* vocatque veriorem contraria. Vid. etiam *Dian. p. 2. t. 11. reſ. 24.* * (*Sed huic opinioni non acquieſco: Vide dicta l. 3. n. 667. p. 213. ubi diximus eum teneri ad reſtitutionem*) *

173 Ut quis licite poſſit anticipare vel poſtponere debitum tempus Horarum, ſufficit quævis cauſa utilis vel honeſta, nimirum concio paranda vel audienda, periculum ſupervenientis occupationis ſive laboris, major devotio ſive quies, tempus aptius ad ſtudendum, & ſimiles. Ita communiter *P. Concina t. 2. p. 487. n. 5. Anacl. p. 200. n. 72. Croix l. 4. n. 1313. Leſſ. l. 2. c. 37. n. 79.* qui admittit etiam pro cauſa juſtam Amicorum interpellationem. Merito tamen ait *Conc. l. c.* non ſufficere ad excuſandum ſolam majorem commoditatem, ſine alio motivo honeſto, contra *Pellizarium*, qui pro ſe citat *Sanch.*, ſed non bene, nam *Sanch. Conſ. lib. 7. cap. 2. dub. 36. n. 3.* id admittit tantum gratia ſtudendi, ut admittunt etiam *Salm. c. 3. n. 14.*

Tempus Horarum incipit a puncto mediæ noctis antecedentis diei, & terminat ad punctum mediæ noctis diei ſequentis, *Concina t. 2. p. 486. n. 3. Holzm. t. 1. p. 446. verſ. Dicitur 6.* & alii communiter. Horæ autem parvæ licite recitantur a tempore auroræ uſque ad meridiem, ut *Salm. c. 3. n. 13. Tournely t. 1. p. 633. v. Dicitur 3.* cum communi. Nona vero poteſt dici etiam poſt meridiem, ut ait *Croix lib. 4. num. 1312.* Imo juxta alios etiam Sexta, ut aſſerit *Tournely*. Merito tamen *Concina p. 487. n. 4. & Salm. loc. cit. cum Navar.* rejiciunt opinionem *Molfeſii*, & *aliorum* dicentium poſſe Horas parvas recitari a Veſperis diei antecedentis, hoc enim nullibi eſt conſuetudine receptum. Veſperæ autem dici poſſunt a meridie uſque ad mediam noctem: *Holzm. Tourn. & Croix ll. cc.*

Matutinum hodie ea conſuetudine jam præſcripta bene poteſt recitari hora Veſperarum diei antecedentis, ita communiter 174
Salm. cap. 2. n. 13. Croix lib. 4. n. 1314. cum D. Thom. Quodlib. 5. art. 28. ad 1. ubi ait: *Quantum ad eccleſiaſticum Officium, & ſolemnitatem celebrandi, incipit dies a Veſperis; unde, ſi aliquis poſt dictas Veſperas, & Completorium dicat Matutinas, jam hoc pertinet ad diem ſequentem.* Juxta enim ritum veteris legis, ad novam translatum, dies Eccleſiaſticus, & omnia Feſta a Veſperis incipiebant, ut patet ex *Lev. 23. 32.* ubi: *A Veſpera uſque ad Veſperam celebrabitis Sabbata veſtra.*

Hic quæritur I. An poſſit recitari Matutinum & Laudes hora ſecunda poſt meridiem? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Sanch. Conſ. l. 7. c. 3. dub. 37. n. 3. Dian. 4. p. tr. 4. R. 9. & 10.* & probabilem putat *Tamb. lib. 2. cap. 5. §. 5. n. 3.* ac probabiliſſimam vocant *Salm. cap. 3. n. 15. cum Trull. Quintanad. Led. Leand. Anton. a Spir. S.* &c. Ratio quia (ut dicunt) jam in prædicta hora ſolent Veſperæ recitari; unde, cum dies eccleſiaſticus incipiat a primis Veſperis, pariter eo tempore Matutinum recitari poteſt. *Secunda* tamen ſententia mihi verior (licet olim oppoſitæ adhæſi) negat, & hanc tenent *Concina t. 2. p. 487. n. 6. Holzm. p. 445. n. 476. Tournely t. 1. p. 633. & Croix l. 4. n. 1314. cum Pal. Fill. Comit. & Pelliz.* qui dicunt non poſſe recitari Matutinum, niſi cum ſol propior ſit ad occaſum, quam ad meridiem. Ratio, quia Matutinum, adhuc juxta hodiernam conſuetudinem, non poteſt recitari, niſi hora Veſperarum; hora autem Veſperarum, ut communiter traditur, eſt illa quæ ſubſequitur horam nonam, quæ eſt media intra meridiem & occaſum; eſtque diverſa pro diverſis temporibus, in Æſtate enim eſt hora quarta poſt meridiem, & in Hyeme non advenit niſi ad minus poſt duas horas cum quadrante a meridie. Ergo, niſi terminata ſit hora nona, & incœpta hora Veſperarum, non poteſt dici Matutinum: Nec valet dicere, quod Veſperæ recitari ſoleant duabus horis poſt meridiem, ex quo fiat, ut jam inceptus ſit poſterus dies Eccleſiaſticus. Nam, etiam poſito quod Veſperæ tali hora ſoleant communiter dici (de quo adhuc dubito, & *Concina* penitus negat), non recte neceſſario infertur, quod ſit incœptus ſequens dies Eccleſiaſticus; conſuetudo enim potuit quidem introducere, ut in illa hora ſine culpa dicerentur Veſperæ, ſicut licite recitantur in Quadrageſima ante meridiem; ſed non potuit introducere, ut hora nona ſit Veſpertina. Id autem quod Contrarii ſupponunt, nempe quod conſuetudo jam introduxerit, ſequentem diem Eccleſiaſticum hora ſecunda poſt meridiem jam incipere, hoc probandum eſſet, cum omne factum ſit probandum: Sed uſque dum id non certe probatur, poſſidet lex, quæ vetat recitari Matutinum, priuſquam incipiat dies Eccleſiaſticus, qui (ut ipſi Adverſarii fatentur) non incipit niſi ab hora Veſperarum.

Ceterum impune poteſt privatim recitari Matutinum juxta Directorium Romanum, quod tradunt *Tournely, & Croix ll. cc.* Hinc Tabellæ noſtrates dicunt ſic poſſe privatim recitari Matutinum & Laudes, videl.

A die	1.	Jan.	hora	21. $\frac{3}{4}$
A die	1.	Febr.	hora	21
A die	25.	Febr.	hora	20. $\frac{3}{4}$
A die	17.	Martii	hora	20. $\frac{1}{2}$
A die	11.	April.	hora	20. $\frac{1}{4}$
A die	1.	Maji	hora	20.
A die	1.	Junii	hora	19. $\frac{3}{4}$
A die	13.	Julii	hora	20.
A die	16.	Aug.	hora	20. $\frac{1}{4}$
A die	6.	Sept.	hora	20. $\frac{1}{2}$
A die	28.	Sept.	hora	20. $\frac{3}{4}$
A die	11.	Octob.	hora	21.
A die	16.	Nov. & Dec.	hora	21. $\frac{3}{4}$

Quæritur II. An Matutinum Defunctorum poſſit pridie recitari? Quoad recitationem in Choro publicam, omnino quidem negandum, ut bene ait *P. Concina t. 2. p. 386. n. 22.* & patebit ex infra dicendis. Dubium ſit quoad recitationem privatam: Adſunt duæ ſententiæ: *Prima* negat, quam ſequuntur *Holzmann de Hor. Can. t. 1. p. 450. num. 476. & Croix l. 6. p. 2. n. 2066.* licet ipſe prius *in lib. 4. n. 1292.* oppoſitum tenuerat. Citatur etiam pro hac prima ſententia *Gavantus*, ſed *Gavantus Sect. 9. c. 2. n. 16.* videtur loqui de ſola recitatione in Choro, prout loqui videtur Decretum mox afferendum. Hæc ſententia nititur Decreto S. C. Rituum edito 1. Septemb. 1607. in quo (ut refert *Croix lib. 6. p. 2. n. 2055. Decr. ibi n. 33.*) ſic dicitur: *Matutinum Defunctorum pro generali eorum Commemoratione recitandum eſt mane die ſecunda Novembris, non vero pridie veſperi. Secunda* tamen ſententia ſatis probabilis, quam tenent *Tamb. Dec. l. 2. c. 5. §. 5. n. 7.* item *Leand. Stoz.* &c. *ap. Croix lib. 4. num.* 1292. ac probabilem putat *Viva l. c. q. 3. a.... n. 2.* affirmat: cum enim Rubrica dicat: *Dicta Benedicamus Domino, abſolute incipit Matutinum Defunctorum:* Probabiliter infertur, quod ſicut pridie undique ex conſuetudine permittitur privatе recitare Matutinum diei ſequentis, ita etiam Matutinum Defunctorum. Ad Decretum autem oppoſitum non immerito reſpondet *Tamb.* illud intelligi tantum pro Choro, cum ibi S. C. prohibeat pridie Matutinum *cantari*, quo verbo videtur prohiberi dumtaxat publica recitatio, non autem privata. Et revera Decretum relatum, ut habetur apud *Meratum Conſultorem S. C. Rit. in Addit. ad Gav. t. 2. p. 651. Decr. n. 28.* (diverſe ab eo quod affert *Croix*, ut ſupra) ſic loquitur; *Matutinum Defunctorum pro generali eorum Commemoratione prohibitum eſt cantari pridie veſperi in feſto omnium Sanctorum, ſed recitandum eſt mane die ſecunda Novembris poſt Laudes diei; die 1. Septemb.* 1607. Alterum ſimile Decretum habetur apud eundem *Meratum l. c. p. 505. n. 7.* prius editum die 23. Maji 1603. ubi pariter vetatur Matutinum *cantari:* Aliud ſimile affertur *Decr. n. 220.* ubi expreſſa fit mentio de Choro: *Matutinum diei Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum non poteſt recitari in Choro in die feſtivitatis Sanctorum poſt Completorium, ſed ſervandæ ſunt Rubricæ; die 22. Januar.* 1701. Certum eſt autem Rubricas præcipere, ut in Choro mane ipſius diei recitetur Matutinum, non autem veſperi diei antecedentis.

Quæritur III. An autem is, qui recitat veſperi Matutinum cum Laudibus, poſſit etiam recitare Litanias? Affirmant *Gavantus Sect. 6. c. 16. n. 6. & Arnand. ac Lochm. ap. Croix l. 4. n.* 1292. & hanc ſententiam olim tenuit *Gobatus tr. 5. n.* 615. Ratio, quia Rubrica conjungit Litanias cum Laudibus, in quibus ideo omittitur verſiculus *Fidelium animæ*, & apponitur in fine Litaniarum, ut habetur ex *Rubr. tit. 30. n. 3.* Ergo, cum faciant quid unum Litaniæ cum Matutino, acceſſorium ſequitur principale. Sed contrarium communius, & verius ſentiunt *Viva, Tamb. Holzm. Croix ll. cc. in q. præc. & Meratus l. ſupra cit. p. 467. num. 5. cum Stoz, Holden, & Guyeto:* hancque ſententiam *Gobatus* in poſteriore editione *tr. 5. n. 616.* probabiliorem vocavit. Ratio, quia verum non eſt, quod Litaniæ conjungantur cum Matutino, ſed ſunt quid diſtinctum: Et hoc patet 1. ex eo quod ipſæ poſſunt dividi, & de facto ſeparantur, præcipue in iis Eccleſiis, ubi Litaniæ dicantur veſperi: Patet 2. quia illæ recitantur loco aſſiſtentiæ ad proceſſionem, quæ aſſiſtentia ipſis diebus naturalibus eſt affixa, & ideo ſi Officium S. Marci transfertur, non transferuntur Litaniæ, ut præſcribitur in *Rubr. tit. 30. n. 3.* Obiter hic notandum cum *Salm. c. 3. n. 17. Viva a. 5. n. 3. & communi*, non eſſe audiendos *Leandrum, & alios* dicentes, quod liceat incipere Officium hodiernum paulo ante mediam noctem diei ſequentis, & illud proſequi poſt mediam noctem; tunc enim jam tranſactum eſt tempus ad Officium præfinitum: nam Officium, cum ſit penſum diurnum, cum die omnino terminatur.

175 » VII. Ut *devote, & cum attentione interna*, virtuali
» ſaltem, recitentur, ſive ea ad Deum ſit, ſive ad ſenſum
» verborum, ſive (ut ait *Caj.*) ad verba ſolum. Quam po-
» ſtremam ſufficere, recte notat *Leſſ.* ſuppoſito tamen animo
» orandi, & vacandi Deo. Unde attentionem confuſam *
» (*ſive generalem, ut Salm. ib. cum DD. cit.*) * ſaltem ad
» Deum attentio ad verba includit, cum alioqui attentio
» præciſe ad ſola verba nihil ab externa attentione differre
» videatur. Ita communiter, contra *Nav. Sylv. & Con.* qui
» nullam attentionem internam requirunt, ſed tantum ex-
» ternam, quæ excludat omnem actionem incompoſſibilem
» cum attentione interna, licet animo voluntarie interea di-
» ſtraharis. Quæ ſententia, ſecundum *Laym. & Leſſ.* non eſt
» improbabilis, & utilis tum ſcrupuloſis, tum Confeſſariis,
» ne Beneficiatis ſine attentione Horas recitantibus imperent
» reſtitutionem fructuum, partim ob Doctorum auctoritatem,
» partim quod hoc præcepto tantum materiales quædam pre-
» ces, earumque externa pronunciatio (per quam, ſicut per
» hymnos organo cantatos, a Deo aliquid Eccleſia poteſt
» impetrare) præcipi videantur, devotio vero tanquam finis
» præcepti extrinſecus ad ejus ſubſtantiam non pertineat.
» Verum noſtra ſententia eſt communior, & probabilior.
» Et probatur; ſine attentione enim interna nulla eſt ora-
» tio; ergo hoc ipſo, quod ſub mortali ad orationem obliga-
» ris, ſub mortali item ad aliquam attentionem ex prædictis
» obligaberis. Nec refert, quod Eccleſia non poſſit per ſe
» actus internos præcipere; poteſt enim eos præcipere, ut
» ſunt neceſſarii ad actus externos debite præſtandos, ut
» ſunt actus virtutis: Quo modo, cum poſſit præcipere
» Confeſſionem, poteſt etiam contritionem. Dixi, *cum at-*
» *tentione interna virtuali ſaltem:* Etſi enim melior ſit a-
» ctualis, ſufficit tamen virtualis: quam *Bon.* & alii com-
» muniter dicunt manare ex actuali, quamdiu non revoca-
» tur expreſſe, vel tacite per diſtractionem voluntariam,
» vel actionem cum debita attentione incompoſſibilem.
» Unde licet involuntarie diſtraharis, virtualiter tamen at-
» tendis. 1. Si in genere intenderis Officium dicere, modo
» conſueto, vel animo laudandi Deum, vel ſatisfaciendi tuo
» muneri. 2. Si cum confuſa aliqua apprehenſione, & pro-
» poſito opus conſuetum faciendi recites. Vide *Bon. d. 1. q.*
» *3. p. 3.*

» 1. Is, qui dubitat ob evagationem mentis, an aliquid o-
» miſerit, ſi probabilem conjecturam habeat ſe dixiſſe, vel
» quia ſe reperit in fine, v. g. pſalmi, præſumere poteſt,
» ſe dixiſſe, ſi ex libro, vel memoria, ceteroqui non erra-
» te ſolita, dixit: * (*Idem Salm. n. 12. cum Sanch. Trull.*
» *Pal. &c. Scrupuloſos autem dicunt obligandos eſſe ad non*
» *repetendum in dubio, Salm. ib. cum AA. cit. Quoad cete-*
» *ros autem, ajunt quemquam habentem juſtam conjecturam,*
» *quod dixerit, non teneri aliquid repetere, niſi ſciat non di-*
» *xiſſe.*)* Proindeque melius erit, ſi non repetat, ad vitan-
» das anxias conſuetudines, & ſcrupulos, & ut totum Offi-
» cium ſine perturbatione decurratur. Ita *Binsfeld. c. 11. d.*
» *13. Laym. c. 5.*

» 2. Qui ſponte diſtractus nullam harum attentionum ha-
» buit, graviter peccavit, teneturque ſecundum ſententiam
» communem Horas repetere; nec fructus facit ſuos: quia
» non fecit opus præceptum, quod erat, ut devote oraret.
» *Sot. Nav. Reg. Fern. Suar. Bon. & Trull. l. 1. c. 7. d. 17.*
» ubi ex *Nav.* addit excuſari a mortali eum, qui recitatio-
» nem Horarum ita differt, vel ita ſe componit, ut adver-
» tat ſe ſomno præoccupandum, v. g. completorium veſperi
» reſervet dicendum in lecto, ſciens ſe tunc ſomno ſolere
» obrui. Quidam tam Doct. paulo ante citati negant, eo
» caſu neceſſariam eſſe repetitionem: eo quod ſubſtantia o-
» peris ſit impleta, abſque circumſtantia devotionis. Multo-
» que magis, ac probabilius iidem negant obligationem re-
» ſtitutionis; eo quod ad illam tantum teneantur, qui Offi-
» cium omiſerunt, non qui diſtracte dixerunt. Vide *Bon.*
» *l. c. Leſs. Laym. & Dian. tr. de Horis, R. 1. & 2. E-*
» *ſcob. t. 5. E. 4. c. ult. n. 62.* * (*Vide l. 3. n. 669.*) *

» 3. Cum recitatione Officii conjungere actiones, quæ no-
» tabiliter non impediunt, v. g. induendi, abluendi, venia-
» le eſt, ſi fiat ſine cauſa; alias nullum. *Eſcob. l. c. c. 7.*
» Qui vero advertenter occupat ſe in aliqua re incompoſſi-
» bili cum attentione interna, v. gr. in ſcriptione, & le-
» ctione, &c. * (*Sive ſi attendat ad ſpectacula, vel ad fa-*
» *bulationes. Pal. Bon. Suar. &c. cum Salm. c. 3. n. 28.*)*
» graviter peccat, & præcepto non ſatisfacit; atque adeo
» tenetur repetere. *Nav. Suar. Bon. Trull. l. c.*

Ad Officium igitur perſolvendum requiritur *Intentio*, & 176
Attentio. Circa *Intentionem*, certum eſt non requiri intentionem actualem explicitam, ſed ſufficere virtualem implicitam, nimirum ſi de more Breviarium accipias, ut Officium impleas, uti ſoles, ut communiter docent *Sanch. c. 1. dub. 28. cum Nav. Concina t. 2. p. 464. n. 2. Tournely t. 1. p. 649. Bon. p. 2. §. 2. n. 22. Croix l. 4. n. 1326. Anacl. pag. 95. n. 41.* & alii paſſim. Imo recte addit *Croix n. 1329.* non eſſe opus renovare intentionem ad ſingulas Horas, etſi aliqua interruptio intercedat, etiam ſine cauſa; quia illa reſumtio fit ex prima intentione: Imo puto ſemper adeſſe exercite intentionem actualem implendi Officium. Dubitatur autem, an ſatisfaciat Officio, qui recitat ſine intentione implendi? Negat probabiliter *Concina l. c. n. 5. cum Navar. Azor. Sylv. Prado, Med. Led. Rodriq. &c.* Ratio, quia ad implenda præcepta requiritur neceſſario intentio implendi; ſi enim tu deberes alteri centum, & conſcius debiti centum illi dones, certe non liberaris a debito. Sed probabilius affirmant *Suarez in 3. p. D. 88. Sect. 3.* (licet ab aliquo citetur in contrarium) *Pal. tract. 7. D. 2. p. 3. n. 5. 10. Sanch. Dec. tom. 1. lib. 1. cap. 13. num. 16. Leſs. cap. 37. n. 59. Croix n. 1330. cum communiſſima, Tournely pag. 649. cum Vaſq. Val. & Pontas, Salm. cap. 3. n. 24. cum Trull. Tamb. Pelliz. Garc. Henr.* &c. Licet enim utique is peccaret ob voluntatem non implendi præceptum, jam tamen actu ſatisfacit. Ratio, quia qui ſponte implet opus præceptum, vere exequitur id quod a Superiore præcipitur; ad implendum enim præceptum non requiritur, ut quis habeat animum implendi, ſed ſufficit, ut actum præceptum ponat. Nec obſtat paritas adducta, nam reſpondetur cum *P. Suarez*, quod ibi, cum obligatio pendeat a voluntate propria, bene poteſt debitor illam de novo ſibi imponere, & non obſtante ſolutione debiti, remanere obligatus; at cum obligatio Officii pendeat a voluntate Eccleſiæ, non poteſt Clericus eam ſponte ſibi imponere; quapropter dum illam implet, nequit velle non implere.

Circa autem *Attentionem*, hæc poteſt eſſe externa, & interna: *Externa* habetur, cum non ponitur actio incompoſſibilis cum attentione interiori, ut eſſet ſabulari, ſcribere, attente audire alios loquentes, celeriter ſe veſtire, magna applicatione aliquid agere: Secus, ait *Croix l. 4. n. 1336.* ſi actio non exigat magnam animi curam: Et ſi ſit aliqua difficultas attendendi cum tali actione, poteſt compenſari per majorem curam attendendi. E converſo bene ſatisfacit, qui

ponit

ponit actionem ſatis compatibilem cum attentione interna, ut eſſet ambulare, ſe lavare, induere non omnino properanter (cum Sacerdotes imo teneantur orare, dum ſe induunt ſacris veſtibus); item colligere herbas, flores, aut uvas, inſtruere focum, ſternere lectum, pectere caput, reſpicere collem, flumen, &c.; ita communiter *cum Buſ. Bonac. D. 2. p. 2. §. 3. n. 12. cum Nav. Suar. Fill. &c. Tournely t. 1. p. 646. Conc. t. 2. p. 460. n. 7. Croix n. 1337. cum Nav. & Gob.* Idem ait *Sanch. ib.* de ſimilibus actionibus, quæ non fiunt valde feſtinanter. Non permittit autem *Croix l. c.* aptare calamum ad ſcribendum, ſed non immerito id permittunt *ib. Nav. Caj. & Beja*, ſi recitans poſſit in eo retinere attentionem: Recte enim advertit *Bonac. l. c.* quod aliquæ actiones reſpectu alicujus forte ſunt diſtractivæ, reſpectu alterius non. Communiter autem permittitur, inter recitandum facere neceſſaria ad ipſam recitationem, ut perquirere Pſalmos Lectiones, &c. dum recitas memoriter, ut *Croix l. c. cum Sanch. Navar. Sylv. & Gob.* Sic pariter ſatisfacis, ſi recitas, dum alii fabulantur, canunt, &c. modo his ſerio animum non applices, ut ait *Croix n. 1338.* Item notant *Sotus, Nav. Tolet. Val. Reg. Diana, & Gob.* apud eumdem *Croix n. 1339.* quod ſi exerceas aliquam actionem externam, & non advertas per illam impediri internam, non teneris poſtea repetere: Hoc tamen intelligendum, ſi actio de ſe ſit compoſſibilis cum attentione interna. Præterea, notant *Palaus D. 2. p. 4. n. 6. & Bonac. D. 1. q. 3. p. 5. n. 6.* cum aliis communiter *ap. Croix l. c.* non excuſari ſaltem a culpa veniali, qui ſine aliqua neceſſitate Officium diceret in loco diſtractioni expoſito, ut in foro, platea: Imo addit *Bonac. cum Nav. Suar. Molfeſ. &c.* ex Conc. Baſileenſi *Seſſ.* 21. hunc periculo ſe exponere non ſatisfaciendi præcepto; niſi is (adderem) majori conatu mentem applicet ad recitationem. Probabiliſſime autem ſatisfacit, qui recitat, dum Miſſam audit, *Conc. t. 2. p. 462. n. 10. cum Buſ. Suar. Pal. & communiſſima*; V. *l. 3. n. 309.* Si quis autem vexetur a ſomno, ſed adeo reſiſtit, ut pronuntiet ſuam partem, & diſtincte audiat verſiculos alterius partis, bene ſatisfacit, ut *Sanch. Conſ. l. 7. c. 2. dub. 33. n. 1. cum Nav. et Leand. a. p. q. 14.* cum pluribus Theologis. Ait tamen *Sanch. cum eod. Nav.* non excuſari a veniali: Modo (intelligendum) poſſit recitationem differre ad tempus opportunius.

Attentio autem *Interna* habetur, cum attenditur ad verba, ad ſenſum, & ad Deum. Attentio *ad Deum* eſt quidem omnibus perfectior, nimirum cum mens elevatur ad Deum, meditando v. g. Divinam Bonitatem, Juſtitiam &c. aut Myſteria Paſſionis, ut *Concina pag. 457. num. 3. Tournely pag. 651. & Salm. c. 3. n. 25. Croix l. 4. n. 1333.* cum communi: Sicut etiam geſta B. Virginis Mariæ, aut Sanctorum (ut ajunt *Concina*, & *Croix*), quia hæc proximam habent relationem ad Deum. Ad eam reduci etiam examen conſcientiæ dicunt *Salm. ib.* Sed huic non acquieſco. Attentio *ad ſenſum* habetur, cum attenditur ad percipiendam intelligentiam verborum. Attentio tandem *ad verba* eſt, cum attenditur ad recte illa proferenda, ne error fiat mutilando, tranſponendo &c. Et hæc quidem, licet ſit omnibus inferior, tamen bene ſufficit, ut dicunt *Leſſ. c. 37. n. 69. et 70. Salm. l. c. Anacl. pag. 199. n. 42. Croix l. 4. n. 1344. Holzm. pag. 218. n. 270. Laym. c. 5. n. 9.* & alii communiter; Quidquid dicat *Tournely*, qui ait cum attentione ad verba requiri etiam attentionem ad Deum; ſed melius dicunt *Laym.* & *Salm.* ſufficere attentionem ad verba una cum intentione generali colendi Deum; idque clare docet *D. Thom. 4. Diſt. 15. q. 4. Sol. 5.* ubi dicit: *Primo eſt attentio ad verba quibus petimus, deinde ad petitionem ipſam .... Et quæcunque earum attentionum adſit, non eſt reputanda inattenta oratio; unde etiam illi, qui non intelligunt petitionis verba, ad orationem attenti eſſe poſſunt.* Recteque addit *Croix d. n. 1344.* non requiri attentionem ad ſingula verba, ſed ſufficere moralem & generalem, qua quis curet bene omnia dicere cum intentione orandi.

377 Quæritur I. An attentio interna ſit neceſſaria ad implendam rationem Divini Officii? Adeſt triplex ſententia. *Prima* communior & probabilior affirmat omnino requiri, eamque tenent *Sanch. Conſ. t. 2. l. 7. c. 2. dub. 28. Sotus l. 10. q. 5. a. 5. concl. 6. Caj. in 2. 2. q. 83. a. 13. Sa v. Hora n. 19. Azor. p. 1. l. 10. c. 26. q. 6. Ronc. c. 9. Wigandt tr. 10. Ex. 5. q. 7. Anacl. de Hor. C. p. 195. n. 43. P. Conc. t. 2. p. 443. n. 26.* qui fuſe & perdocte hanc ſententiam tuetur cum *Nav. Grv. Val. Mald. Led. Med.* & aliis innumeris. Diverſe autem Auctores hanc primam ſententiam probant: ex *c. Dolentes. de Celebr. Miſſ.* Sed ex hoc texto, ſapienter ait *Concina cum Suar.* non bene hanc ſententiam probari. Ibi enim nullum fit verbum de attentione interna, ſed tantum præcipitur externa, oppoſita colloquiis Eccleſiaſticorum cum laicis in Choro, quæ colloquia cauſam dederant conſtructioni hujus Canonis: Unde Pontifex præcepit, quod recitantes *Officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis Deus dederit, ſtudioſe celebrent, & devote.* Et hunc Canonem explicans *S. Antoninus 3. p. tit. 13. c. 4. §. 7.* dixit: *Præcipimus, ut unuſquiſque die, ac nocte dicat Horas ſuas; intentionem & devotionem in præcepta non ponimus, ſed gratiæ Dei, ſecundum quod ipſe dare voluerit, duximus relinquendum: Et hunc intellectum teneas, quia benigniorem, & quia non debet Eccleſia alicui laqueum injicere.* Alii probant ex Prop. 14. damnata ab Alexandr. VII. quæ dicebat: *Qui facit Confeſſionem voluntarie nullam ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.* Ergo (inferunt) bene poteſt Eccleſia actus internos præcipere: ſed neque præfata ſententia hac ratione ſatis probatur, nam ſic non probatur Eccleſia præcipere actus internos, ſed tantum præcipere Confeſſionem validam, ſicut Chriſtus præcepit. Ratio igitur potior eſt, quia ſine attentione interna non conſtituitur oratio, quæ univerſe definitur: *Elevatio mentis ad Deum.* Unde, quamvis Eccleſia non impoſuerit ſpeciale præceptum poſitivum attentionis internæ, tamen præcipiendo recitationem Officii per modum Orationis ad Deum colendum, veram præcepit orationem, quæ ſine attentione interna non eſt vera oratio; nec Deus colitur per ſolam recitationem externam ab iis, qui voluntarie ſe diſtrahunt; imo Deus de his conqueritur: *Populus iſte labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt a me. Matth. 15.* Et e converſo in *Jo. 4.* dicitur: *Veri adoratores adorabunt Patrem in ſpiritu & veritate.*

Secunda ſententia, quam tenent *Salm. tr. 16. cap. 3. n. 31.* quærit conciliare prædictam primam ſententiam cum tertia, quæ tenet (ut infra dicemus) non requiri attentionem internam; & dicit quod, poſito ex una parte quod attentio ad ſola verba ſufficiat ad ſatisfaciendum Officio; & poſito ex alia quod omnino requiratur ad rectam recitationem attentio ſaltem ad verba cum animo (generali ſaltem ſeu confuſo) Deum colendi, jam orabit qui tali modo ad verba attendet, cum non ſit incompoſſibile aliquem ad alia ſe diſtrahi, & ſimul attendere ad verba recte proferenda: unde is bene ſatisfaciet, ſemper ac per contrariam voluntatem non retractabit propoſitum attendendi: Sed juxta primam ſententiam, quæ requirit attentionem formalem & explicitam, merito dicit *P. Concina*, quod qui voluntarie ſe diſtrahit, minime poteſt attendere ad rectam prolationem verborum; vel ejus attentio erit adeo tenuis, ut nequaquam pertingat ad debitam attentionis rationem.

Tertia ſententia tenet ad ſatisfaciendum ſubſtantialiter præcepto Officii, non requiri attentionem internam, ſed ſufficere intentionem recitandi cum attentione externa; hanc tuentur *Lugo de Euch. D. 22. ex num. 25. cum Palud. Ang. Med. Durando, Roſell.* item *Coninch. de Sacram. 3. p. q. 83. num. 291. Sylveſt. v. Miſſa 2. quæſt. 6. Ang. v. Hora num. 17. Machad. tr. 11. Docum. 5. Gob. tract. 5. num. 821. quæſt. 5. Croix l. 4. num. 1342. Tamb. lib. 4. cap. 2. §. 1. num. 19. Elbel tom. 2. pag. 541. num. 403.* & probabilem vocant *Leſſ. lib. 2. cap. 37. num. 63. Laym. lib. 4. tract. 1. cap. 5. num. 10. Sporer de Sacram. a num. 75. Pellız. tom. 2. tract. 10. cap. 6. num. 17. Viva de Reſt. quæſt. 7. art. 9. num. 6. P. Zachar. lib. 4. num. 1341. & 1342.* & alii plures: & hanc quoque expreſſe tenet *D. Antoninus*, ut infra afferetur. Ratio 1. quia oratio, ut definitur a Damaſceno *lib. 3. Fid. Ort. cap. 24. & a D. Thom. in 4. Diſt. 15. q. 4. art. 2. q. 1. num. 1.* eſt *Petitio decentium a Deo*: Non repugnat autem poſſe a nobis Deo repræſentari noſtras petitiones etiam cum actuali mentis evagatione; ſicut ſi quis recitaret coram Rege orationem compoſitam ad aliquam gratiam impetrandam, certe quidem oraret, illam coram Rege recitando, etiamſi eſſet tunc ad alia mente diſtractus; Sic etiam recitans Officium, non obſtante interna & voluntaria diſtractione, adhuc poteſt Deum orare; attentio enim externa conjuncta cum intentione recitandi efficit, ut recitatio Horarum fiat quoad ſubſtantiam vera oratio. Et ita non poteſt negari tenuiſſe *D. Antoninum l. ſupra cit.* in explicando textum *in c. Dolentes.* Verba S. Doctoris opus eſt hic repetere: *Præcipimus, ut unuſquiſque die ac nocte dicat Horas ſuas, intentionem, & devotionem in præcepto non ponimus, ſed gratia Dei, ſecundum quod ipſe dare voluerit, duximus relinquendum. Et hunc intellectum teneas, quia benigniorem, & quia non debet Eccleſia alicui laqueum injicere.* Ex quibus verbis patet, quod Sanctus non tantum expreſſit textum intelligendum de ſola externa attentione, ſed ex ratione generaliter adducta, etiam probare intendit Eccleſiam non requirere attentionem internam. Immo *D. Antonin.* non ſolum aſſeruit Eccleſiam hanc attentionem internam non præcipere, ſed deinde *eod. loc. §. 8.* docuit nec etiam poſſe præcipere; Ibi enim poſt relatam doctrinam *D. Thomæ*, quod attentio in oratione ſemper debeat manere ſecundum ſui virtutem, ſic ſubdit: *Non tamen requiritur quod intentio comitetur actualiter totam orationem ... requiritur tamen quod orans ſcienter non diſtrahat mentem ab oratione; hoc enim non poteſt eſſe ſine culpa mortali vel veniali.* Deinde explicat, quod recitans tunc peccaret mortaliter, quando per contemtum internæ attentionis voluntarie ſe diſtraheret, vel quando recitaret cum externa quoque diſtractione. En ejus verba: *Sed ſi evagatio eſt advertenter, & ſolum ſecundum actum interiorem, licet temeraria & gravis foret, non tamen mortale, niſi per contemtum, quia Eccleſia non habet judicare de actibus mere interioribus; propter quod Miniſter Eccleſiæ, licet dicendo orationem cogitet aliud, non videtur tranſgreſſor præcepti ex natura facti. Si autem evagatio mentis ſit ex hoc quod aliquis ſcienter ſe occupat in actu exteriori, qui non ſecum patiatur attentionem, videtur eſſe mortalis, & directe contra præceptum Eccleſiæ, de Celeb. Miſſ. c. Dolentes, ubi præcipitur quod Officium celebretur ſtudioſe pariter & devote. Hoc non obſervant, qui occupantes ſe in actu exteriori ſcienter ſibi attentionem ſubtrahunt.* Ergo proculdubio ſupponit *S. Antoninus*, attentionem internam neque ab Eccleſia eſſe præceptam, neque eſſe de eſſentia orationis; ſed ſufficere attentionem externam una cum intentione prius habita orandi; nam alias, ſi attentio interna eſſet de eſſentia orationis, illam Eccleſia non ſolum potuiſſet, ſed etiam debuiſſet præcipere.

Et

Et pro hac ſententia clare videtur eſſe idem *S. Th.* in 4. *D.* 15. *q.* 5. *a.* 2. *Solut.* 4. *ad* 4. *q.* ubi prima fronte videtur ſtare pro ſententia oppoſita; cum dicat: *Dicendum, quod attentio actualis requiritur ad orationem aliquo modo, vel ad evitandam tranſgreſſionem in illa oratione, quæ eſt in præcepto, vel ad meritum in illa, quæ non eſt in præcepto, quod attentio actualis requiritur ad orationem aliquo modo, vel ad evitandam tranſgreſſionem in illa oratione quæ eſt in præcepto, vel ad meritum in illa quæ non eſt in præceptu.* Attamen inferius ad 2. explicat, quod illa *attentio actualis*, omnino requiſite ad orationem, intelligitur de ſola attentione externa, en ejus verba: *Quando aliquis ex propoſito mentem ad alia diſtrahit in orando, tunc enim ſine culpa non eſt, præcipue ſi in aliis ſponte ſe occupat quæ mentem diſtrahunt, ſicut ſunt exteriora opera: & ſi ad contrarium mens evagetur, etiam culpa mortalis erit.* Ubi nota S. Doctorem utique diſtinguere culpam in voluntaria diſtractione interna, quam ait non eſſe ſine culpe (nempe veniali), ab illa culpa quæ eſt in diſtractione externa incompoſſibili cum interna attentione, hancque culpam dicit eſſe mortalem. Et ita hunc locum *D. Th.* exponit *S. Antonin. l. c.* dicens: *Unde S. Thomas* (4. *p. Diſt.* 15.) *dicit ibi quod in oratione, ſi in aliis ſponte ſe quis occupat in his quæ mentem diſtrahunt, ſicut ſunt opera exteriora, & ſi ad contrarium mens evagetur, etiam culpa mortalis erit: exponit idem Petrus, & dicit quod loquendo de oratione, quæ eſt præcepti humani, illud verbum* contrarium *non refertur ad orationem, quia bona opera exteriora non ſunt contraria orationis, ſed eſt referendum ad attentionem, quando ſcilicet ſe exterius occupat circa aliquid incompoſſibile attentioni orationis.* Ergo (ſicut *S. Antoninus* explicat) Angelicus ſupponit tunc tantum deeſſe orationem, quando apponitur diſtractio externa per opus incompoſſibile cum attentione interna, dum tunc ſolum in tranſgreſſione orationis præceptæ culpam mortalem agnoſcit.

Ratio 2. quia, ſi attentio interna neceſſario requireretur ad eſſentiam orationis, ille qui involuntarie diſtrahitur, nec etiam Officio ſatisfaceret. Certum autem eſt apud omnes, quod per diſtractionem involuntariam minime impeditur impletio præcepti recitandi Officium ex *D. Thoma* 2. 2. *q.* 83. *a.* 13. *ad* 3. ubi docet: *Evagatio mentis, quæ fit præter propoſitum, fructum non tollit.* Hoc concedunt adhuc Auctores primæ ſententiæ, ſed dicunt quod ille qui ſponte ſe diſtrahit, actu revocat primam attentionem, & ideo non ſatisfacit, cum amplius non oret; qui vero involuntarie diſtrahitur, manet virtualiter attentus, & propterea orat, & ſatisfacit. Ego tamen fateor imbecillitatem meam, nunquam potuiſſe intelligere, quomodo poſſit attentio virtualiter permanere in eo qui diſtrahitur, licet involuntarie: Bene quidem intelligo, quod intentio, cum pertineat ad voluntatem, quando ſemel eſt habita, & non retractatur, virtualiter perſeverat in effectu, ſeu in mediis ſuſceptis, quia hæc media ex illa intentione procedunt: Non intelligo autem, quomodo poteſt dici virtualiter attentus orationi, qui mentem alibi habet occupatam: Recte dicetur, quod hic involuntarie diſtractus poſt intentionem habitam attendendi, & non retractatam, velit attendere; ſed non poterit dici, quod attendat, quando alibi eſt omnino evagatus; Sicut enim repugnat dici virtualiter intelligere, quod legit, eum qui actu non intelligit, licet habuiſſet intentionem intelligendi; ita repugnat dici virtualiter attendere, qui actu non attendit. Unde bene concludit *Lugo n.* 39. quod, ſi ad orationem requireretur attentio interna, is qui eſſet involuntarie diſtractus non effective, ſed tantum affective oraret. In tantum igitur dicit hunc vere orare, in quantum intentionem internam prius habitam orandi conjungit cum externa attentione.

Ratio 3. quia Sacerdos conferens Extremam Unctionem (cujus forma eſt deprecatoria) cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, etſi actu mentem divertat, valide confert; ergo ſine attentione interna bene ſtare poteſt oratio. Ad hanc difficilem objectionem diverſe reſpondent Fautores primæ ſententiæ. Alii apud *Concinam* dicunt, quod eo caſu invalide Sacramentum conferretur, quia tunc Sacerdos nullam haberet intentionem, nec attentionem, cum enim quis alio mentem diſtrahit, utramque actu retractat. Sed hæc reſponſio nimis debilis videtur, quia ad rationem univerſalem Sacramentorum exigitur ſola prolatio formæ ſuper debitam materiam a miniſtro habente poteſtatem, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, juxta illud celebre dictum D. Auguſtini *tr.* 80. *in Joan. Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.* Et magis patet ex Conc. Florent. in Decreto Fidei Eugenii IV. §. V. ubi fuit ſancitum: *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & perſona Miniſtri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Eccleſia.* Unde, cum hæc omnia concurrant, debet dici, Miniſtrum verba formæ proferentem cum debita intentione in Extremæ Unctione, Sacramentum utique validum facere. Aliter reſpondet *P. Concina*, & ait, quod in Sacramentis Deus elevat verba Miniſtri, quamcumque ille perverſam habeat intentionem, ad gratiam conferendam; Sed huic opponit *Lugo n.* 30. quod, ſi attentio eſſet de eſſentia orationis, hac ablata, deeſſet oratio, & conſequenter evaneſceret forma Sacramenti Extremæ Unctionis, quæ eſt deprecatoria. Replicat *Concina*, quod eo caſu, licet deſtruatur oratio moralis, remanet tamen phyſica, ſcil. illa externa verborum prolatio, quam ex ſententia aliquorum aſſerit ſufficere: ad implendam autem obligationem Officii, dicit requiri, ut oratio ſit moralis; & ut oratio moralis ſit, exigi eſſentialem attentionem. Sed huic reſpondetur 1. ſententiam præfatam illorum improbabilem eſſe, ut probabimus *l.* 6. *n.* 23. ubi dicemus, omnino requiri ad valorem Sacramentorum, ut Miniſter ſaltem intendat facere quod facit Eccleſia. Reſpondetur 2. & petitur: Eſtne attentio de eſſentia orationis generice ſumta, vel tantum orationis moralis? Si dicis, eſt de eſſentia orationis moralis, non autem phyſicæ, conceditur, quia talis oratio non eſſet meritoria; at eſſet ſatisfactoria, cum eſſet vera oratio: Ergo recitans Officium voluntarie diſtractus, careret quidem merito, ſed jam ſatisfaceret, cum Eccleſia præcipiat abſolute orationem, non autem orationem meritoriam, ſaltem non conſtat hanc præcipere. Si vero dicis, quod attentio eſt de eſſentia cujuſcumque orationis, debet concedi orationem ſine attentione neque moraliter, neque phyſice poſſe dici orationem attentio enim, ſi eſt de eſſentia cujuſcumque orationis, oratio ſine attentione erit mera prolatio verborum, non autem oratio, neque moralis, neque phyſica, cum deficiet conſtitutivum orationis. Quapropter, cum de eſſentia formæ Sacramenti Extremæ Unctionis requiratur, ut ſit deprecatoria, juxta illud S. Jacobi, quod *Presbyteri orent ſuper infirmum*, Sacramentum erit nullum, ſi formam Sacerdos proferet ſine attentione; Etenim poſito, quod forma hujus Sacramenti debet eſſe vera oratio, & oratio ſine attentione non eſt oratio, non poteſt Deus elevare ad conferendam gratiam Sacramenti, niſi formam aptam, qualis non eſſet illa mera prolatio verborum; licet enim poſſit efficere Deus, quod res non apta ad producendum aliquem effectum, illum producat, non poteſt tamen efficere, quod ſit oratio illa, quæ non eſt oratio.

His tamen non obſtantibus, prima ſententia probabilior videtur, ſaltem ob auctoritatem extrinſecam, & omnino ut tutior conſulenda; Sed ſecunda tum ob Doctorum auctoritatem, quæ non eſt contemnenda, tum ob rationes non levibus fundamentis innixas, ſatis probabilis apparet: ſaltem quia non conſtat adeſſe præceptum de attentione interna in recitatione Divini Officii. Unde non auderem ad reſtitutionem damnare Beneficiarium, qui bona fide Officium recitaſſet cum diſtractione voluntaria, & bona fide pariter fructus percepiſſet, prout ab ea excuſant *Croix l.* 4. *n.* 1213. *& ap. ipſum Sotus, Tolet. Azor. B. Med. Garcia, Gobat.* &c. Vide dicta *l.* 3. *n.* 669.

Ceterum ad ſcrupulos abjiciendos, & ad animum levandum Horas recitantium, valde refert hic advertere id quod communiter DD. adhuc primæ ſententiæ fautores docent, nempe, quod ut dicatur aliquis Officio non ſatisfacere, non ſolum requiritur, ut voluntarie ſe diſtrahat, ſed etiam ut plene advertat, ſe diſtrahere; nam alias iſte, licet ſponte ſe divertat, non tamen ſponte ſe divertit a recitatione. Ita *Sanch. c.* 1. *dub.* 28. *n.* 10. *&* 11. *cum Suar. Nav. Soto, & Arm. Conc. p.* 451. *Croix l.* 4. *n.* 1346. *cum Fill. Gob. &c. Salm. c.* 3. *n.* 42. *& Cajet. Summa v. Hora*, ubi ſic ait: *Si quis advertit ſe cogitare extranea, ſed non advertit quod ab Officio Divino diſtrahatur, quamvis voluntario illa meditetur, non tamen voluntarie ab Officio animus diſtrahitur.* Bene enim ait *Conc.*, has diſtractiones eſſe hominibus impoſſibile omnes vitare, maxime ſtudioſis, quia hujuſmodi exercitia ſunt intellectus, qui, cum ſit neceſſaria facultas, ex aſſiduis occupationibus ita inflectitur, ut veluti calcaribus adjectis in ſuas controverſias abjiciatur. Hinc notant *Sanch. n.* 13. *Salm. n.* 43. *cum Nav. Caj. & Croix n.* 1346. & aliis communiter, quod, ſi quis advertens ſe diſtrahi, habeat mediocrem diligentiam ad attendendum, nullo modo peccat. Additque *Sanch. nu.* 10. *cum Gerſ. Margar.* & pluribus aliis, non oportere, ut homo ſemper tota conetur ſollicitudine, quin tolerari poſſit aliqua divagatio ad caput refocillandum.

Dictum eſt, *ut plene advertat*, quia licet recitans ſemiplene adverteret ad diſtractionem, & venialiter peccaret, adhuc tamen ſubſtantialiter Officio ſatisfaceret, cum prima attentio ſive intentio attendendi ſemper perſeveret, donec cum plena advertentia non revocetur; intentio enim cum plena deliberatione prius concepta non deſinit exiſtere, niſi cum alia plena advertentia retractatur. Ita *Sanch.*, *Salm. Croix*, *& Conc. ll. cc.* Unde infert *Sanch. n.* 14. *cum Nav. & aliis*, quod tunc recitans gravius peccaret, juxta ſenſum primæ ſententiæ, quando ex contemtu, vel induſtria ſe diverteret: *Quamdiu ergo* (ſic concludit *Caj. l. c.*) *eis non conſtiterit evidenter ſe mutaſſe propoſitum, vel advertendo & ſciendo circa alia vagatos fuiſſe, credere poſſunt ſuæ obligationi ſatisfeciſſe*: Subditque *Croix cum Nav.* quod non recte faciunt, qui ſe occupant in cogitando, an advertam, nec ne; nam hoc ipſum eſt ſe diſtrahi.

Remedia autem opportuniora ad repellendas animi diſtractiones ſunt I. Sub initium formare intentionem Deum laudandi. II. Renovare intentionem ad *Gloria Patri*, vel in principio cujuſcumque pſalmi. III. Myſterium aliquod Paſſionis ſibi repræſentare. IV. Senſus ſedulo cuſtodire, & alia hujuſmodi, quæ videri poſſunt apud *Anacl. & Elbel ll. cc.*

Pro ſcrupuloſis vero advertit *Croix l.* 4. *n.* 1350. *&* 1351. eos nihil teneri ad repetendum, niſi certi ſint mutaſſe intentionem orandi. Additque *Gob. ib. n.* 1354. quod ſi quis pateretur graves anxietates, poſſet aliquando etiam ei interdici recitatio Officii, donec videatur poſſe recitare ſine tanto incommodo, cum magnum incommodum excuſet per ſe a præceptis Eccleſiæ.

Quæritur hic II. An mortaliter peccet, qui recitat Horas 178
exiſtens in peccato mortali? *Adamus ap. Sanch. l.* 7. *c.* 2. *dub.*

dub. 9. abſolute affirmat, quia exercet actum Ordinis; licet dicat ſatisfacere præcepto. Alii, ut *Medina*, & *Ledeſma ap. eundem Sanch.* dicunt tunc peccare mortaliter, quando habet actuale propoſitum peccandi; quia tunc irrogat Deo magnam irreverentiam, cum eodem tempore, quo petit beneficium a Deo intendat illum offendere. *Continuator* autem *Tournely t. 1. p. 653. in fin.* cenſet, quod ſi recitans habet deſiderium exeundi a peccato, tunc jam pie orat, & ſatisfacit Officio; Si vero habet actuale propoſitum peccandi, adminus ait dubium eſſe an ſatisfaciat, cum dubitetur an vere oret. Verior tamen, & communior ſententia eſt, quod iſte ſatisfacit, & non peccat mortaliter, ut ſentiunt *Sanch. n. 3. cum Nav. & Croix l. 4. n. 1348. cum Corduba*; Ratio, quia ex una parte recitatio Officii non eſt actus Ordinis ſacri, quamvis imponatur conſtitutis in ſacris; ex alia, quamvis iſte nihil ſibi impetret, cum tamen oret nomine Eccleſiæ, bene poteſt obtinere pro aliis. Quod autem oret nomine Eccleſiæ eum propoſito peccandi, non videtur tanta irreverentia, ut damnetur de mortali, licet non videatur poſſe excuſari ſaltem a veniali, ut dicit *Croix cum Corduba*. Ceterum non auderem de peccato ullo damnare alium ex devotione orantem, qui actualem voluntatem peccandi haberet. Alias teneremur hos hortari, ut ab omni oratione abſtinerent.

178 Quæritur III. An ſit licitum recitare Officium in locis immundis? Alii, ut *Sotus de Juſt. l. 10. q. 5. a. 4. in fin. Viva q. 3. a. 5. n. 5. Anacl. p. 191. n. 67. Concina p. 491. n. 1. & Sporer p. 82. n. 148. cum Tamb. & Gob.* ſentiunt id eſſe veniale, ſi fiat ſine cauſa, quia videtur hoc non carere aliqua irreverentia. Alii vero, ut *Sanch. Conſ. l. 7. c. 2. dub. 44. n. 4. Salm. c. 3. num. 11. cum Trull. Angles, Leand. & Diana p. 10. tr. 11. Reſ. 33. cum Eſcob. Fauſto, &c.* nullam in hoc culpam agnoſcunt, quia cum Deus ſit ubique, in nullo loco eſt irreverentia illum orare; alias, ſi eſſet irreverentia, nec etiam liceret ullo modo orare mente, aut voce in loco indecenti: quod nemo dicet, imo *Apoſt. ad Tit.* 2. inquit: *Volo viros in omni loco orare*.

Quæritur IV. An ſit culpa non ſervare ſitum in recitatione Officii, ſcil. ſtando, genuflectendo, juxta Rubricam? Alii negant, ut *Salm. c. 3. n. 11. & Sporer pag. 82. n. 149. cum Zeroll.* quia (ut dicunt) id non præcipitur, ſed conſulitur, & ordinatur majoris devotionis gratia; Et idem tenent *Tol. Bonac. & Fill. apud Croix l. 4. n. 1321.* qui dicit in hoc potius poſſe peccari ratione ſcandali, quam omiſſionis. Sed probabilius affirmant *Viva q. 3. a. 5. n. 7. & Tournely pag. 646. q. 2.* quia id præſcriptum eſt in Rubrica; etſi omiſſio non excedat veniale, ut dicunt *Nav. & Viva l. c.* cum hæc Rubrica ſit tantum directiva. Hoc autem intelligitur de Choro, nam extra Chorum communiter docent præfati AA. (quicquid aliqui dicant) nullam eſſe culpam, ſitum præſcriptum omittere; licet laudabile ſit illum ſervare. Cenſet autem *Concina pag. 491. num. 2. & Viva loc. cit. n. 6.* non excuſari a veniali, qui ſine cauſa Officium recitaret decumbendo in lecto.

DUBIUM III.

Quid Clerici poſſint circa diſpoſitionem fructuum ſuorum Beneficiorum?

180 *An Beneficiarii ſint domini fructuum quoad neceſſaria ſuſtentationi?*
181 *An quoad non neceſſaria? Vide etiam l. 2. n. 491.*
182 *Quid notandum circa congruam ſuſtentationem Clerici?*
183 *Quænam quantitas in vanis expenſis cenſeatur gravis?*
184 *Quæ teneantur Clerici erogare in uſus pios?*
185 *Vide Reſolutiones.*
186 *Quid intelligatur nomine uſus pii?*
187 *An Clerici poſſint teſtari de fructibus Beneficii?*
DE ALIENATIONE bonorum Eccleſiaſticorum. Not. I. De pœnis in alienantes bona Eccleſiæ. Not. II. An poſſint alienari, ſi talis facultas data ſit a donante? Not. III. Quid veniat nomine Bonorum Eccleſiaſticorum? Not. IV. Quid ſi alienatio vetita ſit a donante? Et quæ ſint cauſæ juſtæ alienandi? Not. V. Quæ ſolemnitates requirantur? Et quid, ſi deficiat cauſa? Not. VI. Quæ bona poſſint alienari ſine ſolemnitatibus, & in quibus caſibus? Not. VII. Quid de Locatione bonorum Eccleſiaſticorum?

180 „ RESP. 1. Clerici Beneficiarii, quoad eam partem bonorum Eccleſiaſticorum, quæ neceſſaria eſt ad congruam ſuſtentationem, & decentiam ſtatus, ita ſunt domini, ut de iis poſſint libere diſponere. Ubi recte notat *Nav.* hanc congruitatem, & decentiam habere latitudinem, & ſuos gradus, proindeque, ſi infimum congruæ ſuſtentationis pretium ſint floreni 300. medium 400. ſummum 500. Clericus autem infimo vivat, de reliquo libere poſſe diſponere. Ita commun. quia id acquiſivit ut ſtipendium ſuſtentationis, quaſi mercedem operis præſtiti. * (*Vide dicta l. 3. n. 491. v. III. Idem p. 180.*) *

181 „ Reſp. 2. Probabilius etiam eſt, contra *Nav.* & multos Canoniſtas, Beneficiarios non regulares (ſecus enim eſt de regularibus, ut ait *Card. Lugo t. 1. d. 4. ſ. 1. n. 2.*) abſolutos eſſe dominos omnium ſuorum proventuum, ideoque, & ſi in profanos uſus expendant, non teneri ad reſtitutionem. Eſt communior inter recentiores, apud *Binsfeld. Mald. & Bon. d. 3. p. 1. ex S. Thom. Sot. Mol. &c.* tum quia fructus faciunt ſuos, ut ſupponit *Trident. ſeſſ. 24. c. 12.* tum quia alioqui non poſſent fructuum dominium in alios transferre (extra pios uſus), omneſque eorum donationes, & contractus eſſent invalidi, & ut tales a judice declarandi, & bona Eccleſiæ reſtituenda: quod, cum nunquam ſit factum, præſumi non debet eſſe faciendum. *Card. Lugo d. 4. n. 1.* * (*Sed vide dicta l. 3. num. 491.*) * Quo non obſtante, teneri eos bona Eccleſiaſtica, congruæ ſuſtentationi ſuperflua expendere in pios uſus, tam eſt communis ſententia, ut *Card. Lugo d. 4. n. 10.* dicat nimis ſingularem eſſe ſententiam *Petri Hurt. & Dian.* dicentium, eos ſatisfacere, ſi (ſecluſis gravibus neceſſitatibus) erogent in communibus neceſſitatibus quartam partem redituum Eccleſiaſticorum, vel certe dimidium ejus, quod congruæ ſuſtentationi ſupereſt. V. *C. Lugo l. c.* ubi plurimis pro ſe citatis *Auct.* oſtendit, *Tol. Mol. & Bonac.* male citari pro contraria ſententia, imo ipſemet *Hurt. & Dian.* in ea non perſtitiſſe, atque nulla vel auctoritate, vel ratione fulciri: ac denique ſuam multis probat, præſertim ex *Trid. ſeſſ. 21. c. 5. de ref.* oſtenditque, iſtam obligationem naſci ex jure non tantum humano, ſed etiam divino naturali. Vide etiam *Bonac. l. c. p. 2.* * (*Vide l. 3. n. 491. verſ. IV. Major.*) * Porro congrua ſuſtentatio Clerici cenſetur, quæ neceſſaria eſt ad ſtatus, & familiæ ſuſtentationem, ſecundum conditionem ſtatus, gradus, dignitatis, qualitatis, & regionis, in qua habitat. *Bon. l. c. Mol. Laym. C. Lugo, &c.* * (*Vide l. 3. n. 491. v. Q. Ih p. 183.*) *

Unde reſolvuntur hi Caſus.

„ 1. Congrua ſuſtentatio non eſt æqualis reſpectu omnium, quia plus requirit Epiſcopus, quam Decanus, Decanus, quam Canonicus; Canonicus in Eccleſia principali, quam Parochus; debilis, & tener, quam robuſtus, & valens: & quod ſufficit in uno loco, non ſufficit in alio. Quapropter attendi debet ad uſum aliorum timoratæ conſcientiæ in eodem gradu, &c. Nec obſtat, quod Beneficiarius emerſerit ex humili, quominus poſſit ſtatui ſuo convenientes ſumtus facere, ut ex *Mol.* docet *Card. Lugo l. c. V. Bann. l. c. n. 8.* 182

„ 2. Nomine congruæ ſuſtentationis etiam intelligitur debita hoſpitalitas, non tantum in pauperes peregrinos (qui maxime commendantur Clericis a *Trid.*), ſed etiam urbanos. *Card. Lugo n. 66.*

„ 3. Debita, quæ Clericus contraxit pro ſua ſuſtentatione, vel ob piam cauſam, poteſt ſolvere ex reditibus Eccleſiaſticis: non item quæ contraxit ante Beneficium obtentum, niſi ſit pauper, *ib. n. 67.*

„ 4. Poteſt Clericus ex bonis ſuperfluis licite in ſtudiis alere ſuos conſanguineos, ſi aliunde non habent; eo quod parentes vel nolint, vel non poſſint alere in ſtudiis, *ib. & Bon. p. 2. n. 13.*

„ 5. Si habet ſorores pauperes, vel filios ſpurios ex fructibus Beneficii dotare licet, ſi aliunde non poteſt. * (*Imo tenetur dotare ſororem ex parte Patris, ut dicunt Nav. & Burgh. cum Croix lib. 4. n. 1357. A fortiori tenetur alere Matrem, Croix ib.*) * quia naturali jure debet illis alimenta; in quorum locum ſuccedit dos, *Mol. Binsfeld.* &c. Cavendum tamen ſub mortali, ne vel illas notabiliter ſupra ſtatum exaltet, vel hos legitimis æquet; etſi nobilis plus poſſit dare, quam alius infimæ ſortis, *V. Laym. lib. 4. tr. 2. c. 3. n. 4.*

„ 6. Si bona ſuperflua expendat in uſus profanos, v. gr. in venationes, canes, equos, paraſitos, ludiones, luxum, in amicos, cognatoſque ditandos; &c. (quod intellige de quantitate notabili in genere prodigalitatis, quæ longe major eſt, quam in genere furti) * (*Palaus ap. Croix l. 4. n. 1358. requirit tertiam, vel quartam partem: Conink requirit quartam; Sed Croix cum Lugo, & Haun. hoc reprobant, & dicunt vigeſimam partem eſſe materiam gravem.*) * graviter peccat quidem, non tamen tenetur ad reſtitutionem: quia eſt dominus fructuum: & conſequenter neque is, qui accepit. Ita contra *Nav. &c. communiter Doctor. alii ex Trid. ſeſſ. 21. c. 1. Az. t. 2. lib. 7. c. 8. q. 2.* Vide *Laym. l. 4. t. 2. c. 3. n. 4. Bon. d. 4. p. 2. n. 9. & p. 4. n. 1. &c.* * (*Vide l. 3. n. 492. p. 154. T. 1.*) * 183

„ Quæres 1. Quæ teneantur in pios uſus expendere?

„ Reſp. Ea omnia, quæ acceperunt ſive ab Eccleſia, ſive ab aliis, tanquam procuratores cultus Divini; non autem illa, quæ vel in cultum Divinum oblata non ſunt, vel jam ab Eccleſia in cultum Divinum ſunt expenſa. *C. Lugo d. 4.* Ratio eſt, quia priora habent annexam obligationem Religionis, poſteriora non: vel ſi habuerint, ea jam eſt extincta per expenſionem in pios uſus.

Animadverte hic doctrinam *D. Thomæ 2. 2. q. 185. a. 5.* ubi ait: *Non omnia bona Eccleſiaſticorum ſunt pauperibus largienda, niſi forte in neceſſitate, in qua pro redemtione captivorum, & in aliis neceſſitatibus pauperum etiam vaſa cultui Divino dicata diſtrahuntur, ut dicit S. Ambroſius; Et in tali neceſſitate peccaret Clericus, ſi vellet de rebus Eccleſiæ vivere, dummodo haberet patrimonialia bona.* Vide dicta *l. 3. n. 491. Q. V. p. 154. T. 1.* Addit vero S. Doctor ad 4. *Non imminente neceſſitate pauperum, poteſt de bonis quæ ſuperfluunt emere poſſeſſionem, vel ea reſervare utilitati Eccleſiæ.*

„ 1. In profanos uſus expendi poſſunt a Clericis bona patrimonialia, eaque quæ hereditate, induſtria, donatione, 184

„ alio-

„ alıove modo ut Laici acquirunt, vivendo interim ex Beneficiis. Item quaſi Patrimonialia, hoc eſt, quæ acquirunt quidem Clerici, non tamen ut reditus Beneficii, ſed ut ſtipendia alicujus Officii Clericalis, v. g. ratione concionis, pro Miſſa, funere, Officio defunctorum, adminiſtratione Sacramentorum, anniverſariis, &c. *Sanch. C. Lugo l. c. n. 23. Bon. p. 2. n. 16.* * (*Et hoc vocat longe probabilius Sanch. Conſ. l. 2. c. 2. d. 45. n. 4.* (*contra Innoc.*) *cum Sot. Nav. Hoſt. Sylv. Panorm. & aliis communiter. Vide dicta l. 3. n. 491. p. 153. T. 1.*) *

„ 2. Probabilius eſt, in profanos uſus poſſe expendi diſtributiones, ſive præſentias (ut vocant), quæ Beneficiariis ob præſentiam in Choro diſtribuuntur. Ita *Sylv. Bon. C. Lugo n. 24. Bon. p. 2. n. 17. contra Sanch. &c.* * (*Vide l. 3. n. 491. p. 153. T. 1.*) *

„ 3. Fructus, qui dantur ob Capellaniam, vel Vicariam non collativam, ſed ad nutum amovibilem, poſſunt expendi in uſus profanos; quia non ſunt fructus Beneficii (hoc enim conferiar per collationem Canonicam,) ſed bona quaſi Patrimonialia. Vide *C. Lugo n.* 28.

„ 4. Probabiliter etiam Penſionarius licite ſuam penſionem expendit in uſus profanos; quia eam Papa extrahit ex reditibus Beneficii, & dat alteri, qui id Beneficium non habet. *C. Lugo l. c. contra Bonac. &c.* Secus eſt de eo, qui Beneficium habet in commendam, quia ſubſtituitur loco Beneficiarii, *ib.* * (*Vide dict. l. 3. n. 491. v. Q. VI. p. 181. T. 1.*) *

„ 5. Partem, quam Clericus parce vivendo ſibi ſervat ex congrua ſuſtentatione, licite expendit in uſus profanos, quia expenſa eſt jam ante in uſus pios. *ib. Bon. d. 4. p. 2. n. 14. ex Mol.* * (*Vide l. 3. n. 491. v. III. Idem p. 189. T. 1.*) *

186 „ Quæres 2. Quid intelligatur nomine uſus pii?

„ Reſp. Qui vel ad cultum Divinum, vel miſericordiam ſpiritualem, aut corporalem ordinatur, v. g. ad cultum Templorum, neceſſitatem pauperum, hoc eſt eorum, qui non habent neceſſaria ſive ad naturam, ſive ad ſtatum ſervandum; item in uſum Religioſorum, in Capellanias, Miſſas, ſuffragia pro Defunctis, hoſpitalia, &c. * (*Vide l. 3. n. 491. v. Q. II. p. 172. t. 1. & n. 672. p. 210. t. 1.*) *

Unde reſolvuntur ſequentes Caſus.

„ 1. Si Clericus ſuperflua expenderit in uſus profanos, v. g. emerit ſibi bona immobilia; non poteſt hæc retinere, quia obligationi bonis iis annexæ non ſatisfacit; & adhuc poteſt ſatisfacere, cum bona emta pretio æquivaleant. *C. Lugo n. 43. V. Bon. n.* 20.

„ 2. Qui in uſum profanum a Clerico bona accipit dono, ex ſuperfluis, poteſt excuſari a peccato, ſi eum non induxit ad talem donationem, neque per eam Clericus redditur impotens ad ſuperflua expendenda in uſus pios. *Card. Lugo n.* 40. Quia Clericus ex patrimonialibus vel quaſi patrimonialibus poteſt ſubſtituere. * (*Vide l. 3. n. 491. v. Q. VIII. p. 175. t. 1.*) *

187 „ 3. Clerici quidem ex conſuetudine, multis locis recepta, licite poſſunt teſtari de reditibus Beneficiorum, non tamen, niſi ad cauſas pias: etſi enim, ubi conſuetudo invaluit, etiam in uſus profanos valide teſtentur, peccant tamen mortaliter. V. *Leſſ. l. 2. cap. 19. d. 4. Laym. l. c. Bonac. d. 4. p. 3. n. 2. & 5. Trid. ſeſſ. 2. c. 1. de ref.* & ſequitur ex dictis. Niſi tamen fecerint cum facultate Papæ, quæ, licet ſuperveniat teſtamento jam condito, facit tamen illud convaleſcere. Vide *Sanch. Salm. Dian. p. 8. t. 3. R. 99. ſupra l. 3. t. 5. c. 4.*

DE ALIENATIONE bonorum Eccleſiaſticorum.

Circa hujuſmodi alienationem refert hic plura adnotare: Nota I. Quod Pius II. in *Extrav. Ambitioſæ de Reb. Eccl. non alienand.* prohibet ſub gravibus pœnis alienari bona immobilia, & mobilia pretioſa Eccleſiæ quæ ſervari poſſunt; atque alienationem omnino irritam declarat; Vide *La-Croix l. 4. n.* 1367. Et idem declaravit Urbanus VIII. anno 1624. apud *Delbene de Immun. Eccl. c. 17. D. 1. n.* 7. Idemque dicitur de Loco Pio erecto auctoritate Epiſcopi, ut dicunt *Wading. de Contr. D. 2. dub. 8. ſ. 7. 4. & Dicaſt. apud Croix ib.* Præterea declaravit S. C. Religioſos non poſſe accipere mutuo pecunias cum ſolutione intereſſe; Vide *Delbene l. c. dub. 1. n.* 12. Nomine autem *Alienationis* prohibetur etiam permutatio, & tranſactio ſuper re poſſeſſa, ſi pars ejus ſit dimittenda, *Delbene dicto dub. n.* 12. Poteſt autem remitti caducitas Emphytheuſis, *Delbene ib.* Pœnæ autem in alienantes bona Eccleſiaſtica ſine debitis ſolemnitatibus ſunt privatio perpetua ab omni Officio, & excommunicatio, *Croix n.* 1369. Ibi tamen advertit *Delbene* cum communi DD. quod præfata Bulla Pii II. in *Extrav. Ambitioſæ*, quoad has pœnas paucis in locis eſt recepta; & quoad obligationem attendenda eſt conſuetudo locorum.

Nota II. quod, licet aliquod bonum donatum ſit Monaſterio cum expreſſa facultate illud alienandi propria auctoritate, non poteſt tamen alienari ſine aſſenſu Pontificio, ut ait *Lugo Reſp. mor. l. 3. dub. 10. n. 2. & dub. 12. num.* 3. quia tunc res acquirit conditionem bonorum Eccleſiaſticorum. Sed non immerito *Croix l. 4. num.* 1364. probabilem putat ſententiam oppoſitam, quam tenent *Delbene loc. cit. dub. 10. & Bonac. Covarr. Arm. & Quaranta, &c. apud Croix n....* Ratio, quia ſicut donans poterat de re diſponere, ita etiam poterit donatarius ex illius poteſtate; Neque res tunc abſolute acquiritur Eccleſiæ, ſed tantum ad beneplacitum donantis: Quod concedit etiam *Lugo*, caſu quo donator expreſſe voluiſſet, ut res alienaretur, tunc enim certum eſt nunquam abſolute acquiſitam fuiſſe Eccleſiæ; Ita etiam neque res dici debet abſolute acquiſita Eccleſiæ, quando donata eſt cum tali facultate alienandi; Sicut contra, ſi donator prohibeat poſſe ullo caſu rem alienari, non poterit quidem alienari, etiam cum aſſenſu Pontificio, & juſta accedente cauſa; niſi cauſa ſit talis, ut faciat præſumere conſenſum donatoris, juxta infra dicenda in *Nota IV.* Pariter videtur licitum eſſe repudiare rem immobilem nondum acquiſitam, ut dicunt *Croix loc. cit. cum Sylveſt. & Abb. ac Delbene dub.* 5. qui tamen *dub. 6. cum Molina, Barboſ. Tamb. &c.* ait Prælatum, vel Religioſum non poſſe repudiare legatum, quia illud acquiritur Eccleſiæ, vel Monaſterio etiam ante traditionem, ut habent jura, ſaltem acquiritur jus ad illud. Contradicunt vero *Sanch. Bonac. Rebell. Abb. Menoch. Gob. & alii apud Croix d. numer.* 1364. Quia ante acceptationem Eccleſia nullum jus, aut actionem ad legatum acquirit; Sed verior mihi apparet prima ſententia, nam ad validitatem donationis requiritur quidem acceptatio, non autem ad legatum, quod ſtatim acquiritur a legatario poſt mortem legantis. Permittunt autem *Abbas, Covar. Molina, Delbene, &c. apud Croix loc. cit.* poſſe ſine aſſenſu Pontificis hypothecari bona Eccleſiaſtica; ſed probabilius contradicunt *Vaſq. Rodriq. Quartus, &c. ibid.* Ratio, quia hypothecatio eſt vera alienatio.

Nota III. quod nomine *Bonorum Eccleſiaſticorum* veniunt ſimul jura, & actiones ad immobilia, necnon nomina debitorum, ac ſervitutes, *Delbene loc. cit. dub. 12. Croix lib. 4. n. 1365. cum Wading. & Piaſecio.* Nomine autem *Rerum pretioſarum* veniunt vaſa aurea, vel argentea, gemmæ, Bibliothecæ copioſæ, *Delbene dub. 2. ſect. 1. & Croix cum Tamb.* Item greges, & armenta totaliter conſiderata, *Delbene ſect.* 4. Item inciſio arborum, & ſilvarum, ſi fiat cum deterioratione, ut *Laym. l. 3. tr. 9. cap. 10. n. 2. Delbene ſ. 5. & Piaſec. Wading. ap. Croix.* Venit etiam magna pecuniæ ſumma donata, ac deſtinata ad emenda immobilia, tunc enim illa cenſetur quid immobile, *Delbene ſ. 1. a n. 1. & Vaſq. Fill. Lez. apud Croix, contra Wading. & Tiraq.* Etiam demum pertinent ad immobilia annui reditus perpetui, *Croix ib. cum Wading.*

Nota IV. quod alienatio bonorum Eccleſiaſticorum facta cum cauſa, & ſolemnitatibus, valet, etiamſi donans prohibuerit alienationem, quia prohibitio præſumitur facta, ſi abſit cauſa debita, ut probabiliter ait *Croix l. 4. n. 1366. cum Delbene, & aliis.* Cauſæ autem juſtæ ſunt *Neceſſitas*, vel *Utilitas*, *ex Auth. Hoc jus*, *C. de Sacr. Eccl.* Item *Pietas*, puta pro redemtione captivorum, vel alia gravi neceſſitate ſublevanda. Item *Incommoditas*, ſi res alienanda valde diſtat, &c. Ita *Laym. l. c. n. 3. cum Mol. Abb. Sylv. Nav. &c.* communiter. Item quandoque magna *Convenientia*, ut ajunt *Croix, & Delbene Dub.* 28. Utrum alienatio facta ſine juſta cauſa a Pontifice ſit licita, & valida? Reſp. Si alienatio fiat in aliam Eccleſiam, erit valida, ſed non licita. Si vero fiat in uſus profanos, erit illicita, & invalida; ita recte *Laym. d. c. 10. n. 11. cum Nav.* Ratio, quia Papa non eſt dominus bonorum Eccleſiaſticorum, ſed adminiſtrator, juxta dicta *l. 3. n. 931. p.* 253.

Nota V. quod debitæ Solemnitates ſunt videlicet, 1. Communis conſultatio. 2. Conſenſus Capituli, vel Cleri. 3. Conſenſus Epiſcopi, vel Superioris Regularis, & etiam Patroni, ſi alienatur Beneficium patronatum, ut cenſet *Piaſecius*, ſed huic contradicit *Laym. cum aliis apud Croix n.* 1366. 4. Subſcriptio conſentientium pro caſibus a jure expreſſis. 5. Conſenſus Pontificis, ſive Sacræ C. vide *Croix l. c.*

Si autem alienatio ſit ſine cauſa, cenſet *Delbene dub.* 20. eam eſſe invalidam, etiamſi fiat ex conſenſu Pontificis: Intellige, ſi fiat in uſus profanos; ſecus ſi in aliam Eccleſiam, prout recte ait *Laym. loc. cit.* Si autem alienatio ſit cum ſufficienti cauſa, ſed ſine ſolemnitatibus, dicunt *Abbas, Sylveſt. Ang. Nav. Fill. Rodriq. & alii apud Croix n.* 1366. (qui probabile putat) valere pro foro conſcientiæ, contra *Covar. Mol. Vaſq. &c.* cum *Delbene dub.* 21. qui probabilius tenent jura irritare hujuſmodi alienationes ob damni periculum, ſi ſolemnitates omittuntur, eaſque dicunt invalidas eſſe omnino ſine aſſenſu Pontificio, cum aſſenſus ad formam prærequiratur. An autem hic aſſenſus præſumatur conceſſus per præſcriptionem 30. vel 40. annorum? Negant *Quaranta, Fachin.* &c. Sed *Croix ibid. cum Maſcardo, Dicaſt. Delbene, Ricc.* &c. ajunt probabilius eſſe conſenſum præſumendum ex generali axiomate, quod omne factum rite præſumitur factum, ſi de jure faciendum erat.

Nota VI. Sine autem cauſa ſpeciali, & ſine ſolemnitate licite alienari poſſunt 1. Res quæ veriſimiliter ad triennium ſine notabili deterioratione non perdurant, ut fructus, veſtes, ſingularia jumenta, *Laym. d. c. 10. n. 2. & Piaſec. ap. Croix l. 4. n.* 1367. 2. Res exigui valoris reſpective ad poſſeſſorem, nempe ſi non attingat ad ſummam ducatorum centum, ut ajunt *Pal. & Zerol. ap. Croix l. c.* Attamen *Delbene* cum aliis communiter (ut ait *Croix ibid.*) reſtringunt ſummam ad 25. ſcuta aurea, quæ faciunt 40. ſcuta monetæ Romanæ; Et recte advertit *Delbene* hujuſmodi rem debere eſſe ab aliis disjunctam, ita ut pretium totius rei non excedat præ-

fatam

fetam ſummam, alias poſſet totum prædium per partes modicas alienari. 3. Res Academiæ, Seminarii, Hoſpitalis, Confraternitatis, modo non ſint erecta auctoritate Epiſcopi, ut limitant *Palaus*, *&* *Delbene ap. Croix ibid.* 4. Res ad quam conſervandam ejus reditus non ſufficerent, ut *Palaus*, *Bonaſp.* Si vero res ſit ſterilis, requiritur licentia Pontificis, ut dicunt *Quaranta*, *Bonac. &c.* Sed *Wading.* dicit ſufficere conſenſum Epiſcopi cum Capitulo. 5. Si oportet vendere ad ſolvendum debitum, pro quo creditor urget apud Judicem, *Alibas*, *Quaranta*, *&* *Bonaſp. ap. Croix d. n.* 1367. 6. In caſu magnæ neceſſitatis, quæ non permittat expectari conſenſum Superioris, *Delbene dub.* 1. *n.* 26. *&* *Croix l. c. cum Quaranta*. Item in caſu notoriæ utilitatis Eccleſiæ, ſi expectato conſenſu Pontificio tranſiret occaſio, *Delbene dub.* 22. *n.* 2. *&* *Croix ibid. cum Bald. Boſſ. &* *Bonac.* In his tamen duobus caſibus neceſſitatis, & utilitatis, requiritur ſaltem conſenſus Epiſcopi, ut dicunt *Felin. Abb. & alii cum Cardin. ibid.* Verum *Delbene* excipit Regulares exemtos, quos ait tunc non teneri ad Epiſcopum recurrere. 7. Si donentur bona iis, qui illa retinere non poſſunt, *Delbene*, *Barboſ. Ricc. & Quaranta*. 8. Si fiat remuneratio pro aliquo Beneficio Eccleſiæ collato, *Barboſ. Delbene apud Croix loc. cit.*

Nota VII. Quoad Locationem autem bonorum Eccleſiaſticorum pertinet, ſi res fructificet annuatim, non poteſt locari ultra triennium; Si vero fructificet alternis annis, ultra ſexennium; ſi ternis, ultra novennium, ita *Croix l.* 4. *n.* 1368. *cum Leſſ. Azor. Vaſq. Cov. Delbene*, &c. Non prohibetur tamen fieri locatio fructuum uſque ad vitam Beneficiarii, cum ſucceſſor non teneatur ſtare tali locationi, ut *Croix ibid. cum Mol. Paul. Sylv. Abb. Cov. & Delbene*. Putant autem *Fill. Moll. Lugo*, *Guttier. ap. Croix l. c.* & probabile cenſet *Delbene* (contra *Wading.*) licite poſſe Beneficiarium ſe obligare perſonaliter ad locandum fundum denuo poſt triennium. Item poteſt revocari locatio poſt duos annos, non autem prius, *Pal. Mol. Delbene*, *&c. ap. Croix ibid.* Hic autem dicta intelliguntur etiam de locatione bonorum cujuſcunque Loci pii, qui auctoritate Epiſcopi ſit erectus, *Croix ibid. cum Pal. & Delbene.*

D U B I U M IV.

Quis ſit habitus Clericorum, quæ artes, Officia, actiones iis prohibeantur?

188 *Quinam Clerici teneantur ad Habitum, & Tonſuram?*
189 *Quæ artes prohibeantur Clericis?*
190 *Quæ Officia?* 191. *Quæ actiones?*

188 „ RESp. 1. Clericos majoribus Ordinibus initiatos, vel etiam minoribus, ſi habeant Beneficium, quoad habitum obligari ad ferendam tonſuram, & veſtem Clericalem, quæ non debet eſſe virgata, in qua diverſi coloris virgæ ducantur, nec partita, ſeu diſſecta. * (*Circa habitum & tonſuram vide dicenda de Sacr. Ord. lib.* 6. *n.* 825.) *

189 „ Reſp. 2. Quoad artes, prohibentur macellariorum, tabernariorum, joculatorum, quorum etiam ludis, uti & haſtiludiis prohibentur intereſſe. Item medicorum, aut chirurgorum, ubi opus eſt inciſione, aut adustione; niſi, ut habet *Nav.* erga pauperes, aut propinquos, aut in neceſſitate. * (*Vide l.* 7. *n.* 384. *in fin. ad V. &* 385.) *

190 „ Reſp. 3. Quoad Officia, prohibentur (ſi ſint Beneficiati, vel initiati ſacris) Officium Judicis in cauſa ſanguinis, Advocatorum, Patronorum, Tabellionum, ſeu Notariorum, in placitis ſecularibus. Quod addo, quia in ſpecialibus quibuſdam caſibus hæc licent, v. gr. advocare pro perſonis conjunctis, & miſerabilibus. Ratio autem eſt, quia Clericus non debet ſe immiſcere negotiis ſecularibus. *Sayr. l.* 12. *c.* 25. *n.* 6. (qui tamen concedit inſtrumenta ab eo facta valere) *Bonac. in prec. d.* 10. *q.* 1. *p. ult. Laym. l.* 2. *t.* 1. *c.* 8. *n.* 4. & notat conſuetudine inductum eſſe, ut Officio Cancellarii, Conſiliarii, imo etiam Judicis fungi poſſint in cauſis civilibus. * (*An autem Clericus poſſit exercere Officium Adminiſtratoris bonorum, vulgo* Fattore? *Vide l.* 3. *n.* 838. *p.* 416. *verſ. Valde refert.*) *

191 „ Reſp. 4. Quoad actiones prohibentur arma portare, niſi in itinere, tabernas intrare, venationi clamoroſæ vacare (quod addo, quia venatio ſine ſtrepitu, recreationis cauſa, permittitur) * (*Vide dicta l.* 3. *n.* 606.) *; accipitres, vel falcones alere pro venatione; aleis, aut taxillis ludere; mercaturam, aut negotiationem lucri cauſa (non tamen neceſſitatis) exercere * (*Vide dicta l.* 3. *n.* 831. *& ſeq.*) *; cohabitare mulieri, niſi ſit mater, ſoror, amita, aut certe talis, quacum nullum periculum, aut ſcandalum immineat. *Leſſ. l.* 2. *c.* 5. *d.* 9. *n.* 40. *Caj.* tamen *v. Clericus*, contra *Ang. & Nav.* docet, horum, & ſimilium tranſgreſſionem non eſſe mortalem, ſi abſit temeritas, contumacia, contemtus, & ſcandalum. Vide *Laym. l.* 5. *t.* 9. *c.* 12. *n.* 2. *&* 3. Nec refert, quod tranſgreſſor ſit excommunicandus, quia hæc pœna eſt ſententiæ ferendæ, quam nonniſi contumax poſt monitionem incurrit. Quod tamen univerſim *Nav.* putat eſſe laxius, maxime cum Canones utantur verbo, præcipio; Unde ait eſſe mortale, ſi habitum, vel tonſuram non geſtent. Quod reſtringit *Bonac. d.* 8. *de Sacr. q.* 1. *p. ult. n.* 8. ſi ſint initiati majoribus Ordinibus, aut habeant Beneficium, & tonſuram, vel habitum longo tempore, abſque juſta cauſa, non geſtent, tunc enim peccare mortaliter; citatque pro ſe *Reg. Navar. Vaſq.* Negant tamen *Sylveſt. & Laym. l. c.* ſi non ſit notabilis exceſſus ſupra loci conſuetudinem. Negotiari vero eſſe mortale, concedit idem *Laym. l.* 3. *t.* 4. *c.* 17. & alii commun. Sed de hoc v. ſupra *l.* 3. *cap.* 3. *d.* 7. de Emtione, & Venditione.

C A P U T III.

De Statu, & Officio perſonarum ſecularium quarundam, & præſertim judicialium.

D U B I U M I.

Quæ requirantur ad legitimum Judicium?

„ RESp. Hæc tria. Primum eſt *Juriſdictio*, ſine qua ſententia nulla eſt * (*Niſi adſit titulus coloratus, & error communis, ut communiter Salm. Append. de Offic. &c. in fine tom.* 3. *n.* 14. *ex l. Barbarius, ff. de Offic. Prætor.*) * & peccatur mortaliter, ut ex *S. Thom.* 2. 2. *q.* 60. habet communis, quare peccat Judex ſecularis, ſi perſonas, aut cauſas mere Eccleſiaſticas ad ſe trahat: uti & Eccleſiaſticus, ſi mere civiles, niſi forte per accidens, ob defectum juſtitiæ in foro ſeculari, aut niſi ſint cauſæ miſerabilium perſonarum. Porro, quæ cauſæ dicantur mere civiles, quæ Eccleſiaſticæ, quæ mixtæ, noſſe oportet judices, & juriſperitos, poteſtque videri apud *Laym. l.* 4. *c.* 2. *Card. de Lugo d.* 17. *ſect.* 3. 192

„ Secundum, *Rectus proceſſus*, v. gr. ut citetur Reus, & audiatur, &c. niſi forte expediat aliquando, cum delicta ſunt atrocia, in fragranti crimine deprehenſos ſubito plectere, vel in criminibus exceptis communem procedendi modum mutare: nam Judici Supremo (dummodo crimen ſit publicum) aliquando licere, ſine citatione, defenſione, & omni proceſſu, Reum morti adjudicare, eo quod factum notorium, & publicum ſit loco accuſatorum, & teſtium, neque reo jus defendendi ſe in judicio relinquat, docent *Nav. c.* 2. *n.* 10. *Leſſ. Fill. Bonac. d.* 10. *in præcept. q.* 2. *par.* 2. *n.* 5. Vide etiam *Card. Lugo d.* 37. *ſ.* 5. *Trull. l.* 8. *c.* 1. *d.* 13. Ubi tamen notandum, quod, etſi talia crimina excipiantur a communi diſpoſitione legis poſitivæ, & juris communis, non tamen legis, ſeu juris naturæ: ideoque graviter peccare Judicem, qui in tali proceſſu, v. gr. contra Sagas, quidvis licere putat. V. *Cautionem criminalem c.* 17. 18. 37. *& ſeq.* 193

„ Tertium, *Recta intentio*, ut ſcilicet producatur ex intentione juſtitiæ. Unde, ſi judex procedat ex odio, aliove fine malo, v. gr. ob inanem gloriam, peccabit, non quidem contra juſtitiam, ſed charitatem, aliamve virtutem mortaliter, aut venialiter, prout finis illius mortalis, aut venialis erit, *Bon. d.* 10. *q.* 2. *p.* 3. 194

D U B I U M II.

De Poteſtate, & Officio Judicis.

A R T I C U L U S I.

Quid requiratur in Judicis?

„ RESp. 1. Præter tria dicta ſuperiore dubio, requiritur ſcientia, qua ſciat ſuo munere recte fungi. Ita commun. *Doct. & Bonac. d.* 10. *q.* 2. *p.* 3. Ratio eſt, quia quilibet tenetur ſcire ea, quæ pertinent ad proprium Officium, & ſine quorum cognitione munus ſuum, & Officium exercere non poteſt. 195

Unde reſolvuntur ſequentes Caſus.

„ 1. Petens, aut ſuſcipiens Officium Judicis, *idem eſt de Medico, & Chirurgo*, ut v. infra *d.* 7. quod indignius eſt, ut probabile ſit, inde notabile damnum proximi ſecuturum, peccat mortaliter. *Nav. c.* 25. *S. Anton. C. de Lugo d.* 37. *n.* 1.

„ 2. Judex carens neceſſaria ſcientia non debet abſolvi, niſi facta renunciatione Officii, vel niſi firmum habeat propoſitum renunciandi. Ita *S. Thom.* 2. 2. *q.* 66. *art.* 2. *Cajet. Clavis reg. l.* 12. *c.* 13. *n.* 2. *Regin. d.* 25. *n.* 675. *Nav. c.* 25. *Farin.* 3. *part. q.* 3. *art.* 16. Ratio eſt, quia nullus poteſt Officium, cujus munia obire non poteſt, retinere, præſertim cum damno, vel periculo proximi.

„ 3. Si Judex ex magna imperitia male judicet, tenetur ad intereſſe parti læſæ, & ad expenſas litis; uti etiam, quotieſcunque notabile damnum, ſive in ſubſtantia litis, ſive in ſuperfluis expenſis, propter ejus culpabilem ignorantiam, partibus accidit; *Bonac. Card. Lugo ll. cc.* * (*Eſt commune cum Salm. de Offic. c.* 1. *n.* 58. *Quicquid dicant reliqui Juriſperiti.*) *

„ 4. Si Judex agnoſcat, errorem a ſe (etſi ſine gravi culpa) commiſſum in præjudicium litigantis, tenetur, ſi poteſt citra infamiam, impedire errorem, v. g. monendo occulte partem læſam, ut ſibi appellatione, vel aliter conſulat. Quia id pertinet ad debitam muneris executionem. *C. de Lugo l. c. n.* 3.

„ Reſp. 2. Judex tenetur cauſas judicare, & celeriter expedire, quia ex Officio tenetur cuique tribuere ſuum; Quod non facit ſi ſententiam ſine juſta cauſa differt. 196

Unde reſolvuntur ſequentes Caſus.

„ 1. Judex mortaliter peccat contra Officium ſuum, differendo valde notabiliter cauſarum expeditionem, ſine juſta

„ cau-

„ cauſa. *Sylv. v. Judex, q. 12. Clavis Reg. cap. 12. n. 8. Navar. c. 25. n. 14. &c. cum Bon. d. 10. q. 2. part. 3.*

„ 2. In caſu dicto, idem Judex tenetur parti læſæ damna, & expenſas, quæ ex iniqua dilatione ſecutæ ſunt, reſtituere: quia eſt earum injuſta cauſa, *iid. Auct. ll. cc.*

An autem Judex poſſit accipere pecuniam ad expediendam cauſam alicujus præ alia? Dicit *Laym. l. 3. ſect. 5. tr. 4. c. 4. n. 9.* ſpectato jure naturali, non audere id damnare, quia illa nova obligatio, quam ſuſcipit, eſt pretio digna. Sed verius contradicunt *Salm. loc. cit. n. 66.* quia Judex ex juſtitia tenetur cito expedire cauſas eorum, qui æquale jus habent ad expeditionem; Niſi extraordinarium ſuſciperet laborem, ad quem ex vi ſui muneris non teneretur.

„ 3. Si Judex in exequenda cauſa, & proferenda ſententia negligens, aut iniquus ſit, non tantum parti læſæ, ſed interdum etiam Fiſco tenetur; v. g. ſi mulctam pecuniariam, quam ex conſuetudine, vel lege communi debebat imponere reo ſine cauſa remiſit. *S. Thom. 2. 2. qu. 67. art. 4. ad 3. Sylv. v. pœna q. 18. Salm. Laym. l. 3. t. x. c. 5. n. 7.* contra *Azor.* * (*Et cum Azor. probabiliter ſentiunt Lugo de Contr. D. 36. n. 97. cum Leſſ. Salas, &c. Salm. de Offic. c. 1. n. 31. & de Leg. c. x. n. 76. cum Gregor. Martin. ad nihil teneri Judicem, ſi ad mulctam reus nondum ſit condemnatus. Ratio, quia ante ſententiam nullum Fiſco jus acquiritur ad pœnam; hinc, ſi Judex injuſte reum abſolvit, peccat contra juſtitiam legalem, non commutativam. Divus autem Thom. l. c. loquitur tantum de pœna corporali, & de damno Reip. eventuro ex injuſta remiſſione. Vide dicenda de Accuſatore n. 237.*) *

ARTICULUS II.

Quid Judici ſervandum circa Inquiſitionem?

197 *Quibus modis poſſit procedi contra Reos?*
198 *In quibus Judex poſſit inſtituere Inquiſitionem Generalem? Et in hac ad quid teneantur Subditi?*
199 *Quando Judex poſſit procedere ſine Accuſatore?*
200 *Quando poſſit Judex inquirere in particulari?*
201 *Plura notanda de Judice procedente per Inquiſitionem.*

197 „ TRibus modis procedi poteſt contra criminoſos, 1. Via accuſationis, cum eſt aliquis actor, qui ſpondet ſe objecta probaturum. 2. Via denunciationis, cum deferens crimen non vult ſuſcipere onus probandi. 3. Via inquiſitionis, quæ eſt triplex. 1. Generalis, quando in genere quæritur, an leges ſerventur. 2. Specialis, quando de certa perſona, & certo crimine quæritur. 3. Mixta, quando vel ſola perſona, vel crimen ſolum eſt ſpeciale, ut ſi quæratur, quis Cajum occiderit.

198 „ Reſp. 1. Judex ſine ulla data occaſione, ex ſolo Officio ſuo, poteſt inſtituere inquiſitionem generalem, in qua tamen ejus poteſtas non extendit ſe ad occulta elicienda, de quibus nulla eſt fama. Ratio prioris eſt, quia id neceſſarium eſt Reip. nec cuiquam fit injuria. Ac, licet quorundam ſcelera detegantur, id fit per accidens, præter intentionem; cui commodo bonum commune prævalet. Ratio poſterioris eſt, quia inde maxima ſequerentur incommoda. *Farinac. Leſſ. l. 2. c. x8. d. 13.*

Unde reſolves.

„ 1. In hac Inquiſitione, ſubditus etiam rogatus ſub juramento, non tenetur imo nec poteſt prodere criminoſum occultum. *Laym. l. 3. t. 6. c. 4. Leſſ. l. c.* * (*Eſt commune cum Salm. App. de Offic. c. 1. n. 150. cum Trull. Fill.*) *

„ 2. Si talem revelet, peccat contra juſtitiam (niſi forte cederet non tam in pœnam, quam certam ejus, qui delinquit, emendationem, vel ad grave malum ab aliis avertendum); cum enim crimen, ut ponitur, probari non poſſit, ac proinde ex ejus revelatione non poſſit aliud ſequi, quam infamia, nullum habet jus revelandi. *Laym. ibid. & t. 3. p. 2. cap. 4.*

„ 3. Si hac Inquiſitione ex revelatione duorum, vel trium deprehendatur alicujus criminis auctor, poteſt per tales teſtes contra illum procedi, ut habet praxis communis. *Laym. l. 2. t. 3. p. 2. c. 4. n. 12.*

199 Revera Judex nullum condemnare poteſt ſine accuſatore, ut communiter *S. Th. Caj. Sanch. Sot. Leſſ.* &c. cum *Salm. Append. de Offic. in fine to. 3. c. 1. n. 47.* Sed dicitur aliquando ſufficere accuſatorem virtualem, qui adeſſe cenſetur. I. Quando adeſt notorietas criminis, ita ut probabiliter negari haud poſſit; In quo caſu dicitur in *c. Ad noſtram, 2. De Jurejur. Manifeſta accuſatione non indigent, nec in eis ordo judiciarius obſervandus.* Vid. *Salm. n. 48.* II. Quando adeſt infamia publica judicialiter conteſtata, ſaltem per duos teſtes; vel clamoroſa inſinuatio, ideſt rumor multorum de crimine. Hæc tamen infamia ſufficit tantum ad inquirendum, *Salm. n. 49.* An autem ad inquirendum ſufficiant indicia occulta, ſcilicet quæ particularibus perſonis nota ſint, vel an requirantur manifeſta, ideſt nota majori parti Populi, ſive Collegii, aut Viciniæ, aut majori parti hominum graviorum illius? Primum tenent *Sot. Azor. Nav.* apud *Salm. de Offic. c. 1. n. 115.* Secundum tenent *Salm. ex n. 119.* cum *Leſſ. Suar. Sanch. & communiter.* III. Quando crimen patratur coram Judice, aliis adſtantibus; Maxime, ſi Judex ſit in actu miniſtrandi juſtitiam, *Salm. n. 50. & 51.* IV. Quando delictum eſt contra Remp. vel Regem, prout in crimine hæreſis, vel læſæ Majeſtatis; quando delinquitur in Eccleſia contra Eccleſiaſticos; quando intenditur vitari electio indigni, aut impedimentum matrimonii; quando reus confeſſus ſit coram pluribus, aut judicialiter coram duobus teſtibus; quando quis eſt accuſatus; quando adeſt ſemiplena probatio, ideſt unus teſtis omni exceptione major; quando crimina ſunt connexa; quando inventus occiſus Dominus (tunc enim inquiri poteſt contra famulos); quando crimen pendet in futurum, & quando denunciat Miniſter Fiſcalis, ut *Sylv. S. Antonin. Fill. &c. contra Sanch.* &c. & utramque eſſe probabilem ajunt *Salm. cap. 1. n. 143.* In his omnibus caſibus poteſt procedi ad inquirendum ſine publica infamia, aut rumore, & aliquando etiam ad ſententiam. Vide *Salm. n. 53. & ex n. 132.*

„ Reſp. Quando crimen eſt manifeſtum, & ignoratur auctor, licet Judici quærere in genere, quis fecerit; * (*Ut Sanch. Vill. Trull. cum Salm. ibid. n. 144. contra Caj. &c.*) * non tamen in particulari, v. gr. an Petrus fecerit, niſi infamia aliqua, aut indicia præceſſerint. Pars prior patet, tum ex praxi Judicum, tum ex incommodis contrariis. Ratio poſterioris patebit ex ſequentibus. Vide *Bonac. d. 10. in 8. precept. q. 3. part. 5.* 200

Communis eſt ſententia cum *Buſ.* quod, nulla præcedente infamia, aut clamoroſa inſinuatione ut ſupra, non poſſit Judex inquirere in particulari (licet poſſit in genere). Et tunc, ſi teſtis ab eo interrogatur, poteſt iſte, imo debet reum celare, ut *Buſ. n. 1. & Salm. de offic. cap. 1. n. 150.* cum aliis communiter. Si tamen teſtis ſponte reum manifeſtaret, tunc probabiliter poſſet Judex per inquiſitionem contra reum procedere, ut *Sot. Leſſ. &c.* Quia Judex ex vi Officii rite procedit contra reum, qui ſine ſuo dolo jam eſt judice cognitus; Secus vero, ſi Judex notitiam rei a teſte injuſte extorſerit, ut *Salm. ibid. n. 158.* cum *Nav. Sanch. Leſſ. c. 1. & communi.*

Notandum I. quod Judex procedens per inquiſitionem, etiam crimine probato, pœnam diminuere debet; Intelligitur hoc tamen de Judice Eccleſiaſtico, non ſeculari. Ita *Salm. de Offic. cap. 1. num. 158.* Et intelligitur, niſi crimen ſit tale, quod per illud incurratur irregularitas, ut *Salm. n. 150.* 201

Notandum II. quod Prælati nequeunt inquirere contra Religioſos in dubio, an adſint indicia ſufficientia ut ſupra ad inquiſitionem; quia in dubio poſſidet illorum fama, quæ per inquiſitionem inde deturparetur; Intellige tamen, niſi immineat periculum damni communis, tunc enim prævalet jus Religionis. Ita *Bonac. Rodr. Salm. de Offic. c. 1. n. 157.*

Notandum III. quod ad inquiſitionem ſpecialem plura requiruntur: I. Probatio corporis delicti, niſi ſit crimen difficilis probationis. II. Accuſator, ſaltem virtualis, ut ſupra *n. 199.* III. Probatio loci, temporis, &c. IV. Judex competens. V. Ut fiat inquiſitio, antequam ſint tranſacti viginti anni a die criminis. Vide hæc, & alia apud *Salm. de Offic. c. 1. n. 159.*

Notandum IV. quod proceſſus per Inquiſitionem (etiam in cauſis Religioſorum) ſic efformandus eſt; I. Eligendus eſt a Superiore Secretarius Actorum. II. Examinandi ſunt per diſtinctos articulos, præſtito juramento. III. Si ex teſtibus nulla ſemiplena probatio habeatur, nondum reus poteſt legitime interrogari, nec, ſi interrogatur, ipſe tenetur reſpondere, niſi (ait *Suar.*) ſufficienter infamia ſit probata, & alia gravia indicia accedant. IV. Demum, ſi reus fatetur delictum, proceditur ad ſententiam; Si non, proceditur ad eum convincendum, vel ad torturam, ſi ille vehementer ſit de crimine ſuſpectus. Hæc, & alia apud *Salm. d. c. 1. ex n. 167.*

„ Reſp. 3. Ut Judex faciat inquiſitionem ſpecialem, debet ſaltem regulariter præcedere infamia, vel quid æquipollens, quod juſtam det cauſam. Ratio eſt, tum quia alioqui diffamaret ſine cauſa, tum quia Judex procedere debet ex ſcientia publica, quam non habet, niſi per accuſationem, vel confeſſionem Rei, vel evidentiam facti, vel per infamiam; ad quam non ſufficiunt duo teſtes, qui jurent ſe vidiſſe crimen admitti, quia adhuc eſt occultum: ſed requiritur, ut rumor ſit ſparſus per majorem partem Communitatis, ideſt Civitatis, Viciniæ, vel Monaſterii, neque a maledicis ſit exortus, etſi hac in re tutum ſit ſequi praxim communem bonorum virorum, & Rerumpub. ut habet *Laym. l. c. & Leſſ. d. 15. n. 19.* ex aliis *Bon. l. c.*

Unde reſolves Caſus.

„ 1. Antequam Judex procedat ad inquiſitionem ſpecialem vi infamiæ, ipſa infamia prius examinari debet, & probari per teſtes, ſaltem per duos, qui nominent perſonas, a quibus id publice audiverint. *Navar. Rub. de jud. Trull. l. 8. c. 1. d. 17.*

„ 2. Judex infamatum de uno crimine, v. g. adulterio, non poteſt interrogare de alio, de quo non eſt infamatus, v. g. furto; quia eſſet inquiſitio ſpecialis ſine prævia infamia: *Salon. Cajet. Trull. l. 8. cap. 1. d. 18.* niſi tamen crimina ſint connexa, vel unum ſit circumſtantia alterius, *ibid. & Sanch. 2. p. conſ. l. 6. c. 3. d. x1.*

„ Dixi in reſp. *Regulariter*, quia ad ſpecialem inquiſitionem non requiritur infamia prævia in caſibus certis, quos v. apud *Leſſ. l. 2. c. 29. d. 15. Bon. tom. 2. d. 10. p. 5. Sanch. 2. p. conſ. l. 6. d. 19. Trull. l. c.*

A R-

ARTICULUS III.

Quid liceat Judici circa quæſtiones, ſive torturam?

202 *Quæ requirantur, ut poſſit procedi ad torquendum Reum?*
203 *Uſquequo poſſit Reus torqueri?*
204 *An ſemel tortus poſſit iterum torqueri?*

202 „ RESp. 2. Ad torquendum reum (ſi tamen torqueri poteſt) requiruntur alicujus gravis criminis ea ſaltem indicia, quæ faciant ſemiplenam probationem, id eſt, reddant rem plus quam probabilem; qualia habentur, v. g. teſtis unus omni exceptione major, Rei confeſſio extra judicium, item probabiliter etiam aſſertio duorum, vel trium criminis ſociorum in criminibus exceptis, præterquam veneficii (in quo, an ex ſola denuntiatione complicum, & quo modo procedere liceat, *v. Tann. t. 3. d. 4. de juſt. d. 2. & 3. Laym. l. 3. t. 6. c. 5.*); item fama publica a viris honeſtis orta, ac per teſtes probata, cum alterius judicii adminiculo (nam fama ſola non probat, ſed habet ſe inſtar accuſatoris) *Laym. l. 3. t. 6. c. 5. n. 9.* ex variis. Ratio reſponſi eſt, quia tortura inſtituta eſt ad ſubſidium probationis, quando argumenta, & indicia ſunt valde efficacia, ut ſic plena probatio eliciatur: nam confeſſio rei (ſi eam ratificat extra torturam, maneatque in ea uſque ad ſequentem diem, ex ſemiplena probatione facit plenam. *Leſſ. l. 2. c. 20. d. 18. Delr. l. 5. ſ. 3. Laym. l. c.*

„ Dixi in reſponſione, *ſi tamen torqueri poteſt*; quia quædam perſonæ prohibentur torqueri, niſi in criminibus exceptis: tales ſunt viri in magna dignitate conſtituti, Officiales Principum, urbium Gubernatores, Nobiles Equeſtris Ordinis, Milites, Doctores, eorumque liberi, item impuberes, ſenes, memoria vacillantes, prægnantes, & nondum confirmatæ e partu. *Delr. ſ. 6. Bonf. c. 6. C. de Lug. d. 37. ſ. 14.*

Unde reſolves.

„ 1. Peccat Judex graviter, ſi non prius omnia alia media mitiora detegendæ veritatis tentet, quam ad torturam deſcendat.

„ 2. Tortura ſimpliciter abſtinendum eſt, quando adeſt plena probatio criminis, quia ad hanc ordinatur tortura. *Nav. Leſſ. l. c.*

„ 3. Inſufficientia ad torturam indicia ſunt: ſi cadaver occiſi ſanguinet ad præſentiam alicujus, ſi ſagæ non poſſunt lacrymari. Item illicita eſt probatio per aquas &c. de quibus Vide *Del. l. 5. Leſſ. n. 176. Trull. l. 8. c. 1. d. 21.*

„ 4. Peccant Judices, qui in cauſis criminalibus, aut notabilis infamiæ, reum comprehenſum, antequam habeant probationem contra ipſum, juramentum aſtringunt ad dicendam veritatem de omnibus pertinentibus ad caſum, ob quem comprehenſus eſt. *Nav. c. 18. n. 42. & c. 25. n. 36.* Additque idem eſſe, ſi (etſi ſine juramento) minis, terroribus, tormentorum oſtenſione hominem turbent, & implicent, ut ſibi contradicens circumſtantiam aliquam revelet, qua convincatur, & puniatur. *V. Card. de Lugo d. 40. n. 2.*

„ 5. Si Judex extorſerit confeſſionem per injuriam, v. g. ſi extorſerit exemptos, ſi ſine ſufficientibus indiciis, ſi dolo malo, mendaciis, ficta impunitatis promiſſione induxerit ad fatendum, vel aliter (ſive quoad ſubſtantiam, ſive quoad modum) notabiliter exceſſerit in tortura, confeſſio nulla eſt, nec poteſt ex ea procedi: imo tenetur Judex ad compenſationem damnorum, ut docet *C. de Lugo d. 37. ſ. 14. n. 157. V. Leſſ. c. 19. d. 18. Laym. l. 3. t. 6. c. 5.* ubi etiam dolos bonos, quos *Del.* ſuggerit Judici, plane rejicit. Vid. *Tann. t. 3. d. 2.*

„ 6. Licet reus confeſſionem injuſte extortam poſtridie ratificet, nihilominus Judex non poteſt procedere ad punitionem rei, vel complicis occulti: quia, cum confeſſio fuerit injuſta, conſequenter etiam ratificatio ex ea orta, ex *l. penult. ff. de Quæſt.* atque adeo etiam cognitio per illud medium parta eſt injuſta. *Nav. Salon. Leſſ. Sayr. Trull. l. c. dſp. 10.*

203 „ Reſp. 2. Gravius torqueri poteſt, contra quem graviora ſunt indicia, non tamen ita, ut moraliter ſit impoſſibile tormenta ſuſtinere, habita ratione perſonarum. Unde ſi hic excedatur, confeſſio extorta erit involuntaria, & habenda pro nulla; etiamſi extra tormenta coram judice ratificet, metu novæ torturæ. *Laym. c. 5. n. 11.*

204 „ Reſp. 3. Semel tortus, ſi nihil eſt faſſus, iterum torqueri non debet, niſi nova criminis indicia ſuperveniant: quia per torturam priora eliſit. Si vero crimen in tortura faſſus, extra eam revocet coram Judice, repeti tortura poteſt: tum quia indicia manent in ſuo vigore, tum ob inconſtantiam. Si vero tertio tortus, ac confeſſus tertio retractet, abſolvendus eſt: quia præſumendum eſt, vi tormentorum coactam fuiſſe confeſſionem, ideoque nullam. *Leſſ. c. 29. d. 7.* Excipiunt quidam, ſi indicia ſint graviſſima, quæ violentam præſumtionem pariant, crimen malitioſe a reo negari. *Laym. l. c. V. C. de Lug. d. 37. n. 156. Dian. t. 3. tr. 6. R. 16. & 23. Trull. l. c.* Vide infra hic *d. 6. & 7.* An, quando, & quomodo Judex poſſit interrogare reum de complicibus. Vide *Trull. l. 18. c. 1. d. 22.*

ARTICULUS IV.

Quid ſervandum Judici circa ſententiam, & pœnam?

205 *Quandonam Judex inferior poſſit pœnam relaxare, vel minuere? Quid, ſi Judex ſit ſupremus?*
206 *An poſſit Judex judicare in cauſa, ubi fuit Advocatus?*
207 *An poſſit damnare nocentem, qui juridice eſt innocens?*
208 *Quid, ſi ſciat innocentem, & probatus ſit nocens?*
209 *Quid facere debeat judex, ſi utrinque ſententiæ ſint probabiles?*
210 *Plura notanda ſuper hac materia.*
211 *An liceat Judici accipere munera a Litigantibus?*
212 *An peccent munera dantes Judici, vel ejus Miniſtris?*
213 *Quibus pœnis puniendus Judex ob munera iniquam ferens ſententiam?*
214 *Ad quid teneatur Judex ferens injuſtam ſententiam?*
215 *An ſententia injuſta obliget in conſcientia?*
216 *Ad quid teneatur Judex, qui munera accepit?*
217 *Quid poſſint accipere Commiſſarii, ſive Executores?*

„ RESp. 1. Judex debet judicare ſecundum leges. Unde 205
inferior Judex ordinarie non poteſt pœnam relaxare, vel minuere, etiamſi actor conſentiat, niſi aliquando ad bonum Reip. aliud neceſſarium eſſe dictaret epikeja; vel niſi de privata tantum injuria actoris ageretur; *S. Th. 2. 2. q. 65. art. 6. Reg. l. 25. n. 634. Bon. &c. Trul. l. 8. c. 1. d. 12.* * (*Vel niſi juſte interpretetur Judex voluntatem Superioris; Vel niſi adſit alia juſta cauſa, v. gr. ſi ex diminutione pœnæ ſperetur correptio; Vel ſi reus ſponte fateatur crimen &c. Vide Salm. Appen. de Offic. c. 1. n. 31.*) *

„ Dixi, *inferior*, quia ſupremus ob juſtam cauſam * (*Puta, ſi reus ſit benemeritus, vel ſit occaſio publicæ lætitiæ &c. (Excipe, ſi reus ſit nocivus Reipublicæ) S. Thom. Suar. Sanch. cum Salm. ib. n. 29.*) * id poteſt: ſine tamen cauſa graviter peccaret, ſecundum *Caj.* verbo *Judex*, quia animaret delinquentes, & concurreret ad peccatum. An autem liceat intercedere apud Judicem pro liberatione rei? Vide *Bonac. l. c. Trull. l. c.* * (*Reſp. maxime in iis, quæ Judex licite facere poteſt, Sot. Lugo Trull. Salm. n. 32.*) *

„ Reſp. 2. Si in aliqua cauſa fuit Advocatus, in eadem Ju- 206
dex eſſe, & ſententiam ferre non poteſt, *l. eos in princ. C. de appell. & l. præter. de Juriſd.* quia judicium ejus habetur ſuſpectum, propter affectum ad unam partem, ut ex communi DD. docet *Sanch. l. c. Conſil. c. un. d. 26.* (additque *n. 2.* ſententiam non fore validam, quod tamen alii negant, ſi ſit Judex ordinarius) *C. de Lugo de juſt. d. 41. ſ. 1. n. 4.* Vide etiam *Dian. p. 3. t. 5. miſc. R. 56.* ubi ex *Corduba* ſentit talem Judicem in conſcientia non peccare, ſi ſine affectu ſecundum leges, altera parte inſcia, judicet.

„ Reſp. 3. Quem Judex privata ſcientia ſcit eſſe nocen- 207
tem, ſi juridice ſit probatus innocens, non poteſt condemnare: quia judicat, ut perſona publica, ideoque ſequi debet ſcientiam publicam, ac procedere ſecundum allegata, præſertim in favorem ait *S. Th. 2. 2. q. 67. Nav. c. 25. Caj. Fill. Leſſ. Bon. d. 10. q. 2. p. 2.*

„ Reſp. 4. Quem Judex privatim ſcit eſſe innocentem, 208
ſi juridice probatus ſit nocens, tenetur omni modo liberare, ſi poteſt, v. g. impediendo accuſationem, extrahendo judicium, aperiendo carcerem (ſi ſine majori malo poteſt), remittendo cauſam ad Superiorem: & ſi ſic nihil efficiat, probabiliter quidem plurimi Doctores tenent cum *S. Th. l. c.* * (*Cum Sanch. Tamb. Vaſq. & Salm. Tr. 25. de V. Præc. c. 1. n. 29.*) * ob rationem paulo ante datam, quod poſſit condemnare: Verius tamen videtur contrarium, quod cum aliis docent *Leſſ. l. 2. c. 29. d. 10. Sa, verb. Judex, Petr. Nav. Fill. Bon. d. 10. q. 2. p. 3. num. 2. Tol. &c.* * *Idque valde probabile eſt, quia damnare innocentem eſt intrinſece malum; ſicut eſſet cogere mulierem ad convivendum cum eo, quem privatim ſcit Judex non eſſe ſuum maritum. Ita fuſe Holzmann t. 1. pag. 499. ex nu. 668. cum Anacl. Leſs. l. 2. c. 29. n. 78. item Nav. Sylvius, Ang. Panorm. Hoſt. Malder. Corduba, &c. apud Salm. l. c. n. 27.*) * *V. Card. de Lug. d. 17. ſ. 14.* quia directe occidere innocentem eſt intrinſece malum: ergo quomodocunque ſciatur eſſe innocens, erit peccatum, *Leſs. l. c.* In cauſis tamen civilibus, & criminalibus minoribus, ubi tantum agitur de pœnis pecuniariis, poteſt etiam Judex, ſecundum hos Auctores, ſimpliciter procedere ſecundum allegata, & probata; tum quia innocens per appellationem poteſt reſtitui in integrum: tum quia reſpublica habet poteſtatem in bonum ſuorum civium, quando bonum publicum id requirit, ut in hoc caſu, ne forma publicorum judiciorum cum populi ſcandalo evertatur. * (*Cum Lugo, Leſs. Vrva, Bann. Bon. ib. n. 28. Ambæ hæ ſententiæ probabiles ſunt.*) * Vide *Laym. cap. 2. num. 8. Leſſ. d. 10. Bonac. l. c. n. 4.*

„ Quæres 1. Quid faciendum Judici, cum utrinque ſunt 209
ſententiæ probabiles in quæſtione juris, v. g. an ex teſtamento minus ſolemni debeatur hereditas?

„ Reſp. Debet ferre ſententiam ſecundum opinionem de jure probabiliorem, ſaltem ſi ſit Judex ſupremus. Neque tunc videtur tenendum, quod quidam docent, eum ſatisfacere conſcientiæ, ſi cauſam adjudicet defendenti ſe probabiliter, licet altera probabilius. Ratio eſt, quia Judex eſt conſtitutus, ut ſecundum merita cauſæ, & ſententiam, quæ ei maxime videtur rationi conſona, cauſam decidat, quia alioquin eſſet acceptor perſonarum.

„ Dixi, *ſi ſupremus ſit*: quia, ſi ſententia aliqua communiter ſit accepta in Tribunali ſuperiore, Judex inferior videtur ſecundum eam poſſe judicare, licet minus probabilem: quia videt probabiliorem cum honoris ſui præjudi-

„ cio

„ cio revocandam in ſuperiore Tribunali. *Laym. l. 1. t. 1.* „ *c. 5. §. 3. n. 16.* ex *Sylv. Vaſq.* &c. V. tamen *C. de Lug.* „ *d. 37. ſ. 10.*

210 Adverte hic Prop. 2. damnatam ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Probabiliter exiſtimo Judicem poſſe judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.* Ratio damnationis eſt, quia Judex a Republica cum hoc pacto conſtituitur, ut unicuique jus ſuum tribuat, & quidem jus majus habet is, cui probabilior opinio favet.

Sed notant DD. I. Quod attendenda eſt illa opinio, quæ probabilior eſt ſecundum allegate, & probata. Hinc dicunt non poſſe Judicem aperire alteri parti, quod ipſa poſſet pro ſe allegare; quia hoc eſſet agere munus Advocati, quod Judici non licet. Ita *Salm. App. de Offic. c. 1. n. 40.* cum *Vaſq. Suar. Pal.* contra *Dicaſt.* Notant II. Propoſitionem damnatam loqui præciſe de ſententia, quare dicunt, ex illa non vetari Judici opinionem minus probabilem ſequi quoad actus, prout examinare teſtes, &c. ſententiam præcedentes. *Salm. ibid. cum Tap. & aliis cit.*

Quæritur autem hic I. An in cauſis civilibus paris probabilitatis poſſit Judex ferre ſententiam pro parte, pro qua maluerit? In æquali probabilitate facti ſi jus æque faveat partibus, communiter dicunt DD. tunc omnino rem eſſe dividendam. Ita *Lugo de Juſt. D. 37. n. 115. Sanchez de Matr. l. 2. D. 41. n. 16. Pal. tom. 1. tr. 1. D. 2. p. 10. n. 2.* cum *Suar. Con. Salon. Bau. &c.* contra paucos. Dubium fit, quando ſob opinione eſt, cui partium jus magis faveat? *Prima* ſententie tenet in eo caſu poſſe Judicem rem adjudicare cui voluerit, quia, cum utraque pars tunc habeat juxta diverſas DD. probabiles ſententias integrum jus ad rem, bene poterit Judex uni ex iis ſententiis ſe conformare, & tunc nullam alteri parti injuriam infert. Ita *Lugo l. c. Sanchez num. 45.* cum *Sot. Valent. Salas, Led. Man. Metin.* item *Pelaus*, qui *n. 5.* vocat communem (ſed immerito, ut videbimus). *Secunda* vero ſententie, quam probabiliorem putant *Salm. tr. 29. c. 1. nn. 42.* cum *Suar. Bau. Con. Vill. Prado, Sayr. &c.* & rectius omnino tenendam cenſet *Ronc. tr. 15. Q. 2. c. 1. q. 9. & Anacl. tr. 1. D. 3. §. 3. n. 62.* docet adhuc in eo caſu rem eſſa dividendam. Ratio, quia Judex non eſt rerum dominus, ſed diſtributor juxte jura partium, & ideo, ſi jura ſunt æqualia, æqualiter inter eas rem dividere debet.

Quoniam tamen jus ceteris paribus magis favet poſſeſſori, propterea excipitur I. ſi in eo caſu, quo probationes ſunt æquales, vel utrinque adſint opiniones æque probabiles, una pars bona fide poſſideat; tunc enim ipſi favendum, ut recte ajunt *Pal. loc. cit. Salm. n. 44. & Sporer de Conſc. l. 1. n. 69.* & probatur ex *c. Litteris de Probat.* ubi dicitur quod, ſi ambarum partium teſtes ſint æque idonei, poſſeſſoris teſtes præferuntur. Excipitur II. ſi agatur de cauſis matrimonii, dotis, viduæ, pupilli, & aliis cauſis piis; nam tunc pro iis judicandum, cum jure ſunt æqualia, etiamſi ſint actores, & *c. Fin. de Sent. & re jud.* Secus vero, ſi pars oppoſita jus potius habeat, ex *l. Si pars, ff. de Inoff. Teſt.* Excipitur III. ſi agatur de cauſis criminalibus maxime capitalibus, quia tunc omnino judicandum pro reo, etiamſi pro ipſo ſtet opinio minus probabilis. Ratio, quia nemo condemnandus, niſi conſtet de ſuo crimine, ex *l. Si abſentem, ff. de Pœnis, & l. Sciant. C. de Prob.* ubi ad proferendam ſententiam ſanguinis probationes debent eſſe luce clariores. Et hanc fuiſſe mentem Pontificis, cum prædictam *Prop.* 2. damnavit, dicunt *Lumb. Filguer.* & alii apud *Salm. n. 45.*

Quæritur II. An in cauſis civilibus debeat Judex judicare contre legitimum poſſeſſorem, ſi Actori faveat opinio probabilior? Certum eſt 1. quod ſi rationes ſint æquales, judicandum pro legitimo poſſeſſore, ut probat *Sanchez de matr. l. 2. D. 41. n. 12. cum Soto, Cov. Sylv. Mol.* & aliis innumeris, *reg. 65. de Reg. jur. in 6.* ubi dicitur: *In pari delicto, vel cauſa, potior eſt conditio poſſidentis.* Ratio, quia licet in dubio jus ſit æquale quoad proprietatem, potius tamen eſt jus poſſidentis, qui certus eſt juris poſſidendi. Certum eſt 2. quod in dubio poſſeſſionis, & proprietatis judicandum eſt pro eo, qui habet rationes probabiliores; id patet ex Prop. 2. damnata ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Probabiliter exiſtimo Judicem poſſe judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.* Ratio, quia Judex eſt conſtitutus a Republica, ut unicuique jus ſuum reddat ſecundum merita cauſe; unde ipſe debet rem adjudicare ei qui pro ſe jus potius habeat. Vide *Sanch. Dec. l. 1. c. 9. n. 47. Lugo D. 37. n. 116. & Salm. tr. 29. c. 1. n. 39.* Dubium fit, ſi pro Actore ſint rationes probabiliores, pro quo tunc judicandum? *Tamb. Dec. l. 1. c. 3. §. 4. n. 6.* reſpondet eo caſu Judicem teneri rem adjudicare Actori ob eamdem rationem mox allegatam, quia jus poſſeſſionis prævalet in pari cauſa, non autem in cauſa minus probabili. *Cardinalis* autem *de Lugo de Juſt. D. 16. n. 99.* dicit, quod Judex non tenetur, ſed poteſt pro Actore ferre ſententiam, eo quod poteſt ſequi opinionem probabilem, nempe quod Actor, rationes pro ſe probabiliores adducendo, ſatis jus ſuum probet. Alii vero communius, ut *Cardenas* 1. *Criſi D. 16. c. 9. n. 156. & 192. cum Diana, &c. & in dicta Prop. 2. Diſſ. 3. cap. 4. n. 33. & 59.* item *Croix l. 4. n. 1485. Elbel tom. 1. pag. 70. n. 198. Holzm. tom. 1. pag. 37. nu. 172.* & alius doctus Scriptor neotericus, qui (cum *Filguera* in eadem *Prop.* 2.) hanc ſententiam vocat communem, ſatis probabiliter tenet, quod Judex non poteſt Reum legitime poſſidentem re expoliare, ſi pro ipſo ſtent rationes probabiles, etiamſi pro Actore ſtent probabiliores. Ratio, quia poſſeſſio dat jus certum poſſidenti ad rem retinendam, donec conſtet de jure alterius, ut loquitur *Roncaglia*, dicens: *Titulus poſſeſſionis ex communiori Theologorum ſententia elidit rationes probabiliores.* Idque dicit *Cardenas l. c. n. 143.* probari auctoritate communiſſima Doctorum cum *Bartolo, Innoc. Abb. Jaſon, Felin. &c.* & pluribus textibus. Unde doctiſſimus *Cardinalis Sfondratus in Reg. Sac. l. 1. §. 20. n. 11.* ſcripſit, non eſſe procedendum contra poſſeſſionem, niſi ex certitudine. Cum enim jus poſſeſſionis ſit jus certum, non poteſt eidi niſi ab alio jure certo Actoris, & jam probato. Nequit autem dici Actor jus ſuum probare, qui rationes probabiliores, non autem convincentes, adducit contra poſſeſſorem, qui probabile jus habet. Huic ſententiæ ſe adjungit *Bon. de Reſt. D. 1. q. 2. p. 2. n. 2.* ubi loquens de obligatione reſtitutionis, dicit quod poſſeſſor habens pro ſe rationem probabilem non tenetur ad ullam reſtitutionem, etiamſi jus alterius ipſi videatur probabilius, has rationes adducens: *Tum quia in foro externo non obligaretur ad ullam reſtitutionem, ergo neque obligandus eſt in foro conſcientiæ, cum idem eſſe debeat judicium fori interni & externi, quando forum externum non nititur falſa præſumptione; Tum quia poſſeſſio certa prævalet rationibus inducentibus in partem oppoſitam, ſed non generantibus aſſenſum.* Ergo ut certum habet hic Auctor, quod etiamſi Actor habet pro ſe rationes probabiliores, ſed non convincentes, poſſeſſor non eſt judicio expoliandus re poſſeſſa. Nec obſtat textus ſupra oppoſitus: *In pari cauſa potior eſt conditio poſſidentis.* Ergo (ut ait *Tambur.*) non eſt potior in cauſa non pari. Nam reſponderi poteſt, quod ex textu illo non neceſſario infertur, quod ſententia ferenda ſit pro Actore habente rationes probabiliores contre poſſeſſorem legitimum, qui pro ſe rationem probabilem habet; Hoc enim caſu potius attendi debet illa alia Regula Juris 11. nimirum: *Cum ſunt partium jura obſcura, potius favendum eſt Reo, quam Actori.* Dixi *poſſeſſorem legitimum*, quia alioquin (ut ſupra diximus) ſi poſſeſſio non eſſet certa, aut non certe legitima, tunc Judex debet jus dicere ſecundum opinionem probabiliorem de proprietate, ut omnes docent cum ipſo *Carden. l. c. in d. Prop. 2.* Et ideo Judices communiter res adjudicant habentibus jus probabilius, quia in foro externo difficulter bona fides poſſeſſoris probari poteſt.

Quæritur III. An ſit licitum Judici accipere aliqua munera a litigantibus? Certum eſt non licere accipere munera magna, quæ vocant *ſportulas*, ſcilicet pecunias, veſtes, & alias res pretioſas. Dubium eſt, an liceat accipere munera parva, quæ vocantur *xenia*, ideſt eſculenta, & poculenta? Affirmant alii, ſi dicta munera non pertingant ad magnam quantitatem, ita *Bartolus* &c. apud *Salm. c. 1. n. 73. 74. & 80.* ex *l. Solet §. Non vero, ff. de Off. Procur.* ubi dicitur, nomine munerum, non venire *xenia*. Probant inſuper ex *c. Statutum, §. inſup. de Reſcript. in 6.* ubi Bon. VIII. ſic ait: *Inſuper, ut gratis Judicium procedat, nullum munus (niſi forſan eſculentum, vel poculentum mera liberalitate oblatum, quod paucis conſumi poſſit diebus, vel niſi ipſum propter cauſam ſibi commiſſam contigerit extra ſuum domicilium proficiſci, moderatas expenſas,) recipere ab eiſdem partibus qualitercunque præſumat.* Probabilius tamen contradicunt *Salm. n. 79. & 80.* cum *Navar. Sot. Cord. & aliis*, & ajunt prædictam *l. Solet* correptam fuiſſe ex *§. Scriptum. 2. Auth. & §. 1. Auth. Juſjurandum* &c. Textum autem in *§. Inſuper* ut ſupra, ajunt loqui tantum de Judice Delegato Apoſtolico, non de aliis, ut conſtat ex *c. Cum ab omni. De Vita, & honeſtat. Cler. & cap. Romana de Cenſuris in 6.* Excipi tantum dicunt Epiſcopum, dum viſitet Diœceſim, aut Eccleſiam conſecrat, qui tantum expenſas victus moderatas accipere poteſt, ex *c. Romana. §. Procurationes. De Cenſ. in 6.* Vide *Salm. n. 68.* 211

Quæritur IV. Utrum peccet, qui munera dat Judici, aut ejus Miniſtris? Diſtingue, ſi det ſine juſta cauſa, ſiquidem peccat, cooperando injuſtæ receptioni; Secus, ſi cum cauſa, nempe ad redimendam injuſtam vexationem; modo periculum ſit probabile, quod alias manifeſta injuſtitia ſibi inferretur; tunc enim hæc non eſt corruptio, ſed cautio, ut jus ſuum ſibi tribuatur. Ita communiter *Sanch. Conſ. l. 3. c. un. D. 3. n. 3. Lugo D. 3. num. 136. Mol. Cord. Palud. &c. ac Salm. cap. 1. num. 89.* contra *Ledeſm. &c. ibid. n. 90.* Nec obſtant huic Leges prohibentes, nam Leges intendunt vitare, ne dantes muneribus Judices corrumpant, non autem ut juſtam ſententiam obtineant. Notandum autem, quod dans munera poſſet poſt ſententiam repetere in Judicio, quod dedit, & Judex certe ante ſententiam illud reſtituere tenetur, ex *cap. Non ſane. 14. quæſt. 5.* 212

Notandum denique, quod Judex ſecularis baratriam committens (ideſt pecunia corruptus iniquam ferens ſententiam) ex legibus dignitate privatur, inhabilis redditur ad amplius judicandum, & relegatione punitur: Inſuper reputatur infamis, & tenetur reſtituere triplum pro pœna, & omnia damna parti læſæ. Hoc in cauſa civili; Sed in cauſa criminali, ubi innocentem damnaſſet ad mortem, capitis pœna mulctatur. Judex autem Eccleſiaſticus ſuſpenditur ab Officio per annum, & poteſt alia pœna puniri; Vide *Salm. cap. 1. num. 94.* Corrumpens autem Judicem, ut iniquam ſententiam proferat, punitur eadem pœna, qua Judex ut ſupra. Ita communiter DD. cum *Sanch. de Matrim. lib. 1. D. 54. num. 1.* Addunt *Farinac. & Menoch.* quod corrumpens amittit etiam actionem ad datum repetendum. Dantes autem, aut recipientes pro obtinenda 213

gratia,

gratia, aut juſtitia apud Sedem Apoſtolicam incurrunt præterea excommunicationem ipſo facto reſervatam, & accipientes ad reſtitutionem tenentur; atque Clerici omni Officio, aut Beneficio privantur. Vide *Salm. l. c. num.* 88.

„ Reſp. 2. Si opiniones oppoſitæ æque probabiles videantur, non licebit uni eorum adjudicare totum pro ſuo arbitrio, cum uterque æquale jus habeat, ſed ſuadebit compoſitionem: imo etiam imperabit, in caſu nimis intricato (alias enim non licet) vel uni dimidium, & alteri alterum dimidium juris, aut rei, de qua lis eſt, adjudicabit, memor interim axiomatis, quod, ſi partium jura ſint obſcura, potius ſavendum ſit reo, quam actori. *ibid. Bonac.* de peccatis, *d.* 2. *q.* 4. *p.* 9.

214 „ Quæres 2. Ad quid teneatur Judex, qui ſententiam injuſtam tulit?

„ Reſp. 1. Si dolo, vel (ut dixi *d.* 1. *art.* 1.) magna imperitia id fecit, litem fecit ſuam, id eſt damnum partis læſæ in ſe tranſtulit, cui tenetur reſtituere. *Bon. d.* 19. *quæſt.* 2. *p.* 4. *ex S. Thom.* &c. Vide ſupra *d.* 10. *art.* 1.

„ Reſp. 2. Si alioqui dignus ſuo munere (tametſi id petens impetraverit, aliis dignioribus neglectis) per oblivionem, ex humana fragilitate erraverit, non obligatur in conſcientia ad reſtitutionem ex propriis, cum injuriam formalem non intulerit, neque aliquid commodi ex tali ſententia acceperit, vel potius (ſecundum alios) cum culpam theologicam non commiſerit: debet tamen revocare ſententiam, ſi poteſt ſine gravi incommodo, *Laym. lib.* 3. *t.* 6. *cap.* 2. *n.* 11.

215 „ Quæres 3. An ſententia Judicis injuſta obliget in foro conſcientiæ?

Reſp. Sententia injuſta ex natura rei, aut ea omiſſione ordinis juris ſimpliciter neceſſarii, ſive feratur per falſo allegata, & probata, ſive ex Judicis iniquitate, nullum habet robur in foro conſcientiæ, manetque parti læſæ, tametſi non appellet, jus ſuum, licebitque, ſi abſque ſcandalo poſſit, recuperare bona. *S. Th. Sayr. Bon. d.* 10. *q.* 2. *p.* 4. *Trull. lib.* 8. *cap.* 1. *d.* 7. Ratio eſt, quia ſententia eatenus obligat in conſcientia, quatenus habet rationem judicii, hoc eſt, ut eſt determinatio juris, & definitio juſti.

„ Dixi, *in foro conſcientiæ:* quia in foro externo, ubi non tam veritas facti, quam probatio juridica ſpectatur, ſententia prolata ſervanda eſt, ad evitanda ſcandala, & incommoda; neque elapſo termino (intra quem appellare licebat) actio ei conceditur, lege ſic ſtatuente, tum in pœnam pigritiæ, tum ob bonum publicum, ut litium ſit finis. *Trull. lib.* 8. *cap.* 4. *d.* 7. *ex Sayr. &c.*

„ 1. Is, cujus bona per ſententiam manifeſte injuſtam adjudicata ſunt alteri, poteſt (niſi alter juſte præſcripſerit) per occultam compenſationem ea recipere, quia recuperat jus ſuum. *ibid.*

„ 2. Qui ſciens per injuſtam ſententiam mala fide accepit bona, tenetur ea ſemper reſtituere, neque unquam præſcribere poteſt: quia ſunt aliena, & poſſeſſor malæ fidei nunquam præſcribit: imo tenetur expenſas reſtituere, & compenſare damna, etiamſi pars læſa non appellaverit cum non renunciet ideo juri ſuo.

„ 3. Qui bona fide rem poſtulavit a judice, & bona fide accepit, intelligitque ante tempus præſcriptionis finitum, fuiſſe ſententiam injuſtam, tenetur eam, non tamen expenſas, reſtituere. Si vero poſſedit rem bona fide, tempore ad præſcribendum neceſſario, non tenetur reſtituere, quia legitime præſcripſit. *Salon, Sayr. Trul. l. c.*

216 „ Quæres 4. Quid liceat Judici circa munera?

„ Reſpond. 1. Etſi a partibus munera liberalia accipiens aliquando peccet, vel ob ſcandalum, vel ob periculum pervertendi juſtitiam, acceptorum tamen dominium comparat, ſpectato jure naturæ. *(*Hoc eſt commune, & certum, Salm. de Reſtit. cap.* 1. *num.* 109.) *

„ Reſp. 2. Etſi lex poſitiva munerum acceptionem prohibeat, accipiens tamen non tenetur ad reſtitutionem ante ſententiam Judicis, niſi lex exprimat, quod non illicita tantum, ſed etiam invalida ſit acceptio. Vide *Bon. in* 8. *præcept. quæſt.* 2. *p.* 8. *Laym. lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 4. *num.* 9. *&* 10.

Quæritur hic, an Judex teneatur reſtituere accepta ante ſententiam Judicis? *Prima* opinio, quam tenent *Sotus, l.* 4. *quæſt.* 7. *art.* 1. *ad* 2. *& Tapia, Cord. Rodr. Arag. &c. apud Salm. tr.* 13. *cap.* 1. *n.* 172. affirmat, ex *leg. Juriſgentium. D. de Pactis, leg. Si Plagii. D. de Verb. oblig. &c.* ubi tales conventiones nullæ declarantur. Et favet huic ſententiæ *D. Thomas*, qui 2. 2. *quæſt.* 62. *art.* 5. *ad* 2. dicit: *Et quia etiam ille, qui accipit, contra legem accipit, non debet ſibi retinere. Secunda* vero opinio negat, & hanc tenent *Lugo D.* 18. *n.* 54. *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 56. *& S. Antonin. Pal. Bon. Nav. Azor. Trull. & alii apud Salm. n.* 170. qui æque probabilem vocant. Ratio, quia hæc reſtitutio non debetur de jure naturæ, juxta dicta *lib.* 3. *num.* 712. *pag.* 216. *t.* 1. Nec de jure poſitivo, quia leges præfatæ, & aliæ vel intelliguntur pro foro tantum externo, vel de reſtitutione in pœnam criminis, pro qua ſemper requiritur ſententia, etſi non inflictiva pœnæ, ſaltem declaratoria criminis. Utraque ſententia eſt ſatis probabilis.

„ Reſp. 3. Si Judex injuſte extorqueat munera, nolens facere quod juſtum eſt, & debet, niſi ea dentur, tenetur reſtituere: ut etiam, ſi quid datum ſit ad redimendam vexationem, verb. gr. ne injuſte faveat parti adverſæ, ne cauſam nimis differat. Quamquam hoc caſu interdum præ-

„ ſumi poſſit, datorem remittere obligationem reſtituendi. *Laym. l. c. ex Gab. & Reb. &c.*

Certum eſt igitur, & commune inter DD. quod quicumque accipit aliquid, ut faciat, aut omittat id quod ex juſtitia facere, vel omittere tenebatur, acceptum reſtituere debet. Ita *S. Thom. Pal. Lug. Bon. &c.* cum *Salm. de Reſt. cap.* 1. *num.* 177. Dixi *ex juſtitia*, nam qui non tenetur ad aliquid ex juſtitia, ſed ex charitate, aut alia virtute, bene poteſt pro eo pretium accipere, quandoquidem quod promittit, eſt pretio æſtimabile, ut recte cenſent *Sot. Bonac. Lugo D.* 18. *num.* 67. atque *Salm. de Reſtit. cap.* 1. *num.* 185. contra *Leſſ. Trull.* &c. *ibid.* Judex igitur, qui ex juſtitia tenetur juſtas ferre ſententias, certe reſtituere tenetur pretium acceptum pro juſta ſententia ferenda; Et hoc etiamſi acceperit, non ab una ex partibus, ſed ab extraneo, puta illius amico, familiari, ut verius ſentiunt *Lugo D.* 37. *num.* 126. *Tap. Reb. & Salm. d. cap.* 1. *num.* 183. contra *Sot. Bann. Led. Dic. Vill. ex c. ib.* An autem Judex teneatur reſtituere acceptum pro ferenda injuſta ſententia? Vide dicta *lib.* 3. *num.* 712. *pag.* 216. *t.* 1.

Sed hinc quæritur, an, cum juſtitia eſt dubia, ſive paris probabilitatis, itaut Judex poſſit ferre ſententiam pro parte, pro qua maluerit (juxta opinionem aliquorum quos retulimus *num.* 210. *v. Quæritur autem*; quam vero opinionem ut probabilem non admiſimus), teneatur Judex reſtituere quod accepit ab una ex partibus, ut pro ea ſententiam proferat? Certum eſt talem acceptationem eſſe illicitam ex *Prop.* 29. damnata ab Alex. VII. quæ dicebat: *Quando partes pro ſe habent opiniones æque probabiles, poteſt Judex pecuniam accipere pro ferenda ſententia, in favorem unius præ alio*. Sed *prima* ſententia negat acceptionem eſſe invalidam de jure naturali, quia Judex accipit, ut faciat id, ad quod ex juſtitia non tenebatur. Ita *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 64. & probabilem vocant *Trull. Fagund.* &c. Et idem dicunt, ſi non adſit lex particularis, non deberi reſtitutionem. *Secunda* ſententia vero, cui ſubſcribo, contradicit; quia Judex, ſemper ac ſententiam fert, exercet actum ad quem ex juſtitia tenetur; Nihil igitur accipere poteſt pro ſententia, quam profert, cum ad id ex juſtitia teneatur. Ita *Dian. Pal. Mol. Cov.* cum *Salm. de Reſt. cap.* 1. *num.* 181.

Circa autem ſtipendium Commiſſarii, ſeu Executoris, 217 quæritur, an, ſi Commiſſarius mittitur ad plures executiones faciendas, poſſit a ſingulis debitoribus integrum ſtipendium diarium exigere? Affirmant *Lugo diſp.* 37. *n.* 138. *& Leſſ. lib.* 2. *cap.* 24. *n.* 28. eodem modo, quo quis locans operam ſuam alicubi pro alicujus negotio, tantundem ab alio pro alio negotio poſſet exigere. Sed negant *Sanch. Conſ. lib.* 3. *c. un. d.* 23. *Tamb. Dian.* &c. cum *Salm. de Offic. cap.* 1. *num.* 96. qui verius dicunt omnino tenendum oppoſitum, quia, ut ajunt, ſalarium diurnum non datur Commiſſario pro numero Executionum, ſed pro opere cujuſque diei, ideo ſolum ſalarium ordinarium exigere poteſt, & aliquid amplius quidem, ſi labor ob numerum Executionum ſit extraordinarius, ut bene notant *Salm. num.* 96. *cum aliis*.

Certum autem videtur cum *Sanch. loc. cit. D.* 24. *num.* 1. *Arag. Salon. Sot.* ac *Salm. num.* 68. *&* 69. non poſſe Judicem dividere ſtipendium cum Executore (& tanto minus poſſe Executorem dividere cum alio, ut dicunt, ſed hoc non placet): quia Judex ex Officio tenetur eligere Commiſſarium, idcirco pro tali electione nullum pretium recipere poteſt,

D U B I U M III.

Quid ſit officium Advocati?

218 *Quæ requirantur in Advocato?*
219 *Quibus prohibeatur Officium Advocati exercere?*
220 *Quid licitum ſit Advocato?*
221 *Quos pauperes teneatur Advocatus tueri?*
222 *An poſſit Advocatus tueri cauſam minus probabilem?*
223 *Quando Advocatus teneatur ad reſtitutionem?*
224 *An liceat Advocato convenire de pretio, incœpta lite? An de quota litis?*
225 *Plura notanda circa Advocati Salarium.*
226 *Quando peccet Advocatus contra ſuum officium?*

„ SUppono ſecundum omnes, in Advocato quatuor requiri, ſcilicet ſcientiam convenientem, juſtitiam cauſæ, fidelitatem, & pretium juſtum: quod ſi taxatum eſt, non licet ultra hoc accipere: ubi non eſt taxatum, ſufficit juſtum naturale, ut vide apud *Bon.* 218

Sed ante omnia notandum eſt, vetitum eſſe munus Advocati exercere impotentibus, infamibus, item Monachis, niſi 219 interveniat utilitas Monaſterii, & licentia Prælati, ex *cap. Ex parte. De Poſtulando*. Item Sacerdotibus, ſive in foro laicali, ſive Eccleſiaſtico, ex *c. ex Sacerdotibus. Ne Cler. vel Mon.* Niſi ſit cauſa propria, vel propriæ Eccleſiæ, vel pauperum, vel conſanguineorum infra 4. gradum, modo iſti alium Advocatum ita idoneum non inveniant. In cauſa tamen criminali non licet unquam Sacerdotibus advocare coram Judice ſeculari, *Sanch. Sylv.* &c. cum *Salm. de Offic. cap.* 4. *n.* 5. Idem dicitur de Clericis in Sacris conſtitutis, ſive in Minoribus ſi ſint Beneficiati, niſi careant patrimonio ſufficienti ad victum, ut *Sanch. cap.* 1. *d.* 4. *num.* 7. *Panor. Lancell. Sylv. & Salm. n.* 7. *&* 8. Si quis autem ex his ſemel, vel bis cauſas advocaret contra prohibitionem, non peccaret graviter; Secus, ſi ex profeſſo, ut *Sanch. &c.* cum *Sal. num.* 10.

Sed notandum I. ex communi ſententia non eſſe vetitum Clericis non Sacerdotibus advocare pro negotiis Eccleſiaſticis (ratione vel perſonæ vel rei Eccleſiæ) in quocumque foro, Ita iidem *AA. ibid. num. 7.* Et conſtat ex *cap. 1. de. Poſtul.* ubi Clericis tantum prohibetur advocare in foro laicali pro cauſis ſecularibus. Notandum II. quod Clerici in Minoribus ſine Beneficio, poſſunt quaſcumque cauſas civiles in quolibet foro advocare. An vero poſſunt in cauſa criminali? Aff. alii apud *Salmant. nu. 9.* Sed tutius negandum ex *cap. 9. Ne Cler. &c. & cap. 1. Diſt.* 51. Probabiliter tamen licet Reum tueri, ut *Sanch. lib. 6. cap. 7. d. 3. cum Nav.* cum textus loquantur de tuendo Actore.

220 „ Reſp. 1. Non poteſt ſub gravi peccato ſuſcipere cauſam, quam ſcit eſſe injuſtam: ea cauſis autem civilibus, in utramque partem probabilibus, & dubiis poteſt utramvis, etiam minus probabilem tueri: dummodo cliens de minore probabilitate moneatur. *Vaſq. Solas, C. de Lugo, Dian. 1. 4. p. 2. R. 4.* Quia utraque pars habet jus proferendi ſuas rationes in judicio: ergo etiam advocatus patrocinandi, neque ſemper eſt verius quod videtur probabilius: & forte aliud erit judicium Judicis: *Bon. de pecc. d. 2. quæſt. 4. p. 9. & ſupra lib. 1. cap. 2. d. 2. & in Præcepta d. 10. quæſt. 2. p. 4.*

„ Dixi, *civilibus*; quia in cauſa criminali dubia non licet tueri partes actoris, qui in tali caſu graviter peccat contra reum; ergo etiam advocatus. *Fill. lib. 40. cap. 1.* Neque, quando actor contra poſſeſſorem agens ſcit, ſe nihil poſſe evincere, ſed rem manſuram ſemper dubiam; quia tunc injuſte vexatur poſſeſſor; pro quo tandem judex debebit judicare, ut vide *Card. de Lug. de juſtit. d. 41. n. Sal. in t. 2. d. 5. ſ. ult. n.* 108.

„ Reſp. 2. In cauſa criminali poteſt reum etiam ſontem defendere, ut mortem, aliamve pœnam evadat, quia reus non tenetur ad pœnam, niſi convictus; ergo poteſt per ſe, vel alium, eam avertere, donec convincatur. *Bonac. d. 10. q. 3. p. 4. n. 7.*

221 „ Reſp. 3. Advocatus tenetur pauperibus in extrema * (*Etiam cum ſuo incommodo gravi (non autem graviſſimo), ut S. Thom. 2. 2. quæſt. 71. art. 1. quando non apparet in promtu, quomodo poſſit pauperi aliter ſubveniri, item Sanch. Paul. & Salm. de offic. c. 4. n. 20. & 21. communiter.*) * vel gravi neceſſitate gratis patrocinari; ſine notabili tamen ſuo incommodo. Ratio eſt lex charitatis. *Nav. Cajet. Leſſ. Fill. Bon. l. c.* * (*An autem in neceſſitate gravi teneatur pauperes tueri ſub mortali? Negant Nav. & Caj. Sed verius affirmant Sotus, Val. Tol. &c. cum Salm. ibid. num. 25. quando Advocatus ſuperfluum habet ſuo ſtatui. Tenetur etiam Advocatus cauſas pauperum advocare in neceſſitatibus communibus; Sufficit tamen, ſi ipſe in hoc aliquid largiatur ex ſuperfluis, intellige temporis, & divitiarum.*) *

222 Magna eſt quæſtio, an poſſit Advocatus tueri cauſam minus probabilem? Quod poſſit tunc Reum tueri, commune eſt; Dicunt tamen *Val. Sylv. Marin.* &c. apud *Salm. de offic. c. 4. n. 37.* non poſſe cum opinione minus probabili defendere Actorem. Alii tamen communius cum *Buſ. ut Lugo D. 41. Sect. 1. n. 8. Sanch. Dec. 1. c. 9. n. 52. Azor. Villal. Lorca*, &c. indiſtincte concedunt Advocatis tueri tam Actorem, quam Reum in cauſa minus probabili, quia, ſi poteſt quiſque cum jure probabili litigare, poteſt etiam alius eum tueri, modo advertat ſuum Clientem de minori probabilitate ſuæ cauſæ. Utramque ſententiam *Salm. n. 48. in fine* vocant ſatis probabilem, ſed revera huic ſecundæ ſententiæ adhærent, ſicut & ego. Ratio, tum quia opinio minus probabilis decurſu temporis poteſt probabilior evadere; tum quia multoties opinio, quæ Adocato minus probabilis apparet, ipſa Judici videtur probabilior. Notant tamen I. *Lugo, Malder. Diana, & Lorca* apud *Salm. n. 36.* quod hoc currit, ſi probabilitas ſit juris; nam, ſi ſit facti, etiam in pari probabilitate (quia tunc omnino favendum eſt Reo) communiter dicunt non licere Advocato Actorem tueri. Notant II. *Salm. d. n. 35.* cum *Lugo l. c.* quod in cauſa paris probabilitatis Juris commune eſt inter DD. licitum eſſe advocare ſive pro Reo, ſive Actore.

223 „ 1. Advocatus, qui ſciens patrocinatur cauſæ injuſtæ * (*Sive qui culpabiliter ignorat cauſam eſſe injuſtam. Salm. d. c. 4. n. 23.*) * tenetur ad compenſationem omnium damnorum inde conſequentium. Unde parti contrariæ reſtituere debet ex peccato commiſſionis; quia fuit illi cauſa poſitiva damni (ſimiliterque, ſi cauſam dubiam tueatur, eamque obtineat fraude; quia intercedit injuſtitia ratione partis adverſæ); clienti vero ſuo tenetur reſtituere ex peccato omiſſionis: quia ex officio tenebatur monere ignorantem cauſæ injuſtitiam. Quod addo, quia, ſi clienti conſtabat cauſæ injuſtitia, non tenetur illi reſtituere. *Bonac. d. 10. q. 3. p. 4. Leſſ. lib. 2. c. 31. d. 8. Fill. Laym. Tann. q. 4. d. 6. num.* 127.

„ 2. Similiter peccare, & ad reſtitutionem teneri, quando defendit articulum juſtum cauſæ injuſtæ, ut ſic adverſarium vexet, impediat, differat, aut pervertat, docet *Trull. lib. 8. cap. 5. d. 3. ex Cajet. Sayr.* &c. Quia cenſetur defendere cauſam injuſtam.

„ 3. Quando cauſa nihil fere habet probabilitatis, ita ut vix moraliter ſit ſpes obtinendi, eo quod apud Judices ſemper rejiciatur, regulariter non licet ſuſcipere; tum quia facit, ut cliens ſine fructu tempus, & pecuniam perdat; tum quia talis communiter non habetur probabilis. *Card. Lug. de juſt. d.* 41. Quando autem cliens habet bonum jus in cauſam poſſeſſionis, non tamen in proprietate, an liceat advocato eum defendere in cauſa poſſeſſoria (dum de proprietate non agitur)? Quidam affirmant, negant alii. Vide *Fagund. in p. 8. cap. 47. num. 13. Mol. tom. 1. tract. 2. d.* 81. *Card. de Lugo l. c. num.* 10.

Alii igitur dicunt licere Advocato talem Clientem defendere, quia tunc ſolum permiſſive cooperatur ad peccatum Clientis, cum eo caſu exerceat munus conſultoris apud Judicem. Sed verius contradicit *Lugo D. 41. num. 10. cum Mol. Fagund. Med. &c.* Ratio, quia ſicut peccat Cliens rem retinendo, ſic Advocatus in tali retentione ei cooperando; Advocatus autem non ſe habet ex parte Judicis, ſed Clientis.

„ 4. Advocatus, antequam patrocinium cauſæ ſuſcipiat, tenetur examinare ejus æquitatem, & probabilitatem, eamque clienti indicare ſincere: ſi enim falſa promiſſione, vel inani ſpe victoriæ, ſumtibus involvat, tenetur ad reſtitutionem. *Bonac. de pecc. d. 2. q. 4. p. 9.* uti etſi qualitatem, ac ſtatum cauſæ, ſeu periculum ejus perdendæ indicare neglexerit, & cliens, eo cognito, litigaturus non fuiſſet. Quod ſi dubium ſit, an eo caſu litem proſecuturus fuiſſet, neque id ulla diligentia cognoſci poſſit, non teneri Advocatum ad damna reſarcienda, docet *Band. d. 4. cap.* 29. quod melior ſit conditio poſſidentis, dum de damno illato non conſtat.

„ 5. Si clientis cauſam minus probabilem, dicat eſſe omnino juſtam, tenetur de damno, ſi cliens, cognito cauſæ dubio, non fuiſſet litigaturus. *Bon. l. c.*

„ 6. Si in progreſſu cauſæ iniquitatem videt, tenetur mox monere clientem, & ſuadere, ut deſiſtat; alias ad reſtitutionem damnorum obligabitur; quia, cum ſtipendio ſit conductus, tenetur ex juſtitia monere. *Tann. l. c.* Neque poteſt, vel ipſe, vel Judex ſuadere compoſitionem cum damno partis; quia compoſitio non habet locum, niſi quando res eſt dubia. Si vero inducat ad tranſactionem, ſine damno, deceptione, vi, & metu, non tenetur, quia nulli facit injuriam. *Val. Azor. Leſſ. Laym. Bon. l. c.*

„ 7. Non poteſt abſolvi, qui paratus eſt quaſvis cauſas defendendas ſuſcipere. *Sayr. lib. 12. cap. 23. num.* 18.

„ 8. Non licet cum cliente convenire de pretio, poſt inchoatam litem, ſed vel ante cœptam, vel poſt finitam, ex *cap. infames, 3. q. 7.* quia cliens, poſtquam ſua inſtrumenta oſtendit, cogitur quolibet pretio ſtare, ne prodatur. * (*Si tamen Advocatus procedat ſine dolo, & pretium ſit juſtum, non peccat conveniendo de illo, etiam in medio litis; ita Salm. d. cap. 4. num. 57. cum Nav.*) * 224

„ Nec licet paciſci de parte aliquota, v. g. dimidia, tertia vel quarta litis, pro pretio, ſi victoria obtigerit, quia id graviter prohibetur *L. Sumtus, ff. de pactis, L. Item, C. de Procur. c. Accentur 3. q. 7. L. qui, Cod. de poſt.* Ratio eſt, ne præbeatur occaſio, per fas, & nefas, procurandi victoriam. Hoc tamen caſu non obligatur ad reſtitutionem, ſi juſtum pretium non excedat, & dolus, ac fraus abſit. V. *Sylv. v. Advocatus. Nav. cap. 15. Fill. Laym. Bonacin. Sanch. lib. 5. conſil. cap. 7. d. 9. & lib. 37. C. de Lug. l. c.*

Notandum eſt I. quod Advocatus non poteſt exigere pretium, quantum vult, ſed debet exigere moderate, & reſpective ad gravitatem, & difficultatem cauſæ, ad ſcientiam, & dignitatem Advocati, adque uſum Regionis. Si autem pretium ſit taxatum a lege recepta, & non abrogata, illi ſtandum; alias Advocatus, qui pretium notabiliter excedens recepit, peccat, & reſtituere tenetur. Vide *Salm. cap. 4. num. 43. & 54.* 225

Notandum II. quod, ſi de pretio conveniatur, & Cliens deſerat cauſam, Advocatus potest totum pretium petere, ſi per ipſum non ſtet, quominus litem proſequatur; pari modo ac locans operam ſuam pro aliqua mercede, illam bene exigere poteſt, ſi per conductorem ſtat, ne opera compleatur, ut ex *leg. Si uno, ff. de locat.* Ita *Salm. cap. 4. num. 58. cum Sayr. Vide dicta lib. 3. num. 342. v. Peccant pag.* 145. Hoc tamen intelligendum dico, ſi nulla ſuperveniat juſta cauſa litem deſerendi; hæc enim conditio ſemper ſubintelligitur appoſita in conventione facta.

Notandum III. eſſe valde probabile, quod, ſi Advocatus conveniat de ſalario cum aliquo per totum annum pro omnibus ſuis cauſis tuendis poſſit ſalarium exigere, etiamſi nulla lis in illo anno occurrat. Ratio, quia, ſi altero anno plures concurrant lites, quæ majus ſalarium merentur, nequit poſtea majus ſalarium exigere: Ita *Guttier.* cum *Salm. Corella c. 4. n.* 55. Hoc autem currit in litibus, & laboribus ordinariis; nam, ſi occurrat extraordinaria lis, vel labor, non vetatur Advocato majus ſalarium exigere. Bene tamen advertunt e converſo *Azor. & Corell. ibid. num.* 56. quod, ſi dum agitur lis, Advocatus in infirmitatem incidat, pro rata temporis debet ſalarium remittere: intellige ſi infirmitas fuerit longa.

„ 9. Peccat Advocatus 1. Si, cum non ſit idoneus, officium Advocati exerceat, & patrocinetur. *l. Nomini, ff. de Advoc. S. Thom. 2. 2. q.* 71. eſtque peccatum ex genere ſuo mortale. 2. Si defendat cauſam injuſtam ſecundum dicta *cap.* 1. 3. Si ob nimias dilationes, illicitas ſubornationes teſtium, &c. notabiliter officiat parti adverſæ, habenti alias juſtam cauſam, &c. Vide *Nav. cap. 25. Fill. q.* 8. 4. Si utrique parti patrocinetur, quia repugnat ut utramque partem æque defendat. *Sylv. Sanch. conſ. p. 2. lib. 6. cap. 7. d.* 7. In diverſis tamen cauſis, ſecluſo ſcandalo, non repugnat. 5. Si in eadem cauſa, in qua eſt Judex, vel aſſeſſor, agat advocatum; quia duo Officia contraria in eadem cauſa exercere non licet. *Sylv. v. Advocatus, q.* 2. 6. Si, tametſi defendat cauſam juſtam, producat ſcripturas, vel 226

„ te

Digitized by Google

„ teſtes falſos, aut inſtrumenta; non tamen peccat, ſi in cauſa manifeſte juſta adverſarium decipiat, dummodo nulla utatur falſitate, v. g. allegando falſa, &c. S. Thom. 2. 2. q. 71. art. 7. Sanch. conſ. p. 2. lib. 6. c. 7. d. 7. Trull. l. c. 7. Si adducat leges falſas, vel abrogatas, vel doctrinam reprobatam, vel leges bonas in falſos ſenſus ſciens prudens detorqueat. 8. Si in gravamen alterius partis quærat dilationes ad rem non facientes. V. Fill. Trull. l. c. 9. Si accipiat mercedem injuſtam. Quando autem a lege pretium nullum taxatum eſt, cenſetur illud juſtum, quod habetur tale judicio prudentum, attenta qualitate negotii, dignitate, ſcientia, & peritia advocati, & labore, quem impendit, ac demum conſuetudine approbata. V. Trull. l. c. d. 5. 10. Si contractum uſurarium, vel aliter iniquum ſuadeat, aut probet. 11. Si leges, ſtatuta & conſuetudines patriæ ignoret (unde, ſi grave damnum clienti obveniat, tenetur compenſare), vel intelligere non ſtudeat.

„ 10. Peccat Advocatus contra juſtitiam, ſi rationes, & fundamenta clientis, quem juſta defendit, vel ſecreta cauſæ detegat adverſario: ut ex aliis probat Fag. in p. 8. cap. 47. num. 55. V. etiam C. de Lug. lib. c. n. 6. tenerurque ad reſtitutionem, ſi eam ob cauſam cliens cauſam perdidit, victurus alias; quia fecit contra Officium, nec adhibuit diligentiam ad cauſam obtinendam in favorem clientis. Azor. Fill. &c. ll. cc. Limitant tamen aliqui, niſi periculum ſit, ne pars adverſa greve damnum inique patiatur; quia ajunt, quilibet poteſt ſine ſuo damno grave damnum alterius prohibere. Vide Leſſ. p. 2. cap. 31. Azor. Reg. Fill. Laym. lib. 2. t. 1. cap. 5. num. 18. Verum hanc limitationem cum S. Thom. alii non admittunt, niſi forte reus capite plectendus eſſet, & accuſator injuſta procederet: tunc enim, ajunt, advocatus accuſatoris deberet falſitatem prodere, ſi tamen ſpes eſſet profuturum, accuſatore prius monito, ut deſiſtat. Vide C. de Lug. l. c.

„ 11. Advocatus, ſi cauſarum expeditiones cum præjudicio clientum differat, poſtponat, vel plures acceptet, quam expedire poſſit, peccat, ac tenetur ad reſtitutionem, uti & omnium damnorum, quæ per ejus imperitiam, malitiam, vel negligentiam cliens, aut actor incurrit; non tamen tenetur in omnibus cauſis adhibere eandem diligentiam, ſed majorem, vel minorem pro cauſæ qualitate. Vide Bonac. in prac. 8. d. 10. quæſt. 3. Leſſ. l. c. 39. d. 9. Laym. t. 1. cap. 5.

DUBIUM IV.

Quæ ſit obligatio Referentis, Secretarii, Notarii, & Procuratoris.

227 *Ad quid teneantur Referentes, &c.*
228 *Quando peccent Referentes?*
229 *Quando Secretarii?*
230 *Quando Tabelliones, ſive Notarii?*
231 *Plura notanda circa Notarios, & Tabelliones?*
232 *Quando peccent Procuratores?*
233 *Plura notanda de Stipendio Procuratoris.*

227 „ RESP. Tenentur ii omnes juſte, fideliterque exercere ſuum Officium, ſive ex debito muneris tantum, ſive etiam ex juramento. Item tenentur ſcire ea, quæ ad ſuum Officium ſpectant, debitamque diligentiam adhibere, præſtando omnia neceſſaria, terminos juſtos petendo, & appellando, cum fuerit neceſſarium. Bona, Eſcob. & comm.

Unde reſolves ſequentes Caſus.

„ 1. Peccant, ſi odio, vel amore, ſpe, vel timore, abutantur officiis ſuis; ſi ſecreta ſervanda non ſervent; ſi partibus, vel earum ſollicitatoribus, aliiſve tradant proceſſus, vel ſcripturas originales, quas non debent; accipiant ſtipendium majus juſto, vel ultra pretium taxatum, ſi lites iniquas ſuadeant, &c.

228 „ 2. Referens peccat 1. Si defectu ſtudii, vel per incuriam male referat, vel aliquid ſubſtantiale prætermittat. 2. Si ſit partialis, conetur que magis unius partis juſtitiam, quam alterius, explicare. 3. Si ſententiam alterutri parti manifeſtet, priuſquam evulgetur, unde poſſint gravia incommoda ſequi, v. gr. Judex recuſari, &c. V. Eſcob.

229 „ 3. Secretarius peccat 1. Si juramentum violet. 2. Si arcanum prodat. 3. Si ſententiam nondum publicatam manifeſtet. 4. Si proceſſus, aut ſententias non cuſtodiat, vel partibus, ſine præſcripto Judicis, oſtendat. 5. Si teſtimonia non fideliter tranſcribat, ſive exaggerando, vel imminuendo, ſive immutando, aut invertendo. Eſcob.

230 „ 4. Tabellio, ſive Notarius publicus peccat 1. Si ſine ſufficienti peritia (v. gr. clauſulas communes, &c. ignorans) ſuſcipiat Officium. 2. Si juramentum violet. 3. Si in depoſitione teſtium aliquid addat, vel detrahat non levis momenti. 4. Si miniſtro tranſcriptori (erroris periculo) examen committat. 5. Si protocolla, & acta negligenter cuſtodiat cum damno partium. 6. Si differat cauſarum expeditionem, ut pecuniam extorqueat. 7. Si teſtamentum ſcribat hominis rationis uſu deſtituti. 8. Si teſtes falſos admittat. 9. Si ſolemnitates neceſſarias ex ignorantia culpabili, vel malitia prætermittat. 10. Si teſtimonium aliquod neceſſarium, unius rogatu, & alterius damno, non exhibeat; ſi conficiat inſtrumentum uſurarium, vel falſum, præſertim in damnum tertii; ſi faciat, ut proceſſus, & cauſæ veniant ad alios Judices, vel Referentes, &c. quam ordo illius tribunalis poſtulat: quia multum intereſt habere hunc, vel illum Judicem, Eſcob. V. Laym. lib. 3. t. 6. c. 2. Bonac. in prac. diſp. ult. p. ult. 11. Si ſecretum violet, v. gr. aperiendo parti adverſæ dicta teſtium ante eorum publicationem; quod eſſe mortale contra juſtitiam docet Trull. d. 7. num. 3. ex Navar. cap. 25. n. 52. 12. Si parti petenti inſtrumenta occultet, præſertim, quæ continent legata. Nav. l. c. num. 35. Sylv. v. Tabellio, Trull. l. c. 13. Si acta occultet, vel parti petenti tranſumptum proceſſus neget. 14. Peccat graviter, ſi miſſo inſtrumento antiquo publico, vel teſtamento, aliud ſimile confingat.

Quoad Notarium notandum I. quod infames infamia juris, aut facti nulliter inſtrumenta conficiunt, Salm. de offic. c. 5. n. 2. Nota II. Clericos in Sacris, vel Beneficium habentes non poſſe exercere munus Notarii, nec etiam in foro Eccleſiaſtico publico; Salm. cum aliis n. 5. Nota III. quod Tabelliones nequeunt recipere aliquid a litigantibus ultra pretium juſtum. Sed dubium eſt, an lex taxam ipſis ſtatuens obliget in conſcientia? Affirmant Nav. Trull. &c. apud Salm. cap. 5. num. 18. cum ſit lex juſta. Sed negant Machad. & Fagund. quia hæc lex eſt pœnalis, vel ſaltem mixta, ideoque non obligat in conſcientia (ut de Lege mixta tenent Vill. Dian. & alii). Negat etiam Lugo cum Turrian. & aliis ap. Salm. num. 19. ſed alia ratione ductus, nempe quia cum Tabelliones, & alii Miniſtri juſtitiæ vivere debeant ex ſtipendiis proprii Officii, & tractu temporis augentur pretia rerum, ac expenſæ, juxta morem circa victum & veſtitum, ideo non injuſte ipſi aliquid exigunt ſupra taxam; maxime ſi attendantur circumſtantiæ laboris, & peritiæ. Et hanc ſententiam Lugonis dicunt Salmant. videri hiſce temporibus conformiorem æquitati. Ceterum, communiter loquendo, docent DD. hos Tabelliones peccare, ſi ultra juſtum pretium, aliud, etiam per modum doni, a partibus accipiant, quia talia munera coacte, non ſponte præſtantur. Ita Navar. Rodr. &c. cum Salm. cap. 5. n. 22. Advertunt tamen Salm. num. 24. & 25. cum Lop. & Mercat. Rodr. P. Nav. quod bene Tabellio extraordinarium ſtipendium recipere poteſt, ſi extraordinarium præſtet laborem, nempe, ſi cogatur celerius, quam par ſit, tradere tranſumptum, adire longinquum locum, vel laborare noctu, &c. 231

„ 5. Procurator peccat, ſi litem procurat injuſtam. 2. Si plures cauſas ſuſcipiat, quam poſſit expedire * (Ita Panorm. & Caj. cum Salm. de Offic. cap. 6. num. 4.) * 3. Si plus mercedis accipiat, quam juſtum. 4. Si ſuadeat reo, vel parti, ut injuſte veritatem neget. 5. Si ſua incuria, negligentia, aliave culpa, cauſa ſit, ut lis perdatur. 6. Si nomine partis juret, ſine particulari ejus informatione, cum periculo pejerandi. 7. Si culpabiliter tribunali non adſit, futuri incommodi metu, &c. Vide Eſcob. Laym. l. c. Bonac. q. 3. p. 4. 8. Si partes adducat ad concordiam iniquam. 9. Si differat cauſam, vel pervertat Judicem, vel petat terminos impertinentes, aut dilationes ſuperfluas. 10. Si falſos teſtes inducat. Vide Sayr. lib. 12. c. 14. Fill. t. 40. cap. 10. num. 294. Trull. lib. 8. cap. 6. dub. 1. * (Vide Salm. loc. cit.) 232

Quæritur I. An Procurator, ſi habeat Advocatum, aut Tabellionem, qui gratis inſerviat, poſſit juſtum pretium illis debitum ſibi retinere? Reſp. negative: ſi Advocatus, aut Tabellio ſerviant magis in gratiam Clientis, ut Bon. Panor. &c. cum Salm. cap. 5. n. 6. Si autem ſerviant in gratiam ſimul Procuratoris, & Clientis, dicunt Bon. & Baſſ. ibid. quod tunc nihil etiam retinere poſſit, quia in dubio melior eſt conditio Clientis, qui poſſidet. Sed (addo) hoc currit in dubio; nam, ſi vere fiat remiſſio etiam intuitu Procuratoris, cur illa retinere non poterit ſaltem partem pretii juxta prudentum arbitrium? Modo, intellige, niſi donatio abſoluta fiat Clienti, etſi in gratiam Procuratoris. 233

Quæritur II. An ſi Procurator alium ſubſtituat Procuratorem, poſſit partem ſalarii illi tradere, & partem retinere? Affirmant probabiliter Salm. cap. 4. n. 7. cum Sayr. Ripa, Ang. modo illum admoneat de agendis, & inſuper ſuſcipiat ipſe in ſe periculum cauſæ, ſi forte ob negligentiam Subſtituti cauſa amittatur: Procurator enim tenetur etiam ex culpa levi circa cauſæ defenſionem: Hic enim intervenit duplex contractus juſtus, unus cum Cliente, alter cum Subſtituto.

Quær. III. An, ſi Procurator ipſe ſe offerat ad cauſam tuendam, poſſit juſtum pretium exigere? Alii negant; Baſſæus vero affirmat, niſi ab initio animum habuerit ſuum opus donandi; vel niſi Cliens ſit amicus, vel conſanguineus, & Procurator cauſam ſuſcipiens, nihil de pretio cogitaverit, tunc enim dicunt DD. cenſeri voluiſſe gratis defendere. Sed ego tanquam minus ſapiens dico, quod Procurator, niſi certe ſciat donaſſe ſuum laborem, ſemper juſtum pretium recipere poteſt; nemo enim præſumitur donaſſe, niſi conſtet, quia donare eſt perdere. Immo, etiamſi interne donaſſet, niſi talis donatio ab alio fuerit acceptata, adhuc poſſet ſalarium exigere, juxta dicta de Contract. lib. 3. num. 725. Cliens autem, ſi Procurator eſt amicus, vel conſanguineus, poteſt tunc juſte præſumere donationem, ut dicunt Trull. & Baſſ. apud Salm. cap. 5. n. 10. Et huic doctrinæ nec etiam acquieſcerem, niſi aliæ circumſtantiæ concurrerent, quæ præſumptionem certam facerent donationis factæ.

Quær. IV. Si quis litigans mittat Procuratorem ad Advocatum, ut iſte efformet aliquam petitionem, aut conſilium, ſed quia res eſt facilis, Procurator ipſa ſcripturam conficit, &

Advocatus tantum eam ſubſcribit, utrum Procurator poſſit inde ex pretio, quod Cliens mittit ad Advocatum, partem ſibi retinere? Affirmant *Bon. & Trull.* quia, ut dicunt, tunc nemini fit injuria; non Advocato, quia pars illa jam ei ſufficit pro ſua mercede; non parti, quæ jam habet, quod quærit. Negant tamen *Salm. cap. 6. n. 11.* cum *Tol.* quia Procurator ageret contra voluntatem Clientis, qui, ſi ſciviſſet ſcripturam a ſolo Procuratore confectam eſſe, minus pretium dediſſet, quam tradidit; Sed hæc ratio non aliud probat, niſi quod Procurator minorem penſionem ſibi retinere debet, non autem nullam.

DUBIUM V.

Quod ſit Officium Accuſatoris?

234 *Quæ ſunt cavenda ad ſervandam juſtitiam Accuſatoris?*
235 *Quæ requirantur ad legitimam Accuſationem?*
236 *An, & quis teneatur alterum accuſare, vel denunciare?*
237. *An teneantur ad reſtitutionem pœnæ, obſtricti ex officio ad denunciandum, prout Cuſtodes gabellarum, ſi non denuncient?*
238 *Qui prohibeantur accuſare?*
239 *Quando illicitum eſt crimen denuntiare?*
240 *An correctio fraterna debeat præcedere Accuſationem?*
241 *Quando vero liceat accuſare ſine prævia monitione?*
242 *Quid notandum circa Denunciationem Evangelicam?*
243. *Qu. I. An liceat deferre Prælato ut Patri crimen occultum, omiſſa correctione? Qu. II.* 244. *An crimen poſſit Prælato denunciari, ſi Reus ſit emendatus? Qu. III.* 245. *Quid in dubio, an correctio melius fiat per Prælatum? Qu. IV. An liceat renunciare juri fraternæ correctionis?*
246 *Quid notandum circa denunciationem Judicialem?*
247 *An poſſint cogi a Prælato Denunciatores Evangelici ad faciendam Denunciationem Judicialem?*
248 *Quid notandum de Monitoriis?*
249 *An ſit obligatio denunciandi Hæreticos cum periculo gravis damni?*
250 *An teneamur denunciare Hæreticos nobis conjunctos?*
251 *Quæ crimina denuncianda tanquam de hæreſi ſuſpecta?*
252 *An, & quando denunciandi blaſphemi?*
253 *An denunciandi Superſtitioſi?*
254 *An denunciandi ſint negligentes denunciare?*

234 „ Reſp. Ut in accuſatione ſervetur juſtitia, cavenda ſunt tria. Primum eſt calumnia, id eſt impoſitio falſi criminis, vel ejus, quod ſufficienter probari nequit. Et hæc inducit obligationem reſtituendi, & ſubeundi vel pœnam talionis, *(*Sed hæc pœna ex generali conſuetudine vim amiſit, ut dicunt Covarr. & Gomez apud Salm. de Offic. cap. 2. num. 4.*)* vel aliam, arbitrio Judicis. Secundum eſt prævaricatio, id eſt, colluſio cum Reo, & ſimulata tantum accuſatio: Quæ in criminalibus, ſi Reip. damnum ſequatur, obligationem reſtitutionis inducit. Tertium eſt tergiverſatio accuſationis inchoatæ, abſque juſta cauſa. Quod addo, quia cum cauſa, ver. gr. ob imperium Principis, vel Judicis, quod interſit Reip. talem perſonam non puniri, vel infamari, vel quod in accuſatione defectus ſubſtantialis ſit commiſſus, poteſt deſiſtere, imo tenatur, ſi in progreſſu cauſæ cognoſcat ſe erraſſe, incipiat dubitare de crimine, ſi videat, ſe non poſſe probare. *Fill. t. 40. cap. 7. n. 705.*

235 Notandum I. quod ad legitimam Accuſationem quinque requirantur. 1. Ut fiat in ſcriptis, vel ſaltem ſcribatur a Tabellione. 2. Ut ibi exprimatur nomen Accuſatoris, & Rei. 3. Ut exprimatur ſpecies delicti, & etiam nomen ſocii, ſi ſit crimen adulterii, ſodomiæ, & ſimilis. 4. Ut exprimatur tempus, locus delicti, & etiam hora, ſi Reus id poſtulet. 5. Ut Accuſator accuſationem ſubſcribat, ut ſic obligatus ſit ad crimen probandum, alias ad pœnam ſubeundam. Et hinc notanda eſt differentia, quæ eſt inter Denunciationem fraternam, Denunciationem judicialem, & Accuſationem. *Denunciatio fraterna* fit Superiori tanquam *Patri*, ut Reus emendetur. *Denunciatio juridica* fit Superiori tanquam *Judici*, ut Reus puniatur, ſed ſine obligatione crimen probandi. *Accuſatio* autem fit Judici, ut Reus mulctetur, cum obligatione delictum probandi, & ideo hæc omnino fieri debet in ſcriptis. Ita *DD. comm.* Vide *Salm. de Offic. cap. 2. ex num. 2.*

236 „ Quæres, An, & quis teneatur alterum accuſare?

„ Reſp. 1. Privatum raro ad id teneri; tum ex praxi timoratorum: tum quia alias tribunalia eſſent plena accuſationibus, cum perturbatione Reip.

„ Dixi 1. *Privatum*; quia ſi quis a Republica ſtipendium ob hoc accipiat, v. g. fiſcalis, &c. tenetur ex juſtitia, & conſequenter ad damna, omiſſione accuſationis ſecuta. *Fill. Bon. in 8. pr. d. 10. q. 3. p. 1.*

„ Dixi 2. *Raro*; quia, ſi ita exigat bonum publicum, v. g. ſi proditio imminens, vel grave damnum vitæ innocentis aliter averti non poſſit, & crimen facile probari poſſit, tenetur etiam privetus accuſare, vel ſaltem denunciare; id tamen ex charitate tantum, quæ reſtitutionem non importat. *Fill. Bon. loc. cit.*

Sed hæc omnia fuſius examinanda. Quæritur, an aliquando teneamur alium accuſare, vel denunciare? Affirma in ſequentibus caſibus.

Et I. Quando agitur de communi damno vitando, & poſſit crimen probari; tunc enim docet *S. Th. 2. 2. q. 68. art. 1.* obligationem eſſe accuſandi. Crimina autem contra bonum commune ſunt hæreſis, rebellio, falſificatio monetarum, homicidia, & furta ab aſſaſſinis, aut viarum graſſatoribus. Addunt alii ſubornationem ſuffragiorum in Cathedris, & in aliis electionibus: Et *Lugo* addit peccatum Religioſi, quod probabiliter damnum Religioni afferet. Si vero crimen probari nequeat, ſufficit ut Reus denuncietur. Et communiter videntur DD. concludere ſatis eſſe in hiſce temporibus delictum denunciari, ne ob metum pœnæ incurrendæ, ſi illud non probetur, deterreantur homines a denunciatione criminum, cum gravi damno communi. Ita *Lugo de Juſt. D. 38. ſ. 1. n. 2. Sanch. conſ. lib. 6. cap. 2. D. 2. n. 2. Caj. Sot. Bann. Trull. Villal.* &c. apud *Salm. d. cap. 2. n. 10.* Et ſic ſervi, ac filii, denunciare tenentur etiam delicta domini, & patris in commune detrimentum vergentia, ut *Salm. ibid. cum eiſdem*. Si vero crimen jam ſit patratum, nec ullum damnum exinde immineat, quia delinquentem jam conſtet eſſe emendatum, (excepto crimine hæreſis) non eſt obligatio denunciandi, ut *Tol. Fill. Trull.* &c. *apud Salm. num. 11.*

II. Tenemur denunciare delictum, ſi immineat grave damnum innocenti. Quod autem tunc teneamur etiam Reum accuſare, ſi crimen probare poſſumus, ut dicunt *Tol. Sot.* &c. apud *Salm. num. 12.* hoc difficile accidere poſſe cenſeo, cum hæc obligatio ſit tantum ex charitate, quæ non obligat cum gravi incommodo: hoc enim accuſantes ordinarie ſubire ſolent; tanto magis ſi denunciatio, pariter ac accuſatio, damnum ſatis impedire poteſt. Immo addo, quod nec etiam denunciare teneretur is qui ex denunciatione grave incommodum ſubire prudenter timeret, niſi commune damnum immineret.

III. Tenentur crimen denunciare, vel accuſare, qui ad id a Rep. vel a Dominis ſtipendium accipiunt, ut ſunt Fiſcales, aut cuſtodes agrorum, gabellarum, &c. Alias tenentur ad reſtitutionem damnorum, quæ Reip. vel Dominis ob omiſſionem accuſationis obveniunt. Ita *Buſemb.* hic cum *Fill. Nav. Bann. &c. communiter* apud *Salm. cap. 2. num. 13.*

An autem hi teneantur reſtituere valorem pœnæ, ſi non 237
denunciant? Affirmant valde probabiliter *Sotus lib. 1. de juſt. q. 6. art. 6. vel 9. Laym. lib. 3. ſ. 5. tr. 2. cap. 7. num. 4. Mol. tom. 1. tract. 2. D. 95. num. 36. Sporer t. 1. cap. 3. n. 59. cum P. Nav. Med. & Salon.* Ratio, quia omittendo denunciationem, ad quam tenebantur ratione Officii, ſunt cauſa, ut Fiſcus, vel Dominus non exigat pœnam, ad quam jus habebat. Sed ſatis probabiliter negant *Leſſius lib. 2. c. 13. n. 73. Lugo De Contr. D. 37. n. 102. Salm. de Reſt. c. 1. n. 136. Sanch. de Matrimon. lib. 10. D. 8. num. 14. cum Nav. Mol. Angles, Salon. Bann. Lopez, Manuel, Graff.* item *Diana 3. p. tr. 6. R. 35. cum. Vaſq. Tann. Azor. Arag.* Ratio, quia lex pœnalis non intendit, ut Fiſcus, vel Domini mulctis ditentur, ſed ut ipſi ſerventur indemnes, & tranſgreſſores puniantur. Indirecte autem & per accidens lex præbet jus, ut inde mulctæ exigantur, ſed poſt ſententiam, nam ante illam neque Fiſcus, neque Domini ad pœnam jus ullum habent. Unde, licet Fiſcales non denunciando peccent contra juſtitiam legalem, non autem peccant contra commutativam reſpectu ad mulctam; & ideo tantum tenentur reſarcire damnum vectigalium, quæ mercatores ſolvere debuiſſent. Idem dicunt *Leſſ. l. c.* & probabile putant *Sporer l. c.* ac *Lugo de Juſt. D. 37. n. 97. cum Salas, &c.* (contra *Suar. Ang. Syl. &c. ibid.*) de Judice non ferente ſententiam de mulcta contra reos convictos; Idem tenent *Salm. tr. 11. c. 2. n. 76.*

IV. Tenetur aliquando aliquis denuntiare, immo etiam accuſare delinquentem, ſi hoc ſit neceſſarium ad vitandum, ſeu reſarciendum damnum propriæ familiæ, quæ alias remaneret dehonorata, vel deſtituta alimentis. Ita *Sanch. Conſ. lib. 6. c. 3. Dub. 26. n. 4. & 7. Sot. Bann. Nav.* &c. apud *Salm. n. 14.* Et notat *Sanchez* cum *Gom. ibid.* quod Judex aliquando ob bonum commune compellere poteſt offenſum, ut ſaltem declaret, quis eum læſerit, ut inde procedere poſſit ad inquirendum; intellige quando revera alias damnum commune imminet, puta conjurationis, erroris in Fide, & ſimilium.

Sed exceptis his caſibus, nemo tenetur alium accuſare; & quamvis poſſit, ſi ſine odio accuſet, ſed zelo juſtitiæ; attamen difficile expers erit affectus vindictæ is qui contra ſuum offenſorem accuſationem proferret, cum accuſatio de ſe intendat punitionem Rei, ut diximus de *Præc. Char. l. 2. n. 29. v. Licet.*

„ Reſp. 2. Accuſare prohibentur 1. Excommunicati, proditores, infames; idque in pœnam criminis. 2. Filii, ſervi, 238
ſuos parentes, vel dominos, ob reverentiam. 3. Clerici in cauſa ſanguinis, ob indecentiam. *Leſſ. l. 2. c. 3. d. 5.*

Quæritur, quinam prohibeantur accuſare? I. Prohibentur excommunicati: infames: publici concubinarii, aut uſurarii: de majoribus criminibus accuſati, niſi prius innocentes ſe demonſtrent: item fœminæ, impuberes. Excipe tamen 1. Si illi proſequantur cauſam propriam, vel ſuorum uſque ad 6. gradum. 2. Si crimen ſit contra Legem Divinam, aut humanam, cujus violatio cedat in damnum tertii. 3. Si crimen ſit contra bonum commune. Quicumque autem, etſi non poſſit accuſare, poteſt tamen denunciare. Vide *Salm. de Offic. c. 2. n. 26.* II. Filii non poſſunt accuſare Parentes, nec e converſo, neque ſervi Dominos, niſi crimen ſit læſæ Majeſtatis, vel hæreſis. *Salm. num. 27.* III. Laici nequeunt accuſare Clericos, niſi Clericus ſit dilapidator bonorum Eccleſiæ, aut hæreticus, ſimoniacus, ſacrilegus, &c. Vel niſi laicus cauſam ſuam, vel ſuorum proſequatur. Item nec Clerici

rici accuſare poſſunt Laicos, aut Religioſos, qui tantum a Religioſis ejuſdem Ordinis accuſari poſſunt. *Salm. n.* 28.

Sed hic quæritur, an Religioſus poſſit accuſare ſuum Prælatum? Affirmat ex *c. Ex parte tua de Accuſ.* Tria enim ibi habentur. 1. quod Monachi non ſunt repellendi ab accuſatione Prælati coram Judice Regulari, aut competenti. 2. Quod tunc expenſæ pro lite de bonis Monaſterii eis ſunt ſubminiſtrandæ, ſi peculium ipſi non habeant. 3. Quod Monachi nequeunt accuſare Laicos ſine licentia Abbatis. V. *Salm. c.* 2. *n.* 30. & 31.

IV. Inimicus repellitur ab accuſando delinquentem ex *c. Cum oporteat De Accuſ.* Et hoc valet etiam in criminibus exceptis, ut ſupra, præter hæreſim. Eſt commune cum *Salm. c.* 2. *ex nu.* 35. Ratio, quia tunc præſumitur accuſatio ſemper procedere ex affectu vindictæ. V. Pariter repellitur ſocius criminis, ex *L. fin. C. de Accuſ.* Excipiuntur tamen, quoad hoc, crimina hæreſis, læſæ Majeſtatis, falſificationis monetæ, ſodomiæ, furti famoſi, & omnia alia, quæ ſine ſocio fieri poſſunt. Vide *Salm. cap.* 2. *num.* 37. VI. Nequeunt Clerici accuſare in cauſa ſanguinis, ex *c. Sacerdotum* 2. *qu.* 7. Sed dubium eſt, an valeant accuſare ad reſarciendam injuriam propriam, vel ſuorum, vel ſuæ Eccleſiæ? Affirmat, dummodo Clericus (ſi ſit cauſa ſanguinis) præmittat expreſſam proteſtationem, ſe non intendere, ut Judex ad pœnam ſanguinis procedat; tunc enim, etiamſi Reus ad mortem damnetur, irregularitatem effugiet; Hoc habetur *ex c.* 2. *de Homic. in* 6. Vide *Salm. cap.* 2. *n.* 39. & 40. & vide *lib.* 7. *n.* 468. ad III. Nomine autem ſuorum, quinam veniant? Alii cenſent venire conſanguineos uſque ad 10. gradum. Alii uſque ad 7. vel 6. Alii uſque ad 4. Sed *Salm. num.* 42. tenent nomine ſuorum tantum ſervos venire: quia textus, ut ſupra, concedit Clericos accuſare tantum *ſuos malefactores*; per Tu *ſuos* igitur non venire inferunt malefactores propinquorum. Attamen ipſi *Salmant.* alibi, & alii cum *P. Concina* probabiliter permittunt accuſare, ad reparandum damnum cognatorum uſque ad 4. gradum. Vide *d. n.* 468. *ad III.*

239 „ Reſp. 3. Non teneris, imo nec debes, etiam poſito ſuperioris præcepto, denuntiare crimen, I. Si delinquens emendatus eſt, ſine periculo recidendi, & parti læſæ eſt ſatisfactum; nec periculum imminet aliis: nec crimen eſt notorium: quia ſine cauſa proximi infamia ſequetur. V. ſupra *l.* 2. *t.* 3. *c.* 2. *d.* 4. *II.* Si crimen noſti ſub ſecreto naturali, tanquam conſultor, advocatus, &c. Niſi tamen is, qui ſecretum commiſit, innocentem, vel Rempub. injuſte vexaret, nec vellet deſiſtere. *C. de Lugo de juſt. d.* 14. *n.* 242. *III.* Si inde immineat grave periculum honoris, vitæ, & rerum tuarum. IV. Si etiam probare cogereris, nec poſſes. V. *C. de Lugo d.* 38. *ſ.* 2.

240 Quæritur hic, an accuſationem præcedere debeat correctio fraterna? Plura hic ſunt diſtinguenda.

Et I. Si crimen eſt publicum, quia deen adeſt infamia, vel notorietas, nempe coram pluribus in platea, tunc nulla correctio eſt præmittenda. Ita S. *Thom.* 2. 2. *q.* 33. *art.* 7. *Sanch. c.* 2. *dub.* 28. *n.* 5. *Sot. Palud. & Salm. c.* 2. *n.* 20. *cum communi*. Ratio, quia tunc *non eſt tantum* (verba S. *Thom.*) *adhibendum remedium ei, qui peccavit; ſed etiam aliis, in quorum notitiam* (crimen) *devenit*. Et ideo crimen publice eſt puniendum.

II. Si crimen non eſt publicum, etſi paucis notum, tunc correctio eſt præmittenda, ſi ſperatur fructus: quia tunc non reſpiciendum eſt bonum commune, ſed peccantis, qui facilius emendabitur per ſecretam monitionem, quam per publicam punitionem, ut *ex c. Si peccaverit* 2. *q.* 1. Ita *Sot. Cajet. Pal. Leſſ.* cum *Salm. c.* 2. *n.* 21. Advertit tamen *Leſſ. l.* 2. *c.* 30. *n.* 10. 11. & 12. & conſentit *Palaus*, quod, ſi crimen probare poſſis in judicio (puta per duos teſtes), licet tunc tenearis ex charitate proximum monere ante accuſationem, ut a crimine deſiſtat, non peccas tamen contra juſtitiam, ſi accuſes; Quia ſemper prodeſt ad commune bonum crimina puniri. Et tunc tenetur Judex accuſationem recipere, & in cauſa procedere, ſi alias timeat ſcandalum in Republica eventurum. Secus, ſi ſcandalum abſit, quia Judex tunc tenetur ex præcepto naturali charitatis accuſationem non admittere. Ita *Salm. c.* 2. *n.* 47. & 48.

241 Non peccas vero neque contra juſtitiam, neque contra charitatem, ſi accuſes ſine prævia monitione, in duobus caſibus, I. Quando crimen eſt in damnum Reipublicæ, ut conjuratio, delictum læſæ Majeſtatis, &c. & ſignanter hæreſis, pro qua maxime eſt notanda Prop. 5. damnata ab *Alex. VII.* quæ dicebat: *Quamvis evidenter tibi conſtet Petrum eſſe hæreticum, non teneris denunciare, ſi probare non poſſis*. Ratio, quia in his criminibus nunquam, aut rariſſime ex correctione ſperatur fructus, & mora valde nocere poteſt. Ita *Leſſ. loc. cit. num.* 13. *Pal. Sanch. Vill. Trull. Bonac. & Salmant. cap.* 2. *n.* 22. *cum communi*. II. Quando alia via non poſſis damnum paſſum tibi reſarcire, niſi invaſorem accuſes; tunc enim potes accuſare, ut ſaltem per pœnam Rei tibi injuria reparetur: modo abſit affectus vindictæ (quod autem difficillimum eſſe reputo); *Salm. num.* 23. *cum Sanch. Pal. Trull. Salon. &c.*

Hic operæ pretium eſt aliqua adnotare de *Denunciatione*, quæ eſt duplex, ut ſupra dictum eſt. Alia *Evangelica*, quæ defertur Superiori ut *Patri*, ad Rei emendationem; alia *Judicialis*, quæ defertur Superiori ut *Judici*.

242 Et primo quoad Denunciationem *Evangelicam* ſive *Paternam*, notandum I. Quod ſi crimen proximi eſt Reipub. vel Communitati pernicioſum, quamvis ſit occultum, ſtatim Prælato denuntiari debet, nulla fraterna correctione præmiſſa, ut communiter docent DD. cum *S. Thom.* 2. 2. *qu.* 33. *art.* 7. & *Laym. lib.* 3. *tract.* 3. *p.* 2. *cap.* 4. *num.* 4. Si vero crimen non eſt Communitati damnoſum, ſed tantum ipſi delinquenti, tunc ſervandus eſt ordo correctionis traditus in Evangelio *Matth.* 18. 15. ubi legitur; *Si autem peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipſum ſolum; Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum; Si autem te non audierit, adhibe tecum unum vel duos, ut in ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum; Quod ſi non audierit eos, dic Eccleſiæ*. Notandum II. Quod ſi poſt ſecretam correctionem frater non emendatur, tunc crimen, antequam aliis manifeſtetur, denunciandum eſt Prælato tanquam Patri, ut paterne corrigat. Ita *S. Thom. d. quæſt.* 33. *art.* 8. *ad* 4. *cum S. Auguſtino in Epiſt.* 109. *ad Mon.* cujus verba affert *Laym. loc. cit. n.* 6. Ratio, quia Superior, ut ſpiritualis Pater, magis idoneus eſt ad juvandum fratrem, quam alii; Nec decet in Congregatione, ut alii crimen ſciant prius quam Prælatus, qui ſalubrius medelam afferre poteſt.

Sed quæritur I. An liceat deferre Prælato ut Patri crimen 243
occultum, Communitati non pernicioſum, ſecreta correctione omiſſa? Tres adſunt ſententiæ. *Prima* generatim affirmat cum *Angel. v. Denunciatio, num.* 10. & *Gabr. Roſel. Turrian. apud Laym. l.* 3. *de Juſt. tr.* 3. *cap.* 4. *numer.* 5. qui dicunt hoc ſaltem in Religionibus permiſſum eſſe ob bonum obſervantiæ commune. *Secunda* ſententia huic omnino oppoſita cum *Adrian. Cordub. Sot. &c. apud Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 18. *num.* 46. tenet neceſſario præmittendam eſſe correctionem ſecretam. *Tertia* longe communior, & longe probabilior ſententia docet, bene poſſe denunciari crimen occultum Prælato prudenti tanquam Patri, nulla præmiſſa correctione, ſi ſperetur ſic melius emendatio fratris obtineri. Ratio patet, quia finis hujus Præcepti fraternæ correctionis, ut dicunt S. *Th. & alii ut infra*, alius non eſt quam charitas erga fratrem; Sed hic finis charitatis duplex eſt, alter principalis, alter minus principalis: Finis principalis eſt, ut frater emendetur, & ideo præcipitur correctio: Finis minus principalis eſt, ut ſervetur quantum fieri poteſt fama fratris, & ideo præſcribitur ordo ſecretæ correctionis præmittendæ; Quare, cum creditur magis expedire ad finem principalem, ſcilicet ad emendationem fratris, ut correctio fiat immediate a Prælato, ceſſare debet finis minus principalis, & ideo recte omittendus ordo ſecretæ correctionis. Ita S. *Thomas Quodlib. XI. art.* 13. ubi S. Doctor diſtinguit Inquiſitionem, Accuſationem, & Denunciationem, in qua dicit obſervandum eſſe finem ejus, nempe ut frater emendetur: *Utrum autem* (addit) *ſtatim, cum quis ſcit fratrem ſuum peccaſſe, debeat denunciare Prælato, dico quod in his diſtinguendum eſt de conditionibus Subditi, & Prælati; Nam, ſi ego ſcio, quod frater per me corrigetur, tunc non debeo hoc denunciare Prælato; Si autem videtur quod hoc melius fiat per Prælatum, & Prælatus nihilominus ſit pius, diſcretus, & ſpiritualis, non habens rancorem ſeu odium adverſus illum Subditum, tunc licite poteſt hoc denunciare ſibi: Et tunc non dicit Eccleſiæ, quia non ei ſicut Prælato, ſed ſicut perſonæ proficienti ad correctionem proximi & emendam*. Et paulo poſt ſubjungit: *Ideo tenendum eſt hoc pro regula, quod in omnibus iſtis ſemper ſervanda eſt Charitas, & quod melius & magis expedire videtur. Et ſi hoc intendat, ſcil. emendam proximi, ſervet quantum poteſt bonum charitatis, tunc denunciando non peccat*. Idem docet S. *Bonav.* in illud S. Lucæ: *Si peccaverit &c. c.* 17. & ita dicunt *Sanch. Dec. l.* 6. *c.* 18. *n.* 46. *cum S. Antonin. Gerſ. Abulenſ. Salmer. Sa, Sylv. Tabien. Ricc. Ang. Waldenſ. Armill. Graff. Arag. Manuel, Philiarch. Ricc. &c. ac Laym. lib.* 3. *tract.* 3. *p.* 2. *cap.* 4. *n.* 5. *cum Sot. Henr. Pal. Nav.*

Quæritur II. An, ſi Reus ſit emendatus, poſſit crimen 244
Prælato denunciari? Affirmant *Angelus v. Denunciatio n.* 10. *Gabr. Ricc. Turr. apud Laym. d. n.* 5. quia dicunt ſemper præſtare, ut Prælatus ſciat vitia ſubditorum. Sed negandum cum *S. Thom. Quodlib. XI. art.* 13. *Laym. cit. c.* 4. *Sanch. cit. c.* 18. *n.* 49. & *aliis*. Secus vero dicendum (ait *Sanch. ib.*) ſi dubium ſit, an frater ſit plene emendatus, vel an frater ſit in probabili periculo relabendi, aut an plene ceſſarit periculum relapſus: quia tunc bene poteſt crimen Prælato ut Patri deferri, cum prius conſulendum ſit profectui fratris, & bono Religionis, quam modico detrimento famæ illius.

Quæritur III. Quid, ſi dubium ſit, an correctio melius 245
fiat per Prælatum, vel an Prælatus prudenter procedat? Reſpondet *Sanchez cit. cap.* 18. *n.* 47. quod, niſi crimen vertat in damnum commune, vel alterius privati, præmitti debet ſecreta correctio. Sed hic advertendum I. Quod in dubio, niſi conſtet de imprudentia Prælati, in Religionibus bene inſtitutis (ut notat *Laym. cit. c.* 4. *n.* 5. *verſ. Fateor tamen.*) Prælati præſumuntur prudentes. Advertendum II. id quod notat *ibid. idem Laymann*, nempe quod in talibus Ordinibus crimina occulta Fratrum, ſi nondum emendata ſint, vel relapſus timeatur, frequentius ſine ſecreta monitione deferri poſſunt ad Prælatum tanquam Patrem: tum quia Prælati ſunt viri pii & prudentes, qui admonitione magis prodeſſe poſſunt; tum quia ipſi magis idonei ſunt ad crimen emendandum, & ad occaſiones relapſus amovendas; Nam, ut recte dicunt *Suarez de Charit. diſp.* 8. *ſect.* 6. *n.* 12. & *Sanch. l.* 6. *c.* 18. *n.* 50. vel peccatum Religioſi eſt leve, & tunc; cum infamatio levis ſit, major plerumque utilitas ex denun-

ciatione proveniet, quam damnum fratris erit; Præterquam quod hujuſmodi conſuetudo denunciandi Prælato levia delicta, ut ait *Suarez*, eſt quaſi neceſſaria ad Religionis ſtatum conſervandum; Vel crimen fratris eſt grave, & tunc aut frater peccavit ex fragilitate, & melius occurret Superior, occaſiones auferendo, quod alius nequit præſtare: aut ex malitia, & tunc rariſſime ex monitione fratris ſperatur emenda, ut dicit *Sanch. ibid. cum Cajet.* qui aſſerit rectius dubitandum, quod reus ex correctione ſecreta potius fingat ſe emendatum, quam emendetur. Addunt recte *Suar. & Sanch.* vix fieri poſſe, quod crimina Religioſorum non redundent in maximum Religionis damnum, tum ob ſcandalum fratrum, tum ob Religionis infamiam; Hinc dicit *Suarez*, omnia crimina gravia bene denunciari poſſe Prælato, tanquam Communitati perniciosa; imo ſæpe obligationem eſſe denunciandi, præſertim ſi Prælatus interroget; Saltem inquit *Sanchez* valde expedire, quod Prælatus ſciat vitia fratrum, ut melius amoveantur lapſuum pericula. Addo & ego, quod maximum inconveniens facile eveniret, ſi Prælatis crimina denuntiari non poſſent ante ſecretam monitionem; Nam, ſi ex illa delinquens non emendetur (quod ut plurimum timendum eſt, uti ſupra notavimus cum *Sanch.*), aut crimen deferes ad Prælatum, & tunc reus, facile ſuſpicans tuam denunciationem, ſæpe odium adverſus te conſervabit; aut tu ob hujuſmodi timorem omittes denunciare, & ſic crimen non emendabitur, ſcandala augebuntur, & ſic denique bonum Communitatis corruet. Quare ex his omnibus recte concludit *Laym. loc. cit. n. 5. in fin.* rarum eſſe in Congregatione Religioſorum, ut ſubditi ſint æque idonei, quam Prælati ad corripiendum: Et ideo in *cap. Qualiter, & quando 25. De Accuſ.* relato ordine ſervando in Inquiſitionem, Accuſationem, & Denunciationem, ſic concluditur: *Hunc tamen ordinem circa regulares perſonas non credimus uſquequaque ſervandum.*

Quæritur IV. An liceat renunciare juri fraternæ correctionis, ita ut poſſit deferre crimen ad Superiorem, nulla præmiſſa correctione? Tres adſunt ſententiæ: *Prima* communior ſententia affirmat, & hanc docent *Sanch. Dec. l. 6. c. 18. n. 43. Tournely tom. 3. p. 324. n. 5. Palaus tract. 6. D. 9. n. 4. Suar. D. 8. ſect. 6. n. 22.* Item *Valent. Hurt. Diana* & alii plures *ap. Salm. tr. 21. c. 7. n. 87.* Ratio, quia ob honeſtum finem quiſque poteſt juri ſuo renuntiare, & ideo plurimi Sancti viri ſuæ famæ ceſſerunt. Confirmatur ex *D. Thoma 2. 2. q. 33. art. 1. ad 1.* qui ait: *In arbitrio uniuſcujuſque eſt pati detrimentum ſuæ famæ, niſi hoc vergat in damnum aliorum.* *Secunda* autem ſententia abſolute negat, eamque tenent *Philiarch. de Offic. Sac. tom. 1. p. 2. l. 4. c. 14.* item *Rodrig. Lorca, Lopez &c. apud Salm. n. 85.* Ratio, quia nemo poteſt prodigere jus quod habet ad ſuam famam. *Tertia* vero ſententia, quam tenent *Salm. n. 88. cum Araujo, & Prado*, cenſet, quod licet unuſquiſque poſſit ob honeſtum finem renuntiare ordini correctionis, ab alio tamen nequit talis ordo prætermitti, niſi prudenter credatur efficacius per Prælatum correptio fieri; Sed huic ſententiæ recte contradicit *Concina tom. 2. pag. 139. n. 23.* Si enim poteſt quiſque iſti juri cedere, bene poterit alter ſua ceſſione uti. His tamen non obſtantibus prima ſententia omnino ut vera tenenda mihi videtur; Ratio, quæ mihi ſufficit, eſt, quia in Societate JESU adeſt Conſtitutio hujuſmodi renunciationis, & ipſa fuit approbata a Paulo III. & Julio III. (ut teſtatur *Palaus l. c.*) qui approbarunt, & confirmarunt Inſtitutum, & omnes Conſtitutiones præfatæ Societatis, & præcipue eas quæ contradictiones patiebantur; Imo Gregorius XIII. in Bulla *Aſcendente Domino*, addidit excommunicationem contra tales Conſtitutiones impugnantes. Unde inſipienter puto locutum fuiſſe *Philiarcum*, qui notam impietatis inurit huic Conſtitutioni renunciationis Societatis JESU, cum Eccleſia non poſſit errare in approbatione Religionum, & ſuarum Regularum, ut docent *Bellarm. Valent. &c. apud Viva in Quæſt. Prodoma ad Propoſ. damn. n. 12.* Earum enim approbatio ſpectat ad materiam morum, in qua ſaltem impium, & temerarium eſt dicere Pontificem poſſe errare, juxta noſtram Diſſertationem adductam *lib. 1. ex nu. 120. pag. 32.* Advertit tamen *Pala. num. 6.* quod talis renunciatio non dat poteſtatem manifeſtandi delictum alterius, niſi in caſu dubio de emendatione, ideſt (ut explicat *punct. 12. n. 4.*) ſi dubitetur, an delinquens fuerit emendatus, vel an ſit relapſurus; quia e converſo, ſi conſtet de emendatione, & nullum ſit periculum relabendi, recte probabilius cenſet non poſſe crimen deferri ad Superiorem, dum ex Declaratione in Congreg. 7. ipſiuſmet Societatis dicitur revelatio facienda eſſe *tantum iis, qui remedium adhibere poterunt*; Ergo, ceſſante neceſſitate remedii, non poterit crimen manifeſtari. Præterea advertit idem *Palaus q. 9. n. 7. cum Suar. & Sanchez*, quod prædicta ceſſio fit, ut crimen reveletur Prælato tanquam Patri, non vero tanquam Judici.

246 Hæc quoad Denunciationem Evangelicam; Quoad autem Denunciationem Judicialem pertinet, hæc ad triplicem finem fit, 1. Ob publicam criminis punitionem. 2. Ut damnum læſo reſarciatur. 3. Ut quis tanquam indignus officio privetur, aut ne indignus eligatur, aut ad Ordines promoveatur, aut ne matrimonium contrahat. Et de hac Denunciatione juridica præcipue hic tractandum.

Et notandum I. quod fraterna monitio non eſt neceſſario ſemper præmittenda ad denunciationem Judicialem, juxta dicta mea ſupra *num. 239.* Notandum II. quod Denunciatio Evangelica tranſire poteſt in Judicialem ex communi ſententia, quando poſt Evangelicam Reus non corrigitur, *Azor. Abb.* cum *Salm. n. 54.* Notandum III. quod ſi Prælatus aut per Denunciationem Evangelicam, aut per ſe, aut per indicia ſufficientia noverit ſubditi delictum, primo poterit clam eum monere, pœnitentiam ſecretam ei injungendo, & etiam illum ab Officio, & a Conventu amovendo; modo ex hoc nulla ei obveniat infamia. Deinde poterit ad alia remedia devenire; ſed, licet iſta nec etiam profuerint, & crimen vertat in damnum ſolius Rei, tunc non poterit judicialiter procedere, niſi crimen probari poſſit ſaltem per duos teſtes. Vide *Salm. c. 2. ex n. 55.* Notandum IV. quod, qui fraternam fecerit Denunciationem, poteſt inde ut teſtis adhiberi poſt Denunciationem judicialiter factam, ut tenent *Salm. n. 53. cum Sot. &c.* Quia alius eſt proceſſus Denunciationis fraternæ, alius Denunciationis judicialis.

Sed quæritur I. Utrum, ſi crimen ſit occultum, nec la- 247
boret infamia, & fraternaliter denunciatus non corrigatur, poſſit Prælatus cogere Denunciatores Evangelicos, ut faciant Denunciationem judicialem; & inde juxta illam Reum pœnis juris punire? Affirmat *prima* ſententia cum *Sylveſt. Cordub.* &c. apud *Salm. cap. 6. num. 61.* quotieſcunque crimen ſaltem per duos teſtes poſſet probari; & huic ſententiæ conſentiunt *Sanch. Conſ. l. 6. cap. 2. d. 11. n. 332. & Nav. Sot.* apud *Salm. c. 2. n. 60.* caſu, quo adſit ſpes, quod delinquens ob pœnas emendabitur; Secus autem, iſti dicunt, ſi talis ſpes non effulgeat, tunc enim via permittunt poſſe Reum clam excommunicari. Probabilius tamen contradicit omnino *ſecunda* ſententia cum *Suarez, Pal. Led. Bonn. & Salm. n. 61. & 62.* ſemper ac ex crimine nullum immineat damnum Communitati, aut particularibus. Ratio, quia tunc delinquens adhuc poſſidet famam; nec punitio eſt neceſſaria ad bonum commune, quando crimen non eſt publicum.

Sed hic notandum 1. cum *Salm. num. 68. Palao, Torres, & alios*, quod in tali caſu poterit quidem Prælatus aliquibus viris prudentibus crimen manifeſtare, ſi hoc judicet neceſſarium ad remedium ſubdito adhibendum. Notandum 2. quod Prælatus inferior, ſi ipſe poſſit per ſe ſubditum corrigere, peccabit, ſi crimen Superiori manifeſtabit. Ita *Salm. cum Palm. n. 21.*

Quær. II. Utrum, ſi per publicum edictum, ſeu moni- 248
torium præcipiatur omnibus aliqua delicta denunciare, teneamur? Reſp. quando crimina ſunt notoria, proculdubio quilibet ea denuntiare tenetur; Secus vero, ſi ſint occulta, etiamſi probari poſſint per duos teſtes; niſi crimina vergant in damnum Communitatis, aut tertii; Cum hac tamen differentia, quod in criminibus in damnum tertii, tenemur fraternam monitionem præmittere, & correctione obtenta, denunciatio judicialis eſt omittenda: ſi autem Reus non corrigatur, tunc judicialiter tenemur eum denunciare; dummodo poſſimus ſine gravi noſtro incommodo, ut *Salm. cap. 2. n. 82.* In criminalibus autem in damnum commune, nulla prævia monitione, & etiam cum gravi noſtro damno, Denunciationem judicialem proferre tenemur. Quamvis etiam in his *S. Thom. 2. 2. q. 33. n. 2.* ſic doceat: *Niſi forte aliquis firmiter exiſtimaret, quod ſtatim per ſecretam monitionem poſſit mala impedire.* Sed hoc raro accidit. Hæc fere communiter a DD. docentur: Vide *Salm. cap. 2. ex n. 74.*

Notandum hic autem I. quod, qui delictum ſub ſecreti ſigillo noverit, ut remedium, aut conſilium delinquenti præberet, nunquam tenetur illud denunciare, quia jus poſitivum non poteſt juri naturæ derogare. Ita *S. Thom. 2. 2. qu. 70. a. 1. ad 2. Sanch. cap. 2. d. 20. & Salm. c. 2. n. 83.* cum *Nav.* &c. contra *Sotum.*

Notandum II. quod, ſi quis rem aliquam accepit in compenſationem ſui certi crediti, non tenetur manifeſtare, quia edictum imponens Denunciationem intelligit loqui tantum de rebus injuſte acceptis. Ita *Sanchez cap. 24. & Salm. n. 83.* cum *Sylv.* idem dicunt *Sanch. d. dub. 24. n. 3. & Salm. n. 85.* cum *Nav.* de debitore rei furtivæ, qui ob inopiam a reſtitutione excuſetur.

Notandum III. quod nemo, ut ſupra dictum eſt, tenetur denunciare cum gravi ſuo incommodo, niſi crimen redundet in damnum commune Reipublicæ, aut Religionis, ut crimen læſæ Majeſtatis, hæreſis &c.

Sed hinc quær. III. An ſit obligatio denunciandi hæreticos 249
cum periculo gravis damni? Diſtinguendum, ſi denunciandi ſint tantum ſuſpecti de hæreſi, ut ſunt ſortilegi, blaſphemi, Confeſſarii ſollicitantes, abutentes Sacramentis, commune eſt non eſſe tunc obligationem. Ita *Salm. de Primo Præc. Dec. cap. 4. n. 89. Poteſtà de Denunc. num. 267.* Niſi (dicunt *Salm. n. 91.*) adeſſet damnum commune, nempe, ſi Sacerdos magnæ auctoritatis frequenter pœnitentes ſollicitaret, &c. Si vero denunciandi ſint hæretici formales, etiam excuſare periculum gravis damni, niſi illi dogmatizent, tenent *Mazzotta to. 1. pag. 278. Leſſ. Nav. Filliuc.* &c. apud *Salm. cap. 3. n. 108.* Sed verius oppoſitum eſt tenendum cum *Poteſta d. n. 267. & Salm. n. 109.* cum *Suar. & Pornac.* Ratio, quia hæreſis formalis de ſe ſerpit ut cancer, & ideo ſemper in damnum commune vergit.

Quær. IV. An teneamur denunciare conjunctos, quos hæ- 250
reticos formales noverimus? Fratres ſine ullo dubio tenemur denunciare; Filios vero a denunciandis Parentibus excuſant *Abul. & Simanca* apud *Salm. de Primo Præc. cap. 3. n. 105.* Sicut ibidem *Bon. Fill. Barb.* &c. excuſant etiam uxores a denunciando viros ſuos. Sed dicendum omnes ad denuncia-

tio-

tionem teneri, ex eadem ratione, ut ſupra, quia hæreſis eſt peſtis ita noxia, quod difficile habet remedium, & facile in damnum vergit commune. Ita *Roncaglia pag.* 169. *qu.* 1. *R. Bon. de Oblig. denunt. to.* 2. *d.* 6. *p.* 2. *n.* 3. cum *Farin. Azor. Salm. De* 1. *Prac. c.* 4. *n.* 106. cum *Caj. Pal. Sanch. Dian. &c. cum communi*, ut teſtatur *Poteſtas n.* 268. *& Viva ſuper Prop.* 5. *Alex. VII. n.* 13.

Hoc tamen dicitur, quoad hæreticos formales. Si vero denunciandi ſint tantum ſuſpecti de hæreſi, *Salm. de Primo Prac. cap.* 4. *n.* 83. pariter obligant etiam filios ad Parentes denunciandos; Sed nimis rigoroſe, ſatis enim probabiliter tunc a denunciatione excuſantur, non ſolum filii, ſed etiam conjuncti uſque ad 4. gradum, ut tenent *Diana, Bordon. Lez. Homob. & alii* apud *Poteſtà n.* 221. Ratio, quia denunciare conjunctum, idem eſt ac grave damnum ſive incommodum ſubire; quod rationabiliter excuſat (quando periculum abeſt damni communis) ut diximus mox *n.* 249. & dicunt ipſi *Salm. de Offic. cap.* 2. *n.* 82.

251 Quær. V. Quænam ſint crimina denuncianda tanquam de hæreſi ſuſpecta? Sunt I. Nuptiæ contractæ, vivente conjuge, ut *Salm. de* 1. *Prac. c.* 4. *n.* 6. *cum communi*. II. Nuptiæ Clerici in Sacris conſtituti, vel Religioſi profeſſi; et iam communiter *Salm. n.* 7. III. Si quis ſine Sacerdotio Miſſam celebrat, aut aliud Sacramentum conficit: Ita ex Conſtitutionibus Pontificis; vide *Salm. n.* 8. qui extendunt ad Sacerdotem celebrantem pluries in die, vel non jejunum, ſine juſta cauſa. IV. Alii pariter cenſent ſuſpectum eſſe de hæreſi Confeſſarium ſigillum violantem, ut *Viva, de Leone, & Quintan.* At hoc negant probabilius *Salm. num.* 9. cum *Lugo, Bonac. Mol. & communiori*, niſi ille errorem teneat non adeſſe hanc obligationem ſigilli, vel iſtud non ita rigoroſe obſtringere. V. Extendunt etiam *Salm. num.* 10. *&* 11. cum *pluribus* ad crimen ſodomiæ, & beſtialitatis, ſed ipſi loquuntur pro Regnis Hiſpaniarum; Hoc tamen non viget in noſtris partibus. Hic tamen obiter advertendum, quod Clerici, & Regulares ſodomitæ ex Conſtit. S. Pii V. privantur omni Officio, & Beneficio; modo I. Crimen ſit conſummatum. II. Adſit hujus criminis exercitium: ideo non ſufficit, ſi patratum ſit bis, vel ter, *Salm.* cum *Bon. ibid.* III. Adſit inſuper ſententia Judicis; nam, licet Bulla dicat: *Præſentis Canonis auctoritate privamus*. Attamen ſic videtur recepta, ut dicunt *Bon. Sanc. Henr.* &c. apud *Sal. l.c.*

252 Quæritur hinc VI. An ſint denunciandi blaſphemi? Diſtinguendum: Qui proferunt blaſphemiam hæreticalem certe denunciandi ſunt. Sed hic advertit *Poteſtà num.* 219. quod prorumpens in blaſphemiam hæreticalem, non advertendo ad ſignificationem, non peccat graviter, ideoque nec denunciandus. Secus vero, ſi blaſphemet advertens, quamvis ex ira: quia tunc jam ſit ſaltem ſuſpectus de levi. Ceterum probabiliter *Bon. loc. cit. p.* 1. §. 8. *num.* 5. *in fine*, *& Ronc. pag.* 170. *q.* 4. *R.* 3. *cum Nav. &c.* dicunt non eſſe denunciandos, quos conſtet per lapſum linguæ errorem protuliſſe, & huic videntur expreſſe adhærere *Salm. de* 1. *Prac. c.* 3. *n.* 107. ubi ajunt ad obligationem denunciationis requiri pertinaciam hominis denunciandi. Immo *Sanch. Trull. &c. contra Salm. ibid. n.* 129. univerſe excuſant ab obligatione denunciandi blaſphemos hæreticales, ſemper ac ipſi per correctionem reſipiſcant.

Quoad autem ſimplices blaſphemos, advertendum, quod olim duæ aderant obligationes: una increpandi, & hæc abiit in deſuetudinem, ejuſque in loco ſucceſſit obligatio correctionis, ſi fructus ſperatur, ut docet *Sanch. l.* 2. *c.* 32. *nu.* 46. *Pal. Bon. &c.* Altera denunciandi Judici Eccleſiaſtico, vel ſeculari, & hæc etiam per deſuetudinem non videtur amplius obligare, ut dicit *Viva de* 2. *Prac. q.* 6. *art.* 2. *in fine cum Tamb. & Mazz.* Vide *dicta l.* 3. *n.* 123.

Rogabis autem, infra quantum temporis blaſphemi hæreticales denunciandi ſint? Loquendo generice de criminibus ſuſpectis de hæreſi, juxta Edictum Inquiſitionis Generalis Romanæ, tempus aſſignatum ad denunciationes eſt menſis a die ſcientiæ legis, & ceſſantis impedimenti, ut aſſerunt *Felix Poteſtà de Denunc. nu.* 238. *pag. mihi* 535. *Mazzotta to.* 1. *pag.* 276. *q.* 5. & Auctor libri (*Iſtruz. per li Novelli Confeſſ.*) *to.* 2. *c.* 14. *nu.* 284. Loquendo vero præcipue de tempore requiſito ad denunciandos blaſphemos hæreticales, dicunt *Sporer de* 5. *Prac. Dec. c.* 10. *n.* 82. ex Decreto Alex. VII. *de Suſpectis de Hær. & Salm. eod. tit. c.* 3. *num.* 129. (ſed forte hi loquuntur juxta Edictum Hiſpaniarum) eſſe denunciandos infra ſex dies; ita etiam *Viva de* 1. *Prac. q.* 6. *art.* 2. *n.* 11. qui idem ait de denunciatione Confeſſarii ſollicitantis; ſed Auctor præfatus (*Iſtr. ut ſupra*) pro hac denunciatione aſſignat menſem: Vide *n.* 162. *&* 163.

253 Quær. VII. An ſuperſtitioſi ſint denunciandi? Affirmant DD. generaliter loquendo, ſi ſuperſtitio fiat cum conſcientia peccati, & ſuſpicionem fundet de hæreſi. Et hoc accidere dicunt, 1. Quando intercedit pactum expreſſum cum Dæmone. 2. Quando miſcentur in ea res ſacræ, ut Chriſma, Oleum Sanctum, Hoſtia ſacram. 3. Si Dæmon adoretur, vel ei porrigantur preces nefariæ, vel aliqui Pſalmi, qui in ejus honorem proferri videntur, ut Pſalmus 180. *Deus laudem meam ne tacueris, &c.* 4. Quando Dæmon rogatur de his, quæ naturaliter nequit ipſe ſcire. 5. Quando ex ſuperſtitione provenit effectus. 6. Quando quis ex profeſſo alios inſtrueret. 7. Quando intervenit expreſſa Dæmonis invocatio (etſi, hac tantum intercedente, excuſant aliI ab obligatione denunciandi). Ita *Suar. Azor. Pegna, & Simancas, vide Salm. de* 1. *Prac. loc. cit.*

Dixi *generaliter loquendo*, quia in hoc Regno denunciantur tantum ſuperſtitiones, in quibus intervenit abuſus Hoſtiæ Conſecratæ, vel Olei Sancti; non vero aliæ. Et hæc eſt praxis hodierna; Horum enim criminum, quæ ad Mixtum Forum pertinent, præſens Rex noſter Carolus VI. ſibi animadverſionem addicavit, quando ſortilegus eſt ſecularis, ſecus ſi eſt Eccleſiaſticus.

Quæritur VIII. An ſint denunciandi, qui denunciare tenentur, & omittunt? Si agatur de denunciando hæretico tantum ſuſpecto, probabilius negatur cum *Carena, & Lupo, & Poteſtà n.* 284. Ratio, quia non oritur ſuſpicio ex ſuſpicione. Si vero de denunciando hæretico formali, dicit *Poteſtà n.* 286. denunciandos eſſe eos qui ex officio tenentur denunciare, & negligunt; Et idem dicit de teſte crimen falſo negante, vel de diſſuadente denunciationem debitam; quia iſti vere cenſentur de hæreſi ſuſpecti, niſi omiſſio fiat ex cauſa amicitiæ, conſanguinitatis, &c. Ita *Poteſtà cum communi*. Alios vero non denunciantes, licet etiam ipſi fiant de hæreſi ſuſpecti, ſi nullam habeant cauſam occultandi, ut dicunt *Salm. de* 1. *Prac. cap.* 3. *n.* 116. tenent tamen *Lupus, & Bordon. apud Poteſtà* non eſſe denunciandos, ne detur proceſſus in infinitum. 254

Notandum autem ſuper hac materia I. Neminem teneri denunciare ſeipſum, nec ſocios ſui criminis, cum hoc eſſet idem ac ſeipſum denunciare. Verum, ſi quis de crimine legitime a Judice interrogetur, tenetur tam ſe, quam ſocios manifeſtare, *n.* 104. *cum Caj. Suar. Trull. &c.*

Notandum II. Certum eſſe, quod non tantum Superiores Regulares, quibus directe imponitur onus denunciandi ex Decreto Alex. VII. edito anno 1660. ſed omnes Fideles tenentur ad denunciandum criminoſos de hæreſi, etiam leviter ſuſpectos, ut loquitur Decretum; Dum in fine ejus ſtatuit Pontifex: *Decretum hoc omnes ubique exiſtentes arctare, & afficere*; Et ita cum communi ſentiunt *Salm. c.* 4. *n.* 104. Sed bene hic advertunt 1. minime eſſe denunciandum illum, de quo habeatur ſuſpicio ex levibus indiciis, v. gr. ſi audias crimen alicujus a teſtibus parum fide dignis. Ita *Nav. Sayr. Cordub. cum Salm. cap.* 3. *nu.* 117. Advertunt 2. quod, ut ſit obligatio ad aliquem denunciandum, requiritur, ut ille ſit hæreticus proprius, & pertinax, non vero ſi nimirum per ignorantiam, metum, incuriam, lapſum linguæ Fidei protulerit injuriam, de qua, ſi ſecreto corrigitur, ſine dubio cenſeatur abjuraturus. Ita *Salm. loc. cit. cum aliis.* Hinc inferunt *Bon. & Farinac. apud Salm. ibid. ac Poteſtà nu.* 258. minime eſſe denunciandum hominem ſimplicem & pium, ſeu Concionatorem aliquam propoſitionem hæreticalem ex incuria proferentem; præſumitur enim non ex animo locutus eſſe.

Notandum III. Juxta jus commune ex *Extravag. Excommunicamus*, eos, qui advertenter negligunt hæreticos denunciare, incurrere excommunicationem ferendam: etſi juxta edictum Hiſpaniarum, ibi incurratur excommunicatio ipſo facto, & reſervata. Utrum autem in aliis Regionibus hæc excommunicatio ſit reſervata? Affirmant *Salm. cap.* 4. *nu.* 70. *& Poteſtà nu.* 641. qui affert Decretum S. C. Sed negant *Lupus apud Poteſtà & Bonac. loc. cit. Vide to.* 2. *D.* 6.

D U B I U M VI.

De Teſtibus.

255 *Quomodo debeant eſſe, & teſtificari Teſtes ad probandum?*
256 *Qui rejiciuntur?* 1. *Servi.* 2. *Mulieres.* 3. *Minores.* 4. *Inimici.* 5. *Conjuncti, & Domeſtici.* 6. *Infames.* 7. *Perjuri.* 8. *Socii criminis.* 9. *Perſonæ inopes & viles.*
257 *In quibus caſibus ſufficit dictum unius Teſtis?* 258. *Quid ſi unus Teſtis deponat de una propoſitione hæretica, & alius de altera?*
259 *An ſemper ſufficiant duo teſtes ad probandum?*
260 *Quales debent eſſe teſtes, ut plene probent?*
261 *An Laici repellantur a teſtificando contra Clericos? Quid e converſo?*
261 *An teſtes inepti, ut ſupra, faciant indicium?* 263. *An Religioſi probent in cauſa ſui Monaſterii?*
264 *An, & quando quis teſtari teneatur?*
265 *An Teſtis teneatur fateri veritatem Judici non legitime interroganti?*
266 *Quando Judex legitime interroget?*
267 *An Teſtis teneatur manifeſtare crimen, ſi Accuſator unicum teſtem afferat?*
268 *Non teneris manifeſtare Judici etiam legitime interroganti,* I. *Si ſcias rem ex Confeſſione.* II. *Sub ſecreto.* III. *Si tibi immineat damnum.* IV. *Si accepiſti a parum fide dignis.* V. *Si rem accepiſti per injuriam.* VI. *Si alter probabiliter non peccarit.*
269 *Ad quid teneatur falſum teſtatus?*
270 *Quando peccent teſtes?* Dub. 1. *An peccent contra juſtitiam, ſi ſe abſcondant, ne citentur?* Dub. 2. *An ſi fugiant poſt citationem?* Dub. 3. *An ſi interrogati veritatem occultent?*
261 *Quomodo facienda eſt depoſitio teſtium?*

„ SUppono, ad legitimam, & plenam in judicio proba-
„ tionem requiri duos teſtes, eoſque debere 1. Externo
„ ſenſu percepiſſe id, de quo teſtantur: 2. De eodem facto,
„ & crimine, cum iiſdem circumſtantiis, deponere; alio-
„ qui erunt teſtes tantum ſingulares, ut vocant, qui non

„ faciunt plenam probationem. 3. Eſſe omni exceptione majores, in quibus ſcilicet nulla deſideretur conditio, quominus teſtari poſſint, juxta vulgarem:

Conditio, ſexus, ætas, diſcretio, fama,
Et fortuna, fides; in teſtibus illa requires.

256 „ Hinc a teſtando rejiciuntur 1. Servi. 2. Mulieres. * (*Intellige tamen hoc de jure Canonico*, *ex c. 33. qu. 5. Non vero de jure Civili, tam in cauſis civilibus, quam criminalibus, ut Gomez, Sanch. Trull. apud Salm. de Offic. c. 3. n. 6. Veruntamen ad reum damnandum nec plures etiam mulieres ſufficiunt. Vide Salm. n. 7.*) * 3. Minores 20. annis in criminalibus; in civilibus autem impuberes. * (*Iſti tamen, etſi ad probandum non ſufficiant, niſi in crimine læſæ Majeſtatis, fundant tamen indicium etiam ad torturam. Salm. cap. 3. n. 8. & 9.*) * 4. Inimici * (*Licet ſint reconciliati, ſed de recenti* (*ſecus, ſi ex longo tempore.*) *Et hoc etiam in delictis læſæ Majeſtatis: Et etiamſi inimicitia non fuerit gravis, ut dicunt Sal. d. c. 3. n. 12. cum communi*) * 5. Sanguine juncti * (*Uſque ad 4. gradum, ut Salm. ibid. num. 21. niſi ſit crimen hæreſis. Vide alia circa hoc punctum apud Salm. ex d. num. 21.*) * & domeſtici * (*Ut famuli, coloni*) *; exceptis quibuſdam caſibus apud *Leſſ. l. 24. c. 3. n. 38.* 6. Infames * (*Sive de jure, ideſt per ſententiam, ſive de facto. Quinam autem dicantur infames? Vide c. Infames 6. q. 1. & Salm. c. 3. n. 10. & 11.*) * 7. Perjuri. 8. Socii criminis. * (*Excipe ſi crimen ſit hæreſis, vel maleficii, vel tale, quod non poſſit ſine ſocio patrari. Salm. cum aliis cap. 3. nu. 15. & 16. An autem duo ſocii criminis faciant ſaltem ſemiplenam probationem contra tertium ſocium? Affirmat Leſſ. cap. 29. dub. 17. Sed plures alii negant apud Salm. de Offic. cap. 6. n. 2. in fine.*) * 9. Perſonæ inopes, & viles. * (*Niſi ſint probatæ vitæ. Vide Salm. cap. 3. n. 17.*) * 10. Deliri, & ſemifatui, ex quibus tamen ii, qui ſolo jure poſitivo ad teſtandum ſunt inhabiles, poſſunt admitti in criminibus exceptis.

257 Notandum, quod unicus teſtis ſufficit ad probandum in aliquibus caſibus, etenim I. Teſtimonium unius ſat eſt ad impediendum Matrimonium illegitimum, ex *c. Præterea 2. De Sponſ.* Debet hic tamen jurare ſe impedimentum certo ſcire; & non ſufficit, ſi teſtis ſit de ſolo auditu, niſi impedimentum ſit conſanguinitatis, & adſit alius teſtis de certa ſcientia, licet hic deponat ſine juramento. Ita *Sanch. Conſ. l. 6. c. 5. d. 10. n. 1. & Salm. Tract. 9. de Matrim. c. 8. n.* 102. Sola tamen fama ſufficit ad impediendum Matrimonium. II. Teſtimonium ſolius Epiſcopi ſufficit ad probandum in judicialibus attinentibus ad ſuum munus, ſi teſtetur in Scriptura ſuo ſigillo obſignata; *Salm. de Offic. c. 2. nu. 34.* cum *Bald. Maſcard.* &c. III. Ad delicta Religioſorum punienda ſufficit teſtimonium unius, ſi delictum ſit tale, ut aliter probari non poſſit? Et ita Religioſus ſollicitans pœnitentem, per illam tantum denunciatus poteſt puniri aliqua pœna arbitraria, ſed non ordinaria; *Sanch. c. 5. d. 12. nu. 4. Salm. ibid. n. 35. cum aliis:* Et idem docent ibi *Val. & Sot.* pro culpis levibus. Ceterum in criminibus gravibus, quæ gravem merentur punitionem, recte tenent, & abſolute *Salm. n. 35.* cum *Peyr. & Pell.* contra *Sanch. & alios*, requiri omnino ſaltem duos teſtes, quia fama Religioſorum non debet minus æſtimari, quam fama ſecularium. IV. Credendum eſt Officiali publico teſtificanti de aliquo crimine levi; ſecus de gravi; *Barboſ. Farinac.* &c. cum *Salm. n. 36.* Et idem dicunt de perito in ſua arte, v. gr. ſi Medicus teſtificetur mortem alicujus cauſatam fuiſſe a vulnere; *Salm. ibid. cum aliis*. V. Unicus teſtis probat, quando agitur de læſione Minoris: *Barb. Gabr. Salm. n. 37.* Sic etiam probat perſona, cui ſtandum dixit Teſtator in ſuo teſtamento. Unicus quoque teſtis probat Miraculum: *Salm. num. 37. cum aliis*.

258 Sed quæritur hic, ſi unus teſtis deponat de una propoſitione hæretica, & alius de altera, an iſti plene probent aliquem eſſe hæreticum? *Gom. Barboſ.* &c. affirmant probare illum eſſe hæreticum in genere. Sed longe probabilius *Leſſius lib. 2. c. 30. n. 33. Rod. Vill. &c.* cum *Salm. de Offic. cap. 3. n. 38.* negant tales teſtes facere plenam probationem, licet faciant pluſquam ſemiplenam. Ratio, quia, cum non probatur prius hæreſis in ſpecie, non poteſt probari hæreſis in genere. Excipe tamen crimen ſollicitationis in Confeſſione, quod per teſtes ſingulares comprobatur, concurrentibus tamen aliis indiciis, & præſumtionibus.

259 Exceptis autem ſupradictis caſibus, ad probandum requiruntur, & ſufficiunt duo teſtes in cauſa tam civili, quam criminali, ex *Deuter. 17. 6. In ore duorum, vel trium teſtium peribit, qui interficietur*. Et ex *Joban. 8. Duorum hominum teſtimonium verum eſt*. Ratio quia ad humanas actiones probandas ſufficit certitudo moralis, & probabilis. Ita *S. Thom. 2. 2. q. 20. art. 2. Leſſ. Sot. & Salm. de Offic. c. 3. n. 43. communiter*. Ab hoc tamen excipiuntur aliqui caſus, in quibus Jus poſitivum requirit majorem numerum teſtium, nempe ad probanda teſtamenta, ad damnandos Epiſcopos, vel Clericos; nam ad condemnandum Epiſcopum, requiruntur 12. teſtes, & ad condemnandum Sacerdotem, ſeu Clericum requiruntur ſaltem pluſquam duo. Vide *Salm. c. 3. n. 44. & 47.*

260 Præterea teſtes, ut plene probent requiritur I. Ut ſint conteſtes, ita ut conveniant non ſolum in ſubſtantia actus, ſed etiam in principalibus circumſtantiis, ideſt perſona, loco, tempore, modo; niſi circumſtantiæ ſint parvi momenti, puta, ſi unus dicat caſum contigiſſe hora tertia, alius quarta; unus tempus fuiſſe nubiloſum, alius ſerenum, & ſimiles. Ita *S. Thom. 2. 2. qu. 70. art. 2. ad 2. Salm. c. 3. n. 46. & 48.* Requiritur II. Ut teſtes deponant cum juramento, alias non probant, ex *cap. 51. de Teſt. & c. Tuiſ. q. 39. de Teſt.* Ubi ait *Panormit. Nec Epiſcopo quidem, ut ei ipſi credi in alterius præjudicium, niſi jurato*. Requiritur III. Ut teſtes per ſe immediate rem perceperint externo eo ſenſu, quo res percipitur, puta, ut ipſi viderint occidentem, audierint blaſphemantem, &c. *l. ſola 4. C. de Teſt. & c. 4. §. Solam. qu. 3.* Vide *Salm. c. 3. num. 48. & 49.* cum *Sylv. Pan. Tab. & communi*. At in hoc notandum, quod nec etiam ſufficiunt ad plene probandum teſtes, qui deponunt audiviſſe quidem per ſe, ſed mediate, ideſt medio pariete, cortina, quin viderint etiam loquentem, ut *Salm.* cum *Farinac. & aliis num. 50. & 51.* Hoc autem currit in cauſa criminali, non autem civili; excepto Teſtamento, ubi requiritur, ut teſtes non ſolum audiant, ſed etiam videant teſtatorem loquentem, ex *l. Si non ſpeciali, C. de Teſtam. Salm. ibid.* Teſtes autem de auditu alieno, nempe qui crimen narrari audiverunt ab uno, vel duobus teſtibus de viſu, non ſolum non probant, ſed nec etiam ſemiplenam probationem faciunt, ut *Salm. c. 3. n. 53.* cum *Miranda, Farinac. & communi Juriſtarum*. Quando vero adſint plures conteſtes pro Reo, & plures contra, ſtandum eſt pro Reo, ut docet *S. Th. 2. 2. q. 20. a. 2. ad 2.* Etiamſi teſtes contrarii ſint majores dignitate, ut *Salm. n. 14.* cum *Pon. Mon. &c.*

Adde, quod Laici in criminalibus repelluntur a teſtificando contra Clericos, ex *c. 2. q. 12.* In aliquo tamen caſu poſſunt Epiſcopi uti laicis teſtibus probatæ vitæ ad probanda crimina ſuorum ſubditorum: E converſo Clerici, & Religioſi poſſunt teſtificari contra Laicos, etſi ad hoc non poſſint compelli a Judice ſeculari, ex *c. Quamquam 14. q. 2.* Ex præfato tamen textu clare deducitur, non poſſe Clericum teſtificari coram Judice ſeculari, ſine licentia ſui Superioris. An autem teſtimonium Clerici ſine licentia Prælati valeat? Affirmandum probabilius cum *Sanch. Conſ. l. 6. cap. 5. d. 17. n. 2. Trull. Azor. &c. de Salm. cap. 3. n. 28.* contra alios qui dicunt non valere teſtimonium Clerici, ſed tunc tantum, cum is vi compulſus deponit. Clericis autem, & Religioſis non videtur eſſe vetitum teſtes eſſe in inſtrumentis, cum hoc nullibi interdicatur: Vide *Sanch. Dec. tom. 2. l. 6. c. 13. n. 106. & Salm. ibid. n. 29.* 261

Notandum I. quod teſtes inepti (numerati ut ſupra *ap. Buſ.*) ſi deponant, faciunt aliquod indicium, ſed non plenum, nec ſufficiens ad torturam: Immo ſervi, vel graviter inimici omnino repelluntur. Sed, ſi crimen commiſſum eſt noctu, vel in aliquo loco ſecreto, tunc facile admittuntur. Deinde, ſi teſtes ſint inepti principaliter ob favorem partis, ut inimici, domeſtici, &c. ſi pars eos admittit, Judex non valet eos repellere. Vide *Salm. c. 3. n. 31.* 262

Notandum II. quod Religioſus in cauſa ſui Monaſterii bene poteſt teſtificari, ex *c. Statuimus De Teſt.* Et idem dicitur de Canonico in cauſa ſui Capituli, de Clerico in cauſa ſuæ Eccleſiæ, & de Collegiali in cauſa ſui Collegii, quotieſcumque in cauſa ipſi nullum intereſſe habeant particulare. Advertendum tamen eſt, iſtorum teſtimonium non eſſe omnino integrum; & inſuper non eſſe admittendum, quando alii teſtes haberi poſſint, *Salm. cum aliis cap. 3. n. 45.* 263

„ Quæritur 1. An, & quando teneatur quis teſtari? 2. Ad quid teneatur, qui non vult teſtari, aut qui falſa eſt teſtatus? 264

„ Reſp. 1. Non tenetur quis teſtari, niſi vel ex charitate, cum ita neceſſarium eſt, ad avertendum grande malum proximi, aut Reip. vel ex præcepto, cum Judex, ſeu Superior habens poteſtatem, ita legitime præcipit. In quo ultimo caſu, ſi fugias, aut occultes te, antequam ad teſtandum citeris, non peccabis contra juſtitiam; ideoque nec teneberis reſtituere, ut, contra multos, docent *Valent. & Leſſ.* Ratio eſt, quia tibi necdum eſt præceptum: Si quod autem jus naſcatur parti ex tuo teſtimonio, id ex præcepto oritur. Imo, etſi ſit communis ſententia, ad reſtitutionem teneri eum, qui a judice citatus fugit, vel teſtimonium fraude declinavit, cum ſit efficax, & moralis cauſa, ut Judex ſententiam ferat in alterius damnum: non tamen eſt improbabile, quod docent *Molin. & Leſſ.* non teneri. Ratio eſt, quia citatio intimata non inducit obligationem juſtitiæ, ſed tantum obedientiæ; proindeque non comparens contumax tantum eſt, & inobediens, non autem injuſtus. *Leſſ. lib. 2. cap. 17. & 30. Vid. Bon. Laym. ll. cc.*

Hic notandum certum eſſe, quod Judici non legitime interroganti teſtis non tenetur fateri veritatem: Tunc enim poterit licite reſpondere (etiam cum juramento) *crimen neſcire*, ita ut teneatur illud ei manifeſtari. Ita *S. Thom. 2. 2. qu. 66. art. 1.* ubi ait, quod eo caſu, *Non tenetur accuſatus reſpondere, ſed poteſt vel per appellationem, vel aliter licite ſubterfugere*. Et idem *communis DD.* dicit etiam de teſte. Vide dicta *de Reſtrictione non pure mentali l. 3. n. 152.* 265

Sed quæritur I. Quandonam Judex legitime interroget? Reſp. quando adeſt ſemiplena probatio, puta, unus teſtis de viſu, vel auditu proprio, ut ſupra: vel ſi adeſt notorietas, aut infamia criminis, vel indicia evidentia: vel ſi accuſator ſe offerat ad delictum pluribus teſtibus probandum (alias, etiamſi plures teſtes adſint de aliquo crimine, nemo eorum tene- 266

Digitized by Google

teneretur crimen revelare); Omnia hæc enim æquivalent ſemiplenæ probationi; qua interveniente, delictum non dicitur amplius ſecretum, ideo Judex tunc habet jus, ut teſtis veritatem manifeſtet. Ita communiter *Leſſ. lib. 2. c. 3. d. 5. & 6. Navar. & alii cum Salm. cap. 3. num. 56. &* 57. qui advertunt *num. 62.* cum *Sayro*, quod, ut teſtis teneatur tunc reſpondere, requiritur, ut infamia, vel ſemiplena probatio, vel indicia, ut ſupra, ſint jam probata, & a Judice teſti manifeſtentur; niſi conſtet Judicem eſſe probum, & aſſerat ſe legitime interrogare.

267 Quær. hinc II. Utrum, quando non adeſt ſemiplena probatio, ſive infamia, vel evidentia indicia criminis, ut diximus, ſi Accuſator unicum teſtem tantum afferat, teneetur hic teſtis veritatem manifeſtare? Affirmant *Salm. cap. 3. n. 60. & 61.* cum *Sotq, Val. &c.* quia (dicunt) quando adeſt Accuſator conſcius de crimine, & unicus teſtis, jam Reus cenſetur æquivalenter infamatus. Sed probabilius negant *Roncaglia pag. 481. q. 4. R. 2. cum Leſſ. Paſſer.* item *Sylveſt. Nav. & Bann. apud Salm. num.* 59. juxta ſupra poſita. Et idem clare videtur docere *S. Thom. 2. 2. q. 70. art.* 1. ubi dicit tunc legitime teſtem interrogari, *quando vel de manifeſtis, vel de his, de quibus infamia præceſſit, interrogatur.* Ergo non legitime interrogat Judex, quando non præceſſit vel notorietas (hoc enim ſignificat Tò *de manifeſtis*), vel infamia, aut alia ſemiplena probatio, ut ſupra.

268 „ Reſp. 2. Etiam legitime, & juridice interrogatus non teneris teſtari ſequentibus caſibus: I. Si ſcias rem ex Confeſſione. II. Si accepiſti ſub ſecreto naturali. * (*Etiam ſub ſecreto tantum commiſſo, ut S. Thom. 2. 2. qu. 70. a. 1. & communis cum Sylv. & Salm. ibid. ex n. 65. contra Sotum: Quia præceptum naturale præferendum eſt præcepto Judicis; Vide dicta lib. 4. num. 49. pag. 529. Intellige tamen, niſi immineat damnum commune, vel niſi aliunde ſcias; tunc enim teneris ad manifeſtandum, ut communiter DD. cum Salm. num. 20.*) *, ut Conſiliarius, Advocatus, Medicus, &c. modo tamen non ſit neceſſarium ad magnum Reipublicæ, vel proximi malum avertendum * (*Ut S. Thom. loc. cit. & Salm. num. 68. cum communi*) *; tunc enim licet tale ſecretum detegere, etiamſi juraſſes te nulli dicturum: quia tale juramentum non obligat, cum jure naturæ tenearis ad contrarium. Vide *Laym. c. 4. num. 9.* III. Si ex teſtimonio tibi, vel tuis immineat notabile damnum: niſi tamen damnum publicum, vel privatum alienum prævaleat, ut notat *Card. de Lugo de juſtit. diſp. 30. num. 10.* Unde communiter non teneris teſtari contra conſanguineum. IV. Si a viris non ſat fide dignis accepiſti; tunc enim potes te habere, ac ſi nihil ſcires * (*Immo Sanch. Dec. lib. 3. cap. 2. n. 5. & Nav. Sot. Arag. & alii cum Salm. cap. 3. num. 69. dicunt teſtem de auditu alieno non teneri ad manifeſtandum, quando Judex nihil aliud ab eis exigit, niſi ut dicant id quod ſciunt; quia, ajunt, ſcire proprie non eſt credere, ſed veritatem perceptam viſu, vel alio ſenſu in mente retinere: quæcumque autem alia notitia pertinet ad judicium, non ad ſcientiam.*) * V. Si factum intellexiſti per injuriam, v. gr. aperiendo literas, cogendo alium ad revelationem, &c. *Laym. l. 3. t. 6. cap. 4. num. 5. Mol. d. 5. num. 5.* VI. Si alter probabiliter in facto non peccaverit, vel propter ignorantiam, vel quia rem aliquam accepit in occultam compenſationem debiti; ex quo, tanquam de fure, inquiratur. Ratio eſt, quia munus Judicis eſt inquirere de delicto. Vide *Azor. 3. p. l. ult. cap. 27. Fill. Bon. d. 10. qu. 8. p. 3. Laym. l. c.*

269 „ Reſp. 3. Qui ſciens falſum teſtatus eſt, per quod alteri fuit efficax cauſa damni, tenetur ad impeditionem, vel reparationem omnium damnorum, quæ cauſantur. Item tenetur revocare cum pari ſuo damno, & periculo etiam vitæ, ſi Reus de ea periclitetur, & putetur revocando aliquid effecturus: Ita communiter. Ratio eſt, quia in damnum æquali potius habenda eſt ratio innocentis. *Vid. dub. ſeq. art. 1.*

„ Dixi 1. *Sciens*: quia, ſi ex ignorantia, inadvertentia, aut oblivione inculpabili falſum eſt teſtatus, etſi teneatur impedire, ſi poſſit; non tamen ad reſtitutionem, etiamſi Reus damnetur. Ratio eſt, quia neque tenetur ex re accepta, neque ex delicto.

„ Dixi 2. *Cauſa efficax*: quia, ſi a parte rei falſum illud teſtimonium nihil effeciſſet, verb. grat. quia per falſa teſtimonia aliorum jam tota cauſa damni erat data, ita ut Judex ex hoc teſtimonio nihil fuerit motus, ad nihil tenebitur. *Leſſ. l. 2. c. 30. & Laym. l. 3. t. 5. cap. 8.* & alii.

270 „ Teſtis peccat 1. Si affirmet, quod ignorat. 2. Si veritatem, quam debebat celare, aperiat. Si ſe occultet, ne cogatur, caſu quo tenetur teſtari. 4. Si Judici juſte interroganti non obediat. 5. Si pretium pro dicenda veritate accipiat.

Sed dubitatur 1. An peccet contra juſtitiam, & teneatur ad reſtitutionem teſtis, qui ſe abſcondit ne citetur a Judice? Affirmant *Sotus de Juſt. l. 5. q. 7. a. 1. & alii apud Lugo D. 39. num. 4.* Sed communiſſime, & verius negant idem *Lugo num. 5. Leſſ. lib. 2. cap. 30. num. 58. cum Salon. & Penna, ac Bonacin. de 8. P. D. 10. quæſt. 3. p. 3. num. 12. cum Navar. Fill. Bann. Reb. Sayr., & aliis.* Ratio, quia licet poſſit ille graviter peccare contra proximi charitatem, non tamen peccat contra juſtitiam, cum nemo teneatur præcepto Superioris parere, antequam ei imponatur.

Dubitatur 2. An teneatur ad reſtitutionem teſtis, qui fugit poſt citationem? Affirmant *Sotus l. c. Sanch. Conſ. l. 6. c. 5. dub. 3. n. 4.* item *Nav. Azor. Fill. Salon. & Reg. apud Bonac. l. c. n. 13.* Quia eo ipſo, quod teſtis eſt citatus, tenetur ex juſtitia teſtimonium dicere: Prout ſi Judex præcipit alicui, ut proferat ſcripturam ad cauſam pertinentem, tenetur ipſe ex juſtitia illam exhibere, alias debet damnum parti reſtituere. Negant vero communius & probabilius idem *Lugo l. c. n. 5. & Mol. D. 83. v. De teſte*, & probabile putant *Bonac. n. 13. ac Leſſ. n. 59. cum Sylveſt. v. Teſtis, nu.* 8. Ratio, quia citatio illa non imponit obligationem juſtitiæ, ſed tantum obedientiæ. Nec obſtat paritas allata ſcripturæ proferendæ; nam bene reſpondet *Leſſius*, quod ſcriptura illa ſine dubio ex juſtitia proferri debet, cum ſit res externa de qua Reſpub. juſte poteſt diſponere, ſicut de aliis bonis Civium, quando oportet ad jus illorum tuendum: Non ſic de obligatione teſtificandi.

Dubitatur 3. An teneatur ad reſtitutionem damni teſtis, qui legitime interrogatus a Judice veritatem occultat? Certum eſt teneri ſi ipſe poſitive falſum deponat circa factum, puta ſi dicat domum Petri ſcire eſſe Pauli; vide *Lugo D. 39. n. 4.* Idem dicendum putat *Holzmann tom. 1. pag. 503. nu.* 710. de teſte, qui fuerit præſens in donatione mutui, & poſtea interrogatus id neget, quia jam iſte infert injuriam alteri damnoſam. Sed quid, ſi teſtis veritatem celet, negative ſe habens circa factum, nempe ſi reſpondeat illud neſcire, cum revera ſciat? Affirmant etiam teneri ad reſtitutionem *Salm. tr. 27. cap. 1. num.* 22. & idem dicere debent omnes AA. citati pro prima ſententia dubii antecedentis; ob eandem rationem, ut ſupra, quia teſtes, poſito præcepto Judicis, tenentur ex juſtitia veritatem patefacere: Et ſicut Judex contra juſtitiam peccat, ſi ſententiam non proferat, ſic dicunt peccare teſtes, qui veritatem non manifeſtant: Sed contradicunt *Mol. D. 83. v. De teſte, & Lugo l. c. n. 5. cum Rainaudo, & aliis*, ac merito probabile notat *Leſſ. ap. eundem Lugo*. Ratio, quia teſtis non tenetur veritatem deponere, niſi aut ex præcepto Judicis, aut ratione juramenti præſtiti; unde tacendo veritatem non peccat contra juſtitiam, ſed tantum contra obedientiam, vel etiam contra Religionem. Diſpar eſt autem Judex a teſte, Judex enim ex quaſi contractu cum Republica inito, ratione officii aſſumti, tenetur ex juſtitia juſtam ſententiam ferre; teſtis vero non tenetur ex juſtitia, ſed tantum ex obedientia officium teſtis peragere, & ideo tantum contra obedientiam peccat, veritatem non manifeſtando. Huic ſententiæ adhæret etiam *Bonac. loc. cit. n.* 14. Hinc ait *Clera de Caſib. reſerv. D. 6. n. 62. cum de Januar.* talem teſtem reticentem veritatem, non incurrere caſum reſervatum in jurantes falſum cum damno tertii, quia reſervatio intelligitur lata in eum qui jurat cum mendacio poſitivo, non autem negativo. Dicit vero *Bonac. ibid.* quod ſi teſtis juravit ſe dicturum veritatem, tenetur tunc ex juſtitia illam dicere, quia ex juramento promiſſorio oritur obligatio juſtitiæ: Sed probabilius contradicit *Leſſ. nu.* 60. quia teſtis, jurando ſe dicturum veritatem, non intendit ſe obligare ex juſtitia, ſed tantum ex virtute Religionis ad illam manifeſtandam.

Sed dices: Qui fraude, aut mendacio impedit aliquem a conſecutione juſti boni, tenetur utique ad reſtitutionem damni illati, prout diximus *lib. 3. num. 387. pag.* 197. Sic igitur pariter tenetur damnum reſtituere teſtis, qui dicendo ſe neſcire, quod vere ſcit, jam impedit per tale mendacium proximum a conſecutione ſui juris. At reſpondetur hoc procedere, quando mendacium eſt cauſa poſitiva, ſive influxiva damni; ſecus ſi tantum negativa. Teſtis autem qui dicit ſe neſcire veritatem, quam ſcit, eſt cauſa tantum negativa damni, cum nullum apponat impedimentum poſitivum, ne alter ſuum jus conſequatur, ſed ſolum non removet impedimentum alteri obſtans, ſcilicet defectum probationis: ad quod removendum poterit quidem Teſtis ex obedientia, & Religione, ut diximus, aut etiam aliquando ex charitate eſſe obſtrictus, ſed non ex juſtitia, niſi forte peculiare pactum cum parte inierit de veritate manifeſtanda.

Pro complemento hujus puncti, quæritur I. An ſufficiat depoſitio facta tantum in ſcriptis, & non oretenus? Affirmant aliqui, & *Salm. cap. 3. n. 72.* probabile putant: Atque Prælatos, & Viſitatores hac opinione bene uti poſſe dicunt ad ſtrepitum vitandum: Et hanc tenent *ibi Rodr. &c.* ſaltem ſi cauſa ſit levis momenti. Communis tamen ſententia, & probabilior negat hoc ſufficere in cauſa criminali, ut habetur ex *c. Teſtes. 3. qu. 6. & c. A nobis. Qui Matr. acc. &c.* ubi: *Nullius momenti eſt ſubſcriptio, quoad ſententiam proferendam*: Licet valeat hæc ad probandam infamiam extrajudicialiter, ut *Felin. & Far.* apud *Salm. cap. 3. n. 74.* Debet igitur depoſitio fieri oretenus, & tacta aliqua re Sacra, ut Cruce, vel Evangelio. Sacerdotes tamen ſufficit quod jurent tacto pectore; *Salm. n.* 76. 271

Judex autem per ſeipſum debet teſtes examinare, ut docent communiter DD. cum *Covarr. & Salm. cap. 3. n. 76.* Poteſt tamen Judex examen alteri digno committere, prout *Salm. ibid.* dicunt conſtare ex praxi omnium Tribunalium, ſi Judex ſit impeditus, vel ſi teſtes non poſſint ob ſenectutem, vel paupertatem Judicem adire, ut patet ex *c. Si quis. De Teſt.* In cauſis vero criminalibus ipſe Judex examen ſolet excipere, ex *Auth. De Teſtib. §. Hæc brevis.*

Teſtis interrogandus eſt de ſua ætate, nomine, cognomine, & conditione: Interrogandus inde per articulos de facto,

Digitized by Google

ćto, & ejus circumſtantiis; nempe de loco, tempore, de aliis perſonis adſtantibus ad factum: Item de ratione ſuæ notitiæ, præſertim in cauſa criminali. Vide *Salm. num.* 78. Item debent ſcribi verba teſtis, prout ipſe profert. Item cavendum, ne teſtis ſciat depoſitionem ab alio teſte factam. *Sal. n.* 80.

Teſti deprehenſo in aliquibus falſum dixiſſe, in aliis non eſt credendum; *Salm. num.* 82. Depoſitio demum debet denuo ante teſtem legi; & ab eo ratificari; & in ratificatione notandum eſt id quod a teſte additur, vel mutatur. Et in fine Secretarius ſcribere debet: *Quæ omnia affirmavit veriſſima eſſe juramento, quod præſtitit: Et, cum omnia, quæ depoſuit, lecta ei fuiſſent de verbo ad verbum, illa ratificavit, propriaque manu ſubſcripſit.* Et in fine depoſitionis cujuslibet teſtis, Judex, teſtis, & Secretarius ſe ſubſcribere debent. Et, ſi teſtis ſcribere neſciat, ſignet crucem, & alius pro ipſo ſubſcribat, & Secretarius ibidem hoc notet. Sic autem ratificata depoſitione, nulla amplius habenda eſt ratio de iis, quæ teſtis aliter poſtea dicat, etiam in articulo mortis, ut dicunt *Bald. Felin. & Men.* Vide *Salm. n.* 83. *&* 92.

Facta autem Rei citatione, vel oretenus, vel realiter per incarcerationem Rei, vel per edictum, ſi Reus fugerit; ac lite ſic conteſtata (quod certe eſt neceſſarium ad eſſentiam proceſſus), iterum repetendi ſunt teſtes cum juramento; excepto caſu, quo procedatur in Reum abſentem, ut contumacem; vel ſi teſtes, qui depoſuerant, defuncti ſint: vel ſi Judex procedat ex officio, & non ad inſtantiam partis. Ita communiter DD. apud *Salm. ex n.* 85. Licet *Rodr. Suar. Lez. &c. ibid. n.* 88. teneant in cauſis Religioſorum hanc ratificationem non requiri. In hac autem ratificatione magis credendum eſt Tabellioni, qui depoſitionem ſcripſit, quam teſti aſſerenti aliud depoſuiſſe, quam ſcriptum eſt: Ita *Covar. Bald. &c.* apud *Salm. n.* 92.

D U B I U M VII.

De Reo.

A R T I C U L U S I.

An, & quomodo Reus teneatur fateri veritatem?

272 *Quid reſpondere poteſt Reus non legitime interrogatus?*
273 *Quando Reus non tenebitur crimen fateri?*
274 *An teneatur Reus crimen fateri cum timore magnæ pœnæ?*
275 *An peccet graviter Reus, qui ad vitanda tormenta falſum crimen ſibi imponit?*
276 *Quando autem tenetur Reus ſuam Confeſſionem revocare?*
277 *An Reus ad ſe tuendum poſſit revelare crimina occulta Teſtium, aut Accuſatoris? Et an peccet graviter, ſi crimina falſa eis imponat?*
278 *An Reus teneatur revelare complices?*

272 „ Reſp. 1. Si non interrogetur legitime, non tenetur fa-
„ teri ſuum crimen, ſed poteſt Judicem eludere vel
„ ambiguis verbis, vel etiam negando, cum aliqua reſtri-
„ ctione, & in bono ſenſu, ut mendacium abſit. Ratio eſt,
„ quia tunc Judex non habet jus interrogandi, aut obliga-
„ tionem imponendi Reo. Ita *Leſſ. l. 6. lib. 3. cap. 5. &*
„ *Bonac. d.* 10. *qu.* 3. *p.* 2. * (*Ita Caj. Azor. Sanch. Ronc.*
„ *& alii, juxta dicta lib. 3. num. 154. ex D. Thom. 2. 2.*
„ *qu. 69. art. 1.*) *

Unde reſolves.

273 „ 1. Reus non tenetur fateri crimen ſuum. 1. Si Judex
„ non ſit legitimus. 2. Si a ſeipſo litis proceſſum inchoet,
„ ſine prævia accuſatione, ſaltem virtuali. 3. Si non præ-
„ ceſſit ſemiplena probatio, nec infamia, nec manifeſta cri-
„ minis indicia extant. Ratio eſt, quia in his Judex non
„ interrogat legitime, *Azor. Leſſ. Fill. Laym. Bon. ll. cc.*
„ *Card. de Lugo d.* 40. *n.* 1.
„ 2. Nec tenetur, ſi dubitet, an Judex legitime interro-
„ get: quia non tenetur parere cum gravi ſuo damno, niſi
„ conſtet, Superiorem poſſe præcipere. Ita *Leſſ. Fill. Laym.*
„ *l. c. Sanch. l. 6. Conſ. cap. 3. d. 31. Salas, Card. de Lu-*
„ *go, &c. contra Sylv. Bonac.* & alios. * *Ita abſolute te-*
„ *nent Salm. de Offic. cap. 7. num. 3. cum Sot. Sanch. &*
„ *Navar. & Sanch. Conſ. lib. 6. cap. 3. du. 31. n. 2. cum*
„ *Soto, Cond. Caj. Nav. Palac. &c. (contra Palud. Sylve.*
„ *& S. Antonin.) Ratio, quia reus poſſidet ſuam vitam, &*
„ *famam, unde in dubio habet jus eam ſervandi, uſquedum*
„ *conſtet de legitima interrogatione.*)
„ 3. Judex tenetur Reo manifeſtare ſtatum cauſæ, & quæ
„ ſint indicia, quomodo probetur delictum, &c. ut Reo
„ conſtet, an legitime interrogetur, quia non tenebitur re-
„ ſpondere; alioqui, & ſeipſum honore, aliiſve bonis, quæ
„ bona fide poſſidet, ſpoliare. *Cajet. Nav. cap.* 25. *n.* 43.
„ *C. de Lugo d.* 40. *nu.* 1. * (*Idem dicunt Sot. Tol. Leſſ.*
„ *&c. cum Salm. ibid. n. 3. communiter.*) *
„ 4. Si Reum juridice quidem interroget Judex, ſed non-
„ niſi ea falſa præſumptione delicti, v. gr. an exierit ea ta-
„ li domo ſtricto enſe, poteſt Reus (idem eſt de teſte),
„ licet ſe at ſemiplene probatum eſſe, id negare, ſi exiit
„ quidem non tamen facto delicto, ſed ob aliam cauſam:
„ quia, ſi Judex veritatem ſciret, non poſſet interrogare.
„ Ita cum *S. Thom. qu. 66. art. 1. Sot. Fag. p. 8. cap. 34.*
„ *Dian. p. 3. t. 5. miſc. R.* 65. *C. de Lugo dub.* 40. *num.*
„ 4. * (*Idem dicendum, ſi quis occidit ob juſtam ſui defen-*
„ *ſionem; tunc Judici interroganti poteſt reſpondere, non oc-*
„ *cidiſſe, hoc eſt cum culpa: Ita Sotus, Salon. cum Salm.*
„ *cap. 6. num.* 19.) *
„ Reſpond. 2. Etſi communior, & verior ſententia ſit *S.* 274
„ *Th.* 2. 2. *qu.* 69. ſi Reus legitime interrogetur a Judice,
„ teneri in conſcientia aperte veritatem dicere; probabile
„ tamen eſt etiam, quod ex *Sylv.* docent *Sa*, *& Leſſ.* non
„ teneri ſaltem ſub mortali, in cauſis capitalibus, & gra-
„ vioribus, ſi ſit ſpes evadendi, & nullum grave damnum
„ Reip. timeatur. *Tam. q. 4. d. 5. Card. de Lugo d.* 40.
„ *n.* 15. ubi dicit eſſe ſententiam valde probabilem, & in
„ praxi tutam. Ratio eſt, quia lex humana communiter
„ non obligat cum tanto periculo, v. gr. mortis; tum quia
„ inhumanum videtur, ut qui convinci non poteſt, teneatur
„ præbere arma contra ſe, quibus occidatur, aut gravem
„ pœnam, v. gr. perpetui carceris, ſubeat: tum quia non
„ videtur tam heroicus actus præcipi poſſe, *Bonac. in 8.*
„ *præc. d. 10. qu. 3. p. 2. num.* 17.

Celebris eſt hæc quæſtio, an teneatur Reus fateri crimen Judici legitime interroganti, cum timore magnæ pœnæ? Affirmat *prima* ſententia cum *S. Thom. 2. 2. q. 69. a. 1. ad 2. Sot. Leſſ. Sanch. Tol. Sylveſt. & Salm. de Offic. cap. 7. n.* 9. qui dicunt hanc probabiliorem & in praxi tenendam, quamvis contrariam vocent probabilem intrinſece & extrinſece. Ratio, quia Judex jus habet præcipiendi, quando legitime interrogat, ut Reus crimen ei revelet; ideoque Reus peccat contra juſtitiam, ſi hac in re gravi ei non obediat. *Secunda* tamen ſententia, quam ſatis probabilem etiam intrinſece puto (quamvis primam cenſeam probabiliorem) cum *Buſ. & Sa, Suar. Fill. Elbel de Jur. n. 144. Rodr. Vill. Henr. Peyrin. Fagund. &c.* apud *Salm. n.* 6. & quam probabiliorem cenſet *Lugo de Juſt. D. 40. n. 14. in fin.* Hæc ſententia negat teneri Reum crimen ſuum revelare caſu, quo damnandus foret ad mortem, aut ad triremes, ad carcerem perpetuum, vel ad amiſſionem omnium bonorum, vel totius famæ, & honoris. Ratio, quia videtur non adeſſe hanc duram legem, tanquam humano modo impoſſibilem, ut quis teneatur quaſi ipſemet ſe condemnare ad graviſſimam pœnam, crimen ſuum confitendo; niſi commune damnum immineat ex reticentia confeſſionis delicti, puta hæreſis, læſæ Majeſtatis, &c. tunc enim Reus tenetur ſeipſum prodere, vel ſaltem ſocios, quantum opus eſt ad commune damnum avertendum, etiamſi ipſi mors immineat ex revelatione ſociorum, ex quibus evadet in judicio convictus. Caſu vero quo tale damnum non timetur, cum lex obligans ad crimen fatendum probabiliter non exſtet, probabiliter Judex non habet jus veritatem in tali caſu exigendi, nec Reus obligationem eam manifeſtandi; & ideo Reus, amphibologiis crimen celando, contra juſtitiam non peccat, juxta dicta *l. 3. n.* 156. Nec obſtat dicere, quod Reus tunc tenetur damnum illud ſubire pro bono communi; nam ſi hæc ratio valeret, Reus ad pœnam damnatus nec etiam poſſet e carcere fugere; in utroque enim caſu viget ratio communis boni, & tamen Reus licite poteſt fugere, ut fatentur ipſimet *Salm. cap. 7. n. 57. cum commun. ex D. Thom. 2. 2. q. 69. a. 4. ad 2.* ubi ait: *Non tenetur* (Reus) *facere id, unde mors ſequatur, quod eſt manere in loco, unde ducatur ad mortem.* Et hoc etiamſi Judex præcipiat, ut non aufugiat, ut pro certo habet *Lugo l. c.*

Omnes autem conveniunt, ut par eſt, ad dicendum, quod ſi Reus ſit in bona fide, & cenſeatur quod difficile inducetur ad fatendum crimen interrogatus a Judice, Confeſſarius in ſua bona fide eum relinquere debet, ut *Sanch. Dec. lib. 3. c. 7. n. 8. Salm. c. 6. n. 24. &c.*

„ Dixi 2. *in capitalibus:* quia aliud eſt de cauſis; in qui-
„ bus agitur de pœna Eccleſiaſtica, quæ eſt medicinalis.
„ Dixi 2. *ſi ſit ſpes evadendi;* quia, abſque ea, ceſſat
„ ratio celandi veritatem.

Unde reſolves.

„ 1. Non ſemper opus eſt, juxta dicta Reſp. 2. ut Confeſſa-
„ rius Reum urgeat ad crimen fatendum. *C. de Lugo d. 40. n.* 20.
„ 2. Poſt ſententiam latam Reus non tenetur confiteri
„ crimen, quod ante injuſte negavit, quia, finito judicio,
„ finitur obligatio Rei. *Laym. l. c.* * (*Idem dicunt Sanch. Dec.*
„ *l. 3. cap. 7. & Salm. cap. 7. n. 20. Idemque dicitur de teſte. Vi-*
„ *de l. 3. n.* 155.) * Imo probabile eſt, nec ante ſententiam
„ ad id teneri, etiamſi adhuc ſit in poteſtate Judicis, donec
„ iterum interrogetur, *Card. de Lugo d. 40. n.* 17. * (*Ita etiam*
„ *Sanch. l. c. n. 8. & Salm. n. 21. &c. contra Nav. Bann. &c. Ra-*
„ *tio, quia juſtitia legalis non obligat, niſi tunc tantum,*
„ *cum Judex interrogat: Niſi Judex tempus ad reſpondendum*
„ *præſcribat, nempe ſi præcipiat, ut Reus infra menſem ve-*
„ *ritatem dicat, & menſis adhuc duret. His tamen non ob-*
„ *ſtantibus, probabilius docent Sotus l. 5. de Juſt. q. 6. a. 12.*
„ *Nav. Sum. cap. 25. n. 36. item Sayr. & Angles ap. Sanch.*
„ *n. 7. qui fatetur communem ſententiam. Ratio, quia quan-*
„ *diu ſententia pendet, adhuc cenſetur perdurare præceptum*
„ *Judicis, ut juſtum ſervetur judicium.*
„ Reſp. 3. Si quis ad evitanda tormenta gravia mentitus,
„ falſum ſibi crimen impoſuit, per quod ſit morte plecten-
„ dus, non videtur mortale. Ita contra *Nav.* & alios docet
„ *Angel. Syl. Leſſ. l. 2. c. 11. d. 7. Tan. de juſt. d. 4. q. 4. dub. 5.*
„ Ratio eſt, quia non eſt mentitus pernicioſe, cum non te-
„ neatur tantis tormentis vitam conſervare. *Vid. C. de Lugo l. c.*

Quæ-

Digitized by Google

275 Quæritur hic, an Reus ad evitanda gravia tormenta peccet graviter confitendo falſum crimen? *Prima* ſententia negat, quam tenet cum *Buſ. Leſſ. l. 2. c. 11. n. 4. cum Ang. Sylveſt. Tol. & Soto*, & probabilem putat *Lugo D. 14. n. 174.* Ratio, quia nemo tenetur vitam ſervare cum tanto cruciatu, qui morte ipſa durior videatur, juxta dicta *lib. 3. n. 372.* *Secunda* vero ſententia probabilior affirmat, & hanc tenent *Mol. D. 37. n. 18. & Lugo l. c. cum Nav. & Covarr.* Ratio, quia, licet nemo teneatur tueri vitam adhibendo medium viſum ipſa morte durius, nemo tamen poteſt poſitive cooperari ſuæ injuſtæ morti, quod eſt intrinſece malum, cum homo non ſit dominus ſuæ vitæ. Unde probabilius infert *Molina n. 16. & 18.* contra *Buſemb. ut infra*, quod ſi cauſa ſit adhuc in eo ſtatu, ut per retractationem poſſit mors impediri, debet Reus ſe retractare, quia falſa illa confeſſio pergit influere ad ſuam injuſtam mortem, & ideo tenetur cauſam illam auferre; ſicut qui ignem culpabiliter accendit in domo aliena tenetur etiam cum ſuo damno illum extinguere. Advertit hic autem *Lugo n. 187. cum Molina*, quod etſi a principio peccaſſet Reus confitendo crimen falſum cum infamia alterius, non tenetur poſtea ſe revocare ad reparandam alienam infamiam, ſe denuo exponendo ad ſuſtinenda illa gravia tormenta, quia nemo tenetur famam reſtituere cum tam longe graviore ſuo damno.

276 „ 1. Talis non tenetur poſtea crimen revocare, quamvis antea perjurio confirmaſſet, ſi prudenter metuit, ne ad tormenta revocetur: quia etſi pejeratione graviter peccarit, hoc jam tranſiit, & non retractando nemini facit injuriam; ideoque ſufficit coram Deo pœnitere. V. *Leſſ. Tann. loc. cit. & qu. 5. d. 4.*

„ 2. Si ex illa falſi criminis confeſſione grave damnum aliis ſequitur, v. gr. bonum Reip. aut fama Religionis, vel familiæ notabiliter læderetur, aut aliqui ideo in hæreſim lapſuri eſſent, quævis potius tormenta perferenda eſſent. *Tann. l. c. & q. 5. d. 4.*

„ 3. Si reus tormentis coactus denuntiavit alium innocentem, tenetur ſub mortali ante ſuam condemnationem, & ſi tum non facit, etiam damnationis tempore, revocare, ad quod etiam a Confeſſario eſt obligandus. Ita ex communi *Tol. lib. 5. cap. 6. n. 7. Leſſ. c. ult. d. 15. Tann. d. 4. qu. 5. dub. 4. nu. 103.* Ubi ſubjungit 1. Si quis tamen ſequatur, ipſaque praxi ſervari advertat, eam ſententiam, quæ negat per revocationem in extremo vitæ factam tolli, vel infirmari denunciationem ante factam, ut docent *Delrio l. 5. ſect. 5. Valent. d. 6. qu. 13. p. 4.* is conſequenter exiſtimare poterit, denunciantem in eo mortis articulo, ſaltem cum ſuo incommodo, & ſub peccato mortali, obligatum non eſſe ad revocationem, quia inutilis. Ita *Tann. l. c.* Licet ipſe recte cenſeat, fundamentum iſtius ſententiæ minus eſſe probabile;

„ 4. Monet idem *Tann. n. 105.* cavendum eſſe Confeſſario, ne vel importune ſæpius reo damnato inculcet retractationem denunciationis inique factæ, vel retractationem factam imprudenter, & cum ſcandalo evulget.

277 Quæritur hic, an Reus ad ſui defenſionem poſſit revelare crimina occulta teſtium, vel Accuſatoris? Et an peccet graviter, ſi falſa crimina eis imponat? Hic ante omnia advertenda Propoſitio 44. damnata ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Probabile eſt non peccare mortaliter, qui imponit alteri falſum crimen, ut ſuam juſtitiam, & honorem defendat. Et, ſi hoc non eſt probabile, vix erit opinio probabilis in Theologia.* Reſp. igitur I. Quod falſum crimen teſti, vel Accuſatori opponere, ad ſuam cauſam tuendam, illicitum ſemper eſt, & culpa gravis: Ita communiter *S. Thom. 2. 2. qu. 69. art. 2. Sanch. Conſ. lib. 6. cap. 5. Dub. 20. num. 4. Sot. Leſſ. & Salm. de Offic. cap. 7. n. 27.* Et hoc, etiamſi accuſatus eſſet vere innocens, & injuſte alias damnandus eſſet ad mortem; Rationem aſſignant *Salm. ibid.* quia nunquam licet ſe defendere cum gravi damno proximi innocentis. Sed hæc ratio ſic generice ſumta minime ſuadet, nam juxta legem charitatis, cum vita ſit bonum ordinis majoris, quam ſunt bona temporalia, & poteſt ſuam vitam defendere cum jactura bonorum, vel famæ alienæ. Et, ſi ad hoc Reus adhibeat mendacium, erit quidem peccatum, ſed non plus quam veniale; quia ratione damni tenetur tunc proximus damnum ſuæ famæ ſufferre, ad ſervandam vitam innocentis in extrema neceſſitate conſtituti. Ratio quam puto magis in hoc caſu valere, eſt, tum quia injuſta læſio famæ alienæ vel non eſt unicum medium ad tuendam vitam Rei, vel facile eſt obnoxium periculo hallucinationis? tum quia mendacia gravia in judicio dicere eſt contra bonum commune, cum ſit pervertere omnem juſtitiæ ordinem; & ideo illud quiſque præferre debet privato bono etiam propriæ vitæ.

Reſp. II. Quod opponere crimen verum, ſed occultum teſtis, vel Accuſatoris, licitum eſt Reo, ut *Sanch. loc. cit. n. 1. Ronc. cap. 2. qu. 4. Salm. n. 30. Viva in d. Prop. 44. n. 12. & Milante Ex. 24. Vide dicta l. 3. n. 969.* Dummodo hoc ſit abſolute neceſſarium ad ſuæ innocentiæ defenſionem; item dummodo alias Reus non leve, ſed grave damnum ſit paſſurus, licet majus damnum eveniat Accuſatori, vel teſti, ut ait *Sanch. loc. cit. n. 4.*

Sed quid, ſi Reus vere commiſit crimen, ſed occulte, ita ut nullo modo probari poſſit, utrum tunc poſſit dicere, Accuſatorem mentitum fuiſſe; vel poſſit opponere crimen illius occultum? Affirmat *Corella* in expoſitione *Prop. 44.* damnatæ ab Innocentio XI. ut ſupra, & probabile recte putant *Salm. d. cap. 6. n. 35. & Ronc. cap. 2. qu. 4.* Quia accuſans Reum de crimine omnino occulto, cenſetur in jure, ac ſi de crimine falſo accuſaret, & calumniam afferre, dicit *Gloſſa in c. Cum dilectus, De Calumn.* his verbis: *Si renuncians non probat, quod intendit, calumniari præſumitur.* Et ob eamdem rationem dicunt *Sanch. Conſ. lib. 6. cap. 5. dub. 20. n. 1. & Salm. cap. 7. n. 30.* caſu quo crimen Rei eſt occultum, & nequit plene probari, poſſe eum revelare delictum occultum teſtis ad ſui defenſionem; modo (tamen addunt) teſtis ſponte deponat, & non coactus; ſed id admittunt *Milante, ac Viva in d. prop. 44. Inn. XI. num. 12.* & expreſſius *Lugo D. 40. n. 23.* etiamſi teſtis ſit coactus ad deponendum; juxta enim communem DD. ſententiam traditam a *D. Th. 2. 2. qu. 73. art. 2.* & relatam *lib. 3. nu. 969. pag. 259.* (quam rogo ut relegas) nemo tenetur cum ſuo gravi damno famam proximi ſervare.

„ Quæres, An Reus teneatur revelare complices? 278

„ Reſp. 1. Si omnino occulti ſint, nec aliis indiciis, aut teſtimoniis convinci poſſint, non poteſt, nec tenetur: ſi tamen vi tormentorum coactus prodat, ordinarie non peccabit. *Leſſ. l. c. & Laym. l. 3. t. 5. c. 5.*

„ Reſp. 2. Si crimen ſit exceptum, tenetur etiam non rogatus; ideoque, ſi nolit, ſecundum *Nav.* non erit abſolvendus.

ARTICULUS II.

Quid liceat Reo circa fugam pœnæ?

279 *An liceat Reo injuſte damnato vim vi repellere, aut poſitive reſiſtere?*
280 *An Reus, qui vere deliquit, poſſit fugere a carcere?*
281 *An damnatus ad mortem teneatur fugere ſi poſſit?*
282 *An Reo ad fugiendum liceat decipere Cuſtodes, & effringere carcerem? Et an tunc teneatur ad damnum carceris fracti?*
283 *An liceat aliis Reum adjuvare ad fugiendum, aut ad carcerem effringendum?*
284 *An damnatus, ut fame pereat, teneatur ſumere cibum oblatum?*
285 *An, & quando liceat Reo appellare?*

„ Reſp. Quando ſententia eſt materialiter injuſta, lata 279 tamen ſecundum allegata, & probata, etſi in conſcientia non obliget, non poteſt Reus Judici poſitive reſiſtere, tum ob ſcandalum, tum quia tali caſu Judex habet jus ſententiam exequendi, & ad id tenetur. Ita communiter *Leſſ. Sanch. contra Vict. Bon. C. de Lugo d. 4. n. 28.* Dixi, *poſitive*: quia Reo, etiamſi vere Reus ſit, licet ante, & poſt ſententiam (quoad mortem, vel pœnam morti æquivalentem, v. gr. perpetuum carcerem) fugere. Ratio eſt, quia quilibet tam magnum jus habet ad vitæ ſuæ conſervationem, ut nulla poteſtas humana obligare poſſit ad eam non conſervandam, ſi ſpes commoda oſtendatur: niſi tamen bonum publicum aliud poſtulet. *Leſſ. lib. 2. cap. 31. d. 5.*

Sed clarius diſtinguendum, & dicendum I. Si Reus eſt damnatus injuſte, non ſolum ſecundum rei veritatem, ſed etiam ſecundum allegata, & probata, non poteſt quidem vim vi repellere, occidendo, vulnerando, &c. Proſcripta enim fuit *Prop. 18.* ab Alexandro VII. quæ dicebat: *Licet interficere falſum Accuſatorem, falſos teſtes, ac etiam Judicem, a quo iniqua certo imminet ſententia, ſi alia via non poteſt innocens damnum evitare.* Ratio hujus eſt, quia, cum facile Rei ſibi perſuadere poſſint injuſte eſſe damnatos, ſi eis occidere permitteretur, quamplura homicidia cum communi damno acciderent: Ideo, ratione periculi facilis hallucinationis, fuit præfata Propoſitio juſte damnata.

Poteſt tamen tunc Reus licite non ſolum fugere, ſed poſitive reſiſtere, v. gr. ſatellites pellendo, vel eos etiam armis terrendo, ut a manibus eorum ſe eripiat. Ita *S. Thom. 2. 2. qu. 69. art. 4. Ronc. de 8. Præc. cap. 2. qu. 7. Salm. cap. 7. n. 51.* Modo (ut iidem AA. advertunt) ex hoc non oriatur publicum ſcandalum, & perturbatio.

Dicendum II. E converſo, quod, ſi ſententia eſt omnino juſta, quia vere crimen Reus patravit, & ſatis fuit probatum: tunc non licet ei poſitive reſiſtere, ut docet *S. Th. ib. cum Buſ. hic, Salm. n. 50. & aliis communiter.* Ratio, quia ſententia, cum ſit juſta, Reum ad obediendum obligat, ut ait *S. Thom.*

Sed quæritur hic I. An Reus, qui vere deliquit, poſſit a 280 carcere fugere? Affirmatur 1. Si Reus nondum ad pœnam ſit ſententia damnatus; quia nemo ante ſententiam tenetur ſolvere pœnam, ut *Ronc. cap. 2. qu. 8. Salm. cap. 7. num. 53. cum Sayr. Silon.* Affirmatur 2. Si quis ſit damnatus ad mortem, aut ad aliam gravem pœnam, ut infra, modo illi carcer non ſit aſſignatus ad pœnam, ſed ad cuſtodiam, ut docent *S. Th. 2. 2. qu. 69. art. 4. ad 2. Caj. Sot. Tol. Sa, Buſ. hic, Ronc. loc. cit. & Salm. n. 57. cum communi.* Ratio, quia ſententia non damnat Reum ad non fugiendum, ſed tantum ad non reſiſtendum miniſtris, cum ſententiam exequuntur. Idem autem, quod de pœna mortis, dicunt de pœna mutilationis, & flagellorum *Salm. Ronc. loc. cit.* Et idem de pœna triremium dicunt *Lugo Diſp. 40. ſect. 4. & Roncaglia.*

Si vero carcer ſit jam per ſententiam aſſignatus ad pœnam, etiam perpetuo, tunc negandum Reo licere e carcere fugere, quia in executione ſententiæ juſtæ tenetur utique

Reus

Reus obſcure. Ita *Navar. Syl. Caj. &c. cum Salm. cap. 7. n. 54. & Ronc. l. c. cum comm. contra Buſ.* Excipiunt tamen aliqui, ſi in carcere non dentur ei neceſſaria ad ſuſtentationem, ut *Salm. ibid.* Vel ſi carcer eſſet nimis triſtis, quia videtur ſupra vires humanas aliquem obligari ad ſe non liberandum, cum poſſit, ſine vi & reſiſtentia, e pœna valde dura. Ita *Bonac. cum Pal.* Confirmet hoc illud, quod dicit *S. Thom. 2. 2. qu. 69. a. 4. ad 2.* quod damnatus, ut fame pereat, licite cibum ſumit. Eadem ratione probabiliter e *Lugo, Sanch. & Nav. cum Salm. c. 7. n. 60. in fin. (contra Sayr.)* excuſantur damnati ad triremes, ſi fugiant e carcere: Et etiam ab ipſis triremibus, ut tanquam probabilius tenent *Sanch. Dec. lib. 6. cap. 8. num. 16. & Lugo, Leſſ. Bann. Led. Card. Nav. cum Salm. & Ronc. loc. cit. (contra Vaſqu. & alios.)* Item probabiliter *Salm. & Ronc. ibid. cum Navar. Salon. Lop. &c.* excuſant debitorem damnatum ad carcerem, donec ſolvat, ſi fugiat ſperans facturum ſolutionem, quam in carcere exequi non poſſet.

281 Quær. hinc II. An Reus juſte damnatus ad mortem teneatur fugere e carcere, ſi poſſit? *Prima* ſententia affirmat, quia alias videtur eſſe ſui ipſius homicida. Ita *Imola, & Felin. apud Salm. cap. 7. n. 61.* Et aſſerunt ſic colligi ex *S. Thom.* qui *2. 2. qu. 69. a. 4. ad. 2.* dicit, quod juſte damnatus ad mortem *non tenetur facere id, unde mors ſequatur, quod eſt manere in loco, unde ducatur ad mortem*. Quamvis hanc ſententiam probabilem vocent *Salm. cap. 7. n. 63.* longe veriorem tamen, & tenendam puto *ſecundam* ſententiam, quæ docet tam detentum in carcere pro crimine capitali, quam juſte damnatum ad mortem, fugere non teneri, ut dicunt *Syl. Sot. Sa, & plures cum Salm. cap. 7. n. 63.* Ratio, quia, quamvis Reus non poſſit facere actum immediate tendentem ad mortem, ut ſua mutilare membra, e furca ſe dejicere, venenum potare, &c. licent tamen ei actus mediati, ut aſcendere ſcalam furcæ, extendere collum ad patibulum, & ſic in carcere manere; maxime, ſi juſtum finem habeat, ut crimini ſatisfaciat, ut ſua punitio aliis ad exemplum proſit, & ſic intelligendus eſt *S. Thom.* ut ſupra, qui non dicit Reum fugere teneri, ſed tantum non teneri in carcere manere, cum fugere poſſit.

Sed doctrinæ, quæ uſque adhuc relatæ ſunt, loquuntur in caſu, quo ſententia fuit omnino juſta, vel injuſta. At remanet dubium a *Salm.* non ſatis diſtinctum, videlicet quid dicendum, ſi ſententia fuit tantum materialiter juſta, nempe tantum juſta ſecundum allegata, & probata, ſed non ſecundum veritatem, quia revera damnatus eſſet innocens, an tunc ipſe poſſet ad pœnam vitandam, non ſolum fugere e carcere, ſed etiam poſitive reſiſtere? Negat *Buſ.* & videntur aſſentire *Salm. num. 51.* dicendo, quod Reus tenetur obedire ſententiæ juſtæ ſecundum probata. Attamen *Ronc. loc. cit. cap. 2. qu. 7. & Lugo D. 40. num. 29.* ſat probabiliter dicunt, quod in hoc caſu bene poſſet Reus poſitive ſe defendere; quia præſumptio debet cedere veritati, & ipſa innocentia tunc ad defenſionem jus præbet: modo ex ea non oriatur publicum ſcandalum, & perturbatio, ut ſupra diximus cum *S. Thom. & aliis ſupra*.

„ 1. Regulariter Reo licet fugere, etiamſi cuſtos carceris „ grave damnum inde paſſurus ſit (ſaltem niſi juraverit ſe „ manſurum.); quia utitur ſuo jure, & nulli facit injuriam. „ *Fill. t. 40. cap. 4. n. 274. Azor. Leſſ. d. 5. n. 31.* niſi „ tamen charitas aliud ſuadeat, ob damnum cuſtodis præ„ ponderans. V. *Bon. d. 10. q. 3. p. 2. n. 13.*

„ Multo magis licet fugere, ne capiatur, vel etiam a „ miniſtro apprehendente ſe excutere; non tamen illi vim „ inferre, vulnerando, percutiendo, &c. *ibid. & Regin. l.* „ *24. num. 4.*

282 „ 3. Licet etiam, ſaltem in foro conſcientiæ, cuſtodes „ (præciſa vi, & injuria) decipere, tradendo v. grat. ci„ bum, & potum, ut ſopiantur, vel procurando, ut abſint; „ item vincula, & carceres effringere, quia, cum finis eſt „ licitus, etiam media ſunt licita. Et licet alii captivi per „ effractum parietem ſimul elabantur, non tenebitur de da„ mno; quia tantum eſt ejus cauſa per accidens, cum jure „ ſuo utatur. Nec refert, quod leges, & magiſtratus qui„ dam tales effractores graviter puniant; id enim fit, quod „ vel contrariam ſententiam ſequantur, vel ex præſumtio„ ne, quod vim intulerint cuſtodibus; vel quod propter bo„ num Reipub. ea pœna ſtatuta ſit. *Fill. loc. cit. Tan. d. 4.* „ *quæſt. 4. dub. 5.* ex ejus multis. *V. Card. de Lug. d. 40.* „ *ſect. 4.*

Idem (ideſt quod liceat effringere carceres) probabilius, ſentiunt cum *Buſ. Caj. Sot. Val. Nav. Tol. Leſſ. Lugo, Sa,* & quamplures cum *Salm. c. 7. n. 67. & Ronc. c. 2. q. 8. Reſp. 3.* contra *Covar. Syl. Tab. &c.* An autem tunc Reus teneatur reficere damnum illatum in carcerem, ferra, vel parietes frangendo, &c. Affirmant *Leſſ. Caj. Sot. cum Salm. n. 78.* Sed probabile eſt oppoſitum cum *Salm. n. 77. Bann. Val. Sayr.* Quia illud damnum evenit per accidens; ceterum, qui habet jus ad ſuam vitam tuendam, habet etiam jus ad damnum alteri inferendum in bonis, ſi pro defenſione vitæ opus ſit damnum illud inferre.

Conſentiunt etiam cum *Buſ. Salm. c. 7. n. 75. & Ronc. c. 2. q. 8. R. 5.* in dicendo, quod liceat Reo decipere cuſtodem, ut poſſit fugere, modo tamen (addunt) tales actus, & verba adhibeat, ut poſſit cuſtos fraudem agnoſcere. Secus tamen, ſi cuſtos advertere nequeat, quia tunc nullo modo dici poteſt, quod cuſtos ſciens & volens damnum ea fuga illi obveniens patiatur. Ita *Salm.* quorum authoritati obſequium ſervo; ſed non valeo intelligere, cur Reo, cui licitum eſt fugere, non liceat etiam artes adhibere ad fugiendum (dummodo mendacia non adhibeat), etiamſi illas cuſtos non poſſit advertere, & ex fuga damnum ei ſit obventurum, cum Reus tunc utatur jure ſuo, & damnum cuſtodi per accidens eveniet. Favet mihi doctrina, quam cum *Buſ.* & pluribus tenent iidem *Salm. cap. 7. n. 67.* nempe, quod damnatus ad mortem bene poteſt effringere carceres ad fugiendum, licet ex fuga damnum obveniat cuſtodibus; ut expreſſe docet *Cajet. apud Salm. n. 77.* Ratio quia tunc Reus dat operam rei licitæ.

Aſſerunt autem *Ronc. loc. cit. & Salm. n. 64. cum Tamb. Ang. &c.* bene licitum eſſe Reo carceris cuſtodem corrumpere pecuniis; quia, ut dicunt, Reus jus habet ad ſuam vitam ſervandam, & nullum præceptum adeſt id prohibens. Sed huic doctrinæ nec etiam poſſum acquieſcere; nam, licet quiſque jus habeat ad vitam, nemo tamen poteſt alterum inducere ad faciendam actionem intrinſece malam; actio autem cuſtodis, ſi oſtium Reo aperiat ad fugiendum, certe eſt intrinſece mala, cum peccet contra ſuum Officium; neſcio igitur, quomodo poſſit ad illam cuſtos poſitive induci.

„ 4. Illis, qui non ſunt miniſtri juſtitiæ, licet non ſolum 283
„ conſilio juvare Reum, ut fugiat, ſed etiam ſuppeditatis „ inſtrumentis, v. g. funibus, lima, &c. quia finem alteri „ licitum illi ſuadere, & ad eundem media proponere licet, „ *Leſſ. l. c. t. 6. n. 40. Tann. l. c. Sylv. Turr. Vaſq.* * (*Ita* „ *etiam probabiliter tenent Caj. Leſſ. Sanch. Lugo, Sa, &c.* „ *cum Salm. c. 7. n. 72. & Ronc. q. 8. R. 4. contra Sot. Syl.* „ *Tab. Val. &c. ap. Salm. & contra Elbel de Hom. n. 17. Re*„ *cte vero limitant Ronc. ibid. & Salm. n. 75. cum Lugo,* „ *ſi fuga Rei eſſet perniciosa Reipublicæ, puta ſi Reus eſſet* „ *graſſator viarum, aut ſimilis.*) *

„ 5. Non tamen licet juvare in effractione carceris, ut „ habet communis; * (*cum Roncaglia l. c.*) * tum quia ex„ ecutio ipſa effractionis ſoli Reo licita eſt, propter jus vi„ tæ conſervandæ; tum ne alioqui omnis ſecuritas carceris „ pereat. *Leſſ. l. c. Bonac. d. q. 10. p. 1.*

Quæritur hic I. An damnatus, ut fame pereat, teneatur cibum ſumere, ſi ei offeratur? Certum eſt, quod poteſt, ut docet *S. Thom. 2. 2. quæſt. 69. a. 4. ad 2. cum communi*. Alii tamen dicunt, etiam ſumere teneri, quia quilibet debet ſuam vitam ſervare omni licito modo, quo poteſt. Ita *Cajet. Bann. Covar. &c. cum Salm. cap. 2. num. 31.* & his conſentit *Lugo, D. 10. n. 30.* qui tamen admittit poſſe Reum ſemel vel iterum reſpuere cibum clam oblatum. Sed probabilius non tenetur, quia aliud eſt vitam poſitive perdere, aliud vitam negative non conſervare; hoc enim licitum eſt Reo ex recto motivo juſtitiæ, ut pœnam ſubeat ſui criminis, ſicut poteſt non fugere, cum poſſit, ut diximus. Ita *Ronc. l. c. cum Sayr. Sot. Tab. Major. apud Salm. n. 81.* qui ſatis probabile vocant: & oppoſitum cenſendo probabilius, non ſibi conveniunt, cum in *eod. tr. de Reſt. cap. 2. n. 34.* teneant bene poſſe aliquem in naufragio cedere tabulam amico, ob eandem rationem noſtram, quia hoc non eſt directe ſe necare, ſed vitam non tueri, quod ex cauſa honeſta licitum eſt.

Quæritur II. An liceat aliis cibos Reo ſubminiſtrare? Re- 284
ſpondetur ex communi DD. Hoc licet omnibus, præterquam miniſtris; Sed nemo ad id tenetur, quia, eo ipſo quod quis ad fame pereundum damnatur, privatur jure, ut ſibi ab aliis in extrema neceſſitate ſuccurratur. Ita *S. Thom. 2. 2. q. 67. a. 2. ad 3. Caj. Sot. Sa, etc. cum Salm. c. 7. n. 84. et 85.* An autem Reus ex præcepto Judicis poſſit ipſe ſe occidere? Duplex eſt probabilis ſententia. Vide dicta *de 5. Præc. l. 3. n. 369.*

Quæres, An Reo liceat appellare? 285

„ Reſp. Si ſciat ſententiam eſſe juſtam, & juſte proceſ„ ſum eſſe, non licet (licet tamen ſupplicare); quia id eſ„ ſet Judici calumniam imponere. Imo injuſte appellans tene„ tur de damno. Si vero putet ſententiam iniquam eſſe, aut injuſte proceſſum eſſe, aut ſi diverſæ ſint opiniones, poteſt appellare. V. *Trul. l. c. n. 100.*

Pro majori intelligentia, dicimus licere quidem Reo ad Judicem ſupremum appellare, non ſolum ſi ſententia inferioris fuerit injuſta, ſed etiam ſi ſecundum allegata fuerit juſte, at Reus habeat pro ſe novas probationes. *Salm. c. 7. n. 38. cum Nav.* Secus tamen, ſi ſententia lata fuerit omnino juſta, nec oppoſitum probare poſſit. *Salm. n. 42.*

Quid, ſi juſtitia ſententiæ latæ ſit dubia? Reſp. in cauſa criminali, & capitali poteſt profecto Reus appellare ad Judicem Superiorem, ut *Salon. Sot. Bann. Salm. cap. 7. n. 57.* Et hoc, etiamſi jus Rei ſit minus probabile, quia dicunt DD. citati cum *Corella, Lumbier, Torrecill. & Filguera apud Salm. n. 48.* quod, exiſtente pro Reo opinione probabili, licet minus probabili, pro ipſo eſt judicandum, ex regula juris *in 6. Cum ſunt partium jura obſcura, potius Reo, quam Actori eſt favendum*. Vide dicta n. 210.

Secus autem dicendum in cauſa civili, quando certe jus contra Reum minus probabile eſt; quia tunc Superior, ſi juxta opinionem minus probabilem pro Reo judicabit, certe inique aget, ex Prop. damnata ab Innoc. XI. ut *Salm. c. 7. n. 46.* Sed quid, ſi dubium ſit, an Judex Superior juſte latutus ſit ſententiam pro Reo? In tali caſu probabiliter *Salmant. num. 48. cum Buſ.* dicunt poſſe Reum appellare, etiam in cauſa civili; quia, cum mentes hominum ſint diver-

ſæ,

Digitized by Google

ſæ, forte opinio, quam Judex inferior minus probabilem cenſuerit, Superiori probabilior apparebit, & hoc experiri non ſine juſta cauſa licite poteſt Reus, cum jus probabile jam pro ſe habet; & ita eſſe praxis videtur omnium appellantium.

DUBIUM VIII.

Quomodo Confeſſario agendum cum Reis?

286 RESpond. Obſervanda ſequentia: 1. Inſtruat eum, quod quæ ſecum in foro conſcientiæ agit, cum Judicibus non communicentur, ideoque, ſive ſit nocens, ſive innocens, id ei nec prodeſſe, nec obeſſe poſſit. Ratio, quia alias multi conantur ſe falſo probare innocentes, ut a Confeſſario juventur: alii contra falſo ſe innocentes dicunt, quod timeant, ne Confeſſarius conferat cum Judicibus, ipſique revocentur ad torturam. Unde expedit 1. Ut non temere evulget Confeſſarius accepta extra Confeſſionem. 2. Ut ad Confeſſionem ſacramentalem reum non admittat, niſi poſtquam in foro profano res ſunt liquidæ; vix enim adigi poterit, ut omnia fateatur ob timorem, ne vel deferatur, vel cogatur eadem fateri Judici: ante tamen de contritione agendum eſt. *Delrio l. 6. c. 1. ſ. 3. Tann. d. 4. q. 5. dub. 4.*

2. Ne cogat importunis modis reos, ut ſe tales fateantur: tum quia vere quidam rei non ſunt, & victi illa importunitate, ne moriantur incommunicati, vel a Confeſſario in extremis deſerantur, confitentur ſacrilege; tum quia fruſtra eſt confeſſio, niſi fiat ex contritione, & vera ad Deum converſione; de hac ergo laboret, & ſequetur bona confeſſio, non autem contra. *Tann. loc. cit.*

3. Caveat, ne coram reo cenſuret modum procedendi judicialem: proindeque communiter non admittat querelas de injuria facta, cum non ſit Confeſſarii ea judicare, ſed ad pœnitentiam diſponere.

4. Etſi quidam auctores permittant Judici uti dolis bonis ad crimen eliciendum, non tamen id licet Confeſſario ne miniſterium ejus infametur.

5. Non licet ſecundum Concilium Antiochenum, c. 33. & 35. *non licet*, palam intereſſe tormentis, aut ſuggerere modum torquendi, niſi maiorem. *Vide Tann. d. 4. q. ult. d. 5. n. 108.*

6. Expedit habere cognita judicia, & probationes deprehenſas in judicio, ipſumque modum proceſſus, ut & prudentius poſſit in ſuo foro agere, & judicem, ſicubi opus, prudenter admonere.

287 7. In confeſſione examinet, 1. An conſortes criminis prodiderit (ſi ſecundum ſupradicta tenebatur) & quidem ſi falſo alios infamarit, inducat ad revocationem, etiam cum periculo torturæ. V. *Tann. d. 4. q. 5. d. 4. n. 104. & dicta dubio ſuperiore.* 2. Si ſaga ſit, quo tempore, qua occaſione, in magiam ſit lapſa, ut, ſi poſtea neget, convinci poſſit in eodem foro. 3. In qualitatem ſuperſtitionis, an ex animo Chriſtianæ Fidei renuntiaverit, dæmonem adoraverit, falſa de Deo, & æternitate ſenſerit, rebus ſacris abuſa ſit, hominibus nocuerit, præſertim conjunctis, ut marito, liberis, & an alios ſeduxerit. Item de peccatis carnalibus. Denique confeſſæ aperiat fraudes dæmonis, inſtruatque, quomodo iis deinceps occurrendum, atque inter cetera ſuadeat Fidei profeſſionem, & frequentem Symboli repetitionem.

288 8. Sæpe non expedit poſt ſupplicium Judici ſignificare, Reum in extremis denuntiationes revocaſſe, tum quia Judices id parvi faciunt (quam recte, v. apud *Laym. & Tann. l. c.*); tum quia frangit ſigillum Sacramentale, ſi non petita licentia, innocentiam denunciati evulget, cum eo ipſo revelet peccatum denunciantis. Quare, ſi aliquando Judicem monere expediat, rogandus eſt reus, ut id extra Confeſſionem, & coram teſtibus dicat, eo fine ut Judex moneatur.

289 9. Si alicujus innocentiam ex confeſſione colligeret (quod ut difficile, non tamen impoſſibile eſſe docet *Tanner. diſp. 4. quæſt. 5. dub. 4. num. 85.*), id Judici aperire, ut pro reo intercedere, periculoſum eſt; quia poſt publicatam Rei confeſſionem, ei non credetur; tum quia, ſi plures audiat, hoc ipſo aliorum nocentiam de illis tacendo videtur confirmare, cum fractione ſigilli; tum quia ſi Rei cognoſcant eum pro innocentibus intercedere, occaſionem arripiant etiam callide ſua facinora celandi. *Vide Layman lib. 3. t. 6. cap. 5. Tann. d. 4. q. 5. p. 4. n. 95.*

290 10. Etſi pro reis, etiam juſte damnatis, intercedere aliquando poſſit, maxime apud Magiſtratum ſupremum, juxta Scripturam *Prov. 24. Erue eos*, valde tamen prudenter, & moderate id faciendum, quia relaxatio poteſt eſſe illicita, indeque (non tamen Confeſſarius, niſi ea previderit) fieri reus malorum omnium, quæ ex liberatione ſequuntur; imo & ipſi imputabuntur, cum ex Officio debuerit impedire. Vide *Bon. in 4. Præc. d. 10. q. 2. & 3. Tann. de juſt. d. 4. q. 5. d. 4.*

DUBIUM IX.

Quæ obligatio Medicorum, & Pharmacopœorum, & Chirurgorum?

291 RESpond. Tenentur ii in primis, quando tale officium petunt, vel ſuſcipiunt, ſub gravi obligatione, ſufficientem habere ſcientiam, ſive peritiam. *Nav. c. 25. n. 60. Anton. Card. de Lug. d. 26. n. 1.* Deinde in curandis infirmis ſervare ſequentes regulas: I. Ordinarie debent ſequi opiniones medicorum ſecuras, & tutas. Ratio eſt, periculum, & damnum proximi. Ita *Bon. Laym. Sanch. 1. mor. cap. 9.* II. Quando certum aliquod eſt pharmacum, quod nimirum certo infirmis profuturum eſt, tenentur illud adhibere, omiſſo eo, de quo dubitatur, quia alias imprudenter proximum in periculo relinquerent. III. Si non ſint certa pharmaca, debent habere probabiliora; tum quia alioqui ſalutem proximi in diſcrimen adducerent: tum quia tenentur fungi officio quantum poſſunt, cum minimo proximi periculo, & damno. IV. Quando nulla eſt ſpes de ſalute infirmi, nec adeſt remedium, niſi dubium, de quo ſcilicet dubitatur, num profuturum, an nociturum ſit, poſſunt, imo debent illud adhibere. Ratio eſt, quia ſic infirmi negotium utiliter geritur, & ſi mors ſequatur, ipſis non imputabitur, cum alias ſpem vitæ non habeat. *Laym. l. 3. tr. 1. cap. 5. Fill. n. 132. Bon. de præc. d. 2. q. 4. p. 9.* ° (*Eſt probabile, juxta dicta lib. 1. n. 28. pag. 5. Qu. 2.*) °

Unde reſolves,

1. Medicus peccat 1. Si abſque ſufficienti peritia gravem morbum curare tentet. 2. Si occurrente gravi, & inſolito morbo, ſpeciali ſtudio operam non impendat. 3. Si det pharmacum infirmo, quod probabilius creditur nociturum, quam profuturum. 4. Si medicamenta inexplorata explorandi gratia adhibeat, præſertim quando de iis non eſt opinio probabilis, & habet medicamenta probabiliter utilia. 5. Si non bene perſpecta morbi natura, temere adhibeat remedia obvia, vel periculoſa, præſertim cum diſcrimine vitæ, vel gravis læſionis. 6. Si, agnito ægroti periculo, opportune non adſit, aut neceſſariam curationem negligat, aut medicos alios adhiberi non permittat. 7. Si aliquid ſuadeat Dei honori, vel præcepto contrarium, ver. gr. incantationem, pollutionem, ſuperſtitionem, &c. 8. Si facile, & ſine neceſſitate a jejunio abſolvat, carnium eſum permittat. 9. Si ægrotantem pauperem in periculo conſtitutum contemnat. V. *Bon. l. c. Nav. c. 25. Azor. 1. p. l. 2. c. 17. q. 11. Eſcob. l. 2. E. 3. c. 9.* ° (*Recte hinc dicit Croix lib. 4. n. 1334. peccare Medicum, qui omittit medicinas præſcribere pauperibus, in gravi periculo conſtitutis.*) °

2. Pharmacopola peccat 1. Si rudis, & ignarus munus exerceat. 2. Si ſine arte, vel diligentia medicamenta conficiat. 3. Si melle in potionibus pro ſaccharo utatur. 4. Si unum medicamentum pro alio (niſi tamen eſſet æque bonum, & non minoris pretii) contra medici præſcriptum, cum gravis damni periculo porrigat ° (*Vide dicta de Contract. l. 3. n. 821.*) °. Vide *Soler. ib. q. 14.* 5. Si medicamenta ad non pariendum, vel ad fœtum expellendum vendat. Si pharmaca vendat inutilia, &c. V. *Eſcob. l. c.*

DUBIUM X.

Quæ obligationes mercatorum, Opificum, & aliorum ſæcularium?

RESp. Ea patent ex dictis de ſeptimo præcepto: ex quibus reſolves. 292

1. Mercator peccat, 1. Si venenum, vel alia prohibita vendat, cum ſuſpicione pravi uſus ° (*Vide dicta l. 2. n. 71.*) ° 2. Si paratus ſit quodcumque pretium, etiam injuſtum, ab emptore accipere. 3. Si rem carius, quam ſupremo pretio vendat, ob dilatam ſolutionem. 4. Si mercium defectum gravem occultum non aperiat; pondus, & menſuram imminuat. 5. Si in emptorum injuriam monopolium injuſtum inſtituat, merces omnes unius generis ſibi compararet, immoderato quæſtu pro libito vendendas. 6. Si merces ab eo, qui non novit, emat pretio minore, vel cariore vendat ignoranti. 7. Si merces veteres, & inutiles novis admiſceat, & vendat eodem pretio utraſque. 8. Si juſta tributa defraudet. 9. Si tempore debito, cum poſſit, non ſolvat creditoribus, cum gravi eorum damno. 10. Si mercibus ſolvat, quod pecunia debet contra creditoris voluntatem. 11. Si diebus feſtis publice emat, vel vendat contra conſuetudinem permiſſam. 12. Si juret falſo, ſe tanto pretio merces comparaſſe. 13. Si contractum ineat quemcumque, dubitans de ejus juſtitia. 14. Si emat res furtivas, &c. V. *Eſcob. t. 2. E. 2. c. 12.* ° (*Vide dicta de Reſtit. l. 3. n. 599.*) °

2. Bibliopola peccat, 1. Si vendat libros prohibitos, vel laſcivos. 2. Si librum defectu laborantem vendat pro integro, &c. V. *Eſc. cap. 13.*

3. Argentarius, ſive Aurifaber peccat, 1. Si æs pro auro, vel argento vendat. 2. Si auro, vel argento plus æris miſceat, quam ars requirit, & emtoribus mixtionem non ſignificet, neque minuat pretium. 3. Si ex rebus furtivis aliquid emat mala fide. 4. Si communem lapillum pro pretioſo vendat, vel pretioſum pro vili emat, &c.

4. Sartor, Sutor, & ceteri opifices peccant. 1. Si jurent ſe tali die opus perfecturos, quod ſciunt, vel dubitant non futurum. 2. Si plus materiæ exigant, quam ad opus ſit neceſſarium; aut partes aliquas materiæ, quæ ſuperſunt, retineant, ſine voluntate Domini. 3. Si diem feſtum ſine gravi cauſa violent, per ſe, vel per ſuos famulos. V. *Eſcob. l. 2. cap. 13.*

Digitized by Google

LIBER V.

De ratione cognoſcendi, & diſcernendi peccata.

TRACTATUS PRÆVIUS

De Actibus humanis.

Actus Hominis, & actus Humani, I. & II. *De Voluntario, & ejus Conditionibus*. III. *Quotuplex eſt voluntarium*. IV. *ad* VI. *De libero, & ejus ſpeciebus*. VII. *ad* XI. *Impedimenta Actus Humani*. XII. *Et I. De* Ignorantia. XIII. II. *De* Violentia. XIV. III. *De* Concupiſcentia. XV. IV. *De* Timore, *& quotuplex ſit*. XVI. XVII. *&* XVIII. *unde deſumant bonitatem aut malitiam*. XIX. *An actus externus addat malitiam actui interno*. XX. *An dentur actus indifferentes*. XXI.

I EGimus in principio libri I. de duabus regulis Actuum Humanorum, de Conſcientia nempe, & de Lege; hic priuſquam ad agendum de peccatis tranſeamus, operæ pretium ducimus aliqua notabiliora de Actibus humanis præmittere.

II S. Thomas 1. 2. *q.* 1. *a.* 1. docet, quod actus qui ab homine procedunt bifariam conſiderari poſſunt, in genere naturæ, & in genere morum. Primo modo conſiderati *Actus Hominis* appellantur, hujuſmodi ſunt omnes actus quocumque modo fiunt ab hominibus. Secundo modo dicuntur Actus Humani, & ſunt illi qui procedunt ex libera humanæ voluntatis electione. Hinc omnes actus qui præveniunt rationis uſum, ſunt actus Hominis, ſed non Humani. Duo requiruntur ad conſtituendum Actum Humanum, ut capax ſit boni, aut mali meriti; ut nempe ſit Voluntarius, & Liber.

III Et prim agendo de Voluntario, dicimus quod ſit *illud quod procedit a principio intrinſeco* (nempe non a vi extrinſeca) *cum cognitione finis*; ex cujus deficientia homicidium non eſſet voluntarium illi qui putans eſſe feram hominem occidit.

IV Multiplex eſt Voluntarium. 1. Formale, Virtuale, Habituale, & Interpretativum. 2. Elicitum, & Imperatum. 3. Directum, & Indirectum. Et 1. *Formale* eſt illud quod exercite eligitur aut imperatur a voluntate. *Virtuale* eſt quod procedit, & in effectum prodit ex voluntate præhabita. *Habituale* eſt actus voluntatis ſemel habitus, & nunquam retractatus. *Interpretativum* dicitur actus ille qui fit ſine advertentia, ſed etiam fieret a voluntate, ſi agens in talibus circumſtantiis poſitus ſibi deliberandum eſſet.

V Item 2. Voluntarium *Elicitum* eſt omnis actus voluntatis proxime a voluntate productus, ut amare, vel odio habere, eligere aut refellere aliquid, cupere *&c.* *Imperatum* eſt omnis actus, qui ex voluntatis imperio exercetur ab aliis potentiis ſive externis, ſive internis, ut meditare, ambulare, videre &c. Hic advertendum cum S. *Thom.* 1. 2. *q.* 1. *a.* 3. quod quilibet actus ſive elicitus, ſive imperatus a voluntate ſpecificatur a fine propter quem exercetur; quare illi actus qui eamdem finem habent, quamvis materialiter ſint diverſi, tamen eamdem induunt ſpeciem, v. g. ſi quis jejunat, orat; concionatur ob Dei gloriam, omnes iſti ſunt actus charitatis. Contra ſi unus idemque ſit materialis actus, ſi a voluntate eligitur ob diverſos fines, ipſe diverſas induit ſpecies.

VI Item 3. Voluntarium *Directum* eſt quod eſt volitum, & intentum ex ſe ipſo: *Indirectum* eſt volitum in cauſa voluntarie poſita, jam præviſo effectu, licet non intento. Ut igitur voluntarium indirectum imputetur ad culpam, primo requiritur, ut prævideatur effectus; ſecundo, ut agens teneatur impedire talem effectum; nam cum non tenetur impedire illum, & non intenditur, non peccat cauſam honeſtam apponendo; licet prævideat effectum de ſe illicitum, ut pluribus caſibus progreſſu Operis explicabitur.

VII Præterea (ut dictum eſt) actus humanus, ut ſit capax boni, aut mali meriti, neceſſe habet, ut ſit *liberum*. De fide eſt, contra Calvinum, adeſſe in Homine etiam poſt Adæ peccatum, liberum arbitrium, & ut definitum eſt a Tridentino *ſeſſ.* 6. *can.* 5. Hic diſtinguendæ ſunt plures ſpecies libertatis. 1. libertas a *Coactione*, & a *Neceſſitate*. 2. Libertas *Contradictionis* & *Contrarietatis*.

VIII Et primo alia eſt libertas a *Coactione*, quæ dicitur *Spontaneitatis*, alia eſt a *Neceſſitate* quæ dicitur *Indifferentiæ*. Prima importat, ut actus ſit ſpontaneus, ideſt violentiæ expers, quamvis ſit neceſſarius, ut eſt amor Beatorum, qui neceſſario amant Deum, ſed ſponte, quin vim patiantur; etenim docet *S. Thomas*, *Quæſt. de Ver. a.* 1. cum *S. Auguſtino*, nos erga ultimum finem habere quidem libertatem voluntatis, quæ non repugnat cum neceſſitate naturalis inclinationis: ſed non habere libertatem Arbitrii, ſive Contradictionis, quæ importat velle, & nolle, ut mox explicabitur. Libertas a *Neceſſitate*, ſeu indifferentiæ, importat non ſolum immunitatem a vi, ſed etiam e neceſſitate; ita ut Homo poſſit non ponere actum, qui dicitur *Contradictionis*, aut ponere actum contrarium, qui dicitur libertas *Contrarietatis*, ut paulo poſt ſubjungetur.

IX Secundo ſciendum eſt aliam eſſe libertatem *Contradictionis*, quæ dicitur *Exercitii*, nempe poſſe operari, & non operari: aliam eſſe libertatem *Contrarietatis*, etiam *Specificationis* dictam, nimirum duos contrarios actus ponendi, ut amandi, aut odio habendi.

X His poſitis, dicimus, ut Hominis Voluntas poſſit cum bono, aut malo merito operari, debet eſſe libera libertate *Indifferentiæ*, quæ ſola verum libertatis nomen meretur, nempe ut non ſolum, ut a vi, ſed etiam a neceſſitate ſit immunis. Hoc probatur ex Tridentino *ſeſſ.* 6. *can.* 4. ubi dicitur liberum eſſe homini Gratiæ aſſentiri, aut diſſentiri. Item probatur ex Propoſitionibus Baji, & Janſenii proſcriptis; Bajus Prop. 39. ex damnatis a S. Pio V. & aliis Pontificibus, dixit: *Quod voluntarie fit, etiamſi neceſſitate fiat, libere tamen fit*. Prop. 66. *Sola violentia repugnat libertati hominis naturali*. Et prop. 67. *Homo peccat etiam damnabiliter in eo quod neceſſario facit*. Et cum dixit Bajus *damnabiliter*, loqui intendebat de actibus deliberatis, etiamſi neceſſariis, dum ipſe jam admittebat (uti legitur in Prop. 75.) actus indeliberatos, nempe ſine voluntatis conſenſu, non reputatos peccata. Janſenius in Prop. 3. ex 5. damnatis ab Innoc. XI. dixit: *Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ, non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit immunitas a coactione.*

Notandum hic quod radix libertatis *Indifferentiæ* oritur ab XI *Indifferentia Judicii*, quæ nihil aliud eſt quam libratio boni, aut mali quod in actione conſideratur. Hæc Judicii Indifferentia non jam conſtituit libertatem, ſed, ut dictum eſt, eſt radix libertatis, ut poſtea poſſit libere, & indifferenter voluntas eligere quod ſibi placuerit.

Obſtacula autem quæ impediunt actum humanum, ſeu XII quominus actus ſit voluntarius, ſunt Ignorantia, Vis, Concupiſcentia, & Timor, qui alioquin non aufert, ſed minuit voluntarium. De ſingulis ſigillatim agemus.

Circa *Ignorantiam* plura ſunt diſtinguenda. 1. Ignorantia XIII alia eſt Negativa, quæ eſt carentia ſcientiæ in ſubjecto non apto; alia eſt *Privativa*, quæ eſt privatio ſcientiæ in ſubjecto apto; alia eſt *Poſitiva*, quæ eſt deceptio ſeu error voluntarius. 2. Ignorantia alia eſt *Juris*, ſeu præcepti: alia eſt *Facti* ſeu rei præceptæ. 3. Ignorantia alia eſt *Antecedens*, ſeu *Invincibilis*, *quæ præcedit omnem rationis advertentiam*: Alia *Conſequens*, ſeu *Vincibilis*, quæ ſaltem virtualiter aut in confuſo eſt cognita: alia eſt *Concomitans*, quæ concomitatur actum, ſed non eſt illius cauſa, nec in illum influit; actus enim etiam poneretur eodem modo, etiamſi non adeſſet ignorantia: hujuſmodi eſt Ignorantia illius qui occidit inimicum, putans eſſe feram, ſed ita eſt diſpoſitus, ut ſi cognoviſſet eſſe inimicum etiam occidiſſet. 4. Ignorantia conſequens, ſeu vincibilis dividitur in craſſam ſeu ſupinam, & affectatam. *Craſſa* eſt quando homo negligit ſcire quod poteſt, & tenetur ſcire. *Affectata* eſt quando negligit veritatem inquirere, ut liberius peccet. Hinc concluditur, quod Ignorantia *Antecedens* (quæ dicitur Invincibilis) impedit, & penitus aufert voluntarium. Conſequens (quæ dicitur Vincibilis), non aufert, ſed minuit Voluntarium. Concomitans nec aufert, nec minuit voluntarium, nam ut ſuperius dictum eſt, nihil influit in voluntarium.

II. *Vis* quoque penitus impedit actum humanum; unde XIV quæ fiunt vi nihil nec boni nec mali merentur. Violentum tamen differt a neceſſario, quia hoc poteſt eſſe voluntarium, ut eſt Amor beatificus, & differt etiam ab involuntario quod poteſt cauſari ab ignorantia.

III. *Concupiſcentia* (quæ eſt motus appetitus ſenſitivi) XV quando eſt antecedens impedit actum humanum ſeu voluntarium in partem, & quandoque in totum, ſi omnino rationem præveniat; unde fit quod motus ſenſuales, ſi omnis abſit voluntatis conſenſus, ad peccata nobis non imputantur nec mortalia, nec venialia. Cum vero Concupiſcentia eſt conſequens, & eſt illa quæ excitatur aut imperatur e voluntate, tunc nihil impedit actum humanum, imo auget voluntarium, & culpam.

IV. *Timor*, vel eſt Levis, vel Gravis, qui etiam dici- XVI tur *cadens in virum conſtantem*. Ut ſit gravis requiritur, ut malum comminatum ſit, 1. probabiliter imminens. 2. ut non poſſit vitari. 3. ut ſit magni momenti ſaltem reſpective ad perſonas, uti ad fœminas, filiosfamilias, pupillos, ſubditos, &c. in quibus datur etiam timor *Reverentialis*; ſed hic advertendum, timorem Reverentialem tunc eſſe gravem, cum præter pudorem, quo afficitur Filius, pupillus, ſubditus in Patri, aut Tutori, aut Domino adverſando, timet amplius aliquam diuturnam indignationem, aut vexationem, *Lib.* 3. *n.* 717. *v. Idem autem*.

Oportet 2. diſtinguere metum ab *intrinſeco* qui provenit XVII ab ipſis facti circumſtantiis: puta timor mortis quo Mercator in procella projicit merces in mari; timor *ab extrinſeco* provenit a cauſa libera extrinſeca, nempe ab homine. Et hic timor ab extrinſeco poteſt eſſe *Juſtus*, & *Injuſtus*: quod dignoſcitur a conſiderando an timorem incutiens habeat, necne jus ad illum incutiendum. Item hic timor poteſt eſſe incuſſus ad extorquendum certum aliquem actum, aut alio fine, præter actum timoris cauſa poſitum.

Hoc poſito, timor dicitur non impedire actum huma- XVIII num, illum nempe abſolute voluntarium, ſed ſolum *ſecundum quid*, quod idem valet, quod minuit voluntarium. Quando autem metus excuſet, vel non a lege, jam dictum eſt *Tract. II. n.* 44. Et quando metus invalidet, vel non actum, id in *Tractatibus* de Voto, de Contractibus, & de Matrimonio agetur.

Quæritur 1. Unde actus humani deſumant ſuam bonita- XIX tem, & malitiam? Reſpondemus (quicquid dicant alii) quod materiale deſumunt ab objectis, & ab eorum circumſtantiis.

ſtantiis. Quoad formale, ſive quoad moralem bonitatem, aut malitiam a virtutibus quibus conformantur, aut adverſantur. Et hactenus de eo, quod ſpectat ad ſpeculativam quæſtionem, nam quod ad praxim ſpectat, agemus infra ubi de diſtinctione ſpecifica peccatorum.

xx Quæritur 2. An actus externus addat diſtinctam bonitatem, aut malitiam actui interno quoad præmium aut pœnam eſſentialem (nam quoad accidentalem certum eſt apud omnes). In hac quæſtione Thomiſtæ cum communiori tenent negativam ſententiam, Scotiſtæ affirmant. Sed quicquid ſit de ſpeculativa quæſtione, in praxi etiam Thomiſtæ (ut declarat Eſtius) dicunt, quod cum voluntas operis mali exequutione vehementius adhæret objecto concupito, aut magis oblectatur illo, tunc ſine dubio opus externum addit aliquam malitiam voluntati. Et regulariter ſic accidit: ideoque bene ait *Habert*, quod ille, qui externe operatur peccatum, ſemper dicendus eſt majus malum committere, quam qui tantum illud concupiſcit. *lib. 7. num. 47. v. Secundum.*

xxi Quæritur 3. An detur actus humanus indifferens in individuo? Concordes ſunt Thomiſtæ Scotiſtis dari actum indifferentem in ſpecie, ſive ex *objecto*, ut eſt deambulare, campum reſpicere, &c. Quæſtio eſt, an detur in individuo? Scotiſtæ affirmant; ſed probabilius negant Thomiſtæ, quia cum Homo ſit rationalis, tenetur quicquid operetur ordinare alicui fini honeſto; quod omittendo, culpæ ei verti hoc debet, & actus non eſt amplius indifferens, niſi forte poſſet eſſe, quod ex ignorantia aliquando ſine advertentia operetur.

TRACTATUS
De Peccatis.

CAPUT I.
De Peccato in genere.

DUBIUM I.

1 *Quid eſt peccatum?*
2 *Quæ conditiones requirantur ad peccatum?*
3 *Quid notandum circa* Advertentiam *requiſitam ad peccandum?* 4. *An ad peccatum mortale requiratur formalis Advertentia, vel ſufficiat virtualis?*
5 *Quid notandum circa* Conſenſum *requiſitum ad peccandum?*
6 *An peccet graviter, qui negative ſe habet quoad motus inordinatos?* 7. *Quid, ſi ſint motus carnales?* 8. *Quæ remedia quoad ipſos?* 9. *An teneamur iis reſiſtere, ſi adſit cauſa non reſiſtendi?*
10 *Quomodo, & a quo tempore imputentur peccata omiſſionis?*
11 *An peccatum veniale ſit contra Legem Divinam?*

1 RESPONDEO: Eſt tranſgreſſio legis, ſive (ut ait *Tole.*) eſt voluntarius receſſus a Regula Divina; per quam regulam intelligitur præceptum tam naturale, & humanum, quam Divinum: *per receſſum* intelligitur actus, vel ejus omiſſio, qui ſit non tantum voluntarius, ſed etiam liber, cum aliqua actuali advertentia malitiæ, quod addo, quia, ut docet *Sanch. 1. mor. c. 16.* cum *Vaſq. d. 2. q. 1. p. 3. n. 3. & 12. &c.* non ſufficit ad actum peccaminoſum libertas, & advertentia quævis virtualis, vel interpretativa, qua ſcilicet quis advertere poterat, & debebat; nec quæcumque actualis, qua ſcilicet intellectus rationes commodi, & incommodi in objecto attendat: ſed requiritur, ut advertat moralem malitiam objecti, ut ſaltem de ea dubium, vel ſcrupulum concipiat. Ratio eſt, tum quia ſine illa advertentia non eſt voluntarium, cum non ſit cognitum, quia quandiu talis cogitatio intellectui non occurrit, non eſt ſufficiens principium deliberandi de malitia, ideoque nec libertas, ac proinde nec culpa; & cenſetur illa inadvertentia naturalis, & invincibilis oblivio. * (*Vide dicta l. 1. n. 7. verſ. II. Diſtinguendum*) * Addit tamen *Tanner. d. 4. de pecc. d. 5. q. 5. dub. 5. n. 106.* non eſſe neceſſe, ut conſideratio illa maneat actu, dum peccatum durat; ſed ſatis eſſe, ut vel actu dum peccatum durat, vel virtute maneat, ita ut cum ea vel actus peccati fuerit inchoatus, vel ſaltem cauſa data, ut fit in ebrio, qui peccat, non vi præſentis, ſed præteritæ deliberationis. V. *Bald. l. 1. d. 36.* Verum Recentiores communiter docent, talem v. g. ebrium, non peccare formaliter, quando uſu rationis caret; ſed malitiam eorum, quæ tunc fiunt, contraxiſſe ante, dum prævidens malum, quod commiſſurus erat, ejus cauſam dedit: ajuntque, dum quis actu peccat ſemper eſſe, ac manere advertentiam aliquam malitiæ tenuem, vel confuſam, ut v. apud *Scol.* nam in ordine ad praxim, parum refert, utrolibet modo loquaris.

2 Reſp. 2. Ad peccatum requiruntur tres conditiones, ut patet ex prima reſponſione: 1. Ut ſit voluntarium, ideſt, ut fiat a voluntate conſentiente. 2. Ut ſit liberum, ideſt, ut ſit in poteſtate voluntatis facere, vel non. 3. Ut advertatur malitia.

Unde reſolves.

1. Defectu primæ conditionis, nullus actus, qui neque eſt in, neque a voluntate, eſt peccatum, niſi voluntas eum acceptet; ideoque nec impedit Communionem; ſive is ſit internus, ut cogitationes contra Fidem blaſphemæ, obſcœnæ, motus carnis, etiam uſque ad effuſionem ſeminis; ſive externus, ac violentus, v. g. ſtuprum virgini per vim illatum.

2. Defectu ſecundæ conditionis, ſubinde a peccato excuſantur vehementiſſimi motus iræ, aut concupiſcentiæ, quibus uſus rationis perturbatur, & libertas tollitur.

3. Defectu tertiæ non peccat, qui de jejunii præcepto nihil cogitans, cœnat, vel carnes comedit, etſi advertat eas ſibi delectabiles. Item qui lapidem projicit per feneſtram, non advertens periculum læſionis: vel qui contractum uſurarium celebrat, non advertens eſſe talem, *Sanch. l. 1. c. 16. n. 21. Reg. l. 15. n. 75.*

4. Damna, & eventus (licet alioqui frequentes) ex ebrietate ſecuti, & nullo modo prævisi, inculpabiles ſunt: quia nec in ſe, nec in cauſis ſunt liberi. Sunt vero culpabiles, ſi ſint prævisi, nec diligentia ſufficiens ex præſcripto prudentiæ ſit adhibita, ne ſequerentur: ea vero adhibita, etſi poſtea eveniant, culpa vacant: Uti etiam, quando juxta loci, & temporis circumſtantias non apparet periculum mali, ideoque nulla cautela eſt adhibita. Ita *Vaſq. 1. 2. d. 124. c. 3.* Quibus conformiter *Leſs. l. 4. c. 3.* docet, ſi negligentia ebrietatem, aut eventus ex ea ſequi ſolitos præcavendi fuerit tantum venialis, etiam mala, quæ prævideri poterant, tantum venialia fore; quia, cum non in ſe, ſed tantum in cauſa ſint libera, non poſſunt habere majorem culpam, quam ipſa cauſa.

Circa *Advertentiam*, & *Conſenſum* requiſitum ad peccatum aliqua neceſſaria adnotemus. Et I. circa *Advertentiam intellectus* notandum 1. quod modus, quo peccatum perficitur, hic eſt: Primo objectum repræſentatur ſenſibus, & ſua delectabilitate phyſica commovet appetitum ſenſitivum. Deinde intellectus ad illud, & ad ſuam malitiam advertit. Demum voluntas in illud ſic cognitum conſentit. Notandum 2. quod intellectus duplici modo advertere poteſt, vel *plene*, nimirum quando nos mente expedita diſcernimus; Vel *ſemiplene*, quando rem cognoſcimus mente non plene expedita, quia forte ſumus vel ſemidormientes, vel ſemiebrii, vel alio diſtracti. Poteſt autem intellectus rapi a delectabilitate objecti oblati, ut nihil malitiæ moralis in illo advertat: Hinc triplici huic cognitioni correſpondent tres motus, videl. I. *Motus primo primi*, qui antevertunt omnem advertentiam rationis, & hi ſunt omnino culpæ expertes. II. *Motus ſecundo primi*, qui fiunt cum ſemiplena advertentia, & hi culpam venialem non excedunt; Quia, cum in eis non præceſſerit plena advertentia, voluntas in eos non conſentit cum perfecta libertate requiſita ad mortale. III. *Motus deliberati* denique, qui fiunt cum plena advertentia intellectus clare diſcernentis malitiam moralem, ſaltem confuſe in genere, & cum pleno conſenſu voluntatis: & hi ſunt mortalia, ſi objecta ſub gravi ſunt vetita. Ita communiter *S. Thom. de Malo q. 7. a. 6. Caj. Vaſq. Sanch. Az. Bonac. Nav. &c.* cum *Salm. Tract. 20. cap. 13. n. 2. 3. & 4.*

His præmiſſis, quæſtio fit, an ad peccatum mortale requiratur advertentia actualis & expreſſa malitiæ actus, vel ſufficiat virtualis, & interpretativa? Prima ſententia, quam olim tenuere *Cajetanus* (*2. 2. q. 88. a. 1. dub. 3.*) ac *Medina*, *Lopez*, *Serra*, *Prado*, & alii apud *Salmant.* (*tr. 20. c. 13. n. 5.*) atque enixe tuentur *Concina*, *Continuator Tournely*, *Angelus Franzoia*, *Antoine*, & alii Recentiores (*Conc. in Comp. Theol. l. 8. D. 3. c. 2. n. 14. Cont. Tourn. Tom. 2. de Pecc. c. 4. a. 1. Franzoja in Buſemb. l. 5. c. 2. de Peccat. Animadv. 1. Antoin.*) dicit minime requiri advertentiam actualem, ſed ſatis eſſe virtualem & interpretativam: quæ in hoc conſiſtit, quod homo teneatur, & poſſit malitiam actionis cognoſcere, quamvis actualiter non advertat; alias (ut ajunt) reputandi eſſent immunes a culpa omnes ſceleſti homines, qui a ſuis paſſionibus, aut pravis conſuetudinibus obcæcati plura mala patrant, ad nihil advertentes.

Secunda vero ſententia communior affirmat requiri actualem advertentiam malitiæ, aut periculi illius, aut ſaltem obligationis illam advertendi. Et hanc tenent *Sylvius*, *Suarez*, *Tapia*, *Sanchez*, *Sayrus*, *Paleus*, *Salas*, *Bonac.* *Salmant.* tam Scholaſtici, quam Morales, Gamachæus, Iſambert, Du-Val, item *Vaſquez* cum *Lyrano*, *Toſtato*, *Adriano VI.* *Curiel*, *Victoria*, *Corduba*, & aliis (*Sylvius in 1. 2. q. 66. a. 3. q. 3. Concl. 2. Suar. to. 5. in 3. p. D. 4. ſect. 8. ex n. 14. Tapia l. 3. q. 9. a. 5. & 11. Sanch. Dec. l. 1. c. 16. n. 21. Sayr. Theſ. l. 2. c. 9. n. 11. Pal. tr. 2. D. 1. p. 15. n. 5. Salas tr. 13. D. 8. ſect. 11. n. 87. Bon. de Cenſur. D. 1. Salm. Schol. tr. 13. D. 13. Dub. 1. & Mor. tr. 20. c. 14. n. 8. Gam. T. 2. p. 194. Iſamb. p. 233. Vaſq. 1. 2. q. 123. c. 2. n. 6. Du-Val. D. 1. 178.*). Item S. *Antoninus*, *Wigandt*, *Sainte Beuve*, & *Card. Gotti*, quorum loca & verba infra afferentur. Hi dicunt ad omne peccatum mortale requiri aliqualem advertentiam, ſive ſuſpicionem malitiæ actus, vel in ſe, vel in ſua cauſa, ſaltem in confuſo. Ratio eorum eſt, quia nihil volitum, niſi præcognitum; unde nequit ignorantia imputari ad culpam, niſi de malitia objecti habeatur ſaltem aliqua confuſa apprehenſio: ille enim qui nullo modo advertit malitiam ſuæ actionis, vel obligationem advertendi, nullo modo peccat adverſus illam agendo.

His poſitis, meum proferam ſenſum, & dico quod ſiſtendo intra limites juſti, præfatæ ſententiæ facile conciliari poſſunt. Nam ſi dicatur ad omnia peccata mortalia neceſſario expoſci actualem & expreſſam advertentiam, hoc utique falſum eſt; quia multipliciter evenire poteſt, quod plura mala, quamvis actualiter & expreſſe non advertantur, bene tamen imputantur ad culpam ea patrantibus, ſi ipſorum ignorantia ſit aliquo modo voluntaria, vel ob negligentiam, vel ob paſſionem, aut pravum habitum, vel ob voluntariam inconſiderationem in operando.

Pri-

Digitized by Google

Primo igitur modo ignorantia fit voluntaria ob negligentiam, ut docet S. Thomas (1. 2. *q.* 76. *a.* 3.) qui regulam ibi præmittit dicens: *Ignorantia quæ eſt cauſa actus, quia cauſat involuntarium, de ſe habet quod excuſet a peccato, eo quod voluntarium eſt de ratione peccati.* Deinde ſubdit ignorantiam poſſe eſſe voluntariam duobus modis, *Vel directe, ſicut cum aliquis ſtudioſe vult neſcire, ut liberius peccet: vel indirecte, ſicut cum aliquis propter laborem: vel alias occupationes negligit addiſcere id per quod a peccato retraheretur. Talis enim negligentia facit ignorantiam ipſam eſſe voluntariam, & peccatum, dummodo ſit eorum, quæ quis ſcire tenetur & poteſt. Et ideo talis ignorantia non totaliter excuſat a peccato. Si vero ſit talis ignorantia, quæ omnino ſit involuntaria, ſive quia eſt invincibilis, ſive quia eſt ejus quod quis ſcire non tenetur, talis ignorantia omnino excuſat a peccato:* Nota, *talis negligentia facit ignorantiam ipſam eſſe voluntariam.* Præterea nota hic Angelicum ultimis verbis relatis non dubitare, quod bene poſſit dari invincibilis ignorantia etiam eorum, quæ quis ſcire tenetur. Idem ſcribit alibi (*de Malo q.* 3. *a.* 7. *ad* 7.); *Ignorantia, quæ eſt omnino involuntaria, non eſt peccatum. Et hoc eſt quod Auguſtinus dicit:* Non tibi imputatur ad culpam, ſi invitus ignoras, ſed ſi ſcire neglexeris. *Per hoc autem quod addit*, ſed ſi ſcire neglexeris, *dat intelligere, quod ignorantia habet quod ſit peccatum ex negligentia præcedente, quæ nihil eſt aliud, quam non applicare animum ad ſciendum ea, quæ quis debet ſcire.* Eodemque loco *ad* 8. ait S. Thomas, quod tum ignorantia reputetur voluntaria, cum homo, *propter laborem addiſcendi, vel ne impediatur a peccato, quod diligit, ſcientiam recuſat; & ſic ignorantia eſt a voluntate quodammodo imperata.* Hiſce igitur locis S. Doctor minime quippe culpabilem reputat ignorantiam ejus, qui non advertit, ſed ejus qui negligit, ſive recuſat actu quodammodo a voluntate imperato animum applicare ad ea addiſcenda, qua ſcire tenetur circa præceptum quod urget, ut expreſſius declarat in corpore prædicti Articuli 3. inquiens: *Cauſa ignorantiæ eſt animum ad ſciendum non applicare, & hoc ipſum non applicare animum ad ſciendum id quod quis debet ſcire, eſt peccatum omiſſionis.*

Secundo modo ignorantia fit voluntaria ob paſſionem, quam quis vult deliberate ſequi; illi enim, qui ſecundum ſuam paſſionem operatur, bene imputabitur omnis pravus effectus tali paſſioni connexus, licet in particulari non agnoſcatur; quia cum homo paſſionem aliquam amplectatur, conſequenter ipſe amplectitur omnes effectus communiter ex illa paſſione provenientes, qui etſi in particulari non prævidentur, prævidentur ſaltem in confuſo; volens enim aliquam explere paſſionem, puta vindictam, admittit conſequenter ſaltem in confuſo quæcunque perverſa media, quæ ad explendam paſſionem illam conducunt. Unde effectus provenientes, quamvis non ſint voluntarii in ſe, ſunt tamen voluntarii in ſua cauſa, nimirum in adhærendo in paſſionem. Ita etiam docet S. Thomas (1. 2. *q.* 6. *a.* 8.) ubi ignorantiam hujus operantis per paſſionem vocat *ignorantiam malæ electionis:* dicens: *Alio modo dicitur ignorantia voluntaria ejus, quod quis poteſt ſcire & debet; ſic enim non agere, & non velle, voluntarium dicitur. Hoc igitur modo dicitur ignorantia, ſive cum aliquis actu non conſiderat, quod conſiderare poteſt & debet, quæ eſt ignorantia malæ electionis, ſive ex paſſione, vel ex habitu proveniens.* Idem repetit in *Opuſc. de Malo qu.* 3. *a.* 10. ubi ait: *Ligatio rationis per paſſionem non imputatur ad culpam, niſi forte quoad principium talis paſſionis, quod fuit voluntarium, poterat enim voluntas a principio impedire ne paſſio in tantum procederet.* Præterea alibi (1. 2. *q.* 77. *a.* 7.) dicit: *Quandoque vero paſſio non eſt tanta, quod totaliter intercipiat uſum rationis, & tunc ratio poteſt paſſionem excludere, divertendo ad alias cogitationes, vel impedire ne ſuum conſequatur effectum.*

Tertio modo ignorantia fit voluntaria ratione parvi habitus, ut etiam habetur ex S. Thoma loco ſupra citato (1. 2. *q.* 6. *a.* 8.); & tunc actus mali qui ex malo habitu proveniunt, ſunt pariter voluntarii, vel in ſua cauſa, ſcilicet cum in principio prava conſuetudo voluntarie contrahitur; vel potius quia, ut ſentio cum *Antoine*, & Auctore libri, cui titulus, *Iſtruz. de' Novelli Confeſſori*, hujuſmodi peccatores male habituati, quamvis habeant cognitionem minus expeditam quam alii, ſemper tamen habent cognitionem aliquam actualem ſuorum criminum ſufficientem ad reddendos actus deliberatos & mortales; cum enim ipſi parvipendant peccatum, non fit in eorum animis illa ſenſibilis & memorabilis impreſſio, quæ fit in aliis habentibus conſcientiam minus depravatam; & hinc evenit, quod in eorum memoria non remanet veſtigium actualis illius cognitionis, quam ſatis habuerunt antea de peccato, aut veſtigium eſt adeo leve, ut interrogati de facili reſpondeant, quod non adverterint; ſed cautus Confeſſarius non debet ipſis fidem præſtare. Et idem videtur dici etiam poſſe de operantibus ſecundum ſuas pravas paſſiones, quibus non jam defuit omnis cognitio malitiæ ſuarum culparum, ſed cognitio eſt in eis tam obſcura, ut vix diſcerni poſſit.

Quarto demum modo ignorantia fit voluntaria, & culpabilis, ut dicunt *Tannerus* (*to.* 2. *D.* 4. *q.* 5. *Dub.* 5. *a n.* 103.) *Antoine* (*tract. de Pecc. c.* 4. *q.* 7. *in fine*) cum *S. Antonino*, ſi homo in agendo advertenter negligit adhibere conſiderationem, quam res agenda meretur, illi enim qui jam advertit (ut recte ait *Antoine*) aliquid amplius conſiderandum, & tamen vult præcipitanter operari, merito imputantur omnes errores, quos committit.

Contra vero mihi omnino tenendum videtur, ſi ignorantia nullo ex prædictis modis fuerit voluntaria, & homo nullam habuerit actualem advertentiam malitiæ, vel periculi, nec directe, nec indirecte, neque in ſe neque in ſua cauſa, tunc nullo modo imputantur ei errores quos non advertit. Ratio, quia ut imputentur alicui effectus cujuſdam cauſæ, debet neceſſario præcedere (ſaltem in principio) advertentia actualis & expreſſa malitiæ objecti: advertentia enim interpretativa, ut recte loquuntur (*Salmanticenſes tr.* 20. *c.* 13. *n.* 7.) fundatur ſuper aliquam advertentiam expreſſam, ſicut voluntarium indirectum fundatur ſuper directum. Præterquamquod advertentia interpretativa ſupponit obligationem, & potentiam advertendi; ſed deficiente omni advertentia expreſſa, non eſt potentia adverſandi, & ideo nec obligatio, cum nulla obligatio liget, niſi prius quodammodo agnoſcatur.

Dices: Omnis ignorantia in eo, qui tenetur & poteſt ſuam obligationem advertere, eſt vincibilis, & propterea culpabilis. Sed recte reſpondent *Sylvius* & *Suarez*, quod ille qui omnino ignorat malitiam objecti, & adhuc obligationem advertendi, habet quidem potentiam remotam, ſive phyſicam ad advertendum, ſed caret potentia proxima & expedita, quæ homini neceſſaria eſt ad cognoſcendam deformitatem ſuarum actionum. *Quis neſciat non eſſe in hominis poteſtate, quod ſciat?* ait S. Auguſtinus *lib. de Spir. & lit.* Unde nequit ipſe naturaliter, ac humano modo ſuam vincere ignorantiam. Agnoſcet quidem ſuam actionem qua actio eſt, ſed ignorabit eam qua mala eſt; ſola enim cognitio objecti in eſſe phyſico non eſt ſufficiens principium ad diſcernendum, nec ad inquirendum objectum in eſſe morali, quod equidem prorſus differt a phyſico. *Quando nulla* (ſapienter ait P. Suarez) *talis cogitatio in mentem ſubiit, qua poſſit voluntas excitari ad quærendam ſcientiam, non eſt in poteſtate hominis ſe ad illam movere, & conſequenter non poteſt talis ignorantia homini imputari* (*Suar. in* 3. *p. to.* 5. *D.* 4. *Sect.* 8. *n.* 18.) Et hoc eſt quod docet S. Thomas (1. 2. *q.* 76. *a.* 2.) dicens: *Unde propter negligentiam ignorantia eorum, quæ aliquis ſcire tenetur, eſt peccatum. Non autem imputatur homini ad negligentiam, ſi neſciat ea quæ ſcire non poteſt; unde horum ignorantia invincibilis dicitur, quia ſtudio ſuperari non poteſt.* Studium autem hoc ſive diligentia adhibenda ad expellendam ignorantiam, ut recte advertit *Sylvius* cum *Medina*, & *Richardo* (*Sylvius in* 1. 2. *q.* 76. *a.* 3. *Concl.* 1. *& deinde q.* 3. *Concl.* 1.), non debet eſſe ſumma, ſed ſufficit ſi ſit moralis, & talis quam Prudentes communiter adhibere ſolent in re gravi, ſuperveniente enim dubio Indoctus debet conſulere peritos: Doctus vero conſulere libros vel cum aliis Doctis rem conferre.

Hanc denique ſententiam obſervo communiter teneri ab Auctoribus, non ſolum probabiliſtis (qui eam non jam ut probabilem, ſed *tanquam certiſſimam apud omnes* agnoſcunt ſicut ſcribit *Suarez*), at etiam antiprobabiliſtis; etenim *de Sainte Beuve* Doctor Sorbonicus ſic ait: *Si advertatur tantum in actum materialiter ſive phyſice conſideratum, & non formaliter ſeu moraliter, erit tantum volitus actus iſte, ut eſt quid phyſicum, & non ut eſt quid morale; ergo non ut malum; & in hoc non erit malitia* (*Sainte Beuve de Pecc. D.* 5. *Sect.* 1. *a.* 3.). Cardinalis Gotti ſcribit: *Dico ſecundo, ad peccatum mortale ſufficere advertentiam implicitam ſeu virtualem malitiæ actionis, vel ejus periculi. Etenim eo ipſo quo quis dubitat aut ſuſpicatur de malitia ſuæ actionis, vel malitiæ periculo, & tamen rei veritatem inquirere negligens actionem ponere cenſetur interpretative & ipſam malitiam velle* (*Gotti t.* 2. *tr.* 4. *de Vitiis q.* 1. *Dub.* 4. *§.* 3. *n.* 11.). P. Wigandt pariter inquit: *Dico* 1. *Deliberatio, ſeu advertentia eſt duplex: una eſt plena & perfecta, quæ adeſt quando homo advertit, non ſolum ad operationem quoad entitatem naturalem ejus, v. g. ad eſum carnium, ſed etiam ad ejus malitiam, aut periculum tranſgreſſionis legis: alia eſt imperfecta &c. Dico* 2. *Ut aliquid in individuo imputetur ad culpam mortalem, debet adfuiſſe plena & perfecta deliberatio* (*Wig. tr.* 4. *Ex.* 2. *de Pecc. n.* 50.). Conſentit his S. Antoninus, qui ad peccandum mortaliter in delectatione moroſa requirit, non ſolum deliberationem, ſed etiam animadverſionem periculi, his verbis: *Aut ergo manet talis complacentia poſt ſufficientem deliberationem, & animadverſionem periculi, & tunc eſt mortale* (*S. Ant. p.* 2. *tit.* 5. *c.* 5. *in fin.*). Alio loco inquit: *Defectus recti judicii ad inconſiderationis vitium pertinet, prout ſcilicet aliquis in recte judicando deficit, eo quod contemnit vel negligit attendere ea, ex quibus rectum judicium procedit* (*Idem ibid. c.* 11. *ſub init.*). Conſentit etiam *Continuator Tournely*, qui ſic concludit: *Itaque, ut intra veri limites gradum ſiſtamus, exiſtimus eum, qui ita non advertit ad peccati malitiam, ut vel naturali raptus diſtractione, vel ob ſimilem cauſam advertere non poſſit, peccato non teneri. Sic excuſabitur Pœnitens, qui injunctam pœnitentiam præ oblivione non implet. Verum aliter dicendum de actionibus, quas eliciunt aut omittunt viri terrenis rebus abſorpti, paſſionibus ſuis ſervientes, aſſueti ut nequidem cogitent ſe non cogitare* (*Cont. Tourn. to.* 2. *de Pecc. c.* 4. *a.* 1. *pag.* 283. *in princip.*). Sed idem jam nos admiſimus ſupra *num.* 28. *ad* 31. Conſentit etiam *Antoine*, qui agens de Ignorantia dicit, inadvertentiam ſive inconſiderationem eſſe culpabilem in eo, qui debitam diligentiam omittit, vel qui præcipitan-

Digitized by Google

tanter agit jam advertens rem indigere majori conſideratione, vel qui actu poſitivo vult ſequi paſſionem quæ advertentiam impediat. *Econtra* (dicit) *ſi inadvertentia ſit invincibilis in homine habente cognitionem habitualem debitam, eſt prorſus inculpabilis; & excuſat a peccato ea quæ ex illa fiunt contra Legem; quia malitia actus tunc nullatenus ne interpretative quidem eſt voluntaria; nam ſine poteſtate cognoſcendi non poteſt eſſe volitio* (*Antoine de Peccat. cap. 4. q. 7.*).

Hinc concludendum, quod opinio eorum (ſi forte adſunt) qui dicunt operanti adverſus Legem imputandos eſſe omnes errores quos committit, etiamſi nulla unquam interceſſerit actualis advertentia, nec directa nec indirecta, in ſe vel in cauſa, ſaltem in confuſo, ſed tantum adfuerit advertentia interpretativa, in hoc dumtaxat conſiſtens, quod ipſe debuit & potuit ſola potentia phyſica & remota malitiam advertere: hæc opinio nullo modo ſuſtineri poteſt. Alias ſequeretur quod plurimi homines multis mortalibus culpis gravati ſe invenirent, quin circa illas ullam cognitionem unquam habuerint. Dicent quod homines illi in pœnam aliarum culparum, puta ob cupiditates ſuas non repreſſas, obligationes proprii ſtatus non impletas, ceteraſque negligentias merentur ſubtractionem lucis, qua alioquin bene advertiſſent operationum ſuarum malitiam, & ideo omnes ſui errores imputantur ad culpam. Sed ut illatio hæc valere poſſet, prius probanda eſſe ſuppoſita propoſitio, quæ nobis minime probatur; nam ratione aliorum defectuum Deus privabit aliquem ſua ulteriori luce, qua tentationibus & paſſionibus propriis reſtitiſſet, niſi defeciſſet in aliis; itaque ſubtractio illa efficiet quod talis homo incidat in culpas, quas ſatis advertit ut culpas; ſed non efficiet quod ei imputentur errores, quos nullo modo, neque expreſſe, neque in confuſo ut culpas agnoſcit; quia ubi non eſt cognitio, non eſt libertas; & ubi non eſt libertas, non eſt peccatum. Inſtabunt. Sed S. Thomas (*Lect. 7. in cap. 1. Epiſt. ad Rom.*) dicit: *Si ignorantia cauſatur a culpa, non poteſt ſubſequentem culpam excuſare.* At hoc dicimus ſane intelligendum de ignorantia voluntaria aliquo ex modis, ut ſupra ab eodem Angelico explicatis. Præterquamquod S. Doctor loquitur ibi de Infidelibus, quibus errantibus in Fide, ob eorum certa culpabilem ignorantiam, merito imputantur ad culpam omnia mala quæ patrant.

Præterea ſi abſque ulla advertentia imputantur homini omnes ſui errores, quamvis ipſe, debita diligentia jam adhibita, recte operari judicet, ſequeretur quod ad honeſte operandum non ſufficeret ſequi ſententias (ſi ſint minus tutæ) nec probabiliores, nec probabiliſſimas, nec etiam moraliter certas. Sed hoc dici nequit, cum ab Alexandro VIII. damnata ſit Prop. 3. quæ dicebat. *Non licet ſequi opinionem inter probabiles probabiliſſimam.*

Remanet objectionibus prolixis Adverſariorum ſatisfacere, ſed nos brevi expediemur. Opponunt I. illum in *Reg. 13. juris in 6.* ubi dicitur: *Ignorantia facti, non juris excuſat.* Sed huic bene reſpondet *Sylvius* (*1. 2. q. 76. a. 3. Qu. 1. Concl. 7.*) id intelligi de Statutis forenſibus, uti jam explicat Gloſſa ibidem; in foro enim judiciali poſt legis promulgationem ignorantia tranſgreſſorum ordinarie præſumitur vincibilis; niſi adſit aliqua ratio quæ contrarium præſumere faciat, ut habetur *in c. In tua tit. Qui matrim. accuſ. &c.*

Opponunt II. quod ſi ad omnia peccata requireretur actualis advertentia, inculpabiles reputandi eſſent Judæi crucifigentes Dominum, Pagani occidentes Martyres, & Hæretici innumera crimina perpetrantes. Sed uno verbo his omnibus reſpondetur, nempe quod horum omnium ignorantia fuit & eſt omnino craſſa. Loquens enim Chriſtus Dominus de Judæis, dixit: *Si opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Jo. 15. 24.* Idem quippe dicendum de Infidelibus, & Hæreticis, quibus ob ſuam malitiam vel ſupinam negligentiam omnes ſui errores juſte imputantur ad culpam.

Opponunt III. quod ſententia requirens aliquam advertentiam actualem non differt ab ea, quæ peccatum philoſophicum tuebatur a culpa theologica immune. Sed reſpondetur, quod ideo præfata opinio proſcripta fuit ab Alexandro VIII. quia ille qui operatur contra rectam rationem, ut ſupponitur in peccato philoſophico, etiamſi non reputet lædere Deum, reipſa jam lædit, offendendo enim naturam rationabilem, offendit ſimul ipſius naturæ Auctorem. Sed in tali peccato ſemper requiritur, ut homo advertat ſuam actionem rectæ rationi adverſari. Quid ergo commune eſt inter peccatum philoſophicum, & actionem illam, quæ quis nullo modo, ne in confuſo quidem advertit eſſe malam, & forte aliquando bonam reputat? Hoc de Advertentia, tranſeamus ad Conſenſum.

II. De Conſenſu voluntatis.

5 Certum eſt *peccatum voluntate committi*, ut docent omnes cum *S. Aug. & S. Thom. 1. 2. q. 74. art. 1.* Sed hic prænotandum I. ad peccatum mortale requiri omnino perfectum conſenſum, ſive deliberationem voluntatis; Id commune & certum eſt apud DD. adhuc rigidioris ſententiæ, ita enim rigidiſſimus *Contenſonius in ſua Theol. to. 1. p. 264. Spec. 3. Continuator Tournely to. 2. p. 284. v. Quod. Concina to. 10. pag. 508. n. 7. Wigandt. tr. 4. Ex. 2. num. 44. Genettus tr. 1. cap. 9. de Peccat. q. 12. in fin.* ubi ait: *Cum peccatum ex voluntate tantum proveniat, ſi deliberatio ſit imperfecta tantum, peccatum erit tantum veniale.* Ita etiam *Navarr. Sum. c. 16. n. 8.* ubi: *Ad conſtituendum peccatum judicium integrum requiritur; ex cap. 1. de Delict. puer.* Item *Salm. tr. 26. c. 11. n. 5. cum Caj. Vaſq. Sanch. Pal.* & aliis innumeris, ex *D. Thoma 1. 2. q. 88. a. 6.* ubi docet: *Poteſt quod eſt mortale eſſe veniale propter imperfectionem actus, quia non plene pertingit ad perfectionem actus moralis, cum non ſit deliberatus, ſed ſubitus.* Idemque docet S. Doctor in *4. D. 9. quæſt. 1. a. 4. q. 1.* ubi ait tunc pollutionem ſemidormientis eſſe mortale, quando eſt *cum deliberato conſenſu* advertenter acceptata. Idem *D. Anton. 2. p. tit. 5. c. 5.* Et rationem clarius explicat *Contenſonius l. c.* dicens, quod ad peccatum mortale requiritur perfecta deliberatio, quia motus noſtri in tantum ſunt culpabiles, in quantum ſunt voluntarii, in tantum autem ſunt perfecte voluntarii, in quantum ſunt deliberati, porro ad peccatum mortale, quod eſt plena & conſummata culpa, requiritur perfectum voluntarium. Prænotandum II. conſenſum poſſe eſſe expreſſum, ſive directum: & implicitum ſive indirectum, quando ſcilicet quis vult cauſam, ex qua neceſſario oritur effectus; tunc enim ſi vult cauſam directe, indirecte vult etiam effectum. Prænotandum III. quod poſt advertentiam intellectus triplici modo poteſt ſe ferre voluntas erga objectum malum propoſitum, 1. poſitive conſentiendo in illud, 2. non conſentiendo, nec reſiſtendo, ſed tantum negative ſe habendo, 3. poſitive reſiſtendo.

Hinc oritur magna illa quæſtio inter DD. an peccet graviter, qui negative ſe habet, & poſitive non reſiſtit motui appetitus ſenſitivi circa objectum ſub mortali prohibitum? Hic præmittendum certum eſſe de Fide, contra Novatores, motus ſenſualitatis ſine ullo voluntatis conſenſu non eſſe lethales, ex Trid. *ſ. 5. de Pecc. orig.* ubi dicitur: *Concupiſcentiam, quam aliquando peccatum Apoſtolus appellat, S. Synodus declarat Eccleſiam Catholicam numquam intellexiſſe peccatum appellari, quod vere & proprie in renatis peccatum ſit, ſed quia ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat; Si quis autem contrarium ſentit, anathema ſit.* Imo (quicquid dicant *Caj. & Gonet*) videtur certum, tales motus ne veniales quidem eſſe, ex eod. *Trid. l. c.* ubi ſimul dicitur, quod concupiſcentia nocere non conſentientibus, & viriliter per gratiam Chriſti repugnantibus non valet: Vide *Wigandt tr. 4. Ex. 2. n. 44.* Hinc pro reſponſione ad quæſitum tres adſunt ſententiæ. *Prima cum Val. Leſſ. Vaſq. &c. apud Salm. Tract. 20. cap. 15. num. 13.* affirmat peccari graviter, etiam ceſſante periculo conſenſus. Ratio iſtorum, quia voluntas tenetur non ſolum non conſentire, ſed etiam reſiſtere motibus inordinatis appetitus ſenſitivi. *Secunda* ſententia *cum Tamb. & aliis apud Croix lib. 5. ex num. 109.* dicit talem ne venialiter quidem peccare, remoto periculo conſenſus; ſed hanc ſententiam aſſerunt *Salm. n. 14.* communiter rejici; unde merito dicunt cum *Croix* in praxi nullatenus eſſe tenendam. *Tertia*, & vera ſententia cum *S. Thom. qu. 15. a. 4. ad. 10. Sanch. Dec. l. 1. cap. 2. num. 13. Gerſ. Pal. Reg. Gran. & Salm. loc. cit. n. 15. & 16.* tenet, ceſſante periculo conſenſus, eſſe veniale non reſiſtere poſitive motibus illicitis, ſed non mortale. Idque videtur expreſſe confirmare *S. Thomas 2. 2. quæſtion. 74. artic. 4.* ubi ait: *Peccatum mortale non poteſt eſſe in ſenſualitate, ſed ſolum in ratione.* Ratio igitur eſt, tum quia conſenſus ad graviter peccandum non provenit ex appetitu, ſed ex voluntate, quæ cum non poſitive conſentit, non committitur mortale; Et ideo committitur veniale, in quantum homo cavere debet, ne appetitus trahat poſt ſe voluntatem: ſed hæc obligatio, quando periculum conſenſus non eſt proximum, eſt tantum levis; Tum quia, ſi ſub gravi teneremur omnes motus inordinatos poſitive repellere, teneremur ad impoſſibile: impoſſibile enim eſt (ut ait *Caj.*) omnes hos motus collective ſumtos poſitive coercere.

7 Ex his tamen infertur, quod quando delectatio venerea ſupervenit, tenemur ſub gravi ei poſitive reſiſtere, quia hujuſmodi commotiones, quando ſunt vehementes, plerunque, ſi poſitive non repellantur (ſaltem per actum ſimplicis diſplicentiæ), trahunt ſecum conſenſum voluntatis, ut *Croix l. 5. ex n. 109. & Buſ. infra D. 2. A. 2. in fin. Holzmann to. 2. p. 325. Sylv. 1. 2. q. 74. a. 2. q. 1. Tourn. t. 3. q. 129. & Sporer to. 1. p. 81. n. 14. & Salm. n. 19. cum communi DD.*

8 Notandum autem hic I. quod ad repellendas tentationes carnales, quoad ſenſum, valde prodeſt, ut commotiones compeſcantur, partes commotas veſtibus tegere, ac comprimere, ut advertit quidam Auctor modernus. Quoad mentem autem præſervandam a conſenſu, prodeſt ſane cogitatio de Paſſione Jeſu Chriſti, vel de pœnis Inferni, vel de Morte, &c. & etiam de cruciatu remorſus, quem pariter Anima poſt peccatum patratum. Magis vero neceſſarium erit in hujuſmodi concupiſcentiis ad orationem recurrere; Caſtitas enim non niſi a Deo obtinetur, ut fatetur Salomon *Sap. 8. 21. Et ut ſcivi, quoniam aliter non poſſem eſſe continens, niſi Deus det, &c.* Et ordinarie Deus non dat niſi petentibus, ex illo *S. Joan. 16. 24. Petite, & accipietis.* Hinc tentatus auxilium tunc imploret a Domino, a Deipara Immaculata, a Sanctis puritatis amatoribus, ut a S. Aloyſio Gonzaga, a S. Philippo Nerio, &c. Præ omnibus autem ſufficiet, & erit remedium aptius, quia brevius, & facilius, invocare confidenter, & pluries veneranda, & potentiſſima Nomina *Jeſu*, & *Mariæ*. Maxime etiam

juvabis ferventem actum Amoris erga Deum elicere, propoſitum renovendo, mortem potius ſubeundi, quam peccandi. Sufficit etiam in actu commotionis animum ad alia divertere, cum hoc etiam ſit poſitive reſiſtere, ut bene advertunt *Spor. pag.* 82. *n.* 16. *Tourn. to.* 3. *p.* 531. *Conteuſ. to.* 1. *p.* 164. *Spor.* 3. *& Croix l.* 5. *n.* 111. Et, ſi motus ſint leves, melius erit eos contemnere ſine poſitive reſiſtentia, *Croix ib. Bonaſp.*

9 Notandum II. non eſſe obligationem motibus carnalibus reſiſtendi poſitive, ſi juſte adſit cauſa non reſiſtendi, nempe ſi quis expertus ſit reſiſtendo magis motus excitari, & augeri; vel ſi motus ortum habeant ex actione neceſſaria, vel utili, v. g. ex auditione Confeſſionum, ex lectione rerum turpium ſcitu utilium, ex tactu neceſſario ad medendum, & ſimili. Tunc enim ex una parte cauſa motuum non tenemur operam relinquere, ut docent DD. communiter cum *Spor. p.* 81. *n.* 13. *Conteuſ. l. c. et Salm. c.* 13. *n.* 20. *Croix l.* 5. *n.* 115. *Suar. et aliis*; Ex ex alia, neque tenemur tunc motibus poſitive reſiſtere, ſi non facile negotium ſit illos repellere. Sat eſt igitur tunc negative ſe habere cum firmo propoſito nunquam conſentiendi: Ipſa enim non conſentiendi actualis cura ſufficit tunc ad liberandum hominem a culpa, ſaltem mortali, etſi non a veniali, ſi reſiſtentia ſit tepida, et dicunt *Tol. Caj. Laym. etc. cum Salm. d. c.* 13. *n.* 20. Verum *Croix l.* 5. *cum Az. et Sanc.* ut certum ſupponit, quod in caſu prædicto, quando tentatio diu durat, & nimis moleſtum foret jugiter motus poſitive repellere, nullum peccatum ſit eos permittere, negative ſe habendo. Et ſic facere conſulit *Tourn. to.* 3. *p.* 531. *Concl.* 2. *cum Sylv.* his qui ſunt timoratæ conſcientiæ.

Hic demum adnotanda ſunt aliqua circa peccata omiſſionum; & notandum I. cum *S. Th. et Salm. c.* 10. *n.* 11. ad quodlibet peccatum omiſſionis requiri actum poſitivum voluntatis; voluntas enim non exercetur, nec peccat, niſi per actum. Notandum II. Actus omiſſionem concomitantes, ut ludere, edere, dum v. g. omittitur Sacrum, non eſſe peccaminoſos, niſi ſint cauſa omiſſionis, puta, cum luſus eſt cauſa omittendi Sacrum. Ita *Sal. de Princ. mor. c.* 10. *n.* 16. *Corn. Monteſ. &c.* Tunc autem actus influentes eandem malitiam omiſſionis induunt, non vero diverſam, ut (contra *Suar. Gran. &c.*) tenent *Contin. Tourn. t.* 2. *p.* 353. *v. Dice* 2. *Lugo, Bec. Bon. Az. Fill. & Salm. c.* 10. *cum aliis, et communi*: Quare ſufficit tunc tantum omiſſionem confiteri. Si vero actio, quæ eſt cauſa omiſſionis, ſit etiam grave peccatum, nempe ſi quis omittat Sacrum ob furandum, tunc furtum poteſt dici in Confeſſione ſeorſim ab omiſſione Sacri, quia tunc furtum non eſt niſi cauſa aggravans, non autem mutans ſpeciem. Ita *Nav. Lug. Dian. Leand. cum Salm. c.* 10. *n.* 21. *contra Cornejo*.

10 Notandum III. quod peccatum omiſſionis incipit imputari a tempore, quo advertenter ponitur illius cauſa. Ita dicendum cum *Sanch. Bon. Fill. Bec. etc.* apud *Salm. cap.* 10. *n.* 22. *contra Sylv. Pal. etc.* qui tenent, ſed improbabiliter, quod peccatum non committitur, niſi vere Sacrum omittatur. Dicendum præterea, quod omiſſio voluntaria in cauſa etiam imputatur ad peccatum, etſi voluntas poſtea non poſſit operari, puta ſi quis ſe inebriet prævidens cauſa ebrietatis ſe omiſſurum Miſſam, tunc tenetur confiteri cauſam, & effectum illius, ebrietatem ſcil. & omiſſionem Sacri, ut melius dicunt *Salm. n.* 28. *cum Sot. Sanch. Pal. Led. et aliis communiter* (*contra Vaſq. Bon. Laym. etc.*) Modo ante effectum ſecutum non retractetur voluntas, ut probabiliter docent *Sanch. Azor. Vill. et Salm. n.* 29. &c. tunc enim eſt probabile non teneri confiteri effectum ſecutum. Vide dicta *l.* 4. *n.* 149. *p.* 33. Ex hoc etiam deducitur, quod ſi effectus accidat poſt retractationem, non incurritur cenſura contra peccantes impoſita, quia iſta requirit contumaciam in actu peccati; vide dicenda *T. II. l.* 7 *n.* 40.

11 Quæritur hic, an peccatum veniale ſit contra Legem Divinam? Negare videtur *S. Thom.* 1. 2. *q.* 88. *art.* 1. *ad* 1. dicens, *non eſſe contra, ſed præter legem, quia non obſervat modum rationis quem lex intendit*. Affirmant autem *Æſtius & Vaſq. Sot. Med. Azor.* apud *Salm. Tract.* 20. *de Princip. mor. c.* 8. *de pecc. n.* 4. Et ratio iſtorum valde urget, quia peccatum veniale revera etiam eſt a Deo prohibitum, prout *Eccli. c.* 7. *Noli velle mentiri. Matth.* 5. *Non jurare omnino*. Ergo veniale etiam eſt contra Divinum Præceptum. Et hæc eſt vera ſententia, nam, ut bene explicant *Salm. l. c. n.* 6. diſtinguit *S. Th.* ſubſtantiam legis, & modum legis; Quare, licet culpa venialis non ſit contra legis ſubſtantiam, eſt tamen contra modum legis obſervandæ, qui modus certe etiam a lege Divina præcipitur, quando diſſonat a recta ratione. Ideo ſemper verum eſt, quod peccatum veniale ſit contra legem Dei ſi non ſubſtantialem, ſaltem (ut ita dicam) modalem.

Hic aliqui agunt de culpa originali, & de ejus effectu; ſed quia hæc materia non eſt præſentis inſtituti, potes obſervare Scholaſticos de ea tractantes.

Super autem cenſuris circa ſententiam ſpectantem ad Conceptionem B. Mariæ V. vide Diſſertationem in *lib.* 7. *de Cenſuris, ex n.* 244.

Hic tamen notandum, quod Propoſitio quæ dicebat non eſſe mortale, nec mereri pœnam æternam *Peccatum Philoſophicum*, nimirum culpa illa, quæ agnoſcitur eſſe quidem contra rationem, ſed non contra legem divinam, his verbis: *Quod in eo qui vel Deum ignorat, vel de Deo actu non cogitat, ſit grave peccatum, ſed non ſit offenſa Dei, neque peccatum mortale diſſolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum*. Hæc Propoſitio damnata fuit ab Alexandro VIII. Et merito, quoniam qui noverit opus ſuum adverſari Naturæ rationabili, ſat etiam agnoſcit (ſaltem in confuſo) injuriam quam irrogat Deo, qui eſt Auctor Naturæ.

D U B I U M II.

An, & quomodo deſideria, & delectationes ſint peccata?

PER deſiderium intelligitur voluntas, intentio, vel propoſitum efficax rei malæ: per delectationem vero, ſimplex amor, & complacentia objecti cogitati, fruendo ejus dulcedine, abſque deſiderio executionis: ſoletque dici moroſa, non a mora temporis, cum momento poſſit perfici: ſed quod voluntas, poſt plenam advertentiam rationis, ei immoretur.

A R T I C U L U S I.

Quale peccatum ſit Deſiderium malum?

12 *An deſiderium ſumat ſpeciem ab actu exteriori?*
13 *An ſit peccatum deſiderium objecti mali cum conſenſu conditionali?*
14 *An delectatio de objecto malo ſit illicita, quamvis conſenſus ſit conditionatus?*

„ RESp. 1. Deſiderium abſolutum, ſive cogitatio cum voluntate conſentiente abſolute in peccatum aliquando perpetrandum, aut in perpetrato complacente, habet eamdem ſpeciem, ac malitiam peccati, mortalem, vel venialem, quam habet actus exterior, in quem fertur. Eſt communis, & conſtat ex *Matth.* 5. *Qui viderit, &c.* Ratio eſt, quia actus interior habet ſuam bonitatem, & malitiam ab actu externo, tamquam objecto. Ita commun. 12

„ Reſp. 2. Deſiderium cum conſenſu conditionali, quo quis aliquid concupiſcit ſub tali conditione, quæ omnem malitiam objecti auferat, non eſt peccatum, ſaltem mortale, v. g. vellem prædari, ſi a Deo mihi permitteretur; ſi Judex eſſem, malefactorem iſtum occiderem. *Valent. t.* 2. *d.* 6. *q.* 4. *p.* 4. *Sayr. Sal. in* 1. 2. *tr.* 13. *d.* 10. *ſ.* 27. *Vaſq. d.* 116. *c.* 2. Si vero conditio malitiam non auferat, eſt peccatum: ut v. g. ſi cogites, ſi non eſſet Infernus, mœcharer: ſi non eſſem religioſus, fornicarer; ſi non haberem rationem mei ſtatus, ulciſcerer, occiderem te; item, ſi id mihi feciſſes in adoleſcentia, vel antequam religionem ingrederer, vindicaſſem: intellige, ſi dum hæc dicit, habeat affectum vindictæ ſumendæ, ſi eſſet in tali ſtatu; ſecus enim eſt, ſi tantum oſtendat, quid facturus fuiſſet in alio ſtatu. *Bon. de matr. q.* 4. *p.* 8. *nu.* 9. Ratio reſponſionis eſt; quia etſi conſenſus conditionatus nihil ponat in rerum natura, ex parte objecti voliti; in voluntate tamen ponit affectum committendi illud peccatum, præciſe conditione non auferente malitiam; ac proinde talis erit culpa, qualis eſſet illud amare abſque conditione. *Cajet. Sanch. l.* 1. *mor. c.* 2. *Vaſq. Laym. lib.* 1. *tr.* 3. *c.* 6. *n.* 10. 13

„ 1. In omnibus ſolo jure poſitivo prohibitis, licitum eſt deſiderium cum conditione hac (ſi prohibitum non eſſet), v. g. ederem carnes die Veneris, ſi Eccleſia non vetuiſſet. Ratio eſt, quia conditio omnem malitiam, quæ a ſola prohibitione eſt, aufert. *Azor. l.* 4. *c.* 6. *q.* 10. *Sanch. l.* 1. *cap.* 2. *Vaſq. d.* 16. *c.* 2.

„ 2. Idem valet in prohibitis quidem jure naturali, licitis tamen in aliquo caſu, aut ſtatu, ſi is pro conditione apponatur; v. g. occiderem Petrum, ſi Deus mandaret: ſuſpenderem furem, ſi eſſem Judex: ducerem uxorem, ſi liceret, ſi eſſem liber e voto: Ratio eſt, quia hæc ſub illo ſtatu ſunt licita. Recte tamen monet *Sa v. Peccatum*, hujuſmodi deſideria eſſe periculoſa, & vitanda, atque, ut ait *Cajet. ibid.* eſſe fatuas, & diabolicas tentationes, *ibid. & Laym. l.* 1. *t.* 3. *cap.* 6. *n.* 10.

„ 3. Etſi idem quidam, ut *Caj. Sal. & Vaſq.* univerſim affirment de omnibus jure naturæ, & ſimpliciter prohibitis, ſi conditio impoſſibilis appoſita tollat rationem peccati ab objecto: ut ſi dicas, ſi non eſſet peccatum, fornicarer, eo quod tunc conſenſus non videatur ferri in malum: probabilius tamen videtur, quod docent *Azor. Sanch.* & *Laym.* eſſe peccatum; eo quod ſit intrinſece malum; nec malitia ſua (quæ in conſenſum circa tale objectum traheret, niſi Dei lex arceret) exui poſſit; ideoque voluntas feratur in malum. Quod tamen intellige, ſi efficaciter feratur; quia, ſi tantum ſit ſignificatio propenſionis naturalis in illud objectum, non eſt peccatum. *Sanch. l.* 1. *c.* 2. *n.* 25. *Laym. l.* 1. *t.* 3 *cap.* 6. *n.* 11. V. *Card. de Luged.* 16. *n.* 377.

Quæritur igitur, an peccet qui optat aliquod objectum malum, ſub conditione ſi liceret? Diſtinguendum: Si conditio auferret malitiam objecti, tunc non peccaret ſaltem graviter. Hocque accidere poteſt; non ſolum in vetitis de jure poſitivo, prout ſi diceres: Ederem carnes in Quadrageſima, niſi Eccleſia prohiberet. Sed etiam in vetitis de jure naturali, caſu quo objectum poſſet eſſe licitum, nempe dicendo: Si Deus permitteret, vellem rem illam Titii eripere; Niſi eſſem Sacerdos, uxorem ducerem, & ſimilia; ita cum *Buſemb. ut ſupra, Sanchez Dec. l.* 1. *c.* 2. *num.* 24. *Laym. l.* 1. *tr.* 3. *cap.* 6. *n.* 10. *Sporer tom.* 1. *pag.* 82. *n.* 18. & alii communiter. Diximus *ſaltem graviter*, nam ordinarie hujuſmodi deſideria non excuſantur a veniali, cum communiter ſint periculoſa, aut ſaltem otioſa. Peccaret vero lethaliter, quando conditio non auferret malitiam objecti, nimirum dicendo: Peccarem, ſi non eſſet Infernus; Occiderem inimicum, ſi enſem haberem: Fornicarer, ſi non eſſem Religioſus, &c. Hoc certum eſt apud omnes. Sic etiam pariter dicunt *Sanchez loc. cit. n.*

23.

23. *Sporer num.* 20. *& Laym. n.* 11. *cum Adriano*, *& Azor.* peccari in talibus deſideriis conditionatis, quando malitia nequit ſejungi ab objecto, puta ſi diceres: Si non eſſet peccatum, vellem blaſphemare, pejerare, mœchari, fornicari, ulciſci, & ſimilia; quia hæc ſunt intrinſece mala, & nunquam a peccato immunia eſſe poſſunt. Unde cenſet *Laym.* non excuſari a culpa gravi, qui deliberata & efficaci voluntate hujuſmodi objecta deſideraret, quamvis ſub conditione, ſi licerent. Veruntamen ſatis probabiliter ſentiunt *Bonac. de Matr. D.* 4. *p.* 8. *n.* 21. *cum Valent. & Suarez*, *Palaus t.* 1. *tr.* 2. *D.* 3. *p.* 10. *§.* 3. *n.* 4. *cum Sa*, *Vaſq. Sayr. & Salm. tr.* 20. *c.* 13. *n.* 62. *cum Cajet. Tap. Salas*, *&c.* quod, cum voluntas deſiderat aliquod objectum malum impoſſibile, ſub conditione ſi liceret, nunquam efficaciter in illud conſentit: quando enim objectum illud tu optas, dicendo ſi liceret, & ſcis non eſſe nec poſſe eſſe licitum, non vere optas, ſed tantum tuam propenſionem oſtendis. Aliud vero eſſet, ſi optares malum illud objectum non eſſe prohibitum, quia per ſe malum eſt velle inverti ordinem, & legem naturæ, ut recte dicunt *Salm. loc. c. cum aliis*. Et ſic conciliari poſſunt diverſæ præfatæ ſententiæ.

14 „ Gaudere, & delectari de opere malo, ſub conditione (ſi liceret), v. gr. in prædictis deſideriis efficacibus illicitis, quando conditio eſt poſſibilis, etſi poſſit excuſari a peccato ſecundum quoſdam DD. ſi fiat tantum ſecundum appetitum rationalem, ſive voluntatem (ſecluſo omni alio periculo conſenſus illiciti, & turpis motus; qui tamen, quia communiter, & connaturaliter ſequitur, via tutum videtur in praxi), non poteſt tamen excuſari, ſi ſit delectatio voluntaria appetitus ſenſitivi, quæ proprie delectatio dicitur, fitque communiter cum aliqua alteratione corporis. Ratio diſcriminis eſt, quia voluntas poteſt ferri in objectum abſtractum a malitia, cum ſequatur intellectum, cujus eſt abſtrahere; appetitus vero, quia ſequitur imaginationem, non fertur in objectum ſub aliqua certa conditione ſtatus, vel temporis apprehenſum, ſed ut eſt in ſe, ideoque talis delectatio eſt de objecto abſolute malo. Vide *Laym. & Bon. de matr. q.* 4. *pag.* 8.

Verius tamen dicendum, quod adhuc ſemota delectatione appetitus ſenſitivi, quælibet delectatio de objecto hic & nunc intrinſece malo ſit per ſe illicita, ut tenent *Sanch. Dec. l.* 1. *cap.* 2. *n.* 5. *Azor. tom.* 1. *l.* 4. *cap.* 6. *q.* 1. *Salm. c.* 13. *n.* 61. *Ronc. tr.* 2. *c.* 3. *q.* 3. *& Laym. Suar. ap. Croix l.* 5. *n.* 82. Ratio, quia (ut bene ait *Croix ibid.*), quamvis conſenſus ſit conditionatus reſpectu ad objectum, reſpectu tamen ad delectationem eſt abſolutus; & cum delectatio reddat objectum præſens, hic & nunc tale objectum, cum ſit ſejunctum a conditione cohoneſtante, eſt ſimpliciter malum; ergo voluntas delectatur de objecto hic & nunc ſimpliciter malo, & ideo non poteſt a peccato excuſari. Vide dicenda *infra n.* 24. Secus vero dicendum, ſi quis diceret, delectarer de hoc, ſi non eſſet malum, ut recte ajunt *Salm. c.* 12. *n.* 61. *cum Azor, Pal.*, *& communi.*

ARTICULUS II.

An delectatio moroſa ſit ſemper peccatum?

15 *In quo differant deſiderium, gaudium, & delectatio? Quid ſi quis delectatur de nupta, ſed non qua nupta?*
16 *Quando delectatio ſit peccatum?*
17 *In quo differat delectatio de re mala, & delectatio de cogitatione rei malæ?*
18 *An ſit peccatum delectatio circa modum male operandi?*
19 *An liceat gaudere de effectu bono ſequuto ex opere malo?* 20. *Quid ſi opus fuerit formaliter malum, ſcil. patratum cum peccato?*
21 *An liceat delectari de malo Proximi ob bonum finem?*
22 *An liceat optare mortem filiæ, ſi non poſſet nubere ob inopiam, &c. Et an liceat optare ſibi mortem ob vitandam vitam nimis duram?*
23 *An liceat Conjugibus, Sponſis, & Viduis delectari de actu conjugii?* 24. *Quid præſertim de Sponſis, & Viduis?*
25 *An liceat conjugibus delectari de copula, ſi Conjux ſit abſens?*
26 *Quot peccata committat jactans ſe de peccato patrato?*
27 *An liceat delectatio de re ſolo jure poſitivo prohibita?*
28 *Quid applicandum in delectatione?*
29 *An peccet exercens actionem, ex qua intelligit delectationem carnalem orituram?*

15 PRænotandum ante omnia circa pravas cogitationes, aliud eſſe *Deſiderium*, aliud *Gaudium*, & aliud *Delectationem moroſam*. *Deſiderium* eſt voluntatis actus tempus futurum reſpiciens, quo quis deliberate intendit opus cogitatum, puta fornicationem conſummare; Et hoc deſiderium dicitur *efficax*, quando quis media ſuſcipit ad ducendum illud ad effectum: *Inefficax* vero, ſi non proponit exequi, ſed conſentit, quod exequeretur ſi poſſet, cum v. gr. diceret: *Si poſſem furari Theſaurum Eccleſiæ, furarer.* E contrario *Gaudium* reſpicit præteritum, & eſt cum quis ſibi complacet de malo opere patrato. *Delectatio moroſa* denique reſpicit tempus præſens, & eſt quando per imaginationem fantaſiæ quis reddit ſibi præſens opus peccati, nempe actum fornicationis, & de illa deliberato conſenſu delectatur, tanquam actualiter fornicaretur, ſine tamen deſiderio exequendi. Valde autem probabilis eſt ſententia *Lugonis de Pœn. diſp.* 16. *cap.* 6. *n.* 347. *Bon. de Matr. q.* 4. *p.* 8. *n.* 3. *cum Sporer tom.* 1. *p.* 84. *num.* 24. *Laym. l.* 1. *tr.* 2. *cap.* 6. *n.* 25. *Azor. l.* 4. *c.* 6. *q.* 3. *Tamb. Dec. l.* 10. *c.* 3. *n.* 3. *Pal. tr.* 2. *D.* 2. *p.* 10. *§.* 14. *n.* 2. item *Vaſq. Sayr. Reg. Dian. apud Salm. tr.* 20. *c.* 13. *n.* 30. (qui contradicunt *n.* 31. cum *Cajet. Leſſ. Sanch. Ronc.*, *&c.*) Hi tenent, quod ſi quis delectatur de copula cum nupta, non qua nupta, ſed qua muliere pulchra, &c. non contrahit malitiam adulterii; Circumſtantia enim adulterii tunc non intrat in delectationem, idcirco tantum caſtitas, non juſtitia læditur. Et idem dicit probabiliter *Tamb.* ſi quis affectu venereo, ſine deſiderio, nuptam aſpiciat. Hoc tamen non obſtante, valde mihi placet id quod ait *Holzmann tom.* 1. *pag.* 316. *nu.* 698. nempe, quod, licet ratione delectationis non ſit obligatio explicandi circumſtantiam adulterii, eſt tamen in praxi explicanda ratione periculi proximi concupiſcendi (ſaltem inefficaciter) mulierem illam nuptam, in quod ſe conjicit qui de ea delectatur. Nulli vero dubium committi adulterium, quotieſcunque habeatur gaudium, ſeu complacentia de copula habita, vel deſiderium de copula habenda cum conjugata, quia tunc voluntas amplectitur totum objectum pravum cum omnibus ſuis circumſtantiis, nec ab illis præſcindere poteſt, ideoque caſtitatem, & juſtitiam lædit. Item, ſi quis delectetur de copula ſodomitica. Item, ſi perſona, quæ delectatur, ſit voto caſtitatis obſtricta, etiam contra votum peccat. Hæc ſunt certa cum *Tamb. Dec. l.* 10. *cap.* 3. ex *n.* 2. apud omnes.

„ Reſp. Si terminetur id cogitatum opus malum ſecundum ſe, eſt peccatum mortale, vel veniale, prout ipſum opus mortale, vel veniale eſt. Ita comm. ex *D. Th.* 1. 2. *qu.* 27. *art.* 8. 16

„ Dixi, *ſecundum ſe*: quia ſi delectatio ſit tantum de ipſa cogitatione, non autem de opere, non eſt peccatum, quia ſicut cogitatio, v. g. de rebus obſcœnis, in ordine ad docendum, vel concionandum, &c. bona eſt; Cogitatio autem de iiſdem rebus ex curioſitate eſt mala venialiter: ita conſequenter delectatio de tali cogitatione tanquam objecto, non eſt mala, ſed quandoque bona, quandoque venialiter mala.

Alia igitur eſt delectatio de opere malo, ita ut opus malum ſit objectum delectationis, quæ ſemper eſt mala; Alia eſt delectatio de cogitatione objecti mali, ita ut non opus malum, ſed ipſa cogitatio de opere ſit per ſe objectum delectationis; Et hæc vel poteſt eſſe bona, ſi adſit juſta cauſa cogitandi, v. g. cauſa ſtudii, conſultationis, &c. cum abominatione objecti; Vel poteſt eſſe venialiter mala, ſi fiat ex curioſitate, &c. Vel poteſt eſſe aliquando etiam graviter mala, ſi adſit periculum proximum conſenſus; Ita *S. Th.* 1. 2. *qu.* 74. *art.* 8. ubi ait: *Si igitur aliquis de fornicatione cogitans, poteſt delectari de ipſa cogitatione, vel de ipſa fornicatione cogitata .... Delectatio de cogitatione fornicationis (ſicut cum vult quis de ea prædicare, vel diſputare) non eſt de genere peccati mortalis, ſed quandoque eſt veniale, quandoque nullum*, Dicit autem eſſe mortale, quando *quis cogitans de fornicatione delectatur de ipſo actu cogitato*. Et communiter S. Doctorem ſequuntur *S. Ant. Leſſ. Sanch. Bon. cum Salm. Tract.* 20. *cap.* 13. *n.* 27.

„ Similiter non peccatum erit, ſi delectatio verſetur circa modum male operandi, non circa ipſum opus malum: quo modo ſine peccato ſæpe nos delectant fabulæ, comœdiæ, bella, homicidia, fraudes, furta, lapſus hominis, v. g. ex equo, &c. non ſecundum ſe, ſed modus furandi, rapiendi, artificioſus, & induſtrius, modus cadendi inopinatus. *Laym. l.* 1. *t.* 3. *cap.* 5. *n.* 2. " (*Ita Sanch. Bon. Azor. Pal. & Sal. Tract.* 20. *c.* 13. *n.* 39. *communiter.*) " *Unde reſolves.* 18

„ 1. Licitum eſt gaudere, & delectari moroſe de effectu bono, ſecuto ex opere malo: quia delectatio non eſt de objecto malo. 19

„ 2. Si talis effectus ſit ſecutus ex opere ſecundum ſe quidem malo, hic tamen & nunc culpa vacante, ut v. g. quia factum eſt in ſomno, amentia, ebrietate, inculpabili ignorantia, tunc etiam de ipſo actu licere aliquando delectari, non quidem ſecundum ſe, ſed ut eſt cauſa talis boni effectus, docet *Leſſ. l.* 4. *cap.* 3. *num.* 105. *&* 106. ex *Vaſquez* 1. 2. *d.* 105. *cap.* 2. v. g. de ſolutione naturæ facta in ſomno. Ratio eſt, quia objectum delectationis iſtius non eſt malum. Vid. *Bon. de matr. qu.* 4. *p.* 8. *Sanchez l.* 1. *mor. cap.* 2. *num.* 18. *Card. de Lugo de pœn. d.* 19. *n.* 189. Imo addunt, licere aliquando deſiderare (affectu ſimplici, & inefficaci deſiderio) ut tale quid fiat ſine culpa; v. g. ut in ſomno eveniat naturæ ſolutio, ob finem bonum; dummodo deſiderium non ſit tam intenſum, ut tale quid probabiliter cauſet: neque ſit periculum conſentiendi in talem voluptatem. Ratio eſt, ajunt, quia objectum hujus deſiderii, aut gaudii non eſt malum. V. *Leſſ. & Bon. l. c.*

Quæritur igitur hic I. An liceat delectari de opere malo, ob bonum effectum inde ſecutum? Diſtingue: Si opus fuerit formaliter malum, nempe quia cum peccato patratum fuit, peccat qui de illo delectatur, etiamſi delectetur de opere malo, non ut peccato, ſed ut cauſa effectus ſecuti, Ita omnino tenendum cum *Sot. Tap. Ronc. & Salm. tr.* 20. *cap.* 13. *n.* 47. (contra *Vaſq. Leſſ. Pal. Bon. ib.*) Si vero opus malum patratum fuit ſine peccato, ſentiunt *Leſſ. & Vaſq.* quibus adhæret *Buſ.* licitum eſſe de illo delectari, non per ſe, ſed ut cauſa boni effectus. Sed verius tenendum eſt oppoſitum cum *Sanch. Dec. l.* 1. *cap.* 2. *n.* 16. *Tournely tom.* 3. *pag.* 600. *Concl.* 3. *cum Azoria*, *Croix l.* 5. *n.* 91. *Ronc. tract.* 2. *c.* 3. *q.* 4. *R.* 11. *& Salm. cap.* 13. *n.* 49. Ratio, quia licet actio non fuerit peccaminoſa, fuit tamen objective mala; Et hoc, ut recte notant *Salm. n.* 59. *Ronc. & Croix*, in dubium non videtur 20

amplius revocandum poſt Prop. 15. damnatam ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Licitum eſt filio gaudere de parricidio Parentis a ſe in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hæreditate conſecutas*. Nec obſtat doctrina *S. Th. in 4. Diſt. 9. q. 1. art. 4. qu. 1. ad 5.* ubi S. Doctor dicit: *Si autem placeat* (ideſt nocturna pollutio, de qua loquitur) *ut naturæ exoneratio, vel alleviatio, peccatum non creditur*. Et eum ſequuntur *Nav. Leſſ. Sa, Sanch. & ipſi Salm. cap. 12. n. 52. cum communi*. Nam recte dicunt *Sanch. num. 18. Salm. & Ronc. loc. cit.* intelligendum eſſe *S. Thomam* loqui de pollutione pure naturali, quæ naturaliter provenit a natura ſe exonerante; & ideò, cum illa non ſit objective mala, licet ſe complacere, non quidem de delectatione ex ea cauſata, ſed de exoneratione ob illam obtenta. E contrario non licebit delectari de opere objective malo, nimirum de pollutione nocturna, quæ evenerit ex tactu, ſeu ex turpi ſomnio, quia tunc fuiſſet hæc objective mala. Secus, ajunt *Salm. nu. 54.* ſi evenerit ex moderato cibo, aut ex ſtudio utili &c. quia tunc pollutio etiam eſſet naturalis, & liceret de ea habita delectari, modo abſit commotio ſpirituum; Sed hoc mihi non placet.

In quocunque caſu tamen licet, per ſe loquendo, cuique delectari, non de caſu, ſed de effectu ſecuto, nempe de exoneratione cauſata a pollutione, etiam voluntaria; vel de conſecutione hæreditatis ob homicidium, modo cauſa deteſtetur. Dixi *per ſe loquendo*, nam hujuſmodi delectationes aliquando non carent periculo, ut recte dicunt *Ronc. loc. cit. Reſp. 11. in fin. Salm. tr. 20. c. 13. n. 46.*

21 Quæritur II. An liceat delectari de malo proximi ob bonum finem? Prænotandæ hic ſunt duæ Prop. damn. ab eod. Innoc. XI. Propoſitio 13. dicebat: *Si cum debita moderatione facies, poteſt abſque peccato mortali de vita alicujus triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum*. Prop. 14. *Licitum eſt abſoluto deſiderio cupere mortem Patris, non ut malum Patris, ſed ut bonum cupientis; quia nimirum obventura eſt pinguis hæreditas*. Hæ propoſitiones juſte quidem proſcriptæ fuerunt, quia ſecundum charitatis ordinem, vitam proximi cuicunque noſtro temporali emolumento præferre tenemur. Non damnandus tamen, qui gaudet de effectu ſecuto, ſcil. de hereditate obtenta ex morte alterius, ſi non gaudet de cauſa, hoc eſt de morte: Licet materia ſit periculoſa, ut mox ſupra diximus cum *Salm. & Roncaglia*.

Licitum eſt autem gaudere de malo proximi, ob majus bonum illius, vel innocentis, nempe ſi delector de proximi infirmitate, & etiam de morte, ut ſic deſiſtat a peccatis, a ſcandalis, &c. ut bene ajunt *Tourn. tom. 3. p. 338. Ronc. ibid. cum Bon. Reg. & Salm. cap. 13. n. 43.* cum *Nav. Bon. Tol. &c.* Idque expreſſe docet *S. Th. 3. Sent. Diſt. 30. q. 1. art. 1. ad 4.* ubi ait: *Unde, quia charitas ordinem habet, & plus debet diligere quiſque ſe quam alios, & propinquos quam extraneos ... Poteſt aliquis, ſalva charitate, optare malum temporale alicui, & gaudere, ſi contingit; non in quantum eſt malum illius, ſed in quantum eſt impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere, vel Communitatis, vel Eccleſiæ*. Item ſcribit *S. Gregorius*: *Evenire plerumque poteſt, ut non amiſſa caritate, & inimici noſtri ruina lætificet, & rurſus ejus gloria ſine invidiæ culpa contriſtet; cum &, ruente eo, quoſdam bene erigi credimus, & proficiente illo, pleroſque injuſte opprimi formidamus. Mor. lib. 22. c. 22.* Hoc tamen ſemper intelligendum, ſervato ordine charitatis, nempe quando malum quod evitatur præponderat vel coæquat malum proximo optatum. Sic pariter aliqui opinantur, & adhærent *Salm. n. 44. & Ronc.*, poſſe Patrem optare mortem filii, ſi timet ex ejus flagitiis dehoneſtandam eſſe familiam. Licitum eſt autem gaudere de malo temporali perſonæ privatæ ob bonum temporale commune, ut *Leſſ. l. 2. cap. 47. n. 21. Ronc. ib.* cum *S. Th.* ut ſupra, & *Salm. cap. 13. n. 45.* cum *Tol. &c.* Hinc licet etiam gaudere de ſupplicio malefactoris, ad exemplum aliorum. Et quod dictum eſt de delectatione, dicendum pariter eſt de deſiderio, ut *Salm. n. 43.*

22 An liceat ſibimet mortem optare, ad vitandam vitam nimis duram cauſa infirmitatis, ſævitiæ viri, mendicitatis, & ſimilium? Negant *Salm. cap. 13. n. 46. cum Nav. Abul. & Reg.* Ratio, quia non licet velle mortem ob effugienda aliqua mala minoris momenti. Sed non improbabiliter affirmant *Palaus tr. 6. D. 4. p. 1. n. 11. Viva in Prop. 14. Inn. XI. n. 3. Felix Poteſtas de 1. Præc. n. 298.* item *Sotus, Gom. Sancius, & Trull. apud Buſem. l. 2. n. 30. verſ. 2. Licet, in fin.* caſu quo vita tam moleſta æſtimaretur durior ipſa morte. An autem liceat Matri optare mortem filiæ, eo quod filia ob deformitatem, vel inopiam nequit nubere, vel quia ob illam Mater male tractatur a viro? Affirmant *Azor. 1. p. l. 3. cap. 12. qu. 2. Palaus tr. 6. D. 4. p. 1. n. 11. & Bon. de Char. D. 3. q. 4. p. ult. n. 7.* Ratio, quia tale deſiderium non tam eſt de malo, quam de bono inde ſecuturo. Sed id recte rejiciunt *Salm. n. 45. & Roncaglia pag. 18. q. 4. R. 1.* Ratio, tum quia nunquam licet ob bonum temporale mortem proximi optare (Hocque videtur non dubitandum cum *Ronc. poſt Prop. damn. 13. & 14.* ſupra relatas): tum quia malum Matris non præponderat malo filiæ optatum.

23 „ 3. Non eſt peccatum, ſaltem mortale, ſi conjuges delectentur appetitu tantum rationali de actu conjugii præterito, futuro, vel poſſibili, reſpectu compartis præſentis, vel abſentis. Item ſi ſponſus deſideret copulam futuram, aut de ea delectetur; vel vidua de præterita. Ratio eſt, quia hi actus habent objectum licitum.

„ Dixi, *appetitu rationali*; quia ſi ſponſus, aut vidua voluntarie conſentiat in delectationem ſenſitivam, & carnalem (quæ ex recordatione copulæ futuræ, aut præteritæ naturaliter oritur), mortaliter peccat, ut docet *Leſſ. l. c. t. 2. c. 6. Bon. Tamb. Palaus*. V. *Dian. t. 5. miſc. Reſp. 2.* contra *Medin.* &c. Quia vero ad ſupradictam voluntatis oblectationem ſenſitiva, & carnalis ut plurimum, immo etiam periculum conſenſus in fornicationem conſequitur, oblectationem illam voluptatis in praxi vix locum habere, ſaltem in vidua, & ſponſis; inter conjuges tamen, modo periculum pollutionis abſit, etiam ſenſitivam, & veneream delectationem non eſſe mortale, docent *Filliuc. Bon. de Matr. q. 4. Sanch. Leſſius l. c. d. 1. & Dian. t. 3. miſc. R. 36.* Tum quia ſtatus matrimonii hæc excuſat, uti etiam tactus impudicos, ſolius voluptatis cauſa inſtitutos: tum quia hæc tendunt per ſe ad opus conjugale, licet per accidens opus non exerceatur.

Duo hic quæruntur multum ſcitu neceſſaria: Quæritur I. An ſponſis, & viduis liceat delectatio de copula futura, vel præterita? Reſpondet *Buſ.* quod licet ipſis delectari, modo delectentur appetitu rationali, non autem carnali. (At recte addit in praxi, vix hoc poſſe admitti, cum delectatio carnalis ut plurimum rationali adnectatur). Hanc tenent etiam *Salm. tract. 20. cap. 13. n. 57.* cum *Nav. Caj. Val. Bon. &c.* dicentes licere ſponſis gaudere non de copula ut præſenti, ſed de futuritione copulæ. At, etiam ſecluſo periculo delectationis ſenſitivæ, verius dicendum cum *Holzman tom. 1. p. 318. n. 701. Ronc. tract. 2. c. 3. q. 5. & Sanch. ac Vaſ. Azor. Laym. Pal. Dian. &c.* apud *Salm. n. 56.* quamcumque delectationem voluntatis in ſponſis, & viduis de copula futura, vel præterita eſſe malam. Ratio, quia delectatio reddit ſibi objectum præſens, & ideo, ſemper ac objectum præſens hic & nunc eſt malum, cum abſit hic & nunc conditio cohoneſtans matrimonii, mala etiam eſt omnis actualis delectatio de illo. Aliud dicendum cum *Roncaglia* de deſiderio, quo ſponſus vult copulam futuram; hoc enim licet, quia, cum voluptas fertur in objectum futurum, poteſt illud deſiderare ſub conditione, qua objectum licitum erit. At quia in tali deſiderio adeſt etiam periculum delectationis, idcirco valde hortandi ſunt ſponſi, ut ſedulo a ſe avertant hujuſmodi turpes cogitationes. 24

Quær. II. An conjugibus liceat delectari de copula, etiamſi alter conjux ſit abſens? Negant *Salm. de Matr. cap. 15. n. 90.* cum *Nav. Su. Rod. &c.* apud *Croix l. 6. p. 3. num. 337.* quando delectatio habeatur cum commotione ſpirituum; Quia dicunt talem commotionem non eſſe conjugibus licitam, niſi ordinetur ad copulam. Sed *Ronc. & Salm.* non congruenter loquuntur, nam ipſimet *Salm.* admittunt *n. 84. & Ronc. tr. 12. pag. 296. q. 6. R. 11.* cum *S. Ant. Con. Dian.* (& eſt communis, ut diximus alibi de *Matrim. d. 6. n. 933.*) quod tactus impudici (qui certe nequeunt ut plurimum eſſe ſine commotione) inter conjuges, abſente periculo pollutionis, ſint liciti, ſaltem non graviter illiciti, etiamſi ob ſolam voluptatem capiantur, & ad copulam minime ordinentur. Ideo ego, cur non eſt idem dicendum de delectatione? Quare vere probabilem cenſeo ſententiam *Buſemb.*, quæ dicit licitum eſſe conjugibus delectari, etiam carnaliter de copula habita, vel futura, ſemper ac abſit periculum pollutionis. Ratio eſt, quia (prout dicunt *Salm. d. n. 84.* loquendo de tactibus impudicis) ipſe ſtatus Matrimonii hæc omnia licita reddit; alias ſtatus matrimonialis nimiis ſcrupulis eſſet obnoxius. Hanc ſententiam tenent, præter *Filliuc. Bon. Sanch. Leſſ. & Diana cum Buſemb. ut ſupra n. 23. in fine, S. Antonin. p. 1. tit. 5. cap. 1. §. 6. Cajet. 1. 2. q. 74. art. 8. ad 4. Conin. D. 34. dub. 11. concl. 1. Croix l. 6. p. 3. n. 337. cum Gerſon. Suar. Laym.* & aliis plurimis; item *Vaſq. Averſa, &c. apud Salm. num. 88.* & 89. qui probabilem putant. Et favet D. Thomas *q. 15. de Malo art. 2. ad 17.* ubi dicit quod conjugibus, ſicut copula eſt licita, ita & delectatio de illa. 25

Ultimo hic notandum cum *Salm. tr. 20. cap. 3. n. 66. & 67.* cum *Lug. Caj. Nav. Pal. Dic. &c.* quod, ſi quis ſe jactet de peccato gravi a ſe vere patrato, debet explicare in Confeſſione etiam ſpeciem peccati; quia tunc communiter jactantiæ additur complacentia de peccato facto, quæ ſumit eandem ſpeciem peccati. Secus autem, ſi jactantia ſit de peccato ficto. 26

„ 4. Delectatio moroſa, de rebus ſolo jure poſitivo prohibitis, non eſt illicita, modo non fiat ſub ratione prohibitionis: v. g. ſi Carthuſianus, vel alius die jejunii ſe oblectet de cogitato eſu carnium, quia non eſt de opere malo, cum lex tantum vetet comeſtionem externam. *Laym. l. 1. t. 3. cap. 6. n. 9. Leſſ. l. 4. cap. 3. d. 14. n. 111. & 113.* * (*Et ita tenendum cum Salm. cap. 13. n. 37. & 38. Pal. Vaſq. Sanch. Leſſ. communiter, & Ronc. tr. 2. cap. 13. qu. 3. R. 11. quidquid dicat Croix l. 5. n. 81. Non licet autem delectari de Miſſa ob oblivionem relicta, & ſimili; quia omiſſio eſt objective mala, ut Ronc. ibid. qu. 5. cum Azor. & Sanch.*) *

„ 5. Qui delectationem moroſam mortalem confitetur, addere debet circumſtantias operis, de quo fuit delectatio: v. g. in materia iræ, an fuerit de occidendo fratre, an alio; uno, an pluribus: in materia carnis, an de conjugata, moniali, conſanguinea. Quod tamen limitant *Azorius, Sa. V. Luxuria, Sales t. 7. tr. 13. d. 16. ſ. 6. n. 59. &c.* ſi delectatio feratur in objectum apprehenſum ſecundum totam malitiam, non autem ſi tantum ſecundum partem, v. gr. in feminam apprehenſam, ut non ſuam, non tamen ut alteri nuptam, vel ut monialem: tunc enim probabile eſſe ajunt, delectationes tales reduci ad ſpeciem ſimplicis fornicationis. Ita etiam *Fill. Leſſ. Bon. Dian. Palaus*. V. 27

„ *Lugo*

Digitized by Google

„ *Lugo d. 16. n. 363.* Aliud eſt de ipſo opere externo, quod ſemper fertur in objectum, ſecundum totam ſuam malitiam: aut etiam deſiderio efficaci, quod fertur in opus externum, ſecundum ſe, & ut eſt a parte rei; ac proinde eſt ejuſdem cum illo ſpeciei; ideoque ejus circumſtantiæ ſemper fatendæ ſunt. Vid. *Auct. cit.* * (*Vide dicta n. 15.*)*

29 „ Reſp. 2. Si quis ſine cauſa, & neceſſitate actionem exercet, ex qua intelligit, delectationem carnis naturaliter orituram (verb. gr. ex curioſitate legit, vel audit turpia), tamen ſine directa intentione, & ſine periculo conſenſus, peccat venialiter; ſi vero juſtam cauſam habeat, nihil peccat. * (Vide ſupra *in 6. Præc. n. 484. v. 6. Si pollutio.*) *

„ Quæres, An voluntas delectationem carnalem poſitive reprimere teneatur?

„ Reſp. 1. Si voluntas plene eam advertens negative, & permiſſive ſe habeat, ita ut nec approbet, nec repellat, dummodo id non permittat ex ipſius delectationis complacentia, nec periculum ſit ulterioris conſenſus, probabile eſt, quod docet *Cajet. & Sanchez 1. mor. c. 12.* non peccare mortaliter: tum quia non conſentit in delectationem: tum quia moraliter eſt impoſſibile, omnes illos motus evitare tum quia ex juſta cauſa illos licet permittere, etiam ſecundum adverſarios.

„ Reſp. In praxi tamen verius videtur, quod docent *Vaſq. Azorius, Leſſius, Becan. 1. 2. t. 2. quæſt. 5. c. 5.* ſine juſta cauſa eis non reſiſtere, eſſe mortale: quia fere ſemper voluntas eſt expoſita periculo conſenſus; & contrarium credere, eſt nimia ſui confidentia, & præſumtio. Moderate *Laymann* utramque ſententiam probabilem fatetur, & ait delectationem videri mortale, niſi ſaltem actum ſimplicis diſplicentiæ circa illam elicias: etſi efficaciter animum ad alia divertere negligas, cum facile poſſis, & ſperas, te tali modo poſſe depellere. Vide *Laym. l. 1. t. 3. c. 6. n. 3.* * (*Vide fuſe dicta ſuper hoc puncto l. 5. n. 7.*) *

DUBIUM III.

De diſtinctione peccatorum.

ARTICULUS I.

Quæ peccata diſtinguantur ſpecie?

30 *Quomodo peccata differant ſpecie quoad materiale, & quomodo quoad formale peccati?*
31 *Ex quotuplici radice deſumatur diverſitas ſpecierum?*
32 *An peccata ſpecie diſtinguantur ex oppoſitione ad virtutes, vel ex diverſitate objectorum?*
33 *An ex præceptis diverſis peccata ſpecie diſtinguantur?*
34 *An peccatum ex objecto levius poſſit excedere gravitatem peccati ſuperioris ſpeciei?*

30 „ RESpond. Peccata, quoad materiale, ſive entitatem poſitivam, ſpecie diſtinguuntur ex objectis formalibus, & circumſtantiis ſpeciem variantibus, quatenus ex objecti formalis rationem habent; quoad formala autem proxime diſtinguuntur ab oppoſitis formis, ſive rectitudine virtutis, qua privant: remote autem, & fundamentaliter ex objectis. Ita *Trull. d. 4. de pecc. d. 1. quæſt. 2.* Ratio primæ partis eſt, quia omnes actus ſpecie diſtinguuntur ex objectis, peccata autem quoad materiale, dicunt ipſos actus. Ratio ſecundæ partis, quia privationes proxime diſtinguuntur ſpecie a formis, quibus privant, ſed peccata formaliter ſunt privationes rectitudinum oppoſitarum. Ratio tertiæ partis, quia rectitudo virtutis ſpecificatur proxime ex objecto: ergo privatio rectitudinis ex eodem remote.

Unde reſolves.

„ Peccata ſpecie differunt, non tantum quæ diverſis virtutibus, ſed etiam quæ eidem opponuntur extreme, ut prodigalitas, & avaritia: vel ratione diverſæ difformitatis, id eſt, quæ adeo diverſa ratione, & malitia ejuſdem virtutis materiam attingunt, ut quantum eſt ex natura ejuſdem peccati, non ſit eadem facilitas, moraliter loquendo, neque propenſio utramque peccatum committendi; qualia ſunt homicidium, furtum, adulterium, detractio.

31 Docet *Trident. ſeſſ. 14. cap. 5.* circumſtantias illas in Confeſſione explicandas eſſe, quæ ſpeciem peccati mutant. Hinc Quæritur 1. ex quotuplici radice deſumatur diſtinctio ſpecifica peccatorum? Reſpond. cum *Buſemb.* & ſententia communiori, ſumi ex duplici radice, nempe I. Ex oppoſitione ad diverſas virtutes. II. Ex diverſa difformitate contra eandem virtutem, prout accidit in perjurio, & violatione voti, ſive blaſphemia; licet enim hæc peccata ſint contra eandem virtutem Religionis, ſpecie tamen ſunt diverſa. Quoad hanc ſecundam radicem conſentiunt Doctores.

32 Sed quoad primam, ſcil. ex oppoſitione ad virtutes, quæſtio magna eſt inter *S. Thomam*, & *Scotum*, an diſtinctio ſpecifica proxima ſumatur ab objectis diverſis peccatorum, vel a diverſis virtutibus, quibus peccata opponuntur? *S. Th. 1. 2. qu. 72. art. 1. Salm. tract. 20. c. 12. n. 1. 2. & alii* tenent proxime deſumi ab objectis ſpecie diverſis. Ratio *S. Thomæ*, ut ait *art. 6. ad 2.* quia *peccatum non habet ſpeciem ex parte averſionis, ſed ex parte converſionis, ſecundum quod eſt actus quidam*. *Scotus* vero cum *Buſ.* hic, & *Bec. Val. Bon.* tenent diſtinctionem ſpecificam deſumi a virtutibus, quibus opponuntur peccata; Quia peccatum, formaliter ſumtum, conſiſtit in oppoſitione ad virtutem, qua privat. Utraque ſententia eſt probabilis, & utraque revera in idem coincidit, ut bene dicunt *Salm.* Sed ſecunda, diſtinguendo peccata per oppoſitiones ad virtutes, planior eſt & facilior, ut recte fatetur *Tapia*, quamvis Thomiſta. Advertit tamen *Ronc. tr. 20. de Pecc. c. 2. qu. 1.* quod, licet peccata commiſſionis diſtinguantur ex virtutibus oppoſitis, ut ipſe tenet; peccata vero omiſſionis omnino diſtinguuntur per oppoſitionem ad objecta, ſive ad actus quibus privant; prout omittere Sacrum, & jejunium, ſunt peccata ſpecie diverſa contra obedientiam Eccleſiæ debitam; quia Sacrum, & jejunium ſunt objecta ſpecie diverſa.

Denique quæritur 2. an ex diverſis præceptis peccata ſpecie diſtinguantur? Affirmant *Nav. Gran. Tann.* &c. Sed dicendum cum *S. Th. 1. 2. qu. 72. art. 6. ad. 2. Caj. Val. Az. Laym. Con. Pal. Bon. Ronc. loc. cit. Croix l. 4. n. 47. Salm. d. cap. 12. n. 5. & 6. ex communi*. Quod, ſi præcepta diſtinguantur tantum ex parte Legiſlatorum (ut eſt in furto, quod prohibetur Lege Divina, & Humana), minime inducunt diſtinctionem ſpecificam peccatorum; quia diverſitas Legiſlatorum non efficit præceptum eſſe formaliter diverſum, ſed tantum materialiter. Secus tamen, ſi præcepta diſtinguantur ex parte motivi ad prohibendum, quia tunc diverſæ virtutes læduntur; prout ſi quis frangeret jejunium præceptum ab Eccleſia, & ad quod voto ſimul ipſe ſe obſtrinxerit; tunc enim læderet temperantiam, ex qua Eccleſia jejunium imperat, & Religionem, ex qua Deus præcipit vota obſervari. 33

Ad agnoſcendum vero, quandonam leges ſint conditæ ad diverſos fines, dicunt *Salm. n. 9.* videndum, ſi præceptum humanum trahat actum ad ſpecialem aliam virtutem, ſive ad oppoſitionem cum alia ſpeciali virtute. Hinc infertur I. Si quis occidit Sacerdotem, non ſolum peccat contra juſtitiam, ſed etiam contra Religionem, ex cujus motivo Eccleſia vetat Sacerdotis læſionem. Infertur II. Sacerdos beneficiarius omittens Officium Divinum, committit unum peccatum contra Religionem, non autem contra juſtitiam, ſi velit reſtituere fructus Beneficii; quia ex eodem motivo Religionis Eccleſia præcipit recitationem ei, qui eſt Sacerdos, & eſt Beneficiarius, qui ex juſtitia tenetur tantum non facere fructus ſuos; Ita *Azor. Trull. Dian.* &c. cum *Salm. c. 12. n. 12.* contra *Suar. Laym. & Bon.* Vide dicta *lib. 4. n. 145. Qu. I.*

Quæritur hic 3. an peccatum ex objecto levius poſſit ratione circumſtantiæ excedere gravitatem peccati ſuperioris ſpeciei? Negant *Durand. Vaſq. & alii*? Sed affirmat probabilius *S. Th. 2. 2. quæſt. 10. art. 3. ad 1.* ubi ait: *Nihil prohibet peccatum quod eſt gravius ſecundum ſuum genus, eſſe minus grave ſecundum aliquas circumſtantias.* S. Doctorem ſequuntur *P. Concina tom. 10. pag. 524. n. 6.* item *Caj. Suar. Azor. Pal.* &c. cum *Salm. cap. 12. n. 22. & aliis communiter*; Quia, licet regulariter gravius peccatum eſt illud, quod perfectiori virtuti opponitur, ut dicit *S. Th. 1. 2. qu. 73. art. 4.* Attamen, cum gravitas peccati ſuperioris ſpeciei ſit finita, ideo, etſi phyſice non poſſit excedi a malitia peccati ſpeciei inferioris, poteſt vero moraliter. Hinc ſodomia, & beſtialitas ſunt graviora peccata, quam perjurium, ut docet *S. Th. 2. 2. q. 144. art. 2.* cum *Salm. ibid. n. 22.* Et ideo regula prædicta metiendi gravitatem peccati ex oppoſitione ad ſuperiorem virtutem currit tantum, quando peccata ſunt maxima contra unamquamque virtutem, non autem quando comparatio fit maximi peccati ad minimum.

An autem circumſtantiæ ſpeciem tantum aggravantes ſint confitendæ, nimirum gradus inceſtus, quantitas furti, tempus durationis peccati? Vide dicenda *de Sacram. Pœn. l. 6. ex n. 467.*

ARTICULUS II.

Quæ peccata diſtinguantur numero?

35 *Vide omnia quæ ſuper hoc puncto dicuntur a Buſemb.*
36 *Ex quibus radicibus deſumatur Diſtinctio numerica? De Prima Radice, quæ eſt* Multiplicitas actuum moraliter interruptorum. 37. *Et I. Quomodo interrumpantur* Actus interni *circa peccata* Cordis? 38. *Quomodo circa peccata* Oris, & Operis. 39. *An malum propoſitum interrumpatur per diuturnum tempus?* 40. *Quid ſi tamen voluntas permaneat in aliquo effectu?*
41 *II. Quomodo interrumpantur, aut uniantur* Actus externi? 42. *An explicanda omnia media appoſita ad peccandum?* 43. *Quid ſi quis ab initio voluerit tangere, ſed poſtea fornicetur?* 44. *Quid ſi quis centenis vicibus interpolatim furetur aureum ex intentione ab initio furandi centum? Et quot ſacrilegia committat celebrans tres Miſſas in die Nativitatis Domini?*
45 *De ſecunda Radice, quæ eſt* Diverſitas objectorum totalium. 46. *Illationes hujus Radicis.* 47. *Qu. 1. Quot peccata committit qui eodem actu blaſphemat 12. Apoſtolos?* 48. *Qu. 2. Quot ſi quis detrahit vel conviciatur aliquem diverſis contumeliis?* 49. *Qu. 3. Quot ſi quis detrahit alicui coram pluribus?* 50. *Qu. 4. Quot ſi quis negat plures articulos Fidei? Qu. 5. Quot ſi quis optat diverſa mala inimico? Qu. 6. Quot ſi confeſſarius in mortali plures abſolvat? Quid ſi Sacerdos pluribus Euchariſtiam miniſtret? Quid ſi Sacerdos projiciat Breviarium in mare prævidens reddi impotentem ad recitandum?* (*De hoc vide dicta l. 4. num. 149.*)

„ RESpond. Numero diſtinguuntur duobus modis, 1. Ex diverſis objectis numero totalibus, non materialiter, & 35

phyſice tantum, ſed etiam formaliter, & moraliter diſtinctis. 2. Per interruptionem actuam moralem. *Fill. t. 21. c. 8.*

Dico, *moralem*; quia, etſi ad diſtinctionem numericam phyſice ſufficiat quævis interruptio, in ordine tamen ad confeſſionem non multiplicantur, niſi moraliter multi ſint; quia, ſicut in confeſſione actus moralis, ita etiam multiplicatio, & diſtinctio moralis attendi debet.

Porro actus moraliter interrumpuntur, ita ut nec virtualiter, nec interpretative manere cenſeantur. 1. Per contrariam voluntatem, & propoſitum. 2. Per ceſſationem ab actu voluntariam, & liberam. 3. Per ceſſationem involuntariam, & naturalem, ſive ea fiat per ſomnum, ſive per diſtractionem ad alia. Per ſomnum quidem, quia cum in illo caſſet uſus rationis, non continuatur actio libera, & moralis: per diſtractionem vero, quia per illam prior cogitatio fit involuntaria, ideoque ſi ad eam redeatur, fit voluntaria, & moraliter multiplicatur. Ita *Vaſqu. &c.* Quæ ſententia, etſi in peccatis externis tenenda ſit, in internis tamen non habet locum ſecundum *Fill. t. 21. c. 8. n. 317.* Ratio eſt, quia etſi per hanc interruptionem phyſice actus multiplicetur, non tamen moraliter: quia hoc ipſo, quod animus involuntarie diſtrahitur, remanet interpretative prior voluntas, cum non ſit retractata, aut aliter interrupta. V. etiam *Bald. d. 21. n. 3.*

Unde reſolves.

1. Unum numero peccatum committit, qui uno actu odii, vel detractionis fertur in 10. homines, qui uno ictu duos occidit, qui uno actu vult omittere Officium Horarum per menſem, jejunium per quadrageſimam. Quia, etſi hæc objecta phyſice ſint plura, ſunt tamen unum moraliter, & formaliter, quatenus in uno actu hic, & nunc conjunguntur. Ita *Naver. Fill. Bon. d. 2. qu. 4. p. 1. contra Azor. Vaſq.* &c. qui ſatis probabiliter dicunt eſſe peccata diſtincta. Verum ſive 10. peccata dicas, odiſſe v. g. 10. homines, ſive unum, parum refert, cum unum hoc illis decem æquivaleat; proindeque objecti gravitas in confeſſione exprimenda ſit, quippe quæ actum in ſuo eſſe individuali conſtituit, ut notat *Fill. Bon. Suar. de Pœn. d. 22. ſ. 5.*

2. Actus voluntatis internus ſæpius interruptus, & repetitus, licet phyſice ſit multiplex, moraliter tamen eſt unum numero peccatum, in ordine ad confeſſionem, ſi conſummetur in opere aliquo externo, per eum intento, & cauſato, aut etiam in pluribus actibus externis ſibi invicem ſubordinatis ad eundem finem. Hinc verbi gratia, qui furatur bibliothecam per totam noctem, etſi ſæpius voluntatem furandi renovet, unum furtum, & qui ad occidendum alium pergens, ſæpe voluntatem renovat, unum homicidium committit. Ratio eſt, quia eſt una actio externa, ab internis intenta, & cauſata, in qua internæ omnes complentur, & moraliter uniuntur. V. *Baldell. d. 21. n. 4.*

3. Actiones externæ, licet numero diſtinctæ, ad eundem tamen finem, & actum principalem relatæ, modo non habeant diſtinctam ab illo malitiam, non diſtinguuntur ab ipſo fine, & actu principali, moraliter loquendo, & in ordine ad confeſſionem. Hinc oſcula, tactus, verba impudica, &c. copulam carnalem præcedentia, imo etiam comitantia, & ſubſequentia, tanquam complementa, & appendices operis, unum numero peccatum ſunt, ut docent *Nav. c. 6. n. 17. Azor. l. 4. qu. 6. Fill. &c.* Ratio eſt, quia ſunt vel initia, vel partes, vel complementa, & appendices operis, ejuſdem actus humani, & objecti, in quo omnia prædicta moraliter uniuntur.

Dixi, *complementa:* quia ſi ſimiles actus non ſint initia, vel partes copulæ ſubſecuturæ, aut ex actu præterito ex natura rei non conſequantur, diſtinguuntur numero: ut v. g. ſi quis de fornicatione glorietur: proindeque illi in confeſſione explicandi ſunt ſeparatim, non autem priores, ut docet *Suar. t. 4. de Pœn. d. 22. ſ. 5.*

36 Ad intelligentiam hujus tam difficilis materiæ de numerica diſtinctione peccatorum, circa quam valde DD. laborant, & valde diſſentiunt, ut clarius intelligantur omnia, quæ a *Buſemb.* dicta ſunt, prænotandum conſtare ex Trid. non ſolum in Confeſſione ſpecies peccatorum eſſe explicandas, ſed etiam numerum, cum *Seſſ. 14. Can. 7.* ſic doceat: *Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ neceſſarium non eſſe Jure Divino confiteri omnia, & ſingula peccata mortalia, anathema ſit.* Hinc videndum, ex quibus radicibus deſumatur diſtinctio numerica peccatorum? Reſpondetur deſumi ex duabus radicibus, nempe I. ex *Multiplicitate actuum moraliter interruptorum*, & in hoc omnes conveniunt. II. ex *Diverſitate objectorum totalium*, quamvis de hac radice alii dubitent, ut infra videbimus *n.* 45. Et I. loquendo de prima radice, dubium magnum eſt, quandonam actus voluntatis moraliter interrumpantur? Et hic ad clariorem intelligentiam diſtinguendi ſunt actus *interni* interrupti, ab actibus *externis*.

37 Et I. Quoad actus *internos*, diſtinguere inſuper oportet peccata *Cordis* a peccatis *Oris*, & *Operis*. Si ſunt enim peccata *Cordis*, quæ interne omnino perficiuntur, ut ſunt odia, hæreſes, delectationes moroſæ, deſideria turpia, &c. iſta, ſtatim ac multiplicantur, interrumpuntur; ita ut tot ſint peccata, quot ſunt actus voluntatis illis conſentientis. Ratio, quia quoad tales actus non pendet unus ab alio, & ideo nequeunt moraliter continuari. Ita communiter *Suarez, Vaſq. Az. Pal. Bon.* &c. cum *Salm. Tr. 20. cap. 12. n. 32. Ronc. Tr. 2. de Pecc. cap. 2. quæſt. 2. P. Concina tom. 10. pag. 526. n. 13. Continuator Tournely t. 2. pag. 274. n. 3.* contra *Lugonem D. 16. Sect. 13. ex n. 566. Canum, Homob.* &c. apud *Tamb. Meth. Conf. cap. 1. §. 6. n. 32.* qui dicunt hos actus non interrumpi per ſomnum, diſtractionem, &c. ſed tantum per contrariam voluntatem: Et huic opinioni videtur adhærere *Buſemb.* cum *Fill. hic verſ. Porro, in fine*; & vocat probabilem *Tambur. loc. cit.* (licet *Tamb.* dicat ſemper explicandum eſſe tempus, quo voluntas prava duraverit). Sed hanc opinionem, ut falſam rejiciunt *Concina, ac Vaſq. Suar. Dian.* &c. cum *Salm. loc. cit. n. 34.* Quare opinio *Lugonis*, & *Cani* ſaltem tanquam dubie probabilis, non eſt tenenda. Et ideo pœnitens quidem debet explicare, ſi poteſt, quot vicibus in voluntate conſenſit; ſi vero non poteſt, quia pravus animus fuit diuturnus, tunc ſufficit fateri tempus, in quo cum tali animo perſeveraverit, ut dicunt *Ronc. & Viva de Sacramen. Pœniten. qu. 5. ar. 7. nu.* 2. cum *Vaſq.* Merito autem notant I. *Conink. & Lugo* apud *Tamb. n.* 53. (licet *Tamb.* non aſſentiat) cum *Viva n. 5. & Antoine*, quod explicari debet, ſi interruptiones fuerint notabiliter raræ, vel frequentes. Notant II. *Tamb. loc. cit. n. 48.* cum *Lugo, & Viva d. n. 5.* quod, ſi plures hujuſmodi actus ex eodem impetu concupiſcentiæ procedant, unum peccatum mortale conſtituunt, etſi aliquod breve intervallum inter actus intercedat.

38 Hoc currit quoad actus internos circa peccata *Cordis*. Quoad actus autem *internos* circa peccata *Oris*, & *Operis*, quæ externa conſummantur, uti ſunt blaſphemiæ, furta &c. hi actus moraliter interrumpuntur. I. Per retractationem voluntatis. II. Per liberam ceſſationem, nimirum, ſi quis voluntarie, & libere ceſſet a propoſito pravo; tunc enim, ſi iterum redeat ad malam voluntatem, novus actus erit moraliter diverſus a primo, cum a primo non procedat, & ideo erit novum peccatum. Ita *Buſ. Ronc., & Croix l. 5. num.* 270.

39 Utrum autem malum propoſitum interrumpatur per communes interruptiones, ut per ſomnum, diſtractionem, comeſtionem, &c.? Negat *Lugo d. D. 16. num. 567.* & adhæret *Tamb. §. 6. n. 35. & 36.* etiamſi magna mora intercedat; ſed hæc opinio eſt contra communem, & merito rejicitur, ut ait *Croix l. 5. n. 378.* E converſo probabilis eſt ſententia omnino oppoſita cum *Henno, Vaſqu. Nugn. Dian.* &c. apud *Vivam*, qui dicunt actus internos interrumpi per quamlibet diſtractionem, etiam involuntariam. Sed probabilius videtur dicendum cum *Salm. d. cap. 12. n. 38. Viva de Sacram. Pœn. Q. 5. A. 6. n. 6. in fin. Ronc. q. 2.* quod, ſi intercedat tempus breve, actus non diſcontinuantur; Secus, ſi intercedat tempus diuturnum. Quale autem æſtimandum ſit tempus diuturnum, *Viva* dicit annum, *Salmanticenſes* menſem, *Roncaglia* duos dies, *Concina* autem unum; ſed ego puto impetum unius actus difficulter poſſe protrahi (ordinarie loquendo) plus quam ad duos, vel tres dies ad ſummum. Hinc qui perſeverat in mala voluntate ultra duos, vel tres dies, explicare debet tempus, ut ſic intelligatur moraliter numerus actuum internorum circa peccata externa.

40 Notandum tamen, quod actus voluntatis, ſi ex prima voluntate procedant, & moraliter permaneant in aliquo effectu, qui conducat ad conſummandum peccatum externum, per qualecunque tempus duret prava voluntas, unum ſolum peccatum conſtituunt. Hinc infertur I. quod, ſi quis proponat occidere hominem, & idcirco arma præparet, viam arripiat, & inimicum occidat, unum peccatum committit, licet per multos dies illum quæſierit, & pluries voluntatem repetierit. Ita communiter *S. Bon. Vaſq. Caj. Naver. Bon.* &c. cum *Salm. c. 12. num. 86. & S. Thom. in 2. Diſt. 42. quæſt. 1. art. 1.* Ratio, (ut docet *S. Thom.*), quia omnes hi actus *non habent rationem peccati, niſi ſecundum quod per unam voluntatem in perverſum finem ordinantur.* Infertur II. quod, ſi quis ſtatuit non reſtituere rem alienam, & in eadem voluntate ſemper (adhuc per annum) maneat, unum peccatum committit: Quia in illa retentione nunquam retractata virtualiter permanet prima voluntas, ut probabiliter dicunt *Roncaglia de Peccat. pag. 16. quæſt. 2. R. I. Lugo de Pœnit. D. 16. num. 549. cum Nav. Gabr. & Tanner. Salm. tr. 13. cap. 1. num. 64. et tr. 20. cap. 12. num. 37. cum P. Nav. et Trull.* item *Diana p. 2. tr. 16. R. 27. cum Malder. Arag. & Sayro* (contra *Suar. Vaſq. Bon. Tapia, &c. ap. Salm. d. num. 264.* qui tenent interrumpi voluntatem per ſomnum, diſtractionem, &c. quorum ſententia etiam probabilis eſt). Immo *Lugo* dicit voluntatem non interrumpi, etiamſi retractatio, ſed breviſſima, interfuerit voluntatis. (Vide dicta *lib. 3. num. 683. p. 216. r. 1.*) Merito tamen cenſet *Diana l. c. in fine* cum AA. ab ipſo citatis, quod ſi fur redditur impotens ad reſtituendum, & deinde factus potens, data opportunitate, non reſtituit, novum peccatum committit; Ratio, quia eo caſu per illud tempus impotentiæ voluntas non reſtituendi non perſeverat in effectu.

41 II. Quoad actus autem *externos* peccatorum, tunc iſti moraliter interrumpuntur, quando non ſubordinantur ad aliquem actum principalem completum, puta cum quis habet plures tactus, ſine intentione copulæ; vel ſi pluries percutiat, ſine intentione occidendi; vel ſi pluries furetur partes ex cumulo, ſine intentione totum cumulum auferendi; quia tunc quilibet actus habet ſuam completam malitiam. Ita communiter omnes cum *Holzmann tom. 1. pag. 145. n. 681.* E converſo actus externi duobus modis uniuntur, ita ut unum conſtituant peccatum. *Primo*, ſi ex eodem impetu procedant, puta cum quis ex eodem impetu pluries percutiat, pluries inhoneſte tangat, eundem

dem

dem Sanctum, vel plures dies Sanctos blaſphemet, pluries aliquem in eadem materia convicietur, vel detrahat, ut recte dicunt *Salm. tr. 20. c. 12. n. 41. cum Nav. Tap. Leſſ. & Con.* item *Conc. to. 10. pag. 529. n. 21. Viva de Pæn. q. 5. art. 6. n. 6. cum Pal. Dic. Bon. ap. Croix lib. 5. n. 179.* Utrum autem unum peccatum committat, qui una vice plures Sanctos blaſphemat: aut plures eodem impetu aliquem contumeliis afficit in diverſis materiis; aut Confeſſarius, qui in mortali ſucceſſive plures abſolvit? Vide infra *ex n. 47. q. 1. 2. & 6.*

Secundo modo actus externi moraliter uniuntur, ſi ad ejuſdem peccati conſummationem diriguntur, ſicuti diximus ſupra de actibus internis erga idem peccatum externum repetitis, qui ex prima voluntate procedat. Hinc, ſi quis ad homicidium patrandum emit arma, viam carpit, quærit hoſtem, & occidit; unum peccatum committit. Ita etiam, ſi quis ad copulam conſummandam præmittit tactus, oſcula, & ſermones, ſufficit ſi confiteatur tantum copulam obtentam. Utrum autem explicandi ſint tactus, qui ſtatim copulam ſequuntur? Adſunt tres ſententiæ. *Prima* abſolute affirmat cum *Suar. & aliis*. *Secunda* cum *Dicaſt. & Croix l. 5. n. 168.* negat, ſi hujuſmodi actus intendantur velut complementum prioris voluptatis; Secus vero, ſi in eis tanquam in nova voluptate ſiſtatur. Hæc eſt quidem probabilis, ſed non minus probabilis eſt *tertia* ſententia *Buſembai* cum *Lug. de Pæn. D. 16. n. 553. Pal. Nav. Az. Viva loc. cit. num. 6. & Salm. cap. 12. n. 45.* qui cum communi dicunt omnes hos actus, ſicut & complacentiam de copula habita, non eſſe novum peccatum, ſi ſtatim poſt copulam habeantur, & minime ad novam copulam intendantur: quia veroſimiliter adhibeantur tanquam complementum copulæ obtentæ.

42 Notandum tamen I. quod etiam explicanda ſunt, tanquam diſtincta peccata, omnia media poſita ad peccatum conſummandum, ſi poſtea peccatum non conſummetur, ut ait *Viva cum communi ibidem num. 6.* Et hoc, non ſolum ſi prædicta media per ſe ſint mala, ut ſunt tactus, & ſermones inhoneſti; ſed etiam ſi ſint indifferentia, ut carpere viam, aſcendere domum ad mulierem cognoſcendam, parare arma ad homicidium &c. Ita valde probabiliter dicit *Viva ibidem n. 6.* Ratio quia tunc peccatum non manet tantum internum, ſed externatur in illis actionibus, quæ omnes malæ deveniunt, cum a malitia pravi finis omnes informentur.

43 Notandum II. quod, ſi quis habens oſcula, tactus &c. noluiſſet ab initio copulam, ſed poſtea ob libidinem auctam copulam perfecerit, non ſufficit, ſi tantum copulam confiteatur; tunc enim omnes actus tanquam diſtincta peccata debent explicari, quia, cum in illis ſiſtitur, quivis actus habet in ſe malitiam ſuam conſummatam. Ita communiter *Tournely p. 272. Leſſ. Dic.* cum *Croix lib. 5. num. 169. & Salm. cap. 12. num. 45.* cum *Nav. Lugo*, &c. Et idem dicendum de eo, qui animum habuit tantum hoſtem vulnerandi, & inde ira accenſus occidit, is duo peccata committit ut *Salm. ibid. cum iiſdem*.

44 Opinatur autem *Croix ibid. num. 170.* quod, ſi quis ex intentione furandi centum aureos, centenis vicibus moraliter interruptis ea ſurripiat, tunc centum peccata committit; quia ſinguli actus habent in ſe conſummatam malitiam; Sed huic probabiliter contradicit *Holzmann, ut ſupra num. 41.* quia ablationes illæ tendunt ad unum furtum totale intentum. Tria vero ſacrilegia committit, qui in die Nativitatis tres Miſſas celebrat in mortali, qui ſunt actus de ſe completi. *Dixi tria ſacrilegia*; hoc tamen currit in ſententia eorum (ut tenent *Sporer de Pænit. cap. 3. num. 435.* & quidam Neotericus) qui dicunt celebrare in mortale eſſe unum ſacrilegium, quia actiones celebrantis, licet ſint plures, tamen integrant unum miniſterium Sacrificii. Sed verius dicendum ſaltem hæc eſſe novem ſacrilegia, cum celebrant in mortali in unaquaque Miſſa verius tria ſacrilegia committat; & quamvis unum offerat Sacrificium, attamen ad illud offerendum plures actiones per ſe complete ſacrilegas operatur, nimirum indigne conſecrando, miniſtrando ſibi indigno, & indigne ſumendo: Secus dicendum, ſi poſt ſumptionem ſumat Particulas ſuperfluas, quia hæc ultima ſumptio pertinet ad unum Sacrificium. *Ita Croix l. c.* cum *Viva num. 7.* Dixi *ſaltem*, nam juxta noſtram Sententiam quatuor Sacrilegia committit celebrans in mortali. Vide *l. 6. n. 35. v. Hinc*.

55 Loquendo autem de ſecunda radice diſtinctionis numericæ, ſcilicet an peccata multiplicentur ex diverſitate objectorum totalium, celebris eſt quæſtio inter Doctores. *Prima* ſententia negat, & hanc tenent cum *Buſemb. hic num. 37. Suarez t. 4. in 3. p. D. 22. ſect. 5. n. 34. Lugo de Pænitent. D. 16. n. 135. Laym. l. 1. tract. 3. cap. 3. num. 2. Viva de Pæn. qu. 5. art. 6. num. 9. Anacl. pag. 81. num. 57. cum Navar. Merch. &c. ac Tamb. Meth. Conf. l. 2. c. 1. § 9. a n. 58.* item *Bonac. Fill. Gob. &c. ap. Croix l. 5. num. 150.* probabilemque putant *Vaſq. Rodr. &c. ap. Lugo loc. cit.* Diverſis autem rationibus præfati AA. hanc ſententiam tuentur, nam *Suar. Laym. Vill. &c.* probant, quia in eodem actu, entitative uno, non poſſunt eſſe plures malitiæ numero diverſæ, cum in eodem ſubjecto nequeant eſſe plura accidentia numero diſtincta. Alia ratione utuntur *Lugo, & Tamb.* dicentes, quod licet in eodem actu poſſint eſſe plures malitiæ, tamen ex præcepto Tridentini tenemur quidem explicare numerum peccatorum, non autem numerum malitiarum. *Secunda* vero ſententia communior, quam ſequimur, & tenent *Continuat. Tournely to. 2. pag. 273. v. Dico 2. Conc. to. 10. pag. 531. nu. 29. Croix lib. 5. num. 150. Holzmann tom. 1. pag. 142. num. 668.* ac *Salm. tract. 20. c. 12. num. 61. cum Azor. Hurt. Vaſq. Diana, Dicaſt.*, & aliis innumeris, docet diverſitatem objectorum totalium bene conſtituere diverſa numero peccata. Ratio 1. quia, ſicut actus reſpiciens plura objecta, ſpecie diverſa, includit plura ſpecie diverſa peccata in Confeſſione explicanda, ita actus reſpiciens plura objecta, numero diverſa, includit plura diverſa numero peccata. Ratio 2. quæ fortius probat, eſt, quia idem actus non ſolum poteſt includere plures malitias ſpecie diverſas, ſed etiam numero. Id patet exemplo, ſi enim conjugatus copulam habet cum conjugata, nemo negat (ut ipſe *Lugo num. 241.* fatetur) duplicem committere injuſtitiam, unam quia violat jus ſuæ uxoris, alteram quia cooperatur, ut illa violet jus ſui mariti. Ergo cum eodem unico actu bene poſſunt eſſe plura peccata, numero diverſa, contra eandem virtutem. Objicit *Lugo*, quod tunc alio modo tendendi conjugatus ille injuſtitiam lædit, quando violat jus ſuæ uxoris, alio quando cooperatur, ut altera violet jus viri ſui, & ideo duo peccata injuſtitiæ committit. Sed hæc reſponſio non ſubſiſtit, nam eadem virtus juſtitiæ eodem modo, non diverſo, quo obligat eum ad ſervandam fidem ſuæ uxori, obligat etiam ut non cooperetur, ne illa frangat fidem ſuo viro debitam.

Nec obſtat ratio *Suarii*, nempe quod in eodem ſubjecto nequeunt eſſe plura accidentia numero diſtincta. Nam reſpondetur hoc valere in phyſicis, non autem in moralibus: in his enim, licet actus phyſice ſit unus, moraliter tamen bene poteſt eſſe multiplex, quando juxta prudentum judicium unicus ille actus æquivalet pluribus, habita ratione ad objecta totaliter diverſa, prout patet exemplo copulæ conjugati cum conjugata, & docet *D. Th. 2. 2. D. 42. q. 1. art. 1.* Nec etiam obſtat ratio *Lugonis*, nimirum quod in Confeſſione tenemur tantum explicare numerum peccatorum, non autem diverſas malitias peccati: Nam reſpondetur, poſito quod malitiæ in illo actu ſint plures, plura etiam eſſe peccata, cum peccata diverſa non ſint niſi diverſæ malitiæ.

Hinc infertur diverſa numero peccata committere I. eum qui uno ictu plures homines occidit, vel pluribus detrahit, 46
ut dicunt *Tournely tom. 2. pag. 271. Coll. 1. Concina tom. 10. pag. 530. n. 22. Bonac. de Sac. D. 5. quæſt. 5. p. 2. § 3. diff. 3. n. 10. & Salm. cap. 12. n. 42. & 43. cum Vaſq. Azor. Henr. &c.* (contra *Anacl. pag. 81. n. 57. Tamb. l. c. num. 61. & 62. cum Lugo &c.*) Et idem dicendum, ſi quis intendit occidere ſive infamare totam familiam, ut tenent *Salm. n. 49. Tournely l. c. Concina n. 28. & Holzm. pag. 143. num. 671.* contra *Roncaglia pag. 16. qu. 2. R. 2. & Anacl. l. c.* Nec obſtat dicere, quod familia pro unica perſona reputatur, ex *l. 1. ff. Si familia &c.* Nam, licet fictione juris familia una perſona dicatur, attamen occiſio aut detractio illa, cum uniuſcujuſque jus lædat, quod perſonæ illius familiæ diſtincte habent ad vitam aut famam, idcirco diverſa peccata conſtituit. Secus vero eſſet dicendum, ut bene cenſet *Salm. nu. 51.* ſi quis læderet bona quæ poſſidet aliqua Civitas, Monaſterium, aut Capitulum in communi; tunc enim non competit jus individuis in particulari, ſed tantum toti Communitati, unde unum jus læditur. II. Qui unico actu optat ad plures feminas accedere, contra *Tamb. num. 62. cum Lugo*; Vel plures ad eam feminam, contra *Leſſ. ap. Tamb. n. 5.* Tanto magis qui eadem nocte pluries eandem feminam cognoſcit, ut *Salm. n. 65.* cum aliis communiter, contra *Zanardum*; quælibet enim fornicatio habet ſuum terminum completum. III. Qui a pluribus furatur, ut *Salm. nu. 44. Cum Azor. & Molin.* contra *Lugo*, & *Tap.* IV. Qui pluribus unica vice ſcandalum præbet, ut recte ait *Tournely to. 3. pag. 331. in princ.* contra *Tamb. n. 64. cum Lugo*. V. Qui unico actu vult per plures dies Horas Canonicas, vel jejunium omittere, ut *Croix l. 5. num. 164. Holzm. n. 673. & Salm. num. 44.* (contra *Buſem. Lugo &c.*) Vide dicta *l. 5. num. 149.* VI. Qui uno actu malum tribus perſonis deſiderat, ut *Croix num. 158. cum Dicaſt.*

Quæritur autem 1. quot peccata committit, qui unico 47
actu blaſphemat duodecim Apoſtolos? *Tournely tom. 2. pag. 271. Coll. 3. & Concina to. 10. pag. 529. n. 21.* cenſent committere duodecim peccata, quia uniuſcujuſque Apoſtoli honorem lædit, & quidem probabiliter; ſed non eſt improbabile id quod ſentiunt *Anacl. pag. 82. n. 58. & Salm. c. 12. num. 40. cum aliis*, nempe quod iſta unum committat peccatum, quia cum omnes blaſphemiæ in Sanctos malitiam deſumunt ex una relatione ad Deum, moraliter loquendo unica injuria per talem blaſphemiam mediate Deo infertur.

Quæritur 2. an committat diverſa peccata, qui detrahit 48
alicui in pluribus materiis, vel eam diverſis contumeliis afficit (Negant *Salm. c. 12. num. 4. Lugo de Pæn. D. 16. n. 265. cum Caj. Sa, Azor. Reg. & Molin.* item *Bon. Dic. Diana, &c. ap. Croix l. 5. n. 161.* dicentes unum committere peccatum, quia licet tales detractiones, aut contumeliæ materialiter ſpecie diſtinguantur, moraliter tamen unam famam, aut honorem lædunt. Sed probabilius cenſent plura peccata committere *Tournely to. 2. pag. 283. Holz. num. 674. Conc. to. 10. pag. 529. n. 21. & Croix l. c. cum Sylvio, Nav. &c.* Ratio, quia læduntur diverſa jura ad famam vel honorem, quæ alteri competunt: per hoc enim quod aliquis eſſet diffamatus in uno crimine non ideo eſt diffamatus in alio. Nec obſtat quod is qui aufert plures diverſas res alicui, unicum committit furtum, nam tunc unicum læditur jus quod ille habebat ad bona ſua; Sed quando aliquis diffamatur in pluribus materiis, plura ejus jura læduntur, juxta plures reſpectus

quos fama habet ad diverſas virtutes, unde plura committuntur peccata. Bene tamen hic advertendum cum *Salm. tr. 13. cap. 4. num. 13. & Concina loc. cit. in fin.* quod mulierculæ, & plebeji, qui ſimul rixantes eodem impetu diverſis contumeliis ſe onerant, unum peccatum committunt; Ratio, quia juxta communem æſtimationem hi non lædunt famam, & honorem, eo quod ex una parte convicia inter hujuſmodi perſonas non apprehendantur ut gravia, & ex alia audientes nullam ipſis fidem præſtant, putantes illa potius proficiſci ex impetu iræ, quam ex animo, & rei veritate; Et ideo tales rixantes ut plurimum excuſantur a mortali, niſi forte de aliquo particulari facto adverſarium improperent.

49 Quæritur 3. an qui detrahit alicui coram pluribus, plura peccata committat? Affirmant *Croix lib. 5. n. 162. & Holz. tom. 1. pag. 143. n. 675.* quia (ut dicunt) tot jura ibi lædit, quot ſunt perſonæ apud quas alter infamatur. Sed probabiliter unum tantum peccatum committere cenſent *Lug. de Pœn. D. 16. n. 112. Tamb. Meth. Conf. lib. 2. c. 9. §. 1. num. 2. Azor. tom. 3. l. 13. cap. 5. dub. 1. & Mol. de Juſt. tom. 5. tract. 4. Diſp. 19. num. 3.* Ratio, quia detrahere coram pluribus eſt tantum circumſtantia aggravans, cum jus ad famam ſit unicum apud omnes, non autem multiplex; unde cum ſatis probabilis ſit ſententia, juxta dicenda *de Pœn. l. 6. n. 467.* quod ſit obligatio explicandi in Confeſſione circumſtantias aggravantes, probabile etiam eſt in caſu propoſito non eſſe obligationem explicandi numerum perſonarum coram quibus facta eſt detractio, ſed ſufficere quod dicatur: *Detraxi coram pluribus.*

50 Quæritur 4. quot peccata committat qui plures articulos Fidei negat? Plura cenſet *Borgia apud Croix lib. 5. n. 156.* quia (ut ait) unuſquiſque articulus eſt diſtinctum Fidei objectum. Sed verius negant *ibid. Diana, & Oviedo*: Ratio, quia objectum Fidei nequit dici multiplex, cum revera unicum tantum ſit, nempe veracitas Dei revelantis; idcirco, qui unum Fidei articulum negat, non minus eſt infidelis, quam qui omnes negat; & e contra, qui plures negat articulos, non magis eſt infidelis, quam qui negat unum.

Quæritur 5. quot peccata committat qui diverſa mala optat inimico, puta infamiam, mortem, paupertatem, &c. *Prima* ſententia, quam tenent *Lugo de Pœnitentia D. 16. n. 160. cum Valent. Turr. Bon. de 1. Præc. D. 3. q. 5. p. ult. §. 1. n. 10. Diana 1. p. tr. 7. R. 30. & 3. p. tract. 4. R. 67.* item *Cajet. & Trull. apud Buſem.* vide *l. 2. num. 40. v. In Confeſſione*, dicit committere unum ſpecie peccatum, (& etiam numero, ſi mala optentur in eodem impetu); quia peccata odii non ſumunt ſpeciem diverſam a diverſo malo optato, quando omnia appetuntur ſub ratione mali, ut contraria virtuti dilectionis; Nulli dubium vero, explicandas eſſe ſpecies malorum, ſi deſiderium ſit efficax. *Secunda* ſententia, quam tenent *Buſemb. loc. cit. cum Suar. & Palao, ac Salm. de Reſtit. cap. 4. n. 29. cum Bann. Salm. Prado, Villal. Soto, Fill. & Dic.* dicit, committere plura peccata, prout ſunt ſpecies malorum optatorum, ſi ſpecifice exprimantur; quia deſiderium ſumit ſpeciem a diverſo objecto deſiderato, ut inquit *S. Th. 2. 2. quæſt. 76. art. 4. ad 2.* dicens: *Si ille qui maledicit velit malum occiſionis alterius, deſiderium non differt ab homicidio.* Secus ſi optetur malum in communi, prout ſi dicat: *Maledictus ſis; malum tibi eveniat.* *Tertia* tamen ſententia ſatis probabilis, quam tenet *Croix lib. 5. num. 159.* diſtinguit, & dicit committere unum ſpecie peccatum, caſu quo mala illa apprehendantur ſub uno genere mali, nempe ut media ruinæ inimico optatæ; ſecus, ſi voluntas feratur ad optanda ei illa diverſa mala ſpecifice conſiderata, ut dicunt *ibid. Sylvius, Mol. Bon. &c.*

Quæritur 6. an plura ſacrilegia committat Confeſſarius, qui in mortali ſucceſſive plures abſolvit? Negant *Salm. cap. 12. n. 46. Viva de Pœn. quæſt. 5. art. 6. n. 6. Lugo eod. tit. D. 16. num. 558. cum Rodr.* item *Sporer, Gob. Diana, &c. apud Croix lib. 5. n. 171.* dicentes unum peccatum committere, quia formaliter unam irreverentiam Deo irrogat; ſicut qui plura ſacra vaſa furatur, unum ſacrilegium committit. Sed verius *Concina tom. 10. pag. 531. n. 27. Tournely pag. 271. Coll. 4. & Croix loc. cit. cum Bon. Dic. Eſcob.* & aliis docent tot ſacrilegia committere, quot Abſolutiones impertit, quia ſingulæ Abſolutiones ſunt ſingula Sacramenta. Idem dicit de Sacerdote pluribus Euchariſtiam ſucceſſive miniſtrante *Croix num. 172. cum Con. Vaſq. Pal. &c.* quia ſingulæ Communiones ſunt ſingula convivia completa reſpectu communicantium: Sed probabilius *Viva, ac Fill. Buſ. Diana, & alii ap. eundem Croix l. c.* (qui etiam id probabile putat) dicunt in hoc unum peccatum committi, cum una ſit adminiſtratio, & ideo unum convivium; Vide *lib. 6. num. 35. v. Hinc.* Utrum autem miniſtrare Euchariſtiam in mortali ſit mortale? Vide dicenda *dicto num. 35. ſub initio.*

CAPUT II.

De peccatis in ſpecie, mortali, & veniali.

DUBIUM I.

Quid ſit peccatum mortale, & veniale?

51 *Quid mortale, & quid veniale?*
52 *Quotuplici modo peccatum poteſt eſſe mortale? Notabile advertendum pro iis qui de facili damnant de mortali.*

51 „ RESpond. 1. Mortale eſt, quod ob ſui gravitatem, gratiam, & amicitiam cum Deo ſolvit, pœnamque æternam meretur. Dicitur mortale, quia ſpiritualis vitæ principium, gratiam ſcilicet habitualem, tollit, & mortem animæ affert.

„ Veniale eſt, quod ob ſuam levitatem gratiam, & amicitiam non tollit, etſi fervorem charitatis minuat, & temporalem pœnam mereatur. Dicitur veniale, quia ſalvo vitæ ſpiritualis principio, ſcilicet gratia, languorem Animæ facile curabilem infert, veniamque facile conſequitur.

„ Reſp. 1. Mortale peccatum duplex eſt, aliud eſt mortale ex genere ſuo; aliud ex accidente. Mortale ex genere ſuo eſt, quod per ſe lædit charitatem Dei, vel proximi, quoad perſonam, res, aut jura, vel nos ipſos corrumpit graviter. Ita *Azor. l. 4. cap. 9. Sanch. l. 1. mor. cap. 3.* 52

Unde reſolves.

„ 1. Peccata, contra bonum proprium commiſſa, ut plurimum ſunt venialia ex genere ſuo: ut v. g. inutilis, & vana concupiſcentia, vana oblectatio, prodigalitas, curioſitas, ſuperfluitas cultus, & veſtitus, nugæ, otium, exceſſus in cibo, potu, ſomno, riſu, uſu conjugii, timore, triſtitia, appetitu pecuniæ, laudis, &c.

„ 2. Peccata contra virtutes Theologicas ſunt mortalia ex genere ſuo; quia nocent bono alicui interno Dei, v. gr. veracitati, miſericordiæ, charitati. Item fere omnia, quæ fiunt contra Decalogum; quia quæ committuntur contra tria prima præcepta, nocent ſimiliter Deitati, ſcientiæ, omnipotentiæ divinæ, ejuſque honori externo, vel interno; quæ vero contra reliqua præcepta fiunt, nocent perſonæ, aut juri proximi.

„ 3. Peccata illa ſeptem, quæ dicuntur capitalia, non omnia ſunt mortalia ex genere ſuo: quia non omnia graviter Deum, aut proximum lædunt, vel nos ipſos corrumpunt.

„ Reſp. 3. Mortale ex accidente dicitur, cum actus aliquis venialis, aut indifferens ſit per accidens mortalis, de quo infra.

Bene hic advertendum id quod ait *Roncaglia tract. 2. de peccat. pag. 15. Reg. 1. in prati*, nempe quod „ (ubi clarum non eſt aliquod eſſe peccatum mortale, non præceps ſit Confeſſarius in judicando aliquem tranſgreſſorem gravem eſſe, & talis peccati reum ſuum pœnitentem pronuntiare.)„ Etenim valde periculoſum eſt confeſſariis damnare aliquid de culpa gravi, ubi certitudo non elucet, ut docuit *S. Thomas Quodlib. 9. art. 15.* dicens: *Omnis quæſtio in qua de peccato mortali quæritur, niſi expreſſe veritas habeatur, periculoſe determinatur.* Et rationem de hac doctrina paulo poſt adducit, nempe quia *error quo creditur eſſe mortale quod non eſt mortale, ex conſcientia ligat ad peccatum mortale.* Quapropter ait *S. Antoninus* (*p. 1. tit. 2. cap. 11. §. 28.*): *Niſi habeatur auctoritas expreſſa S. Scripturæ, aut Canonis, ſeu determinationis Eccleſiæ, vel evidens ratio, nonniſi periculoſiſſime* (peccatum mortale) *determinatur ..... Nam ſi determinetur quod ibi ſit mortale, & non ſit mortale, peccabit contra faciens, quia omne quod eſt contra conſcientiam ædificat ad Gehennam.* Hinc animadvertatur in quale diſcrimen ſe immittant illi, qui rigidam doctrinam ſectantes facile damnant homines de peccato mortali in iis, in quibus gravis malitia evidenti ratione non apparet eos ſic exponendo periculo damnationis æternæ: Et idem dicendum de iis, qui de facili notam laxitatis inurunt ſententiis, quæ aperte improbabiles non videntur. Vide dicta *lib. 1. num. 73.*

DUBIUM II.

Quibus ex cauſis peccatum ex genere ſuo mortale fiat per accidens veniale?

53 *Quæ requirantur ad peccatum?*
54 *Ex quibus cauſis mortale poteſt fieri veniale? Et I. Ex imperfecta advertentia.*
55 *II. Ex imperfecto conſenſu.*
56 *III. Ex parvitate materiæ.*
57 *Vide Reſolutiones.*
58 *Quid ſi quis voviſſet dare ter mille aureos, & tres non ſolverit?*

„ REſp. 1. Tria requiruntur ad peccatum mortale, quorum ſi unum deſit, fit veniale, quod alias ex ſe eſt mortale. Ex parte intellectus, plena advertentia, & deliberatio. 2. Ex parte voluntatis perfectus conſenſus. 3. Gravitas materiæ, ſaltem ut plurimum. Ratio primæ, & ſecundæ partis eſt, quia, ſpectata fragilitate humana, non videtur decere Divinam Bonitatem, æternis ſuppliciis punire hominem, abſque plena conſideratione, & conſenſu. Ratio tertiæ partis, quia ubi materia parvi eſt momenti, ibi moraliter modica offenſio eſſe reputatur ut plurimum. 53

„ Reſp. 2. peccatum ex genere ſuo mortale, tribus ex cauſis fieri poteſt veniale, ut patet ex dictis. Prima eſt, ſi ex parte intellectus non ſit perfecta advertentia malitiæ ſeu deliberatio. Signa autem imperfectæ deliberationis ſunt 1. Si tenuiter, & quaſi ſemidormiens apprehendiſti eſſe malum. 2. Si poſt, ubi melius conſideras, judicas te non fuiſſe facturum, ſi ita apprehendiſſes. 3. Si vehementiſſima paſſione, apprehenſione, vel diſtractione laboraſti, vel turbatus fuiſti, ita ut fere neſcivaris, quid ageres * (*Vide dicta ſupra num. 4.*) * 54

„ Secunda cauſa eſt ex parte voluntatis, ſi non ſit perfectus conſenſus. *Ut docet S. Thom. 1. 2. q. 88. art. 6.* * (*Vide dicta ſuper conſenſu num. 5.*) *. Signa autem imperfecti 55

Digitized by Google

„ ſecti conſenſus ſunt. 1. Si ita diſpoſitus fueris, ut, licet facile potueris exequi peccatum, non tamen ſis executus. 2. Si quis dubitet num conſenſerit, præſertim, ſi ſit vir timoratus. 3. Si quis ſoleat eſſe ita affectus, ut malit mori, quam expreſſe mortaliter peccare: quia talis non facile conſentit. 4. Si quis valde timide, & ſuſpenſe proceſſiſſe ſe meminit. 5. Si ſemiſomnis fuit non plene ſui compos, &c. judicetque ſe id non fuiſſe facturum, ſi plene vigilaſſet. V. *Sanch.* 1. *mor. cap.* 10. *Baldell. lib.* 10. *d.* 8.

56 Tertia cauſa ex parte materiæ, ſi hæc ſit parvi momenti. Quando autem talis ſit, diſcernendum eſt morali judicio prudentis, cui ſequentes regulæ ſervient. 1. Ut de materia judicetur, non tantum ipſa ſecundum ſe abſolute eſt conſideranda, ſed etiam reſpective ad finem intentum: ad quem ſi parum facit, levis eſt: gravis autem, ſi multum, ut docet *Vaſq.* 1. 2. *d.* 158.* (*Regula ſit: Non datur parvitas materiæ, ubi ob parvitatem non excuſatur ratio offenſionis, ut accidit in infidelitate, odio Dei, ſimonia, perjurio, re venerea, & blaſphemia.*)*

„ 2. Attendendæ ſunt circumſtantiæ, quia ſæpe fit, ut res in ſe levis, attentis circumſtantiis boni communis, vitandi ſcandali &c. fiat gravis. 3. Ut pars aliqua rei præceptæ ſit gravis, ea ſpectanda eſt tam abſolute, & ſecundum ſe, tum etiam in ordine ad totum. 4. In tranſgreſſionibus repetitis, ſi plures materiæ parvæ, vel ſecundum ſe, vel ſecundum effectus a ſe productos, moraliter conjungantur, fit materia gravis; quia tunc omnes moraliter reputantur pro una. Contra vero non cenſetur materia gravis, ſi parvæ materiæ, nec ſecundum ſe, nec ſecundum effectus relictos, inter ſe uniantur.

Unde reſolves.

57 „ 1. Peccas mortaliter, ita ut fiat materia gravis, ſi ſæpe modicum furaris, & non reſtituis, juxta dicta *lib.* 3. *t.* 5. *cap.* 1. *d.* 3. *caſ.* 1. item, ſi interruptim pſalmos aliquot ex eodem Officio omittas; ſi eodem die jejunii ſæpius parum comedas, eodem feſto ſæpius parum labores.

„ 2. Non peccas graviter, ſi diverſis feſtis modicum labores; ſi quotidie in Quadrageſima parum comedas; quod verum eſt, etiamſi ſimul haberes propoſitum ita faciendi: quia, cum iſta moraliter inter ſe non uniantur, ſingula ſunt parva. V. *Sanch. l. c.*

„ 3. Non peccat mortaliter, qui diverſis diebus violat votum, quotidie, aut ſingulis diebus modicum quid orandi, vel parvam eleemoſynam dandi, ſi ſit onus affixum diei; quia, cum quotidie cujuſque diei obligatio extinguatur, materiæ illæ non continuantur. Quod verum eſt, etſi proponat ſemper omittere, quia illud propoſitum non fertur in rem gravem. Imo, contra *Sanch.* id quidam verum putant, etſi quis 100. vota diverſæ ſpeciei, in materiis valde levibus, uno die implenda haberet: quia materiæ illæ, cum ſint independentes a ſe, non uniuntur. Si tamen ſimilia vota non ſint onus affixum diei, ſed tantum dies præfigatur ut terminus, ultra quem executio non differatur, erit peccatum mortale, poſtquam ad materiam notabilem perventum fuerit.

58 „ 4. Probabile eſt, eum, qui ter, vel quater 100. aureos in cauſas pias voviſſet, non peccaturum mortaliter, ſi tres non ſolveret, quia, etſi talis pars, abſolute in ſe ſpectata, ſit notabilis, comparatione tamen totius, morali judicio non valde videtur æſtimanda. Vide *Layman lib.* 1. *t.* 3. *cap.* 5.

D U B I U M III.

Quibus modis peccatum ex genere ſuo veniale, aut actu indifferens, tranſeat per accidens in mortale?

59 *Quomodo peccatum veniale fit mortale, I. ob finem adjunctum.*
60 *II. Ob ultimum finem conſtitutum.*
61 *III. Ob contemtum.*
62 *IV. Ob ſcandalum.*
63 *V. Ob periculum incidendi in mortale.*
64 *An ſit in ſtatu peccati mortalis, qui proponat committere omnia venialia?*

59 „ QUinque modis id fieri communiter, docet *Sanch.* &c. 1. Ratione finis adjuncti. 2. Ratione finis ultimi. 3. Ratione contemtus. 4. Ratione ſcandali. 5. Ratione periculi. De ſingulis dicam breviter.

„ Reſp. 1. Peccatum veniale tranſit in mortale ratione finis adjuncti; ut ſi quis leviter mentiatur, ad copulam carnalem extorquendam: quia, cum finis mortalis ametur, mortale eſt. Non tamen neceſſarium eſt in confeſſione exprimere illud mendacium, ſed ſolum deſiderium fornicationis; quia, ſecluſa malitia mortalis finis, manet veniale.

60 „ Reſp. 2. Tranſit item in mortale, ratione nimii affectus in rem aliquam: ut ſi v. g. ultimum finem in ea conſtituat. Ad quod non ſufficit valde intenſe, & vehementer ferri in objectum, ſed requiritur, ut appretiative illud æſtimes ſaltem virtualiter, ut paratus ſis ejus cauſa tranſgredi præceptum obligans ſub mortali, ut ſi quis ita inordinate afficiatur ad fabulas, luſum, perſonam, ut malit feſto omittere ſacrum, &c. quam illis privari* (*Qui omittit Sacrum cauſa luſus, ſufficit, ut confiteatur omiſiſſe Sacrum; Vide dicta num.* 10. *Si quis autem amore luſus paratus ſit committere quodcumque peccatum mortale, eſſet peccatum temeritatis, & quidem graviſſimum, ſed ſine ſpecie: Salm. Tract.* 20. *cap.* 12. *cum Pal. Azor. Bonac. Reg.*)* Notat autem *Bonac.* hunc affectum non tantum habitualem, ſed actualem eſſe debere, ut peccatum contrahatur, quia non imputatur ad culpam id, ad quod committendum habitu tantum es paratus.

„ Reſp. 3. Peccatum veniale fit mortale, ratione contemtus abſoluti, & formalis. 61

„ Dico autem *contemptum abſolutum, & formalem*, quando nimirum ideo formaliter, & abſolute præceptum violatur, quia ipſi, aut ſuperiori ſubjici renuis, quod eſt peccatum ſuperbiæ conſummatæ: vel quando ideo non vis obedire præcepto, quia præceptum eſt, & eſt peccatum inobedientiæ formalis, quorum utrumque graviter pugnat cum charitate debita ſuperiori.* (*Aliud igitur eſt contemnere Legem, ſeu Legiſlatorem, etiam humanum, non qua talem perſonam, ſed qua Legiſlatorem, quod eſt mortale; Aliud contemnere rem præceptam, quod eſt veniale, ſi materia ſit levis. Salm. cap.* 12. *n.* 18. *Vide dicta lib.* 4. *num.* 161. *v. Quarta. pag.* 36. *h. t.*)*

Ex quibus reſolves.

„ 1. Non eſt mortale, ſi velis quidem obedire, & ſubjici abſolute, nolis tamen hic, & nunc in re modica; aut ſi auctoritatem legis, vel præcipientis admittas, executionem tamen hic, & nunc contemnas. Ratio eſt, quia non eſt contemtus abſolutus, & ſimpliciter, ſed tantum ſecundum quid.

„ 2. Si præciſe ex indignatione, malitia, prava conſuetudine, aliave cauſa præceptum violetur, & non ex contemtu poteſtatis ſuperioris, non eſt mortale, quia non eſt contemtus formalis, ſed tantum interpretativus.

„ 3. Eſt mortale, facere, vel omittere aliquid, ex contemptu juſtæ legis humanæ. Item ex contemptu Dei præcipientis, vel etiam conſulentis (quod propterea tacitam blaſphemiam continet, quaſi Deus inutilia præciperet, aut conſuleret); & denique facere aliquid ex contemptu Prælati, ut ſic, & ut a Deo auctoritatem habentis, non tamen ut talis hominis, indocti, imprudentis, imperfecti: quia hoc poſterius non eſt contemnere abſolute, & ſimpliciter, ſed tantum ſecundum quid. Vid. *Sanch.* 1. *mor. cap.* 5. *Bon. de peccat. dub.* 2. *quæſt.* 3. *p.* 5.

„ Reſp. 4. Peccatum, vel opus indifferens habens mali ſpeciem, tranſit per accidens in mortale, ſi ruina per illud proximo cauſanda ſit mortalis. Ratio eſt, quia tali operi ſuperadditur aliquid graviter repugnans charitati. Vide dicta de ſcandalo, & *Fill. t.* 21. *cap.* 6. *quæſt.* 10. *n.* 212. 62

Reſp. 5. Veniale, vel opus indifferens tranſit in mortale, ratione periculi incidendi in mortale, quando quis ſine ſufficienti cautela, aut neceſſitate aliquid facit, per quod veniat in mortale, ac proximum periculum peccandi mortaliter, quia talis ſalutem Animæ contemnit, cum ſam probabili ejus periculo temere ſe exponat. Unde in confeſſione explicanda eſt ſpecies peccati, cujus periculo ſe objecit, quia eodem genere peccati peccavit. Proximum autem periculum cenſetur, quod frequenter homines ſimilis conditionis in peccatum mortale inducit. 63

Quæritur hic, an peccet mortaliter, qui ſe exponit periculo tantum probabili mortaliter peccandi? *Prima* ſententia negat cum *Sporer de Pœnit. cap.* 2. *num.* 324. *& Gob. Hozez, Lumbier, Murc. &c. ap. Croix l.* 5. *n.* 257. Quia (ut dicunt), cum ſit eo caſu etiam probabile quod non adſit periculum peccandi, non operatur temere qui tali occaſioni ſe committit; ubi enim periculum non eſt certum, non poteſt ibi adeſſe certa obligatio illud effugiendi. Sed omnino tenendum oppoſitum cum *Buſemb. ut ſupra*, quem ſequitur *Croix loc. cit. cum Cardea. Eliz. & aliis.* Ratio convincens, quia, ſi eſt illicitum uti opinione probabili ſine juſta cauſa cum periculo damni alieni ſpiritualis vel temporalis, ut certum eſt apud omnes cum *Buſ. l.* 1. *n.* 20. *in fine v. Dixi*; quanto magis id non licebit, ubi periculum imminet propriæ Animæ? Nec obſtat dicere, quod ubi periculum eſt probabile, ibi etiam probabile eſt non eſſe periculum: Nam reſpondetur, quod eo caſu, licet peccatum ſit incertum, an ſit vel ne committendum, certum tamen eſt periculum peccandi. Diximus, *ſine juſta cauſa*, nam ubi juſta cauſa adeſt, non eſt obligatio tale periculum vitandi, niſi certo moraliter prævideatur lapſus in peccatum. Vide *dicta l.* 2. *num.* 26. *v. Pariter*. Ex hic excuſantur Chirurgi, ſi periculo ſe exponunt in medendis fœminis cum aliquoties in præteritum ob talem occaſionem jam lapſi fuerint; ſic Parochi, qui in excipiendis Confeſſionibus eandem miſeriam fuerint experti; ſic etiam excuſantur alii qui proprium officium, puta curialis, militis, cauponis, aut mercatoris, non poſſunt deſerere ſine gravi detrimento. Ita *Salm. de* 7. *Pr. cap.* 2. *n.* 47. *cum Nav. Hurt. Ant. a Sp. Sancto, &c.* item *Elbel de Pœnit. n.* 102. *Ronc. eod. tit. cap.* 4. *q.* 3. *Sporer eod. tit. num.* 326. & alii paſſim. Ratio, quia periculum de ſe proximum tunc fit remotum tam ratione circumſtantiæ neceſſitatis, quam ratione ſimul mediorum præcaventium, quæ perſona proponit (ut tenetur) adhibere, nempe diligenter avertendo animum a delectatione turpi, vel ab alia paſſione: & inſuper ſe muniendo piis cogitationibus, orationibus, ac Sacramentorum frequentia: Quæ utique media, licet non ſufficiant ad excuſandum, ubi non adeſt juſta cauſa, eo quod Deus non adjuvat temere ſe periculo exponentes; bene tamen opem ſuam præſtat ei qui

ex

ex juſta cauſa occaſionem non deſerit, dum is in caſu non ex affectu ad peccatum, ſed ex quadam neceſſitate in illa occaſione permanet. Secus vero dicendum de ſimplicibus Confeſſariis, qui plures lapſi fuerunt in audiendis Confeſſionibus, quia hi tenentur a tali exercitio abſtinere, ſi poſſint ſine gravi detrimento famæ, vel facultatem, juxta dicta *lib. 3. num. 438. & n. 483. v. Quid*. Quid vero, ſi aliquis in iis occaſionibus ſemper vel fere ſemper lapſus fuerit, & ſpes non effulgeat emendationis? Vide dicta *eod. num. 438.* ubi diximus hunc teneri cum quacumque jactura occaſionem deſerere, & animam ſuam ſalvam facere. Vide etiam dicenda *l. 6. n. 453.*

64 Utrum autem ſit in ſtatu peccati mortalis, qui propoſitum habet committendi omnia venialia? *Vide dicta lib. 4. num. 22. p. 3. h. t.*

CAPUT III.

De peccatis capitalibus in ſpecie.

DUBIUM I.

Quid ſit Superbia, & quale peccatum.

65 „ RESP. 1. Superbia eſt appetitus inordinatus propriæ excellentiæ; mortalis in genere ſuo, ſi ſit conſummata, & perfecta, id eſt, ſi qui ita excellere appetat, ut Deo, ſuperioribus, eorumque legibus ſubjici nolit. Imperfecta tamen, quia quis ſubjici non renuens iis, quibus debet, in ſuo tantum affectu ſeſe magnificat, eſt tantum veniale, ut docet *Cajet. &c.* V. *Superbia*: quia ſine Dei, & aliorum deſpectu, plus juſto ſe efferre, non eſt gravis inordinatio: eſſet tamen gravis, ſi fieret cum notabili aliorum contemtu, complacendo in aliorum abjectione.

66 „ Reſp. 2. Filiæ ſuperbiæ ſunt tres. 1. Eſt præſumtio, quæ eſt appetitus aggrediendi aliquid ſupra vires. Eſt communiter veniale tantum; fit tamen mortale, ſi damnum Deo, ut proximo afferat: v. gr. ſi præſumas juriſdictionem Eccleſiaſticam, poteſtatem Ordinis ſacri. Item officium Medici, Advocati, Confeſſarii, &c. ſine debita peritia. *Leſſ. l. 3. c. 2. d. 3. & ſupra lib. 4. t. 3. dub. 9.*

„ 2. Eſt ambitio, quæ eſt inordinatus appetitus dignitatis, & honoris non debiti, vel debito majoris: ut ſi ambias Beneficium, vel Officium, quo es indignus: vel illicito modo, & medio, v. gr. per ſimoniam. Eſt per ſe peccatum veniale: fit autem mortale, vel ratione materiæ, ex qua, vel ratione medii, per quod honor quæritur, vel ratione damni, quod proximo infertur. Denique, ſi moderate honor appetatur ob honeſtum finem, erit actus magnanimitatis, ut docet *Laym.*

„ 3. Eſt vana gloria, ſcilicet cupiditas inanis gloriæ, cujus finis eſt manifeſtatio inordinata propriæ excellentiæ, ſive veræ, ſive fictæ. Dicitur vana, quando quæritur ex re mala, falſa, aut ficta, aut quæ non eſt digna gloria, vel non tanta, ut ex opibus, nugis, &c. aut apud eos, qui non bene de re judicant, aut ſine debito fine. Eſt peccatum per ſe veniale, mortale ſæpe per accidens, ut dictum eſt de ambitione. Imo ut contra *Angelum* recte docent *Sylv. Navar. cap. 17.* &c. eſt tantum veniale, res etiam ſacra principaliter facere ob gloriam vanam: v. g. concionari. Porro per vanam gloriam dupliciter peccatur, juxta *S. Thom. 1. 2. qu. 13.* I. *Directe*, idque vel per verba, eſtque jactantia, quæ eſt venialis per ſe, ſi ſit de rebus bonis, v. g. jejunio, oratione, &c. etſi per accidens ſæpe ratione damni, ſi ſit falſa, fiat mortalis, uti etiam 1. ſi quid dicat contra gloriam Dei, ut *Ezech. 28. Deus ego ſum*. 2. Si prorumpat in contumelias, v. gr. *Non ſum, ſicut ceteri hominum adulteri, &c. ut hic*. 3. Ex fine malo. 4. Si cum notabili damno proximi fiat. 5. Si de re mortaliter mala: quia approbatio operis eandem cum illo ſpeciem habet (quæ proinde in confeſſione debet exprimi, ſaltem quando cum jactantia de peccato conjuncta fuit complacentia ejuſdem. Quod addo, quia ſi abſque ea fuit, *Navarr. Palaus, & Diana tom. 2. tr. 4. R. 116.* docent contra *Sanchez, Lopez, Rodriq.* &c. non neceſſario explicari. Vid. *Card. Lug. d. 16. n. 667.*) Vel per facta, quæ ſi vera ſunt, & aliquid admirationis habent, dicitur inventio novitatum: hæc enim ſolet vulgus admirari, ut peregrinas veſtes, opiniones, &c. mortale, ſi notabiliter corrumpat juventutem, vel mores: ſi vero facta ſint, eſt Hypocriſis; v. gr. ſi quis boni aliquid faciat, ut videatur bonus, etſi non ſit: quæ ex ſe venialis eſt, niſi ſit cum injuria, vel contemtu Dei, & proximi. II. *Indirecte*, in quantum quis altero non vult eſſe minor. Quod fit quadrupliciter. 1. Per intellectum, & eſt Pertinacia, qua quis nimie tenaciter adhæret ſuæ ſententiæ: quæ eſt mortalis, ſi oppugnetur veritas magni momenti: vel ſi ſit conjuncta cum periculo tertii: v. g. ſi medicus cum periculo ægroti maneat in ſententia. 2. Per voluntatem, & eſt diſcordia, quæ peccatur mortaliter, quando eſt circa bonum Dei, vel proximi, in quo deberent eſſe concordes. 3. Per verba, & eſt Contentio, quæ eſt mortalis, quando animo contradicendi altercaris circa veritatem pertinentem ad fidem, vel ſalutem Animæ, aut corporis. 4. Per facta, dum quis non vult exequi, quod debet, & eſt inobedientia. V. *Bald.*

67 „ Reſp. 3. Hic tribus ſuperbiæ filiabus reſpondet Puſillanimitas, qua quis nimium ſibi diffidens detrectat honores, gloriam, vel officium, quo dignus eſt. Veniale eſt ex genere ſuo; & fit mortale, ſi detrectes, ad quod teneris ſub mortali. V. *Leſſ. lib. 3. cap. 2. Laym. lib. 3. ſect. 5.*

Unde reſolves.

„ 1. Audiens laudem alterius, vel ſuam, de re moraliter mala, peccat mortaliter, ſi approbet, ſuſcipiat, admittat, ut laude dignam. *Sanch. Bald. d. 29. num. 3.*

„ 2. Vituperans alium ob vindictam non ſumtam, aliudve grave malum, vel peccatum omiſſum, v. gr. fornicationem, peccat mortaliter: quia eſt ſpecies jactantiæ, & eſt cum approbatione peccati, & occaſio committendi; *ibid.*

„ 3. Inducens in civitatem novos habitus, & prævidens, quod ſuo exemplo moralem neceſſitatem imponat aliis, ut ſumtus faciant ſupra vires, & poſtea non poſſint alere, quos debent, vel creditoribus non ſatisfacere, peccat graviter. *Baldel. l. c.*

„ 4. Exornare ſe nimium ex animi levitate, vel vanitate, per ſe tantum eſt veniale. *ibid.*

„ 5. Simulare ſanctitatem cum voluntate non habendi, mortale eſſe dicit *Bald. l. c.*

„ 6. Simulare improbitatem eſt peccatum (quia eſt mendacium, & quidem ſcandalum, poteſtque eſſe mortale.) Neque id fecerunt ſancti, niſi faciendo id, quod ex ſe eſt indifferens, & permittendo ab aliis accipi, ut ſignum improbitatis, cum tamen nec ex natura ſua, nec eorum intentione eſſet tale.

DUBIUM II.

Quid ſit Avaritia?

68 *Quid eſt Avaritia?*
69 *Quæ ſunt filiæ Avaritiæ?*
70 *Quando, & quomodo peccent aperientes, & legentes litteras alienas?*

„ RESP. 1. Eſt inordinatus appetitus temporalium.

Unde ex hoc, & regula ſupra tradita de peccato mortali, reſolves ſequentes Caſus.

„ 1. Eſt ex genere ſuo venialis.

„ 2. Cum vero ea excreſcit, ut ejus cauſa divinas leges 68
prævaricari non dubites, fit mortalis.

„ 3. Prodigalitas, quæ opponitur avaritiæ, & conſiſtit in defectu conſervandi, & exceſſu erogandi, eſt ex genere ſuo venialis: levior, quam avaritia, quia minus abit a virtute liberalitatis. Interim mortalis fit, ſi liberis, & uxori pauperiem crees: ſi impotentem te reddas ad ſolvenda debita: ſi profundas bona Eccleſiaſtica, piis cauſis obnoxia. V. *Leſſ. l. 2. cap. 47. l. 8.*

„ Reſp. 2. Filiæ Avaritiæ ſunt ſequentes.

„ 1. Obduratio cordis (contra miſericordiam) egenis, & 69
pauperibus non compatiendo, eos objurgando, debita dure nimis exigendo, quando creditor non eſt ſolvendo, &c. Hac aliquando peccari poteſt mortaliter, quando præceptum eleemoſynæ, vel charitatis urget, & tamen ex tali duritia non ſubvenitur. *Navarr. c. 27. Tol. lib. 8. cap. 26.* Vide dicta de charitate proximi.

„ 2. Inquietudo cordis, hoc eſt, vehemens, & inordinata applicando mentis ad acquirendas, vel conſervandas divitias, cum inani, & vano timore, ne non acquirantur, vel perdantur. Eſt mortalis, quando retrahit a ſpiritualibus, vel aliis, ad quæ ex præcepto gravi obligantur (v. gr. auditione Miſſæ), vel inducit ſuperfluum timorem, & ex hoc diffidentiam erga Deum. Venialis eſt, ſi ſit de re bona, ſed tempore, vel loco indebito, v. gr. de familia, meſſe, vindemia, quando quis eſt in templo, vel vacandum eſt Deo. *S. Thom. 2. 2. qu. 55. art. 6. Reg. lib. 23. cap. 2. qu. 3. Eſcob.*

„ 3. Violentia mortalis eſt, quando eſt injuſta, & circa materiam gravem.

„ 4. Fallacia, ſive dolus in verbis poteſt eſſe mortalis ratione finis, vel mediorum.

„ 5. Fraus, ſive dolus in facto, eſt mortalis ex genere ſuo, contingetque multipliciter in contractibus, tam ratione materiæ (v. gr. ſi ea vitium habeat, vel non ſit, qualis exiſtimatur), quam ratione pretii. *Nav. cap. 23. Tol. lib. 8. cap. 47. Eſcob.*

„ 6. Proditio, quæ eſt deceptio contra fidem datam, aut debitam, in damnum alicujus, mortalis eſt ex genere ſuo. Contingit fere tripliciter. 1. Circa perſonas, quo modo Judas Chriſtum, Dalila Sampſonem prodidit. 2. Circa res, vel immobiles (ut ſi miles manifeſtet hoſti modum capiendi arcem), vel mobiles, ut ſi pecuniam, veſtem, &c. cujuſpiam abſconditam prædoni oſtendas. 3. Circa ſecretum, vel ſibi commiſſum revelando (quod eſt contra fidelitatem, & juſtitiam, ſi quidem promiſſum fuit: quia eſt pactum oneroſum, ut docet *Card. de Lugo lib. 14. num. 139.* & quidem mortale, ſi prævidere poſſit inde ſecuturum notabile aliorum damnum, vel diſcordiam, alias veniale), vel alienas litteras aperiendo, & legendo. Quod poſtremum, ſi fiat ideo, ut ſcias ſecreta alterius, eſt curioſitas: & ſi ſit in re gravi, per ſe eſt mortale: quod, quia communiter ante aperitionem neſcitur, communiter eſſe mortale, docent *Tol. l. 7. cap. 46. Bald. l. 3. d. 21. Nav. cap. pen. d. 6. de pæn. Mol. Laym. l. 3. t. 3. p. 1. cap. 4.* (qui addit eum, qui doloſe litteras aperit, & legit cum alterius injuria, vel damno,

„ cri-

„ crimen falſitatis committere). Dixi, *per ſe eſſe mortale*, quia per accidens poteſt eſſe veniale, vel nullum, ſi legitima auctoritate, juſta ex cauſa fiat.

Unde reſolves.

70 „ 1. Literas alienas aperire, & legere, ſæpe non eſt peccatum, ſi probabiliter ſcias, ſcriptas eſſe in tuum injuſtum damnum, vel in injuriam tuam cedere, quam intendas avertere; quia potes tibi conſulere: Sic Princeps poteſt aperire literas non tantum hoſtium, ſed etiam aliorum, quæ tempore belli ex locis finitimis hoſtium veniunt. Item miniſtri publici, quoties bono publico neceſſarium eſſe judicant. *Nav. c.* 18. *Regin. l.* 24. *num.* 60. *Eſcob. Card. de Lug. d.* 14. *n.* 148. * (*Et hoc procedit non ſolum pro Principe, & Miniſtris, ſed etiam pro privatis: ut Lug. d. n.* 148. *Roncaglia de* 7. *Præc. c.* 4. *qu.* 5. *R.* 2. *cum Sanch. Nav. & Bon. Sed vide dicta l.* 5. *num.* 970. *in fine.*)*

„ 2. Communiter etiam peccatum non eſt, ſi conſenſus expreſſus habeatur ejus, a quo, vel ad quem mittuntur (neque lex ſpecialis vetet, *C. de Lug. l. c.*), vel tacitus ſaltem: ut ſi faciat ſub ratihabitatione, confidens rationabiliter, habitum iri ratam. Ita *Eſcob. ex Nav. Regin. &c. l. c.*

„ 3. Superior Religioſus literas ſuorum ſubditorum (dummodo non mittantur ad ſuperiorem majorem, vel talem, quem ſtatuta eximant, nec ab eo veniant) licite aperit, & legit; ſive ex Religionis ſtatuto, aut conſuetudine: ſive ex ſuſpicione probabili, quod mali aliquid contineant. Vide *Peyrin. de Relig. c.* 1. *qu.* 2. *c.* 5. *Diana p.* 3. *l.* 6. *R.* 55.

„ 4. Nec eſt peccatum, ſi neceſſe ſit, vel expediat ad injuriam alteri imminentem avertendam: dummodo non plus legatur, quam ad eum finem neceſſe eſt. *C. de Lug. l. c.*

„ 5. Qui aperit, legit, exiſtimans non contineri res magni momenti, venialiter tantum peccat. *Card. de Lug. l. c.*

Ita communiter DD. cum *Lug. D.* 14. *n.* 148. *Ronc. de* 7. *Præc. cap.* 4. *q.* 5. *R.* 2. Dicit autem *Conc. de Reſt. q.* 2. *n.* 5. *cum Mol. Nav. Sa, &c.* quod, etiamſi materia lectionis ſit levis, legens poteſt mortaliter peccare, ſi alter id accipiat ut gravem injuriam. Bene admittimus hoc poſſe eſſe peccatum mortale, at non contra juſtitiam, ut videtur ſentire *Bonac.* quia gravitas injuriæ deſumenda eſt ex ipſo objecto, ſive materia, quæ per ſe apta ſit, juxta communem hominum æſtimationem, gravem contritionem afferre, ut ait *Croix lib.* 3. *p.* 2. *num.* 2. *cum communi*; Sed contra charitatem, ratione gravis triſtitiæ, quam ex illa etſi levi injuria alter patitur.

„ 6. Si literas ab alio dilaceratas, & in publicum a domino abjectas recolligas, & junctis partibus legas ex ſola curioſitate, peccatum veniale eſt: nullum autem (per ſe) ſi, ut ex illa notitia tibi provideas; quia, quod pro derelicto habetur, in uſum ſuum convertere licet. *Bald. ex S. Anton. & Boſ. Sylv. v. Emtio, q.* 17. *Laym. l.* 3. *ſect.* 3. *t.* 3. *p.* 1. *c.* 4. *n.* 4. *Dian. t.* 2. *tr.* 6. *m. R.* 5. * (*Ita etiam Lugo D.* 14. *n.* 150. *& Ronc. de* 7. *Præc. c.* 4. *q.* 5. *R.* 11. *etiamſi dominus in minutas partes laceraſſet, quia tunc videtur ceſſiſſe juri ſuo. Sed probabilius contradicit Croix lib.* 3. *p.* 2. *n.* 1236. *cum Reb. & Petſch. Ratio, quia hoc ipſo quod minutim dilaceravit, ſatis ſignificavit nolle, ut legantur, & ideo noluit cedere juri ſuo.*)* Recte tamen notat *Laym. l. c.* talem ex charitate teneri non manifeſte ſecretum in iis contentum, ſi damnum inde cujuſpiam provenire poſſit, imo (addit) revelans ejuſmodi ſecretum (cujus notitiam etiam injuſte acquiſivit) contra juſtitiam peccabit, ſi intelligat, audientes ea notitia uſuros ad damnum injuſte inferendum. Vide *Laym. l. c.*

„ Dixi 1. *a domino projectas*: quia ſi vel ab alio projectæ (domino inſcio) vel ab ipſomet caſu perditæ fuerint, non licet legere.

„ Dixi 2. *in locum publicum*; quia ſi in ignem, vel fornacem v. gr. projectæ ſint, ut comburantur, peccas, ſi extrahas, & legas. V. *Card. de Lugo d.* 15. *num.* 139.

„ Dixi 3. *per ſe*; quia fieri poteſt, ut ea contineantur, quorum lectio ſit pernicioſa.

„ Qui furtive ſcripta alterius ſecreta, ipſo invito, legit, peccat. Et 1. quidem peccato curioſitatis; etſi faciat animo diſcendi, & ſine ſuſpicione damni. 2. Injuſtitiæ, quia quiſque habet jus ſecreti in ſuis ſcriptis, quæ aliis non vult eſſe communia. *Nav. cap.* 14. *Mol. t.* 5. *d.* 36. *num.* 2. *Reg. lib.* 24. *cap.* 6. *num.* 119. poteſtque aliquando eſſe mortale, ſi nimirum fiat cum notabili damno: vel alter valde cupiat eſſe ſecreta, graviſſimeque ſit laturus. *Bal. d.* 51. Vide etiam *Card. de Lug. l. c.*

„ Quicumque ſecretum violat abſque juſta cauſa cum alterius damno, vel qui literas alterius injuſte aperit, ex quo damnum alteri ſequitur, tenetur ad reſtitutionem. *Bon. d.* 2. *de reſt. qu.* 1. *p.* 5. *Trull. lib.* 7. *cap.* 10. *d.* 32.

DUBIUM III.

Quid ſit Luxuria.

71 „ RESP. Eſt appetitus inordinatus venereorum, quorum uſus cum ex natura ſua inſtitutus ſit ad conſervationem generis humani, quod eſt magnum bonum hominum, & externum Dei; proinde qui abutitur, lædit Deum, & homines. Eſt mortalis ex genere ſuo. Vide *ſupra lib.* 3. *t.* 4. *cap.* 2. *& lib.* 5. *cap.* 1. *d.* 2.

„ Reſp. 2. Filiæ Luxuriæ, quæ eam plerumque ſequuntur, ſunt octo: quatuor ex parte intellectus, & quatuor ex parte voluntatis.

„ 1. Cæcitas mentis, cum quis adeo eſt addictus turpitudini, ut de cæleſtibus non cogitet.

„ 2. Præcipitatio, qua quis ex eadem cauſa ſine conſilio operatur.

„ 3. Inconſideratio, quando in modo delinquit, inconſiderate agens, quæ ſtatum, vel perſonam dedecent.

„ 4. Inconſtantia, quando quis ex eodem affectu voluptatum a piis propoſitis mox deficit.

„ 5. Amor ſui, talis enim homo ob voluptates ſeipſum finem ſuarum actionum facit, non Deum.

„ 6. Odium Dei, laſcivus enim ſolet a rebus Divinis abhorrere, imo ab ipſo Deo, tanquam peccatorum vindice.

„ 7. Affectus præſentis ſæculi; amor enim voluptatum carnalium ita animum afficit, ut ſubinde etiam beatitudini æternæ paratus eſſet renuntiare, ſi præſentibus frui ſemper permitteretur.

„ 8. Horror futuri ſæculi; quando voluptatibus immerſus mortem inordinate timeret, & de ea nolens cogitare, vitam illicitis mediis propagare ſtudet, &c.

„ Priores quatuor ſunt mortales, quando finis ultimus in creatura ponitur, vel præceptum aliquod Dei graviter obligans, prætermittitur; Poſteriores quatuor, ſi plenus ſit voluntatis conſenſus, per ſe ſunt mortales; ex indeliberatione, vel alia actuum imperfectione, ſæpe veniales. V. *Eſcob. & Bald. ll. cc.*

DUBIUM IV.

Quid ſit Invidia.

„ RESP. Eſt triſtitia de alterius bono, prout illud eſt diminutivum propriæ excellentiæ, ita ut hæc directe ſit contra charitatem: hæc enim gaudet de bono proximi, quod invidia deſtructum optat, vel non deſtructum dolet. 72

„ * De hoc peccato cum diſputas, animadvertere Prop. 13. 14. 15. inter damnatas ab Innoc. XI.

Unde reſolves.

„ 1. Eſt ex genere ſuo mortalis, & graviſſima quidem, atque in Spiritum Sanctum, ſi ſit de ipſa gratia, vel auxilio Dei.

„ 2. Filiæ ſimiliter ex genere ſuo mortales ſunt, ac numerantur hæ. 1. Odium, de quo ſupra. 2. Detractio, de qua in *Præc.* 8. 3. Gaudium in malis proximi. 4. Suſurratio, quæ eſt oblocutio mala de proximo, ad tollendam amicitiam ipſius cum aliis: quam proinde ſuſurro reſtituere tenetur, & iterum reconciliare, non ſecus ac detractor famam. *Vide in præc.* 8.

An citra infamationem poſſit quis diſſolvere amicitiam alicujus narrando ſcilicet illius defectus naturales, aut ſimiles, ut ipſe ſuccedat loco expulſi? Negant *Azor. Trull. Fill. &c. apud Salm. de Reſt. c.* 4. *num.* 22. Sed affirmant *Salm. ibid. cum Soto, Bon. Arag. Serra, Prado*; Quia licet ſine vi vel fraude procurare ſibi bonum gratuitum alicujus, cum excluſione alterius. At probabilior eſt prima ſententia, dum *Leſſ. l.* 2. *c.* 11. *n.* 14. & ipſi *Salm. c.* 4. *n.* 45. *cum Nav. P. Navar. Bonac. Sayr. & Diana* communiter docent, quod propalatio defectuum naturalium erit peccatum grave, ſi inde impediretur alius a conſecutione alicujus boni temporalis: Cum igitur hujuſmodi propalatio per ſe ſit injuſta, fraudolenter expellitur alter ab amicitia acquiſita.

„ 3. Si triſtitia ſit de bono alterius, in quantum ex eo tibi, vel aliis times nocumentum, v. gr. inimicus tuus eſt evectus ad officium, ut tibi facilius poſſit nocere, non eſt invidia, ſed timor, qui per ſe non eſt peccatum, niſi ſit inordinatus. *Laym. l.* 3. *tract.* 3. *cap.* 10.

„ 4. Si triſtitia ſit ex eo, quod nobis deſit bonum, quod alter habet, ita tamen, ut illud alteri non diſcupiamus, non eſt invidia, ſed æmulatio, ſeu zelus, qui ſi eſt circa bonum honeſtum, eſt laudabilis; ſi autem circa temporalia interdum eſt venialis, ut ſi bonum dolenti ſit improportionatum, quale eſſet, ſi ruſticus doleret, ſe non eſſe regem. *Laym. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 2.

„ 5. Si triſtitia eſt ex bono alterius, in quantum ille eſt indignus, non eſt invidia, ſed indignatio; quæ non eſt peccatum: erit tamen, & quidem mortale, ſi vel Dei providentiam arguat (eſtque blaſphemia), vel ſi ita afficiat, ut ducat homines ad malum imitandum. *Cajet. Laym. l. c.*

„ 6. Si doleas, quod alter tibi æqualis, vel non multum inæqualis in excellentia creſcat, ita ut te fiat ſuperior, & ipſum incrementum excellentiæ apprehendas, ut tibi malum, eſt proprie dicta invidia: invidus enim dicitur, quod non ſit videns, quia bona alterius ſine triſtitia videre non poteſt. *Bald. d.* 29. *l.* 3. & ſic peccare ſolent 1. Ambitioſi, & qui ex re aliqua quærunt gloriam, quam cum in eo ponant, ut in illa re ſint ſoli, ac ſingulares, dolent, & triſtantur, ſi alii accedant. 2. Puſillanimes quibus cum omnia videantur magna, quovis bono alterius putant minui ſuum, ſic mulieres v. gr. facile apprehendunt, ac dolent ſe ſuperari bono alterius, v. gr. formoſitate. 3. Senes reſpectu juvenum, & quicumque aliquid difficulter obtinuerunt, quod alii facile conſequuntur. *Bald. l. c.*

„ 7. Qui in adverſis ſuis, vel ob aliorum proſperitatem, optat ſe non fuiſſe natum, vel ſe brutum animal factum fuiſſe, vel diem eſſe maledictum, quo natus eſt, vel alterum primo vidit, aut conjugem accepit, ſi tantum intendat maledicere irrationali creaturæ, v. gr. diei (ſive ſit nativitatis, ſive conjugii) qui tot mala culpæ, vel pœnæ protulit, videtur eſſe tantum veniale (aliquando etiam nullum,

„ nullum, ut Jobi), ſi autem daliberate intendat optare malum homini, ſiva ſibi, ſiva alteri illo die uatis, val conjugatis, mortala aſt. *Eſcob. & Marchant. man. cap. 3.*

D U B I U M V.

De Gula.

A R T I C U L U S I.

Quid ſit Gula?

73 „ RESp. Ea eſt inordinatus appetitus aibi, & potus, opponiturque abſtiuentiæ, & committitur quinque modis. 1. Si adas anta tempus. 2. Si nimis exquiſita. 3. ſi plus juſto. 4. Si voraciter. 5. Si nimis aaquiſite præparata. *Laym. l. 3. ſect. 4. num. 5.*

Unde reſolves.

„ 1. Gula ex genere ſuo aſt peccatum tantum veniale, quia nullus horum modorum repugnat præciſe eharitati Dei, vel proximi. (*Nota hic prop. 8. damnatam ab Innoc. XI.* Comedera, & bibere uſque ad ſatiatatem ob ſolam voluptatem, non eſt peccatum. *Licet tamen uti delectatione ad cibum percipiendum pro corporis ſalute, ut Salm. de 5. Prac. cap. 2. n. 4. ex S. Auguſt.*)*

„ 2. Hinc probabila eſt, quod doceut *Nav. Tol. &c.* & non repugnat *Laym.* ſecluſo ſcandalo, & aliis, veniala tantum eſſe, uſque ad vomitum ſa cibo, & potu implere: idque etiam, ſi quis vomat, uti iterato poſſit bibere: quod tamen v. *Comedere, Sa*, aliique multi putant mortale. V. *Bald. Eſcob.* t. 2. E. 2. c. 5.* (*Comedere vel bibere uſque ad vomitum probabile eſt eſſe tantum veniale ex genere ſuo, niſi adſit ſcandalum, vel notabile nocumentum veletudinis, ut communius dicunt Holzmann to. 1. pag. 154. num. 732. & Salm. tract. 25. c. 4. n. 8. cum Caj. Nav. Henriq. & Laym. lib. 3. ſect. 4. n. 2. Qui autem ſponta evomunt quod ſumſerunt, ut iterum edant, aut bibaut, vix excuſantur a mortali; hoc enim videtur involvere magnam deformitatem; ita probabiliter (contra Buſemb.) Holzm. l. c. & Wigandt tract. 5. Ex. 3. unm. 70. R. 2.*)*

3. Via dubium aſt, licere aſu, aut potu, alitetva creare vomitum, ſi is ſalubris aſſa judicatur.

„ 4. Mortalis interim cenſetur arapula aa accideute, & nimia inordinatione, in his caſibus. 1. Si quis gulæ cauſa violet jejunia Ecclaſiæ. 2. Si quis ex gula uotabiliter ineptus fiat ad functiones, ad quas ſub mortali tenatur. 3. Si quis valde gravitar valetudini noccat, id advartens; ſecus, ſi leviter tantum: ut v. g. ſi febticitans hauſta aquæ morbum augeat. 4. Si continuæ fiant comeſſationes, & compotationes, ita ut venter pro Deo habeatur. 5. Si quis bibat ad perfectam ebriatatem, da qua iuſra. 6. Si quis ex mera gula veſcatur carnibus, aut ſanguina humano: tum quia id repugnat pietati defunctis debitæ: tum quia eſt contra inſtinctum naturæ abhorrentis. Excuſandum autam arit, ſi fiat cauſa medicinæ, aliava juſta cauſa, v. gr. axtremæ famis in obſidione; in qua tamen ſic vitam conſervare non taneberis. *Sanch. 1. mor. c. 8. Leſſ. Laym. l. 3. ſect. 4. Sa, Bon. Bald. l. 3. c. 29.* Sia atiam axcuſant quidem lictores illos, qui, ut officium ſuum melius adminiſtrent, hauſtu ſanguinis humani ſe animare dicuntur, præſertim cum ſanguis ſecundum multos, animatus non fuerit. V. *Auct. cit.*

74 „ 5. Ex genare qaoque ſuo venialia ſunt, quæ filiæ Gulæ dicuntur; nimirum ax parta Animæ 1. Hebetudo mentis, ſeu ſtupiditas uata aa crapula, v. gr. ut non poſſit orare, &c. quæ fit mortalis, quando quis inordinate bibendo, vel comedendo voluntarie fit ineptus ad intelligenda, vel præſtanda aa, quæ ad ſalutem illi ſunt neceſſaria, val ad quæ ax officio, aut alias ſub gravi peccato tenetur. *Bald. d. 29. lib. 3. num. 15.*

„ 2. Iuepta lætitia, per quem intalligitur non quævis inordiuata, quæ omne peccatum ſequitur, ſed quæ movet ad cantiones obſcenas, actus turpes, ſaltus, val choreas iuhoneſtas, &c. fitque mortalis, quando aſt inductiva alterius ad conſenſum, val delectationam mortalem, vel ad eam ordinatur, *ib.*

„ 3. Multiloquium.

„ 4. Scurrilitas, quæ ab inapta lætitia, & multiloquio diſfert, quod illa ſit in appetitu, iſtud in verbis, hæc in verbis, & geſtibus; dicitque ſemper aliquam iuhoneſtatem, licet per ſa, & ſecluſo ſcandalo, venialem v. gr. ſcurrilia dicere, vel canere, ventum amittare, &c. ax levitate ad riſum axcitandum; mortala tamen eſſet, ſi fieret cauſa delectationis venereæ. *Bald. loc. cit. Eſc. t. 2. E. a. c. 4.*

„ Ex parta corporis, Immunditia, Vomitus, & ſeminis effuſio. Quæ ultima, ſi voluntaria ſit, mortale arit. Vida *Laym. l. 3. ſect. 4. Leſſ. l. 3. cap. 3. Bald. lib. 3. cap. 29.*

A R T I C U L U S II.

Quid ſit Ebrietas?

75 *In quo conſiſtit peccatum Ebrietatis? Et quando eſt mortale?*
76 *An ſit peccatum ſe inebriare ex præſcripta Medici? vel ex metu mortis?*
77 *An ſit ſemper mortale alium inebriare?*
78 *Quando Ebrietas excuſetur a mortali? An ſint peccata omnia mala comiſſa in Ebrietate?*

75 „ RESp. Malitia ebrietatis plenæ, & perfectæ in eo conſiſtit, quod quis ſine juſta, gravi cauſa, tantum ob voluptatem, aut ingluviem ſciens volens privet ſe uſu rationis; non ſimpliciter, id quod fit in ſomno, modo naturali inſtituto ab auctore naturæ ad virium, & imaginis Dei conſervationam: ſed violenter, & modo innaturali, rationem perturbando, & Dei imaginem deturpando, in modum amentis bruti; aa ſimul inſuper privando ſe proxima poteſtate utandi ratione, ad omnem ſubitam neceſſitatem. Ita docent commun. DD.

Unde reſolves.

„ 1. Perfecta ebrietas, qua prædicto modo ratio plana ſopitur, eſt ax genere ſuo mortale; quia cenſatur Deo injurium, ajus imaginem ſic deturpara. Eſt communis DD.

Certum eſt apud omnes, quod ad hoc ut ebrietas ſit peccatum mortala, requiritur, ut ſit perfecta, nempe quæ omnino privat uſu rationis, ut anim docat *D. Thomas 2. 2. qu. 150. art. 2.* & cum ipſo omnes DD. in hoc conſiſtit malitia abrietatis, quod *homo volens & ſciens privat ſe uſu rationis*. Et idem docet *D. Anton. p. 2. tit. 6. c. 3. §. 1.* Unde non peccat mortaliter qui aa potu vini non amittit totaliter uſum rationis, quamvis mens perturbetur, ita tamen ut diſcernere valeat intar bonum & malum, ut communitar dicunt *Tolet. de pecc. mor. c. 51. n. 3. Cajet. in D. Thomæ loc. c. Salm. tr. 25. c. 2. n. 11. Elbel to. 1. pag. 225. n. 663. Wigandt tract. 3. Ex. 3. n. 70. Holzmann to. 1. pag. 154. n. 730. in fin. Laym. l. 3. ſect. 4. n. 5. & alii.* Additque *Croix l. 5. num. 317. cum Aug. Tann. Fag. Gob.* & communi, ebrietatem non eſſe mortalem, ſi per modicum tampus privet ratione. Dicit autem *Croix* longum tempus videri unam horam. An autem qui vinum bibit uſque ad vomitum, quin ſa inebriet, peccet mortaliter? Vide dicta *num. 73. v. 2. Hinc.*

„ Non aſt peccatum inebriare ſe ex præſcripto medicorum, ſi aliter ſanitas recuperari non poſſit. *Sylv. Cajet. Laym.* 76

Quæritur hic I. An liceat ſa inebriare ex conſilio Medicorum, quando inebriatio æſtimatur abſolute neceſſaria ad morbum axpellendum. Valde DD. laborant in hac quæſtiona, licet videatur caſus vix unquam accidere poſſe. *Prima* ſententia affirmat, quam tauent cum *Buſem. Leſſius lib. 4. c. 3. n. 13. Tol. de pecc. Mor. cap. 61. num. 4. Laym. l. 3. ſect. 4. n. 5. Pal. tract. 30. D. 3. p. 5. n. 2. Roncaglia pag. 23. qu. 3. R. 5. Sporer to. 1. pag. 95. num. 69. Tamb. de Præc. Eccl. c. 3. n. 31. & Salm. tract. 25. cap. 2. n. 35. cum Sylvio, Caj. Sylveſt. Eſcob. &c.* Ratio, quia cibus & potus tunc ſunt peccata, quando ſunt immoderati; e converſo *D. Th. 2. 2. qu. 150. art. 2. ad 3.* docet quod *cibus & potus eſt moderatus ſecundum quod competit corporis valetudini; & ideo quandoque contingit ..... ut ille, qui eſt ſuperfluus ſano, ſit moderatus infirmo.* Ergo potus vini, atiam inebrians, non aſt dicendus ſuperfluus reſpectu infirmi, cui aſt neceſſarius ad valetudinem. Et huic ſententiæ videtur favare idem *S. Thom. 2. 2. qu. 88. art. 5.* ubi ait; *Quod enim aliquis abſque neceſſitate reddat ſe impotentem ad utendum ratione, per quam homo in Deum ordinatur, & multa peccata occurrentia evitat ex ſola vini voluptate, hoc expreſſe virtuti contrariatur.* Nota Th *abſque neceſſitate*, ergo, ſi adſit naceſſitas, virtuti non contrariatur. *Secunda* vero ſententia negat, & hanc teneut *Continuator Tournely to. 2. pag. 369. in fine Petrocorenſ. to. 2. pag. 181. q. 3. Holz. to. 1. pag. 155. n. 736. Felix Poteſtà de Vitiis c. n. 3782. &c.* Ratio, quia voluntaria privatio rationis per ebrietatam aſt intrinſece mala: unde, ſicut fornicatio nunquam permitti potaſt, ita neque hæc. Verumtamen prima ſententia ſatis probabilis, imo probabilior mihi videtur caſu quo potatio vini præbetur ad expellendos ſiva corrigendos pravos humores; tunc enim privatio rationis per accidens & indirecta avenit, & ideo licite permitti poteſt; ſicut licitum eſt matri ſumere pharmacum directa tendens ad ſervandam ſuam vitam, quamvis indirecte eveniat axpulſio fœtus, ut diximus *l. 3. n. 394. p. 163. t. 1. v. Quæritur igitur*. Secus vero dicendum ſi potatio daretur directa ad abrietatem ſiva ad privationem rationis cauſandam, hoc enim eſſet ſemper intrinſece malum. Hinc, ut bene advertit *Croix lib. 5. n. 331. cum Tann. Dicaſt. & Gob.* nunquam licitum eſt ſe inebriare ad ſenſus ſopiendos, na cruciatus ſentiantur.

„ 3. Nec item aſt peccatum, ſi quis cogatur ad bibendum intento enſe. V. *Leſſ. l. 4. c. 2. d. 4. n. 37. Az. Reg. & Bald.*

Quæritur II. An liceat alicui ſe inebriare ad vitandam mortem, quam altar ei minitatur, niſi inebrietur? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent cum *Buſemb. Leſſ. l. 4. c. 3. n. 37. Bonac. de Prac. Eccl. D. ult. qu. 1. part. 1. n. 3. Pal. tract. 30. D. 3. p. 5. n. 2.* & probabilem putat *Laym. l. 3. ſect. 4. n. 5.* Ratio, tum quia homo, licet non habeat dominium uſus rationis, illum tamen habet in ordina ad bonum totius, ac proinde poteſt de tali uſu diſponere, prout eſt neceſſarium ad totius conſarvationem; tum quia privatio rationis hic non aſt intenta, ſed ſolum permiſſa, unde non tenetur quis eam impedire cum jactura ſuæ vitæ. *Secunda* vero ſententia probabilior negat hoc licitum eſſa, eamqua tenent *Holz. to. 1. p. 155. n. 736 Wigandt tr. 5. Ex. 3. n. 71. Azor. p. 1. l. 7. c. 3. q. 5. in fin. Tournely tom. 2. pag. 269. & Salm. tr. 25. c. 2. n. 45. cum Caj.* Ratio, quia (ut diximus) privara ſa directa uſu rationis aſt intrinſeca malum; neque tunc adeſt cauſa excuſans, ſicut in caſu præcedentis quæſtionis, ibi enim vinum eſt medium per ſa ordinatum ad expellendum morbum, non autem hic. Præterea, in illo caſu periculum vitæ eſt ab intrinſeco, nempe a morbo vexante, & ideo licet eum expellere per vini potationem: hic autem periculum eſt ab extrinſeco, unde illicitum aſt ab il-

lo ſe

lo ſe liberare per ebrietatem; Sicut licet matri per pharmacam expellere fœtum inanimatum ad ſuam vitam ſervandam, ſed non licet expellere, ut mortem effugiat a propinquis, juxta dicta *l.* 3. *n.* 394. *p.* 156. *t.* 1. Noſtra ſententia firmatur auctoritate *D. Aug. Serm.* 232. *de Temp.* ubi ait: *Etiamſi ad hoc veniretur, ut tibi diceretur, aut bibas, aut morieris, melius erat, ut caro tua ſobria occideretur, quam per ebrietatem Anima moreretur*. Nec valet dicere cum *Leſſio num.* 78. hunc textum intelligendum eſſe, quando quis cogitur ad bibendum in contemptum virtutis, nam ibi S. Doctor nullum facit verbum de contemptu, ſed tantum loquitur de ebrioſis, qui *ſolent* (ut ait) *ita ſe excuſare, ut dicant: Perſona potens me coegit, ut amplius bibam, & in convivio Regis non potui aliud facere*. Inſtabis: poteſt quis licite velle ſibi abſcindi manum, ne occidatur; ergo poterit quis pariter licite velle ſe inebriari, ut mortem vitet. Sed reſpondetur cum *Holzmann*, diſparem eſſe rationem, nam pars per ſe ordinatur ad conſervationem totius corporis, uſus tamen rationis non ordinatur ad corporis vitam, ſed ad integritatem Animæ ſervandam.

Et hic rurſus repeto id quod ſub initio proteſtatus ſum, nempe quod cum aliquam opinionem omice probabiliorem appello, non ideo contrariam dicere probabilem intelligo. Sicut pariter, cum dico de aliqua opinione, *non audeo damnare*, ſive *improbabilem dicere*, non ideo admitto ut probabilem, ſed de ejus probabilitate dubito. Item, cum aliquam ſententiam veriorem voco, intelligo oppoſitam non ſolida probabilitate mihi pollere, licet omnino non reprobem.

77 „ 4. Mortale eſt alium inebriare, vel provocare ad æquales hauſtus, cum intentione inebriandi, aut advertentia ſecuturæ ebrietatis in ſe, aliove. *Leſſ. l. c.*

„ 5. Si juſta cauſa eſt, ut verbi gratia, ſi grande malum non poſſit aliter impediri, niſi auctor inebrietur, licet eum inducere ad ebrietatem, quæ ſaltem ipſi non ſit voluntaria, ut ſcilicet præter intentionem, ideoque inculpabiliter inebrietur; verbi gratia vinum fortiſſimum, aut medicatum propinando, cujus vi ignorata decipiatur. Unde ſic poſſes inebriare eos, qui alioqui eſſent proditori urbem, vel te abducturi. *Leſſ. loc. cit. & Sanch. lib.* 2. *de Matrim. d.* 11. An vero hoc caſu liceat inducere ad ebrietatem ipſi voluntariam? Dubium eſt. *Leſſ. lib.* 4. *cap.* 3. *d.* 4. *num.* 32. affirmat; quia, inquit, licet ſuadere, & inducere ad minus malum, ut impediatur majus. *Laym. lib.* 3. *ſect.* 4. *num.* 6. rectius negat, quia nullo caſu licet inducere ad peccatum.

Quæritur igitur, an licitum ſit aliquem ad ebrietatem inducere, ut ille impediatur a graviori malo, puta ſacrilegio, vel homicidio committendo? Adſunt tres ſententiæ. *Prima* affirmat, hancque tenet *Leſſ. lib.* 4. *c.* 3. *n.* 33. & probabilem cenſent *Med. Gob. Diana, & alii ap. Croix lib.* 2. *num.* 224. Ratio, quia licitum eſt paratum committere majus malum inducere ad minus patrandum. *Secunda* ſententia, quam tenent *Laym. lib.* 3. *Sect.* 3. *n.* 6. *Bonac. tom.* 2. *D. ult. de Prec. Eccl. qu.* 1. *p.* 1. *n.* 3. *Pal. tom.* 7. *tract.* 30. *D.* 3. *p.* 5. *& Salm. tract.* 25. *cap.* 2. *num.* 51. dicit licitum eſſe alterum inducere ad ebrietatem materialem, ideſt quando alter ſe inebriet ſine peccato, puta apponendo illi vinum fortiſſimum, aut medicatum; quia tunc ex una parte ille non peccat, & ex altera damnum ebrietatis permittitur ad vitandum gravius damnum aliorum. Non autem licitum eſſe dicunt eum inducere ad ebrietatem formalem, nempe cum ſuo peccato, cum hæc ſit intrinſece mala, ac ideo nunquam permittenda. Nec obſtat (ut ajunt) ratio *Leſſii*, nam hoc valere reſpondent, quando minus illud malum eſt incluſum in malo majori, prout ſi volenti occidere inimicum inducas ad tantum percutiendum; non vero quando malum eſt diſparatum. *Tertia* demum ſententia, quam tuentur *Tournely tom.* 2. *pag.* 369. *in fin. & Holzmann tom.* 1. *pag.* 155. *num.* 735. *cum Arſdech.* dicit non licere inducere ullum ad ebrietatem neque formalem, neque materialem, ob quodcumque malum effugiendum; quia (& in hoc recte loquuntur) malum, etſi materiale, contra legem naturalem eſt vere malum, unde nunquam licet ei cooperari. His tamen non obſtantibus, prima ſententia ſatis probabilis videtur mihi, & aliis viris doctis a me conſultis, ſive ebrietas ſit materialis, ſive formalis, ob rationem jam allatam, quia licitum eſt inducere alterum ad minus malum, ut impediatur a majori, juxta ea quæ diximus *lib.* 2. *n.* 57. *pag.* 92. *t.* 1. Nec obſtat id quod dicunt *Salm. l. c.* contra *Leſſium*, nam licet malum ebrietatis non videatur incluſum in illo malo majori ſacrilegii, vel occiſionis, cum ſint mala per ſe diſparata; tamen revera virtualiter jam includitur in illo malo majori ſpirituali, cum omne malum ſpirituale includat, imo excedat quodcumque malum temporale, adeo ut quiſque tenetur potius pati quodcumque malum temporale, ad vitandum quodvis etiam minimum malum ſpirituale. Neque etiam officit dicere, quod non licet ſuadere minus malum inferendum tertio, quia tunc ſuadens eſſet directe cauſa damni tertii, quod illi non eveniret, niſi ipſe ſuaſiſſet: Hoc enim currit, quando malum eſt inferendum tertio innocenti, qui non tenetur damnum illud ſufferre, ad vitandum malum ſpirituale alterius; non vero in caſu noſtro, ubi ille qui inducitur ad ebrietatem, tenetur utique tolerare (ut diximus) quodcumque malum temporale ad majus malum ſpirituale effugiendum.

78 „ 6. Si quis non prævidit periculum ebrietatis, & ſic vino captus eſt, aut in auram calens vento turbatus eſt, nec hoc prævidit, vacat culpa. Unde multi excuſantur, qui prudenter ſæpe judicant, adhuc ſe hauſtulum facere poſſe ſine noxa; debent tamen prudenter id judicare, ſi contrariam de ſe experientiam habeant.

Ita communiter DD. cum *D. Thoma* 2. 2. *q.* 150. *art.* 2. ubi ait: *Tripliciter contingit (ebrietas), uno modo ſic quod neſciat potum eſſe immoderatum, & inebriare potentem, & ſic ebrietas poteſt eſſe ſine peccato; Alio modo ſic quod aliquis percipiat potum eſſe immoderatum, non tamen æſtimet potum eſſe inebriare potentem, & ſic ebrietas poteſt eſſe cum peccato veniali; Tertio modo poteſt eſſe, quod aliquis bene advertat potum eſſe immoderatum, & inebriantem ..... & ſic ebrietas eſt peccatum mortale, quia ſecundum hoc homo volens & ſciens privat ſe uſu rationis*. Addit autem ad 1. *Quod ſi aſſiduitas facit ebrietatem eſſe peccatum mortale, non propter ſolam iterationem actus, ſed quia non poteſt eſſe quod homo aſſidue inebrietur, quin ſciens & volens ebrietatem incurrat, dum multoties experitur fortitudinem vini, & ſuam habilitatem ad ebrietatem.*

Sedulo autem hic notandum, quod ſi quis ſumit tantam vini potionem, quæ eſt apta, ut jam advertit, ad inebriandum, nullo modo excuſatur a mortali, quamvis, antequam ſenſibus deſtituatur, ſomno ſe committat, quo vini effectum effugiat: quia potio illa jam de ſe eſt intrinſece mala, cum de ſe apta jam ſit ad privandum hominem uſu rationis, & per accidens ſe habeat, quod ipſe vel per ſomnum, vel per inebriationem ſenſibus privetur.

„ 7. Si quis poſt potum diſcernere adhuc poſſit inter bonum, & malum, licet nonnihil phantaſia turbata ſit, aut ſequatur vomitus, lingua titubet, pedes vacillent, oculi cernant duplicia, vel domus gyrari videatur, nondum plena eſt ebrietas: ideoque tantum peccatum veniale, quamvis ex gravioribus, ſi deliberate ſit commiſſum. Vide *Laym. loc. cit.*

„ 8. Plena ebrietas notatur ex his ſignis, quæ dat *Leſſ. d.* 4. *n.* 30. *& Reg.* 1. Si quis non meminerit dictorum, factorum, quomodo, vel quando domum deductus. 2. Si commiſit ea, quæ nunquam alias ſana mente ſolet: v. gr. ſi præter morem turpia ſit locutus, turbarit domum, uxorem verberavit, &c.

„ 9. Mala in ebrietate commiſſa, ſi prævisa non ſunt, aut ſi adhibita cautio, culpa vacant.

Quid ſi mala ſint prævisa? *Salm. tr.* 20. *c.* 10. *num.* 27. & fuſius *de V. Præc. c.* 2. *num.* 31. *cum toto* diſtinguunt, & dicunt quod ſi mala ſint operis, ut ſunt occaſiones, fornicationes, &c. imputantur ad culpam; Secus vero ſi ſint mala Oris, ut contumeliæ, blaſphemiæ, & perjuria; quia, ut ajunt, verba illa prolata ab ebrio non ſunt verba formalia actu ſignificativa, quatenus non dicta ab homine rationis compote, ſed ſunt ſimplices ſoni, ſeu verba materialia, tanquam prolata a pſittaco, vel pica. Hanc ſententiam non audeo improbabilem dicere, ſed magis adhæreo ſententiæ oppoſitæ cum *Sanch. dec. l.* 1. *c.* 16. *num.* 44. qui *cum Caj. & Tolet.* docet blaſphemias prævisas eſſe vera peccata formalia in *cauſa*, cum ipſe libere eam poſuerit: verba enim contumelioſa in homines in ebrietate prolata recte dicit nullam dehonorationem hominibus irrogare; ſecus autem, ſi proferantur in Deum, juxta *dicta l.* 3. *n.* 123. *circa finem*, ubi diximus blaſphemias, etiam ſine affectu ſive materialiter prolatas, non excuſari a peccato, cum ſola prolatio ipſarum voluntaria vergat in diminutionem Divini honoris. Et in noſtro caſu, licet prolatio non ſit voluntaria in actu, videtur tamen eſſe voluntaria in cauſa.

DUBIUM VI.

Quid ſit Ira?

79 *Quando ira ſit peccatum?*
80 *De peccatis quæ oriuntur ab ira?*
81 *An Contumelia aliquando culpa vacet?* 82. *Quotuplex eſt Contumelia?*
83 *Quæ requirantur, ut maledictio, ſive imprecatio contra homines ſit mortale?*

„ RESP. Eſt inordinatus appetitus vindictæ. Quæ inordina- 79
tio, ſecundum *D. Th.* dupliciter fieri poteſt 1. Ex parte modi iraſcendi, ut v. g. ſi nimirum interius exardeſcas, vel exterius per ſigna nimis patefacias. 2. Ex parte objecti, ut ſi vindictam appetas plane injuſtam ob cauſam, vel ſi juſto majorem, verbi gr. optando inimico mortem, quam non eſt meritus, vel exequendam propria auctoritate, vel denique, licet vindicta juſta ſit, non tamen eam appetas ut juſtam, ſed ut ſatiativam animi tui malevoli.

Unde reſolves.

„ 1. Si ordinate appetatur vindicta, non eſt peccatum iræ: ut cum ſuperiores iraſcuntur culpis ſubditorum, eoſque puniunt, ſeu vindicant.

„ 2. Ira inordinata, primo modo ante dicto, eſt ex genere ſuo peccatum veniale, poteſt tamen fieri mortale ex accidente, ut ſi addatur blaſphemia, maledictio, ſcandalum.

„ 3. Ira inordinata, ſecundo modo eſt ex genere ſuo morta- 80
le; quia eſt directe contra charitatem. *Bald. lib.* 3. *d.* 21.

„ 4. De filiabus iræ, quæ partim ſunt ea corde, ut indignatio, & Tumor mentis; partim in ore, ut Clamor, Blaſphemia, Contumelia, Maledictio: partim in opere, ut Rixa, Pugnæ, Seditiones, Vulnera; diverſimode loquendum eſt, ſecundum regulam ſupra datam. Nam 1. Indignatio, quæ eſt inordinatus affectus ex eo, quod quis reputet ſe indigne a tali tractari, communiter eſt veniale; imo ſi ex juſto rationis judicio procedat, nullum eſt. Poſſet tamen

„ eſſe

„ eſſe mortale, ſi creſceret uſque ad deliberatum odium, & contemtum perſonæ gravem. 2. Tumor mentis, quo quis moroſe excogitat diverſas vias vindictæ, iiſque cogitationibus animum tumefacit, quale peccatum ſit, judicandum eſt ex qualitate vindictæ, quæ excogitatur. V. *Tol. lib.* 8. *cap.* 58. 3. Clamor, cum iratus extollit vocem, multa inordinate, & confuſe effundens; eſt veniale communiter, niſi aliud addatur. 4. Blaſphemia eſt mortale, de qua ſupra *l.* 3. *t.* 2. *cap.* 1. *num.* 5. Contumelia, qua quis proximo malum aliquod objicit, cum intentione illum inhonorandi, eſt ex genere ſuo mortale.

81 „ Dixi, *animo inhonorandi*: quia animo corrigendi, humiliandi, aliave ratione, poteſt Superior verbum aliquod alias contumelioſum objicere; quomodo Chriſtus vocavit Apoſtolos ſtultos; & Apoſtolus Galatas inſenſatos. In quo tamen peccari poteſt, ſi modus debitæ correctionis excedatur, vel ſubditus gravius dehonoretur, quam per delictum meruit. V. *Bald. d.* 34. *num.* 10. Item, ut docet *Cajet.* poteſt contumelia eſſe venialis tantum, ſi ſit parva tantum, vel ſi ſit tantum materialis, ſine intentione dehonorandi: modo non ſequatur læſio notabilis honoris proximi. Et ſic excuſantur, ſaltem a mortali, multi parentes, dum filios vocant aſinos, &c. item mulieres, pueri, & infimæ ſortis homines conviciis ſe onerantes: quia cum fides iis non habeatur, non læditur graviter honor. V. *Bon. l.* 3. *q.* 2. *p.* 5. Denique, ſi joci cauſa, per convenientem recreationem, leves defectus objiciantur, urbanitas eſt, ſecundum *S. Thom.* 2. 2. *qu.* 72. *art.* 2. dummodo alter non contriſtetur, nec ad iram moveatur.

82 „ 5. Contumelia etiam fit facto, tum indirecte, ut ſi imaginem, vel literas alterius conſcindas, comburas: tum directe, ut ſi virum honeſtum fuſte cædas, ad januam ejus cornua, &c. apponas, vel repræſentes aliquid, quod honorem alterius lædat. Huc ſpectat ſubſannatio, illuſio, & deriſio, quando fit ſignis, ut naſo rugato, labiis extenſis, &c. intendendo proximi confuſionem, quæ, ſi ſit gravis, vel ſaltem proximus ea graviter contriſtetur, mortalia ſunt. *Bonac. Molin. Bald. l.* 3. *d.* 3. *&c. ex S. Thom.* Circa quæ nota, quod qui per contumeliam læſit alterius honorem, teneatur hunc reſtituere, etiamſi fama non ſit læſa. Hoc autem fieri poteſt, vel per honorificam, & amicam ſalutationem, vel invitationem ad menſam, vel petitionem veniæ (etiam ſubinde flexis genibus, & coram teſtibus) prout læſio fuit gravis. V. *C. de Lugo d.* 15. *n.* 53. Adde, quod contumeliæ mortalis qualitatem in confeſſione explicare non ſit neceſſarium, ut contra *Fillius.* &c. docent *Avor. Sa, Mol. C. de Lugo d.* 36. *de pœnis. num.* 269. (*Vide dicta lib.* 3. *num.* 984. *pag.* 262. *t.* 1.)

83 „ 6. Maledictio, qua quis optat, vel imprecatur alteri malum, ſub ratione mali, eſt ex genere ſuo mortale.

Docet *D. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 76. *art.* 3. quod maledictio ſeu imprecatio contra homines, *ſecundum ſuum genus eſt peccatum mortale, & tanto gravius quanto perſonam cui maledicimus magis amare, & revereri tenemur. Contingit tamen verbum maledictionis prolatum eſſe veniale vel propter parvitatem mali quod quis alteri imprecatur, vel etiam propter affectum proferentes, dum ex levi motu, vel ex ludo, aut ex ſubreptione talia verba profert; quia peccata verborum maxime ex affectu penſantur.* Ex qua doctrina S. Doctoris infertur, ut maledictio ſit mortalis tria requiruntur. 1. Ut malum prolatum vere optetur. 2. Ut optetur cum perfecta deliberatione. 3. Ut malum optatum ſit grave. Ita communiter omnes vide *Salm. de Reſtit. c.* 4. *n.* 28. Utrum autem omnes maledictiones ſint ejuſdem ſpeciei? Vide ſupra dicta n. 50.

„ 7. Rixæ, ſi modum non excedant, uti & leviculæ pugnæ, veniales ſunt; ſecus, ſi progrediuntur ad ſeditiones, vulnera, cædes. Suntque hæc communiter peccata ex parte incipientis rixam, alter enim poteſt ſe defendere cum moderamine inculpatæ tutelæ.

DUBIUM VII.

Quid ſit Acedia?

84 „ RESp. Acedia, ſive animi tædium, poteſt ex *D. Thom.* 2. 2. *qu.* 35. *art.* 2. dupliciter uſurpari. 1. Generaliter, pro omni animi remiſſione in exercitio virtutum, eo quod labor aliquis ſit adjunctus. 2. Particulariter, pro triſtitia, & tædio de divina amicitia, eo quod per virtutum exercitia laborioſa ſervari debeat, & ſic amicitiam illam non curet.

Unde reſolvuntur:

„ 1. Acedia accepta primo modo tum demum eſt peccatum mortale, cum ideo committitur opus vetitum ſub mortali.

„ 2. Acedia accepta ſecundo modo ex ſe eſt mortale, quia repugnat charitati Dei.

„ Ex quo de filiabus Acediæ quoque facile judicari poteſt, quæ ſunt ſequentes.

„ 1. Malitia, qua quis odio habet bona ſpiritualia, & vellet ea non eſſe, aut qua ipſum pœnitet bene feciſſe, vel impleviſſe id, ad quod tenebatur, aut qua contemnit Dei Beneficium, v. gr. deſiderando non fuiſſe natum, aut non agnoviſſe Chriſtum, &c. eſt autem ex genere ſuo mortale.

„ 2. Puſillanimitas, & deſperatio de ſalute, quæ mortale quoque eſt.

„ 3. Rancor, quo ii ſunt faſtidio, qui ad ſpiritualia inducunt.

„ 4. Torpor, cum bona fiunt, non cum debito fervore.

„ 5. Evagatio mentis, qua quis in exercitio ſpiritualium evagatur circa illicita; ſive per cogitationem, & dicitur curioſitas; ſive per locutionem, & dicitur verboſitas; ſive per inquietudinem, & dicitur inquietudo: quæ communiter ſunt venialia. *V. D. Thom. quæſt.* 35. *Laym. l.* 2. *t.* 4. *cap.* 6. *Tol. lib.* 8.

„ Culpabilis autem evagatio mortalis erit, quando notabilis eſt, & attentio requiritur ad implendum præceptum obligans ſub mortali: v. g. in recitandis Horis canonicis, celebranda, vel audienda Miſſa. *Reg. Pal. de Char. t.* 6. *d.* 1. *part.* 3. *Trull. l.* 1. *c.* 6. *d.* 1. contra *Tamb. de exped. ſacrif. l.* 2. *c.* 3. ubi docet, diſtractum eſſe voluntarie, & per notabile tempus inter ſacrificandum extra canonem, eſſe tantum veniale, licet concedat, ſub Canone, præſertim circa conſecrationem, eſſe mortale, propter gravem irreverentiam, & periculum erroris.

„ Dixi *ad implendum præceptum*: nam in oratione vel non præcepta, vel ſub obligatione tantum veniali, eſt peccatum veniale tantum. *S. Thom. Nav. Suar. Leſs. lib.* 2. *cap.* 37. *d.* 11. imo nullum, ſi non tam intendat orare, quam verba precum recitando pio exercitio ſe occupare, quia non formaliter, ſed materialiter tantum orat: v. gr. cum quis manibus laborans, pſalmos, aliaſve preces recitat, aut cantat, non animo orandi, ſed cavendi cogitationes vanas, vel recreandi ſe, *Sanch. conſ. part.* 2. *l.* 7. *cap.* 2. *d.* 13. *Trull. l.* 1. *c.* 9. *d.* 10. V. ſupra *lib.* 4. *cap.* 2. *d.* 2.

LIBER VI.

De Sacramentis.

HAbebit hic Liber Tractatus ſex: 1. Agetur de Sacramentis in genere. 2. de Baptiſmo, & Confirmatione. 3. de Euchariſtia. 4. de Pœnitentia. 5. de Extrema Unctione, & Ordine. 6. de Matrimonio.

TRACTATUS I.

De Sacramentis in genere.

CAPUT I.

De natura Sacramenti novæ Legis.

DUBIUM I.

Quid ſit Sacramentum?

1 *Quomodo definiatur Sacramentum? Et quæ requirantur ad eſſentiam Sacramenti?*
2 *Alia communior definitio Sacramenti.*
3 *An fuerint vera Sacramenta Sacrificia, Figuræ, & Sacramenta veteris legis?*
4 *Quid notandum de Circumciſione?*
5 *Quæ alia excludantur a ratione Sacramenti?*
6 *Plura notanda circa Sacramenta. Et quotupliciter Sacramenta diſtinguantur?*
7 *An Sacramenta cauſent gratiam phyſice, vel moraliter?*

„ RESp. Eſt res ſenſibilis, quæ ex ſtabili inſtitutione Chriſti vim habet ſanctitatis, ſive gratiæ juſtificantis efficiendæ, & per conſequens ſignificandæ. 1

Unde reſolves.

„ 1. Ad eſſentiam ſacramenti requiri tria: 1. ut ſit ſignum ſtabile. 2. Ut ſignificet veram ſanctitatem. 3. Ut eandem efficiat ex opere operato, ideſt uſu ſuo, & applicatione, per propriam efficaciam, & non ex opere operantis, ſive per actum, aut diſpoſitionem miniſtrantis, vel ſuſcipientis; quæ, etſi ad effectum Sacramenti requiratur, non tamen ut cauſa, ſed ut conditio ſine qua non.

Magis mihi arridet communior definitio, quam tradunt alii de Sacramento: *Eſt ſignum ſenſibile, ſacrum, permanens interioris Gratiæ, inſtitutum a Chriſto ad noſtram ſanctificationem.* Et hæc definitio magis congruit Tridentino *ſeſſ.* 13. *cap.* 3. ubi Sacramentum ſic definitur: *Symbolum rei Sacræ, & inviſibilis Gratiæ viſibilis forma.* Dicitur *Symbolum*, ſive *Signum*, quia hoc eſſentialiter pertinet ad Sacramentum, ut ſit ſignum nobis denotans Gratiam ſanctificantem Animam. *Senſibile*, ideſt ſenſibus patens. *Sacrum*, ideſt cum ectu Religioſo. *Permanens*, quandiu durat noſtra Religio. *Interioris Gratiæ*, quia hoc eſt eſſentiale omni Sacramento, Gratiam ſignificare. *Inſtitutum*, quia, cum Sacramentum ſit ſignum arbitrarium, non poſſet ſanctificationem efficere, neque ſignificare, niſi ex Inſtitutione Divina. *A Chriſto* 1. ad differentiam Sacramentalium, ut eſt uſus aquæ benedictæ, panis benedicti, &c. quæ non a Deo, ſed ab Eccleſia inſtituta ſunt, & vi orationum Eccleſiæ excitant pios motus in Anima, quibus movetur Deus ad poſtea peccata remittenda. Dicitur 2. *a Chriſto*, quia, licet *Hobert* dicat Sacramenta tantum a Deo principaliter eſſe inſtituta, non autem a Chriſto ut homine, niſi tanquam a cauſa morali, & inſtrumentali, cum ſolus Deus potuerit Sacramentis vim ſanctificandi tribuere; Attamen melius dicunt *Salm. de Sacram. c.* 3. *num.* 15. & *Vrua eod. tit. qu.* 1. *art.* 4. *num.* 1. cum aliis, quod Chriſtus etiam qua Homo inſtituit Sacramenta poteſtate *Excellentiæ*, ipſi collata ratione unionis cum Verbo; Et hujus ſententiæ eſt etiam *D. Thomas* 3. *p. qu.* 72. *art.* 1. *ad* 1. ubi ait: *In-* 2

ſtituere

ſtituere novum Sacramentum pertinet ad poteſtatem Excellentiæ, quæ competit ſoli Chriſto. Dicitur demum *ad noſtram Sanctificationem*, hoc etiam pertinet ad eſſentiam Sacramenti, ut definivit *Trident. ſeſſ. 7. can. 6.*

3 „ 2. A definitione talis Sacramenti excludi 1. Sacrificia tam novæ, quam veteris Legis: quia hæc non ſunt inſtituta ad gratiam ex opere operato conferendam, (etſi nihilominus ſacrificium novæ legis ſic eam impetret ei, pro quo offertur, non ut Sacramentum, uſu ſuo, & applicatione, ſed per modum impetrationis), ſed ad cultum Deo præſtandum, *Con. d.60. art.* 22. 2. Figuras, & ſacramenta veteris legis, verb. gr. Circumciſionem, tranſitum maris rubri, agnum paſchalem, varias item purificationes, & conſecrationes Sacerdotum; tum quia a Chriſto non ſunt inſtituta; tum quia veram ſanctitatem non efficiebant. Ac, licet Circumciſio aliquando ſuſtulerit peccatum originale per veram gratiam, id fecit vel ex opere operantis in adultis, vel non ex opere operato ſimpliciter, & rigoroſe; tum quia non continuit gratiam, ut cauſa phyſica, vel ut cauſa moralis, quia nondum erat exhibita paſſio Chriſti; & meritum, ex quo gratia pendebat, ſed tantum ex ſpeciali privilegio: tum quia non contulit gratiam formaliter, qua Circumciſio, & ex ſua inſtitutione, ſed quatenus erat profeſſio fidei, neque vi applicationis, & uſus ſui; alioquin enim omni non ponenti obicem, & quidem præter omnem meritum contuliſſet, quod eſt falſum. *V. Filliuc. tract. 1. & 5. quæſt. 8. cap. 8.*

4 Sed quæritur I. An Circumciſio fuerit verum Sacramentum? Reſp. affirmative ex communi, tum quia Circumciſio per ſe operabatur Sanctitatem, non internam, ſed externam, ſive legalem; tum quia fideles conſecrabantur ad veri Dei cultum. Ita *D. Thom. Hab. &c.*

Quæritur II. An Circumciſio de ſe peccatum tollebat? Reſp. negative cum *Habert*, qui dicit, quod tunc fideles adulti non mundabantur a peccato originali, ſive actuali, niſi formatam charitatem habebant; Parvuli autem mundabantur a peccato originali per actum Fidei miniſtrantis, ſeu offerentis, ut docet *S. Thom. part. 3. qu. 70. ar. 4. Quatenus* (ut ait) *hæc Fides reſpiciebat Chriſtum venturum.*

5 „ 3. Neque ſunt Sacramenta ea quæ dicuntur Sacramentalia, verb. grat. benedictio Abbatis, conſecratio virginis: quia præciſe ex uſu ſuo, & opere operato gratiam non conferunt; uti nec actus virtutum, præterquam quod hi ſenſibiles non ſint. 4. Lotionem pedum Apoſtolicorum, inſufflationem Chriſti in Apoſtolos, per quam Spiritum Sanctum illis dedit. Item verba Chriſti ad Magdalenam, & Paraliticum, *Remittuntur tibi peccata:* quia non fuerunt ſigna inſtituta ſtabiliter ad gratiam conferendam. 5. Martyrium, ob eandem cauſam: eſto enim ex opere operato gratiam conferat, non tamen eſt ſpecialiter ad hoc inſtitutum. V. *Schol.*

6 Plura hic adnotanda ſunt: & notandum I. Certum eſt, & de Fide Sacramenta eſſe ſeptem, & omnia a Chriſto inſtituta, ut definivit *Concilium Trident. ſeſſ. 7. Can. 1.* Ex horum alia dicuntur Sacramenta *Mortuorum*, ut Baptiſmus, & Pœnitentia, quæ cauſant primam Gratiam, & ideo etiam a peccatore ſuſcipi poſſunt. Alia *Vivorum*, ut ſunt Euchariſtia, & alia reliqua. Hoc tamen non obſtante, etiam Sacramenta vivorum aliquando primam Gratiam conferre poſſunt, ſcilicet cum quis putans non eſſe in ſtatu peccati mortalis, vel exiſtimans ſe contritum, accedit cum attritione ad Sacramentum ut expreſſe docet *S. Thom. 3. p. quæſt. 79. art. 3.* de Euchariſtia ubi ait: *Poteſt tamen hoc Sacramentum operari remiſſionem peccati ..... etiam perceptum ab eo qui eſt in peccato mortali, cujus conſcientiam & affectum non habet; Forte enim primo non fuit ſufficienter contritus, ſed devote & reverenter accedens conſequetur per hoc Sacramentum gratiam charitatis, quæ contritionem perficiet, & remiſſionem peccati.* Et idem confirmat *quæſt. 72. art. 7. ad 3. & in 4. Diſt. 23. quæſt. 1. art. 2.* Et idem communiter docent DD. de aliis Sacramentis, ut *Gonet Man. tom. 6. pag. 43. Concina tom. 8. pag. 52. num. 29. Roncaglia tr. 2. qu. 3. & Salm. de Sacr. cap. 5. num. 12. cum Suar. Pal. Bon. Bec. Ricch. & aliis* (contra *Vaſq. Lugo, Vill. &c.*) Ratio, quia in Trident. *Seſſ. 7. Can. 6.* dicitur: *Si quis dixerit Sacramenta novæ Legis ..... gratiam non ponentibus obicem non conferre ..... anathema ſit.* Nota verbum *ponentibus obicem*, ergo qui accedit ad Sacramentum vivorum cum attritione, quæ excludit peccati affectum tam actualem quam habitualem, jam obicem non ponit, & ideo gratiam recipit; modo habeat votum Pœnitentiæ. Id confirmatur exemplo Extremæ Unctionis, quæ infirmo, ut ait S. Jacobus: *Si in peccatis ſit, remittuntur ei*. Ideſt (ut ſentit *D. Th. 3. p. q. 30. art. 1.*) datur robur adverſus defectus relictos ex peccatis præteritis: *Sed quia* (deinde addit S. Doctor) *hoc robur gratia facit, quæ ſecum non compatitur peccatum, ideo ex conſequenti, ſi invenit peccatum aliquod vel mortale, vel veniale, quoad culpam tollit ipſum, dummodo non ponatur obex ex parte recipientis.*

Notandum II. Alia Sacramenta dicuntur *Tranſeuntia*, alia *Characteriſtica*, ſeu characterem imprimentia, ut Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo, character enim eſt ſignum ſpirituale, per quod diſtinguitur ab aliis. Notandum III. Alia Sacramenta ſunt neceſſaria neceſſitate *medii* ad ſalutem, ſaltem in voto implicito, ut Baptiſmus, & Pœnitentia. Alia vero tantum neceſſitate *præcepti*; An autem Sacramentum Euchariſtiæ ſit neceſſarium neceſſitate medii ſaltem in voto? Vide *de Euchariſtia n. 102.* Notandum IV. Sacramenta dicuntur *Formata*, quando in ſuſcipiente obtinent effectum ſuum; *Informia* autem, quando ſunt quidem valida, ſed ſine ſuo effectu, nempe ſi quis ſuſcipit Baptiſmum ſine dolore de actualibus mortalibus: Recedente autem obice Gratiæ, Sacramentum ſtatim Gratiam cauſat. Hoc certum eſt de Baptiſmo, ut docent communiter *D. Thom. 3. p. q. 60. art. 10. Scotus D. 4. q. 5. n. 4. & 8. ex D. Aug. l. 1. de Bapt. cap. 12.* ubi docet: *Quod ante datum eſt, valere incipit, cum illa fictio veraci confeſſione receſſerit. Contin. Tournely tom. 4. pag. 177. Salm. de Sacr. cap. 5. n. 53. & alii paſſim* contra *Vaſq.* Ratio, quia Baptiſmus eſt medium neceſſarium ad delendum peccatum originale, ſed cum non poſſit amplius recipi, neque actualiter, neque in voto, quia votum tendit ad id quod poteſt recipi; ergo neceſſe eſt, ut ablato obice reviviſcat. Id probabiliter extendunt *Tournely p. 177. concl. 5.* item *Palud. Sylveſt. apud Salm. n. 67.* ad Sacramenta confirmationis, & Ordinis, quæ iterari nequeunt, & ideo ſuſcipientes alias carerent gratia ſacramentali, tam neceſſaria confirmatis ad Fidem profitendam, & ordinatis ad ſua munia digne exercenda. Idem probabiliter extendit *Tournely* ad Matrimonium, & ad Extremam Unctionem cum *S. Thoma*, & *S. Bonav.* Et idem dicunt *Suar. Vill. Lugo, Con.* de Pœnitentia; negant vero de Euchariſtia, contra *Cajet. Gonzal. Petr. Sot. &c.* quorum ſententiam etiam probabilem vocant *Salm. loc. cit.*

Notandum V. Sacramenta, ultra Gratiam ſanctificantem Animam, conferunt etiam Gratiam Sacramentalem, ſcilicet auxilia ad obtinendum finem, ob quem quodlibet Sacramentum fuit inſtitutum, ut *S. Thom. 3. p. q. 62. a. 2.* Notandum VI. Sacramenta operantur ex *opere operato*, vi operis externi eliciti, ideſt virtute conjunctionis formæ cum materia, & applicationis utriuſque ad ſuſcipientem ex Dei inſtitutione, quare actus ex *opere operantis*, ſive ſuſcipientis Sacramentum, licet cauſent augmentum Gratiæ, ſi homo eſt in Gratia, non tamen cauſant Gratiam, quæ a Sacramento confertur; Ideo hi actus requiruntur tantum ut diſpoſitiones ad effectum Sacramenti recipiendum. *S. Th. 3. p. quæſt. 69. art. 8.*

Quæſtio magna agitatur inter DD. an Sacramenta cauſent Gratiam inſtrumentaliter phyſice, vel moraliter? *Tournely tom. 4. pag. 215. concl. 2. cum Vaſq. & Lugo* tenent cauſare moraliter, ideſt, quia movent Deum ad Gratiam phyſice cauſandam. Ratio, quia Gratia de ſe petit produci efficienter a ſolo Deo, quin opus ſit hic miraculum addere, ſcilicet quod Deus conferat Sacramentis de ſe Gratiam cauſare. *Salm.* ratione *de Sacram. cap. 2. num. 21.* cum *Suar. Val. Pell. &c.* tenent cauſare inſtrumentaliter phyſice; ita ut cauſæ illæ naturales per potentiam obedientialem eleventur ad effectum ſupernaturalem, & probant ex illo: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* Hoc enim magis decet Sacramenta; Utraque ſententia eſt ſatis probabilis. Conſule Scholaſticos ſi plura quæris de hac quæſtione, cum ipſa noſtri non ſit inſtituti.

DUBIUM II.

Quid circa materiam, & formam Sacramentorum ſervandum?

8 *Quotuplex ſumatur Sacramentum?*

9 *Quæ conjunctio requiratur inter Formam, & Materiam?*

10 *Vide Reſolutiones.*

11 *Quæ mutatio invalidet Sacramentum? Vide Reſolutiones apud Buſemb.*

12 *An materia & forma omnium Sacramentorum ſint a Chriſto in ſpecie determinata?*

„ SUppono, Sacramentum dupliciter ſumi, 1. Per modum compoſiti phyſici, in quo res ſenſibilis, & actio (v. gr. in Baptiſmo, aqua, & ablutio; in Unctione, oleum, & unctio) dicitur materia; Et quidem oleum, & aqua materia remota, actio vero illa, materia proxima: verba autem, aut quod eorum loco ponitur, ut in matrimonio ſignum conſenſus, dicuntur forma. 2. Per modum compoſiti artificialis, & tunc dicta materia, & forma, ideſt, res, & verba ſimul habent ſe inſtar materiæ: ſignificatio verborum inſtar formæ. Hic quæritur de materia, & forma, priore ſenſu. 8

„ Reſp. 1. Ut Sacramentum ſit validum, debet inter materiam, & formam, v. g. inter effuſionem aquæ, & pronunciationem verborum tanta eſſe conjunctio, ut ſecundum moralem hominum æſtimationem, ſpectata natura cujuſcumque Sacramenti, una alteram afficiat; hoc eſt, ut verba cenſeantur cadere in talem rem, & cum ea unum totale ſignum conſtituere. V. *Bon. d. 1. quæſt. 2. p. 2. Suar. Con. &c.* 9

Quæritur, quænam ſimultas requiratur inter formæ prolationem, & materiæ applicationem? Præter Euchariſtiam, quæ omnino requirit ſimultatem phyſicam, cum pronomen demonſtrativum *hoc*, & *hic* non poſſit verificari, niſi materia ſit præſens, commune eſt non eſſe opus ſimul formam & materiam incipi, nec ſimul finiri; ſufficiat enim, ut forma proferatur, dum applicatur materia, ſaltem antequam deſiſtatur applicari. Ita *Salm. de Bapt. cap. 3. n. 41. Anoci. pag. 529. n. 27. Viva de Sacram. Q. I. A. III. n. 3. Ronc. cap. 3. qu. 2. R. 2.* Et hoc videtur non poſſe dubitari, cum in Rituali Rom. in adminiſtratione Baptiſmi ſic habeatur: *Et cum ea* (ſcilicet aqua) *ſub trina infuſione .... baptizet ..... ſic dicens:* Ego te baptizo in nomine Patris ✠, *fundat primo*, & Filii ✠, *fundat ſecundo*, & Spiritus ✠ Sancti, *fundat tertio*. Ergo, cum aqua non infundatur in verbo *baptizo*, non eſt certe opus ut a principio materia verbis formæ aptetur.

Quæritur autem, an in aliis Sacramentis præter Euchariſtiam, ut diximus, ſufficiat ſimultas moralis, ita ut ſatis ſit formam incipere ſtatim poſt applicationem materiæ? Negat

Cajeta-

Cajetanus, *Opuſc. to.* 2. *tr.* 16. ubi loquens de Baptiſmo requirit ad validitatem Sacramenti, quod verba inchoentur priuſquam ablutio perficiatur, vel a converſo, & hoc videtur indicare etiam *Scotus up, Suar. in* 3. *p. D.* 2. *ſect.*2. *n. Hinc.* Sed communiter affirmant *Suar. l. c.* qui ſententiam *Caj.* omnino refellit, *Lug. Reſp. Mor. lib.* 1. *dub.* 33. qui illam improbabilem vocat, *Holzm. tom.* 2. *p.* 3. *n.* 9. *Tourn. p.* 144. *Laym. lib.* 5. *tr.* 2. *c.* 7. *n.* 5. *Diana p.* 3. *tr.* 4. *R.* 6. *Antoine de Sacr. cap.* 1. *q.* 3. & *Salm. de Bapt. cap.* 3. *n.* 41. *cum Soto, Tol. Su, Hurtad. Dic, Henr. Vill.* & *Granad.* Ratio, quia in compoſito morali, quale eſt Sacramentum, ſufficit moralis ſimultas. Et de hoc videtur non poſſe dubitari, nam, ut mox diximus de Baptiſmo, ſemper ac ablutio non fit, dum actu profertur verbum *baptizo*, ablutio non verificatur niſi per unionem moralem: Hæc autem unio tam erit moralis, ſi fiat ablutio immediate antequam forma abſolvatur, quam ſi fiat immediate poſt. Hæc tamen unio diverſa eſſe debet pro diverſitate Sacramentorum, ut recte dicunt *Suar. Tournely*, & *Antoine locis cit.* Major enim unio certe requiritur in Baptiſmo, ubi mora unius *Pater noſter* invalidaret Sacramentum, ut bene ajunt *Tournely*, & *Diana loc. cit.* qui contrariam opinionem *Fernandez* merito laxam vocat. Et idem præfati Auctores dicunt de Confirmatione, Extrema Unctione, & Ordine.

In Pœnitentia autem ſufficit illa unio, quam exigit actus judicialis, cum inter accuſationem, & ſententiam ſoleat intercedere aliqua diſtantia temporis, quamvis in hoc Sacramento talis diſtantia non tanta debet eſſe, quanta fit in judicio forenſi. Dicit autem *Croix l.* 6. *num.* 8. *cum Tamb.* quod valide abſolvitur Pœnitens poſt horam a Confeſſione. In Matrimonio tandem ſufficit ea diſtantia, quæ ordinarie ſufficit in contractibus, ubi ſatis eſt, ut conſenſus unius ponatur, dum adhuc conſenſus alterius moraliter perſeverat. Hæc quoad Sacramentum Pœnitentiæ, & Matrimonii videntur accepta eſſe apud omnes. Quoad alia vero Sacramenta ſecunda ſententia, ſpectata ratione, videtur moraliter certa; ſed in praxi prima ut tutior conſulenda aſt, Hinc merito ait *Lugo loc. cit. num.* 3. minime peccare Sacerdotem, qui ad majorem ſui animi quietem iterum ſe faceret ordinare ſub conditione.

Unde reſolves.

10 „ 1. In Baptiſmo, Confirmatione, Unctione, & Ordine requiritur talis conjunctio, ut dum miniſter verba pronuntiat, moraliter cenſeatur etiam lavare, &c.

„ 2. In Pœnitentia abſolutio ſatis diu poteſt differri, ſicut in judiciis ſententia poſt examen cauſæ. * (*Vid. dict. mox n.* 9.)*

„ 3. In matrimonio unius conſenſus poteſt alterius conſenſum tandiu ſequi, quandiu hic moraliter permanere cenſetur: ſicut in aliis contractibus, Vide *Con. hic art.* 6.

11 „ Reſp. 2. Ut valeat Sacramentum, non debet fieri ſubſtantialis, ſeu eſſentialis mutatio materiæ, vel formæ; accidentalis vero mutatio, etſi ſæpe illicita ſit, non tamen invalidum facit Sacramentum. Porro ſubſtantialis mutatio materiæ dicitur, quando ſecundum communem uſum, & æſtimationem hominum, differt nomine, & re ab ea, quam Chriſtus præſcripſit. Accidentalis dicitur, quando cum ea eundem retinet uſum, & nomen: Formæ mutatio eſſentialis eſt, quando non manet idem ſenſus: accidentalis, quando manet. *Laym. lib.* 5. *tr.* 1. *cap.* 4. *ex commun.*

Unde reſolves.

„ 1. Nullum eſt Sacramentum Euchariſtiæ, ſi materia cruda conſecretur, ſive hæc differat ſpecie ſubſtantiali a pane, ſive non: quia communiter non cenſetur, aut dicitur panis. Item ſi aquæ artificiales adhibeantur in Baptiſmo, quia non habent communem uſum, & nomen aquæ elementaris, etſi phyſice ſpecie non diſcrepent. Vide infra de Baptiſmo.

„ 2. Valet Sacramentum, etſi aqua Baptiſmi ſit calida, &c. ſi panis Euchariſticus ſit ater, fermentatus, &c.

„ 3. Defectu formæ Sacramentum aſt nullum I. Si literæ aliquæ moventur, variantes ſenſum, quod facile fit in initialibus, v. gr. in nomine matris, filiæ, &c. II. Si magna fiat interruptio verborum, ita ut moraliter non videantur cohærere. III. Si forma diviſim pronuntietur, v. g. unus dicat, *Ego te baptizo*, alter *In nomine Patris*, &c. quia erunt duæ formæ imperfectæ, & ſenſus falſus. *Fill. lib.* 1. *cap.* 4. *q.* 5. V. *Bon. q.* 2. *p.* 1. * (*Nota hic Prop.* 77. *damnatam ab Alex. VIII.* Valuit aliquando Baptiſmus, ſub hac forma collatus: In nomine Patris, &c. prætermiſſis illis: Ego te baptizo.)*

„ 4. Forma valet, etſi non liceat. I. Si omittas voces non eſſentiales, v. g. *Ego*, & *Amen* in Baptiſmo: *Enim* in forma Euchariſtiæ, *Bon. d.* 4. *qu.* 3. *p.* 1. *n.* 9. & 10. *ex Suarez*, &c. II. Si quid addas, v. g. In nomine Patris, *qui te creavit*, &c. III. Si ſubſtituas Synonyma, v. g. *abluo*, pro baptizo * (*Ita S. Thom.* 3. *p. q.* 60. *art.* 8.)*. IV. Si tantum tranſponas, ut, *Hoc meum eſt corpus*; *Te ego baptizo*. V. Si verba corrumpas ob præcipitantiam, & balbutiem: v. gr. *Hoc eſt colpus meus*, *vel hic eſt enim calis meus*. VI. Si interruptio fiat parva, v. g. *Ego te baptizo*, & interponat, *iſta aqua eſt nimis frigida*, *vel Cuſtos verte folium*. *In nomine Patris*, &c. *Fill. loc. cit.* Vide *Bon. loc. cit.* * (*Idem docet Lugo D.* 2. *num.* 111. *Roncaglia cap.* 3. *q.* 4. *R.* 1. *cum Tamb. Tuſſis autem inter Syllabas verborum formam invalidat, niſi ſit momentanea; Ronc. ibid. cum Tamb. Leand. apud Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 33. *Tuſſis vero longa* (*puta per medium quadrantem*) *inter verba, certe invalidat formam. Croix ibid. cum Tamb.* & *Spor. Quænam autem in ſingulorum Sacramentorum materia*, & *forma mutatio ſit ſubſtantialis, aut accidentalis, vide infra, ubi de his ſingulatim agemus.*)*

Quæritur an materiæ, & formæ omnium Sacramentorum fuerint a Chriſto Domino in ſpecie determinatæ? Certum eſt Chriſtum in ſpecie determinaſſe materiam, & formam baptiſmi, & Euchariſtiæ. Dubium igitur vertit quoad alia Sacramenta; *Prima* ſententia probabilis negat, & hanc tenent *Bellarm. l.* 2. *de Sacr. Ordin. cap.* 9. *in fine*, *Salm. de Sacr. cap.* 4. *n.* 48. *Lugo eodem tit. D.* 2. *ex num.* 84. *Holzm. t.* 2. *pag.* 3. *n.* 11. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 2135. item *S. Bon. Alenſis*, & *Morinus apud Juenin. Inſtit. Theol. tom.* 7. *pag.* 41. Ratio unica hujus ſententiæ eſt diverſitas Eccleſiæ Græcæ, & Latinæ in adminiſtratione aliorum Sacramentorum, præſertim in Ordine; in Eccleſia enim Græca Presbyteratus & Diaconatus conferuntur per ſolam manuum impoſitionem: in Latina vero præter manuum impoſitionem requiritur traditio rerum, ut habetur in Decreto Eugenii IV. ad Armenos, relato apud *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 2128. ubi ſic habetur: *Sextum* (Sacramentum) *eſt Ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo; ſicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem: Diaconus vero per libri evangeliorum dationem: Subdiaconatus vero per calicis vacui cum patena vacua ſuppoſita traditionem: & ſimiliter de aliis per rerum ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem.* *Secunda* vero ſententia probabilior affirmat omnes materias, & quoad ſubſtantiam etiam formas Sacramentorum fuiſſe in ſpecie a Chriſto determinatas; Hanc tenent *Juenin. l. c. Concina t.* 8. *p.* 23. *n.* 10. *Auctor Petrocor. t.* 3. *pag.* 21. *Habert*, *Merbeſ. Contin. Tournely tom.* 4. *pag.* 147. & alii plures cum *D. Th.* 3. *p. q.* 60. *a.* 5. qui non poteſt negari eſſe pro hac ſententia, ſiquidem hanc tradit rationem: *Quia ergo ſanctificatio hominis eſt in poteſtate Dei ſanctificantis, non pertinet ad hominem ſuo judicio aſſumere res quibus ſanctificetur; ſed hoc debet eſſe ex Divina inſtitutione determinatum. Et ideo in Sacramentis novæ legis, quibus homines ſanctificantur* (*ſecundum illud* 1. *Corinth.* 6. Abluti eſtis, ſanctificati eſtis), *oportet uti rebus ex Divina inſtitutione determinatis.* Nec S. Doctor explicari poteſt de determinatione in genere, quæ poſſit per diverſa ſigna ſignificari; Nam *ad* 1. expreſſe docet oppoſitum, dicens: *Etſi idem poteſt per diverſa ſigna ſignificari* (en qualis eſſet determinatio in genere), *determinare tamen quo ſigno ſit utendum* (en determinatio in ſpecie), *pertinet ad ſignificantem; Deus autem eſt qui nobis ſignificat ſpiritualia.* 12

Circa autem diverſitatem Eccleſiæ Græcæ, & Latinæ, præſertim (ut diximus) in Sacramento Ordinis, reſpondetur, traditionem inſtrumentorum non eſſe materiam eſſentialem, ſed tantum accidentalem, etſi integralem. Ad Decretum vero Eugenii, reſpondet *Habert*, illud editum fuiſſe ſoluto Concilio, ſed hæc reſponſio nihili valet, jam enim ſatis probavimus *Tom.* I. *lib.* 1. *ex n.* 110. Decreta Pontificum eſſe per ſe infallibilia. Congruentius itaque reſpondetur cum *Merbeſio*, *Concina*, & *Tournely*, quod Eugenius, non quidem determinavit materiam eſſentialem Ordinis, ſed ſolum voluit Armenos inſtruere de omni ritu Eccleſiæ Romanæ, cujus unionem illi ambiebant. Dices, Eugenius non loquitur de Ritu, ſed expreſſe de Materia, & ſicut in aliis Sacramentis materiam eſſentialem aſſignat, ſic in iſto de Ordine, dicens: *Sextum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud per cujus traditionem confertur Ordo.* Reſpondeo: Si hoc eſt verum, ſequeretur, quod etiam eſſet certum quemlibet minorum Ordinum eſſe Sacramentum; ſed ipſi *Salm. de Ordine cap.* 4. *n.* 42. *cum Soto*, *Nav. Vaſq.* dicunt oppoſitum eſſe probabile, idque probabilius eſſe probabimus infra *num.* 737. cum Ordines Minores etiam ab Abbatibus conferantur. Nec valet dicere cum *Vaſq. Major.* & *aliis apud Palaum tract.* 27. *D. un. p.* 14. *n.* 10. quod in eodem Decreto Eugenii Epiſcopus vocatur Miniſter ordinarius Sacramenti Ordinis; ergo (ut ajunt) poſſunt ex privilegio etiam alii, quam Epiſcopi, eſſe Miniſtri hujus Sacramenti. Nam reſp. quod ſi hoc eſſet, etiam Presbyteratus poſſet aliquando conferri a non Epiſcopo, ſed hoc communiter rejicitur, quicquid dicat *Vaſquez*. Unde dicendum, quod Eugenius cum nominavit Miniſtrum ordinarium, utique intellexit loqui in ſubjecta materia ſecundum ſenſum DD. & conſtantem Eccleſiæ traditionem, ut ait *Tournely in Prælect. Theol. tom.* 10. *pag.* 61. nempe quod privativa ad Epiſcopum ſpectat conferre Ordinem Presbyteratus, & Diaconatus; Reliquos vero inferiores, utpote non Sacramenta, poſſe aliis committi. Hinc cenſetur Eugenius, loquendo de Sacramento Ordinis, non omnia dogmatice aſſeruiſſe, ſed in pluribus ſe accommodaſſe ad communem loquendi modum, quo res in ſeptem Ordinibus adhibitæ, utpote diſcrimen uniuſcujuſque ordinis expreſſius ſignificantes, communiter vocantur materia Sacramentorum.

CAPUT II.

De Miniſtro Sacramentorum.

DUBIUM I.

Quid requiratur, ut Miniſter det valide Sacramentum?

13 *Ad valorem Sacramenti requiritur Poteſtas*, & *Intentio Miniſtri.*
14 *Utrum in Miniſtro requiratur etiam Attentio?*
15 *Quotupliciter poteſt eſſe Intentio?* 16. *Non ſufficit in Miniſtro intentio* Habitualis, *vel* Interpretativa. 17. *Non requiritur* Actualis. 18. *Sufficit* Virtualis. 19. *An ſufficiat Intentio coacta? vel cum errore circa perſonam ſuſcipientis?*
20 *An ad validitatem Sacramentorum requiratur intentio interna Miniſtri? Et I. an ſufficiat ſola intentio faciendi actionem* ex-

externam. 21. *II. An requiratur intentio faciendi quod facit Eccleſia Romana?* 22. *III. An requiratur intentio explicita conficiendi Sacramentum, aut producendi effectum Sacramenti? Et an celebrandi ritum externum uti ſacrum?* 23. *An Miniſter debeat habere intentionem faciendi ritum Sacrum, quem intendit Eccleſia?*
24 *Si Miniſter habeat duas intentiones contrarias, quænam debeat prævalere?*
25 *Vide Reſolutiones Buſembai.*
26 *An ſit validum Sacramentum collatum ſub conditione?* 27. *An ſit licitum conferre ſub conditione Sacramenta characterem imprimentia?* 28. *An etiam alia Sacramenta?* 29. *An in extrema neceſſitate proximi Miniſter poſſit, & teneatur miniſtrare Sacramentum, quando materia eſt dubia.*

13 » RESpond. Ad valorem Sacramenti in Miniſtro, non fides, vel probitas, ſed præter poteſtatem (& juriſdictionem in quibuſdam) requiritur intentio, ſeu voluntas ſaltem virtualis, & abſoluta, vel huic æquivalens, faciendi non tantum externum illum actum, ſed Sacramentum, vel ſaltem id, quod facit Eccleſia, vel quod Chriſtus inſtituit. Eſt communis ex *Trid. ſeſſ. 7. can.* 11. Ratio prioris partis eſt, quia Sacramenta operantur, non ex diſpoſitione Miniſtri, ſed virtute Divina, ſecundum inſtitutionem, & merita Chriſti. Ratio poſterioris, quia ad confectionem Sacramenti requiritur talis intentio, quæ actionem determinet ad eſſe Sacramentale, tollatque indifferentiam verborum, & actionum, talis autem non eſt intentio ſolius actionis externæ, quæ ad alios fines, v. gr. ad ludum poteſt referri.

14 Quæritur I. An in Miniſtro Sacramentorum, præter intentionem, requiratur etiam Attentio, ut valide ea conferat? Affirmat *La-Croix lib. 6. p. 1. n. 34.* Alias (ut ait) confectio Sacramenti non eſſet actio humana, humano modo adhibita. Ex hac opinione, ſi probabilis eſſet, inferretur utique, quod Miniſter voluntarie ſe diſtrahens, non conferret Sacramentum; Sed hæc non videtur poſſe ſubſiſtere, & ideo ipſa *Croix n.* 85. fatetur, vix fieri poſſe, ut per diſtractionem Sacramentum invalidetur, quia ſemper permanet attentio virtualis, niſi diſtractio ſit totalis. Hæc igitur opinio minime probabilis mihi videtur, nec eam inveni ab alio Auctore traditam; omnes enim dicunt, ad valorem Sacramenti, præter materiam & formam, nihil aliud requiri quam intentionem Miniſtri, ut definitum fuit a Conciliis, prout infra referemus *nu.* 23. Nec officit dicere, non eſſe actionem humanam illam quæ fit ſine attentione; nam licet, ut homo humano modo operetur, requiratur, ut ad finem operis, quod intendit facere, attendat; non tamen requiritur, ut cum opus exequitur actualiter attendat. Si autem neceſſario hæc attentio requireretur, nec etiam conſequenter ſufficeret (ut non recte ſupponit *Croix*) attentio virtualis. Nam juxta dicta *lib. 4. n. 177. v. Ratio*, hæc attentio virtualis non datur, nec poteſt intelligi, quia cum attentio ſit actus intellectus conſiderantis id quod homo agit, neceſſario importat, ut intellectus actu advertat; unde ſicut non poteſt dici, quod intellectus virtualiter conſideret, quod non conſiderat, ita nequit dici hominem virtualiter attendere, quando actu non attendit, ſed alio eſt diſtractus. Hinc optime docet doctiſſimus P. *Suarez in 3. p. D. 12. ſect. 3. v. Dico* 1. quod Miniſter etſi diſtractus, vere conficit Sacramentum: *Quia* (ut ait) *actio ejus eſt ſimpliciter humana & libera, & procedit a priore intentione.*

Utrum autem peccet graviter Miniſter voluntarie ſe diſtrahens in confectione Sacramenti? Omnes dicunt peccare ſaltem venialiter; *& Continuat. Tournely tom. 4. pag. 134. v. Ex his*, dubitat, quin etiam peccet mortaliter; Sed probabiliter hoc negat *Croix cit. n. 85. cum Gobat. & communi*, niſi eſſet periculum errandi in formis præſertim longioribus. In confectione tamen Euchariſtiæ voluntariam diſtractionem mortalem eſſe, probabiliter dicunt *Concina tom. 8. pag. 513. num.* 13. *& Tamb. de Sacrif. Miſſ. lib. 2. cap. 13. n. 8.* (contra *Croix lib. 2. p. 2. n. 443. & Mazzotta tom. 3. pag.* 212. qui tenet probabile eſſe quod ſit tantum venialis). Ratio, quia diſtractio in tali Sacramento videtur non carere gravi irreverentia.

15 Quæritur II. Quotupliciter poteſt eſſe intentio? Intentio poteſt eſſe vel *actualis*, vel *habitualis*, vel *interpretativa*, vel *virtualis*. *Actualis* eſt, cum quis actu intendit Sacramentum conficere. *Habitualis* eſt, cum quis habuit antecedenter actualem, & non revocavit, ſed de illa non amplius cogitat, nec ea in aliquo effectu permanet: *Interpretativa* eſt, cum quis nullam habet nec habuit intentionem actualem, ſed ita eſt diſpoſitus, ut, ſi adverteret, haberet. *Virtualis* demum eſt, cum quis, licet hic & nunc non intendat actualiter conficere Sacramentum, agit tamen virtute actualis intentionis habitæ; prout ſi quis habens intentionem Sacramentum Euchariſtiæ conficiendi, adeat Eccleſiam, dicat Miſſam, & conficeret.

16 His poſitis, dicendum I. ad conficienda, & conferenda Sacramenta non ſufficere in Miniſtro intentionem *Habitualem*, aut *Interpretativam*. Hoc ut certum communiter docet *Suar. in 3. p. D. 13. ſect. 3. Contin. Tournely tom. 4. pag. 129. concl. 1. Concina tom. 8. pag. 85. nu. 4. Holzmann tom. 2. p. 5. num. 22. Viva de Sacr. q. 1. art. 4. num. 6. Croix lib. 6. p. 1. num. 56. & 57. Salm. tract. 1. cap. 7. num. 42.* & alii paſſim. Ratio, quia hujuſmodi intentiones non faciunt, ut actio ſit elicita humano modo, ut requiritur in Miniſtro, a quo procedunt Sacramenta tanquam a cauſa operante.

Dicendum II. non requiri in Miniſtro intentionem *Actualem*. 17
Idem etiam certum eſt apud omnes cum *S. Tho. 3. p. q. 64. art. 8. ad 3.* Ratio S. Doctoris: *Quia hoc* (ſcil. actualiter attendere) *non totaliter poſitum eſt in hominis poteſtate, quia præter intentionem, cum vult multum intendere, incipit alia cogitare.*

Dicendum III. ſufficere, ut Miniſter habeat intentionem 18
Virtualem, quia per hanc ille vere operatur humano modo, cum talis intentio ſit vera cauſa actionis. Idque pariter commune, & certum eſt cum *Suar. l. c. Tournely to. 4. p. 133. concl. 2. Concina tom. 8. p. 85. n. 4. Lugo de Sacr. D. 8. n. 74. Wigandt tr. 11. Ex. 4. n. 32. R. 2. Holzm. tom. 2. p. 6. n. 22. Salm. l. c. Ronc. cap. 5. q. 3. & alii ex D. Thoma loc. cit.* ubi ſic docet: *Licet ille qui aliud cogitat, non habeat actualem intentionem, habet tamen habitualem, quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti.* Pro intentione autem *habituali* S. Doctor hic ſine dubio intelligit virtualem, nam immediate poſt ſic ſubdit: *Puta cum Sacerdos accedit ad baptizandum, intendit facere circa baptizandum quod facit Eccleſia, unde ſi poſtea in ipſo exercitio actus cogitatio ejus ad alia rapiatur, ex virtute* (nota) *primæ intentionis perficitur Sacramentum.* Hinc recte dicunt *Viva A. 4. num. 6. & Croix lib. 6. p. 1. num. 59.* cum *Abelly, Gammach. & Mauro*, quod Miniſter, qui de more ponit actiones requiſitas ad Sacramentum, niſi debitam intentionem poſitive excludat, imprudenter de ea dubitat; quia ſaltem vult facere quod alias ſolet, & quod alii Miniſtri faciunt. Adde, quia per hoc quod cognoſcit actionem illam eſſe ſacram, & fruſtra non poni, exercite intendit eam ponere juxta finem ſuum, ut *Viva, & Croix* cum *Vaſq. loc. cit.* Quare advertunt *Bellarm. Henriq. Croix, & Viva ibid.* non eſſe opus, ut Miniſter ore, vel corde reflexe dicat intendere conficere Sacramentum, ſed ſufficere, ut ſit animo præſens, & attente faciat id quod facit.

Sufficit etiam intentio Miniſtri coacta, ſive metu extor- 19
ta, præterquam in Matrimonio, ut recte dicunt *Croix num. 60. & Lugo D. 9. n.* 131. quia metus non tollit voluntarium; Sicque definitum refert *Lugo in Concil. Tolet. IV. cap.* 56. Ita pariter non invalidat Sacramentum, excepto Matrimonio: error Miniſtri circa perſonam ſuſcipientis, nempe ſi Miniſter putans abſolvere Petrum, abſolvat Paulum, ut cum communi docent *Suar. D. 13. ſect. 3. in fine, & Lugo D. 8. num.* 114. Modo tamen Miniſter non alliget ſuam intentionem ad aliam perſonam determinatam; quod ordinarie non evenit, niſi in Matrimonio.

Quæritur III. An ad validitatem Sacramentorum requira- 20
tur intentio interna Miniſtri? Dicendum I. non ſufficere ſolam intentionem faciendi actionem externam, ſed requiri intentionem faciendi quod facit Eccleſia. Hoc eſt de Fide contra Lutherum, qui dicebat ſufficere ſolam intentionem ponendi ritum exteriorem, etſi joco peractum; ita ex Trident. *Seſſ. 7. Can.* 11. ubi habetur: *Si quis dixerit in Miniſtris, dum Sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi quod facit Eccleſia, anathema ſit.* Item in *Seſſ. 14. can.* 9. habetur: *Si quis dixerit Abſolutionem ſacramentalem Sacerdotis non eſſe actum judicialem, ſed nudum miniſterium pronunciandi & declarandi remiſſa eſſe peccata confitenti, modo tantum credat ſe eſſe abſolutum, aut Sacerdos non ſerio, ſed joco, abſolvat; aut dixerit non requiri Confeſſionem Pœnitentis, ut Sacerdos eum abſolvere poſſit: anathema ſit.* Idem habetur in Decreto Fidei Concilii Florentini ſub Eugenio IV. *tom. 19. Concil. pag.* 535. ubi dicitur: *Omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & perſona Miniſtri conferentis Sacramenta, cum intentione faciendi quod facit Eccleſia.* Idem declaratum fuit in Concilio Conſtantienſi *Seſſ. ult.* ubi præſcriptum fuit: *Ut ſuſpectus de hæreſi interrogetur, an credat quod malus Sacerdos cum debita materia & forma, & cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, vere conficiat & conferat Sacramenta?* Ratio doctrinæ hujus eſt, quia actio Miniſtri debet ad miniſterium referri, actio autem joco facta non refertur ad miniſterium ſacrum, ſed tantum ad irriſionem. Lutherus dicebat ſufficere actionem jocoſam, eo quod ipſa adhuc ſatis erat ad Fidem excitandam, ſed hoc principium patet eſſe falſum, nam in pueris nequit Fides excitari, & tamen jam ipſi capaces ſunt Baptiſmi.

Dicendum II. non requiri intentionem faciendi quod facit 21
Eccleſia Romana, ſed ſufficere intentionem faciendi quod facit vera Eccleſia a Chriſto inſtituta. Id pariter certum eſt, quia baptizati ab Hæreticis, qui Eccleſiam Romanam non credunt eſſe veram Eccleſiam, nequaquam ſunt rebaptizandi. Hic tamen bene advertit *Sylvius* (*in 3. p. qu. 64. art. 8.*): *Quod ſi quis nollet facere quod Eccleſia Romana facit, etiamſi eſſet vere Chriſti Eccleſia, Sacramentum non ſubſiſtit, quia revera non habet intentionem faciendi, quod Chriſtus inſtituit.*

Dicendum III. non requiri ad valorem Sacramenti intentio- 22
nem explicitam conficiendi Sacramentum, aut producendi effectum Sacramenti; ſed ſufficere intentionem peragendi ritum, qui ab Eccleſia habetur pro ſacro. Ratio, quia (ut ſupra dictum eſt) ſufficit intentio faciendi quod facit Eccleſia. Ita communiter *Suar. in 3. p. D. 64. Sect. 8. art. 8. Tournely in Prælect. Theol. tom. 6. pag. 145. & ſuus Continuator tom. 4. pag. 86. Concina tom. 8. pag. 84. ex n. 1. Viva in prop. 30. damn. ab Alexand. VIII. n.* 1. & alii omnes ex *D. Thoma in 4. Diſt. 6. q. 1. art. 3. qu. 2. ad* 1. ubi docet valide conferri Baptiſmum, *quamvis ille, qui non credit Baptiſmum eſſe Sacramentum, aut habere aliquam ſpecialem virtutem, non intendat dum baptizat, conferre Sacramentum, tamen intendit facere quod facit Eccleſia, etſi reputet illud nihil eſſe. Et quia Eccleſia aliquid facit, ideo*

ex conſequenti, & implicite aliquid facere intendit, quamvis non explicite, Recte vero advertunt *Contin. Tournelý d. pag. 86. Roncaglia cap. 4. q. 3. cum Bon. &c.* quod ſi quis unquam crederet Sacramentum non confici, niſi habeatur intentio explicita conficiendi Sacramentum, & hanc intentionem non haberet, nullum conficit Sacramentum; quia tunc non intendit facare quod facit Eccleſia. Idem advertendum quod, licet valeat Sacramentum, etiamſi Miniſter habeat explicitam intentionem conferendi Sacramentum, vel ejus effectum; modo (ut diximus) intendat facere quod facit Eccleſia; quia tunc implicite habet intentionem conferendi Sacramentum, ut vidimus mox ſupra ex D. Thoma: Si tamen intentionem poſitive contrariam habeat non conferendi Sacramentum, tunc non confert Sacramentum, quia revera tunc non habet intentionem neque explicitam, neque implicitam faciendi, quod facit Eccleſia, ut docet *D. Thom. 3. p. quæſt. 64. art.* 10. ubi ait: *Intentio Miniſtri poteſt perverti dupliciter, uno modo reſpectu ipſius Sacramenti, puta cum aliquis non intendit Sacramentum conferre, ſed deriſorie aliquid agere; & talis perverſitas tollit veritatem Sacramenti, præcipue quando ſuam intentionem exterius manifeſtat*. Nota verbum *præcipue*, ergo ſi tantum interius deriſorie agit, nec etiam confert Sacramentum. Idque confirmat idem S. Doctor *eod. art.* 10. *ad.* 2. ubi *Intentio ludicra* (non actio ludicra) *vel jocoſa excludit primam rectitudinem intentionis, per quam perficitur Sacramentum*.

Præterea, non requiritur intentio explicita celebrandi ritum externum, ut formaliter & abſolute ſacrum. Hoc patet, nam alias Baptiſmus collatus a Paganis, qui Sacramenta ignotant, aut irrident, eſſet nullus; ſed Nicolaus I. cum conſultus fuiſſet a Bulgaris de valore Baptiſmi collati a Judæo, vel Pagano, reſpondit eſſe validum, ſi collatus fuerit cum vera materia, & forma: Valet enim talis Baptiſmus ob intentionem generalem faciendi, quod audierit Judæus vel Paganus fieri ab Eccleſia Chriſti; ita in *cap. A quodam D. 4. de Conſecr.*

23 Hic autem occurrit magna illa quæſtio, olim excitata, ut ferunt, ab Ambroſio Catharino, & noſtris temporibus valde agitata, nempe an ad validitatem Sacramenti requiratur, ut Miniſter habeat intentionem faciendi ritum ſacrum, quem intendit Eccleſia? *Prima* ſententia negat, duplicem enim diſtinguit intentionem, unam faciendi ſolum actum externum, quem facit Eccleſia, & hanc dicit eſſe neceſſariam; alteram faciendi actum externum, non ſimpliciter, ſed ut ſacrum ſive Sacramentalem, quem Chriſtus inſtituit, & Eccleſia intendit, hancque tuetur non requiri. Hæc ſententia plures quidem inſigni nominis patronos habet, & præcipue *Juenin*, *Contenſonium*, *M. Serry*, *Genettum*, *P. Milante*; eamque non obſcure videtur etiam tradidiſſe *P. Salmeronius in lib.* 1. *D. Pauli Epiſt. p. 3. diſp.* 2. ubi dixit: *Advertendum duplicem eſſe intentionem Miniſtri conferentis Sacramentum, alteram quidem publicam, & Eccleſiæ ipſius, cujus miniſterio perfungitur. Hæc autem intentio ſatis exprimitur in ipſis Sacramentorum formis; intendit enim Eccleſia per hujuſmodi verba baptizare, confirmare, &c. Hæc autem intentio inſeparabilis eſt ab ipſis verbis, ſi integre, ut debent, proferantur*. Hujus autem ſententiæ *Bellarminus lib. 1. de Sacram. cap. 27. & Lugo eodem tit. D. 8. Sect. 2.* auctorem faciunt præfatum *Ambroſium Catharinum*; Sed *Tournely Prælect. Theol. tom. 6. pag. 138. & P. Concina tom. 8. pag. 65. num.* 8. quærunt vindicare *Catharinum*, dicentes tantum ipſum voluiſſe non requiri intentionem, quæ reſpicit effectum Sacramenti, vel ritum externum prout ſacrum ab Eccleſia celebratum. Sed quidquid ſit de hoc, ratio hujus ſententiæ eſt, quia ex Tridentino non requiritur in Miniſtro intentio faciendi quod Eccleſia intendit, ſed tantum faciendi quod facit Eccleſia; Et ideo ſufficit, ut Miniſter ſerio applicet materiæ debitam formam, ut facit Eccleſia.

Secunda vero ſententia communis, & ſequenda affirmat omnino requiri intentionem Miniſtri faciendi ritum Sacramentalem, quem intendit Eccleſia; hanc tenent *Bellarm. l. c.* ubi ait oppoſitam non differre ab errore Novatorum, *Lugo l. c.* ubi dicit eam ab omnibus meritiſſime rejici, & ſaltem non multum diſtare ab errore Hæreticorum, *Vaſq. diſp.* 138. qui contrariam vocat damnatam, item *Tournely l. c. tom. 6. pag. 139. & ſuus Continuat. tom. 4. pag. 88. concl. 3. Petrocorenſis tom. 3. cap. 4. q. 2. Concina tom. 8. pag. 67. §. 3. Croix lib. 6. p. 1. num. 54. Viva de Sacram. q. 1. art. 4. n. 6. Antoine pag. 459. n. 2. Salm. eod. tit. cap. 7. num. 26. cum Suar. Bonac. & aliis*. Et hanc ſententiam tuetur etiam N. SS. P. Benedictus XIV. in ſuo aureo Libro *de Synodo lib. 7. cap 4. num. 9.* Probatur 1. ex Trident. in *dict. Can. 11. Seſſ. 7.* ubi requiritur intentio faciendi quod facit Eccleſia; ergo non ſufficit intentio tantum ſerio applicandi formam materiæ, ut facit Eccleſia; reipſa enim hæc intentio, dum actio externa ponitur, eſt ab actione inſeparabilis, ut dixit *P. Salmeronius, ut ſupra*, ſed ultra requiritur intentio faciendi ritum Sacramentalem, quem facit Eccleſia: alias tam Concilium Tridentinum, quam Conſtantienſe fruſtra præter materiam, & formam requiſiviſſent intentionem Miniſtri faciendi, quod facit Eccleſia. Probatur 2. ex eod. Trid. *ſeſſ. 14. cap. 6.* ubi dicitur nullam eſſe abſolutionem Sacramentalem, *ſi Sacerdoti animus ſerio agendi, & vere abſolvendi deſit*. Ergo, ultra externam actionem ſerio poſitam, requiritur intentio interna vere abſolvendi. Probatur 3. & fortius ex Propoſitione 30. damnata ab Alexand. VIII. quæ dicebat: *Valet Baptiſmus collatus a Miniſtro, qui omnem ritum externum formamque baptizandi obſervat, intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit. Non intendo facere, quod facit Eccleſia*. Nota verba *intus vero*, ergo damnavit Pontifex opinionem non requirentem intentionem internam non faciendi quod facit Eccleſia, Reponunt Adverſarii, & præcipue *P. Milante*, Propoſitionem præfatam ideo fuiſſe damnatam, quia comprehendebat omnem ritum ſive ſerio, ſive joco peractum. Sed reſpondetur 1. nullum in Propoſitione verbum fieri de adminiſtratione jocoſa. Reſpondetur 2. quod ſuperflua quidem fuiſſet hæc damnatio, ſi ſola adminiſtratio jocoſa fuiſſet reprobata, hæc enim jamdudum a Tridentino proſcripta fuit: Nec tempore hujus damnationis aliquis erat, qui errorem Lutheri renovaverit; nam, ut referunt *Vanroy tom. 4. Aurelius Pietret. 5. & Henno t. 1. diſp. 4. q. 2. art.* 2. theſis proſcripta fuit decerpta ex theſibus *Fervacqueſii*, qui ſententiam de externa intentione, excluſa jocoſa adminiſtratione, acriter propugnarat. Hinc dicendum cum SS. N. P. Benedict. XIV. in *cit. lib. de Synodo n.* 8. ſaltem grave vulnus ex præfata Prop. damnata inflictum fuiſſe ſententiæ Catharini.

Probatur 4. ratione, qua evincitur neceſſariam eſſe intentionem internam Miniſtri ad conferendum Sacramentum; ut enim habetur ex *D. Th. 3. p. q. 64. art.* 8. quæ in Sacramentis aguntur ad plura referri poſſunt, prout ablutio in Baptiſmo referri poteſt ad munditiam corporalem, & ſpiritualem, ideo oportet, ut per intentionem abluentis referatur & determinetur ad unum, ideſt ad effectum Sacramentalem, ſive ad ablutionem ſpiritualem. Hic autem nolumus immorari ad diſcutiendos plures textus *D. Thomæ*, in quibus obſcure locutus eſt, pro quorum ſolutione adi P. *Concinam*, & *Contin. Tournely ll. cc.* Sed S. Doctor *Opuſc.* 8. clare docuit, ultra ritum externum omnino requiri internam intentionem, dicens: *Requiritur etiam in qualibet Sacramento perſona Miniſtri conferentis Sacramentum cum intentione conferendi & faciendi, quod facit Eccleſia, quorum trium, ſi aliquid deſit, ideſt ſi non ſit debita forma verborum, & ſi Miniſter Sacramenti non intendat Sacramentum conferre, non perficitur Sacramentum*.

Idque maxime confirmatur auctoritate Noſtri SS. Pontificis Benedicti XIV. in ſua *Inſtruct. ad Viceſgerentem* datam Romæ die 28. Febr. 1747. (inſertam in ſuo *Bullario n. 28. t. 2. p.* 186.); ibi *n.* 48. reprobat opinionem *Cajetani*, & *Soti*, qui volebant ſufficere in ſuſcipiente Baptiſmum voluntatem neutralem, nempe non conſentientem neque repugnantem; & declarat ex mente *Innoc. III. in c. Majores de Baptiſmo*, quod Sacramentum Baptiſmatis tunc effectum habet, quando quis vel actu præbet, vel jam antea præbuit voluntatem; Et ſi neque conſentit, neque diſſentit, licet externe compoſitus, nequit baptizari, ſi nunquam antea habuit voluntatem ſuſcipiendi Baptiſmum. Hoc poſito, nempe quod in ſubjecto neceſſario requiritur intentio ſuſcipiendi Sacramentum, deinde tranſit Pontifex ad intentionem requiſitam in Miniſtro, & mentionem faciens de opinione *Catharini*, dicit: *Hæc opinio* (nempe *Cajetani*) *minus habet difficultatis, cum non de conferente agatur, ſed de accipiente Baptiſmum*. Ergo tanto magis in conferente, ultra compoſitionem externam, interna requiritur intentio. Tandem, quamvis ſententia oppoſita eſſet probabilis, nulli dubium (ut ait Noſter Benedictus XIV. in *cit. lib. de Syn. n.* 9.) eam non poſſe in praxi adduci ex Propoſ. 1. damn. ab Innoc. XI. ubi declaratum fuit in conferendis Sacramentis illicitum eſſe ſequi opinionem probabilem, relicta tutiore. Hinc recte docet præfatus Pontifex, quod ſi conſtet quempiam Baptiſmum, aut aliud Sacramentum initerabile adminiſtraſſe, omni adhibito externo ritu, ſed intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non faciendi quod facit Eccleſia, urgente neceſſitate, erit Sacramentum iterum ſub conditione perficiendum; Si tamen res moram patiatur, Sedis Apoſtolicæ oraculum erit exquirendum.

Quæritur III. Si Miniſter habeat duas intentiones contrarias, quænam debeat prævalere? *Reſp.* I. Si voluntates iſtæ ſint ſimul, prævalet prædominans; nempe, quæ eligeretur, cognita incompoſſibilitate. *Reſp.* II. Si inter voluntates contrarias una ſuccedat alteri, poſterior valet, niſi prior revocaverit (ſaltem virtualiter) omnem voluntatem ſubſequentem; tunc enim prior voluntas, modo expreſſe non revocetur, certe prævalet. In his autem, ſi adhuc remanet dubium, dubius erit valor Sacramenti; Nam, ut valor Sacramenti tanquam certus habeatur, requiritur (& ſufficit) præſumtio, quæ ſit moraliter certa, excludens omnem oppoſitam formidinem. Ita *Viva quæſt. 1. art. 4. n. 9. Lugo de Sacr. D. 8. n. 124. & Croix lib. 6. p. 1. n. 69. cum Boſco, Pallav. Dicaſt. &c.* Si quis autem contraheret Matrimonium, intendens illud eſſe ſolubile, tali animo, quod ſi sciret eſſe inſolubile, non contraheret, tunc nullum eſſet Matrimonium, ut recte docent *Lugo loc. cit. n. 128. Sanch. de Matrim. lib. 2. D. 13. Croix l. c. n. 72. cum Perez*, Con. *&c.* Et idem dicunt *Bellarm. Vaſq. & Dic. cum aliis apud Croix* de Infideli, qui ſic contraheret; Ratio, quia Matrimonium de ſua natura eſt indiſſolubile; unde qui ſic contraheret, apponeret conditionem contra ſubſtantiam Matrimonii, ac ideo illud invalidantem, juxta *cap. fin. de Condit. appoſ.* Valide tamen contraheret, ut ait *Lugo ex n. 132. cum Suarez*, ſi quis per errorem putaret Matrimonium eſſe ſolubile, quia error privatus non tollit ei intentionem generalem contrahendi modo, quo debet.

„ Dixi 1. *ſaltem virtualis*: tum quia non ſufficit interpre- 25
„ tativa, vel habitualis (qualis etiam poteſt eſſe in ebrio,
„ & dormiente); cum actus ab eo procedens non ſit huma-
„ nus, & deliberatus, ſeu liber in ſe: tum quia actua-
„ lis, qua ſcilicet actu intendis, & vis hoc facere, etſi me-
„ lior ſit, & conſulta, non tamen requiritur: cum enim ea

„ non

non ſit in noſtra poteſtate, & homo facile diſtrahatur, nimis durum, & plenum ſcrupulis fuiſſet, ſi hanc Chriſtus requiſiviſſet. Virtualis autem dicitur, quæ ex actuali præcedente relicta durat in aliqua actiona vi illius incepta, & continuata: ut ſi ex intentione baptizandi, vel celebrandi vadas ad Eccleſiam, ſacras veſtes induas, ad altare, vel baptiſterium accedas, etſi interim omnia alia cogites. Ratio eſt, quia hoc ſufficit, ut actio illa ſit humana, & moralis. *Laym. lib. 5. t. 2. cap. 5.*

Unde reſolves.

1. Si Sacerdos habens forta anta ſe panem, recitet factum, & verba Chriſti, non iden conſecrat.

2. Impotens rationis, ebrius, vel ſomnians, non conficit Sacramentum, atiamſi ante abrietatem, vel ſomnum id intenderit; quia non agit humano modo. *Laym. loc. cit.* * (*Ita communiter Suar. Vaſq. Con. &c. apud* Croix *lib. 6. p. 2. n. 55. contra Cabrera.*) *

3. S. Athanaſius in luſu puetili vere baptizavit, quia intendit facere, quod viderat in templo fieri ab Epiſcopo.

4. Hæreticus valide baptizat, & contrahit matrimonium, etſi non credat hoc eſſe Sacramentum, rideat, & contemnat: imo etſi nolit facere, quod facit Eccleſia Romana, ſed quod ſua: falſo putans non Romanam, ſed ſuam eſſe veram; etſi atiam per hoc nolit conferri gratiam. Ratio eſt, quia intentio generalis, qua vult quod Chriſtus inſtituit, prævalet intentioni provenienti ex errore privato. *Bonac. quæſt. 3. p. 1. n. 9. Suar. Fill. &c.*

5. Non debet repetere ſub conditione conſecrationem, qui in ipſa fuit diſtractus * (*Vide dicta ſupra num. 14. pag. 83.*) * vel qui minores hoſtias ad altare detulit, de quibus majorem conſecrans, non explicite cogitavit, nec detexit.

Diai 2. *Abſoluta*; quia conditionata ſuſpendit effectum, quod, præterquam in matrimonio, fieri non poteſt.

Unde reſolves.

1. Validum eſt Sacramentum collatum ſub conditione præterita, vel præſenti neceſſaria, vel contingente, ſi conditio vere ſit impleta: v. gr. abſolvo te, ſi vis dimittera concubinam, ſi capax es; baptizo te, ſi non es baptizatus. *Bon. l. c. n. 18.*

2. Nullum eſt Sacramentum datum ſub condirione futura, ſive ſit hæc contingens, ut abſolvo te, ſi reſtitues, ſi dimittes concubinam &c. ſive neceſſaria, aut adjecta animo ſuſpendendi Sacramentum, ut, abſolvo te, ſi cras ſol orietur. *Bonac. ibid. Suar. Con. &c. contra Dic. & Eſp.*

3. Dubium eſt Sacramentum collatum ſub conditiona occulta, humano modo incognoſcibili: v. g. baptizo, ſi es prædeſtinatus, ſi Deus videt te hoc anno moriturum.

4. Graviter peccat, qui adminiſtrat Sacramentum (excepto Matrimonio) ſub conditione, non ſolum futura, quod ſemper eſt mortale, * (*Ut Salm. cap. 7. n. 59. cum Gan.*) * ſed etiam præſenti, aut præterita; ſive in ſe ſit prorſus occulta, quod etiam eſt mortale, ſive humano modo cognoſcibilis; quod tamen nullum eſt, ſi fiat ex cauſa rationabili: raro veniale, ſæpius mortala, ſi abſque ulla cauſa. Ratio eſt, quia aut nullum facit Sacramentum, aut dubium, aut validum quidem, ſed non ſine nugatione in re gravi. Vide *Bonac. loc. cit. Suar. Con. &c. Schol.*

26 Quæritur I. An ſit validum Sacramentum collatum ſub conditione? Si conditio eſt de præterito, vel de præſenti, ſine dubio, verificata conditione, Sacramentum eſt validum. Ita communiter *Suar. in 3. p. D. 13. ſect. 3. v. Dico 3. Laym. l. 5. tr. 2. cap. 5. num. 13. Continuator Tournely tom. 4. pag. 135. Concl. 2. Pal. De Sacr. D. un. p. 5. n. 7. cum Con. Bon. &c.* Si vero conditio ſit da futuro, nullum quippe eſt Sacramentum collatum, ut *Tournely l. c. cum Buſemb. & aliis* ut ſupra communiter. Ratio, quia, ut Sacramentum valida conferatur, forma eſt applicanda materiæ præſenti, alias haberetur effectus Sacramenti, quando forma & materia jam deſierint adeſſe. An autem valide abſolveret Confeſſarius ſic dicens: *Abſolvo te, ſi Deus cognoſcit quod reſtitues?* Affirmant *Viva de Sacr. q. 1. art. 4. n. 7. & Henriq. Arriaga & Bernal. ap. Croix lib. 6. p. 1. n.* 81. qui id valde probabile putat; quia (ut dicunt) tunc jam apponitur conditio de præſenti, cum Deo omnia futura ſint nota; Sed huic opinioni rectius contradicunt *Tournely l. c. v. Sed quid. Concina tom. 8. pag.* 87. *n.* 9. item *Coninck. Averſ. & Dicaſt. ap. Croix l. c.* Ratio, quia, cum Deus commiſerit adminiſtrationem Sacramentorum cognitioni & voluntati Hominum, nequit apponi conditio, quæ non poſſit cadere ſub humana conditione.

27 Quæritur II. An ſit licitum conferre Sacramentum ſub conditione? Quoad Sacramenta characterem imprimentia, certum aſt apud omnes licitum eſſe; & patet ex *c. 2. de Bapt.* ubi dicitur: *De quibus dubium eſt an baptizati fuerint, baptizantur his verbis præmiſſis; Si baptizatus es, non te baptizo; ſed ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo.* Et quamvis *Juenins de Sacr. D. 1. q. 3. cap. 5. art. 1. & Tournely in Prælect. Theol. tom. 6. q. 1. art. 4.* aſſerant anta Seculum VIII. non haberi mentionem in Patribus & Conciliis prædictæ formulæ conditionatæ, tamen docet N. SS. P. Benedictus XIV. in ſuo doctiſſimo libro *de Synodo lib. 7. cap. 6. n. 1.* ex eo non recte inferre *Natalem Alex.* non fuiſſe in uſu in collatione Sacramentorum, conditionem apponi; nam aſſerit ax conſtanti Eccleſiæ praxi ſatis probari oppoſitum. Tantum (ait) in Seculo VIII. conditio illa, quæ prius mente detinebatur, exprimi cœpit.

28 Communiter autem dicunt DD. etiam alia Sacramenta poſſe conferri & reiterari, ſi juſta cauſa adſit. Ita *Suar. D. 13. ſect. 3. Concl. 3. Palaus d. p. 5. n. 7. Roncaglia de Sacr. cap. 4. q. 6. R. 3. Habert tom. 5. cap. 2. q. 2. pag. 72. R. 2. Salm. de Sacr. cap. 7. n. 56. Bonac. eod. tit. D. 1. quæſt. 3. p. 2. §. 3. n. 20. cum Sa, Con. Henr. Reg. &c.* communiter; & non diſſentit *Tournely tom. 4. pag. 138. v. Dubium*; contra *Juenin. Inſtit. Theol. tom. 7. pag. 35. & Antoine de Sacr. cap. 2. q. 3. v. Nota*, qui ait tantum in Sacramento Baptiſmi id licere, quando adeſt prudens dubium de ejus valore (Vide dicenda *de Baptiſmo n.* 136.); in aliis vero putat non licere, niſi in neceſſitate. Sed nos primæ ſententiæ ſubſcribimus, cum conditio, juſta cauſa accedente, omnem reparet irreverentiam Sacramenti. Diximus *juſta* (ſive rationabili) *cauſa accedente*, ut loquuntur *Suar. Pal. Bon. Salm. Ronc. loc. cit.* item *Croix lib. 6. p. 1. n. 129. Elbel tom. 3. pag. 15. n. 51. & Sporer tom. 3. pag. 14. n. 96. & pag. 19. n. 129.* Nam communa eſt cum præfatis AA. (contra aliquos) eſſe peccatum mortale miniſtrare Sacramenta, ſi non adſit cauſa neceſſitatis, vel gravis utilitatis: illicitum eſt enim ſine tali cauſa Sacramentum conferre cum dubio effectus. Licitum autem eſt ut dicunt *Suar. Roncaglia, Bon. Salm.* & alii communiter, Confeſſario prudenter dubitanti an abſolverit Pœnitentem abſolvere ſub conditione. Et idem dicunt *Tournely l. c. & Mazzotta tom. 3. pag.* 568. quando abſolvendus eſt puer, de quo dubitatur, an compos ſit rationis. Si quis autem judicans Pœnitentem eſſe diſpoſitum, eum ſub conditione abſolveret, dicens: *Ego te abſolvo, ſi diſpoſitus es*; recte dicunt *Tournely tom. 4. p. 137. & Salm. d. cap. 7. num.* 56. quod is non peccaret mortaliter, ſed non excuſaretur a culpa veniali, cum hoc eſſet contra ritum Eccleſiæ. Idem ait *Croix lib. 6. p. 1. num.* 129. de eo qui ſine rationabili cauſa repeteret unum verbum, vel ſyllabam formæ.

Certum autem eſt, quod caſu quo adeſt extrema proximi neceſſitas, & non habeatur materia, niſi dubia, tunc Miniſter non ſolum poteſt, ſed tenetur ſub gravi Sacramentum ai miniſtrare ſub conditione, ut docat *Lugo de Sacr. D. 8. n.* 140. cum *Suar. Vaſq. Con. Cajet. Sylv. & communi* apud *Viva in Trut. Append. §. XI. circa finem.* (Vide dicenda *n.* 102. *v. Materia, & de pœn. n.* 480.) Advertit tamen *Lugo Reſp. Mor. lib. 2. n.* 10. quod, ſi poſtea certa habeatur materia, & locus erit, repetendum eſt Sacramentum ſub conditione, ſi forte primum invalidum fuerit; & idem ait *Croix n.* 123. cum *Tamb. Gobat. &c.* Intelliga hoc de Sacramentis non iterabilibus, ut Baptiſmo, Confirmatione, & Ordine. Notandum præterea, quod, ſi Sacramentum ſit miniſtrandum ſub condirione, nullatenus requiritur, ut conditio ore exprimatur, ſed ſufficit menta concipi. Ita *Tournely tom. 4. pag. 39. Conc. 3. Ronc. cap. 4. Q. 5.* cum *Pal. Gob.* &c. apud *Croix num.* 83. ubi *Moya* hoc aſſerit commune, & *Eſcob.* putat certum. Quando vero publice confertur Baptiſmum dubium, rationabiliter dicit *Tournely loc. cit.* conditionem exprimendam, ne adſtantes credant Baptiſmum abſolute reiterari contra legam Eccleſiæ. 29

Utrum autem peccaret mortaliter is qui ſine neceſſitate plures ſimul baptizaret, vel abſolveret ſub una forma? Affirmant *Scotus, Gabr. & Con. apud Croix n.* 44. Sed negas *Croix cum Val. Henr. Reg. Dic. & aliis*, quia non videtur hæc notabilis mutatio; Omnes tamen dicunt, quod is non excuſaretur ſaltem a veniali. Vide de Miniſtro Baptiſmi.

DUBIUM II.

Quid requiratur in Miniſtro, ut licite miniſtret?

30 *Vide quæ ſe habent de hoc apud Buſemb.*

31 Primo *de ſtatu gratiæ requiſito in Miniſtris Sacramentorum, ad ea ordinatis.*

32 *Qu. 1. Quid de aliis Miniſtris ad ea non ordinatis? An Sacerdos baptizans non ſolemniter graviter peccet? Vide Infert. 1. An contrahens Matrimonium in mortali duplex ſacrilegium committat? Vide Infert. 2.*

33 *An excuſentur miniſtrantes in mortali, ſi urgeat neceſſitas? Quid de miniſtrantibus in Noſocomiis, de Obſtetricibus, & maxime de Parochis, &c. miniſtrantibus in neceſſitate?*

34 *Qu. 2. An conferens Sacramenta teneatur præmittere Confeſſionem, ſi ſit in mortali?*

35 *Qu. 3. An peccet graviter Sacerdos, ſive Diaconus miniſtrans Euchariſtiam in mortali? Quot peccata committat Sacerdos celebrans in mortali? An miniſtrans Euchariſtiam pluribus ſucceſſive, committat plura peccata? An peccet graviter tangens ex officio Euchariſtiam in mortali?*

36 *Qu. 4. An peccet graviter Confeſſarius tantum audiens Confeſſionem in mortali?*

Qu. 5. An Confeſſarius plures ſucceſſive abſolvens, plura ſacrilegia committat?

37 Secundo *de ſtatu Gratiæ requiſito in exercentibus alias functiones ſacras. 38. De Diacono, & Subdiacono miniſtrante Altari in mortali. 39. De Epiſcopo conferente in mortali Chriſma, vel Oleum Sanctum. 40. De Epiſcopo conſecrante in mortali Templa, vel benedicente veſtes, &c. Et de Sacerdote aſſiſtente Matrimonio, vel benedicente aquam, cineres, &c.*

41 *An Prædicator concionans in mortali, peccet mortaliter?*

42 *Vide apud Buſemb. de Miniſtro utente materia vel forma dubia; vel corruptam proferente formam, vel omittente ceremonias.*

43 *An Sacramenta ſint indignis deneganda? Dicendum I.*

Generaliter loquendo, ſacrilegium eſt miniſtrare Sacramenta indignis.

44 *Dicendum II. Peccatori publico negandum eſt Sacramentum, ſive occulte, ſive publice petat.* 45. *Dub.* 1. *Quid ſi peccatum ſit notum tantum aliquibus adſtantium?* 46. *Dub.* 2. *Quid ſi crimen ſit publicum in alio loco?* 47. *Dub.* 3. *An peccatori publice poſſit unquam miniſtrare Euchariſtia?* 48. *Dub.* 4. *Quid agendum in dubio de crimine, & de pœnitentia?* 49. *Dub.* 5. *An Miniſter ob metum mortis poſſit dare Sacramentum indigno?*

50 *Dicendum III. Peccatori occulto publice petenti non eſt negandum Sacramentum; Secus ſi petat occulte.* 51. *Qu.* 1. *An Confeſſarius poſſit negare Sacramentum ob crimen auditum in Confeſſione?* 52. *Qu.* 2. *An Epiſcopus poſſit negare Sacramentum Ordinis peccatori occulto publice petenti?* 53. *Qu.* 3. *An poſſit abſolvi Ordinandus habituatus in vitio turpi, qui vult aſcendere ad Ordines ſacros.* Remiſſive ad num. 63. *in fine hujus Dubii.*

54 *Qu.* 4. *An Parochus poſſit aſſiſtere Matrimonio publici peccatoris? Et ad quid teneatur circa impedimenta?*

55 *Qu.* 5. *An unus ſponſorum poſſit licite Matrimonium inire cum altero excommunicato, vel publico peccatore?* 56. *Et an liceat conjugia contrahere cum Hæreticis?*

57 *Qu.* 6. *An in Sacramentis conferendis liceat uti opinione probabili?*

58 *Qu.* 7. *An, & quando Miniſtri teneantur miniſtrare Sacramenta?*

59 *Qu.* 8. *An liceat ſimulare adminiſtrationem Sacramenti?*

60 *An liceat ſimulare ſuſceptionem Sacramenti? Sed quid ſi quis ſimulet ſe confiteri?* 61. *Quid ſi quis ſimulet communicare?* 62. *Quid ſi quis ſimulet contrahere Matrimonium?*

63 *DISSERTATIO de Clerico habituato in vitio turpi, an poſſit abſolvi volens ordinari in Sacris? uſque ad n.* 77.

30 „ RESP. 1. Præter ea, quæ ad valorem requiruntur, requiritur probitas, ſive ut ſit in gratia: tum quia Chriſto, cujus eſt Miniſter, debet ſe conformare; tum quia ad hoc quidem ſingulariter ordinatur, & gratia peculiari donatur, ac proinde hoc curare præ aliis eſt obligatus. Ita *Laym. loc. cit. & commun.*

Unde reſolves.

„ 1. Peccat graviter, qui conficit Sacramenta, non habens ſufficientem juriſdictionem, vel de ea rationabiliter dubitans, vel qui cenſura eſt prohibitus.

„ 2. Non licet Sacerdoti adminiſtrare Sacramenta cum attritione cognita: quia adhuc eſt extra ſtatum gratiæ. *Bonac. quæſt.* 3. *punct.* 1. §. 1.

„ 3. Non tamen neceſſario præmittit Confeſſionem (niſi velis celebrare), etſi ſit conſultius: quia de hoc nullum eſt præceptum, & ad delendum mortale ſufficit contritio. *Vaſq. d.* 136. *cap.* 1. *Card. de Lugo d.* 8. *ſect.* 9.

„ 4. Miniſter Sacramenti ad id ordinatus, ſi conficiat, & miniſtret ſolemniter in mortali, v. gr. ſi baptizet, vel celebret, peccat mortaliter toties quoties; (quod etiam verum eſſe volunt *Sayr. Ledeſ. & Bon. Gran. cem.* 5. *t.* 5. de Diacono ex ſpeciali commiſſione baptizante) niſi forte periculum ſit in mora, nec poſſit tam cito confiteri, aut conteri: eo enim caſu baptizare, vel etiam abſolvere moribundum, in ſtatu peccati, non eſſe irreverentiam docet *Card. de Lugo d.* 8. *ſect.* 9. *n.* 151.

„ Dixi 1. *ad id ordinatus*; etſi enim Laicus in neceſſitate baptizet cum conſcientia peccati mortali, non peccare mortaliter docent *l. s. Fill. t.* 2. *cap.* 5. *quæſt.* 10. *ex Suarez, &c.*

„ 2. *Solemniter*: nam ſi ſine ſolemnitate baptizet, excuſant a mortali *Suarez, Con. Fill. l. c.*

„ 5. Alii, qui conficiunt, & miniſtrant, non peccant mortaliter, v. g. cum Laici in neceſſitate baptizant, vel miniſtrant ſibi invicem matrimonium in mortali. Ita contra *Sylv. Vaſq.* & alios docet *Suarez* cum aliis; qui tamen vult eos peccare mortaliter, quatenus hoc in mortali ſuſcipiunt. Ita etiam *Filliuc. Fern. Sanch. Bonac. d.* 6. *cap.* 6. *d.* 1.

„ 6. Qui miniſtrat, etſi non conficiat, Euchariſtiam in mortali, peccat mortaliter, ut habet communis *Suar. Fill. Laym. Bonac.* & aliorum contra *Vaſq.* cujus ſententiam *Dian.* recte notat eſſe probabilem, ſive ſit Sacerdos, ſive Diaconus, ut *Vid. p.* 3. *t.* 4. *R.* 595. Idem docet *Card. de Lugo d.* 9. *n.* 155. Et quidem aliqui putant, tot mortalia committi, quot communicantur: quod minus videtur probabile, cum moraliter non ſit niſi una diſtributio, & una indigna miniſtratio: ita *Tann.* 2. 2. *Henriq. Fill. nu.* 87. *&c.* contra *Con. & Bon.*

„ 7. Etſi probabile ſit, quod docent *Sylv. Caj. Fill. t.* 1. *tr.* 1. *c.* 6. *n.* 87. *Nav. & Sa v. Ordo*, Diaconum, & Subdiaconum, ſi cum mortali in ordine ſuo miniſtrent; item Sacerdotem, & Epiſcopum, ſi Sacramentalia exerceat, nuptias, aquam benedicat, altaria, templa, vaſa conſecret, concionet, Euchariſtiam de loco in locum transferat, peccare mortaliter: Contrarium tamen videtur verius, ut docent *Suar. Vaſq. Laym. Con. q.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *C. de Lugo l. c.* Ratio eſt, quia hæ actiones non tendunt proxime ad ſanctificationem animæ ex opere operato, ſicut actiones ſacramentales.

„ 8. Non videtur vera eſſe ſententia, quæ docet eſſe mortale tangere in mortali corporalia, calices, reliquias, &c. *Sayr. Suar. Bon. d.* 1. *q.* 3. *p.* 2. Quod ſi quis in mortali (etiam laicus in neceſſitate) elevet de terra Euchariſtiam, non videtur aliud agere, quam ſi Chriſtum in hac vita lapſum elevaſſet: ſecus tamen, ſi quis id extra neceſſitatem temere præſumat, exemplo Ozæ. *Bon. d.* 1. *q.* 3. *p.* 2. *n.* 12.

Diſtinguere hic oportet confeſſionem & adminiſtrationem Sacramentorum ab aliis functionibus ſacris. 31

Et I. Quod ad Sacramentorum confectionem ſive adminiſtrationem pertinet, commune & certum eſt apud DD. (quidquid dicant aliqui non audiendi apud *Croix*) quod Miniſter Sacramenti ad id ordinatus, ſi conficiat, & miniſtret ſolemniter in mortali, mortaliter peccat. Rationem affert *D. Thomas* 3. *part. quæſt.* 64. *art.* 6. dicens: *Conveniens autem eſt, ut Sacramentorum Miniſtri ſint juſti, quia Miniſtri debent Domino conformari; Et ideo non eſt dubium, quin mali exhibentes ſe Miniſtros Dei & Eccleſiæ in diſpenſatione Sacramentorum, peccent. Et quia hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei, & contaminationem Sacramentorum quantum eſt ex parte ipſius peccatoris, conſequens eſt quod tale peccatum ex genere ſuo ſit mortale.*

Sed quæritur 1. An peccet graviter Miniſter, qui confert Sacramentum, ad quod non ſit ſpecialiter ordinatus? Hæc quæſtio quippe tantum locum habet in Baptiſmo, & Matrimonio, nam alia Sacramenta patet non poſſe miniſtrari, niſi a Miniſtris conſecratis. *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *P. Concina tom.* 8. *pag.* 90. *num.* 15. qui vocat veram & communem, *Tournely in Prælect. Theol. tom.* 6. *pag.* 228. *Natal. Alex. de Sacr. lib.* 2. *Reg.* 8. *Anacl. pag.* 532. *n.* 45. *Salm. de Sacr. c.* 8. *n.* 87. *cum Suar. Bonac. & Valent.* item *Gonet, Habert, Juenin, &c. apud Continuat. Tournely tom.* 4. *pag.* 32. *v. Dixi* 2. Et expreſſe eam docet *S. Thom.* 3. *p. quæſt.* 64. *art.* 6. *ad* 3. ubi ait: *In articulo tamen neceſſitatis* (Sacerdos) *non peccaret baptizando in caſu, in quo etiam poſſet laicus baptizare; ſic enim patet quod non exhiberet ſe Miniſtrum Eccleſiæ, ſed ſubveniret neceſſitati patientis. Secus eſt autem in aliis Sacramentis, quæ non ſunt tantæ neceſſitatis, ſicut Baptiſmus.* Hæc ſententia eſt quidem probabilis; Sed, ſpectata ratione, videtur probabilior *ſecunda* ſententia affirmans, quam tenent *Cont. Tour. l. c. Croix n.* 92. & 93. *Antoin. q.* 6. *& Lugo cum Vaſq. Pont. Nav. Led. &c.* Hæc ſententia docet, quod per ſe loquendo laicus ſive Sacerdos miniſtrans non ſolemniter, graviter peccat miniſtrando in mortali. Ratio, tum quia peccatum quod committit indigne miniſtrans, juxta doctrinam *D. Thom. n. preced.* allatam, conſiſtit in irreverentia quæ irrogatur Deo, & Sacramento, & quidem hæc irreverentia non tantum infertur a Miniſtro conſecrato, quam a non conſecrato; tum quia hic, licet tunc non ſe exhibeat ut Miniſtrum Eccleſiæ, ſe tamen exhibet ut Miniſtrum Chriſti; tum quia Sancta ſancte tractanda ſunt, & ſane ſub grave in re gravi: actio autem miniſtrandi Sacramenta eſt equidem eximie ſancta, quia ſit nomine Chriſti, & eſt immediate cooperans in ſanctificationem Animæ; unde a quocunque exerceatur, ipſius ſanctitatem requirit.

Hinc infertur 1. probabilius eſſe cum *Contin. Tournely, Antoin. Croix ll. cit. & aliis apud Salm.* laicum ſive Sacerdotem miniſtrantem non ſolemniter Baptiſmum in neceſſitate peccare graviter, ſi miniſtret in mortali.

Infertur 2. probabilius peccare graviter contrahentes Matrimonium in mortali, non ſolum Sacramentum ſuſcipiendo, ſed etiam miniſtrando, ut dicunt *Pontius de Matr. lib.* 1. *c.* 8. *n.* 11. *Lugo de Sacr. D.* 8. *n.* 150. *cum Nav. Vaſq. Led. &c.* (contra *Sanch. de Matr. lib.* 2. *D.* 6. *n.* 4. *Suar. de Sacr. D.* 16. *ſect.* 2. *Bon. D.* 1. *quæſt.* 3. *p.* 2. §. 1. *n.* 10. *cum Soto, &c.*) Noſtramque ſententiam *Croix lib.* 3. *p.* 1. *n.* 93. abſolute veram putat, eamque valere dicit, etiamſi Matrimonium ineatur per procuratorem.

Diximus *per ſe loquendo*, nam per accidens Miniſter tam conſecratus, quam non conſecratus excuſatur, ſi miniſtret in mortali Sacramentum Baptiſmi, aut Pœnitentiæ in neceſſitate, puta ſi non poſſet tam cito conteri, & periculum eſſet, quod moribundus decederet ſine Baptiſmo, aut Abſolutione, ut communiter docent cum *Buſ. ut ſupra, Lug. D.* 8. *n.* 151. *Ronc. de Sacr. c.* 4. *q.* 6. *Cont. Tournely tom.* 4. *pag.* 32. *v. Dixi* 1. *Antoine de Sacr. c.* 2. *q.* 6. *Croix lib.* 6. *p.* 1. *n.* 92. *Salm. eod. tit. c.* 7. *n.* 93. *cum Vaſq. Con. &c.* Et idem ait *Moja ap. Croix loc. cit.* de Confeſſario, qui non poſſet tam cito conteri, quin incurrat notam infamiæ. Idem dicunt *Tamb. in Meth. Comm. cap.* 1. §. 10. *n.* 71. *& Lugo D.* 9. *n.* 8. *cum Vaſq. & Henr.* de Sacerdote, qui, incepta Miſſa in bona fide, recordaretur peccati mortalis, & valde difficulter conteri poſſet, & contra nequiret ſine infamia ceſſare ab inchoato Sacrificio; Sed his opinionibus merito contradicit *Concina tom.* 8. *pag.* 350. *n.* 37. Ratio, quia ex una parte urget præceptum Divinum, ut Sacramentum in gratia conficiatur, aut ſuſcipiatur; & ex altera non eſt impoſſibile tali Sacerdoti actum contritionis elicere; etenim *Deus* (ut docet Tridentinum *Seſſ.* 6. *c.* 11.) *impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & adjuvat ut poſſis.* Ergo ſi Sacerdos non ſe conterit, ex culpa ſua provenit, vel quia non conatur quantum poteſt, cum hic tempus ſufficiens adſit (ſecus in primo caſu moribundi), vel quia peccato adhæret. 33

Præterea hic notandum cum *Contin. Tournely tom.* 4. *pag.* 32. *v. Circa*, quod Sacerdotes miniſtrantes in amplis Noſocomiis, aut in Caſtris, cum ibi neceſſitates morientium ſint obviæ, tenentur ſemper ſe paratos habere ad miniſtranda Sacramenta in Gratia. Et idem ex eadem ratione rationabiliter ait *Tournely*, de Obſtetricibus. A fortiori autem ad id tenentur Parochi, alii ve Sacerdotes, quibus ex officio incumbit Sacramenta miniſtrare, ut bene ait *Natal. Alex. de Sacr. lib.* 2. *Reg.* 12.

refe-

referens Monitum S. Caroli Borrom. *in ſuis inſtruct.* ubi hæc habentur: *Parochus, omniſque Sacerdos, cujus eſt Sacramenta adminiſtrare, meminiſſe debet omni fere temporis momento paratum eſſe oportere ad tam ſanctæ adminiſtrationis munus.*

34 Quæritur 2. An Sacerdos conferens Sacramenta teneatur præmittere Confeſſionem, ſi ſit in mortali? In confectione Euchariſtiæ certum eſt ex Trident. præmittendam eſſe Confeſſionem, juxta dicenda *num.* 255. Quoad alia vero Sacramenta, *prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Merbeſius tom. 2. pag. 71. Concl. 9. Genet. tom. 3. pag. 35. quæſt. 4. Concina tom. 8. pag. 90. n. 27.* ex *Catech. Rom. p. 2. cap. 5. §. 45.* ubi dicitur: *Cum Sacramenta adminiſtramus, aut percipimus, toties Confeſſio prætermittenda non eſt.* Ratio, tum quia idem motivum præcepti, quod currit in Euchariſtia, valet etiam in aliis Sacramentis; tum quia Miniſter, cum teneatur miniſtrare Sacramenta in ſtatu gratiæ, debet habere moralem certitudinem de ſua juſtificatione, ſicut habere debet de materia & forma; hæc autem certitudo nequit haberi per contritionem, quæ difficillime, & a paucis obtinetur. *Secunda* vero ſententia probabilior, & communis negat neceſſitatem Confeſſionis, & dicit ſufficere quod eliciatur contritio; hanc tenent *Suarez loc. infra citando, Lugo de Sacram. D. 8. num.* 145. aſſerens eſſe communem, *Salm. eodem tit. cap. 7. num.* 94. qui pariter aſſerunt communem eſſe hanc ſententiam, ſcilicet quod ſatis ſit elici contritionem probabiliter exiſtimatam, item *Sylveſt. verb. Confeſſio 1. §. 2. Laym. lib. 5. tract. 1. cap. 5. num. 10. Nav. Sum. cap. 2. num. 6. Victor. Sum. num. 135. Roncaglia de Sacr. quæſt. 4. cap. 1. R. 6. Sporer tom. 3. pag. 25. nu. 170. Croix lib. 6. p. 1. num. 93. Viva quæſt. 1. art. 4. n. 4. Elbel tom. 3. pag. 15. num.* 49. qui etiam aſſerit communem, *Bonac. D. 1. q. 3. p. 2. num. 3. cum Reg. Fill. Henriq. & aliis* paſſim. Probatur 1. ex Rituali Rom. *de Sacr. in genere*, ubi dicitur: *Sacerdos ſi fuerit peccati mortalis ſibi conſcius (quod abſit), ad Sacramentorum adminiſtrationem non audeat accedere, niſi prius corde pœniteat. Sed ſi habeat copiam Confeſſarii, & temporis, locique ratio faceret, convenit confiteri.* Nota, *convenit*, ergo ex Rituali ſufficit pœnitere per contritionem, & Confeſſio eſt de convenientia, non de neceſſitate. Probatur 2. ratione, tum quia in aliis Sacramentis non habetur præceptum neque naturale, neque Divinum, neque Eccleſiaſticum de præmittenda Confeſſione, ut habetur in ſuſcipienda Euchariſtia: tum quia, ut ait doctiſſimus *Suarez in 3. par. D. 16. v. Quæritur*, licet Confeſſio (ut vidimus) valde conveniat, tamen ſatis eſt, ut Sacerdos adhibeat diligentiam moralem ad ſe juſtificandum per contritionem, quin ſummam adhibeat per Confeſſionem; Nec eadem ratio currit pro materia, & forma Sacramenti, quam pro licita adminiſtratione Sacramenti; ibi enim (ut diximus cum *eodem Suar. Tom. I. lib. 1. num.* 33.), cum agatur de ſubſtantia ſeu de veritate rei, probabilitas non poteſt efficere, ut materia & forma inepta evadant apta; Sed in licita adminiſtratione Sacramenti, cum agatur tantum de modo, ideſt de honeſtate actionis, bene probabilitas efficit, ut actio ſit honeſta, quando prudenter honeſta judicatur, quamvis in ſe forte talis non ſit.

35 Quæritur 3. An peccet mortaliter Sacerdos, aut Diaconus miniſtrans Euchariſtiam in mortali? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Lugo de Sac. D. 8. n. 155. Sporer tom. 3. p. 26. n. 172. Diana p. 2. to. 14. R.* 23. & probabilem putant *Salm. de Sac. c. 7. n. 10. cum Sylvio, Vaſq. Gabr. Led. &c. Viva q. 1. art. 4. n. 4. Croix lib. 6. p. 1. n. 94. cum Arriaga, Averſa, Dicaſt. Amico, Bernal. &c.* Ratio, quia diſtribuens Euchariſtiam, cum non conficiat Sacramentum, tantum remote cooperatur ad productionem gratiæ; non ponit enim actionem per ſe cauſantem gratiam, ſed tantum applicat activa paſſivis; nec agit in nomine Chriſti, cum Chriſtus non requiſivit, ut diſtribuens ſit perſona ſacra, olim enim etiam laici Communionem ſibi vel aliis porrigebant. *Secunda* vero ſententia, quam ſequimur, affirmat, eamque tenent *Suar. in 3. p. D. 16. ſect. 3. & 4. v. Dices, Concina tom. 8. p. 90. n. 17. Holzm. tom. 2. pag. 7. n. 29. Contin. Tourn. tom. 4. pag. 33. coll. 3. Viva loco ſupra cit. Antoine de Sac. cap. 2. q. 6. v. Reſp. 2. Laym. lib. 5. tr. 1. cap. 5. n. 8. Roncag. de Euch. cap. 4. quæſt.* 2. item *Gonet, Bonac. Valent. Conc. Fill. Vill. &c. apud Croix n.* 94. Probatur ex *cap. Sciſcitantibus 15. q. 8.* ubi Nicolaus I. loquens de Sacerdote adultero Euchariſtiam miniſtrante, dicit: *Mali bona adminiſtrando, ſe tantummodo lædunt.* Et cum hæc materia, de qua agitur, ſit gravis, conſequenter graviter *ſe lædunt*. Item probatur ex Catech. Rom. *p. 2. cap. 1. n.* 26. ubi dicitur: *Si homini peccatis contaminato minus licet de rebus Divinis agere, quantum ab eo ſcelus concipi exiſtimandum erit, qui ſibi multorum ſcelerum conſcius eſt; nec tamen ſacra Myſteria polluto ore conficere, vel in fœdas manus ſumere, contrectare, atque aliis porrigere, & miniſtrare veretur?* Item ex Rituali Rom. §. 1. ubi: *Impure, & indigne miniſtrantes* (Sacramenta) *in æternæ mortis reatum incurrunt.* Et *de Sacr. Euch.* dicitur: *Omnibus quidem Eccleſiæ Catholicæ Sacramentis religioſe ſancteque tractandis magna cura adhibenda, ſed præcipue in adminiſtrando ac ſuſcipiendo SS. Euchariſtiæ Sacramentum.* Ratio igitur noſtræ ſententiæ eſt, quia Sacerdos miniſtrans Euchariſtiam in mortali, gravem irrogat injuriam huic Sacramento, eo quod ut Miniſter ad illud diſpenſandum conſecratus ipſum indigne miniſtrat: Et ſicut in aliis Sacramentis Miniſter proxime per confectionem concurrit ad ſanctificationem ſuſcipientium, ita hic proxime concurrit per diſpenſationem, cum Miniſter Euchariſtiæ non poſſit ut Miniſtrum ſe exhibere aliter quam per diſpenſationem, juxta illud D. Pauli 1. Corinth. 4. *Sic nos exiſtimet homo ut Miniſtros Chriſti, & Diſpenſatores Myſteriorum Dei.* Nec valet dicere, quod Sacerdos non ſit a Chriſto præcipue deputatus ad Euchariſtiam miniſtrandam, ex eo quod olim etiam per laicos hoc fiebat; Nam licet per accidens in neceſſitate hoc laicis permiſſum eſt, ſicut etiam & baptizare, tamen nemo poteſt negare, quod Miniſter ordinarius & ex officio ad Euchariſtiam diſpenſandam ſit ſolus Sacerdos, vel Diaconus ex commiſſione.

Hinc dicimus *cum Mazzot. tom. 3. p. 49. Holzm. tom. 2. p. 6. n.* 26. quod celebrans in mortali quatuor ſacrilegia committit, 1. quia Sacramentum conficit; 2. quia ſuſcipit; 3. quia miniſtrat ſibi indigno, ut bene advertunt *Holzm. l. c. Croix lib. 6. p. 1. n. 93. Suar. D. 67. ſect. 1. & Lugo D. 8. n. 199. & 202.* cum enim celebrans tunc duas agat partes, alteram ut ſumens, alteram ut Miniſter, ideo duo ſacrilegia committit; prout diximus de contrahente Matrimonium in mortali, qui dupliciter graviter peccat, quia nimirum ſuſcipit, & quia miniſtrat Sacramentum: De his tribus ſacrilegiis jam diximus *lib. 5. n.* 44. 4. Sacrilegium committit, quia Euchariſtiam miniſtrat in mortali, prout mox ſupra probavimus. Utrum autem miniſtrans Euchariſtiam unum peccatum committat, vel plura, quot ſunt ii qui ſucceſſive ſuſcipiunt? *Bonac. D. 1. q. 3. p. 2. §. 1. n. 15. cum Con. & aliis* affirmat, quia ſingulæ diſtributiones ſunt ſingula convivia, & actiones completæ. Sed probabilius dicunt *Henno de pecc. c. 3. n. 2. Viva de Sacr. q. 1. art. 4. n. 4. & Fill. ac Henr. ap. Bonac.* pluralitatem communicantium conſtituere tantum circumſtantiam aggravantem, ſed non multiplicitatem peccatorum, cum verius ſit una actio moralis, & unum convivium: quod unum ſane dicitur, quamvis ex pluribus conſtet conviviis. Hinc dicit Rituale: *Ubi vero omnes communicaverint, Sacerdos dicere poterit: O ſacrum convivium, &c.*

Valde autem probabiliter ait *Continuator Tourn. tom. 4. p. 34. cum D. Thom. in 4. D. 24. q. 1. art. 3. q. 5. ad* 4. quod peccat graviter qui exiſtens in mortali Euchariſtiam ex officio tangit immediate, vel mediate, puta geſtando in proceſſione, vel Populum benedicendo; Hocque expreſſe videtur docere *S. Dionyſius ap. Tourn. l. c.* dicens: *Qui tangunt res ſacras, quaſi ſuo officio utentes, peccant mortaliter.* Sed non improbabiliter *Bonac. D. 1. ſect. 3. p. 2. §. 1. n. 13. Croix lib. 6. p. 1. n. 101. Lugo D. 8. num. 155. Anacl. pag. 534. n. 58. Holzm. tom. 2. p. 7. n. 29. Elb. tom. 3. p. 15. n. 50. & Salm. c. 7. de Sacr. n. 109. & Buſemb. ut ſupra n. 7. cum Suar. Vaſq. Laym. & Coninch.* id negant, quia hæc non eſt adminiſtratio Sacramenti, nec videtur materia tam gravis, ut peccatum mortale inducat; Dicit enim *Suarez in 3. p. D. 16. ſect. 3. v. Atque hinc: Cum aliæ actiones, præter Sacramenta, non ſint ad ſanctificationem per gratiam proxime ordinatæ, neque in eis ſe exhibeat Sacerdos ut Miniſter Dei ſanctificantis Animam, non eſt tam gravis cauſa, & ratio exigendi internam Animæ ſanctitatem ad eas exercendas; Ergo illas in peccato efficere ex parte materiæ, non videtur eſſe grave ſacrilegium.*

Quæritur 4. An peccet graviter Confeſſarius excipiens Confeſſionem in mortali, cum propoſito eliciendi contritionem antequam abſolvat? *Prima* ſententia probabilis, quam tenent *Gonet D. 7. 6. n. 108. & Contin. Tournely tom. 4. pag. 33. v. Coll. 2. Eſcob. lib. 8. n. 134. cum Suar. & Franc. de Lugo*, affirmat, 36
quia talis actio eſt Sacramentalis, & pertinet ad Miniſtrum conſecratum, cum Sacerdos non minus conſecretur ad audiendam Confeſſionem, quam ad abſolvendum. *Secunda* ſententia communior, & probabilior negat, & hanc tenent *Card. de Lugo de Sacram. D. 8. n. 158. Sporer tom. 3. pag. 26. num. 173. Elbel tom. 3. pag. 15. n. 50. Diana p. 1. tract. 7. R. 47. Salm. de Sacr. cap. 7. num. 107. cum Henriq. & Croix lib. 6. p. 1. n. 102. cum March. Rod. Moya, Gob. Dic. Averſ. Bernal. & Boſco.* Ratio, qua utitur *Lugo*, eſt, quia Sacerdos audiendo Confeſſionem tantum paſſive ſe habet; Sed hanc rationem merito non admittit *Croix*, quia Confeſſarius excipiendo Confeſſionem, revera non ſe habet tantum paſſive, ſed etiam agit formando judicium de peccatis. Ratio aptior aliorum eſt, quia Confeſſarius audiendo non conficit Sacramentum, illud enim non conficitur niſi quando Abſolutio impertitur. Id autem quod ibi addit *Croix cum Marc. & Gob.* nempe Miniſtrum non peccare mortaliter, ſi in mortali formam inchoet Sacramenti, modo conteratur antequam illam perficiat; mihi non placet, nam licet gratia non conferatur, niſi forma expleta, tamen valor Sacramenti & collatio gratiæ non tam pendet ab ultimis verbis formæ, quam a primis; unde Sacerdotem qui eam incipit in mortali, merito dicit *Averſa apud Croix*, graviter peccare, quia jam irrogat injuriam Sacramento, conferendo illud in mortali.

Quæritur 5. An Confeſſarius plures ſucceſſive abſolvens in mortali plura peccata committat? Vide dicta in *Tom. I. lib. 5. n. 50. Q. 6.* ubi veriorem eſſe diximus ſententiam affirmativam, quia ſingulæ Abſolutiones ſunt ſingula Sacramenta.

II. Quod autem pertinet ad alias functiones ſacras, quæ non 37
ſunt confectiones, neque adminiſtrationes Sacramentorum, quæſtio eſt, an Miniſter, qui ex officio illas exercet in mortali, peccet mortaliter? *Prima* ſententia, pro qua certe videtur eſſe *D. Thomas in 4. D. 24. q. 1. art. 3. q. 5. ad* 4. (quidquid aliqui dicant), & ſequuntur alii apud *Juenin. Inſtit. Theol. tom. 7. pag. 86. q.* 4. dicit omnes exercentes ex officio functiones Ordinis ſuſcepti ab Epiſcopo uſque ad Oſtiarios, in mortali, culpam gravem committere. Hæc verba *D. Thomæ*: *Quicumque autem cum peccato mortali aliquod ſacrum Officium pertractat, non eſt dubium, quin illud indigne faciat; unde patet quod peccat mortaliter.* *Secunda* vero ſententia communior, & ſatis probabilis negat, & hanc tenent *Suarez in 3. p. D. 16. ſect. 3. Holzm. tom. 2. pag.*

7. num. 31. Anacl. pag. 534. num. 58. cum Maſtrio, Bonac. de Sacr. D. 1. quaeſt. 2. p. 2. §. 1. n. 4. cum Soto, Val. Fill. &c. Salm. eod. tit. num. 101. *cum Vaſq. Villal. & Gran.* Ratio 1. quia, ut ait *Suarez* (cujus verba retulimus ſupra *n. 35. in fin.*), omnia alia exercitia Ordinum, præter confectionem vel adminiſtrationem Sacramentorum, cum non ſint proxime ordinata ad ſanctificationem Animæ, non videntur exigere ſub gravi exercentium ſanctitatem. Ratio 2. quia (ut bene ajunt *Salm. n.* 108.) ubi non conſtat de præcepto, non eſt facile imponenda obligatio ſub mortali; in his autem functionibus, quas diximus, non conſtat de tali præcepto, unde gravitas obligationis deſumenda eſt a materia; & cum hæc materia non videtur, ſaltem non conſtat eſſe tam gravem, videtur quod exercere tales functiones in mortali, non excedat culpam venialem; quæ tamen erit eo gravior, quod actiones magis accedunt ad Sacramenti miniſterium.

38 Hinc infertur I. eſſe probabile, quod non peccent graviter Diaconi, & Subdiaconi, qui in mortali Altari miniſtrant. Ita *Suar. loc. cit. ſect. 3. Lugo D. 8. n. 152. Sot. in 4. D. 24. q. 1. Laym. l. 5. tr. 1. c. 5. n. 10. Vaſq. D. 136. c. 4. Coninck. q. 64. art. 6. dub. 1. Salm. l. c. n. 104. Holzm. n. 31. Anacl. l. c. Sporer tom. 2. pag. 26. n. 174. Elbel tom. 3. pag. 15. n. 50. Croix lib. 6. pag. 1. n. 98. cum Dic. Bonac. l. c. n. 7. cum Val. Fill. Angles*, & alii plures, nec diſſentit *Antoine de Sacr. cap. 1. quaeſt. 7.* (contra *Wigandt Ex. 4. tract. 11. n. 37. Contin. Tourn. to. 4. p. 34. n. 6. Conc. to. 8. p. 32. n. 31. Petrocor. to. 3. p. 79. & alii ex D. Th. l. c. ut ſupra*) Et hoc etiamſi frequenter ipſi miniſtrent, ut dicunt *Conin. l. c. Croix n. 98. Bonac. & Salm. cum Vaſq.* Contra *Fill. Suar. & Laym.* qui frequentiam damnant de mortali, cum illa videatur eſſe virtualis contemptus; Sed verius (ut diximus in *Tom. 1. l. 4. n. 161. v. Quarta.*) juxta doctrinam *D. Th.*, frequentia per ſe nequaquam conſtituit contemptum.

Objiciunt 1. illud Apoſtoli *ad Tim. 3.* ubi dicitur, quod Diaconi debent eſſe, *habentes myſterium Fidei in conſcientia pura.* Ergo (ut dicunt) qui miniſtrant cum peccato, agunt contra Apoſtoli præceptum. Sed reſpondetur, quod Diaconi tempore Apoſtoli (ut ferunt *Tourn. in Prael. Theol. t. 10. p. 237.* & ipſe *Auctor Petrocor. to. 4. p. 215.*) ex officio Euchariſtiam, atque Baptiſmum Fidelibus miniſtrabant: Id enim teſtatur S. *Juſtinus ap. Petrocor.* dicens: *Qui apud nos vocantur Diaconi, diſtribuunt unicuique panem &c. porro alimentum hoc vocatur Euchariſtia. Et Tertull.* apud *Tourn.* ait; *Dandi Baptiſmi jus habet Epiſcopus, deinde Presbyteri, & Diaconi, non tamen ſine Epiſcopi auctoritate.* Ergo merito ob reverentiam Baptiſmi, & Euchariſtiæ, quorum adminiſtratio Diaconis committebatur, puram conſcientiam in eis Apoſtolus requirebat.

Objiciunt 2. textum in *c. Quaeſitum. De Cohab. Cler. &c.* ubi dicitur Clericus concubinarius occultus eſſe ſub mortali quoad ſeipſum ſuſpenſus ab Officio, & præcipue alium textum *in c. Quaeſitum, ult. de Temp. Ord.* ubi Gregorius IX. loquens de Sacerdotibus, & aliis Clericis exiſtentibus in peccato mortali occulto, dixit: *Si non pœnituerint, monendi ſunt, & ſub interminatione Divini judicii obteſtandi, ut in teſtimonium ſuæ damnationis in ſuſceptis etiam Ordinibus non miniſtrent.* Sed reſpondetur 1. cum *Lugo n. 147. & Croix n. 103.* quod Gregorius recte dixit tales Clericos peccare graviter miniſtrando in mortali, quia juxta Decretum Anacleti Papæ, & Canonem Apoſtolorum *9.* (cujus verba affert *Suarez D. 69. ſect. 3. §. 1. ad 2.*) Miniſtri Altaris tunc temporis tenebantur communicare in Miſſa; & in hoc ſenſu verum eſt, quod per quodlibet peccatum mortale Diaconi, & omnes alii Altari miniſtrantes ſuſpenſi erant ab exercitio ſuorum Ordinum. *Reſp.* 2. quod, ſi hic textus rigoroſe intelligendum eſſet, etiam Clerici Minores, exercendo actus ſuorum Ordinum, peccarent mortaliter; ſed hoc nec etiam Auctores contrarii audent aſſerere, & ipſe *Contin. Tourn. p. 35.* expreſſe oppoſitum cenſet, dicens in hoc convenire omnes Theologos, tum quia munia Clericorum Minorum etiam a Laicis exercentur; tum quia eorum functiones valde diſtant ab actione Sacrificii. Unde, cum textus nimis videatur probare, intelligendus eſt Gregorius minime voluiſſe jus novum concedere, ſed tantum explicaſſe (ideo dixit *monendi ſunt*) naturalem obligationem miniſtrantium Altari, pro ſubjecta materia abſtinendi ab exercitio Ordinum, juxta qualitatem reverentiæ, quam quilibet Ordo pro ſua dignitate requirit; aliam enim reverentiam requirit adminiſtratio Sacramentorum, & quidem ſub gravi, aliam exigunt aliæ functiones, & non tantam, majorem tamen, aut minorem, juxta (ut diximus) proximitatem quam habet functio illa ad Sacramentum.

39 Infertur II. probabiliter non peccare graviter Epiſcopus, qui in mortali conficit Chriſma, vel Oleum Sanctum, ut tenent *Palaus de Sacr. D. un. p. 6. n. 4. Vaſq. cap. 4. n. 48. Salm. c. 7. n. 101. Croix l. 6. p. 1. n. 96. Holzmann t. 2. pag. 7. num. 30. cum Henr. Bonac. q. 3. p. 2. §. 1. n. 8. cum Suar. Sot. Con. Fill. Sayr. & aliis*, contra *Contin. Tourn. t. 4. p. 34. n. 6. & alios cum Lugo D. 8. n. 156.* qui putat id eſſe mortale, eo quod Chriſma, vel Oleum, quod neceſſario debet eſſe ab Epiſcopo benedictum, eſt materia Sacramenti ſine qua non fit Sacramentum. Sed reſpondetur, quod licet Chriſma, vel Oleum non ſit materia apta, niſi benedicatur ab Epiſcopo; tamen Epiſcopus materiam benedicens non peccat mortaliter, quia remote ſemper concurrit ad productionem gratiæ, alias quicunque pararet materiam ad alia Sacramenta in mortali, graviter etiam peccaret; per accidens enim ſe habet, quod Chriſma, vel Oleum pro confectione Confirmationis, & Extremæ-Unctionis non ſit materia apta, niſi ab Epiſcopo benedicta.

40 Infertur III. Communiſſima & probabilior eſſe ſententia, quod non peccet mortaliter Epiſcopus, vel Sacerdos, qui in mortali conſecrat Templum, benedicit veſtes ſacras aut corporalia, aſſiſtit Matrimonio, benedicit cineres, aquam luſtralem, &c. ut contra *Sylveſt. Cajet. &c. apud Buſemb.* tenent *Lugo, Vaſq. Laym. Con.* item *Gonet. Man. t. 6. p. 78. Antoine c. 1. qu. 8. Croix n. 59. & Salm. n. 106. cum Suar. Bon. & Led.* ac non diſſentit *Tourn. t. 4. p. 34.*

Quæritur autem, an Concionator in peccato mortali, peccet mortaliter? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Caj. 2. 2. q. 187. a. 1. & 3. d. 6. Merbeſ. p. 3. q. 15. Juen. q. 5. c. 3. a. 2. Cont. Tour. to. 4. p. 35. & alii apud Dianam p. 3. tr. 4. R. 197.* & pro hac ſententia videtur etiam eſſe *D. Th. in 4. D. 19. q. 11. a. 2. ad 2.* ubi dicit Concionantem in mortali, etiam occulto, graviter peccare, eo quod (ut ait) *impedit finem doctrinæ, quia ore ſe profitetur noſſe Deum, factis autem negat.* Alii vero diverſa ratione utuntur, dicunt enim peccare mortaliter, quia in mortali exercet actum Ordinis. *Secunda* vero ſententia communior, & probabilior negat, & hanc tenent *Gonet l. c. Suar. in 3. p. to. 3. D. 16. ſect. 3. in fine, & de Charit. D. 8. ſect. 4. n. 6. Lugo de Sacr. D. 8. n. 152. Pal. t. 1. tr. 6. D. 3. p. 7. n. 7. Bon. D. 1. q. 3. p. 2. n. 8. cum Vaſq. & Sayr. Sporer to. 3. p. 26. n. 174. Croix l. 6. p. 1. n. 99. Salm. de Sac. c. 8. n. 106. Diana loc. c. & to. 7. tr. 3. R. 14. cum Villal. Torres, Laym.* & aliis pluribus. Ratio, tum quia nulla patet lex Divina, vel Eccleſiaſtica prohibens ſub gravi peccatoribus abſtinere a prædicatione; tum quia actus prædicandi non tendit immediate ad ſanctificandum hominem, cum de ſe non cauſet gratiam, ſicut cauſant adminiſtrationes Sacramentorum. Nec obſtat ratio oppoſitæ ſententiæ, nempe quod peccator prædicans in mortali graviter peccet, quia exercet indigne officium Ordinis. Nam reſpondetur aliud eſſe exercere officium Ordinis, aliud Officium annexum Ordini: qui enim exercet officium Ordinis, cum hoc ordinetur ad Euchariſtiam, illud indigne miniſtrans, Euchariſtiæ probabiliter injuriam irrogat; (Dico *probabiliter*, quia oppoſitum etiam eſt probabile, ut diximus *n. 35. v. Valde*, cum tale exercitium non ſit proxime ordinatum ad productionem gratiæ, prout eſt adminiſtratio Sacramenti); Qui vero exercet officium prædicandi, cum hoc ſit tantum extrinſece annexum Ordini, & per ſe duntaxat ordinatum ad Proximum, peccator prædicans non infert injuriam Ordini, ſed Proximo, unde juxta injuriam, quæ Proximo irrogatur, debet culpa menſurari. Hinc fit, quod occultus peccator prædicans, cum nullum damnum irroget Proximo, imo utilitatem afferat, ideo non eſt cur de mortali damnetur. Dixi *de mortali*, nam communiter non excuſant DD. a veniali, ob aliqualem irreverentiam, quæ fit verbo Divino: Hinc uſus habet, quod Prædicator ante Concionem petere ſoleat benedictionem ab Epiſcopo, dicens: *Munda cor meum, &c.*

41 Dicunt vero *Suar. Sot. & Diana ll. cc.* non excuſari a mortali Prædicatorem, cui ex officio incumbat concionari, ſi prædicet exiſtens publicus peccator; quia tunc ſcandalum præbet, impeditque finem doctrinæ; Et huic ſententiæ videtur poſtea ſe conformaſſe *D. Th.*, nam, licet *l. c. ut ſupra*, aſſeruerit, quod tam occultus, quam notorius peccator mortaliter peccet concionando; tamen ut advertit *P. Conc. t. 8. p. 93. n. 25.* videtur S. Doctor doctrinam illam voluiſſe poſtmodum definire, & ad ſolos & publicos peccatores reſtringere; etenim in *2. Cor. cap. 6. lect. 1. ex S. Greg.* ſic inquit: *Cujus vita deſpicitur, reſtat, ut ejus prædicatio contemnatur, ut publicus & famoſus peccator cavere ſibi debeat, ne prædicet, alias peccat.* Et hoc potius intelligendum videtur, ſi Concionator increpet vitium de quo ipſe publice eſt diffamatur, juxta illud *Rom. cap. 2.* ubi Apoſtolus dicit: *Qui alios doces, teipſum non doces; qui prædicas non furandum, furaris; qui dicis non mœchandum, mœcharis, &c. propter vos blaſphematur nomen Dei inter gentes.*

42 „ Reſp. 2. Requiritur præterea, ut exhibeat, ac curet non „ tantum, quæ ab ſubſtantiam Sacramenti ſunt neceſſaria, „ ſed etiam quæ ad decorem, ſive ex natura rei, ſive ex „ præcepto Eccleſiæ, ſpectant. Ratio prioris eſt, quia alioqui „ Sacramenta dehoneſtat, & tractat indigne. Ratio poſterioris „ eſt, quia Sacramenta ſancte ſunt tractanda; & „ præcepta Eccleſiæ obligant in conſcientia.

Unde reſolves.

„ 1. Peccat miniſtrans mortaliter, 1. Si utatur materia vel „ forma falſa, vel (extra neceſſitatem) dubia. *Bonac. d. 1. „ q. 2. p. 1. n. 32.* 2. Si omittat intentionem requiſitam. Quod „ ſi vero dubium oriatur, & non tantum inanis ſcrupulus „ (is enim rejici debet), an forma fuerit legitima, vel an „ legitime, & integre prolata; tunc, etſi ſpeculative probabile „ ſit, formam eſſe legitimam, in praxi tamen iteranda „ erit ſub conditione, quia tutius hic eligendum eſt. * „ (*Juxta ſenſum communem Eccleſiæ, ut videre licet in damnatione „ Propoſ. 1. facta ab Innoc. XI. Vide dicenda n. 57.*) *

„ 2. Peccat quoque (graviter, vel leviter pro gravitate „ materiæ) 1. qui verba formæ corrupte, inarticulate, indevote „ pronuntiat. 2. qui materiam, vel formam vel cæremonias, „ contra Eccleſiæ morem, quamvis accidentaliter, „ ſine cauſa mutat, vel omittit. Quod ſi fiat ex contemtu, „ eſt mortale: ſi ex negligentia, ſæpe eſt mortale, „ quando ea magna eſt, & in re gravi. Vide infra *c. 4. d. 5.*

„ 3. Peccat graviter, qui miniſtrat Sacramentum publico „ pecca-

» peccatori, vel aliter indigno, niſi indignitas ſciatur ex Con-
» feſſione, vel ſit occulta indignitas, & ex negatione ſeque-
» retur infamia, ut patet ex praxi Eccleſiæ, & Chriſti, qui
» Judæ Euchariſtiam dedit. Gravius peccaret, qui ne daret
» indigno, porrigeret ei hoſtiam non conſecratam, etſi ſic
» cum eo conveniſſet; aut qui, non audens indigne cele-
» brare, ſimularet Miſſam, elevans hoſtiam non conſecra-
» tam; quia, quantum eſt ex ſe, dat occaſionem idololatriæ.
» V. *Bon. d. 1. q. 6. p. 4. Suar. Con. &c.* Schol.

43 Super hoc puncto de negandis Sacramentis indigno plura utilia ſunt notanda. Dicendum I. Certum eſſe, quod Miniſter graviter peccat miniſtrando Sacramenta indignis, ex communi cum *S. Th. 3. p. q. 80. a. 6. Salm. c. 7. n. 72. Conc. to. 8. p. 100. Suar. Henr.* Croix *l. 6. p. 1. n. 13.* ex illo *Matth. 7. 6. Nolite dare Sanctum canibus*. Imo in quibuſdam Sacramentis Miniſter, ut ſe fidelem diſpenſatorem præſtet, non ſufficit, ſi petentem neſciat eſſe indignum, ſed amplius tenetur prudentem rationem habere, quod ille ſit dignus; In Sacramento enim Pœnitentiæ, cum in eo omnino requiratur ad valorem Pœnitentis diſpoſitio, Miniſter, prout Judex ad hoc conſtitutus, debet de ea ſe certum reddere. In Sacramento Baptiſmi debet etiam inquirere conſenſum, & diſpoſitionem baptizandi. In Sacramento quoque Ordinis Epiſcopus debet certam habere ſcientiam de dignitate Ordinandi, cum ad Ordinem, prout directum ad publicum bonum, nemo habeat jus niſi qui vocatur a Deo tanquam Aaron (vide ſuper hoc dicenda *num.* 50.). In Matrimonio autem Sacerdos aſſiſtens debet inquirere in impedimenta, cum ad hoc conſtituatur ab Eccleſia. In aliis vero Sacramentis, quicquid dicat *Antoine*, ea non ſunt deneganda eis qui catholice vivunt, niſi conſtet de indignitate petentis. Ita *Suar. p. 3. D. 18. ſ. 2. Lugo D. 8. n. 217. Eſc. l. 8. n. 340. Palaus tr. 18. D. un. p. 14. n. 6. cum Soto, Bon. D. 1. q. 6. p. 4. in fin. Elbel to. 3. p. 11. n. 36. Croix l. 6. p. 1. n. 137. cum Henr. et Dic.* Ratio, quia ad hæc alia Sacramenta omnes Fideles jus habent, & Miniſtri non ſunt Judices, ſed Diſpenſatores; unde in eis non habent jus inquirendi, ſed tantum debitum diſpenſandi omnibus qui petunt, modo iſti non ſint poſitive indigni, juxta præceptum prædictum: *Nolite dare ſanctum canibus*; Ergo tantum indignis prohibentur miniſtrari Sacramenta. Ultraquamquod, *quiſque naturaliter præſumitur bonus*, ut dicitur in *c. Dudum de præſumpt.* niſi malus certo probetur.

44 Dicendum II. Sacramentum negandum eſſe indigno, etiam publice petenti, ut omnes communiter cum *S. Th. l. c. Suar. & Croix n.* 138. docent, ſemper ac peccator eſt publicus, cum crimen ſit notorium; vel jure, quando ſcilicet quis de eo juridice convictus eſt: vel facto, cum ſcilicet commiſſum eſt in loco publico: vel fama, nempe cum ex ſufficientibus indiciis crimen pervenit ad multos. Et hoc, etiamſi aliquibus ex præſentibus crimen ſit occultum: *Croix l. 6. p. 1. n. 139.* Excipitur tamen peccator in articulo mortis conſtitutus, ut *Suar. Tamb. Croix n. 143. cum communi*. Secus tamen, ſi ſit occultus, & publice petat, ut dicemus infra *v. Not. III. n. 49.* Dixi, *ſi publice petat*, nam, ſi indignus occulte petat, etiamſi ejus crimen ſit occultum, Sacramentum eſt denegandum, ut *Salm. c. 7. n. 47. & alii omnes*. Et idem dicendum, ſi crimen adſtantibus jam notum ſit, *Suar. Dic. Arriag. Croix n.* 139.

45 Sed hic plura occurrunt dubia. Dubium 1. An ſit negandum Sacramentum peccatori, cujus peccatum non ſit ſimpliciter publicum, ſed notum ſit pleriſque ex præſentibus, non autem omnibus? Adſunt tres ſententiæ. *Prima* cum *Conink.* affirmat, quia reſpective ad hos peccatum videtur eſſe publicum. *Secunda* cum *Suar. & Bon.* probabilius negat, quia petens adhuc poſſidet famam reſpective ad omnes, qui ejus crimen ignorant. *Tertia* cum *Diana, & Croix l. 6. p. 1. n.* 139. dicit negandum, ſi ex præſentibus tantum unus, vel alter vir probus ignoret, qui putatur non evulgaturus; Et hæc eſt ſatis probabilis, juxta dicta *de Conſc. T. I. n.* 37.

46 Dubium 2. An negandum Sacramentum peccatori in eo loco, ubi ſuum crimen non eſt publicum, ſi publicum ſit in alio loco? *Prima* ſententia affirmat, quam tenent *Suarez p. 3. D. 27. ſ. 5. concl. 3. ac Caj. Bon. Pal. Tamb. &c.* cum *Croix l. 6. p. 1. n.* 104. Ratio, quia ille jam emiſit jus ad famam, cum in uno loco ſit infamatus, juxta dicta *de Conſ. Tom. I. l. 1. n.* 16. Excipiunt tamen *DD. cit.* apud *Croix d. l.* ſi peccator prudenter præſumatur emendatus. *Secunda* vero ſententia, quam amplector, negat; & hanc tenent *Cabaſſ. T. I. l. 3. c. 7. n. 3. ac Sot. Vaſq. &c. ap. Croix l. c.* Ratio, quia ex una parte, miniſtrando illi Sacramentum, non adeſt ſcandalum aliorum, juxta quæ dicemus *n.* 48. Ex alia, negando Sacramentum, eadem quidem inconvenientia & damna naſcerentur, propter quæ vitanda illicitum eſt Miniſtro negare Sacramentum peccatori occulto, ut dicemus *eod. n.* 48. Secus vero dicendum, ſi notitia illius criminis facile eſt ibi perventura.

47 Dub. 3. Quid requiratur ut publico peccatori Euchariſtia poſſit miniſtrari? *Laym. Nav.* &c. requirunt, præter Confeſſionem, aliquod tempus bonæ converſationis ad tollendum ſcandalum. *Paſſer. & Jo. Sanch.* dicunt ſufficere confeſſionem coram pluribus (modo, addit *Bernal.* pœnitentia brevi ſit publice manifeſtanda); Et recte *Croix l. 6. p. 1. n.* 141. adhæret huic ſententiæ, quando peccator non habet proximam peccandi occaſionem: quia, qui publice confeſſus eſt, publice cenſetur emendatus: ſecus, ſi adeſſet occaſio, & ille eam non deſeruerit. Qui autem occulte petit, ſufficit occulte egiſſe pœnitentiam, *Croix ibid. in fine* cum *Suar. & Tamb.* Sed hic maxime advertendum id quod habetur in Rituali Rom. *de Euch.* ubi: *Arcendi autem ſunt* (a Communione) *publice indigni; quales ſunt excommunicati, interdicti, manifeſtique infames; ut meretrices, concubinarii, fœneratores, magi, ſortilegi, blaſphemi, & alii ejus generis publici peccatores: niſi de eorum pœnitentia & emendatione conſtet, & publico ſcandalo prius ſatisfecerint. Occultos vero peccatores, ſi occulte petant, & non eos emendatos agnoverit, repellat; non autem ſi publice petant, & ſine ſcandalo ipſos præterire nequeat.*

48 Dub. 4. Quid agendum in dubio de crimine, vel de pœnitentia? Diſtinguendum; ſi crimen eſt certum, & pœnitentia dubia, Sacramentum certe eſt denegandum, donec conſtet de pœnitentia, quia poſſidet infamia. Et hoc dicendum docent *Suar. Arr. Spor. &c.* cum *Croix l. 6. p. 1. n.* 142. etiamſi habeatur publica ſuſpicio de crimine, modo ſuſpicio ſit tam vehemens, ut æquivaleat morali certitudini; ſecus, ſi talis ſit, ut probabili ratione deponi poſſit, ut dicunt *AA. citati*. Si autem dubitatur de crimine, non poteſt Sacramentum negari, *Croix ib.* Intellige tamen juxta dicta ſupra *n.* 43. ſub initio.

49 Dub. 5. An Miniſter poſſit dare Sacramentum indigno ob metum mortis? *Prima* ſententia affirmat, modo Sacramentum non petatur in odium Fidei, vel in contemtum Religionis; & hanc tenent *Bonac. de Sacr. D. 1. quæſt. 6. p. 4. n. 14. Sporer t. 3. p. 28. n. 188. et Croix l. 6. p. 1. n. 138.* cum *Eſcob. Gobat. Dic. & aliis*; Ab his laudatur etiam *Suarez 3. p. D. 67. ſect. 1. in fine*, ſed ibi præfatus Auctor nimis ambigue loquitur, & ſe remittit ad *ſectiones ſequ.* in quibus nullum verbum adjicit de hac ſententia. Ratio hujus ſententiæ eſt, quia (ut dicunt) ſi infamia peccatoris publice petentis Sacramentum talem miniſtrationem excuſat, & irreverentiam Sacramenti reparat (ut mox dicemus), cur mors, vel infamia ſubeunda a Miniſtro eum non excuſare debet? Hæc ſententia olim mihi probabilis viſa fuit; ſed melius re perpenſa oppoſitum nunc teneo cum *ſecunda* ſententia, quam tuentur *P. Conc. to. 8. p. 100. n. 11. et Ledeſma, ac alii apud Croix l. c.* differt enim ratio non negandi Sacramentum peccatori occulto, & ratio vitandi proprium damnum. Nequit equidem Sacerdos publice denegare Communionem peccatori occulto, ſed cur? quia, ut recte dicit ipſe *Croix n. 144. & alii*, prout *Contin. Tourn. t. 4. p. 192. & Antoine de Sacr. cap. 2. q.* 12. Chriſtus eo caſu videtur cedere juri ſuo, & permittere ſuæ reverentiæ negationem, non præcipue ut fama ipſi ſervetur, ut dicit *D. Th. 3. p. qu. 80. ar. 6. ad 2. et Lugo D. 8. n.* 173. ſed potiſſimum (ut probant præfati AA.) propter gravia incommoda, quæ deinde ſequerentur, nempe ſcandala aliorum, quibus ſi Sacerdos poſſet ob crimen occultum publice Communionem negare, forte etiam boni deterrerentur a ſuſceptione Communionis, timentes ne propter odium, vel imprudentiam a Sacerdote ejicerentur, &c. Hæc autem inconvenientia & ſcandala non certe interveniunt in Miniſtro, qui metu cogeretur ad miniſtrandum Sacramentum indigno: imo ædificationi eſſet Populo, ſi, ad reverentiam Sacramento ſervandam, periculo mortis ſe exponeret.

50 Notandum III. Peccatori occulto publice petenti non eſt negandum Sacramentum; ita omnes cum *S. Thom. 3. p. q. 80. art. 6. ex cap. Placuit, Cauſa 6. Qu. 2. & cap. Si Sacerdos. De Offic. Jud. ord.* ubi Eugenius Papa id confirmat exemplo Chriſti, qui Judæ Communionem porrexit. Ratio, quia tunc cenſetur Chriſtus cedere juri ſuo, ne peccator famam deperdat, cui adhuc jus retinet; Et hoc ad evitanda graviſſima incommoda, quæ alias evenirent, ut mox ſupra diximus. E contrario nullo modo miniſtrandum Sacramentum peccatori occulto, occulte petenti, ut *S. Thom. 3. p. q. 81. art. 6. ad 4. Salm. cap. 7. n.* 73. Excepto caſu, quo crimen cognitum fuiſſet ex Confeſſione; Tunc enim nec etiam licet Miniſtro peccatorem monere, ut omnino dicendum cum *Croix loc. cit. num.* 145. & *Gob.*

51 Sed hic quæritur 1. An Confeſſarius poſſit Sacramentum negare ob crimen auditum in Confeſſione, ſub prætextu aliarum cauſarum? Affirmant *Vaſq. Suar. Pal. & Dic.* apud *Croix d. n.* 145. Sed verius negandum cum *Sanch. de Matr. lib. 3. D. 36. & Laym. Val. Dian. Eſcob. & aliis* cum *Croix ibid.* Quia tunc peccator jam ſatis adverteret ex Confeſſione negari Sacramentum, & ideo ſigillum læderetur, & Confeſſio fieret odioſa, ut idem *Palaus* poſtea concedit. Ultraquamquod ex Decreto Innocentii XI. hodie certum eſt nullo modo poſſe Confeſſarium uti notitia Confeſſionis in gravamen Pœnitentis. Vide dicenda *de Pœnit. num.* 658. Recteque addit *Croix* cum *Arriaga*, quod, ſi Confeſſarius, extra Confeſſionem, aliunde notitiam habuerit, niſi notitia ſit moraliter certa, non poteſt Sacramentum negare.

52 Quæres 2. Utrum denegandum Sacramentum Ordinis peccatori occulto publice petenti? Si petens ſit indignus ex irregularitate, aut ſimili, omnino eſſe rejiciendum nemo dubitat: Si vero ſit indignus tantum, quia eſt in peccato mortali, dubitat *Croix l. 6. p. 1. n.* 146. cum *Henr.* Adduntque *Lugo, & alii*, non poſſe rejici, ſi jus ipſe prætendat ratione Beneficii, ſeu Dignitatis obtentæ. Sed omnino verius puto dicendum cum *Vrva de Sacr. Qu. 1. A. 4. nu.* 5. quod indignus etiam occultus ab Ordinibus omnino eſt arcendus: & idem clare docet etiam *S. Th. 3. p. quæſt. 36. a. 3. ad* 3. ubi dicit, non ſufficere, quod Prælatus neſciat Ordinandum eſſe in peccato: *Sed etiam exigitur amplius, ut ſecundum menſuram Ordinis diligentior cura apponatur, ut habeatur certitudo de qualitate Promovendorum*. Et in reſponſ. *ad* 1. illud memorabile afferit: *Melius eſſet habere paucos Miniſtros bonos, quam multos malos*. Ratio certa eſt, quia, qui ſe ingerit in munera publica, ad quæ non eſt idoneus, repelli debet etiam cum infa-

mia, ob bonum publicum privato præferendum. Et quod Clericus indignus, quamvis ob crimen occultum, poſſit & debeat repelli, patet ax Trident. ubi in *Seſs. 14. c. 1. de Ref.* dicitur, quod Epiſcopus poteſt prohibere Clerico, ne aſcendat ad ultariores Ordines: & Clericus tenetur ei obedire, etiamſi aſcenſus a ſuo Prælato *ex quacunque cauſa ob occultum crimen quomodolibet etiam extrajudicialiter fuerit interdictus*. Et additur, quod *nulla contra ipſius Prælati voluntatem conceſſa licentia de ſe promoveri faciendo, ei ſuffragetur*. Ac maxime notandum, quod Epiſcopus non tenetur eo caſu manifeſtare cauſam cur repellat illum ab Ordinatione, juxta Declarationes S. C. Concilii editas die 21. Martii an. 1643. & die 21. April. 1668. quas per extenſum affert noſter SS. Benedictus XIV. in *Lib. de Syn. l. 7. c. 71. n. 4.* Quod autem Epiſcopus non ſolum poſſit, ſed etiam debeat repellere indignos, quamvis occultos, patens ſuadet ratio ex eod. Trid. *Seſs. 23. de Ref. c. 5. & 7.* ubi ſignanter præcipitur, ut Epiſcopus ordinans *mores diligenter inveſtiget, & examinet*. Ad quid igitur debet Prælatus mores Clericorum inveſtigare & examinare, niſi ut repellat quos noverit indignos, ax illo *Ap. 1. ad Timot. 3. Manus cito nemini impoſueris, neque communicaveris peccatis eorum*. Ubi inquit *S. Leo Epiſt. 1. ad Aſt. Quid eſt cito manus imponere, niſi ante experientiam diſciplinæ?* Tanto magis, quia in Ordinibus ſuſcipiendis multi poſſent eſſa defectus, ex quibus ſine infamia petentes ejici poſſunt, nempe ætatis, animi, ſubjectionis, &c. ut bene notat *Croix d. n. 146.*

53 Quæres hic 3. An poſſit abſolvi Ordinandus, qui habitum contraxit laſciviæ, & ſtatim poſt pœnitentiam, ſine experientia continentiæ, valit Subdiaconatum ſuſcipere? De hac quæſtione plenam inſtituimus Diſſertationem, quam reperies in fina hujus Dubii ex *n. 63.*

54 Quæritur 4. An Parochus poſſit aſſiſtere Matrimonio eorum, qui ſunt publici peccatores? Certum eſt teneri Parochum arcere a Matrimonio eos qui neſciunt Doctrinam Chriſtianam, uti conſtat ax Rituali Rom. de Matrim. ſub initio, ubi præſcribitur: *Parochus cognoſcat, utrum uterque (ſponſus) ſciat rudimenta Fidei, cum ea deinde filios docere ſuos debeant*. Item S. C. habita coram Innoc. XII. an. 1697. ut refert noſter SS. Benedictus XIV. *de Syn. l. 7. c. 29.* decrevit Parochos non debere procedere ad proclamationes, niſi reperint contrahentes ſufficienter inſtructos in rudimentis Fidei; Et hoc Decretum confirmatum fuit a Clemente XI. ut in ſuo Bullario *pag. 326.* ac a noſtro Papa Benedicto in Littera Encycl. vide in ſuo Bullario *n. 32.* Utrum autem, præter hanc ignorantiam, poſſit Parochus publicis peccatoribus negare ſuam aſſiſtentiam ad Matrimonium? Si contrahentes publice peterent, & eſſent indigni ratione peccati vel cenſuræ occultæ, recte dicunt *Lugo D. 8. ſect. 13. & Croix n. 147.* cum Arriaga, & communi Parochum teneri aſſiſtere, juxta dicta *n. 47.* Dubium eſt, an aſſiſtere poſſit, & teneatur, ſi contrahentes ſint publice indigni? Affirmant *Laym. l. 5. tract. 20. p. 2. c. 4. n. 8. Croix l. c. & Lugo ex n. 205. cum Præpoſ.* Modo tamen Parochus prius conatus fuerit diſponare ſponſos ad digne contrahendum. Ratio, ut dicunt, quia Parochus non eſt Miniſter Matrimonii, ſed tantum teſtis, unde ex una parta, cum ſit publicus Miniſter, non poteſt ſuam negare aſſiſtentiam; & ex altera licite poteſt aſſiſtere, cum ſua cooperatio ſit mere materialis. Negant varo alii AA. quia ſentiunt Parochum eſſe verum Miniſtrum Matrimonii; ſed hæc ratio non ſubſiſtit, nam, ut probabimus infra de Matrim. ex *n. 895.* Miniſtri Matrimonii ſunt ipſi contrahentes, & Parochus non eſt niſi merus teſtis. Hoc tamen non obſtante, minime acquieſcimus primæ ſententiæ, & dicimus Parochum non teneri, nec poſſe aſſiſtere tali Matrimonio. Favetque nobis auctoritas noſtri SS. Bened. XIV. *in Libr. de Syn. l. 7. c. 29.* ubi ſic docet: „ (Quamvis juxta communiorem magiſque receptam ſententiam non ſit (Parochus) Matrimonii Miniſter, tamen in multis comparatur Miniſtro, nec licite ſua præſentia firmare poteſt contractum, quem ſcit a contrahentibus ſacrilege iniri.) „ Ratio noſtræ ſententiæ eſt, tum quia de jure naturali nemo poteſt cooperari peccato proximi, etiamſi alter peccatum jam interne conſummaverit, prout diximus de *Charitate Tom. I. l. 2. n. 47.* Ita nec Parochus in noſtro caſu; tum quia Parochus tenetur ax juſtitia, ex contractu inito cum Communitate a qua ſtipendium accipit, incumbere ſaluti ſpirituali ſuarum ovium, eas avertendo a peccatis. Nec valet dicere, quod contrahentes habent jus, ut Parochus eorum Matrimonio aſſiſtat. Nam reſpondetur 1. quod nemo poteſt habere jus ad actionem in qua committitur peccatum. Reſpondetur 2. quod ſponſi in tantum habent jus ad aſſiſtentiam Parochi, in quantum hic tenatur ex officio incumbere eorum bono ſpirituali; unde, cum in hoc Parochi aſſiſtentia non conferret ad bonum, ſed ad ipſorum ruinam: Idcirco neque ſponſi jus habent, neque Parochus tenetur aſſiſtere; imo debet ſuam aſſiſtentiam negare, cum præcipua ſua obligatio ſit impedire peccata ovium ſuarum. Et quod dicimus de Parocho, dicendum eſt etiam da teſtibus; Qui tamen ſatis excuſarentur a peccato, ſi aſſiſterent coacti metu gravi, cum ipſi non teneantur, niſi ex charitate impedire peccatum. Parochus autem etiam excuſari poteſt ad vitandam mortem, vel alia graviora mala Communitatis, vel ipſorum contrahentium, puta ne ipſi perſeverent in peccato. Præterea ſatis excuſantur a culpa Parochi, ut ait *Laym. d. n. 8.* qui aſſiſtunt Matrimoniis Hæreticorum in locis ubi eſt conſuetudo, & mixti ſunt Hæretici cum Catholicis, juxta mox dicenda in *quæſt. ſeq.*

Certum eſt tamen, quod Parochi in Matrimoniis contrahendis tenentur ex officio inquirere, an ſubſit aliquod impedimentum, & ſi probabiliter illud ſubeſſe judicent, tenentur ſuam aſſiſtentiam denegare, & nuptias vetare, donec ſaltem per Ordinarium decernatur, quid ſit agendum. Ita *Sanch. de Matr. l. 3. D. 14. n. 8. Croix l. 6. p. 1. n. 147. & Lugo D. 8. num. 205.* cum *Led. Vega*, & aliis communiter. Item ait *Lugo l. c. cum Conin.* (contra alios) quod ſi Ordinarius habeat ſcientiam impedimenti occulti, etiamſi non poſſet illud probare, tenetur Matrimonium prohibere.

55 Quæritur 5. An ſi unus ſponſorum ſit publice indignus, poſſit alter Matrimonium cum ipſo inire, & conſequenter Sacramentum ei miniſtrare? Hic advertendum, quod ex duplici capite poteſt talis indignitas provenire, vel ab excommunicatione, vel ab aliquo mortali peccato ſponſi. Si ſponſus ſit indignus, quia eſt excommunicatus, vel erit vitandus, & tunc certe illicitum eſt cum eo contrahere, quia non licet cum ipſo communicare in re ſacra, quale eſt Sacramentum; Vel erit tantum toleratus, & tunc probabilius eſt licere, ut docent *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 9. n. 8. & Lugo D. 8. n. 225.* & alii plures quos videre poteris infra de *Cenſ. l. 7. num. 139.* Quia Concilium Conſtantienſe indiſtincte conceſſit Fidelibus poſſe communicare cum excommunicatis toleratis.

Si autem ſponſus ſit indignus ob aliquod peccatum, hic magna occurrit difficultas, quia non licet Miniſtro conferre Sacramentum indigno. Sed *Buſemb.* (vide *Tom. I. l. 2. n. 60.*) *Lugo n. 23. & Croix l. 6. p. 1. n. 147. cum Sanch. Perez, Aragon. Dicaſt.* & communiori dicunt licere cum eo contrahere, ſi alter ſponſus ſina gravi incommodo non poſſit a Matrimonio recedere. Ratio (ut inquiunt) eſt, quia contrahentes, quamvis indirecte conficiant Sacramentum, tamen directa contractum ineunt, qui de ſe non eſt res ſacra; unde in hoc Sacramento ſponſi vidantur magis habere conditionam privatorum contrahentium, qui tantum reſpiciunt ad propriam utilitatem, quam publicorum Miniſtrorum qui attendere debent, ut ſuſcipientes Sacramenta ob eorum indignitatem repellantur. Hanc rationem non quidem reprobo, ſe fateor eam non omnino me convincere.

56 Utrum autem, juſta accedente cauſa, licitum ſit Matrimonium contrahere cum Hæreticis? Genaraliter loquendo id vetitum eſt ab Eccleſia, ut patet ex Conc. Chalcedonenſi apud *Cabaſſ. de Concil. p. 221.* ubi in Can. 14. dicitur: *Sed neque Hæretico, vel Pagano, vel Judæo Matrimonio conjungere, niſi utique perſona, quæ Orthodoxæ conjungitur, ſe ad Orthodoxam Fidem convertendam ſpondeat*. Verumtamen eſt valde probabile id quod dicunt *Buſemb. d. n. 19. & Lugo D. 8. n. 225. Wigandt tr. 16. Ex. 6. n. 77. Croix d. n. 147. & l. 2. n. 95. ac Sanch. de Matr. l. 7. d. 72. n. 6. cum Navarr. & Azor.* nempe quod in locis, ubi Hæretici vivunt mixti cum Catholicis, ut in Garmania, Polonia, &c. ex conſuetudine recepta & tolerata licitum eſt Matrimonia inire cum Hæreticis; Modo 1. Catholico contrahenti permittatur libere permanere in Fide. 2. Abſit periculum perverſionis. 3. Detur libertas educandi prolem catholice. 4. Si facile non ſit invenire parem inter Catholicos. Quorum ſi unum deſit, non licebit, ut recte ait *Croix d. n. 95.* Ceterum id bena permittitur, ſervatis his conditionibus; quia hujuſmodi conjugia fiunt inſtar aliorum contractuum civilium ad firmandas leges amicitiæ, & ad tuendam communem pacem Reipubl. Hinc refert *Lugo loc. c.* pluries fuiſſa diſpenſatum ob juſtas cauſas Matrimonia inire cum Hæreticis, ut patere ait ex Conc. Laodicenſi, ac ac Agathenſi, & ſignanter teſtantur, Clementem VIII. anno 1604. conceſſiſſe diſpenſationem Duci Barenſi, ut duceret Catherinam ſuam conſanguineam ſororem Henrici IV. Regis Galliarum, cum adhuc eſſet hæretica. Et hic ſedulo notandum id quod advertit noſter SS. Benedictus XIV. *de Syn. l. 7. c. 6. ex Veracruz*, quod de Pontificis poteſtate, poſtquam hic diſpenſat, dubitare, inſtar ſacrilegii eſt: eſſet enim Chriſto quaſi exprobrare, quod non ſatis Eccleſiæ ſuæ providiſſet.

Docet autem *Lugo n. 31.* quod ad tale Matrimonium opus eſt diſpenſatione, ſaltem in locis ubi eſt conſuetudo in ejuſmodi dubiis recurrendi ad Papam; quia Eccleſia merito potuit reſervare judicium, an ſufficiat cauſa, val an præponderet periculum mali. Probabiliter tamen dicit *n. 17.* cum aliis *apud Croix l. 2. n. 97.* (contra *Sanch. & Pont.*) non eſſe opus diſpenſatione, quando pars hæretica ſerio promittat converſionem, ut vidimus ſupra jam excipi in Conc. Chalcedon. Imo putat *Hurtad. apud Croix* ſufficere ſpem converſionis ortam ex ipſius indole, vel aliunde. Quando autem licitum eſt Catholico contrahere cum Hæretica, tanto magis licebit Parocho aſſiſtere ad tale Conjugium.

75 Hic pro complamento hujus materiæ remanent aliæ quæſtiones diſcutiendæ. Quæritur 6. An in conferendis Sacramentis liceat uti opinione probabili? Certum eſt, ut vidimus *T. I. de Conſc. l. 1. n. 29.* generica loquendo, id illicitum eſſe ex Prop. 1. damnata ab Innoc. XI. Excipitur tamen 1. ſi adſit neceſſitas ex parta proximi, ut eſt commune apud DD. juxta dicenda *n. 480.* loquendo de abſolutione impertienda moribundo, & idam dicitur de Baptiſmo *n. 103. verſ.* III. Excipitur 2. ſi habeatur probabilis opinio de juriſdictiona Confeſſarii, vel de validitate Matrimonii, juxta dicta *l. 1. n. 3.* & dicenda infra de Matrim. *n. 1113.* Et hoc dicunt *Sanch. Carden. Sporer, Dic. Gob.* & alii apud *Mazzotta t. 3. p. 53. v. Fit, & Croix l. 6. p. 1. n. 117.* eſſe in praxi tutum & moralitar certum. Excipitur 3. quando adminiſtratio Sacramenti fieret obnoxia nimiis ſcrupulis, aut difficultatibus, ut diximus *lib. 1. n. 30. cum Carden. Croix ex D. Thoma*, & dicit

Digitized by Google

dicit *Mazzot.* cum *Illſung*, & pluribus aliis; Aliter non poſſet baptizari infans, quem Parentes aſſererent non eſſe baptizatum, cum tale teſtimonium non ſit niſi tantum probabile; item neque abſolvi poſſent, qui putantur diſpoſiti, de quorum diſpoſitione non alia, quam prudens probabilitas haberi poteſt, unde recte notat *Mazzot. cum Carden.* quod ſi talis diſpoſitio non ſufficeret, vix ullus unquam abſolvi poſſet extra mortis articulum, quia vix unquam haberi poteſt certitudo de diſpoſitione Pœnitentis. An autem liceat ſuſcipere Sacramenta cum ſola opinione probabili? Vide dicta *l. 1. n. 32.*

58 Quæritur 7. An & quando Miniſter teneatur adminiſtrare Sacramenta? Commune eſt, ut dicunt *Holzm. t. 2. p. 64. nu. 286. Salm. de Euch. c. 9. n. 18. & Croix l. 6. p. 1. n. 132. cum Suar. Lugo, Dic. & Averſa*, contra *Sylv. &c.* quod Paſtores tenentur ex juſtitia, ratione ſtipendii quod exigunt, Sacramenta miniſtrare ſuis ſubditis rationabiliter petentibus, etiam extra gravem neceſſitatem. Paſtores autem dicuntur Superiores, reſpectu Religioſorum: & reſpectu ſæcularium, Epiſcopi, & Parochi, vel qui curam ſubſidiariam cum obligatione habent; ita *Croix ibid. cum Cob.* Et proinde peccat Paſtor, qui morosum, vel difficilem ſubditis ſe reddit, ut *Gob.* cum *Croix n. 134. Salm. n. 30. Conc. t. 8. p. 98. n. 3.* Ideoque recte monuit S. Carolus Borromæus *Act. p. 4. Quacunque vero diei vel noctis hora ad Sacramenta infirmis miniſtranda Parochus vocabitur, nullam moram interponet; imo Populum præmonebit, ut cum opus eſt Parochiali adminiſtratione, libere ſe accerſat, nulla habita neque temporis, neque loci diſtantiæ &c. ratione.* Excuſabitur tamen a mortali, ſi ſemel, vel iterum extra neceſſitatem Sacramenta deneget; quia non videtur tam ſtricte ſe obligaſſe; *Croix* cum *Suar. & Arriag. ibid.* item *Suarez apud Buſemb. infra n. 623.* cum *Averſa ib.* qui excipit, ſi ſubditus peteret ex urgenti occaſione, v. gr. Feſti ſolemnis, &c.

Miniſtri autem, qui non ſunt Paſtores, in extrema neceſſitate tenentur ex charitate, etiam cum periculo vitæ, proximo Sacramenta miniſtrare, ut *Conc. p. 99. n. 7. & Croix l. 2. a n. 174.* & alii omnes. An vero teneantur in gravi neceſſitate proximi? Vide dicta *Tom. I. de Charitate l. 2. n. 27. v. Hinc.* An Parochus tempore peſtis teneatur miniſtrare Euchariſtiam? Vide *in hoc l. 6. n. 233.* Quoties teneatur eam miniſtrare? Vide *n.* 253. & 254. Quoties miniſtrare Pœnitentiam? Vide *n.* 623.

59 Quæſtio 8. An liceat unquam ſimulare adminiſtrationem Sacramenti? Communiter DD. diſtinguunt ſimulationem in formalem, & materialem: *Formalis* eſt, qua directe intenditur alterius deceptio; *Materialis* eſt, qua alterius deceptio tantum permittitur. Damnata autem eſt ab Innoc. XI. Propoſ. 29. quæ dicebat: *Urgens metus gravis eſt cauſa Sacramenti adminiſtrationem ſimulandi.* Et merito quidem, cum talis ſimulatio Sacramento gravem injuriam irroget, & Deo illudat. Sed quæritur, an in hac Propoſ. fuerit damnata ſola ſimulatio formalis, an vero etiam materialis? Alii ut *Viva in dict. Prop. n. 2. & Conc. tom. 8. pag.* 101. *num.* 11. dicunt fuiſſe ibi indefinite damnatam ſimulationem tam formalem quam materialem, tum quia propoſitio indefinita æquivalet univerſali; tum quia (ut ajunt) nemo unquam Catholicorum dixit eſſe licitam ſimulationem formalem, ſed *Sancius, & alii*, quorum opinio damnata fuit (ut fert *Viva*), tantum propugnarunt licitam eſſe materialem. Alii tamen, ut *Cardenas* in dict. Propoſ. 29. & *Vidal* in eadem Propoſ. dicunt damnatam fuiſſe ſimulationem formalem, & etiam materialem in re vitioſa; non vero materialem in re indifferenti. Quæſtio hæc inanis mihi videtur, quia tandem omnes in idem coincidunt; Nam, ſive loquamur de ſimulatione formali, ſive materiali in re vitioſa, aut indifferenti, omnes conveniunt, nunquam eſſe licitum 1. Proferre ſine intentione verba Conſecrationis ſupra panem, aut Abſolutionis ſupra indiſpoſitum. 2. Hoſtiam non conſecratam pro conſecrata præbere. 3. Celebrare Miſſam non proferendo verba Conſecrationis; Ita *Palaus tr. 2. D. 1. p. 13. Croix l. 6. p. 1. a n. 154. Card. Milante, Viva, & Vidal in d. Prop.* 29.

Præterea, quamvis præfata Propoſitio non loquatur de quocunque metu; tamen commune etiam eſt apud DD. non licere adminiſtrationem Sacramenti ſimulare, etiam ob metum mortis; *Concina l. c. Croix n. 155. Carden. n. 37. Viva nu.* 15. *& Milante l. c.*

E converſo omnes dicunt licitum eſſe Confeſſario, ſuper indiſpoſitum aliquid orare, & dare Crucem, ne ejus indiſpoſitio prodatur, quamvis alii reputent eum Abſolutionem recipere; quia (ut ait *Carden.*) ex una parte tenetur Confeſſarius non prodere indignitatem Pœnitentis in Confeſſione cognitam, juxta præſcriptum in *c. Omnis. De Pœnit. & Remiſ.* ubi dicitur: *Caveat autem* (Confeſſarius) *omnino, ne verbo, aut ſigno, aut alio quovis modo aliquem prodat peccatorem.* Ex altera parte hæc non eſt proprie ſimulatio adminiſtrationis Sacramenti, quia verba illa reſpectu Sacramenti indifferenter ſe habent: Alia tamen ratione utuntur *Viva, & Milante*, dicentes hoc eſſe licitum, quia tunc Confeſſarius licite occultat veritatem, quam non tenetur nec poteſt manifeſtare. Recte vero advertit *Cardenas num.* 54. quod tunc Confeſſarius non debet intendere deceptionem adſtantium, ſed tantum occultationem veritatis; nam alias mendacii reatum non effugeret, cum ex *D. Th. 2. 2. qu. 3. art.* 1. mendacium non ſolum committatur verbis, ſed etiam facto. An autem liceat ſuper indiſpoſitum dicere, *Ego te non abſolvo*, ſubmiſſe dicendo verbum *non*? Affirmat *Cardenas in dicta Prop. 29. n. 53.* Sed negant *Roncaglia cap. 4. quæſt. 6. R. 2. Milante, & Viva in ead. Prop. n.* 15. Ratio, quia ſemper ac verbum *non* percipi nequit a circumſtantibus, hæc eſſet quidem reſtrictio pure mentalis, quæ nunquam eſt licita, juxta dicta *Tom. I. l. 3. n.* 168. Sed ratio hæc non convincit, quia in tantum occultatio hæc non eſt licita in ſermone, in quantum loquens tenetur (ne decipiat proximum cum quo loquitur) taliter proferre verba, ut audiens poſſit veritatem percipere, & ideo in ſermone reſtrictio pure mentalis eſt vetita; at in prolatione formæ Sacramenti non tenetur Miniſter ita proferre verba, ut Sacramentum ſuſcipiens illa audiat. Quapropter non videtur obſtare, quod talis occultatio eſſet reſtrictio mentalis; & hinc prima opinio non videtur improbanda.

Ex eadem ratione irreverentiæ, non ſolum qui adminiſtrando, ſed etiam qui ſuſcipiendo Sacramentum ſimularet, non excuſaretur a mortali, ut dicit *Croix ib. n.* 157. cum *Carden. & Com.* Sed hoc currit quando adeſt vera ſimulatio Sacramenti; Hinc infertur I. cum *Cardenas in d. Prop. 29. n. 73. & Croix n. 158. cum Dicaſt. Gormaz, &c.* quod ſi quis nolens confiteri ingrediatur Confeſſionale, & genuflexus alloquatur Confeſſarium de aliquo negotio, non ſimulat Sacramentum, nec peccat peccato mendacii, quia cum hoc ſit valde uſitatum, quod aliqui accedant ad Confeſſarium cauſa petendi eleemoſynam, aut conſulendi ſcrupulos, infertur actionem illam eſſe indifferentem. Secus ait *Cardenas n.* 71. ſi quis accederet cum intentione, ut circumſtantes credant ipſum confiteri, tunc enim dicit peccare peccato mendacii, & ſacrilegii. At quoad peccatum ſacrilegii nequeo huic doctrinæ acquieſcere, cum enim ibi deſit materia, & forma, neſcio intelligere, ubi ſit ſimulatio Sacramenti. 60

Infertur II. quod in caſu, quo aliquis non poterit ſe diſponere ad Communionem, poſſet aliquando convenire cum Parocho, ad infamiam, vel ſcandalum vitandum, ut hic dicat tantum ſuper ipſo verba: *Corpus Dom. noſtri Jeſu Chriſti cuſtodiat, &c.* & non præbeat Hoſtiam, ut admittit *Croix l. 6. part. 1. n.* 160. cum *Moya, Leand. Henr. Dian. &c.* quia tunc revera non ſimulatur Sacramentum. Secus dicendum, ſi Parochus porrigat ex conventione hoſtiam non conſecratam, ut docent *S. Th. Sot. Suar. Vaſq. & alii* cum *Croix n.* 159. communiter, contra alios. Ratio quia tunc, licet nec etiam ſimuletur Sacramentum, quod ibi non eſt, tamen exponitur panis adorationi adſtantium, & ipſius ſuſcipientis, qui ſicut peccaret externe adorando idolum, etiam ex metu mortis; ſic quoque ſemper peccaret, externe adorando hoſtiam non conſecratam: Et peccaret gravius, quam ſi indigne communicaret, ut patet ex *c. De Homine. 7. de Cel. Miſſ.* ubi dicitur, gravius peccare Sacerdotem, qui in Miſſa non conſecraret, quam qui ſacrilege conſecraret, & communicaret. 61

Infertur III. non eſſe illicitum ob gravem metum ſimulare celebrationem Matrimonii, ut cum communi ſententia docent *Sanch. de Matr. l. 1. D. 11. n. 2. Palaus tr. 5. D. 1. part. 11. P. Conc. to. 8. p. 502. n.* 15. qui etiam communem eſſerit, *Cardenas n. 79. Viva n. 52. Croix n. 162. cum Henr. Conin. Arriaga, Gormaz. &c.* contra *P. Milante.* Ratio, quia tunc deeſt materia, & forma Sacramenti, cum deſit voluntarius conſenſus; Sacramentum enim non conficitur, niſi ſuper vero contractu, qui tunc non adeſt, cum invalidetur ex lege Eccleſiæ ratione coactionis. Et in hoc caſu is qui ſimularet, excuſaretur etiam a mendacio, ſi adſtantes poſſent ex circumſtantiis advertere eum nolle contrahere; vel caſu quo id non poſſent percipere, contrahens, dicendo *volo*, intelligeret velle in quantum in ſe eſt, ut notat *Scotus in 4. Diſt.* 29. Et ex eadem ratione dicunt *Carden. n. 82. & Sanch. Hurt. Dic. & Cob. apud Croix l. c.* non peccare peccato ſacrilegii, qui contrahit Matrimonium ſciens ſe habere impedimentum dirimens. 62

DISSERTATIO.

De Clerico habituato in vitio turpi, cupienti ſtatim initiari in Sacris.

Quæſtio, quam infra exponam, nuper, Neapoli magnopere inter ſapientes fuit agitata. De hac ipſe in Libro mearum Adnotationum in Buſembaum nimis conciſe, & quaſi obiter in quodam loco tractavi. Sed inde, cum ſedulius animadverterem, valde utile ac neceſſarium eſſe, ut ejus vera deciſio Confeſſariis innoteſceret, quo ipſi ſtudeant eam tenere ſententiam, quam bono Eccleſiæ magis expedire judicaverint; Idcirco operæ pretium eſſe duxi diligenter ac funditus rem ad trutinam revocare. 63

Quæſtio nimirum hæc eſt, utrum ſit neganda abſolutio Clerico habituato in peccatis laſciviæ occultis, qui velit ad ſacros Ordines aſcendere ſine præcedenti experimento continentiæ?

Quidam Neotericus, & doctus Auctor Libri Romæ editi, cui titulus, *Iſtruzione per li Novelli Confeſſori*, de hoc puncto agens (*Part. 2. c. 3. n.* 63.) ſic ſcripſit: *Oggi non v' è alcuna Legge diretta, nè Divina, nè umana, che vieti d' ordinarſi, preciſamente per eſſere alcuno abituato nella laſcivia, o in altro occulto peccato, ſe non che per l' omicidio volontario, o per altra colpa aveſſe contratto l' irregolarità ... Ma bensì può dubitarſi per conto della Legge naturale, in quantochè eſſendo per Legge Eccleſiaſtica, o pel voto implicito annessa la continenza a' ſacri Ordini, l' Ordinando contro il dettame della vera prudenza vuole aſſumere un peſo che non può portare &c. A*

non

noi pare che ſtando nella Legge naturale ſola, ſi debba quì procedere con diſtinzione; Imperocchè ſe l' Ordinando creda ſinceramente, ed in buona coſcienza di poter vivere caſto, a poter disfarſi da' mali abiti, e di far tutto ciò che a giudizio ſuo, e del diſcreto Confeſſore ſi ſtima neceſſario ed opportuno per la emendazione; egli ſi può promovere, e'l Confeſſore non glielo può interdire. Deinde addit (*n. 66.*): *Ed inoltre aggiungiamo, che non eſſendo queſti (come ſupponiamo) indiſpoſto per lo Sacramento della Penitenza, neppur ſi dee dire, preciſamente parlando, che lo ſia pel Sacramento dell' Ordine, il quale per riceverſi degnamente non richiede ſe non lo ſtato di Grazia; e per ſe ſteſſo non è ad alcuno occaſione di peccato, anzi dà all' Anima nuova e diſtinta grazia.* Subaddit tamen (*n. 67.*): *Diciamo che uno che voglia promuoverſi a' ſacri Ordini, e non creda (ſiccom' è detto) ſinceramente di poter oſſervare in quello ſtato la caſtità per lo mal' abito della laſcivia, non poſſa promuoverſi; ed inſiſtendo di farlo, egli ſi debba come ad indegno ed indiſpoſto negare l' aſſoluzione.* Ita præfatus Auctor.

Alii vero e converſo videntur nimis rigide locuti fuiſſe, nam Natalis Alexander in ſua *Dogm. & Mor. t. 1. l. 2. de Sacr. Ord. c. 3. a. 14. Reg. 19.* hanc regulam ſtatuit: *Nemo ad ſacros Ordines promovendus, niſi vel qui innocenter vixerit, vel occultas prioris vitæ maculas diuturna pœnitentia diluerit.* Idem tenet *Jueninus in tr. de Sacr. Diſs. 8. q. 7. c. 2.* Idem *Habert de Sacr. Ord. p. 3. c. 3.* qui magnam & longam curam requirit, dicens nec unum ſufficere annum ad hujuſmodi probationem. Idem *Van-Eſpen. t. 4. p. 2. c. x. §. 8.* Sentit *Contin. Tourn. t. 3. p. 535. verſ. Quoto.* Clericum habituatum probandum ſaltem per 20. aut 18. menſes. Id ernit ex D. Gregorio *l. 4. alias 3. Epiſt. 26. ad Januar.* ubi: *Ne unquam ii qui ordinati ſunt, pereant, provideri debet quales ordinentur, ut prius aſpiciatur ſi vita eorum continens in annis plurimis fuit.* Adducitque *Natal. Alex. n. 60.* dicentem quod Confeſſarii debent Clericis in luxoria habituatis prohibere tam aſcendere ad altiores gradus, quam miniſtrare in ſuſceptis.

64 Sed inter harum opinionum varietatem operam adhibui, ut a quampluribus Neapolitanæ Urbis Theologis res plene examinaretur; Et poſt longas hinc inde diſcuſſiones, in hanc ſententiam ſive concluſionem, duas partes habentem, convenimus, mediam tenentes viam, nempe I. quod hodierna & antiqua Eccleſiæ Lex, ſemper conſtans, obſtringit tam Epiſcopos, quam Confeſſarios, & Promovendos, ut cum aliquis Clericus recidivus vel conſuetodinarius in vitio carnis ad ſacrum Ordinem, ſive ad Subdiaconatum, ſive ad Diaconatum, aut Presbyteratum aſcendere cupit, quamvis ſincere ſit converſus ad Dominum, & ideo poterit ſtatim abſolvi; non tamen poterit ſacrum Ordinem ſuſcipere, niſi aliquandiu operam det ad pravum habitum extirpandum. Et ſi ipſa perſiſtat Ordinem ſtatim ſuſcipere, non cenſetur diſpoſitus ad abſolutionem, quia legem Eccleſiæ violat in re gravi. II. quod poteſt tamen dari caſus, quo Deus donet Pœnitenti tantam extraordinariam compunctionis gratiam, quæ reddat eum adeo probatum, ut ipſe ſtatim poſſit ſacrum Ordinem aſſumere; & ideo (ſi idipſum Confeſſario ex validis conjecturis conſtet) beneficium abſolutionis ſuſcipere, ſine eo quod temporis experientia prius comprobetur.

65 Prima pars probatur 1. ex illo Apoſtoli (*1. ad Tim. 3.*) *Oportet ergo Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, unius uxoris virum, ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum ... non neophytum, &c.* Illud *irreprehenſibilem* explicat D. Gregor., dicens: *Vitium in Epiſcopo eſt non quam optimum eſſe.* Illud autem *non neophytum*, commentat D. Th., & inquit: *Hoc quod dicit, ad eos pertinet, qui non ſolum ætate neophyti ſunt, ſed & qui neophyti ſunt perfectione.* Quod vero nomine Epiſcoporum intelligantur omnes Sacerdotes, aſſerunt *S. Ambr.*, *S. Joan. Chryſoſt. & S. Th.* Vide *apud Corn. a Lap.*

66 Probatur 2. ſacris Canonibus: *A quorum norma* (dicit SS. N. P. Bened. XIV. loquens de hac materia ad Epiſcopos, *in Litt. Encycl. Ubi primum,*) *quæ omnino ſervari debet, ne patiamini vos adduci.* Innoc. III. in *c. A multis. Extra, de ætat. & qual. Ord.* ſic ait: *Erubeſcant impii, & intelligant judicio Spiritus Sancti, eos, qui in ſacris Ordinibus, Presbyteratu, Diaconatu, Subdiaconatu ſunt poſiti, ſi caſte non vixerint, excludendos ab omni eorumdem graduum dignitate.* Et iterum: *Nemo ad ſacrum Ordinem permittatur accedere, niſi aut virgo, aut probatæ caſtitatis exiſtat.* Item habetur in Ep. 1. Siricii Papæ *c. 9.* quod Subdiaconus *ad Diaconi gradum, ſi ſe, ipſa primitus continentia præeunte, dignum probarit ... accedat.* Item *S. Greg. l. 1. Ep. 42.* ſic præſcripſit: *Nullus debet ad miniſterium Altaris accedere, niſi cujus caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata.* Idem ſancitum fuit a Synodo Trid. in *ſeſſ. 23. c. 13.* ubi *Subdiaconi, & Diaconi ordinentur habentes bonum teſtimonium, & in minoribus Ordinibus probati ... qui ſperant Deo auctore ſe continere poſſe.* Et licet verba *To, & in minoribus Ordinibus probati*, directe intelligantur de probatione externa, quam Epiſcopus exigere debet de probitate Ordinandi, ut ego cum aliis cenſeo; Nullo modo tamen negari poteſt, quod Concilium non tam requirit probitatem externam (quæ reapſe ſine interna non eſſet probitas, ſed vera hypocriſis & deceptio), quam principalius internam; At quoniam Eccleſia non judicat de occultis, ideo illic requirit explicite ſive directe ſolam externam, ſed eam poſtulat tanquam indicium probitatis internæ. Et hoc patet ex textu D. Pauli ſupra relato, ubi diſerte diſtinxit Apoſtolus probitatem tam externam, quam internam, & utique utramque requiſivit in Sacerdotibus, verbis illis: *Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, ſobrium, pudicum &c.* Ecce neceſſitas probitatis internæ; Deinde induxit neceſſitatem probationis externæ verbis quæ ſubdidit, nempe: *Oportet autem illum & teſtimonium habere bonum ab iis, qui foris ſunt.* Ideo D. Thomas hanc Epiſtolam Apoſtoli explicans, ſcribit: *Primo ergo oſtendit quales debent eſſe Epiſcopi ſecundum ſe, ſecundo quantum ad alios.* Et ideo Conc. quoque Trid. in *ead. Seſſ. 23. c. 12.* ait; *illos tantum promovendos ad ſacros Ordines, quorum probata vita ſenectus ſit.* Quid autem ſit hæc ſenectus probatæ vitæ? habetur in Sapientia (*c. 4. v. 9.*): *Ætas ſenectutis vita immaculata.* Et propter id Concilium *c. XI. Seſſ. cit.* ad finem majoris probationis bonæ vitæ, præſcribit Interſtitia inter diverſos Ordinum gradus, dicens: *Ut in eis cum ætate vitæ meritum & doctrina major accreſcat.* Atque hinc in Pontificali Romano Epiſcopus ordinans, loquendo de Sacerdotibus initiandis, dicit: *Ut cæleſtis ſapientia, probi mores, & diuturna juſtitiæ obſervatio ad id electos commendent.* Hinc Innoc. XII. in ſua Bulla *Speculatores*, edita anno 1694. loquens de Interſtitiis Ordinandorum, ſic præcipit: *Ante meritum laboris, ante tempus examinis, ante experientiam diſciplinæ, Sacerdotalis honor non probatis minime tribuatur; nec unquam heri ſacrilegi, hodie Sacerdotes, heri profani, hodie Sacrorum Antiſtites, veteres vitio, virtute rudes & recentes, diſcipuli ſimul ac Magiſtri pietatis creentur; Sed ii tantum, juxta conſtitutas a Majoribus leges, ad Sacrarum adminiſtrationum ſublimitatem promoveantur, qui diuturna converſatione inter Clericos fuerint comprobati.* Et *D. Hieronym. apud eund. D. Thom. l. c.* inquit: *Non ſolum Epiſcopi, & Presbyteri, & Diaconi debent magnopere providere, ut cunctum Populum, cui præſident, & ſermone & converſatione præcedant, verum etiam inferiores gradus, & omnes qui Domini oraculo deſerviant.*

Probatur 3. ratione & auctoritate DD. quia, ut quis ad ſacri Ordinis dignitatem aſcendat, non ſufficit ſimplex & actualis ſtatus Gratiæ, ſed requiritur etiam bonitas præcellens, & habitualis. Et idcirco Pœnitens, qui a luto habitualium libidinum mox emerſit, quamvis converſus, quia tamen pravis habitibus irretitus adhuc infirmus exiſtit, is vix capax erit abſolutionis, ſed non Ordinis ſacri. Propterea quod, ſi quis taliter affectus, & a ſanie vitiorum nondum purgatus ad Altaris faſtigium aſcendere audet, niſi prius ſufficienti probetur experimento, iſte prout temerarius etiam Sacramentalis abſolutionis manifeſtatur indignus. Unde S. Bernardus *de Conv. ad Cler. c. 21.* ſcripſit: *Nullus ad Miniſterium Altaris accedere debet, niſi cujus caſtitas ante ſuſceptum Ordinem fuerit approbata.* Et hic notandum, quod id quod dictum eſt de vitio luxuriæ, idem dicendum de quocunque alio, nimirum ebrietatis, avaritiæ, blaſphemiæ, odii, &c. Quod autem ad ſacros Ordines ſuſcipiendos minime ſufficiat ſimplex Gratia ſanctificans, ſed ultra requiratur interior perfectio, conſtat ex conſenſu communi SS. Patrum & Doctorum, qui uno ore illam efflagitant. Et in primis *S. Th. 2. 2. qu. 184. art. 6.* loquens de exercitio ſacrorum Ordinum, ait: *Quamvis interior perfectio ad hoc requiratur, quod aliquis digne hujuſmodi actus exerceat.* *Et in ead. q. ar. 8.* dicit Sacerdotem *excellere Religioſum quantum ad dignitatem, quia per ſacrum Ordinem aliquis deputatur ad digniſſima miniſteria, quibus ipſi Chriſto ſervitur in Sacramento Altaris; ad quod requiritur* (nota) *major ſanctitas interior, quam requirat etiam Religionis ſtatus.* Item *q. 189. ar. 1. ad 3.* loquens pariter de probitate Clericorum, & Monachorum, dicit: *Ordines ſacri præexigunt ſanctitatem, ſed ſtatus Religionis eſt exercitium quoddam ad ſanctitatem; Unde pondus Ordinum imponendum parietibus jam per ſanctitatem deſiccatis; Sed pondus Religionis deſiccat parietes, ideſt homines ab humore Vitiorum.* Et idem prius dixit S. Joann. Chriſoſt. *l. 2. de Sacerd. c. 3. Multo magis integritas huic, quam illis neceſſaria.* Item *S. Thom. in Suppl. q. 36. num. 5. ad 3.* ait: *Ad minus* (ideſt *non ſolum ad minus*, ut ibi explicat Gloſſa) *ad hoc requiritur, quod neſciat Ordinans aliquid contrarium ſanctitati: ſed amplius exigitur, ut ſecundum menſuram Ordinis, vel Officii injungendi diligentior cura apponatur, ut habeatur certitudo de qualitate promovendorum, ſaltem ex teſtimonio aliorum.* Et confirmat teſtimonio S. Dionyſii (*in d. q. 36. a. 1.*), qui ſcripſit: *In Divino omni, non eſt audendum aliis ducem fieri, niſi ſecundum omnem habitum ſuum factus ſit Deiformiſſimus, & Deo ſimillimus.*

Magis autem urget id quod docet S. *Thomas in 3. part. Suppl. q. 35. a. 1. ad 3.* ubi dicit: *Ad idoneam executionem Ordinum non ſufficit bonitas qualiſcunque, ſed requiritur bonitas excellens.* Nec valet dicere, quod hic S. Doctor requiret quidem bonitatem excellentem ad executionem Ordinum, non autem ad ſuſceptionem, eo quod in ipſa ſuſceptione Gratia confertur ſuſcipienti ad ſacra Miniſteria digne exercenda. Nam in eodem loco Angelicus expreſſe requirit meritum ſanctitatis poſitivæ tam ad executionem, quam ad ſuſceptionem Ordinum. Ad hoc videndum obſervare oportet, quod S. Doctor non aliud intendit probare in *cit. a. 1.* niſi quod in Sacramento Ordinis certe conferatur Gratia gratum faciens. Hinc ſic ſibi opponit in tertia objectione: *Nulla cauſa præſupponit effectum ſuum; Sed in eo qui accedit ad Ordines præſupponitur gratia, per quam ſit idoneus ad ſuſceptionem Ordinis* (hoc autem præſuppoſito, mox videbimus, quod non quidem negetur, ſed approbatur, & confirmatur a S. Doctore in ſuo reſponſo). *Ergo talis gratia non confertur in Ordinis Collatione.* Hucuſque objectio; deinde ſic reſpondet: *Ad tertium dicendum, quod ad idoneam executionem Ordinum non*

ſufficit

ſufficit bonitas qualiſcunque, ſed requiritur bonitas excellens. De hoc autem rationem reddit; *Ut ſicut illi qui Ordinem ſuſcipiunt, ſuper Plebem conſtituuntur gradu Ordinis, ita & ſuperiores ſint merito ſanctitatis*. Hinc confirmans præſuppoſitum objectionis, ut diximus, ideſt quod ad Ordines ſuſcipiendos requiritur utique Gratia gratum faciens, ſive meritum præcedens ſanctitatis, ſic infert. *Et ideo præexigitur* (nota) *gratia quæ ſufficiat ad hoc quod digne connumerentur in Plebem Chriſti*. Demum concludit. *Sed confertur in ipſa ſuſceptione Ordinis amplius gratiæ munus, per quod ad majora redduntur idonei*. Quibus verbis intendit *S. Th.* probare, quod Gratia Sacramenti non erit quidem inutilis, ſed majora auxilia præſtabit ſuſcipienti, ut idoneum ſe reddat ad majora merita acquirenda: Sed jam præſupponit & exprimit præexigi in ſuſcipiente Gratiam gratum facientem, quæ ſufficiat ad dignum eum faciendum, ut connumeretur inter Altaris Miniſtros. Unde ſicut non ſufficit qualiſcunque Gratia ad executionem Ordinum, ita neque ad ſuſceptionem; Recte enim ait *Habert de Ordine p. 3. c. 3. in fine*, quod Pœnitentia pro infirmis eſt inſtituta, ideo infirmis eſt conferenda, ſed Ordo, cum non ad ſalutem propriam, ſed aliorum inſtitutus ſit, ſanis conferri debet. Idem confirmat *Gloſſa* in præfato textu, dicens: *Licet enim in illo, qui aſcendit ad Sacramentum Ordinis, præſupponatur gratia gratum faciens, ſecundum modum quo poſſit digne Ordinem ſuſcipere; Tamen non ſupponitur ſecundum gradum illum, quo cauſatur ab Ordine ſuſcepto. Accedenti enim ſufficit eſſe in gratia, ſed jam eidem ſuſcipienti Ordinem augetur gratia illa*. Adverte illa verba: *Licet præſupponatur gratia, ſecundum modum quo poſſit digne Ordinem ſuſcipere*. Ergo ad Ordinem ſuſcipiendum non ſufficit ſola gratia ſanctificans, ut quidam hanc *Gloſſam* intellexit, ſed requiritur talis gradus Gratiæ & meriti, ut Initiandus digne poſſit ad illum aſcendere. Et quamvis Gloſſator ibi ſubdat: *Accedenti enim ſufficit eſſe in gratia*. Intelligit profecto non de ſimplici Gratia explicata, *ſecundum modum &c.*

Idem ſentit *Sotus in 4. Sent. diſt. 2. quæſt. 1. n. 3.* ubi agens *de Sacram. Ord.* dicit ſanctitatem poſitivam in Ordinando eſſe neceſſariam de Præcepto Divino; en ſua verba: *Prima concluſio, quamvis morum integritas non ſit de eſſentia Sacramenti; eſt tamen Præcepto Divino maxime neceſſaria ... At vero quod articulo præſenti de idoneitate eorum, qui ſacris ſunt initiandi Ordinibus, definitur, non eſt generalis illa diſpoſitio, quæ in ſuſcipiente quodcunque Sacramentum requiritur, ne Sacramentalis gratia obicem inveniat. Eſt etiam illa quædam actualis præparatio, ſed definitio ad modum habitus attinet* (ſignificat hic Sotus, quod Promovendus debet eſſe habitualiter bonus); *Enim vero quod ad ſanctitatem Ordinis homo non ſolum gratiam ſuſcipit, ſed ad ſublimiorem gradum conſcendit, requiritur in ea morum honeſtas & virtutum claritas*. Idem aſſerit *Sanchez* (*conſ. c. 1. D. 46. n. 1.*): *In promovendo ad Ordines requiritur bonitas vitæ, quando non eſt intelligendum de generali bonitate, ideſt ut careat peccato mortali, hoc enim ad omnia Sacramenta requiritur; Quia per Sacramentum* (Ordinis) *homo ad ſublimiorem gradum conſcendit, requiritur in eo morum honeſtas, ſcilicet ut ſit ſobrius, caſtus, &c.* Idem dicunt *Salm.* (*de Sacr. Ord. c. 5. n. 46.*): *Ad hoc ut aliquis ad Ordines promoveatur, bonitas vitæ requiritur, non illa ſolum quæ ad receptionem omnium Sacramentorum licitam poſtulatur, nimirum quod ſit expers lethalis culpæ, ſed ultra requiritur, quod ſit honeſtis moribus imbutus*. Accedit P. Holzmann, qui (*de Ordin. n. 96.*) ſic ait: *Requiritur 4. ut* (Ordinandus) *effulgeat ſpeciali vitæ probitate: Speciali, inquam, non enim ſufficit ad ſuſcipiendos Ordines probitas communis, quæ ad qualibet Sacramenta recipienda exigitur, ſed neceſſaria eſt ſpecialis, ex qua ſperari poſſit fore, ut Ordinandus bono exemplo prælucet ... Conſiſtit autem ſpecialis illa probitas in recta intentione ſpecialiter ſerviendi Deo, in caſta & ſobria vita, in bona converſatione Ordinandi*.

Si igitur conſtat, quod Clericus qui ad Altaris celſitudinem vult aſcendere, non tantum a culpa mortali immunis eſſe debet, ſed amplius præſeferre probitatem habitualem, atque adeo excellentem, ut hæc merito eſſe poſſit præparatio correſpondens gratiæ per Sacramentum Ordinis præſtandæ, quæ confertur per modum habitus, ſive quæ confertur, ut perpetuo ſua peculiaria auxilia tribuat Ordinato; Certum etiam erit, quod ille qui uſque adhuc in luxuriis eſt verſatus, ſi forte præſtiterit ſimplicia ſigna pœnitentiæ, erit quidem capax abſolutionis, ſed non erit ſimul ſacro Ordine dignus; aliud enim ſane eſt, & valde diverſum, eſſe ſimpliciter in ſtatu Gratiæ, aliud magnam bonitatem poſſidere. Idcirco ex omnibus prædictis concluditur, Præceptum eſſe Divinum, & ab Eccleſia omni tempore cuſtoditum ac promulgatum, ut qui in flagitiis, etſi occultis, ſit recidivus, aut habituatus, priuſquam ſacros Ordines aſſumat, convenienti caſtitatis experientia ſit probandus. Alioquin ei ob ipſius gravem præſumptionem, & quia in re gravi legem Eccleſiæ offendit, Confeſſarius tenebitur abſolutionem denegare.

69 Quoad ſecundam autem partem, minime negandum cenſemus, aliquando contingere poſſe, quod Clericus, quantumvis in vitio carnis conſuetudinarius, & recidivus, tali compunctionis gratia a Deo ſit donatus, ut dignus exiſtimetur, quod gradum ſacri Ordinis ſtatim aſſumere poſſit; & ideo tunc capax bene evadet abſolutionis, quamvis præcedenti experimento non ſit probatus. Probatio quidem non ſolum exterior, ſed etiam interior, ut diximus, in hujuſmodi Pœnitentibus ab Eccleſia neceſſario poſtulatur; ſed non neceſſario requiri dicimus probationem temporis.

Olim juxta priſcam Eccleſiæ Diſciplinam nemini, qui poſt acceptum Baptiſmum lethale peccatum commiſerat, aſcendere ad Ordines unquam permittebatur, etiamſi condignam egiſſet pœnitentiam, ut teſtantur S. Iſidorus, S. Hieronymus, & S. Martinus Papa I. apud *Natal. Alex.* Atque ii, qui poſt Ordinem ſuſceptum ſemel graviter peccarent, ipſo facto manebant perpetuo ſuſpenſi, prout ſcripſit S. Greg. *l. 4. ep. 7.* Deinde tamen aliquot poſt ſecula tantum illi, qui infamiam paſſi erant ob aliquod grave crimen, aut publicam egerant pœnitentiam, ab Ordinibus excludebantur, juxta id quod legitur in Concil. Carthaginen. IV. Can. 68. ubi: *Ex pœnitentibus, quamvis ſit bonus, Clericus non ordinetur*. Demum a Seculo XI. ut ferunt *Habert, & Juenimus* remiſſa fuit hujus diſciplinæ ſeveritas, ut patet ex *cap. Fraternitatis. Diſt. 34.* ubi Pelagius Papa requiſitus ab Epiſcopo Florentino, an conferre poſſet Diaconatum Clerico, qui aliquando, cum eſſet conjugatus, inhoneſte verſatus fuerat cum ſua ancilla? Reſpondit Pelagius: *Et quamvis multa ſint, quæ in hujuſmodi caſibus obſervari canonice jubeat ſollemnitatis auctoritas, tamen quia defectus noſtrorum temporum, quibus non ſolum merita, ſed corpora ipſa defecerunt, diſtrictionis illius non patitur in omnibus manere cenſuram: & ætas iſtius de quo agitur, futuræ incontinentiæ ſuſpicionem auferre dignoſcitur, ut ad Diaconatum poſſit provehi, temporum, ut dictum eſt, condeſcendentes defectus, conceſſiſſe nos noveris*. Item in *cap. Ex tenore. De Temp. Ordin.* ſic habetur: *Verum quoniam peccatum ipſius fore occultum dixiſti, mandamus, quatenus pœnitentiam ei condignam imponas, & ſuadeas, ut, parte pœnitentiæ peracta, Ordine ſuſcepto utatur; quo contentus exiſtens, ad ſuperiores amplius non aſcendat. Veruntamen, quia peccatum occultum eſt, ſi promoveri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere*. Attamen notandum, ut diximus *n. 52.* hunc Canonem correctum fuiſſe in parte a Trid. in *c. 1. Seſs. 14. de Reform. &c.* ubi habetur, quod Epiſcopi bene poſſunt ob peccata occulta, etiam extrajudicialiter cognita, prohibere initiandis, quominus ordinentur.

Cum igitur neque Eccleſiæ præceptum, neque præſentis Diſciplinæ conſuetudo cogat ad probandos ſola temporis diuturnitate eos, qui ad ſacros Ordines ſunt promovendi: ad prudentem Confeſſarium ſpectabit cognoſcere, an Pœnitens vel temporis experimento, vel alia via ſit convenienter probatus, atque diſpoſitus ad tantam dignitatem aſſumendam. 70 Bene autem evenire poteſt, quod Deus, cujus judicia, & miſericordiæ admirabiles ſunt, auxilia tam efficacia Gratiæ alicui largiatur, ut compunctionis vehementia temporis probationem compenſet. Docet enim D. Thomas, quod Deus aliquando tollit peccati reliquias ſucceſſive per ſuam Gratiam cooperantem, aliquando vero ſtatim per magnam commotionem, qua homo perfectam ſanitatem ſpiritualem conſequitur. Hoc docet *3. part. qu. 76. art. 5. ad 1.* ubi quærens, *utrum, remiſſa culpa mortali, tollantur omnes reliquiæ peccati?* objicit ſibi (in 1. object.) auctoritatem D. Auguſtini in *lib. de Pœnit. c. 2. t. 4.* qui ait: *Nunquam Dominus aliquem ſanavit, quem omnino non liberavit; totum enim hominem ſanavit in Sabbato, quia & corpus ab omni infirmitate, & animam ab omni contagione*. Reſpondet inde Angelicus: *Quandoque tanta commotione convertit* (Deus) *cor hominis, ut ſubito perfecte conſequatur ſanitatem ſpiritualem, non ſolum remiſſa culpa, ſed ſublatis omnibus peccati reliquiis, ut patet de Magdalena Luc. 7. Quandoque autem prius remittit culpam per gratiam operantem, ſucceſſive tollit peccati reliquias*. Si ergo Divinæ Gratiæ efficacia valet auferre omnes peccati reliquias, ideſt Animæ debilitatem ex vulneribus peccati cauſatam; idcirco, quamvis habitus pravi in potentiis ſenſitivis non tollantur, mens tamen ex vigore Gratiæ talem acquirere poteſt vigorem, ut illis facile reſiſtat. Hoc docuit idem *D. Th. ſupplem. qu. 30. art. 1. ad 2.* dicens: *Reliquiæ autem peccati non dicuntur diſpoſitiones ex actibus relictæ, quæ ſunt quidam habitus inchoati; ſed quædam ſpiritualis debilitas in ipſa mente exiſtens; qua ſublata, etiam eiſdem habitibus manentibus, vel diſpoſitionibus, non ita poteſt inclinari mens ad peccatum*. Nulla igitur tali habituato erit neceſſitas experimenti, quod non requiritur, niſi ut debilitas Animæ ex malis habitibus contracta ſanetur, & pravis diſpoſitionibus facile reſiſtat, cum hoc idem ex vigore Gratiæ is æque, & forte virilius adeptus fuiſſe comperitur. Recte enim dicit S. Cyprianus: *Non pro mora temporum, ſed compendio Gratiæ maturatur Charitas*.

Non quidem negandum hujuſmodi converſiones extraordinarias eſſe, nec ſæpe evenire, neque etiam in Exercitiis ſpiritualibus, quæ ad ſacros Ordines præmitti ſolent; quoniam plerunque ad hujuſmodi Exercitia Promovendi coacti accedunt. 71 Ideoque alia extraordinaria ſigna debet Confeſſarius in ſuo Pœnitente agnoſcere, ut ei ad ſacrum Ordinem aſcendere permittat. Quod ſi quandoque (licet raro) tales converſiones extraordinariæ accidant; nulla patet ratio, cur in eo caſo magis diſpoſitum ad Ordines ſuſcipiendos Pœnitentem evincat longi temporis probatio, quam manifeſta cordis vera & vehemens contritio, ac voluntas adeo firma, quæ innixa ſpe Divinorum auxiliorum, præcipue actualium, quæ in Sacramento Ordinis a Deo impertiuntur, ut caſte & honeſte in Eccleſiæ Miniſteriis vita ducatur, non ſolum ſe emendare proponat, ſed etiam omnia media opportuna adhibere, quæ valeant tum concupiſcentiam refrænare, tum dignum eum reddere, ut ſacra adeat Myſteria; immo Pœnitens ea illo ſingulari dono contritionis jam incœperit inſtanter, & enixe

caſtita-

caſtitatem a Deo poſtulare, & ſimul concupiſcentiæ ardorem notabiliter imminutum in ſe cognoſcat, ita ut jam paratum ſe ſentiat ad caſtitatem ſervandam. Quod ſi ſufficienter probatus exiſtimatur, qui per aliquod tempus ſe continens habitum extirpare curaverit, multo magis is probatus cenſeri debet, qui per ſpecialem Dei Gratiam vehementi contritione manifeſte compunctus eſt. Diuturnitas temporis ideo ſufficiens creditur probatio, quia ſignum eſt firmæ voluntatis Pœnitentis; Attamen non raro evenire ſolet, quod aliquis etiam longo tempore ſe a vitiis pro Mundi hujus honeſtate contineat (juxta verba S. Gregorii); ſed horum magis eſt timendus relapſus, quam eorum qui talem contritionis gratiam oſtenderent, ut prudens Confeſſarius directe eos voluntatem immutaſſe cognoſcat, unde recte prudentem ac fundatam ſpem concipere poſſit, quod Promovendus auxilio Divinæ Gratiæ, & mediis quæ adhibere ipſe propoſuit, caſtitatem ſervabit, juxta illud Tridentini (*in cap. cit.* 13.): *Qui ſperent, Deo auctore, ſe continere poſſe.*

Id ſat confirmatur tum a Pontificali, tum a Catechiſmo Romano. In Pontificali enim habetur, quod Epiſcopus alloquens initiandos ad Subdiaconatum, ſic dicit: *Si uſque nunc fuiſtis ebrii, amodo ſobrii: Si uſque nunc inhoneſti, amodo caſti.* Notentur verba, *ſi uſque nunc*, ad ſignificandum, quod hodie non excludit Eccleſia eos, qui forte uſque ad tempus Ordinationis fuerint inhoneſti, modo habeant talem cordis converſionem quæ ipſos reddat dignos, non ſolum Abſolutionis beneficio, ſed etiam ſacri Ordinis gradu, ſi ſine temporis probatione ad eum aſcendere velint, juxta illud quod ſcripſit D. Anſelmus (*l.* 1. *Ep.* 56.): *Nec apud Deum reprobatur officium alicujus propter culpam quam ipſe ignoſcit; nec apud homines dedecoratur ſacri Ordinis dignitas propter perſonam, cujus ipſi peccatum non agnoſcunt.*

In Catechiſmo autem Romano (*de Sacr. Ord. n.* 31.) primo ibi dicitur, quod initiandus in Sacris morum integritatem magnopere præſeferre debeat. Deinde additur, quod ea vitia corporis, quæ in veteri Lege homines ab Altaris miniſterio excludebant, hodie in nova Lege Evangelii intelligenda ſint de vitiis Animæ, quæ homines repellunt ab Ordinum Sacrorum ſuſceptione. Et hic ſedulo advertendum, quod inter corporales defectus in Lege antiqua computatum fuit vitium inveteratæ ſcabiei, ut legitur in Levitici 21. 22. *Si jugem ſcabiem, &c.* Quod communiter interpretantur pro vitio libidinis, ut explicant D. Hieronymus, & D. Gregorius. Demum Catechiſmus concludit, quod Promovendi, qui hujuſmodi vitiis fuerint contaminati, tenentur juxta præſentem Eccleſiæ Diſciplinam Sacramento Pœnitentiæ conſcientias diligenter purgare, ſine eo quod ibi ulla temporis probatio præſcribatur. En verba Catechiſmi: *Primum itaque in eo, qui Sacerdos creandus eſt, vitæ & morum integritas commendetur magnopere oportet ... Et ſimul illud docendum, ea corporis vitia, quæ in veteri Lege ex Domini præſcriptione aliquem ab Altaris miniſterio excludebant, in Evangelica Lege ad Animæ vitia præcipue transferenda eſſe. Quare ſanctam illam conſuetudinem in Eccleſia ſervari animadvertendum, ut, qui Sacris initiandi ſunt, prius Pœnitentiæ Sacramento conſcientiam purgare diligenter ſtudeant.* Ex quo patet, Catechiſmum ſupponere, quod aliquis, etſi vitiis fuerit obnoxius, bene poſſit Abſolutionis beneficio frui, & inde Sacros Ordines recipere, etiam ſine præcedenti temporis experientia: intelligendum, dummodo aliunde rite diſpoſitus judicetur ad tantam dignitatem aſcendere.

Hinc ipſe Jueninus in præſenti quæſtione, licet hic rigidarum ſententiarum acerrimus ſectator alibi in Opere de *Sacram. Diſſ.* 8. *q.* 7. *c.* 2. omnino indixerit neceſſitatem probationis temporis, ut Clerico vitio turpi illaqueato poſſit permitti ad Ordines ſacros aſcendere; attamen in ſuis *Inſtit. Theol. t.* 7. *p.* 8. *Diſſ.* 7. *q.* 5. *in fin.* loquens de habituato in vitio turpi, veluti ſeipſum corrigens, & benignius agens, ſic inquit: *Verum, cum paucæ ſint regulæ, quæ aliquas exceptiones non patiantur, negotium hoc ſapientis ac eruditi Directoris prudentia committendum eſt.*

73 Sed dices I. Ut quis licite Ordines ſacros ſuſcipere poſſit, requiritur non tantum externa, ſed etiam interna Vocatio Divina; At quomodo exiſtimari poterit vocatus a Deo ille qui diu vitio laſciviæ eſt fœdatus, niſi prius per longam pœnitentiam & virtutum exercitia ſigna veræ Vocationis oſtendat? Et quomodo Confeſſarius Abſolutionem ei impertiri poterit, quem non agnoſcit a Deo vocatum? Reſpondetur; Nulli dubium, quod ſi quis accedere auderet ad ſacram Ordinationem ſciens a Deo ſe vocatum non eſſe, excuſari nequiret a culpa lethali, tum ob gravem præſumtionem ſe intrudendi in Sanctuarium contra Dei voluntatem, cum dicat Apoſtolus: *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo tanquam Aaron. Hebr.* 5. Tum ob periculum certum damnationis, cui tunc ipſe ſe exponit, ut aſſerit *Abelly* in ſuo aureo Opuſculo, cui titulus, *Sacerdos Chriſt. c.* 4. ubi ait: *Qui ſciens nulla Divinæ Vocationis habita ratione, ſed in Sacerdotium ſe intruderet, haud dubie ſeipſum in apertum ſalutis diſcrimen injiceret, peccando ſcilicet in Spiritum Sanctum; Quod quidem peccatum vix, aut rariſſime dimitti ex Evangelio diſcimus.* Attamen vero, ut Promovendus a culpa excuſetur, ſufficit ipſi, quod bonum præſeferat finem, & Epiſcopo ſe offerat, ut probetur, dummodo non certe ſciat nunquam fuiſſe a Deo vocatum. Jueninus in cit. Libro *de Sacram. Diſſ.* 8. *q.* 7. *c.* 2. poſtquam probavit neceſſitatem Divinæ Vocationis, inquit; *Licet quoque Clericis offerre ſe Epiſcopo, quo probentur, an debeant ad Majores Ordines promoveri.* Etenim ut addit: *Qui examini ſe offert, an ad Majores Ordines promovendus ſit, non ob id eorum dignum ſe judicat; ac proinde non eſt reus præſumtionis.* Tanto magis igitur Confeſſarius non poterit hujuſmodi Clerico volenti Ordinem ſuſcipere abſolutionem denegare poſt acceptam ejus Confeſſionem, niſi certus ſit, quod illi deficiat Divina Vocatio. Sed quomodo in noſtro caſo hanc certitudinem Confeſſarius habere poterit? Vitioſa vita peracta a ſuo Pœnitente non præbet quidem ipſi certitudinem, quod is nunquam fuerit a Deo vocatus. Cur non accidere potuit, quod Dominus eum aliquando vere vocarit, & ipſe auxiliis reſiſtens jam paratis male correſponderit? Judas proculdubio fuit a Chriſto Domino vocatus ad Apoſtolatum, at ille quam male ad eum ſe diſpoſuit? Cur etiam cenſeri non poterit, quod illa extraordinaria converſio, quam ſupponimus, ſit Vocatio Divina, qua Pœnitens eodem tempore ſit a Deo donatus? Forte Deus non vocat ad Sacerdotium etiam peccatores pœnitentes? Unde concluditur, quod in caſu noſtro, ſuppoſito cum circumſtantiis ut ſupra deſcriptis, Confeſſarius ex hoc capite deficientiæ Vocationis nequit denegare abſolutionem ſuo Pœnitenti, qui ad illam per Confeſſionem adeptus quippe eſt jus ſtrictum & rigoroſum.

Dices II. Si Eccleſia agnoſceret, quod Clericus uſque tunc ſic luxurioſe vixiſſet, nullo modo eum ad Ordines admitteret. Sed reſpondetur, quod ſi Eccleſia agnoſceret ſimul ſuam reſipiſcentiam, & vehementem compunctionem a Deo donatam, modo quo eam aſſeruimus, illum non repelleret.

74 Dices III. Hujuſmodi Clericus in vitio turpi diu verſatus, volens Subdiaconatum aſſumere, exponitur periculo proximo relabendi in eadem peccata, & illa augendi reatu ſacrilegii, cum ſibi imponat votum caſtitatis perpetuæ indiſſolubile, quod ipſe ob pravum habitum contractum difficulter obſervare valebit; Quapropter hic velut temere agens eſt indignus abſolutione, ut ſupponit *Habert l. c.* Sed hæc objectio, licet magnam vim habere videatur, revera tamen nullius eſt momenti. In tantum diximus, quod talis conſuetudinarius, quamvis ſit capax abſolutionis ſi non vult ordinari, non poterit tamen abſolvi ſi ſacrum Ordinem aſſumere audeat, niſi per extraordinariam compunctionem ſit probatus; in quantum conſtat, ut obſervatum eſt, quod ad ſacros Ordines ſuſcipiendos non ſufficit ſimplex ſtatus Gratiæ, ſed neceſſario inſuper requiritur bonitas excellens, quæ per Divinum auxilium ſuperabundans poteſt a Pœnitente in inſtanti acquiri. Ceterum, ſi quicunque alius habituatus in laſcivia, ſed jam ſat diſpoſitus ad abſolutionem, vellet ſtatim ſine experientia emittere votum caſtitatis, cur non poterit Confeſſarius eum ſtatim abſolvere? Numquid votum adhuc in eo caſu non erit de meliori bono? Si non eſſet de meliori bono, eſſet quidem nullum; Sed communiſſime docent Doctores, ut aſſerit *Sporer* (*de Voto c.* 2. *n.* 61.) quod hujuſmodi votum emiſſum ab habituato in laſcivia eſt validum: Idem ait *La Croix l.* 3. *p.* 1. *n.* 481. *cum Pal. Moya, ac aliis*, & contrariam ſententiam ipſe dicit non audere dicere probabilem: Idque diſerte confirmat D. Thomas (*Opuſc.* 17. *c.* 5.), ubi quærens, an quis poſt diuturnam vitam in vitiis ductam poſſit vota Religionis profiteri? Reſpondet, non eſſe expediens magna onera hominibus tenuis virtutis imponere; *Si tamen* (addit) *mox converſi ſponte propria voluerint manum mittere ad altiora, quis eos audebit arcere?*

75 Præterea, ſi quis ſic habituatus nollet nubere, dici deberet, quod non poſſet abſolvi quamvis diſpoſitus, quia iſte vellet remanere in periculo proximo recidendi. Sed quis unquam aſſeruit, Matrimonium eſſe remedium neceſſarium ad ſe continendum? Scripſit quidem Apoſtolus: *Quod ſi non ſe continent, nubant; melius eſt enim nubere, quam uri.* 1. *ad Cor.* 7. Verum hoc communiter ab Interpretibus intelligitur, niſi aliquis nolit alia media adhibere. Hinc quæſtio agitur inter DD. an valeat votum, quod quis emitteret nubendi, ut ſe liberet ab habitu incontinentiæ? Alii, ut *Leſſius l.* 2. *c.* 40. *n.* 44. *Palaus to.* 3. *tr.* 15. *D.* 1. *n.* 14. *Sotus l.* 7. *q.* 1. *a.* 2. *cum Fag. Prad. &c. apud Salm. de Voto c.* 1. *n.* 40. dicunt, omnino invalidum eſſe hujuſmodi votum, quia nunquam eſt de meliori bono, ſicut eſt cœlibatus. Alii vero, ut *Sanchez Dec. l.* 4. *c.* 8. *n.* 53. *Bellarm. l.* 2. *de Mon. c.* 54. *in fin. Bonac. Nav.* & plures communius eam *Salm. l. c. n.* 41. *&* 42. aſſerunt, tunc ſolum validum eſſe votum, quando vovens nolit, aut non poſſit aliis mediis uti. Idem ait *Sporer de Voto n.* 61. *&* 62. dicens, quod tali voto obligatur tantum is, qui aliud remedium adhibere nolit. Idem aſſerit ut certum *Laym. l.* 1. *tr.* 4. *c.* 2. *n.* 12. his verbis: *Dicendum ſecundo cum Leſſio, & Conin., tale votum obligatorium eſſe ſecundum hypotheſim, ſi in tali ſtatu peccandi perſeverem, & non media efficacia adhibeam ad emendationem, quæ cum Dei gratia poſſum; ita ut talis homo aliud vovere cenſendus non ſit, niſi hoc ſaltem remedium (quod eſt nuptiarum) peccatis ſuis adhibiturum, ſi aliquid melius, quod eſt continentia, non adhibuerit: Ideoque, ſi firmum ejus propoſitum, & conatum præſtet, a voto liberatur.*

Inſtabis: Sed laicus nolens tunc nubere, remanet tamen liber, ut poſſit nubere poſtea in futurum ſi velit; Non ſic Subdiaconus poſt ſuſceptum Ordinem. Reſpondetur, ſed, ſi ille laicus ſtatueret firmo animo, nunquam velle Matrimonio ligari, ſed aliis mediis uti, numquid ob hoc poterit ei abſolutio denegari?

76 Dices IV. Docet D. Gregorius (*in Paſtoral. p.* 1.): *Non*

debet

debet aliquis non purgatis ſacra Myſteria adire. Unde Juenimus (*Op. de Sacram. l. c.*) ait non poſſe promoveri ad ſacros Ordines, qui nondum peccata purgarit per condignæ pœnitentiæ labores. Sed reſpondetur cum *S. Thoma*, qui (*2. 2. quæſt. 185. a. 2.*) quærens, *utrum liceat Epiſcopatum injunctum omnino recuſare?* Reſpondet *ad objett.* 2. (in qua refert præfata verba D. Gregorii) quod ſi impedimentum nequeat tolli a ſubdito, tunc non tenetur obedire, quia nullus tenetur obedire ad aliquod illicitum; Secus autem, *ſi impedimentum removeri poteſt per ipſummet, puta ſi habeat peccandi propoſitum, quod poteſt deſerere.* Ergo ſupponit Angelicus, quod liceat alicui ſacra Myſteria adire, ſuſcipiendo Epiſcopatum, *vel etiam ſacros Ordines* (ut ibidem ſubditur), etiamſi nondum ſit a ſuis peccatis purgatus; Dummodo, ut ſupponendum, ſit interius probatus ad hujuſmodi gradus aſſumendos; alias dicendum ex ſupra allatis, quod neque ordinari poſſet, neque teneretur obedire. Aliud enim eſt aliquem non eſſe purgatum, aliud non eſſe probatum.

Qua de re, omnibus tamen mox prædictis non obſtantibus, omnino tenendum, quod, ut Clericus in vitiis habituatus poſſit abſolvi, etſi ipſe velit ſtatim ſine temporis probatione accedere ad ſacros Ordines, debet tali compunctione extraordinarie eſſe a Deo manifeſte donatus, ut ſatis probatus oſtendatur ad tantæ dignitatis ſublimitatem.

77 Præterea advertendum, quod Confeſſarius toto conatu curare debet, perſuaſum reddere hujuſmodi initiandum, quamvis extraordinarie (ut ſupra) compunctum, ut differat Ordines ſuſcipere quoadusque probatione alicujus notabilis moræ magis purgatum ſe præbeat a ſceleribus patratis. Immo addo, conſultius, & congruentius eſſe, ut etiamſi ipſe ſit contritus, & ex compunctione habita ſufficienter diſpoſitus non ſolum ad abſolutionem, ſed etiam ad Ordinem aſſumendum, tamen ei abſolutio differatur, ipſo quoque non conſentiente, ſi velit ſtatim ordinari, ut temporis experimento firmius probetur. Dummodo vero, excipio, ipſe ex hac dilatione Ordinationis non ſit ſubiturus notam, ſive proximum periculum infamiæ; Nam in hoc caſu cenſerem cum *La Croix l. 6. p. 2. n. 1764.* non poſſe Confeſſarium Pœnitenti diſpoſito beneficium abſolutionis differre, quia tunc ille ex Confeſſione peracta habet jus non tantum ad abſolutionem, ſed ad eam ſtatim obtinendam. Ceterum fateor, magnam adhibendam eſſe cautelam in hujuſmodi Clericis abſolvendis, qui vix e vitiorum cœno emerſi ad Altaris miniſterium aſcendere inhiant; Nulli enim dubium, quod horum frequenter malus exitus deploratur, non ſine maximo Eccleſiæ detrimento, & Populorum ruina.

CAPUT III.

De ſuſcipiente Sacramentum.

DUBIUM I.

Quæ diſpoſitio requiratur ad valorem Sacramenti in ſuſcipiente?

78 *Vide quæ habentur apud Buſemb.*
79 *An ſolus homo viator ſit capax Sacramentorum? An ſoli baptizati valide ſuſcipiant alia Sacramenta?*
80 *Nulla requiritur intentio in pueris, & perpetuo amentibus quoad Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem.*
81 *Quæ intentio requiratur in Adultis? An ſufficiat intentio neutralis? An habitualis? Quid de dormientibus, ebriis, & lapſis in amentiam?* 82. *An ſufficiat intentio interpretativa?*

78 RESP. Ad valorem Sacramenti in adultis ratione utentibus, intentio percipiendi Sacramentum interpretativa ſaltem requiritur, & ſufficit (excipe Pœnitentiam, de qua infra). Ita *Commun.* Theologi omnes cum *S. Th.* contra *Cajet.* qui putat, in ſuſcipiente nullam intentionem requiri, modo contrariam non habeat. Ratio reſponſionis eſt, quia, ſicut adultus non juſtificatur ſine proprio conſenſu, ita nec per Sacramentum initiatur, & conſecratur Deo, ſine eodem conſenſu, ſi ejus ſit capax. *Bon. d. 1. q. 7. p. 2.*

Dixi, *adultis*, &c. quia, cum tantum requirantur conditiones, juxta ſubjecti capacitatem, parvuli autem, & perpetuo amentes non ſint capaces propriæ intentionis, ſufficit illis intentio Chriſti, & Eccleſiæ. *Fill. t. 1. c. 8.*

Unde reſolves.

1. Parvuli, uti & perpetuo amentes, valide baptizantur, confirmentur, communicantur, ordinantur: quod ultimum nefas eſſet, priora autem olim permittebantur. *Bon. l. c.*

2. Ægris ratione jam privatis recte datur Unctio, non tantum ſi ante petierint, ſed etiam ſi fuerint Catholici, neque conſtet eſſe in mortali: nam hoc ipſo cenſentur interpretative voluiſſe, & petiiſſe, quod alii Chriſtiani, etiamſi de ea nunquam audierint. *C. de Lugo de Sacramentis in genere, d. 9. n. 122. & commun.*

3. Invalidum eſt Sacramentum, 1. quod quis ſuſcipit cum intentione neutrali, habens ſe negative. 2. quod ſuſcipit ficte, ideſt ſimulate: non tamen quod ficte, ideſt indiſpoſite. 3. quod per meram vim, animo omnino repugnante, ſuſcipitur. *Bon. l. c.*

4. Validum eſt Sacramentum, 1. Quod qui accipit vult, quod Chriſtiani accipiunt, etſi non credat, aut non velit Sacramentum. 2. Quod quis per metum coactus ſuſcipit, cum metus non tollat voluntarium. Matrimonium tamen gravi metu, v. g. injuſtæ mortis initum, cenſetur irritum, ut docet *Sanch. lib. 4. de matr. d. 12. & 14. C. de Lugo d. 9. n. 133.* Et qui Ordines gravi metu coactus ſuſcepit, etſi characterem habeat, non tamen tenetur ad continentiam, poteſtque, ſecluſo ſcandalo, nubere, ut ſuo loco dicam. (*Vide dicenda de Sacr. Ord. n. 811.*)

Ante omnia hic notandum eſt I. ſolum hominem viatorem 79
eſſe capacem Sacramentorum, quia ſolus homo viator capax eſt primæ Gratiæ, aut ejus augmenti; ita communiter *Suar. & alii*, contra *Bernal.* Vide *Tourn. in Prael. Theol. t. 6. p. 237.* qui id probat. Notandum II. ſuſceptionem Baptiſmi omnino præexigi ad validam ſuſceptionem aliorum Sacramentorum: Id certum eſt apud omnes, vide *Lugo de Sacr. D. 9. n. 1. & Croix n. 165.* Ratio, quia Sacramenta inſtituta ſunt pro ſola Eccleſia, & per ſolum Baptiſmum fiunt homines de corpore Eccleſiæ, ut definivit Eugenius IV. in Decreto Fidei ad Armenos. Hinc Matrimonium Infidelium non eſt Sacramentum, ideo eſt diſſolubile, ut notant *Sanch. de Matr. l. 2. D. 8. & Croix l. c. cum communi, ex c. Quando 7. de Divort.* Vide dicenda *de Matr. n. 1117.*

Plura autem hic adnotanda circa intentionem requiſitam in 80
ſuſcipientibus Sacramenta. In Infantibus nulla quidem requiritur intentio, cum ſuppleat in eis intentio Chriſti, vel Eccleſiæ; ſicut enim ſine propria voluntate ipſi peccatum contraxerunt, ita ſine voluntate ab illo liberantur. Hoc certum eſt cum *D. Th. 3. p. q. 68. art. 9.* Et eſt de Fide definitum a Trid. *Seſſ. 7. de Sacram. Can. 13.* ubi dicitur: *Si quis dixerit parvulos, eo quod actum credendi non habent, ſuſcepto Baptiſmo, inter fideles computandos non eſſe; ac propterea cum ad annos diſcretionis pervenerint, eſſe rebaptizandos, aut præſtare omitti eorum Baptiſma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in ſola fide Eccleſiæ; anathema ſit.* Idem dicendum de perpetuo amentibus, ut docet *S. Th. l. c. a. 12. ad 1.* Et quod dicitur de Baptiſmo, idem dicendum de Sacramento Confirmationis, ut *Salm. de Confeſ. c. 3. n. 26.* cum communi DD. Idem de Sacramento Ordinis Infantibus (ſive perpetuo amentibus) collato, ut recte dicit *Lugo D. 9. n. 112.* Idque hodie certum eſt ex Bulla *Inter ſollicitas*, noſtri SS. P. Benedicti XIV. edita 4. Maji an. 1745. (V. in *Bullar. t. 2. p. 128.*) ubi poſtquam in §. 20. id declaratur definitum communi ſuffragio Theologorum & Canoniſtarum, deinde præſcribitur §. 27. quod ipſi Infantes ordinati, cum pervenerint ad annos diſcretionis, non teneantur ad caſtitatem: Præcipit vero Pontifex ex *Conc. Tolet. II.* relato in *c. De iis. Diſt. 28.* ut in anno 18. detur eis optio, & ſi voluerint caſtitatem ſervare, admittantur ad exercitium Ordinis; ſecus ſi noluerint. Et §. 40. ſubdit, quod ipſi poſt ratihabitionem invalide contrahunt Matrimonium, & tenentur ad Officium Divinum.

In Adultis vero certe requiritur intentio ſuſcipiendi Sacra- 81
mentum; ratio, quia, ut docet *D. Th. dict. q. 68. a. 7.* loquens de Baptiſmo: *Ad hoc quod homo moriatur veteri vitæ, requiritur in habente uſum liberi arbitrii voluntas qua eum veteris vitæ pœniteat; ita requiritur voluntas, qua intendat vitæ novitatem.* Dixit autem *Cajetanus in l. c. D. Th.*, in ſuſcipiente Baptiſmum ſufficere intentionem neutralem, nempe quod non conſentiat, neque diſſentiat; Sed hæc opinio communiter reprobatur a DD. ut a *Lugo D. 9. ex n. 117. Petrocor. to. 3. pag. 87. Salm. de Sacr. c. 8. n. 7.* & ſignanter a SS. N. P. Benedicto XIV. in *Inſtruct. de Bapt.* incipiente, *Poſtremo menſe*. (Vid. *in Bullar. t. 2. n. 46.*) Et talis opinio eſt quidem contra doctrinam expreſſam *D. Th.* mox ſupra relatam. Idem quod de Baptiſmo, dicendum eſt de aliis Sacramentis *cum Lugo*, & aliis communiter.

Certum eſt etiam apud omnes non requiri in ſuſcipiente Sacramenta intentionem actualem, aut virtualem; ſed ſufficere habitualem, ideſt aliquando habitam, & non retractatam. Ita *Lugo de Sacr. D. 9. n. 105. Wigandt Tract. 11. Ex. 4. n. 26. Reſ. 4. Petrocor. tom. 3. p. 91. Antoine de Sacr. cap. 3. q. 1. Reſ. 2. Suarez 3. p. diſput. 14. Sect. 2. Holzm. t. 2. p. 8. n. 39. Sporer t. 3. p. 22. Ronc. t. 5. q. 2. Reſ. 2. Elbel t. 3. p. 27. nn. 56.* Idemque docet SS. N. Benedictus XIV. in præfata *Inſtruct. n. 46.* cum aliis communiter. Idque probatur ex univerſali Eccleſiæ praxi, quæ non reiterat Sacramenta Baptiſmi, & Ordinis iis qui ea ſuſcipiunt ex voluntate prius habita. Et hoc procedit in omnibus Sacramentis, præter Pœnitentiam, & Matrimonium, ut infra explicabimus.

Utrum autem valide conferantur Sacramenta dormientibus, ebriis, vel lapſis in amentiam, qui antea habuerunt intentionem illa recipiendi? Negat *Ronc. l. c.* quia (ut ait) non eſt præſumendum eos habuiſſe intentionem in tali tempore recipiendi Sacramentum, ſed ſolummodo more, & ritu chriſtiano. Sed communiſſime, & probabilius affirmant *Lugo D. 4. n. 119. Pal. de Bapt. D. un. p. 7. n. 2. Salm. eod. tit. c. 6. n. 43. cum Henr. Graff. & Angles, ac Croix l. 6. p. 1. n. 176. cum Gobat. Averſ. Diana, & aliis.* Ratio, quia ad validitatem Sacramenti non requiritur, ut ſuſcipiens agat modo humano, & more ſolito; ſed ſatis eſt quod ipſe ſit ſubjectum capax, prout revera eſt qui jam prius habuit intentionem recipiendi Sacramentum. Idque confirmatur auctoritate Innoc. III. in *c. Majores §. Verum. de Bapt.* (*ap. Lugo l. c.*) qui poſtquam dixit, dormientes & amentes non recipere Sacramentum, ſi contrariam habuerint voluntatem, addit: *Secus ſi habuiſſent propoſitum baptizandi; tunc ergo characterem Sacramentalis imprimit operatio.* Et ejuſdem ſententiæ eſt N. SS. Benedictus XIV. in *cit. Inſtruct. n. 46.* Ceterum re-

ctè

Digitized by Google

ĉte advertunt *Suar. 3. p. D. 24. ſect. 1. & Salm. l. c. n. 4.* illicitum eſſe iis conferre Sacramenta, niſi in probabili periculo mortis, vel niſi quando impedimentum uſus rationis cenſetur perpetuum, alias expectandum eſt tempus in quo ſuſcipiens fiat compos rationis. Idque expreſſe docet *D. Th. in 4. diſt. 6. q. 1. a. 2. q. 3. ad 7.* ubi ait: *Si autem neceſſitas non ſit, debet in furioſis expectari lucidum intervallum, vel in dormientibus vigilia. Si tamen baptizetur in ſtatu illo, Sacramentum ſuſcipit, quamvis peccet baptizans.*

82 Sufficit etiam intentio interpretativa (nempe quæ nunquam fuit habita, ſed præſumitur habenda a ſuſcipiente, ſi eſſet ipſe compos rationis) in ſuſcipientibus Sacramentum Extremæ Unctionis, ut dicunt *Lugo D. 9. n. 127. Wigandt tr. 11. Ex. 4. n. 62. R. 4. Elbel t. 3. p. 17. n. 58. Ronc. de Sacr. c. 5. q. 2. R. 2. Sporer t. 3. p. 23. n. 154. & Croix l. 6. p. 1. num. 572. cum communi*; Idque probatur ex Rituali Rom. *de Extrema Unct.* ubi dicitur: *Hoc Sacramentum eſt præbendum ſenſibus deſtitutis, qui antea illud petierunt, ſeu veroſimiliter* (nota) *petiiſſent*. Et ſi forte æger fuerit ſenſibus deſtitutus in actu peccati mortalis, probabiliter ait *Viva de Sacr. q. 1. a. 7. n. 6.* ſaltem ſub conditione Extremam Unctionem tunc eſſe illi miniſtrandam, prout etiam de Sacramento Pœnitentiæ dicemus *n.* 480.

Ita etiam per voluntatem interpretativam, ſeu generalem poteſt moribundo ſenſibus deſtituto conferri Sacramentum Confirmationis, ut dicunt *Lugo D. 9. n. 132. Sporer l. c. num. 154. Elbel d. p. 17. & Croix l. 6. p. 1. n. 169. cum Con. Arriaga, & Bern.* (contra *Eſcob. l. 8. n. 55.*) Et idem dicunt de Sacramento Euchariſtiæ *Lugo D. 9. n. 126. Sporer l. c. & Croix cum Suar. Con. Averſa, Bernal, &c.*

Sacramentum autem Baptiſmi, & Ordinis invalide quidem confertur habentibus ſolam intentionem interpretativam; quia ſine voluntate explicita nemo debet ſubire obligationem legum Eccleſiæ, & ſtatus clericalis. Ita communiter *Lugo D. 9. n. 559. & 127. ac Viva de Sacr. q. 1. a. 7. n. 3. & 5. cum Suar. &c.* Verumtamen *Conin. Sporer, Dicaſt. &c. ap. Croix l. 6. p. 1. n. 168.* cenſent ad ſuſcipiendum Baptiſmum ſufficere intentionem implicitam contentam in contritione, vel attritione habita a ſuſcipiente: Hinc contradicunt *Suar. & alii*. Sed recte *Lugo n. 129.* primam ſententiam ait poſſe habere locum tantum in Infideli, qui ſemper invincibiliter veram Fidem ignoraverit. Ad Sacramentum autem Pœnitentiæ non ſufficit intentio neque interpretativa, neque habitualis, ſed requiritur intentio vel actualis, vel ſaltem virtualis, cum ibi requirantur pro materia actus Pœnitentis, qui non poſſunt quidem haberi ſine voluntate ſaltem virtuali recipiendi Sacramentum; Et hoc tenendum ſaltem in praxi, juxta dicenda *de Sacr. Pœn. Dub. II. n.* 457. Ad Sacramentum vero Matrimonii ſuſcipiendum, certe non ſufficit intentio interpretativa: ſed ſufficere aliquando habitualem cenſent *Holzm. t. 2. p. 8. n. 36. & Croix l. 6. p. 1. n. 134. cum Sporer, Dic. Arriag., &c.* Et caſum accidere poſſe, ait *Croix*, quando celebratur Matrimonium per Procuratorem; quia ſi hic contrahit dum Principalis dormit, perficitur Matrimonium cum intentione Principalis, quæ non aliter quam habitualis dici poteſt. Sed verius ſentit *Lugo D. 6. n.* 134. in Matrimonio ſemper requiri voluntatem ſaltem virtualem, quia cum uterque conjux non ſolum ſit ſuſcipiens, ſed etiam Miniſter Sacramenti, in ſingulis eorum certe requiritur ea intentio qualis in Miniſtris aliorum Sacramentorum exigitur, ut diximus n. 16. & 18. In præfato autem caſu Procuratoris, recte dicit *Lugo n. 139.* quod illa intentio verius dicenda eſt virtualis quam habitualis, cum Procurator contrahat virtute mandati, ſive conſenſus a Principali præſtiti.

DUBIUM II.

Quid requiratur, ut licite, & cum fructu ſuſcipiatur?

83 *Quæ requirantur in ſuſcipiente Sacramenta* mortuorum, *& quæ* vivorum?
84 *An aliquando poſſit miniſtrari Viaticum a laico, vel Sacerdos non jejunus celebrare?*
85 *An magis diſpoſiti majorem fructum recipiant? An ſumant cum fructu Hoſtiam ii qui neſciunt eſſe conſecratam?*
86 *Plura notanda de ſuſcipiente Sacramentum cum mortali, aut veniali.*
87 *An omnia Sacramenta conſent* Gratiam, *remoto peccato?*
88 *An liceat petere Sacramentum a Miniſtro excommunicato?*
89 *An a Miniſtro peccatore?*

83 „ RESP. Ad effectum Baptiſmi, & Pœnitentiæ, requiritur, & ſufficit præter voluntatem ſumendi Sacramentum, diſpoſitio fidei, ſpei, & attritionis, non autem requiritur charitas, ſive ut gratiam habeat * (*Vide dicenda n. 139. & 437.*) * quia hæc Sacramenta dicuntur *mortuorum*, quod ipſa primam gratiam, ſeu vitam donent. Ad reliqua vero Sacramenta quæ dicuntur *vivorum*, requiritur, ut ſit in gratia * (*Sed nota hic Prop. damnatas ab Alex. VIII. nempe Prop.* 22. *quæ dicebat:* Sacrilegi ſunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis ſuis pœnitentiam egerint. *Et Prop.* 23. Similiter arcendi ſunt a Sacra Communione, quibus nondum ineſt Amor Dei puriſſimus, & omnis mixtionis expers.) * quia iſta non primam, ſed ſecundam tantum gratiam, id eſt augmentum tantum gratiæ conferunt. Etſi ſubinde per accidens dent primam, cum quis putat bona fide ſe carere mortali. *Lay. d. 6. Bon. d. 5. q. 6. p. 2.*

84 Hoc quidem probabile eſt cum *D. Th.*, vide dicenda *n.* 87. Hinc recte dicunt *Gonet, Henno, & Tourn.* (vide infra *n.* 237.) poſſe laicum moribundo Viaticum miniſtrare, ſi deſit Sacerdos qui eum abſolvat: Et etiam Sacerdotem celebrare poſſe non jejunum ad miniſtrandum Viaticum moribundo ſenſibus deſtituto, qui non poſſit confiteri, ut *Viva q. 1. a. 5. n. 6.* cum *Laym. Fill.* Secus autem, ſi abſolutionem Sacramentalem ille receperit; Vide infra *n.* 286.

„ 1. Etſi æqualiter diſpoſiti æqualem, magis diſpoſiti majorem Sacramenti fructum præter characterem conſequuntur; tum quia congruum eſt Sacramenta ita inſtituta eſſe, ut uberior gratia detur pro diſpoſitione ſubjecti; tum quia non videtur ii, qui vehementem attritionem ad Baptiſmum, vel Pœnitentiam affert, omni fructu carere. 85

„ 2. Qui ſumit hoſtiam, quam neſcit eſſe conſecratam, cum inſtar alterius animalis, ſine intentione ſumendi Sacramentum, ſumat, accipit quidem materialiter rem, quæ eſt Sacramentum, non tamen Sacramentaliter, & cum fructu. * (*Ita S. Th. par. 3. q. 80. art. 3. ad 3. cum Lugo, Suar. Croix l. 6. par. 1. n. 175. contra Arriag., & Dic. quorum ſententiam immerito probabilem vocat Croix.*) * Idem docet *Bon.* de eo, qui ſumit Sacramentum ex cauſa famis, quod videtur intelligendum, ſi ex ea ſola: neque enim videtur Sacerdos fructu Sacramenti privari, etſi ſumturus calicem, ſimul etiam levare ſitim intenderet. Vide *Bon. l. c. n.* 30.

Notandum I. Ad Baptiſmum requiritur actus Fidei, & Spei, ſaltem virtualis, ut omnes docent cum *Suar. & Croix l. 6. p. 1. n. 187.* etiam actus contritionis, ſive attritionis, ut tenent *Salm. cum D. Th.* (vide *infra n.* 139.) ſi baptizandus habeat grave peccatum, ut patet ex *Trid. ſeſſ. 14. c. 1.* Ad Euchariſtiam autem præmitti debet ex ſpeciali præcepto Confeſſio, & abſolutio ab omni mortali. Utrum autem pro aliis Sacramentis vivorum ſufficiat præmittere tantum contritionem? Affirmatur communiſſime cum *Lugo D. 8. ſect. 9. Laym. Vaſq. Croix n. 190. & aliis*, contra *Marſil. & Adrian.* Vide dicta *n.* 34. 86

Not. II. Eſt certe peccatum grave, Sacramentum ſuſcipere cum mortali; & eſt gravius, quam illud indigne miniſtrare, aut conficere, ut *Croix n. 193. cum Dic. & aliis*. Utrum autem in aliquo caſu liceat ſuſcipere Sacramentum in mortali? Videtur negare *Suarez de Euch. D. 68. ſect. 1.* loquens de ſumenda Communione; Sed communius affirmant *Henriq. Averſa, & Boſco ap. Croix l. 6. p. 1. n.* 194. Idque pro caſu rariſſimo non videtur improbabile, puta ſi Hoſtia conſecrata eſſet profananda ab Hæreticis, & ab aliis, pro illa ſubita irruptione non poſſet tam cito conteri; tum videtur poſſe eam ſine peccato ſumere, licet ſine fructu; tunc enim non ſumeret ut Sacramentum, ſed tantum abſconderet in corpore ſuo, ſicut in pariete, ad eam liberandam ab injuria, ut dicunt *Lugo de Sacram. D. 9. n. 8. de Euch. D. 15. n. 3. Croix l. 6. par. 2. n. 514. Tambur. de Comm. c. 1. n. 76. & Diana p. 5. tr. 13. R. 74. cum Vaſq. Hurt. & Ochag.* Idem probabiliter dicunt *Lugo d. D. 9. n. 8. cum Vaſq. & Croix n. 517. cum Hurt. Ochag. Diana, & Leand.* de laico accumbente in ſcamno communicantium, qui recordaretur peccati mortalis, & non poſſet elicere contritionem ob anguſtiam temporis; vide dicta *n.* 33.

Quæritur I. An Sacramenta valide, ſed cum fictione ſuſcepta, remoto obice, reviviſcant? Nomine *fictionis hic* non intelligitur ea quæ reddit Sacramentum nullum, ut eſt defectus intentionis, ſed ea cum qua Sacramentum valide ſuſcipitur, nempe cum quis accedit ſine diſpoſitione requiſita ad Sacramentum. De Sacramento Baptiſmi (excepto *Scoto* & aliis paucis) omnes communiter id affirmant cum *Petrocor. t. 3. p. 99. q. 6. Concina to. 8. p. 585. nu. 11. Lugo de Sacr. D. 9. ex n. 22. Tourn. in Prælect. Theol. t. 7. p. 183. Concl. 1. & aliis ex D. Th. 3. p. q. 96. a. 10.* ubi loquens de Gratia Baptiſmi, ſic ait: *Impeditur autem quandoque per fictionem, unde oportet quod, remota ea per pœnitentiam, Baptiſmus ſtatim conſequatur ſuum effectum.* Et prius id docuit *S. Aug. l. 1. de Bapt. contra Donatiſt. c.* 12. ubi dixit: *In illo qui fictus* (ad Baptiſmum) *acceſſerat, tunc valere incipiet, cum illa fictio veraci confeſſione receſſerit.* Ratio, quia peccatum ante Baptiſmum, vel in ipſa perceptione Baptiſmi conſummatum non ſubjicitur Eccleſiæ clavibus, unde neceſſe eſt remitti per ſolam virtutem Baptiſmi, qui ſublato obice habet effectum prius ſuſpenſum ratione fictionis. An autem ad hunc effectum obtinendum requiratur in ſuſcipiente contritio? Negant *Suar. 3. p. D. 28. ſect. 5. concl. 1. & Lug. n. 53. cum Con. & communi* (contra *Vaſq.*) dicuntque ſufficere attritionem; Vide dicenda *n.* 139. Idem quod de Baptiſmo dicunt etiam de Sacramento Pœnitentiæ (caſu quo fieret Confeſſio valida & informis, juxta dicenda *nu.* 441.) *Lugo dict. D. 9. ex n. 100. Salm. de Sacr. c. 5. n.* 53. (contra *Petroc. p.* 112.) *ex S. Th. in 4. D. 17. q. 3. a. 4. q. 1.* qui loquens de Pœnitente, qui fecerit Confeſſionem validam ſed informem, dicit: *Quamvis tunc non percipiat Abſolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipiet; ſicut etiam eſt & in aliis Sacramentis.* Ratio (ut ait *Lugo*), quia ſi hic poſtea conteritur, jam peccatum ei remittitur, & remittitur quidem, ſine eo quod directe illud clavibus ſubjiciat, Idem ajunt *Lugo n. 503. & Suar. D. 63. ſect. 8. Croix n. 199. cum Palud. Sylv. Con. apud Salm. de Sacr. c. 5. n.* 67. (contra *Sotum, Hurt. Roſco, & Bernal. apud Croix l. c.*) de Sacramentis characterem imprimentibus, prout de Confirmatione, & Ordine; quia cum hæc Sacramenta nequeant iterari, videtur conſentaneum Divinæ Bonitati, ne tales ſuſcipientes relinquantur deſtituti Gratia ſacramentali, tam pro- 87

ficua

ficua in confirmatis ad reſiſtendum tentationibus, & in Ordinatis ad obeunda munia elericalia; Et hanc ſententiam ait *Petrocor. to. 3. p. 115.* ſolidiſſimum habere fundamentum. Idem dicunt *Eſcob. l. 8. n. 182. Croix n. 202. Salm. l. c. cum Pal. Arriaga, Cajet. &c. ac Lugo n. 105. cum Suar. & Con.* de Sacramento Extremæ Unctionis, & de Matrimonio; quia (ut ajunt) etiam congruum videtur, quod, cum Extrema Unctio non poſſit iterari eodem mortis articulo, nec Matrimonium vivente eodem conjuge, interim Fideles non careant Gratia Sacramenti.

Recte autem *Lug. n. 108. Croix n. 200. cum Suar. Con. Fill. &c. communiter*, contra alios, negant hoc de Euchariſtia, quæ ex ſua inſtitutione frequenter poteſt iterari; idcirco non fuit opus hanc tribuere efficaciam tali Sacramento, ut ſubveniatur fragilitati hominum. E converſo in hoc Sacramento ſequeretur abſurdum, quod Sacerdos qui pluries in ſua vita ſacrilege celebraſſet, ſi in morte cum remiſſa attritione confiteretur, reciperet totum cumulum gratiarum tot ſacrilegarum Communionum; Imo quo ſæpius indigne celebraſſet, eo uberius gratiis ditaretur. Cenſet autem *Croix n. 200. cum Scoto, Palao, &c,* quod ſi quis ſe communicet, & removeat obicem, antequam ſpecies Euchariſtiæ conſumentur, is non carebit gratia Sacramenti. An autem ſuſcipiens Sacramentum cum veniali habituali, vel actuali, peccet? Vide dicenda *de Euchar, n. 257.*

88 Quæritur II. An liceat petere Sacramenta a Miniſtro indigno? Hic diſtinguere oportet Miniſtrum indignum ob aliquam cenſuram, vel inhabilitatem, & indignum ob peccatum mortale. Reſp. I. Si Miniſter eſt indignus per cenſuram &c. & non eſt toleratus, nimirum ſi ſit excommunicatus vitandus, vel publice & nominatim ſuſpenſus, vel irregularis per ſententiam (Vide *Croix l. 6. p. 1. n. 210.*), certe non licet ab eo petere Sacramenta, niſi in extrema vel graviſſima neceſſitate: in qua omnes dicunt licitum eſſe ſuſcipere Baptiſmum, & Pœnitentiam, ut *Suar. 3. p. D. 11. ſect. 1. n. 6. Cont. Tourn. t. 4. p. 37. Antoine de Sacr. c. 2. q. 13. Bon. de Encomm. D. 2. q. 1. p. 1. §. 3. Croix l. 6. p. 1. n. 209. & Salm. de Sacr. c. 8. n. 18. cum Sayr. Gran. Cornejo, &c.* ex D. Aug. *l. 1. de Bapt. c. 11.* Idem probabiliter de Sacramento Euchariſtiæ dicunt *Nav. c. 22. n. 4. Suar. l. c. n. 17. Bon. l. c. Viva de Sacr. q. 1. a. 8. nu. 10. cum Soto, & Salm. n. 22. cum Cornejo. Nunn.* (contra *Sayr. Avila, &c.*) Et adhæret *Tourn. d. p. 37. ex c. Quod in te, De Pœn. & Rem.* ubi Innoc. III. quamvis neget morientibus Extremam Unctionem tempore Interdicti generalis, non negat tamen Pœnitentiam, & Viaticum. Idem ſentiunt de Sacramento Extremæ Unctionis *Eſcob. Henr. & Dic. apud Croix d. n. 209.* eo quod tale Sacramentum poteſt per accidens Gratiam cauſare; Sed melius id non admittunt *Suar. Bon. ll. cc. Elbel 1. 3. p. 69. n. 67.* item *Con. Fill. Avila, & Cornejo apud Salm. n. 23.* niſi quando infirmus non potuerit aliud Sacramentum recipere. Pariter dicunt *Suar. l. c. & Corn. apud Salm. n. 4.* licitum eſſe recipere Sacramentum Ordinis ab Epiſcopo excommunicato, quando in aliqua Provincia remota ille ſolus exiſteret, & talis Ordinatio redundaret in bonum Communitatis. Idem dicunt præfati AA. de Sacramento Matrimonii, caſu quo eſſet neceſſarium vel ad ſalutem ſpiritualem morientis, vel ad magnam utilitatem temporalem filiorum, nec alius adeſſet Miniſter. An autem excommunicatus vitandus valide miniſtret Sacramentum Pœnitentiæ in extrema neceſſitate? Hoc negandum; vide dicenda *n. 560.*

Reſp. II. Si vero Miniſter ſit excommunicatus, vel ſuſpenſus toleratus, quæſtio eſt inter DD. an liceat ab eo petere Sacramenta ſine gravi cauſa? Negant alii, ſed verius affirmandum; quia Conc. Conſtantienſe abſolute conceſſit Fidelibus communionem cum toleratis; vide dicta *n. 55.* & dicenda *de Cenſ. n. 139.*

Reſp. III. Cum autem Miniſter eſt indignus ob peccatum mortale, *D. Th. 3. p. q. 64. a. 6. ad 2.* videtur indiſtincte concedere poſſe ſuſcipi Sacramenta a peccatore occulto, dicens: *Quandiu* (Miniſter) *ab Eccleſia toleratur in miniſterio, ille qui ab eo ſuſcipit Sacramentum non communicat peccato ejus.* Et idem habetur in *c. Veſtra. 7. de Cohabit. Cler. &c.* ubi dicitur: *Sine dubitatione teneatis, quod a Clericis, & Presbyteris quanquam fornicariis, quandiu tolerantur, nec habent operis evidentiam* (ideſt, ut explicat *Gloſſa*, quando ipſi non ſunt *condemnati vel confeſſi in jure*), *licite Divina Myſteria audiantur, & alia recipiantur Sacramenta eccleſiaſtica.* Hoc tamen ſane intelligendum valere tantum ad excuſandum, ne contraveniatur prohibitioni Eccleſiæ; Ceterum, ad ſuſcipiendum Sacramentum a peccatore, ſemper requiritur rationabilis cauſa, juxta dicta *Tom. I. l. 2. n. 47. & 79.* Utque alibi docet idem *D. Th. in 4. D. 24. q. 1. a. 3. q. 5. ad 3.* ubi ait: *Præter neceſſitatis articulum non eſſet tutum, quod eum* (ſcil. Paſtorem) *induceret ad aliquod ſui Ordinis exequendum, durante tali conſcientia, quod ille in peccato mortali eſſet.* Nomine autem *neceſſitatis* recte explicat *Cont. Tourn. t. 4. p. 39. v. ceterum*, intelligi hic neceſſitatem moralem; Unde probabiliter ſufficit ad excuſandum etiam cauſa gravis utilitatis, ut docent communiſſime *Suar. p. 3. D. 18. ſect. 1. Sanch. de Matr. l. 7. D. 9. n. 8. Pal. t. 3. tr. 18. D. 7. p. 15. nu. 3. Viva q. 1. a. 7. n. 10. Croix l. 6. p. 1. nu. 211. Mazzot. t. 3. p. 68. Tolet. l. 5. c. 88. Fill. tr. 1. c. 8. q. 6. Eſcob. l. 8. n. 312. Anacl. p. 533. n. 56. Holzmann t. 2. p. 16. n. 24. Elbel t. 3. p. 18. n. 63. citans Scot. in 4. D. 5. q. 2. §. Quantum, Sporer t. 3. p. 27. n. 179. Bon. D. 1. q. 6. p. 5. n. 1. cum Con. Val. Reg. Henr. & Salm. de Sacr. c. 8. n. 34. cum Led. Nunn.* & communiter, ut aſſerunt.

Hinc ajunt DD. licite recipi Sacramenta a Miniſtro peccatore. I. Si urgeat præceptum Confeſſionis, vel Communionis, ut dicunt *Suar. l. c. Conc. t. 8. p. 105. n. 9. & Eſcob. l. 8. n. 316. cum Vaſq. &c.* II. Si ex dilatione ſuſceptionis immineat periculum lapſus, *Tourn. t. 4. p. 38.* III. Si debes implere præceptum Miſſæ audiendæ, *Suar. l. c. cum Con. & Soto apud Eſcob. n. 314.* (Vide dicta *Tom. I. l. 3. n. 331.*) IV. Si alias diu debeas permanere in mortali, & nequeas alium adire Confeſſarium; ita *Tourn. loc. cit.* Sed melius *Suar. loc. cit. & Antoine de Sacr. cap. 2. qu. 13. R. 2.* excuſant ab omni culpa eum qui eſt in mortali, ſi nolit neque ad horam expectare, quia non eſt modica utilitas quamprimum a peccato liberari. V. Si carere debeas (ſaltem diu) Communione, ut *Suar. l. c. & Eſc. n. 319.* Et idem ait *Suar.* ſi carere debeas fructu Confeſſionis, etiamſi non habeas mortale. An autem ſufficiat cauſa non carendi fructu alterius Sacramenti? Negat *Croix n. 211.* Sed affirmant *Suar. & Eſcob. n. 316.* ſi Miniſter ſit Parochus, vel ſit paratus, & non ſit alius digne miniſtrans. VI. Si alias nequeas lucrari Jubilæum, *Tourn., & Croix l. c.* VII. Si indigeas perito Directore, & non habeas alium, *Tour. ibid.* Modo (addit *Sporer t. 3. p. 27. n. 179.*) diu debeas alium expectare. VIII. Si vis Miſſam applicari pro amico defuncto, ut *Sporer loc. cit.*

Dicit autem *Cajet. in 3. p. q. 64. a. 6. ad 2.* abſolute licitum eſſe petere Sacramentum a proprio Parocho, ſine ulla gravi cauſa; ſed verius hoc negant *Conc. p. 103. n. 5. & Salm. n. 38. cum Nav. Soto, Bon. & Led.* ſi facile poſſis alium adire. Sic etiam dicunt *Conc., & Antoine ll. cc.* non licere petere Sacramenta ab Hæretico, vel Schiſmatico, niſi in caſu extremæ, vel graviſſimæ neceſſitatis: Sed de Hæretico vide *n. 560.* An autem ſit mortale ſine gravi cauſa petere Sacramentum ab indigno Miniſtro parato? Negant *Sotus, Nav. 4, Dian. &c. apud Salm. c. 8. n. 42.* Sed recte affirmant *Salm. ib. cum Sylv. Molin. Valent. Arag. &c,* juxta dicta *l. 2. de Charit. n. 47. & 79.* Tantum exciperem eum, qui ſumeret Euchariſtiam a Sacerdote indigno, qui eam actu aliis miniſtraret; ut dicunt *Suar. l. c. & Eſcob. n. 319.* juxta ſententiam allatam *n. 35. v. Hinc*, nempe quod unum tantum ſit peccatum pluribus Euchariſtiam miniſtrare. Sic pariter puto illicitum eſſe ſine gravi cauſa inſervire Sacerdoti indigne celebranti; contra *Suar. l. c. Bon. n. 7. & Salm. n. 41. cum aliis*, qui id admittunt, quando Sacerdos facile poſſit alium invenire.

Certum eſt autem, quod quivis Miniſter præſumitur dignus, niſi conſtet oppoſitum, ut communiter docent *Conc. t. 8. pag. 103. n. 4. Tourn. t. 4. p. 36. v. Not.* I. ex illo Apoſt. *1. Cor. 13. Charitas non cogitat malum; Elbel ead. p. 18. nu. 62. & Croix l. 6. p. 1. n. 216. cum Avila, Dic.* & aliis communiter. Hinc probabiliter infertur poſſe peti Sacramentum adhuc ab eo qui ſcitur paulo ante peccaſſe, quia præſumendum eſt ipſe jam ſe diſpoſuiſſe ſaltem per contritionem; Ita *Suar. D. 18. ſect. 1, in fine, Bonac. punct. 5. n. 6. Croix n. 216. Mazzotta p. 69. cum Sporer, Salm. c. 8. n. 40. cum Vaſq. Con. Sayr. Reg. Dic.* & aliis communiter; Et idem ſentit *Tourn. p. 36. v. Not. I.* dicens: „(Imo ut ſciam ab eo recens & graviter peccatum eſſe, adhuc enim ſapienter præſumam eum, ſi præſertim ad miniſtranda Sacramenta ſponte præſto ſit, id quod ſui erat feciſſe, ut Deo reconciliaretur; *Certe* (ait *S. Th. in 4. diſt. 24. qu. 1. art. 3. q. 5. ad 3.*), *quia in inſtanti homo a Divina Gratia emendatur.*)„ Recte tamen id limitant 1. *Suar. & Bon. ll. cc. cum Con. Vaſq. Sayr. Reg.* & aliis communiter, ſi conſtet Miniſtrum eſſe conſuetudinarium, vel eſſe in occaſione proxima peccandi (intellige voluntaria). Limitat 2. *Gob. apud Croix dicto n. 216.* ſi Miniſter poſt peccatum Confeſſionem non præmiſerit ante Miſſæ celebrationem.

C A P U T I V.

Quid ſint Sacramentalia, & quid efficiant?

90 *Quid, & quæ ſint Sacramentalia?*
91 *An Sacramentalia vim habeant ex opere operato?*
92 *Quomodo per Sacramentalia remittantur peccata?*
93 *Plura notanda.*
94 *De uſu Agnorum Dei, Aquæ benedictæ, & ſimilium.*

„ RESP. 1. Cæremoniæ Eccleſiaſticæ, quæ vulgo dicun- 90
„ tur Sacramentalia, ſunt actus externi religionis, ad
„ colendum Deum accommodati. Tales autem communiter
„ vocantur, Oratio Dominica, Aqua benedicta, eſus eulo-
„ giarum olim in uſu, confeſſio generalis, eleemoſyna, be-
„ nedictio ab Epiſcopo, vel Abbate conſecrato data, quæ
„ ex antiqua traditione dicunt remittere venialia, & conti-
„ nentur hoc verſu;

Orans, tinctus, edens, confeſſus, dans, benedictus,

„ Ad quæ etiam revocantur tunſio pectoris, unctio in Re-
„ gem, & ſimiles; item multæ aliæ cæremoniæ, & res
„ etiam ipſæ ſacræ, quæ in Eccleſia partim ab Apoſtolis tra-
„ ditæ, partim poſtea inſtitutæ ſunt, ut Exorciſmi, inſuffla-
„ tiones, prima tonſura, benedictiones, & conſecrationes
„ variarum rerum, & perſonarum, ut Eccleſiæ, calicum,
„ &c, ipſæ etiam herbæ, lumina, vinum S. Joannis, cerei
„ agni, ſignum S. Crucis. Quæritur ergo, quam vim habeant,
„ non

Digitized by Google

„ non ex opere operantis, cum certum ſit, ſicuti per alia pia opera, ſic etiam iis nos mereri, ſed ex opere operato?

91 „ Reſp. 2. Non habent vim ex opere operato conferendi gratiam, aut remittendi peccata vi ſua, & per ſe, ſed tantum quatenus in nobis pium motum excitant. Ratio prioris eſt, tum quia nuſquam promiſſio gratiæ, aut remiſſionis peccatorum iis facta reperitur; tum quia peccatum etiam veniale non remittitur ſine infuſione gratiæ, quam conferendi ea nullam per ſe habent vim. Ratio poſterioris eſt, quia id accommodatum eſt Sacramentalium inſtitutioni, & conſecrationi, quæ fit per preces Eccleſiæ, quibus ipſa nobis tales motus precatur. *Con. q. 71. art. 3.*

92 Quæritur ergo, quomodo culpæ veniales remittantur per Sacramentalia? *Prima* ſententia cum *Sot. Val. Led. Vict. &c.* apud *Croix l. 6. p. 1. n. 221.* dicit, Sacramentalia ex inſtitutione Eccleſiæ vim habere venialia remittendi ex opere operato; Quia Sacramentalia ſemper venialia remittunt, etſi non ſemper in nobis pium motum excitent. *Secunda* tamen communior, & verior ſententia cum *Tourn. to. 4. pag. 266. Wigandt tr. 13. Exam. 2. n. 25. S. Th. Lug. Suar. Buſ. Croix l. c. Viva de Sacr. Qu. 1. A. 8. n. 7. & ſequ.* tenet per Sacramentalia non remitti venialia ex opere operato, ſed tantum quia per ea pius motus doloris, aut charitatis in nobis excitatur, quo venialia remittuntur. Idemque expreſſa docet *D. Th. 3. p. q. 87. art. 3.* ubi ait: *Omnia iſta cauſant remiſſionem peccatorum venialium implicite, vel explicite.* Hinc omnibus fidelibus conſultum ſit poſt ſumtionem Aquæ Benedictæ, &c. ſe excitare ad actum doloris, ſive amoris.

93 „ 1. Gratiæ prævenientes, & pii motus conferuntur per Sacramentalia, per modum impetrationis, quæ non omnino infallibilem effectum habent.

„ 2. Peccat graviter, qui Sacramentalibus falſam materiam ſupponit, ut pro aqua luſtrali facienda urinam.

„ 3. Sacramentalia quandoque operantur beneficia corporalia, v. g. ſanitatem, per modum impetrationis, ratione precum Eccleſiæ. Imo quædam etiam vim habere (v. g. fugandi Dæmonem) per modum operis operati, ex ſingulari privilegio, docent *Henr. l. 1. c. 2. Sotus*, & alii. Quia, inquiunt, etiam Ethnici, in quibus nec interceſſerunt preces Eccleſiæ, nec meritum operantium, quandoque ſigno Crucis (quod quidam etiam putant de nomine JESU) a dæmone liberati fuiſſe dicuntur, quod tamen alii eorum virtuti objectivæ, quaſi naturali, adſcribunt: de quo plura apud *Schol. Vid. Marat. D. 10. ſect. 1.*

94 Inter Sacramentalia enumerantur Agni Dei ex cera a Papa benedicti; ſuper his notandum 1. Vetitum eſt ſub excommunicatione eos inaurare, aut pingere, ut *Azor. apud Croix l. 6. p. 1. n. 224.* Not. 2. Vendere eos carius, quia benedicti ſunt, eſt injuſtitia, & ſimonia. Licitum tamen eſt eos vendere ſecundum ſuam materiam, ut recte dicunt *Sanch. Dian. & Croix ibid. cum communi, contra Azor.* Not. 3. Quamvis *Gobat. &c.* dicant eſſe veniale laicis eos tangere abſque aliqua neceſſitate; Probabile tamen eſt nullum eſſe peccatum, juxta uſum noſtrorum temporum, ut ajunt *Sanch. Dian. & alii apud Croix n. 225.*

Projicere canibus oſſa agni, vel ovorum quæ benedicuntur, putat *Gretſerus* eſſe illicitum; Sed negandum cum *Caj. & Croix n. 227.* Sicut etiam licitum eſt uti aqua benedicta, & candela ad uſum profanum, ut *Croix ibid. cum Tamb. contra alios.*

Miſſalia autem, & Biblia Sacra, ſicut etiam Sacræ Imagines non debent adhiberi ad uſum profanum; ſecus vero dicendum de aliis chartis, ubi incidenter, & acceſſorie inſcribuntur nomina ſacra. Ita *Croix n. 228. cum Gob.*

TRACTATUS II.

De Baptiſmo, & Confirmatione.

CAPUT I.

De Baptiſmo.

95 *Quomodo diſtinguitur Baptiſmus?*
96 *De Baptiſmo Flaminis.*
97 *De Baptiſmo Sanguinis.*
98 *An, ut Martyrium remittat culpam, requiratur in peccatore contritio, vel charitas?* 99. *Quando Martyrium gratiam conferat?* 100. *An ſint Martyres, qui moriuntur in obſequio peſte infectorum?* 101. *An liceat ſe offerre ad Martyrium? Vel ſe prodere Catholicum per abſtinentiam a carnibus?*

95 „ NON agitur hic de Baptiſmo ſanguinis, ideſt martyrio; nec de flaminis, ſeu ſpiritus, ideſt contritione, cum voto Baptiſmi vel deſiderio, quia non ſunt Sacramenta; ſed de Baptiſmo fluminis, qui definitur: *Ablutio corporis exterior, facta ſub præſcripta forma verborum.*

Baptiſmus igitur ex voce græca, quæ ſignificat ablutionem, ſive immerſionem in aquam, diſtinguitur in Baptiſmum *fluminis, flaminis, & ſanguinis.*

96 Infra dicemus de Baptiſmo *fluminis*, qui valde probabiliter cum *S. Th. 3. p. qu. 66. art. 2. Salm. de Bapt. c. 1. num. 25. Mag. Sent. Sot. Vaſq. &c.* fuit inſtitutus ante Paſſionem Chriſti Domini, tempore quo Chriſtus baptizatus eſt a Joanne. Baptiſmus autem *flaminis* eſt perfecta converſio ad Deum per contritionem, vel amorem Dei ſuper omnia, cum voto explicito, vel implicito veri Baptiſmi fluminis, cujus vicem ſupplet (juxta *Trid. ſeſſ. 14. c. 4.*) quoad culpæ remiſſionem, non autem quoad characterem imprimendum, nec quoad tollendum omnem reatum pœnæ: Dicitur *flaminis*, quia fit per impulſum Spiritus Sancti, qui flamen nuncupatur. Ita *Viva de Bapt. q. 2. art. 1. n. 2. Salm. cap. 1. n. 2. cum Suar. Vaſq. Val. Croix l. 6. p. 1. n. 244. & alii.* De Fide autem eſt per Baptiſmum flaminis homines etiam ſalvari, ex *c. Apoſtolicam. De Presb. non bapt. & Trid. ſeſſ. 6. c. 4.* Ubi dicitur neminem ſalvari poſſe *ſine lavacro regenerationis, aut ejus voto.* Vide *Petroc. p. 142. quæſt. 6.*

Baptiſmus vero *ſanguinis* eſt ſanguinis effuſio, ſeu mors 97
tolerata pro Fide, aut pro alia virtute Chriſtiana, ut docet *S. Thom. 2. 2. q. 124. art. 5. Viva l. c. n. 2. Croix l. 6. p. 1. n. 232. cum Averſ. Gob. &c.* Hic autem Baptiſmus æquiparatur vero Baptiſmo, quia quaſi ex opere operato ad inſtar Baptiſmi remittit culpam & pœnam: Dicitur *quaſi*, quia Martyrium non ita ſtricte operatur ſicut Sacramenta, ſed ex quodam privilegio ratione imitationis Paſſionis Chriſti, ut dicunt *Bell. Suar. Sot. Cajet. &c. ap. Croix n. 238.* & fuſe *Petrocor. t. 3. c. 2. q. 3.* Ideo Martyrium prodeſt etiam infantibus, dum Eccleſia SS. Innocentes prout veros Martyres colit. Hinc bene docet *Suar. cum aliis apud Croix nu. 232.* oppoſitum ſaltem temerarium. In Adultis autem requiritur acceptatio Martyrii, ſaltem habitualiter ex motivo ſupernaturali, ut *Comm. Cajet. Suar. Bon. & Croix n. 231. contra Viva n. 5.* qui nullam requirit acceptationem.

Patet autem Martyrium non eſſe Sacramentum, quia Martyrium non eſt actio inſtituta a Chriſto; Et ideo nec etiam fuit Sacramentum Baptiſmus Joannis, qui non ſanctificabat hominem, ſed tantum præparabat ad Chriſti adventum. *Viva l. c. n. 3.*

Quæritur tamen hic I. An, ut Martyrium remittat cul- 98
pam, & pœnam, requiratur in peccatore contritio, vel dilectio Dei ſuper omnia, an ſufficiat attritio? Certum eſt ad remiſſionem culpæ aliquam pœnitentiam requiri, ex *Trid. ſeſſ. 14. c. 4.* Ad quæſitum autem reſpondet *Wigandt tr. 11. Ex. 5. n. 73. Conc. t. 8. p. 151. n. 10. Viva d. q. 2. art. 1. n. 4. cum Bell. Caj. Pal. Leſſ. &c. apud Croix l. 6. p. 1. n. 238. & 239.* attritionem ſatis eſſe ad Martyrium, ſicut ſatis eſt ad Baptiſmum; Hoc enim privilegium, dicunt, Martyrium obtinere ex privilegio, ut diximus, ob imitationem Paſſionis Chriſti. Probabilius tamen eſt, quod requiratur contritio, vel dilectio Dei ſuper omnia, ut docet *S. Bon. Scot. Con. Lay. &c. apud Croix, & Petrocor. t. 3. p. 134. q. 3. ex S. Th. 3. p. qu. 66. art. 12. ad 2.* ubi dicit: *Effuſio ſanguinis non habet rationem Baptiſmi, ſi ſit ſine charitate.* Et probatur ex *Apoſt. 1. Cor. 13. 3. Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.* Neque Martyrium ſubire, importat ſemper charitatem perfectam habere; nam poſſet quis velle potius mori, quam peccatum novum committere propter metum Inferni. Ceterum, Ipſi Adverſarii advertunt neceſſarium ſemper eſſe, ut peccator ante Martyrium conetur ad contritionem, vel Confeſſionem, ne periculo damnationis exponatur.

Quæritur II. Quandonam Martyrium Gratiam conferat, 99
an in inſtanti mortis, aut vulneris lethalis? Probabile eſt cum *Suar. Bon. Dic. &c. cum Viva art. 1. n. 6.* conferre Gratiam, quando Martyr accipit lethale vulnus, aut cruciatum, licet poſtea miraculoſe non moriatur; Et ita vere Martyr fuit B. Joannes in dolium ferventis olei immiſſus, & Regina Martyrum B. Virgo Maria, ſtans juxta Crucem Jeſu. Ratio, quia tunc jam in cauſa mors accipitur.

Not. I. De illis, qui in obſequio peſtiferorum ex charitate 100
moriuntur, dicit *Martyrol. Rom. 28. Febr. Quos velut Martyres religioſa fide venerari conſuevit.* Et veros Martyres eſſe tenent 12. Academiæ, 13. Cardinales, & pluſquam 300. Auctores, contra *Hurt. & alios*; Vide *Croix l. 6. p. 1. n. 236.*

Not. II. Illicitum eſt, ſine Divino inſtinctu, vel ſine pe- 101
riculo ſcandali, temere ſe ingerere in Martyrium, ut communiter docent *S. Th. Nav. Sanch. Dic. &c. cum Croix num. 241.* Tum quia hæc eſſet quædam tentatio Dei; tum quia homo non eſt dominus vitæ ſuæ. Vide dicta *Tom. 1. lib. 3. n. 32.* Hinc dicit *Laymann l. 3. tr. 3. p. 3. c. 1. n. 6. & Gobatus apud Croix l. c.* quod peccaret, qui die veneris, a carnibus abſtinendo, manifeſtaret ſe catholicum cum periculo vitæ; Quia eo caſu ceſſat præceptum Eccleſiaſticum abſtinendi a carnibus, & urget præceptum naturale, quod eſt potius, ſervandi propriam vitam.

DUBIUM I.

Quid ſit materia Baptiſmi?

102 *Quæ ſit materia* Remota *Baptiſmi? Vide Reſ. apud Buſ.*
103 *I. Quæ ſit materia certe valida? II. Quæ certe invalida? III. Quæ dubia? An in neceſſitate liceat ibi uti opinione etiam tenuiter probabili?* 104. *Dub. 1. An ſit materia apta aqua per artem chimicam educta? Dub. 2. An ſaliva, ſudor, aut lacryma? Dub. 3. An aqua fluens ex vite? Dub. 4. An nix non ſoluta?*
105 *Quæ ſit materia* Proxima *Baptiſmi? Vide Reſ. apud Buſ.*
106 *Quær. I. An valeat Baptiſmus, ſi quis projiciat puerum in flumen? Quid ſi baptizet cum aqua defluente ex tecto? An liceat in neceſſitate projicere puerum in flumen, ut baptizetur? An autem cum aqua nociva baptizare?*

107.

107. *Quær. II. An infans in neceſſitate poſſit baptizari in utero Matris? Quid ſi baptizetur puer tantum in capite egreſſo ex utero? Quær. III. An valeat baptiſmus, ſi aqua attingat tantum veſtes, aut capillos? Quær. IV. An valeat Baptiſmus collatus in ſcapulis, vel pectore? Quær. V. An requiratur trina ablutio? Quær. VI. An ſufficiat ad Baptiſmum una vel altera aquæ gutta?*

102 „ R Eſp. Materia *Remota* licita eſt aqua conſecrata, ſi
„ haberi poteſt; valida eſt omnis, & ſola aqua ele-
„ mentaris, quæ morali hominum æſtimatione ſit natura-
„ lis, & uſualis, qualis eſt putei, maris, paludis, pluviæ,
„ &c. item reſoluta ex nive, grandine, glacie, licet acci-
„ dentaliter quoad colorem, ſaporem, & odorem, alterata
„ ſit, ut aqua ſulphurea, lixivium, juſculum ita tenuiter
„ carne decoctum, aut aqua alteri corpori ita modice ad-
„ mixta, ut uſum communem, & æſtimationem aquæ re-
„ tineat. Ratio reſponſionis eſt, ex Joan. 3. *Niſi quis re-
„ natus fuerit ex aqua &c.* Quam *S. Thom.* confirmat tri-
„ plici congruentia. 1. Eſt maxima commoditas aquæ. 2.
„ Ejus faciliimus uſus. 3. Aptitudo ad ſignificandum effe-
„ ctum, qui eſt emundatio a peccato.

Unde reſolves.

„ 1. Inepta materia Baptiſmi eſt ſaliva, lotium, lacrymæ,
„ ſudor, cereviſia, item aqua ſic permixta, ut non amplius
„ ſit apta ablutioni, nec vocetur aqua, v. gr. lutum, bro-
„ dium, vinum lymphatum, item aquæ artificiales ex roſis,
„ herbis, ſucciſque expreſſæ, denique nix, grando, glacies
„ non reſoluta. Ratio eſt, quia morali hominum æſtima-
„ tione non cenſetur aqua naturalis, & uſualis. *Laym. lib.
„ 5. t. 2. cap. 3. Bonac. d. 2. quæſt. 2. p. 1.*
„ 2. Quia de quibuſdam tum ex dictis, tum aliis dubium
„ eſt, v. g. de juſculo, & cereviſia valde tenui, lixivio (&
„ ſecundum *Gran. in 3. p. cap. 4. tract. 1. d. 3. dub. 2.* aqua ro-
„ ſacea); hinc in neceſſitate licet illis uti, etſi poſtea Bapti-
„ ſmus ſub conditione ſit repetendus. V. *Eſcob. Laym. Bon. ll. cc.*
„ 3. Uti aqua impura, vel non conſecrata, cum alia ha-
„ beri poteſt, eſt grave peccatum, ob Sacramenti irreveren-
„ tiam. *Bonac. l. cap. 1. num. 7. Dian. part. 9. t. 6. R. 3.* &
„ alii quinque. Licet *Granad. & Quintanad.* putent non eſſe
„ mortale, uti non benedicta *(*Generice loquendo omiſſio
„ aquæ benedictæ eſt mortale, ut dicunt Taurn. tom. 4. pa. 288.
„ Ronc. cap. 2. q. 2. cum Cabrera, & Diana, ac Sal. cap. 1.
„ num. 14. cum Con. Bon. & Pal. ex Clement. un. de Bapt. con-
„ tra aliquos. In Baptiſmo autem privato dicit Croix num. 263.
„ cum Paſq. Gob. & Quintan. non requiri aquam benedictam;
„ Sed Tourn. loc. cit. aſſerit quod Baptiſmus, adhuc in neceſſi-
„ tate domi conferendus, debet curari, ut fiat aqua benedi-
„ cta, ſive luſtrali, ob majorem decentiam.*)*

Certum eſt & de Fide, materiam remotam Baptiſmi non eſſe aliam niſi aquam materialem, ſive elementarem, ut patet ex Concilio Lateran. relatum in *cap. Firmiter de Sum. Trin.* & ex Trident. *ſeſſ. 7. Can. 2.* ex illo Joannis 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum Cælorum.* Hinc videndum, quænam aqua ſit materia valida, quæ invalida, & quæ dubia? I. Materia certe valida eſt 1. Aqua *fontium, puteorum, maris, fluminum, lacuum, ſtagnorum, ciſternarum, & pluvialis; & ſic quæcumque ſimplex & pura quæ propriam aquæ ſpeciem retineat; nec refert frigida ſit an calida;* ita habetur in Rituali Rom. edito juſſu Gregorii XIII. (apud *Concinam tom. 8. p. 525. n. 2.*) 2. Eſt aqua reſoluta ex nive, glacie, vel grandine, ut communiter docent *Conc. n. 6. Contin. Tourn. t. 4. pag. 287. Holzmann t. 2. c. 1. n. 95. Elbel tom. 3. pag. 25. n. 8. Roncagl. de Bapt. cap. 2. Croix lib. 6. p. 1. n. 262.* & alii omnes. 3. Aqua ſulphurea ſive mineralis, ut docet *S. Thom. 3. p. quæſt. 66. art. 4. ad 4. Tournely, Holzm. Salm. Antoin.* & alii communiter. 4. Aqua defluens in tempore nimboſo a pariete, foliis, &c. *Tournely pag. 287. Elbel n. 8. Roncaglia cap. 2. cum Cabr. & Tamb.* 5. Aqua turbida mixta cum alia re, modo aqua ſit materia prædominans, *S. Thom. loc. cit. Tournely, Salm. Elbel, Antoine,* &c. ſed vid. *infra num.* III. 6. Ros, & aqua collecta ex vaporibus denſatis, puta in operculo ollæ, ut *Croix lib. 6. p. 1. num. 22. Dian. p. 3. tract. 4. R. 5. &c.* & adhæret *Concina tom. 8. p. 127. n. 9.* II. Materia certe invalida eſt 1. Sanguis, lac, vinum, urina, pituita, ut *Gonet Man. tom. 6. cap. 3. Salm.* & alii communiter. 2. Succus expreſſus ex floribus, herbis, & radicibus, ut *S. Thom. loc. cit. ad 5. Salm. num. 6. Gonet, Tourn. Elbel, &c.* Textum autem Stephani II. ap. *Gonet pag.* 88. ubi videtur Pontifex approbaſſe Baptiſmum collatum in vino, ſuppoſitum eſſe probant ipſe *Gonet, Conc. num. 7. Tourn. pag. 285. cum Juenin. et Petrocorenſ. t. 3. pag. 154. cum P. Nicolai.*

III. Materia autem dubia eſt 1. Jus, & lixivium, nam, licet *D. Thom. d. q. 66. art. 4. ad 2. et 4.* dicat hæc eſſe materiam aptam ad Baptiſmum, modo non *habeant plus de aliena ſubſtantia quam de aqua*; imo addat, quod ſi ex liquore ſic inſpiſſato exprimatur aqua ſubtilis, bene poteſt in ea fieri Baptiſmus, ſicut & in aqua quæ exprimitur ex luto; Et S. Doctorem ſequuntur *Conc. Salm. Tournely, et Ronc.* Attamen non improbabiliter *Palaus tract. 19. p. 3. Elbel,* Tamb. *Dian. et Paſqualig.* dicunt abſolute jus, & lixivium eſſe materiam dubiam, cum talis aqua magis corpus polluat, quam lavet. 2. Aqua ex ſale ſoluta; nam licet *Pal. Laym. Sylv. Ang.* omnino negent hanc eſſe materiam aptam; Tamen *Tourn. cum Bonac. & Henr. ac Conc. cum Leand.* & communi ut aſſerit, dicunt eſſe materiam dubiam. 3. Cereviſia tenuis, ut ait *Antoine q. 1. & Sporer de Bap. pag. 183.* & idem ait de tenui atramento *Croix n. 261. cum Cobat. Steph. & Eſparſa.* Et hic ſedulo notandum, quod in extrema neceſſitate, ſi nequit haberi materia certa, poteſt & debet adhiberi qualiſcunque dubia ſub conditione, ut communiter dicunt *Conc. Tourn. Salm. num. 12. cum Lugo Dian. & aliis.* Et hoc procedit non ſolum quando eſt tantum probabilis opinio pro valore Sacramenti, ſed etiam quando eſt tenuiter probabilis, ut recte dicunt *Antoine n. 2. Holzmann num. 99. Viva Append. ad Prop. damn. n. 11. v. Ratio. Croix lib. 6. p. 1. nu. 150. & p. 2. num. 1162. ac Carden. in Prop. Innoc. XI. cum Nav. & Sota.* Ratio, quia conditio ſub qua Sacramentum miniſtratur, ſat reparat Sacramenti injuriam; & contra, neceſſitas ſat juſta eſt cauſa, Sacramentum eo caſu ſic conditionate miniſtrandi. Et quando Miniſter poteſt Sacramentum Baptiſmi, vel Pœnitentiæ ſic conferre, ad id tenetur quidem ſub gravi ex præcepto charitatis, ut bene ajunt *Antoine, Holzmann, & Viva loc. cit. cum Suar. Cajet. Sylveſt. Con. Vaſq. &c.* communiter.

Subdubitatur 1. An aqua per artem alchimicam educta ex floribus, plantis, aut radicibus ſit materia valida ad Baptiſmum, vel ſaltem dubia? *Prima* ſententia omnino negat, & hanc tenent *Gonet Man. tom. 6. cap. 3. Conc. num. 12. Salm. cap. 2. num. 6. & alii cum D. Thom. 3. p. quæſt. 66. art. 4. ad 5.* Quia aqua artificialis nunquam naturalis dici poteſt. *Secunda* vero ſententia, quam tenent *Elbel p. 25. num. 10. Holzmann p. 21. num. 95. Contin. Tourn. cum Tanner. Putean. &c. Croix n. 260. cum Dic.* item *Con. Tamb. Verricel. apud Renzium lib. 5. de Sacram.* merito cenſet hanc eſſe materiam probabiliter validam, & ideo in neceſſitate extrema omnino adhibendam. Ratio, quia, ut Philoſophi exiſtimant, in mixtis vere & formaliter remanent elementa, quorum quodlibet virtute chimica reſolvi poteſt in ſuam ſpeciem, ita ut materia aquea ſic reſoluta ſit vera aqua, prout ſatis videtur probari ex *cap. In quadam, de Cel. Miſſ.* ubi Pontifex loquens de aqua quæ fluxit ex Latere Chriſti, aſſerit veram fuiſſe aquam, quia dicit: *Sive fuit divina virtute creata, ſive de componentibus ex parte aliqua reſoluta; cum naturaliter* (nota) *poſſit elementatum in elementa reſolvi.* Dices: Ergo etiam vinum, & oleum hoc modo poſſet eſſe materia Baptiſmi, cum in vino & oleo etiam adſit pura aqua? Reſpondeo, quod ideo hæc non ſunt materia Baptiſmi, quia ſubſtantia aliena ſuperat aquam; ſed bene poſſet eſſe, ſi per artem aqua e vino vel oleo eliceretur. Nec convincit ratio oppoſita, nempe quod aqua artificialis differat ſpecie ab aqua naturali; talis enim aqua extracta, ut ſupra, dicitur quidem artificialis, non quia arte fiat aqua, id quod non erat aqua; ſed quia aqua naturalis arte ſeparatur ab aliis elementis. Merito autem dicunt *Sylveſt. v. Baptiſmum, & Renzi loc. cit. quæſt. 5.* aquam diſtillatam eſſe veram aquam naturalem, cum ſit ejuſdem ſpeciei; Unde aquæ diſtillatæ cum roſis, aut aliis floribus ſimilibus, cum materia prædominans ſit aqua, videtur non dubitandum eſſe materiam validam (quamvis non licitam) ad Baptiſmum, ex *D. Thom.* qui cum aliis communiter (*d. quæſt. 66. art. 4. ad 2.*) docet aptam eſſe materiam aquam mixtam cum alia re, quæ ſit minoris quantitatis; Vide dicta *num. 103. infra ibi num. 5.*

Dub. 2. An ſaliva ſit materia apta, vel ſaltem dubia ad Baptiſmum? Affirmant *Pal. p. 3. n. 2. & Con. ap. Tamb.* Sed verius dicunt eſſe materiam omnino ineptam ipſe *Tamb. Conet, Tourn. Salm. Croix, Antoine,* & alii communiter; Et patet ex *cap. penult. de Bapt.* ubi Innoc. III. loquens de baptizatis cum ſaliva reſpondit: *Dubitari non debet illos verum non habere Baptiſmum.* Et idem dicendum de ſudore cum *Tamb. Renzi, Fill. cap. 2. num. 26. & communi, ex cap. In quadam, de Cel. Miſſ.* ubi dicitur: *Cum in Sacramento Baptiſmatis non regeneremur in phlegmate, ſed in aqua.* Et idem recte docet *Fillius.* cum aliis communiter de lacrymis ob eandem rationem, accepto nomine *phlegmatis* tam pro ſudore, quam pro lacrymis.

Dub. 3. An ſit materia Baptiſmi aqua fluens ex vite, aliiſve arboribus? Omnino negant *Salm. Ronc. & Con. 1. 8. pag. 127. num. 8.* cum communi ut aſſerit, quia liquor ille ſuccus eſt arboris, non aqua. Sed melius *Tourn. cum Dic. & Renzi cum Paſqual. Verricel. &c.* dicunt eſſe materiam dubiam.

Dub. 4. An glacies, ſive nix non ſoluta ſit materia apta? Negant pariter *Conc. num. 7. & Croix num. 262. cum Tannero;* Sed dubitant *Averſa ap. Croix, & Hurtad. Prep. ac Putean. ap. Renzi;* ideo dicunt poſſe in neceſſitate adhiberi ſub conditione.

Dub. 5. An ſit materia ſufficiens una vel altera aquæ gutta? Affirmant *Vaſ. D. 145. n. 23. & Henriq. ap. Laym. cap. 3. ac Leander, & Diana cum Ochagav. Meratio, &c.* Sed negant communiter *Laym. & Conc. cum Soto, Suar. Bon. & Valent.* præſertim ſi gutta non fluat. Probabilius tamen *Holzmann num. 99. & Tourn. cum Hurtad. & Prep.* dicunt eſſe materiam dubiam; maxime ſi baptizans motu digiti madefacti ablueret partem corporis baptizandi, ut ait *Anaclet. p. 547. num. 14.*

„ Reſp. 2. *Proxima* materia Baptiſmi eſt ablutio; Quæ 105
„ valide fit tribus modis, ſcilicet immerſione, aſperſione,
„ infuſione, juxta praxim diverſarum Eccleſiarum, quæ ſer-
„ vanda eſt, ita ut morali hominum judicio cenſeatur eſſe
„ lotus; Ex præcepto tamen caput abluendum eſt, quod
„ praxis Eccleſiæ habet. Ratio eſt, quia quolibet horum mo-
„ dorum fieri poteſt ablutio. Et quidem trinam merſionem

„ non eſſe neceſſariam conſtat ex Concilio Toletano. Ubi tamen trine vel immerſio, vel infuſio uſitata eſt, ſine gravi peccato extra neceſſitatem non poteſt prætermitti, ut docet S. *Thom.* Etſi alii, ſecluſo ſcandalo, & contemtu, dicant eſſe tantum veniale. *Laym. loc. c. nu. 4. Bonac. loc. cit.*

Unde reſolves.

„ 1. Non vere baptizatur, cujus nulla pars immediate tangitur, v. gr. infans in utero, vel criſta; vel adultus, cujus veſtes tantum ſint aſperſæ. *Laym. Bon. ll. cc.*

„ 2. Non requiritur ad valorem, ut qui baptizatur emergat ex aqua: *(*puta ſi immergatur in flumen*)*: quod tamen grave peccatum eſt, eſto nihilominus moriturus eſſet baptizandus. *Laym. cap. 3. n. 5.* uti etiam matrem nihilominus morituram, vel mortis ream aperire, ut infans baptizetur. *Laym. lib. 5. t. 2. c. 3. n. 2.* ubi unicum caſum excipit, ſi nimirum mater ſit morte digna, & ſi ſupplicium differetur, infans certo ſit moriturus ante nativitatem. Verum recte eddit ex *Suar.* caſum hunc vix moralem; & practicum eſſe. Vid. *loc. cit.*

„ 3. Invalidus eſt Baptiſmus I. Si quis lebatur in aquam, vel ab alio protrudatur, & tamen formam pronuntiet. II. Si formam pronuntians teneat puerum, & alter abluat, aut aquam effundet. III. Si aqua e fonte proſiliente, aut ſtillicidio decidente, baptizandus ei ſe ſubmittat. Ratio eſt, quia in his non tu, ſed alter abluit. *Bon. part. 3.*

„ 4. Ob probabilem utrinque ſententiam, dubius eſt Baptiſmus (ideoque ſi in neceſſitate ſit datus, repetendus ſub conditione). I. Si tantum una, vel altera guttæ ſit adhibita, v. g. ſi more aquæ luſtralis multitudo ſit aſperſa. Quod ſine neceſſitate non licet, cum ad ablutionem non videatur ſufficere quicunque aquæ contactus, ſed requiri ſucceſſivus, cum aliquo motu. *Bon. loc. cit. n. 13. ex Suar. Con. &c.* In caſu tamen neceſſitatis ſic baptizare concedit *Mezat. t. 3. d. 3. ſeſſ. 4. Granadus in 3. p. cap. 4. tract. 1. d. 4. n. 12.* II. Si tantum ſit abluta pars minus principalis, v. g. digitus, manus, vel pes; Nam ſi pars principalis, v. g. ſcapulæ, vel pectus, nemo dubitat. III. Si tantum crines ſint tincti, licet *Card. de Lugo Reſp. mor. lib. 1. d. 1.* hunc validum eſſe contendat. IV. Si infans cinctus ſit involutus adhuc ſecundine ſua, ideſt pellicula corpori annata; in neceſſitate tamen in prædictis caſibus Baptiſmus debet conferri ſub conditione. *Hurtad. de Bapt. d. 1. diff. 12.* Vid. *Laym. loc. cit.*

„ 5. Cum terna uſurpatur effuſio, aut immerſio, ad nomen Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, juxta praxim Eccleſiæ; cavendum, ne ter, ſed ſemel tantum pronuntietur forma. Quæ rectius ita profertur, ut ante tertiam ablutionem non finiatur; quia forma, cum quacunque prima ablutione, Baptiſmum conſtituit. *Reg. lib. 27. cap. 3. Laym. lib. 5. t. 1. cap. 3.*

Quæritur I. An valeat Baptiſmus, ſi quis projiciat infantem in puteum, vel flumen, & formam pronunciet? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Scotus in 4. D. 4. q. 3.* quem ſequuntur *Manſtrius, Fraſſen*, & alii *Scotiſtæ* communiter; item *Continuat. Tourn. t. 4. p. 300. & Sotus, Sylveſt. Tab. &c.* Ratio, tum quia non poteſt dici immerſio, cui non ſuccedit emerſio; tum quia contactus aquæ debet eſſe a Miniſtro, at hæc ablutio non eſſet e Miniſtro, ſed a mole corporis in aquam projecti. *Secunda* vero ſententia affirmat, & hanc tenent *Suar. D. 20. ſect. 3. Laym. cap. 3. n. 3. Conc. t. 8. pag. 135. n. 11. cum Gonet, Val. Pal. Panorm. Vaſq. Fill. Vict. &c.* & probabilem vocant *Salm. cap. 2. n. 25.* Ratio, quia jam ibi concurrunt omnia requiſita, nempe materia, forma, & intentio Miniſtri. Utraque probabilis eſt, & quia talis quæſtio vix ad praxim reducitur, ſuperfluum cenſeo in ea immorari. Bene autem advertunt *Tourn. & Sylveſt.* quod ſi talis infans ſuperviveret, eſſet quidem ſaltem ſub conditione rebaptizandus.

Certum eſt autem cum *Tourn. loc. cit.* & communi, validum eſſe Baptiſmum collatum cum aqua venenata, aut ferventi, unde infans enecetur; quia hæc jam reputaretur ſimilis ablutio: quod autem aqua ſit venenata, fervens, vel gelida, per accidens ſe habet. Sic etiam validus eſt Baptiſmus, ſi quis, aqua defluente ex tecto, puerum ſubmittat, & formam proferat, ut recte dicunt *Conc. n. 12. & Tourn. p. 300. num. 4.* Secus autem ait *Tourn.* ſi acceſſio aquæ ad corpus baptizandi fieret ab altero, quia tunc non verificaretur forma, *Ego te baptizo*, quæ requirit ablutionem faciendam ab ipſo baptizante.

Omnino autem tenendum eſt cum *Tourn. p. 300. Conc. loc. cit. Antoine pag. 470. art. 4. Salm. cap. 2. n. 35. cum Suar. Vaſq. Pal. Con. Laym. &c.* communiter (contra aliquos apud *Dian. p. 5. tract. 3. R. 14.*), nunquam licere projicere in flumen infantem ad eum baptizandum, quamvis ſit mox deceſſurus ſine Baptiſmo; quia nunquam eſt licitum ob quamcunque cauſam directe occidere innocentem; ex illo Exodi 23. *Inſontem, & juſtum non occides.* Et ob eandem rationem non licet incidere ventrem Matris proxime morituræ, ut ejus infans Baptiſmum recipiat, ut communiter etiam dicunt *Tourn. t. 8. pag. 136. num. 13. ac Salm. n. 35. cum Con.* (contra *Comitol.*) ex *D. Thom.* qui *in 3. p. quæſt. 68. art. 11. ad 3.* id expreſſe docet, inquiens: *Non debet homo occidere Matrem, ut baptizet puerum; Si tamen Mater mortua fuerit, vivente prole in utero, debet aperiri, ut puer baptizetur.* Nec valet dicere, quod vita ſpiritualis infantis debet præferri vitæ temporali Matris; Nam hoc intelligendum, ut quiſque debeat quidem mortem ſuſtinere, non autem, ut debeat, nec ut poſſit mortem ſibi inferre, vel alterum occidere pro ſalute ſpiritualis proximi. Hic autem bene advertit *Croix n. 293.* quod, mortua Matre, ſtatim os ejus eſt aperiendum, ne infans ſuffocetur. Inſuper putat *Contin. Tourn. t. 3. pag. 281. Coll. 3. & Croix lib. 6. p. 1. n. 295. cum Rayn. Gob. &c.* ex judicio Medicorum, bene poſſe Matrem incidi, & infantem baptizari, ſine morte Matris; & hoc caſu dicunt licite fieri inciſionem, & Matrem teneri eam pati, ſi Mater ſit robuſta, & Chirurgus peritus; & hoc caſu dicunt DD. licite Chirurgum inciſionem facere, & Matrem teneri eam pati, etiamſi (ait *Tournely*) adſit periculum ſuæ mortis. Sed hic omnino puto diſtinguendum: nam reſpectu ad Chirurgum, dico tunc eum poſſe incidere Matrem, ſi periculum mortis illius ſit remotum; ſecus ſi proximum aut probabile: ſicut enim illicitum eſt occidere Matrem, ut puer baptizetur, ut vidimus cum communi ex D. Thoma, ſic etiam non licet Matrem probabili periculo mortis exponere: quod periculum non video quomodo vitari poſſit in tam gravi inciſione; videant Periti. Reſpectu vero Matris, an ipſa teneatur inciſionem pati? Dico quod ſi periculum ejus mortis ſit probabile, ipſa nec tenetur, nec poteſt ſuo poſitivo conſenſu ad inciſionem concurrere; tantum poſſet, & teneretur illam pati, ſi Chirurgus ſine ſuo conſenſu (ipſa omnino negative ſe habente) incideret, & ſpes probabilis adeſſet prolem fore baptizandam, ac mors Matris non eſſet certa, nam in dubio utrinque probabili tenetur ipſa vitam ſpiritualem prolis vitæ ſuæ temporali præferre; Si autem ſua mors ſit certa, & ſalus prolis dubia, nempe ſi proles non ſit certe baptizanda, non tenetur ipſa vitam certe amittere. Valde autem probabile eſt id quod dicunt *Suar. q. 68. art. 11. & Renzi q. 6. cum Laym. Con. Fill. & Prep.* nempe quod ſi Mater gravida ſit per ſententiam ad mortem damnata, quamvis ex *l. Prægnantem. D. de Pœnis* debeat expectari tempus puerperii; tamen, ſi cenſetur infans certe deceſſurus, priuſquam perveniat ad lucem, licite poteſt ſecari venter Matris, anticipando ſupplicium, quia alias dilatio, quæ datur ob bonum prolis, tunc cederet in ipſius detrimentum.

Quamvis autem non liceat puerum in flumen injicere, licitum eſt tamen aqua etiam gelida, ſi alia haberi non poſſit, puerum mox moriturum baptizare, etiamſi timeretur ex hoc mors acceleranda; ut communiter docent *La. m. cap. 3. qu. 4. Pal. p. 4. num. 24. & Salm. num. 36. cum Vaſq. Con. &c.* Tum quia mors tunc non eveniret per ſe, ſed per accidens, cum talis actio per ſe non tendat ad occiſionem, ſed ad ablutionem; Tum quia eo caſu poteſt negligi parva illa vitæ jactura, ut infans vitam æternam conſequatur.

Quæritur II. An infans in periculo mortis poſſit baptizari 107
in utero Matris? Certum eſt non valere Baptiſmum, ſi conferatur puero, abluendo corpus Matris, quia infans eſt perſona a Matre diſtincta; Vide *S. Thom. 3. p. qu. 68. art. 11. Salm. cap. 6. n. 5.* & alios communiter id docentes. Dubium eſt, an valide baptizetur infans, reſerato uteri oſtio, etſi nulla pars in lucem prodierit, ſi per inſtrumentum puer aqua tingi poſſit? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Natal. Alex. de Bapt. cap. 7. Prop. 2. in fine, Conc. t. 8. p. 133. num. 5. cum Comit. & Juenin. ac Gotti apud N. P. Bened. XIV. in Op. de Syn. lib. 7. cap. 5. n. 2.* Ratio, quia nemo dicitur renaſci, niſi prius fuerit natus, ex illo Jo. 5. *Niſi quis renatus ex aqua &c.* Et pro hac ſententia videtur eſſe *D. Thom. loc. cit.* cum dicat: *Baptiſmus eſt quædam ſpiritualis regeneratio, non ergo debet aliquis baptizari, priuſquam ex utero naſcatur.* Et clarius *D. Auguſtinus* (*Epiſt. 57. ad Dardanum*) ubi ait: *Si igitur homo regenerari per gratiam Spiritus in utero poteſt, cum reſtat illi adhuc naſci, renaſcitur ergo antequam naſcitur, quod fieri nullo modo poteſt.* Idque confirmant ex S. Iſidoro, qui in *cap. 115. de Conſecr. Diſt. 4.* ſic loquitur: *Qui natus adhuc ſecundum Adam non eſt, regenerari ſecundum Chriſtum non poteſt.* Et ex Rituali Rom. de Bapt. ubi dicitur: *Nemo in utero Matris clauſus baptizari debet.*

Secunda vero ſententia ſatis probabilis affirmat, & hanc tenent *Sua. 3. p. D. 25. ſect. 6. art. 11. p. 276. Cont. Tourn. t. 3. pag. 299. Holzmann t. 2. n. 137. Elbel tom. 3. p. 29. n. 22. & 51. cum Bambeſt. & Croix lib. 6. p. 1. n. 161. cum Con. Pignat. Led. Victor. Dic. & Averſa*, atque non parum adhæret noſter P. Benedictus XIV. *loc. cit.* Ratio quia talis infans, cum jam exiſtat homo viator, bene poteſt Baptiſmum ſuſcipere. Nec obſtat ratio oppoſita, quod nequeat renaſci, qui nondum eſt natus; vere enim aliquis poteſt dici natus, non ſolum cum ex utero egreditur, ſed etiam cum in utero jam vivit, juxta illud Angeli ad Joſeph de conceptu verbi Incarnati *Matth. 1. Quod in ea natum eſt, de Spiritu Sancto eſt*, Idque aſſerit idem *D. Thom. in 4. Diſt. 12. qu. 1. ad 2.* dicens: *Duplex eſt carnalis nativitas, prima in utero, ſecunda extra uterum.* Et apertius hoc probatur ex *cap. 4. de Bapt.* ubi Innoc. III. exprimit, tum dici hominem naſci, cum concipitur, inquiens: *In carnali generatione, qua proles ex viro & femina naſcitur.* Nota To *ex viro & femina naſcitur*; ergo proles tantum ex viro & femina generata, bene dicitur nata. Et de hac nativitate congrue explicari poteſt textus Joannis: *Niſi quis renatus fuerit &c.* Nam in Trid. *Seſſ. 5. in Decr. de Peccat. orig. num. 4.* textus ille ſic explicatur: *Ut in eis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerunt.* Ergo ſicut peccatum originale per ſolam generationem contrahitur, ita pariter, ut homo per gratiam regeneretur, ſufficit, ut ſit jam generatus; & ideo a Concilio Baptiſmus vocatur regeneratio, quæ non requirit nativitatem ex utero, cum non hæc dicatur generatio, ſed tantum illa nativitas quæ fit in utero, & qua ho-

mo

mo ſit filius Adam. Atque tandem *D. Thom.* in hanc ſententiam clare deſcendiſſe videtur in *eod. art.* 11. ubi poſtquam negavit poſſe puerum baptizari in utero Matris, ratione ductus, quia ut ait: *Corpus infantis antequam naſcatur ex utero, non poteſt aliquo modo ablui aqua*; Statim addit: *Niſi forte dicatur quod ablutio baptiſmalis, qua corpus Matris lavatur, ad filium in ventrem exiſtentem perveniat, ſed hoc eſſe non poteſt*. Ergo S. Doctor, ſicut etiam S. Auguſtinus, S. Iſidorus, & Rituale Rom. negando puerum poſſe baptizari in utero Matris, intelligunt de puero in utero omnino clauſo, quem valide baptizari per ablutionem corporis Matris Julianus & alii Hæretici perperam contendebant, contra quos ſcripſit Auguſtinus; non vero de puero qui per aliquod inſtrumentum poteſt tingi aqua; hoc enim caſu, ut ait *Tournely* explicans verba Auguſtini, per uteri apertionem ſaltem inchoate dicitur natus; Et ideo *D. Thom.* dixit puerum in utero non poſſe baptizari, niſi ablutio ad filium in ventrem exiſtentem perveniat. Addidit quidem: *Sed hoc eſſe non poteſt*; Intelligendo utique de ablutione ſine apertione uteri: Ergo, ſi poteſt ablutio pervenire, ut bene arguit N. P. Benedictus, bene poteſt puer baptizari. Et quod poſſit, ait noſter Pontifex cum *Comitolo* conſtare ex judicio Medicorum & Obſtetricum. Imo affert doctrinam *Sylveſtri & Vaſqu.* qui dicunt infantem involutum in ſecundina valide baptizari, quia hæc habetur velut pars infantis: cum ipſa continuetur cum infantis umbilico: Idque probabile cenſent *Laym. cap.* 3. *num.* 3. *ex Aug. & Arm. ac Diana part.* 5. *tom.* 3. *R.* 4. *cum Prep.* His poſitis, puto in caſu neceſſitatis omnino infantem (ſub conditione tamen) baptizandum eſſe in prædictis caſibus.

Hic autem ſedulo animadvertendum eſt id quod docet *D. Thom. d. quæſt.* 68. *art.* 11. *ad* 4. dicens: *Expectanda eſt totalis egreſſio pueri ex utero ad Baptiſmum, niſi mors immineat; Si tamen primo caput egrediatur debet baptizari, periculo imminente: & non eſt poſtea rebaptizandus, ſi eum perfecte naſci contigerit. Et videtur idem faciendum, quacumque alia pars egrediatur, periculo imminente. Quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vitæ ita conſiſtit, ſicut in capite, videtur quibuſdam quod propter dubium, quacumque alia parte corporis abluta, puer poſt perfectam nativitatem ſit baptizandus ſub hac forma: Si non es baptizatus ego te baptizo*. Quicquid autem dicant *Sambovius, & Pontas apud Tourn. num.* 299. nempe quod puer etiam eo caſu baptizatus in capite, eſt ſub conditione rebaptizandus, quia non dicitur natus qui ſolum caput extra Matrem extulit; certum tamen mihi eſt oppoſitum ex præfata doctrina *D. Thom.* & aliorum communiter, cum Rituali Romano, ubi id expreſſe ſic confirmatur: *Si infans caput emiſerit, & periculum mortis immineat, baptizetur in capite; nec poſtea, ſi vivus evaſerit, erit iterum baptizandus*.

Quæritur III. An valeat Baptiſmus, ſi aqua tantum veſtes, aut crines baptizandi tangat? Si tangat tantum veſtes, invalidus eſt Baptiſmus, ut merito dicunt *Conc. p.* 134. *num.* 8. *Elbel num.* 23. *& Salm. cap.* 2. *num.* 37. cum aliis communiter (contra *Leandrum*, qui laudat *Sot. Valent. &c.*) Idem dicunt *Conc. num.* 7. *& Bonac. d. num.* 25. *cum aliis* de Baptiſmo cum ablutione crinium dumtaxat; Sed abſolute oppoſitum tenent *Tol. Val. Con. Henr. Craſſ. Led. &c. apud Lug. Reſp. mor. lib.* 1. *dub.* 1. *n.* 3. quorum ſententiam merito ipſe *Lugo* probabilem putat. Ratio, quia, licet capilli non ſint animati, non ſunt tamen pura excrementa, ſed bene ſunt hominis partes, ſicut eſt cutis exterior, quæ nec etiam informata eſt ab Anima, & tamen hæc utique in Baptiſmo aqua abluitur, non cutis interior. Hinc recte dicunt *Laym. cap.* 3. *n.* 3. *Lugo loc. cit. Viva q.* 2. *art.* 3. *n.* 5. *Salm. cap.* 2. *num.* 41. *& Diana p.* 5. *tract.* 3. *R.* 4. *cum Soto, Vaſq. Prepoſ. & Ochagav.* Baptiſmum in crinibus collatum ſaltem dubium eſſe; Et ideo in neceſſitate, ſi in alia parte præſtari non poteſt, adhibendum eſſe ſub conditione. Et idem dicendum eſt cum *Salm. l. c. & D. Thom. ut ſupra*, de Baptiſmo qui non poſſit conferri, niſi in digito, pede, aut alia minima parte corporis.

Quæritur IV. An valeat Baptiſmus collatus in alia parte principali, quam in capite, puta in ſcapulis, humeris, vel pectore? Communiſſima eſt ſententia affirmativa, quam tenent *Buſemb. ut ſupra, & Suar. d.* 20. *ſect.* 3. *Fill. cap.* 2. *n.* 33. *Holzmann n.* 105. *& alii apud Croix num.* 267. Attamen *Conc. t.* 8. *p.* 134. *n.* 9. *Anacl. p.* 548. *& Platell. apud Croix loc. cit.* putant dubium eſſe tale Baptiſmum; & ratio videtur aſſignari a *D. Thom.* 3. *p. qu.* 68. *art.* 11. *ad* 4. ubi ait: *Quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vitæ ita conſiſtit ſicut in capite, videtur quibuſdam quod propter dubium, quacumque alia parte corporis abluta, puer poſt perfectam nativitatem ſit baptizandus ſub hac forma, Si non es baptizatus &c.* Unde propter aliquale dubium, quod in tali Baptiſmo præterquam in capite collato intervenit, merito dicunt *Viva q.* 2. *art.* 3. *num.* 5. *& Salm. cap.* 2. *n.* 39. *cum Trull. Led. Turrobl. & Ant. a Spir. S.* ad majorem cautelam licite poſſe illum repeti. Et idem ſentit *Cont. Tourn. tom.* 4. *p.* 298. *in fine*, dicens „: (Sed quia in re tanti momenti tutiora ſemper ſequenda ſunt, quiſquis alibi quam in capite baptizatus fuerit, denuo rebaptizandus eſt ſub conditione, ex *D. Thom.* qui alibi (*quæſt.* 66. *art.* 7. *ad* 3.) ſic ait: *Si totum corpus aqua non poſſit perfundi propter aquæ paucitatem, oportet caput perfundere, in quo manifeſtatur principium animalis vitæ.*) „

Quæritur V. Utrum ad Baptiſmum requiratur trina ablutio? Quoad validitatem ſpectat, nulli dubium, validum eſſe Baptiſmum per unam ablutionem collatum, ut omnes docent cum *D. Thom. qu.* 66. *art.* 8. *ex cap. de trina, de Conſecr. diſt.* 4. ubi D. Gregorius id ut certum habet, dicens: *Reprehenſibile eſſe nullatenus poteſt, infantem in Baptiſmate vel ter vel ſemel immergere*. Et aliquando in Eccleſia una tantum immerſio adhibita fuit, ut ferunt *Antoine, Renzi, & alii*. Verum *Laym. cap.* 3. *num.* 3. *& Elbel t.* 3. *p.* 29. dicunt in hoc ſervandam eſſe conſuetudinem uniuſcujuſque Eccleſiæ. In noſtro autem Rituali Rom. trina præcipitur infuſio. Utrum vero hic ritus ſervandus ſit ſub mortali? Negat *Holzmann*, ſed verius affirmat *Renzi*, quia hujuſmodi ritus eſt materia ſatis gravis; cum enim in Baptiſmo exprimatur Myſterium Trinitatis, congruum eſt, ut trina ablutione conferatur. Idque expreſſe docet *D. Thom. loc. cit.* loquens de trina immerſione, quæ tunc fieri ſolebat, dicens: *Et ideo graviter peccaret aliter baptizans, quaſi ritum Eccleſiæ non obſervans*. Et hic bene advertunt *Antoine, & Buſemb. ut ſupra cum Reg. & Laym.* curandum, ut forma non perficiatur, antequam trina fiat ablutio.

Quæritur VI. An ſit materia ſufficiens una vel altera gutta ad baptizandum? Affirmant *Vaſquez D.* 145. *num.* 23. *& Henriq. apud Laym. cap.* 3. *ad Leand. & Diana cum Ochagav. Meratio &c.* Sed negant communiter *Laym. loc. cit. Tourn. p.* 298. *& Conc. p.* 126. *num.* 4. *cum Soto, Suarez & Val.* præſertim ſi gutta non fluit. Probabilius tamen *Holzmann num.* 99. *Elbel num.* 16. dicunt eſſe materiam dubiam. Sed ſi baptizans motu digiti madefacti ablueret partem corporis baptizandi, *Anacl. p.* 547. *num.* 14. *& Bon. punct.* 3. *num.* 14. *cum Scot. Con. Fill. & communi* habent Baptiſmum ut certum, licet *Tourn.* adhuc de hoc dubitat.

DUBIUM II.

Quænam ſit Forma Baptiſmi?

108 *Vide apud Buſemb. quæ ſint formæ validæ? Quæ invalidæ? Quæ dubiæ?*

109 *Quot modis poſſit forma variari? I. Per* Mutationem. 110. *II. Per* Corruptionem. *III. Per* Tranſpoſitionem.

111 *IV. Per* Additionem. 112. *V. Per* Diminutionem. *Hinc dub.* 1. *An invalidet Baptiſmum omiſſio conjunctionis* Et? *dub.* 2. *An omiſſio propoſitionis* In? *dub.* 3. *An valeat Baptiſmus collatus tantum* In nomine Chriſti?

„ REſp. Formæ neceſſaria Baptiſmi eſt hæc: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, et Spiritus Sancti, Amen*. A qua non differt illa Græcorum ſubſtantialiter: *Baptizetur* (vel, ut Arcudius vult, *baptizatur*) *ſervus Chriſti, in nomine Patris, &c.* *(*Damnata fuit Prop.* 27. *ab Alex. VIII.* Valuit aliquando Baptiſmus ſub hac forma collatus: In nomine Patris, &c. *prætermiſſis illis*: Ego te baptizo.)* Porro quinque ſunt, quæ ſignificantur in prolatione formæ, juxta quæ valor ejus debet expendi: 1. Perſona baptizantis, ſaltem implicite: quod in forma Græcorum non negligitur, cum *To baptizetur* idem valeat, ac baptizetur a me. 2. Actus baptizandi, quia alioqui forma non haberet connexionem cum materia, eamque non determinaret, cum ablutio ad varios fines poſſit referri. 3. Perſona baptizandi, quia, uti ablutio, ita & forma circa certam perſonam verſari debet. 4. Unitas Divinæ Naturæ: quod fit per voces, *in nomine*. 5. Trinitas perſonarum: idque explicite, & diſtincte vulgaribus vocabulis. *Fill. cap.* 3. *Laym. cap.* 4. *Bon. p.* 4. 108

Unde reſolves.

„ 1. Valide baptizat, etſi venialiter peccet, qui pro *Baptizo*, dicit, abluo, mergo, &c. vel pro *Te*, utitur communi nomine, Græcorum more, vel proprio; vel *baptizo Petrum*; vel qui honoris cauſa dicit, *baptizo dominationem veſtram*. *Laym. cap.* 4. *n.* 9. *Bon. p.* 4. *num.* 9. *& ſeq.*

„ 2. Valet forma, etſi omittat *Ego*, & *Amen*; quia omnia ſignificata per formam ſalvantur, ſecus ſi omittat *Te*: quia non ſignificatur perſona baptizandi, *ibid.* * (*Eſt communis cum Salm. de Bapt. c.* 2. *num.* 6. *&* 39.)*

„ 3. Non valent hæ formæ, Baptizo te in nominibus Patris, & Filii, &c. quia multiplicatur Natura, ſeu Eſſentia Divina. 2. Baptizo te in Patre, & Filio, &c. vel cum Patre, &c. vel per Patrem; vel in nomine Patris, per Filium, in Spiritu Sancto; vel in fide, virtute, majeſtate Patris, &c. (quam tamen alii dubiam eſſe volunt). Ratio eſt, quia ſignificatur diverſitas Eſſentiæ, aut certe unitas non ſatis exprimitur. 3. Baptizo te in nomine Dei, vel Sanctiſſimæ Trinitatis: vel in nomine Dei unius, & trini: vel in nomine trium Perſonarum: vel Patris, & Filii, omiſſa perſona Spiritus Sancti. Ratio eſt, quia non exprimuntur diſtincte tres perſonæ. 4. In nomine Domini noſtri JESU Chriſti: qua tamen forma olim Apoſtolos uſos, ſed ex ſpeciali privilegio, multi docent; alii negant, dicuntque eos baptizaſſe in nomine Chriſti, addendo illud nomini ſecundæ perſonæ, non omiſſis nominibus aliarum perſonarum. Cum ergo Nicolaus Papa dixit, eam formam valere, vel intellexit, ſi pro nomine Filii ponatur nomen Chriſti, vel in nomine Chriſti, pro vice Chriſti, intellexit: vel locutus eſt, ut doctor privatus. Vide *Auct. cit.*

„ 4. Dubiæ ſunt formæ, ob ſententiam utrimque probabilem Auctorum: I. Baptizo te in nomine Patris, in nomine Filii, in nomine Spiritus Sancti: vel baptizo te in nomine Patris, baptizo te in nomine Filii, &c. Ratio eſt, quia non exprimitur unitas Eſſentiæ. II. Baptizo te in no-

mine Genitoris, Geniti, & Spirati; vel in nomine Omnipotentis, Sapientis, & Boni: vel in nomine Ingeniti, Geniti, & Boni. Ratio eſt, quia Trinitas Perſonarum non explicatur vocibus, quibus e fidelibus omnibus debet, & poteſt apprehendi. III. Baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Mariæ Virginis: quia dubium eſt de intentione Miniſtri: qui ſi eo ſenſu voluit dicere Mariæ, quo Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, non valet, cum ſit contra ſenſum eſſentialem a Chriſto intentum: ſi vero tantum voluit illam invocare, & coadjutricem gratiæ impetrandæ, vel aliter, velet, eum tantum ſit mutatio accidentalis. *Filliuc. t. 2. cap. 2. num. 50.* Vide etiam *Laym. & Bon. ll. cc.*

109 Vera & legitima forma Baptiſmi hæc eſt: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.* Ita definitum in Concilio Lateran. *cap. Firmiter, de Summ. Trin.* & in Trid. *Seſſ. 7. Can. 4.* ex illo Matth. 28. *Euntes in mundum univerſum docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Multipliciter autem poteſt hæc formæ variari, nempe 1. per verborum mutationem, 2. corruptionem, 3. tranſpoſitionem, 4. additionem, 5. diminutionem. In his autem omnibus ad diſcernendum quando variatio invalidet vel non Sacramentum, attendi debet, an ipſa ſit Subſtantialis, aut Accidentalis. *Subſtantialis* enim variatio eſt, cum corrumpitur ſubſtantiæ ſenſus verborum a Chriſto Dom. intenti, & hæc quidem Sacramentum invalidat; *Accidentalis* vero eſt, cum idem remanet ſenſus, & hæc non invalidet, niſi ut advertit *D. Thom. 3. part. quæſt. 60. art. 8.* aliquis formam ſic mutando, *intendat alium ritum inducere, qui non ſit ab Eccleſia receptus, quia non videtur, quod intendat facere quod facit Eccleſia.*

Hinc I. Quoad *Mutationem* verborum pertinet, variatio accidentalis eſt, 1. ſi mutatur idioma, ut communiter omnes docent; imo *Lugo D. 2. num. 107. Con. quæſt. 68. num. 68. & Croix lib. 6. part. 1. cum Suar. Cajet. Dic. & Arriaga*, dicunt hoc procedere, etiamſi plura idiomata in eandem formam conflarentur; quia, licet tunc propoſitio non videatur moraliter ſignificativa apud homines, in Sacramentis tamen non requiritur ut audiens, vel ut proferens verba intelligat, modo voces per ſe ſint ſignificativæ, & ipſe velit id ſignificari quod Chriſtus intendit. Præterea, recte notat *Croix cum Sa, Trull. Victor. Reg. Gob. & Dic.* melius eſſe ut mulieres, cæterique rudes, ſi baptizent, utantur lingua materna, cum neſciant perfecte proferre latinam. Advertunt tamen *Salm. cap. 3. n. 12. cum Suar. & Filliuc.* verbum *baptizo* retinendum quantum fieri poteſt, dicendo: *Io ti battezzo &c.* quia ex accommodatione verborum factum eſt, ut verbum hoc utrique linguæ inſerviat. 2. Etiam variatio accidentalis eſt, ſi ſubſtituantur verba ſynonyma, v. g. *abluo, lavo, intingo*, pro *baptizo*, ut communiter dicunt cum *Buſemb. num. 14. ut ſupra, Suar. D. 21. ſect. 2. Natal. Alex. art. 3. Reg. 10. Tol. lib. 2. cap. 19. Spor. n. 3. n. 28. cum Laym. Bonac. & Croix, Salm. cum Con. & Leand. Elbel cap. 3. n. 43. & Conc. t. 8. p. 143. num. 46. cum Soto, Vaſq. Berti, & communi*: Contra *Alenſ. Gabr. &c.* qui putant non valere tale Baptiſmum, quia tunc cenſetur Miniſter non habere veram intentionem faciendi ritum Eccleſiæ, cum ille diverſa verba potius profanam quam ſacramentalem ſignificent ablutionem; ſed bene reſpondet *Conc. l. cit.* quod tunc Sacramentum, ſi infirmaretur, non jam infirmaretur ex defectu verborum, ſed intentionis Miniſtri: ſed cum Miniſter veram habet intentionem baptizandi, vere baptizet, determinendo per intentionem verba illa profana ad ablutionem ſacramentalem, juxta dicta cum *D. Thom. num. 23. v. Prob. 4. p. 10.* Idem dicitur, ſi proferatur forma more Græcorum, nempe: *Baptizatur ſervus Chriſti in nomine Patris, &c.* ut approbatum fuit ab Eugenio IV. in Concilio Florentino.

Utrum autem valeat Baptiſmus, ſi dicatur: *In nomine Genitoris, & Geniti, & Procedentis ab utroque?* Affirmat *Cajet. 3. p. q. 66. art. 5.* Ratio (quam ait *Conc. p. 146. num. 11.* non carere ſuo fundamento), quia in communi Theologorum ſermone pro eodem accipi ſolent nomina Genitoris, Geniti, &c. Sed Baptiſmus taliter collatus ſaltem eſt dubius, ut docent *Laym. cap. 4. n. 4. Pal. de Bapt. p. 5. n. 16. Contin. Tourn. t. 4. p. 311. Holzmann t. 2. n. 114. Salm. cap. 3. n. 31. Ronc. cap. 2. q. 6. & Conc. loc. c. cum Eſtio, Suar. Vaſqu.* & communi Thomiſtarum, & Scotiſtarum. Atque expreſſe id docuit ipſe *D. Thom. 3. p. q. 66. art. 5. ad 7.* ubi de hoc rationem aſſignat dicens: *Sicut aqua ſumitur ad Baptiſmum, quia ejus uſus eſt communiter ad abluendum; ita ad ſignificandum Tres Perſonas, in forma Baptiſmi aſſumuntur illa nomina* (ſcil. Patris, & Filii, &c), *quibus communiter conſueverunt nominari Perſonæ in illa lingua; nec in aliis nominibus perficitur Sacramentum.* Hinc, ut refert *Contin. Tourn. d. pag. 311.* S. Pius V. cum nova editio fieret Romæ Operum *Cajet.* juſſit ſuam opinionem eradi. Putat autem *Conc. loc. cit.* validum eſſe Baptiſmum ſic collatum: *In nomine Patris, & Jeſu Chriſti, & Spiritus Sancti*, quia, ut ait, Jeſus Chriſtus vere eſt Filius patris; Sed huic merito non acquieſcit *Fraſſen t. 10. p. 271.* quia, licet Jeſus Chriſtus noſcatur eſſe Filius Patris, tamen hic id non ſufficienter exprimitur; Secus, dicit *Fraſſen*, ſi pro nomine Spiritus Sancti dicatur *Spiritus Paracliti*, quia in verbo *Spiritus* jam ſatis exprimitur tertiæ Perſonæ.

10 II. Quoad *Corruptionem* verborum pertinet, notat *D. Th. q. 60. art. 7. ad 3.* facilius induci mutationem ſubſtantialem, ſi corruptio fiat initio vocis, ut ſi pro *Patris* dicatur *Matris*; Secus, ſi corruptio fiat in fine. Hinc Zacharias Papa in *cap. Retulerunt. De Conſecr. Diſt. 4.* validum declaravit Baptiſmum ſic collatum: *Ego te baptizo in nomine Patria, & Filia, & Spiritu Sancta.* Idem dicitur, ſi quis ob balbutiem, vel præcipitantiam dicat: *Batizo*, aut *Babatizo*, aut *Battizo*, pro *Baptizo*; vel *Fili* pro *Filii*. Ratio hujus eſt, quia voces ita conſtitutæ ſunt, ut ſi aliquando cum vitio proferantur, idem ſignificent; ita *Conc. t. 8. p. 146. num. 14. & Croix num. 36. cum Lugo, Suar. & communi.* Et ſic etiam valere Baptiſmum ait *Conc. ibid.* ſi dicatur abbreviate: *In nomine Patris &c.*

III. Quoad *Tranſpoſitionem*, inquit S. *Thomas q. 68. art. 8. ad 3. Nomina, & verba tranſpoſita idem ſignificant.* Hinc tranſpoſitio per ſe facit mutationem tantum accidentalem, ut ſi dicas: *Te baptizo ego in nomine Patris, &c.* Idem dicunt *Lugo D. 2. n. 117. & Croix n. 32. cum Tol. Dicaſt. Averſa, & aliis*, ſi dicas: *Te baptizo ego in nomine Filii, & Patris, & Spiritus Sancti.* Nec obſtat, ſi præponendo Filium velles ſignificare hunc eſſe principium Patris; nam, ut recte ait *Lugo loc. cit.* (contra *Sotum*) ex naturali ſignificatione ipſum nomen Patris ſonat eſſe principium Filii; Nec error Miniſtri internus præjudicat valori Sacramenti, ut docuit Nicolaus I. ad Conſulta Bulgarorum *cap. 104. apud Tourn. in Prælect. Theol. t. 7. p. 55.* ubi dixit: *Jam ſatis, inquit* (Auguſtinus), *oſtendimus ad Baptiſmum, qui verbis Evangelicis conſecratur, non pertinere cujuſpiam vel dantis vel accipientis errorem, ſive de Patre, ſive de Filio, ſive de Spiritu Sancto aliter ſentiat, quam doctrina cæleſtis inſinuat.*

IV. Circa *Additionem*, valet Baptiſmus, ſi addantur formæ verba ſenſum non corrumpentia, puta, ut docet *S. Thom. q. 60. art. 8.* ſi quis diceret: *In nomine Patris omnipotentis, & Filii unigeniti, &c.* Vel ſi diceret: *Ego te baptizo in nomine Dei Patris, qui te creavit, &c.* Secus ait *D. Thomas* ſi quis baptizaret dicendo: *In nomine Patris majoris, & Filii minoris; nam ſic tolleretur veritas Sacramenti.* Validum tamen eſſe Baptiſmum putat *Conin. n. 72.* ſi diceretur: *Baptizo te in nomine Patris quem puto majorem, &c.* Idque non immerito, nam error (ut mox diximus) Miniſtri, quem ipſe per ſejunctam propoſitionem ibi adderet, non obſtat ſenſui a Chriſto intento. 111

Quid ſi quis diceret: *Ego te baptizo in nomine Patris, in nomine Filii, &c.* cenſet *Bonac. q. 51. p. 4.* hunc Baptiſmum non eſſe validum, quia ibi non ſatis exprimeretur unitas Divinæ Eſſentiæ: Sed probabilius validum eſſe cenſent *Conc. p. 144. n. 8. Palaus p. 5. n. 17. cum Con. Laym. Suar. & Henriq. ac Diana ap.* Croix *n. 34.* Ratio, quia repetitio nominis nullo modo ſenſum immutat, prout neque immutaretur ſenſus ſi diceretur: *In nomine Dei Patris, in nomine Dei Filii, &c.* Pluraque affert *Concina* Sacramentaria, in quibus Tu *nomine* repetitum legitur. Idem dicunt *Tol. l. 2. c. 19. Eſtius Diſt. 3. §. 6. & Conc. p. 146. n. 12. cum Soto, Leand. &c.* ſi diceretur: *Ego te baptizo in nomine Patris, ego te baptizo in nomine Filii, &c.* Nec obſtare ait *Concina*, quod videantur iſtæ tres formæ imperfectæ, ut objicit *Comitolus*; nam reſpondet hanc revera eſſe unam formam perfectam, cum moraliter continuetur. Attamen, quia prima opinio *Bonacinæ* non eſt omnino improbabilis, prout putant *Buſemb. ut ſupra n. 4. Contin. Tourn. t. 4. p. 319. Salm. cap. 3. n. 20. cum Nuñ.* Ideo talem formam cenſeo non eſſe tutam. Certe autem non eſſet validus Baptiſmus, ſi diceretur: *Ego te baptizo in nominibus Patris, & Filii, &c.* quia ſic nullo modo explicaretur unitas Eſſentiæ Divinæ; Sicut etiam eſſet ſaltem valde dubius Baptiſmus collatus ſequentibus formis, *in virtute Patris, &c.* Vel *in nomine SS. Trinitatis*; Vel *in nomine Unius, & Trini*; Vel *in nomine Trium Perſonarum*. Vide *Conc. n. 10. & Sporer n. 25.* Si quis autem ad nomina Trium Perſonarum adderet nomen B. V. Mariæ, dicit *D. Thom. 3. p. quæſt. 60. art. 8.* quod ſi hoc faceret mente hæretica, intendens Baptiſmum conferre in nomine Virginis, ſicut in nomine SS. Trinitatis, invalidus eſſet, quia perverteretur vera Divinitatis confeſſio. Secus, ſi quis ruſticus tantum ob importunam devotionem nomen Virginis adjiceret.

V. Quoad *Diminutionem* tandem verborum pertinet, certum eſt valere Baptiſmum, ſi omittantur verba *Ego*, & *Amen*, ut omnes conveniunt. Et talem omiſſionem culpam venialem non excedere dicunt communiter *Salm. cap. 3. num. 40. Sporer n. 28. Leand. D. 3. quæſt. 3. cum Fill. Graff. Sot. Vaſq. Pal. Turrecr. Led. Granad. Henr. &c.* Quia hæc verba non ſunt de eſſentia Baptiſmi. Sicut contra eſt verbum *Te*, cujus omiſſio redderet quidem Baptiſmum invalidum, prout recte dicunt *Petrocor. t. 3. p. 177. & Concina p. 142. n. 4.* cum communi, adverſus quoſdam non audiendos. Sed dubitatur 1. Utrum invalidet Baptiſmum omiſſio conjunctionis, *Et*, dicendo: *In nomine Patris, Filii, Spiritus Sancti?* Negant *Conc. p. 146. num. 13. & Tolet. Comit. ac Gob. apud Croix num. 35.* quia hæc nomina Patris, Filii, & Spiritus Sancti, utpote inter ſe relative oppoſita, jam ſignificent diſtinctionem Perſonarum. Affirmans vero *Reg. Pruald. & Conradus ap. Croix loc. cit.* Sed ipſe *Croix cum Averſa* recte cenſet ſatis eſſe ad valorem Baptiſmi, ſi particula *Et* præponatur Tertiæ Perſonæ; Nam ex una parte, juxta communem loquendi uſum, quoties plura nomina uni verbo copulativo junguntur, ſufficit, ut conjunctio *Et* præponatur ultimo nomini; ex altera parte verbum *Et* videtur omnino exprimendum ſaltem ante ultimum nomen, cum nomen *Spiritus Sancti* per ſe non ſit rationale, denotans proceſſionem Tertiæ Perſonæ, nomen enim Spiritus Sancti competit tam Patri, quam Filio.

Dubitatur 2. Utrum verbum *In* ſit de eſſentia? Affirmat 112

Conci-

Concina p. 143. n. 7. cum Nav. Sot. Comitol. Gabr. &c. quia omiſſio præfatæ particulæ variat ſenſum; dicens enim, *ego te baptizo nomine Patris &c.* oſtendit baptizare auctoritate, poteſtate vel imperio Trium Perſonarum; ſed *in nomine* ſignificat in invocatione SS. Trinitatis, ut *Tourn. in Prael. to. 7. p. 54.* At probabilius negant *Salm. cap. 3. n. 21. cum Bon. Con. Henr. & Leand. q. 11. cum Hurtad. Fill. Diana, Candido, &c.* Ratio quia in latino idiomate frequentius tacentur præpoſitiones, quæ percipiendæ ſunt ad debitum loquendi modum; unde, quamvis hic reticeatur To *in*, tamen bene ſubintelligitur ex debita Miniſtri intentione, per quam verba formæ Sacramentorum potius ad unum quam ad alium ſenſum determinantur; Tanto magis quod, adhuc expreſſo verbo *in*, etiam To *nomine* remanet æquivocum, quia etiam poteſt ſignificari auctoritate vel poteſtate Divina, prout ſignificavit Chriſtus Dominus, cum dixit: *In nomine meo Dæmonia ejicient*. Et alibi: *Spiritus Paraclitus, quem mittet Pater in nomine meo.* Hæc ſecunda ſententia, ſpectata ratione, mihi videtur verior, ſed cum agatur de valore Sacramenti, ſaltem ob auctoritatem DD. dicerem a prima non recedendum. Ideo recte ait *Concina*, quod talis omiſſio non poſſet excuſari a mortali.

Dubitatur 5. Utrum valeat Baptiſmus collatus tantum *in nomine Chriſti?* Dubium oritur ex verbis illis *Actor. cap.* 8. ubi dicitur: *In nomine Chriſti baptizabantur viri*. Et ex texto in *cap. Ac quodam. de Conſecr. Diſt.* 4. ubi Nicolaus Papa ad quæſita Bulgarorum ſic reſpondit „: Hi profecto, ſi in nomine SS. Trinitatis, vel tantum in nomine Chriſti, ſicut in Actib. Apoſtol. legitur, baptizati ſunt (unum quippe idemque eſt, ut Sanctus ait Ambroſius), rebaptizari non debent.) „ Revera autem *S. Ambroſius lib. 1. de Spir. Sanct. cap.* 3. ſic ſcripſit „: Qui benedicitur in Chriſto, benedicitur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, quia unum nomen, poteſtas una. Et Æthiops Eunuchus Candacis Reginæ baptizatus in Chriſto plenum myſterium conſecutus eſt. „

Sed hodie certum eſt hunc Baptiſmum eſſe invalidum, ut omnes communiter docent cum *S. Thom. 3. p. quæſt. 66. art. 6.* Idque habetur expreſſum in *cap. Si revera. 30. de Conſecr. Diſt.* 4. ubi Pelagius Papa dixit „: Si hi ſe ſolummodo in nomine Domini baptizatos fuiſſe confitentur, ſine cujuſcunque dubitationis ambiguo eos ad Fidem Catholicam venientes in SS. Trinitatis nomine baptizabis „ Ad textum autem Actorum diverſe reſpondent, & quidem omnes probabiliter; *D. Thom. l. c.* reſpondet, quod ſpeciali Chriſti revelatione Apoſtoli in primitiva Eccleſia in nomine Chriſti baptizabant. Et ſic pariter ſentit *Scotus in 4. D. 3. q. 2. n. 9.* Et huic ſententiæ defert Catechiſmus Rom. §. 16. Alii vero communius, & probabilius reſpondent, ibi pro nomine Chriſti intelligi Baptiſmum a Chriſto inſtitutum ad differentiam Baptiſmi Joannis; ſed tunc etiam Apoſtolos baptizaſſe, ſicut & nunc; Idque probant ex *Act.* 19. ubi, cum quidam interrogati eſſent, an Spiritum S. accepiſſent? reſponderunt ſe neque ſi Spiritus Sanctus eſt, audiviſſe. Hinc ſubjunxit Apoſtolus: *In quo ergo baptizati eſtis?* Supponens ſolitum fuiſſe in Baptiſmo, exprimi nomina Trium Perſonarum; alioquin incongrua fuiſſet illa Apoſtoli admiratio: ita *Tour. in Praelect. t. 7. p. 53. cum S. Jo: Damaſc. Suus Continuator t. 4. p. 309. & Natal. Alex. art. 3. reg. 2. cum S. Baſil. S. Cyp. S. Aug. S. Hilar. & S. Ambroſ.* Ad textum autem Nicolai, quidquid alii reſpondeant, melius reſpondetur cum *Gonet D. 1. n. 105. Fraſſen t. 10. p. 274. Tourn. t. 7. p. 57. Suo Contin. p. 311. Petrocor. t. 3. p. 170. Pal. de Bapt. p. 5. n. 10. Salm. cap. 3. n. 28. Holzmann n. 113.* Nicolaum tantum dixiſſe hoc obiter, & non ex Cathedra; non enim fuit Papa interrogatus an valeret Baptiſmus ratione formæ, ſed ſolum, an eſſet validus Baptiſmus collatus a Judæo; & ibi obiter expoſuit mentem D. Ambroſii. Quæ autem ſimultas materiæ, & formæ requiratur in Baptiſmo, vide dicta *n. 9.*

DUBIUM III.

De Miniſtro Baptiſmi.

TRACTATUS I.

Quis ſit Miniſter Baptiſmi?

113 *Quis ſit Miniſter validi Baptiſmi, & quis liciti?*
114 *Nemo ſine commiſſione poteſt baptizare extra ſuam Diœceſim.*
115 *A quo baptizandi Peregrini, vel caſu nati? Et an ſufficiat quaſi domicilium ad conſtituendum aliquem parochianum illius loci?*
116 *Quando Diaconus poſſit baptizare? Dub. 1. An in neceſſitate poſſit baptizare ſolemniter? Dub. 2. An Clericus, aut Diaconus ſolemniter baptizans ſine commiſſione fiat irregularis? Dub. 3. An fiat irregularis laicus baptizans ſolemniter?*
117 *Ordo ſervandus inter Miniſtros Baptiſmi in neceſſitate conferendi. Dub. 1. An graviter peccet laicus, qui baptizat præſente Sacerdote? Dub. 2. An qui præſente Sacerdote excommunicato? Dub. 3. An qui præſente Diacono? Dub. 4. An qui præſente Clerico inferiori? Dub. 5. An peccent graviter Parentes, qui faciunt baptizare prolem a Prædicante?*
118 *Not. I. An poſſit quis baptizare ſeipſum? Not. II. Quæ dilatio in miniſtrando Baptiſmo ſit mortalis. Not. III. Quinam infantes prohibeantur domi baptizari?*

113 „ RESp. Valide miniſtrat omnis homo ratione utens, cujuſcumque fidei, vel infidelitatis, ſtatus, aut ſexus. „ Licite, tanquam miniſter ordinarius, & ex officio Sacerdos habens juriſdictionem, aut commiſſionem; vel ex ejus „ commiſſione Diaconus. In caſu tamen extremæ neceſſitatis omnis, qui poteſt valide, etiam facit licite, tenetur- „ que, ut proximo ſuccurrat. *Laym. lib. 5. tom. 2. cap. 7.*

Certum eſt & de Fide validum eſſe Baptiſmum collatum a quovis homine viatore, ſive viro ſive muliere. Ita definitum in Decreto Fidei Eugenii IV. & in Concil. Lateran. IV. in *cap. Firmiter de Summ. Trinit.* ubi dicitur: *Firmiter Baptiſmum tam parvulis, quam adultis in forma Eccleſiæ a quocumque rite collatum proficere ad ſalutem.* (Contra Calvinum, & Bezam, qui autumabant non poſſe Baptiſmum conferri, niſi ab Eccleſiæ Paſtoribus Verbi Divini Miniſtris.) Et hoc, etiamſi Baptiſmus ab Hæretico conferatur, ut definivit Trident. *ſeſſ. 7. can. 4.* vel ab Infideli, ut declaravit Nicolaus I. in *cap. A quodam. Diſt. 4. de Conſecr.* Vide *S. Thom. quæſt. 67. art. 3. & 4.*

Licite autem nequit Baptiſmus miniſtrari ab alio, quam a Sacerdote extra articulum mortis, ut D. *Thomas dict. q. 67. art. 2. & 3. ex cap. Conſtat, de Conſecr. D. 4.* ubi S. Iſidorus ait: *Conſtat Baptiſma a ſolis Sacerdotibus eſſe tractandum; ejuſdem miniſterium nec ipſis Diaconis explere eſt licitum abſque Epiſcopo vel Presbytero; niſi his procul abſentibus, ultima languoris neceſſitas cogat. Quod & laicis fidelibus plerumque permittitur, ne quiſpiam ſine remedio ſalutari de ſæculo evocetur.* Extra igitur mortis articulum, ſive periculum, ut recte dicunt *Salm. de Bapt. cap. 4. num. 16. cum aliis*, in quo deficiente Sacerdote vel Clerico, quivis laicus poteſt baptizare, imo tenetur, ut *Salm. n. 19. cum S. Anton. &c.* duplex eſt Miniſter Baptiſmi, primus ordinarius ex officio, ſecundus extraordinarius ex commiſſione. Miniſter ordinarius & ſollemnitatis eſt Epiſcopus, & quivis Sacerdos, ut declaravit Eugenius IV. in ſuo Decreto dicens: *Miniſter hujus Sacramenti eſt Sacerdos, cui ex officio competit baptizare*: modo adſit licentia Epiſcopi, ut dicunt communiter omnes cum *Petrocor. to. 3. pag. 174.* & probat *Cont. Tourn. to. 4. pag. 331. ex Tertull. S. Hieronym. S. Ignat. M. &c.* Parochus vero etiam reputatur Miniſter Baptiſmi ordinarius, ut omnes dicunt; quia ſtatim ac ab Epiſcopo Parochus approbatur, accipit ab eo licentiam baptizandi; quæ jure communi eſt ita ſtabilis, ut ſine juſta cauſa non poſſit ea privari: & ideo Parochus poteſt aliis Sacerdotibus committere adminiſtrationem Baptiſmi, ut docent *Tourn. pag. 332. Sporer pag. 189. num. 34. Salm. cap. 4. num. 35.* & alii communiter.

„ 1. Non tantum Diaconus, ſed nec Parochus, aut Epiſco- 114
„ pus, abſque commiſſione, extra ſuam Diœceſim, vel Pa- „ rochiam, vel intra eam alienos licite baptizat *(*Ex cap. „ 16. Interdicimus. Qu. 1.*)*: ideoque etiam peccant pa- „ rentes, qui ſine licentia ſui Prælati alieno deferunt pro- „ lem baptizandam, cum violent jus Parochi. *Laym. loc. cit.*

Hic plura ſunt notanda. I. Peregrini, vel qui domicilium non habent, poſſunt baptizari in Eccleſia, quam elegerint, ex *cap. nec numerus, quæſt. 3. Croix lib. 6. p. 1. n. 275. Salm. cap. 4. num. 37. cum Barb.* Si autem mulier caſu pariat in Pago non ſuo, proles ab illius Pagi Parocho eſt baptizanda. Veruntamen, ſi ille Pagus parum diſtat a Pago proprio, v. gr. duabus, aut tribus horis, poteſt baptizari proles etiam in Eccleſia ſua. *Croix num. 375. cum Gob.*

Sed hic dubium fit, an Advenæ debeant Baptiſmum, & alia 115
Sacramenta ſuſcipere a Parocho proprii domicilii, vel poſſint etiam a Parocho loci, ubi ſunt per quaſi domicilium? Adeſt duplex probabilis ſententia. *Prima* dicit teneri ſuſcipere a Parocho domicilii proprii, quo ſunt redituri. Hanc tenet *Henriq. lib. 11. cap. 3. n. 3.* item *Rod. Segura, & Ledeſma apud Salm. de Matr. cap. 8. n. 29.* qui putant probabilem *cum Palao D. 2. p. 12. §. 7. n. 8. in fine, & Sanch. de Matr. lib. 3. D. 23. n. 13.* qui vocat probabiliſſimam *cum Hoſt. Roſel. Ang. Sylv. Tab.* & aliis pluribus. Quia ut ajunt qui habet proprium domicilium, nequit fieri Parochianus illius loci, ubi degit tantum ad tempus propter aliquod negotium; alias hic haberet duas Parochias habitationis, quas habere non poteſt, niſi qui in utraque æqualiter ſe collocat, ut tradunt *Sanch. lib. 3. D. 24. n. 5. Pont. lib. 5. cap. 16. num. 1. & Salm. loc. cit. num. 32. cum Bon. Perez, Coninck. Trull. &c.* communiter ex *cap. 15. de ſepult. in 6. & leg. Aſſumtio, §. Viri, ff. ad municip. de Incol.* *Secunda* vero ſententia communior & probabilior quam tenent *Barboſa de poteſt. Epiſc. p. 2. alleg. 32.* cum pluribus Dec. Rotæ, *Sanc. dicta D. 23. num. 13. Croix lib. 6. part. 3. nu. 721. Pont. lib. 5. cap. 13. num. 4. Pal. loc. cit. num. 9. & Salm. num. 30. cum Bon. Gut. Con. Trull. Dicaſt. &c.* docet poſſe (ut ajunt *Salm.* & alii apud *Sanch. num. 12.* dicunt etiam teneri) Advenas recipere Sacramenta a Parocho loci, ubi jam contraxerint quaſi domicilium; Contrahitur autem quaſi domicilium ab eo qui habitat alicubi, non per tranſitum, ſed per majorem anni partem, aut cum animo permanendi ibi per majorem partem anni, ut dicunt *Sanch. lib. 3. D. 23. nu. 12. Sylveſt. v. Domicilium num. 4. & Salm. num. 30. cum Bonac. Pal. Pont. Coninc.* & aliis. Imo ajunt *Laym. lib. 2. tract. 9. cap. 12. num. 1. Nav. de Jub. 32. v. Incola, num. 33.* & confirmat Bened. XIV. *Notif. 32. num. 6.* ex communi ſufficere ad contrahendum quaſi domicilium habitatio per aliquam notabilem anni partem cauſa alicujus negotii, puta ad ſtudendum, vel ad exercendum officium Judicis, Medici, Profeſſoris, Mercatoris, Famuli, Tabernarii, & ſimilium. Ratio hujus ſecundæ ſententiæ eſt, quia per quaſi domicilium quiſque jam fit parochianus loci ubi habitat, ut habetur ex *cap. finali de*

Paroch. ubi confugientes ad aliquem Parochiam cauſa belli, jam dicuntur illius parochiani.

Notandum II. Bene baptizari poteſt alienus de licentia proprii Sacerdotis expreſſa, vel rationabiliter præſumpta. *Miranda*, *Henrig. & Salm. ibid. num.* 38. III. Poſſunt Religioſi baptizare in caſu neceſſitatis, vel etiam licentia Miniſtri ordinarii. *Salm. num.* 39. *Petrocor. p.* e17. *&c.* IV. Sacerdos ſine licentia extra neceſſitatem baptizans, etiam ſine ſolemnitate, peccat graviter, ex *Clem. unic. de Bapt. Vaſqu. Con. Laym. & Salm. cap.* 4. *num.* 41. *&c. communiter*. V. Extra neceſſitatem nemo poteſt licite baptizari domi, exceptis filiis Principis, ex *ead. Clem. un. Con. Sa*, *Salm. num.* 42. At de hoc vide dicenda *num.* 118. *Not.* III.

116 „ 2. Diaconus non tantum in extrema neceſſitate, ſed etiam in alia notabili baptizare poteſt. Et quidem cum ſolemnitate ex commiſſione Epiſcopi, vel Parochi, ut ſi v. gr. ob multitudinem baptizandorum, aliudve grave impedimentum, id ipſi facere poſſunt. *Laym. loc. cit.*

Certum eſt quod Diaconus ex commiſſione Epiſcopi, vel Parochi poteſt baptizare, ut *Juenin. tom.* 7. *pag.* 163. *Petroc. tom.* 5. *pag.* 174. & alii communiter, ex *cap. Diaconus. Diſt.* 93. ubi Gelaſius Papa dixit: *Diaconi abſque Epiſcopo, vel Presbytero baptizare non audeant, niſi prædictis Ordinibus longius conſtitutis, neceſſitas extrema compellat. Quod etiam laicis chriſtianis facere plerumque conceditur*. Ex præfato autem textu recta infert *Gonet. tom.* 6. *Man. pag.* 94. quod talis commiſſio nequit Diacono fieri, niſi ob magnam neceſſitatem, vel Eccleſiæ utilitatem, puta ſi non adeſſent Sacerdotes; vel, ut dicunt *Suar. D.* 25. *ſect.* 2. *Pal. p.* 11. *num.* 5. *Sporer tom.* 3. *pag.* 189. *num.* 35. *Holzmann pag.* 26. *num.* 125. *Croix n.* 276. *Elbel tom.* 3. *pag.* 31. *n.* 29. *Laym. cap.* 27. *cum Soto*, *& Vaſq.* niſi adſit multitudo baptizandorum, aut niſi Parochus ſit graviter infirmus, vel excommunicatus, vel alias occupatus Confeſſionibus excipiendis, aut prædicatione, ut colligitur *Actor. cap.* 6. ubi Apoſtoli Diaconos conſtituturi, dixerunt: *Fratres, viros conſtituamus ſuper hoc opus: nos vero orationi, & miniſterio verbi inſtantes erimus.*

Sed dubitatur 1. An Diaconus in caſu neceſſitatis poſſit ſolemniter baptizare? Affirmant *Suar. D.* 23. *ſect.* 3. & probabile putat *Sporer d. num.* 35. *cum Prapoſ. Herincx*, *& aliis*. Sed communius, & probabilius negant *Palaus p.* 11. *num.* 5. *Renzi cap.* 3. *q.* 1. *cum Con. & Diana*, *Salm. cap.* 4. *n.* 45. *cum Laym. &c.* Ratio, quia Diaconus non poteſt eſſe Miniſter Baptiſmi ſollemnis, niſi ex commiſſione Sacerdotis, cum tantum Sacerdotis vice poſſit ſollemniter baptizare.

Dubitatur 2. An Diaconus ſine commiſſione ſollemniter baptizans incurrat irregularitatem? Certum eſt quod Clerici non Diaconi ſollemniter baptizantes fiunt irregulares, ex *cap. Si quis*. 1. *de Cler. non ord. min.* ubi dicitur: *Si quis baptizaverit, aut aliquod Divinum officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abjiciatur de Eccleſia, nunquam ordinetur.* Quoad Diaconos vero, negant aliqui ipſos irregularitatem contrahere, quia in citato textu dicitur, quod fit irregularis *non ordinatus*, Diaconus autem eſt jam ordinatus ad baptizandum, cum in Pontificali dicatur: *Oportet Diaconum miniſtrare ad altare, baptizare, & prædicare*. Sed probabilius dicendum quod incurrit ſive in neceſſitate (ſive extra eam ſollemniter baptizet), juxta ſententiam communiſſimam, quam tenent *Laym. de irreg. cap.* 3. *num.* 2. *Cont. Tourn. tom.* 4. *pag.* 334. *Natal. Alex. de Bapt. prop.* 2. *Habert tom.* 5. *pag.* 196. *Renzi de Bapt. cap.* 3. *quæſt.* 5. *cum Bon. Viva de Irreg. quæſt.* 10. *art.* 1. *num.* 3. *Bonac. eod. tit. p.* 6. *n.* 5. *cum Nav. Avila*, *& Sayr.* Ratio, quia Diaconus, licet ordinetur ad baptizandum, ad id tamen non ordinatur niſi ex commiſſione Epiſcopi vel Sacerdotis, qui ſunt ſoli Miniſtri ordinarii Baptiſmi, ut vidimus. Ex illis autem verbis textus *propter temeritatem* recte inferunt *Laym. & Viva loc. cit.* Diaconum, ſive alium Clericum, non fieri irregularem, ſi per jocum aut ex ignorantia craſſa ſollemniter baptizet, temeritas enim ſcientiam poſitivam importat una cum aliquo contemptu.

Dubitatur 3. An laicus baptizans ſollemniter contrahat irregularitatem? Affirmant *Suar.* 3. *p. D.* 31. *ſect.* 4. *cum Sot. Sylveſt. S. Anton. Palud. & Concina tom.* 8. *pag.* 155. *n.* 8. *cum Nav. Fill. & Leand.* Quia præfatus textus *in cap. Si quis*, generaliter loquitur, & proinde non eſt ad ſolos Clericos reſtringendus. Sed communius & probabilius id negant *Palaus de Irreg. p.* 18. *n.* 50. *Bon. loc. cit. n.* 1. *Holzmann tom.* 1. *pag.* 417. *n.* 346. *Viva loc. cit. Salm. de Cenſur. cap.* 8. *num.* 74. *Lugo de pœnit. D.* 18. *num.* 14. *Spor. eod. tit. n.* 657. *Croix lib.* 7. *num.* 485. *cum Hurt. & Laym. loc. cit. num.* 3. *cum Sa*, *Cov. Aug. Arm. Rodr. &c.* Ratio, quia Irregularitas non incurritur, niſi ſit expreſſa in jure, ut habetur in *cap. Is, qui de ſent. excom. in* 6. Hæc autem irregularitas minime videtur expreſſa; licet enim textus generice loquatur, attamen, cum titulus ſit de Clerico miniſtrante, verba illa generalia debent intelligi tantum juxta titulum qui textui præfigitur. Imo *Laymann* cenſet ſatis id exprimi in eodem textu, cum ibi dicatur *abjiciatur de Eccleſia*, quod proprie intelligi debet de depoſitione, qua non puniuntur niſi Clerici: Et ratio hujus eſſe poteſt (ait *Laym.*), quia talis uſurpatio frequentior eſſe ſolet in Clericis, quam in laicis.

117 „ 3. Cum in neceſſitate confertur Baptiſmus, ſervandus eſt ordo, ita ut ſi adſit, & non detrectet Sacerdos, vel Diaconus, is reliquos præcedat. Sic enim Clericus laicum, vir mulierem, fidelis infidelem, niſi forte inferior melius noverit modum, ut ſolent obſtetrices *(Ut *Salm. cap.* 4. *num.* 18. *cum Maſcoſa*.)* (quæ proinde examinari, & approbari debent a Paſtoribus), vel alia juſta cauſa ſit, ut quia virum ad parientem ingredi non decet. *(*Pariter, præſente tantum patre, femina baptizare debet, quia extra ſummam neceſſitatem vetatur parentibus baptizare*, *Croix num.* 277. *cum Gob.* *Et in caſu, quo baptizanda eſſet proles nondum ab utero egreſſa, debet ob decentiam mulier baptizare, ut bene notat idem* Croix *num.* 77. *cum Platel.*)* Quod ſi laicus baptizet præſente Sacerdote, & ſecundum quoſdam etiam præſente Diacono, cenſent eſſe mortale: quia id laico tantum competit ob defectum Sacerdotis, qui ſine injuria Ordinis, & Sacramenti, talem licentiam dare non poteſt. In reliquis, perverſio illius ordinis eſt tantum veniale *(*Ut communiter Bon. Sot. Dic. & Salm. cap.* 4. *n.* 7.)* præterquam ſi coram fideli hæreticus adhibetur, quod voluit eſſe mortale *Laym. cap.* 7. *num.* 4. *Con.*

Quoad ordinem igitur ſervandum inter Miniſtros Baptiſmi, ſic habetur in Rituali Rom. *Si adſit Sacerdos Diacono præferatur*; (& Parochus Sacerdoti, ut recte dicunt *Tourn. tom.* 4. *pag.* 335. *& Concina tom.* 8. *p.* 124. *n.* 5. vide dicta *num.* 113. *in fin.*) *Diaconus Subdiacono, Clericus Laico, & vir feminæ, niſi pudoris gratia deceat feminam potius quam virum baptizare infantem non omnino editum, vel niſi melius femina ſciret formam & modum baptizandi; Quapropter curare debet Parochus, ut Fideles, præſertim Obſtetrices, rectum baptizandi ritum probe teneant & ſervent*. Hinc rationabiliter cenſet *Sporer in Suppl. tom.* 4. *n.* 19. *cum Gobat.* quod Parochi tenentur ſub gravi Obſtetrices diligenter examinare, utrum noverint neceſſaria ad baptizandum, cum ipſæ ſub mortali teneantur addiſcere modum baptizandi, prout recte docent *S. Anton. Reg. Henriq. Averſa*, *& alii plures cum Croix lib.* 6. *p.* 1. *num.* 270. Nec obſtat quod forte alii adfuturi ſint qui formam ſciant, propter quod videntur eas excuſare *Suarez*, *Diana*, *& Dic. ibid.* Nam ipſis ex officio puerperis adeſſe incumbit, & non raro occurrit eis occaſio Baptiſmum in neceſſitate miniſtrare.

Sed dubitatur 1. An peccet mortaliter laicus, qui in neceſſitate baptizat, præſente Sacerdote? Negant *Jo. Suar. Val. &c. apud Salm. cap.* 4. *num.* 11. & probabile putat *Ledeſma*, quia Sacerdos in caſu neceſſitatis non baptizat ex officio, & ideo laicus ejus officium non uſurpat. Sed verius affirmant *Franciſc. Suarez D.* 31. *ſect.* 4. *Tourn. tom.* 4. *pag.* 335. *Concina pag.* 154. *num.* 6. *Holzmann pag.* 25. *num.* 121. *Salm. cap.* 4. *num.* 14. *Pal. p.* 9. *num.* 10. *cum Laym. Con. Vaſq. Bon. &c.* communiter, ex *cap.* 21. *Diſt.* 4. *de Conſecr.* ubi *D. Auguſtinus* ſic docet: *In neceſſitate, cum Epiſcopi, aut Presbyteri, aut quilibet Miniſtrorum non inveniuntur, & urget periculum ejus, qui petit, etiam laicos ſolere dare Sacramentum, quod acceperunt, ſolemus audire*. Ergo tunc ſolum poteſt laicus in neceſſitate baptizare, cum deeſt Sacerdos; alias peccat, tum quia vere tunc uſurparet jus Sacerdotis, cui ex poteſtate Ordinis commiſſum eſt baptizare; tum quia injuriam irrogaret Sacramento, quod exigit (cum fieri poteſt) miniſtrari a Sacerdote, utpote ad illud conſecrato, & ideo etiam Sacerdos graviter peccaret, ſi laico adminiſtrationem cederet, ut recte dicunt *Suar. & Conc. ll. cc.*

Dubitatur 2. An præſente Sacerdote excommunicato, præferendus ſit laicus non excommunicatus? Negant *Scotus*, *Henr. &c. apud Renzi cap.* 3. *q.* 2. item *Leand. & Cornejo apud Salm. cap.* 4. *num.* 14. quia in extrema neceſſitate cuilibet etiam excommunicato conceditur privilegium baptizandi, & ideo tunc ſervandus eſt ordo Juris communis. Sed verius affirmant *Suar. D.* 22. *ſect.* 1. *Nav. Man. cap.* 22. *num.* 6. *Pal. p.* 9. *num.* 12. (qui id ut certum habet) *Salm. num.* 15. *cum Gab. Renzi loc. cit. cum Sylveſt. Henr. &c.* Ratio, quia privilegium excommunicato conceditur in ſolo caſu neceſſitatis, quæ non reperitur adeſſe, cum alius ſuppetit non excommunicatus.

Dubit. 3. An peccet graviter laicus baptizans coram Diacono? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Gonet Man. tom.* 6. *pag.* 96. *Holzmann pag.* 25. *num.* 121. *Tournely tom.* 4. *pag.* 335. *Antoine q.* 8. *Concina tom.* 8. *pag.* 155. *num.* 7. *cum Vaſq. Reg. Fill. &c. Renzi cap.* 3. *qu.* 1. *cum Con. Prapoſ. &c.* Probant 1. *ex D. Auguſtino*, ut ſupra *in cap.* 21. *Diſt.* 4. ubi dicitur permitti laico baptizare tantum in neceſſitate, cum *Epiſcopi, aut Presbyteri, aut quilibet Miniſtrorum non inveniuntur*. Nomine autem *Miniſtrorum* communiter Diaconi intelliguntur. Probatur 2. ratione, Diaconus ex vi ordinationis deputatur ad baptizandum per commiſſionem Parochi, unde obtinet ipſe ſpeciale jus ad hoc munus obeundum. Hæc ſententia eſt quidem probabilis, ſed non minus probabilis mihi videtur cum *Salm. cap.* 4. *n.* 9. ſecunda ſententia, quam tenent *Suar. D.* 31. *ſect.* 4. *Sot. D.* 4. *art.* 2. *Tol. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 8. *Ronc. cap.* 3. *q.* 1. *Bon. q.* 2. *p.* 5. *n.* 11. *cum Sa*, *Val. Con. Henr. Reg. & Graff.* item *Sylv. Led. Dian. Vill. &c.* Ratio, quia Diacono vi ordinationis non competit officium baptizandi, niſi ex commiſſione Sacerdotis. Unde cum ipſe baptizat in caſu neceſſitatis ſine commiſſione, non baptizat ex officio, ſed eodem modo quam Clericus inferior, vel laicus, juxta dicta *n.* 116. *Dub.* 1. *&* 2. Et quamvis ipſe ut dignior in jure illis præferatur, tamen hujus ordinis perverſio non apparet tam gravis, ut de mortali damnetur.

Dub. 4. An laicus baptizans, præſente clerico inferiori, peccet mortaliter? Videtur affirmare P. *Concina tom.* 8. *pag.* 157. *n.* 7. cum dicat, ex jure Divino ſemper ſub gravi ſervandum ordinem, niſi neceſſitas impediat. E converſo *Palaus p.* 9. *num.* 11. dicit nullum eſſe peccatum, cum de hoc nullum inveniatur præceptum Divinum, aut Eccleſiaſticum. Recte vero alii communiter docent id non eſſe mortale, quia talis perverſio ordinis non videtur tam gravis, cum ex vi Ordinis nemo præter Sacerdotem, & Diaconum ex commiſſio-

Digitized by Google

miſſione habeatur ſpecialiter deputatus ad baptizandum. Ex altera vice id non videtur excuſari a culpa veniali, tum quia id videtur aliqualis indecentia; tum quia eſt contra præſcriptum Ritualis Romani. Ita *Sotus in 4. Diſt. 4. art. 2. Suar. D. 31. ſect. 4. Conet Man. tom. 6. pag. 96. Petrocor. tom. 3. pag. 181. Bon. p. 5. num. 12. Holzmann num. 121. Sporer num. 35. Roncaglia quæſt. 1. R. 2. Renzi quæſt. 1. cum Laym. & Salm. cap. 4. num. 7. cum Vill. Led. Dic. Leand. & Gabr.*

Dubit. 5. An peccent graviter parentes, qui faciunt baptizare prolem a Prædicante, ad evitandas pœnas Edicti id præcipientis? *La Croix lib. 6. p. 1. n. 281. & 282.* quamvis fateatur ſententiam affirmativam tenendam uti abſolute veram, tamen deinde affert rationes dubitandi, dicens quod eo caſu non recognoſcitur Prædicans tanquam verus, ſed potius tanquam validus Miniſter, e quo exquiritur baptizatio ad vitandam vexationem, permittendo tunc fieri, non vero petendo impias ejus cæremonias adhiberi. Sed omnino affirmandum id eſſe mortale, ut docent *Leſſ. in Auctar. v. Baptiſmus, Caſu 2. Pignatel. tom. 7. conſult. 55. num. 2. & Holzmann tom. 2. p. 27. num. 133. cum Michel.* Ratio, quia per idem Edictum pœnale determinantes parentes ad veram Religionem contemnendam, vel ſaltem ad falſam honorandam: Refertque *Pignatellus* Clementem VIII. jam declaraſſe non licere extra neceſſitatem extremam ne e Schiſmaticis quidem petere Sacramenta.

118 Hic ultimo notandum I. quod nec licite, nec valide poteſt unquam aliquis baptizare ſeipſum, cum perſona baptizantis omnino diverſa eſſe debeat a perſona baptizati; Ita communiter *Cont. Tournely tom. 4. pag. 337. Conc. p. 157. num. 12.* & alii omnes, ex *cap. 4. de Bapt.* ubi id expreſſum habetur.

Notandum II. quod graviter peccant, qui per multum temporis differunt infantem baptizare; Id commune eſt apud omnes ex pluribus Conciliis Provincialibus, quæ decrevere pueros baptizandos quam cito fieri poteſt, & in Rituali Rom. dicitur: *Parochus hortetur, ne pueris Sacramentum tantopere neceſſarium nimium differatur cum periculo ſalutis.* Qualis autem reputetur dilatio gravis, *Palans p. 8. n. 4. ex Suar. &c.* putat dilationem ultra menſem eſſe gravem, ſi non adſit cauſa; Si vero adſit, eſſe gravem duos menſes. Fere idem ſentit *Laym. cap. 6. num. 9.* dicens: *Nulla autem ordinarie neceſſitas urget, tametſi unum, aut ſeſquimenſem expectandum ſit, donec cum decenti ſolemnitate Baptiſmus infanti conferri poſſit, quamquam dilatio nonniſi ex gravi cauſa fieri debet. Salmanticenſes* autem *cap. 5. num. 12.* cenſent non eſſe mortale minus differre quam ultra 15. vel 20. dies, etiam ſine urgenti ratione. *Jueninus* contra juxta morem ſuum arctandi conſcientias uſque ad extremum, dicit ultra unum vel alterum diem Baptiſma differri non debere. *Tournely* autem *tom. 4. p. 338.* putat dilationem non extendendam ultra quinque vel ſex dies. *Petrocorenſis tom. 3. p. 212. q. 13.* cenſet gravem dilationem excedentem octo dies. Sed communius & probabilius *Sotus, Leander, & Ledeſm. ap. Concina t. 8. p. 167. num. 19. ac Roncaglia quæſt. 3. R. 2.* dicunt non eſſe gravem dilationem, niſi 10. vel 11. dies excedantur.

Notandum III. quod prohibentur infantes baptizari domi, exceptis *Liberis Regum, vel Principum*, ut habetur ex *Clem. unica de Bapt.* Et cum hic agatur de re gravi, tranſgreſſio erit quidem mortalis, ut recte dicunt *Ronc. cap. 3. q. 3. Tamb. cap. 2. §. 3. n. 5. & Sylv. ap. Croix n. 337.* Nomine autem *Liberorum* veniunt non ſolum filii, ſed etiam nepotes, & alii deſcendentes, ut notat *Gloſſa in d. Clem. v. Liberi, ex leg. Liberorum, ff. de Verb. ſignific.* Et in eo caſu dicunt *Pal. Con. Tol. Sot. &c. cum Croix num. 338.* contra alios ſolemniter conferendum eſſe Baptiſmum, quia omiſſionem cæremoniarum ſolus caſus neceſſitatis excuſat. Nomine vero *Principum*, opinantur *Jordanus, Riccius, Quintanad. Croix loc. cit.* probabiliter venire omnes Barones obtinentes temporalem juriſdictionem. Sed probabilius videtur cum *Gloſſa ibid. v. Regum. Ronc. loc. cit. Suar. D. 31. ſect. 2. Tamb. num. 7. Tournely tom. 4. p. 335. q. 2. Elbel t. 3. p. 45. num. 84.* & aliis pluribus, intelligi tantum filios Principum abſolutam poteſtatem habentium. Item *Laym. cap. 6. num. 9. cum Armil.* cenſet graviter peccare Magnates, qui extra neceſſitatem faciunt filios baptizare domi (vel etiam in Eccleſia privatim, ut *Sylvius quæſt. 71. art. 4. cum Nav. & Led.*), ut deinde cum pompa cæremoniæ perficiantur in Eccleſia, poſtquam advenerint Patrini; qui equidem, collato jam antea Baptiſmo, nec Patrini efficiuntur. His tamen non obſtantibus, puto quod ubi introducta eſt conſuetudo, domi baptizandi filios Magnatum, ipſa non eſt facile improbanda, ut ait *Croix loc. cit.*

ARTICULUS II.

An duo poſſint ſimul unum baptizare?

119 Reſp. Si alter applicet materiam, alter formam, nullus erit Baptiſmus: quia dicens ſe abluere, cum non abluat, formam habet falſam, etiamſi uſurpet Græcorum, *baptizetur ſervus Chriſti*, vel quæ putatur illi æquivalere, *baptizat te Chriſtus*: ſubintelligitur enim *per me*; alioqui, ſi excludatur perſona miniſtri, ut ſenſus ſit, baptizet te Chriſtus, & non ego, ſive per me, forma nulla eſt, *(Ita S. Thomas 3. p. q. 67. art. 6. & aliis communiter cum Salm. cap. 4. num. 31. & Conc. p. 156. num. 10.)* In caſu tamen neceſſitatis, poſſe ſub conditione ita Baptiſmum conferri, ut v. g. mutus formam neſciens ablueret, cæcus autem formam pronuntiaret, docet *Hurt. d. 2. diff. 6.* additque debere talem, elapſo periculo, iterum ſub conditione baptizari. Vid. *Fill. cap. 4. Dian. p. 3. t. 5. R. 26. ex Chapeavil. Marſil. &c. Bon. d. 3. quæſt. 2. p. 4. num. 33. Laym. cap. 7. (ita etiam Suar. cum Cajet. Marſil. Leand. &c. apud Salm. cap. 4. num. 31.)*

Reſp. 2. Si plures Miniſtri ſinguli abluant, & formam pronuntient, graviter peccant contra ritum Eccleſiæ. De valore ſic ſolent diſtingui: 1. Si quilibet intendit baptizare, dependenter ab alio, ut cauſa particularis; invalide baptizant, ſive ſinguli dicant, *Ego te baptizo*, ſive, *Nos te baptizamus*: quia forma, cujus ſenſus cenſetur eſſe abſolute, & independenter baptizare, non cobaptizare, eſt falſa. *(Idem docet S. Thom. 3. p. quæſt. 67. art. 6. cum Suar. Vaſq. & Salm. num. 23. communiter.)* 2. Si quiſque per ſe intendat baptizare, independenter ab alio, valide baptizat, quia omnia requiſita ponit: Ut patet a ſimili in Miſſa ordinationis, qua Sacerdotes novites ordinati ſimul conſecrant cum Epiſcopo, dummodo ſimul eodem inſtanti formam abſolvant: ſi autem non ſimul abſolvant, is tantum conſecrat, vel baptizat, qui prius abſolvit. Vide *Fill. t. 2. cap. 4. num. 72. & Bon. loc. cit. n. 25. Laym. cap. 7. (Ita S. Thom. loc. cit. ad 3. S. Bonav. cum Sal. num. 28. communiter contra Cajet. & Marſil.)* 120

DUBIUM IV.

Quid ſit ſubjectum Baptiſmi.

121 *Quis ſit capax Baptiſmi? An pueri, & amentes?*
122 *De pœnis rebaptizantium. An rebaptizantes ſub conditione fiant irregulares?*
123 *De infante nondum nato; Remiſſive ad num. 107.*
124 *An baptizandi ſint fœtus abortivi? An plures eodem tempore?*
125 *An conferendus ſit Baptiſmus monſtris?*
126 *An ſint baptizandi filii Infidelium, & quæ in hoc puncto ſint certa? Certum eſt I. talem Baptiſmum ſemper eſſe validum. 127. II. Baptizandos eſſe filios, ſi parentes defecerint a Fide. Quid ſi manſuri ſint apud parentes hæreticos? 128. III. Si ipſi filii Infidelium petant. Quid in dubio an careant ratione? 129. IV. Si ſint in periculo mortis. 130. V. Si ſint poſiti extra curam parentum. VI. Si capti ſint in bello. VII. Si parentes ſint ſervi. 131. VIII. Si unus parentum conſentiat. 132. Dub. I. An baptizari poſſint filii Infidelium uſu rationis carentes, invitis parentibus? Et an ii quos pater offert, ut liberentur a morbo? 133. Dub. II. An liceat vendere infantes parentibus paganis?*
134 *An & quando poſſit repeti Baptiſmus ſub conditione? Not. I. Quid ſi adſit unus teſtis de Baptiſmo collato? Not. II. Quid de adultis natis ex Chriſtianis? Not. III. Quid ſi pueri ſint arrepti a Barbaris?*
135 *De infantibus expoſitis.*
136 *De baptizatis ab Obſtetricibus, & a Laicis.*
137 *De baptizatis ab Hæreticis. Vide alia apud Buſemb.*
138 *De effectibus Baptiſmi.*
139 *De diſpoſitione requiſita in adultis baptizandis.*

Reſp. 1. Subjectum capax Baptiſmi eſt ſolus homo vivus ab Adamo deſcendens, nondum baptizatus? 121

Reſp. 2. Valide baptizantur infantes, item perpetuo amentes, qui nunquam uſi ſunt ratione, quia cenſentur ejuſdem conditionis cum infantibus. Si autem aliquando ſint uſi ratione, non valet Baptiſmus, niſi ante amentiam petiverint. Vid. *Bon. d. 2. quæſt. 2. p. 6. cap. 4. Laym. cap. 6.*

Unde reſolves.

1. Si puer inter baptizandum nondum finita forma moriatur, Baptiſmus eſt nullus.

2. Non valet Baptiſmus iteratus, ideoque uterque tum rebaptizans, tum rebaptizatus peccant mortaliter, fiuntque irregulares, & in jure civili ſubjacent pœnæ mortis *(Eſt certum cum Salm. de Bapt. cap. 6. num. 4.)*. Quas tamen pœnas non videtur incurrere is, qui, etſi ſine juſta cauſa, rebaptizat ſub conditione: quia intelliguntur de Baptiſmo abſolute dato, quando moraliter conſtat, priorem Baptiſmum fuiſſe validum. Vid. *Laym. cap. 5. Bon. p. 5.* 122

Certum eſt, quod cum Baptiſmus repetitur ſine juſta cauſa, tam rebaptizans, quam rebaptizatus fiunt irregulares, ut *cap. 2. de Apoſtat. & cap. 4. diſt. 50.*

Sed magna quæſtio eſt inter DD. an rebaptizantes ſub conditione, & ſine juſta cauſa, irregularitatem incurrant? *Prima* ſententia, quam tenet *Suar. 3. p. diſp. 31. ſect. 6. d. 5. Navarr. Man. cap. 27. num. 246. Bon. de Irreg. quæſt. 3. p. 3. num. 4. Laym. eod. tit. cap. 2. num. 1. v. 4. Pal. t. 6. d. 6. p. 16. num. 6. Anacl. p. 513. num. 11. Holzmann t. 1. p. 416. num. 343. Salm. cap. 8. de Irreg. num. 61. Croix lib. 6. num. 485. Pontas v. Irregularitas, caſu 535.* cui non diſſentit *Tournely t. 4. p. 103. in fin.* dicit quod talis non rebaptizans licet non excuſetur a gravi Sacrilegio, tamen non incurrit irregularitatem. Ratio, quia leges pœnales ſtricte intelligi debent, & cum effectu; Qui autem baptizat baptizatum ſub conditione dicens: *Si non es baptizatus &c.* is revera non rebaptizat, quia conditio appoſita actum invalidat: qui enim dicit, *Ego te baptizo, ſi non es baptizatus*; idem eſt ac ſi diceret: *Ego te non baptizo.* Et ob eandem rationem cenſent *Anacl. loc. cit. & Salm. num. 61. cum Bonac. Cornejo, & Avila*, non incurrere irregularitatem, qui ob metum baptizaret baptizatum animo ſimulato. *Secunda* vero ſententia affirmat tales rebaptizantes irregularitatem non effugere, & hanc tenent *Natal. Alex. de Bapt. prop.*

9. R. 5. *Concina t. 8. p. 186. num. 13. Fill. tract. 20. num. 182. Reiros de Bapt. cap. 3. q. 10. cum Led. Sot. Victoria &c.* Item noſter SS. P. Bened. XIV. *in ſuis Notif.* (*t. 2. Not. 84.*) *num. 18. cum Sayr. Barboſ. Hugbolino, Megala, &c.* Probatur ex *Catech. Rom. p. 2. num.* 57. qui reprehendens eos, qui in Eccleſia eum conditione rebaptizant pueros, quamvis exploratum habeant domi vere eſſe baptizatos, dicit: *Quidem ſine ſacrilegio id facere non poſſunt, & eam maculam ſuſcipiunt, quam Divinarum rerum Scriptores irregularitatem vocant.* Idemque refert N. Pontifex fuiſſe ſancitum in 3. *Synodo Mediolan.* Inſuper probatur ratione, quia, cum quis certo ſcit puerum eſſe baptizatum, & rebaptizat ſub conditione, conditio apponitur in fraudem legis, & ideo habetur pro non appoſita. Prima ſententia ſpectata ratione, non caret gravi fundamento; ſed ſecunda, ſpectata auctoritate, videtur probabilior.

123 „ 3. Nondum perfecte natus eſt baptizandus, ſi ſit periculum, dummodo pars aliqua poſſit ablui: quia eſt homo vivus, nec certo conſtat eſſe incapacem. * (*Vide dicta num. 107. ubi diximus probabilem eſſe ſententiam, quod poſſit infans ſub conditione baptizari in utero Matris, ſi per inſtrumentum aqua tingi valeat.*) *

124 „ 4. Si dubium ſit, an infans vivat, baptizandus eſt ſub conditione.

Dicit *Natalis Alex. de Bapt. prop. 3. R. 3.* quod niſi appareat evidens ſignum vitæ in fœtu abortivo, non eſt dandus Baptiſmus, etiamſi adſit aliquod æquivocum ſignum. Si loquimur de Baptiſmo abſolute miniſtrando, recte ſentit *Natalis*; Sed loquendo de Baptiſmo ſub conditione conferendo, omnino dicendum cum *Buſemb. ut ſupra, & Salm. cap. 6. num. 3.* illum ſine dubio miniſtrandum, quandocumque aliquod apparet dubium de vita prolis. Hinc optime cenſent *Cardenas in Criſi 1. D. 15. cap. 3. Roncaglia cap. 4. quæſt. 4. R. 3. Mazzotta tom. 3. pag. 85. & Croix lib. 6. p. 1. num. 294.* cum aliis AA. graviſſimis, omnes fœtus abortivos, ſi per aliquem motum dent ſignum vitæ, & non conſtet eſſe anima deſtitutos, ſemper eſſe baptizandos ſub conditione, ſi vivant; Maxime cum hodie vigeat opinio, non ſine plauſu a Peritis recepta, quod fœtus ab initio conceptionis, vel ſaltem poſt aliquos dies anima informentur. Ceterum bene advertit *Tournely tom. 4. pag. 363.* non debere baptizari carneam maſſam, quæ nullam habeat organorum diſpoſitionem, cum ubique receptum ſit, non prius infundi Animam corpori, quam iſtud formatum fuerit; & tunc, ut baptizetur, requiritur ut *indicet aliquem motum vitalem*, prout præſcribit Rituale Romanum *de Bapt. parvul.*

„ 5. Valide baptizatur, quem Miniſter putat eſſe alium, aut licet ſit puella, quam putat eſſe puerum, quia intendit baptizare præſentem. Aliud eſt in Matrimonio, quia intendit contrahere cum illa, quam putat. *Bonac. p. 4. num. 46.*

„ 6. Valide, etſi extra neceſſitatem illicite, plures ſimul baptizantur, hac forma, *Ego vos baptizo, &c. Bonac. p. 4.* (*ita S. Thom. 3. p. quæſt. 67. art. 6. ad 2. & Rituale Rom. ubi dicitur.* Quam formam (*Ego vos baptizo &c.*) ſolum in mortis periculis ad plures ſimul baptizandos, & ubi tempus non patitur, ut ſinguli ſeparatim baptizentur, alias nunquam licet adhibere.

125 „ 7. Monſtrum, quod capite & pectore formam hominis refert, eſt baptizandum; ſecus ſi beſtialem refert. Quod ſi vero caput tantum ſit ferinum, putat eſſe baptizandum *Comitolus. Nav.* tamen, & alii volunt differendum, donec certius cognoſcatur, niſi periculum mortis immineret: tum ſub conditione baptizandum eſſe. * (*Quando dubitatur, an monſtrum ſit homo, baptizandum abſolute, ſi caput ſit humanum, licet membra ſint ferina; ſub conditione vero, ſi caput ſit ferinum, & membra humana; Hoc vero ſi prodierit ex congreſſu viri cum femina: nam ſi prodierit ex viro cum beſtia* (*quod incredibile puto*), *tunc baptizari ſemper deberet ſub conditione; Secus ſi ex femina & bruto, tunc enim nullo modo baptizandum, quia non deſcenderet ex Adam, utpote non conceptum ex ſemine virili. Ita Bon. p. 6. num. 3. & Tournely tom. 4. p. 362. concl. 2. cum S. Thom. Henr. Poſſev. &c.*) *. Quod ſi habeat membra hominis geminata, & dubitetur, num ſit unus homo, an duo, duplex baptiſmus conferendus eſt, unus abſolute, alter ſub conditione, in ea parte qua membra apparent imperfectiora. Vide *Laym. lib. 5. tr. 2. cap. 3. Bonac. p. 6.* & Rituale Romanum, *tit. de Baptiſmo.* * (*Servandum hic id quod habetur in Rituali Rom. ubi ſic dicitur*: Illud vero de quo dubium eſt, una ne aut plures ſint perſonæ, non baptizentur, donec id diſcernatur. Diſcerni autem poteſt, ſi habeat unum vel plura capita, vel pectora: tunc enim totidem erunt corda & Animæ, & eo caſu ſinguli ſeorſum ſunt baptizandi. Quando vero non eſt certum in monſtro eſſe duas perſonas, vel quia duo capita & duo pectora non habet bene diſtincta, tunc debet primum unus abſolute baptizari, & poſtea alter ſub conditione, ſi non es baptizatus &c.) *

126 „ Reſp. 3. Extra mortis periculum valide, non tamen licite, baptizantur Ethnicorum infantes, invitis parentibus. Ratio eſt, quia vel auferuntur parentibus, & fit illis injuria; vel relinquuntur, & fit injuria Sacramento, quod exponitur irreverentiæ. Quod ſi tamen poſſint Chriſtiane educari (ad quod tunc obligaberis) licebit in caſibus. I. ſi parentes ſint tua mancipia; tunc enim tui potius ſunt, quam illorum. II. Si parentes aliquando fuerunt baptizati, vel uterque, vel ſaltem alteruter; quia tunc Eccleſia jus in eos habet. III. Si alter parentum petat; tunc enim juſta ejus voluntas injuſtæ alterius præferenda eſt, in favorem prolis, & fidei. IV. Si infans ſit in periculo mortis. V. Si rationis jam compos puer petat, quia in negotio religionis eſt ſui juris: In dubio autem de uſu rationis, ſufficit eſſe 7. annorum. V. *Laym. l. c. Fill. t. 2. cap. 6. Bon. p. 6. num. 12.*

Quæritur, an filii Infidelium valide & licite poſſint baptizari invitis parentibus? Ante omnia hic notanda plura, quæ in hoc puncto ſunt certa. Certum eſt I. tale Baptiſma validum eſſe, ut communiter dicunt *Contin. Tournely tom. 4. pag. 364. Lugo Reſp. Mor. lib. 1. dub. 3. Salm. cap. 6. num. 10. cum S. Antonin. Suar. Vaſq. Laym. Con. Bonac.* & aliis paſſim (contra *Gotherinum, & Durandum*). Idemque docet N. SS. P. Benedict. XIV. *in ſua inſtruct. ad Viceger.* quæ incipit *Poſtremo menſe, num.* 33. (Vide in *Bullario tom.* 2.) Idemque prius docuit D. Auguſtinus *Ep. 98. alias* 23. ubi de hoc rationem dedit, dicens: *Non enim ſcriptum eſt, niſi quis renatus fuerit ex parentum voluntate, ſed niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto.*

Certum eſt II. quod ſi parentes deficerent a Fide ad Infideles, bene poſſunt eorum proles, ipſis invitis, baptizari, quia ſicut Eccleſia habet poteſtatem coercendi parentes ad Fidem obſervandam, ita poteſt filios ab ipſis auferre. Ita communiter *Suar. D. 25. ſect. 3. Laym. lib. 5. cap. 6. num. 11. Natal. Alex. prop. 3. reg. 1. Pal. p. 6. num. 9. Tournely tom. 4. pag. 364. Sporer tom. 3. pag. 192. num. 52. Antoine de Bapt. quæſt. 13. Roncaglia eod. tit. quæſt. 2. Holzmann tom. 2. num. 141. Salm. cap. 6. num. 15.* & alii paſſim. Et idem dicendum, ſi unus tantum parentum fuerit prius fidelis, ut communiter dicunt *Croix lib. 6. p. 1. num. 299. Antoine, Roncaglia ll. cc. Salm. num. 9. & 10. Suar. Laym. &c.* Quid vero, ſi proles ſit manſura apud parentes hæreticos? Negant tunc poſſe baptizari *Suar. D. 25. ſect. 5. & Salm. num. 16. cum Conc. &c.* quia (ut dicunt) tunc obſtat periculum proximum, quod proles pervertatur. Sed probabilius affirmant *Laym. cap. 6. num. 12. quæſt. 5. in fin. & Croix num. 307. cum Averſa, Gob. Arſd.* & probabile putat *Palaus num.* 10. Ratio, tum quia non eſt certa perverſio talis prolis, cum plures pueri in infantia decedant; tum quia idem periculum urget, ſi proles non baptizetur, baptizatur enim ab Hæreticis, a quibus verum quidem Baptiſma confertur. Secus vero dicendum, ſi Baptiſmus a quibuſdam Hæreticis invalide conferatur, ut accidit apud Lutheranos, Anabaptiſtas, & Calvinianos, quia tunc horum proles habentur tanquam filii Infidelium, prout ait *Croix num. 303. cum Dic.* Ceterum filii Hæreticorum vere baptizatorum licite baptizantur, parentibus invitis, quando obſtringi poſſunt, ut filios inſtruant in Fide Catholica; quos alias licite poſſunt Superiores Eccleſiaſtici ab eis avellere, ut catholice educentur. Ita *Laym. num. 11. & Croix n. 303. cum Averſa, Dic. &c.* 127

Certum eſt III. quod, ſi filii Infidelium habeant uſum rationis, & Baptiſmum petant, poſſunt & debent baptizari, adhuc reluctantibus parentibus. Ita *Juen. tom. 7. pag. 174. Tourn. l. c. Lugo Reſp. Mor. lib. 1. dub. 4. Nat. Alex. prop. 3. reg. 6. Laym. n. 10. Pal. n. 5. Ronc. q. 2. & N. P. Bened. l. c. ex D. Thom. 3. p. q. 68. art. 10.* ubi idem docet, inquiens: *Quantum ad ea quæ ſunt juris Divini vel naturalis, incipiunt* (filii) *ſuæ poteſtatis eſſe; & ideo propria voluntate, invitis parentibus, poſſunt Baptiſmum ſuſcipere, ſicut & Matrimonium contrahere.* Et poſtquam filius invitis parentibus eſt baptizatus, poteſt, & debet Eccleſia ipſum ab eis ſegregare, ut a periculo perverſionis avertatur; ita *Laym. cap. 6. q. 5. Pal. p. 6. n. 8. Salm. p. 6. n. 14. ex Conc. Tol.* relato in *cap. de Judæis D. 45.* & confirmat *N. Bened. XIV. n. 29.* Sed quid agendum, ſi dubium ſit an puer habeat vel ne plenum uſum rationis? *Tourn. pag. 364. Ronc. cap. 4. q. 1. R. 1. cum Paſ. & N. P. Bened. n.* 40. dicunt poſſe baptizari puerum, ſi ſeptennium compleverit, quia tunc præſumptio ſtat pro uſu rationis. Alii vero, ut *Suar. Vaſq. Con. ap. Lugo loc. cit. Sotus in 4. D. 5. art. 10. dub. 2. Laym. loc. cit. Croix num. 306. Ronc. ibid. cum Candido, & Paſqualig.* Item *Con. Cabrera, Ochag. apud Lugo dub. 4. num. 2.* dicunt poſſe puerum baptizari, adhuc non completo ſeptennio, quia in dubio decidendum eſt in favorem Fidei; & idem ſentit *Suar. D. 25. ſect. 3.* quamvis hic moneat expectandum uſque ad perfectum uſum rationis. Melius tamen S. P. Bened. *num. 3. cum Lugo l. c. num. 2.* docet in dubio rationis ante ſeptennium puero petenti baptizari omnino differendum Baptiſmum, donec conſtet de perfecto ipſius rationis uſu: Sed ſapienter addit illum tunc omnino avocandum a parentibus, & in loco tuto cuſtodiendum. Nec obſtat eo caſu regula, quod in dubio melior eſt conditio parentum poſſidentium poteſtatem ſupra filium; Nam recte reſpondet N. Pontifex cum *Lugo*, hanc regulam procedere in pari cauſa: Sed in noſtro caſu potior eſt cauſa filii, cum hic agatur de levi detrimento parentum, nempe quod ad modicum tempus ſua poteſtate priventur, contra vero agitur de maximo damno filii, nempe de ſua morte æterna: Unde hic potius alia urget regula, nimirum quod in dubio magis innocenti quam nocenti favendum eſt. 128

Certum eſt IV. poſſe & debere baptizari prolem, ſi ipſa ſit in periculo mortis. Ita communiter omnes DD. citati cum N. P. Bened. XIV. *num. 7.* qui de hoc affert duo Decreta S. C. Dicunt autem *Salm. cap. 6. num. 33.* quod ad hanc prolem baptizandam requiritur, ut moraliter de ipſis vita deſperetur; ſed melius loquuntur *Buſemb. ut ſupra, Laym. num. 10. Ronc. q. 2. Antoine q. 13. & Croix num. 305. Pal. num. 14. Sporer num. 53.*

dicen-

dicentes prolem eſſe baptizandam, quandocumque imminet periculum certum ſive proximum de ſua morte.

129 Certum eſt V. quod, ſi filius Infidelium juſte vel injuſte ſit poſitus extra curam parentum, nec ſit timor quod ad eos ſit reverſurus, tunc bene poteſt baptizari. Ita communiter *Juenin tom. 7. pag. 174. Tournely pag. 374. Concina tom. 8. pag. 176. n. 10. Nat. Alex. prop. 3. reg. 5. Pal. n. 7. Sporer n. 63. Holzm. n. 141. Elbel tom. 3. n. 51. Salm. cap. 6. n. 32. & 34. Laym. cap. 6. num. 10. cum Soto, Vaſq. Azor.* & aliis paſſim. Idemque docent *Concina l. c. & N. SS. P. Bened. num. 9. cum Azor. Cleric. Seſſa, &c.* de filiis ab Infidelibus expoſitis, vel derelictis, etiamſi parentes eos deinde repetant; & hoc ex *cap. 1. de Infant. & Languid. expoſ.* ubi dicitur: *Si a patre vel ab alio, ſciente ipſo, aut ratum habente (relegato pietatis officio) infans expoſitus extitit, hoc ipſo a poteſtate fuit patria liberatus.* Idem dicendum de filiis Infidelium perpetuo amentibus, ut docent *Laym. cap. 6. num. 10. Salm. p. 5. num. 15. Anacl. pag. 546. n. 10. Salm. n. 37. Sporer n. 53. Ronc. q. 2. Holzmann num. 141.* Ratio, quia tunc ceſſat periculum perverſionis; neque tunc filii extraherentur a poteſtate parentum, qui ſuper amentes nullam poteſtatem habent, cum ipſi ſint directionis incapaces.

130 Certum eſt VI. filios Infidelium in bello captos bene poſſe baptizari, parentibus invitis; ita *Gonet Man. tom. 6. pag. 103. Juenin. pag. 174. Viva q. 2. art. 6. num. 3. & N. Bened. XIV. num. 7. cum Suar. & Corn. A Lap.* quia lege belli captivi non amplius ad parentes, ſed ad Dominos pertinent.

Certum eſt VII. etiam licite baptizari proles Infidelium, qui ſunt mancipia Chriſtianorum, ut *Buſem. ut ſuper Gonet p. 105. Juen. p. 172. Concina p. 172. Antoine quæſt. 13. Nat. Alex. prop. 3. Ronc. qu. 2. Pal. p. 6. num. 18. Wigandt Ex. 5. n. 62. Laym. num. 10. Spor. n. 53. Holzm. n. 141. Elb. n. 52. Pal. num. 53. Croix num. 300.* Ratio, quia Domini, cum habeant dominium in parentes, habent etiam in ipſorum filios.

131 Certum eſt VIII. quod ſi unus parentum conſentiat altero reluctante, bene infans baptizatur, ut *Buſemb. ſupra Petrocor. t. 4. p. 191. Juenin. l. c. Nat. Alex. Tournely ll. cit. Salm. n. 17. cum Pal. Azor. Suar.* & communi, *Laym. num. 10. Anacl. num. 10. Pal. num. 11. Spor. num. 53. Holzm. num. 141. Elbel num. 52. & N. Bened. XIV. num. 15. ex Conc. Tol. IV. Can. 62. in cap. Judæi 28. quæſt. 1. & cap. Ex literis 3. Extra, de Converſione Infid.* Et idem dicendum, ſi, mortuo Patre, Avus paternus conſentiat in Baptiſmum pueri, Matre reluctante, ut *Tournely loc. cit. cum Sylvio, Palm. num. 19. cum Nav. Laym. & Val. ac P. Bened. XIV. num. 17.* ex auctoritate Gregor. XIII.

132 Dubitatur autem I. An utroque parante Infideli reluctante, poſſint baptizari eorum filii uſu rationis carentes? Reſp. Si filii ſint manſuri in poteſtate parentum, nullo modo licet eos baptizare, ut decrevit S. C. S. Offic. die 3. Martii 1703. apud præfatam Inſtruct. N. P. Bened. XIV. *num.* 23. quia tunc certum imminet periculum perverſionis. Dubium igitur vertit, ſi tale periculum non adſit, nempe ſi filii ſubtrahantur a poteſtate parentum. *Prima* ſententia communior negat, & hanc tenent *D. Thom. 2. 2. q. 10. art. 12.* quem ſequuntur *Gonet tom. 6. p. 182. Concina p. 172. n. 4. Wigandt num. 62. Nat. Alex.* & alii Thomiſtæ communiter; item *Tournely in prælect. Theol. tom. 7. pag. 154. Salm. cap. 6. num. 20. Juen. tom. 7. pag. 173. Petrocor. tom. 3. p. 191. Antoine q. 13. R. 4. Croix lib. 6. p. 1. num. 298. Laym. cap. 6. num. 10. Roncaglia q. 2.* Ratio, quia ſubtractio filiorum a poteſtate parentum cederet in eorum injuriam, cum ipſi naturale jus habeant ſupra filios. *Secunda* vero ſententia, quam tenet *Scotus in 4. diſt. 4. qu. 9. num. 2.* quem ſequuntur *Fraſſen tom. 10. p. 299. Holzm. tom. 2. p. 30. cum Manſtrio, Boſco, Herinex,* & aliis Scotiſtis communiter; item *Pichler tit. 6. num. 14. & Continuat. Tournely tom. 4. p. 266. concl. 3.* ac probabilem putat *Eſtius lib. 4. d. 6. §. 2.* cenſet licitum eſſe hujuſmodi filios baptizare, ſaltem auctoritate publica, & ex conſenſu Principis. Hæc ſententia per ſe loquendo non videtur ſua probabilitate carere, interveniente enim periculo ſalutis æternæ filiorum, parentes non habent jus in eos; Et ſicut poteſt eripi filius a parentibus, ne ipſi inferant ei mortem corporis, tanto magis eripi valet, ut a morte Animæ liberetur. Dixi *per ſe loquendo*, nam ſpectatis circumſtantiis hæc ſententia vix videtur poſſe in praxim deduci, ob graviora mala, quæ comitarentur hujuſmodi Baptiſmos; Et ideo Eccleſia, ut teſtatur *D. Thomas*, nunquam morem habuit baptizandi filios Infidelium ipſis invitis. Inſuper advertendum, quod pro filiis Hebræorum adeſt Conſtitutio Julii III. (relata a *Pignatello tom. 4. conſult. 192. & N. P. Bened. XIV. num. 27.*) qui impoſuit ſuſpenſionem, & pœnam mille ducatorum baptizantibus filios Hebræorum, reluctantibus parentibus. Idque confirmatur S. C. Concilii die 16. Julii 1639. (apud eundem *Bened. num. 32.*) ſtatuens nullo modo baptizandos filios Hebræorum ſine ipſorum conſenſu, donec perveniant ad legitimam ætatem.

An autem baptizandus ſit filius, quem pater Judæus offerat ad Baptiſmum, ut liberetur a morbo? *N. Bened. num. 18.* affert Decretum C. S. Offic. editum die 24. Septembris 1699. quo ſtatutum fuit illum eſſe baptizandum. Sed, ut diximus ſupra, poſtquam talis puer eſt baptizatus, avelli debet a parentibus, ut Chriſtiane educetur.

133 Dubitatur II. An liceat vendere filios non baptizatos parentibus infidelibus? Negat *Hurtad. de Bapt. d. 3. diff. 5.* quia id videtur eſſe contra Chriſtianam charitatem; ſed communius, & ſatis probabiliter affirmant *Suar. diſp. 25. ſect. 6. Laym. cap. 6. num. 10. in fin. v. Porro. Pal. n. 6. & 20. Tamb. de Bapt. cap. 3. ex n. 17. & Bon. q. 2. p. 6. n. 14. cum Vaſq. Con. Fill. Henr. & aliis.* Ratio, quia per ſe non eſt intrinſece malum reſtituere filios parentibus; & contra videtur non eſſe obligationem alendi, & educandi tales pueros, ſine ulla utilitate, cum charitas ad tantum onus non obliget, quando filii non ſunt in extrema neceſſitate. Sed huic rationi non omnino acquieſco; Melior videtur ratio communis pacis ſervandæ, quia, ſi prorſus negarentur filii Infidelibus expetentibus, damnum oriretur, quod nec etiam ipſi redderent Chriſtianos captivos, cum magno diſcrimine perverſionis; magis autem incumbit Eccleſiæ curare, ut ſui fideles ſervent Fidem, quam ut infideles ad Fidem ducantur. Hinc teſtantur *Pal. & Laym. loc. cit. cum Henriq. Vaſq. & Con.* jam conſuetudine introductum eſſe, ut filii captivi, nullo eis collato Baptiſmo, Saracenis, & Hereticis reſtituantur.

„ Quæres. An Baptiſmus aliquando repeti poſſit, & qua „ forma? 134

„ Reſp. Cum temere rebaptizare ſit mortale ex objecto, „ quia eſt in genere ſacrilegii, dum conaris miniſtrare Sa„ cramentum incapaci, hinc ad hoc, ut non liceat rebapti„ zare, non requiritur certitudo de Baptiſmo, ſed ſufficit, „ ſi pro eo ſint conjecturæ, ut v. g. quod quis natus, & edu„ catus ſit inter fideles, nec pro contraria parte rationes ali„ cujus momenti occurrant; leve enim, vel metaphyſicum „ dubium non ſufficit, ſed requiritur grave, & mortale, „ vel ſaltem rationabile. In quo inclinandum eſſe in favorem „ baptizandi, recte monet *Laym. cap. 2. ex Suar. & aliis.*

In hujuſmodi dubiis attendenda eſt regula communiter a DD. recepta, quod ad iterum conferendum Baptiſmum baptizato ſub conditione, non ſufficit leve, ſed requiritur prudens ſive rationabile dubium, an Sacramentum fuerit vel ne receptum; ita *Suar. D. 22. ſect. 2. v. Sed quæres, Laym. c. 5. n. 4. Salm. cap. 6. num. 55. Bonac. D. 1. quæſt. 2. p. 1. n. 36. Pal. p. 13. n. 3. cum Con. Val.* & communi. Dubium autem vel poteſt eſſe juris, vel facti. Quando dubium eſt juris, nempe quando aliquis eſt baptizatus cum materia, forma, aut intentione dubia, tunc certe Baptiſmus eſt iterandus ſub conditione, prout communiter docent *Suar. l. c. & Salm. num. 56. cum D. Thom. quæſt. 66. art. 9. ad 4.* (vide dicta *num.* 27.) Dubium facti eſt, quando dubitatur an datus ſit vel ne Baptiſmus; & tunc ſi dubium eſt negativum, eo quod nulla habeantur indicia hominem eſſe baptizatum, ſine hæſitatione hic eſt ſub conditione baptizandus, ut recte ait *Suar. l. c. ex cap. Itaque 92. de Conſecr. Diſt. 4.* ubi S. Leo id docet dicens: *Non poteſt in iterationis crimen devenire, quod factum eſſe omnino neſcitur.* Et in *cap. ſeq.* 93. idem S. Pontifex de hoc rationem affert: *Quia non temeritas intervenit præſumptionis, ubi eſt diligentia pietatis.* Quando vero dubium facti eſt poſitivum, etiam Baptiſmus eſt iterandus, quando utrinque adſunt apparenter non leves conjecturæ, quæ rem dubiam efficiunt; unde in Concil. Carthag. V. relato in *cap. Placuit 91. dict. D. 4.* ſic dicitur: *Quoties non inveniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtentur ..... abſque ullo ſcrupulo eſſe baptizandos.*

Hic tamen notandum I. cum *Suar. l. c. Holzmann pag. 30. num. 144. Salm. cap. 6. num. 62. cum. Laym. Pal. Bon.* & N. SS. P. Bened. XIV. in ſuis Notific. (*Notif. 8. num. 8.*) cum *Gloſſa in dict. cap. Cum itaque*; & in *cap. Nuper. de Teſtib.* ac communi, ad id ſufficere unum teſtem oculatem fide dignum. Et hoc etiamſi teſtis ſit femina, ut *Buſemb. infra num. 4. cum Laym.* Secus vero ſi adſint teſtes poſitive oppoſitum deponentes, vide Croix *num.* 312. Notandum II. quod baptizandi non ſunt, neque ſub conditione, adulti qui nati ſunt ex parentibus Chriſtianis, & inter fideles educati, quamvis nullum teſtimonium habeatur accepti Baptiſmi, ut expreſſum extat in *cap. Veniens 3. de Presb. non baptiz.* ubi ſic dicitur: *Et certe de illo qui natus de Chriſtianis parentibus, & inter Chriſtianos eſt fideliter converſatus, tam violenter præſumitur quod fuerit baptizatus, ut hæc præſumptio pro certitudine ſit habenda, donec evidentiſſimis forſitan argumentis contrarium probaretur.* Hoc tamen intelligendum, modo pro contraria parte graves non occurrant rationes, ut bene advertunt *Buſemb. ut ſupra, & Laym. cap. 5. n. 4.* qui ſic ait „: Nihilominus exiſtimo interdum etiam adulto inter fideles educato conferendum eſſe Baptiſmum ſub conditione, ſi tales conjecturæ adſint (puta, quia v. g. a veneficis parentibus natus eſt, a Diabolo valde infeſtatur, nec ſciri poteſt ullo indicio, ubi vel a quo baptizatus fuerit), quæ præſumptionem accepti Baptiſmi tollant & contrarium veriſimile efficiant.) „ Refert autem *P. Zacharia in Adnot. ad Croix lib. 6. p. 1. n. 310.* cenſuiſſe S. C. baptizandam eſſe ſub conditione quandam mulierem, eo quod nullum potuerit reperiri veſtigium Baptiſmi, nec Matrimonii parentum aſſertorum. Notandum III. quod ſi infans aliquis arreptus ſit a Barbaris, & dubitetur, an captus fuerit ante vel poſt Baptiſmum, tunc omnino baptizandus eſt ſub conditione, ut cum communi dicant *Palaus p. 13. num. 8. Salm. num. 58. & alii, ex cap. Parvulos D. 4. de Conſecr.* ubi Gregorius VIII. id expreſſe definivit.

„ 1. Sub conditione baptizandi ſunt 1. qui cum materia, „ & forma, aut intentione dubia (ſecundum ſupradicta) „ ſint baptizati. 2. Infantes expoſiti, & reperti ſine ſcheda „ teſtante de Baptiſmo; ſecus ſi cum ea. Ita communiter. „ *Quintan.* tamen 1. 1. *ſect.* 13. & 14. contendit etiam hos eſſe „ baptizandos. 3. Baptizati ab obſtetricibus veneficis; præ„ ſertim ſi faſſæ, vel convictæ fuerint, aliquando non recte „ baptizaſſe. *Laym. cap. 5. num. 3.* 135

Quæritur an infantes expoſiti ſint baptizandi? Si iſti exponantur ſine ſchedula, ſine dubio ſunt baptizandi, niſi alias con-

Digitized by Google

conſtaret fuiſſe rite baptizatos, ut recte dicunt *Buſemb. & Salm. cap. 6. num. 57. cum Suar. Soto, Laym.* & aliis communiter. Quæſtio eſt, an baptizari debeant pueri expoſiti cum ſcheda? *Prima* ſententia negat, quam tenent *Buſemb. ut ſupra, & Pal. p. 13. num. 5.* laudans *Sot. Vaſq. Laym. & Bon.* quia teſtimonium illud moralem inducit certitudinem, cum nequeat rationabiliter credi, parentes, qui Catholici eſſe præſumuntur, velle ſuam prolem tanto Sacramento privari. *Secunda* vero ſententia verior & communior Recentiorum docet omnes hos eſſe baptizandos ſub conditione, quoties non habetur moralis certitudo de Baptiſmo collato, & rite collato, alias ſemper remanet prudens dubium de ſuo valore. Ita *Petrocor. tom. 3. pag. 211. quæſt. 51. Holzmann pag. 31. num. 147. Roncaglia cap. 4. quæſt. 5. R. 2. Nat. Alex. prop. 7. reg. 6. Concina pag. 185. num. 10. Elbel tom. 3. pag. 46. num. 64. Croix num. 318. cum Quintanad. Gob. &c. Tournely tom. 4. pag. 412. cum Sylveſt. & Henno, ac Sporer pag. 196. num. 72. cum Marchant.* & Synodis Cameracenſi, Narbonenſi, Aquenſi, & Toloſano, idemque ſentit Noſter Bened. XIV. *dict. Notif. 8. num. 8.* qui affert Concilium Mediolanenſe ſic ſtatuens: *Infans expoſitus, licet appenſum collo ſcriptum habeat, quo ille baptizatus ſignificetur, ſi tamen, re diligenter perquiſita, quemadmodum Catechiſmo Romano expreſſum eſt, adhuc dubium ſit eum baptizatum eſſe, ſub conditione baptizetur.* Item affert Declarationem S. C. Concilii die 15. Januarii 1724. ubi dictum fuit hujuſmodi infantes expoſitos, etiam cum ſcheda de Baptiſmo collato, eſſe ſub conditione baptizandos, quamvis ſint in ætate unius anni cum dimidio. Et hoc videtur eſſe quidem juxta mentem Ritualis Rom. ubi dicitur: *Infantes expoſiti & inventi, ſi re diligenter inveſtigata de eorum Baptiſmo non conſtat, ſub conditione baptizentur.* Excepit tamen S. C. in præfata Declaratione à Baptiſmo ſub conditione ſchedulas quæ haberent certitudinem, juxta inſtructionem alias datam.

136 „ 2. Infantes ab obſtetricibus, vel parentibus, vel cognatis, &c. ob neceſſitatem baptizatos, promiſcue omnes ſub conditione rebaptizare (quando obſtetrices bonæ, & bene inſtructæ cenſentur) non licet; quia de valore Baptiſmi prudenter, & rationabiliter dubitari non poteſt. *Suar. Laym. lib. 5. t. 2. cap. 5.* qui tamen contrariam conſuetudinem quorundam Parochorum damnare non audet, eo quod experientia didicerint, obſtetrices non raro fuiſſe deceptas a diabolo, ideoque revera periculum aliquod ſit animæ, ob quod irreverentia ceſſet: additque eam conſuetudinem approbatam fuiſſe a Paſtorali Romano edito Antuerpiæ 1607. eamque ſententiam tenet *Sylveſt.* apud *Dian. p. 5. t. 13. R. 86.* & ipſe *Dian. p. 9. t. 6. R. 35.* cum aliis 2. cenſet eam probabilem, habereque locum in omnibus baptizatis ab hæreticis, licet ſint adulti; quod *C. de Lug. R. mor. lib. 1. d. 2.* recte limitat ad illas circumſtantias, in quibus prudenter dubitari poſſit de defectu materiæ, formæ, vel intentionis. Denique etiam *Quintan. t. 1. ſect. 6.* docet, infantes ſupradictos fere omnes rebaptizari poſſe ſub conditione.

Quæritur I. An ſint rebaptizandi infantes ab Obſtetricibus ſive laicis baptizati? Alii affirmant, ut *Sylv. 3. p. qu. 66. art. 9. & Feracqueſius*, ac Synodi Mechlinienſis, & Iprenſis apud *Concinam pag. 184. nu. 9.* Alii vero, ut *Tournely tom. 4. pag. 413.* cum Synodis Ebroicenſi, Rothomagenſi, &c. ſentiunt hos ſemper eſſe rebaptizandos ſub conditione, quoties tamen deſunt ad minus duo teſtes fide digni de Baptiſmo rite collato. Sed communiſſima & vera ſententia docet, tunc tantum tales pueros eſſe rebaptizandos, quando adeſt probabilis ſuſpicio erroris in dato Baptiſmo; ita *Buſemb. ut ſupra & Suar. D. 31. ſect. 6. Concina l. c. Nat. Alex. prop. 7. reg. 5. Laym. cap. 5. num.... Holzmann pag. 131. n. 145. Pal. p. 13. num. 7. cum Con. Croix num. 321. cum Gob. & Quinton. Salm. cap. 6. num. 6. cum Bon.* Et ita cenſuit S. C. (ut refert *P. Zacharia apud Croix lib. 6. p. 1. num. 323.*) dicens pueros domi baptizatos non eſſe rebaptizandos, niſi adſit probabile dubium invaliditatis. Secus vero dicendum, ſi in examine Parochus conſtanter deprehendat Obſtetricem illam, ſive laicum rite baptizaſſe, ut dicunt AA. præfati, quibus conſentit *Eſtius in 4. Diſt. 4. §. 15. cum Soto, Petro de Palude, & Sylveſt.* ubi dicit non eſſe baptizandos, *cum Obſtetrix interrogata teſtetur ſe rite totum myſterium peregiſſe*. Id confirmat S. Carolus Borrom. (*in Inſtruct. de Bapt.*) dicens: *Si, re accurate inveſtigata, (Parochus) exploratum habuerit puerum forma ſervata baptizatum eſſe, caveat omnino, ne hanc ſub conditione baptizandi formam adhibeat.* Idemque dicitur in Catech. Rom. *de Bapt. num. 57.* ubi: *Ea Baptiſmi forma* (ſcilicet conditionata) *ex Alexand. Papæ auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter perquiſita, dubium relinquitur, an Baptiſmum rite ſuſceperint; aliter vero nunquam fas eſt, etiam cum adjunctione, Baptiſmum alicui iterum adminiſtrare.* Notandum autem 1. quod, poſtquam aliquis privatim baptizatus eſt, conſuetæ cæremoniæ & ritus in Eccleſia ſuppleri debent, ut dicunt *Salm. cap. 6. num. 60.* cum communi ex Rituali Rom. Notandum 2. quod, cum Baptiſmus reiterandus eſt, puto cum *Croix lib. 6. p. 1. num. 325. &c.* omnino ſervandum ordinem deſcriptum *num. 117.* quicquid aliqui dicant. Poteſt tamen dari in quocumque loco, ſi peractæ jam ſint ſolemnitates in Eccleſia, ut dicunt aliqui apud *Croix loc. cit.* Notandum 3. cum *Croix num. 323.* quod in collatione talis Baptiſmi non eſt præmittenda Confeſſio, ſed ſufficit præmitti dolor de peccatis.

137 Quæritur II. An debeant rebaptizari pueri ab Hæreticis baptizati? Certum eſt de Fide ex Trid. *ſeſſ. 7. Can. 4.* validum eſſe Baptiſmum collatum ab Hæreticis, quando omnia requiſita ad Sacramentum adhibentur. Sed merito putant *Gob. Dic. & Quintan. apud Croix lib. 6. p. 1. n. 322.* pueros baptizatos a Prædicantibus (& idem ait *Sylvius* præciſe de baptizatis ab Anglis, ac *Tourn. pag. 414.* de cunctis baptizatis a Lutheranis, & Calvinianis) omnes eſſe rebaptizandos, ſaltem ſub conditione, quia facile dubitari debet de materia, forma, & intentione talium Miniſtrorum, cum ipſi hoc Sacramentum non judicent abſolute neceſſarium; propter quod parum curant de neceſſariis requiſitis, aliis adhibentibus aquam roſaceam: aliis dividentibus materiam a forma, ita ut alter verba proferat, alter aquam infundat; aliis aquam tantum ſuper veſtes infundentibus. Et ideo, cum tot urgeant motiva dubitandi de valore talium baptiſmatum, merito dicimus, ordinarie loquendo, illum ſub conditione repetendum. Ceterum cenſuit S. C. (ut refert *P. Zacharia ap. Croix lib. 6. p. 1. num. 323.*) non eſſe rebaptizandos pueros baptizatos ab Hæreticis, niſi in eo loco Prædicantes non obſervarent requiſita ab Eccleſia Catholica ad valorem Sacramenti.

„ 3. Peccat graviter Miniſter, 1. qui non rebaptizat eum, de quo rationabile dubium juris, vel facti manet, num valide ſit baptizatus; quia tenetur proximum liberare a probabili periculo gravis mali, cum facile poteſt. *Laym. loc. cit. Quint. loc. c.* 2. Si non diligenter inquirat in talis Baptiſmi valorem, niſi de hoc aliunde conſtet. *Quintan. t. 1. ſect. 6. & 7.*

„ 4. Non eſt rebaptizandus, de cujus Baptiſmo habetur teſtimonium unius oculati teſtis, licet feminæ; dummodo non ſit ſuſpecta, nec aliud obſtet. *Laym. loc. cit.*

„ 5. Qui vere, & rationabiliter dubitat de ſuo Baptiſmo, tenetur petere Baptiſmum, & Parochus ei conferre. *Quintan. loc. cit. ſect. 13. & 59.* & interea abſtinere ab uſu aliorum Sacramentorum.

„ Reſp. 2. Baptiſmus ſub conditione hac forma conferendus eſt: Si baptizatus es, non te baptizo; ſi nondum es baptizatus, ego te baptizo, in nomine, &c. Ac licet ſufficiat ſola mente conditionem apponere, ſi ex omiſſione non timeatur ſcandalum: tutius tamen eſt exprimere verba ſaltem iſta: Si non es baptizatus, &c. Vid. *Tol. lib. 2. cap. 19. Laym. loc. cit. Suar. d. 31. Fill. t. 2. cap. 4. q. 9.* Patrinus autem in hoc Baptiſmo neceſſarius non eſt, nec adhibendus. *Quint. loc. cit. ſect. 18.*

Pro complemento hujus puncti quæritur I. Quinam ſint 138
Effectus Sacramenti Baptiſmi? Reſp. I. Effectus eſt remiſſio omnis peccati originalis, & actualis ante Baptiſmum commiſſi, ut habetur in *Catech. Rom. n. 42. & Trid. ſeſs. 5. §. 5. In renatis nihil odit Deus.* Remanet tamen in iis peccati fomes, qui non eſt peccatum, & ſi ei reſiſtitur Gratia Jeſu Chriſti, prodeſt ad coronam. II. Effectus eſt condonatio omnium pœnarum pro peccatis debitarum. Ita in *Catech. nu. 45. ex Trident. dict. §. 5.* ubi: *Ut nihil prorſus eos ab ingreſſu Cœli remoretur.* Vide *Salm. cap. 4. num. 23.* III. Eſt largitio Divinæ Gratiæ, qua filii Dei, & Cæli hæredes efficimur, ut ex *Trid. ſeſs. 6. cap. 7.* IV. Characteris impreſſio. V. Ut baptizatus fiat Eccleſiæ membrum, & illius auctoritati ſubjiciatur.

Quæritur II. Quæ diſpoſitio requiritur in ſuſcipiente Baptiſmum? Reſpond. in Infantibus eorum voluntatem ſupplet Chriſtus, & Eccleſia; Eſt certum ex *Trident. ſeſs. 7. can. 13.* ubi dicuntur parvuli baptizari *in ſola Fide Eccleſiæ*, quamvis actu proprio non credant. In Adultis autem requiritur intentio ſaltem habitualis, ideſt habita, & non retractata. *Salm. de Bapt. cap. 6. num. 40. cum Con. Pal. Con. & commun.* Vide dicta *num. 81. v. Certum.* 139

Hinc infertur I. Baptiſmum valide conferri, etſi recipitur per metum gravem; Secus autem, ſi recipitur per meram vim, animo omnino renuente; *Suar. Bon. Pal. cum Salm. cap. 6. num. 42. ex Toletan. 4. cap. 36.* Infertur II. Validum etiam eſſe Baptiſmum collatum dormienti, vel amenti, qui ſui compos antea petierit. *Pal. Henr. &c. cum Salm. num. 43.* Bene tamen *ibid.* advertit *Suar.* quod, ad licite miniſtrandum tunc Baptiſmum, requiritur aliqua neceſſitas, nempe ſi amentia cenſeatur perpetua, vel ſi homo ſit in probabili periculo mortis; Et tunc ſatis eſt, ſi ſufficientia indicia volendi Baptiſmum antea ille præſtiterit, quæ indicia ſufficiunt etiam ad præſumendam debitam pœnitentiam habitam de peccatis; niſi conſtet ſuſcipientem poſt mortale in amentiam incidiſſe. In dubio autem de petitione, Baptiſmus eſt conferendus ſub conditione. *Salm. cap. 6. num. 4. cum Bonac. Henr. &c.* Vide dicta *num. 81. v. Utrum.*

Requiritur etiam in Adulto, ad licite recipiendum Baptiſmum, fides, & pœnitentia. Quoad fidem requiritur, ut ſciat Sacramenta (ſaltem Baptiſmum, Euchariſtiam, & Pœnitentiam), Præcepta Decalogi, ſaltem craſſo modo, & Orationem Dominicalem; ultra quatuor illa ſcitu neceſſaria, ideſt Dei exiſtentiam, Deum Remuneratorem eſſe, Trinitatem, & Incarnationem Paſſionemque D. N. Jeſu Chriſti. In urgente autem periculo mortis, ſufficit ſcire hæc quatuor ultima, ut bene dicunt *Sanch. & Sot. cum Salm. cap. 6. num. 50.* Quoad pœnitentiam autem requiſitam, requiri contritionem tenent *Nat. & alii.* Sed verius *Gonet. Man. tom. 6. p. 103. Suar. D. 28. ſect. 2. concl. 2. Canus Relect. de pœnit. p. 5. & Salm. num. 53. cum Val. Soto, Henr. Gran.* & aliis pluribus, tenent ſufficere attritionem, quin ſit charitate formata; Idque expreſſe docuit *D. Thomas 3. p. quæſt. 79. art. 3. ad 2.* ubi docet quod *non inconvenienter* (homo) *accedit ad Baptiſ-*

Digitized by Google

ptiſmum qui habet conſcientiam peccati mortalis. Utique, ſi ſequireretur contritio, iſte non poſſet accedere cum conſcientie peccati mortalis, ipſe enim S. Doctor docuit alibi (*ſupplem. quæſt. 5. art. 3.*) quod, *quantumcunque parvus ſit dolor, dummodo ad contritionis rationem ſufficiat, omnem culpam delet.* Ergo ſi accederet cum quacunque parva contritione, profecto ſine peccato accederet. Sed clarius id expreſſit in 4. *D. 6. quæſt. 1. art. 3. ad 5.* ubi dicit: *Ad hoc, ut homo ſe præparet ad Gratiam in Baptiſmo percipiendam, præexigitur Fides, ſed non Charitas, quia ſufficit attritio præcedens, etſi non ſit contritio.* Neſcio hic quid reſpondere poſſint Adverſarii, ſi dicere vellent S. Thomam aliam quam noſtram tenuiſſe ſententiam. An vero in ſuſcipiente Baptiſmum requiretur aliqualis Charitas inchoata? vide dicenda *de patrin. num. 437.*

D U B I U M V.

De Cæremoniis Baptiſmi.

A R T I C U L U S I.

Quæ ſervanda circa cæremonias baptizandi?

140 *Quæ ſervanda quoad cæremonias Baptiſmi?*
141 *An ſit mortale baptizare ſine unctione chriſmatis, & aqua conſecrata?*
142 *An ſit illicitum baptizare extra Eccleſiam? Et quando permittatur?*
143 *An omittendæ Cæremoniæ in Baptiſmo privato, & an Patrinus?*
144 *An collato Baptiſmo privato, Cæremoniæ ſint ſupplendæ? Quid ſi Baptiſmus fuerit invalidus?*
145 *Quid notandum circa nomen in Baptiſmo imponendum, & librum Baptiſmatum?*

140 „ RESP. Cæremoniæ Baptiſmi petendæ ſunt ex Agendis cujuſque Eccleſiæ. Univerſim tamen circa eas ſervanda ſequentia. I. Baptiſmum extra neceſſitatem abſque peccato non poſſe conferri, niſi in aqua conſecrata: Quæ cum deeſt, habetur formula brevis in quibuſdam Agendis ex tempore aliam conſecrandi, pro caſu neceſſitatis. Quod ſi etiam hac formula careas, adhiberi poteſt aqua communis benedicta. II. Baptiſmum ſollemnem non conferendum, niſi in templo, & in loco ad id deputato, niſi filiis Regum, & Principum: quibus adde filios Catholicorum in locis hæreticis: interim quoad hoc in magnatibus, & nobilibus connivetur in multis locis. *Laym. cap. 8. num. 8.* * (*Vide dicta n. 118. Not. III.*) * III. Infantes ex conſuetudine deferendos ad Baptiſmum circa diem octavam, niſi prius ſit neceſſe, vel niſi ſit gravis cauſa dilationis, v. g. quia patrini ſunt expectandi, ut qua tamen non licet communiter extra neceſſitatem privatim baptizare, & poſtea adhibere ſollemnitates, ſed præſtat expectare aliquandiu. *Laym. cap. 6. num. 8.* * (*Vide dicta num. 118. Not. II.*)*

141 Mortale eſt negligere cæremonias Baptiſmi, aut aliquam ex eis notabilem, ut omnes communiter cum *Holzm. pag. 33. num. 164. Croix lib. 6. p. 1. num. 339.* Hinc notandum I. Secluſa neceſſitate, eſt mortale baptizare ſine unctione Chriſmatis, ut *Elbel p. 44. num. 80. Holzm. ac Croix ibid. cum Gob. &c.* Ita pariter eſt mortale baptizare in aqua non conſecrata, vel in Chriſmate alterius anni, ut docent communiter *Nav. cap. 26. n. 74. Sa v. Baptiſmus num. 15. Vivа quæſt. 2. art. 7. n. 2. & Bon. punct. 7. n. 20. cum Con. & Nunno, ex cap. Si quis de alio. D. 4.* ubi damnatur de mortali: *Si quis de alio chriſmate quam de illo* (ſcilicet novo) *baptizare, niſi præoccupante morte, tentaverit.* Idque confirmat Rituale Rom. (*de Sacram. Bapt.*) dicens: *Veteribus oleis, niſi neceſſitas cogat, ultra annum non utatur; ac ſi deficere videantur, & Chriſma, & Oleum benedictum haberi non poſſit, aliud oleum de olivis non benedictum adjiciatur, ſed in minori quantitate.* Quid, ſi annus ſit completus, & Paſtor non accepit novum Oleum? Apud *Croix lib. 6. p. 1. num. 342. Marchantius* ſuadet, ut baptizet, præmiſſis aliis, & poſtea ſuppleat unctiones. *Gobatus* vero dicit Baptiſmum poſſe differri, niſi adſit mortis periculum; Imo addit, quod ſi in aliqua Diœceſi adſit uſus, poterit Paſtor veteribus oleis uti. *Sporer* autem in *Supplem. de Bapt. num. 95.* cenſet infantes poſſe ſemper baptizari in veteri chriſmate, quia ipſi jugiter ſunt in periculo mortis; dicit enim Catech. Rom. (*p. 2. num. 34.*) pueris non eſſe differendum Baptiſmum, cum *præſertim propter ætatis imbecillitatem infinita pene pericula illis impendeant.* Ego ſentio diſtinguendum: Si oleum novum expectandum eſſet per notabile tempus, puta per decem vel undecim dies (juxta dicta *num. 128. Not. 2.*), tunc licite poterit conferri Baptiſmus ſine unctionibus, & poſtea unctiones ſuppleri; quia talis dilatio ſat juſta eſt cauſa, ut poſſit Baptiſmus ſine illis miniſtrari. Secus, ſi oleum intra prædictos dies facile haberi poſſit: tunc enim puto non poſſe ſine neceſſitate, vel ſaltem ſine cauſa gravi Baptiſmum ſeparari ab unctionibus, quæ ex gravi quidem præcepto concomitanter cum Baptiſmo debent adhiberi, niſi forte prius jam adhibitæ ſint, ut plures opinantur, vide dicta *num. 144. v. Sed hæc.*

142 Notandum II. Mortale etiam eſt ſine neceſſitate baptizare extra Eccleſiam, ut *Suar. D. 31. ſect. 2. Pal. p. 12. num. 16. & Croix num. 334. cum Gob.* Excipe tamen 1. Si dubium adſit de morte infantis, puta, ſi infans naſcatur ſine fletu, ſi mulier difficulter ſit enixa, ſi infans proſiliat ante 7. menſem; tunc enim baptizare licet domi privatim, ut ait *Croix n. 335. cum Gob. & Quintan.* qui idem dicunt, ſi proles prodeat in 8. menſe. Excipe 2. Si infans nequit in Eccleſia deferri ſine periculo infamiæ parentum, aut alius gravis damni; Quo caſu putat *Croix num. 336. cum Gob. & Jordan.* poſſe domi Baptiſmum ſollemniter conferri. Excipe 3. Si infans ſit filius Regis, aut Principis; Sed de hoc vide dicta *num. 118. Not. III.*

„ 4. Baptizanti non licet adhibere cæremonias aliquas, omiſſis aliis; quia vel fiet in Baptiſmo ſollemni, quod prohibet *Trid. ſeſſ. 6. cap. 3.* vel privato; ſed in hoc prohibet *Clementina unica*, illas adhibere, niſi ſit filius Regis, aut Principis. (*Ut mox ſupra dictum eſt*)*. De patrino tamen uſus habet, ut & tunc adhiberi poſſit, etſi non ſit neceſſe. Et multi putant, adhibitum non contrahere cognationem ſpiritualem, nec vere patrinum effici, ut *Sanch. Rodrig.* contra *Laym. & Suar.* quorum tamen ſententia videtur probabilior. 143

„ 5. Cum in neceſſitate, vel aliam ob cauſam (nam ob gravem cauſam, v. gr. juſtum timorem infamiæ, aliquando licite fit) Baptiſmus ſine cæremoniis eſt collatus, ea ceſſante, illæ ſollemniter in templo ſunt ſupplendæ, *(*Ut S. Th. 3. p. q. 71. art. 3. ad 3. cum Salm. cap. 6. n. 18. & communi, ex cap. 1. de Sacr. non iter. Et hæ cæremoniæ ſunt ſupplendæ ſub mortali, ut Croix lib. 6. p. 1. num. 340. cum Averſ. & Pign.*) * Quod tamen non eſt moris in hæreticis converſis: ne plebs putet, nos eorum Baptiſmum improbare. *Laym. cap. 8. num. 10.* Imo eas alias omittere, secluſo contemptu, eſſe tantum veniale docet *Poſſev. de Offic. Cur. cap. 6. n. 63.* Qui autem tenet more patrini infantem, dum cæremoniæ ſupplentur, non contrahere cum eo cognationem ſpiritualem, *Dian. p. 3. t. 4. R. 060. ex Pontio* dicit eſſe probabile. 144

„ Si baptiſmus collatus deprehendatur fuiſſe invalidus, non ideo repetendæ ſunt cæremoniæ.

Sed hæc quæſtio eſt, alii ut *Palaus punct. 22. num. 14. & Salm. cap. 7. num. 21. cum S. Anton. & Reg.* dicunt repetendas eſſe cæremonias, ſecluſo ſcandalo, vel infamia baptizantis, vel baptizati. Ratio, quia cæremoniæ ſunt acceſſoriæ ad Baptiſmum, cum pertineant ad ejus ornatum, unde ſemper ac Baptiſmus confertur, debent illum concomitare. Alii vero communius cum *Buſemb. ut Suar. D. 31. ſect. 6. v. Septimo. Bon. punct. 7. num. 22. Holzm. num. 267. cum Averſa*, item *Contin. ap. Pal. num. 23.* ac probabile putat *Croix num. 341.* negant eſſe repetendas, tum quia in *cap. 1. de Sacr. iterand.* dicitur in Sacramentis characterem imprimentibus *nihil eſſe iterandum, ſed caute ſupplendum id quod incaute fuerit omiſſum.* Unde, cum in Baptiſmo invalido jam fuerint adhibitæ cæremoniæ, non eſt obligatio eas iterandi; tum quia ad debitum cultum Sacramenti ſervandum ſufficit, ut cæremoniæ vel ſubſequantur, ut habetur in Rituali Romano, vel antecedant Sacramentum. Quapropter cæremoniæ tam antecedentes, quam ſubſequentes Baptiſmum moraliter cum ipſo conjunguntur. Utraque ſententia videtur probabilis, ſed prima ut tutior conſulenda.

Circa nomen, quod in Baptiſmo imponitur, notat I. *Croix lib. 6. p. 1. num. 329.* non peccare, qui nomen non Sancti imponit; quia imponere Sancti nomen non eſt præceptum, ſed tantum monitum S. Pii V. & Pauli V. Idem dicit *Croix* contra *Vaſq.* ſi imponatur nomen Veteris Teſtamenti, v. g. Adami, Tobiæ, &c. Hoc autem in noſtris partibus paſſim uſitatur. Advertit tamen *Croix* cum *Catech. Rom. cap. 14. nu. 3.* non facile acquieſcendum volenti imponere nomen Ethnicum. Notat II. *Croix num. 330.* quod, ſi dubitetur, an infans ſit vir, aut mulier, & urgeat periculum mortis, poteſt baptizari ſine nomine: In Rit. Rom. de Sacr. Olei &c. de hoc ita habetur: *Curet* (Parochus) *ne obſcœna, fabuloſa, aut ridicula, vel inanium Deorum, vel impiorum Ethnicorum hominum imponantur, ſed potius, quatenus fieri poteſt, Sanctorum, &c.* Notat III. *Croix num. 331.* cum *Abb. Bon. & Dic.* contra *Sotum, & Sa*, nomen in Baptiſmo impoſitum licite poſſe privata auctoritate mutari, cum hoc nullo jure prohibeatur. Procul dubio autem mutari poteſt in Confirmatione. 145

Circa autem librum Baptizatorum, notandum, hunc fidem facere in quovis Tribunali, ut advertit *Croix lib. 6. p. 1. num. 345.* Parochus autem diligenter tenetur in libro adnotare diem, & horam nativitatis, Parentes, & Patrinos. Item ſi Baptiſmus ſit collatus ſub conditione, vel ſine cæremoniis; Item ubi infans repertus ſit expoſitus: Ita in Rituali Rom. *in fin. tit. Formula ſcribenda, &c.*

A R T I C U L U S II.

Qui patrini, & quod eorum officium?

146 *Ad quid teneantur patrini? Et quæ requirantur, ut quis valide ſit patrinus?*
147 *Quando patrinus teneatur inſtruere ſuſceptum? Et an poſſit omitti patrinus in Baptiſmo privato?*
148 *Qualis actus requiratur in patrinis, ut contrahant cognationem?*
149 *An cognationem contrahat ſuſcipiens, vel baptizans in Baptiſmo privato?*
150 *An parentes ſuſcipientes, vel baptizantes filios contrahant impedimentum petendi debitum?*
151 *An contrahat cognationem ſuſcipiens infantem in Baptiſmo collato ſub conditione?*
152 *An qui ex errore ſuſcipit unum pro alio?*

153 *Quis*

153 *Quis contrahat cognationem, ſi quis ſuſcipiat nomine alterius?*
154 *An patrini ad contrahendam cognationem debeant eſſe deſignati?*
155 *An poſſint eſſe patrini ejuſdem duo mares, vel duæ feminæ? Dub. 1. An patrinus maſculi debeat eſſe maſculus, &c. Dub. 2. An peccent deſignantes duos mares, vel duas feminas?*
156 *Quid requiratur, ut quis licite ſit patrinus? Repelluntur ab hoc officio 1. Religioſi. 2. Conjuges, & parentes. 3. Infames. 4. Apoſtatæ, & Hæretici. An autem Catholici poſſint ſuſcipere infantes Hæreticorum Hæretico baptizante? 5. Plures quam duo.*
157 *An duo Conjuges poſſint eſſe patrini alienæ prolis?*
158 *Vide quæ habentur ap. Buſemb.*
159 *Qando graviter peccet Parochus circa hanc materiam?*
160 *Quæ debeat monere Parochus poſt datum Baptiſmum? Et ſignanter ne Matres decumbant cum infantibus.*

146 Reſp. 1. Patrini ſunt quaſi patres ſpirituales, qui baptizatum de fonte ſuſcipiunt in ſuam curam. Unde eorum officium eſt, baptizatum de rebus fidei inſtruere, Orationem Dominicam, & Symbolum docere; ad quod obligantur, ſi id ab aliis non fiat. *Laym. lib. 5. t. 2. cap. 9.* * (*Vide num. ſeq.*) *

Reſp. 2. Ut quis valide ſit patrinus, non certa ætas * (*Ut Salm. de Bapt. cap. 7. num. 29. cum Sanch. Laym. Nav. &c. contra Abbat. qui requirit ætatem 18. annorum. Croix autem lib. 6. p. 1. n. 355. requirit ſaltem ſeptennium.*) * ſed requiritur I. Uſus rationis. II. Ut ipſe ſit baptizatus (quia non poteſt eſſe pater, qui ipſe nondum ſit natus): Et quidem, ut ejus Baptiſmus fuerit validus, quia acceſſorium ſequitur principale. III. Ut a parentibus, vel Parocho ad hoc deſignatus ſit: ad quod videtur ſufficere, ſi etiam ultro ſe ingerens ſit admiſſus; deſignatus autem rite a parentibus Parochus non valide mutat. * (*Sed Tamb. §. 2. num. 12. dicit, quod Parochus valide mutaret; & adhæret* Croix *num. 363. quia ex Trid. ſufficit deſignatio parentum, vel Parochi; Parochus autem mutans patrinum graviter peccaret, ut ait Beda ap.* Croix *ibid.*) * *Dian. p. 6. t. 8. R. 54.* IV. Ut in ipſo Baptiſmo (quia non ſufficit, ut in ſolis cæremoniis) per ſe, vel procuratorem tangat, teneat, aut de manu baptizantis ſuſcipiat. * (*Illud ſuſcipere, intelligendum eſſe dicunt Salm. num. 31. ſi Baptiſmus ſit per immerſionem: Sed* Croix *num. 363. dicit cum Averſ. & comm. ſufficere ad contrahendam cognationem, quod patrinus ſuſcipiat baptizatum e manu Baptizantis, etiamſi* Baptiſmus *ſit per infuſionem.*) V. Ut id non materialiter tantum, ſed animo ſuſceptoris, ſive cum intentione id munus gerendi faciat. *Laym. cap. 9. num. 1.* * (*Ita etiam Tamb. & Averſ. apud* Croix *num. 363. Quid ſi quis ſuſcipiat filium unius, putans eſſe filium alterius, dicunt Sanch. Tamb. Gob. &* Croix *num. 363. eum cognationem non contrahere.* Sed vide infra num. 152.) *

147 Hic prænotandum, ut certum I. id quod docet *D. Thomas* circa obligationem patrini, nam *3. p. q. 67. art. 8.* ſic ait: *Ille, qui ſuſcipit aliquem de ſacro fonte, aſſumit ſibi officium Pædagogi; & ideo obligatur ad habendam curam de ipſo.* Ideſt, ut dicunt *Holzm. tom. 2. pag. 32. num. 158. Tournely tom. 4. pag. 341. q. 2. Salm. de Bapt. cap. 7. num. 47.* & alii paſſim, tenetur inſtituere Baptizatum circa Fidem, & mores. Attamen hæc obligatio tunc tantum urget, *ſi neceſſitas immineret, ſicut eo tempore & loco, in quo baptizati inter Infideles nutriuntur,* ut dicit idem *D. Thomas loc. cit.* addens: *Sed ubi nutriuntur inter* Catholicos *Chriſtianos, ſatis poſſunt ab hac cura excuſari; præſumendo quod a ſuis parentibus diligenter inſtruantur; Si tamen quocunque modo ſentirent contrarium, tenerentur ſecundum ſuum modum ſaluti ſpirituali filiorum curam impendere.* Et idem dicunt communiter *Salm. num. 27. cum Suar. Laym. Pal. Con. Vol. &c.* Prænotandum II. Quod in Baptiſmo privato nulla culpa eſt, ſi patrinus omittatur, ut ajunt *Tournely pag. 340. Holzm. pag. 32. num. 154. & Salm. cap. 7. num. 24. cum Sota, Suar. Sanch.* & aliis communiter. Dicunt tamen *Sanch. de Matr. lib. 9. D. 26. num. 3. & Laym. lib. 5. tract. 2. cap. 9. cum Suar. Con. &c.* quod licet neceſſario non ſit adhibendus patrinus in Baptiſmo privato, tamen bene adhiberi poteſt, & præſtantius adhibetur.

148 Sed quæritur I. Qualis actus requiratur in patrinis, ut contrahant cognationem? Textus qui hanc cognationem ſtatuunt (relati a *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 56. num. 1.*), his utuntur vocabulis, *ſuſcipit, accipit, tenet, levat, tangit.* Unde DD. conveniunt apud *Sanch. loc. cit. & num. 2. & 3.* requiri ad contrahendam cognationem, ut patrinus vel teneat, aut tangat Infantem dum baptizatur; vel ſtatim levet aut ſuſcipiat de ſacro fonte, vel de manibus baptizantis. An autem requiratur tactus phyſicus ad contrahendam cognationem? Loquendo de Infantibus, communiter affirmant DD. apud *Sanch. num. 4.* Loquendo vero de Adultis, negant *ibid. Sotus, Lopez, & Sa,* qui dicunt ſufficere tactum moralem, ſive aſſiſtentia; quia, cum Adulti poſſunt ex ſe ſuſtentari, ſufficit aſſiſtentia qua denotent patrini ſe ſuſcipere eos in ſuam curam, cæremonia tentionis non adhibita. Sed communiſſime & merito huic contradicent *Palaus p. 11. §. 2. n. 3. Salm. de Bapt. cap. 7. n. 31. Bonac. q. 3. p. 5. §. 2. n. 14. cum Carden. Reg. Fill. &c. ac Sanch. loc. cit. cum Manuel, & Henr.* qui de hoc affert Declarationem Cardinalium. Ratio, tum quia talis tentio expreſſe requiritur a Sacris Canonibus; tum quia (ut dicit *D. Thom. 3. p. quæſt. 72. art. 10.*) hæc cæremonia non eſt jam inducta ad ſupplendam imbecillitatem corporis, ſed ad ſignificandam imbecillitatem Animæ; Unde S. Doctor *ibid. ad 1.* ait: *Licet ille qui confirmatur* (& idem dicendum de baptizato) *ſit adultus corporaliter, nondum tamen eſt adultus ſpiritualiter.*

Quær. II. An baptizans, & patrinus adhibitus in Baptiſmo privato contrahant cognationem ſpiritualem? Nulli dubium quod baptizans contrahat, ut communiter dicunt *Pal. p. 11. §. 2. n. 13. Tournely pag. 146. coll. 4. Viva de Matr. q. 5. art. 6. n. 4. & alii.* Dubium eſt, an contrahat patrinus? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Suar. 3. p. q. 67. art. 8. in fine. Laym. cap. 9. num. 5. cum Arm. & Nav. ac Viva loc. cit. cum Sa, & Con.* Ratio, quia patrinus non propter ſolam ſolemnitatem in Baptiſmo adhibetur, ſed etiam propter obligationem inſtruendi baptizatum. Et quamvis Eccleſia in Trid. *ſeſſ. 24. cap. 2. de Refor.* non præceperit adhiberi patrinum in Baptiſmo privato, illum tamen non prohibuit, nec (ut ait *Suarez*) juri antiquo derogavit. *Secunda* vero ſententia communior, & probabilior negat, eamque tenent *Palaus loc. c. n. 12.* cum communi ut aſſerit, *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 62. n. 14. Bon. eod. tit. quæſt. 3. p. 5. §. 2. num. 21. Holzm. pag. 382. n. 544. Sporer p. 4. num. 89. Tournely t. 2. pag. 144. cum Soto, & Salm. de Matr. cap. 12. num. 32. cum Hurt. Rodrig. Dic. Cornejo, & Diana.* Probatur ex Trid. *dict. cap. 2.* ubi ſic ſtatuitur: *Unus tantum, ſive ſit vir, ſive ſit mulier, juxta ſacrorum Canonum inſtituta, vel ad ſummum unus, & una baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant, inter quos ac baptizatum ipſum, & illius Patrem, & Matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem & matrem tantum, ſpiritualis obligatio contrahatur. Parochus antequam ad Baptiſmum conferendum accedat, diligenter ab iis ad quos ſpectabit ſciſcitetur, quem, vel quos elegerint, ut baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiant, & eum vel eos tantum ad illud ſuſcipiendum admittat, & in libro eorum nomina deſcribat, doceatque eos quam cognationem contraxerint.* Ex quibus verbis AA. præfati recte concludunt, impedimentum ex Concilio contrahi ſolum a ſuſcipientibus *de ſacro fonte*, qui ſolus inſtitutus eſt ad conferendum Baptiſmum ſollemne, non autem privatum. Nec obſtat dicere cum *Suarez*, quod Tridentinum hic non derogavit juri antiquo, quo (ut aſſerit) omnes ſuſcipientes cognationem contrahant. Nam primo non oſtendit *Suarez*, ut opus erat, quo jure antiquitus in Baptiſmo privato contrahebatur cognatio; Deinde, etiamſi hoc primitus ſtatutum fuiſſet, Tridentinum tamen ad evitanda incommoda derogavit omnibus aliis prohibitionibus ineundi matrimonia, præter illas quas hic ſtatuit dicens: *Docet experientia propter multitudinem prohibitionum multoties in caſibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non ſine magno peccato perſeveratur, vel ea non ſine magno ſcandalo dirimuntur. Volens itaque S. Synodus huic incommodo providere, & a cognationis ſpiritualis impedimento incipiens ſtatuit, ut unus tantum, ſive vir, &c.* & proſequitur ut ſupra. Ergo ad vitanda incommoda Concilium præſcribere voluit, ut præfata cognatio in poſterum non contrahatur niſi e ſuſcipientibus de ſacro fonte, ideſt in Baptiſmo ſollemni, ut diximus.

Quær. III. An parentes baptizantes vel ſuſcipientes de Baptiſmo filios contrahant impedimentum petendi debitum? Certum eſt 1. non contrahere, ſi baptizent in neceſſitate, ut docent *D. Thom. ſuppl. q. 55. art. 1. Sanchez de Matr. lib. 9. D. 23. Salm. de Bapt. cap. 2. n. 49.* & alii communiter ex *cap. Ad limina 7. Cauſa 30. q. 1.* ubi dicitur: *Inculpabile judicandum, quod neceſſitas intulit.* Certum eſt 2. graviter peccare parentes, qui ex induſtria, & ſine neceſſitate filios baptizant, ut patet ex *cap. De his 7. dict. q. 1.* vide *Viva loc. cit.* Certum eſt 3. non contrahere cognationem, ſi parentes ex ignorantia baptizent, ut habetur in *cap. Si vir 2. de Cognat. Spir.* ubi ſic dicitur: *Si vir vel mulier ſcienter vel ignoranter filium ſuum de ſacro fonte ſuſceperit .... quamvis generaliter ſit inſtitutum, ut debeant ſeparari, quidam tamen humanius ſentientes aliter ſtatuerunt; Ideoque nobis videtur quod ſive ex ignorantia, ſive ex malitia id fecerint, non ſunt ab invicem ſeparandi, nec alter alteri debitum debet ſubtrahere..... quia ſi ex ignorantia* (nota) *id factum eſt, eos ignorantia excuſare videtur: ſi ex malitia, eis ſua fraus non debet patrocinari, vel dolus.*

150 Quæſtio igitur eſt, an Parentes contrahant impedimentum, ſi filium baptizent ex induſtria præter neceſſitatem? *Prima* ſententia communior affirmat, & hanc tenet *D. Thom. Suppl. q. 56. art. 1. Petrocor. t. 3. pag. 217. Concina t. 8. pag. 158. n. 14. item S. Bonav. Palud. Rich.* & alii plures cum *Sanch. de Matr. lib. 9. D. 26. num. 7.* Ratio, quia eadem lex, quæ decernit cognationem ſpiritualem contrahi inter Baptizantem, & parentes baptizati, ipſa impedimentum inducit inter parentes ſuam prolem baptizantes. *Secunda* vero ſententia ſatis probabilis negat, eamque tenent plures & graves DD. ut *Suar. 3. p. q. 67. art. 8. Pontius de Matr. lib. 10. cap. 6. n. 4. Viva eod. tit. q. 7. art. 3. n. 7. Conink. D. 34. dub. 8. n. 69. Salm. de Matr. cap. 15. n. 15. cum* Perez, *Dic. &c.* Idem tenet *Gloſſa in cit. cap. Si vir. v. Debitum,* ubi dicit: *Non invenimus in hoc caſu quod non exigat, ergo nec nos prohibemus.* Ratio eſt, quia revera nullo jure (ut ipſe *Sanchez* fatetur, & ideo hanc ſententiam probabilem, & tutam vocat) expreſſum invenitur, ſuppoſitam cognationem contrahi; & ſi aliqui antiqui textus adfuerint ſeparationem inter tales conjuges injungentes, tamen omnes hi Canones (ut ait *Sanch.*) correpti fuerunt a *cit. cap. Si vir,* ubi dicitur, quod hujuſmodi conjuges *non ſunt ſeparandi,* & additur, *nec alter alteri debitum debet ſubtrahere;* ex quibus verbis recte inferunt *Salm.* nullum impedimentum contrahi ad debitum petendum; textus enim non dicit, quod tantum nocens teneatur innocenti debitum non negare, ſed utitur termi-

Digitized by Google

terminis correlativis, qui mutuam obligationem inducant. Si igitur utraque pars (ut bene arguit *Pontius num. 4. in fin.*) tenetur debitum reddere, ergo utraque poteſt petere; nam ſi nocens petere non poſſet, neque pars innocens poſſet reddere, quia ex una vice non teneretur reddere, cum nocens jam amiſerit jus petendi, ex altera neque etiam poſſet reddere, ſi poſſet negare ſine gravi incommodo, quia cooperaretur peccato alterius, juxta dicta *Tom. I. lib. 2. num. 47.* & ut dicemus in hoc caſu *tract. de Matrimonio lib. 6. num. 945.* Nec verum eſt, quod quicquid dirimit matrimonium contrahendum, impedit etiam jam contractum; Nulla enim pœna incurritur, ut compertum eſt apud omnes, niſi in jure ſit expreſſa; In noſtro autem caſu hæc pœna non petendi debitum nullibi invenitur expreſſa, ſicut alias habetur de inceſtuoſo ex *cap. 1. de Eo qui cognat. conſanguin.*

151 Quæritur IV. An ſuſcipiens infantem in Baptiſmo collato ſub conditione, contrahat cognationem? *Reſp.* ſi de primo Baptiſmo adſit dubium dumtaxat negativum, omnino affirmandum cum communi, quia nulla tunc urget ratio pro valore anterioris Baptiſmi, & præſumptio ſtat tantum pro valore ſecundi. Ita *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 62. num. 6. Marzotta t. 4. p. 45. Salm. de Matr. cap. 12. num. 29. cum Bonac. & Renzius de Bapt. cap. 5. quæſt. 4. cum Dicaſt. & Diana.* Secus *tamen dicunt Sanch. num. 7. Renzius num. 4. cum Diana*, ſi dubium ſit poſitivum. Et hoc eſt ſatis probabile juxta dicenda *de Matr. num. 905.* ubi dicemus cum communi DD. bene poſſe contrahi matrimonium, quando poſt adhibitam diligentiam nullum impedimentum certo adeſſe probatur.

152 Quær. V. An contrahat cognationem, qui ex errore ſuſcipit unum infantem pro alio? Negant *Contin. Tournel. t. 4. p. 146. & Sanch. de Matr. lib. 7. d. 58. num. 7. cum Abbat. &c.* Quia in *dict. cap. 2. de Cognat. Spirit.* dicitur conjux, quæ ignoranter levavit filium Mariti, non arceri a petitione debiti. Affirmant vero *Pontius de Matr. lib. 7. cap. 19. num. 19. & Pal. de Bapt. p. 11. §. 2. num. 5.* cum aliis; quia ſuſcipiens videtur habere intentionem ſuſcipiendi infantem, quicunque ſit; Textum autem allatum dicunt non probare conjugem non geſſiſſe verum officium ſuſceptoris, ſed ſolum ex diſpoſitione juris ſublatum eſſe impedimentum petendi debitum, quod impedimentum non decebat quidem contrahi ſine conjugis culpa; ſed hanc rationem ajunt non procedere in noſtro caſu. Et hæc ſententia mihi probabilior videtur; Niſi (ut recte excipit *Renzius cap. 5. q. 15. cum Tamb. & Januar.*) ille habeat expreſſam intentionem non tenendi alium niſi quem intendit ſuſcipere.

153 Quæritur VI. Quiſnam contrahat cognationem, ſi quis ſuſcipiat infantem nomine alterius? Tres adſunt ſententiæ. *Prima* communior dicit contrahere ſolum principalem, & ita ſentiunt *Sanchez de Matrim. lib. 7. d. 59. n. 12. Pontius loc. cit. Renzius cap. 5. q. 26. Pal. loc. cit. n. 14. cum Coninc. Barb. & Hurt. Croix lib. 6. p. 1. num. 364. cum Averſa, & Gob. Tournely tom. 4. p. 145. coll. 3. cum Nav. & Fagnano. Secunda* ſententia dicit contrahere ſolum Procuratorem, quia hic ſolus infantem ſuſcipit; ita *Concina tom. 8. p. 190. num. 16. cum Soto, & Tol. Tertia* ſententia, quam tenent *Leand. & Diana cum Sa, Reg. ac Fill. apud Conc. loc. cit.* dicit neutrum contrahere, non principalem, quia non ſuſcipit; non procuratorem, quia hic non intendit contrahere. His non obſtantibus, prima ſententia quæ communior eſt, abſolute verior mihi videtur. Ratio, quia ex Trid. ie contrahit cognationem, qui eſt a parentibus ad ſuſcipiendum deſignatus. Nec obſtat, quod principalis de facto non ſuſcipiat, quia juxta regulam juris, qui per alium facit per ſe facere videtur. Sicque deciſum refert *Pontius* a S. C. quæ dixit in hoc caſu: *Procurator non contrahit cognationem ſpiritualem ſibi, ſed mandanti.*

154 Quær. VII. An patrini ad contrahendam cognationem debeant eſſe deſignati? Ante omnia hic advertendum id quod habetur in Tridentino *cit. ſeſſ. 24. cap. 2. de Ref.* ubi ſic ſancitum fuit: *Si alii ultra deſignatos baptizatum tetigerint, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahent, Conſtitutionibus in contrarium non obſtantibus.* Sed dubium 1. occurrit, ſi nullus ſit deſignatus, & plures tangant, an omnes contrahant? Tenet *Diana cum aliis apud Buſemb.* ut ſupra, neminem eorum cognationem contrahere; & hanc ſententiam probabilem putant *Sanc. lib. 9. D. 57. num. 12. ac Suar. Gutt. &c. apud Salm. cap. 7. n. 56.* & probabiliorem vocat *Croix n. 359. cum Gob. & Averſa.* Quia Tridentinum expreſſe requirit deſignationem, & proinde (ea deficiente) cognatio non contrahitur. Sed oppoſitam, cui me ſubſcribo, communem vocat *Viva de Matr. quæſt. 5. art. 6. num. 6. cum Bonac. & Con.* & hanc tenendam dicunt *Salm. de Bapt. cap. 7. num. 37. cum Nav. Laym. Pal. Cont. &c.* ex Declar. S. C. hi dicunt omnes contrahere. Ratio, quia, ſi et Concilium præſcribat, ut Parochus ſciſcitetur a parentibus quem deſignarint, & ut puniatur ſi aliter fecerit; non tamen dicit ſuſceptionem eſſe nullam, neque irritat jus antiquum, ut habetur in *cap. fin. de Cogn. ſpir. in 6.* ex quo omnes tangentes cognationem contrahunt; hæc ſunt verba hujus textus; *Quamvis non plures quam unus vir vel una mulier accedere debeant ad ſuſcipiendum de Baptiſmo infantem, ſi tamen plures acceſſerint, ſpiritualis cognatio inde contrahitur.* Et ob eandem rationem idem recte dicunt *Auctor Addit. ad Wigandt de Bapt. caſ. 8. v. Oppoſitum, & Salm. num. 24. cum. Pal. Conc. & aliis* (contra *Croix &c. loc. cit.*), etiamſi adſint patrini deſignati, ſed alius præter eos tantum tangit; hic ſolus enim tunc contrahit, quia Concilium dicit eos non contrahere qui *ultra* deſignatos tangunt, non vero qui *præter*; nam *ultra* importat quod tangant deſignati, & non deſignati; *præter* autem importat, quod tangant tantum non deſignati, qui a Concilio non eximuntur a contrahendo cognationem, ſaltem non expreſſe, uti opus erat exprimi; alioquin in dubio poſſidet jus antiquum. E converſo ſecus omnino dicendum, ſi tangat unus deſignatus, & alter non deſignatus, quia hic nullo modo contrahit, ut patet ex verbis Tridentini ſupra allatis.

Dubium occurrit 2. ſi plures quam duo deſignentur, & omnes tangant, an omnes cognationem contrahant? Cenſet *Suar. 3. p. q. 67. art. 8. in fin.* quod, ſi ſucceſſive tangat puerum, primi duo tantum cognationem contrahunt, & idem ſentiunt recte *Sanch. de Matrim. lib. 7. D. 57. n. 14. & Croix lib. 6. p. 1. n. 360.* Si autem ſimul omnes tangant, *Suar.* cenſet nullum contrahere: Sed *Sanch. Croix, & Salm. num. 45. cum Pont. Con. Pal. ac Reb.* communius, & probabilius dicunt tunc omnes deſignatos contrahere; quia Tridentinum, licet vetet adhiberi plures quam duos, tamen non irritat jus antiquum, niſi cum tangunt plures ultra duos deſignatos, non vero, ſi tangant plures deſignatos ultra duos. Et hoc tanto magis currit, ſi ex iis pluribus deſignatis ignoretur quis prius tetigerit ex Decr. S. C. *ap. Salm.*

Sed notandum hic 1. cum *Tourn. tom. 2. De Diſp. p. 146.* quod ſi Parochus injuſte repellat patrinos a parentibus electus, & ii infantem teneant, hi veram cognationem contrahunt. Notandum 2. cum eodem *Tourn. & Bonac.* quod ſi Parochus admitteret plures patrinos quam duos, mortaliter peccaret, quia læderet præceptum Eccleſiæ in re gravi, impoſitum ne multiplicentur cognationes. Si vero plures patrini accedant a parentibus deſignati, bene poterit permittere (prout ait *Croix num. 350.*), ut omnes tangant; Modo externe deſignet unum & unam, quibus tantum tradat infantem, & illos ſolos adnotet ut patrinos, moneatque tantum eos cognationem contraxiſſe.

Quær. VIII. An patrini poſſint eſſe duo mares, aut duæ feminæ? Nega; Sed probabile eſt cum *Sanch. & Croix n. 350.* eſſe tantum veniale, contra *Bon. & al.* qui volunt eſſe mortale. 155

Dub. 1. An patrinus maſculi (ſi unicus ſit) debeat eſſe maſculus, & feminæ femina? Affirmat *Laym. ex Conc. Nic.* Sed probabilius negant *Suar. Fill. Averſ. Gob. apud Croix num. 351.* cum ex Trident. dicatur, *ſive vir, ſive mulier.*

Dub. 2. An peccent deſignantes ut patrinos duos mares, vel duas feminas? Certum eſt peccare tam parentes, quam Parochum tales patrinos admittentes, cum ſit contra præſcriptum Eccleſiæ. Id autem *Croix n. 350. cum Sanch.* putat eſſe tantum veniale; *Bonacina* vero & alii dicunt eſſe mortale; & hoc mihi verius videtur, ſi patrini eſſent diverſi ſexus ab infante, quia ſic multiplicarentur cognationes, quod prohibere voluit Tridentinum, ut vidimus; Secus ſi eſſent ejuſdem ſexus.

„ Reſp. 3. Valide quidem, ſed illicite ſunt Patrini: I. Abbas, & Monachus. Quo nomine veniunt Mendicantes. *(In cap. Non licet 103. de Conſecr. D. 4. ſic habetur:* Non licet Abbati, vel Monacho de Baptiſmo ſuſcipere filios, nec Commatres habere. *Licitum eſt vero Monachis Compatres fieri baptizando, ut Petrocor. tom. 3. p. 217. cum Gloſſ. in cap. Pervenit. d. D. 4. An autem nomine* Monachorum *veniant etiam Mendicantes? Negant Palaus tract. 19. p. 11. §. 1. n. 4. & Salm. cap. 7. n. 47. cum Coninch. Sed melius affirmant Concina tom. 8. pag. 189. cum Laym. Ang. Sanch. Fill. Bonac. Diana &c. ac Ronc. cap. 6. quæſt. 1. R. 3. Ratio, quia, licet nomine* Monachorum *in odioſis non veniant Mendicantes, tamen Rituale Rom. tit. de patrin. id vetat in omnibus Regularibus, dicens:* Ad hoc etiam admitti non debent Monachi, vel Sanctimoniales, neque alii cujuſvis Ordinis Regulares a ſeculo ſegregati. *Regulares autem facti Epiſcopi non prohibentur ſuſcipere, ut ait Palaus loc. cit. cum Laym. Sanch. &c. ac Holzmann num. 163. cum communi.)* Etſi *Laymann* omnes clauſtrales comprehenſos velit, & quoad Abbates, in multis locis conſuetudo ſit contraria. II. Conjuges reſpectu conjugum, & parentes reſpectu filiorum, niſi ſit neceſſitas. III. Moribus infames. IV. Apoſtatæ, & Hæretici, qui nullo caſu videntur advocandi, quia ea advocatio eſſet proteſtatio quaſi falſæ religionis, cum nonniſi de falſa fide ſint ſponſori: etſi *Laym. hic cap. 9. num. 7.* probabiliter dicat, poſſe ſubinde ob gravem cauſam admitti. Catholici vero ob rationabilem cauſam infantem hæretici, baptizante Prædicante, ſuſcipere poſſunt, ſaltem in Germania, *Laym. cap. 9. num. 6. (Et Croix num. 370. conſentit cum Gob. & Tamb. ſi per hoc nullo modo approbetur ritus hæreticorum contrarius Fidei, contra Nav. Leſſ. &c. An autem ex gravi cauſa adhiberi poſſit patrinus hæreticus? Affirmat Laym. & conſentit. Pal. ſi aliter oriretur gravis offenſio; Sed communius negant Tam. & alii apud Croix num. 373.)* V. Plures, quam duo, quia *Trident.* non niſi unum, aut ad ſummum unum & unam permittit, propter cognationem ſpiritualem inde oriri ſolitam: Ideoque mandat Parochis, ſub pœna arbitrio Ordinarii infligenda, ut ſi plures ſe offerant, petant ab his, ad quos ſpectat, patrinos deſignari, ut unum, vel duos nominent, eoſque tantum admittant, qui ſoli cognationem contrahant, eorumque nomina in librum referant, eoſque de contracta ſpirituali cognatione inſtruant: ſcilicet, quod ea impediat, dirimatque Matrimonium non quidem inter ſe, ſed inter ipſos, & baptizatum, ejuſque patrem, & matrem. Excipiuntur tamen parentes, quando propriam prolem ſuſcipiunt in neceſſitate. Vide *Laym.* locis infra citandis. 156

Quæritur hic, an duo conjuges poſſint licite ſuſcipere alienam prolem? Negat *Suarez 3. p. quæſt. 67. art. 8.* ex Conſtitu- 157

ſtitutione Urbani II. relata in *cap. fin. 30. quæſt. 4.* ubi dicitur: *Sed ut puritas ſpiritualis paternitatis ab omni labe & infamia conſervetur immunis, dignum eſſe decernimus, ut utrique* (Conjuges) *ſimul ad hoc aſpirare minime præſumant.* Cenſet tamen *Suarez* id non eſſe plusquam veniale, ex verbis illis, *dignum eſſe decernimus*, quæ videntur ſolam decentiam inducere. Sed nullum eſſe peccatum probabilius, & cum communiſſima docent *Navarr. Man. cap. 22. num. 39. Sanch. de Matrim. lib. 7. d. 57. num. 5. Bonac. eodem tit. quæſt. 3. p. 5. §. 2. num. 5. & Salm. de Bapt. cap. 7. num. 51. cum Coninch.* Ratio, quia jam conſuetudine introductum eſt hoc eſſe licitum; Idque expreſſe docet *D. Thom. in 4. d. 42. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 2. ad 4.* ubi ait: *Nihil prohibet, quin vir & uxor ſimul aliquem de ſacro fonte levarent.*

158 „ 1. In privato Baptiſmo, ob neceſſitatem dato, pater non debet ſuſcipere, aut tenere tanquam patrinus infantem; cum in hoc caſu nulla ſit patrini neceſſitas, ideoque ſi id vel tunc, vel etiam in Baptiſmo publico temere faciat (idem eſt, ſi prolem ſuam ipſe baptizat), graviter peccat, & inſuper contrahit in poſteriore caſu cognationem cum conjuge; atque, ut docet *Sanch. de Matrim. d. 36.* & alii communiter, privatur jure petendi debitum; quod tamen negant *Con. & Dian. d. 4. de Sacram. R. 5.* V. *Bon. de Matrim. quæſt. 3. p. 5. §. 2. Eſcob. t. 7. E. 2.* ubi citat *Suar.* negantem." (*Et quidem probabiliter; vide dicta num. 150.*)"

„ 2. Si inter multos patrinos nulli certi a parentibus, aut in eorum defectu, a Parocho deſignentur, qui aliis excluſis cognationem contrahant, & ſic multi ex ignorantia, vel Parochi negligentia levent, probabile eſt, omnes contrahere cognationem (niſi tamen aſſiſtant tantum, & non tangant) V. *Laym. lib. 5. t. 10. p. 4. cap. 8. & tract. 2. cap. 9. num. 4. Dian.* tamen *p. 9. t. 7. R. 5. ex Suar. Merat. & Perez*, dicit eo caſu nullam contrahere cognationem." (Vide dicta *num.* 154.)"

159 „ 3. Parochus graviter peccat I. Si ex negligentia frequenter omittat nomina baptizatorum referre in librum; tum ob legem *Trident.* in re gravi, & ſub pœna gravi; tum ob incommoda, & damna inde ſequentia. *Quintan. loc. cit.* At licet *Par. & Serra* apud *Dian. p. 9. t. 7. R. 5.* dicant eſſe probabile, quod tantum peccet venialiter; alii tamen mortalis eum damnant.

Peccat etiam graviter Parochus baptizans ſollemniter ſine Patrino, cum hæc ſit de præcipuis cæremoniis. *Croix lib. 6. p. 1. num. 348. & 349. cum Gob. Germ. Bon. & Quintanadvenas.* Sic etiam graviter peccabit, ſi admittet ad Baptiſmum patrinum non deſignatum, ut dicunt præfatus *Auctor Addition. in Wig. loc. cit. & Tournely tom. 4. pag. 347. quæſt. 4. cum Bonac. Hurt. Barb. Vega, & aliis*; & hoc ex præcepto Tridentini *loc. cit.* ubi dicitur: *Parochus, antequam ad Baptiſmum conferendum accedat, diligenter ſciſcitetur quem vel quos elegerint, &c.*

160 Hinc autem ultimo notandum ex Rituali Rom. Parochus poſt datum Baptiſmum debere 1. adnotare in Libro nomina Baptizati, ejuſque Parentum, ac Suſceptorum. 2. Monere Patrinos de cognatione contracta, eorumque obligatione. 3. Inculcare Matribus, & Nutricibus, ne decumbant cum infantibus, ob periculum ſuffocationis. Notat vero *Tournely tom. 4. pag. 344. cum Barboſ. Anacl. Pirhing. &c.* communiter, quod *ſi talis cubatio omni culpa caret, ut contingere poteſt, ſi v. gr. lectus eſt latus, puer implacabilis, qui aliter a frigore defendi non poſſit, & mulier in ſomno ſuum retinere ſoleat ſitum ac locum, omnis pœna ceſſabit.* Ita Tournely.

CAPUT II.

De Confirmatione.

DUBIUM I.

Quid ſit, & quæ ejus materia, & forma?

161 *Qua ratione Confirmatio eſt Sacramentum?*
162 *Quæ ſit* Materia Remota *hujus Sacramenti? Et an ſit materia neceſſaria Oleum olivarum, & Balſamum? 163. An ſit neceſſaria Benedictio Chriſmatis? Et an hæc poſſit committi ſimplici Sacerdoti? An ſit obligatio uti Chriſmate novo?*
164 *Quæ* Materia proxima? *Et an ultra Chriſmationem requiratur altera manuum impoſitio?*
165 *An Unctio poſſit fieri alio digito, quam pollice manus dexteræ? 166. An medio inſtrumento?*
167 *De Forma in Eccleſia Latina. 168. Quæ mutationes circa Formam invalident Sacramentum? De forma Græcorum.*
169 *De effectibus Confirmationis.*

161 „ RESP. 1. Confirmatio eſt unctio Chriſmatis, ſub præſcripta forma verborum, in fronte baptizati ab Epiſcopo, quia is ex Chriſti inſtitutione gratiæ augmentum, & robur accipit." (*Ita ex Trident. ſeſſ. 7. can. 1. ac Decr. Eugen. IV. in Inſtruct. ad Armenos, atque ex aliis Conciliis apud Bellarm. Habetur autem in Epiſt. 2. Dominus, Fabiani Papæ, hoc Sacramentum inſtitutum fuiſſe in nocte Cœnæ, qua Chriſtus D. de ipſo Apoſtolos edocuit. Vide Salm. de Confirm. cap. 1. num. 2. & 11. item Petrocorenſ. tom. 3. pag. 226. quæſt. 2. & Contin. Tournely tom. 5. ex pag. 5. qui id probant ex Traditione*)"

Reſp. 2. Materia ejus remota eſſentialis eſt Chriſma confectum ex balſamo, & oleo olivarum, benedictum ab Epiſcopo. Ita *comm. Doct.* 161

Unde reſolves.

„ 1. Non ſufficit ſolum balſamum, ut voluit *Canus*; nec ſolum oleum, ut voluerunt *Cajet. Sot. Nav.*

Certum eſt Oleum eſſe de neceſſitate Sacramenti, *ex cap. ult. De Sacr. Unct. & ex Decr. Eugen. IV. ut Salm. cap. 12. num. 3. cum comm. & Croix lib. 6. p. 1. num. 375.* Et debet eſſe oleum olivarum, ut docet S. *Thom. 3. p. quæſt. 72. art. 2.* Per dictum oleum enim, quod natura ſua pingue eſt & diffluens, ſignificatur Gratia Spiritus Sancti, quæ a Chriſto capite in nos effunditur. Balſamum autem certum eſt eſſe de neceſſitate præcepti; An autem ſit etiam de neceſſitate Sacramenti, *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Juenin. tom. 7. pag. 208. Contin. Tournely tom. 5. pag. 46.* item *Navar. Sot. Val. &c. apud Salm. de Confirm. cap. 2. num. 5.* & merito probabilem putat *Croix cum Covarr. Dicaſt. Averſa, &c.* Probant ex *cap. Paſtoralis de Sacram. non iterand.* ubi Innoc. III. interrogatus de Subdiacono ordinato ſine impoſitione manuum, & de alio confirmato in ſolo Oleo benedicto, ſic reſpondit; *In talibus, nihil eſſe iterandum, ſed caute ſupplendum quod incaute fuerit prætermiſſum.* Unde (ut dicunt) balſamum non eſt de neceſſitate Sacramenti, nam alias totum Sacramentum iterari debuiſſet. *Secunda* vero ſententia communior & probabilior affirmat, & hanc tenent *D. Thom. cit. art. 2. Bellarm. de Confir. cap. 8. prop. 2. Gonet D. 6. art. 6. Suar. quæſt. 72. D. 33. ſect. 1. Petrocor. tom. 3. pag. 261. Concina tom. 8. pag. 204. num. 12. Holzm. pag. 40. num. 194. & Salm. num. 7. cum Pal. Laym.* Bonac. & idem docet *Catech. Rom. num. 7.* ubi dicitur; *Duæ res corporeæ permixtæ* (ſcilicet Oleum, & Balſamum) *Confirmationis materiam præbent.* Probatur 1. ex Decreto Eug. IV. approbato a Concilio Florent. ubi dictum fuit, materiam Confirmationis eſſe *Chriſma confectum ex Oleo, & Balſamo:* Opponunt contra hoc Decretum, *Tournely, & Habert*, quod cum illud formatum fuit, Concilium jam erat ſolutum, ab eo enim jam diſceſſerant Epiſcopi Græci cum ſuo Imperatore, finito negotio unionis ſuæ Eccleſiæ cum Latina. Sed reſpondet *Petrocor. tom. 3. pag. 269.* non ideo deſiiſſe Concilium, cum Græci conſenſerint in continuationem Concilii, in qua fieri debebat altera unio Armenorum. Unde in hoc Decreto Eugenius eundem morem tenuit loquendi ſolitum in generalibus Conciliis, *Sacro hoc approbante Concilio Florentino.* Et in fine ſic dictum fuit: *Datum Florentiæ in publica Seſſione Synodali ſollemniter in Eccleſia Majori celebrata anno Domini* 1431. Præterquamquod teſtatur *Petrocor.* hoc Decretum in omnibus Catholicæ Religionis partibus receptum fuiſſe. Probatur 2. ex *cap. Cum veniſſet unic. de Sacra Unct.* ubi Innoc. III. poſtquam diſtinguit tria genera Oleorum, nempe Catechumenorum, Infirmorum, & Chriſma, *quod* (ut ait) *ex Oleo fit & Balſamo, myſtica ratione, per Oleum enim nitor conſcientiæ deſignatur .... per Balſamum odor famæ exprimitur.* Deinde in §. *Per frontis, eod. cap.* Sacramentum Confirmationis vocat *Chriſmationem*, non propter aliud quidem, niſi propter Chriſma, quod ibi adhibetur. Confirmatur id ex antiqua praxi Eccleſiæ; Nec verum eſſe dicit *Bellarm.* nullum Patrum ante D. Gregorium Magnum meminiſſe hujus Balſami mixtionem; nam D. Cyprianus longius antea (ut refert *Bellarminus*) jam ſcripſerat: *Hodie in Eccleſia ſacrum Chriſma conficitur, in quo mixtum Oleo Balſamum ſacerdotalis, & regiæ gloriæ exprimit unitatem.* Item refert, S. Clementem mentionem feciſſe *fragrantiæ odoris Chriſmatis.* Ad textum autem præfatum in *cap. Paſtoralis*, reſpondetur cum *Petrocor. & Holzm.* quod Pontifex dicendo *ſupplendum prætermiſſum*, non voluit quidem ſuppleri ſimplicem Balſami, ſed totam Chriſmatis unctionem, & ideo dixit non iterandam, quia (ut ait *Gloſſa ibid.*) *non dicitur iteratum, quod prius actum non fuit.* Certum eſt autem neutram ſententiam eſſe de Fide, neque certam; Hinc omnino Sacramentum conferendum eſt cum Oleo, & Balſamo, & alias ſaltem dubium eſſet, ut recte dicunt *Habert tom. 5. pag. 289. Bellarm. loc. cit. & Nat. Alex. art. 2. prop. 2.* Et ideo datum cum ſolo Oleo, ſaltem ſub conditione eſſet iterandum. E converſo, quia prima ſententia ſat eſt probabilis, recte dicit *Croix num. 376. cum Gob.* quod in articulo mortis bene poterit conferri Confirmatio ſub conditione ex ſolo Oleo, ſi nequeat haberi Chriſma ex Balſamo quoque confectum; magna enim utilitas hujus Sacramenti juſta eſſet cauſa illud ſub conditione miniſtrandi, juxta dicta *num.* 28.

Sufficit autem Balſamum cujuſcunque Regionis, ut dicunt *Gonet Man. tom. 6. pag. 163. Pal. p. 4. num. 3. Croix num. 377. cum Coninck. & Viva quæſt. 3. art. 1. num. 1. Bonac. & Gob.* Modo ſit in ea quantitate, ut det ſui odorem, quamvis non miſceatur cum ſingulis olei partibus.

„ 2. Etiam benedictio Epiſcopalis eſt de eſſentia, ut habet communis contra *Cajet.* ideoque nulla delegatione ſive Epiſcopi, ſive Papæ ſimplex Sacerdos poteſt conficere Chriſma. *Conc. d. 72. art. 3. d. 1.* 163

Quæritur, an Chriſma debeat eſſe ab Epiſcopo benedictum? Certum eſt apud omnes, quod de neceſſitate præcepti Chriſma omnino debet eſſe benedictum ab Epiſcopo. Sed dubitatur 1. an de neceſſitate Sacramenti debeat benedici Chriſma ſaltem a Sacerdote? Negant *Palud. apud Salm. cap. 2. num. 15. & alii apud Petrocor. tom. 3. p. 262. quæſt. 3.* At omnino id affirmandum cum aliis, & probatur ex Decreto Clemen-

mentis VIII. apud noſtrum Bened. XIV. *de Synodo lib. 7. cap. 14. num. 4.* ubi Clemens loquens de Oleo benedicto adhibendo in Extrema-Unctione, decrevit Extremam Unctionem miniſtratam cum Oleo benedicto a Sacerdote ſine conceſſione Papæ invalidam eſſe; hæc verba Decreti: *Sacram Extremam Unctionem Latinis collatam a Sacerdotibus Græcis Oleo ab ipſiſmet benedicto eſſe validam.*

Dubitatur 2. an Chriſma neceſſario debeat eſſe benedictum ab Epiſcopo? *Prima* ſententia communior affirmat, & hanc tenent *D. Thom. 3. p. quæſt. 72. art. 3. Petrocor. to. 3. pag. 262. q. 3. Concina t. 8. pag.* 205. *num.* 16. *& Salm. cap. 1. num.* 15. idque putant probari ex Conciliis Nicæno I. Romano II. & ex *c.* 119. *Diſt. 4. de Conſecrat.* ubi Innocent. I. ſic dicit, & *Presbyteris (qui extra Epiſcopum, ſeu præſente Epiſcopo baptizant) Chriſmate baptizatos ungere licet, quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum; non tamen frontem eodem Oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum.* Idem præſcribitur in Decr. Eugenii IV. ubi dicitur materia Confirmationis eſſe *Chriſma ab Epiſcopo benedictum. Secunda* vero ſententia, quam tenent *Tournely in Præl. Theol. t. 7. pag.* 237. *& Cajet. Val. Barb. & Vict. ap. Salm. cap. 1. num.* 16. item *Card. Gotti, Juenin. & Drum. ap. Conc. loc. cit.* id negat, & merito (ſpeculative loquendo) hanc ſententiam probabilem putat *Suar. D. 33. ſect. 2. Croix lib. 6. p. 1. num.* 238. Ratio, quia ſicut Papa poteſt facultatem concedere ſimplici Sacerdoti confirmandi, prout videbimus in *D. ſeq. nu.* 170. ſic etiam poterit benedictionem Chriſmatis ei committere. Nec ullum ex allatis documentis ſatis evincit, quod Chriſma non ſolum de neceſſitate præcepti, ſed etiam Sacramenti debeat neceſſario eſſe ab Epiſcopo benedictum. Dixi *ſpeculative loquendo*, nam in praxi, cum res ſit valde dubia, prima ſententia ut tutior omnino eſt tenenda.

„ 3. Perinde eſt ad ſubſtantiam Sacramenti, ſive Chriſma
„ ſit novum, ſive vetus; licet graviter peccet, qui utitur
„ alio, quam novo, id eſt, illo anno conſecrato: In quem
„ finem quotannis in die Cœnæ conſecratur, veteri combu-
„ ſto. * (*Idem communiter Salm. cap. 2. n. 21. ex cap. ſi quis. de Confirm. diſt. 4.*) *

164 „ Reſp. 3. Materia proxima eſt unctio in fronte, per ma-
„ num Epiſcopi (unde etiam hoc Sacramentum manus im-
„ poſitio dicitur a S. Luca Act. 8.) in formam Crucis fa-
„ cta. Quæ omnia ſunt de neceſſitate Sacramenti, ut ha-
„ bet communis.

Hinc de eſſentia hujus Sacramenti eſt I. Unctio *in fronte*, ut habetur ex Decr. Eug. IV. & ex *cap. unico de S. Unct.* Eſt communis *cum Suar. Laym. Con. & Salm. cap. 1. num.* 24. II. Unctio *in forma Crucis*, *ut S. Thom. quæſt. 72. art. 4. ad 3. & Salm. ibid. num.* 25. cum communi. III. Unctio *per manum miniſtrantis.* Ita *Suar. Pal. Laym. &c. cum Salm. & Croix num.* 382. Quapropter falſa eſt opinio *Sirmandi* (*apud Gonet*) qui dicebat ſolam manus impoſitionem ſufficere ſine Unctione Chriſmatis, ut communiter docent *Petrocor. tom. 3. pag.* 256. *Tournely t. 5. pag. 34. Juenin. t. 7. pag.* 207. & alii paſſim.

Quæritur vero, an ultra impoſitionem manus, quæ habetur per Chriſmationem frontis, requiratur ad eſſentiam Sacramenti alia impoſitio præcedens? Ante omnia hic advertendum in Pontificali Rom. præſcribi, ut Epiſcopus, antequam procedat ad Chriſmatis unctionem, dicat Orationem extenſis manibus verſus confirmandos. Quæritur autem utrum hæc manuum extenſio ſit neceſſaria ad valorem Confirmationis? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Merbeſ. diſ. 2. quæſt. 5. Juenin. tom. 7. pag. 204. concl. 1. Tournely in Prælect. Theolog. p. 216. & ſuus Continuat. t. 5. p. 27. concl. 1. Habert t. 5. p. 276. quæſt. 5. Gennet. t. 3. p. 115. & Concina tom. 8. p. 201. ex num. 1. cum Gotti, Berti, &c.* Hanc ſententiam probant ex illo *Act. 8. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum Sanctum.* Idque confirmant ex teſtimonio *Tertulliani, & S. Cypriani*, qui diſtinguunt impoſitionem manuum ab unctione Chriſmatis: nam *S. Cypr. Epiſt. 73. ad Jubajan.* ſic ſcribit: *Qui in Eccleſia baptizantur, præceptis Eccleſiæ offeruntur, ut per noſtram orationem, & manus impoſitionem Spiritum Sanctum conſequantur, & ſignaculo Dominico conſummentur.* Attamen *ſecunda* ſententia cenſet illam manuum extenſionem, non eſſe de neceſſitate Sacramenti, ſed ſufficere impoſitionem manus, quæ in ipſa Chriſmatione involvitur; ſic ſentiunt *Gonet Man. tom. 6. p. 167. Suar. 3. p. d. 33. ſect. 4. v. Tertio*, qui teſtatur hanc ſententiam eſſe uſu receptam in Eccleſia, *Laym. lib. 5. tract. 3. cap. 2. num. 5. Holzmann p. 42. num. 198. v. Dic. 2. Antoine p. 475. num. 11. Fraſſen tom. 11. p. 395. v. Quod autem, Petrocor. tom. 3. p. 256. quæſt. 3. Viva de Confirm. quæſt. 3. art. 1. num. 4. Croix lib. 6. p. 1. num.* 380. & huic ſententiæ non obſcure adhæret etiam *S. Thom. in 4. d. 7. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 2.* ubi dicit per verba formæ, *Confirmo te Chriſmate ſalutis*, exprimi totam rationem hujus Sacramenti, nempe Sacramentum, Sacramenti rem, ſive effectum, & Sacramentum ſimul ac rem: Sacramentum tantum ait exprimi per *Tò Chriſmate*, rem per *Tò Salutis*, Sacramentum & rem per *Tò Confirmo*; Totam igitur rationem Sacramenti ſentit S. Doctor exprimi per verbum *Chriſmate*, nullamque aliam, præter hanc, materiam agnoſcit. Idem aperte tenet *Catech. Rom. de Confirm. num. 7.* ubi quærens, quæ ſit materia hujus Sacramenti? docet eſſe Oleum, & Balſamum, additque: *Quod autem ea ſit hujus Sacramenti materia, Eccleſia, & Concilia perpetuo docuerunt.* Ratio autem noſtræ ſententiæ hæc eſt: Minime dubitandum quod juxta Scripturam, & SS. Patres pro materia Confirmationis requiritur etiam manus impoſitio; ſed in ipſa Confirmatione hæc jam involvitur; hæc igitur ſufficit, nec alia requiritur. Propterea in Decreto Eugenii IV. dicitur: *Loco manus impoſitionis Apoſtolicæ dari in Eccleſia Confirmationem.* Et clarius in *cap. Unico de Sacra Unct. §. Per frontis.* Innocent. III. ſic protulit: *Per frontis Chriſmationem manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine Confirmatio dicitur.*

Reponunt Adverſarii quod Innocentius, Chriſmationem explicando, aliam manuum impoſitionem diſtinctam non excludit. Concedo, ſed quid inde? Compertum eſt, quod in ipſa Chriſmatione jam habetur impoſitio manuum. Adverſariis nunc incumberet probare, quod impoſitio, quæ in Chriſmatione involvitur, minime ſufficiat. Nec obſtant auctoritates Patrum adductæ, nam licet ipſi utramque requirant, nempe impoſitionem manuum, & unctionem, nullus tamen dicit requiri impoſitionem manuum diverſam ab illa quæ in Chriſmatione adhibetur.

Recurrunt ad Pontificale Rom. ubi ſupponunt hanc diſtinctam impoſitionem præcipi, ibi enim ſub initio (ubi præcipitur, ut Epiſcopus, antequam Orationem proferat ſuper Confirmandos, invocet ſuper eos S. S.) ſic dicitur: *Tunc extenſis verſus confirmandos manibus, dicit: Oremus &c.* Sed hic perperam Adverſarii contendunt, quod hæc manuum extenſio *verſus Confirmandos* ſit manuum impoſitio; Nam ſi Pontificale intellexiſſet hic loqui de impoſitione, non utique dixiſſet *verſus*, ſed *ſuper*; impoſitio enim manuum neceſſario importat propoſitionem *in*, aut *ſuper*, Et revera cum idem Pontificale alibi loquitur de extenſione importante manuum impoſitionem, prout in Ordinatione Presbyterandorum, dicit: *Tam Pontifex, quam Sacerdotes tenent manus dexteras extenſas* ſuper illos. Hinc in Confirmatione videtur Pontificale præſcribere extenſionem illam manuum tantum ad differentiam anterioris cæremoniæ, ubi præcipitur Epiſcopo, ut junctis manibus dicat: *Spiritus Sanctus, &c.* In Rubricis autem ſemper ac dicitur *extenſis manibus*, non aliud quidem ſignificatur quam disjunctis manibus, ut paſſim videre eſt in *Rubr. Miſſalis.*

Adde quod, ut refert eruditiſſimus *Martene apud eundem Concina pag. 207. num.* 3. in quodam antiquo libro Sacramentorum anni 800. hæc Oratio non habebatur, & conſequenter nec etiam aderat hæc manuum extenſio. Inſuper advertendum, quod ubi Decretum Eugenii, Innocentius III. S. Cyprianus, & alii Patres, ac Concilia de præfata impoſitione verba faciunt, nominant in ſingulari *Manus* impoſitionem, quo denotant eam impoſitionem eſſe ipſam Chriſmaticam unctionem, quæ fit manu Epiſcopi. His poſitis, prima ſententia mihi videtur nullo ſolido fundamento pollere. Sed ob auctoritatem DD. qui eam tuentur, non audeo illam dicere improbabilem: Propterea puto in praxi ipſam tantum ut tutiorem conſulendam; Ideoque (ut advertit *Habert*) poterit Epiſcopus, ad confuſionem vitandam, Confirmandos in plures ordines diſtribuere, & deinde ſupra ſingulos præfatam Orationem præmittere.

„ 1. Etſi ex neceſſitate præcepti unctio fieri debeat pollice 165
„ manus dextræ; valida tamen eſſet, ſi fieret digito etiam
„ ſiniſtræ manus; quia vere fieret per impoſitionem manus
„ Epiſcopalis. Ita *Præp.* & alii * (*Cum Viva de Confir. Q.*
„ *3. A. 1. num. 3. Laym. cap. 2. in fin. Pal. p. 3. num. 4. Suar.*
„ *D. 33. ſect. 3. Renzius cap. 2. quæſt. 6. cum Con. & Hurt.*) *
„ contra *Suar.* Peccabit tamen Epiſcopus graviter contra uni-
„ verſalis Eccleſiæ morem. V. *Laym. loc. 2. & Eſcob. tom. 7.*
„ *E. 3.* ubi docet, probabile eſſe, non peccare mortaliter.

Communius cum *Buſemb.* ſentiunt *Laym. cap. 2. num. 5. Renzius de Confirmat. cap. 1. quæſt. 6. cum Con.* item *Suar. & Reg. apud Eſcob. eod. tit. num.* 112. peccare graviter Epiſcopum, qui alio digito quam pollice dexteræ manus ungeret; tum quia ageret contra Rubricam, & uſum Eccleſiæ in re gravi; tum quia ad hunc effectum ungitur in conſecratione Epiſcopi ejus pollex, ut ait *Renzius*. Sed *Eſcob. loc. cit. cum Trull. Nugn. & Diana p. 3. tract. 3. R. 22. cum Dic. Averſa, & Tamb. §. 2. num.* 7. dicunt eſſe probabile id non excedere culpam venialem; Et revera non patet omiſſionem prædictæ cæremoniæ pertingere ad peccatum mortale. Unde dicunt, quod ſi Epiſcopus prædictum pollicem infirmum haberet, licite poſſet alio digito ungere. Minime autem conſtat, quod pollex Epiſcopi ad hunc finem ungitur; nam in Pontificali habetur, quod poſt unctiones pollicis, & indicis Epiſcopi utriuſque manus, deinde ambæ ejus manus totæ unguntur: ut pariter fit in unctione manuum initiandorum ad Presbyteratum.

„ 2. Probabile eſt, requiri ad valorem Sacramenti, ut un- 166
„ ctio fiat ab Epiſcopo immediate, nullo inſtrumento me-
„ diante. Ita *Filliuc. & Laym.* contra quoſdam; quia debet
„ fieri per impoſitionem manus. *Eſcob. t. 9. Ex. 7.*

Dicunt *Henr. Vivald. &c. ap.* Croix *lib. 6. p. 1. num.* 380. poſſe fieri Confirmationem penicillo, ſive alio medio inſtrumento. Sed merito hanc opinionem rejiciunt *Laym. tract. 3. cap. 2. Holzmann pag. 42. num. 198. Croix loc. cit. & Viva de Confirm. quæſt. 3. art. 1. num. 4. cum Suar. Con.* & aliis communiter. Ratio, quia tunc deficeret immediate impoſitio manus Miniſtri, quæ omnino requiritur; illa autem mediata impoſitio improprie impoſitio dicitur. Nec obſtat dicere, quod Extrema Unctio valide miniſtretur medio inſtrumento, ut dicemus *num.* 710. Nam bene reſpondet *Holzm.* quod ibi non requiritur ad valorem Sacramenti impoſitio manus, ſicut requiritur in Confirmatione. Circa autem quantitatem Chriſmatis, ea ſufficit & requiritur, quæ ſatis ſit ad ungen-

Digitized by Google

ungendam frontem confirmandi in figuram crucis; ut *Suar. D. 38. & Salm. cap. 2. num. 29. cum Pal. & Bonac.*

167 „ Reſp. 4. Forma vera, & neceſſaria, in Eccleſia Latina
„ eſt, *Signo* (ut habet Trident.) vel *Conſigno* (ut habet S.
„ Thom.) *te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis,*
„ *in nomine Patris, &c.* In qua utrum de eſſentia ſit, ut
„ utraque actio ſignandi, & ungendi expreſſa ſignificetur?
„ Diſputant Scholaſtici. *Laym. & Filli. t. 3. d. 50. Con.*
„ *loc. cit. art. 3. Dian. R. 27.*

Quatuor adſunt ſententiæ circa Formam Confirmationis. I. eſt eorum qui tenent ſolam impoſitionem manuum eſſe adæquatam materiam hujus Sacramenti, ideo dicunt formam eſſe ſolam Orationem, quæ præcedit unctionem; Sed hæc ſententia eſt omnino falſa, prout probavimus ſupra *nu. 164.* II. ſententia eſt eorum qui tenent tum impoſitionem manuum, quæ unctionem præcedit, tum unctionem ipſam, eſſe materias partiales; Unde dicunt formam coaleſcere ax dicta Oratione præcedenti, & ex verbis unctionem comitantibus, & ſic ſentiunt *Juenin. Nat. Alex. Gotti, & uterque Tournely.* III. eſt eorum, qui licet admittant duplicem impoſitionem eſſe materiam, attamen dicunt ſola verba unctionem concomitantia eſſe formam, & hujus ſententiæ eſt P. *Concina tom. 8. pag.* 208. *num.* 5. IV. eſt ſententia noſtra, & communis, quam alii tenent paſſim cum AA. citatis ſupra *num. 164. v. Quæritur*; Hæc aſſerit, ut *ibid.* dictum eſt, totam materiam hujus Sacramenti eſſe unctionem per manum Epiſcopi, & totalem formam hujus Sacramenti eſſe verba, quæ unctionem comitantur, nempe: *Signo te &c.* ut ſupra, & definivit Eugenius IV. in ſuo Decreto dicens: *Forma autem eſt, ſigno te ſigno Crucis &c.* Idem aperte docet Catechiſmus Rom. de *Confirm. num.* 12. ubi dicit, *hanc* (ubi ſupra) *eſſe perfectam & abſolutam hujus Sacramenti formam.* Additque quod *Eccleſiæ Catholicæ auctoritas non patitur nos ea de re quicquam dubitare.* Idem docet *D. Thom. in 4. d. 7. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 2.* ubi præmittens quod *per formam debet innoteſcere totum, quod ad Sacramentum pertinet*, ſubdit, per præfatam formam, *Signo te &c.* totum Sacramentum explicari. Ex quo confirmatur præfata noſtra ſententia ſupra allata, nempe quod tota materia Confirmationis eſt unctio Chriſmatis, cum enim forma cujuſque Sacramenti (ut dicint *D. Thomas 3. p. quæſt. 72. art. 4. & Catech. Rom. loc. cit. num.* 11.) debeat ea omnia continere, quæ explicant Sacramenti naturam, ſive ſubſtantiam, cujus ſignum eſt materia, ſequitur, quod, ſi ſola verba, *Signo te &c.* ſunt forma perfecta & totalis Confirmationis, debet neceſſario dici, Chriſmationem eſſe totalem materiam hujus Sacramenti, quia tantum hæc per formam explicatur.

Explicat autem *S. Thom. 3. p. quæſt. 72. art. 4.* I. Per Ly *Signo te, &c.* notari confirmatum ut militem Chriſti contra ejus hoſtes, ſicut in bello notantur milites inſignibus eorum Ducum. II. Per Ly *Confirmo* accipere robur ad pugnandum. III. Per Ly *In nomine Patris &c.* denotari illum, a quo robur confertur.

168 Hinc notandum cum *Salm. cap. 2. ex num. 33. & commun. DD.* quoad formam, ſubſtantiales eſſe, & Sacramentum invalidare omnes mutationes ſequentes, ſcilicet. 1. Si omittatur verbum *ſigno*, vel *confirmo*. 2. Si omittatur expreſſio *SS. Trinitatis*. 3. Si omittatur verbum *Te*. 4. Si omittantur verba *ſigno Crucis, vel Chriſmate ſalutis*. Dicere autem *corroboro* pro *confirmo*, eſſet mutatio accidentalis, ut *Salm. num. 44. cum Sot. Gran. & aliis*; ſicut etiam dicere *ſanctificationis*, pro *ſalutis*, ut *S. Thom. d. art. 4. ad 1. Valent. & Salm. ibid. cum aliis communiter.*

169 Quæritur hic, an ſit valida forma, quam adhibent Græci in hoc Sacramento, dicendo: *Signaculum doni Spiritus Sancti*; ſignificantem ſigno illo donari Spiritus Sancti munera? Affirmant communiter DD. cum *Arcudio*, & ſic refert *Illſung apud Croix num.* 383. declaraſſe Urbanum VIII. Unde improbabiliter *Viva de Confirm. quæſt. 3. art. 1. num. 6.* dubitat de validitate Sacramenti cum hac forma collati, eo quod in ea deeſt invocatio SS. Trinitatis; Nimis enim durum eſt dicere, quod tota Eccleſia Græca hoc careat Sacramento. Præterquamquod veroſimiliter dicunt *Tournely Præl. Theol. tom. 7. pag.* 240. *ſuus Contin. tom. 5. p. 61. in fin. & Juenin. tom. 7. pag.* 205. quod apud Græcos, non minus quam apud Latinos, bene invocantur in hoc Sacramento Perſonæ SS. Trinitatis, cum tali tamen differentia, quod in Eccleſia Latina SS. Trinitas invocatur poſt unctionem, in Græca vero invocatur antea in Oratione præcedenti.

Tres autem ſunt effectus hujus Sacramenti. I. *Character*, ut ex *Trid. ſeſſ. 7. can. 9.* & ex Decr. Eug. IV. Vid. *Salm. cap. 3. num. 2. & Croix num.* 384. II. *Gratia*, ideſt robur ſpeciale ad prælianda prælia Domini: Imo ex *cap. Noviſſime. De Conſecr. Diſt. V.* declaratur in Confirmatione conferri Gratiæ Spiritus Sancti plenitudinem, ſimilem illi quam acceperunt Apoſtoli in die Pentecoſtes, ut docet Catech. Rom. *de S. Confirm. num.* 21. Et etiam aliquando per hoc Sacramentum prima Gratia confertur, ut docent *S. Thom. art. 7. ad 2. & Salm. num. 4. cum Suar. Pal. Laym. Bonac. &c.* juxta dicta *num.* 84. III. Effectus eſt cognatio ſpiritualis eodem modo, quo dictum eſt de *Bapt. num. 156. in fin.* Ita ex *cap. Veniens. De cogn. ſpir. Viva quæſt. 3. art. ult. num. 1. Salm. cap. 4. num. 43. Croix num.* 383.

DUBIUM II.

Quis ſit Miniſter, & quod ſubjectum?

170 *An ſoli Epiſcopi ſint Miniſtri Confirmationis?*
171. *An peccet graviter Epiſcopus confirmans non ſuos?* 172. *Et quam pœnam incurrat?*
173 *An autem poſſit præſumere conſenſum aliorum Epiſcoporum?*
174 *Quær. 1. An Confirmans, & Confirmandus debeant eſſe jejuni? Quær. 2. An Confirmatio miniſtranda ſit in Eccleſia? Et an conferri poſſit in die feriali, & veſpere?*
175 *Quando tenetur Epiſcopus confirmare?*
176 *Quinam valide confirmantur?* 177. *An infantes?* 178. *An ſit illicitum pueros confirmare ſine cauſa?*
179 *Quæ diſpoſitio ad Confirmationem?*
180 *An licite confirmentur amentes?*

„ Reſp. 1. Miniſter ordinarius validus Confirmationis eſt 170
„ ſolus, & omnis Epiſcopus, etiam excommunicatus,
„ vel hæreticus: ex commiſſione autem, vel delegatione
„ Pontificis, etiam ſimplex Sacerdos. Eſt communis. Vid.
„ *Fern. Laym. lib. 5. t. 3. cap. 9. Bon. d. 3. p. 2.*

Quæritur, an Papa poſſit committere ſimplici Sacerdoti facultatem confirmandi? Certum eſt ſolum Epiſcopum eſſe Miniſtrum ordinarium hujus Sacramenti, ut ſancivit Innoc. III. in *cap. un. de Sacra Unct. §. Per frontis*, ubi dixit: *Cum ceteras unctiones ſimplex Sacerdos valeat exhibere, hanc* (ſcilicet Chriſmationis) *nonniſi ſummus Sacerdos, ideſt Epiſcopus, debet conferre.* Et idem definivit Tridentinum *ſeſſ. 7. cap. 3.* ubi: *Si quis dixerit ſanctæ Confirmationis ordinarium Miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem, anathema ſit.* Dubium autem fit, an ex conceſſione Pontificis poſſit ſimplex Sacerdos confirmare tanquam Miniſter extraordinarius? Negat *Viva de Conf. quæſt. 3. art. 2. n. 5. ac Salm. cap. 4. n.* 18. cum communi, ut aſſerunt. Sed vera ſententia affirmat cum *S. Thom. 3. p. quæſt. 72. art. 11. ad 1. Petrocor. Concina, utroque Tournely, Croix lib. 6. p. 1. num. 386. cum Pal. Averſa*, & aliis pluribus. Idque hodie non amplius dubitandum ex Bulla N. SS. P. Bened. XIV. incipiente, *Eo quamvis tempore*, edita 4. Maii 1745. (*in Bullar. tom. 1. p.* 511. §. 8.) ubi Pontifex indulſit, ut Cophtis Sacerdotes Miſſionarii pro neceſſitate poſſint Miniſtrare Confirmationem, additque, hoc non eſſe novum, ſed uſitatum a S. Gregorio M. & aliis Pontificibus; Refertque P. *Zacharia apud Croix lib. 6. pag.* 378. Eugenium IV. conceſſiſſe cuidam Religioſo Franciſcano Miſſionario facultatem non ſolum confirmandi, ſed etiam Chriſma conficiendi.

„ 1. Etſi Epiſcopus graviter peccet, ſi vel in aliena Diœ- 171
„ ceſi, vel ſibi non ſubditos confirmet, ſine proprii Epiſco-
„ pi conſenſu, ſaltem tacito, propter defectum juriſdictio-
„ nis: * (*Epiſcopus confirmans in aliena Diœceſi, etiam ſub-*
„ *ditos ſuos, incurrit ſuſpenſionem a Pontificalibus ipſo jure*
„ *ex Trident. ſeſſ. 6. c. 5. & Declaratione S. C. ap. Salm.*
„ *cap. 4. n. 20.*) * valida tamen eſt Confirmatio, quia illa
„ non requiritur neceſſitate Sacramenti, ſed præcepti tantum.
„ 2. Excuſatur a peccato Epiſcopus, ſi ex alia Diœceſi
„ accurrentes confirmet; quia præſumitur tacitus conſenſus
„ alterius Epiſcopi, cui id gratum eſſe cenſetur: præſertim
„ ſi conſuetudine ita receptum ſit, vel a proprio ægre con-
„ firmari poſſint. Ita contra *Bonac. d. 3. de Sacram.* docent
„ *Tann. in 3. p. d. 4. quæſt. 4. d. 3. Sa v. Conſecr. & alii.*

172 Quæritur an Epiſcopus poſſit in ſua Diœceſi alienos confirmare? Per ſe loquendo (ut ait *Buſemb.*) certum eſt non poſſe, idque vetitum illi eſſe ſub gravi, additque *Bonac. p. 2. num.* 10. etiam ſub ſuſpenſione; ſed ubi habeatur hæc ſuſpenſio, non indicat, nec ego inveni; tantum enim adeſt ſuſpenſio in Epiſcopum, qui ordinat alienum ſubditum, ut dicemus *de Ordine num.* 762. At diſpar quidem eſt ratio inter Epiſcopum ordinantem, & confirmantem; nam Epiſcopus ordinans debes probare quos ordinat, ſed confirmans confirmat, qui accedunt. Deinde certum etiam eſt & commune apud DD. quod ubi ex conſuetudine id permittitur, licite fieri poteſt, ut dicunt *Concina tom. 8. pag. 216. num.* 18. *Holzm. p. 45. num. 209. Roncaglia quæſt. 1. R. 1.* Et hanc eſſe praxim uſu receptam recte ajunt *Palaus p. 9. n. 7. & Croix lib. 6. p. 1. num.* 392.

Ceterum *Bonac. loc. cit. cum Ang. Led. Vvald. &c.* ſenſit 173 probabilius eſſe, quod in hoc non ſit præſumenda ratihabitio propriorum Epiſcoporum, niſi conſtet. Alii vero, ut *Concina, Palaus ll. cc. Laym. cap. 6. ſect. 3. Salm. cap. 4. num. 25. cum Tann. Hen. Barb. Sa, &c. ac* Croix *loc. cit. cum Prep. Averſa, Burgh. & Delbene* communius & probabilius cenſent Epiſcopis licitum eſſe confirmare alienos ſubditos, quia ſemper præſumitur, niſi aliter conſtet, tacitus conſenſus aliorum Epiſcoporum, qui credendi ſunt velle ſuas oves non privari hoc Sacramento, cum nullum incommodum ex eo ipſis proveniat.

Tanto magis licite poterit Epiſcopus confirmare Ordinandum, qui affert Dimiſſoriam ſui Ordinarii, quia tunc bene præſumitur conſenſus etiam de præſenti proprii Epiſcopi, ut dicunt *Viva quæſt. 3. art. 2. num. 2. Croix d. num. 392. cum Dic. Heur. & Salm. num. 24. cum Pal. Laym. Fag. &c.*

Quæritur 1. An cum miniſtratur Sacramentum Confirma- 174 tionis, tam Confirmans quam Confirmandus debeat eſſe jejunus? Videtur affirmandum ex *cap. Jejuni. & cap. Epiſcopi de*

Digitized by Google

de Conſecrat. Diſt. 5. Sed communiter DD. dicunt hoc non eſſe de præcepto, ſed de conſilio; unde ſæpe tale Sacramentum confertur poſt prandium, præcipue cum numeroſus populus eſt confirmandus; Ita *Laym. lib.* 5. *tract.* 5. *cap. ult. n.* 2. *Palaus de Confirm. tract.* 20. *D. un. p.* 10. *num.* 4. *Conink. qu.* 72. *art.* 12. *Bonac. D.* 3. *de Sacram. quæſt. un. p.* 2. *num.* 13. cum multis, *Granad. tract.* 4. *D.* 2. *n.* 3. *Salm. tract.* 3. *cap.* 4. *num.* 33. *& Eſcob. lib.* 2. *num.* 175. *cum Led. Hurt. &c.* Vel, ut ait *Suarez de Confirm. D.* 37. *ſect.* 2. *v.* 4. dici poteſt quod lex de conferendo hoc Sacramento ante prandium non eſt uſu recepta, *conſuetudo* enim fere jam obtinuit, ut tale Sacramentum poſt prandium conferatur.

Quæritur 2. An Confirmatio debeat omnino conferri in Eccleſia? Et an die feſtivo? Putat *Nunnus quæſt.* 72. *art.* 2. *circa fin.* eſſe mortale confirmare extra Eccleſiam, ſicut eſt mortale extra Eccleſiam ſolemniter baptizare, cum ſit (ut ait) contra uſum Eccleſiæ. Nihilominus probabiliter docent *Suarez dicta D.* 37. *ſect.* 2. *num.* 2. *Bonac. dicta p.* 2. *num.* 14. *Palaus n.* 6. *Barboſa* 2. *p. de poteſt. Epiſcopi alleg.* 30. *num.* 23. *Eſcob. lib.* 2. *num.* 178. *cum Hurt. Diana tom.* 2. *tract.* 3. *Miſc. R.* 17. *& Salmant. cap.* 4. *num.* 32. *cum Henr. & Sa*, poſſe abſque peccato gravi miniſtrari Confirmationem in aliquo loco decenti, etiam extra Eccleſiam. Nec obſtat conſuetudo in contrarium, nam reſpondent *Bonac. & Barboſa loc. cit.* non eſſe credendum talem conſuetudinem confirmandi in Eccleſia obligare ſub gravi. Unde videtur obligare ſaltem ſub levi, niſi aliqua rationabilis cauſa excuſat, quicquid dicant *Palaus, & Eſcob.*

Quidquid autem ſit de antiqua conſuetudine circa tempus miniſtrandi hoc Sacramentum, dicunt *Granad. & Barboſa loc. cit. ac Salm. num.* 34. jam uſum obtinuiſſe, quod Confirmatio conferri poſſit quocunque die, feſtivo aut feriali; & quocunque tempore, matutino aut veſpertino. Additque *Coninkius* id eſſe verum etiam in locis Generali Interdicto ſubjectis, ex *cap. Reſponſo de Sent. Excom.*

175 „ 3. Peccat graviter Epiſcopus, ſi longo tempore non confirmet: quia ſubditos ingenti bono privat.

Hoc certum eſt apud omnes; vide *Holzm. p.* 54. *num.* 210. *Croix n.* 388. *Conc. p.* 216. *num.* 18. *Pal. p.* 9. *n.* 13. Epiſcopus tenetur autem ſuis expenſis circumire ad confirmandum, ut *Palaus, & Croix*, qui tamen excipit, cum *Gob.* niſi ſit rationabilis conſuetudo expenſas exigendi. Hinc dicit *Croix ibid.* cum *Dic.* peccare graviter Epiſcopum, qui per 8. vel 10. annos differret circumire ſaltem per loca præcipua, ut *Palaus, & Salm. cap.* 4. *num.* 31. niſi excuſet moralis impoſſibilitas. Si autem adſit juſta cauſa, non peccat qui differt per tres, aut plures annos: *Croix cum Gob. &c. loc. cit.*

An peccet graviter Epiſcopus non confirmans moribundum petentem? Affirmant *Bonac. Quintan. &c.* Sed probabiliter *Croix n.* 390. *cum Eſcob. Lugo &c.* dicunt nequaquam peccare, quia excuſat incommoditas, & communis praxis: Et adhærent *Salm. cap.* 3. *num.* 25.

176 „ Reſp. 2. Valide confirmantur omnes, & ſoli baptizati nondum confirmati. Ratio eſt, tum ex illo *Act.* 2. *Replevit totam domum:* tum ex uſu, & traditione Eccleſiæ: tum quia omnes indigent ejus effectu, & ſunt capaces. Licite vero confirmantur iidem, qui valide, dummodo conſtet non ponere obicem ſive Sacramento, ſive ejus effectui. Ratio patet ex dictis.

177 „ 1. Etiam infantes, & rationis impotes valide hoc Sacramentum ſuſcipiunt.

„ 2. Etſi quoad infantes conſultius ſit differre uſque ad rationis uſum, tum ob irreverentiam Sacramenti, tum ob periculum iterationis, tum ob Eccleſiæ uſum: nihilominus ob rationabilem cauſam etiam antea iis licite datur, v. gr. ſi timeatur diuturna abſentia Epiſcopi: vel hic ad iſta loca raro veniat: item ſi infans ſit in periculo mortis (in quo quidam dicunt debere dari): denique ſi ſit filius Principis. *Laym. hic tom.* 3. *cap.* 6. *Fill.* 5. 1. *tract.* 3. *cap.* 2. * (*Sicque ſancitum fuit in Concilio V. Mediol. ut refert* P. *Zacharia ap.* Croix *lib.* 6. *p.* 1. *ad num.* 390. *nempe quod non ſolum ob periculum mortis, ſed etiam ob alias cauſas poſſent chriſmari pueri.*) *

178 Certum eſt apud omnes, licite confirmari Infantes, ſi juſtæ accedant cauſæ, nempe periculum mortis, abſentia Epiſcopi, &c. ut communiter admittunt cum *Buſemb. Salmant. cap.* 3. *n.* 56. *cum Suar. Pal.* Conc. *&c. ex D. Thom.* 3. *part. quæſt.* 71. *art.* 8. *ad* 4. ubi ait pueris morituris dandum eſſe hoc Sacramentum, ut majorem gloriam conſequantur. Item licite confirmantur pueri, ubi talis viget uſus, ut dicunt *Salm. n.* 18. *cum Soto, & Laym. cap.* 5. *n.* 2. *Vivaldo*, qui teſtatur in Hiſpania confirmari Infantes duorum vel trium annorum. Præciſis autem his vel ſimilibus cauſis, commune eſt apud omnes expedire, ut expectetur in Confirmandis uſus rationis, prout dicitur in Catech. Rom. *n.* 18. ubi: *Omnibus quidem poſt Baptiſmum Confirmationis Sacramentum poſſe adminiſtrari, ſed minus tamen expedire hoc fieri antequam pueri rationis uſum habuerint. Quare ſi duodecimus annus expectandus non videatur, uſque ad ſeptimum certe hoc Sacramentum differre maxime convenit.*

Utrum autem ſit illicitum Infantes ante uſum rationis confirmare? Affirmant communius DD. quia, ut dicunt, hoc eſt contra hodiernum uſum Eccleſiæ Latinæ. Dicitur *hodiernum*, quia non dubitatur quod olim Infantibus ſimul cum Baptiſmo etiam Confirmatio miniſtrabatur, ut habetur ex *cap. Omnes, & cap. De his, D.* 5. *de Conſecrat.* Dicitur etiam *Eccleſiæ Latinæ*; nam in Græca, ut teſtatur *Arcudius*, & alii, Infantes communiter confirmantur. Id autem aliqui apud *Salm. cap.* 3. *n.* 20. putarunt eſſe mortale; ſed merito id reprobant *Palaus p.* 7. *num.* 5. *& Salm. ibid. cum Led. Nunno, &c.* Dicunt tamen *Val. & Nunnus apud Salm.* id non excuſari a veniali; Et huic ſententiæ adhæret *Suarez D.* 35. *ſect.* 2. §. *Utraque*, pro locis ubi contraria viget conſuetudo, quam in Eccleſia Latina adeſſe teſtatur, nempe quod Infantes non confirmentur; addit tamen expedire, ut pueri confirmentur illuceſcente uſu rationis, priuſquam graviter incipiant peccare. Alii vero, ut *Bonac. p.* 4. *num.* 5. *Holzm. p.* 45. *num.* 227. *Eſcob. de Confir. num.* 196. *Salm. num.* 22. *cum Granad.* dicunt melius quidem eſſe expectare uſum rationis, ut Sacramentum cum majori fructu, & reverentia ſuſcipiatur, item ut periculum reiterationis evitetur; ſed nullam culpam agnoſcunt in Epiſcopo, qui Infantes confirmaret, quia nullibi adeſt de hoc prohibitio, & talis fuit (ut diximus) antiqua conſuetudo; & quamvis conſuetudo hodierna ſit contraria, non tamen videtur eſſe inducta tanquam obligatoria. At hoc nunc dicit nequit, dum Benedictus XIV. in Conſtit. 129. *Eo quamvis* §. 6. edita *an.* 1745. (*Vide in Bullar. ejuſdem tom.* I.) declarat nunc temporis non licere aliquem Confirmationis Sacramento munire, niſi uſum rationis attigerit, his verbis: *Nihilominus abrogato prorſus a Romana Eccleſia hujuſmodi more*, conſultiſſimis Pontificum Decretis cautum eſt ut renatis fonte Baptiſmatis conferretur Sacramentum Confirmationis in ea ſolum ætate in qua Fideles intelligant tantum inter ſe differſe Baptiſmum, & Confirmationem, quantum diſtat Generatio ab *Incremento*. Nihilominus idem Benedictus multis poſt annis, cum eſſet Pontifex, in ſuo Opere de Synodo (*Bened. XIV. de Synodo lib. VII. c.* 10. *n.* 15.) dicit, quod etſi Catechiſmus aſſerat non expedire ut conferatur ante ſeptennium, non tamen vetat quin in aliquo caſu conferatur Pueris non natis ſeptem annos. Et ſubjungit Auctor, quod hoc perpendentes *Sylvius, Suar. Sylv. Renc. Juenin, Gotti*, & alii affirmant licite poſſe etiam juxta præſentem diſciplinam Confirmationem conferre Pueris ante ſeptennium ex aliqua cauſa, utputa ſi Epiſcopo per multum temporis manendum eſſet extra Diœceſim, aut ſi Puer eſſet in periculo mortis, aut alia de cauſa. Et de perpetuo Amentibus ſermonem habens ait abſolute poſſe illos Confirmationis Sacramento muniri (*lib.* 6. *op. noſtri num.* 180.)

Dubitans, an ſit confirmatus, poteſt ſub conditione confirmari, ſed requiritur majus dubium, quam pro Baptiſmo. *Croix num.* 393. *cum Nunn. Gob. &c.*

Confirmandus autem exiſtens in mortali debet ſe diſponere ad Sacramentum vel contritione, vel attritione una cum Confeſſione; Secus tamen, ſi abeſſet conſcientia culpæ gravis, ut *Viva Qu.* 3. *A. ult. num.* 5. *Salm. cap.* 3. *num.* 28. *cum Suar. Pal. & communi*. Confeſſio enim videtur eſſe de conſilio, non de præcepto, ut communiter dicunt DD. apud *Viva loc. cit.* & clare colligitur ex *cap. Ut jejuni diſt.* 5. *de Conſecr.* ubi dicitur: *Ut moneantur Confeſſionem facere prius.* 179

„ 3. Etiam perpetuo amentes (præſertim ſi aliquando uſum rationis habuerint) licite confirmantur; etſi per accidens nunquam ſint ſpiritualiter pugnaturi. Ita *Suar. Fill. Laym. loc. cit. Con. quæſt.* 72. *art.* 8. *num.* 83. * (*Eſt commune cum Pal. Con. Bonac. Barb. & Salm. c.* 3. *num.* 23. *contra Sot. Val. &c.*) * 180

DUBIUM III.

Quæ Confirmationis neceſſitas, & Cæremoniæ?

181 *An adſit per ſe gravis obligatio ſuſcipiendi Confirmationem?* 182. *An autem per accidens, nempe ratione vitandi I. Periculi. II. Scandali. III. Contemtus. Et quando contemtus intervenit?*

183 *An ſit gravis obligatio ſuſcipiendi Confirmationem ante ſuſceptionem primæ Tonſuræ?*

184 *Quæ cæremoniæ ſint ſervandæ in Confirmatione? Et quid notandum I. Quoad veſtes Epiſcopi? II. Quoad locum Chriſmationis? Et an Confirmandi accedere debeant jejuni?*

185 *Requiritur etiam* 1. *Patrinus.* 2. *Ut hic ſit unus.* 3. *Ut ſit confirmatus.* 186. *Dub.* 1. *An peccet graviter qui tenet non confirmatus? Dub.* 2. *An patrinus non confirmatus contrahat cognationem?* 187. *Requiritur etiam* 4. *ut patrinus ſit diverſus a patrino Baptiſmi. An Monachi poſſint eſſe patrini Confirmationis?*

188 *An ſit obliganda faſcia frons Confirmandi? Et an ſit neceſſaria ultima Benedictio Epiſcopi?*

„ REſp. 1. Nec eſt neceſſaria ad ſalutem neceſſitate medii, neque per ſe præcepti. Eſt communis *S. Thom.* & aliorum, contra *Scot. & Sylveſt.* Ratio eſt, tum quia Eccleſia non urget ejus ſuſceptionem ullis pœnis: tum quia nec ex Scriptura, nec Traditione, neque fine, aut inſtitutione Sacramenti, tale præceptum colligitur. Et Canones, qui in contrarium afferuntur, ſatis explicantur de neceſſitate ad melius eſſe. 181

„ Dixi, *per ſe*: quia per accidens aliquando poteſt eſſe neceſſaria ad ſalutem ex præcepto charitatis ſui, vel pro-

q. R. 5. Concina t. 8. p. 186. num. 12. Fill. tract. 20. num. 182. Reinf. de Bapt. cap. 3. q. 10. cum Led. Sot. Victoria &c. Item noller SS. P. Bened. XIV. *in ſuis Notif.* (*t. 2. Not. 84.*) *num. 28. cum Sayr. Barboſ. Hugbolino, Megala, &c.* Probatur ex *Catech. Rom. p. 2. num. 57.* qui reprehendens eos, qui in Eccleſia cum conditione rebaptizant pueros, quamvis exploratum habeant domi vere eſſe baptizatos, dicit: *Quidem ſine ſacrilegio id facere non poſſunt, & eam maculam ſuſcipiunt, quam Divinarum rerum Scriptores irregularitatem vocant.* Idemque refert N. Pontifex fuiſſe ſancitum in *3. Synodo Mediolan.* Inſuper probatur ratione, quia, cum quis certo ſcit puerum eſſe baptizatum, & rebaptizat ſub conditione, conditio apponitur in fraudem legis, & ideo habetur pro non appoſita. Prima ſententia ſpectata ratione, non caret gravi fundamento; ſed ſecunda, ſpectata auctoritate, videtur probabilior.

123 „ 3. Nondum perfecte natus eſt baptizandus, ſi ſit periculum, dummodo pars aliqua poſſit ablui: quia eſt homo vivus, nec certo conſtat eſſe incapacem. * (*Vide dicta num. 107. ubi diximus probabilem eſſe ſententiam, quod poſſit infans ſub conditione baptizari in utero Matris, ſi per inſtrumentum aqua tingi valeat.*) *

124 „ 4. Si dubium ſit, an infans vivat, baptizandus eſt ſub conditione.

Dicit *Natalis Alex. de Bapt. prop. 3. R. 3.* quod niſi appareat evidens ſignum vitæ in fœtu abortivo, non eſt dandus Baptiſmus, etiamſi adſit aliquod æquivocum ſignum. Si loquimur de Baptiſmo abſolute miniſtrando, recte ſentit *Natalis*; Sed loquendo de Baptiſmo ſub conditione conferendo, omnino dicendum cum *Buſemb. ut ſupra, & Salm. cap. 6. num. 3.* illum ſine dubio miniſtrandum, quandocumque aliquod apparet dubium de vita prolis. Hinc optime cenſent *Cardenas in Criſ. t. D. 15. cap. 3. Roncaglia cap. 4. quæſt. 4. R. 3. Mazzotta tom. 3. pag. 85. & Croix lib. 6. p. 1. num. 294.* cum aliis AA. graviſſimis, omnes fœtus abortivos, ſi per aliquem motum dent ſignum vitæ, & non conſtet eſſe animæ deſtitutos, ſemper eſſe baptizandos ſub conditione, ſi vivant; Maxime cum hodie vigeat opinio, non ſine plauſu a Peritis recepta, quod fœtus ab initio conceptionis, vel ſaltem poſt aliquos dies anima informentur. Ceterum bene advertit *Tournely tom. 4. pag. 363.* non debere baptizari carneam maſſam, quæ nullam habeat organorum diſpoſitionem, cum ubique receptum ſit, non prius infundi Animam corpori, quam iſtud formatum fuerit; & tunc, ut baptizetur, requiritur ut *indicet aliquem motum vitalem*, prout præſcribit Rituale Romanum *de Bapt. parvul.*

„ 5. Valide baptizatur, quem Miniſter putat eſſe alium, aut licet ſit puella, quam putat eſſe puerum, quia intendit baptizare præſentem. Aliud eſt in Matrimonio, quia intendit contrahere cum illa, quam putat. *Bonac. p. 4. num. 46.*

„ 6. Valide, etſi extra neceſſitatem illicite, plures ſimul baptizantur, hac forma, *Ego vos baptizo, &c. Bonac. p. 4.* (*ita S. Thom. 3. p. quæſt. 67. art. 6. ad 2. & Rituale Rom. ubi dicitur.* Quam formam (*Ego vos baptizo &c.*) ſolum in mortis periculis ad plures ſimul baptizandos, & ubi tempus non patitur, ut ſinguli ſeparatim baptizentur, alias nunquam licet adhibere.

125 „ 7. Monſtrum, quod capite & pectore formam hominis refert, eſt baptizandum; ſecus ſi beſtialem refert. Quod ſi vero caput tantum ſit ferinum, putat eſſe baptizandum *Comitolus. Nav.* tamen, & alii volunt differendum, donec certius cognoſcatur, niſi periculum mortis immineret: tum ſub conditione baptizandum eſſe. * (*Quando dubitatur, an monſtrum ſit homo, baptizandum abſolute, ſi caput ſit humanum, licet membra ſint ferina; ſub conditione vero, ſi caput ſit ferinum, & membra humana; Hoc vero ſi prodierit ex congreſſu viri cum femina: nam ſi prodierit ex viro cum beſtia (quod incredibile puto), tunc baptizari ſemper deberet ſub conditione; Secus ſi ex femina & bruto, tunc enim nullo modo baptizandum, quia non deſcenderet ex Adam, utpote non conceptum ex ſemine virili. Ita Bon. p. 6. num. 3. & Tournely tom. 4. p. 362. concl. 2. cum S. Thom. Henr. Poſſev. &c.*) *. Quod ſi habeat membra hominis geminata, & dubitetur, num ſit unus homo, an duo, duplex baptiſmus conferendus eſt, unus abſolute, alter ſub conditione, in ea parte qua membra apparent imperfectiora. Vide *Laym. lib. 5. tr. 2. cap. 3. Bonac. p. 6.* & Rituale Romanum, *tit. de Baptiſmo*. * (*Servandum hic id quod habetur in Rituali Rom. ubi ſic dicitur:* Illud vero de quo dubium eſt, una ne aut plures ſint perſonæ, non baptizetur, donec id diſcernatur. Diſcerni autem poteſt, ſi habeat unum vel plura capita, vel pectora: tunc enim totidem erunt corda & Animæ, & eo caſu ſinguli ſeorſum ſunt baptizandi. Quando vero non eſt certum in monſtro eſſe duas perſonas, vel quia duo capita & duo pectora non habet bene diſtincte, tunc debet primum unus abſolute baptizari, & poſtea alter ſub conditione, ſi non es baptizatus &c.) *

126 „ Reſp. 3. Extra mortis periculum valide, non tamen licite, baptizantur Ethnicorum infantes, invitis parentibus. Ratio eſt, quia vel auferuntur parentibus, & fit illis injuria; vel relinquuntur, & fit injuria Sacramento, quod exponitur irreverentiæ. Quod ſi tamen poſſint Chriſtiane educari (ad quod tunc obligaberis) licebit in caſibus. I. ſi parentes ſint tua mancipia, tunc enim tui potius ſunt, quam illorum. II. Si parentes aliquando fuerunt baptizati, vel uterque, vel ſaltem alteruter; quia tunc Eccleſia jus in eos habet. III. Si alter parentum petat; tunc enim juſta ejus voluntas injuſtæ alterius præferenda eſt, in favorem prolis, & fidei. IV. Si infans ſit in periculo mortis. V. Si rationis jam compos puer petat, quia in negotio religionis eſt ſui juris: In dubio autem de uſu rationis, ſufficit eſſe 7. annorum. V. *Laym. l. c. Fill. t. 2. cap. 6. Bon. p. 6. num. 12.*

Quæritur, an filii Infidelium valide & licite poſſint baptizari invitis parentibus? Ante omnia hic notanda plura, quæ in hoc puncto ſunt certa. Certum eſt I. tale Baptiſma validum eſſe, ut communiter dicunt *Contin. Tournely tom. 4. pag. 364. Lugo Reſp. Mor. lib. 1. dub. 3. Salm. cap. 6. num. 10. cum S. Antonin. Suar. Vaſq. Laym. Con. Bonac.* & aliis paſſim (contra *Gotherinum, & Durandum*). Idemque docet N. SS. P. Benedict. XIV. *in ſua inſtruct. ad Viceger.* quæ incipit *Poſtremo menſe, num. 33.* (Vide in *Bullario tom. 2.*) Idemque prius docuit D. Auguſtinus *Ep. 98. alias 23.* ubi de hoc rationem dedit, dicens: *Non enim ſcriptum eſt, niſi quis renatus fuerit ex parentum voluntate, ſed niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto.*

Certum eſt II. quod ſi parentes deficerent a Fide ad In- 127
fideles, bene poſſunt eorum proles, ipſis invitis, baptizari, quia ſicut Eccleſia habet poteſtatem coercendi parentes ad Fidem obſervandam, ita poteſt filios ab ipſis auferre. Ita communiter *Suar. D. 25. ſect. 3. Laym. lib. 5. cap. 6. num. 11. Natal. Alex. prop. 3. reg. 1. Pal. p. 6. num. 9. Tournely tom. 4. pag. 364. Sporer tom. 3. pag. 192. num. 52. Antoine de Bapt. quæſt. 13. Roncaglia eod. tit. quæſt. 2. Holzmann tom. 2. num. 141. Salm. cap. 6. num. 15.* & alii paſſim. Et idem dicendum, ſi unus tantum parentum fuerit prius fidelis, ut communiter dicunt *Croix lib. 6. p. 1. num. 299. Antoine, Roncaglia ll. cc. Salm. num. 9. & 10. Suar. Laym. &c.* Quid vero, ſi proles ſit manſura apud parentes hæreticos? Negant tunc poſſe baptizari *Suar. D. 25. ſect. 5. & Salm. num. 16. cum Conc. &c.* quia (ut dicunt) tunc obſtat periculum proximum, quod proles pervertetur. Sed probabilius affirmant *Laym. cap. 6. num. 12. quæſt. 5. in fin. & Croix num. 307. cum Averſa, Gob. Arſd.* & probabile putat *Palaus num. 10.* Ratio, tum quia non eſt certa perverſio talis prolis, cum plures pueri in infantia decedant; tum quia idem periculum urget, ſi proles non baptizetur, baptizatur enim ab Hæreticis, a quibus verum quidem Baptiſma confertur. Secus vero dicendum, ſi Baptiſmus a quibuſdam Hæreticis invalide conferatur, ut accidit apud Lutheranos, Anabaptiſtas, & Calvinianos, quia tunc horum proles habentur tanquam filii Infidelium, prout ait *Croix num. 303. cum Dic.* Ceterum filii Hæreticorum vere baptizatorum licite baptizantur, parentibus invitis, quando obſtringi poſſunt, ut filios inſtruant in Fide Catholica; quos alias licite poſſunt Superiores Eccleſiaſtici ab eis evellere, ut catholice educentur. Ita *Laym. num. 11. & Croix n. 303. cum Averſa, Dic. &c.*

Certum eſt III. quod, ſi filii Infidelium habeant uſum ra- 128
tionis, & Baptiſmum petant, poſſunt & debent baptizari, adhuc reluctantibus parentibus. Ita *Juen. tom. 7. pag. 174. Tourn. l. c. Lugo Reſp. Mor. lib. 1. dub. 4. Nat. Alex. prop. 3. reg. 6. Laym. n. 10. Pal. n. 5. Ronc. q. 2. & N. P. Bened. l. c. ex D. Thom. 3. p. q. 68. art. 10.* ubi idem docet, inquiens: *Quantum ad ea quæ ſunt juris Divini vel naturalis, incipiunt* (filii) *ſuæ poteſtatis eſſe; & ideo propria voluntate, invitis parentibus, poſſunt Baptiſmum ſuſcipere, ſicut & Matrimonium contrahere.* Et poſtquam filius invitis parentibus eſt baptizatus, poteſt, & debet Eccleſia ipſum ab eis ſegregare, ut a periculo perverſionis avertatur; ita *Laym. cap. 6. q. 5. Pal. p. 6. n. 8. Salm. p. 6. n. 14. ex Conc. Tol.* relato in *cap. de Judæis D. 45.* & confirmat *N. Bened. XIV. n. 29.* Sed quid agendum, ſi dubium ſit an puer habeat vel ne plenum uſum rationis? *Tourn. pag. 364. Ronc. cap. 4. q. 1. R. 1. cum Paſ. & N. P. Bened. n. 40.* dicunt poſſe baptizari puerum, ſi ſeptennium compleverit, quia tunc præſumptio ſtat pro uſu rationis. Alii vero, ut *Suar. Vaſq. Con. ap. Lugo loc. cit. Sotus in 4. D. 5. art. 10. dub. 2. Laym. loc. cit. Croix num. 306. Ronc. ibid. cum Candido, & Paſqualig.* Item *Con. Cabrera, Ochag. apud Lugo dub. 4. num. 2.* dicunt poſſe puerum baptizari, adhuc non completo ſeptennio, quia in dubio decidendum eſt in favorem Fidei; & idem ſentit *Suar. D. 25. ſect. 3.* quamvis hic moneat expectandum uſque ad perfectum uſum rationis. Melius tamen S. P. Bened. *num. 3. cum Lugo l. c. num. 2.* docet in dubio rationis ante ſeptennium puero petenti baptizari omnino differendum Baptiſmum, donec conſtet de perfecto ipſius rationis uſu: Sed ſapienter addit illum tunc omnino evocandum a parentibus, & in loco tuto cuſtodiendum. Nec obſtat eo caſu regula, quod in dubio melior eſt conditio parentum poſſidentium poteſtatem ſupra filium; Nam recte reſpondet N. Pontifex cum *Lugo*, hanc regulam procedere in pari cauſa: Sed in noſtro caſu potior eſt cauſa filii, cum hic agatur de levi detrimento parentum, nempe quod ad modicum tempus ſua poteſtate priventur, contra vero agitur de maximo damno filii, nempe de ſua morte æterna: Unde hic potius alia urget regula, nimirum quod in dubio magis innocenti quam nocenti favendum eſt.

Certum eſt IV. poſſe & debere baptizari prolem, ſi ipſa ſit in periculo mortis. Ita communiter omnes DD. citati cum N. P. Bened. XIV. *num. 7.* qui de hoc affert duo Decreta S. C. Dicunt autem *Salm. cap. 6. num. 33.* quod ad hanc prolem baptizandam requiritur, ut moraliter de ipſis vita deſperetur; ſed melius loquuntur *Buſemb. ut ſupra, Laym. num. 10. Ronc. q. 2. Antoine q. 13. & Croix num. 305. Pal. num. 14. Sporer num. 53.*

dicen-

dicentes prolem eſſe baptizandam, quandocumque imminet periculum certum ſive proximum de ſua morte.

129 Certum eſt V. quod, ſi filius Infidelium juſte vel injuſte ſit poſitus extra curam parentum, nec ſit timor quod ad eos ſit reverſurus, tunc bene poteſt baptizari. Ita communiter *Juenin tom. 7. pag. 174. Tournely pag. 374. Concina tom. 8. pag. 176. n. 10. Nat. Alex. prop. 3. reg. 5. Pal. n. 7. Sporer n. 63. Holzm. n. 141. Elbel tom. 3. n. 51. Salm. cap. 6. n. 32. & 34. Laym. cap. 6. num. 10. cum Soto, Vaſq. Azor.* & aliis paſſim. Idemque docent *Concina l. c. & N. SS. P. Bened. num. 9. cum Azor. Cleric. Seſſa, &c.* de filiis ab Infidelibus expoſitis, vel derelictis, etiamſi parentes eos deinde repetant; & hoc ex *cap. 1. de Infant. & Languid. expoſ.* ubi dicitur: *Si a patre vel ab alio, ſciente ipſo, aut tacitum habente (relegato pietatis officio) infans expoſitus extitit, hoc ipſo a poteſtate fuit patria liberatus.* Idem dicendum de filiis Infidelium perpetuo amentibus, ut docent *Laym. cap. 6. num. 10. Salm. p. 5. num. 15. Anacl. pag. 546. n. 10. Salm. n. 37. Sporer n. 53. Ronc. q. 2. Holzmann num. 141.* Ratio, quia tunc ceſſat periculum perverſionis; neque tunc filii extraherentur a poteſtate parentum, qui ſuper amentes nullam poteſtatem habent, cum ipſi ſint directionis incapaces.

130 Certum eſt VI. filios Infidelium in bello captos bene poſſe baptizari, parentibus invitis; ita *Gonet Man. tom. 6. pag. 103. Juenin. pag. 174. Viva q. 2. art. 6. num. 3. & N. Bened. XIV. num. 7. cum Suar. & Corn. A Lap.* quia lege belli captivi non amplius ad parentes, ſed ad Dominos pertinent.

Certum eſt VII. etiam licite baptizari proles Infidelium, qui ſunt mancipia Chriſtianorum, ut *Buſem. ut ſuper Gonet p. 105. Juen. p. 172. Concina p. 172. Antoine quæſt. 13. Nat. Alex. prop. 3. Ronc. qu. 2. Pal. p. 6. num. 18. Wigandt Ex. 5. n. 62. Laym. num. 10. Spor. n. 53. Holzm. n. 141. Elb. n. 52. Pal. num. 53. Croix num. 300.* Ratio, quia Domini, cum habeant dominium in parentes, habent etiam in ipſorum filios.

131 Certum eſt VIII. quod ſi unus parentum conſentiat altero reluctante, bene infans baptizatur, ut *Buſemb. ſupra Petrocor. t. 4. p. 191. Juenin. l. c. Nat. Alex. Tournely ll. cit. Salm. n. 17. cum Pal. Azor. Suar.* & communi, *Laym. num. 10. Anacl. num. 10. Pal. num. 11. Spor. num. 53. Holzm. num. 141. Elbel num. 52. & N. Bened. XIV. num. 15. ex Conc. Tol. IV. Can. 62. in cap. Judæi 28. quæſt. 1. & cap. Ex literis 3. Extra, de Converſione Infid.* Et idem dicendum, ſi, mortuo Patre, Avus paternus conſentiat in Baptiſmum pueri, Matre reluctante, ut *Tournely loc. cit. cum Sylvio, Palm. num. 19. cum Nav. Laym. & Val. ac P. Bened. XIV. num. 17.* ex auctoritate Gregor. XIII.

132 Dubitatur autem I. An utroque parente Infideli reluctante, poſſint baptizari eorum filii uſu rationis carentes? Reſp. Si filii ſint manſuri in poteſtate parentum, nullo modo licet eos baptizare, ut decrevit S. C. S. Offic. die 3. Martii 1703. apud præfatam Inſtruct. N. P. Bened. XIV. *num.* 23. quia tunc certum imminet periculum perverſionis. Dubium igitur vertit, ſi tale periculum non adſit, nempe ſi filii ſubtrahantur a poteſtate parentum. *Prima* ſententia communior negat, & hanc tenent *D. Thom. 2. 2. q. 10. art. 12.* quem ſequuntur *Gonet tom. 6. p. 102. Concina p. 172. n. 4. Wigandt num. 62. Nat. Alex.* & alii Thomiſtæ communiter; item *Tournely in prælect. Theol. tom. 7. pag. 154. Salm. cap. 6. num. 20. Juen. tom. 7. pag. 173. Petrocor. tom. 3. p. 191. Antoine q. 13. R. 4. Croix lib. 6. p. 1. num. 298. Laym. cap. 6. num. 10. Roncaglia q. 2.* Ratio, quia ſubtractio filiorum a poteſtate parentum cederet in eorum injuriam, cum ipſi naturale jus habeant ſupra filios. *Secunda* vero ſententia, quam tenet *Scotus in 4. diſt. 4. qu. 9. num. 2.* quem ſequuntur *Fraſſen tom. 10. p. 299. Holzm. tom. 2. p. 30. cum Manſtrio, Boſco, Herinex*, & aliis Scotiſtis communiter; item *Pichler tit. 6. num. 14. & Continuat. Tournely tom. 4. p. 266. concl. 3.* ac probabilem putat *Eſtius lib. 4. d. 6. §. 2.* cenſet licitum eſſe hujuſmodi filios baptizare, ſaltem auctoritate publica, & ex conſenſu Principis. Hæc ſententia per ſe loquendo non videtur ſua probabilitate carere, interveniente enim periculo ſalutis æternæ filiorum, parentes non habent jus in eos; Et ſicut poteſt eripi filius a parentibus, ne ipſi inferant ei mortem corporis, tanto magis eripi valet, ut a morte Animæ liberetur. Dixi *per ſe loquendo*, nam ſpectatis circumſtantiis hæc ſententia via videtur poſſe in praxim deduci, ob graviora mala, quæ comitarentur hujuſmodi Baptiſmos; Et ideo Eccleſia, ut teſtatur *D. Thomas*, nunquam morem habuit baptizandi filios Infidelium ipſis invitis. Inſuper advertendum, quod pro filiis Hebræorum adeſt Conſtitutio Julii III. (relata a *Pignatello tom. 4. conſult. 102. & N. P. Bened. XIV. num. 27.*) qui impoſuit ſuſpenſionem, & pœnam mille ducatorum baptizantibus filios Hebræorum, reluctantibus parentibus. Idque confirmatur S. C. Concilii die 16. Julii 1639. (apud eundem *Bened. num. 32.*) ſtatuens nullo modo baptizandos filios Hebræorum ſine ipſorum conſenſu, donec perveniant ad legitimam ætatem.

An autem baptizandus ſit filius, quem pater Judæus offerat ad Baptiſmum, ut liberetur a morbo? *N. Bened. num. 18.* affert Decretum C. S. Offic. editum die 24. Septembris 1697. quo ſtatutum fuit illum eſſe baptizandum. Sed, ut diximus ſupra, poſtquam talis puer eſt baptizatus, avelli debet a parentibus, ut Chriſtiane educetur.

133 Dubitatur II. An liceat vendere filios non baptizatos parentibus infidelibus? Negat *Hurtad. de Bapt. d. 3. diff. 5.* quia id videtur eſſe contra Chriſtianam charitatem; ſed communius, & ſatis probabiliter affirmant *Suar. diſp. 25. ſect. 6. Laym. cap. 6. num. 10. in fin. v. Porro. Pal. n. 6. & 20. Tamb. de Bapt. cap. 3. ex n. 17. & Bon. q. 2. p. 6. n. 14. cum Vaſq. Con. Fill. Henr. & aliis.* Ratio, quia per ſe non eſt intrinſece malum reſtituere filios parentibus; & contra videtur non eſſe obligationem alendi, & educandi tales pueros, ſine ulla utilitate, cum charitas ad tantum onus non obliget, quando filii non ſunt in extrema neceſſitate. Sed huic rationi non omnino acquieſco; Melior videtur ratio communis pacis ſervandæ, quia, ſi prorſus negarentur filii Infidelibus expetentibus, damnum oriretur, quod nec etiam ipſi redderent Chriſtianos captivos, cum magno diſcrimine perverſionis; magis autem incumbit Eccleſiæ curare, ut ſui fideles ſervent Fidem, quam ut infideles ad Fidem ducantur. Hinc teſtantur *Pal. & Laym. loc. cit. cum Henriq. Vaſq. & Con.* jam conſuetudine introductum eſſe, ut filii captivi, nullo eis collato Baptiſmo, Saracenis, & Hereticis reſtituantur.

„ Quæres. An Baptiſmus aliquando repeti poſſit, & qua forma? 134

„ Reſp. Cum temere rebaptizare ſit mortale ex objecto, quia eſt in genere ſacrilegii, dum conaris miniſtrare Sacramentum incapaci, hinc ad hoc, ut non liceat rebaptizare, non requiritur certitudo de Baptiſmo, ſed ſufficit, ſi pro eo ſint conjecturæ, ut v. g. quod quis natus, & educatus ſit inter fideles, nec pro contraria parte rationes alicujus momenti occurrant; leve enim, vel metaphyſicum dubium non ſufficit, ſed requiritur grave, & mortale, vel ſaltem rationabile. In quo inclinandum eſſe in favorem baptizandi, recte monet *Laym. cap. 2. ex Suar. & aliis.*

In hujuſmodi dubiis attendenda eſt regula communiter a DD. recepta, quod ad iterum conferendum Baptiſmum baptizato ſub conditione, non ſufficit leve, ſed requiritur prudens ſive rationabile dubium, an Sacramentum fuerit vel ne receptum; ita *Suar. D. 22. ſect. 2. v. Sed quæres, Laym. c. 5. n. 4. Salm. cap. 6. num. 55. Bonac. D. 1. quæſt. 2. p. 1. n. 36. Pal. p. 13. n. 3. cum Con. Val.* & communi. Dubium autem vel poteſt eſſe juris, vel facti. Quando dubium eſt juris, nempe quando aliquis eſt baptizatus cum materia, forma, aut intentione dubia, tunc certe Baptiſmus eſt iterandus ſub conditione, prout communiter docent *Suar. l. s. & Salm. num. 56. cum D. Thom. quæſt. 66. art. 9. ad 4.* (vide dicta *num.* 27.) Dubium facti eſt, quando dubitatur an datus ſit vel ne Baptiſmus; & tunc ſi dubium eſt negativum, eo quod nulla habeantur indicia hominem eſſe baptizatum, ſine hæſitatione hic eſt ſub conditione baptizandus, ut recte ait *Suar. l. c. ex cap. Itaque 92. de Conſecr. Diſt. 4.* ubi S. Leo id docet dicens: *Non poteſt in iterationis crimen devenire, quod factum eſſe omnino neſcitur.* Et in *cap. ſeq. 93.* idem S. Pontifex de hoc rationem affert: *Quia non temeritas intervenit præſumptionis, ubi eſt diligentia pietatis.* Quando vero dubium facti eſt poſitivum, etiam Baptiſmus eſt iterandus, quando utrinque adſunt apparentes non leves conjecturæ, quæ rem dubiam efficiunt; unde in Concil. Carthag. V. relato in *cap. Placuit 91. dict. D. 4.* ſic dicitur: *Quoties non inveniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtentur ..... abſque ullo ſcrupulo eſſe baptizandos.*

Hic tamen notandum I. cum *Suar. l. c. Holzmann pag. 30. num. 144. Salm. cap. 6. num. 62. cum. Laym. Pal. Bon.* & N. SS. P. Bened. XIV. in ſuis Notific. (*Notif. 8. num. 8.*) cum *Gloſſa in dict. cap. Cum itaque*; & in *cap. Nuper. de Teſtib.* ac communi, ad id ſufficere unum teſtem ocularem fide dignum. Et hoc etiamſi teſtis ſit femina, ut *Buſemb. infra num. 4. cum Laym.* Secus vero ſi adſint teſtes poſitive oppoſitum deponentes, vide *Croix num. 312.* Notandum II. quod baptizandi non ſunt, neque ſub conditione, adulti qui nati ſunt ex parentibus Chriſtianis, & inter fideles educati, quamvis nullum teſtimonium habeatur accepti Baptiſmi, ut expreſſum extat in *cap. Veniens 3. de Presb. non baptiz.* ubi ſic dicitur: *Et certe de illo qui natus de Chriſtianis parentibus, & inter Chriſtianos eſt fideliter converſatus, tam violenter præſumitur quod fuerit baptizatus, ut hæc præſumptio pro certitudine ſit habenda, donec evidentiſſimis forſitan argumentis contrarium probaretur.* Hoc tamen intelligendum, modo pro contraria parte graves non occurrant rationes, ut bene advertunt *Buſemb. ut ſupra, & Laym. cap. 5. n. 4.* qui ſic ait: „ Nihilominus exiſtimo interdum etiam adulto inter fideles educato conferendum eſſe Baptiſmum ſub conditione, ſi tales conjecturæ adſint (puta, quia v. g. a veneficis parentibus natus eſt, a Diabolo valde infeſtatur, nec ſciri poteſt ullo indicio, ubi vel a quo baptizatus fuerit), quæ præſumptionem accepti Baptiſmi tollant & contrarium veriſimile efficiant.) „ Refert autem *P. Zacharia in Adnot. ad Croix lib. 6. p. 1. n. 310.* cenſuiſſe S. C. baptizandam eſſe ſub conditione quandam mulierem, eo quod nullum potuerit reperiri veſtigium Baptiſmi, nec Matrimonii parentum aſſertorum. Notandum III. quod ſi infans aliquis arreptus ſit a Barbaris, & dubitetur, an captus fuerit ante vel poſt Baptiſmum, tunc omnino baptizandus eſt ſub conditione, ut cum communi dicunt *Palaus p. 13. num. 8. Salm. num. 58. & alii, ex cap. Parvulos D. 4. de Conſecr.* ubi Gregorius VIII. id expreſſe definivit.

„ 1. Sub conditione baptizandi ſunt 1. qui cum materia, & forma, aut intentione dubia (ſecundum ſupradicta) ſint baptizati. 2. Infantes expoſiti, & reperti ſine ſcheda teſtante de Baptiſmo; ſecus ſi cum ea. Ita communiter. *Quintan.* tamen *t. 1. ſect. 13. & 14.* contendit etiam hos eſſe baptizandos. 3. Baptizati ab obſtetricibus veneficis; præſertim ſi faſſæ, vel convictæ fuerint, aliquando non recte baptizaſſe. *Laym. cap. 5. num. 3.* 135

Quæritur an infantes expoſiti ſint baptizandi? Si iſti exponantur ſine ſchedula, ſine dubio ſunt baptizandi, niſi alias

con-

conſtaret fuiſſe rite baptizatos, ut recte dicunt *Buſemb.* & *Salm. cap. 6. num. 57. cum Suar. Soto, Laym.* & aliis communiter. Quæſtio eſt, an baptizari debeant pueri expoſiti cum ſcheda? *Prima* ſententia negat, quam tenent *Buſemb. ut ſupra*, & *Pal. p. 13. num. 5.* laudans *Sot. Vaſq. Laym.* & *Bon.* quia teſtimonium illud moralem inducit certitudinem, cum nequeat rationabiliter credi, parentes, qui Catholici eſſe præſumuntur, velle ſuam prolem tanto Sacramento privari. *Secunda* vero ſententia verior & communior Recentiorum docet omnes hos eſſe baptizandos ſub conditione, quoties non habetur moralis certitudo de Baptiſmo collato, & rite collato, alias ſemper remanet prudens dubium de ſuo valore. Ita *Petrocor. tom. 3. pag. 211. quæſt. 11. Holzmann pag. 31. num. 147. Roncaglia cap. 4. quæſt. 5. R. 2. Nat. Alex. prop. 7. reg. 6. Concina pag. 185. num. 10. Elbel tom. 3. pag. 46. num. 64. Croix num. 318. cum Quintanad. Gob.* &c. *Tournely tom. 4. pag. 412. cum Sylveſt.* & *Henno*, ac *Sporer pag. 196. num. 72. cum Marchant.* & Synodis Cameracenſi, Narbonenſi, Aquenſi, & Toloſano, idemque ſentit Noſter Bened. XIV. *dict. Notif. 8. num. 8.* qui affert Concilium Mediolanenſe ſic ſtatuens: *Infans expoſitus, licet appenſum collo ſcriptum habeat, quo ille baptizatus ſignificetur, ſi tamen, re diligenter perquiſita, quemadmodum Catechiſmo Romano expreſſum eſt, adhuc dubium ſit eum baptizatum eſſe, ſub conditione baptizetur.* Item affert Declarationem S. C. Concilii die 15. Januarii 1724. ubi dictum fuit hujuſmodi infantes expoſitos, etiam cum ſcheda de Baptiſmo collato, eſſe ſub conditione baptizandos, quamvis ſint in ætate unius anni cum dimidio. Et hoc videtur eſſe quidem juxta mentem Ritualis Rom. ubi dicitur: *Infantes expoſiti & inventi, ſi re diligenter inveſtigata de eorum Baptiſmo non conſtat, ſub conditione baptizentur.* Excepit tamen S. C. in præfata Declaratione a Baptiſmo ſub conditione ſchedulas quæ habebant certitudinem, juxta inſtructionem alias datam.

136 „ 2. Infantes ab obſtetricibus, vel parentibus, vel cognatis, &c. ob neceſſitatem baptizatos, promiſcua omnes ſub conditione rebaptizare (quando obſtetrices bonæ, & bene inſtructæ cenſentur) non licet; quia de valore Baptiſmi prudenter, & rationabiliter dubitari non poteſt. *Suar. Laym. lib. 5. t. 2. cap. 5.* qui tamen contrariam conſuetudinem quorundam Parochorum damnare non audet, eo quod experientia didicerint, obſtetrices non raro fuiſſe deceptas a diabolo, ideoque revera periculum aliquod ſit animæ, ob quod irreverentia ceſſet: additque eam conſuetudinem approbatam fuiſſe a Paſtorali Romano edito Antuerpiæ 1607. eamque ſententiam tenet *Sylveſt.* apud *Dian. p. 5. t. 13. R. 86.* & ipſe *Dian. p. 9. t. 6. R. 35.* cum aliis 2. cenſet eam probabilem, habereque locum in omnibus baptizatis ab hæreticis, licet ſint adulti; quod *C. de Lug. R. mor. lib. 1. d. 2.* recte limitat ad illas circumſtantias, in quibus prudenter dubitari poſſit de defectu materiæ, formæ, vel intentionis. Denique etiam *Quintan. t. 1. ſect. 6.* docet, infantes ſupradictos fere omnes rebaptizari poſſe ſub conditione.

Quæritur I. An ſint rebaptizandi infantes ab Obſtetricibus ſive laicis baptizati? Alii affirmant, ut *Sylv. 3. p. qu. 66. art. 9.* & *Feracquesſius*, ac Synodi Mechlinienſis, & Iprenſis apud *Concinam pag. 184. nu. 9.* Alii vero, ut *Tournely tom. 4. pag. 413.* cum Synodis Ebroicenſi, Rothomagenſi, &c. ſentiunt hos ſemper eſſe rebaptizandos ſub conditione, quoties tamen deſunt ad minus duo teſtes fide digni de Baptiſmo rite collato. Sed communiſſima & vera ſententia docet, tunc tantum tales pueros eſſe rebaptizandos, quando adeſt probabilis ſuſpicio erroris in dato Baptiſmo; ita *Buſemb. ut ſupra* & *Suar. D. 21. ſect. 6. Concina l. c. Nat. Alex. prop. 7. reg. 5. Laym. cap. 5. num.... Holzmann pag. 131. n. 145. Pal. p. 13. num. 7. cum Con. Croix num. 321. cum Gob.* & *Quintan. Salm. cap. 6. num. 6. cum Bon.* Et ita cenſuit S. C. (ut refert P. *Zacharia apud Croix lib. 6. p. 1. num. 323.*) dicens pueros domi baptizatos non eſſe rebaptizandos, niſi adſit probabile dubium invaliditatis. Secus vero dicendum, ſi in examine Parochus conſtanter deprehendat Obſtetricem illam, ſive laicum rite baptizaſſe, ut dicunt AA. præfati, quibus conſentit *Eſtius in 4. Diſt. 4. §. 15. cum Soto, Petro de Palude,* & *Sylveſt.* obi dicit non eſſe baptizandos, *cum Obſtetrix interrogata teſtetur ſe rite totum myſterium peregiſſe.* Id confirmat S. Carolus Borrom. (*in Inſtruct. de Bapt.*) dicens: *Si, re accurate inveſtigata,* (Parochus) *exploratum habuerit puerum forma ſervata baptizatum eſſe, caveat omnino, ne hanc ſub conditione baptizandi formam adhibeat.* Idemque dicitur in Catech. Rom. *de Bapt. num. 57.* ubi: *Ea Baptiſmi forma* (ſcilicet conditionata) *ex Alexand. Papæ auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter perquiſita, dubium relinquitur, an Baptiſmum rite ſuſceperint; aliter vero nunquam fas eſt, etiam cum adjunctione, Baptiſmum alicui iterum adminiſtrare.* Notandum autem 1. quod, poſtquam aliquis privatim baptizatus eſt, conſuetæ cæremoniæ & ritus in Eccleſia ſuppleri debent, ut dicunt *Salm. cap. 6. num. 60.* cum communi ex Rituali Rom. Notandum 2. quod, cum Baptiſmus reiterandus eſt, puto cum *Croix lib. 6. p. 1. num. 325.* &c. omnino ſervandum ordinem deſcriptum *num. 117.* quicquid aliqui dicant; Poteſt tamen dari in quocumque loco, ſi peractæ jam ſint ſolemnitates in Eccleſia, ut dicunt aliqui apud *Croix loc. cit.* Notandum 3. cum *Croix num. 323.* quod in collatione talis Baptiſmi non eſt præmittenda Confeſſio, ſed ſufficit præmitti dolor de peccatis.

137 Quæritur II. An debeant rebaptizari pueri ab Hæreticis baptizati? Certum eſt de Fide ex *Trid. ſeſſ. 7. Can. 4.* validum eſſe Baptiſmum collatum ab Hæreticis, quando omnia requiſita ad Sacramentum adhibentur. Sed merito putant *Gob. Dic.* & *Quintan. apud Croix lib. 6. p. 1. n. 322.* pueros baptizatos a Prædicantibus (& idem ait *Sylvius* præciſe de baptizatis ab Anglis, ac *Tourn. pag. 414.* de cunctis baptizatis a Lutheranis, & Calvinianis) omnes eſſe rebaptizandos, ſaltem ſub conditione, quia facile dubitari debet de materia, forma, & intentione talium Miniſtrorum, cum ipſi hoc Sacramentum non judicent abſolute neceſſarium; propter quod parum curant de neceſſariis requiſitis, aliis adhibentibus aquam roſaceam: aliis dividentibus materiam a forma, ita ut alter verba proferat, alter aquam infundat; aliis aquam tantum ſuper veſtes infundentibus. Et ideo, cum tot urgeant motiva dubitandi de valore talium baptiſmatum, merito dicitur, ordinarie loquendo, illa ſub conditione repetenda. Ceterum cenſuit S. C. (ut refert *P. Zacharia ap. Croix lib. 6. p. 1. num. 323.*) non eſſe rebaptizandos pueros baptizatos ab Hæreticis, niſi in eo loco Prædicantes non obſervarent requiſita ab Eccleſia Catholica ad valorem Sacramenti.

„ 3. Peccat graviter Miniſter, 1. qui non rebaptizat eum, de quo rationabile dubium juris, vel facti manet, num valide ſit baptizatus; quia tenetur proximum liberare a probabili periculo gravis mali, cum facile poteſt. *Laym. loc. cit. Quint. loc. c.* 2. Si non diligenter inquirat in talis Baptiſmi valorem, niſi de hoc aliunde conſtet. *Quintan. t. 1. ſect. 6.* & *7.*

„ 4. Non eſt rebaptizandus, de cujus Baptiſmo habetur teſtimonium unius oculati teſtis, licet feminæ; dummodo non ſit ſuſpecta, nec aliud obſtet. *Laym. loc. cit.*

„ 5. Qui vere, & rationabiliter dubitat de ſuo Baptiſmo, tenetur petere Baptiſmum, & Parochus ei conferre. *Quintan. loc. cit. ſect. 13.* & *19.* & interea abſtinere ab uſu aliorum Sacramentorum.

„ Reſp. 2. Baptiſmus ſub conditione hac forma conferendus eſt: Si baptizatus es, non te baptizo; ſi nondum es baptizatus, ego te baptizo, in nomine, &c. Ac licet ſufficiat ſola mente conditionem apponere, ſi ex omiſſione non timeatur ſcandalum: tutius tamen eſt exprimere verba ſaltem iſta: Si non es baptizatus, &c. Vid. *Fol. lib. 2. cap. 19. Laym. loc. cit. Suar. d. 31. Fill. t. 2. cap. 4. q. 9.* Patrinus autem in hoc Baptiſmo neceſſarius non eſt, nec adhibendus. *Quint. loc. cit. ſect. 18.*

Pro complemento hujus puncti quæritur I. Quinam ſint Effectus Sacramenti Baptiſmi? Reſp. I. Effectus eſt remiſſio omnis peccati originalis, & actualis ante Baptiſmum commiſſi, ut habetur in *Catech. Rom. n. 42.* & *Trid. ſeſſ. 5. §. 5. In renatis nihil odit Deus.* Remanet tamen in iis peccati fomes, qui non eſt peccatum; & ſi ei reſiſtitur Gratia Jeſu Chriſti, proderit ad coronam. II. Effectus eſt condonatio omnium pœnarum pro peccatis debitarum. Ita in *Catech. nu. 45. ex Trident. dict. §. 5.* ubi: *Ut nihil prorſus eos ab ingreſſu Cæli remoretur.* Vide *Salm. cap. 4. num. 23.* III. Eſt largitio Divinæ Gratiæ, qua filii Dei, & Cæli hæredes efficimur, ut ex *Trid. ſeſſ. 6. cap. 7.* IV. Characteris impreſſio. V. Ut baptizatus fiat Eccleſiæ membrum, & illius auctoritati ſubjiciatur. 138

Quæritur II. Quæ diſpoſitio requiritur in ſuſcipiente Baptiſmum? Reſpond. in Infantibus eorum voluntatem ſupplet Chriſtus, & Eccleſia; Eſt certum ex *Trident. ſeſſ. 7. can. 13.* ubi dicuntur parvuli baptizari *in ſola Fide Eccleſiæ*, quamvis actu proprio non credant. In Adultis autem requiritur intentio ſaltem habitualis, ideſt habita, & non retractata. *Salm. de Bapt. cap. 6. num. 40. cum Con. Pal. Con.* & *commun.* Vide dicta *num. 81. v. Certum.* 139

Hinc infertur I. Baptiſmum valide conferri, etſi recipitur per metum gravem; Secus autem, ſi recipitur per meram vim, animo omnino renuente; *Suar. Bon. Pal. cum Salm. cap. 6. num. 42. ex Toletan. 4. cap. 56.* Infertur II. Validum etiam eſſe Baptiſmum collatum dormienti, vel amenti, qui ſui compos antea petierit. *Pal. Henr.* &c. *cum Salm. num. 43.* Bene tamen *ibid.* advertit *Suar.* quod, ad licite miniſtrandum tunc Baptiſmum, requiritur aliqua neceſſitas, nempe ſi amentia cenſeatur perpetua, vel ſi homo ſit in probabili periculo mortis; Et tunc ſatis eſt, ſi ſufficientia indicia volendi Baptiſmum antea ille præſtiterit, quæ indicia ſufficiunt etiam ad præſumendam debitam pœnitentiam habitam de peccatis; niſi conſtet ſuſcipientem poſt mortale in amentiam incidiſſe. In dubio autem de petitione, Baptiſmus eſt conferendus ſub conditione. *Salm. cap. 6. num. 4. cum Bonac. Henr.* &c. Vide dicta *num. 81. v. Utrum.*

Requiritur etiam in Adulto, ad licite recipiendum Baptiſmum, fides, & pœnitentia. Quoad fidem requiritur, ut ſciat Sacramenta (ſaltem Baptiſmum, Euchariſtiam, & Pœnitentiam), Præcepta Decalogi, ſaltem craſſo modo, & Orationem Dominicalem; ultra quatuor illa ſcitu neceſſaria, ideſt Dei exiſtentiam, Deum Remuneratorem eſſe, Trinitatem, & Incarnationem Paſſionemque D. N. Jeſu Chriſti. In urgente autem periculo mortis, ſufficit ſcire hæc quatuor ultima, ut bene dicunt *Sanch.* & *Sot. cum Salm. cap. 6. num. 50.* Quoad pœnitentiam autem requiſitam, requiri contritionem tenent *Nav.* & *alii*. Sed verius *Gonet. Man. tom. 6. p. 103. Suar. D. 28. ſect. 2. concl. 2. Canus Relect. de pœnit. p. 5.* & *Salm. num. 53. cum Val. Sota, Henr. Gran.* & aliis pluribus, tenent ſufficere attritionem, quin ſit charitate formata; Idque expreſſe docuit *D. Thomas 3. p. quæſt. 79. art. 3. ad 2.* ubi docet quod *non inconvenienter* (homo) *accedit ad Baptiſ-*

ptiſmum qui habet conſcientiam peccati mortalis. Utique, ſi requireretur contritio, iſte non poſſet accedere cum conſcientia peccati mortalis, ipſa enim S. Doctor docuit alibi (*ſupplem. quaſt. 5. art. 3.*) quod, *quantumcunque parvus ſit dolor, dummodo ad contritionis rationem ſufficiat, omnem culpam delet*. Ergo ſi accederet cum quacunque parva contritione, profecto ſine peccato accederet. Sed clarius id expreſſit in *4. D. 6. quaſt.1. art. 3. ad 5.* ubi dicit: *Ad hoc, ut homo ſe preparet ad Gratiam in Baptiſmo percipiendam, praexigitur Fides, ſed non Charitas, quia ſufficit attritio pracedens, etſi non ſit contritio.* Neſcio huic quid reſpondere poſſint Adverſarii, ſi dicere vellent S. Thomam aliam quam noſtram tenuiſſe ſententiam. An vero in ſuſcipiente Baptiſmum requiratur aliqualis Charitas inchoata? vide dicenda *de pœnit. num. 437.*

DUBIUM V.

De Caremoniis Baptiſmi.

ARTICULUS I.

Qua ſervanda circa caremonias baptizandi?

140 *Qua ſervanda quoad caremonias Baptiſmi?*
141 *An ſit mortale baptizare ſine unctione chriſmatis, & aqua conſecrata?*
142 *An ſit illicitum baptizare extra Eccleſiam? Et quando permittatur?*
143 *An omittenda Caremonia in Baptiſmo privato, & an Patrinus?*
144 *An collato Baptiſmo privato, Caremonia ſunt ſupplenda? Quid ſi Baptiſmus fuerit invalidus?*
145 *Quid notandum circa nomen in Baptiſmo imponendum, & librum Baptiſmatum?*

140 „ Reſp. Ceremoniæ Baptiſmi petendæ ſunt ex Agendis cujuſque Eccleſiæ. Univerſim tamen circa eas ſervanda ſequentia. I. Baptiſmum extra neceſſitatem abſque peccato non poſſe conferri, niſi in aqua conſecrata: Quæ cum deeſt, habetur formula brevis in quibuſdam Agendis ex tempore aliam conſecrandi, pro caſu neceſſitatis. Quod ſi autem hac formula careas, adhiberi poteſt aqua communis benedicta. II. Baptiſmum ſollemnem non conferendum, niſi in templo, & in loco ad id deputato, niſi filiis Regum, & Principum: quibus adde filios Catholicorum in locis hæreticis: interim quoad hoc in magnatibus, & nobilibus connivetur in multis locis. *Laym. cap. 8. num. 8.* ° (*Vide dicta n. 118. Not. III.*) ° III. Infantes ex conſuetudine deferendos ad Baptiſmum circa diem octavum, niſi prius ſit neceſſe, vel niſi ſit gravis cauſa dilationis, v. g. quia patrini ſunt expectandi, in qua tamen non licet communiter extra neceſſitatem privatim baptizare, & poſtea adhibere ſollemnitates, ſed præſtat expectare aliquandiu. *Laym. cap. 6. num. 8.* ° (*Vide dicta num. 118. Not. II.*) °

141 Mortale eſt negligere cæremonias Baptiſmi, aut aliquam ex eis notabilem, ut omnes communiter cum *Holzm. pag. 33. num. 164. Croix lib. 6. p. 1. num. 339.* Hinc notandum I. Secluſa neceſſitate, eſt mortale baptizare ſine unctione Chriſmatis, ut *Elbel p. 44. num. 80. Holzm. ac Croix ibid. cum Gob. &c.* Ita pariter eſt mortale baptizare in aqua non conſecrata, vel in Chriſmate alterius anni, ut docent communiter *Nav. cap. 22. n. 74. Sa v. Baptiſmus num. 15. Viva quaſt. 2. art. 7. n. 2. & Bon. punct. 7. n. 20. cum Con. & Nuno, ex cap. Si quis de alio. D. 4.* ubi damnatur de mortali: *Si quis de alio chriſmate quam de illo* (ſcilicet novo) *baptizare, niſi praoccupante morte, tentaverit.* Idque confirmat Rituale Rom. (*de Sacram. Bapt.*) dicens: *Veteribus oleis, niſi neceſſitas cogat, ultra annum non utatur; ac ſi deficere videantur, & Chriſma, & Oleum benedictum haberi non poſſit, aliud oleum de olivis non benedictum adjiciatur, ſed in minori quantitate.* Quid, ſi annus ſit completus, & Paſtor non accepit novum Oleum? Apud *Croix lib. 6. p. 1. num. 342. Marchantius* ſuadet, ut baptizet, præmiſſis aliis, & poſtea ſuppleat unctiones. *Gobatus* vero dicit Baptiſmum poſſe differri, niſi adſit mortis periculum; Imo addit, quod ſi in aliqua Diœceſi adſit uſus, poterit Paſtor veteribus oleis uti. *Sporer* autem in *Supplem. de Bapt. num. 95.* cenſet infantes poſſe ſemper baptizari in veteri chriſmate, quia ipſi jugiter ſunt in periculo mortis; dicit enim Catech. Rom. (*p. 2. num. 34.*) pueris non eſſe differendum Baptiſmum, cum *præſertim propter ætatis imbecillitatem infinita pene pericula illis impendeant.* Ego ſentio diſtinguendum: Si oleum novum expectandum eſſet per notabile tempus, puta per decem vel undecim dies (juxta dicta *num. 118. Not. 2.*), tunc licite poterit conferri Baptiſmus ſine unctionibus, & poſtea unctiones ſuppleri; quia talis dilatio ſat juſta eſt cauſa, ut poſſit Baptiſmus ſine illis miniſtrari. Secus, ſi oleum intra prædictos dies facile haberi poſſit: tunc enim puto non poſſe ſine neceſſitate, vel ſaltem ſine cauſa gravi Baptiſmum ſeparari ab unctionibus, quæ ex gravi quidem præcepto concomitantur eum Baptiſmo debent adhiberi, niſi forte prius jam adhibitæ ſint, ut plures opinantur, vide dicta *num. 144. v. Sed hac.*

142 Notandum II. Mortale etiam eſt ſine neceſſitate baptizare extra Eccleſiam, ut *Suar. D. 31. ſect. 2. Pal. p. 12. num. 16. & Croix num. 334. cum Gob.* Excipe tamen 1. Si dubium adſit de morte infantis, puta, ſi infans naſcatur ſine fletu, ſi mulier difficulter ſit enixa, ſi infans proſiliat ante 7. menſem; tunc enim baptizare licet domi privatim, ut ait *Croix n. 335. cum Gob. & Quintan.* qui idem dicunt, ſi proles prodeat in 8. menſe. Excipe 2. Si infans nequit in Eccleſia deferri ſine periculo infamiæ parentum, aut alius gravis damni; Quo caſu putat *Croix num. 336. cum Gob. & Jordan.* poſſe domi Baptiſmum ſollemniter conferri. Excipe 3. Si infans ſit filius Regis, aut Principis; Sed de hoc vide dicta *num. 118. Not. III.*

„ 4. Baptizanti non licet adhibere cæremonias aliquas, omiſſis aliis; quia vel fiet in Baptiſmo ſollemni, quod prohibet *Trid. ſeſſ. 6. cap. 3.* vel privato, ſed in hoc prohibet *Clementina unica*, illas adhibere, niſi ſit filius Regis, aut Principis. (*Ut mox ſupra dictum eſt*) °. De patrino tamen uſus habet, ut & tunc adhiberi poſſit, etſi non ſit neceſſe. Et multi putant, adhibitum non contrahere cognationem ſpiritualem, nec vere patrinum effici, ut *Sanch. Rodriq.* contra *Laym. & Suar.* quorum tamen ſententia videtur probabilior. 143

„ 5. Cum in neceſſitate, vel aliam ob cauſam (etiam ob gravem cauſam, v. gr. juſtum timorem infamiæ, aliquando licite fit) Baptiſmus ſine cæremoniis eſt collatus, ea ceſſante, illæ ſollemniter in templis ſunt ſupplendæ, ° (*Ut S. Th. 3. p. q. 71. art. 3. ad 3. cum Salm. cap. 6. n. 18. & communi, ex cap. 1. de Sacr. non iter. Et ha caremonia ſunt ſupplenda ſub mortali, ut Croix lib. 6. p. 1. num. 340. cum Averſ. & Pign.*) ° Quod tamen non eſt moris in hæreticis converſis: ne plebs putet, nos eorum Baptiſmum improbare. *Laym. cap. 8. num. 10.* Imo in aliis omittere, ſecluſo contemptu, eſſe tantum veniale docet *Poſſev. de Offic. Cur. cap. 6. n. 23.* Qui autem tenet more patrini infantem, dum cæremoniæ supplentur, non contrahere cum eo cognationem ſpiritualem, *Dian. p. 3. t. 4. R. 260. ex Pontio* dicit eſſe probabile. 144

„ Si baptiſmus collatus deprehendatur fuiſſe invalidus, non ideo repetendæ ſunt cæremoniæ.

Sed hæc quæſtio eſt, alii ut *Palaus punct. 12. num. 14. & Salm. cap. 7. num. 21. cum S. Anton. & Reg.* dicunt repetendas eſſe cæremonias, ſecluſo ſcandalo, vel infamia baptizantis, vel baptizati. Ratio, quia cæremoniæ ſunt acceſſoriæ ad Baptiſmum, cum pertineant ad ejus ornatum; unde ſemper ac Baptiſmus confertur, debent illum concomitare. Alii vero communius cum *Buſemb. ut Suar. D. 31. ſect. 6. v. Septimo. Bon. punct. 7. num. 21. Holzm. num. 267. cum Averſa*, item *Contin. ap. Pal. num. 23.* ac probabile putat *Croix num. 341.* negant eſſe repetendas, tum quia in *cap. 1. de Sacr. iterand.* dicitur in Sacramentis characterem imprimentibus *nihil eſſe iterandum, ſed caute ſupplendum id quod incaute fuerit omiſſum.* Unde, cum in Baptiſmo invalido jam fuerint adhibitæ cæremoniæ, non eſt obligatio eas iterandi; tum quia ad debitum cultum Sacramenti ſervandum ſufficit, ut cæremoniæ vel ſubſequantur, ut habetur in Rituali Romano, vel antecedant Sacramentum. Quapropter cæremoniæ tam antecedentes, quam ſubſequentes Baptiſmum moraliter cum ipſo conjunguntur. Utraque ſententia videtur probabilis; ſed prima ut tutior conſulenda.

Circa nomen, quod in Baptiſmo imponitur, notat I. *Croix lib. 6. p. 1. num. 329.* non peccare, qui nomen non Sancti imponit; quia imponere Sancti nomen non eſt præceptum, ſed tantum monitum S. Pii V. & Pauli V. Idem dicit *Croix* contra *Vaſq.* ſi imponatur nomen Veteris Teſtamenti, v. g. Adami, Tobiæ, &c. Hoc autem in noſtris partibus paſſim uſitatur. Advertit tamen *Croix* cum *Catech. Rom. cap. 14. nu. 5.* non facile acquieſcendum volenti imponere nomen Ethnicum. Notat II. *Croix num. 330.* quod, ſi dubitetur, an infans ſit vir, aut mulier, & urgeat periculum mortis, poteſt baptizari ſine nomine: In Rit. Rom. de Sacr. Oleis &c. de hoc ita habetur: *Curet* (Parochus) *ne obſcœna, fabuloſa, aut ridicula, vel inanium Deorum, vel impiorum Ethnicorum hominum imponantur, ſed potius, quatenus fieri poteſt, Sanctorum, &c.* Notat III. *Croix num. 331.* cum *Abb. Bon. & Dic.* contra *Sotum, & Sa*, nomen in Baptiſmo impoſitum licite poſſe privata auctoritate mutari, cum hoc nullo jure prohibeatur. Procul dubio autem mutari poteſt in Confirmatione. 145

Circa autem librum Baptizatorum, notandum, hunc fidem facere in quovis Tribunali, ut advertit *Croix lib. 6. p. 1. num. 345.* Parochus autem diligenter tenetur in libro adnotare diem, & horam nativitatis, Parentes, & Patrinos. Item ſi Baptiſmus ſit collatus ſub conditione, vel ſine cæremoniis; Item ubi infans repertus ſit expoſitus: Ita in Rituali Rom. *in fin. tit. Formula ſcribenda, &c.*

ARTICULUS II.

Qui patrini, & quod eorum officium?

146 *Ad quid teneantur patrini? Et qua requirantur, ut quis valide ſit patrinus?*
147 *Quando patrinus teneatur inſtruere ſuſceptum? Et an poſſit omitti patrinus in Baptiſmo privato?*
148 *Qualis actus requiratur in patrinis, ut contrahant cognationem?*
149 *An cognationem contrahat ſuſcipiens, vel baptizans in Baptiſmo privato?*
150 *An parentes ſuſcipientes, vel baptizantes filios contrahant impedimentum petendi debitum?*
151 *An contrahat cognationem ſuſcipiens infantem in Baptiſmo collato ſub conditione?*
152 *An qui ex errore ſuſcipit unum pro alio?*

153 *Quis contrahat cognationem, ſi quis ſuſcipiat nomine alterius?*
154 *An patrini ad contrahendam cognationem debeant eſſe deſignati?*
155 *An poſſint eſſe patrini ejuſdem duo mares, vel duæ feminæ? Dub. 1. An patrinus maſculi debeat eſſe maſculus, &c. Dub. 2. An peccent deſignantes duos mares, vel duas feminas?*
156 *Quid requiratur, ut quis licite ſit patrinus? Repelluntur ab hoc officio 1. Religioſi. 2. Conjuges, & parentes. 3. Infames. 4. Apoſtatæ, & Hæretici. An autem Catholici poſſint ſuſcipere infantes Hæreticorum Hæretico baptizante? 5. Plures quam duo.*
157 *An duo Conjuges poſſint eſſe patrini alienæ prolis?*
158 *Vide quæ habentur ap. Buſemb.*
159 *Qando graviter peccet Parochus circa hanc materiam?*
160 *Quæ debeat monere Parochus poſt datum Baptiſmum? Et ſignanter ne Matres decumbant cum infantibus.*

146 RESP. 1. Patrini ſunt quaſi patres ſpirituales, qui baptizatum de fonte ſuſcipiunt in ſuam curam. Unde eorum officium eſt, baptizatum de rebus fidei inſtruere, Orationem Dominicam, & Symbolum docere; ad quod obligantur, ſi id ab aliis non fiat. *Laym. lib. 5. t. 2. cap. 9.* * (*Vide num. ſeq.*) *

Reſp. 2. Ut quis valide ſit patrinus, non certa ætas * (*Ut Salm. de Bapt. cap. 7. num. 29. cum Sanch. Laym. Nav. &c. contra Abbat. qui requirit ætatem 18. annorum. Croix autem lib. 6. p. 1. n. 355. requirit ſaltem ſeptennium.*) * ſed requiritur I. Uſus rationis. II. Ut ipſe ſit baptizatus (quia non poteſt eſſe pater, qui ipſe nondum ſit natus): Et quidem, ut ejus Baptiſmus fuerit validus, quia acceſſorium ſequitur principale. III. Ut a parentibus, vel Parocho ad hoc deſignatus ſit: ad quod videtur ſufficere, ſi etiam ultro ſe ingerens ſit admiſſus; deſignatus autem rite a parentibus Parochus non valde mutat. * (*Sed Tamb. §. 2. num. 12. dicit, quod Parochus valide mutaret; & adhæret* Croix *num. 363. quia ex Trid. ſufficit deſignatio parentum, vel Parochi; Parochus autem mutans patrinum graviter peccaret, ut ait Beda ap.* Croix *ibid.*) * *Dian. p. 6. t. 8. R. 54.* IV. Ut in ipſo Baptiſmo (quia non ſufficit, ut in ſolis cæremoniis) per ſe, vel procuratorem tangat, teneat, aut de manu baptizantis ſuſcipiat. * (*Illud ſuſcipere, intelligendum eſſe dicunt Salm. num. 31. ſi Baptiſmus ſit per immerſionem: Sed* Croix *num. 363. dicit cum Averſ. & comm. ſufficere ad contrahendam cognationem, quod patrinus ſuſcipiat baptizatum a manu Baptizantis, etiamſi* Baptiſmus *ſit per infuſionem.*) V. Ut id non materialiter tantum, ſed animo ſuſceptoris, ſive cum intentione id munus gerendi faciat. *Laym. cap. 9. num. 2.* * (*Ita etiam Tamb. & Averſ. apud* Croix *num. 363. Quid ſi quis ſuſcipiat filium unius, putans eſſe filium alterius, dicunt Sanch. Tamb. Gob. &* Croix *num. 363. eum cognationem non contrahere.* Sed vide infra num. 152.) *

147 Hic prænotandum, ut certum I. id quod docet *D. Thomas* circa obligationem patrini, nam *3. p. q. 67. art. 8.* ſic ait: *Ille, qui ſuſcipit aliquem de ſacro fonte, aſſumit ſibi officium Pedagogi; & ideo obligatur ad habendam curam de ipſo.* Ideſt, ut dicunt *Holzm. tom. 2. pag. 32. num. 158. Tournely tom. 4. pag. 341. q. 2. Salm. de Bapt. cap. 7. num. 47.* & alii paſſim, tenetur inſtituere Baptizatum circa Fidem, & mores. Attamen hæc obligatio tunc tantum urget, *ſi neceſſitas immineret, ſicut eo tempore & loco, in quo baptizati inter Infideles nutriuntur*, ut dicit idem *D. Thomas loc. cit.* addens: *Sed ubi nutriuntur inter Catholicos Chriſtianos, ſatis poſſunt ab hac cura excuſari; præſumendo quod a ſuis parentibus diligenter inſtruantur; Si tamen quocumque modo ſentirent contrarium, tenerentur ſecundum ſuum modum ſaluti ſpirituali filiorum curam impendere.* Et idem dicunt communiter *Salm. num. 27. cum Suar. Laym. Pal. Con. Val. &c.* Prænotandum II. Quod in Baptiſmo privato nulla culpa eſt, ſi patrinus omittatur, ut ajunt *Tournely pag. 340. Holzm. pag. 32. num. 154. & Salm. cap. 7. num. 24. cum Soto, Suar. Sanch.* & aliis communiter. Dicunt tamen *Sanch. de Matr. lib. 9. D. 26. num. 3. & Laym. lib. 5. tract. 2. cap. 9. cum Suar. Con. &c.* quod licet neceſſario non ſit adhibendus patrinus in Baptiſmo privato, tamen bene adhiberi poteſt, & præſtantius adhibetur.

148 Sed quæritur I. Qualis actus requiratur in patrinis, ut contrahant cognationem? Textus qui hanc cognationem ſtatuunt (relati a *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 56. num. 1.*), his utuntur vocabulis, *ſuſcipit, accipit, tenet, levat, tangit*. Unde DD. conveniunt apud *Sanch. loc. cit. & num. 2. & 3.* requiri ad contrahendam cognationem, ut patrinus vel teneat, aut tangat Infantem dum baptizatur; vel ſtatim levet aut ſuſcipiat de ſacro fonte, vel de manibus baptizantis. An autem requiratur tactus phyſicus ad contrahendam cognationem? Loquendo de Infantibus, communiter affirmant DD. apud *Sanch. num. 4.* Loquendo vero de Adultis, negant *ibid. Sotus, Lopez, & Sa,* qui dicunt ſufficere tactum moralem, ſive aſſiſtentia; quia, cum Adulti poſſunt ex ſe ſuſtentari, ſufficit aſſiſtentia qua denotent patrini ſe ſuſcipere eos in ſuam curam, cæremonia tentionis non adhibita. Sed communiſſime & merito huic contradicunt *Palaus p. 21. §. 2. n. 3. Salm. de Bapt. cap. 7. n. 31. Bonac. q. 3. p. 5. §. 2. n. 14. cum Carden. Reg. Fill. &c. ac Sanch. loc. cit.* cum *Manuel, & Henr.* qui de hoc affert Declarationem Cardinalium. Ratio, tum quia talis tentio expreſſe requiritur a Sacris Canonibus; tum quia (ut dicit *D. Thom. 3. p. quæſt. 72. art. 10.*) hæc cæremonia non eſt jam inducta ad ſupplendam imbecillitatem corporis, ſed ad ſignificandam imbecillitatem Animæ; Unde S. Doctor *ibid. ad 1.* ait: *Licet ille qui confirmatur* (& idem dicendum de baptizato) *ſit adultus corporaliter, nondum tamen eſt adultus ſpiritualiter.*

Quær. II. An baptizans, & patrinus adhibitus in Baptiſmo privato contrahant cognationem ſpiritualem? Nulli dubium quod baptizans contrahat, ut communiter dicunt *Pal. p. 11. §. 2. n. 13. Tournely pag. 146. coll. 4. Viva de Matr. q. 5. art. 6. n. 4. & alii*. Dubium eſt, an contrahat patrinus? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Suar. 3. p. q. 67. art. 8. in fine. Laym. cap. 9. num. 5. cum Arm. & Nav. ac Viva loc. cit. cum Sa, & Con.* Ratio, quia patrinus non propter ſolam ſolemnitatem in Baptiſmo adhibetur, ſed etiam propter obligationem inſtruendi baptizatum. Et quamvis Eccleſia in Trid. *ſeſſ. 24. cap. 2. de Refor.* non præceperit adhiberi patrinum in Baptiſmo privato, illum tamen non prohibuit, nec (ut ait *Suarez*) juri antiquo derogavit. 149
Secunda vero ſententia communior, & probabilior negat, eamque tenent *Palaus loc. c. n. 12.* cum communi ut aſſerit, *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 62. n. 14. Bon. eod. tit. quæſt. 3. p. 5. §. 2. num. 21. Holzm. pag. 382. n. 544. Sporer p. 4. num. 89. Tournely t. 2. pag. 144. cum Soto, & Salm. de Matr. cap. 12. num. 32. cum Hurt. Rodrig. Dic. Cornejo, & Diana.* Probatur ex Trid. *dict. cap. 2.* ubi ſic ſtatuitur: *Unus tantum, ſive ſit vir, ſive ſit mulier, juxta ſacrorum Canonum inſtituta, vel ad ſummum unus, & una baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant, inter quos ac baptizatum ipſum, & illius Patrem, & Matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem & matrem tantum, ſpiritualis obligatio contrahatur. Parochus antequam ad Baptiſmum conferendum attendat, diligenter ab iis ad quos ſpectabat ſciſcitetur, quem, vel quos elegerint, ut baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiant, & eum vel eos tantum ad illud ſuſcipiendum admittat, & in libro eorum nomina deſcribat, doceatque eos quam cognationem contraxerint.* Ex quibus verbis AA. præfati recte concludunt, impedimentum ex Concilio contrahi ſolum a ſuſcipientibus *de ſacro fonte*, qui ſolus inſtitutus eſt ad conferendum Baptiſmum ſollemne, non autem privatum. Nec obſtat dicere cum *Suarez*, quod Tridentinum hic non derogavit juri antiquo, quo (ut aſſerit) omnes ſuſcipientes cognationem contrahant. Nam primo non oſtendit *Suarez*, ut opus erat, quo jure antiquitus in Baptiſmo privato contrahebatur cognatio; Deinde, etiamſi hoc primitus ſtatutum fuiſſet, Tridentinum tamen ad evitanda incommoda derogavit omnibus aliis prohibitionibus ineundi matrimonia, præter illas quas hic ſtatuit dicens: *Docet experientia propter multitudinem prohibitionum multoties in caſibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non ſine magno peccato perſeveratur, vel ea non ſine magno ſcandalo dirimuntur. Volens itaque S. Synodus huic incommodo providere, & a cognationis ſpiritualis impedimento incipiens ſtatuit, ut unus tantum, ſive vir, &c.* & proſequitur ut ſupra. Ergo ad vitanda incommoda Concilium præſcribere voluit, ut præfata cognatio in poſterum non contrahatur niſi a ſuſcipientibus de ſacro fonte, ideſt in Baptiſmo ſollemni, ut diximus.

Quær. III. An parentes baptizantes vel ſuſcipientes de Baptiſmo filios contrahant impedimentum petendi debitum? Certum eſt 1. non contrahere, ſi baptizent in neceſſitate, ut docent *D. Thom. ſuppl. q. 55. art. 1. Sanchez de Matr. lib. 9. D. 23. Salm. de Bapt. cap. 2. n. 49.* & alii communiter ex *cap. Ad limina 7. Cauſa 30. q. 1.* ubi dicitur: *Inculpabile judicandum, quod neceſſitas intulit.* Certum eſt 2. graviter peccare parentes, qui ex induſtria, & ſine neceſſitate filios baptizant, ut patet ex *cap. De his 7. dist. 4. q. 1.* vide *Viva loc. cit.* Certum eſt 3. non contrahere cognationem, ſi parentes ex ignorantia baptizent, ut habetur in *cap. Si vir 2. de Cognat. Spir.* ubi ſic dicitur: *Si vir vel mulier ſcienter vel ignoranter filium ſuum de ſacro fonte ſuſceperit .... quamvis generaliter ſit inſtitutum, ut debeant ſeparari, quidam tamen humanius ſentientes aliter ſtatuerunt; Ideoque nobis videtur quod ſive ex ignorantia, ſive ex malitia id fecerint, non ſunt ab invicem ſeparandi, nec alter alteri debitum debet ſubtrahere ..... quia ſi ex ignorantia* (nota) *id factum eſt, eos ignorantia excuſare videtur: ſi ex malitia, eis ſua fraus non debet patrocinari, vel dolus.* 150

Quæſtio igitur eſt, an Parentes contrahant impedimentum, ſi filium baptizent ex induſtria præter neceſſitatem? *Prima* ſententia communior affirmat, & hanc tenet *D. Thom. Suppl. q. 56. art. 1. Petrocor. t. 3. pag. 217. Concina t. 8. pag. 158. n. 14. item S. Bonav. Palud. Rich.* & alii plures cum *Sanch. de Matr. lib. 9. D. 26. num. 7.* Ratio, quia eadem lex, quæ decernit cognationem ſpiritualem contrahi inter Baptizantem, & parentes baptizati, ipſa impedimentum inducit inter parentes ſuam prolem baptizantes. *Secunda* vero ſententia ſatis probabilis negat, eamque tenent plures & graves DD. ut *Suar. 3. p. q. 67. art. 8. Pontius de Matr. lib. 10. cap. 6. n. 4. Viva eod. tit. q. 7. art. 3. n. 7. Contink. D. 34. dub. 8. n. 69. Salm. de Matr. cap. 15. n. 25. cum Perez, Dic. &c.* Idem tenet *Gloſſa in cit. cap. Si vir. v. Debitum*, ubi dicit: *Non invenimus in hoc caſu quod non exigat, ergo nec nos prohibemus.* Ratio eſt, quia revera nullo jure (ut ipſe *Sanchez* fatetur, & ideo hanc ſententiam probabilem, & tutam vocat) expreſſum invenitur, ſuppoſitam cognationem contrahi; & ſi aliqui antiqui textus adfuerint ſeparationem inter tales conjuges injungentes, tamen omnes hi Canones (ut ait *Sanch.*) correpti fuerunt a *cit. cap. Si vir*, ubi dicitur, quod hujuſmodi conjuges *non ſunt ſeparandi*, & additur, *nec alter alteri debitum debet ſubtrahere*; ex quibus verbis recte inferunt *Salm.* nullum impedimentum contrahi ad debitum petendum; textus enim non dicit, quod tantum nocens teneatur innocenti debitum non negare, ſed utitur

termi-

terminis correlativis, qui mutuam obligationem inducant. Si igitur utraque pars (ut bene arguit *Pontius num. 4. in fin.*) tenetur debitum reddere, ergo utraque poteſt petere; nam ſi nocens petere non poſſet, neque pars innocens poſſet reddere, quia ex una vice non teneretur reddere, cum nocens jam amiſerit jus petendi, ex altera neque etiam poſſet reddere, ſi poſſet negare ſine gravi incommodo, quia cooperaretur peccato alterius, juxta dicta *Tom. I. lib. 2. num. 47.* & ut dicemus in hoc caſu *tract. de Matrimonio lib. 6. num. 945.* Nec verum eſt, quod quicquid dirimit matrimonium contrahendum, impedit etiam jam contractum; Nulla enim pœna incurritur, ut compertum eſt apud omnes, niſi in jure ſit expreſſa; In noſtro autem caſu hæc pœna non petendi debitum nullibi invenitur expreſſa, ſicut alias habetur de inceſtuoſo *ex cap. 5. de Eo qui cognat. conſanguin.*

151 Quæritur IV. An ſuſcipiens infantem in Baptiſmo collato ſub conditione, contrahat cognationem? Reſp. ſi de primo Baptiſmo adſit dubium dumtaxat negativum, omnino affirmandum cum communi, quia nulla tunc urget ratio pro valore anterioris Baptiſmi, & præſumptio ſtat tantum pro valore ſecundi. Ita *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 62. num. 6. Mazzotta t. 4. p. 45. Salm. de Matr. cap. 12. num. 29. cum Bonac. & Renzius de Bapt. cap. 5. quæſt. 4. cum Dicaſt. & Diana.* Secus *tamen dicunt Sanch. num. 7. Renzius num. 4. cum Diana,* ſi dubium ſit poſitivum. Et hoc eſt ſatis probabile juxta dicenda *de Matr. num. 905.* ubi dicemus cum communi DD. bene poſſe contrahi matrimonium, quando poſt adhibitam diligentiam nullum impedimentum certo adeſſe probatur.

152 Quær. V. An contrahat cognationem, qui ex errore ſuſcipit unum infantem pro alio? Negant *Contin. Tournel. t. 4. p. 146. & Sanch. de Matr. lib. 7. d. 58. num. 7. cum Abbat. &c.* Quia in *dict. cap. 2. de Cognat. Spirit.* dicitur conjux, quæ ignoranter levavit filium Mariti, non arceri a petitione debiti. Affirmant vero *Pontius de Matr. lib. 7. cap. 19. num. 19. & Pal. de Bapt. p. 51. §. 2. num. 5.* cum aliis; quia ſuſcipiens videtur habere intentionem ſuſcipiendi infantem, quicunque ſit; Textum autem allatum dicunt non probare conjugem non geſſiſſe verum officium ſuſceptoris, ſed ſolum ex diſpoſitione juris ſublatum eſſe impedimentum petendi debitum, quod impedimentum non decebat quidem contrahi ſine conjugis culpa, ſed hanc rationem ajunt non procedere in noſtro caſu. Et hæc ſententia mihi probabilior videtur; Niſi (ut recte excipit *Renzius cap. 5. q. 15. cum Tamb. & Januar.*) ille habeat expreſſam intentionem non tenendi alium niſi quem intendit ſuſcipere.

153 Quæritur VI. Quiſnam contrahat cognationem, ſi quis ſuſcipiat infantem nomine alterius? Tres adſunt ſententiæ. *Prima* communior dicit contrahere ſolum principalem, & ita ſentiunt *Sanchez de Matrim. lib. 7. d. 59. n. 12. Pontius loc. cit. Renzius cap. 5. q. 26. Pal. loc. cit. n. 14. cum Coninc. Barb. & Hurt. Croix lib. 6. p. 1. num. 364. cum Averſa, & Gob. Tournely tom. 4. p. 145. coll. 3. cum Nav. & Fagnano. Secunda* ſententia dicit contrahere ſolum Procuratorem, quia hic ſolus infantem ſuſcipit; ita *Concina tom. 8. p. 190. num. 16. cum Soto, & Tol. Tertia* ſententia, quam tenent *Leand. & Diana cum Sa, Reg. ac Fill. apud Conc. loc. cit.* dicit neutrum contrahere, non principalem, quia non ſuſcipit; non procuratorem, quia hic non intendit contrahere. His non obſtantibus, prima ſententia quæ communior eſt, abſolute verior mihi videtur. Ratio, quia ex Trid. is contrahit cognationem, qui eſt a parentibus ad ſuſcipiendum deſignatus. Nec obſtat, quod principalis de facto non ſuſcipiat, quia juxta regulam juris, qui per alium facit per ſe facere videtur. Sicque deciſum refert *Pontius* a S. C. quæ dixit in hoc caſu: *Procurator non contrahit cognationem ſpiritualem ſibi, ſed mandanti.*

154 Quær. VII. An patrini ad contrahendam cognationem debeant eſſe deſignati? Ante omnia hic advertendum id quod habetur in Tridentino *cit. ſeſſ. 24. cap. 2. de Ref.* ubi ſic ſancitum fuit: *Si alii ultra deſignatos baptizatum tetigerint, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahent, Conſtitutionibus in contrarium non obſtantibus.* Sed dubium 1. occurrit, ſi nullus ſit deſignatus, & plures tangant, an omnes contrahant? Tenet *Diana cum aliis apud Buſemb.* ut ſupra, neminem eorum cognationem contrahere; & hanc ſententiam probabilem putant *Sanc. lib. 9. D. 57. num. 12. ac Suar. Gutt. &c. apud Salm. cap. 7. n. 56.* & probabiliorem vocat *Croix n. 359. cum Gob. & Averſa.* Quia Tridentinum expreſſe requirit deſignationem, & proinde (ea deficiente) cognatio non contrahitur. Sed oppoſitam, cui me ſubſcribo, communem vocat *Viva de Matr. quæſt. 5. art. 6. num. 6. cum Bonac. & Con.* & hanc tenendam dicunt *Salm. de Bapt. cap. 7. num. 37. cum Nav. Laym. Pal. Cont. &c.* ex Declar. S. C. hi dicunt omnes contrahere. Ratio, quia, licet Concilium præſcribat, ut Parochus ſciſcitetur a parentibus quem deſignarint, & ut puniatur ſi aliter fecerit; non tamen dicit ſuſceptionem eſſe nullam, neque irritat jus antiquum, ut habetur in *cap. fin. de Cogn. ſpir. in 6.* ex quo omnes tangentes cognationem contrahunt; hæc ſunt verba hujus textus; *Quamvis non plures quam unus vir vel una mulier accedere debeant ad ſuſcipiendum de Baptiſmo infantem, ſi tamen plures acceſſerint, ſpiritualis cognatio inde contrahitur.* Et ob eandem rationem idem recte dicunt *Auctor Addit. ad Wigandt de Bapt. caſ. 8. v. Oppoſitum, & Salm. num. 24. cum. Pal. Corn. & aliis* (contra *Croix &c. loc. cit.*), etiamſi adſint patrini deſignati, ſed alius præter eos tantum tangit; hic ſolus enim tunc contrahit, quia Concilium dicit eos non contrahere qui *ultra* deſignatos tangunt, non vero qui *præter*; nam *ultra* importat quod tangant deſignati, & non deſignati; *præter* autem importat, quod tangant tantum non deſignati, quia a Concilio non eximuntur a contrahenda cognatione, ſaltem non expreſſe, uti opus erat exprimi; alioquin in dubio poſſidet jus antiquum. E converſo ſecus omnino dicendum, ſi tangat unus deſignatus, & alter non deſignatus, quia hic nullo modo contrahit, ut patet ex verbis Tridentini ſupra allatis.

Dubium occurrit 2. ſi plures quam duo deſignentur, & omnes tangant, an omnes cognationem contrahant? Cenſet *Suar. 3. p. q. 67. art. 8. in fin.* quod, ſi ſucceſſive tangat puerum, primi duo tantum cognationem contrahunt, & idem ſentiunt recte *Sanch. de Matrim. lib. 7. D. 57. n. 14. & Croix lib. 6. p. 1. n. 360.* Si autem ſimul omnes tangant, *Suar.* cenſet nullum contrahere: Sed *Sanch. Croix, & Salm. num. 45. cum Pont. Con. Pal. ac Reb.* communius, & probabilius dicunt tunc omnes deſignatos contrahere; quia Tridentinum, licet vetet adhiberi plures quam duos, tamen non irritat jus antiquum, niſi cum tangunt plures ultra duos deſignatos, non vero, ſi tangant plures deſignatos ultra duos. Et hoc tanto magis currit, ſi ex iis pluribus deſignatis ignoretur quis prius tetigerit ex Decr. S. C. *ap. Salm.*

Sed notandum hic 1. cum *Tourn. tom. 2. De Diſp. p. 146.* quod ſi Parochus injuſte repellat patrinos a parentibus electos, & ii infantem teneant, hi veram cognitionem contrahunt. Notandum 2. cum eodem *Tourn. & Bonac.* quod ſi Parochus admitteret plures patrinos quam duos, mortaliter peccaret, quia læderet præceptum Eccleſiæ in re gravi, impoſitum ne multiplicentur cognationes. Si vero plures patrini accedant a parentibus deſignati, bene poterit permittere (prout ait *Croix num. 350.*), ut omnes tangant; Modo externe deſignet unum & unam, quibus tantum tradat infantem, & illos ſolos adnotet ut patrinos, moneatque tantum eos cognationem contraxiſſe.

Quær. VIII. An patrini poſſint eſſe duo mares, aut duæ feminæ? Nega; Sed probabile eſt cum *Sanch. & Croix n. 350.* eſſe tantum veniale, contra *Bon. & al.* qui volunt eſſe mortale. 155

Dub. 1. An patrinus maſculi (ſi unicus ſit) debeat eſſe maſculus, & feminæ femina? Affirmat *Laym. ex Conc. Nic.* Sed probabilius negant *Suar. Fill. Averſ. Gob. apud Croix num. 351.* cum ex Trident. dicatur, *ſive vir, ſive mulier.*

Dub. 2. An peccent deſignantes ut patrinos duos mares, vel duas feminas? Certum eſt peccare tam parentes, quam Parochum tales patrinos admittentes, cum ſit contra præſcriptum Eccleſiæ. Id autem *Croix n. 350. cum Sanch.* putat eſſe tantum veniale; *Bonacina* vero & alii dicunt eſſe mortale; & hoc mihi verius videtur, ſi patrini eſſent diverſi ſexus ac infans: quia ſic multiplicarentur cognationes, quod prohibere voluit Tridentinum, ut vidimus; Secus ſi eſſent ejuſdem ſexus.

„ Reſp. 3. Valide quidem, ſed illicite ſunt Patrini: I. Abbas, & Monachus. Quo nomine veniunt Mendicantes. *(*In cap. Non licet 103. de Conſecr. D. 4. ſic habetur: Non licet Abbati, vel Monacho de Baptiſmo ſuſcipere filios, nec Commatres habere. *Licitum eſt vero Monachis Compatres fieri baptizando, ut Petrocor. tom. 3. p. 217. cum Gloſſ. in cap. Pervenit. d. D. 4. An autem nomine* Monachorum *veniant etiam Mendicantes? Negant Palaus tract. 19. p. 51. §. 1. n. 4. & Salm. cap. 7. n. 47. cum Coninch. Sed melius affirmant Concina tom. 8. pag. 189. cum Laym. Ang. Sanch. Fill. Bonac. Diana &c. ac Ronc. cap. 6. quæſt. 1. R. 3. Ratio, quia, licet nomine* Monachorum *in odioſis non veniant Mendicantes, tamen Rituale Rom. tit. de patrin. id vetat in omnibus Regularibus, dicens:* Ad hoc etiam admitti non debent Monachi, vel Sanctimoniales, neque alii cujuſvis Ordinis Regulares a ſeculo ſegregati. *Regulares autem facti Epiſcopi non prohibentur ſuſcipere, ut ait Palaus loc. cit. cum Laym. Sanch. &c. ac Holzmann num. 163. cum communi.*)* Etſi *Laymann* omnes clauſtrales comprehenſos velit, & quoad Abbates, in multis locis conſuetudo ſit contraria. II. Conjuges reſpectu conjugum, & parentes reſpectu filiorum, niſi ſit neceſſitas. III. Moribus infames. IV. Apoſtatæ, & Hæretici, qui nullo caſu videntur advocandi, quia ea advocatio eſſet proteſtatio quaſi falſæ religionis, cum nonniſi de falſa fide ſint ſponſuri: etſi *Laym. hic cap. 9. num. 7.* probabiliter dicat, poſſe ſubinde ob gravem cauſam admitti. Catholici vero ob rationabilem cauſam infantem hæretici, baptizante Prædicante, ſuſcipere poſſunt, ſaltem in Germania, *Laym. cap. 9. num. 6.* *(*Et Croix num. 370. conſentit cum Gob. & Tamb. ſi per hoc nullo modo approbetur ritus hæreticorum contrarius Fidei, contra Nav. Leſſ. &c. An autem ex gravi cauſa adhiberi poſſit patrinus hæreticus? Affirmat Laym. & conſentit. Pal. ſi aliter oriretur gravis offenſio; Sed communius negant Tamb. & alii apud* Croix *num. 373.*)* V. Plures, quam duo, quia *Trident.* non niſi unum, aut ad ſummum unum & unam permittit, propter cognationem ſpiritualem inde oriri ſolitam: Ideoque mandat Parochis, ſub pœna arbitrio Ordinarii infligenda, ut ſi plures ſe offerant, petant ab his, ad quos ſpectat, patrinos deſignari, ut unum, vel duos nominent, eoſque tantum admittant, qui ſoli cognationem contrahant, eorumque nomina in librum referant, eoſque de contracta ſpirituali cognatione inſtruant: ſcilicet, quod ea impediat, dirimatque Matrimonium non quidem inter ſe, ſed inter ipſos, & baptizatum, ejuſque patrem, & matrem. Excipiuntur tamen parentes, quando propriam prolem ſuſcipiunt in neceſſitate. Vide *Laym.* locis infra citandis. 156

Quæritur hic, an duo conjuges poſſint licite ſuſcipere alienam prolem? Negat *Suarez 3. p. quæſt. 67. art. 8.* ex Con- 157

ſtitu-

ſtitutione Urbani II. relata in *cap. fin. 30. quæſt. 4.* ubi dicitur: *Sed ut puritas ſpiritualis paternitatis ab omni labe & infamia conſervetur immunis, dignum eſſe decernimus, ut utrique* (Conjuges) *ſimul ad hoc aſpirare minime præſumant.* Cenſet tamen *Suarez* id non eſſe plusquam veniale, ex verbis illis, *dignum eſſe decernimus*, quæ videntur ſolam decentiam inducere. Sed nullum eſſe peccatum probabilius, & cum communiſſima docent *Navarr. Man. cap. 22. num. 39. Sanch. de Matrim. lib. 7. d. 57. num. 5. Bonac. eodem tit. quæſt. 3. p. 5. §. 2. num. 5. & Salm. de Bapt. cap. 7. num. 51. cum Coninch.* Ratio, quia jam conſuetudine introductum eſt hoc eſſe licitum; Idque expreſſe docet *D. Thom. in 4. d. 42. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 2. ad 4.* ubi ait: *Nihil prohibet, quin vir & uxor ſimul aliquem de ſacro fonte levarent.*

158 „ 1. In privato Baptiſmo, ob neceſſitatem dato, pater non debet ſuſcipere, aut tenere tanquam patrinus infantem; cum in hoc caſu nulla ſit patrinor neceſſitas, ideoque ſi id vel tunc, vel etiam in Baptiſmo publico temere faciat (idem eſt, ſi prolem ſuam ipſe baptizat), graviter peccat, & inſuper contrahit in poſteriore caſu cognationem cum conjuge; atque, ut docet *Sanch. de Matrim. d. 36.* & alii communiter, privatur jure petendi debitum; quod tamen negant *Con. & Dian. d. 4. de Sacram. R. 5. V. Bon. de Matrim. quæſt. 3. p. 5. §. 2. Eſcob. t. 7. E. 2.* ubi citat *Suar.* negantem. * (*Et quidem probabiliter; vide dicta num.* 150.) *.

„ 2. Si inter multos patrinos nulli certi a parentibus, aut eorum delectu, a Parocho deſignentur, qui aliis excluſis cognationem contrahant, & ſic multi ex ignorantia, vel Parochi negligentia levent, probabile eſt, omnes contrahere cognationem (niſi tamen aſſiſtant tantum, & non tangant) V. *Laym. lib. 5. t. 10. p. 4. cap. 8. & tract. 2. cap. 9. num. 4. Dian.* tamen *p. 9. t. 7. R. 5. ex Suar. Merat. & Perez*, dicit eo caſu nullam contrahere cognationem. * (Vide dicta *num.* 154.) *

159 „ 3. Parochus graviter peccat I. Si ex negligentia frequenter omittat nomina baptizatorum referre in librum; tum ob legem *Trident.* in re gravi, & ſub pœna gravi; tum ob incommoda, & damna inde ſequentia. *Quintan. loc. cit.* At licet *Per. & Serra* apud *Dian. p. 9. t. 7. R. 5.* dicant eſſe probabile, quod tantum peccet venialiter; alii tamen mortalis eum damnant.

Peccat etiam graviter Parochus baptizans ſollemniter ſine Patrino, cum hæc ſit de præcipuis cæremoniis. *Croix lib. 6. p. 1. num. 348. & 349. cum Gob. Gorm. Bon. & Quintanadvenas.* Sic etiam graviter peccabit, ſi admittet ad Baptiſmum patrinum non deſignatum, ut dicunt præfatus *Auctor Addition. in Wig. loc. cit. & Tournely tom. 4. pag. 347. quæſt. 4. cum Bonac. Hurt. Barb. Vega, & aliis*; & hoc ex præcepto Tridentini *loc. cit.* ubi dicitur: *Parochus, antequam ad Baptiſmum conferendum accedat, diligenter ſciſcitetur quem vel quos elegerint, &c.*

160 Hinc autem ultimo notandum ex Rituali Rom. Parochus poſt datum Baptiſmum debere 1. adnotare in Libro nomina Baptizati, ejuſque Parentum, ac Suſceptorum. 2. Monere Patrinos de cognatione contracta, eorumque obligatione. 3. Inculcare Matribus, & Nutricibus, ne decumbant cum infantibus, ob periculum ſuffocationis. Notat vero *Tournely tom. 4. pag. 344. cum Barboſ. Anacl. Pirhing. &c.* communiter, quod *ſi talis cubatio omni culpa caret, ut contingere poteſt, ſi v. gr. lectus eſt latus, puer implacabilis, qui aliter a frigore defendi non poſſit, & mulier in ſomno ſuum retinere ſoleat ſitum ac locum, omnis pœna ceſſabit.* Ita *Tournely*.

CAPUT II.

De Confirmatione.

DUBIUM I.

Quid ſit, & quæ ejus materia, & forma?

161 *Qua ratione Confirmatio eſt Sacramentum?*
162 *Quæ ſit* Materia Remota *hujus Sacramenti? Et an ſit materia neceſſaria Oleum olivarum, & Balſamum?* 163. *An ſit neceſſaria Benedictio Chriſmatis? Et an hæc poſſit committi ſimplici Sacerdoti? An ſit obligatio uti Chriſmate novo?*
164 *Quæ* Materia proxima? *Et an ultra Chriſmationem requiratur altera manuum impoſitio?*
165 *An Unctio poſſit fieri alio digito, quam pollice manus dexteræ?* 166. *An medio inſtrumento?*
167 *De Forma in Eccleſia Latina.* 168. *Quæ mutationes circa Formam invalident Sacramentum? De forma Græcorum.*
169 *De effectibus Confirmationis.*

161 „ Reſp. 1. Confirmatio eſt unctio Chriſmatis, ſub præſcripta forma verborum, in fronte baptizati ab Epiſcopo, quia is ea Chriſti inſtitutione gratiæ augmentum, & robur accipit. * (*Ita ex Trident. ſeſſ. 7. can. 1. ac Decr. Eugen. IV. in Inſtruct. ad Armenos, atque ex aliis Conciliis apud Bellarm. Habetur autem in Epiſt. 2. Domini, Fabiani Papæ, hoc Sacramentum inſtitutum fuiſſe in nocte Cœnæ, qua Chriſtus D. de ipſo Apoſtolos edocuit. Vide Salm. de Confirm. cap. 1. num. 2. & 11.* item *Petrocorenſ. tom. 3. pag. 226. quæſt. 2. & Contin. Tournely tom. 5. ex pag. 5. qui id probant ex Traditione*) *.

„ Reſp. 2. Materia ejus remota eſſentialis eſt Chriſma confectum ex balſamo, & oleo olivarum, benedictum ab Epiſcopo. Ita *comm. Doct.* 162

Unde reſolves.

„ 1. Non ſufficit ſolum balſamum, ut voluit *Canus*; nec ſolum oleum, ut voluerunt *Cajet. Sot. Nav.*

Certum eſt Oleum eſſe de neceſſitate Sacramenti, ex *cap. ult. De Sacr. Unct. & ex Decr. Eugen. IV.* ut *Salm. cap. 12. num. 3. cum comm. & Croix lib. 6. p. 1. num. 375.* Et debet eſſe oleum olivarum, ut docet *S. Thom. 3. p. quæſt. 72. art. 2.* Per dictum oleum enim, quod natura ſua pingue eſt & diffluens, ſignificatur Gratia Spiritus Sancti, quæ a Chriſto capite in nos effunditur. Balſamum autem certum eſt eſſe de neceſſitate præcepti; An autem ſit etiam de neceſſitate Sacramenti, *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Juenin. tom. 7. pag. 208. Contin. Tournely tom. 5. pag. 46.* item *Navar. Sot. Val. &c. apud Salm. de Confirm. cap. 2. num. 5.* & merito probabilem putat *Croix cum Covarr. Dicaſt. Averſa, &c.* Probant ex *cap. Paſtoralis de Sacram. non iterand.* ubi Innoc. III. interrogatus de Subdiacono ordinato ſine impoſitione manuum, & de alio confirmato in ſolo Oleo benedicto, ſic reſpondit; *In talibus, nihil eſſe iterandum, ſed caute ſupplendum quod incaute fuerit prætermiſſum.* Unde (ut dicunt) balſamum non eſt de neceſſitate Sacramenti, cum alias totum Sacramentum iterari debuiſſet. *Secunda* vero ſententia communior & probabilior affirmat, & hanc tenent *D. Thom. cit. art. 2. Bellarm. de Confir. cap. 8. prop. 1. Gonet D. 6. art. 6. Suar. quæſt. 72. D. 33. ſect. 1. Petrocor. tom. 3. pag. 261. Concina tom. 8. pag. 204. num. 12. Holzm. pag. 40. num. 194. & Salm. num. 7. cum Pal. Laym.* Bonac. & idem docet *Catech. Rom. num. 7.* ubi dicitur; *Duæ res corporeæ permixtæ* (ſcilicet Oleum, & Balſamum) *Confirmationis materiam præbent.* Probatur 1. ex Decreto Eug. IV. approbato a Concilio Florent. ubi dictum fuit, materiam Confirmationis eſſe *Chriſma confectum ex Oleo, & Balſamo:* Opponunt contra hoc Decretum, *Tournely, & Habert*, quod cum illud formatum fuit, Concilium jam erat ſolutum, ab eo enim jam diſceſſerant Epiſcopi Græci cum ſuo Imperatore, finito negotio unionis ſuæ Eccleſiæ cum Latina. Sed reſpondet *Petrocor. tom. 3. pag. 269.* non ideo deſiiſſe Concilium, cum Græci conſenſerint in continuationem Concilii, in qua fieri debebat altera unio Armenorum. Unde in hoc Decreto Eugenius eundem morem tenuit loquendi ſolitum in generalibus Conciliis, *Sacro hoc approbante Concilio Florentino.* Et in fine ſic dictum fuit: *Datum Florentiæ in publica Seſſione Synodali ſollemniter in Eccleſia Majori celebrata anno Domini* 1431. Præterquamquod teſtatur *Petrocor.* hoc Decretum in omnibus Catholicæ Religionis partibus receptum fuiſſe. Probatur 2. ex *cap. Cum veniſſet unic. de Sacra Unct.* ubi Innoc. III. poſtquam diſtinguit tria genera Oleorum, nempe Catechumenorum, Infirmorum, & Chriſma, *quod* (ut ait) *ex Oleo fit & Balſamo, myſtica ratione, per Oleum enim nitor conſcientiæ deſignatur ..... per Balſamum odor famæ exprimitur.* Deinde in §. *Per frontis, eod. cap.* Sacramentum Confirmationis vocat *Chriſmationem*, non propter aliud quidem, niſi propter Chriſma, quod ibi adhibetur. Confirmatur id ex antiqua praxi Eccleſiæ; Nec verum eſſe dicit *Bellarm.* nullum Patrum ante D. Gregorium Magnum meminiſſe hujus Balſami mixtionem; nam D. Cyprianus longius antea (ut refert *Bellarminus*) jam ſcripſerat: *Hodie in Eccleſia ſacrum Chriſma conficitur, in quo mixtum Oleo Balſamum ſacerdotalis, & regiæ gloriæ exprimit unitatem.* Item refert, S. Clementem mentionem feciſſe *fragrantiæ odoris Chriſmatis*. Ad textum autem præfatum in *cap. Paſtoralis*, reſpondetur cum *Petrocor. & Holzm.* quod Pontifex dicendo *ſupplendum prætermiſſum*, non voluit quidem ſuppleri ſimplicem Balſami, ſed totam Chriſmatis unctionem, & ideo dixit non iterandam, quia (ut ait *Gloſſa ibid.*) *non dicitur iteratum, quod prius actum non fuit.* Certum eſt autem neutram ſententiam eſſe de Fide, neque certam; Hinc omnino Sacramentum conferendum eſt cum Oleo, & Balſamo, & alias ſaltem dubium eſſet, ut recte dicunt *Habert tom. 5. pag. 289. Bellarm. loc. cit. & Nat. Alex. art. 2. prop. 2.* Et ideo datum cum ſolo Oleo, ſaltem ſub conditione eſſet iterandum. E converſo, quia prima ſententia ſat eſt probabilis, recte dicit *Croix num. 376. cum Gob.* quod in articulo mortis bene poterit conferri Confirmatio ſub conditione ex ſolo Oleo, ſi nequeat haberi Chriſma ex Balſamo quoque confectum; magna enim utilitas hujus Sacramenti juſta eſſet cauſa illud ſub conditione miniſtrandi, juxta dicta *num.* 28.

Sufficit autem Balſamum cujuſcunque Regionis, ut dicunt *Gonet Man. tom. 6. pag. 163. Pal. p. 4. num. 3. Croix num. 377. cum Coninck. & Viva quæſt. 3. art. 1. num. 1. Bonac. & Gob.* Modo ſit in ea quantitate, ut det ſui odorem, quamvis non miſceatur cum ſingulis olei partibus.

„ 2. Etiam benedictio Epiſcopalis eſt de eſſentia, ut habet communis contra *Cajet.* ideoque nulla delegatione ſive Epiſcopi, ſive Papæ ſimplex Sacerdos poteſt conficere Chriſma. *Conc. d. 72. art. 3. d. 1.* 163

Quæritur, an Chriſma debeat eſſe ab Epiſcopo benedictum? Certum eſt apud omnes, quod de neceſſitate præcepti Chriſma omnino debet eſſe benedictum ab Epiſcopo. Sed dubitatur 1. an de neceſſitate Sacramenti debeat benedici Chriſma ſaltem a Sacerdote? Negant *Palud. apud Salm. cap. 2. num. 15. & alii apud Petrocor. tom. 3. p. 262. quæſt. 3.* At omnino id affirmandum cum aliis, & probatur ex Decreto Cle-

men-

mentis VIII. apud noſtrum Bened. XIV. *de Synodo lib. 7. cap. 14. num. 4.* ubi Clemens loquens de Oleo benedicto adhibendo in Extrema-Unctione, decrevit Extremam Unctionem miniſtratam cum Oleo benedicto a Sacerdote ſine conceſſione Papæ invalidam eſſe; hæc verba Decreti: *Sacram Extremam Unctionem Latinis collatam a Sacerdotibus Græcis Oleo ab ipſiſmet benedicto eſſe validam.*

Dubitatur a. an Chriſma neceſſario debeat eſſe benedictum ab Epiſcopo? *Prima* ſententia communior affirmat, & hanc tenent *D. Thom. 3. p. quæſt. 73. art. 3. Petrocor. to. 3. pag. 262. q. 3. Concina t. 8. pag. 205. num. 16. & Salm. cap. 1. num. 15.* idque putant probari ex Conciliis Nicæno I. Romano II. & ex c. 119. *Diſt. 4. de Conſecrat.* ubi Innocent. I. ſic dicit, & *Presbyteris (qui extra Epiſcopum, ſeu præſente Epiſcopo baptizant) Chriſmate baptizatos ungere licet, quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum; non tamen frontem ex eodem Oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum.* Idem præſcribitur in Decr. Eugenii IV. ubi dicitur materia Confirmationis eſſe *Chriſma ab Epiſcopo benedictum.* *Secunda* vero ſententia, quam tenent *Tournely in Præl. Theol. t. 7. pag. 237. & Cajet. Val. Barb. & Vict. ap. Salm. cap. 1. num. 16.* item *Card. Gotti, Juenin. & Drouin. ap. Conc. loc. cit.* id negat, & merito (ſpeculative loquendo) hanc ſententiam probabilem putat *Suar. D. 33. ſect. 2. Croix lib. 6. p. 1. num. 238.* Ratio, quia ſicut Papa poteſt facultatem concedere ſimplici Sacerdoti confirmandi, prout videbimus in *D. ſeq. nu. 170.* ſic etiam poterit benedictionem Chriſmatis ei committere. Nec ullum ex allatis documentis ſatis evincit, quod Chriſma non ſolum de neceſſitate præcepti, ſed etiam Sacramenti debeat neceſſario eſſe ab Epiſcopo benedictum. Dixi *ſpeculative loquendo*, nam in praxi, cum res ſit valde dubia, prima ſententia ut tutior omnino eſt tenenda.

„ 3. Perinde eſt ad ſubſtantiam Sacramenti, ſive Chriſma
„ ſit novum, ſive vetus; licet graviter peccet, qui utitur
„ alio, quam novo, id eſt, illo anno conſecrato: In quem
„ finem quotannis in die Cœnæ conſecratur, veteri combu-
„ ſto. * (*Idem communiter Salm. cap. 2. n. 21. ex cap. ſi quis. de Confirm. diſt. 4.*) *

164 „ Reſp. 3. Materia proxima eſt unctio in fronte, per ma-
„ num Epiſcopi (unde etiam hoc Sacramentum manus im-
„ poſitio dicitur a S. Luca Act. 8.) in formam Crucis fa-
„ cta. Quæ omnia ſunt de neceſſitate Sacramenti, ut ha-
„ bet communis.

Hinc de eſſentia hujus Sacramenti eſt I. Unctio *in fronte*, ut habetur ex Decr. Eug. IV. & ex *cap. unico de S. Unct.* Eſt commune *cum Suar. Laym. Con. & Salm. cap. 1. num. 24.* II. Unctio *in forma Crucis*, *ut S. Thom. quæſt. 72. art. 4. ad 3. & Salm. ibid. num. 25.* cum communi. III. Unctio *per manum miniſtrantis.* Ita *Suar. Pal. Laym. &c. cum Salm. & Croix num. 382.* Quapropter falſa eſt opinio *Sirmondi (apud Gonet)* qui dicebat ſolam manus impoſitionem ſufficere ſine Unctione Chriſmatis, ut communiter docent *Petrocor. tom. 3. pag. 256. Tournely t. 5. pag. 34. Juenin. t. 7. pag. 207.* & alii paſſim.

Quæritur vero, an ultra impoſitionem manus, quæ habetur per Chriſmationem frontis, requiratur ad eſſentiam Sacramenti alia impoſitio præcedens? Ante omnia hic advertendum in Pontificali Rom. præſcribi, ut Epiſcopus, antequam procedat ad Chriſmatis unctionem, dicat Orationem extenſis manibus verſus confirmandos. Quæritur autem utrum hæc manuum extenſio ſit neceſſaria ad valorem Confirmationis? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Merbeſ. diſ. 2. quæſt. 5. Juenin. tom. 7. pag. 204. concl. 1. Tournely in Prælect. Theolog. p. 216. & ſuus Continuat. t. 5. p. 27. concl. 1. Habert t. 5. p. 276. quæſt. 5. Gonet. t. 3. p. 115. & Concina tom. 8. p. 201. ex num. 1. cum Gotti, Berti, &c.* Hanc ſententiam probant ex illo *Act. 8. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum Sanctum.* Idque confirmant ex teſtimonio *Tertulliani, & S. Cypriani*, qui diſtinguunt impoſitionem manuum ab unctione Chriſmatis: nam *S. Cypr. Epiſt. 73. ad Jubajan.* ſic ſcribit: *Qui in Eccleſia baptizantur, præpoſitis Eccleſiæ offeruntur, ut per noſtram orationem, & manus impoſitionem Spiritum Sanctum conſequantur, & ſignaculo Dominico conſummentur.* Attamen *ſecunda* ſententia cenſet illam manuum extenſionem, non eſſe de neceſſitate Sacramenti, ſed ſufficere impoſitionem manus, quæ in ipſa Chriſmatione involvitur; ſic ſentiunt *Gonet Man. tom. 6. p. 167. Suar. 3. p. d. 33. ſect. 4. v. Tertio*, qui teſtatur hanc ſententiam eſſe uſu receptam in Eccleſia, *Laym. lib. 5. tract. 3. cap. 2. num. 5. Holzmann p. 42. num. 198. v. Dic. 2. Antoine p. 475. num. 11. Fraſſen tom. 11. p. 395. v. Quod autem, Petrocor. tom. 3. p. 256. quæſt. 3. Viva de Confirm. quæſt. 3. art. 1. num. 4. Croix lib. 6. p. 1. num. 380.* & huic ſententiæ non obſcure adhæret etiam *S. Thom. in 4. d. 7. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 2.* ubi dicit per verba formæ, *Confirmo te Chriſmate ſalutis*, exprimi totam rationem hujus Sacramenti, nempe Sacramentum, Sacramenti rem, ſive effectum, & Sacramentum ſimul ac rem: Sacramentum tantum ait exprimi per *Tò Chriſmate*, rem per *Tò Salutis*, Sacramentum & rem per *Tò Confirmo*; Totam igitur rationem Sacramenti ſentit S. Doctor exprimi per verbum *Chriſmate*, nullamque aliam, præter hanc, materiam agnoſcit. Idem aperte tenet *Catech. Rom. de Confirm. num. 7.* ubi quærens, quæ ſit materia hujus Sacramenti? docet eſſe Oleum, & Balſamum, additque: *Quod autem ea ſit hujus Sacramenti materia, Eccleſia, & Concilia perpetuo docuerunt.* Ratio autem noſtræ ſententiæ hæc eſt: Minime dubitandum quod juxta Scripturam, & SS. Patres pro materia Confirmationis requiritur etiam manus impoſitio; ſed in ipſa Confirmatione hæc jam involvitur; hæc igitur ſufficit, nec alia requiritur. Propterea in Decreto Eugenii IV. dicitur: *Loco manus impoſitionis Apoſtolicæ dari in Eccleſia Confirmationem.* Et clarius in *cap. Unico de Sacra Unct. §. Per frontis.* Innocent. III. ſic protulit: *Per frontis Chriſmationem manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine Confirmatio dicitur.*

Reponunt Adverſarii quod Innocentius, Chriſmationem explicando, aliam manuum impoſitionem diſtinctam non excludit. Concedo, ſed quid inde? Compertum eſt, quod in ipſa Chriſmatione jam habetur impoſitio manuum. Adverſariis nunc incumberet probare, quod impoſitio, quæ in Chriſmatione involvitur, minime ſufficiat. Nec obſtant auctoritates Patrum adductæ, nam licet ipſi utramque requirant, nempe impoſitionem manuum, & unctionem, nullus tamen dicit requiri impoſitionem manuum diverſam ab illa quæ in Chriſmatione adhibetur.

Recurrunt ad Pontificale Rom. ubi ſupponunt hanc diſtinctam impoſitionem præcipi, ibi enim ſub initio (ubi præcipitur, ut Epiſcopus, antequam Orationem proferat ſuper Confirmandos, invocet ſuper eos S. S.) ſic dicitur: *Tunc extenſis verſus confirmandos manibus, dicit: Oremus &c.* Sed hic perperam Adverſarii contendunt, quod hæc manuum extenſio *verſus Confirmandos* ſit manuum impoſitio; Nam ſi Pontificale intellexiſſet hic loqui de impoſitione, non utique dixiſſet *verſus*, ſed *ſuper*; impoſitio enim manuum neceſſario importat propoſitionem *in*, aut *ſuper*. Et revera cum idem Pontificale alibi loquitur de extenſione importante manuum impoſitionem, prout in Ordinatione Presbyterandorum, dicit: *Tam Pontifex, quam Sacerdotes tenent manus dexteras extenſas* ſuper *illos.* Hinc in Confirmatione videtur Pontificale præſcribere extenſionem illam manuum tantum ad differentiam anterioris cæremoniæ, ubi præcipitur Epiſcopo, ut junctis manibus dicat: *Spiritus Sanctus, &c.* In Rubricis autem ſemper ac dicitur *extenſis manibus*, non aliud quidem ſignificatur quam disjunctis manibus, ut paſſim videre eſt in *Rubr. Miſſalis.*

Adde quod, ut refert eruditiſſimus *Martene apud eundem Concina pag. 207. num. 3.* in quodam antiquo libro Sacramentorum anni 800. hæc Oratio non habebatur, & conſequenter nec etiam aderat hæc manuum extenſio. Inſuper advertendum, quod ubi Decretum Eugenii, Innocentius III. S. Cyprianus, & alii Patres, ac Concilia de præfata impoſitione verba faciunt, nominant in ſingulari *Manus* impoſitionem, quo denotant eam impoſitionem eſſe ipſam Chriſmaticam unctionem, quæ fit manu Epiſcopi. His poſitis, prima ſententia mihi videtur nullo ſolido fundamento pollere. Sed ob auctoritatem DD. qui eam tuentur, non audeo illam dicere improbabilem: Propterea puto in praxi ipſam tantum ut tutiorem conſulendam; Ideoque (ut advertit *Habert*) poterit Epiſcopus, ad confuſionem vitandam, Confirmandos in plures ordines diſtribuere, & deinde ſupra ſingulos præfatam Orationem præmittere.

„ 1. Etſi ex neceſſitate præcepti unctio fieri debeat pollice 165
„ manus dextræ, valida tamen eſſet, ſi fieret digito etiam
„ ſiniſtræ manus; quia vere fieret per impoſitionem manus
„ Epiſcopalis. Ita *Prap.* & alii * (*Cum Viva de Confir. Q.*
„ *3. A. 1. num. 3. Laym. cap. 2. in fin. Pal. p. 3. num. 4. Suar.*
„ *D. 33. ſect. 3. Renzius cap. 2. quæſt. 6. cum Con. & Hurt.*) *
„ contra *Suar.* Peccabit tamen Epiſcopus graviter contra uni-
„ verſalis Eccleſiæ morem. V. *Laym. hic a. & Eſcob. tom. 7.*
„ *E. 3.* ubi docet, probabile eſſe, non peccare mortaliter.

Communius cum *Buſemb.* ſentiunt *Laym. cap. 2. num. 5. Renzius de Confirmat. cap. 1. quæſt. 6. cum Con.* item *Suar. & Reg. apud Eſcob. eod. tit. num. 112.* peccare graviter Epiſcopum, qui alio digito quam pollice dexteræ manus ungeret; tum quia ageret contra Rubricam, & uſum Eccleſiæ in re gravi; tum quia ad hunc effectum ungitur in conſecratione Epiſcopi ejus pollex, ut ait *Renzius.* Sed *Eſcob. loc. cit. cum Trull. Nugn. & Diana p. 3. tract. 3. R. 22. cum Dic. Averſa, & Tamb. §. 2. num. 7.* dicunt eſſe probabile id non excedere culpam venialem; Et revera non patet omiſſionem prædictæ cæremoniæ pertingere ad peccatum mortale. Unde dicunt, quod ſi Epiſcopus prædictum pollicem infirmum haberet, licite poſſet alio digito ungere. Minime autem conſtat, quod pollex Epiſcopi ad hunc finem ungitur; nam in Pontificali habetur, quod poſt unctiones pollicis, & indicis Epiſcopi utriuſque manus, deinde ambæ ejus manus totæ ungantur: ut pariter fit in unctione manuum initiandorum ad Presbyteratum.

„ 2. Probabile eſt, requiri ad valorem Sacramenti, ut un- 166
„ ctio fiat ab Epiſcopo immediate, nullo inſtrumento me-
„ diante. Ita *Filliuc. & Laym.* contra quoſdam; quia debet
„ fieri per impoſitionem manus. *Eſcob. t. 9. Ex. 7.*

Dicunt *Henr. Vivald. &c. ap. Croix lib. 6. p. 1. num. 380.* poſſe fieri Confirmationem penicillo, ſive alio medio inſtrumento. Sed merito hanc opinionem rejiciunt *Laym. tract. 3. cap. 2. Holzmann pag. 42. num. 198. Croix loc. cit. & Viva de Confirm. quæſt. 3. art. 1. num. 4. cum Suar. Con.* & aliis communiter. Ratio, quia tunc deficeret immediate impoſitio manus Miniſtri, quæ omnino requiritur; illa autem mediate impoſitio improprie impoſitio dicitur. Nec obſtat dicere, quod Extrema Unctio valide miniſtratur medio inſtrumento, ut dicemus *num. 710.* Nam bene reſpondet *Holzm.* quod ibi non requiritur ad valorem Sacramenti impoſitio manus, ſicut requiritur in Confirmatione. Circa autem quantitatem Chriſmatis, ea ſufficit & requiritur, quæ ſatis ſit ad ungen-

de Conſecrat. Diſt. 5. Sed communiter DD. dicunt hoc non eſſe de præcepto, ſed de conſilio; unde ſæpe tale Sacramentum confertur poſt prandium, præcipue cum numeroſus populus eſt confirmandus; Ita *Laym. lib. 5. tract. 5. cap. ult. n. 2. Palaus de Confirm. tract. 20. D. un. p. 10. num. 4. Conink. qu. 72. art. 12. Bonac. D. 3. de Sacram. quæſt. un. p. 2. num. 13.* cum multis, *Granad. tract. 4. D. 2. n. 3. Salm. tract. 3. cap. 4. num. 33. & Eſcob. lib. 2. num. 175. cum Led. Hurt. &c.* Vel, ut ait *Suarez de Confirm. D. 37. ſect. 2. v. 4.* dici poteſt quod lex de conferendo hoc Sacramento ante prandium non eſt uſu recepta, *conſuetudo* enim fere jam obtinuit, ut tale Sacramentum poſt prandium conferatur.

Quæritur 2. An Confirmatio debeat omnino conferri in Eccleſia? Et an die feſtivo? Putat *Nunnus quæſt. 72. art. 2. circa fin.* eſſe mortale confirmare extra Eccleſiam, ſicut eſt mortale extra Eccleſiam ſolemniter baptizare, cum ſit (ut ait) contra uſum Eccleſiæ. Nihilominus probabiliter docent *Suarez dicta D. 37. ſect. 2. num. 2. Bonac. dicta p. 2. num. 14. Palaus n. 6. Barboſa 2. p. de poteſt. Epiſcopi alleg. 30. num. 53. Eſcob. lib. 2. num. 178. cum Hurt. Diana tom. 2. tract. 3. Miſc. R. 17. & Salmant. cap. 4. num. 32. cum Henr. & Sa*, poſſe abſque peccato gravi miniſtrari Confirmationem in aliquo loco decenti, etiam extra Eccleſiam. Nec obſtat conſuetudo in contrarium, nam reſpondent *Bonac. & Barboſa loc. cit.* non eſſe credendum talem conſuetudinem confirmandi in Eccleſia obligare ſub gravi. Unde videtur obligare ſaltem ſub levi, niſi aliqua rationabilis cauſa excuſat, quicquid dicant *Palaus, & Eſcob.*

Quicquid autem ſit de antiqua conſuetudine circa tempus miniſtrandi hoc Sacramentum, dicunt *Granad. & Barboſa loc. cit. ac Salm. num. 34.* jam uſum obtinuiſſe, quod Confirmatio conferri poſſit quocunque die, feſtivo aut feriali: & quocunque tempore, matutino aut veſpertino. Additque *Coninkius* id eſſe verum etiam in locis Generali Interdicto ſubjectis, ex *cap. Reſponſo de Sent. Excom.*

175 „ 3. Peccat graviter Epiſcopus, ſi longo tempore non confirmet: quia ſubditos ingenti bono privat.

Hoc certum eſt apud omnes; vide *Holzm. p. 54. num. 210. Croix n. 388. Conc. p. 216. num. 18. Pal. p. 9. n. 13.* Epiſcopus tenetur autem ſuis expenſis circumire ad confirmandum, ut *Palaus, & Croix*, qui tamen excipit, cum *Gob.* niſi ſit rationabilis conſuetudo expenſas exigendi. Hinc dicit *Croix ibid.* cum *Dic.* peccare graviter Epiſcopum, qui per 8. vel 10. annos differret circumire ſaltem per loca præcipua, ut *Palaus, & Salm. cap. 4. num. 31.* niſi excuſet moralis impoſſibilitas. Si autem adſit juſta cauſa, non peccat qui differt per tres, aut plures annos: *Croix cum Gob. &c. loc. cit.*

An peccet graviter Epiſcopus non confirmans moribundum petentem? Affirmant *Bonac. Quintan. &c.* Sed probabiliter *Croix n. 390. cum Eſcob. Lugo &c.* dicunt nequaquam peccare, quia excuſat incommoditas, & communis praxis: Ei adhærent *Salm. cap. 3. num. 25.*

176 „ Reſp. 2. Valide confirmantur omnes, & ſoli baptizati nondum confirmati. Ratio eſt, tum ex illo *Act. 2. Replevit totam domum:* tum ex uſu, & traditione Eccleſiæ: tum quia omnes indigent ejus effectu, & ſunt capaces. Licite vero confirmantur iidem, qui valide, dummodo conſtet non ponere obicem ſive Sacramento, ſive ejus effectui. Ratio patet ex dictis.

177 „ 1. Etiam infantes, & rationis impotes valide hoc Sacramentum ſuſcipiunt.

„ 2. Etſi quoad infantes conſultius ſit differre uſque ad rationis uſum, tum ob irreverentiam Sacramenti, tum ob periculum iterationis, tum ob Eccleſiæ uſum: nihilominus ob rationabilem cauſam etiam antea iis licite datur, v. gr. ſi timeatur diuturna abſentia Epiſcopi: vel hic ad iſta loca raro veniat: item ſi infans ſit in periculo mortis (in quo quidam dicunt debere dari): denique ſi ſit filius Principis. *Laym. hic tom. 3. cap. 6. Fill. t. 1. tract. 3. cap. 2.* * (*Sicque ſancitum fuit in Concilio V. Mediol. ut refert P. Zacharia ap. Croix lib. 6. p. 1. ad num. 390. nempe quod non ſolum ob periculum mortis, ſed etiam ob alias cauſas poſſent chriſmari pueri.*) *

178 Certum eſt apud omnes, licite confirmari Infantes, ſi juſtæ accedant cauſæ, nempe periculum mortis, abſentia Epiſcopi, &c. ut communiter admittunt cum *Buſemb. Salmant. cap. 3. n. 16. cum Suar. Pal. Conc. &c. ex D. Thom. 3. part. quæſt. 72. art. 8. ad 4.* ubi ait pueris morituris dandum eſſe hoc Sacramentum, ut majorem gloriam conſequantur. Item licite confirmantur pueri, ubi talis viget uſus, ut dicunt *Salm. n. 18. cum Soto, & Laym. cap. 5. n. 2. Vivaldo*, qui teſtatur in Hiſpania confirmari Infantes duorum vel trium annorum. Præciſis autem his vel ſimilibus cauſis; communa eſt apud omnes expedire, ut expectetur in Confirmandis uſus rationis, prout dicitur in Catech. Rom. *n. 18.* ubi: *Omnibus quidem poſt Baptiſmum Confirmationis Sacramentum poſſe adminiſtrari, ſed minus tamen expedire hoc fieri antequam pueri rationis uſum habuerint. Quare ſi duodecimus annus expectandus non videatur, uſque ad ſeptimum certe hoc Sacramentum differre maxime convenit.*

Utrum autem ſit illicitum Infantes ante uſum rationis confirmare? Affirmant communius DD. quia, ut dicunt, hoc eſt contra hodiernum uſum Eccleſiæ Latinæ. Dicitur *hodiernum*, quia non dubitatur quod olim Infantibus ſimul cum Baptiſmo etiam Confirmatio miniſtrabatur, ut habetur ex *cap. Omnes, & cap. De his, D. 5. de Conſecrat.* Dicitur etiam *Eccleſiæ Latinæ*; nam in Græca, ut teſtatur *Arcudius*, & alii, Infantes communiter confirmantur. Id autem aliqui apud *Salm. cap. 3. n. 20.* putarunt eſſe mortale; ſed merito id reprobant *Palaus p. 7. num. 5. & Salm. ibid. cum Led. Nunno, &c.* Dicunt tamen *Val. & Nunnus apud Salm.* id non excuſari a veniali; Et huic ſententiæ adhæret *Suarez D. 35. ſect. 2. §. Utraque*, pro locis ubi contraria viget conſuetudo, quam in Eccleſia Latina adeſſe teſtatur, nempe quod Infantes non confirmentur; addit tamen expedire, ut pueri confirmentur illuceſcente uſu rationis, priuſquam graviter incipiant peccare. Alii vero, ut *Bonac. p. 4. num. 5. Holzm. p. 45. num. 227. Eſcob. de Confir. num. 196. Salm. num. 22. cum Granad.* dicunt melius quidem eſſe expectare uſum rationis, ut Sacramentum cum majori fructu, & reverentia ſuſcipiatur, item ut periculum reiterationis evitetur; ſed nullam culpam agnoſcunt in Epiſcopo, qui Infantes confirmaret, quia nullibi adeſt de hoc prohibitio, & talis fuit (ut diximus) antiqua conſuetudo; & quamvis conſuetudo hodierna ſit contraria, non tamen videtur eſſe inducta tanquam obligatoria. At hoc nunc dici nequit, dum Benedictus XIV. in Conſtit. 129. *Eo quamvis §. 6.* edita *an. 1745.* (*Vide in Bullar. ejuſdem tom. I.*) declarat nunc temporis non licere aliquem Confirmationis Sacramento munire, niſi uſum rationis attigerit, his verbis: *Nihilominus abrogato prorſus a Romana Eccleſia hujuſmodi more*, conſultiſſimis Pontificum Decretis cautum eſt ut renatis fonte Baptiſmatis conferretur Sacramentum Confirmationis in ea ſolum ætate in qua Fideles intelligant tantum inter ſe differre Baptiſmum, & Confirmationem, quantum diſtat Generatio ab *Incremento*. Nihilominus idem Benedictus multis poſt annis, cum eſſet Pontifex, in ſuo Opere de Synodo (*Bened. XIV. de Synodo lib. VII. c. 10. n. 15.*) dicit, quod etſi Catechiſmus aſſerat non expedire ut conferatur ante ſeptennium, non tamen vetat quin in aliquo caſu conferatur Pueris non natis ſeptem annos. Et ſubjungit Auctor, quod hoc perpendentes *Sylvius, Suar. Sylv. Ronc. Juenin, Gotti*, & alii affirmant licite poſſe etiam juxta præſentem diſciplinam Confirmationem conferre Pueris ante ſeptennium ex aliqua cauſa, utputa ſi Epiſcopo per multum temporis manendum eſſet extra Diœceſim, aut ſi Puer eſſet in periculo mortis, aut alia de cauſa. Et de perpetuo Amentibus ſermonem habens ait abſoluta poſſe illos Confirmationis Sacramento muniri (*lib. 6. op. noſtri num. 180.*)

Dubitans, an ſit confirmatus, poteſt ſub conditione confirmari, ſed requiritur majus dubium, quam pro Baptiſmo. *Croix num. 393. cum Nunn. Gob. &c.*

Confirmandus autem exiſtens in mortali debet ſe diſponere ad Sacramentum vel contritione, vel attritione una cum Confeſſione; Secus tamen, ſi abeſſet conſcientia culpæ gravis, ut *Viva Qu. 3. A. ult. num. 5. Salm. cap. 3. num. 28. cum Suar. Pal. & communi.* Confeſſio enim videtur eſſe de conſilio, non de præcepto, ut communiter dicunt DD. apud *Viva loc. cit.* & clare colligitur ex *cap. Ut jejuni diſt. 5. de Conſecr.* ubi dicitur: *Ut moneantur Confeſſionem facere prius.* 179

„ 3. Etiam perpetuo amentes (præſertim ſi aliquando uſum rationis habuerint) licite confirmantur; etſi per accidens nunquam ſint ſpiritualiter pugnaturi. Ita *Suar. Fill. Laym. loc. cit. Con. quæſt. 72. art. 8. num. 83.* * (*Eſt commune cum Pal. Con. Bonac. Barb. & Salm. c. 3. num. 23. contra Sot. Val. &c.*) * 180

DUBIUM III.

Quæ Confirmationis neceſſitas, & Cæremoniæ?

181 *An adſit per ſe gravis obligatio ſuſcipiendi Confirmationem? 182. An autem per accidens, nempe ratione vitandi I. Periculi. II. Scandali. III. Contemtus. Et quando contemtus intervenit?*

183 *An ſit gravis obligatio ſuſcipiendi Confirmationem ante ſuſceptionem primæ Tonſuræ?*

184 *Quæ cæremoniæ ſint ſervandæ in Confirmatione? Et quid notandum I. Quoad veſtes Epiſcopi? II. Quoad locum Chriſmationis? Et an Confirmandi accedere debeant jejuni?*

185 *Requiritur etiam 1. Patrinus. 2. Ut hic ſit unus. 3. Ut ſit confirmatus. 186. Dub. 1. An peccet graviter qui tenet non confirmatus? Dub. 2. An patrinus non confirmatus contrahat cognationem? 187. Requiritur etiam 4. ut patrinus ſit diverſus a patrino Baptiſmi. An Monachi poſſint eſſe patrini Confirmationis?*

188 *An ſit obliganda faſcia frons Confirmandi? Et an ſit neceſſaria ultima Benedictio Epiſcopi?*

„ RESP. 1. Nec eſt neceſſaria ad ſalutem neceſſitate medii, neque per ſe præcepti. Eſt communis *S. Thom.* & aliorum, contra *Scot. & Sylveſt.* Ratio eſt, tum quia Eccleſia non urget ejus ſuſceptionem ullis pœnis: tum quia nec ex Scriptura, nec Traditione, neque fine, aut inſtitutione Sacramenti, tale præceptum colligitur. Et Canones, qui in contrarium afferuntur, ſatis explicantur de neceſſitate ad melius eſſe. 181

„ Dixi, *per ſe*: quia per accidens aliquando poteſt eſſe neceſſaria ad ſalutem ex præcepto charitatis ſui, vel pro-

„ ximi, vel alii, v. gr. ad cavendum ſcandalum: vel ra- „ tione conſcientiæ, qua quis valde metuit, ne in tormen- „ tis deficiat ſine hoc Sacramento.

„ 1. Negligere hoc Sacramentum, ſecluſo ſcandalo, & „ contemtu, non eſt mortale, *Suar. Laym. lib. 5. tom. 3.* „ *cap. 5. Bonac. d. 1. quæſt. 1. p. 2.* ubi ex aliis multis do- „ cet, nullum eſſe præceptum illud ſuſcipiendi.

„ 2. Etſi omiſſio ex contemtu, v. g. ſi quis id nihili fa- „ ciat, ut puerile, aut vile habeat, ſit mortalis; talis ta- „ men non cenſetur eſſe, eum quis ejus oblatam occaſionem, „ quam poſtea non facile habiturus eſt, negligit. Ita *com-* „ *mun.* contra *Sylv. v. Confirm. et Tol. lib. 2. cap. 4.*

Magna eſt hæc quæſtio inter DD. an adſit gravis obligatio ſuſcipiendi hoc Sacramentum Confirmationis? *Prima* ſententia aſſirmat, quam tenent *Merbeſ. Contin. Tournely tom. 5. pag. 122. Concina tom. 8. p. 223. ex num. 1. Habert tom. 5. p. 321. cap. 9. cum Ang. et Hugone a S. Vict.* item *S. Bon. S. Antonin. Alenſ. Sylveſt. et Palud. apud Palaum de Confirm. p. 8. n. 3.* Dicunt præfati AA. obligationem hanc oriri tam ex præcepto naturali, quam poſitivo. Ex *naturali*, quia grave detrimentum ſibi infert, qui in lucta tentationum negligit ſe munire magno robore hujus Sacramenti, ad hunc finem inſtituti. Ex *poſitivo*, tum Divino, ut probatur ex *Actor. 1.* ubi Chriſtus Dominus: *Præcepit eis ab Ieroſolymis ne diſcederent, ſed expectarent promiſſionem Patris*: nempe Spiritum Sanctum, cujus donum tribuitur in Confirmatione. Tum Eccleſiaſtico, nam Urbanus Papa in *cap. Omnes 1. Diſt. 5. de Conſecr.* ſic ad Chriſtianos ſcripſit: *Omnes Fideles per manus impoſitionem Epiſcoporum Spiritum S. poſt Baptiſmum accipere debent, ut plene Chriſtiani inveniantur.* Hoc etiam Melchiades Papa in *c. Spiritus S. ead. Diſt.* dixit: *Victuris neceſſaria ſunt Confirmationis auxilia.* Confirmatur ex Catech. Rom. *de Conf. §. 6.* ubi de hoc Sacramento dicitur: *Quamquam vero neceſſarium non eſt, a nemine tamen prætermitti debet ..... Quod enim omnibus communiter ad ſanctificationem Deus propoſuit, ab omnibus etiam ſummo ſtudio expetendum.* Item S. Cyprianus *Epiſt. 70.* ſcripſit: *Ungi quoque neceſſe eſt eum, qui baptizatus eſt, ut accepto Chriſmate, ideſt unctione, eſſe unctus Dei, & habere gratiam Chriſti poſſit.*

Secunda vero ſententia negat, per ſe loquendo, teneri quemque fidelem ſub gravi Confirmationem ſuſcipere; & hanc tuentur cum *Buſemb.* graviſſimi AA. prout *Nav. Man. cap. 22. num. 9. Suar. p. 3. D. 38. ſect. 1. §. 1. Quocirca, Sotus D. 7. qu. un. art. 8. Laym. de Confir. cap. 5. quæſt. 4. cum Covar. Abb. Panorm. Adrian. Val. Henriq. Vict. & Con.* item *Fraſſen. tom. XI. pag. 437. concl. 1. & 2. Wigandt tract. 11. Ex. 6. num. 89. Pal. p. 8. num. 5. Bon. p. 2. in princ. Roncaglia cap. 2. qu. 2. R. 2. Anacl. de Sacram. pag. 544. n. 68.* cum communi ut aſſerit, *Sporer tom. 3. pag. 216. num. 33. Elbel tom. 3. p. 52. num. 8. Viva de Confirm. quæſt. 3. art. 2. num. 9. Croix lib. 6. p. 1. nu. 304. Salm. cap. 4. num. 62. cum aliis.* Et huic ſententiæ aperte adhæret *D. Thom.*, nam in *3. p. quæſt. 72. art. 1. ad 3.* ſic ait: *Quædam* (Sacramenta) *ſunt, ſine quibus non eſt ſalus; quædam vero ſunt, quæ cooperantur ad perfectionem ſalutis; Et hoc modo Confirmatio eſt de neceſſitate ſalutis, quamvis ſine ea poſſit eſſe ſalus, dum tamen non prætermittatur ex contemtu Sacramenti.* Item in *4. D. 7. quæſt. 1. art. 1. quæſt. 2.* repetit quod Confirmatio eſt neceſſaria non ad ſalutem, ſed ad perfectionem ſalutis, *ſicut equus ad ambulandum, & medicina ad ſane vivendum.* Addidque aliqua Sacramenta eſſe ita neceſſaria, ut ſine quibus (homo) non poſſit in ſpirituali vita vivere, ſicut eſt Baptiſmus, & Pœnitentia: *quædam autem ſine quibus non poteſt conſequi aliquem effectum, qui eſt ad bene eſſe ſpiritualis vitæ; & hoc modo Confirmatio, & omnia alia ſunt neceſſaria. Verumtamen contemptus cujuslibet Sacramenti eſt periculoſus.* Clarius id confirmat in *cit. quæſt. 72. art. 8. ad 4.* ubi ait: *Et ideo Hugo a S. V. dicit*: Omnino periculoſum eſſet, ſi ex hac vita ſine Confirmatione migrare contingeret; *non quia damnaretur, niſi forte propter contemtum, ſed quia detrimentum perfectionis pateretur.* Nec diſſentit *Scotus in 4. D. 17. quæſt. 1. n. 11.* ubi: *Extrema-Unctio eſt inſtituta a Chriſto, & Confirmationis Sacramentum; & tamen neutrum eſt ſimpliciter neceſſarium, nec eſt præceptum de iſto, vel illo recipiendo.*

Dicunt igitur Fautores hujus ſententiæ non adeſſe de hoc Sacramento ſuſcipiendo ullum præceptum neque naturale, neque poſitivum. Non *naturale*, quia licet Chriſtus Dom. hoc Sacramentum inſtituerit tanquam peculiare medium ad vincendas hoſtium inſidias, tamen alia ſunt generalia media, prout frequens Euchariſtiæ perceptio, oratio, pœnitentia, &c. quibus robur Animæ etiam obtineri poteſt. Nec *poſitivum*, quia nullibi tale præceptum reperitur expreſſum. Illud enim quod eſt in *Act. loc. cit.* intelligitur fuiſſe datum tantum Apoſtolis, ut ipſi peculiari modo Spiritum S. acciperent, & tanquam Eccleſiæ Fundatores miniſterium prædicationis aggrederentur nonniſi ſupernaturali ſcientia, & donis prophetiæ, linguarum, ac miraculorum præditi. Alia autem quæ habentur in *c. Omnes, & cap. Spiritus S.* ut ſupra, intelliguntur non de neceſſitate præcepti ad ſalutem, ſed ad perfectionem ſalutis, ut docet *D. Thom.* cujus perfectionis detrimentum, ſive privationem ait non inducere damnationem: Confirmatio enim non reddit hominem perfectum ſimpliciter, & quoad ſubſtantiam, quod eſt ſolius Baptiſmi, ſed quoad uberioris gratiæ perceptionem, ſive ad melius eſſe ſpirituale, ad quod homo non tenetur ſub gravi. Sic pariter intelligitur Catechiſmus Rom. imo id aperte ibi exprimitur in §. 17. *ſeq.* ubi dicitur, quod *illi confirmari debent, qui ad perfectum Chriſtianæ Religionis habitum perducendi ſunt.* Et deinde additur: *Communis omnium Mater Catholica Eccleſia vehementer optat, ut in iis, quos per Baptiſmum regeneraverit, Chriſtiani hominis forma perfecte abſolvatur.* Ubi etiam nota, non dici quod Eccleſia præcepit, ſed *optat*, quo utique exprimitur non adeſſe Eccleſiæ præceptum. Ad textum autem S. Cypriani reſpondetur, quod S. Doctor non dicit neceſſe eſſe hoc Sacramentum ſuſcipere de neceſſitate præcepti, ſed neceſſe eſſe, ut illud ſuſcipiat qui ejus gratiam vult obtinere; Vel poteſt alio modo intelligi, ſcilicet quod ſine Confirmatione non licebat miniſtrare Baptiſmum tunc temporis, quando Baptiſmus ſimul cum Confirmatione dari præcipiebatur, ut habetur *in cap. De his. 3. Diſt. 5. de Conſecr.*

Dicunt autem AA. ſecundæ ſententiæ, quod licet per ſe 182
loquendo omiſſio ſuſceptionis hujus Sacramenti non ſit mortalis, conveniunt tamen communiter poſſe eſſe mortalem per accidens in tribus caſibus, & I. Si quis omittendo alias firmiter crederet periculum ſibi imminere amittendi Fidem, vel charitatem, ut *Suar. Pal. & Salm. n. 59. cum Con. Gran. &c.* II. Si quis omitteret cum ſcandalo, nempe ſi eſſet ſuſpectus de Fide, & reputaretur Confirmationem contemnere, aut non credere eſſe Sacramentum, *Palaus, Lay. Roncaglia, Suar. Sporer, Salm. num. 58.* cum aliis communiter. III. Si omittatur ex contemtu, quem alii interveniſſe intelligunt, quando quis commode Sacramentum ſuſcipere poteſt, & negligit; hunc enim etſi non formalem, virtualem tamen contemtum reputant; Ita ſentiunt *Habert, Concina, Nat. Alex. Tourn. Juenin.* item *Sylveſt. Rich. & Gabr. apud Laym. ll. cc.* Et huic opinioni favet *Scotus D. 7. quæſt. 2.* ubi ait: *Judicaretur enim contemtus, ſi omnimoda opportunitate oblata non ſuſciperetur.* Alii vero forte probabilius dicunt tunc tantum intercedere contemtum, quando quis negligit Confirmationem ſuſcipere, non quia detinetur a quodam corpore, vel incommodo, ſed quia illam parvi facit; plura enim bona ſpiritualia homines ſæpe adipiſci prætermittunt ex negligentia, ſine eo quod illa reputent contemnere. Ita cum *Buſemb. mox infra Suar. loc. cit. v. Quo circa, Laym. quæſt. 4. Pal. p. 8. num. 6. Roncaglia loc. cit. Sporer num. 33. Elbel num. 20. & Salm. num. 57.* cum *Con. Gran. &c.* ex *D. Thom.* qui *2. 2. quæſt. 186. art. 9. ad 3.* ait: *Dicendum quod tunc aliquis tranſgreditur ex contemtu, quando voluntas ejus renuit ſubjici ordini legis vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem. Quando autem e converſo propter aliquam cauſam, puta concupiſcentiam, vel iram, inducitur ad aliquid faciendum contra legis ſtatuta, non peccat ex contemtu.* Si ergo non contemnit legem qui eam tranſgreditur propter concupiſcentiam, neque contemnet Confirmationem qui eam ſuſcipere negliget, ut patiatur aliquod incommodum, ruborem, vel ſimile. Id aperte confirmat Catech. Rom. *dict. §. 16.* ubi loquens de hoc Sacramento diſtinguit negligentiam a contemtu, dicens: *Sæpe evenit, ut Fideles in hoc Sacramento ſuſcipiendo, diſſoluta quadam negligentia, & cunctatione utantur; nam de iis, qui ad eum impietatis gradum venerunt, ut illud contemnere, & aſpernari audeant, nihil eſt quod dicamus &c.* Minime autem negandum cum *Suar. Pal. Laym. Salm. Con.* & aliis (contra aliquos) talem negligentiam eſſe ſaltem peccatum veniale, cum ſit quædam prodigalitas ſpiritualis.

Verumtamen poſtquam hæc ſcripſi, invenio declaratum a Benedicto XIV. in Bulla, *Etſi paſtoralis* (vide in *Bullar. tom. 1. Bullam 57. §. 3. n. 4.*) quod omnes Confirmationem ſuſcipientes a Presbyteris Græcis, invalide confirmantur; hinc Pontifex ſubjungit, ipſos admonendos eſſe de obligatione gravi ſuſcipiendi, cum poſſint, Confirmationem ab Epiſcopis. En verba Pontificis: *Monendi ſunt ab Ordinariis locorum, eos gravis peccati reatu teneri, ſi (cum poſſunt) ad Confirmationem accedere renuunt, ac negligunt.* Quapropter ſecunda opinio ſupra relata, nimirum non teneri Fideles ſub gravi ad Confirmationem ſuſcipiendam, hodie non videtur ſatis probabilis.

„ 3. Præceptum, quod habetur in *Trident. ſeſſ. 23. cap.* 183
„ *4. de reform.* non ligat omnes, cum ſit hypotheticum; „ ſed tantum ordinandos, vel initiandos prima tonſura. Cu- „ jus omiſſionem non eſſe mortalem contra *Tan.* docent „ *Henr. Valent. Suar. d. 38. p. 1. & Navarr. cap. 22.* qui „ addit, ne quidem Epiſcopum peccare mortaliter ordinando „ non confirmatum; aut ſi ipſe non confirmatus ordinet. „ Vide *Reg. lib. 28. cap. 2.*

Quæritur, an ſit obligatio gravis ſuſcipiendi hoc Sacramentum ante ſuſceptionem primæ Tonſuræ? Affirmant *Bonac. de Ordine p. 4. num. 8. Renzi eod. tit. quæſt. 3. cum Tolet. Fornar. & Majol. apud Dian. p. 2. tract. 16. R. 4.* ex præcepto Tridentini *ſeſſ. 23. cap. 4.* ubi dicitur: *Prima tonſura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint.* Et in hujus præcepti confirmationem refert *Renzius loc. cit.* quamdam Declarationem S. C. Concilii die 27. Septembris 1621. *ap. Nicolium*, ubi dictum fuit, quod qui ſuſceperit primam Tonſuram, vel Ordines non confirmatus, tanquam male promotus non poſſit ad alios Ordines aſcendere, nec recipere Beneficia ſine Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione. Negant vero alii communiſſime; quod præfata verba Tridentini gravem obligationem importent; ita *Nav. Man. cap. 22. num. 9. v. Quinto*, ubi ſic ait: *Peccat qui non ſe facit confirmari an-*

re ante omnem Ordinationem; nullam tamen cenſuram in ueret, tum quia ejus omiſſionis negligentia non eſt mortalis; tum quia nullo jure id cavetur. Idem ſentiunt *Sotus D. 24. quæſt. 1. art. 4. Suar. D. 38. ſect. 1. v. Quocirca, Pal. de Conf. p. 8. n. 6. Eſcob. eod. tit. n. 193. Salm. cap. 4. n. 63. Tamb. cap. 3. §. 4. n. 4. Dian. loc. cit. cum Azor. Val. Avil. Con. & Malſeſ.* Idem ſentit perdoctus *Cabaſſut. lib. 3. cap. 3. n. 10.* eam communi, addens *Suariam, Coninck. Nav. Vict. &c.* extendere hanc doctrinam etiam ad collationes Ordinum. Et idem dicunt *Nav. loc. cit. & Laym. cap. 5. n. 4.* de Epiſcopo miniſtrante. Ratio, vel quia verba Concilii ſolam monitionem contineat, cum verba imperativi modi per ſe non inducant præceptum, ut dicunt *Cajet. Nav. Sa, & Sayr.* quos retulimus *Tom. I. lib. 4. n. 261. ex Gloſſa in cap. 1. de præſcription.* & ex *D. Thoma* qui *2. 2. quæſt. 166. art. 9. ad 2.* dicit: *Nec in lege Eccleſiæ omnes ordinationes obligant ad mortale*. Vel quia verba Tridentini non continent ſtrictum præceptum, eo quod hæc non æſtimetur materia gravis, aut quod præceptum ita a conſuetudine ſit interpretatum. Merito tamen dicunt præfati Auctores, id non excuſari a veniali (contra *Holzmann tom. 2. pag. 45. n. 518. Gran. D. 1. n. 9. & Tamb. loc. cit. num. 5.* qui nullam in hoc culpam agnoſcunt) ſaltem ob quandam deordinationem, quæ in tali omiſſione interveniret.

184 „ Reſp. 2. Circa cæremonias Confirmationis, ſcienda ſunt ſequentia. I. Etſi ſervandi ſint ritus in Pontificali præſcripti, peccetque graviter Epiſcopus, ſi confirmet ſine pluviali, mitra, vel pedo; uti & ſi ordines ſacros conferat cum ſolis indumentis Miſſæ. *Dian. p. 7. t. 10. R. 38.* Non tamen ſemper erit mortalis alicujus omiſſio, v. gr. alapæ, aut cerei. Poteſt autem conferri loco quovis decenti, etiam extra Eccleſiam; & a prandio non jejunis, omni anni tempore.

Notandum I. quoad veſtes Epiſcopi miniſtrantis, in Pontificali Rom. præſcribi, quod Epiſcopus debet eſſe indutus amictu ſupra rochetum, vel ſuperpelliceum ſi ſit Religioſus, ac ſtola, pluviali albi coloris, mitra, & baculo. Dicit autem *Villalob.* apud *Dian. p. 7. tract. 11. R. 31.* peccare tantum venialiter Epiſcopum, qui confirmaret ſine veſtibus ſacris, dicens hanc eſſe cæremoniam accidentalem. Sed verius ipſe *Dian. ibid. & Tamb. de Confir. §. 2. n. 4. Sporer tom. 3. pag. 217. n. 43. ac Renzi quæſt. 3.* dicunt eſſe mortale omittere omnia prædicta inſtrumenta, cum ipſa pertineant ad reverentiam Sacramenti; Secus ſi aliquod tantum omittatur, quia id non videtur eſſe materia gravis: Et ſic intelligendus *Buſemb.* cum ipſe ſe referat ad doctrinam *Dian.* Advertendum autem quoad baculum, ſufficere quod baculus maneat publice expoſitus, vel a Clerico detineatur, ut ea figura in Pontificali depicta ſignatum oſtenditur. Item S. C. de Propag. Fide 7. Decemb. 1726. *apud Pitoni de S. Ritib. tom. 1. num. 532.* declaravit ſufficere, quod Epiſcopus ſine mitra, adhibita tantum ſtola, confirmet.

Notandum II. quoad cæremonias alapæ, & cerei: omiſſionem alapæ, ſecluſo ſcandalo, nunquam eſſe mortalem, ut recte dicunt *Suar. D. 37. ſect. 2. Bon. p. 4. num. 9. & Barboſa, Gran. Ledeſm. & alii apud Salm. cap. 4. n. 41.* Omiſſionem autem cerei *Led. & Sa ibid.* abſolute negant unquam poſſe eſſe mortalem, cum hæc cæremonia minime inveniatur præſcripta in Pontificali, ſed tantum ex ſolo uſu ſit introducta.

Notandum III. quoad locum. *Nunnum apud Bon. p. 2. n. 14.* putare quod ſit mortale confirmare extra Eccleſiam, ſed hoc eſt contra communem. Alii vero, ut *Buſemb. & Dicaſt. apud Croix n. 289.* dicunt id omni culpa carere, modo Confirmatio miniſtretur in loco decenti. Sed communius *Bonac. & Croix ll. cit. ac Salm. cap. 4. num. 32. cum Con. & Præpoſ.* cenſent hoc eſſe veniale: Quod puto verius, niſi interveniat aliqua cauſa excuſans, juxta id quod notatur in Rubrica Pontificalis, ubi dicitur: *Hoc Sacramentum poteſt conferri minus ſolemniter quocumque die, hora, & loco, ex cauſa ad arbitrium Epiſcopi*. Probabiliter autem dicit *Palaus p. 10. n. 6.* licite ſemper poſſe Epiſcopum confirmare in ſuo Oratorio domeſtico.

Notandum IV. quoad jejunium, quod licet in *cap. Ut jejuni. Diſt. 5. de Conſecr.* præſcribatur, ut Confirmandi accedant jejuni; & in Pontificali Rom. dicatur: *Confirmandi deberent eſſe jejuni*. Dicunt tamen *Salm. n. 33. & Croix loc. cit.* id eſſe tantum conſilii; Sed melius dicunt *ibid. Averſa, & Gob. ac Gabaſſut. lib. 3. cap. 3. n. 2. & Renzi quæſt. 4.* jam uſum invaluiſſe, quod hoc Sacramentum conferri poſſit etiam poſt prandium. Sic pariter Confirmatio conferri poteſt quocunque die, ut dicunt *Suar. D. 37. ſect. 2. & Salm. n. 34. cum Gran. & Buſemb. ubi ſupra*, & ſic uſum ferre teſtatur *Croix loc. cit.*

185 „ II. Sub gravi culpa, ut docent *Nav. cap. 22.* ex communi, requiritur Patrinus; iſque unus tantum (licet *Tolet.* duos admittat): qui ſi confirmatus non ſit, peccat graviter ſecundum communem. *Eſcob.* tamen ex *Con.* docet non eſſe mortale: quod probabile eſſe docet *Quintan. t. 2. ſect. 7.* Imo nullum, ſi fiat in neceſſitate, & non contrahit cognationem, ut docent *Sanch. Suar.* contra *Sylveſt. Sa*, & alios.

I. Igitur requiritur patrinus, & quidem ſub gravi, ut cum *Nav.* & communi dicit *Buſemb. & Holzmann tom. 2. p. 46. n. 222. ex c. 2. & 6. Cauſ. 30. quæſt. 1.* Patrinus autem Confirmationis deſignandus eſt a parentibus, vel ab Epiſcopo in eorum defectu, *Croix n. 397. cum Gob.* (hoc intelligendum, ſi Confirmandus ſit puer.) Dicit autem *Holzmann cum Gob. & Illſung*, quod licite poſſet conferri Confirmatio ſine patrino, caſu quo is haberi non poſſet. II. Requiritur, ut patrinus ſit unus, ut tenendum cum *Buſemb. & Salm. n. 50. ex Pal. Bon. & Reiell.* nam ſic præcipitur *in cap. fin. de Cogn. Spir. in 6.* ubi dicitur: *Non plures quam unus vel una accedere debeant ad ſuſcipiendum de Baptiſmo..... De Confirmatione idem judicium eſt habendum*. Licet autem Tridentinum in Baptiſmo duos admittat, cum tamen nihil diſponat de Confirmatione, quippe juri antiquo ſtandum eſt. III. Requiritur, ut hic patrinus ſit confirmatus, ex præcepto quod habetur in *cap. In Baptiſmate. 102. Diſt. 4. de Conſecr.* ubi: *In Baptiſmate, vel in Chriſmate non poteſt alium ſuſcipere in filiolum, qui non eſt ipſe baptizatus, vel confirmatus*. Et in Pontificali Rom. habetur: *Nullus qui non ſit confirmatus poteſt eſſe in Confirmatione patrinus*.

Sed hoc dubitatur 1. an peccet graviter, qui non confirmatus teneat? Dicit *Buſemb.* quod *Eſcobar* negat eſſe mortale; ſed errat, nam hic Auctor (*De Confirm. n. 233.*) oppoſitum expreſſe docet, quia talis patrinus violaret præceptum Eccleſiæ in re gravi; & ſic tenendum cum *Concin. pag. 229. n. 3.* & communi ut aſſerit idem *Buſemb.* Dubitatur 2. an patrinus non confirmatus contrahat cognationem? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Conc. loc. cit. Sotus in 4. d. 42. quæſt. 1. art. 3. & Navarr. Tab. Man. Lopez apud Sanch. de Matr. lib. 7. D. 60. n. 19.* item *Sa, Palud. &c. apud Salm. de Confirm. cap. 4. nu. 47.* qui probabilem putant, ſicut etiam cenſet *Croix lib. 6. p. 1. n. 400.* Ratio, quia (ut dicunt) Τὸ *non poteſt* in *cit. cap. 102.* mox ſupra, per ſe & proprie non denotat invaliditatem actus, ſed tantum prohibitionem, ſive (ut ajunt *Surd. & Barb. ap. Eſcobar. num. 131.*) quia verbum *non poteſt* interdum ſonat idem ac *non decet*, vel *non expedit*, ex *l. g. Nepos, ff. de Verb. ſign.* *Secunda* vero ſententia negat, quam tenent *Gloſſa in dict. cap. 102. Suar. quæſt. 72. art. 10. Tol. lib. 2. cap. 24. n. 11. Bon. de Matr. quæſt. 3. p. 5. §. 2. num. 20. et Renzi de Confirm. quæſt. 9.* qui refert Declarationem S. C. Concilii die 13. Junii 1654. *apud Joſ. de Jan.* ubi dictum fuit, non confirmatum ſuſcipientem confirmandum non contrahere cognationem ſpiritualem. Eandem ut probabiliorem tenent *Sanch. loc. cit. n. 20. cum Ang. Vict. Henr. Led. Palat. &c.* Ratio, tum quia verbum *non poteſt* reddit actum omnino nullum, ut dicit *Sanch.* ſe probaſſe *lib. 6. D. 38. n. 20.* Tum quia ſicut in Baptiſmo non contrahit patrinus non baptizatus, ita in Confirmatione non confirmatus. Utraque eſt probabilis, ſed ſecunda probabilior, ſaltem, quia eſt majori auctoritate munita ob Declar. S. C.

„ Debet autem patrinus eſſe diverſus a patrino Baptiſmi * (*ut dicunt Salm. num. 49. cum Laym. Pal. Bonac. & communi. Excipit tamen* Croix *n. 398. cum Sylv. & Synodo* Colonienſi, *niſi aliqua adſit cauſa in contrarium. Patrinus autem debet eſſe ejuſdem ſexus, cujus eſt Confirmandus, juxta uſum Eccleſiæ, & ritum Pontificalis Rom. prout dicit Croix ibid. cum Averſa*)*, licet cum *Bonac. & Henr.* id neget *Quint. t. 2. ſect. 7. & 14.* & ſecus facientem non peccare mortaliter, dicat *Dian. p. 3. t. 4. R. 21.* Et non Monachus (niſi factus Epiſcopus): Admittit tamen & illos, & Moniales poſſe ſine culpa, docet idem *Quint. loc. cit. ſect. 18.* niſi in eorum Religione ſit prohibitum. Eo autem nomine non excludi Mendicantes notat *Con.* & alii quinque cum *Dian. p. 9. t. 6. R. 32.* Nec refert, secluſa conſuetudine, num vir ſit, aut fœmina. Neque etiam contrahit obligationem inſtruendi confirmatum * (*ut dicunt etiam Salm. n. 51. cum Laymann, Pal. Bon. & Henr. Excipiunt tamen Averſa, & Synod. Colon. apud Croix n. 397. in fine, ſi confirmatus non ſit inſtructus, et alius deſit.*)*, ſed tantum cognationem ſpiritualem cum eo, & & ejus parentibus: dummodo tamen eum tangat.

Quidquid dicat *Quintanad. apud Buſemb.* verius id cenſent vetitum *Salm. cap. 4. n. 48. Sanch. Bon. Led. et communi apud Sporer tom. 3. pag. 218. n. 47.* Nam in *cap. Monach. 104. Diſt. 4. de Conſecr.* univerſe dicitur: *Monachi ſibi compatres, commatreſve non faciant*. Excipiunt autem 1. *Sporer loc. cit. et Pal. Barb. Gob. etc. apud Croix n. 397.* ſi Confirmandus eſſet pariter Religioſus. Excipiunt 2. *Suar. Dicaſt. etc. apud Croix ibid.* ſi Religioſus ſit mendicans, ſed hanc exceptionem nec admittit *P. Concina pag. 229. n. 3.* Quoad modum autem ſuſcipiendi in Confirmatione, præſcribitur in Pontificali Rom. quod Confirmandus ponat pedem ſuper pedem dexterum patrini; Sed recte dicit *Concin. pag. 229. n. 3. in fine*, hodie receptam conſuetudinem habere, quod ſufficiat, ut patrinus manum dexteram ſuper dexterum humerum Confirmandi ponat: Et hanc conſuetudinem teſtatur *Conc.* approbatam fuiſſe a S. C. Rituum die 20. Septemb. 1749.

„ III. Frons confirmati obliganda eſt faſcia linea cruce notata, geſtanda uno, tribus, vel ſeptem diebus, pro conſuetudine, illota interim fronte. * (*Sed hodie ex deſuetudine hæc cæremonia non amplius in noſtris partibus eſt in uſu, cum ſtatim poſt Unctionem abſtergatur frons Confirmati, et ſic dimittatur*)*: poteſt etiam, ſi ratio ſubſit, ſtatim auferri, & frons ablui; ipſa autem comburi, vel honeſte aſſervari debet, nec ad profanos uſus adhiberi, propter contactum chriſmatis, neque ſolvens illam contrahit cognationem. *V. Præp. in 3. p. quæſt. 3. art. 12.* IV. Parochos teneri in librum referre nomina confirmatorum, & patrinorum ſuæ Parochiæ (eamque curam ad Epiſcopos „ etiam 186 187 188

Digitized by Google

„ etiam pertinere), tum propter ſciendam cognationem ſpiritualem, tum propter ordines ſuſcipiendos, docet *Quarton. r. 2. ſect. 11. ex Barb. &c.* ac denique licere mutare nomen in Confirmatione. *Ibid. ſect.* 10.

Notandum ultimo pro complemento hujus materiæ, quod Benedictio communis, quæ datur ab Epiſcopo Confirmatis in fine, non eſt neceſſaria ad Sacramentum, ſed eſt ſimplex cæremonia, ut communiter dicunt DD. cum *Croix lib. 6. p. 1. n.* 400. Hinc probabiliter eſt *Tamb. de Confirm. cap. 2. §. 2. nu.* 9. admonitionem quæ fit, ne Confirmati ante Benedictionem prætatem diſcedant, non videri, quod obliget. Imo dicunt *Laym. lib. 5. cap. 7. n. 2. Palaus tract. 20. quæſt. 10. n. 12. & Tamb. loc. cit.* quando magnus eſt concurſus, omittendam eſſe illam admonitionem, ut aliis locus præſtetur; Et hanc eſſe praxim teſtatur *Croix loc. cit.*

TRACTATUS III.

De Euchariſtia.

CAPUT I.

De Eſſentia Euchariſtiæ.

DUBIUM I.

Quid ſit Euchariſtia.

189 *In quo reſtituatur, ſive conſiſtat eſſentia Euchariſtiæ?*
190 *Vide Reſolutiones apud Buſemb. circa rationem ſpecificam, & numericam hujus Sacramenti?* 191. *Qu. 1. An tota ratio ſpecifica Euchariſtiæ ſalvetur in alterutra ſpecie? Qu. 2. Unde ſumatur unitas numerica Euchariſtiæ?*
192 *An Euchariſtia ſit neceſſaria ad ſalutem neceſſitate Medii?*
193 *An Euchariſtia ſit neceſſarie Adultis ad vitam ſpiritualem conſervandam?*

189 „ RESP. Eſt Sacramentum Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini, ad ſpiritualem Animæ refectionem divinitus inſtitutum. Ita communiter *Scholaſtici.*

Unde reſolves ſequentia.

„ 1. Tam ſpecies conſecratæ, quam Corpus, & Sanguis Chriſti, intrinſece, & eſſentialiter conſtituunt hoc Sacramentum: adeoque falſum eſt, quod docuit *Waldenſis*, Corpus, & Sanguinem Chriſti eſſe totum Sacramentum. Ratio eſt, tum quia *Trident.* docet, Corpus, & Sanguinem contineri hoc Sacramento: tum quia quatenus continetur, non eſt ſenſibile. Item falſum eſt, quod docent *Marſilius*, & *Satus*, ſolas ſpecies conſtituere hoc Sacramentum; tum quia Euchariſtia eſt cibus cæleſtis; tum quia adorari debet latria, ut docet *Trident.*

Hic prænotandum quod in omnibus Sacramentis tria diſtinguuntur, nempe Sacramentum tantum, res tantum, & Sacramentum ac res. *Sacramentum tantum* eſt illud quod ſignificat; *Res tantum* eſt id quod ſignificatur, ſive effectus Sacramenti; *Sacramentum ac res* ſimul eſt id quod ſignificatur ab uno, & ſignificat illud: In hoc autem Euchariſtiæ Sacramento, *Sacramentum tantum* ſunt ſpecies conſecratæ, quæ tantum ſignificant Animæ refectionem; *Res tantum* eſt ipſa refectio; *Res & Sacramentum* eſt Corpus Chriſti, quod ſignificatur a ſpeciebus, & gratiam ſignificat. Hinc magna oritur quæſtio inter DD. nempe in quo conſiſtat eſſentia Euchariſtiæ? Plures ſunt ſententiæ, ſed duæ ſunt magis receptæ. *Prima* ſententia, quam tenet *Gonet Man. tom. 7. pag. 185. Petrocorenſ. to. 3. pag. 291. quæſt. 2. & Salm. de Euchar. cap. 1. ex num.* 18. *cum Sota, Gonz. Henriq. &c.* dicit quod eſſentia ſive ratio Sacramenti conſiſtit in recto in ſolis ſpeciebus; Corpus autem Chriſti pertinet ad Sacramentum tantum in obliquo, ideſt tamquam quid extrinſece connotatum. Probant 1. ex *cap. Cum Marthæ, de Celebr. Miſſ.* ubi ſic dicitur: *Forma* (ideſt ſpecies) *eſt panis, & vini; Veritas, Carnis & Sanguinis; Virtus, unitatis & charitatis. Primum* (ideſt ſpecies) *eſt Sacramentum, non res. Secundum* (ideſt Corpus Chriſti) *eſt Sacramentum, & res. Tertium* (ideſt effectus) *eſt res, & non Sacramentum.* Cum igitur textus dicat ſpecies eſſe Sacramentum, & diſtinguat Sacramentum, a re ſimul & Sacramento, quod ait eſſe Corpus Chriſti; Ergo (ut dicunt) totam rationem Sacramenti textus refundit ſolis ſpeciebus. Probant 2. ex Trident. *ſeſſ.* 13. *Can.* 1. ubi habetur: *Si quis negaverit in SS. Euchariſtiæ Sacramento contineri vere, realiter, & ſubſtantialiter Corpus, & Sanguinem Dom. N. Jeſu Chriſti, anathema ſit.* Ergo, ſi Corpus Chriſti continetur in Sacramento, ſequitur quod ſpecies ſint Sacramentum tantum, continentes Corpus Chriſti, ne dicatur Corpus Chriſti contineri in ſeipſo.

Secunda vero ſententia, quam tenent cum *Buſemb. Suar. D. 42. ſect. 3. Contin. Tourn. tom. 5. pag.* 134. item *Vaſq. Can. Val. &c. ap. Salm. loc. cit. n.* 29. dicit Sacramentum Euchariſtiæ conſiſtere in recto ſive eſſentialiter æque in ſpeciebus ac in Corpore Chriſti. Ratio, quia ex Corpore Chriſti æque ac ſpeciebus unum fit Sacramentum. Chriſtus autem continetur in Sacramento tanquam pars in toto, ut Anima in homine, non vero tanquam aliquid extrinſecum a ratione Sacramenti: Et ſic reſpondetur textui quem opponunt Tridentini. Hæcque ratio confirmatur a D. Auguſtino relato in *cap. Hoc eſt. 48. D. 2. de Conſecr.* ubi docet hoc Sacramentum *duabus conſtare, viſibili elementorum ſpecie, & inviſibili Dom. N. Jeſu-Chriſti Carne & Sanguine, ſicut Chriſti Perſona conſtat ex Deo & homine.* Ad textum autem in *c. Marthæ:* reſpondet *Lugo de Euchar. D. 1. num.* 27. (qui diverſam ſuſtinet ſententiam, nempe quod eſſentia Euchariſtiæ in recto conſiſtat in Corpore Chriſti, & in obliquo tantum in ſpeciebus) quod Pontifex, dicendo ſpecies eſſe Sacramentum, non intendit dicere, quod ſolæ ſpecies ſint Sacramentum, ſed quod ſpecies in Euchariſtia non habent aliud munus quam Sacramenti; ſignificant enim & non ſignificantur; ad differentiam Corporis Chriſti, quod eſt Sacramentum ſimul & res, nempe quod ſignificat gratiam, & ſignificatur a ſpeciebus; Non autem textus excludit, quod Corpus Chriſti pertinet ad eſſentiam Sacramenti. Utraque ſententia eſt probabilis.

2. Uſus ſive ſumptio Euchariſtiæ non eſt proprie ipſum Sacramentum, neque aliud Sacramentum ab eo diſtinctum, ut vult *Gabriel*; nec pars illius, ſive eſſentialis, ſive integralis, ut *Aureolus*; ſed tantum applicatio, ſive conditio, ut Sacramentum operetur. 190

Omnia alia Sacramenta, ut ſub initio hujus *lib.* 6. notavimus, dicuntur *tranſeuntia*, quia tum ſolum ſunt Sacramenta, cum conficiuntur & applicantur; Hoc tantum Euchariſtiæ Sacramentum dicitur *permanens*, quia conſiſtit in re permanente, & ſic Corpus Chriſti poſt Conſecrationem exiſtens ſub ſpeciebus panis eſt vere & proprie Sacramentum, ſive ſumatur, ſive in Sacrario ſervetur, ut habetur definitum in Trident. *ſeſſ.* 13. *Can.* 4. ubi: *Si quis dixerit, peracta Conſecratione, in admirabili Euchariſtiæ Sacramento non eſſe Corpus, & Sanguinem Dom. N. Jeſu-Chriſti, ſed tantum in uſu.... anathema ſit.*

„ 3. Etſi quælibet ſpecies, imo quævis pars ſpeciei, ſit integrum & eſſentialiter perfectum Sacramentum, ideoque Sacramentum Euchariſtiæ, ſub ſpeciebus panis & vini, phyſice & materialiter ſpecie differat; moraliter tamen, & in ratione Sacramenti eſt unum ſpecie infima Sacramentum: tum quia eſt unum ſignum rei ſacræ: tum quia ordinatur ad unum ſpecie infima finem. Vide *S. Thom. quæſt. 72. art. 2.*

„ 4. Et phyſice loquendo, tot ſunt numero Sacramenta, quot numero ſpecies, vel etiam partes ſpecierum: moraliter tamen unum numero Sacramentum eſt; quod per modum unius proponitur, & ſumitur; quia id ad unum finem, ſcilicet ad unam refectionem ſpiritualem refertur.

„ 5. Hoſtiæ in diverſis altaribus recte concipiuntur ut diſtincta Sacramenta; contra vero, ſi Sacerdos unam Hoſtiam in plures partes dividat, vel plures Hoſtias ſimul ſumat (eadem eſt ratio plurium ſpecierum diverſæ rationis), non ideo dicitur accepiſſe plura numero Sacramenta.

Super his ante omnia prænotandum id quod habetur in Tridentino *ſeſſ. 13. cap. 3. Corpus* (exiſtere) *ſub ſpecie panis, & Sanguinem ſub ſpecie vini ex vi verborum; ipſum autem Corpus ſub ſpecie vini, & Sanguinem ſub ſpecie panis, Animamque ſub utraque, vi naturalis illius connexionis, & concomitantiæ..... Divinitatem porro propter ejus cum Corpore & Anima hypoſtaticam unionem.* Item *ſeſſ. 21. cap.* 3. habetur: *Quamvis Redemptor noſter hoc Sacramentum in duabus ſpeciebus inſtituerit, tamen fatendum eſt, etiam ſub altera tantum ſpecie totum, atque integrum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi; ac propterea, quoad fructum attinet, nulla gratia neceſſaria ad ſalutem eos defraudari, qui unam ſpeciem ſolam accipiunt.* Sed quæritur 1. an tota ratio ſpecifica hujus Sacramenti ſalvetur in ſola ſpecie panis, aut vini, ſeorſim ſumta? *Prima* affirmat, quam tenent *Bellarm. de Euch. cap. 22. & Gonz. Nunnus, & alii apud Salm. cap. 2. n.* 16. Ratio, quia quælibet ſpecies rationem habet integri convivii, cum per concomitantiam Sanguis veniat ſub ſpeciem panis, & Corpus ſub ſpeciem vini. Idque arguunt ex illis verbis Tridentini, ut ſupra: *Sub altera tantum ſpecie verum Sacramentum ſumi. Secunda* vero probabilior ſententia dicit, totam rationem ſpecificam Sacramenti non ſalvari, niſi in utraque ſpecie. Ita *Lugo de Euch. d. 2. ſect. 1. Tournely in Prælect. Theolog. t. 8. pag. 151. ac ſuus Continuator tom. 5. pag. 134. & Salm. cap. 7. num. 17. cum Ledeſma, Cornejo, &c.* Ratio, quia, licet per concomitantiam Corpus Chriſti veniat ſub ſpeciem vini, & contra: quod ſufficit quidem ad totum aſſequendum fructum Sacramenti, ut docet Concilium; hoc tamen per accidens evenit, quia nunc Sanguis non poteſt a Corpore ſeparari, ſed non per ſe, nam ſi in triduo Paſſionis Apoſtoli celebraſſent, utique Sanguis non veniſſet ſub ſpeciem panis. Unde, cum ſub altera tantum ſpecie vi verborum & per ſe ponatur tantum Corpus, vel Sanguis, non poteſt per ſe ſignificari per alterutram ſpeciem tota refectio cibi & potus, in qua conſiſtit ratio ſpecifica hujus Sacramenti. Et pro hac ſententia videtur expreſſe eſſe *D. Th. 3. p. qu. 73. a. 2. ad 2.* cum ibi ſic dicat: *Panis & vinum materialiter quidem ſunt plura ſigna, formaliter vero, & perfective unum, in quantum ex eis perficitur una refectio.* Ergo formaliter, ſeu quoad rationem ſpecificam Sacramenti, non perficitur in ratione ſignificandi refectio, niſi in utraque ſpecie.

Quæritur 2. unde ſumatur unitas numerica hujus Sacramenti? Alii dicunt ſumi ab unitate Corporis Chriſti, ut *Lugo*, & *Suar.* Alii e phyſica continuatione partium ipſarum ſpecierum, & ita dicunt tot eſſe Sacramenta, quot ſunt ſpecies panis vel vini phyſice diſcontinuæ, ut *Vaſqu. &c.* Alii a mo-

„ morali conjunctione ſpecierum inter ſe, ut *Salm. c. 1. n. 46. cum Soto, & Bellarm.* qui tenent, quod plures ſpecies conſecratæ, etſi diſcontinuæ, & licet phyſice ſint plura Sacramenta, moraliter tamen unum ſunt Sacramentum ex morali conjunctione, quam habent, dum per modum unius proponuntur, aut ſumuntur; Et hæc ſententia videtur probabilior *cum Buſemb. ut ſupra.*

191 Quoad ſpecies igitur hujus Sacramenti concludendum, quod, licet quælibet ſpecies ſit materialiter diverſa, moraliter tamen utraque conſtituit unum Sacramentum, cum utraque ſignificet unum convivium ex cibo & potu conſtans. Quoad numerum vero, dicendum quod numerus ſumitur ex multiplicitate ſumtionum; Unde, ſi una ſpecies, vel una Hoſtia diſtribuitur pluribus, vel eidem perſonæ in diverſis vicibus moraliter diſtinctis, diverſa ſunt numero Sacramenta. E converſo, ſi alicui eodem tempore miniſtrarentur ambæ ſpecies, vel plures partes ejuſdem ſpeciei, unum eſſet Sacramentum. Sic pariter, ſi diverſæ ſpecies conſecratæ eodem tempore, & in eodem Altari proponuntur, unum erit Sacramentum; Si vero eædem ſpecies dividuntur, & in diverſis proponuntur Altaribus, diverſa erunt Sacramenta.

192 Quæritur 3. An Euchariſtia ſit neceſſaria ad primam juſtificationem obtinendam? Supponitur ut certum cum *S. Th. p. 3. qu. 80. a. 11.* Euchariſtiam eſſe ad ſalutem neceſſariam neceſſitate Præcepti, non ſolum Eccleſiaſtici, ſed etiam Divini, ex *Luc. 22. Hoc facite in meam commemorationem.* E contrario certum eſt non eſſe neceſſariam neceſſitate Medii, ſecundum realem ſuſceptionem, ut aſſerunt *Salm. c. 3. n. 6.* communiter contra Hæreticos. Dubium eſt, an ſit neceſſaria ſaltem in voto, neceſſitate Medii? *Prima* ſententia negat cum *S. Bon. Suar. Vaſqu. Caj. Laymann, Bon. &c.* apud *Salm. ib. n. 14.* Ratio, quia hoc Sacramentum non eſt inſtitutum ad cauſandam primam Gratiam: Et ideo Concilium Trid. *ſeſſ. 13. c. 6.* damnat dicentes, præcipuum fructum hujus Sacramenti eſſe remiſſionem peccatorum. *Secunda* tamen probabilior ſententia, quam tenent *Conc. p. 317. n. 6. Sot. Led.* & plures cum *Salm. n. 16.* docet, votum ſaltem virtuale, & implicitum Euchariſtiæ, reſpiciens hoc Sacramentum ut finem vitæ ſpiritualis, eſſe neceſſarium neceſſitate Medii ad ſalutem tam adultis, quam parvulis: Adulti autem tale votum habent, dum Sacramenta Baptiſmi, aut Pœnitentiæ ſuſcipiunt; voluntas enim ipſorum omnia Præcepta implendi hoc etiam præceptum Euchariſtiæ ſaltem implicite comprehendit: Parvuli vero votum habent, non ex voluntate propria, ſed ex voluntate implicita Eccleſiæ, quæ pueris applicatur, ſicut applicatur voluntas ſuſcipiendi Baptiſmum. Et hanc docet *S. Th. p. 3. q. 79. a. 1. ad 1.* ubi ait: *Hoc Sacramentum ex ſeipſo virtutem habet Gratiam conferendi, neque aliquis habet Gratiam ante ſuſceptionem hujus Sacramenti: vel niſi ex aliquo voto ipſius, ſicut adulti, vel voto Eccleſiæ, ſicut parvuli.* Et probatur primo ex *Joan. 6. Niſi manducaveritis Carnem Filii hominis, &c. non habebitis vitam in vobis.* Probatur ſecundo ratione, quia Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ, quæ certe ſunt neceſſaria neceſſitate Medii, ſaltem in voto, ad primam Gratiam obtinendam, non conferunt Gratiam, niſi reſpiciendo ad Euchariſtiam, ut ad finem omnium Sacramentorum.

193 Quæritur 4. An Euchariſtia in re, vel in voto ſit medium neceſſarium Adultis ad vitam ſpiritualem conſervandam? Negant *Suar. Vaſq. Durand. &c.* apud *Salm. c. 3. n. 34.* dicentes ad hoc alia adeſſe media. Sed communius & verius affirmant *Soto, Gonz. & Salm. n. 36.* cum *S. Thom. p. 3. q. 80. a. 11. ad 2.* Ratio, quia ſicut vita corporis diu non poteſt conſervari ſine cibo materiali, ita vita Animæ ſine hoc cibo ſpirituali, ſaltem in voto, & quidem explicito in eo, qui neceſſitatem hujus Sacramenti advertit.

Hinc tenent *Salm. n. 40.* cum *Cornejo, &c.* non excuſari a peccato, etiam qui ſemel in anno Euchariſtiam ſumunt, ſi norint Communionem tam raram eis non ſufficere ad perſeverandum, habita ratione propriæ infirmitatis. Vide dicenda *num. 195. Dub. 1.*

DUBIUM II.

Quæ Materia Euchariſtiæ?

194 *Quæ ſit Materia proxima hujus Sacramenti?*
195 *De obligatione conſecrandi ſub utraque ſpecie; Vide quæ habentur apud Buſemb. 196. Dub. 1. An hæc obligatio ſit de jure Divino, vel Eccleſiaſtico? Dub. 2. An Papa poſſit in ea diſpenſare? Dub. 3. An ſit valida Conſecratio unius ſpeciei ſine altera? 197. An aliquando per accidens poſſit una ſpecies ſine altera conſecrari?*

194 „ NOta; ſicut in aliis Sacramentis eſt duplex materia, „ proxima, & remota, ita etiam hic, ſed ordine in„ verſo: nam in aliis, materia remota eſt res permanens; „ proxima vero ejus uſus, qui tranſit: hic vero remota tranſ„ it, & proxima manet, ſcilicet ſpecies panis, & vini. „ Quæritur ergo tantum de remota, illa ſcilicet, quæ facta „ conſecratione tranſit in Corpus, & Sanguinem Chriſti.

„ Reſp. Materia Euchariſtiæ eſt tantum panis, & vinum. „ Eſt de Fide, & probatur ex inſtitutione Chriſti, *Matt.* „ *26. & Luc. 22.* Et quidem utraque materia, panis, & vi„ num, eſt ita neceſſaria ad hoc Sacramentum conficiendum, „ ut per ſe nunquam licite poſſit una conſecrari abſque alia: „ quod patet tum ex facto Chriſti 22. *Luc.* tum ex *Triden.* „ *Seſſ. 22.*

Unde reſolves.

„ 1. Conſecratio utriuſque ſpeciei eſt juris Divini, quia 195 „ ratio ſacrificii, ſine quo non fit, exigit utramque.

„ 2. Non licet alteram tantum ſpeciem conſecrare, in „ neceſſitate etiam gravi, v. g. ut moribundo detur Viati„ cum. *Suar. &c. commun.*

„ 3. Nec Pontifex in eo poteſt diſpenſare ullo caſu. Ita „ *commun. Suar. 3. p. d. 55. ſ. 4. &c.* contra quoſdam.

Certum eſt neceſſarium eſſe de neceſſitate præcepti conſe- 196 crare Euchariſtiam ſub utraque ſpecie, ut docet *D. Th. 3. p. q. 80. a. 12. ad 3.* cum aliis communiter, ex *c. Comperimus. Diſt. 2. de Conſecr.* & ex *Trid.* ut mox infra: Unde commune ac certum eſt apud omnes, nec etiam in articulo mortis licitum eſſe conſecrare unam ſpeciem ad Viaticum infirmo porrigendum; Vide *Salm. c. 4. n. 37. Bon. D. 4. q. 2. p. 3. n. 9.* & alios paſſim. Sed dubitatur 1. utrum præceptum hoc ſit Divinum, an Eccleſiaſticum? *Novarrus Man. c. 25. n. 92. & Adrian. Major, &c.* apud *Contin. Tourn. t. 5. pag. 723.* dicunt eſſe Eccleſiaſticum. Sed omnino tenendum eſſe Divinum cum *Suarez diſt. 43. ſ. 3. Tourn. in Prælect. to. 4. p. 376. Conc. t. 8. p. 405. n. 8. & Bon. d. 4. q. 2. p. 3. n. 5. cum Cajet. Soto, Palud. Reg. Fill.* & aliis communiter. Idque patet ex Trid. *ſ. 22. c. 1.* ubi dicitur Chriſtus præcepiſſe Sacerdotibus, ut Corpus ſuum offerrent non aliter quam ſub utraque ſpecie; en verba Concilii: *Chriſtus Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac ſub earundem* (nota) *rerum ſymbolis Apoſtolis, ut ſumerent, tradidit, & eiſdem eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem; uti ſemper Catholica Eccleſia intellexit, & docuit.*

Dubitatur 2. an Pontifex poſſit in hoc præcepto diſpenſare? Affirmant plures graves DD. ut *Azor. Alanus, Gabr. Henr. &c.* apud *Salm. c. 4. n. 41.* idque probabile putant *Sanch. de Matr. l. 8. d. 6. n. 6. & Cont. Tourn. t. 5. pag. 725. Concl. 2. cum Tamberto.* Et probant ex Trid. *ſ. 21. c. 2.* ubi dicitur: *In Eccleſia perpetuo fuit poteſtas, ut in Sacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, & Sacramentorum venerationi magis expedire judicaret.* Sed negant communiter *Suar. d. 43. ſect. 4. Lugo de Euchar. d. 19. ſect. 8. Conc. p. 425. n. 8. Salm. c. 4. n. 44. cum Gon. Cajet. Soto, Sylveſt. Val. &c.* Ratio, quia Eccleſia, etſi poteſt immutationes facere circa adminiſtrationem Sacramentorum, ut loquitur Concilium, non autem poteſt circa ea quæ in Sacramentis adminiſtrandis ſunt de præcepto Divino, prout eſt Conſecratio utriuſque ſpeciei, ut mox ſupra probavimus. Sed hæc ratio non omnino convincit, nam ut dicemus *de Matr. n. 1117.* juxta plurium ſententiam, probabiliter poteſt Papa etiam in præceptis Divinis diſpenſare cum juſta cauſa in aliquo caſu particulari, vel ſaltem tunc interpretari Divinum præceptum. Hoc tamen non obſtante, primam ſententiam dico non poſſe in praxim deduci, quia (ut mox dicemus in *ſequ. dub. 3.*) probabile eſt non fieri Sacramentum niſi in Sacrificio, ad quod (juxta noſtram ſententiam referendam *n. 305. Qu. II.*) neceſſario requiritur Conſecratio utriuſque ſpeciei. Ceterum recte dicit ipſe *Tourn.* quod Eccleſia in hoc præcepto nunquam diſpenſavit, nec unquam diſpenſabit; Communiter enim cum *Suar. Lugo, Conc., Salm. &c.* rejicitur id quod refert *Volaterranus l. 7. Geogr. c. 4.* nempe quod Innocentius VIII. diſpenſaverit cum Norvegis, ut poſſent conſecrare panem, & calicem ſine vino, quod utique incredibile eſt.

Dubitatur 3. an conſecratio unius ſpeciei ſine altera ſit valida? Nemo dubitat quin valida ſit, ſi id caſu accidat, ut mox infra dicetur in caſibus a *Buſemb.* allatis. Dubium igitur ſit, an valide conſecret Sacerdos, qui poſitivam habet intentionem conſecrandi unam tantum ſpeciem ſine altera? Negat *Lugo de Euchar. d. 19. n. 103.* quem ſequitur *Renzi eod. tit. q. 45.* Quia (ut ait) ratio Sacramenti nequit dividi a ratione Sacrificii; Sacerdos enim non accipit poteſtatem conficiendi hoc Sacramentum, niſi ſacrificando, ut patet ex forma Ordinationis: *Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium tam pro vivis, quam pro defunctis.* Unde, cum ad eſſentiam Sacrificii pertineat conſecratio utriuſque ſpeciei, juxta probabiliorem ſententiam, quam infra aſſeremus *n. 305. Qu. II.* ſequitur, quod qui Sacrificium non offert, neque Sacramentum conficit. Alii vero communiter affirmant, ut *Suar. d. 43. ſect. 2. Sporer t. 3. p. 109. n. 130. Salm. c. 4. n. 36. Dia. p. 10. tr. 16. R. 7. Bon. d. 4. q. ul. p. 3. nu. 2. cum Con. Fill. Henr. Reg. &c.* Ratio, quia in omni Sacramento ſemper ac Miniſter formam profert ſuper materia cum debita intentione, perficit Sacramentum. Hæc ſententia eſt quidem valde probabilis, ſed ratio *Luganis* non videtur improbabilis; Nec obſtat auctoritas *D. Th. in 3. p. q. 78. a. 6.* quam affert *Bon.* pro ſecunda ſententia, nam ibi S. Doctor loquitur tantum contra eos, qui dicerent non conſecrari Corpus, niſi poſtquam conſecratur Sanguis, quod certe falſum eſt.

„ Dixi 1. *Per ſe*; quia per accidens, & præter intentio- 197 „ nem, aliquando unam poſſe ſolam conſecrari abſque pec„ cato, docet *Tan. d. 5. q. 2. dub. 5. n. 27.* dicitque eſſe „ communem, v. g. in his caſibus.

„ 1. Si quis aquam, vel alium liquorem pro vino conſe„ craſſet, neque defectum intelligeret, niſi diu poſt; aut

  „ poſt-

153 *Quis contrahat cognationem, ſi quis ſuſcipiat nomine alterius?*
154 *An patrini ad contrahendam cognationem debeant eſſe deſignati?*
155 *An poſſint eſſe patrini ejuſdem duo mares, vel duæ feminæ? Dub. 1. An patrinus maſculi debeat eſſe maſculus, &c. Dub. 2. An peccent deſignantes duos mares, vel duas feminas?*
156 *Quid requiratur, ut quis licite ſit patrinus? Repelluntur ab hoc officio 1. Religioſi. 2. Conjuges, & parentes. 3. Infames. 4. Apoſtatæ, & Hæretici. An autem Catholici poſſint ſuſcipere infantes Hæreticorum Hæretico baptizante? 5. Plures quam duo.*
157 *An duo Conjuges poſſint eſſe patrini alienæ prolis?*
158 *Vide quæ habentur ap. Buſemb.*
159 *Qando graviter peccet Parochus circa hanc materiam?*
160 *Quæ debeat monere Parochus poſt datum Baptiſmum? Et ſignanter ne Matres decumbant cum infantibus.*

146 RESP. 1. Patrini ſunt quaſi patres ſpirituales, qui baptizatum de fonte ſuſcipiunt in ſuam curam. Unde eorum officium eſt, baptizatum de rebus fidei inſtruere, Orationem Dominicam, & Symbolum docere; ad quod obligantur, ſi id ab aliis non fiat. *Laym. lib. 5. t. 2. cap. 9.* * (*Vide num. ſeq.*) *

Reſp. 2. Ut quis valide ſit patrinus, non certa ætas * (*Ut Salm. de Bapt. cap. 7. num. 29. cum Sanch. Laym. Nav. &c. contra Abbat. qui requirit ætatem 18. annorum. Croix autem lib. 6. p. 1. n. 355. requirit ſaltem ſeptennium.*) * ſed requiritur I. Uſus rationis. II. Ut ipſe ſit baptizatus (quia non poteſt eſſe pater, qui ipſe nondum ſit natus): Et quidem, ut ejus Baptiſmus fuerit validus, quia acceſſorium ſequitur principale. III. Ut a parentibus, vel Parocho ad hoc deſignatus ſit: ad quod videtur ſufficere, ſi etiam ultro ſe ingerens ſit admiſſus; deſignatus autem rite a parentibus Parochus non valide mutat. * (*Sed Tamb. §. 2. num. 12. dicit, quod Parochus valide mutaret; & adhæret Croix num. 363. quia ex Trid. ſufficit deſignatio parentum, vel Parochi; Parochus autem mutans patrinum graviter peccaret, ut ait Beda ap. Croix ibid.*) * *Dian. p. 6. t. 8. R. 54.* IV. Ut in ipſo Baptiſmo (quia non ſufficit, ut in ſolis cæremoniis) per ſe, vel procuratorem tangat, teneat, aut de manu baptizantis ſuſcipiat. * (*Illud ſuſcipere, intelligendum eſſe dicunt Salm. num. 31. ſi Baptiſmus ſit per immerſionem: Sed Croix num. 363. dicit cum Averſ. & comm. ſufficere ad contrahendam cognationem, quod patrinus ſuſcipiat baptizatum e manu Baptizantis, etiamſi Baptiſmus ſit per infuſionem.*) V. Ut id non materialiter tantum, ſed animo ſuſceptoris, ſive cum intentione id munus gerendi faciat. *Laym. cap. 9. num. 2.* * (*Ita etiam Tamb. & Averſ. apud Croix num. 363. Quod ſi quis ſuſcipiat filium amici, putans eſſe filium alterius, dicunt Sanch. Tamb. Gob. & Croix num. 363. eum cognationem non contrahere. Sed vide infra num. 152.*) *

147 Hic prænotandum, ut certum I. id quod docet *D. Thomas* circa obligationem patrini, nam *3. p. q. 67. art. 8.* ſic ait: *Ille, qui ſuſcipit aliquem de ſacro fonte, aſſumit ſibi officium Pædagogi; & ideo obligatur ad habendam curam de ipſo.* Ideſt, ut dicunt *Holzm. tom. 2. pag. 32. num. 158. Tournely tom. 4. pag. 341. q. 1. Salm. de Bapt. cap. 7. num. 47.* & alii paſſim, tenetur inſtituere Baptizatum circa Fidem, & mores. Attamen hæc obligatio tunc tantum urget, *ſi neceſſitas immineret, ſicut in tempore & loco, in quo baptizati inter Infideles nutriuntur,* ut dicit idem *D. Thomas loc. cit.* addens: *Sed ubi nutriuntur inter Catholicos Chriſtianos, ſatis poſſunt ab hac cura excuſari; præſumendo quod a ſuis parentibus diligenter inſtruantur; Si tamen quocumque modo ſentirent contrarium, tenerentur ſecundum ſuum modum ſaluti ſpirituali filiorum curam impendere.* Et idem dicunt communiter *Salm. num. 27. cum Suar. Laym. Pal. Con. Val. &c.* Prænotandum II. Quod in Baptiſmo privato nulla culpa eſt, ſi patrinus omittatur, ut ajunt *Tournely pag. 340. Holzm. pag. 32. num. 154. & Salm. cap. 7. num. 24. cum Soto, Suar. Sanch.* & aliis communiter. Dicunt tamen *Sanch. de Matr. lib. 9. D. 26. num. 3. & Laym. lib. 5. tract. 2. cap. 9. cum Suar. Con. &c.* quod licet neceſſario non ſit adhibendus patrinus in Baptiſmo privato, tamen bene adhiberi poteſt, & præſtantius adhibetur.

148 Sed quæritur I. Qualis actus requiratur in patrinis, ut contrahant cognationem? Textus qui hanc cognationem ſtatuunt (relati a *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 56. num. 1.*), his utuntur vocabulis, *ſuſcipit, accipit, tenet, levat, tangit.* Unde DD. conveniunt apud *Sanch. loc. cit. & num. 2. & 3.* requiri ad contrahendam cognationem, ut patrinus vel teneat, aut tangat Infantem dum baptizatur; vel ſtatim levet aut ſuſcipiat de ſacro fonte, vel de manibus baptizantis. An autem requiratur tactus phyſicus ad contrahendam cognationem? Loquendo de Infantibus, communiter affirmant DD. apud *Sanch. num. 4.* Loquendo vero de Adultis, negant *ibid. Sotus, Lopez, & Sa,* qui dicunt ſufficere tactum moralem, ſive aſſiſtentiam; quia, cum Adulti poſſint ex ſe ſuſtentari, ſufficit aſſiſtentia qua denotent patrini ſe ſuſcipere eos in ſuam curam, cæremonia tentionis non adhibita. Sed communiſſime & merito huic contradicunt *Palaus p. 11. §. 2. n. 3. Salm. de Bapt. cap. 7. n. 38. Bonac. q. 3. p. 5. §. 2. n. 14. cum Carden. Reg. Fill. &c. ac Sanch. loc. cit.* cum *Manuel, & Henr.* qui de hoc affert Declarationem Cardinalium. Ratio, tum quia talis tentio expreſſe requiritur a Sacris Canonibus; tum quia (ut dicit *D. Thom. 3. p. quæſt. 72. art. 10.*) hæc cæremonia non eſt jam inducta ad ſupplendam imbecillitatem corporis, ſed ad ſignificandam imbecillitatem Animæ; Unde S. Doctor *ibid. ad 1.* ait: *Licet ille qui confirmatur* (& idem dicendum de baptizato) *ſit adultus corporaliter, nondum tamen eſt adultus ſpiritualiter.*

149 Quær. II. An baptizans, & patrinus adhibitus in Baptiſmo privato contrahant cognationem ſpiritualem? Nulli dubium quod baptizans contrahat, ut communiter dicunt *Pal. p. 11. §. 2. n. 13. Tournely pag. 146. coll. 4. Viva de Matr. q. 5. art. 6. n. 4. & alii.* Dubium eſt, an contrahat patrinus? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Suar. 3. p. q. 67. art. 8. in fine. Laym. cap. 9. num. 5. cum Arm. & Nav. ac Viva loc. cit. cum Sa, & Con.* Ratio, quia patrinus non propter ſolam ſolemnitatem in Baptiſmo adhibetur, ſed etiam propter obligationem inſtruendi baptizatum. Et quamvis Eccleſia in Trid. *ſeſſ. 24. cap. 2. de Refor.* non præceperit adhiberi patrinum in Baptiſmo privato, illum tamen non prohibuit, nec (ut ait *Suarez*) juri antiquo derogavit. *Secunda* vero ſententia communior, & probabilior negat, eamque tenent *Palaus loc. c. n. 12.* cum communi ut aſſerit, *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 62. n. 14. Bon. eod. tit. quæſt. 3. p. 5. §. 2. num. 11. Holzm. pag. 382. n. 344. Sporer p. 4. num. 89. Tournely t. 2. pag. 144. cum Soto, & Salm. de Matr. cap. 12. num. 32. cum Hurt. Rodriq. Dic. Corneio, & Diana.* Probatur ex Trid. *dict. cap. 2.* ubi ſic ſtatuitur: *Unus tantum, ſive ſit vir, ſive ſit mulier, juxta ſacrorum Canonum inſtituta, vel ad ſummum unus, & una baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant, inter quos ac baptizatum ipſum, & illius Patrem, & Matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem & matrem tantum, ſpiritualis obligatio contrahatur. Parochus antequam ad Baptiſmum conferendum accedat, diligenter ab iis ad quos ſpectabit ſciſcitetur, quem, vel quos elegerint, ut baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiant, & eum vel eos tantum ad illud ſuſcipiendum admittat, & in libro eorum nomina deſcribat, doceatque eos quam cognationem contraxerint.* Ex quibus verbis AA. præfati recte concludunt, impedimentum ex Concilio contrahi ſolum a ſuſcipientibus *de ſacro fonte*, qui ſolus inſtitutus eſt ad conferendum Baptiſmum ſollemne, non autem privatum. Nec obſtat dicere cum *Suarez*, quod Tridentinum hic non derogavit juri antiquo, quo (ut aſſerit) omnes ſuſcipientes cognationem contrahant. Nam primo non oſtendit *Suarez*, ut opus erat, quo jure antiquitus in Baptiſmo privato contrahebatur cognatio; Deinde, etiamſi hoc primitus ſtatutum fuiſſet, Tridentinum tamen ad evitanda incommoda derogavit omnibus aliis prohibitionibus ineundi matrimonia, præter illas quas hic ſtatuit dicens: *Docet experientia propter multitudinem prohibitionum multoties in caſibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non ſine magno peccato perſeveratur, vel ea non ſine magno ſcandalo dirimuntur. Volens itaque S. Synodus huic incommodo providere, & a cognationis ſpiritualis impedimento incipiens ſtatuit, ut unus tantum, ſive vir, &c.* & proſequitur ut ſupra. Ergo ad vitanda incommoda Concilium præſcribere voluit, ut præfata cognatio in poſterum non contrahatur niſi a ſuſcipientibus de ſacro fonte, ideſt in Baptiſmo ſollemni, ut diximus.

150 Quær. III. An parentes baptizantes vel ſuſcipientes de Baptiſmo filios contrahant impedimentum petendi debitum? Certum eſt 1. non contrahere, ſi baptizent in neceſſitate, ut docent *D. Thom. ſuppl. q. 55. art. 1. Sanchez de Matr. lib. 9. D. 23. Salm. de Bapt. cap. 2. n. 49.* & alii communiter ex *cap. Ad limina 7. Cauſa 30. q. 1.* ubi dicitur: *Inculpabile judicandum, quod neceſſitas induxit.* Certum eſt 2. graviter peccare parentes, qui ex induſtria, & ſine neceſſitate filios baptizant, ut patet ex *cap. De his 7. diſt. 4. q. 1.* vide *Viva loc. cit.* Certum eſt 3. non contrahere cognationem, ſi parentes ex ignorantia baptizent, ut habetur in *cap. Si vir 2. de Cognat. Spir.* ubi ſic dicitur: *Si vir vel mulier ſcienter vel ignoranter filium ſuum de ſacro fonte ſuſceperit .... quamvis generaliter ſit inſtitutum, ut debeant ſeparari, quidam tamen humanius ſentientes aliter ſtatuerunt; Ideoque nobis videtur quod ſive ex ignorantia, ſive ex malitia id fecerint, non ſunt ab invicem ſeparandi, nec alter alteri debitum debet ſubtrahere ..... quia ſi ex ignorantia* (nota) *id factum eſt, eos ignorantia excuſare videtur: ſi ex malitia, eis ſua fraus non debet patrocinari, vel dolus.*

Quæſtio igitur eſt, an Parentes contrahant impedimentum, ſi filium baptizent ex induſtria præter neceſſitatem? *Prima* ſententia communior affirmat, & hanc tenet *D. Thom. Suppl. q. 56. art. 1. Petrocor. t. 3. pag. 217. Concina t. 8. pag. 158. n. 14.* item *S. Bonav. Palud. Rich.* & alii plures cum *Sanch. de Matr. lib. 9. D. 26. num. 7.* Ratio, quia eadem lex, quæ decernit cognationem ſpiritualem contrahi inter Baptizantem, & parentes baptizati, ipſa impedimentum inducit inter parentes ſuam prolem baptizantes. *Secunda* vero ſententia ſatis probabilis negat, eamque tenent plures & graves DD. ut *Suar. 3. p. q. 67. art. 8. Pontius de Matr. lib. 10. cap. 6. n. 4. Viva eod. tit. q. 7. art. 3. n. 7. Coninck. D. 34. dub. 8. n. 69. Salm. de Matr. cap. 15. n. 25. cum Perez, Dic. &c.* Idem tenet *Gloſſa in cit. cap. Si vir. v. Debitam*, ubi dicit: *Non invenimus in hoc caſu quod non exigat, ergo nec nos prohibemus.* Ratio eſt, quia revera nullo jure (ut ipſe *Sanchez* fatetur, & ideo hanc ſententiam probabilem, & tutiorem vocat) expreſſum invenitur, ſuppoſitam cognationem contrahi; & ſi aliqui antiqui textus adfuerint ſeparationem inter tales conjuges injungentes, tamen omnes hi Canones (ut ait *Sanch.*) correpti fuerunt *a cit. cap. Si vir*, ubi dicitur, quod hujuſmodi conjuges *non ſunt ſeparandi*, & additur, *nec alter alteri debitum debet ſubtrahere*; ex quibus verbis recte inferunt *Salm.* nullum impedimentum contrahi ad debitum petendum; textus enim non dicit, quod tantum nocens teneatur innocenti debitum non negare, ſed utitur termi-

Digitized by Google

terminis correlativis, qui mutuam obligationem inducant. Si igitur utraque pars (ut bene arguit *Pontius num. 4. in fin.*) tenetur debitum reddere, ergo utraque poteſt petere; nam ſi nocens petere non poſſet, neque pars innocens poſſet reddere, quia ex una vice non teneretur reddere, cum nocens jam amiſerit jus petendi, ex altera neque etiam poſſet reddere, ſi poſſet negare ſine gravi incommodo, quia cooperaretur peccato alterius, juxta dicta *Tom. I. lib. 2. num. 47.* & ut dicemus in hoc caſu *tract. de Matrimonio lib. 6. num. 945.* Nec verum eſt, quod quicquid dirimit matrimonium contrahendum, impedit etiam jam contractum; Nulla enim pœna incurritur, ut compertum eſt apud omnes, niſi in jure ſit expreſſa; In noſtro autem caſu hæc pœna non petendi debitum nullibi invenitur expreſſa, ſicut alias habetur de inceſtuoſo ex *cap. 1. de Eo qui cognat. conſanguin.*

151 Quæritur IV. An ſuſcipiens infantam in Baptiſmo collato ſub conditione, contrahat cognationem? Reſp. ſi de primo Baptiſmo adſit dubium dumtaxat negativum, omnino affirmandum cum communi, quia nulla tunc urget ratio pro valore anterioris Baptiſmi, & præſumptio ſtat tantum pro valore ſecundi. Ita *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 62. num. 6. Mazzotta t. 4. p. 45. Salm. de Matr. cap. 12. num. 29. cum Bonac. & Renzius de Bapt. cap. 5. quaſt. 4. cum Dicaſt. & Diana*. Secus *tamen dicunt Sanch. num. 7. Renzius num. 4. cum Diana*, ſi dubium ſit poſitivum. Et hoc eſt ſatis probabile juxta dicenda *de Matr. num. 905.* ubi dicemus cum communi DD. bene poſſe contrahi matrimonium, quando poſt adhibitam diligentiam nullum impedimentum certo adeſſe probatur.

152 Quær. V. An contrahat cognationem, qui ex errore ſuſcipit unum infantem pro alio? Negant *Contin. Tournel. t. 4. p. 146. & Sanch. de Matr. lib. 7. d. 58. num. 7. cum Abbat. &c.* Quia in *dict. cap. 2. de Cognat. Spirit.* dicitur conjux, quæ ignoranter levavit filium Mariti, non arceri a petitione debiti. Affirmant vero *Pontius de Matr. lib. 7. cap. 19. num. 19. & Pal. de Bapt. p. 11. §. 2. num. 5.* cum aliis; quia ſuſcipiens videtur habere intentionem ſuſcipiendi infantem, quicunque ſit; Textum autem allatum dicunt non probare conjugem non geſſiſſe verum officium ſuſceptoris, ſed ſolum ex diſpoſitione juris ſublatum eſſe impedimentum petendi debitum, quod impedimentum non decebat quidem contrahi ſine conjugis culpa; ſed hanc rationem ajunt non procedere in noſtro caſu. Et hæc ſententia mihi probabilior videtur; Niſi (ut recte excipit *Renzius cap. 5. q. 15. cum Tamb. & Januar.*) ille habeat expreſſam intentionem non tenendi alium niſi quem intendit ſuſcipere.

153 Quæritur VI. Quiſnam contrahat cognationem, ſi quis ſuſcipiat infantem nomine alterius? Tres adſunt ſententiæ. *Prima* communior dicit contrahere ſolum principalem, & ita ſentiunt *Sanchez de Matrim. lib. 7. d. 59. n. 12. Pontius loc. cit. Renzius cap. 5. q. 26. Pal. loc. cit. n. 14. cum* Caninc. *Barb. & Hurt. Croix lib. 6. p. 1. num. 364. cum Averſa, & Gob.* Tournely *tom. 4. p. 145. coll. 3. cum Nav. & Fagnano*. *Secunda* ſententia dicit contrahere ſolum Procuratorem, quia hic ſolus infantem ſuſcipit; ita *Concina tom. 8. p. 190. num. 16. cum Soto, & Tol. Tertia* ſententia, quam tenent *Leand. & Diana cum Sa, Reg. ac Fill. apud Conc. loc. cit.* dicit neutrum contrahere, non principalem, quia non ſuſcipit; non procuratorem, quia hic non intendit contrahere. His non obſtantibus, prima ſententia quæ communior eſt, abſolute verior mihi videtur. Ratio, quia ex Trid. is contrahit cognationem, qui eſt a parentibus ad ſuſcipiendum deſignatus. Nec obſtat, quod principalis de facto non ſuſcipiet, quia juxta regulam juris, qui per alium facit per ſe facere videtur. Sicque deciſum refert *Pontius* a S. C. quæ dixit in hoc caſu: *Procurator non contrahit cognationem ſpiritualem ſibi, ſed mandanti.*

154 Quær. VII. An patrini ad contrahendam cognationem debeant eſſe deſignati? Ante omnia hic advertendum id quod habetur in Tridentino *cit. ſeſſ. 24. cap. 2. de Ref.* ubi ſic ſancitum fuit: *Si alii ultra deſignatos baptizatum tetigerint, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahent, Conſtitutionibus in contrarium non obſtantibus*. Sed dubium 1. occurrit, ſi nullus ſit deſignatus, & plures tangant, an omnes contrahant? Tenet *Diana cum aliis apud Buſemb.* ut ſupra, neminem eorum cognationem contrahere; & hanc ſententiam probabilem putant *Sanc. lib. 9. D. 57. num. 12. ac Suar. Gutt. &c. apud Salm. cap. 7. n. 56.* & probabiliorem vocat *Croix n. 359. cum Gob. & Averſa*. Quia Tridentinum expreſſe requirit deſignationem, & proinde (ea deficiente) cognatio non contrahitur. Sed oppoſitam, cui me ſubſcribo, communem vocat *Viva de Matr. quaſt. 5. art. 6. num. 6. cum Bonac. & Con.* & hanc tenendam dicunt *Salm. de Bapt. cap. 7. num. 37. cum Nav. Laym. Pal. Cont. &c.* ex Declar. S. C. hi dicunt omnes contrahere. Ratio, quia, licet Concilium præſcribat, ut Parochus ſciſcitetur e parentibus quem deſignarint, & ut puniatur ſi aliter fecerit; non tamen dicit ſuſceptionem eſſe nullam, neque irritat jus antiquum, ut habetur in *cap. fin. de Cogn. ſpir. in 6.* ea quo omnes tangentes cognationem contrahunt; hæc ſunt verba hujus textus; *Quamvis non plures quam unus vir vel una mulier accedere debeant ad ſuſcipiendum de Baptiſmo infantem, ſi tamen plures accesſerint, ſpiritualis cognatio inde contrahitur*. Et ob eandem rationem idem recte dicunt *Auctor Addit. ad Wigandt de Bapt. caſ. 8. v. Oppoſitum, & Salm. num. 24. cum. Pal. Con. & aliis* (contra *Croix &c. loc. cit.*), etiamſi adſint patrini deſignati, ſed alius præter eos tantum tangit; hic ſolus enim tunc contrahit, quia Concilium dicit eos non contrahere qui *ultra* deſignatos tangunt, non vero qui *præter*; nam *ultra* importat quod tangant deſignati, & non deſignati; *præter* autem importet, quod tangant tantum non deſignati, quia a Concilio non eximuntur a contrahendo cognationem, ſaltem non expreſſe, uti opus erat exprimi; alioquin in dubio poſſidet jus antiquum. E converſo ſecus omnino dicendum, ſi tangat unus deſignatus, & alter non deſignatus, quia hic nullo modo contrahit, ut patet ex verbis Tridentini ſupra allatis.

Dubium occurrit 2. ſi plures quam duo deſignentur, & omnes tangant, an omnes cognationem contrahant? Cenſet *Suar. 3. p. q. 67. art. 8. in fin.* quod, ſi ſucceſſive tangat puerum, primi duo tantum cognationem contrahunt, & idem ſentiunt recte *Sanch. de Matrim. lib. 7. D. 57. n. 14. & Croix lib. 6. p. 1. n. 360.* Si autem ſimul omnes tangant, *Suar.* cenſet nullum contrahere: Sed *Sanch. Croix, & Salm. num. 45. cum Pont. Con. Pal. ac Reb.* communius, & probabilius dicunt tunc omnes deſignatos contrahere; quia Tridentinum, licet vetet adhiberi plures quam duos, tamen non irritat jus antiquum, niſi cum tangunt plures ultra duos deſignatos, non vero, ſi tangant plures deſignatos ultra duos. Et hoc tanto magis currit, ſi ex iis pluribus deſignatis ignoretur quis prius tetigerit ex Decr. S. C. *ap. Salm.*

Sed notandum hic 1. cum *Tourn. tom. 2. De Diſp. p. 146.* quod ſi Parochus injuſte repellat patrinos a parentibus electos, & ii infantem teneant, hi veram cognitionem contrahunt. Notandum 2. cum eodem *Tourn. & Bonac.* quod ſi Parochus admitteret plures patrinos quam duos, mortaliter peccaret, quia læderet præceptum Eccleſiæ in re gravi, impoſitum ne multiplicentur cognationes. Si vero plures patrini accedant a parentibus deſignati, bene poterit permittere (prout ait *Croix num. 350.*), ut omnes tangant; Modo externe deſignet unum & unam, quibus tantum tradat infantem, & illos ſolos adnotet ut patrinos, moneatque tantum eos cognationem contraxiſſe.

Quær. VIII. An patrini poſſint eſſe duo mares, aut duæ feminæ? Nego; Sed probabile eſt cum *Sanch. & Croix n. 350.* eſſe tantum veniale, contra *Bon. & al.* qui volunt eſſe mortale. 155

Dub. 1. An patrinus maſculi (ſi unicus ſit) debeat eſſe maſculus, & feminæ femina? Affirmat *Laym. ex Conc. Nic.* Sed probabilius negant *Suar. Fill. Averſ. Gob. apud Croix num. 351.* cum ex Trident. dicatur, *ſive vir, ſive mulier*.

Dub. 2. An peccent deſignantes ut patrinos duos mares, vel duas feminas? Certum eſt peccare tam parentes, quam Parochum tales patrinos admittentes, cum ſit contra præſcriptum Eccleſiæ. Id autem *Croix n. 350. cum Sanch.* putat eſſe tantum veniale; *Bonacina* vero & alii dicunt eſſe mortale; & hoc mihi verius videtur, ſi patrini eſſent diverſi ſexus ac infans: quia ſic multiplicarentur cognationes, quod prohibere voluit Tridentinum, ut vidimus; Secus ſi eſſent ejuſdem ſexus.

„ Reſp. 3. Valide quidem, ſed illicite ſunt Patrini: I. Ab- 156
„ bas, & Monachus. Quo nomine veniunt Mendicantes.
„ * (*In cap. Non licet 103. de Conſecr. D. 4. ſic habetur:* Non
„ licet Abbati, vel Monacho de Baptiſmo ſuſcipere filios,
„ nec Commatres habere. *Licitum eſt vero Monachis Compatres*
„ *fieri baptizando, ut Petrocor. tom. 3. p. 217. cum Gloſſ. in cap.*
„ *Pervenit. d. D. 4. An autem nomine* Monachorum *veniant*
„ *etiam Mendicantes? Negant Palaus tract. 19. p. 11. §. 1. n. 4.*
„ *& Salm. cap. 7. n. 47. cum Coninch. Sed melius affirmant Con-*
„ *cina tom. 8. pag. 189. cum Laym. Ang. Sanch. Fill. Bonac. Dia-*
„ *na &c. ac Ronc. cap. 6. quaſt. 1. R. 3. Ratio, quia, licet no-*
„ *mine* Monachorum *in odioſis non veniant Mendicantes, tamen*
„ *Rituale Rom. tit. de patrin. id vetat in omnibus Regularibus,*
„ *dicens:* Ad hoc etiam admitti non debent Monachi, vel
„ Sanctimoniales, neque alii cujuſvis Ordinis Regulares a ſe-
„ culo ſegregati. *Regulares autem facti Epiſcopi non prohiben-*
„ *tur ſuſcipere, ut ait Palaus loc. cit. cum Laym. Sanch. &c. ac*
„ *Holzmann num. 163. cum communi.*)* Etſi *Laymann* omnes
„ clauſtrales comprehenſos velit, & quoad Abbates, in mul-
„ tis locis conſuetudo ſit contraria. II. Conjuges reſpectu con-
„ jugum, & parentes reſpectu filiorum, niſi ſit neceſſitas.
„ III. Moribus infames. IV. Apoſtatæ, & Hæretici, qui
„ nullo caſu videntur advocandi, quia ea advocatio eſſet pro-
„ teſtatio quaſi falſæ religionis, cum nonniſi de falſa fide ſint
„ ſponſuri: etſi *Laym. hic cap. 9. num. 7.* probabiliter dicat,
„ poſſe ſubinde ob gravem cauſam admitti. Catholici vero
„ ob rationabilem cauſam infantem hæretici, baptizante Præ-
„ dicante, ſuſcipere poſſunt, ſaltem in Germania, *Laym.*
„ *cap. 9. num. 6.* *(*Et Croix num. 370. conſentit cum Gob.*
„ *& Tamb. ſi per hoc nullo modo approbetur ritus hæreticorum*
„ *contrarius Fidei, contra Nav. Leſſ. &c. An autem ex gravi*
„ *cauſa adhiberi poſſit patrinus hæreticus? Affirmat Laym. &*
„ *conſentit. Pal. ſi aliter orietur gravis offenſio, Sed communius*
„ *negant Tamb. & alii apud Croix num. 373.*)* V. Plures,
„ quam duo, quia *Trident.* non niſi unum, aut ad ſummum
„ unum & unam permittit, propter cognationem ſpiritua-
„ lem inde oriri ſolitam: Ideoque mandat Parochis, ſub
„ pœna arbitrio Ordinarii infligenda, ut ſi plures ſe offerant,
„ petant ab his, ad quos ſpectat, patrinos deſignari, ut
„ unum, vel duos nominent, eoſque tantum admittant, qui
„ ſoli cognationem contrahant, eorumque nomina in librum
„ referant, eoſque de contracta ſpirituali cognatione in-
„ ſtruant: ſcilicet, quod ea impediat, dirimatque Matrimo-
„ nium non quidem inter ſe, ſed inter ipſos, & baptiza-
„ tum, ejuſque patrem, & matrem. Excipiuntur tamen pa-
„ rentes, quando propriam prolem ſuſcipiunt in neceſſitate.
„ Vide *Laym.* locis infra citandis.

Quæritur hic, an duo conjuges poſſint licite ſuſcipere alienam prolem? Negat *Suarez 3. p. quaſt. 67. art. 8.* ex Conſtitu- 157

ſtitutione Urbani II. relata in *cap. fin. 30. quæſt. 4.* ubi dicitur: *Sed ut puritas ſpiritualis paternitatis ab omni labe & infamia conſervetur immunis, dignum eſſe decernimus, ut utrique* (Conjuges) *ſimul ad hoc aſpirare minime præſumant.* Cenſet tamen *Suarez* id non eſſe plusquam veniale, ex verbis illis, *dignum eſſe decernimus*, quæ videntur ſolam decentiam inducere. Sed nullum eſſe peccatum probabilius, & cum communiſſima docent *Navarr. Man. cap. 22. num. 39. Sanch. de Matrim. lib. 7. d. 57. num. 5. Bonac. eodem tit. quæſt. 3. p. 5. §. 2. num. 5. & Salm. de Bapt. cap. 7. num. 51. cum Coninch.* Ratio, quia jam conſuetudine introductum eſt hoc eſſe licitum; Idque expreſſe docet *D. Thom. in 4. d. 42. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 2. ad 4.* ubi ait: *Nihil prohibet, quin vir & uxor ſimul aliquem de ſacro fonte levarent.*

158 „ 1. In privato Baptiſmo, ob neceſſitatem dato, pater non debet ſuſcipere, aut tenere tanquam patrinus infantem; cum in hoc caſu nulla ſit patrini neceſſitas, ideoque ſi id vel tunc, vel etiam in Baptiſmo publico temere faciat (idem eſt, ſi prolem ſuam ipſe baptizat), graviter peccat, & inſuper contrahit in poſteriore caſu cognationem cum conjuge; atque, ut docet *Sanch. de Matrim. d. 36.* & alii communiter, privatur jure petendi debitum; quod tamen negant *Con. & Dian. d. 4. de Sacram. R. 5.* V. *Bon. de Matrim. quæſt. 3. p. 5. §. 2. Eſcob. t. 7. E. 2.* ubi citat *Suar.* negantem. * (*Et quidem probabiliter; vide dicta num. 150.*) *

„ 2. Si inter multos patrinos nulli certi a parentibus, aut in eorum defectu, a Parocho deſignentur, qui aliis ſecluſis cognationem contrahant, & ſic multi ea ignorantia, vel Parochi negligentia levent, probabile eſt, omnes contrahere cognationem (niſi tamen aſſiſtant tantum, & non tangant) V. *Laym. lib. 5. t. 10. p. 4. cap. 8. & tract. 2. cap. 9. num. 4. Dian.* tamen *p. 9. t. 7. R. 5. ex Suar. Merat. & Perez*, dicit eo caſu nullam contrahere cognationem. * (Vide dicta *num.* 154.) *

159 „ 3. Parochus graviter peccat I. Si ex negligentia frequenter omittat nomina baptizatorum referre in librum; tum ob legem *Trident.* in re gravi, & ſub pœna gravi; tum ob incommoda, & damna inde ſequentia. *Quintan. loc. cit.* Ac licet *Per. & Serra* apud *Dian. p. 9. t. 7. R. 5.* dicant eſſe probabile, quod tantum peccet venialiter; alii tamen mortalis eum damnant.

Peccat etiam graviter Parochus baptizans ſollemniter ſine Patrino, cum hæc ſit de præcipuis cæremoniis. *Croix lib. 6. p. 1. num. 348. & 349. cum Gob. Gorm. Bon. & Quintanaduenas.* Sic etiam graviter peccabit, ſi admittet ad Baptiſmum patrinum non deſignatum, ut dicunt præfatus *Auctor Addition. in Wig. loc. cit. & Tournely tom. 4. pag. 347. quæſt. 4. cum Bonac. Hurt. Barb. Vega, & aliis*; & hoc ex præcepto Tridentini *loc. cit.* ubi dicitur: *Parochus, antequam ad Baptiſmum conferendum accedat, diligenter ſciſcitetur quem vel quos elegerint, &c.*

160 Hinc autem ultimo notandum ex Rituali Rom. Parochus poſt datum Baptiſmum debere 1. adnotare in Libro nomina Baptizati, ejuſque Parentum, ac Suſceptorum. 2. Monere Patrinos de cognatione contracta, eorumque obligatione. 3. Inculcare Matribus, & Nutricibus, ne decumbant cum infantibus, ob periculum ſuffocationis. Notat vero *Tournely tom. 4. pag. 344. cum Barboſ. Anacl. Pirhing. &c.* communiter, quod *ſi talis cubatio omni culpa caret, ut contingere poteſt, ſi v. gr. lectus eſt latus, puer implacabilis, qui aliter a frigore defendi non poſſit, & mulier in ſomno ſuum retinere ſoleat ſitum ac locum, omnis pœna ceſſabit.* Ita *Tournely.*

CAPUT II.

De Confirmatione.

DUBIUM I.

Quid ſit, & quæ ejus materia, & forma?

161 *Qua ratione Confirmatio eſt Sacramentum?*
162 *Quæ ſit* Materia Remota *hujus Sacramenti? Et an ſit materia neceſſaria Oleum olivarum, & Balſamum?* 163. *An ſit neceſſaria Benedictio Chriſmatis? Et an hæc poſſit committi ſimplici Sacerdoti? An ſit obligatio uti Chriſmate novo?*
164 *Quæ* Materia proxima? *Et an ultra Chriſmationem requiratur altera manuum impoſitio?*
165 *An Unctio poſſit fieri alio digito, quam pollice manus dexteræ?* 166. *An medio inſtrumento?*
167 *De Forma in Eccleſia Latina.* 168. *Quæ mutationes circa Formam invalident Sacramentum? De forma Græcorum.*
169 *De effectibus Confirmationis.*

161 „ RESP. 1. Confirmatio eſt unctio Chriſmatis, ſub præſcripta forma verborum, in fronte baptizati ab Epiſcopo, quia is ex Chriſti inſtitutione gratiæ augmentum, & robur accipit. * (*Ita ex Trident. ſeſſ. 7. can. 1. ac Decr. Eugen. IV. in Inſtruct. ad Armenos, atque ex aliis Conciliis apud Bellarm. Habetur autem in Epiſt. 2. Dominus, Fabiani Papæ, hoc Sacramentum inſtitutum fuiſſe in nocte Cœnæ, qua Chriſtus D. de ipſo Apoſtolos edocuit. Vide Salm. de Confirm. cap. 1. num. 2. & 11. item Petrocorenſ. tom. 3. pag. 226. quæſt. 2. & Contin. Tournely tom. 5. ex pag. 5. qui id probant ex Traditione*) *

Reſp. 2. Materia ejus remota eſſentialis eſt Chriſma confectum ex balſamo, & oleo olivarum, benedictum ab Epiſcopo. Ita *comm. Doct.* 162

Unde reſolves.

„ 1. Non ſufficit ſolum balſamum, ut voluit *Canus*; nec ſolum oleum, ut voluerunt *Cajet. Sot. Nav.*

Certum eſt Oleum eſſe de neceſſitate Sacramenti, ex *cap. ult. De Sacr. Unct. & ex Decr. Eugen. IV.* ut *Salm. cap. 12. num. 3. cum comm. & Croix lib. 6. p. 1. num. 375.* Et debet eſſe oleum olivarum, ut docet *S. Thom. 3. p. quæſt. 72. art. 2.* Per dictum oleum enim, quod natura ſua pingue eſt & diffluens, ſignificatur Gratia Spiritus Sancti, quæ a Chriſto capite in nos effunditur. Balſamum autem certum eſt eſſe de neceſſitate præcepti; An autem ſit etiam de neceſſitate Sacramenti, *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Juenin. tom. 7. pag. 208. Contin. Tournely tom. 5. pag. 46.* item *Navar. Sot. Val. &c. apud Salm. de Confirm. cap. 2. num. 5.* & merito probabilem putat *Croix cum Covarr. Dicaſt. Averſa, &c.* Probant ex *cap. Paſtoralis de Sacram. non iterand.* ubi Innoc. III. interrogatus de Subdiacono ordinato ſine impoſitione manuum, & de alio confirmato in ſolo Oleo benedicto, ſic reſpondit; *In talibus, nihil eſſe iterandum, ſed caute ſupplendum quod incaute fuerit prætermiſſum.* Unde (ut dicunt) balſamum non eſt de neceſſitate Sacramenti, nam alias totum Sacramentum iterari debuiſſet. *Secunda* vero ſententia communior & probabilior affirmat, & hanc tenent *D. Thom. cit. art. 2. Bellarm. de Confir. cap. 8. prop. 1. Gonet D. 6. art. 6. Suar. quæſt. 72. D. 33. ſect. 1. Petrocor. tom. 3. pag. 261. Concina tom. 8. pag. 204. num. 12. Holzm. pag. 40. num. 194. & Salm. num. 7. cum Pal. Laym. Bonac.* & idem docet *Catech. Rom. num. 7.* ubi dicitur; *Duæ res corporeæ permixtæ* (ſcilicet Oleum, & Balſamum) *Confirmationis materiam præbent.* Probatur 1. ex Decreto Eug. IV. approbato a Concilio Florent. ubi dictum fuit, materiam Confirmationis eſſe *Chriſma confectum ex Oleo, & Balſamo:* Opponunt contra hoc Decretum, *Tournely, & Habert*, quod cum illud formatum fuit, Concilium jam erat ſolutum, ab eo enim jam diſceſſerant Epiſcopi Græci cum ſuo Imperatore, finito negotio unionis ſuæ Eccleſiæ cum Latina. Sed reſpondet *Petrocor. tom. 3. pag. 269.* non ideo deſiiſſe Concilium, cum Græci conſenſerint in continuationem Concilii, in qua fieri debebat altera unio Armenorum. Unde in hoc Decreto Eugenius eumdem morem tenuit loquendi ſolitum in generalibus Conciliis, *Sacro hoc approbante Concilio Florentino.* Et in fine ſic dictum fuit: *Datum Florentiæ in publica Seſſione Synodali ſollemniter in Eccleſia Majori celebrata anno Domini* 1431. Præterquamquod teſtatur *Petrocor.* hoc Decretum in omnibus Catholicæ Religionis partibus receptum fuiſſe. Probatur 2. ex *cap. Cum veniſſet unic. de Sacra Unct.* ubi Innoc. III. poſtquam diſtinguit tria genera Oleorum, nempe Catechumenorum, Infirmorum, & Chriſma, *quod* (ut ait) *ex Oleo fit & Balſamo, myſtica ratione, per Oleum enim nitor conſcientiæ deſignatur ..... per Balſamum odor famæ exprimitur.* Deinde in §. *Per frontis, eod. cap.* Sacramentum Confirmationis vocat *Chriſmationem*, non propter aliud quidem, niſi propter Chriſma, quod ibi adhibetur. Confirmatur id ex antiqua praxi Eccleſiæ; Nec verum eſſe dicit *Bellarm.* nullum Patrum ante D. Gregorium Magnum meminiſſe hujus Balſami mixtionem; nam D. Cyprianus longius antea (ut refert *Bellarminus*) jam ſcripſerat: *Hodie in Eccleſia ſacrum Chriſma conficitur, in quo mixtum Oleo Balſamum ſacerdotalis, & regiæ gloriæ exprimit unitatem.* Item refert, S. Clementem mentionem feciſſe *fragrantiæ odoris Chriſmatis.* Ad textum autem præfatum in *cap. Paſtoralis*, reſpondetur cum *Petrocor. & Holzm.* quod Pontifex dicendo *ſupplendum prætermiſſum*, non voluit quidem ſuppleri ſimplicem Balſami, ſed totam Chriſmatis unctionem, & ideo dixit non iterandam, quia (ut ait *Gloſſa ibid.*) *non dicitur iteratum, quod prius actum non fuit.* Certum eſt autem neutram ſententiam eſſe de Fide, neque certam; Hinc omnino Sacramentum conferendum eſt cum Oleo, & Balſamo, & alias ſaltem dubium eſſet, ut recte dicunt *Habert tom. 5. pag. 289. Bellarm. loc. cit. & Nat. Alex. art. 2. prop. 1.* Et ideo datum cum ſolo Oleo, ſaltem ſub conditione eſſet iterandum. E converſo, quia prima ſententia ſat eſt probabilis, recte dicit *Croix num. 376. cum Gob.* quod in articulo mortis bene poterit conferri Confirmatio ſub conditione ex ſolo Oleo, ſi nequeat haberi Chriſma ex Balſamo quoque confectum; magna enim utilitas hujus Sacramenti juſta eſſet cauſa illud ſub conditione miniſtrandi, juxta dicta *num.* 28.

Sufficit autem Balſamum cujuſcunque Regionis, ut dicunt *Gonet Man. tom. 6. pag. 163. Pal. p. 4. num. 3. Croix num. 377. cum Coninck. & Viva quæſt. 3. art. 1. num. 1. Bonac. & Gob.* Modo ſit in ea quantitate, ut det ſui odorem, quamvis non miſceatur cum ſingulis olei partibus.

„ 2. Etiam benedictio Epiſcopalis eſt de eſſentia, ut habet communis contra *Cajet.* ideoque nulla delegatione ſive Epiſcopi, ſive Papæ ſimplex Sacerdos poteſt conficere Chriſma. *Conc. d. 72. art. 3. d. 1.* 163

Quæritur, an Chriſma debeat eſſe ab Epiſcopo benedictum? Certum eſt apud omnes, quod de neceſſitate præcepti Chriſma omnino debet eſſe benedictum ab Epiſcopo. Sed dubitatur 1. an de neceſſitate Sacramenti debeat benedici Chriſma ſaltem a Sacerdote? Negant *Palud. apud Salm. cap. 2. num. 15. & alii apud Petrocor. tom. 3. p. 262. quæſt. 3.* At omnino id affirmandum cum aliis, & probatur ex Decreto Clemen-

mentis VIII. apud noſtrum Bened. XIV. *de Synodo lib. 7. cap. 14. num. 4.* ubi Clemens loquens de Oleo benedicto adhibendo in Extrema-Unctione, decrevit Extremam Unctionem miniſtratam cum Oleo benedicto a Sacerdote ſine conceſſione Papæ invalidam eſſe; hæc verba Decreti: *Sacram Extremam Unctionem Latinis collatam a Sacerdotibus Græcis Oleo ab ipſiſmet benedicto eſſe validam.*

Dubitatur 2. an Chriſma neceſſario debeat eſſe benedictum ab Epiſcopo? *Prima* ſententia communior affirmat, & hanc tenent *D. Thom. 3. p. quæſt. 72. art. 3. Petrocor. to. 3. pag. 262. q. 3. Concina t. 8. pag. 205. num. 16. & Salm. cap. 1. num. 15.* idque putant probari ex Conciliis Nicæno I. Romano II. & ex *c.* 119. *Diſt. 4. de Conſecrat.* ubi Innocent. I. ſic dicit, & *Presbyteris* (*qui extra Epiſcopum, ſeu præſente Epiſcopo baptizant*) *Chriſmate baptizatos ungere licet, quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum; non tamen frontem ex eodem Oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum.* Idem præſcribitur in Decr. Eugenii IV. ubi dicitur materia Confirmationis eſſe *Chriſma ab Epiſcopo benedictum. Secunda* vero ſententia, quam tenent *Tournely in Præl. Theol. t. 7. pag. 237. & Cajet. Val. Barb. & Vict. ap. Salm. cap. 1. num. 16.* item *Card. Gotti, Juenin. & Drouin. ap. Conc. loc. cit.* id negat, & merito (ſpeculative loquendo) hanc ſententiam probabilem putat *Suar. D. 33. ſect. 2. Croix lib. 6. p. 1. num. 278.* Ratio, quia ſicut Papa poteſt facultatem concedere ſimplici Sacerdoti confirmandi, prout videbimus in *D. ſeq. nu. 170.* ſic etiam poterit benedictionem Chriſmatis ei committere. Nec ullum ex allatis documentis ſatis evincit, quod Chriſma non ſolum de neceſſitate præcepti, ſed etiam Sacramenti debeat neceſſario eſſe ab Epiſcopo benedictum. Dixi *ſpeculative loquendo*, nam in praxi, cum res ſit valde dubia, prima ſententia ut tutior omnino eſt tenenda.

„ 3. Perinde eſt ad ſubſtantiam Sacramenti, ſive Chriſma
„ ſit novum, ſive vetus; licet graviter peccet, qui utitur
„ alio, quam novo, id eſt, illo anno conſecrato: In quem
„ finem quotannis in die Cœnæ conſecratur, veteri combu-
„ ſto. * (*Idem communiter Salm. cap. 2. n. 21. ex cap. ſi quis. de Confirm. diſt. 4.*) *

164 „ Reſp. 3. Materia proxima eſt unctio in fronte, per ma-
„ num Epiſcopi (unde etiam hoc Sacramentum manus im-
„ poſitio dicitur a S. Luca Act. 8.) in formam Crucis fa-
„ cta. Quæ omnia ſunt de neceſſitate Sacramenti, ut ha-
„ bet communis.

Hinc de eſſentia hujus Sacramenti eſt I. Unctio *in fronte*, ut habetur ex Decr. Eug. IV. & ex *cap. unico de S. Unct.* Eſt communis *cum Suar. Laym. Con. & Salm. cap. 1. num. 24.* II. Unctio *in forma Crucis, ut S. Thom. quæſt. 72. art. 4. ad 3. & Salm. ibid. num. 25.* cum commun. III. Unctio *per manum miniſtrantis.* Ita *Suar. Pal. Laym. &c. cum Salm. & Croix num. 382.* Quapropter falſa eſt opinio *Sirmondi* (*apud Gonet*) qui dicebat ſolam manus impoſitionem ſufficere ſine Unctione Chriſmatis, ut communiter docent *Petrocor. tom. 3. pag. 256. Tournely t. 5. pag. 34. Juenin. t. 7. pag. 207.* & alii paſſim.

Quæritur vero, an ultra impoſitionem manus, quæ habetur per Chriſmationem frontis, requiratur ad eſſentiam Sacramenti alia impoſitio præcedens? Ante omnia hic advertendum in Pontificali Rom. præſcribi, ut Epiſcopus, antequam procedat ad Chriſmatis unctionem, dicat Orationem extenſis manibus verſus confirmandos. Quæritur autem utrum hæc manuum extenſio ſit neceſſaria ad valorem Confirmationis? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Merbeſ. diſ. 2. quæſt. 5. Juenin. tom. 7. pag. 204. concl. 1. Tournely in Prælect. Theolog. p. 216. & ſuus Continuat. t. 5. p. 27. concl. 1. Habert t. 5. p. 276. quæſt. 5. Gonnet. t. 3. p. 115. & Concina tom. 8. p. 201. ex num. 1. cum Gotti, Berti, &c.* Hanc ſententiam probant ex illo *Act. 8. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum Sanctum.* Idque confirmant ex teſtimonio *Tertulliani, & S. Cypriani*, qui diſtinguunt impoſitionem manuum ab unctione Chriſmatis: nam *S. Cypr. Epiſt. 73. ad Jubajan.* ſic ſcribit: *Qui in Eccleſia baptizantur, præceptis Eccleſiæ offeruntur, ut per noſtram orationem, & manus impoſitionem Spiritum Sanctum conſequantur, & ſignaculo Dominico conſummentur.* Attamen *ſecunda* ſententia cenſet illam manuum extenſionem, non eſſe de neceſſitate Sacramenti, ſed ſufficere impoſitionem manus, quæ in ipſa Chriſmatione involvitur; ſic ſentiunt *Gonet Man. tom. 6. p. 167. Suar. 3. p. d. 33. ſect. 4. v. Tertio*, qui teſtatur hanc ſententiam eſſe uſu receptam in Eccleſia, *Laym. lib. 5. tract. 3. cap. 2. num. 5. Holzmann p. 42. num. 198. v. Dic. 2. Antoine p. 475. num. 11. Fraſſen tom. 11. p. 395. v. Quod autem, Petrocor. tom. 3. p. 256. quæſt. 3. Viva de Conſirm. quæſt. 3. art. 1. num. 4. Croix lib. 6. p. 1. num. 380.* & huic ſententiæ non obſcure adhæret etiam *S. Thom. in 4. d. 7. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 2.* ubi dicit per verba formæ, *Confirmo te Chriſmate ſalutis*, exprimi totam rationem hujus Sacramenti, nempe Sacramentum, Sacramenti rem, ſive effectum, & Sacramentum ſimul & rem: Sacramentum tantum ait exprimi per *Tò Chriſmate*, rem per *Tò Salutis*, Sacramentum & rem per *Tò Confirmo*; Totam igitur rationem Sacramenti ſentit S. Doctor exprimi per verbum *Chriſmate*, nullamque aliam, præter hanc, materiam agnoſcit. Idem aperte tenet *Catech. Rom. de Confirm. num. 7.* ubi quærens, quæ ſit materia hujus Sacramenti? docet eſſe Oleum, & Balſamum, additque: *Quod autem ea ſit hujus Sacramenti materia, Eccleſia, & Concilia perpetuo docuerunt.* Ratio autem noſtræ ſententiæ hæc eſt: Minime dubitandum quod juxta Scripturam, & SS. Patres pro materia Confirmationis requiritur etiam manus impoſitio; ſed in ipſa Confirmatione hæc jam involvitur; hæc igitur ſufficit, nec alia requiritur. Propterea in Decreto Eugenii IV. dicitur: *Loco manus impoſitionis Apoſtolica datur in Eccleſia Confirmationem.* Et clarius in *cap. Unico de Sacra Unct. §. Per frontis.* Innocent. III. ſic protulit: *Per frontis Chriſmationem manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine Confirmatio dicitur.*

Reponunt Adverſarii quod Innocentius, Chriſmationem explicando, aliam manuum impoſitionem diſtinctam non excludit. Concedo, ſed quid inde? Compertum eſt, quod in ipſa Chriſmatione jam habetur impoſitio manuum. Adverſariis nunc incumberet probare, quod impoſitio, quæ in Chriſmatione involvitur, minime ſufficiat. Nec obſtant auctoritates Patrum adductæ, nam licet ipſi utramque requirant, nempe impoſitionem manuum, & unctionem, nullus tamen dicit requiri impoſitionem manuum diverſam ab illa quæ in Chriſmatione adhibetur.

Recurrunt ad Pontificale Rom. ubi ſupponunt hanc diſtinctam impoſitionem præcipi, ibi enim ſub initio (ubi præcipitur, ut Epiſcopus, antequam Orationem proferat ſuper Confirmandos, invocet ſuper eos S. S.) ſic dicitur: *Tunc extenſis verſus confirmandos manibus, dicit: Oremus &c.* Sed hic perperam Adverſarii contendunt, quod hæc manuum extenſio *verſus Confirmandos* ſit manuum impoſitio; Nam ſi Pontificale intellexiſſet hic loqui de impoſitione, non utique dixiſſet *verſus*, ſed *ſuper*; impoſitio enim manuum neceſſario importat propoſitionem *in*, ant *ſuper*. Et revera cum idem Pontificale alibi loquitur de extenſione importante manuum impoſitionem, prout in Ordinatione Presbyterandorum, dicit: *Tam Pontifex, quam Sacerdotes tenent manus dexteras extenſas* ſuper *illos.* Hinc in Confirmatione videtur Pontificale præſcribere extenſionem illam manuum tantum ad differentiam anterioris cæremoniæ, ubi præcipitur Epiſcopo, ut junctis manibus dicat: *Spiritus Sanctus, &c.* In Rubricis autem ſemper ac dicitur *extenſis manibus*, non aliud quidem ſignificatur quam disjunctis manibus, ut paſſim videre eſt in *Rubr. Miſſalis.*

Adde quod, ut refert eruditiſſimus *Martene apud eumdem Concina pag. 207. num. 3.* in quodam antiquo libro Sacramentorum anni 800. hæc Oratio non habebatur, & conſequenter nec etiam aderat hæc manuum extenſio. Inſuper advertendum, quod ubi Decretum Eugenii, Innocentius III. S. Cyprianus, & alii Patres, ac Concilia de præfata impoſitione verba faciunt, nominant in ſingulari *Manus* impoſitionem, quo denotant eam impoſitionem eſſe ipſam Chriſmaticam unctionem, quæ fit manu Epiſcopi. His poſitis, prima ſententia mihi videtur nullo ſolido fundamento pollere. Sed ob auctoritatem DD. qui eam tuentur, non audeo illam dicere improbabilem: Propterea puto in praxi ipſam tantum ut tutiorem conſulendam; Ideoque (ut advertit *Habert*) poterit Epiſcopus, ad confuſionem vitandam, Confirmandos in plures ordines diſtribuere, & deinde ſupra ſingulos præfatam Orationem præmittere.

„ 1. Etſi ex neceſſitate præcepti unctio fieri debeat pollice 165
„ manus dexteræ; valida tamen eſſet, ſi fieret digito etiam
„ ſiniſtræ manus; quia vere fieret per impoſitionem manus
„ Epiſcopalis. Ita *Praep.* & alii * (*Cum Viva de Confir. Q.*
„ *3. A. 1. num. 3. Laym. cap. 2. in fin. Pal. p. 3. num. 4. Suar.*
„ *D. 33. ſect. 3. Renzius cap. 2. quæſt. 6. cum Con. & Hurt.*) *
„ contra *Suar.* Peccabit tamen Epiſcopus graviter contra uni-
„ verſalis Eccleſiæ morem. V. *Laym. hic 2. & Eſcob. tom. 7.*
„ *E. 3.* ubi docet, probabile eſſe, non peccare mortaliter.

Communius cum *Buſemb.* ſentiunt *Laym. cap. 2. num. 5. Renzius de Conſirmat. cap. 1. quæſt. 6. cum Con.* item *Suar. & Reg. apud Eſcob. eod. tit. num. 112.* peccare graviter Epiſcopum, qui alio digito quam pollice dexteræ manus ungeret; tum quia ageret contra Rubricam, & uſum Eccleſiæ in re gravi; tum quia ad hunc effectum ungitur in conſecratione Epiſcopi ejus pollex, ut ait *Renzius*. Sed *Eſcob. loc. cit. cum Trull. Nugn. & Diana p. 3. tract. 3. R. 22. cum Dic. Averſa, & Tamb. §. 2. num. 7.* dicunt eſſe probabile id non excedere culpam venialem; Et revera non patet omiſſionem prædictæ cæremoniæ pertingere ad peccatum mortale. Unde dicunt, quod ſi Epiſcopus prædictum pollicem infirmum haberet, licite poſſet alio digito ungere. Minime autem conſtat, quod pollex Epiſcopi ad hunc finem ungitur; nam in Pontificali habetur, quod poſt unctiones pollicis, & indicis Epiſcopi utriuſque manus, deinde ambæ ejus manus totæ unguntur: ut pariter fit in unctione manuum initiandorum ad Presbyteratum.

„ 2. Probabile eſt, requiri ad valorem Sacramenti, ut un- 166
„ ctio fiat ab Epiſcopo immediate, nullo inſtrumento me-
„ diante. Ita *Fillliuc. & Laym.* contra quoſdam; quia debet
„ fieri per impoſitionem manus. *Eſcob. t. 9. Ex. 7.*

Dicunt *Henr. Vivald. &c. ap. Croix lib. 6. p. 1. num. 380.* poſſe fieri Confirmationem penicillo, ſive alio medio inſtrumento. Sed merito hanc opinionem rejiciunt *Laym. tract. 3. cap. 2. Holzmann pag. 42. num. 198. Croix loc. cit. & Viva de Conſirm. quæſt. 3. art. 1. num. 4. cum Suar. Con.* & aliis communiter. Ratio, quia tunc deficeret immediate impoſitio manus Miniſtri, quæ omnino requiritur; illa autem mediata impoſitio improprie impoſitio dicitur. Nec obſtat dicere, quod Extrema Unctio valide miniſtratur medio inſtrumento, ut dicemus *num. 710.* Nam bene reſpondet *Holzm.* quod ibi non requiritur ad valorem Sacramenti impoſitio manus, ſicut requiritur in Confirmatione. Circa autem quantitatem Chriſmatis, ea ſufficit & requiritur, quæ ſatis ſit ad ungen-

de Conſecrat. Diſt. 5. Sed communiter DD. dicunt hoc non eſſe de præcepto, ſed de conſilio; unde ſæpe tale Sacramentum confertur poſt prandium, præcipue cum numeroſus populus eſt confirmandus; Ita *Laym. lib.* 5. *tract.* 5. *cap. ult. n.* 2. *Palaus de Confirm. tract.* 20. *D. un. p.* 10. *num.* 4. *Conink. qu.* 72. *art.* 12. *Bonac. D.* 3. *de Sacram. quæſt. un. p.* 2. *num.* 13. cum multis, *Granad. tract.* 4. *D.* 2. *n.* 3. *Salm. tract.* 3. *cap.* 4. *num.* 33. & *Eſcob. lib.* 2. *num.* 175. *cum Led. Hurt. &c.* Vel, ut ait *Suarez de Confirm. D.* 37. *ſect.* 2. *v.* 4. dici poteſt quod lex de conferendo hoc Sacramento ante prandium non eſt uſu recepta, *conſuetudo* enim fere jam obtinuit, ut tale Sacramentum poſt prandium conferatur.

Quæritur 2. An Confirmatio debeat omnino conferri in Eccleſia? Et an die feſtivo? Putat *Nunnius quæſt.* 72. *art.* 2. *circa fin.* eſſe mortale confirmare extra Eccleſiam, ſicut eſt mortale extra Eccleſiam ſolemniter baptizare, cum ſit (ut ait) contra uſum Eccleſiæ. Nihilominus probabiliter docent *Suarez dicta D.* 37. *ſect.* 2. *num.* 2. *Bonac. dicta p.* 2. *num.* 14. *Palaus n.* 6. *Barboſa* 2. *p. de poteſt. Epiſcopi alleg.* 30. *num.* 13. *Eſcob. lib.* 2. *num.* 178. *cum Hurt. Diana tom.* 2. *tract.* 3. *Miſc. R.* 17. & *Salmant. cap.* 4. *num.* 32. *cum Henr. & Sa*, poſſe abſque peccato gravi miniſtrari Confirmationem in aliquo loco decenti, etiam extra Eccleſiam. Nec obſtat conſuetudo in contrarium, nam reſpondent *Bonac. & Barboſa loc. cit.* non eſſe credendum talem conſuetudinem confirmandi in Eccleſia obligare ſub gravi. Unde videtur obligare ſaltem ſub levi, niſi aliqua rationabilis cauſa excuſat, quicquid dicant *Palaus, & Eſcob.*

Quicquid autem ſit de antiqua conſuetudine circa tempus miniſtrandi hoc Sacramentum, dicunt *Granad. & Barboſa loc. cit. ac Salm. num.* 34. jam uſum obtinuiſſe, quod Confirmatio conferri poſſit quocunque die, feſtivo aut feriali: & quocunque tempore, matutino aut veſpertino. Additque *Coninkius* id eſſe verum etiam in locis Generali Interdicto ſubjectis, ex *cap. Reſponſo de Sent. Excom.*

175 „ 3. Peccat graviter Epiſcopus, ſi longo tempore non confirmet: quia ſubditos ingenti bono privat.

Hoc certum eſt apud omnes; vide *Holzm. p.* 54. *num.* 210. *Croix n.* 388. *Conc. p.* 216. *num.* 18. *Pal. p.* 9. *n.* 13. Epiſcopus tenetur autem ſuis expenſis circumire ad confirmandum, ut *Palaus, & Croix*, qui tamen excipit, cum *Gob.* niſi ſit rationabilis conſuetudo expenſas exigendi. Hinc dicit *Croix ibid. cum Dic.* peccare graviter Epiſcopum, qui per 8. vel 10. annos differret circumire ſaltem per loca præcipua, ut *Palaus, & Salm. cap.* 4. *num.* 31. niſi excuſet moralis impoſſibilitas. Si autem adſit juſta cauſa, non peccat qui differt per tres, aut plures annos: *Croix cum Gob. &c. loc. cit.*

An peccet graviter Epiſcopus non confirmans moribundum petentem? Affirmant *Bonac. Quiman. &c.* Sed probabiliter *Croix n.* 390. *cum Eſcob. Lugo &c.* dicunt nequaquam peccare, quia excuſat incommoditas, & communis praxis: Ei adhærent *Salm. cap.* 3. *num.* 25.

176 „ Reſp. 2. Valide confirmantur omnes, & ſoli baptizati nondum confirmati. Ratio eſt, tum ex illo *Act.* 2. *Replevit totam domum:* tum ex uſu, & traditione Eccleſiæ: tum quia omnes indigent ejus effectu, & ſunt capaces. Licite vero confirmantur iidem, qui valide, dummodo conſtet non ponere obicem ſive Sacramento, ſive ejus effectui. Ratio patet ex dictis.

177 „ 1. Etiam infantes, & rationis impotes valide hoc Sacramentum ſuſcipiunt.

„ 2. Etſi quoad infantes conſultius ſit differre uſque ad rationis uſum, tum ob irreverentiam Sacramenti, tum ob periculum iterationis, tum ob Eccleſiæ uſum: nihilominus ob rationabilem cauſam etiam antea iis licite datur, v. gr. ſi timeatur diuturna abſentia Epiſcopi: vel hic ad iſta loca raro veniat: item ſi infans ſit in periculo mortis (in quo quidam dicunt debere dari): denique ſi ſit filius Principis. *Laym. hic tom.* 3. *cap.* 6. *Fill. t.* 1. *tract.* 3. *cap.* 2. * (*Sicque ſancitum fuit in Concilio V. Mediol. ut refert* P. *Zacharia ap.* Croix *lib.* 6. *p.* 1. *ad num.* 390. *nempe quod non ſolum ob periculum mortis, ſed etiam ob alias cauſas poſſent chriſmari pueri.*) *

178 Certum eſt apud omnes, licite confirmari Infantes, ſi juſtæ accedant cauſæ, nempe periculum mortis, abſentia Epiſcopi, &c. ut communiter admittunt cum *Buſemb. Salmant. cap.* 3. *n.* 16. *cum Suar. Pal. Conc. &c. ex D. Thom.* 3. *part. quæſt.* 71. *art.* 8. *ad* 4. ubi ait pueris morituris dandum eſſe hoc Sacramentum, ut majorem gloriam conſequantur. Item licite confirmantur pueri, ubi talis viget uſus, ut dicunt *Salm. n.* 18. *cum Soto, & Laym. cap.* 5. *n.* 2. *Vivaldo*, qui teſtatur in Hiſpania confirmari Infantes duorum vel trium annorum. Præciſis autem his vel ſimilibus cauſis; commune eſt apud omnes expedire, ut expectetur in Confirmandis uſus rationis, prout dicitur in Catech. Rom. *n.* 18. ubi: *Omnibus quidem poſt Baptiſmum Confirmationis Sacramentum poſſe adminiſtrari, ſed minus tamen expedire hoc fieri antequam pueri rationis uſum habuerint. Quare ſi duodecimus annus expectandus non videatur, uſque ad ſeptimum certe hoc Sacramentum differre maxime convenit.*

Utrum autem ſit illicitum Infantes ante uſum rationis confirmare? Affirmant communius DD. quia, ut dicunt, hoc eſt contra hodiernum uſum Eccleſiæ Latinæ. Dicitur *hodiernum*, quia non dubitatur quod olim Infantibus ſimul cum Baptiſmo etiam Confirmatio miniſtrabatur, ut habetur ex *cap. Omnes, & cap. De his, D.* 5. *de Conſecrat.* Dicitur etiam *Eccleſiæ Latinæ*; nam in Græca, ut teſtatur *Arcudius*, & alii, Infantes communiter confirmantur. Id autem aliqui apud *Salm. cap.* 3. *n.* 20. putarunt eſſe mortale; ſed merito id reprobant *Palaus p.* 7. *num.* 5. & *Salm. ibid. cum Led. Nunno, &c.* Dicunt tamen *Val. & Nunnius apud Salm.* id non excuſari a veniali; Et huic ſententiæ adhæret *Suarez D.* 35. *ſect.* 2. §. *Utrumque*, pro locis ubi contraria viget conſuetudo, quam in Eccleſia Latina adeſſe teſtatur, nempe quod Infantes non confirmentur; addit tamen expedire, ut pueri confirmentur illuceſcente uſu rationis, priuſquam graviter incipiant peccare. Alii vero, ut *Bonac. p.* 4. *num.* 5. *Holzm. p.* 45. *num.* 227. *Eſcob. de Confir. num.* 196. *Salm. num.* 22. *cum Granad.* dicunt melius quidem eſſe expectare uſum rationis, ut Sacramentum cum majori fructu, & reverentia ſuſcipiatur, item ut periculum reiterationis evitetur; ſed nullam culpam agnoſcunt in Epiſcopo, qui Infantes confirmaret, quia nullibi adeſt de hoc prohibitio, & talis fuit (ut diximus) antiqua conſuetudo; & quamvis conſuetudo hodierna ſit contraria, non tamen videtur eſſe inducta tanquam obligatoria. At hoc nunc dici nequit, dum Benedictus XIV. in Conſtit. 129. *Eo quamvis* §. 6. edita an. 1745. (*Vide in Bullar. ejuſdem tom. I.*) declarat nunc temporis non licere aliquem Confirmationis Sacramento munire, niſi uſum rationis attigerit, his verbis: *Nihilominus abrogato prorſus a Romana Eccleſia hujuſmodi more*, conſultiſſimis Pontificum Decretis cautum eſt ut renatis fonte Baptiſmatis conferretur Sacramentum Confirmationis in ea ſolum ætate in qua Fideles intelligant tantum inter ſe differre Baptiſmum, & Confirmationem, quantum diſtat Generatio ab *Incremento*. Nihilominus idem Benedictus multis poſt annis, cum eſſet Pontifex, in ſuo Opere de Synodo (*Bened. XIV. de Synodo lib. VII. c.* 10. *n.* 15.) dicit, quod etſi Catechiſmus aſſerat non expedire ut conferatur ante ſeptennium, non tamen vetat quin in aliquo caſu conferatur Pueris non natis ſeptem annos. Et ſubjungit Auctor, quod hoc perpendentes *Sylvius, Suar. Sylv. Bonc. Juenin, Gotti*, & alii affirmant licite poſſe etiam juxta præſentem diſciplinam Confirmationem conferre Pueris ante ſeptennium ex aliqua cauſa, utputa ſi Epiſcopo per multum temporis manendum eſſet extra Diœceſim, aut ſi Puer eſſet in periculo mortis, aut alia de cauſa. Et de perpetuo Amentibus ſermonem habens ait abſolute poſſe illos Confirmationis Sacramento muniri (*lib.* 6. *op. noſtri num.* 180.)

Dubitans, an ſit confirmatus, poteſt ſub conditione confirmari, ſed requiritur majus dubium, quam pro Baptiſmo. *Croix num.* 393. *cum Nunn. Gob. &c.*

Confirmandus autem exiſtens in mortali debet ſe diſponere ad Sacramentum vel contritione, vel attritione una cum Confeſſione; Secus tamen, ſi abeſſet conſcientia culpæ gravis, ut *Viva Qu.* 3. *A. ult. num.* 1. *Salm. cap.* 3. *num.* 28. *cum Suar. Pal. & communi.* Confeſſio enim videtur eſſe de conſilio, non de præcepto, ut communiter dicunt DD. apud *Viva loc. cit.* & clare colligitur ex *cap. Ut jejuni diſt.* 5. *de Conſecr.* ubi dicitur: *Ut moneantur Confeſſionem facere prius.* 179

„ 3. Etiam perpetuo amentes (præſertim ſi aliquando uſum rationis habuerint) licite confirmantur; etſi per accidens nunquam ſint ſpiritualiter pugnaturi. Ita *Suar. Fill. Laym. loc. cit. Con. quæſt.* 72. *art.* 8. *num.* 83. * (*Eſt commune cum Pal. Con. Bonac. Barb. & Salm. c.* 3. *num.* 23. *contra Sot. Val. &c.*) * 180

DUBIUM III.

Quæ Confirmationis neceſſitas, & Cæremoniæ?

181 *An adſit per ſe gravis obligatio ſuſcipiendi Confirmationem?* 182. *An autem per accidens, nempe ratione vitandi I. Periculi. II. Scandali. III. Contemtus. Et quando contemtus intervenit?*

183 *An ſit gravis obligatio ſuſcipiendi Confirmationem ante ſuſceptionem primæ Tonſuræ?*

184 *Quæ cæremoniæ ſint ſervandæ in Confirmatione? Et quid notandum I. Quoad veſtes Epiſcopi? II. Quoad locum Chriſmationis? Et an Confirmandi accedere debeant jejuni?*

185 *Requiritur etiam* 1. *Patrinus.* 2. *Ut hic ſit unus.* 3. *Ut ſit confirmatus.* 186. *Dub.* 1. *An peccet graviter qui tenet non confirmatus? Dub.* 2. *An patrinus non confirmatus contrahat cognationem?* 187. *Requiritur etiam* 4. *ut patrinus ſit diverſus a patrino Baptiſmi. An Monachi poſſint eſſe patrini Confirmationis?*

188 *An ſit obliganda faſcia frons Confirmandi? Et an ſit neceſſaria ultima Benedictio Epiſcopi?*

„ RESP. 1. Nec eſt neceſſaria ad ſalutem neceſſitate medii, neque per ſe præcepti. Eſt communis *S. Thom.* & aliorum, contra *Scot. & Sylveſt.* Ratio eſt, tum quia Eccleſia non urget ejus ſuſceptionem ullis pœnis: tum quia nec ex Scriptura, nec Traditione, neque fine, aut inſtitutione Sacramenti, tale præceptum colligitur. Et Canones, qui in contrarium afferuntur, ſatis explicantur de neceſſitate ad melius eſſe. 181

„ Dixi, *per ſe*: quia per accidens aliquando poteſt eſſe neceſſaria ad ſalutem ex præcepto charitatis ſui, vel proximi,

ra ante omnem Ordinationem ; nullam tamen cenſuram incurrit, tum quia ejus omiſſionis negligentia non eſt mortalis ; tum quia nullo jure id cavetur. Idem ſentiunt *Sotus D. 24. quæſt. 1. art. 4. Suar. D. 38. ſect. 1. v. Quacunq., Pal. de Conf. p. 8. n. 6. Eſcob. eod. tit. n. 193. Salm. cap. 4. n. 63. Tamb. cap. 3. §. 4. n. 4. Dian. loc. cit. cum Azor. Val. Avil. Con. & Malſeſ.* Idem ſentit perdoctus *Cabaſſut. lib. 3. cap. 3. n. 10.* cum communi, addens *Suarium, Coninck. Nav. Vel. &c.* extendere hanc doctrinam etiam ad collationes Ordinum. Et idem dicunt *Nav. loc. cit. & Laym. cap. 5. n. 4.* de Epiſcopo miniſtrante. Ratio, vel quia verba Concilii ſolam monitionem continent, cum verba imperativi modi per ſe non inducant præceptum, ut dicunt *Cajet. Nav. Sa, & Sayr.* quos retulimus *Tom. I. lib. 4. n. 261. ex Gloſſa in cap. 1. de præſcription.* & ex *D. Thoma* qui *2. 2. quæſt. 166. art. 9. ad 2.* dicit: *Nec in lege Eccleſiæ omnes ordinationes obligant ad mortale*. Vel quia verba Tridentini non continent ſtrictum præceptum, eo quod hæc non æſtimetur materia gravis, aut quod præceptum ita a conſuetudine ſit interpretatum. Merito tamen dicunt prælati Auctores, id non excuſari a veniali (contra *Holzmann tom. 2. pag. 45. n. 518. Gran. D. 1. n. 9. & Tamb. loc. cit. num. 5.* qui nullam in hoc culpam agnoſcunt) ſaltem ob quandam deordinationem, quæ in tali omiſſione interveniret.

184 „ Reſp. 2. Circa cæremonias Confirmationis, ſcienda ſunt ſequentia. I. Etſi ſervandi ſint ritus in Pontificali præſcripti, peccetque graviter Epiſcopus, ſi confirmet ſine pluviali, mitra, vel pedo; uti & ſi ordines ſacros conferat cum ſolis indumentis Miſſæ. *Dian. p. 7. t. 10. R. 31.* Non tamen ſemper erit mortalis alicujus omiſſio, v. gr. alapæ, aut cerei. Poteſt autem conferri loco quovis decenti, etiam extra Eccleſiam; & a prandio non jejunis, omni anni tempore.

Notandum I. quoad veſtes Epiſcopi miniſtrantis, in Pontificali Rom. præſcribi, quod Epiſcopus debet eſſe indutus amictu ſupra rochetum, vel ſuperpelliceum ſi ſit Religioſus, ac ſtola, pluviali albi coloris, mitra, & baculo. Dicit autem *Villalob.* apud *Dian. p. 7. tract. 11. R. 31.* peccare tantum venialiter Epiſcopum, qui confirmaret ſine veſtibus ſacris, dicens hanc eſſe cæremoniam accidentalem. Sed verius ipſe *Dian. ibid. & Tamb. de Confir. §. 2. n. 4. Sporer tom. 3. pag. 217. n. 43. ac Renzi quæſt. 3.* dicunt eſſe mortale omittere omnia prædicta inſtrumenta, cum ipſa pertineant ad reverentiam Sacramenti; Secus ſi aliquod tantum omittatur, quia id non videtur eſſe materia gravis: Et ſic intelligendus *Buſemb.* cum ipſe ſe referat ad doctrinam *Dian.* Advertendum autem quoad baculum, ſufficere quod baculus maneat publice expoſitus, vel a Clerico detineatur, ut ex figura in Pontificali depicta ſignatum oſtenditur. Item S. C. de Propag. Fide 7. Decemb. 1726. *apud Pittoni de S. Rit. tom. 1. num. 532.* declaravit ſufficere, quod Epiſcopus ſine mitra, adhibita tantum ſtola, confirmet.

Notandum II. quoad cæremonias alapæ, & cerei: omiſſionem alapæ, ſecluſo ſcandalo, nunquam eſſe mortalem, ut recte dicunt *Suar. D. 37. ſect. 2. Bon. p. 4. num. 9. & Barboſa, Gran. Ledeſm. & alii apud Salm. cap. 4. n. 41.* Omiſſionem autem cerei *Led. & Sa ibid.* abſolute negant unquam poſſe eſſe mortalem, cum hæc cæremonia minime inveniatur præſcripta in Pontificali, ſed tantum ex ſolo uſu ſit introducta.

Notandum III. quoad locum. *Nunnum apud Bon. p. 2. n. 14.* putare quod ſit mortale confirmare extra Eccleſiam, ſed hoc eſt contra communem. Alii vero, ut *Buſemb. & Dicaſt. apud Croix n. 289.* dicunt id omni culpa carere, modo Confirmatio miniſtretur in loco decenti. Sed communius *Bonac. & Croix ll. cit. ac Salm. cap. 4. num. 32. cum Con. & Prapoſ.* cenſent hoc eſſe veniale: Quod puto verius, niſi interveniat aliqua cauſa excuſans, juxta id quod notatur in Rubrica Pontificalis, ubi dicitur: *Hoc Sacramentum poteſt conferri minus ſolemniter quocumque die, hora, & loco, ex cauſa ad arbitrium Epiſcopi*. Probabiliter autem dicit *Palaus p. 10. n. 6.* licite ſemper poſſe Epiſcopum confirmare in ſuo Oratorio domeſtico.

Notandum IV. quoad jejunium, quod licet in *cap. Ut jejuni. Diſt. 5. de Conſecr.* præſcribatur; ut Confirmandi accedant jejuni, & in Pontificali Rom. dicatur: *Confirmandi deberent eſſe jejuni*. Dicunt tamen *Salm. n. 33. & Croix loc. cit.* id eſſe tantum conſilii; Sed melius dicunt *ibid. Averſa, & Gob. ac Cabaſſut. lib. 3. cap. 3. n. 2. & Renzi quæſt. 4.* jam uſum invaluiſſe, quod hoc Sacramentum conferri poſſit etiam poſt prandium. Sic pariter Confirmatio conferri poteſt quocunque die, ut dicunt *Suar. D. 37. ſect. 2. & Salm. n. 34. cum Gran. & Buſemb. ubi ſupra*, & ſic uſum ferre teſtatur *Croix loc. cit.*

185 „ II. Sub gravi culpa, ut docent *Nav. cap. 22.* ex communi, requiritur Patrinus; iſque unus tantum (licet *Tolet.* duos admittat): qui ſi confirmatus non ſit, peccat graviter ſecundum communem. *Eſcob.* tamen ex *Con.* docet non eſſe mortale: quod probabile eſſe docet *Quintan. t. 2. ſect. 7.* Imo nullum, ſi fiat in neceſſitate, & non contrahit cognationem, ut docent *Sanch. Suar.* contra *Sylveſt. Sa*, & alios.

I. Igitur requiritur patrinus, & quidem ſub gravi, ut cum *Nav.* & communi dicit *Buſemb. & Holzmann tom. 2. p. 46. n. 222. ex c. 2. & 6. Cauſ. 30. quæſt. 1.* Patrinus autem Confirmationis deſignandus eſt a parentibus, vel ab Epiſcopo in eorum defectu, *Croix n. 397. cum Gob.* (hoc intelligendum, ſi Confirmandus ſit puer.) Dicit autem *Holzmann cum Gob. & Illſung*, quod licite poſſet conferri Confirmatio ſine patrino, caſu quo is haberi non poſſet. II. Requiritur, ut patrinus ſit unus, ut tenendum cum *Buſemb. & Salm. n. 50. ex Pal. Bon. & Rebell.* nam ſic præcipitur *in cap. fin. de Cogn. Spir. in 6.* ubi dicitur: *Non plures quam unus vel una accedere debeant ad ſuſcipiendum de Baptiſmo..... De Confirmatione idem judicium eſt habendum*. Licet autem Tridentinum in Baptiſmo duos admittat, cum tamen nihil diſponat de Confirmatione, quippe juri antiquo ſtandum eſt. III. Requiritur, ut hic patrinus ſit confirmatus, ex præcepto quod habetur in *cap. In Baptiſmate. 102. Diſt. 4. de Conſecr.* ubi: *In Baptiſmate, vel in Chriſmate non poteſt alium ſuſcipere in filiolum, qui non eſt ipſe baptizatus, vel confirmatus*. Et in Pontificali Rom. habetur: *Nullus qui non ſit confirmatus poteſt eſſe in Confirmatione patrinus*.

Sed hoc dubitatur 1. an peccet graviter, qui non confirmatus teneat? Dicit *Buſemb.* quod *Eſcobar* negat eſſe mortale; ſed errat, nam hic Auctor (*De Confirm. n. 233.*) oppoſitum expreſſe docet, quia talis patrinus violaret præceptum Eccleſiæ in re gravi; & ſic tenendum cum *Concin. pag. 229. n. 3.* & communi ut aſſerit idem *Buſemb.* Dubitatur 2. an patrinus non confirmatus contrahat cognationem? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Conc. loc. cit. Sotus in 4. d. 42. quæſt. 1. art. 3. & Navarr. Tab. Man. Lopez apud Sanch. de Matr. lib. 7. D. 60. n. 19.* item *Sa, Palud. &c. apud Salm. de Confirm. cap. 4. nu. 47.* qui probabilem putant, ſicut etiam cenſet *Croix lib. 6. p. 1. n. 400.* Ratio, quia (ut dicunt) Tò *non poteſt* in *cit. cap. 102.* mox ſupra, per ſe & proprie non denotat invaliditatem actus, ſed tantum prohibitionem, ſive (ut ajunt *Sard. & Barb. ap. Eſcobar. num. 131.*) quia verbum *non poteſt* interdum ſonat idem ac *non decet*, vel *non expedit*, ex *l. g. Nepos, ff. de Verb. ſign.* *Secunda* vero ſententia negat, quam tenent *Gloſſa in dict. cap. 102. Suar. quæſt. 72. art. 10. Tol. lib. 2. cap. 24. n. 11. Bon. de Matr. quæſt. 3. p. 5. §. 2. num. 20. et Renzi de Confirm. quæſt. 9.* qui refert Declarationem S. C. Concilii die 13. Junii 1634. *apud Joſ. de Jan.* ubi dictum fuit, non confirmatum ſuſcipientem confirmandum non contrahere cognationem ſpiritualem. Eandem ut probabiliorem tenent *Sanch. loc. cit. n. 20. cum Ang. Vict. Henr. Led. Palac. &c.* Ratio, tum quia verbum *non poteſt* reddit actum omnino nullum, ut dicit *Sanch.* ſe probaſſe *lib. 6. D. 38. n. 20.* Tum quia ſicut in Baptiſmo non contrahit patrinus non baptizatus, ita in Confirmatione non confirmatus. Utraque eſt probabilis, ſed ſecunda probabilior, ſaltem, quia eſt majori auctoritate munita ob Declar. S. C.

„ Debet autem patrinus eſſe diverſus a patrino Baptiſmi 187
* (*ut dicunt Salm. num. 40. cum Laym. Pal. Bonac. & communi. Excipit tamen Croix n. 398. cum Sylv. & Synodo Colonienſi, niſi aliqua adſit cauſa in contrarium. Patrinus autem debet eſſe ejuſdem ſexus, cujus eſt Confirmandus, juxta uſum Eccleſiæ, & ritum Pontificalis Rom. prout dicit Croix ibid. cum Averſa*)*, licet cum *Bonac. & Hurt.* id neget *Quint. t. 2. ſect. 7. & 14.* & ſecus facientem non peccare mortaliter, dicat *Dian. p. 3. t. 4. R. 21.* Et non Monachus (niſi factus Epiſcopus): Admitti tamen & illos, & Moniales poſſe ſine culpa, docet idem *Quint. loc. cit. ſect. 18.* niſi in eorum Religione ſit prohibitum. Eo autem nomine non excludi Mendicantes notat *Con.* & alii quinque cum *Dian. p. 9. t. 6. R. 32.* Nec refert, ſecluſa conſuetudine, num vir ſit, aut fœmina. Neque etiam contrahit obligationem inſtruendi confirmatum * (*ut docent etiam Salm. n. 51. cum Laymann, Pal. Bon. & Henr. Excipiunt tamen Averſa, & Synod. Colon. apud Croix n. 397. in fine, ſi confirmatus non ſit inſtructus, et alius deſit.*) *, ſed tantum cognationem ſpiritualem cum eo, & & ejus parentibus: dummodo tamen eum tangat.

Quidquid dicat *Quintanad. apud Buſemb.* verius id cenſent veritum *Salm. cap. 4. n. 48. Sanch. Bon. Led. et communis apud Sporer tom. 3. pag. 218. n. 47.* Nam in *cap. Monach. 104. Diſt. 4. de Conſecr.* univerſe dicitur: *Monachi ſibi compatres, commatreſve non faciant*. Excipiunt autem 1. *Sporer loc. cit. et Pal. Barb. Gob. etc. apud Croix n. 397.* ſi Confirmandus eſſet pariter Religioſus. Excipiunt 2. *Suar. Dicaſt. etc. apud Croix ibid.* ſi Religioſus ſit mendicans, ſed hanc exceptionem nec admittit *P. Concina pag. 229. n. 3.* Quoad modum autem ſuſcipiendi in Confirmatione, præſcribitur in Pontificali Rom. quod Confirmandus ponat pedem ſuper pedem dexterum patrini; Sed recte dicit *Concin. pag. 229. n. 3. in fine*, hodie receptam conſuetudinem habere, quod ſufficiat, ut patrinus manum dexteram ſuper dexterum humerum Confirmandi ponat: Et hanc conſuetudinem teſtatur *Conc.* approbatam fuiſſe a S. C. Rituum die 20. Septemb. 1749.

„ III. Frons confirmati obliganda eſt faſcia linea cruce notata, geſtanda uno, tribus, vel ſeptem diebus, pro conſuetudine, illota interim fronte. * (*Sed hodie ex deſuetudine hæc cæremonia non amplius in noſtris partibus eſt in uſu, cum ſtatim poſt Unctionem abſtergatur frons Confirmati, et ſic dimittatur*) *: poteſt etiam, ſi ratio ſubſit, ſtatim auferri, & frons ablui; ipſa autem comburi, vel honeſte aſſervari debet, nec ad profanos uſus adhiberi, propter contactum chriſmatis, neque ſolvens illam contrahit cognationem. V. *Prap. in 3. p. quæſt. 3. art. 12.* IV. Parochos teneri in librum referre nomina confirmatorum, & patrinorum ſuæ Parochiæ (eamque curam ad Epiſcopos 188

„ etiam pertinere), tum propter ſciendam cognationem ſpiritualem, tum propter ordines ſuſcipiendos, docet *Quintan. t. 2. ſect. 11. ex Barb. &c.* ac denique licere mutare nomen in Confirmatione. *Ibid. ſect. 10.*

Notandum ultimo pro complemento hujus materiæ, quod Benedictio communis, quæ datur ab Epiſcopo Confirmatis in fine, non eſt neceſſaria ad Sacramentum, ſed eſt ſimplex cæremonia, ut communiter dicunt DD. cum *Croix lib. 6. p. 1. n. 400.* Hinc probabiliter ait *Tamb. de Confirm. cap. 2. §. 2. nu. 9.* admonitionem quæ fit, ne Confirmati ante Benedictionem prælatam diſcedant, non videri, quod obliget. Imo dicunt *Laym. lib. 5. cap. 7. n. 2. Palaut tract. 20. quæſt. 10. n. 12. & Tamb. loc. cit.* quando magnus eſt concurſus, omittendam eſſe illam admonitionem, ut aliis locus præſtetur; Et hanc eſſe praxim teſtatur *Croix loc. cit.*

TRACTATUS III.

De Euchariſtia.

CAPUT I.

De Eſſentia Euchariſtiæ.

DUBIUM I.

Quid ſit Euchariſtia.

189 *In quo reſtituatur, ſive conſiſtat eſſentia Euchariſtiæ?*
190 *Vide Reſolutionem apud Buſemb. circa rationem ſpecificam, & numericam hujus Sacramenti?* 191. *Qu. 1. An tota ratio ſpecifica Euchariſtiæ ſalvetur in alterutra ſpecie? Qu. 2. Unde ſumatur unitas numerica Euchariſtiæ?*
192 *An Euchariſtia ſit neceſſaria ad ſalutem neceſſitate Medii?*
193 *An Euchariſtia ſit neceſſaria Adultis ad vitam ſpiritualem conſervandam?*

189 „ Reſp. Eſt Sacramentum Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini, ad ſpiritualem Animæ refectionem divinitus inſtitutum. Ita communiter *Scholaſtici.*

Unde reſolves ſequentia.

„ 1. Tam ſpecies conſecratæ, quam Corpus, & Sanguis Chriſti, intrinſece, & eſſentialiter conſtituunt hoc Sacramentum: adeoque falſum eſt, quod docuit *Waldenſis*, Corpus, & Sanguinem Chriſti eſſe totum Sacramentum. Ratio eſt, tum quia *Trident.* docet, Corpus, & Sanguinem contineri hoc Sacramento: tum quia quatenus continetur, non eſt ſenſibile. Item falſum eſt, quod docent *Marſilius*, & *Sotus*, ſolas ſpecies conſtituere hoc Sacramentum; tum quia Euchariſtia eſt cibus cæleſtis; tum quia adorari debet latria, ut docet *Trident.*

Hic prænotandum quod in omnibus Sacramentis tria diſtinguuntur, nempe Sacramentum tantum, res tantum, & Sacramentum ac res. *Sacramentum tantum* eſt illud quod ſignificat; *Res tantum* eſt id quod ſignificatur, ſive effectus Sacramenti; *Sacramentum ac res* ſimul eſt id quod ſignificatur ab uno, & ſignificat illud: In hoc autem Euchariſtiæ Sacramento, *Sacramentum tantum* ſunt ſpecies conſecratæ, quæ tantum ſignificant Animæ refectiones; *Res tantum* eſt ipſa refectio; *Res & Sacramentum* eſt Corpus Chriſti, quod ſignificatur a ſpeciebus, & gratiam ſignificat. Hinc magna oritur quæſtio inter DD. nempe in quo conſiſtat eſſentia Euchariſtiæ? Plures ſunt ſententiæ, ſed duæ ſunt magis receptæ. *Prima* ſententia, quam tenet *Gonet Man. tom. 7. pag. 185. Petrocorenſ. to. 3. pag. 291. quæſt. 2. & alm. de Euchar. cap. 1. ex num. 18. cum Soto, Gonz. Henriq. &c.* dicit quod eſſentia ſive ratio Sacramenti conſiſtit in recto in ſolis ſpeciebus; Corpus autem Chriſti pertinet ad Sacramentum tantum in obliquo, ideſt tamquam quid extrinſece connotatum. Probant 1. ex *cap. Cum Marthæ, de Celebr. Miſſ.* ubi ſic dicitur: *Forma* (ideſt ſpecies) *eſt panis, & vini; Veritas, Carnis & Sanguinis; Virtus, unitatis & charitatis. Primum* (ideſt ſpecies) *eſt Sacramentum, non res. Secundum* (ideſt Corpus Chriſti) *eſt Sacramentum, & res. Tertium* (ideſt effectus) *eſt res, & non Sacramentum.* Cum igitur textus dicat ſpecies eſſe Sacramentum, & diſtinguat Sacramentum, a re ſimul & Sacramento, quod ait eſſe Corpus Chriſti; Ergo (ut dicunt) totam rationem Sacramenti textus refundit ſolis ſpeciebus. Probant 2. ex Trident. *ſeſſ. 13. Can. 1.* ubi habetur: *Si quis negaverit in SS. Euchariſtiæ Sacramento contineri vere, realiter, & ſubſtantialiter Corpus, & Sanguinem Dom. N. Jeſu Chriſti, anathema ſit.* Ergo, ſi Corpus Chriſti continetur in Sacramento, ſequitur quod ſpecies ſint Sacramentum tantum, continentes Corpus Chriſti, ne dicatur Corpus Chriſti contineri in ſeipſo.

Secunda vero ſententia, quam tenent cum *Buſemb. Suar. D. 42. ſect. 3. Contin. Tourn. tom. 5. pag. 134.* item *Vaſq. Con. Val. &c. ap. Salm. loc. cit. n. 29.* dicit Sacramentum Euchariſtiæ conſiſtere in recto ſive eſſentialiter æque in ſpeciebus ac in Corpore Chriſti. Ratio, quia ex Corpore Chriſti æque ac ſpeciebus unum fit Sacramentum. Chriſtus autem continetur in Sacramento tanquam pars in toto, ut Anima in homine, non vero tanquam aliquid extrinſecum a ratione Sacramenti: Et ſic reſpondetur textui quem opponunt Tridentini. Hæcque ratio confirmatur a D. Auguſtino relato in *cap. Hoc eſt. 48. D. 2. de Conſecr.* ubi docet hoc Sacramentum *duobus conſtare, viſibili elementorum ſpecie, & inviſibili Dom. N. Jeſu-Chriſti Carne & Sanguine, ſicut Chriſti Perſona conſtat ex Deo & homine.* Ad textum autem in *c. Marthæ:* reſpondet *Lugo de Euchar. D. 1. num. 27.* (qui diverſam ſuſtinet ſententiam, nempe quod eſſentia Euchariſtiæ in recto conſiſtat in Corpore Chriſti, & in obliquo tantum in ſpeciebus) quod Pontifex, dicendo ſpecies eſſe Sacramentum, non intendit dicere, quod ſolæ ſpecies ſint Sacramentum, ſed quod ſpecies in Euchariſtia non habent aliud munus quam Sacramenti; ſignificant enim & non ſignificantur; ad differentiam Corporis Chriſti, quod eſt Sacramentum ſimul & res, nempe quod ſignificat gratiam, & ſignificatur a ſpeciebus; Non autem textus excludit, quod Corpus Chriſti pertinet ad eſſentiam Sacramenti. Utraque ſententia eſt probabilis.

2. Uſus ſive ſumptio Euchariſtiæ non eſt proprie ipſum Sacramentum, neque aliud Sacramentum ab eo diſtinctum, 190
ut vult *Gabriel*; nec pars illius, ſive eſſentialis, ſive integralis, ut *Aureolus*; ſed tantum applicatio, ſive conditio, ut Sacramentum operetur.

Omnia alia Sacramenta, ut ſub initio hujus *lib. 6.* notavimus, dicuntur *tranſeuntia*, quia tum ſolum ſunt Sacramenta, cum conficiuntur & applicantur; Hoc tantum Euchariſtiæ Sacramentum dicitur *permanens*, quia conſiſtit in re permanente, & ſic Corpus Chriſti poſt Conſecrationem exiſtens ſub ſpeciebus panis eſt vere & proprie Sacramentum, ſive ſumatur, ſive in Sacrario ſervetur, ut habetur definitum in Trident. *ſeſſ. 13. Can. 4.* ubi: *Si quis dixerit, peracta Conſecratione, in admirabili Euchariſtiæ Sacramento non eſſe Corpus, & Sanguinem Dom. N. Jeſu-Chriſti, ſed tantum in uſu .... anathema ſit.*

„ 3. Etſi quælibet ſpecies, imo quævis pars ſpeciei, ſit integrum & eſſentialiter perfectum Sacramentum, ideoque Sacramentum Euchariſtiæ, ſub ſpeciebus panis & vini, phyſice & materialiter ſpecie differat; moraliter tamen, & in ratione Sacramenti eſt unum ſpecie infima Sacramentum: tum quia eſt unum ſignum rei ſacræ: tum quia ordinatur ad unum ſpecie infima finem. Vide *S. Thom. quæſt. 72. art. 2.*

„ 4. Et phyſice loquendo, tot ſunt numero Sacramenta, quot numero ſpecies, vel etiam partes ſpecierum: moraliter tamen unum numero Sacramentum eſt; quod per modum unius proponitur, & ſumitur; quia id ad unum finem, ſcilicet ad unam refectionem ſpiritualem refertur.

„ 5. Hoſtiæ in diverſis altaribus recte concipiuntur ut diſtincta Sacramenta; contra vero, ſi Sacerdos unam Hoſtiam in plures partes dividat, vel plures Hoſtias ſimul ſumat (eadem eſt ratio plurium ſpecierum diverſæ rationis), non ideo dicitur accepiſſe plura numero Sacramenta.

Super his ante omnia prænotandum id quod habetur in Tridentino *ſeſſ. 13. cap. 3. Corpus* (exiſtere) *ſub ſpecie panis, & Sanguinem ſub ſpecie vini ex vi verborum; ipſum autem Corpus ſub ſpecie vini, & Sanguinem ſub ſpecie panis, Animamque ſub utraque, vi naturalis illius connexionis, & concomitantiæ..... Divinitatem porro propter ejus cum Corpore & Anima hypoſtaticam unionem.* Item *ſeſſ. 21. cap. 3.* habetur: *Quamvis Redemptor noſter hoc Sacramentum in duabus ſpeciebus inſtituerit, tamen fatendum eſt, etiam ſub altera tantum ſpecie totum, atque integrum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi; ac propterea, quoad fructum attinet, nulla gratia neceſſaria ad ſalutem eos defraudari, qui unam ſpeciem ſolam accipiunt.* Sed quæritur 1. an tota ratio ſpecifica hujus Sacramenti ſalvetur in ſola ſpecie panis, aut vini, ſeorſim ſumta? *Prima* affirmat, quam tenent *Bellarm. de Euch. cap. 22. & Gonz. Nunnus, & alii apud Salm. cap. 2. n. 16.* Ratio, quia quælibet ſpecies rationem habet integri convivii, cum per concomitantiam Sanguis veniat ſub ſpeciem panis, & Corpus ſub ſpeciem vini. Idque arguunt ex illis verbis Tridentini, ut ſupra: *Sub altera tantum ſpecie verum Sacramentum ſumi. Secunda* vero probabilior ſententia dicit, totam rationem ſpecificam Sacramenti non ſalvari, niſi in utraque ſpecie. Ita *Lugo de Euch. d. 2. ſect. 1. Tournely in Prælect. Theolog. t. 8. pag. 151. ac ſuus Continuator tom. 5. pag. 134. & Salm. cap. 7. num. 17. cum Ledeſma, Cornejo, &c.* Ratio, quia, licet per concomitantiam Corpus Chriſti veniat ſub ſpeciem vini, & contra: quod ſufficit quidem ad totum aſſequendum fructum Sacramenti, ut docet Concilium; hoc tamen per accidens evenit, quia nunc Sanguis non poteſt a Corpore ſeparari, ſed non per ſe, nam ſi in triduo Paſſionis Apoſtoli celebraſſent, utique Sanguis non veniſſet ſub ſpeciem panis. Unde, cum ſub altera tantum ſpecie vi verborum & per ſe ponatur tantum Corpus, vel Sanguis, non poteſt per ſe ſignificari per alterutram ſpeciem tota refectio cibi & potus, in qua conſiſtit ratio ſpecifica hujus Sacramenti. Et pro hac ſententia videtur expreſſe eſſe *D. Th. 3. p. qu. 73. a. 2. ad 2.* cum ibi ſic dicat: *Panis & vinum materialiter quidem ſunt plura ſigna, formaliter vero, & perfective unum, in quantum ex eis perficitur una refectio.* Ergo formaliter, ſeu quoad rationem ſpecificam Sacramenti, non perficitur in ratione ſignificandi refectio, niſi in utraque ſpecie.

Quæritur 2. unde ſumatur unitas numerica hujus Sacramenti? Alii dicunt ſumi ab unitate Corporis Chriſti, ut *Lugo*, & *Suar.* Alii e phyſica continuatione partium ipſarum ſpecierum, & ita dicunt tot eſſe Sacramenta, quot ſunt ſpecies panis vel vini phyſice diſcontinuæ, ut *Vaſqu. &c.* Alii a mo-

a morali conjunctione ſpecierum inter ſe, ut *Salm. c. 1. n. 46. cum Soto, & Bellarm.* qui tenent, quod plures ſpecies conſecratæ, etſi diſcontinuæ, & licet phyſice ſint plura Sacramenta, moraliter tamen unum ſunt Sacramentum ex morali conjunctione, quam habent, dum per modum unius proponuntur, aut ſumuntur; Et hæc ſententia videtur probabilior *cum Buſemb. ut ſupra.*

191 Quoad ſpecies igitur hujus Sacramenti concludendum, quod, licet quælibet ſpecies ſit materialiter diverſa, moraliter tamen utraque conſtituit unum Sacramentum, cum utraque ſignificet unum convivium ex cibo & potu conſtans. Quoad numerum vero, dicendum quod numerus ſumitur ex multiplicitate ſumtionum; Unde, ſi una ſpecies, vel una Hoſtia diſtribuitur pluribus, vel eidem perſonæ in diverſis vicibus moraliter diſtinctis, diverſa ſunt numero Sacramenta. E converſo, ſi alicui eodem tempore miniſtrarentur ambæ ſpecies, vel plures partes ejuſdem ſpeciei, unum eſſet Sacramentum. Sic pariter, ſi diverſæ ſpecies conſecratæ eodem tempore, & in eodem Altari proponuntur, unum erit Sacramentum; Si vero eædem ſpecies dividuntur, & in diverſis proponuntur Altaribus, diverſa erunt Sacramenta.

192 Quæritur 3. An Euchariſtia ſit neceſſaria ad primam juſtificationem obtinendam? Supponitur ut certum cum *S. Th. p. 3. qu. 80. a. 11.* Euchariſtiam eſſe ad ſalutem neceſſariam neceſſitate Præcepti, non ſolum Eccleſiaſtici, ſed etiam Divini, ex *Luc. 22. Hoc facite in meam commemorationem.* E contrario certum eſt non eſſe neceſſariam neceſſitate Medii, ſecundum realem ſuſceptionem, ut aſſerunt *Salm. c. 3. n. 6.* communiter contra Hæreticos. Dubium eſt, an ſit neceſſaria ſaltem in voto, neceſſitate Medii? *Prima* ſententia negat cum *S. Bon. Suar. Vaſqu. Caj. Laymann, Bon. &c.* apud *Salm. ib. n. 14.* Ratio, quia hoc Sacramentum non eſt inſtitutum ad cauſandam primam Gratiam: Et ideo Concilium Trid. *ſeſſ. 13. c. 6.* damnat dicentes, præcipuum fructum hujus Sacramenti eſſe remiſſionem peccatorum. *Secunda* tamen probabilior ſententia, quam tenent *Conc. p. 317. n. 6. Sot. Led.* & plures cum *Salm. n. 16.* docet, votum ſaltem virtuale, & implicitum Euchariſtiæ, reſpiciens hoc Sacramentum ut finem vitæ ſpiritualis, eſſe neceſſarium neceſſitate Medii ad ſalutem tam adultis, quam parvulis: Adulti autem tale votum habent, dum Sacramenta Baptiſmi, aut Pœnitentiæ ſuſcipiunt; voluntas enim ipſorum omnia Præcepta implendi, hoc etiam præceptum Euchariſtiæ ſaltem implicite comprehendit: Parvuli vero votum habent, non ex voluntate propria, ſed ex voluntate implicita Eccleſiæ, quæ pueris applicatur, ſicut applicatur voluntas ſuſcipiendi Baptiſmum. Et hanc docet *S. Th. p. 3. q. 79. a. 1. ad 1.* ubi ait: *Hoc Sacramentum ex ſeipſo virtutem habet Gratiam conferendi, neque aliquis habet Gratiam ante ſuſceptionem hujus Sacramenti: vel niſi ex aliquo voto ipſius, ſicut adulti, vel voto Eccleſiæ, ſicut parvuli.* Et probatur primo ex *Joan. 6. Niſi manducaveritis Carnem Filii hominis, &c. non habebitis vitam in vobis.* Probatur ſecundo ratione, quia Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ, quæ certe ſunt neceſſaria neceſſitate Medii, ſaltem in voto, ad primam Gratiam obtinendam, non conferunt Gratiam, niſi reſpiciendo ad Euchariſtiam, ut ad finem omnium Sacramentorum.

193 Quæritur 4. An Euchariſtia in re, vel in voto ſit medium neceſſarium Adultis ad vitam ſpiritualem conſervandam? Negant *Suar. Vaſq. Durand. &c.* apud *Salm. c. 3. n. 34.* dicentes ad hoc alia adeſſe media. Sed communius & verius affirmant *Soto, Gonz. & Salm. n. 36.* cum *S. Thom. p. 3. q. 80. a. 11. ad 2.* Ratio, quia ſicut vita corporis diu non poteſt conſervari ſine cibo materiali, ita vita Animæ ſine hoc cibo ſpirituali, ſaltem in voto, & quidem explicito in eo, qui neceſſitatem hujus Sacramenti advertit.

Hinc tenent *Salm. n. 42.* cum *Cornejo, &c.* non excuſari a peccato, etiam qui ſemel in anno Euchariſtiam ſumunt, ſi norint Communionem tam raram eis non ſufficere ad perſeverandum, habita ratione propriæ infirmitatis. Vide dicenda *num. 295. Dub. 1.*

DUBIUM II.

Quæ Materia Euchariſtiæ?

194 *Quæ ſit Materia proxima hujus Sacramenti?*
195 *De obligatione conſecrandi ſub utraque ſpecie; Vide quæ habentur apud Buſemb. 196. Dub. 1. An hæc obligatio ſit de jure Divino, vel Eccleſiaſtico? Dub. 2. An Papa poſſit in ea diſpenſare? Dub. 3. An ſit valida Conſecratio unius ſpeciei ſine altera? 197. An aliquando per accidens poſſit una ſpecies ſine altera conſecrari?*

194 „ NOta; ſicut in aliis Sacramentis eſt duplex materia, proxima, & remota, ita etiam hic, ſed ordine inverſo: nam in aliis, materia remota eſt res permanens; proxima vero ejus uſus, qui tranſit: hic vero remota tranſit, & proxima manet, ſcilicet ſpecies panis, & vini. Quæritur ergo tantum de remota, illa ſcilicet, quæ facta conſecratione tranſit in Corpus, & Sanguinem Chriſti.

„ Reſp. Materia Euchariſtiæ eſt tantum panis, & vinum. Eſt de Fide, & probatur ex inſtitutione Chriſti, *Matt. 26. & Luc. 22.* Et quidem utraque materia, panis, & vinum, eſt ita neceſſaria ad hoc Sacramentum conficiendum, ut per ſe nunquam licite poſſit una conſecrari abſque alia: quod patet tum ex facto Chriſti 22. *Luc.* tum ex *Triden. ſeſſ. 22.*

Unde reſolvitur.

„ 1. Conſecratio utriuſque ſpeciei eſt juris Divini, quia ratio ſacrificii, ſine quo non fit, exigit utramque. 195

„ 2. Non licet alteram tantum ſpeciem conſecrare, in neceſſitate etiam gravi, v. g. ut moribundo detur Viaticum. *Suar. &c. commun.*

„ 3. Nec Pontifex in eo poteſt diſpenſare ullo caſu. Ita *commun. Suar. 3. p. d. 55. ſ. 4. &c.* contra quoſdam.

Certum eſt neceſſarium eſſe de neceſſitate præcepti conſecrare Euchariſtiam ſub utraque ſpecie, ut docet *D. Th. 3. p. q. 80. a. 12. ad 3.* cum aliis communiter, ex *c. Comperimus. Diſt. 2. de Conſecr.* & ex *Trid.* ut mox infra: Unde commune ac certum eſt apud omnes, nec etiam in articulo mortis licitum eſſe conſecrare unam ſpeciem ad Viaticum infirmo porrigendum; Vide *Salm. c. 4. n. 37. Bon. D. 4. q. 2. p. 3. n. 9.* & alios paſſim. Sed dubitatur 1. utrum præceptum hoc ſit Divinum, an Eccleſiaſticum? *Navarrus Man. c. 25. n. 92. & Adrian. Major, &c. apud Contin. Tourn. t. 5. pag. 723.* dicunt eſſe Eccleſiaſticum. Sed omnino tenendum eſſe Divinum cum *Suarez diſt. 43. ſ. 3. Tourn. in Prælect. to. 4. p. 376. Conc. t. 8. p. 425. n. 8. & Bon. d. 4. q. 2. p. 3. n. 5. cum Cajet. Soto, Palud. Reg. Fill.* & aliis communiter. Idque patet ex Trid. *ſ. 22. c. 1.* ubi dicitur Chriſtus præcepiſſe Sacerdotibus, ut Corpus ſuum offerrent non aliter quam ſub utraque ſpecie; en verba Concilii: *Chriſtus Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac ſub earundem (nota) rerum ſymbolis Apoſtolis, ut ſumerent, tradidit, & eiſdem eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem; uti ſemper Catholica Eccleſia intellexit, & docuit.* 196

Dubitatur 2. an Pontifex poſſit in hoc præcepto diſpenſare? Affirmant plures graves DD. ut *Azor. Alanus, Gabr. Henr. &c. apud Salm. c. 4. n. 41.* idque probabile putant *Sanch. de Matr. l. 8. d. 6. n. 6. & Cont. Tourn. t. 5. pag. 725. Concl. 2. cum Yſamberta.* Et probatur ex Trid. *ſ. 21. c. 2.* ubi dicitur: *In Eccleſia perpetuo fuit poteſtas, ut in Sacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, & Sacramentorum reverentiæ magis expedire judicaret.* Sed negant communiter *Suar. d. 43. ſect. 4. Lugo de Euchar. d. 19. ſect. 8. Conc. p. 425. n. 8. Salm. c. 4. n. 44. cum Gon. Cajet. Soto, Sylveſt. Val. &c.* Ratio, quia Eccleſia, etſi poteſt immutationes facere circa adminiſtrationem Sacramentorum, ut loquitur Concilium, non autem poteſt circa ea quæ in Sacramentis adminiſtrandis ſunt de præcepto Divino, prout eſt Conſecratio utriuſque ſpeciei, ut mox ſupra probavimus. Sed hæc ratio non omnino convincit, nam ut dicemus *de Matr. n. 1117.* juxta plurium ſententiam, probabiliter poteſt Papa etiam in præceptis Divinis diſpenſare cum juſta cauſa in aliquo caſu particulari, vel ſaltem tunc interpretari Divinum præceptum. Hoc tamen non obſtante, primam ſententiam dico non poſſe in praxim deduci, quia (ut mox dicemus in *ſequ. dub. 3.*) probabile eſt non fieri Sacramentum niſi in Sacrificio, ad quod (juxta noſtram ſententiam referendam *n. 305. Qu. II.*) neceſſario requiritur Conſecratio utriuſque ſpeciei. Ceterum recte dicit ipſe *Tourn.* quod Eccleſia in hoc præcepto nunquam diſpenſavit, nec unquam diſpenſabit; Communiter enim cum *Suar. Lugo, Conc., Salm. &c.* rejicitur id quod refert *Volateranus l. 7. Geogr. c. 4.* nempe quod Innocentius VIII. diſpenſaverit cum Norvegis, ut poſſent conſecrare panem, & calicem ſine vino, quod utique incredibile eſt.

Dubitatur 3. an conſecratio unius ſpeciei ſine altera ſit valida? Nemo dubitat quin valida ſit, ſi id caſu accidat, ut mox infra dicetur in caſibus a *Buſemb.* allatis. Dubium igitur fit, an valide conſecret Sacerdos, qui poſitivam habet intentionem conſecrandi unam tantum ſpeciem ſine altera? Negat *Lugo de Euchar. d. 19. n. 103.* quem ſequitur *Renzi eod. tit. q. 45.* Quia (ut ait) ratio Sacramenti nequit dividi a ratione Sacrificii; Sacerdos enim non accipit poteſtatem conficiendi hoc Sacramentum, niſi ſacrificando, ut patet ex forma Ordinationis: *Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium tam pro vivis, quam pro defunctis.* Unde, cum ad eſſentiam Sacrificii pertineat conſecratio utriuſque ſpeciei, juxta probabiliorem ſententiam, quam infra aſſeremus *n. 305. Qu. II.* ſequitur, quod qui Sacrificium non offert, neque Sacramentum conficit. Alii vero communiter affirmant, ut *Suar. d. 43. ſect. 2. Sporer t. 3. p. 109. n. 130. Salm. c. 4. n. 36. Dia. p. 10. tr. 16. R. 7. Bon. d. 4. q. ul. p. 3. nu. 2. cum Con. Fill. Henr. Reg. &c.* Ratio, quia in omni Sacramento ſemper ac Miniſter formam profert ſuper materia cum debita intentione, perficit Sacramentum. Hæc ſententia eſt quidem valde probabilis, ſed ratio *Lugonis* non videtur improbabilis; Nec obſtat auctoritas *D. Th. in 3. p. q. 78. a. 6.* quam affert *Bon.* pro ſecunda ſententia, nam ibi S. Doctor loquitur tantum contra eos, qui dicerent non conſecrari Corpus, niſi poſtquam conſecratur Sanguis, quod certe falſum eſt.

„ Dixi 1. *Per ſe*; quia per accidens, & præter intentionem, aliquando unam poſſe ſolam conſecrari abſque peccato, docet *Tan. d. 5. q. 2. dub. 5. n. 27.* dicitque eſſe communem, v. g. in his caſibus. 197

„ 1. Si quis aquam, vel alium liquorem pro vino conſecraſſet, neque defectum intelligeret, niſi diu poſt; aut

poſtquam advertiſſet, neque poſſet haberi aliud vinum: vel quamvis haberet, non poſſet tamen illo uti ſine gravi ſcandalo, vel vitæ periculo. *(*Vel ſine magno ſimili incommodo, ut Salm. c. 4. n. 38. cum Suar. Bon. Regin. &c.*) * 2. Si poſt conſecratam Hoſtiam ſubitum mortis periculum ab hoſtibus, vel incendium immineat, ſecluſo tamen ſcandalo, & contemptu Fidei. *Reg. l. 29. c. 4.* * (*Cum Salm. n. 39.*)* Si Sacerdos, Hoſtia conſecrata, moriatur, vel animo deficiens loquelam perdat, vel in amentiam incidat, nec ſit alius, qui poſſit Sacrificium perficere. *Suar. Vaſq. &c.* Si autem alius ſupplere, & Sacerdos infirmus Communionem ſuſcipere poteſt, debet Hoſtia dividi, eique pars dari. *Tamb. de expedi. Sacrif. lib. 1. c. 8.* * (*Vide Suar. d. 43. ſect. 4. Sporer t. 3. p. 109. nu. 133. Renzi qu. 46. cum Azor. Major. Henr. & Hurt. Bon. p. 3. n. 8. cum Reg. &c. qui fere omnia hæc confirmant. Sed bene advertunt Salm. cap. 4. n. 40. Mazzotta tom. 1. pag. 31. & Wigandt tr. 12. Ex. 2. n. 16. nunquam poſſe Sacerdotem conſecrare in una ſola ſpecie ob metum mortis ab extrinſeco, ſive ab alio incuſſo ad hunc finem, ut ſic conſecret; quia tunc ageret directe contra Præceptum Divinum, quod eſt intrinſece malum.*)*

Dixi 2. *Licite*, quia valide alterutram tantum conſecrari, eſt certum: ut patet tum ex facto Chriſti, qui panem ante conſecravit, tum ex praxi Eccleſiæ, quæ Corpus ante Sanguinem proponit adorandum.

DUBIUM III.

Qualis debeat eſſe panis in materia Euchariſtiæ?

198 *An ſolus panis triticeus ſit materia apta?*
199 *Non eſt ad Euchariſtiam materia apta, I. Panis ex oryza, leguminibus &c. II. Maſſa cruda, aut frixa, ſive elixa. III. Panis ſubactus oleo, lacte &c. Quid ſi aqua non naturali? IV. Hoſtia rubræ. V. Panis corruptus.*
200 *Quinam panis eſt materia dubia? An ex farre, ſiligine, amydone?*
201 *Qui panis eſt materia valida, ſed illicita? I. Si modice alii rei permixtus. II. Si mucidus.*
202 *Valide etiam, ſed illicite conſecrant Latini in fermentato, & Græci in azymo.* 203. *Dub. 1. Quid ſi Latinus tranſeat per Græciam, vel contra? Dub. 2. An Latinus poſſit celebrare in fermentato ad dandum Viaticum?*
204 *De hoſtia fracta, vel maculata.* 205. *De figura hoſtiæ conſecrandæ, Et an liceat celebrare cum hoſtia minori?*

198 RESP. 1. Solus panis triticeus, in conviviis communiter uſitatus, qualis morali hominum judicio tantum cenſetur ille, qui ex farina triticea, & aqua naturali mixtus, & igne toſtus, ſive aſſus, atque in ſua ſpecie incorruptus eſt: quia hic ſolus ſimpliciter dicitur panis, alius vero nonniſi cum addito, verb. grat. hordeaceus.

Unde reſolves.

1. Falſum eſt, quod docuit *Caj.* Euchariſtiam poſſe conſecrari ex quovis pane cujuſvis ſpeciei, dummodo ſit aptus ad veſcendum. * (*Idem docent D. Th. 3. p. q. 74. art. 4. Catech. Rom. p. 2. n. 13. & Salm. c. 4. n. 5. cum Lugo, Pal. Fill. & alii commun.; Et patet ex Decr. Eugenii, ubi dicitur de Euchariſtia:* Cujus materia eſt panis triticeus, & vinum de vite. *Confirmatur a Miſſali Rom. ubi:* Si panis non ſit triticeus, non conficitur Sacramentum.)*

199 2. Non eſt apta materia ad validam conſecrationem. I. Panis ex oryza, avena, milio, piſis, fabis, amygdalis, aliiſque leguminibus, & arborum fructibus, vel etiam ex hordeo confectus; quia hæc omnia, communi uſu, & opinione, cenſentur ſpecie diſtingui a tritico. *Laym. Bon. C. de Lugo d. 4. ſ. 1.* II. Maſſa triticea cruda, vel non cocta per modum panis, ſed frixa, vel elixa, ut ſunt placenta, libum, ſive differant ſpecie, ſive non. * (*Salm. cap. 4. n. 11. cum Fill. Pal. &c.*) * III. Panis ſubactus aquis artificialibus, vel oleo, butyro, lacte, & ovis, ſaccharo, aliove liquore, qui aqua naturali non ſit mixtus, quia non eſt panis uſualis. Ita *Laym. l. 5. tr. 4. c. 9. Caj.* tamen & quidam Recentiores contrarium docent, quare eſt ſaltem materia dubia; idque confirmat Miſſale *Rom. tr. de defect. & Card. de Lugo d. 4. ſect. 1. nu. 4.* unde qui hoſtias emunt, certi ſint, quod aqua naturali, & non roſacea confectæ ſint. IV. Similiter hoſtiæ rubræ, quibus ſigillantur literæ, non ſunt materia valida, vel minimum dubia: quia per admixtionem cinnabaris notabiliter alterantur. *Card. de Lugo d. 4. ſ. 1.* quod *Ant. Perez* apud *Dian. p. 7. t. 12. R. 3.* limitat, ſi multum cinnabaris ſit mixtum, ſi autem ſit valde parum, cenſet probabile, quod ſit materia valida; illicita tamen * (*Vide dicta de Bapt. num....*) * V. Panis ſubſtantialiter corruptus. VI. Panis ſubactus aqua marina. *Fag. apud Dian. p. 9. tr. 9. R. 58.* ubi ipſe contrarium docet, eo quod illa ſit naturalis aqua. * (*Et cum Diana conſentit Renzius c. 1. qu. 18. Ac revera neſcio intelligere, cur panis confectus aqua maris non ſit verus panis, cum aqua maris ſit vera & naturalis aqua, ſicut diximus de Baptiſmo nu. 103. & docet S. Th. 3. p. qu. 66. ar. 4. ad 1. Secus vero quidem dicendum, ſi farina miſceatur aqua roſacea, vel alius liquor, quia tunc non eſſet verus panis uſualis, ut dicit idem S. Doctor qu. 74. art. 7. ad 3.*)*

3. Panis ex farre, ſive ſpelta, item ex ſiligine, eſt materia dubia: quia alii dicunt, ſolis accidentibus propter loci ſterilitatem, alii ſpecie diſtingui a tritico: ideoque non licet, ſaltem uti pro Sacramento, quia hoc exponeretur periculo. *V. Auct. cit.* * (*S. Th. 3. p. q. 74. art. 3. ad 2. & 5. S. Bonav. Cajet. &c. apud Croix lib. 6. p. 1. n. 421. dicunt ſiliginem eſſe verum triticum; Sed negant Concina, Palaus, & plures; Unde Carden. apud Croix, & Tourn. t. 5. p. 369. Renzi qu. 9. cum Bon. recte docent eſſe mortale, in ſiligine conſecrare, prout in materia dubia. Amydon autem certe non eſt materia apta, Croix num. 423. Salm. num. 14. cum S. Thom. Lugo, & communi contra aliquos.*)* 200

4. Valida, ſed illicita eſt materia. I. Si aliquot grana, vel guttæ alterius ſpeciei cum tritico, & aqua miſceantur, ita ut triticum tamen, & aqua plurimum prædominetur, quia ſi major pars non ſit triticum, & aqua non erit materia valida, de quo monendi ſunt illi, qui hoſtias coquunt. *Bon. d. 4. q. 2. p. 1. n. 6. Laym. c. 2.* * (*S. Thom. qu. 74. art. 3. ad 3. idem docet, dicens:* Si ſit modica admixtio alterius frumenti ad multo majorem quantitatem tritici, poterit exinde confici panis, qui eſt materia hujus Sacramenti. Si vero ſit magna permixtio, puta ex æquo vel quaſi, talis permixtio ſpeciem mutat, unde panis exinde confectus non erit debita materia. *Et ſic etiam dicunt Salm. c. 4. n. 8. & 10. communiter.*)* II. Panis mucidus, qui ad corruptionem diſponitur, *Bon. l. c. n. 5.* * (*Hoc eſſet, ſi ſapor aliqualiter mutaretur, & tunc eſſet mortale illa uti; Palaus, & Conin.*)* 201

5. Perinde eſt ad valorem Sacramenti, ſive panis ſit azymus, ſive fermentatus, ut definivit *Trid.* quia uterque eſt uſualis, & proprie dictus panis. Interim in ſuis Eccleſiis Latini in azymo, & Græci in fermentato conficere tenentur, ſub præcepto gravi, & culpa mortali, a qua non excuſat neceſſitas, v. g. dandi viaticum. Vid. *Bon. d. 4. qu. 2. part. 1. Filliuc. t. 4. c. 3. q. 8. Card. de Lugo l. c.* 202

Et eſt commune cum *Soto, Suarez, Laym. & Salm. c. 4. num. 19.* Sic enim tradidit Conc. Florent. in Decreto ad Armenos §. 2. *Definimus, in azymo, ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter confici. Sacerdoteſque in alterutro ipſum Domini Corpus conficere debere, unumquemque juxta Eccleſiæ ſuæ ſive Orientalis, ſive Occidentalis conſuetudinem.* Hinc N. SS. P. Bened. XIV. in Conſtit. ſuper Ritibus Græcorum edita an. 1742. *Etſi Paſtoralis.* §. 6. n. 10. *ſub pœnis perpetuæ ſuſpenſionis a Divinis* confirmet prohibitionem, ne Latinus, aut Græcus præter proprium ritum celebret.

Sed dubitatur 1. An Latinus in locis Græcorum poſſit celebrare in fermentato, & Græcus in locis Latinorum in azymo? Conveniunt DD. quod ſi inter Græcos inveniatur Eccleſia Latinorum, in qua Latinus Ritus ſervetur, Sacerdos latinus debeat conſecrare in azymo; & ſic e converſo. Ita *Suar. d. 44. ſ. 3. v. Illud, Cont. Tourn. t. 5. p. 370. in fine, Holzmann n. 242. Sporer num. 149. & Salm. c. 4. n. 21. cum Sanch. Bon.* &c. communiter. Dubium eſt, quando Latinus tranſit per Græciam (vel contra). Cenſet *Ledeſ. apud Salm. n. 20.* teneri ad celebrandum in fermentato: E contrario *Vaſq. d. 174. cap. 3. Conc. t. 8. p. 249. num. 13. & Averſa qu. 2. ſect. 4.* dicunt teneri celebrare in azymo. Cæterum communiter, & probabiliſſime *Nat. Alex. art. 3. prop. 4. Reg. 12. Antoine cap. 1. qu. 2. Suar. Tournely*, & omnes alii mox citati docent Latinum tunc poſſe celebrare ſive in fermentato, ſive in azymo. In fermentato, juxta doctrinam D. Auguſtini *Ep. 118. (nunc 58.) cap. 2.* ubi ſic ait: *Nec diſciplina ulla eſt melior gravi prudentique Chriſtiano, quam ut eo modo agat, quo agere viderit Eccleſiam ad quamcunque forte devenerit.* Poteſt etiam celebrare in azymo, tum quia, etſi bene facit qui morem regionis, ubi reperitur, ſequitur, ad id tamen non tenetur, ut advertunt *Suar. l. c. & Gloſſa in c. Quæ contra, Diſt. 8.* tum quia Leo Papa *in Epiſt. ad Michaelem Cerular. cap. 29.* monet (uti refert *Suar.*) ut unuſquiſque juxta ſuæ Eccleſiæ ritum celebrare ſinatur, etiamſi in alieno ſolo verſetur. 203

Dubitatur 2. An in caſu neceſſitatis ad præbendum Viaticum infirmo poſſit Sacerdos latinus conſecrare in fermentato? Affirmant *Major, & Tanner. apud Renzi cap. 1. q. 4.* quia, ut dicunt, præceptum Divinum ſuſcipiendi Viaticum prævalere debet præcepto humano celebrandi in azymo. Sed negat communis, & probabilior ſententia, quam tenent *Navarr. c. 21. n. 3. Tourn. l. c. Antoine de Euch. q. 2. Suar. D. 66. ſe. 5. cum Soto, Gabr. Led. Vict.* item *Diana p. 10. tr. 16. R. 39. Croix n. 431. Renz. loc. cit. cum Palao, Laym. Tamb. & Bon.* Ratio, quia in hoc caſu præferenda eſt reverentia erga tantum Sacramentum utilitati Proximi, cui tale Sacramentum non eſt ſimpliciter neceſſarium.

Secluſo autem ſcandalo, eſt tantum veniale ſine rationabili cauſa conſecrare hoſtiam fractam, vel maculatam; niſi fractura, vel macula eſſet enormis; tunc enim eſſet mortale, ut *Croix n. 432.* cum *Quart. & Paſq.* Si tamen fractura deprehendatur poſt Oblationem, licite talis hoſtia conſecrabitur, niſi ſcandalum Populi timeatur. *Croix ib. cum Gob.* 204

Reſp. 2. Ex præcepto Eccleſiæ panis conſecrandus debet eſſe figura orbiculari (in Eccleſia Latina) & integra. Dixi *Latina*, quia Græci quadratum adhibent, & in particulis triangularem, ut habet *Arcud.* Licere etiam in ho- 205

ſtia

Digitized by Google

„ ſtia minore, qualis datur Laicis, quando alia haberi non poteſt, & ſcandalum abeſt, celebrare privatim; imo, ſi cauſa urgeat, etiam publice die feſto, docet *Marchant. in Candel. t. 4. cap. 5. qu. 3. Dian. par. 5. t. 13. R. 80. & p. 6. t. 7. R. 17. & Tamb. exped. ſacrif. l. 2. c. 8. & Averſ. q. 1. ſ. 11.* eo quod nullum ſit præceptum, neque conſtet de conſuetudine obligante ſub præcepto.* (*Id admittit Tamb. §. 8. n. 16. etiam cauſa devotionis; & conſentiunt Ronc. c. 2. q. 6. R. 3. cum Quarti, & Elbel p. 69. n. 15. cum Gob. ſi abſit ſcandalum, quod poteſt praecaveri monendo populum. Imo addit Ronc. quod teneretur Sacerdos in hoſtia minori conſecrare, ſi dandum eſſet Viaticum infirmo.*)*: Quo caſu, elevare adorandam majorem ab alio præconſecratam, licere vult idem *Tamb. l. c.* contra *Merch. & Dian. ll. cc.* Non licet autem parvam ſumere, & majorem relinquere (v. g. ad exponendam in hierotheca), niſi ipſe eadem Miſſa etiam iſtam conſecraverit, quia debet communicare de ſuo ſacrificio. *Tamb. l. c.* Quare male facit Parochus, qui renovaturus Euchariſtiam, Hoſtiam ab alio conſecratam ipſe ſumit, & a ſe conſecratam reponit in ſacrario, vel hierotheca, *Tamb. l. c. Card. de Lugo d. 19. ſect. 4.*

DUBIUM IV.

Quale vinum ſit materia Euchariſtiæ?

206 *Quale vinum non eſt materia apta? I. Sicera &c. II. Agreſta. III. Acetum. IV. Uvæ. V. Muſtum decoctum.*
207 *Quale eſt materia valida, ſed illicita? I. Muſtum. II. Vinum permixtum. III. An aceſcens? Vide infra Qu. I. IV. An congelatum? Vide infra Qu. II.*
208 *An ſub præcepto gravi aqua miſcenda eſt vino? Et qualis aqua, & in quantam quantitate? Et an mixtio facienda in calice?* 209. *An aqua mixta vino immediate convertatur in Sanguinem?* 210. *Quænam quantitas aquæ immiſcenda in calice? Quid ſi Sanguis cadat ſuper altare, lintea, aut corporale, &c.?*

206 „ RESP. 1. Solum vinum vitis, ut docet Fides, & definitum eſt in Florentino.

Unde reſolves.

„ 1. Non eſt materia apta ad validam Conſecrationem I. Sicera, & quicunque liquor ex moris, malogranatis, &c. ſive dicatur vinum, ſive non. II. Agreſta, ſive omphacium, id eſt, ſuccus ex uvis immaturis expreſſus: quia non eſt vinum, ſed in via ad vinum, cujus naturam nondum induit, habetque ſe, ſicut maſſa cruda reſpectu panis. *Laym. l. 4. t. 5. n. 5. & 6.* ſuccum tamen ex uvis paſſis expreſſum conſecrabilem eſſe putat *Franc. Amic.* apud *Dian. p. 7. t. 12. R. 8.* eo quod verum ſit vinum. III. Acetum, quod eſt vinum ſubſtantialiter corruptum. *ibid.* Quod ſi poſt ſumtionem (imo etiam ante eam, poſt conſecrationem Calicis) dubium incidat, fuerit ne acetum, an vinum, eſſe præſumendum, quod fuerit vinum, docet *Tamb. lib. 2. exped. ſacrif. c. 8.* *(*Sed vide mox dicenda in ſubſequenti Adnotatione.*)* IV. Uvæ, ſeu vinum intra uvas contentum, vel imbibitum in offa panis, tum quia non tam eſt potus, quam cibus; tum quia ſuccus ille non dicitur proprie vinum, donec ſit expreſſus; tum quia in eo ſtatu non ſatis ad ſenſum demonſtratur per formam. *Card. de Lugo d. 4. n. 11. & 12. Laym &c.* V. Sapa, ſeu defrutum, id eſt muſtum ad dimidiam ſeu tertiam partem decoctum, quia non eſt amplius vinum, nec potus, ſed cibus. *Bon. l. c.* VI. Lora, id eſt aqua expreſſis acinis ſuperfuſa. *Fill. t. 4. c. 3. Card. de Lugo d. 4. ſect. 1. n. 9.*

Adverte quæ de his habentur in Rubr. Miſſalis *Tit. 4. n. 2. Si vinum ſit factum penitus acetum, vel penitus putridum, vel de uvis acerbis, ſeu non maturis expreſſum, vel ei admixtum tantum aquæ, ut vinum ſit corruptum, non conficitur Sacramentum.* Notandum autem quod vinum *de uvis acerbis* tunc eſt ineptum, quando nullam habet ſpeciem vini, ut docet *D. Th. 3. p. q. 74. art. 5. ad 3.* ubi ait; *Agreſta eſt in via generationis, & ideo nondum habet ſpeciem vini, & propter hoc de ea non poteſt confici Sacramentum.*

Quoad vinum autem acetum, ſi poſt Conſecrationem Sacerdos prudenter dubitat, an vinum fuerit verum acetum, dicunt *Tamb. de Sacr. Miſſ. l. 2. c. 8. §. 5. nn. 6. & Sporer c. 3. n. 157.* cui adhærent *Buſemb.* ut ſupra, & *Mazzot. to. 3. p. 118.* judicandum fuiſſe materiam aptam, tum quia poſſeſſio ſtat pro ſubſtantia vini, tum quia non eſt turbandum Sacrificium ſine certo fundamento. Verumtamen *La Croix l. 6. p. 2. n. 535. Paſqual. qu. 301. & Averſa qu. 11. ſ. 16.* recte cenſent ſupplendam eſſe Conſecrationem illam, ne Sacrificium relinquatur in periculo non integritatis, contra præceptum faciendi Sacrificium integrum. Debiles autem ſunt rationes oppoſitæ; quomodo enim poſſeſſio poteſt eſſe pro vino, quando dubitatur, an tempore Conſecrationis vinum fuerit vel ne? Ex alia vice, ad diſcernendum, an vere facta fuerit Conſecratio, hic non præſumtio, ſed rei veritas attendenda eſt. Sacramentum autem non eſt quidem turbandum ſine certo fundamento, ſed dicimus jam certum exiſtere fundamentum ſive obligationem integrandi Sacrificium, quando certum eſt dubium de Conſecratione peracta. Puto tamen non eſſe aliud vinum certum rurſus conſecrandum abſolute, quia tunc idem urgeret periculum faciendi ſecundum Sacrificium mutilatum, ſi forte prior materia fuerit vera apta: Dico igitur hanc ſecundam Conſecrationem fieri debere ſub conditione, nempe ſi prior materia non fuerit conſecrata; periculum enim non relinquendi Sacrificium mutilatum, juſta erit cauſa repetendi Conſecrationem ſub prædicta conditione.

„ 2. Valida quidem conſecratio, ſed illicita eſt. I. In muſto.* (*In quo valide conſecratur, ut ex communi Salmant. c. 4. n. 30. cum Pal. Lugo, &c.*)*, quia non eſt vinum ſimpliciter, ſed impurum, habens admixtas fæces, non conſecrabiles: ideoque obſtat præceptum Eccleſiæ, obligans ſecundum *Suarez* ſub mortali, ſaltem extra neceſſitatem, qualis eſſet defectus vini veteris, & ſecundum quoſdam, etiam devotio populi; quo modo multi excuſant contra *Suarez*, quod in quibuſdam locis primitiæ uvarum in calice exprimantur. V. *Bon. l. c.* II. In vino liquoribus aliis, vel aromatibus ita modice permixto, ut naturam vini retineat. Si vero mixtio ſit immodica, erit materia dubia. III. In vino aceſcente: quia adhuc eſt vinum, ſicut panis mucidus eſt panis.* (*Vide infra Qu. I.*)* IV. Probabilius etiam in vino congelato, (etſi a quibuſdam propter negantium auctoritatem, dicatur eſſe materia dubia), tum quia adhuc retinet ſubſtantiam, & denominationem vini, eſtque natura ſua potabile; tum quia Chriſtus ſub eo apte conſecratus manet. *Card. de Lugo l. c.* Nec refert 1. quod aqua congelata non ſit materia Baptiſmi; quia hic eſſentialiter conſiſtit in ablutione, Euchariſtia vero non in ſumtione. Nec refert 2. quod non ſit proxime potabile: quia eſt per accidens, & facile tolli poteſt, eſtque par ratio in pane indurato. Non eſt autem idem in liquore nondum ex uvis expreſſo, cum ſit vinum ſimpliciter, per ſe, ac natura ſua non ſit potabilis, ſed comeſtibilis, quod vino congelato non convenit: alioqui enim jejunium frangeret. *Bon. l. c. n. 10.* * (*Vid. infra Qu. II.*)*

„ Peccat tamen, qui in congelato conſecrat, ideoque ſi hyems congelavit calia, calore manuum, aut halitus, aliove modo ſolvendus eſt. *Fill. t. 4. c. 3. l. 5. t. 4. c. 2.*

„ 3. Valida, & licita eſt conſecratio in vino, ſive albo, ſive rubro, etſi etiam ſpecie phyſica differant: cum utrumque habeatur, & ſit ſimpliciter vinum de vite. *Bon. p. 2. n. 2. Card. de Lugo l. 4.*

Quæritur I. An peccet mortaliter Sacerdos, qui conſecrat in vino aceſcente? Dicunt *Salm. de Euchar. c. 4. n. 26. Pal. eod. tit. p. 4. n. 9. cum Suar. Vict. Vaſqu. Laym. & Con. ac Bon. p. 2. n. 5. cum aliis*, tunc peccare mortaliter, quando vinum eſt proximum aceti naturæ, ita ut dubitetur, an qualitates vini jam amiſerit. Veneror auctoritatem tantorum DD. Sed neſcio quomodo hæc opinio ſuſtineri poſſit, cum expreſſe adverſetur Rubricæ *tit. 4. n. 2.* ubi ſic dicitur: *Si vinum cœperit aceſcere vel corrumpi, vel fuerit aliquantulum acre, vel muſtum de uvis tunc expreſſum, vel non fuerit admixta aqua, vel fuerit admixta aqua roſacea, ſeu alterius diſtillationis, conficitur Sacramentum, ſed conficiens graviter peccat.* Rubrica igitur damnat de mortali, non ſolum qui adhibet vinum aceto proximum, ſed etiam vinum, *quod cœperit aceſcere, vel fuerit aliquantulum acre*. Præterea, quando vinum eſt ita proximum aceto, ut dubitetur, an amiſerit naturam vini, Conſecratio erit quidem dubia, at in Rubrica hujuſmodi Conſecratio habetur pro certa, cum ibi dicatur, *conficitur Sacramentum*; Ergo juxta Rubricam, & juxta ſententiam, quam tenent alii Auctores, prout *Abelly de Euchar. ſect. 3. num. 4. & Mazzot. tom. 3. pag. 118.* omnino dicendum, eſſe mortale conſecrare in vino aceſcenti, non ſolum quando eſt materia dubia, ſed etiam quando eſt certe valida, at reputatur illicita ob irreverentiam Sacramenti. Neque huic diſſentit *Suarez* citatus ab Adverſariis pro ſua ſententia, cum dicat poſſe in hoc graviter peccari *ratione dubii, vel irreverentiæ*. Et expreſſe id docet *D. Th. 3. p. qu. 74. art. 5. ad 2.* ubi ait: *Poteſt confici* (Sacramentum) *de vino aceſcenti, ſicut & de pane, qui eſt in via ad corruptionem, licet peccet conficiens*. Probabiliter tamen dicunt *Gobat. Caſ. 2. num. 154. Sporer tom. 3. pag. 112. nu. 153. & Croix l. 6. p. 2. num. 546.* quod, deficiente alio vino, liceat ſine ſcrupulo, prout ſolent viri probi, adhibere vinum tantum parum aceſcens, ſive non notabiliter acidum. Adduntque *Sporer, & Mazzotta*, quod, urgente gravi neceſſitate, licitum eſſet uti vino adhuc notabiliter aceſcente, modo ſit certe vinum.

Quæritur II. An vinum congelatum ſit materia valida? Adſunt tres ſententiæ. *Prima* ſententia negat, quam tenent *Leſſius in 3. p. q. 74. art. 5. n. 24. Conc. t. 8. p. 251. n. 7.* item *Armilla, Led. Alam. Henr. &c. apud Renzi de Euchar. c. 1. quæſt. 35.* & probabilem putant *Salm. eod. tit. c. 4. n. 34.* Ratio(ut dicunt) quia ſicut panis conſecrandus debet eſſe aptus ad comeſtionem, ſic vinum ad potum; Vinum autem congelatum non eſt potui idoneum. *Secunda* tamen ſententia verior affirmat, & hanc tenent *Sporer num. 159. Salm. num. 32. & 33. Anacl. p. 556. n. 25. Renzius l. c. cum Pontio, Paſqual. Tambur. Leand. &c.* & probabiliorem putat *Holzmann n. 247. Suar. D. 45. ſect. 1. in fine.* Ratio, quia vinum congelatum, quamvis actu non ſit potabile, eſt tamen potabile de ſua natura, ſicut eſt comeſtibilis panis durus. Idque clare probatur ex Rubr. Miſſal. *de De-*

ſect. 4. *In hyeme*; ubi S. Pius V. ſic ſtatuit: *Si in hyeme ſanguis congeletur in calice, involvatur calix pannis calefactis &c. donec liqueſiat*. Ergo ſupponit Pontifex per congelationem minime corrumpi ſpecies vini, alias ibi deſineret eſſe Sanguis Chriſti; vinum enim, cum ſemel ſuam amiſit naturam, non poteſt amplius eam reacquirere, nam ex vulgari Philoſophorum axiomate, *a privatione ad habitum non datur regreſſus*. Ergo vinum congelatum eſt verum vinum. Huic rationi neſcio quomodo reſponderi poſſit. *Tertia* vero ſententia, quam tenent *Pal. p. 4. n. 8. Contin. Tourn. p. 381. & Salmant. d. n. 34.* docet eſſe materiam dubiam, cum prima ſententia non careat omni probabilitate. Ceterum ego cenſeo nulli licitum eſſe conſecrare in vino congelato, ſaltem propter reverentiam erga tantum Sacramentum. Sed ſi vinum fuerit congelatum, & poſtea liqueſiat, valde probabile videtur cum *Suar. Salm. & Con.* licite poſſe fieri in eo Conſecrationem. At caſu quo Sacerdos illicite conſecraſſet vinum congelatum, tenendum eſt pro vere conſecrato, nec ille licita poſſet alterum vinum conſecrare, quia puto primam ſententiam nulla pollere ſolida probabilitate.

208 „ Reſp. 2. Vino conſecrando debet, non ex neceſſitate Sacramenti, ſed gravis præcepti ſub mortali obligantis ſecundum *Card. de Lugo de Euch. d. 15. ſ. 2. nu. 22.* miſceri aqua: * (*Cum Catech. Rom. n. 16.*) * Idque ceremonialiter, & in ordine ad ſacrificium. Eſt certum, ut conſtat ex *Trid. ſeſſ. 22. c. 7. & 9.* * (*Et prius præſcriptum fuit c. 2. de Conſecr. diſt. 2. Utrum vero hoc præceptum ſit etiam Divinum? Affirmant Valent. Gran. &c. Negant Suar. & Vaſquez; Utraque eſt probabilis.*) * An autem aqua iſta immediate convertatur in Sanguinem, necne, diſputant Schol. *Vid. Con. vel Prep. hic Card. de Lugo d. 4. ſ. 3.* * *Vide mox dicenda n. 209.*) *

„ 1. Si mixtio hæc omittatur, valida tamen eſt conſecratio, etſi illicita mortaliter. Ita omnes commun.

„ 2. Miſcenda eſt aqua naturalis, eaque modicaſſima, ut habet Florentinum, una ſcilicet, vel altera gutta; ita tamen, ut ſit ſenſibilis, & ſaltem non excedat tertiam partem vini; alioqui reddet materiam dubiam. *Bon. p. 4. n. 4.* ex *S. Thoma, Con. &c.* * (*Vide dicenda n. 210.*) * Qui autem miſceret roſaceam, vel aliam artificialem, etſi in neceſſitate, etſi valide conſecraret, peccaret tamen mortaliter. *S. Th. Mol. Diana p. 6. t. 7. R. 18.* quia ageret contra præceptum, & conſuetudinem Eccleſiæ in re gravi * (*Eſt commune cum Salm. c. 4. n. 68.*) * Quam ob cauſam etiam mortale cenſet *Fagund. p. 2. l. 2. c. 4. perſ. &c.* miſcere calidam: quod tamen aliis quibuſdam nimis durum videtur apud *Dian. l. c.* ubi addit ipſe, ſi in frigidiſſima regione conſuetudo id habeat, ne forte vinum congaleſcat, poſſe ſine ullo peccato fieri.

„ 3. Mixtio illa facienda eſt non in dolio, vel ampulla, aliove vaſe, ſed in ipſo calice, neque domi, ſed in ipſo Sacro, ut fit communiter, vel ante offertorium, vel certo immediate ante Sacrum, ut fit apud quoſdam; Idque vel ab ipſo Sacerdote, ut in Miſſa privata; vel a Subdiacono, ut in ſolemni: neque enim ſufficit, ſi campo illud dilueris. *Bon. l. c.* * (*Cum S. Th. art. 8. ad 3. quia, ut ait, aqua permixta in dolio non ſufficeret ad ſignificationem Sacramenti.*) *

„ 4. Si mixtio hæc ſit omiſſa, idque notetur ante conſecrationem calicis, adhuc facienda eſt, ſecus ſi poſt. *Bon. l. c. num. 5.*

„ 5. Præceptum hoc mixtionis non extenditur ad illam, quæ fit poſt Communionem, ad ablutionem oris, & digitorum. Vide de his Miſſale Romanum, item *Bon. d. 4. qu. 2. p. 4. Laym. l. 5. tr. 4. c. 4.*

209 Quæritur I. An aqua vino permixta convertatur in Sanguinem Chriſti? Et an immediate? Non eſt quidem de Fide, aquam in Sanguinem converti, tantum enim Innocentius III. dixit in *c. cum Marthæ, de Cel. Miſſ.* probabiliorem eſſe ſententiam affirmativam, quæ revera hodie eſt communis inter Theologos, ut omnes docent cum *S. Th. 3. p. qu. 74. art. 8.* qui ait opinionem oppoſitam ſubſiſtere non poſſe. Circa modum autem converſionis, alii dixerunt, quod, ſicut vinum convertitur in Sanguinem, ita aqua convertitur in aquam, quæ fluxit a Latere Chriſti; ſed idem S. Doctor *l. c.* ait: *Nec hoc rationabiliter dici poteſt, quia ſecundum hoc aqua ſeorſum conſecraretur a vino, ſicut vinum a pane.* Alii vero, ut idem *S. Th. l. c. Scotus D. 11. qu. 7. n. 2. Gonet Man. t. 6. pag. 308. Froiſſon t. 11. p. 94.* & communiſſime Thomiſtæ, & Scotiſtæ cum Catech. Rom. c. 4. n. 17. dicunt aquam immediate converti in vinum, & mediate in Sanguinem Chriſti. Ratio, quia convertitur in Sanguinem niſi materia conſecrabilis, quæ tantum eſt vinum de vite, ex Conciliis Florentino & Tridentino; Unde aqua non poteſt converti in Sanguinem, niſi prius convertatur in vinum. Nec obſtare dicunt Rubricam Miſſalis, quæ jubet, ut ſi ex oblivione non ſit aqua immiſſa in Calicem, apponatur ſtatim ante Conſecrationem; quo caſu videtur non poſſe tam cito fieri converſio aquæ in vinum, & tunc adeſſet periculum idololatriæ, quia adoraretur materia non conſecrata. Nam reſpondent, tunc adorari contentum ſubſtantiale, quod per calicem repræſentatur, ideſt Sanguinem Chriſti; non autem cetera, quæ per calicem non demonſtrantur, prout non quidem adoratur muſca, quæ caſu in calicem cecidiſſet. Alii tamen, ut *Tourn. in Prælect. t. 8. p. 197. & ſuus Continuator tom. 5. p. 399. concl. 3. Laym. cap. 2. quæſt. 9. Tol. l. 2. c. 25. Lugo D. 4. ſect. 3. cum Propoſ. Romæ c. 1. q. 39. cum Alano, Baronio, ac Contin.* (& probabile putat *Anacl. pag. 558. n. 34.*) ſentiunt aquam immediate tranſire in Sanguinem Chriſti. Et probant 1. auctoritate Patrum, qui dicunt ex vino, & aqua fieri Sanguinem, ſic enim ait S. Hieronymus: *Format Sanguinem ſuum ex vino & aqua mixtis.* S. Ambroſius: *Vinum cum aqua in calice miſſum fit Sanguis Conſecratione.* Alios Patres videre potes apud *Lugo nu. 48.* Probant 2. ratione, quia juxta recentiores Phyſicos negatur tranſmutatio elementorum, eo quod ipſa arte chymica bene poſſunt ſeparari, ut diximus *de Baptiſmo n. 104.* Et huic opinioni favere ajunt Innocentium in dict. *c. Cum Marthæ*; cum Pontifex ibi dicat probabilius eſſe, *aquam cum vino in Sanguinem tranſmutari*, Non dicit aquam converſam in vinum, ſed *aquam cum vino*; ergo ante Conſecrationem aqua remanet aqua. Nec obſtare dicunt, quod non poſſit converti in Sanguinem alia materia quam vinum; reſpondent enim, quod vinum mixtum cum modica aqua fit verum vinum uſuale, unde fit tota materia conſecrabilis, ſicut ſi in pane triticeo miſcetur modicum alterius frumenti, tota materia conſecratur, ut dictum eſt *n. 201.* & docet *D. Th. q. 74. art. 3. ad 3.* quia (ut ait) *modica permixtio non ſolvit ſpeciem*. Idem ergo dicendum de aqua mixta vino. Utraque ſententia eſt ſatis probabilis.

210 Quæritur II. Quænam quantitas aquæ ſit in calice immiſcenda? *Habert t. 5. p. 378.* dicit non eſſe probandos Sacerdotes, qui unam aquæ guttulam infundunt: Sed hoc ſine ſcrupulo fieri poſſe cenſent *Bonac. D. 4. qu. 2. p. 4. nu. 4. Wigandt Ex. 2. n. 9. Anacl. p. 558. n. 32.* & pro certo id habet *Suar. D. 45. ſect. 3.* Ex Decreto Eugenii IV. qui dixit: *Vino ante Conſecrationem aqua modiciſſima admiſceri ſolet*. Et ex *D. Th. qu. 74. art. 8. ad 1.* ubi ait requiri ut quantitas aquæ ſit magna, ſed ſufficere ut ſit ſenſibilis. E converſo *Laym. c. 2. n. 9. Pal. p. 5. n. 6. & Diana par. 3. tr. 4. R. 47.* probabiliter dicunt ſine ſcrupulo poſſe immitti aquam uſque ad octavam partem; & *Lugo D. 4. n. 38. Viva qu. 4. art. 3. n. 3. ac Croix l. 6. p. 1. n. 439. cum Gob.* (contra *Bernal*,) uſque ad quintam partem, quia (ut ajunt) nullum vinum adeo debile creditur, ut tam modica aqua corrumpatur. Imo *Buſemb. ut ſupra, & Sporer t. 3. p. 113. n. 163.* putant ſufficere, ut aqua non excedat tertiam partem; Idque videtur probari ex *c. Pernicioſus, 13. de Cel. Miſſ.* ubi Honorius III. tantum præſcribit: *Plus* (in calice) *de vino, quam de aqua ponendum*. Et in Concilio Triburienſi (*apud Cont. Tourn. to. 3. p. 189.*) ſic dictum fuit: *Duæ ſint partes vini, tertia aquæ*. Veruntamen in praxi *Eſcob. tom. 3. Probl. 29. Viva, & Pal. ll. cc.* hanc opinionem tertiæ partis non admittunt, niſi (ut dicunt *Eſcob. & Pal.*) vinum ſit generoſum.

Hic autem notandum id quod habetur in Rubrica (*tit. 10. num. 12.*): *Si per negligentiam aliquid de Sanguine Chriſti ceciderit, ſi quidem ſuper terram, ſive ſuper tabulam, lingua lambatur, & locus iſte radatur quantum ſatis, & abraſio comburatur; cinis vero recondatur. Si vero ſuper lapidem altaris ceciderit, ſorbeat Sacerdos ſtillam, & locus bene abluatur, & ablutio in Sacrarium projiciatur. Si ſuper linteum altaris, & ad aliud linteum ſtilla pervenerit; ſi uſque ad tertium, linteamina ter abluantur, calice ſuppoſito, & aqua ablutionis in Sacrario projiciatur.* Et idem ibi dicitur, ſi Sanguis cadat ſuper Corporale, veſtes, aut tapetum.

D U B I U M V.

Quæ conditiones ad materiam Conſecrationis requirantur?

211 *Ad validam Conſecrationem requiritur I. ut materia ſit moraliter, & ſenſibiliter præſens. 212. Hinc valide conſecrantur Hoſtia in Ciborio clauſa, vel in tenebris &c. 213. Invalide tamen conſecratur 1. materia poſt tergum, aut parietem. II. Materia remota. III. Materia valde modica.*

214 *Requiritur II. ut materia ſit certa & determinata. 215. An conſecretur hoſtia inſcio Sacerdote? Et an gutta vini ſeparata?*

216 *Valida eſt Conſecratio I. Si Sacerdos determinet quoque modo. II. Si putet hoſtias eſſe minoris numeri. III. Si poſtquam intenderit eas conſecrare, de eis obliviſcatur. 217. Quid ſi Ciborium ex oblivione relinquatur extra corporale? IV. Si hoſtia deferantur poſt Oblationem.*

218 *Quæ requirantur ad licitam Conſecrationem? 219. Quibus caſibus peccet Celebrans in conſecrando?*

211 „ Reſp. 1. Ad validam conſecrationem requiruntur duæ conditiones; *Prima* eſt, ut materia Sacerdoti conſecranti *moraliter*, & *ſenſibiliter ſit præſens*. Ita communiter, & eſt certum. Ratio petitur tum ex inſtitutione Chriſti, & verbis formæ: *Hoc*, & *Hic*, quæ non verificarentur, cum ſint demonſtrativa: tum ex perpetua Eccleſiæ praxi, nunquam conſecrantis, vel etiam benedicentis res abſentes: tum etiam ratione ſacrificii, quod requirit hoſtiam præſentem. V. *Bon. d. 4. q. 2. p. 6. n. 2.*

Unde reſolves.

212 „ 1. Valide conſecratur vinum in calice cooperto, vaſe, vel canthero clauſo: panis in caniſtro; hoſtiæ in ciborio, vel in cumulo ſub aliis latentes, aut aliter tectæ, v. g. ſub corporali, vel mappa, vel etiam in Miſſali, ut ex *Suarez*,

„ *Hen-*

Henriq. Con. docet *Bonac.* contra *Layman. l.* 5. *t.* 4. *c.* 2. (unde hoc poſtremum dubium videri poteſt: & ſaltem peccaret graviter, qui ſic tectas, aut latentes conſecraret). Item valide conſecrantur hoſtiæ præſentes a cæco, vel alio Sacerdote in tenebris. * (*Eſt communis cum Salmant. c.* 4. *n.* 120. *Et ſufficit, ſi ex relatione alterius certificatur de præſentia materiæ, ut Sot. Henr. Prep. &c. apud Salm. c.* 4. *n.* 120.) * Ratio horum omnium eſt, quia ad præſentiam, & ſenſibilitatem non requiritur, ut materia videatur, vel tangatur, vel feriatur ſono verborum (unde communiter non probatur praxis eorum, qui os proxime admovent, ut halitum in calicem, & panem inſpirent), dummodo videri poſſit, ſive in ſe, ſive in alio, v. g. in ſuo toto, vel continente, vel vaſe ad illam continendam deſtinato. V. *Bon. d.* 4. *q.* 2. *p.* 5.

213 2. Invalide conſecratur I. Materia poſt parietem, aut poſt tergum poſita, vel clauſa tabernaculo, ut docet *Fill. Bonac. q.* 2. *p.* 6. & alii. Ratio eſt, quia moraliter cenſetur abeſſe; cum non poſſit demonſtrari per Tò *Hoc*, & *Hic*; neque paries habet ſe, ut continens, aut tangens. II. Materia valde procul, v. g. centum paſſibus diſtans, etſi videri poſſit. Ratio eſt eadem. Quanta autem propinquitas ſufficiat, dubium eſt, & ex morali prudentum judicio pendet. *Henriq. l.* 4. *c.* 38. docet, 20. aut 30. paſſuum. * (*Putant Lugo, & Gabr. apud Salm. c.* 4. *n.* 115. *Conſecrationem in* 20. *paſſus eſſe certam.*) * quod *Bon. l. cit.* & alii putant non eſſe certum. Vide *Schol.* III. Materia tam modica, ut ſenſu percipi non poſſit: tum quia non poteſt demonſtrari, tum quia Sacramentum debet eſſe ſignum ſenſibile. Ita *Suar. Vaſquez*, & alii contra *Sotum*, *Henr.* Quod intellige, ſi non ſit in toto, ſed extra illud; quia in toto etiam minimæ ejus particulæ conſecrantur: ut conſtat ex *Trident, ſeſſ.* 23. *c.* 3. & 4. *Bonac, loc. cit.*

214 * Secunda conditio, ut materia ſit *certa*, & *a conſecrantis intentione*, & *in individuo determinata*. Eſt communis apud *Bon.* & alios: tum quia hoc requirunt pronomina *Hoc*, & *Hic*: tum quia actiones ſunt circa ſingularia, quæ debent eſſe certa, & determinata. Vide *Bon. l. c. p.* 5.

Unde reſolves.

1. Invalide conſecraret, qui vellet tantum conſecrare tertiam, vel mediam hoſtiæ partem, eam non determinando, vel ex multis, v. g. viginti præſentibus, tantum quatuor, aut quinque, nullas deſignando; quia non eſt ratio, cur una magis, quam altera conſecraretur. Item, qui ex multis hoſtiis intenderet illas conſecrare, vel illas partes hoſtiarum, aut vini, quas Deus elegerit, aut Titius deſignarit, aut partes illas, quæ fractis ſpeciebus ſunt manſuræ in continuo, non quæ excident: quia non eſt materia definita. *Bon. l. c. p.* 5.

215 2. Non conſecratur hoſtia inſcio Sacerdote poſita, ſive in corporali (ſejuncta tamen a cumulo), ſive infra illud. *Con.* 3. *p. qu.* 74. *art.* 2. *d.* 3. & alii. Ratio eſt, quia non eſt determinata in mente Sacerdotis, cujus voluntas non fertur in incognitum. Similiter non conſecrantur guttæ, quæ exterius calici adhærent, quia non intenduntur; imo, ut probabilius docent *Suar. Reg. t.* 2. *l.* 29. *Laym. l.* 5. *t.* 4. *c.* 2. *Con. qu.* 74. *d.* 2. contra *Tann.* & *Bon.* nec eæ guttæ, quæ interius adhærent; quia intentio Eccleſiæ eſſe videtur, ideoque & Sacerdotis eſſe debet, conſecrare id, quod per modum unius continui eſt in calice. Unde, ne opus ſit de detergendis guttis ſolicitum eſſe, bene faciet Sacerdos, ſi ſemel pro ſemper intendat eas non conſecrare, uti nec micas hoſtiæ adhærentes. Vide *Dian. p.* 2. *t.* 3. *m. R.* 16. & *p.* 3. *t.* 4. *R.* 32. *Eſcob. l.* 7. *E.* 6. ubi docet, Sacerdotem vi particulæ *Hic*, tantum intendere id conſecrare, quod per modum unius continui potabilis eſt in calice, ideoque guttulas illas non conſecrari. Quæ ſententia probabilis eſt ex *Reg. Suar.* & *Laym. l.* 5. *t.* 4. *c.* 2. *num.* 15.

Quæritur, an conſecrentur guttæ vini, quæ ſunt in Calice ſeparatæ, quando Sacerdos nihil circa eas intenderit? Alii negant, ut *Buſemb.* Alii affirmant, ut *Croix l.* 6. *p.* 1. *nu.* 449. cum *Prep. Dic. &c.* Alii denique affirmant de guttis propinquis, negant de remotis. Monet *Platel.* apud *Croix ib.* quod Sacerdos advertens ſletum ante Conſecrationem tales guttas, ſi ſint vicinæ, admiſceat; ſi vero remotæ, vel abſtergat (quod ait *Tanner.* apud *Buſemb. in fin. hujs. Dub.* haud expedire), vel excludat ab intentione. Sed *Croix* dicit etiam poſſe licite includere eas in intentione, ut in Calice ſit vinum, quod non ſit conſecratum. Sic etiam dicit *Croix* contra *Buſemb.* quod Sacerdos debet conſecrare micas adhærentes hoſtiis, non autem ſeparatas in Patene, vel Corporali; nec obſtat, quod eas ſumendo læderetur jejunium, nam magis videtur tunc præcavenda irreverentia Sacramenti, quam læſio jejunii. Si vero micæ ſint in Ciborio, eas etiam (ait) intendat conſecrare, cum abſit periculum eas perdendi.

216 3. Valida eſt conſecratio, I. Si Sacerdos intendat conſecrare ex pluribus hoſtiis præſentibus tantum quinque, eas determinando, vel omnes, præter infimam, & ſupremam cumuli, vel omnes pares, v. g. ſecundam, quartam, ſextam, ſi ſint ordine collocatæ, & determinetur, unde numerandi initium ſumendum ſit; quod tamen grave peccatum erit. Quod ſi autem hoc, vel alio caſu, non conſecratæ miſceantur conſecratis, totus cumulus ad altare eſt deferendus, ut Sacerdos intendat conſecrare non conſecratas: vel potius totum cumulum conſecret ſub conditione, ſi non ſint conſecratæ. * (*Et hoc potius faciendum eſt, quia in conſecrando hoſtias non conſecratas, deficit vera determinatio materiæ, nec poteſt verificari verbum* Hoc; *Unde debent conſecrari omnes hoſtiæ ſub conditione, ut valide conſecrentur; ita Lugo D.* 4. *n.* 136. *Salmant. cap.* 4. *n.* 129. *cum Laym. Dic. Averſ. Leand. Dian. &c. Et hoc etiam licite fieri poteſt, ut dicunt Salm. ibid. cum Laym. Dic. Dian. Leand. contra Lugo, & de Afflicto.*) *, *Card. de Lugo d.* 4. *de Euch. nu.* 36. II. Etſi putet, unam, vel duas, vel ſex hoſtias conſecrandas adeſſe, cum ſint plures, ſive a ſe, ſive ab alio poſitæ; quia error ſpeculativus, & privatus non obſtat intentioni practicæ, & abſolutæ conſecrandi omnes præſentes, quam tanquam Eccleſiæ conſuetudini conformem, quiſque cenſetur habere implicite, ut docent *Sylv. Henr.* & *Suar.* * (*Cum Nav. Bon. Vaſqu. Conin. Lugo, & communi apud Salm. c.* 4. *nu.* 128.) *. Unde, ſi Sacerdos advertet poſt conſecrationem eſſe duas ſimul junctas, utramque ut conſecratam ſumat, ut habet Miſſale. Si vero ante Conſecrationem, poſtquam obtulit, advertat, alteram ſeponet, & poſt Miſſam ipſe, vel alius ſumat, tanquam panem benedictum. III. Si quis plures hoſtias ad altare tulerit, aut rationabili modo adverterit, ab alio adferri a ſe conſecrandas, vel ante ſacrificium monitus fuerit de conſecrandis in altari jam poſitis. Ratio; omnes enim conſecrantur, etſi, dum conſecret, earum non ita expreſſe meminerit, aut etiam ad Oblationem non detegat, modo ſint præſentes in corporali, vel ſaltem in altari. Ita *Regin. l.* 27. *n.* 19. *Laym. l.* 5. *t.* 2. *cap.* 2. *Bon. l. c. d.* 4. *qu.* 2. *p.* 2. & alii ab ipſo citati, eſtque ſententia in praxi tuta. Quia intentio præcedens reſpectu illarum virtualiter perſeverat.

Quando Ciborium conſecrandum poſitum eſt e Clerico in Corporali, te advertente, & illud jam intenderis conſecrare, certum eſt quod conſecras, licet poſtea ad illud non advertas. Eſt communis ſententia, ut ait *Croix l.* 6. *par.* 1. *nu.* 456. cum *Pal. Dic.* & *Salm. c.* 5. *num.* 125. *cum Gavant.* & *Suarez.* Sed dubium eſt, utrum cenſendum ſit conſecratum Ciborium ex oblivione extra Corporale relictum? *Prima* ſententia cum *Tanner.* & *Prep. apud Croix l. c.* qui probabilem vocat, affirmat, quia, ut dicunt, voluntas conſecrandi jam adfuit, & non fuit retractata. *Secunda* tamen ſententia communis, & probabilior negat cum *Suar. Dian. Pal. beſſ. &c. cum Croix ibidem.* Ratio, quia, cum intentio conſecrandi extra Corporale fuiſſet peccatum grave, illam te habuiſſe non præſumeris. Sed quia prima ſententia non videtur improbabilis, cum res ſit dubia, rationabiliter ait Bened. XIV. *de Sacr. Miſſ. l.* 3. *c.* 18. *n.* 6. Ciborium denuo conſecrandum; vel ut dicit *Tourn. p.* 394. *n. Tutius*, in praxi illas particulas eſſe ſumendas poſt Sanguinem; Et ego addo poſt ablutionem, ſed ante purificationem: quia reliquiæ Sanguinis ſunt certe Sacramentum, ſed hoſtiæ illæ in Ciborio ſunt dubie. Cenſent autem *Tourn.* & *Croix l. c.* poſſe eas etiam conſecrari in alia Miſſa ſub conditione; Sed hoc mihi non placet, quia non videtur adeſſe juſta cauſa illas conſecrandi ſub conditione, cum jam ſumi poſſint.

217

VI. Si parvæ hoſtiæ pro communicando populo afferantur Sacerdoti paulo poſt factam Oblationem (addit *Averſa q.* 11. *ſ.* 12. ante cœptam Præfationem), licite eas conſecrari, ſuppleta Oblatione mentaliter, ex *Gavant.* & *Poſſev.* docent *Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 71. & *Tamb. de exped. ſacrific. l.* 2. *c.* 5. * (*Et hoc, etiamſi Canon ſit inceptus, ut Tamb. c.* 5. *§.* 2. *cum Gob. Burgh. Quarti, Diana, & Poſſev. apud Croix n.* 460. *Salm. quando plures ſine Communione remanerent; & conſentit Bened. XIV. de Sacr. M. l.* 3. *c.* 18. *n.* 5. *Si vero remaneret tantum unus, Cod. ib. ſuadet potius dari illi partem Hoſtiæ magnæ, quod licite jam fieri poteſt, ut ait Croix nu.* 508. *cum S. Anton. Syl. Con. Sa, Tamb. &c. Et ſufficit pro cauſa, ſi communicaturus diu expectare deberet Communionem.*)

Reſp. 2. Ad licitam materiæ conſecrationem requiritur, 218
I. ut non ſit major quantitas, quam tempore opportuno poſſit abſumi; quia periculum eſſet, ne ſpecies computreſcerent. *Bon. l. c.* 2. Ut ab uſu Eccleſiæ, præſertim in Miſſali præſcripto, non recedat.

Unde reſolves.

Peccat I. Qui vas, in quo hoſtiæ conſecrandæ ſunt, non 219
aperit. II. Qui conſecrat materiam poſitam extra corporale. III. Qui intendit conſecrare guttas calici adhærentes exterius, quod eſſet grave; de interius adhærentibus eſt dubium, quia non conſtat ſatis de mente Eccleſiæ, ad quod evitandum *Gavant. p.* 2. *t.* 7. jubet eas abſtergi, quod conſuetudo probat. Qui tamen id omittit, eum non peccare, docet *Tamb. l.* 3. *c.* 1. *§.* 3. imo nec expedire, ſi eas advertas, quando diſcooperto calice jamjam es conſecraturus, & elevationem populus expectat. Poſt conſecrationem autem nullo modo ſunt abſtergendæ. IV. Qui ante conſecrationem ita ſtatueret: Nolo conſecrare hoſtias appoſitas, niſi tempore Conſecrationis, vel ſaltem Oblationis fuero memor. Ita *Prepoſ. hic art.* 3. *d.* 3. *Laym. l. c.* etſi *Tamb. de exped. ſacrif. c.* 1. *§.* 3. eo caſu nullum peccatum agnoſcat.

D U-

Digitized by Google

DUBIUM VI.

Quæ ſit Forma conſecrationis Euchariſtiæ?

220 *Quæ verba ſint de eſſentia in Conſecratione panis? Et quæ vini? Et an verba ſint proferenda ſimul recitative, & ſignificative?*
221 *Quæ forma ſit illicita? Quæ invalida? Et quæ dubia?*
222 *Qu. I. An in Conſecratione panis prærequirantur verba:* Qui pridie, &c. 223. *Qu. II. An in Conſecratione calicis omnia verba ſint de eſſentia? Qu. III. Quid ſignificent* Tò Hoc, & Hic? *Qu. IV. An conficiatur Euchariſtia ſi omittatur verbum* Eſt?
224 *Vide plura circa variationem verborum. Quid ſi Sacerdos ſe diſtrahit in conſecrando?*

220 RESP. Eſt duplex, una panis, & eſt hæc: *Hoc eſt enim corpus meum.* Ubi omnia ſunt de eſſentia, præter Tò *enim*; cujus omiſſio eſſet veniale * (*Cum Suarez, Con. Bon. Pal. &c. apud Salmant. cap. 5. n. 18. Sed non improbabiliter Roncaglia, & Concina damnant de mortali; Revera enim in re tam gravi non videtur levis materia quæcunque levis mutatio deliberate appoſita.*) * Altera vini, & eſt hæc: *Hic eſt enim calix ſanguinis mei, novi, & æterni teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Ubi etſi verior, & communior ſit ſententia *S. Bonav. Suarez, Bell.* & aliorum, contra S. *Thom. & Thomiſtas*, quod eſſentialia ſint tantum hæc: *Hic eſt calix ſanguinis mei*, vel, *Hic eſt ſanguis meus*, aut eis æquivalentia; graviter tamen peccaret, qui aliqua ex reliquis omitteret, vel mutaret. Debent autem formæ proferri in perſona Chriſti formaliter, & ſignificative, ſive aſſertive * (*Ideſt ſimul recitative, & ſignificative, ſcilicet referendo verba Chriſti, & applicando eorum ſignificationem ad materiam præſentem, nempe ad panem & vinum, quæ Sacerdos in manibus habet, ut illa tranſmutet in Corpus, & Sanguinem Chriſti; ita Conc. p. 261. nu. 14. & Salm. c. 5. num. 51. cum S. Th. 3. p. q. 78. art. 5.*) *, & non tantum recitative, ſive hiſtorice, licet ea, quæ in Canone præcedunt, dicantur tantum recitative, ſeu hiſtorice. V. *Laym. c. 3. Bon. q. 3. p. 2. Card. de Lugo d. 11. ſ. 5.*

Unde reſolves.

221 1. Valida, ſed illicita eſt conſecratio, I. Si conſecrans dicat. Hic cibus, hoc potus, hic calix: vel hæc res, vel contentum ſub his ſpeciebus, eſt corpus meum, vel ſanguis meus. *Bon. l. c. p.* 1. II. Si dicat: Hic calix eſt novum teſtamentum in ſanguine meo, ut habet *S. Lucas c.* 22. III. Hoc eſt corpus meum, quod de Virgine ſumpſi; hic eſt ſanguis meus infiniti valoris. IV. Hoc eſt meum corpus, hic meus eſt ſanguis, vel, hoc eſt ſanguis meus. Ratio horum eſt, quia manet idem ſenſus, nec fit mutatio ſubſtantialis. *Bon. l. c.*

2. Invalida erit conſecratio, ſi dicas: I. Hic (adverbialiter) eſt corpus meum. Si autem Tò, *Hic*, ponatur maſculine pro neutro, valet, etſi non ſecundum Grammaticam. *Eſcob. Gran.* * (*Cum Suarez, Dian. Bon. & multis apud Salm. c. 5. n. 3.*) * II. Hoc corpus eſt meum: Hic ſanguis eſt meus. *Fag. p. 3. qu. 78. c. 2.* III. Ecce corpus meum. Ecce ſanguis meus. IV. Hoc fit, vel hoc fit corpus meum: vel, hic panis convertitur in corpus meum, vel hic ponitur corpus meum. V. Illud eſt corpus meum: ille eſt ſanguis meus. VI. Hoc eſt ſubſtantia mea; vel, hoc corpus Chriſti. *Bon. l. c. p.* 3.

3. Dubia erit conſecratio, I. Illud eſt corpus meum: Ille eſt ſanguis meus. II. Hæc eſt caro mea: quam tamen *Laym.* contra *Con.* putat valere. III. Secundam quoſdam formæ ex S. Luca primo caſu allata. V. *Bon. qu. 3. p. 1. et 2. Reg. l. 29. n. 33.*

222 Quæritur I. An in Conſecratione panis prærequirantur verba illa: *Qui pridie, &c.*? Ambroſius Catharinus (apud *Habert t. 5. p. 388.*) propugnavit Conſecrationem perfici per preces antecedentes, verba autem Chriſti ex præcepto hiſtorice tantum recitari; ſed hæc opinio rejicitur a S. Pio V. in Rubr. Miſſal. *Tit. 10. n. 5.* ubi poſtquam dictum fuit (*Tit. 5. n. 1.*) quod forma Corporis ſunt verba illa: *Hoc eſt enim Corpus meum.* Dicitur: *Si autem, ſemiprolata forma corporis, obiit Sacerdos, quia non eſt facta Conſecratio, non eſt neceſſe, ut Miſſa per alium ſuppleatur.* Ergo Conſecratio non fit, niſi per verba: *Hoc eſt &c.* Idque confirmatur in Decreto Eugenii, ubi habetur: *Forma hujus Sacramenti ſunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit Sacramentum; Sacerdos enim in perſona Chriſti loquens hoc conficit Sacramentum.* Ergo Sacramentum non conficitur, niſi per verba Chriſti, quæ certe alia non ſunt, niſi illa: *Hoc eſt &c.* *Scotus* autem *in 4. d. 8. q. 2. ex n. 5.* non dubitat quin forma Conſecrationis panis & vini utique ſint verba: *Hoc eſt corpus &c. Hic eſt calix &c.* Sed ſi hæc ſola verba proferantur, prætermiſſis illis, *Qui pridie &c.* an fiat Conſecratio? Dubitat, & dicit tunc Sacramentum ſub conditione adorandum. Ratio, quia verba, *Hoc eſt &c.* prolata ſine præcedentibus per ſe non ſignificant Corpus Chriſti, ſed corpus Sacerdotis; Unde oportet, ut per antecedentia verba ſignificetur, quod Sacerdos loquitur in perſona Chriſti. Et hanc ſententiam ſequuntur *Angel. v. Euchariſtia n. 24. Dupaſquier t. 7. p. 385.* Atque *Cont. Tourn. t. 5. p. 429. v. Reſp. ac Fraſſen tr. 11. p. 122. v. Verum*, dicunt non carere omni probabilitate. Alii vero communiter, ut *Juenin t. 7. p. 259. Tourn. in Prælect. t. 8. p. 205. Gonet Man. to. 6. p. 283. Conc. t. 8. p. 259. n. 7. Fraſſen. l. c. & Lugo D. 11. n. 39.* (qui ait opinionem *Scoti* ab omnibus rejici) docent ad Conſecrationem ſufficere ſola verba: *Hoc eſt &c.* Probatur ex Decreto Eugenii, ubi dicitur Conſecratio non aliis fieri niſi verbis Chriſti: *Forma hujus Sacramenti ſunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit Sacramentum; Sacerdos enim in perſona Chriſti loquens conficit Sacramentum.* Et ut Sacerdos loquatur *in perſona Chriſti*, ſufficit quod Corpus Chriſti ſatis deſignetur ex inſtitutione Chriſti, & ex intentione Sacerdotis: prout ſi Rex aliqua inſtitueret verba, quæ quoties dicerentur a Judice, repræſentarent perſonam Regis, hoc ipſo quod a Judice proferuntur, Regis perſonam repræſentant. Hæc quidem ſententia eſt communis, & probabiliſſima; ſed oppoſitam non audeo dicere improbabilem; Tanto magis, quia Rubrica *Tit. 3. n. 5. T. 10. n. 3.* & alibi, quando forma eſt repetenda ratione materiæ dubiæ, vel eo quod formæ calicis fuerit ſemiprolata, præcipit, ut Sacerdos incipiat ab illis verbis: *Qui pridie &c.* & *Simili modo &c.*

Quæritur II. An in Conſecratione calicis ſola verba, *Hic eſt calix Sanguinis mei*, ſint de eſſentia? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Gonet Man. tom. 6. p. 284. et Salm. de Euch. c. 5. n. 25. cum S. Antonino, Sylveſt. Palud. Hurt. Amic. Richar. etc.* qui dicunt, omnia verba ſequentia, *Novi et æterni Teſtamenti etc.* ad eſſentiam pertinere: Et pro hac ſententia videtur eſſe *D. Thomas in 4. d. 8. qu. 2. ar. 2. q. 2.* ubi ait: *Et ideo illa quæ ſequuntur ſunt eſſentialia Sanguini, prout in hoc Sacramento conſecratur, et ideo oportet, quod ſint de ſubſtantia formæ.* Ergo ait *Gonet*, ſi verba illa ſunt eſſentialia Sanguini, ſunt etiam eſſentialia formæ. Ratio hujus ſententiæ eſt, quia Euchariſtia non ſolum eſt inſtituta ad ſignificandum Corpus & Sanguinem Chriſti per modum cibi & potus, ſed etiam ad explicandam virtutem Paſſionis Chriſti, ideſt peccatorum remiſſionem, quæ habetur per effuſionem Sanguinis ex novo Teſtamento &c. Ergo verba ſequentia, quæ hanc exprimunt virtutem, dicendum eſt ad eſſentiam formæ pertinere. Cenſent vero *Salm. n. 29.* non omnia verba ſubſequentia eſſe eſſentialia, nam verbum *Æterni* virtualiter includitur in illis, *Novi Teſtamenti*; Et verba *Myſterium fidei* includuntur in illis, *Qui pro vobis effundetur etc.* 223

Secunda vero ſententia communior, quam tenent *Scotus in 4. d. 8. q. 2. Petrocor. t. 3. p. 362. q. 2. Holzm. p. 57. n. 264. Juenin. t. 7. p. 262. Cont. Tour. t. 5. p. 430. Lugo D. 11. n. 60. cum Bellarm. Sporer n. 185. cum S. Bon. et Suar.* ac plures ex Thomiſtis, ut *Sotus, Contenſonius, Wigandt, et Concina*, dicit ſola verba, *Hic eſt calix Sanguinis mei*, eſſe ad formam eſſentialia. Probant 1. ex verbis D. Pauli *1. ad Cor. 11. Hic calix novum Teſtamentum eſt in meo ſanguine.* Unde dicunt non eſſe credibile, quod Apoſtolus aliquid eſſentiale ad formam omiſerit. Probant 2. ratione, quia hæc ſola verba ſignificant præſentiam Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus vini; Alia vero pertinent ad integritatem quidem formæ, non autem ad eſſentiam. Et hanc fuiſſe mentem D. Thomæ cenſent Thomiſtæ qui hujus ſunt ſententiæ, dum S. Doctor, quando loquitur de primis verbis (ut in *q. 78. a. 1.*), dicit ea ſpectare ad *eſſentiam*; cum vero loquitur de ſequentibus, inquit ſpectare ad *ſubſtantiam* formæ. Hæc autem applicatio an vere ſit juxta mentem D. Thomæ, non ſatis percipitur: Unde bene ait *Petrocor.* in hac quæſtione ſententiam Angelici eſſe valde dubiam. Ceterum utraque ſententia eſt ſpeculative probabilis, ſed in praxi certum eſt, quod Sacerdos graviter peccaret, ſi non proferret omnia verba, quæ in Conſecratione calicis habentur: Et ſi forte tantum prima verba dixiſſet, deberet utique ſub conditione integram repetere formam, ut recte advertit *Not. Alm. prop. unic. reg. 4.* Et hoc omnes dicere debent, juxta *Rubr. Tit. 10. n. 3.* ubi dicitur: *Si obierit* (Sacerdos), *ſemiprolata forma Sanguinis, tunc alter proſequitur Miſſam, et ſuper eundem calicem repetat integram formam* (intellige ſub conditione, ſi forte jam dixerit verba, *Hic eſt calix ſanguinis mei*) *ab eo loco*: Simili modo &c. *Vel poſſet ſuper alium calicem præparatum integram formam perficere, et Hoſtiam primi Sacerdotis, et Sanguinem a ſe conſecratum ſumere, et deinde calicem relictum ſemiconſecratum.*

Quæritur III. Quid ſignificent verba *Hoc*, *et Hic.* Reſp. cum *Suar. d. 58. ſect. 7. Cont. Tourn. p. 433. q. 1. Holzmann n. 272.* qui citat *Scotum, Sporer*, & alios communiter, quod verbum *Hoc* vel *Hic* ſignificant: *hoc ens*, quod eſt cibus, *eſt Corpus meum: Hic calix*, ſive hic potus, eſt Sanguis meus; omnis enim propoſitio in fine prolationis habet ſuam veritatem, & effectum.

Quæritur IV. An conficiatur Euchariſtia dicendo tantum: *Hoc enim Corpus meum?* Affirmat *Bernal.*, dicens quod verbum *eſt* in latino idiomate ſane ſubintelligitur. At merito negant alii communiter *ap. Croix l. 6. p. 1. nu. 16.* Nam, licet Tò *eſt* ex aliis verbis adjunctis quandoque ſatis ſubintelligatur; tamen hic ex ipſa propoſitione abſoluta minime percipitur, dum hic non habentur alia adjuncta, quæ denotent ſubaudiri verbum *eſt*.

Hic autem notandum, quoad mutationem verborum formæ, id quod habetur in *Rubrica Miſſalis* (*ti. 5. n. 1.*): *Si quis autem aliquid diminueret vel immutaret de forma Conſecrationis, et verba idem non ſignificarent, non conficeret Sa-* 224

cramen-

mamentum. Si vero aliquid adderet, quod ſignificationem non mutaret, conficeret quidem, ſed graviſſime peccaret. Valida eſt autem Conſecratio, ſi quis dicat: *Hoc eſt colpus meum*, vel, *copus meum*; Ita *Croix l. 6. p. 1. n. 36. cum Suar. Lugo*, & aliis communiter; Pariter ac diximus *n. 110. de Baptiſmo, ex c. Retulerunt. Diſt. 4. de Conſecr.* ubi Zacharias Papa declaravit validum Baptiſmum collatum in *nomine Patria, Filia &c.* Ratio, quia voces ita conſtitutæ ſunt, ut ſi aliquando cum vitio proferantur, idem ſignificent; ſufficit enim, ut verba formæ ingerant ſenſum a Chriſto intentum; ſecus ſi alium ſenſum ingererent, ut ſi quis diceret, *Hic* (adverbialiter prolatu) *eſt Corpus meum*, prout docet *S. Thom. 3. part. qu. 60. art. 8.* Valide etiam conſecraret, qui adderet verba ſenſum non corrumpentia, *v. gr. Hoc eſt corpus meum reale.* Secus, ſi diceret: *Hoc eſt corpus meum figuratum.* Et ita pariter invalide conſecraret, ſi quis diceret: *Hoc corpus eſt meum*, ut dicunt *Bonac. Concina, Antoine, & Elbel*, quia per hæc verba non ſignificaratur tranſubſtantiatio panis in Corpus Chriſti.

Dicunt *Salm. cap. 5. num. 16.* cum *Soto* repellendum eſſe ſcrupulum, ſi quis vice *Corpus meum* proferat *Corpus meun*. Pariter, ſi pro *eſt*, proferat *es*, ut *Diana ib.* Si pro *Calix*, dicat *Calis*, ut *Henr.* Si pro *Sanguinis*, proferat *Zanguinis*, (& *Soto* hoc excuſat eb omni culpa, etſi omittatur diligentia ad proferendum; ſed melius *Diana, Leand. &c.* excuſant tantum a mortali apud *Salm. n. 17.*) Ratio, quia in his remanet forma, & ſignificatio ſubſtantialis, cum communites tunc *Calis* vere percipiatur pro *Calix*, & ſic de aliis.

Notandum, quod, ſi Sacerdos ſe diſtrahit in conficiendis Sacramentis, via fieri poteſt, ut Sacramentum reddatur invalidum ob diſtractionem Miniſtri; niſi diſtractio eſſet totalis, ait *Croix l. 6. p. 1. n. 85.* Sed hanc limitationem minime eſſe probabilem probavimus *n. 24. de Sacram. in gen.* In conficiendis aliis Sacramentis, Miniſter voluntarie ſe diſtrahens, non peccat pluſquam venialiter, ut dicit *Gobat.* cum communi apud *Croix l. c.* Sed ibidem *Tamb.* advertit, quod in conſecranda Euchariſtia Sacerdos voluntarie, & advertenter ſe diſtrahens, ratione gravis irreverentiæ, graviter peccaret.

Advertendum autem, quod verba Conſecrationis minime replicanda ſunt, niſi *valde probabiliter* dubitet Sacerdos aliquid omiſiſſa, ut loquitur *Rubrica tit. 5. nu. 2.* his verbis: *Si celebrans non recordetur ſe dixiſſe ea quæ in conſecratione communiter dicuntur, non debet propterea turbari. Si tamen certo ei conſtat ſe omiſiſſe aliquid eorum quæ ſunt de neceſſitate Sacramenti, reſumat formam. Si vero valde probabiliter dubitat ſe aliquid eſſentiale omiſiſſe, iteret formam, ſaltem ſub tacita conditione.*

DUBIUM VII.

Quandiu Chriſtus manet in Euchariſtia?

225 *Infra quantum tempus ſpecies conſummentur?*
226 *Quando recipiatur gratia?* 227. *Quid ſi Sacerdos ſe diſponeret inter ſumtionem?* 228. *An recipiatur plus gratia, ſi ſumatur utraque ſpecies, vel major materia?*
229 *Quid ſi vinum conſecratum in aliud vinum, aut liquorem injiciatur?*

225 „ RESP. 1. Manet ſub ſpeciebus etiam diviſis, & ſub quavis earum minima parte, donec tanta earum fiat mutatio, ut conſueta ſubſtantia panis, & vini corrumpatur. Ita *comm.* cum *S. Th.* Et eſt certum.

Certum eſt apud omnes, ſaltem intra ſpatium horæ ſpecies in omnibus immutari. Bene tamen advertit *Tamb. de Commun. c. 3. §. 4.* quod juxta qualitatem ſtomachi magis vel minus calidi, aut validi ſpecies conſummantur. Ceterum, generaliter loquendo, refert *Lugo D. 10. n. 54.* plures Medicos a ſe Romæ conſultos putaſſe in laicos ſpecies intra minutum corrumpi, & in Sacerdote intra medium quadrantem; quod utrumque approbat *Bernal apud Croix l. 6. p. 1. n. 476.* Imo *Arriaga ibid.* cenſet in laico conſummari intra 5. Pater & Ave, & in Sacerdote poſtquam veſtibus eſt exutus; Saltem poſt quadrantem e Communione, etiam in Sacerdota, tenet ut certum *Lugo*, & conſentit *Croix* quoad ſanum, ſpecies conſummari.

226 „ 2. Gratia datur in prima mandacatione etiam primæ partis, cum ſit totum Sacramentum. Manducatio autem dicitur rejectio ex ore verſus ſtomachum, etſi alii dicant gratiam tum primum dari, cum pars aliqua eſt in ſtomachum recepta. *Dian. p. 3. t. 7. m. R. 96. ex Henriq. Sylv. & Fagund.* Item *Card. de Lugo d. 12. ſ. 2.*

„ 2. Species non ſunt retinendæ in ore tamdiu, donec penitus pereant: quia tunc non manducaretur Chriſtus, nec gratia Sacramenti conferretur; uti neque, ſi moriaris, dum Hoſtia adhuc eſt in ore. *Dian. l. c.* contra *Bec. c. 22.* V. *Bon. d. 4. q. 5. q. 2. n. 2.*

227 „ 3. Si quis partem vini, vel Hoſtiæ ſumpſiſſet indiſpoſitus, & deinde ſe diſponeret, acciperet adhuc gratiam in ſumtione alterius partis. * (*Ita Salm. c. 6. nu. 10. cum Suar. Con. Sor. Cajet.* (contra *Bon. & Henr.*) *quia adhuc tunc Euchariſtia habet vim conferendi gratiam ex opere operato.*) * Quod etiam aliqui, ut *Gabr. Cajet.* & alii probabiliter dicunt futurum, ſi ſe diſponat antequam ſpecies conſummantur in ſtomacho. *Dian. l. c. R. 96. ex Nug.* V. *Card. de Lugo d. 12. ſ. 2. n. 46. 53. & 64.* ubi illud poſterius negat. V. *Bon. l. c.*

„ 4. Non videtur reprehendendus laicus, qui deſiderat eſſe Sacerdos, ut poſſit communicare ſub utraque ſpecie, quod putet plus gratiæ dari ſub utraque, quam ſub una: quia id fieri, non eſt improbabile, ut docent *Vaſquez, Mer. Card. de Lugo d. 12. ſ. 3.* & alii * (*Cum Alenſi, Hurt. Leand.* Palao, *& pluribus apud Salm. c. 6. n. 15. contra Bellar. Suarez, Soto &c. Ambas probabiles* Salm. *merito vocant.*) *: uti nec carpenda devotio illius, qui multum materiæ ſumit ad conſecrationem, ea mente, ne tam cito in ſtomacho ſpecies conſummantur, & ſic diutius ſecum Chriſtus maneat, & ſæpius gratiam augeat: quod fieri non eſt improbabile, ſi diſpoſitio ſubjecti fiet melior; ut docent *Suarez, Comm.* Item *Fagund. & Becan.* apud *Dian. p. 3. t. 6. m. R. 97.* * (*Idem ſentiunt Gonet to. 6. p. 306. Lugo D. 12. n. 48. Tourn. p. 638. cum Juenin. Holzm. p. 66. n. 296. cum Reg. Manſtr. Beſſo, & aliis*; item *Suar. Leand. &c.* (*contra Sot. & Vaſq.*) *apud* Salm. *c. 6. n. 12. & 13. qui merito ad probabile putant. Ratio, quia, ut ait Florentinum, hoc Sacramentum inſtitutum eſt per modum cibi, unde ſicut cibus toto tempore quo in ſtomacho manet, corpus nutrit; ita pariter ſemper ac Euchariſtia in corpore manet, nutrit Animam augendo Gratiam. Hic tamen notandum ex Dupaſq. to. 7. p. 526. quod Innoc. XI. poſt Decretum S. C. damnavit abuſum tradendi communicantibus plures Particulas ſimul, vel ſolito grandiores.*) *

„ 5. Species per vomitum rejectæ, ſi tales ſint, ut ſub illis panis, vel vinum poſſit exiſtere, vere ſunt adorandæ; & ſi iterum ſumantur, iterum conferre gratiam, docet *Card. de Lugo l. c. n. 53.*

„ 6. Etſi, ſi modicum vini conſecrati miſceatur perfecte cum alio liquore, ita ut non maneret ſubſtantia vini, deſinat ibi eſſe Chriſtus, non tamen deſinit, ſi miſceatur cum vino alio, ſaltem ejuſdem ſpeciei. *C. de Lugo d. 20. ſect. 3.* Unde, ſi gutta conſecrata lepſa ſit in dolium vini ejuſdem ſpeciei, totum illud vinum adhibendum tantum eſt pro ſacrificio; licet quidem dicant, bibi poſſe a laicis. 229

Dicunt tamen *Suar. Diceſt. Arriag. & Bernal.* apud *Croix l. 6. p. 2. n. 474.* quod Chriſtus deſinit eſſe præſens, ſi guttula vini conſecrati injiciatur in altero vino non conſecrato potentiori, vel in altero liquore, in quo ſpecies vini corrumpantur. In dubio autem, dicit *Croix ibid.* tenendum, ſpecies non eſſe corruptas.

„ 7. Si ſpecies conſecratæ liquorem ſpecie diverſum ſibi permixtum convertant in vinum ſimilis ſubſtantiæ ei, in quo facta eſt conſecratio, ſpecies priores manent conſecratæ: non item poſteriores adjunctæ.

CAPUT II.

De cauſis, & ſubjecto Euchariſtiæ.

DUBIUM I.

De Cauſis.

„ AGo hic tantum de efficiente, ideſt, de Miniſtro, in quo quid requiratur ad confectionem validam, conſtat tum ex dictis de Sacramentis in genere, tum ex ſuperioris capitis *dub. 5.* Quid ad licitam requiratur, patebit ex ſequenti Dubio, de ſubjecto ſuſcipiente Euchariſtiam: quia omnes diſpoſitiones, quæ ad digne ſuſcipiendam ſunt neceſſariæ, requiruntur etiam ad licitam confectionem, cum conficiens neceſſario ſuſcipere debeat. Hic ergo tantum quæritur, 1. Cujus ſit diſpenſare Euchariſtiam? 2. Quid ex parte Miniſtri requiratur ad licitam diſpenſationem?

ARTICULUS I.

Ad quem ſpectet diſpenſatio Euchariſtiæ?

230 *An ſolis Sacerdotibus liceat Euchariſtiam miniſtrare?*
231 *An ſoli Sacerdotes valide conſecrent?*
232 *Quid notandum de Sacerdotibus conſecrantibus ſimul unam Hoſtiam, ſive cum Epiſcopo?*
233 *An Parochus tempore peſtis teneatur miniſtrare Euchariſtiam?*
234 *An inferior Sacerdote miniſtrando incurrat irregularitatem?* 235. *An ſufficiat conſenſus Paſtoris?* 236. *Quid ſi miniſtrandum ſit Viaticum?*
237 *Qu. I. Quando liceat Diaconis miniſtrare? Qu. II. An liceat Clericis, aut etiam laicis in neceſſitate ſumere Euchariſtiam per ſeipſos? Qu. III. An liceat laico in neceſſitate alteri Viaticum miniſtrare?*
238 *An Sacerdos extra articulum mortis poſſit ſeipſum communicare?*
239 *An alii præter Paſtores poſſunt miniſtrare Euchariſtiam in articulo mortis, & in Paſchate?*
240 *Quibus caſibus liceat Regularibus tunc miniſtrare?*

„ RESP. Euchariſtiam diſpenſare ex officio poteſt ſolus Sacerdos habens juriſdictionem ordinariam, delegatam, aut ſaltem rationabiliter præſumtam, vel privilegium. Ratio eſt, quia Paſtorum proprium eſt paſcere, quod præcipue fit per Sacramenta. V. *Bonac. d. 4. q. 5.* *Card. de Lugo q. 18. ſ. 3.* 230

Fide

231 Fide certum eſt, ſolos Sacerdotes valide conſecrare Euchariſtiam, ut conſtat ex Traditione, & ex definitionibus Conciliorum *Nicæni c. c. 34. Lateranenſis* ſub *Innoc. III. cap. 1. Florentini in Decr. pro Inſtr. Arm.* & *Tridentini ſeſſ. 23. can. 1.* Interque id Tridentinum ex *Math. 26. & Luc. 22. Hoc facite in meam commemorationem*. Quibus verbis tantum Apoſtolis, & Sacerdotibus ſucceſſoribus poteſtas conſecrandi a Chriſto collata apparet: Merito enim ad tantum Miniſterium Miniſtros ſingulari modo conſecratos eſſe oportebat.

232 Notandum hic, quod, ſi plures Sacerdotes eodem tempore conſecrent unam hoſtiam, omnes quidem Sacramentum conficiunt, ut eſt commune cum *Salm. c. 9. n. 3.* ex *Suarez*, & *Fill.* E converſo, ſi unus eorum ante alios formam compleat independenter ab aliorum intentione, jam conficit Sacramentum, ita ut alii fruſtra formam poſtea abſolverent. Hinc *Salm. ibid. n. 5.* cum *Suar. Fill. Pal. Con. Dian.* & aliis pluribus inferunt, quod Sacerdotes novi, qui cum Epiſcopo conſecrant, primo curare debent, quoad fieri poteſt, ſimul cum Epiſcopo formam abſolvere: Præterea habere debent intentionem conſecrandi tunc tantum, quando in eodem tempore cum Epiſcopo formam abſolvunt. Imo, ultra hoc, in Conſecratione calicis intendant etiam non conſecrare, ſi panem forte ipſi non conſecraverint. Cum autem certum ſit, ſolos Sacerdotes poſſe conſecrare; hinc etiam certum eſt, tantum ad ipſos pertinere miniſtrationem Euchariſtiæ.

233 Quæritur hic, an Parochus tempore peſtis teneatur Euchariſtiam miniſtrare cum periculo vitæ? *Prima* ſententia valde gravis affirmat, & hanc tenent *Merbeſ. to. 2. p. 355. q. 19. Conc. tom. 8. p. 308. n. 13. Holzm. p. 64. n. 286. Pal. de Euch. p. 20. n. 2. & Cont. Tournely pag. 459. v. Contrarium, cum Suar. Vaſq. Tann. Barboſa*. Et eandem probabiliorem putat *Sylvius ſuppl. qu. 32. a. 3.* ubi ait: *Securior & veriſimilior aliorum ſententia eſt Parochum ſub mortali teneri adminiſtrare Euchariſtiam Parochianis peſte vel alio morbo contagioſo infectis, etiam cum propria ſuæ vitæ periculo, niſi per aliquem alium id fiat; & niſi occurrant quædam circumſtantiæ, propter quas merito poſſit excuſari*. Ratio, quia licet hoc Sacramentum non ſit neceſſarium ad peccata delenda, eſt tamen moraliter neceſſarium ad perſeverandum in juſtitia. Excipit vero *Sylvius* (poſt *Suar. & Barb.*): 1. *Si aliqui infirmi alias eſſent abſque Confeſſione morituri*. 2. *Si ſit grave Parocho periculum, & ejus mors futura ſit magna populi jactura, ſicut ſi ipſe ſolus ſit, nec facile habendus ſit alius*.

Secunda vero ſententia negat, quam tenent *Salm. cap. 9. n. 30. cum Dic. Gabr. & Ant. a Sp. S. Diana p. 3. tr. 4. R. 174. cum Major. Villal. & Molf.* item *Gobat. & Lochn. apud Croix n. 484.* Ratio, quia hoc Sacramentum non eſt tantæ neceſſitatis, ut Parochus cauſa illud miniſtrandi teneatur prodere vitam. Et hæc ſententia eſt etiam valde probabilis ex Declaratione Gregorii XIII. apud *Fagnan. to. 3. in c. Clericos de Cler. non reſident. ex n. 38.* ubi refert, quod, inſtante S. Carolo Borromæo, an Parochi tenerentur miniſtrare Sacramenta tempore peſtis? Præfatus Pontifex die 12. Octob. an. 1576. approbans Decretum S. C. Concilii, ſic declaravit: *Parochos ſuis Parochianis peſte laborantibus teneri miniſtrare dumtaxat duo Sacramenta ad ſalutem neceſſaria, nempe baptiſmum, & Pœnitentiam; Poſſe autem miniſtrare vel per ſe, vel per alium idoneum, ut Parochus poſſit audire Confeſſiones ſanorum, quia alias eum reformidarent, ſi viderent ipſum accedere ad peſtilentes*. Deinde *Fagnanus* refert, quod idem Gregorius die 26. Octob. 1576. Archiepiſcopo Florentino, qui decreverat Parochos ſuæ Diœceſis teneri tempore peſtis miniſtrare Sacramenta, præcepit ei reſcribi ab eadem S. C. Concilii: *Parochus teneri omnino miniſtrare* (tantum) *Baptiſmum, & Pœnitentiam*. Et ſic de facto S. C. reſcripſit, addito inſuper verbo *per alios*; Dixit enim S. C. hanc fuiſſe mentem Pontificis, prohibendi ſcilicet, ne Parochi per ſeipſos, etiam volentes, miniſtrent Baptiſmum, & Pœnitentiam, ad commodum Parochianorum, qui ſani eſſent. Ita *Fagnanus*.

Deinde hic ſedulo notandum, quod, cum circa idem tempus quæſitum fuerit, an Parochi tempore peſtis tenerentur reſidere? Refert idem *Fagn. l. c.* quod S. C. die 6. Dec. 1576. decrevit *teneri, ſed hoc non per legem generalem ſtatuendum, ſed per Literas S. C. ſignificandum eidem præfata Archiepiſcopo, ut non omnes Parochos cogeret, ſed aliquos partiendo opus, vel deputaret alios Sacerdotes, cum Tab. Arm. & Barb. ſentirent Parochus excuſari tempore peſtis a reſidentia, & quia ſani fugerent Parochos, & quia Parochi omnes morerentur*. Sed facta relatione Pontifex decrevit: *Scribendas ſimpliciter Literas ad Cardinalem S. Praxedis, quibus ſignificetur Sanctitatem ſuam decreviſſe, Parochus tempore peſtis omnino teneri reſidere in ſuis Eccleſiis, poſſe tamen per alium idoneum miniſtrare Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ: Et ſi non reſederint, contra eos procedendum eſſe, ſervata forma Tridentini ſeſſ. 23. cap. 1.*

Tandem dubitatum fuit a nonnullis Eccleſiarum Prælatis, quodnam ſit proprium officium Epiſcopi tempore peſtis, an ſcilicet teneantur reſidere, & etiam ſuis Curatis miniſtrare Sacramenta? Refert *Fagnan. n. 46.* Pontificem die 18. Dec. 1576. ſic declaraſſe: *Decretum factum in Parochis multo magis procedere in Epiſcopis, qui magis obligati ſunt; tamen poſſe Epiſcopos in locis tutioribus manere, & inde providere*. Et hic obſervare oportet, quod hoc Decretum fuit proprium Pontificis, quo generaliter explicatum fuit officium Epiſcoporum: Revera enim, ſi Epiſcopus in hujuſmodi neceſſitatibus oves ſuas deſerit, quis alius eis ſatis providere curabit?

„ 1. Peccat mortaliter, qui ſine omni juriſdictione Euchariſtiam diſpenſat. *Bon. l. c. par. 2.* quia violat alterius juriſdictionem in re gravi. Inferior autem Sacerdote incurret inſuper irregularitatem, ut docet *Conc.* * (*Idem docent Laym. de Euch. cap. 7. n. 3. cum Conrach. Sporer ead. t. c. 5. n. 309. Mazzotta to. 3. p. 131. cum Bon. & Salm. de Bapt. c. 4. n. 20. qui dicunt idem de Clerico miniſtrante Baptiſmum ſollemniter. Ratio, quia, cum horum Sacramentorum ſolus Sacerdos ſit Miniſter, & Diaconus nonniſi ex commiſſione; ideo etiam Diaconus ſine commiſſione miniſtrans hæc Sacramenta, cum ipſorum non ſit Miniſter ordinarius, irregularitatem incurrit, ex c. 1. de Cleric. non ord. Vide dicta de Bapt. num. 116. u. Dub. 2.*) * Hinc Religioſi etiam ipſo facto incurrunt excommunicationem Papæ reſervatam, ſi ſcilicet ſine licentia Parochi, & quidem ſpeciali, præſumant clericis, vel laicis dare extremam Unctionem, vel Euchariſtiam, vel Matrimonia ſollemnizare, niſi habeant privilegium, vel Parochus abſit, aut injuſte nolit in articulo mortis. A dicta tamen excommunicatione excuſare ignorantiam, etiam craſſam, ex *Prap. &c.* notat *Dian. pag. 3. t. 2. R. 51.* idque propter verbum, *præſumant*. 234

„ 2. Licite miniſtrat Euchariſtiam, qui præſumit rationabiliter, Paſtorem factum ſuum approbaturum eſſe. *Reg. l. 2. n. 91. Bonac. l. c. n. 8.* * (*Palaus pun. 18. n. 4. dicit ex conſuetudine communiter præſumi conſenſum Parochi, quoties Communio non ſit ex obligatione. Hinc recte ait Roncaglia c. 4. q. 2. R. 1. cum communi, quod cui conceditur facultas celebrandi, intelligitur etiam conceſſa facultas Euchariſtiam miniſtrandi. Et ſic revera ubique uſus habet. Dicit tamen Palaus ibid. hanc præſumtionem tantum locum habere, cum Communio ſit ex devotione, non vero ſi ex obligatione: Sed Laym. c. 7. num. 4. illam admittit etiam in præcepto Paſchali, ſi præſumtio ſit rationabilis, puta ſi perſona frequenter communicet. Ceterum Croix n. 634. & Lugo d. 18. n. 51. cum Suar. Fag. Diana, & aliis recte dicunt hanc præſumtionem in Communione ex obligatione non eſſe de facili habendam: imo merito addit Croix non ſemper ſufficere, quod certe Parochus daturus eſſet licentiam ſi peteretur; ſi enim peteretur, jam recognoſceretur ut Paſtor, & ipſe ſaltem confuſe cognoſceret ovem ſuam.*) * 235

„ 3. Si infirmus ſacro Viatico muniendus ſit, & proprius Paſtor abſit, vel præſens non poſſit deferre Euchariſtiam, quivis alius Sacerdos, vel regularis, vel ſecularis, & hoc deficiente, etiam Diaconus, ei conferre poteſt, quia tunc præſumitur voluntas Epiſcopi, aut Papæ. Ita *Laym. l. 5. tr. 4. cap. 8. Bon. l. c. n. 10. ex Suar.* * (*Etſi Parochus renuat, ſed injuſte, Salm. c. 9. n. 15. cum Tol. Lugo, Sa, Dic. & eſt commune apud Roncaglia cap. 4. qu. 2. R. 2. cum S. Th.*) * 236

„ Dixi in Reſp. *ex officio*, quia extraordinarie, in ſtatu neceſſitatis, id poteſt Diaconus ex commiſſione Parochi, & ſecundum *Quint.* ſi abſit, ſine ea, v. gr. in magno feſto, quo Sacerdos confeſſionibus, concionibus, &c. eſt occupatus. *Dian. p. 9. t. 6. R. 39. ex Prap.* In extrema vero neceſſitate, v. gr. articulo mortis, ſi non eſſet alius, etiam Diacono, imo laico licere, ſecluſo ſcandalo, & alios, & ſeipſum communicare, probabile eſt, ut contra *Henriq. Vaſq. & Sa*, docent *Suar. Con. Laym. Præpoſ. hic p. 2. c. 11.* confirmatque *Diana p. 8. t. 1. R. 48. ex Averſ. & Franc. Lugo*. Sed *Amic.* limitat ad caſum, quo moriturus peccati mortalis conſcius aliud Sacramentum ſuſcipere non poſſet. *Dian. p. 9. t. 6. R. 39.* In praxi tamen id non facile faciendum, ob contrariam conſuetudinem. *Card. de Lugo d. 18. ſ. 2. Bon. d. 4. q. 5. p. 2.* 237

Quæritur hic I. Quando Diaconus poſſit Euchariſtiam miniſtrare? Nulli dubium quod Diaconus poteſt miniſtrare Euchariſtiam in neceſſitate, ut habetur in Carthagin. IV. Can. 39. ubi dicitur: *Diaconus præſente Presbytero Euchariſtiam Charitatis Chriſti Populo, ſi neceſſitas cogat, juſſus eroget*. Sed dubitatur an hæc neceſſitas debeat eſſet extrema? Affirmat *Contin. Tournely tom. 5. pag. 451. cum Habert, & Witaſſ.* dicens, requiri neceſſitatem præbendi Viaticum, dum abeſt Sacerdos; quia alias non vitaretur ſcandalum, cum jam obſoleverit uſus, qui primitus in Eccleſia invaluerat (ut teſtantur *Alenſis, Sotus, Sylveſt. &c.*), nempe quod Diaconi univerſe Euchariſtiam Populo miniſtrabant. Sed negant communiter *Suar. d. 72. Sect. 2. concl. 3. Pal. p. 17. n. 6. Lugo d. 18. num. 27. Laym. cap. 7. num. 2. & Salm. c. 9. n. 8. cum Rod. Dic. Henr.* qui dicunt ſufficere neceſſitatem gravem, nempe cum nullus adſit Sacerdos, qui commode poſſit miniſtrare; Et huic non diſſentit *P. Concina*, admittens ſufficere ad id juſtam cauſam. Imo *Sylv. v. Diaconus* ait, ſatis eſſe præceptum Epiſcopi vel Parochi, etiamſi nulla cauſa ſubſit, Et *Quintanad. apud Renzi c. 3. quæſt. 2.* tenet, quod, abſente Sacerdote, etiam ſine commiſſione, & nulla urgente neceſſitate, poſſit Diaconus miniſtrare: Sed merito has duas opiniones rejicit P. *Suarez*. Omnes vero conveniunt, quod in neceſſitate extrema, abſente Sacerdote, Diaconus poterit & tenebitur Viaticum miniſtrare, adhuc ſine commiſſione: ita *Tolet. l. 3. c. 28. num. 2. Holzm. nu. 280. & Laym. l. c. cum Soto, Vict. Henr. Miranda, &c.* Diaconus autem, dum Euchariſtiam miniſtrat, debet eſſe indutus ſuperpelliceo, & ſtola tranſverſa, ut bene advertunt *Holzm. l. c. Croix l. 6. p. 1. n. 489. & alii*.

Quæritur II. An liceat Clericis, aut etiam laicis in neceſſi-

Digitized by Google

ceſſitate ſumere Euchariſtiam per ſeipſos? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Lugo d.* 18. *n.* 24. qui vocat communem, *Gonet d.* 10. *n.* 18. *Cont. Tournely pag.* 453. *in fine*, *Bonac. p.* 1. *num.* 5. *cum Henr. Sa*, *Vict. Sylv. Palud. Poſſev. &c. ac Salm. n.* 11. *cum Vaſq. Soto, Fag. & Dic.* Ratio, quia laicus non poteſt Euchariſtiam ſumere, niſi de manu Sacerdotis, vel ſaltem Diaconi; E converſo hoc Sacramentum non eſt neceſſarium ad ſalutem. *Secunda* vero ſententia affirmat, quam tenent *Suar. d.* 72. *ſect.* 1. *in fine*, *Cajet. in Matth.* 26. *Fill. tr.* 4. *n.* 285. *Val. q.* 10. *num.* 4. *Eſcob. l.* 6. *n.* 455. *Diana p.* 3. *tr.* 4. *reſ.* 47. & probabilem putant *Lugo d.* 18. *n.* 23. *& Comitc. q.* 82. *n.* 27. Ratio, quia in tali caſu neceſſitatis, puta in articulo mortis, urget præceptum Divinum communicandi; e converſo nullo præcepto Divino, vel Eccleſiaſtico id apparet prohibitum; imo notum eſt, quod olim fideles laici Euchariſtiam in ſuas domos deferebant, & ſeipſos propriis manibus communicabant: Et hoc quidem propter neceſſitatem permittebatur; Cur autem eadem neceſſitate occurrente aliquando permitti non poterit?

Deinde hic quæritur III. an liceat laico in neceſſitate miniſtrare Viaticum moribundo? Negat *D. Th. in* 4. *d.* 13. *qu.* 1. *a.* 3. *q.* 1. *ad* 3. ubi poſtquam dixit licere laico tangere Corpus Chriſti in neceſſitate, puta ut extrahat Euchariſtiam e loco immundo, ſubdit: *Sed non eſt ſimile de diſpenſatione Sacramenti, quia receptio hujus Sacramenti non eſt neceſſitatis.* Et idem ſentiunt *Lugo d.* 18. *n.* 22. *Petrocor. t.* 3. *p.* 448. *q.* 4. *& Tournely t.* 5. *p.* 357. *cum Contenſ. Gon. Henr. a S. Ign. & Henno*. Ratio, tum quia hoc eſſet contra univerſalem Eccleſiæ conſuetudinem; tum quia hoc Sacramentum non eſt tantæ neceſſitatis, ut mox ſupradictum eſt; tum demum quia in *c. Pervenit* 29. *de Conſecr. Diſt.* 2. expreſſe prohibetur Sacerdotibus committere laico miniſtrationem hujus Sacramenti. Excipit *Tourn. l. c.* ſolum caſum, quo infirmus non poſſet aliud ſumere Sacramentum, & dubitaret de perfecta contritione; quia tunc Euchariſtia fit Sacramentum neceſſitatis. Affirmant vero *Suar. dicta d.* 72. *ſect.* 3. *in fine ac Cajet. Fill. Val. Eſcob. cum Diana l. c.* ac valde adhæret *Laym. c.* 7. *n.* 4. Ratio, quia nulla fit Sacramento injuria, ſi in tali neceſſitate morienti miniſtretur Euchariſtia a laico. Nec obſtat textus in *cit. c. Pervenit*; quia ille loquitur de Sacerdote, qui miniſtrationem committebat laico etiam extra caſum neceſſitatis. Neque obſtat contraria conſuetudo, cum enim hic caſus rariſſime accidat, conſuetudo contraria minime probari poteſt. Hanc ſententiam tenent etiam *Habert t.* 5. *p.* 511. *q.* 2. ubi dicit quod, occurrente neceſſitate, nempe tempore peſtis, bene poterit judicio Epiſcopi etiam laicis permitti Euchariſtiam miniſtrare.

238 „ Probabile eſt, etiam extra mortis articulum ex gravi cauſa, licere Sacerdoti, præciſo ſcandalo, ſacram hoſtiam ſumere ex ſacrario, vel a Diacono allatam ſibi ipſi dare, v. gr. ſi in longo morbo diu non communicaſſet, ut contra *Suar. & Con.* docent *Fag. p.* 3. *lib.* 3. *cap.* 2. *Prop. Eſcob. t.* 7. *E.* 6. *l. c.* *(*Immo Croix nu.* 489. *cum Suar. Bon. Lugo, &c. Ronc. cap.* 4. *quæſt.* 4. *Salm. c.* 9. *n.* 18. *cum Sylvio, &c. dicunt, ſola devotionis cauſa, Sacerdotem ſemper poſſe ſeipſum communicare, quia, præciſo ſcandalo, nulla eſt irreverentia, nec uſlibi eſt vetitum, niſi adſit alius Sacerdos: & id non improbabile putat Concina p.* 307. *n.* 12. *Ibique addit cum Vaſq. Dic. & Leand. hoc permitti etiam Diacono, quia ex Concilio Niceno Can.* 14. *id ei conceditur: Tandem concludit diſciplinam hodiernam in hoc ſpectandam eſſe*)*

239 „ Dixi 2. *vel privilegium*, quale habent Religioſi Mendicantes, & nominatim Societatis JESU, ex Pauli III. Bulla, & aliorum, ut ſcilicet in ſuis Templis, per ſe, vel per alios Sacerdotes illic celebrantes communicare poſſint quoſcunque Chriſti fideles, præterquam in mortis articulo (in quo tamen, ſi urget neceſſitas, præſumitur ratihabitio Papæ, etiam invito Parocho, ut habet *Bon.* hic), & feſto Paſchali. * (*Et præterquam, ſi Epiſcopus rationabiliter alicui Communionem prohibeat.*)* Vide *Card. de Lugo l. c. ſ.* 2. *n.* 38. *&* 49. Porro per feſtum Paſchatis Pontifices hic videntur intelligere, & prohibere communionem illam, qua ſatisfit præcepto annuæ communionis, ut docent *Sa, Fill. & commun.* Per mortis articulum intelligitur tempus, quo vel mors proxime inſtat, & moraliter certa, & inevitabilis eſt, vel quo adeſt mortis periculum, ideſt, probabile dubium de vitæ conſervatione, tali caſu, quo valde frequenter mors ſolet accidere. *Suar. t.* 4. *de rel. l.* 2. *c.* 3. *&* 3. *p. d.* 26. *ſ.* 4. & alii.

240 „ Ex dictis reſolves, quod Regulares licite dent Euchariſtiam in articulo mortis, uti & in Paſchate ſequentibus caſibus.

„ 1. Si extrema ſit neceſſitas, ut ſi periclitetur de ſalute æterna.

„ 2. Si ſit gravis neceſſitas, ideſt, probabile mortis periculum, & Parochus nolit, vel non poſſit dare. *Card. de Lugo d.* 18. *ſ.* 2. *n.* 53. * (*Cum Ronc. cap.* 4. *q.* 2. *R.* 2. *& pluribus, contra aliquos.*)*

„ 3. Si e Pontifice, vel Epiſcopo habeant privilegium: quale hoc tempore habent Religioſi aliqui quibuſdam locis ab Epiſcopis Communionem Paſchalem miniſtrandi.

„ 4. Si quis in Paſchate non poſſit in ſua Parochia communicare, nec petere veniam a Parocho.

„ 5. Si ratione Communionis Paſchalis Parochiæ ſuæ ante ſatisfecerint, aut poſtea ſatisfacturi putentur, quia tunc Parochis nihil decedit, cum ipſo die Paſchæ abſtinere a communione poſſint. * (*Ita etiam Suar. d.* 72. *ſect.* 3. *Pal. c.* 19. *num.* 3. *Anacl. pag.* 101. *num.* 40. *cum communi.*) Sic contra *Henr. & Navar.* docent *Sa, Fill. & Laym.* qui addit, niſi conſtaret Parochum eſſe invitum, ac rationabiliter id prohibere, v. g. quod alias rationem communicantium habere in ſua Parochia non poſſit; tunc enim ad Parochiam eſſe rejiciendos. *Card. de Lug. d.* 18. *ſ.* 1. *num.* 50. *Bon. loc. c.* * (*Refert N. SS. P. Bened. de Synodo l.* 7. *c.* 42. *declaraſſe S. C. non poſſe Regulares die Paſchatis miniſtrare Euchariſtiam ex devotione communicantibus. Sed Ronc. c.* 4. *q.* 9. *R.* 2. *& Wigandt Ex.* 4. *nu.* 48. *in hoc conſtantem eſſe conſuetudinem in contrarium, quæ juriſdictionem præbet.*)*

„ 6. Si ægrotus necdum pervenerit ad eum ſtatum, ut ex præcepto teneatur ad communionem, etſi tunc maneat obligatus ſuſcipere communionem ex manu Parochi in articulo mortis.

„ 7. Si ægrotus ſatisfecerit præcepto de viatico, cum intentione illud implendi: quia adminiſtratio Euchariſtiæ tantum eſt vetita Regularibus, quando præceptum communionis obligat. Nunquam tamen, ſine licentia Epiſcopi, vel Parochi, licet Religioſis publice Euchariſtiam deferre per plateas, cum id juri Parochorum conſuetudine obtento deroget: proinde eo caſu in ægroti Oratorio, aliove honeſto domus loco, de licentia Ordinarii, privatim facto ſacro, Euchariſtia eſt danda. Ita *Suar. V. Dian. t.* 4. *p.* 3. *R.* 14. *& p.* 9. *t.* 9. *R.* 63.

„ 8. Quibuſdam, qui frequenter communicant apud Religioſos, nec poſſunt adduci, ut communicent in Parochia: idque ex tacito, & præſumpto conſenſu, quem *Laym. l.* 5. *t.* 4. *c.* 7. *n.* 4. putat facilius poſſe præſumi in militibus præſidiariis; item in aulicis, ſtudioſis, aliiſque Academicis, &c. qui frequenter communicantes extra ſuſpicionem eſſe ſolent. Vid. *Laym. l. c.*

„ 9. Si in Paſchate ſint vagi, peregrini, & advenæ, ſecundum ſententiam probabilem multorum, ut *Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 37. *Fagund. præc.* 1. *Eccl. l. c. c.* 8. *Card. de Lugo l. c. Dian. p.* 2. *t.* 2. *R.* 12.

Huic adverſantur *Tourn. t.* 5. *p.* 455. *v. Circa, & Ronc. cap.* 4. *qu.* 2. *R.* 2. *cum Barboſa, & Paſſer.* dicentes, quod Advenæ debent ſumere Communionem Paſchalem de manu Parochi loci, quia iſte tunc cenſendus eſt proprius eorum Paſtor. Sed cum *Buſemb.* communiſſime oppoſitum docent *Sanch. d. diſp.* 23. *n.* 17. *Suar.* 3. *p. d.* 72. *ſe.* 2. *in fi. Lugo d.* 18. *n.* 50. (qui vocat fere communem) *Viva q.* 4. *a.* 10. *Anacl. p.* 101. *n.* 40. *Pal. p.* 19. *n.* 7. *& Salm. c.* 8. *n.* 31. *cum Nav. Sot. Cajet. Azor. &c.* Ratio, quia Peregrini, & Vagi non habent proprium Paſtorem; Et favet Declaratio Eugenii IV. (apud *Sanch.*) qui conceſſit Peregrinis, ut poſſint in Parochiæ hoſpitiis communicare, non autem coegit, ſed reliquit eos diſpoſitioni juris communis.

„ 10. Si ſint famuli vel domeſtici, vel familiares eorum, qui circa tales habent privilegium. V. *Comp. privil. Soc. v. Familiar., & Dian. p.* 2. *t.* 1. *de dubiis Regularium*, *R.* 12.

Bonacina Qu. 7. *p.* 2. *n.* 10. refert quandam Declarationem S. C. Concilii (*apud Sa*), qua dictum fuit, famulos ſeculares Monaſteriorum teneri ſumere Communionem Paſchalem in Parochia. Hoc autem ait *Bon.* non intelligendum de iis qui degunt in Monaſteriis, vel in locis exemptis a cura Parochorum; Et idem ſentiunt *Anacl. p.* 401. *n.* 40. cum communi ut aſſerit, *Ronc. c.* 4. *qu.* 2. *R.* 2. *Pal. p.* 15. *n.* 10. *& Salm. c.* 8. *n.* 30. *cum Dic.* Attamen *Wigandt Exam.* 4. *n.* 48. & Benedictus XIV. *Notif.* 55. *tom.* 2. ſentiunt oppoſitum; nam (ut ait præfatus *Bened.*) tantum illi Servientes Monaſteriis ſunt exempti a juriſdictione ſui Ordinarii, qui, ut habetur in Tridentino *Seſſ.* 24. *c.* 11. *Actu inſerviunt, intra eorum ſepta ac domos reſident, ſub eorumque obedientia vivunt.* Unde, ut ait, non eximuntur ab obligatione Communionis Paſchalis in Parochia famuli Monaſteriorum; niſi vivant intra ipſam clauſuram, & ſub obedientia Prælatorum Regularium. Et huic conformia eſſe refert idem *Bened.* plura Decreta S. C. & ſignanter illud editum 12. Nov. 1721. ubi dictum fuit teneri recipere Communionem in Parochia famulos Monialium degentes in domibus ſitis in atriis Monaſteriorum, muro circumvallatis, quæ ſunt contigua Monaſteriis cum janua quæ clauditur. Sed hoc non obſtante, affert *Croix l.* 6. *p.* 1. *nu.* 624. Societati JESU expreſſum Privilegium conceſſum fuiſſe, ut famuli domeſtici, intra ſepta religioſa habitantes, poſſint ſatisfacere Communioni paſchali communicando in templis Societatis. Sed notat ibi P. *Zacharia* pluries decreviſſe S. C. hoc privilegium non extendi ad alias Religiones.

ARTICULUS II.

Quid requiratur in Miniſtro ad Licitam adminiſtrationem Euchariſtiæ?

241 *An Euchariſtia deferenda ad infirmum cum ſtola, ſuperpelliceo, ac lumine? Quid de Extrema Unctione?*

242 *An in neceſſitate liceat currere?* 243. *An deferre Euchariſtiam in equo? Et an tantum ad eam adorandam?*

244 *An liceat diſpenſare, vel celebrare poſterioribus digitis? Et an medio inſtrumento tempore peſtis?*

245 *Quan-*

245 *Quando peccet diſpenſans ob defectum Ritus Eccleſiæ?*
246 *Quibus ſubjectis non liceat porrigere Communionem?* 247. *An autem Communio porrigenda Reis capite damnatis? Et an ſemifatuis, & obſeſſis?*
248 *Quomodo Paſtor debeat aſſervare Euchariſtiam? Et an Euchariſtia aſſervanda, & deferenda ſemper ſit cum lumine?*
249 *An miniſtranda Communio in Miſſa de Requiem?*
250 *Quid faciendum, ſi Hoſtia decidat in terram?*
251 *Quid faciendum de fragmentis Hoſtiarum?*
252 *Qua hora, & qua die poſſit dari Communio?*
253 *Quoties Parochus teneatur miniſtrare Communionem?*
254 *Quid notandum circa Communionem quotidianam?*

241 „ RESP. 1. Ut Miniſter circa Euchariſtiæ diſtributionem non peccat, præter gratiam, etiam reverentiam in eo tum ratio, tum Canones requirunt; ita ut præſtet hoc Sacramentum omitti (cum ejus ſuſceptio ſæpe non ſit neceſſaria ad ſalutem), quam admitti poſitivam irreverentiam. *Unde reſolves.*

„ 1. Euchariſtia non eſt deferenda ad infirmum, niſi cum habitu decenti, id eſt, cum ſtola & ſuperpelliceo, ac præcedente lumine. Secus eſt de extrema Unctione, cujus materia, cum non ſit Sacramentum, non requirit tantam venerationem. * (*Ita etiam Mazz. cum Croix, & communi*) *. Putant tamen quidam, ſi habitus haberi non poſſit, aut ſit tempeſtas, aut iter faciendum, non fore irreverentiam, ſi Sacerdos Euchariſtiam in pyxide, vel corporali involutam in ſinu ſuo clam deferat. Quod certius videtur licere in locis hæreticis, ubi etiam neceſſitate, & clam, præciſo ſcandalo, poterit porrigere ſine ſtola, & ſuperpelliceo: etſi nullo modo celebrandum ſit ſine veſtibus ſacris ob viaticum dandum. *Bon. d. 4. quæſt. 5. p. 2.*

Miniſtrare Euchariſtiam ſine lumine, & ſolita Confeſſione reputatur tantum veniale, ut communiter dicunt *Suar. d. 72. Sect. 4. v. Tenia, Ronc. c. 4. qu. 3. R. 2. cum Quarti, Croix n. 487. cum Gob. & Sal. c. 9. n. 24. cum Fill. Gran. & Fag. ac Mazzotta t. 3. n. 132. in fin.* cum communi ut aſſerit. Miniſtrata autem ſine ſtola, & ſuperpelliceo, communiter cenſent DD. eſſe mortale ex genere ſuo, ut *Suar. & Ronc. ll. cit. ac Fill. cap. 9. n. 270.* Omiſſa tamen tantum ſtola, dicit *Roncaglia* pluribus videri ſolum veniale. Utrum autem in neceſſitate liceat miniſtrare Viaticum ſine lumine, & veſtibus ſacris? Negat *Bonac. qu. 5. p. 2. num. 8. cum Sylveſt. & Poſſev.* quia (ut ait) præſtat potius reverentiam ſervari tanto Sacramento, quam infirmum communicare. Sed communius & ſatis probabiliter affirmant *Croix, & Mazzotta ll. cit. Gobat, tr. 4. n. 417. Elbel tom. 3. p. 83. n. 63. & Renzius qu. 15. cum Fill. Averſa, Gran. &c.* Ratio, quia non rationabiliter præſumitur quod Chriſtus, qui hoc Sacramentum ad ſubſidium Animarum inſtituit, & Eccleſia, quæ tam benigna eſt Mater, velint moribundos tanto bono privari, ne præſcriptæ cæremoniæ omittantur. Deferre autem Euchariſtiam ad aliud Altare ſine veſtibus ſacris, dicit *Croix l. c. cum Diana, & communi*, non excedere peccatum veniale. Cenſet etiam *Paſqual. ap. Croix n. 614.* quod Epiſcopus poteſt diſpenſare, ut deferatur Viaticum cum pileolo in Villis & Pagis.

242 „ 2. Præſtat ægrum non communicatum mori, quam Sacerdotem in habitu cum Sacramento per publicum currere (*ubi feſtinare valde debeat*, ut dicit *Quintan. t. 4. ſ. 8.*) * (*Sed probabile eſt poſſe ſine irreverentia currere in neceſſitate, ut Croix nu. 614. cum Gob. item contra Salm. c. 9. num. 26. cum Bon.*) *. Secus eſt in Baptiſmo, & Pœnitentia, ſi probabiliter timeretur, ne ægrotus decederet in mortali, tunc enim currendum eſſet, ut habet *Bon. l. c. ex S. Th. Poſſev.* & aliis.

243 „ 3. Ad infirmum longe diſtantem licere Parocho Euchariſtiam deferre in equo manſueto, ita ut non ſit periculum lapſus, docet *Quintan. c. 4. ſ. 8.* * (*Idem tenet Elbel n. 74. cum Gob. ſi fiat cauſa tempeſtatis, vel diſtantiæ, vel quia periculum eſt in mora. Idque conceſſit S. Carolus in Act. Mediol. p. 4. ſub nu. 51.*) * Sed negant *Poſſev. & Barboſa*, niſi loci conſuetudo permittat; adduntque non licere pyxidem dare portandam laico, quantumvis Paſtor ſit fatigatus, ſed potius ex collo ſuſpendendam burſam.

„ 4. Euchariſtia non eſt deferenda ad ægrum, venerationis tantum cauſa, ut adoret, vel oſculetur, ſi ſumere non poſſit. Quod etiam prohibuit Congregatio Cardinalium: quæ tamen non videtur prohibere, ut venerationis cauſa deferatur ad lectum, ſi in domo celebratur. * (*In hoc attendendum omnino Decretum S. C. Concilii in ſeſſ. 13. Can. 7. (ap. Lugo Reſp. Mor. l. 1. dub. 11. n. 3.) ubi ſic declaratum fuit:* Non licet S. Euchariſtiam ad ægrotantes deferre, qui morbi gravitate impediti ſumere eam non poſſunt, ſed venerationis gratia ſolent eam deoſculari. Et ſi forte aliquo in loco talis eſt conſuetudo, ea prorſus eſt tollenda, quod Pius V. prohibuit.) *

244 „ 5. Non licet dare Euchariſtiam aliis digitis, ſi indice, & pollice, ob chiragram, dari non poſſit, ut docent *Bon. d. 5. q. 4. p. 2. & Poſſevinus*, contra *Tolet.* cujus ſententia tuta videtur, ſi alias æger ſine viatico eſſet moriturus: præſertim ſi tunc detur duobus indicibus.

Quæritur, an qui laborat chiragra, poſſit aliis digitis quam pollice & indice miniſtrare Euchariſtiam? Affirmant *Mazzot. t. 3. p. 133. n. 111. & Croix l. 6. p. 1. n. 190. cum Arriaga, Leand. & Gob.* quia, licet ſoli primi digiti Sacerdotis inungantur, tamen tota manus conſecratur. Probabilius vero negant *Diana p. 10. tr. 11. reſ. 40. Renzi c. 3. qu. 16. & Bonac. d. 4. p. 2. n. 10. cum Poſſev.* Ratio, quia, etſi tota manus ſit conſecrata, attamen index & pollex ex ritu Eccleſiæ ad hoc miniſterium deputantur. Et quamvis communiter admittant cum *Buſemb. Diana, & Renzi l. c.* item *Concina p. 109. n. 15. Salm. c. 9. n. 26. Tourn. p. 461. Salm. c. 9. n. 26. & Roncaglia c. 4. qu. 3. R. 2.* (contra *Bon.*) poſſe miniſtrari Euchariſtiam poſterioribus digitis in cauſa extremæ, vel graviſſimæ neceſſitatis. Pariter tamen communiter dicunt *Palaus tr. 29. d. 6. p. 11. n. 3. & Laym. de Irreg. n. 5. c. 7. n. 6. Bon. eod. tit. d. 7. qu. 2. c. 2. n. 16. cum Suar. Mol. Sayro, Avila, Fill. & Reg.* quod, ſi quis haberet pollicem ita infirmum, ut non poſſet cum eo hoſtiam frangere, non poſſet quidem celebrare. Idque infertur ex c. *ult. de Corp. vitiat.* ubi dictum fuit, tum tantum permittendum alicui Sacerdotio miniſtrari, cum habet pollicem aptum ad frangendam Hoſtiam. Regula autem generalis eſt, id quod eſt impedimentum ad ſuſcipiendum Ordinem, poſt ſuſceptionem exercitium Ordinis impedire; vide *Salm. de Cenſur. c. 7. n. 2.* Et idem dicunt *Bon. l. c. Viva de Irreg. q. 9. a. 4. n. 15. & Mazzotta eodem tit. c. 5. n. 1.* de Sacerdote, qui indicem haberet ineptum ad uſum.

„ 6. Non licet tempore peſtis porrigere Euchariſtiam medio aliquo inſtrumento (multo minus deponere alicui in ſcutella, ut ab ipſomet ægro ſumatur); ſed manu danda eſt, ut docet *Bonac. d. 4. qu. 5. p. 2. ex Suarez* & aliis. Quamvis *Poſſev. c. 8.* non improbabiliter dicat, poſſe, præciſo ſcandalo, & periculo lapſus in terram, inſtrumento ad id rite confecto dari. * (*Puta in cochleari; Id tamen negant Diana p. 5. tr. 3. R. 50. & Renzi c. 3. qu. 16. cum Fagund. et Concilio Mediol. V. ubi id vetitum fuit. Sed merito putant non improbabiliter licitum in tali neceſſitate cum Buſemb. Bon. p. 2. n. 10. item Mancin. et Marc. ap. Croix n. 486. et Salm. c. 9. n. 27. cum Gavant. Leand. &c. quia neceſſitas ſatis videtur excuſare a ſolito ritu Eccleſiæ*) * Quod in praxi pro ægroto, qui non poteſt trajicere Hoſtiam, ut ſcilicet ei detur Euchariſtia, impoſita particula Hoſtiæ cum vino in cochleari, admittit *Prep. in 2. p. qu. 80. art. 5. dub. 6. & Eſc. t. 7. c. 6. Dian. p. 4. t. 4. R. 104.* * (*Vide dicenda n. 288. v. Dicunt.*) *

„ 7. Sacerdos podagra laborans poteſt deferri ad altare, ut ibi Euchariſtiam adminiſtrat; ſecluſa tamen alia prohibitione. Ita *Poſſev. c. 5. n. 60. Bon. l. c.*

„ Reſp. 2. Requiritur præterea, ut eam diſpenſet ritu Eccleſiæ conſueto: deinde, ut eam neget (per ſe loquendo) indiſpoſitis animo, vel corpore: denique, ſi Paſtor ſit, ut miniſtret eam ovibus, quoties rationabiliter petunt, *Con. d. 4. qu. 5. p. 1. n. 15.* 245

„ Dixi 1. *Ritu Eccleſiæ*, quia legitimus Eccleſiæ ordo ſub peccato obligat.

Unde reſolves.

„ Peccat I. qui Euchariſtiam dat ſub utraque ſpecie, locis, vel perſonis, quibus a Pontifice non eſt conceſſum. Item, ſi morituro, qui ob linguæ ariditatem non poteſt Hoſtiam trajicere, det ſpecies vini. * (*Ut communiſſime docent Tab. v. 5. n. 3. cum Fag. et Dian. item Croix nu. 611. cum Suar. Lugo, Dic. etc. contra Ochag. etc. quia præceptum Viatici non obliget, quando nequit ſumi debito modo, et Eccleſiæ ritu.*) *; licet talem a mortali excuſare conetur *Amic.* apud *Dian. p. 8. t. 1. R. 24. Bonac. l. c. Sanch. Poſſ. Barb.* contra ipſum *Dian. p. 9. t. 9. R. 64.* II. Qui diſpenſat ſine veſte ſacra, vel lumine, aut prævia confeſſionis generalis formula. * (*Vide dicta n. 241.*) * III. Qui laico dat Hoſtiam majorem; in neceſſitate tamen, vel in cauſa magnæ devotionis, licet ex majore particulam detractam dare * (*Id ſi fit ſine cauſa, non eſt licitum, ſed non excedit veniale, ut recte ait Tourn. p. 462. cum Poſſ. Sufficit autem ad illud excuſandum, ſi communicandus ſit infirmus, vir nobilis, famulus, vel alius qui ſine incommodo expectare non poteſt, etiamſi tantum ex devotione communicet, ut dicunt communiter idem Tourn. l. c. & Conc. p. 207. n. 12. Salm. c. 9. n. 19. cum Dic. Diana, Gran. etc. ac Elbel t. 3. n. 59. cum S. Anton. Sylveſt. & Bon.*) * vel etiam in defectu minorum, plures majores conſecrare; eaſque deinde in minores partes (non tamen adeo parvas, ut honeſte dari non poſſint) diviſas diſtribuere. Ita *Sa v. Euchar. d. 4. q. 5. p. 1. n. 14.*

„ Dixi 2. *Per ſe neget*: quia alias comperabitur peccatum. Per accidens tamen ſæpe dare poteſt, v. gr. ſi ſine ſcandalo, aut gravi damno ſuo, vel pœnitentis, negare non poſſit. Vid. *Bon. l. c. Poſſev. c. 5. n. 8.*

Unde reſolves.

246 „ 1. Peccat 1. Qui dat pueris, ante annum diſcretionis, niſi in articulo mortis, qui forte circa annum decimum incipit. * (*Vide infra n. 301.*) * 2. Qui dat amentibus, quando nunquam ſunt uſi ratione. Si vero uſi ſint, poteſt, & debet illis dari in articulo mortis, ſi poſſit ſine periculo irreverentiæ, & non conſtet, incidiſſe in amentiam in ſtatu peccati mortalis. *Lav. hic c. 4. n. 4.* * (*Vide dicenda dict. n. 301. Qu. II.*) * 3. Qui dat peccatori publico, v. g. hiſtrioni, turpes comœdias cum mortali repræſentanti, uſurario, meretrici, concubinario: de quibus Vid. *Fill. t. 4. n. 166. & ſeq.* * (*Vide dicta n. 46.*) *

„ Dixi,

„ Dixi, *Publico*: quia, ſi occulte tantum ſcias eſſe indiſpoſitum, occulta quidem, non tamen publice petenti eſt neganda: niſi indiſpoſitio ex confeſſione ſit nota; tunc enim extra eam ne licet quidem monere, ut docet *Sanchez*, *Eſc. Laym. l. 5. t. 4. c. 6. Card. de Lugo d. 8. de Sacr. ſ. 8.* * (*Vide d. n. 49. & 50.*) *

247 „ 2. Peccat item, qui negat reis morte plectendis (quibus etiam poteſt dari aliquot, imo una hora ante mortem, ut habet *Sa*: danda vero eſt, ſi fieri poteſt, non in carcere, vel alio loco inhoneſto) etiam ob crimen ſagarum captis, dummodo pœnitentiam præſeferant: atiamſi crimen negent, & violenta duret ſuſpicio, *Tann. t. 3. qu. 5. d. 4.* * (*Negat Contenſon. d. 4. c. 1. ſpec. 3. poſſe dari Communionem capite damnatis, niſi diu prius pœnitentia ſua crimina expiaverint. Sed recte affirmat laudabilius poſſe dari diſpoſitis per Confeſſionem P. Concina pag. 310. num. 5. & Juenin p. 272. Concl. 3. ut uſus habet in Italia, & Germania (ſecus in Gallia, & Hiſpania); & etiam una hora ante mortem, ſi neceſſitas urgeat, ut admittit* Concina; *Ex Concilio enim Niceno Can. 13. præſcribitur, quod Euchariſtia danda eſt omnibus*, qui ad vitæ exitum veniunt.) *

„ 3. Recte facit, 1. qui raro, v.g. in Paſchata, dat communionem ſemifatuis, & qui debilem habent rationis uſum, ſi ſaltem hunc cibum a profano diſtinguere norint, ut habent *Henr. & Poſſev.* Idem fere dicendum eſt de ſurdis, & mutis a nativitate. Vide *Laym. hic* 2. Qui dat obſeſſis a dæmone, dummodo ſine irreverentia poſſint ſumere. Ita *Suar. Bon. Reg.* * (*Vide dicenda n. 303.*) *

„ Dixi 3. *Si Paſtor ſit*.

Unde reſolves.

„ 1. Talis peccat graviter contra juſtitiam, & charitatem, ſi ſubditis in periculo mortis, licet peſte infectis, non det. * (*Vide d. n. 233.*) * Alius vero Sacerdos, qui in tali caſu, abſente, vel nolente Parocho, nollat dare, peccaret tantum contra charitatem, atſi ſecundum *Chapeavil.* mortaliter. *qu. 37. n. 2.*

248 „ 2. Paſtor, ut Euchariſtiam opportuna petentibus poſſit miniſtrare, tenetur eam *u* ſervare cum lumine in Eccleſia (nec licet alibi, ne in ſacellis quidem nobilium, vel choris monialium, aut intra ſepta Monaſterii earum, ut habet *Trid. ſeſſ. 25. de reform. c.* 10. niſi cum facultate in ſolamni feſto) in pyxide; quæ neceſſario eſt conſecrata, licet, ſi conſecrata non ſit, debeat interius veſtiri vitta linea ex tela conſecrata, ut ex *S. Th.* docent *Vaſq. Azor. Regin. in praxi t. 2. l. 29. c. 9.* * (*Vide de hoc dicenda n. 423. infra ibi n. 6.*) *

„ Si ob graviter culpabilem negligentiam Parochi, vel ejus, cui iſta cura commiſſa eſt, integro die, vel aliquot integris noctibus, lumen non ardeat ante venerabile Sacramentum, peccare eum mortaliter (ſecus ſi per horam tantum) docent *Quint. t. 4. & ſ. 1. & 7.* item *Dian. p. 9. t. 6. R. 34.* licet *Marchant. in reſ. Paſtor. t. 4. c. 5. q. 4.* obligationem, & conſuetudinem tam univerſalem neget: uti & de lumine præferendo, quando defertur Sacramentum foras, atque ex cauſa id poſſe omitti, ut cum defertur ad ægrum longe diſtantem, nec commode fieri poteſt cum lumine. * (*Vide dicta hic n. 241. v. Miniſtrare.*) *

249 Plura quæſita diverſa, & utilia ad praxim hic ſunt reſolvenda. Quæritur I. An in Miſſa de *Requiem* poſſit dari Communio? Hic tria dubia occurrunt. Dubitatur 1. An liceat Communionem miniſtrare intra Miſſam? Negat *Gavantus p. 2. Tit. 10. n. 6. lit. n. & Croix l. 6. p. 1. n.* 492. ex Decr. S. C. Rituum edito die 22. Januar. 1701. Sed affirmant merito *Pignatellus t. 9. Conſul. 90. n. 38. Quarti p. 2. tit. 10. n. 6. & Merati l. c. in Gav. n. 28. cum Caſtalde*, & aliis pluribus. Probatur ex Trid. *Seſs. 22. c. 6.* ubi dicitur: *Optaret ſacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis Fideles adſtantes Euchariſtiæ perceptione communicarent*. Nota *in ſingulis Miſſis*: Ergo etiam in Miſſis Defunctorum. Item quia in Canone etiam Miſſalis Defunctorum dicitur: *Ut quotquot ex hac altaris participatione Sacroſanctum Filii tui Corpus & Sanguinem ſumſerimus &c.* Deinde ibidem inferius poſt Communionem celebrantis, ſic habetur: *Si qui ſunt communicandi, eos communicet, antequam ſe purificet*. Refertque *Merati*, hæc verba inſerta fuiſſe in Miſſali Defunctorum tempore Urbani VIII. qui hæc præſcripſit inter cetera: *Communicando fra la Meſſa de Requiem, ſi faccia lo ſteſſo, nè ſi dia alcuna benedizione*. Nec obſtat Decretum appoſitum anni 1701. Nam aſſerit idem *Merati* inveniſſe adnotatum in Directorio Eccleſiæ Genuenſis an. 1715. quod, licet anno 1701. a S. C. vetita fuiſſet Communio fieri in Miſſis Defunctorum, tamen ab eadem S. C. ex novis motivis prohibitum fuit extra dari copiam prædicti Decreti. Deinde refert idem Auctor, quod die 22. Martii 1711. repropoſito hoc dubio, eadem S. C. cenſuit præfatum Decretum anni 1701. ſuſpendendum eſſe. Hinc hodie undique viget uſus Communionem diſpenſandi intra Miſſam *de Requiem*: imo hodie certum eſt licere ex Decreto mox referendo.

Dubitatur 2. An in Miſſa Defunctorum liceat dare Communionem ex particulis præconſecratis in alia Miſſa? Affirmant *P. Merati n. 30. & Benedictus XIV. de Sacrif. Miſſæ t. 9. l. 3. c. 18.* dicentes, opinionem oppoſitam aliorum nullo modo eſſe admittendam prout noviter adinventam, cum omnes auctoritates & Rubricæ nunquam de hac limitatione verbum faciant. Nec refert, quod Particulæ præconſecratæ non ſpectent ad idem Sacrificium, nam ad totum fructum Sacramenti percipiendum, ſufficit, ut Fideles de eadem Victima participent. Suppoſitium autem pro certo reputat *Merati* quoddam Decretum in contrarium, quod refertur in quodam Kalendario anni 1736. Dicit enim ipſe omnem diligentiam adhibuiſſe in evolvendis Regeſtis S. R. C. in quibus nunquam potuit tale Decretum invenire. Sed his non obſtantibus, die ... Septembr. 1741. novum prodiit Decretum S. C. Rituum in Aquenſi, quo dictum fuit; *In Miſſis Defunctorum quæ in paramentis nigris celebrantur, non miniſtretur Euchariſtia per modum Sacramenti, ſcilicet cum Particulis præconſecratis, extrahendo Pyxidem a Cuſtodia. Poteſt tamen miniſtrari per modum Sacrificii, prout eſt quando Fidelibus præbetur Communio cum Particulis intra eandem Miſſam conſecratis*. Hic autem notandum, quod antea die 21. Junii 1670. in Pritana aliud fuit Decretum emanatum, nimirum: *Miſſæ Defunctorum non poſſunt celebrari, niſi cum colore nigro, vel ſaltem violaceo*. His poſitis, nempe quod tantum in paramentis nigris prohibetur Euchariſtia miniſtrari; & alias permittitur celebrare Miſſas de *Requiem* in violaceis, infertur, licita poſſe in Miſſis Defunctorum, quæ celebrantur in violaceis, miniſtrari Euchariſtia cum Particulis præconſecratis: & inſuper miniſtrari poſſe tam ante, quam poſt Miſſam.

Dubitatur 3. An Communio poſſit miniſtrari a celebrante ante vel poſt Miſſam Defunctorum? Merito id negat *Merati*, quia extra Miſſam nunquam in paramentis nigris eſt diſtribuenda Communio, cum juxta Rituale Rom. præſcribatur in adminiſtrationem Euchariſtiæ utendum eſſe ſtola coloris Officio illius diei convenientis, vel ſaltem coloris albi, ut cenſet idem *Merati* cum pluribus DD. Quod etiam approbavit S. Carolus *in Syn. Provinc. I. part.* 1. Ceterum certum eſt ex Rituali Romano, intra Miſſas Vivorum Communionem Populi ſtatim poſt Sacerdotis ſumtionem fieri debere, niſi juſta cauſa ſuadeat fieri ante, vel poſt Miſſam, uti ſi plurimi intereſſent, & ſuſpicio eſſet, quod aliqui eorum Miſſæ longioris tædio exaſperentur, ut docet N. P. Benedictus XIV. *de Sacrifie. Miſſ. ta. 9. l. 3. c. 18.*

Quær. II. Quid faciendum caſu quo decidat Hoſtia? Primo tegendus eſt locus panno lineo mundo, & poſtea abluendus, ut præcipiunt Rubricæ, quæ tamen non obligant ſub gravi, ut notat *Paſq.* apud *Croix l. 6. par. 1. n. 494. Holzm. n. 87.* qui addit cum *Gob. Pelliz. Tamb. & Lohner ap. Croix l. c.* ordinarie omitti poſſe ablutionem veſtis, aut barbæ, ad evitandam turbationem Populi. Locus vero, ubi inciderunt ſpecies vini, ſemper debet ablui, cum ipſæ imbibantur, etſi non ſit opus eas comburere. Si Hoſtia decidat ſuper ubera mulieris, non debet Sacerdos ipſe auferre, ſed ipſa mulier manu abſtrahat, & reponat in Ciborio. *Croix n. 495. cum Gob. Paſq. & Lohn.* 250

Quær. III. Quid faciendum de fragmentis Hoſtiarum? In Rubrica Miſſalis (*Tit. 7. n. 2.*) ſic habetur: *Si deprehendat* (Sacerdos) *poſt ſumtionem Corporis & Sanguinis, aut etiam poſt ablutionem, reliquias aliquas relictas conſecratas, eas ſumat, ſive parvæ ſint, ſive magnæ, quia ad idem Sacrificium ſpectant*. Et hoc non ſolum immediate poſt Miſſam, ut communa eſt apud *Croix l. 6. p. 1. n. 496.* ſed etiam ſi Sacerdos ſit in Sacriſtia, adhuc tamen indutus veſtibus ſacris, ut dicunt *ib. Cobat. Granad. Diana, &c.* ac conſentit Bened. XIV. *de Sacr. M. l. 3. c. 17. n. 5. & 6.* contra *Lugo d. 15. n. 82.* Idque poſſe fieri dicunt *Tamb. & March. ib.* etiamſi fragmenta illa ſint reliquiæ alterius Sacrificii, quia (ut ajunt) omnes Miſſæ cenſentur unum ſpecie Sacrificium; & hoc probabile putat *Tourn. p. 483. v. Hæc opinio*; Sed melius id negant communiter *Cajet. Sylv. Nav. Vaſqu. & Bonac. ap. Tourn.* item *Lugo l. c. n. 81. ac Croix n. 497. cum Suar. & Tann.*, niſi adſit periculum irreverentiæ; alias non licebit, tum quia ex Rubrica, ut ſupra, Sacerdos non poteſt ſumere reliquias poſt ablutionem, niſi eas tantum quæ *ad idem Sacrificium ſpectant*; tum quia ſumtio reliquiarum alterius Sacrificii non pertinet ad illius perfectionem, ſicut ſumptio reliquiarum ejuſdem Sacrificii. Dictum eſt, *adhuc indutus*, nam ſi Sacerdos jam ſe exuerit veſtibus ſacris, tunc cenſet præfatus Bened. XIV. *l. c.* cum Clem Patavino Reliquias vel reponendas in Tabernaculo, ſi adſit, vel reſervandas alteri Sacerdoti celebraturo eadem mane, alioquin ab eodem qui celebravit eſſe ſumendas. 251

Hic autem advertendum 1. quod ſi Sacerdos deferat Communionem infirmo in Valetudinario, & remaneant reliquiæ in patena vel calice, poterit Sacerdos eas ſumere, ſi adhuc ſit ſacris indutus veſtibus, ut ajunt *Pal. Tamb. & Burgh. ap. Croix l. c.* Bene vero poterit etiam eas dare infirmo ſtatim poſt particulam ipſi traditam, quia tunc cenſetur moraliter una Communio, prout recte dicunt iidem *Tamb. Burgh.* cum *Marchin. ib. & Lugo d. 15. n. 80.* qui teſtatur ſic uſum ferre, ut poſt Communionem ægri abluatur pyxis, & ablutio ipſi tradatur. Item advertendum id quod additur in prædicta Rubrica *n. 3. Si vero relicta ſit Hoſtia integra conſecrata, eam in Tabernaculo reponat; Si hoc fieri nequit, ſequenti Sacerdoti ſumendam relinquat, Si neutrum fieri poſſit, in ipſo calice decenter conſervet; Quod ſi non habeat quomodo honeſte conſervetur, poteſt eam ſumere*. Particulæ autem inventæ extra corporale, in dubio an ſint conſecratæ, ſumendæ ſunt etiam poſt ablutionem, ut dicunt *Bon. Henr. & Gob. ap. Croix n. 408.*

Quær. IV. Quanam hora poſſit diſpenſari Communio? 252
Reſpondetur: Per ſe loquendo, qualibet diei hora diſpenſari poteſt,

poteſt, quia circa hoc nulla adeſt prohibitio; ita communiter docent *Palaus pu. 16. n. 3. Ronc. c. 4. qu. d. Salm. c. 8. n. 38. cum Aug. Con. & Fag. ac Bon. q. 7. p. 1. n. 14. cum Sylv. Sa, Tab. Azor. Poſſev. Henr. & Suarez 3. p. d. 80. ſe. 4. in fin.* ubi affert S. Ambroſium dicentem, ſuo tempore fuiſſe conſuetudinem celebrandi, & dandi Communionem circa finem diei. Diximus, *per ſe loquendo*, nam ut dicunt omnes AA. citati, non licet Euchariſtiam miniſtrare noctu, vel ſub veſperas, (ideſt in extrema diei parte), tum propter ſcandalum, tum propter hodiernam Eccleſiæ conſuetudinem; contra *Averſ. ap. Croix l. 6. p. 1. n. 493.* qui dicit eſſe quidem congruum, ut Communio fiat mane, ſed licere etiam veſperis; Sed hoc tantum admittunt *Palaus l. c. cum Conin. Tamb. Mc. Comm. c. 6. §. 1. n. 5. cum Sa, & Suar. ac Jordanus ap. Croix l. c.* ſi accedat aliqua ſpecialis cauſa: Et hoc probabile videtur, ſi fiat ſub veſperis, nam intempeſta nocte puto cum *Salm. & Bon.* non licere, niſi in ſolo caſu neceſſitatis.

Sic etiam non licet dare Communionem in Miſſa Nativitatis Domini, quæ dicitur media nocte, ex Decr. S. C. Rit. *ap. Ben. XIV. t. 9. l. 3. c. 18.* Nec in die Paraſceves ex Decreto ejuſd. S. C. die 19. Febr. 1622. *ap. Gavant. ti. 9. §. 4. n. 25.* Et licet hoc Decretum in Regiſtris non reperiri teſtetur *Merati*, tamen S. C. Conc. die 12. Feb. 1679. *ap. Bened. XIV. l. c.* mandat Ordinariis, *ut circa Communionem in feria ſexta in Paraſceve, Miſſalis Rubricæ, & Eccleſiæ Romanæ uſus ſervetur.* Ex quo recte infert noſter Pontifex vetitam eſſe tali die Communionem, tum quia in Rubrica Miſſalis Feriæ V. dicitur debere aſſervari quaſdam particulas pro infirmis, & ſic ſani excluduntur; tum quia juxta Romanam conſuetudinem Feria ſexta non diſtribuitur Euchariſtia. In die autem Sabbati Sancti nullum adeſt Decretum prohibens Communionem; at *Macrus in Vocabulario Eccleſ.* ait: *In Miſſa Sabbati Sancti non dicitur ea antiphona, quæ appellatur* Communio, *quia non fiebat Populi Communio, quæ ne nunc quidem facienda eſſet.* Hæc tamen ratio non ſuadet; nam per. doctus *P. Merati p. 4. ti. 10. n. 5d. cum Grancolar*, *Moretto*, & aliis ſatis probat, quod olim in Miſſa Sabbati Sancti omnes communicabant, non ſolum parvuli, ſed etiam reliqui Fideles, ut patere dicit ex quodam antiquo *Ordine Romano*, ubi legitur inter cetera: *Omnes communicent*. Additque cum *Gavanto, Grancolar, & Durando*, non ob aliud hodie omitti *Communio, & Poſtcommun.*, niſi quia loco earum ſuffectæ ſunt Veſperæ, quæ Gratiarum actio potius dicendæ ſunt, quam Officium Veſperarum. Non habemus igitur ubi vetita ſit Communio in tali die; Unde ait *Viva de Euch. q. 4. a. 9. n. 1.* quolibet die permitti ſuſceptionem Euchariſtiæ, excepta Feria ſexta Paraſceves: Imo notum eſt, quod in pluribus Eccleſiis Regni, & Urbis Neapolis, ac præſertim in ejus Cathedrali Communio poſt Miſſam ſolemnem Populo miniſtratur.

253 Quær. V. Quoties Parochus teneatur miniſtrare Euchariſtiam ſuis ovibus? Aliqui dixerunt Parochum teneri tantum tempore Præcepti, & in articulo mortis; Ita *Sylv. & Rich.* Sed communiter hi rejiciuntur ab aliis, qui docent teneri miniſtrare, quoties oves rationabiliter, & opportune petunt. Ita communiter cum *Buſ. n. 245. Soto, Suar. Fill. Pal. Dic. Vaſq. Azor.* & alii cum *Salm. c. 9. n. 29.* Ratio, quia Paſtori incumbit providere, non ſolum ut oves adimpleant præcepta, ſu etiam ut habeant ea quæ valde proſunt ſuo profectui.

Quær. VI. Quid ſentiendum de uſu quotidianæ Communionis? Male quidem locuti ſunt aliqui, qui dixerunt Communionem quotidianam ſuadendam, imo præcipiendam eſſe omnibus illis, qui ſunt in Gratia. Licet enim *S. Auguſtinus* dixerit: *Accipe quotidie, ut quotidie tibi proſit*. Subjungit tamen: *Sic vive, ut quotidie merearis accipere*. Hinc dicit *S. Thom. par. 3. qu. 80. ar. 10. Non eſt utile omnibus hominibus quotidie ad Sacramentum accedere. Quia in omnibus non adeſt debita reverentia, et devotio erga tantum Sacramentum.* Unde merito damnata fuit ab Innocent. XI. prop. 56. quæ dicebat: *Frequens Confeſſio, et Communio etiam in his, qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis*. Melius dicere debebant, *eſt nota reprobationis*.

Nimis rigoroſe e converſo alii ſentiunt de quotidiana, vel frequenti Communione, qui ab illa Animas arcent, ſi hæ valde extraordinaria puritate, & fervore non polleant. Damnata enim fuit Prop. 23. ab *Alex. VIII.* quæ dicebat: *Similiter arcendi ſunt a* Communione, *quibus nondum ineſt amor Dei puriſſimus, & omnis mixtionis expers*. Nec mirum, ſi aliquis Magiſter antiquus cum rigore de hoc ſit locutus, tunc enim temporis uſu vigebat talis rigor, qui hodie non viget. Ideo ſuper hoc puncto ſedulo attendendum eſt ad Decretum S. C. editum anno *1679.* & approbatum a Pontifice Innoc. XI. prout in extenſum refertur a *Croix n. 46.* ubi inter alia primo loco dicitur uſus frequens, vel quotidianus Euchariſtiæ ſemper fuiſſe in Eccleſia approbatus a SS. Patribus, ſed, ratione diverſitatis conſcientiarum, nihil de ipſo conſtitui poſſe. Deinde pronunciatur ſic: *Frequens acceſſus* (ad Euchariſtiam) *Confeſſariorum judicio eſt relinquendus, qui ex conſcientiarum puritate, & frequentiæ fructu, & ad pietatem proceſſu laicis negotiatoribus, & conjugatis, quod proſpicient eorum ſaluti profuturum, id illis præſcribere debebunt.*

Poſtea additur: *In hoc igitur Paſtorum diligentia potiſſimum invigilabit, non a frequenti, vel a quotidiana ſumtione, una Præcepti formula deterreantur, aut ſumendi dies generaliter conſtituantur. Sed magis quid ſingulis permittendum, per ſe, aut Parochos, ſeu Confeſſarios ſibi decernendum putet* (loquitur de Epiſcopo): *illudque omnino provideat, ut nemo a Sacro Convivio, ſive frequenter, ſive quotidie acceſſerit, repellatur.*

Denique, concluditur, *quod Epiſcopi, ubi viget hujuſmodi devotio* (ideſt uſus frequentis Communionis), *per illam gratias Deo agant, eamque ipſi, adhibito temperamento, alere debebunt.*

Quoad hoc Pontificium Decretum notandum eſt 1. præcipi ibi, quod Epiſcopi, & tanto minus Parochi, quamvis poſſint alicui ex ſuis ovibus in particulari taxare Communiones, minime tamen generaliter pro omnibus dies Communionis præſcribere poſſunt. Imo providere debent omnino, ut nemo repellatur a frequenti, vel quotidiana Communione, cujus uſum ipſi juxta prudentiæ regulas potius alere tenentur.

Notandum 2. ibi præcipi, ut talis uſus frequentis, ſive quotidianæ Communionis (etiam pro negotiatoribus, & conjugatis) relinquatur arbitrio Confeſſariorum, qui juxta conſcientiarum puritatem, & profectum Communiones præſcribant. Hinc dicendum, quod Confeſſarius præſertim ex fructu frequentiæ, & ex deſiderio Pœnitentis regulam ſumere debet augendi, vel minuendi uſum Communionis. Vide quæ de hoc puncto fuſius dicemus in fine hujus Tomi in Praxi Confeſſariorum §. *ultimo*.

An autem diſpenſans Euchariſtiam in mortali, peccet mortaliter? Vide *n.* 35. ubi ſententiam affirmativam amplexi ſumus.

DUBIUM II.

De Subjecto, ſeu ſuſcipiente Euchariſtiam.

ARTICULUS I.

Quæ requiratur in eo diſpoſitio Animæ?

255 *De præcepto præmittendi Confeſſionem ad Communionem.*
256 *Qu. I. An hoc præceptum ſit Divinum, vel Eccleſiaſticum?*
257 *Qu. II. An qui poſt Confeſſionem recordatur mortalis, teneatur ante Communionem illud confiteri? Qu. III. An teneatur conteri?*
258 *Quid ſi Sacerdos dubitat de peccato commiſſo? Remiſſive ad n. 471. de Sacram. Pœnit.*
259 *Non excuſat a Confeſſione celebritas, devotio, aut paupertas. 260. Excuſat vero 1. Periculum mortis, & neceſſitas miniſtrandi Viaticum. 2. Scandalum, aut nota infamiæ. Quid ſi deferatur Viaticum infirmo, qui nequit tam cito explere Confeſſionem? 261. Quid ſi populus, aut ipſe Sacerdos deberet carere Miſſa, vel Communione Paſchali?*
262 *Quid ſi Sacerdos inter celebrandum graviter peccet, vel recordetur peccati præteriti, an teneatur confiteri ſi poſſit? Vide ib. dub. 1. Et an teneatur Miſſam deſerere, ſi nequeat confiteri? Vide dub. 2.*
263 *Quid ſi laicus recordetur mortalis in ſcanno communicantium?*
264 *Quando cenſeatur deeſſe copia Confeſſarii? Et quæ diſtantia Confeſſarii excuſet? Quid ſi non adſit niſi Sacerdos ſimplex, vel Confeſſarius excommunicatus &c.*
265 *Qu. I. Quid ſi Sacerdos habeat peccatum reſervatum, & deſit Confeſſarius habens facultatem? Qu. II. An tunc teneatur confiteri mortalia tam reſervata, quam non reſervata? Qu. III. Quid ſi habeat excommunicationem reſervatam. 266. Qu. IV. Quomodo intelligendum præceptum confitendi quamprimum? Qu. V. An ad illud teneatur Sacerdos celebrans ſacrilege? Qu. VI. An celebrans confeſſus, & oblitus peccati? 267. Qu. VII. An Sacerdos non confeſſus, qui meminit peccati poſt Conſecrationem? 268. Qu. VIII. An præceptum confitendi quamprimum obliget etiam laicos?*
269 *Effectus Euchariſtiæ. 270. Quær. I. An accedere ad Euchariſtiam cum veniali habituali ſit novum veniale? Quær. II. An communicans cum veniali actuali peccet venialiter, & fructum amittat?*

„ RESP. Qui eſt in mortali, tenetur ſub mortali ante ſumtionem Euchariſtiæ confiteri, niſi ſit neceſſitas celebrandi vel communicandi, & Confeſſarius deſit. * (*Utrumque enim concurrere debet ad excuſandum a Confeſſione, ex Trid.*) * Ita *Trid. ſeſſ. 13. c. 7. & can 11.* ubi contrarium docentes excommunicantur de facto. Fundantur autem in illo, 1. *Corinth. Probet autem ſeipſum hominem, &c.* Et parum refert ad praxim, utrum tantum ſit præceptum Eccleſiaſticum, an tantum Divinum, quod eſt probabilius, ut docent *Suarez, Filliuc.* & alii *communiter.* 255

„ Dixi 1. *In peccato mortali*: tum quia Euchariſtia delet venialia, ex opere operato: tum quia venialia (eſto committentur, imo reddant venialiter malam ipſam ſumtionem) non ponunt obicem gratiæ ſanctificanti. Quod ſi multa ſint, & intra genus ſuum gravia, de quibus nulla pœnitentia concipitur, actualem devotionem, & fructum majorem impediunt. *Suarez, Laym.* & alii.

Quæritur I. An hoc præceptum præmittendi Confeſſionem ad Communionem ſit Divinum, vel Eccleſiaſticum? In Tridentino *Seſſ. 13. c. 7.* ſic habetur: *Præſertim cum illa plena formidinis verba apud Apoſtolum legamus:* Qui manducat & bibit indigne, judicium ſibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini; *Quare communicare volenti revocandum eſt in memoriam ejus præceptum:* Probet ſeipſum homo. *Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat eam probationem neceſſariam* 256

Digitized by Google

riam eſſe, ut nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa ſacramentali Confeſſione, ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat. Super autem his verbis, alii ut *Nav. Med. Palac. ap. Pal. p.* 12. *n.* 2. dicunt præceptum Confeſſionis eſſe tantum Eccleſiaſticum, idque inferunt ex verbis illis: *Communicare volenti revocandum eſt ejus* (nempe Apoſtoli) *præceptum*. Ergo Concilium non agnovit præceptum illud eſſe Chriſti, ſed Apoſtoli. Communia tamen, & vera ſententia, quam tenent *Suar. d.*66.*ſect.* 3. *Pal. l. c. n.* 3. *Lugo d.* 14. *ex n.* 69. *Conc. p.* 337. *nu.* 2. *Cont. Tourn. p.* 498. *& Salm. c.* 7. *n.* 25. *cum aliis*, docet præceptum hoc eſſe Divinum: Ratio, quia ex una parte conſtat, quod ex præcepto Chriſti præmittenda eſt probatio, dum Apoſtolus teſtatur illud a Domino accepiſſe; Ex alia parte, ex eodem Concilio clare patet, quod hæc requiſita probatio ſit Confeſſio, nam licet Tò *ejus præceptum* referatur ad Apoſtolum, ut probabilius intelligit *Lugo*; tamen Concilium non dixit, hoc præceptum Confeſſionis ab Eccleſiaſtica conſuetudine introductum fuiſſe, ſed per eam tale præceptum fuiſſe declaratum; unde ex præcepto Divino Confeſſio jubetur. Neque huic obſtat, quod dicatur præceptum Apoſtoli, quia revera eſt præceptum Chriſti per Apoſtolum promulgatum.

257 Quæritur II. An ſi quis poſt Confeſſionem recordetur alicujus peccati mortalis inculpabiliter obliti, teneatur ante Communionem illud confiteri? Et caſus eſt, quando per dolorem univerſalem peccatum jam ſit indirecte remiſſum. *Prima* ſententia inter DD. communiſſima affirmat, & hanc tenent *Lugo d.* 14. *n.* 126. *Suar. d.* 66. *ſect.* 3. *Pal. p.* 11. *Bonac. par.* 1. *n.* 17. *Conc. p.* 335. *nu.* 6. *Nat. Alex. art.* 2. §. 2. *Tamb. de Commun. c.* 1. §. 8. *n.* 62. *Diana par.* 9. *tract.* 3. *R.* 4. *Croix n.* 539. *& Salm. c.* 7. *n.* 30. *cum Con. &c.* Ratio quia id videtur expreſſe præceptum in Tridentino *Seſſ.* 13. *c.* 7. ex verbis illis ſupra relatis: *Ut nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa ſacramentali Confeſſione ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat*. Ergo qui ante Communionem eſt conſcius peccati obliti, debet ex præfato præcepto illud ante Communionem confiteri. Tanto magis, quia tale præceptum ſic explicatur ab univerſali Eccleſiæ praxi. Excipiunt tamen communiter, ut dicunt *Conc. p.* 343. *n.* 18. *Tourn. p.* 500. *Bon. l. c. n.* 18. *cum Suar. Con. Reg. &c. ac Tamb. nu.* 63. *cum Henr. & Vict.* caſum, ſi ſine periculo ſcandali, vel infamiæ, quis non poſſit confiteri, puta ſi celebret, vel ſit jam in ſcamno communicantium, a quo non valeat recedere ſine nota. Hic tamen ſedulo advertendum cum *Bon. d.* 4. *qu.* 6. *p.* 1. *n.* 19. quod ſcandalum tunc dicitur, quando datur occaſio detrahendi, vel temere judicandi, non vero quando datur ſolum occaſio admirationis.

Secunda vero ſententia negat, & hanc tenent *Garcia in Sum. tr.* 3. *Diff.* 5. *dub.* 1. *par.* 5. *n.* 50. *Præpoſ. quæſt.* 80. *art.* 5. *dub.* 3. *nu.* 15. (qui, ſaltem ſpeculative loquendo, eam enixe tuetur) *Hieronymus Ferrantinus de Scand. qu.* 10. item *Honorius*, *& Fabri apud Croix n.* 539. ac probabilem putant *Cornejo*, *& Regin. apud Dian. l. c.* atque mordicus eam noviſſime tuetur perdoctus *Continuator Tourn. t.* 5. *p.* 504. *qu.* 2. *cum Arriaga*, *Gibert*, *& Pontas*; dicens primam ſententiam nulla niti ratione probabili. Scio *Dianam*, qui licet in ſeligendis ſententiis ut plurimum in benignam partem declinet, & non raro declinat plus quam par eſt, tamen in præſenti quæſtione ſuæ benignitatis oblitus, hanc ſecundam ſententiam omnino improbabilem vocat, refertque juſſu Inquiſitionis Hiſpanicæ expunctam eam fuiſſe ab operibus Patris *Cornejo*. Sed hoc non obſtante, ſpectato intrinſeco fundamento, hæc ſententia (ſalvo meliori Sapientiorum judicio, quibus me ſubmitto) mihi videtur cum *Continuatore Tournely* omnino rationi conſentanea. Ratio, quia, qui Confeſſionem Communioni præmiſit, jam implevit præceptum Confeſſionis, vi cujus peccatum oblitum jam eſt indirecte remiſſum, & pœnitens jam probatus exiſtit. Quamvis autem teneatur ipſe peccatum illud deinde clavibus ſubjicere ante mortem, vel quando urgebit præceptum Confeſſionis, minime tamen conſtat ex Trid. adeſſe præceptum, ut ſtatim ante Communionem de illo confiteatur. Dices: In Concilio jubetur, ut conſcius peccati non communicet niſi præmiſſa Confeſſione, quantumvis ſit contritus; ergo qui recordatur peccati obliti ante Communionem, debet neceſſario illud confiteri. Sed reſpondetur, quod in Tridentino ibi tantum præcipitur, ut pœnitens accedat ad Communionem juſtificatus non per ſolam contritionem, ſed etiam per Confeſſionem; at hic jam eſt etiam per Confeſſionem juſtificatus, ideoque non tenetur ſtatim ante Communionem iterum confiteri. Praxis autem Fidelium, quæ opponitur, non eſt habenda ut regula certa obligationis, ſed potius ut pius & laudabilis uſus, quem ego etiam quam maxime, præciſis circumſtantiis, ſuadendum puto; nihilominus illuſtriſſimus, & doctiſſimus Magiſter meus F. Julius Tomus, & alius Theologus Examinator Synodalis in Urbe Neapoli in re morali valde verſatus, cum aliis doctis Recentioribus a me conſultis, mihi affirmarunt hanc ſecundam ſententiam eſſe valde probabilem.

Quæritur III. An talis Pœnitens, qui recordatur peccati mortalis inculpabiliter obliti in Confeſſione, & qui confiteri vel nequeat vel nolit juxta mox allatam ſententiam in præcedenti quæſtione, teneatur ante Communionem actum contritionis elicere? Affirmat *Medina apud Lugo d.* 14. *n.* 121. *& a Diana p.* 2. *tr.* 14. *R.* 48. citantur pro hac ſententia etiam *Reg. Suar. & Graff.* Sed dicunt *Lugo l. c. & Eſcob. l.* 20. *de Euch. Probl.* 56. nequaquam inveniſſe loca ubi AA. præfati hanc ſententiam docuerint. Alii vero, ut *Lugo nu.* 122. *Holzmann tom.* 1. *p.* 350. *n.* 69. *Eſcob. num.* 290. *cum Præpoſ. & Gran. ac Tourn. p.* 506. *qu.* 3. *cum Sylvio*, *& Quarti*, primam ſententiam communiter rejiciunt; hac quidem niſi ratione, quia homini integre juſtificato (ut ſupponitur) ſufficit juſtificatio ſua; nec ullum apparet fundamentum, unde & ad quid hæc contritio requiratur: non ex præcepto, quia hoc nullibi invenitur præſcriptum; non ad delendum peccatum, quia hoc jam deletum eſt per Confeſſionem antea factam.

„ 1. Qui dubitat, an peccarit mortaliter, vel an mortale ſit rite confeſſus, tenetur ante communionem confiteri. Ita *Bon. d.* 4. *quæſt.* 6. *part.* 1. *ex Sanchez*, *Regin. Suarez*, & alii. * (*Sed vide dicenda de Sacramento Pœnitentiæ n.* 741.) * 258

„ 2. Dixi *niſi ſit neceſſitas* (non quæcunque, v. g. feſti celebritas, vel magna devotio, ut quidam volunt) * *Et ita ſentit Armilla*; *Sed oppoſitum tenendum cum Buſemb. & Salm. c.* 7. *n.* 42. *cum Suar. Led. Fill.* Bonac. *& communiſſime. Sicut neque excuſat paupertas Sacerdotis celebraturi, niſi eſſet valde gravis, ut ait* Croix *n.* 535.) * ſed gravis ſive urgens, qualis eſſe cenſetur in ſequentibus caſibus, præmiſſa tamen ſemper contritione: ad quam tunc teneris, niſi de peccato, quod occurrit, fueris ante contritus. *Prop. Cardin. de Lugo d.* 14. *ſ.* 6. *n.* 132. 259

„ 1. Periculum mortis, vel ut conſecretur Hoſtia pro moribundo. *Suarez*, *Con. Cardin. de Lugo d.* 4. *ſ.* 6. *n.* 107. * (*Cum Concina p.*343. *n.*18. *& Tourn. p.* 500. *& Antoine p.* 485.) * 260

„ 2. Si Sacrificium, vel Communio non poſſint omitti abſque gravi infamia, vel ſcandalo. Iidem *Auct.* * (*Cum Conc. & Tourn. ll. cc. Modo Confeſſarius deſit; Vel ſi Confeſſio ob anguſtiam temporis perfici non poſſit, ut Tamb. de Commun. c.* 1. *a n.* 36. *cum Granad. quo caſu recte ait Tourn. p.* 503. *v. Quær* 1. *quod, ſi infirmus ſit in imminenti periculo mortis, tunc Confeſſarius audiat peccata graviora, & illum abſolvat, impoſita illi obligatione perficiendi Confeſſionem, ſi convaluerit: Si vero abſit tale periculum, tunc cenſet Tourn. quod Sacerdos conetur, ut infirmus eliciat contritionem, & det Communionem, ſi ſine infamia non poſſit Communio omitti. Sed melius dicunt Ronc. de Pœnit. c.* 2. *q.* 1. *R.* 2. *& Spor. eod. tit. n.* 466. (*& Tamb. n.* 37. *probabile putat*) *poſſe tunc dimidiari Confeſſionem, ſub eadem obligatione illam poſtea perficiendi.*) *

„ 3. Si Parochus debeat celebrare ex officio, ut Populus Sacrum audiat, *ibid.* * (*Nec adſit alius, qui celebret, ut notant recte Palaus n.* 7. *Antoine l. c. & Salm. n.* 52. *Et non poſſit Parochus omittere celebrationem ſine infamia.*) * Ob quam cauſam etiam alteri, qui non eſt Parochus, id licere putat *Dian.* cum aliis undecim, *p.* 9. *t.* 3. *R.* 6. Contra *Palaum*, *Averſam*, *&c.* * (*Qui verius contradicunt cum Salm. n.* 53. *Lugo d.* 14. *n.* 11. *& Ronc. qu.* 3. *quia Populus Sacrum non audiendo, tunc minime peccaret.*) * 261

„ 4. Si urgeat præceptum de annua Communione, ut docet *Henr.* & probabile putat *Præpoſ.* vel ſi Sacerdos non poſſit audire Miſſam, niſi celebret, ut habet *Henriq. & Sotus*, *Dian. R.* 63. & 64. Probabilius tamen videntur docere *Con. So*, *Suarez*, & alii, ceſſante ſcandalo, & infamia, præſtare tunc Sacrum, & Communionem etiam paſchalem intermittere, eo quod hæc præcepta non obligent, quando non poſſunt impleri convenienter juri Divino. * (*Quoad Miſſam audiendam, licite poſſe Sacerdotem celebrare, tenent Sylveſtr. & Palud. ac probabile putant Suar. Lug. & Fill. ap. Salm. c.* 7. *n.* 54. *Sed melius contradicunt Tourn. p.* 502. *Lugo d.* 14. *n.* 115. *Conc. p.* 345. *nu.* 26. *cum Suar. Laym. & Bon. quia præferendum eſt Præceptum Divinum Eccleſiaſtico. Quoad Communionem vero, Pal. p.* 12. *n.* 7. *cum Soto, Palud. &c. ac Lugo n.* 116. *cum Con. Henr. & communi ut aſſerit, affirmant poſſe fieri Communionem ſine Confeſſione; Sed negant Tourn. & Salm. n.* 55. *cum Suar. & Reg. quia præceptum annuæ Communionis non obligat, quando nequit impleri debito modo. Utraque eſt probabilis.*) *

„ 5. Si Sacerdos poſt conſecrationem committat mortale, vel ante commiſſi recordetur, tenetur elicita contritione Sacrificium proſequi: Si vero id fiat ante conſecrationem, & præſertim ante Canonem, debet confiteri, ſi abſque nota infamiæ poteſt, vel recedere, ut *Sylv. Nav. Dian.* & alii contra *Sotum*, *& Henriq.* qui negant teneri, ob honorem ſacrificii; putantque practice eſſe probabile *Laym. & Bon.* eo quod vix ſine aliqua nota Confeſſio decenter fieri poſſet; niſi forte in Miſſa ſolemni, ſub cantu, vel concione: quo caſu tenebitur confiteri, ut notat *Sylv.* Quod ſi vero nec contritionem poſſit elicere, ſecundum communem ſententiam eſſet confitendum, vel deſiſtendum: licet *Vaſq. in* 3. *p. t.* 3. *d.* 27. *& Hurt. de Euch. d.* 8. putent probabile eſſe, ſaltem non peccaturum mortaliter, quando non poteſt ſine nota recedere; intellige, ſi conatus ſit elicere, vel fecit, quod potuit. V. *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 98. *Card. de Lugo d.* 9. *ſ.* 2. *n.* 8. ubi idem docet. Notat autem *Dian. ex Præpoſ.* ſatis eſſe, ſi quis bona fide putet ſe eſſe contritum, licet ſubdubitet. 262

Hic dubitatur 1. An Sacerdos qui inter celebrandum recordatur peccati mortalis, teneatur ante Conſecrationem, & præſertim ante Canonem interrumpere Miſſam, accerſendo Confeſſarium, ut confiteatur ſi poſſit ſine nota? Negant

Leand. & alii apud Dian. p. 3. tr. 4. R. 77. & dicunt ſufficere ut conteratur, quia præceptum præmittendæ Confeſſionis intelligendum videtur ante Communionem inchoatam; non enim decet Sacrificium inceptum abrumpere. Sed melius diſtinguunt *cum Buſemb. Suar. d. 66. ſ. 4. Lugo d. 14. nu. 113. Pal. p. 12. n. 7. cum Vaſq. & Bon. & Salm. c. 7. n. 50. cum Coninck.* & aliis multis, & dicunt quod ſi Sacerdos recordetur peccati poſt Conſecrationem, tunc Miſſa non eſt interrumpenda, ut docet etiam *D. Th. 3. p. qu. 83. art. 6. ad 2.* & expreſſum habetur in Rubr. de Defect. *tit. 8. n. 4.* Si vero recordetur ante Conſecrationem, & præſertim ante Canonem, tunc debet confiteri, ſi poſſit; quia, cum talis pars ſit extrinſeca Sacrificio, bene poteſt Miſſa interrumpi ob hanc rationabilem cauſam, uti fieri ſolet etiam ob concionem, vel oblationes Populi.

Dubitatur 2. An Sacerdos eo caſu ante Conſecrationem, ſi nequeat confiteri, teneatur etiam Miſſam deſerere? Negant *Palaus l. c. Suar. d. ſect. 4. cum S. Bon. Vict. &c. ac Nav. c. 25. n. 76.* ubi ait, quod Sacerdos peccatum *advertens poſt inchoatam Miſſam, non debet deſiſtere, etiamſi abſque ſcandalo poſſet.* Ratio, quia licet illa prior pars non ſit de ſubſtantia Sacrificii, eſt tamen ex inſtitutione conjuncta Sacrificio per modum unius actionis ſacræ; & ideo, poſtquam eſt inchoata, debet abſolvi. Sed probabilius affirmant *Lugo d. 14. n. 113. & Tourn. p. tit. v. Alii, cum Sylveſt. Sylvio, &c. ac D. Th. 3. p. q. 83. art. 6. ad 2.* ubi dicit hanc opinionem eſſe tutiorem; Idque confirmat Rubrica (*3. p. tit. 8. n. 4. & 5.*) ubi ſic habetur: *Si ante Conſecrationem recordetur Sacerdos ſe eſſe in peccato mortali, aut ſe eſſe excommunicatum, vel ſuſpenſum, aut locum eſſe interdictum, ſi non timetur ſcandalum, debet Miſſam inceptam deſerere.* Dixi *probabilius*, non certe; nam certum non eſt, an Rubrica ſub verbo *debet* imponat præceptum grave. Ceterum, bene advertunt *Tourn. & Pal. l. c. cum Vaſqu. & Laym.* quod eo caſu vix nota infamiæ vitari poterit.

263 „ 6. Si in ſcamno communicantium recorderis peccati mortalis, quod oblitus es confiteri, nec ſine nota, aut ſcandalo gravi poſſis recedere, ut habet *Nav. Fill. Reg. Card. de Lugo l. c. n. 111.* & aliis * (*Cum Salm. n. 47. & communi. Vide dicta n. 258.*) * Porrigenti autem Euchariſtiam confiteri non expedit, nec decet, quo caſu, etiamſi ne poſſis quidem elicere contritionem, excuſat a peccato *Hurt. l. c.* * (*Modo coneris conteri, ut Vaſquez, Lugo, &c. apud Croix n. 517. Sed vide dicta hoc l. 6. n. 33.*) * Imo quidam DD. apud *Henriq.* excuſant laicum ante confeſſum, etiam præciſa nota, & ſcandalo, non recedentem, eo quod is dicatur juſtificatus, & probatus per confeſſionem. Quam ſententiam probat *Tamb. in exped. com. cap. 1. §. 8.* poteſtque ſervire pro ſcrupuloſis. V. *Regin. l. 29. num. 105. Bon. d. 4. p. 10. Escob. t. 6. c. 6.* * (*Vide dicta n. 257.*) *

264 „ Dixi 3. *Et deſit Confeſſarius*; deeſſe autem cenſetur, non ut quidam volunt, ſi abſit is, cui ſolet, & cuperet confiteri, vel cui devotius, aut utilius confiteretur: neque etſi Religioſus non poſſit niſi ſeculari confiteri peccata gravia, cum aliqua infamia Religionis. *Amicus, Dian. p. 9. t. 3. R. 13.* ſed in ſequentibus caſibus.

„ 1. Si nullus ſit præſens, ad abſentem vero ſine magna difficultate (ſpectatis tum debilitate, ætate, & negotiis perſonæ, tum aliis circumſtantiis, ut aeris, brevitatis temporis) adire non poſſis. *Bon. l. c. n. 30. ex Suar. Con. &c.* * (*Hinc quodcunque grave incommodum excuſat, Salmant. c. 7. n. 32. cum Pal. Vaſq. et aliis paſſim. Excuſare etiam diſtantiam Confeſſarii cauſa itineris duarum horarum, dicit Gobat. cum Marchantio, Rhodes unam leucam, ideſt tria milliaria; Canus autem ait ſufficere iter quinque quadrantium; ita apud Croix n. 354. qui recte ait cum Averſa, et Dic. hoc judicandum ex circumſtantiis; unde ait Pal. p. 12. n. 6. quod aliquando, ſpectata imbecillitate Sacerdotis, & brevitate temporis in quo celebrare debet, poterit excuſare adhuc diſtantia 50. paſſuum.*)*

„ 2. Si non adſit, niſi ignarus idiomatis, vel carens juriſdictione, vel excommunicatus, vel non approbatus, vel cui non poſſis confiteri ſine gravi damno tuo vel alieno, vel ſi habeas peccatum tantum reſervatum, nec pateat aditus ad ſuperiorem; vel ſuperior ſemel iterumque per pium Confeſſarium rogatus negaverit poteſtatem abſolvendi, *Tamb. in Exped. Com. c. 1. §. 5. ex Fag.* Limitat autem *Dian. p. 1. t. 3. R. 15.* ſi abſque gravi nota prætermittere non poſſis. Ita *Sylv.* & alii. Requiritur tamen in his etiam caſibus contritio, & propoſitum confitendi: imo ex præcepto *Trid.* Sacerdos, qui in tali caſu celebravit, tenetur prima occaſione confiteri. Quod præceptum extendendum non videtur ad Laicos, vel Sacerdotes communicantes tantum, ut contra *Nav. & Fagund.* docet *Sylv. Dian. & Bon. d. 3. q. 6. p. 1.*

265 Hic plures oportet quæſtiones enucleare. Quær. I. An qui habet peccatum reſervatum, & non habet copiam Confeſſarii habentis facultatem, teneatur confiteri apud inferiorem, ut poſſit communicare? Si iſte nullum aliud mortale habeat niſi reſervatum, conveniunt DD. non teneri ad Confeſſionem, ſed ſufficere ut conteratur; ita *Lugo de Euchar. d. 14. n. 87. in fin. Bon. eod. t. d. 6. p. 1. n. 31. Pal. p. 12. n. 6. Elbel t. 3. p. 94. n. 102. Suar. 3. p. d. 63. ſect. 4. q. 70. art. 5. cum Palud. Arm. & Adrian. ac Salm. c. 7. n. 36. cum Con. Reg. & Led.* Cenſent tamen *Lugo, & Bon. ll. citatis cum Suar. Con. Nuno, & Reg.* quod eo caſu Sacerdos advertens ſe non habere contritionem, ſed ſolam attritionem, tunc tenetur confiteri venialia quæ habet, vel mortale alias confeſſum, ut ſic a reſervato ſaltem indirecte abſolvatur, & in ſtatu gratiæ communicet, (& hoc probabilius eſt juxta ſententiam mox dicendam); Imo docet *Lugo num. 103.* quod hoc poterit ſemper facere, etiamſi habeat contritionem, ut ſecurius Euchariſtiam recipiat. Sed quid, ſi hic habeat ſimul mortalia reſervata, & non reſervata? *Prima* ſententia negat teneri ad Confeſſionem, & dicit poſſe hunc communicare, præmiſſa tantum contritione; ita *Vaſq. t. 4. q. 91. art. 3. dub. 9. Cont. Tourn. to. 5. p. 499. v. Hinc 2.* item *Gerſon. & Alenſ. ap. Lugo l. c. Sylvius, & Richard. apud Dian. p. 3. tr. 4. R. 104.* item *Armill. Prapoſ. Trull. &c. apud Viva de Euch. qu. 4. art. 7. n. 6.* & merito hanc probabilem vocant *Suar. d. 63. ſ. 4. §. Quartus. Pal. & Fill. apud Viva l. c.* Ratio, quia Confeſſio illa apud inferiorem eſſet invalida, cum fieret Judici non competenti, qui ob peccata reſervata, quibus gravatur Pœnitens, caret omni poteſtate ſuper illa; unde ſicut non poteſt dividi Abſolutio ad remittendum unum peccatum ſine alio, ita nec Confeſſio. *Secunda* vero ſententia probabilior, & communiſſima, quam tenent *Suar. Pal. Viva ll. cit. Conc. t. 8. p. 348. num. 32. Lug. nu. 87.* qui communem vocat, & *Salm. d. num. 36. cum Con. Reg. Led.* & communi ut etiam aſſerunt, docet hunc omnino teneri ad Confeſſionem. Ratio, quia, cum urgeat præceptum Divinum præmittendi Confeſſionem Communioni, debet fieri Confeſſio ſaltem formaliter integra, ſi non poſſit fieri integra materialiter.

Quær. II. An hic, præmittendo Confeſſionem, teneatur confiteri tam mortalia non reſervata, quam reſervata? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Suar. Viva, Conc., Benac. & Salm. ll. cit. cum Fill. Nuno, Sote,* & hanc eſſe ſatis communem fatetur *Lug. n. 87.* Nullam tamen præfati AA. rationem pro hac ſententia præbent; ſed videtur hæc aſſignari poſſe, nempe quia Confeſſarius debet agnoſcere totam Pœnitentis conſcientiam, ut debitum formet judicium, an ille ſit capax abſolutionis, vel non, forte quia eſt recidivus in reſervatis. *Secunda* vero ſententia non minus probabilis, imo forte probabilior negat hunc teneri per ſe ad Confeſſionem reſervatorum; & hanc tenent *Palaus p. 12. n. 6. Elbel n. 102.* item *Gerſon, Alenſ. & Caſtro apud Lugo D. 14. n. 88.* qui probabilem cenſet *cum Major. Petr. Sote, S. Ant. Led. & Salas.* Ratio, tum quia alias hic teneretur bis peccata illa reſervata confiteri, primo inferiori, deinceps Superiori; tum quia, ut ſupra dictum eſt, nulla videtur eſſe obligatio confitendi peccata illa ſuper quibus Confeſſarius nequit eſſe Judex, cum nullam ſuper eis juriſdictionem habeat. Dixi *per ſe*, non dubito enim quin talis Pœnitens aliquando, puta (ut diximus) ſi ſit recidivus in reſervatis, vel in occaſione proxima recidendi, teneatur etiam reſervata inferiori aperire, ut Confeſſarius de ſua diſpoſitione recte poſſit judicare; ſed hoc eſſet quidem per accidens, non autem per ſe, ſive ex obligatione integritatis Confeſſionis, cum eo caſu bene ſufficiat integritas formalis.

Quær. III. Quid ſi Pœnitens habeat excommunicationem reſervatam? Alii, ut *Sotus, Sylveſt. Covar. & Roſell. apud Lugo d. 14. n. 99.* dicunt hunc extra mortis articulum nunquam poſſe communicare. Sed communiter contradicunt *Suar. t. 4. d. 31. ſect. 3. n. 6. Lug. n. 100. & Coninck. d. 8. nu. 107.* ac recte cenſent, eum bene poſſe Euchariſtiam recipere, urgente ſcandalo, vel nota infamiæ; Ratio, quia præceptum Eccleſiæ prohibens excommunicatis ſuſcipere Sacramenta, non obligat concurrente præcepto naturali vitandi ſcandalum, vel non obligat cum tanto incommodo perferendi infamiam. Sed dubium ſupereſt, an excommunicatus poſſit tunc confiteri non habenti facultatem ſuper excommunicationem? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Vaſqu. & Sylv. apud Lugo n. 105.* item *Sotus, Canus, & Led. apud Suar. l. c. n. 1.* ac probabilem putant *Lugo n. 102. Salm. c. 6. n. 38. & Dian. p. 4. tr. 3. R. 104. cum Palud. S. Anton. Sylveſt. Gabr. & Megala*; Hunc dicunt poſſe quidem communicare, præmiſſa contritione, licet habeat alia peccata mortalia non reſervata; non poſſe tamen confiteri, cum ſit innodatus excommunicatione, quæ ipſi interdicit a ſuſceptione Sacramenti Pœnitentiæ. Hæc eſt probabilis, ſed probabilior eſt *ſecunda* ſententia affirmans, quam tenent *Lugo d. n. 102. Sanch. Dec. l. 2. c. 8. n. 5. Suar. n. 6. cum Ang. & Salm. c. 7. n. 38. cum Coninck.* Ratio, quia eo caſu excommunicatio, ſicut non privat ſuſceptione Euchariſtiæ, ita nec Pœnitentiæ, quæ debet ſuſcipi cum poſſit, ut ſervetur Divinum præceptum præmittendæ Confeſſionis ad Communionem. Recte autem probant *Suar. Sanch. Lugo, & Salm. ll. cit.* valide poſſe aliquem a peccato abſolvi, non præmiſſa abſolutione a cenſura. Ratio, ut bene ait *Suar.* quia prohibitio Eccleſiæ, ne excommunicatus Sacramenta recipiat, non poteſt irritare Sacramenti valorem, qui pendet a jure Divino; In tantum enim excommunicatus invalide reciperet Sacramentum Pœnitentiæ, in quantum, ſtante prohibitione Eccleſiæ, accederet indiſpoſitus; ſed quando urget neceſſitas, hæc bene ipſum eximit pro illo tunc a prohibitione Eccleſiæ, unde valide tunc & licite Pœnitentiam ſuſcipit.

Quær. IV. Quomodo intelligendum præceptum illud a Tridentino Sacerdotibus impoſitum, confitendi *quamprimum*? In Conc. Trid. *ſeſſ. 13. c. 7.* ſic habetur: *Nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali Confeſſione ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat; quod a Chriſtianis omnibus, ob his etiam Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc S. Synodus perpetuo ſervandum eſſe decrevit, modo non deſit illi copia Confeſſarii. Quod ſi neceſſitate urgente Sacerdos abſque prævia Con-* 266

feſ-

Digitized by Google

feſſione celebraverit, quamprimum confiteatur. Damnata autem fuit ab Alex. VII. prop. 38. quæ dicebat: *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti ſacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali confitendi quamprimum, eſt conſilium, non præceptum.*

Poſito igitur hoc præcepto Concilii, dubitatur, quomodo illud *quamprimum* intelligendum? Damnata quidem fuit ab eodem Alex. VII. prop. 39. ubi dicebant: *Illa particula* quamprimum *intelligitur cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur.* Alii vero, ut *Molfeſ. &c. apud Dian. p. 9. tr. 3. Reſ. 24.* dicebant intelligi, cum primum talis Sacerdos celebraverit: Sed hæc opinio eſt omnino improbabilis, ut bene ajunt *Eſcob. de Euch. n. 312. Croix l. 6. p. 1. n. 545. & Diana l. c.* quia tunc ipſe ratione ipſius celebrationis teneretur ad Confeſſionem, ſed Tridentinum, præciſa celebratione, præceptum confitendi quamprimum imponit. Alii autem e converſo cenſent intelligi ſtatim ac ceſſet neceſſitas, & Sacerdos commode poſſit ad Confeſſarium accedere, adhuc in ipſa die celebrationis; ita *Wigands tr. 11. n. 39. Conc. p. 348. n. 33. & Sanctius apud Dian. l. c.* hancque opinionem uti tutiorem amplectitur *Cont. Tourn. t. 5. p. 508. q. 5.* Sed melius *P. Milante* cum communi DD. ut ait, *in dict. prop. 39. Lugo d. 14. n. 163. Dian. l. c. cum Garcia, Coninch. & Candido, Eſcob. dict. n. 312. cum Zerola, Viva in ead. prop. n. 5. cum Trallench. & Baſſæo*, ac *Croix n. 545.* qui affert de hoc S. C. Declarationem, dicunt ſufficere ſi Sacerdos intra triduum confiteatur: Pariter ac in *c. Eos qui, de Sent. Excom. in 6.* præcipitur, ut ii qui in articulo mortis abſolvuntur ab excommunicatione reſervata, teneantur cum convaluerint ſe præſentare ad Superiorem, *quam cito commode poterunt*, alias reincident in eandem cenſuram; & hoc non obſtante, (ut ajunt *Lugo, Milante, & Garcia*), non judicantur reincidere, ſi intra triduum ſe præſentant. Sic etiam *Sanchez Dec. l. 2. c. 10. n. 55. cum Ugolino, & Sayro*, dicit præceptum deferendi libros Hæreticorum ad Inquiſitores non violare graviter eum, qui per biduum illos retinet. Ratio autem intrinſeca mihi videtur, quia, cum hoc præceptum ſit tantum Eccleſiaſticum (ut bene probat *Suar. d. 66. ſect. 6.*), non cenſetur Eccleſia velle ad illud obligare eum tanto rigore; Unde illud *quamprimum* moraliter debet intelligi, prout intelligitur in aliis legibus humanis, nempe in *l. fin. de Judic. & l. fin. C. de Err. Advoc.* ubi verbum, *ſtatim, quamprimum, continuo*, aut ſimile, ut interpretantur *Bald. Felin. Mendoſ. apud Milante*, bene extenditur ad ſpatium trium dierum. Communiter tamen dicunt *Lugo n. 162. & 163. Viva n. 6. Milante, & Diana ll. cit. cum Garcia, & Candido*, quod aliquando per accidens ex tali præcepto Sacerdos ille teneretur confiteri eadem die, & forte eadem hora, puta ſi tunc Confeſſarium haberet, quo poſtea per plures dies carebit, vel ſi cras eadem neceſſitas urgeret celebrandi, nec poſſet confiteri.

Quær. V. An teneatur confiteri quamprimum Sacerdos ſacrilege celebrans, qui non habet neceſſitatem, vel qui ſtante neceſſitate habet tamen copiam Confeſſarii? Affirmant *Sylvius, & alii apud* Croix *num. 546.* Sed communiſſime, & verius negant *Suar. d. 66. ſect. 7. Lugo d. 14. n. 150. Diana p. 9. tr. 2. Reſ. 26. cum Granad. Fill. Nuno &c.* item *Vaſq. Sayr. March. Dic. Averſa, Gob. Pell. &c. apud Croix l. c.* & fere communis ſententia ut teſtatur *Moya q. 6. §. 4.* Ratio, quia præceptum Tridentini ordinatum eſt ad metum incutiendum iis, qui prætextu neceſſitatis differunt Confeſſionem, non autem ſacrilege celebrantibus, quibus præceptum hoc valde raro eſſet profuturum: illi enim qui, contempto præcepto Divino, audent in peccato ſcienter celebrare, facilius Eccleſiaſticum contemnent præceptum. Bene autem docet *Lugo Reſp. mor. l. 4. dub. 47. n. 5.* quod in præceptis poſitivis non valet argumentum de minori ad majus, quando minus in majori non continetur, prout eſt in noſtro caſu, in quo præcepta ſunt diſparata. Recte tamen advertit *Lugo D. 14. n. 150.* quod ſi talis Sacerdos ex neceſſitate omiſſa contritione celebraret, utique teneretur ad ſe confitendum quamprimum, quia præceptum Tridentini minime diſtinguit inter Sacerdotem habentem, vel non habentem contritionem, ſed loquitur de quocunque Sacerdote ex neceſſitate celebrante. Hoc vero puto intelligendum (quicquid dicat *Croix l. c.*) tantum de eo, qui ante celebrationem non habuit copiam Confeſſarii; nam ſi habuerit, primus quidem recurrit caſus in quo ille vere ſacrilege, & ſine neceſſitate celebraret.

Quær. VI. An teneatur confiteri quamprimum, celebrans poſt Confeſſionem, in qua inculpabiliter oblitus eſt alicujus mortalis? Reſp. ſi meminerit poſt celebrationem, utique non tenetur, ut recte docent *Suar. d. 66. ſect. 7. v. Secundo, & Marc. Gob. & Dic. apud Croix n. 547.* Imo hoc probabiliter admittunt *Bon. Averſa, & Leand. ibid.* etiamſi in Miſſa poſt Communionem recordetur mortalis; quia revera nec ille celebraſſet conſcius peccati, ut loquitur Tridentinum. Si vero meminerit ante celebrationem, ſed poſt Confeſſionem, dicunt teneri tunc ad præceptum confitendi quamprimum *Suar. l. c.* & alii plurimi cum *Lugo, Dic. Pell. &c. apud Croix l. c.* Sed *Croix* merito oppoſitam ſententiam putat probabilem, quia hic revera non poteſt dici celebraſſe conſcius peccati ſine prævia Confeſſione. Vide omnino de hoc dicta *n. 258.*

267 Quær. VII. An Sacerdos, qui poſt conſecrationem recordatur peccati obliti, nulla præmiſſa Confeſſione, teneatur confiteri *quamprimum*? Affirmant *Suar. cit. ſect. 7. & Bon. Regin. Molf. Megala, &c. apud Dian.* ut refert *Lugo d. 14. n. 140.* Ratio, quia tunc vere accidit caſus, in quo urget præceptum Tridentini, tunc enim Sacerdos jam celebrat conſcius peccati in neceſſitate, & ſine confeſſione. Sed negant *Vaſq. Diana, & Præpoſ. apud Lug. n. 141. ac Pell. apud Croix n. 548.* & merito probabile putat *Lugo n. 144. & 146.* Quia in *Rubr. Tit. VIII. n. 3.* dicitur quod Sacerdos, qui ante Miſſam recordatur peccati, & celebrat ex neceſſitate non habens copiam Confeſſarii, tenetur poſtea confiteri cum primum; ſed de eo, qui meminit peccati poſt Conſecrationem, loquens *Rubr. n. 4.* dicit: *Conteratur cum propoſito confitendi*, abſque eo quod adjungatur *cum primum*.

Quær. VIII. An præfatum præceptum Tridentini confitendi quamprimum, obliget etiam laicos? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Navar. apud Lugo d. 14. n. 138. Conc. pag. 341. nu. 13. & Cont. Tourn. p. 507. qu. 5. cum Azor. Henr. & Sa.* Quia, ut dicunt, eadem ratio valet in laicis, quam in Sacerdotibus, ubi enim eadem ratio currit, eadem currit legis diſpoſitio. *Secunda* vero ſententia communiſſima, & ſatis probabilis negat, & eam tenent *Suar. d. 66. ſect. 7. Lug. n. 139.* qui aſſerit oppoſitam communiter rejici, *Wigandt. tr. 12. n. 32. R. 5. Milante in prop. 13. Alex. VII. Pal. p. 12. n. 9. Elbel p. 95. n. 105.* qui aſſerit communem, *Roncag. c. 4. q. 5. R. 2. cum Candido, Averſa, & Diana, Eſcob. l. 20. n. 92. cum Vaſq. Con. &c.* item *Laym. Bon. Fill. &c. apud Conc. l. c.* Ratio, tum quia prædicta regula ex paritate rationis currit quidem in correlativis, æquiparatis, vel connexis, non autem hic, tanto magis quia ſumus in odioſis, juxta dicta in *Tom. I. de Legib. l. 2. n. 200. v. Quæritur.* Tum quia differt ratio Sacerdotum, & Laicorum. In Sacerdotibus enim, qui (generice loquendo) frequentius communicant quam laici, facilius occurrit neceſſitas communicandi ſine Confeſſione, ideoque facilius prætextu hujus neceſſitatis Sacerdotes prætermiſſa Confeſſione celebrarent. Idque confirmat *Wigandt* auctoritate S. Thomæ, qui dicit in eo, cui deeſt copia Confeſſarii, & communis neceſſitas urget, requiri propoſitum confitendi, & ſatisfaciendi, nihil addens de obligatione ſtatim poſtea confitendi. Ex quo recte inferunt idem *Wig. & Lugo n. 139. cum Suar. &c.* quod, ſi Sacerdos in neceſſitate ſine Confeſſione more laicorum communicaret, non teneretur ſtatim confiteri; Secus vero (addunt), ſi deberet complere Sacrificium ab alio inceptum: vel ſi officium perageret die Paraſceves, quia etſi tunc non diceret proprie Miſſam, diceretur tamen ſimpliciter celebrare, ut loquitur Rubr. Miſſ. de illo die.

Hic ultimo refert adnotare, quinam ſint effectus Euchariſtiæ. Effectus I. præcipuus eſt conferre augmentum Gratiæ, ut patet ex Concilio Florentino, & Tridentino *ſeſſ. 13. c. 2.* Et aliquando per accidens conferre etiam primam Gratiam, nempe ſi quis ignorans eſſe in peccato mortali, vel credens habere contritionem, accedit ad Communionem cum ſola attritione, tunc de attrito fit contritus. Ita *S. Th. p. 3. qu. 72. art. 7. ad 2. & q. 79. art. 3. Ronc. de Euchar. c. 7. q. 1. & Salm. de Sacr. in gen. c. 5. n. 12. cum Scot. Suar. Tol.* & fere communi (contra *Lug. Vaſq. &c.*). Quia de ratione generica Sacramentorum eſt, ut Gratiam conferant ſupernaturali dolore diſpoſitis, & obicem non ponentibus; Vide dicta in hoc *l. 6. n. 6.* 269

Effectus II. Euchariſtiæ eſt remittere venialia, ut docet *S. Th. p. 3. q. 79. art. 4.* cum communi ex *Trid. ſeſſ. 13. c. 2.* ubi dicitur, hoc Sacramentum eſſe *antidotum, quo liberamur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervamur*. Et dicunt *Salm. d. c. 6. n. 23. cum S. Th. d. art. 4. Pal. Bon. Con. Cornejo*, remitti venialia (modo non habeatur de eis complacentia) ex vi hujus Sacramenti non ſolum mediante actu Charitatis, quem hoc Sacramentum excitat, verum etiam immediate ex opere operato per infuſionem Gratiæ nutrientis, & reſtaurantis damna, quæ ex venialibus nobis ſequuntur. Pro hac ſententia *Salm.* citant *D. Th. q. 79. art. 4.* ſed non bene, nam ibi S. Doctor ſic ait: *Res autem* (ſcil. effectus) *Sacramenti eſt charitas, non ſolum quantum ad habitum, ſed etiam quantum ad actum, qui excitatur in hoc Sacramento, per quem peccata venialia ſolvuntur.* Unde melius ait *Tourn. p. 629.* hoc Sacramentum non immediate, ſed tantum mediate per actum Charitatis remittere venialia.

Effectus III. eſt præſervare a mortalibus per auxilium Gratiæ Sacramentalis, qua excitatur devotio, fortius reſiſtitur tentationibus, fugantur Dæmones, &c. ut docet S. Cyrillus. Imo aſſerunt *Salm. c. 6. n. 30. cum Monteſin.* Euchariſtiam conferre Divinam etiam externam protectionem, qua Deus non permittet, ut homo verſetur in occaſionibus, in quibus prævidet Deus illum caſurum. Effectus IV. eſt remittere pœnam temporalem debitam pro peccatis; Hoc autem non directe, ſed indirecte ratione actuum Charitatis, qui per Sacramentum excitantur, ut docet *S. Th. p. 3. qu. 79. art. 5. cum Salm. c. 6. n. 31. & Conc. p. 330. n. 7.* Effectus V. eſt actualis dulcedo ſpiritualis, qui effectus eſt quidem infallibilis, ſi non impeditur ex parte ſubjecti: Conſiſtit autem hæc ſuavitas in promptitudine voluntatis ad res Divinas hilari animo peragendas. Effectus VI. eſt unio ſpecialis cum Chriſto, & membris ejus, ex *Joan. 7. In me manet, & ego in eo.* Effectus VII. eſt adeptio Gloriæ: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Alios etiam effectus habet hoc Sacramentum erga corpus, ut tenent *Lugo, Pal. & Suar. cum Salm. ib. ex n. 36.* ſcilicet diminuendi fomitem concupiſcentiæ, excitandi bonas imaginationes, ipſum corpus ſanctificandi, corpori tribuendi reſurrectionem, & Gloriam. Valde autem probabile eſt, Species conſecratas, quamdiu ſunt in ſtomacho, majores gratias cauſare, majori diſpoſitione accedente, ut *Croix n. 524. cum Con. Suar. Caj. Pal. Lugo.* Vide dicta *n. 227.*

Quær. I. An accedere ad Euchariſtiam cum peccato ve- 270

niali habituali, ſit novum veniale? Affirmant *Laym. tr. 4. c. 6. n. 3. & Conc., ac Dic. apud Salm. c. 7. n. 20.* Probabiliter vero negant *Sotus, Sa, Vaſq. &c.* cum iiſdem *Salm. n. 21.* Ratio, tum quia hæc potius eſſet deficientia perfectæ reverentiæ, quam poſitiva irreverentia: Tum quia ipſa voluntas recipiendi Euchariſtiam, & ejus effectum eſt quædam virtualis venialium deteſtatio, qua culpæ removentur, ita ut ipſæ minime Sacramenti fructum impediant.

Quæritur II. An qui communicat cum peccato veniali actuali, peccet venialiter, & fructum Sacramenti amittat? Quando culpa afficit ipſam Communionem, puta cum quis communicat ob inanem gloriam, vel alium finem venialem, nemo dubitat quin venialiter etiam peccet, ut dicunt tanquam certum *Salm. c. 7. n. 22. & Tamb. Meth. Comm. c. 1. §. 4. n. 9.* Dubium eſt, an peccet venialiter, qui communicat cum actuali vel virtuali affectu peccandi venialiter, vel cum veniali concomitante, puta cum voluntaria diſtractione, vel proferendo verba otioſa, & ſimili? Negant *Vaſqu. Sa, Leand. &c. apud Croix l. 6. p. 1. n. 522.* & probabile putant *Tamb. l. c.* Verius tamen affirmant cum communi *Suar. d. 66. ſ. 1. v. Dicendum, Lugo d. 14. n. 31. Salm. c. 7. n. 23. cum Fill. & Reg. ac Croix l. c. cum Laym. Tann. Rodr. Gob. &c.* ex D. Aug. relato in *c. Quotidie. de Conſecr. diſt. 2.* qui dicit: *Si adhuc habes voluntatem peccandi, gravari magis Euchariſtia perceptione, quam purificari.* Ratio, quia talis communicans poſitivam irrogat injuriam Sacramento. Hoc quoad culpam: quoad fructum vero ſive effectum Sacramenti, alii dicunt quod accedens ſine actuali diſpoſitione (quæ conſiſtit in excluſione culpæ venialis in actu communionis, & in aliquo pio devotionis motu), nullum recipit fructum Sacramenti; & ita tenent *S. Th. in 4. d. 12. q. 2. art. 10. q. 3. Caj. in 3. p. q. 78. art. 1. Petrocor. t. 3. p. 26. v. Prænotandum*; item *S. Bonav. S. Anton. Alenſ. & Durand. apud Cont. Tourn. p. 630. v. Affirmant.* Idque probant, tum ex D. Auguſt. *Serm. 15. de verb. Apoſt.* ubi: *Non juſtificat* (Deus) *nos quaſi dormientes, non quaſi ut non conemur, non quaſi ut non velimus. Qui te fecit ſine te, non te juſtificat ſine te.* Tum propter experientiam, qua obſervantur plures Sacerdotes quotidie celebrare in ſtatu Gratiæ, & tamen nihil proficere. Sed alii communius ajunt talem non privari omni fructu, ut *Suar. d. 63. ſect. 3. Gonet diſp. 8. art. 3. Tourn. in Prælect. tom. 8. de Euchar. & Lugo d. 14. n. 36. cum Sylvio, Soto, Vaſqu. Led.* & aliis communiter ut aſſerit. Nec dubitandum, quin D. Thomas mutaverit ſententiam in *3. p. qu. 79. art. 8.* ubi expreſſe docet, quod, licet qui communicat cum veniali concomitante Communionem, v. gr. cum voluntaria diſtractione, non recipiat actualem refectionem ſpiritualis dulcedinis, tamen recipit *augmentum habitualis gratiæ, vel charitatis.* Hæc ſententia eſt quidem longe communior; ſed prima non videtur improbabilis.

ARTICULUS II.

Quæ requiratur diſpoſitio corporis?

271 *An pollutio, & actus conjugalis impediant a Communione? 272. Qu. I. Quid ſi pollutio fuerit voluntaria? Et quid ſi involuntaria? 273. Qu. II. An ſemper ſit veniale accedere ad Euchariſtiam poſt copulam conjugalem? 274. Qu. III. An conjux reddens debitum teneatur ea die abſtinere a Communione?*

275 *An macula externa, ut lepra &c. impediat a Communione, & an a celebratione? An Menſtrua? An laſio armorum? 276. An Sacerdos communicans extra Miſſam debeat eſſe ſtola indutus?*

277 *De Jejunio naturali ad Communionem prærequiſito. Vide Reſolutiones apud Buſemb. 278. Prænot. 1. hoc non eſſe de præcepto Divino. Prænot. 2. non dari in eo parvitatem materiæ. Prænot. 3. tria requiri ad ſolvendum hoc jejunium, ex tribus Regulis, videl.*

279 *Regula I. Ut res ſumatur ab extrinſeco. Dub. 1. An frangat jejunium voluntaria trajectio reliquiarum cibi? Dub. 2. An guttula aquæ commixta cum ſaliva, aut juſculi deguſtatæ? An ſaccharum ante mediam noctem in ore immiſſum? An aqua hauſta a lapſo in flumen? An ſanguinis hauſtus e digito? Quid ſi defluat a capite?*

280 *Regula II. Ut res ſumatur ad modum comeſtionis, aut potationis. Dub. 1. An frangat jejunium pulvis tabaci ſumptus per nares? Dub. 2. An fumus tabaci? Dub. 3. An tabaci folia, vel aromata dentibus contrita?*

281 *Regula III. Ut ſumatur res habens rationem cibi, aut potus. Hinc quæritur, an ſolvat jejunium comeſtio capillorum, lanæ, ligni, chartæ, lapillorum, cretæ, & ſimilium?*

282 *An liceat ſequi ultimum inter horologia? Et quid ſi quis deglutiat cibum poſt primum ictum? An in dubio ſoluti jejunii liceat communicare? Vide hic, & Tom. I. l. 1. n. 80.*

283 *An ſit peccatum ſumere cibum, vel expuere ſtatim poſt Communionem?*

284 *In quibus caſibus poſſit quis communicare non jejunus? 285. An liceat iterum dare Viaticum infirmo non jejuno? Dub. 1. Quanto tempore una Communio debeat ab alia diſtare? Dub. 2. An qui communicaverit paucis ante diebus ex devotione, teneatur, adveniente periculo mortis, ſumere Viaticum? Dub. 3. An qui mane Communionem receperit? Dub. 4. An Sacerdos poſſit aliquando omittere verba:* Accipe Viaticum, &c.

286 *An Sacerdos poſſit celebrare non jejunus ad dandum alteri Viaticum? An ad dandum ſibi ipſi?*

287 *An liceat communicare poſt cibum, ne Euchariſtia pereat, aut male tractetur? An ad vitandum ſcandalum? 288. An ad perficiendum Sacrificium, vel Communionem? 289. An ad vitandam mortem? An liceat communicare ante ſomnum, vel digeſtionem?*

„ RESP. 1. Nulla corporis macula per ſe impedit ſuſce- 271
„ ptionem Euchariſtiæ, cum parum faciat ad bonita-
„ tem, vel malitiam moralem; poteſt tamen aliquando per
„ accidens impedire, propter effectus ſecutos. Ita *commun.*

Unde reſolves.

„ 1. Non impedit pollutio involuntaria, imo, nec volun-
„ taria per pœnitentiam expiata, niſi effectum malignum
„ v. g. turpem recordationem, ac delectationem, vel diſtra-
„ ctionem, & perturbationem animi relinquat: eo enim ca-
„ ſu, uti & ſemper poſt culpabilem, præſtat, ac ſecundum
„ ſententiam communem ſub veniali debet differri, niſi aliud
„ ſuadeat juſta aliqua cauſa, v. gr. magnus fructus feſtivita-
„ tis, regula Ordinis, vel ſi a Dæmone excitata putetur, ad
„ Communionis frequentiam impediendam. *Sanch. lib. 9. de*
„ *Matr. d. 13. Bon. d. 4. q. 6. p. 2. Card. de Lugo d. 15. ſect. 1.*
„ Neque actus conjugalis impedit, etſi decens, & conſilii
„ ſit abſtinuiſſe ſaltem nocte proxime antecedente, ſi raro
„ communicet. Ita *Fill. & Sanch. loc. cit. Eſcob. lib. 7. E. 6.*
„ *nu. 83.* Intellige, ſi debitum petitum ex neceſſitate reddi-
„ dit, nec ullam inde animi perturbationem, aut affectum
„ ad res venereas patitur: ſi vero voluptatis cauſa feciſſet,
„ eo die abſtinendum eſſe (præſertim ſi malignus affectus
„ ſubſecutus fuiſſet) docet *Regin. lib. 29. t. 117. Laym. lib. 5.*
„ *t. 4. cap. 6. n. 10. & 16. Mart. Perez. d. 49. ſect. 3. n. 8.* addens
„ eſſe tantum veniale; imo indecentiam juſta cauſa poſſe
„ reſarciri. * (*Vide dicenda hic n. 273. de Matrim. n. 930.*) *
„ 3. Similiter, etſi decens, & conſilii ſit, ſumta Com-
„ munione, abſtinere eo die a copula; licita nihilominus eſt
„ ex bono fine, v. g. ex amore prolis, ad evitandum incon-
„ tinentiæ periculum, vel ad debitum reddendum. *Tamb.*
„ *cap. 3. §. 6. ex Sanch. lib. 9. d. 13. & March.*

Quæres I. An pollutio ſemper impediat a Communione? 272 Hic diſtinguendum inter pollutionem voluntariam, & involuntariam. Si fuerit voluntaria, dicunt *Navar. & alii apud Leandr.* eſſe peccatum mortale, ſtatim poſt illam ad Euchariſtiam accedere, quamvis contritio & Confeſſio præceſſerint. Sed id negat communis ſententia cum *Lugo D. 15. ex num. 1.* (ubi refert *Navarrum* in poſteriori editione mutaſſe ſententiam) *Habert tom. 5. pag. 571. v. Porro, Nat. Alex. art. 2. §. 2. num. 11. Concina tom. 8. pag. 367. num. 18.* & alii paſſim. Ceterum (quidquid dicant *Azor. Con. & Trull. apud Dian. p. 3. tract. 4. R. 30.*) communiter docent DD. ſaltem ſub veniali teneri hujuſmodi Pœnitentem abſtinere ea die a Communione propter reverentiam tanto Sacramento debitam. Ita *Lugo loc. cit. num. 4.* (qui oppoſitam opinionem vocat falſam), *Concina loc. cit. Salm. cap. 7. n. 59. Bon. p. 2. n. 4. Viva q. 4. art. 8. n. 3. ex D. Thoma in 4. D. 6. q. 1. art. 4. quæſt. 2. ad 2.* qui docuit: *Non eſſe conſulendum alicui, quod ſtatim poſt peccatum mortale etiam contritus & confeſſus ad* Euchariſtiam *accederet, ſed deberet, niſi magna neceſſitas urgeret, per aliquod tempus propter reverentiam abſtinere.* Et patet etiam ex *cap. Teſtamentum. 1. Diſt. 6.* ubi D. Gregorius ſcribens ad Auguſt. Anglorum Epiſcopum, & loquens de tali Pœnitente, dicit eum, *a ſacro Myſterio ea die abſtinere oportet.* Hoc tamen intelligendum, ut dicunt *Salm. d. num. 59. Viva num. 3. & Bon. D. 4. q. 6. cum Henr. Gran. Led. Nunno,* & aliis paſſim, niſi ſcandalum, vel alia juſta cauſa exigat Communionem, prout prudenti Confeſſario videtur, ut dicitur in *Rubr. Miſſal. de Defect. num. 9.* Hic autem notanda eſt prop. 22. damnata ab Alex. VIII. quæ dicebat: *Sacrilegi ſunt judicandi, qui jus ad Communionem prætendunt, antequam condignam de delictis ſuis pœnitentiam egerint.* Hoc tamen non obſtante, bene poterit Confeſſarius, ſi expedire judicabit, magno peccatori aliquando ſuſceptionem Euchariſtiæ differre, ſicut etiam diſpoſito poteſt quandoque differre abſolutionem, ut conſtantiam ejus experiatur, vel ad horrorem incutiendum adverſus aliquod enorme peccatum, ut recte ajunt *Viva in d. prop. Ronc. de Euch. c. 5. reg. in prax. 2. & Holzm. tom. 1. pag. 353. num. 81. cum Michel, & aliis.* Imo addit *Roncaglia, loc. cit.* bonum eſſe ſuadere tali peccatori, ut antequam ad Communionem accedat, curet operibus delere reatum pœnæ; ſed hoc eſſe tantum conſilii, juxta dicenda *de pœnit. num. 599.*

Si vero pollutio fuerit involuntaria, dicit *D. Thomas in 4. loc. cit.* quod, ſi illa frequenter accidat ex operatione Dæmonum, non impedit a Communione: Secus, ſi proveniat ex alia cauſa, adhuc ſine ulla culpa, tunc enim ait hominem teneri ſub veniali a Communione abſtinere propter decentiam; tum ratione fœditatis a corpore contractæ; tum ratione perturbationis quæ pollutionem conſequitur. Alii vero communiter & rectius dicunt, quod ſi pollutio habita nullam perturbationem relinquit, ea minime a Communione impedit; Sola enim corporalis macula non obligat ad abſtinendum ab Euchariſtia; ita *Laym. lib. 5. tract. 7. cap. 6. n. 14. cum S. Bonav. Gerſon. Gabr. Vict. Nav. & Vaſq. ac Suar. 3. part. diſt. 68. ſect. 1. v. Dico 1. cum Soto, Alenſ. Palud. Adrian. Major, &c. & Salm. cap. 7. num. 62.* Ratio, quia externa macula, cum jam ſit præterita, ad moralem honeſtatem non pertinet. Et hoc etiamſi pollutio proveniat a cauſa venialiter culpabili, tunc enim tantum ex conſilio abſtinere hortatur *Sanch. de Matr. lib. 9. diſp. 13. cum Covar. &c.*

Pal.

Pal. p. 13. n. 2. cum Vaſq. & Salm. cap. 7. n. 60. cum Suar. Con. Henr. & Filiuc. Idque probatur 1. ex D. Gregorio in *cit. cap. Teſtamentum*, ubi Pontifex ait, quod ſi pollutio provenit ex ſuperfluitate cibi vel potus, hæc *a perceptione ſacri Myſterii prohibere non debet, ſed* (homo) *abſtinere, ut arbitror, humiliter debet.* Ubi *Gloſſa verb. Humiliter*, dicit: *Ergo eſt conſilium, bene enim poteſt celebrare ſi vult*. Probatur 2. ex Rubrica Miſſal. *de Defectibus n. 9.* ubi ſic præſcribitur: *Si dubium, an in præcedenti cogitatione fuerit peccatum mortale, conſulitur abſtinendum, extra tamen caſum neceſſitatis; Si autem certum eſt non fuiſſe in illa cogitatione peccatum mortale, vel nullam fuiſſe cogitationem, ſed eveniſſe ex naturali, aut ex Diabolica illuſione, poteſt communicare & celebrare, niſi ex illa corporis commotione tanta evenerit perturbatio mentis, ut abſtinendum videatur.*

Omnes autem DD. conveniunt, eſſe veniale accedere ad Euchariſtiam cum prædicta perturbatione, orta ex delectatione habita, vel ex turpi imaginatione pollutionem concomitante; ſaltem uſquedum perdurat mentis evagatio. Niſi homo conetur eam repellere, faciens quantum in ſe eſt, ut devote accedat, ut dicunt *Salm. nu. 60. Pal. p. 13. num. 2. Holzm. tom. 1. pag. 353. n. 81. Laym. d. cap. 6. n. 15. Suar. D. 68. ſect. 2. v. Ex hac*, ubi affert, S. Juſtinum dicentem: *Non eſt æquum propter hanc involuntariam paſſionem abſtinere a Myſteriis*; Et *Sanch. de Matrim. lib. 6. D. 13. n. 15. cum Gerſon. Gabr. & Major.* Vel niſi aliqua juſta cauſa neceſſitatis aut devotionis aliud expoſtulat, ut dicunt præfati AA. & docet idem *D. Thom. loc. cit.* dicens: *Si neceſſitas immineat, vel devotio expoſcat, talis non impeditur.*

273 Quær. II. An copula conjugalis impediat ab Euchariſtia? Alii abſolute putant non excuſari a culpa veniali conjugem copulam habentem die Communionis, ita *Alenſ. ... , Sa, &c. ap. Sanch. de Matr. lib. 9. d. 13. n. 2.* Idque inferunt ex *cap. Sciatis. Cauſ. 33. quæſt. 4.* ubi S. Hieronymus ſcripſit: *Quicunque uxori debitum reddit, nec de carnibus Agni comedere debet.* E converſo alii nullam in hoc culpam agnoſcunt, ut *Navar. & Philiarch. ap. Sanch. n. 3.* dicentes tantum eſſe de honeſtate, ut a Communione abſtineat. Sed dicendum cum communi DD. eſſe veniale, accedere ad Communionem eodem die quo habita eſt copula cauſa voluptatis, quia id excuſari non poteſt ab aliqua indecentia; ita *S. Thom. 3. p. q. 80. art. 7. ad 2. Tour. tom. 5. pag. 492. v. Prob. 3. Salm. de Matr. cap. 15. n. 63. & Sanch. eod. tit. lib. 9. d. 13. n. 8. cum S. Bonav. S. Antonin. Suar. Sylveſt. Led. Lop.* & aliis pluribus; Et probatur ex *cap. Vir cum propria. 7. Cauſ. 33. quæſt. 4.* ubi D. Gregorius ait: *Cum vero non amor ob procreandas ſoboles, ſed voluptas dominatur in opere, tunc prohiberi debet, ne accedat ad hoc Sacramentum.* Recte autem dicunt *Sanch. n. 8. Antoine pag. 486. v. Dias, & Salm. n. 63. cum aliis*, quod a prædicta indecentia excuſare valet quævis honeſta cauſa, puta ſolemnitas occurrens, ſcandalum vitandum, periculum notæ, Jubilæum ſive indulgentia lucranda, ſpecialis devotio, &c.

Si vero copula fiat ſine peccato, puta primo, cauſa generandæ prolis, tunc certum eſt apud omnes, quod, licet congruum ſit abſtinere illa die a Communione, ut docet *D. Thom. d. art. 7. ad 2.* hoc tamen eſt tantum conſilii ſine obligatione; ita *Lugo d. 15. n. 14. Sanch. loc. cit. num. 4. & 5. Salm. n. 63. Con. pag. 368. in fine, Petrocorenſ. tom. 3. pag. 432. in fine cum Gloſſa in dict. cap. Sciatis; & Gloſſa in cap. Omnis de Conſecr. diſt. 2.* & alii communiter, ex D. Gregor. qui in *cit. cap. Vir cum propria*, ſic ſcripſit ad Auguſtinum: *Si quis ſua conjuge non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodo liberorum procreandorum gratia utitur, iſte profecto de ſumendo Corporis Domini Myſterio ſuo eſt relinquendus judicio; quia a nobis prohiberi non debet accipere.* Ubi *Gloſſa* explicat ibi Τὸ *prohiberi*, ideſt *diſſuaderi*. Ratio autem hujus communis ſententiæ eſt, quia finis procreationis, cum ſit omnino honeſtus, & a Deo volitus, ſatis reparat quandam illam indecentiam, quæ adeſt in communicando poſt copulam. Nec obſtat textus in *cit. cap. Sciatis*; nam reſpondet *D. Thomas in 4. diſt. 32. quæſt. 1. a. ad 1.* ex Magiſtro Sentent. ibi ſermonem fieri tantum de Eccleſiæ Miniſtris conjugatis, quales ſunt Græci, quibus interdicitur celebrare die qua accedunt ad uxores.

274 Quær. III. An conjux reddens debitum teneatur illa die a Communione abſtinere? Affirmat *Cajet. Ledeſ. Manuel, &c. ap. Sanch. n. 11.* quia (ut ajunt) adhuc redditio relinquit mentis hebetationem. Sed communiter *S. Antonin. p. 3. tit. 1. cap. 20. §. 7.* & idem *Sanch. n. 12. cum D. Thom. D. Bon. D. Anton. Alb. Magno, Carthuſ. Suar. Sota, Palud. Sylveſt. Turrecrem.* & aliis pluribus, docent abſtinentiam tunc eſſe meri conſilii, non autem obligationis, quia bonum juſtitiæ ſatisfaciendi debito, bene evagationem illam compenſat, & cohoneſtat. De hoc autem puncto loquens S. Franciſcus Saleſius (*introduct. &c. par. 2. cap. 20.*) inquit conjugem, qui debitum exigit, indecenter quidem ad Communionem accedere, non vero arcendum eſſe qui reddit, dicens quod in veteri lege vetabatur, ne diebus feſtis debita exigerentur, non autem ut ſolverentur. Et huic congruit id quod ſcripſit D. Auguſt. ſuper Pſalm. 149. *Si non exigis, redde; Pro ſanctificatione perfecta Deus tibi computabit, ſi non quod tibi debetur exigis, ſed reddis quod debetur uxori.* Ratio, quia, cum redditio debiti ſit actus virtutis, non eſt cur hominem a Communione impediat. Et idem procedere cenſet *Sanch. num. 6. cum Gerſon. & Major*, ſi copula ſit ad incontinentiam vitandam, quia amor continentiæ, & non voluptatis, cauſam ſatis cohoneſtantem præbet. Recteque hic advertunt *Salm. cap. 15. n. 64. & Sanch. nu. 9. cum Cajet. Suar. Soto, Alenſ. Palud, &c.* quod Conjux ratione Euchariſtiæ ſuſcipiendæ minime eximitur ab obligatione reddendi debitum: Tantum poterit, ut ait *Sanch. cum Sota*, honeſtis precibus reſiſtere, non autem importunis.

Quid autem Confeſſarius reſpondere debeat, ſi interrogetur a conjuge, an reddere teneatur debitum die Communionis? Sapienter *Laym. de Euchar. cap. 6. n. 16. Sanch. de Matr. lib. 9. d. 2. n. 16. & Suar. d. 68. ſect. 2. in fin.* docent reſpondendum, quod ſi conjux frequenter communicare ſolet, v. gr. omnibus Feſtis, eum obligari ad reddendum, ne periculo exponatur peccandi contra juſtitiam, vel charitatem; Si vero non frequenter communicet, ſed tantum in præcipuis Feſtivitatibus, tunc illi ſuadeat, ut roget alterum Conjugem abſtinere in honorem Communionis, modo non incurrat in illius indignationem; tunc enim, ſi rogatio non proficit, poterit communicare; niſi patiatur ex redditione inſolitam diſtractionem, nec conetur, ut diximus, eam repellere.

Die autem, qua conjux jam communicavit, debitum reddere, nullam eſſe culpam dicunt *Alex. de Nevo, & Anton. apud Sanch. d. num. 16.* Petere vero cenſent eſſe veniale *ibid. S. Anton. Sylv. Palud. Turrecrem. Ang. &c.* Sed *Navar. cap. 21. n. 51. & Sanch. cum Vict. ac Tabien.* dicunt abſtinentiam a petendo eſſe tantum conſilii, non obligationis.

Pertinet etiam quodammodo ad diſpoſitionem corporis accedere ad Euchariſtiam corpore mundo, ſine aliqua macula notabili, quæ ſit externa, & delebilis; nam ſi eſſet occulta, non obeſt; neque ſi eſſet perpetua, ut lepra, fiſtula, & ſimilis, prout dicunt communiter *Suar. d. 68. ſect. 2. v. Dico igitur, Pal. p. 13. n. 1. & Laym. lib. 5. tract. 6. cap. 6. n. 24.* Sacerdos vero lepra infectus, vel alio morbo horrorem afferente, prohibetur celebrare in publico, ex *cap. Tua nos, de Clerico ægrot.* ubi dicitur, *pro ſcandalo, & abominatione populi*; unde in ſecreto poteſt celebrare, *Palaus loc. cit. Salm. cap. 7. num. 56.* 275

An vero mulieres tempore menſtrui poſſint communicare? Sentit *Suar. loc. cit.* quod ſi ipſæ commode communionem differre poſſunt, tenentur differre ſub veniali, ex D. Dionyſio Alexandrino, qui dicit tales fœminas *non debere ſic affectas attingere Corpus, & Sanguinem Domini*. Sed communius, & probabilius cenſent *Pal. l. c. Salm. n. 57. & Laym. l. c. cum Alenſi ac Palud.* hoc eſſe tantum de conſilio, ex D. Gregorio (*ap. Laym. lib. 1. tract. 1. cap. ult. n. 2. v. Objicere.*), qui in Epiſtola ad Auguſtinum, loquens de muliere menſtruata, ſic ſcripſit: *Si ex veneratione magna percipere non præſumit, laudanda eſt; ſed ſi percipiat, non judicanda: bonarum quippe mentium eſt ibi etiam culpas agnoſcere, ubi culpa non eſt.* Debent autem mulieres ad Communionem modeſte accedere, pectore cooperto, & ſine vano ornatu: unde, ſi quæ nimis immodeſta accedat, huic neganda eſt Communio. Vide *Concina tom. 8. pag. 370. n. 4.*

Congruum etiam eſt accedere ad Euchariſtiam depoſitis armis. Ceterum communicare gladiatum nulla lege eſt vetitum per ſe loquendo, nam per accidens poteſt eſſe veniale ratione ſcandali, ut dicunt *Wigandt tract. 12. num. 45. & Holzm. tom. 1. pag. 352. n. 74. cum Gob. Tamb.* & aliis. Milites vero S. Joannis Hieroſolymitani omnino decet cum gladio accedere, quia hoc ſigno ipſi profitentur zelum pro tuenda Fide; vide *Holzm. loc. cit.*

276 Inſuper hic notandum, quod Sacerdos, quando Euchariſtiam ſuſcipit more laicorum, ut dicit *Croix lib. 6. p. 1. n. 556.* debet eſſe ſtola indutus, ſub interminatione excommunicationis, ex Concilio Bracharenſi III. relato in *cap. Eccleſiaſtica. 9. diſt. 23.* ubi dicitur: *Modis omnibus convenit, ut quod quiſque percepit in conſecratione honoris, hoc retineat & in oblatione, vel perceptione ſalutis, ſcil. ut cum Sacerdos ad ſolemnia Miſſarum accedit, aut per ſe Sacrificium oblaturus, aut Sacramentum Corporis, & Sanguinis Dom. Noſtri Jeſu-Chriſti ſumpturus, non aliter accedat, quam Orario utroque humero circumſeptus. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ ſubjaceat.* Dicunt vero *Azorius tom. 1. lib. 10. cap. 28. quæſt. 12. cum Turrecrem. & Tamb. de Commun. lib. 2. cap. 2. n. 10.* præfatum Decretum Concilii Bracharenſis hodie per conſuetudinem videri abrogatum; unde excuſant etiam a veniali Sacerdotem, qui ſine ſtola extra Miſſam communicaret. Sed verius & communiter *Suar. d. 68. ſect. 2. Gavant. in Rubr. tom. 1. p. 4. tit. 8. num. 7. Bon. d. 4. quæſt. 6. p. 2. num. 2. cum Reg. & Graff.* item *Barboſa, Henr. & Gob. apud Croix loc. cit.* quamvis id excuſent a peccato mortali, quia res non eſt admodum gravis, vel quia ex communi uſu non videtur ſub gravi recepta; merito tamen non excuſant a veniali: Tanto magis, quia hoc præcipitur a Rituali Rom. ubi dicitur: *Sacerdotes vero cum ſtola communicent*; Et *Gloſſa in dict. cap. Eccleſiaſtica*, dicit: *Idem ſervandum eſt, ſi Sacerdos eſt communicaturus in ægritudine.*

„ Reſp. 2. Ex præcepto Eccleſiæ tenetur communicaturus, 277
„ ſub mortali, regulariter eſſe jejunus jejunio naturali, id
„ eſt, ut a medio noctis nihil omnino per modum cibi,
„ potus, aut medicinæ ſumpſerit: Ita *commun.* Et eſt cer-
„ tum ex Conciliis, quæ vide apud *Fill. Laym. Card. de Lug. l. c.*

Unde reſolves.

„ 1. Etſi parvitas materiæ non excuſet hic, non obſtat ta-
„ men Communioni I. Reliquias ciborum inter dentes hæren-
„ tes trajicere caſu (negant enim *Præpoſ. Vaſq.* & alii, ſi fiat
„ de induſtria, contra *Tann. Conin. q. 80. art. 8. n. 47. & Dian.*
„ qui contrarium probabile affirmant), licet eas expuere o-
„ mnino deceat, *Dian. r. 4. de Sacr. reſ. 37. & p. 4. t. 4. reſ.*
„ *104.* Vid. *Eſcob. tom. 7. E. 6. & Card. de Lugo n. 36.* ubi no-
„ tat ſententiam iſtam *Tan. & Dian.* ad hoc ſervire, ut ſtudio-

„ ſe dentat ante axpurgare, na quid forte caſu decidat, non teneаris. II. Sanguinem, vel alium humorem ax capite deſluentem, & guttulam aquæ, aut vini, caſu per ablutionem oris, vel guttulam juſculi, dum ſapor exploratur, per modum ſalivæ cui mixta eſt, vel culicem inter reſpirandum trajicere. Ratio eſt, quia hæc aut non ſumuntur, ſcilicet ab extrinſeco, aut non per modum cibi, aut potus. Vide *Fagund. præc. 3. cap. 5. Card. de Lugo l. c. n. 23.* III. Si Aromata, vel folium tabaci ax cauſa ori imponas, maſtices, vel quid aliud guſtes, modo nihil tranſmittas. *Prapoſ. in 3. p. q. 8. art. 80. diſt. 1. n. 39. Card. de Lugo R. mor. lib. 1. d. 9.* Idem de fumo tabaci docet *Gran. in 3. p. cap. 6. t. 10. d. 8. n. 4.* (licet indecens valde id videatur, niſi juxta ex cauſa fiat) & *Eſcob. t. 7. E. d.* ubi de ajuſdem pulvere per nares attracto idem colligit ex *Suar. & Fag.* Idem tenet *Dian. p. 8. tract. 7. R. 3. Card. de Lugo R. mor. 1. 1. d. 9.*

„ 2. Probabile aſt, non impedire Communionem, ſi fruſtulum ligni, chartæ, unguium, vel lapillum deglutias, quia non habet rationem cibi, vel potus. *Dian. loc. cit. R. 38. & tract. de celebr. R. 52. ex Ledeſm. & Sanch.* contra *Henr. Regin. Laym.* & alios, quorum ſententia tutior aſt. Vide *Card. de Lugo, & Eſcob.*

„ 3. Non licet communicare his caſibus. I. Si ſaccharum, liquorem glycirizæ ore ſolutum cum ſaliva trajicias. Si vero dubium ſit, num quid deglutiveris, vel an factum ſit poſt duodecimam, probabiliter docet *Laym. lib. 1. t. 1. cap. 1.* contra *Sanch. Fagund.* non impedire Communionem, vel Sacrificium, vide *Dian. loc. cit. R. 29.* & ſupra *lib. 1. t. 1. cap. 2. d. 3.* II. Si veſperi decumbens aliquid ori contra raucedinem impoſueris, niſi certus ſis, poſt medium noctis te nihil tranſmiſiſſe. Ita *Suar. Fill. Card. de Lugo loc. cit. nu. 37.* & alii. Licitum autem eſt, inter horologia diſſonantia quodvis ſequi, etiam ultimum, modo non conſtet errore: quia habet ſe ut auctor bonus, faciens opinionem probabilem, ut habet *Sanchez lib. 2. d. 1. de matr. Fagund. Jo. Sancius, Card. de Lugo n. 45. Dian. l. c. R. 36.* * (*Vide infra n. 282.*) * III. Si aliquid ſumpſeris, licet mox rejeceris. IV. Si tabaci fumum in ſtomachum trajeceris, ut docet *Prapoſ.* etſi alii merito dubitent. *Taun. t. 4. d. 5. Gran. autem in 3. p. cap. 6. t. 10. d. 8.* negat. V. Si Sacerdos nocte Nativitatis in prima Miſſa ablutionem, vel lambendo digitos modicum aquæ, aut vini ſumpſerit. Vide *Bon. d. 4. quæſt. 6. p. 2.*

278 Ut hæc omnia diligenter diſcutiantur, prænotandum eſt 1. jejunium naturale ad Communionem præerequiſitum non eſſe quidem de jure Divino, ſed tantum Eccleſiaſtico, ex *cap. Ex parte de Celebr. Miſſ.* & variis Conciliis, præſertim ex Concil. Conſtantienſi, vide dicta in *Tom. I. lib. 1. n. 80. v. Et quod.* Prænotandum 2. quod in fractione hujus jejunii, etſi hoc præceptum eſt de jure Eccleſiaſtico, non datur tamen parvitas materiæ: quia præceptum non jam eſt accedendi ad Euchariſtiam jejunus, ſed non accedendi poſt cibum aut potum; qui autem communicat poſt quamcumque minimam partem, jam communicat poſt cibum, aut potum. Ita omnes DD. quidquid dicant *Gibert, & Paſqual.* qui non ſunt audiendi. Prænotandum 3. quod ad hoc jejunium frangendum, juxta communem ſententiam, tria requiruntur, nempe I. Ut quod ſumitur, ſumatur ab extrinſeco. II. Ut ſumatur per modum comeſtionis, aut potationis. III. Ut res ſumta habeat rationem cibi, aut potus.

De hac materia tractant *Suar. 3. p. d. 68. ſect. 4. Laym. lib. 5. tr. 6. cap. 6. Contin. Tourn. tom. 5. pag. 472. Palaus de Euch. p. 13. Bon. eod. tit. d. 4. qu. 6. p. 2. Lugo d. 15. Concina tom. 8. pag. 139. Eſcob. de Euch. lib. 20. Holzmann tom. 1. de Jejun. pag. 393. Renzi eod. tit. tom. 2. cap. 4. Salm. de Euch. cap. 7. Wigandt tract. 12. Exam. 4. Antoin. pag. 486. Roncaglia de Euch. cap. 5. Viva eod. tit. q. 4. art. 8. Tamb. Meth. Commun. cap. 2. §. d. Croix lib. 6. p. 1. ex n. 560. Sporer tom. 3. pag. 158. Elbel tom. 3. pag. 90.* his locis videre poteris præfatos Auctores, cum infra invenies citatos.

279 Juxta autem Regulam I. Ad frangendum jejunium requiritur, ut aliquid ſumatur ab extrinſeco, hanc tradunt *Croix n. 560. Elbel n. 91. Viva n. 4. Sporer n. 460. & P. Suar. d. ſect. 4. ex D. Thoma,* qui *in 4. d. 8. q. 1. art. 4. q. 2.* dicit quod omne, quod ab intrinſeco provenit, & ore non ſumitur ab extrinſeco, non vere comeditur, & ideo non tollit jejunium naturæ. Sed dubitatur 1. An voluntaria trajectio reliquiarum cibi frangat jejunium? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Suar. ſect. 4. v. Tertio, Elbel n. 99. Quarti p. 3. tit. 9. ſect. 1. diff. 1. Pal. n. 8. cum Con. & Henr. Dian. p. 3. tract. 4. R. 37. cum Tabien.* & probabilem putans *Tamb. n. 25. Eſcob. n. 341. cum Molfeſ. Ochagav. Petig. &c.* item *Tanner. Leand. Gob. apud Croix n. 567.* Ratio, quia reliquiæ cibi pridie ſumti, eum non recipiantur ab extrinſeco die Communionis, moraliter reputantur partes comeſtionis præcedentis diei; unde quamvis ex induſtria trajiciantur, moraliter non conſtituunt novam comeſtionem, ſed præteritam perficiunt. Addit aliam rationem *Suar.* quia tales reliquiæ non ſumuntur per modum cibi, ſed per modum ſalivæ. Nec videtur hæc ſententia diſſormis eſſe Rubricæ Miſſal. *de Defect. num. 3.* ubi ſic dicitur: *Si reliquiæ cibi remanentes in ore transglutiantur, non impediunt Communionem, cum non transglutiantur per modum cibi, ſed per modum ſalivæ. Secunda* vero ſententia communior affirmat, & hanc tenet *D. Thom. 3. p. q. 80. ad 4.* ubi dicitur: *Reliquiæ cibi remanentes in ore, ſi caſualiter transglutiantur, non impediunt Communionem.* Ergo, ſi transglutiuntur ex propoſito, impediunt; & ita cenſent etiam *Cabaſſut. Tom. I. cap. 5. n. 7. Fill. de Euch. n. 336. Ronc. quæſt. 6. R. 2. Laym. n. 18. Tamb. n. 25. Bon. p. 2. n. 5. Viva q. 4. art. 8. n. 4. Antoine p. 487. Cont. Tourn. cum Vaſq. & Sylv.* Ratio, quia hujuſmodi reliquiarum trajectio, cum ax induſtria ſit, videtur nova comeſtio. Prima ſententia non videtur improbabilis, ſed hæc ſecunda eſt probabilior, & omnino conſulenda: ut recte dicunt *Suar. Salm. & Gav. in dict. Rubrica*; Licet in hoc non ſit ſcrupuloſe agendum, ut ſapienter advertit *P. Suarez.* Unde libenter ſequor ſententiam *Lugonis d. 15. num. 36.* quam amplectitur etiam N. P. Benedictus *de Sacr. Miſſæ tom. 9. lib. 3. cap. 17.* nempe quod reliquiæ a dentibus divulſæ, quæ ſenſibiliter in lingua percipiuntur, equidem ſunt expuendæ: Non vero eſt obligatio adhibendi diligentiam ad reliquias illas ex dentibus extrahendas, atiamſi prævideantur deglutiendæ, ſi non extrahantur, & cum ſaliva deglutiantur; alias enim hæc obligatio eſſet innumeris ſcrupulis, & perplexitatibus obnoxia, ad quod certe non præſumitur Eccleſia voluiſſe obligare.

Dubitatur 2. an guttulæ aquæ cum ſaliva immixtæ, aut juſculi deguſtati, ſi ex propoſito deglutiantur, frangant jejunium? Si prædictæ guttulæ caſu trajiciuntur, certum eſt eas non frangere jejunium, modo non ſint in magna quantitate, ita omnes cum *D. Thom. dicta q. 80. art. 8. ad 4.* ubi ait: *Et eadem ratio eſt de reliquiis aquæ, vel vini, quibus os abluitur, dummodo non trajiciantur in magna quantitate, ſed permixta ſalivæ, quod vitari non poteſt.* Dubium eſt igitur ſi ex propoſito deglutientur? Sentiunt non frangere jejunium *Conmch. & Henr. apud Croix n. 556.* modo ſint immixtæ ſalivæ; & idem ſentire videtur *Lug. n. 33. & Tamb. n. 23.* dum dicunt, quod, eum non ſit potatio deglutire ſalivam, ideo nec violas jejunium has guttulas per modum ſalivæ trajiciens. Sed omnino affirmandum cum ſententia communi, quam ſequuntur *Suar. ſect. 4. v. Tertio. Holzmann n. 73. Cont. Tourn. p. 474. cum Sylv. & Salm. cap. 7. n. 66. cum Pal. &c.* communiter: Et hanc docet idem *D. Thom. loc. cit.* ubi, poſtquam dixit reliquias cibi non frangere jejunium, ſi caſualiter transglutiantur, dixit *eamdem rationem eſſe de reliquiis aquæ, quibus os abluitur,* ut mox ſupra relatum eſt. Confirmatur ax Rubrica *loc. cit.* ubi ſic habetur: *Idem dicendum* (ſcilicet non frangi jejunium), *ſi lavando os deglutiatur ſtilla aquæ, præter intentionem.* Ergo, ſi ex intentiona, frangitur.

Idem dicendum, ſi quis nocte immittit ſaccharum in ore, & poſt mediam noctem aliquid trajicit, ut docent *Lug. n. 28. Pal. n. 8. Fill. num. 136. Salm. num. 67. & Renzi tom. 1. lib. 3. tract. 4. cap. 4. quæſt. 7. cum Coninc. Vaſq. Bon. Reg. &c.* communiter, quicquid dicant aliqui, apud *Dian. p. 2. tract. 14. R. 55.* Ratio, quia non eſt illa reliquia comeſtionis præcedentis diei, ſed eſt continuata comeſtio.

Sic atiam frangit jejunium, qui ſumit aquam, licet involuntarie, vel quia labitur in flumen, vel quia alius per vim illam in os ejus infundit, ut dicunt *Concina p. 162. & Croix n. 568. cum Lugo, Tamb.* & aliis communiter contra *Boſco.*

Ita etiam ſi quis ſugeret ſanguinem ax digito, vel lacrymas ex oculis manantes, ut dicunt communiter *Viva nu. 4. Mazzotta tom. 3. pag. 149. & Croix cum Lugo, & Tambur.*

Secus vero dicendum, ſi quis deglutit ſanguinem defluentem a capite vel gingivis, aut ſaniem ex puſtula oris emanantem, etiam ax induſtria, ut communiter docent *Suarez ſect. 4. v. Quæres, Cabaſſ. cap. 5. n. 7. Habert tom. 5. pag. 487. Elbel nu. 99. Antoine pag. 485. Concina num. 6. Roncaglia quæſt. 6. R. 2. Laym. n. 58. Bon. num. 6. & Salmant. cum communi* (contra *Tournely pag. 475. v. Verum.*) Ratio, quia, ut ſupra dictum eſt ex D. Thoma, quidquid ab intrinſeco provenit, non vere comeditur, nec ſolvit jejunium.

Regula autem II. eſt quod ad frangendum jejunium requiritur, ut ſumatur aliquid per modum comeſtionis, aut potationis; hanc regulam tradunt communiter *Suar. ſect. 4. Laym. n. 18. Lugo d. 13. n. 28. Bon. nu. d. Sylvius 3. p. q. 80. v. 8.* & alii paſſim. Sed dubitatur 1. An ſolvat jejunium pulvis tabaci ſumtus per nares? Affirmant *Anton. de Leone, & Lezana apud Lugo Reſp. Mor. lib. 1. dub. 9. n. 3.* & valde dubitat *Cont. Tournely pag. 476. in princ.* Sed communiter negant alii, atiamſi aliquid in ſtomachum tranſmittatur; quia, licet talis materia ſit nutritiva, tamen non ſumitur per modum comeſtionis, ſed attractionis. Ita *Suar. ſect. 4. Holzm. n. 81. Roncagl. q. 7. Lugo loc. cit. Concina pag. 361. Elbel n. 92. Croix n. 570. cum Averſa, Renzi p. 7. Eſcob. n. d2. & Diana p. 8. tract. 7. R. 3. cum Marchant. Machad. Paſqualig. & Leand.* Hæc ſententia eſt quidem probabiliſſima, tum ob allatam regulam; tum ob univerſalem conſuetudinem, qua undique permittitur præfatus tabaci uſus ante Miſſam, ut docet Papa Bened. XIV. *de Synodo lib. 7. cap. d3.* ubi obiter refert olim ab Innoc. X. & XII. emanatam fuiſſe axcommunicationem in eos, qui ſumerent tabacum per nares in Vaticano, idemque præſcripſiſſe Urbanum VIII. in Eccleſiis Diœceſis Hiſpalenſis; Sed deinde hanc prohibitionem abſtuliſſe Benedictum XIII. Unde ſic concludit: *Hodie tamen a communi conſuetudine adeo eſt cohoneſtatus* (uſus tabaci), *ut nulli ſcandalum præbeat.* Idem autem, quod dictum eſt de tabaco, dicunt de aqua caſu trajecta per nares *Suar. & Fagund. apud Viva, Tamb. num. 23. & Barth. a S. Fauſto ap. Dian.* Id tamen non admitterem, ſi quis ex propoſito tabacum vel aquam per nares in ſtomachum trajiceret, quia id non ſumeret tunc per ſimplicem attractionem, ſed per voluntatem directam trajiciendi, quod nullo modo videtur permiſſum ab Eccleſia. Sed dices: Actio attractiva non eſt potativa, vel manducativa. Reſpondetur, quod licet hæc actio non ſit a natura ordinata ad trajiciendum in ſtomachum potum, vel cibum, tamen ad id ordinatur ab ipſo attrahente; 280

& ideo

& ideo ex tali intentione induit moraliter rationem potationis, ſive comeſtionis, cum interveniat debita materia, & actio apta ad finem trajectionis in ſtomachum.

Idem dicendum de illo, qui pulverem, aut pluviam, floccum nivis, culicem, ſive muſcam deglutiret; nam ſi hoc accideret caſu per reſpirationem, utique non ſolveret jejunium, ut communiter docent *Suar. v. Quares*, *Lugo n. 34. Habert pag. 476. Tournely pag. 475.* Concina n. 6. *Salm. n. 68. Ronc. quæſt. 6. Renzi quæſt. 5. cum Nav. Bon.* & alii paſſim: Quia talis actio non eſt comeſtio, ſed reſpiratio, quam Eccleſia noluit quidem prohibere; quis enim poſſet effugare, ne aliquid pulveris cum vento deglutiat? Secus vero eſſet (ut recte docet *Lugo n. 36.*), ſi quis ex propoſito vellet culicem, aut pulverem trajicere, quia hæc non eſſet mera reſpiratio, ſed voluntaria deglutitio. Et idem dicendum merito ait *Lugo num. 35.* ſi quis deglutiret aliquid, puta uvam ab altero in os ejus immiſſam, etiamſi ipſe id non adverteret, & caſu reſpirando trajicarat, quia noluit quidem Eccleſia impedire Communionem ob ſumptionem rerum, quæ per reſpirationem cum aere attrahuntur, ſed earum quæ non deferuntur cum aere.

Dubitatur 2. An ſolvat jejunium fumus tabaci, aut ſimilis? Affirmant paritat *Lezana*, & *Anton. de Leone ap. Salm. num. 71.* quia (ut dicunt) fumus etiam aliquo modo nutrit. Negant vero communiter, & probabilius *Holzm. n. 82. Sporer n. 467.* Croix *num. 570. cum Averſ. & Bouder*, *Viva n. 8. cum Trull. Tamb. Prapoſ. & Salm. cum Suar. Diana, ac Villal.* Eandem ſententiam ſequitur Bened. XIV. *de Miſſa tom. 9. lib. 3. c. 17.* teſtans hanc communi DD. conſenſu hodierno die confirmari. Ratio, quia fumus tabaci neque eſt cibus aut potus, neque ſumitur per comeſtionem vel potationem; Alias dicere deberemus frangere jejunium etiam eos, qui in culina ciborum fumum exciperent. Et hoc currit, etiamſi fumus voluntarie immitteretur in ſtomachum, ut probabiliter dicunt *Eſcob. n. 438. Viva n. 7. cum Prapoſ. Sporer n. 467. Renzi quæſt. 7. Dian. loc. cit. Tamb. num. 23. & March. & Burgh. apud Croix n. 569* contra *Salm. loc. cit. cum Hurtad. &c.* qui dicunt, ſed minime probant, hanc eſſe veram comeſtionem.

Dubitatur 3. An ſolvat jejunium, qui ſumit folium tabaci vel aroma, ut dentibus conterat, & phlegmata expuat? Affirmant idem *Anton. de Leone ap. Salm. & Henno apud Tournely*, quia (ut dicunt) ſemper trajicitur aliquid in ſtomachum, & propter hoc phlegmata ejiciuntur. Sed negant *Lugo Reſp. Mor. lib. 1. dub. 9. ex num. 2. Holzm. n. 8. Bon. num. 9. Spor. n. 467. Viva n. 7. Eſcob. num. 438. cum Paſqual. Renzi qu. 7. & Dian. p. 5. tract. 13. R. 1. cum Con. Tamb. Præp. Trull. etc.* Et merito id probabile putant *Salm. num. 72. cum Bonaſp.* Ratio, quia ad phlegmata ejicienda non requiritur, ut ſuccus in ſtomachum deſcendat, ſed ſufficit tabacum ad os applicare, ut virtutem expuendi ad ſtomachum immittat per nervos qui ad ſtomachum reſpondent. Et hoc etiamſi deglutiatur, ſed præter intentionem, aliquid modicum ſucci, ſaliva inſeparabiliter admixti, ut dicunt *Lugo n. 7. Tamb. n. 6. Viva, et Eſcob. ll. cit. cum Tanner. et Fauſto ap. Dian.* quia, ſi caſu id deglutitur, non per modum cibi, ſed per modum ſalivæ trajicitur. Imo *Lerichius ap. Dian.* excuſat, etiamſi caſu granum deglutiatur; ſed hoc recte non admittunt *Bon. & Tamb.* quia illud tunc videtur potius ſumi per modum cibi. Hoc tamen intelligendum, ſi granum, non autem ſi aliqua minima pars deglutiatur, quæ inſenſibiliter cum ſaliva ſit immixta, quia hæc vere per modum ſalivæ trajicitur. Omnes vero conveniunt hujuſmodi maſticationem eſſe indecentem ante Communionem; Unde puto eam non excuſari a culpa veniali, niſi aliqua cauſa ſubſit.

281 Regula III. eſt quod ad frangendum jejunium requiritur, ut res ſumta habeat rationem cibi, aut potus: Hinc dubitatur, an comeſtio capillorum, unguium, vel ligni, papiri, lapillorum, & ſimilium impediat Communionem? Adſunt tres ſententiæ. *Prima* ſententia univerſe negat, quia omnia hæc non habent rationem cibi, vel ſaltem, quia uſu non habentur ut comeſtibilia. Ita *Dian. p. 3. tract. 4. reſ. 28. Renzi quæſt. 4. cum Jo. Delacrux, Ludovic. de S. Jo. &c.* Et probabile putant *Buſemb. ut ſupra, & Ledeſm. apud Salm. num. 70.* *Secunda* ſententia e converſo univerſe affirmat, quia (ut dicunt) reverentia ad Euchariſtiam requirit non ſolum, ut nihil cibi comedatur, ſed etiam, ut nihil ad modum cibi deglutiatur. Ita *Laym. n. 18. Ronc. quæſt. 8. Salm. n. 70. Wig. n. 44. Pal. n. 7.* & pro hac ſententia citant etiam *D. Thomam q. 8. n. 8. ad 4.* ubi dicit: *Nec refert utrum aliquid hujuſmodi nutriat, vel non nutriat, dummodo ſumatur per modum cibi vel potus*. *Tertia* vero ſententia communis docet, minime frangi jejunium, ſi edantur res omnino indigeſtibiles, ut ſunt capilli, ungues, metallum, vitrum, fila ex ſerico aut lana, oſſicula fructuum omnino depurata: quia hæc nec nutriunt, nec rationem habent cibi; Eccleſia autem tantum prohibet, ne ſumatur Euchariſtia poſt cibum aut potum, ut patet ex Concil. Tolet. VIII. *Can. 2.* ubi dicitur: *Nullus poſt cibum potumque minimum ſumtum Miſſas facere præſumat*. Et ex Concil. Matiſconenſis, ubi: *Ne cæleſti cibo terrenus præponatur*. Idem dicit S. Auguſtinus (*Ep. 18. ad Januar.*): *Placuit Spiritui S. ut in honorem tanti Sacramenti prius in os Chriſtiani corpus Dominicum intraret, quam ceteri cibi*. Ita *Concina num. 9. Cont. Tourn. p. 475. v. Alii, Viva num. 5. Sporer num. 467. Holzm. num. 62. Eſcob. num. 332. & Lugo num. 28. cum Henriq. Nunno, Vill. Reg. &c.* Neque huic ſententiæ adverſatur D. Thomas loco mox cit. nam oportet integrum textum animadvertere S. Doctoris, qui ſic ait: *Et ideo neque poſt aſſumtionem aquæ vel alterius cibi, aut potus, vel etiam medicinæ, licet hoc Sacramentum accipere; nec refert utrum aliquid hujuſmodi nutriat, vel non nutriat*. Nota To *aliquid hujuſmodi*; Ergo illud *nutriat vel non nutriat*, D. Thomas refert ſolum ad res mox a ſe recenſitas *cibi, aut potus*, inter quas etiam numerat medicinam, quæ multoties non eſt nutritiva: Præterea, poſſet accidere, quod cibus illico avomatur, & ſic non nutriret, & ideo dixit *aliquid hujuſmodi* impedire Communionem, *ſive nutriat, ſive non nutriat*.

Si vero dicendum cum præfatis AA. de rebus digeſtibilibus, quæ a ſtomacho alterari, & in ſubſtantiam hominis converti poſſunt, prout ſunt charta, palea, filum ex lino, pulvis medicinalis, cera (cum cera fere ſemper retineat aliquid mellis admixtum); ita *Tamb. n. 20. Viva n. 5. Concina n. 6. & Mazzotta p. 147.* (contra *Dian. & Bernal.*) Idem dicunt probabilius *Croix n. 562. Lugo num. 32. Eſcob. n. 335. Viva, & Mazz. ll. cit. Wig. num. 44.* de terra ſeu creta, quam mulieres edere ſolent, cum in ea aliquid inveniatur a ſtomacho alterabile, & nutritivum.

282 Utrum autem inter plura horologia diſſonantia, liceat alicui ultimum ſequi ad Communionem accipiendam? Negant *Merolla, Salas apud Dianam p. 4. tract. 3. R. 19.* Sed communiſſime affirmant *Sanch. de Matr. lib. 2. d. 41. n. 40. Quarti p. 3. tit. 9. dub. 3. Merati in Rubr. de Defect. §. 9. Diana loc. cit. Sporer pag. 159. num. 471. Holzm. tom. 1. p. 38. num. 180.* cum communi ut aſſerit, *Croix num. 581. Lugo d. 15. num. 45. cum Fag. Sanctio, & Vill. Eſcob. num. 353. cum Trull. & Salm. num. 69. in fin. cum Paſq. Gabr. & Anton. a Spir. S.* Dummodo de errore non conſtet, ut bene advertunt *Lugo*, & *Eſcob.* Vel modo, addo cum *Croix*, horologium non ſit de illis, quæ ut plurimum errant, quia hæc præſumuntur ſemper errare.

Num autem poſſit communicare, qui cibum deglutit poſt primum ictum, ſed ante ultimum? Affirmant *Salm. num. 69. cum Trull. Breſſero &c. ac Gobat. ap. Croix num. 580.* Quia (ut dicunt) ultimus ictus moraliter eandem complet horam, ita ut omnes ictus pro unico computentur. Sed melius id negant *Lugo d. 13. n. 37. Tournely pag. 480. Sanch. num. 40. Eſcob. n. 353. & Croix cum Con. Sanct. & communiori*. Ratio, quia ad primum horæ ictum media nox jam expleta eſt, ut mihi etiam confirmavit peritiſſimus horologiorum faber. Sentio autem tanquam certum tenendum, quod tempus mediæ noctis non moraliter, ſed phyſice accipiendum eſt; nam ſi moraliter poſſet accipi, cur non deberet admitti opinio *Caramuelis*, qui dicit non impediri a Communione illum, qui cibum prius ſumtum deglutit parum poſt ultimum horologii ictum? Sed hoc communiter a DD. & ab ipſis *Salmanticenſ.* rejicitur. Utrum autem in dubio negativo, an tranſacta vel ne ſit media nox, poſſit aliquis communicare? Valde probabilis eſt, imo forte probabilior ſententia affirmativa, quam obſerva in *Tom. I. lib. 1. n. 80. cum Buſemb. Laym. Palao, Sporer, &c.* quibus adde hic *Cardenas in Criſi 1. d. 26. num. 87. Dian. p. 2. tract. 13. R. 2. Gobat. num. 280. Elbel tom. 3. de Euch. num. 101. cum Henriex, Illſung, etc.* quia, cum hoc præceptum ſit negativum (ut probavimus *loc. cit. in Tom. I.*) de non accedendo ad Euchariſtiam poſt comeſtionem, non teneris ab illa abſtinere, quandiu non es certus, & tanto magis ſi nullam habeas rationem probabilem te comediſſe; tunc enim adhuc manes in poſſeſſione tuæ libertatis.

„ 4. Non eſt peccatum, per ſe loquendo, cibum ſumere „ vel expuere, *Tamb. cap. 1. §. 1.* ſtatim a Communione, „ ex S. *Thom.* docent *Azor. Sanch. Bonac. d. 4. quæſt. 6. p. 1. n.* „ 25. unde eum, qui paulo ante mediam noctem cœnaſſet in „ Dominica pridie Nativitatis Domini, poſſe nihilominus „ ſtatim poſt mediam noctem celebrare, docent *Diana*, & „ alii tres *p. 3. t. 4. R. 44.* * (*Vide n. 289. in fin.*) * Est ob „ Sacramenti reverentiam conſilii ſit abſtinere, donec ſpecies „ ſint conſumptæ; quod ſaltem intra dimidium quadrantem in „ laico (in Sacerdote intra quadrantem) fieri certum videtur, „ *Card. de Lugo d. 12. ſect. 3. n. 4.* ex judicio medicorum a ſe con„ ſultorum. *Tam.* autem *cap. 3. §. 4. ex Jo. Sanch. d. 38.* notat „ citius a valido, quam debili ſtomacho, regulariter tamen „ ab omnibus intra horam conſumi; refertque infirmum quen„ dam poſt mediam horam ſpecies integras rejeciſſe. 283

Omnes conveniunt congruum quidem eſſe, ut communicantes per aliquod temporis intervallum abſtineant ab expuendo: Dicunt tamen *Holzmann tom. 1. de Jejun. pag. 351. n. 76. Wigandt tract. 12. n. 45. & Croix lib. 6. p. 1. num. 549.* nullum eſſe peccatum expuere poſt Communionem, ſi nullum Hoſtiæ fragmentum remanſerit in ore. An autem liceat edere vel bibere ſtatim poſt Communionem? Olim ex *cap. Tribus de Conſecr. diſt. 3.* præcipiebatur jejunium poſt Communionem uſque ad ſextam, ſed hoc præceptum jam diu eſt abrogatum, ut docuit adhuc ex ſuo tempore *D. Thomas 3. p. quæſt. 80. art. 8. ad 6.* Unde dicit *Holzm. loc. cit.* hodie nullo modo peccare, qui comedit ſtatim poſt Communionem. Sed hoc rectius non admittit *Croix ibid. cum Suar. Averſa, Quarti, & Dicaſt.* niſi adſit aliqua cauſa, puta ſi Religioſus poſt Miſſam dato ſigno debeat ad Menſam accedere; Alias talis comeſtio, dum adhuc in ſtomacho perſeverant ſpecies conſecratæ, ob aliquam irreverentiam non excuſatur a culpa veniali, ut dicunt AA. citati ex *D. Thom.* qui *loc. cit.* docet: *Debet eſſe aliqua mora inter ſumtionem hujus Sacramenti, & reliquos cibos*. Quanto autem tempore perdurent in ſtomacho ſpecies conſecratæ? Vide dicta *num.* 275.

„ Dixi in *Reſponſ. regulariter*: quia non jejunus licite „ communicat in ſequentibus caſibus, ſiquidem jejunus non 284

„ poſſit ſine notabili incommodo, ut monet *Con. & Bon.* apud *Dian. p. 9. cap. 6. R. 42.*

„ 1. In periculo mortis, ſive illud ſit ex morbo, vulnere, veneno, ſive ex ſententia judicis. Et quidem in eodem morbo, etſi non tenearis, poteſt tamen poſt aliquot, v. gr. ſex, 7. vel etiam, ut putat *Laym.* duos dies (etſi quoad hoc potiſſimum attendendum eſſe ad conſuetudinem, moneat *Card. de Lugo*) repetere viaticum non jejunus, dummodo nequeas jejunus ſumere, & periculum mortis recurrat, ut docetur *commun.* Vel etſi maneat, ut contra *Vaſq. Prap.* & alios docent *Nav. Tolet. Regin. Suar. Card. de Lugo ſect. 3. n. 65.* Imo, etſi non liceat ægro ex ſola devotione communicare, fracto jejunio; ſi tamen morbus eſſet diuturnus, nec poſſet dari Communio, niſi poſt medicinam, probabile eſſe id licere docent *Armilla, Tolet. Bonac. Reginald. Henriq. Suarez, Eſcob. &c.* quorum aliqui exigunt longum intervallum, v. g. 30. dierum, ut *Navar. & Villal.* alii 8. vel 10. dies, ut *Suar. Henriq. Fagund.* alii 7. ut *Sylv.* alii 6. ut *Arm. Zamb. Poſſev. & Filliuc.* quos ſequitur *Dian. de celebr. R. 77.* alii permittunt, toties quoties ſano poſſet dari jejuno; ita *Eſcob. t. 7. E. 6. ex Hurt.* alii denique poſſe ſequenti ſtatim die dari, ob juſtam cauſam, ut ſi propter conſuetudinem, & deſiderium, aut devotionem difficulter obſtineat, & moraliter videatur inſtare periculum mortis. Sic *Laymann lib. 5. t. 4. cap. 9. n. 20.* Verum ea in re loci conſuetudo ſpectanda eſt, quæ nunc ſeltem videtur permittere, ut quando morbus, & periculum diu protrahitur, poſt 7. vel 8. dies iterum detur Communio non jejuno. Vide *Card. de Lugo d. 15. ſect. 3. de Euchar.*

285 Quæritur, an liceat communionem iterum miniſtrare infirmo non jejuno, qui jam Viatico munitus eſt? Quicquid dicant aliqui, vera & communis eſt ſententia affirmans, quam tenent *Suar. 3. p. d. 68. ſect. 5. Laym. lib. 5. tr. 4. cap. 6. n. 20. Concina tom. 8. pag. 320. n. 16. Holzman tom. 1. pag. 351. n. 73. Tournely tom. 5. pag. 485. v. Verum, cum Tol. Sylv. Wiqſſ. &c. ac Lugo d. 15. n. 64. cum Sa, Arm. Soto, Con. Vict.* & aliis paſſim; teſtaturque Benedictus XIV. *de Synoda lib. 7. cap. 12.* nullum Theologum alicujus nominis hanc ſententiam negare. Ratio eſt, quia hoc Sacramentum ægrotis non datur præciſe ad ſatisfaciendum præcepto, ſed in præſidium contra tentationes, quæ tempore mortis magis urgent. Et hoc non ſolum ſi novum recurrat periculum, ſed etiam ſi idem perduret, ut dicunt *Sylveſt. v. Euchariſtia nu. 3. Elbel tom. 3. pag. 101. num. 169.* (qui teſtatur hanc eſſe communem praxim Eccleſiæ) & *Suar. Laym. Holzm. ll. cit. cum Soto, Tol. &c.* Idemque docet *Bened. XIV. loc. cit. num. 5.* ubi ſic addit: *Epiſcopus inſinuet Parochis poſſe, & debere Viaticum in eadem infirmitate iterum ac tertio adminiſtrari, præſertim ſi ægrotus expoſcat; & ſi velit, pœnam decernat in Parochos, qui ægrotis devote poſtulantibus iterum, & tertio Euchariſtiam deferre detrectent falſis prætextibus.* Neque huic adverſari *Vaſquez* dicit idem Benedict. *num. 4.* ut male aſſerunt *Baſemb. & Lugo*; nam *Vaſquez* tantum loquitur de obligatione præcepti, cui cenſet ſatisfieri per unicam perceptionem Euchariſtiæ.

Sed Dubitatur 1. Quanto tempore debeat diſtare una Communio ab alia? Communior ſententia cenſet diſtare debere octo diebus circiter; ita *Buſemb. ut ſupra, Concina loc. cit. Tournely d. pag. 485.* ex antiquo Rituali Rom. *Eſcob. lib. 20. n. 364. cum Sylv. & Fill. ac Salm. cap. 7. n. 76. cum aliis.* Sed non improbabiliter *Laym. d. num. 20. Eſcob. num. 363. & Roncaglia de Euchar. cap. 6. quæſt. 4. R. 3. cum Hurt.* dicunt quod infirmus, aſſuetus ſæpius ex devotione communicare, bene poſſit altero die ſtatim poſt Viaticum ſumtum ſuſcipere Communionem non jejunus. Idque in ſingulis diebus admittunt *Pal. p. 13. num. 14. & Arm. ac Dic. ap. Croix n. 613.* & probabile putat *Tamb. Meth. cap. 5. num. 24.*

Dubitatur 2. An ſi quis communicaverit paucis ante diebus ex devotione, teneatur ſumere Viaticum ſuperveniente periculo mortis? *Prima* ſententia communior negat, etiamſi Communio præceſſerit octo circiter diebus; hanc tenent *Laym. tract. 4. cap. 5. num. 4. Lugo d. 15. n. 39.* cum communi ut aſſerit, *Ronc. cap. 6. quæſt. 4. R. 1. Ronc. D. 4. quæſt. 7. p. 1. n. 2. cum Con. Ang. Fill. Tab. Henr. Molf. Suar. d. 69. ſect. 3. §. Rogabis.* (qui cum *Soto, & Palud.* eam tenet, ſi Communio triduo antea ſit ſuſcepta) & probabilem putant *Palaus p. 14. n. 7. & Salm. cap. 8. n. 5.* Ratio, tum quia præceptum Communionis jam in ſubſtantia impletum eſt per Communionem prius perceptam; tum quia ideo tenetur homo communicare in articulo mortis, ut hoc Sacramento ſe præparet ad tranſitum ex hac vita; ſed jam cenſetur ſatis ſe præparaſſe, qui paulo ante communicavit. Hæc ſententia eſt ſatis probabilis, ſaltem (ut dicunt *Suar. loc. cit. & Lugo n. 53.*) ſi periculum mortis naturaliter accidat, quia tunc in illo brevi tempore antecedenti jam moraliter cœpit imminere, quamvis fuerit ignoratum. *Secunda* vero ſententia probabilior affirmat, quam tenent *Vaſq. d. 214. cap. 2. n. 14. Palaus loc. cit. Concina pag. 320. n. 14. Tournely p. 542. v. Quares, cum Habert, Diana p. 5. tract. 3. R. 33. cum Hurt. Turr. Ochag. &c.* & huic magis adhærent *Salm. n. 7.* Ratio, quia hoc Divinum mandatum ex interpretatione Eccleſiæ præciſe obligat inſtante periculo mortis, ut contra hoſtes hoc Divino præſidio muniamur; ergo non impletur per Communionem ex devotione ſuſceptam; Sicut enim non poteſt ſatisfieri debito priuſquam contrahatur, ita nec ſatisfieri præcepto antequam ejus urgeat obligatio. Nec obſtat dicere, quod qui paulo ante communicavit, jam ſufficienter ſe munierit, unde jam ſatisfecit fini præcepti; nam ſi hoc valeret, qui pridie Palmarum communicaſſet, nec teneretur ad Communionem Paſchalem, ſed hoc nemo dicet. Vide dicta *num. 297. in fin.*

Dubitatur 3. An qui mane communicavit ex devotione, teneatur, aut poſſit urgente periculo mortis Viaticum ſumere? Adſunt tres ſententiæ. *Prima* ſententia affirmat teneri, quia tunc ſuſcipiendum eſt Viaticum ad implendum præceptum Divinum; hanc tenet *Dian. p. 5. tract. 3. R. 33. cum Hurt. Turr. Ochag. & p. 10. tr. 11. R. 4. cum Pall. Leand. Dic. &c. Secunda* ſententia dicit non teneri, ſed poſſe communicare; ſic tenent *Roncaglia cap. 6. quæſt. 4. R. 2. Gobat. et Marinus ap. Bened. XIV. de Syn. lib. 7. ca. 11.* & probabilem putat *Anacl. pag. 400. n. 36. ac Diana p. 6. tract. 6. R. 17. cum Hurt. Braſſero, &c.* ac teſtatur deductam fuiſſe in praxim a PP. Societatis Jeſu Panormi an. 1636. *Tertia* ſententia, quam tenent *Suar. d. 69. ſect. 2. Laym. cap. 5. n. 5. Concina pag. 320. n. 14. ac Con. Gran. & Fagund.* dicit nec teneri, nec poſſe communicare, quia cum præceptum Divinum obliget ex intentione Eccleſiæ, praxis Eccleſiæ eſt, ut nemo bis in die communicet; neque hic caſus ſine neceſſitate excipi debet: Dubitat tamen *Concina*, an poſſat communicare qui fervens amore ſuccenſus Viaticum poſtularet. Omnes has tres ſententias probabiles putat N. P. Bened. XIV. *loc. cit.* ſic dicens: *In tanta opinionum DD. diſcrepantia, integrum erit Parocho eam ſententiam amplecti, quæ ſibi magis arriſerit.* Ceterum probabilior mihi videtur ſententia *Lugonis d. 16. n. 53. & 54.* qui diſtinguit inter morbum naturalem, & violentum; & ait quod, ſi quis fuerit vulnere percuſſus, vel ex alto ceciderit, poteſt communicare (immo tenetur, juxta noſtram ſententiam in præcedenti Dubio allatam) quia hic revera non accepit Viaticum in mortis articulo conſtitutus; Secus vero, ſi quis jam in ægritudine poſitus mane ex devotione communicaverit, tunc enim bene poteſt dici moraliter in periculo mortis communicaſſe, cum morbus ille jam erat in ſe perieuloſus, etſi non adhuc notus. Et idem puto dicendum cum *Suar.* contra *Lugonem*, ſi morbus fuerit repentinus, puta apoplexia, vel quid ſimile; nam hujuſmodi morbi judicantur jam prius in ſuis cauſis diſpoſiti exiſtere, licet ignorentur.

Hic autem ſedulo notandum cum *Salm. cap. 7. n. 74. Viva q. 4. art. 8. n. 9. & aliis*, quod ſi infirmus facile poſſit jejunus ſumere Viaticum in ſequenti die, tenetur utique expectare; Secus tamen ſi adſit periculum mortis, vel ſi non poſſit commode expectare, puta ſi deberet differri medicine opportuna, vel eſſet deferenda Euchariſtia intempeſta nocte, ut dicit *Viva cum Coninck.* De reliquo bene ajunt *Salm. loc. cit. cum Soto, Navar. Gill. & Vict.* in hoc non eſſe ſcrupoloſe procedendum, cum in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ. 13.* ſimpliciter infirmi excipiantur a lege jejunii. Damnati autem ad mortem bene poſſunt communicare non jejuni, ſi Judex nolit tamdiu executionem mortis differre, ut jejuni communicare poſſint, ut recte dicunt *Salm. cap. 2. n. 82. & Vvigandt tract. 12. num. 49.*

Dubitatur 4. An Sacerdos miniſtrans Viaticum poſſit aliquando omittere verba illa in Rituali præſcripta: *Accipe Viaticum, &c.*? Negant *Clericat. de Euch. Dec. 19. n. 12. & Tamb. Quarti, ac Card. Brancat. apud de Alexandr. Confeſſ. Monial. cap. 12. §. 6. quæſt. 24.* tum quia (ut dicunt) prædicta verba ſunt valde proficua, utpote ab Eccleſia ordinata; tum quia Rituale Romanum facit jus quoad ea, quæ in ipſo præſcribuntur, cum Paulus V. in ſua Bulla dixerit, *inviolate obſervent.* Probabiliter vero affirmat ipſe *de Alexandro & Tournellius lib. 1. cap. 1. §. 12. n. 6. pag. 44. ex Paſqualigo*, caſu quo infirmus magna animi triſtitia Communionem per modum Viatici ſit ſuſcepturus. Ad ſatisfaciendum enim præceptum Viatici non requiritur intentio ſatisfaciendi, ſed ſufficit ut ponatur opus præceptum, juxta dicta *de Hor. Can. Tom. I. lib. 3. n. 176.* Aut ſaltem ſufficit intentio interpretativa ſatisfaciendi obligationi, quæ magis urget. Quoad illa autem verba a Rituali præſcripta, reſpondet *de Alexandro cum Pignatell. t. 9. Conſult. 36. §. Neque*, quod non omnia in Rituali præſcripta cadunt ſub præcepto, ſed quædam ibi præcipiuntur ſub obligatione aliunde proveniente, quædam vero præſcribuntur tantum de decentia: nec Pontifex extrahit ea ab ordine ſuo, ſed ſolum efficit, quod intra ordinem ſuum recte procedant; verba enim Bullæ hæc ſunt: *Quapropter hortamur Epiſcopos, Vicarios, Parochos, &c. ut in poſterum conſtituto Rituali in ſacris functionibus utantur, & in re tanti momenti, quæ Catholica Eccleſia, & ab ea probatus uſus antiquitatis ſtatuit, inviolate obſervent.* Ergo Tò *inviolate obſervent* tantum reſpicit *ea quæ* (aliunde) *Eccleſia, & probatus uſus antiquitatis ſtatuit.* Ceterum, quicquid ſit de hoc puncto, etiamſi omnia in Rituali caderent ſub præcepto, nullo modo poteſt dici, quod præceptum proferendi illa verba inducat gravem obligationem, verba enim quæ ſubſtituuntur, *Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti, &c.* reipſa idem ſignificant, & operantur. Ad excuſandum vero a peccato veniali, in caſu noſtro bene ſufficiens erit cauſa mutandi illa verba, ne infirmus magno mœrore afficiatur.

„ Denique, licet probabile videatur *Fill. t. 1. tract. 4. n. 242.* 286
„ *Card. de Lugo* id quod docet *Maj. in 4. d. 9. cap. 3. Fern. de hæred. etc.* (*Laym.* vero *lib. 5. t. 4. cap. 6. n. 21.* limitat ad caſum neceſſitatis, quo moriturus aliud Sacramentum ſuſcipere non poſſet, & ſcandalum ceſſaret) poſſe non jejunum celebrare ad dandum alteri Viaticum, eo quod hoc ſit juris Divini, jejunium vero Eccleſiaſtici tantum; ideoque non tantum poſſe, ſed etiam teneri dicat *Gran. in 3. p. cap. 6. t. 10. d. 8. n. 22.* id tamen merito communiter rejicitur, tum quia contrarium probat praxis; tum quia major eſt

„ ha-

„ habenda ratio Sacramenti, quam alienalis neceſſitatis proximi: tum quia præceptum Viatici non obligat, quando non poteſt rite dari. Ita *Bon. ex Con. Hur. de Euch. d.9. diff. 17. Suar. Vaſq. &c. commun.* docetque *Card. de Lugo* eſſe probabilius. Vide *Dian. t. 1. tract. 4. Reſp.* 33. Sacerdos autem morti (ſive naturali, ſive violentæ) vicinus celebrare ſine dubio poteſt non jejunus, ad dandum ſibi Viaticum, ſi illud aliter haberi non poteſt: quia non plus eſt celebrare, quam communicare ſumto cibo. *Card. de Lugo d. 15. ſect. 4. Laym. Dian. p. 5. t. 3. R. 36.*

Quæritur, utrum Sacerdos, ad Viaticum miniſtrandum, poſſit celebrare non jejunus? *Prima* ſententia affirmat, & tenet *P. Concina p.* 362. *n.* 7. item *Major, Fernand. & Zambran. ap. Lugo. d.* 15. *n.* 67. & probabilem vocant *Eſcob. lib.* 20. *n.* 368. *Viva q.* 4. *art.* 8. *n.* 9. *Diana p.* 8. *tract.* 2. *reſ.* 78. *& Lugo loc. cit. cum Fill. & Tournely p.* 486. *ad* 3. *in fine* eam non audet redarguere. Ratio, tum quia hoc caſu præferendum eſt præceptum Divinum Eccleſiaſtico; tum quia idem præceptum Eccleſiaſticum, cum permittat moribundo communicare non jejuno, etiam permittere cenſetur Sacerdoti non jejuno celebrare, ut infirmus communicet. *Secunda* vero ſententia communis, & probabilior negat, & hanc tenent cum *Buſemb.* ut *ſupra* (qui aſſerit oppoſitam communiter rejici, ſed hoc immerito), *Suar. d.*66. *Tournely p.* 485. *v. Reſp. ad* 2. *Salm. cap.* 6. *num.* 77. *Roncag t. 1. de Jejunio cap.* 1. *quæſt.* 4. *& Lugo loc. cit. n.*68. *cum Nav. Sylvio, S. Antonin. Soto, Comitch. Sylveſt. Armilla, Vict. Henriq. & Vaſq.* qui contrariam improbabilem vocat. Ratio, quia licet præceptum ſumendi Viaticum ſit Divinum, & præceptum non celebrandi per cibum ſit tantum Eccleſiaſticum, tamen hoc in ſubſtantia etiam eſt Divinum propter reverentiam Sacramento debitam, quæ non excuſatur eo caſu ob utilitatem moribundi, cum Sacramentum hoc non ſit tantæ neceſſitatis. Et ſic reſpondetur ad primam rationem oppoſitæ ſententiæ. Reſpondetur autem ad ſecundam, quod ideo permittitur moribundo non jejuno communicare, quia in eodem concurrunt tam præceptum Eccleſiaſticum de jejunio, quam Divinum de ſumendo Viatico, quod eo caſu præferri debet. Secus vero eſt de Sacerdote, cum ipſe unico tantum præcepto obſtringatur, ſcilicet non celebrandi niſi jejunus, nec ipſe poteſt illud violare, ut moribundus ſuum adimpleat præceptum, ad quod eo caſu nec etiam moribundus tenetur, cum per ipſum non ſtet. Neque obſtat dicere, quod ſicut poteſt Sacerdos conſcius mortalis celebrare ſine prævia Confeſſione ad dandum Viaticum, ita etiam ſine jejunio; Tunc enim ex *Trid.* ipſa neceſſitas miniſtrandi Viaticum excuſat, cum poſſit Sacerdos per contritionem ſe diſponere, & ſic obicem auferre; ſed non jejunus, cum non poſſit deinde tollere obicem violati jejunii, non poteſt irreverentiam avitare, juxta dicta in ſimili caſu *n.* 262. *Dub.* 2. Primam ſententiam probabilem puto, ſed hæc ſecunda probabilior mihi videtur, niſi (ut recte dicunt *Laym. tract.* 4. *cap.* 6. *n.* 21. *Viva q.* 5. *art.* 6. *n.* 3. *& Eſcob. loc. cit.*) moribundus non poſſet Sacramento Pœnitentiæ, vel Extremæ-Unctionis muniri; nam eo caſu Euchariſtia poterit eſſe Sacramentum neceſſitatis, ut ille ex attrito fiat contritus.

Secus vero dicendum, ſi Sacerdos, cum eſſet morti proximus, deberet celebrare ad dandum ſibi Viaticum; quia tunc bene poterit celebrare non jejunus, ut præcepto Viatici ſatisfaciat; tunc enim in eadem perſona concurrunt præceptum Eccleſiaſticum, & Divinum quod præferendum eſt. Ita communiter cum *Buſemb. Suar. loc. cit. Lugo n.* 69. *Laym. num.* 20. *Renis quæſt.* 4. *& Salm. cap.* 7. *num.* 78. *cum aliis paſſim.*

287 „ 2. Si periculum ſit, ne Euchariſtia pereat, vel male tractetur, poteſt ſumi a non jejuno, etiam laico, ſi alius deſit: * (*Eſt commune apud Salm. num.* 78. *Vide dicta num.* 86. *Not. H.*) * imo probabiliter poteſt etiam a præſente Sacerdote laicus accipere, ut docent *Card. de Lugo num.* 87. *Suar. Vaſq. d.* 22. *num.* 18.

„ 3. Si grave ſcandalum ſit oriturum ex omiſſione Sacrificii, vel communionis. Quod tamen quidam putant vix fieri poſſe, eo quod occurri poſſit ſcandalo, dicendo, Sacerdotem caſu aliquid ſumpſiſſe, ideoque impediri.

Si Sacerdos recordatur poſt Conſecrationem ſe non eſſe jejunum, certum eſt non teneri, nec poſſe Miſſam deſerere, cum præceptum Divinum perficiendi Sacrificium præponderet Eccleſiaſtico communicandi jejunus. Vide *Azor. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 33. *quæſt.* 3. *& Bon. d.* 4. *quæſt.* 6. *p.* 2. *num.* 19. qui *cum Henriq. Rodr. Reg.* & aliis communiter id docent. Si autem recordetur ſoluti jejunii ante Conſecrationem, & præſertim ante Canonem, debet utique deſiſtere a Miſſa, ſi poſſit ſine infamiæ nota, aut ſcandalo, ut etiam communiter dicunt *Lugo d.* 15. *n.* 70. *Pal. p.* 13. *n.* 22. *Bon. loc. cit. p.* 1. *n.* 16. *Concina t.* 8. *pag.* 364. *n.* 10. *Tournely t.* 5. *pag.* 282. *Roncaglia cap.* 5. *quæſt.* 9. *R.* 3. *& Salm. cap.* 7. *num.* 79. *cum Suar. Laym. Gabr. &c. ex D. Thoma q.* 83. *art.* 6. *ad* 2. ubi ait: *Tutius reputarem, maxime in caſu manducationis, quod Miſſam inceptam deſereret, niſi grave ſcandalum timeretur.* Cenſet autem *S. Bonav. ap. Bon. dict. n.* 16. & probabile id putant *Sotus, Ang. Reg. &c. ibid.* propter hanc rationem ſcandali nunquam deſiſtendum eſſe a Miſſa inchoata, quia fere nunquam ſine ſcandalo illa omitti poſſet. E converſo dicit *Concina* raro in hoc poſſe ſcandalum accidere. Melius ſentio dicendum cum *Tournely*, ſemper ſcandalum poſſe timeri, niſi celebrans ſit notæ, aut ſaltem præſumtæ probitatis.

„ Dixi, *ſcandalum*: quia turbationem, vel incommodum aliquod futurum, v. g. ſi celebraturus primitus aliquid ſumpſiſſet, non ſufficere notant *Prop.* * (*Niſi adeſſent graves circumſtantiæ. Croix num.* 583. *cum Gob. Vide num.* 257.) *

„ 4. Si perfectio Sacrificii, vel Communionis urgeat. Quod 288
fieri poteſt quinque modis: I. Si pro ſpeciebus vini ſumpſit aquam (quam ſi advertat, dum habet in ore: non eſt expuenda ob periculum ejiciendi fragmentum Hoſtiæ, & irreverentiam, ſed deglutienda. *Tamb. de exped. ſacrif. lib.* 2. *cap.* 5. *Card. de Lugo d.* 15. * (*Et idem recte dicit Concina pag.* 363. *n.* 7.) * tunc enim tenetur denuo conſecrare * (*utramque materiam*) *: quod fieri etiam poteſt, conſecrando, & offerendo ſtatim, ſine nova Hoſtia: * *Ut Sotus, Suar. Laym. &c. apud Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 545. *At Rubrica Miſſalis de Defect. cap.* 4. *n.* 5. *utramque ſententiam (nempe quod debeat conſecrare novam hoſtiam, vel poſſit tantum vinum) docet eſſe probabilem, ſi in publico celebretur.*) * Vide apud *Suar.* Quod ſi id poſt Miſſam concluſam advertas in Sacriſtia, omittas. * (*Cum Salm. num.* 80. *Conin. Laym. &c.*) * Si autem intra Miſſam poſt ſumtionem, vel etiam ante eam, poſt Conſecrationem tamen, dubites, an fuerit vinum, pro vino præſumendum eſſe, & pergendum, ait *Tamb.* * (*Cum Gob. apud Croix lib.* 6. *p.* 2. *num.* 535. *qui tamen cum Paſq. & Averſ. dicit conſecrandum eſſe aliud vinum, quando prudens adeſt dubium; niſi diu alia materia eſſet expectanda ut num.* 536. *Vide dicta n.* 206. *v. Quoad.*) * II. Si celebrans poſt Conſecrationem deficiat: tunc enim tenetur alius, etiam non jejunus, ſi jejunus haberi nequeat, perficere. III. Si poſt Conſecrationem etiam unius ſpeciei recordetur, ſe non eſſe jejunum: tenetur enim pergere; imo etiam poteſt pergere, ſi ante Conſecrationem recordetur, & abſque ſcandalo, & nota non poſſit deſiſtere, v. gr. in ſollemni Sacro, ut docent *Suar. Bon. &c.* Si tamen privatim celebret, & commode poſſit abrumpere, tenetur, ut ex *S. Thom. quæſt.* 83. *art.* 6. docetur *commun.* (* *Vide dicta num.* 262. *dub.* 1.) * IV. Si poſt ablutionem ſumtam, licet diu Communionem diſtribuerit, ſumendæ reliquiæ etiam grandiores conſecratæ eodem Sacro; * (*Ut Salm. cap.* 7. *num.* 80. *cum Com. Suar. Pal. Laym. Bonac. Vaſq. &c. Vide dicta n.* 251.) * quod addo, quia non licet tunc ſumere particulas alterius Sacrificii, quæ ſunt in ciborio, ad illud expurgandum, ut docent *Suar. Card. de Lugo loc. cit.* cum commune, licet contrarium probabile dicat *Tamb. de Expedita Com. c.* 2. §. 8. *ex March. t.* 3. *p.* 3. *cap.* 3. Uti nec ejuſdem Sacrificii, ſi illud plane ſit abſolutum, & ab altari receſſerit, ſed debent ſervari, donec ſumantur a jejuno: *Eſcob. t.* 7. *E.* 6. *Fagund. &c.* quia convivium jam finitum eſt. Niſi tamen aliud ſuadeat periculum indecentiæ, v. gr. ſi plures Miſſæ eodem die ibi futuræ non eſſent, & Sacramentum aſſervari non ſoleret, tunc enim minore irreverentia ſumeret, quam aſſervaret. Imo *Card. de Lugo d.* 14. *p.* 4. *n.* 82. *& Gran.* non damnat Sacerdotem, qui priusquam ſacras veſtes exuit, particulam inventam abſumit, eo quod non ſit Communio nova, ſed complementum præcedentis. Vid. *Bon. Card. de Lugo, Eſcob. ll. cc.* V. Si pars Hoſtiæ poſt ablutionem ſumtam, calici, aut palato adhæreat (quæ decentius nova ablutione, quam digito propellitur, ut docet *Bon. ex Fill.* & aliis; quamvis Miſſale etiam permittat, ut digito attrahatur ad labium calicis, & ſumatur ante ablutionem): quo modo etiam ii excuſantur, qui ex devotione Hoſtiam in ore diu retinentes, caſu præmittunt aliquid ablutionis: ſponte tamen id non licet, niſi bona fides, & ſancta ſimplicitas excuſet. Ratio horum omnium eſt, quia talis ſumtio moraliter cenſetur completio unius Sacrificii. *Reg. loc. cit. nu.* 123. *Bon. lib.* 1. *d.* 4. *quæſt.* 6. *p.* 2.

Dicunt *Suar. Sylveſt. Ang. & Fill. ap. Salm. cap.* 7. *n.* 81. *& Croix lib.* 6. *p.* 1. *n.* 600. *in fin. cum Tamb.* licitum eſſe dare ægro minimam particulam ſimul cum ablutione, ſi ob ſiccitatem nequeat illam deglutire; Imo *P. Zacharia ap. Croix ad dict. n.* 600. refert hanc fuiſſe conſuetudinem Monachorum Cluniacenſium. Præterea, licite datur etiam ſano ablutio aquæ, aut vini, ut poſſit deglutire Particulæ fragmenta, quæ ori hæſerint, ut tradit Benedictus XIV. *de Sacr. Miſſ. lib.* 2. *cap.* 22. uti pluribus in locis mos habet; Eo quod, ut communiter docent *Lugo d.* 15. *n.* 79. *&* 83. *Pal. p.* 13. *n.* 21. *Holzm. t.* 1. *p.* 331. *n.* 75. *Croix lib.* 6. *p.* 1. *n.* 573. *& Salm. loc. cit. cum Suar. Vaſq. Con. Laym. & Bon.* quamvis ablutio prius deglutiatur quam Hoſtia, vel Hoſtiæ fragmenta, hoc non obſtat jejunio. Ratio, quia violatio non cenſetur moraliter Communionem præceſſiſſe; præceptum enim jejunii eſt, ut ante Euchariſtiæ ſumtionem nihil ſumatur; quando autem una cum ablutione ſimul ſumitur Euchariſtia, tunc totum illud ex ablutione, & particulis ſumitur unica ſumtione, unde bene verificatur violationem jejunii Communionem non præceſſiſſe. Et ideo in die Paraſceves inſtituit Eccleſia, ut ſimul cum vino ſumatur Particula conſecrata in die præcedenti; atque in Rubr. Miſſal. *t.* 10. *n.* 8. dicitur, ſi Particula hæreat Calici, poſſe vinum infundi, & eam ſumi, adduntque *Lugo n.* 83. *& Salm. cap.* 7. *num.* 81. poſſe iterum vinum infundi, uſquedum Particula ſumatur. Ex quibus omnibus *Lugo d. n.* 79. vocat falſam opinionem illorum, qui dicunt hujuſmodi ſumtione frangi jejunium. Saltem omnes concedunt hanc fractionem non obſtare jejunio ab Eccleſia præcepto.

„ Unus caſus eſt, in metu mortis, ad quem evadendum, 289
licet ſine altari, vel calice conſecrato, aut veſtibus ſacris, ita etiam non jejunum poſſe celebrare, docet *Dian.* cum *Sylv. &c. p.* 3. *t.* 6. *R.* 48. *& p.* 5. *t.* 3. *R.* 39 dummodo celebratio non exigatur in contemtum Religionis, Eccleſiæ, vel ejus præceptorum.

Quod ob metum mortis liceat poſt cibum celebrare, ſecluſo contemptu, plures DD. admittunt præter *Sylveſt. & Dian.*

ut ſu-

ut ſupra id concedunt etiam *Viva quæſt. 4. art. 8. num. 9. v. IV. Caſus*, *& Salm. cap. 7. n. 82. cum Ochag.* Sed celebrare ſine veſtibus ſacris, vel ſine Altari, verius id nunquam eſt licitum, cum ſit intrinſece malum ob irreverentiam quæ Sacrificio inferretur; (vide dicenda *num. 337. dub. 2.*) Neque ad dandum Viaticum, ut recte docent Bened. XIV. *de Sacrific. Miſſæ l. 3. cap. 19. n. 6. & Lugo, ac Dicaſt. ap. Croix lib. 6. p. 1. num. 600. contra Jordan.* At dices: Cur propter metum mortis licebit celebrare ſine jejunio, & non licebit ſine veſtibus ſacris? Procul dubio huic difficultati non inveni reſponſionem omnino adæquatam, tantum reſponderi poſſet, quod præceptum celebrandi cum veſtibus ſacris eſt adeo rigoroſe acceptum ab Eccleſia, ut in nullo caſu diſpenſaſſe ſciatur, & propterea veſtes reputantur, ut quid intrinſecum cultui tanti Sacrificii; præceptum autem jejunii non ita rigoroſe accipitur, cum in pluribus caſibus Eccleſia permittat communicare non jejunis, prout dictum eſt ex *num.* 284.

Hic ultimo advertendum, quod ſi quis poſt comeſtionem non dormierit, vel non ſit digeſtus, reſpectu ad præceptum jejunii, bene poteſt communicare, ut dicunt *Suar. d. 68. ſect. 4. Jaenin. t. 7. pag. 350. & Bonac. p. 2. num. 11. cum Nav. Soto, Reg. Fill. Henr.* & aliis communiter, contra *Panorm. &c. ap. Conc. pag. 363. num. 15.* Ceterum quandoque convenit talem a Communione abſtinere propter animi torporem, ut recte dicunt *Tournely t. 5. p. 477. v. 3. & Concina loc. cit. ex D. Thoma quæſt. 8. art. 8. ad 5.* ubi ſic docet: *Nec refert, utrum poſt cibum vel potum aſſumptum dormierit, aut etiam digeſtus ſit, quantum ad rationem præcepti. Refert autem quantum ad perturbationem mentis, quam patiuntur homines propter indigeſtionem, aut inſomnietatem, ex quibus ſi mens multum perturbetur, homo ineptus fit ad ſumtionem hujus Sacramenti.* Hoc tamen puto non procedere, ſi vigilia, vel indigeſtio provenerit ex cauſa naturali, aut rationabili, & honeſta; nec ſi homo conetur turbationem illam repellere faciens quantum in ſe eſt, ut devote accedat, prout diximus de eo, qui pollutionem eſt paſſus; vide *num. 272. in fine.*

ARTICULUS III.

Quæ, & quanta ſit obligatio ſumendi Euchariſtiam?

290 *An Communio in adultis ſit neceſſaria neceſſitate medii? (Vide etiam dicta num. 192.)*

291 *An & quando quiſque in periculo vitæ teneatur ſumere Communionem?*

292 *Quid agendum in periculo vomitus, vel in caſu delirii?*

293 *An pueris miniſtrandum Viaticum? Vide alia notanda apud Buſemb.*

294 *De obligatione communicandi. 295. Quando obliget præceptum Divinum, & quando Eccleſiaſticum? 296. Dub. I. Quomodo computandus annus obligationis? 297. Dub. II. An qui non communicavit in Paſchate, teneatur communicare quamprimum? Quid ſi quis ad implendum præceptum Paſchale, prævidens impedimentum, Communionem anticipavit? 298. Dub. III. An qui non poteſt communicare in Paſchate teneatur prævenire? 299. Dub. IV. An teneantur Fideles tollere impedimentum, ut Communioni Paſchali ſatisfaciant?*

300 *De obligatione communicandi in parochia. An eximantur Sacerdotes Peregrini? Famuli Religioſorum? An alii ex conſenſu Paſtoris?*

301 *De obligatione puerorum communicandi in Paſchate. Qu. I. An pueri teneantur, aut poſſint communicare ſtatim poſt uſum rationis? Dub. 1. Qua ætate cenſeantur obligati ad Communionem? Dub. 2. An Infantibus ſit danda Communio in articulo mortis?*

302 *Qu. II. An poſſit miniſtrari Communio Amentibus?*

303 *Qu. III. An Semifatuis, Mutis, Surdis, & Obſeſſis?*

290 „ RESP. 1. Sumtio Euchariſtiæ fidelibus adultis eſt neceſſaria neceſſitate non medii * (*At vide dicta num. 192.*)*, ſed præcepti Divini obligantis tum in articulo mortis per modum Viatici, tum etiam ſæpius in vita, ut docent *Suarez, Vaſquez, Laym. Fagund.* & alii communiter, probantque tum ex Scriptura, tum ex Concilio Niceno, & Tridentino *ſeſſ. 13. cap. 6.* tum ex praxi Eccleſiæ, tum quia Euchariſtia eſt inſtituta per modum cibi, cujus uſus ſæpius eſt neceſſarius. *Bonac. d. 4. quæſt. 7. p. 1. n. 8.*

Unde reſolves.

291 „ 1. Quiſque fidelis in periculo vitæ, quod prævidet, & merito timet, v. g. in gravi morbo, ante conflictum, vel puerperium, præſertim primum, ante navigationem, &c. tenetur ſub mortali communicare. *Suar. Vaſq. d. 214.* * (*Ita Elbel pag. 104. num. 131. Antoine pag. 481. quæſt. 1. & Ronc. cap. 6. quæſt. 3. cum Tamb. & communi.*)* Niſi tamen paucis, v. gr. octo diebus ante communicaſſet: talis enim communio cenſeretur habere rationem Viatici, ut docent *Suar. Regin. Fill.* contra quoſdam, ut *Gaſp. Hurt. d. 10. diff. 2. &c.* apud *Eſcob.* qui dicunt, eum, qui mane communicavit, ſi a prandio incurrat periculum vitæ, teneri iterum ſumere Communionem, tamquam Viaticum * (*Vide dicta num. 285. Dub. 3.*)*: imo *Sa, & Sylv. v. Euchar. Fumus &c. & Cajet. v. Communio,* putant non eſſe ſaltem mortale, Communionem omittere, dummodo in Paſchate ſumpſeris. * (*Vide dicta num. 279. in fin. v. Dicit.*)*

„ 2. Si in ægro eſſet periculum vomitus, docet *Sanctius* apud *Dian. par. 5. tom. 3. R. 55.* poſſe ei parvam particulam dari, quæ ſtomachum alteratura non putatur, aut ſi de hoc ipſi dubium ſit, ſecuritatis cauſa, prius dari particulam non conſecratam, quam ſi rejiciet, nullo modo dandam conſecratam: ſecus, ſi retineat. Si vero independenter a cibo perpetuo evomat, nullo modo dandam, niſi forte per ſex ſaltem horas liber a vomitu fuiſſet. 292

In dubio, an ſumens ſit Particulam revomiturus, probabilius dicit *Croix l. 6. p. 1. n. 522.* cum aliis communius, non eſſe licitum communicare (contra *Tamb. Gob. &c.*), quia reverentiæ Sacramenti præferri debet utilitati infirmi. In caſu autem delirii cenſent *Salm. cap. 8. num. 74. cum Zambrano,* eſſe optimam praxim, ut detur infirmo antecedenter particulæ non conſecratæ ad experiendum, ſi decenter poſſit inde ſumere Euchariſtiam. Si vero æger tuſſi vexetur, poteſt communicare, quia, licet phlegma, quod ejicit, plerumque e pectore aſcendat, non eſt tamen periculum rejiciendi ſacras ſpecies, cum via per quam ſputa tuſſiendo excutiuntur non ſit œſophagus, ſeu via cibi & potus ad ſtomachum, ſed eſt aſpera arteria, ſeu via reſpirationis ad pulmones, ita *Croix num. 554. cum Palao, & Gob.* Modo tamen bene advertit *Croix,* Particula poſſit in ſtomachum deſcendere: nam ſi tuſſis eſſet ita aſſidua, ut id non permitteret, abſtinendum eſt a Communione, uti habetur in Rituali Rom. *Commun. infirmor.*

„ 3. Pueris doli capacibus, qui ſciunt diſtinguere Euchariſtiam ab alio cibo, probabilius eſt in periculo mortis eam eſſe dandam pro Viatico, ut contra *Vaſq.* inſinuat *Laym. l. 4. de Euchar. cap. 4.* & expreſſe docet *Suar. d. 40. ſect. 1.* confirmatque *Card. de Lug. d. 15. ſect. 4. n. 38. cum Salm. cap. 8. n. 12. & 13. Pal. Dian. &c.* & addit (contra *Sanch.*) ſi de capacitate pueri ſit dubium, poſſe nihilominus dari, etſi non ſit neceſſe *cum Dian. & Poſſev. apud Salm. d. n. 14.* 293

„ 4. Qui poſt Viaticum ſumtum peccavit mortaliter, non tenetur denuo communicare. Ita *Reg. Fill. Card. de Lugo,* & alii. * (*Cum Concina p. 320. num. 13. & Salm. cap. 8. n. 9. Suar. Contenſ. Bon. &c. Ratio, quia nullibi talis obligatio præſcribitur; cum ſufficiat tunc ſola Confeſſio; eſt tamen contra Sot. Tab. & Armill. apud. Salm.*)

„ 5. Qui non communicavit in periculo mortis, non tenetur poſtea ſupplere. Ita *Bon. d. 4. q. 7. p. 1. ex Henr. Reg. &c.*

„ 6. Judex tenetur, per ſe loquendo, reis concedere tempus communicandi, ut docent *Suar. Bon. loc. cit.* & alii communiter, contra *Nav.* Quod ſi reus noluerit, poteſt judex procedere. *Fill. t. 4. cap. 3. quæſt. 11. num. 238.* * (*Alias daretur reis anſa non communicandi. Sot. Bon. Reg. cum Salm. n. 11. Vide alia dicta num. 247. Quibus adde, S. Pium V. ut fert Roncaglia cap. 6. quæſt. 3. R. 1. improbaſſe conſuetudinem non miniſtrandi Euchariſtiam damnatis ultimo ſupplicio. Et debet, ſi oportet, miniſtrari etiam non jejunis. Vide dicta num. 285. dub. 3. v. Hic autem.*)*

„ Reſp. 2. Etſi Chriſtus tempus Communionis, extra periculum mortis, non præceperit: Eccleſia tamen pro ea determinavit tempus Paſchale, quod communiter numeratur a Dominica Palmarum, uſque ad Dominicam in Albis incluſive; alicubi tamen totam Quadrageſimam comprehendit; alibi extenditur ex conſuetudine, vel indulto; poteſtque Confeſſarius ex juſta cauſa extendere, ut docent *Sa,* & alii. V. *Bon. d. 4. quæſt. 7. p. 2.*» 294

Unde reſolves.

„ 1. Præceptum hoc impletur etiam per Communionem Sacrilegam, ut habet communis, contra *Durand. & Sylv.* Et patet, quia Eccleſia tantum præcipit actum externum; nec finis præcepti cadit ſuper præceptum. * (*Hoc tamen damnatum eſt in Propoſ. 55. ab Innoc. XI. quæ dicebat;* Præcepto Communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem.)* An vero, qui non ſatisfecit, teneatur poſtea implere, utrinque probabiliter defenditur, etſi affirmativa videatur probabilior. *Bon. Suar. loc. cit. Con. Card. de Lugo, &c.*

„ 2. Non tenetur prævenire, qui prævidet, tempore Paſchali ſe impediendum, ut contra *Vaſq. Sylv. & Fagund.* probabiliter docet *Azor. t. 1. l. 17. cap. 11. Suarez, &c.* Qui vero ſic præveniſſet, & poſtea tolleretur impedimentum, teneretur rurſus communicare, ſecundum *Laym. lib. 5. t. 4. cap. 5. Card. de Lugo ſect. 4. num. 78.* quia non ſatisfecit præcepto obliganti ad Communionem, & ad illud tempus. Negat tamen *Dian.* citans *Fernand. & Suarez.*

Quæritur, quonam tempore Fideles obligentur communicare? Duplex quidem de hac obligatione adeſt præceptum, Divinum, & Eccleſiaſticum. Divinum habetur ex illo *Joan. 6. Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et ex hoc præcepto tenemur Euchariſtiam ſuſcipere non ſolum in periculo mortis, ut ait *Buſemb.* ſed etiam ſæpius in vita, ut communiter docent *Suar. 3. p. d. 69. ſect. 1. & 3. Tournely tom. 5. pag. 359. Eſcob. lib. 20. n. 401. cum Soto, Con. Bonac.* & aliis paſſim, ex *D. Thoma 3. p. quæſt. 80. art. 11.* Ratio, quia, ſicut oportet ſæpius ſumere cibum terrenum ad conſervandam vitam corporalem, ita cibum cæleſtem ad conſervandam vitam ſpiritualem. Imo recte dicunt *Salm. cap. 8. num. 16. cum Lugo, Val. P. Soto, Fill. &c.* quod aliquando per accidens tenetur homo ex hoc Divino præcepto ad communicandum forte etiam ſæpius in anno, ſi hoc cenſerat neceſſarium ad ſuperandam aliquam gravem tentationem; Hoc tamen dicit *Suarez* rariſſime evenire poſſe, cum ad hoc ſufficere poſſint alia remedia, 295

dia, orationes, pœnitentiæ, &c. Eo caſu autem, quo Communio eſſet neceſſaria, homo illam omittendo non peccaret contra illius præceptum, ſed contra virtutem adverſus quam tentationem patitur. Ceterum certum eſt apud omnes, quod huic præcepto, per ſe loquendo, quiſque ſatisfacit communicando ſemel in anno.

Præceptum autem Eccleſiaſticum habetur ex Concilio Lateranenſi IV. Licet enim erat olim obligatio communicandi ſaltem ter in anno, nempe in Paſchate, Pentecoſte, & Natali Domini, ut ſtatuit Fabianus Papa in *can. 16. de Conſecr. diſt. 2.* Tamen ex præfato Concilio Fideles hodie obligantur ad communicandum tantum ſemel in anno tempore Paſchali, ut patet ex *cap. Omnis de Pœnit. & remiſſ.* ubi dicitur: *Omnis utriuſque ſexus Fidelis, poſtquam ad annum diſcretionis pervenerit, ſemel ſaltem in anno confiteatur .... ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum; niſi forte de proprii Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab ejuſmodi ſuſceptione duxerit abſtinendum; alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens chriſtiana careat ſepultura.* Hæc autem pœna non incurritur niſi poſt ſententiam, ut dicunt *Palaus p. 15. n. 14. Viva de pœnit. q. 4. a. 3. n. 5.* & alii communiter: Idque colligitur ex eod. textu citato.

296 Dubitatur I. Quomodo computandus ſit annus obligationis hujus annuæ Communionis? Alii cenſent computandum eſſe a Januario ad Decembrem, ut ſentit *Lugo d. 16. n. 69. & Palaus tract. 23. p. 20. §. 2. num. 10. cum Vaſq.* Sed ex communi DD. ſententia, & conſuetudine undique recepta, tempus computatur a Paſchate ad Paſcha, quia hic cenſetur annus Eccleſiaſticus. Itaque *Suar. d. 36. ſect. 3. n. 8. Laym. l. 5. tract. 6. cap. 5. n. 8. Roncaglia de pœnit. cap. 1. q. 4. R. 1. Bon. d. 5. q. 5. p. 4. n. 19. cum Azor. Henr. Sylv. & Salm. de pœnit. cap. 7. n. 38. cum Sa, Fill. Reg. & aliis communiter.* Tempus autem Paſchale incipit a Dominica Palmarum, & terminat Dominica in Albis, ex Declaratione Eugenii IV. in Bulla, *Fide digna* anno 1440. Ex conſuetudine tamen, neceſſitate, vel privilegio plus temporis conceditur, ut *Tourn. tom. 3. p. 663. quæſt. 2. Lugo d. 16. num. 62. Pal. par. 15. num. 2. Salm. cap. 6. num. 17. & Ron. cap. 6. quæſt. 5.*

297 Dubitatur II. An qui in Paſchate Communionem omiſit, teneatur quamprimum communicare? Adſunt tres ſententiæ. *Prima* ſententia communior, cui ſubſcribo, & quam tenent *Nav. c. 12. n. 45. Suar. d. 70. ſect. 1. v. Dico ergo, Lugo d. 16. n. 65. Gonet t. 6. pag. 310. v. Prater, Pal. p. 15. n. 7. Tournely t. 3. p. 663. q. 3. Bened. XIV. t. 3. Edict. pag. 42. Antoine pag. 482. n. 8. Elbel t. 3. p. 103. n. 127. cum Henno, Salm. cap. 8. n. 21. cum Laym. Con. Bonac. & Vaſq. ac Croix l. 6. p. 1. n. 644. cum Azor. Sylveſt. Hurtad. Averſa, &c.* abſolute affirmat, tum ex præcepto Eccleſiaſtico, tum Divino. Ex præcepto Divino, quia, licet Chriſtus hoc præceptum Communionis non determinaverit, reliquit tamen determinandum Eccleſiæ, quæ poſtea ſervandum eſſe determinavit ſaltem ſemel in anno, ut dicunt *Suar. d. 70. ſect. 1. in fine, Gonet loc. cit. Pal. p. 15. n. 1. Bon. q. 6. p. 1. n. 9. Lug. n. 28. Tournely t. 5. p. 540. v. An autem, Croix n. 599. Antoine p. 382. n. 8. & Salm. de Leg. cap. 2. n. 162.* Ex præcepto Eccleſiaſtico, tum quia tempus Paſchale non eſt ab Eccleſia aſſignatum ad finiendam obligationem, ſed ad eam ſollicitandam: unde quando obligatio jam contracta nondum impleta eſt, quamprimum impleri debet; tum quia, ut dicunt *Gonet pag. 310. Lugo d. 16. n. 65. Pal. p. 15. n. 7. Tournely l. 3. p. 663. q. 3. Salm. c. 8. n. 21. &c.* Eccleſia circa Communionem duo impoſuit præcepta, unum communicandi infra annum, alterum communicandi in Paſchate, ut colligitur ex citato *cap. Omnis, & ex Trid. ſeſſ. 13. Can. 9.* ubi dicitur: *Si quis negaverit omnes fideles teneri ſingulis annis ſaltem in Paſchate, ad communicandum juxta præceptum S. Matris Eccleſiæ, anathema ſit.* Nota *ſingulis annis ſaltem in Paſchate*; ergo ſi Communio in Paſchate fuit omiſſa, debet quamprimum impleri antequam terminet annus. Dicit autem *Lugo n. 66. & Bernal. ap. Croix n. 644.* quod, ſi quis omiſit communicare in Paſchate, non peccat quoties data opportunitate Communionem differt, ſed tantum, ſi intra annum Communionem omittit; quia tunc præceptum communicandi in Paſchate non poteſt amplius obſervari, unde remanet ſola obligatio alterius præcepti communicandi ſaltem ſemel in anno. Sed probabilius contradicunt *Tournely t. 3. pag. 663. quæſt. 3. cum Azor. Suar. &c. ac Croix loc. cit. cum Vaſq. Averſa &c.* quia, ut communiter dicunt Auctores hujus primæ ſententiæ, hoc præceptum communicandi in Paſchate non eſt datum ad finiendam, ſed ad ſollicitandam obligationem.

Secunda ſententia, quam tenent *Armilla, & Tabiena ap. Suar. d. 70. ſect. 2. v. Alii, & Renzi t. 2. pag. 547. quæſt. 3.* diſtinguit & dicit, quod ſi quis omiſerit Communionem ex malitia, non tenetur quamprimum communicare, quia jam tranſgreſſus eſt præceptum, quod tempori Paſchali affixum eſt; tenetur vero, ſi ex impotentia fuerit impeditus, quia tunc præſumitur Eccleſia conſenſiſſe in dilationem, ſed noluiſſe ab obligatione Communionis hominem eximere.

Tertia autem ſententia abſolute negat teneri illo anno ad communionem, qui eam omiſit ſive ex malitia, ſive ex impotentia; hanc tenent plures graves AA. prout *Sotus in 4. d. 18. q. 1. art. 4. Sa v. Euchariſtia, Tol. lib. 6. cap. 18. num. 3.* item *Sylveſt. Val. Med. Vict. & Led. ap. Diana p. 3. tract. 4. R. 41.* & probabilem putant *Pal. p. 15. n. 6. Buſemb. ut ſupra, & Bon. p. 2. num. 13. cum Henriq. & S. Antonin.* qui eam abſolute docet *p. 2. tit. 9. cap. 9. §. 3.* ubi loquens de hoc caſu, ſic ait: *Non videtur teneri, quod patet ex ſimilibus. Omittendo jejunium Eccleſiæ, quis dicit, quod adhuc tenetur ſupplere in alia die? Et idem de violatione feſtorum, de omiſſione Miſſæ, & aliis; Hoc enim ſi verum eſſet, quod teneretur ex neceſſitate quouſque suppleret, multa mortalia committeret faciendo contra unum præceptum, & ſic Eccleſia laqueos injiceret animabus, quod cavet cap. Viduas 27. q. 1.* Ratio hujus ſententiæ eſt, quia præceptum Communionis eſt affixum tempori *Paſchali*, ſicut præceptum jejunii, & audiendi Miſſam eſt addictum vigiliis, & feſtis. Unde ſicut quis non tenetur jejunare, aut Miſſam audire tranſacto die vigiliæ, aut feſti, ita nec communicare elapſo tempore Paſchali; Niſi (certe excipiendum) fuerit impeditus a Communione de conſilio Confeſſarii, ut tenent *Salm. num. 28. Pal. num. 3.* & alii communiter; hoc enim expreſſe cautum eſt in *cap. Omnis*, ſupra allato.

Negant autem Auctores hujus ſententiæ adeſſe hoc duplex præceptum, nempe communicandi in anno, & communicandi in Paſchate: ſed unicum tantum præceptum dicunt Eccleſiam impoſuiſſe, affixum tempori Paſchali, quo tranſacto, nulla remanet obligatio communicandi. Negant pariter extare præceptum Divinum communicandi ſemel in anno, nam licet adſit obligatio communicandi ſæpius in vita, præceptum tamen communicandi ſemel in anno dicunt eſſe mere Eccleſiaſticum; non ſecus ac præceptum ſæpius colendi Deum eſt quidem de jure etiam Divino, ſed obligatio audiendi Miſſam in Dominica, prout præſcripſit Eccleſia, eſt tantum de jure Eccleſiaſtico, ut fuſe tuentur ipſimet *Salm. de 3. præc. cap. 1. n. 38. cum Soto, Caj. S. Anton. Azor. Nav. Suar. Pal. Bon.* & aliis communiſſime, ex *D. Thom. 2. 2. q. 122. art. 4. ad 4.* ubi ait: *Dicendum quod obſervantia diei Dominicæ in nova lege ſuccedit obſervantiæ Sabbati, non ex vi præcepti legis, ſed ex conſtitutione Eccleſiæ, & conſuetudine populi Chriſtiani. Vide alia dicta Tom. I. l. 3. nu. 265.* Apud AA. ſecundæ ſententiæ neminem reperi, qui huic paritati adæquate reſpondeat, Unde hanc tertiam ſententiam non contemnendam puto, ſaltem quia ex neutro præcepto, Divino aut Eccleſiaſtico, conſtat hæc obligatio communicandi tranſacto tempore Paſchali. Hoc tamen non obſtante, nolo recedere a prima ſententia.

Dicit autem *Tamb. n. 38. cum Diana*, quod ſi quis communicaverit ante tempus Paſchale, prævidens impedimentum communicandi in Paſchate, cum intentione ſatisfaciendi præcepto illius anni, adhuc ceſſante poſtea impedimento non tenetur in Paſchate communicare. Sed hoc recte non admittunt *Lugo d. 16. n. 77. Pal. p. 15. n. 18. Salm. cap. 8. n. 23. & Antoine pag. 286. n. 7.* quia intentio non poteſt efficere, ut actus poſitus tempore, quo nondum cœperit obligatio, ſit ſatisfactorius: ſicut qui prævidet die Dominico ſe impeditum fore, audiendo Miſſam die præcedenti ex intentione ſatisfaciendi craſtinæ obligationi, certe non ſatisfacit. Id confirmatur ex Rituali Romano *de Euch.* ubi ſic dicitur: *Ægrotis quoque parochialibus, etiamſi Communionem extra præſcriptos Paſchales dies ſumſerint, in Paſchalibus diebus illam Parochus deferet ac miniſtrabit.*

Dubitatur III. An qui non poſſit communicare tempore 298
Paſchatis, teneatur prævenire? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Suar. d. 70. ſect. 1. in fine, Holzm. tom. 1. p. 347. n. 57. Buſemb. ut ſupra n. 2. Tamb. Meth. Comm. cap. 4. §. 4. n. 37. Bon. d. 4. q. 7. p. 2. n. 15. cum Conrinch. Fill. Reg. Molf. & Renzi t. 2. p. 149. q. 5. cum Azor. Vaſq. &c.* Ratio eſt eadem, quæ adducta eſt ab AA. tertiæ ſententiæ in præcedenti quæſtione, nempe quia hoc præceptum addictum eſt tempori Paſchali, quo non incœpto nulla eſt obligatio. *Secunda* vero ſententia, quam tenent *Laym. c. 5. n. 9. Lugo d. 16. n. 75. Pal. p. 15. n. 8. Habert tom. 5. p. 599. q. 5. Elbel tom. 3. pag. 103. n. 127. Croix lib. 6. p. 1. n. 642. & Antoine p. 483. n. 9. Salm. cap. 8. n. 22. & Tournely tom. 3. p. 664. q. 5.* dicit, quod ſi Communio non ſit differenda ultra annum ab ultima Communione facta, non teneris prævenire, cum antecedens illa Communio non ſit impletiva præcepti Paſchalis, & eandem obligationem relinquat. Secus vero, ſi ultra annum differri deberet, quia tunc teneris Communionem anticipare, tum ex præcepto Divino communicandi ſemel in anno, modo quo ab Eccleſia eſt determinatum; tum ex præcepto ipſius Eccleſiæ, quæ duas obligationes imponit, nempe communicandi infra annum, & communicandi in Paſchate, ut ſupra dictum eſt; Unde, ſi obligatio communicandi in Paſchate nequit impleri, ſaltem implenda eſt obligatio communicandi ſemel in anno. Hæc ſecunda ſententia in ſe ſpectata valde probabilior mihi videtur; ſed advertendum, quod ipſa procederet tantum juxta opinionem illorum, qui dicunt obligationem hujus annuæ Communionis incipere a Januario, & terminare ad Decembrem. At quia communis eſt ſententia aliorum, & univerſali uſu fidelium comprobata, ut diximus *num. 296.* quod hujuſmodi obligatio urgeat a Paſchate ad Paſcha; Hinc dicendum videtur nullam ei eſſe obligationem præveniendi, qui prævidet non poſſe communicare tempore Paſchali, quia (ut bene advertit *P. Suarez loc. cit.*) talis Communio non eſſet adimpletiva præcepti, tempore enim quo fieret, non adhuc incœptum eſſet tempus obligationis, cum nondum inceperit tempus annuæ Communionis. E converſo certum eſt; quod, incœpto tempore Paſchali, ſi quis impediendum a Communione ſe prævidet, tenetur illico eam accipere, ut communiter docent *Suar. Sa, & Bon. cum Salm. num. 25.*

Dubitatur IV. An teneantur Fideles tollere impedimenta, 299
ut præcepto annuæ Communionis ſatisfaciant? Communiter dicunt *Lugo d. 16. n. 17. Croix lib. 6. p. 1. n. 626. Tamb. cap. 4. §. 4. n. 40. Salm. de Cenſ. cap. 3. n. 74. Diana p. 5. tract. 7. R. 78. Viva quæſt. 4. art. 2. n. 10. cum Laym.* quod excommunicatus tenetur

obtinere

obtinere abſolutionem, ut poſſit præceptum implere; quia Communio valde conferi ad Animæ ſalutem, unde ipſius præceptum rigide obligat ad auferenda mala ſpiritualia quæ obſtant. Conſent vero *Tamb. & Vrua ll. cc.* carcere detentos non teneri ad quærendam libertatem, ut communicent. Sed probabilius contradicunt *Salm. l. c.* cum probabilius ſit hoc eſſe præceptum Divinum, juxta dicta *num.* 297.

300 „ Reſp. 3. Tenetur quivis Communionem Paſchalem ſumere in Parochia a Paſtore ſuo, niſi hujus licentia, privilegio, aut conſuetudine eximatur. *Navar. Suar. d.* 72. *ſect.* 2. *&c.* * (*Ex cap. Omnis, De Pœnit. & Rem. Vide dicta num.* 295.) *

„ 1. Sacerdos, ubivis celebrando, ſatisfacit. *Bon. d.* 4. *q.* 7. *p.* 2. * (*Ut communiter ex conſuetudine dicunt Wigandt tract.* 12. *n.* 48. *Ronc. cap.* 6. *q.* 7. *Antoine p.* 482. *n.* 3. *& Salm. cap.* 8. *num.* 29. *cum Sa, Pal. &c. Intellige, ſi celebret, alias tenetur communicare in Parochia, ut alii laici.*) *

„ 2. Eximuntur peregrini, & vagi, qui Parochiam non habent, & ab ea abſunt. *Bonac. loc. cit.* * (*Et ita abſunt ut commode ad illam accedere nequeant. Nec tunc tenentur communicare in Eccleſia Matrice Oppidi illius, neque in Parochia in qua tranſeuntes commorantur, ut Sanchez de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 23. *a n.* 17. *Salm. cap.* 8. *num.* 31. *Vide dicta num.* 240. *v.* 9. *Si in Paſchate, & ſeq.*) *

„ 3. Non eximuntur laici inſervientes Religioſis, ut habet *Sa, v. Euchar.*, niſi, ut dicit *Bonac.* degant in monaſteriis, aliiſque locis a cura Parochorum exemtis. Vide *Sanch. de Matr. d.* 32. *n.* 12. * (*Vide dicta n.* 240. *v.* 10. *Si ſint.*) *

„ 4. Non ſatisfacit huic præcepto, qui in Paſchate extra Parochiam ſine conſenſu Paſtoris communicat, ut habent *Navar. Azor.* & alii *commun.* niſi tamen communicet in Cathedrali Eccleſia: hunc enim ſatisfacere præcepto cenſet *Bonac. loc. cit.* ſed negat *Card. de Lug. lib.* 1. *reſ. mor.* niſi Epiſcopus expreſſe, vel tacite conſentiat. Vide ſupra *cap.* 2. *d.* 2. *art.* 1. *& cap.* 2. *&* 6. *Bon. loc. cit.* Vide *ſupra cap.* 2. *d.* 1. *art.* 1. *caſ.* 7. 8. *&* 9.

„ Dixi, *ſine conſenſu Paſtoris*: quia enim conſenſu ſummi Pontificis, vel Epiſcopi, ſive Ordinarii, aut ejus Vicarii generalis, vel Parochi (hi enim omnes intelliguntur nomine Paſtoris) extra Parochiam communicando ſatisfieri præcepto Doctores concedunt. *Et* quidem ſufficere conſenſum interpretativum, ſive præſumtum. * (*Modo adſit certitudo moralis de voluntate Parochi, ut Salm. num.* 34. *cum Suarez, Lugo, Dian. & Tamb.*) * notat *Tamb. de exp. com. cap.* 4. §. 4. Imo *Bon. in theol. mor. p.* 1. *t.* 5. *q.* 19. *Beja*, & quidam alii apud *Tamb. loc. cit. & de Lugo d.* 18. *ſect.* 2. *n.* 49. Item *Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 73. *& p.* 8. *t.* 7. *R.* 58. putant poſſe ſatisfieri præcepto Communionis Paſchalis (præſertim extra diem Paſchæ) apud Mendicantes ex privilegio Nicolai V. Pii V. & Pauli IV. certis conceſſo, quod ceteri participent. Verum hoc alii communiter negant. V. *Averſ. quæſt.* 10. *ſect.* 4. Cum *Diana* ut ſupra ſentiunt *Beja*, *Rodr. &c. ap. Eſcob. lib. uo. n.* 441. bene Fideles ſatisfacere præcepto, communicando in Eccleſiis Regularium, vi privilegiorum a prædictis Pontificibus conceſſorum Monaſteriis D. Hieronymi. Sed communiter & merito id reprobant *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 631. *& Salm. cap.* 8. *n.* 34. *cum Lugo, Fag. Tamb.* & aliis, qui dicunt neminem poſſe in Eccleſiis Regularium præceptum Communionis implere, niſi cum licentia Parochi certo præſumta; ita etiam *Suar. de Rel. tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 3. *n.* 6. *Bon. d.* 4. *p.* 1. *num.* 12. *& Eſcob. num.* 443. *cum Vill. Nunno, Fag. &c.* qui refert Declarationem S. C. an. 1486. apud *Farinac. in Trident. ſeſſ.* 13. *can.* 9. ubi dictum fuit minime ſatisfacere præcepto communicantes in Eccleſiis Regularium. Nec obſtant præfata Privilegia (quorum meminit *Buſemb.*) nam ut ajunt AA. citati, cum Pontifices ſæpe declararint, quoad Communionem obligatoriam ſemper ſervandum eſſe illæſum jus Parochorum, tam prædicta Monaſteria D. Hieronymi, quam aliæ Religiones, nunquam illis Privilegiis uſæ ſunt, niſi pro ſuis familiaribus. Unde *Eſcob. loc. cit.* cenſet oppoſitam opinionem non eſſe practice probabilem. Et revera noſtra ſententia a communi conſuetudine videtur approbata.

Pueri baptizati rationis impotes, & perpetuo amentes, Euchariſtiam ſumendo, vere Gratiæ augmentum percipiunt; Quia ſufficit hoc Sacramentum in Gratia ſuſcipere, ad ejus effectum ſane percipiendum. Ita *Suar. Vaſq. Con. Pal. Laym.* cum *Salm. cap.* 7. *num.* 6. Ob majorem tamen reverentiam hujus Sacramenti, Eccleſia Latina merito illud parvulis dari prohibuit, ut habetus ex communi ſenſu Eccleſiæ, juxta *S. Thomam quæſt.* 80. *art.* 8. Catechiſmum Rom. *num.* 62. & Rituale Rom. *de Euch.*

301 Sed quæritur I. An pueri ſtatim ac habent uſum rationis, poſſint ac debeant communicare? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *S. Antonin. tom.* 3. *tit.* 14. *cap.* 12. §. 5. ubi ait: *Cum (puer) eſt doli capax, cum ſcilicet poteſt mortaliter peccare, tunc obligatur ad præceptum de Confeſſione, & per conſequens de Communione, quæ ſimul dantur.* Idem dicunt *Sanctius d.* 26. *& Palud. ac De la Cruz apud Eſcob. lib.* 20. *num.* 243. probabilemque putat *Diana p.* 3. *tract.* 6. *R.* 70. cum *Tab.* Ratio, quia cum tales pueri jam ſint capaces committendi peccatum mortale, & ſe diſponendi ad abſolutionem per debitum dolorem, etiam capaces fiunt Communionis, ad quam minor requiritur rationis diſcretio. *Secunda* vero ſententia communiſſima, & probabilior negat teneri, & hanc docent *Suar.* 3. *p. d.* 70. *ſect.* 1. *v. Sed expectandum, Nav. cap.* 21. *n.* 57. *Laym. cap.* 4. *n.* 3. *Eſcob. n.* 34. *Pal. p.* 10. *num.* 11. *Antoine p.* 481. *v. Pueri, Croix lib.* 6. *p.* 2. *num.* 646. *Salm. cap.* 7. *n.* 16. *cum Vaſq. Soto, Fill. Dicaſt. &c.* ac *Diana loc. cit. cum Tol. Con. Comit. Tann. Salas*, & communi, ut aſſerit. Ratio, quia communis uſus Eccleſiæ ſic interpretavit obligationem hujus præcepti, tum ut pueri cum majori reverentia, & fructu Euchariſtiam ſuſcipiant, tum ne ipſi facile exponantur periculo tranſgreſſionis. Et quamvis obligentur ad Confeſſionem, non ideo tamen tenentur ſuſcipere Euchariſtiam, quæ eſt majoris excellentiæ, & non tantæ neceſſitatis. Nec obſtat *cap. Omnis* 12. *de pœnit.* ubi dicitur omnis Fidelis, *poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit*, teneri non tantum ad Confeſſionem, ſed etiam ad Communionem; Nam anni diſcretionis intelligendi ſunt reſpective ad rationem materiæ, nempe cum quis pervenerit ad diſcretionis annos pro Confeſſione, confiteatur, quando ad diſcretionis annos pro Communione, communicet. Sed notandum, quod ex hujus ſententiæ fautoribus alii, ut *Vaſq. Hurt. Prapoſ. Gran. &c. ap. Eſcob. num.* 241. cenſent tales pueros nec teneri, nec poſſe communicare, quia (ut dicunt) Euchariſtia non poteſt dari eis, qui non ſunt capaces digne communicandi. Alii vero, ut *Suar. loc. cit. v. Deinde, cum Soto, & Laym. Pal. ac Croix loc. cit.* probabilius dicunt, quod, etſi pueri non teneantur communicare ſtatim poſt adeptum uſum rationis, non tamen prohibentur ad Euchariſtiam accedere, ſemper ac ſciant diſcernere hunc cæleſtem cibum a profano; tunc enim, ut inquit *D. Thomas* (3. *p. quæſt.* 80. *art.* 9.): *Quia poſſunt aliquam devotionem concipere, non eſt eis hoc Sacramentum denegandum.* Idque confirmatur in *cap. penult. Cauſ.* 26. *q.* 6. ubi dicitur: *Cui pœnitentia Sacramentum conceditur, neque Euchariſtiæ Sacramentum negari debet, ſi deſideret.*

Sed hic dubitatur 1. Quando cenſeantur pueri obligati ad communicandum? *Sotus ap. Suar. & Conduba ap. Pal. ll. cc.* ſentiunt hanc obligationem incipere a 12. anno; quia (ut ajunt) in ea ætate pueri tenentur ad leges Eccleſiaſticas. Sed hoc communiter rejicitur, prout diximus de *Leg. lib.* 1. *num.* 155. Hinc communiter dicunt Doctores, regulariter loquendo, pueros non obligari ad Communionem ante nonum, vel decimum annum, nec differendam eis eſſe Communionem ultra duodecimum, ut ſentiunt *Pal. loc. cit. & Salm. n.* 18. *cum Lug. Dic. Amico, &c.* Vel ſaltem ultra decimum quartum, ut ajunt *Suar. Laym. Wig. Antoine, & Croix ll. cc.* Hicque notandum id quod præſcripſit S. Carolus Borromæus (in *Synod. Diœceſ. IX.*): *Parochi illos, qui decennium attigerint, acceſſant, & inſtruant ad cognitionem Euchariſtiæ, doceantque, quam reverenter ad eam accedant.* Dictum eſt *regulariter*, nam ut advertunt Auctores, citius poſſunt obligari pueri, qui ante talem ætatem perſpicaciores conſpiciuntur. Unde recte reprehendit *Roncaglia cap.* 6. *Reg.* 5. Parochos, qui indiſcriminatim non admittunt ad Communionem, niſi pueros in certa ætate conſtitutos. Dicunt autem *Nav. cap.* 21. *num.* 57. *& Croix dict. num.* 646. quod, licet pueri anno decimo poſſint ad Communionem admitti, non tamen ipſi ad illam tenentur, ſed tum ſolum cum a Parocho vel parentibus moniti fuerint.

Dubitatur 2. An in periculo mortis Communio tribuenda ſit pueris, qui rationis ſunt impotes? Reſpondetur negative, tum quia idem adeſt periculum irreverentiæ, tum quia talis eſt uſus Eccleſiæ Romanæ. Ita communiter *S. Thom. loc. cit.* item *Cajet. Suar. Pal. Laym. Bonac. Lug. &c.* cum *Salm. cap.* 7. *n.* 7. Et qui aliter ageret, graviter peccaret, ut notant *Salm. ibid. n.* 8. *cum Ledeſma*; qui ait hujuſmodi uſum univerſalem Eccleſiæ quippe æquivalere, ac ſi eſſet prohibitio. Pueris vero, qui jam ſunt compotes rationis, in articulo mortis non ſolum Communio dari poteſt, ut dicunt *Nav. cap.* 21. *n.* 57. *& Cajet. ap. Wigandt tract.* 12. *n.* 46. ſed etiam debet, ut communiſſime docet *Suar. d.* 70. *ſect.* 1. *Lugo d.* 13. *n.* 37. *Laym. cap.* 4. *n.* 3. *Pal. p.* 10. *n.* 11. *Wig. loc. cit. Holzmann tom.* 1. *p.* 345. *n.* 43. *v. Dixi* 2. *Antoine pag.* 481. *Eſcob. lib.* 20. *num.* 244. *& Salm. cap.* 7. *n.* 15. *cum Henr.* & idem docet Bened. XIV. *de Synod. lib.* 7. *cap.* 12. *n.* 3. Ratio, quia ex una parte pueri in tali periculo conſtituti tenentur ex præcepto Divino communicare; ex alia utilitas Euchariſtiæ tunc majorem diſpoſitionem non expoſcit.

Quæritur II. An Communio ſit miniſtranda amentibus? 302
Perpetuo amentibus omnino eſt neganda, ut omnes dicunt cum *S. Thoma* 3. *p. quæſt.* 80. *art.* 9. & Rituali Rom. *de Euch.* ubi dicitur: *Amentibus ſeu phreneticis communicare non licet; licebit tamen, ſi quando habeant lucida intervalla, & devotionem oſtendant, dum in eo ſtatu manent; ſi nullum indecentiæ periculum adſit.* Aliis vero amentibus, qui non ſemper caruerunt uſu rationis, ſed nunc carent, cenſet *Gobatas tom.* 4. *num.* 135. quod in articulo mortis abſolute poteſt eis dari Communio. Sed in hoc ſequenda eſt doctrina *D. Thom. l. c.* ubi ſic ait: *Si prius, quando erant compotes ſuæ mentis, apparuit in eis devotio hujus Sacramenti, debet eis in articulo mortis hoc Sacramentum exhiberi, niſi forte timeatur periculum vomitus, vel ſpuitionis.* Idem ſere docuit Catechiſmus Rom. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 64. dicens: *Amentibus præterea, qui tunc a pietatis ſenſu alieni ſunt, Sacramenta dare minime oportet; quamquam, ſi antequam in inſaniam inciderent, piam animi voluntatem præſetulerint, licebit eis in fine vitæ ex Concilii Carthaginenſis Decreta Euchariſtiam adminiſtrari, modo vomitionis, vel alterius indignitatis incommodum, & periculum nullum timendum ſit.* Hinc ſufficit, quod talis æger pie vixerit, ut recte dicunt *Palaus p.* 10. *n.* 7. *Holzm. tom.* 1. *pag.* 345. *n.* 46. *& Salm. cap.* 7. *n.* 9. *cum Suar. Vaſq. Con. Laym. Bon. Fill. Hurt. &c.* Ratio, quia ex una parte præſumitur is interpretative Communionem petere, ex altera huic Euchariſtia adhuc neceſſaria eſſe poteſt, neque ſi incidiſſet in amentiam

exiſtens

exiſtens in peccato mortali, de quo ſolum attritus fuerit: Excipiunt tamen DD. *ibid. n.* 11. ſi certo præſumatur talis in amentiam incidiſſe penitus impœnitens. Extra tamen articulum mortis nullo modo Euchariſtia amentibus eſt concedenda, ut *Salm. d. num.* 11. cum *Suar. Laym. & communi.*

303 Quæritur III. Quando concedenda ſit Euchariſtia ſemifatuis, mutis, & obſeſſis? Reſpondetur, quod *Semifatuis*, ſemper ac ſciant diſtinguere hunc Cæleſtem Cibum ab aliis, tantum in articulo mortis, & tempore Præcepti Communio danda eſt. Ita *Holzm. n.* 45. *Laym. cap.* 4. *num.* 4. *Wig. tr.* 12. *n.* 37. *& Salm. cap.* 7. *n.* 12. cum *Pal. Hurt. Dian. Henr.* (contra *Sanctium*, *& Leand.* qui concedunt toties quoties.) Idem agendum aſt cum *Mutis*, & *Surdis* a nativitate, modo ex ſignis conſtet eos diſcretionem habere, ut *Laym. Pal. & Salm. num.* 13. Imo recte ait *Holzm. num.* 50. quod ſi iſti ſint præditi non qualicunque diſcretione, ſæpius poſſunt communicare. Verum mutis, ſurdis, & ſimul cæcis a nativitate omnino neganda eſt Communio cum *Wig. num.* 38. Epilepticis autem negatur Communio tantum in paroxiſmo, ut *Holzmann num.* 48. *Eibel num.* 98. cum *Laym. & Palao*. Idem agendum cum *Obſeſſis* a Dæmone, quando non ſunt ſui compotes. Ceterum *Salm. num.* 14. cum *Suar. Sot. Bonac. Laym.* & aliis, ex doctrina *S. Thom. p.* 3. *quæſt.* 80. *art.* 9. *ad* 2. recte ajunt Euchariſtiam pluries in anno, juxta prudentiam Confeſſarii, iſtis concedendam eſſe, cum ſit ſpeciale remedium ad Dæmones arcendos; Hinc ait *Caſſianus* (*ap. D. Thom. loc. cit.*): *Eis qui ab immundis vexantur Spiritibus Communionem a Senioribus nunquam meminimus interdictam.*

CAPUT III.

De Euchariſtia ut eſt Sacrificium.

DUBIUM I.

Quid ſit Miſſa, & quæ obligatio Sacerdotum circa illam?

304 *Definitio Sacrificii Miſſæ. Not. I. Quomodo definiatur Sacrificium in genere? Not. II. Quomodo diſtinguantur Sacrificia? Et quomodo Sacrificium Euchariſtiæ omnia illa contineat? Et in quo differat a Sacrificio? Not. III. An Miſſa ſit verum Sacrificium?*

305 *In quo conſiſtat Eſſentia Sacrificii Miſſæ?*

306 *An ad Eſſentiam Sacrificii requiratur Conſecratio utriuſque ſpeciei?*

307 *Quinam ſint offerentes in Sacrificio Miſſæ?*

308 *Pro quibus poſſit offerri Miſſa?* 309. *Dub.* 1. *An pro Excommunicatis? Dub.* 2. *An pro Infidelibus?* 310. *Dub.* 3. *An pro Defunctis?*

311 *Effectus Sacrificii Miſſæ ſunt quatuor. I. Remiſſio peccatorum. II. Remiſſio pœnarum. III. Augmentum Gratiæ. IV. Impetratio bonorum.*

312 *De valore, & fructu Miſſæ. An Miſſa habeat valorem infinitum? Et an Fructus Miſſæ pendeat a probitate Celebrantis?*

313 *De obligatione celebrandi, quam habent Sacerdotes. Dub.* 1. *An ipſi ex præcepto gravi teneantur aliquando celebrare? Dub.* 2. *Quoties in anno teneantur celebrare ſimplices Sacerdotes? Quoties Parochi? Et quoties Epiſcopi?*

314 *De Miſſa Conventuali quotidie celebranda.*

315 *De obligatione dicendi tempore debito Miſſas pro accepto ſtipendio.*

316 *Quædam prænotanda circa originem ſtipendii.* 317. *Qu. I. An liceat Sacerdoti diviti accipere ſtipendium pro Miſſis? Et an peccet graviter, qui principaliter celebrat pro ſtipendio? Qu. II. Quomodo peccet Sacerdos differendo celebrationem? Et quæ dilatio cenſeatur modica? Quid ſi Miſſæ tradantur Communitati? Qu. III. An peccet graviter Sacerdos omittens Sacrum promiſſum pro parvo ſtipendio? Qu. IV. Quid ſi Miſſa ſit gratuito promiſſa?*

318 *An liceat accipere ſtipendium pro applicatione fructus ſpecialiſſimi? Et an accipere plura ſtipendia pro una Miſſa?*

319 *A quo, & quomodo taxandum ſit ſtipendium?* 320. *Dub.* 1. *An Regulares teneantur ſervare taxam Epiſcopi? Dub.* 2. *An Epiſcopus poſſit prohibere, ne accipiatur ſtipendium majus taxa? Dub.* 3. *An ne accipiatur ſtipendium minus? An autem qui acceperit minus, poſſit minuere numerum Miſſarum? Dub.* 4. *An liceat paciſci de ſtipendio? Dub.* 5. *Quomodo taxandum ſtipendium Miſſarum quas reliquit Teſtator?*

121 *Non licet celebrare per alium, retenta parte ſtipendii. Exceptio I. Si ſtipendium detur intuitu perſonæ. Exceptio II. Si alter Sacerdos vere ſponte condonet partem. Excipitur III. Beneficiarius, Capellanus, & Sacerdos obligatus ex legato ſibi relicto ſua vita durante.*

322 *Dub.* 1. *An qui retinet partem ſtipendii teneatur ad reſtitutionem? Et cui reſtituendum? Dub.* 2. *quid de Procuratore, vel Executore teſtamenti? Dub.* 3. *An colligens eleemoſynas poſſit partem retinere pro ſuo labore? Dub.* 4. *An poſſint commutari Miſſæ majoris ſtipendii cum Miſſis minoris? Dub.* 5. *An Adminiſtratores Eccleſiarum poſſint aliquid retinere pro expenſis?*

323 *De obligatione Beneficiatorum, & Parochorum applicandi Miſſas.* 324. *Q. I. Cui debeant applicare Miſſas Beneficiati, & Capellani Monialium, aut Confraternitatum? Quid ſit Capitale fundationis Beneficii, aut Capellaniæ ſit infructiferum? Qu. II. Quibus diebus Parochi teneantur celebrare pro populo?*

325 *Vide ſancita a Bened. XIV. ſuper Miſſa Parochorum.* 326. *Super Miſſa Conventuali.*

327 *De obligatione celebrandi Miſſas votivas promiſſas ſub ſtipendio.*

328 *De obligatione celebrandi loco, & tempore deſignato a Fundatore.* 329. *Quid ſi Epiſcopus diſpenſet? Et an poſſit dari præſcriptio ab obligatione Miſſarum?*

330 *De obligatione Beneficiarii celebrandi Miſſas præſcriptas, & celebrandi per ſeipſum.*

331 *De Reductione Miſſarum. An Epiſcopus poſſit eam facere? Et an moderari Officia, & eleemoſynas Anniverſariis annexa?*

332 *An Beneficiarius poſſit aliquando celebrare pro ſuis propinquis aut amicis, vel omittere Miſſam propter reverentiam?*

333 *An Capellanus ægrotans teneatur per alium ſatisfacere Miſſas?* De 30. Miſſis Gregorianis. An liceat ſtipendium accipere pro prima Miſſa quam Neo-presbyter celebrat cum Epiſcopo? (*Remiſſive ad num.* 829. *v. An autem.*)

„ RESP. Miſſa eſt Sacrificium conſiſtens in conſecratione 304
„ panis, & vini: eſtque actus latriæ, qui fit in reco-
„ gnitionem ſupremi dominii Dei, & ſignum noſtræ ſervi-
„ tutis. Quod non obſtat, quin ſecundario poſſit etiam ad
„ alium finem partialem offerri, ut ad agendas gratias, vel
„ impetrationem Beneficii, ad remiſſionem peccatorum, ad
„ Sanctos honorandos, &c.

Notandum aſt I. quod Sacrificium in genere: *Eſt Oblatio facta Deo per immutationem alicujus rei, in ſignum Supremi Dominii, ex legitima inſtitutione.* Ita communiter *Suar. Pal. Laym. Con. & alii.* Dicitur *Oblatio* pro genere, in quo non cum aliis oblationibus convenit. *Facta Deo*, quia ſoli Deo, non Sanctis Sacrificium offertur. *Per immutationem alicujus rei*, immutatio enim diſtinguit Sacrificium ab aliis oblationibus. *In ſignum Supremi Dominii*, nam tali ſigno ſignificamus, ita a Deo tanquam Supremo Domino nos & noſtra deſtrui poſſe, ſicuti res oblata immutatur. *Ex legitima inſtitutione*: Hæc autem inſtitutio tria requirit, ut Sacrificium fiat publica auctoritate, fiat nomine totius populi, & fiat a Sacerdote tanquam legitimo Miniſtro.

Notandum II. Sacrificium dividi ex parte Materiæ, Formæ, & Finis. Ex parte *Materiæ* diſtinguitur in *Victimam*, ſeu *Hoſtiam*, in qua aliquod animatum offertur: in *Immolationem*, in qua offertur aliquod inanima, ſed ſolidum: in *Libamen*, in quo offertur aliquod liquidum. Ex parte *Formæ* diſtinguitur in *Holocauſtum*, in quo totum, quod offertur, per ignem conſumitur: *Hoſtiam pro peccata*, in qua id quod offertur partim conſumitur per ignem, partim per Sacerdotem: *Hoſtiam pacificam*, in qua id quod offertur partim conſumitur per ignem, partim per Sacerdotem, partim per illum qui donat. Ex parte *Finis* diſtinguitur in *Latreuticum*, quod offertur mere in obſequium Dei: *Euchariſticum* in gratiarum actionem: *Propitiatorium*, ſeu *Expiatorium* in remiſſionem culpæ vel pœnæ: *Impetratorium* ad obtinenda bona a Deo. Sacrificium autem Euchariſtiæ in Lege Gratiæ inſtitutum (quo omnia antiqua Sacrificia ceſſarunt) omnium rationes illorum perfecte continet: Eſt enim *Holocauſtum* in recognitionem Divinæ Excellentiæ: *Euchariſticum* in gratiarum actionem: Eſt *Impetratorium* gratiarum per merita Chriſti: Et *Expiatorium* peccatorum, quia per illud Deus ad miſericordiam movetur; Eſtque Miſſæ Sacrificium incruentum idem profecto, ac Sacrificium cruentum Crucis, non ſolum quia eadem perſona offertur, ſed etiam quia eadem eſt formalis ratio Sacrificii, cum offeratur in proteſtationem Supremi Dominii, quod habet Deus vitæ, & mortis. Sacrificium igitur Altaris, ut ait Tridentinum, non quidem eſſentialiter differt a Sacrificio Crucis, ſed tantum accidentaliter quoad modum offerendi, nempe quia 1. In illo Crucis interceſſit mors realis, in hoc intervenit myſtica. 2. Illud oblatum fuit per ipſum Redemptorem in ara Crucis, hoc offertur miniſterio Sacerdotum. 3. Illud fuit meritorium, quia ibi ſolutum fuit pretium noſtræ Redemtionis; hoc vero non eſt meritorium, cum hic tantum applicentur Merita Chriſti.

Notandum III. certum aſſe & de Fide, quod Miſſa eſt vere, & proprie Sacrificium, & a Chriſto inſtitutum quoad id, quod pertinet ad eſſentiam Sacrificii; per Conſecrationem enim, & per ſumtionem, ut infra dicetur, myſtice mactatur Chriſtus, & ſic habetur immutatio ad Sacrificium requiſita. Ita in *Trident. ſeſſ.* 22. *cap.* 1. *& Can.* 1. 3. *&* 4.

Quæritur hic I. In quo conſiſtat eſſentia Sacrificii Miſſæ? 305
Magna hæc aſt quæſtio inter DD. Plures enim adſunt ſententiæ. *Prima* ſententia dicit conſiſtere in ſola ſumtione, quia in illa tantum reperitur deſtructio ſive immutatio victimæ; & ita tenent *Pignatelli in ſuo Propitiatorio, & Albertus Magnus, Ledeſma, & alii apud Suarez* 3. *p. d.* 74. *ſect.* 5. *in princ.* *Secunda* ſententia dicit conſiſtere in oblatione, cum Sacrificium nihil aliud ſit quam oblatio; Ita *Azor. lib.* 10. *cap.* 19. *& Sot. ac Covar. apud Dicaſt. d.* 1. *n.* 142. *& Gabr. Belius & c. apud Croix lib.* 6. *p.* 2. *num.* 12. *Tertia* ſententia communior docet conſiſtere in ſola Conſecratione; & ita tenent *Suar. d.* 75. *ſect.* 5. *Gonet Man. tom.* 6. *pag.* 331. *Cont. Tournely tom.* 5. *pag.* 414. *concl.* 6. *Petrocor. tom.* 3. *p.* 496. *Habert tom.* 5. *pag.* 632. *Reſp.* 3. *Juenin. tom.* 7. *p.* 366. *concl.* 4. *Fraſſen tom.* 11. *p.* 352. *Concina to.* 8. *pag.* 424. *n.* 6. *Holzmann pag.* 70. *n.* 305. *Ronc. cap.* 1. *q.* 2. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 13. *& Salm. cap.* 1. *n.* 14. *cum S. Anton. Lugo, Pal. Vaſq. & aliis.*

& aliis. Ratio, quia in Conſecratione omnia adſunt requiſita ad Sacrificium, nempe Oblatio quæ jam fit in actu exercito, prout Chriſtus quoque tum in cœna, tum in Cruce non verbis, ſed facto Deo Patri ſe obtulit: Adeſt etiam deſtructio ſeu immutatio victimæ, dum vi verborum jam Corpus a Sanguine Chriſti ſeparatur. Hæc ſententia eſt quidem valde probabilis, & communior, ſed probabilior mihi videtur *Quarta* ſententia (licet in *Tom. I.* tertiæ adhæſerim), quam tenent *Bellarm. lib. 2. de Miſſa cap. 27. circa fin. Tournely in Prælect. theol. tom. 8. p. 371. Sotus in 4. d. 13. quæſt. 1. Bon. d. 4. q. ult. p. 2. & aliis apud Diceſt.* Hæc ſententia dicit Eſſentiam Euchariſtiæ conſiſtere partialiter in Conſecratione, & partialiter in Sumtione, in Conſecratione enim ponitur victima, & in Sumtione conſumitur. Ratio, quia verum & reale Sacrificium veram requirit & realem deſtructionem rei oblatæ, quæ non habetur, niſi per Sumtionem Sacerdotis, qua deſtruitur Sacramentalis exiſtentia Chriſti. Nec obſtat dicere, quod in conſecratione jam habeatur mors myſtica, & in tantum non habetur mors realis, in quantum propter naturalem concomitantiam, nequeunt Chriſti Sanguis, & Anima a Corpore ſeparari. Nam reſpondetur, quod ſi concomitantia illa naturalis impedit mortem, impedit etiam Sacrificium, quod ſine vera & reali deſtructione non conſumitur. Ratio 2. quia ſi deſtructio non fieret per Sumtionem, ſequeretur quod Sacrificium fieret in Cælo, non in Altari, nam, ut in Altari fiat Sacrificium, opus eſt ut prius ibi Victima ponatur integra, & deinde deſtruatur. Cum autem in Conſecratione panis vi verborum veniat tantum Corpus a Sanguine ſeparatum: ſequitur præſupponi deſtructio jam facta in Cælo, ubi Chriſtus integer manet. Nec obſtat dicere quod, licet per ſe vi verborum Corpus veniat ſeparatum a Sanguine, ratione tamen concomitantiæ Chriſtus integer venit, ac proinde myſtice deſtruitur. Nam reſpondetur, quod hoc eſſet per accidens, non per ſe; Sed cum Sacrificium (ut ſupponunt Auctores tertiæ ſententiæ) fiat per ſe vi verborum, ratione ſeparationis Sanguinis a Corpore, neceſſe eſt, ut etiam per ſe vi verborum ponatur integer Chriſtus, prius quam deſtruatur. Ceterum ipſi Adverſarii dicunt quod Sumtio, quamvis non ſpectet ad eſſentiam Sacrificii, ſpectat tamen ad ejus integritatem, ut Sacerdos participet de re oblata. Quapropter Rubrica Miſſalis (*tit. 19. n. 3.*) ſic monet: *Si Sacerdos graviter infirmetur, aut moriatur poſt conſecrationem Corporis tantum, ante conſecrationem Sanguinis, vel utroque conſecrato, Miſſa per alium Sacerdotem expleatur ab illo loco ubi ille deſiit; & in caſu neceſſitatis etiam per non jejunum*. Et idem docet *S. Thomas 3. p. quæſt. 83. art. 6. ad 1. ex Concil. Tolet. VII. in c. Nihil Cauſ. 7. quæſt. 1.*

306 Quæritur II. An de eſſentia Sacrificii requiratur Conſecratio utriuſque ſpeciei? *Prima* ſententia negat, quam tenent *Contin. Tournely tom. 5. pag. 124. cum Major. Adriano, Yſamberto, &c. ac Bonac. d. 4. quæſt. ult. p. 2. num. 7. cum Henr. Petig. Nunno, &c.* probabilemque putat *Croix lib. 6. pag. 2. num. 15.* Ratio, tum quia per ipſam conſecrationem unius ſpeciei totus Chriſtus ponitur & offertur, ſimulque jam repræſentatur mors Chriſti, cum vi verborum ponatur tantum Corpus ſine Sanguine, vel Sanguis ſine Corpore, quo mors Chriſti deſignatur; tum quia, ut alii dicunt, in conſecratione & ſumtione unius ſpeciei jam habetur oblatio & mactatio victimæ, quod ſatis eſt ad eſſentiam Sacrificii. *Secunda* vero ſententia communior & probabilior affirmat, & hanc tenent *Suar. 3. p. d. 75. ſect. 5. v. Dico 2. Tournely in Prælect. tom. 8. pag. 376. Lugo de Euchar. d. 19. ex n. 106.* cum communi ut aſſerit, *Pal. eod. tit. p. 2. n. 6.* & favet *D. Thom. 3. p. q. 80. art. 12. ad 3.* ubi dicit: *Repræſentatio Dominicæ Paſſionis agitur in ipſa Conſecratione, in qua non debet Corpus ſine ſanguine conſecrari*. Ratio igitur eſt, quia Sacramentum Altaris debet eſſe rememorativum Sacrificii cruenti a Chriſto in Cruce peracti, ut declarat Tridentinum *ſeſs. 22. cap. 1.* ubi docet, quod Chriſtus obtulit Corpus & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini, *ut Eccleſiæ ſuæ viſibile relinqueret Sacrificium, quo cruentum* (nota) *illud ſemel in Cruce peragendum repræſentaretur*. Unde, ſi una tantum ſpecies conſecraretur, etſi ei verborum poneretur Corpus exangue, vel etſi per ſumtionem haberetur mactatio, non tamen exprimeretur Sanguis effuſio, quod non fit niſi per utriuſque ſpeciei conſecrationem, per quam proprie ſignificatur ſeparatio Sanguinis e Corpore, juxta dictum S. Cyrilli: *Gladio verborum Sanguis ſeparatur a Corpore*.

Hic autem advertendum id quod habetur in Rubrica Miſſalis (*tit. 4.*): *Si materia, quæ eſſet apponenda, ratione defectus vel panis, vel vini, non poſſet ullo modo haberi, ſi id ſit ante conſecrationem Corporis, ulterius procedi non debet, ſi poſt Conſecrationem Corporis, aut etiam vini deprehenditur defectus alterius ſpeciei, altera jam conſecrata, tunc ſi nullo modo haberi poſſit, procedendum erit, & Miſſa abſolvenda, ita tamen ut prætermittantur verba & ſigna, quæ pertinent ad ſpeciem deficientem. Quod ſi expectando aliquandiu haberi poſſit, expectandum erit, ne Sacrificium maneat imperfectum*. Hinc notant *Gavantus hic, & Azor. lib. 10. cap. 35. quæſt. 6.* quod ſi difficillime haberi poſſit ſpecies deficiens, & notabilis inde oriretur offenſio populi, Miſſa abſolvi debet, quia jus naturale vitandi ſcandalum prævalet juri Divino poſitivo integrandi Sacrificium.

307 Eſt autem de Fide, quod Chriſtus Dominus ſit præcipuus Sacerdos offerens in Sacrificio Miſſæ, ut communiter DD. cum *S. Thom. quæſt. 83. art. 11. ad 3. ex Trident. ſeſs. 22. cap. 1.* Poſt Chriſtum, Miniſtri hujus Sacrificii ſunt Sacerdotes, qui ſoli poteſtatem habent conſecrandi, & offerendi Corpus & Sanguinem Chriſti, & conſecrant, etiamſi ſint hæretici, degradati, &c. ex *Trident. ſeſs. 23. cap. 1.* Tota Eccleſia etiam dicitur offerre Sacrificium per Sacerdotem, ut multi dicunt apud *Croix num. 19.* Poſt Sacerdotes, omnes Fideles offerunt Sacrificium mediate per Sacerdotum manus, tribus utique modis. I. Modo generali, nempe per Sacerdotes, qui, offerendo Sacrificium ut publici Miniſtri, pro quocunque fideli dicuntur etiam offerre. II. Magis ſpeciali, procurando, ut Sacerdotes celebrent pro ſeipſis. III. Aſſiſtendo Sacrificio.

Certum etiam eſt poſſe offerri hoc Sacrificium pro omnibus 308 fidelibus baptizatis vivis, etiam infantibus, vel energumenis, vel peccatoribus non excommunicatis quoad fructum tantum impetrationis. Pro excommunicato vitando autem licite Sacerdos poteſt offerre Miſſam privatim, quatenus eſt opus proprium ſuæ privatæ perſonæ, non autem nomine Eccleſiæ, vel ut Miniſter Chriſti, ex *cap. 2. de Sent. Excom.* Quamvis, ſi offerret tanquam Chriſti Miniſter, valide quidem, ſed illicite offerret, ut *Croix n. 33. Salm. cap. 2. ex num. 9. cum Suar. Nav. Dic. &c.*

Sed dubitatur 1. an licite Sacerdos poſſit orare, aut offerre 309 Miſſam nomine Eccleſiæ, vel ut Miniſter Chriſti pro excommunicato tolerato? Negant *Suar. Bon. Sot. & alii* cum *Salm. cap. 2. n. 19.* Quia Eccleſia, ut dicunt, excludit excommunicatos omnino a communicatione ſuffragiorum; Concilium enim Conſtantienſe in Extravag. Mart. V. *Ad evitanda*, nihil ipſis indulſit, ſed tantum favorem præbuit aliis, ut cum excommunicato tolerato communicare poſſent. Sed probabilior eſt oppoſita ſententia, quam tenent *Lugo diſp. 19. num. 187. Croix num. 32. cum Sanch. Nav. Con. &c.* Ratio, quia in d. Extravag. quamvis nihil indulgeatur excommunicatis toleratis, conceditur tamen fidelibus communicare cum illis, etiam in Divinis juxta dicenda *de Cenſur. num. 164.*

Dubitatur 2. an poſſit offerri Miſſa pro Infidelibus? Negant *Vaſq. Sot. Leand. Pal. &c.* apud *Salm. cap. 2. num. 18.* Effectus enim Sacrificii, ut dicunt, non eſt communicandus iis, quibus non poſſunt communicari Sacramenta. Probabilius tamen affirmant *Lugo d. 19. num. 173. & Bellarm. Suar. Sa, Laym. &c.* cum *Salm. num. 19.* Tum quia in Lege veteri Judæi ſoliti fuerunt ſacrificare pro Gentibus, ut in *lib. 1. Mach. cap. 12.* pro Spartiatis, ubi: *Memores ſumus veſtri in Sacrificiis, quæ offerimus*. Tum quia ſic celebrans magis conformatur Chriſto, qui pro omnibus ſe obtulit.

Pro defunctis autem exiſtentibus in Purgatorio certum eſt, 310 quod licite & utiliter offertur Miſſa, ut docet *D. Thom. Supplem. quæſt. 71. art. 9.* & conſtat ex Trident. *ſeſſ. 22. cap. 2.* ubi dicitur, quod Sacrificium Miſſæ *non ſolum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus, ſed & pro Defunctis rite juxta Apoſtolorum traditionem offertur*. Et rurſus in Can. 3. habetur: *Si quis dixerit, Miſſæ Sacrificium vel ſoli prodeſſe ſumenti, neque pro vivis, & Defunctis, &c. offerri debere, anathema ſit*.

Rogabis 1. an Miſſa proſit Defunctis ex infallibili promiſſione Chriſti? Negant *Canus, Sotus, & Corduba apud Salm. cap. 2.* Sed verius, & communius affirmant *Suarez D. 79. ſect. 10. & ipſi Salm. cum Azor. Nav. Henr. Dic. P. Soto, Fag. Philib. &c.* Ratio, quia cum ſit de Fide (ut vidimus ex Tridentino) Miſſam utiliter offerri pro Defunctis, id non poteſt fieri niſi ex opere operato, ideſt ex promiſſione Chriſti, quæ utique habetur in verbis illis (*Matth. 26. 28.*): *Hic eſt Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur* (in textu Græco legitur *effunditur*) *in remiſſionem peccatorum*. Confirmatur ex verbis formæ qua ordinantur Presbyteri: *Accipe poteſtatem offerre Sacrificium Deo, Miſſaſque celebrare tam pro vivis, quam pro defunctis in nomine Domini. Amen.*

Rogabis 2. an Miſſa de Requie proſit Defunctis magis, quam Miſſa de Sanctis? Reſpondet *S. Thom. Suppl. q. 72. art. 9. ad 5.* dicens: *Ex parte Sacrificii oblati æqualiter prodeſt defuncto, de quocumque dicatur; ſed ex parte Orationum magis prodeſt illa, in qua ſunt Orationes ad hoc determinatæ; Sed tamen hic defectus recompenſari poteſt per majorem devotionem, vel ejus qui dicit Miſſam, vel ejus qui jubet dici, vel iterum per interceſſionem Sancti, cujus ſuffragium Miſſa imploratur.*

De Effectibus Sacrificii Miſſæ.

I. Effectus eſt Remiſſio peccatorum, circa quam quæritur, 311 an hoc Sacrificium remittat peccata mortalia per ſe immediate in homine attrito, inſtar Sacramenti Pœnitentiæ? Affirmat *Caſalius lib. 2. de Sacrif. Miſſæ*; ſed oppoſitum eſt tenendum, nempe Miſſam non habere virtutem remittendi mortalia per ſe immediate, ſed ſolum impetrandi auxilium ad pœnitentiam qua remittantur, ut communiter docent *Bellarm. lib. 2. de Miſſ. c. 4. Tournely Prælect. Theol. tom. 8. pag. 384. Suar. d. 79. ſect. 7. & 4. Holzm. num. 330. Ronc. c. 1. quæſt. 3. Conc. p. 428. num. 8. ac Salm. c. 3. num. 3. cum Nav. Cajet. Azor. Pal.* & aliis paſſim, ex *D. Thom. in 4. diſt. 12. quæſt. 2. art. 2. quæſt. 2. ad 4.* ubi ait quod Miſſa *peccata mortalia delet, non ſicut cauſa proxima, ſed in quantum gratiam contritionis impetrat*. Et probatur ex Trident. *ſeſs. 22. c. 2.* ubi dicitur: *Hujus* (Sacrificii) *oblatione placatus Dominus gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit*. Ergo Deus intuitu hujus Sacrificii immediate placatur, & deinde movetur ad pœnitentiæ donum concedendum, per quam immediate delentur peccata. Confirmatur ratione, quia Sacrificium Miſſæ offertur a Chriſto Summo Sacerdote, qui nunc non poteſt ſatisfacere, cum non ſit viator, & ideo nequit mereri, ſed tantum ipſe impetrat nobis gratias interpellans pro nobis. Itaque dicendum de culpis venialibus cum *S. Thoma loc. cit. quæſtiunc. 1. ad 1. ac Holzm. Ronc. Conc.*

Suar.

*Suar. Con. Laym. Pal. Vaſq. & Salm. num.*8. (contra *Canum*, & *Valentiam*, qui volunt venialia remitti per ſe virtute Sacrificii.) Quia, cum venialia ſint quædam maculæ Animæ, propria voluntate contractæ, non tolluntur ſine pia animi actione, quæ venialibus illis repugnet.

II. Effectus hujus Sacrificii eſt per ſe immediate remittere pœnas peccatorum hominibus juſtis, pro quibus offertur; ita communiter *Suar. d. 79. ſect. 6. Aſſert. 1. Pal. p. 6. n. 7. Concina p. 429. n. 11. Wigandt tract. 12. n. 81. R. 4. & Salm. cap. 3. num. 11. Gonet, Con. P. Navar. Laym. Cabr. &c.* ex *D. Thoma 3. p. quæſt. 79. art.* 5. ubi ait quod hoc Sacramentum, *in quantum eſt Sacrificium, habet vim ſatisfactivam*. Ita patet ex Trid. *ſeſſ. 25. cap.* 1. ubi habetur: *Animas in Purgatorio detentas fidelium ſuffragiis potiſſimum acceptabili Altaris Sacrificio juvari*. Alia autem via Defuncti juvari non poſſunt, quam immediata pœnarum remiſſione. III. Effectus eſt Augmentum Gratiæ. Circa quod quæritur, an Sacrificium Miſſæ de ſe ex opere operato conferat hoc augmentum? Affirmant *Leand. Card. & Machad.* Sed negandum cum *Suar. d. 79. ſect. 4. Pal. p. 6. num. 5. & Salm. cap. 3. num.* 13. qui citant *Vaſq. Lugo, Hurt. Bonac.* & alios communiter, quia de hoc nullibi fundamentum habetur: Verius ergo dicendum per Miſſam impetrari auxilia ad perficiendos actus, quibus Gratia creſcit. IV. Effectus eſt impetratio bonorum ſpiritualium, & etiam temporalium, quatenus iſta Animæ proſint, ex *Trident. ſeſſ. 22. cap. 2. Vide Salm. cap. 3. num.* 15.

312 „ Principalis fructus Miſſæ, ex opere operato, eſt independens a probitate Sacerdotis, a quo pro omnibus, ſeu vivis, ſeu defunctis, etiam accepto ſtipendio, applicabilis eſt, eſtque actu tam intenſive, quam extenſive finitus; etſi enim Hoſtia ipſa, & principalis offerens, ideſt Chriſtus, infinite ſit Deo gratus, atque ita Deus per hoc Sacrificium infinito honore afficiatur, videtur tamen Chriſti eſſe voluntas, ut offeratur, & proſit tantum ad certum, & finitum effectum. Quod etiam patet ex uſu, & ſenſu Eccleſiæ, dum Miſſæ pro eodem re repetuntur: quod ſignum eſt, non habere infinitum effectum. V. *Bon. d. 4. quæſt. ult. p. 4.*

Notandum 1. alium eſſe Valorem, alium Fructum Miſſæ. *Valor* eſt efficacia illa quam habet Miſſa ex dignitate offerentis, & rei oblatæ, ad conferenda bona offerenti, & iis pro quibus offertur. *Fructus* autem ſunt bona ipſa, quæ intuitu Sacrificii Deus confert. Unde Valor a Fructu differt, velut cauſa ab effectu.

Notandum 2. Fructum Miſſæ diſtingui ex triplici capite; Diſtinguitur enim 1. ex parte Cauſæ, ideſt ex opere operato, & opere operantis. Fructus *ex opere operato* eſt ille, qui confertur intuitu Meritorum Chriſti, & ejus promiſſionis: Fructus vero *ex opere operantis* eſt ille, qui confertur intuitu meriti, & devotionis Celebrantis. Diſtinguitur 2. ex parte rei, in meritorium, ſatisfactorium, & impetratorium, juxta dicta ex *num. præcedenti* 311. Diſtinguitur 3. in Generalem, Specialem, & Specialiſſimum. Fructus *Generalis* obtingit omnibus Fidelibus vivis, & defunctis. *Specialis* (ab aliis dictus *Medius*, vel *Miniſterialis*) obtingit tam eis pro quibus applicatur, quam aſſiſtentibus, & concurrentibus miniſtrando paramenta, luminaria, hoſtias, &c. *Specialiſſimus* demum obtingit ſoli Sacerdoti.

Hic autem magna occurrit quæſtio valde inter DD. controverſa, an Sacrificium Miſſæ infinitum habeat valorem? Duplex adeſt ſententia. *Prima* dicit habere valorem actu tam intenſive, quam extenſive finitum, ita ut pluribus applicatum minus proſit ſingulis, quam ſi uni tantum applicetur. Ita cum *Buſemb. ut ſupra*, tenent *Sotus Quodlib. 20. num. 20. S. Bon. in 4. diſt. 55. art. 3. q. 3. ad ult. Roncaglia cap. 7. q. 7. R. 2.* item *Palud. Rich. Major, Barboſa, Covarr. & Fag. apud Salm. cap. 3. num.* 38. idemque expreſſe docet *Sotus in 4. diſt. 13. q. 2. art.* 1. ubi ait: *Intentioni* (Sacerdotis), *quia eſt de eſſentia Sacrificii, etiam ex opere operato reſpondet certus, & taxatus gradus ſatisfactionis, & ideo quanto in plures illud diſtribuerit, tanto minus ſinguli obvenit*. Diverſa autem Auctores hujus ſententiæ ratione utuntur: Alii, quia valor Miſſæ non ſumitur ex re oblata, ſed ex ipſa oblatione, ſive ex actione Sacerdotis offerentis, quæ certe non poteſt eſſe infiniti valoris: Dicunt autem, in Sacrificio Miſſæ Chriſtum non eſſe proprie offerentem, ſed tantum remote, quatenus illud per Sacerdotes offerendum inſtituit. Sed hæc ratio communiter rejicitur, & merito, tum quia, ſicut Sacrificium oblatum a Sacerdote malo, non perinde ab ejus malitia inquinatur, ut docet Tridentinum *ſeſſ. 22. cap.* 2. ita neque ab offerente limitato limitationem recipit; tum quia certum eſt quod in hoc Sacrificio Chriſtus eſt ſimul victima, & principalis offerens, ut patet ex Concilio Lateranenſi IV. *Can.* 3. ubi dictum fuit: *In Eccleſia Chriſtus Jeſus & Sacerdos & Sacrificium eſt*. Et clarius ex Trident. *dict. ſeſſ. 22. cap.* 2. ubi habetur: *Una enim eademque eſt hoſtia, idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſeipſum tunc in Cruce obtulit, ſola offerendi ratione diverſa*. Alii vero hac ratione utuntur, quia, licet Miſſa in ſe, & quoad ſufficientiam ſit infiniti valoris, tamen quoad effectum, hic eſt limitatus ex voluntate Chriſti, qui hoc Sacrificium inſtituit, ut ex opere operato (independenter ab hominum diſpoſitione) determinatum produceret effectum, ſive ſatisfactionis gradum, quamvis ex opere operantis poſſit creſcere juxta majorem devotionem offerentis, vel ejus pro quo offertur. Et huic ſententiæ videtur favere *D. Thomas in 4. diſt. 45. q. 2. art. 4. q. 3. ad* 2. ubi ait: *Quamvis virtus Chriſti, quæ continetur ſub Sacramento Euchariſtiæ, ſit infinita, tamen determinatus eſt effectus, ad quem illud Sacramentum ordinatur*. Hinc S. Doctor *dict. art. 4. qu. 2. Sed contra*, infert minus eſſe probabilem opinionem aſſerentem, quod ſuffragia pro uno facta non magis ei proſint, quam aliis qui magis digni ſunt, ſic dicens: *Si ergo ſuffragium pro multis factum tantum valeret ſingulis, ac ſi pro uno tantum fieret, videtur quod Eccleſia non debuit inſtituiſſe, ut pro aliquo ſingulariter Miſſa vel Oratio fieret, ſed quod ſemper diceretur pro omnibus fidelibus defunctis, quod patet eſſe falſum*. Ratio hujus ſententiæ probatur ex prohibitione Eccleſiæ, quæ vetat ne pluribus Miſſam petentibus uno Sacrificio ſatisfiat. Hinc Sacerdos, qui a pluribus ſtipendia accepit, nequit unicam Miſſam pro illis offerre, quod utique facere poſſet, ſi Miſſa æque omnibus ac uni prodeſſet, ſed hoc fuit proſcriptum ab Alex. VII. in prop. 10. quæ dicebat: *Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre*.

Secunda vero ſententia a Recentioribus hodie communiſſime recepta docet, valorem Miſſæ eſſe intenſive & extenſive infinitum quoad ſufficientiam, ratione infinitæ dignitatis Chriſti, qui in hoc Sacrificio eſt victima, & principalis offerens. Dicitur *intenſive infinitum*, quatenus poteſt cauſare fructum majorem & majorem, juxta menſuram diſpoſitionis hominis. *Extenſive* autem, quatenus poteſt infinitos effectus producere, & juvare ita uni ſoli ac infinitis hominibus. Et ratio eſt, quia (ut docet Tridentinum) Miſſæ Sacrificium idem eſt, etſi modo diverſo oblatum, cum Crucis Sacrificio, quod fuit infiniti valoris. Quoad effectum vero, dicitur hoc Sacrificium eſſe finitum, non jam ex ſua inſtitutione, nempe, ut ait prima ſententia, quia fuit a Chriſto in eo determinatus certus gradus ſatisfactionis, ſed ex finita capacitate hominum pro quibus offertur, quorum unuſquiſque uberiorem percipit fructum juxta ſuam & offerentis diſpoſitionem; pariter ac etiam fuit Sacrificium Crucis, quod eſto in genere ſatisfactionis fuerit infiniti valoris, nullum tamen actu effectum in nobis infinitum operatur, cum ſe habeat per modum cauſæ univerſalis ſupernaturalis, quæ operatur juxta ſubjectorum diſpoſitionem: prout operantur etiam Sacramenta, quæ, licet infinitam virtutem habeant, actu tamen limitate operantur. Unde juxta hanc ſententiam Miſſa æque prodeſt ſingulis pluribus applicata, ac ſi uni applicetur. Ita tenent *Gonet Man. tom. 6. pag. 336. Habert tom. 5. pag. 671. Juenin. tom. 6. pag. 375. concl. 4. Petrocor. tom. 3. pag. 512. quæſt. 8. Pignatelli in ſuo Propitiatorio lib. 4. quæſt. 11. Tournely in Prælect. Th. tom. 8. pag. 387. Dico 2. & ſuus Continuat. tom. 5. pag. 743. Concina tom. 8. pag. 427. num. 3. Holzmann tom. 2. pag. 74. ex num. 420. Wigandt tract. 12. num. 78. Bonac. p. 4. num. 3. Croix lib. 6. p. 2. num. 42. cum Suarez, Vaſqu. Sylveſt. & Salm. cap. 3. num. 40. cum Cano, Cajet. Navar.* & aliis plurimis. Et pro hac ſententia clare eſt etiam *D. Thom. 3. p. quæſt. 79. art.* 5. ubi ſic ait: *Quamvis hæc oblatio ex ſui quantitate ſufficiat ad ſatisfaciendum pro omni pœna, fit ſatisfactoria pro illis pro quibus offertur, vel etiam offerentibus, ſecundum quantitatem ſuæ devotionis, & non pro tota pœna*. Nec ſibi contradicit S. Doctor in locis ſupra citatis, nam ubi dicit Miſſam habere effectum determinatum, ſane intelligi debet de determinatione non ex parte Chriſti, ſed ſubjecti juxta menſuram ſuæ diſpoſitionis. Ubi autem dicit, quod Miſſa pluribus applicata, minus prodeſt ſingulis, non quidem loquitur de Miſſa uti Sacrificio, ſed uti ſuffragio ab Eccleſia inſtituto, quod effectum certe finitum habet, & ideo quo pluribus illud applicatur, eo minus ſingulis juvat; Certum enim eſt, quod preces Miſſæ ab Eccleſia inſtitutæ magis proſunt alicui, ſi ſingulariter ei, quam ſi pluribus a Sacerdote applicentur, ut patet ex Concilio Conſtantienſi, ubi damnatus fuit hic articulus Wiclefi: *Speciales orationes applicatæ uni perſonæ per Prælatos, vel Religioſos, non plus proſunt eiſdem, quam generales cæteris paribus*.

Nec obſtat 1. prohibitio Eccleſiæ accipiendi plura ſtipendia pro una Miſſa. Nam reſpondetur 1. quod ſtipendium non datur ut pretium fructus Miſſæ, ſed pro ſuſtentatione Miniſtri, ut diximus *de Simonia lib. 3. num.* 55. Unde ſemper ac Miniſter ſuam habet ſuſtentationem, deficit titulus quo aliud ſtipendium poſſit accipere. Reſpondetur 2. quod, cum ſententia oppoſita non ſit improbabilis, non poteſt Sacerdos pro ſtipendio certo incertum Miſſæ fructum applicare.

Neque obſtat 2. quod ſi hæc ſententia valeret, fruſtra Eccleſia Miſſas multiplicaret; nam reſpondetur (ut diximus), quod fructus Sacrificii non percipitur juxta ſuum proprium valorem, ſed juxta diſpoſitionem illius cui applicatur, & ex hoc evenit, quod quo pluries pro uno repetuntur Sacrificia, eo pluries fructus participatur.

Hæc ſecunda ſententia, ſpeculative loquendo, videtur probabilior; at quia contraria adhuc eſt probabilis, non licet quidem Sacerdoti, dum accipit ſtipendium ab uno, applicare Miſſam pro illo in generali cum aliis; niſi ſaltem ſub conditione, nempe modo ille non defraudetur.

Notandum hic, quod Sacrificium Miſſæ, in quantum pertinet ad fructum principalem, tam prodeſt ſi offeretur a bono Sacerdote, quam a malo, cum valor Miſſæ ſit ex opere operato pendens a meritis Chriſti: In quantum autem pertinet ad fructum Precum, quæ in Miſſa dicuntur, ipſæ etiam valent factæ a Sacerdote peccatore, quatenus hic orat nomine Eccleſiæ, quia Eccleſia ſemper eſt Deo grata; Secus quatenus orat nomine proprio; Ita S. *Thom. 3. p. quæſt. 82. art.* 6. Hinc dixit Alexander Papa *Can. 90. cauſa 1. quæſt.* 1.): *Sacerdotes quanto digniores fuerint, tanto facilius pro quibus clamant exaudiuntur*. Cenſet autem *D. Thom. loc. cit. art. 3. ad* 3.

quod,

„ nem. *Tambur. de expod. ſacrific. lib. 3. cap. 1. §. 8.* II. Si
„ quis accipiat plura ſtipendia, quibus nonniſi poſt longum
„ tempus poſſit ſatisfacere. Ratio eadem eſt. *Sylv. Rag. Fer-*
„ *nand. p. 3. t. 3.* III. Qui Sacrum animo ſe obligandi promi-
„ ſit, & non præſtat. *Bon. d. ult. p. 8.* etſi probabile ſit, hoc
„ eſſe mortale, ut habet *Sanch. de matr. lib. 1. d. 3.* Vide *Dian.*
„ *t. 3. miſ. R. 9.* Item *p. 4. t. 4. R. 106. & p. 6. t. 6. R. 6. & p.*
„ *3. t. 14. R. 81.* ubi citat *Cajet. Vaſq. Hurt. &c.* affirmantes,
„ quod, qui pluribus Miſſam gratis promiſit, poſſit unica
„ ſatisfacere: quod tamen alii communiter negant.

316 Quoad ſtipendium Miſſæ, refert hic breviter aliqua prænotare ſapienter tradita ab eruditiſſimo noſtro Pontifice Benedicto XIV. in ſuis operibus *de Synodo, de Miſſa; &c.* Olim Fideles Sacerdotibus offerebant panem, & vinum pro Sacrificiis, in quibus quod ſupererat, in uſum cedebat ipſorum Sacerdotum & Clericorum. Deinde permiſſum fuit offerri etiam oleum, ſpicas, uvas, & ſimilia. Demum permiſſum etiam offerri pecunias, quæ prius non applicabantur Sacerdotibus, ſed mittebantur in arcam, diſtribuendæ in ſuſtentationem Miniſtrorum & pauperum; ſed ſucceſſu temporis traditæ ſunt ipſis Sacerdotibus, ut pro offerentibus Miſſas applicarent. Quod alias merito approbavit Eccleſia, contra *Wicleſiſtas*, qui id improbabant; nam ut docet *D. Thomas* (*2. 2. quæſt. 100. art. 2. ad 2.*); *Sacerdos non accipit pecuniam quaſi pretium conſecrationis Euchariſtiæ, hoc enim eſſet ſimoniacum, ſed quaſi ſtipendium ſuæ ſuſtentationis.* Et hoc eſt juxta illud Apoſtoli *1. Cor. cap. 13. Neſcitis quoniam, qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario ſunt, edunt; & qui altari deſerviunt, cum altari participant.*

Sed quamvis res ita ſe habeat, hinc tamen erupit avaritie Sacerdotum, qui propter hoc lucrum pluries in die celebrabant: Propterea id prohibuit Innocentius III. in *c. Conſuluiſti, de Celeb. Miſſ.* Sed huic prohibitioni alia ſucceſſit nequitia, etenim Sacerdotes in eadem Miſſa tot hoſtias conſecrabant, quot erant eleemoſynam offerentes. Alii vero Miſſam diei legebant ter, vel quater uſque ad Offertorium, deinde tot Secretas iterabant, quot Orationes legerant, & tandem ſub uno Canone Miſſam perficiebant, tot repetitis Collectis in fine, quot initio recitaverant; & ſic pro numero repetitionum accipiebant ſtipendia; vocabanturque hæ Miſſæ *Biſaciatæ, & Triſaciatæ:* Sed ipſæ adhuc fuerunt eliminatæ. Poſtea alii plures errores in medium irrepſerunt, qui ab Alexandro VII. fuerunt proſcripti in Propoſ. 8. 9. & 10. quas referemus *n. 318. & 321.*

317 Quæritur I. An Sacerdotes divites poſſint pro Miſſis ſtipendia accipere? Negant *Cajet. 2. 2. q. 100. art. 2. Sylv. & Graff. ap. Eſcob. lib. 21. n. 590.* quia ſtipendium traditur in ſuſtentationem celebrantium, divites autem jam habent unde alantur. Sed communiter, Et recte affirmant *Suar. d. 86. ſect. 3. Lugo d. 21. n. 18. Concina tom. 8. pag. 461. n. 4. Cont. Tournely pag. 786. quæſt. 2. cum Gerſ. & Tomaſſin. Salm. cap. 5. num. 2. Pal. p. 14. num. 3. & Eſcob. loc. cit. num. 592. cum Nav. Soto, Con. Bon. Reg.* & aliis paſſim; & favet *D. Thomas Quodlib. 7. art. 10.* Ratio, quia hodie id permittitur e conſuetudine univerſalis Eccleſiæ, tum quia quiſque operarius (ſive dives, ſive pauper) dignus eſt mercede ſua, & ut inquit Apoſtolus: *Quis ſuis ſtipendiis militat unquam? 1. ad Corinth. 9.* Vide dicta *Tom. I. lib. 3. num. 55. Q. V.* Utrum autem ſit ſimonia celebrare principaliter ob ſtipendium? Probabilius negatur, vide dicta *ibidem Q. VI.*

Quæritur II. Quomodo peccet Sacerdos, differendo celebrare Miſſas, accepto ſtipendio? Utique graviter peccat, ſi diu differt, ut habetur in Decretis S. C. Concilii editis die 21. Junii 1625. ex auctoritate Urbani VIII. illi ſpecialiter attributa, & ab Innoc. XII. in ſua Bulla, quæ incipit *Nuper &c.* confirmatis. Omnia hæc in extenſum affert *P. La-Croix lib. 6. p. 2. ex n. 63.* Et ſignanter *n. 68.* legitur Decretum, ubi ſic ſancitum fuit: *Eleemoſynas manuales, & quotidianas ita demum Sacerdotes accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſitis ita ſatisfecerint, ut nova quoque onera ſuſcipere valeant, alioquin omnino abſtineant.* Sed cum inde quæſitum fuiſſet, an qui non ſatisfecerint oneribus ſuſceptis, poſſint nova onera ſuſcipere? eadem S. C. auctoritate ejuſdem Urbani (Vide *ap. eundem Croix n. 98. ad undec.*) declaravit, Decretum non intelligi abſolute, ſed Sacerdotes *poſſe nova onera ſuſcipere, dummodo infra modicum tempus poſſint omnibus ſatisfacere.*

Sed hic dubium fit, quantum temporis ſpatium intelligatur per illud *modicum tempus?* Certum eſt 1. peccare Sacerdotem, ſi petitam Miſſam pro aliqua urgente gratia impetrande, puta pro felici partu, evadendo periculo, lite vincenda, &c. ille omittat celebrare intra tempus celebrationi aptum. Ratio, quia (ut bene ait *Lugo d. 20. num. 45.*) circumſtantia temporis tunc pertinet ad ſubſtantiam rei petitæ; unde, tranſacto eo tempore, merito ajunt *Roncaglia cap. 6. q. 10. R. 2. & Tournely tom. 5. pag. 791. in fine,* quod Sacerdos tenetur ſtipendium reſtituere, etiamſi poſtea celebraverit. Imo recte addit *Sporer* non ſufficere, ſi ſtipendium reſtituatur, ſed monendum eſſe inſuper eum, qui ſtipendium dedit, de Miſſis tempore apto omiſſis. Certum eſt 2. quod ſi quis tibi det eleemoſynam, ut celebres pro ipſo in feſtivitate hodierna, peccas ſi poſtea Sacrum facias; quamvis admittat *Lugo d. n. 45.* poſſe illud facere die craſtina. Certum eſt 3. te non peccare differendo, ſi dans eleemoſynam, audito impedimento, conſentiat in dilationem, ut explicavit S. C. *loc. cit.* in reſponſo ad 12.

Præciſis autem his caſibus, recte dixit *Peyrinus in Declarat. Conſt. 9. Urb. VIII.* modicam eſſe dilationem trium annorum, vel ſex menſium, ut cenſuit *Arriaga*. Necnon nimiam puto dilationem trium menſium, quidquid dicant *Paſqual. quæſt. 965. Renzi cap. 4. q. 50. & Tamb. in Meth. Cel. Miſſ. cap. 1. §. 9. n. 4.* qui male citat pro hac opinione *Lugonem d. 21. num. 34. cum Led. & Villal.* nam ibi *Lugo* approbat doctrinam præfatorum AA. dicentium ſpatium tantum duorum menſium eſſe modicum; Et ſic etiam ſentiunt *Garzia, Phil. Ripa, Cerbulus, &c. ap. Salm. cap. 5. n. 57.* idque colligunt ex *cap. Præſentium. Cauſ. 7. quæſt. 1.* ubi Paſtor, abſens a ſua Eccleſia per duos menſes, non dicitur ſuæ Eccleſiæ defuiſſe, & ex Trident. *ſeſſ. 23. cap. 1. de Refor.* ubi ſpatium duorum menſium modicum reputatur. Iſtæ paritates mihi non ſatisfaciunt: nihilominus probabile videtur id quod dicit *Lugo d. n. 45.* nempe nequaquam peccare Sacerdotem, qui dicit Miſſam promiſſam infra duos menſes, & hanc ſententiam approbat etiam *Tournely pag. 791. v. Quæ autem*, aſſeritque eſſe communem, ſic dicens: *Poteſt quis Miſſarum ſtipendia ad menſes duos acceptare, prout cum communi diximus Tom. I. de Orat. pag. 615. v. Cenſuit.* Unde rationabiliter putat *P. Concina tom. 8. pag. 469. n. 24.* dilationem duorum menſium non eſſe modicam, ex Declaratione S. C. ejuſdem Concilii edita 17. Julii 1655. (quam refert Benedictus XIV. *Notif. 56. nu. 14.*) ubi imo dictum fuit, *modicum tempus non reputandum ſpatium duorum vel trium menſium, ſed intelligi infra menſem.* In Miſſis autem pro Defunctis dilationem unius menſis merito gravem reputant *Salm. loc. cit. Pal. p. 13. n. 21. Eſcob. lib. 21. n. 161.* & ab hac ſententia non diſſentiunt *Sporer, Roncaglia, Tournely, & Croix loc. cit.* dum dicunt Miſſas pro Defunctis citius celebrandas quam pro vivis.

Advertit autem *Tournely loc. cit.* quod, cum Miſſæ traduntur celebrandæ alicui Communitati plurium Sacerdotum, tunc præſumitur, qui dat eleemoſynam pro multis Miſſis, velle citius eas celebrari. Hoc tamen non intelligendum, quod omnes Sacerdotes illius Communitatis debeant ſe occupare in ſatisfaciendis hujuſmodi Miſſis, ſed quod non debeant tamdiu differre, quamdiu oporteret, ſi Miſſæ illæ uni committerentur. Hinc dico tunc poſſe totum numerum diſtribui in ſingulos Communitatis, vel ſaltem in majorem ejus partem, ſi illa numeroſior ſit: & hac diſtributione facta, tota Communitas poterit intra tantum temporis ſatisfacere, quantum concederetur unicuique Communitatis pro ſua rata ſatisfacienda. Bene enim ait *Holzmann pag. 89. n. 185.* quod has numeroſas Miſſas committentes facile prævidere poſſunt, quod Communitas alias habeat obligationes.

Quæritur III. An Sacerdos omittens celebrare Miſſam peccet graviter, ſi ſtipendium pro illa acceptum non ſit materia gravis? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Palaus p. 24. num. 2. Sporer tom. 3. p. 142. num. 353. Elbel pag. 132. num. 217. Renzius lib. 1. cap. 4. q. 40. & Salm. cap. 5. num. 39. cum Henriq. Pell. Sanctio, Fagund. &c.* Ratio, tum quia gravitas materiæ hic non eſt penſanda ex fructu ſpirituali Miſſæ, alias omittens quamlibet orationem promiſſam graviter peccaret; ſed ex damno illato, quod in hoc caſu per ſe non cenſetur grave, cum illud levi ſtipendio redimi poſſit; tum quia hujuſmodi damnum ſpirituale non videtur grave in æſtimatione hominum, cum ex omiſſione unius Sacri promiſſi non reputentur homines gravem injuriam pati. *Secunda* vero ſententia probabilior affirmat, & hanc tenent *Holzmann pag. 83. n. 366. Croix lib. 6. p. 2. n. 154. cum Averſa, Ronc. cap. 6. q. 10. R. 1. cum Paſter. & P. Nav. Steph. ac Bonaſp. apud Salm. loc. cit.* Ratio, quia gravitas materiæ probabilius hic eſt menſuranda non in ordine ad ſtipendium, ſed ad fructum Miſſæ quo privatur eleemoſynam tradens, cui ex hujuſmodi privatione certe grave damnum infertur: Prout ſi v. g. dato exiguo ſtipendio, tu foſſorem conduceres, ut tibi aditum aperiat ad aquam pluviam in tuum agrum inducendam, non levis damni cauſa tibi erit, ſi operam ſuam ponere negliget. Nec valet dicere, quod tale damnum levi ſtipendio redimi poteſt, nam redimi utique poſſet, ſi alter qui ſtipem tradidit certior fieret de omiſſione Miſſæ; alias, ſi manet inſcius, certe non poterit damnum illud redimere. Quod autem tale damnum in æſtimatione hominum leve reputetur, hoc non ſatis probatur; interim de ſe grave eſt.

Quæritur IV. An autem peccet graviter omittens dicere unicam Miſſam gratis promiſſam? Affirmant *Concina pag. 463. n. 9. Navar. Ledeſ. & Bonac. apud Renzium cap. 4. quæſt. 40.* ob eandem rationem, ut ſupra, quia per talem omiſſionem grave damnum ſpirituale promiſſario infertur. Sed probabiliter negant *Croix lib. 3. p. 2. num. 775. Elbel pag. 132. num. 218. Roncaglia loc. cit. Sanchez de Matrim. lib. 1. d. 6. num. 25. Diana p. 2. tract. 17. R. 9. v. Hinc etiam, Spor. pag. 142. num. 352. cum Cajet. Mol. & Suar. ac Renzius loc. cit. cum Fag. Portell. ac Pell.* Ratio eſt, vel quia ſimplex promiſſio non obligat ſub gravi, ut hic dicunt *Elbel, & Sporer*, juxta ſententiam allatam *lib. 3. num. 720.* quam tenent *Cajet. Bann. Salm. & Lugo de Contract. d. 23. num. 39.* ſaltem, ut ait *Lugo*, niſi promittens expreſſe ſub gravi ſe obliget: Vel quia, ut ajunt *Sanch. Ronc. Buſemb. Croix, & Elbel*, promittens unam Miſſam non cenſetur gravem obligationem ſibi imponere. Omnes autem conveniunt peccare graviter, qui omittit Miſſam debitam ex voto, aut præcepto Prælati; quia nemo dubitare poteſt hanc eſſe materiam gravem in voto, vel præcepto; vide *Salm. d. cap. 5. num. 39.*

„ 5. Si quis det juſtum ſtipendium (id a conſuetudine, vel 318
„ lege taxatum eſſe debet, aut, ſi non eſt, ſecundum *Sot.*
„ *Cajet.* eſt frugalis victus unius diei, quod *Suar. Laym.* &
„ alii reprobant, putantque ſufficere mediam, vel tertiam par-

„ tem ſuſtentationis diei), ut pro ſe dicatur Miſſa, non
„ poteſt ſecundum accipi ab alio, & pro duobus una tan-
„ tum Miſſa dici. *Card. de Lugo d. 19. num. 259.* Secus,
„ ſi ambo dimidium tantum juſti darent; uti contra *Vaſq.*
„ *Reg.* & alios probabiliter docent *Sot. Henriq. Fill. Con.*
„ *Card. de Lugo loc. cit.* quod tamen jam eſt prohibitum per
„ Bullam Urbani VIII. V. *Bonac. Dian. tract. 14. reſ. 7.*

Hic autem ante omnia advertendæ ſunt duæ Propoſitiones damnatæ ab Alexand. VII. *Prima n. 8.* dicebat: *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem, idque poſt Decretum Urbani VIII.* Ratio damnationis eſt, quia applicatio fructus ſpecialiſſimi valde incerta eſt; nam licet *Fill. tract. 15. c. 4. n. 151.* & alii plures (ut ait *Croix l. 6. p. 2. n. 50.* qui id probabile putat *cum Averſa, & Sporer pag. 127. n. 255.*) dicant valde probabiliter, poſſe applicari fructum ſpecialiſſimum: Attamen id negant *Laym. c. 2. n. 18. Lugo d. 21. n. 33. Tamb. §. 3. n. 68.* item *Suar. Vaſqu. Tur. & alii ap. Spor. n. 363.* quia ſicut ex inſtitutione Chriſti fructus generalis non poteſt alteri applicari, ita neque hic ſpecialiſſimus. *Secunda* Propoſitio damnata *n. 10.* dicebat: *Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam cum juramenta danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.*

319 Circa Taxam autem juſti ſtipendii communiter dicunt DD. (*v. Suar. d. 85. ſe. 2. Viva quæſt. 5. art. ult. n. 2. Croix lib. 6. p. 2. n. 126. & Salm. cap. 5. n. 4. ex Decreta S. C.*) ſtipendium juſtum Miſſæ non eſſe quidem victum unius diei, ut dixerunt *Sotus, & Cajet.* Nam Sacerdos præter actionem ſacrificandi poteſt in reliquo diei ſe occupare in concionando, docendo, & ſimilibus exercitiis licitis, ut lucretur integram ſuſtentationem; Sed eſſe illud quod taxatum eſt ab Epiſcopo, vel a conſuetudine, vel ſaltem a viro prudenti, ſi deeſt Taxa a conſuetudine, vel ab Epiſcopo ſacta. Ita *Suar. loc. cit. Concina tom. 8. p. 460. n. 2. Tamb. in Meth. lib. 3. cap. 1. §. 1. num. 2. & Bon. p. 8. num. 8. cum Contuch. Fill. Reg.* & communi, ex Declaratione S. C. Concilii (*ap. Bened. XIV. Notif. 56. n. 10.*) edita die 15. Novemb. 1698. ubi dictum fuit: *Attendendam eſſe conſuetudinem loci, vel legem Synodalem, quatenus adſit: ſin minus ſtatuendam eſſe per Epiſcopum eleemoſynam competentem ejus arbitrio.*

320 Dubitatur hic 1. An Regulares teneantur ſtare Taxæ Epiſcopi ſub gravi obligatione? Negat *Navarrus ap. Tamb. loc. cit.* Sed omnino affirmandum, ut dicunt *P. Conc. pag. 461. nu. 3. Viva loc. cit. n. 5. cum Vaſq. Molina,* & aliis communiter, ex Decr. S. C. Conc. ſub die 15. Jan. 1639. quo ſic ſancitum fuit: *Eleemoſynam pro qualibet Miſſa, per Regulares celebranda in eorum Eccleſiis, eſſe taxandam arbitrio Ordinarii juxta morem Regionis.* Ita *ap. eundem Bened. XIV. loc. cit.*

Dubitatur 2. an Epiſcopus poſſit prohibere, ne detur eleemoſyna pinguior taxa? Certum eſt 1. quod lex Epiſcopi, vel conſuetudo taxans ſtipendium non prohibet, quominus Fideles poſſint dare majus, & Sacerdotes accipere minus, ſi velint, ut docent communiter *Suar. Vaſq. Barb. &c. cum Salm. cap. 5. n. 5.* Certum eſt 2. non poſſe Sacerdotes tale ſtipendium excedens exigere, quia hoc magna pareret ſcandala. Ita etiam communiter *Suar. d. 86. ſect. 2. & Bon. loc. cit. n. 9. cum Corduba, Reg. & aliis.* Ceterum Epiſcopus id non poteſt prohibere, ſi eleemoſyna ſponte offeratur, ut docent *Lugo Reſp. mor. lib. 5. d. 18. Suar. loc. cit. Leſs. lib. 2. cap. 4. n. 37. & Bon. n. 11. cum Reg. Paſs. &c.* & ita deciſum fuit a S. C. Concilii die 16. Jan. 1649. (apud *Bened. XIV. dict. Notif. 56. n. 11.*) contra Epiſcopum Piſtorienſem, qui promulgaverat Edictum hoc prohibens, ſed S. C. reſpondit: *Prohiberi non poſſe, ideoque moderandum Decretum.*

Dubitatur 3. an Epiſcopus poſſit prohibere, ne Sacerdotes accipiant ſtipendium minus juſto (nota quod inferius ſtipendium in Italia eſt argenteum, ſive carolenus in noſtro Regno)? Negant *Sotus de juſt. lib. 9. q. 6. art. 1. ad 2. Nav. cap. 23. nu. 106. D. Thomas 2. 2. q. 100. art. 3.* Sed probabilius affirmant *Suar. l. c. Roncag. c. 6. q. 1. R. 3. Bon. n. 9. cum Reg. Card. &c. ac Bened. XIV. dict. Notif. 56. n. 11.* ex Declaratione S. C. Concilii die 16. Julii 1689. ubi dictum fuit bene poſſe Epiſcopum prohibere, & imponere pœnam celebrantibus pro minori quantitate taxæ. Ratio, quia alias quodammodo vileſceret Miſſæ Sacrificium. Quapropter caſu quo Epiſcopus id prohibet, omnino Sacerdotes tenentur ei obedire: certum enim eſt ſubditos teneri obedire Superiori præcipienti cum opinione probabili, ut diximus *Tom. I. lib. 1. num. 98. v. Quid in dubio.* Opinio autem noſtra non ſolum eſt probabilis, ſed etiam probabilior auctoritate, & ratione. Quid autem, ſi ex hac prohibitione Sacerdos grave pateretur incommodum; vide dicta *Tom. I. lib. 4. n. 47. v. Limitant.*

Caſu autem, quo Sacerdos jam acceptarit exiguum ſtipendium pro Miſſis celebrandis ab uno, vel a pluribus (quicquid dicat *Buſemb. ut ſupra cum Soto, Con. Lugo, &c.*), non poteſt numerum Miſſarum minuere, nec unam Miſſam applicare pro duobus, qui ſinguli dimidium dederint ſtipendium, prout ſancivit Innocentius VII. in Bulla cit. incipiente, *Nuper &c.* (vide *ap. Croix lib. 6. p. 2. n. 64.*) ubi confirmavit Decretum S. C. Concilii editum juſſu Urbani VIII. quo ſic fuerat ſtatutum: *Pro pluribus Miſſis celebrandis ſtipendia quantumcunque exigua, ſive ab una, ſive a pluribus perſonis collata fuerunt, aut conferuntur in futurum Sacerdotibus & Clericis, S. C. ſub obteſtatione Divini Judicii mandat, ut abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributa eleemoſynæ præſcripta fuerint.* Hoc tamen ſane intelligendum, quando Sacerdos ſcienter acceptavit pro tali ſtipendio tot Miſſas celebrare; ſecus ſi ignoranter, ut recte dicunt *Tournely loc. cit. v. Hic, & Roncaglia c. 6. q. 4. R. 2. cum Laym. Barb. & Paſſer.* Sacerdos autem, qui promiſit hæredi quam cito celebrare Miſſas pro teſtatore defuncto, credito ſtipendio in poſterum ſolvendo, tenetur quidem celebrare ante ſtipendii ſolutionem, ut fidem ſervet, prout bene ajunt *Salm. de Contract. cap. 5. n. 157. cum Tap. Vill. &c.*

Dub. 4. an licitum ſit paciſci de Miſſarum ſtipendio? Negat abſolute *P. Concina tom. 8. pag. 462. n. 6.* eo quod Canones prohibent omnia pacta, & conventiones circa ſtipendium Miſſæ, ut ex *cap. fin. de Pactis, cap. Si nos, de Simonia, &c.* Affirmant vero communiter *Leſs. lib. 2. cap. 35. n. 48. Pal. de Sim. p. 9. n. 1. Sanch. Conſ. lib. 2. cap. 3. d. 11. n. 8. Roncaglia de Sim. cap. 2. q. 2. pag. 208. cum Laym. & Gutt. ac Salm. eod. tit. cap. 2. n. 22. cum Maldero, Sanch. Soto, Villal. Ledeſ. &c.* Et hoc probabile videtur, ſi pactum ſit de juſto ſtipendio ſecundum taxam, vel conſuetudinem, prout diximus *Tom. I. lib. 3. num. 55.* Ratio, quia, licet ſtipendium non detur ut pretium Miſſæ, attamen, cum tribuatur ex juſtitia pro ſuſtentatione Sacerdotis, ut docet *D. Thom. ſupra num. 316.* nihil obſtat quod poſſit in pactum deduci. Neque obſtant Canones citati, eo quod ipſi vel uſu abrogati fuerint, ut dicunt *Leſſius, & Sanch.* vel quia intelligi debent de pactis illicitis, ut melius ait *Roncaglia cum Gloſſa in dict. c. fin. de pactis, v. Ceſſare,* qui dicit: *In ſpiritualibus omnis pactio illicita ceſſare debet.* Et hæc ſola pacta circa celebrationem Miſſarum reprobantur a Trident. *ſeſs. 22. de Obſervan. in Cel. Miſs.* ubi ſancitur quod Epiſcopi *importunas atque illiberales eleemoſynarum exactiones, potius quam poſtulationes, prohibeant.* Ergo (bene ait *Lugo Reſp. mor. lib. 5. d. 18. n. 7.* loquens de hoc textu Concilii) non poſtulationes juſtæ, ſed exactiones illiberales, & importunæ (ſcilicet excedentes) prohibentur, quæ utique avaritiam ſapiunt. Ceterum in hujuſmodi pactionibus, quantum fieri poteſt, ſcandala caveri debent.

Dubitatur 5. Quomodo taxandum ſit ſtipendium Miſſarum, quas reliquit Teſtator? Si Teſtator non taxaverit, tribuendum eſt juxta taxam, ſic autem, recte cenſet *Roncaglia, qu. 2.* taxandum eſſe ab Epiſcopo juxta morem loci, ut declaravit S. C. Concilii ad 5. (Vide *apud Croix n. 43.*) habita ratione, ut ait *Roncag.* hæreditatis pinguis vel tenuis.

„ 6. Qui pecuniam ab alio accepit, ut pro illo celebret, aut 321
„ fieri curet, per ſe loquendo, poteſt curare Miſſam per alium
„ bonum Sacerdotem dici, minus dando, quam accepit.

„ Dixi 1. *Per ſe*; quia Urbanus VIII. ob ſpeciem turpis
„ quæſtus id fieri vetuit.

Dixi 2. *Bonum*: quia, ſi per malum curet, perditur fructus, qui eſt ex opere operantis. *Vid. Card. de Lugo loc. cit.*

In Decreto S. C. Concilii approbato ab Urbano VIII. & confirmato ab Innoc. XIII. (Vide *apud Croix n. 66.*) ſic ſancitum fuit: *Omne damnabile lucrum ab Eccleſia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eamdem Miſſam alteri, parte ejuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat.* Poſt hoc Decretum aliqui etiam contendebant licitum eſſe retinere partem eleemoſynæ, celebratione alteri commiſſa, aſſerentes non fuiſſe hoc Decretum acceptatum. Ideo præfatus Alex. VII. proſcripſit prop. 9. quæ dicebat: *Poſt Decretum Urbani poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.* Hinc noſter SS. P. Benedictus XIV. in ſua Epiſt. Encyclica emanata die 30. Junii 1741. quæ incipit, *Quanta cura,* (vide in fine hujus Tomi *n. IV.*) ut metu pœnæ facilius ab hujuſmodi turpi quæſtu Fideles amoverentur, præcepit Ordinariis, ut per edictum notum facerent, *quemcunque* (verba ſunt Epiſtolæ) *qui ſtipendia majoris pretii pro Miſſis celebrandis, quemadmodum locorum conſuetudines, vel Synodalia Statuta exigunt, colligens Miſſas, retenta ſibi parte earumdem ſtipendiorum acceptorum, ſive ibidem, ſive alibi, ubi pro Miſſis celebrandis minora ſtipendia tribuuntur, celebrari fecerit, laicum quidem, præter alias, arbitrio veſtra irrogandas pœnas, excommunicationis pœnam, Clericum vero, ſive quemcunque Sacerdotem pœnam ſuſpenſionis ipſo facto incurrere, a quibus nullus per alium, quam per Nos ipſos, ſeu Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo conſtitutus, abſolvi poſſit.*

Ab hac tamen prohibitione excipiunt I. *Roncaglia cap. 6. q. 8. R. 2. v. Secundo, cum Peſſer. Tamb. Meth. Miſſ. lib. 3. c. 1. §. 5. n. 13. Salm. cap. 5. num. 15. cum Dicaſt. & Diana,* item *Paſqual. ac Mendo apud Croix lib. 6. p. 2. num. 133.* (& probabile putat *Viva in dicta prop. 9. damnata* ab Alex. VII. *num. 8.*) caſum quo aliquis daret majorem illam ſtipem non tam intuitu Miſſæ, quam amicitiæ, paupertatis, gratitudinis, propinquitatis &c. poteſt enim tunc Sacerdos exceſſum retinere, committendo alteri Miſſæ celebrationem. Hoc vero non admittit *Croix loc. cit. cum Stephano,* niſi dans eleemoſynam hunc ſuum ſpecialem affectum verbis expreſſerit: Sed hæc limitatio ſuperflua videtur, ſi ex circumſtantiis moraliter conſtet eleemoſynam præſtitam fuiſſe intuitu perſonæ.

Excipiunt II. *Contin. Tourn. tom. 5. pag. 190. q. 7. Ronc. l. c. v. Hic, Viva loc. cit. n. 7. & Tamb. §. 5. n. 14.* caſum quo Sacerdos, cui committitur celebratio, liberaliter & omnino ſponte tibi condonet exceſſum illum, tunc enim licite poſſes retinere; ſicut enim ille poteſt totum remittere, ſic & partem. Veruntamen hoc minime admittendum, ſi tu indices majus pre-

tium

tium acceptum, & Sacerdotem roges ut remittat; vel ab eo quæras an conſentiat, ut tu partem retineas; tunc enim nequis eam retinere, etiamſi ille annuat; nam hoc in præfata Bulla Bened. XIV. aſſeritur tanquam execrabilis abuſus vetitus a pluribus Pontificibus, qui *decretum voluerunt* (verba Bullæ) *nimirum a quolibet Sacerdote, ſtipendio majoris pretii pro celebratione Miſſæ accepto, non poſſe alteri ſtipendium minoris pretii erogari, etſi eidem Sacerdoti celebranti, & conſentienti* (nota) *ſe majoris pretii eleemoſynam accepiſſe indicaſſet*.

Excipitur III. Beneficiarius, qui bene poteſt committere alteri Sacerdoti celebrationem Miſſæ debitam pro Beneficio, tradito ſtipendio congruo juxta morem loci, ſine eo quod tradat totam ratam fructuum correſpondentem celebrationi illius diei. Ita communiter *Croix lib.4. n.820. Roncag. cap.6. q.8. R.2. Viva in dict. prop.9. n.9. Suar. d.86. ſect.3. Pal. p.14. n.9. & Sal. cap.5. n.13. cum Sa, Vaſq. Laym. Bon. & aliis*. Et patet ex Decreto S. C. approbato ab Innoc. XII. in ſua Bulla *Nuper*, (ut diximus) *n.8.* ubi dictum fuit, Decretum Urbani *non habere locum, ſed ſatis eſſe, ut Rector Beneficii, qui poteſt Miſſam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemoſynam congruam, ſecundum morem Civitatis vel Provinciæ, niſi in fundatione Beneficii aliud cautum fuerit*. Vide apud *Croix n. 96.*

Idem licet Capellano amovibili, ut dicunt *Viva n.9. Ronc. Lugo d.21. n.30. Holz. pag.83. n.363. v.Dixi*, cum aliis paſſim; & die 15. Martii 1745. confirmatum fuit a S.C.Concilii per Decretum, quod egomet obſervavi, ubi dictum fuit id licere, *modo pro Capellania certi redditus ſint annuatim conſtituti, & perpetuo Capellano aſſignati; ſecus vero, ſi hujuſmodi Capellano pro qualibet Miſſa celebranda certa detur eleemoſyna*. Idem licet illi, cui commiſſa eſt celebratio Miſſæ perpetuæ, ut dicunt *Viva n.9. Croix n.131. cum Gob. & Paſqual.* Et idem dicunt *Tamb. n.10. cum Riccio, & Roncaglia dict. q. 8. v. Tertio, cum Paſſerin. Aut. de Spir. S. & aliis* de Sacerdote cui commiſſa eſt celebratio ex pingui legato, ad vitam ipſi relicto cum onere Miſſarum. Ratio omnium horum eſt, quia Decreta prohibentia retinere partem ſtipendii, tantum loquuntur de Miſſis manualibus.

Hic autem bene advertunt *Croix n. 132. Paſq. qu. 976. & Concina pag. 466. n.15.* quod ſi tradatur eleemoſyna pinguior Sacerdoti ſingularis pietatis fama prædito, is nec etiam tradito eodem ſtipendio poterit alteri committere Miſſam, niſi ſimilis probitatis habeatur, vel niſi aliqua cauſa excuſet. Hoc tamen ait *Concina* non videri eſſe mortale, quia major devotionis fervor tanti communiter non eſt, ut variatio celebrantis gravem inducat culpam; Sed melius dicit *Croix*, id quidem non facile damnandum de mortali, ſed aliquando bene poſſe accidere, aliquem graviter ferre, quod Miſſa per alium celebretur, & tunc erit mortale.

322 Dubitatur 1. an qui retinet partem ſtipendii, juxta propoſitionem damnatam, ut ſupra, non ſolum peccet, ſed etiam teneatur ad reſtitutionem. Prima ſententia negat, & hanc tenent *Suar. d. 88. ſect. 3. Pal. p. 14. n. 9. & Bon. d. 4. q. ult. p. 8. n.18. cum Sa, Nav. Vaſq. Fill. Poſſev. Rodr. Reg. & aliis*, eamque probabilitate non carere dicit *Viva in dicta prop.9. n.6.* Ratio, quia accipiens ſtipendium jam acquirit illius dominium, & licet acquirat cum onere dicendi Miſſam, huic tamen bene per alium jam ſatisfacit. *Secunda* vero ſententia tenenda, quam prius docuerunt *Diana p. 1. tr. 14. reſ. 10. & Eſcob. lib. 22. n. 621. cum Major, Arag. Ledeſma, &c.* & poſt Propoſitionem damnatam Recentiores communiter tenent, ut *Vidal. in dict. prop. 9. Corella ibid. n. 64. Croix lib. 6. p. 2. n.135. Sporer pag. 146. n. 369. Concina to.8. p.474. n. 10. Holzmann pag. 82. n. 363. Cont. Tournely pag. 790. q. 7. Mazzotta tom. 2. pag. 429.* hancque ad minus probabiliorem putat *Viva l. c.* contra *Bordon.* Ratio 1. deducitur ex ipſa Propoſitione damnata, cum enim ipſa dicebat poſſe Sacerdotem per alium ſatisfacere, parte ſtipendii ſibi retenta, ſequitur veram eſſe propoſitionem contradictoriam, nempe quod non poſſit ſatisfacere; ſatisfactio autem non ſolum reſpicit honeſtatem actus, ſed etiam juſtitiam; qui ergo non ſatisfacit obligationi juſtitiæ, tenetur ad reſtitutionem. Ratio 2. quæ fortius urget, eſt, quia, tametſi Sacerdos eleemoſynam accipiens acquirat ejus dominium, illud tamen non aliter acquirit, niſi juxta voluntatem dantis; voluntas autem dantis eſt, non ſolum ut Miſſa celebretur, ſed ut celebretur tali ſtipendio; Cum enim pinguem tradit ſtipem, ea intentione dat ut uberiorem fructum ex Miſſa celebranda percipiat; ergo qui, tradito minori ſtipendio, per alium celebrare facit, peccat contra juſtitiam, non quia defraudat fructum Miſſæ dantem eleemoſynam, fructum enim jam hic percipit ex ſua ante habita pia diſpoſitione, ſed quia non exequitur dantis intentionem, qua vult ut illa Miſſa, unde percipit fructum, tali ſtipendio celebretur; & quia hujuſmodi intentio intrat in ſubſtantiam contractus, ideo, ſi Sacerdos partem ſtipendii retinet, injuſte contra dantis voluntatem retinet.

Cui autem eo caſu fieri debeat reſtitutio? *Croix loc.cit. cum Paſqual.* dicit poſſe fieri vel danti eleemoſynam, vel Sacerdoti celebranti; Sed communius, & probabilius cenſent *Tournely, Holzmann, & Sporer loc. cit.* reſtitutionem faciendam eſſe celebranti, quia, translato in eum onere, etiam jus ad integrum ſtipendium juxta voluntatem Domini transfertur.

Dubitatur 2. An Procurator vel Executor teſtamenti, faciens celebrare alibi Miſſas ſibi commiſſas, ubi minor eſt taxa, poſſit exceſſum ſibi retinere? Affirmat *Tamb. de Meth. Miſſæ lib.3. cap. 1. §. 5. n. 15.* quia exceſſus ille erit fructus ſuæ induſtriæ. Sed merito hoc communiter reprobant *Concina to. 9. pag. 464. n. 12. Viva in prop. 9. damn. ab Alex. VII. n. 8. Renzi cap. 4. q. 45. Diana p. 10. tract. 16. R. 68. & Roncaglia cap. 6. q. 8. R. 2. v. Nullatenus, cum Paſſer.* Ratio, tum quia talis Procurator turpem faceret quæſtum ex eleemoſynis; tum quia nullum is titulum habet, quo lucrum illud ſibi retineat, cum nunquam dominium illarum eleemoſynarum acquiſierit.

Dubitatur 3. an Sacerdos colligens eleemoſynas pro celebrandis Miſſis, poſſit aliquid retinere pro ſuo labore, ſi Miſſæ non tradantur ipſi ut ab ipſo celebrentur? Negat *Conc. pag. 465. n. 13.* dicitque hoc vetitum eſſe a Bulla Benedicti XIV. ex verbis ſupra citatis *n. 321. v. In Decreto*. Affirmant tamen *Viva loc. ſupra cit.* Si talis Sacerdos moderatam retineat mercedem juxta rationem ſui laboris. Idque non videtur improbabile, ſi ille ad hoc munus ſit deſtinatus, & ſuus labor vere mercedem mereatur; tunc enim hujuſmodi merces ei debetur ex naturali æquitate, & ex voluntate ipſorum eleemoſynas offerentium. Pontifex autem cenſetur tantum eos damnare voluiſſe, qui ex induſtria eleemoſynas colligunt, ut ex eis turpem faciant quæſtum, nempe colligendo ſtipendia præſcripta in uno loco, & alibi Miſſas curando celebrari, ubi eleemoſynæ ſunt minoris pretii, quam illic ubi excipiuntur.

Dubitatur 4. an Sacerdos cui hodie offeruntur tres julii ut celebret, poſſit procurare, ut alius celebret pro ipſo, promittens die craſtina celebrare pro illo qui pro ſua craſtina Miſſa accepit unum julium? Affirmant *Croix l. 6. p. 2. num. 134. & Mazz. t. 2. p. 430.* quia hoc non eſſet retinere partem pretii, quod Pontifex damnavit, ſed tantum permutare Miſſas, & dies. Recte vero negat *Conc. p. 466. n. 16.* quia hoc non poſſet excuſari a ſpecie turpis mercimoniæ; Merito tamen id non audet damnare de peccato gravi: Et an paupertas poſſit ab omni culpa excuſare, ſe remittit prudentum judicio.

Dubitatur 5. an Adminiſtratores Eccleſiarum ex eleemoſynis datis propter Miſſas poſſint aliquid retinere pro expenſis Altarium, inſervientium, luminum, &c. S. C. Concilii in Decreto confirmato ab Innoc. XII. *nu. ad 7.* (vide *ap. Croix l. 6. p. 2. n. 95.*) ſic reſpondit: *Permittendum non eſſe, ut loca pia, ſeu illorum Adminiſtratores ex eleemoſynis Miſſarum celebrandarum ullam minimam portionem retineant ratione expenſarum in Miſſarum celebratione, niſi alios non habent redditus; Et tunc nullatenus debere excedere valorem expenſarum, quæ pro ipſomet tantum Miſſæ Sacrificio neceſſario ſunt ſubeundæ*. Et hic adverte aliud Decretum ejuſdem S. C. editum die 6. Julii 1726. (ut habetur apud *Bened. XIV. Notif. 56. n. 13.*) ubi ſtatutum fuit: *Archipresbyterum non teneri ad miniſtranda Utenſilia iis, qui celebrant in ſua Eccleſia ex obligatione Beneficii, ſive Capellaniæ. Quoad Miſſas vero adventitias teneri ad dictam ſubminiſtrationem, quatenus permittat eas in ſua Eccleſia celebrari; Nec teneri ad has Miſſas adventitias admittendas, niſi ſolutis Utenſilibus per Celebrantes.*

„ 7. Beneficiati, etiam Curati, ad Miſſas obligati, poſ- 323
„ ſunt pro iis accipere ſtipendium, & applicare cui volunt,
„ quia non ſemper habent obligationem applicandi ad certam
„ intentionem, niſi tamen contrarium conſtet, ut de Miſſa
„ Conventuali docet *Bon.* Ita *Card. de Lugo d. 81. ſ. 1. n.*
„ *11. & Suar. Vaſqu. &c.* contra *Gavant. Barb. & Dian.*
„ qui negant de Parocho; refertque *Dian. p. 4. t. 4. R. 132.*
„ determinaſſe Congregationem *Card.* quod et non licet pro
„ Miſſa accipere eleemoſynam manualem, quando tenetur
„ celebrare; de Miſſa tamen Conventuali, contra *Bon. &c.*
„ ipſe affirmat *p. 5. t. 13.* ea aliis tribus.

Quæritur I. An qui alicubi tenetur celebrare ſine expreſſa obligatione applicandi Miſſas, poſſit aliud ſtipendium recipere? Reſpondetur: Si in fundatione Beneficii, vel Capellaniæ expreſſum ſit non eſſe obligationem applicandi pro Fundatore, certe poterit aliud ſtipendium accipere, prout habetur ex Decreto S. C. Concilii edito die 13. Julii 1630. (*ap. Bened. XIV. Notif. 56. n. 8.*) ubi ſic dictum fuit: *Quando in fundatione Beneficii, ſeu Capellæ expreſſe cautum eſt non teneri Celebrantem ad applicationem Sacrificii, eo caſu poterit Celebrans accipere novum ſtipendium, & unica Miſſa ſatisfacere obligationi Beneficii, ſeu Capellæ, & item danti novum ſtipendium*. Et huic ſimile Decretum affert *Merati p. 3. ti.12. n. 4.* editum 13. Febr. 1630. Secus vero dicendum, contra *Buſemb.* & alios, ut ſupra, ſi in fundatione nihil fuerit expreſſum, ut habetur ex Decreto ejuſdem S. C. approbato ab Innoc. XII. (*ap. Croix n. 92. ad 4.*) ubi dicitur: *Sacerdotes quibus diebus tenentur Miſſas celebrare ratione Beneficii, ſeu Capellæ, legati, aut Salarii, ſi eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſa utrique obligationi ſatisfacere*: Et (quicquid reſpondeat *Lugo d. 21. n. 12.*) Decretum hoc clarius explicatum fuit alio Decreto ab eadem S. C. die 18. Martii anno 1686. (*ap. Ben. XIV. l. c. n. 9*) ubi deciſum fuit teneri Celebrantem applicare pro Anima Teſtatoris, ſemper ac in fundatione nulla ſit adjecta declaratio, ad cujus ſuffragium applicandum ſit Sacrificium. Et idem declaratum fuit ab eadem S. C. 6. Febr. 1627. (vide *ap. eundem Bened. n. 8.*) de Capellanis *Confraternitatum, & Monialium, qui celebrant, ut Confratres, vel Moniales ſatisfaciant præcepto audiendi Miſſam*.

Hic autem notandum aliud Decretum ejuſdem S. C. emanatum 7. Junii 1686. (vide *apud Pittonum in Conſtit. pro Paroch. n. 1697.*) ubi dictum fuit, quod Capellani & Beneficiati celebrantes pro Capellaniæ, ſeu Beneficii Fundatore, non tenentur Miſſas celebrare tempore quo capitale Dotis aſ-

ſignatæ eſt otioſum & infructiferum, ſine eorum culpa. Et noviſſime hoc idem confirmatum fuit die 8. Auguſti 1705. *apud eundem Pitton.*

325 Fit dubium, an circa onera Miſſarum, & conditiones in fundatione appoſitas poſſit dari præſcriptio? Affirmant *Laym. l. 3. tr. 1. c. 8. n. 13. cum Nav.* item *Tamb. Meth. Miſſ. l. 3. c. 7. §. 1. num. 1. & apud Croix l. 9. n. 852. Pelliz. Hurt. Paſqual. & Gob. cum Rota Rom.* ut *ibid.* teſtatur *Taſcus*. Ratio quia præſcriptio legitima valet contra qualecunque jus; nec exceptio reperitur in jure, quod circa onera Miſſarum non detur præſcriptio. Ex his autem Auctoribus alii ut *Tamb. &c.* requirunt, ad præſcribenda præfata onera, ſpatium 20. annorum cum titulo, & 30. ſine titulo. Alii vero ut *Paſqual. Taſcus, &c. apud Croix*, dicunt requiri 40. annos, cum agatur contra bona Eccleſiæ, juxta dicta *Tom. I. t. 3. n. 510.* Sed quidquid ſit de hoc, verius videtur nullo modo poſſe præſcribi onera Miſſarum, & conditiones e Fundatoribus requiſitas; tum quia (ut ait *Conradus l. 2. c. 10. n. 90.*) primæva fundatio majorem habet vim, quam conſuetudo; tum quia in Beneficiariis difficulter præſumi poteſt bona fides, cum ipſi facile præſumantur ex fundatione cognoviſſe leges Beneficii; tum denique (& hæc ratio eſt potior), quia in Tridentino *Seſſ. 24. de Ref. c. 5.* ſic ſancitum fuit: *Quando igitur ex Beneficiorum quorumcunque erectione, ſeu fundatione, aut aliis conſtitutionibus qualitates aliquæ requirantur, ſeu certa illis onera ſunt injuncta in Beneficiorum collatione, ſeu in quacumque alia diſpoſitione, eis non derogetur.* Ergo qualitatibus requiſitis ex fundatione, & oneribus injunctis, ſive in collatione, ſive in quacunque alia pia diſpoſitione, ſtatuit Concilium nunquam derogari poſſe. Accedit Bulla Pii IV. qua confirmans Tridentinum irritat quidquid contra illud factum fuerit; Clauſula autem Decreti irritantis ligat etiam ignorantes, & in cauſis Beneficialibus inficit titulum & poſſeſſionem, ut dicit *Croix l. 4. n. 657. cum Garc. Nicol.* & alii communiſſime. Accedit Bulla Innoc. XIII. *Apoſtolici Miniſterii* (ampliata a Benedicto XIII. per totum Orbem alia Bulla, *In Supremo.*) ubi num. 27. dicitur, quod quæcunque præſcriptio etiam centenaria & immemorabilis non datur contra ea quæ in Concilio Tridentino præſcripta ſunt.

Quæritur II. Quibus diebus teneatur Parochus applicare Miſſam pro Populo? Ante Sanctionem SS. N. P. Benedicti XIV. de qua mox infra dicemus *n.* 325. olim plures adfuerunt ſententiæ. *Prima* ſententia dixit teneri quotidie, ſi reditus ſint pingues; ſi vero tenues, teneri tantum diebus feſtis. Ita *Ronc. de Sacrif. Miſſæ c. 2. quæſt. 8.* & probat ex pluribus Decretis S. C. id decernentibus; & hoc, etiamſi Parochus non habeat congruam; Nec ſatisfieri, ait *Ronc.* cum *Paſſer.* ſi applicetur pro Populo Miſſa Conventualis, cum hæc ſit applicanda abſolute pro Benefactoribus, ex *cap. Cum creatura, de Celebrat. Miſſ.* cum *Pignatell. Secunda* vero ſententia dixit 1. nullum eſſe dubium, quod aliquoties in anno teneatur Parochus jure Divino celebrare pro Populo, ut *Salm. de Sacrif. Miſſ. c. 5. n. 40.* cum *Laym. Barboſ. Con. & communiter*; Et infertur ex *Trid. ſ. 23. c. 1.* ubi: *Cum Præcepto Divino mandatum ſit omnibus, quibus Animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre, &c.* Dixit 2. e converſo non teneri Parochum de ſe quotidie pro Populo Miſſam applicare, nam ſic teneretur quotidie celebrare, quod nullibi præceptum eſt. Ita *Salm. ibid. n. 15.* cum *Suarez, Vaſq. Barb. Bon. &c.* Immo, præciſo pacto, conſuetudine, aut Synodo in contrarium, dicunt *Nav. Suar. Barb. & alii cum Salm. n. 52.* nec omnibus diebus feſtis teneri pro Populo celebrare, ſed tantum aliquoties in anno, arbitrio prudentum, ut *Salm. n. 52.* vel in præcipuis Feſtis Domini, & diebus Dominicis, aut ſaltem ſemel in hebdomada, ut *Bonacina*. *Tertia* ſententia dixit, quod ex vi Parochiæ non tenetur Parochus applicare fructum Miſſæ ſpecialiter pro ovibus. Ita *Palaus tr. 22. diſp. unic. part. 13. n. 7. cum Nav. Suar. Vaſqu. Coninck. Nal., &c.* item *Lugo, Reg. Steph. & Gob.* apud *Croix*, qui probabilem putat *l. 3. part. 5. num. 262.* Ratio iſtorum, quia officium Curati eſt paſcere oves verbo, exemplo, Sacramentorum adminiſtratione, & Sacrificii diſpenſatione; Hoc autem dixerunt fieri, ſi illud generali tantum applicatione pro omnibus Fidelibus, & præcipue intereſſentibus applicatur, & ita cenſuerunt intelligendum eſſe Tridentinum. Hinc intulerunt pro omnibus illis Miſſis poſſe quotidie Parochum accipere ſtipendium; Niſi tamen ex fundatione, aut conſuetudine, vel Prælati præcepto alias teneatur pro Populo ſacrificare.

Verum hodie ex Epiſtola Encyclica SS. noſtri Pontificis Benedicti XIV. edita die 29. Auguſti 1754. quæ incipit: *Cum ſemper*, (vide in calce hujus *lib. nu. VI.*) ſancitum habemus, omnes Parochos teneri applicare Miſſam pro populo ſaltem in diebus feſtis, etiamſi congruam non habeant, his verbis: *Iſta mens noſtra, & ſententia eſt, ſicut etiam pluries a prælaudatis Congregationibus judicatum fuit, ac definitum, quod omnes, & ſinguli, qui actu Animarum ſalutem exercent, & non ſolum Parochi, aut Vicarii ſeculares, verum etiam Regulares æque teneantur Miſſam Parochialem* (omnibus diebus feſtis, ut infra) *pro populo ipſorum curæ commiſſo applicare.*

Et quia alii allegabant non habere congruos reditus, alii dicebant contrariam alicubi eſſe conſuetudinem: *Nos autem* (ſic præſcribit, & loquitur Pontifex) *ad præcedentes prædictæ Congregationis Concilii reſolutiones noſtram approbationem, & confirmationem extendimus, & quatenus opus ſit, auctoritate Apoſtolica iterum tenore præſentium decernimus & declaramus, quod, licet Parochi, & alii, ut ſupra, congruis reditibus deſtituantur, & quamvis immemorabili conſuetudine in eorum Parochiis obtinuerit, ut Miſſa pro Populo non applicetur, eadem nihilominus omnino in poſterum ab ipſis debeat applicari.*

Et quamvis (addit) *alias a Congregatione Concilii reſponſum fuerit, Parochum nempe pinguibus reditibus dotatum quotidie pro populo applicare debere, &c. tamen cum nobis reſpectæ ſint controverſiæ ſuper hoc ipſo exortæ; idcirco opportunum cenſemus declarare Nobis abunde ſatis eſſe poſſe, dum ii, qui Animarum curam exercent, Sacrificium Miſſæ pro populo celebrent, atque applicent in Dominicis, aliiſque per annum diebus feſtis de Præcepto.*

Item declarat ibi Pontifex hoc valere etiam pro iis locis & diebus, in quibus populus Miſſæ intereſſe debet, at aliunde ſervilibus operibus vacare poteſt. Proinde, caſu quo aliquis Parochus ſit adeo pauper, ut vivere cogatur ex eleemoſynis Miſſarum, facultatem concedit Epiſcopis cum eo diſpenſandi, ut ipſe poſſit etiam diebus feſtis Miſſas applicare pro eleemoſynam offerentibus, modo intra eandem hebdomadam Miſſas omiſſas pro populo applicet. Et quoad Œconomos, qui deputantur ad curam Animarum, vacante Eccleſia Parochiali, tribuit Epiſcopis facultatem aſſignandi illis congruam portionem ex fructibus Parochiæ pro onere celebrandi pro populo diebus feſtis, licet ipſi fructus ad Cameram Apoſtolicam pertineant, & quamvis portio jam eis ſit aſſignata, juxta Conſt. S. Pii V. ſed non ſit ſufficiens.

Deinde decrevit Pontifex ſua Apoſtolica auctoritate, *ut* 326
Miſſa Conventualis, quæ ſingulis diebus canitur a Clero prædictarum Eccleſiarum, pro earumdem benefactoribus quotidie applicetur; reſpiciendo benefactores in genere cujuslibet Eccleſiæ. Et hoc, quavis conſuetudine non obſtante. Niſi autem alicubi adſit conſuetudo applicandi pro benefactoribus Eccleſiæ primam, & etiam ſecundam Miſſam Conventualem, declarat non eſſe obligationem applicandi ſecundam, modo in *Memento* ſecundæ Miſſæ pro defunctis fiat ipſorum commemoratio.

In fine autem hujus Bullæ loquitur Pontifex de obligatione Canonicorum canendi, aut pſallendi in Choro, alias reſtituendi fructus Præbendarum, & Diſtributionum, ſi tantum aſſiſtant, & non pſallant, aut canant; quo improbabiles reddidit opiniones oppoſitas. Vide de hoc dicta *T. I. l. 3. n. 675. dub. 3.*

„ 8. Qui ſtipendium pro Sacro accepit, tenetur dicere 327
„ Miſſam pro defunctis, vel votivam, vel in hoc, aut iſto
„ altari, prout pecuniam offerens petivit (quantum tamen
„ rubricæ permittunt, quibus neglectis, Eccleſiæ ordinem
„ invertere, ob alterius devotionem, non convenit), quia
„ ob ejus devotionem, & ſpeciales orationes, major fructus
„ provenire ſolet. Si tamen aliter faciat, non erit grave,
„ imo nullum, ſi fiat juſta de cauſa. Vide *Dian. de celebr.*
„ *Miſſ. 31. Card. de Lugo l. c. n. 35.*

„ 9. Is, qui quoad locum, tempus, intentionem, quali- 328
„ tatem Miſſæ, non ſatisfacit, ſine juſta cauſa, voluntati
„ fundatoris, peccat, & quidem graviter, ſi ſæpe faciat,
„ eſto conſentiant heredes: cum ii in hoc voluntati teſtato-
„ ris non poſſint derogare, ut docent *Sylv. Nav. Azor. &c.*
„ Epiſcopus tamen poteſt in hoc diſpenſare ex cauſa, ut
„ habent *Henr. Sylv. & Tamb.* Quod ſi quis quoad locum im-
„ pediatur, tenetur in alio, ut habet *Azor. t. 1. l. 11. cap. 14.*
„ *& Sa, v. Miſſa. Dian. l. c. R. 29.* ubi docet *ex Nav.*
„ *Rodr. Fag. & Azor.* eſſe mortale celebrare in alio tem-
„ plo, vel altari, quam quis tenetur: quod negat *Card. de*
„ *Lugo* ſi raro, & ex cauſa fiat. V. *n. 6.* Imo nec eſſe ve-
„ niale, ſi obligatus quotidie celebrare, raro, & ex rationa-
„ bili cauſa celebret alibi. Similiter *Tamb. de exped. ſacr. l.*
„ *3. cap. 2.* excuſat a mortali eum, qui uno, alterove die
„ ſingulis menſibus alibi celebrat, niſi tamen teneatur cele-
„ brare in altari privilegiato; notatque poſſe Sacerdotem con-
„ tra hoc onus Miſſarum, v. g. certum earum numerum præ-
„ ſcribere annis 30. ſi adſit poſſeſſio, titulus, & bona fides.

Notandum igitur I. circa locum celebrandi, quod ſi Ca- 329
pellanus celebrat in alia Eccleſia, vel Altari, vel hora, quam a Fundatore eſt conſtitutum, peccat mortaliter. Ita communiter *Lugo de Sacram. d. 21. n. 36. Pal. tr. 13. d. 1. p. 6. n. 26. Tourn. tom. 5. p. 773. Salm. de Sacr. Miſſ. c. 5. n. 17. cum Nav. Azor. &c.* Modo id faciat ſæpius, aut ſine cauſa, aut ſine diſpenſatione, & modo Fundator Altare illud deſtinaverit ob gravem cauſam. Dixi *ſæpius*, nam peccabit tantum venialiter, ſi faciet raro, puta ſi ſemel vel bis in menſe; & facilius, ſi mutabit tantum Altare, & non Eccleſiam. Item dixi *ſine cauſa*, nam minime peccabit, ſi celebrabit alibi ex juſta cauſa, puta ſi Altare ſit execratum, vel quia egreſſus e ſacriſtia videbit illud ab alio occupatum. *Lugo l. c. Salm. num. 20. ac Elbel de Sacrific. Miſſæ n. 216. cum Henr. &c.* Item dixi *ſine diſpenſatione*, nam bene poteſt Epiſcopus diſpenſare, ut celebretur in alio loco, ex rationabili cauſa, puta ob utilitatem propriæ Eccleſiæ, applicationem ſtudii, infirmitatem, aut negotium, aut nimiam moleſtiam adeundi Eccleſiam, & ſimilia, ut dicunt cum *Buſ. Palaus l. c. n. 27. Conc. t. 8. p. 470. n. 28. Croix l. 6. p. 2. n. 120. cum Paſq. Salm. n. 19. cum Henr. Barb. Aut. a Sp. S. Ronc. de Sacr. Miſſ. c. 8. q. 6. R. 2. cum Paſſer. & Ricc. Tamb. in Meth. Cel. Miſſ. l. 3. c. 2. §. 2. n. 1. Mazzot. to. 3. p. 188.* qui vocat communem. Ratio, quia in tali diſpenſatione voluntas Teſtatoris tantum in accidentibus omittitur,

& ab

Digitized by Google

& citiori bono compenſatus; Licet enim Tridentinum *Seſſ. 25. cap. 5. de Ref.* prohibeat mutari qualitates fundationum, iſtes tamen Epiſcopi, voluntates Teſtatorum interpretando, bene reducere poſſunt ad æquitatem; Ita *Mazzot. & Croix ll. cit. cum Paſq.* Tanto magis, quia idem Concilium *Seſſ. 25. c. 4.* expreſſe concedit Prælatis in quibuſdam caſibus, etiam omnino commutare ultimas voluntates. Recte tamen *Croix*, & *Paſqu.* dicunt in noſtro caſu non poſſe diſpenſare Epiſcopos, ſi Teſtator deſignando Eccleſiam vel horam in fundatione, ſpecialiter reſpexerit commoditatem populi audituri Miſſam. Præterea dixi, *modo Fundator Altare illud deſtinaverit ob gravem cauſam*, puta ob memoriam, vel commodum Familiæ, aut populi, vel ob ſpecialem cultum Sancti, & ſimilia. Nam ſi nullum habuerit ſpecialem finem, vel ſi cauſa ceſſaverit, nempe ſi Familia ſit extincta, vel alibi moretur, tunc Sacerdos, mutando Altare, tantum venialiter peccabit; & ne venialiter quidem, ſi celebrabit in Altari privilegiato, quia ibi melius conſulet Fundatori; ita *Lugo n. 36. & 37. & Tourn. l. c.*

Notandum II. quod ſi quis, ſtipendio accepto, deberet Miſſam celebrare in Altari privilegiato, & in alio celebraret, non jam teneretur ad reſtitutionem ſtipendii, ſed tantum ad lucrandas Indulgentias applicabiles pro defunctis; ita *Elbel n. 210. cum Anacl. & Bumbeſt. Sporer n. 137. & 355. ac Ronc. c. 6. q. 7. R. 1. & 2.* qui addit non eſſe quidem obligationem reſtituendi, ſi eleemoſyna data ſit ordinaria, ſecus vero ſi pinguis. Non autem ſatisfacit, qui celebrat in alio Altari non privilegiato, applicando Indulgentias Calculi Benedicti, Imaginis &c. quia hæ Indulgentiæ non ſunt tam certæ quam Indulgentiæ Altaris privilegiati, ut dicunt *Salmant. c. 5. n. 21. cum Nav. Azor. Bon. Dian. & Dic.* Et idem cenſent *Lugo d. 21. n. 39. & Salm. n. 22.* cum aliis communiter (contra *Dian. Paſq. Megal. &c.*) de Calculo Benedicto cum Indulgentia ad liberandam Animam Purgatorii in celebratione Miſſæ.

330 „ 10. Beneficiatus ex juſtitia obligatur ſub mortali, & pœna compenſationis, ad eum numerum Miſſarum, per ſe, vel (prout mens fundatoris ex verbis colligenda permittit) ſaltem per alium * (*Niſi exprimatur in inſtitutione Capellaniæ, quod Capellanus per ſeipſum celebret, ſemper per alium celebrare poteſt: Sic recte docent Salm. c. 5. nu. 33. cum Dic. & Dian. part. 4. tr. 4. R. 87. qui cum Campanii teſtatur ita declaratum a S. C. Et ſic etiam fuit deciſum a S. Rota Rom. apud Pitton. de Paroch. n. 1171. qui n. 1514. affert aliam Declar. S. C. editam 17. Sept. 1683.*) *, quem numerum literæ fundationis requirunt; Eum vero numerum ex juſta cauſa, v. gr. ſi reditus jam non ſufficientes reſpondeant, poteſt minuere Epiſcopus in Synodo: quam poteſtatem *Bon.* reſtringit ad Miſſas defunctorum, & quidem poſt *Trident.* impoſitas. Vide *Bonac. d. 4. qu. ult. p. 8.*

331 Reductio Miſſarum hodie tantum a Sede Apoſtolica, non ab Epiſcopis fieri poteſt, ut patet ex Decreto S. C. Concilii edito juſſu Urbani VIII. & confirmato ab Innoc. XII. (vide *apud Croix l. 6. part. 2. n. 63. v. Ac primo.*) ubi ſic dicitur: *Diſtricte prohibet, ne Epiſcopi in Diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis generalibus, vel alias quoquo modo reducant onera ulla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in limine fundationis, ſed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apoſtolicam Sedem recurratur &c. Alioquin reductiones, moderationes, & commutationes hujuſmodi, ſi quas contra hujus formam fieri contigerit, omnino nullas & inanes decernit.* Facultas autem, ut clare explicat idem Decretum (quidquid dicant *Salm. tr. 15. de Statu Rel. c. 7. num. 148.*) data per Tridentinum *Seſſ. 25. c. 4.* Epiſcopis, & aliis, tantum fuit pro reducendis Miſſis ante Concilium relictis, & non impoſitis in limine fundationis. E converſo in ipſomet Decreto Urbani (apud *Croix n. 89.*) declaratum fuit bene poſſe Epiſcopos reducere Miſſas, ſi Teſtator expreſſe hanc ipſis dederit facultatem.

Cauſæ autem, ex quibus Sedes Apoſtolica ſolet Miſſas reducere, ſunt paucitas Sacerdotum, ſtipendii tenuitas, vel augmentum ſtipendii currentis, extenuatio redituum Monaſterii, vel majores expenſæ neceſſariæ ad victum, &c. denique ſi urgeret neceſſitas Fratrum, vel fabricæ Eccleſiæ, aut Monaſterii; ita *Pal. part. 15. n. 3. Wigandt tr. 12. n. 90. & Salm. loc. c. num. 144. cum Azor. Phuib. Barboſa, Lez. & aliis.*

Dubitatur 1. An Epiſcopus poſſit minuere Miſſas, quarum onus non eſt qui ſuſciperet ob eleemoſynæ tenuitatem? Affirmat *Croix n. 119. cum Paſq., & Tamb.* Sed negandum cum *P. Conc.* ex Decreto S. C. mox ſupra citato, ubi declaratur nullo modo poſſe Epiſcopos onera Miſſarum reducere, vel moderari; Idque expreſſius declaravit eadem S. C. in alio Decreto, quod refert *Conc. l. c.* iterum confirmato per aliud Decretum editum die 20. Julii 1682. Sed hoc intelligendum procedere, ait *Fagnanus in c. Ex parte, de Conſtit. nu. 28. cum Falino*, quando antea hujuſmodi onera Miſſarum de jure vel de facto adimpleri poterant, ſed caſu quo reditus a principio fuerint ſufficientes, & poſtea ita imminuantur, ut nullo modo ſufficiant ad onera ferenda, tunc dicit *Fagnanus* non videri ſublatam Epiſcopis facultatem, quam habent de jure communi, Miſſas moderandi, vel commutandi, ex *c. Nos quidem, de Teſtam.* & ex Trident. *Seſſ. 25. cap. 8.* ubi conceditur Epiſcopis, ut una cum herede vel executore poſſint ultimas voluntates in alium pium uſum commutare.

Dubitatur 2. An poſſit Capellanus ex ſe minuere numerum Miſſarum, ſi deficiant reditus? Si deficiant in totum ſine ipſius culpa, certum eſt non teneri Miſſas celebrare, ut communiter dicunt *Croix l. 4. num. 855. Tamb. Meth. Miſſ. l. 3. c. 1. §. 2. n. 2. & §. 3. n. 89. Ronc. c. 8. quæſt. 8. cum Paſqual. & Paſſer. ac Eſcob. l. 21. n. 637. cum Bordon. & Averſa.* Idque declaratum fuit a S. C. ut diximus *n. 324. in fine.* Si vero reditus deficiant in parte, etiam videtur certum cum *Eſcob. n. 638.* poſſe Capellanum minuere Miſſas, caſu quo Teſtator congruam eleemoſynam deſignaverit, v. g. tarenum pro qualibet Miſſa; quia tunc, ſicut augendus eſſet numerus Miſſarum ſi reditus augerentur, ita minuendus eſt ſi reditus diminuuntur. Major difficultas eſt, an poſſit Capellanus minuere Miſſas, ſi teſtator deſignaverit numerum Miſſarum, & deficit ſtipendium adhuc ordinarium? Negant *Tamb. l. c. n. 1. & 2. Diana p. 10. tr. 16. R. 65. Mazzot. t. 2. p. 427. n. 5. Pal. t. 2. tr. 3. d. 1. p. 6. n. 23. & Salm. de Statu Rel. c. 7. n. 152. cum Azor. Gav. Philib. Pell. & Lezana.* Hi dicunt pro hac moderatione omnino recurrendum ad Sedem Apoſtolicam, tum ex Decreto ſupra allato, ubi dictum fuit: *Pro his omnibus reducendis, aut moderandis ad Apoſtolicam Sedem recurratur*, tum ex alio Decreto (vide *ap. Croix n. 89.*) ubi ad quæſitum: *Quid ſi legatum ſit ita tenue, ut non ſit qui velit onus illi injunctum ſubire, & ſi recurrendum ſit ad Sedem Apoſtolicam pro moderatione oneris, totum aut fere totum inſumendum ſit pro expenſis ad id neceſſariis?* Sic declaratum fuit. *Etſi legatum ſit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris, ut ſupra impoſiti, ab iis ad quos pertinet Sedem Apoſtolicam eſſe adeundam, quæ abſque ulla impenſa id ſtatuet.* His tamen non obſtantibus, affirmant cum *Buſemb. ut ſupra, Franc. de Lugo l. 5. de Sacram. c. 12. q. 9. n. 98. Eſcob. l. c.* item *Bordon. apud Croix n. 123. & Paſqual. ac alii apud Ronc. l. c.* qui *in Reg. 3. in praxi*, id probabile putat. Ratio horum eſt, quia id cenſetur eſſe juxta mentem ipſius Teſtatoris, qui non præſumitur voluiſſe gratis, aut ſtipe minori juſto cogere Capellanum ad celebrandum, vel ad ſupplendum ſtipendium ex propriis bonis, ſi vellet per alium celebrare: alioquin voluntas Teſtatoris eſſet injuſta, quæ ſervari non debet. At quia in hoc facile intervenire poſſet periculum hallucinationis, advertit *Ronc.*, generaliter loquendo, recurrendum eſſe ad judicium Epiſcopi (quod neceſſario requirunt *Croix l. 4. n. 855. & Tourn. t. 5. p. 793. q. 13.*), vel ſaltem viri docti & pii, qui non auctoritative, ſed tanquam juſtus Arbiter numerum Miſſarum moderetur. Ad Decreta autem præfata reſpondet *Ronc. cum Paſqu.* in tali caſu hanc non eſſe proprie reductionem, aut moderationem ſtabilem, quam Sedes Apoſtolica ſibi reſervat, ſed eſſe ceſſationem de jure obligationis pro rata redituum deficientium; Decreta enim loquuntur juxta mentem *Trid. Seſſ. 25. c. 4. de Ref.* ubi ſermo eſt non jam de reditibus diminutis, ſed de tenui eleemoſyna ab initio deſignata pro Miſſis, quæ non facile reperiatur qui velit celebrare, & de illis, re integra, ob tenuitatem ſtipendii, vel paucitatem Sacerdotum fieri vellet reductio. An autem hæc opinio ſit probabilis, judicio Sapientiorum remitto: Ceterum, ſi ſtaret hæc ſententia, omnino ſervandum eſſet id quod advertit *Tamb. dict. c. 1. §. 3. n. 96.* nempe, quod, ſi Capellanus per annos præteritos acceperit ſtipendium majus ſolito, tenetur compenſare, eundem numerum Miſſarum celebrando; qui enim antea ſtetit commodo, deinde ſtare debet incommodo.

Dubitatur 3. An Epiſcopus poſſit moderari Officia, preces, & eleemoſynas Anniverſariis anneæas? Negat *Tamb. apud Croix n. 121.* Sed affirmat *Paſqual. ibid.* quia prohibitio non loquitur de his, ſed tantum de Miſſarum reductione; Uti etiam nec de illis Miſſis, ad quas aliquis Sacerdos ſe obligaſſet ſine congruo ſtipendio; id enim eſſet in præjudicium Eccleſiæ, & Succeſſorum: Sed hoc ultimum nullo modo admittendum, quia eſſet contra Decreta relata ſupra *in dub. 1.*

„ 11. Qui ratione Beneficii tenetur quotidie celebrare, 332
tenetur etiam Miſſas pro fundatore (niſi de hujus intentione contraria conſtet) applicare. *Bon. & alii, Dian. p. 6. t. 6. R. 13.* qui tamen concedit poſſe eum pro ſeipſo quater, aut ſexies in anno * (*Vel pro valde ſibi conjuncto, aut charo, amico, aut benefactore; Sic enim præſumitur conſenſiſſe Fundator, ut Salm. c. 6. n. 36. cum Lezan. Dian. Steph. Hurtad. Nald. Philib. &c. paſſim; Modo non accipiatur ſtipendium, ut recte advertunt Holzmann n. 351. & Elbel n. 215. cum Paſq. & Gob. ac Salm. c. 5. nu. 38. cum Bon. Quint. Diana, & communi, contra Vidal; quia hoc eſſet contra mentem Fundatoris.*) *; Et in die Commemorationis omnium defunctorum pro particulari defuncto celebrare. * (*Vide infra n. 338.*) * Item quavis hebdomada unam Miſſam omittere devotionis, & reverentiæ cauſa, idque ex præſumta intentione fundatoris: quam *Tamb. l. 3. exped. ſacr. c. 3. §. 1. ex Gavant. p. 3. t. 12.* limitat, niſi de contraria fundatoris voluntate conſtet, vel ſit onus Eccleſiæ, aut Monaſterii, curare Miſſam quotidianam. V. *Tamb. l. c. Dian. p. 2. t. 14. R. 28. & p. 4. t. 4. R. 85. & p. 5. t. 6. R. 23. & t. 13. R. 15.* Idipſum limitat *Card. de Lugo R. mor. l. 5. d. 9.* ſi obligatio dirigatur ad ipſum Sacerdotem, v. g. ſi dicatur (qui debet quotidie celebrare), quo caſu concedit * (*Ita etiam Salm. n. 37. communiter cum Suar. Bon. Azor. Leand. Sylv. ex c. Significatum, de Præbend. ubi dicitur Capellanum teneri quotidie celebrare, ſalva honeſtate, & debita devotione. Advertit tamen Bon. c. 8.*

„ *c. 8. q. 3. nullo die Capellanus poterit vacare, ſi in fundatione expreſſe cautum ſit, ut Miſſa celebretur per ſeipſum, vel per alium, ex Declar. S. C. die 30. Maji 1699.)* ". Si „ vero dirigatur ad celebrationem in tali loco, v. g. volo, „ ut in tali Eccleſia celebretur quotidie Miſſa, teneri eum „ pro ſe alium ſubſtituere eo die, quo ipſe non celebret. " „ (*Ita Salm. l. c. cum aliis communiter.*)

333 „ 12. Qui non poteſt fundationi ſatisfacere propter morbum, non tenetur, ſi brevis ſit v. g. 15. dierum, (ut docet *Bon.* aut etiam unius, alteriuſve menſis, ut probabiliter docet *Card. de Lugo n. 36.*) ſubſtituere alium, aut compenſare, cum tam ſtricte ne domini quidem honeſti cum famulis agant; ſecus tamen, ſi ſit diuturnus morbus; niſi reditus ſint nimis tenues, aut in morbum abſumantur, ut contra *Sylv. & Azor.* docet *Bon. Rodriq.* Impeditus vero aliis negotiis, licet juſtis (cum hæc non debeant obeſſe fundatori), debet ſatisfacere per alium, vel compenſare poſtea, præſertim ſi fiat ſæpius. Ita *Bon. d. 5. q. ult. p. 7.*

Quæritur, an Capellanus ægrotans teneatur interim alteri dare ſtipendium, ut Miſſas celebret? Commune eſt (contra *Henriq.*) non teneri, ſi infirmitas ſit brevis, ut cum *Buſ.* hic tenent *Lugo d. 21. n. 48. Salm. c. 5. n. 34.* cum *Dic. Dian. Lez. &c.* niſi fundator voluerit non deficere Miſſam in tali loco, &c. Quænam autem ſit infirmitas brevis? Alii dicunt, ſi durat per decem dies, ut *Barboſ. Molfeſ. Graff. &c.* Alii extendunt ad 15. dies, ut *Bon.* & *Dian.* item *Elbel p. 131. n. 214. cum Anacl.* Et de hoc habetur Declaratio S. C. Conc. edita die 17. Nov. 1695. (*ap. Pitton. de Paroch. n. 1595.*) ubi dictum fuit non teneri Capellanum per alium ſupplere, tempore infirmitatis non excedentis 15. dies. Alii ad menſem, ut *Laym. c. 3. n. 7. & Salm. n. 35.* cum *Hurtad. & Concil. Mediol. 7. tit. de Miſſis*, ubi: *Si Capellanus ſaltem per annum celebravit in aliquo loco, ſi etiam per menſem ægrotet, adhuc integram eleemoſynam judicio Epiſcopi accipere poteſt.* Alii denique extendunt ad duos menſes, ut *Lugo n. 49. cum Nav.* item *Philib. Dic. Nald. Leand. & Ant. a Sp. S. apud Salm. l. c.* & adhæret *Conc. p. 471. n. 31.* ac probabile putant *Buſemb.* ut ſupra, ac *Dicaſt. Pal. Nav. &c.* apud *Salm. ib.* Omnes autem hæ opiniones videntur eſſe probabiles.

Nota hic obiter id quod advertit Bened. XIV. *de Sacr. Miſſ. l. 3. c. 23. n. 2.* prohibuiſſe S. C. triginta Miſſas Gregorianas, utpote rebus non convenientibus refertas. An autem liceat accipere ſtipendium pro prima Miſſa, quam Neopresbyter celebrat cum Epiſcopo? Vide dicenda *n. 829. v. An autem.*

DUBIUM II.

Cujus ſit applicare fructum Sacrificii?

334 *A quo applicandus ſit fructus Miſſæ? An Religioſus valide Miſſam applicet contra voluntatem Prælati?*

335 *Applicatio debet fieri ante celebrationem. Qu. I. An ſufficiat applicatio habitualis? Qu. II. An ſi quis accepit ſtipendia a diverſis, ſufficiat applicare Miſſas pro eis in confuſo?*

336 *Quid ſi applicatio nulli fiat, vel incapaci?*

337 *An valeat applicatio conditionata? Et an applicatio facta pro primo offerente, ſit illicita, & invalida?*

338 *An in die Mortuorum poſſit applicari Miſſa pro particularibus ex ſtipendio?*

339 *De Altare privilegiato. Qu. 1. An ad tales Indulgentias lucrandas requiratur Miſſa de* Requiem? *Qu. 2. Quomodo intelligenda eſt clauſula:* Modo in Eccleſia quotidie dicantur ſeptem Miſſæ? *Qu. 3. Quomodo clauſula:* Modo in Eccleſia non ſit aliud Altare Privilegiatum?

„ RESp. Solus Sacerdos offerens valide id facit, per ſuam „ intentionem, quia eſt actus poteſtatis Sacerdotalis. „ Ita *commun. Suar. Card. de Lugo d. 14. ſ. 10. n. 211. &c.*

Unde reſolves.

334 „ 1. Is valide applicat, etſi peccet ſacrificando, vel applicando contra voluntatem ſuperiorum. Ita *Suar. Lay. Dian. Card. de Lugo, l. c.* contra *Nav. Ledeſ.*, & alios, quorum ſententiam probabilem dicit *Dian. t. 1. R. 72.*

Quæritur an Religioſus valide applicet Miſſam contra voluntatem Prælati? *Prima* ſententia negat, quam tenent *Scotus Quodl. 20. Gav. in Rubr. Miſſ. p. 3. tit. 12. n. 28.* item *Gabr. Arm. & alii apud Tourn. t. 5. p. 482. v. Grave*, ac *Cordub. & Led. ap. Dian. p. 2. tr. 14. R. 72.* qui probabilem putat. Ratio, quia voluntas Religioſi ſubditur voluntati Superioris; unde, ſicut Superior poteſt irritare contractus, & vota ſubditi, ita etiam applicationes Miſſarum. *Secunda* vero ſententia communior & probabilior dicit talem applicationem ſubditi eſſe quidem illicitam, ſed non invalidam, & hanc tenent cum *Buſemb. Suar. d. 79. ſ. 9. Laym. c. 2. n. 11. Lugo de Euchar. d. 19. n. 211.* qui ait oppoſitam rejici fere ab omnibus Recentioribus, *Salm. de Sacrif. Miſſ. c. 3. n. 25. Anacl. p. 576. n. 72. Spor. n. 289. Tourn. l. c. cum Vaſq. & Elbel p. 119. n. 180. cum Manſtrio, Croix, & Gob.* Ratio, quia ſubditus, uti utitur poteſtate Ordinis (ut eſt in hoc caſu), minime ſubjicitur voluntati Prælati. Limitat *Marchantius in Tribun. q. 2. d. 2.* Si Sacerdos applicationem faceret ex vi pacti initi cum offerente, quia ſicut pactum ſine voluntate Prælati eſt nullum, ita & applicatio. Hoc tamen ſane intelligendum, quando ſubditus ita alligaret applicationem pacto, ut abſolute intenderet non applicare, ſi non ſatisfaceret obligationi contractæ (quod bene ait *Spor. n. 290.* in facto raro accidere); Quando tamen abſolute applicat, non reſtringendo intentionem ad ſatisfactionem pacti; tunc valide applicat ex poteſtate generali, quam ipſe habet applicandi Sacrificium cui vult, etiamſi errore ductus Miſſam applicaret pro obligatione contracta.

„ 2. Sacrificium, quod neque formaliter, neque virtualiter „ ulli applicatum eſt, vel ante, vel in ipſa conſecratio- „ ne, ſaltem ejuſdem ſpeciei, non poteſt poſtea ulli appli- „ cari, ſaltem adæquate: quia producit effectum, quando „ exiſtit, neque is ſuſpenditur; ideoque nec licet accipere „ ſtipendium pro Miſſa præterita. Vide *Laym.* 335

„ Dixi, *vel ante*; quia non requiritur, ut applicatio fiat „ in ipſo Sacrificio: ſufficitque, ſi pridie facta ſit, etſi ipſo „ die de ea non cogitet. *Bon. q. 3. p. 2. ex Suar. Dian. l. c. R.* „ 47. contra *Vaſq.*

Quæritur I. An ad applicandam Miſſam ſufficiat applicatio habitualis, nempe aliquando habita, & non revocata? Negant *Vaſq. De Sacram. d. 38. c. 6. n. 74. & Abelly de Sacr. Miſſ. §. 5. n. 5. cum Iſamb.* dicentes, quod ſicut ad conſecrandum requiritur Miniſtri intentio actualis, vel ſaltem virtualis, ſic enim requiritur ad fructum Miſſæ applicandum. Sed verius, & communiter affirmant *Suar. 3. p. d. 17. ſe. 3. concl. 2. Bon. de Sacr. d. 1. q. 3. p. 2. §. 3. n. 11. Lugo eod. tit. D. 8. nu. 93. cum Molſ. & Dian.* item *Cont. Tourn. t. 5. p. 841. q. 6. Reſp. ad 2. Holzmann p. 5. n. 12. v. Dices, Elbel p. 178. n. 174. Mazz. de Sacr.* Miſſ. *t. 3. p. 168. Sporer eod. t. n. 340. cum Gob.* qui teſtatur hanc eſſe omnium praxim, & *Croix l. 6. p. 2. n. 205. cum Con. Tamb. & Paſq.* Et ab hac doctrina in ſubſtantia non eſt difformis *P. Conc. t. 8. p. 473. n. 36.* nam, licet requirat intentionem virtualem, tamen virtualis illa (modo quo ipſe explicat) coincidit cum noſtra habituali; dum inquit, quod ſi quis acceperit 20. eleemoſynas, & hodie celebrationem incipit cum voluntate ſequentibus diebus celebrandi pro offerente, tunc ſufficere primam intentionem, etiamſi ceteris ſingulis diebus alio diſtractus illam non renovet. Ratio noſtra eſt, quia applicatio Miſſæ ſe habet per modum donationis verbalis, quæ ſemel facta valet donec expreſſe revocetur. Reſpondetur autem ad rationem oppoſitam, quod in Sacramentis ideo requiritur intentio actualis vel virtualis, quia intentio efficit Sacramentum, ſeu actualiter influit in ejus confectionem; ſed in applicatione Miſſæ intentio non efficit fructum illius, dum adhuc ſine applicatione de ſe oritur fructus ex celebratione Miſſæ, & ideo ſufficit applicatio aliquando facta, per quam fructus fuit alicui donatus.

Quæritur II. An ſi quis accipit ſtipendium a decem perſonis pro decem Miſſis, ſatisfaciat applicando primas decem Miſſas quas legit pro ipſis in confuſo? Negat *Sylvius apud Bon. d. 4. p. 7. §. 3. n. 1. & Conc. t. 8. p. 474. n. 38.* Sed melius videtur ſic diſtinguendum: Si ſingula Sacrificia applicantur pro ſingulis indeterminate, non videtur ſatisfieri, quidquid dicant *Averſa, & Diana ap. Croix l. 6. p. 2. n. 209.* Ratio, quia ad ſatisfactionem requiritur intentio applicandi fructum determinatæ perſonæ, ut illi proſit; unde ſicut non conſecraret, qui decies proferret formam Conſecrationis ſuper decem hoſtias, cum intentione conſecrandi unaquaque forma unam hoſtiam ex eis in confuſo; ita qui applicat decem Miſſas indeterminate. Si vero Sacerdos unamquamque Miſſam intenderet applicare omnibus illis decem perſonis, ſingulis applicando decimam partem uniuſcujuſque Miſſæ, non videtur ratio cur non ſatisfaciat, cum nemo dubitet, quin fructus Sacrificii ſit diviſibilis, & ideo jam tribuitur unicuique quod debetur; unuſquiſque enim in ſingulis Miſſis, decimam partem accipiendo, in celebratione decimæ Miſſæ jam totum ſuum fructum percipit. Et ita tenent *Bon. l. c. Ronc. c. 6. qu. 9. R. 2. Tamb. de* Miſſ. *l. 2. c. 2. §. 11. n. 4.* item *Averſa, Henno, & alii apud Croix l. 6. p. 2. n. 219.* contra *Paſqual. & Poſſev.*

„ 3. Si nulli applicetur, vel incapaci, fructus manet in „ theſauro Eccleſiæ, ut docet *Suarez*, vel cedit ipſi Sacer- „ doti, vel illis, pro quibus tenetur ſpecialiter offerre, quod „ ita implicite cenſeatur intendiſſe. Ita *Laym. t. 5. c. 2. V.* „ *Card. de Lugo n. 215.* 336

Si fructus Sacrificii applicatur incapaci, tunc ille remanet in theſauro Eccleſiæ. In praxi autem quando dubitatur, an is pro quo offerimus ſit vel ne capax fructus, conſultum eſt in Miſſis gratuitis illas applicare vel nobis ipſis, vel alteri ſub conditione, ſi perſona cui applicantur non ſit capax; In Miſſis vero debitis ex ſtipendio, quia probabiliter fructus cedit in beneficium propinquorum offerentis ex ejus implicita voluntate, ideo tunc non poſſumus, cui velimus fructum applicare, niſi ſub conditione, ut præjudicium non fiat cui obligatio adſit applicandi; ita *Elbel n. 194. & Spor. n. 264. cum Marchant.*

„ 4. Applicatio, ſub conditione jam impleta, eſt valida, 337 „ v. g. ad intentionem quam habuit hodie ſuperior, non autem „ ſub conditione futura contingente, v. g. applico illi, cui „ Titius interrogatus voluerit; vel ei, qui prius morietur; „ vel qui primo ſtipendium offeret: Ita *Suar. in 3. p. t. 3. d. 79. ſ. 9. Laym. l. c. Dian. l. c. R. 15. Card. de Lugo d. 19. n. 209.* contra „ *Bon. q. ult. p. 7. §. 5.* qui tamen ipſe in praxi diſſuadet.

„ 5. Non ſatisfecit, qui te mortuum putans, Miſſas, quas „ pro defuncto teneretur, celebravit.

„ 6. Sacerdotes Societatis non ſatisfaciunt, celebrando pro

„ de-

„ defunctis per anticipationem, niſi tamen jam mortui ſint, etſi poſtea promulgentur. *Laym. l. c.*

Dicunt *Lug. de Pœn. d.* 13. *a.* 137. *& Pal. p.* 6. applicationem Miſſæ factam pro primo offerente eſſe validam, ſed illicitam ex prohibitione Clementis VIII. quam promulgavit Paulus V. die 15. Nov. 1605. vetans hanc conſuetudinem, *tamquam pluribus nominibus periculoſam, Fidelium ſcandalis obnoxiam, atque a vetuſto Eccleſiæ more nimium aberrantem*. At probabilius (ut recte ait *Croix n.* 222.) talis applicatio non ſolum erit illicita, ſed ſæpe invalida, quia ſæpe accidet quod Miſſa tunc dicatur pro cauſa quæ adhuc non exiſtit, puta ſi ſtipem offerens poſtulabit Miſſam pro liberatione a carcere, ab infirmitate, &c. quæ cauſa, cum nunc non adſit, effectus Miſſæ ſuſpenſus remanere deberet, quod non videtur credibile. Bene tamen advertit *Tournely p.* 791. *cum Vaſq. Averſa, & Quarti*, quod ſi Sacerdos prævideat, quod poſtulabuntur Miſſæ pro aliquo defuncto, bene poteſt eas nunc offerre, & deinde ſtipendium percipere, quia hoc caſu jam offerrentur pro perſona determinata.

338 „ 7. Non omnes Sacerdotes tenentur die Animarum applicare Miſſam pro omnibus defunctis. *Tamb. l.* 3. *exp. ſacr. c.* 3. §. 2. contra praxim, & *Gav. p.* 4. *t.* 15. * (*De hoc adeſt Decretum S. C. apud Merati in Indice n.* 411. *editum die* 4. *Aug.* 1663. *ubi dictum fuit*. In die Commemorationis omnium Fidelium defunctorum Sacrificia poſſunt a Sacerdotibus celebrantibus applicari ad libitum, ſcil. vel pro omnibus Fidelibus defunctis, vel pro aliquibus tantum. *Hoc Decreto poſito, bene ait Tourn. t.* 5. *p.* 793. *q.* 11. *nihil obeſſe, quin pro talibus Miſſis poſſit accipi ſtipendium*.) *

339 „ 8. Miſſa celebrata in altari privilegiato pro defunctis non ſuffragatur illis, nec ſatisfit Indulto, niſi ſit de Requiem. *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 233. *ex declarat. Card. & p.* 9. *t.* 2. *R.* 8.

Hoc Privilegium Altaris in hoc conſiſtit, ut ex Indulgentiis, ſive fructibus, qui ſunt in theſauro Eccleſiæ, liberetur a Purgatorio Anima pro qua Miſſa in illo Altari applicatur; & hoc vi poteſtatis Clavium, quam habet Papa applicandi Indulgentias, vivis quidem per modum abſolutionis, defunctis vero per modum ſuffragii ſive ſolutionis.

Quæres 1. An ad lucrandam Indulgentiam Altaris Privilegiati ſemper requiratur, ut celebretur Miſſa *de Requiem*? Reſp. negative, nam licet olim anno 1601. die 1. Junii reſpondiſſet S. C. affirmative, ut fert *Diana p.* 4. *tr.* 4. *R.* 233. Attamen Alexander VII. die 22. Januar. an. 1667. in Decreto incipiente *Credita nobis*, declaravit quod in iis diebus, quibus non licent Miſſæ *de Requiem*, Miſſæ de Feſto currente eaſdem habent Indulgentias, quas habent Miſſæ *de Requiem*: Idque extendit ad Altaria Privilegiata etiam non perpetua, & pro aliquo die in hebdomada. Deinde Innocentius XI. die 4. Maji an. 1688. declaravit id valere etiam in diebus Dominicis, & diebus infra Octavas Paſchatis, Pentecoſtes, Corporis Chriſti, & aliis annuis diebus, quibus Miſſæ *de Requiem* non poſſunt celebrari. Demum hæc omnia Decreta confirmavit Clemens XI. die 29. Sept. an. 1714. (Vide Decreta præfata apud *Merati t.* 1. *par.* 2. *in Indice n.* 623. 624. & 625.) Ex his omnibus colligitur, quod Miſſæ in Altari Privilegiato, aut perpetuo, aut ad tempus conceſſo, ſuffragantur defunctis, ſive dicantur *de Requiem*, ſive de die currenti, quando non licet eas *de Requiem* dicere. Si vero currat feſtum ſemiduplex, omnino debet dici de *Requiem* in Altari Privilegiato; alias non acquiritur Indulgentia, etiamſi in Eccleſia ſolemnitas celebretur, ex Declaratione S. C. quam refert *P. Zacharia apud Croix l.* 6. *p.* 2. *ad n.* 509. Cum autem privilegium conceditur ad tempus, declaravit S. C. (in Decreto, quod affert *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 215.) quod tempus incipit non a die publicationis Brevis, ſed a die conceſſionis.

Quæres 2. Quid ſi in Eccleſia, ubi conceſſum eſt Altare Privilegiatum per aliquod tempus, non dicantur ſeptem vel quinque Miſſæ juxta clauſulam, quæ in Indultis apponi ſolet? *Sylv. apud Croix n.* 522. putat privilegium etiam ſuffragari, ſi bis vel ter Miſſæ non legantur. Sed verius oppoſitum docet Benedictus XIV. *Notif.* 56. *n.* 16. ex Decreto S. C. Concilii, edito die 11. Sept. 1694. & approbato ab Innoc. XI. qui mandavit publicari; ibi dictum fuit, *celebrationem Miſſarum Indultis præfatis præfinitarum omnino neceſſariam eſſe ſingulis diebus in eadem Eccleſia*. Declaravit tamen eadem S. C. die 30. Julii 1706. alio Decreto (inſerto in Bullario Clementis XI. *part.* 2. *p.* 592.) quod pro tempore, quo Religioſi vel Sacerdotes Seculares per aliquot dies vel menſes propter abſentiam non celebrant Miſſas præfinitas, Indulgentiæ non amittuntur, ſed pro illo tunc ſuſpenduntur. Inſuper declaravit, quod ſi Miſſæ non legantur ob Sacerdotum infirmitatem, vel quia Religioſi occaſione feſtivitatis, vel funerum, alibi celebrare debeant ex juſſu Prælati, ſi raro id fiat, Indulgentiæ etiam ſuffragantur. Vide prædicta Decreta *apud Bened. XIV. l. c. n.* 17. *& apud Sporer t.* 3. *p.* 258. qui illa in extenſum affert.

Quæres 3. quomodo intelligenda clauſula, *ſi in Eccleſia aliud Altare Privilegiatum non eſt erectum?* Probabiliter reſpondent *Sporer p.* 258. *n.* 133. *& Gobat. n.* 519. intelligendam eſſe, quod ſi Altare Privilegiatum antea conceſſum fuerit generatim pro quibuſcunque defunctis, idque in ſecunda petitione non ſit expreſſum, poſterior conceſſio, etiam generatim facta, nihil valet; Secus vero, ſi conceſſio fiat pro aliquibus particularibus perſonis. Et ſic pariter videtur dicendum, ſi prima conceſſio fuerit particularis, & ſecunda generalis.

D U B I U M III.

Quando, & quoties liceat celebrare?

340 *An poſſit dici Miſſa ante Auroram, vel poſt Meridiem?* 341. *A quo tempore incipiat Aurora? An tempus tam Auroræ quam Meridiei moraliter accipiendum?* 342. *Quid de Privilegiis Regularium?*

343 *Caſus in quibus licet celebrare ante Auroram, vel poſt Meridiem. An in Nocte Nativitatis omnes tres Miſſæ dici poſſunt ante Auroram?* 344. *An liceat anticipare Miſſam vel poſtponere ob Feſtivitatem, vel cauſa itineris, vel ex Diſpenſatione Epiſcopi?* 345. *An peccet graviter, qui celebrat ante Auroram, vel poſt Meridiem?* 346. *Quænam in hoc ſit parvitas materiæ?*

347 *Quale peccatum ſit celebrare ante Matutinum?* 348. *Quid ſi eſſet Miſſa Conventualis, & ſolemnis?*

349 *An liceat celebrare (& miniſtrare Communionem) in quolibet anni die?* 350. *An in die Cœnæ Domini, & Sabbati Sancti liceat privatim celebrare?*

351 *An & quando liceat celebrare pluries in die?*

352 *An aliquando liceat interrumpere Miſſam, vel de novo incipere?* 353. *An ſi superveniat Princeps, vel turba Peregrinorum? vel ſi Sacerdos recordetur alicujus impedimenti?* 354. *An ſi urgeat neceſſitas propria vel aliena?*

355 *Quomodo Miſſa interrupta, ſupplenda ſit ab alio Sacerdote?*

„ Reſp. 1. Ordinarie non licet celebrare poſt meridiem, 340 ſed debet inchoari ante duodecimam, nec ante auroram, quam ante ſolis ortum *Reginald.* quadrantem horæ, *Henriq.*, & *Conin.* mediam horam, *Azor.* horam cum quadrante, *Suarez, & Fernand. & Poſſev.* ſeſquihoram comprehendere dicunt, & conſequenter, cum, ſecundum *Henr. Suarez*, & alios, Miſſa poſſit inchoari tanto ante auroram, ut ſub ejus initium finiatur, licet duabus horis ante ſolis ortum incipere. Ita *Rodriquez*, & alii. Unde ulterius inferunt quidam cum *Suar.* Religioſis habentibus privilegium celebrandi hora ante diem; licere tribus horis ante ortum Solis incipere: quod *Card. de Lugo d.* 20. *ſect.* 1. *n.* 32. non improbat, etſi *Laym.* tantum permittat horis duabus poſt mediam noctem. *Card. de Lugo l. c.* Quacunque autem hora licite (ſive ex, ſive ſine privilegio) celebrent, eadem etiam (atque adeo in Miſſa, quæ nocte Nativitatis, ceteriſque, quæ poſt illam celebrantur) licere iis Euchariſtiam aliis miniſtrare, contra *Bordon.* docet *Diana p.* 9. *t.* 7. *R.* 43. * (*Sed hoc vetitum nunc eſt. Vide de hoc dicta n.* 252. *v. Sic etiam.*) *

In Rubrica Miſſalis .... habetur: *Miſſa privata, ſaltem* 341 *poſt Matutinum & Laudes, quacunque hora ab aurora uſque ad meridiem dici poteſt*. Non licet igitur celebrare ante Auroram, quæ non jam intelligitur ortus ſolis, ſed tempus illud quod eſt medium inter noctem & diem. Hinc dicunt *Salm. c.* 4. *n.* 33. licitum eſſe inchoare Miſſam ſere per duas horas ante ortum Solis: Sed melius ajunt *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 226. *Tourn. t.* 5. *p.* 793. *q.* 1. *& Bened. XIV. Notif.* 12. *n.* 12. Auroram computandam eſſe ex temporum varietate, juxta Tabellas, quæ Directoriis Officii Divini apponi ſolent. Idcirco aſſerunt *Croix*, *& Tournely* in Menſe Janii Auroram incipere fere duabus horis cum quadrante ante ortum ſolis: menſibus Februarii, & Septembris hora cum dimidia: in menſe Martii hora cum quadrante: in reliquis vero Menſibus hora, & tribus quadrantibus circiter.

Omnes autem conveniunt cum *Lugo d.* 20. *n.* 37. *Tourn. p.* 794. *quæſt.* 2. *&* 3. *Wigandt tr.* 15. *n.* 52. *Bonac. p.* 9. *n.* 2. *& Salm. c.* 4. *n.* 33. *&* 41. qui citant *Suar. Nav.* 54, *Henr. & alios*, quod nulla ſit culpa Miſſas terminare in Aurora, & eas incipere parum ante Meridiem; Ratio quia tempus tam Auroræ, quam Meridiei (de quo infra dicemus ex *n.* 345.), non mathematice, ſed moraliter accipiendum. Et quamvis olim (ut fert *Benedictus XIV. Notif.* 12. *n.* 3. *&* 4.) Clemens XI. ſecus præceperit in quodam ſuo Edicto, ubi ſic dixit: *Comandiamo che le Meſſe non poſſano incominciarſi prima dell' Aurora, e che a mezzo giorno debbano eſſere del tutto terminate*. Nihilominus poſtea, cum hoc punctum rurſus examini mandatum fuiſſet, Benedictus XIII. annuit poſſe tolerari latitudinem tertiæ partis horæ tum ante Auroram, tum poſt Meridiem: Idque per Edictum publicatum fuit ſub Clem. XII. (*apud Bened. l. c.*)

Circa autem Religioſos, affert *Lugo d.* 20. *ex n.* 27. plura Privilegia, quibus Regularibus conceditur celebrare duabus horis poſt mediam noctem: Item *Salm. c.* 4. *n.* 32. afferunt Privilegium Eugenii IV. celebrandi tertia hora poſt meridiem ex juſta cauſa. An autem hujuſmodi privilegia 342 fuerint revocata per Tridentinum? Affirmat *Fagundez cum aliis apud Lugo n.* 29. quia in præfato Concilio *Seſſ.* 22. *Decr. de Vitand. in celeb. Miſſæ*, ſic præcipitur: *Ordinarii caveant, ne Sacerdotes aliis, quam debitis horis celebrent ... non obſtantibus Privilegiis quibuſcunque*. At negant *Wigandt tr.* 15. *n.* 5. *Lugo ib. cum Rodr. Salas, Diana*, & aliis pluribus, & id probabile putat *Ronc. c.* 5. *q.* 8. *cum Tamb.* Ratio, quia Tridentinum ibi tantum imponit Epiſcopis, ut prædicta curent obſervari; ergo ubi Epiſcopi non repugnant, non eſt cur Regulares ſuis Privilegiis frui nequeant. Sed hoc non obſtante, oppoſitum omnino tenendum ex Decreto Clementis XI. edito 15. Dec. 1703. (in extenſum relato *ap. Croix*

258.)

258.) ubi Pontifex declarat Privilegia Regularibus conceſſa circa Miſſarum celebrationem omnino revocata eſſe per Concilium Tridentinum in dicto Decreto *Seſſ. 22. c. un.* Et quamvis Clemens ibi tantum loquatur de Privilegio Altaris portatilis, tamen hac declaratione proculdubio oſtendit pariter revocatum eſſe Privilegium celebrandi extra debitas horas, quas Concilium expreſſe ſervari jubet ab omnibus Sacerdotibus; non obſtantibus (ut ſupra) Privilegiis quibuſcunque.

343 „ Dixi, *ordinarie*, quia antevertere licet ſequentibus caſibus, in quibus etiam paulo poſt meridiem, v. gr. uno, vel altero quadrante, inchoari poteſt, uti etiam ſecundum *Sot.* & *Palud.* ex quavis rationabili cauſa, v. gr. ob funus Principis, vel quia Sacerdos die feſto propter iter fuit impeditus, quo caſu etiam integra hora poſt licere inchoare dicunt. V. *Laym. l. c. Fer. hic c. 3.*

„ 1. In neceſſitate, v. g. ut morituro detur Viaticum, quo caſu licere media nocte celebrare, ait *Diana p. 1. t. 14. R. 33. ex Laym. &c. cum Lugo Diſp. 20. n. 25. & Salm. c. 4. n. 27. cum Vaſq. Pal. Dicaſt. Hurt. &c. communiter.*

„ 2. Ubi eſt mos rationabilis, ut opifices, & famuli ſummo mane poſſint audire Sacrum. *Laym. l. 5. t. 5. c. 4. n. 3. ex Nav. &c.* (Vide *Dian. p. 2. t. 14. R. 33.*) non tamen idirco poſt meridiem licebit.

„ 3. Ex privilegio, de quo ſupra.

„ 4. In nocte Nativitatis, in qua omnes tres Miſſas ante auroram dici poſſe, probabiliter docent *Suarez, Con. Laym. Dian. p. 4. t. 4. R. 226.* contra *Sylv. Fern.* & alios* (*Lugo n. 25. Salm. n. 26. cum Fagundez, & Nuno.*)*

Quæres, an liceat in Nocte Nativitatis Domini legere omnes tres Miſſas ante Auroram? Affirmant *Suarez d. 80. ſect. 4. v. Tertio, Lugo d. 20. n. 25. Salm. c. 4. n. 26. Diana p. 5. tr. 14. R. 35. cum Vaſq. Laym. Con. Molf. &c.* Quia (ut dicunt) in *c. Nocte ſancta de Conſecr. diſt. 1.* abſolute conceditur, quod in Nocte Nativitatis *Miſſas celebrent Presbyteri.* Sed verius id negandum cum *Holz. p. 85. n. 272. Conc. p. 288. n. 4. & Elbel p. 131. nu. 270.* Ratio, quia hoc eſſet contra expreſſam Rubricam Miſſalis, ubi notatur: *Prima Miſſa dicitur in nocte; Secunda in Aurora; Tertia in die.* Et hodie adeſt Decretum S. C. Rituum, editum die 18. Dec. 1702. (apud *Holzmann, & Elbel*) ubi dicitur: *Non licet in media Nocte Nativitatis Domini celebrare ſucceſſive alias duas* (Miſſas), *& Communionem ſacram exhibere.* Si autem, quis unam Miſſam celebrare vellet in tali die, nulla apparet ratio, ut recte ait *P. Conc.*, cur primam potius, quam alias celebrare debeat.

344 Adde 5. poſſe celebrari Miſſam privatam poſt ſolemnem in feſtivitate, ſi ſolemnis protrahatus ad horam & amplius poſt meridiem, ut probabiliter dicunt *Wigandt tr. 15. nu. 52. & Salm. c. 4. n. 35. cum Laym. Pal. Suar. Rodr. Led. Vill. &c.* Imo probabiliter *Suar. Vaſq. Fill. Rodr. Poſſev. & alii ap. Bonac. p. 9. n. 7.* (qui tamen non facile id concedit ſine licentia Epiſcopi) admittunt etiam poſt duas horas poſſe celebrari, ne magna pars Populi Miſſa careat. Adde 6. Ex cauſa itineris per horam poſt meridiem (vel ante auroram), ut cum *Buſ.* dicunt communiſſime *Conc. t. 8. p. 487. n. 2. Wigandt l. c. & Salm. n. 36. cum Soto, Suar. Pal. Laym.* & aliis citatis. Sic etiam ex cauſa funeris alicujus Magnatis, ut *Buſ. Conc. & Salm. n. 41. cum Laym. Henr. &c.* Ex cauſa concionis *Buſemb. & Wig.* Ex cauſa publicæ Supplicationis, *Buſ. & Conc.* Item quando Epiſcopus confert Ordines, *Laym. c. 4. n. 4. & Salm. n. 40. cum Soto, S. Antonin. Palud. Henr. &c.* Ex his enim cauſis Miſſa poteſt anticipari, ut ſupra, vel poſtponi per horam. Adde 7. Si Epiſcopus diſpenſet in aliquo caſu particulari ex rationabili cauſa; Juxta quam facultatem poſſunt Epiſcopi ſecum etiam diſpenſare. Ita *Lugo d. 20. num. 27. Wig. loc. c. Salm. n. 28. & 37. cum Nav. Laym. Pal. Conc.* Et recte dicit *Croix l. 6. p. 2. n. 225.* eandem facultatem habere omnes Superiores, ſecluſo privilegio, erga ſuos Religioſos, cum ſint eorum Ordinarii.

„ 1. Graviter peccat, qui ſine aliqua harum, aut ſaltem juſta cauſa citius mane, vel ſerius poſt prandium celebrat, ubi *Azor.* tertiam horæ partem, *Laym.* mediam horam, *Bon.* tres quadrantes, *Sylvius* horam requirit, at differendo peccat mortaliter. Vide *Dian. t. 14. R. 34.* ubi notat, Religioſos ex ſuis privilegiis poſſe celebrare uſque ad tres horas poſt meridiem, poſt tertiam vero nullo modo. Vide *Bon. l. c.*

345 Quæſitur, an ſit cuique licitum celebrare Miſſam ſub hora nona, ſcil. hora tertia poſt meridiem? Affirmant *Scotus, S. Antonin. Palud. Nav. Vivald. Durand. &c. ap. Palaum p. 7. n. 14. & apud Eſcob. l. 21. n. 354.* qui cum *Leſſ.* id probabile putat; quia (ut dicunt) Sacrificium Altaris correſpondere debet Sacrificio Crucis, quod hora nona fuit conſummatum. Nec obſtare ajunt Eccleſiæ contrariam conſuetudinem, quia hæc eſt tantum introducta ob fragilitatem hominum non valentium tamdiu jejunare; Unde non cenſetur obligationem induxiſſe, ſed potius favorem, cui quilibet poteſt renunciare. Sed hodie oppoſitum omnino tenendum, ut docent *Suar. d. 80. ſect. 4. Laym. c. 4. n. 3. Bon. p. 9. n. 5. & 7. Palaus l. c.* qui opinionem contrariam merito improbabilem vocat, & *Salm. c. 4. n. 34. cum Vaſq. Con.* & aliis paſſim. Ratio eruitur tum ex Trid. *Seſſ. 22. in Decr. de Obſervand. in cel. Miſſ. &c.* ubi ſic habetur: *Sancta Synodus decernit ... ut Ordinarii Edicta, & pœnis propoſitis caveant, ne Sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent.* Tum ex univerſali Eccleſiæ conſuetudine, quæ utique nunc ſervanda eſt, cum ſit præſcripta a Rubrica Miſſalis ut ſupra, & inſuper expreſſe approbata a S. Pio V. in ſua Bulla 4. incipiente, *SS. in Chriſto Pater*, ubi Pontifex prohibet *in virtute S. Obedientiæ, ne quis ſub pœna perpetuæ ſuſpenſionis a Divinis præſumat quovis prætextu, etiam licentiarum, in veſperis celebrare.* Ergo celebratio ſub veſperis non poterit excuſari a culpa gravi, cum talis celebratio præſumtio a Pontifice declaretur, & expreſſa inobedientia.

Communiter autem DD. in hoc admittunt parvitatem ma- 346
teriæ, quæ excuſet a mortali; & cum cauſa etiam a veniali, nempe ſi Miſſa terminetur parum ante Auroram, & incipiatur parum poſt Meridiem: Sed valde diſcrepant in aſſignanda tali materia; *Azorius p. 1. l. 10. c. 25. q. 5.* aſſignat pro materia gravi tertiam horæ partem; *Laymann c. 4. n. 6.* mediam horam; Communius vero & probabilius cenſent *Sylvius q. 83. a. 2. qu. 4. Pal. p. 7. n. 14. Bon. p. 9. n. 6. Ronc. c. 4. q. 8. R. 1. Urua ap. Conc. p. 487. n. 2.* qui non reprobat, & *Salm. c. 4. n. 34. cum Gabr.* & alii cenſent non eſſe materiam gravem, niſi incipiatur Miſſa hora ante Auroram, vel hora poſt Meridiem. Item valde probabiliter dicunt hic *Suar. d. 80. ſ. 4. v. Tertio, Bon. n. 7. Merati p. 248. & Fill. tr. 5. c. 4. q. 7. n. 503.* cum aliis, privilegium celebrandi hora poſt Meridiem, vel ante Auroram, intelligi una hora ante vel poſt tempus, ut ſupra a DD. conceſſum etiam non privilegiatis, alioquin privilegium parum prodeſſet.

Circa autem prædictam parvam materiam, (ideſt minus quam hora, ut ſupra) in celebrando poſt Meridiem, dixit quidam Recentior non ſufficere ad excuſandum a veniali cauſam differendi celebrationem uſque ad illud tempus, ſed inſuper requiri juſtam cauſam eo tunc celebrandi, puta ſi ſit dies feſtus, vel ut alii audiant Miſſam, & ſimilia: alioquin dicebat celebrationem non excuſari a culpa veniali. Sed hæc diſtinctio ſive opinatio a nullo Auctore tradita eſt, & videtur omnino inſubſiſtens, ut mihi & aliis doctis viſa eſt, quia eadem cauſa quæ permittit dilationem, permittit etiam celebrationem eo tunc fieri.

„ 2. Non eſt peccatum, celebrare ante dictam Primam, 347
„ vel etſi ob infirmitatem non poſſis Horas dicere* (*ut docent etiam Salm. c. 4. num. 43. & 44. cum communi.*); „ Vel etiam ante Matutinum, ſi cauſa ſubſit, ſine qua erit veniale, ut docent *Fill. Laym.* & alii, videturque ſententia tuta, contra multos dicentes eſſe mortale.*

Quæritur, quale peccatum ſit celebrare Miſſam ante recitationem Matutini? Adſunt tres ſententiæ: *Prima* dicit eſſe mortale, & hanc tenent *S. Anton. 3. p. tr. 13. c. 6. Antonin. p. 154. v. Secundum, Juenin. t. 7. p. 293. q. 1. & alii cum Gav. p. 3. tit. 11. n. 5.* quamvis *Merati t. 1. p. 799. n. 7.* dicat *Gav.* poſtea alibi ſuam temperaſſe opinionem. Hanc ſententiam AA. præfati probant ex quadam Conſtitut. Innocentii IV. edita 1254. & relata *ap. Tourn. t. 1. p. 635.* ubi dicitur: *Sacerdotes Miſſas celebrare priuſquam Officium matutinale compleverint, non præſumant.* Item ex Rubrica Miſſalis *tit. 1. de Præpar. Sac.* ubi legitur: *Sacerdos celebraturus Miſſam, ſaltem Matutino cum Laudibus abſoluto, &c.* Item *tit. 10. de defect.* ubi videtur hic numerari inter defectus graviores. *Secunda* autem ſententia nullam in hoc culpam agnoſcit, & hanc tenent *Tamb. de Sacrif. Miſs. l. 1. c. 7. §. 2. n. 3. Holzm. t. 1. p. 447. n. 469. cum Gob. & Cherub.* item *Merch. & Quarti ap. Croix l. 6. p. 2. n. 230.* Ratio illorum, quia nulla apparet lex ſub culpa hoc præcipiens; & Rubrica eſt tantum de conſilio, non de præcepto. *Tertia* vero ſententia communior & probabilior, quam tenent *Pal. d. un. p. 10. n. 14. Leſs. l. 2. c. 37. n. 81. Anacl. p. 200. q. 6. Conc. to. 2. p. 490. n. 11. Elbel de Sacr. Miſs. n. 238. Merati l. c. Tourn. l. c. cum Soto, Sylv. Tol. Nav. Bellarm. Henr. a S. Ign. Croix l. c. cum Val. Sanch. Vaſq. Bon. Vict. & aliis, Salm. c. 4. n. 45. cum Suar. Laym. Fill. Barboſa, &c.* Hæc ſententia docet contra primam id nequaquam eſſe mortale, tum quia nulla adeſt connexio inter Officium & Miſſam, ac ideo recitatio Matutini non videtur neceſſaria diſpoſitio ad celebrandum, cum Sacerdos aliter orando poſſit etiam ſe diſponere; tum quia hujuſmodi gravis obligatio neque exprimitur in Rubrica, neque communiter ſub gravi eſt recepta. Docet autem contra ſecundam ſententiam non excuſari a culpa veniali, quia in Rubrica id jam inter defectus numeratur; ea enim, quæ inter defectus computantur, non amplius poſſunt dici eſſe de conſilio, & ideo nequeunt ab aliqua culpa eſſe immunia. Hanc noſtram ſententiam amplectitur etiam N. P. Benedictus XIV. in ſuo doctiſſimo Opere *de Sacr. Miſs. l. 3. c. 13.* Ab hujuſmodi autem culpa veniali, ut recte dicunt *Tourn. l. c. q. 5. Croix l. c. & Salm. n. 46. & 47.* excuſabit quælibet mediocris cauſa rationabilis, puta ſi dans eleemoſynam poſtulet ut ſtatim celebretur, ſi expectet populus aut aliqua perſona gravis, ſi Superior præcipiat, tempus celebrandi tranſeat, vel inſter commoditas ſtudii, itineris, & ſimilia.

An vero ſit mortale canere Miſſam Conventualem, & ſo- 348
lemnem, antequam Matutinum in Choro dicatur? Negat *Sanch. Conſ. l. 7. c. 2. d. 39.* Sed *Pal. Diſp. un. p. 10. num. 14. Bon. p. 9. n. 8. Merati d. p. 799. Bened. XIV. l. c. & Salm. c. 4. n. 48. cum Nav. Sot. Sylv. Laym. Garcia, Suar.* & aliis communiter & verius affirmant eſſe mortale, niſi intercedat juſta cauſa (& gravis, & publica, ac ſine ſcandalo, ut addit *Suar.*) Ratio, quia talis eſt conſuetudo recepta in omnibus Eccleſiis, ubi preces publicæ dicuntur; itaut, aliter agendo, graviter læderetur publicus Dei cultus, bonum commune, & conveniens regimen Eccleſiæ, præter ſcandalum Populi.

„ Reſp. 2. Per ſe loquendo, quotidie licet celebrare. Di- 349
„ co, *per ſe*, quia præcepto obligante ſub mortali prohibemur

„ die

„ die Veneris Sancti * (*Et Sabbato, de Conſecr. diſt. 3. ubi dicitur,* hoc biduo penitus non celebrari; *Et reſpectu ad hoc biduum certe manet in obſervantia apud omnes, ideſt die Veneris, & Sabbati Sancti.*); * non tamen Euchariſtiam ſumere, vel aliis præbere, ut habent *Hurt. de Sacrif. d. 4. diſ. 3. Quintan. ex Suar. Vaſq. Tann. &c.* licet ſuppoſitis Declarationibus *Card.* non licere miniſtrare, niſi ſolis infirmis, velit *Diana p. 4. t. 4. R. 237. & p. 6. t. 6. R. 19. & p. 9. t. 9. R. 24. ex Barb. Gav. &c.* * (*Notandum hic Decretum pro Communione quotidiana, approbatum ab Inn. XI. relatum a Croix l. 6. p. 1. n. 665. in quo dicitur:* Curent etiam (*Epiſcopi & Parochi*), *ut* circa Communionem in feria vt. Paraſceve Miſſalis Rubricæ, & Romanæ Eccleſiæ uſus ſerventur. *Ex quo recte infert Carden. apud Croix ib. n. 493.* (*quicquid dubitet* Leand.). *nunc graviter prohiberi Communionem etiam privatam in illa die.*) * In Cœna Domini vero, etſi ex conſuetudine, uno celebrante, reliqui communicare debeant; plures tamen ex cauſa licite privatim celebrant; non tamen poſt finitam Miſſam ſolemnem, & ſacrarium reconditum, ut vult *Palaus*, licet alii id non admittant apud *Dian. p. 9. t. 6. R. 24.* Sabbato Sancto alii negant licere, ut *Vaſquez, &c.* alii probabilius affirmant, ut *Suarez, Fagund. Dian. Gaſp. Hurt. d. 4. diſp. 3. Palaus* (qui non vult fieri ante inchoatam Miſſam ſolemnem), & *Card. de Lugo ſ. t. n. 13.* qui addit, non eſſe tunc legendas prophetias, quia non ſunt pars Miſſæ: neque benedictionem Cerei, imo nec Litanias; quia eſt ratio eadem. Vide *l. c. n. 20. & Bon. p. 2.* ubi notat, quod uſus id via habeat. Vide etiam *Dian. p. 4. t. 4. R. 237.* ubi cum *Mercero*, contra alios permittit eo die ante Miſſam ſolemnem celebrare de Sancto incidente, vel votivam.

350 Quæritur, an liceat celebrare privatim in Cœna Domini, & in Sabbato Sancto? Affirmant *Viva q. 5. a. 6. n. 1. Mazz. t. 3. p. 129. Diana p. 6. tr. 6. R. 19. Croix l. 6. p. 2. n. 231. & 234. cum Suar. Nav. Vaſq. & Lugo,* item *Sotus, Mont. Con. Laym. Pal. Barb. & t. ap. Salm. c. 4. n. 2. & 7.* qui huic opinioni adhærent. Ad Decreta autem oppoſita S. C., reſpondent præfati AA. ea vel non eſſe ubique publicata, vel non ubique recepta. Eidem ſententiæ olim etiam ego adhæſi, ſed nunc, cum alia Decreta noviſſime edita obſervaſſem, dico omnino tenendum non licere, ut ſentiunt *Holzm. p. 79. n. 341. Tourn. t. 5. p. 778. Antoine p. 490. qu. 4. & Benedictus XIV. Notif. 48. n. 9.* Nam de die Sabbati Sancti adeſt Decretum S. C. Rituum (apud *Monacelli tit. 15. Formul. 3. in fine*) editum die 11. Martii 1690. ubi ſic dictum fuit: *Nec licitum eſt Miſſas celebrare in die Sabbati Sancti in quibuſcunque Eccleſiis & Oratoriis, non obſtante quacunque contraria conſuetudine, prout Papa approbante ſuo Decreto Generali ſtatuit eadem S. C.* Quoad diem autem Jovis Sancti adeſt aliud Decretum prohibens, relatum a *Pittonio de Ritib. t. 1. n. 1703.* Sed quod magis refert, hæc omnia Decreta fuerunt expreſſe confirmata a Papa Clemente XI. (ut legitur *ap. eundem Benedict. XIV. d. Notif. 38. & apud Pitton. l. c. n. 1703.*) per Decretum proprium ipſius Pontificis emanatum die 15. Martii an. 1712. ubi ſic habetur: *Dichiarando per ultima, che colla ſuddetta proibizione per lo Venerdì Santo non intende la Santità ſua di permettere, che ne' giorni di Giovedì e Sabbato Santo ſi celebrino Meſſe private, ma ſolo la Conventuale, ſecondo il Rito della S. Chieſa, e replicati Decreti della S. C. de' Riti.* Hocque Decretum confirmatum fuit ab Innoc. XII. ut refert *P. Merati in Indice Decretor. n. 501.* & ab ipſo Clem. XI. (vide *ibid. n. 632.*) a quo ſtatutum fuit quod occurrente feſto SS. Annunciationis, vel S. Joſephi in die Cœnæ Domini, tantum aliquæ privatæ Miſſæ celebrentur, juxta judicium Epiſcopi, ergo Sacerdotes extra hunc caſum nequeunt tali die celebrare. His igitur ſtantibus Decretis, non video quomodo opinio contraria hodie ſuſtineri poſſit. Occurrente vero Feſto S. Joſephi, & Annunciationis B. Virginis in die Cœnæ Domini, Epiſcopus curabit, ut aliquæ Miſſæ privatæ ante ſollemnem celebrentur; Si autem Feſtum B. V. occurrat Sabbato Sancto, non poſſunt celebrari Miſſæ privatæ, & Feſtum transfertur ad feriam 2. poſt Dominicam in Albis, juxta Decreta S. C. apud *Merati t. 1. p. 2. in Indice n. 501. & 504. & n. 632.*

351 „ Reſp. 3. Sæpius in die celebrare non licet ordinarie; quod addo, quia, ſi ſit jejunus, licitum eſt ſequentibus caſibus, bis, vel etiam ter, requiſito tamen, ſi facile haberi poſſit, Epiſcopi judicio, præterquam in primo.

„ 1. Nocte Nativitatis, qua tamen non tenetur, ne Parochus quidem, celebrare tres Miſſas, ſed poteſt aliquam pro arbitrio omittere. *Diana p. 4. t. 4. R. 236.* Neque ter communicare, vel ſemel communicare, & bis celebrare. *p. 8. t. 1. R. 87.*

„ 2. Si Paſtor habeat duas Parochias diſſitas. *Fill. Card. de Lugo d. 20. n. 45.*

Modo non ſit alius, qui commode poſſit in altera celebrare, ut *Salm. c. 4. n. 12.* cum communi. Et hoc juxta Decretum N. P. Bened. XIV. editum die 16. Martii 1746. (Vide in ſuo Bullario *t. 1.*) ubi prohibetur Parocho, adhuc ratione paupertatis, bis in feſto celebrare; Et tantum id conceditur, ſi alius non ſit Sacerdos, qui in alia Parochia celebrare valeat. Idem dicunt *Salm. ib. cum Dic. &c.* de Sacerdote ſimplici, ſi ibi deſit alius Sacerdos. Et hoc licere etiam in die feriali, ne populus (ſufficiens in numero) privetur Miſſa, dicunt *Suar. Pal. Leand. Dian.* In hoc tamen vero dicunt *Salm. n. 14. cum Ledeſ. &c.* ſtandum eſſe conſuetudini, alias videtur id abſque ſcandalo fieri non poſſe. Idque omnino reprobat *Bened. XIV. de Sac. M. l. 3. c. 5. n. 3. cum Decl. S. C.* Refert autem idem Bened. XIV. *Notif. 36. n. 15.* opinionem aliquorum affirmantium poſſe Parochum in die feſtivo celebrare ſecundam Miſſam pro Defuncto præſente cadavere, ex *c. Conſuluiſti de Celebr. Miſſ.* ubi dicitur: *Excepto die Nativitatis Domini, niſi ſumma cauſa neceſſitatis ſuadeat, ſufficiat Sacerdoti ſemel in die celebrare.* Et *Gloſſa v. Neceſſitatis*, dicit: *Si celebravit de die, poteſt & aliam Miſſam dicere pro defuncto.* Et hanc opinionem admiſit Bened. XIII. in *Serm. 6. de Purg.* modo Sacerdos ſit jejunus, & non ſit alius, qui pro defuncto celebret. Attamen idem Benedictus deinde in *Indulto celebrandi tres Miſſas* &c. incipiente, *Quod expenſis*, dato ſub die 26. Auguſti anno 1748. (Vide in Bullario Tomo II.) Ibi in §. *Novam*, circa finem declaravit, ſtante quod Parochus poteſt aliquando Miſſam pro populo in Dominica celebrandam transferre in diem infra hebdomadam, amplius non permitti duos Sacros in eadem Dominica peragere. Hæc ſunt verba Pontificis: *Neque vero hæc in præſenti a nobis commemorantur, quaſi nunc etiam præſente cadavere duæ Miſſæ ab eodem Sacerdote celebrari poſſint, cum juxta hodiernam diſciplinam liceat Presbytero, relicta Miſſa de die, Miſſam pro defuncta, ſi præſens ſit corpus, cum cantu celebrare.*

352 „ 3. Si concurſus populi ſit tantus, ut Eccleſia non capiat, ut habet *Laym. l. 5. t. 5. c. 4. n. 6.* Vide *C. de Lugo l. c.* etſi tunc potius expediat celebrare extra. * (*Cum Salm. c. 4. n. 22. Suar. Con. Pal. &c.*) *

„ 4. Si ante ablutionem moneatur de communicando infirmo, & ſuam jam hoſtiam ſumpſerit, nec ſit alius Sacerdos. *Sylv. Nav.* Sed caſum eſſe metaphyſicum, dicit *C. de Lugo d. 20. n. 44.* * *Aut vix practicum, ut Salm. n. 16.*) *

„ 5. Si die feſto adveniant perſonæ, quas non deceat Sacrum omittere, *v. gr.* Rex, aut Princeps. * (*Aut Epiſcopus, ut tenent S. Anton. Hurt. Dic. ap. Salm. n. 19. contra Con. Vaſq. & Lug. qui probabilius quoad omnes hoc negant.*) *, quamvis hic ultimus dicatur non eſſe in uſu. Vide *Bon. d. 4. qu. ult. p. 7. n. 9. Card. de Lugo l. c. & Laym. l. 5. c. 4. Conc. Dian. p. 2. t. 14. R. 46.* ubi recte monet, in his omnibus attendendum ad loci conſuetudinem, quæ fere omnes nunc ſuſtulerit. * (*Ut etiam Salm. c. 4. n. 19. cum Bon. & aliis.*). *

„ Quæres, an aliquando liceat interrumpere Miſſam?

„ Reſp. Etſi abrumpere eſſentialiter, ſive unam tantum ſpeciem conſecrare, nullo caſu liceat, ut dictum eſt ſupra *cap. 1. d. 2.* accidentaliter tamen abrumpere, vel etiam interrumpere, aliud interponendo, licet his caſibus.

Notandum hic, quod mutilare Sacrificium ex propoſito nunquam licet, etiam ad mortem evitandam; Verum mutilare per accidens, & indirecte, licet aliquando, puta, irruente incendio, vel hoſte ad necandum, tum enim poſſet Sacerdos ſumere Hoſtiam conſecratam, vel ſecum ferre, calicem non conſecrando: quia tunc non mutilat Sacrificium, ſed excuſatur a perficiendo illud. Ita *Lay. Bon. d. 3. q. 3. p. 2. Pal. p. 11. n. 2. & Salm. c. 4. n. 103. cum Garcia, Araw.* & communiter.

„ 1. Ob concionem poſt Evangelium, vel proceſſionem excipiendam.

353 „ 2. In gratiam ſupervenientis Principis, vel turbæ peregrinorum die feſto, quo alias Miſſam audire non poſſent, vel ſimili juſta cauſa; ex qua, ſi non ſit facta Oblatio, poſſe incipere de novo, ut totum Sacrum audiant * (*Cum Laym. Az. Nav. Pal. Dic. &c. apud Salm. c. 4. nu. 111. Et idem poſſe fieri in adventu Epiſcopi, Cardinalis, aut proceſſionis populi. DD. citati.*) * etſi non teneantur, docent varii Auctores cum *Sa*, apud *Bon. d. 4. q. ult. p. 7. n. 9.* qui bene monet, conſuetudini locorum ſtandum. *Henriq.* autem docet, id tantum licere finita Epiſtola, vel Evangelio, *Tamb.* plane improbat.

„ 3. Si ante Canonem Sacerdos recordetur alicujus impedimenti, v. g. ſe non eſſe jejunum, vel in gratia, vel irregularem, & excommunicatum. * (*Ita etiam Salm. nu. 105. cum S. Thom. & communi; Modo poſſit relinqui Miſſa ſine ſcandalo, aut gravi nota, ut bene advertunt Salm. ibid. cum* Con. & *Pal. Vide dicta n. 257.* *), vel excommunicatus non toleratus præſumat intereſſe, nec poſſit expelli.

354 „ 4. Si urget gravis neceſſitas, vel propria, v. gr. morbus; vel proximi, ut ſi moriturus ſit baptizandus, vel abſolvendus. *Trull. Dian. p. 2. t. 3. reſ. 20.* In aliis tamen Sacramentis non ita neceſſariis, non decet inter conſecrationem, & ſumtionem interrumpere, niſi moriturus eſſet in propinquo, nec opus eſſet veſtes exuere; vel niſi Pœnitentiæ Sacramentum ob phreneſim ſuſcipere non poſſit. *Laym. Tamb. l. 2. exped. Sacrif. c. 7.* Revertens autem ad Sacrificium Sacerdos, ſi fuerit ante facta Conſecratio, incipiat, ubi deſierit; uti, etſi facta non fuerit, & parva mora interceſſerit, v. g. minor, quam unius horæ: ſi autem longior, ordietur ab initio. *Tamb. l. c. exped. ſacrif. c. 8. §. 7.*

355 Quomodo Miſſa ab uno Sacerdote interrupta ab alio ſit ſupplenda? Si deficiat Sacerdos ante Conſecrationem, nihil per alium ſuppleri debet, ut *Croix n. 547.* cum *S. Th. Aver. Paſqu.* contra alios. Si vero deficiat poſt Conſecrationem, etiam unius tantum ſpeciei, tunc ſupplere debet Sacerdos jejunus, ſi adſit, alias etiam non jejunus, cum urgeat majus præceptum de integritate Sacrificii. Ita *Salm. c. 4. n. 107.* cum aliis, & *Croix l. 1.* Omnia habentur in Rubr. Miſſ. *tit. 9. n. 3. ex c. Nihil 7. q. 1.* Et etiam Sacerdos excommunicatus, atque irregularis ſupplere debet, ſi alii deſint, & ipſe poſſit

ſine

ſine graviſſimo incommodo, ut ait *Croix n.* 540. cum *Paſq.* contra *Sot. Su, &c.* Si autem deficiat poſt ſumtionem ſolius Corporis Chriſti, *Bonac.* putat Calicem poſſe ſumi in alia Miſſa; Sed communius contradicunt *Croix n.* 548. *Averſ. Paſq. & alii*, & ajunt tunc ab alio Calicem eſſe ſumendum. Dicit *Tamb.* quærendum eſſe qui ſuppleat, poſt ſeptem etiam horas; Sed probabiliter *Gob.* cui adhæret *Paſq.* apud *Croix n.* 549. ait non eſſe ultra quærendum, quam per unam circiter horam, alias non cenſetur unum Sacrificium. Si vero Sacrificium poſſet suppleri ab eodem Sacerdote, melius hoc eſſet, quam ſuppleri ab alio, etiamſi ille non eſſet jejunus. *Croix cum Gob. n.* 552.

D U B I U M IV.

Quo loco celebrandum ſit?

356 *An & in quali neceſſitate liceat extra Eccleſiam celebrare? Et an in mari?*

357 *An & quando liceat celebrare in Oratoriis ex diſpenſatione Epiſcopi? Licet* I. *in Oratoriis benedictis.* II. *in Oratoriis Communitatum.* III. *in Oratoriis erectis in Palatiis Epiſcoporum.* 358. *An Epiſcopi poſſint celebrare in domibus privatis?* 359. *An poſſint diſpenſare, ut aliquando in illis celebretur? Not.* I. *Privilegium non perit per mortem Papæ vel Epiſcopi. Not.* II. *Quid ſi Privilegiatus mutet habitationem? Not.* III. *Quibus diebus non liceat celebrare in Oratoriis privatis? Et an Regulares, vel Epiſcopi poſſint celebrare in domibus privatis, præter Miſſam in Indulto conceſſam?*

360 *An Religioſi poſſint ex privilegio celebrare in quocunque Altari portatili?*

361 *An ſemper peccent mortaliter Celebrantes in Eccleſia violata? Et an aliquam pœnam incurrant?* 362. *An polluantur Oratoria non benedicta? Et an Sacriſtia, Cryptæ, &c.?* 363. *A quibus Eccleſia debet reconciliari?* 364. *Quomodo crimen, per quod polluitur Eccleſia vel Cœmeterium, oporteat eſſe notorium? Quando Eccleſia polluatur per homicidium? An Eccleſia violetur, ſi vulnus intra eam infligatur, & mors (ſive effuſio ſanguinis) ſequatur extra?* 365. *Quando Eccleſia polluatur per effuſionem ſanguinis, vel ſeminis?* 366. *Quando per ſepulturam excommunicati, infidelis, vel hæretici?* 367. *Quando per deſtructionem Eccleſiæ?*

368 *Quomodo fiat execratio rei conſecratæ, nempe Eccleſiæ, Altaris, Calicis, & Veſtium? Et vide de execratione Eccleſiæ.* 369. *De execratione Altaris, &* 1. *Si lapis removeatur.* 2. *Si frangatur.* 3. *Si ſpolietur ſepulchrum. Dub.* 1. *An Reliquiæ Sanctorum ſint neceſſariæ ad conſecrationem Altaris? dub.* 2. *Quid ſi frangatur ſigillum, vel removeatur ſepulchrum?* 370. *De execratione Calicis. Dub.* 1. *An execretur Calix, ſi deſtruatur inauratio? Dub.* 2. *An Calix de novo inauratus novam indigeat conſecratione? Dub.* 3. *An liceat celebrare in Calice nunquam inaurato?* 371. *De execratione Veſtium.*

356 RESP. Communiter non licet celebrare, niſi in Eccleſia, eaque conſecrata, vel ſaltem benedicta, & non violata, vel exſecrata, vel interdicta. Patet ex *Trid. ſeſſ.* 21.

Dixi, *communiter*: quia in decenti loco, & altari portatili (quod ſemper ſub mortali requiritur) cum licentia Epiſcopi, ſi adſit, vel ſine ea, ſi abſit * (*Ut advertunt etiam Salm. c.* 4. *n.* 54. *cum Lugo.*) *, licet ſequentibus caſibus: extra quos ſi fiat, eſſe mortale docent *Fill. Laym.* & alii *commun.* * (*Cum Lugo, Sanch. Laym. Suar. & Salm. c.* 4. *n.* 19. *cum communi*) * contra *Sotum, & Sa.*

Primo, ſi ſit neceſſitas, qualis eſſe cenſetur, I. Si Eccleſiæ dirutæ ſint. * (*Et alias populus careret Miſſa; Et ſic conceditur in Cap. Concedimus de Conſecr. Diſt.* 1. *Salm. n.* 52.) * II. Si populum in ſolemni feſto templum non capit. * (*Lugo diſp.* 20. *n.* 48. *ſect.* 2. *Bened. XIV. de Miſſ. l.* 3. *c.* 6. *Salm. n.* 53. *cum Pal. Laym. Vaſqu. Dic. Con. Suar.*) * III. In caſtris pro exercitu; ſed feſtis tantum diebus, *Fag. C. de Lugo, &c.* Licet *Paſqual.* apud *Dian. p.* 9. *t.* 1. *reſ.* 44. etiam non feſtis cenſeat poſſe permitti Generalibus, & primariis Ducibus, in ſuis tentoriis. * (*In his tamen, & ſimilibus caſibus impetranda eſt ſemper ac poteſt, licentia Ordinarii, ut Lugo d.* 20. *d. n.* 48. *& Salm. c.* 4. *n.* 54. *cum Pal. Laym. & Vaſqu.*) * IV. In portu pro appulſu navis. * (*Ne navigantes, qui navem deſerere nequeunt, Miſſa in die feſto priventur; Pal. Laym. Lug. Dic. cum Salm. n.* 54. *Et quamvis in c. Sicut de Conſecr. Diſt.* 1. *dicat Pontifex non licere extra Eccleſiam celebrare,* Ni ſumma coegerit neceſſitas, *attamen reſpondent Salm. n.* 55. *cum Vaſq. Con. Pal. & aliis, minorem neceſſitatem ſufficere, ex conſuetudine jam recepta, ut eſt in prædictis caſibus: quibus addunt Lugo d.* 20. *d. n.* 48. *& Salm. n.* 51. *cum Pal. Laym. Suar. & Sa, Con. &c. caſum, ſi quis per loca deſerta peregrinans diu cogatur Miſſa carere, niſi extra Eccleſiam celebret.*) * Non tamen in flumine, vel mari, propter periculum effuſionis ſanguinis, ut *commun.* docetur apud *Bon.* Contrarium tamen dicitur jam habere praxis Luſitanorum euntium in Indiam, ex permiſſione Clem. VIII. & Pauli V. ex qua licite nunc fieri docet *Fagund. Gran.* nec improbat *Card. de Lugo l. c.* Limitat autem *Dian. p.* 5. *t.* 3. *reſ.* 40. cum *Hurt. Mercer. Trull. &c.* ſi magna ſit tranquillitas ſine ullo tempeſtatis indicio, adſitque præter celebrantem Sacerdos alius, qui poſt Conſecrationem firmiter teneat calicem. Cum qua cautione etiam Epiſcopum poſſe ad hoc concedere facultatem in neceſſitate (v. g. ne magna multitudo non audiat, Sacrum vel moribundus decedat ſine viatico) docet *Gran.* apud *Dian. l. c.* contra *Con. & Tur.* * (*Imo approbat Lugo d.* 20. *n.* 86.) * qui ſoli Papæ eam reſervatam volunt, ut etiam *Dian. p.* 9. *t.* 1. *R.* 45. ubi adducit Declarationem Cardinalium, qua jubentur Epiſcopi id prohibere. * (*Et hoc non videtur dubitandum, ut non dicamus n. ſeq. ex Tridentino, ubi omnino vetitum eſt Epiſcopis concedere uſum Altaris portatilis, & licentiam celebrandi extra Eccleſiam. Ceterum certum eſt cum facultate obtenta a Pontifice licere celebrare in Mari, non ſolum ob conceſſionem Clem. VIII. & Pauli V. ut ſupra, ſed etiam ob Indultum Clementis XI. ut referunt Bened. XIV. de Sacr. Miſſ. l.* 3. *c.* 6. *& Tourn. p.* 799. *quod conceſſum fuit Equitibus Hieroſolymitanis anno* 1706. *celebrare in mari; hac tamen lege.* 1. *ut adſit longa diſtantia a litore:* 2. *ut mare ſit tranquillum.* 3. *ut aſſiſtat alius Sacerdos, vel Diaconus, qui, ſi quis concitetur motus, calicem firmum teneat.*) *

Secundo. Ex diſpenſatione Epiſcoporum, ob rationabilem cauſam, etſi in *Trid. ſeſſ.* 22. id permittere prohibeantur, niſi ex juſta cauſa, in Oratoriis privatis Divino cultui deſtinatis, licet non benedictis. Verum etiam hanc poteſtatem illis tunc eſſe ademtam, docet *Gav. l. c. & Dian. p.* 9. *t.* 9. *reſ.* 42. ea tamen non obſtante, poſſe eos in aliquo caſu particulari ex juſta cauſa permittere, ut celebretur extra Eccleſiam, in Altari portatili, docet idem *Dian. l. c. R.* 43. *ex March. Garc. Hurt. C. de Lugo, Averſa, Peſſc. &c.*

Quæritur, in quibus Oratoriis Epiſcopi poſſint dare licentiam celebrandi? Olim Epiſcopi poterant hanc licentiam ubique impertiri ex *c. Miſſarum* 11. *de Conſecr. diſt.* 1. ubi habetur: *Miſſarum ſolemnia non ubique, ſed in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel ubi ipſe permiſerit, celebranda eſſe cenſemus.* 357 Verum hæc facultas ademta fuit Epiſcopis circa domos privatas ex *Trid. Seſs.* 22. *in Decreto de Celebr. Miſs.* ubi ſic dictum fuit: *Ne patiatur privatis in domibus, atque omnino extra Eccleſiam, vel ad Divinum tantum cultum dedicata Oratoria, ab eiſdem Ordinariis deſignanda & viſitanda, ſanctum hoc Sacrificium a Sæcularibus, aut Regularibus quibuſcunque peragi.*

Hoc igitur Decreto non fuit vetitum Epiſcopis dare licentiam celebrandi, I. in Oratorio benedicto, & deſignato ad uſus ſacros, in quo eſt janua habens ingreſſum per viam publicam, etſi ſit janua privata affixa domui alicujus ſæcularis; illud etiam non dicitur privatum, ſed publicum Oratorium, ut recte dicunt *Viva qu.* 5. *a.* 6. *n.* 5. *& Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 265. *cum Averſa, Quarti, Naldo, Homob. & Diana*, qui addit cum *Paſqual.* poſſe in tali Oratorio nihilominus celebrari januis clauſis: non enim præcipitur, ut publice celebretur, ſed ut in publico Oratorio. Advertit etiam *Croix n.* 266. non eſſe opus quatuor muris, qui Oratorium ſeparent ab aliis locis, ſed poſſe pro quarto muro aptari telam, quæ aperiatur ad commoditatem audientium Miſſam. Quapropter qui ibi pranderet, vel in alios uſus profanos adhiberet per modum habitus, peccaret mortaliter, quia Oratorium illud eſt vera Eccleſia; Venialiter tamen, ſi aliquando, & ſine neceſſitate, ut dicunt *DD. ap. Bon. & Suar.*

Neque II. In Oratoriis erectis in domibus Regularium, vel alterius Communitatis, ut recte ait *Tamb. de Meth. Cel. Miſs. l.* 1. *c.* 4. §. 3. *n.* 2. *cum Lezana.* Hinc bene poteſt Epiſcopus dare licentiam celebrandi in Oratoriis Hoſpitalium, Seminariorum, & Conſervatoriorum, ut praxis habet; hæ enim domus non dicuntur privatæ. Et idem ait *Croix num.* 264. *cum Quarti, & Diana* de Capellis erectis in publicis carceribus: Dicit enim *Illſung ap. Croix l.* 3. *p.* 1. *n.* 626. prohibitionem Tridentini reſpicere tantum Oratoria privata Laicorum, vel Clericorum ſæcularium. Hinc *Fagnanus in c. In his de Priv. n.* 23. refert S. Congregationem pluries declaraſſe, hujuſmodi Oratoria Carcerum, Confraternitatum, Hoſpitalium, & Communitatum non comprehendi in prohibitione Concilii, quia hæc ſunt Oratoria fixe ad Divinum cultum dedicata. Et propterea in hujuſmodi Oratoriis quicunque audientes Miſſam ſatisfaciunt, & a quocunque Sacerdote poſſunt utique Miſſæ celebrari, ac omni die etiam ex ſolemnioribus, ex Declaratione S. C. Rit. 2. Septemb. 1661. (apud *Merati in Ind. n.* 392.) ubi ſic dictum fuit: *Miſſæ Sacrificium poteſt peragi in publico Oratorio de licentia Epiſcopi conſtructo in diebus ſolemnioribus anni, dummodo habeat omnia requiſita ad Eccleſiam, vel ad publicum Oratorium conſtituendum.*

Neque III. In Oratoriis erectis in Palatiis Epiſcoporum, ut dicunt communiter *Gav. p.* 1. *tit.* 20. *lit. m. Merati ib. n.* 3. *Roncius l.* 1. *c.* 3. *q.* 31. *& Croix l. c.* In talibus enim Oratoriis omnes poſſunt celebrare, & præcepto Miſſæ ſatisfacere, ut declaravit S. C. Concilii die 22. Septemb. 1640. *ap. Dian. p.* 6. *tr.* 8. *R.* 40. *in fine.* Ratio, quia domus Epiſcopi non cenſetur privata, cum ipſa gaudeat Immunitate Eccleſiaſtica, ex *c.* 36. *Cauſ.* 17. *q.* 4. ubi dicitur: *Id conſtituimus obſervandum, quod Eccleſiaſtici Canones decreverunt, & lex Romana conſtituit, ut ab Eccleſiæ Atriis, vel Domo Epiſcopi reos abſtrahere omnino non liceat.* Unde docet Bened. XIV. de Miſſ. *lib.* 3. *c.* 6. *cum Brancatio, & Cleric.* hujuſmodi Oratoria Epiſcoporum, & Cardinalium, quoad celebrationem Miſſarum, gaudere fere iiſdem privilegiis, quibus Eccleſiæ conſecratæ. Et idem dicunt *Viva q.* 5. *a.* 6. *num.* 5. *Tamb. c.* 6. §. 2. *n.* 12. *& Diana p.* 6. *tr.* 8. *R.* 40. de domo ruſticana,

Digitized by Google

ſticana, quam haberet Epiſcopus extra Diœceſim, adhuc ſine licentia Ordinarii, & adhuc abſente ipſo Epiſcopo, ut dicit *Viva*; modo talis domus alteri non locetur: Idque videtur admitti ab eadem Declaratione S. C. *apud Dian.* ut ſupra, ubi dictum fuit, intereſſentes Sacrificio Miſſæ in privato Epiſcopi Sacello ſatisfacere præcepto Eccleſiaſtico, tam in Diœceſi, quam extra.

358 Sed dubitatur 1. An Epiſcopi poſſint celebrare, vel celebrari facere in domibus, ubi reperiuntur, extra domum propriæ habitationis? Reſpondetur affirmative ex *c. ult. de Priv. in 6.* ubi ſic habetur: *Quoniam Epiſcopi eorumque Superiores ſe habent diverſis ex cauſis a ſuis Eccleſiis & Diœceſibus abſentare frequenter, nec ſemper poſſunt commode ad Eccleſias accedere pro Miſſa celebranda, vel audienda in ipſis, ſine qua eos tranſire non decet abſque cauſa rationabili ullam diem, præſenti conſtitutione indulgemus eiſdem, ut Altare poſſint habere viaticum, & in eo celebrare ac facere celebrari ubicunque, abſque interdicti tranſgreſſione.* Et quamvis cauſa conceſſionis hic ſit ſola abſentia Epiſcopi a ſua Eccleſia, tamen advertit recte *Tamb. Meth. de Cel. Miſ. c. 6. §. 2. n. 9.* conceſſionem eſſe univerſalem ſine limitatione diſtantiæ in textu expreſſæ. Neque obſtat Decretum Clementis XI. editum die 15. Dec. 1703. (relatum apud *Croix l. 6. p. 2. n. 258.*) ubi hæc facultas Epiſcopis ablata fuit, his verbis: *Epiſcopis & Cardinalibus nullo modo licere extra domum propriæ habitationis in domibus laicis, etiam in propria Diœceſi erigere Altare, ibique Sacrificium Miſſæ celebrare, ſive celebrari facere.* Nam ipſis talis facultas reſtituta fuit ab Innocentio XIII. die 3. Maji 1723. in Bulla *Apoſtolici miniſterii*: ubi dictum fuit: *Hujuſmodi prohibitio* (ſcil. facta Epiſcopis non celebrandi ſive non faciendi celebrari) *intelligenda non eſt de domibus etiam laicis, in quibus dicti Epiſcopi forte occaſione Viſitationis, vel itineris hoſpitio excipiuntur; at nec etiam quando Epiſcopi in caſibus a jure permiſſis, vel de ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia abſentes a Domo propriæ ordinariæ habitationis moram idcirco faciunt in aliena domo per modum ſimilis habitationis.* Ita apud *Merati t. 1. p. 2. in Indice Decretor. n. 649.* Hæcque Bulla confirmata fuit a Benedicto XIII. die 17. Sept. 1724. in Conſtit. habita in Synodo Romana. Bene tamen advertit *Tamb. l. c. n. 10. ex Portella*, quod cum tale privilegium ſit perſonale Epiſcopi, non poterunt alii Sacerdotes eo abſente in talibus domibus privatis celebrare.

359 Dubitatur 2. An Epiſcopi poſſint diſpenſare, ut aliquando celebretur in Oratorio domus privatæ? Negant *Mazzotta de Sacr. Miſſ. q. 2. §. 4.* cum aliis ex Decreto Clementis XI. mox ſupra relato, ubi dictum fuit: *Epiſcopis non licere in domibus laicis celebrare, ſive celebrari facere.* Sed probabilius, & communiſſime alii affirmant, modo accedat rationabilis cauſa, & licentia celebrandi non detur permanenter, ſive per modum habitus, ſed per modum actus, nempe tali juſta cauſa interveniente; ita *Suar. d. 81. ſe. 3. Lugo d. 20. n. 49. Pal. p. 8. n. 5. Croix n. 263. Elbel p. 136. n. 233. Tamb. de Cel. Miſſ. l. 1. c. 6. §. 2. n. 7. Holzmann p. 84. n. 370. v. Excipiendus præter. & Salm. c. 4. n. 56. cum Nav. Vaſq. Reg. Con. Dic. &c.* Nec obſtat Decretum Tridentini, nam reſpondetur ibi quidem Epiſcopis adimi poteſtatem prius ipſis impertitam concedendi licentiam celebrandi per modum privilegii, & quoties libuerit, non vero diſpenſandi aliquoties ex juſta cauſa. Neque obſtat præfatum Decretum Clementis XI. nam illud intelligendum juxta Decreta Pauli V. & Urbani VIII. in quibus (ut fert *Tourn. p. 797.*) vetitum fuit Epiſcopis licentiam concedere celebrandi in privatis Oratoriis per modum habitus, extra caſum tranſitoriæ neceſſitatis. Cauſa autem juſta poteſt eſſe, v. gr. ut perſona illuſtris audiat Miſſam, & Communionem ex obligatione ſuſcipiat, ut dicunt *Salm. l. c.* Vel ut celebretur pro gravi perſona ægrotante, ut magis generaliter ait *Croix n. 263. cum Hurt. Fagund. March. Quarti, Diana, Paſqu.* Vel quacunque rationabili accedente cauſa, ut inquiunt *Holzm. & Elbel l. c.* Id tamen *Salm. l. c.* permittunt tantum ſemel vel bis; Sed *Croix* cum aliis, ut ſupra, permittunt aliquoties in anno: Imo *Paſqu. q. 451.* id permittit indefinite, nec diſſentiunt *Holzm. & Elbel.* Et quidem non immerito; ut enim diſpenſatio Epiſcopi ſit valida & licita, ſufficit quod non concedatur per modum habitus, & quoties diſpenſato placuerit, ſed per modum actus, nempe juſta cauſa intercedente infirmitatis, aut ſimili, ut ſupra dictum eſt. *Hinc Gallemart. in Trid. Seſſ. 22. Decret. de Obſerv. in celebr. Miſſ. n. 6.* poſtquam dixit Epiſcopos ex Concilio non poſſe dare licentiam celebrandi in Oratoriis privatis, ſic ſubdit „: (Quibus non obſtantibus, Ordinarii arbitrio, permittit Pontifex, neceſſitate perſonarum, & infirmitatis qualitate penſata, ut pro infirmorum commoditate etiam in privato Oratorio, vel Altari, ad hoc deputato, facultatem celebrandi concedat. Et ideo Ordinarius debet dare licentiam Marchioniſſæ, ut poſſit facere celebrari Miſſam in Oratorio, quod propter ætatis & valetudinis incommoda in aula ſui Palatii honeſto & opportuno loco ad ſacrum Miſſæ uſum extruendum curavit, modo illud occluſum teneat, ſicut poſtulat dignitas Sacrificii.) „

Certum eſt autem, ut diximus, quod Epiſcopi ex Triden. prohibitione non poſſunt concedere celebrari per modum habitus in Oratoriis privatis, circa quæ opus eſt hic adnotare aliqua valde ſcitu utilia.

Notandum I. quod Indultum Oratorii privati a Papa conceſſum durat uſque ad mortem privilegiati tantum; Nec perit mortuo Papa, vel Epiſcopo qui illud deſignavit, quia gratia ſemel facta non expirat morte concedentis. Vide *Croix l. 6. p. 2. n. 267.*

Notandum II. quod ſi privilegiatus mutet domicilium in aliam Diœceſim, non amittit Privilegium Oratorii, qui, cum ſit perſonale, perſonam ſequitur, quamvis requiratur nova approbatio Epiſcopi, & nova inſpectio loci, *Croix n. 269. cum Sylv. Bon. Barb. Pell. Tamb. &c.* Quia inſpectio requiritur etiam dum mutatur habitatio in eodem Oppido, ut bene ait *Croix l. c. cum Tamb.* contra *Dian. & Quintan.* Utrum autem privilegiatus poſſit duo Oratoria habere, unum in Oppido, alterum in Villa? Negat *Croix ib.* ſed affirmat *Paſqual. ap. ipſum*, cui non diſſentio, ſi privilegiatus non ſit per modum tranſitus, & locus ſit ab Ordinario jam approbatus.

Notandum III. id quod habetur in Decreto emanato a Clemente XI. die 15. Decembr. 1703. quod in extenſum affert *Croix l. 6. p. 2. n. 258.* ubi ſic dicitur: *Nonnulli Epiſcopi, & complures Regulares ſub prætextu privilegiorum ea ſibi licere putant, quæ prohibita ſunt. Regulares in quibuſdam nobilium perſonarum privatis Oratoriis, quæ certis quandoque ex cauſis a Sede Apoſtolica concedi ſolent, celebrare audent, vel plures Miſſas, quam in iis ſit indultum, vel abſque præſentia perſonarum, quarum contemplatione conceſſio emanavit, vel extra debitas horas, & poſt meridiem, vel illis etiam diebus, quibus per Conſtitutiones Diœceſanas, aut etiam Decreta S. C. Concilii celebrari prohibetur, aut qui in ipſis Indultis Apoſtolicis excipiuntur.* Deinde declaratur: *In Oratoriis privatis, quæ per S. Sedem conceſſam fuerint, non licere Regularibus cujuſvis Ordinis, aut aliis quibuſcunque Sacerdotibus, etiamſi ſint Epiſcopi, in iis celebrare in diebus Paſchatis, Pentecoſtes, Nativitatis Chriſti Domini, aliiſque anni feſtis ſolemnioribus, ac diebus in Indulto exceptis ... In reliquis vero diebus prædictis Regularibus, & Sacerdotibus quibuſcunque, etiam Epiſcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Miſſa, quæ in Indulto conceditur, fuerit celebrata: ſuper quo celebraturus teneatur diligenter inquirere, & de eo ſe optime informare. Atque illa etiam in caſibus permiſſis celebrari nequeat poſt meridiem; demandando ulterius in omnibus hujuſmodi caſibus, perſonas quaſcunque dictas Miſſas audientes nullatenus præcepto Eccleſiæ ſatisfacere, &c.*

Ex quo deducitur 1. prohiberi in Oratoriis privatis non ſolum die Paſchatis, Pentecoſtes, Natalis Chriſti Domini, ut exprimitur in Decreto, ſed etiam in die Epiphaniæ, feriæ quintæ in Cœna Domini, Annunciationis, Aſcenſionis, Aſſumptionis B. Mariæ V. feſto SS. Petri & Pauli, & omnium Sanctorum, juxta Decretum S. C. Rit. editum 17. Nov. 1607. (apud *Merati in Indice t. 1. p. 2. n. 74.*), cujus meminit Clemens XI. in Decreto ſupra citato. Advertendum tamen cum *Croix n. 271.* 1. quod ubi tale Oratorium conceſſum eſt propter infirmitatem, poteſt omnibus diebus etiam exceptis ibi celebrari; & ſic decrevit S. C. ut refert *P. Zacharia ap. Croix l. 6. p. 2. n. 271.* Decernens inſuper, quod in die Nativitatis Domini non tantum Miſſa ibi celebretur. Advertendum 2. quod hoc procedit tantum in Oratoriis privatis, non vero publicis de licentia Epiſcopi benedictis, ut ſupra diximus, in quibus omni die etiam ſolemniori celebrari poteſt, ut patet ex Decreto S. C. R. 3. Sept. 1671. apud *Merati in Indice n. 392.*

Deducitur 2. quod ſi in Indulto dicatur, una Miſſa quotidie celebretur, nequit ſub mortali a quibuſcunque Sacerdotibus etiam Epiſcopis, & Regularibus ſub prætextu privilegiorum præter illam Miſſam alia celebrari, ut recte inquiunt Benedictus XIV. *Not. 29. n. 8. & Quarti apud Croix l. 6. p. 2. n. 268. & Tonellius Enchir. p. 55. n. 6. cum communi* contra *Marcantium Ref. Miſſ. caſu 3.* qui cenſet non vetari plures Miſſas celebrari, niſi dicatur in Indulto, *unica Miſſa celebretur, vel una tantum*: quia, ut ait, To *una* non eſt particula taxativa, prout ſi in Fundatione dicatur, *volumus, ut quotidie una Miſſa celebretur in tali Altari*, non ideo plures prohibentur Miſſæ. Hæc tamen opinio videtur omnino improbabilis, nam privilegia, ſive conceſſiones adverſus aliquam legem prohibitivam ſtricte ſunt accipienda, unde particula *una* idem importat ac *unica*, & quod pro una vice conceditur non poteſt ad plures vices extendi, prout ſi quis pro una vice concedat alicui tranſire per ſuum agrum, non poſſet ille pluries tranſire. Et hoc patet clare ex citato Decreto, ubi reprobantur *Regulares qui in privatis Oratoriis celebrare audent plures Miſſas, quam in iis ſit indultum*. Cum autem in Indulto ſit una Miſſa expreſſa, qui plures Miſſas celebrarent, jam auderent celebrare ultra conceſſionem in Indulto expreſſam. Nec valet paritas adducta Fundationis, nam ibi non vetatur aliunde plures Miſſas celebrari, nec Fundator prohibere poſſet; Sed in Oratoriis privatis non poteſt celebrari alia Miſſa, niſi quæ in Indulto exprimitur, cum aliunde ſit generaliter prohibitum ibi celebrari. Unde idem eſt, cum in Indulto dicitur *unica Miſſa*, quam *una quæ Indulto conceditur*, in utraque enim dictione mens Pontificis eſt ſecundam Miſſam non poſſe celebrari.

Dices: Pluries celebrari non prohibetur reſpectu celebrantium, ſed reſpectu audientium, qui in aliis Miſſis, prima conceſſa celebrata, non ſatisfacerent præcepto. At reſpondeo, quod prohibitio eſt non ſolum reſpectu audientium, ſed etiam celebrantium: primo quia omnibus vetitum eſt celebrare in Oratoriis cultui Divino non deſtinatis per conſecrationem, vel benedictionem Epiſcopi; Secundo quia in Decreto præfato Clementis duo quidem ſejunctim per ſe prohibentur, & Sacerdotibus alias Miſſas præter unam conceſſam celebrare, & audientibus in iis præcepto ſatisfacere. Primum habetur

ex

Digitized by Google

ex illis verbis. *Regularibus & Sacerdotibus quibuſcunque, etiam Epiſcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Miſsa, quæ in Indulto conceditur, fuerit celebrata.* Alterum: *Demandando ulterius in omnibus hujuſmodi caſibus perſonas quaſcunque dictas Miſsas audientes nullatenus præcepto Eccleſiæ ſatisfacere.* Poſt hæc ſcripta inveni Bullam N. SS. P. Benedicti XIV. *Magno*, die 2. Jun. 1751. qua his finita eſt, cum Pontifex declarans ibi, quomodo intelligenda ſint hujuſmodi Indulta, dicit: *Hæc pro lege ſtatuta fuerunt, quemadmodum ex Formulis Litterarum in forma Brevis, quæ conceduntur, colligere eſt .... Nec plures in die, ſed unica tantum Miſsa in Oratorio celebretur.* Ergo prohibitio non tantum reſpicit audientes, ſed præcipue Celebrantes, cum in privato Oratorio pluries celebrari vetetur.

Quæres hic, an liceat in Oratoriis privatis miniſtrari Euchariſtia ſine licentia Epiſcopi? Certum eſt poſſe Epiſcopum prohibere miniſtrationem Communionis in Oratorio privato, ut declaravit Bened. XIV. in Bulla *Magno*, edita die 2. Jun. 1751. At ſi non adſit prohibitio, affirmat *Clericat. de Euch. dec.* 8. *n.* 54. potiſſima ratione, quia per Tridentinum optatur, ut in ſingulis Miſſis Fideles adſtantes Sacramentaliter communicent. Nec diſſentit *Portellas ap. Dian. p.* 4. tr. 4. *R.* 14. dicens, quod ſusceptio Euchariſtiæ in Oratorio privato nullam Parocho injuriam infert, quando non fit de præcepto. Negant vero *Diana*, *Quarti*, & *Giribald. ap.* Bened. XIV. *Notif.* 29. *n.* 11. qui refert Innocentium III. olim Romæ negaſſe cuidam nobili Matronæ licentiam communicandi in Oratorio privato, excepto caſu infirmitatis. Negant etiam *Pignatel. Conſ.* 98. *n.* 86. *Paſqu. de Sacr. Miſſ. q.* 644. & *P. Gattica cap.* 29. *n.* 6. quia miniſtratio Euchariſtiæ pertinet ad juriſdictionem Ordinarii, cum ſit actus paſcendi oves; & ideo Regulares, ut Euchariſtiam miniſtrarent, ſpecialibus indiguerunt privilegiis. Hinc idem Papa Benedictus XIV. in Encyclica ad Epiſcopos Regni Poloniæ, edita eadem die 2. Jun. 1751. prohibuit dari Communionem in privatis Oratoriis iis qui interſunt abſque licentia Epiſcopi. Quoad Sacramentum autem Pœnitentiæ, certum eſt non eſſe licitum illud miniſtrare ſine juſta cauſa in Oratorio privato, ut habetur in Rituali Romano *de Sacr. Pœn.* ubi dicitur: *In Eccleſia, non autem in privatis ædibus* (Sacerdos) *Confeſſiones audiat, niſi ex cauſa rationabili; quæ cum inciderit, ſtudeat tamen id decenti ac patenti loco præſtare.* Idque confirmatum fuit in cit. Bulla *Magno* §. 20. Quinam autem ſatisfaciant audiendo Miſſam in Oratoriis privatis? vide dicta *Tom. I. l.* 3. *n.* 359.

360 „ Tertio. Ex privilegio, quale dicuntur habere Minores, & qui cum iis participant; quod eſſe revocatum a *Trid. ſeſſ.* 22. *c.* 8. licet multi velint, negant tamen *Dian. p.* 3. *tr.* 2. *reſ.* 80. & *p.* 4. *t.* 4. *R.* 106. *Joan. Salas*, *Rodriq. &c.* Idque ſecundum *Card. de Lugo d.* 20. *ſ.* 2. *num.* 51. Probabiliter, & *Tamb. de exped. celebr. l.* 1. *c.* 3. §. 1. probabilius. V. *Barb. in Trid. l. c.* Item Religioſi Societatis a Gregor. XIII. ut poſſint tum in Miſſionibus, cum facultate Superioris in quovis loco decenti, tum in domibus ſuis in loco honeſto, a Provinciali deſignato, Miſſas dicere; in quo idem licebit aliis.

Hanc ſententiam, nimirum quod privilegium Regularium circa Oratoria privata non fuerit revocatum a *Trid.* recenſet *Roncaglia c.* 5. *q.* 2. *in fine*, & alii; Sed hæc ſententia hodie non eſt amplius probabilis poſt Decretum Clementis XI. editum die 15. Dec. 1703. (apud *Croix l.* 6. *p.* 2. *nu.* 258.) ut bene docet *Holzm. tom.* 2. *pag.* 84. *in fin. cum Anacl. Elbel*, & aliis communiter; in præfato enim Decreto ſic declaratur: *Privilegia conceſſa nonnullis Regularibus in c. In his de Privil. & per aliquos Summos Pontifices communicata aliis Regularibus utendi dicto Altari portatili, in eoque celebrandi ſine Ordinariorum licentia in locis in quibus degunt, omnino revocata ſunt per idem Concilium Tridentinum.* Et idem declaravit Bened. XIV. in cit. Bulla *Magno*, §. 29. Dicit autem P. *Mazzotta tom.* 3. *p.* 186. hoc tantum intelligendum de domibus privatis, non vero de domibus ipſorum Religioſorum: Sed hic advertenda Conſtitutio Innocen. XIII. edita 13. Maji 1723. quæ incipit, *Apoſtolici Miniſterii* (ap. *Merati tom.* 1. *p.* 2. in Indice *n.* 648.) ubi ſic habetur: *Circa Miſſarum celebrationem in privatis Oratoriis, juxta Clem. XI. Decretum* (ſupra relatum), *Epiſcopi debeat operam dare, ut omnia ibidem ſtatuta ubique ſerventur; Addita etiam prohibitione, ne in privatis Regularium Cellis, ſeu Cubiculis erigatur altare pro re ſacra facienda ... remota quacumque in contrarium conſuetudine.*

361 „ Dixi 2. *non violata*, quia in Eccleſia interius violata, niſi prius reconcilietur, non licebit ſub gravi peccato, ut *Lay. l.* 4. *t.* 5. *c.* 5. *n.* 7. *ex Navar. Suar. Con. &c.* niſi in neceſſitate, cum venia Epiſcopi (ſi is adiri poſſit: alioquin ſine ea, ut habet *Card. de Lugo l. c. n.* 63.) celebrare, aut mortuos ſepelire. * (*Ita etiam Salm. n.* 64. *cum Lugo*, & *Philib. Neceſſitas autem ſufficiens cenſetur, ſi Populus non habet aliam Eccleſiam, ubi Miſſam audiat. Si vero Eccleſia polluatur incepto Canone, Sacerdos utique Miſſam proſequi debet, Pal. Suar. Conin. Layman. cum Salmant. ibid.*) *

Quæritur, an celebrans in Eccleſia polluta incurrat aliquam pœnam? *Sylveſt. v. Conſecratio*, 2. *q.* 9. *Azor. lib.* 10. *c.* 26. *q.* 16. & *Graff. Nald. &c. ap. Eſcob. l.* 21. *n.* 366. dicunt incurrere ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, ex *c. Epiſcoporum de Privil. in* 6. ubi celebrantes in locis interdictis (ut ibi dicitur), *ingreſſum Eccleſiæ ſibi noverint interdictum.* Sed negant probabilius *Suar. D.* 81. *ſe.* 4. *Lay. c.* 5. *n.* 6. *Lugo D.* 20. *n.* 52. *Bened. XIV. de Sacr. Miſſ. l.* 3. *Salm. c.* 4. *n.* 64. & *Eſcob. l. c. n.* 368. Ratio, quia textus non loquitur de celebrantibus in Templo polluto, ſed interdicto per Interdictum Generale; Differt autem Templum eſſe interdictum, & eſſe pollutum. Tanto minus incurret irregularitatem, ut recte ajunt *Eſcob. Salm. & Bened. XIV. ll. cit.* contra *Hoſtienſem*, quia violatio Eccleſiæ non eſt cenſura, per cujus violationem incurratur irregularitas.

„ Addo 1. *Eccleſia*: quia Oratoria, etſi deputata ad cultum Divinum, cum tamen benedicta non fuerint, niſi in ipſis extet Altare ad facienda Divina; ut *Bon. de matr. qu.* 4. *reſ. ult. n.* 9. non ſunt capacia violationum. Quod etiam conſequenter de hoſpitalibus docent *Navar. Sot. &c.* ſed probabilius contrarium docent alii, cum *Card. de Lug. l. c.* 362

„ Addo 2. *Interius*: quia, quod fit in turri, ſacriſtia, ſupra tectum, vel fornicem, in crypta, ſub pavimento (niſi ſit ſepultura, aut ſingulariter benedicta), non violat Eccleſiam. * (*Cum Salm. c.* 4. *n.* 67. *in fine cum Dic. &c.*) *

„ Addo 3. *Niſi reconcilietur*: quod fieri debet ab Epiſcopo, vel Sacerdote ex privilegio Papæ, quale Superiores Regularium pro ſuis templis habere, ex *Avila* notat *Dia. p.* 4. *t.* 4. *R.* 91. ſi fuit conſecrata * (*Modo adhibeatur aqua benedicta ab Epiſcopo, vel a ſeipſo, ſi diſtet Epiſcopus duabus dietis, ut ait Ronc. c.* 5. *q.* 6. *cum aliis*) *, quod præſumendum eſt, ſi celebretur feſtum Dedicationis. Si vero tantum fuerit benedicta, poteſt fieri reconciliatio a ſimplici Sacerdote, aſperſione aquæ benedictæ * (*Debet tamen præcedere Epiſcopi delegatio, ut notat Palaus p.* 8. *n.* 14. & *habetur in Rituali Rom. tit. de Bened. Aqua autem poteſt benedici ab ipſo Sacerdote, ut Salm. c.* 4. *n.* 66. & *Pal. l. c. cum Barb. Henr. Laym. &c. contra Tolet.*) *, cum facultate Epiſcopi, vel ſine ea, ſecundum *Dia. p.* 4. *t.* 4. *Reſ.* 91. Cenſeri etiam reconciliatam, ſi Sacrificium in ea peractum fuerit, docet *Tamb. l. c.* §. 4. *ex Henr. Sa*, & *Dian.* eſſe probabile: negat autem *Card. de Lugo de Euch. d.* 20. *ſ.* 2. * (*Et cum de Lugo idem merito ſentiunt Nav. c.* 27. *n.* 256. *Laym. c.* 5. *n.* 13. *v. Add.* 4. & *Pal. p.* 8. *n.* 14. *cum Azor. quia nullibi habetur celebratio ſuccedere loco reconciliationis. Vide dicenda n.* 380.) * 363

„ Porro Eccleſia, uti & Cœmeterium violantur, ſeu polluuntur ſequentibus caſibus, non tamen, niſi poſtquam res evulgata fuerit. *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 5.

Niſi factum publice conſtat, Eccleſia non cenſetur polluta, etiam reſpectu ipſius delinquentis; *Salm. c.* 4. *n.* 67. & *communiter.* Putat autem *Elbel de Sacrileg. n.* 578. & *citat Dian. Rinja*, & *Laym cum aliis*, quod ad Eccleſiæ pollutionem requiratur non ſolum notorietas facti, ſed etiam juris per ſententiam declaratoriam Judicis: Sed hanc opinionem non cenſeo eſſe tutam, cum ſit contra communem, quam tenent ipſe *Laym. tr.* 5. *c.* 5. *n.* 8. *Pal. Tr.* 11. *p.* 1. *n.* 2. *Salm. de Sacr. Miſ. c.* 4. *n.* 67. *Mazz. de Sacr. M. c.* 3. §. 2. *Spor. eod. tit. c.* 6. *n.* 441. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 289. *Ronc. eod. tit. c.* 5. *q.* 4. qui omnes dicunt ſufficere ad pollutionem notorietatem ſive juris, ſive facti; Et hoc patet clare ex *c. Significaſti de Adult.* ubi ob notorietatem tantum facti fuit declaratum, Eccleſiam eſſe reconciliandam. Et ex eodem textu manifeſte pariter deducitur, ut dicunt etiam *Leſſ. l.* 4. *c.* 3. *n.* 87. & *Eſcob de Miſſa Probl.* 71. *n.* 398. *cum Nav. Sanch. Az. &c.* quod, cum crimen etiam ſecretum fuerit, ſi tamen poſtea fit publicum, ſine nova culpa Eccleſia cenſetur violata. 364

„ 1. Per factum in ea homicidium mortaliter malum, ſeu injurioſum, ſaltem immunitati Eccleſiæ, quale etiam eſt, quod alias juſtum eſſet per ſententiam Judicis; niſi tamen Reip. perturbator aliter capi non poſſet. Non eſt autem tale I. quod fit caſu, vel ab amente. II. quod in ſui defenſionem. III. cujus cauſa data eſt extra Eccleſiam; quia requiritur, ut vulnus ſive cauſa phyſica fiat intra Eccleſiam. V. *Card. de Lugo d.* 20. *ſ.* 2.

Quæritur, an violetur Eccleſia, ſi infertur vulnus lethale ſine ſanguinis effuſione intra Eccleſiam, & mors extra eam contingit? Negant *Suarez d.* 81. *ſe.* 4. *Azor. l.* 10. *c.* 26. *q.* 13. & *Diana p.* 6. *tr.* 6. *R.* 36. *cum Prep. & Reg.* quia in *c. Propoſuiſti de Conſecr. Eccl.* requiritur, ut dicunt, quod mors intra Eccleſiam ſequatur. Sed probabilius affirmant *Lugo d.* 20. *n.* 53. *cum communi*, *Laym. c.* 5. *n.* 8. *Salm. c.* 4. *n.* 68. & *Eſcob. l.* 21. *n.* 371: *cum Nav. Con. & Marchino*; tum quia textus non exprimit requiri mortem intra Eccleſiam, cum ibi dicatur tantum: *Homicidia contingunt fieri; & aliquando vulnera inferuntur*; & tunc requiri reconciliationem: ergo ex textu nequaquam requiritur mors intra Eccleſiam ſequuta; tum quia ſufficit ad violationem Eccleſiæ, ut cauſa mortis phyſica intra Eccleſiam data ſit (dicimus *phyſica*, nam bene ajunt *Eſcob. & Lugo ll. cit.* non ſufficere cauſam moralem, nempe mandatum, ſive conſilium homicidii datum in Eccleſia). Et ſic etiam violatur Eccleſia, ut dicunt *Lugo n.* 53. & *Eſcob. n.* 377. *cum Suar. Graff. Sylve. Azor. Nav. Tol. Avila, Reg. & Sayr.* (contra *Dian. p.* 6. *tr.* 6. *R.* 47. & *Perſicum ap. Eſco. n.* 375.) ſi vulnus fiat intra Eccleſiam, & ſanguis fundatur extra; quia Eccleſia polluitur non tam per ſanguinis effuſionem, quam per actionem injurioſam qua cauſatur effuſio: In textu autem *c. Si Eccleſia de Conſecr. Eccl.* qui mox infra adducetur, ubi dicitur per ſanguinis effuſionem Eccleſiam violari, non requiritur effuſio intra Eccleſiam; unde

de ſemper ac adeſt percuſſio injurioſa cum ſanguinis effuſione, violatur Eccleſia. Idem dicendum, ſi aliquis exiſtens extra Eccleſiam ſagitta vel ſclopo alterum occidat, ut *Salm. n.* 68. Secus vero dicendum, ut bene ait *Lugo dict. n.* 53. ſi vulnus infligatur extra, & intra Eccleſiam mors eveniat, aut ſanguis effundatur; quia tunc abeſt injuria in Eccleſiam.

365 „ 2. Per mortaliter malam effuſionem propriі, vel alterius ſanguinis, vel ſeminis, cauſatam, vel factam in templum. Unde non violat I. Si pauculæ guttæ effluant; quia non eſt effuſio. * (*Ut dicunt etiam communiter Bened. XIV. de Miſſ. tom. 9. l. 3. c. 7. Elbel de Sacril. n.* 578. *cum Fel. Poteſt., & Salm. de Sacr. Miſs. cap.* 4. *num.* 69. *cum Dic. Phil. & aliis; idque patet ex c. Si Eccleſia* 10. *de Conſecr. Eccl. ubi dicitur*: Si Eccleſia non conſecrata cujuſcunque fuerit ſemine, aut ſanguinis effuſione polluta, aqua protinus exorcizata lavetur. *Nota To* ſanguinis effuſione, *quæ copiam ſignificat.*) * II. Si ex percuſſione vel vulnere levi, v. gr. narium in rixa puerorum, etiamſi copioſus ſanguis effluat. * (*Ita etiam Elbel l. c. Lugo d.* 20. *nu.* 54. *quia in hoc communiter non adeſt peccatum mortale. Imo Sa v. Eccleſia n.* 13. *Diana p.* 3. *tr.* 6. *R.* 24. *& Sotus, Vict. Fag. Marchin. ac Greff. ap. Eſcob. l.* 21. *n.* 372. *id extendunt etiam ad adultos, quia ſanguis e naribus effluens non dicitur proprie effluere e vulnere, cum e naſu facile ſoleat ſanguis emanare. Sed probabilius Bon. de Matr. d.* 6. *p. ult. n.* 20. *& Eſcob. n.* 374. *cum Sylvio, Con. & Franc. Lugo putant violari Eccleſiam, ſi talis effuſio accidat cum peccato mortali, quia tunc jam adeſt effuſio graviter in Eccleſiam injurioſa.*) * III. Si fiat ex ſectione venæ. IV. Actus conjugalis, quando excuſatur a ſacrilegio. * (*Vide dicta de hoc Tom. I. l.* 3. *n.* 458.) * V. Fornicatio facta ab amente. VI. Pollutio inculpata; vide *de Lugo d.* 20. *n.* 54. & 55.

366 „ 3. Per ſepulturam excommunicati non tolerati, vel infidelis (quo nomine hic non comprehendi hæreticum docet *Card. de Lugo l. c. n.* 57.), etiam infantis, ut ex *c. Eccleſiam. de Conſ.* docet *Prap.* Quamvis, ſi pueri parentes ſint fideles, neget *Sayr.* V. *Bon. de Euch. & matr. d.* 4. *q.* 4. *p. ult.*

367 „ 4. Per deſtructionem Eccleſiæ ex toto, vel majore parte * (*Parietum vel cruſtæ. Pal. pun.* 7. *n.* 18. *Salm. c.* 4. *n.* 74. *cum Suar. Lay. & Buſ. infra n.* 2.) *; quanquam eo caſu dicatur potius exſecrari, quam pollui; non autem ſi ſolum tectum, vel ſi ſucceſſive per partes modicas deſtruatur, & reficiatur * (*Etſi Eccleſia tota renovetur. Pal. ib. Salm. n.* 77. *cum Nav. Barb. &. Notant ib. Salm. cum Gabr. quod polluta Eccleſia, polluitur etiam Cæmeterium; Sed non contra.*) * Neque etiam per deſolationem, exercitium hæreticum, ſpurcitiam hominum, vel animalium illic ſtabulatorum &c. etſi doceat, & praxis habeat, ut per Epiſcopum, vel ſaltem Sacerdotem cum aliqua cæremonia reconcilietur, & abluatur; quod in ſimili caſu intelliga de Altari. *Laym. l.* 5. *tom.* 5. *c.* 5.

368 „ Quæres. Quid ſit, & quando fiat execratio, ſeu reſecratio?

„ Reſp. Execratio dicitur, cum res ſacra perdit ſuam conſecrationem, ita ut de novo conſecrari debeat, quod fit, quando ita deſtruitur, ut formam, & uſum ſuum perdat.

Unde reſolves.

„ 1. Polluta Eccleſia, polluta etiam ſunt Altaria ejus fixa: non tamen, execrata Eccleſia, execrantur Altaria, nec contra.

„ 2. Eccleſia execratur, ſi parietes ſecundum majorem partem deſtruantur, vel omnis eorum cruſta, aut major ſaltem pars ſimul auferatur. Secus autem, ſi una poſt alteram. V. *Lugo d.* 20. *n.* 65. * (*Et hoc etiamſi per intervalla hebdomadarum vel dierum Eccleſia tota nova fiat, ut Suar. d.* 81. *ſe.* 4. *caſu* 6. *Laym. c.* 5. *n.* 16. *& Pal. p.* 8. *nu.* 15. *cum Sylveſt. Sa, & Barb. quia quæcunque pars accedens manet conſecrata, cum majus dignum trahat ad ſe minus dignum. Idque procedit, etiamſi adſit animus totam Eccleſiam deſtruendi, ut ait Pal. l. c. cum Nav. Suar. Barb. &c. quia intentio illa non officit, quin conſecratio perduret.*) * Non autem ſi tectum corruat, quia conſecratio eſt in parietibus. V. *Laym. l. c.*

369 „ 3. Altare execratur 1. Si, cum fixum eſt, lapis conſecratus removeatur ab inferiori ſtructura.

Ita ex *c. Ad hæc &c. Ligneis. de Conſecr. Eccl.* Intellige hoc de menſa totaliter conſecrata, ita ut in qualibet ejus parte poſſit ſacrificari. Non execratur tamen Altare, ſi aliqui tantum lapides ſtructuræ dimoveantur, ut docent *Suar. d.* 81. *ſe.* 5. *Laym. c.* 6. *n.* 6. *Pal. p.* 51. *n.* 9. Imo *Vaſq. & Suar. ap. eundem* dicunt non execrari Altare, ſi tota menſa cum lapidibus, quibus inhæret, alibi transferatur; quia textus non loquuntur de ſeparatione a ſtructura. Hæc de Altari fixo; ſed Altare portatile minime execratur, ſi Ara moveatur a lignis, ſive a capſula, ubi Ara eſt incluſa; capſula enim illa non pro forma, ſed ad cuſtodiam & ornatum tantum inſtituta eſt, ut recte dicunt *Suar. l. c. Laym. n.* 3. & *Pal. cum Sa, Sylveſt. Abb. & Con.* contra *Palud. & Ang.* Textus autem prohibentes ſeparationem loquuntur tantum de Altari fixo.

Nota hic autem Decretum S. C. Rit. editum die 3. Dec. 1661. apud *Merati t.* 1. *p.* 2. *in Indice n.* 393.) ubi ſic dictum fuit: *Habens indultum a Sede Apoſtolica erigendi Oratorium privatum in propria domo, ſi quis voluerit ibi ædificare Altare ligneum, non indiget facultate Apoſtolica, dummodo Altare ligneum cum ſacro lapide parieti colligatum, amovibile non ſit, & Altaris portatilis imaginem non præſeferat.* Vide n. 424. 13.

„ 2. Si ita frangatur (ſive fixum, ſive portatile ſit), ut in nulla ejus integra parte calix cum patena poſſit conſiſtere * (*Secus ſi in aliqua parte calix & patena cum Hoſtia conſiſtere poſſit, at Salm. c.* 4. *n.* 79. *Lugo, Pal. &c. item Tourn. p.* 806. *R.* 3. *ex c.* 3. *de Conſec. Eccl. ubi præcipitur, Altaris tabula denuo conſecrari*, ſi enormiter fracta fuerit, *ſaltem ex majore ipſorum parte, ut ait Tamb. c.* 1. *§.* 1. *n.* 3. *An autem Ara poſſit fieri ex duobus lapidibus conjunctis? Affirmant Hurt. & Paſq. ap. Croix n.* 314. *Sed communiſſime, & rectius negant Salm. n.* 80. *Tourn. p.* 804. *q.* 2. *& Tamb. c.* 5. *§.* 1. *n.* 6. *cum aliis.*) *

„ 3. Si ſpolietur ſepulchrum: quod tamen quidam negant, ut *Lugo, Tamb. l. c. c.* 5.

Dubitatur hic 1. An Reliquiæ Sanctorum ſint neceſſariæ ad conſecrationem Altaris? *Prima* ſententia affirmat, quam tenent *Sylv. v. Altare q.* 1. *Azor. t.* 1. *l.* 10. *c.* 27. *q.* 8. *Habert t.* 5. *p.* 704. *q.* 3. *Tourn. p.* 805. *q.* 5. *Armilla &c. ap. Eſcob. l.* 21. *n.* 421. Probatur 1. ex *c.* Placuit *de Conſecr. diſt.* 1. ubi præcipitur everti Altaria, quæ carent Reliquiis: & idem habetur in Conc. Carthag. V. *c.* 14. Probatur 2. *Can.* 7. vel 9. Concilii Nicæni II. ubi dicitur nullum Templum conſecrari ſine Sanctorum Reliquiis. Probatur 3. ex conſuetudine Eccleſiæ, quæ ſatis indicatur per Orationem illam, quæ dicitur in Miſſa; *Oramus te Domine per Merita Sanctorum tuorum, quorum Reliquiæ hic ſunt, &c. Secunda* vero communior ſententia negat Reliquias eſſe neceſſarias, & hanc tenent *Suar. d.* 81. *ſe.* 5. *Laym. c.* 6. *n.* 8. *Lugo d.* 20. *n.* 75. *Pal. p.* 9. *n.* 5. *cum Panorm. Vaſq. & Con. Viva q.* 5. *a.* 6. *n.* 9. *Elbel p.* 143. *n.* 459. *ac Eſcob. l.* 21. *n.* 422. *cum Ang. Hoſt. &c.* & probabilem putant *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 306. *& Merati t.* 1. *p.* 2. *pag.* 398. Ratio, quia (ut dicunt) nullibi habetur de Reliquiis apponendis expreſſum præceptum; illud enim quod extat in *cit. c.* Placuit, & *Can.* 14. Carthaginenſis, ajunt non eſſe alicujus Concilii Generalis. Illud autem, quod habetur in Concilio Nicæno, dicunt intelligi de Reliquiis requiſitis in Eccleſia, non autem in omni Altari, ſaltem tale præceptum, ut cenſent, ſi unquam adfuit per contrariam conſuetudinem eſt abrogatum. Ad Orationem autem illam Miſſæ, *Quorum Reliquiæ, &c.* reſpondent intelligi ſub conditione ſi adſint. His tamen non obſtantibus, puto non recedendum a prima ſententia, tum propter univerſalem contrariam conſuetudinem, quam non immerito *Tourn.* cenſet firmatam ex eo quod (ut advertit cum *Sylvio*) in antiquo Miſſali præcipiebatur omitti prædicta Oratio in Miſſa, ſi deſint Reliquiæ, ac poſteriora Miſſalia hanc exceptionem abſtulerunt; tum propter Decreta S. C. Rituum, mox infra adducenda, ubi declaratur execratum Altare, a quo removentur Reliquiæ, vel frangitur ſigillum; unde ſatis probatur Reliquias eſſe neceſſarias ad Altaris conſecrationem. Et clarius hoc declaratum fuit alio Decreto 19. Jan. 1614. *ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2055. *Decr.* 143. ubi dictum fuit, permitti Altare portatile ligneum, *dummodo habeat Reliquiarum repoſitorium.*

Dubitatur 2. an Altare amittat conſecrationem, ſi frangatur Sigillum, vel removeatur Sepulchrum cum Reliquiis? Nomine *Sepulchri* intelligitur loculus ille, in quo Reliquiæ reconduntur: nomine vero *Sigilli* intelligitur parvulus ille lapis, quo ſepulchrum clauditur. *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Suar. d.* 21. *ſect.* 1. *Elbel p.* 134. *n.* 459. *cum Anacl. & Eſcob. l.* 21. *n.* 426. *cum Franc. Lugo, & Averſa*, item *Soto, Vaſq. Con. Tamb. ap. Croix n.* 306. *in fine*, qui probabilem putat cum *Laym. c.* 6. *a.* 9. Utuntur eadem ratione qua ſupra, nempe quia non conſtat de præcepto, quod Reliquiæ ſint neceſſariæ ad conſecrationem Altaris. *Secunda* tamen ſententia communior affirmat, & hanc tenent *Holzm. p.* 85. *n.* 371. *Spor. n.* 147. *n.* 376. *Tourn. p.* 706. *cum Pontas, Habert t.* 5. *p.* 704. *q.* 3. *Laym. l. c. cum Sylv. Angela, Durand. Henr. &c.* communiter ut aſſerit, item *Bon. Sa, &c. ap. Pal. p.* 9. *a.* 6. Ratio, quia (ut ait *Laym.*) talis eſt conſuetudo Eccleſiarum, ut Altaria, fracto Sigillo, vel amoto Sepulchro, iterum conſecrentur. Et hanc ſententiam tenendam cenſeo ex Decretis S.C. Rituum, nam die 5. Martii 1603. ſic declaravit: *Altare portatile tunc conſecrationem amittit, quando frangitur, vel loco movetur repoſitorium Reliquiarum* (*ap. Pitton. tom.* 1. *de Ritib. a.* 148.) Item die 5. Martii 1623. decrevit: *Celebrari non poteſt ſuper Altare, a quo furtim, non amota, vel fracta Menſa, ſubtractæ fuerint Reliquiæ a Militibus, niſi Altare de novo conſecretur*, (*apud eund.* Pitton. *n.* 699.) Item die 21. Junii 1710. ſic reſpondit: *Si Altare fuerit conſecratum ad modum Altaris portatilis, non execratur in quavis remotione, ſed tantum quando frangitur Sepulchrum Reliquiarum* (*Apud* Pitton. *n.* 1687.) Attamen dicunt *Tourn.*, & *Sporer*, quod urgente neceſſitate non erit illicitum in tali Altari celebrare.

Hic obiter notandum aliud Decretum S. C. editum die 10. Nov. 1599. (*ap. Pitton. n.* 100.) ubi dictum fuit: *Si ſub Altari, vel ſub ejus gradibus humata ſint defunctorum cadavera, non eſt ibi celebranda Miſſa, donec alio transferantur.* Idem confirmatum fuit die 15. Junii 1633. *ap.* Pitton. *num.* 672. Notat tamen *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2067. quod ſi cadavera ſint humata profunde in cella aliqua, ſub alto fornice constructa, non videtur prohiberi ſuper illam dici Miſſam; tunc enim cadavera videntur ſatis ſeparata ab Altari, neque tunc ſuper ea cadent verba, *quorum Reliquiæ hic ſunt.*

„ 4. Calix execratur, ſi notabiliter frangatur, vel ita, ut fiat inutilis ad uſum Sacrificii: v. gr. ſi foramen ſit in fundo, licet minutiſſimum * (*Non vero ſi foramen ſit in loco ſuperiori, ita ut calix bene poſſit ſacras ſpecies retinere, Ronc. c.* 5. *q.* 4. *cum Diana.*) * vel ſi figura deſtruatur: „ non

Digitized by Google

„ non tamen ſi in tornatili pes ſeparetur a cuppa, quia in
„ tornatili conſecratur ſola cuppa, *Bon. d. 4. c. ult. p. 9. ex Suar.*
„ *&c.* * (*Vide infra hic dubitat.* 4.) *. Neque execratur, ſi
„ pereat inauratio. Unde, licet communiter calix, & pate-
„ na, poſt novam inaurationem, quoad eam partem, qua
„ Chriſti Corpus, vel Sanguinem contingunt, denuo con-
„ ſecrentur, id tamen neceſſarium non eſſe, docent *Duran.*
„ *Con.* & alii contra *Suar. Bon.* & alios, etſi decet, ut ab-
„ luantur aqua benedicta. Ita *Dian. t. 1. Miſc. reſ. 3. & Laym.*
„ hic; item *Lugo d. 20. n. 94.*

Dubitatur 1. An execretur calix, ſi pereat inauratio? Affirmant *Azor. Palud. &c. ap. Eſcob. l. 21. n. 468.* quia tollitur ſubjectum immediatum conſecrationis, cum tota unctio in ſuperficie calicis fiat. Negant vero probabilius cum ſententia communi *Lugo d. 20. n. 94. Sporer n. 399. Tourn. t. 5. p. 816. cum Suar. Laym. Sylveſt. Ang.* & aliis paſſim ut aſſerit, & *Eſcob. n. 470. cum Con. Fill. Arm. &c.* communiter utcit. Ratio, quia licet unctio non fiat niſi in ſuperficie, tamen tota moles calicis conſecratur; & patet, quia ſi calix non ſit tornatilis, & ejus pes frangatur, etiamſi cuppa integra maneat, calix erit execratus, ut omnes communiter dicunt; ergo non in ſola ſuperficie conſiſtit conſecratio, ſed in toto calice.

Dubitatur 2. An calix, qui de novo inauratur, nova indigeat conſecratione? Affirmant *Suar. d. 81. ſe. 3. Azor. cap. 28. q. 4. Bon. p. 9. n. 19.* item *Vaſq. Sylv. Ang. Tab. &c. ap. Salm. c. 4. n. 90.* quia calix conſecratur propter contactum Sanguinis Chriſti, unde quando illius ſuperficies non eſt conſecrata, neceſſario requiritur, ut calix de novo conſecretur. Negant vero probabilius *Laym. c. 6. n. 7. Lugo d. 20. n. 95. Elbel n. 281. Tamb. §. 5. n. 6. Eſcob. l. 21. n. 473. cum Durando, & Diano*, item *Con. Sa, & Gabr. ap. Salm. l. c.* Et probabile putat *Pal. p. 10. n. 12.* eique valde adhæret *Tourn. p. 816.* Ratio, quia cum ſit communis doctrina, ut mox ſupra vidimus, quod calix, amittendo inaurationem, non amittit conſecrationem; ita pariter conſecrationem non amittit, ſi de novo inauretur; prout ſi Eccleſia conſecrata de novo dealbetur, nova non indiget conſecratione, ut communiter DD. ſentiunt; aut ſi Corporali lacero aliqua exigua pars aſſuatur, hæc etiam manet benedicta, ut clare infertur ex *c. unico de Conſecr. Eccl. in 6.* ubi dicitur majus dignum trahere ad ſe minus dignum. Objiciunt: Licet calix remaneat conſecratus, non eſt tamen conſecrata ſuperficies illa aurea, quæ ſola immediate tangit Sanguinem Chriſti; pari modo ſi intra cuppam calicis alia ſubtilior cuppa poneretur, iſta non fierat ſacra; ita *Suarez*, & *Vaſq.* Sed facile reſpondetur cum *Lugo*: Superficies illa per conjunctionem ad calicem conſecratum, bene fit etiam ſacra, ſicut dealbatio Eccleſiæ, & pars Corporalis fiunt ſacræ per adjunctionem, ut diximus; item, ſi oleum non conſecratum in minori parte conſecrato immiſceatur, ea ipſa mixtione conſecratur, ut patet ex *c. Quod in dubiis 3. de Conſecr. Eccl.* ubi dicitur: *Non negamus, quin oleum non conſecratum conſecrato poſſit oleo commiſceri.* Alia autem eſt ratio cuppæ in aliam immiſſæ, quæ utique eſt vas diſtinctum, ac ſuperficiei aureæ, quæ ſit pars ejuſdem calicis, & facit unum cum illo.

Dubitatur 3. An liceat celebrare in calice nunquam deaurato? Affirmat *Tamb. Meth. Miſſ. &c. c. 1. §. 1. n. 3.* quia (ut ait) ita uſus obtinuit; ſed hæc ratio ſaltem hodie non videtur ſubſiſtere, cum undique hodie uſus ſit in contrarium. Id autem probabile cenſet *Croix l. 6. p. 2. n. 346.* cum aliis paſſim ut aſſerit, forte alia ratione ductus, nimirum quia, etſi in Rubrica *ti. 1. de Præpar.* dicatur: *Calix debet eſſe vel aureus, vel argenteus, aut ſaltem habere cuppam argenteam intus inauratam, & ſimul cum patena itidem inaurata.* Attamen in alia Rubrica *de Defect. ti. 10. n. 1.* ſic habetur: *Calicis cuppa debet eſſe aurea, vel argentea, vel ſtannea: non ærea, vel vitrea*, nulla mentione facta de inauratione; ex quo infertur illius deficientiam non eſſe inter defectus computandam. Et in prima Rubrica dici poſſet requiri inaurationem tantum de congruitate, & ad majorem decentiam, cum ibi ſimul expreſſe requiratur calix aureus, vel ſaltem argenteus, & nihilominus in ſecunda Rubrica etiam ſtanneus admittitur. Alii vero, ut *Tournely t. 5. p. 815. & Lugo d. 20. n. 90.* dicunt non eximi a culpa veniali conſecrantem in calice non inaurato, niſi paupertas excuſet; Et hoc videtur probabilius, cum in prima Rubrica dicatur, quod calix *debet ſaltem habere cuppam argenteam inauratam &c.* Idque confirmatum eſt ex communi conſuetudine. Nec obſtet ſecunda Rubrica, ubi permittitur calix ſtanneus; hæc enim intelligi debet juxta textum in *c. Ut calix. 44. de Conſecr. diſp. 1.* ubi permittitur conſecrare in calice ſtanneo, tantum ratione paupertatis; nec putandum eſt, Rubricam in hoc voluiſſe textui derogare; Unde, ne dicatur Rubricam ſibi contradixiſſe, dicendum eſt, quod prima Rubrica intelligenda eſt juxta ſecundam, nempe requirere calicem argenteum, niſi excuſet paupertas; & ſub eadem limitatione intelligi debet, cum requirit inaurationem. Hic autem obiter notandum, quod Rubrica permittit calicem ſtanneum, ſed non æreum: Verum dicit *Holzm. n. 373.* in hac Rubrica non prohiberi calicem ex ære, vel auricalco inauratum, nam in cit. textu *Ut Calix*, in tantum talis calix vetatur, in quantum hic *ob virtutem vini æruginem parit, quæ vomitum provocat*: Sed calix æreus inauratus æruginem non parit; & ideo ait *Holzm.* hoc uſitari in Germania pro Eccleſiis pauperculis.

Dubitatur 4. An Calix amittat conſecrationem ſi cuppa ſeparetur a pede? Si cuppa eſt fixa pedi, certum eſt apud omnes amittere conſecrationem; Si vero pes ſit tornatilis, etiam affirmant *S. Antonin. 3. p. tit. 13. §. 5. & Palud. Sylv. & cap. Eſcob. l. 21. n. 474.* quia Calix per ſeparationem jam formam amittit. Sed communiter negant *Suarez d. 81. ſect. 7. Bon. p. 9. n. 20. Lugo d. 26. n. 93. Ronc. c. 6. quæſt. 4. & Eſcob. n. 476. cum Fill. Averſa, Hurt. & aliis.* Ratio, quia per talem ſeparationem Calix reveta formam non perdit, cum ejus partes ſine novo artificio jungi poſſint.

„ 5. Veſtes ſacræ exſecrantur, quando ita deſtruuntur, ut 371
„ perdant ſuum uſum; ut ſi cinguli parte te non amplius
„ cingere poſſis, vel ſi manica ab alba ſeparetur, etiamſi
„ poſtea reparetur. Non perdunt autem, etſi attritis pars a-
„ lique aſſuatur; vel cinguli parti aptæ adhuc ad cingendum
„ altera annectatur, quia tunc acceſſorium ſequitur princi-
„ pale. *Lugo, Tamb. de exp. Sacrif. l. 1. c. 3. §. 2.* * (*Ita*
„ *etiam dicunt Tourn. p. 823. Salm. c. 4. n. 94. cum communi,*
„ *Tamb. c. 3. §. 2. Elbel n. 282. cum Laym. Gav. & aliis*
„ *paſſim. Unde dicunt Suar. d. 82. ſect. 2. & 3. Bonac. p. 9. a*
„ *n. 26. Laym. cap. 6. n. 6. Tourn. p. 819. & Pal. p. 10. n. 12.*
„ *cum Nav. & Con. quod Corporale tum amittit benedictionem,*
„ *cum redditur ineptum diminutione vel fractione ad decenter*
„ *continendum calicem cum patena: Alba, cum ab ea manica*
„ *abſcinditur: Cingulum, cum ita rumpitur, ut neutra pars*
„ *cingere poſſit: Stola, cum non poteſt humeros operire; &*
„ *idem dicendum, ſi aliqua ejus pars ſcinditur, quamvis ſta-*
„ *tim ſarciatur, quia jam ſuam formam amiſit.* *) Simili-
„ ter, ſi ſtola, vel caſula duplicata, facili ſeparatione, fiant
„ duæ, quarum utraque apta ſit ad Sacrificium, non perdunt
„ benedictionem. *Tamb. l. c.* * (*Ita communiſſime DD. cum*
„ *Suar. d. 82. ſect. 2. Salm. c. 4. n. 94. & Sa ap. Pal. p. 10.*
„ *num. 8.*) *

„ 6. Partes avulſæ a re conſecrata, deſtructa ejus forma,
„ deſinunt eſſe ſacræ, v. gr. ligna, & lapides Eccleſiæ di-
„ rutæ, vel Altaris: ob reſpectum tamen ad rem ſacram,
„ cujus ſunt reliquiæ, non poſſunt applicari ad uſus profa-
„ nos, aut dividendi, ſine licentia Papæ. Statuæ autem ſa-
„ cræ, & imagines templi deſtructi debent in alio collocari,
„ & in loco Eccleſiæ Crux erigi. Lacera etiam Paramenta,
„ aut vetuſtate conſumta debent igne abſumi, & non adhi-
„ beri ad uſus profanos, ut habetur in *c. Altaris, de Conſecr.*
„ *diſt. 1.* Vide *Suar. & Sa, v. Miſſa, & Laym. l. c. c. 9. Tamb.*
„ tamen *l. 1. de expod. Sacrif. c. 2. §. 3. ex Pal.*, item *Dian. p. 5.*
„ *t. 13. reſ. 76.* docet probabile eſſe, quod non ſit ſaltem mor-
„ tale, ſi mutata forma ad profanos uſus applicetur, v. gr.
„ calix confractus, alba diſſoluta, fruſtula corporalis, &c. V.
„ ſupra *l. 3. tract. 1. c. 2. d. 2.* * (*Vide dicta Tom. I. lib. 3. n.*
„ *41. Quibus adde id quod habetur in c. Ligna de Conſecr.*
„ *diſt. 1. ubi Hyginus Papa ſic ſtatuit*: Ligna Eccleſiæ de-
„ dicatæ non debent ad alius opus jungi, niſi ad aliam Ec-
„ cleſiam, vel igni ſint comburenda, vel ad profectum in
„ Monaſterio. *Advertunt tamen Salm. tr. 21. c. 10. n. 146.*
„ *cum aliis communiter, hujuſmodi ligna non debere conſumi*
„ *in Religioſorum coquina. Præterea dicit Sylv. v. Benedictio*
„ *q. 7. lapides Eccleſiæ dirutæ in Religioſorum ædificiis col-*
„ *locandos eſſe; ſed hoc nemo dicit eorum quos obſervavi, nec*
„ *ullo textu video probatum.*)

Quæres hic, an liceat ſæcularibus Sacerdotibus celebrare in Eccleſiis Regularium, contra prohibitionem Epiſcopi? Videtur obſtare Trident. *Seſſ. 22. Decret. de Obſervand. in celebr. Miſſ.* ubi: *Singuli* (Epiſcopi) *in ſuis Diœceſibus interdicant, ne cui vago & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare liceat.* Sed reſponderi poteſt ibi dici *in Diœceſibus ſuis*; ſed Eccleſiæ Regularium ſunt exemtæ a juriſdictione Epiſcoporum, unde quaſi loca extra Diœceſim ſita reputantur, ut probabiliter dictum eſt *Tom. I. l. 1. n. 156. in fine.* Verumtamen refert *Lezana in Summ. qu. Regul. tom. 1. c. 12. n. 41. verſ. Ad duodecim*, S. C. Concilii ſub die 2. Jun. 1620. declaraſſe, non licere Regularibus in ſuis Eccleſiis ad celebrandum admittere Presbyteros ſæculares contra prohibitionem Epiſcopi. An autem hujuſmodi Declarationes obligent ut leges? Vide dicta *T. I. l. 1. n. 106.*

DUBIUM V.

Quæ ſint requiſita ad Miſſam?

372 *Prænotantur quæ ſunt præſcripta in Rubrica.*
373 I. *Requiritur* Altare *conſecratum.*
374 II. Mappa *triplex.* 375. *Dub. 1. an ſufficiant duæ Mappæ, vel una duplicata? Dub. 2. An Mappæ debeant eſſe benedictæ? Dub. 3. An tam Mappa quam Corporale debeant ex lino confici?*
376 III. Veſtes *ſacræ, & mundæ.* 377. *Dub. 1. An ſit mortale celebrare ſine Stola, Manipulo, aut Cingulo? Dub. 2. An ob metum mortis liceat celebrare ſine ulla veſte ſacra?* 378. *Dub. 3. An* Prælati *Regulares poſſint ſacras veſtes benedicere? Dub. 4. An Epiſcopi poſſint aliis delegare licentiam benedicendi veſtes? (Vide etiam, nu. 381., Dub. 5. An color veſtium ſit de præcepto?)*
379 IV. Calix & Patena *conſecrata.* 380. *An Calices, Veſtes, &c. remaneant conſecrate, vel benedicta, ſi quis in eis celebret?* 381. *An Abbates poſſint benedicere Calices, paramenta, &c. etiam pro Eccleſiis alienis?*
382 *Quibus ſit licitum tangere vaſa ſacra, Corporalia & Veſtes?*
383 De Pyxide, *& materia ejuſdem, vel Calicis.* 384. *Dub. 1. An Pyxis debeat conſecrari?* 385. *Dub. 2. An debeat benedici?*
386 V. Corporale *benedictum.* 387. *Quibus liceat lavare Corporalia? Et an aqua lotionis omnino mittenda ſit in Sacrarium?*

388 VI.

388 *VI.* Palla *linea, An ſit mortale celebrare ſine Palla, vel ea non benedicta. Et an liceat duas Pallas adhibere?*
389 *VII.* Purificatorium. *An hoc debeat eſſe benedictum?*
390 *VIII.* Miſſale. *An liceat in neceſſitate celebrare ſine Miſſali, vel cum Miſſali de Ritu diverſo?*
391 *IX.* Miniſter *Maſculus. Dub. 1. Quale peccatum ſit celebrare ſine Miniſtro? 392. Dub. 2. An peccet graviter Sacerdos celebrans miniſtrante, vel reſpondente femina?*
393 *X.* Crucifixus. *Dub. 1. An ſit mortale celebrare ſine Cruce, aut Crucifixo? Dub. 2. An manente in Altari magna Imagine Crucifixi, alia Crux requiratur? Et an Crux, & alia Imagines Sanctorum debeant eſſe benedicta?*
394 *XI.* Candelæ ex Cera. *Dub. 1. An liceat celebrare cum candelis ex ſebo, vel oleo? Dub. 2. An cum uno lumine cereo? Et an cum quatuor candelis?*
395 *XII.* Antipendium, Pulvillus, Burſe, Velum, & Mantergium.
396 *XIII.* Capitis nudatio. *397. dub. 1. An ſit mortale celebrare capite cooperto? Quid ſi adſit cauſa ſic celebrandi? 398. Dub. 2. An liceat celebrare cum caſarie ficta?*
399 *An Rubrica Miſſalis ſint directivæ, vel præceptivæ? 400. An ſit mortale omittere cæremonias leviores in notabili parte? Et quantum temporis ſit in celebratione inſumendum? Monitum.*
401 *An omnia Decreta S. C. Rituum rigoroſe obligent?*
402 *An liceat celebrare nudis pedibus, aut cum baculo, &c.*
403 *De omiſſione partium Miſſæ; Et an repetenda omiſſa? 404. De partibus ordinariis omiſſis? 405. Quæ omiſſio ſit mortalis, & ſignanter in Canone? 406. Quæ vero ſit tantum venialis? 407. Quæ mutilatio ſit mortalis? 408. De Purificatione Calicis facienda. 409. De partibus Extraordinariis omiſſis; & etiam de lotione manuum. 410. Dub. 1. Quomodo peccent Regulares nominantes in Canone nomen Generalis vice Epiſcopi? Et quinam Epiſcopus nominandus? Dub. 2. An peccet omittens Orationes ante vel poſt Miſſam? Dub. 3. An peccent omittentes Orationes ad veſtes? Dub. 4. An peccet Sacerdos non recitans in Miſſa ſolenni, quæ cantantur a Choro? Dub. 5. Quomodo peccet celebrans voluntarie diſtractus?*
411 *Quomodo peccet Sacerdos addens aliqua in Miſſa?*
412 *An liceat dicere Miſſam ante Matutinum & Laudes? Remiſſive ad n. 347.*
413 *De iis quæ voce alta, vel ſubmiſſa dicenda ſunt. 414. Dub. 1. An peccet ita ſubmiſſe celebrans, ut nec ſeipſum audiat? 415. Dub. 2. An peccet recitans ſubmiſſe, quæ alte dicenda ſunt? 416. An ſit mortale alte dicere, quæ ſubmiſſe ſunt recitanda?*
417 *An & quando liceat mutare Miſſam? 418. In quibus diebus prohibeantur Miſſæ Votivæ? 419. In quibus vero permittuntur? Et an tunc pro arbitrio paſſim dici poſſint? 420. Qu. I. An ſit mortale dicere Miſſam votivam in diebus vetitis? 421. Qu. II. Ob quas cauſas in dictis diebus poſſint dici Miſſæ votivæ? 1. Ob neceſſitatem publicam. 2. Si in illa Eccleſia celebretur Feſtum duplex. 3. Si exponatur SS. Sacramentum. 3. Si præſens ſit cadaver, vel dicenda ſit Miſſa Anniverſaria. 422. Qu. III. An obligatus dicere Miſſam votivam, ſatisfaciat ſi dicat currentem? 423. Qu. IV. Quænam ſint advertenda circa modum dicendi Miſſas votivas? Et 1. De numero Orationum. 2. De Miſſis habentibus introitum particularem, &c. 3. De Miſſis Beatorum conceſſis alicui Ordini, vel loco. 4. De Miſſa SS. Trinitatis, Angelorum, Spiritus Sancti, B. V. Mariæ, & de Requiem &c.*
424 *Afferuntur aliqua Decreta magis notabilia circa Miſſarum celebrationem.*
Quæritur hic obiter, quanam ex cauſa liceat exponere SS. Sacramentum?

372 ANte omnia hic refert prænotare Rubricam Miſſalis, quæ facit ad ea quæ infra membratim dicenda ſunt. In Rubrica *p. 1. tit. 20.* ſic habetur: *Altare, in quo SS. Miſsæ Sacrificium celebrandum eſt, debet eſſe lapideum ab Epiſcopo conſecratum, vel ſaltem ara lapidea ſimiliter ab Epiſcopo conſecrata in eo inſerta, quæ tam ampla ſit, ut hoſtiam, & majorem partem calicis capiat. Hoc Altare operiatur tribus mappis ſeu tobaleis mundis ab Epiſcopo, vel ab alio habente poteſtatem, benedictis, ſuperiori ſaltem oblonga, quæ uſque ad terram pertingat, duabus aliis brevioribus, vel una duplicata. Pallio quoque ornetur coloris, quoad fieri poteſt, diei feſto vel officio convenientis. Super altare collocetur Crux in medio, & candelabra ſaltem duo cum candelis accenſis hinc & hinc in utraque ejus latere. Ad Crucis pedem ponatur tabella, Secretarium appellata: In cornu Epiſtolæ cuſſinus ſupponendus Miſſali, & ab eadem parte Epiſtolæ paretur cereus ad elevationem Sacramenti accendendus, parva campanula, ampullæ vitreæ vini, & aquæ cum pelvicula, & manutergio mundo in feneſtella, ſeu in parva menſa ad hæc præparata. Super Altare nihil omnino ponatur, quod ad Miſsæ Sacrificium, vel ipſius Altaris ornatum non pertineat.*

373 „ Reſpond. Hæc ſequentia: I. Et quidem ſub gravi ſacrilegio requiritur *Altare* conſecratum ab Epiſcopo, vel Abbate (hunc enim Altaria, calices, & campanas poſſe conſecrare, etiam ad uſum alienarum Eccleſiarum, docet *Dian. lib. 3. tr. 2. reſ. 16.* cum *Barboſ.* & aliis 4. ex declaratione *Cardin.* & privilegio Innoc. III.) vel Sacerdote privilegiato, ſtabile, vel portatile: utrumque tamen ex integro lapide, quantum ad ſuperiorem menſam, quæ conſecratur; debetque eſſe tanta, ut poſſit capere calicem cum patena, Non ſufficit autem, Hoſtias eſſe in ara conſecrata, dum conſecrantur, verum etiam debent tam parvæ, quam magnæ in eadem relinqui tempore Sacrificii, & non alibi, licet ſupra aliud corporale, deponi, v. g. propter loci anguſtias: * (*Non igitur licet ante Communionem ponere Particulas conſecratas extra Aram, ut communiter Tamb. lib. 1. cap. 5. §. 1. n. 4. Salm. cap. 4. n. 79. cum Lugo. Secus vero poſt Communionem, ut Croix l. 6. p. 1. n. 310. cum Averſ. & communi contra Vaſq.*) * quia omnes ſunt unica victima, & per modum unius offeruntur. Quapropter rubricæ Miſſalis eas ſupra corporale, ante, vel poſt calicem poni volunt. Hinc etiam minus recte faciunt, qui, Conſecratione facta, mox hoſtias minores a ſe conſecratas dant alteri Sacerdoti diſtribuendas populo, quia, ſicut Sacerdos non debet de ſua hoſtia dare, priuſquam ipſe ſumpſerit, ſic nec de aliis, cum ſint una victima, & hoſtia, omneſque orationes, oblationes, & benedictiones ſequentes non minus ſpectent ad parvas hoſtias, quam ad magnam, neque ante ſumptionem Sacerdotis perfecte, & integre ſacrificata ſit victima, *Card. de Lugo qu. 20. ſect. 2. nu. 69.* Eum tamen, qui contrarium fecerit, a peccato ſaltem mortali, imo, ſi neceſſitas fuit expediendi Communionem populi, ab omni excuſat *Tamb. lib. 5. exped. ſacrific. cap. 5.*

„ II. *Mappa* linea triplex; etſi enim ſecundum quoſdam 374 una duplicata, imo ſecundum *Sa, Angel. Azor. cap. 28. q. 7. & Laym. lib. 5. t. 5. c. 6. n. 17.* una ſimplex ſufficiat in neceſſitate: Miſſale tamen Romanum, auctoritate Clem. VIII. & Pii V. editum expreſſe tres requirit, *tit. de defect.* uti *& Gavant. V. Card. de Lugo.* Ut ea benedicta ſit, non eſt omnino neceſſarium; ut habet *Sylv.* Unde in neceſſitate vulgaris adhiberi poteſt, & aliis uſibus reddi. *Laym. loc. cit.*

Repetamus hic ea quæ in Rubrica Miſſalis, ut ſupra, circa 375 Mappas præſcribuntur: *Hoc Altare operietur tribus mappis, ſive tobaleis mundis, ab Epiſcopo vel ab alio habente poteſtatem benedictis, ſuperiori ſaltem oblonga quæ uſque ad terram pertingat* (quod tamen hodie non eſt in uſu), *duabus aliis brevioribus, vel una duplicata.* Sed dubitatur 1. An ſufficiant duæ Mappæ, vel una duplicata? Affirmant *Suar. d. 21. ſe. 6. Laym. c. 6. nu. 11. Holzm. n. 371. Pal. p. 10. n. 1. cum Sa, Az.* item *Bon. Henr. & Gob. ap. Croix n. 322.* etiamſi hæ duæ Mappæ totum Altare non tegant: Ratio, ut dicunt, quia ſic uſus habet. Attamen puto a Rubrica non recedendum, ut ſentiunt *Lugo d. 20. n. 6. Tourn. p. 807. q. 9. Gav. in dict. Rubr.* (ubi ait contrariam opinionem non eſſe tutam) *Ronc. c. 6. q. 5. & Eſcob. l. 21. n. 434.* qui cum *Ang. & Averſa* miratur, quomodo aliqui DD. hanc obligationem non advertant poſt præfatam Rubricam præſcriptam a Clemente VIII. Tanto magis quod in *tit. de defect.* §. 10. *n. 4.* Rubrica inter alios hunc enumerat defectum: *Si Altare non ſit tribus Mappis ornatum.* Probabiliter tamen ajunt *Eſcob. & Ronc. cum Paſqual.* id culpam venialem non excedere. Celebrare autem ſine ulla Mappa, non excuſatur a mortali, ut communiter docent DD. apud *Ronc. l. c. cum* P. *Conc. p.* 502. *n.* 19. qui addit e converſo nullam committi culpam, ſi adſit gravis neceſſitas ſic celebrandi.

Dubitatur 2. An Mappæ neceſſario debeant eſſe benedictæ? Negant *Suar. Laym. & Pal. cum Sa locis ſupra cit.* item *Tamb. l. 1. c. 6. §. 2. n. 2.* & conſentit *Wigandt tr. 15. n. 63.* dicens, benedictionem fieri tantum de decentia. Ratio, quia (ut ajunt) nullo jure id cavetur, nec conſuetudine obſervatur. Hæc ſententia non videtur improbabilis propter auctoritatem horum AA. præſertim *Suarii*, qui teſtatur conſuetudinem eſſe in contrarium. Hoc tamen non obſtante, magis adhæreo ſententiæ oppoſitæ, quam tenent *Azor. p. 1. l. 10. c. 28. q. 8. Bon. p. 9. n. 25. Tourn. p. 807. q. 9. Ronc. c. 5. q. 5. cum Paſqu. Gav. p. 1. tit. 20. Eſcob. cum Sylv. Averſa, & Gabr.* Ratio, quia in Rubrica (ut ſupra) ita præſcribitur, & in *tit. de defect. n. 4.* numeratur eodem modo pro defectu adhibere Veſtes non ſacras, ac Mappas non benedictas. Talis vero defectus, ut probabiliter dicunt *Eſcob. & Ronc. cum Paſqu.* non excedit culpam venialem; unde recte docent *Azor. Bon. Eſcob. & Tourn., cum Gav. Sylv. & Quarti ll. cit.* nullum eſſe peccatum uti Mappis non benedictis in neceſſitate, puta (ut ait *Eſcob.*) ſi adſit dies feſtus, & non poſſint haberi benedictæ; Sed minorem cauſam ſentio excuſare, cum ad excuſandum a veniali ſufficiat quævis cauſa rationabilis.

Dubitatur 3. An Mappæ, & Corporale debeant ex lino confici, vel ſufficiat eſſe ex cannabe? *Tourn. p. 807. q. 9. Suar. d. 81. ſe. 6. Fill. tr. 5. n. 125.* dicunt omnino debere confici ex lino, & probant ex *c. Conſulta. 46.* ubi ſic dicitur: *Sacrificium Altaris non in ſerico panno* (ſcil. Corporali, ut explicat *Gloſſa*), *aut tincto quiſquam celebrare præſumat, ſed in puro linteo ab Epiſcopo conſecrato, ſcil. lino procreato.* Et ex *c. 27. diſt. 2. de Conſecr.* ubi Mappæ vocantur *linteа*, nempe ex lino confectæ. Sed probabilius, & communiſſime ſufficere eſſe ex cannabe, tenent *Bon. p. 9. n. 24. & Croix n. 133. cum Gob.* item *Azor. & Quarti apud Tourn. l. c.* ac *Arm. Tab. & Reg. ap. Eſcob. n. 446.* Ratio, quia cannabe, & linum juxta communem uſum indifferenter ſumuntur.

„ III. Sub gravi ſacrilegio *Veſtes ſacræ*, hoc eſt benedictæ 376 ab Epiſcopo, vel Sacerdote habente privilegium, ut habent Mendicantium ſaltem Superiores, ſive Prælati. V. *Tamb. l. 1. c. 3. §. 2. exped. ſacr.* Quarum tamen colores non eſſe præcepti, ſed directionis, notat *Homob.* apud *Dian. p. 2. t. 14. R. 57.* In gravi autem neceſſitate, etſi præſtet, ſi ſine ſcandalo fieri poſſit, Miſſam, cujus audiendi, vel faciendi obligatio tunc ceſſat, omittere, licere celebrare ſine ſtola, vel manipulo, vel etiam uti cingulo non benedicto,

fortiori excuſare omnem rationabilem cauſam, ut ſi concurſui Sacerdotum non ſufficerent veſtes debiti coloris. Putant autem *Quarti l. c. d.* 2. *& Merati t.* 2. *p.* 1. *p.* 629. (contra *Turrinum*) quod color croceus, ſive flavus æquivalet omni colori, quia omnes ad illum concurrunt.

379 „ IV. Sub mortali requiritur *Calix*, & *Patena* conſecrata: ſi tamen in nondum conſecratis aliquis bona, imo adduot *Bordon.* & *Tamb.* mala fide celebraſſet, licet ſic celebrando peccaiſſet mortaliter, probabile eſſe, quod hoc ipſo cenſeantur conſecrata, liceatque in iis celebrare, contra de *Lugo*, *& Laym.* docet *Dian. p.* 2. *t.* 14. *p.* 5. *t.* 13. *R.* 60. *& p.* 9. *t.* 8. *R.* 18. ax aliis octo. Idemque de ſacris veſtibus, item de corporali, pyxide, &c. quæ immediate tangunt ſpecies, cenſet *Tamb. de exp. ſacr. l.* 1. *t.* 3. §. 1.

380 Quæritur, an Calices, & alia remaneant benedicta, ſi quis in illis ſacrificet nondum benedictis? *Prima* ſententia communior negat, quam tenent *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 252. *& Salm. c.* 4. *n.* 96. cum *Lugo*, *Laym. Azor. &c.* Et hanc probabilem vocat *Tamb. l.* 1. *c.* 1. §. 4. *n.* 1. Ratio (ut ait *Tamb.*) quia, licet per contractum ſpecierum Sacrarum res conſecrentur, ut indicat *S. Aug.* apud *Tamb. Vaſa .... ipſo miniſterio conſecrata, ſancta dicuntur*. Attamen aliud ait rem ſacrari, aliud ad Sacrificium deputari, quod oportet, quodque tantum fit per benedictionem. *Secunda* vero ſententia cum *Diana*, *Con. Poyr.* ac aliis apud *Tamb. ibid.* quam ipſe pariter vocat probabilam, affirmat illa remanere benadicta, quia per contactum ſpecierum jam æquivalenter, immo eminenter talis deputatio habetur: Et hoc evenire ait *Tamb. nu.* 2. cum *Sa*, tam ſi bona fide, quam ſi mala fida celebretur. Et idem probabile eſſe etiam pro veſtibus ſacris, & ornamentis Altaris ait *Tamb. n.* 4. cum *Gav. & Dian.* cum hæc ab ipſo miniſterio ſacro conſecrationem recipiant.

His non obſtantibus, recte putant *Salm. n.* 98. nullo modo recedendum a prima ſententia, dum aſſerit *Lugo d.* 20. *ſect.* 2. *n.* 62. contrariam merito communiter rejici a *Laym. Nav. Azor. &c.* Ratio, quia nec etiam eſt certum, immo omnino negatur, quod per contactum Sacramenti ras remaneant conſecratæ, prout pavimentum, ſi ibi decidat Sacramentum, nullo modo remanet ſacratum. Quare ſecunda ſententia non ſatis tuta apparet, ut bene ait *Eſcob. l.* 21. *n.* 477. dum ſaltam videtur eſſe dubiæ probabilitatis. An vero liceat celebrare cum Calice non deaurato? Vide dicta *n.* 370. *dub.* 1. Et an cum Calice ax ſtanno, vel æra, aut auricalco? Vide *ib. d.* 3. *in fine.*

381 Dicunt autem *Gav. Averſa*, *Bon. & Tamb. ap. Croix l. c. n.* 353. quod Abbates axercentes Pontificalia poſſunt benedicere Calices, & indumenta ſacra: Indumenta pro ſuis tantum Eccleſiis, Calices vero etiam pro alienis. Sed adverta Decretum Alexandri VII. allatum *n.* 378. *dub.* 3. ubi declaratum fuit Abbates tantum pro ſuis Eccleſiis, non vero pro alienis, etiam de licentia Ordinariorum, poſſe benedicere calices, campanas, &c. quibus adhibetur ſacra unctio, necnon veſtes ſacras. Idque confirmatum fuit per aliud Decretum noviter emanatum a noſtro P. Benedicto XIV. ad inſtantiam Cardinalis Spinelli Archiepiſcopi Neapolitani.

382 Quæritur II. Quibus ſit licitum tangere Vaſa ſacra, Corporalia, aut Veſtes? Nemo dubitat, exceptis Sacerdotibus & Diaconis, quin aliis ſit mortale tangere vaſa ſacra, dum continent Euchariſtiam, ut communiter dicunt (contra *Ochagavium*, *& Gob.* *Sporer n.* 403. *Croix n.* 360. *& Pal. p.* 10. *n.* 13. *cum Suar. Fill.* & aliis paſſim, ex *c. Non oportet.* 1. *diſt.* 21. Difficultas eſt, an liceat laicis ſacra vaſa tangere, dum Euchariſtiam non continent? Affirmant *Sotus*, *Henr. & Fagund. apud Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 358. & perquam fuſe id defendit *Tamb. Meth. Miſſ. l.* 1. *c.* 2. §. 1. *n.* 12. *cum Scoto, Barth. ab Ang. & Sa v. Sacra*, *n.* 3. qui ſic ait: *Sacra tangi a laicis ſine contemtu, aut nullum peccatum eſt, aut leviſſimum*. Sed communiſſima & verior ſententia negat, quam tenent *Suar. d.* 81. *ſe.* 8. §. *Tertium*, *Bon. p.* 9. *n.* 31. *Laym. c.* 6. *n.* 19. *Tourn. t.* 5. *p.* 818. *Holz. pag.* 86. *n.* 375. *Haberi t.* 5. *p.* 709. *Salm. t.* 31. *c.* 10. *n.* 127. *Antoine p.* 493. *n.* 10. *&* Pal. *p.* 10. *n.* 43. *cum Vaſqu. Sanch. & Con.* Hi docent laicos tangentes ſacra vaſa peccare (ſed non plus quam venialiter, cum non reputetur hæc materia gravis: & minime, ſi adſit rationabilis cauſa, ſecluſo ſcandalo & contemtu) ut probant ex *c. In ſancta. De Conſecr. d.* 1. ubi dicitur: *Indignum valde eſt, ut ſacra Domini vaſa quæcunque ſint humanis uſibus ſerviant: aut ab aliis* (nota) *quam a Domino famulantibus, eique dicatis tractentur viris*. Pro hujuſmodi autem ſacratis viris intelliguntur non ſolum Diaconi & Subdiaconi, ſed etiam Acolythi, ut ex *c. Non liceat, de Conſecr. diſt.* 2. ubi: *Non liceat cuilibet Miniſteria tangere, niſi Subdiacono, aut Acolytho in Secretario vaſa dominica*. Inſuper nunc poſſunt atiam ea tangere Tonſurati ex conſuetudine introducta, ut dicunt *Suar. l. c. Tamb. n.* 9. *Croix n.* 357. *cum Quarti, &c.* & idem docent *Bened. XIV. Notif.* 29. *n.* 18. *cum Paſqual.* Id quoque conceſſum eſt Laicis Regularibus Sacriſtis, ex privilegio Callixti III. & Sixti IV. *ap. Salm. l. c. n.* 130. *&* 131. Necnon Monialibus Sacriſtis, ex communicationa privilegiorum. *Salm. n.* 132. Et hodie poteſt dici ex conſuetudine hoc licera etiam Laicis oblatis Congregationum Sacerdotum ſecularium Sacriſtis, & omnibus qui in habitu clericali Eccleſiis inſerviunt; hi enim in Eccleſia muneribus Clericorum funguntur: Saltem, dico, hos a culpa excuſari, quia dum officium Sacriſtæ exercent, ſemper adeſt aliqualis neceſſitas ſacra vaſa tangendi. Et idem quod dictum eſt de tactu ſacrorum vaſorum, dicendum eſt de tactu corporalium, ut ait *Merati p.* 313. *cum Quarti*, *Paſqual.*, *& communt.*

Minime autem peccant laici tangentes veſtes ſacras, aut alia non immediata attingentia Corpus, & Sanguinem Chriſti, ut *Pal. Suar. Con. Laym.* & alii ut ſupra *ll. cit.* ex ſententia (ut bene ait *Pal.*) in praxi recepta. Nec obſtat textus in *c. Altaris & c. Veſtimenta, de Conſecr. diſt.* 1. ubi hoc videtur vetitum; Nam dicit *Suar.* nullum ibi de hoc eſſe præceptum, vel ſaltem inquit *Suar. cum Gloſ. in d. c. Altaris, verb. Vela*, quod, ſi ibi aliquod adeſt præceptum, hoc uſu eſt abrogatum.

383 „ Ac licet decens ſit, ut etiam *Pyxis*, ſive Ciborium, & luna, ſeu ſphærula hierothecæ, & quodcumque vas continens, & immediate tangens Euchariſtiam, uti etiam ſecundum *Laym. l.* 5. *t.* 5. *c.* 6. vaſculum chriſma continens benedicatur (benadicere autem præter ea, in quibus unctio adhibetur, poteſt idem, qui cætera ornamenta) cum in Rituali Romano propria ſit pyxidis benedictio; id tamen neceſſe eſſe, negant *Suar. Hurt. Lugo*, *Tamb. l.* 1. *exped. ſacrif. c.* 1. §. 6. nec eſſe neceſſe imponere pyxidi vas lineum benedictum benedictione corporalis.

„ Porro calix, & patena confecta eſſe debent ex auro, argento, vel ſtanno, ſaltem quoad cuppam (admittunt etiam aliqui ex plumbo) ſed non ex ære, *c. ut calix, de conſecr. d.* 1. * (*Vide dicta n.* 70. *dub.* 3. *in fine*) * *quamvis Tamb. l.* 1. *exped. Sacrif. c.* 1. cum *Hurt. Fag. & Gav.* admittat etiam ex gemma, quæ æque pretioſa ſit, ac aurum, vel argentum, modo ſpecies non imbibat, nec ſit periculum, ne effringatur. Ac, licet Rubrica præſcribat, ut ſaltem cuppa, & ſuperior pars patenæ ſit deaurata; eam tamen non obligare ſub mortali *Gran.* imo nec veniali, propter uſum contrarium, vult *Tamb. l. c.*

384 Dubitatur 1. An Pyxis debeat conſecrari? Affirmant *Trull. apud Croix n.* 478. Sed verius & communiter negant *Laym. tr.* 5. *c.* 6. *n.* 22. *Bon. p.* 9. *n.* 23. *Tourn. p.* 817. *q.* 7. *Ronc. c.* 6. *q.* 4. *& Croix cum Gav. Paſqu.* & aliis paſſim. Ratio, quia in Pontificali Rom. tantum habetur Benedictio de Pyxida, nulla autem ibi mentio fit de unctione Chriſmatis. Item in Rituali Rom. Benedictio Pyxidis adnotatur inter eas, quæ non indigent unctione Chriſmatis.

385 Dubitatur 2. An Pyxis debeat ſaltem benedici de præcepto? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Tourn. p.* 817. *qu.* 7. *cum Sylvio*, *Salm. c.* 4. *n.* 99. *cum Gav. & Reg.* item *Durand. Barb. Marcb. & Dic. apud* Croix *n.* 348. item *Benedictus XIV. Notif.* 21. *n.* 12. *& Eſcob. l.* 22. *n.* 419. qui tamen putat omiſſionem hujus benedictionis non excedere culpam venialem. Probatur ex Rubrica Miſſalis *p.* 2. *ti.* 2. *n.* 3. ubi dicitur; *Si Sacerdos eſt conſecraturus plures Hoſtias pro Communione facienda, locet eas ſuper corporale ante calicem, aut in aliquo calice conſecrato, vel vaſe mundo benedicto*. Præterea probatur rationa, quia hoc valda convenit; ſi enim corporale, in quo ſacræ ſpecies ad modicum tempus manent, benedici debet, quanto magis benedicendum eſt Vaſculum, in quo diu noctuque illæ conſervantur? Et ideo in Rituali aſſignatur ſpecialis benedictio pro *Tabernacula* (ut ibi dicitur) *ſeu Vaſculo pro ſacroſancta Euchariſtia*. Accedit doctrina *D. Th. q.* 82. *art.* 3. ubi ad probandum, quod pertineat ad Sacerdotem diſpenſatio Euchariſtiæ, dicit: *In reverentiam hujus Sacramenti, a nulla re contingitur* (Sacramentum) *niſi conſecrata; Unde & corporale, & calix conſecrantur, & ſimiliter manus Sacerdotis*. Attamen *ſecunda* ſententia negat, & hanc tenent quamplures graves AA. nempe *Suar. d.* 81. *ſe.* 7. *Azor. p.* 1. *l.* 10. *c.* 27. *q.* 7. *Fill. de Euchar. n.* 133. *Bon. p.* 9. *n.* 23. *Sylveſt. v. Euchariſtia* 3. *q.* 4. *Sporer n.* 401. *cum Vaſq. & Paſq.* item *Sotus, Comitch. Tab. ac Num. apud Eſcob. n.* 417. & probabilem putant *Diana p.* 2. *tr.* 1. *R.* 180. *ac Lugo d.* 20. *n.* 96. *cum Henr. & Fag.* Ratio, quia (ut ajunt) de hoc nullibi habetur expreſſum præceptum; Nec Pontificale certos nos reddit, cum ibi aſſignentur Benedictiones etiam pro Campanis, & Thecis Reliquiarum, quæ tamen non de præcepto, ſed tantum de congruentia benadicuntur. Hæc ſecunda ſententia non videtur improbabilis, ſaltem ob tantorum DD. auctoritatem; ſed primam probabiliorem puto, quia conformior eſt Rubricæ, & rationi, & ideo in praxi eſt conſulenda, ut tacite dicunt *Suar. Fill. & Bened. ll. cit.* Idem dicendum de circulo, ſeu lunula, ubi reponitur Hoſtia conſecrata, cum exponitur in oſtenſorio.

386 „ V. *Corporale* lineum * (*Vel ex cannabe, ut probat uſus; vide dicta n.* 374. *dub.* 3.) * ſaltem quoad eam partam, qua hoſtiam, vel calicem tangit, *c. Conſulto, de conſecr. d.* 1. (nam in extremitatibus poteſt eſſa ſericum vel auro elaboratum) & benedictum ab Epiſcopo, vel privilegiato. V. *Com. privil. Soc. JESU, v. Bened.* Non tamen iterum benedicendum poſt lotionem, nec niſi notabiliter rumpatur. *S. Th. Sylv. Bon. d.* 4. *q. ult. p.* 9. *Lugo d.* 20. *ſ.* 2. *n.* 76. *& Gav.* [illegible] 2. *t.* 1. ubi addit *Sa*, (& dicit eſſe communem) peccare mortaliter, qui utitur notabiliter immundo. * (*Vide Notam parvam n.* 376.) *

Notandum I. [illegible] celebrare ſine Corporali, aut cum eo non benedicto; neque excuſari a mortali, niſi gravis urgeat neceſſitas celebrandi, certum eſt apud omnes; Vide *Suar. d.* 81. *ſe.* 8. *& Croix n.* 333.

Notandum II. id quod ſpectat ad lotionem Corporalium. In *c. Nemo* 40. *de Conſ. diſt.* 1. Clemens Papa duo ſtatuit, *primum*, ut ſacræ Pallæ tantum a Diaconis laventur; *Secundum*, ut lotio mittatur in Sacrarium. Quoad *primum* pertinet, dicunt *Suar. d.* 81. *ſe.* 8. *Merati t.* 1. *p.* 1. *n.* 16. *& Croix n.* 334. *cum Bon.* quod licet convenientius ſit ſecundam, & tertiam lotionem Pallarum (ideſt, ut explicat *Suarez*, corporalium, parvarum pallarum, & purificatoriorum) fieri

a perſona ſacrata, tamen nullum eſt peccatum, ſi illæ fiant a laicis; prima autem lotio omnino debet fieri a Diaconis, vel Subdiaconis, quia hodie horum Ordo inter ſacros numeratur, & ut communiter DD. ajunt hoc eſt peculiare officium Subdiaconi; Imo probabiliter dicit *Croix l. c. cum Suar. & Paſq.* poſſe hanc primam lotionem fieri etiam a Clerico tonſurato; dum in dicto *c. Nemo*, dicitur: *Diacani cum humilibus Miniſtris lavent*. Hodie autem Clerici tonſurati jam ex conſuetudine inter inferiores Clericos numerantur, ex qua eis permittitur ſacra vaſa tangere. Utrum autem peccaret mortaliter laicus, qui hanc primam lotionem faceret? Affirmat *Villal. tr. 8. diff. 29. n. 5.* Sed communius *Croix l. c. ac Quarti, Paſq. &c. apud Merati n. 36.* cenſet id eſſe tantum veniale, & nullum, ſi juſta cauſa fieret. Quoad *ſecundum* vero putat *Croix cum Paſq.* nullum eſſe peccatum, ſi aqua lotionis non in Sacrarium, ſed in locum decentem projiceretur. Sed omnino tenendum eſt oppoſitum cum *Merati*, dum in præfato textu *Nemo*, expreſſe dicitur, quod foras ejicere lotionem, *erit operanti peccatum*. Et *Sylveſt. apud Suar.* dicit quod huic nulla contraria conſuetudine derogari poteſt. Id tamen intelligitur tantum pro corporalibus, pallis, & purificatoriis; licet enim in textu idem dicatur de lotione albæ, & mapparum Altari, attamen recte ait ibi *Gloſſa lit. L. Hoc generali conſuetudine abrogatum eſſe*.

388 „ VI. *Palla* item linea, qua Parte calicem tangit (ſuperiora enim parte poteſt aurum conſtare, vel ſerico); quæ „ cum habeat communem cum corporali benedictionem, „ utpote cujus pars antiquitus fuit, pro eodem ſervire poſſe, „ docet idem *l. c.* ſi ſit ſatis capax.

Palla debet eſſe ex lino, ut requiritur in Rubrica *p. 1. ti. 20. n. 1.* vel ex cannabe, ut diximus de Corporali *n. 574. dub. 3.* Unde bene advertit *Merati ib.* non bene agere, qui adhibent Pallam de papyro, aut drappo ſerico. Imo in Decreto S. C. die 22. Jan. 1706. (*apud Tourn. p. 810.*) dictum fuit; *In Sacrificio Miſſæ non adhibenda eſt Palla a parte ſuperiori drappo ſerico cooperta*. Quamvis *P. Suar. d. 81. ſe. 6.* putat non eſſe vetitum adhibere pallam tantum exteriori parte ſericam, vel auro elaboratam; Corporale vero dicit tantum in extremitatibus poſſe auro vel ſerico ornari; & hoc probabile eſt, cum in Rubrica *part. 1. tit. 1. n. 1.* dicatur: *Corporale, quod ex lino tantum eſſe debet, nec ſerico vel auro in medio* (nota) *intextum, ſed totum album*. Palla autem benedicenda eſt cum Corporali eadem benedictione, ut communiter docent *Gav. in præfata Rubr. lit. q. Suarez & Tourn. ll. cit. cum Quarti, & Vaſq.* qui contrariam opinionem improbabilem putant.

An vero ſit mortale celebrare ſine Palla, aut cum ea non Benedicta? Affirmant probabiliter *Suar. l. c. Fill. de Euch. n. 125. Tourn. p. 819. ad 3. cum Quarti, & Eſcob. n. 432. cum Vaſq. Reg.* Ratio, quia olim Palla erat ipſum Corporale, quo calix operiebatur; Unde, licet hodie Palla ſit ab illo ſeparata, tamen eſt æque neceſſaria, & benedicenda ac Corporale; & Eccleſia, ſeparationem permittendo, nihil circa materiam & benedictionem immutavit. Non minus vero probabiliter negat *Sotus in 4. d. 13. q. 2. art. 5.* item *Manuel, & Moure apud Eſcob. n. 430. ac Rodriq. ap. Croix n. 332.* Ratio, quia, tametſi Eccleſia eadem benedictione ſtatuerit benedici Pallam ac Corporale, eo quod illa moraliter pars Corporalis cenſetur; tamen, cum hodie Palla ſit ſeparata a Corporali, non eadem ratio reverentiæ currit pro Corporali quod immediate tangit ſacras ſpecies, quam pro Palla, quæ non tangit.

Dicunt autem *Sporer n. 398. & Croix l. c. cum Gob.* quod ſi Palla deſit, aut per quadrantem expectari debet, poterit loco ejus adhiberi aliud Corporale, aut hoc deficiente, purificatorium, aut burſa.

Dicit autem *Gav. lit. m.* quod illi qui adhibent duas Pallas, unam pro Calice, alteram pro Hoſtia, non ſunt quidem reprehendendi, ſed non imitandi ſine Pontificia facultate, hæc enim eſſet additio Ritus, vetita a S. Pio V. Et huic opinioni adhærent *Quarti, & Megal. apud Merati to. 1. p. 1. pag. 310. n. 12.* Unde dicunt Sacerdotes hanc facultatem a Pontifice non habentes, non poſſe has duas Pallas adhibere. Sed *Molfeſ. Paſqu. Silos, & Magius ap. Merati l. c.* tenent quod non ſolum Teatini, quibus hoc privilegium, ſive uſus approbatus fuit a Clemente VII. ſed omnes Sacerdotes exteri poſſunt illis uti, quia hæc non eſt additio, ſed potius quædam acceſſio ad Romanum Ritum ob majorem decentiam, atque commodius fragmenta colligantur: Hinc cenſet *Merati cum Paſqu.* unumquemque poſſe hanc obſervantiam ſequi; teleremque Cardinalem Baronium id [illegible].

389 „ VII. *Purificatorium* item [illegible] „ benedictum, ut contra *Laym.* [illegible] „ *go*; neque ulla reperitur in Ritu[illegible].

Quæritur, an Purificatorium ſit ben[illegible] *Laym. c. 6. n. 12.* Item *Franc. L*[illegible] *l. 21. n. 434.* qui huic opinioni adhæ[illegible] cet contrariam etiam tutam, vocet [illegible] ut dixit *D. Thom. l. c.* [illegible] hoc Sacramentum nulla re contingi debet, niſi conſecrata. Ratio 2. quia Rubrica præcipit benedici mappas Altaris, ergo tanto magis benedicendum Purificatorium, quod forte poteſt tangere reliquias Sanguinis. Nec obſtat quod in benedictionibus non reperiatur peculiaris benedictio quoad Purificatoria, nam pro iis ſufficit benedictio linteaminum, mutata voce *Altare* in *Calicem*, ſi ſeparatim Purificatoria benedicantur. Sed communiter, & probabilius negant *Gav. part. 2. ti. 1. Suar. d. 81. ſe. 8. Pal. num. 2. Salm. c. 4. num. 85. Lugo d. 20. n. 76. Croix nu. 331. Bon. part. 9. nu. 22. Ronc. c. 6. q. 4. & Tourn. p. 818. qu. 9. cum Sylvio*, qui dicit hanc benedictionem fieri tantum de convenientia. Ratio, quia in Rituali nulla adeſt benedictio propria de Purificatoriis, ſicut nec Veli, nec Burſæ. Gratis autem aſſeritur eandem benedictionem, quæ adhibetur pro Mappis, aptandam eſſe pro Purificatoriis, cum pro his nullo modo poſſint verificari, verba Orationis, quæ habentur in Rituali, nempe, *conſecrare digneris hæc linteamina ad tegendum involvendumque Altare Filii tui*. Hinc non ſufficit (ut ajunt Contrarii) mutare ſolam vocem *Altare* in *Calicem*, ſed etiam oportere mutare verba *tegendum, involvendumque* in *abſtergendum*, quod eſſet potius novam Orationem conficere, quam mutare; Dicunt tamen *Salm. l. c.* quod, licet non ſit obligatio benedicendi Purificatorium, tamen ipſum licite benedici poteſt. Si autem Purificatorium non facile haberi poſſit, probabiliter dicunt *Wig. tr. 15. n. 64. ac Suar. Spor. Averſ. & Gob. ap. Croix n. 331.* licitum eſſe ſine eo celebrare, ejuſque loco adhiberi poſſe ſtrophiolum mundum, quod poſtea ad profanum uſum non adhibeatur.

„ VIII. Sub gravi peccato *Miſſale*, Canonem ſaltem con- 390 „ tinens, ut habet *Bonac.* & alii commun. etſi *Ledeſm. &* „ *Laym.* doceant in gravi neceſſitate licitum eſſe celebrare „ ſine libro ei, qui moraliter ſit certus ſe non erraturum; „ & ſic *Lugo l. c. cum Dian. &c.* probabiliter excuſat eum „ qui propter viſus debilitatem legere non poteſt. [a] (*Ta-* „ *bella autem Secretarum, non requiritur ex præcepto, ſed tan-* „ *tum ad majorem Celebrantium commoditatem, ut bene ait* „ *Gav. p. 1. ti. 10. n. 20. litt. z.*) [a]

Quæritur, an liceat unquam Sacerdotibus celebrare ſine Miſſali? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Tourn. p. 826. q. 2. Habert t. 5. p. 708.* item *Nav. & Henr. ap. Pal. p. 9. n. 4. ac Conineh. Fag. ap. Eſcob. l. 21. n. 462.* etiamſi aliquis firmiter ſciat memoriter, quæ dicenda ſunt. Ratio, quia in re tam gravi vitandum eſt omne errandi periculum, quod recitando memoriter ſemper timeri poteſt. Idque videtur confirmari ex eo quod S. C. Concilii (ut fert Benedictus XIV. *Notif. 29. n. 5.*), licentiam impertiendo alicui Sacerdoti cæcutienti celebrandi in Feſto duplici Miſſam votivam de BB. Virgine, & die feriali Miſſam pro defunctis, hanc ſolet clauſulam apponere: *Quod non ſit omnino cæcus, & memoriter non recitet*. *Secunda* vero ſententia communiſſima, quam tenent *Lugo d. 20. n. 78. Laym. c. 6. n. 17. Pal. l. c. Suar. d. 81. ſ. 6. Vaſq. d. 233. c. 3. in fine, Diana p. 2. tr. 14. R. 46. Eſcob. n. 464. cum Averſ. Spor. t. 3. p. 148. n. 388. Salm. c. 4. n. 87. cum Villalob. Ledeſ. & Croix n. 363. cum Verricelli, & Gobat.* probabiliter dicit poſſe quandoque Sacerdotem celebrare ſine Miſſali, ſi hoc facile non poſſet habere, & ob præteritam experientiam abeſſet morale periculum errandi. Hinc probabiliter inferunt *Lugo, Pal. Vaſq. Salm. & Eſcob.* licite celebrare Sacerdotem, qui ob viſus debilitatem memoriter Miſſam recitat, modo diſcernat Calicem, & Hoſtiam, quantum ſufficit ad evitandam irreverentiam; & modo ad notam aſſugiendam habeat Miſſale in Altari, vel alium librum loco ipſius, ut ajunt *Croix n. 364. cum Gob. & Salm. cum Lugo, & Pal.* Per clauſulam autem, quæ ſolet a S. C. apponi ut ſupra, non ſatis probatur hæc ſecunda opinio tanquam improbabilis rejici: Tutius tamen ſemper erit hanc facultatem a S. C. obtinere. Certum autem eſt apud omnes, Sacerdoti penitus cæco illicitum eſſe celebrare; Quamvis referat Benedictus *l. c.* die 23. Auguſti 1739. Sacram C. Concilii hanc licentiam conceſſiſſe cuidam Parocho pauperi ex ſpeciali gratia, cum aſſiſtentia tamen Sacerdotis.

Sacerdos autem Ritus Romani graviter peccaret, ſi uteretur Miſſali Regularium etiam in eorum Eccleſiis, vel locorum qua tranſit, dicendo Miſſam diverſi Ritus, ut recte cenſet *Croix cum Paſq. Quarti, & Averſa* (contra *Pal. & Prepoſ.*), ex Decreto S. C. 29. Nov. 1672. *ap. Gav. p. 1. ti. 16.* Hoc tamen intelligitur, ſi talis Sacerdos poſſet Ritum ſuum ſervare: nam alias licite poſſet ut Peregrinus Ritu, & Miſſali illius Diœceſis, in qua reperitur, ut probabiliter ait idem *Croix n. 368. cum Conc. Tamb.* & aliis communiter. Olim Miſſalia habentia in Canone, *pro Rege noſtro*, erat ſuſpenſa; ſed hodie recte dicit *Croix n. 369.* cum aliis Recentioribus, in hoc non eſſe faciendum ſcrupulum ex conſuetudine introducta.

Conſultarii autem, & Capellani Monialium poſſunt quidem dicere Miſſas Sanctorum de quibus ipſæ recitant Officium, non tamen Miſſas proprias illius Ordinis, ſed cum Miſſali Romano, & de communi; ita S. C. Rit. annuente Clemente XI. die 18. Decemb. 1717. *ap. Pitton. de Ritib. nu. 1708.*

„ IX. *Miniſter*, ſecundum *Nav. Fag. Zerol.* ſub mortali, 391 „ & quidem maſculus; in neceſſitate tamen gravi, v. g. diei „ feſti, vel dandi viaticum, poſſet quis ſibi reſpondere, inquit „ *Sa, Bon. et Dian. tract. 14. reſ. 43.* ex aliis. In quo caſu „ etiam fœminam adhiberi poſſe docet *Nug. art. 6. d. 1. et* „ *Sylv.* idque quibuſdam *Belgii* partibus conſuetudine inductum eſſe docet *March. R. paſt. cap. 5.* contra communem, „ apud *Laym. Fern. et Dian. loc. cit. Tamb. loc. cit. et March. de* „ *ordin. 3. cap. 15.* ubi vult id eſſe mortale. Miniſtrante ta- „ men circa altare viro, qui neſciat reſpondere, Moniales „ ex choro reſpondere, non eſſe prohibitum notat *Card. de* „ *Lug. et Tamb. loc. c.* ubi etiam cum *Henriq. et Hurt.* permittit „ celebranti Miſſam cœptam proſequi ſine miniſtro, ſi hic „ forte abſit, & aliquantulum expectatus non revertatur.

Dubitatur 1. quale peccatum ſit celebrare ſine Miniſtro?

Cer-

Certum eſt apud omnes eſſe mortale, ex *cap. Propoſuit 6. de Fil. Presb.* ubi dicitur; *Non enim ſolus presbyter Miſſarum ſolemnia poteſt ſine Miniſtri ſuffragio celebrare.* Verum communiter dicunt DD. licitum eſſe celebrare ſine Miniſtro, urgente neceſſitate miniſtrandi Viaticum; Ita *Lugo d. 20. n. 103. cum Suar. Laym. Fag. Diana p. 2. tract. 14. R. 43. cum Cleric. Villal. & Pasig.* item *Roncaglia cap. 6. quæſt. 6. cum Gloſſa in cap. Quæſtum de Verbor. ſignific. Tournely p. 825. v. Hinc, & Sylvius 3. p. quæſt. 83.* Et idem concedunt *Tournely, Lugo, & Diana* cum aliis ab ipſis citatis, ut populus audiat Miſſam de præcepto: Celebrantem autem, ut ipſe ſolus Miſſam audiat de præcepto, etiam excuſat *Diana loc. cit.* Et *Tournely cum Sylvio* non damnat, licet non approbet.

Probabiliter autem dicunt (præter *Lugo, Tamb. Henriq. & Hurt. ap. Buſemb.*) *Tournely pag. 825. & Salm. cap. 4. n. 101. cum Dic.* quod, cœpta Miſſa, maxime ſi ſit facta Oblatio, permittitur Celebranti pergere ſine Miniſtro, ſi ille abſceſſerit, & de brevi non revertatur. Probabiliter etiam dicunt *Salm. loc. cit.* quod Celebrans non faciat ſcrupulum, ſi Miniſter male pronunciet, nec facile corrigat errores, ne turbet ſeipſum, vel circumſtantes, vel ordinem Miſſæ; Quamvis moneat *Croix cum Gob.* quod Celebrans ſuppleat omiſſa a Miniſtro. Dicit autem *n. 388. cum Quarti*, Rubricas circa Ritum a Miniſtro ſervandum, eſſe tantum directivas, & non obligare ad culpam; ſed huic non acquieſco. Rationabiliter vero advertit *Lugo d. 20. n. 109.* minorem neceſſitatem ſufficere ad celebrandum cum Miniſtro neſciente reſpondere, quam ſine Miniſtro.

Illud autem quod habetur in *cap. 61. de Conſecr. diſt. 1.* ubi *Soter* Papa ſic ait: *Hoc quoque ſtatutum eſt, ut nullus presbyterorum Miſſarum ſolemnia celebrare præſumat, niſi duobus præſentibus, ſibique reſpondentibus ipſi, tertius habeatur; quia, cum pluraliter ab eo dicitur, Dominus vobiſcum, & Orate, apertiſſime convenit, ut ipſius reſpondeatur ſalutationi.* Explicant *D. Thom. quæſt. 84. art. 5. ad 12. & Bellarm. Laym. Soto*, & alii communiter *ap. Eſcob. n. 640.* hoc intelligi de Miſſa ſolemni. In Miſſis tamen *privatis* (ait D. Thomas) *ſufficit unum habere Miniſtrum, qui gerit perſonam totius populi Catholici, ex cujus perſona Sacerdoti pluraliter reſpondet.*

392 Dubitatur 2. an Sacerdos celebrans, reſpondente Muliere, peccet graviter? Affirmant *Nunnus ap. Dianam p. 2. tract. 14. R. 44.* Sed communiter negant *Laym. cap. 6. n. 13. Suar. d. 88. ſect. 2. Tournely pag. 825. v. Hinc, & Diana loc. cit. cum Molf. Homob. Zanardo, Fern. &c.* Hinc dicunt *Wigandt tract. 15. n. 67. Tournely cum Lugo, & Laym. cum Palud. & Hurt.* bene permitti, ut feminæ quandoque reſpondeant a longe, maxime ſi ſint Sanctimoniales, modo non immediate miniſtrent in Altari, porrigendo urceolos &c. id enim non poſſet excuſari a mortali, ex *cap. 1. Inhibendum de Cohab. Cler.* ubi feminis omnino interdicitur Celebranti miniſtrare: Et ideo bene advertit *Laym. loc. cit.* quod urgente neceſſitate ſatius eſſet celebrare ſine Miniſtro, quam cum femina miniſtrante.

393 „ X. *Crucifixus*; niſi ſit expoſitum Venerabile Sacramentum, non tamen ſub obligatione gravi; idem eſt de velo, *Lugo d. 29. ſect. 2. num. 7. Gavant.*

In Rubrica Miſſalis *p. 1. tit. 20.* hoc tantum habetur: *Super Altare collocetur Crux inter candelabra.* Sed a S. C. Rituum in Decreto edito die 14. Maji 1717. (apud *Merati t. 1. p. 2. in Indice n. 625.*) dictum fuit: *Super Altare, in quo SS. Sacramentum expoſitum eſt, Crux de more collocari debet, cum Imagine Crucifixi appoſita.* Quod tamen intelligendum eſt, ut ait *Merati t. 1. p. 1. pag. 693. v. Super*, tantum dum Miſſa celebratur. Item in Cæremoniali Epiſcoporum *lib. 2. cap. 12.* ſic præſcribitur: *Crux parva cum Imagine Crucifixi ſuper Tabernaculum, in quo aſſervatur SS. Sacramentum in Altari, non eſt ſufficiens in Miſſa, ſed poni debet alia Crux in medio candelabrorum.* Idque confirmatum fuit a S. C. die 16. Julii 1663. *apud Merati in dict. Ind. n. 400.*

Sed dubitatur 1. An ſit mortale celebrare ſine Cruce? Affirmant *Renzi cap. 4. q. 15. & Averſa quæſt. 11. ſect. 3.* quia res eſt gravis, cum in Sacrificio Altaris repræſentetur Sacrificium Crucis: Negant vero communiſſime *Suar. d. 81. ſect. 3. Laym. cap. 6. n. 17. Tournely pag. 829. Bonac. p. 9. num. 30. Fill. n. 123. Merati tom. 1. p. 1. pag. 297. & Eſcob. num. 461. cum Vaſq.* & aliis pluribus, quibus conſentit *Habert tom. 1. pag. 708. & Concina pag. 503. n. 19.* qui dicit Crucem non eſſe tantæ neceſſitatis, ut ſine ea non poſſet celebrari cum rationabili cauſa. Hæc ſententia olim viſa eſt mihi probabilis, ſed nunc de ejus probabilitate dubito, poſtquam legi Decretum SS. noſtri Bened. XIV. editum 1746. ubi ſevere ſic præcipitur „: (Ut nullo modo fiat Sacrificium, niſi Crucifixus inter Candelabra ita promineat, ut Sacerdos, ac populus eundem Crucifixum, facile & commode intueri poſſit, & Imago non ſit ita tenuis & exigua, ut ipſius Sacerdotis, & Populi oculos pene effugiat.) „ Valde me urgent illa verba, *nullo modo*, quæ important aliquid aliud præter ſimplicem prohibitionem celebrandi ſine Cruce. Quamvis autem Pontifex eodem modo requirat Crucem quam Crucifixum, tamen non videtur cenſendum eodem rigore utrumque expoſcere; cum enim Crux collocatur in Altari, jam adeſt Sacrificii cruenti repræſentatio, propter quam utique Crux requiritur; ideo plures DD. ut *Suar. Vaſq. Dic. &c. apud Croix n. 318. ac Biſſus apud Merati pag. 295.* dixerunt ſufficere in Miſſa ſolam Crucem ſine Crucifixo, innixi ſuper Rubrica, quæ (uti ſupra allata eſt) requirit ſolam Crucem, nulla facta mentione Crucifixi. Ceterum etiam in Altari, ubi expoſitum eſt Ven. Sacramentum, decrevit S. C. collocandam eſſe Crucem cum Imagine Crucifixi, ut habetur apud *Meratum, & Croix lib. 6. p. 2. num. 321.*

Dubitatur 2. An quando in Altari eſt ſtatua Crucifixi, requiratur alia Crux? Affirmant *Gavant. p. 1. tit. 20. lit. ult. & Wigandt tract. 75. n. 53.* quia ex Rubrica requiritur, ut Crux inter candelabra collocetur. Sed negandum requiri in Cæremoniali Epiſcoporum *loc. cit.* ubi dicitur: *At in Altari, in quo adeſt magna ſtatua SS. Crucifixi, non eſt neceſſe, ut ponatur alia Crux, dum celebratur Miſſa.* Idque confirmatum fuit per Decretum S. C. Rit. 16. Junii 1663. *ap. Merat. in Ind. num. 400.*

Crux autem non debet eſſe de præcepto benedicta, juxta Decr. S. C. 12. Julii 1704. *apud Merat. dicta pag. 297.* Et idem docet *Pign. tom. 9. conſult. 89.* de omnibus Imaginibus, dicens eas poſſe, ſed non debere neceſſario benedici.

„ XI. *Candela* accenſa duplex, ex cera, & quidem ſecundum *Fag. Reg. Vaſq.* & alios, ſub mortali, contra *Nug. & Merch.* In neceſſitate tamen, præciſo ſcandalo, ſufficit una, etiam ex ſebo, vel lucerna, aut lampas ex oleo. Vide *Dian. loc. cit. Laym. cap. 15. n. 17. Azor. cap. 28. quæſt. 11.* Sine omni autem lumine celebrare nunquam licet; *Lugo d. 30. ſect. 2.* adeo ut, ſi extingueretur ante conſecrationem, & aliud haberi non poſſet, Miſſam eſſe relinquendam, etiam in neceſſitate conſecrandi pro moribundo viaticum, dicat *Fagund. p. 22. cap. 21. & Quint. t. 4. ſect. 1.* 394

In Rubrica *p. 1. tit. 20.* ſic habetur: *Super Altare collocentur candelabra ſaltem duo cum candelis accenſis hinc, & inde in utroque latere.* Certum eſt apud omnes eſſe mortale, celebrare ſine ullo lumine, ex *cap. Literas ult. de Celeb. Miſſ.* ubi graviter culpatur Sacerdos qui *ſine igne*, ideſt ſine lumine, celebrat. Et hoc etiamſi urgeat neceſſitas miniſtrandi Viatici, ut dicunt communiter *Roncaglia cap. 6. q. 5. Tournely pag. 809. q. 11. cum Bellarm.* item *Lugo, Quarti, &c. ap. Renzi cap. 4. q. 17.* & idem ſentit *Croix n. 302.* (contra *Paſq.* cujus tamen opinionem ipſe *Croix* probabilem putat). Unde recte cenſent *Roncaglia, Tournely ll. cc. ac Tamb. cap. 5. §. 4. Renzi cap. 4. q. 17.* (contra *Croix n. 302. cum Gob. & Leand. Lugo* autem *d. 20. n. 77. & Sporer n. 381.* quos ipſe citat, id minime dicunt, imo potius oppoſitæ ſententiæ adhærent) quod ſi ante conſecrationem deficiat lumen, omnino deſiſtendum eſt a celebrando; ſecus ſi poſt conſecrationem: Quo caſu, ſi candelæ ſtatim poſſint reaccendi, dicit *Paſqual. ap. Croix n. 304.* melius eſſe pergere, quia continuatio Miſſæ pertinet ad unitatem Sacrificii; & idem dicendum ait *ibid. Quintanad.* ſi candelæ non poſſint ita facile reaccendi, ut expectandum ſit ad quadrantem, ob eandem rationem. Recitare autem Evangelium S. Joannis extinctis candelis, nullum eſſe peccatum dicit *Quarti cum Croix n. 307.* quia tale Evangelium non eſt pars Miſſæ, nam dicitur poſt *Ite miſſa eſt*. Sed probabilius dicunt *Gavant. p. 2. tit. 12. lit. f. cum Merati ibid.* candelas non debere extingui niſi poſt Evangelium, ut revera præſcribit Rubrica; licet enim hoc Evangelium olim ex arbitrio dicebatur, hodie tamen, ut advertit *Butrius* cum aliis communiter, dicitur ex obligatione ob Mandatum S. Pii V. Non debet autem Sacerdos, ſi dum legit Evangelium, Miniſter candelas extinguit. Item probabiliter ait *Croix num. 198. cum Sporer*, nullam eſſe obligationem accendendi tertiam candelam poſt *Sanctus*; Sic enim hodie communis uſus habet.

Dubitatur 1. An liceat celebrare cum candelis ex ſebo, vel oleo? Affirmat *Toletus cap. 2. n. 12.* Sed communiter DD. docent id eſſe mortale, quia talis uſus eſt indecentiſſimus, & prorſus alienus ab univerſali Eccleſiæ conſuetudine: Et hoc etiam in neceſſitate, ut ſentiunt *Suar. d. 81. ſect. 6.* (loquens hic de candelis ſebaceis) & *Eſcob. lib. 21. n. 457. cum Villal. & Fag.* Verum communiter, & probabiliter *Azor. tom. 2. lib. 10. cap. 27. quæſt. 15. Wigandt tract. 15. num. 63. Tournely loc. cit. Sporer n. 385. cum Tann. & Tambur. Fill. n. 126. & Bon. p. 9. num. 31. cum Vaſq. Reg. Nunn. Graff.* dicunt licitum eſſe celebrare cum oleo, vel ſebo in neceſſitate: & probabile putat *Eſcob. n. 458.* modo, ut bene advertit, ſcandalum abſit. Non approbo autem id quod dicunt *Paſq. Gob.* & alii (quibus conſentit *Suarez* loquendo de lumine ex oleo), nempe non eſſe illicitum celebrare cum candelis ex oleo, vel ſebo etiam ex ſola devotione, ſi aliæ haberi non poſſint; nam hæc non videtur cauſa gravis ſufficiens ad excuſandum a mortali, ut ſupra dictum eſt.

Dubitatur 2. An liceat celebrare cum uno lumine cereo? *Fagundez ap. Roncaglia cap. 6. q. 5.* negat, & dicit hoc eſſe mortale. E converſo *Fill. n. 126. Azor. cap. 29. q. 15. & Bon. p. 9. n. 31. cum. Suar. Vaſq. Con. Reg. &c.* cenſent nullum eſſe peccatum, præciſo ſcandalo. Sed probabilius & communius puto cum *Tournely pag. 807. R. ad 3. Tolet. cap. 2. n. 14. & Eſcob. num. 453.* qui citat *Franc. Lugo*, id eſſe tantum veniale: a quo puto perinde quamcunque cauſam rationabilem, adhuc ſolæ devotionis, ſecluſo ſcandalo excuſare.

Advertendum autem hic non eſſe licitum cuicunque, nec etiam Vicariis Generalibus, celebrare cum quatuor candelis, ut declaravit S. C. die 7. Aug. 1627. *ap. Gav. p. 1. tit. 20. num. 21. lit. y.* Et ſic pariter id vetitum eſt aliis Sacerdotibus, niſi ſint Cardinales, Epiſcopi, & Abbates uſum Pontificalium habentes, tum ſolum tamen, cum in ipſis celebrant; ex Decreto 9. Febr. 1675. *ap. Benedict. XIV. Notif. 29. num. 16.*

„ XII. Requiritur etiam antipendium, pulvillus, candelabra, burſa, velum, manutergium; ſed non benedicta: & ſi quid ex his deſit, ex profanis congruenter mundis mutuo accipi, & deinde priori uſui reddi poteſt. *Tamb. lib. 5. cap. 3. §. 3.* 395

ſma graviſſimo incommodo, ut ait *Croix n.* 540. *cum Paſq. contra Sot. Su*, *&c.* Si autem deficiat poſt ſumtionem ſolius Corporis Chriſti, *Bonac.* patet Calicem poſſe ſumi in alia Miſſa; Sed communius contradicunt *Croix n.* 548. *Averſ. Paſq. & alii*, & ajunt tunc ab alio Calicem eſſe ſumendum. Dicit *Tamb.* quærendum eſſe qui ſuppleat, poſt ſeptem etiam horas; Sed probabiliter *Gob.* cui adhæret *Paſq.* apud *Croix n.* 549. ait non eſſe ultra quærendum, quam per unam circiter horam, alias non cenſetur unum Sacrificium. Si vero Sacrificium poſſet ſuppleri ab eodem Sacerdote, melius hoc eſſet, quam ſuppleri ab alio, etiamſi ille non eſſet jejunus. *Croix cum Gob. n.* 552.

D U B I U M IV.

Quo loco celebrandum ſit?

356 *An & in quali neceſſitate liceat extra Eccleſiam celebrare? Et an in mari?*

357 *An & quando liceat celebrare in Oratoriis ex diſpenſatione Epiſcopi? Licet* I. *in Oratoriis benedictis.* II. *in Oratoriis Communitatum.* III. *in Oratoriis erectis in Palatiis Epiſcoporum.* 358. *An Epiſcopi poſſint celebrare in domibus privatis?* 359. *An poſſint diſpenſare, ut aliquando in illis celebretur?* Not. I. *Privilegium non perit per mortem Papæ vel Epiſcopi.* Not. II. *Quid ſi Privilegiatus mutet habitationem?* Not. III. *Quibus diebus non liceat celebrare in Oratoriis privatis? Et an Regulares, vel Epiſcopi poſſint celebrare in domibus privatis, præter Miſſam in Indulto conceſſam?*

360 *An Religioſi poſſint ex privilegio celebrare in quocunque Altari portatili?*

361 *An ſemper peccent mortaliter Celebrantes in Eccleſia violata? Et an aliquam pœnam incurrant?* 362. *An polluantur Oratoria non benedicta? Et an Sacriſtiæ, Cryptæ, &c.?* 363. *A quibus Eccleſia debet reconciliari?* 364. *Quomodo crimen, per quod polluitur Eccleſia vel Cœmeterium, oporteat eſſe notorium? Quando Eccleſia polluatur per homicidium? An Eccleſia violetur, ſi vulnus intra eam infligatur, & mors (ſive effuſio ſanguinis) ſequatur extra?* 365. *Quando Eccleſia polluatur per effuſionem ſanguinis, vel ſeminis?* 366. *Quando per ſepulturam excommunicati, infidelis, vel hæretici?* 367. *Quando per deſtructionem Eccleſiæ?*

368 *Quomodo fiat execratio rei conſecratæ, nempe Eccleſiæ, Altaris, Calicis, & Veſtium? Et vide de execratione Eccleſiæ.* 369. *De execratione Altaris, &* 1. *Si lapis removeatur.* 2. *Si frangatur.* 3. *Si ſpolietur ſepulchrum.* Dub. 1. *An Reliquiæ Sanctorum ſint neceſſariæ ad conſecrationem Altaris?* dub. 2. *Quid ſi frangatur ſigillum, vel removeatur ſepulchrum?* 370. *De execratione Calicis.* Dub. 1. *An execretur Calix, ſi deſtruatur inauratio?* Dub. 2. *An Calix de novo inauratus nova indigeat conſecratione?* Dub. 3. *An liceat celebrare in Calice nunquam inaurato?* 371. *De execratione Veſtium.*

356 „ RESp. Communiter non licet celebrare, niſi in Eccleſia, eaque conſecrata, vel ſaltem benedicta, & non violata, vel execrata, vel interdicta. Patet ex *Trid. ſeſſ.* 22.

„ Diſi, *communiter:* quia in decenti loco, & altari portatili (quod ſemper ſub mortali requiritur) cum licentia Epiſcopi, ſi adſit, vel ſine ea, ſi abſit *(Ut advertunt etiam Salm. c. 4. n. 54. cum Lugo.)*, licet ſequentibus caſibus: extra quos ſi fiat, eſſe mortale docent *Fill. Laym.* & alii *commun.* (*Cum Lugo, Sanch. Laym. Suar. & Salm. c. 4. n. 19. cum communi*) contra *Sotum, & Sa.*

„ Primo, ſi ſit neceſſitas, qualis eſſe cenſetur, I. Si Eccleſiæ dirutæ ſint. (*Et alias populus careret Miſſa; Et ſic conceditur in Cap. Conceditur de Conſecr. Diſt. 1. Salm. n. 52.*) II. Si populum in ſolemni feſto templum non capit. (*Lugo diſp. 20. n. 48. ſect. 2. Bened. XIV. de Miſſ. l. 3. c. 6. Salm. n. 53. cum Pal. Laym. Vaſqu. Dic. Con. Suar.*) III. In caſtris pro exercitu; ſed feſtis tantum diebus, *Fag. C. de Lugo, &c.* Licet *Paſqual.* apud *Dian. p. 9. t. 1. reſ.* 44. etiam non feſtis cenſeat poſſe permitti Generalibus, & primariis Ducibus, in ſuis tentoriis. (*In his tamen, & ſimilibus caſibus impetranda eſt ſemper ac poteſt, licentia Ordinarii, ut Lugo d. 20. d. n. 48. & Salm. c. 4. n. 54. cum Pal. Laym. & Vaſqu.*) IV. In portu pro appulſu navis. (*Ne navigantes, qui navem deſerere nequeunt, Miſſa in die feſto priventur; Pal. Laym. Lug. Dic. cum Salm. n. 54. Et quamvis in c. Sicut de Conſecr. Diſt. 1. dicat Pontifex non licere extra Eccleſiam celebrare,* Ni ſumma coegerit neceſſitas, *attamen reſpondent Salm. n. 55. cum Vaſq. Con. Pal. & aliis, minorem neceſſitatem ſufficere, ex conſuetudine jam recepta, ut eſt in prædictis caſibus: quibus addunt Lugo d. 20. d. n. 48. & Salm. n. 51. cum Pal. Laym. Suar. & Sa, Con. &c. caſum, ſi quis per loca deſerta peregrinans diu cogatur Miſſa carere, niſi extra Eccleſiam celebret.*) Non tamen in flumine, vel mari, propter periculum effuſionis ſanguinis, ut *commun.* docetur apud *Bon.* Contrarium tamen dicitur jam habere praxis Luſitanorum euntium in Indiam, ex permiſſione Clem. VIII. & Pauli V. ex qua licite nunc fieri docet *Fagund. Gran.* nec improbat *Card. de Lugo l. c.* Limitat autem *Dian. p. 5. t. 3. reſ.* 40. cum *Hurt. Mercer. Trull. &c.* ſi magna ſit tranquillitas ſine ullo tempeſtatis indicio, adſitque præter celebrantem Sacerdos alius, qui poſt Conſecrationem firmiter teneat calicem. Cum qua cautione etiam Epiſcopum poſſe ad hoc concedere facultatem in neceſſitate (v. g. *ne* magna multitudo non audiat, Sacrum vel moribundus decedat ſine viatico) docet *Gran.* apud *Dian. l. c.* contra *Con. & Tur.* (*Imo approbat Lugo d. 20. n. 86.*) qui ſoli Papæ eam reſervatam volunt, ut etiam *Dian. p. 9. t. 1. R.* 45. ubi adducit Declarationem Cardinalium, qua jubentur Epiſcopi id prohibere. (*Et hoc non videtur dubitandum, ut mox dicemus n. ſeq. ex Tridentino, ubi omnino vetitum eſt Epiſcopis concedere uſum Altaris portatilis, & licentiam celebrandi extra Eccleſiam. Cæterum certum eſt cum facultate obtenta a Pontifice licere celebrare in Mari, non ſolum ob conceſſionem Clem. VIII. & Pauli V. et ſupra, ſed etiam ob Indultum Clementis XI. ut referunt Bened. XIV. de Sacr. Miſſ. l. 3. c. 6. & Tourn. p. 799. quod conceſſum fuit Equitibus Hieroſolymitanis anno 1706. celebrare in mari; hac tamen lege. 1. ut adſit longa diſtantia a littore: 2. ut mare ſit tranquillum. 3. ut aſſiſtat alius Sacerdos, vel Diaconus, qui, ſi quis concitetur motus, calicem firmum teneat.*)

„ Secundo. Ex diſpenſatione Epiſcoporum, ob rationabilem cauſam, etſi in *Trid. ſeſſ.* 22. id permittere prohibeantur, niſi ex juſta cauſa, in Oratoriis privatis Divino cultui deſtinatis, licet non benedictis. Verum etiam hanc poteſtatem illis tunc eſſe ademtam, docet *Gav. l. c. & Dian. p. 9. t. 9. reſ.* 42. ea tamen non obſtante, poſſe eos in aliquo caſu particulari ex juſta cauſa permittere, ut celebretur extra Eccleſiam, in Altari portatili, docet idem *Dian. l. c. R.* 43. *ex March. Garc. Hurt. C. de Lugo, Averſa, Peſſc. &c.*

Quæritur, in quibus Oratoriis Epiſcopi poſſint dare licentiam celebrandi? Olim Epiſcopi poterant hanc licentiam ubique impertiri ex *c. Miſſarum* 11. *de Conſecr. diſt.* 1. ubi habetur: *Miſſarum ſolemnia non ubique, ſed in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel ubi ipſe permiſerit, celebranda eſſe cenſemus.* Verum hæc facultas ademta fuit Epiſcopis circa domos privatas ex Trid. *Seſs. 22. in Decreto de Celebr. Miſs.* ubi ſic dictum fuit: *Ne patiantur privatis in domibus, atque omnino extra Eccleſiam, vel ad Divinum tantum cultum dedicata Oratoria, ab eiſdem Ordinariis deſignanda & viſitanda, ſanctum hoc Sacrificium a Secularibus, aut Regularibus quibuſcunque peragi.* 357

Hoc igitur Decreto non fuit vetitum Epiſcopis dare licentiam celebrandi, I. in Oratorio benedicto, & deſignato ad uſus ſacros, in quo eſt janua habens ingreſſum per viam publicam, etſi ſit janua privata alia domui alicujus ſæcularis; illud etiam non dicitur privatum, ſed publicum Oratorium, ut recta dicunt *Viva qu. 5. a. 6. n. 5. & Croix l. 6. p. 2. n. 265. cum Averſa, Quarti, Naldo, Homob. & Diana*, qui addit cum *Paſqual.* poſſe in tali Oratorio nihilominus celebrari januis clauſis: non enim præcipitur, ut publica celebretur, ſed ut in publico Oratorio. Advertit etiam *Croix n.* 266. non eſſe opus quatuor muris, qui Oratorium ſeparent ab aliis locis, ſed poſſe pro quarto muro aptari telam, quæ aperiatur ad commoditatem audientium Miſſam. Quapropter qui ibi pranderet, vel in alios uſus profanos adhiberet per modum habitus, peccaret mortaliter, quia Oratorium illud eſt vera Eccleſia; Venialiter tamen, ſi aliquando, & ſine neceſſitate, ut dicunt *DD. ap. Bon. & Suar.*

Neque II. In Oratoriis erectis in domibus Regularium, vel alterius Communitatis, ut recte ait *Tamb. de Meth. Cel. Miſs. l. 1. c. 4. §. 3. n. 2. cum Lezana.* Hinc bene poteſt Epiſcopus dare licentiam celebrandi in Oratoriis Hoſpitalium, Seminariorum, & Conſervatoriorum, ut praxis habet; hæ enim domus non dicuntur privatæ. Et idem ait *Croix num.* 264. *cum Quarti, & Diana* de Capellis erectis in publicis carceribus: Dicit enim *Illſung ap. Croix l. 3. p. 1. n.* 626. prohibitionem Tridentini reſpicere tantum Oratoria privata Laicorum, vel Clericorum ſæcularium. Hinc *Eagnanus in c. In his de Priv. n.* 27. refert S. Congregationem pluries declaraſſe, hujuſmodi Oratoria Carcerum, Confraternitatum, Hoſpitalium, & Communitatum non comprehendi in prohibitione Concilii, quia hæc ſunt Oratoria ſive ad Divinum cultum dedicata. Et propterea in hujuſmodi Oratoriis quicunque audientes Miſſam ſatisfaciunt, & a quocunque Sacerdote poſſunt utique Miſſæ celebrari, ac omni die etiam ex ſolemnioribus, ex Declaratione S. C. Rit. 2. Septemb. 1661. (apud *Merati in Ind. n.* 392.) ubi ſic dictum fuit: *Miſſæ Sacrificium poteſt peragi in publico Oratorio de licentia Epiſcopi conſtructo in diebus ſolemnioribus anni, dummodo habeat omnia requiſita ad Eccleſiam, vel ad publicum Oratorium conſtituendum.*

Neque III. In Oratoriis erectis in Palatiis Epiſcoporum, ut dicunt communiter *Gav. p. 1. tit. 20. lit. m. Merati ib. n. 3. Rorzius l. 1. c. 3. q. 31. & Croix l. c.* In talibus enim Oratoriis omnes poſſunt celebrare, & præcepto Miſſæ ſatisfacere, ut declaravit S. C. Concilii die 22. Septemb. 1640. *ap. Dian. p. 6. tr. 8. R. 40. in fine.* Ratio, quia domus Epiſcopi non cenſetur privata, cum ipſa gaudeat Immunitate Eccleſiaſtica, ex *c. 36. Cauſ. 17. q. 4.* ubi dicitur: *Id conſtituimus obſervandum, quod Eccleſiaſtici Canones decreverunt, & lex Romana conſtituit, ut ab Eccleſiæ Atriis, vel Domo Epiſcopi reos abſtrahere omnino non liceat.* Unde docet Bened. XIV. de Miſſ. *lib. 3. c. 6. cum Brancatio, & Clericis.* hujuſmodi Oratoria Epiſcoporum, & Cardinalium, quoad celebrationem Miſſarum, gaudere fere iiſdem privilegiis, quibus Eccleſiæ conſecratæ. Et idem dicunt *Viva q. 5. a. 6. num. 5. Tamb. c. 6. §. 2. n. 12. & Diana p. 6. tr. 8. R. 40.* de domo ruſticana,

ſticana, quam haberet Epiſcopus extra Diœceſim, adhuc ſine licentia Ordinarii, & adhuc abſente ipſo Epiſcopo, ut dicit *Vivo*; modo talis domus alieni non locetur: Idque videtur admitti ab eadem Declaratione S. C. *apud Dian.* ut ſupra, ubi dictum fuit, intereſſentes Sacrificio Miſſæ in privato Epiſcopi Sacello ſatisfacere præcepto Eccleſiaſtico, tam in Diœceſi, quam extra.

358 Sed dubitatur 1. An Epiſcopi poſſint celebrare, vel celebrari facere in domibus, ubi reperiuntur, extra domum propriæ habitationis? Reſpondetur affirmative ex *c. ult. de Priv. in 6.* ubi ſic habetur: *Quoniam Epiſcopi eorumque Superiores ſe habent diverſis ex cauſis a ſuis Eccleſiis & Diœceſibus abſentare frequenter, nec ſemper poſſunt commode ad Eccleſias accedere pro Miſſa celebranda, vel audienda in ipſis, ſine qua eos tranſire non decet abſque cauſa rationabili ullam diem, præſenti conſtitutione indulgemus eiſdem, ut Altare poſſint habere viaticum, & in eo celebrare ac facere celebrari ubicunque, abſque interdicti tranſgreſſione.* Et quamvis cauſa conceſſionis hic ſit ſola abſentia Epiſcopi a ſua Eccleſia, tamen advertit recte *Tamb. Meth. de Cel. Miſ. c. 6. §. 2. n. 9.* conceſſionem eſſe univerſalem ſine limitatione diſtantiæ in textu expreſſæ. Neque obſtat Decretum Clementis XI. editum die 15. Dec. 1703. (relatum apud *Croix l. 6. p. 2. n. 258.*) ubi hæc facultas Epiſcopis ablata fuit, his verbis: *Epiſcopis & Cardinalibus nullo modo licere extra domum propriæ habitationis in domibus laicis, etiam in propria Diœceſi erigere Altare, ibique Sacrificium Miſſæ celebrare, ſive celebrari facere.* Nam ipſis talis facultas reſtituta fuit ab Innocentio XIII. die 3. Maji 1723. in Bulla *Apoſtolici miniſterii*: ubi dictum fuit: *Hujuſmodi prohibitio* (ſcil. facta Epiſcopis non celebrandi ſive non faciendi celebrari) *intelligenda non eſt de domibus etiam laicis, in quibus dicti Epiſcopi forte occaſione Viſitationis, vel itineris hoſpitio excipiuntur, ut nec etiam quando Epiſcopi in caſibus a jure permiſſis, vel de ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia abſentes a Domo propriæ ordinariæ habitationis moram idcirco faciunt in aliena domo per modum ſimilis habitationis.* Ita apud *Merati t. 1. p. 2. in Indice Decretor. n. 649.* Hæcque Bulla confirmata fuit a Benedicto XIII. die 17. Sept. 1724. in Conſtit. habita in Synodo Romana. Bene tamen advertit *Tamb. l. c. n. 10. ex Portella*, quod cum tale privilegium ſit perſonale Epiſcopi, non poterunt alii Sacerdotes eo abſente in talibus domibus privatis celebrare.

359 Dubitatur 2. An Epiſcopi poſſint diſpenſare, ut aliquando celebretur in Oratorio domus privatæ? Negant *Mazzotta de Sacr. Miſſ. q. 2. §. 4.* cum aliis ex Decreto Clementis XI. mox ſupra relato, ubi dictum fuit: *Epiſcopis non licere in domibus laicis celebrare, ſive celebrari facere.* Sed probabilius, & communiſſime alii affirmant, modo accedat rationabilis cauſa, & licentia celebrandi non detur permanenter, ſive per modum habitus, ſed per modum actus, nempe tali juſta cauſa interveniente, ita *Suar. d. 81. ſe. 3. Lugo d. 20. n. 49. Pal. p. 8. n. 5. Croix n. 263. Elbel p. 136. n. 233. Tamb. de Cel. Miſſ. l. 1. c. 6. §. 2. n. 7. Holzmann p. 84. n. 370. v. Excipiendus præter. & Salm. c. 4. n. 56. cum Nav. Vaſq. Reg. Con. Dic. &c.* Nec obſtat Decretum Tridentini, nam reſpondetur ibi quidem Epiſcopis adimi poteſtatem prius ipſis impertitam concedendi licentiam celebrandi per modum privilegii, & quoties libuerit, non vero diſpenſandi aliquoties ex juſta cauſa. Neque obſtat præfatum Decretum Clementis XI. nam illud intelligendum juxta Decreta Pauli V. & Urbani VIII. in quibus (ut fert *Tourn. p. 797.*) vetitum fuit Epiſcopis licentiam concedere celebrandi in privatis Oratoriis per modum habitus, extra caſum tranſitoriæ neceſſitatis. Cauſa autem juſta poteſt eſſe, v. gr. ut perſona illuſtris audiat Miſſam, & Communionem ex obligatione ſuſcipiat, ut dicunt *Salm. l. c.* Vel ut celebretur pro gravi perſona ægrotante, ut magis generaliter ait *Croix n. 263. cum Hurt. Fagund. March. Quarti, Diana, Paſqu.* Vel quacunque rationabili accedente cauſa, ut inquiunt *Holzm. & Elbel l. c.* Id tamen *Salm. l. c.* permittunt tantum ſemel vel bis; Sed *Croix* cum aliis, ut ſupra, permittunt aliquoties in anno: Imo *Paſqu. q. 451.* id permittit indefinite, nec diſſentiunt *Holzm. & Elbel.* Et quidem non immerito; ut enim diſpenſatio Epiſcopi ſit valida & licita, ſufficit quod non concedatur per modum habitus, & quoties diſpenſato placuerit, ſed per modum actus, nempe juſta cauſa intercedente infirmitatis, aut ſimili, ut ſupra dictum eſt. *Hinc Gallemart. in Trid. Seſſ. 22. Decret. de Obſerv. in celebr. Miſſ. n. 6.* poſtquam dixit Epiſcopos ex Concilio non poſſe dare licentiam celebrandi in Oratoriis privatis, ſic ſubdit „: (Quibus non obſtantibus, Ordinarii arbitrio, permittit Pontifex, neceſſitate perſonarum, & infirmitatis qualitate penſata, ut pro infirmorum commoditate etiam in privato Oratorio, vel Altari, ad hoc deputato, facultatem celebrandi concedat. Et ideo Ordinarius debet dare licentiam Marchioniſſæ, ut poſſit facere celebrari Miſſam in Oratorio, quod propter ætatis & valetudinis incommoda in aula ſui Palatii honeſto & opportuno loco ad ſacrum Miſſæ uſum extruendum curavit, modo illud occluſum teneat, ſicut poſtulat dignitas Sacrificii.) „

Certum eſt autem, ut diximus, quod Epiſcopi ex Triden. prohibitione non poſſunt concedere celebrari per modum habitus in Oratoriis privatis, circa quæ opus eſt hic adnotare aliqua valde ſcitu utilia.

Notandum I. quod Indultum Oratorii privati a Papa conceſſum durat uſque ad mortem privilegiati tantum; Nec perit mortuo Papa, vel Epiſcopo qui illud deſignavit, quia gratia ſemel facta non expirat morte concedentis. Vide *Croix l. 6. p. 2. n. 267.*

Notandum II. quod ſi privilegiatus mutet domicilium in aliam Diœceſim, non amittit Privilegium Oratorii, qui, cum ſit perſonale, perſonam ſequitur, quamvis requiratur nova approbatio Epiſcopi, & nova inſpectio loci, *Croix n. 269. cum Sylv. Bon. Barb. Pell. Tamb. &c.* Quia inſpectio requiritur etiam dum mutatur habitatio in eodem Oppido, ut bene ait *Croix l. c. cum Tamb.* contra *Dian. & Quinton.* Utrum autem privilegiatus poſſit duo Oratoria habere, unum in Oppido, alterum in Villa? Negat *Croix ib.* ſed affirmat *Paſqual. ap. ipſum*, cui non diſſentio, ſi privilegiatus non ſit per modum tranſitus, & locus ſit ab Ordinario jam approbatus.

Notandum III. id quod habetur in Decreto emanato a Clemente XI. die 15. Decembr. 1703. quod in eateuſum affert *Croix l. 6. p. 2. n. 258.* ubi ſic dicitur: *Nonnulli Epiſcopi, & complures Regulares ſub prætextu privilegiorum ea ſibi licere putant, quæ prohibita ſunt. Regulares in quibuſdam nobilium perſonarum privatis Oratoriis, quæ certis quandoque ex cauſis a Sede Apoſtolica concedi ſolent, celebrare audent, vel plures Miſſas, quam in iis ſit indultum, vel abſque præſentia perſonarum, quarum contemplatione conceſſio emanavit, vel extra debitas horas, & poſt meridiem, vel illis etiam diebus, quibus per Conſtitutiones Diœceſanas, aut etiam Decreta S. C. Concilii celebrari prohibetur, aut quæ in ipſis Indultis Apoſtolicis excipiuntur.* Deinde declaratur: *In Oratoriis privatis, quæ per S. Sedem conceſſa fuerint, non licere Regularibus cujuſvis Ordinis, aut aliis quibuſcunque Sacerdotibus, etiamſi ſint Epiſcopi, in iis celebrare in diebus Paſchatis, Pentecoſtes, Nativitatis Chriſti Domini, aliiſque anni feſtis ſolemnioribus, ac diebus in Indulto exceptis ... In reliquis vero diebus prædictis Regularibus, & Sacerdotibus quibuſcunque, etiam Epiſcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Miſſa, quæ in Indulto conceditur, fuerit celebrata: Super quo celebraturus teneatur diligenter inquirere, & de eo ſe optime informare. Atque illa etiam in caſibus permiſſis celebrari nequeat poſt meridiem; demandanda ulterius in omnibus hujuſmodi caſibus, perſonas quaſcunque dictas Miſſas audientes nullatenus præcepto Eccleſiæ ſatisfacere, &c.*

Ex quo deducitur 1. prohiberi in Oratoriis privatis non ſolum die Paſchatis, Pentecoſtes, Natalis Chriſti Domini, ut exprimitur in Decreto, ſed etiam in die Epiphaniæ, feriæ quintæ in Cœna Domini, Annunciationis, Aſcenſionis, Aſſumptionis B. Mariæ V. feſto SS. Petri & Pauli, & omnium Sanctorum, juxta Decretum S. C. Rit. editum 17. Nov. 1607. (apud *Merati in Indice t. 1. p. 2. n. 74.*), cujus meminit Clemens XI. in Decreto ſupra citato. Advertendum tamen cum *Croix n. 271.* 1. quod ubi tale Oratorium conceſſum eſt propter infirmitatem, poteſt omnibus diebus etiam exceptis ibi celebrari; & ſic decrevit S. C. ut refert *P. Zacharia ap. Croix l. 6. p. 2. n. 271.* Decernens inſuper, quod in die Nativitatis Domini una tantum Miſſa ibi celebretur. Advertendum 2. quod hoc procedit tantum in Oratoriis privatis, non vero publicis de licentia Epiſcopi benedictis, ut ſupra diximus, in quibus omni die etiam ſolemniori celebrari poteſt, ut patet ex Decreto S. C. R. 3. Sept. 1671. apud *Merati in Indice n. 392.*

Deducitur 2. quod ſi in Indulto dicatur, una Miſſa quotidie celebretur, nequit ſub mortali a quibuſcunque Sacerdotibus etiam Epiſcopis, & Regularibus ſub prætextu privilegiorum præter illam Miſſam alia celebrari, ut recte inquiunt Benedictus XIV. *Not. 29. n. 8. & Quarti apud Croix l. 6. p. 2. n. 268. & Tonellius Enchir. p. 55. n. 6. cum communi* contra *Marcantium Reſ. Miſs. caſu 3.* qui cenſet non vetari plures Miſſas celebrari, niſi dicatur in Indulto, *unica Miſſa celebretur, vel una tantum*: quia, ut ait, To *una* non eſt particula taxativa, prout ſi in Fundatione dicatur, *volumus, ut quotidie una Miſſa celebretur in tali Altari*, non ideo plures prohibentur Miſſæ. Hæc tamen opinio videtur omnino improbabilis, nam privilegia, ſive conceſſiones adverſus aliquam legem prohibitivam ſtricte ſunt accipienda, unde particula *una* idem importat ac *unica*, & quod pro una vice conceditur non poteſt ad plures vices extendi, prout ſi quis pro una vice concedat alicui tranſire per ſuum agrum, non poſset ille pluries tranſire. Et hoc patet clare ex citato Decreto, ubi reprobantur *Regulares qui in privatis Oratoriis celebrare audent plures Miſsas, quam in iis ſit indultum.* Cum autem in Indulto ſit una Miſsa expreſsa, qui plures Miſsas celebrarent, jam auderent celebrare ultra conceſſionem in Indulto expreſsam. Nec valet paritas adducta Fundationis, nam ibi non vetatur aliunde plures Miſsas celebrari, nec Fundator prohibere poſset; Sed in Oratoriis privatis non poteſt celebrari alia Miſsa, niſi quæ in Indulto exprimitur, cum aliunde ſit generaliter prohibitum ibi celebrari. Unde idem eſt, cum in Indulto dicitur *unica Miſsa*, quam *una quæ Indulta conceditur*, in utraque enim dictione mens Pontificis eſt ſecundam Miſsam non poſse celebrari.

Dices: Pluries celebrari non prohibetur reſpectu celebrantium, ſed reſpectu audientium, qui in aliis Miſſis, prima conceſsa celebrata, non ſatisfacerent præcepto. At reſpondeo, quod prohibitio eſt non ſolum reſpectu audientium, ſed etiam celebrantium: primo quia omnibus vetitum eſt celebrare in Oratoriis cultui Divino non deſtinatis per conſecrationem, vel benedictionem Epiſcopi; Secundo quia in Decreto præfato Clementis duo quidem ſejunctim per ſe prohibentur, & Sacerdotibus alias Miſsas præter unam conceſsam celebrare, & audientibus in iis præcepto ſatisfacere. Primum habetur

ex

Digitized by Google

ex illis verbis. *Regularibus & Sacerdotibus quibuſcunque, etiam Epiſcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Miſsa, quæ in Indulto conceditur, fuerit celebrata.* Alterum: *Demandando ulterius in omnibus hujuſmodi caſibus præfatas quaſcunque dictas Miſsas audientes nullatenus præcepto Eccleſiæ ſatisfacere.* Poſt hæc ſcripta inveni Bullam N. SS. P. Benedicti XIV. *Magno*, die 2. Jun. 1751. qua lis finita eſt, nam Pontifex declarans ibi, quomodo intelligenda ſint hujuſmodi Indulta, dicit: *Hæc pro lege ſtatuta fuerunt, quemadmodum ex Formulis Litterarum in forma Brevis, quæ conceduntur, colligere eſt .... Nec plures in die, ſed unica tantum Miſsa in Oratorio celebretur.* Ergo prohibitio non tantum reſpicit audientes, ſed præcipue Celebrantes, cum in privato Oratorio pluries celebrari vetetur.

Quæres hic, an liceat in Oratoriis privatis miniſtrari Euchariſtia ſine licentia Epiſcopi? Certum eſt poſſe Epiſcopum prohibere miniſtrationem Communionis in Oratorio privato, ut declaravit Bened. XIV. in Bulla *Magno*, edita die 2. Jun. 1751. At ſi non adſit prohibitio, affirmat *Clericat. de Euch. dec. 8. n. 54.* potiſtus ratione, quia per Tridentinum optatur, ut in ſingulis Miſſis Fideles adſtantes Sacramentaliter communicent. Nec diſsentit *Portellus ap. Dian. p. 4. tr. 4. R. 14.* dicens, quod ſuſceptio Euchariſtiæ in Oratorio privato nullam Parocho injuriam infert, quando non fit de præcepto. Negant vero *Diana*, *Quarti*, *& Giribald. ap.* Bened. XIV. *Notif. 29. n. 11.* qui refert Innocentium III. olim Romæ negaſse cuidam nobili Matronæ licentiam communicandi in Oratorio privato, excepto caſu infirmitatis. Negant etiam *Pignatel. Conſ. 98. n. 86. Paſqu. de Sacr. Miſs. q. 644. & P. Gattica cap. 29. n. 6.* quia miniſtratio Euchariſtiæ pertinet ad juriſdictionem Ordinarii, cum ſit actus paſcendi oves; & ideo Regulares, ut Euchariſtiam miniſtrarent, ſpecialibus indiguerunt privilegiis. Hinc idem Papa Benedictus XIV. in Encyclica ad Epiſcopos Regni Poloniæ, edita eadem die 2. Jun. 1751. prohibuit dari Communionem in privatis Oratoriis iis qui interſunt abſque licentia Epiſcopi. Quoad Sacramentum autem Pœnitentiæ, certum eſt non eſse licitum illud miniſtrare ſine juſta cauſa in Oratorio privato, ut habetur in Rituali Romano *de Sacr. Pœn.* ubi dicitur: *In Eccleſia, non autem in privatis ædibus* (Sacerdos) *Confeſſiones audiat, niſi ex cauſa rationabili; quæ cum inciderit, ſtudeat tamen id decenti ac patenti loco præſtare.* Idque confirmatum fuit in cit. Bulla *Magno* §. 20. Quinam autem ſatisfaciant audiendo Miſsam in Oratoriis privatis? vide dicta *Tom. I. l. 3. n. 359.*

360 „ Tertio. Ex privilegio, quale dicuntur habere Minores, & qui cum iis participant; quod eſse revocatum a *Trid. ſeſs. 22. c. 8.* licet multi velint, negant tamen *Dian. p. 3. tr. 2. reſ. 80. & p. 4. t. 4. R. 106. Joan. Salas, Rodriq. &c.* Idque ſecundum *Card. de Lugo d. 20. ſ. 2. num. 51.* Probabiliter, & *Tamb. de exped. celebr. l. 1. c. 3. §. 1.* probabilius. V. *Barb. in Trid. l. c.* Item Religioſi Societatis a Gregor. XIII. ut poſſint tum in Miſſionibus, cum facultate Superioris in quovis loco decenti, tum in domibus ſuis in loco honeſto, a Provinciali deſignato, Miſsas dicere; in quo idem licebit aliis.

Hanc ſententiam, nimirum quod privilegium Regularium circa Oratoria privata non fuerit revocatum a *Trid.* tenent *Roncaglia c. 5. q. 2. in fine*, & alii; Sed hæc ſententia hodie non eſt amplius probabilis poſt Decretum Clementis XI. editum die 15. Dec. 1703. (apud *Croix l. 6. p. 2. nu. 258.*) ut bene docet *Holzm. tom. 2. pag. 84. in fin. cum Anacl. Elbel*, & aliis communiter; in præfato enim Decreto ſic declaratur: *Privilegia conceſsa nonnullis Regularibus in c. In his de Privil. & per aliquos Summos Pontifices communicata aliis Regularibus utendi dicto Altari portatili, in eoque celebrandi ſine Ordinariorum licentia in locis in quibus degunt, omnino revocata ſunt per idem Concilium Tridentinum.* Et idem declaravit Bened. XIV. in cit. Bulla *Magno*, §. 29. Dicit autem P. *Mazzotta tom. 3. p. 186.* hoc tantum intelligendum de domibus privatis, non vero de domibus ipſorum Religioſorum: Sed hic advertenda Conſtitutio Innocen. XIII. edita 13. Maji 1723. quæ incipit, *Apoſtolici Miniſterii* (ap. *Merati tom. 1. p. 2.* in Indice *n. 648.*) ubi ſic habetur: *Circa Miſsarum celebrationem in privatis Oratoriis, juxta Clem. XI. Decretum* (ſupra relatum), *Epiſcopi debeant operam dare, ut omnia ibidem ſtatuta ubique ſerventur; Addita etiam prohibitione, ne in privatis Regularium Cellis, ſeu Cubiculis erigatur altare pro re ſacra facienda ... remota quacunque in contrarium conſuetudine.*

361 „ Dixi 2. *non violata*, quia in Eccleſia interius violata, niſi prius reconcilietur, non licebit ſub gravi peccato, ut *Lay. l. 4. t. 5. c. 5. n. 7. ex Navar. Suar. Con. &c.* niſi in neceſſitate, cum venia Epiſcopi (ſi is adiri poſſit: alioquin ſine ea, ut habet *Card. de Lugo l. c. n. 63.*) celebrare, aut mortuos ſepelire. * (*Ita etiam Salm. n. 64. cum Lugo, & Philib. Neceſſitas autem ſufficiens cenſetur, ſi Populus non habet aliam Eccleſiam, ubi Miſsam audiat. Si vero Eccleſia polluatur incepto Canone, Sacerdos utique Miſsam proſequi debet, Pal. Suar. Conin. Layman. cum Salmant. ibid.*) *

Quæritur, an celebrans in Eccleſia polluta incurrat aliquam pœnam? *Sylveſt. v. Conſecratio, 2. q. 9. Azor. lib. 10. c. 26. q. 16. & Graff. Nald. &c. ap. Eſcob. l. 21. n. 366.* dicunt incurrere ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, ex *c. Epiſcoporum de Privil. in 6.* ubi celebrantes in locis interdictis (ut ibi dicitur), *ingreſſum Eccleſiæ ſibi noverint interdictum.* Sed negant probabilius *Suar. D. 81. ſe. 4. Lay. c. 5. n. 6. Lugo D. 20. n. 52. Bened. XIV. de Sacr. Miſſ. l. 3. Salm. c. 4. n. 64. & Eſcob. l. c. n. 368.* Ratio, quia textus non loquitur de celebrantibus in Templo polluto, ſed interdicto per Interdictum Generale; Differt autem Templum eſſe interdictum, & eſſe pollutum. Tanto minus incurret irregularitatem, ut recte ajunt *Eſcob. Salm. & Bened. XIV. ll. cit.* contra *Hoſtienſem*, quia violatio Eccleſiæ non eſt cenſura, per cujus violationem incurratur irregularitas.

„ Addo 1. *Eccleſia*: quia Oratoria, etſi deputata ad cultum Divinum, cum tamen benedicta non fuerint, niſi in ipſis extet Altare ad facienda Divina; ut *Bon. de matr. qu. 4. reſ. ult. n. 9.* non ſunt capacia violationum. Quod etiam conſequenter de hoſpitalibus docent *Navar. Sot. &c.* ſed probabilius contrarium docent alii, cum *Card. de Lug. l. c.* 362

„ Addo 2. *Interius*: quia, quod fit in turri, ſacriſtia, ſupra tectum, vel fornicem, in crypta, ſub pavimento (niſi ſit ſepultura, aut ſingulariter benedicta), non violat Eccleſiam. * (*Cum Salm. c. 4. n. 67. in fine cum Dic. &c.*) *

„ Addo 3. *Niſi reconcilietur*: quod fieri debet ab Epiſcopo, vel Sacerdote ex privilegio Papæ, quale Superiores Regularium pro ſuis templis habere, ex *Avila* notat *Dia. p. 4. t. 4. R. 91.* ſi fuit conſecrata * (*Modo adhibeatur aqua benedicta ab Epiſcopo, vel a ſeipſis, ſi diſtet Epiſcopus duabus dietis, ut ait Ronc. c. 5. q. 6. cum aliis*) *, quod præſumendum eſt, ſi celebretur feſtum Dedicationis. Si vero tantum fuerit benedicta, poteſt fieri reconciliatio a ſimplici Sacerdote, aſperſione aquæ benedictæ * (*Debet tamen præcedere Epiſcopi delegatio, ut notat Palaus p. 8. n. 14. & habetur in Rituali Rom. ti. de Bened. Aqua autem poteſt benedici ab ipſo Sacerdote, ut Salm. c. 4. n. 66. & Pal. l. c. cum Barb. Henr. Laym. &c. contra Tolet.*) *, cum facultate Epiſcopi, vel ſine ea, ſecundum *Dia. p. 4. t. 4. Reſ. 91.* Cenſeri etiam reconciliatam, ſi Sacrificium in ea peractum fuerit, docet *Tamb. l. c. §. 4. ex Henr. Sa, & Dian.* eſſe probabile: negat autem *Card. de Lugo de Euch. d. 20. ſ. 2.* * (*Et cum de Lugo idem merito ſentiunt Nav. c. 27. n. 256. Laym. c. 5. n. 13. v. Add. 4. & Pal. p. 8. n. 14. cum Azor. quia nullibi habetur celebratio ſuccedere loco reconciliationis. Vide dicenda n. 380.*) * 363

„ Porro Eccleſia, uti & Cœmeterium violantur, ſeu polluuntur ſequentibus caſibus, non tamen, niſi poſtquam res evulgata fuerit. *Laym. l. 5. t. 6. c. 5.*

Niſi factum publice conſtat, Eccleſia non cenſetur polluta, etiam reſpectu ipſius delinquentis; *Salm. c. 4. n. 67. & communiter.* Putat autem *Fibel de Sacrileg. n. 578. & citat Dian. Riuya, & Laym cum aliis*, quod ad Eccleſiæ pollutionem requiratur non ſolum notorietas facti, ſed etiam juris per ſententiam declaratoriam Judicis: Sed hanc opinionem non cenſeo eſſe tutam, cum ſit contra communem, quam tenent ipſe *Laym. tr. 5. c. 5. n. 8. Pal. Tr. 11. p. 1. n. 2. Salm. de Sacr. Miſ. c. 4. n. 67. Mazz. de Sacr. M. c. 3. §. 2. Spor. eod. tit. c. 6. n. 441. Croix l. 6. p. 2. n. 289. Ronc. eod. tit. c. 5. q. 4.* qui omnes dicunt ſufficere ad pollutionem notorietatem ſive juris, ſive facti; Et hoc patet clare ex *c. Significaſti de Adult.* ubi ob notorietatem tantum facti fuit declaratum, Eccleſiam eſſe reconciliandam. Et ex eodem textu manifeſte pariter deducitur, ut dicunt etiam *Leſſ. l. 4. c. 3. n. 87. & Eſcob de Miſſa Probl. 71. n. 398. cum Nav. Sanch. Az. &c.* quod, cum crimen etiam ſecretum fuerit, ſi tamen poſtea fit publicum, ſine nova culpa Eccleſia cenſetur violata. 364

„ 1. Per factum in ea homicidium mortaliter malum, ſeu injurioſum, ſaltem immunitati Eccleſiæ, quale etiam eſt, quod alias juſtum eſſet per ſententiam Judicis; niſi tamen Reip. perturbator aliter capi non poſſet. Non eſt autem tale I. quod fit caſu, vel ab amente. II. quod in ſui defenſionem. III. cujus cauſa data eſt extra Eccleſiam; quia requiritur, ut vulnus ſive cauſa phyſica fiat intra Eccleſiam. V. *Card. de Lugo d. 20. ſ. 2.*

Quæritur, an violetur Eccleſia, ſi infertur vulnus lethale ſine ſanguinis effuſione intra Eccleſiam, & mors extra eam contingit? Negant *Suarez d. 81. ſe. 4. Azor. l. 10. c. 26. q. 13. & Diana p. 6. tr. 6. R. 36. cum Prep. & Reg.* quia in *c. Propoſuiſti de Conſecr. Eccl.* requiritur, ut dicunt, quod mors intra Eccleſiam ſequatur. Sed probabilius affirmant *Lugo d. 20. n. 53. cum communi, Laym. c. 5. n. 8. Salm. c. 4. n. 68. & Eſcob. l. 21. n. 371. cum Nav. Con. & Marchino*; tum quia textus non exprimit requiri mortem intra Eccleſiam, cum ibi dicatur tantum: *Homicidia contingunt fieri; & aliquando vulnera inferuntur*; & tunc requiri reconciliationem: ergo ex textu nequaquam requiritur mors intra Eccleſiam ſequuta; tum quia ſufficit ad violationem Eccleſiæ, ut cauſa mortis phyſica intra Eccleſiam data ſit (dicimus *phyſica*, nam bene ajunt *Eſcob. & Lugo ll. cit.* non ſufficere cauſam moralem, nempe mandatum, ſive conſilium homicidis datum in Eccleſia). Et ſic etiam violatur Eccleſia, ut dicunt *Lugo n. 53. & Eſcob. n. 377. cum Suar. Graff. Sylve. Azor. Nav. Tol. Avila, Reg. & Sayr.* (contra *Dian. p. 6. tr. 6. R. 47. & Perſicum ap. Eſco. n. 375.*) ſi vulnus fiat intra Eccleſiam, & ſanguis fundatur extra; quia Eccleſia polluitur non tam per ſanguinis effuſionem, quam per actionem injurioſam qua cauſatur effuſio: In textu autem *c. Si Eccleſia de Conſecr. Eccl.* qui mox infra adducetur, ubi dicitur per ſanguinis effuſionem Eccleſiam violari, non requiritur effuſio intra Eccleſiam; unde

de

de ſemper ac adeſt percuſſio injurioſa cum ſanguinis effuſione, violatur Eccleſia. Idem dicendum, ſi aliquis exiſtens extra Eccleſiam ſagitta vel ſclopo alterum occidat, ut *Salm. n.* 68. Secus vero dicendum, ut bene ait *Lugo dict. n.* 53. ſi vulnus infligatur extra, & intra Eccleſiam mors eveniat, aut ſanguis effundatur; quia tunc abeſt injuria in Eccleſiam.

365 „ 2. Per mortaliter malam effuſionem proprii, vel alterius ſanguinis, vel ſeminis, cauſatam, vel factam in templum. Undè non violat I. Si pauculæ guttæ effluant; quia non eſt effuſio. * (*Ut dicunt etiam communiter Bened. XIV. de Miſſ. tom. 9. l. 3. c. 7. Elbel de Sacril. n.* 578. *cum Fel. Poteſt., & Salm. de Sacr. Miſs. cap.* 4. *num.* 69. *cum Dic. Phil. & aliis; idque patet ex c.* Si *Eccleſia* 10. *de Conſecr. Eccl. ubi dicitur*: Si Eccleſia non conſecrata cujuſcunque fuerit ſemine, aut ſanguinis effuſione polluta, aqua protinus exorcizata lavetur. *Nota To* ſanguinis effuſione, *quæ copiam ſignificat.*) * II. Si ex percuſſione vel vulnere levi, v. gr. narium in rixa puerorum, etiamſi copioſus ſanguis effluat. * (*Ita etiam Elbel l. c. Lugo d.* 20. *nu.* 54. *quia in hoc communiter non adeſt peccatum mortale. Imo Sa v. Eccleſia n.* 13. *Diana p.* 3. *tr.* 6. *R.* 24. *& Sotus, Vict. Fag. Marchin. ac Graſſ. ap. Eſcob. l.* 21. *n.* 372. *id extendunt etiam ad adultos, quia ſanguis e naribus effluens non dicitur proprie effluere e vulnere, cum e naſu facile ſoleat ſanguis emanare. Sed probabilius Bon. de Matr. d.* 6. *p. ult. n.* 20. *& Eſcob. n.* 374. *cum Sylvio, Con. & Franc. Lugo putant violari Eccleſiam, ſi talis effuſio accidat cum peccato mortali, quia tunc jam adeſt effuſio graviter in Eccleſiam injurioſa.*) * III. Si fiat ex ſectione venæ. IV. Actus conjugalis, quando excuſatur a ſacrilegio. * (*Vide dicta de hoc Tom.* I. *l.* 3. *n.* 458.) * V. Fornicatio facta ab amente. VI. Pollutio inculpata; vide *de Lugo d.* 20. *n.* 54. *&* 55.

366 „ 3. Per ſepulturam excommunicati non tolerati, vel infidelis (quo nomine hic non comprehendi hæreticum docet *Card. de Lugo l. c. n.* 57.), etiam infantis, ut ex *c. Eccleſiam. de Conſ.* docet *Præp.* Quamvis, ſi pueri parentes ſint fideles, neget *Sayr.* V. *Bon. de Euch. & matr. d.* 4. *q.* 4. *p. ult.*

367 „ 4. Per deſtructionem Eccleſiæ ex toto, vel majore parte * (*Parietum vel cruſtæ. Pal. pun.* 7. *n.* 18. *Salm. c.* 4. *n.* 74. *cum Suar. Lay. & Buſ. infra n.* 2.) *; quanquam eo caſu dicatur potius execrari, quam pollui; non autem ſi ſolum tectum, vel ſi ſucceſſive per partes modicas deſtruatur, & reficiatur * (*Etſi Eccleſia tota renovetur. Pal. ib. Salm. n.* 77. *cum Nav. Barb. &c. Notant ib. Salm. cum Gabr. quod polluta Eccleſia, polluitur etiam Cœmeterium; Sed non contra.*) * Neque etiam per deſolationem, exercitium hæreticum, ſpurcitiam hominum, vel animalium iſtic ſtabulantium &c. etſi doceat, & praxis habeat, ut per Epiſcopum, vel ſaltem Sacerdotem cum aliqua cæremonia reconcilietur, & abluatur: quod in ſimili caſu intellige de Altari. *Laym. l.* 5. *tom.* 5. *c.* 5.

368 „ Quæres. Quid ſit, & quando fiat execratio, ſeu reſecratio?

„ Reſp. Execratio dicitur, cum res ſacra perdit ſuam conſecrationem, ita ut de novo conſecrari debeat, quod fit, quando ita deſtruitur, ut formam, & uſum ſuum perdat.

Unde reſolves.

„ 1. Polluta Eccleſia, polluta etiam ſunt Altaria ejus fixa: non tamen, execrata Eccleſia, execrantur Altaria, nec contra.

„ 2. Eccleſia execratur, ſi parietes ſecundum majorem partem deſtruantur, vel omnis eorum cruſta, aut major ſaltem pars ſimul auferatur. Secus autem, ſi una poſt alteram. V. *Lugo d.* 20. *n.* 65. * (*Et hoc etiamſi per intervalla hebdomadarum vel dierum Eccleſia tota nova fiat, ut Suar. d.* 81. *ſe.* 4. *caſu* 6. *Laym. c.* 5. *n.* 16. *& Pal. p.* 8. *nu.* 15. *cum Sylveſt. Sa, & Barb. quia quæcunque pars accedens manet conſecrata, cum majus dignum trahat ad ſe minus dignum. Idque procedit, etiamſi adſit animus totam Eccleſiam deſtruendi, ut ait Pal. l. c. cum Nav. Suar. Barb. &c. quia intentio illa non officit, quin conſecratio perduret.*) * Non autem ſi tectum corruat, quia conſecratio eſt in parietibus. V. *Laym. l. c.*

369 „ 3. Altare execratur 1. Si, cum fixum eſt, lapis conſecratus removeatur ab inferiori ſtructura.

Ita ex *c. Ad hæc &c. Ligneis. de Conſecr. Eccl.* Intellige hoc de menſa totaliter conſecrata, ita ut in qualibet ejus parte poſſit ſacrificari. Non execratur tamen Altare, ſi aliqui tantum lapides ſtructuræ dimoveantur, ut docent *Suar. d.* 81. *ſe.* 5. *Laym. c.* 6. *n.* 6. *Pal. p.* 11. *n.* 9. Imo *Vaſq. & Suar. ap. eundem* dicunt non execrari Altare, ſi tota menſa cum lapidibus, quibus inhæret, alibi transferatur; quia textus non loquuntur de ſeparatione a ſtructura. Hæc de Altari fixo; ſed Altare portatile minime execratur, ſi Ara moveatur a lignis, ſive a capſula, ubi Ara eſt incluſa; capſula enim illa non pro forma, ſed ad cuſtodiam & ornatum tantum inſtituta eſt, ut recte dicunt *Suar. l. c. Laym. n.* 3. *& Pal. cum Sa, Sylveſt. Abb. & Con.* contra *Palud. & Ang.* Textus autem prohibentes ſeparationem loquuntur tantum de Altari fixo.

Nota hic autem Decretum S. C. Rit. editum die 3. Dec. 1661. apud *Merati t.* 1. *p.* 2. *in Indice n.* 393.) ubi ſic dictum fuit: *Habens indultum a Sede Apoſtolica erigendi Oratorium privatum in propria domo, ſi quis voluerit ibi ædificare Altare ligneum, non indiget facultate Apoſtolica, dummodo Altare ligneum cum ſacro lapide parieti colligatum, amovibile non ſit, & Altaris portatilis imaginem non præſeferat.* Vide n. 424. 13.

„ 2. Si ita frangatur (ſive fixum, ſive portatile ſit), ut in nulla ejus integra parte calix cum patena poſſit conſiſtere * (*Secus ſi in aliqua parte calix & patena cum Hoſtia conſiſtere poſſit, ut Salm. c.* 4. *n.* 79. *Lugo, Pal. &c. item Tourn. p.* 806. *R.* 3. *ex c.* 3. *de Conſec. Eccl. ubi præcipitur, Altaris tabula denuo conſecrari*, ſi enormiter fracta fuerit, *ſaltem ex majore ipſorum parte, ut ait Tamb. c.* 1. *§.* 1. *n.* 3. *An autem Ara poſſit fieri ex duobus lapidibus conjunctis? Affirmant Hurt. & Paſq. ap. Croix n.* 314. *Sed communiſſime, & rectius negant Salm. n.* 80. *Tourn. p.* 804. *q.* 2. *& Tamb. c.* 5. *§.* 2. *n.* 6. *cum aliis.*) *

„ 3. Si ſpoliatur ſepulchrum: quod tamen quidam negant, ut *Lugo, Tamb. l.* 1. *c.* 5.

Dubitatur hic 1. An Reliquiæ Sanctorum ſint neceſſariæ ad conſecrationem Altaris? *Prima* ſententia affirmat, quam tenent *Sylv. v. Altare q.* 1. *Azor. t.* 1. *l.* 10. *c.* 27. *q.* 8. *Habert t.* 5. *p.* 704. *q.* 3. *Tourn. p.* 805. *q.* 5. *Armilla &c. ap. Eſcob. l.* 21. *n.* 421. Probatur 1. ex *c. Placuit de Conſecr. diſt.* 1. ubi præcipitur everti Altaria, quæ carent Reliquiis: & idem habetur in Conc. Carthag. V. *c.* 14. Probatur 2. *Can.* 7. vel 9. Concilii Nicæni II. ubi dicitur nullum Templum conſecrari ſine Sanctorum Reliquiis. Probatur 3. ex conſuetudine Eccleſiæ, quæ ſatis indicatur per Orationem illam, quæ dicitur in Miſſa; *Oramus te Domine per Merita Sanctorum tuorum, quorum Reliquiæ hic ſunt, &c. Secunda* vero communior ſententia negat Reliquias eſſe neceſſarias, & hanc tenent *Suar. d.* 81. *ſe.* 5. *Laym. c.* 6. *n.* 8. *Lugo d.* 20. *n.* 75. *Pal. p.* 9. *n.* 5. *cum Panorm. Vaſq. & Con. Viva q.* 5. *a.* 6. *n.* 9. *Elbel p.* 143. *n.* 259. *ac Eſcob. l.* 21. *n.* 422. *cum Ang. Hoſt. &c.* & probabilem putant *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 306. *& Merati t.* 1. *p.* 2. *pag.* 398. Ratio, quia (ut dicunt) nullibi habetur de Reliquiis apponendis expreſſum præceptum; illud enim quod extat in *cit. c. Placuit, & Can.* 14. Carthaginenſis, ajunt non eſſe alicujus Concilii Generalis. Illud autem, quod habetur in Concilio Nicæno, dicunt intelligi de Reliquiis requiſitis in Eccleſia, non autem in omni Altari, ſaltem tale præceptum, ut cenſent, ſi unquam adfuit per contrariam conſuetudinem eſt abrogatum. Ad Orationem autem illam Miſſæ, *Quorum Reliquiæ, &c.* reſpondent intelligi ſub conditione ſi adſint. His tamen non obſtantibus, puto non recedendum a prima ſententia, tum propter univerſalem contrariam conſuetudinem, quam non immerito *Tourn.* cenſet firmatam ex eo quod (ut advertit cum *Sylvio*) in antiquo Miſſali præcipiebatur omitti prædicta Oratio in Miſſa, ſi deſint Reliquiæ, ac poſteriora Miſſalia hanc exceptionem abſtulerunt; tum propter Decreta S. C. Rituum, mox infra adducenda, ubi declaratur execratum Altare, a quo removentur Reliquiæ, vel frangitur ſigillum; unde ſatis probatur Reliquias eſſe neceſſarias ad Altaris conſecrationem. Et clarius hoc declaratum fuit alio Decreto 19. Jan. 1614. *ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2055. *Decr.* 143. ubi dictum fuit, permitti Altare portatile ligneum, *dummodo habeat Reliquiarum repoſitorium.*

Dubitatur 2. an Altare amittat conſecrationem, ſi frangatur Sigillum, vel removeatur Sepulchrum cum Reliquiis? Nomine *Sepulchri* intelligitur loculus ille, in quo Reliquiæ reconduntur: nomine vero *Sigilli* intelligitur parvulus ille lapis, quo ſepulchrum clauditur. *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Suar. d.* 21. *ſect.* 1. *Elbel p.* 134. *n.* 259. *cum Anacl. & Eſcob. l.* 21. *n.* 426. *cum Franc. Lugo, & Averſa*, item *Soto, Vaſq. Con. Tamb. ap. Croix n.* 306. *in fine*, qui probabilem putat cum *Laym. c.* 6. *n.* 9. Utuntur eadem ratione qua ſupra, nempe quia non conſtat de præcepto, quod Reliquiæ ſint neceſſariæ ad conſecrationem Altaris. *Secunda* tamen ſententia communior affirmat, & hanc tenent *Holzm. p.* 85. *n.* 371. *Spor. n.* 147. *n.* 376. *Tourn. p.* 706. *cum Pontas, Habert t.* 5. *p.* 704. *q.* 3. *Laym. l. c. cum Sylv. Angelo, Durand. Henr. &c.* communiter ut aſſerit, item *Bon. Sa, &c. ap. Pal. p.* 9. *n.* 6. Ratio, quia (ut ait *Laym.*) talis eſt conſuetudo Eccleſiarum, ut Altaria, fracto Sigillo, vel amoto Sepulchro, iterum conſecrentur. Et hanc ſententiam tenendam cenſeo ex Decretis S.C. Rituum, nam die 5. Martii 1603. ſic declaravit: *Altare portatile tunc conſecrationem amittit, quando frangitur, vel loco movetur repoſitorium Reliquiarum* (*ap. Pitton. tom.* 1. *de Ritib. n.* 148.) Item die 5. Martii 1623. decrevit: *Celebrari non poteſt ſuper Altare, a quo furtim, non emota, vel fracta Menſa, ſubtractæ fuerint Reliquiæ a Militibus, niſi Altare de novo conſecretur*, (*apud eund.* Pitton. *n.* 699.) Item die 21. Junii 1710. ſic reſpondit: *Si Altare fuerit conſecratum ad modum Altaris portatilis, non execratur in quavis remotione, ſed tantum quando frangitur Sepulchrum Reliquiarum* (*Apud* Pitton. *n.* 1687.) Attamen dicunt *Tourn.*, *& Sporer*; quod urgente neceſſitate non erit illicitum in tali Altari celebrare.

Hic obiter notandum aliud Decretum S. C. editum die 10. Nov. 1599. (*ap.* Pitton. *n.* 100.) ubi dictum fuit: *Si ſub Altari, vel ſub ejus gradibus humata ſint defunctorum cadavera, non eſt ibi celebranda Miſſa, donec alio transferantur.* Idem confirmatum fuit die 15. Junii 1633. *ap.* Pitton. *num.* 672. Notat tamen *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2067. quod ſi cadavera ſint humata profunde in cella aliqua, ſub alto fornice conſtructa, non videtur prohiberi ſuper illam dici Miſſam; tunc enim cadavera videntur ſatis ſeparata ab Altari, neque tunc ſuper ea cadent verba, *quorum Reliquiæ hic ſunt.*

„ 4. Calix execratur, ſi notabiliter frangatur, vel ita, ut fiat inutilis ad uſum Sacrificii: v. gr. ſi foramen ſit in fundo, licet minutiſſimum * (*Non vero ſi foramen ſit in loco ſuperiori, ita ut calix bene poſſit ſacras ſpecies retinere, Ronc. c.* 5. *q.* 4. *cum Diana.*) * vel ſi figura deſtruatur:

„ non

Digitized by Google

„ non tamen ſi in tornatili pes ſeparetur a cuppa, quia in
„ tornatili conſecratur ſola cuppa, *Bon. d. 4. c. ult. p. 9. ex Suar.*
„ *&c.* * (*Vide ſupra hic dubitat.* 4.) *. Neque execratur, ſi
„ pereat inauratio. Unde, licet communiter calix, & pate-
„ na, poſt novam inaurationem, quoad eam partem, qua
„ Chriſti Corpus, vel Sanguinem contingunt, denuo con-
„ ſecrentur, id tamen neceſſarium non eſſe, docent *Duran.*
„ *Con.* & alii contra *Suar. Bon.* & alios, etſi decet, ut ab-
„ luantur aqua benedicta. Ita *Dian.* 1. 1. *Miſc. reſ.* 3. *& Laym.*
„ hic; item *Lugo d.* 20. *n.* 94.

Dubitatur 1. An execretur calix, ſi pereat inauratio? Affirmant *Azor. Palud. &c. ap. Eſcob. l.* 21. *n.* 468. quia tollitur ſubjectum immediatum conſecrationis, cum tota unctio in ſuperficie calicis fiat. Negant vero probabilius cum ſententia communi *Lugo d.* 20. *n.* 94. *Sporer n.* 399. *Tourn. t.* 5. *p.* 816. *cum Suar. Laym. Sylveſt. Ang.* & aliis paſſim ut aſſerit, & *Eſcob. n.* 470. *cum Con. Fill. Arm. &c.* communiter ut ait. Ratio, quia licet unctio non fiat niſi in ſuperficie, tamen tota moles calicis conſecratur; & patet, quia ſi calix non ſit tornatilis, & ejus pes frangatur, etiamſi cuppa integra maneat, calix erit execratus, ut omnes communiter dicunt; ergo non in ſola ſuperficie conſiſtit conſecratio, ſed in toto calice.

Dubitatur 2. An calix, qui de novo inauratur, nova indigeat conſecratione? Affirmant *Suar. d.* 81. *ſe.* 3. *Azor. cap.* 28. *q.* 4. *Bon. p.* 9. *n.* 19. item *Vaſq. Sylv. Ang. Tab. &c. ap. Salm. c.* 4. *n.* 90. quia calix conſecratur propter contactum Sanguinis Chriſti, unde quando illius ſuperficies non eſt conſecreta, neceſſario requiritur, ut calix de novo conſecretur. Negant vero probabilius *Laym. c.* 6. *n.* 7. *Lugo d.* 20. *n.* 95. *Elbel n.* 281. *Tamb.* §. 5. *n.* 6. *Eſcob. l.* 21. *n.* 473. *cum Durando, & Diana*, item *Con. Sa, & Gabr. ap. Salm. l. c.* Et probabile putet *Pal. p.* 10. *n.* 12. atque valde adhæret *Tourn. p.* 816. Ratio, quia cum ſit communis doctrina, ut mox ſupra vidimus, quod calix, amittendo inaurationem, non amittit conſecrationem; ita pariter conſecrationem non amittit, ſi de novo inauretur; prout ſi Eccleſia conſecrata de novo dealbetur, nova non indiget conſecratione, ut communiter DD. ſentiunt; aut ſi Corporali lacero aliqua exigua pars aſſuatur, hæc etiam manet benedicta, ut clare infertur ex *c. unico de Conſecr. Eccl. in* 6. ubi dicitur majus dignum trahere ad ſe minus dignum. Objiciunt: Licet calix remaneat conſecratus, non eſt tamen conſecrata ſuperficies illa aurea, quæ ſola immediate tangit Sanguinem Chriſti; pari modo ſi intra cuppam calicis alia ſubtilior cuppa poneretur, iſta non fieret ſacra; ita *Suarez*, & *Vaſq.* Sed facile reſpondetur cum *Lugo*: Superficies illa per conjunctionem ad calicem conſecratum, bene fit etiam ſacra, ſicut dealbatio Eccleſiæ, & pars Corporalis fiunt ſacræ per adjunctionem, ut diximus; item, ſi oleum non conſecratum in minori parte conſecrato immiſceatur, ex ipſa mixtione conſecratur, ut patet ex *c. Quod in dubiis* 3. *de Conſecr. Eccl.* ubi dicitur: *Non negamus, quin oleum non conſecratum conſecrato poſſit oleo commiſceri.* Alia autem eſt ratio cuppæ in aliam immiſſæ, quæ utique eſt vas diſtinctum, ac ſuperficiei aureæ, quæ fit pars ejuſdem calicis, & facit unum cum illo.

Dubitatur 3. An liceat celebrare in calice nunquam deaurato? Affirmat *Tamb. Meth. Miſſ. &c. c.* 1. §. 1. *n.* 3. quia (ut ait) ita uſus obtinuit; ſed hæc ratio ſaltem hodie non videtur ſubſiſtere, cum undique hodie uſus ſit in contrarium. Id autem probabile cenſet *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 346. cum aliis paſſim ut aſſerit, forte alia ratione ductus, nimirum quia, etſi in Rubrica *tit.* 1. *de Præpar.* dicatur: *Calix debet eſſe vel aureus, vel argenteus, aut ſaltem habere cuppam argenteam intus inauratam, & ſimul cum patena itidem inaurata.* Attamen in alia Rubrica *de Defect. tit.* 10. *n.* 1. ſic habetur: *Calicis cuppa debet eſſe aurea, vel argentea, vel ſtannea: non ærea, vel vitrea*, nulla mentione facta de inauratione; ex quo infertur illius deficientiam non eſſe inter defectus computandam. Et in prima Rubrica dici poſſet requiri inaurationem tantum de congruitate, & ad majorem decentiam, cum ibi ſimul expreſſe requiratur calix aureus, vel ſaltem argenteus, & nihilominus in ſecunda Rubrica etiam ſtanneus admittitur. Alii vero, ut *Tournely t.* 5. *p.* 815. & *Lugo d.* 20. *n.* 90. dicunt non eximi a culpa veniali conſecrantem in calice non inaurato, niſi paupertas excuſet; Et hoc videtur probabilius, cum in prima Rubrica dicatur, quod calix *debet ſaltem habere cuppam argenteam inauratam &c.* Idque confirmatum eſt ex communi conſuetudine. Nec obſtat ſecunda Rubrica, ubi permittitur calix ſtanneus; hæc enim intelligi debet juxta textum in *c. Ut calix.* 44. *de Conſecr. diſp.* 1. ubi permittitur conſecrare in calice ſtanneo, tantum ratione paupertatis; nec putandum eſt, Rubricam in hoc voluiſſe textui derogare; Unde, ne dicatur Rubricam ſibi contradixiſſe, dicendum eſt, quod prima Rubrica intelligenda eſt juxta ſecundam, nempe requirere calicem argenteum, niſi excuſet paupertas; & ſub eadem limitatione intelligi debet, cum requirit inaurationem. Hic autem obiter notandum, quod Rubrica permittit calicem ſtanneum, ſed non *æreum*: Verum dicit *Holzm. n.* 373. in hac Rubrica non prohiberi calicem ex ære, vel auricalco inauratum, nam in cit. textu *Ut Calix*, in tantum talis calix vetatur, in quantum hic *ob virtutem vini æruginem parit, quæ vomitum provocat*: Sed calix æreus inauratus æruginem non parit; & ideo ait *Holzm.* hoc uſitari in Germania pro Eccleſiis pauperculis.

Dubitatur 4. An Calix amittat conſecrationem ſi cuppa ſeparetur a pede? Si cuppa eſt fixa pedi, certum eſt apud omnes amittere conſecrationem; Si vero pes ſit tornatilis, etiam affirmant *S. Antonin.* 3. *p. tit.* 13. §. 5. & *Palud. Sylv. & cap. Eſcob. l.* 21. *n.* 474. quia Calix per ſeparationem jam formam amittit. Sed communiter negant *Suarez d.* 81. *ſect.* 7. *Bon. p.* 9. *n.* 20. *Lugo d.* 26. *n.* 93. *Ronc. c.* 6. *quæſt.* 4. & *Eſcob. n.* 476. *cum Fill. Averſa, Hurt. & aliis.* Ratio, quia per talem ſeparationem Calix revera formam non perdit, cum ejus partes ſine novo artificio jungi poſſint.

„ 5. Veſtes ſacræ exſecrantur, quando ita deſtruuntur, ut 371
„ perdant ſuum uſum; ut ſi cinguli parte te non amplius
„ cingere poſſis, vel ſi manica ab alba ſeparetur, etiamſi
„ poſtea reparetur. Non perdunt autem, etſi attritis pars a-
„ liqua aſſuatur; vel cinguli parti aptæ adhuc ad cingendum
„ altera annectatur, quia tunc acceſſorium ſequitur princi-
„ pale. *Lugo, Tamb. de exp. Sacrif. l.* 1. *c.* 3. §. 2. * (*Ita*
„ *etiam dicunt Tourn. p.* 823. *Salm. c.* 4. *n.* 94. *cum communi,*
„ *Tamb. c.* 3. §. 2. *Elbel n.* 282. *cum Laym. Gav. & aliis*
„ *paſſim. Unde dicunt Suar. d.* 82. *ſect.* 2. *&* 3. *Bonac. p.* 9. *a*
„ *n.* 26. *Laym. cap.* 6. *n.* 6. *Tourn. p.* 819. *& Pal. p.* 10. *n.* 12.
„ *cum Nav. & Con. quod Corporale tum amittit benedictionem,*
„ *cum redditur ineptum diminutione vel fractione ad decenter*
„ *continendum calicem cum patena: Alba, cum ab ea manica*
„ *abſcinditur: Cingulum, cum ita rumpitur, ut neutra pars*
„ *cingere poſſit: Stola, cum non poteſt humeros operire; &*
„ *idem dicendum, ſi aliqua ejus pars ſcinditur, quamvis ſta-*
„ *tim ſarciatur, quia jam ſuam formam amiſit.* *) Similiter,
„ ſi ſtola, vel caſula duplicata, facili ſeparatione, fiant
„ duæ, quarum utraque apta ſit ad Sacrificium, non perdunt
„ benedictionem. *Tamb. l. c.* * (*Ita communiſſime DD. cum*
„ *Suar. d.* 82. *ſect.* 2. *Salm. c.* 4. *n.* 94. *& Sa ap. Pal. p.* 10.
„ *num.* 8.) *

„ 6. Partes avulſæ a re conſecrata, deſtructa ejus forma,
„ deſinunt eſſe ſacræ, v. gr. ligna, & lapides Eccleſiæ di-
„ rutæ, vel Altaris: ob reſpectum tamen ad rem ſacram,
„ cujus ſunt reliquiæ, non poſſunt applicari ad uſus profa-
„ nos, aut dividendi, ſine licentia Papæ. Statuæ autem ſa-
„ cræ, & imagines templi deſtructi debent in alio collocari,
„ & in loco Eccleſiæ Crux erigi. Lacera etiam Paramenta,
„ aut vetuſtate conſumta debent igne abſumi, & non adhi-
„ beri ad uſus profanos, ut habetur in *c. Altaris, de Conſecr.*
„ *diſt.* 1. Vide *Suar. & Sa, v. Miſſa, & Laym. l. c. c.* 9. *Tamb.*
„ tamen *l.* 1. *de expod. Sacrif. c.* 2. §. 3. *ex Pal.*, item *Dian. p.* 5.
„ *t.* 13. *reſ.* 76. docet probabile eſſe, quod non ſit ſaltem mor-
„ tale, ſi mutata forma ad profanos uſus applicetur, v. gr.
„ calix confractus, alba diſſoluta, fruſtula corporalis, &c. V.
„ ſupra *l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *d.* 2. * (*Vide dicta Tom.* 1. *lib.* 3. *n.*
„ 41. *Quibus adde id quod habetur in c. Ligna de Conſecr.*
„ *diſt.* 1. *ubi Hyginus Papa ſic ſtatuit*: Ligna Eccleſiæ de-
„ dicatæ non debent ad alius opus jungi, niſi ad aliam Ec-
„ cleſiam, vel igni ſint comburendæ, vel ad profectum in
„ Monaſterio. *Advertunt tamen Salm. tr.* 21. *c.* 10. *n.* 146.
„ *cum aliis communiter, hujuſmodi ligna non debere conſumi*
„ *in Religioſorum coquina. Præterea dicit Sylv. v. Benedictio*
„ *q.* 7. *lapides Eccleſiæ dirutæ in Religioſorum ædificiis col-*
„ *locandos eſſe; ſed hoc nemo dicit eorum quos obſervavi, nec*
„ *ulla textu video probatum.*)

Quæres hic, an liceat ſæcularibus Sacerdotibus celebrare in Eccleſiis Regularium, contra prohibitionem Epiſcopi? Videtur obſtare Trident. *Seſſ.* 22. *Decret. de Obſervand. in celebr. Miſſ.* ubi: *Singuli* (Epiſcopi) *in ſuis Diœceſibus interdicant, ne cui vago & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare liceat.* Sed reſponderi poteſt ibi dici *in Diœceſibus ſuis*; ſed Eccleſiæ Regularium ſunt exemtæ a juriſdictione Epiſcoporum, unde quaſi loca extra Diœceſim ſita reputantur, ut probabiliter dictum eſt *Tom.* 1. *l.* 1. *n.* 156. *in fine.* Verumtamen refert *Lezana in Summ. qu. Regul. tom.* 1. *c.* 12. *n.* 41. *verſ. Ad duodecim*, S. C. Concilii ſub die 2. Jun. 1620. declaraſſe, non licere Regularibus in ſuis Eccleſiis ad celebrandum admittere Presbyteros ſæculares contra prohibitionem Epiſcopi. An autem hujuſmodi Declarationes obligent ut leges? Vide dicta *T.* 1. *l.* 1. *n.* 106.

D U B I U M V.

Quæ ſint requiſita ad Miſſam?

372 *Prænotantur quæ ſunt præſcripta in Rubrica.*
373 I. *Requiritur* Altare *conſecratum.*
374 II. Mappa *triplex.* 375. *Dub.* 1. *an ſufficiant duæ Mappæ, vel una duplicata? Dub.* 2. *An Mappæ debeant eſſe benedictæ? Dub.* 3. *An tam Mappæ quam Corporale debeant ex lino confici?*
376 III. Veſtes *ſacræ, & mundæ.* 377. *Dub.* 1. *An ſit mortale celebrare ſine Stola, Manipulo, aut Cingulo? Dub.* 2. *An ob metum mortis liceat celebrare ſine ulla veſte ſacra?* 378. *Dub.* 3. *An Prælati Regulares poſſint ſacras veſtes benedicere? Dub.* 4. *An Epiſcopi poſſint aliis delegare licentiam benedicendi veſtes?* (*Vide etiam, nu.* 381., *Dub.* 5. *An color veſtium ſit de præcepto?*)
379 IV. Calix & Patena *conſecrata.* 380. *An Calices, Veſtes, &c. remaneant conſecrata, vel benedicta, ſi quis in eis celebret?* 381. *An Abbates poſſint benedicere Calices, paramenta, &c. etiam pro Eccleſiis alienis?*
382 *Quibus ſit licitum tangere vaſa ſacra, Corporalia & Veſtes?*
383 *De* Pyxide, *& materia ejuſdem, vel Calicis.* 384. *Dub.* 1. *An Pyxis debeat conſecrari?* 385. *Dub.* 2. *An debeat benedici?*
386 V. Corporale *benedictum.* 387. *Quibus liceat lavare Corporalia? Et an aqua lotionis omnino mittenda ſit in Sacrarium?*

388 VI.

388 *VI.* Palla linea, *An ſit mortale celebrare ſine Palla, vel ea non benedicta. Et an liceat duas Pallas adhibere?*
389 *VII.* Purificatorium. *An hoc debeat eſſe benedictum?*
390 *VIII.* Miſſale. *An liceat in neceſſitate celebrare ſine Miſſali, vel cum Miſſali de Ritu diverſo?*
391 *IX.* Miniſter Maſculus. *Dub.* 1. *Quale peccatum ſit celebrare ſine Miniſtro?* 392. *Dub.* 2. *An peccet graviter Sacerdos celebrans miniſtrante, vel reſpondente femina?*
393 *X.* Crucifixus. *Dub.* 1. *An ſit mortale celebrare ſine Cruce, aut Crucifixo? Dub.* 2. *An manente in Altari magna Imagine Crucifixi, alia Crux requiratur? Et an Crux, & aliæ Imagines Sanctorum debeant eſſe benedictæ?*
394 *XI.* Candelæ ex Cera. *Dub.* 1. *An liceat celebrare cum candelis ex ſebo, vel oleo? Dub.* 2. *An cum uno lumine cereo? Et an cum quatuor candelis?*
395 *XII.* Antipendium, Pulvillus, Burſa, Velum, & Manutergium.
396 *XIII.* Capitis nudatio. 397. *dub.* 1. *An ſit mortale celebrare capite cooperto? Quid ſi adſit cauſa ſic celebrandi?* 398. *Dub.* 2. *An liceat celebrare cum cæſarie ficta?*
399 *An Rubricæ Miſſalis ſint directivæ, vel præceptivæ?* 400. *An ſit mortale omittere cæremonias leviores in notabili parte? Et quantum temporis ſit in celebratione inſumendum? Monitum.*
401 *An omnia Decreta S. C. Rituum rigoroſe obligent?*
402 *An liceat celebrare nudis pedibus, aut cum baculo, &c.*
403 *De omiſſione partium Miſſæ; Et an repetenda omiſſa?* 404. *De partibus ordinariis omiſſis?* 405. *Quæ omiſſio ſit mortalis, & ſignanter in Canone?* 406. *Quæ vero ſit tantum venialis?* 407. *Quæ mutilatio ſit mortalis?* 408. *De Purificatione Calicis facienda.* 409. *De partibus Extraordinariis omiſſis; & etiam de lotione manuum.* 410. *Dub.* 1. *Quomodo peccent Regulares nominantes in Canone nomen Generalis vice Epiſcopi? Et quinam Epiſcopus nominandus? Dub.* 2. *An peccet omittens Orationes ante vel poſt Miſſam? Dub.* 3. *An peccent omittentes Orationes ad veſtes? Dub.* 4. *An peccet Sacerdos non recitans in Miſſa ſolemni, quæ cantantur a Choro? Dub.* 5. *Quomodo peccet celebrans voluntarie diſtractus?*
411 *Quomodo peccet Sacerdos addens aliqua in Miſſa?*
412 *An liceat dicere Miſſam ante Matutinum & Laudes? Remiſſive ad n.* 347.
413 *De iis quæ voce alta, vel ſubmiſſa dicenda ſunt.* 414. *Dub.* 1. *An peccet ita ſubmiſſe celebrans, ut nec ſeipſum audiat?* 415. *Dub.* 2. *An peccet recitans ſubmiſſe, quæ alte dicenda ſunt?* 416. *An ſit mortale alte dicere, quæ ſubmiſſe ſunt recitanda?*
417 *An & quando liceat mutare Miſſam?* 418. *In quibus diebus prohibentur Miſſæ Votivæ?* 419. *In quibus vero permittuntur? Et an tunc pro arbitrio paſſim dici poſſint?* 420. *Qu.* I. *An ſit mortale dicere Miſſam votivam in diebus vetitis?* 421. *Qu.* II. *Ob quas cauſas in dictis diebus poſſint dici Miſſæ votivæ?* 1. *Ob neceſſitatem publicam.* 2. *Si in illa Eccleſia celebretur Feſtum duplex.* 3. *Si exponatur SS. Sacramentum.* 3. *Si præſens ſit cadaver, vel dicenda ſit Miſſa Anniverſaria.* 422. *Qu.* III. *An obligatus dicere Miſſam votivam, ſatisfaciat ſi dicat currentem?* 423. *Qu.* IV. *Quænam ſint advertenda circa modum dicendi Miſſas votivas? Et* 1. *De numero Orationum.* 2. *De Miſſis habentibus introitum particularem, &c.* 3. *De Miſſis Beatorum conceſſis alicui Ordini, vel loco.* 4. *De Miſſa SS. Trinitatis, Angelorum, Spiritus Sancti, B. V. Mariæ, & de Requiem &c.*
424 *Afferuntur aliqua Decreta magis notabilia circa Miſſarum celebrationem.*
Quæritur hic obiter, quanam ex cauſa liceat exponere SS. Sacramentum?

372 ANte omnia hic refert prænotare Rubricam Miſſalis, quæ facit ad ea quæ infra membratim dicenda ſunt. In Rubrica p. 1. tit. 20. ſic habetur: *Altare, in quo SS. Miſſæ Sacrificium celebrandum eſt, debet eſſe lapideum ab Epiſcopo conſecratum, vel ſaltem ara lapidea ſimiliter ab Epiſcopo conſecrata in eo inſerta, quæ tam ampla ſit, ut hoſtiam, & majorem partem calicis capiat. Hoc Altare operiatur tribus mappis ſeu tobaleis mundis ab Epiſcopo, vel ab alio habente poteſtatem, benedictis, ſuperiori ſaltem oblonga, quæ uſque ad terram pertingat, duabus aliis brevioribus, vel una duplicata. Pallio quoque ornetur coloris, quoad fieri poteſt, diei feſto vel officio convenientis. Super altare collocetur Crux in medio, & candelabra ſaltem duo cum candelis accenſis hinc & hinc in utroque ejus latere. Ad Crucis pedem ponatur tabella, Secretarium appellata: In cornu Epiſtolæ cuſſinus ſupponendus Miſſali, & ab eadem parte Epiſtolæ paretur cereus ad elevationem Sacramenti accendendus, parva campanula, ampullæ vitreæ vini, & aquæ cum pelvicula, & manutergio mundo in feneſtella, ſeu in parva menſa ad hæc præparata. Super Altare nihil omnino ponatur, quod ad Miſſæ Sacrificium, vel ipſius Altaris ornatum non pertineat.*

373 „ Reſpond. Hæc ſequentia: I. Et quidem ſub gravi ſacrilegio requiritur *Altare* conſecratum ab Epiſcopo, vel Abbate (hunc enim Altaria, calices, & campanas poſſe conſecrare, etiam ad uſum alienarum Eccleſiarum, docet *Dian. lib.* 3. *tr.* 2. *reſ.* 16. cum *Barboſ.* & aliis 4. ex declaratione *Cardin.* & privilegio Innoc. III.) vel Sacerdote privilegiato, ſtabile, vel portatile: utrumque tamen ex integro lapide, quantum ad ſuperiorem menſam, quæ conſecratur; debetque eſſe tanta, ut poſſit capere calicem cum patena, Non ſufficit autem, Hoſtias eſſe in ara conſecrata, dum conſecrantur, verum etiam debent tam parvæ, quam magnæ in eadem relinqui tempore Sacrificii, & non alibi, licet ſupra aliud corporale, deponi, v. g. propter loci anguſtias: * (*Non igitur licet ante Communionem ponere Particulas conſecratas extra Aram, ut communiter Tamb. lib.* 1. *cap.* 5. §. 1. *n.* 4. *Salm. cap.* 4. *n.* 79. *cum Lugo. Secus vero poſt Communionem, ut Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 310. *cum Averſ. & communi contra Vaſq.*) * quia omnes ſunt unica victima, & per modum unius offeruntur. Quapropter rubricæ Miſſalis eas ſupra corporale, ante, vel poſt calicem poni volunt. Hinc etiam minus recte faciunt, qui, Conſecratione facta, mox hoſtias minores a ſe conſecratas dant alteri Sacerdoti diſtribuendas populo, quia, ſicut Sacerdos non debet de ſua hoſtia dare, priuſquam ipſe ſumpſerit, ſic nec de aliis, cum ſint una victima, & hoſtia, omneſque orationes, oblationes, & benedictiones ſequentes non minus ſpectent ad parvas hoſtias, quam ad magnam, neque ante ſumptionem Sacerdotis perfecte, & integre ſacrificata ſit victima, *Card. de Lugo qu.* 20. *ſect.* 2. *nu.* 69. Eum tamen, qui contrarium fecerit, a peccato ſaltem mortali, imo, ſi neceſſitas fuit expediendi Communionem populi, ab omni excuſat *Tamb. lib.* 5. *exped. ſacrific. cap.* 5.

„ II. *Mappa* linea triplex; etſi enim ſecundum quoſdam una duplicata, imo ſecundum *Sa, Angel. Azor. cap.* 28. *q.* 7. *& Laym. lib.* 5. *t.* 5. *c.* 6. *n.* 17. una ſimplex ſufficiat in neceſſitate: Miſſale tamen Romanum, auctoritate Clem. VIII. & Pii V. editum expreſſe tres requirit, *tit. de defect.* uti *& Gavant.* V. *Card. de Lugo.* Ut ea benedicta ſit, non eſt omnino neceſſarium; ut habet *Sylv.* Unde in neceſſitate vulgaris adhiberi poteſt, & aliis uſibus reddi. *Laym. loc. cit.* 374

Repetamus hic ea quæ in Rubrica Miſſalis, ut ſupra, circa Mappas præſcribuntur: *Hoc Altare operietur tribus mappis, ſive tobaleis mundis, ab Epiſcopo vel ab alio habente poteſtatem benedictis, ſuperiori ſaltem oblonga quæ uſque ad terram pertingat* (quod tamen hodie non eſt in uſu), *duabus aliis brevioribus, vel una duplicata.* Sed dubitatur 1. An ſufficiant duæ Mappæ, vel una duplicata? Affirmant *Suar. d.* 21. *ſe.* 6. *Laym. c.* 6. *nu.* 12. *Holzm. n.* 371. *Pal. p.* 10. *n.* 1. *cum Sa, Az.* item *Bon. Henr. & Gob. ap. Croix n.* 322. etiamſi hæ duæ Mappæ totum Altare non tegant: Ratio, ut dicunt, quia ſic uſus habet. Attamen puto a Rubrica non recedendum, ut ſentiunt *Lugo d.* 20. *n.* 6. *Tourn. p.* 807. *q.* 9. *Gav. in dict. Rubr.* (ubi ait contrariam opinionem non eſſe tutam) *Ronc. c.* 6. *q.* 5. *& Eſcob. l.* 21. *n.* 434. qui cum *Aug. & Averſa* miratur, quomodo aliqui DD. hanc obligationem non advertant poſt præfatam Rubricam præſcriptam a Clemente VIII. Tanto magis quod in *tit. de defect.* §. 10. *n.* 4. Rubrica inter alios hunc enumerat defectum: *Si Altare non ſit tribus Mappis ornatum.* Probabiliter tamen ajunt *Eſcob. & Ronc. cum Paſqual.* id culpam venialem non excedere. Celebrare autem ſine ulla Mappa, non excuſatur a mortali, ut communiter docent DD. apud *Ronc. l. c. cum* P. *Conc. p.* 502. *n.* 19. qui addit e converſo nullam committi culpam, ſi adſit gravis neceſſitas ſic celebrandi. 375

Dubitatur 2. An Mappæ neceſſario debeant eſſe benedictæ? Negant *Suar. Laym. & Pal. cum Sa locis ſupra cit.* item *Tamb. l.* 1. *c.* 6. §. 2. *n.* 2. & conſentit *Wigandt tr.* 15. *n.* 63. dicens, benedictionem fieri tantum de decentia. Ratio, quia (ut ajunt) nullo jure id cavetur, nec conſuetudine obſervatur. Hæc ſententia non videtur improbabilis propter auctoritatem horum AA. præſertim *Suarii*, qui teſtatur conſuetudinem eſſe in contrarium. Hoc tamen non obſtante, magis adhæreo ſententiæ oppoſitæ, quam tenent *Azor. p.* 1. *l.* 10. *c.* 28. *q.* 8. *Bon. p.* 9. *n.* 25. *Tourn. p.* 807. *q.* 9. *Ronc. c.* 5. *q.* 5. *cum Paſqu. Gav. p.* 1. *tit.* 20. *Eſcob. cum Sylv. Averſa, & Gabr.* Ratio, quia in Rubrica (ut ſupra) ita præſcribitur, & in *tit. de defect. n.* 4. numeratur eodem modo pro defectu adhibere Veſtes non ſacras, ac Mappas non benedictas. Talis vero defectus, ut probabiliter dicunt *Eſcob. & Ronc. cum Paſqu.* non excedit culpam venialem; unde recte docent *Azor. Bon. Eſcob. & Tourn., cum Gav. Sylv. & Quarti ll. cit.* nullum eſſe peccatum uti Mappis non benedictis in neceſſitate, puta (ut ait *Eſcob.*) ſi adſit dies feſtus, & non poſſint haberi benedictæ; Sed minorem cauſam ſentio excuſare, cum ad excuſandum a veniali ſufficiat quævis cauſa rationabilis.

Dubitatur 3. An Mappæ, & Corporale debeant ex lino confici, vel ſufficiat eſſe ex cannabe? *Tourn. p.* 807. *q.* 9. *Suar. d.* 81. *ſe.* 6. *Eill. tr.* 5. *n.* 125. dicunt omnino debere confici ex lino, & probant ex *c. Conſulto.* 46. ubi ſic dicitur: *Sacrificium Altaris non in ſerico panno* (ſcil. Corporali, ut explicat *Gloſſa*), *aut tincto quiſquam celebrare præſumat, ſed in puro linteo ab Epiſcopo conſecrato, ſcil. lino procreato.* Et ex *c.* 27. *diſt.* 2. *de Conſecr.* ubi Mappæ vocantur *lintea*, nempe ex lino confectæ. Sed probabilius, & communiſſime ſufficere eſſe ex cannabe, tenent *Bon. p.* 9. *n.* 24. *& Croix n.* 133. *cum Gob.* item *Azor. & Quarti apud Tourn. l. c.* ac *Arm. Tab. & Reg. ap. Eſcob. n.* 446. Ratio, quia cannabe, & linum juxta communem uſum indifferenter ſumuntur.

„ III. Sub gravi ſacrilegio *Veſtes ſacræ*, hoc eſt benedictæ ab Epiſcopo, vel Sacerdote habente privilegium, ut habent Mendicantium ſaltem Superiores, ſive Prælati. V. *Tamb. t.* 1. *c.* 3. §. 2. *exped. ſacr.* Quarum tamen colores non eſſe præcepti, ſed directionis, notat *Honob.* apud *Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 57. In gravi autem neceſſitate, etſi præſtet, ſi ſine ſcandalo fieri poſſit, Miſſam, cujus audiendi, vel faciendi obligatio tunc ceſſat, omittere, licere celebrare ſine ſtola, vel manipulo, vel etiam uti cingulo non benedicto, 376

fortiori excuſare omnem rationabilem cauſam, ut ſi concurſui Sacerdotum non ſufficerent veſtes debiti coloris. Putant autem *Quarti l. c. d. 2.* & *Merati t. 2. p. 1. p. 629.* (contra *Turrinum*) quod color croceus, ſive flavus æquivalet omni colori, quia omnes ad illum concurrunt.

379 „ IV. Sub mortali requiritur *Calix*, & *Patena* conſecrata: ſi tamen in nondum conſecratis aliquis bona, imo addunt *Bondon.* & *Tamb.* mala fide celebraſſet, licet ſic celebrando peccaſſet mortaliter, probabile eſſe, quod hoc ipſo cenſeantur conſecrata, liceatque in iis celebrare, contra de *Lugo*, & *Laym.* docet *Dian. p. 2. t. 14. p. 5. t. 13. R. 60.* & *p. 9. t. 8. R. 18.* ex aliis octo. Idemque de ſacris veſtibus, item de corporali, pyxide, &c. quæ immediate tangunt ſpecies, cenſet *Tamb. de exp. ſacr. l. 1. c. 3. §. 1.*

380 Quæritur, an Calices, & alia remaneant benedicta, ſi quis in illis ſacrificet nondum benedictis? *Prima* ſententia communior negat, quam tenent *Croix l. 6. p. 2. n. 252.* & *Salm. c. 4. n. 96.* cum *Lugo*, *Laym. Azor.* &c. Et hanc probabilem vocat *Tamb. l. 1. c. 1. §. 4. n. 1.* Ratio (ut ait *Tamb.*) quia, licet per contactum ſpecierum Sacrarum res conſecrentur, ut indicat *S. Aug.* apud *Tamb. Vaſa .... ipſo miniſterio conſecrata, ſancta dicuntur.* Attamen aliud eſt rem ſacrari, aliud ad Sacrificium deputari, quod oportet, quodque tantum fit per benedictionem. *Secunda* vero ſententia cum *Diana*, *Con. Peyr.* ac alii apud *Tamb. ibid.* quam ipſe pariter vocat probabilem, affirmat illa remanere benedicta, quia per contactum ſpecierum jam æquivalenter, immo eminenter talis deputatio habetur: Et hoc evenire ait *Tamb. nn. 2.* cum *Sa*, tam ſi bona fide, quam ſi mala fide celebretur. Et idem probabile eſſe etiam pro veſtibus ſacris, & ornamentis Altaris ait *Tamb. n. 4.* cum *Gav.* & *Dian.* cum hæc ab ipſo miniſterio ſacro conſecrationem recipiant.

His non obſtantibus, recta putant *Salm. n. 98.* nullo modo recedendum a prima ſententia, dum aſſerit *Lugo d. 20. ſect. 2. n. 62.* contrariam merito communiter rejici a *Laym. Nav. Azor.* &c. Ratio, quia nec etiam eſt certum, immo omnino negatur, quod per contactum Sacramenti res remaneant conſecratæ, prout pavimentum, ſi ibi decidat Sacramentum, nullo modo remanet ſacratum. Quare ſecunda ſententia non ſatis tuta apparet, ut bene ait *Eſcob. l. 21. n. 477.* dum ſaltem videtur eſſe dubiæ probabilitatis. An vero liceat celebrare cum Calice non deaurato? Vide dicta *n. 370. dub. 1.* Et an cum Calice ex ſtanno, vel ære, aut aurichalco? Vide *ib. d. 3. in fine.*

381 Dicunt autem *Gav. Averſa*, *Bon.* & *Tamb. ap. Croix l. c. n. 353.* quod Abbates exercentes Pontificalia poſſunt benedicere Calices, & indumenta ſacra: Indumenta pro ſuis tantum Eccleſiis, Calices vero etiam pro alienis. Sed adverte Decretum Alexandri VII. allatum *n. 378. dub. 3.* ubi declaratum fuit Abbates tantum pro ſuis Eccleſiis, non vero pro alienis, etiam de licentia Ordinariorum, poſſe benedicere calices, campanas, &c. quibus adhibetur ſacra unctio, necnon veſtes ſacras. Idque confirmatum fuit per aliud Decretum noviter emanatum a noſtro P. Benedicto XIV. ad inſtantiam Cardinalis Spinelli Archiepiſcopi Neapolitani.

382 Quæritur II. Quibus ſit licitum tangere Vaſa ſacra, Corporalia, aut Veſtes? Nemo dubitat, exceptis Sacerdotibus & Diaconis, quin aliis ſit mortale tangere vaſa ſacra, dum continent Euchariſtiam, ut communiter dicunt (contra *Ochagavium*, & *Gob.* & *Sporer n. 403. Croix n. 360.* & *Pal. p. 10. n. 13.* cum *Suar. Fill.* & aliis paſſim, ex *c. Non oportet. 1. diſt. 21.* Difficultas eſt, an liceat laicis ſacra vaſa tangere, dum Euchariſtiam non continent? Affirmant *Sotus*, *Henr.* & *Fagund. apud Croix l. 6. p. 2. n. 358.* & perquam fuſe id defendit *Tamb. Meth. Miſſ. l. 1. c. 2. §. 1. n. 12.* cum *Scoto, Barth. ab Ang.* & *Sa v. Sacra, n. 3.* qui ſic ait: *Sacra tangi a laicis ſine contemtu, aut nullum peccatum eſt, aut leviſſimum.* Sed communiſſima & verior ſententia negat, quam tenent *Suar. d. 81. ſe. 8. §. Tertium*, *Bon. p. 9. n. 31. Laym. c. 6. n. 19. Tourn. t. 5. p. 818. Holz. pag. 86. n. 375. Habert t. 5. p. 709. Salm. t. 31. c. 10. n. 127. Antoine p. 493. n. 10.* & *Pal. p. 10. n. 43.* cum *Vaſqu. Sanch.* & *Con.* Hi docent laicos tangentes ſacra vaſa peccare (ſed non plus quam venialiter, cum non reputetur hæc materia gravis: & minime, ſi adſit rationabilis cauſa, ſecluſo ſcandalo & contemtu) ut probant ex *c. In ſancta. De Conſecr. d. 1.* ubi dicitur: *Indignum valde eſt, ut ſacra Domini vaſa quæcumque ſint humanis uſibus ſerviant: aut ab aliis* (nota) *quam a Domino famulantibus, eique dicatis tractentur viris.* Pro hujuſmodi autem ſacratis viris intelliguntur non ſolum Diaconi & Subdiaconi, ſed etiam Acolythi, ut ex *c. Non liceat, de Conſecr. diſt. 3.* ubi: *Non liceat cuilibet Miniſteria tangere, niſi Subdiacono, aut Acolytho in Secretario vaſa dominica.* Inſuper nunc poſſunt etiam ea tangere Tonſurati ex conſuetudine introducta, ut dicunt *Suar. l. c. Tamb. n. 9. Croix n. 357.* cum *Quarti*, &c. & idem docent *Bened. XIV. Notif. 29. n. 18.* cum *Paſqual.* Id quoque conceſſum eſt Laicis Regularibus Sacriſtis, ex privilegio Callixti III. & Sixti IV. *ap. Salm. l. c. n. 130.* & *131.* Necnon Monialibus Sacriſtis, ex communicatione privilegiorum. *Salm. n. 132.* Et hodie poteſt dici ex conſuetudine hoc licere etiam Laicis oblatis Congregationum Sacerdotum ſecularium Sacriſtis, & omnibus qui in habitu clericali Eccleſiis inſerviunt; hi enim in Eccleſia muneribus Clericorum funguntur: Saltem, dico, hos a culpa excuſari, quia dum officium Sacriſtæ exercent, ſemper adeſt aliqualis neceſſitas ſacra vaſa tangendi. Et idem quod dictum eſt de tactu ſacrorum vaſorum, dicendum eſt de tactu corporalium, ut ait *Merati p. 313.* cum *Quarti*, *Paſqual.*, & *communi.*

Minime autem peccant laici tangentes veſtes ſacras, aut alia non immediate attingentia Corpus, & Sanguinem Chriſti, ut *Pal. Suar. Con. Laym.* & alii ut ſupra *ll. cit.* ex ſententia (ut bene ait *Pal.*) in praxi recepta. Nec obſtat textus in *c. Altaris* & *c. Veſtimenta, de Conſecr. diſt. 1.* ubi hoc videtur vetitum; Nam dicit *Suar.* nullum ibi de hoc eſſe præceptum, vel ſaltem inquit *Suar.* cum *Gloſ. in d. c. Altaris, verb. Vela.* quod, ſi ibi aliquod adeſt præceptum, hoc uſu eſt abrogatum.

„ Ac licet decens ſit, ut etiam *Pyxis*, ſive Ciborium, & luna, ſeu ſphærula hierothecæ, & quodcumque vas continens, & immediate tangens Euchariſtiam, uti etiam ſecundum *Laym. l. 5. t. 5. c. 6.* vaſculum chriſma continens benedicatur (benedicere autem præter ea, in quibus unctio adhibetur, poteſt idem, qui cætera ornamenta) cum in Rituali Romano propria ſit pyxidis benedictio; id tamen neceſſe eſſe, negant *Suar. Hurt. Lugo*, *Tamb. l. 1. expe. ſacrif. c. 1. §. 6.* nec eſſe neceſſe imponere pyxidi vas lineum benedictum benedictione corporalis. 383

„ Porro calix, & patena confecta eſſe debent ex auro, argento, vel ſtanno, ſaltem quoad cuppam (admittunt etiam aliqui ex plumbo) ſed non ex ære, *c. ut calix, de conſecr. d. 1.* * (*Vide dicta n. 70. dub. 3. in fine*) * quamvis *Tamb. l. 1. exped. Sacrif. c. 1.* cum *Hurt. Fag.* & *Gav.* admittat etiam ex gemma, quæ æque pretioſa ſit, ac aurum, vel argentum, modo ſpecies non imbibat, nec ſit periculum, ne effringatur. Ac, licet Rubrica præſcribat, ut ſaltem cuppa, & ſuperior pars patenæ ſit deaurata; eam tamen non obligare ſub mortali *Gran.* imo nec veniali, propter uſum contrarium, vult *Tamb. l. c.*

Dubitatur 1. An Pyxis debeat conſecrari? Affirmant *Trull. apud Croix n. 438.* Sed verius & communiter negant *Laym. tr. 5. c. 6. n. 22. Bon. p. 9. n. 23. Tourn. p. 817. q. 7. Renc. c. 6. q. 4.* & *Croix* cum *Gav. Paſqu.* & aliis paſſim. Ratio, quia in Pontificali Rom. tantum habetur Benedictio de Pyxide, nulla autem ibi mentio fit de unctione Chriſmatis. Item in Rituali Rom. Benedictio Pyxidis adnotatur inter eas, quæ non indigent unctione Chriſmatis. 384

Dubitatur 2. An Pyxis debeat ſaltem benedici de præcepto? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Tourn. p. 817. qu. 7.* cum *Sylvio*, *Salm. c. 4. n. 99.* cum *Gav.* & *Reg.* item *Durand. Barb. March.* & *Dic. apud Croix n. 348.* item *Benedictus XIV. Notif. 21. n. 12.* & *Eſcob. l. 22. n. 419.* qui tamen putat omiſſionem hujus benedictionis non excedere culpam venialem. Probatur ex Rubrica Miſſalis *p. 2. ti. 2. n. 3.* ubi dicitur; *Si Sacerdos eſt conſecraturus plures Hoſtias pro Communione facienda, locet eas ſuper corporale ante calicem, aut in aliquo calice conſecrato, vel vaſe mundo benedicto.* Præterea probatur ratione, quia hoc valde convenit; ſi enim corporale, in quo ſacræ ſpecies ad modicum tempus manent, benedici debet, quanto magis benedicendum eſt Vaſculum, in quo diu noctuque illæ conſervantur? Et ideo in Rituali aſſignatur ſpecialis benedictio pro *Tabernaculo* (ut ibi dicitur) *ſeu Vaſculo pro ſacroſancta Euchariſtia.* Accedit doctrina *D. Th. q. 82. art. 3.* ubi ad probandum, quod pertineat ad Sacerdotem diſpenſatio Euchariſtiæ, dicit: *In reverentiam hujus Sacramenti, a nulla re contingitur* (Sacramentum) *niſi conſecrata; Unde & corporale, & calix conſecrantur, & ſimiliter manus Sacerdotis.* Attamen *ſecunda* ſententia negat, & hanc tenent quamplures graves AA. nempe *Suar. d. 81. ſe. 7. Azor. p. 1. l. 10. c. 27. q. 7. Fill. de Euchar. n. 133. Bon. p. 9. n. 23. Sylveſt. v. Euchariſtia 3. q. 4. Sporer n. 401.* cum *Vaſq.* & *Paſq.* item *Sotus, Coninch. Tab.* ac *Nunn. apud Eſcob. n. 417.* & probabilem putant *Diana p. 2. tr. 1. R. 180.* ac *Lugo d. 20. n. 96.* cum *Henr.* & *Fag.* Ratio, quia (ut ajunt) de hoc nullibi habetur expreſſum præceptum; Nec Pontificale certos nos reddit, cum ibi aſſignentur Benedictiones etiam pro Campanis, & Thecis Reliquiarum, quæ tamen non de præcepto, ſed tantum de congruentia benedicuntur. Hæc ſecunda ſententia non videtur improbabilis, ſaltem ob tantorum DD. auctoritatem; ſed primam probabiliorem puto, quia conformior eſt Rubricæ, & rationi; & ideo in praxi eſt conſulenda, ut recte dicunt *Suar. Fill.* & *Bened. ll. cit.* Idem dicendum de circulo, ſeu lunula, ubi reponitur Hoſtia conſecrata, cum exponitur in oſtenſorio. 385

„ V. *Corporale* lineum * (*Vel ex cannabe, ut probat uſus; vide dicta n. 374. dub. 3.*) * ſaltem quoad eam partem, qua hoſtiam, vel calicem tangit, *c. Conſulto, de conſecr. d. 1.* (nam in extremitatibus poteſt eſſe ſericum vel auro elaboratum) & benedictum ab Epiſcopo, vel privilegiato. V. *Com. privil. Soc. JESU, v. Bened.* Non tamen iterum benedicendum poſt lotionem, nec niſi notabiliter rumpatur. *S. Th. Sylv. Bon. d. 4. q. ult. p. 9. Lugo d. 20. ſ. 2. n. 76.* & *Gav. p. 2. t. 1.* ubi addit *Sa*, (& dicit eſſe communem) peccare mortaliter, qui utitur notabiliter immundo. * (*Vide Notam parvam n. 376.*) * 386

Notandum I. quod celebrare ſine Corporali, aut cum eo non benedicto, nequit excuſari a mortali, niſi gravis urgeat neceſſitas celebrandi, ſecus eſt apud omnes; Vide *Suar. d. 81. ſe. 8.* & *Croix n. 333.*

Notandum II. id quod ſpectat ad lotionem Corporalium. In *c. Nemo 40. de Conſ. diſt. 1.* Clemens Papa duo ſtatuit, *primum*, ut ſacræ Pallæ tantum a Diaconis laventur; *Secundum*, ut lotio mittatur in Sacrarium. Quoad *primum* pertinet, dicunt *Suar. d. 81. ſe. 8. Merati t. 1. p. 1. n. 16.* & *Croix n. 334.* cum *Bon.* quod licet convenientius ſit ſecundam, & tertiam lotionem Pallarum (id eſt, ut explicat *Suarez*, corporalium, parvarum pallarum, & purificatoriorum) fieri

Certum eſt apud omnes eſſe mortale, ex *cap. Propoſuit 6. de Fil. Presb.* ubi dicitur; *Non enim ſolus presbyter Miſſarum ſolemnia poteſt ſine Miniſtri ſuffragio celebrare*. Verum communiter dicunt DD. licitum eſſe celebrare ſine Miniſtro, urgente neceſſitate miniſtrandi Viaticum; Ita *Lugo d. 20. n. 103. cum Suar. Laym. Fag. Diana p. 2. tract. 14. R. 43. cum Cleric. Villal. & Perig.* item *Roncaglia cap. 6. quaeſt. 6. cum Gloſſa in cap. Quaeſtum de Verbor. ſignific. Tournely p. 825. v. Hinc, & Sylvius 3. p. quaeſt. 83.* Et idem concedunt *Tournely, Lugo, & Diana* cum aliis ab ipſis citatis, ut populus audiet Miſſam de praecepto: Celebrantem autem, ut ipſe ſolus Miſſam audiat de praecepto, etiam excuſat *Diana loc. cit.* Et *Tournely cum Sylvio* non damnat, licet non approbet.

Probabiliter autem dicunt (praeter *Lugo, Tamb. Henriq. & Hurt. ap. Buſemb.*) *Tournely pag. 825. & Salm. cap. 4. n. 101. cum Dic.* quod, coepta Miſſa, maxime ſi ſit facta Oblatio, permittitur Celebranti pergere ſine Miniſtro, ſi ille abſceſſerit, & de brevi non revertatur. Probabiliter etiam dicunt *Salm. loc. cit.* quod Celebrans non faciat ſcrupulum, ſi Miniſter male pronunciet, nec facile corrigat errores, ne turbet ſeipſum, vel circumſtantes, vel ordinem Miſſae; Quamvis moneat *Croix cum Gob.* quod Celebrans ſuppleat omiſſa e Miniſtro. Dicit autem *n. 388. cum Quarti*, Rubricas circa Ritum e Miniſtro ſervandum, eſſe tantum directivas, & non obligare ad culpam; ſed huic non acquieſco. Rationabiliter vero advertit *Lugo d. 20. n. 109.* minorem neceſſitatem ſufficere ad celebrandum cum Miniſtro neſciente reſpondere, quam ſine Miniſtro.

Illud autem quod habetur in *cap. 61. de Conſec. diſt. 1.* ubi *Soter* Papa ſic ait: *Hoc quoque ſtatutum eſt, ut nullus presbyterorum Miſſarum ſolemnia celebrare praeſumat, niſi duobus praeſentibus, ſibique reſpondentibus ipſe, tertius habeatur; quia, cum pluraliter ab eo dicitur, Dominus vobiſcum, & Orate, apertiſſime convenit, ut ipſius reſpondeatur ſalutationi*. Explicant *D. Thom. quaeſt. 84. art. 5. ad 12. & Bellarm. Laym. Soto*, & alii communiter *ap. Eſcob. n. 640.* hoc intelligi de Miſſa ſolemni. In Miſſis tamen *privatis* (ait D. Thomas) *ſufficit unum habere Miniſtrum, qui gerit perſonam totius populi Catholici, ex cujus perſona Sacerdoti pluraliter reſpondet*.

392 Dubitatur 2. an Sacerdos celebrans, reſpondente Muliere, peccet graviter? Affirmant *Nunnus ap. Dianam p. 2. tract. 14. R. 44.* Sed communiter negant *Laym. cap. 6. n. 13. Suar. d. 88. ſect. 2. Tournely pag. 825. v. Hinc, & Diana loc. cit. cum Molf. Homob. Zanardo, Fern. &c.* Hinc dicunt *Wigandt tract. 15. n. 67. Tournely cum Lugo, & Laym. cum Palud. & Hurt.* bene permitti, ut feminae quandoque reſpondeant a longe, maxime ſi ſint Sanctimoniales, modo non immediate miniſtrent in Altari, porrigendo urceolos &c. id enim non poſſet excuſari a mortali, ex *cap. 1. Inhibendum de Cohab. Cler.* ubi feminis omnino interdicitur Celebranti miniſtrare: Et ideo bene advertit *Laym. loc. cit.* quod urgente neceſſitate ſatius eſſet celebrare ſine Miniſtro, quam cum femina miniſtrante.

393 „ X. *Crucifixus*; niſi ſit expoſitum Venerabile Sacramentum, non tamen ſub obligatione gravi; idem eſt de velo, *Lugo d. 29. ſect. 2. num. 7. Gavant.*

In Rubrica Miſſalis *p. 1. tit. 20.* hoc tantum habetur: *Super Altare collocatur Crux inter candelabra*. Sed a S. C. Rituum in Decreto edito die 14. Maji 1717. (apud *Merati t. 1. p. 2. in Indice n. 605.*) dictum fuit: *Super Altare, in quo SS. Sacramentum expoſitum eſt, Crux de more collocari debet, cum Imagine Crucifixi appoſita*. Quod tamen intelligendum eſt, ut ait *Merati t. 1. p. 1. pag. 693. v. Super*, tantum dum Miſſa celebratur. Item in Caeremoniali Epiſcoporum *lib. 1. cap. 12.* ſic praeſcribitur: *Crux parva cum Imagine Crucifixi ſuper Tabernaculum, in quo aſſervatur SS. Sacramentum in Altari, non eſt ſufficiens in Miſſa, ſed poni debet alia Crux in medio candelabrorum*. Idque confirmatum fuit a S. C. die 16. Junii 1663. *apud Merati in dict. Ind. n. 400.*

Sed dubitatur 1. An ſit mortale celebrare ſine Cruce? Affirmant *Renzi cap. 4. q. 15. & Averſa quaeſt. 11. ſect. 3.* quia res eſt gravis, cum in Sacrificio Altaris repraeſentetur Sacrificium Crucis: Negant vero communiſſime *Suar. d. 81. ſect. 3. Laym. cap. 6. n. 17. Tournely pag. 829. Bonac. p. 9. num. 30. Fill. n. 123. Merati tom. 1. p. 1. pag. 297. & Eſcob. num. 461. cum Vaſq.* & aliis pluribus, quibus conſentit *Habert tom. 1. pag. 708. & Concina pag. 503. n. 19.* qui dicit Crucem non eſſe tantae neceſſitatis, ut ſine ea non poſſet celebrari cum rationabili cauſa. Haec ſententia olim viſa eſt mihi probabilis, ſed nunc de ejus probabilitate dubito, poſtquam legi Decretum SS. noſtri Bened. XIV. editum 1746. ubi ſevere ſic praecipitur „: (Ut nullo modo fiat Sacrificium, niſi Crucifixus inter Candelabra ita promineat, ut Sacerdos, ac populus eundem Crucifixum, facile & commode intueri poſſit, & Imago non ſit ita tenuis & exigua, ut ipſius Sacerdotis, & Populi oculos pene effugiat.)„ Valde me urgent illa verba, *nullo modo*, quae important aliquid aliud praeter ſimplicem prohibitionem celebrandi ſine Cruce. Quamvis autem Pontifex eodem modo requirat Crucem quam Crucifixum, tamen non videtur cenſendum eodem rigore utrumque expoſcere; cum enim Crux collocatur in Altari, jam adeſt Sacrificii cruenti repraeſentatio, propter quam utique Crux requiritur; ideo plures DD. ut *Suar. Vaſq. Dic. &c. apud Croix n. 318. ac Biſſus apud Merati pag. 295.* dixerunt ſufficere in Miſſa ſolam Crucem ſine Crucifixo, innixi ſuper Rubrica, quae (uti ſupra allata eſt) requirit ſolam Crucem, nulla facta mentione Crucifixi. Ceterum etiam in Altari, ubi expoſitum eſt Ven. Sacramentum, decrevit S. C. collocandam eſſe Crucem cum Imagine Crucifixi, ut habetur apud *Meratum, & Croix lib. 6. p. 2. num. 321.*

Dubitatur 2. An quando in Altari eſt ſtatua Crucifixi, requiratur alia Crux? Affirmant *Gavant. p. 1. tit. 40. lit. ult. & Wigandt tract. 75. n. 53.* quia ex Rubrica requiritur, ut Crux inter candelabra collocetur. Sed negandum requiri in Caeremoniali Epiſcoporum *loc. cit.* ubi dicitur: *At in Altari, in quo adeſt magna ſtatua SS. Crucifixi, non eſt neceſſe, ut ponatur alia Crux, dum celebratur Miſſa*. Idque confirmatum fuit per Decretum S. C. Rit. 16. Junii 1663. *ap. Merat. in Ind. num. 400.*

Crux autem non debet eſſe de praecepto benedicta, juxta Decr. S. C. 12. Julii 1704. *apud Merat. dicta pag. 297.* Et idem docet *Pign. tom. 9. conſult. 89.* de omnibus Imaginibus, dicens eas poſſe, ſed non debere neceſſario benedici.

„ XI. *Candela* accenſa duplex, ex cera, & quidem ſecundum *Fag. Reg. Vaſq.* & alios, ſub mortali, contra *Nug. & March.* In neceſſitate tamen, praeciſo ſcandalo, ſufficit una, etiam ex ſebo, vel lucerna, aut lampas ex oleo. Vide *Dian. loc. cit. Laym. cap. 15. n. 17. Azor. cap. 28. quaeſt. 11.* Sine omni autem lumine celebrare nunquam licet; *Lugo d. 30. ſect. 2.* adeo ut, ſi extingueretur ante conſecrationem, & aliud haberi non poſſet, Miſſam eſſe relinquendam, etiam in neceſſitate conſecrandi pro moribundo viaticum, dicat *Fagund. p. 22. cap. 21. & Quint. t. 4. ſect. 1.* 394

In Rubrica *p. 1. tit. 20.* ſic habetur: *Super Altare collocentur candelabra ſaltem duo cum candelis accenſis hinc, & inde in utroque latere*. Certum eſt apud omnes eſſe mortale, celebrare ſine ullo lumine, ex *cap. Literas ult. de Celeb. Miſſ.* ubi graviter culpatur Sacerdos qui *ſine igne*, id eſt ſine lumine, celebret. Et hoc etiamſi urgeat neceſſitas miniſtrandi Viatici, ut dicunt communiter *Roncaglia cap. 6. q. 5. Tournely pag. 809. q. 11. cum Bellarm.* item *Lugo, Quarti, &c. ap. Renzi cap. 4. q. 17.* & idem ſentit *Croix n. 202.* (contra *Paſq.* cujus tamen opinionem ipſe *Croix* probabilem putat). Unde recte cenſent *Roncaglia, Tournely ll. cc. ac Tamb. cap. 5. §. 4. Renzi cap. 4. q. 17.* (contra *Croix n. 302. cum Gob. & Leand. Lugo* autem *d. 20. n. 77. & Sporer n. 381.* quos ipſe citat, id minime dicunt, imo potius oppoſitae ſententiae adhaerent) quod ſi ante conſecrationem deficiat lumen, omnino deſiſtendum eſt a celebrando; ſecus ſi poſt conſecrationem: Quo caſu, ſi candelae ſtatim poſſint reaccendi, dicit *Paſqual. ap. Croix n. 304.* melius eſſe pergere, quia continuatio Miſſae pertinet ad unitatem Sacrificii; & idem dicendum ait *ibid. Quintanad.* ſi candelae non poſſint ita facile reaccendi, ut expectendum ſit ad quadrantem, ob eandem rationem. Recitare autem Evangelium S. Joannis extinctis candelis, nullum eſſe peccatum dicit *Quarti cum Croix n. 307.* quia tale Evangelium non eſt pars Miſſae, nam dicitur poſt *Ite miſſa eſt*. Sed probabilius dicunt *Gavant. p. 2. tit. 12. lit. f. cum Merati ibid.* candelas non debere extingui niſi poſt Evangelium, ut revera praeſcribit Rubrica; licet enim hoc Evangelium olim ex arbitrio dicebatur, hodie tamen, ut advertit *Butrius* cum aliis communiter, dicitur ex obligatione ob Mandatum S. Pii V. Non debet autem Sacerdos, ſi dum legit Evangelium, Miniſter candelas extinguit. Item probabiliter ait *Croix num. 198. cum Sporer*, nullam eſſe obligationem accendendi tertiam candelam poſt *Sanctus*; Sic enim hodie communis uſus habet.

Dubitatur 1. An liceat celebrare cum candelis ex ſebo, vel oleo? Affirmat *Toletus cap. 2. n. 12.* Sed communiter DD. docent id eſſe mortale, quia talis uſus eſt indecentiſſimus, & prorſus alienus ab univerſali Eccleſiae conſuetudine: Et hoc etiam in neceſſitate, ut ſentiunt *Suar. d. 81. ſect. 6.* (loquens hic de candelis ſebaceis) *& Eſcob. lib. 11. n. 457. cum Villal. & Fag.* Verum communiter, & probabiliter *Azor. tom. 1. lib. 10. cap. 27. quaeſt. 15. Wigandt tract. 15. nu. 67. Tournely loc. cit. Sporer n. 383. cum Tann. & Tambur. Fill. n. 126. & Bon. p. 9. nu. 31. cum Vaſq. Reg. Nunn. Graff.* dicunt licitum eſſe celebrare cum oleo, vel ſebo in neceſſitate: & probabile putat *Eſcob. n. 458.* modo, ut bene advertit, ſcandalum abſit. Non approbo autem id quod dicunt *Paſq. Gob.* & alii (quibus conſentit *Suarez* loquendo de lumine ex oleo), nempe non eſſe illicitum celebrare cum candelis ex oleo, vel ſebo etiam ex ſola devotione, ſi aliae haberi non poſſint; nam haec non videtur cauſa gravis ſufficiens ad excuſandum a mortali, ut ſupra dictum eſt.

Dubitatur 2. An liceat celebrare cum uno lumine cereo? *Fagundez ap. Roncagliam cap. 6. q. 5.* negat, & dicit hoc eſſe mortale. E converſo *Fill. n. 126. Azor. cap. 29. q. 15. & Bon. p. 9. n. 31. cum Suar. Vaſq. Con. Reg. &c.* cenſent nullum eſſe peccatum, praeciſo ſcandalo. Sed probabilius & communius puto cum *Tournely pag. 807. R. ad 3. Tolet. cap. 2. n. 14. & Eſcob. nu. 453.* qui citat *Franc. Lugo*, id eſſe tantum veniale: a quo puto perinde quamcunque cauſam rationabilem, adhuc ſolae devotionis, ſecluſo ſcandalo excuſare.

Advertendum autem hic non eſſe licitum cuicunque, nec etiam Vicariis Generalibus, celebrare cum quatuor candelis, ut declaravit S. C. die 7. Aug. 1627. *ap. Gav. p. 1. tit. 20. num. 21. lit. y.* Et ſic pariter id vetitum eſt aliis Sacerdotibus, niſi ſint Cardinales, Epiſcopi, & Abbates uſum Pontificalium habentes, tum ſolum tamen, cum in ipſis celebrant; ex Decreto 9. Febr. 1675. *ap. Benedict. XIV. Notif. 29. num. 16.*

„ XII. Requiritur etiam antipendium, pulvillus, candelabra, burſa, velum, manutergium; ſed non benedicta: & ſi quid ex his deſit, ex profanis congruenter mundis mutuo accipi, & deinde priori uſui reddi poteſt. *Tamb. lib. 5. cap. 3. §. 3.* 395

Recte dicit *Buſemb.* iſta non benedici, quia ipſa requiruntur tantum ad decentiam. Celebrare ſine Antipendio putat *Paſq. q.* 713. nullum eſſe peccatum, maxime ſi ob paupertatem omittatur; Sed *Quarti ap. Croix n.* 326. dicit eſſe veniale, & hoc puto probabilius, cum Antipendium requiretur ex Rubrica *tit.* 19. *n.* 20. ubi dicitur: *Altare pallio quoque ornetur, coloris quoad fieri poteſt diei feſto, vel Officio convenientis.* Excipienda tamen ſunt Altaria ex marmore, vel illa quæ vulgo dicuntur *alla Paolina*, quorum uſus communiſſime hodie invaluit.

Requiritur etiam *Pulvillus* ex eadem Rubrica: *In cornu Epiſtolæ* (collocetur) *Cuſſinus ſupponendus Miſſali*. Bene vero pro Cuſſino licite ſubrogatur Legile, vulgo *Lectorino*: Item *Manutergium* cum pelvicule: *Parentur ampullæ vitreæ vini, & aquæ cum Pelvicula, & Manutergio mundo.* De Velo & Burſa dicitur in Rubrica *tit.* 1. *num.* 1. *Tegit* (Sacerdos hoſtiam) *parva palla linea, tum Velo ſerico. Super Velo ponit Burſam coloris paramentorum intus habentem corporale plicatum.* Unde non bene agunt qui extra Burſam deferunt corporale, unde recte ait *Gavant. in dict. Rubr.* ubi refert S. Pium V. diſpenſaſſe cum Hiſpanis, ut corporale extra Burſam ferre poſſint. Dicit autem *Croix num.* 330. quod celebrare ſine Velo, quando nullum habetur, non eſt peccatum, nam Velum, Manutergium, Pulvillum ait requiri tantum ob decentiam: Et idem cenſet de Burſa cum *Sporer*.

396 „ XIII. Operto capite celebrare non licet etiam in infirmitate, ſine licentia, ut docet *Fagund. Laym. Dian. R.* 58. & quidem Summi Pontificis, ut ex Declaratione Cardinalium notat *Gav. & Tamb. de exped. ſacrif. loc. cit.* licet *Laym. & Scot.* Epiſcopis, & Regularibus eorum Prælatis permittant: Quod *Tamb. loc. cit.* recte limitat ad caſum neceſſitatis, in quo ad Papam difficilis ſit recurſus. Qui tamen ſine venia faceret, eum non peccare mortaliter, ſecluſo contemptu, & ſcandalo, vult *Ledeſm. & Tamb. loc. cit.* Quod *Dian. p.* 2. *t.* 14. *R.* 58. cenſet probabile, ſi tempus Canonis excipiatur.

397 Dub. 1. An ſit licitum celebrare capite cooperto? Certum eſt hoc non licere ex *cap. Nullus, de Conſec. diſt.* 1. ubi dicitur: *Nullus Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus præſumat velato capite Altari Dei aſſiſtere.* Accedit præceptum Urbani VIII. in Miſſali Rom. appoſitum, in quo præſcribitur: *Nemo audeat uti pileolo in celebratione Miſſæ, ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, non obſtante quacunque conſuetudine.* Bene vero notat *Croix n.* 400. hoc præceptum non obligari Chinenſes, apud quos tegere caput eſt ſignum honoris, & detegere eſt irreverentia. An autem ſit mortale facere Sacrum cum pileolo, vulgo dicto *Berettino*? Affirmant *Angel. v. Miſſa, & Armilla eod. verb.* quia hanc reputant materiam gravem, cum graviter repugnet reverentiæ Sacramenti. Negant vero *Ledeſma*, & probabile id putant *Dian. & Sporer ap. Croix n.* 400. Sed non probabiliter *Quarti p.* 2. *tom.* 2. *dub.* 3. *Paſq. qu.* 826. & *Eſcob. n.* 495. *cum Villal. & Franc. Lugo*, præter *Tamb. & alios ap. Buſemb. ut ſup.* diſtinguunt, & dicunt eſſe mortale celebrare totam Miſſam cooperto capite, ſecus ſi uſque ad Canonem, ſecluſo contemptu, & ſcandalo; Et conſequenter probabile eſt id quod dicunt *Pal. p.* 10. *n.* 10. *cum Sa, Vaſqu. Azor. & Laym. cap.* 6. *num.* 16. *cum Nav. Sylveſt. & Henriq. ac Croix loc. cit. cum Gob. & Dic.* nempe non eſſe illicitum ſine diſpenſatione celebrare cum pileolo (excepto Canone, & præciſo ſcandalo) ex rationabili cauſa, ſi celebretur in loco privato, vel ſi cauſa ita celebrandi adſtantibus ſit manifeſta, puta ob ſenectutem Sacerdotis, vel loci frigus, ita ut quis non poſſet celebrare capite nudo ſine notabili incommodo. Hinc ajunt *Tournely pag.* 826. Pariſiis, & *Vaſq. ap. Croix*, Coloniæ tempore Hyemali eſſe in uſu celebrare cum pileolo uſque ad ſecretas. Idque approbat Benedictus XIV. *de Sacrific. Miſſ. tom.* 9. *lib.* 1. *cap.* 7. & 9. ſaltem pro eo qui graviori laboraret morbo; neque obſtare dicit ſtatutum Urbani VIII. non enim cenſendum, ait, Sedem Apoſtolicam in caſu extremo, & in morbo minime diuturno rem hanc illicitam declarare.

Dicunt autem *Suar. d.* 82. *ſect.* 3. *Bon. p.* 9. *n.* 29. *Laym. cum Azor. & Sa*, item *Spor. Fill. Rodriq. & alii ap. Croix d. num.* 400. quod, accedente cauſa verbi gr. infirmitatis, poteſt Epiſcopus, vel Prælatus Ordinis dare licentiam celebrandi capite operto amictu, vel pileolo. Sed id negandum cum *Gavant. & Averſa apud eundem Croix*, ex Decreto allato Urbani VIII. ubi expreſſe omnibus prohibetur ſacrificare cum pileolo ſine diſpenſatione Apoſtolica. Idque confirmatum fuit a Decreto S. C. Rit. die 24. Aprilis 1626. ubi dictum fuit: *Facultas concedendi uſum pileoli in Miſſa ſpectat ad Papam.* Item hic obiter notandum aliud Decretum ejuſdem S.C. 13. Aug. 1695. ubi: *Parochis miniſtraturis SS. Sacramentum infirmis non eſt licitum de die, neque de nocte uti parvo pileolo ſub prætextu infirmitatis, abſque ſpeciali S. Sedis licentia.*

398 Dubitatur 2. An liceat celebrare cum capillitio ficto, vulgo dicto *Perrucca*? Adeſt Decretum S.C. Rit. editum 3. Aug. 1652. ubi dictum fuit: *Miſſa non poteſt celebrari cum cæſarie ficta.* Dicit vero *Paſq. p.* 832. licere ex rationabili cauſa celebrare cum illa. Sed advertit *Croix n.* 401. hoc etiam hodie vetitum eſſe per Decretum Innocentii XI. promulgatum in Diœceſi Colonienſi die 21. Martii 1689. ubi ſancitum fuit, *non poſſe Epiſcopos, & Nuntios Apoſtolicos concedere licentiam Sacerdotibus ejuſmodi comas in actu celebrationis geſtandi*, omnibus & ſingulis præſcribens ob reverentiam tanto Sacrificio debitam, ut *Altari Dei non niſi detecto, ac nudato capite aſſiſtere præſumant*; idque *ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis officiis*.

399 „ Plura de his omnibus vide apud *Auct. cit. Gavant. Dian. Laym. Bonac. Card. de Lugo d.* 92. *ſect.* 4. *Eſc. Ex.* 11. ubi notat, etſi gravis ſit obligatio ſervandi ritum celebrandi præſcriptum in Rubricis Miſſalis, ideoque grave ſit omittere, v. gr. oblationem hoſtiæ, vel calicis, vel infuſionem modicæ aquæ (*Tamb. de exped. ſacrif. lib.* 2. *cap.* 5.) nihilominus levitatem materiæ ſæpe excuſare a culpa mortali omiſſionem, etiam intra Canonem, monet *Eſcob. loc. cit.*

Quæritur, an Rubricæ Miſſalis ſint tantum directivæ, ſive de conſilio ad inſtruendum, vel ſint præceptivæ obligantes ad culpam? Ante omnia in hoc puncto prænotandum id quod habetur in Bulla S. Pii V. appoſita in fronte Miſſalis, ubi ſic dicitur: *Mandantes & diſtricte omnibus & ſingulis præcipientes in virtute S. Obedientiæ, ut ceteris omnibus rationibus, & ritibus ex aliis Miſſalibus in poſterum penitus omiſſis, Miſſam juxta ritum, modum, & normam, quæ per Miſſale hoc a nobis nunc traditur decantent, ac legant. Neque in Miſſæ celebratione alias cæremonias, vel preces, quam quæ in hoc Miſſali continentur, addere vel recitare præſumant.*

Ad quæſitum autem quatuor adſunt ſententiæ Doctorum, qui in hoc puncto valde confuſe loquuntur. *Prima* ſententia, quam tenent *Fagund. & Henno apud Tournely tom.* 5. *pag.* 811. *ſub initio*, dicit omnes Rubricas eſſe directivas, cum ipſæ non præcipiant, ſed tantum conſulant, vel inſtruant. Sed hanc ſententiam merito rejiciunt *Quarti, Quæſt. proœmial. ſect.* 2. *p.* 3. & *Victorian. in Memor. Cler.* 2. *p.* 9. *Secunda* ſententia, quam tenent *Suar. d.* 83. *ſect.* 3. *Azor. tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 29. *q.* 6. *Bon. d.* 4. *q. ult. p.* 7. §. 3. *num.* 3. *cum Poſſev.* item *Con. Averſa, Lex. & Molſ. apud Merati tom.* 1. *p.* 2. *pag.* 786. dicit omnes Rubricas eſſe præceptivas ex præfata Bulla S. Pii; Unde cenſent omnes Rubricas obligare ſub gravi de genere ſuo, & tantum ratione levis materiæ poſſe committi veniale. *Tertia* vero ſententia, quam tenent *Gavant. p.* 3. *tit.* 21. *nu.* 1. & 7. *Lugo d.* 20. *num.* 105. *v. Secundo*, *Concina pag.* 509. *num.* 1. *Sporer ex num.* 423. *Holzm. pag.* 86. *num.* 376. *Elbel num.* 268. *Diana p.* 2. *tract.* 14. *R.* 70. *Renzi cap.* 9. *quæſt.* 14. *Tamb. de Sacr. M. cap.* 5. §. 1. *num.* 1. *cum March.* & probabilem putat *Quarti art.* 7. *n.* 1. cenſet alias Rubricas eſſe præceptivas, alias directivas: Dicunt enim eſſe præceptivas Rubricas illas, in quibus apponitur verbum *graviter peccat*, vel quæ aliunde ſunt præſcriptæ e jure, vel a conſuetudine, prout ſunt Rubricæ circa integritatem Sacrificii, materiam & formam, jejunium, vaſa, veſtes, &c. Directivas autem eſſe, verbi gr. orare ante vel poſt Miſſam, numerum collectarum, lotionem manuum, genuflexiones, cruces &c. Ex auctoribus vero hujus ſententiæ alii, ut *Concina, Tamb. & Sporer*, dicunt præceptivas obligare ſub gravi, directivas autem ſub levi; Sed pace ipſorum hæc doctrina non ſibi congruit; repugnat enim dicere Rubricas eſſe tantum directivas, & obligare ad culpam; quia, ſi obligant, revera potius præceptivæ, quam directivæ dici debent. Melius igitur dicunt alii, ut *Gavant. Lugo, Holzm. & Elbel*, Rubricas præceptivas obligare quidem ad culpam, non vero directivas, cum hæ ſint tantum materia inſtructionis & directionis, non præcepti.

Quarta vero ſententia quam ſequor, & tenent *Merati p.* 787. *Tournely p.* 811. *v. Reſp. & Quarti d. quæſt. proœm. ſect.* 2. *p.* 2. diſtinguit Rubricas in eas quæ ſervantur intra Miſſam, ſive in actu celebrationis, & in eas quæ ſervantur extra Miſſam. Dicimus igitur Rubricas intra Miſſam tantum eſſe præceptivas, & has tantum obligare, & quidem ſub gravi, niſi levitas materiæ excuſet. Probatur 1. ex Tridentino *ſeſſ.* 7. *Can.* 13. ubi dicitur: *Si quis dixerit approbatos Eccleſiæ Ritus in ſolemni Sacramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut ſine peccato a Miniſtris omitti pro libito, aut in novos alios mutari poſſe, anathema ſit.* Certum eſt, quod celebratio Miſſæ etiam ad Sacramenti Euchariſtiæ adminiſtrationem pertinet. Probatur 2. & expreſſius ex enunciata Bulla S. Pii, ubi ita dictum fuit, *Mandantes & omnibus diſtricte præcipientes in virtute S. Obedientiæ, ut Miſſam juxta ritum, modum, & normam in Miſſali præſcriptam, decantent ac legant.* Deinde additur: *Neque in Miſſæ celebratione alias cæremonias, vel preces addere vel recitare præſumant.* Ex quo patet falſam eſſe primam ſententiam, necnon opinionem *Pellizzarii, & Renzii* dicentium hanc Bullam non obligare ſub gravi, eo quod in ipſa tantum vetetur inductio novi Ritus, non autem mutatio, aut variatio cæremoniarum vel precum; nam Bulla duplex quidem præceptum continet, & utique grave (cum præcipiat *diſtricte, & in virtute S. Obedientiæ*), unum de non addendis aliis cæremoniis, & aliis precibus non recitandis, præter præſcriptas in Miſſali: Alterum de celebrando juxta *Ritum, Modum* (nota) *& Normam Miſſalis*. Ad Modum & Normam quidem ſpectat, ne varientur cæremoniæ in Miſſali præſcriptæ.

400 Unde recte ait *Croix num.* 422. *cum Paſq.* non excuſari a veniali Sacerdotem qui omittit benedictiones, inclinationes, genuflexiones, &c. uti præſcribuntur in Rubrica. Et idem ſentit cum *Concina pag.* 500. *num.* 2. de eo qui advertenter non genuflectit uſque ad terram, vel tantum ſignat deoſculari Altare, vel perturbat benedictiones contra Rubricæ præſcriptum; Item dicit *Croix ibid. cum Paſq.* eſſe veniale facere ea nimis celeriter, vel nimia prolixe. Præterea rationabiliter addunt *Concina ibid. Wigandt tract.* 15. *num.* 75. *Croix loc. cit. & Roncaglia cap.* 3. *q.* 4. *in fine*, poſſe eſſe etiam mortale, ſi quis has cæremonias, etiam non ex gravioribus, omittere in notabili parte; Hinc probabiliter aſſerunt *Roncaglia, Quarti p.* 1. *art.* 16. *p.* 6. *diff.* 4. & *Paſq. q.* 229. *num.* 7. non ex-

cuſari

cuſari a mortali Sacerdotem abſolventem Sacrum intra quadrantem a quo non videtur diſſentire *Gobat. cap. 23. n. 814.* dicens non poſſe intra quadrantem perfici Miſſam ſine multis imperfectionibus. Unde merito ait *Roncaglia cum Quarti, & Paſq.* Epiſcopos, & Prælatos Regularium teneri ſub gravi turpem hanc & ſcandaloſam celeritatem extirpare. Et ab hoc reatu non excuſari, recte conſequenter ait *Concina pag. 509. n. 1.* qui ex craſſa negligentia non curet cæremonias addiſcere. Optime hinc docet *Benedict. XIV. Notif. 34. n. 30. cum Quarti, Gobat. Cotone, Biſſo, Clericat. Roncaglia, & communi*, Miſſam non breviorem triente, nec longiorem dimidia hora debere eſſe; quia breviori ſpatio non poſſunt omnia debito decore peragi, & longiori tædio eſſet adſtantibus.

Hinc dicimus difficulter poſſe excuſari a mortali Sacerdotem, qui infra quadrantem Miſſam ſolveret, etiamſi Miſſa ſit ex brevioribus, vel de S. Maria in Sabbato; quia in tam brevi ſpatio neceſſario committere debet duos graves defectus: alterum gravis irreverentiæ erga Sacramentum, alterum gravis ſcandali erga populum. Et ne ſine fundamento loqui videamur, ad trutinam utrumque vocemus, tum a ſuis principiis aſſumendo. Nequit negari, quod Rubricæ, in quantum pertinent ad Ceremonias intra Miſſam ſervandas, omnes ſint præceptivæ, ut probavimus *n. 399. cum Tournely, Quarti, & Merati, ex Trident. ſeſſ. 7. Can. 13.* & ex Bulla S. Pii V. ubi præcipitur, *diſtricte in virtute S. Obedientiæ, juxta ritum modum, & normam in Miſſali praſcriptam Miſſam decantari ac legi.* Ex quibus verbis; *diſtricte, & in virtute &c.* non dubitandum, quin tale præceptum circa Miſſæ Ceremonias ſit quidem grave. Quamobrem, ſicut qui omittit Ceremonias in materia levi, non excuſatur a levi culpa, ita qui in materia gravi, a gravi culpa non excuſabitur, ut diximus mox ſupra cum *Croix, Roncaglia, Wigandt, & Concina*. Impoſſibile autem eſt Miſſam perfici infra quadrantem, quin omittantur aut verba, aut Ceremoniæ: vel ſaltem quin notabiliter imminuatur decentia & gravitas tanto Sacrificio debita. Hoc ſedulo animadvertendum; Quis enim forte dicet, quod ipſe bene pronuntiat integra Miſſalis verba, & bene adimplet cunctas Miſſæ Ceremonias. Verum, licet detur aliquis ita lingua & motu expeditus, ut intra tale tempus ſatisfaceret omnibus Miſſalis verbis, & Ceremoniis; attamen ſaltem eſt moraliter impoſſibile, quod ille celebret, quin notabiliter detrahat ex una parte reverentiæ ab eo præſtandæ erga Sacrificium, & ex alia quin ipſe ſit cauſa, ut populus aſſiſtens non deficiat in veneratione quæ eidem Sacrificio debetur.

Porro loquendo in primis de reverentia ab ipſo Celebrante erga Miſſam exhibenda, Tridentinum *loc. cit.* ita nos inſtruit: *Quanta cura adhibenda ſit, ut ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium omni Religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis facile exiſtimare poterit, qui cogitarit, maledictum in ſacris Litteris eum vocari qui facit opus Dei negligenter. Quod ſi neceſſario fatemur, nullum aliud opus adeo ſanctum ac divinum a Chriſti fidelibus tractari poſſe, quam hoc ipſum tremendum myſterium .... ſatis etiam apparet omnem operam & diligentiam in eo ponendam eſſe, ut quanta maxima fieri poteſt interiori cordis munditia & puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis ſpecie peragatur. Proinde addit: Cum igitur multa jam ſive temporum vitio, ſive hominum incuria & improbitate irrepſiſſe videantur, quæ a tanti Sacrificii dignitate aliena ſunt, ut ei debitus honor & cultus ad Dei gloriam, & fidelis populi ædificationem reſtituatur, decernit ſancta Synodus, ut Ordinarii locorum Epiſcopi ea omnia prohibere, atque e medio tollere ſedulo curent, ac teneantur, quæ vel avaritia (idolorum ſervitus), vel irreverentia quæ ab impietate* (nota) *vix ſejuncta eſſe poteſt, vel ſuperſtitio (veræ pietatis falſa imitatrix) induxit.* Primo igitur Concilium declarat maledictionem a Jeremia 48. prolatam in negligenter exequentes functiones cultui Divino addictas, intelligi præciſe fulminatam in Sacerdotes celebrantes ſine debita reverentia ac gravitate, ſubdens hujuſmodi negligentiam eam invehere irreverentiam, *quæ ab impietate vix ſejuncta eſſe poteſt*. Si autem Ceremoniæ in Miſſa ad eum quippe finem ab Eccleſia præſcribuntur, ut debita præſtetur reverentia erga tam venerabile Myſterium, ipſas exhibendo cum eo decore & gravitate, quæ majeſtati tanti Sacrificii conveniunt; quomodo umquam levis cenſeri poterit irreverentia Miſſæ irrogata ab eo Celebrante, qui tam celeriter illam ſolvendo, non poterit quidem celebrare abſque plurimis defectibus, nimirum quin verba, benedictiones, & genuflexiones mutilet, quin indecenter ſe moveat & convertat, & quod magis dedecet, quin verba cum ceremoniis complicet, aut ipſa contra Rubricarum præſcriptum anticipet vel poſtponat? Qui ſic agendo non poterit non notabiliter detrahere intrinſecæ decentiæ, debitæ Sacrificio, quod expoſtulat, ut non tantum ceremoniæ perſolvantur, ſed perſolvantur, cum gravitate convenienti quæ intra ſpatium tam breve ſane adhiberi non poteſt.

Hoc quoad reverentiam ab ipſo Celebrante præſtandam. Reſpectu autem ad venerationem ingerandam adſtantibus erga Miſſam, attende id quod tradit idem Trident. *ſeſſ. 22. cap. 5. de Refor.* ibi: *Cumque natura hominum ea ſit, ut non facile queat ſine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem ſuſtolli; propterea pia mater Eccleſia ritus quoſdam inſtituit; Ceremonias item adhibuit, ut myſticas benedictiones, &c. ex Apoſtolica diſciplina & traditione, quo & majeſtas tanti Sacrificii commendaretur, & mentes Fidelium per hæc viſibilia religionis & pietatis ſigna ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur.* Ergo, ſicut Concilium docet, ad hoc ſacræ Ceremoniæ inſtitutæ ſunt, ut per talia viſibilia ſigna Fideles Sacrificii majeſtatem & myſteriorum in eo contentorum ſublimitatem animadvertant. Sed cum hujuſmodi Ceremoniæ exhibentur nimis feſtinanter, ſicut quidem oportet eas perſolvere intra tempus tam breve, tunc ipſæ non tantum minime ingerunt debitam venerationem erga Miſſam, ſed inſuper ſunt cauſa, ut in populo veneratio deficiat. Ideoque, cum graviter lædatur finis Ceremoniarum, Sacerdos ita celebrans non valet excuſari a gravi culpa propter grave ſcandalum quod populo præbet. Ac propterea apposite Concilium Turonenſe anno 1583. præcepit, ut Sacerdotes bene inſtruantur in Miſſæ Ceremoniis, *ne populum* (verba Concilii) *ſibi commiſſum a devotione potius revocent, quam ad ſacrorum & tremendorum myſteriorum meditationem, & debitam eis impendendam venerationem invitent.* Qui autem cum exceſſiva feſtinatione, & conſequenter ſine convenienti decentia Miſſam perſolvit, non ſolum non invitat aſſiſtentes ad contemplanda myſteria, nec ad exhibendam eis debitam venerationem, ſed potius invitat ad venerationem abjiciendam; imo potius adſtantium mentibus tentationes adverſus Fidem ingerit, auferendo, aut ſaltem imminuendo credulitatem, quod ibi Chriſtus Dominus realiter adſit, dum ſpectant, Eum tam irreverenter a Celebrante recognitum. Et hoc quidem eſt illud ſcandalum & nocumentum, quod a gravi culpa nequit excuſari.

Ita res ſe habet, ſed heu quot ſunt Superiores illi, & quot Sacerdotes, qui de hoc ſibi ſcrupulum injiciunt? Exclamant Concionatores, exclamant Scriptores recte docentes, quod ingens divexatio ceremoniarum, & conſequenter quod Miſſæ abſolutio infra quadrantem non poteſt excuſari a culpa gravi; ſed quot ſunt ii qui curam habent hæc vitandi? Hujuſmodi corruptela non quidem calamo, ſed lacrymis eſſet perſequenda, dum quotidie cernimus, non ſolum maximam partem Sacerdotum ſecularium hoc tremendum Sacrificium peragere pejus, quam tractant res temporales levioris momenti, ita oſcitanter, ut nullam de tanto Myſterio fidem habere videantur, ſed quod deplorabilius, etiam Religioſi, adhuc arctioris obſervantiæ, qui in aliis rebus ſpiritualibus agendis magnam diei partem inſumunt, Miſſam vero, quæ omnium eſt diviniſſimum, non dubitent breviſſimo tempore perficere, nec ipſi ab hoc deteſtabili abuſu ſe abſtinere, nec Prælati eos corripere curant. En quomodo de hoc conqueritur Venerabilis Cardinalis Bellarminus, relatus in Bulla, *Annus qui, &c.* N. SS. Benedicti XIV. (in Bullar. *tom. 3. pag. 42. §. 15.*) *Aliud eſt etiam lacrymis uberrimis, dignum, quod ob nonnullorum Sacerdotum incuriam, aut impietatem ſacroſancta Myſteria tam indecore tractentur, ut qui illa tractant, videantur non credere Majeſtatem Domini eſſe præſentem. Sic enim aliqui ſine ſpiritu, ſine affectu, ſine timore, & tremore, feſtinationi incredibili ſacrum perficiunt, quaſi fide Chriſtum Dominum non viderent, aut ab eo ſe videri non crederent.*

Dicit autem *Merati pag. 788. n. 3.* præter Rubricas Miſ- 402
ſalis, quæ conſiderantur tanquam regula proxima ſacrorum Rituum, adeſſe etiam Decreta S. C. Rituum, quæ cenſeri debent pariter ut regula proxima, cum hæc S. C. facultatem habeat declarandi omnia dubia quæ circa Ritus inſurgunt, prout colligitur ex *Conſtitutione* 74. Xiſti V. & ideo ejus Reſolutiones habentur tanquam Pontificis Oracula. Notat vero non omnes ejus Declarationes dici Decreta rigoroſe ſumpta, ſed tantum ea quæ emanant in forma rigoroſa Decreti, vel ſaltem in fine habent aliquam Decreti clauſulam, puta, *ab omnibus ſervetur: ſervari ab omnibus mandavit &c.* Si vero ſint Declarationes tantum Dubiorum, tunc juxta nonnullorum opinionem cenſentur duntaxat directivæ, reputantur enim ſapientiſſimorum virorum Reſponſa. Verum ait *Urſaja* hujuſmodi Reſolutiones præferendas eſſe aliorum Doctorum opinionibus. Hucuſque *Merati*.

Præſcribit autem Rubrica celebrantem debere eſſe calceatum. Ad hoc tamen ſufficit, ut ſit indutus crepidis, vulgo dictis *pianelle*, ſeu *pantofole*, ut recte ait *Croix num. 399.* & communis uſus habet. Commune autem eſt, quod celebrare ſine cauſa nudis pedibus, ſecluſo contemtu, non excedit veniale, ita *Suar. d. 82. ſe. 3. Laym. cap. 6. n. 16. Croix loc. cit. Lugo d. 20. n. 102. Pal. p. 10. n. 9. Ronc. cap. 3. q. 3. R. 1. Bon. ... 29. & Salm. cum Vaſq. Sa*, *Con.* & aliis paſſim, contra *Sylveſt.* Diximus *ſine cauſa*, nam ex neceſſitate, aut rationabili cauſa, dicunt *Croix ibid. cum Spor. & Paſq.* item *Laym. & Philib. ap. Salm. ll. cc.* nullum eſſe peccatum.

Dicit etiam *Croix n. 492. cum Vaſq. Dic. & Gob.* eum, 403
qui non poſſet celebrare ſine baculo, licite poſſe illo uti. Additque *ibid. Gobat*, quod ſi quis nequirat celebrare niſi utroque brachio ſuper Altari innixo, licite ſic celebraret privatim non autem publice, niſi hoc faceret ex neceſſitate. Hoc tamen puto non excedere veniale, a quo videtur excuſari poſſe, qui ob infirmitatem nequirat rectus ſtare, & ex ſua devotione vellet celebrare, modo vitetur populi admiratio. Dicunt etiam *Croix n. 427. & P. Concina pag. 510. nu. 4.* quod ſi quis non poſſit elevare Hoſtiam, ſed poteſt aliqua, poteſt celebrare privatim, & etiam publice, ſi adſit neceſſitas, & populus moneatur; ſed puto ſatis eſſe populum tantum monere, ſi quis ex devotione celebrat.

„ Unde veniale tantum erit. 1. Omittere orationes dici ſolitas,
„ dum Sacerdos ſe induit, ut contra *Nav. Sylv. & Azor.* docent
„ *Laym. Fag. Dian. R. 21. &c.* Lotionem autem manuum ante, vel
„ poſt Miſſam, etſi facile omitti non debeat, non videri ſufficien-
„ tem materiam rigoroſi Præcepti, tenent *Suar. & Tamb. §. 6.*
„ 2. Omittere Gloria, vel Credo, vel in Canone nomen

Digitized by Google

alicujus Sancti, vel ea, quæ tempore Paſchali interponuntur inter Communicantes, aut infra actionem. *Dian. p. 2. t. 14. R. 49. & 89. Fill. Quintan. &c.* In Miſſa autem, quæ canitur, non legere Evangelium ſubmiſſa voce, *Dian. loc. cit. reſ. 4.* negat eſſe peccatum, ex *Sanch.* & aliis eo quod rubrica ſit tantum directiva. Si quis autem in Miſſa advertat aliquid a ſe omiſſum, regulariter non eſſe repetendum, ait *Suar. Tamb. de exped. Sacrif. lib. 2. cap. 5.* Dicit *regulariter*, quia 1. ſi ſit de ſubſtantia, v. gr. aliquid pertinens ad conſecrationem, certum eſt debere repeti. 2. ſi dum ſecreto orat, poſt pauca verba certo advertat ſe aliquid notabile omiſiſſe, v. gr. die Paſchæ Communicantes, paululum regrediendum eſſe, & repetendum cenſent *Tamb. loc. cit.* ita *Fill. Dian. reſ. 59. Eſcob.* *(Ita communiter omnes cum Spor. num. 443. qui recte infert cum aliis, nullo modo eſſe repetenda Gloria, aut Credo, aut Præfationem, ſive Communicantes, Hanc igitur, propria, ſi omiſſa fuerint, vel Evangelium, aut Epiſtolam, ſi dicta eſt una pro alia.)*

404 Quoad omiſſionem partium Miſſæ oportet diſtinguere partes Ordinarias ab extraordinariis. Partes *Ordinariæ* ſunt illæ quæ ſemper dicuntur, vel aguntur; & has omittere de ſe eſt peccatum grave, niſi levitas materiæ excuſet. Hinc communiter DD. dicunt eſſe mortale, omittere Confeſſionem cum aliis in principio Miſſæ, Epiſtolam, Evangelium, Collectas principales, Offertorium, Fractionem Hoſtiæ, & illius mixtionem in Sanguinem. Ita *Suar. d. 83. ſect. 3. Tournely tom. 5. pag. 421. Spor. ex num. 43. Conc. pag. 510. Mazzotta tom. 2. pag. 209. Roncaglia cap. 3. q. 4. Viva q. 5. art. 7. Tamb. cap. 5. §. 2.* & alii paſſim; licet non omnia hæc reperias apud omnes hos AA. Idem dicendum cum *Tournely loc. cit.* de omiſſione Præfationis.

405 In Canone autem mortale eſt omittere quamlibet Orationem, vel ejus verba ita mutare, ut ſenſus varietur, vel aliquod verbum omittere, quo ſublato, reliqua verba ſenſum non faciunt, *Concina loc. cit. & Croix num. 418. cum Diana, Filliucio, & Averſa.* Idem dicendum de omiſſione *Pater noſter*, vel *Agnus Dei* cum *Mazzotta, Paſq. Concina, & Tournely*; licet *Croix num. 419.* id vocet ſatis rigidum, ſed immerito. Idem cum *Tournely* de *Libera nos, Domine non ſum dignus,* & *Quid retribuam*. Idem dicendum de Purificatione Patenæ, & calicis, poſt ſumptionem, *Paſq. q. 208. & Tourn. loc. cit.* Idem dicendum, ſi quis omitteret decem, vel octo nomina Sanctorum, ut verius cenſent *Salm. num. 118. & Diana p. 10. tract. 16. R. 36.* (contra *Bernal. & Paſq.*) Putant autem *Concina, & Nunnus apud Renzi cap. 4. quæſt. 16.* eſſe etiam mortale omittere unius vel alterius Sancti nomen, ſed rectius, & communiter id negant *Tourn. pag. 812. Roncaglia cap. 3. quæſt. 4. Salm. loc. cit. Croix num. 418. cum Fill. Averſa, & Diana, Elbel num. 283. Spor. n. 425. Renzi loc. c. cum Suar. & Granado.* Et probabiliter *Quarti ſect. 3. p. 3. Tournely, & Roncaglia* excuſant a culpa gravi, omittere tria vel quatuor nomina Sanctorum.

406 Veniale autem eſt omittere *Kyrie eleiſon*, ut *Roncaglia q. 4. R. 2. Diana p. 2. tract. 14. R. 59. Wigandt tract. 15. num. 75. & Elbel num. 280.* Idem d. cum *Mazzotta pag. 209. Lugo d. 20. num. 104. & Tamb. cap. 5. §. 2. num. 5.* de Evangelio S. Joannis, contra *Roncaglia quæſt. 4. R. 1.* qui non improbabiliter ait cum *Suar.* hujus omiſſionem eſſe mortale, ſaltem dico, ſi adſit ſcandalum. Veniale eſt omittere unam vel alteram crucem ſuper Oblata, vel tunſionem pectoris, aut lavationem manuum, *Roncaglia quæſt. 4. R. 3. & Diana p. 3. tract. 5. R. 45.* Idem ait *Croix num. 147. cum Quarti*, de omiſſione Pſalmi *Judica*, ſigni Crucis ſuper aquam, ablutionis digitorum in Miſſa, & ſimilium. Veniale etiam eſt omittere unam ex tribus Collectis principalibus, ut communiter dicunt *Tournely p. 411. Concina pag. 510. n. 3. Elbel n. 283. & Croix n. 421. cum Quarti*; Imo *Tamb. cap. 5. §. 2. num. 5.* putat nec etiam eſſe mortale, omittere duas ex his Orationibus: ſed alii rectius contradicunt, ut *Suar. d. 83. ſect. 3. Pal. p. 11. num. 1. Concina loc. cit. Salm. cap. 4. num. 116. & Spor. num. 433.* qui addit, quod ſi omiſſa ſit prima Oratio, ipſa cum ſecreta eſt recitanda, non vero poſtea. Ita de Collecta propria, nam aliæ Orationes, quæ præter eam adduntur in Miſſa, non erit mortale eas omittere, ut *Pal. & Conc. ll. cit.*

Si autem in Miſſali verba Canonis ſint detrita, & non poſſit aliud Miſſale haberi, niſi poſt longum tempus [illegible] omittere, cum memoria non teneantur, nullum eſt pecc[illegible] *Mazzotta pag. 210. & Croix n. 418. cum Paſq. & Perric.* [illegible] men intelligendum, ſi Sacerdos hoc prius non adverterit.

407 Mutilare autem verba, aut ſyncope intermediare, ſalvo ſenſu, & ſecluſo ſcandalo, non eſt plus quam veniale, *Croix n. 442. cum Paſq. & Quarti, ac Mazzotta pag. 212.* qui probabiliter addit nullum eſſe peccatum, ſi id ex naturali defectu fiat.

408 Peccaret quidem Sacerdos, ſi in purificatione calicis ſola aqua uteretur, *can. 3. Ex parte 5. de Cel. Miſſ.* ubi dicitur: *Semper Sacerdos vino perfundere debet poſtquam totum acceperit Euchariſtiæ Sacramentum.* Sed hoc non erit plus quam veniale, ut communiter dicunt *Concina pag. 510. n. 3. Paſq. q. 269. n. 8. & Croix n. 424. Tamb.* qui id etiam a veniali excuſat, ſi Sacerdos ſit abſtemius, contra *Gavant.* In ablutione autem digitorum dicunt *Paſq. loc. cit. Quarti in Qu. proœm. p. 6. Gobat. ap. Croix, & Biſſus apud Merati pag. 594.* dicunt nullum eſſe peccatum, ſolam aquam adhibere; Sed melius dicunt *Concina loc. cit. ac Bona, Amic. Corſetti, & Armand. apud Mer. loc. cit. n. 21,* id non excuſari a veniali, ſi fiat ſine diſpenſatione Pontificis; Excuſabitur tamen, ut dicunt, ſi adſit rationabilis cauſa, pro qua puto quidem ſufficere aliquem eſſe abſtemium, vel vinum eſſe rubeum, quo purificatoria evaderent indecenter maculata. Hic obiter advertendum decentius eſſe, ut Sanguis ſumatur unico hauſtu, prout communiter docetur; Permittunt vero *Bauldr. Gabrinus, Armand.* & alii apud *Merati pag. 593.* poſſe calicem ſecunda & tertia vice ad os admoveri, ut reliquiæ Sanguinis abſumantur; Sed melius dicunt *Tournell. Caſtald. & Craſſus ibidem* ſemel calicem ori admovendum, aliquantulum immorando, ut reliquiæ omnes (quantum fieri poteſt) attrahant. Monuit autem S. Pius V. in quadam Epiſt. apud *Gavant. par. 2. tit. 10. lit. T.* ut in calicem infundatur eadem vini quantitas, in qua fuerunt ſpecies Sanguinis, & ſumatur per eandem partem qua ſumtus eſt Sanguis.

Hæc hactenus quoad partes ordinarias: quoad vero partes 409
Extraordinarias, ſcilicet quæ non in omni Miſſa dicuntur, eas omittere non eſt niſi veniale; ita communiter omnes, niſi tot partes omittantur, quæ ſimul ſumtæ notabilem materiam conſtituerent, ut bene advertunt *Concina pag. 510. n. 3. & Wigandt tract. 15. n. 75.* quicquid dicant *Quarti, & Paſq. ap. Croix n. 420.* Vide dicta *n. 400.* Veniale autem tantum erit omittere Gloria, aut Credo, Sequentiam, Collectas (præter propriam Miſſæ), Tractum, Præfationem, vel Communicantes, aut Hanc igitur, ſpecialia. Ita communiter *Concina, & Wig. ll. cit. Pal. p. 11. n. 11. Roncaglia quæſt. 4. R. 2. Mazzotta pag. 209. Elbel num. 284. cum Henno, & Croix num. 420. cum Lugo, Diana, & Fillinc.*

Lotio manuum ante Miſſam debet fieri ſaltem ſub veniali, & ſub gravi, ſi manus ſint valde immundæ propter reverentiam Sacrificii, ut recte dicunt *Roncag. q. 1. R. 2. & Tourn. pag. 814. q. 4. cum Quarti*, & aliis. Omittere vero lotionem poſt Miſſam nullum erit peccatum, ut recte ait *Croix n. 413. cum Quarti.*

Dubitatur 1. An peccent mortaliter Regulares, qui in 410
canone nominant nomen ſui Generalis vice Epiſcopi? Affirmant *Viva art. 7. n. 2. Renzi cap. 4. q. 16. & Diana p. 2. tract. 14. R. 50.* ex quadam Declar. S. C. *ap. Rodr. & Vill.* Sed negant *Spor. Rodr. Tamb. & Bordon. ap. Croix n. 436.* quia, ut dicunt, hæc non videtur gravis materia, & de tali Declar. authentice non conſtat. Notandum autem, quod in Canone debet nominari Epiſcopus, non Celebrantis (ut putat *Croix n. 502.*), ſed loci, ut univerſalis uſus habet (ſaltem apud nos), & cum communi ſententia tenent *Merati pag. 437. & Gavant. Gob. &c. ap. Croix loc. cit.* ex Declar. S. C. Et probatur clare ex Rubrica *p. 2. tit. 8. n. 2.* ubi dicitur, quod ſi Epiſcopus loci ſit vita functus, omittitur nominari Epiſcopus.

Dubitatur 2. An ſit veniale omittere Orationes ante vel poſt Miſſam? Affirmant *Salm. cap. 4. n. 96. cum Fag. & Leand.* loquendo tamen de illis, quæ poſt Miſſam aſſignantur. Sed communiter negant *Gavant. p. 2. tit. 1. nu. 1. Tourn. pag. 814. quæſt. 3. ad 2. Antoine p. 492. nu. 2. Holzmann n. 376. Pal. p. 4. n. 2. Tamb. cap. 7. §. 1. n. 1. Elbel n. 267. & Roncaglia qu. 1. R. 2.* quia in Rubrica non adeſt de illis præceptum, ſed tantum inſinuatio, cum ibi in præparatione Miſſæ ſolummodo dicatur: *Orationes pro temporis opportunitate* (hoc eſt commoditate) *dicendæ*. Qua de re *Gavant.* ait: *Inde patet nullum eſſe peccatum eas omittere, ut communius a Sacerdotibus omittuntur.* Hoc tamen non obſtante, Sacerdos, qui ſine ulla alia præparatione, ſaltem domi facta, ad ſacrificandum accederet, puto ab aliqua culpa non excuſandum.

Dubitatur 3. An omittere Orationes in induendo veſtes ſit peccatum? Negant *Suar. d. 82. ſub initio, & Bochardus ap. Gav. n. 6.* E converſo *Azor. lib. 10. cap. 29. quæſt. 5. Nav. Man. cap. 25. n. 73. & Sylveſt. apud Eſcob. n. 505.* cenſent eſſe mortale, quia, ut dicunt (ſed non ſatis probabiliter), ſicut eſt mortale celebrare ſine veſtibus, ita ſine Orationibus ad veſtes. Tenendum igitur cum communi ſententia hanc omiſſionem eſſe culpabilem, ſed non plus quam venialem, ut reputant *Lugo d. 20. n. 106. Bon. p. 9. n. 32. Laym. cap. 6. n. 12. v. 8. Tournely pag. 823. Salm. cap. 4. n. 95. Pal. p. 10. num. 8. cum Henr. & Petig. & Eſcob. n. 507. cum Fag. Averſa, Man. Vego, &c.* Aliter autem quidem ſunt neceſſariæ veſtes ſacræ ad reverentiam Sacrificii, aliter Orationes ad veſtes.

Dubitatur 4. An peccet Sacerdos, ſi in Miſſa ſolemni non recitet, quæ cantantur a Choro? Negant *Wigandt tract. 15. n. 75. Nav. cap. 10. n. 34. aut 46. Diana p. 1. tract. 14. R. 42.* item *Led. Vill. Vega ap. Eſcob. n. 511. ac Peliz. Tamb. & Quarti ap. Mazzotta p. 209.* Hi dicunt ſufficere, quod Sacerdos attendat ad ea quæ cantantur; ea enim quæ ex utraque parte dicuntur, ad invicem communicantur, ut fit in Horis Canonicis. Alii vero, ut *Concina pag. 510. n. 3. & Paſq. ap. Mazzotta* dicunt teneri ſub mortali juxta quantitatem materiæ, quia id jam præſcribitur in Rubrica *tit. 4. n. 7. & tit. 5. num. 4. & 5.* Alii tandem, ut *Lugo d. 20. n. 107. & Averſa quæſt. 14. ſect. 12.* non improbabiliter dicunt teneri tantum ſub veniali. Ratio, quia tunc revera non omittitur Epiſtola vel Evangelium in Miſſa, ſiquidem illa jam cantatur ſolemniter a Miniſtris ad inſtructionem populi, pro quo alta ea legi vel cantari inſtituta ſunt; Unde lectio illa ſubmiſſa magis videtur præſcribi privatim pro ipſo Sacerdote, quam pro populo: Poteſt ergo eadem materia omiſſa in ſe gravis fieri levis, ſi non a Sacerdote, ſed tantum a Miniſtris dicatur, cum Sacerdos & Miniſtri in celebranda illa Miſſa faciant unum.

Dub. 5. An ſit mortale celebrare Miſſam cum notabili voluntaria diſtractione? Negat *Croix n. 443. cum Diana, & Barbi*, ac probabile putat *Mazzotta t. 3. p. 212.* Et hoc, etiamſi diſtractio eſſet ſub Conſecratione, aut Sumtione; Quia (ut dicunt) attentio interna in Oratione non præcipitur ſub gravi, juxta opinionem plurium DD. relatam *Tom. I. lib. 4. n. 177.* Affirmant vero *Concina pag. 513. n. 13. Roncaglia*

glia cap. 3. q. 2. R. 3. & conſentit *Tamb. cap. 3. num.* 8. & 9. quoad ea quæ recitantur in Canone, & ſignanter ſub Conſecratione, & Communione. Huic ſententiæ potius ego adhæreo; Ratio, quia (prætermiſſa quæſtione an attentio interna ſit vere de eſſentia Orationis, de qua *dicto nu.* 177. ſatis locuti ſumus) Sacrificium, præter rationem Orationis, habet inſuper rationem cultus excellentiſſimi Religionis, cui gravem videtur ille irrogare irreverentiam, qui dum profitetur actu religioſo Deum colere, voluntarie ſe diſtrahit.

411 „ 3. Ex devotione leve aliquid in Miſſa, etiam dum ſecreto orat, addere, verb. gr. Orationem Dominicam, vel Pſalmum aliquem; vel in Canone nominibus Sanctorum nomen Patroni loci. *Tamb. lib. 5. exped. ſacrifi. cap.* 5. Dixi *leve*: quia notabiliter addere, eſſe mortale vult idem *Tamb. loc. cit. ex Bonac. art. 4. quæſt. ult.*

Certum eſt apud omnes, eſſe mortale addere aliqua in Miſſa, animo introducendi novum Ritum. Vide *Suar. d.* 83. *ſect.* 1. *Pal. p.* 11. *n.* 1. & alios paſſim. Hinc recte *P. Concina pag.* 510. *nu.* 5. dicit peccare graviter qui adderet in Miſſa novas publicas preces. Si vero ea importuna devotione addantur plures collectæ ex eodem Miſſali, vel *Credo*, aut *Gloria*, *Pater*, *Ave*, vel quid ſimile, id non excedit culpam venialem; ita communiter *Conc. loc. cit. Sporer nu.* 428. *Pal. d. n.* 1. *cum Con. & Mazzotta tom.* 3. *pag.* 210. *cum Suar. & Gob.* Rationabiliter tamen cenſet *Averſa ap. Croix nu.* 466. eſſe mortale addere *Gloria*, & *Credo* in Miſſa *de Requiem*, quia hæc videtur ſatis gravis inordinatio.

412 Probabiliter autem dicunt *Concina n. 5. & Croix n. 429. cum Paſqual.* quod, licet ſatius ſit ſervare Rubricam, non tamen eſt vetitum ea aliqua cauſa, vel ex devotione addere unam Collectam: Adduntque *Gobat. & Peſcara apud Croix ibid.* hoc fieri poſſe etiam in Feſto ſecundæ Claſſis, ſi adſit peculiaris cauſa. Collecta autem pro publica neceſſitate poteſt eſſe tertia ad libitum, vel addi pro quarta, *Croix loc. cit.* communior vero opinio eſt, *ibid.* ut omittenda ſit in Feſto 1. & 2. Claſſis. Notandum hic ex Decreto S. C. Rit. *ap. Croix n.* 452. quod cum expoſitum eſt SS. Sacramentum, adhuc in Miſſa duplici, poteſt de eo fieri commemoratio; Tunc tamen Præfatio debet eſſe communis, vel propria illius Miſſæ, ut ex aliis Decretis ejuſdem S. C. apud *Pitton. n.* 1214. & *nu.* 1647. In Miſſis autem votivis pro re gravi, & cauſa publica, ſemper dicitur *Gloria*; *Croix n.* 464. Et in Miſſa ſolemni pro re gravi, aut cauſa publica, v. gr. 40. Horarum, dicitur etiam *Credo*, *Croix n.* 466. In Oratione *A cunctis* non vetatur nominari quivis Sanctus canonizatus, & etiam duo, ſed non plures; *Croix n.* 462. Vetitum eſt vero addere in Confeſſione, & tanto magis in Canone nomen alicujus Sancti, ut bene advertit *Tamb. cap.* 5. §. 3. *n.* 9. Et ita etiam vetitum eſt addere nomen aliorum Sanctorum in Litaniis publicis coram populo, ex Decreto S. C. 22. Martii 1671. *ap. Gav. Man. Epiſc. v. Litania num.* 5.

413 „ 4. Celebrare ante dictum Matutinum, ut contra *Azor. & Regin.* docent *Sylveſt. Valent. Suar. Vaſq. Leſſ. Fagund. Laym. &c.* quorum plerique tamen cum *Palao* dicunt eſſe veniale, ſi fiat ſine cauſa: licet & hoc *Tamb. lib.* 1. *art.* 7. §. 1. *de exped. ſacrif.* in dubium vocet. (* *de hac quæſtione, an liceat celebrare ante dictum Matutinum & Laudes? Vide dicta num.* 347.) *

„ 5. Quæ alta voce dicenda præſcribuntur, adeo ſubmiſſe dicere, ut adſtantes audire non poſſint: *Tamb. de exped. ſacrif. lib.* 1. *cap.* 9. quidquid dicat *Navar. ap. Sa v. Miſſa.* Imo notat idem *Tamb. ex Card. de Lugo d.* 24. *ſect.* 2. a timoratis paſſim ſine ſcrupulo voce preſſa legi.

Ante omnia hic notandum id quod habetur in Rubrica *p.* 1. *tit.* 16. ubi dicitur: *Sacerdos autem maxime curare debet, ut ea quæ clara voce dicenda ſunt, diſtincte & appoſite proferat, non admodum feſtinanter, ut advertere poſſit quæ legit; nec nimis morose* (notent qui in Miſſa indiſcretam devotionem protrahunt), *ne audientes tædio afficiat; neque etiam voce nimis elata* (& in hoc plures errant), *ne perturbet alios, qui fortaſſe in eadem Eccleſia tunc temporis celebrant; neque tam ſubmiſſa, ut a circumſtantibus audiri non poſſit, ſed mediocri & gravi, quæ devotionem moveat, & audientibus ita ſit accommodata, ut quæ leguntur intelligant, quæ vero ſecreta dicenda ſunt, ita pronunciet, ut ipſemet ſe audiat, & a circumſtantibus non audiatur.*

414 Dubitatur 1. An peccet qui ita ſubmiſſe pronunciat verba, ut ne ſeipſum quidem audire poſſit? *Tamb. cap. 9. §. 5. num.* 2. *ex Nav.* dicit hanc non peccare, quia ut oratio ſit vocalis, ſufficit, ut exterius proferatur. Alii vero, ut *Croix n.* 1294. *Gav. p.* 1. *tit.* 16. *lit. g. Concina pag.* 511. *num.* 6. *Pal. de Hor. Can. d.* 2. *p.* 3. *n.* 6. *Suar. de Rel. lib.* 4. *cap.* 7. *n.* 6. & alii dicunt hunc peccare mortaliter, quia verba, quæ non audiuntur, vocalem orationem non conſtituunt. Attamen probabiliter ſentit *Tournely pag.* 841. *v. Verum*, id non eſſe mortale, cum ſatis ſit probabilis opinio enunciata (nempe ad orationem externam non eſſe neceſſarium, ut orans ſe audiat), quam tenent *Laym. Azor. Sylvius, Salm.* & alii plures quos adduximus *Tom. 1. lib.* 4. *n.* 163. *cum Tournely loc. cit.* qui hanc aſſerit eſſe communem: Et huc facit id quod habetur in *lib. 1. Regum cap.* 1. ubi dicitur: *Anna oravit ad Dominum, dicens Domine, &c.* En oratio vocalis: deinde additur: *Porro Anna loquebatur in corde ſuo, tantum labia illius movebantur, & vox penitus non audiebatur.* Sed recte *Tournely* ait in Miſſa hoc non excuſari a culpa veniali, cum in Rubrica ſupra allata expreſſe præcipiatur, ut Celebrans *ita pronunciet, ut ipſemet ſe audiat.* Bene vero dicit *Quarti p. 2. tit. 16. dub.* 1. non excuſari a mortali, qui

ſic proferret verba Conſecrationis. Ratio, quia cum oppoſita ſententia *Palai*, & aliorum, ut ſupra ſit etiam probabilis, exponeretur Sacramentum periculo nullitatis, quod certe illicitum eſt ex Propoſ. 1. damnata ab Innoc. XI.

Dubitatur 2. An peccet qui recitat ſubmiſſe, quæ alta voce recitanda præcipiuntur? Videtur omnino negare *Tamb. c.* 9. §. 1. *n.* 1. dum aſſerit a viris timoratis voce omnino depreſſa Miſſam ſine ſcrupulo recitari. E converſo *Nav. & Cajet. ap. Tourn. p.* 841. *Reſp. ad* 3. dicunt id eſſe mortale. Sed melius ſentio dicendum cum *Tourn. l. c.* id non eſſe mortale, cum non videatur gravis materia; ſed minime poſſe excuſari a veniali, cum oppoſitum expreſſe in Rubrica præcipiatur. Dicunt autem *Ronc. c. 3. q. 2. R. 1. Croix n.* 438. *Mazzotta t. 3. p.* 211. & *Wigandt tr.* 15. *n.* 76. non peccare qui alta dicenda ſubmiſſe recitat, ſi excedat modum ſecretæ recitationis: Sed hoc nec mihi ſatisfacit, nam juxta Rubricam non ſemper ſufficit excedere modum ſecretæ orationis; præter enim ea quæ in Miſſa ſubmiſſe dicenda ſunt, alia recitanda ſunt voce alta, & alia voce mediocri, & omnia hæc ita elate recitari debent, ut a circumſtantibus audiantur; Quamvis bene cenſeat *P. Conc. p.* 511. *n.* 6. non jam oportere, ut omnis populus vocem audiat, ſed ſufficere ut adſtantes attenti, nempe qui prope ſunt Altare, percipere valeant quæ leguntur. 415

Dubitatur 3. An ſit mortale alte recitare, quæ ſubmiſſe dicenda ſunt? Communiter dicunt DD. nullum eſſe peccatum, ſi verba a ſolis Miniſtris audiantur; ita *P. Conc. p.* 501. *n.* 7. *Gav. p.* 1. *ti.* 6. *lit. g. & Croix n.* 440. *cum Gob.* E converſo putant *Gav. l. c. & Quarti p. 1. ti. 16. dub.* 1. peccare mortaliter, qui legit elata voce totum Canonem, vel ut addit *Quarti* notabilem partem ejus, aut aliarum precum quæ ſubmiſſe recitari debent. Ratio (ut dicunt), tum quia hæc ſacroſancta verba aſſiduitate aurium vileſcerent; tum quia Sacerdos ſic verba proferens videretur velle novum ritum inducere, ideoque facile ex hoc contemptu ſcandalum oriretur. Et conſentit *Croix* quoad verba Conſecrationis, quia Populus (ut ait), ſciendo verba illa, poſtmodum temere, & ad jocos eiſdem uteretur; Deinde aſſerit communem eſſe ſententiam, eſſe tantum veniale, ſi præfata verba Conſecrationis audiantur tantum ad 6. vel 8. paſſus; mortale vero, ſi ad 40. Sed ipſe cenſet eſſe mortale etiam ad 10. paſſus, ſi intra tale ſpatium magna pars populi adſit; quod tamen *P. Conc.* non audet approbare: Dicam circa hæc quod ſentio: Nulli dubium non poſſe excuſari a veniali, qui alte in Miſſa profert quæ ſubmiſſe dicenda ſunt, cum ſit contra Rubricam, quæ ut ſupra præſcribit, ut Sacerdos *ſe audiat, & a circumſtantibus non audiatur.* Facile inſuper aſſentirem poſſe peccare mortaliter, qui verba Conſecrationis vel Canonis in magna parte ita alte proferret, ut audiri poſſent ad 40. paſſus; hic enim tunc deberet toto conatu vocem elevare, ut ad fere 300. palmos audiatur; & hoc videretur grave ſcandalum, ſapiens revera aliquod contemtum verborum & ritus. Sed quis mente captus hoc facturus eſt? Extra autem hunc caſum, agnoſcere non valeo in hoc grave peccatum, cum rationes allatæ minime convincant: non enim video unde oriri poſſit in hoc grave ſcandalum, præſertim ſi Celebrans devote verba proferat: nec moveor ex eo quia verba illa vileſcerent, aut audientes temere iis uterentur, nam ſi hoc eſſet, etiam Evangelium S. Joannis, quod dicitur quotidie, ne vileſceret, ſecreto dici deberet. 416

„ 6. Mutare Miſſam, & die Dominico, vel feſto duplici, v. gr. vel iis diebus, quibus prohibetur fieri de feſto duplici, v. gr. infra octavas Epiphaniæ, Paſchatis, &c. Feria IV. Cinerum, infra hebdomadam majorem, Vigilia Nativitatis Domini, ſine gravi cauſa legere votivam, vel pro defunctis, vel de alio Sancto in numerum Sanctorum relato. *Suar. Dian. Card. loc. cit. Eſcob.* contra *Quint.* qui *t. 7. ſect.* 40. putat in hebdomada ſancta licere legere votivam, quod refutant *Gavant. Dian. p. 9. t. 8. R.* 53. ex declarat. *Cardin.* 417

„ Dixi 1. *Sine gravi cauſa*: talis autem cenſetur, 1. quæ ſpectat ad bonum Reipublicæ, vel Principis, v. gr. neceſſitas pluviæ, ingruentis belli, vel peſtis, vel ſimilis mali univerſalis: * (*Ita etiam Sporer nu. 430. & Tamb. cap.* 6. §. 1. *nu.* 4.) *; Item ſolemnis expoſitio Euchariſtiæ, v. gr. diebus Antecineralibus. * (*Vide de hoc dicenda nu.* 421. *infra num. III.*) *

„ 2. Quando cadaver præſens eſt in Eccleſia, ubi uſus obtinuit. *Gavant. p.* 1. *t.* 5. 3. Si quis celebret, in Eccleſia, in qua agitur dies feſtus loci proprius: hunc enim non tantum poſſe, ſed debere ex congruitate conformare ſe loco, notat *Gavant.* Vide *Tamb. lib. 2. cap.* 6. qui §. 2. & 4. addit, etiamſi Sacerdos, accepto ſtipendio, homini promiſerit votivam, vel pro defunctis, etiam in altari privilegiato, non ſolum poſſe, ſed debere celebrare Miſſam currentem diebus, quibus iſtæ prohibentur. * (*Hoc intelligendum, quando Miſſa pro illo die promiſſa eſt. Certum autem eſt hodie, poſt Decretum allatum num.* 339. *v. Quær.* 1. *quod Indulgentia Altaris privilegiati bene etiam percipiuntur, quando dicitur Miſſa duplex diei currentis. Hic quoque notandum quod, cum multæ Miſſæ votivæ ſint acceptæ, & non ſufficiant dies non impediti, poſſunt applicari Miſſæ currentes, ut declaravit S. C. 19. Maji* 1614. *ex gratia ſpeciali Pontificis apud Merati pag.* 116.) * Imo etſi Deo per votum tales Miſſas promiſerit, non tamen ad eas obligari iſtis diebus, eo quod votum non obliget, quando impedit bonum majus, quale eſſe dicit conformitatem officii cum Miſſa: ſecus diebus aliis.

„ Dici, 2. *in numerum Sanctorum relato*; quia ſi ſit Beatificatus tantum, de quo certis Sacerdotibus, v. gr. quorum Ordinis fuit, conceſſum ſit Miſſam legere, docet *Gran. 2. cont. 2. cap. 7. d. 4. ſect. 2. n. 2. & Eſcob.* contra *Palaum*, non licere aliis Sacerdotibus, etſi nullum aliud ſit feſtum, de eo legere: eo quod ſic expreſſe determinavit Sacra Rituum Congregat. apud *Gavant.* Vid. *Eſcob. n. 32. & Tamb. loc. cit. cap. 6.* ubi *Palaum* ſequens dicit contrarium eſſe probabilius, ac magis pium, imo de Sanctis Societatis certum eſſe, ſi celebrent in templis ejuſdem Societ. ex conceſſione Pontificum. Idem tenet *Quintan. t. 7. ſing. loc. cit.*

„ 7. Si quis violet rubricam ſpectantem ad eſſentiam, vel quaſi eſſentiam Miſſæ; vel ſi nullam plane ſervet, peccat mortaliter. *Eſcob. ex Fagund. p. 2. lib. 3. cap. 21. n. 9.*

418 Sermo hic eſt de *Miſſis Votivis*, nempe quando dici poſſint. Ex Rubrica *tit. 4. n. 2.* Miſſæ votivæ prohibentur in Dominicis, & in omni Feſto duplici. Item intra Octavas Epiphaniæ, Paſchatis, Pentecoſtes, in die Cinerum, Hebdomada majori, & in Vigiliis Nativitatis Domini, & Pentecoſtes, ex Decreto S. C. Rit. 28. Aug. 1627. *ap. Gavant. p. 1. tit. 4. n. 3.* Item infra Octavam Coporis Chriſti, ex Decreto ejuſd. S. C. 21. Jun. 1670. approbato a Clem. X. *ap. Croix lib. 6. p. 2. n. 3055. Decr. 19.* Idem tanto magis dicendum de Miſſis Defunctorum, quæ inſuper nec dici poſſunt in expoſitione SS. Sacramenti 40. Horarum, & in Eccleſia ubi celebratur de Feſto duplici, etiamſi illæ ex præſcripto Teſtatorum eſſent celebrandæ, ut ex Decr. 27. Aprilis 1697. *ap. Merati in Indice num. 512.*

419 Exceptis autem his diebus, ſemper dici poſſunt Miſſæ Votivæ, vel *de Requiem*. Advertendum vero 1. id quod habetur in Rubrica *tit. 4. num. 3.* ubi dicitur: *Miſſæ votivæ in Miſſis privatis dici poſſunt pro arbitrio Sacerdotum, quacumque die Officium non eſt duplex, aut Dominica ..... Id vero paſſim non fiat, niſi rationabili de cauſa, & quoad fieri poteſt Miſſa cum Officio conveniat.* Nota To *niſi rationabili de cauſa*: Unde ait *Merati pag. 116. n. 3.* non ſufficere pro cauſa ad paſſim Miſſas votivas celebrandas, ut Sacerdos cito ſe expediat, vel alia ſimilis levis occaſio. Verum ſine dubio petitio facta a dante eleemoſynam alicujus Miſſæ votivæ, erit juſta cauſa illam celebrandi. Necnon probabiliter etiam cenſet *Tamb. l. 2. c. 2. §. 1. n. 3.* ſufficientem eſſe cauſam ſpecialem devotionem erga aliquod Myſterium, vel Sanctum, hoc enim (ut ait) faciunt viri timorati ſine ſcrupulo. Imo *Roncaglia cap. 4. q. 2. R. 1. ex Gav. p. 1. tit. 4. lit. p. in fine* putat prætatam Rubricam eſſe tantum de conſilio, & nullo modo obligare, ita ut etiam ad paſſim Miſſas votivas dicendas nulla cauſa requiratur; nam alias, forte dicit, videretur Rubrica ſibi contradicere, cum antea dixerit Miſſas votivas celebrari poſſe *pro arbitrio Sacerdotum*, arbitrium autem non limitatur ad cauſam; Huic tamen opinioni non acquieſco, ſi quis paſſim vellet ſine ulla cauſa Miſſas votivas recitare; Rubrica enim per illa verba, *id vero paſſim non fiat*, reſtringit arbitrium, ita ut ipſæ paſſim nequeant celebrari, niſi adſit rationabilis cauſa. Advertendum 2. quod Miſſæ Conventuales omnino ſemper debent concordare cum Officio diei ex Decretis S. C. 16. Maji 1626. & 16. Jan. 1627. *ap. Merati in Ind. n. 198. & 204.* Alias Canonici non lucrantur Diſtributiones, ex Decr. 25. Junii 1611. & 28. Jan. 1612. *ap. Gavant. p. 1. tract. 4. n. 3.*

420 Quæritur I. An ſit mortale celebrare Miſſam votivam, vel *de Requiem*, in præfatis diebus vetitis? Affirmant *Angel. v. Miſſa num. 33. & Barth. ab Ang. §. 466.* Sed communiter negant, ſecluſo ſcandalo & contemtu, *Suar. d. 83 ſect. 3. Bonac. p. 7. §. 3. num. 2. & 3. Lugo d. 20. n. 105. Fill. de Euch. n. 156. Roncaglia cap. 4. q. 2. R. 2. Sporer n. 429. cum Laym. & Tamb. Salm. cap. 4. n. 214. cum Hurt. Gran. Dian. Vill. Miranda, &c. ac Eſcob. lib. 21. n. 512. cum Soto, Sylveſt. Henr. Med. & Reg.* Ratio, quia non videtur in hoc adeſſe notabilis perverſio Ritus. Verum *Eſcob.* in Feſtis ſolemnibus (licet oppoſitum etiam putat probabile ob DD. auctoritatem) id cenſet mortale; & idem ſentit *Ronc. loc. cit.* Saltem in Miſſa publica dicerem hoc difficulter poſſe excuſari a gravi ſcandalo. Item ait *Roncaglia loc. cit. R. 3.* non excuſari a mortali dicere Miſſas *de Requiem* in diebus vetitis, quia hoc diſtricte prohibetur in Decreto S. C. 5. Aug. 1662. (*ap. Merati* Ind. *num. 396.*) approbato ab Alex. VII. ubi dicitur: *Diſtricte præcipitur, ut Miſſas privatas de Requiem in duplicibus nullatenus celebrare audeant ..... Et curent Eccleſiarum Rectores &c. ut hujuſmodi Decretum inviolate ſervetur.* Ceterum omnes conveniunt poſſe celebrari Miſſas votivas, vel *de Requiem* ob cauſas graves. Quænam autem hæ ſint vide in ſequenti quæſito.

421 Quæritur II. Quænam ſint cauſæ, ob quas poſſunt dici Miſſæ votivæ, vel pro Defunctis etiam in diebus vetitis? *Reſp.* I. Si urgeat publica neceſſitas, ut ſupra dictum eſt *apud Buſemb.* II. Si in aliqua Eccleſia celebretur Feſtum duplex, quod facile accidere poteſt in Eccleſiis Regularium; ibi enim debet Sacerdos Miſſam Feſto conformem celebrare, ut recte notant *Gav. p. 3. tit. 10. n. 16. v. Non tamen, & Tamb. cap. 6. §. 1. num. 14.* Et de hoc adeſt Decretum S. C. 19. Novemb. 1682. *ap. Croix n. 255. Decr. 263.* Declaravit autem eadem S. C. 24. Julii 1683. *apud Merati Ind. n. 117.* Profeſſionem Religioſorum, aut Monialium numerari non poſſe ſub gravi, ita ut cantari poſſit Miſſa votiva ſolemnis de Spiritu Sancto; & conſuetudinem in contrarium abuſum dixit. III. Si ſit expoſitio SS. Sacramenti in Oratione 40. Horarum. In illa autem ſervandum eſt id quod ſtatuit Clemens XII. in Conſtit. 9. (*Bullar. p. 2. §. 10.*) edita 1. Sept. an. 1730. (*apud Merati pag. 686. n. 10.*) Ibi Pontifex præſcribit quod in Altari, ubi ſit Expoſitio Euchariſtiæ, celebretur Miſſa votiva ſolemnis de SS. Sacramento cum *Gloria*, & *Credo*, prout celebrantur Miſſæ pro re gravi; exceptis tamen Dominicis, & Feſtis 1. & 2. Claſſis, nec non feria 5. Cinerum, & feriis 2. 3. & 4. Hebdomadæ Majoris, diebus infra Octavas Paſchatis, & Pentecoſtes, Vigiliis Nativitatis Domini, & Pentecoſtes, & die Octavæ Epiphaniæ; In his enim diebus ſtatuit cantandam eſſe Miſſam communem cum Oratione SS. Sacramenti ſub una concluſione; quam commemorationem voluit fieri etiam in Miſſis privatis: quæ ſi celebrantur de SS. Sacramento in diebus permiſſis, erunt votivæ ſine *Gloria*, & *Credo*. IV. in die obitus præſente cadavere (etiamſi alicubi non eſſet uſus, contra *Gavant. ap. Buſemb. ut ſupra*) poteſt dici Miſſa *de Requiem*, adhuc Dominicis & Feſtis duplicibus, ex Decreto S. C. 23. Maji 1603. *ap. Mer. Ind. n. 16.* Exceptis vero Feſtis 1. Claſſis ex Decreto 5. Julii 1698. *ibid. n. 525.* Cum autem primum habetur notitia de obitu alicujus perſonæ procul defunctæ, poteſt cantari Miſſa de die obitus, etiam in Feſto duplici, non tamen de præcepto, tunc enim differenda eſt ad ſequentem diem, ex Decr. 4. Maji 1686. *ap. Croix lib. 8. p. 2. n. 2055. Decr. 82.* Hæc autem omnia Decreta intelligenda ſunt de Miſſis ſolemnibus, non privatis, ex Decr. 10. Jan. 1693. *ap. Merati in Ind. n. 505.* contra id quod dicit *Wigandt tract. 5. nu. 68.* Decreto vero, quod affert *Gav. p. 1. tit. 5. n. 2. lit. a.* die 1. Sept. 1607. ubi dictum fuit, *poſſe tolerari Miſſas de Requiem in duplici Feſto quod non eſt de præcepto, ut Teſtatorum voluntates adimpleantur*, dicit *Merati pag. 159.* derogatum eſſe aliis Decretis, & præſertim Decreto edito 5. Aug. 1662. *in Ind. n. 396.* Inſuper alio Decreto 2. Novemb. 1662. *in Ind. n. 422.* dictum fuit in Feſto duplici etiam majori non de præcepto poſſe dici Miſſas Anniverſarias ſolemnes relictas ex diſpoſitione Teſtatorum, ut quotannis dicantur in die ipſorum obitus. Idem dicitur de die Tertio, Septimo, & Trigeſimo, Miſſas vero privatas dicendas eſſe de die, & non differendas. Item eadem S. C. Rit. 19. Junii 1700. *in Ind. n. 547.* declaravit poſſe dici Miſſas cantatas *de Requiem* in Feſto duplici minori, ſi Parochiani ſæpius petant per annum pro aliquo defuncto, dummodo hoc fiat in die anniverſaria obitus. Quod ſi accidat Anniverſarium, vel dies tertius, ſeptimus, & trigeſimus in feſto de præcepto, debet transferri in ſequentem diem, ex Decr. 23. Maji 1603. *Ind. n. 20.* Anniverſarium autem tunc poteſt etiam anticipari, & tunc dicitur Miſſa prout in Anniverſario, Decr. 5. Julii 1698. *Ind. n. 529.*

422 Quæritur III. An obligatus dicere Miſſam votivam de B. Virgine Maria, vel *de Requiem*, ratione eleemoſynæ, vel Capellaniæ, in diebus permiſſis celebrari, ſatisfaciat celebrando Miſſam currentem? Negant *Laym. cap. 1. q. 5. & Tamb. lib. 2. cap. 2. §. 2. n. 6.* quia Sacerdos tenetur exequi voluntatem rationabilem præſtantis ſtipendium. Sed affirmant communiſſime, & etiam probabiliter *Suar. d. 83. ſect. 3. Azor. p. 1. lib. 10. cap. 32. quæſt. 5. Bon. p. 7. §. 2. n. 4. Croix num. 372. Pal. p. 14. n. 10. cum Nav. Henr. Barb. &c. ac Salm. cap. 4. n. 125. cum Sa, Garzia, Dic. &c.* Ratio, quia, licet tunc Eccleſia permittat Miſſas votivas, decentius tamen eſt te conformari univerſali ejus præſcripto, tunc enim preces Miſſæ votivæ ſatis compenſantur ab Eccleſia eo die precibus præſcriptis, & voluntas dantis eleemoſynam compenſatur executione voluntatis Eccleſiæ (quam ſemper decet præferri) præſcribentis Miſſam aſſignatam; & ideo Rubrica loquens de Miſſis votivis, eas permittit, ſed in fine ſubdit: *Quoad fieri poteſt, Miſſa cum Officio conveniat.* Necnon hoc valere dicunt *Salm. loc. cit. in fin. cum Ant. a Spir. S.* etiamſi Sacerdos expreſſe Miſſam votivam promiſiſſet; Et etiamſi (addunt *Croix n. 371.* & iidem *Salm. n. 127. cum Panorm. Suar. & Garzia*) Sacerdos voviſſet illa die Miſſam legere votivam, cum tale votum non ſit de meliori bono. Omnino tamen excipiendum eſt, ſi Miſſa dicenda ſit in Altari privilegiato, quæ in diebus permiſſis neceſſario celebranda eſt *de Requiem*, ut diximus *num. 339. v. Quæres 1.*

423 Quæritur IV. Quænam ſint advertenda circa modum celebrandi Miſſas votivas? Advertendum I. Quod in Miſſis votivis non eſt opus dicere Orationes impares numero; ut ait *Merati pag. 135. n. 42.* Omnino tamen dicendæ ſunt tres Orationes in Miſſa privata, ſed in ſolemni dicitur una tantum, *Merati num. 44.* Advertendum II. Quod non debent dici Miſſæ votivæ, ſeu Collectæ Miſſarum Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Paſchatis, Aſſumtionis Beatæ Mariæ, & omnium ſimilium feſtorum, etiam Sanctorum, quæ proprios habent Introitus & Collectas, ut declaravit Paulus V. *ap. Mer. pag. 121. n. 17.* In aliis vero Miſſis votivis, in quibus veritas & ritus verborum non violatur, nihil prohibet quin ipſæ dici poſſint, licet melius ſit dicere Miſſam votivam quæ habetur in Miſſali; ita *Merati ibi.* qui *pag. 122. cum Gavant. Guyeto, &c.* addit quod ſi poſſit omitti verbum *Hodie* ubi reperitur, vel mutari in Oratione verba *Nativitas*, *Feſtivitas*, &c. dicendo *Commemoratio*, aut *Memoria*, tunc Miſſa illa bene poſſet recitari.

Advertendum III. Quod bene poſſunt dici Miſſæ votivæ de quocunque Sancto, modo de ejus Canonizatione conſtet ex Martyrologio, vel aliunde; vide *Merati pag. 119. n. 15. ex Gav. Bellarm. &c.* Non vero de iis, qui non coluntur publico & univerſali Eccleſiæ cultu. Unde Miſſæ de Beatis conceſſæ alicui Religioni, aut loco non poſſunt celebrari ab aliis perſonis, Eccleſiis, & diebus, quam conceduntur in Diplomate, ut contra *Pal. & Vaſq.* recte tenent *Eſcob. lib. 21. n. 535. cum Molf. Averſa, Gran. & Diana*, ac *Merati pag. 119. nu. 16. cum*

Quær-

Digitized by Google

Quarti, *Biſſe*, *Guyeto*, & communi, ex Decreto S. C. edito die 10. Septemb. 1652. & alio *ap. Croix num.* 2055. *Decr.* 227.

Advertendum IV. id quod præſcribitur in Rubrica circa Miſſas votivas particulares; & 1. In Miſſa votiva de *SS. Trinitate*, quando dicitur pro Gratiarum actione, cum prima Oratione dicitur alia Oratio tantum, *Deus cujus miſericordiæ, &c.* ſub una concluſione, hoc tamen procedit in Miſſa ſolemni pro re gravi, vel publica cauſa Eccleſiæ, non vero in privata, in quibus ſecunda Oratio erit diei, & tertia de Gratiarum actione; ita *Merati pag.* 125. *num.* 24. *cum Gav. Biſſo, Guyeto, &c.* 2. *In Miſſa de Angelis* dicitur ſemper *Gloria*, quacunque die celebretur; ſecunda Oratio erit diei, & tertia illa, quæ alioquin eſſet ſecunda in Miſſa currente: Si autem petatur Miſſa votiva S. Michaelis Archangeli, poterit dici Miſſa ejus Dedicationis in die 29. Septembris, & ſic etiam Miſſa de Angelis Cuſtodibus in die 2. Octobris, ita *Merati*. 3. In Miſſa *de Spiritu S.* ſecunda Oratio erit de die, tertia *A cunctis*, vel *Concede* pro temporum varietate, *Merati pag.* 127. *num.* 28. *cum Quarti*, *& Tornel.* Et ſic etiam dicuntur Miſſa de SS. Sacramento (*Merati ibid. num.* 29.), Miſſa *de Paſſione*, & *de Apoſtolis*. 4. in Miſſa *de B. Maria Virgine* ſecunda Oratio erit de die, tertia de Spiritu S. & in ferialibus ſecunda de Spiritu S. tertia Eccleſiæ vel pro Papa. Hic notandum, quod Miſſa votiva ſolemnis de B. Maria poteſt celebrari cum *Gloria & Credo* ob publicam cauſam ratione concurſus populi, ex Decr. S. C. 8. Junii 1658. *ap. Mer. pag.* 117. Item notandum, quod ſi dicas Miſſam votivam de B. Virgine in Feſto alicujus Sancti ſemiduplici infra aliquam Octavam B. Virginis, tunc non eſt dicenda Miſſa votiva communis de B. V. ſed de ejus Octava, ſine tamen *Gloria*, & *Credo*, ex Decr. *apud Croix lib.* 6. *p.* 2. *num.* 503. *& ap. Merati Ind. num.* 474. Si autem petitur Miſſa de SS. Roſario, vel de Monte Carmelo, non poteſt dici Miſſa conceſſa Dominicanis, vel Carmelitis, ex Decretis *apud Mer. in Ind. num.* 189. *&* 229. ſed bene poteſt dici Miſſa de die Feſto, *Merati p.* 129. *num.* 30. 5. In Miſſa *pro Defunctis* non dicitur Pſalmus *Judica*, Celebrans cum incipit Introitum non ſignat ſe cruce, ſed librum, non dicit, *Jube Domine benedicere*, non oſculatur librum poſt Evangelium, non benedicit aquam, nec dicit *Gloria Patri* in Pſalmo *Lavabo*, ad *Agnus Dei* non dicit *Miſerere*, ſed *dona eis requiem*, non dicitur Oratio pro pace, nec *Ita Miſſa eſt*, nec *Benedicamus Domino*, ſed *Requieſcant in pace*, nec datur Benedictio.

424 Hic autem ultimo loco operæ pretium eſt adnotare aliqua Decreta S. C. Rit. majoris momenti ad celebrationem Miſſæ pertinentia, excerpta ex plurimis quæ affert *Croix lib.* 6. *p.* 2. *num.* 2055.

1. Miſſa Conventualis cananda eſt quotidie in Collegiatis, quarum Clerus eſt numeroſus, & reditus non tenues. 14. Januarii 1603.

2. Tenentur omnino Canonici ad cantandam Miſſam de die, ut lucrentur Diſtributiones. 28. Januarii 1612.

3. Sacerdos qui celebrat Miſſam Conventualem, in qua Chorus tenetur cantare Symbolum, non poteſt illam proſequi tempore, quo a choro Symbolum cantatur. 17. Dec. 1695.

4. Miſſæ, ad ſatisfaciendum eleemoſynis alicui Eccleſiæ traditis, non ſunt celebrandæ per exteros, ubi commode poſſunt ſatisfieri per Sacerdotes ejuſdem Eccleſiæ. 28. Jan. 1606.

5. Inferiores Epiſcopo non debent ſumere de Altare paramenta pro Miſſa. 7. Jul. 1712. *Hoc tamen intelligendum, ut advertit Gavant. ne ponantur paramenta in medio Altaris more Epiſcoporum, nam ſi ponantur in angulo id permittit ipſa Rubrica p.* 2. *tit.* 12. *num.* 3. *ubi dicit*: Si vero (*Sacerdos*) dimiſſurus ſit paramenta apud Altare ubi celebravit, finito Evangelio ibidem illis ſe exuit. *Saltem ait Croix num.* 2072. *hoc permittendum, ubi non eſt commoditas ea alibi deponendi.*

6. Altare portatile ligneum cum Ara lapidea permitti debet, non obſtante Conſtitutione Synodali, dummodo habeat ſolitum Reliquiarum Repoſitorium. 29. Januarii 1614.

7. Solus Epiſcopus poteſt habere feneſtras in Eccleſia, per quas in eam proſpectus haberi poſſit. 19. Januarii 1614.

8. Non licet in Eccleſiis, in quibus non aſſervatur SS. Sacramentum, celebratio Miſſæ in Cœna Domini; nec ejus aſſervatio in Sepulcro. 24. Junii 1659.

9. Non permittitur ad Altare Majus celebratio Miſſæ, dum dicuntur in Choro Matutinum, & Horæ. 15. Sept. 1664.

10. Poteſt fieri Commemoratio de SS. Sacramento, ſi expoſitum ſit, etiam in Miſſa de Feſto duplici, quod non ſit 1. vel 2. Claſſis. 2. Decemb. 1684.

11. Si in die Commemorationis omnium Defunctorum occurrat Dominica, Officium cum Miſſa Defunctorum transferatur in ſequentem diem, etiam Feſto duplici impeditam. 5. Octobr. 1688.

12. Sacerdos in Sacrificio Miſſæ congruentius utitur cingulo lineo, quam ſerico. 22. Januarii 1701.

13. Habens Indultum a Sede Apoſtolica erigendi Oratorium privatum in propria domo, ſi quis voluerit ibi ædificare Altare ligneum, non indiget facultate Apoſtolica, dummodo Altare ligneum, cum ſacro lapide parieti colligatum immovibile non ſit, & Altaris portatilis imaginem non præferat. 3. Dec. 1671. *ap. Merati Ind.* 393. *Id autem colligatum late videtur intelligendum, ita ut Altare parieti adhæreat, & nullum inter ipſum & parietem intercedat ſpatium, ſic enim verificatur quod Altare non præfefert imaginem Altaris portatilis, idque ſaltem ſic uſus interpretatus eſt.*

14. Non poteſt prohiberi celebratio Miſſæ in Oratorio rurali ædificato per laicum, antequam celebretur Miſſa Parochialis. 31. Martii 1629. (*apud Merati Ind. num.* 242.)

15. S. C. ſæpius cenſuit Conſtitutiones Synodales diſponentes, ut diebus feſtis Miſſæ celebrari non debeant in aliis Eccleſiis, niſi celebrata Miſſa in Eccleſia Parochiali, eſſe obſervandas; ita tamen ut Miſſa in Eccleſia Parochiali hora opportuna celebretur. 25. Maji 1652. (*ap. Bened. XIV. Notif.* 44. *n.* 12.) De rigore juris non poſſe prohiberi (*ſcilicet a Parocho*), ut Miſſæ non celebrentur ante Miſſam a Parocho non celebratam. 27. Junii 1641. (*apud eund. Ben. loc. cit.*)

Refert hic ultimo loco aliqua obiter adjicere circa Euchariſtiæ expoſitionis uſum, quem doctiſſimus *Chriſtianus Lupus p.* 1. *tom.* 11. *ex cap.* 9. jamdiu in Eccleſia fuiſſe probat; & magnopere ipſe promovet, dicens ex frequenti hujuſmodi Sacramenti expoſitione populum retrahi a vanis oblectamentis, concurſum Eccleſiarum augeri, & Fideles magis ad devotionem excitari. Verumtamen S. Carolus Borromæus in ſua Synodo XI. Diœceſana hæc præſcripſit: *Ne quavis cauſa Euchariſtia palam aperte proponatur, ſed publica tantum, atque gravi; aliis vero de cauſis Orationem licebit inſtituere, ſed non Sacramento aperte expoſito.* Item Benedictus XIV. (*in ſua Notif.* 30. *num.* 11.) refert S. C. Concilii die 17. Aug. 1630. In una Neapolitana ſic præſcripſiſſe: *S. C. cenſuit non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Eccleſiis, SS. Euchariſtiæ Sacramentum publice adorandum exponere, niſi ex cauſa publica, quæ probata ſit ab Ordinario, ex cauſa privata poſſe, dummodo SS. Sacramentum a tabernaculo non extrahatur, & ſic velatum, ita ut ipſa Sacra Hoſtia videri non poſſit.* Idque confirmatum fuit a noſtro P. Bened. XIV. per aliud Decretum datum 16. Aprilis 1746. (Vide in ſuo *Bullar. tom.* 2.) ubi dicitur: *Non licere exponi publice Divinam Euchariſtiam, niſi cauſa publica, & Epiſcopi facultas intervenerit.* Ex his igitur omnibus Decretis certum videtur non licere exponere SS. Sacramentum ob litis victoriam, ob valetudinem alicujus (niſi ſit perſona publica, cujus ſalus Communitatis bono ſit expediens), & ſic pro aliis privatis cauſis. Num autem id liceat ob ſpecialem devotionem alicujus particularis? Dubitat *P. Concina*. Ego dicam quid ſentiam: Dico 1. quod ſi quis privatus hanc expoſitionem fieri procurat ad publicam devotionem promovendam, tunc illa potius publica, quam privata cauſa eſſe videtur. Dico 2. cum *Concina* in hoc ſpectandum, an in illis locis, in quibus fit expoſitio, devotio & cultus Sacramenti magis augeatur, vel minuatur, & juxta hanc regulam cenſeo expoſitionem faciendam vel omittendam; ubi enim vigat devotio & cultus augetur, debita ſemper obtenta Ordinarii licentia, neſcio, præſertim juxta præſentem noſtrarum Regionum frequentem uſum, cur potius non ſit laudanda quam improbanda hujuſmodi SS. Sacramenti expoſitio; modo (exciperem) non ſit nimis frequens, nimia enim frequentia eſſet quidem cauſa, ut reverentia erga tantum Sacramentum minueretur.

Hic inſuper notandum, quod etiam reſpectu Eccleſiarum Sæcularium adeſt Decretum S. C. Epiſcop. & Regul. prohibens extrahi Pyxidem a tabernaculo, cum illa ob privatam cauſam exponitur, his verbis: *Si quandocunque privata ex cauſa ſacroſancta Euchariſtia exponenda videbitur, a tabernaculo nunquam extrahatur, ſed Pyxide velata in aperto ejuſdem tabernaculi oſtiolo, cum aſſiſtentia alicujus Sacerdotis, ſtola & ſuperpelliceo induti, & cum ſex ſaltem luminibus cereis collocetur. Quod idem in Eccleſiis Sæcularium ſervari mandamus.* Die 9. Decemb. 1602. Ita apud *Card. Lambert. Notif.* 30. *num.* 27. Benedictus autem XIV. in ſua Bulla, *Cum ut recte noſti* (in Bullar. tom. IV. pag. 317. §. XIII.), mentionem faciens de præfatis Decretis, dicit quod pro cauſa privata nunquam poteſt extrahi Pyxis, nec etiam ad populum benedicendum: *Si autem* (ſunt ſua verba) *non debet a tabernaculo educi, facile intelligitur in deſignatis caſibus non eſſe illud afferendum ad Eccleſiæ januam, nec cum eodem Benedictionem impertiendam.* Hic vero obiter advertendum id quod in prædicta Bulla (*ibi §. XII.*) idem Pontifex ſubdit: *Neque enim fas cuique eſſe debet privata auctoritate novum ritum inducere.* Profertque ibi ad hoc *Canonem* 13. Tridentini *ſeſſ.* 7. ubi vetitum fuit immutari conſuetos ritus circa adminiſtrationem Sacramentorum, & declarat Canonem illum procedere etiam quoad cultum SS. Euchariſtiæ. Loquens autem de Ritibus alicubi jam introductis, ſic inquit: *Et quoties aliquem ritum ejuſmodi induci contigit, etſi nihil continentem pietati oppoſitum, Apoſtolica Sedes eundem interdicere non dubitavit ex quibuſdam extrinſecis circumſtantiis nullatenus prævisis, vel neglectis ab eo qui ritum invexit.*

Notandum etiam, quod ex Decreto Innocentii XII. 5. Septembr. 1730. (relato apud *Merati pag.* 681.) prohibentur apponi Statuæ, Reliquiæ Sanctorum, ac Imagines Animarum Purgatorii in Altari ubi fit expoſitio. Ad illud autem, *Panem de cœlo &c.* non eſt addendum *Alleluja*, ex Decreto S. C. apud *Merati tom.* 1. *in Indice Decretor. Decr.* 523.

Hic ultimo loco operæ pretium eſt quærere & videre, quibus in Eccleſiis aſſervari poſſit Euchariſtiæ Sacramentum? Docet *Cardinalis Petra in ſuis Commentariis tom.* 3. *ad Conſtit.* 1. *Urbani IV. num.* 15. *&* 29. cum *Barboſa*, *Riccio*, *Genuenſi, &c.* ac pluribus Deciſionibus S. C. certum eſſe tantum in Eccleſiis Parochialibus retineri poſſe; quia in hoc tantum Sedes Apoſtolica diſpenſare poteſt, non autem Ordinarii: Aſſervatur etiam in Cathedralibus, quia ipſæ primæ dicuntur Parochiæ, verum ibi non eſt aſſervandum in Altari majori, ſed in alia Capella, propter functiones pontifica-

les

les neceſſario peragendas ab Epiſcopo retrorſum ad Altare majus. Permittitur etiam aſſervari Sacramentum in Eccleſiis Regularium, propter neceſſitatem præbendi ibidem Communionem Infirmis, ut dicunt *Pelliz. Man. Reg. tract. 3. cap. 6. num. 1. & 6. Petra loc. cit. num.* 18. cum *Gloſſa in cap. Permittimus de ſent. excommun.* verbo *Excommunicatis*. Idem permittitur in Eccleſiis Monialium viventium in Clauſura, ex Decreto S. C. Concilii in Ulyſſiponenſi anni 1585. *apud Petr. n.* 19. Cenſuit etiam eadem S. C. in Mexicana 15. Maji 1700. concedendum Patribus Oratorii Indultum aſſervandi Euchariſtiam intra clauſtra pro quatuor anni temporibus, in quibus fiunt Exercitia ab Ordinandis. Non permittitur autem in Collegiis ſolius Ordinarii auctoritate conſtitutis, ut ſunt Conſervatoria, quæ non approbantur, ſed tantum a Sede Apoſtolica tolerantur, & in quibus jura Parochialia præſervantur Parocho, ut decrevit S. C. Concilii in Salernitana 19. Auguſti 1702. & in Neapolitana 4. Julii 1707. ubi ſpecialiter declaratum fuit aſſervationem Euchariſtiæ non licere Conſervatoriis abſque Apoſtolica auctoritate; vide *Petram num.* 21. Idem decrevit S. C. reſpectu ad Grancias Regularium; ibi *num.* 23. Idem reſpectu ad Eccleſias Collegiatas, niſi aſſervatio Euchariſtiæ ibi eſſet pro ſervitio ſuarum Parochiarum; *num.* 24. Idem quoad Eccleſias Confraternitatum, & Hoſpitalium, *num.* 30. Idem quoad Eccleſias Rurales, aut alias intra fines Parochiæ, *num.* 30. & 31. niſi eſſet aliqua Eccleſia Filialis Parochiæ, & adeſſet ibi conſuetudo aſſervandi Sacramentum, ac neceſſitas ad conſulendum ſaluti Animarum, ut ait & probat *Petra nu.* 28. Tandem declaravit Benedictus XIV. in Bulla, *Quamvis juſto &c.* data 30. Aprilis 1749. §. 24. (vide in *Bullar. Tom.* 3.) jus retinendi Euchariſtiam privative pertinere ad Pontificem, *ut Canonica*, (ait) *docuit Diſciplina, juxta quam Euchariſtia in Eccleſiis quæ Parochiales non ſunt, retineri non poteſt abſque Apoſtolico Indulto, vel conſuetudine immemorabili* (ſeu centenaria, non vero quadragenaria, ut probat *Petra num.* 35.), *quæ hujuſmodi Indulti præſumptionem inducit*. Advertit autem *Petra num.* 32. quod licet adſit immemorabilis conſuetudo in Eccleſia aſſervandi Sacramentum, ipſa tamen non ſuffragatur, ſi conſtet ab initio fuiſſe aſſervatum ex ſola licentia Ordinarii, poſſeſſio enim illa minime valet, cum proveniat ex titulo infecto; & ita decrevit S. C. Concilii in Neapolitana 28. Julii 1708. Inſuper ſciendum, quod a Sede Apoſtolica hujuſmodi licentia nunquam conceditur pro Oratoriis privatis, & pro Capellis Ruralibus, niſi eſſet alicubi populi concurſus, & diſtantia a Parochia; Ita *Petra num.* 37. & 38. Qui demum advertit, jus retinendi claves Tabernaculi privative ſpectare ad Parochum; idque non permittendum Monialibus, neque Laicis, etiam in Feria quinta Cœnæ Domini, niſi adſit in aliquo loco immemorabilis conſuetudo, quam tolerandam eſſe cenſet *Pignatellus*, & teſtatur ſic ſervari in Hiſpania, & in Regno Siciliæ, ac etiam Neapolitano; vide *Petram ibid. num.* 39. *ad* 44.

TRACTATUS IV.

De Sacramento Pœnitentiæ.

CAPUT I.

De Eſſentia hujus Sacramenti.

DUBIUM I.

Quæ ſit ejus materia, & forma?

425 *De Materia, & Forma hujus Sacramenti. Vide quæ de his habentur apud Buſemb.*
426 *Monitum ad Confeſſarios.*
427 *De* Materia *remota. Dub.* 1. *An mortalia commiſſa in ſuſceptione Baptiſmi ſint materia hujus Sacramenti? Dub.* 2. *An peccata alias confeſſa ſint materia ſufficiens hujus Sacramenti?*
428 *De* Forma. *Qu. I. An Forma hujus Sacramenti conſiſtat in verbis, & poſſit proferri in abſentem?* 429. *Et quænam præſentia moralis pœnitentis requiratur?*
430 *Qu. II. Quænam forma in hoc Sacramento ſit proferenda? Dub.* 1. *in quibus verbis conſiſtat eſſentia Formæ? Et an neceſſarium ſit verbum* te? *Dub.* 2. *An verba* a peccatis tuis? *Dub.* 3. *An verba* in nomine Patris &c.? *Et an preces adjunctæ? Dub.* 4. *An per verba* te abſolvo *poſſit Sacerdos abſolvere ſimul a peccatis, & a cenſuris?*
431 *Qu. III. An poſſit valide, & licite dari abſolutio ſub conditione?* 432. *Cauſa juſta abſolvendi ſub conditione.*

425 „ RESp. Materia remota, & neceſſaria eſt omne peccatum mortale, poſt baptiſmum commiſſum, & non confeſſum. * Dicitur vero commiſſum poſt Baptiſmum, (* *contra Propoſ.* 19. *inter damnatas ab Alexand. VIII. quæ pro peccato originali perperam agendam pœnitentiam aſſerebat.*)* Materia ſufficiens, & non neceſſaria eſt omne veniale poſt Baptiſmum commiſſum, vel etiam mortale, alias rite confeſſum. Materia proxima ſunt actus pœnitentiæ, Contritio, Confeſſio, & Satisfactio; quarum ultima eſt integralis tantum, ut patet in infirmo, qui ſi ratione deſtinatur, ſolet abſolvi abſque ſatisfactione: duæ priores ſunt eſſentiales, ut communiter docetur contra *Scotum*, qui totam eſſentiam ponit in abſolutione. Porro peccata ſunt tantum materia, circa quam, actus vero pœnitentis materia, ex qua. *Laym. d.* 5. *t.* 6. *cap.* 4. ex communi.

Unde reſolves.

„ 1. Etſi peccatum mortale remiſſum quomodocunque ſit, teneris tamen confiteri, ſi non feciſti. *Trident. ſeſſ.* 14. *cap.* 15.

„ 2. Omitti poſſunt venialia, vel omnia, vel aliqua: item mortalia ſemel rite confeſſa, v. g. in Confeſſione generali, ut docent *Dian. p.* 3. *t.* 4. *reſ.* 56. *Card. de Lugo d.* 16. *n.* 46. contra *Vict. Ledeſm.* & alios. In qua etiam non eſſe neceſſarium addere peccato mortali, quod poſt ultimam confeſſionem ſit commiſſum, docent *Bonac. d.* 5. *quæſt.* 5. *ſect.* 2. *p.* 2. *Dian. t.* 2. *tract.* 4. *reſ.* 62. & *t.* 3. *reſ.* 65. *Card. de Lugo d.* 16. *ſect.* 2. *num.* 47. *ex Sanchez, & Con.* quod eſt probabile: niſi circumſtantia aliqua, v. gr. ſpeciem mutans, vel reſervatio caſus, vel proxima peccandi occaſio aliud requirat, & pœnitentia ſufficiens imponatur. *Card. de Lugo, Tamb. de exped. conf. lib.* 2. *cap.* 1. Tutius tamen eſt nova ab antiquis ſecernere.

„ 3. Ponenda ſemper eſt materia certa; qualem eſſe negat *Sanctus in ſel. d.* 7. apud *Dian. p.* 3. *t.* 4. *reſ.* 52. quod quis non reſponderit Divinis inſpirationibus, non fecerit bonum quod potuit, & ſimiles imperfectiones. In quibus tamen exponendis non tenetur Confeſſarius impedire pœnitentem, ut docet *Card. de Lugo loc. cit. num.* 103. contra *Sanctum*. Quod ſi haberi certa non poſſit, pro ratione dubii danda eſt abſolutio; ut ſub dubio, ſi materia prorſus dubia ſit: vel abſoluta, ſi certa videatur. Ita *Suarez, Laym. lib.* 5. *t.* 6. *cap.* 3. & *alii commun.*

„ Reſp. 2. Forma Sacramenti Pœnitentiæ ſunt verba abſolutionis: *Ego te abſolvo a peccatis tuis*; ubi, licet de eſſentia tantum ſit, *Abſolvo te*, debent tamen addi reliqua præſertim in articulo mortis, ſecundum quoſdam ſub mortali, ſecundum alios ſub veniali; ut vid. *Gran.* voce prolata in præſentem; abſentem enim Clem. VIII. abſolvi prohibuit, ſub pœna excommunicationis.

Unde reſolves.

„ 1. Invalidum eſt abſolvere nutu, ſigno, aut ſcripto, item abſolvere abſentem, quod docuit *Alenſis, Medin.* & alii, ſed vetitum nunc, ut modo dictum.

„ 2. Valida eſt abſolutio, ſi reverentiæ cauſa dicas: Abſolvo dominationem, excellentiam, vel majeſtatem veſtram, &c. Quia non mutatur eſſentialiter, & ſunt verba æquivalentia. *Averſa*. V. *ſupra tract.* 1. *cap.* 1. *d.* 1. Non valet autem, ſi dicas: Abſolvat te Deus, vel abſolvat te Chriſtus. *Averſ. quæſt.* 12. *ſect.* 2.

„ 3. Orationes præviæ, & ſubſequentes formam, ut *Miſereatur tui, &c.* & *Paſſio Domini, &c.* quæ ſecundum *Trident.* laudabiliter adduntur, non ſunt neceſſitatis, & ex cauſa rationabili omitti poſſunt, v. gr. ſi breves ſint Confeſſiones, vel multi confitentes, ut vid. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 97. tunc enim ſufficit dicere: *Abſolvo te a peccatis tuis in nomine, &c.* vel ſi timeatur cenſura, *Abſolvo te a vinculo excommunicationis; deinde a peccatis tuis*. V. *Sa v. Abſolutio*.

„ 4. Elevatio manus, ejuſque impoſitio in caput, item formatio Crucis eſt libera, etſi debeat ſervari conſuetudo. Ita *Laym. cap.* 5. ubi idem dicit de apertione capitis. Forma autem Clem. VIII. ut tradidit *Sa*, & Rituale Romanum, eſt hæc: qua ut omnes utantur, ſuadet Paulus V. Ideoque omnibus tenenda memoriter: *Miſereatur tui omnipotens Deus & dimiſſis peccatis tuis, perducat te ad vitam æternam, Amen*: deinde elevata manu pergit: *Indulgentiam, abſolutionem, & remiſſionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & miſericors Dominus, Amen. Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat, & ego auctoritate ipſius te abſolvo ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis* (quæ vox circa laicos omittitur), *& interdicti, in quantum poſſum, & tu indiges. Deinde ego te abſolvo a peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Paſſio Domini noſtri Jeſu Chriſti, & merita B. Virginis, & omnium Sanctorum, & quidquid boni feceris, & mali ſuſtinueris, ſit tibi in remiſſionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ, Amen.*

Acturi de hoc Pœnitentiæ Sacramento, quod Chriſtus Do- 426
minus ad humanæ imbecillitatis remedium inſtituit, ante omnia monitum velim Confeſſarium, ut ſuas agnoſcat partes, nempe Judicis, Patris, & Medici, ad munus ſuum æqua lance exercendum; Sicut enim nimia benignitas iniquitatum fomentum eſt, ſic nimia ſeveritas fit pluribus via ad deſperationem. Hinc Chriſtus Dominus declaravit non eſſe ſpiritus ſui eos, qui nimis rigide cum peccatoribus agunt. Et SS. Patres non ſolum invehunt in eos qui falſa pietate ducti indebite peccatoribus indulgent, ſed etiam in eos qui indiſcretum rigorem cum pœnitentibus adhibent, ut conqueritur S. Ambroſius *in Pſalm.* 118. *Serm.* dicens: *Sunt etiam in nobis, qui timorem Domini habent, ſed non ſecundum ſcientiam, ſtatuentes duriora præcepta, quæ non poſſit humana conditio ſuſtinere*. Qua de re ſapienter advertit S. Bonaventura: *Cavenda eſt conſcientia nimis larga, & nimis ſtricta; nam prima generat præſumptionem, ſecunda deſperationem; prima ſæpe ſalvat damnandum, ſecunda contra damnat ſalvandum*. Imo Honorius III. in *cap. Ex parte de Transact.* dixit, ceteris paribus, magis inclinandum in rebus dubiis ad benignitatem, quam ad rigorem; cum enim ibi ageretur de modo procedendi contra quoſdam, quorum ali-

qui

qui celebrabant in Eccleſiis interdictis, alii furtive Sacris initiabantur, &c. ſic inquit: *In his vero, ſuper quibus jus non invenitur expreſſum, procedas (æquitate ſervata) ſemper in humaniorem partem, declarando ſecundum quod perſonas & cauſas, loca & tempora videris poſtulare.*

Non dubito quin majori quidem detrimento ſemper in Eccleſia fuerint confeſſarii nimis indulgentes, cum major hominum pars ad vitia proni ſint; Sed non modice etiam Animarum ſaluti obſunt, qui per nimiam auſteritatem pœnitentes ita deterrent, ut ipſi vel peccata ſua reticeant, aut ſic arctati jugum diſciplinæ abjiciant, laxiſque habenis in vitiorum cœnum miſerabiliter deinde ſe immergant.

Aggrediamur opus ad hunc tractatum de Sacramento Pœnitentiæ exponendum, cui utique omni ſtudio præ ceteris materiis ſedulo incumbendum, cum in ipſo totius Theologiæ Moralis ſumma, & quæſtiones magis ad praxim ſpectantes contineantur; Et ideo ego labori non peperci, ut deſiderio Lectorum ſatisfacerem, atque ipſi omnia ſcitu neceſſaria hic reperiant.

427 In hoc *Dubio* primo loco agitur de Materia remota, & Forma hujus Sacramenti. Quoad *Materiam* pertinet, ad ea quæ ſupra dixit *Buſembaum*, duo tantum dubia addere occurrit.

Dubitatur 1. An mortalia commiſſa in ipſa ſuſceptione Baptiſmi ſint materia hujus Sacramenti? Affirmant communiſſime *Suar. d. 28. concl. 4. Holzm. nu. 454. Eſcob. lib. 14. num. 18. cum Vaſq. & Henr. Salm. cap. 4. num. 15. ac Elbel num. 8. cum S. Bonav. Scoto, Maſtr. &c. ex D. Thoma 3. p. quæſt. 69. art. 10.* & ex *S. Auguſtino* relato in *cap. tunc valere. 42. de Conſecr. diſt. 3.* ubi ait: *Tunc valere incipit ad ſalutem Baptiſmus, cum illa fictio veraci confeſſione receſſit.* Ratio, quia hæc peccata, licet ſint tempore ſimul cum Baptiſmo, natura tamen ſunt ipſo poſteriora. Ita AA. præfati, ſed ratio quam adducunt, videtur non convincere, ſaltem ſolummodo probare videtur pro peccatis quæ Baptiſmum ſuſcipiens poſt Baptiſmum patrare vellet, ſed non pro peccato fictionis, nempe ſi ille ſuſciperet Baptiſmum exiſtens in mortali ſine dolore. Nec *D. Thomas loc. cit.* dicit peccatum fictionis eſſe materiam Sacramenti Pœnitentiæ, ſed tantum ait quod illud per pœnitentiam removetur: per pœnitentiam autem ibi S. Doctor profecto non intelligit Confeſſionem, ſed dolorem de peccato. Nec obſtat textus D. Auguſtini, nam ut explicat *Gloſſa v. ad Salutem*, illud *veraci Confeſſione* intelligit *cordis contritionem.*

Dubitatur 2. An ſint materia ſufficiens hujus Sacramenti peccata alias confeſſa? Dubium poſſet fieri ex eo quod videtur non poſſe eſſe materia Sacramenti Pœnitentiæ peccatum jam remiſſum, cum culpa deleta non poſſit amplius deleri. Sed ſententia affirmativa eſt certa apud omnes, prout docent *D. Thom. in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 3. quæſt. 5. ad 4. & diſt. 18. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 2. ad 4.* quem communiter ſequuntur *Suar. 3. p. d. 18. ſect. 4. Palaus tract. 23. d. un. p. 6. num. 5. cum Laym. & Salm. cap. 4. num. 22. cum Con. Fill.* & alii paſſim. Et clare patet ex *Extrav. 1. de Privil.* (*pag. mihi* 258.) §. *verum, in fin.* ubi Bened. XI. dixit: *Licet de neceſſitate non ſit iterum eadem confiteri peccata, tamen, ut eorundem peccatorum iteretur Confeſſio, reputamus ſalubre.* Idque confirmatur ex communi praxi Fidelium. Nec obſtat dicere peccatum deletum non eſſe amplius peccatum; peccatum enim, etſi remiſſum, ſemper peccatum eſt commiſſum; ſufficit autem, ut Sacramentum habeat effectum in actu primo, nempe quod præbeat Gratiam deletivam peccati, quamvis per accidens in actu ſecundo peccatum non deleat.

428 Quoad *Formam* vero hujus Sacramenti plures hic quæſtiones diſcutere oportet. Quæritur I. An forma hujus Sacramenti eſſentialiter in verbis conſiſtat? Reſpond. affirmative, cum forma non aliter quam voce, non autem Scriptura aut aliis ſignis, exprimi poſſit; ita commune & certum eſt apud omnes cum *D. Thoma 3. part. quæſt. 84. art. 3. ad 3.* quem ſequuntur *Laym. tract. 6. cap. 3. Lugo d. 13. ſect. 6. Bonac. quæſt. 5. p. 6. Elbel num. 27. & Salm. de pœnit. cap. 3. num. 30. cum Cajet. Con. Suar. Val.* & alii paſſim. Hinc Clemens VIII. in Conſtit. edita die 20. Junii 1602. proſcripſit Propoſitionem hanc, ut falſam & temerariam: *Licere per literas, ſeu internuntium Confeſſario abſenti Sacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere*: præcepitque ſub excommunicatione ſibi reſervata, & ipſo facto incurrenda, ne hæc Propoſitio *unquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur, aut ad praxim quoquo modo deducatur.* Ex quibus verbis recte inferunt *Salm. cap. 3. num. 25.* quod abſolutio abſenti in quocunque caſu non ſolum datur illicite, ſed etiam invalide; nam ſi Pontifex tantum illicitam eam intendiſſet declarare, ipſa aliquando, urgente neceſſitate, & valide, & licite dari poſſet, cum leges Eccleſiaſticæ non poſſint obligare cum graviſſimo damno, & tanto magis ſi illud eſt ſpirituale. Unde, ſi Pontifex voluit hujuſmodi abſolutionem in nullo caſu eſſe licitam, conſequenter declaravit in nullo caſu eſſe validam. Paulus autem V. die 14. Julii 1605. inſuper damnavit interpretationem aliquorum in præfatum Decretum, dicentium poſſe abſolutionem abſenti conferri, modo Confeſſio in præſentia præceſſiſſet: explicavit enim Bullam Clementis eſſe disjunctive, non copulative, intelligendam.

429 Requiritur igitur, ut Forma a Confeſſario voce proferatur, & ut pœnitens eo tunc moraliter ſit præſens. Hæc autem moralis præſentia reputatur illa, intra quam homines communi voce, quamvis altiori, loqui poſſunt & ſolent, ut dicunt *Sporer num. 610. Tamb. lib. 5. de ſacr. pœnit. cap. 2. num. 11. Holzm. num. 573. v. Dixi, Elbel num. 29.* qui cum *Sporer*, & *aliis* addit talem præſentiam poſſe extendi ad 20. circiter paſſus, præſertim ubi pœnitens nondum eſt egreſſus ab aſpectu Confeſſarii. Recte vero advertit *Sporer num. 615. cum Reg. Gob. &c.* revocandum eſſe pœnitentem, quando omnimode revocari poteſt. Ceterum cenſet *cum Gob. & Bonac.* ſine ſcrupulo abſolvi pœnitentem qui receſſit e confeſſionali, ſi certo ſcitur eſſe adhuc intra paucos paſſus. Merito autem *Tamb.* non approbat *Leandrum*, qui dicit ſatis eſſe ad præſentiam moralem, ſi Sacerdos videat pœnitentem, aut alio ſenſu percipiat, præſentia enim pro abſolutione majorem propinquitatem requirit, quam pro audienda Concione, vel Miſſa. Unde cenſet *Tamb. num. 13.* quod ſi quis aliquando non poſſet niſi e longe abſolvi, puta ſi rueret e tecto, tunc abſolutio ſub conditione danda eſſet. Ait *Holzm. ibid.* quod ſi Confeſſarius ob periculum infectionis, vel ob aliam cauſam non poſſet intrare in cubiculum ubi eſt infirmus, poteſt a janua eum abſolvere. Recte autem advertunt *Sporer num. 620. Croix num. 1201. Elbel loc. cit. cum Stoz.* non eſſe opus, ut pœnitens verba abſolutionis audiat, & tanto minus ut eadem intelligat, ſufficit enim, ut Sacerdos illa vere proferat. Quinimo ſapienter dicit *Croix*, conſultum eſſe ut in præſentia aliorum pœnitentium præfata verba ſubmiſſe dicantur, ne ſi aliquis dimittatur ſine abſolutione, id alii percipiant. Addit *Tambur.* bene poſſe abſolvi pœnitentem, qui antea ſua peccata in ſcripto legenda dederit, & deinde præſenti Confeſſario dicat, *de his me accuſo.* Quod tamen advertunt *Salm. cap. 7. num. 11. cum Cano, Pal. Paſq. Con. & aliis*, non permittendum, niſi ex gravi cauſa, nempe ſi quis ob angorem gutturis, impedimentum linguæ, aut ſi puella ſupra modum verecunda in explicando voce ſua peccata, valde gravem difficultatem ſentiat. Rationem adducunt *Holzmann num. 558. & Sporer ex num. 488.* quia licet Confeſſio nullo jure præcepta ſit fieri vocaliter, tamen, cum communi Eccleſiæ uſu ſit receptus modus ſic confitendi, hic nunc obtinet vim præcepti, & proinde ſine gravi cauſa foret illicite Confeſſio aliter facta.

Quæritur II. Quænam Forma in hoc Sacramento proferenda ſit? Plures graves Auctores tenent, quod olim Eccleſia uſa fuerit forma deprecatoria (*Abſolvat te Deus*) uſque ad medium ſæculum XIII. & quod etiam hodie hæc ſit in uſu apud Græcos; ita *Tournely in Præl. Theol. qu. 9. art. 1. Martene, Vitaſſ. apud Croix de pœnit. tom. 9. pag.* 528. Sed id negant *Baronius, Genet,* & *Nicol. apud eund. Concin.* Imo communiſſime noſtri Theologi Morales, *Suarez, Soto, Lugo, Cajet. Vaſq. Val.* & alii plurimi cum *Salm. de pœnit. cap. 3. num. 17. & Croix lib. 6. p. 2. num. 639.* cenſent formam deprecatoriam eſſe invalidam, ex eo quod Chriſtus Dominus, hoc Sacramentum inſtituens (*Joan. 20.*), expreſſit ſententiam proferendam eſſe a Sacerdote uti Judice, dicens: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Unde compertum videtur neceſſarium eſſe, ut peccata ab ipſis Sacerdotibus tanquam Chriſti vicariis remittantur, nec ſufficere, quod ipſi Deum, ut remittat, deprecentur. Sed quicquid ſit de hoc, hodie certum eſt, & de Fide, debitam formam eſſe Formam Indicativam; ut declaravit Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 3.* his verbis: *Docet S. Synodus Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipſius vis ſita eſt, in illis Miniſtri verbis poſitam eſſe,* Ego te abſolvo, &c. *quibus quidem de Eccleſiæ Sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur.* At ſuper hac forma plura occurrunt dubia. 430

Dubitatur 1. In quibus verbis hæc Forma conſiſtat? Certum eſt apud omnes, verba *Te abſolvo* ad eſſentiam Formæ pertinere. Sed ſentiunt *Lugo de pœnit. d. 13. n. 26. Wigandt tract. 13. quæſt. 3. reſ. 2.* quod ſi dicatur, *Abſolvo a peccatis tuis*, non eſt neceſſarium ad valorem Formæ verbum *Te*, cum hoc ſatis exprimatur in verbo *Tuis*. Attamen communiſſime huic opinioni contradicunt *Suar. de pœnit. d. 19. ſect. 1. num. 57. Bon. quæſt. 4. p. 1. num. 1. Holzm. num. 482. Concina tom. 9. pag. 580. num. 5. & Pal. tract. 23. d. un. p. 5. num. 2. cum Vaſq.* Prima opinio, ſpeculative loquendo, ſpectata ratione, probabilior videtur; Sed quia hæc ſecunda eſt etiam probabilis, ſaltem ob auctoritatem Doctorum, in praxi hæc omnino ſequenda eſt, ex Prop. 1. damnata ab Innoc. XI.

Dubitatur 2. An dicendo, *Ego te abſolvo*, requirantur verba *a peccatis tuis*? Negant communiſſime *P. Milante in propoſ. 1. Innoc. XI. Conc. pag. 580. num. 5. Holzm. num. 482. Roncaglia de pœnit. cap. 2. quæſt. 3. Sporer eodem tit. pag. 244. num. 544. Pal. p. 5. n. 2. & Lugo d. 13. n. 17. cum S. Anton. Sylv. Cajet. Navar. &c. ex D. Thom. 3. p. quæſt. 84. art. 3. & Catech. Rom. p. 2. n. 14.* ubi dicitur: *Eſt autem Forma, Ego te abſolvo,* & nihil aliud ibi additur. Omnes tamen hi AA. dicunt, quod licet To, *A peccatis tuis*, non ſit neceſſarium ad eſſentiam Formæ; eſſet tamen mortale hæc verba omittere, cum ſit contra conſuetudinem Eccleſiæ. Alii vero tenent ipſa pertinere ad eſſentiam, eo quod, cum Chriſtus dixerit: *Quorum remiſeritis peccata, &c.* ſicut quia dixit *quorum*, explicandum eſt *te*, ita quia dixit *peccata*, explicandum eſt *a peccatis*, ſic *Croix n. 633. cum Major. & Paſq. ac Mazzotta de pœnit. tom. 3. pag. 561. cum Gabr. Averſa, Germ. &c.* item *Palud. P. Soto, & Gabr. apud Salm. cap. 3. num. 1.* Nec obſtare dicunt, quod ex circumſtantiis ſatis determinentur verba, *Ego te abſolvo*, ad ſignificandam etiam abſolutionem a peccatis, nam ſi hoc valeret, poſſet adhuc reticeri verbum *Te*, quod ex circumſtantiis ſatis etiam percipitur. Prima opinio eſt probabilior, ſed in praxi nec recedendum a ſecunda, cum etiam ſit probabilis, ut bene advertunt *Elbel de pœnit. num. 25. Salm. num. 2. Holzm. & Roncaglia locis cit.*

Dubi-

Digitized by Google

Dubitatur 3. An verba, *In nomine Patris, &c.* ſint de eſſentia? Affirmant *Durand. Major, &c. apud Lugo d. 13. num. 11.* Sed communis & vera ſententia negat, cum in inſtitutione hujus Sacramenti nullam mentionem Chriſtus fecerit de hac invocatione SS. Trinitatis, ſicut fecit in Sacramento Baptiſmi; ita *Lugo num. 52.* (qui dicit oppoſitam ab omnibus rejici) *Roncaglia cap. 2. q. 3. n. 596. Bon. p. 1. n. 2. cum Con. Vaſq. Suar. &c. Croix num. 629. cum Arriaga, & Boſco, ac Salm. cap. 3. num. 3. cum Soto, Nav. & Cajet.* Hanc autem omiſſionem putant *Ronc. & Gran. apud Croix num. 637.* eſſe mortalem: Alii vero ut *Sotus, Val. ap. Bon. loc. cit.* cenſent nullum eſſe peccatum, ſecluſo ſcandalo & contemtu; ſed hæc opinio non videtur ſatis probabilis, cum talis invocatio ſit juxta conſuetudinem Eccleſiæ: Hinc melius alii fere communiter dicunt eſſe tantum veniale, ut *Bon. loc. cit. Elbel num. 26.* (qui dicit eſſe ſatis commune) *Pal. p. 5. n. 3. Salm. loc. cit. & Platell. Boſco, & alii ap. Croix dict. num. 637.* qui abſolute aſſerit commune.

Verba autem *Dominus Jeſus-Chriſtus, &c.* putat *Concina p. 581. n. 10.* non poſſe omitti ſine culpa: Verba autem *Miſereatur, Indulgentiam, & Paſſio Domini noſtri, &c.* dicit poſſe omitti; Et huic videtur favere Rituale Romanum (*tit. de Forma abſol.*) dicens: *In Confeſſionibus autem frequentioribus omitti poteſt*, Miſereatur &c. *& ſatis erit dicere*, Dominus noſter Jeſus-Chriſtus &c. *uſque ad illud*, Paſſio &c. *Urgente vero aliqua gravi neceſſitate in periculo mortis, breviter dicere poterit.* Ego te abſolvo ab omnibus cenſuris, & peccatis, in nomine Patris &c. Sed communiter DD. dicunt, omnes has preces poſſe omitti ſine ullo peccato; ita *Lugo d. 13. num. 9. cum Nav. Holzm. p. 491. cum Spor. Viva de pœnit. quæſt. 7. art. 1. n. 3. Mazzotta tom. 3. p. 163.* item *Sa, Boſco, Dicaſt. & Gob. ap. Croix num. 638.* Hocque videtur verius, dum Tridentinum *dict. ſeſſ. 14. cap. 3.* dicit quod hæ preces tantum *laudabiliter adjunguntur*, verbum enim *laudabiliter* nullum utique videtur importare præceptum. Nemo tamen dubitat, quin convenientius ſit ſaltem in Confeſſionibus longioribus hujuſmodi preces adjicere, maxime illas quæ ſequuntur: *Paſſio Domini, &c.* cum probabile ſit cum *D. Thoma, S. Antonino, & aliis*, prout infra dicemus agendo *de Satisfactione*, quod per verba illa elevantur omnia bona opera pœnitentis ad ſatisfactionem Sacramentalem; ſatem conſulit *Holzm.* ut ea verba dicantur, dum pœnitens recedit.

Dubitatur 4. An per verba *Te abſolvo* poſſit Sacerdos valide abſolvere pœnitentem tam a peccatis, quam a cenſuris? Communiter affirmant *Pal. p. 5. Bon. p. 5. n. 10. Ronc. cap. 2. q. 3. Salm. cap. 3. num. 11. Viva q. 7. art. 1. n. 3. Holzm. n. 482. v. Inſt. Rituale.* Ratio, quia nihil prohibet, quin verba illa ex intentione Sacerdotis dirigantur ad abſolutionem tam a cenſuris, quam a peccatis. Merito tamen advertunt *Roncaglia, & Salm. locis cit. cum Gran. & Leand.* item *Sotus, Conincbius, & Avila*, id non excuſari a culpa veniali, cum ſit contra uſum Eccleſiæ. Probabiliter vero *Holzm. num. 491. & Viva ll. cc. cum Gran.* id omnino excuſant, ſi nulla adſit probabilis ſuſpicio quod pœnitens aliquam cenſuram incurrerit. Ceterum ſecte ait *P. Concina p. 658. num. 9.* peccare mortaliter Sacerdotem, qui contra prohibitionem Eccleſiæ vellet pœnitentem abſolvere prius a peccatis, & deinde a cenſuris? Quamvis ſatis communis ſit ſententia, quod valide poſſit pœnitens abſolvi (ſi ipſe ſit in bona fide) a peccatis, non præmiſſa abſolutione a cenſuris, ut docent *Suarez tom. 4. de Rel. d. 31. ſect. 3. num. 6. Sanc. Dec. lib. 2. cap. 8. num. 5. Lugo d. 14. num. 102. & Salm. de Sacram. cap. 7. num. 38.* Ratio, quia prohibitio Eccleſiæ nequit invalidare Sacramentum, cujus valor pendet a jure Divino, cum omnia ad illud requiſita eſſentialia concurrunt.

431 Quæritur III. An poſſit valide & licite dari abſolutio ſub conditione? Omnes conveniunt, ut diximus de *Sacram. in genere num. 26.* validam quidem eſſe abſolutionem, quæ datur ſub conditione de præterito, vel præſenti. E converſo communiter dicunt DD. invalidam eſſe, ſi conditio ſit de futuro; Et hoc etiamſi dicatur, *Abſolvo te, ſi Deus cognoſcit quod reſtitues*, aut ſimile, ut tenuimus *num. 26.* Difficultas eſt, an ſit licitum abſolvere ſub conditione de præſenti, vel præterito? Reſp. affirmative cum communi DD. contra aliquos, juxta ſententiam allatam *num. 28.* dummodo juſta adſit cauſa; nempe ſi, negata abſolutione, notabile detrimentum immineret Animæ Pœnitentis.

432 Cauſæ autem juſtæ, ſecundum Doctores infra citandos, videntur hæ. I. Si Sacerdos prudenter dubitet, an abſolveret vel ne; ita *Lugo d. 13. n. 107. Croix lib. 6. p. 2. n. 1770. Sporer n. 622. Roncaglia de Sacram. cap. 4. q. 6. R. 3. Bon. de pœnit. p. 3. num. 1. cum Suar. Fill. Molf. Reg. & Salm. eodem tit. cap. 3. num. 22. cum Vaſq. Graff. Dicaſt. &c.* II. Si Confeſſarius dubitet, an habeat juriſdictionem in pœnitentem; ita *Sporer dict. num. 622.* Sed hoc non admitterem, niſi pœnitens diu deberet carere abſolutione: & in hoc caſu cenſeo teneri Confeſſarium patefacere pœnitenti, qui ſi confeſſus ſit mortalia, quod ipſe tantum ſub conditione abſolutus ſit, ut ſi poſtmodum forte notum fiat, quod ſi Confeſſarius revera carebat juriſdictione, pœnitens iterum confiteatur peccata illa, ut debet. III. Si urgeat neceſſitas ſuſcipiendi Euchariſtiam, ut dicunt *Mazzotta, & Sporer locis cit.* Sed hic obiter advertendum, quod licet aliquis poſſet in hujuſmodi neceſſitate ſub conditione abſolvi, quia talis neceſſitas ſufficientem præbet cauſam Confeſſario abſolvendi ſub conditione; Pœnitens tamen non poſſet accedere ad Communionem, niſi certo depoſitus ad illam (vel ſaltem probabiliter, juxta alios citandos infra *nu. 475. dub. 2.*) ad hoc ut ſervet præceptum Apoſtoli, quod omnes accedant probati; unde in mero dubio negativo ſuæ diſpoſitionis nemo poteſt Communionem ſuſcipere.

IV. Si dubitetur, an pœnitens ſit rite diſpoſitus per verum dolorem & propoſitum; ita *Sporer loc. cit. Mazzotta tom. 3. pag. 568. & Pal. pag. 5. n. 9. cum Vaſq. &c.* Sed huic doctrinæ ſic generaliter traditæ nec valeo acquieſcere: Nam dico 1. non poſſe abſolvi ſub conditione peccatorem recidivum in culpas lethales, qui non probatur diſpoſitus per ſigna extraordinaria, prout infra dicemus ex *num. 459.* niſi eſſet in periculo mortis; vel niſi (excipit *Schilder. ap. Croix lib. 5. p. 1. num. 110.*) prudenter timeatur; quod peccator ille non amplius ad Confeſſionem redibit, & in peccatis ſuis tabeſcet. Dico 2. idem dicendum eſſe de recidivo in venialia, qui ſufficientem habet uſum rationis, quia, cum poſſit hic Confeſſarius de brevi certum ſe reddere de pœnitentis diſpoſitione per experimentum emendationis ei differendo abſolutionem, non videtur adeſſe ſufficiens cauſa abſolvendi illum ſub conditione. Dico 3. probabiliter poſſe abſolvi puerum, vel ſemifatuum ſub conditione, quando dubitatur de ipſorum diſpoſitione: Et quidem, ſi urgeat periculum mortis, vel præceptum Paſchale, communiſſime dicunt DD. cum *Leſſ. Auct. v. Confeſsio cap. 6. Lugo d. 17. num. 22.* & aliis, tales eſſe abſolvendos ſub conditione, ſi dubie ſint diſpoſiti, maxime ſi confeſſi ſint aliquod dubium mortale, quo caſu ait *Lugo* non videri de hoc dubitandum. Idque puto omnino dicendum (contra *Leſsium*) etiam extra tempus mortis, vel præcepti, ut verius dicunt *Sporer n. 622. Mazzotta tom. 3. pag. 568. & Laym. cap. 5. num. 7.* (qui ait ſaltem poſſe abſolvi); in eo enim caſu non ſolum adeſt juſta cauſa utilitatis, ne pœnitens privetur Gratia Sacramentali, ſed etiam neceſſitatis, ne ille forte maneat in mortali; In tantum autem alii uſu rationis præditi non debent abſolvi, cum de ipſorum diſpoſitione dubitatur, quia adeſt via & ſpes, quod, dilata abſolutione, brevi ille certo diſpoſitus redeat, & abſolvatur; ſed quoad hos ſemifatuos, & pueros nondum perfecte rationis compotes, deeſt hæc via & ſpes, quod brevi afferant hanc certam diſpoſitionem. Imo non improbabiliter dicunt *Sporer, Mazzotta locis citatis, & Gob. Dian. & Schild. apud Croix num. 1797.* poſſe abſolvi ſub conditione hujuſmodi pueros, etiamſi afferant peccata tantum levia, ne diu priventur Gratia Sacramentali, & ne maneant in mortali, ſi forte habeant, ut loquitur *Lugo loc. cit.* Dico 4. probabiliter poſſe ſub conditione abſolvi (ut cenſet *Bonac. p. 3. nu. 1.*) Pœnitentem pium, qui aliquas tantum imperfectiones confitetur, de quibus dubitatur, an pertingat ad venialia; Hoc tamen non admitterem ſæpe, neque ſi ille poſſet materiam certam de vita anteacta præbere. Ceterum, cum pœnitens non dat materiam certam, non tenetur Confeſſarius eam exquirere, ut abſolvat: Et caſu quo exquiſierit, & non repererit certam materiam, ait *Sporer num. 56.* non tenetur abſolvere ſub conditione, cum pœnitens tunc nullum jus certum habeat ad illam, quando non affert materiam certam, aut ſaltem dubie neceſſariam.

DUBIUM II.

Quæ Contritio requiratur?

433 *Vide quæ habentur apud Buſemb. de Dolore, & Propoſito?*

§. I.

De quæſtionibus ad Dolorem pertinentibus?

434 *Quid ſit pœnitentia ut virtus? & quid ut Sacramentum?*

435 *Qu. I. An Contritio conſiſtat in Dolore, vel in Deteſtatione?*

436 *Qu. II. Ex quo motivo elicienda ſit Contritio?*

437 *Qu. III. Quando obliget præceptum Contritionis? Dub. 1. An obliget extra periculum mortis? Et an ejus dilatio ſit ſpeciale peccatum? Dub. 2. An qui in articulo mortis confeſſus ſit cum Attritione, teneantur deinde elicere Contritionem? Dub. 3. An præceptum Contritionis obliget in diebus feſtis?*

438 *Qu. IV. An ad juſtificationem requirantur ſingulæ Contritiones ad ſingula peccata?*

439 *Qu. V. An in Confeſſione requiratur explicite actus Fidei, & Spei?*

440 *Qu. VI. An in Sacramento ſufficiat Attritio ſine Amore prædominante?* 441. *An qualibet Contritio deleat peccatum extra Sacramentum?* 442. *Et an peccatum poſſit conſiſtere cum charitate prædominante, ſi ſit remiſſa? Solvuntur objectiones ubi probatur, Amor inchoatus concludi in Attritione.*

443 *Qu. VII. An ſufficiat Attritio ex metu pœnarum temporalium?*

444 *Qu. VIII. An Sacramentum Pœnitentiæ poſſit eſſe aliquando validum & informe?*

445 *Qu. IX. An dolor debeat præcedere ad Confeſsionem?*

446 *Qu. X. Per quantum temporis Actus Doloris moraliter perſeveret?*

447 *Qu. XI. An pœnitens debeat elicere actum Doloris cum intentione ſe confitendi?*

448 *Qu. XII. An qui confitetur peccatum oblitum ſtatim poſt abſolutionem, teneatur novum elicere dolorem?*

449 *Qu. XIII. Quomodo eliciendus ſit dolor in Confeſsione venialium? Dub. 1. An ſit mortale confiteri venialia ſine ullo dolore? Dub. 2. An in Confeſsione venialium ſufficiat dolere de uno peccato ſine alio?*

§. II.

Digitized by Google

§. II.

De quæſtionibus ad propoſitum.

450 *Qu. I. An ſufficiat propoſitum virtuale ſive implicitum?*
451 *Qu. II. Quæ ſint conditiones requiſitæ ad verum propoſitum? Et ſunt I. Ut ſit* Firmum. *Quid ſi pœnitens credat certo ſe relapſurum? II. Ut ſit* Univerſale. *An requiratur univerſale propoſitum de mortalibus? III. Ut ſit* Efficax.
452 *Qu. III. Quomodo ſe gerere debeat Confeſſarius cum iis qui ſunt in occaſione peccandi? Dub. 1. Quotuplex ſit occaſio, & quotuplex periculum peccandi? Et quæ occaſio vitari debeat? 453. Dub. 2. An poſſit abſolvi, qui non vult amovere probabilem peccandi occaſionem? 454. Dub. 3. An qui eſt in occaſione proxima voluntaria, poſſit ſemel vel iterum abſolvi? 455. Dub. 4. An poſſint abſolvi qui ſunt in occaſione proxima neceſſaria? Præſertim cauſa ſuæ artis, vel Officii? 456. Sententia tenenda circa abſolutionem bis differendam? 457. Dub. 5. An poſſit abſolvi, qui in occaſione neceſſaria, adhuc remediis adhibitis, eodem modo fuerit relapſus? 458. Adnotatur doctrina S. Caroli Borromæi.*
459 *Qu. IV. Quomodo ſe gerere debeat Confeſſarius cum conſuetudinariis ex intrinſeca fragilitate? & quomodo cum Recidivis? An Recidivus poſſit pluries abſolvi ſine ſignis extraordinariis? 460. Quæ ſint ſigna extraordinaria? 461. Quæ certitudo diſpoſitionis pœnitentis ſufficiat ad eum abſolvendum? 462. An liceat differre abſolutionem pœnitenti diſpoſito ſine ejus conſenſu? 463. An expediat, vel ne, ſæpius differre abſolutionem? 464. Cur potius differenda eſt abſolutio iis qui ſunt in occaſione extrinſeca, & non Recidivis ex fragilitate intrinſeca?*

453 » SUppono, quod Contritio in communi ſit dolor, et de-
» teſtatio peccati commiſſi, cum propoſito emendandi,
» ut habet *Trident. ſeſſ.* 14. Ubi eam dividit in perfectam,
» quæ abſolute ſic dicitur; & in imperfectam, quæ Attri-
» tio dicitur. Perfecta eſt, quæ elicitur ex motivo charita-
» tis propter Deum ſumme dilectum: & hæc ex ſe ſola
» mox juſtificat, etſi cum voto, & ordine ad confeſſionem,
» quam deinde facere teneris. Imperfecta eſt, quæ ex in-
» feriore motivo, ſupernaturali tamen, concipitur.
» Reſp. Ad Sacramentum hoc ſufficit, & requiritur ſaltem
» attritio formalis, ſupernaturalis, efficax, & univerſalis,
» reſpectu mortalium, concepta in ordine ad confeſſionem,
» vel ſaltem abſolutionem. Eſt communis. Vide *Bonac. d.*
» 5. *quæſt.* 5. & *Schol.* ac colligitur ex *Trident. loc. cit.*
» 1. Non requiritur contritio exiſtimata, ut voluit *Gabr.*
» 2. Non ſufficit 1. Attritio exiſtimata tantum, licet incul-
» pabiliter: quia vera Attritio eſt pars eſſentialis. 2. Nec deſi-
» derium abſolutionis, ſine effectu ad peccata: idque etiamſi
» tantum confitearis venialia, ut habet ſententia communis
» contra Angles & quoſdam alios, quos ſequitur *Tamb. lib.* 1.
» *exped. conf. cap.* 3. Vid. *Dian. p.* 9. *t.* 9. *R.* 31. Unde peccat
» graviter, qui etiam ſola venialia, vel ſola mortalia alias
» confeſſa ſine omni formali dolore confitetur, quia non ponit
» materiam Sacramenti, & ſaltem periculo ſacrilegii ſe ex-
» ponit. Ita *Card. de Lugo d.* 14. *ſect.* 8. *&c. commun.* Vid.
» *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 116. *Bon. d.* 5. *quæſt.* 3. *ſect.* 1. *p.* 3. Non
» tamen eſt neceſſe, ut dolor ſe extendat ad omnia venialia,
» quorum ſibi pœnitens eſt conſcius, *Sa, Laym. Lugo.* Imo
» notat *Tamb. loc. cit.* ſatis eſſe de uno veniali dolere for-
» maliter, etſi plurium ſis conſcius, de quibus nec propo-
» ſitum emendandi habeas, ſive ea confitearis, ſive non.
» 3. Non abſolvitur, qui dolet, licet intenſiſſime, tan-
» tum propter infamiam, damna, aliaſve pœnas temporales
» præciſe, etſi ex inculpabili ignorantia: Quia non eſt do-
» lor ſupernaturalis, nec ignorantia, aut bona fides poteſt
» ſupplere defectum eſſentiale. *Bonac. loc. cit. &c.* Limitat
» tamen *Regin. cum Tamb. de exped. conf. lib.* 1. *cap.* 1. niſi
» doleas propter iſtas, ut a Deo inflictas, vel infligendas.
» 4. Ad attritionem non requiritur ulla intentio, vel
» duratio temporis, ut vult *Durand.*
» 5. Etſi debeat eſſe de omnibus peccatis mortalibus,
» non requiruntur tamen ſinguli dolores de ſingulis, ut vult
» *Angles*, ſed ſufficit unus actus de omnibus ſimul ſumptus,
» etiam oblitis: ideoque peccat graviter, qui ſciens pru-
» dens non atteritur univerſaliter de omnibus mortalibus
» nondum remiſſis. *Bonac. &c. ll. cc.*
» 6. Non ſufficit dolere, quod non doleas, ut habent
» *Navar.* & *Sa*, nec velleitas non peccandi. Ratio utriuſ-
» que eſt, quia non eſt dolor de peccatis commiſſis, cum
» quo affectus ad ea ſtare poteſt. *Henriq. Vaſquez, Bon. loc.*
» *cit. num.* 7. Ubi recte notat, cum actu, quo quis dolet,
» ſe non dolere de peccatis, plerumque conjunctum eſſe
» dolorem de peccatis, etſi pœnitens eum non dignoſcat.
» 7. Etſi hic dolor debeat eſſe ſummus appretiative, ita
» ut nihil magis deteſteris, quam peccatum, maliſque o-
» mnia mala hujus mundi perpeti, quam mortaliter contra
» Deum peccare; non tamen opus eſt, imo non expedit,
» particulares facere collationes: v. gr. malles hoc, vel illud
» malum ſubire, quam mortaliter peccare, quia periculoſæ
» ſunt. * (*Et hoc eſt commune apud omnes cum S. Thoma,*
» *S. Bonav. &c. apud Croix n.* 771. *nempe non expedire com-*
» *parationem explicitam inter peccatum & alia mala, ſe de-*
» *terminando potius quam peccatum eligere hæc mala in par-*
» *ticulari; Et tanto minus eligere Infernum, quia ſecundum*
» *præſentem Dei providentiam, cum Infernus ſit deſtinatus*
» *iis qui ſunt firmati in peccato per æternum odium erga*
» *Deum, incongrue homo ad vitandum peccatum eligeret In-*
» *fernum, in quo non poſſet manere ſine peccato.*) *
» 8. Qui non vult occaſiones proximas peccandi e ſe amo-
» liri, vel non remittere ex animo, vel non reſtituere, aut
» ſatisfacere, quibus debet; vel non habet formale (licet
» probabiliter cum *Lugo loc. cit. ſect.* 5. *Laym. Dian.* aliqui
» dicant, virtuale in contritione univerſali incluſum ſuffice-
» re, ſaltem quando non occurrit cogitatio de peccatis vitan-
» dis) propoſitum peccata mortalia, quando talia confitetur,
» vitandi efficax, ideſt, cum quo non poſſit conſiſtere affe-
» ctus actualis erga aliquod mortale, non eſt ſufficienter at-
» tritus. Ratio eſt, quia non eſt dolor, & deteſtatio effi-
» cax, quippe cum quo poſſit ſtare voluntas peccandi, nec
» is ſe ex toto corde convertit ad Deum, deteſtans pecca-
» tum ſuper omne deteſtabile. *Suar. Fern. Laym. lib.* 5. *tract.*
» 6. *cap.* 4. *Diana p.* 3. *t.* 4. *R.* 119. *&c. commun.* Et licet ſo-
» la venialia confitearis, teneris tamen, ſicut dolorem, ita
» etiam propoſitum ſaltem virtuale circa illa habere. *Card.*
» *de Lugo d.* 14. *ſect.* 8. *&* 9. *& alii.*
» 9. Redire ſæpe cum eodem mortali non eſt certum in-
» dicium deeſſe attritionem, etſi ſit magna præſumptio, præ-
» ſertim in iis, qui coguntur confiteri e parentibus, magi-
» ſtris, &c. item in iis, qui aliquoties moniti concubinam
» non ſeparant, aut reſtitutionem non faciunt, quibus pro-
» inde abſolutio differenda eſt, niſi id actu præſtent. Quam-
» quam poſſint eſſe alia ſigna veri doloris, v. gr. ſi media
» præſcripta ſint adhibita, occaſiones vitetæ, ſi numerus pec-
» catorum imminutus, ſi pœnitens omnino aſſerat, cui ple-
» rumque credi debet, cum ipſe ſit ſui accuſator, defenſor,
» & teſtis; qua in re opus eſt magna prudentia Confeſſarii,
» ne pœnitentem ſeveritate avertat, neque etiam lenitate
» ſeducat, & peccet, pereatque cum illo. *Suar. in* 3. *p. d.*
» 2. *Sanch. ſect.* 2. *lib.* 2. *in dec. cap.* 32. *& lib.* 3. *cap.* 5. *Card. de*
» *Lugo loc. cit. num.* 166. *&* 169. contra quorum, aliorumque
» communem ſententiam, docent apud *Dian. Vivaldus, &*
» *Johannes Sancius d.* 10. *num.* 16. poſſe toties, quoties con-
» fitetur, abſolvi, etiamſi nullus appareat profectus; eo quod
» ſine illo poſſit eſſe verum propoſitum, ſicut eſt in iis,
» qui venialia ſemper afferunt eadem. Verum id probare
» non auſim, * (ob damnatas nuper ab *Innoc. XI. Propoſit.*
» *60. & 61.*) * nec videtur eſſe par ratio. Vide *Conin. d.*
» 2. *dub.* 14. *Dian. p.* 2. *t.* 7. *R.* 55. *& p.* 2. *t.* 2. *miſcel.*
» *R.* 45. *& p.* 3. *t.* 4.
» 10. Abſolvendi ſunt ii, qui ex officio, domo, vel nego-
» tio, in quo propinquum peccati periculum imminet, diſce-
» dere nolunt; eo quod ſine maxima difficultate non poſſint,
» parati interim media præſcribenda adhibere. Ratio eſt,
» quia occaſio, etiam propinqua, non neceſſitat ad peccatum,
» ideoque ſtare poteſt cum propoſito peccata vitandi. Nec
» refert quod quis putet, vel timeat ſe unum vel plura pec-
» cata non vitaturum: quia propoſitum eſt actus voluntatis:
» exiſtimatio autem illa eſt actus intellectus, qui ex illo pro-
» poſito, ob humanæ voluntatis mutabilitatem, non neceſ-
» ſario conſequitur. Interim qui certus eſt, impoſſibile ſibi
» eſſe in tali occaſione peccata vitare, debet eam deſerere,
» niſi velit perire. Ita *Laym. loc. cit. Lugo loc. cit. num.* 152.
» 11. Non requiritur dolor ſenſibilis; ſufficit enim in-
» tellectus: qui cum ſit internus ac ſpiritualis, ſcrupuloſi
» non facile debent angi, quaſi ſine dolore accedant ad Sa-
» cramentum, eo quod nullum ſentiant.
» 12. Is, qui nihil cogitans de confeſſione attritionem eli-
» cuit, non referens eam ad Sacramentum, non poteſt ſine
» novo dolore ad id accedere: quia pars debet referri ad com-
» partem. Ita *Suarez d.* 20. *ſect.* 4. *Bon. d.* 5. *quæſt.* 3. *p.* 2. Con-
» trarium tamen videtur docere *Card. de Lugo d.* 14. *ſect.* 4.
» *num.* 37. quod non eſt improbabile. *Tamb. lib.* 1. *cap.* 2.
» 13. Non ſufficit ad Sacramentum dolor, qui ſequitur
» abſolutionem, imo ſecundum ſententiam ſaltem tutiorem,
» quam docet *Laym. lib.* 5. *t.* 4. *& Coninc.* debet antecedere
» etiam confeſſionem, etſi contrarium etiam probabiliter do-
» ceant *Vaſq. Fill. Fag. Card. de Lugo de pœnit. d.* 14. *ſect.* 2. *&*
» *Gaſp. Hurtad. d.* 7. *diff.* 5. *apud Dian. & Eſcob.* 1. 7. *R.* 6. Un-
» de pœnitentes initio ad dolorem excitandi, aut ſi poſt pec-
» catorum narrationem fiat, repetant verbo confeſſionem, di-
» cendo ſe dolere de peccatis expoſitis. Vide *Laym. loc. cit.*
» 14. Probabile eſt, eum, qui paulo ante confeſſus ite-
» rum confitetur, vel eadem peccata, vel quæ exciderant,
» de quibus ante (explicite, & in particulari) non doluit,
» non teneri elicere novum dolorem; *Card. de Lugo d.* 14.
» *ſect.* 3. *Dian. p.* 9. *t.* 3. *R.* 50. *&* 52. & conſequenter poteſt
» moribundus propter periculum inſtantis mortis abſolvi,
» audito tantum uno alterove peccato, & deinde ſi ſuper-
» ſtes maneat, auditis reliquis iterato abſolvi in virtute do-
» loris præcedentis. *Tamb.*

Hic plures occurrunt quæſtiones magnopere ſcitu neceſſariæ ad praxim, tum ad Dolorem, tum ad Propoſitum in Confeſſione requiſitum pertinentes; Unde diſtincte de iis agere oportet.

§. I.

De quæſtionibus circa Dolorem.

Ante omnia oportet advertere, quod pœnitentia duplici 434
ſenſu accipitur, nempe ut Virtus, & ut Sacramentum: Ut

Virtus

Virtus definitur: *Virtus tendens in deſtructionem peccati in quantum eſt Dei offenſa, medio dolore, & ſatisfactione.* Ut *Sacramentum* vero definitur: *Sacramentum conſiſtens in actibus Pœnitentis, & Sacerdotis legitime abſolventis in modum judicii.* Pœnitentia quidem ut Virtus fuit omni tempore neceſſaria neceſſitate medii ad Salutem; in Lege autem Evangelica ut Sacramentum eſt pariter neceſſitate medii neceſſaria, omnibus lapſis in mortale poſt Baptiſmum, ſaltem in voto, ſi non poſſit ſuſcipi Sacramentum in re.

435 Quæritur I. An Contritio conſiſtat in dolore, vel in deteſtatione? Alii dicunt conſiſtere in dolore, qui præſupponat deteſtationem, ut *Gonet d. 7. num. 6. &c. apud Croix lib. 6. p. 2. num.* 657. Alii vero dicunt conſiſtere in deteſtatione, quam ſequitur dolor; & hæc ſententia eſt ſatis communis, & verior videtur cum *Suar. de pœnit. d. 4. ſect. 1. num. 7. Sporer num. 67. Holzmann num. 493. ac Nav. Cajet. Reg. Gob. &c. apud Croix loc. cit. ex D. Thoma 3. p. quæſt. 87. art. 1.* ubi docet: *Exigitur ad remiſſionem, ut homo actualiter peccatum commiſſum deteſtetur.* Ratio, quia non quidem dolor eſt cauſa deteſtationis, ſed deteſtatio eſt cauſa doloris; & dolor ideo eſt utilis, quia procedit a peccati deteſtatione; quæ principaliter eſt abolitio culpæ, cum ſit velle non peccaſſe. Ceterum, ut recte dicunt *Fraſſen. tom. 10. pag. 529. cum Vega, & Holzmann, Spor. ac Croix locis cit. cum Com.* non dubitandum, quin in Contritione utrumque requiritur, tam dolor, quam deteſtatio; & quod revera in uno alterum exercite continetur; qui enim ſuum deteſtatur peccatum, neceſſario de ipſo dolet; & contra, qui de peccato dolet, illud neceſſario deteſtatur.

436 Quæritur II. Ex quo motivo debeat elici actus perfectæ Contritionis? *Prima* ſententia, quam tenent plures, dicit poſſe elici ex motivo cujuſcumque Attributi Divini offenſi, Juſtitiæ, Sapientiæ, Miſericordiæ, &c. Et merito hanc probabilem putant *Suar. d. 2. ſect. 2. num. 13. & Lugo d. 5. num. 4.* Ratio, quia ille qui diligit Divinam Juſtitiam, vel Miſericordiam propter Deum, jam Deum diligit, cum Miſericordia & Juſtitia Divina ſint ipſe Deus; ergo qui dolet de peccato ob Dei Miſericordiam, vel Juſtitiam offenſam, non jam ex motivo concupiſcentiæ, ſed propter Deum dolet. *Secunda* vero ſententia communis & probabilior, quam tenent *Suar. loc. cit. Vaſq. quæſt. 85. art. 2. num. 45.* (qui vocat oppoſitam erroneam) & *Croix num. 722. cum Arriaga, Dic.* & aliis paſſim, docet, Contritionem debere omnino procedere ex ſolo motivo Charitatis; nempe Divinæ Bonitatis offenſæ, quatenus hæc complectitur omnes Dei perfectiones. Ratio, quia ex Trident. *ſeſſ. 14. cap. 4.* requiritur, ut Contritio ſit Charitate perfecta, ideſt informata; objectum autem Charitatis, ut communiter docent DD. utque diximus *Tom. I. lib. 2. num. 24. v. Objectum*, eſt Deus quatenus eſt infinita Bonitas, nempe radix & aggregatio omnium perfectionum?

437 Quæritur III. Quando obliget præceptum Contritionis? Per ſe loquendo, certum eſt apud omnes, obligare in articulo mortis; vide *Salm. de pœnit. cap. 1. num. 3.* & alios paſſim. Per accidens vero, communiter dicunt DD. obligare I. Quando aliquis eſſet in mortali, & deberet Sacramenta miniſtrare, vel aliquod Sacramentum vivorum ſuſcipere; ita *Bon. d. 5. quæſt. 5. ſect. 1. p. 2. cum Vaſq. Val. & Fill. ac Salm. cum Pal. & Laym. &c.* communiter. II. Quando quis graves pateretur tentationes, quas vitare non poſſe putaret; niſi actum Contritionis eliceret; *Laym. cap. 2. num. 1. & Salm. num. 32. cum Cano, Pal. Fill. Med. &c.* III. Quando quis tenetur elicere actum Charitatis erga Deum, tunc enim, occurrente memoria peccati, tenetur ſuum peccatum deteſtari, ut recte ait *Holzmann pag. 131. num. 518.*

Dubitatur 1. An extra periculum mortis obliget unquam præceptum Contritionis, & ejus dilatio ſit ſpeciale peccatum? *Prima* ſententia affirmat, quam tenent *Juenin. tom. 9. pag. 416. Roncaglia de pœnit. cap. 1. quæſt. 3. R. 2. Antoine pag. 498. Concina tom. 9. pag. 51. num. 5. cum Carden. Vitaſſ. & Merchaſ. item Alex. & Gabr. apud Salm. cap. 1. num. 46.* Probatur 1. ex illo: *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem, ſubito enim veniet ira illius. Eccl. 4.* Probatur 2. ex præcepto Charitatis, quod ſine dubio obligat per ſe ſæpius in vita, ergo etiam ſæpius obligat præceptum Contritionis. *Secunda* vero ſententia negat, & hanc tenent *Navar. cap. 1. p. 2. num. 5. v. Dixi, item Cajet. & Durand. apud Pal. p. 3. num. 9.* qui probabilem putat. Cenſeo autem has ſententias facile poſſe conciliari: Per ſe loquendo, peccator differens pœnitentiam extra periculum mortis probabiliter non committit ſpeciale peccatum cum ſecunda ſententia. Ratio, quia præcepta affirmativa, ut docet *D. Thomas in 4. diſt. 17. q. 3. art. 1. q. 4.* debent habere tempus determinatum, in quo debeant impleti; nullibi autem conſtat quale tempus ſit determinatum ad huic præcepto Contritionis ſatisfaciendum: Unde idem S. Doctor 2. 2. *q. 14. art. 2.* dicit impœnitentiam finalem non eſſe peccatum ſpeciale, his verbis: *Impœnitentia non quidem eo modo quo dicit permanentiam in peccato uſque ad mortem, ſic non eſſet ſpeciale peccatum, ſed quædam circumſtantia peccati, &c.* Id tamen ſane intelligendum, præciſo præcepto poſitivo: nam ex præcepto annuæ Confeſſionis ab Eccleſia præſcriptæ quiſque procul dubio tenetur ad pœnitendum, ſaltem ſemel in anno. Hoc tamen eſt per ſe loquendo, ſed per accidens puto nullo modo excuſari a mortali, qui exiſtens in mortali per notabile tempus differret pœnitentiam. Tum quia peccaret contra præceptum Charitatis erga Deum, quod ſaltem pluries in anno quemcumque obſtringit, juxta dicta *Tom. I. lib. 2. num. 8.* Tum quia inſuper peccaret contra Charitatem erga ſeipſum, cum ſe exponeret proximo periculo novarum culparum, tentationibus ſuccumbendi; tertio patet ex eo quod docet *D. Thom. 2. 2. q. 109. art. 8.* (quem ſequuntur *Gonet, & Roncaglia*) ubi ait: *Sine gratia juſtificante, quod diu maneat abſque peccato mortali, eſſe non poteſt.* Unde D. Gregorius ſuper *Ezech. Hom. 11.* dixit: *Peccatum quod mox per pœnitentiam non deletur, ſuo pondere ad aliud trahit.* Quale autem ſit hoc notabile tempus, valde DD. diſcrepant. *Concina* putat eſſe hebdomadam; idem videtur ſentire *Roncaglia*, dicens eſſe ſpatium multorum dierum; ſed *Salmant. cap. 1. num. 55. Pal. p. 3. num. 10. cum Laym. & Elbel num. 54. cum Lugo, Henno, &c.* putant excuſari, qui ſatisfacit Confeſſioni annuali: & huic opinioni videtur adhærere *D. Thomas in loc. cit. in 4. Sent.* Sed ego non omnino acquieſco, ſpatium enim anni ſatis notabile mihi videtur, ut quis per tantum temporis exiſtens in mortali poſſit vitare periculum in alia facile relabendi. Nec valet dicere, quod Eccleſia pro omnibus indiſtincte determinaverit tempus anni, nam Eccleſia hoc tempus ſolum determinavit ad obligationem Confeſſionis, non autem pœnitentiæ. Non nego tamen, quod peccatores, præſertim rudes, ab hoc peccato dilatæ pœnitentiæ ob inadvertentiam ut plurimum, imo fere ſemper excuſari poſſunt.

Dubitatur 2. An qui in articulo mortis ſuſceperit Sacramentum Pœnitentiæ cum Attritione (ſuppoſito quod Attritio ſine Charitate prædominante ſit ſufficiens diſpoſitio, juxta dicenda in quæſt. V.), teneatur inſuper elicere actum Contritionis? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Suar. d. 14. ſect. 6. n. 18. Sanch. Dec. tom. 1. lib. 1. cap. 1. n. 34. Bon. q. 5. p. 2. n. 5. Concina tom. 9. pag. 56. num. 9. Antoine pag. 498. R. 2. & Val. Fill. &c. ap. Salm. cap. 1. num. 35.* Ratio, quia ex lege charitatis quilibet in articulo mortis tenetur tutiora quærere remedia, ut ab omni periculo ſe liberet æternæ damnationis. *Secunda* vero ſententia negat, & hanc tenent *Lugo d. 7. n. 263. Laym. cap. 11. num. 7. Pal. p. 3. num. 5. Roncaglia cap. 1. quæſt. 4. Sporer num. 174. Holzmann num. 546. Eſcob. lib. 14. num. 130. & Salm. cap. 1. n. 39. cum Con. Becano, Salas, Fag. Turr.* & aliis pluribus, valdeque probabilem putat *Suarez*. Ratio, quia, poſito quod ſit moraliter certa ſententia, quod ſimplex Attritio ſufficiat in Sacramento ad Gratiam conſequendam, nullum in in hoc adeſt morale periculum ſalutis: Homo autem quocunque tempore, ſive vitæ ſive mortis non tenetur niſi ad eligenda media ſalutis tuta, non autem tutiora. Utraque ſententia eſt probabilis, ſed prima omnino eſt conſulenda, cum agatur de ſummo ſalutis negotio, cujus periculum eſt irreparabile. Imo dico eſſe omnino ſequendam ab eo, qui eſſet in actuali articulo mortis, tunc enim quiſque tenetur elicere actum Charitatis (ut tenendum cum *Suar. n. 4. Holzm. n. 141. & Spor. n. 35. cum March. &c.*), cui demum poteſt ſatisfacere, ſi occurrente memoria peccati, ex eodem Charitatis motivo peccatum non deteſtetur.

Dubitatur 3. An in diebus feſtis obliget præceptum Contritionis? Affirmant *Marſilius, P. Soto, &c. ap. Salm. cap. 1. n. 49.* quia obſervantia Feſti ideo inſtituta eſt, ut Animæ ſanctificentur. Sed negant communiter *Canus, Dom. Soto, Armill. Suar. Vaſ. Bon. Reg. &c. cum Salm. loc. cit.* quia finis præcepti non cadit ſub præcepto. Vide dicta *Tom. I. lib. 3. num. 264.*

Dubitatur 4. An votum Confeſſionis in Contritione debeat eſſe explicitum. Certum eſt ex Trident. *ſeſſ. 14. cap. 4.* peccata non remitti niſi ex voto Sacramenti Pœnitentiæ; dubium eſt an hoc votum explicite ſit habendum? Affirmant *Canus p. 4. quæſt. 2. & Tournely in Prælect. Theol. tom. 9. pag. 104.* quia illa quæ de neceſſitate medii ſunt neceſſaria; explicite proponenda ſunt ab eis quibus lex jam eſt manifeſtata. Negant vero communiter probabilius *Bon. p. 3. num. 8. Gonet art. 3. & Salm. cap. 2. num. 23. cum Scoto, Suar. Navar. Sota, Alenſi, Adriano, Fill. Med. & aliis.* Ratio 1. quia ex ipſo Trident. habetur, votum hoc includi in Confeſſione, dum ibi ſic dicitur: *Reconciliationem, quæ per contritionem perfectam obtinetur, non eſſe adſcribendam ipſi Contritioni ſine voto Sacramenti, quod illo includitur.* Quod in alio includitur, implicitum eſt, non explicitum. Ratio 2. quia illi, qui habet notitiam Confeſſionis, non eſt neceſſe, ut dum conteritur, Confeſſionis recordetur, ſed ſufficit ut illam non excludat, ergo ad Contritionem non eſt eſſentiale ad remiſſionem peccati, quod votum Confeſſionis ſit explicitum.

Quæritur IV. An ad conſequendam juſtificationem requirantur ad ſingula peccata ſinguli actus doloris? Affirmant 438
Sylvius in 3. part. quæſt. 2. art. 6. concl. 1. & Angles apud Buſemb. ut ſupra. Alii autem, ut *Sotus, Canus, & Med. apud Suar. d. 4. ſect. 8. num. 4.* dixerunt ſaltem requiri unum actum doloris, qui deteſtetur omnia peccata diſtincte cognita. Verum omnino tenendum oppoſitum cum ſententia communi, quam tradunt *Suar. num. 8. Laym. cap. 6. num. 3. Concina pag. 66. nu. 7. Juenin. de Sacram. Pœnit. Cajet. 1. 2. quæſt. 113. art. 5. & 3. p. quæſt. 87. art. 1. Holzmann n. 449. Sporer n. 89. Croix n. 737. & Elbel pag. 215. n. 79. cum Soto, Maſtr.* & aliis paſſim. Omnes hi docent non eſſe quidem opus adhibere ad ſingula peccata ſingulos actus doloris, quod *Cajet.* dicit fore ridiculum; nec requiri, ut dolor referatur ad peccata diſtincte recogitata, ſed ſufficere de omnibus univerſaliter pœnitere. Et hanc ſententiam *D. Thomas*, licet alibi contrarium (ut infra dicemus) videatur indicare, tamen in *Op. de Veritate quæſt. 29. art. 5. ad 4.* expreſſe docet, ſic dicens: *Omnia peccata conveniunt in averſione a Deo, ratione cujus gratiam impediunt; unde ad juſtificationem non requiritur, quod in ipſo juſtifica-*

tionis

ſtionis momento aliquis de peccatis ſingulis cogitet, ſed ſufficit quod cogitet de hoc quod per culpam ſuam eſt averſus a Deo. Recogitatio autem ſingulorum peccatorum debet vel præcedere, vel ſaltem ſequi juſtificationem. Intellige in ordine ad juſtificationem, ut recte explicant *Suar. Croix*, *& alii*. Idem docuit *Catech. Rom.* §. 3. ubi, quamvis antecedenter hortetur, ut peccator ſua crimina ſingulatim deteſtetur, tamen ibidem ſic ſubdit: *Is enim* (Deus), *cum noſtræ ſalutis cupidiſſimus ſit, nullam moram ad tribuendam veniam nobis interponit, ſed peccatorem paterna charitate complectitur, ſimul atque ſe collegerit, & univerſe peccata ſua deteſtatus, quæ deinde alio tempore* (*ſi facultas erit*) *ſingula in memoriam reducere* (idest ad ſe confitendum) *ac deteſtari in animo habeat, ad Deum ſe converterit*.

Hæc ſententia probatur 1. ex illo: *Impietas impii non nocebit ei, in quacunque die converſus fuerit*. *Ezech.* 33. Unde dixit S. Leo *Epiſt.* 82. *cap.* 4. *Apud Deum nullas patitur moras vera converſio*. Et *S. Jo. Chryſoſt. Epiſt.* 5. *Deum quantulamcunque, & quamlibet brevi tempore geſtam pœnitentiam non reſpuere*. Probatur 2. Rationibus. Ratio prima eſt illa quam ſupra affert *D. Thomas*, nempe, cum peccata conſiſtant in averſione a Deo, ſufficit ad Gratiam recipiendam, ut peccator per unum contritionis actum convertatur ad Deum; ſi enim peccator per primam converſionem gratiam non recuperaret, ſequeretur quod eodem tempore ipſe eſſet converſus, & averſus. Præterea, cum peccator per primum actum ſe convertit ad Deum, nihil ei obſtat cum veniam ſaltem illius peccati conſequatur, peccata autem mortalia nequeunt remitti unum ſine alio, unde neceſſe eſt, ut ad primum actum una ſimul omnia remittantur. Ratio ſecunda, quia magnis peccatoribus, qui habitualiter per multum temporis verſati fuiſſent in peccatis, impoſſibile eſſet ſtatim converti ad Deum, cum impoſſibile ſit breviſſimo tempore ſingula peccata deteſtari, aut ſingula in memoriam revocare: ſed oppoſitum conſtat ex Scripturis, nam plures peccatores, etſi multis peccatis gravati, tamen ſubito juſtificati fuerunt; ita accidit Magdalenæ, Latroni, Paulo, & præſertim Davidi, qui ſtatim ac dixit, *peccavi Domino*, reſpondit Propheta, *Deus quoque tranſtulit peccatum tuum*. 2. *Reg.* 12. 33. Ratio 3. quia alias quiſque e peccatis occultis non poſſet per dolorem univerſalem mundari, ſed Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. docet oppoſitum, dicens: *Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in univerſum eadem Confeſſione incluſa eſſe intelliguntur, pro quibus fideliter cum Propheta dicimus; Ab occultis munda me Domine*. Si ergo dolor univerſalis valet delere peccata occulta, cur non delebit etiam peccata non ſingulatim deteſtata? Ratio 4. & intrinſeca eſt, quia (ut bene docet *P. Suarez*), cum quis dolet de ſuis criminibus ex motivo univerſali, quod pugnat cum omni peccato, tunc virtualiter peccata ſua ſingula deteſtatur, actus enim ille doloris ad omnia & ſingula ſe extendit; Et hæc ratio eſt ejuſdem *D. Thomæ in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 3. *quæſt.* 5. *ad* 2. ubi dicit: *In Contritionis motu ſubitaneo, quamvis non actualiter diſtinctio inveniri poſſit, tamen invenitur ſecundum quod ſingula peccata ordinem habent ad illud, de quo in illa Contritione generali contrito dolendum occurrit, ſcilicet de offenſa Dei*. Unde addit, quod ſicut qui aliquam Communitatem diligit, virtute ſingulos diligit; ita qui dolet de omnibus peccatis, de ſingulis dolet.

Nec obſtat illud, quod dicit *D. Thomas* 3. *p. quæſt.* 87. *art.* 1. ubi quærens, utrum peccatum veniale poſſit remitti ſine pœnitentia, reſpondet: *Exigitur autem ad remiſſionem peccati mortalis perfectior pœnitentia, ut ſcilicet homo actualiter peccatum mortale commiſſum deteſtetur, quantum in ipſo eſt, ut ſcilicet diligentiam adhibeat ad rememorandum ſingula peccata mortalia, ut ſingula deteſtetur*. Etenim ſapienter *Cajetanus* explicat eo loco, quomodo intelligendus ſit S. Doctor,,: (Hoc poteſt (inquit) dupliciter intelligi, vel quod quot fuerint peccata, tot oporteat eſſe deteſtationes, & hoc eſt ridiculum aſſerere; Vel quod quodlibet peccatum terminet deteſtatio; & hic eſt ſenſus litteræ, ita quod ſicut in Confeſſione, dum peccator dicit, peccavi millies in fornicatione, iſte unicus Confeſſionis actus terminetur actualiter ad ſingulas mille fornicationes; ita quoad actus interiores, dum peccatori diſplicent mille fornicationes, actualiter deteſtatur ſingulas illo uno & eodem actu). Illud autem quod dicit D. Thomas: *Diligentiam adhibeat ad rememorandum ſingula peccata mortalia, ut ſingula deteſtetur*; neceſſario intelligi debet de rememoratione neceſſaria ad Confeſſionem, nam non bene deteſtaretur peccata, qui illorum ſigillatim non curaret reminiſci, ut ea confiteretur; id enim patet ex alio textu ejuſdem S. Doctoris ſupra allato, ubi loquens de remiſſione peccatorum extra Sacramentum, dicit: *Recogitatio autem ſingulorum debet vel præcedere, vel ſaltem ſequi juſtificationem*. Si igitur recognitio ſingulorum peccatorum poteſt ſequi juſtificationem, conſequenter non eſt neceſſaria ad ipſorum remiſſionem, ſed tantum ad Confeſſionem, in qua ſingulatim cum deteſtatione peccata explicari debent.

Ceterum bene advertit *P. Concina loc. cit.* conſultum eſſe peccatorum deformitatem meditari, ut facilius deteſtationem concipiamus; exceptis tamen peccatis luxuriæ, ut omnes admonent, ne eorum fœtor maleficus Animam inficiat. Dicit autem *Tamb. Meth. Conf. lib.* 1. *cap.* 1. §. 2. *num.* 5. non eſſe inculcandum peccatori, ut ſpecialiter doleat de peccato cui magis adhæret, ne ex inductione ad illud magis deteſtandum, Pœnitentem periculo exponat ad illi magis adhærendum; Sed merito ait *Concina pag.* 137. *n.* 13. hanc doctrinam non eſſe ſanam; quia pœnitens, qui majori paſſione afficitur erga aliquod peccatum, niſi inducatur ad ſpecialem illius deteſtationem, remanente affectus radice, de facili ad vomitum redibit.

Quæritur V. An ad conſequendam Gratiam in Sacramento Pœnitentiæ præter dolorem requirantur etiam explicite actus Fidei, & Spei? Affirmant *Concina pag.* 166. *num.* 30. *Hurt. d.* 6. *diff.* 8. *& Torres de Fide d.* 32. *dub.* 3. & alii, quia ex Trident. peccatores ſe parant ad juſtificationem, *credentes vera eſſe quæ divinitus revelata & promiſſa ſunt*..... *fidentes Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore*. Negant vero *Bon. d.* 3. *in præc.* 1. *quæſt.* 2. *p.* 2. *num.* 9. *Azor. lib.* 8. *cap.* 7. *quæſt.* 6. *& Eſcob. lib.* 14. *num.* 103. *cum Fill. & Mald.* quia, ut dicunt, nulla ſufficienti ratione probatur actus Fidei, & Spei in Confeſſione explicite requiri. At ipſe *Eſcob. & Lugo* recte dicunt (has ſententias optime conciliando) quod, cum quis accedit ad Confeſſionem vere pœnitens, neceſſario elicit explicite (non jam reflexe, ſed quidem exercite) actus Fidei, & Spei; cum enim accedit ad recipiendam remiſſionem ſuorum peccatorum, procul dubio explicite etiam credit virtute Sacramenti illa ſibi remittenda, & explicite ſperat per Sacramentum Deum remiſſurum ſibi peccata propter Merita Chriſti. 439

Quæritur VI. An ad rite ſuſcipiendum Sacramentum pœnitentiæ requiratur Contritio, vel an ſufficiat Attritio? Certum & commune eſt apud DD. non requiri Contritionem perfectam, ſed ſufficere Attritionem: Quæſtio magna eſt, an ſufficiat Attritio ſine Amore inchoato, qui oriatur e charitate prædominante, quamvis remiſſa? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Juenin. de Sacr. Pœn. quæſt.* 2. *cap.* 4. *n.* 2. §. 1. *&* 2. *Merbeſ. pag.* 38. *Conf.* 3. *Morin. lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 2. *Habert de pœnit. cap.* 4. §. 4. *Antoine pag.* 500. *Reg. & Concina tom.* 9. *pag.* 68. *ex num.* 8. cum aliis. Rationes hujus ſententiæ patebunt ex objectionibus ad ſecundam ſententiam, quam ſequimur. *Secunda* ſententia fere communis affirmat, & hanc tenent *Canus Relect. de pœnit. p.* 1. *Gonet Man. tom.* 6. *pag.* 410. *Petrocor. tom.* 4. *pag.* 103. (qui aſſerit illuſtriores ex antiquis Theologis huic adhæſiſſe) *Tournely in Prælect. Theol. tom.* 9. *pag.* 126. *Fraſſen. to.* 10. *pag.* 563. *q.* 2. *Wigandt tract.* 13. *nu.* 44. *Cabaſſ. Th. J. cap.* 6. *ex num.* 11. *cum Val. Viguer. Tol. & Nav. Suar. de pœnit. d.* 15. *ſect.* 14. *n.* 12. *L. ym. cap.* 3. *art.* 2. *Abelly cap.* 5. *ſect.* 10. (cum communi ut ait) *Lugo d.* 7. *n.* 273. (qui dicit contrariam poſt Trident. non eſſe amplius probabilem) *Pal. p.* 3. *num.* 3. *Bon. q.* 5. *p.* 2. *Anacl. pag.* 505. *n.* 47. *Holzmann n.* 575. (qui vocat moraliter certam) *Roncaglia cap.* 4. *q.* 1. *Elbel n.* 60. *Salm. cap.* 5. *num.* 12. *Viva q.* 3. *art.* 3. *num.* 7. *& Croix ex n.* 873. cum aliis innumeris. Hi dicunt ſufficere Attritionem, quæ oritur ex motivo honeſto & ſupernaturali, nempe ex metu Gehennæ, aut amiſſionis æternæ Beatitudinis, aut ex conſideratione turpitudinis peccati lumine fidei cognitæ, non ſine tamen aliquo initiali Dei Amore, abſque eo quod ſit prædominans. Huic ſententiæ aperte favet *D. Thomas in Quodl.* 4. *art.* 1. ubi poſtquam dixit, *quod per ſolam Contritionem dimittitur peccatum, antequam abſolvatur*; addit: *Quandoque contingit, quod aliqui non perfecte contriti virtute Clavium gratiam Contritionis conſequuntur*. Diſtinguit ergo S. Doctor prout partes diſtinguit Tridentinum (ut mox videbimus), inter Contritionem perfectam quæ extra Sacramentum juſtificat, & imperfectam quæ juſtificet in Sacramento, & hæc non alia quidem debet intelligi quam Attritio, ſicut intelligitur, & appellatur a Tridentino. 440

Probatur 1. ex eod. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. ubi ſic dicitur: *Docet præterea, etſi Contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur, ipſam nihilominus reconciliationem ipſi Contritioni ſine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam: Illam vero Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex Gehennæ, vel pœnarum metu communiter concipitur; ſi voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ, declarat non ſolum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; verum etiam donum Dei eſſe, & Spiritus Sancti impulſum, non adhuc inhabitantis, ſed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam ſibi ad pœnitentiam parat. Et quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit*.

Objiciunt Adverſarii, quod Concilium (ut refert *Card. Pallavicinus*) poſt magnam diſceptationem delevit verbum *ſufficit*, antea in Decreto poſitum, & ſubſtituit verbum *diſponit*; Idea dicunt Attritionem ſine charitate diſponere quidem, ſed non ſufficere ad Gratiam in Sacramento ſuſcipiendam. Sed reſpondetur 1. cum *Gonet Man. loc. cit.* quod illud *diſponit* idem ſignificat ac *ſufficit*, nam ea diſpoſitio non poteſt intelligi de diſpoſitione remota, cum Attritio etiam ſine Sacramento, quatenus eſt Dei donum, remote quidem diſponat ad Gratiam, ſicut diſpoſuit Ninivitas ad impetrandam remiſſionem pœnæ, ut dicit Concilium; Ergo neceſſario intelligenda eſt de diſpoſitione proxima ad Gratiam in Sacramento recipiendam. Et hoc patet, ut recte advertit *Auctor. Theol. pro uſu Sem. Petrocor. de pœnit. cap.* 5. *quæſt.* 3. ex illis verbis, ut ſupra: *Et quamvis ſine Sacramento per ſe ad juſtificationem perducere nequeat &c.* Ergo cum Sacramento bene perducit; alias, ſi Concilium intellexiſſet de ſola diſpoſitione remota, incongruenter & inepte protuliſſet, quod Attritio, quamvis ſine Sacramento nequeat juſtificare, tamen cum Sacramento

ed

ad juſtificandum diſponit; ſed potius dicere debuiſſet, quod Attritio, licet ſine Sacramento non diſponat ad Gratiam impetrandam, diſponit tamen cum Sacramento. Verum patet Tridentinum hic loqui de diſpoſitione proxima, dum diſtinguit duplicem diſpoſitionem ad Gratiam recipiendam, unam extra Sacramentum quæ eſt Contritio perfecta, & de qua prius meminit, & aliam in Sacramento quæ eſt Attritio, & de qua poſterius loquitur; Si ergo Concilium aſſignat Contritionem perfectam ut proximam diſpoſitionem ad Gratiæ conſecutionem extra Sacramentum, pariter aſſignat hic Attritionem pro diſpoſitione proxima ad Gratiam in Sacramento obtinendam. Præterea: Concilium diſtinguit inter Attritionem extra Sacramentum, & hanc dicit eſſe donum Spiritus Sancti, viamque parare ad juſtitiam, ac conſequenter eſſe diſpoſitionem remotam ad Gratiam (ſicut eſt quivis actus bonus), licet non ſufficiat ad juſtificationem; Et inter Attritionem intra Sacramentum, & hanc vocat diſpoſitionem ad Gratiam in Sacramento recipiendam: Ergo hanc ſupponit diſpoſitionem proximam, alias inutiliter diſtinxiſſet. Præterea: Contritionem, quæ eſt animi dolor ac deteſtatio de peccato commiſſo, Tridentinum dicit eſſe materiam, vel quaſi materiam hujus Sacramenti; deinde, licet hanc Contritionem in perfectam & imperfectam dividat, attamen, cum utrique competat Contritionis definitio, & utramque ut materiam aſſignet, ſequitur, quod etiam Contritio imperfecta proxima diſponat ad Gratiam conſequendam.

Id confirmatur pariter ab eodem Concilio *in eodem cap.* 4. ubi poſt relata verba ſtatim ſubditur: *Quamobrem falſo quidam calumniantur Catholicos Scriptores, quaſi tradiderint, Sacramentum Pœnitentiæ abſque bono motu ſuſcipientium Gratiam conferre.* Nequaquam autem Hæretici calumniabantur Scriptores Catholicos illos qui dicebant Sacramentum Pœnitentiæ Gratiam conferre contritis, ſed eos tantum, qui dicebant conferre attritis, eo quod ajebant hos pœnitentes non carere bono motu ac ſufficienti diſpoſitione ad Gratiam in Sacramento impetrandam. Sic enim Lutherus loquebatur (*apud Fraſſen. tom.* 10. *pag.* 564.): *Triſtitia ob fœditatem peccatorum, amiſſionem æternæ Beatitudinis, &c. facit hypocritam, imo magis peccatorem, & tales indigne abſolvuntur.* Et deinde ibidem improbabat eos, *qui vocant Attritionem hanc proxime diſponentem ad Contritionem.* Verum S. Synodus declarat falſo his Scriptoribus ab Hæreticis calumniam inferri: Ergo horum ſententiam Concilium conſequenter aperte ab illorum calumniis vindicando approbavit. Hinc teſtatur noſter SS. Papa Benedictus XIV. *de Synodo lib.* 7. *cap.* 13. *ex num.* 6. poſt Tridentinum omnes Scholas noſtram ſententiam plauſu excepiſſe. Quapropter non immerito *Cardenas, Salm. Viva, & Croix* cum *Tanner. Coninc. Præpoſ. Prado, Salas, Suar. Leſſ. Raynaud. Palao, Spor. Filliuc. & aliis* eam vocant moraliter certam, & oppoſitam poſt Concilium dicunt omnem probabilitatem amiſiſſe. Hic autem advertendum, quod Alexander VII. die 5. Maji 1667. prohibuit ſub excommunicatione Sedi Apoſtolicæ reſervata, ne qui: *audeat alicujus theologicæ cenſura, alteriuſve injuriæ aut contumeliæ nota taxare alterutram ſententiam, ſive negantem neceſſitatem aliqualis dilectionis Dei in Attritione ex metu Gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholaſticos communior videtur; ſive aſſerentem dictæ dilectionis neceſſitatem.* Hoc tamen Decreto non prohibetur, quominus Patroni alterutrius ſententiæ vocent ſuam veram, ſive certam; Imo dicunt *Lugo de Fide d.* 20. *num.* 104. *Garden. in* 1. *Criſi d.* 9. *num.* 207. *Croix lib.* 1. *num.* 99. *cum Hurt. Viva in Prop.* 15. *Alex. VIII. num.* 33. *in fin. & Holzmann num.* 542. *v. Dixi*, non prohiberi quin oppoſita poſſit dici improbabilis, & falſa, quia improbabilitas, & falſitas non ſunt cenſuræ Theologicæ. Præterquamquod Pontifex, dicendo ſententiam negantem dilectionis neceſſitatem in Attritione eſſe communiorem inter Scholaſticos, videtur (ut appoſite advertit *P. Viva in d. Propoſ.* 15. *num.* 33.) quod non ſolum illam toleravit, ſed etiam quodammodo approbavit, ſaltem magnum pondus ipſi utique tribuit; Cum enim ageretur de ſententia, quæ pertinet ad valorem Sacramenti, & teſtetur Alexander Scholaſticos eam communius excepiſſe, conſequenter teſtatur in Scholis ipſam communius haberi pro moraliter certa, neminem enim latet in materia Sacramentorum illicitum eſſe ſequi opinionem, quæ non ſit vel tutior, vel moraliter certa: Saltem Pontifex, ſi aliter intendiſſet, id ſimpliciter aſſerendo, magnam dediſſet anſam errandi in re tam gravi, & ad praxim ſpectante, prout eſt materia proxima hujus Sacramenti, unde tot Animarum pendet ſalus.

Probatur 2. ratione, quia Sacramenta id quidem efficiunt, & actu efficiunt quod ſignificant; Cum autem hoc Sacramentum ex Chriſti inſtitutione ſit Sacramentum *Mortuorum*, & per ſe primam valeat conferre Gratiam, oportet (ut docet *D. Thom. p.* 3. *q.* 84. *art.* 3. *ad* 5.) ut Sacerdos Pœnitentem abſolvens oſtendat illum abſolutum non ſolum ſignificative, ſed etiam effective, ideſt, ut, ipſo proferente formam abſolutionis, verba illa non ſolum ſignificent, ſed etiam efficiant remiſſionem peccati. Hinc dicimus, quod ſi Attritio ad remiſſionem non ſufficeret, & requireretur Contritio, quæ extra Sacramentum hominem juſtificat, omnes pœnitentes deberent juſtificati accedere ad hoc Sacramentum. Nec valet dicere, quod etiamſi pœnitentes ſemper juſtificati accederent, ſemper vi Clavium peccata remitterentur, cum doceat Tridentinum, Contritionem charitate perfectam non juſtificare ſine Sacramenti voto (intellige explicito, vel implicito); Nam reſpondetur, quod ſi hoc eſſet, nunquam verificaretur, Sacramentum Pœnitentiæ actu efficere quod ſignificat, ſcilicet Abſolutionem peccatorum. Præterea reſpondetur ex *cap. ſi Presbyter*, 12. *& cap. Agnovimus*. 13. *Cauſ.* 29. *quæſt.* 6. quod Julianus, & Cœleſtinus Papæ dicunt, Sacerdotem negantem abſolutionem morienti eam poſtulanti cauſam eſſe illius damnationis; ergo ſupponunt Pontifices, quod eſto moriens haberet votum Sacramenti, & diſpoſitus eſſet ad abſolutionem, tamen ob ejus negationem damnaretur; ergo abſolutio actu peccata remittit.

441 Hoc non quidem negant ipſimet Adverſarii, ſed dicunt (& ſignanter *Sylvius in Suppl. D. Thom. quæſt.* 5. *art.* 1.) quod peccatum extra Sacramentum remittitur tantum per Contritionem perfectam, nempe quæ oritur ex charitate intenſa, non autem per Contritionem quæ oritur ex charitate remiſſa, ſive per Attritionem ortam ex amore inchoato, qui licet ſit prædominans, ſit tamen remiſſus. Sed reſpondetur, quod omnis dolor, qui oritur ex charitate prædominante, eſt Contritio juſtificans hominem extra Sacramentum, ut communiter docent DD. citati, ex *D. Thoma* qui pluribus in locis id non obſcure docet, etenim *in Suppl. quæſt.* 5. *art.* 3. ſic ait: *Contritio ut ſæpe dictum eſt* (*quæſt.* 1. *art.* 2. *ad* 1. *& quæſt.* 3. *&* 4. *art.* 1.), *habet duplicem dolorem; Unum rationis, qui eſt diſplicentia peccati commiſſi, & hic poteſt eſſe parvus, adeo quod non ſufficiat ad rationem Contritionis, ut ſi minus diſpliceret ei peccatum, quam debeat diſplicere ſeparatio a fine; ſicut etiam amor poteſt eſſe ita remiſſus, quod non ſufficiat ad rationem Charitatis: Alium dolorem habet in ſenſu, & parvitas hujus non impedit rationem Contritionis; quia non ſe habet eſſentialiter ad Contritionem, ſed quaſi ex accidente ei adjungitur; & iterum non eſt in poteſtate noſtra.* Deinde ſic concludit: *Sic ergo dicendum, quod quantumcunque parvus ſit dolor, dummodo ad Contritionis rationem ſufficiat, omnem culpam delet.* Ergo ex *D. Thoma* ille, cui diſplicet ſeparatio a fine, jam habet Contritionem ſufficientem ad peccatum delendum; Ille autem, qui habet Contritionem ortam ex Charitate prædominante, jam ei magis diſplicet peccatum, quia eſt ſeparatio a fine; ergo jam hic conſequitur remiſſionem peccati. Nec valet dicere quod S. Doctor loquatur hic de dolore requiſito in Sacramento Pœnitentiæ; Quamvis enim hic loquatur de partibus hujus Sacramenti, tamen, loquendo de Contritione, generaliter de ipſa loquitur tanquam virtute, prout faciunt Auctores, qui agendo de dolore requiſito ad Sacramentum Pœnitentiæ, agunt etiam de Contritione in genere. Unde *S. Thomas* ibi proponit quæſtionem, *utrum parva Contritio ſufficiat ad deletionem magnorum peccatorum?* Et inde reſolvit: *Quælibet Contritio eſt gratia gratum faciens informata; ergo, quantumcunque ſit parva, delet omnem culpam.* Nullum hic, neque in toto Articulo verbum facit S. Doctor de Sacramento Pœnitentiæ; cur ergo ipſius doctrina eſt reſtringenda ad Contritionem in Sacramento? Deinde, quod ipſe loquatur de Contritione in genere, patet ex quæſtionibus, quas antecedenter proponit, nempe: *An Contritio ſit dolor pro peccatis aſſumptus cum propoſito confitendi? An ſit actus virtutis? An Contritio debeat eſſe de peccato originali? An tota vita ſit tempus Contritionis? An in alia vita Animæ conterantur de peccatis?* Subjecta horum Dubiorum reduci quidem non poſſunt ad Contritionem uti materiam Sacramenti. Præterea, quod *S. Thomas* fuerit pro hac ſententia, nempe quod omnis Contritio deleat peccatum extra Sacramentum, patet ex illo quod dicit in 3. *p. quæſt.* 86. *art.* 3. ubi: *ad rationem veræ pœnitentiæ requiri, ut deteſtetur peccatum, quia eſt contra Deum ſuper omnia dilectum.* Item ex textu ſupra allato in *Quodlib.* 4. *art.* 1. ubi (ut retulimus) ait, *quod per ſolam Contritionem dimittitur peccatum . . . . . ſed ſi antequam abſolvatur, habeat hoc Sacramentum in voto, jam virtus clavium operatur in ipſo, & conſequitur remiſſionem culpæ.* Ergo ſemper ac loquitur S. Doctor abſolute de dolore qui ad rationem Contritionis pertingit, ſemper intelligit per ipſum remitti peccatum extra Sacramentum.

Quod autem quævis Contritio orta ex Charitate prædominante, licet remiſſa, deleat peccatum, probatur 1. ex Trident. ex *eod. cap.* 4. in *ſeſſ.* 14. ubi dicitur: *Etſi Contritionem hanc aliquando Charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc Sacramentum actu accipiatur, &c.* Ergo dolor Charitate perfectus jam peccatorem juſtificat ante ſuſceptionem Sacramenti. Adverſarii tamen legunt Contritionem, non *Charitate perfectam*, ſed *Charitatem perfectam*, ex quo inferunt Concilium loqui de Charitate intenſa. Sed ego & *Petrocor. Fraſſen. ac Lugo* legimus in pluribus exemplaribus *Charitate perfectam*. Et ſic vero ſimilius legendum videtur, nam Τὸ *perfectam* reſpicit proprie non Charitatem, ſed Contritionem, cum hic dividat Concilium Contritionem in perfectam, & imperfectam, prout legenti patet. Imo, eſto Τὸ *perfectam* reſpiceret Charitatem, non ſequitur, quod Concilium ad juſtificationem extra Sacramentum requirat Charitatem intenſam; nam Charitas prædominans, adhuc remiſſa, etiam eſt perfecta Charitas, quamvis intenſa ſit perfectior; Perfectio enim aut imperfectio Charitatis, ut bene ait *Tournely tom.* 9. *pag.* 74. non ſumitur ex intenſione aut remiſſione, ſed ex motivo, a quo oritur: hinc perfecta Charitas eſt quæ oritur ex motivo Bonitatis Dei, imperfecta autem ex motivo boni a Deo conſequendi. Ergo ſi Concilium dixiſſet *Charitatem*, non *Charitate*, utique vocaſſet *Charitatem perfectam* ad diſtinctionem imperfectæ, ſive inchoatæ, quæ (ut infra dicemus) non pertingit ad Charitatem prædominantem. Hinc Facultas

Pariſ.

Pariſ. an. 1560. ut refert *Tournely tom. 9. pag. 55.* damnavit hanc Propoſitionem: *Per Contritionem, non adhibito coaliter Sacramento, non dimittitur peccatum extra caſum Martyrii, aut neceſſitatis.* Item Clerus Gallicanus in Comitiis Generalibus anno 1700. (*apud eund. Tourn. pag. 120.*) declaravit: *Hæc duo ex S. Synodo Tridentina monenda, & docenda eſſe; primum, ne quis putet in Sacramento requiri ut prævium Contritionem illam, quæ ſit Charitate perfecta, & quæ, antequam ſuſcipiatur, hominem Deo reconciliat.* Item eadem Facultas Pariſ. anno 1658. notavit cenſura librum cujuſdam Claudii Seguenotii, dicens: *Quæ tradit Auctor de Attritionis inſufficientia, & Contritionis ex perfecta Charitate abſoluta neceſſitate ad recipiendum Sacramentum Pœnitentiæ; Et quæ addit de abſolutione, quod nihil aliud ſit, quam declaratio peccata jam remiſſa, damnavit Facultas, & cenſuit illas Propoſitiones eſſe praxi Eccleſiæ contrarias, efficaciæ Sacramenti Pœnitentiæ imminutivas, & inſuper temerarias, & erroneas.* Ut autem notat *Tournely d. pag. 102.* prædictus Auctor non jam loquebatur de Contritione intenſa, ſed tantum de remiſſa ex motivo Charitatis, quam hanc diſtinguebat a dolore ex motivo Gehennæ.

Quod autem omnis contritio deleat peccata, probatur, quia actus Contritionis eſt formalis actus Charitatis erga Deum, ſive intrinſece conjunctus cum Charitate, ut communiter docent *Salm. de pœnit. cap. 1. num. 13. cum S. Bonav. Scoto, Palud. Alenſi, &c. & Croix lib. 6. p. 2. num. 707. cum Lugo, Aureſa, Boſſo, & Conc. ex D. Thoma 3. p. quæſt. 85. art. 6. quæſt. 86. art. 3.* Nec videtur id poſſe dubitari; nam peregregie loquitur *P. Fraſſen. tom. 10. pag. 534.* dicens, quod in ſubſtantia Contritio non eſt imperfectior Charitate, utraque enim tendit in Deum, ſed diverſo modo: Charitas tendit in Deum per modum conſecutionis, ut ſummum Bonum; Contritio vero per modum fugæ; quatenus homo deteſtatur peccatum, ut ſummum malum, utpote Deo oppoſitum. Charitas tendit immediate in Deum, & mediate in odium peccati; Contritio autem immediate in odium peccati, & mediate in amorem Dei. Unde concludit, quod Contritio ſit actus formalis Charitatis, cum propter Dei dilectionem homo odit peccatum. Præterea, cum Contritio ex ſolo motivo Charitatis oriatur, non poteſt Contritio exiſtere, niſi præcedat, ſimulque coexiſtat Charitas; nam Contritio nihil aliud eſt quam dolor de peccato, quatenus offenſa Dei ſumme dilecti; unde qui conteritur, neceſſe eſt ut exercite, etſi non reflexe, actum Charitatis eliciat, & ideo *S. Thomas 3. p. quæſt. 85. art. 6.* dixit: *Actus & habitus Charitatis ſimul ſunt tempore cum habitu & actu pœnitentiæ.*

443 Poſito igitur quod Contritio ſit etiam vera Charitas, ſive neceſſario cum Charitate conjuncta, neceſſario etiam dici debet, quod remittat peccatum. Patet nimis luculenter ex Divinis Scripturis, quod qui Deum diligit, jam particeps eſt Amicitiæ Dei, prout *Proverb. 8. Ego diligentes me diligo. Joann. 14. Qui diligit me, diligetur a Patre meo. 1. Petri 4. Charitas operit multitudinem peccatorum. 1. Joann. 4. Omnis qui diligit, ex Deo natus eſt.* Hinc *D. Auguſtinus,* (*tract. 9. in Joann.*) dixit: *Timor medicamentum, Charitas ſanitas eſt.* Et *lib. 1. contra 2. Epiſt. Pelag. capit. 2. Charitas efficit filium Dei.* Item *Serm. 35. de Proverb. cap. 12. Deum non vides, ama, & habes.* Et *tract. 9. in Joan.* agens de Charitate dicit: *Quam cum habere cœperit homo, Spiritum S. habebis. S. Jo. Chryſoſt. Ubi Charitas eſt, omnia ſublata ſunt mala.* Et apertius id docet *S. Thomas 2. 2. q. 45. art. 4.* ubi ait: *Charitas non poteſt eſſe cum peccato mortali.* Et quod hic S. Doctor non loquatur de Charitate intenſiva, ſed de ſola Charitate prædominante, patet ex eo quod ipſemet dixit *q. 24. art. 12.* ad quam ſe remittit, ubi inquit: *Quilibet actus peccati mortalis contrariatur Charitati ſecundum propriam rationem, quæ conſiſtit in hoc, quod Deus diligatur ſuper omnia.* Unde immerito *P. Concina* dicit, quod S. Doctor illam Charitatem intelligit non poſſe eſſe cum peccato, quæ eſt in gradu intenſo, cum dicat *S. Thom. in Suppl. q. 5. art. 3. Amor poteſt eſſe ita remiſſus, quod non ſufficiat ad rationem Charitatis.* Nam reſpondetur, quod hic *D. Thomas* nihil aliud vult intelligere, niſi quod ſi Amor eſt ita debilis, ut nondum attingat objectum Charitatis, ſcilicet nondum diligat Deum ſuper omnia, hæc non eſt vera Charitas, ſed initium Charitatis; Si vero ſufficit ad rationem Charitatis, quæ conſiſtit in dilectione Dei ſuper omnia, (ut ſupra explicatur *dict. quæſt. 24. art. 12.* ubi: *Quilibet &c.*), hæc quantumcunque ſit remiſſa, eſt vera Charitas, & hanc dicit non poſſe eſſe cum peccato mortali. Et ratio evidens eſt, quia ſicut quæcunque averſio a Deo tanquam a fine ultimo, etiam in gradu remiſſo, ſufficit ad amittendam Dei Amicitiam, ita quæcunque vera converſio ſufficit ad eam recuperandam, ex illo: *Convertimini ad me, & convertar ad vos. Zach. 1.* Et alio: *Impietas impii non nocebit ei, in quacunque die converſus fuerit. Ez. 33.* Unde *Bellarminus tom. 4. p. 347.* ait: *Actus dilectionis Dei ſuper omnia opponitur peccato, & expellit illud efficienter; unde ſine miraculo non poteſt poſt actum dilectionis Dei ſuper omnia manere peccatum.*

Id etiam confirmatur ex Prop. 31. Michaelis Baji, damnata a Gregorio XIII. quæ dicebat: *Charitas illa, quæ eſt plenitudo legis, non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum.* Certum eſt apud omnes, quod Charitas requiſita ad implendam legem, non oportet ut ſit intenſa, ſed ſufficit ſi pertingat ad diligendum Deum ſuper omnia. Quicquid enim dicat *Juenin Inſtit. Theol. tom. 6. pag. 333.* requirens Charitatem intenſam ad implendum præceptum Amoris, ex illo: *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, &c.* Communiter tamen Theologi oppoſitum tenent cum *D. Thoma 2. 2. quæſt. 44. art. 8. ad 2.* qui explicans illud *ex toto corde*, quomodo ſit intelligendum, ſic ait; *Cum mandatur, quod Deum ex toto corde diligamus, datur intelligi, quod Deum ſuper omnia debemus diligere.* Et ibid. *q. 24. a. 8.* dicit: *Ad veram Charitatem ſatis eſt, quod homo habitualiter totum cor ſuum ponat in Deum, ita ſcilicet quod nihil velit quod Divinæ dilectioni ſit contrarium; quæ Charitatis perfectio communis eſt omnibus Charitatem habentibus.* Ergo perfectio charitatis in hoc conſiſtit, quod homo diligat Deum ſuper omnia, & nihil velit contrarium Divinæ dilectioni; et patet ex illo 1. *Joan. 2. 5. Qui ſervat verbum Chriſti* (ſcilicet legem implet), *vere in hoc Charitas Dei perfecta eſt.* Hinc certum eſt Charitatem prædominantem, licet remiſſam, legem implere, ut communiter cum *D. Thoma* ut ſupra, docent *Suar. de pœnit. d. 4. n. 7. Sanch. Dec. lib. 2. cap. 3. & 5. Bon. de 1. præc. d. 3. q. 4. p. 1. n. 2. cum Val. & Reg.* & ipſe *Habert tom. 3. pag. 638. v. Diſtinguo*, etſi ipſe ſit contrariæ ſententiæ quoad ſufficientiam Attritionis, hoc tamen non negat, nempe ſufficere ad impletionem præcepti Charitatem remiſſam, modo ſit prædominans, cum nullum ſit præceptum (ut ait) de intenſione Charitatis; nam alias Deus præciperet rem impoſſibilem, cum non ſit in noſtra poteſtate intenſam Charitatem habere; Niſi dicere velis cum *Contin. Tournely tom. 3. pag. 291. verſ. Antequam*, & clarius *pag. 473. verſ. Neque*, quod quiſquis habet amorem Dei prædominantem, neceſſario habet etiam amorem intenſivum (rationalem, non jam ſenſitivum) prædominantem, qui bene ſufficit ad implendum præceptum. Sed intenſio amoris ſic intelligatur, quæſtio eſt tantum de nomine. Cæterum certe præceptum implet, qui habet Charitatem appretiative prædominantem. Et hanc Charitatem dicebat Bajus poſſe eſſe conjunctam cum peccato, & hoc damnatum eſt. Ajebat enim Bajus: *Charitas illa, quæ eſt plenitudo legis, non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum.* Ergo, ut recte dicit Magiſter meus Illuſtriſſimus & doctiſſimus Epiſcopus Torni, propoſitio oppoſita tenenda eſt, nempe: *Charitas illa, quæ implet legem, ſemper eſt conjuncta cum remiſſione peccatorum.* Nec valet dicere, quod propoſitio fuerit proſcripta reſpectu ad Charitatem habitualem, nempe cum quis eſt in Gratia, non vero reſpectu ad Charitatem actualem; nam bene reſpondet *Lugo d. 5. num. 101.* quod Bajus loquebatur de Charitate quæ eſt plenitudo legis, de qua loquebatur Apoſt. *ad Rom. 13.* Hinc non dubitandum, quin Bajus loquutus fuerit non de habitu Charitatis, ſive de Gratia juſtificante, ſed de actu dilectionis; per ſolum enim habitum non impletur lex, ſed per actum, cum lex non habitum præcipiat, ſed actum Charitatis, ut DD. communiter dicunt, quia habitus non cadit ſub præcepto, & præcepta non implentur niſi per actus. Id confirmatur ex Propoſ. 70. damnata ejuſdem Baji, quæ dicebat: *Homo exiſtens in peccato mortali poteſt habere veram Charitatem; & Charitas etiam perfecta poteſt conſiſtere cum reatu æternæ damnationis.* Bajus igitur hic diſtinguebat Charitatem veram a perfecta; per Tò *etiam perfecta* (nota ſedulo illud additum *etiam*) utique intelligebat Charitatem intenſam; & per Tò *veram*, Charitatem remiſſam, quæ ſine dubio vera Charitas eſt, cum magis & minus non varient ſpeciem; & utraque pars Propoſitionis damnata eſt. Neſcio quomodo hic reſponderi poſſit.

Ex his omnibus congeſtis patet, oppoſitam ſententiam quæ dicit Contritionem cum Charitate remiſſa non juſtificare extra Sacramentum, eſſe omnino improbabilem & falſam; Unde dicit *Lugo d. 5. num. 99.* eam ab omnibus Theologis communiter rejici, imo apud ipſum *num. 115. Coninch.* vocat erroneam, *Vaſquez* contra ſententiam Catholicam, *Alphonſus Curiel* parum tutam in Fide. alii vero temerariam & ſcandaloſam: temerariam, quia in ſe graviſſima diſcedit ab omnibus Theologis, & a communi ſenſu SS. Patrum. Scandaloſam vero, quia removet homines a ſæpius procuranda Contritione. Et ideo teſtatur *Gonet d. 3. num. 27.* quod *Sylvius*, licet prius oppoſitam ſententiam tutatus fuiſſet, poſtea tamen ſe retractavit: *Eo quod* (ait *Gonet*) *apertiſſime talis ſententia contradicat variis Scripturæ, & Conciliorum, ac SS. Patrum teſtimoniis.*

Objiciunt autem I. contra noſtram ſententiam de ſufficientia Attritionis: Peccator averſus a Deo non poteſt ad Deum converti, niſi per Charitatem formalem, & actualem. Reſpondetur: Hoc ſiquidem requiritur extra Sacramentum, & ratio eſt, quia ſicut per peccatum, quod eſt actualis contemptus Dei, homo avertitur a Deo, ita per Amorem actualem debet ſe ad Deum convertere. Aliud vero dicendum de remiſſione peccatorum intra Sacramentum, quia, cum Sacramentum virtutem habeat delendi peccatum, & nonniſi per infuſionem Gratiæ, quæ eſt ipſa Charitas habitualis, ſufficit ad Gratiam obtinendam, ut peccator per Attritionem ſit diſpoſitus ad Sacramentum recipiendum, virtute cujus ſine Charitate actuali convertitur ad Deum, prout extra Sacramentum per Charitatem convertebatur. Et ſic intelligitur, quomodo peccator ex attrito fit contritus, nempe quia virtute Clavium æquivalenter contritus redditur, prout dicunt Fautores noſtræ ſententiæ communiter, ex *D. Thoma in cit. Quodlib. 4. art. 1.* ubi docuit: *Aliqui non perfecte contriti virtute clavium gratiam contritionis conſequuntur.*

Objiciunt II. Qui dolet de peccato propter pœnam, magis odit pœnam quam peccatum; unde ſi non habeat Charitatem, non poteſt Dei gratiam adipiſci. Reſpondetur diſtin-

goendo: Qui actu magis odiſſet pœnam quam culpam, ne timore qui dicitur ſerviliter ſervilis, adeo ut ille peccare vellet, ſi non eſſet pœna puniendus; hic non ſolum non eliceret actum bonum, ſed poſitive malum, quia non excluderet a ſuo dolore voluntatem peccandi. Qui vero odit culpam propter pœnam, & excludendo omnino voluntatem peccandi, dolet offendiſſe Deum propter metum Inferni, ille jam elicit actum bonum qui oritur ex Charitate ordinata erga ſeipſum (ut declaravit Tridentinum, & confirmavit Alexander VIII. damnando Prop. 16. quæ dicebat: *Attritio, quæ Gehennæ & pœnarum metu concipitur ſine dilectione Dei, non eſt bonus motus ac ſupernaturalis*); & ideo jam ſe diſpoſitum reddit ad Gratiam in Sacramento conſequendam.

Objicient III. Ad quamcunque juſtificationem omnino requiritur ſaltem principium dilectionis; prout declaravit Tridentinum *ſeſſ. 6. cap. 6.* ubi dicit quod peccatores, dum ad juſtificationem diſponuntur, *Deum tanquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adverſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem*. Reſpondetur. Non negamus ad juſtificationem requiri initium Amoris; nec negamus illud requiri etiam in Sacramento mortuorum, dum Concilium ibi agit præſertim de juſtificatione per Baptiſmum. Sed qualis, quæſo, Amor a Concilio requiritur? Numquid perfecta Charitas? vel an tantum initium Charitatis? Hic refert advertere id quod teſtatur *Card. Pallavic. Hiſt. Trid. lib. 8. cap. 13.* nempe quod aliqui Patres Concilii, vice Tò *diligere incipiunt*, contendebant quod adderetur, *per actum Charitatis*; ſed huic Concilium reſtitit, & confirmavit, ut poneret tantum *diligere incipiunt*; Cur reſtitit? niſi quia judicavit non requiri ad juſtificationem in Baptiſmo (ſive in Sacramento Pœnitentiæ, hæc enim Sacramenta pari paſſu procedunt) actum perfectæ Charitatis. Hoc autem initium Amoris, ut bene docent *Gammach. in 3. p. de pœn. cap. 9. Fraſſen tom. 10. pag. 363. q. 2. Petrocor. tom. 4. pag. 112. q. 3. & Tournely Præl. Theol. tom. 9. pag. 126.* jam habetur in Attritione, quam ſupra deſcripſimus: Primo per timorem Divinæ vindictæ, juxta illud *Eccli. 25. 16. Timor Dei initium dilectionis ejus*. Secundo per ſpem veniæ, cum in ipſo Tridentino dicatur *loc. cit.* quod bene diſponuntur ad Gratiam, qui Deum incipiunt diligere *tanquam omnis juſtitiæ fontem*, idest tanquam juſtificationis omnium Auctorem. Tertium per ſpem Beatitudinis æternæ, cum doceat *D. Thomas 1. 2. quæſt. 40. art. 7.* loquens de Spe Theologica, eam eſſe quidem initium Amoris erga Deum, his verbis: *Ex hoc quod per aliquem ſperamus nobis poſſe provenire bona, movemur in ipſum, ſicut in bonum noſtrum, & ſic incipimus ipſum amare*. Unde idem S. Doctor 2. 2. *quæſt. 17. art. 8.* inquit: *Perfectus quidem Amor eſt, quo aliquis ſecundum ſe amatur; imperfectus, quo quis amat aliquid, ſed ut bonum ſibi ipſi proveniat*. Hæc autem omnia (ut dicunt AA. citati, & alii) neceſſario in Attritione includuntur, dum qui cum illa, & ſpe veniæ ad Sacramentum accedit, jam Deum ut ſuum liberatorem, juſtificatorem, & glorificatorem diligere incipit.

Nec valet dicere, quod ille qui diligit Deum propter bonum ſuum, ſeipſum diligat, non Deum; Nam ſapienter reſpondet *S. Franciſcus Saleſius de Amore Dei cap. 17.* dicens, quod ſi quis diligeret Deum propter ſuum bonum, & ita affectus eſſet, ut ſi a Deo nihil ſperaret, Eum nullo modo diligeret; hic utique peccaret, quia poſitive excluderet Charitatem; tunc enim non ſe converteret ad Deum, ſed revera ab Illo ſe magis averteret, cum perverſe ordinaret Deum ad ſeipſum tanquam ad finem ultimum. Qui vero amat Deum tanquam ſibi ſummum Bonum, & excludit omnem voluntatem peccandi, tunc elicit actum bonum ſupernaturalem; & licet non habeat Charitatem perfectam, illam tamen non excludit, eamque jam incipit habere, & aliquo modo ad Deum ſe convertit.

Ceterum, quis negat eſſe omnino expediens, ut Pœnitentes pro viribus conentur elicere actum Contritionis perfectæ, atque Confeſſarii ſtudeant ſemper eos ad illam excitare, ut tutius illi Divinam Gratiam conſequantur? Verum noſtra ſententia utique prodeſt, ut ſi quis accedat cum ſola Attritione, non ſe retrahat ab hoc Sacramento, & Confeſſarius eum non rejiciat tanquam indiſpoſitum.

444 Quæritur VII. An in Confeſſione ſufficiat Attritio ex metu pœnarum temporalium prout infliguntur a Deo? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Lugd. 5. n. 137. Suar. d. 7. ſe. 2. n. 15. Sporer n. 242. Anacl. n. 42. Viva in Prop. 15. Alex. VIII. n. 12. Elbel n. 59* qui eam Gob. vocat moraliter certam, item *Gron. Reg. Moya, Averſa, &c. cum Croix n. 884.* qui vocat probabiliſſimam. Ratio, quia Trid. *Seſſ. 14. c. 4.* inter motiva Attritionis ad Sacramentum ſufficientis dicit, *ex metu Gehennæ, & pœnarum*: ubi per Tò *Gehennæ* intelligitur pœna æterna, per Tò autem *pœnarum* videtur intelligi pœna temporalis, cum ibi Concilium adducat exemplum Pœnitentiæ Ninivitarum, quæ concepta fuit ob metum excidii ſuæ Civitatis, ſicut enim Deus comminatur pœnas æternas ſic temporales ad peccatores abſterrendos. *Secunda* vero ſententia negat, & hanc tenent *Concina p. 236. n. 11. Contin. Tour. Pœn. p. 3.* item *Hurt. Paſqualigo ap. Dian. p. 9. tr. 9. R. 51.* Et *Cardin. in Prop. 1. Innoc. XI. n. 72.* dubitat, an prima ſententia ſit moraliter certa. Ratio, quia licet Trid. dicat ex metu *Gehennæ, & pœnarum*, non tamen diſtinguit Gehennæ, vel pœnarum; unde probabiliter ponit utrumque pro eodem, cum enim pœna peccati mortalis ſit æterna, de malo æterno pœnitens timere debet. Primæ ſententia videtur probabilior, nam Gehenna cunctas complectitur æternas pœnas, & ideo, dicente Concilio, *& pœnarum*, aliquid aliud, præter pœnam æternam intelligendum eſt. At cum ſecunda non careat ſua probabilitate, ſaltem extrinſeca, puto tutius in praxi eam ſervandam eſſe.

Quæritur VIII. An poſſit dari Sacramentum Pœnitentiæ 445
validum & informe? Caſus eſſet, nempe ſi quis duo mortalia commiſerit, unum furti, alterum perjurii; deinde memor tantum furti de ipſo dumtaxat confitetur, dolens non ex motivo univerſali, ſed ex motivo ſpeciali turpitudinis ſupernaturalis quam habet furtum; quæritur, an hic, licet Gratiam non recipiat, valide tamen confiteatur, ita ut Sacramentum, ſublato obice, nempe deteſtato peccato oblito, reviviſcat ad cauſandam Gratiam, nec poſtea ſit obligatio repetendi peccatum jam confeſſum, ſed ſolum omiſſum? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Elbel n. 82. Conc. pag. 351. Felix Poteſt. de Pœn. n. 2082. cum Scoto, Holzm. num. 506. cum Boſco, Sporer, Manſteio, Gallenſi, & Scotiſtis*; communiter item *Vaſq. Laym. Con. Sa, &c. apud Croix n. 682.* Ex illis autem alii (ut *Vaſq. Poteſt., & Elbel*) dicunt tale Sacramentum eſſe validum & formatum, ideſt cum effectu Gratiæ: Ratio, quia, cum Pœnitens doleat, ut Divinam recuperet Amicitiam, licet doleat ex ſpeciali motivo turpitudinis furti, tamen ejus dolor virtualiter ſe extendit ad omnia mortalia oblita, utpote oppoſita reconciliationi cum Deo intentæ; ac proinde, ſi doleat de turpitudine ſpecifica, debet etiam dolere de generica, quæ talem reconciliationem impedit. Alii vero e converſo (ut *Holzmann &c.*) dicunt tale Sacramentum eſſe non ſolum informe, ſed etiam invalidum. Ratio, quia in Trident. *Seſſ. 14. cap. 5.* habetur quod dolor dicitur pars hujus Sacramenti, quatenus operatur remiſſionem peccatorum; ergo, ſi dolor ille particularis remiſſionem non cauſat, nunquam erit materia apta ad Sacramentum, ac proinde Sacramentum erit ſemper invalidum. *Secunda* vero ſententia probabilius affirmat, & hanc tenent *Lugo d. 14. ſe. n. 65. Suar. d. 20. ſe. 4. n. 26.* item *Tolet. Val. Fill. Bon. Tann. Eſcob. &c. cum Croix d. n. 682. ac Gonet d. 10. art. 1.* cum aliis *Thomiſtis* communiſſime, ex *D. Th. Suppl. quæſt. 9. art. 1. & in 4. d. 17. qu. 3. art. 4. quæſt. 1.* cujus verba retulimus *num. 87.* Hi enim AA. dicunt talem Pœnitentem non conſequi Gratiam, quia ex una parte unum mortale non poteſt remitti ſine alio; & ex altera, cum peccator doleat tantum ex motivo particulari turpitudinis furti, non poteſt obtinere remiſſionem perjurii, cujus non meminit, nec dolet. Dicunt tamen hujuſmodi Sacramentum eſſe validum, quia nulla deeſt pars eſſentialis ad valorem: non Confeſſio, cum ſit integra eorum peccatorum quæ memoriæ occurrunt: non dolor, cum jam adſit circa peccatum confeſſum, nec abſolutio ut ſupponitur; unde nihil obſtat, quominus tale Sacramentum invalidum dici poſſit. Ad primam autem rationem reſpondetur, quod ille virtualis dolor, qui ſupponitur quoad perjurium oblitum (incluſus in illa deteſtatione ſpecifica furti confeſſi), non eſt ſufficiens materia Sacramenti, cum nullo modo tunc fiat ſenſibilis, neque per Confeſſionem, neque aliunde. Ad ſecundam rationem reſpondetur, quod Concilium loquitur de eo quod per ſe, & ordinarie contingit, non autem de eo quod per accidens & raro evenit. Ceterum ſemper conſultum eſt, ut dolor elicitur ex motivo generali; imo & neceſſarium, caſu quo homo advertit poſſe habere in Anima alia mortalia oblita.

Quæritur IX. An actus doloris debeat præcedere non ſolum 446
abſolutionem, ſed etiam Confeſſionem? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Laym. c. 4. n. 31. Pal. part. 7. n. 11.* item *Con. & Bonaſp. apud Conc. p. 232. n. 3.* Ratio, tum quia dolor tanquam materia hujus Sacramenti debet eſſe ſenſibilis, nec alias niſi per Confeſſionem ſenſibilis efficitur; ergo, ſi Confeſſionem ſubſequitur, non eſt materia apta; tum quia Confeſſio non debet eſſe ſimplex narratio, ſed accuſatio doloroſa, directa ad remiſſionem peccati obtinendam, & ideo oportet, ut ſit a dolore informata. *Secunda* vero ſententia communior negat, eamque tenent *Suar. d. 20. ſe. 4. n. 31. Bon. part. 2. num. 18. Lugo d. 15. n. 13. Nav. Man. c. 1. n. 22. Holzmann num. 508.* item *Dic. Tol. Fill. Major, Henr. Fag. &c. apud Salm. c. 1. num. 24. & Concina l. c.* valde probabilem putat, favetque Rituale Rom. *de Sacram. Pœn.* dicens: *Audita Confeſſione* (Confeſſarius) *ad dolorem efficacibus verbis adducere conabitur, &c.* Ex hoc videtur Rituale ſupponere, quod bene ſufficit dolor poſt Confeſſionem elicitus. Hanc ſecundam ſententiam probabiliorem quidem puto, ſi dolor poſt Confeſſionem per verba aut ſigna manifeſtetur, per hæc enim jam ſenſibilis efficitur: Sed quia ſecunda ratio primæ ſententiæ non videtur improbabilis, nempe quod Confeſſio debet ſemper eſſe informata a dolore; ideo (ut rectius dicunt *Conc. l. c. & Croix n. 701.*) prima ſententia tamquam tutior in Sacramento ſuſcipiendo tenenda eſt. Conveniunt tamen communiter DD. (ut *Concina, Viva, Salm. Baſemb.* & alii) ſufficere, ut Pœnitens poſt elicitum dolorem dicat: *Iterum me accuſo de omnibus culpis confeſſis*; Tunc enim jam adeſt Confeſſio dolore informata, ut requiritur.

Quæritur X. Per quantum temporis ſpatium actus doloris 447
moraliter perduret ad valide ſuſcipiendum Sacramentum? *Suarez d. 20. ſe. 4. n. 29. & Eſcob. l. 14. n. 121. cum Soto, Hurt. & Candido* cenſent ſufficere dolorem, qui longo tempore Confeſſionem præceſſerit, modo non ſit retractatus; Sed merito hos non approbat *P. Conc. p. 233. n. 4.* Alii autem,

tem, ut *Carden. in Prop. 1. Innoc. XI. pag. 65. n. 88. Holzm. n. 510. & Diana part. 5. tr. 14. R. 67. cum Prap. & Gran.* dicunt ſufficere dolorem præcedentem per unum diem, modo fuerit elicitus in ordine ad Confeſſionem: cum enim Confeſſio ſit effectus illius doloris, dolor virtualiter perſeveret. Conſentit *Roncag. c. 3. quaſt. 2. R. 2.* etiamſi dolor præceſſerit per aliquot dies, dummodo (ut hic Auctor ait) virtualiter perſeveret in aliquibus mediis, puta ſi Pœnitens ex vi concepti doloris perſtiterit in frequenti oratione, fuga occaſionum, pœnitentiis, &c. Sed *Croix n. 706.* ſentit, quod, ſi poſt dolorem elicitum Pœnitens ad diverſa ſe converterit, vel per moram notabilem animo ad alia ſe diſtraxerit, in praxi breviter dolor ſit renovandus. Hoc tamen videtur potius ut conſilium ſequendum, quam ut præceptum, cum communiter doceant DD. cum *P. Conc.*, bene eſſe aliquam analogiam inter forum Civile, & Sacramentale; unde bene poteſt intercedere aliquod ſpatium inter diſcuſſionem cauſæ, & ſententiam, ſed non tanta, quanta in foro Civili.

448 Quæritur XI. An, ut dolor ſit materia apta, debeat eſſe elicitus cum intentione Confeſſionis? Negant *Lugo d. 14. n. 37.* item *Sporer, Moya, Gob. &c. apud Concine p. 232. n. 2.* ac probabile putat *Tamb. l. 1. c. 2.* Ratio, tum quia ex Trident. *Seſſ. 14. c. 4.* illa Attritio dicitur diſponere ad impetrandam Gratiam in Sacramento, quæ voluntatem peccandi excludit, cum ſpe veniæ; quæ omnia verificantur in caſu noſtro; Tum quia tunc dolor, licet non fuerit ordinatus ad Confeſſionem relatione antecedenti, ordinatur tamen relatione conſequenti, eo quod tunc adhuc verificatur dolor patefieri per Confeſſionem. Affirmant vero *Buſ. ſupra n. 12. Bon. qu. 3. part. 2. n. 17. Concina l. c.* (citatur etiam pro hac ſententia *P. Suarez d. 20. ſ. 4. n. 29.* ſed *Lugo l. c.* oſtendit, quod *Suarez* eſt potius pro ſua ſententia). Ratio, quia ſicut Miniſter, aut etiam ſuſcipiens alia Sacramenta debet per intentionem ordinare materiam ad Sacramentum, prout ablutionem ad Baptiſmum, vel tactum materiæ ad Ordinationem; ita etiam ſuſcipiens Sacramentum Pœnitentiæ debet ad illud ordinare dolorem, qui eſt hujus Sacramenti materia. Prima ſententia eſt probabilior, ſed cum ſecunda etiam ſit probabilis, ante ſuſceptionem Sacramenti tutius docet *Carden. in Prop. 1. Innoc. XI.* hanc eſſe ſequendam.

Quæritur XII. An ſi quis ſtatim poſt abſolutionem confitetur peccatum oblitum, teneatur novum elicere dolorem? *Prima* ſententia communior negat, & hanc tenent *Lugo d. 14. n. 27. Anaclet. n. 72. Viva qu. 3. art. 3. n. 8. cum Perez, Henr.* & communi, *Roncaglia cap. 3. qu. 3.* qui vocat moraliter certam, *Sporer n. 300. Elbel p. 214. n. 76.* putat probabiliſſimam cum *Gob. Dic. Heer. Boſco, &c.* item *apud Croix n. 707. Led. Salas, Eſcob. & Moya*, qui dicit eſſe indubitatam apud omnes, ſed immerito ut videbimus. Ratio, quia prior dolor ſe extendit etiam ad peccata oblita, quæ dum Pœnitens immediate confitetur, fit unum moraliter; Recte enim poteſt una materia proxima partialis plura conſtituere Sacramenta; unde ſicut cum una aqua plures poſſunt fieri Baptiſmi, ita cum uno dolore, qui adhuc perſeverat (ut hic ſupponitur) plura poſſunt conſtitui Sacramenta Pœnitentiæ. *Secunda* vero ſententia affirmat, & hanc tenent *Bon. p. 4. a. 1. Vaſqu. qu. 92. art. 3. dub. 5. n. 10. Fill. tr. 6. n. 77.* Ratio, quia per primam abſolutionem jam completum eſt judicium, ergo ſi impertienda ſit nova abſolutio, nova requiritur materia proxima. Et quamvis dolor in ſe moraliter perſeveret, non tamen perſeverat in ordine ad ſecundam abſolutionem, ut enim ſupra diximus in præcedenti Quæſt. X. probabiliter ad valorem Sacramenti requiritur, ut dolor non ſolum ſit elicitus, ſed etiam elicitus in ordine ad abſolutionem. Cum ergo hæc ſecunda ſententia ſit probabilis, imo probabilior, in praxi omnino ſequendam eſſe dicunt *Croix n. 712. & Conc. p. 234. n. 5.* ſaltem tutius cenſeo tenendam.

449 Quæritur XIII. Quomodo eliciendus ſit dolor in Confeſſione venialium? Certum eſt, quod etſi extra Sacramentum *ſufficit aliquis motus Charitatis ad eorum remiſſionem*, ut docet *D. Th. 3. p. qu. 87. art. 2.* tamen in Sacramento omnino requiritur dolor formalis, nec ſufficit virtualis, ut communiter docent DD. cum *Roncaglia c. 2. qu. 2. Conc. p. 235. n. 6. & Croix n. 682.* (contra paucos) ex D. Auguſt. *Epiſt. 48.* ubi ſcripſit: *Nec quemquam putes a quocunque ſeu magno ſeu parvo peccato ad correctionem ſine pœnitentia poſſe tranſire.*

Sed dubitatur 1. an ſit mortale confiteri venialia ſine ullo dolore? Negant *Natalis Alex. de Pœn. art. 7. reg. 20. pag. mihi 69. Joannes de Sacram. in Sacr. Pœn. quæſt. 4. §. 2. & Genetus t. 4. quæſt. 9. in fine p. 81.* & dicunt non eſſe niſi veniale ſuſcipere Sacramentum ſine certo dolore, quando materia tantum levis affertur in Confeſſione, & abeſt animus profanandi Sacramentum; Quia ut ſupponunt, fruſtrare Sacramentum in materia levi, non eſt niſi levis irreverentia. Sed per quantum huic opinioni acquieſcere conatus ſum, non potui, cum hæc ſententia oppoſita ſit communi Theologorum, ut videre eſt apud *Croix n. 681. Antoine p. 501. quæſt. 7. & Lugo d. 14. ſe. 8. ex n. 108.* qui primam ſententiam vocat omnino falſam; Et ratio nimium urget, nam tota malitia culpæ in hoc caſu conſiſtit in injuria, quæ irrogatur Sacramento, illud ſuo effectu fruſtrando; ſive ergo Sacramentum fruſtretur ex materia gravi, ſive ex levi, nihil refert, quia ſemper eadem irreverentia Sacramento infertur.

Dubitatur 2. an in Confeſſione venialium ſufficiat dolere de uno peccato ſine alio? Negant aliqui apud *Suar. d. 20. ſe. 6. num. 7.* Sed oppoſitum eſt tenendum cum communi ſententia, quam docent *Suarez l. c. Conc. p. 235. n. 7. Antoine pag. 501. quæſt. 7. Lugo d. 14. n. 118. cum Henr. & Fag. & Eſcob. l. 14. num. 166. cum Hurt. & Diana*. Hinc ſufficit de uno tantum veniali pœnitere, & proponere, cum venialia non ſint materia neceſſaria, ſed tantum ſufficiens. Dicunt autem *Lugo ex n. 133 Tamb. lib. 1. c. 3. n. 9. & 10. & Pal. ac Sporer apud Croix nu. 910.* ſufficere etiam, ſi quis doleat de multitudine, aut frequentia venialium, etſi non doleat de ſingulis in particulari; quia, ut dicunt, ſicut quis poteſt dolere de exceſſu diſtractionis in precibus, vel comeſtionis, ita de multitudine venialium. Et videtur ſentire *D. Th. 3. part. quæſt. 87. art. 1. ad 1.* ubi dicit ſufficere *propoſitum ſe præparandi ad venialia minuenda*. Ergo ſufficit dolor de ipſorum multitudine, propoſitum enim dolorem ſequitur. Contradicunt tamen *Arriaga, & Dicaſt. apud Croix l. c.* dicentes dolorem, & propoſitum non tantum debere eſſe circa multitudinem emendandam, ſed etiam circa ipſa venialia, quæ frequentiam conſtituunt. Sed hæ ſententiæ facile videntur poſſe conciliari, cum impoſſibile ſit dolere de multitudine, & non dolere ſaltem de illis poſterioribus culpis, per quas conſtituitur multitudo, quia circumſtantia hæc exceſſus abſtrahi non poteſt a culpis ipſis: tunc enim in obliquo ſaltem doleres de culpis, in recto & principaliter de exceſſu. Recte etiam addit *Croix n. 913. cum Suar. & Tann.* (contra *Boſco, &c.*) quod bene quiſque poteſt dolere de venialibus deliberatis, & proponere omnia illa vitare; de ſemideliberatis autem ſufficit dolere quod ea commiſerit, & impoſterum velit attendere ad ipſa vitanda, quantum humanæ fragilitati permittitur. Et hæc ſunt juxta doctrinam *D. Thomæ*, qui *d. quæſt. 87. art. 1. ad 1.* ſic ait: *Pœnitentia de peccatis mortalibus requirit, quod homo proponat abſtinere ab omnibus & ſingulis; ſed ad pœnitentiam venialium requiritur, quod homo proponat abſtinere a ſingulis, non tamen ab omnibus, quia hoc infirmitas hujus vitæ non patitur; debet tamen habere propoſitum ſe præparandi ad venialia minuenda.*

§. II.

De quæſtionibus pertinentibus ad Propoſitum.

Quæritur I. An in Sacramento Pœnitentiæ ſufficiat Propoſitum virtuale, ſive implicitum, incluſum in dolore? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Suar. d. 2. ſe. 4. num. 34. Bellarm. l. 2. de Pœn. c. 6. & 7. Bonac. qu. 5. part. 8 n. 2. Conc. p. 237. n. 15. cum Scoto, Cajet. Cano, &c.* item *Val. Tolet. Reg. Henr. & apud Croix n. 804.* qui ait oppoſitum non eſſe certam. Ratio, quia, licet dolor includat neceſſario propoſitum, tamen Tridentinum *Seſſ. 14. c. 4.* requirit propoſitum formale, dicens, *cum propoſito non peccandi de cætero*. *Secunda* ſententia affirmat, dummodo dolor eliciatur ex motivo univerſali. & hanc tenent *Lugo d. 14. n. 52. Carden. in Prop. 1. Innoc. XI.* (qui vocat moraliter certam) *Laym. c. 4. n. 6. Anacl. n. 49. Viva qu. 3. art. 3. n. 1. Elbel n. 87. cum Manſtrio, Sporer, Gobat, &c. ac Sal. n. c. 5. n. 54. cum Nav. Fill. Vill, &c.* Ratio, quia Concilium *loco c.* ſubdit, quod Attritio, ſi voluntatem peccandi excludit cum ſpe veniæ, diſponit hominem ad impetrandam Gratiam in Sacramento; ergo quoties has requiſitas conditiones habuerit Attritio, jam ſufficienter diſponit ad Sacramenti valorem. *Tertia* vero ſententia, quam tenet *Holzmann nu. 401. v. Debet 2.* aſſerens hanc eſſe communem cum *Suarez, Bellarm. & Bon.* dicit, quod, ſi Pœnitens cogitet de vita futura, debet formaliter proponere emendationem, quia (juxta Tridentinum) quiſque per pœnitentiam debet novam inchoare vitam; unde non videtur ſatis pœnitere, qui cogitans de vita futura, expreſſe non proponit emendari. Neque huic obſtat dicere cum *Viva*, quod Concilium tres tantum partes Sacramenti aſſignat, ſcil. Contritionem, Confeſſionem, & Satisfactionem, unde ſi requireretur etiam Propoſitum formale, partes non tres, ſed quatuor eſſent. Nam bene reſpondet *P. Concina*, quod Contritio duobus conſtat; nempe dolore, & propoſito explicito. Secus vero ſi Pœnitens nihil cogitet de futuro, puta ſi quis ſit in extremo vitæ conſtitutus; tunc vera enim in quocunque dolore propoſitum neceſſario continetur, patetque quod taciti & expreſſi eadem eſt efficacia. Hæ duæ ultimæ ſententiæ ſunt quidem probabiliores, ſed quia prima non caret ſua probabilitate, in praxi ante factum tutius ſequenda eſt, ut recte dicunt *Bon. Croix loc. c.* Dico ante factum, nam optime docent *Croix n. 680. Viva in prop. 65. Innoc. XI. n. 16. Elbel de Pœn. p. 216. n. 84. Gob. & Bon. ibid. cum Bellarm. Suar. Vaſqu. Reg. Henr.* & aliis communiter, quod ſi bona fide cum vero dolore confeſſus fueris ſine propoſito formali, non teneris Confeſſionem repetere, quia, eſto communiter non liceat Sacramentum ſuſcipere cum opinione quæ non ſit moraliter certa, ne Sacramentum exponatur periculo fruſtrationis; tamen non teneris repetere Confeſſionem, ſi probabiliter valide es jam confeſſus, cum præfatum periculum tunc amplius non adſit. 450

Quæritur II. Quænam ſint conditiones neceſſario requiſitæ ad propoſitum? Hic ante omnia advertendum, rem valde difficilem eſſe quod peccatores frequenter ex conſuetudine in mortalia labentes cum vero propoſito ad Confeſſionem accedant; quapropter in hoc Confeſſarius ſedulo incumbere debet, maxime ſi Pœnitens alicui vitio magnam habuerit adhæſionem. Tres autem ſunt conditiones veri propoſiti, nempe ut ſit Firmum, Univerſale, & Efficax. 451

I. Propoſitum *Firmum* importat, ut Pœnitens habeat voluntatem omnino deliberatam non recidendi, & ſit animo ita diſpoſitus, ut nullius mali timore, & nullius boni cupidine peccatum in poſterum admittere velit.

Sed hic dubium fit, an prudenter credi poſſit, quod firmum habeat propoſitum Pœnitens, qui aſſerit nolle amplius relabi, ſed certo credit ſe relapſurum? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Nav. Man. c. 9. n. 18.* (qui aſſerit communem) *Laym. c. 4. n. 8. Sporer p. 224. n. 310. Pal. p. 2. n. 15.* item *Suar. Sylveſt. Con. Henr. Vega, Dit. apud Salm. c. 5. n. 53.* Ratio, quia propoſitum voluntatis non relabendi bene conſiſtere poteſt cum judicio intellectus de lapſu futuro ex cognita fragilitate. Sed pace tantorum DD. omnino ſequendam puto oppoſitam ſententiam, quam tenent *Buſemb. ſupra n. 10. Concina p. 255. n. 3. & Croix l. 6. p. 2. num. 1823. v. Objic.* Non nego quod ſpeculative loquendo bene poſſet conſiſtere firmum propoſitum voluntatis cum cognitione relapſus; ſed cum quis certo credit ſe relapſurum, practice certam ſuſpicionem præbet propoſitum ſuæ voluntatis non eſſe ſatis firmum; impoſſibile eſt enim, ut quis firmiter proponat ſe emendare, ſciens quod Deus ſuam Gratiam coadjuvantem non denegat facienti quantum in ſe eſt, & his non obſtantibus, credat certo ſe ad ſua peccata rediturum. Unde recte ait *Croix l. c.* quod talis Pœnitens priuſquam abſolvatur diſponi debet, ut ſperet, non per vires ſuas, ſed per Dei auxilium a peccatis liberatum iri. Secus vero dicendum, ſi Pœnitens ex ſua præterita fragilitate timeret relapſum, communiter enim dicunt DD. cum *Nav. c. 3. n. 13. Croix l. 6. p. 2. n. 1733.* & aliis, quod ad ſerium propoſitum non requiritur, ut credatur nullus relapſus ſecuturus, ſed ſatis eſt nunc adeſſe ſeriam voluntatem non relabendi; nam bene poteſt conſiſtere voluntas reſipiſcendi cum timore lapſus ex mutatione voluntatis. Hinc recte inquit *Gerſon tr. 8. ſuper Magnif. part. 3.* quod pœnitens Confeſſario interroganti: *Credis tu quod nunquam cades in tale peccatum? reſpondeat, ego fragilis formido lapſum, non tamen volo nunc caſum; de futuro miſericordiæ Dei me commendo, deprecans, ut me cuſtodiat a peccato; Quod ſi ceciderit fragilitas mea, deprecor, ut reſurgam.*

II. Requiritur, ut propoſitum ſit *Univerſale* circa peccata mortalia; quidquid enim dicant *Averſa, Dicaſt. Hurtad. & Platell. ap. Croix n. 898.* aſſerentes, quod, ſicut ſufficit dolor particularis, ita etiam particulare propoſitum, modo excludat poſitivam peccandi voluntatem. Oppoſitum tamen omnino eſt tenendum cum ſententia communi, quam docent *Laym. c. 4. n. 20. Pal. p. 2. n. 16. Lugo d. 14. n. 50. Concina p. 259. n. 10. Mazzotta to. 7. p. 343. & Croix l. c.* cum *Nav. Con. Tamb. Eſcob.* & aliis paſſim, *ex D. Th. 3. p. q. 87. a. 1. ad 1.* ubi ait: *Pœnitentia de peccatis mortalibus requirit, quod homo proponat abſtinere ab omnibus, & ſingulis.* Ratio, quia licet dolor particularis, puta ſi concipiatur ex turpitudine ſpeciali (ut diximus *n. 443.*) alicujus criminis, ſatis ſit ad valorem Confeſſionis, cum dolor reſpiciat tantum peccata commiſſa, quæ Pœnitens deteſtari debet; non tamen ſufficit propoſitum particulare, cum quiſque teneatur abſolutam, & poſitivam habere voluntatem omnia mortalia vitandi; Unde Tridentinum *Seſſ. 14. c. 4.* loquens de Contritione in genere, dicit, *eſt animi dolor a deteſtatio de peccato commiſſo*, non dicit de omnibus peccatis; loquens vero de propoſito, dicit, *cum propoſito non peccandi de cetero*; particula autem *non* utique importat propoſitum univerſale vitandi omnia mortalia. Secus vero eſt de propoſito circa venialia, in his enim ſufficit (ut docet idem *D. Th. l. c.*) quod Pœnitens proponat abſtinere ab aliquo, abſque eo quod proponat abſtinere ab omnibus.

III. Requiritur, ut propoſitum ſit *Efficax*, ideſt aptum efficere quod proponitur; Et ideo oportet, quod pœnitens non ſolum proponat peccatum vitare, ſed etiam media adhibere ad peccatum vitandum, & ſignanter occaſiones proximas peccandi, ut communiter docent DD. vide *Sporer p. 205. n. 313.* Non ſemper autem verum eſt, tunc ſolum propoſitum *eſſe* efficax, quando efficitur id quod proponitur; alias, quoties pœnitens recideret, toties teneretur repetere Confeſſiones; Relapſus enim non ſemper eſt ſignum propoſiti infirmi, ſed ſæpius tantum ſignum eſt mutatæ voluntatis; nam bene poteſt accidere, quod quis verum habeat amorem Dei prædominantem, & firmum propoſitum nunquam peccandi, & nihilominus ſtatim peccet, prout D. Petrus vere propoſuit potius mori, quam Chriſtum negare, & tamen ad primam Ancillæ vocem negavit. Id ſane probatur ex D. Gregorio (*Hom. 30. in Evang.*) qui dixit: *In quorumdam corda venit Deus, & manſionem non facit; ad perpetranda peccata redeunt, ac ſi minime planxiſſent.* Confirmatur ex Rituali Rom. ubi dicitur: *In peccata facile recidentibus, utiliſſimum fuerit conſulere, ut ſæpe, puta ſemel in menſe, vel certis diebus ſolemnibus, confiteantur, &, ſi expediat, communicent.* Principalis autem efficacia propoſiti (ut ſupra innuimus) conſiſtit in avellendis occaſionibus proximis peccandi, aut in mediis debitis adhibendis, ut ipſæ, ſi ſint neceſſariæ, ex proximis fiant remotæ; Unde hic diligenter de his agere oportet.

432 Quæritur III. Quomodo ſe gerere debeat Confeſſarius cum iis, qui ſunt in occaſione peccandi? Et hic dubitatur 1. Quotuplex ſit Occaſio, & quotuplex periculum peccandi? Occaſio diſtinguitur 1. in Proximam, & Remotam. Occaſio *Remota* eſt illa, in qua homines conſtituti regulariter ut plurimum non peccant. Occaſionem vero *Proximam* alii, ut *Nav. Man. c. 3. n. 14. Bon. de Matr. d. 4. p. 14. n. 11. Laym. de Pœn. c. 4. n. 9. Conc. p. 260. n. 13. & Spor. nu. 323.* definiunt eſſe illam, in qua creditur pœnitens nunquam vel raro a peccato abſtinere. Sed definitio hæc non placet; melius dicendum cum *Sanchez Dec. l. 1. c. 8. n. 1. Holzm. n. 500. Lugo d. 14. n. 149. Suar. d. 32. ſe. 2. n. 4. Contin. Tourn. t. 2. p. 255. Wigandt. tr. 5. n. 50. Croix l. 5. n. 252. Viva de Pœn. q. 3. art. 4. n. 5. P. Segneri Conf. inſtr. c. 5. & Ronc. t. 4. qu. 1. R. 1.* quod occaſio proxima *per ſe* eſt illa, in qua homines communiter ut plurimum peccant: Proxima autem *per accidens*, ſive reſpectiva eſt illa, quæ, licet per ſe reſpectu aliorum non ſit proxima, eo quod non ſit apta de ſua natura communiter inducere homines ad peccatum, tamen reſpectu alicujus eſt proxima; vel quia hic in illa occaſione, etſi non fere ſemper, nec frequentius, frequenter tamen cecidit, vel quia, ſpectata ejus præterita fragilitate, prudenter timetur ipſius lapſus. Unde perperam dicunt *Nav. c. 3. n. 17. Lugo d. 14. n. 150. & Viva qu. 3. art. 4. n. 5. cum aliis*, non eſſe in occaſione proxima adoleſcentes, qui loquendo cum feminis peccant conſenſu, verbis, aut tactibus, eo quod (ut dicunt) non fere ſemper in talibus occaſionibus peccant; Nam, ut diximus, ad occaſionem proximam conſtituendam ſufficit, ut homo frequenter in ea labatur. Notandum vero, quod aliquando occaſio, quæ reſpectu aliorum communiter eſt proxima, reſpectu hominis valde pii & cauti poterit eſſe remota, ut bene advertunt *Holzm. & Croix l. c.*

Diſtinguitur 2. occaſio in Voluntariam, & Neceſſariam. *Voluntaria* eſt quæ facile dimitti poteſt: *Neceſſaria*, quæ phyſice, vel moraliter non poteſt avelli.

Periculum autem proximum aliud eſt Formale, aliud Materiale. *Formale* eſt illud quod eſt proxime conjunctum cum peccato, ita ut homo in eo conſtitutus probabiliter peccabit, ſive in peccatum conſentiet; & hoc periculum ſemper vitandum eſt. Intelligendum tamen hoc (ut bene advertit *Croix l. 5. n. 204.*), ſi periculum ſit conſenſus, non autem ſimplicis tentationis, aut motuum. *Materiale* vero eſt illud, quod cum peccato non eſt proxime conjunctum, ſed tantum remote, ratione neceſſitatis & mediorum quæ homo adhibet ad peccatum vitandum; unde tunc accidit quod occaſio de ſe ſit proxima, & periculum remotum: prout evenire poteſt in Chirurgo, qui in medendis partibus ſecretioribus puellæ utique eſſet in occaſione proxima peccandi, ſed ratione neceſſitatis, & officii, ſi debitas adhibeat cautiones piarum cogitationum, precum, proteſtationis de non conſentiendo, bene poterit a culpa excuſari; quia tunc Divina adjuvante Gratia, periculum ſit remotum & materiale. Vide *Croix l. 5. ex n. 254.*

Ex præmiſſis infertur eſſe in occaſione proxima 1. qui domi retinet mulierem cum qua ſæpe peccavit; Et hic notandum, quod ſi quis non habet ad ſuam diſpoſitionem mulierem cum qua peccet, ſed cum ea peccat ſemper ac accedit in illius domum, tunc illuc accedere erit occaſio proxima, etiamſi ſemel in anno accederet, & peccaret. 2. Qui in ludo frequenter labitur in blaſphemias, vel fraudes. 3. Qui in aliqua domo, caupona, aut converſatione incidit in ebrietatem, rixas, verba aut geſtus laſcivos. Hujuſmodi pœnitentes non ſunt abſolvendi regulariter, niſi prius occaſionem deſeruerint. Pariter non poſſunt abſolvi illi, qui, licet in occaſione non peccent, aliis tamen ſcandalum præbent, ut communiter docent *Palaus tr. 2. d. 2. p. 9. n. 19. Bon. de Matr. d. 4. p. 14. n. 12. & Salm. c. 5. n. 62. cum Nav. Graff. Candido, Lop. &c.* Addunt *Croix l. 5. n. 269. & Tourn. to. 2. p. 257. cum Cabaſſut.* quod, cum occaſio externa conjungitur cum paſſione, aut tentatione vehementi, vel habitu vitioſo, vel forti tentatione, peccat qui eam non relinquit, etſi needum ceſſerit tentationi; quia raro accidit quod talis ſe contineat, ſi ab occaſione non ſeparetur. Unde ait *Tournely*, quod ancilla vivide ſollicitata ab Hero tenetur ab illius domo diſcedere; qui enim libere commoratur, ubi tam perïculoſe ad malum allicitur, non poteſt rationabiliter ſperare victoriam tentationis, niſi auxilio Gratiæ extraordinariæ, quæ ſperari ſine temeritate nequeunt ab eo qui libere periculum vitare potuit, & non vitat. Hæc tamen intelligenda ſunt, ſi hujuſmodi perſona ſit fragilis, & parum devota; nam ſi eſſet pietati dedita, & cauta, & opportuna adhiberet remedia ad tentationes repellendas ac paſſioni obviandum, tunc eam non obſtringerem ad occaſionem auferendam.

Dicit autem *Ronc. c. 5. qu. 8.* non eſſe negandam abſolutionem juveni & puellæ, qui aliquo tempore ſe inviſunt animo matrimonium contrahendi; nemo enim (ait) tenetur ducere perſonam ignotam, ſed per aliquod tempus poteſt experiri, quibus moribus alter ſit præditus. Hæc aſſertio ſpeculative loquendo videtur rationabilis, ſed ego experientia doctus vix ſemel vel iterum permitterem ſponſo ad domum ſponſæ accedere, vel ſponſæ aut parentibus illum in domo accipere; raro enim reperi qui in tali acceſſu non peccaverit, ſaltem verbis aut cogitationibus, cum omnes aſpectus, & colloquia inter hujuſmodi ſponſos ſint incentiva ad peccandum, & moraliter impoſſibile ſit ipſos invicem tractare, & ſtimulos turpes non ſentire ad ea, quæ tempore conjugii inter ſe futura erunt. In his autem omnibus, præſertim ubi turpium lapſuum periculum imminet, advertat ſedulus Confeſſarius, quod nunquam crudelius ſe geret cum pœnitente quam benignius agendo, & quo majorem ſeveritatem adhibebit, eo melius illius ſaluti conſulet. D. Thomas a Villanova (*Fer. 6. poſt Dom. 4. Quad.*) vocat Confeſſarios *impie pios*, qui

ne

ne confitentem contriſtet, illum in ſua nequitia manere permittunt. Nec Confeſſarius turbari debet, ſi pœnitens dicat in hujuſmodi caſibus ſcandalum oriri, ſi poſt Confeſſionem amplius non accedet in illam domum, ſi mulierem expellet, aut aliud ſimile effugiet periculum; Nam illi ſuadere debet, quod revera potius ſcandalo erit, ſi poſt Confeſſionem occaſionem non auferet: Aut enim alii ſuum peccatum aut periculum ignorant, & tunc nihil mali ſuſpicabuntur, puta ſi quia famulam dimittit, vel ſi ab acceſſu in aliquam domum ſe abſtinet; vel jam alii id animadverterunt, & tunc famam potius recuperabit, quam amittet.

Ex his omnibus concludo, quod ordinarie loquendo nunquam abſolvi debet pœnitens, qui verſatur in occaſione proxima voluntaria, etiamſi extraordinaria ſigna doloris afferat, antequam occaſionem removeat; occaſio enim extrinſeca, præſertim ubi agitur de actio turpi, quando præſens eſt, ita mentem excæcat, ut omnia propoſita e memoria deleat; & ad peccata ita impellit, ut aliquis, etiamſi certam ſuam damnationem ab illo crimine ſecuturam cognoſceret, adhuc a peccato non deſiſteret; Vide mox infra *Dub.* 3. *n.* 454.

453 Dubitatur 2. An abſolvi poſſit, qui ſe exponit probabili periculo peccandi? Affirmant *Mendo, Gob. & Caram. apud Viva in Prop.* 41. *damn. ab Alex. VII. & Henex, Lumb. &c. apud Croix l.* 5. *n.* 257. & conſentit *Sporer n.* 324. modo adſit rationabilis cauſa; quia (ut ajunt), cum probabile ſit quod ille peccabit, & probabile quod non peccabit, poteſt ſibi formare conſcientiam certam, & proinde judicium practicum non fore peccaturum. Sed hanc opinionem jam refutavimus *Tom.* I. *l.* 5. *n.* 63. *cum Buſemb. Croix. Carden. Elbe. &c.* Hic addo auctoritatem *D. Th.* 2. 2. *q.* 10. *a.* 9. ubi id expreſſe reprobat, dicens: *Infirmi in Fide, de quorum ſalute probabiliter timeri poteſt, prohibendi ſunt ab infidelium communione*. Ratio eſt, quia, cum adſit probabilitas labendi, jam adeſt formale periculum lapſus, quod (ut diximus) omnino eſt fugiendum, quando occaſio eſt voluntaria; ſecus vero, ſi neceſſaria (ut diximus *lib.* 5. *n.* 63. de Medico & Parocho). Imo recte ſentiunt *Palaus t.* 1. *tr.* 2. *d.* 2. *p.* 2. §. 3. *n.* 9. *cum Suar. & Soto, Bonn. ap. Tourn. to.* 2. *p.* 277. *u. Major.* item *Salm. Val. & Azor. citati Tom.* I. *l.* 2. *nu.* 26. *v. Porner*, quod in neceſſitate extrema ſpirituali proximi non ſolum potes, ſed teneris illi ſuccurrere cum tali periculo probabili, quia tunc neceſſitas efficit, ut periculum evadat remotum; unde, ſi potes, teneris; itque docet idem *D. Th. loc. mox cit.* ubi, poſtquam dixit prohibendos eſſe a communione infidelium eos, de quorum ſalute probabiliter timetur, addit niſi urgeat neceſſitas. Dicit tamen *Tourn. l. c. cum Sylvio*, quod ſi periculum ſit tale, ut probabilior ſit lapſus, tunc nullo modo potes, nec debes illi te exponere, quia quiſque plus ſuam quam aliorum ſalutem reſpicere debet; Sed huic reſponderi poſſet, quod in tali caſu extremæ neceſſitatis, modo lapſus non ſit moraliter certus, licet ſit probabilior, tenereris te fortius præmunire orationibus, & operibus piis, & deinde fidere de majori auxilio Dei; rationabiliter enim tunc eſſe ſperandum, quod Deus augebit auxilium, ubi major urgebit neceſſitas.

454 Dubitatur 3. An pœnitens, qui verſatur in occaſione proxima voluntaria poſſit unquam abſolvi? Hic ante omnia oportet animadvertere quatuor Propoſitiones proſcriptas in hac materia: I. Propoſitio 41. damnata ab Alex. VII. dicebat: *Non eſt obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ad oblectationem concubinarii (vulgo regalo), dum, deficiente illa, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur*. II. Propoſitio 61. damn. ab Innoc. XI. dicebat. *Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt & non vult omittere, quinimo directe & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit*: III. Prop. 62. ab eodem Innoc. *Proxima occaſio peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliqua utilis, aut honeſta non fugiendi occurrit*. IV. Prop. 63. *Licitum eſt quærere directe occaſionem proximam peccandi, pro bono ſpirituali vel temporali noſtro, vel proximi*. Sed dubium ſit, an qui non adhuc occaſionem proximam removerit, poſſit prima vel ſecunda vice abſolvi? *Prima ſententia* affirmat, & hanc tuentur plures Auctores, prout *Suarez d.* 32. *ſect.* 2. *n.* 3. *Pal. t.* 2. *tract.* 2. *dub.* 2. *p.* 9. §. 3. *n.* 18. *Sporer n.* 325. *Elbel n.* 108. *Mazzotta to.* 3. *p.* 577. *Viva in Prop.* 41. *dam. ab Alex. VII. n.* 16. (citans *Cajet. & Cordub.* ſed *P. Milante* negat hos AA. eſſe pro hac ſententia) & *Holzm. t.* 2. *p.* 148. *n.* 584. *cum Tambur.* ac communiori ut aſſerit: & conſentit *Roncaglia c.* 4. *quæſt.* 2. pro prima vice, caſu quo pœnitens nondum advertant ad obligationem removendi occaſionem. Ratio, quia (ut ajunt) talis pœnitens poteſt eſſe bene diſpoſitus ad abſolutionem, etiam nondum occaſione dimiſſa, ſi vere proponat dimittere. Sed hic diſtinguendum cum S. Carolo Borromæo (*in Inſtruct.* ſuis Confeſſariis tradita) inter occaſiones quæ *ſunt in eſſe*, prout cum aliquis concubinam domi detinet, vel cum aliqua famula peccat cum Hero, quoties ab eo tentatur: & inter occaſiones quæ *non ſunt in eſſe*, utpote ſi quis ludendo prolabitur in blaſphemias, aut verſando in cauponis prorumpit in rixas & ebrietates, aut conviviando cum ſociis ruit in verbis & cogitationibus obſcœnis, &c. In occaſionibus hujus ſecundæ ſpeciei, quæ *non ſunt in eſſe*, recte docet S. Carolus, quod ſi pœnitens firme proponat ab eis ſe cavere poteſt, per unam aut duas, etiamque tres vices abſolvi. Quod ſi poſtmodum emendatio non appareat, differri ei debet Abſolutio, donec ille cum effectu occaſionem derelinquat. In occaſionibus vero prioris ſpeciei quæ *ſunt in eſſe*, ait S. Carolus, pœnitentem neque prima vice abſolvendum (quaſcunque promiſſiones proferat), niſi prius occaſionem amoveat. Et hanc ſententiam cenſeo (ſaltem ordinarie loquendo) omnino ſequendam; eamque tenent *Cardenas* in Prop. 61. damn. ab Innoc. XI. cum *Bon. Villal. & Candido, Tourn. t.* 2. *p.* 257. *Reg.* 1. *Conc. p.* 658. *n.* 1. *P. Segneri Inſtr. Conf. c.* 5. *Auctor libri* cui titulus (*Iſtruz. per li Confeſſori Novelli tom.* 1. *n.* 227.) item *Nav. Man. c.* 16. *n.* 20. ubi ait: *Concubinarius cohabitans concubinæ non debet abſolvi, antequam ab ea ſeparetur*. *Coninck. d.* 8. *de Pœnit. d.* 17. *n.* 123. ubi: *Eos, qui vivunt in concubinatu, nullo modo extra caſum gravis neceſſitatis expedit abſolvere, antequam de facto ſeparentur*. *Azor. p.* 8. *l.* 3. *c.* 3. *quæſt.* 2. *Reſp. non poſſe licite eum abſolvi, antequam ab ea* (ſcil. concubina) *ſeparetur*; item *Rodr. Sylv. Fernand. Margarita, &c. apud Pal. dict. n.* 18. ex D. Auguſtino in *c. Satisfactio, de Pœnit. Diſt.* 3. ubi ſic dicit: *Satisfactio pœnitentiæ eſt peccatorum cauſas excidere, neque eorum ſuggeſtionibus aditum indulgere*. Ergo tenetur pœnitens ante abſolutionem occaſionem auferre, alias ſuggeſtionibus aditum non præcluderet. Ratio 1. hujus ſententiæ (ut ait *Cardenas*) videtur eſſe, quia prima ſententia videtur damnata in præfata Propoſ. 61. ab Innoc. XI. Sed hæc ratio non convincit, nam aliud eſt poſſe abſolvi qui occaſionem *non vult omittere*, ut dicebat Propoſitio, aliud, qui licet non velit omittere ante abſolutionem, bene tamen vult omittere ſtatim poſt abſolutionem. Ratio 2. quia præceptum tollendi occaſionem voluntariam eſt negativum, id eſt non permanendi in occaſione (prout eſt præceptum non retinendi alienum), & hoc obligat ſemper & ad ſemper; unde qui poteſt occaſionem ſtatim removere, & non removet, eſt in actuali tranſgreſſione præcepti, & ideo indiſpoſitus. Sed hæc ratio neque omnino ſatisfacit, vel ſaltem intelligenda eſt in ſolo caſu quo pœnitens nollet ſtatim poſt abſolutionem tollere occaſionem, & tantum promittat auferre in futurum; at ſi pœnitens in actu Confeſſionis firme proponeret occaſionem removere ſtatim ac domum redit, non video cur dicendus eſſet hic indiſpoſitus, & quod præcepto contravenirer. Ratio potior & vera hæc mihi videtur eſſe: ablatio occaſionis eſt res magnopere ardua, & non fit niſi quis magnam vim ſibi inferat, ut avellatur ab illa occaſione, ad quam propter præteritam ſui animi adhæſionem remanet valde propenſus; & ideo, ſi occaſio non auferatur ante abſolutionem, pœnitens de facili poſt abſolutionem ſe decipiet, falſo ſibi ſuadendo quod tentationibus reſiſtat, & ſic, occaſione non dimiſſa, profecto redibit ad vomitum. Quare de re, ſi talis vellet abſolvi, antequam occaſionem deſereret, eſſet indiſpoſitus, quia ſe conſtitueret in probabili periculo infringendi propoſitum; ac propterea Confeſſarius, qui eum abſolveret, ipſum relinquendo in tali periculo, utique peccaret tam contra officium Judicis, quam Medici, quia abſolveret indiſpoſitum, non applicando illi remedium ſuæ ſaluti neceſſarium.

Dices: Pœnitens qui habet pro ſe opinionem probabilem, debet abſolvi, quia cum ſit diſpoſitus, habet jus ad abſolutionem, juxta dictam *Tom.* I. *l.* 1. *n.* 25. & dicenda *n.* 603. Ergo ſi quis efformaret ſibi conſcientiam probabilem juxta primam ſententiam, teneretur Confeſſarius eum abſolvere. Reſpondetur 1. quod illicitum eſt (ut diximus mox ſupra *n.* 353. *dub.* 2.) ſe voluntarie exponere probabili periculo peccandi, unde peccat pœnitens, qui vult abſolutionem recipere, antequam occaſionem dimittat, cum ſe immittat in probabile periculum infringendi propoſitum, & ideo tamquam indiſpoſitus nullum jus habet ad abſolutionem. Reſpondetur 2. Dato & non conceſſo, quod pœnitens poſſit abſolvi ſemel vel iterum ante dimiſſam occaſionem, tamen, ut communiter dicunt DD. & ipſi Adverſarii concedunt, pœnitens non habet jus ut ſtatim abſolvatur; & propterea bene poteſt (& ſi poteſt, tenetur Confeſſarius, ut partes ſui muneris recte agat) tamquam Medicus differre illi abſolutionem, uſquedum occaſionem auferat.

Dixi tamen *ordinarie*, nam merito excipiendus eſt 1. cum *Lugo d.* 14. *n.* 151. *Holzmann n.* 586. & *Sporer n.* 325. caſus quo pœnitens afferat extraordinaria ſigna doloris, quia tunc propter hujuſmodi ſigna Confeſſarius prudenter poteſt judicare non adeſſe in pœnitente periculum illud proximum infringendi propoſitum: ſigna enim illa indicant pœnitentem uberiorem recepiſſe Gratiam, qua magis conſtanter ſe geret in occaſione removenda. Nihilominus, ait *Ronc.*, quod ipſe etiam in hoc caſu abſolutionem differret, uſquedum occaſio auferatur, ſi abſolutio commode differri poſſet: & ita etiam ego agerem.

Excipiendus 2. cum *Viva loc. ſupra cit.* caſus quo pœnitens, ſi abſolutio differatur, non poſſit ad Confeſſarium redire, vel nonniſi poſt longum tempus: tunc enim, ſi ille jam fuerit confeſſus peccata ſua, & Confeſſarius prudenter judicet, eum firmam habere voluntatem tollendi occaſionem ſtatim ac poterit, tunc poteſt & debet ipſum abſolvere, quia tunc pœnitens habet jus, ut ſtatim abſolvatur. Nec obſtat dicere, quod ipſe tunc remaneret in eodem periculo (ut mox dictum eſt) infringendi propoſitum. Nam reſpondetur, quod hoc caſu tale periculum de proximo ſit remotum: ſicut enim ratione gravis damni (ut infra dicetur) non tenetur pœnitens occaſionem auferre, eo quod periculum per ſe proximum ratione illius neceſſitatis evadit re-

motum; ita caſu noſtro periculum illud infringendi propoſitum fit remotum ratione magni oneris, quod pœnitens deberet ſubire iterum repetendi Confeſſionem apud alterum; tunc enim fit conſtitutus in morali neceſſitate recipiendi abſolutionem, antequam occaſionem dimittat. Hoc tamen non admittendum, ſi pœnitens ab alio Confeſſario jam fuerit admonitus de occaſione tollenda, & non abſtulerit; quia tunc habetur tanquam recidivus, & minime eſt abſolvendus, niſi forte afferat extraordinaria ſigna doloris, ut ſupra.

455 Dubitatur 4. An poſſint abſolvi, qui ſunt in occaſione proxima neceſſaria? Ut ſupra innuimus, illa quidem dicitur occaſio neceſſaria, quæ non poteſt relinqui vel phyſice, vel moraliter. *Phyſice*, nempe ſi quis eſſet in carcere aut triremi, a quo diſcedere non poſſet; vel ſtaret in articulo mortis, in quo non haberet tempus vel modum expellendi amicam: *Moraliter* vero, nempe ſi occaſio tolli non poſſet ſine ſcandalo; In his caſibus bene abſolvi poteſt, occaſione non ſublata, cum non teneatur pœnitens tunc illam auferre. Sed hic dubium fit, an poſſit quis manere in occaſione proxima, ſi aliter deberet pati notabile detrimentum temporale in vita, fama, aut ſubſtantiis? Negat *Merbeſius de Pœnit. Diſſ. 4. n. 11.* dicens, pro nullo damno temporali aliquem excuſari a dimittenda occaſione proxima; & in parte conſentit *Wigandt tr. 5. n. 50.* ubi ait, eſſe obligationem auferendi occaſionem, etiamſi infamia ſit ſubeunda. Communiter tamen affirmant DD. non teneri pœnitentem occaſionem dimittere, ſi aliter grave damnum temporale paſſurus ſit, dummodo interim ſit paratus uti mediis præſcriptis; ita *Nav. Man. c. 3. num. 20, Sanch. Dec. l. 1. c. 8. n. 3. Lugo d. 14. n. 152. cum communi, Pal. tr. 2. d. 2. p. 9. §. 3. n. 8. Tourn. t. 2. p. 255. & 258. Reg. 3. Antid. p. 619. n. 46. Holzm. n. 580. v. Diui, Bonac. de Matr. Quæſt. 4. p. 14. n. 11. Viva q. 3. art. 2. n. 6. Elbel n. 104. Laym. c. 4. n. 9. Ronc. c. 2. ſect. 1. quæſt. 15. Sporer n. 326.* (qui tamen *n. 328. cum Pelzo* non excuſat aliquem mediocriter divitem, qui ne patiatur damnum centum ducatorum, occaſionem non vellet deſerere) & conſentit *Concina p. 265. n. 17.* ſi pœnitens commiſſione occaſionis deberet pati infamiam, aut graviſſimum detrimentum. Ratio; quia occaſio peccandi non eſt in ſe peccatum, neque affert neceſſitatem peccandi; quapropter bene poteſt cum ea conſiſtere vera deteſtatio peccatorum, & firmum propoſitum non relabendi, ac adhibendi debita remedia. Et quamvis præceptum vitandi occaſionem proximam per ſe obliget ad non permanendum in occaſione, tamen illud intelligendum eſt obligare, cum quis voluntarie in occaſione perſiſtit, non vero ſi manet ex neceſſitate; moraliter autem hæc neceſſitas intervenit, quando ſine magno detrimento, aut incommodo nequit occaſio dimitti; etenim tunc periculum formale & proximum opportunis adhibitis mediis ad non relabendum, fit materiale & remotum; non enim qui eſt in periculo, ſed *qui amat periculum* (ut dicitur in *Eccleſ. 3.*) *peribit in illo*; non autem amat periculum, qui invitus ſubit. Hinc optime S. Baſilius (*in Conſt. Mon. c. 4.*) dixit: *Qui urgenti aliqua cauſa, & neceſſitate, ſe periculo objicit, vel permittit ſe eſſe in illo, cum tamen aliter nollet, non tam dicitur amare periculum, quam invitus illud ſubire: & ideo magis providebit Deus, ne in illo pereat.* Idem ſatis confirmatur ex *c. Laudabilem de Frig. & Mal.* ubi ſic habetur; *Quod ſi ambo* (ſermo eſt de conjugibus ab initio impotentibus) *conſenſerint ſimul eſſe, vir eam, etſi non uxorem, ſaltem habeat ut ſororem.* Ergo (ut notat *Sanch.*) ne ipſi infamiam patiantur, bene eis permittitur ſimul habitare cum periculo tactuum. Remedia autem pro his qui reperiuntur in occaſione proxima præſertim peccati turpis, ſunt videlicet: major oratio, frequentior uſus Sacramentorum, quotidie ante Imaginem Crucifixi renovare promiſſionem non amplius peccandi, vitare ne verſetur ſolus cum ſola, fugere ab aſpectu complicis, & ſimilia.

456 Hinc dicunt *Sporer n. 322.* cum communi, *Buſemb. ut ſupra caſu 10. Mazzotta t. 3. p. 574. Pal. l. c. n. 12. cum Graff. Fernand. &c. Laym. c. 4. n. 9. cum Nav. cap. 3. n. 11. Sanchez, Sa, Henr. Cajet. & Philiarch.* quod ſi qui ab officio, negotiatione, aut domo in qua peccant, diſcedere nolunt, quia ſine magna difficultate non poſſunt, abſolvendi ſunt, ſi ſint parati remedia adhibere. Idem dicit *Viva quæſt. 3. art. 4. n. 9.* de Chirurgis qui in medendis mulieribus, & de Parochis qui in excipiendis earum Confeſſionibus pluries peccant, ſi aliter ipſi non poſſent vivere juxta ſuum ſtatum. Vide dicta *T. 1. lib. 5. n. 63. verſ. Quæritur.*

Hæ ſententiæ probabiliſſimæ ſunt, verum in praxi omnes conveniunt expedire, ut iis qui verſantur in occaſione proxima etiam neceſſaria, differatur abſolutio. Imo ego quid ſentiam in hac re, ingenue dicam; Numquam abſolverem, qui eſt in occaſione proxima extrinſeca (nam de intrinſeca aliter infra loquar) præſertim ſi occaſio ſit de materia turpi, ſemper ac abſolutio commode differri poſſit; Cenſeo enim, quod Confeſſarius tanquam Medicus tenetur aptare ſuo pœnitenti remedia opportuniora, ut illa ſuam faciat ſalutem; neque nullum aliud aptius antidotum miniſtrari poſſe ei qui eſt in occaſione proxima, quam dilationem abſolutionis; dum experientia docet, quod pœnitentes, poſtquam abſoluti diſcedunt, ut plurimum negligunt media præſcripta adhibere, & ſic faciliſſime recidunt; Cum e converſo, quando ipſis abſolutio denegatur, vigilantius ſatagunt remedia exequi, & tentationibus obſiſtere, impulſi quidem a timore, ne cum ad Confeſſarium, redibunt, iterum ſine abſolutione dimittantur. Et caſu quo pœnitens prius admonitus ab alio Confeſſario media præſcripta neglexerit, & eodem modo fuerit relapſus, dico omnino dimittendum eſſe ſine abſolutione, niſi forte extraordinaria ſigna doloris exhibeat. Et etiam huic adhuc extraordinaria compunctione donato, ordinarie loquendo, abſolutionem denegarem, quando commode abſolutio poſſet differri. Fortaſſe alicui hæc tradens nimis rigidus videbar; ſed ego, cum pœnitentes offendiſſem hujuſmodi occaſionum laqueis irretitos, ſic ſemper egi, & ſemper agam; Hac enim via incedens nomine rigidum, ſed maxime erga eos benignum eſſe puto, quandoquidem nullus iſto aptior modus mihi videtur, ut ipſi a peccato & ab æterna damnatione eripiantur; & e contrario crederem, quod, ſi benigne agendo abſolutionem quam petunt eis præſtarem, ſævire eſſem, ut miſere in vitiis marceſcerent. Quiſque in ſuo ſenſu abundet. Utinam vero omnes Confeſſarii cum hujuſmodi pœnitentibus ita ſe gererent, multo quidem minora crimina committerentur, & longe plures Animæ perditionem vitarent? Ego ſentio, & dico, quod ubi agitur de liberando pœnitentem peccato formali, licet permittatur manere in materiali, tunc Confeſſarius curare debet, in quantum chriſtiana prudentia concedit, uti opinionibus benignioribus, gravi tamen fundamento roboratis. Ubi vero opiniones benignæ propinquius admovent ad periculum peccati formalis, ut accidit in hac materia occaſionis proximæ, dico, quod Confeſſario uti expedit ſententiis rigidioribus, ſic enim magis conſulet ſuorum pœnitentium ſaluti.

Dubitatur 5. An qui in occaſione neceſſaria etiam adhibitis 457
remediis ſemper eodem modo relabitur, poſſit abſolvi, niſi prius occaſionem deſerat? *Prima ſententia*, quam tenent *Lugo de Pœnit. d. 14. n. 157. Pal. tr. 23. d. 2. p. 9. n. 3. Holzmann de Pœnit. n. 583. item Gob. Fabri, Palao. & alii apud Croix l. 5. n. 261.* & probabilem putat *Tamb. in Meth. Conſ. l. c. n. 10.* dicit, poſſe eum abſolvi toties quoties, modo habeat ſufficientem dolorem & propoſitum. (Advertit tamen *Lugo, n. 160.* quod, cum aliquis ſemper immediate poſt Confeſſionem facile recidit, is cenſetur carere vero dolore & propoſito, & ideo non abſolvendus.) *Secunda* tamen verior ſententia, quam tenentur *Buſemb. ſupra n. 449. Ronc. de Pœn. cap. 4. quæſt. 3. Tourn. to. 2. p. 258. Reg. 3. Viva in prop. 41. Alex. VII. n. 17. cum Suar. Nav. & Reg. Mazzotta t. 3. p. 577.* qui vocat communem; item *Cajet. Tann. Conden. & alii cum Croix l. c.* qui vocat veram, tenet, hunc non poſſe abſolvi, niſi occaſionem deſerat, cum jactura adhuc vitæ, ſi opus ſit, quando nulla emendatio, nec probabilis ſpes emendationi apparet. Ratio, quia homo tenetur cum omni ſtudio vitare periculum proximum peccati formalis. Et licet aliquando ob juſtam cauſam poſſit permitti periculum peccati, nunquam tamen poteſt permitti peccatum; cum autem nulla ſpes appareat emendationis, periculum utique fit formale, & a peccato ſejungi non poteſt, & ideo omnino eſt vitandum cum quocunque damno temporali etiam vitæ. Hic enim currit illud Marc. 9. 46. *Si oculus tuus ſcandalizat te, ejice eum: Bonum eſt tibi luſcum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis.* Et aliud Lucæ 9. 25. *Quid prodeſt homini, ſi mundum univerſum lucretur, animæ vero ſuæ detrimentum patiatur?*

Dices cum *Lugo*: ergo iſte neque prima vice poterat abſolvi, cum idem adfuerit periculum. Reſpondeo, quod diſpar eſt ratio, nam, cum occaſio eſt neceſſaria, ope remediorum periculum materialiter proximum fit formaliter remotum; at cum adhibitis remediis non adeſt ſpes emendationis, periculum evadit formaliter proximum, & ideo omnino vitandum cum quocumque incommodo: *Sin autem* (ait S. Carolus in *Inſtruct. Confeſſ.* loquens de puella, quæ domi haberet occaſionem neceſſariam) *poſt ſimiles præcautiones compertum Confeſſarius pœnitentem in illud peccatum relabi, denegandus prorſus eſt abſolutio, donec deſeruerit proximam peccandi occaſionem, quicquid tandem evenire debeat.* Hinc *c. Falſos 6. de Pœnit. diſt. 5. & c. Fratres 8. ibid.* dicitur debere dimittere ſua officia milites, negotiatores, curiales, &c. qui noverint illa non poſſe exercere ſine peccato; Sic enim loquitur S. Gregor. VII. in *cit. c. Falſos*: *Ideoque quicumque miles, vel negotiator, vel alicui officio deditus, quod ſine peccato exercere non poſſit* (*difficultas notatur*, advertit Gloſſa, *non impoſſibilitas*), *ſi culpis gravioribus irretitus ad pœnitentiam venerit, recognoſcat ſe veram pœnitentiam non poſſe peragere, niſi negotium, aut officium deſerat.* Idem clarius confirmat Innoc. II. in *dict. c. Fratres*, dicens: *Falſa enim fit pœnitentia, cum pœnitens ab officio vel curiali, vel negotiali non recedit, quod ſine peccato agi nulla ratione prævalet.*

Secus vero dicendum cum *Holzmann d. n. 583. Laym. de Pœn. c. 4. num. 10. & Sporer num. 326. cum Sanch. Nav.* & aliis communiſſime, ſi in præſenti hujuſmodi pœnitens afferat extraordinaria ſigna doloris, tunc enim jam effulget ſpes emendationis.

Hic pro complemento hujus puncti referre adjicere ea quæ 458
tradidit D. Carolus Borromæus in *Inſtruct. Confeſſar.* (*Act. Mediolan. p. 4. pag. 653.*) ubi diſtinguens inter occaſiones proximas de ſe inductivas ad peccatum, ut eſt domi retinere concubinam, & occaſiones proximas peccandi ob pravum habitum alicujus, ſic dixit: *Pœnitentem in aliqua ex his occaſionibus verſantem, ſi urgens ſit illa occaſio, ut qui concubinam aleret, non debet ſine dubio Confeſſor abſolvere* (intellige, na prima quidem vice), *niſi hanc occaſionem antea ſubſtulerit. Pro aliis vero occaſionibus* (minus impellentibus), *qua-*

les

les ſunt clea vanitia, aſpectus minus pudici, colloquia, geſtus, &c. non abſolvatur, niſi eas dimittere pœnitens polliceatur; Quod ſi jam alias pollicitus ſit, nec emendatus fuerit, abſolutio differatur, donec emendationem agnoverit.

Deinde hæc addidit: *De operibus quæ ad malum inclinant, ut ſaltationum publicarum, improborum hominum, cauponarum frequentatio, & alia hujuſmodi, quorum occaſione ſi homo peccare conſueverit, nequaquam debet abſolvi, niſi primum eam omnino dimiſerit. Quod ſi Confeſſori viſum fuerit ex prima, aut ſecunda pœnitentis pollicitatione, & non amplius, ipſum occaſionem bene dimiſſurum, poterit eum abſolvere; abſolutionem autem differat, ſi promiſſis non ſteterit, donec emendatam omnino fuiſſe occaſionem agnoverit.*

Et quia poteſt contingere, ut pœnitens cum his omnibus a Confeſſore propoſitis occaſionem non poſſit dimittere ſine periculo (intellige damni vitæ, famæ, vel bonorum), *aut ſcandalo, debet adhibere remedia; & primo differatur abſolutio* (intelligendum, etiamſi pœnitens ille prima vice confiteatur peccatum) *donec emendationis ſigna dederit. Quod ſi inde infamiæ periculum pœnitenti acciderit* (nempe ſi timeatur infamiam, niſi tunc communicet), *& Confeſſor talia contritionis in eo ſigna perſpexerit* (ut prudenter diſpoſitum judicet), *debitamque ad accipienda remedia diſpoſitionem obſervaverit, tunc poterit abſolvi. Quod ſi tamen non emendatus pœnitens fuerit* (ſcil. etiam adhibitis remediis), *non abſolvatur, donec occaſio illa ſublata fuerit.*

459 Quæritur IV. An poſſint abſolvi illi qui in peccatis ſunt Conſuetudinarii, aut Recidivi? Diſtinguendum eſt inter Conſuetudinarium ſive habituatum, & Recidivum. *Conſuetudinarius* intelligitur hic qui prima vice ſuum pravum habitum confitetur, & ille bene poteſt abſolvi, etiamſi nulla emendatio præceſſerit, modo eam ſerio proponat, ut cum ſententia communiſſima dicit *Croix l. 6. p. 2. n. 1820.* Ratio, quia talis pœnitens ex una parte non eſt præſumendus malus, ita ut velit indiſpoſitus ad Sacramentum accedere; ex alia bene præſumitur diſpoſitus dum peccata ſua confitetur, cum ipſa ſpontanea Confeſſio ſit ſignum contritionis, niſi obſtet aliqua poſitiva præſumtio in contrarium; Omnes enim conveniunt, quod dolor per Confeſſionem manifeſtatur, vide *Juenin. Inſtit. Theol. t. 7. p. 408. Salm. de Sacr. in gen. c. 1. nu. 11.* Nec valet dicere, quod eadem prava conſuetudo eſt ſignum indiſpoſitionis; nam licet pravus habitus reddat peccatorem propenſiorem ad peccatum, non tamen dat præſumtionem ſuæ infirmæ voluntatis. Attende quæ docet Catechiſmus Rom. *de Pœnit. n. 60. Si, audita Confeſſione, judicaverit* (Sacerdos) *neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in deteſtandis dolorem pœnitenti omnino defuiſſe, abſolvi poterit.* Nota *omnino defuiſſe.*

Recidivus autem eſt ille, qui poſt Confeſſionem in eadem peccata relapſus eſt. Hic dubitatur, an poſſit abſolvi? Adſunt tres ſententiæ. *Prima* quam tenent *Sylveſt. Henr. Tanner. Sancius, &c. apud Salm. tr. 17. de Juram. c. 2. n. 169.* dicit hunc abſolvendum eſſe toties quoties confitetur, niſi ex aliqua circumſtantia judicetur indiſpoſitus; alias ſemper diſpoſitus eſt cenſendus, utque talis jus habet ad abſolutionem. Sed hæc ſententia falſa eſt, ut infra dicemus. *Secunda* ſententia omnino oppoſita, quam tenent *Merbeſ. de Pœnit. pag. 141. Reg. 2. & 3. Juenin. Inſtit. Theol. de pœnit. t. 7. c. 1. art. 1. q. 3. & Genett. t. 4. c. 7. quæſt. 15.* dicit nunquam peccatorem habituatum cenſendum eſſe diſpoſitum ad abſolutionem, niſi diu converſionem ſuam per emendationem probaverit. Et idem ſentit *P. Concina p. 360. §. 4. per totum*; quamvis alibi *p. 722. n. 24. & p. 719. n. 19.* ſic in praxi temperet ſuam doctrinam, dicens: *Et ut errandi periculum declines, ſi vides bina vel trina abſolutione te poſſe infirmum curare, eſto in miſericordia divus. Emendatio peccatoris ſecurior omnibus regulis eſt norma vel impertiendi vel denegandi abſolutionem.* *Tertia* ſententia communis quam ſequimur, & tenent *Sanchez Dec. l. 2. c. 32. n. 45. & l. 3. c. 5. n. 18. Pal. tract. 13. de Juram. d. 1. p. 9. n. 3. Bonac. eodem tit. t. 2. d. 4. quæſt. 1. p. 3. in fine, Lugo d. 14. n. 166. Petrocor. t. 4. de Pœnit. c. 7. quæſt. 9. Sporer eodem tit. c. 2. num. 332. Azor. tom. 2. lib. 11. cap. 3. qu. 4. Viva de 2. Prop. quæſt. 7. art. 7. num. 4. Laymann c. 4. n. 10. Holzm. pag. 149. n. 589. Anacl. pag. 62. num. 49. P. Milante in d. prop. 60. Exerc. 35. Wigandt tract. 13. n. 98. & Salm. l. c. cap. 2. n. 168. & 170. cum Suar. Sayr. Hurt. Prado, Rodr. Lop. &c.* docet, quod peccator recidivus rediens cum eodem habitu pravo non poteſt abſolvi, niſi afferat extraordinaria ſigna ſuæ diſpoſitionis.

Prima pars eſt contra primam ſententiam dicentem, quod Recidivi debent abſolvi ſemper ac ad Sacramentum accedunt. Et probatur ex Prop. 60. damnata ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt neganda abſolutio; dummodo ore proferat ſe dolere & proponere emendationem.* Ratio eſt, quia, ut Confeſſarius poſſit pœnitentem abſolvere, debet eſſe moraliter certus de ejus diſpoſitione; Unde, quamvis peccator prima vice ſe confitens cenſendus ſit diſpoſitus, eo quod (ut diximus) nulla ei obſtat præſumtio in contrarium, tamen quando jam in alia Confeſſione ipſe fuit admonitus, & eodem modo recidit, nullo adhibito conatu, & nullo impleto ex mediis a Confeſſario præſcriptis, frequens ille relapſus ſignum præbet, vel ſaltem prudentem dat ſuſpicionem, quod ſua pœnitentia non ſit vera: Qui enim firme proponit (bene ait *Lugo d. 14. n. 160.*) rem ſibi moraliter poſſibilem, non ita facile ſui propoſiti obliviſcitur, ſed ſaltem per aliquod tempus perſeverat, & difficilius, aut rarius cadit. Hinc S. Iſidorus *l. 2. Sentent. c. 16.* ſic ait: *Ille pœnitentiam digne agit, qui ſic præterita mala deplorat, ut futura iterum non committat.* Et S. Auguſtinus *ap. eund. Iſidor.* ſic optime ſcripſit: *Qui pectus ſuum tundit, & ſe non corrigit, ſolidat peccata, non tollit.* Ideo S. Carolus Borrom. *in ſua Inſtruct. ad Confeſſ.* (*apud Acta Synod. Mediol. to. 2. p. 653*) bene docuit: *Prorogandа eſt abſolutio eis qui a multis annis in iiſdem peccatis perſeverarunt, nec ut emendarentur laborarunt.* Et hoc ait *Lugo l. c.* accidere poſſe etiam in Confeſſione venialium, in quibus pœnitens ſit habituatus. Nam licet communiter dicant DD. quod facilius abſolvi poſſunt qui in eadem recidunt venialia, quia ipſorum occaſiones ſunt frequentiores, quas avitandi non adeſt obligatio tam ſtricta; tamen merito dicit *Elbel p. 229. n. 112.* ſæpe timendum eſſe, ne ſint nullæ & ſacrilegæ Confeſſiones illorum, qui propoſitum de prædictis venialibus vitandis nimis generaliter concipiunt: Unde bene advertit eum *Sporer n. 339.* quod hujuſmodi pœnitentes potius quam ſe vexent, ut omnia ſua venialia exacte confiteantur, attendant ad illa clavibus ſubjicienda, de quibus noverint verum habere dolorem, & propoſitum.

Dicunt vero *Sanch. Laym. Lugo, Pal. Viva, Sporer cum aliis locis cit.* quod his non obſtantibus, bene poterit abſolvi recidivus uſque ad tertiam vel quartam vicem, etiamſi eodem modo relapſus fuerit, & nullum adhibuerit remedium. Veneror, tantorum DD. auctoritatem, ſed ego eorum opinioni nunquam acquieſcere potui; etenim cum pœnitens jam fuerit in alia Confeſſione admonitus, & eodem modo reinciderit, nullumque ad ſe emendandum conatum adhibuerit, eadem ſuſpicio utique recurrit, qua fit ut Confeſſarius non poſſit habere de ejus diſpoſitione moralem certitudinem, ſufficientem reſpective ad hoc Sacramentum, ut infra explicabitur.

Secunda vero pars eſt contra ſecundam ſententiam, quæ cum intolerabili rigore dicit nunquam abſolvi poſſe conſuetudinarium, niſi per longam experientiam conſtat de ipſius emendatione. Ratio noſtræ ſententiæ eſt, quia relapſus, tametſi præbeat aliquam ſuſpicionem, non tamen certum exhibet ſignum indiſpoſitionis; bene enim contingere poteſt, quod pœnitens vere habuerit firmam voluntatem non relabendi, & tamen vi pravi habitus ſit relapſus, ut advertit S. Anſelmus (*de Simil. c. 189.*) dicens quod conſuetudinarii, *pravo uſu irretiti, nolentes in eadem vitia dejectantur.* Unde quoties pœnitens affert ſigna extraordinaria doloris, per ea tollitur ſuſpicio illa de indiſpoſitione, & tunc Confeſſarius prudenter judicare poterit ſuum pœnitentem ſatis eſſe diſpoſitum. Unde recte ait *P. Milante in Prop. 60. damn. ab Innoc. XI. ſupra relata to. 2. p. 386.* quod ibi *non excluditur abſolute conſuetudinarius utcunque talis, ſed qui nullam dat emendationis ſpem. Igitur conſuetudinarius, qui dat aliquam emendationis ſpem, modo hæc ſit ſolida & fundata, poteſt abſolvi.* Tot autem auctoritates SS. Patrum, quas adducunt Adverſarii, nihil aliud probant, quam magnam illam difficultatem, quæ adeſt in extirpando pravo habitu; Sed bene docet *Lugo d. 14. n. 166. cum Suar. Sanch. Reg. Henr.* & aliis communiter, quod *Diſpoſitio ſufficiens eſt dolor & propoſitum præſens, non emendatio futura, atque ita pœnitens poterit abſolvi, licet judicetur relapſurus.* Nec verum eſt, quod ſola temporis probatio unicum ſit ſignum mutatæ voluntatis, nam voluntatis mutatio pendet a Divina Gratia, quæ tempore non indiget, ſed in inſtanti operatur, & ideo non ſolum per experimentum temporis, ſed etiam per alia quidem ſigna patefieri poteſt, imo aliquando alia ſigna præſentis diſpoſitionis multo melius manifeſtant mutationem voluntatis, quam experientia temporis; nam ſigna illa directe indicant diſpoſitionem pœnitentis, experientia vero tantum indirecte; adeo ut non raro evenire poterit, quod aliquis etiam longo tempore ſe a vitiis pro mundi hujus honeſtate contineat, ut ait D. Gregorius, & nihilominus non ſit rite diſpoſitus. Propterea, quoties pœnitens affert vera ſigna doloris & propoſiti, toties bene abſolvi poterit, ut clare colligitur ex *c. Septies 3. diſt. 3.* ubi D. Hieronymus ſic inquit: *Septies cadit juſtus. Si cadit, quomodo juſtus? Si juſtus, quomodo cadit? Sed juſti vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam ſemper reſurgit. Non ſolum ſepties, ſed ſeptuagies ſepties delinquenti, ſi convertatur ad pœnitentiam, peccata donantur.* Et D. Joannes Chryſoſt. *Hom. 14. in 2. ad Cor.* ſcripſit: *Temporis morem non quæro, ſed Animæ correptionem; hoc itaque ſtat demonſtres, ſintne compuncti, ſintne in melius immutati, & res tota confecta eſt.* Hinc Auctor Libri Romæ editi, cui titulus (*Iſtruz. per li Novelli Confeſſ. p. 1. cap. 15. n. 356.*) ſic inquit: *Se la ricaduta naſce dalla propria fragilità, ſenz' altra cauſa eſtrinſeca volontaria, è quaſi temerità il dire, che ogni ricaduto ſia indiſpoſto.* Ac idem in *c. 9. n. 213.* dicit, quod peccator relapſus propter mali habitus vim ſtatim abſolvendus eſt, ſi firmam habeat voluntatem adhibendi media ad ſe emendandum; Additque: *E giudichiamo, che il fare altrimenti ſia troppo rigore, e che il Confeſſore facendolo s'allontanerebbe dal vero ſpirito della Chieſa, e del Signore, e dalla natura del Sacramento, il quale non ſolamente è giudizio, ma è medicina ſalutare.*

Sed rogabis, quænam ſint hæc ſigna extraordinaria doloris, cum quibus recidivus ſtatim poſſit abſolvi? Plura hujuſmodi ſigna traduntur ab AA. ſupra allatis *locis citatis*, quæ ſunt

videlicet: I. Major doloris affectus per lacrymas, ſuſpiria, aut cordialia verba, ita *Lugo*, *Laym. Milante*, *Holzmann*, *Croix*, *Tamb. Lohner*, *Renzi*, & *Salm. de Pœnit. c. 5. n. 65.* Dicit autem *Gonetius t. 4. c. 5. q. 19.* non eſſe ſæpe credendum lacrymis peccatorum, nam ſæpe lacrymæ proveniunt ab humano affectu. Vera *non ſæpe* melius hic Auctor dixiſſet *non ſemper*; nam revera, ut bene ait *P. Milante*, hujuſmodi lacrymæ, præſertim in mulieribus & rudibus, non ſemper ſunt ſigna veræ pœnitentiæ; quandoque enim proveniunt ex aliqua paſſione quam pœnitentes experiuntur; vel ex motivo negatæ abſolutionis, vel damni paſſi aut imminentis. Ceterum lacrymæ pœnitentium ut plurimum oriuntur ex compunctione cordis, maxime ſi effundantur poſt auditam concionem vel monitionem Confeſſarii præbentis aliquod compunctionis motivum. Hinc S. Leo (*Epiſt. 82. Theodor. Epiſc.*) ſic docuit: *In diſpenſandis Dei donis non debemus eſſe difficiles, nec accuſantium ſe lacrymas gemituſque negligere, cum ipſam pœnitendi affectionem credamus ex Dei inſpiratione conceptam.* Nota *cum credamus*, quapropter ordinarie, niſi aliunde percipiatur oppoſitum, credendus eſt pœnitens ex inſpiratione Dei lacrymas effundere. Huc etiam facit illud quod attulimus D. Joannis Chryſoſtomi mox ſupra, ubi dixit compunctionem ſignum eſſe veri doloris.

II. Minor numerus peccatorum, ut dicunt *Buſemb. Wigandt, Laym. Sporer, Anacl. P. Segneri, Lohner, Gob. Mazzotta, Tamb. & Renzi.* Hoc tamen intelligendum, cum pœnitens fuerit in eiſdem occaſionibus & tentationibus peccandi: aut ſi ille poſt ultimam Confeſſionem diu ſe continuerit, v. gr. per 20. vel 30. dies, cum antea abſolutus fuerit prolabi pluries in hebdomada; vel ſi relapſus fuerit poſt magnum conflictum, ut recte ajunt *Croix, & Anacl.* III. Studium adhibitum ad emendationem; *Lugo, Laym. Sporer, Salm. Mazzotta*: aut ſi pœnitens adhibuerit jejunia, eleemoſynas, orationes & Miſſas, ut bonam faceret Confeſſionem, & ad Abſolutionem ſe diſponeret. Fuga ſpontanea occaſionum; *Croix & Mazzotta.* Impletio mediorum præſcriptorum a Confeſſario; *Wigandt, Buſemb. & Mazzotta.* IV. Si pœnitens quærat media ad ſe emendandum; *Laym., Lugo, Salm., Mazzotta, Wigandt, Holzmann, Milante, &c.* Aut ſi promittat remedia adhibere; vel antea præſtita melius exequi; *Lugo, Segneri, Croix, & Mazzotta*; Maxime (ait *Lugo*) ſi nunquam admonitus fuit de mediis adhibendis; ſed hujuſmodi promiſſionibus puto non omnino fidendum, cum pœnitentes facile promittant, ad abſolutionem obtinendam, omnia exequi quæ Confeſſarius imponit, ſed non raro poſtea negligunt. V. Spontanea Confeſſio, ut dicunt *Laym., P. Segneri, Tambur. & Mazzotta*; dummodo pœnitens non confiteatur ex obligatione Præcepti paſchalis, vel impulſus a Parentibus, Pædagogo, aut Domino; nec propter quendam uſum ſe confitendi in aliquibus Feſtis, nempe Nativitatis Domini, Aſſumptionis Mariæ &c. ſed accedat omnino ſponte, & veluti a lumine divino inſpiratus, ad ſolum finem adipiſcendi Dei gratiam. Præcipue hæc ſpontanea confeſſio ſignum eſſet diſpoſitionis, ſi pœnitens, ut accederet ad Sacramentum, notabilem conatum adhibuit, ſcil. longum iter aſſ egreſſus, abſtinuit a lucro illius diei, magnum conflictum internum ſive externum ſuperavit, & ſimilia. VI. Si accedit ductus ab aliquo extraordinario motivo, nempe concionis auditæ, mortis alicujus amici, vel ex timore terræmotus, alluvionis, peſtis, &c. *P. Milante & Croix.* VII. Si pœnitens confiteatur peccata prius culpabiliter omiſſa; *Croix.* VIII. Si pœnitens priuſquam accedat reſtituerit ablatum, vel reparaverit famam proximi læſam, *Milante.* IX. Addo cum *Milante*, ſi poſt peccata pœnitens ad monitionem Confeſſarii ſignificet adeptum fuiſſe novam cognitionem ſuæ iniquitatis, vel periculi ſuæ damnationis. Addit *Croix n. 1821.* alia etiam ſigna extraordinaria, ſi pœnitens dicat ſe pœnituiſſe ſtatim poſt peccatum, ſi cupiat ſatisfacere, ſi magnam pœnitentiam bono animo acceptet, ſi proteſtetur ſe ipſo malle mori quam relabi. Hæc ſigna dico ſaltem deſervire poſſe ad alia ſigna diſpoſitionis adjuvanda.

Hæc autem ſigna diſpoſitionis Recidivorum Auctores præfati non cæco crediderunt, ſed experientia docti. Unde puto nequaquam errare eum qui ſe dirigit cum ſententiis communiter receptis ab hujuſmodi DD. non humilis notæ. Dicere autem, quod ipſi ſcripſerint ex paſſione affecti, ut ſuæ ipſorum doctrinæ cum plauſu reciperentur, vel propter aliquid hujuſmodi, non videtur carere aliqua labe temeritatis. Quod ſi hoc non eſt cenſendum, non debet credi hos tam graves DD. a Deo lumine ſuo fuiſſe deſtitutos in re quæ directionem reſpicit conſcientiarum totius populi Chriſtiani; tanto magis quod circa tales ſententias nulla Eccleſiæ proſcriptio interceſſit. Nec officit quod plures opiniones, quæ circumferuntur, non ſint ab Eccleſia damnatæ, & tamen ab aliis communiter ut laxæ reputentur; nam Eccleſia non omnes opiniones, quæ caſus particulares reſpiciunt, damnat, quamvis non approbet; ſed ſententias, quæ univerſalitatem conſcientiarum ſpectant, Eccleſia nec approbat, nec tacet, ut dixit S. Aug. *Ep. 119. Eccleſia Dei multa tolerat, & tamen quæ contra Fidem ſunt, vel bonam vitam, nec approbat, nec tacet.*

461 Ceterum, ut ad propoſitam materiam redeamus, certum eſt 1. quod Confeſſarius tenetur differre abſolutionem, uſque dum fiat moraliter certus de diſpoſitione ſui pœnitentis, ſaltem per experimentum temporis, vel mediorum, ſi pœnitens ſufficiens nondum præbeat ſignum ſuæ diſpoſitionis; Vide *Salm. de pœnit. c. 5. n. 66.* Attamen notandum eſt (prout diximus de *Sacram. in gen. n. 57.*), quod in aliis Sacramentis, cum materia ſit phyſica, phyſica requiritur certitudo; ſed in hoc Sacramento pœnitentiæ, cum materia ſit moralis, prout ſunt actus pœnitentis, ſufficit certitudo moralis, ſive reſpectiva. Sic enim docuit *D. Th. 1. 2. quæſt. 19. art. 3. ad 3. Non oportet, quod omnis menſura ſit omnino infallibilis, ſed ſecundum quod eſt poſſibile in genere ſuo.* Et *2. 2. quæſt. 47. a. 9. ad 2. Certitudo non eſt ſimiliter quærenda in omnibus, ſed in unaquaque materia, ſecundum proprium modum; quia vero materiæ prudentiæ ſunt ſingularia contingentia, circa quæ ſunt operationes humanæ, non poteſt certitudo prudentiæ tanta eſſe, quod omnino ſollicitudo tollatur.* Unde, quoad noſtrum propoſitum ſpectat, ſufficit quod Confeſſarius habeat prudentem probabilitatem de diſpoſitione pœnitentis, & non obſtet ex alia parte prudens ſuſpicio indiſpoſitionis; alias vix ullus poſſet abſolvi, dum quæcumque ſigna pœnitentium non præſtant niſi probabilitatem diſpoſitionis, ut recte docet *P. Suarez de Pœnit. d. 32. ſect. 2. n. 3.* ubi ait, quod oportet, & ſufficit, ut *Confeſſarius prudenter, & probabiliter judicet pœnitentem eſſe diſpoſitum.* Et hoc videtur ſatis exprimi in Catech. Rom. *de Pœnit. n. 60.* ubi dicitur: *Si audita Confeſſione (Sacerdos) judicaverit, neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in deteſtandis dolorem pœnitenti omnino defuiſſe, abſolvi poterit.* Ergo ſemper ac Confeſſarius poſitive non innoteſcit, pœnitenti omnino defuiſſe dolorem, ipſum abſolvere poteſt. Hinc Auctor *ſup. cit.* (*Iſtruz. per li Nov. Conf. p. 1. c. 13. n. 360.*) cum *Eſparſa* ſic loquitur: *Dunque noi formiamo qui per ultimo la concluſione, ch' è la chiave di tutta queſta materia; non ricercarſi altro per amminiſtrare la penitenza, che un giudizio prudente probabile della diſpoſizione del penitente. Onde ſe le circoſtanze non fondano un dubbio prudente, ch' egli non ſia ſufficientemente diſpoſto, non dee il Confeſſore inquietare ſe ſteſſo, nè il penitente per averne l' evidenza, che non è poſſibile.* Et huic conducit textus in *c. A nobis 2. de Sentent. Excom.* ubi dicitur: *Judicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, ſemper innititur, Judicium autem Eccleſiæ nonnunquam opinionem ſequitur, quam & fallere ſæpe contigit, & falli.*

Certum eſt 2. & commune apud omnes, quod poſſit Confeſſarius differre abſolutionem pœnitenti etiam diſpoſito, & etiam ſine ejus conſenſu, ſemper ac prudenter judicet dilationem eſſe utilem ejus emendationi; ita *Salm. de Pœnit. c. 5. n. 68. Lugo d. 14. n. 168. Holzm. n. 587. Ronc. c. 4. qu. 3. R. 1.* Croix n. 1764. *Viva in Prop. 60. damn. ab Innocen. XI. num. 13.* Carden. in eand. *Prop. n. 24. cum Suarez, Sa, Sanch.* & aliis paſſim contra paucos. Ratio, quia pœnitens, quamvis habeat jus ad abſolutionem ratione Confeſſionis perfectæ, non tamen habet jus ut ſtatim abſolvatur, Confeſſarius enim, cui non ſolum Judicis, ſed etiam Medici competit munus, bene poteſt, imo meo judicio (ut ſupra dixi) tenetur differre abſolutionem, quando judicat tale remedium eſſe neceſſario utile ſaluti ſui pœnitentis. 462

Magnum dubium quod vertit eſt, an hoc remedium dilatæ abſolutionis ſæpius expediat adhibere, vel ne, pœnitenti jam ſufficienter diſpoſito ad abſolutionem ſine ejus conſenſu? Communis eſt apud DD. nullo modo expedire abſolutionem differre, quando dilatio magis obfutura, quam profutura cenſetur; ita *Viva in prop. 60. damn. ab Innoc. XI. n. 9. & Salmant. c. 5. n. 67. Lugo d. 14. n. 168. Sanchez Dec. l. 2. c. 33. n. 45. & Mazzotta t. 3. p. 577.* cum aliis communiter. Idem dicendum, cum ex dilatione abſolutionis pœnitens pateretur notam infamiæ, ita *Croix n. 1764. & Mazzotta l. c. cum Sanch. Pal. Tourn. Concina, Anacl. Laym. Bon. Holzm. Sporer,* & aliis, quos attulimus *n. 455.* Extra autem hos caſus ſentit *Hurtadus Reſ. 21. n. 206.* ſemper expedire differre abſolutionem conſuetudinariis; imo *Concina p. 719. n. 19.* ac *Juenin, & Merbeſ. locis cit.* dicunt tale remedium ipſis eſſe neceſſarium, ut ipſi operibus ſuam converſionem comprobent. Quinimo *Juenin.* in Opere *de Sacram. tract. de Pœnit.* ſic rigidiſſime loquitur: *Qui mortaliter peccarunt, non debent abſolvi, niſi multo ad veri prudentis judicium tempore operibus converſionem probarint .... Toti Antiquitati perſuaſum fuit converſionem non eſſe unius diei opus, ſed multorum menſium, imo & nonnunquam annorum.* Et in *Inſtit. Theol. tom. 7. de pœnit. c. 1. art. 5. quæſt. 3.* addit, hoc ſervandum eſſe, etiamſi pœnitens ſemel patraverit aliquod enorme peccatum, ut perjurium, adulterium, homicidium, & ſimilia: Loquens vero de peccatore habituato inquit, *nunquam ipſum cenſeri diſpoſitum ad abſolutionem, niſi diu converſionem per emendationem probaverit.* Alii vero, ut *Buſembaum infra dub. 5. n. 1. Viva in prop. 60. damn. ab Innoc. XI. Dicaſt. d. 10. dub. 29. Croix n. 1768. Salm. c. 5. num. 67. &c.* dicunt raro expedire quod pœnitenti diſpoſito differatur abſolutio. Melius dicendum quod certa regula in hoc ſtatui non poteſt, ſed Confeſſarius ex circumſtantiis occurrentibus ſe dirigere debet, & poſtquam Deo ſe commendavit, ut erit a Deo inſpiratus, abſolutionem differat, vel impertiatur. Unde ſapienter Epiſcopi Belgii Bruxellis congregati, in Decreto ad ſuos anno 1697. ſic ſtatuerunt: *Confeſſarius a quibuſvis peccatoribus gravioribus, etiam recidivis, ſtata lege non exigat, ut per notabile tempus prævie exercuerint opera pœnitentiæ; ſed cum SS. Patribus expendat Deum in converſione peccatoris, non tam conſiderare menſuram temporis, quam doloris.* Vide ap. *Croix l. 6. p. 2. n. 1824.* 463

Ut autem hic meum proferam judicium, dico, quod ſi pœnitens relapſus ſit ob cauſam ſeu fragilitatem intrinſecam,

ut ca-

ut accidit in peccatis pollutionis, delectationis moroſæ, odii, blaſphemiæ, & ſimilium, tunc puto differendam eſſe abſolutionem Recidivo ſufficienter diſpoſito per ſignum extraordinarium. Et caſu quo dilatio videatur expedire (quidquid dicant *Juenin*, & *Merbeſ.* requirentes dilationem per menſes & annos), verius dicendum abſolutionem non differri debere pluſquam ad octo, vel ad decem dies, prout dicitur ab Auctore libelli, cui titulus *Iſtruz. per li Confeſſori di Terre, e Villaggi c. 5. §. 4.* approbati Neapoli a doctiſſimo & Illuſtriſſimo Epiſcopo D. Julio Torno, (ibique citatur *Ludovic. Habert in Praxi S. Pœnit. tr. 4. p. 417.*) & ab alio Auctore jam citato (libel *Iſtruz. per li Novelli Confeſſ. cap. 9. n. 215.*) Hi cenſent dilationem menſis eſſe exceſſivam & periculoſam, quia poſt tantum temporis difficile pœnitentes redibunt. Et huic favet N. SS. P. Bened. XIV. in ſua *Epiſt. Encycl.* quæ incipit, *Apoſtolica*, (*in Bullar. to. 3. p. 143.*) §. 22. ubi alloquens Confeſſarios, qui ex juſta cauſa differunt pœnitentibus abſolutionem, ſic hortatur, *illos quantocius, ut revertantur, invitent; atque animos addant, ut ante reditum ea quæ illis agenda præſcribuntur, rite perficiant, ex quo fiet, ut ad Sacramentale forum regreſſi abſolutionis beneficio donentur.* Ad ſummum dico abſolutionem differendam uſque ad quindecim dies. Dixi 4. ſi pœnitens ſit relapſus ex cauſa intrinſeca, nam ſi reinciderit ex occaſione extrinſeca, dico abſolutionem omnino differendam eſſe uſquedum tollatur occaſio, ſi ſit voluntaria; ſi vero neceſſaria, donec periculum recidendi ex proximo fiat remotum. Et ad hoc ordinarie loquendo certe non ſufficiet dilatio 10. vel 15. dierum, (Vide quæ diximus de hoc puncto ſupra *n. 452. Quæſt. III.*) Dixi 2. raro, nam regulariter cenſeo non diſcedendum a ſententia communi, quam tradunt *Suar. ab. Dec. l. 2. c. 32. nu. 45. Laym. c. 6. n. 10. Lugo d. 14. n. 506. Fill. tr. 7. Inſtruct. c. 3. Abelly de Pœnit. t. 5. ſect. 10. n. 3. Dicaſt. d. 10. du. 29. Nav. c. 3. n. 21. Croix n. 1822.* cum communi ut aſſerit, *Salm. c. 5. n. 68. Sporer c. 2. n. 230. Tol. l. 5. c. 13.* nempe non eſſe differendam abſolutionem pœnitenti, qui relapſus eſt ex intrinſeca fragilitate, quia in tali pœnitente magis ſperandum profuturam fore Gratiam Sacramenti, quam dilationem abſolutionis.

464 Sed dices, cur differenda eſt abſolutio pœnitenti qui eſt in occaſione extrinſeca, & non illi qui relapſus eſt ex prava conſuetudine, cum eodem modo impellat ad peccandum occaſio extrinſeca, ac prava conſuetudo? Reſpondetur: Alio quidem longe diverſo modo ad peccatum impellit occaſio extrinſeca, quam pravus habitus; occaſio enim per objecti præſentiam, quæ vividas excitat cogitationes, vehementer movet ſenſus pronos ad peccandum, affectumque ad peccatum reddit intenſiorem; & ideo pœnitens maximam ſibi vim inferre debet, non ſolum ad ſuperandam tentationem, ſed etiam ad conandum, ut periculum per fugam familiaritatis cum perſona complicis ex proximo fiat remotum. Prava autem conſuetudo, cum non habeat objectum extrinſecum præſens, non ita utique ſicut occaſio ad peccandum impellit; unde fit, ut pœnitens minorem vim ſibi inferre debeat ad abſtinendum a peccato. Præterea, cum pravus habitus ſit quid intrinſecum & inſeparabile a perſona, extirpatio habitus minus, quam remotio occaſionis, pendet a propria voluntate; & ideo magis ſperandum, quod Deus bonam voluntatem per majora auxilia adjuvabit ad perſeverandum. His poſitis, imprudenter agit Confeſſarius, ſi abſolvit eum qui eſt in occaſione extrinſeca, ſaltem antequam experiatur quod ille per fugam reddat periculum remotum; nam alias eum relinquit in probabili periculo infringendi propoſitum, eo quod talis pœnitens poſt obtentam abſolutionem facile negliget fugam neceſſario adhibendam, & ſic ſine dubio relabetur. E converſo prudenter abſolvitur Recidivus ex cauſa intrinſeca, ſi vere ſit diſpoſitus per ſignum extraordinarium doloris; quia periculum in eo infringendi propoſitum eſt magis remotum, cum ex una parte non adſit cauſa extrinſeca ad peccatum impellens, & ex alia majora Deus præbebit auxilia pœnitenti ad extirpandum pravum habitum, qui ipſi nocent ac deteſtanti ineſt; hinc magis ſperandum quod ille emendabitur per auxilium Gratiæ in Sacramento ſuſceptæ, quam per dilationem abſolutionis. „ (Sæpe juvat (ait doctus *P. La Croix*, qui „ egregie tractat de hoc Sacramento pœnitentiæ) relapſis „ abſolutio, tum ob auxilia Gratiæ quæ confert Sacramentum, & quibus poteſt muniri abſolutus, quia pia exercitia ab efficacitate Sacramenti habebunt majorem vim, eruntque Deo gratiora & efficaciora, utpote facta ab amico Dei, & ex inſtitutione Chriſti inerit eis major vis ſatisfactoriæ; tunc etiam ſpes eſt uſurum ferventius remediis præſcriptis, nam dilatio multos offendit, qui non redeunt, ſed redduntur obdurati.) „ Idque expreſſe approbatur a *D. Th. Suppl. quæſt. 25. art. 2. ad 4.* ubi inquit: *Dicendum quod majus remedium præbetur contra peccata vitanda ex Gratia, quam ex aſſuetudine noſtrorum operum.* Hinc recte dicunt *Salm. c. 5. n. 67. in fine: Cur de peccatore non habente Gratiam per dilationem, quam de conſtituto in Amicitia Dei per abſolutionem melius ſperandum eſt?* Et præſertim quoad peccatum pollutionis *Toletus l. 5. c. 13.* ſic inquit „ : (Vix puto eſſe aliud efficax remedium „ quam frequentiſſimam Confeſſionem adhibere; Eſt enim „ hoc Sacramentum maximum frœnum, & qui hoc non „ utitur, non ſibi promittat emendationem niſi per miraculum.) „ Hocque remedio frequentis Confeſſionis pro recidentibus in tale vitium legimus D. Philippum Nerium (*in ſua Vita c. 6. n. 2*) maxime uſum fuiſſe. Et huic doctrinæ alludit id quod habetur in Rituali Rom. *de Sacram. Pœnit.* ubi: *In peccata facile recidentibus utiliſſimum fuerit conſulere, ut ſæpe confiteantur, & ſi expediat, communicent.* Ergo Rituale, dum dicit remedium frequentis Confeſſionis utiliſſimum eſſe facile recidentibus in peccata; ſupponit pravum habitum ab eis non adhuc eſſe evulſum; ſed, hoc non obſtante, docet Gratiam Sacramenti multum conferre ad emendationem.

Quidam rigiditatibus addicti, qui per unicam rigoris tramitem Animas conducunt, nimis generaliter loquentes, aſſerunt omnes Recidivos perverſiores fieri, cum abſolvuntur antequam emendentur. Sed hos Magiſtros meos rogarem, numquid Recidivi, cum ſine abſolutione dimittuntur, Gratia Sacramenti carentes, omnes validiores fiunt, & emendantur? Quot miſeros ipſe cognovi, qui ob denegatam abſolutionem ſe dejecerunt in deſperationem, & per plures annos a Sacramentis averſi aberrarunt? Ceterum unuſquiſque in hoc puncto impertiendæ vel differendæ abſolutionis dirigere ſe debet juxta lumen a Deo ſibi donatum. Hoc certum eſt, quod in hac materia tam errant, qui æquo ſunt faciliores, quam qui æquo rigidiores ſunt in abſolvendo; utrumque extremum perniciosum; multi enim Confeſſarii ob nimiam facilitatem abſolvendi in cauſa ſunt, ut plures Animæ in perditionem abeant; ſed alii ob nimiam rigiditatem non minoris ſunt detrimenti. Unde haud ſcio, utrum Confeſſario minori ſcrupulo debeat eſſe indiſpoſitos abſolvere, quam diſpoſitos dimittere. Tandem, ut meæ conſcientiæ dictamen exponam, ſic concludo: Aliquando poterit alicui Recidivo prodeſſe dilatio abſolutionis. Semper quidem proderit deterrere hujuſmodi relapſos ex intrinſeca fragilitate, negationem abſolutionis minando. Ordinarie vero loquendo magis proderit eis abſolutionem impertiri, cum diſpoſiti accedunt per ſignum extraordinarium doloris. Utinam dico & omnes Confeſſarii abſolverent Recidivos tum ſolum cum ſigna extraordinaria illi afferunt! Sed quod dolendum eſt, maxima pars Confeſſariorum nedique nullo prorſus ſigno extraordinario exhibito, indiſcriminatim ſine ulla admonitione, nulloque præſtito remedio, hujuſmodi relapſis ſemper abſolutionem impertiuntur, & hoc eſt unde ruina tot Animarum emanat.

D U B I U M III.

Qualis Confeſſio requiratur?

A R T I C U L U S I.

An debeat eſſe integra materialiter?

465 *Quæ ſit integritas Materialis?*

466 *Quantum extendatur numerus, dicendo plus minus? Et quomodo exquirendus numerus in conſuetudinariis?*

467 *An ſint neceſſario explicandæ circumſtantiæ aggravantes?* 468. *Qu. I. Quot ſententiæ ſint in hac quæſtione? An in furto explicanda ſit quantitas?* (*Vide hic in fine.*) 469. *Dub. 1. An inceſtus cum conſanguineis differat ſpecie ab inceſtu cum affinibus?* 470. *Dub. 2. An in peccata inceſtus cum conſanguineis explicandi ſint gradus conſanguinitatis?*

471 *Plura notanda circa Examen conſcientiæ, & integritatem Confeſſionis!*

472 *An peccata mortalia dubia neceſſario ſint confitenda?* 473. *Dub. I. An teneamur confiteri mortalia poſitive dubia?* 474. *Dub. 2. An mortalia negative dubia?* 475. *Quid ſi quis velit Euchariſtiam recipere?* 476. *Quid ſi quis ſit ſcrupuloſus, vel timorata conſcientia?* 477. *Dub. 3. An teneatur quis confiteri aliquod mortale in dubio an illud ſit confeſſus?* 478. *Dub. 4. An qui confeſſus eſt mortale uti dubium, teneatur repetere quando certum agnoſcit? Quid ſi pœnitens poſt Confeſſionem ſciat materiam ſui peccati fuiſſe gravem, ſed ipſe nullo modo id noverit tempore quo peccatum commiſit?*

„ RESP. Ad confeſſionem per ſe, & ordinarie requiritur integritas materialis, ita ut eo, ut poſtquam diligentius te excuſſeris, & conſcientiæ tuæ ſinus, & latebras (ita loquitur Trident. *ſeſſ. 14. c. 5.*) exploraveris, confitearis omnia mortalia memoriæ occurrentia, nondum confeſſa, eorumque numerum, & circumſtantias, quæ ſpeciem mutant: patet ex Trid. *l. c.* & eſt certum. Ratio eſt, quia alias nec judicium ſacramentale recte adminiſtrari, nec æquitas in pœnis ſtatuendis ſervari poteſt. 465

„ Dicitur 1. *Per ſe, & ordinarie*: quia per accidens, & extraordinarie ſufficit integritas formalis. *v. dub. ſeq.*

„ Dicitur 2. *numerum*, intellige certum, qui ſi non conſtet, dic probabilem, addendo plus, minus. Quod ſi deinde deprehendas te erraſſe, non teneris iterum confiteri, niſi notabiliter fuerit major. *Fagun. Sanch. Hurt.* contra *Regin. Fill. & Sa*, qui dicunt, verba illa, *plus minus*, tantum extendi ad unum, vel duo ſupra numerum indicatum (*Lugo d. 16. n. 97. Caſtr. T. J. c. 10. num. 8. Tamburr. & Roncaglia dicunt illud plus minus ſic ſumi: Circa ter, intelligi bis vel quater: Circa 10. intelligi 8. vel* 466

„ 12. *Circa triginta*, 27. *vel* 33.: *Circa centum*, 95. & 105. *Circa mille*, 950. & 1050.)* Sed quamvis hoc ſit verum in numero parvo, & denario v. gr. non tamen in aliis, v. gr. centenario, millenario, &c. quia verba illa non habent ſenſum abſolutum, ſed reſpectivum ad numerum, cui adduntur, qui quanto fuerit major, tanto etiam major verbis illis intelligetur, dummodo tamen ſit parvus reſpectu alterius, cui adjungitur, quod prudentis arbitrio æſtimandum eſt. Ita *Dian. p.* 3. *t.* 3. *R.* 194. *ex Navar. Card. de Lugo d.* 16. *d.* 94. Quod ſi autem nec probabilis haberi poteſt, dicenda eſt conſuetudo peccandi, tempus, & frequentia in die, ſeptimane, menſe, vel anno. V. *Fillius, t.* 7. *c.* 4. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 94. *Gaſp. Hurt. d.* 9. *diſ.* 5. *Lugo d.* 16. *n.* 79.

Bene hic advertit *Sporer de Pœn. c.* 3. *p.* 224. *num.* 455. Confeſſarium non debere eſſe nimis anxium circa exquirendum numerum peccatorum in pœnitente conſuetudinario, quia ſæpe eſt impoſſibile talem numerum certum habere, plures enim ad importunitatem Confeſſarii ſolum diruendo reſpondent centies, millies; ſed quis prudens eis fidem præſtabit? Unde melius faciet Confeſſarius, ſi diligenter ſtatum conſcientiæ exquirat; & exinde interrogando pœnitentem de lapſibus plus minuſve in die, vel hebdomeda, vel menſe, ſaltem in confuſo numerum peccatorum apprehendat durante conſuetudine commiſſorum, quin certum judicium faciat, cum periculo errandi.

467 „ Dicitur 3. *Quæ ſpeciem mutant*: quia etſi probabile ſit, quod docent *Suar. Con.* & alii, etiam eas, quæ notabiliter in eadem ſpecie aggravant (hoc eſt, quæ juxta cujuſquam conſcientiam excedunt ordinarium peccandi modum) eſſe explicandas, ob rationem allatam in reſponſione: contraria tamen ſententia, quam ex *D. Thom. Sylv. Nav.* docent *Vaſq. Reg. Bon. Lugo d.* 16. *ſe.* 3. etiam probabilis eſt, & tuta: ſaltem ſi excipias 1. Gradus conſanguinitatis in inceſtu. 2. Quantitatem furti, injuriæ, &c. quæ egent ſatisfactione. 3. Quando uno actu plures ſunt occiſi, vel infamati, vel apud plures. 4. Odium diuturnum; quia tunc ſolent plures actus fieri. Vide *Regin. l. c.* *(*Odium diuturnum, ſicut etiam concupiſcentia carnalis in mulierem neceſſario ſunt exprimenda in Confeſſione, non tam ratione circumſtantiæ aggravantis, quam propter numerum peccatorum, qui in illa diuturna mora explicantur, ut dicunt Salm. de Pœn. c.* 8. *n.* 14. *& alii communiſſime; vide dicta Tom. I. l.* 5. *de Pecc. n.* 37.)* 5. Peccatum inter Confeſſarium, & pœnitentem: Vid. *Fill. de imped. matr. cap.* 5. *qu.* 5. 6. Si circumſtantia inveheat cenſuram, vel reſervationem, vel ad neceſſariam pœnitentis directionem a Confeſſario prudenter interrogetur.

468 Quæritur I. An circumſtantiæ peccatorum mortalium notabiliter aggravantes ſint neceſſario confitendæ? Adſunt tres ſententiæ omnes valde probabiles. *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Suar. d.* 22. *ſe.* 3. *n.* 5. *Soto in* 4. *d.* 18. *q.* 2. *a.* 4. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 21. *Gonet Man. t.* 6. *p* 440. *Juenin t.* 7. *p.* 460. *Genett. t.* 4. *t* 6. *q.* 3. *Conc. p.* 303. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 977 *Antoine p.* 504. *Wigandt. tr.* 3. *n.* 20. item *Eſtius*, *Canus*, *Henr. Fag. ap. Salm c.* 8. *n.* 22. & *Alenſ. Sylvius*, *Caj. Major*, *Con.* & alii apud *Dia. p.* 1. *tr.* 7. *R.* 1. Probatur 1. ex Rituali Rom. *de Sacr. Pœn.* ubi dicitur: *Quod ſi pœnitens numerum, ſpeciem, & circumſtantias explicatu neceſſarias non expreſſerit, Sacerdos eum interroget.* Ergo non ſolum ſunt explicandæ circumſtantiæ ſpeciem mutantes, ſed etiam notabiliter aggravantes; hoc enim ſignificant verba illa, *ſpeciem, & circumſtantias.* Id confirmatur ex Catech. Rom. *p.* 2. *c.* 5. §. 47. ubi dicitur circa mortalia explicandas eſſe circumſtantias, *quæ pravitatem valde augent, vel minuunt.* Probatur 2. ratione, quia eadem ratio, quæ ſuadet circumſtantias ſpeciem mutantes eſſe confitendas, urget etiam pro circumſtantiis notabiliter aggravantibus, cum utræque judicium Confeſſarii notabiliter mutent. Nec obſicit, quod Tridentinum *Seſſ.* 14. *c.* 5. tantum primas docuerit confitendas, nam reſpondet *P. Suarez*, quod Concilium tantum voluit definire id quod certum erat, hanc vero quæſtionem in opinione Theologorum indeciſam reliquit. *Secunda* ſententia, quam tenet *Sporer de Pœn. c.* 3. §. 3. *n.* 410. citans pro ſe *Laym.* & *Suar.* (addideritque *Buſemb.*) dicit neceſſario eſſe confitendam circumſtantiam *quid*, quæ ſcil. attingit integritatem ſubſtantialem peccati in individuo, prout eſt quantitas furti. Ratio, quia alias Confeſſarius non poterit efformare debitum judicium de ſubſtantia peccati. *Tertia* ſententia mihi probabilior negat eſſe obligationem confitendi circumſtantias aggravantes, & hanc tenent *S. Anton.* 3. *p. tit.* 14. *c.* 19. §. 7. & *tit.* 17. *c.* 17. §. 5. *S. Bern. Sent. t.* 3. *de Confeſſ. verſ. De tertia parte lit. E. S. Bonav. in* 4. *d.* 17. *p.* 3. *a.* 2. *q.* 3. *Soto in* 4. *D.* 17. *qu. un. Habeſſut. Theor. Juc. c.* 10. *n* 15. aſſerens hanc eſſe graviorem & communiorem cum *Palud. Nav. Vaſq. Val. Cc. Pal. tr.* 23. *d. un. p.* 9. *Bon. q.* 5. *ſe.* 2. *p.* 2. §. 3. *diff.* 3. *n.* 5 *Tolet. l.* 3. *c.* 7. *n.* 7. *Holzm. n.* 471. *Salm. c.* 8. *n.* 23. *Ronc. c. c. q.* 6. (qui e prima ſententia ſe revocavit, *Lugo d.* 16. *ſe.* 3. *cum Scoto*, *Nav. Gabr. Adrian. Reg.* & probabilem putant *Suarez l. c. n.* 55. *Abelly p.* 137. *v. Quæres*, & plurimi alii cum *Diana l. c.*

Probatur 1. ex *D. Thoma in* 4. *d.* 16. *qu.* 3. *a.* 2. *qu.* 5. qui ſua auctoritate magnum quidem pondus huic ſententiæ præſtitit; oportet autem hic ejus textum integrum tranſcribere, ut pateat S. Doctorem pro hac ſententia certe fuiſſe; ibi ſic docet: *Quidam enim dicunt, quod omnes circumſtantiæ, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, confiteri neceſſitatis eſt, ſi memoriæ occurrant. Alii vero dicunt, quod non ſint de neceſſitate confitendæ, niſi circumſtantiæ quæ ad aliud genus peccati trahunt: & hoc probabilius eſt; ſed addendum eſt, quæ ad aliam ſpeciem mortalis trahunt: cujus ratio eſt, quod venialia non ſunt de neceſſitate Confeſſionis, ſed ſolum mortalia, quæ quantitatem infinitam quodammodo habent: & quia circumſtantiæ aggravantes, quæ aliam ſpeciem peccato non tribuunt, vel quæ tribuunt quidem, ſed non mortalis peccati, non ſunt de neceſſitate Confeſſionis; Tamen eadem confiteri perfectionis eſt, ſicut & de venialibus dictum eſt.* Communiter conveniunt AA. D. Thomam in hoc loco noſtram ſententiam tenuiſſe & ſignanter *Gonet in Recoll. de Pœn. p.* 2. §. *Sed enim, p.* 559. ubi ait: *B. Thomas expreſſe tenet ſolas circumſtantias, quæ ſpeciem mutant, eſſe confitendas.* Idem ſentit *S. Antonin.* ut infra videbimus. Idem *Sotus ap. Juenin l. c. p.* 468 ubi dicit: *D. Th. ſententiam mutaſſet, ſi vitam uſque ad finem ſuæ Summæ perduxiſſet.* Hæc tamen prophetia eſt *P. Soti*, non vero ſententia D. Thomæ. Attamen *P. Concina p.* 303. *n.* 4. aliter explicat præfatum textum, & dicit, quod S. Doctor non loquitur ibi de circumſtantiis, quæ adjiciunt malitiam conſtituentem peccatum mortale, ſed de iis quæ confinia peccati venialis non tranſiliunt; idque deducit ex ratione, quam S. Thomas ibi ſubdit: *Cujus ratio, quia venialia non ſunt de neceſſitate Confeſſionis, ſed ſolum mortalia, quæ quantitatem infinitam quodammodo habent.* At omnia tanti viri, non videtur hæc interpretatio locum habere; Nam reſpondetur 1. quod quæſtio quæ a D. Thoma ibi proponitur eſt ſignanter de circumſtantiis, *quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt*; illud autem *notabilem quantitatem* non poteſt quidem intelligi circa peccatum veniale, ſed circa mortale, primo quia nullus unquam de hoc dubitavit; quis enim dixit aut cenſeri poteſt dixiſſe circumſtantias peccati venialis eſſe neceſſario confitendas, cum apud omnes compertum ſit ipſa venialia non eſſe de neceſſitate confitenda? Secundo, quia D. Thomas ibi loquitur de circumſtantiis, quæ notabilem quantitatem peccato addunt, hæc autem notabilis quantitas neceſſario debet intelligi de circumſtantia peccati mortalis, non autem venialis. Et quod ita ſit clare patet ex ratione illa quam ſubdit S. Doctor, *quod venialia non ſunt de neceſſitate Confeſſionis*; quæ quidem ratio non jam reſpexit ſuam principalem ſententiam, ut intelligit *P. Conc.*, nempe quod non oporteat confiteri circumſtantias notabiliter aggravantes, utpote quia ſunt venialia; ſed reſpicit illud, *Addendum eſt* (quod immediate præcedit), *quæ ad aliam ſpeciem peccati mortalis trahunt.* Quibus verbis aperte D. Thomas ſignificat, quod circumſtantiæ peccati mortalis mutantes ſpeciem certe ſunt confitendæ, quia hæ quantitatem infinitam quodammodo habent; non vero circumſtantiæ peccati venialis, etiamſi ſint diverſæ ſpeciei, & de hoc rationem reddit, *quod venialia non ſunt de neceſſitate Confeſſionis.* Deinde id clarius confirmat addens: *Et quia circumſtantiæ aggravantes, quæ aliam ſpeciem peccato non tribuunt, vel quæ tribuunt quidem, ſed non* (nota) *mortalis peccati, non ſunt de neceſſitate Confeſſionis.* Ergo S. Doctor diſtinguit inter circumſtantias quæ tribuunt aliam ſpeciem, ſed non peccati mortalis, & inter circumſtantias quæ non tribuunt novam ſpeciem (idest peccati mortalis, ut ſine dubio intelligendum, alias comparaſſet peccatum veniale cum veniali), & utraſque circumſtantias dicit non eſſe de neceſſitate Confeſſionis. Hinc *S. Anton. dict.* §. 7. D. Thomam ſequens dicit: *Et illas quidem circumſtantias quæ trahunt peccatum in aliam ſpeciem, de neceſſitate oportet confiteri ſecundum Thomam; alias circumſtantias confiteri, cum non ſint venialia, perfectionis eſt, & non neceſſarium.* Deinde, poſtquam alias ſpecies circumſtantiarum expoſuit, inquit: *Tertiæ ſunt quæ important diſconvenientiam, ut furari multum* (puta, prout inferius addit) *furari centum florenos multo gravius eſt, quam furari unum*), *& iſtas quæ peccatum aggravant confiteri eſt perfectum, ſed quia non mutant ſpeciem, nec aggravant in infinitum, non eſt neceſſarium eas confiteri ſecundum Thomam.* Additque, *Petrum de Palude* aſſerere hanc eſſe communem ſententiam. Unde concludit S. Archiepiſcopus, confitendas tantum circumſtantias, quæ mutant ſpeciem, & aggravant in infinitum, adducens exemplum de furto in loco ſacro.

Probatur 2. rationibus. Ratio 1. quia in Tridentino *Seſſ.* 14. *cap.* 5. ſic dicitur: *Eas circumſtantias in Confeſſione explicandas quæ ſpeciem peccati mutant, quod ſine illis peccata ipſa neque a pœnitentibus integre exponantur, neque judicibus innoteſcant, & fieri nequeat, ut de quantitate criminum recte cenſere poſſint, & pœnam quam oportet pro illis pœnitentibus imponere.* Ex quibus verbis videtur non obſcure Concilium excludere obligationem confitendi alias circumſtantias quam mutantes ſpeciem: quia has ſufficere ſatis innuit ad hoc, ut Confeſſarius rectum efformet judicium de gravitate criminum, & de pœna imponenda. Ratio 2. quia alias pœnitentes ſemper inter anguſtias fluctuarent, cum ſemper dubitare poſſent de integritate ſuarum Confeſſionum, in determinando quæ circumſtantiæ ſint vel ne notabiliter aggravantes: Et ideo dicit *D. Th. l. c. quæſt.* 5. *ad* 2. *Determinata quantitas peccati non poteſt Sacerdoti innoteſcere, quia nec ipſe peccator ſcit; unde ſufficit quod cognoſcat quantitatem quæ ex ſpecie peccati conſurgit.* Unde hujus ſententiæ *Lugo* aſſignat rationem a priori, dicens, quod Chriſtus nihil aliud præcepit quam Confeſſionem peccatorum: qui autem explicat circumſtantias

ſtantias mutantes ſpeciem peccati, jam vere confitetur & explicat eſſentiam peccati, cum peccati quidditas ſiva eſſentia tantum ſumatur ex ipſius ratione ſpecifica. Ratio 3. quia ſi teneremur manifeſtare circumſtantias notabiliter aggravantes, teneremur etiam confiteri notabiliter minuentes, nempe ſi quis peccavit ex ira, metu, intenſiori paſſione, ex inductione aliorum, & ſimilibus; quam obligationem etiam Adverſarii negant. Ratio ultima & potior, quam tradunt doctiſſimus *Cabaſſutius*, *Lugo*, *Salm.* & *Roncaglia*, eſt, quia nemo tenetur ſervare legem dubiam, ut fuſe probatum eſt in *Diſſert. de Opin. probab. Tom. I. l. 1. n. 53. cum communi* DD. ex S. Iſidoro in *c. Erit autem d. 4. &c. cum jure c. 31. de Offic. & Pot. Jud. del. & c. Suas. de Simon. & ex D. Th. Quodlib. 14. de Verit. quaſt. 17. a. 3.* ubi ait: *Nullus ligatur per præceptum aliquod, niſi mediante ſcientia illius præcepti*. Scientia autem, ut certum eſt apud omnes, & docet idem *D. Th. part. 1. quaſt. 1. art. 2.* eſt certa notitia alicujus rei; Unde cum lex confitendi circumſtantias aggravantes, ſit valde dubia, ad illam non tenemur; & ideo (bene ait *Lugo*) Tridentinum non explicavit hanc obligationem illas confitendi, quia non ſatis Concilium id colligere potuit ex Chriſti verbis, & Sacramenti inſtitutione.

Nec obſtat 1. Rituale Rom. dicens eſſe obligationem confitendi *ſpeciem, & circumſtantias explicatu neceſſarias*. Nam reſp. quod aliquando etiam adeſt obligatio confitendi circumſtantias notabiliter aggravantes, ut recte dicunt *Lugo d. 16. n. 121. & Salm. c. 8. n. 27.* quando ſcilicet inducunt cenſuram, vel reſervationem, aut quando (ut diximus) Confeſſarius interroget, putatque neceſſe id ſcire ad medicinam, reſtitutionem imponendam. Quoad auctoritatem Catechiſmi oppoſitam, videtur quod illa nimis probat, nam videtur imponere obligationem explicandi circumſtantias non ſolum aggravantes, ſed etiam minuentes; quod non eſt credibile; quis enim unquam dixit, quod ſi quis confiteretur homicidium, & taceret illud commiſiſſe ex vehementi paſſione, vel in rixa, ſacrilegam faceret Confeſſionem? Unde debemus fateri hic mentem Catechiſmi non ſatis intelligi.

Non obſtat 2. dicere, quod circumſtantiæ notabiliter aggravantes debent explicari, ut Confeſſarius debitam pœnam imponat. Nam bene reſpondet *Lugo*, in pœnitentia injungenda non requiri omnimodam, ſed tantum quandam æqualitatem, quæ utique ſervari poteſt, ſi manifeſtetur ſpecies peccati, licet non explicentur circumſtantiæ aggravantes. Hinc *D. Th. l. c. ad 2.* ubi hanc quidem objectionem ſibi efformat, ſic reſpondet: *Sufficit, quod Sacerdos cognoſcat quantitatem, quæ ex ſpecie peccati conſurgit*. Non obſtat 3. dicere quod prima opinio ſaltem eſt tutior, & ideo omnino ſervanda in materia Sacramenti ex Prop. 1. damn. ab Innoc. XI. Nam bene reſpondent *Cardin. in 2. Criſ. d. 2. n. 107. & Croix n. 978.* quod qui ſequitur ſecundam ſententiam, non exponit Sacramentum periculo nullitatis, cum ad valorem Sacramenti ſufficiat Confeſſio formaliter integra, quæ jam probabiliter habetur in Confeſſione peccatorum, etſi non explicentur circumſtantiæ aggravantes; Unde etiam inferunt, quod quælibet opinio probabilis negans aliqua peccata differre ſpecie, non ſubjacet damnationi, quia ſi forte ante Deum eſt falſa, nihilominus jam adeſt Confeſſio formaliter integra. Hinc probabiliter dicunt *S. Antonin. l. c. Lugo d. 16. n. 12. & Salm. c. 8. n. 23. cum Pal. & Dicaſt.* quod per ſe loquendo pœnitens non tenetur quantitatem furti explicare. Dicitur *per ſe loquendo*, nam aliunde, quia ut plurimum Confeſſarius inquirere debet de quantitate furti, ad hoc, ut ſciat quomodo ſe gerere debeat circa abſolutionem impertiendam, & obligationem reſtitutionis imponendam; ideo ut plurimum tenetur pœnitens confiteri in furto circumſtantiam quantitatis.

469 Quæritur II. Utrum qui commiſit inceſtum, explicare debeat qualitatem, atque gradum? Duo igitur hic vertunt dubia. Dubitatur 1. An inceſtus cum conſanguineis differat ſpecie ab inceſtu cum affinibus? Affirmant *Leſſius l. 4. cap. 3. n. 79. Salm. de 6. Præc. c. 5. n. 30. Roncaglia de 6. Præc. c. 5. quæſt. 2. Croix l. 6. part. 2. num. 1074. & alii*. Ratio, quia, ut dicunt, licet omnes inceſtus eandem reverentiam ſanguini debitam offendant, diverſa tamen difformitate eam lædit inceſtus cum conſanguineis, quam inceſtus cum affinibus; nam inter conſanguineos conjunctio provenit ex vinculo intrinſeco, ideſt ab identitate ejuſdem ſanguinis per generationem accepti, conjunctio autem inter affines provenit ex vinculo extrinſeco, nempe ex copula habita cum ipſorum conſanguineis. Alii tamen probabilius negant differre inceſtum cum conſanguineis ab inceſtu inter affines, ut *Lugo d. 16. n. 313. & 316. Sanch. de Matrim. d. 26. num. 7. & 8. Tamb. in Method. Conf. c. 7. §. 7. n. 48. cum Megala, Soto, & Cajet. in 2. 2. quæſt. 154. art. 9.* Ratio, quia (ut ait *Lugo*) materialiter ſe habet, quod conjunctio oriatur ex ſanguine, aut ex Matrimonio, cum ex eodem motivo prohibetur copula cum conſanguineis, quam cum affinibus. Et pro hac ſententia ſine dubio eſt *D. Thomas 2. 2. quæſt. 154. art. 9. ad 2.* ubi ſic docet: *Perſona affinis conjungitur alicui propter perſonam conſanguineam conjunctam, & ideo quia unum eſt propter alterum, ejuſdem rationis inconvenientiam facit conſanguinitas, & affinitas*.

Bene tamen excipiendum puto inceſtum inter Privignum & Novercam, interque Socerum & Nurum, ut dicunt *Salm. l. c.* & indicat *Lugo n. 316.* Ratio, quia debitum reverentiæ, quod eſt motivum ſpeciale prohibendi congreſſum Parentum cum Filiis, eſt etiam motivum prohibendi copulam inter Novercam & Privignum, vel Socerum & Nurum. Inceſtus autem cum affinibus extra primum gradum, commune eſt inter DD. eſſe ejuſdem ſpeciei.

Dubitatur 2. An in Confeſſione ſint explicandi omnes gradus inceſtus commiſſi cum conſanguineis uſque ad quartum gradum? *Prima* ſententia affirmat cum *Nav. c. 7. n. 4. & Angel. Vaſq. Suar. &c. ap. Salm. de 6. Præc. c. 5. num. 33.* Ratio, quia eſt ſpecialis reverentia inter unum gradum conſanguinitatis, & alium: Idem tenet *Bon. de Matr. q. 4. p. 16. num. 7. cum Laym. Conc. Valent.* ſed alia ratione ducti, quia alias non explicaretur ſubſtantia ſive individuum peccati.

Secunda ſententia docet, ſolum inceſtum cum conſanguineis in primo gradu, tam lineæ rectæ quam transverſalis, ſpecie differre ab aliis gradibus. Quoad primum gradum lineæ rectæ, hæc ſententia videtur omnino tenenda (contra *Tamb.*) tanquam communis cum *Salm. n. 3. Cajet. Lugo, Roncag. &c.* Ratio, quia cuique patet hujuſmodi inceſtum longe eſſe diverſum ab aliis; Imo recte *Lugo de Pæn. d. 16. n. 314. & Tournely tom. 3. p. 490. Concl. 2.* docent explicandum, an Pater peccarit cum filia, vel cum Matre filius, quia ſua culpa habeat diverſam malitiam ratione ſpecialis reverentiæ Matri debitæ. An autem differat inceſtus in primo gradu lineæ rectæ ab aliis ejuſdem lineæ gradibus? Affirmat *Croix cum Bonaſp.* ſed negat probabilius *Lugo n. 315.* Majus dubium eſt, an inceſtus cum conſanguineis in primo gradu lineæ transverſalis, nempe cum fratre aut ſorore, differat ſpecie ab aliis gradibus? Affirmant *Leſſius l. 4. c. 3. n. 79. Lugo n. 143. Salm. n. 28. 31. & 33. Roncaglia de 6. Præc. c. 5. qu. 2. Croix l. 6. part. 2. n. 1074. & Sanch. de Matr. l. 7. d. 52. n. 11.* Ratio, quia reverentia, quæ debetur fratribus vel ſororibus, eſt diverſæ rationis ab ea, quæ debetur aliis conſanguineis; coitus enim cum ſorore videtur ab ipſo jure naturæ interdictus. Quoad ceteros vero gradus conſanguinitatis dicunt *Leſſ. n. 90. Roncaglia l. c. & Salm. n. 36. eod. loc. & de Sacram. Pœnitent. c. 8. n. 31.* non differre ſpecie inceſtum; ſed gradum propinquiorem inducere circumſtantiam tantum aggravantem.

Tertia ſententia, quam tenent *Cajet. in S. Thomas 2. 2. quæſt. 154. art. 9. Bonac. loc. citat. nu. 6. Pal. d. 4. part. 7. num. 11. Pontius cap. 32. num. 3. Tamburr. cap. 7. §. 7. num. 48. cum Megala, Diana, &c.* item *Palud. Gabr. Vict. Nav. Arm. Vega, Henr. Led. Scotus, Abul. Soto, ac alii, multi ap. Sanch. loc. citat.* (qui cum *Felli* vocat valde probabile) cenſet, omnes inceſtus inter conſanguineos, excepto tantum primo gradu in linea recta, eſſe ejuſdem ſpeciei. Ratio 1. quia, excepto dicto primo gradu lineæ rectæ, alii gradus tantum conſtituunt circumſtantiam aggravantem, quam explicandi valde probabile eſt (ut vidimus ſupra *num. 468.*) non eſſe obligationem. Ratio 2. quam affert *Cajetanus*, eſt, quia commixtio conjugalis inter conſanguineos, præterquam cum Parentibus, eſt tantum vetita ab Eccleſia, non vero de jure naturali; olim enim jam licitum fuit filiis Adam ſuis ſororibus copulari. Nec obſtat dicere, quod ſive malitia talium inceſtuum oriatur ex lege naturali, ſive ex prohibitione Eccleſiæ, ſemper hujuſmodi inceſtuoſi peccant contra reverentiam, quæ conjunctis debetur: Eccleſia enim, cum aliquid præcipit, ponit materiam præceptam in ea ſpecie virtutis, ratione cujus illud præcipit, Eccleſia autem propter eandem reverentiam ſanguini debitam jubet ab his congreſſibus Fideles abſtinere. Nam reſpondetur, quod licet Eccleſia, prohibendo commixtionem propinquorum uſque ad quartum gradum, elevaverit hujuſmodi abſtinentiam ad virtutem pietatis naturaliter debitæ ſanguine junctis, non per hoc tamen effecit, quod propinquitas horum graduum induceret diverſitatem ſpecificam naturalem; naturalis enim diverſitas ſpecifica graduum tantum eſt deſumenda ex difformitate per ſe naturali, quæ probabiliter non adeſt inter gradus conſanguinitatis (præter primum lineæ rectæ, ut diximus), magis enim & minus non variant ſpeciem. Et pro hac ſententia videtur indubitanter eſſe (ut non dubitat *Cont. Tournely t. 3. p. 490. in fin.* licet hic Auctor ſit pro contraria ſententia) etiam *D. Thomas 2. 2. qu. 154. a. 9. ad 3.* ubi ſic ait: *In commixtione perſonarum conjunctarum aliquid eſt, quod eſt ſecundum ſe indecens & repugnans naturali rationi, ſicut quod commixtio fiat inter Parentes & filios, quorum eſt per ſe & immediata cognatio, nam filii naturaliter honorem debent Parentibus. Aliæ vero perſonæ quæ non conjunguntur ſecundum ſeipſas, ſed per ordinem ad Parentes, non habent ita ex ſeipſis indecentiam, ſed variantur circa indecentiam ſecundum conſuetudinem & legem humanam, vel Divinam*, ideſt poſitivam de jure Divino. Et idem videtur docere D. Auguſtinus (*ap. D. Thom. in eod. Art. 9.*) dicens: *Commixtio ſororum & fratrum quanto fuit antiquior compellente neceſſitate, tanto poſtea facta eſt damnabilior Religione* (ideſt Eccleſia) *prohibente*. Prima ſententia eſt minus probabilis; ſecunda, & tertia æque probabiles videntur.

„ Ad integritatem Confeſſionis prærequiritur diligens exa- 471
„ men, pro capacitate pœnitentis, temporis mora, & cete-
„ tis circumſtantiis. Ad id autem ſufficit diligentia medio-
„ cris, qualem vir prudens in arduis negotiis adhibet, qua-
„ lem moraliter loquendo docti, & timorati adhibere ſolent,
„ etiamſi quis putet, majori diligentia plura ſe reperturum.

„ Bon.

Bon. tom. 1. d. 5. quæſt. 4. Laym. lib. 5. tr. 6. c. 8. Poſt mediocrem autem iſtam diligentiam non tenetur de anteacta vita ulterius cogitare; & ſi quid occurrat, quod videatur non eſſe in Confeſſione explicatum, poteſt ſibi perſuadere, cum cæteris id memoratum fuiſſe. *Dian. p. 3. t. 4. R. 107. ex Sanchez.* Animadverte tamen propoſit. 11. inter proſcriptas ab Alex. VII.

2. Examen hoc a Confeſſario poteſt ſuppleri, quod tamen *Suarez* reprobat in Confeſſionibus longis diligentiorum, eo quod impoſſibile fere ſit, ut quis repetente rogatus omnia recordetur; & tantum admittit in rudibus. *(Adverte id quod habetur circa hoc in Catech. Rom. part. 2. c. 5. n. 60.* ubi: *Si Sacerdos hujuſmodi homines prorſus imparatos cognoverit, humaniſſimis verbis a ſe dimittat, hortabiturque, ut ad cogitanda peccata aliquod ſpatium ſumant, ac deinde revertantur. Quod ſi forte affirmaverint ſe in eam rem omne ſtudium contuliſſe, quoniam Sacerdoti maxime verendum eſt, ne ſemel dimiſſi amplius non redeant, audiendi erunt, præſertim ſi emendandæ vitæ ſtudium aliquod præſeferant, adducique poſſunt, ut negligentiam ſuam accuſent, quam ſe alio tempore accurata meditatione compenſaturos promittant.)* Quos etiam monet *Sa, verb. Confeſſio*, bona fide confeſſos non nimis rogandos de Confeſſionibus præteritis, niſi intelligatur aliquid neceſſarium defuiſſe. Vide *Fagund. Dian. p. 3. t. 4. R. 89. (Vide dicenda n. 505.)*

3. Non eſt neceſſarium peccata ſcribere, ne memoria excidant, ut contra *Bon.* docent *Suar. Vaſq.* & alii. Imo *Sotus* dicit id non conſulendum, ob periculum evulgationis. Melius tamen *Laym. Conin.* & alii aſſerunt ſuadendum eſſe; dummodo vitetur anxietas nimia, propter quam ſcrupuloſis prohiberi poteſt.

4. Invalida eſt Confeſſio non integra, ex ignorantia, vel negligentia moraliter culpabili, ut verius docent *Suarez*, & alii communiter, contra *Sot.* quia *Trident.* requirit diligens examen.

5. Non officit integritati, per ſe loquendo, ſi quis ſubinde gravius lapſus, id alteri prius confiteatur, & deinde ordinario ſuo venialia tantum (qui imprudenter id ægre ferret, prohibebit, aut reprehendet); niſi tamen ea occaſione maneat in morali occaſione peccandi, aut ideo circumeat, ut liberius peccet: tunc enim graviter peccabit, & ob defectum attritionis Confeſſio erit nulla. Ita *Filliuc. Laym. l. 5. t. 6. Card. de Lugo d. 16. n. 57.*

Ex circumſtantiis minuentibus illæ tantum explicandæ ſunt, quæ vel omnino tollunt malitiam, vel ex mortali faciunt veniale, ut parvitas materiæ, indeliberatio, &c. (v. g. ſi die Veneris ignorans comediſſet carnes); vel alioqui notabiliter mutant judicium Confeſſarii, ſaltem quoad ſpeciem.

7. Ad ſervandam integritatem Confeſſionis, peccata mortalia dubia ut dubia, loquendo de dubio proprie dicto, ſunt aperienda, ut docet *Suarez in 3. part. t. 4. d. 2. ſe. 9. n. 7. Sanchez, Dian. Card. de Lugo d. 16. nu. 63. Bon. d. 5. quæſt. 5. ſect. 2. part. 2. diff. 4.* & alii *commun.* contra *Conin.* Ratio eſt, tum quia peccata, quæ ſunt in conſcientia, debent manifeſtari, at dubia ut dubia ſunt in conſcientia: tum quia in negotio ſalutis, & medio ad hanc neceſſario, non tam habet locum illud axioma: Melior eſt conditio poſſidentis, quam hoc: In dubio tutior pars eligenda eſt. (Excipiunt tamen ſcrupuloſi, & ii, quibus diu poſt patratum peccatum ſuboritur aliquod dubium, ſi alias ſoliti ſint ſolicite Confeſſionem inſtituere: quia non eſt dubium prudens). Quod ſi poſtmodum accipiat notitiam certam, iterum rurſus eſſe confitendum, tanquam certum, docent *Tur. & Sanchez 1. mor. cap. 16. n. 69.* Dubitat tamen *Card. de Lugo d. 17. ſect. 2. num. 79. & 92.* ſuadetque id ut ſecurius. V. *Dian. par. 3. tr. 4. Reſ. 60. & 107.* Si vero peccatum confeſſus ſit ut certum, & poſtea de eo dubitet, an fecerit, non tenetur iterum confiteri ut dubium. *Lugo, & Tamburin. exped. conf. d. 4. c. 1.* qui idem cenſent, etſi poſtmodum certo comperiat, ſe non feciſſe. Monet autem *Suar. & Tamb. loc. citat.* ſi quis ſola peccata dubia confiteatur, monendum, ut addat aliquod certum ex alias confeſſis; quod ſi id haberi non poſſit, abſolvendum ſub conditione.

473 Quæritur igitur, an ſit obligatio confitendi peccata mortalia dubia, vel in dubio an fuerint confeſſa? Tres quæſtiones hic occurrunt diſcutiendæ, valde ſcitu neceſſariæ ad praxim. Dubitatur 1. an teneamur confiteri mortalia poſitive dubia, nempe ſi utrinque adſint rationes probabiles, quod peccatum mortale fuerit vel non fuerit commiſſum? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Merbeſ. de Euch. p. 348. quæſt. 5. Habert t. 6. p. 244. quæſt. 6. Concina t. 9. p. 329. n. 10.* & alii Antiprobabiliſtæ; qui dicunt in opinionibus æque probabilibus tutiorem ſequendam eſſe. *Secunda* vero ſententia communiſſima negat, eamque tenent *Sanch. l. 1. Dec. c. 10. num. 76. Suar. in 3. par. t. 4. d. 22. ſe. 9. n. 6.* (ubi hanc tuetur, etiamſi probabilius ſit peccatum eſſe commiſſum) *Sylveſt. v. Confeſſio 2. quæſt. 1. §. 3. Sylvius in 3. par. quæſt. 6. art. 4. ad 3. Roncaglia c. 2. quæſt. 7. Anacl. p. 606. num. 55. Eſcob. tr. 15. n. 183. Bonac. d. 4. quæſt. 4. par. 1. Holzmann p. 112. n. 458. cum communi, Viva de Euch. quæſt. 4. art. 7. num. 9.* (pariter aſſerens eſſe communem) *Tambur. Meth. Comm. c. 1. §. 9. n. 95.* dicens hanc eſſe certam apud omnes) *Fill. tr. 7. c. 4. n. 109. Diana par. 4. tr. 3. R. 5. Sporer de Pœnitent. nu. 389. & Salm. de Euch. c. 7. num. 29. cum Gerſon. Henr. Diaſt.* & alii Probabiliſtæ communiter. Ratio, quia quiſque poteſt licite ſe conformare opinioni vere probabili. Recte vero advertunt *Holzmann num. 463. & Viva loc. cit. num. 5. cum Sanch. Henr. & aliis*, quod in articulo mortis, ſi quis dubitet an peccatum grave patraverit, vel an illud confeſſus ſit, ſciens nunquam Sacramentum Pœnitentiæ poſt tale peccatum ſuſcepiſſe; tunc ad effugiendum damnationis periculum teneretur, non jam peccatum illud poſitive dubium confitari, ſed vel abſolutionem ſacramentalem ſuſcipere, vel ſaltem actum Contritionis elicere. At huic dices: Contritio neceſſario includit votum Confeſſionis, unde, cum poſſit fieri Confeſſio, non ſufficit Contritio. Reſpondet *Holzmann num. 462.* quod Contritio revera ex ſe habet vim delendi peccatum, & in tantum non delet mortalia certa ſine voto confitendi, in quantum, cum adſit præceptum Divinum illa confitendi, non vere contereretur, qui, cum poſſit, hanc obligationem nollet implere. Sed hoc currit ubi peccatum mortale eſt certum, & ideo materia neceſſaria Confeſſionis; Non vero ſi peccatum eſt dubium, tunc enim, cum illud non ſit materia neceſſaria, ſicut Contritio ſine voto Confeſſionis delet venialia, ita & mortalia dubia.

Dubitatur 2. an teneamur confiteri mortalia negative dubia? *Prima* ſententia communior affirmat, & hanc tenent *Buſemb. ut ſupra, Sanch. loc. cit. num. 66. Suar. num. 7. Lugo d. 16. ſe. 2. §. 3. Pal. par. 9. numer. 17. cum Nav. Sylveſtr. & Laym. Anacl. p. 606. numer. 54. Diana par. 10. tr. 12. num. 2. Eſcob. l. 15. num. 176. Tamb. Meth. Conf. lib. 2. c. 1. §. 3. num. 14. Laym. de Conf. c. 5. §. 4. num. 37. Roncaglia cap. 2. quæſt. 7. R. 1. Sporer n. 392. Salmant. de Pœn. c. 8. num. 35. ex D. Thoma in 4. d. 21. quæſt. 1. art. 3. ad 3.* ubi ſic ait: *Et ſimiliter periculo ſe committit qui de hoc quod dubitat eſſe mortale, negligit confiteri. Non tamen debet aſſerere illud eſſe mortale, ſed cum dubitatione loqui, & judicium Sacerdotis expectare, cujus eſt diſcernere inter lepram, & lepram.* Ratio 1. eſt, quia in Trident. *Seſſ. 14. c. 5.* ſic habetur: *Oportere a Pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum poſt diligentem ſui diſcuſſionem conſcientiam habent, in Confeſſione recenſere.* Si ergo ex Concilio confitenda ſunt omnia mortalia, quorum conſcientia habetur; etiam ſunt confitenda mortalia dubia, quorum dubia habetur conſcientia. Ratio 2. quia lex Confeſſionis eſt in poſſeſſione, unda in dubio peccatum eſt confitendum. Ratio 3. quia hæc videtur univerſalis, & inveterata praxis Fidelium, & ideo ſupponitur emanaſſe ex Chriſti inſtitutione, & per traditionem uſque nunc fuiſſe obſervatam. *Secunda* vero ſententia negat, quam tenent *Merbeſ. pag. 248. qu. 5. Habert tom. 6. pag. 244. qu. 6.* ubi ſic ait: *Qui dubitat abſque ratione probabili, dubium deponere debet. Conink tr. 2. d. 7. dub. 8. Holzmann pag. 113. num. 459. Marchant. in Tribun. tr. 4. tit. 6. qu. 5. Sa v. Euchariſtia, numer. 23. Mazzotta tr. 1. d. 1. q. 3. cap. 5.* & probabilem vocant *Laym. loc. cit. num. 37. in fine, Viva de Pœn. q. 2. art. 2. num. 7.* citans *S. Antonin. Pelud. Leſſ. Tab. Præp. Amic. Haunold. &c.* item *Boſſ. Henn. Ferrantin. de Januar. &c. ap. Guimen. ac Croix l. 6. part. 2. num. 609.* qui vocat probabiliorem ex rationibus intrinſecis. Et revera, licet prima ſententia ſit valde probabilis, & magna auctoritate roborata, hæc tamen ſecunda non videtur ſua probabilitate deſtituta. Ratio 1. quia Tridentinum *loc. cit.* non obligat Pœnitentes niſi ad confitenda *omnia peccata mortalia, quorum conſcientiam habent.* Non dicit, uti ſunt in conſcientia, nempe vel ut certa, vel ut dubia, ſed quorum conſcientiam habent, quod importat habere notitiam certam peccati; conſcientia enim (ut ait S. *Bernard.*) nihil aliud eſt, *niſi cordis ſcientia*, & judicium practicum de peccato commiſſo. Conſcientia autem dubia neque eſt ſcientia, neque judicium, ſed ſuſpenſio judicii; unde minime dici poteſt habere conſcientiam peccati, qui nullam rationem habet quod illud commiſerit; Et ſic reſpondetur primæ rationi oppoſitæ. Id confirmatur ex eodem Trid. *ibidem*; ubi additur: *Conſtet enim nihil aliud in Eccleſia a pœnitentibus exigi, quam ut, poſtquam quiſque diligentius ſe excuſſerit, ea peccata confiteatur, quibus ſe Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit; Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in univerſum eadem Confeſſione incluſa intelliguntur.* Ergo ſicut pœnitens non tenetur confiteri venialia, ita nec peccata dubia, cum dicat Concilium, pœnitentem nihil aliud confiteri debere niſi mortalia quorum meminit; dubitare autem non eſt quidem meminiſſe, imo potius eſt non meminiſſe. Ratio 2. quia non eſt pro delicto dubio onus certum imponendum; nec in dubio an lex exiſtat, adeſt legis obligatio (ut ſapienter ait Bened. XIV. *Notif. 80. n. 10.*); nam licet ſit lex confitendi certa mortalia, & ideo qui certus eſt de mortali commiſſo, & dubitat negative (nam ſi dubitet poſitive, mox infra dicemus) tenetur confiteri, non tamen exiſtit certa lex confitendi mortalia dubia. Et ſic reſpondetur ſecundæ rationi oppoſitæ.

Nec obſtat auctoritas D. Thomæ allata; ibi enim S. Doctor revera non loquitur de eo, qui poſt diligentiam efformat ſibi judicium, quod peccatum ſuum ſit dubie mortale, & ideo dubium deponit ex regula præfata, nempe quod non datur certa obligatio, ubi delictum eſt dubium; ſed loquitur de eo qui certus eſt de ſua actione mala, & neſcit diſcernere an fuerit vel ne mortalis, hic utique tenetur diligentiam adhibere, ut dubium deponat; unde cum neſcit illud deponere,

Digitized by Google

nero, tenetur ſtare judicio Confeſſarii, cujus eſt diſcernere inter lepram & lepram. Neque obſtat praxis Fidelium, ut opponitur; nam reſpondent *Holzmann*, *& Elbel cum Henricx*, quod merito dubitatur an Fideles confiteantur mortalia dubia ex perſuaſione obligationis, vel an ob majus conſcientiæ levamen; propter hoc enim Fideles adſolent confiteri etiam peccata dubia poſitive, quorum Confeſſionis obligationem ipſi etiam Adverſarii fere omnes non agnoſcunt. Item ait *Holzmann*, quod præfata praxis fuerit eſt continuata ex errore, qui non poteſt inducere conſuetudinem obligatoriam.

475 Hinc inferunt *Henriq. l. 8. c. 45. n. 4. Sa v. Euchariſtia num. 23. & Granad. Leand. & alii apud Gusmen. de Euch. prop. 3. n. 2.* non teneri ad Confeſſionem, qui vult communicare, & negative dubitet, an peccaverit mortaliter, tum quia non magis urget præceptum præmittendi Confeſſionem ad Communionem, quam præceptum ſervandi integritatem Confeſſionis, utrumque enim eſt de jure Divino; tum quia præceptum Tridentini *præmittendæ* Confeſſionis (*Seſſ. 13. cap. 7.*) non obligat niſi eum, *qui eſt ſibi conſcius mortalis peccati*, nequit autem dici conſcius de ſuo peccato qui de illo dubitat. Sed huic obſtat magna difficultas, nempe quod accedens ad Communionem cum mortali negative vel poſitive dubio, ſe exponit periculo fruſtrandi effectum Sacramenti. Huic difficultati aliquis reſpondere poſſet cum *Sanch. Pontio, Vaſq. Perez, Hurt, & aliis citatis l. c. nu. 32.* non eſſe illicitum ſuſcipientibus Sacramenta uti opinione probabili, ad differentiam Sacramenta conferentium, qui nequeunt ea miniſtrare niſi cum ſententia tutiori vel ſaltem moraliter certa; Sufficit autem ad Sacramenta ſuſcipienda, ut quis accedat probabiliter diſpoſitus. Si quis autem nolit hac reſponſione uti, debet dicere cum *Holz.* oportere quod eo caſu communicaturus conteratur, vel abſolutionem Sacramentalem recipiat, (quamvis peccatum illud reticeret), ut obicem auferat peccati illius ſi forte adſuit.

476 Ceterum in praxi (ordinarie loquendo) omnino ſuadenda eſt pœnitentibus Confeſſio mortalium tam negative, quam poſitive dubiorum, cum id ordinarie proſit ad conſcientiæ tranquillitatem. Dixi *ordinarie*, nam ſcrupuloſi omnino eximi debent ab obligatione confitendi peccata dubia, ipſi enim tantum confiteri tenentur certe mortalia, & de quibus certe nunquam ſint confeſſi (vide mox dicenda in *dub. 3. ſeq. in fine*), ut communiter docent *Sanch. d. 1. 10. n. 85. Laym. n. 37. & Croix num. 611. cum Buſemb. Con. Averſe, Stoz, Cajet. Med. Henr. Nav. Rodr. &c.*

Item eximi debent ab obligatione confitendi peccata mortalia dubia ii qui ſunt timoratæ conſcientiæ, & non ſolent deliberate lethaliter peccare; hi enim in dubio rationabiliter, imo moraliter certo credere poſſunt non conſenſiſſe, quia præſumtio ſumitur ex communiter contingentibus; ita *Croix n. 611. Bon. de Pecc. d. 2. qu. 2. part. 3. nu. 19. & Seyr. Reg. Baſeo, & Herincx apud Croix l. 1. n. 546.* ac *Habert t. 3. de Conſc. c. 2. in fine*, ubi ſapienter ait: *Si vir probatæ pietatis anxius ſit, an conſenſerit delectationi venereæ, moraliter certus eſſe debet non conſenſiſſe, quia moraliter fieri nequit, ut voluntas tam firma in bono propoſito mutetur, quin dilucide advertat.* Idem docent *Salm. Scholaſt. tr. 13. d. 10. n. 193.* dicentes: *Qui habet animum ſatis firmum in bono, proinde nunquam aut raro in aliquod grave conſenſit, & ſenſualitatis motus faſtidio ſunt, non eſt aut ex qualibet permiſſione aut non reſiſtentia ſtatim conſenſum pertimeat; ea namque animi diſpoſitio videtur ſufficienter periculum auferre.* Ratio hujus a priori eſt, quia is qui habitualiter Deo adhæret, & valde timet, ne Divina Gratia privetur, ſi contingat aliquando ab eo averti, magnam ſibi vim inferre debet, ut remorſum conſcientiæ contemnat, & in peccatum deliberate ſe projiciat; id autem non poteſt agere, niſi certo advertat malum quod amplectitur, nam ut ait doctiſſimus *P. Alvarez* (*apud Croix l. c. n. 547.*): *Plenus conſenſus in mortale eſt tanta iniquitas, ut celari aut ignorari non poſſit, ſed in recenti facile agnoſcitur.* Hinc Dominus dixit S. Tereſiæ: *Nemo me amittit, niſi certo id cognoſcat.* Ad præſumendum autem, quod non adfuerit plenus conſenſus in homine pio, maxime proſunt hæ ſequentes conjecturæ, quas tradit *Croix l. 1. n. 547.* nimirum: Si talis firmum & ſæpe repetitum propoſitum habuerit nunquam peccandi mortaliter, & neſciat illud certo revocaſſe: Si cum advertit malum, terreatur, & illico tentationem repellat, ſtatimque dubitet, an conſenſerit: Si meminerit ſe timide proceſſiſſe: Si neſciat, an in vigilia, vel ſomno aliquid egerit, vel cogitaverit; ſi enim fuiſſet vigilans, jam id advertiſſet & ſciret. E converſo oppoſitum eſt cenſendum de eo qui eſt aſſuetus de facili in peccata mortalia prolabi, quia in dubio præſumitur iſte conſenſiſſe; ſi enim obſtitiſſet, utique recordaretur conatus illius quem ſibi intuliſſet ad tentationem repellendam. Unde recte concludit *Croix l. 6. p. 2. n. 612.* quod vix unquam in hujuſmodi hominibus, tam primi quam ſecundi generis, datur dubium mere negativum, præſumtio enim (ut ait cum *Soto, Sanch. Moya, &c.*) probabilitatem fundat conſenſus præſtiti, vel diſſenſus.

477 Dubitatur 3. an teneatur quis confiteri aliquod peccatum mortale certe commiſſum, in dubio an illud fuerit vel ne confeſſus? Reſpondetur: Si dubium eſt negativum, equidem tenetur illud confiteri, ut communiter docent *Sanch. l. 1. c. 10. n. 71. & Nav. Suar. Dic.* ac alii paſſim cum *Salm. c. 8. n. 34.* Contra vero ſi dubium eſt poſitivum, ita ut ille probabiliter credat peccatum illud jam confeſſum fuiſſe, adeſt ſententia non teneri ad illud confitendum; & hanc tenentur *Suar. Navar. Sylveſt. Bonac. Lugo, Salm. Croix &c.* Verum ſicut mihi probabilis minime viſa fuit opinio alibi relata eorum Auctorum, qui dicebant non eſſe obligationem implendi vota, quæ probabiliter impleta ſunt, ita nec valeo hanc approbare ſententiam quoad peccatum probabiliter confeſſum, cum obligatio Confeſſionis ſit certa, & ſatisfactio dubia. Non autem reprobo id quod iidem citati Auctores tradunt, nempe quod ille, qui diligens fuit in ſuis peccatis confitendis, ſi poſtea dubitat, an aliquod peccatum omiſerit, poſtquam multum elapſum ſit tempus a quo illud patravit, non tenetur ad confitendum, cum poſſit credere eo caſu moraliter certe jam de illo confeſſum fuiſſe. Et ſubjungit *P. Concina pag. 338. num. 43.*, quod ſi quis prius ex prava conſuetudine in plura peccata lapſus fuerit, & poſtea ſit vere converſus per conſtantem vitæ integritatem, ſi tunc dubitet, an omiſerit in Confeſſione generali vel particulari facta cum debita diligentia aliquod peccatum vel circumſtantiam, Confeſſarius prohibeat illi ne recogitet quidem de præterita vita, ſed potius imponat, ut piis meditationibus tempus impendat. Scrupuloſi autem minime tenentur peccata præterita confiteri, niſi certi ſint quod illa nunquam confeſſi fuerint, ut communiſſime dicunt *Cajet. Nav. Med. Hurt. Becan. Reg. &c. cum Croix n. 611.* Adduntque *ibid. Sa, Stoz, & alii*, ſcrupuloſum non teneri confiteri niſi quæ poteſt jurare fuiſſe mortalia, & nunquam dixiſſe. Vide dicta de hoc *Tom. I. l. 1. n. 87. v. 2. Quod nihil.*

Dubitatur 4. an qui confeſſus eſt aliquod peccatum mortale ut dubium, teneatur poſtea illud repetere, quando ut certum agnoſcit? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Tamb. Meth. Conf. l. 2. c. 1. §. 4. n. 24. Holzmann n. 489. Sporer t. 3. pag. 216. cum Arriaga, Pell. &c. Eſcob l. 15. n. 17. Elbel p. 248. n. 167. cum Baſeo, Stoz, Herincx, &c.* & hanc patrocinatur *Lugo d. 16. num. 78.* Ratio, quia peccatum illud jam explicatum fuit, uti erat in conſcientia tempore Confeſſionis, jamque directe abſolutum fuit. *Secunda* vero ſententia communis (quam ſequimur) affirmat, & hanc tenent *Buſemb. ut ſupra, Bon. d. 5. qu. 7. p. 4. n. 15. Sanch. l. 2. c. 10. num. 69. Roncaglia c. 2. qu. 8. Concina pag. 337. n. 39. Viva qu. 2. art. 3. Diana p. 10. tr. 16. R. 79.* cum aliis communiter, *Cardinas d. 51. cap. 2. in Select.* qui vocat oppoſitam improbabilem; & *Lugo l. c.* quamvis primam ſententiam tutatus fuerit, tamen ſic concedit: *Ceterum, quia in re morali non eſt facile recedendum a communi ſententia, nolo in hoc puncto aliquid definire, ſed ſecuriorem partem conſulere.* Ratio hujus ſententiæ eſt, quia, licet peccatum fuerit directe abſolutum, non tamen fuit expoſitum uti *erat* in conſcientia, prout præcipit Tridentinum, nec explicita fuit ſubſtantia peccati, quæ conſiſtit in ejus cognita gravitate; ideoque ad ſupplendam integritatem Confeſſionis opus eſt illud ut certum manifeſtare. Nec obſtat id quod opponit *Sporer*, nempe quod ſi quis confiteretur fornicatum fuiſſe decies plus minus, ſi poſtea certo adverteret undecies peccaſſe, teneretur iterum ſe confiteri. Nam reſpondetur cum *Roncag, Diana & aliis*, quod diſpar currit ratio inter primum & ſecundum caſum; in hoc enim ſecundo caſu non ita notabiliter judicium Confeſſarii variatur ſicut in primo, nam hic error numeri moraliter non eſt circa ſubſtantiam, quia juxta humanum modum loquendi in numero decimo, addita illa dictione *plus minus*, moraliter includitur undecimus & ideo ſic habet communis praxis Fidelium, qui non putant ſe eſſe obligatos ad explicandum modicum numerum, quando illum cum incertitudine, dicendo *plus minus*, expoſuerunt. In primo vero caſu, quando quis confeſſus eſt peccatum ut dubium, & deinde certum agnoſcit, error eſt circa ſubſtantiam, quia in accuſatione dubia nullo modo includitur certa, nec humano modo unquam dubia accuſatio delicti tanquam certa accipitur. 478

Probabiliſſime autem dicunt *Sanch. l. 2. c. 10. n. 69. Bon. dict. n. 15. & Salm. c. 9. n. 27. cum Suar. Con. Nunn. Dic. Veler. Cordub. Vict. &c.* communiſſime, quod ſi quis confiteretur peccatum, quod nec ipſe, nec Confeſſarius ſciebat eſſe mortale, & poſtea norit eſſe mortale ex genere ſuo, non tenetur iterum illud confiteri. Ratio, quia hoc caſu jam pœnitens expoſuit Confeſſario ſuum peccatum, uti in ſua conſcientia erat tunc, & nunc eſt, & in præſenti nihil novi occurrit, niſi quod cognoſcat nunc materiam illius peccati eſſe gravem, quod prius neſciebat.

ARTICULUS II.

Quando ſufficiat Confeſſio integra formaliter?

479 *Quæ ſit integritas formalis? & quis cenſeatur phyſice impotens ad integritatem materialem? I. Mutus. An hic teneatur confiteri ſcripto, aut per ſigna? II. Surdus. III. Ignarus idiomatis. An hic teneatur confiteri per Interpretem? IV. Moribundus.*

480 *An abſolvendus moribundus qui dat ſigna doloris Sacerdoti præſenti, quin poſſit ullum peccatum explicare?* 481. *An abſolvendus infirmus ſenſibus deſtitutus, qui per teſtimonium adſtantium oſtendit deſiderium abſolutionis? Au tunc abſolutio danda ſit abſoluta, vel conditionata?* 482. *Quid ſi nullum dederit ſignum pœnitentiæ?* 483. *Quid ſi fuerit deſtitutus in actu peccati?*

484 *Quando ſufficiat integritas formalis ob periculum mortis?*

485 *An*

I. Propoſitum *Firmum* importat, ut Pœnitens habeat voluntatem omnino deliberatam non recidendi, & ſit animo ita diſpoſitus, ut nullius mali timore, & nullius boni cupidine peccatum in poſterum admittere velit.

Sed hic dubium ſit, an prudenter credi poſſit, quod firmum habeat propoſitum Pœnitens, qui aſſerit nolle amplius relabi, ſed certo credit ſe relapſurum? *Prima ſententia* affirmat, & hanc tenent *Nav. Man. c. 9. n. 18.* (qui aſſerit communem) *Laym. c. 4. n. 8. Sporer p. 204. n. 310. Pal. p. 2. n. 15.* item *Suar. Sylveſt. Con. Henr. Vega, &c. apud Salm. c. 5. n. 53.* Ratio, quia propoſitum voluntatis non relabendi bene conſiſtere poteſt cum judicio intellectus de lapſu futuro ex cognita fragilitate. Sed pace tantorum DD. omnino ſequendam puto oppoſitam ſententiam, quam tenent *Buſemb. ſupra n. 10. Concina p. 255. n. 3. & Croix l. 6. p. 2. num. 1823. v. Objic.* Non nego quod ſpeculative loquendo bene poſſet conſiſtere firmum propoſitum voluntatis cum cognitione relapſus; ſed cum quis certo credit ſe relapſurum, practice certam ſuſpicionem præbet propoſitum ſuæ voluntatis non eſſe ſatis firmum; impoſſibile eſt enim, ut quis firmiter proponat ſe emendare, ſciens quod Deus ſuam Gratiam coadjuvantem non denegat facienti quantum in ſe eſt, & his non obſtantibus, credat certo ſe ad ſua peccata rediturum. Unde recte ait *Croix l. c.* quod talis Pœnitens priuſquam abſolvatur diſponi debet, ut ſperet, non per vires ſuas, ſed per Dei auxilium a peccatis liberatum iri. Secus vero dicendum, ſi Pœnitens ex ſua præterita fragilitate timeret relapſum, communiter enim dicunt DD. cum *Nav. c. 3. n. 13. Croix l. 6. p. 2. n. 1733.* & aliis, quod ad ſerium propoſitum non requiritur, ut credatur nullus relapſus ſecuturus, ſed ſatis eſt nunc adeſſe ſeriam voluntatem non relabendi; nam bene poteſt conſiſtere voluntas reſipiſcendi cum timore lapſus ex mutatione voluntatis. Hinc recte loquit *Gerſon tr. 8. ſuper Magnif. part. 3.* quod pœnitens Confeſſario interroganti: *Credis tu quod nunquam cades in tale peccatum? reſpondeat, ego fragilis formido lapſum, non tamen volo nunc caſum; de futuro miſericordiæ Dei me commendo, deprecans, ut me cuſtodiat a peccato; Quod ſi ceciderit fragilitas mea, deprecor, ut reſurgam.*

II. Requiritur, ut propoſitum ſit *Univerſale* circa peccata mortalia; quidquid enim dicant *Aversa, Dicaſt. Hurtad. & Platell. ap. Croix n. 898.* aſſerentes, quod, ſicut ſufficit dolor particularis, ita etiam particulare propoſitum, modo excludat poſitivam peccandi voluntatem; Oppoſitum tamen omnino eſt tenendum cum ſententia communi, quam docent *Laym. c. 4. n. 20. Pal. p. 2. n. 16. Lugo d. 14. n. 52. Concina p. 259. n. 10. Mazzotta to. 7. p. 343. & Croix l. c. cum Nav. Con. Tamb. Eſcob.* & aliis paſſim, ex *D. Th. 3. p. q. 87. a. 1. ad 1.* ubi ait: *Pœnitentia de peccatis mortalibus requirit, quod homo proponat abſtinere ab omnibus, & ſingulis.* Ratio, quia licet dolor particularis, puta ſi concipiatur ex turpitudine ſpeciali (ut diximus n. 443.) alicujus criminis, ſatis ſit ad valorem Confeſſionis, cum dolor reſpiciat tantum peccata commiſſa, quæ Pœnitens declarare debet; non tamen ſufficit propoſitum particulare, cum quiſque teneatur abſolutam, & poſitivam habere voluntatem omnia mortalia vitandi; Unde Tridentinum *Seſſ. 14. c. 4.* loquens de Contritione in genere, dicit, *eſt animi dolor ac deteſtatio de peccato commiſſo*, non dicit de omnibus peccatis; loquens vero de propoſito, dicit, *cum propoſito non peccandi de cetero*; particula autem *non* utique importat propoſitum univerſale vitandi omnia mortalia. Secus vero eſt de propoſito circa venialia, in his enim ſufficit (ut docet idem *D. Th. l. c.*) quod Pœnitens proponat abſtinere ab aliquo, abſque eo quod proponat abſtinere ab omnibus.

III. Requiritur, ut propoſitum ſit *Efficax*, ideſt aptum efficere quod proponitur; Et ideo oportet, quod pœnitens non ſolum proponat peccatum vitare, ſed etiam media adhibere ad peccatum vitandum, & ſignanter occaſiones proximas peccandi, ut communiter docent DD. vide *Sporer p. 205. n. 313.* Non ſemper autem verum eſt, tunc ſolum propoſitum eſſe efficax, quando efficitur id quod proponitur; alias, quoties pœnitens recideret, toties teneretur repetere Confeſſiones; Relapſus enim non ſemper eſt ſignum propoſiti infirmi, ſed ſæpius tantum ſignum eſt mutatæ voluntatis; nam bene poteſt accidere, quod quis verum habeat amorem Dei prædominantem, & firmum propoſitum nunquam peccandi, & nihilominus illum peccet, prout D. Petrus vere propoſuit potius mori, quam Chriſtum negare, & tamen ad primam Ancillæ vocem negavit. Id ſane probatur ex D. Gregorio (*Hom. 30. in Evang.*) qui dixit: *In quorumdam corda venit Deus, & manſionem non facit; ad perpetranda peccata redeunt, ac ſi minime planxiſſent.* Confirmatur ex Rituali Rom. ubi dicitur: *In peccata facile recidentibus, utiliſſimum fuerit conſulere, ut ſæpe, puta ſemel in menſe, vel certis diebus ſolemnibus, confiteantur, &, ſi expediet, communicent.* Principalis autem efficacia propoſiti (ut ſupra innuimus) conſiſtit in avellendis occaſionibus proximis peccandi, aut in mediis debitis adhibendis, ut ipſæ, ſi ſint neceſſariæ, ex proximis fiant remotæ; Unde hic diligenter de his agere oportet.

432 Quæritur III. Quomodo ſe gerere debeat Confeſſarius cum iis, qui ſunt in occaſione peccandi? Et hic dubitatur 1. Quotuplex ſit Occaſio, & quotuplex periculum peccandi? Occaſio diſtinguitur 1. in Proximam, & Remotam. Occaſio *Remota* eſt illa, in qua homines conſtituti regulariter ut plurimum non peccant. Occaſionem vero *Proximam* alii, ut *Nav. Man. c. 3. n. 14. Bon. de Matr. d. 4. p. 14. n. 11. Laym. de Pœn. c. 4. n. 9. Conc. p. 260. n. 13. & Spor. nu. 323.* definiunt eſſe illam, in qua creditur pœnitens nunquam vel raro a peccato abſtinere. Sed definitio hæc non placet; melius dicendum cum *Sanchez Dec. l. 1. c. 8. n. 1. Holzm. n. 500. Lugo d. 14. n. 149. Suar. d. 32. ſe. 2. n. 4. Contin. Tourn. t. 2. p. 255. Wigandt. tr. 5. n. 50. Croix l. 5. n. 252. Viva de Pœn. q. 3. art. 4. n. 5. P. Segneri Conf. inſtr. c. 5. & Ronc. c. 4. qu. 1. R. 1.* quod occaſio proxima *per ſe* eſt illa, in qua homines communiter ut plurimum peccant; Proxima autem *per accidens*, ſive reſpectiva eſt illa, quæ, licet per ſe reſpectu aliorum non ſit proxima, eo quod non ſit apta de ſua natura communiter inducere homines ad peccatum, tamen reſpectu alicujus eſt proxima; vel quia hic in illa occaſione, etſi non fere ſemper, nec frequentius, frequenter tamen cecidit, vel quia, ſpectata ejus præterita fragilitate, prudenter timetur ipſius lapſus. Unde perperam dicunt *Nav. c. 3. n. 17. Lugo d. 14. n. 150. & Viva qu. 3. art. 4. n. 5. cum aliis*, non eſſe in occaſione proxima adoleſcentes, qui laborando cum feminis peccant conſenſu, verbis, aut tactibus, eo quod (ut dicunt) non fere ſemper in talibus occaſionibus peccant; Nam, ut diximus, ad occaſionem proximam conſtituendam ſufficit, ut homo frequenter in ea labatur. Notandum vero, quod aliquando occaſio, quæ reſpectu aliorum communiter eſt proxima, reſpectu hominis valde pii & cauti poterit eſſe remota, ut bene advertunt *Holzm. & Croix l. c.*

Diſtinguitur 2. occaſio in Voluntariam, & Neceſſariam. *Voluntaria* eſt quæ facile dimitti poteſt; *Neceſſaria*, quæ phyſice, vel moraliter non poteſt avelli.

Periculum autem proximum aliud eſt Formale, aliud Materiale. *Formale* eſt illud quod eſt proxime conjunctum cum peccato, ita ut homo in eo conſtitutus probabiliter peccabit, ſive in peccatum conſentiet; & hoc periculum ſemper vitandum eſt. Intelligendum tamen hoc (ut bene advertit *Croix l. 5. n. 204.*), ſi periculum ſit conſenſus, non autem ſimplicis tentationis, aut motuum. *Materiale* vero eſt illud, quod cum peccato non eſt proxime conjunctum, ſed tantum remote, ratione neceſſitatis & mediorum quæ homo adhibet ad peccatum vitandum; unde tunc accidet quod occaſio de ſe ſit proxima, & periculum remotum: prout evenire poteſt in Chirurgo, qui in medendis partibus ſecretioribus puellæ utique eſſet in occaſione proxima peccandi, ſed ratione neceſſitatis, & officii, ſi debitas adhibeat cautiones piarum cogitationum, precum, proteſtationis de non conſentiendo, bene poterit a culpa excuſari; quia tunc Divina adjuvante Gratia, periculum fit remotum & materiale. Vide *Croix l. 5. ex n. 254.*

Ex præmiſſis infertur eſſe in occaſione proxima 1. qui domi retinet mulierem cum qua ſæpe peccavit; Et hic notandum, quod ſi quis non habet ad ſuam diſpoſitionem mulierem cum qua peccat, ſed cum ea peccat ſemper ac accedit in illius domum, tunc dicitur accedere ad occaſionem proximam, etiamſi ſemel in anno accederet, & peccaret. 2. Qui in ludo frequenter labitur in blaſphemias, vel fraudes. 3. Qui in aliqua domo, caupona, aut converſatione incidit in ebrietatem, rixas, verba aut geſtus laſcivos. Hujuſmodi pœnitentes non ſunt abſolvendi regulariter, niſi prius occaſionem deſeruerint. Pariter non poſſunt abſolvi illi, qui, licet in occaſione non peccent, aliis tamen ſcandalum præbent, ut communiter docent *Palaus tr. 2. d. 6. p. 9. n. 19. Bon. de Matr. d. 4. p. 14. n. 12. & Salm. c. 5. n. 62. cum Nav. Graff. Candido, Lop. &c.* Addunt *Croix l. 5. n. 269. & Tourn. to. 2. p. 257. cum Cabaſſut.* quod, cum occaſio externa conjungitur cum paſſione, aut tentatione vehementi, vel habitu vitioſo, vel forti tentatione, peccat qui eam non relinquit, etſi necdum ceſſerit tentationi; quia raro accidet quod talis ſe continebit, ſi ab occaſione non ſeparetur: unde ait *Tournely*, quod ancilla vivide ſollicitata ab Hero tenetur ab illius domo diſcedere; qui enim libere commoratur, ubi tam periculoſe ad malum allicitur, non poteſt rationabiliter ſperare victoriam tentationis, niſi auxilio Gratiæ extraordinariis, quæ ſperari ſine temeritate nequeunt ab eo qui libere periculum vitare poteſt, & non vitat. Hæc tamen intelligenda ſunt, ſi hujuſmodi perſona ſit fragilis, & parum devota; nam ſi eſſet pietati dedita, & cauta, & opportuna adhiberet remedia ad tentationes repellendas ac paſſioni obviandum, tunc eam non obſtringerem ad occaſionem auferendam.

Dicit autem *Ronc. c. 5. qu. 8.* non eſſe negandam abſolutionem juveni & puellæ, qui aliquo tempore ſe inviſant animo matrimonium contrahendi; nemo enim (ait) tenetur ducere perſonam ignotam, ſed per aliquod tempus poteſt experiri, quibus moribus alter ſit præditus. Hæc aſſertio ſpeculative loquendo *videtur* rationabilis, ſed ego experientia doctus vix ſemel vel iterum permitterem ſponſo ad domum ſponſæ accedere, vel ſponſæ aut parentibus illum in domo excipere; raro enim reperi qui in tali acceſſu non peccaverit, ſaltem verbis aut cogitationibus, cum omnes aſpectus, & colloquia inter hujuſmodi ſponſos ſint incentiva ad peccandum, & moraliter impoſſibile ſit ipſos invicem tractare, & ſtimulos turpes non ſentire ad ea, quæ tempore conjugii inter ſe futura erunt. In his autem omnibus, præſertim ubi turpium lapſuum periculum imminet, advertat ſedulus Confeſſarius, quod nunquam crudelius ſe geret cum pœnitente quam benignius agendo, & quo majorem ſeveritatem adhibebit, eo melius illius ſaluti conſulet. D. Thomas a Villanova (*Fer. 6. poſt Dom. 4. Quad.*) vocat Confeſſarios *impie pios*, qui

ne

ne confitentem convertens, illum in ſua nequitia manere permittunt. Nec Confeſſarius turbari debet, ſi pœnitens dicat in hujuſmodi caſibus ſcandalum oriri, ſi poſt Confeſſionem amplius non accedet in illam domum, ſi mulierem expellet, aut aliud ſimile effugiet periculum; Nam illi ſuadere debet, quod revera potius ſcandalo erit, ſi poſt Confeſſionem occaſionem non auferet: Aut enim alii ſuum peccatum aut periculum ignorant, & tunc nihil mali ſuſpicabuntur, puta ſi quis famulam dimittit, vel ſi ab acceſſu in aliquam domum ſe abſtinet; vel jam alii id animadverterunt, & tunc famam potius recuperabit, quam amittet.

Ex his omnibus concludo, quod ordinarie loquendo nunquam abſolvi debet pœnitens, qui verſatur in occaſione proxima voluntaria, etiamſi extraordinaria ſigna doloris afferat, antequam occaſionem removeat; occaſio enim extrinſeca, præſertim ſibi agitur de vitio turpi, quando præſens eſt, ita mentem excæcat, ut omnia propoſita e memoria deleat; & ad peccata ita impellit, ut aliquis, etiamſi certam ſuam damnationem ab illo crimine ſecuturam cognoſceret, adhuc a peccato non deſiſteret; Vide mox infra *Dub.* 3. *n.* 454.

453 Dubitatur 2. An abſolvi poſſit, qui ſe exponit probabili periculo peccandi? Affirmant *Mendo, Gob. & Caram. apud Viva in Prop.* 41. *damn. ab Alex. VII. & Henr., Lumb. &c. apud* Croix *l.* 5. *n.* 257. & conſentit *Sporer n.* 324. modo adſit rationabilis cauſa; quia (ut ajunt), cum probabile ſit quod ille peccabit, & probabile quod non peccabit, poteſt ſibi formare conſcientiam certam, & proinde judicium practicum non fore peccaturum. Sed hanc opinionem jam refutavimus *Tom. I. l.* 5. *n.* 63. *cum Buſemb. Croix, Carden. Elbel. &c.* Hic addo auctoritatem *D. Th.* 2. 2. *q.* 10. *a.* 9. ubi id expreſſe reprobat, dicens: *Infirmi in Fide, de quorum ſalute probabiliter timeri poteſt, prohibendi ſunt ab infidelium communione*. Ratio eſt, quia, cum adſit probabilitas labendi, jam adeſt formale periculum lapſus, quod (ut diximus) omnino eſt fugiendum, quando occaſio eſt voluntaria; ſecus vero, ſi neceſſaria (ut diximus *lib.* 5. *n.* 63. de Medico & Parocho). Imo recte ſentiunt *Palaus t.* 1. *tr.* 2. *d.* 2. *p.* 2. §. 3. *n.* 9. *cum Suar. & Soto, Bann. ap. Tourn. to.* 3. *p.* 277. *v. Major.* item *Salm. Val. & Azor.* citati *Tom. I. l.* 2. *nn.* 26. *v. Pariter*, quod in neceſſitate extrema ſpirituali proximi non ſolum potes, ſed teneris illi ſuccurrere cum tali periculo probabili, quia tunc neceſſitas efficit, ut periculum evadat remotum; unde, ſi potes, teneris; atque docet idem *D. Th. loc. mox cit.* ubi, poſtquam dixit prohibendos eſſe a communione infidelium eos, de quorum ſalute probabiliter timetur, addit niſi urgeat neceſſitas. Dicit tamen *Tourn. l. c. cum Sylvio*, quod ſi periculum ſit tale, ut probabilior ſit lapſus, tunc nullo modo potes, nec debes illi te exponere, quia quiſque plus ſuam quam aliorum ſalutem reſpicere debet; Sed huic reſponderi poſſet, quod in tali caſu extremæ neceſſitatis, modo lapſus non ſit moraliter certus, licet ſit probabilior, tenereris te fortius præmunire orationibus, & operibus piis, & deinde fidere de majori auxilio Dei; rationabiliter enim tunc eſſe ſperandum, quod Deus augebit auxilium, ubi major urgebit neceſſitas.

454 Dubitatur 3. An pœnitens, qui verſatur in occaſione proxima voluntaria poſſit unquam abſolvi? Hic ante omnia oportet animadvertere quatuor Propoſitiones proſcriptas in hac materia: I. Propoſitio 41. damnata ab Alex. VII. dicebat: *Non eſt obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ad oblectationem concubinarii (vulgo regalo), dum, deficiente illa, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur*. II. Propoſitio 61. damn. ab Innoc. XI. dicebat. *Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt & non vult omittere, quinimo directe & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit*: III. Prop. 62. ab eodem Innoc. *Proxima occaſio peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliqua utilis, aut honeſta non fugiendi occurrit*. IV. Prop. 63. *Licitum eſt quærere directe occaſionem proximam peccandi, pro bono ſpirituali vel temporali noſtro, vel proximi*. Sed dubium fit, an qui non adhuc occaſionem proximam removerit, poſſit prima vel ſecunda vice abſolvi? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent plures Auctores, prout *Suarez d.* 32. *ſect.* 2. *n.* 3. *Pal. t.* 2. *tract.* 2. *dub.* 2. *p.* 9. §. 3. *d.* 18. *Sporer n.* 325. *Elbel n.* 108. *Mazzotta to.* 3. *p.* 577. *Viva in Prop.* 41. *dam. ab Alex. VII. n.* 16. (citans *Cajet. & Cordub.* ſed *P. Milante* negat hos AA. eſſe pro hac ſententia) & *Holzm. t.* 2. *p.* 148. *n.* 584. *cum Tambur.* ac communiori ut aſſerit: & conſentit *Roncaglia c.* 4. *quæſt.* 2. pro prima vice, caſu quo pœnitens nondum adverterit ad obligationem removendi occaſionem. Ratio, quia (ut ajunt) talis pœnitens poteſt eſſe bene diſpoſitus ad abſolutionem, etiam nondum occaſione dimiſſa, ſi vere proponat dimittere. Sed hic diſtinguendum cum S. Carolo Borromæo (*in Inſtruct.* ſuis Confeſſariis tradita) inter occaſiones quæ *ſunt in eſſe*, prout cum aliquis concubinam domi detinet, vel cum aliqua famula peccat cum Hero, quoties ab eo tentatur: & inter occaſiones quæ *non ſunt in eſſe*, utpote ſi quis ludendo prolabitur in blaſphemias, aut verſando in cauponis prorumpit in rixas & ebrietates, aut convivando cum ſociis ruit in verbis & cogitationibus obſcœnis, &c. In occaſionibus hujus ſecundæ ſpeciei, quæ *non ſunt in eſſe*, recte docet S. Carolus, quod ſi pœnitens firme proponat ab eis ſe cavere poteſt, per unam aut duas, etiamque tres vices abſolvi. Quod ſi poſtmodum emendatio non appa-

ret, differri ei debet Abſolutio, donec ille cum affectu occaſionem derelinquat. In occaſionibus vero prioris ſpeciei quæ *ſunt in eſſe*, ait S. Carolus, pœnitentem neque prima vice abſolvendum (quaſcunque promiſſiones proferat), niſi prius occaſionem amoveat. Et hanc ſententiam cenſeo (ſaltem ordinarie loquendo) omnino ſequendam; eamque tenent *Cardenas* in Prop. 61. damn. ab Innoc. XI. cum *Bon. Villal. & Candido, Tourn. t.* 2. *p.* 257. *Reg. t. Conc. p.* 658. *n.* 1. *P. Segneri Inſtr. Conf. c.* 5. *Auctor libri* cui titulus (*Iſtruz. per li Confeſſori Novelli tom.* 1. *n.* 227.) item *Nav. Man. c.* 16. *n.* 20. ubi ait: *Concubinarius cohabitans concubinæ non debet abſolvi, antequam ab ea ſeparetur*. *Coninck. d.* 8. *de Pœnit. d.* 17. *n.* 123. ubi: *Eos, qui vivunt in concubinatu, nullo modo extra caſum gravis neceſſitatis expedit abſolvere, antequam de facto ſeparentur*. *Azor. p.* 8. *l.* 3. *c.* 3. *quæſt.* 2. *Reſp. non poſſe licite eum abſolvi, antequam ab ea* (ſcil. concubina) *ſeparetur*; item *Rodr. Sylv. Fernand. Margarita, &c. apud Pal. dict. n.* 14. ex D. Auguſtino in *c. Satisfactio, de Pœnit. Diſt.* 3. ubi ſic dicit: *Satisfactio pœnitentiæ eſt peccatorum cauſas excidere, neque eorum ſuggeſtionibus aditum indulgere*. Ergo tenetur pœnitens ante abſolutionem occaſionem auferre, alias ſuggeſtionibus aditum non præcluderet. Ratio 1. hujus ſententiæ (ut ait *Cardenas*) videtur eſſe, quia prima ſententia videtur damnata in præfata Propoſ. 61. ab Innoc. XI. Sed hæc ratio non convincit, nam aliud eſt poſſe abſolvi qui occaſionem *non vult omittere*, ut dicebat Propoſitio, aliud, qui licet non velit omittere ante abſolutionem, bene tamen vult omittere ſtatim poſt abſolutionem. Ratio 2. quia præceptum tollendi occaſionem voluntariam eſt negativum, ideſt non permanendi in occaſione (prout eſt præceptum non retinendi alienum), & hoc obligat ſemper & ad ſemper; unde qui poteſt occaſionem ſtatim removere, & non removet, eſt in actuali tranſgreſſione præcepti, & ideo indiſpoſitus? Sed hæc ratio neque omnino ſatisfacit, vel ſaltem intelligenda eſt in ſolo caſu quo pœnitens nollet ſtatim poſt abſolutionem mittere occaſionem, & tantum promittat auferre in futurum; at ſi pœnitens in actu Confeſſionis firme proponeret occaſionem removere ſtatim ac domum redit, non video cur dicendus eſſet hic indiſpoſitus, & quod præcepto contravenit. Ratio potior & vera hæc mihi videtur eſſe: ablatio occaſionis eſt res magnopere ardua, & non fit niſi quis magnam vim ſibi inferat, ut avellatur ab illa occaſione, ad quam propter præteritam ſui animi adhæſionem remanet valde propenſus; & ideo, ſi occaſio non aufertur ante abſolutionem, pœnitens de facili poſt abſolutionem ſe decipiet, falſo ſibi ſuadendo quod tentationibus reſiſtet, & ſic, occaſione non dimiſſa, profecto redibit ad vomitum. Qua de re, ſi talis vellet abſolvi, antequam occaſionem deſerat, eſſet indiſpoſitus, quia ſe conſtitueret in probabili periculo infringendi propoſitum; ac propterea Confeſſarius, qui eum abſolveret, ipſum relinquendo in tali periculo, utique peccaret tam contra officium Judicis, quam Medici, quia abſolveret indiſpoſitum, non applicando illi remedium ſuæ ſaluti neceſſarium.

Dices: Pœnitens qui habet pro ſe opinionem probabilem, debet abſolvi, quia cum ſit diſpoſitus, habet jus ad abſolutionem, juxta dicta *Tom. I. l.* 1. *n.* 25. & dicenda *n.* 603. Ergo ſi quis efformaret ſibi conſcientiam probabilem juxta primam ſententiam, teneretur Confeſſarius eum abſolvere. Reſpondetur 1. quod illicitum eſt (ut diximus mox ſupra *n.* 353. *dub.* 2.) ſe voluntarie exponere probabili periculo peccandi, unde peccat pœnitens, qui vult abſolutionem recipere, antequam occaſionem dimittat, cum ſe immittat in probabile periculum infringendi propoſitum, & ideo tamquam indiſpoſitus nullum jus habet ad abſolutionem. Reſpondetur 2. Dato & non conceſſo, quod pœnitens poſſit abſolvi ſemel vel iterum ante dimiſſam occaſionem, tamen, ut communiter dicunt DD. & ipſi Adverſarii concedunt, pœnitens non habet jus ut ſtatim abſolvatur; & propterea bene poteſt (& ſi poteſt, tenetur Confeſſarius, ut partes ſui muneris recte agat) tamquam Medicus differre illi abſolutionem, uſquedum occaſionem auferat.

Dixi tamen *ordinarie*, nam merito excipiendus eſt 1. cum *Lugo d.* 14. *n.* 151. *Holzmann n.* 586. & *Sporer n.* 325. caſus quo pœnitens afferat extraordinaria ſigna doloris, quia tunc propter hujuſmodi ſigna Confeſſarius prudenter poteſt judicare non adeſſe in pœnitente periculum illud proximum infringendi propoſitum: ſigna enim illa indicant pœnitentem uberiorem recepiſſe Gratiam, qua magis conſtanter ſe geret in occaſione removenda. Nihilominus, ait *Ronc.*, quod ipſe etiam in hoc caſu abſolutionem differret, uſquedum occaſio auferatur, ſi abſolutio commode differri poſſet: & ita etiam ego agerem.

Excipiendus 2. cum *Viva loc. ſupra cit.* caſus quo pœnitens, ſi abſolutio differatur, non poſſit ad Confeſſarium redire, vel nonniſi poſt longum tempus: tunc enim, ſi ille jam fuerit confeſſus peccata ſua, & Confeſſarius prudenter judicare valeat eum firmam habere voluntatem tollendi occaſionem ſtatim ac poterit, tunc poteſt & debet ipſum abſolvere, quia tunc pœnitens habet jus, ut ſtatim abſolvatur. Nec obſtat dicere, quod ipſe tunc remaneret in eodem periculo (ut mox dictum eſt) infringendi propoſitum. Nam reſpondetur, quod hoc caſu tale periculum de proximo fit remotum: ſicut enim ratione gravis damni (ut infra dicetur) non tenetur pœnitens occaſionem auferre, eo quod periculum per ſe proximum ratione illius neceſſitatis evadit remotum,

motum; ita caſu noſtro periculum illud infringendi propoſitum ſit remotum ratione magni oneris, quod pœnitens deberet ſubire iterum repetendi Confeſſionem apud alterum; tunc enim eſt conſtitutus in morali neceſſitate recipiendi abſolutionem, antequam occaſionem dimittat. Hoc tamen non admittendum, ſi pœnitens ab alio Confeſſario jam fuerit admonitus de occaſione tollenda, & non abſtulerit; quia tunc habetur tanquam recidivus, & minime eſt abſolvendus, niſi forte afferas extraordinaria ſigna doloris, ut ſupra.

435 Dubitatur 4. An poſſint abſolvi, qui ſunt in occaſione proxima neceſſaria? Ut ſuprà innuimus, illa quidem dicitur occaſio neceſſaria, quæ non poteſt relinqui vel phyſice, vel moraliter: *phyſice*, nempe ſi quis eſſet in carcere aut triremi, a quo diſcedere non poſſet; vel ſtetiſſet in articulo mortis, in quo non haberet tempus vel modum expellendi amicam: *Moraliter* vero, nempe ſi occaſio tolli non poſſet ſine ſcandalo; In his caſibus bene abſolvi poteſt, occaſione non ſublata, cum non teneatur pœnitens tunc illam auferre. Sed hic dubium ſit, an poſſit quis manere in occaſione proxima, ſi aliter deberet pati notabile detrimentum temporale in vita, fama, aut fortunis? Negat *Merbeſius de Pœnit. Diſſ.* 4. *n.* 41. dicens, pro nullo damno temporali aliquem excuſari a dimittenda occaſione proxima; & in parte conſentit *Wigandt tr.* 5. *n.* 50. ubi ait, eſſe obligationem auferendi occaſionem, etiamſi infamia ſit ſubeunda. Communiter tamen affirmant DD. non teneri pœnitentem occaſionem dimittere, ſi aliter grave damnum temporale paſſurus ſit, dummodo interim ſit paratus uti mediis præſcriptis; ita *Nav. Man. c.* 3. *num.* 20. *Sanch. Dec. l.* 1. *c.* 8. *n.* 3. *Lugo d.* 14. *n.* 152. *cum communi*, *Pal. tr.* 2. *d.* 2. *p.* 9. §. 3. *n.* 8. *Tourn. t.* 2. *p.* 255. & 258. *Reg.* 3. *Aved. p.* 619. *n.* 46. *Holzm. n.* 580. *v. Dixi*, *Bonac. de Matr. Quaſt.* 4. *p.* 14. *n.* 11. *Viva q.* 3. *art.* 2. *n.* 6. *Elbel n.* 104. *Laym. c.* 4. *n.* 9. *Renzi c. c. ſect.* 1. *quaſt.* 15. *Sporer n.* 306. (qui tamen *n.* 328. *cum Pelzo* non excuſat aliquem mediocriter divitem, qui ne patiatur damnum centum ducatorum, occaſionem non vellet deſerere) & conſentit *Concina p.* 265. *n.* 17. ſi pœnitent commiſſione occaſionis deberet pati infamiam, aut graviſſimum detrimentum. Ratio; quia occaſio peccandi non eſt in ſe peccatum, neque affert neceſſitatem peccandi; quapropter bene poteſt cum ea conſiſtere vera deteſtatio peccatorum, & firmum propoſitum non relabendi, ac adhibendi debita remedia. Et quamvis præceptum vitandi occaſionem proximam per ſe obliget ad non permanendum in occaſione, tamen illud intelligendum eſt obligare, cum quis voluntarie in occaſione perſiſtit, non vero ſi manet ex neceſſitate; moraliter autem hæc neceſſitas intervenit, quando ſine magno detrimento, aut incommodo nequit occaſio dimitti; etenim tunc periculum formale & proximum opportunis adhibitis mediis ad non relabendum, ſit materiale & remotum; non enim qui eſt in periculo, ſed *qui amat periculum* (ut dicitur in *Eccleſ.* 3.) *peribit in illo*; non autem amat periculum, qui invitus ſubit. Hinc optime S. Baſilius (*in Conſt. Mon. c.* 4.) dicit: *Qui urgenti aliqua cauſa, & neceſſitate, ſe periculo objicit, vel permittit ſe eſſe in illo, cum tamen alias nollet, non tam dicitur amare periculum, quam invitus illud ſubire: & ideo magis providebit Deus, ne in illo pereat.* Idem ſatis confirmatur ex *c. Laudabilem de Frig. & Mal.* ubi ſic habetur: *Quod ſi ambo* (ſermo eſt de conjugibus ab initio impotentibus) *conſenſerint ſimul eſſe, vir eam, etſi non uxorem, ſaltem habeat ut ſororem.* Ergo (ut notat *Sanch.*) ne ipſi infamiam patiantur, bene eis permittitur ſimul habitare cum periculo tactuum. Remedia autem pro his qui reperiuntur in occaſione proximâ præſertim peccati turpis, ſunt videlicet: major oratio, frequentior uſus Sacramentorum, quotidie ante Imaginem Crucifixi renovare promiſſionem non amplius peccandi, vitare ne verſetur ſolus cum ſola, fugere ab aſpectu complicis, & ſimilia.

456 Hinc dicunt *Sporer n.* 322. cum communi, *Baſemb. ut ſupra caſu* 10. *Mazzotta t.* 3. *p.* 574. *Pal. l. c. n.* 12. *cum Graff. Fernand. &c. Laym. c.* 4. *n.* 9. *cum Nav. cap.* 3. *n.* 11. *Sanchez, Sa, Henr. Cajet. & Philiarch.* quod ſi qui ab officio, negotiatione, aut domo in qua peccant, diſcedere nolunt, quia ſine magna difficultate non poſſunt, abſolvendi ſunt, ſi ſint parati remedia adhibere. Idem dicit *Viva quaſt.* 3. *art.* 4. *n.* 9. de Chirurgis qui in medendis mulieribus, & de Parochis qui in excipiendis earum Confeſſionibus pluries peccant, ſi aliter ipſi non poſſent vivere juxta ſuum ſtatum. Vide dicta *T. I. lib.* 3. *n.* 63. *verſ. Quæritur.*

Hæ ſententiæ probabiliſſimæ ſunt, verum in praxi omnes conveniunt expedire, ut iis qui verſantur in occaſione proxima etiam neceſſaria, differatur abſolutio. Imo ego quid ſentiam in hac re, ingenue dicam; Numquam abſolverem, qui eſt in occaſione proxima extrinſeca (nam de intrinſeca aliter infra loquar) præſertim ſi occaſio ſit de materia turpi, ſemper ac abſolutio commode differri poſſet; Cenſeo enim, quod Confeſſarius tanquam Medicus tenetur aptare ſuo pœnitenti remedia opportuniora, ut ille ſuam faciat ſalutem; neque nullum aliud aptius antidotum miniſtrari poſſe ei qui eſt in occaſione proxima, quam dilationem abſolutionis; dum experientia docet, quod pœnitentes, poſtquam abſoluti diſcedunt, ut plurimum negligunt media præſcripta adhibere, & ſic faciliſſime recidunt; Cum e converſo, quando ipſis abſolutio denegatur, vigilantius ſtagunt remedia exequi, & tentationibus obſiſtere, impulſi quidem a timore, ne cum ad Confeſſarium redibunt, iterum ſine abſolutione dimittantur. Et caſu quo pœnitens prius admonitus ab alio Confeſſario media præſcripta neglexerit, & eodem modo fuerit relapſus, dico omnino dimittendum eſſe ſine abſolutione, niſi forte extraordinaria ſigna doloris exhibeat. Et etiam huic adhuc extraordinaria compunctione donato, ordinarie loquendo, abſolutionem denegarem, quando commode abſolutio poſſet differri. Fortaſſe alicui hæc tradens nimis rigidus videbor; ſed ego, cum pœnitentes offendiſſem hujuſmodi occaſionum laqueis irretitos, ſic ſemper egi, & ſemper agam; Hæc enim via incedens non me rigidum, ſed maxime erga eos benignum eſſe puto, quandoquidem nullus iſto aptior modus mihi videtur, ut ipſi a peccatis & ab æterna damnatione eripiantur; & e contrario crederem, quod, ſi benigne agendo abſolutionem quam petunt eis præſtarem, cauſa eſſem, ut miſere in vitiis marceſcerent. Quiſque in ſuo ſenſu abundet. Utinam vero omnes Confeſſarii cum hujuſmodi pœnitentibus ita ſe gererent, multo quidem minora crimina committerentur, & longe plures Animæ perditionem vitarent! Ego ſentio, & dico, quod ubi agitur de liberando pœnitentem peccato formali, licet permittatur manere in materiali, tunc Confeſſarius curare debet, in quantum chriſtiana prudentia concedit, uti opinionibus benignioribus, gravi tamen fundamento roboratis. Ubi vero opiniones benignæ propinquius admovent ad periculum peccati formalis, ut accidit in hac materia occaſionis proximæ, dico, quod Confeſſario uti expedit ſententiis rigidioribus, ſic enim magis conſulet ſuorum pœnitentium ſaluti.

Dubitatur 5. An qui in occaſione neceſſaria etiam adhibitis remediis ſemper eodem modo relabitur, poſſit abſolvi, niſi prius occaſionem deſerat? *Prima* ſententia, quam tenent *Lugo de Pœnit. d.* 14. *n.* 157. *Pal. t.* 2. *d.* 2. *p.* 9. *n.* 3. *Holzm. de Pœn. n.* 583. item *Gob. Fabri, Palaw. & alii apud Croix l.* 5. *n.* 261. & probabilem putat *Tamb. in Meth. Conf. l. c. n.* 10. dicit, poſſe eum abſolvi toties quoties, modo habeat ſufficientem dolorem & propoſitum, (Advertit tamen *Lugo, n.* 160. quod, cum aliquis ſemper immediate poſt Confeſſionem facile recidit, is cenſetur carere vero dolore & propoſito, & ideo non abſolvendus.) *Secunda* tamen verior ſententia, quam tenentur *Baſemb. ſupra n.* 449. *Renc. de Pœn. cap.* 4. *quaſt.* 3. *Tourn. to.* 2. *p.* 258. *Reg.* 3. *Viva in prop.* 41. *Alex. VII. n.* 17. *cum Suar. Nav. & Reg. Mazzotta t.* 3. *p.* 577. qui vocat communem; item *Cajet. Tann. Gandav. & alii cum Croix l. c.* qui vocat veram, tenet, hunc non poſſe abſolvi, niſi occaſionem deſerat, cum jactura adhuc vitæ, ſi opus ſit, quando nulla emendatio, nec probabilis ſpes emendationi apparet. Ratio, quia homo tenetur cum omni ſtudio vitare periculum proximum peccati formalis. Et licet aliquando ob juſtam cauſam poſſit permitti periculum peccati, nunquam tamen poteſt permitti peccatum; cum autem nulla ſpes apparet emendationis, periculum utique ſit formale, & a peccato ſejungi non poteſt, & ideo omnino eſt vitandum cum quocunque damno temporali etiam vitæ. Hic enim currit illud *Marc.* 9. 46. *Si oculus tuus ſcandaliſat te, ejice eum. Bonum eſt tibi luſcum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis.* Et aliud *Lucæ* 9. 25. *Quid prodeſt homini, ſi mundum univerſum lucretur, animæ vero ſuæ detrimentum patiatur?*

Dices cum *Lugo*: ergo iſte neque prima vice poterat abſolvi, cum idem adfuerit periculum. Reſpondeo, quod diſpar eſt ratio, nam, cum occaſio eſt neceſſaria, ope remediorum periculum materialiter proximum ſit formaliter remotum; et cum adhibitis remediis non adeſt ſpes emendationis, periculum evadit formaliter proximum, & ideo omnino vitandum cum quocumque incommodo: *Si autem* (ait S. Carolus in *Inſtruct. Confeſſ.* loquens de puella, quæ domi haberet occaſionem neceſſariam) *poſt ſimiles præcautiones comperiat Confeſſarius pœnitentem in illud peccatum relabi, deneganda prorſus eſt abſolutio, donec deſeratur proximam peccandi occaſionem, quicquid tandem evenire debeat.* Hinc *c. Falſos* 6. *de Pœnit. diſt.* 5. & *c. Fratres* 8. *ibid.* dicitur debere dimittere ſua officia milites, negotiatores, curiales, &c. qui norunt illa non poſſe exercere ſine peccato; Sic enim loquitur S. Gregor. VII. in *cit. c. Falſos*: *Ideoque quicumque miles, vel negotiator, vel alicui officio deditus, quod ſine peccato exercere non poſſit* (*difficultas notatur*, advertit Gloſſa; *non impoſſibilitas*), *ſi culpis gravioribus irretitus ad pœnitentiam venerit, recognoſcat ſe veram pœnitentiam non poſſe peragere, niſi negotium, aut officium deſerat.* Idem clarius confirmat Innoc. II. in *dict. c. Fratres*, dicens: *Falſa enim ſit pœnitentia, cum pœnitens ab officio vel curiali, vel negotiali non recedit, quod ſine peccato agi nulla ratione prævalet.*

Secus vero dicendum cum *Holzmann d. n.* 583. *Laym. de Pœn. c.* 4. *num.* 10. & *Sporer num.* 326. *cum Sanch. Nav.* & aliis communiſſime, ſi in præſenti hujuſmodi pœnitens afferat extraordinaria ſigna doloris, tunc enim jam effulget ſpes emendationis.

Hic pro complemento hujus puncti refert adjicere ea quæ tradidit D. Carolus Borromæus in *Inſtruct. Confeſſor.* (*Act. Mediolan. p.* 4. *pag.* 653.) ubi diſtinguens inter occaſiones proximas de ſe inductivas ad peccatum, ut eſt domi retinere concubinam, & occaſiones proximas peccandi ob pravum habitum alicujus, ſic dicit: *Pœnitentem in aliqua ex his occaſionibus verſantem, ſi urgens ſit illa occaſio, ut qui concubinam aleret, non debet ſine dubio Confeſſor abſolvere* (intellige, ne prima quidem vice), *niſi hanc occaſionem antea ſuſtulerit. Pro aliis vero occaſionibus* (minus impellentibus), *quæ* 458

tes

les ſunt aliæ varatis, aſpectus minus pudici, colloquia, geſtus, &c. non abſolvatur, niſi eas dimittere pœnitens polliceatur; Quod ſi jam alias pollicitus ſit, nec emendatus fuerit, abſolutio differatur, donec emendationem agnoverit.

Deinde hæc addidit: *De operibus quæ ad malum inclinant, ut ſaltationum publicarum, improborum hominum, cauponarum frequentatio, & alia hujuſmodi, quorum occaſione ſi homo peccare conſueverit, nequaquam debet abſolvi, niſi primum eam omnino dimiſerit. Quod ſi Confeſſori viſum fuerit ex prima, aut ſecunda pœnitentis pollicitatione, & non amplius, ipſum occaſionem hanc dimiſſurum, poterit eum abſolvere; abſolutionem autem differat, ſi promiſſis non ſteterit, donec emendatam omnino fuiſſe occaſionem agnoverit.*

Et quia poteſt contingere, ut pœnitens cum his omnibus a Confeſſore propoſitis occaſionem non poſſit dimittere ſine periculo (intellige damni vitæ, famæ, vel bonorum), *aut ſcandalo, debet adhibere remedia; & primo differatur abſolutio* (intelligendum, etiamſi pœnitens ille prima vice confiteatur peccatum) *donec emendationis ſigna dederit. Quod ſi inde infamiæ periculum pœnitenti accideret* (nempe ſi incurrat infamiam, niſi tunc communicet), *& Confeſſor talia contritionis in eo ſigna perſpexerit* (ut prudenter diſpoſitum judicet), *debitamque ad excipienda remedia diſpoſitionem obſervaverit, tunc poterit abſolvi. Quod ſi tamen non emendatus pœnitens fuerit* (ſcil. etiam adhibitis remediis), *non abſolvatur, donec occaſio illa ſublata fuerit.*

459 Quæritur IV. An poſſint abſolvi illi qui in peccatis ſunt Conſuetudinarii, aut Recidivi? Diſtinguendum eſt inter Conſuetudinarium ſive habituatum, & Recidivum. *Conſuetudinarius* intelligitur hic qui prima vice ſuum pravum habitum confitetur, & iſte bene poteſt abſolvi, etiamſi nulla emendatio præceſſerit, modo eam ſerio proponat, ut cum ſententia communiſſima dicit *Croix l. 6. p. 2. n. 1820.* Ratio, quia talis pœnitens ex una parte non eſt præſumendus malus, ita ut velit indiſpoſitus ad Sacramentum accedere; ex illa bene præſumitur diſpoſitus dum peccata ſua confitetur, cum ipſa ſpontanea Confeſſio ſit ſignum contritionis, niſi obſtet aliqua poſitiva præſumtio in contrarium; Omnes enim conveniunt, quod dolor per Confeſſionem manifeſtatur, vide *Juenin. Inſtit. Theol. t. 7. p. 408. Salm. de Sacr. in gen. c. 1. nu. 11.* Nec valet dicere, quod eadem prava conſuetudo eſt ſignum indiſpoſitionis; nam licet pravus habitus reddat peccatorem propenſiorem ad peccatum, non tamen dat præſumtionem ſuæ infirmæ voluntatis. Attende quæ docet Catechiſmus Rom. *de Pœnit. n. 60. Si, audita Confeſſione, judicaverit* (Sacerdos) *neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in deteſtandis dolorem pœnitenti omnino defuiſſe, abſolvi poterit.* Nota omnino *defuiſſe.*

Recidivus autem eſt ille, qui poſt Confeſſionem in eadem peccata relapſus eſt. Hic dubitatur, an poſſit abſolvi? Adſunt tres ſententiæ. *Prima* quam tenent *Sylveſt. Henr. Tanner. Sancius, &c. apud Salm. to. 17. de Juram. c. 2. n. 569.* dicit hunc abſolvendum eſſe toties quoties confitetur, niſi ex aliqua circumſtantia judicetur indiſpoſitus; alias ſemper diſpoſitus eſt cenſendus, utque talis jus habet ad abſolutionem. Sed hæc ſententia falſa eſt, ut infra dicemus. *Secunda* ſententia omnino oppoſita, quam tenent *Merbeſ. de Pœnit. pag. 141. Reg. 2. & 3. Juenin. Inſtit. Theol. de pœnit. t. 7. c. 1. art. 1. q. 3. & Genett. t. 4. c. 7. quæſt. 15.* dicit nunquam peccatorem habituatum cenſendum eſſe diſpoſitum ad abſolutionem, niſi diu converſionem ſuam per emendationem probaverit. Et idem ſentit *P. Concina p. 360. §. 4. per totum;* quamvis alibi *p. 722. n. 24. & p. 719. n. 19.* ſic in praxi temperet ſuam doctrinam, dicens: *Et ut errandi periculum declines, ſi vides bina vel trina abſolutione te poſſe infirmum curare, eſto in miſericordia dives. Emendatio peccatoris ſecurior omnibus regulis eſt norma vel impertiendi vel denegandi abſolutionem.* *Tertia* ſententia communis quam ſequimur, & tenent *Sanchez Dec. l. 2. c. 32. n. 45. & l. 3. c. 5. n. 18. Pal. tract. 13. de Juram. d. 1. p. 9. n. 3. Bonac. eodem tit. t. 2. d. 4. quæſt. 1. p. 3. in fine, Lugo d. 14. n. 166. Petrocor. t. 4. de Pœnit. c. 7. quæſt. 9. Sporer eodem tit. c. 2. num. 332. Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 3. qu. 4. Viva de 2. Prat. quæſt. 7. art. 7. num. 4. Laymann c. 4. n. 10. Holzm. pag. 149. n. 589. Anacl. pag. 62. num. 49. P. Milante in d. prop. 60. Exerc. 35. Wigandt tract. 13. n. 98. & Salm. l. c. cap. 2. n. 568. & 170. cum Suar. Sayr. Hurt. Prado, Rodr. Lop. &c.* docet, quod peccator recidivus rediens cum eodem habitu pravo non poteſt abſolvi, niſi afferat extraordinaria ſigna ſuæ diſpoſitionis.

Prima pars eſt contra primam ſententiam dicentem, quod Recidivi debent abſolvi ſemper ac ad Sacramentum accedunt. Et probatur ex Prop. 60. damnata ab Innoc. XI. quæ dicebat: *Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt neganda abſolutio; dummodo ore proferat ſe dolere & proponere emendationem.* Ratio eſt, quia, ut Confeſſarius poſſit pœnitentem abſolvere, debet eſſe moraliter certus de ejus diſpoſitione; Unde, quamvis peccator prima vice ſe confitens cenſendus ſit diſpoſitus, eo quod (ut diximus) nulla ei obſtat præſumtio in contrarium, tamen quando jam in alia Confeſſione ipſe fuit admonitus, & eodem modo recidit, nullo adhibito conatu, & nullo impleto ex mediis a Confeſſario præſcriptis, frequens ille relapſus ſignum præbet, vel ſaltem prudentem dat ſuſpicionem, quod ſua pœnitentia non ſit vera: Qui enim firme proponit (bene ait *Lugo d. 14. n. 160.*) rem ſibi moraliter poſſibilem, non ita facile ſui propoſiti obliviſcitur, ſed ſaltem per aliquod tempus perſeverat, & difficilius, aut rarius cadit. Hinc S. Iſidorus *l. 2. Sentent. c. 16.* ſic ait: *Ille pœnitentiam digne agit, qui ſic præterita mala deplorat, ut futura iterum non committat.* Et S. Auguſtinus *ap. eund. Iſidor.* ſic optime ſcripſit: *Qui pectus ſuum tundit, & ſe non corrigit, ſolidat peccata, non tollit.* Ideo S. Carolus Borrom. *in ſua Inſtruct. ad Confeſſ.* (*apud Actum Synod. Mediol. to. 2. p. 653*) bene docuit: *Prorogandа eſt abſolutio eis qui a multis annis in iiſdem peccatis perſeverarunt, nec ut emendarentur laborarunt.* Et hoc ait *Lugo l. c.* accidere poſſe etiam in Confeſſione venialium, in quibus pœnitens ſit habituatus. Nam licet communiter dicant DD. quod facilius abſolvi poſſunt qui in eadem recidunt venialia, quia ipſorum occaſiones ſunt frequentiores, quas evitandi non adeſt obligatio tam ſtricta; tamen merito dicit *Elbel p. 229. n. 112.* ſæpe timendum eſſe, ne ſint nullæ & ſacrilegæ Confeſſiones illorum, qui propoſitum de prædictis venialibus vitandis nimis generaliter concipiunt: Unde bene advertit cum *Sporer n. 339.* quod hujuſmodi pœnitentes potius quam ſe vexent, ut omnia ſua venialia exacte confiteantur, attendant ad illa clavibus ſubjicienda, de quibus noverint verum habere dolorem, & propoſitum.

Dicunt vero *Sanch. Laym. Lugo, Pal. Viva, Sporer cum aliis locis cit.* quod his non obſtantibus, bene poterit abſolvi recidivus uſque ad tertiam vel quartam vicem, etiamſi eodem modo relapſus fuerit, & nullum adhibuerit remedium. Veneror, tantorum DD. auctoritatem, ſed ego eorum opinioni nunquam acquieſcere potui; etenim cum pœnitens jam fuerit in alia Confeſſione admonitus, & eodem modo reinciderit, nullumque ad ſe emendandum conatum adhibuerit, eadem ſuſpicio utique recurrit, qua fit ut Confeſſarius non poſſit habere de ejus diſpoſitione moralem certitudinem, ſufficientem reſpective ad hoc Sacramentum, ut infra explicabitur.

Secunda vero pars eſt contra ſecundam ſententiam, quæ cum intolerabili rigore dicit nunquam abſolvi poſſe conſuetudinarium, niſi per longam experientiam conſtet de ipſius emendatione. Ratio noſtræ ſententiæ eſt, quia relapſus, tametſi præbeat aliquam ſuſpicionem, non tamen certum exhibet ſignum indiſpoſitionis; bene enim contingere poteſt, quod pœnitens vere habuerit firmam voluntatem non relabendi, & tamen vi pravi habitus ſit relapſus, ut advertit S. Anſelmus (*de Simil. c. 189.*) dicens quod conſuetudinarii, *pravo uſu irretiti, nolentes in eadem vitia deficiuntur.* Unde quoties pœnitens affert ſigna extraordinaria doloris, per ea tollitur ſuſpicio illa de indiſpoſitione, & tunc Confeſſarius prudenter judicare poterit ſuum pœnitentem ſatis eſſe diſpoſitum. Unde recte ait *P. Milante in Prop. 60. damn. ab Innoc. XI. ſupra relata to. 2. p. 386.* quod ibi *non excluditur abſolute conſuetudinarius utcunque talis, ſed qui nullam dat emendationis ſpem. Igitur conſuetudinarius, qui dat aliquam emendationis ſpem, modo hæc ſit ſolida & fundata, poteſt abſolvi.* Tot autem auctoritates SS. Patrum, quas adducunt Adverſarii, nihil aliud probant, quam magnam illam difficultatem, quæ adeſt in extirpando pravo habitu; Sed bene docet *Lugo d. 14. n. 166. cum Suar. Sanch. Reg. Henr.* & aliis communiter, quod *Diſpoſitio ſufficiens eſt dolor & propoſitum præſens, non emendatio futura, atque ita pœnitens poterit abſolvi, licet judicetur relapſurus.* Nec verum eſt, quod ſola temporis probatio unicum ſit ſignum mutatæ voluntatis, nam voluntatis mutatio pendet a Divina Gratia, quæ tempore non indiget, ſed in inſtanti operatur, & ideo non ſolum per experimentum temporis, ſed etiam per alia quidem ſigna patefieri poteſt, Imo aliquando alia ſigna præſentis diſpoſitionis multo melius manifeſtant mutationem voluntatis, quam experientia temporis; nam ſigna illa directe indicant diſpoſitionem pœnitentis, experientia vero tantum indirecte; adeo ut non raro evenire poterit, quod aliquis etiam longo tempore ſe a vitiis pro mundi hujus honeſtate contineat, ut ait D. Gregorius, & nihilominus non ſit rite diſpoſitus. Propterea, quoties pœnitens affert vera ſigna doloris & propoſiti, toties bene abſolvi poterit, ut clare colligitur ex *c. Septies 23. diſt. 3.* ubi D. Hieronymus ſic inquit: *Septies cadit juſtus. Si cadit, quomodo juſtus? Si juſtus, quomodo cadit? Sed juſti vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam ſemper reſurgit. Non ſolum ſepties, ſed ſeptuagies ſepties delinquenti, ſi convertatur ad pœnitentiam, peccata donantur.* Et D. Joannes Chryſoſt. *Hom. 14. in 2. ad Cor.* ſcripſit: *Temporis modum non quæro, ſed Animæ correptionem; hoc itaque fac demonſtres, ſint ne compuncti, ſint ne in melius immutati, & res tota confecta eſt.* Hinc Auctor Libri Romæ editi, cui titulus (*Iſtruz. per li Novelli Confeſſ. p. 1. cap. 15. n. 356.*) ſic inquit: *Se la ricaduta naſca dalla propria fragilità, ſenz' altra cauſa eſtrinſeca volontaria, è quaſi temerità il dire, che ogni ricaduto ſia indiſpoſto.* Ac ideo in *c. 9. n. 218.* dicit, quod peccator relapſus propter mali habitus vim ſtatim abſolvendus eſt, ſi firmam habeat voluntatem adhibendi media ad ſe emendandum; Additque: *E giudichiamo, che il fare altrimenti ſia troppo rigore, e che il Confeſſore facendolo s'allontanerebbe dal vero ſpirito della Chieſa, e del Signore, e della natura del Sacramento, il quale non ſolamente è giudizio, ma è medicina ſalutare.*

Sed rogabis, quænam ſint hæc ſigna extraordinaria doloris, cum quibus recidivus ſtatim poſſit abſolvi? Plura hujuſmodi ſigna traduntur ab AA. ſupra allatis *locis citatis*, quæ ſunt

videlicet: I. Major dolor patefactus per lacrymas, ſuſpiria, aut cordialia verba. Ita *Lugo*, *Laym. Milante*, *Holzmann*, *Croix*, *Tamb. Lohner*, *Renzi*, & *Salm. de Pœnit. c. 5. n. 65.* Dicit autem *Genettus t. 4. c. 5. q. 19.* non eſſe ſæpe credendum lacrymis peccatorum, nam ſæpe lacrymæ proveniunt ab humano affectu. Vice *non ſæpe* melius hic Auctor dixiſſet *non ſemper*; nam revera, ut bene ait *P. Milante*, hujuſmodi lacrymæ, præſertim in mulieribus & rudibus, non ſemper ſunt ſigna veræ pœnitentiæ; quandoque enim proveniunt ex aliqua paſſione quam pœnitentes exponunt; vel ex motivo negatæ abſolutionis, vel damni paſſi aut imminentis. Cæterum lacrymæ pœnitentium ut plurimum oriuntur ex compunctione cordis, maxime ſi effundantur poſt auditam concionem vel monitionem Confeſſarii præbentis aliquod compunctionis motivum. Hinc S. Leo (*Epiſt. 82. Theodor. Epiſc.*) ſic docuit: *In diſpenſandis Dei donis non debemus eſſe difficiles, nec accuſantium ſe lacrymas gemituſque negligere, cum ipſam pœnitendi affectionem credamus ex Dei inſpiratione conceptam.* Nota *cum credamus*, quapropter ordinarie, niſi aliunde percipiatur oppoſitum, credendus eſt pœnitens ex inſpiratione Dei lacrymas effundere. Hic etiam facit illud quod attulimus D. Joannis Chryſoſtomi mox ſupra, ubi dixit compunctionem ſignum eſſe veri doloris.

II. Minor numerus peccatorum, ut dicunt *Buſemb. Wigandt*, *Laym. Sporer*, *Anacl. P. Segneri*, *Lohner*, *Gab. Mazzotta*, *Tamb. & Renzi*. Hoc tamen intelligendum, cum pœnitens fuerit in iiſdem occaſionibus & tentationibus peccandi: aut ſi ille poſt ultimam Confeſſionem diu ſe continuerit, v. gr. per 20. vel 30. dies, cum antea aſſuetus fuerit prolabi pluries in hebdomada; vel ſi relapſus fuerit poſt magnum conflictum, ut recte ajunt *Croix*, & *Anacl.* III. Studium adhibitum ad emendationem; *Lugo*, *Laym. Sporer*, *Salm. Mazzotta*: aut ſi pœnitens adhibuerit jejunia, eleemoſynas, orationes & Miſſas, ut bonam faceret Confeſſionem, & ad Abſolutionem ſe diſponeret. Fuga ſpontanea occaſionum; *Croix*, & *Mazzotta*. Impletio mediorum præſcriptorum a Confeſſario; *Wigandt*, *Buſemb.* & *Mazzotta*. IV. Si pœnitens quærat media ad ſe emendandum; *Laym.*, *Lugo*, *Salm.*, *Mazzotta*. *Wigandt*, *Holzmann*, *Milante*, &c. Aut ſi promittat remedia adhibere; vel antea præſtita melius exequi; *Lugo*, *Segneri*, *Croix*, & *Mazzotta*; Maxime (ait *Lugo*) ſi nunquam admonitus fuit de mediis adhibendis; ſed hujuſmodi promiſſionibus puto non omnino fidendum, cum pœnitentes facile promittant, ad abſolutionem obtinendam, omnia exequi quæ Confeſſarius imponit, ſed non raro poſtea negligunt. V. Spontanea Confeſſio, ut dicunt *Laym.*, *P. Segneri*, *Tambur.* & *Mazzotta*, dummodo pœnitens non confiteatur ex obligatione Præcepti paſchalis, vel impulſus a Parentibus, Pædagogo, aut Domino; nec propter quemdam uſum ſe confitendi in aliquibus Feſtis, nempe Nativitatis Domini, Aſſumptionis Mariæ &c. ſed accedat omnino ſponte, & vere a lumine divino inſpiratus, ad ſolum finem adipiſcendi Dei gratiam. Præciſe hæc ſpontanea confeſſio ſignum eſſet diſpoſitionis, ſi pœnitens, ut accederet ad Sacramentum, notabilem conatum adhibuit, ſcil. longum iter aut aggreſſus, abſtinuit a lucro illius diei, magnum conflictum internum ſive externum ſuperavit, & ſimilia. VI. Si accedit ductus ab aliquo extraordinario motivo, nempe concionis auditæ, mortis alicujus amici, vel ex timore terræmotus, alluvionis, peſtis, &c. *P. Milante* & *Croix*. VII. Si pœnitens confiteatur peccata prius culpabiliter omiſſa; *Croix*. VIII. Si pœnitens priuſquam accedat reſtituerit ablatum, vel reparaverit famam proximi læſam, *Milante*. IX. Addunt cum *Milante*, ſi poſt peccata pœnitens ad monitionem Confeſſarii ſignificet adeptum fuiſſe novam cognitionem ſuæ iniquitatis, vel periculi ſuæ damnationis. Addit *Croix* n. 1821. alleas tam ſigna extraordinaria, ſi pœnitens dicat ſe pœnituiſſe ſtatim poſt peccatum, ſi cupiat ſatisfacere, ſi magnam pœnitentiam bono animo acceptet, ſi proteſtetur ex ſeipſo malle mori quam relabi. Hæc ſigna dicit ſaltem deſervire poſſe ad alia ſigna diſpoſitionis adjuvanda.

Hæc autem ſigna diſpoſitionis Recidivorum Auctores præfati non caſu tradiderunt, ſed experientia docti. Unde puto nequaquam errare eum qui ſe dirigit cum ſententiis communiter receptis ab hujuſmodi DD. non humilis notæ. Dicere autem, quod ipſi ſcripſerint ex paſſione affecti, ut ſuæ ipſorum doctrinæ cum plauſu exciperentur, vel propter aliquid hujuſmodi, non videtur carere aliqua labe temeritatis. Quod ſi hoc non eſt cenſendum, non debet credi hos tam graves DD. a Deo lumine ſuo fuiſſe deſtitutos in re quæ directionem reſpicit conſcientiarum totius populi Chriſtiani; tanto magis quod circa tales ſententias nulla Eccleſiæ proſcriptio interceſſit. Nec officit quod plures opiniones, quæ circumferuntur, non ſunt ab Eccleſia damnatæ, & tamen ab aliis communiter ut laxæ reputantur; nam Eccleſia non omnes opiniones, quæ caſus particulares reſpiciunt, damnat, quamvis non approbet; ſed ſententias, quæ univerſalitatem conſcientiarum ſpectant, Eccleſia nec approbat, nec tacet, ut dixit S. Aug. *Ep. 119. Eccleſia Dei multa tolerat, & tamen quæ circa Fidem ſunt, vel bonam vitam, nec approbat, nec tacet.*

461 Ceterum, ut ad propoſitam materiam redeamus, certum eſt 1. quod Confeſſarius tenetur differre abſolutionem, uſque dum fiat moraliter certus de diſpoſitione ſui pœnitentis, ſaltem per experimentum temporis, vel mediorum, ſi pœnitens ſufficiens nondum præbeat ſignum ſuæ diſpoſitionis; Vide *Salm. de pœnit. c. 5. n. 66.* Attamen notandum eſt (prout diximus de *Sacram. in gen. n. 57.*), quod in aliis Sacramentis, cum materia ſit phyſica, phyſica requiritur certitudo; ſed in hoc Sacramento pœnitentiæ, cum materia ſit moralis, prout ſunt actus pœnitentis, ſufficit certitudo moralis, ſive reſpectiva. Sic enim docuit *D. Th. 1. 2. quæſt. 19. art. 3. ad 3. Non oportet, quod omnis menſura ſit omnino infallibilis, ſed ſecundum quod eſt poſſibile in genere ſuo.* Et *2. 2. quæſt. 47. a. 9. ad 2. Certitudo non eſt ſimiliter quærenda in omnibus, ſed in unaquaque materia, ſecundum proprium modum; quia vero materiæ prudentiæ ſunt ſingularia contingentia, circa quæ ſunt operationes humanæ, non poteſt certitudo prudentiæ tanta eſſe, quod omnino ſollicitudo tollatur.* Unde, quoad noſtrum propoſitum ſpectat, ſufficit quod Confeſſarius habeat prudentem probabilitatem de diſpoſitione pœnitentis, & non obſtet ex alia parte prudens ſuſpicio indiſpoſitionis; alias nix ullus poſſet abſolvi, dum quæcumque ſigna pœnitentium non præſtant niſi probabilitatem diſpoſitionis, ut recte docet *P. Suarez de Pœnit. d. 32. ſect. 2. n. 1.* ubi ait, quod oportet, & ſufficit, ut *Confeſſarius prudenter, & probabiliter judicet pœnitentem eſſe diſpoſitum.* Et hoc videtur ſatis exprimi in Catech. Rom. *de Pœnit. n. 60.* ubi dicitur: *Si audita Confeſſione* (Sacerdos) *judicaverit, neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in deteſtandis dolorem pœnitenti omnino defuiſſe, abſolvi poterit.* Ergo ſemper ac Confeſſario poſitive non innoteſcit, pœnitenti omnino defuiſſe dolorem, ipſum abſolvere poteſt. Hinc Auctor *ſup. cit.* (*Iſtruz. per li Nov. Conf. p. 1. c. 15. n. 360.*) cum *Eſparſa* ſic loquitur: *Donde noi fermiamo qui per ultimo la concluſione, ch' è la chiave di tutta queſta materia; non ricercarſi altro per amminiſtrare la penitenza, che un giudizio prudente probabile della diſpoſizione del penitente. Onde ſe le circoſtanze non fondano un dubbio prudente, ch' egli non ſia ſufficientemente diſpoſto, non dee il Confeſſore inquietare ſe ſteſſo, nè il penitente per averne l' evidenza, che non è poſſibile.* Et huic conducit textus in *c. A nobis 2. de Sentent. Excom.* ubi dicitur: *Judicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, ſemper innititur, Judicium autem Eccleſiæ nonnunquam opinionem ſequitur, quam & fallere ſæpe contigit, & falli.*

Certum eſt 2. & commune apud omnes, quod poſſit Confeſſarius differre abſolutionem pœnitenti etiam diſpoſito, & etiam ſine ejus conſenſu, ſemper ac prudenter judicet dilationem eſſe utilem ejus emendationi; Ita *Salm. de Pœnit. c. 5. n. 68.* *Lugo d. 14. n. 168.* *Holzm. n. 587.* *Ronc. c. 4. qu. 3. R. 1.* *Croix n. 1764.* *Viva in Prop. 60. damn. ab Innocen. XI. num. 13.* *Cardin. in eand. Prop. n. 24.* cum *Suarez*, *Sa*, *Sanch.* & aliis paſſim contra paucos. Ratio, quia pœnitens, quamvis habeat jus ad abſolutionem ratione Confeſſionis peractæ, non tamen habet jus ut ſtatim abſolvatur, Confeſſarius enim, cui non ſolum Judicis, ſed etiam Medici competit munus, bene poteſt, imo meo judicio (ut ſupra dixi) tenetur differre abſolutionem, quando judicat tale remedium eſſe neceſſario utile ſaluti ſui pœnitentis. 462

Magnum dubium quod vertit eſt, an hoc remedium dilationis abſolutionis ſæpius expediat adhibere, vel non, pœnitenti jam ſufficienter diſpoſito ad abſolutionem ſine ejus conſenſu? Commune eſt apud DD. nullo modo expedire abſolutionem differre, quando dilatio magis obfutura, quam profutura cenſetur; ita *Viva in prop. 60. damn. ab Innoc. XI. n. 9.* & *Salmant. c. 5. n. 67.* *Lugo d. 14. n. 168.* *Sanchez Dec. l. 2. c. 33. n. 45.* & *Mazzotta t. 3. p. 577.* cum aliis communiter. Idem dicendum, cum ex dilatione abſolutionis pœnitens pateretur notam infamiæ, ita *Croix n. 1764.* & *Mazzotta l. c.* cum *Sanch. Pal. Tourn. Concina*, *Anacl. Laym. Bon. Holzm. Sporer*, & aliis, quos attulimus n. 455. Extra autem hos caſus ſentit *Hurtadus Reſ. 25. n. 206.* ſemper expedire differre abſolutionem conſuetudinariis; imo *Concina p. 719. n. 19.* et *Juenin*, & *Merbeſ. locis cit.* dicunt tale remedium ipſis eſſe neceſſarium, ut ipſi operibus ſuam converſionem comprobent. Quinimo *Juenin.* in Opere *de Sacram. tract. de Pœnit.* ſic rigidiſſime loquitur: *Qui mortaliter peccarunt, non debent abſolvi, niſi multo ad viri prudentis judicium tempore operibus converſionem probarint .... Tota Antiquitati perſuaſum fuit contritionem non eſſe unius diei opus, ſed multorum menſium, imo & nonnunquam annorum.* Et in *Inſtit. Theol. tom. 7. de pœnit. c. 1. art. 5. quæſt. 3.* addit, hoc ſervandum eſſe, etiamſi pœnitens ſemel patraverit aliquod enorme peccatum, ut perjurium, adulterium, homicidium, & ſimilia; Loquens vero de peccatore habituato inquit, *nunquam ipſum cenſeri diſpoſitum ad abſolutionem, niſi diu converſionem per emendationem probaverit.* Alii vero, ut *Buſembaum infra dub. 5. n. 2.* *Viva in prop. 60. damn. ab Innoc. XI.* *Dicaſt. d. 10. dub. 29.* *Croix n. 1768.* *Salm. c. 5. num. 67.* &c. dicunt raro expedire quod pœnitenti diſpoſito differatur abſolutio. Melius dicendum quod certa regula in hoc ſtatui non poteſt, ſed Confeſſarius ex circumſtantiis occurrentibus ſe dirigere debet, & poſtquam Deo ſe commendavit, ut erit a Deo inſpiratus, abſolutionem differat, vel impertiatur. Unde ſapienter Epiſcopi Belgii Bruxellis congregati, in Decreto ad ſuos, anno 1697. ſic ſtatuerunt: *Confeſſarius a quibuſvis peccatoribus gravioribus, etiam recidivis, ſtata lege non exigat, ut per notabile tempus prævie exercuerint opera pœnitentiæ; ſed cum SS. Patribus expendat Deum in converſione peccatoris, non tam conſiderare menſuram temporis, quam doloris.* Vide ap. *Croix l. 6. p. 2. n. 1824.* 463

Ut autem hic meum proferam judicium, dico, quod ſi pœnitens relapſus ſit ob cauſam ſeu fragilitatem intrinſecam, ut ac-

Digitized by Google

ut accidit in peccatis pollutionis, delectationis moroſæ, odii, blaſphemiæ, & ſimilium, raro puto differendam eſſe abſolutionem Recidivo ſufficienter diſpoſito per ſignum extraordinarium. Et caſu quo dilatio videatur expedire (quidquid dicant *Juenin*, & *Merbeſ.* requirentes dilationem per menſes & annos), verius dicendum abſolutionem non differri debere pluſquam ad octo, vel ad decem dies, prout dicitur ab Auctore libelli, cui titulus *Iſtruz. per li Confeſſori di Terre, e Villaggi c.* 1. §. 4. approbati Neapoli a doctiſſimo & Illuſtriſſimo Epiſcopo D. Julio Torno, (ibique citatur *Ludovic. Habert in Praxi S. Pœnit. tr.* 4. *p.* 417.) & ab alio Auctore jam citato (libri *Iſtruz. per li Novelli Confeſſ. cap.* 9. *n.* 215.) Hi cenſent dilationem menſis eſſe exceſſivam & periculoſam, quia poſt tantum temporis difficile pœnitentes redibunt. Et huic favet N. SS. P. Bened. XIV. in ſua *Epiſt. Encycl.* quæ incipit, *Apoſtolica*, (*in Bullar. to.* 3. *p.* 143.) §. 22. ubi alloquens Confeſſarios, qui ex juſta cauſa differunt pœnitentibus abſolutionem, ſic hortatur, *illos quantocius, ut revertantur, invitent; atque animos addant, ut ante reditum ea quæ illis agenda præſcribuntur, rite perficiant, ex quo fiet, ut ad Sacramentale forum regreſſi abſolutionis beneficio donentur.* Ad ſummum dico abſolutionem differendam uſque ad quindecim dies. Dico 1., ſi pœnitens ſit relapſus ex cauſa intrinſeca, nam ſi reinciderit ex occaſione extrinſeca, dico abſolutionem omnino differendam eſſe uſquedum tollatur occaſio, ſi ſit voluntaria; ſi vero neceſſaria, donec periculum recidendi ex proximo fiat remotum. Et ad hoc ordinarie loquendo certe non ſufficiet dilatio 10. vel 15. dierum. (Vide quæ diximus de hoc puncto ſupra *n.* 452. *Quæſt. III.*) Dico 2. vero, nam regulariter cenſeo non diſcedendum a ſententia communi, quam tradunt *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 32. *nn.* 45. *Laym. c.* 6. *n.* 10. *Lugo d.* 14. *n.* 206. *Fill. tr.* 7. *Inſtruct. c.* 3. *Abelly de Pœnit. c.* 5. *ſect.* 20. *n.* 3. *Diceſt. d.* 10. *du.* 29. *Nav. c.* 3. *n.* 21. *Croix n.* 1822. cum communi ut aſſerit, *Salm. c.* 5 *n.* 88. *Sporer c.* 2. *n.* 230. *Tol. l.* 5. *c.* 13. nempe non eſſe differendam abſolutionem pœnitenti, qui relapſus eſt ex intrinſeca fragilitate, quia in tali pœnitente magis ſperandum profuturam fore Gratiam Sacramenti, quam dilationem abſolutionis.

464 Sed dices, cur differenda eſt abſolutio pœnitenti qui eſt in occaſione extrinſeca, & non illi qui relapſus eſt ex prava conſuetudine, cum eodem modo impellat ad peccandum occaſio extrinſeca, ac prava conſuetudo? Reſpondetur: Alio quidem longe diverſo modo ad peccatum impellit occaſio extrinſeca, quam pravus habitus; occaſio enim per objecti præſentiam, quæ vividas excitat cogitationes, vehementer movet ſenſus pronos ad peccandum, affectumque ad peccatum reddit intenſiorem; & ideo pœnitens maximam ſibi vim inferre debet, non ſolum ad ſuperandam tentationem, ſed etiam ad conandum, ut periculum per fugam familiaritatis cum perſona complicis ex proximo fiat remotum. Prava enim conſuetudo, cum non habeat objectum extrinſecum præſens, non ita utique ſicut occaſio ad peccandum impellit; unde fit, ut pœnitens minorem vim ſibi inferre debeat ad abſtinendum a peccato. Præterea, cum pravus habitus ſit quid intrinſecum & inſeparabile a perſona, extirpatio habitus minus, quam remotio occaſionis, pendet a propria voluntate; & ideo magis ſperandum, quod Deus bonam voluntatem per majora auxilia adjuvabit ad perſeverandum. His poſitis, imprudenter agit Confeſſarius, ſi abſolvit eum qui eſt in occaſione extrinſeca, ſaltem antequam experiatur quod ille per fugam reddat periculum remotum; nam alias eum relinquit in probabili periculo infringendi propoſitum, eo quod talis pœnitens poſt obtentam abſolutionem facile negligat fugam neceſſario adhibendam, & ſic ſine dubio relabetur. E converſo prudenter abſolvitur Recidivus ex cauſa intrinſeca, ſi vere eſt diſpoſitus per ſignum extraordinarium doloris; quia periculum in eo infringendi propoſitum eſt magis remotum, cum ex una parte non adſit cauſa extrinſeca ad peccatum impellens, & ex alia majora Deus præbebit auxilia pœnitenti ad extirpandum pravum habitum, qui ipſi nolenti ac deteſtanti inest; hinc magis ſperandum quod ille emendabitur per auxilium Gratiæ in Sacramento ſuſceptæ, quam per dilationem abſolutionis. „ (Sæpe juvat (ait doctus *P. La Croix*, qui „ egregie tractat de hoc Sacramento pœnitentiæ) relapſis „ abſolutio, tum ob auxilia Gratiæ quæ confert Sacramentum, „ & quibus poteſt muniri abſolutus, quia pia exercitia „ ab efficacitate Sacramenti habebunt majorem vim, „ eruntque Deo gratiora & efficaciora, utpote facta ab „ amico Dei, & ex inſtitutione Chriſti inerit eis major vis „ ſatisfactoria; tunc etiam ſpes eſt uſurum ferventius me- „ diis præſcriptis, nam dilatio multos offendit, quia non „ redeunt, ſed redduntur obdurati.) „ Idque expreſſe approbatur a *D. Th. Suppl. quæſt.* 25. *art.* 1. *ad* 4. ubi inquit: *Dicendum quod majus remedium præbetur contra peccata vitanda ex Gratia, quam ex aſſuetudine noſtrorum operum.* Hinc recte dicunt *Salm. c.* 5. *n.* 67. *in fine*: *Cur de peccatore non habente Gratiam per dilationem, quam de conſtituto in Amicitia Dei per abſolutionem melius ſperandum eſt?* Et præſertim quoad peccatum pollutionis *Toletus l.* 5. *c.* 13. ſic inquit „: (Vix puto eſſe aliud efficax remedium „ quam frequentiſſimam Confeſſionem adhibere; Eſt enim „ hoc Sacramentum maximum frœnum, & qui hoc non „ utitur, non ſibi promittat emendationem niſi per miraculum.) „ Hocque remedio frequentis Confeſſionis pro recidentibus in tale vitium legimus D. Philippum Nerium (*in ſua Vita l.* 6. *n.* 2.) maxime uſum fuiſſe. Et huic doctrinæ accedit id quod habetur in Rituali Rom. *de Sacram. Pœnit.* ubi: *In peccata facile recidentibus utiliſſimum fuerit conſulere, ut ſæpe confiteantur, & ſi expediat, communicent.* Ergo Rituale, dum dicit remedium frequentis Confeſſionis utiliſſimum eſſe facile recidentibus in peccata; ſupponit pravum habitum ab eis non adhuc eſſe avulſum; ſed, hoc non obſtante, docet Gratiam Sacramenti multum conferre ad emendationem.

Quidam rigiditatibus addicti, qui per unicum rigoris tramitem Animas conducunt, nimis generaliter loquentes, aſſerunt omnes Recidivos perverſiores fieri, cum abſolvuntur antequam emendentur. Sed hos Magiſtros meos rogarem, numquid Recidivi, cum ſine abſolutione dimittuntur, Gratia Sacramenti carentes, omnes validiores fiunt, & emendantur? Quot miſeros ipſe cognovi, qui ob denegatam abſolutionem ſe dejecerunt in deſperationem, & per plures annos a Sacramentis averſi aberrarunt? Ceterum unuſquiſque in hoc puncto impertiendæ vel differendæ abſolutionis dirigere ſe debet juxta lumen a Deo ſibi donatum. Hoc certum eſt, quod in hac materia tam errant, qui æquo ſunt faciliores, quam qui æquo rigidiores ſunt in abſolvendo; utrumque extremum perniciosum; multi enim Confeſſarii ob nimiam facilitatem abſolvendi in cauſa ſunt, ut plures Animæ in perditionem abeant; ſed alii ob nimiam rigiditatem non minoris ſunt detrimenti. Unde haud ſcio, utrum Confeſſario minori ſcrupulo debeat eſſe indiſpoſitos abſolvere, quam diſpoſitos dimittere. Tandem, ut meæ conſcientiæ dictamen exponam, ſic concludo: Aliquando poterit alicui Recidivo prodeſſe dilatio abſolutionis. Semper quidem proderit deterrere hujuſmodi relapſos ex intrinſeca fragilitate, negationem abſolutionis minando. Ordinarie vero loquendo magis proderit eis abſolutionem impertiri, cum diſpoſiti accedunt per ſignum extraordinarium doloris. Utinam dico & omnes Confeſſarii abſolverent Recidivos tum ſolum cum ſigna extraordinaria illi afferunt! Sed quod dolendum eſt, maxima pars Confeſſariorum undique nullo prorſus ſigno extraordinario exhibito, indiſcriminatim ſine ulla admonitione, nulloque præſcripto remedio, hujuſmodi relapſis ſemper abſolutionem impertiuntur, & hoc eſt unde ruina tot Animarum emanat.

DUBIUM III.

Qualis Confeſſio requiratur?

ARTICULUS I.

An debeat eſſe integra materialiter?

465 *Quæ ſit integritas Materialis?*
466 *Quantum extendatur numerus, dicendo plus minus? Et quomodo exquirendus numerus, in conſuetudinariis?*
467 *An ſint neceſſario explicandæ circumſtantiæ aggravantes?* 468. *Qu. I. Quot ſententiæ ſint in hac quæſtione? An in furto explicanda ſit quantitas?* (*Vide hic in fine.*) 469. *Dub.* 1. *An inceſtus cum conſanguineis differat ſpecie ab inceſtu cum affinibus?* 470. *Dub.* 2. *An in peccato inceſtus cum conſanguineis explicandi ſint gradus conſanguinitatis?*
471 *Plura notanda circa Examen conſcientiæ, & integritatem Confeſſionis!*
472 *An peccata mortalia dubia neceſſario ſint confitenda?* 473. *Dub.* I. *An teneamur confiteri mortalia poſitive dubia?* 474. *Dub.* 2. *An mortalia negative dubia?* 475. *Quid ſi quis velit Euchariſtiam recipere?* 476. *Quid ſi quis ſit ſcrupuloſus, vel ignorata conſcientia?* 477. *Dub.* 3. *An teneatur quis confiteri aliquod mortale in dubio an illud ſit confeſſus?* 478. *Dub.* 4. *An qui confeſſus eſt mortale uti dubium, teneatur repetere quando certum agnoſcit? Quid ſi pœnitens poſt Confeſſionem ſciat materiam ſui peccati fuiſſe gravem, ſed ipſe nullo modo id noverit tempore quo peccatum commiſit?*

„ REſp. Ad confeſſionem per ſe, & ordinarie requiritur 465 integritas materialis, ſita in eo, ut poſtquam diligentius „ te excuſſeris, & conſcientiæ tuæ ſinus, & latebras „ (ita loquitur Trident. *ſeſſ.* 14. *c.* 5.) exploreveris, „ confitearis omnia mortalia memoriæ occurrentia, nondum „ confeſſa, eorumque numerum, & circumſtantias, quæ „ ſpeciem mutant: patet ex Trid. *l. c.* & eſt certum. Ratio eſt, quia alias nec judicium ſacramentale recte adminiſtrari, nec æquitas in pœnis injungendis ſervari poteſt.

„ Dicitur 1. *Per ſe, & ordinarie*: quia per accidens, & „ extraordinarie ſufficit integritas formalis. *v. dub. ſeq.*

„ Dicitur 2. *numerum*, intellige certum, qui ſi non con- 466 „ ſtet, dic probabilem, addendo plus, minus. Quod ſi deinde „ deprehendas te erraſſe, non teneris iterum confiteri, „ niſi notabiliter fuerit major. *Fagun. Sanch. Hurt.* contra „ *Regin. Fill. & Sa*, qui dicunt, verba illa, *plus minus*, „ tantum extendi ad unum, vel duo ſupra numerum indi- „ catum * (*Lugo d.* 16. *n.* 97. *Cabuſſ. T. J. c.* 10. *num.* 8. „ *Tamburr. & Roncaglia dicunt illud plus minus ſic ſumi:* „ *Circa ter, intelligi bis vel quater: Circa* 10. *intelligi* 8. *vel*

n. 12.

„ 12. *Circa triginta*, 27. *vel* 33.: *Circa centum*, 95. & 105. *Circa mille*, 950. & 1050.)ª Sed quamvis hoc ſit ea rum in numero parvo, & denario v. gr. non tamen in aliis, v. gr. centenario, millenario, &c. quia verba illa non habent ſenſum abſolutum, ſed reſpectivum ad numerum, cui adduntur, qui quanto fuerit major, tanto etiam major verbis illis intelligetur, dummodo tamen ſit parvus reſpectu alterius, cui adjungitur, quod prudentis arbitrio æſtimandum eſt. Ita *Dian. p. 3. t. 3. R. 194. ex Navar. Card. de Lugo d. 16. d. 94.* Quod ſi autem nec probabilis haberi poteſt, dicenda eſt conſuetudo peccandi, tempus, & frequentia in die, ſeptimana, menſe, vel anno. V. *Filliuc. t. 7. c. 4. Dian. p. 3. t. 4. R. 94. Gaſp. Hurt. d. 9. diſ. 5. Lugo d. 16. n. 79.*

Bene hic advertit *Sporer de Pœn. t. 3. p. 224. num. 451.* Confeſſarium non debere eſſe nimis anxium circa exquirendum numerum peccatorum in pœnitente conſuetudinario, quia ſæpe eſt impoſſibile talem numerum certum habere, plures enim ad importunitatem Confeſſarii ſolum divinando reſpondent centies, millies; ſed quis prudens eis fidem præſtabit? Unde melius faciet Confeſſarius, ſi diligenter ſtatum conſcientiæ exquirat; & deinde interrogando pœnitentem de lapſibus plus minuſve in die, vel hebdomada, vel menſe, ſaltem in confuſo numerum peccatorum apprehendat durante conſuetudine commiſſorum, quin certum judicium faciat, cum periculo errandi.

467 „ Dicitur 3. *Quæ ſpeciem mutant*: quamvis probabile ſit, quod docent *Suar. Con.* & alii, etiam eas, quæ notabiliter in eadem ſpecie aggravant (hoc eſt, quæ juxta communem conſcientiam excedunt ordinarium peccandi modum) eſſe explicandas, ob rationem allatam in reſponſione: contraria tamen ſententia, quam ex *D. Thom. Sylv. Nav.* docent *Vaſq. Reg. Bon. Lugo d. 16. ſe. 3.* etiam probabilis eſt, & tuta: ſaltem ſi excipias 1. Gradus conſanguinitatis in inceſtu. 2. Quantitatem furti, injuriæ, &c. quæ egent ſatisfactione. 3. Quando uno actu plures ſunt occiſi, vel infamati, vel apud plures. 4. Odium diuturnum; quia tunc ſolent plures actus fieri. Vide *Regin. l. c.* *(*Odium diuturnum, ſicut etiam concupiſcentia carnalis in mulierem neceſſario ſunt exprimenda in Confeſſione, non tam ratione circumſtantiæ aggravantis, quam propter numerum peccatorum, quæ in illa diuturna mora replicantur, ut dicunt Salm. de Pœn. c. 8. n. 14. & alii communiſſime; vide dicta Tom. I. l. 5. de Pecc. n. 37.*)ª 5. Peccatum inter Confeſſarium, & pœnitentem: Vid. *Fill. de imped. matr. cap. 5. qu. 5.* 6. Si circumſtantia invehat cenſuram, vel reſervationem, vel ad neceſſariam pœnitentis directionem a Confeſſario prudenter interrogatur.

468 Quæritur I. An circumſtantiæ peccatorum mortalium notabiliter aggravantes ſint neceſſario confitendæ? Adſunt tres ſententiæ omnes valde probabiles. *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Suar. d. 22. ſe. 3. n. 5. Soto in 4. d. 18. q. 2. a. 4. Sanch. Dec. l. 2. c. 41. Conet Man. t. 6. p 440. Juenin t. 7. p. 466. Genett. t. 4. c 6. q. 3. Conc. p. 303. Croix l. 6. p. 2. n. 977. Antoine p. 504. Wigandt. tr. 3. n. 20.* item *Eſtius, Canus, Henr. Fag. ap. Salm c. 8. n. 22.* & *Aleuſ. Sylvius, Caj. Major, Con.* & alii apud *Dia. p. 1. tr. 7. R. 1.* Probatur 1. ex Rituali Rom. *de Sacr. Pœn.* ubi dicitur: *Quod ſi pœnitens numerum, ſpeciem, & circumſtantias explicatu neceſſarias non expreſſerit, Sacerdos eum interroget.* Ergo non ſolum ſunt explicandæ circumſtantiæ ſpeciem mutantes, ſed etiam notabiliter aggravantes; hoc enim ſignificant verba illa, *ſpeciem, & circumſtantias*. Id confirmatur ex Catech Rom. *p. 2. c. 5. §. 47.* ubi dicitur circa mortalia explicandas eſſe circumſtantias, *quæ pravitatem valde augent, vel minuunt*. Probatur 2. ratione, quia eadem ratio, quæ ſuadet circumſtantias ſpeciem mutantes eſſe confitendas, urget etiam pro circumſtantiis notabiliter aggravantibus, cum utræque judicium Confeſſarii notabiliter mutent. Nec obſicit, quod Tridentinum *Seſſ. 14. c. 5.* tantum primas docuerit confitendas; nam reſpondet *P. Suarez*, quod Concilium tantum voluit definire id quod certum erat, hanc vero quæſtionem in opinione Theologorum indeciſam reliquit. *Secunda* ſententia, quam tenet *Sporer de Pœn. c. 3. §. 3. n. 410.* citans pro ſe *Laym. & Suar.* (*addereque Buſemb.*) dicit neceſſario eſſe confitendam circumſtantiam *quid*, quæ ſcil. attingit integritatem ſubſtantialem peccati in individuo, prout eſt quantitas furti. Ratio, quia alias Confeſſarius non poterit efformare debitum judicium de ſubſtantia peccati. *Tertia* ſententia mihi probabilior negat eſſe obligationem confitendi circumſtantias aggravantes, & hanc tenent *S. Anton. 3. p. tit. 14. c. 19. §. 7. & tit. 17. c. 17. §. 9. S. Bern. Sent. t. 3. de Confeſſ. verſ. De tertia parte lit. E. S. Bonav. in 4. d. 17. p. 3. a. 2. q. 3. Soto in 4. D. 17. qu. un. Gabaſſut. Theor. Jur. c. 10. n 15.* aſſerens hanc eſſe graviorem & communiorem cum *Palud. Nav. Vaſq. Val. &c. Pal. tr. 23. d. un. p. 9. Bon. q. 5. ſe. 2. p. 2. §. 3. diff. 3. n. 5 Tolet. l. 3. c. 7. n. 7. Holzm. n. 471. Salm. c. 8. n. 23. Ronc. c. 2. q. 6.* (qui a prima ſententia ſe revocavit. *Lugo d. 16. ſe. 3. cum Soto, Nav. Gabr. Adrian. Reg.* & probabilem putant *Suarez l. c. n. 15. Abelly p. 137. v. Quæres*, & plurimi alii cum *Diana l. c.*

Probatur 1. ex *D. Thoma in 4. d. 16. qu. 3. a. 2. qu. 5.* qui ſua auctoritate magnum quidem pondus huic ſententiæ præſtitit; oportet autem hic ejus textum integrum tranſcribere, ut pateat S. Doctorem pro hac ſententia certe fuiſſe; ibi ſic docet: *Quidam enim dicunt, quod omnes circumſtantiæ, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, confiteri neceſſitatis eſt, ſi memoriæ occurrant. Alii vero dicunt, quod non ſunt de neceſſitate confitendæ, niſi circumſtantiæ quæ ad aliud genus peccati trahunt: & hoc probabilius eſt; ſed addendum eſt, quæ ad aliam ſpeciem mortalis trahunt: cujus ratio eſt, quod venialia non ſunt de neceſſitate Confeſſionis, ſed ſolum mortalia, quæ quantitatem infinitam quodammodo habent: & quia circumſtantiæ aggravantes, quæ aliam ſpeciem peccato non tribuunt, vel quæ tribuunt quidem, ſed non mortalis peccati, non ſunt de neceſſitate Confeſſionis; Tamen eadem confiteri perfectionis eſt, ſicut & de venialibus dictum eſt.* Communiter conveniunt AA. D. Thomam in hoc loco noſtram ſententiam tenuiſſe & ſignanter *Canus in Recoll. de Pœn. p. 2. §. Sed enim, p. 559.* ubi ait: *B. Thomas expreſſe tenet ſolas circumſtantias, quæ ſpeciem mutant, eſſe confitendas.* Idem ſentit *S. Antonin.* ut infra videbimus. Idem *Sotus ap. Juenin l. c. p. 468* ubi dicit: *D. Th. ſententiam mutaſſet, ſi vitam uſque ad finem ſuæ Summæ perduxiſſet.* Hæc tamen prophetia eſt *P. Soti*, non vero ſententia D. Thomæ. Attamen *P. Concina p. 303. n. 4.* aliter explicat præfatum textum, & dicit, quod S. Doctor non loquitur ibi de circumſtantiis, quæ adjiciunt malitiam conſtituentem peccatum mortale, ſed de iis quæ confinia peccati venialis non tranſiliunt; idque deducit ex ratione, quam S. Thomas ibi ſubdit: *Cujus ratio, quia venialia non ſunt de neceſſitate Confeſſionis, ſed ſolum mortalia, quæ quantitatem infinitam quodammodo habent.* At venia tanti viri, non videtur hæc interpretatio locum habere; Nam reſpondetur 1. quod quæſtio quæ a D. Thoma ibi proponitur eſt ſignanter de circumſtantiis, *quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt*; illud autem *notabilem quantitatem* non poteſt quidem intelligi circa peccatum veniale, ſed circa mortale, primo quia nullus unquam de hoc dubitavit; quis enim dixit aut cenſeri potuit dixiſſe circumſtantias peccati venialis eſſe neceſſario confitendas, cum apud omnes compertum ſit ipſa venialia non eſſe de neceſſitate confitenda? Secundo, quia D. Thomas ibi loquitur de circumſtantiis, quæ notabilem quantitatem peccato addunt, hæc autem notabilis quantitas neceſſario debet intelligi de circumſtantia peccati mortalis, non autem venialis. Et quod ita ſit clare patet ex ratione illa quam ſubdit S. Doctor, *quod venialia non ſunt de neceſſitate Confeſſionis*; quæ quidem ratio non jam reſpicit ſuam principalem ſententiam, ut intelligit *P. Conc.*, nempe quod non oporteat confiteri circumſtantias notabiliter aggravantes, utpote quia ſunt venialia; ſed reſpicit illud, *Addendum eſt* (quod immediate præcedit), *quæ ad aliam ſpeciem peccati mortalis trahunt*. Quibus verbis aperte D. Thomas ſignificat, quod circumſtantiæ peccati mortalis mutantes ſpeciem certe ſunt confitendæ, quia hæ quantitatem infinitam quodammodo habent; non vero circumſtantiæ peccati venialis, etiamſi ſint diverſæ ſpeciei, & de hoc rationem reddit, *quod venialia non ſunt de neceſſitate Confeſſionis*. Deinde id clarius confirmat addens: *Et quia circumſtantiæ aggravantes, quæ aliam ſpeciem peccato non tribuunt, vel quæ tribuunt quidem, ſed non* (nota) *mortalis peccati, non ſunt de neceſſitate Confeſſionis.* Ergo S. Doctor diſtinguit inter circumſtantias quæ tribuunt aliam ſpeciem, ſed non peccati mortalis, & inter circumſtantias quæ non tribuunt novam ſpeciem (id eſt peccati mortalis, ut ſine dubio intelligendum, alias comparaſſet peccatum veniale cum veniali), & utraſque circumſtantias dicit non eſſe de neceſſitate Confeſſionis. Hinc *S. Anton. dict. §. 7.* D. Thomam ſequens dicit: *Et illas quidem circumſtantias quæ trahunt peccatum in aliam ſpeciem, de neceſſitate oportet confiteri ſecundum Thomam; alias circumſtantias confiteri, cum non ſint venialia, perfectionis eſt, & non neceſſarium.* Deinde, poſtquam alias ſpecies circumſtantiarum appoſuit, inquit: *Tertia ſunt quæ important diſconvenientiam, ut furari multum* (puta, prout inferius addit) *furari centum florenos multo gravius eſt, quam furari unum*), *& iſtas quæ peccatum aggravant confiteri eſt perfectum, ſed quia non mutant ſpeciem, nec aggravant in infinitum, non eſt neceſſarium eas confiteri ſecundum Thomam.* Additque, *Petrum de Palude* aſſerere hanc eſſe communem ſententiam. Unde concludit S. Archiepiſcopus, confitendas tantum circumſtantias, quæ mutant ſpeciem, & aggravant in infinitum, adducens exemplum de furto in loco ſacro.

Probatur 2. rationibus. Ratio 1. quia in Tridentino *Seſſ. 14. cap. 5.* ſic dicitur: *Eas circumſtantias in Confeſſione explicandas quæ ſpeciem peccati mutant, quod ſine illis peccata ipſa neque a pœnitentibus integre exponantur, neque judicibus innoteſcant, & fieri nequeat, ut de quantitate criminum recte cenſere poſſint, & pœnam quam oportet pro illis pœnitentibus imponere.* Ex quibus verbis videtur non obſcure Concilium excludere obligationem confitendi alias circumſtantias quam mutantes ſpeciem: quia has ſufficere ſatis innuit ad hoc, ut Confeſſarius rectum efformet judicium de gravitate criminum, & de pœna imponenda. Ratio 2. quia alias pœnitentes ſemper inter anguſtias fluctuarent, cum ſemper dubitare poſſent de integritate ſuarum Confeſſionum, in determinando quæ circumſtantiæ ſint vel ne notabiliter aggravantes: Et ideo dicit *D. Th. l. c. quæſt. 5. ad 2. Determinata quantitas peccati non poteſt Sacerdoti innoteſcere, quia nec ipſe peccator ſcit; unde ſufficit quod cognoſcat quantitatem quæ ex ſpecie peccati conſurgit.* Unde hujus ſententiæ *Lugo* aſſignat rationem a priori, dicens, quod Chriſtus nihil aliud præcepit quam Confeſſionem peccatorum: qui autem explicat circum-

ſtantias

Digitized by Google

ſtantias mutantes ſpeciem peccati, jam vere confitetur & explicat eſſentiam peccati, cum peccati quidditas ſive eſſentia tantum ſumatur ex ipſius ratione ſpecifica. Ratio 3. quia ſi teneremur manifeſtare circumſtantias notabiliter aggravantes, teneremur etiam confiteri notabiliter minuentes, nempe ſi quis peccavit ex ira, metu, intenſiori paſſione, ex inductione aliorum, & ſimilibus; quam obligationem etiam Adverſarii negant. Ratio ultima & potior, quam tradunt doctiſſimus *Cabaſſutius*, *Lugo*, *Salm.* & *Roncaglia*, eſt, quia nemo tenetur ſervare legem dubiam, ut fuſe probatum eſt in *Diſſert. de Opin. probab. Tom. I. l. 1. n. 53. cum communi* DD. ex S. Iſidoro in *c. Erit autem d. 4. &c. cum jura, 31. de Offic. & Pot. Jud. del. & c. Suas. de Simon. & ex D. Th. Quodlib. 14. de Verit. quaſt. 17. a. 3.* ubi ait: *Nullus ligatur per præceptum aliquod, niſi mediante ſcientia illius præcepti*. Scientia autem, ut certum eſt apud omnes, & docet idem *D. Th. part. 1. quaſt. 1. art. 2.* eſt certa notitia alicujus rei; Unde cum lex confitendi circumſtantias aggravantes ſit valde dubia, ad illam non tenemur; & ideo (bene ait *Lugo*) Tridentinum non explicavit hanc obligationem illas confitendi, quia non ſatis Concilium id colligere potuit ex Chriſti verbis, & Sacramenti inſtitutione.

Nec obſtat 1. Rituale Rom. dicens eſſe obligationem confitendi *ſpeciem, & circumſtantias explicatu neceſſarias*. Nam reſp. quod aliquando etiam adeſt obligatio confitendi circumſtantias notabiliter aggravantes, ut recte dicunt *Lugo d. 16. n. 121. & Salm. c. 8. n. 27.* quando ſcilicet inducunt cenſuram, vel reſervationem, aut quando (ut diximus) Confeſſarius interrogat, putetque neceſſe id ſcire ad medicinam, reſtitutionem imponendam. Quoad auctoritatem Catechiſmi oppoſitam, videtur quod illa nimis probat, nam videtur imponere obligationem explicandi circumſtantias non ſolum aggravantes, ſed etiam minuentes; quod non eſt credibile: quis enim unquam dixit, quod ſi quis confiteretur homicidium, & taceret illud commiſiſſe ex vehementi paſſione, vel in rixa, ſacrilegam faceret Confeſſionem? Unde debemus fateri hic mentem Catechiſmi non ſatis intelligi.

Non obſtat 2. dicere, quod circumſtantiæ notabiliter aggravantes debent explicari, ut Confeſſarius debitam pœnam imponat. Nam bene reſpondet *Lugo*, in pœnitentia injungenda non requiri omnimodam, ſed tantum quandam æqualitatem, quæ utique ſervari poteſt, ſi manifeſtetur ſpecies peccati, licet non explicentur circumſtantiæ aggravantes. Hinc *D. Th. l. c. ad 2.* ubi hanc quidem objectionem ſibi efformat, ſic reſpondet: *Sufficit, quòd Sacerdos cognoſcat quantitatem, quæ ex ſpecie peccati conſurgit*. Non obſtat 3. dicere quod prima opinio ſaltem eſt tutior, & ideo omnino ſervanda in materia Sacramenti ex Prop. 1. damn. ab Innoc. XI. Nam bene reſpondent *Carden. in 2. Criſi, d. 2. n. 107. & Croix n. 978.* quod qui ſequitur ſecundam ſententiam, non exponit Sacramentum periculo nullitatis, cum ad valorem Sacramenti ſufficiat Confeſſio formaliter integra, quæ jam probabiliter habetur in Confeſſione peccatorum, etſi non explicentur circumſtantiæ aggravantes; Unde etiam infertur, quod quælibet opinio probabilis negans aliqua peccata differre ſpecie, non ſubjacet damnationi, quia ſi forte ante Deum eſt falſa, nihilominus jam adeſt Confeſſio formaliter integra. Hinc probabiliter dicunt *S. Antonin. l. c. Lugo d. 16. n. 12. & Salm. c. 8. n. 23. cum Pal. & Dicaſt.* quod per ſe loquendo pœnitens non tenetur quantitatem furti explicare. Dicitur *per ſe loquendo*, nam aliunde, quia ut plurimum Confeſſarius inquirere debet de quantitate furti, ad hoc, ut ſciat quomodo ſe gerere debeat circa abſolutionem impertiendam, & obligationem reſtitutionis imponendam; ideo ut plurimum tenetur pœnitens confiteri in furto circumſtantiam quantitatis.

469 Quæritur II. Utrum qui commiſit inceſtum, explicare debeat qualitatem, atque gradum; Duo igitur hic vertunt dubia. Dubitatur 1. An inceſtus cum conſanguineis differat ſpecie ab inceſtu cum affinibus? Affirmant *Leſſius l. 4. cap. 3. n. 79. Salm. de 6. Præc. c. 5. n. 30. Roncaglia de 6. Præc. c. 5. quaſt. 2. Croix l. 6. part. 2. nu. 1074. & alii*. Ratio, quia, ut dicunt, licet omnes inceſtus eandem reverentiam ſanguini debitam offendant, diverſa tamen difformitate eam lædit inceſtus cum conſanguineis, quam inceſtus cum affinibus; nam inter conſanguineos conjunctio provenit ex vinculo intrinſeco, ideſt ab identitate ejuſdem ſanguinis per generationem accepti, conjunctio autem inter affines provenit ex vinculo extrinſeco, nempe ex copula habita cum ipſorum conſanguineis. Alii tamen probabilius negant differre inceſtum cum conſanguineis ab inceſtu inter affines, ut *Lugo d. 16. n. 313. & 316. Sanch. de Matrim. d. 36. num. 7. & 8. Tamb. in Method. Conf. c. 7. §. 7. n. 48. cum Megala, Soto, & Gajet. in 2. 2. quaſt. 154. art. 9.* Ratio, quia (ut ait *Lugo*) materialiter ſe habet, quod conjunctio oriatur ex ſanguine, aut ex Matrimonio, cum ex eodem motivo prohibetur copula cum conſanguineis, quam cum affinibus. Et pro hac ſententia ſine dubio eſt *D. Thomas 2. 2. quaſt. 154. art. 9. ad 2.* ubi ſic docet: *Perſona affinis conjungitur alicui propter perſonam conſanguineam conjunctam, & ideo quia unum eſt propter alterum, ejuſdem rationis inconvenientiam facit conſanguinitas, & affinitas*.

Bene tamen excipiendum puto inceſtum inter Privignum & Novercam, interque Socerum & Nurum, ut dicunt *Salm. l. c.* & indicat *Lugo n. 316.* Ratio, quia debitum reverentiæ, quod eſt motivum ſpeciale prohibendi congreſſum Parentum cum Filiis, eſt etiam motivum prohibendi copulam inter Novercam & Privignum, vel Socerum & Nurum. Inceſtus autem cum affinibus extra primum gradum, communis eſt inter DD. eſſe ejuſdem ſpeciei.

Dubitatur 2. An in Confeſſione ſint explicandi omnes gradus inceſtus commiſſi cum conſanguineis uſque ad quartum gradum? *Prima* ſententia affirmat cum *Nav. c. 7. n. 4. & Angel. Vaſq. Suar. &c. ap. Salm. de 6. Præc. c. 5. num. 33.* Ratio, quia eſt ſpecialis reverentia inter unum gradum conſanguinitatis, & alium: Idem tenet *Bon. de Matr. q. 4. p. 16. num. 7. cum Laym. Conc. Valent.* ſed alia ratione ductus, quia alias non explicaretur ſubſtantia ſive individuum peccati.

Secunda ſententia docet, ſolum inceſtum cum conſanguineis in primo gradu, tam lineæ rectæ quam tranſverſalis, ſpecie differre ab aliis gradibus. Quoad primum gradum lineæ rectæ, hæc ſententia videtur omnino tenenda (contra *Tamb.*) tanquam communis cum *Salm. n. 3. Cajet. Lugo, Roncag. &c.* Ratio, quia cuique patet hujuſmodi inceſtum longe eſſe diverſum ab aliis; Imo recte *Lugo de Pæn. d. 16. n. 314. & Tournely tom. 3. p. 490. Concl. 2.* docent explicicandum, an Pater peccavit cum filia, vel cum Matre filius, cujus culpa habeat diverſam malitiam ratione ſpecialis reverentiæ Matri debitæ. An autem differat inceſtus in primo gradu lineæ rectæ ab aliis ejuſdem lineæ gradibus? Affirmat *Croix cum Bonaſp.* ſed negat probabilius *Lugo n. 315.* Majus dubium eſt, an inceſtus cum conſanguineis in primo gradu lineæ tranſverſalis, nempe cum fratre aut ſorore, differat ſpecie ab aliis gradibus? Affirmant *Leſſius l. 4. c. 3. n. 79. Lugo n. 143. Salm. n. 28. 31. & 33. Roncaglia de 6. Præc. c. 5. qu. 2. Croix l. 6. part. 2. n. 1074. & Sanch. de Matr. l. 7. d. 52. n. 11.* Ratio, quia reverentia, quæ debetur fratribus vel ſororibus, eſt diverſæ rationis ab ea, quæ debetur aliis conſanguineis; coitus enim cum ſorore videtur ab ipſo jure naturæ interdictus. Quoad ceteros vero gradus conſanguinitatis dicunt *Leſſ. n. 90. Roncaglia l. c. & Salm. n. 36. eod. loc. & de Sacram. Pœnitent. c. 8. n. 31.* non differre ſpecie inceſtum; ſed gradum propinquiorem inducere circumſtantiam tantum aggravantem.

Tertia ſententia, quam tenent *Cajet. in S. Thomam 2. 2. quaſt. 154. art. 9. Bonac. loc. citat. nu. 6. Pal. d. 4. part. 7. num. 11. Pontius cap. 32. num. 3. Tamburr. cap. 7. §. 7. num. 48. cum Megala, Diana, &c.* item *Palud. Gabriel. Nav. Arm. Vega, Henr. Led. Scotus, Abul. Soto, ac alii, multi ap. Sanch. loc. citat.* (qui cum *Fill.* vocat valde probabile) cenſet, omnes inceſtus inter conſanguineos, excepto tantum primo gradu in linea recta, eſſe ejuſdem ſpeciei. Ratio 1. quia, excepto dicto primo gradu lineæ rectæ, alii gradus tantum conſtituunt circumſtantiam aggravantem, quam explicandi valde probabile eſt (ut vidimus ſupra *num. 468.*) non eſſe obligationem. Ratio 2. quam affert *Cajetanus*, eſt, quia commixtio conjugalis inter conſanguineos, præterquam cum Parentibus, eſt tantum vetita ab Eccleſia, non vero de jure naturali; olim enim jam licitum fuit filiis Adam ſuis ſororibus copulari. Nec obſtat dicere, quod ſive malitia talium inceſtuum oriatur ex lege naturali, ſive ex prohibitione Eccleſiæ, ſemper hujuſmodi inceſtuoſi peccant contra reverentiam, quæ conjunctis debetur: Eccleſia enim, cum aliquid præcipit, ponit materiam præceptam in ea ſpecie virtutis, ratione cujus illud præcipit, Eccleſia autem propter eandem reverentiam ſanguini debitam jubet ab his congreſſibus Fideles abſtinere. Nam reſpondetur, quod licet Eccleſia, prohibendo commixtionem propinquorum uſque ad quartum gradum, elevaverit hujuſmodi abſtinentiam ad virtutem pietatis naturaliter debitæ ſanguine junctis, non per hoc tamen effecit, quod propinquitas horum graduum induceret diverſitatem ſpecificam naturalem; naturalis enim diverſitas ſpecifica graduum tantum eſt deſumenda ex difformitate per ſe naturali, quæ probabiliter non adeſt inter gradus conſanguinitatis (præter primum lineæ rectæ, ut diximus), magis enim & minus non variant ſpeciem. Et pro hac ſententia videtur indubitanter eſſe (ut non dubitat *Cont. Tournely t. 3. p. 490. in fin.* licet hic Auctor ſit pro contraria ſententia) etiam *D. Thomas 2. 2. qu. 154. a. 9. ad 3.* ubi ſic ait: *In commixtione perſonarum conjunctarum aliquid eſt, quod eſt ſecundum ſe indecens & repugnans naturali rationi, ſicut quod commixtio fiat inter Parentes & filios, quorum eſt per ſe & immediata cognatio, nam filii naturaliter honorem debent Parentibus. Aliæ vero perſonæ quæ non conjunguntur ſecundum ſeipſas, ſed per ordinem ad Parentes, non habent ita ex ſeipſis indecentiam, ſed variantur circa indecentiam ſecundum conſuetudinem & legem humanam, vel Divinam*, ideſt poſitivam de jure Divino. Et idem videtur docere D. Auguſtinus (*ap. D. Thom. in eod. Art. 9.*) dicens: *Commixtio ſororum & fratrum quanto fuit antiquior compellente neceſſitate, tanto poſtea facta eſt damnabilior Religione* (ideſt Eccleſia) *prohibente*. Prima ſententia eſt minus probabilis; ſecunda, & tertia æque probabiles videntur.

„ Ad integritatem Confeſſionis prærequiritur diligens exa- 471
„ men, pro capacitate pœnitentis, temporis mora, & cete-
„ ris circumſtantiis. Ad id autem ſufficit diligentia medio-
„ cris, qualem vir prudens in arduis negotiis adhibet, qua-
„ lem moraliter loquendo docti, & timorati adhibere ſolent,
„ etiamſi quis putet, majori diligentia plura ſe reperturum.

„ Bon.

nem, tenetur ſtare judicio Confeſſarii, cujus eſt diſcernere inter lepram & lepram. Neque obſtat praxis Fidelium, ut opponitur; nam reſpondent *Holzmann*, & *Elbel cum Henrico*, quod merito dubitatur an Fideles confiteantur mortalia dubia ex perſuaſione obligationis, vel an ob majus conſcientiæ levamen; propter hoc enim Fideles adſolent confiteri etiam peccata dubia poſitive, quorum Confeſſionis obligationem ipſi etiam Adverſarii fere omnes non agnoſcunt. Item ait *Holzmann*, quod præfata praxis forte ſit continuata ex errore, qui non poteſt inducere conſuetudinem obligatoriam.

475 Hinc inferunt *Henriq. l. 8. c. 45. n. 2. Sa v. Euchariſtia num. 23. & Grenad. Leand. & alii apud Gatmen. de Euch. prop. 3. n. 2.* non teneri ad Confeſſionem, qui vult communicare, & negative dubitat, an peccaverit mortaliter, tum quia non magis urget præceptum præmittendi Confeſſionem ad Communionem, quam præceptum ſervandi integritatem Confeſſionis, utrumque enim eſt de jure Divino; tum quia præceptum Tridentini præmittendæ Confeſſionis (*Seſſ. 13. cap. 7.*) non obligat niſi eum, *qui eſt ſibi conſcius mortalis peccati*, nequit autem dici conſcius de ſuo peccato qui de illo dubitat. Sed huic obſtat magna difficultas, nempe quod accedens ad Communionem cum mortali negative vel poſitive dubio, ſe exponit periculo fruſtrandi effectum Sacramenti. Huic difficultati aliquis reſpondere poſſet cum *Sanch. Pontio, Vaſq. Perez, Henno, & aliis citatis l. 1. nu. 32.* non eſſe illicitum ſuſcipientibus Sacramenta uti opinione probabili, ad differentiam Sacramenta conferentium, qui nequeunt ea miniſtrare niſi cum ſententia tutiori vel ſaltem moraliter certa; Sufficit autem ad Sacramenta ſuſcipienda, ut quis accedat probabiliter diſpoſitus. Si quis autem nolit hac reſponſione uti, debet dicere cum *Holz.* oportere quod eo caſu communicaturus conteratur, vel abſolutionem Sacramentalem recipiat, (quamvis peccatum illud reticeat), ut obicem auferat peccati illius ſi forte adfuit.

476 Ceterum in praxi (ordinarie loquendo) omnino ſuadenda eſt pœnitentibus Confeſſio mortalium tam negative, quam poſitive dubiorum, cum id ordinarie proſit ad conſcientiæ tranquillitatem. Dixi *ordinarie*, nam ſcrupuloſi omnino eximi debent ab obligatione confitendi peccata dubia, ipſi enim tantum confiteri tenentur certa mortalia, & de quibus certo nunquam ſint confeſſi (vide mox dicenda in *dub. 3. ſeq. in fine*), ut communiter docent *Sanch. d. 6. 10. n. 85. Laym. n. 37. & Croix num. 611. cum Buſemb. Con. Averſa, Stoz, Cajet. Med. Henr. Nav. Rodr. &c.*

Item eximi debent ab obligatione confitendi peccata mortalia dubia ii qui ſunt timoratæ conſcientiæ, & non ſolent deliberate lethaliter peccare; hi enim in dubio rationabiliter, imo moraliter certo credere poſſunt non conſenſiſſe, quia præſumtio ſumitur ex communiter contingentibus; ita *Croix n. 611. Bon. de Pecc. d. 2. qu. 2. part. 3. nu. 19. & Seyr. Reg. Boſco, & Herincx apud Croix l. 1. n. 546. ac Habert t. 3. de Conſc. c. 2. in fine*, ubi ſapienter ait: *Si vir probatæ pietatis anxius ſit, an conſenſerit delectationi venereæ, moraliter certus eſſe debet non conſenſiſſe, quia moraliter fieri nequit, ut voluntas tam firma in bono propoſito mutetur, quin dilucide advertat.* Idem docent *Salm. Scholaſt. tr. 13. d. 10. n. 193.* dicentes: *Qui habet animum ſatis firmum in bono, proinde nunquam aut raro in aliquod grave conſenſit, & ſenſualitatis motus faſtidio ſunt, non eſt reus ex qualibet permiſſione aut non reſiſtentia ſtatim conſenſum petiiſſet; ea namque animi diſpoſitio videtur ſufficienter periculum auferre.* Ratio hujus a priori eſt, quia is qui habitualiter Deo adhæret, & valde timet, ne Divina Gratia privetur, ſi contingat aliquando ab eo averti, magnam ſibi vim inferre debet, ut remorſum conſcientiæ contemnat, & in peccatum deliberate ſe projiciat; id autem non poteſt agere, niſi certo advertat malum quod amplectitur, nam ut ait doctiſſimus *P. Alvarez* (*apud Croix l. 1. n. 547.*): *Plenus conſenſus in mortale eſt tanta iniquitas, ut celari aut ignorari non poſſit, ſed in mentis facile agnoſcitur.* Hinc Dominus dixit S. Teraſiæ: *Nemo me amittit, niſi certo id cognoſcat.* Ad præſumendum autem, quod non adfuerit plenus conſenſus in homine pio, maxime proſunt hæ ſequentes conjecturæ, quas tradit *Croix l. 1. n. 547.* nimirum: Si talis ſerium & ſæpe repetitum propoſitum habuerit nunquam peccandi mortaliter, & neſciat illud certo revocaſſe? Si cum advertit malum, tarnatur, & illico tentationem repellat, ſtatimque dubitet, an conſenſerit? Si meminerit ſe timide proceſſiſſe: Si neſciat, an in vigilia, vel ſomno aliquid egerit, vel cogitaverit; ſi enim fuiſſet vigilans, jam id advertiſſet & ſciret. E converſo oppoſitum eſt cenſendum de eo qui eſt aſſuetus de facili in peccata mortalia prolabi, quia in dubio præſumitur iſte conſenſiſſe; ſi enim obſtitiſſet, utique recordaretur conatus illius quem ſibi intuliſſet ad tentationem repellendam. Unde recte concludit *Croix l. 6. p. 2. n. 612.* quod vix unquam in hujuſmodi hominibus, tam primi quam ſecundi generis, datur dubium mere negativum, præſumtio enim (ut ait cum *Soto, Sanch. Moya, &c.*) probabilitatem fundat conſenſus præſtiti, vel diſſenſus.

477 Dubitatur 3. an teneatur quis confiteri aliquod peccatum mortale certo commiſſum, in dubio an illud fuerit vel ne confeſſus? Reſpondetur: Si dubium eſt negativum, equidem tenetur illud confiteri, ut communiter docent *Sanch. l. 1. c. 10. n. 71. & Nav. Suar. Dic.* ac alii paſſim cum *Salm. c. 8. n. 34.* Contra vero ſi dubium eſt poſitivum, ita ut ille probabiliter credat peccatum illud jam confeſſum fuiſſe, adeſt ſententia non teneri ad illud confitendum; & hanc tuentur *Suar. Navar. Sylveſt. Bonac. Lugo, Salm. Croix &c.* Verum ſicut mihi probabilis minime viſa fuit opinio alibi relata eorum Auctorum, qui dicebant non eſſe obligationem implendi vota, quæ probabiliter impleta ſunt, ita nec valeo hanc approbare ſententiam quoad peccatum probabiliter confeſſum, cum obligatio Confeſſionis ſit certa, & ſatisfactio dubia. Non autem reprobo id quod iidem citati Auctores tradunt, nempe quod ille, qui diligens fuit in ſuis peccatis confitendis, ſi poſtea dubitat, an aliquod peccatum omiſerit, poſtquam multum elapſum ſit tempus a quo illud patravit, non tenetur ad confitendum, cum poſſit credere eo caſu moraliter certe jam de illo confeſſum fuiſſe. Et ſubjungit *P. Concina pag. 338. num. 43.*, quod ſi quis prius ex prava conſuetudine in plura peccata lapſus fuerit, & poſtea ſit vere converſus per conſtantem vitæ integritatem, ſi tunc dubitet, an omiſerit in Confeſſione generali vel particulari facta cum debita diligentia aliquod peccatum vel circumſtantiam, Confeſſarius prohibeat illi ne recogitet quidem de præterita vita, ſed potius imponat, ut piis meditationibus tempus impendat. Scrupuloſi autem minime teneantur peccata præterita confiteri, niſi certi ſint quod illa nunquam confeſſi fuerint, ut communiſſime dicunt *Cajet. Nav. Med. Hurt. Becan. Reg. &c. cum Croix n. 611.* Adduntque *ibi l. Sa, Stoz, & alii*, ſcrupuloſum non teneri confiteri niſi quæ poteſt jurare fuiſſe mortalia, & nunquam dixiſſe. Vide dicta de hoc *Tom. I. l. 1. n. 87. v. 2. Quod nihil.*

478 Dubitatur 4. an qui confeſſus eſt aliquod peccatum mortale uti dubium, teneatur poſtea illud repetere, quando uti certum agnoſcit? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Tamb. Meth. Conf. l. 2. c. 1. §. 4. n. 24. Holzmann n. 489. Sporer t. 3. pag. 216. cum Arriaga, Pell. &c. Eſcob. l. 15. n. 17. Elbel p. 248. n. 167. cum Boſco, Stoz, Herincx, &c.* & hanc patrocinatur *Lugo d. 16. num. 78.* Ratio, quia peccatum illud jam explicatum fuit, uti erat in conſcientia tempore Confeſſionis, jamque directe abſolutum fuit. *Secunda* vero ſententia communis (quam ſequimur) affirmat, & hanc tenent *Buſemb. ut ſupra, Bon. d. 5. qu. 7. p. 4. n. 15. Sanch. l. 1. c. 10. num. 69. Roncaglia c. 2. qu. 8. Concina pag. 337. n. 39. Viva qu. 2. art. 3. Diana p. 10. tr. 16. R. 79.* cum aliis communiter, *Cardenas d. 51. cap. 2. in Select.* qui vocat oppoſitam improbabilem; & *Lugo l. c.* quamvis primam ſententiam tutatus fuerit, tamen hic concludit: *Ceterum, quia in re morali non eſt facile recedendum a communi ſententia, nolo in hoc puncto aliquid definire, ſed ſecuriorem partem conſulere.* Ratio hujus ſententiæ eſt, quia, licet peccatum fuerit directe abſolutum, non tamen fuit expoſitum uti erat in conſcientia, prout præcipit Tridentinum, nec explicata fuit ſubſtantia peccati, quæ conſiſtit in ejus cognita gravitate; ideoque ad ſupplendam integritatem Confeſſionis opus eſt illud ut certum manifeſtare. Nec obſtat id quod opponit *Sporer*, nempe quod ſi quis confiteretur fornicatum fuiſſe decies plus minus, ſi poſtea certo adverteret undecies peccaſſe, teneretur iterum ſe confiteri. Nam reſpondetur cum *Roncag, Diana & aliis*, quod diſpar currit ratio inter primum & ſecundum caſum; in hoc enim ſecundo caſu non ita notabiliter judicium Confeſſarii variatur ſicut in primo, nam hic error numeri moraliter non eſt circa ſubſtantiam, quia juxta humanum modum loquendi in numero decimo, addita illa dictione *plus minus*, moraliter includitur undecimus. Et ideo ſic habet communis praxis Fidelium, qui non putant ſe eſſe obligatos ad explicandum modicum numerum, quando illum cum incertitudine, dicendo *plus minus*, expoſuerunt. In primo vero caſu, quando quis confeſſus eſt peccatum ut dubium, & deinde certum agnoſcit, error eſt circa ſubſtantiam, quia in accuſatione dubia nullo modo includitur certa, nec humano modo unquam dubia accuſatio delicti tanquam certa accipitur.

Probabiliſſime autem dicunt *Sanch. l. 1. c. 10. n. 69. Bon. dict. n. 15. & Salm. c. 9. n. 27. cum Suar. Con. Nava. Dic. Valer. Cordub. Vict. &c.* communiſſime, quod ſi quis confitetur peccatum, quod nec ipſe, nec Confeſſarius ſciebat eſſe mortale, & poſtea novit eſſe mortale ex genere ſuo, non tenetur iterum illud confiteri. Ratio, quia hoc caſu jam pœnitens expoſuit Confeſſario ſuum peccatum, uti in ſua conſcientia erat tunc, & nunc eſt, & in præſenti nihil novi occurrit, niſi quod cognoſcat nunc materiam illius peccati eſſe gravem, quod prius neſciebat.

ARTICULUS II.

Quando ſufficiat Confeſſio integra formaliter?

479 *Quæ ſit integritas formalis? & quis cenſeatur phyſice impotens ad integritatem materialem? I. Mutus. An hic teneatur confiteri ſcripto, aut per ſigna? II. Surdus. III. Ignarus idiomatis. An hic teneatur confiteri per Interpretem? IV. Moribundus.*

480 *An abſolvendus moribundus qui dat ſigna doloris Sacerdoti præſenti, quin poſſit ullum peccatum explicare?* 481. *An abſolvendus infirmus ſenſibus deſtitutus, qui per teſtimonium adſtantium oſtendit deſiderium abſolutionis? An tunc abſolutio danda ſit abſolute, vel conditionate?* 482. *Quid ſi nullum dederit ſignum pœnitentiæ?* 483. *Quid ſi fuerit deſtitutus in actu peccati?*

484 *Quando ſufficiat integritas formalis ob periculum mortis?*

485 *An in periculo contagii poſſit Confeſſarius abſolvere, audito uno peccato.*
486 *An tempore conflictus, vel naufragii?*
487 *Quis cenſeatur moraliter impotens? Et quid ſi peccatum non poſſit explicari ſine violatione ſigilli?*
488 *Quinam igitur excuſentur ab integritate materiali?*
489 *An ſit obligatio confitendi peccatum, ſi non poſſit dici ſine infamatione complicis?* 490. *Ex quibus cauſis liceat manifeſtare Complicem Confeſſario qui eum noſcit?*
491 *Bulla Benedicti XIV. prohibens exquirere a Pœnitente nomen Complicis peccati.* 492. *Sententia Aucloris, quod hoc nullo caſu erit licitum.*

479 „ RESpond. Etſi ad hoc Sacramentum requiratur ſemper aliqua Confeſſio, non tamen ſemper opus eſt, ut ea ſit integra materialiter, modo ſit ſaltem formaliter, ſeu moraliter, ideſt quantum, moraliter loquendo, hic & nunc poteſt fieri, etſi poſtea debeas, ſi poſſis, ſupplere defectum, non ſtatim, ſed quando rurſum confiteri obligaberis, aut voles. Porro, quando talis Confeſſio ſufficiat, ſequentes regulæ docent.

„ Prima. Quandocunque quis ad materialiter integre confitendum phyſice eſt impotens, ſufficit integritas formalis, quia præceptum divinum non obligat ad impoſſibilia. Unde poſſunt in ſequentibus caſibus abſolvi I. Mutus, etſi unum tantum, vel alterum peccatum per nutus ſignificaverit, niſi tamen ſcripto poſſit Confeſſario exhibere, ad quod tunc eum teneri probabilius eſt, ut communiter docetur, contra *Cajet. Nav.* & alios.

Quæritur, an Mutus teneatur confiteri per ſcripturam, ſi aliter non poſſit? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Palaus p.* 8. *n.* 11. *& Soto, Nav. Led. Vict. Val. Barb. &c. apud Salm. c.* 7. *n.* 57. Quia, ut dicunt, modus ſic confitendi ſemper eſt obnoxius periculo manifeſtationis. *Secunda* vero ſententia probabilior & communior affirmat, & hanc tenent Lugo *d.* 5. *n.* 87. *Croix n.* 1194. *Anacl. p.* 603. *n.* 38. *Bonac. d.* 5. *ſe.* 2. *p. ult. Elbel p.* 237. *n.* 134. *cum Henno, Cleric. & Roncaglia c.* 1. *q.* 7. *R.* 2. *cum Fag. & Salm. n.* 16. *cum Vaſqu. Bec. Turr. Hurt. Henr. Gran. &c. ex D. Th. in* 4. *d.* 17. *q.* 3. *art.* 4. *qu.* 3. *ad* 2. Ratio, quia qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media non difficilia. Id tamen intelligendum (ut bene advertunt *Bon. & Salm. cum Dic.*), ſi in tali Confeſſione per ſcripturam moraliter abſit manifeſtationis periculum, aut grave incommodum extraordinarium. Mutus autem non ſolum in periculo mortis tenetur ſic confiteri, ſed etiam tempore Præcepti Paſchalis, ut communiter docent Palaus *p.* 8. *n.* 10. *Laym. c.* 6. *n.* 4. *Roncaglia l. c. & Salm. c.* 7. *n.* 15. *cum Cajet. Nav. Tol. Sot. Sa, &c.*

„ II. Surdus, qui non poteſt omnia explicare. *Laym. l.* 5. *t.* 6. *cap.* 8. III. Ignarus Idiomatis, tempore præcepti, vel alterius neceſſitatis, etſi non integre intelligatur, ſi neque Confeſſarius linguæ gnarus, neque interpres haberi poſſit; imo, etſi adſit interpres: non enim tenetur per eum confiteri, ut docent *Suar. Vaſq. Dian.* niſi forte in periculo mortis, in quo aliqua minora confiteri ſufficit. * (*Sed etiam tempore mortis probabile eſt eum non teneri, ut Salmant. c.* 7. *n.* 21. *cum Cajet. Sot. Pal. &c. Niſi infirmus dubius ſit de contritione, ut Viva qu.* 4. *Ar.* 3. *n.* 10. *Sufficit tamen tunc dicere unum veniale, Salmant. d. l. n.* 23. *& Viva cum communi. Quid tempore peſtis, vel contagii? Vide n.* 485.) * Vide Card. de Lugo *d.* 15. *n.* 61. IV. Moribundus uſu linguæ ſubito deſtitutus, ſi petat abſolvi, ac det ſigna doloris, vel ante dederit coram aliis: modo id fecerit in ordine ad Sacramentum, quod de quovis in eo ſtatu præſumendum videtur. Quo caſu, ſi (ſaltem coram ipſo infirmo) ſive ab uno, ſive pluribus, mediatis, vel immediatis teſtibus detur teſtimonium, Sacerdotem non tantum poſſe, ſed probabiliter etiam teneri abſolvere (ſaltem ſub conditione) docent *Dian. & Lugo d.* 18. *n.* 84. *&c.* ex multis aliis: Itam *Bonac.* citans declarationem Cardinalium pro ſe; & *Prep. qu.* 4. *dub.* 5. *&c.* eo quod ſic & ægri neceſſitati, & reverentiæ Sacramenti conſulatur. Dixi *ſaltem*, quia *Tambur. l.* 2. *exped. confeſſ.* citans *Conin. Prep. & Lugo* docet, poſſe, & debere abſolvi abſolute, etſi ſit abſens, qui de ſigno coram ſe dato teſtatus fuit. Denique, ſi nullum ſignum dederit, nullo modo abſolvendus eſt, cum actus judicialis non exerceatur, niſi præceſſerit accuſatio. Licet enim Recentiores quidam, ut *Tambur. de exped. conf. l.* 2. *cap.* 10. citans *Homobonum, & Molfeſ.* item *Phil. Servius in amico fideli, p.* 1. *cap.* 1. *Anton. de Ict. Barth. de S. Fauſto, &c.* cenſeant poſſe, imo debere abſolvi ſub conditione, dummodo alias probe, & Chriſtiane vixerit, eo quod præſumi poſſit interius elicuiſſe contritionem, idque *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 92. *& p. p. t.* 6. *R.* 20. ex aliis duodecim judicet probabile: ab aliis tamen merito rejicitur, ut *Suarez, Vaſq. Coninch. Merced. Card. de Lugo d.* 17. *ſ.* 3. *Malder. &c.* Ipſaque *Dian. loc. cit.* & alii 12. apud *Averſam*; quia deeſt omnis externa confeſſio, quam eſſe partem eſſentialem hujus Sacramenti, conſtat ex *Trident. ſeſſ.* 14. *can.* 9. & ex nullo ſigno rationabiliter præſumi poteſt, ut ſuppono. Vide *Card. de Lugo loc. cit. Averſam quæſ.* 10. *ſect.* 18. ubi notat, abſolutionem, quæ iis, qui inſcripti ſunt in Societatem Roſarii, ſolet in infirmitate impendi ſine omni confeſſione, non dari tanquam Sacramentalem, nec in ordine ad conficiendum Sacramentum, ſed ad indulgentiam, & remiſſionem pœnæ conſequendam.

Circa abſolutionem moribundo impertiendam, plura ſunt notanda: & certum eſt, quod moribundus, qui ſigna dat pœnitentiæ Sacerdoti præſenti, abſolvi poteſt aut abſolvendus. Et expedit illud toties abſolvi, quoties nova ipſe præſtat ſigna doloris: *Tambur. in Meth. Confeſſ. l.* 2. *cap.* 10. *§.* 1. *nu.* 7. *Et Auctor de Offic. Confeſſ. inſert. in Oper. La Croix l.* 1. *qu.* 31. *cum Laym. & Lugo.* Objiciunt *Sotus, Canus*, ac *Ledeſma*, & dicunt: ſi deficit materia, ubi cadet abſolutio? Non cadat quidem (ut ajunt) directe ſuper peccata infirmi, alias ipſe non teneretur poſtmodum ea confiteri; non indirecte, cum nullum peccatum explicatur, & directe abſolvatur. *Reſp.* quod abſolutio cadat directe ſuper omnia peccata illius ſub ratione generice peccati, ut accidit in naufragio, bello, &c. talis autem Confeſſio in caſu noſtro ſatis habetur in illo ſigno præſtito doloris, ſive in petitione abſolutionis; his enim actibus infirmus ſe in ſe peccatorem fatetur: indirecte autem ſuper peccatis particularibus, & idem pœnitens tenetur poſtea illa in particulari explicare. Falſum autem eſt dicere, quod abſolutio tunc feratur cauſa incognita, quia potius dicendum quod eo caſu fertur cauſa cognita, meliori modo quo poteſt, licet non plene cognita, ut ait *Croix loc. cit.* Et hoc eſt certum ex mox dicendis.

481 Dubitatur 1. An poſſit impertiri abſolutio moribundo ſenſibus deſtituto, qui per teſtimonium adſtantium deſiderium oſtendit abſolutionis, dando ſignum doloris, vel abſolutionem poſtulando? Negant paſſim *Canus, Ledeſma, & Alvarez, Turrian. &c. apud Dianam t.* 3. *tr.* 3. *R.* 4. Sed oppoſitum omnino affirmandum cum ſententia communi, quam tenent *Suar. d.* 25. *ſe.* 1. *§. de eo qui Conf. petit, Tol. l.* 3. *c.* 8. *n.* 2. *Laym. cap.* 6. *num.* 4. *Lugo d.* 17. *ſe.* 4. *&* 5. *Elbel p.* 258. *n.* 201. *Concina p.* 344. *n.* 1. *Holzmann n.* 595. *Moya diſp.* 6. *qu.* 1. *Auctor ap. Croix l. c. p.* 32. *Salm. de Pœn. c.* 8. *num.* 148. *cum Bellarm. Sylveſt. Palud. Tolet. Lugo, Valent. Suarez, Vaſquez, Laym. Sa, Gonet. & aliis pluribus communiter.* Id tenent etiam *Scotus apud Ludov. Caſpenſem de Pœn. Diſp.* 4. *ſe.* 22. *& S. Thomas Opuſc.* 65. *de Sacram. Unction.* ubi ſic ait: *Si infirmus, qui petit Unctionem, amiſit notitiam, vel loquelam, antequam Sacerdos veniat ad eum, ungat eum Sacerdos; quia in tali caſu debet etiam baptizari, & a peccatis abſolvi.* Idem ſenſit *S. Antoninus*, cujus verba referuntur in Sacerdotali Romano (*apud Lugo d.* 17. *n.* 36.) ubi dicitur: *Infirmus, etiamſi malus & obſtinatus diu perſeveravit in peccatis, & diu non confeſſus, ſi petiit Sacerdotem, ut confiteretur, & interea faciente aliquo confeſſionem generalem pro eo, Sacerdos faciat abſolutionem ab omni peccato.* Probatur ex Concilio Arauſicano in *c. Qui recedunt.* 26. *qu.* 6. ubi ſic habetur: *Subito obmuteſcens pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habeat, aut præſentis in ſuo nutu.* Item ex Concil. Carthag. III. Can. 34. ubi: *Ægrotantes ſi pro ſe reſpondere non poſſunt, cum voluntatis eorum teſtimonium dixerint, baptizentur: Similiter de pœnitentibus agendum eſt.* Rurſus Concil. Carth. IV. Can. 76. ſic ſtatuit: *Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, ſi caſu dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phreneſim converſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam. Et ſi continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori ejus Euchariſtia.* Probatur etiam ex S. Leone Papa in *c. Is qui cauſa* 26. *qu.* 6. & in Epiſt. 89. ubi ſancivit: *Si aliqui ægritudine ita fuerint aggravati, ut quod paulo ante poſcebant, ſub præſentia Sacerdotis ſignificare non valeant, teſtimonia ejus Fidelium, & circumſtantium prodeſſe debebunt, ut ſimul & pœnitentiam, & reconciliationis beneficium conſequantur.* Probatur etiam ex Rituali Romano *de Sacram. Pœn. §. Ordo miniſtrandi*, ubi: *Quod ſi id inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægro deficiat; nutibus & ſignis conetur, quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoſcere, quibus utcunque vel in genere, vel in ſpecie cognitis, vel etiam ſi confitendi deſiderium, ſive per ſe, ſive per alios oſtenderit, abſolvendus eſt.* Perperam autem opponunt Adverſarii hoc Rituale Romanum fuiſſe ab aliquo privato Doctore confectum, etſi approbante Pontifice; unde dicunt non excedere privatam auctoritatem, cum non habeat auctoritatem, ſed tantum approbationem Pontificiam. Verum recte eos confutant *Lugo d.* 17. *nu.* 48. *& Dian. l. c.* nam Paulus V. in Bulla exprimit hoc Rituale auctoritate Sedis Apoſtolicæ prodiiſſe, his verbis: *Poſtquam Pius Papa V. Breviarium & Miſſale edenda curavit, &c. reſtabat, ut ſacri Eccleſiæ Catholicæ Ritus Apoſtolicæ Sedis* (nota) *auctoritate prodirent.* Deinde ſubdit: *Quapropter hortamur in Domino Epiſcopos, Parochos, &c. ut in poſterum Romanæ Eccleſiæ auctoritate conſtituto Rituali in ſacris functionibus utantur, & in re tanti momenti quæ Catholica Eccleſia, & ab ea probatus uſus antiquitatis ſtatuit, inviolate obſervent.* Hancque noſtram ſententiam probabiliter ait *Croix n.* 1159. *cum Lugo, Dicaſt. &c.* locum habere, etiamſi adſit unicus teſtis, & mediatus, teſtans ſigna data ab infirmo; per tale enim teſtimonium ſatis fit ſenſibiliter nota Confeſſario Confeſſio infirmi.

Neque obſtat Decretum Clementis VIII. ubi damnavit Confeſſionem factam abſenti per epiſtolam, vel nuncium; Nam, ut referunt *Coninch. l. de Abſ. Morib.* ex teſtimonio *Petri Lombard.*, & *Card. Bellarmini*, idemque Clemens interrogatus poſtea de prædicto caſu moribundi, reſpondit, minime voluiſſe eum comprehendere, ſed talem moribun-

dum

dem omnino abſolvendum eſſe. Idemque teſtatur *Suarez ap. Tanner. q. 9. n. 56.* ex ore ipſius Clementis VIII. & Pauli V. Idem dicit *Elbel n. 207.*

Utrum vero tunc abſolutio danda ſit abſolute, vel conditionata? Communiter cenſent DD. abſolute, quia tunc (ut ait *Tamb. in Meth. Conf. l. 2. c. 10. n. 8.*) Sacerdos ex aſſenſu probabili recte operatur; ita etiam *Lugo d. 17. n. 90. Sporer n. 640. cum Vaſqu. Fill. &c.* & idem ſentit *Viva in Append. ad Prop. damn. §. 11.* dicens, quod in caſu neceſſitatis (alias ſemper quærenda eſt certitudo moralis) Sacramenta abſolute ſunt adminiſtranda, ſemper ac habetur probabilitas de materia: conditionate vero, ubi habetur tantum dubium prudens. Sed *Croix*, quamvis idem aſſerat *l. 6. p. 2. n. 1769.* ſcil. quod abſolutio danda eſt abſolute, cum habetur probabilitas de materia; In præſenti tamen caſu n. 1556. *d. l.* dicit, abſolutionem dandam eſſe conditionatam; & idem ſentiunt *Wigandt tr. 13. n. 93. Bonac. de Pœnit. Qu. 5. ſect. 2. p. 2. §. 4. num. 8. & Suarez d. 23. ſe. 1. n. 12. cum Ang. Sylveſt. S. Antonin.* & communi, ut ipſe aſſerit: Et hoc tutius videtur, præcipue ubi prudenter de ſignis datis dubitatur, vel de facili dubitari poteſt, præſertim ſi infirmus ſit ruſticus.

482 Dubitatur 2. Quid ſi nullus adſit teſtis de ſigno pœnitentiæ petitum ab ægroto, & æger ſenſibus deſtitutus nullum paritur det ſignum, an hic abſolvi poſſit? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Buſemb. ut ſup. Lugo d. 17. ſe. 3. Suarez d. 23. ſe. 1. Petrocorenſ. t. 4. p. 169. quæſt. 10. Abelly pag. 239. n. 2. Laym. c. 8. Roncaglia c. 3. qu. 7. & Diana p. 3. tr. 3. R. 8. cum Henr. Naldo, &c.* Ratio brevis sed valde urgens eſt, quia tunc deeſt materia Sacramenti, quæ debet eſſe ſenſibilis. *Secunda* vero ſententia communior affirmat poſſe & debere abſolvi, dummodo infirmus chriſtiane vixerit, & hanc tenent *Merbeſ. de Pœnit. t. 2. p. 232. qu. 85. Morinus l. 10. cap. 10. Genettus tom. 4. p. 296. qu. 5. Holzmann p. 151. num. 594. Sporer n. 245. Elbel num. 208. Viva l. c. Salm. c. 8. n. 157. Tamb. c. 10. n. 12. Croix num. 1561. cum Carden.* & probabilem putat *Concina p. 349. n. 15. cum Salmat. Juenin, Ponte, Vanroy, Raynaud. Henr. a S. Ign. Mach. Pell. &c.* quos citat *n. 4.* Idem docet *D. Antoninus*, cujus verba adducuntur in cit. Sacerdotali Romano (apud *Lugo d. 17. n. 36.*) ubi dicitur: *Infirmus qui amiſit loquelam, vel uſum rationis, ſi bene vivebat, quamvis non petierit Sacramenta, quia ex inſperato talia acciderunt .... debet præſupponi contritus; & Sacerdos faciat abſolutionem ab omni peccato.* Id clare confirmatur a D. Auguſtino *l. 1. de Adulter. conjug. c. 26.* ubi habetur: *Catechumenis in hujus vitæ ultimo conſtitutis, ſi morbo aut caſu aliquo ſic oppreſſi ſunt, ut petere Baptiſmum non poſſint, prodeſt eis quod eorum in Fide Chriſtiana nota voluntas eſt, ut eo modo baptizentur quo baptizantur infantes, quorum voluntas nulla patuit; Etiamſi voluntas ejus incerta eſt, multo ſatius eſt nolenti dare, quam volenti negare, ubi velit an nolit ſic non apparet.* Deinde pergit S. Doctor *eod. lib. c. 28.* & docet eandem rationem eſſe habendam Baptiſmatis, & Pœnitentiæ, dicens: *Quæ autem Baptiſmatis, eadem reconciliationis eſt cauſa, ſi forte Pœnitentes finienda vita periculum præoccupaverit; nec ipſos enim ex hac vita ſine arrha ſuæ pacis exire velle debet Mater Eccleſia.*

Sed dices, ubi hic habetur materia Sacramenti (nempe Confeſſio & Contritio) quæ debet eſſe ſenſibilis? Reſpondent *Genettus, & Juenin*, quod ſi in peccatore moribundo, ut diximus, ſignum ſimplex doloris datum efficit, ut ipſe præſumatur diſpoſitus, quanto magis id efficiet bona vita anteacta? Sed hæc reſponſio non ſatisfacit; nam ad impertiendam abſolutionem, non ſufficit præſumtio doloris interni, ſed requiritur externa manifeſtatio peccatorum, qua deficiente, deficit materia Sacramenti. Nec ſatisfacit alia reſponſio *Juenini*, nempe quod actus pœnitentis, juxta *Scotum* & alios, non ſunt materia *ex qua* conſtat Sacramentum Pœnitentiæ, ſed tantum materia *circa quam*, hoc eſt diſpoſitio ad recipiendum Sacramentum, diſpoſitio autem non debet neceſſario eſſe ſenſibilis; Nam huic obſtat quod hoc Sacramentum fuit a Chriſto Domino (ut docet Tridentinum) inſtitutum in modum judicii, unde omnino requiritur peccatorum accuſatio ſaltem generica, ut ſententia abſolutionis proferri poſſit. Melius igitur reſpondent *Viva, & Salm. ll. cc. cum Averſa, Molf. & aliis*, quod eo caſu bene adeſt prudens dubium, quod moribundus vel ante deſtitutionem noverit ſuæ damnationis periculum, vel poſt deſtitutionem ad illud advertat in aliquo lucido intervallo, in quo præſumitur velle & petere abſolutionem ſignis vere ſenſibilibus, nempe per ſuſpiria, motus corporis, ſaltem per anxiam reſpirationem, quamvis tunc illa ſigna Confeſſarius non percipiat: Sufficiunt enim talia ſigna in tanta neceſſitate, ſaltem ex prudenti dubio præſumta, ad dandam abſolutionem ſub conditione; quicquid dicat *Genettus* dandam eſſe abſolute; cum enim nullum ſignum certum adſit, bene advertunt *Petrocorenſ. & Salm. Sporer Holzm. Croix, Elbel, Viva &c.* abſolutionem omnino præſtandam eſſe ſub conditione, quæ Sacramenti injuriam reparet, ſi forte deſit materia Sacramenti. Hæc ſententia eſt ſatis probabilis, non ſolum extrinſece ex auctoritate tot gravium Auctorum, ſed etiam intrinſece: ſaltem ob rationem, quia in caſu extremæ vel urgentis neceſſitatis licitum eſt uti materia dubia, ex principio maxime apud Theologos probatos, ut ait *Juenin Inſt. Theol. to. 7. p. 554. & 557.* Hoc caſu enim poſſumus uti opinione adhuc tenuis probabilitatis, ut recte ajunt *Sanch. l. 2. de Matr. d. 36. n. 8. & Dec. l. 1. c. 9. n. 25. Viva dict. §. 11. verſ. Ratio, & Croix nu. 1162. cum Gobat.* & fuſe probat *Carden. in Prop. damn. ab Innoc. XI. Diſſ. 4. c. 7. n. 48. cum Nav. Soto, & Filgueira.* Ratio, quia neceſſitas efficit, ut licite poſſit miniſtrari Sacramentum ſub conditione in quocumque dubio; per conditionem enim ſatis ſeparatur injuria Sacramenti, & eodem tempore ſatis conſulitur ſaluti proximi. Et maxime hic advertendum, quod Sacerdos, quando poteſt, tenetur ſub gravi abſolvere infirmum, ut dicunt *Mazzotta t. 3. p. 364. & Suar. Vaſqu. Con. Sylveſt. Coptt.* cum communi apud *Viva l. c.* Utque colligitur ex *c. Si Presbyter*, ubi dicitur: *Si Presbyter pœnitentiam negaverit moribundo, reus erit Animarum.* Bene tamen advertit hic *Roncaglia de Pœn. c. 3. in fine*, non eſſe ſæpius abſolvendum moribundum deſtitutum intra breve ſpatium temporis ſine novo ſigno certo, niſi bis vel ter, ſervata proportionata diſtantia; quia revera tunc ceſſat neceſſitas quæ adfuit in antecedentibus abſolutionibus præſtitis. Secus vero dicendum, ſi deſtitutio perſeverat per longum tempus.

Dubitatur 3. An poſſit abſolvi qui fuerit ſenſibus deſtitutus in actu peccati, puta adulterii, duelli? Negant *Genettus p. 300. qu. 6. Habert tom. 6. p. 468. Juenin t. 7. p. 555. & Conc. p. 349. n. 15.* Sed affirmant *Holzm. p. 552. n. 594. v. Sed, Auctor de Offic. Confeſſ.* (*apud Croix*) *l. 1. q. 34.* & probabilem putat *Elbel p. 261. n. 211. cum Pontio, Carden. Giormaz, & Stoz.* Hi dicunt talem infirmum etiam abſolvendum eſſe ſub conditione, modo conſtet fuiſſe Catholicum. Hacque opinione dicunt *Merbeſ. t. 2. p. 238. v. Summa, & Dupaſqu. t. 8. pag. 225.* quemlibet Sacerdotem poſſe uti, ſaltem appoſita conditione; probatque *Merbeſius* auctoritate *D. Auguſtini loc. cit. de Adult. conjug. c. 28.* qui dicit: *Ego non ſolum alios Catechumenos, verum etiam ipſos qui viventium conjugiis copulati retinent adulterina conſortia, ſi deſperati, & intra ſe pœnitentes jacuerint, nec pro ſe reſpondere potuerint, baptizandos puto. Quis enim novit, utrum fortaſſis adulterinæ carnis illecebris uſque ad Baptiſmum ſtatuerant retineri? Quæ autem Baptiſmatis, eadem Reconciliationis eſt cauſa, ſi forte Pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit.* Objicit *Petrocorenſis* S. Doctorem loqui hic de eo tantum qui ſignum dederit pœnitentiæ, quod infert ex illis verbis, *ſi intra ſe pœnitentes jacuerint*; unde (dicit) ſupponitur, quod tales pœnitentes jam aliquod ſuæ pœnitentiæ ſignum dederint; alias quomodo poſſent noſci intra ſe pœnitentes? Recte reſpondet *Merbeſius*, quod illud, *intra ſe pœnitentes*, non debet intelligi abſolute, ſed dubitanter, nempe ſi forte pœnitentes jacuerint: & hoc fit manifeſtum ex verbis ſequentibus S. Doctoris: *Quis enim novit utrum fortaſſis adulterinæ carnis illecebris uſque ad Baptiſmum ſtatuerant detineri?* Cum ergo D. Auguſt. dixerit, *Quis enim novit*, ſupponit hujuſmodi peccatores nullum converſionis ſignum præbuiſſe, alias jam notum eſſet ipſos ſtatuiſſe adulterina conſortia non detinere. Et hæc ſententia ſatis probabilis mihi eſt ob eandem rationem, quæ adducta eſt in præcedenti Dubio; ſi enim licite abſolvi poteſt & debet ægrotus ſenſibus deſtitutus, qui nullum dederit pœnitentiæ ſignum, ſi chriſtiane vixerit, eo quod de ipſo prudenter præſumi poteſt quod in extremo vitæ, ſi aliquod lucidum intervallum habet, velit abſolutionem ſacramentalem recipere; ſic etiam poteſt & debet abſolvi (intellige ſemper ſub conditione) homo catholicus, etiamſi in actuali peccato ſenſibus deſtituatur; pro hoc enim etiam merito præſumi poteſt, quod ipſe in proximo periculo ſuæ damnationis conſtitutus cupiat omni modo ſuæ æternæ ſaluti conſulere. Dixi *homo catholicus*, nam ſecus dicendum de hæretico, ut recte advertit *Holzmann n. 594.* Hæretici enim, etiamſi in eo caſu dent ſigna pœnitentiæ, non debent abſolvi, niſi expreſſe abſolutionem petant, quia tales nunquam prudenter præſumi valent ea ſigna præbere in ordine ad Confeſſionem, a qua ſummopere abhorrent.

„ Secunda. Quando pœnitenti, vel Confeſſario imminet „ periculum vitæ, quod nec illum integre confiteri, nec „ hunc audire patiatur, ſufficit integritas formalis. Ratio „ eſt, quia tunc materialis non eſt poſſibilis moraliter, „ quod valet *ſeq. caſ.*

„ 1. Si pœnitens, v. gr. infirmus, uno, alterove pec„ cato dicto, deficiat, vel ſit grave periculum, ne de„ ficiat.

„ 2. Si infirmus volens confiteri, dum ei fertur Viati„ cum, deprehendatur multas Confeſſiones feciſſe inva„ lidas, & gravitas morbi non patiatur dilationem abſo„ lutionis. *Gran. Dian. p. 5. t. 3. R. 75.* * (*Vide dicta n.* „ 260.) *

„ 3. Si ipſe Sacerdos in periculo conſtitutus videatur „ ante moriturus, quam pœnitens abſolvatur.

„ 4. Si tempore peſtis prudentum judicio, moraliter „ certum periculum ſit, ne Confeſſarius inficiatur, qui „ ſi tamen totam audire velit, tenebitur ad eam pœni„ tens. 483

Simil.

Digitized by Google

Similiter docet *Concina p.* 339. *n.* 2. *Wigandt tr.* 13. *num.* 102. *Abelly p.* 139. *Bon. de Pœn. D.* 5. *q.* 5. *Sect.* 2. *pu.* 2. *num.* 13. *cum Vaſqu. Conc. &c.* quod, quando infirmus laborat morbo contagioſo, & Confeſſarius nequit abſque periculo, etiam a longe, ipſum audire diutius immorando; tunc Confeſſarius, audito aliquo peccato, poteſt eum ſtatim abſolvere. Sic etiam probabiliter excuſat *Roncaglia c.* 3. *qu.* 1. *R.* 2. a Confeſſione materialiter integra, ſi hæc ſit valde prolixa cum gravi nota pœnitentis, dum urgeat neceſſitas communicandi, vel celebrandi, & non ſuppetat tempus. Ceterum minime quidem eſt excuſandus is, de quo ob prolixitatem Confeſſionis facile alii ſuſpicarentur ipſum multis eſſe culpis gravatum.

486 „ 5. Si immineat conflictus, vel ſit multitudo moribundorum, v. gr. in naufragio, nec poſſint omnes audiri. In quo caſu poſſunt etiam omnes ſimul, dicto uno peccato, quod minus infamat (vel etiam ſecundum quoſdam, ſi aliter fieri non poſſit, dicendo in genere ſe eſſe peccatores) abſolvi, dicendo: *Ego vos abſolvo*, *&c.* Vide *Sa v. Abſolutio*, *& Conin. de ſacr. d.* 7. *dub.* 9. " (*Non erit autem impotentia ſufficiens, ſi multus fuerit ad eundem Confeſſarium concurſus, ut dicebat prop.* 59. *inter damnatas ab Innocentio XI.*) "

487 „ Tertio. Quando ex confeſſione certi peccati, vel circumſtantiæ timetur merito grave damnum proprium, vel alienum, ſive Confeſſarii, ſive alterius, corporale, vel ſpirituale, poteſt id reticeri. Ratio eſt, quia præceptum Divinum de integritate non obligat cum tanto incommodo, quod tantum eſſe poſſet, ut peccares non fitendo, v. g. I. Si Sacerdos certum peccatum ſit revelaturus (intellige cum *Con. Card. de Lugo art.* 16. *num.* 527. quod pœnitens ipſe non teneatur revelare). II. Si ſciat, v. gr. mulier, ex certo peccato ſibi, vel Confeſſario fore periculum ruinæ. III. Si pœnitenti inde immineat grave damnum, vel periculum vitæ, vel famæ. In his tamen caſibus videtur requiri neceſſitas confitendi, v. g. ob Communionem annuam, vel ſi longo tempore alioqui eſſet differenda " (*Dicunt Lugo*, *Henr. &c. apud Salm. de Pœn. c.* 8. *num.* 123. *ſufficientem etiam habere*, *neceſſitatem dimidiandi Confeſſionem*, *qui eſſet in peccato mortali*, *& deberet per duos vel tres dies alium Confeſſarium expectare.*) " Vide *Fill. t.* 27. *c.* 6. *Card. de Lugo l. c.* Ubi monet, talia damna, aut pericula non facile fingenda eſſe; & quidem in Religioſo vix poſſe locum habere.

„ Quarto. Si quis aliquod peccatum, vel circumſtantiam non poſſit confiteri ſine violatione ſigilli, v. gr. ſi invalide abſolviſſet ſimoniacum, nec poſſet confiteri, niſi illi, qui facile inde poſſet conjicere, quiſnam ille eſſet.

488 „ Ex omnibus ſupra dictis ſequitur excuſari etiam ſequentes ab integritate materiali; I. Qui habent caſum reſervatum, de quo infra, & *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 12. " (*Sed circa hoc vide n.* 265. *v. Qu. II.*) " II. Scrupuloſum, qui perpetuo angitur de oblitis. " (*Ita etiam Holzm. n.* 550. *cum communi*, *& Elbel num.* 150. *cum Laym. Illſ. & Stoz.*) " III. Quem Sacerdos abſolvit ante finem, nolens omnia audire, ut habet *Bon.* hic. IV. Quem fallit memoria, ita ut dicat, ſe ſcire in genere, quod peccaverit mortaliter, non occurrere autem ſpeciem peccati: etſi tunc veniale aliquod addere ſit conſultum. Ita *Conin. & Laym. l. c.* contra *Sot. & Medinam*. V. Eum qui extreme rudis, vel ſimplex dicit ſe dolere de peccatis, nullum tamen in ſpecie, ne veniale quidam, ſciet dicere: qui etſi, ſpeculative loquendo, poſſet abſolvi, practice tamen non expedit, ſed data benedictione permittetur communicare. Ita *Layman loc. cit.* VI. Qui aliquod peccatum non poteſt confiteri ſine complicis infamatione, v. gr. ſi peccaſſet cum matre, vel ſorore, quam Confeſſarius noſſet, tunc enim, ſi alium Confeſſarium non poteſt habere, quem alias adire teneretur, ſufficeret, imo deberet dici, quod animus cum ea, vel in genere cum aliqua fornicationem, vel inceſtum commiſiſſet, reticendo gradum primum, vel ſecundum, quod licebit ſine manifeſtatione complicis, cum propoſito confitendi integre Sacerdoti alteri proxima occaſione. Ita probabiliter *Nav. c.* 7. *Bon. Conin. Valent. Prep. hic dub.* 6. *Gormaz &c.* Ratio eſt, quia quando duo præcepta Divina concurrunt, naturale, & poſitivum, quæ ſimul ſervari non poſſunt, præferendum eſt naturale, quia ſtrictius obligat. Etſi probabilius contrarium docent *Fill. Suar. Vaſq. Leſſ. Card. de Lugo art.* 16. *num.* 394. *Gut. Conc. & alii commun.* Unde talis ſaltem non tenebitur tacere id peccatum, ne complicem infamet, niſi commode poſſit (quod *Card. de Lugo* extendit etiam ad non complicem, ſine cujus manifeſtatione peccatum explicari non poteſt); ideoque Confeſſario curandum, ne nominentur perſonæ, niſi ad pœnitentis directionem opus eſſet; tunc enim infamia iſta non tanti æſtimatur, eamque ſibi imputet, qui peccavit. Conferendum tamen eſt commodum directionis cum infamia. Ratio ſupradictorum omnium eſt, quia in his caſibus moraliter non poteſt fieri confeſſio materialiter integra. *Laym. c.* 4. *Fagund. p.* 1. *c.* 3. Vide *Dian. p.* 3. *t.* 4. *Reſ.* 64. *&* 131. *& p.* 5. *t.* 1. 7. *Reſ.* 49. *Leſſ. lib.* 2. *c.* 11. *d.* 11. *Tamb. de exped. conf. d.* 2. *c.* 9. §. 1. ubi docet, probabile eſſe, quod talis pœnitens propter ſolam conſolationem, quam ſentit ab amico, vel docto Confeſſario, poſſit ei confiteri, etſi alium habere poſſit.

An ſit obligatio confitendi peccatum mortale, quod non poſſis explicari ſine manifeſtatione complicis? *Prima* ſententia negat, & hanc præter *Navar. & alios ap. Buſemb. ut ſupra*, tenent *Hoſtienſ. & Innoc. in c. Omnis de Pœnit. & Rem. ac Diana p.* 1. *tr.* 7. *R.* 49. *cum Soto*, *& Petig.* Ratio quia (ut dicunt) præceptum naturale ſervandi famam proximi præferendum eſt poſitivo ſervandi integritatem Confeſſionis; Et hanc probabilem putat *Buſemb. & Mazzotta t.* 3. *n.* 368. *cum Bon. Med. &c.* *Secunda* vero ſententia communis, quam ſequimur, affirmat, & hanc tenent *Gonet D.* 10. *q.* 4. *Pal. p.* 11. *n.* 7. *Concina p.* 341. *n.* 6. *Juenin. t.* 7. *p.* 469. *& Salm. c.* 8. *n.* 128. *cum S. Bonav. S. Antonin. Cajet. Suar. Lugo*, *Laym. Sylveſt. Tol. Vaſq. Ang. Con. Pontio*, & aliis plurimis, ex *D. Th.*, qui *Opuſc.* 12. *q.* 7. ſic ait: *Si ſpeciem peccati* (pœnitens) *exprimere non poſſit*, *niſi exprimendo perſonam cum qua peccavit*, *puta ſi cum ſorore concubuit*, *neceſſe eſt*, *ut exprimendo peccati ſpeciem exprimat perſonam. Sed ſi fieri poteſt*, *debet quærere talem Confeſſorem*, *qui perſonam ſororis non cognoſcat.* Et idem docet *S. Bernard. in Form. Hon. vitæ*, dicens: *De nullo ſiniſtre loquaris*, *niſi in Confeſſione*, *ubi non potes aliter manifeſtare peccatum tuum.* Ratio eſt, quia præceptum integre confitendi ſervari debet ſemper ac licite ſervari poteſt; ſatis autem licite in caſu noſtro ſervari poteſt, cum manifeſtatio alieni criminis non ſit illicita, quando fit ex rationabili cauſa, ut docet idem *D. Th.* 2. 2. *q.* 73. *a.* 2. ergo ſervari debet; & ſic reſpondetur rationi oppoſitæ primæ ſententiæ. Ultraque quod, Complex conſentiendo in peccato jam amiſit jus ad ſuam famam in ordine ad Confeſſionem illius peccati. Diximus *peccatum mortale*, nam ob peccatum veniale explicandum, aut mortale alias confeſſum, non licet grave crimen alterius manifeſtare, ut recte dicunt *Lugo d.* 16. *n.* 412. *&* 413. *Viva q.* 5. *a.* 7. *n.* 5. *Tamb. l.* 2. *c.* 9. §. 2. *n.* 15. *& Ronc. c.* 3. *q.* 3. *R.* 1. contra *Renzi*, *& Verric.*

Tenetur vero pœnitens, quando commode poteſt, alium petere Confeſſarium, cui incognita ſit perſona complicis, ut ejus fama ſervetur; Nec ſatis probabilis videtur opinio, quam tenent *Tourn. Præl. Theol. t.* 9. *p.* 207. *v. Dixi*, *Renzi c.* 2. *ſe.* 2. *q.* 10. *cum Fag.* qui citat *Suarez* (ſed non bene, ut mox videbimus), item *Med. & Gerſon. ap. Lugo d.* 16. *n.* 392. nempe quod hoc ſit tantum de conſilio; nam communiter hoc eſſe de præcepto dicunt *Suar. d.* 34. *ſe.* 2. *n.* 1. ubi: *Si Pœnitens poſſit ei confiteri*, *qui non cognoſcit perſonam complicis*, *tenetur id facere*; *& in hoc omnes conveniunt*. *Laym. c.* 8. *n.* 12. cum communi, *Antoine p.* 607. *n.* 59. *Roncag. c.* 4. *q.* 3. *R.* 2. *Viva q.* 5. *art.* 7. *n.* 5. qui habet ut certum, ac *Lugo l. c. cum Vaſq. & Con.*

Dixi, *quando commode poteſt*, nam juxta plurimorum ſententiam excuſant pœnitentem ab exquirendo alium Confeſſarium ſequentes cauſæ, nempe I. Si urgeat periculum mortis, aut præceptum annualis Confeſſionis vel Communionis, ita *Sporer p.* 226. *n.* 472. *& Viva dict. a.* 5. II. Si pœnitens non celebrando vel communicando incurreret infamiæ notam, ita *Suar. d.* 34. *ſe.* 2. *n.* 13. *Lugo d.* 16. *n.* 416. *Roncaglia & Renzi loc. cit.* III. Si quis exiſteret in peccato mortali, & deberet expectare ultra biduum, ut *Suar. l. c. n.* 8. *Viva l. c. & Renzi*, *cum Fagund.* Sed mihi videtur durum eſſe ei qui eſt in mortali manere ſine abſolutione etiam per diem; & huic non videtur diſſentire *Antoine c.* 2. *q.* 13. *R.* 3. ubi dicit abſolute, non teneri ad expectandum, qui eſt in ſtatu culpæ mortalis, & *Lugo n.* 416. putat talem minus obligari ad differendam Confeſſionem, licet poſtea ſic ſubdat: *Non parum hic faciet*, *ſi per biduum differt Confeſſionem.* Et *Henricx ac alii ap. Salm. c.* 8. *nu.* 23. nimiam putant dilationem bidui, vel tridui. IV. Si credatur Complex exiſtere juri ſuæ famæ, puta ſi frater peccavit cum ſorore, quam ſcit ſejungi non poſſe e comitatu Matris, ut alium adeat Confeſſarium, *Ronc. l. c.* V. Si alicui ſolito quotidie celebrare vel communicare grave eſſet omittere celebrationem, vel Communionem, *Lugo d.* 16. *n.* 416. VI. Si quis difficulter alteri quam conſueto Confeſſario conſcientiam aperiret, *Ronc. ibid.* VII. Si alias privaretur Jubilæi, vel Indulgentiæ beneficio; *Renzi l. c. cum Cotonio*, *& Fagund. ap. Lugo d.* 16. *n.* 416. VIII. Sæpe excuſantur Matres & uxores manifeſtantes peccata filiorum & virorum Confeſſario qui hos novit; id enim communiter faciunt ad conſilium petendum, vel ad leniendum dolorem; alioquin ipſis nimis durum foret novos Confeſſarios adire; *Croix l.* 6. *p.* 2. *num.* 1145. IX. Si quis propter conſolationem, quam ſentit ab amico vel docto Confeſſario, nollet alium quærere, cum plures DD. ut *Nav. Leſſ. Azor. Cajet. & Tann.* (vide dicta *l.* 3. *num.* 973. *v. Sed.*) dicant non eſſe plus quam veniale manifeſtare crimen proximi uni vel alteri viro probo; unde ait *Tambur.* ſatis excuſari ab hujuſmodi culpa veniali, qui ob præfatam cauſam crimen complicis cognitum Confeſſario prudenti patefaceret.

Hic autem ſedulo advertenda eſt Bulla N. SS. P. Benedicti XIV. incipiens. *Ubi primum*, quam reperies in fine hujus libri Decret. IV. Ubi Pontifex rigoroſe prohibet Confeſſariis, 491

feſſariis, ne exquiraet e pœnitentibus nomen complicis peccati. Ibi enim maxime deteſtatur praxim illorum, *qui a pœnitentibus* (verba Bullæ) *complicis nomen exquirerent, atque ad illud ſibi revelandum, non inducere modo ſuadendo conarentur, ſed quod deteſtabilius eſt, denuntiata quoque, niſi revelarent, abſolutionis ſacramentalis negatione, prorſus adigerent atque compellerent.* Deinde Pontifex contravenientibus ſequentes pœnas imponit, dicens: *Statuentes inſuper, ut quicumque auſus fuerit docere licitam eſſe hujuſmodi praxim, prout ea in relato noſtro Brevi reprobatur, vel ſcribere aut loqui præſumſerit in ejuſdem damnata praxis defenſionem, vel ea quæ in dicto Brevi contra eorundem praxim decreta ſunt impugnare, aut in alienos ſenſus temere detorquere ſeu interpretari, incidat ipſo facto in excommunicationem, a qua non poſſit niſi a Nobis abſolvi.* Loquens autem *de Confeſſariis exquirentibus, eidem pœnitenti, ſi manifeſtare renuerit, Sacramentalem abſolutionem denegando;* dicit, *noverint ſeſe, ultra peccati lethalis incurſum, ſuſpenſioni ab Officio audiendarum Confeſſionum, aliiſque etiam gravioribus pœnis fore ſubjiciendos.* Et inferius addit Pontifex, quod quicunque non ex Confeſſione ſua, ſed aliunde aliquem noverit Confeſſarium exquirentem nomen complicis cum denegatione abſolutionis, teneretur illum intra ſolitum terminum denunciare ſub pœnis conſuetis. Excipit tamen caſum, quo Confeſſarius ex ſimplicitate hoc faceret, dicens: *Quamvis imprudens & malus, ſimplex tamen quidam & nudus actus fuerit, ideſt iis circumſtantiis deſtitutus, quæ depravæ crudelitate, vel de mala adhæſione ad praxim in noſtro Brevi reprobatam tanquam ad licitam eundem Confeſſarium ſuſpectum reddant.*

Recte autem dicunt *P. Conc. p. 693. num. 21.* & Auctor *Commentar. ap. Antoine p. 306.* quod hic Pontifex tantum damnavit illorum abuſum Confeſſariorum, *qui tum procurandæ complicis* (ut loquitur Bulla) *correctionis, aliorumque bonorum ſpecioſo prætextu colorare, tum emendicatis quibuſdam Doctorum opinionibus defendere non dubitarent.* Ceterum Confeſſarii bene poſſunt & tenentur, ad integritatem Confeſſionis ſervandam, exquirere circumſtantias neceſſarias, nempe vel quæ ſpeciem mutant, vel quæ exquirendæ ſunt, ut pœnitentis conſcientiæ conſulatur, puta ſi Confeſſarius exquirat, an perſona complicis ſit in primo vel ſecundo gradu, ſi ligata voto, ſi ſit ancilla, ſi habitet in eadem domo, licet veniat in cognitionem complicis.

492 Præterea, ultra neceſſitatem explicandi circumſtantias peccati, *Mazzotta, t. 3. p. 369. n. 1. ex Lugo, Soto, Armilla, Diana, Aveſa*, &c. loquens de præfata Bulla, ſic ait „: (Si gravia damna timerentur e complice, quæ ſolus Confeſſarius poſſet impedire, eſſet ei manifeſtandus complex.)„ Auctor autem citatus *Comment. in Antoine l. c.* ſic dicit „: (Accidere interdum poteſt, ut adigendus ſit pœnitens ad revelandum complicem, cum nempe agitur de gravibus malis vitandis, quæ in perniciem Reipublicæ vergere poſſunt. Ut impediatur malum, ſi fieri poteſt, obligatur pœnitens ad exquirendum conſilium Confeſſarii, qui pro ſua prudentia aut per ſe, aut per ipſum pœnitentem remedio conquirat, & ni ſi revelare velit pœnitens, minime eſt abſolvendus; nam ex lege non minus juſtitiæ quam charitatis, tenetur ille pro virili curare, ut in tuto ſit publica ſalus. De damno vitando quando privatæ alicui perſonæ imminere poteſt, non loquor, nam fere ſemper ſuppreſſis complicum nominibus conſilium præbere poteſt Sacerdos.) „ Ita præfati AA. Hic tamen quid de hoc ſentiam, mihi lubet exponere: Nulli dubium quod aliquando teneatur pœnitens complicem manifeſtare ad aliquod grave damnum impediendum; Sed ſpectata tam rigoroſa (ut vidimus) Pontificis prohibitione, ad finem vitandi proximi infamiam, Sacramenti injuriam, ſigilli violationem, ſcandalum, &c. prout exprimitur in Bulla, non eſt licitum Confeſſario nomen complicis exquirere ad finem faciendæ correctionis. Unde, caſu quo pœnitens vere teneatur complicem patefacere, tantum poterit Confeſſarius pœnitenti imponere in genere, ut complicem revelet alicui qui ſcandalum poſſit impedire, ſed nunquam licebit Confeſſario dicere, *revela mihi.* Si vero pœnitens ex ſe, & ſponte ſua rogaret Confeſſarium, ut complicem corrigeret, tunc Confeſſario multa prudentia opus eſt, nam ordinarie loquendo non expedit, ut ſe immittat in hujuſmodi rem; ipſi enim tantum incumbit curare damnum ſui pœnitentis non alienum, & ſolummodo intra Confeſſionem, non extra; & ex alia parte Confeſſarius difficulter aſſumet hoc munus corrigendi ſine periculo ſcandali, & offenſionis ſacri miniſterii.

ARTICULUS III.

Quæ ſint reliquæ conditiones Confeſſionis?

493 *Confeſſio debet eſſe vocalis. Quando liceat, aut ſit obligatio confitendi ſcripto?*
454 *Debet eſſe ſecreta.*
495 *Debet eſſe vera. 496. Quando mendacium in Confeſſione ſit veniale? 497. Quando mortale?*

493 „ RESP. Præter integritatem ſunt hæ tres: Prima, *ut ſit vocalis*, ſcilicet ordinarie, idque propter uſum, & praxim Eccleſiæ graviter obligantem, niſi ſubſit juſta cauſa, ut impotentiæ, ſive phyſicæ, ſive moralis, ſi quæ ſi adſit, poteſt fieri nutu, ſcripto, aliove ſigno: v. gr. ſi quis ob anxietatem loqui non poſſit, aut puella ſupra modum verecunda aliter ſe non poſſit explicare, quam ſcripto, quo e Confeſſario lecto, addat voce, de his me accuſo. *Suarez, Vaſquez, Card. de Lugo, Laym. l. 5. t. 6. c. 6. n. 3.* *(*Ita etiam Salm. de Pœn. c. 7. n. 11. cum Vaſq. Con. Pal. Con. &c. Idem dicunt de eo, qui ob impedimentum linguæ valde gravem difficultatem ſe confitendi voce experitur. Idem ſentit Tamb. de ſcrupuloſo, qui putat ſcripto melius ſe explicare.*)* Imo qui aliter non poteſt, tenetur juxta communem ſententiam confiteri per nutus, aut ſcriptum tempore præcepti: etſi id quoad ſcripturam non admittant *Nav. Tol. Sot. Val. Dian.* extra articulum mortis * (*Vide dicta n. 429. in fin. & n. 479.*) * Vide *Card. de Lugo d. 15. n. 87.* Similiter ſuadendum eſſe ſurdis, ut confiteantur ſcripto (licet ad id non teneantur), ne ab aliis audiantur: eandemque ob cauſam eos non interrogandos, niſi de plane neceſſariis, ex *Poſſev.* docet *Dian. p. 4. t. 4. R. 127. & p. 5. t. 6. R. 5.*

Unde reſolves.

„ Is, qui extra neceſſitatem totam confeſſionem facit nutu vel ſcripto, mortaliter peccat, ac conſequenter non abſolvitur. *Dian. par. 3. t. 4. R. 127. ex Sylvio.* Vid. *Fill. t. 1. t. 7. c. 1. Con. d. 6. dub. 1. Suar. d. 21. ſect. 2. n. 5.*

„ Secunda conditio, *ut ſit ſecreta*, id eſt, ut fiat ſoli Sacerdoti, non quidem ex neceſſitate, ſed uſu Eccleſiæ. Publice autem, qualis in naufragio, prælio, hoſpitali, ubi alii adjacent, vel per interpretem fit, non obligat (ſaltem reſpectu peccatorum occultorum), niſi ex charitate ſui, eum qui in articulo mortis dubitat de contritione; ac tum adhuc ſufficit ea confiteri, quæ minorem pariunt infamiam. Ita *Suarez, Fagund. Dian. p. 3. tr. 4. R. 29.* &c. 494

Unde reſolves.

„ Si quis peccata in prioribus confeſſionibus oblitus eſſet, non tenetur etiam in articulo mortis ea confiteri publice, vel per interpretem: quia peccatorum oblitorum confeſſio tantum obligat ex præcepto poſitivo divino, quod hoc in caſu ceſſat. V. *Laym. c. 6. D. p. 3. t. 4. R. 128. & 129.*

„ Tertia conditio, *ut ſit vera*: Quod requiritur eſſentialiter in materia ſubſtantiali, & neceſſaria; quia alias in re gravi deciperetur judex, neque eſſet confeſſio integra, ideoque irrita. Non tamen in materia libera, tum quia falſitas ſigni in accuſatione circa materiam acceſſoriam non facit ſententiam irritam: tum quia talis tantum peccat venialiter, cum non ſit graviter injurius Sacerdoti, nec Sacramento. Ita *Navar. Suar. &c.* 495

Unde reſolves.

„ 1. Non eſt mortale, nec irritat Sacramentum. I. Si in confeſſione mentiaris leviter circa res non pertinentes, aut non neceſſarias ad Sacramentum: v. gr. ſi hiſtoriam falſam narres, vel ſi neges venialia, vel mortale, quod non teneris confiteri. 496

An peccet graviter, qui negat Confeſſario peccatum aliquod veniale commiſſum, aut mortale alias confeſſum? Affirmant *Cajet. in 2. 2. D. Thomæ quæſt. 69. art. 1. Armilla ap. Renzi cap. 2. ſect. 2. quæſt. 3.* Quia (ut dicunt) hic videtur gravem irreverentiam Sacramento irrogare: Et de hoc valde dubitat *P. Concina pag. 281. num. 6. ex D. Thoma loc. cit.* qui ait: *Si confiteri noluerit veritatem quam dicere tenetur, vel ſi eam mendaciter negaverit, mortaliter peccat.* Unde *P. Concina* non excuſat a mortali qui hoc advertenter faceret, eo quod ſe exponeret periculo gravis culpæ. Sed omnino tenendum oppoſitum cum ſententia communi, quam tenent *Buſemb. ut ſupra, & Lugo d. 16. n. 98. Laym. cap. 8. num. 5. Antoine pag. 511. quæſt. 13. Anacl. pag. 500. num. 17. Holzmann num. 556. Roncaglia cap. 5. quæſt. 5. R. 1. Renzi loc. cit. & Bonac. p. 2. §. 2. num. 12. cum Suar. Sanch. Reg* & aliis paſſim: Ratio, quia, cum illa non ſit materia neceſſaria Sacramenti, tunc minime decipitur Confeſſarius in re gravi. Ad textum autem *D. Thomæ* clara eſt reſponſio; ibi enim S. Doctor tantum loquitur de nolente in judicio civili fateri veritatem, quam dicere tenetur: Sed in foro ſacramentali certum eſt ex Tridentino nullam eſſe obligationem confitendi venialia; unde negatio venialis commiſſi, vel mortalis jam confeſſi non excedit malitiam ſimplicis mendacii.

„ II. Si falſo te accuſes de veniali; quod tamen mortale erit, ſi id facias non dando aliam materiam, cum ſic formam reddas irritam, & Sacramentum: niſi tamen facias ex ſcrupulo, perturbatione. Ita *Suarez, Fill. tom. 1. tract. 7. cap. 4. Laym. lib. 4. t. 6. cap. 8. Dian. p. 3. t. 4. Reſ. 69.*

„ 2. Sacrilegium eſt, & abſolutio nulla. 1. Si mortale, quod confiteri teneris, & putas eſſe, neges, aut tegas, ne intelligatur. 2. Ut communiter docetur contra *Sylv.* ſi mortale tibi falſo imponas, niſi tamen fiat ex ſimplicitate, & ſcrupulo, &c. 3. Si neges, vel mentiaris circa peccata alias rite abſoluta, quando Confeſſarius, ut Judex, vel Medicus de iis aliquid, ut neceſſarium ad præſentem confeſſionem interrogat. *Card. de Lugo d. 13. ſect. 10. Tamb. lib. 2. cap 12. §. 2.* ſecus ſi ad præſentem confeſſionem non faciat. *ibid.* 497

Si quis affirmat peccatum mortale quod non fecit, vel negat feciſſe quod fecit, duplex mortale committit, unum ſacrilegii contra virtutem Religionis ob reverentiam Sacramento debitam, alterum mendacii ſibi graviter pernicioſi contra virtutem veracitatis; ita recte *Holzmann num. 554. & Sporer num. 482. cum aliis paſſim.*

ARTICULUS IV.

Quando confeſſio ſit invalida, & quomodo iteranda?

498 *An valeat Confeſſio apud Confeſſarium excommunicatum? 499. An apud ſurdum, indoctum &c. An apud non auditum aliquod peccatum?*
500 *De judicio peccatorum efformando a Confeſſario.*
501 *Quando Confeſſio ſit invalida ex parte pœnitentis?*
502 *Quomodo iteranda Confeſſio facta eidem Confeſſario? 503. Quid ſi Confeſſarius recordetur tantum in confuſo? Dub. 1. Quid ſi Confeſſio fuerit invalida? Dub. 2. Quid ſi recordetur tantum pœnitentiæ injunctæ? Dub. 3. Quid ſi tantum, quod pœnitens ſit confeſſus?*
504 *Quid de ruſticis qui numquam explicarunt ſpecies, neque numerum?*
505 *Non eſt obligatio repetendi Confeſſiones, niſi conſtet de ipſarum nullitate.*

498 „ RESP. 1. Id contingit ex duplici capite: Primo ex parte Confeſſarii, ſi juriſdictionem non habuit, vel certe impeditam per cenſuram * (*Semper ac per ipſam ſit vitandus, ſecus ſi ſit toleratus; Salm. de pœnit. cap. 9. num. 18. Roncaglia cap. 3. quæſt. 1. & alii paſſim.*) *, vel ſi formam ſubſtantialiter vitiavit, vel non intendit abſolvere, vel peccatum nullum intellexit.

499 „ Dico, *nullum*; quia ſi ob ſurditatem, ſomnum, vel diſtractionem, aliqua, licet mortalia, non intellexerit, ſine culpa pœnitentis; probabilius eſt, valuiſſe abſolutionem ac poſtea tantum repetenda eſſe non audita, ut contra *Sylv. Anton. Navar.* & alios docent *Henriq. Laym. lib. 5. tract. 6. cap. 9. Dian. p. 4. t. 4. R. 198.* Addo, *ſine culpa*: quia ſi ſemidormientem mala fide confitearis, peccas, & confeſſio eſt invalida, ideoque repetenda, *lib. 1. cap. 10.* §. 3. Denique addunt aliqui cum *Tol.* ſi Confeſſarius indoctus non potuit diſcernere mortale, & veniale, invalidam eſſe. Verum id *Suarez, Laym.* & alii paſſim rejiciunt, & quidem etiamſi Confeſſarius putaſſet eſſe veniale, quod fuit mortale; ideoque confeſſionem bona fide ſic factam non eſſe opus repetere. Ita *Henriq. Sanch. 1. mor. cap. 10. n. 69. Diana par. 3. t. 4. R. 121.* contra *Vaſq.* Dixi, *bona fide*, quia, ſi mala fide, v. g. quia quæſiviſti talem Confeſſarium, qui tibi mederi non poſſit, debes repetere: cum enim actu peccaveris, dum confiteris, non fuiſti rite diſpoſitus, ideoque nec abſolutus. *Tamb. lib. 2. cap. 10.* §. 3. * (*Tunc igitur debet repeti Confeſſio ob ignorantiam Confeſſarii, quando pœnitens jam novit eum inſufficientem; Vel quando clare videt Confeſſarium non percipere gravitatem ſui peccati; Salm. de pœnit. cap. 9. num. 26. & 29. Suar. d. 28. ſect. 2. num. 12. & Lugo d. 16. num. 702. cum Gob. Hen. Med. Sylvia, Hurt. &c.*) * Denique, ſi finita confeſſione, intelligas Confeſſarium aliqua non percepiſſe, ſive propter ſomnum, ſive diſtractionem; neſcias autem, quæ ſint illa, teneris repetere confeſſionem, ſi brevis fuerit; quia de ſingulis prudenter potes dubitare: ſi autem longa fuerit, ait *Tamb. loc. cit.* non teneri ob rationem contrariam; & ſatis eſſe confiteri, quod dubites, an aliquod ex tuis peccatis Confeſſor perceperit. * (*Sic etiam tenent Salm. cap. 9. num. 24. cum Dicaſt. & Leand. qui dicunt Chriſtum D. non præſumi impoſuiſſe præceptum integritatis cum tanto onere, ſcilicet omnia peccata repetendi in tali caſu; Et idem docet Lugo d. 16. num. 607. cum Sanch. &c. communiter.*) *

500 Recte notant *Salm. de pœnit. cap. 9. nu. 26.* cum *Lugo, Pal.* quod Confeſſarius non tenetur de ſingulis peccatis certum formare judicium, ſed tantum de obviis, & claris. Et idem ajunt *Tamb. cum Sylveſt. & Holzmann num. 727. cum Sporer, & communi*. Deinde dicunt *Salm. d. cap. 6. num. 25.* cum *Suar. Lug. &c.* quod, ſi pœnitens confiteatur peccatum, quod nec ipſe, nec Confeſſarius noverit eſſe mortale, ſi poſtea noverit certo fuiſſe mortale, non tenetur iterum confiteri. Vide dicta *n. 479. in fine*.

Eodem loco docent *Salm. cum Sot. Suar. Con.* Lug. *Pal. Bon. &c.* non eſſe ſimiliter iterandam Confeſſionem factam bona fide Confeſſario neſcienti diſcernere ſpecies, & numerum: neque inter mortale, & veniale etiam in caſibus obviis. Ratio, quia, etſi debita pœnitentia non imponatur, abſolutio utique valida eſt, dum ex utraque parte concurrunt jam requiſita ad valorem Sacramenti. Sic enim cenſendum eſt, Chriſtum Dominum hoc Sacramentum inſtituiſſe, cum tales defectus paſſim contingant. Hoc tamen dico intelligendum, niſi conſtet, numerum, vel ſpecies explicatas non fuiſſe; Alias integritas Confeſſionis certo ſupplenda eſt, ut recte advertunt cum communi *Lugo d. 22. num. 76. Elbel pag. 270. num. 254. & idem Salm. cap. 12. num. 49. cum Gabr. Dicaſt.* Quia, licet prior Confeſſio fuerit valida, Confeſſio tamen præſens facienda eſt cum debita integritate.

501 „ Secundo. Invalida eſt ex parte pœnitentis, ſi fuit excommunicatus, de quo infra: ſi mortale tacuit, vel de eo ſe falſo accuſavit; ſi mortaliter negligens fuit in examinanda conſcientia: item ſi non fuit attritus (quod pazera ſolet inde, ſi ſponte quæſierit Confeſſarium ſurdum, indoctum, cæcum, &c. Vide *Sanchez loc. cit.*): ſi noluit tollere occaſiones, &c. V. *Dian. p. 4. t. 4. R. 201.* Quibus addi poteſt ut plurimum, ſi peccatum carnale confeſſus ſit ſuo complici. * (*Hoc hodie certum eſt ex Bulla Bened. XIV. ſub pœna excommunicationis in abſolventem Papæ reſervata. Vide Decret. I. Bened. XIV. in fine hujus libri, & vide dicenda ex num. 555.*) *

„ Reſp. 2. Si confeſſio apud eundem Confeſſarium iteretur; ſufficit uno verbo in communi ſe accuſare de peccatis ante illi cognitis, dummodo is eorum recordetur, ſaltem in confuſo, ex ſtatus, ac vitæ hominis in communi, aut pœnitentiæ a ſe impoſitæ, ut docent *Vaſq. Tol. Laym. Sa, Dian. p. 3. tract. 4. R. 223.* Imo ſi nihil horum, ſed tantum quod ſibi confeſſus fuerit, recordetur, valide etſi illicite, abſoluturum putat *Laym. & Dian. loc. cit.* Idem abſolute docet *Granad. & Mercerus in 3. p. quæſt. 9. num. 1.* cum quibus *Dian. p. 5. t. 14. R. 51.* ſe retractans, probabile cenſet, quod etiam licite poſſit abſolvere. 502

Quæritur, an ſit repetenda Confeſſio, ſi Sacerdos oblitus fuerit peccata audita, antequam abſolutionem impertierit? Commune eſt apud DD. non eſſe repetendam Confeſſionem factam eidem Confeſſario, quando illa fuit ſoluta, aut abſolutio fuiſſet dilata, & Confeſſarius recordatur ſaltem in confuſo ſtatus pœnitentis; ita *Nav. Sylveſt. &c.* quos citat & ſequitur *Suar. d. 22. ſect. 6. in fine, Laym. cap. 9. num. 6. Con. d. 7. dub. 11. num. 109. Bon. q. 5. ſect. 2. p. 3. n. 15. Croix n. 1216.* cum communi.

Dubium 1. eſt, an repetenda ſit Confeſſio apud eundem Confeſſarium, quando Confeſſio fuit invalida? *Prima* ſententia probabilis, quam tenent *Suar. loc. cit. n. 7. & Con. loc. cit.* diſtinguit, & dicit quod ſi Confeſſio fuit nulla defectu alicujus partis eſſentialis in Sacramento; nempe quia defuit dolor, aut integritas in pœnitente, aut juriſdictio in Confeſſario, tunc tota repetenda eſt. Ratio, quia eo caſu Confeſſio non fuit ſacramentalis. Et huic ſententiæ conſentiunt in parte *Palud. Adrian. Moya, & Ilſ. apud Croix num. 1216.* ſcilicet caſu quo Confeſſio fuit irrita defectu juriſdictionis in Confeſſario, quia tunc fuit facta non judici. Secus vero, ſi Confeſſio fuit invalida ex parte Confeſſarii retinentis tantum ſui muneris, nempe quia ipſe non bene pronunciaverit formam, vel non habuerit intentionem abſolvendi; Et hoc eſt commune apud omnes (ut ait *Croix loc. cit.*), modo Confeſſarius reminiſcatur ſtatus pœnitentis.

Secunda vero ſententia communior, & non minus probabilis, quam tenent *Nav. cap. 9. n. 19. Lugo d. 17. a num. 638. Tamb. lib. 3. cap. 2. n. 9. Diana p. 3. tract. 4. R. 122. cum communi, Laym. cap. 9. num. 6. cum Sa, S. Antonin. Sylveſtr. Med. Vaſq.* item *Bonac. Val. Averſa, & alii ap. Croix d. num. 1226.* dicit, quod undecunque defectus evenerit, ſive ex parte Confeſſarii, quia defuit juriſdictio, ſive ex parte pœnitentis; quia defuit diſpoſitio aut integritas, non eſt opus repetere Confeſſionem, ſed ſufficit ſi Confeſſarius recordetur ſtatus pœnitentis, vel reſumat notitiam ejus in confuſo, & pœnitens in communi ſe accuſet de omnibus prius confeſſis. Ratio, quia; licet prima Confeſſio non fuerit ſacramentalis, utpote ſacrilega, vel facta non judici, tamen ratificatio illius, dum pœnitens deinde in generali ſe accuſat de culpis confeſſis, conjuncta cum notitia antecedenter habita a Confeſſario, bene ſufficiens reputatur. Item, quia (ut probabiliter cenſet *Croix loc. cit.*) talis Confeſſio, cum facta fuerit in ordine ad abſolutionem recipiendam, ſufficienter dicitur etiam ſacramentalis, quatenus ipſe etiam ad ſigillum ſacramentale obſtringit.

Non autem placet ſententia *Lugonis num. 638.* quam ſequitur *Averſa ap. Croix num. 1217.* nempe quod ſi pœnitens ex mera narratione dixerit Confeſſario peccata ſua, & poſtea de illis in communi ſe accuſet, tunc pariter ſufficiet quod Confeſſarius de ipſis in confuſo recordetur. Sed verius dicendum cum *Croix loc. cit.* tunc omnino repetendam eſſe Confeſſionem. Ratio, quia nulla Confeſſio tunc adfuit ſacramentalis, nec prima, nec ſecunda: non prima, quia peccata non fuerunt manifeſtata in ordine ad abſolutionem, ita ut de illis Confeſſarius non tenetur ad ſigillum ſacramentale: non ſecunda, quia peccata non ſunt ſigillatim confeſſa, ut requiritur in Tridentino, ubi dicitur, quod in Confeſſione ſacramentali debent explicari omnia & ſingula peccata.

Dubitatur 2. Quid ſi Confeſſarius ne confuſa quidem recordetur ſtatus pœnitentis, ſed tantum pœnitentiæ injunctæ? Hoc ſufficere ad abſolvendum dicunt *Nav. cap. 9. n. 19. & Buſemb. ut ſupra cum Vaſq. Tol. Laym. Sa, &c.* Et ratio videtur eſſe, quia ex ipſa notitia pœnitentiæ poterit Confeſſarius efformare judicium de ſtatu pœnitentis.

Dubitatur 3. Quid ſi Confeſſarius nec meminerit ſtatus pœnitentis, nec pœnitentiæ injunctæ, ſed tantum quod pœnitentiam impoſuerit? Adhuc hoc caſu dicunt *Suar. & S. Antonin. Sylveſt. Pal. ap. Croix num. 1216.* ſufficere, ſi memoretur impoſuiſſe pœnitentiam. Sed huic non acquieſco, quia Sacerdos, dum ſententiam profert, debet efformare judicium ſaltem de ſtatu conſcientiæ pœnitentis. Caſu vero quo Confeſſarius non impoſuiſſet pœnitentiam, nec haberet nunc notitiam ſaltem confuſam ſtatus pœnitentis, non poterit quidem licite abſolutionem impertire, ut recte dicunt *Lugo num. 643. Croix num. 1218. & Laym. cum aliis ſupra cit.* quia tunc non poſſet convenientem imponere pœnitentiam. Si tamen tunc abſolveret, facta Confeſſione in communi, valide abſolveret ut *Laym. cap. 9. num. 6. in fine, & Croix loc. cit. cum Averſa, Illſung, & Diana*.

„ Reſp. 3. Raro obeſt defectus ex parte Confeſſarii, ſi pœnitens eum inculpabiliter ignorat: quia in confeſſione ſequenti abſolvetur etiam ab iis, a quibus ſe bona fide abſolutum putabat. 503

Unde

Unde reſolves.

„ Is, qui a puero peccatum aliquod grave v. gr. mollitiem, inculpabiliter omiſit, vel quia putavit leve eſſe, vel nullum, non ideo tenetur repetere alia peccata (vel confeſſiones intermedias), ſed hoc tantum, ut docent *Bon. Sanch. t. 6. lib. 1. cap. 16. Veſq. in 1. p. t. 4. q. 92. Suarius, Laym. hic cap. 9.* addens, ſi ſimplex ruſticus, qui tota vita tantum fecit confeſſiones generales, nihil confitens in ſpecie, nec aliter inſtructus ſit, etſi valida is ſit abſolutus, cum onere, ut eum melius cognoverit, omnia ſubjiciat clavibus: ſi tamen veniat, quando ingens eſt copia pœnitentium, ut tunc diſponi non poſſit ad omnia repetenda, poſſe eum abſolvi, auditis tamen peccatis ab ultima confeſſione factis, cum obligatione, ut melius faciat, *Laym. loc. cit. cap. 9. n. 4.* Vid. *Diana p. 3. t. 4. R* 508. ubi addit ex *Nav. Sylv. Becan. Veſq. Regin. cap. 1. t. 6. cap. 5. ſect. 4. num. 153. & Joan. Sancio*; quod etſi ex errore culpabili mortaliter, peccatum tale, *v.* gr. mollitiei, vel numerum aliamve circumſtantiam neceſſariam omiſeris, non ideo tenearis repetere confeſſiones intermedias bona fide, & legitime factas (in quibus ex naturali oblivione defectum illum non fueris confeſſus), cum validæ fuerint, & maneant validæ.

Opinio ſupra enunciata apud *Buſemb.* nempe quod poſſit dimidiari Confeſſio ob copiam pœnitentium (quamvis *Laym. loc. cit.* hanc non abſoluta teneat) eſt proſcripta ab Innoc. XI. in Prop. 59. quæ dicebat: *Licet Sacramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſſos, ratione magni concurſus pœnitentium, qualis v. gr. poteſt contingere in die magnæ alicujus feſtivitatis aut Indulgentiæ.*

504 Quod autem ad Confeſſionem ruſticorum pertinet, dicit I. *Tamb. Meth. Confeſſ. lib. 3. cap. 2. num. 9. cum Hurt.* quod ruſtici, & pueri, qui bona fide confeſſi ſunt omittendo explicare ſpecies, & numerum ſuorum peccatorum, non ſunt cogendi ad Confeſſiones repetendas; Sed hoc omnino eſt improbabile, quia, licet hujuſmodi ruſtici non teneantur repetere integre Confeſſiones præteritas, cum illæ ſatis fuerint validæ, ut dicunt communiter & merito *Pal. p. 12. n. 3. & Salm. cap. 9. num. 26. cum Suar. Sylvio, Soto, Lugo, Con. Adriano, Bon. Gabr. Dic. Prapoſ. Fill. Vill. &c.* (quidquid dicant *Vaſq. Tuer. &c. ibid num. 25.*) quia ad tales Confeſſiones jam adfuerunt omnia eſſentialiter requiſita, formalis enim Confeſſio eſt de eſſentia, non materialis; tenentur tamen explicare ſpecies, & numerum omiſſum, ut ſaltem Confeſſionem præſentem integram faciant; ita *Lugo d. 22. num. 77. Bonac. quaſt. 5. ſect. 1. p. 3. num. 6. et Salm. cap. 9. num. 13. et cap. 12. num. 49. cum Sylveſt. Nav. Vaſq. Reg.* & alii paſſim.

Dicit II. *P. Segneri (Inſtruct. Confeſſor. cap. 1.) cum Perez, et Lugonem d. 16. num. 585.* (ſed hanc non bene, ut infra videbimus) quod ſi ruſticus in Confeſſionibus præteritis dixerit peccata ſua modo rudium in confuſo, non debet Confeſſarius eum obligare, ut Confeſſiones repetat, quia peccata illa jam fuerunt directe abſoluta. Sed neque hoc placet, nam quamvis Confeſſiones illæ fuerunt validæ ob integritatem formalem, & peccata directe abſoluta fuerint, tamen ipſæ fuerunt deficientes quoad integritatem materialem, quæ ſemper ſupplenda eſt. Et *Lugo loc. cit.* dicit huic difficultati difficulter reſponderi poſſe; tantum ibi ait, quod ob ſolam probabilitatem extrinſecam poſſet quis opinionem contrariam ſequi, utendo ſententia illorum AA. qui dicunt non eſſe obligationem iterum explicandi peccatum prius confeſſum ut dubium, ſi poſtea noſcatur ut certum. Sed hanc opinionem jam reprobavimus cum communi *num.* 478.

Dicunt III. *Salm. cap. 9. num. 13. cum Henr. Fag. Diana, et Dic.* quod ruſtici qui ſine culpa omiſerunt explicare numerum peccatorum, non tenentur repetere Confeſſiones, caſu quo uniformem rationem vivendi tenuerunt in præteritis annis, ita ut ex Confeſſione unius anni Confeſſarius poſſit alios conjicere. Hoc ita generice aſſertum neque ſatisfacit, nam id tantum cenſeo poſſe admitti, quando in principio Confeſſionis pœnitens patefecerit Confeſſario præſenti, quod in annis præteritis ſemper confeſſus ſit male, numerum omittendo, & Confeſſarius ab initio, Confeſſionem excipiendo illius anni, efformet ſimul judicium de annis præteritis: Secus vero dicendum, ſi Confeſſarius poſt Confeſſionem exceptam illius anni advertat, pœnitentem omiſiſſe numerum explicare in ſuperioribus annis; tunc enim, ſi ex Confeſſione præſenti habeat diſtinctam notitiam peccatorum, poterit quidem (quin repetantur priores Confeſſiones) formare ſimul diſtinctum judicium de annis præteritis: ſed ſi ex Confeſſione præſenti habeat tantum confuſam notitiam de culpis confeſſis, ut ſæpius accidit in Confeſſionibus longioribus & implicatis, eo caſu (ut bene ait *Lugo d. 16. num. 640.*) tenetur ſumere diſtinctam notitiam ſpecierum, & numeri omiſſi in Confeſſionibus præteritis, nec ſufficit tunc ad abſolvendum notitia illa confuſa ſtatus pœnitentis de annis præteritis, cum ex una parte teneatur pœnitens aliquando peccata ſua confiteri ſingillatim, quod nunquam fecit; & ex altera tenetur Confeſſarius aliquando diſtinctum efformare judicium de peccatis.

505 Ceterum hic ſedulo advertendum, non eſſe cogendos pœnitentes ad repetendas Confeſſiones, niſi moraliter certo conſtet eas fuiſſe invalidas, ut recte dicunt *Croix lib. 6. p. 2. n. 1121. Gobat. tract. 7. n. 275. Holzmann pag. 179. num. 683. v. Reſp. Mazzotta tom. 3. pag. 362. & Elbel pag 281. n. 873 cum Filliuc.* & communi (contra *Antoine pag. 511. quaſt. 12.* qui inter rigidos Auctores noſtri temporis non infimum habet locum). Ratio, quia poſſeſſio ſtat pro valore Confeſſionum præteritarum, quamdiu de earum nullitate non conſtat. Dices: Quando exiſtit præceptum, & dubitatur de ipſius impletione, poſſidet obligatio præcepti; ergo in dubio de valore Confeſſionum præteritarum poſſidet obligatio eas repetendi. Sed reſpondetur, quod regula præfata tum currit, cum adeſt præceptum, & dubitatur, an Actus impletionis fuerit poſitus vel non; cum vero talis actus jam bona fide fuerit poſitus, & poſtea dubitatur, an fuerit validus vel invalidus, tunc ille ut validus eſt reputandus; tunc enim currit aliud principium, nempe quod in dubio ſtandum eſt pro valore actus, ut communiter tradunt DD. cum *Laym. lib. 1. cap. 5. n. 32. ex Gloſſa in l. In contrahenda, D. de Reg. Jur. Croix lib. 1. n. 91. Sporer tract. 1. cap. 7. n. 78. Mazzotta tom. 1. num. 74* qui aſſerit communem, & *Nav. Man. cap. 26. n. 287.* ubi dicit: *Præſumtio pro actus valore præponderat aliis.*

Et quoad obligationem repetendi Confeſſiones Recidivorum, de quarum valore ſæpe dubitari poteſt, bonam regulam optime tradit *Habert tom 6. pag. 365.* ſic dicens „: (Si pœnitens aliquandiu poſt Confeſſionem dignos pœnitentiæ fructus fecit, hoc eſt ſtrenue adverſus tentationes, & peccandi occaſiones pugnaverit, Confeſſarius judicabit validam fuiſſe Confeſſionem. Secus ſi paulo poſt Confeſſionem, ſeu data prima occaſione, lapſus fuerit.) „ Tunc enim, ego addo, revera moraliter certum eſt Confeſſiones fuiſſe nullas, nam ille qui in Confeſſione vere dolet & proponit emendationem, ſaltem per aliquod tempus a peccato ſe abſtinet, ſaltem aliquem conatum adhibet ante relapſum; unde qui poſt ſuas Confeſſiones ut plurimum cito & ſine aliqua reſiſtentia iterum cecidit, certe cenſendus eſt nullum, vel nimis tenuem habuiſſe dolorem vel propoſitum. Aliter vero dicendum, ſi per aliquod tempus perſeveraverit, vel ante caſum aliquam ſaltem reſiſtentiam præſtiterit.

DUBIUM IV.

De Satisfactione.

ARTICULUS I.

Quæ ejus neceſſitas, & quantitas?

506 *Quomodo ſatisfactio ſit neceſſaria? Et an ſit venialis ejus omiſſio in culpis venialibus?*

507 *Quibus caſibus poſſit imponi levis pœnitentia? Et an poſſit minui propter illud:* Quicquid boni feceris &c.?

508 *Quando licite imponatur pœnitens a minor juſto? Quanta debeat eſſe juxta Tridentinum? 509. [illegible] ſit juſta cauſa minuendi pœnitentiam prudens [illegible], ut pœnitens eam impleat? 510. Auctoritates circa hoc punctum.*

511 *An poſſit injungi pro pœnitentia ingreſſus Religionis, aut ſuſceptio ſtatus conjugalis?*

512 *An & quando poſſit vel debeat imponi pœnitentia publica?*

513 *Dub. 1. An poſſit injungi opus aliunde debitum? Dub. 2. An pœnitentia mox ante impoſita? 514. An poſſit imponi opus internum? Et an opus pro Defunctis? An ceſſatio ab aliquo bono opere? An pœnitentia poſſit imponi poſt abſolutionem?*

515 *Sub qua obligatione pœnitens teneatur acceptare & implere pœnitentiam? 516. Dub. 1. an pœnitens teneatur ſub gravi acceptare & implere pœnitentiam juſtam? Quid ſi ſit gravior juſto? 517. Dub. 2. Quid ſi ſit impoſita pro venialibus aut mortalibus confeſſis? 518. Dub. 3 An Confeſſarius pro culpis gravibus poſſit dare pœnitentiam gravem ſub obligatione levi? 519. Dub. 4. An tempore Jubilei vel Indulgentiæ Plenariæ Confeſſarius poſſit omittere impoſitionem pœnitentiæ? 520. Dub. 5. An ſi pœnitens oblitus ſit pœnitentiæ, teneatur repetere Confeſſionem, ut eam recipiat?*

521 *Pœnitens implens pœnitentiam in mortali. Quæ dilatio ſit mortalis in implenda pœnitentia?*

522 *Dub. 1. an exiſtens in mortali poſſit ſatisfacere pœnitentiæ? 523. Dub. 2. An peccet ſatisfaciens in mortali?*

524 *An poſſit imponi pœnitentia ſub conditione, ſi relabetur?*

525 *An tranſacto tempore præſcripto deſinat obligatio implendi pœnitentiam?*

526 *An pœnitentia poſſit impleri per alium?*

527 *An pœnitentia ſit implenda ante Communionem?*

528 *Quis et quomodo poſſit commutare pœnitentiam? 529. Dub. 1. An pœnitens teneatur eo caſu repetere Confeſſionem? Dub. 2. Quid ſi pœnitentia fuerit impoſita pro peccatis reſervatis? Dub. 3. An Confeſſarius poſſit commutare pœnitentiam extra Confeſſionem?*

530 *Adnotantur principaliores Canones pœnitentiales.*

„ Reſp. 1. Satisfactio, ſeu Pœnitentia a Confeſſario data, eſt neceſſaria neceſſitate non Sacramenti, ſed præcepti; ideoque a Confeſſario regulariter imponenda eſt, ſecundum *Suarez, et Reg. t. 1. lib. 7. num. 17.* ſub mortali; tamen *Card. de Lugo* concedit, in parvitate materiæ poſſe venialiter peccari, ut v. *d. 25. num. 47.* e. g. ſi ob peccata venialia levis pœnitentia eſſet injungenda: ejus enim voluntariam omiſſionem venialem tantum eſſe: (*Et probabilem putant Salm. cap. 10. num. 59. cum Dic. etc.*) ita etiam *Dian. par. 6. t. 6. Reſp. 44.* Et quidem proportionata tum peccatis, tum facultati pœnitentis. Ratio prioris eſt, quia eſt pars Sacramenti non eſſentialis, ſed integralis tantum, habens effectum ex opere operato, & majorem 506

,, vi Sacramenti; quam ſine eo. Ratio poſterioris eſt, tum ex *Trident. ſeſſ. 14. cap. 8.* tum quia Sacerdos tenetur curare integritatem Sacramenti: & tam vindicare, quam mederi, *Bonacin. t. 1. d. 5. quæſt. 5. §. 3. p. 2.*

Unde reſolves.

507 ,, 1. Excuſatur aliquando Confeſſarius, ſi leviſſimam (vel etiam nullam) pœnitentiam injungat, v. gr. I. Si pœnitentem vehementiſſime contritum, aut aliter ſatisfeciſſe advertat. *Cajet. Navar. Suar. Reg. Bon. de pænit. d. 3. q. 5. ſect. 3. p. 2. n. 1. & 2. Eſc. cap. 6. num. 41.* Cum vero raro, vel nunquam conſtare ſatis poſſit, tutius eſt: *(Imo neceſſarium ex Salm. num. 22. cum Pal. & Coninck.)* aliquam ſemper injungere, ut recte monet *Card. de Lugo d. 25. ſect. 4. num. 48.* II. Si pœnitens ſit mentis impos, aut aliter impotens, aut morti proximus, aut valde debilis; cui tamen prudenter injungi levem ſaltem pœnitentiam, v. gr. percuſſionem pectoris, invocationem nominis JESU (ſaltem corde) alioſve pios motus, vel ut per hæredes Sacrificia, eleemoſynas, & ſimilia opera pia curet, monent *Suarez, Laymann & Bonac. loc. cit. & Navar.* qui addit, poſſe injungi, ut patienter ferat infirmitatem, quod tamen *Bonac. loc. cit.* non probat; cum fieri poſſit, ut id valde angat infirmum, timentem ſe non rite ſatisfacere. *(Nota hic quod habetur in Rituale Romano: Ægris non eſſe injungendam gravem pœnitentiam, ſed indicendam tantum illam, quam ſi convaluerint opportuno tempore peragant. Et idem dicitur in cap. Ab infirmis. 26. quæſt. 8. Dicunt autem Salm. cap. 10. num. 21. & Diceſt. d. 14. dub. 2. num. 14. quod ſi infirmus poteſt ſatisfacere per eleemoſynas, hæ imponendæ ſunt a Confeſſario.)* III. Quando ſcrupuloſus ſæpius intra eandem horam redit cum novis culpis; quia ſupponitur ſatis impoſita in præcedentibus. *Tan. lib. 4. cap. 1. ex Fagund.*

,, 2. Etſi Confeſſarius peccet ex communi, ſi pro magnis peccatis valde parvam pœnitentiam imponat, excuſari tamen eum poſſe putat *Diana par. 3. t. 4. reſ. 92* ſi addat illud: *Quicquid boni feceris, &c.* Verum hæc regula univerſaliter admitti non poteſt, ut bene notat *Card. de Lugo d. 25. n. 57. Caniv. Tanner. Palaus, &c.* contra quos *Diana* pro ſe citat *Bann. & Leand. part. 6. t. 7. Reſ. 3. & part. 6. t. 9. Reſol. 54.* & ab aliis non immerito rejicitur, eo quod verba, utpote mere deprecatoria, non habeant vim elevandi omnia opera bona ad efficaciam Sacramentalem: *Averſa quæſt. 13. ſect. 7.*

Utrum per illa verba: *Quicquid boni feceris, &c.* eleventur ad effectum ſatisfactionis Sacramentalis omnia bona opera pœnitentis, licet non impoſita? Negat *Vива quæſt. 6. art. 1. num. 3.* quia virtus clavium tum elevat pœnitentis opera, cum ligat; quapropter, cum verba illa ad nihil obligent in particulari, non ligant, & conſequenter nec opera elevari poſſunt. Sed longe probabilius & communius ex *D. Thoma* affirmant *Nav. cap. 26. num. 24. Fill. tract. 8. cap. 2. Salm. cap. 10. num. 35. Elbel num. 248. Sporer num. 569. Holzmann num. 610. cum Reg. & Stoz.* & probabile vocat ipſe *Viva loc. cit.* Ratio, quia Eccleſia non fruſtra, ſed ad hoc quidem verba illa proferri præſcripſit, ut omnia bona opera pœnitentis, quamvis ex ejus electione fiant, ad ſatisfactionis Sacramentalis meritum eleventur. Id omnino docet *D. Thomas in Quodlib. 3. art. 28.* ubi ſic ait: *Et hoc quæ præter injunctionem expreſſam* (Pœnitens) *facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ ex illa generali injunctione, qua Sacerdos dicit:* Quicquid boni feceris &c. *Et quantum ad hoc talis ſatisfactio eſt ſacramentalis, in quantum virtute Clavium eſt culpæ commiſſæ expiativa.*

507 ,, 3. Minui juſte licite datur ex cauſa: qualis, v. gr. eſt, I. Magna contritio. *(Niſi pœnitentia ſit neceſſaria ad medicinam.)* II. Fragilitas animi, vel corporis, ob quam timetur majorem non impleturum. III. Tempus Jubilæi, vel Indulgentiæ Plenariæ. Ita *Suar. Henriq. Laymann.*

Certum eſt Confeſſarium teneri ut Judicem, & ut Medicum imponere pœnitentibus ſatisfactionem, per ſe loquendo, peccatis condignam; ut Judici enim incumbit infligere pœnas delictis commenſuratas, & ut Medico præſcribere pharmaca idonea tam morbis contractis curandis, quam in poſterum vitandis: ita ex Trident. *ſeſſ. 14. cap. 8.* ubi dicitur: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum ſpiritus, & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate ſalutares, & convenientes ſatisfactiones injungere; ne ſi forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut ſatisfactio quam imponunt, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & caſtigationem.* Ergo tenetur pœnitens tam ad integrandum Sacramentum, quam ad ſatisfaciendum Divinæ Juſtitiæ exigenti reparationem injuriæ ſibi illatæ, pœnalem ſatisfactionem Deo exhibere.

Huic bene advertit Catechiſmus Rom. *p. 2. cap. 5. num. 79.* *Ut Pœnitentes ſuorum ſcelerum gravitatem magis agnoſcant, operæ pretium erit eis interdum ſignificare, quæ pœna quibuſdam delictis ex veterum Canonum præſcripto (qui pœnitentiales vocantur) conſtituta ſint.*

509 Dicimus, *per ſe loquendo*, nam per accidens Confeſſarius minuet pœnitentias propter juſtas cauſas, mox ſupra *n. 507.* deſcriptas, & ſignanter (prout communiter DD. docent) propter animi infirmitatem, qua laborat pœnitens, & ob quam cenſetur ſatisfactionem proportionatam non impleturi. Ita *D. Thomas ſuppl. quæſt. 18. art. 4.* (cujus verba inferius referuntur) *Suar. d. 38 ſect. 4. num. 4. cum communi, Navar. cap. 26. num. 21. Anacl. pag. 634. num. 25. Tol. lib. 3. cap. 11. num. 9. Abelly pag. 160. verſ. 3. Elbel num. 248. Laym. cap. 15. num. 12. Pal. p. 20. num. 10. Salm. cap. 10. num. 46.* ac alii paſſim etiam rigidioris ſententiæ ſectatores, ut *Habert de pœnit. cap. 10. §. 7. Petrocor. cap. 2. quæſt. 2. & Natal. Alex. cap. 6. art. 6. reg. 5.* Ratio, quia tametſi juxta Divinæ Juſtitiæ rationem exigatur ſatisfactio peccatis adæquata, tamen ex Divina Clementia habenda eſt ratio virium pœnitentium tum corporis, quam animi. Ideo dicitur in Tridentino: *Divinam Clementiam decere, ne nobis abſque ulla ſatisfactione peccata dimittantur.* Nota illud *abſque ulla ſatisfactione*, ergo Deus non omnimodam ſatisfactionem, ſed aliqualem ex ſua Clementia tantum expoſcit. Et hoc facit id quod dixit *D. Thomas Quodl. 3. art. 1. Si contingat quod Sacerdos minorem ſatisfactionem imponat ..... nihilominus pœnitens ad aliquid ulterius obligatur; Quod ſi in hac vita perficiet, in Purgatorio exolvet.*

Nec obſtat quod in Trident. *loc. cit.* præſcribatur pœnitentia injungenda eſſe pro qualitate criminum, nam ibidem ſimul dicitur, ut ſupra relatum eſt, ut ſatisfactiones imponantur, *quantum prudentia ſuggeſſerit pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate ſalutares & convenientes*. Nota Tò *pro pœnitentium facultate*, ideſt ſpectata illorum infirmitate corporis, & animi: Et nota Tò *ſalutares, & convenientes*, unde recte ait Auctor *de Offic. Conf. apud Croix lib. 1. quæſt. 50.* ,,: (Salutares non ſunt ſatisfactiones, quibus præ gravitate vis paret alii pœnitentes videntur, adeo ut in eorum perniciem vertant) ,,. Sic etiam explicat *Abelly pag. 161.* verbum illud *Salutares* ,,: (Ideſt, ait, utiles ad ſalutem pœnitentium, Confeſſarius enim debet hoc ſolum ob oculos habere, ut pœnitentis ſaluti conſulat) ,,. Appoſite etiam *Antoine*, quamvis hic Auctor merito connumeretur inter Scriptores rigidiores noſtri temporis, tamen *pag. 516. num. 3.* ſic dicit ,,: (Satisfactiones vindicativæ, ut ſalutares ſint & convenientes, debent eſſe proportionatæ non ſolum multitudini & gravitati peccatorum, ſed etiam facultati & diſpoſitionibus pœnitentis; neque enim ſalutares ſunt pœnitentiæ tam graves ac diuturnæ, ut ſpectata pœnitentis fragilitate periculum ſit, ne eas omittat, nam tunc in ejus exitium vertentur; In hoc autem Sacramento magis intenditur emendatio & ſalus pœnitentis, quam ſatisfactio pro pœna. Si ergo expediat ad bonum ſpirituale pœnitentis, poteſt imponi levior pœna quam mereatur; Quare *S. Antonin. 3. p. tit. 16. cap. 12.* ait: *Debet Confeſſarius dare talem pœnitentiam, quam credat veriſimiliter pœnitentem implere, ne ipſam violando deterius ei contingat.* Et Rituale Pariſienſe dicit: *Confeſſarius pœnitentem interroget, an poſſit pœnitentiam ſibi injunctam peragere, alioquin eam pro ſua prudentia immutet, aut minuat.*) ,, Ita *Antoine*. Idem ſentit *Genet tom. 6. p. 463. Collig. 2.* ubi inquit ,,: (Ex rationabili cauſa poteſt interdum Confeſſarius leviorem pœnitentiam injungere, ut ſi pœnitens gravi morbo ſit oppreſſus, vel ſi ſit periculum, quod a Confeſſione deterreatur, aut pœnitentiam injunctam non adimpleat. Unde *Gerſon in Regula mor. p. 2. cap. de pœnit.* dicit: *Tutius eſt cum parva pœnitentia, quæ ſponte ſuſcipitur, & veroſimiliter adimpletur, ducere confeſſos ad Purgatorium, quam cum magna non implenda præcipitare in Infernum.* Et *Cajet. in Summa v. Satisfactio*, ait: *Debiliter diſpoſito pœnitenti danda eſt ſatisfactio, ut parvulus ignis foveatur, & ne appoſita palea ſuffocetur appoſitis lignis deſuper.*) ,, Itam *Scotus d. 15. quæſt. 1. art. 5.* loquens de pœnitente qui animo eſt infirmus, ait: *Si adeo eſt delicatus, quod non velit jejunium adimplere, imo ſi nullam pœnitentiam vult recipere, abſolvendus eſt, & non reſpuendus, ne cadat in deſperationem.* Et ſic demum concludit: *Illud ſibi imponendum quod libentius recipit, & quod creditur impleturus.*

Idque confirmatur ex Rituali Rom. *de Sacram. pænit.* ubi dicitur: *Poſtremo Confeſſarius ſalutarem & convenientem ſatisfactionem, quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, injungat, habita ratione ſtatus, conditionis, ſexus, & ætatis, & diſpoſitionis pœnitentium.* Nota Tò *diſpoſitionis*.

S. Carolus Borrom. *in Inſtruct. Confeſſ. apud Concina p. 346. num. 14.* ſic præſcripſit: *Canonum pœnitentias, ut tempora ferunt, pro charitate & prudentia ſua* (Sacerdos) *minuet, prout peccatorum circumſtantiæ requirent, in quibus rationem habebit contritionis ..... Nec vero putet ſua peccata levia eſſe, quia parva illic pœnitentia data eſt, ſed hoc factum eſſe, ne eam, quæ pro culparum ratione injungenda erat* (nota) *deſerant cum periculo ſalutis ſuæ. Proinde pœnitentes ideo hortandi erunt, ut præter opera impoſita, plura etiam præſtare conentur.*

S. Joannes Chryſoſt. *Hom. 43. in cap. 28. Matth.* ſic ait: *Etſi erramus modicam pœnitentiam imponentes, nonne melius eſt propter miſericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem?* Item *Hom. 44. Sicuti enim, ſi faſcem ſuper humeros adoleſcentis quem non poteſt bajulare poſuerit, neceſſe eſt aut faſcem abjiciat, aut ſub pondere confringatur: Sic & homini* (nota), *cui grave pondus pœnitentiæ imponis, neceſſe eſt, aut ut pœnitentiam ſuam rejiciat, aut ſuſcipiens, dum ſufferre non poteſt, ſcandalizatus amplius peccet.*

Confirmat D. Thomas (cujus regulam dicit Concina *pag. 395. num. 12.* ſervandam eſſe in imponendis pœnitentiis) *Supplem. quæſt. 18. art. 4.* dicens: *Pœnæ ſatisfactoriæ in Canonibus determinatæ non competunt omnibus, ſed variandæ ſunt ſecundum arbitrium Sacerdotis. Sicut Medicus aliquando non dat medicinam*

cinam ita efficacem, quæ ad morbi curationem ſufficiat, ne propter debilitatem naturæ majus periculum oriatur; ita Sacerdos Divino inſtinctu motus non ſemper totam pœnam quæ pro peccato debetur, injungit, ne infirmus ex magnitudine pœnæ deſperet, & a pœnitentia totaliter recedat. Et quod hic S. Doctor non ſolum loquatur de imbecillitate corporis, ſed etiam animi pœnitentis, patet ex contextu ejuſdem Articuli; & clarius ex *Quodlib.* 3. *art.* 28. ubi dicit: *Videtur autem ſatis conveniens, quod Sacerdos non oneret pœnitentem gravi pondere ſatisfactionis, quia ſicut parvus ignis a multis lignis ſuppoſitis de facili extinguitur, ita poſſet contingere, quod parvus affectus Contritionis in pœnitente nuper excitatus, propter grave onus ſatisfactionis extingueretur, peccatore totaliter deſperante; unde melius eſt quod Sacerdos pœnitenti indicet, quanta pœnitentia eſſet ſibi pro peccatis injungenda, & injungat ſibi nihilominus aliquid quod pœnitens tolerabiliter ferat: Ex cujus impletione aſſueſcat, ut majora impleat, quæ etiam Sacerdos injungere non attentaſſet. Et hæc quæ præter injunctionem expreſſam facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ, ex illa generali injunctione qua Sacerdos dicit: Quidquid boni feceris ſit tibi in remiſſionem peccatorum.* Et idem Angelicus *Opuſc.* 65. §. 4. poſtquam dixit: *Sacerdos non imponat pœnitentiam ita gravem, ut pœnitens totam dimittat.... Nec ita levem, ut contemnat peccatum.* Deinde addit: *Tamen tutius eſt imponere minorem debito, quam majorem, quia melius excuſamur apud Deum propter multam miſericordiam, quam per nimiam ſeveritatem, quia talis defectus in Purgatorio ſuppletur.*

Idem ſortius inſinuat *S. Antoninus* 3. *p. tit.* 16. *cap.* 20. *ſub initio*, ubi ait: „(Eſt autem ſatis rationabilis cauſa non dandi hujuſmodi pœnitentias indiſpoſitis pœnitentium, etiam quia aliquando non ſufficeret tempus vitæ; nam (ut dicunt *Raymund.* & *Hoſtienſ.*) debet Confeſſor dare talem pœnitentiam, quam credat veriſimiliter illum implere, ne ipſam violando deterius contingat. Quod ſi magna peccata commiſit, & dicit ſe penitere, ſed non poſſe aliquam duram pœnitentiam agere, animet eum ad hoc Confeſſor, oſtendendo ei gravitatem peccatorum, & per conſequens pœnarum, & ſic tandem injungat ei pœnitentiam quam libenter ſuſcipiat. Et ſi Sacerdos non poteſt gaudere de omnimoda purgatione ejus, ſaltem gaudeat, quod liberatum a Gehenna tranſmittit ad Purgatorium. Itaque (ut inquit *Hoſt.*) Confeſſor nullo modo debet permittere peccatorem deſperatum recedere a ſe, ſed potius imponat ei unum Pater noſter, vel aliud leve, & quod alia bona quæ fecerit, & mala quæ toleraverit, ſint ei in pœnitentia, concordante *Thoma*. Hoc tamen ſane intellige, videlicet, quia ſi alias ipſum pœnitet, & paratum dicit ſe facere quod debet, ſed onus pœnitentiæ dicit non poſſe ſufficere, tunc propter hoc quantumcunque deliquerit, non debet dimitti ſine abſolutione, ne deſperet.) „ Hucuſque *S. Antoninus*. Ex quo ſequitur, quod Confeſſarius non debet permittere, ut pœnitens recedat ſine abſolutione, eo quod nolit acceptare debitam pœnitentiam, ſed potius imponat ſatisfactionem, quam ille libenter ſuſcipiat, & veroſimiliter impleat. Hinc probabiliter dicunt *Salm. cap.* 10. *num.* 46. *Croix num.* 1255. & *Lugo loc. cit.* ex *D. Antonino*, ut ſupra, quod eſt cauſa etiam ſatis juſta minuendi pœnitentiam, ut pœnitens majori amore afficiatur erga hoc Sacramentum. Sic pariter loquitur Auctor *Petrocorenſis tom.* 4. *pag.* 131. *quæſt.* 3. *in fine* „: (Studendum maxime eſt, ut (pœnitentes) neceſſarias pœnitentias ſine magno incommodo, & abſque confuſione adimplere poſſint; Experientia quippe quotidiana docemur, importunas & nimis onerofas ſatisfactiones pœnitentium animos fatigare, & ab earum executione removere:) „ Et *Card. de Lugo d.* 25. *num.* 60. ſic ait „:) Pœnitentia debet eſſe ſalutaris & conveniens, hoc eſt primo loco attendi debet ad utilitatem pœnitentis, ne ſcilicet laquei ei injiciantur, ut nova peccata committat; Ex quo potiſſimum capite excuſari poteſt hodierna praxis, qua leves pœnitentiæ imponuntur pro graviſſimis peccatis; id enim ſæpe fit propter ſpiritualem infirmitatem pœnitentium, qui gravioribus pœnitentiis ſcandalizabuntur, & vel Confeſſionem fugient, vel certe Confeſſarios imperitos adibunt. Monendi tamen ſunt pœnitentes de inſufficientia ſatisfactionis injunctæ.) „ Quapropter ſapienter advertit *S. Thomas de Villanova* (*Serm. Fer. VI. poſt Dom. Lætare*): *Hoc judicio meo ita perficies, ſi faciliem unam* (pœnitentiam) *injunxeris, actionem conſulueris.* Optima praxis.

Ex his omnibus colligitur, quam imprudenter ſe gerant Confeſſarii, qui magnas imponunt pœnitentias, quas prævident pœnitentes non impleturos. O quam plures Confeſſarii indocti inveniuntur (loquor experientia doctus in Miſſionibus, in quibus fere triginta annos ſum verſatus), qui non dubitant abſolvere eos qui vel ſunt in proxima occaſione peccandi, vel recidivi indiſpoſiti, & inſipienter putant ipſos curare graves eis imponendo pœnitentias; Ex quo fit, quod illi, etſi pœnitentiam acceperint, ut abſolutionem carpant, tamen poſt abſolutionem obtentam, quia nullum eis remedium præſcribitur quo præſerventur, brevi miſere relabuntur, pœnitentiam non implent, & ab ejus gravitate deterriti, deinde a Confeſſione abhorrent, & ſic in peccatis diutius tabeſcunt. Ceterum hic animadvertendum puto, quod (extra caſum graviſſimæ infirmitatis, aut vehementiſſimæ contritionis, ut ſupra dictum eſt *num.* 507.) non bene ageret Confeſſarius, ſi pro culpis mortalibus injungeret pœnitentiam per ſe levem, quæ levem inferat obligationem. Licet enim, ſi expedierit, imponatur opus quod reſpective ad peccata ſit leve, tamen regulariter ſemper injungenda eſt aliqua pœnitentia gravis, quæ gravem inducat obligationem.

„ 4. Non poteſt injungi, 1. ingreſſus religionis, ut docet 511
„ *Sa, v. Satisfactio*, quia id nimis durum videtur. 2. Pœ-
„ nitentia publica, ſi ſit periculum revelandæ Confeſſionis,
„ alias interdum pro publico peccato poteſt, & expedit.

Quoad primum ſpectat, communis eſt apud DD. non poſſe imponi in pœnitentiam ingreſſum in Religionem; Ita *Laym. cap.* 15. *num.* 11. & *Eſcob. lib.* 17. *num.* 166. *cum Nav. Sa, Sylv.* & *Henr. ex D. Thoma* 2. 2. *quæſt.* 62. *art.* 2. An autem poſſit alicui imponi, ut recipiat Sacramentum Matrimonii? Affirmat *Leand. d.* 9. *quæſt.* 35. cum quibuſdam, caſu quo Confeſſarius noverit Matrimonium eſſe illi remedium neceſſarium. Sed melius hoc reprobant *Laym. loc. cit.* & *Eſcob. num.* 167. *cum Fagund.* quia Matrimonium omnimodam requirit libertatem.

Quoad ſecundum ſpectat, pœnitentiam publicam certum eſt 512
non poſſe pro peccato occulto imponi, ut aiunt communiter *Palaus p.* 21. §. 2. *num* 5. *Croix num.* 1265. *Elbel num.* 36. & alii paſſim; quia, ut docent *S. Thomas, Nav. Suar. Vaſq.* &c. *apud Elbel*, per hoc indirecte revelaretur ſigillum. Idque expreſſe prohibet Rituale Rom. dicens: *Pro peccatis occultis, quantumvis gravibus, manifeſtam pœnitentiam non imponant.* Pro peccato autem publico dubitatur, an poſſit publica imponi pœnitentia? Negant *Nav. Sa, Reg.* & *Vega apud Pal. loc. cit.* §. 3. *num.* 5. quia hæc eſſet manifeſtatio Confeſſionis, & violatio ſigilli. Sed communiter poſſe affirmant *Pal. loc. cit. Suar. d.* 37. *ſect.* 6. *num.* 3. *Bon. p.* 2. *num.* 14. *Croix num.* 1264. *Roncaglia cap.* 1. *quæſt.* 7. *Antoine pag.* 517. *R.* 2. *Salm. cap.* 10. *num.* 39. *Holzmann num.* 609. *Elbel num.* 238. & *Eſcob. lib.* 17. *num.* 154. *cum Can. Vaſq. Henr.* Idque expreſſe docuit *D. Thomas in* 4. *d.* 14. *quæſt.* 1. *art.* 5. *quæſt.* 1. ubi dicit oportere, *ut peccatum publicum publicam habeat medicinam.* Probatur 1. ex *cap. Manifeſta.* 1. *de pœnit.* & *Rem.* ubi dicitur: *Manifeſta peccata non ſunt occulta correptione purganda.* Et ex Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 8. ubi: *Huic* (id eſt publico peccatori) *condignam pro modo culpæ pœnitentiam publice injungi oportet.* (Et in hoc loco loqui Concilium etiam de foro ſacramentali intelligunt plurimi ex AA. citatis contra *Nav.* qui intelligit non ſine quidem aliquo fundamento, ut mox infra dicetur, de foro externo). Nec obſtat dicere, quod talis publica pœnitentia eſſet manifeſtatio Confeſſionis, nam, cum illa imponatur de conſenſu pœnitentis neceſſario præſtando ſi vult abſolvi; manifeſtatio illa potius provenit ex libera actione pœnitentis, quam ex præcepto Confeſſarii. Hinc dicunt *Pal. Salm. Roncaglia*, & *Eſcob. locis cit.* ex *D. Thoma* ut ſupra, Confeſſarium non ſolum poſſe, ſed etiam aliquando teneri hanc publicam pœnitentiam imponere. Hoc tamen recte advertunt *Roncaglia cap.* 1. *Reg. in prax.* 6. & *Salm. num.* 39. *cum Con.* & *Averſa*, locum habere in ſolo caſu quo aliter non poſſet niſi per illam publicam pœnitentiam ſcandalum reparari, puta publice reſtituendo honorem alicui publice dehoneſtato. Ceterum, ſi publica pœnitentia non ſit ita neceſſaria, merito dicunt prælati AA. non debere Confeſſarium illam imponere reluctanti, cum aliter poſſit ſalus obtineri pœnitentis, & ſcandalum reparari, nempe per publicam frequentationem Sacramentorum, viſitationes Eccleſiarum, auditionem Miſſarum, ingreſſum in aliquam Congregationem, ubi pietatis opera exercentur, & ſimilia. Hinc *Fagnanus in d. cap. Manifeſta*, refert, quod S. C. noluit declarare, an in foro ſacramentali pro publicis peccatis publicæ pœnitentiæ eſſent imponendæ.

„ 5. Etſi poſſit, & aliquando ob fragilitatem pœnitentis 513
„ etiam expediat, injungi opus alias debitum, ſeu præce-
„ ptum, v. gr. Miſſæ auditionem die feſto, &c. ut docent
„ *Suarez, Vaſquez, Laym. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 15. & alii.
„ (Unde ſi ſcrupuloſus ſæpius redeat ad Confeſſarium, in-
„ tra breve tempus ſemper nova confitendo, non ſemper ne-
„ ceſſe eſt imponere pœnitentiam novam, cum opus ante de-
„ bitum poſſit injungi. *Bonac. Henriq. Card. de Lugo, Dian.*
„ *p.* 6. *t.* 7. *R.* 6. contra *Suar. Regin.* & *Baon.* (: Si tamen
„ Confeſſarius non exprimat, cenſetur imperaſſe opus libe-
„ rum, ut docent idem, & *Dian. p.* 3. *tract.* 4. *R.* 84. Vide
„ *Con. d.* 10. *dub.* 8. & *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 241.

Dubitatur igitur 1. An poſſit pro pœnitentia imponi opus alias debitum? Negant *Palud. Scotu, Capreol.* &c. *ap. Ronc. cap.* 2. *ſect.* 3. *q.* 5. & conſentit *Antoine pag.* 517. *qu.* 3. ubi dicit ſemper eſſe imponendum aliquod opus ſupererogatorium; quia opus aliunde præceptum præſtandum eſt a pœnitente, etiamſi non confiteatur. Sed communiter & merito affirmant *Lugo d.* 25. *num.* 67. *Sanch. Dec. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 5. *Suar. d.* 38. *ſect.* 6. *Bonac. q.* 5. *ſect.* 3. *p.* 2. *num.* 12. *Anacl. pag.* 635. *n.* 28. *Holzmann n.* 607. *Laym. cap.* 15. *n.* 10. *Elbel num.* 246. *Eſcob. lib.* 17. *n.* 170. *Spor. n.* 504. *Diana p.* 3. *tract.* 4. *R.* 83. *cum Vaſq. Turr. Duard. Vill.* &c. *Pal. p.* 21. §. 1. *num.* 10. *cum Nav. Soto, Henr. Ronc. cap.* 1. *quæſt.* 6. R. 2. *cum Con.* & *Candido*, ac *Salm. cap.* 10. *num.* 28. cum *Averſa, Victor.* &c. Ratio, quia opus illud jam præceptum, cum ſit ſatisfactorium, bene poteſt per Claves elevari ad meritum etiam ſatisfactionis ſacramentalis; unde ſicut qui die feſto audit Miſſam, etiam ex voto debitam, duplex habet meritum; ita qui implet opus alias præceptum, injunctum ſimul in pœnitentiam. Hoc tamen non faciendum bene advertunt *Suar. Laym.* & *Sporer locis cit.* niſi ſpectata fragilitate pœnitentis. Communiter autem dicunt DD. quod niſi expreſſe Confeſſarius imponat opus alias præceptum, intelligitur impoſitum opus ſupererogatorium; vide *Pal. loc. cit.* qui citat *Sanch.* & *Bon.* Si vero Confeſſarius im-

pœnas auditionem Miſſæ per menſem, non eſt obligatio audire duas Miſſas in feſto, ut ſatis communiter docent *Con. d. 10. dub. 8. Laym. n. 9. Sanch num. 6. Pal. tom. 1. tract. 3. d. 19. p. 1. num. 4. Croix num. 1281. Elbel n. 235. Spor. num. 564. & Salm. n. 30. cum Bon. Mercero, & Diana.*

Dubitatur 2. An ſi pœnitens ſtatim poſt abſolutionem deferat aliud peccatum, ſufficiat illi eandem imponere pœnitentiam? Affirmant *Bonac. quæſt. 5. p. 2. num. 3. & Croix num. 1239.* ex eadem ratione ut ſupra. Sed merito id reprobant *Palaus p. 21. §. 2. num. 10. & Roncaglia cap. 1. quæſt. 6. R. 2.* cum *Candido*, nam licet opus aliàs præceptum bene poſſit injungi in pœnitentiam, ut ſupra dictum eſt, non tamen opus præceptum eodem titulo ſatisfactionis ſacramentalis.

514 „ 6. Etſi etiam poſſit injungi opus internum, uti contra „ *Merat.* & alios docent *Con. Hurt. & Dian. p. 4. t. 4. reſp. 24.* „ communiter; tamen debet eſſe externum, & afflictivum, „ v. gr. oratio, jejunium, eleemoſyna. Nam avaris eleemo„ ſyna, luxurioſis afflictio corporis convenit. Utrum vero „ licitè imponantur preces recitandæ pro defunctis, dubitari „ poteſt. *Vega t. 2. cap. 64. & Joan. Sanc. d. 16. num. 1.* ne„ gant: affirmant probabilius *Turr. de pœnit. d. 37. dub. 4. Card.* „ *de Lugo d. 25. ſect. 5.* Vide *Dian. t. 4. p. 3. reſ. 54.*

Advertendum hic, quod tam Oratio, quam eleemoſyna, & quodcunque aliud bonum opus injunctum in Sacramento Pœnitentiæ valet pro opere pœnali & afflictivo, prout communiter docent Doctores, quia reſpectu ad nos per naturæ lapſæ ſtatum quæcunque virtuoſa actio rationem habet pœnæ, ex eo quod, amiſſa originali juſtitia, omnes ad terrena & propria commoda proni ſumus. Ita *Valent. tom. 4. d. 7. q. 14. pun. 3. Caſtrop. d. un. p. 21. §. 3. n. 1. Laym. tract. 6. de Sacr. pœnit. cap. 15. n. 9. Pelizar. 2. p. diſſ. 15. q. 1. art. 3. concl. 1.* & *Salm. tract. 6. de pœnit. cap. 9. n. 26.* cum aliis, & *Buſemb.* ut ſupra. Idem ſcripſit noviſſime doctus Auctor libri, cui titulus (*Iſtruz. per li Nov. confeſſ. part. 1. cap. 16. n. 373.*) ubi dicit: *Ma qui s' avverta, che noi non chiamiamo, nè ſtimiamo inutile la penitenza, qualunque ella ſi ſia, che s' ingiunge nel Sagramento, eſſendo certo, che anche un ſemplice ſegno di Croce congiunto con eſſo Sagramento è efficace per ſoddisfare; tanto più che nello ſtato preſente della Natura caduta ogni opera buona è in qualche modo afflittiva e penale.* Id bene confirmatur a S. Franciſco Saleſio in ſua Philotea *cap. 23. pag. 201.* ubi; *L'uno ha della pena a digiunare, l' altro a ſervire gl' Infermi, a confeſſare, predicare, aſſiſtere agli Sconſolati, a fare Orazione, e ſimili Eſercizj: queſta pena* (idest orandi, &c.) *vale più che quell' altra* (idest jejunandi); *perciocchè, oltre che egualmente doma il corpo, ella fa frutti molto più deſiderabili.* Præſertim confirmatur a S. Thoma, qui dicit: *Qualibet oratio habet rationem ſatisfactionis, quia quamvis habeat ſuavitatem ſpiritus, habet tamen afflictionem carnis, ut dicit Gregorius (ſuper Ezech. homil. 17.) Dum creſcit in nobis fortitudo amoris intimi, infirmatur fortitudo carnis.* (*S. Thom. Suppl. qu. 15. a. 3.*)

Dubitatur hic 1. An poſſit imponi opus internum? Negant *Sancius d. 16. n. 1. & Aleſ. ac Almain. ap. Suar. d. 38. ſect. 6. num. 2.* quia pœnitentia, cum ſit pars Sacramenti, debet eſſe ſenſibilis. Sed merito cum communi ſententia affirmant *Suar. Lugo d. 25. num. 67. Pont. de Matr. lib. 1. cap. 7. c. 4. Laym. cap. 15. quæſt. 1. Bonac. p. 2. c. 10. Eſcob. n. 148. Sporer num. 563. & Salm. cap. 10. num. 27.* cum *Con. Reg. Hurt. Averſa, &c.* Ratio, quia tale opus jam per ſe eſt meritorium, & ſatis fit ſenſibile per impoſitionem Sacerdotis, ac acceptationem pœnitentis, prout contritio fit ſenſibilis per Confeſſionem; & ſic reſpondetur rationi oppoſitæ.

Dubitatur 2. An poſſit imponi opus applicandum pro Defunctis? Negant *Sancius d. 36. n. 1. & Vega cap. 64. caſ. 4.* quia tunc opus non proderit pœnitenti ad ſatisfaciendum pro ſeipſo, ut tenetur. Sed communius affirmant, & probabilius *Pal. p. 21. §. 3. n. 3. Lugo d. 25. c. 62. cum Turr. Anacl. pag. 635. num. 30. Sporer n. 570. Elbel num. 246 Holzm. n. 608. Salm. cap. 10. nu. 27. cum Averſa, Hurt. Buſemb. &c.* ex *Catech. Rom.* ubi dicitur: *Igitur univerſæ ſatisfactionis modum culpæ ratio temperabit. Sed ex omni ſatisfactionum genere maxime conveniet pœnitentibus præcipere, ut certis aliquot & definitis diebus orationi vacent, ac pro omnibus, præſertim pro iis qui ex vita in Domino deceſſerunt, preces Deo faciant.* Ratio, quia quælibet eleemoſyna eſt vere meritoria, & licet ſatisfactio illius operis tunc applicetur Defunctis, ſatisfactio tamen bonæ voluntatis pœnitentis, qui opus applicat, ipſi net cedit.

„ 7. Poteſt etiam aliquando injungi ceſſatio ab aliquo bo„ no opere (v. gr. nimis corporis afflictione), vel abſtinen„ tia aliqua vice a Communione, ad promovendum majus „ bonum pœnitentis, ſi prudens Confeſſarius ad eum finem „ expedire judicet. *Salas, Card. de Lugo, Dian. &c.* cum „ *Averſa quæſt. 13. ſect. 4.* contra *Joannem Sancium.*

Dubitatur, an poſſit imponi ceſſatio ab aliquo bono opere, nempe a Communione, jejunio, &c.? Negat *Sancius d. 33.* quia hoc non eſſet opus meritorium. Sed communiter recte affirmant cum *Buſemb.* & aliis, *Lugo d. 25. n. 65. Spor. n. 573.* cum *Suar.* & *Salm. cap. 36.* cum *Mol. Rodr. Gabr. &c.* Ratio, quia hujuſmodi ceſſatio bene poteſt aliquando eſſe actus virtutis, ſaltem ad ſervandam obedientiam Confeſſarii. Recte vero advertit *Lugo*, regulariter non expedire hujuſmodi pœnitentiam imponere; imo nec poſſe imponi, quando omiſſio illius operis ſit forte occaſio aliis judicandi, quod a Confeſſario in pœnitentiam fuerit injuncta, juxta dicta *num. 512.*

„ 8. Etſi poſſit immediate poſt abſolutionem adhuc injun„ gi * (*ut communiſſime dicunt Salm. cap. 10. num. 42. Viva quæſt. 6. art. 1. in fine cum Diana, & Spor. num. 576. cum communi*) *; debet tamen fieri ante, ut ſervetur or„ do judicii. Vide *Dian. p. 3. t. 4. reſp. 136. & p. 5. t. 13.* „ *reſ. 36.* ubi ex cap. finali, & *Oab.* docet, etſi conſuetudo „ habeat, ut ita fiat, illam tamen non induxiſſe obligatio„ nem.

„ Reſp. 2. Pœnitens communiter tenetur ſub gravi obliga„ tione pœnitentiam, ſi rationabilis ſit, acceptare, & imple„ re, ut habet communis contra *Cajet. Sylv. Nav.* Quorum ſen„ tentia ad hoc ſaltem ſerviet, ut pœnitentem non abſolutum di„ mittat, ſi vel leviſſimam ſubire nolit, ut notat *Sotus, &* „ *Reg. lib. 7. cap. 2. Dian. p. 3. t. 4. R. 52. & p. 2. t. 15. R. 32.* „ * (*Sed huic non acquieſco juxta id quod dixi n. 510. in fin.*) *

„ Dixi 1. *communiter:* quia probabile eſt, quod docent „ *Laym. lib. 4. t. 6. d. 15. Suar. & Dian. p. 3. t. 4. R. 136.* con„ tra *Con. Henriq.* & alios, pœnitentiam ſub veniali tantum „ obligare ſequentibus caſibus: I. Si impoſita ſit pro ſolis ve„ nialibus. Ita etiam contra *Henr. Fagund.* II. Si pro mor„ talibus alias confeſſis. III. Omiſſionem partis non gravis „ in confeſſione mortalium; vel etiam omiſſionem totius, ſi „ levis ſit, v. gr. unum *Miſerere. Con. Fagund.* cum *Dian.* „ *p. 3. t. 4. R. 102. & p. 6. t. 8. R. 54.* * (*Levem eſſe omittere unum* Miſerere, *dicunt etiam Pal. p. 21. §. 4. n. 11. & Lugo d. 25. n. 74. Roſarium vero B. Virginis, etſi quinque decadum, minime dici poteſt materia levis*) * IV. Si Confeſſa„ rius noluit obligare ſub mortali; quia, cum poſſit impo„ nere pœnitentiam libere & ſine omni obligatione, ut pro„ bat *Suar. hic d. 38 ſect. 7. Henriq. Fill. Fagund. Tan. Conin. de Sacr. d. 10. dub. 8. n. 65.* contra *Turr. & Vaſq.* poteſt etiam „ ſub levi tantum imponere. * (*Et ſic inſinuat agendum P. Segneri in ſuo Paracho Inſtr. ac Croix lib. 6. p. 2. n. 1249. ſi pœnitens non acceptaret pœnitentiam impoſitam.*) * Vide „ *Dian. p. 3. t. 4. & p. 4. t. 5. R. 83.* V. Eum, qui lucratur „ indulgentiam plenariam, liberari ab onere pœnitentiæ (niſi „ ſit medicinalis) docet *Dian. part. 5. t. 12. R. 3. & p. 9. t. 6.* „ *R. 36. ex Tann. Gran. Card. de Lugo. &c.* contra *Val. Marck.* „ *& Averſ.* * (*Vide de hoc num. 510.*) *

„ Dixi 2. *Si rationabilis ſit;* quia ſi juſto ſit gravior, ac „ difficilior, nec Confeſſarius eam moderari velit, non pec„ cabit graviter pœnitens, ſi ſine abſolutione diſcedens alte„ rius Sacerdotis judicio peccata ſubmittat, ut docent *Suar.* „ *Conin. Laym.* Imo ad eam non obligabitur, ſi omnino in„ juſtam eſſe conſtet, aut ſi pœnitens eam non poſſit im„ plere; vel illius ſit oblitus. Nec tunc ad aliud quidquam „ tenetur, etſi expediet, ut is, qui ſive culpabiliter, ſive „ ſine culpa oblitus eſt, in ſequenti confeſſione ſimilem ſibi „ injungi petat. Ita *Conin. Laym. Dian. p. 4. t. 4. R. 141.* con„ tra *Richard & Sylv.* qui putant talem confeſſionem eſſe „ repetendam: quod præter citatos negat etiam *Card. de* „ *Lugo num. 78. ex Vaſq.* docens, & talem ſatisfacere, ſi con„ fiteatur illud peccatum oblivionis culpabilis.

Hic plura dubia occurrunt diſcutienda. Dubitatur 1. an pœnitens teneatur acceptare juſtam pœnitentiam, quam imponit Confeſſarius? Tres ſunt ſententiæ. *Prima* negat, quam tenet *Cajet. tom. 1. Opuſc. tract. 6. q. 1. ad 2.* & probabilem putant *Sporer n. 548.* & *Tamb. cap. 2. n. 7.* quia non tenetur acceptare, qui vult eam ſolvere in Purgatorio. *Secunda* ſententia, quam tenent *Nav. cap. 26. n. 20.* item *Scotus, Med. Gabr. ap. Lugo, d. 25. n. 68. & Soto, Zerola, Vill. &c. ap. Renzi cap. 2. ſect. 3. q. 12.* dicit poſſe non acceptare, ſed ſi acceptet, teneri ad eam exequendam. *Tertia* ſententia communis & vera, quam tenent *Suar. d. 38. ſect. 7. n. 2.* (qui oppoſitas vocat temerarias) *Lugo loc. cit.* (ubi noſtram ſententiam vocat certam cum *Vaſq. & Theolog.* qui poſt Tridentinum dicunt eſſe de Fide) *Elbel num. 227. & Salm. cap. 10. c. 52.* cum *S. Thoma Palud. & P. Soto*, dicit peccare, qui pœnitentiam non acceptat, vel non vult implere, & abſolutionem vult recipere. Ratio, quia, ut docet *Benedictus XIV. in Epiſt. Encycl. Inter præteritas.* (*in Bullar. tom. 3. pag. 170. §. 65.*) ſicut Confeſſarius juſtam tenetur injungere pœnitentiam, ita pœnitens tenetur illam acceptare. 516

Probabile tamen eſt, quod ſi pœnitenti videatur pœnitentia illa juſto gravior, aut nimis oneroſa reſpectu ad ſuam imbecillitatem, tunc ſi Confeſſarius nollet eam moderari, poſſet ſaltem ſine culpa gravi diſcedere abſque abſolutione, & alium adire Confeſſarium, ut dicunt cum *Buſemb. & Con.* ſupra, *Suar. d. 38. ſect. 7. n. 4. Laym. cap. 15. num. 6. Elbel num. 228. Holzmann n. 601. & Spor. num. 550.* Hoc tamen intelligendum, ſi pœnitentia illa vere ſit irrationabilis, vel impar debilibus viribus pœnitentis; nam ſi contra pœnitentia facile poſſet ab eo impleri, & nollet ex mera deſidia illam acceptare, ac cum levi abſolvi vellet, non videtur poſſe excuſari a peccato gravi, quia (ut bene ait *Lugo n. 69.*) ſicut peccaret Sacerdos imponendo levem pœnitentiam ſine juſta cauſa pro gravibus culpis, ita peccaret pœnitens volens ſine cauſa recipere abſolutionem cum pœnitentia juſto leviori.

Dubitatur 2. An pœnitens peccet graviter, ſi omittat implere pœnitentiam gravem, impoſitam pro venialibus, aut mortalibus confeſſis? Commune eſt quod ſi injungatur pœnitentia levis, non eſt obligatio illam implendi ſub gravi, etiamſi tota omittatur; *Palaus p. 21. §. 4. n. 11. Lugo d. 25. n. 74. Renzi cap. 2. ſect. 3. q. 14. Suarez d. 38. ſect. 7. n. 5. Croix n. 1278.* cum *Averſa*, & aliis paſſim. Ratio, quia materia levis non eſt capax gravis obligationis. Nec obſtat, quod Sacramentum maneat incompletum, nam illud jam eſt completum eſſentialiter; completio autem integralis per materiam levem non obligat

obligat niſi leviter ſecundum materiam. Dubium vertit, quando materia pœnitentiæ eſt gravis. *Prima* ſententia probabilis & communior dicit peccatum grave illam omittere, ita *Lugo*, *& Pal. ll. cc. Bon. qu. 5. ſect. 3. p. 4. n. 4. Roncaglia cap. 2. q. 2. R. 2. Concina pag. 423. n. 11. Salm. cap. 10. num. 62. Eſcob. lib. 17. n. 206.* cum *Henriq. Con. Fag. & Nunne*. Ratio, quia gravitas vel levitas hujus obligationis non ſumitur ex gravitate cauſæ, nempe peccati confeſſi, ſed ex materia præceptæ, ſcilicet pœnitentiæ impoſitæ. *Secunda* vero ſententia ſatis probabilis negat hanc obligationem eſſe gravem, ita *Nav. cap. 21. n. 43. Suar. loc. cit. Laym. cap. 15. n. 7. Diana p. 3. tract. 4. n. 36. Spor. n. 544.* & probabilem putant *Lugo n. 76. Mazzotta tom. 3. pag. 381. Tamb. cap. 2. n. 4.* cum *Henr. & Croix n. 1279.* cum *Soto Palud. Fill. Led. & Averſa*. Ratio, quia hoc caſu materia ſatisfactionis impoſitæ non eſt neceſſaria in quantum eſt gravis, unde ſicut Confeſſarius non tenebatur, imo nec poterat illam imponere ſub gravi, ita nec pœnitens ſub gravi adimplere. Nec valet dicere, quod pœnitentia non ſit commenſuranda cum peccato, ſed cum pœna temporali ob peccatum debita; Nam reſpondetur 1. quod ſi hoc eſſet, utique deberet pro quolibet veniali gravis imponi pœnitentia, cum unicuique veniali gravis, imo graviſſima debeatur pœna. Reſp. 2. quod ex Tridentino pœnitentia injungenda eſt *pro qualitate criminum*, non autem pœnæ. Sentio tamen dicendum cum *Roncaglia* (cui conſentit etiam *Laym. loc. cit.*) quod ſi per accidens peccare ille venialia valde diſponerent pœnitentem ad mortale, tunc poſſet Confeſſarius gravem ei imponere pœnitentiam, ut ipſum removeat a periculo peccandi mortaliter; & tunc tenebitur pœnitens, ſi velit abſolvi, illam acceptare & adimplere. Præterea cenſeo, quod ſi pœnitens pro mortalibus confeſſis condignam non egerit pœnitentiam, tunc ſi iterum eadem peccata Clavibus ſubjiciat, bene poterit Confeſſarius gravem injungere pœnitentiam; & pœnitens, ſi acceptet, tenetur eam implere.

An autem circumſtantias pœnitentiæ impoſitæ teneatur pœnitens implere ſub mortali, nempe ad recitandam Coronam flexis genibus, brachiis extenſis, & ſimilia? Reſp. nulli dubium, quod omiſſio circumſtantiæ erit ſaltem venialis; quando vero erit vel ne mortalis, pendet ex moleſtia levi aut gravi, quam affert circumſtantia, vel per ſe, vel reſpective ad pœnitentem, prout ſignificaverit Confeſſarius pœnitentiam imponens; ita communiter *Sanch. Dec. lib. 4. cap. 12. num. 8. Lugo d. 25. n. 93. Viva q. 8. art. 2. num. 4. Renzi cap. 2. ſect. 3. quæſt. 16. Tamb. lib. 4. cap. 2. n. 14. & Croix num. 1280. cum Dicaſt. & Averſa. &c.*

518 Dubitatur 3. an Confeſſarius pro culpis gravibus poſſit imponere pœnitentiam gravem, ſed ſub obligatione levi? *Prima* ſententia negat; quam tenent *Renzi cap. 2. ſect. 3. quæſt. 14. & Bonac. quæſt. 5. ſect. 3. p. 4. n. 4. cum Coninch. & Nunno*. Ratio, quia, licet poſſit Legiſlator in materia gravi obligare tantum ſub levi, tamen in hoc Sacramento Confeſſarius non reputatur ut Legiſlator, ſed ut ſimplex Miniſter, cum ibi agit nomine Dei, unde non poteſt materiam per ſe gravem ſub levi imponere. *Secunda* ſententia communior affirmat, quam tenent *Buſem.* ut ſupra cum *Henr. & Fagundez*, *Suar. d. 38. ſect. 7. num. 5. Fillius. tract. 8. num. 54. P. Segneri Inſtruct. ad Conf. cap. 3. Tamb. lib. 5. cap. 2. num. 6. Dicaſt. ap. Croix num. 1249.* & probabilem vocat *Viva quæſt. 6. art. 1. num. 2.* cum *Medina, & Diana*. Ratio, quia revera (ut ipſi Adverſarii concedunt, atque dictum eſt *Tom. I. lib. 1. num. 143.*) quilibet Legiſlator poteſt gravem materiam præcipere ſub levi. Nec obſtat ratio oppoſita, nam Confeſſarius in hoc Sacramento non tantum fungitur vicibus Chriſti, ſed etiam eſt a Chriſto conſtitutus verus Judex & Legiſlator, qui ex poteſtate ſibi tradita ſolvit remittendo peccata, & ligat præcepta imponendo circa obligationem ſatisfactionis implendæ: unde hujus obligationis gravitas oritur non ex vi Sacramenti, ſed ex præcepto Confeſſarii. Hæc ſecunda ſententia per ſe loquendo valde probabilis mihi videtur, ſed non probarem, ſi Confeſſarius ex hac doctrina vellet pro peccatis gravibus totam pœnitentiam imponere ſub levi, excepto caſu gravis ægritudinis, aut intenſiſſimæ contritionis, vel alio caſu rariſſimo, in quo omnino videretur expedire ad ſalutem pœnitentis, cenſeo enim ex præcepto Tridentini teneri ſemper Confeſſarium injungere aliquod grave opus ſub obligatione gravi (ut jam diximus num. 510. in fine); licet ſit leve reſpective ad numerum & gravitatem peccatorum. Præfata ergo ſententia deſervire poterit ad hoc tantum, ut Confeſſarius, poſtquam impoſuit aliquam pœnitentiam gravem, aliam graviorem injungat ſub levi, ut ſi pœnitens illam impleverit, ſacramentaliter ſatisfaciat; ſi vero negliget, non gravetur culpa gravi. Et ſic puto recte ſe gerere Confeſſarium; cum enim ſpectata pœnitentis imbecillitate poſſit Confeſſarius primam tantum gravem pœnitentiam imponere ſub præcepto, & graviorem ſub conſilio præſcribere, melius conſulet bono pœnitentis, imponendo illam graviorem ſub levi, ut omnia opera injuncta eleventur ad meritum ſatisfactionis ſacramentalis. Minime autem approbo id quod dicunt *Medina ap. Suar. & alii ap. Buſem.* ut ſupra, nempe quod Confeſſarius poſſit aliquando injungere pœnitentiam ſine ulla obligatione, hoc dico eſt omnino improbabile; nam Legiſlator poteſt ferre & non ferre legem, ſed ſi ferat, non poteſt quidem eam ferre ſine obligatione, cum lex debeat neceſſario, ſaltem ſub levi obligare; lex enim quæ non obligat, non eſt lex, ſed conſilium.

519 Dubitatur 4. An tempore Jubilæi, vel Indulgentiæ Plenariæ poſſit Confeſſarius abſolutionem impertiri nulla injuncta pœnitentia? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Lugo d. 27. n. 22. Suar. d. 38. ſect. 10. n. 10. Pal. p. 21. num. 9.* cum *Toleto, & So, Viva quæſt. 6 art. 1. n. 1. v. Quinto* (limitant tamen *Salm.* & *Viva* niſi pœnitens indigeat aliqua pœnitentia medicinali): & idem docuit *D. Thomas Suppl. quæſt. 25. art. 2. ad 3.* ubi ad objectionem, quod non poſſit Sacerdos remittere pœnitentiam, cum hæc ſit pars Sacramenti, reſpondet: *Facient Indulgentias pœnam pro ea quam debuit, ſolvit de bonis Eccleſiæ communibus*. Subdit vero ad 4. *Tamen conſultum eſt eis, quod Indulgentias conſequuntur, ut propter hoc ab operibus pœnitentiæ injunctis abſtineant*. Ratio hujus ſententiæ eſt, quia pœnitentia principaliter imponitur pro ſatisfacienda pœna temporali, quæ jam tota remittitur per Indulgentiam. Sed his non obſtantibus, tenendum eſt oppoſitum cum *Concina pag. 407. num. 6. Roncaglia cap. 1. quæſt. 7. & Croix num. 1273. cum Fill. Rod. Dicaſt.* Et hodie non eſt amplius de hoc dubitandum, dum noſter SS. Pontifex Bened. XIV. in *cit. Epiſt. Encycl. Inter præteritos*. (Vide in *Bullar. tom. 3. pag. 170. §. 65.*) ſententiam contrariam tanquam laxiorem reprobat, dicens, non poſſe putari verum pœnitentem, qui Indulgentias conſequi cupit, ſi hujus prætextu ſe vult eximere a pœnitentia ſacramentali adimplenda. Ratio 1. quia, ut pœnitens poſſet per Indulgentias liberari a pœnitentia certe debita, certus eſſe deberet illam lucrari; ſed patet hoc valde incertum eſſe; unde non poteſt debito certo ſatisfacere per incertam ſolutionem. Ratio 2. quia, licet certo quis Indulgentias lucraretur, debet tamen ſemper aliquam pœnitentiam (quæ eſt integralis pars Sacramenti) implere, ne Sacramentum mutilum maneat.

Dixi aliquam pœnitentiam, nam communiter & probabiliſſime, præter AA citatos pro prima ſententia, dicunt *Nav. cap. 16. num. 21. Tol. lib. 3. cap. 11. num. 8. Sporer num. 258. Elbel num. 148. Holzm. num. 612. & Laym. cap. 15. num. 12. cum Soto, & Henr.* caſu Indulgentiarum bene poſſe a Confeſſario pœnitentiam diminui, modo aliqua imponatur, quia per eam jam integratur Sacramentum, & contra per Indulgentias probabiliter ſatisfit pœnæ temporali de bonis communibus Eccleſiæ, ut docet *D. Thomas loc. cit.*

Dubitatur 5. an ſi pœnitens oblitus ſit pœnitentiæ injunctæ, teneatur repetere Confeſſionem, ut aliam pœnitentiam accipiat? *Prima* ſententia, quam tenent *S. Antonin. p. 3. tit. 14. cap. 19. §. 19. & Bonac. q. 5. ſect. 3. p. 3. n. 9. cum Sylv.* & aliis, dicit, hunc teneri ſaltem præcipua repetere peccata, ut condigna pœnitentia ſibi imponatur: quia pœnitens curare debet, quantum commode poteſt, ut Sacramentum ſiat integrum; qui enim tenetur ad finem, tenetur etiam ad media. *Secunda* vero ſententia communis, quam tenent *Lugo d. 25. num. 87. Pal. p. 22. num. 19. Sporer num. 552.* cum communi, *Croix num. 1275. Ronc. cap. 2. q. 7. Holzm. n. 617. Viva q. 6. art. 2. n. 6. Diana tom. 4. tract. 4. R. 241. Elbel pag. 272. n. 243. cum Nav. Soto, Averſa, & Salm. cap. 10. num. 83. cum Suar. Vaſq. Laym. Con. Vict. Candido, Vrwald. &c.* negat obligationem hanc (etiamſi pœnitens culpabiliter oblitus fuerit pœnitentiam, ut ſpecialiter notant *Salm. Sporer, Holzm. Elbel, Lugo cum Vaſq. & Croix cum Nav. Soto*, & aliis). Ratio, quia ex una parte non tenetur amplius ad pœnitentiam, cum illius impletio facta ſit ei impoſſibilis; ex altera non videtur extare hanc obligationem repetendi Confeſſionem, ut integretur Sacramentum, cum nemo videatur teneri repetere ſua peccata, ſemper ac ipſa directe fuerint remiſſa; hoc enim graviſſimum eſſet onus. Utraque ſententia eſt probabilis. Merito autem advertunt *Coninck. d. 10. dub. 9. num. 86. Pal. num. 18. Diana, Elb. Spor. ll. cc. & Salm. n. 83. cum Cajet. Soto, Nav. & Med.* quod talis pœnitens teneretur utique, cum commode poſſet, adire Confeſſarium ſuum, ſi putaret illum adhuc memorem eſſe pœnitentiæ, quam injunxit: tunc enim ejus impletio eſt ei adhuc moraliter poſſibilis.

„ 1. Is, qui pœnitentiam implet in ſtatu peccati morta- 522
„ lis, probabiliter quidem ſatisfacit præcepto, cum impleat
„ ejus ſubſtantiam, peccat tamen, ſed venialiter, ut docent
„ *Suarez, Laym. Dian. loc. cit.* quia Sacramenti partem ſuſci-
„ pit indigne, & obicem ponit effectui ſcilicet remiſſionis
„ pœnæ (quem tamen, obice remoto, recuperari docent *Nav.*
„ *Tol. Cajet. Dian. p. 3. t. 4. R. 85. Fagund. Suarez, &c.*):
„ unde quamprimum eſt implenda; poteſtque graviter etiam
„ peccari nimium differendo, quod ex variis circumſtantiis
„ judicandum. V. *Dian. par. 2. t. 15. reſ. 53. & p. 3. lib. 13.*
„ *R. 39.* Non eſſe autem grave, ſeu mortale, ſi non diffe-
„ rat ultra octidanum, docet *Hurt. apud Dian.* Imo poſſe dif-
„ ferri per annum (hoc eſt quamdiu non tenetur ad novum
„ Sacramentum Pœnitentiæ) vult ipſe *Dian. part. 9. t. 7. reſ.*
„ *56. ex Amico, & Lead. &c.* niſi tamen pœnitens dubi-
„ tet, an poſtea poſſit implere: eo enim caſu teneri quam-
„ primum commode poterit. * (*Hoc merito communiter reji-*
„ *citur cum Salm. cap. 10. nu. 65. Tamb. lib. 4. cap. 2. n. 9. &*
„ *Croix n. 1288. qui probabiliter tamen excuſat a mortali, ſi*
„ *dilatio ſit ad menſem, ſi pœnitentia ſit tantum vindicati-*
„ *va. Roncaglia vero damnat de mortali ſi differatur pœniten-*
„ *tia per 15. dies, ſed hoc videtur nimis rigidum, non reputa-*
„ *tur enim gravis dilatio, quæ non affert grave præjudicium rei*
„ *præceptæ, ut ait Lugo d. 25. num. 91. qui addit n. 92. di-*
„ *lationem, ut ſit gravis, debere eſſe ad longum tempus. Ron-*
„ *ca autem q. 18. cum Caponio, & Gloſſ. in l. fin. C. de Cenſ.*
„ *dicit non eſſe gravem dilationem infra ſex menſes. Sed hoc*
„ *videtur nimis benignum.*) * Similiter non eſſe mortale, ſi
„ obligatus jejunare ferie 6. differat in diem ſequentem; vel
„ obligatus communicare ſingulis menſibus, differet ad 6.
„ vel 8. dies, affirmant *Dian. loc. cit. ex Polo*, præſertim ex

„ cauſa aliqua, tametſi levi. * (*Dicunt Salm. cap. 10. num. 69. eſſe mortale differre Communionem per 4. dies, niſi juſta cauſa excuſet. Sed communius Palaus p. 21. §. 4. num. 12. Spor. n. 577. Holzm. n. 605. cum Suar. Con. & aliis cenſent non eſſe mortale differre Communionem per 6. vel 8. dies, quando quis tenetur communicare per ſingulos menſes. Et conſentit Roncaglia cap. 2. quæſt. 6. R. 1. modo (recte monet) pœnitentia non ſit medicinalis, ita ut illa dilata periculum ſit relabendi. Putat autem Croix num. 1277. cum Gob. & Steph. quod ex decem Communionibus omittere unam, non ſit mortale; ſed huic non acquieſco.*) *

522 Dubitatur 1. An qui exiſtit in mortali poſſit implere pœnitentiam impoſitam? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Tabiena, Alenſ. Archid. apud Salm. cap. 10. n. 70.* Et citant pro ſe *D. Thomam* qui *Suppl. q. 14. art. 2. ad 2.* ſic ait: *Oportet quod opera ſatisfactoria ſint Deo accepta, quod dat ei charitas, & ideo ſine charitate opera facta non ſunt ſatisfactoria.* Ratio hujus ſententiæ eſt, quia peccator injuriam irrogat Sacramento, dum obicem ponit ſatisfactioni in Sacramento impoſitæ. *Secunda* ſententia, quam tenent *Tournely Prælect. Theol. tom. 9. pag. 245. R. 3. Juenin tom. 7. pag. 490. art. 3. Antoine pag. 519.* etiam negat implere, ſi impleat habens actualem affectum ad peccatum mortale; ſecus ſi tantum exiſtat in mortali; ita præfati Auctores. Ratio, quia ad ſatisfaciendum Deo non requiritur ſtatus Gratiæ ſanctificantis, ſed ſufficit voluntas Deum placandi, quæ contra deeſt in eo, qui habet actualem affectum ad peccatum. *Tertia* ſententia communis & probabilior univerſe affirmat, & hanc tenent *Suar. d. 38. ſect. 8. num. 1. Nav. cap. 3. num. 7. Salm. cap. 10. num. 69. Concina p. 359. num. 3. Roncaglia cap. 2. qu. 5. Lugo d. 25. num. 30.* cum *Palud. Cajet. Soto, Sylveſt. & Bon. ſect. 3. p. 4. num. 15. cum Sa, Tol. Val. Vaſq. Con. Fill. &c.* Ratio, quia ad implendum præceptum ſatisfactionis ſufficit ponere opus præcepti, licet præcepti finis non obtineatur. Reſpondetur autem ad textum *D. Thomæ*, quod ibi S. Doctor non loquitur de adimpletione ſatisfactionis injunctæ, ſed tantum de ejus merito, quod non poteſt haberi ſine charitate.

523 Dubitatur 2. An peccet qui implet pœnitentiam impoſitam, exiſtens in mortali? Conveniunt DD. hunc non peccare mortaliter; Alii vero, ut *Lugo d. 25. num. 32. ac Averſa, Dicaſt. Stephan. &c. apud Salm. cap. 10. num. 70.* (qui putant probabile) dicunt nullo modo peccare; quia, ut ajunt, nulla eſt culpa obicem ponere ſoli remiſſioni pœnæ. Alii tamen probabilius tenent peccare venialiter, quia ponere obicem affectui partiali Sacramenti non poteſt ab aliqua culpa excuſari; ita *Suar. d. 38. ſect. 8. n. 7. Laymann cap. 15. n. 15. Wigandt tract. 13. num. 129. Bon. p. 4. num. 15. & Salm. loc. cit.* etiam probabile cenſent. Dicunt autem *Wig. Salm. & Antoine*, quod, recedente fictione, tunc pœnitentia habet affectum ſatisfactionis; contra *Scotum, Medin. Bon. & Vaſq.* qui cenſent habere effectum cum impletur.

524 „ 2. Pœnitentiam (etiam medicinalem) impoſitam ſub conditione hac, ſi iterum labatur, non teneri acceptare, nec implere, eo quod Confeſſarius nec Judex ſit, nec Medicus peccatorum committendorum, docet *Dian. part. 6. t. 7. Reſ. 49. ex Pelaz, Trull. &c.* Sed contrarium probabilius cum *Suarez* tenet *Averſa quæſt. 13. ſect. 4.* quia non imponit eam pro peccatis committendis, ſed commiſſis ſub conditione recidentiæ. * (*Et ſic tenendum cum Suar. de Rel. lib. 3. cap. 8. Laym. cap. 15. num. 11. Bon. p. 2. num. 26. Salm. cap. 10. num. 38. cum Averſa, & aliis. Id tamen intelligendum, modo imponatur proportionata pœnitentia pro peccatis confeſſis.*) *

525 „ 3. Qui non implevit intra tempus præſcriptum, non ideo obligatur.

Dicunt *Henriq. apud Renzi cap. 2. ſect. 3. quæſt. 18.* quod ſi aſſignetur dies ad pœnitentiam implendam, tranſacto illo, non eſt amplius obligatio implendi; ſed omnino tenendum eſt oppoſitum cum *Buſemb. & Diana p. 5. tract. 13. R. 37. Renzi loc. cit. Croix num. 1290. cum Averſa, & Mendo.* Dicunt autem *ibid. Sporer, Con. & Gob.* quod ſi alicui ſit injunctum jejunium die Sabati in honorem B. M. V. tranſacto eo die, non tenetur in alio; Sed hæc opinio nec mihi arridet, tum quia ſemper principaliter intenditur a Confeſſario jejunium, & acceſſorie dies; tum quia, quando materia eſt diviſibilis, qui non poteſt implere totum, tenetur ad partem.

526 „ 4. Poteſt ſatisfacere per alium, cui Confeſſor id concedit: vel qui per ſe non poteſt, ut docent *Regin. Fagund. Dian. p. 4. t. 4. reſ. 141.* * (*Sed adverte hic Prop. 15. damnatam ab Alex. VII.* quæ dicebat: *Pœnitens propria auctoritate ſubſtituere ſibi alium poteſt, qui loco ipſius pœnitentiam adimpleat.*) * Hic tamen non tenetur, niſi Confeſſor voluerit. An vero ſatisfaciens pro alio ſimul pro ſe poſſit, alii ajunt, alii probabilius negant, ut habet *Sa*.

527 „ 5. Non neceſſario impletur ante Communionem. * (*Hic advertantur quatuor Propoſitiones damnatæ ab Alexandro VIII. nempe Prop. 16.* Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit non Politia, aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex, & præſcriptio, natura rei idipſum quodammodo dictante. *Prop. 17.* Per illam praxim mox abſolvendi, ordo pœnitentiæ eſt inverſus. *Prop. 18.* Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem Sacramenti pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet Auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed pro abuſu. *Prop. 22.* Sacrilegi ſunt judicandi qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis ſuis pœnitentiam egerint.) *

„ Quæres: Quis pœnitentiam poſſit commutare, & quomodo? 528

„ Reſp. 1. Ex juſta cauſa quivis Sacerdos id poteſt, ſi de novo ei confiteatur, ut habet communis ſententia, contra *Sotum, & Vaſquez*, ſaltem ſi peccata non ſint reſervata: imo etiam probabiliter, etiamſi talia fuerint, ut habet *Fagundez*.

„ Reſp. 2. Sine nova Sacramenti adminiſtratione poteſt id ſolus Sacerdos, qui injunxit, ſi adhuc recordetur ſtatum pœnitentis, & hic ad eum recurrat tempore tam brevi, ut moraliter idem judicium cenſeri poſſit, v. gr. intra hebdomadam; *Hurt.* & alii 4. imo etſi poſt longius intervallum; *Card. de Lugo, Averſa, & Dian. p. 7. t. 6. reſ. 46. & p. 9. t. 6. R. 57.* contra *Pal.* &c. Ratio, quia juſtam, incognita cauſa, non poteſt ferre ſententiam. Ita *Sylv. Suar. Con. Laym. Fill. Reg. Fag. & Card. de Lugo*, contra *Nav. Henr. Tol. Sa, Rodr. Bejam, Val. Dian. par. 3. t. 4. reſ. 53. & p. 2. t. 1. miſc. R. 33.* qui dicunt, etiam alium poſſe, non repetitis peccatis. Quæ ſententia, etſi non ex ratione, ex principio tamen extrinſeco videtur eſſe in praxi probabilis (*Dian.* enim *loc. cit.* pro ea adducit 14. Auctores, dicitque eſſe uſum, ſive praxim Confeſſariorum), & Confeſſariis poſſe ſervire, quando pœnitens difficulter adduci poteſt ad repetenda peccata, vel tempus id non fert; præſertim ſi ex confeſſione (nam in ea, & non extra, debet fieri) aliorum peccatorum, ex præſenti ſtatu pœnitentis, ipſiuſque teſtimonio, habeant aliquam confuſam notitiam peccatorum præteritæ confeſſionis. *Fag. part. 2. lib. 9. cap. 4. num. 22. Card. de Lugo d. 25. ſect. 6. num. 107. & 109.*

„ Reſp. 3. Ipſe pœnitens non poteſt commutare pœnitentiam etiam in evidenter majorem, ut docent *Sanchez 5. mor. Conin. d. 10. art. 12. num. 1. Regin.* & alii: etſi contrarium probabile dicat *Dian. p. 3. t. 4. R. 53. & t. 2. tract. 4. reſ. 53. ex Porc. & Vill.* Sed hoc *Turr.* temerarium, *Card. de Lugo* communi Theologorum, & fidelium ſenſui repugnare dicit *d. 23. ſect. 6. num. 75.*

529 Dubitatur 1. An pœnitens optans pœnitentiam injunctam ſibi commutari, teneatur Confeſſionem factam repetere? Reſp. ſi confitetur eidem Confeſſario, non erit opus eam repetere, dummodo Confeſſarius adhuc confuſe recordetur ſtatus ejus conſcientiæ. Si vero confitetur alteri, duplex eſt ſententia: *Prima* ſententia affirmat eſſe obligationem repetendi, hanc tenent *Laym. cap. 5 num. 16. Lugo d. 25. num. 107. Pal. p. 21. §. ult. num. 13. Concina pag. 434. nu. 26. Roncaglia cap. 3. q. 3. Holzmann pag. 158. num. 616. Croix num. 1295. Elbel pag. 171. num. 243. Sporer pag. 243. num. 588. Tamb. lib. 4. cap. 3. n. 22. & Salm. cap. 10. num. 79. cum Suar. Soto, Sylv. Vaſq. Con. Reg. Malf. &c.* Ratio 1. quia Confeſſarius non poteſt pœnitentiam commutare, niſi in judicio ſacramentali; hoc autem judicium non poteſt exercere niſi pœnitens ſua deferat crimina. Ratio 2. quia pœnitentia, ut docet Tridentinum, non ſolum debet eſſe punitiva, ſed etiam medicinalis, nempe ut non tantum ſit in vindictam vitæ anteactæ, ſed etiam in cuſtodiam futuræ, nequit autem Confeſſarius convenientem medicinam pœnitenti applicare, niſi culparum ſuarum notitiam habet. *Secunda* vero ſententia ſatis probabilis negat eſſe hanc obligationem, eamque tenent *Nav. Man. cap. 26. num. 22. Tolet. lib. 3. cap. 11. num. 12. Bonac. quæſt. 5. p. 3. num. 8. Sa, v. Satisfactio, num. 5. Diana p. 2. tract. 15. R. 53. cum Henr. Vill. Rodr. Victor. Vivald. Portell. Valer. &c.* & hanc probabilem putant *Buſemb. ut ſupra, Lugo num. 109. Anacl. p. 532. num. 17. Sporer num. 589. & Laym. Salm. Holzm. ac Tamb. locis cit.* Ratio, quia in hac ſecunda Confeſſione non agitur de judicio ferendo ſuper culpis delatis in Confeſſione præcedenti, ubi judicium jam fuit efformatum, ſed tantum agitur de pœnitentis impotentia ſive imbecillitate ad pœnitentiam implendam, & ſic reſpondetur ad primam rationem. Difficilius eſt reſpondere ad ſecundam; ſed reſponderi poteſt, quod Confeſſarius commutando pœnitentiam in æqualem vel minorem, bene poteſt præbere medicinam peccatis alias confeſſis, vel imponendo pœnitentiam æquivalentem, vel pœnitentiam datam minuendo juxta diſpoſitionem pœnitentis. Ceterum iidem AA. primæ ſententiæ (ut *Palaus, Salm. Roncag. Elbel, & Croix*) fatentur eo caſu non eſſe opus ſingula peccata repetere, ſed tantum præcipua, quantum ſufficit ad notitiam confuſam habendam ſtatus pœnitentis. Adduntque probabiliter *Nav. cap. 26. num. 22. Sporer loc. cit. & Tamb. num. 23.* quod ſi Confeſſarius advertat pœnitentem non impleviſſe pœnitentiam, nec facile impleturum, etiam, eo non petente, poteſt ei illam commutare.

Dubitatur 2. An Confeſſarius inferior poſſit commutare pœnitentiam a Superiore impoſitam ob caſus reſervatos? *Prima* ſententia communior negat, & hanc tenent *Gonet d. 13. n. 36. Suar. d. 38. ſect. 10. n. 14. Lugo d. d. 25. n. 104. Holzmann n. 616. Sporer n. 585. Concina pag. 433. n. 16. Renzi cap. 2. ſect. 3. q. 27.* item *Conink. Valent. Reg. Vega, Molf. &c. ap. Salm. cap. 10. num. 72.* Ratio, quia acceſſorium ſequitur naturam principalis: ſicut ergo reſervatum erat Superiori judicium in cauſa principali, ſcilicet in abſolvendis reſervatis, ita reſervata manet impoſitio pœnitentiæ, quæ ad idem judicium pertinet. *Secunda* vero ſententia affirmat, eamque tenent *Palaus p. 21. §. ult. n. 7. & Elbel num. 242. cum Sanch. Bonac. & Henr.* ac probabilem vocant *Spor. & Salm. ll. cc. cum Vaſq. Navar. Sa, Dicaſt. Gabr. Fernand. &c.* Ratio, quia cum peccata jam fue-

fuerint a Superiore abſoluta, eſt omnino ablata reſervatio, & remanent illa peccata communia, unde ſi pœnitens ille iterum ſubjiciat Inferiori, poteſt hic novum de eis formare judicium, ac proinde pœnitentiam commutare. Nec obſtat, ut dicunt, quod inferior poteſtatem non habet in ſententiam Superioris, nam quando ſublata eſt reſervatio, uterque eandem habent poteſtatem. His tamen non obſtantibus, prima ſententia mihi arridet, nam licet inferior hic & nunc poſſit novum formare judicium ſuper illa peccata, ſi rurſus ei deferantur, tamen nullam ipſe habet facultatem mutandi ſententiam Superioris in judicio prius ab eo lato; principium enim certum eſt, quod inferior nihil poteſt in legem Superioris. Probabile autem puto id quod dicunt *Bonac. p. 3. num. 6. & Renzi loc. cit. cum Suarez, Henr. Victor, Med. Fagund. &c.* quod ſecunda ſententia poſſet locum habere, ſi gravis accederet cauſa, & non eſſet facilis acceſſus ad Superiorem; quia tunc inferior licite poſſet pœnitentiam commutare ex præſumpta Superioris connivventia.

Dubitatur 3. An Confeſſarius poſſit commutare pœnitentiam extra Confeſſionem? Certum eſt, quod alter Confeſſarius nequit extra Confeſſionem mutare pœnitentiam etiam injuſtam a primo impoſitam, ut cum communi ſententia dicunt *Diana p. 2. tract. 15. R. 53.* (contra *Valer. et Victorell.*) *Salm. cap. 10. num. 74. et Croix num. 1293. cum Lugo*, qui merito oppoſitam vocat improbabilem. Si vero ſit idem Confeſſarius qui pœnitentiam impoſuit, cenſet *Conin. D. . . . . dub. 8. in fine*, eum poſſe pœnitentiam commutare extra Confeſſionem, ſed non ultra quam intra eundem diem; *Sporer* vero *num. 586. cum Soto, & Valent.* extendit ad infra biduum; *Buſemb. & Diana loc. cit.* cum *Henr. Led. Vivald.* &c. extendunt ad hebdomadam; imo *Lugo, Averſa, Gab. &c. apud Salm. loc. cit.* id permittunt adhuc per longius intervallum. At verius puto dicendum cum ſententia communiori, quam tenent *Bon. p. 3. num. 7. Concina pag. 433. num. 17. et Salm. ibid. cum Suar. Nav. Sylveſt. Vega, Reg. Prapoſ. & Dicaſt.* Id tantum poſſe admitti, ſi fiat ſtatim poſt abſolutionem, antequam pœnitens diſcedat, quia tunc tantum videtur moraliter perſeverare idem judicium.

530 Cum autem valde proficuum poſſit eſſe pœnitentibus, ut facilius inducantur ad majorem pœnitentiam acceptandam, & fortius a peccatis abſterreantur, ſic indicare pœnitentias quæ olim in Canonibus pœnitentialibus erant præſcriptæ pro aliquibus criminibus, ut monent Catechiſmus Romanus, D. Antoninus, & D. Carolus Borromæus; ideo hic operæ pretium duxi adjicere aliquos principaliores ex dictis Canonibus ſecundum ordinem Decalogi, videlicet.

Circa I. *Præceptum*. 1. Qui a Fide deſciverit, pœnitentiam aget annis decem. 2. Qui auguriis, & divinationibus ſervierit, quive incantationes diabolicas fecerit, pœnitens erit annis ſeptem. 3. Reſpiciens ſorte in aſtrolabio, pœnitens erit annis duobus. 4. Si quis ligaturas, aut faſcinationes fecerit, pœnitens erit duos annos. 5. Qui magos conſuluerit, in pœnitentia erit annos quinque.

Circa II. *Præceptum*. 1. Quicunque ſciens pejeraverit, 40. dies in pane & aqua, & ſeptem ſequentes annos pœniteat, & nunquam ſit ſine pœnitentia; & nunquam in teſtimonium recipiatur, & poſt hæc Communionem percipiet. 2. Qui perjurium in Eccleſia fecerit, pœnitentiam aget annos decem. 3. Si quis Deum, vel B. Virginem, vel aliquem Sanctum publice blaſphemaverit, pro foribus Eccleſiæ diebus Dominicis ſeptem, in manifeſto, dum Miſſarum ſolemnia aguntur, ſtet, ultimoque ex illis die, ſine pallio, & calceamentis, ligatus corrigia circa collum; ſeptemque præcedentibus feriis ſextis in pane & aqua jejunet, Eccleſiam nullo modo ingreſſurus. Singulis jam illis ſeptem diebus Dominicis tres, aut duos, aut unum pauperem paſcat, ſi poteſt, alioquin alia pœnitentia afficiatur. Recuſanti Eccleſiæ ingreſſu interdicatur, & in obitu Eccleſiaſtica careat ſepultura. 4. Qui votum ſimplex violaverit, pœniteat tribus annis.

Circa III. *Præceptum*. 1. Qui opus aliquod ſervile die Dominico feſtove fecerit, pœnitentiam aget tres dies in pane & aqua. Si quis jejunia a S. Eccleſia indicta violaverit, pœnitentiam aget dies viginti in pane & aqua. 3. Qui in Quadrageſima jejunium violaverit, pro uno die pœnitentiam aget dies ſeptem. 4. In Quadrageſima carne ſine inevitabili neceſſitate veſcens, in Paſcha non communicet: præterea a carne abſtineat.

Circa IV. *Præceptum*. I. Qui Parentibus maledixerit, quadraginta dies pœnitens ſit in pane & aqua. 2. Qui parentes injuria affecerit, tres annos. 3. Qui percuſſerit, annos ſeptem. 4. Si quis contra Epiſcopum, Paſtorem, & Patrem ſuum inſurrexerit, in Monaſterio omnibus diebus vitæ ſuæ pœnitentiam aget. 5. Si quis Epiſcopi, aut Miniſtrorum ejus, vel Parochi ſui præcepta contempſerit, vel irriſerit, pœnitentiam aget dies 40. in pane & aqua.

Circa V. *Præceptum*. 1. Qui Presbyterum occiderit, pœniteat 12. annis. 2. Si quis Patrem, aut Matrem, Fratrem, aut Sororem occiderit, toto vitæ ſuæ tempore non ſuſcipiet Corpus Domini, niſi in obitu, abſtineat a carne, & vino, dum vixerit, jejunet ſecunda, & quarta, & ſexta feria. 3. Si quis hominem occiderit, ad januam Eccleſiæ ſemper erit, & in obitu Communionem recipiet. 4. Qui homicidii auctor fuit, ob conſilium quod dedit, pœnitentiam aget 40. dies in pane, & aqua, cum ſeptem ſequentibus annis. 5. Si quæ mulier ſponte abortum fecerit, pœnitentiam aget annos tres; ſi nolens, Quadrageſimas tres. 6. Qui nolens filium oppreſſerit, pœnitentiam aget dies 40. in pane & aqua, oleribusve leguminibus: abſtinebit ab uxore dies totidem. Deinde pœnitens erit tres annos per legitimas ferias: tres præterea quadrageſimas in anno obſervabit. 7. Qui ſceleris occultandi cauſa filium necavit, pœnitentiam aget annos decem. 8. Si quis per iram ſubitam, aut per rixam hominem necarit, pœnitentiam aget annos tres. 9. Si quis aliquem vulneraverit, vel ei aliquod membrum præciderit, pœnitentiam aget annum unum per legitimas ferias. 10. Si quis ictum proximo dederit, nec nocuerit, triduo pœnitentiam aget in pane & aqua.

Circa VI. *Præceptum*. I. Si laicus ſolutus cum fœmina ſoluta concubuerit, pœnitens erit tres annos. Qui turpiloquio, aſpectuque polluitur negligens, pœnitentiam aget 20. dies. 3. Qui cum uxore ſua turpiter concubuerit, pœnitens erit 40. dies. 4. Qui cum duabus ſororibus fornicatus fuerit, aut filiam ſpiritualem violaverit, perpetuam pœnitentiam aget. 5. Qui inceſtum fecerit (non ita enormem) pœnitens erit 12. annos. 6. Qui Monialem violaverit, pœnitens ſit annos decem. 7. Si quæ mulier ceruſſa, aliove pigmento ſe oblinet, ut aliis viris placeat, pœnitentiam aget annos tres. 8. Si presbyter cognovit filiam ſuam ſpiritualem, quam ſcilicet baptizavit, vel quæ ſibi confeſſa fuit, debet pœnitentiam agere duodecim annos. Et ſi crimen ſit manifeſtum, debet deponi, & peregrinando 12. annos pœnitere, & poſtea Monaſterium intret, tota vita ſua moraturus ibidem. 9. Pro adulterio ſeptennii & decennii pœnitentia imponitur. Pro oſculo ſeu amplexu impudico triginta dierum pœnitentia ſtatuitur.

Circa VII. *Præceptum*. 1. Si quis furtum de re minori fecerit, pœnitentiam aget annum unum. 2. Qui furatus eſt aliquid de Eccleſiæ ſupellectili, vel theſauro, vel pecuniam eccleſiaſticam, oblationesve Eccleſiæ ſectas; pœnitens erit annos ſeptem. 3. Qui decimam ſibi retinuerit, aut dare neglexerit, quadruplum reſtituat, & pœnitentiam aget dies 20. pane & aqua. 4. Qui uſuras accipit, rapinam facit, pœnitentiam aget annis tribus, uno in pane & aqua.

Circa VIII. *Præceptum*. 1. Qui falſo teſtimonio conſenſerit, pœnitens erit annos quinque. 2. Falſarius in pane & aqua pœnitentiam aget, quamdiu vivit. 3. Si quis de proximo detraxerit, pœnitens erit dies ſeptem in pane & aqua.

Circa IX. & X. *Præceptum*. 1. Rem alienam nefarie concupiſcens, avaruſque, pœnitens erit tribus annis. 2. Si quis concupiſcit fornicari, ſi Epiſcopus, pœnitens erit annos ſeptem: ſi Presbyter, quinque: ſi Diaconus, vel Monachus, tres: ſi Clericus, aut Laicus, annos duos.

ARTICULUS II.

De Satisfactione per Indulgentias.

§. I.

Quid ſit indulgentia, & quid ad eam requiratur?

531 *Quid ſit Indulgentia?*
532 *Quæ cauſa requiratur ad Indulgentiam lucrandam?*
533 *Quæ requirantur conditiones?*
534 *Vide Reſolutiones. Et ſignanter num. 9. An omnia opera fieri debeant in Gratia? Et num. 10. An requiratur ſtatus Gratiæ ad lucrandam Indulgentiam pro Defunctis? Et num. 19. An peccatum veniale non remiſſum impediat lucrari Indulgentiam quoad alia remiſſa?*

„ RESP. 1. Indulgentia eſt gratia, qua, certo aliquo opere, quod concedens præſcribit, præſtito, debita Deo pœna temporalis (non autem culpa) extra Sacramentum, ſacrificium, & martyrium, per applicationem ſatisfactionum Christi, & Sanctorum, remittitur: idque vel per modum abſolutionis erga ſubditos Eccleſiæ, vel nudæ ſolutionis erga non ſubditos, ut defunctos, & catechumenos, quibus proinde tantum dantur indulgentiæ per modum ſuffragii. *Suar. Conin. Fil. Sanctarell. Bon. d. 6. quæſt. 1. p. 1.* 531

„ Reſp. 2. Ad valorem Indulgentiæ requiritur cauſa pia, & rationabilis, eaque, ut habet ſententia communior *Suar.* & aliorum, proportionata effectui, & quantitati Indulgentiæ, ſaltem ſecundum concedentis prudentem æſtimationem, petendam non ex operis tantum difficultate, ſed fine intento, & operis ad ipſum utilitate. Ratio deſumitur ex natura diſpenſationis bonorum, quæ ſine cauſa ab inferiore facta non valet, & eſt diſſipatio. Ita *Auct. cit.* (*Communis eſt ſententia conceſſionem Indulgentiarum ſine cauſa eſſe illicitam, & invalidam; vide Lugo d. 27. num. 139. & Wigandt tr. 14. num. 91. An vero cauſa debeat eſſe proportionata? Negant aliqui ap. Suar. d. 54. ſect. 3. num. 1. Sed verius affirmant Suar. num. 5. & Lugo num. 141. cum Adr. Caj. & communi. Nec obſtat D. Thomas in 4. d. 20. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 2. quem Contrarii pro ſe laudant, nam ibi S. Doctor negat requiri æqualitatem operum cum pœna debita culpæ, non autem proportionem cum culpa. Idem ſentit Bellarm. de Indulg. lib. 1. cap. 12. tom. 2. Sed bene advertit, non eſſe ſubditorum judicare, utrum cauſa juſta ſit vel non, debent enim ſimpliciter exiſtimare juſtam eſſe.*) 532

„ Reſp. 3. Ad lucrandas Indulgentias requiruntur hæ conditiones. I. Ut ſit baptizatus. II. Ut ſit ſubditus concedentis. III. Ut non ſit ligatus excommunicatione majore, ut ha- 533

bet

bet communionis: quia hæc privat communione bonorum ſpiritualium. IV. Ut ſit in gratia ſaltem tunc quando opus præſcriptum completur, quia pœna non remittitur ante culpam. *(Vide infra num. 9. ap. Buſemb.) V. Ut opus injunctum moraliter totum, & integre impleatur. VI. Ut opus præſcriptum ſit honeſtum, ſaltem ex objecto: nam ſufficit vitiatum ex fine inhoneſto veniali, vel ex alia circumſtantia prava (ut docent Suarez, & alii communiter contra Con.), ſaltem ſi nihilominus conducat ad finem Pontifici propoſitum, ut limitat Laym. Ratio prioris eſt, quia illud opus plerumque complet tantam Indulgentiæ, quæ debet eſſe pia. Ratio poſterioris, quia ratio injuncti operis eſt aſſecutio finis intenti e Pontifice. V. Laym. Bonac. d. 6. quæſt. 1. p. 5. *(Alii diſtinguunt, ut Mazzotta tom. 1 pag. 244. & Bonac. d. 6. quæſt. 1. p. 5. num. 15. cum Nav. Val. Con. Reg. & cap. communiter, quod ſi culpa venialis afficit ſubſtantiam operis, puta ſi quis orat, vel dat eleemoſynam ob vanam gloriam, tunc non lucratur Indulgentiam, vide num. 256. n. XVIII. Secus ſi non eſt circa ſubſtantiam, ut ſi quis orat diſtracte; ita Mazzotta loc. cit. cum Suar. &c. ut ſupra communiter; contra Wigandt tract. 14. num. 93. qui id negat, ſi Indulgentia ſit data ad Deum placandum.)*

534 1. Indulgentiis etiam frui poteſt, qui eas conceſſit.

2. Non expirant morte concedentis, cum ſint gratiæ; nec ut habet Sa, ante notitiam revocationis.

3. Etſi intelligendæ ſint, ut ſonant; cum tamen ſint gratiæ larga ſunt interpretandæ, (niſi ſint de pœnitentiis injunctis, ut ex Henriq. &c. notat Amicus d. 26. num. 77.) ſervata tamen verborum proprietate. Unde ſecundæ ſunt perpetuæ, ſi datæ ſunt ſine temporis reſtrictione.

4. Etſi data pro articulo mortis, ſecundum Sa, expiret, quando ſemel eſt accepta: contrarium tamen eſt probabile, ob rationem datam; Ille autem non requirit applicationem Confeſſarii, aut alterius miniſterium, Quintan. in append. t. 9. d. 4. Expedit tamen moribundos ad invocationem nominis JESU, & MARIÆ ſæpius excitare, ſimulque in memoriam revocare intentionem lucrandi iſtas Indulgentias. ibid. d. 4. Probabile enim eſt, ſi habeat plures imagines, grana, roſaria, &c. benedicta, poſſe, ſive intuitu ejuſdem conceſſionis, ſive diverſarum, toties lucrari, quoties nomen JESU repetierit, vel præſtiterit opus requiſitum. ibid. d. 6. ex Suar. Gran. &c. ſufficit autem ad eas lucrandas quodvis tempus, in quo verificatur mortis articulus, etſi pluribus diebus ab ipſa morte abſit. ibid. d. 5.

5. Poſſunt moribundi plures Indulgentias plenarias, ob plures titulos conceſſas, ſimul lucrari, verbi gratia, qui habent plura roſaria, vel grana, cruces, imaginesve, quibus ſunt applicatæ; vel titulo ſuæ Religionis, Confraternitatis, &c. dummodo non requirant certa opera pro ſpeciali neceſſitate applicanda. Quintan. in append. t. 9. d. 4. idque etiamſi eas, vel earum aliquas ignorent, aut non recordentur, ibid. ex Lugo, Dian. & aliis 6. contra Rodriq. Trull. &c.

6. Requiritur autem, ut moribundus crucem, granum, imaginem, &c. ſecum habeat in articulo mortis, ut ratione illius lucretur; & quidem, ut tutius, ac certius obtineat, ejus habeat dominium, ſeu poſſeſſionem, & apud ſe teneat. Non tamen eſt neceſſe, ut collo appenſa, brachio obvoluta, manuve apprehenſa ſint (etſi aliquo horum modorum habere ſit tutius), ſed ſufficit eſſe in lecto, vel juxta moribundum; licet ipſe nec videat, nec tangat, nec ſciat, aut recordetur ſe habere (niſi aliud exprimatur). Sufficiet etiam habere commodata, ſeu quoad uſum (præſertim ſi id in ipſo indulto exprimatur, ut in Caroli Borromæi, & quinque Sanctorum ſit). Neque neceſſe eſt retinere, donec expiret (etſi & hoc ſit tutius), ſed ſufficit in aliquo mortis articulo habere, in eoque nomen JESU (ſi hoc requiritur) invocare. ibid. d. 6.

7. Conceſſæ vivis non poſſunt applicari defunctis, niſi id exprimatur; quia pendent e voluntate concedentis.

8. Probabile eſt conceſſum pro certo tempore poſſe ſæpius obtineri, repetendo opera præſcripta, verbi gratia, eadem die, niſi addita ſit reſtrictio: quia favores ſunt ampliandi. Ita Henriq. Rodriq. C. ulterium tamen videtur probabilius, ob voluntatem concedentis contrariam rationabiliter præſumptam. V. Card. de Lugo d. 27. ſect. 6.

9. Etſi conſultum ſit, ut opera omnino fiant in gratia: id tamen non videtur ſimpliciter neceſſarium. Laborandum tamen eſt Concionatoribus, & Confeſſariis, ut cum Indulgentiæ promulgantur, populum ad ſeriam confeſſionem excitent.

Quæritur, an ad lucrandam Indulgentiam omnia opera debeant fieri in ſtatu Gratiæ? Affirmant Nav. Cajet. & Comit. apud Croix num. 1410. Alii vero, ut Bellarm. lib. 1. de Indulg. cap. 12. & Wigandt tract. 14. num. 92. diſtinguunt, affirmant ſi Indulgentia eſt inducta ad Deum placandum; ſecus ſi ad alium finem, puta ad ſubſidium pauperum, ædificationem Templi. Alii tandem communius & probabilius dicunt ſufficere, ſi ultimum opus fiat in Gratia, ita Concina, pag. 450. num. 34. cum communi, Suar. d. 52. ſect. 5. Pal. p. 5. Croix loc. cit. & Viva de Jub. q. 6. art. 2. num. 6. cum Bon. Boſſ. &c. Ratio, quia ſaltem opera ſaltem diſponunt ad Deum placandum, & vim habent ſaltem de Congruo. Et huic ſententiæ adhæſit N. P. Benedictus XIV. in ſua Conſtitut. Inter præteritos, ubi dixit: *A fructu Indulgentiæ minime excludendos illos exiſtimavimus qui non præmiſſa Confeſſione viſitationem incipiunt, dummodo, quando opus ultimum perficiunt, in ſtatu Gratiæ ſint.*

10. Ut quis lucretur pro defunctis, probabiliter non requiritur, ut ſit in gratia; quia tantum ponit opus tanquam conditionem, quo poſito, Pontifex applicat defuncto Indulgentiam, ſive ſatisfactiones Chriſti, & Sanctorum. Ita Eſcob. t. 7. d. 7. E. 5. num. 45. ex Suar. Prop. in 3. part. quæſt. 14. dub. 10 num. 93. Contrarium tamen docet Card. de Lugo d. 27. num. 75. requirens ſtatum gratiæ ſaltem in fine operis; quæ ſententia tutior eſt. *(Et hæc verior mihi videtur cum Wigandt tract. 14. num. 96. R. 3. quia nemo poteſt alteri applicare Indulgentiam, niſi prius eam fecerit ſuam. Hic autem notandum cum eodem Wig. num. 97. quod licet effectus Indulgentiarum pro vivis ſit infallibilis, non eſt tamen infallibilis pro defunctis, cum pro eis nulla adſit promiſſio, unde Deus ipſas acceptat tantum ad ſuum beneplacitum.)*

11. Opus præſcriptum dum ſit, debet eſſe utile ad finem a concedente intentum, qualis eſt v. gr. eleemoſyna præſcripta pro redemptione captivorum, etſi fiat cum aut in peccato; modo aliud opus ei injunctum, & præſcriptum in gratia fiat (V. Lugo d. 27. num. 48.), non autem oratio præſcripta ad placandum Deum, ſi ipſamet ſit peccatum ex mala circumſtantia; uti nec jejunium, ſi te inebries, item nec viſitatio Eccleſiarum, ſine ulla devotione. Ita Laym. Bon. & alii.

12. Poſſunt uno, & eodem opere plures Indulgentiæ, diverſis viis conceſſæ, lucrifieri, ſi opus ſit æque utile ad finem utriuſque Indulgentiæ, nec ſit iterabile intra idem tempus, v. gr. jejunium, vel communio. Ita Prepoſ. & Laym.

13. Non lucrantur Indulgentias, I. Qui ex impotentia, vel ignorantia, ſive totum opus præſcriptum, ſive notabilem ejus partem omittunt: v. g. ſi puer, vel ſenex non jejunet, niſi tamen ob gravem difficultatem hoc opus ei in aliud ſit commutandum, Henriq. Cajet. Con. part. 5. num. 16. II. Qui opera injuncta alio loco, tempore, vel ordine perficit, quam præſcriptum eſt, vel per alium, qui fuerit cauſa principalis, ut ſi per alium jejunarit, Eccleſias viſitarit. Nav. Reg. lib. 7. Bon. loc. cit. III. Qui famulo tradidit eleemoſynam erogandam, quam is retinuit, ut habet Bonac. ex multis, contra Sa. IV. Qui aliquid omittit, quod ſecundum ſententiam probabilem, vel etiam probabiliorem, non eſt neceſſarium, ſi tamen ſit neceſſarium re ipſa, quia communis error non ſupplet defectum. Ita Bonac. ex Suar. Sanch. & aliis.

14. Non obſtat effectui Indulgentiæ, I. Etſi ex opere requiſito modicum quid omittatur, v. gr. cæremonia in ſacro, vel ſi parum comedas in jejunio; quia opus ponitur moraliter integrum. II. Si opus requiſitum præſtes per alium habentem ſe ut inſtrumentum, v. gr. in eleemoſyna præſtanda. Bon. loc. cit. III. Si eleemoſynam des exiguam: niſi tamen in Bulla exprimatur, dandam eſſe pro cujuſque facultate: tunc enim major danda eſt a divite, quam ab alio. Ita Fill. Suar. Sa, & alii. IV. Si Eccleſiam viſitandam non poſſis ingredi ob hominum multitudinem, dummodo oratio fiat ante fores, vel in cœmeterio. Bon. V. Etſi in opere præſtito non habueris intentionem conſequendi Indulgentias, ut docent Salec. Bonac. & alii contra Suar. Et videtur certum, ſaltem ſi habueris interpretativam, ut habet Laym. *(Et Wigandt tract. 14. num. 95. Viva q. 6. art. 4. num. 4. Croix num. 1325. cum Lugo, Mol. Pall. Gob. &c. & alii.)* VI. Etſi opera fuerint aliunde debita, v. gr. ex præcepto Eccleſiæ; Ita Laym.

15. Quando datur poteſtas commutandi opera præſcripta in alia, id non neceſſario fit in confeſſione, & a Confeſſario, qui audit confitentem; ſed poteſt fieri extra, & ab alio idoneo. Ita enim declarat Greg. XIII. (ut & in Bulla Indulgentiæ, nomine Confeſſarii intelligi quemvis approbatum) apud Henriq. lib. 7. cap. 10. num. 8. & Prepoſ. quæſt. 14. d. 10 num. 88.

16. Probabilius eſt, eum, qui tantum partem operis præſcripti fecit, non lucrari partem Indulgentiæ, niſi tam parum deſit, ut cenſeatur moraliter integrum. Ita Bonac. p. 5. ex Nav. Suar. Con. &c.

17. Dum præſcribitur, ut viſitentur aliquot altaria, ſufficit ad illa ſe orando convertere eodem loco, ut habet Sa, Bonac. p. 1. Suar. Rodr. Dian. Limitat autem Lugo, ſi ſit tali loco, & ſitu, ut moraliter cenſeri poſſit orare ad illa altaria. d. 27. num. 98.

18. Cum Confeſſio præſcribitur, niſi in Bulla exprimatur venialium, probabilius eſt non requiri ut conditionem ſine qua non, ſed ut diſpoſitionem ad ſtatum gratiæ. Bon. loc. cit.

19. Nemo conſequitur plenariam Indulgentiam peccatorum omnium, niſi omni culpa, etiam veniali, liber ſit, quando ultimum opus explet. Unde conſultum eſt, ut communio ſit ultimum. V. Laym.

Certum eſt peccatum veniale non remiſſum quoad culpam, non poſſe remitti quoad pœnam, ita S. Thomas ſuppl. quæſt. 27. art. 1. quem ſequuntur Viva quæſt. 6. art. 2. num. 2. Sporer pag. 234. num. 8. & alii paſſim. Illud tamen veniale non impedit, quominus remittatur pœna debita aliis peccatis jam remiſſis. Viva, & Sporer ll. cc. et Wigandt. tract. 14. num. 94. & Renzi cap.

Digitized by Google

cap. 2. ſect. 4. quaſt. 17. cum Laym. & Pellix. Nec obſtat indulgentiam plenariam conceſſam fuiſſe ſub ratione totalis remiſſionis, ita ut ſi pœnam non tollat illius venialis non remiſſi, nullam tollat. Nam reſpondetur; quod licet non repugnat culpam alicujus venialis remitti, quin remittatur culpa aliorum, ita & pœna; Pontifex autem concedendo Indulgentiam Plenariam, non præſumitur velle eam reſtringere tantum ad eos quibus remittuntur omnia venialia, ſed potius illam concedere juxta capacitatem ſubjecti, ut remittatur ſaltem pœna venialium illorum, quorum culpa remiſſa eſt.

§. II.

Quotuplex Indulgentia, & quomodo differat a Jubilæo?

535 *Vide quæ habentur apud Buſemb.*

536 *Adnotantur ſancita a Bened. XIV. circa Jubilæum.*

537 *Qu. I. An ad lucrandum Jubilæum omnia opera perfici debeant in una hebdomada? Qu. II. An per Confeſſionem invalidam in Jubilæo auferatur reſervatio cenſurarum, & peccatorum? Qu. III. An peccet graviter qui abſolutus a reſervatis, poſtea alia opera non impleat? Qu. IV. An qui confeſſus eſt in Jubilæo, & oblitus ſit peccati reſervati, poſſit deinde a quocunque abſolvi? Et an obtinere commutationem votorum? Qu. V. An confeſſus animo lucrandi Jubilæum, maneat abſolutus a reſervatis oblitis, ſi poſtea non lucretur. Qu. VI. An poſſit abſolvi, qui commiſit peccatum reſervatum in confidentiam Jubilæi? Qu. VII. An poſſit dari abſolutio ante ſatisfactionem partis, vel juramentum ejuſdem? Qu. VIII. Quinam ſuſus, & cenſuræ poſſint abſolvi in Jubilæo? Dub. 1. An poſſint abſolvi publice excommunicati? Dub. 2. An poſſit diſpenſari in irregulares?*

538 *IX. Qui veniant nomine Infirmorum, Captivorum, & Itinerantium? Qu. X. An ſufficiat ad Jubilæum lucrandum oratio mentalis, aut modica vocalis? Qu. XI. An modica eleemoſyna? Qu. XII. An ſatisfaciat pro jejunio injuncto implens jejunia alias debita?*

535 „ RESp. 1. Indulgentia alia eſt totalis, ſive plena, plenior, plenaria, pleniſſima, quæ non tantum pœnitentiam injunctam per Confeſſarium, vel Canones, aut ſecundum hos injungi debitam, ſed etiam omnem Purgatorii pœnam tollit. Nec differt a Jubilæo, niſi accidentaliter, Privilegiis quibuſdam, ut quod in Jubilæo licita ſit diſpenſatio in certis votis, abſolutio a reſervatis, & cenſuris, & quod Confeſſarius quivis approbatus poſſit eligi. *V. Sa, v. Indulgent. Bon. d. 6. quaſt. 1. p. 2.*

„ Indulgentia alia eſt Partialis, qualis eſt unius, vel aliquot annorum: item ſeptenæ, quadragenæ, carenæ, &c. item tertiæ partis peccatorum, per quas non ſignificatur tolli tantam durationem Purgatorii, ſed tantam pœnam remitti, quanta deleretur per jejunium unius, aut aliquot annorum, aut quadraginta dierum in pane, & aqua, ſecundum Canones olim imponi ſolitum. Porro quando indulgentiis plenariis adduntur aliquot anni; vel remiſſio tertiæ partis peccatorum, id ſecundum diverſas ſententias, vel ad diverſos concedentes referendum eſt; vel factum ad cautelam, ut ſi forte cauſa Indulgentiæ non fuerit ſufficiens, ſaltem valeat ad illos annos lucrandos, vel ut adjuncta concedatur pro alio tempore, actione, & loco; vel denique, ut ea per modum ſuffragii poſſit aliis applicari. *V. Bell. cap. 9.*

„ Reſp. 2. Circa Jubilæum notanda ſequentia.

„ 1. Anno Jubilæi in Urbe durante, ſuſpendi ſolent tantiſper extra Urbem omnes Indulgentiæ plenariæ, quoad vivos, etiam in carceribus (non tamen in periculo mortis conſtitutos, ut contra *Laym. lib. 5. t. 7. cap. 8. num. 2.* docet *Bon. d. 6. quaſt. 1. num. 2.* ex declar. Urb. VIII. facta anno 1625. neque quoad defunctos); itemque aliæ facultates, v. g. abſolvendi a caſibus Bullæ Cœnæ, commutandi vota, diſpenſandi, &c. conceſſæ in ordine ad lucrandas plenarias Indulgentias. Non ſuſpenduntur autem Indulgentiæ perſonis particularibus, aut ab alio, quam Papa conceſſæ, nec privilegia Religioſorum; v. gr. abſolvendi a reſervatis, &c. quia tantum ſuſpenduntur facultates conceſſæ in ordine ad indulgentias. Ita *Sanch. Henriq.* &c. apud *Dian. ſ. 1. tract. de Bulla Cruc. Fill. Bon. loc. cit. Benzon.* & denique *Lugo num. 20. ſect. 8. num. 145. ex declarat.* Urb. VIII. anno 1628. Similiter neque ſuſpenditur facultas conceſſa Epiſcopis per *Trident. ſeſſ. 24. c. 6.* abſolvendi, & diſpenſandi cum ſuis ſubditis, in omnibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis; item nec diſpenſandi in irregularitatibus, in impedimentis matrimonii, aut petendi debitum, &c. quæ ex jure communi illis competunt. *Zerol. v. Annus Sanctus, §. 4. Quintan. in Append. t. 3. d. 16.*

„ 2. Etſi probabile ſit quod docet *Navar.* ſæpius lucrifieri poſſe Indulgentias intra Jubilæum extenſum ad duas ſeptimanas: contrarium tamen verius eſt, quod *Congreg. Card.* declaravit, ut habet *Bonac. ex Suar. Sanch. lib. 6. qu. 1. part. 5. num. 32.* qui tamen affirmat, in Anno Sancto poſſe obtineri toties, quoties opera præſcripta præſtantur: idque ex declaratione Urbani VIII.

„ 3. Satisfacere tunc, 1. qui Sabbato ante primam Dominicam confitetur, ut habet *Laym. Bon.* & praxis fidelium. Item qui confitetur, & communicat ultima Dominica claudente Jubilæum. Cetera tamen opera debere fieri ante, & quidem intra unam hebdomadam, docet *Lugo d. 27. num. 105.* contra *Bonac. p. 1. quaſt. 5.* 2. Qui ordinem intra opera præſcripta non ſervavit. 3. Si quis intra illud tempus cœperit confeſſionem, quam materialiter imperfectam oporteat differri longius, poteſt tunc abſolvi e reſervatis, & commutari vota: poſtea vero extra tempus Jubilæi abſolvi ab omnibus, etiam quæ oblitus eſt, reſervatis, ac in oblitis etiam diſpenſari: imo poteſt poſtea omnia facere Confeſſor finita confeſſione, quæ ante; quia, cœpta cauſa, manet poteſtas delegati, donec finiatur. Ita *Sa, Leſſ. lib. 2. cap. 40. d. 16. Bonac. Laym. Sanch. lib. 4. cap. 54. Dian. t. 2. miſc. R. 11.*

„ 4. Qui neglexit lucrari Jubilæum in patria poteſt alibi, dum ibi durat, lucrari. *Sanch. Ugol. Dian. p. 3. t. 4. R. 151.* Imo etiam in patria, ſi tempore publicationis ex invincibili ignorantia notitiam illius non habuit. *Bonac. Dian. loc. cit.*

„ 5. Quando duobus diebus immediatis occurrunt duo Jubilæa: quorum ſingula confeſſionem, & communionem requirunt, non opus eſt bis confiteri, & communicare, dummodo perſeveret in gratia; alia tamen opera reperenda ſunt. *Tur. p. 2. d. 51. d. 64.* Vide *Dian. part. 4. t. 4. R. 166.*

Ante omnia refert hic adnotare Sancita a N. SS. P. Bened. 536
XIV. in ſua Conſtitutione. *Inter præteritos*, edita 3. Decemb. 1749. pro Jubilæo Anni Sancti (*in Bullar. tom. 3. pag. 140.*); de qua præcedenter loquutus in Allocutione Conſiſtoriali habita die 5. Maji ejuſd. anni (vide in *Bullar. pag. 125.*) ita dicit: *Difficultates* (circa facultates Jubilæi) *in unum congerere, & quæſtiones omnes de medio tollere non prætermittemus.* Addens ibi, *ideo Doctores Conſtitutiones aliorum Pontificum falſo interpretaſſe, quia non bene verba ipſarum perpenderunt.* Deinde in prædicta Conſtit. *Inter præteritos*, ſic ſancivit.

I. Per verba, vere *pœnitentibus & confeſſis*, intelligi debet actualis Confeſſio. In *dicta Conſtitut. Inter præteritos. §. 5.*) II. Omnes viſitationes Eccleſiarum debent perfici uno die, incipiendo diem a media ad mediam noctem, vel a veſpere ad veſperam, §. 13. III. Per clauſulam. *Ad beneplacitum noſtrum, & Sedis Apoſtolicæ*, non ceſſant indulgentiæ morte Pontificis: Secus ſi tantum dicatur, *Ad beneplacitum noſtrum.* §. 18. IV. Circa ſuſpenſionem Indulgentiarum, quando in Indulto dicitur, *omnes & ſingulæ*, etiam Plenariæ ſuſpenduntur. § 22. V. Indulgentiæ pro vivis non poſſunt applicari pro defunctis. §. 25. VI. Tempore Jubilæi Anni Sancti manent ſuſpenſæ facultates Regularium abſolvendi a caſibus Bullæ Cœnæ, & reſervatis Sedi Apoſtolicæ, & vota commutandi, ſive ſint conceſſæ intuitu Indulgentiarum, ſive ob alias cauſas. §. 26. & 32. VII. Vi Jubilæi nequit abſolvi hæreſis externa. §. 38. VIII. Quando dicitur; *Commutatio votorum fiat diſpenſando*, principaliter debet attendi ad commutationem, ita ut materia ſubrogata non ſit exorbitanter minor: Secus ſi dicatur, *Diſpenſatio fiat commutando.* §. 4.. IX. Facultas diſpenſandi non includitur in facultate commutandi. §. 47. X. Quoad Irregularitates pertinet, quicquid ſit de controverſia, num ſub nomine cenſuræ irregularitas ex delicto comprehendatur, datur facultas diſpenſandi ab occulta irregularitate ob violationem cenſurarum duntaxat. §. 50. XI facultas commutandi pia opera intelligitur data circa Confeſſionem, & Communionem (præterquam cum pueris), aut orationem neceſſariam in viſitatione. Nec commutatio fieri poteſt ad opera aliunde debita. Nec Jubilæum acquiri poteſt per opus alias debitum (puta ſi quis ex legato teneatur dare eleemoſynam pauperi), niſi qui Indulgentiam concedit nominatim dicat, quod per prædictum opus acquiri poſſit; id autem ſæpe contingit, cum inter injuncta opera trium dierum jejunium præſcribitur, dies nominatim indicando, ex gr. dicitur quod eſſe debeant tres dies quatuor temporum Septembris. §. 53. Item commutatio fieri debet in opera ejuſdem naturæ. §. 55. XII. Præter excommunicationem majorem Pontifici reſervatam in Conſtit. *Apoſtolici muneris*, impoſitam Sacerdoti complici in peccato turpi, qui extra mortis articulum Confeſſionem excipit pœnitentis, eumque abſolvit; vel qui in articulo mortis abſolvit, cum alius Sacerdos non deſit; ſive, cum alius ſit Sacerdos, ſibi fingit, quod ſi pœnitens illi confiteatur, infamia aut ſcandalum inde oriturum ſit, & ideo Confeſſionem ejus excipit, aut abſolvit, imponitur hic inhabilitas in quocunque Jubilæo abſolvendi complicem pœnitentem. §. 59. & 60. XIII. Cum omnes, quæ tribuuntur facultates ad Jubilæi conſecutionem, directæ ac veluti ipſius præparatio ſint, clare inde ſequitur illarum uſui minime locum eſſe, niſi cum eo qui & ad conſequendum Jubilæum ſit præparatus ſit, & autem habeat propoſitum adimplendi opera injuncta. §. 62. XIV. Confeſſarii tantum in foro ſacramentali, & Eccleſiis deſignatis poſſunt abſolvere, & vota commutare. §. 63. XV. Tempore Jubilæi, vel Indulgentiarum omnino imponenda eſt pœnitentia a Confeſſario, ne mutilum maneat Sacramentum. §. 65. XVI. Nomine partis læſæ non intelligitur Judex, ſed qui damnum eſt paſſus. §. 66. Et ibidem declaratur, non poſſe commutari vota in præjudicium tertii, ſicut votum Perſeverantiæ in aliqua Congregatione; quod naturam aſſumat contractus, & reciprocæ obligationis inter voventem & Congregationem. XVII. Si quis poſt Confeſſionem prolabitur in lethale, debet iterum confiteri, ut ultimum opus fiat in Gratia. §. 73. XVIII. Opera facta in peccato valent ad lucrandum Jubilæum, modo fiant animo exhibendi honorem Deo; non autem ex fine vano, & modo ultimum opus impleatur in Gratia. §. 75. & 76. XIX. Nomine *Incolæ* veniunt omnes qui ſunt Romæ, animo ibi morandi per majorem anni partem,

& omnes

& omnes qui Romæ alicujus meneris aut negotii cauſa morantur. Conjatſio eſt neceſſaria ad lucrandum Jubilæum, etiamſi quis habeat ſola venialia. §. 77. XX. Pro aliis vero Indulgentiis, ſi Confeſſio præcipitur ut diſpoſitio, non requiritur Confeſſio venialium; ſecus ſi injungitur ut opus præſcriptum, §. 78. XXI. Si quis poſt Confeſſionem labetur in mortale, licet non teneatur iterare viſitationes, tenetur tamen iterum confiteri. §. 79. XXII. Non eſt opus in viſitatione Baſilicarum ad Indulgentiam conſequendam ingrediant egredi per Portas Sanctas, licet hujuſmodi ingreſſus pro opera ſupererogationis æſtimandus ſit. §. 81. XXIII. Si quis ante publicationem Indulti viſitavit Baſilicas, & compleat viſitationes ipſo die publicationis, poteſt gaudere Jubilæo, modo aliam viſitationem quatuor Baſilicarum totam illo die perficiat. §. 83. XXIV. Satis eſt oratio vocalis: qui autem ſola mente orare voluerit laedandus eſt. ſi aliquam tamen vocalem orationem adjungat. §. 83. XXV. Poteſt quis iterum lucrari Jubilæum, ſi reiteret opera injuncta; verum tantum prima vice poteſt facultate gaudere. §. 84. Hoc tamen non intelligendum pro lucranda Indulgentia conceſſa iis qui præſcriptis diebus Eccleſiam viſitaverint, tunc enim unica tantum Indulgentia acquiri poteſt. *ibid.* XXVI. In conceſſione facultatis abſolvendi e cenſuris Bullæ Cœnæ non includitur facultas abſolvendi ab hæreſi externa. §. 85. XXVII. Qui facta confeſſione eſt abſolutus e cenſuris, & alias gratias votorum recepit, ſi mutat propoſitum implendi reliqua, manet diſpenſatus a votis, nec reincidit in cenſuras. §. 86.

Hic addendum, quod in Conſtitut. *Celebrationem* (*in Bullar. tom. 3. pag. 268. §. II.*), edita die 1. Januarii 1751. idem Bened. XIV. declaravit, facultatem prius datam Monialibus, & earum Novitiis in Conſtitut. *Benedictus Deus* (*in Bullar. tom. 3. pag. 262.*), emanata 25. Decemb. 1750. §. 4. eligendi ſibi tempore Jubilæi quemcunque Confeſſarium, intelligendam eſſe de quolibet Confeſſario approbato ab Ordinario loci pro quocunque Monaſterio loci illius.

537 Quæritur I. An ad lucrandum Jubilæum debeant omnia opera perfici in una hebdomada? Ad reſpondendum refert hic prius adnotare verba ſolita apponi in hujuſmodi Indultis, quæ ſunt: *Qui proceſſioni interfuerint, vel Eccleſias deſignatas viſitaverint, & feria quarta, ſexta, ac Sabbato alterius ex duabus hebdomadis jejunaverint, pariterque ſua peccata confeſſi, & a SS. Communione refecti fuerint, eleemoſynamque tribuerint, &c.* Hoc poſito, negative reſpondent ad quæſitum *Palaus tract. 24. part. 12. §. 3. num. 19. Bonac. de pœnit. d. 6. quæſt. 1. par. 5. num. 34* item *Prepoſ. & Naldo apud Renzi cap. 2. ſect. 5. quæſt. 1. ac Rodr. Sa, Diana, Lochn. ap. Croix num. 1450.* & probabilem ibi dicunt *Dicaſt. & Graff* & conſentit *Laym. de pœnit. cap. 13. num. 10.* ſi adſit cauſa. Ratio, quia, cum dicatur in Indulto opera implenda eſſe in altera ex duabus hebdomadis, non eſt cur impletio reſtringi debeat ad unam hebdomadam. *Secunda* vero ſententia, cui adhæreo, affirmat; hanc tenent *Sanch. lib. 4. cap. 4. num. 28. Lugo d. 27. num. 105.* (qui contrariam falſam vocat) *Sporer ſuppl. pag. 263. num. 173. Viva de Jubil. quæſt. 8. art. 2. num. 3. cum Ugolino, Reg. & Fauſto, Holzm. num. 659. cum Henr. Gobat,* & aliis paſſim ut aſſerit *Renzi loc. cit. cum Nunno, ex Sanctorell.* Ratio, tum quia hæc eſt praxis communis Fidelium, ut fatetur etiam *Laymann*, tum quia id patet ex verbis relatis Indulti, ubi non dicitur utriuſque hebdomadæ, ſed *alterius ex duabus*, quod importat opera implenda eſſe vel in prima, vel in ſecunda hebdomada.

Et idem ſentio dicendum de Confeſſione, & Communione cum *Lugo Holzm. Renzi*, & aliis mox ſupra citatis, contra *Palaum*, & alios AA. primæ ſententiæ, qui dicunt, quod is qui in prima hebdomada abſolviſſet opera præſcripta, poſſet tamen in ſecunda abſolvi a reſervatis. Sed oppoſita apparet verior ex verbis illis quæ adduntur in Indulto, *pariterque peccata ſua confeſſi, &c.* ergo ſicut jejunia debent impleri in una hebdomada, ita pariter Confeſſio, & Communio. Nec valet dicere cum *Palao*, quod illud *pariter* reſpicit obligationem operum, non temporis; Nam revera particula *pariter* importat unionem operum, non ſolum quoad ſubſtantiam, ſed etiam quoad circumſtantiam temporis.

Probabiliſſima autem dicunt *Lugo num. 107. v. Adverto, Bonac. & Holzm. ll. cc.* quod ſi quis impleverit alia opera in prima hebdomada, bene poterit ex conſuetudine communi perficere Communionem Dominica immediate ſequenti. Et idem de Confeſſione probabiliter dicunt *Diana p. 1. tract. 1. Miſc. R. 28. & Lugo d. num. 107. cum Soto, Nav. Sa, Henr. Reg.* & aliis communiter, qui dicunt hoc olim declaratum etiam fuiſſe a Gregorio XIII. Ex quo ſequitur (ut bene notat *Holzm.*) Dominicam mediam eſſe communem, & pertinere ad utramque hebdomadam.

Quæritur II. An per Confeſſionem invalidam in Jubilæo abſolvantur cenſuræ reſervatæ, & auferatur reſervatio peccatorum? Si Confeſſio fuerit culpabiliter nulla (quicquid dicant *Cajet. Henr. &c. ap. Croix num. 1499.*) omnino negandum cum *Lugo d. 20. num. 113. & Viva de Jubilæo quæſt. 11. art. 6. num. 2.* (qui merito id negat, contra *Lugo*, etiamſi quis in illa Confeſſione habuerit animum poſtea ſe valide confitendi.). Ratio eſt, tum quia nulli ſua fraus patrocinari debet, tum quia facultates conceduntur in Confeſſione, ut per illam Fideles Jubilæum lucrentur; unde qui ſacrilege confitetur, cum revera nolit per talem Confeſſionem Jubilæum lucrari, non poteſt facultatibus gaudere. Et de hoc hodie non videtur amplius dubitandum poſt declarationem N. P. Bened. XIV. ut ſupra notavimus *num. 536. infra num. XIII.*

Si autem Confeſſio fuerit nulla defectu doloris, & bona fide fuit facta, idem ſentiunt *Bonac. d. 5. quæſt. 7. p. 5. §. 5. num. 9. cum Rodr. & Croix num. 1449. cum Tamb. Reg. Averſa &c.* Ratio, tum quia facultates in Jubilæo non conceduntur abſolute, ſed pro veris pœnitentibus, qui autem invalide confitetur non eſt vere pœnitens, tum quia facultas abſolutionis conceſſa eſt ſub conditione lucrandi Jubilæum, quod utique acquiri nequit deficiente Confeſſione valida. Alii vero cenſent per hujuſmodi Confeſſionem inculpabiliter nullam tolli reſervationem; ita *Lugo d. 20 num. 110. Viva loc. cit. cum Con. Henr. & Comit. item Dic. & Gob. ap. Croix loc. cit. qui num. 1475.* id probabile putat. Ratio, quia, ut dicunt communiter (loquendo vero extra tempus Jubilæi) ipſe *Bonac. loc. cit. Pal. tract. 23. p. 15. §. 6. & Salm. cap. 13. num. 41. cum Suar. Cajet. Lugo, Con. Dic.* & aliis paſſim, peccata reſervantur, ut in Confeſſione deferantur habenti juriſdictionem in illa, ſive Ordinario, ſive delegato, atque ipſe judicet imponendo pœnitentiam, & abſolutionem ferendo: quod jam fit in caſu noſtro, unde ad hoc, ut Confeſſarius poſſit reſervationem auferre, ſufficit ut pœnitens habeat verum animum lucrandi Jubilæum. Sed his non obſtantibus, probabilior mihi videtur prima ſententia, quia, cum Pontifex concedit facultatem abſolvendi e reſervatis, ut fideles Jubilæum lucrentur, non præſumitur illam concedere pro iis qui nequeunt cum illa Confeſſione Jubilæum lucrari. Idque videtur confirmari ex verbis Bened. XIV. in dicta Conſtit. *Inter præteritos*, ubi dicit facultates tribui veluti præparationes ad conſecutionem Jubilæi; ergo non præſumitur velle, ut facultatibus fruatur ille cui facultates non ſunt præparatio ad Jubilæum lucrandum.

Quæritur III. An peccat graviter qui poſtquam eſt abſolutus e reſervatis, non implet poſtea opera injuncta? *Prima* ſententia affirmat, quam tenet *Viva de Jubil. quæſt. 11. art. 4. num. 2. cum Suar. Vaſq. & Fill.* Et hanc ſententiam dicit Bened. XIV. in præfata Conſtit. *Inter præteritos*. §. 86. fultam eſſe ſubſiſtenti ratione, quia in materia gravi illa contraveniret intentioni Pontificis, qui facultates conceſſit tamquam medium ad Jubilæum lucrandum. Sed negat communius *Sanch. Dec. lib. 4. cap. 43 num. 54. cum Henr. Pal. tract. 24. p. 12. §. 3. num. 13. Bonac. d. 5. quæſt. 7. p. 5. §. 1. num. 18. Lugo d. 20. num. 100. Sporer pag. 269. num. 215. & Salm. cap. 13. nu. 57. cum Naldo, Diana, Portel. &c.* Ratio, quia hujuſmodi obligatio non inſpicitur impoſita neque ex natura Jubilæi, neque ex Pontificis, aut Confeſſarii præcepto; & in dubio de præcepto nemo ad illud tenetur. Communiter autem dicunt *Nav. Vaſq. Laym. Henr. &c. ap. Croix num. 1448.* contra *Ugolin.* talem pœnitentem qui negligit opera complere, minime reincidere in reſervationem, vel cenſuras. Hocque definitum eſt ab eod. Bened. XIV. in d. Conſtit. §. 86.

Quæritur IV. An qui confeſſus eſt tempore Jubilæi, & oblitus fuerit confiteri peccata reſervata, aut cum cauſa illa omiſerit, poſſit deinde a quocunque Confeſſario ab eis abſolvi? Omnes affirmant, ſi tempore Jubilæi Confeſſarius habuerit expreſſam intentionem abſolvendi etiam a reſervatis; Si vero hanc non habuerit, negant *Bonac. p. 15. §. 5. num. 3. cum Vaſq. & Sylveſt. Roſel. ac Soyr. ap. Sanchez de Matr. lib. 8. d. 15. num. 17. cum Sa, & Henr. Pal. tract. 24. p. 12. §. 3. num. 9.* Sed probabilius affirmant *Buſemb. ut ſupra, Sanch. loc. cit. Suar. d. 31. ſect. 4. num. 24. & Viva quæſt. 11. art. 4. num. 2. cum Reg. Nav Gabr. & Diana, Croix n. 1449. cum Averſa, Pelliz. Dic. &c.* Ratio, tum quia pœnitens vi Jubilæi jus acquiſivit ad favorem Pontificis, ut eo tempore a quolibet Confeſſario poſſit abſolvi, tum quia primus Confeſſarius præſumitur per ſuam abſolutionem velle conferre ſuo pœnitenti omne beneficium quod poteſt, unde ſicut indirecte abſolvuntur peccata illa oblita, ita indirecte tollitur reſervatio. Omnes autem conveniunt, quod ſi quis cœpit Confeſſionem intra Jubilæum, poſſit deinde abſolvi ab omnibus reſervatis, ita *Nav. cap. 26. n. 53. Laym. cap. 13. num. 9. cum Palud. Henr. Rod. Bonac. loc. cit.* & alii paſſim. Et hoc probabiliter extendunt *Sanch. loc. cit. & Viva cum Boſſio*, & communi, etiam ad illa reſervata, quæ pœnitens committat tranſacto tempore Jubilæi, quia proinde perſeverat adhuc favor facultatum.

An autem qui confeſſus fuerit tempore Jubilæi, poſſit poſtea a quocunque Confeſſario obtinere commutationem votorum? Negant *Laym. cap. 13. num. 9. & Suar. Bon. ac Fill. ap. Croix num. 1473.* Ratio, quia abſolutio facta virtute Jubilæi non potuit comprehendere vota, quorum commutatio tunc non fuit quæſita; Sed communius affirmant *Leſſ. loc. cit. cap. 40. n. 109. Pal. loc. cit. Viva quæſt. 12. art. ult. n. 3. Sporer pag. 272. n. 237. cum Gob. Perrel. & Sanctarel*, idemque tenet *Sanch. loc. cit. n. 18.* etiamſi pœnitens tempore Jubilæi memor fuerit ſui voti. Ratio, quia (ut dictum eſt) pœnitens vi Jubilæi lucrati jus adeptus eſt ad talem commutationem. Utraque ſententia eſt probabilis. Recte autem advertunt *Suar. de voto lib. 6. cap. 19. num. 10. & Holzmann num. 645.* cum communi, quod pro commutatione præfata votorum non requiritur ſpecialis cauſa, ſed ſufficit cauſa illa communis ob quam Pontifex motus eſt ad Jubilæum indicendum.

Quæritur V. An ſi pœnitens tempore Jubilæi confeſſus ſit cum intentione illud lucrandi, & poſtea non lucretur, eo quod non implet opera requiſita, an tunc pro oblitis tollatur reſervatio? Negat *Concina pag. 574. num. 17. cum Vaſq.* & probabile putat *Suar. d. 31. ſect. 4. num. 23.* Ratio, quia privilegia conceduntur ad Jubilæum lucrandum, & ideo donec

illud

Illud non ſit obtentum, pœnitens non poteſt illis gaudere. Sed probabilius affirmant *Suar. num. 24. Sanch. Dec. lib. 4. cap. 54. num. 45. & de Matr. lib. 8. d. 25. num. 11. cum Manuel.* Ratio quia tempore Jubilæi conceditur facultas abſolvendi a reſervatis omnes qui habent animum illud lucrandi, & patet ex dictis *num. 536. num. XXVI.* Unde cum Confeſſarius abſolutionem impertitur, tunc reſervatio abſolute auſertur, non vero dependenter ab eventu futuro, nam in Jubilæo nihil conceditur ſub conditione futuri eventus, & ideo cum ablatio reſervationis jam ſortita fuerit effectum ſuum, pœnitens non relucidit in eam, ſi poſtea opera compleat.

Quæritur VI. An poſſit abſolvi a reſervatis, qui peccatum commiſit ſpe obtinendi abſolutionem vi Jubilæi? *Prima* ſententia valde probabilis negat, & hanc tenent *Covar. Lopez, & Menoch. ap. Pal. p. 12. §. 3. num. 10.* quia non præſumitur Pontifex velle fovere iniquitatem; Idque confirmatur ex illo Tridentini *ſeſſ. 24. de Reform. cap. 5.* ubi ſtatuitur, quod habens copulam cum conſanguinea ſpe obtinendi diſpenſationem, difficilius ei concedetur, & ipſe debebit Pontifici exprimere, crimen patraſſe cum hac confidentia. *Secunda* vero ſententia communior, & ſatis probabilis affirmat, eamque tenet *Suar. lib. 4. de voto cap. 54. num. 18. & Pal. loc. cit. num. 16. cum Henr. Graff. Vega, Rodr. &c.* Ratio, quia facultas generaliter conceſſa non eſt limitanda. Nec obſtat dicere, quod Pontifex ſic foveret iniquitatem; nam, ſi hoc eſſet, Chriſtus Sacramentum pœnitentiæ inſtituens adhuc diceretur iniquitatem foviſſe; non autem dici debent fovere iniquitatem remedia quæ a Superioribus peccantibus præparantur.

Quæritur VII. An vi facultatis conceſſæ in Jubilæo abſolvendi a cenſuris occultis propter damnum alicui datum incurſis ſub conditione ne pœnitentes abſolvantur, niſi ſatisfacta parte, vel ſaltem præſtito juramento ſatisfaciendi, poſſit dari abſolutio ante ſatisfactionem, vel juramentum? Si pœnitens poſſit, ſtatim ſatisfacere debet, alias illicite & invalide abſolveretur; ita *Suar. d. 7. de Cenſur. ſect. 5. Sporer pag. 209. n. 214. & Viva quæſt. 10. art. 2. n. 9. cum Vaſq. Gab. Con. & Fill.* contra *Avil. Bon. Bardi, Dian. &c. ibid.* qui negant id fieri invalide, cum illa ſit potius monitio, quam conditio. Sed verior mihi videtur ſententia *Suarii*, & aliorum ut ſupra, quia illa eſt vera conditio, qua non impleta, facultas non conceditur. Dicit autem *F. Theodor a Spir. S. cap. 9. §. 4. num. 3.* ſufficere ad abſolvendum ſatisfactionem fidejuſſoriam, aut juratoriam, ſemper ac Confeſſarius judicet, quod abſolutio proderit pœnitenti, nec eum retardabit a ſatisfaciendo; Verum hæc opinio magis ſpeculative quam practice eſt probabilis; hic verius dicendum cum *Croix n. 1453. & Viva art. 2. n. 9.* non poſſe eo caſu abſolutionem a cenſuris impertiri, niſi realiter præmittatur ſatisfactio: Idque expreſſum eſt a Bened. XIV. in Conſt. *Convocatis* (*in Bullar. tom. 3. pag. 180. num 27.*), ubi dicitur: *Ab occultis cenſuris ob partem læſam incurſis*, (Confeſſarii) *non prius abſolvant quam parti læſa pœnitens ſatisfecerit; vel ſi prius pœnitens nequeat, non eum abſolvant, niſi juret ſe ſatisfacturum cum primum poterit.* Recte tamen dicunt *Croix loc. cit. & Viva num. 3. cum Sanch. Henr. Boſſ. & aliis*, bene cenſeri ſatisfactum parti, ſi abſolvendus ita rem diſponat, ut ſatisfactio ſit certo moraliter implenda: prout ſi pœnitens det Confeſſario, aut deponat apud alium quod reſtituere debet. Et idem ait *Viva* ſi pœnitens ex conſenſu partis obtineat dilationem. Antequam autem ſatisfiat Fiſco, vel Judici, bene poteſt impertiri abſolutio, ut dicit *Tamb. Suar. ap. Croix ibid.*

Si vero pœnitens ſit impotens ad ſatisfaciendum, tunc valide & licite abſolvi poteſt cum veriori & communiori ſententia, quam tenent *Sporer pag. 269. num. 214. F. Theodor. loc. cit. Renes cap. 2. ſect. 5. quæſt. 24. cum Fill. & Viva num. 4. cum Suar. Laym. Bon. & aliis* (contra *Sotum Nav. & Cordub. ibid.* qui dicebant non eſſe abſolvendum qui ſatisfacere non poteſt, cum ſatisfactio ſit conditio ſine qua non). Ratio noſtræ ſententiæ eſt, quia non præſumitur Pontifex impoſſibilem conditionem poſtulare. Nec tunc requiri fidejuſſionem, vel pignorationem, aut juramentum dicunt *Spor. loc. cit. & Viva num. 6.* eo quod (ut ajunt *Suar. ſect. 10. num. 4. & Nav. Laym. Henr. Boſſ. &c. ap. Viva*) iſtæ cautiones ſolum exiguntur pro foro externo. Sed juxta verba Pontificis ſupra relata, tunc omnino ſaltem exigendum eſt juramentum de ſatisfactione implenda, cum præcipiatur Confeſſariis: *Non eum abſolvant, niſi juret ſe ſatisfacturum.* Recte vero dicunt *Tamb. & Holleg. apud Croix num. 1454.* non eſſe opus tali juramento, ſi pœnitens revera eſſet perpetuo impotens ad ſatisfaciendum. Præfatus autem *F. Theodor. num. 4.* ſubdit damnificantem abſolvi poſſe. I. Si pars læſa acceptet ſatisfactionem, vel eam remittat, licet adfuerit damnum publicum, ut dicit *Gloſſa in cap. Quamvis. De pactis in 6.* Hinc ſi quis percuſſerit Clericum, ſufficit eum ſe ſubmittere, vel quod offenſus injuriam remittat, aut tranſegerat, ut prudenter præſumatur omnem offenſam remiſiſſe. Recte vero advertit *Croix num. 1456. cum Bonac. & Fill* (contra *Viva, Tamb. Dian. &c.*) non ſufficere remiſſionem Monachi offenſi, ſi injuriam in totam redundaverit Communitatem; & hanc teſtatur *Filliucius* eſſe praxim S. Pœnitentiariæ. II. Si pars renuat juſtam ſatisfactionem oblatam, quia tunc per ipſum non ſtat; ita præfatus Auctor *loc. cit. cum Candido.* III. Si pœnitens præſtet partem quam poteſt, & pignus, aut juramentum de reliquo. IV. Si debitor non poſſit tunc ſatisfacere, niſi cum magno damno, aut incommodo; niſi pars læſa idem damnum ex dilatione ſubiret, ita idem Auctor cum *Navar. & Avila*, qui addit, quod, cum creditor ſit diſtans, poteſt abſolvi debitor, ſi deponat pecuniam in loco tuto.

Utrum autem abſolutus a cenſuris ſub promiſſione ſatisfaciendi, reincidat in eas, ſi poſtea non ſatisfaciat? Affirmant *Nav. Rodr. & Vega ap. Viva num. 7.* Sed probabilius negant *Sporer loc. cit. et Viva cum Sa, Gob. Boſſ. et Paſq.* quia ex *cap. Ad reprimendam de Offic. Ordin.* reincidentia non invenitur, niſi in jure exprimatur.

Quæritur VIII. A quibus caſibus & cenſuris poſſint Confeſſarii abſolvere tempore Jubilæi? Communiter dicunt *Suar. d. 7. de Cenſur. cap. 5. Holzmann pag. 163. num. 638. Sporer pag. 268. num. 212. Viva quæſt. 11. art. 2. num. 1. item Vaſq. Laym. Henr. Reg. Diana, et alii apud Croix num. 1450.* in Jubilæo, quando conceditur facultas abſolvendi a reſervatis Pontifici, dari etiam facultatem abſolvendi a reſervatis Epiſcopo, quamvis id non exprimatur. Item, licet nequeant abſolvi Hæretici, abſolvi tamen poſſunt proferentes blaſphemiam hæreticalem, & fautores aut receptatores Hæreticorum: necnon legentes, retinentes, vel imprimentes libros hæreticos; ita *Croix num. 1451. cum Lugo, Gob. Diana, et Bolleg. et Viva quæſt. 11. art. 1. num. 6. cum Suarez, Sanch. Henr. et Boſſio*, contra *Azor. Rodr. et alios.* Ratio, quia hujuſmodi crimina, eſto concernant, non tamen ſunt propria hæreſis formalis.

Sed hic dubitatur 2. an poſſint abſolvi publici percuſſores Clericorum, & alii nominatim excommunicati, vel ſuſpenſi? Affirmant communius *Sporer pag. 268. num 213. Holzmann pag. 164. num. 740. Viva quæſtion 11. art. 1. num 5. et Croix num. 1457. cum Sanch. Henr. Sa. Sayr. Lez. Diana, Gob. etc.* (contra *Vaſq. Con. et Avila*). Ratio, quia cum Indultum non diſtinguat inter publicas & occultas cenſuras, non eſt reſtringenda facultas ad ſolas occultas. Idque expreſſe conceſſit N. SS. P. Bened. XIV. in Conſtit. *Convocatis num. 5.* in Jubilæo Anni Sancti, dicens abſolvi poſſe pœnitentes *a cenſuris jure latis etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, quamvis publica in partibus ſint, & quamvis deducta dat nominatim declarata ac denuntiata in iiſdem partibus ſint per locorum Ordinarios, aut alios Judices.* Additur vero ibi *num. 6. A cenſuris ab homine, ſeu a quocunque Judice de partibus nominatim lata abſolvere valeant ad effectum duntaxat Indulgentias præſentis Jubilæi conſequendi etc.* Et de hujuſmodi cenſuræ abſolutione prohibetur ibidem dari a Confeſſario ullum teſtimonium.

Dubitatur 2. an in Jubilæo poſſit diſpenſari in irregularitatibus? Affirmant *Bannez, et Salon apud Viva quæſt. 10. art. 1. num. 1.* & probabile vocant *Henr. Salas, Rodr. Diana, & Boſſ.* Et conſentiunt *Soto 4. D. 22. quæſt. 3. cum Med.* quoad irregularitates ex delicto, quia tales irregularitates habent rationem cenſuræ. Sed negant communius *Suar. de Cenſur. d. 1. ſeſſ. 3. Mol. d. 80. Holzm. p. 164. num. 641.* eam communi ut aſſerit, & *Viva loc. cit. num. 2. cum Fill. Trull. Reg. & Moya*, qui cenſent nomine cenſuræ non venire irregularitates; ſed de hac quæſtione ſuſius agemus infra in tract. *de Cenſur. num. 351.* Cæterum Bened. XIV. in dicta Conſt. *Convocatis, num. 12.* loquens de irregularitatibus (præſcindendo ab hac quæſtione), tantum indulſit, *diſpenſari poſſe ſuper occulta irregularitate ob violationem cenſurarum duntaxat.*

Quæritur IX. Qui veniant nomine Infirmorum, Captivorum, & Itinerantium, quibus vi Jubilæi poſſunt commutari aliqua ex operibus injunctis? Dicitur *aliqua*, quia Confeſſio, & Communio nunquam commutari poſſunt, ut communiter dicunt DD. cum *Lugo d. 27. num. 118.* & certum eſt ex relata Conſtit. *Inter præteritos. §. 53* Nomine *Infirmorum* veniunt omnes valetudinarii, qui abſque notabili detrimento aut difficultate nequeunt opera illa præſtare. Et tales exiſtimantur etiam Senes, ita *Holzm. num. 663. & Viva quæſt. 7. art. 2. num. 2. Captivi* autem dicuntur, qui contra propriam voluntatem alicubi detinentur; his conceditur commutatio vel prorogatio operum ad lucrandum Jubilæum; *Holzm. & Viva ll. cc.* Demum *Itinerantibus* prorogantur opera injuncta uſque ad reditum, Et non tenentur quis ſuum iter differre (intellige, ſi commode differre nequit; ita *Holzmann ibid. cum Gob. & Croix num. 1434.* qui recte id extendit etiam ad illum, qui prima hebdomada non eſt Jubilæum lucratus, & potuit lucrari. Dicit etiam *Lugo d. 27. num. 126.* quod ſi quis in itinere perveniat ad locum ubi Jubilæum promulgatur, poterit illic incipere opera, & proſequi in itinere. 538

Quæritur X. An ad implendas preces in Jubilæo injunctas ſufficiat oratio mentalis, & vocalis modica? Communior ſententia *apud Croix num. 421. & Holzmann num. 648.* requirit orationem vocalem, quia Eccleſia, cum ſit ſenſibilis & externa, quando injungit ſuo nomine orare, externam intendit orationem. Sed probabilius dicunt ſufficere mentalem *Mazzotta tom. 1. pag. 244. & Viva quæſt. 8. art. 4. num. 7. cum Nav. Fill. Trull.* & communi, ut aſſerit; & probabile putat *Lugo d. 27. num. 111.* quia oratio mentalis eſt vera oratio; & licet Eccleſia nequeat præcipere actus mere internos; poteſt tamen eam injungere ut medium ad Jubilæum lucrandum. Utrum autem ſufficiat modica oratio vocalis? Affirmant *Suar. d. 52. ſect. 8. num. 9. & Mazzotta loc. cit. cum Fill. item Boſſ. Diana, & Leand. apud Conr. pag. 451. num. 38.* quia quælibet oratio jam ſatis eſt ad implendam conditionem Indulgentiæ. Sed probabilius *Continuator, et Holzmann & Viva ll. cc.* dicunt requiri aliquam orationem, nempe quinque *Pater & Ave*, ut ait *Mazzotta*: vel ſex cum *Credo & Gloria*, ut dicit *Sporer num. 174.* vel ſeptem *Pater & Ave*, ut vult *Holzmann num. 648.* Attende inſuper id quod ſuper hic protulit N. S. Benedictus XIV. in relata Conſtit. §. 83. ſic dicens: *Licet oratio brevis cum ſenſu ferventis pietatis adhibita ſatisfacere poſſit, plerumque tamen orationis brevitas ex modico pietatis ſtudio*

Digitized by Google

dio proficiſci ſatis. Nos itaque declaravimus vocalem orationem per adhibitam ad conſequendum Jubilæum ſufficientem eſſe, & laudandum eum qui mente ac ſpiritu orat, dummodo vocales aliquas preces orationi illi adjungat. Unde videtur Pontifex admittere; cum fiat oratio mentalis, ſatis eſſe adjicere orationem vocalem, etſi per ſe non notabilem.

Hic autem notandum id quod docent plures graves AA. nempe quod pro viſitatione Eccleſiæ præſcripta ſufficit ad lucrandum Indulgentiam orare ante oſtium, vel in Cœmeterio, ſi præ hominum multitudine illam nequeas ingredi; ita *Suar. d. 52. ſect. 1. num. 7. et Bon. d. 6. quæſt. 1. p. 5. num. 26. cum Rodr. Card. Graff. etc.* Imo addunt *Mazzotta t. 2. pag. 247. & Croix num. 1433. cum Lugo*, ſi fores ante oſtium Eccleſiæ, quando illud eſt clauſum.

Quæritur XI. An pro Eleemoſyna injuncta in Jubilæo ſufficiat dare quamlibet ſummam? In hoc præcipue attendenda ſunt verba Indulti, nam ſi in eo dicatur: *Quantum pro ſua cuique facultate viſum fuerit*; tunc quantitas oportet proportionari cujuſque facultatibus unde ſufficiet pauperi dare obolum, non diviti. Si vero dicitur: *Prout unicuique ſuggeret devotio, vel quantum quiſque pro arbitrio judicaverit*, tunc *Paſq. quæſt. 133.* dicit eleemoſynam erogandam juxta cujuſque facultates; Sed *F. Theodor. a Spir. S. de Jubil. cap. 6. §. 5. num. 2.* tenet ſufficere quamlibet etiam modicam quantitatem. Si tandem dicitur ſimpliciter: *Qui dederit eleemoſynam*, diſtinguendum, ſi Papa eam poſtulet tantum ad exercendam miſericordiam in pauperes, tunc ſufficit (ut dicit præfatus Auctor cum *Suar. Corduba, & Leandro*) dare quamlibet ſummam; ſecus ſi eleemoſyna expoſcitur in ſubſidium alicujus operæ piæ; idem Auctor cum *Paſſer. ex D. Thoma Supplem. quæſt. 25. art. 2. ad 3.* ubi expreſſe id docet.

Dubitatur hic 1. an pauperes ad Jubilæum lucrandum teneantur facere eleemoſynam? Negant *Nav. Hen. et Leand. apud eund. Auct. ibid. num. 4.* Sed probabilius affirmat idem Auctor, *et Viva quæſt. 8. art. 6. n. 3. cum Boſſ. Gob. et Paſq. etc.* quia nemo eſt tam pauper, quin ſaltem obolum dare poſſit. Pro Religioſis vero, filiisf. uxoribus, & ſervis, ſufficit, ut ab eorum Superioribus detur eleemoſyna, ipſis ſcientibus; ita *Lugo d. 27. num. 115. Viva loc. cit. et Sporer p. 264. num. 280.* Quod ſi Superior nolit dare, dicunt *Boſſ. et Diana apud Viva* poſſe ſubditum clam ab eo ſurripere, ſed melius cenſet *Viva*, tunc petendam eſſe commutationem.

Dubitatur 2. An lucratur Jubilæum qui dat eleemoſynam diſtribuendam, ſi poſtea non diſtribuatur, vel diſtribuatur poſt tempus Jubilæi? Negant *Lugo d. 27. num. 112. Sporer num. 480. et Viva quæſt. 8. art. 6. num. 3. cum Bon. Card. Rodr. etc.* quia deficit opus injunctum, vel non impletur intra tempus præſcriptum. Sed affirmant *Sa v. Indulgentia, & Vega, Lezana, ac Paſq. apud Viva*, quia ex æquitate præſumitur Pontifex contentus eſſe, ut illa talis abjecerit a ſe, quoad ſe pertinebat, dominium rei datæ. Concedunt autem *Lugo num. 113. et Sporer num. 181.* non fraudari ab Indulgentia qui dederit eleemoſynam pauperi ficto.

Quæritur XII. An ſatisfaciat Jubilæo, qui implet jejunia injuncta alias debita ex voto? Affirmant *Sporer pag. 264. num. 268. et Lugo d. 27. num. 110.* cum communi ut aſſerit (ſed immerito, ut mox videbimus) quia eodem opere poteſt ſatisfieri duplici præcepto. Sed communius negant *Sanch. Dec. lib. 5. cap. 14. Sylveſt. v. Indulgentia, quæſt. 6. Tab. quæſt. 20. Armill. §. 16. et Viva quæſt. 8. art. 1. num. 2. F. Theodor. cap. 10. art. 6. et Paſſer. quæſt. 41.* Ratio, quia una ſolutione nequit ſatisfieri duplici debito oneroſo, prout eſt opus ſive conditio appoſita in Indulto. Et ſic hodie tenendum ex dictis a N. P. Bened. XIV. in Conſtit. plaries cit. 53. Vide ſupra *num. 536.* infra *num.* XI.

CAPUT II.

De Miniſtro Sacramentalis pœnitentiæ.

DUBIUM I.

Quid ſit Miniſter.

539 *Confeſſarii indigent approbatione, & juriſdictione?*
540 *An in caſu neceſſitatis ſit obligatio ſe confitendi Laico vel Clerico? An vero Clericus vel Laicus in articulo mortis, deficiente Sacerdote, poſſit abſolvere a cenſuris?*
541 *Nullus autem Sacerdos valide abſolvit, niſi ſit approbatus, vel Parochus.*

539 „ RESpondeo. Eſt Sacerdos approbatus ab Epiſcopo, ſaltem reſpectu ſæcularium, & habens juriſdictionem. Eſt certum. Ratio primæ partis ſumitur ex Joan. 1. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis*, &c. Ratio ſecundæ ſumitur ex *Trident. ſeſſ. 23. cap. 25. de reformat.* ubi decernit, nullum poſſe audire confeſſiones ſæcularium, niſi habeat Beneficium Parochiale, vel approbationem ab Epiſcopo * (*Hanc ad rem facit damnatio inflicta ab Alexandro VIII. duabus propoſit. ſcilicet 13. et 16.*) * Addidi reſpectu ſæcularium, quia circa Confeſſiones Regularium Concilium nihil videtur notaſſe; unde ſi cuivis, etiam non approbato, quem Prælatus prælegerit, poſſunt confiteri, intellige, quantum eſt ex vi Concilii, quia Gregorius XV. ſtatuit, ut Monialium Confeſſarius ab Ordinario approbetur. Ratio tertiæ partis ex Florentino, & Tridentino *loc. cit.* quia abſolutio eſt actus judicialis, qui requirit ſubditos.

Unde reſolves.

„ 1. Nullo caſu, vel diſpenſatione hoc Sacramentum valide adminiſtratur a non-Sacerdote. 540

Dixit *Magiſter ſentent. in 4. diſt. 17.* quod in caſu neceſſitatis debet fidelis confiteri laico; & huic adhæſit *D. Thomas Suppl. quæſt. 8. art. 2. ad 1.* dicens: *Quando neceſſitas imminet, debet facere pœnitens quod ex parte ſua eſt, ſcilicet conteri, & confiteri poteſt; qui quamvis Sacramentum perficere non poſſit, tamen Sacerdotis defectum Summus Sacerdos ſupplet.* Hoc tamen intelligendum eſt non eſſe de præcepto, ſed de conſilio, ad excitandam contritionem, vel ad ſolatium, ſive conſilium capiendum, ut dicunt *Wigandt tract. 13. num. 62. Laym. cap. 10. Salm. cap. 11. num. 3. Croix num. 1482.* & alii paſſim. Tenet autem *S. Antonin. Ang. Henr. Candido, Panor. Led. et ap. Salm. de Cenſur. cap. 2. num. 47.* & probabile putant *Sanch. lib. 2. Dec. cap. 13. num. 13. Croix num. 1483. et Diana p. 3. tract. 4. R. 133.* cum *Led. Valer. Lezana, etc.* quod Clericus abſente Sacerdote, & laicus abſente Clerico in articulo mortis ex præſumta conceſſione Eccleſiæ poſſit abſolvere a cenſuris, ne infirmus privetur ſepultura & ſuffragiis. Sed probabilius hoc negant communiter tam de laico, quam de Clerico; ita *Cantina pag. 551. n. 10. Lugo d. 18. n. 7. Croix loc. cit. Salm. de Cenſur. cap. 2. num. 48.* cum *Avila, Pal. Sayr. Corn. et Vill.* item *Laym. Con. Suar. Soto, etc. ap. Dian.* Ratio, quia id nullo jure niſi Sacerdotibus conceditur, & nunquam contrarium in Eccleſia fuit conſuetudine introductum. Tanto magis quod eo caſu (ut in Rituali habetur), ſi excommunicatus deceſſerit cum ſigno pœnitentiæ, poteſt ejus cadaver abſolvi ab habente facultatem ſuper illa excommunicatione.

„ 2. Ubi *Trident.* eſt acceptum, ſecus alibi, nullus Sacerdos, etiam Regularis, valide abſolvit, niſi ſit approbatus, vel Parochus, cui non ſolum intra, ſed etiam extra diœceſim ſuam, valide delegatur juriſdictio, poteſtque eligi in Confeſſarium ab omni habente poteſtatem eligendi, quandiu tamen retinet Parochiam. Ita *Fill. t. 1. c. 7. Fagund. Suar. Dian. p. 3. t. 4. R. 146.* * (*Sed de hoc vide dicenda num. 544. & num. 565.*) * 541

DUBIUM II.

Quid ſit Approbatio, & a quo petenda?

542 *Quid eſt approbatio?*
543 *An liceat Sacerdoti ſimplici excipere Confeſſionem venialium?*
544 *An Parochus poſſit adſciſcere cooperatorem alium Parochum alterius Diœceſis? Dub 2. An ejuſdem? 545. Dub. 3. Debet eligi approbatus, aut Parochus. An ſufficiat approbatio ſine examine, & ſine judicio interno?*
546 *An ſufficiat approbatio petita, & negata?*
547 *A quo Epiſcopo habenda ſit approbatio?*
548 *Reſolvitur quæſtio ex Bulla Innoc. XII.*
549 *An Religioſi approbati in una Diœceſi poſſint audire Confeſſiones in alia.*
550 *Alia notanda apud Buſemb.*
551 *An injuſta revocatio approbationis ſit invalida?*
552 *An Epiſcopus ex juſta cauſa poſſit approbatos iterum examinare, aut approbationem revocare, vel reſtringere?*
553 *Sancita a Bened. XIV. circa Confeſſionem Complicis de peccato turpi. 554. Quid veniat nomine peccati turpis? An peccata interna? an dubia? 555. An abſolutio Complicis ſit invalida quoad omnia peccata? 556. Qu. 1. An incurrat cenſuram Papalem, qui Confeſſionem Complicis tantum audit, & non abſolvit? Qu. 2. An Epiſcopus, vel ejus delegatus, ex facultate Tridentini in cap. Liceat poſſit abſolvere Confeſſarium, qui Complici in peccato turpi abſolutionem impertierit?*

„ REſp. 1. Approbatio non eſt collatio juriſdictionis, ſed tantum publicum judicium de aptitudine perſonæ, ad audiendas Confeſſiones, eſſentialiter prærequiſitum, ſuppoſito jure Tridentini, ad juriſdictionem recipiendam; Ita *Sanch. lib. 6. de Matrim. d. 28.* & alii. 542

Unde reſolves.

„ 1. Etſi Doctores, & Licentiati, hoc ipſo quod promoventur, cenſeantur, ſecundum quoſdam, approbari a Papa, ut notat *Sa verbo Confeſſor*; probabilius tamen eſt, quod ipſi etiam egeant approbatione. * (*Et hoc hodie certum eſt ex Bulla S. Pii V. apud Salm. cap. 11. num. 94. etiam quoad Prælatos Regulares.*) * licet non deceat, ut ipſi, vel Lectores in Theologia examinentur. * (*Modo legerint Moralem.*) *

„ 2. Etiam Parochus, qui reliquit beneficium Parochiale, debet approbari, ſi velit audire Confeſſiones.

„ 3. Non requiri hanc approbationem ad auditionem venialium, docet *Dian. p. 2. t. 2. miſc. reſ. 44. ex Valer.* Et ratio eſſe videtur, quod approbatio tantum requiratur in ordine ad juriſdictionem; hanc autem quivis Sacerdos pro venialibus, uti & mortalibus a quibus rite quis eſt abſolutus, habeat collatam ab Eccleſia in ipſa ordinatione, ideoque ab iis abſolvere poſſit, ut habet *Bon. d. 5. quæſt. 7. p. 2. num. 8. Vaſq. Suar. Card. de Lugo d. 18. ſect. 3. d. 21. num. 1.* ubi docet, ab Eccleſia in *Trident.* non appro- 545

„ batum

„ batum reddi incapacem juriſdictionis, tantum in ordine
„ ad mortalia non prius confeſſa.

Quæritur, an Confeſſio venialium facta ſimplici Sacerdoti ſit illicita, & invalida? Quod ſit illicita, hodie certum eſt ex Decreto Innocentii XI. de Communione quotidiana (hoc Decretum affertur per extenſum *apud Bonac. tom. 1.* ſub initio), edito anno 1679. 12. Febr. ubi non ſolum cautum fuit Epiſcopis, *Ne permittant, ut venialium Confeſſio fiat Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo*; ſed etiam fuit interdictum ipſis Sacerdotibus, his verbis quæ immediate ſequuntur: *Si qui cumque Sacerdotes ſecus egerint, ſciant Deo ſe rationem eſſe reddituros.* Utrum autem talis Confeſſio ſit invalida? *Prima* ſententia communiſſima negat, & hanc tenent *Salm. cap. 11. num. 8.* cum communi ut aſſerunt, *Holzm. num. 681. Viva qu. 8. art. 1. num. 6. Pal. d. un. p. 13. num. 5. Croix num. 1489. Lugo d. 18. num. 41. Suar. d. 26. ſect. 5. & Elbel pag. 298. num. 329. cum Maſtr. Henrix, &c.* Sed unde habeant Sacerdotes ſimplices hanc juriſdictionem, Auctores diſcrepant, nam *Palud. Capreol. Canus, Led. & Vaſq. ap. Lugo* dicunt habere a Chriſto Domino, eo quod peccata venialia non ſunt materia neceſſaria; ergo creditur Chriſtus non ſubdidiſſe earum abſolutionem poteſtati Eccleſiæ. Alii vero dicunt juriſdictionem accipere ab Eccleſia, ut *Viva loc. cit. Roncaglia cap. 1. quæſt. 3. R. 2. & Lugo loc. cit. cum Suar. Bon. Con. & Henr. Secunda* vero ſententia, quam tenent *Coarina p. 541. & Platel, cum aliis apud Croix loc. cit.* affirmat, & hanc ſatis probabilem puto, quia, poſito quod ſimplices Sacerdotes non habeant juriſdictionem a Chriſto, ſed ab Eccleſia, ut ſupra, hodie poſt Decretum Innocentii non præſumitur Eccleſia velle eis conferre juriſdictionem, cum ipſis expreſſa prohibeat uti tali juriſdictione.

544 „ 4. Parochi non poſſunt aſciſcere cooperatores, niſi Pa-
„ rochos, vel approbatos, ut habet *Fag. p. 2. lib. 7. num. 42.*
„ *Sanc. &c.* ex declaratione *Card.* contra *Ledeſ.* & alios. Vi-
„ de *Dian. p. 3. t. 4. reſ. 346. & Bon. d. 5. quæſt. 7. p. 4. §. 1.*

Hic dubitatur 1. An Parochus poſſit advocare Parochum alienæ Diœceſis ad excipiendas Confeſſiones ſuorum ſubditorum? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Palaus p. 13. §. 2. n. 7. Lugo d. 21. n. 21. Concina pag. 540. n. 3. Viva in prop. 16. damn. ab Alexand. VII. n. 13. Wigandt tract. 13. n. 68. R. 11.* item *Suar. Vaſq. Averſa, &c. apud Croix n. 1537.* Ratio, quia Parochus cenſetur approbatus pro tota Eccleſia, ut ſupponunt inferri ex Tridentino *ſeſſ. 23. de Regular. cap. 15.* ubi dicitur: *Nullum poſſe Confeſſiones audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale Beneficium obtineat, &c.* Hinc colligunt Parochiale Beneficium poni a Tridentino pro approbatione univerſali. *Secunda* vero ſententia, cui mihi libet adhærere, negat, eamque tenet *Barboſa in Trid. loc. cit. num. 19. N. SS. P. Bened. XIV. Notif. 86. num. 7. & Croix loc. cit. cum Laym. Garcia, Homob. & Piaſec.* Ratio, quia Parochus minime approbatur ab Eccleſia univerſali, ſed tantum ex diſpoſitione Tridentini a ſuo Epiſcopo, pro ſola ejus Diœceſi, & juxta ejus voluntatem. Et hæc ſententia magis firmata fuit ex Declaratione S. C. Concilii apud *Pitton. de Paroch. n. 814.* die 19. Januarii 1641. ubi dictum fuit: *Parochus unius Diœceſis non poteſt Confeſſiones audire ſine licentia Epiſcopi Diœceſani.* Et ex alia Declar. *apud Monacell. tom. 4. p. 16. num. 172.* die 3. Decembr. 1707. ubi ad quæſitum: *An Curati unius Diœceſis vocati a Parochis alienæ Diœceſis poſſint in iſta audire Confeſſiones abſque licentia Epiſcopi?* S. C. reſpondit: *Affirmative quoad ſubditos, negative quoad alios.*

Dubitatur 2. An Parochus vocatus ab alio Parocho ejuſdem Diœceſis poſſit in ejus Parochia Confeſſiones audire? Præter AA citatos, id affirmant *Bonac. d. 5. quæſt. 7. p. 4. §. 1. num. 23. & Croix num. 1536.* cum communiori; imo *Palaus, & Mazzotta ll. cc.* communem ſententiam vocant. Sed oppoſitam ſententiam tenet *Barboſa in Trident. d. ſeſſ. 23. cap. 15. num. 19. cum Homob. & Piaſec. in praxi Epiſcop. p. 2. cap. 1. num. 16.* ex alia Declaratione ejuſdem S. C. Concilii, quam referunt *Barb. & Piaſec. ll. cc.* ubi ad quæſitum: *An proviſus de parochiali per concurſum conſendus ſit approbatus idoneus Miniſter ad audiendas Confeſſiones in illa Diœceſi, in qua illam parochialem obtinet?* S. C. reſpondit: *Cenſeri ad audiendas Confeſſiones dumtaxat in ea Civitate, vel Oppido, ubi ſita ſit parochialis, non autem paſſim per totam Diœceſim.* Et ratio hujus ſententiæ eſt, quia (ſicut diximus) Parochus non approbatur ab Eccleſia pro Eccleſia univerſali, ſed tantum ab Epiſcopo juxta Epiſcopi voluntatem; unde niſi conſtet aliunde de diverſa voluntate Epiſcopi, Parochus cenſetur approbatus tantum pro Parochia ad quam eligitur; poteſt enim Epiſcopus aliquem judicare idoneum pro uno loco, & non pro alio. Recte vero dicunt *Bon. loc. cit. num. 12. Clericat. de pœnit. Dec. 37. num. 12.* Idque admittit Benad. XIV. *in cit. Notif. 86. num. 13.* quod ſententia oppoſita locum habere poteſt in iis locis, ubi talis adſit conſuetudo, quæ juriſdictionem bene conferre valet. Imo *Wigandt tract. 13. num. 80.* primam opinionem approbat, *ex praxi* (ut aſſerit) *variarum Diœceſum.*

545 „ 5. Qui habet poteſtatem eligendi Confeſſarium, non
„ poteſt eligere, niſi approbatum, vel Parochum.
„ 6. Ad approbationem non neceſſario requiritur exa-
„ men, modo adſit judicium prudens de ſufficientia. *Con.*
„ *Laym.* * (*Et quamvis Epiſcopus interne reprobet, valet ex-*
„ *terna approbatio ad juriſdictionem conferendam. Salm. cap.*
„ *11. de pœnit. num. 90. & 91.*) *

546 „ 7. Non ſufficit approbatio petita, & negata, ut doce-
„ tur communiter contra *Nav. Henriq. & Dian. p. 1. t. 2.*
„ *reſ. 24.* Etſi probabiliter cum prædictis docuerint *Caramuel.*
„ *& Laym.* Regulares mendicantes, ſi ab Epiſcopo repel-
„ lantur, cum manifeſte idonei ſint, & a Prælatis ſuis præ-
„ ſententur, poſſe nihilominus pro Confeſſionibus ſæcula-
„ rium exponi, ut habetur *Clementina Dudum, §. ſtatuimus:*
„ iſtud tamen privilegium *Trident.* & Urbanum VIII. anno
„ 1628. derogaſſe, notat *Lugo de pœnit. d. 21. num. 29. & 51.*
„ * (*Idemque opinio Laym. & Con. hodie improbabilis eſt;*
„ *maxime poſt Prop. 13. damn. ab Alexandr. VII. quæ dice-*
„ *bat:* Satisfacit præcepto annuæ Confeſſionis, qui confite-
„ tur Regulari Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte re-
„ probato. *Privilegium autem loquitur, quando injuſte ne-*
„ *gatur juriſdictio, non autem ſi injuſte negetur approbatio,*
„ *quæ de jure novo Tridentini hodie neceſſario requiritur, ut*
„ *recte dicunt Salm. de pœnit. cap. 11. num. 95. cum Lugo.*) *
„ Reſp. 2. Approbatio petenda eſt ab Epiſcopo, & qui- 547
„ dem proprio, ſcilicet Sacerdotis; ut intelligunt *Suarez,*
„ *Concin. Regin. Filliuc.* & alii, vel, ut probabiliter vult
„ *Vaſq.* pœnitentis. Ratio eſt, quia eſt actus juriſdictionis,
„ vel ſaltem auctoritativa declaratio; ergo debet fieri a Su-
„ periore. Porro nomine Epiſcopi etiam intelliguntur Præ-
„ lati habentes juriſdictionem Epiſcopalem, ut quidam Ab-
„ bates, & Capitulum Sede vacante, non autem Provincia-
„ les, aut Generales Ordinum. * (*Epiſcopus confirmatus,*
„ *etſi nondum conſecratus, recte poteſt approbare, quia jam*
„ *habet juriſdictionem. Secus, ſi ſit tantum electus, & non*
„ *confirmatus; vel qui Epiſcopatum renunciavit, quia tunc ju-*
„ *riſdictione caret. Salm. de pœnit. cap. 11. num. 96. cum Lu-*
„ *go & Croix lib. 6. p. 2. num. 1495.*) *

Quæritur, a quonam Ordinario habenda ſit approbatio? 548
Tres ſunt ſententiæ. *Prima* docet habendam eſſe ab Ordinario pœnitentis; quia ad illum ſpectat, cui vult, ſuas oves committere, & erga ipſas juriſdictionem concedere. Ita *Vaſq.* apud *Buſemb. hic*, qui probabile vocat: Et ita plurimi DD. apud *Suar.* ut teſtantur *Salm. de pœnit. cap. 11. num. 99.* Hinc *Salm. d. l. num. 100. circa fin.* tenent, Confeſſarium approbatum ab Epiſcopo pœnitentis poſſe excipere ejus Confeſſionem in alia Diœceſi, ſi ibi peregrinetur, ſine loci Ordinarii approbatione. Hanc *Croix lib. 6. p. 2. num. 1516.* vocat non improbabilem, ſaltem (ut ait) pro Parocho, vel Confeſſario Magnatum, qui reſpectu illorum habetur pro Parocho. Sed quoad Parochum reſpectu ſubditorum recte affirmant *Salm. d. l. c. 11. num. 55.* ex communi, & ex Decreto S. C. relato *num. 544. dub. 1.* Quoad delegatum vero etiam dicunt ex *Lugo, Suarez &c.* poſſe illum abſolvere ſubditos delegantis, ubicumque eos reperit. Et ita etiam tenet *Buſemb. dub. 3. ſequenti num. 2. cum Suar. Henr. Sanch. & aliis.*

Secunda ſententia docet, requiri approbationem ab Ordinario Sacerdotis. Ita *Bon. de pœnit. diſp. 5. quæſt. 7. pu. 4. §. 3. num. 15. & 16. Viva de pœnit. quæſt. 8. art. 3. num. 7. cum Con. & Lugo &c.* & ita *Suar. & Pal.* apud *Croix d. l. num. 1516.* Ratio, quia approbatio, cum ſit actus juriſdictionis, nequit exerceri, niſi in ſubditum. Sed *Bonac. & Viva loc. cit.* recte explicant hanc ſententiam cum *Pal.* apud *Salm. d. l. nu. 99.* & dicunt ad hoc ſatis eſſe, ſi Sacerdos approbandus, quamvis exterus, ſubditus fiat Epiſcopi approbantis ratione domicilii, vel ſaltem habitationis pro illo tempore; ita etiam *Buſemb. hic num. 2.* Et talis revera eſt praxis univerſalis.

Tertia ſententia, quam probabiliorem putant *Croix dict. num. 1516. & Cardon.* cum *Navar. Barboſ.* & pluribus aliis apud *Salmant. d. num. 96.* docet ex communi praxi fidelium approbationem petendam eſſe ab Ordinario loci, ubi Confeſſiones excipiuntur. Nec obſtat dicere, quod juriſdictio erga pœnitentes non conceditur, niſi ab ipſorum Epiſcopis. Nam hoc ipſo, quod quis velit confiteri in aliquo loco, quoad hoc ſubditus fit Ordinarii illius; Vel ſaltem hoc valet ex conſenſu univerſali, ſive concomitantia Epiſcoporum, a quibus data præſumitur juriſdictio erga proprias oves ob bonum ipſarum cuicumque Sacerdoti approbato ab Epiſcopo loci, ubi confeſſio fit. Ita *Viva de pœnit. quæſt. 90. art. 3. num. 5. in fin. Salmant. cap. 11. num. 90.* Et hæc ultima ſententia hodie eſt omnino tenenda cum *Roncaglia de Sacram. pœnit. cap. 5. quæſt. 6.* ex Bulla, *Cum ſicut*, Innocent. XII. edita anno 1700. die 19. Aprilis (relata per extenſum apud *Salmant. tract. 8. de privil. cap. 4. num. 80.*) ubi ſic ſancitum fuit: *Confeſſarios tam ſæculares, quam regulares, quicumque illi ſint, ex vi Bullæ Cruciatæ nullatenus poſſe audire pœnitentes, ſine approbatione Epiſcopi loci, in quo ipſi pœnitentes degant, & Confeſſarios eligunt: Neque ad hoc ſuffragari approbationem ſemel vel pluries ab aliis Ordinariis aliarum Diœceſum obtentam, etiamſi pœnitentes illarum Ordinariorum, qui tales Confeſſarios approbaſſent, ſubditi ſint.* Deinde Pontifex declarat alias Confeſſiones fore invalidas, & Confeſſarios ſuſpenſos &c. *reprobata tamquam falſa, & temeraria quacumque contraria opinione.* Et conſtat ex eadem Bulla Pontificem locutum fuiſſe ex Cathedra, ut oſtendunt *Salmant. loc. cit. n. 81.* Bullam Innocentii nuper confirmavit Summus Pontifex Benedictus XIV. per aliam Bullam, quæ incipit, *Apoſtolica &c.* Scribis *Mazzotta de pœnit. diſp. 2. quæſt. 1. cap. 3. §. 1.* has præfatas Bullas minime elidere probabilitatem primæ ſententiæ *Suarii &c.* ut ſupra; ait enim Bullam Innocentii emanatam fuiſſe ob querelas Epiſcoporum Portugalliæ, eo quod ſui ſubditi ſine ipſorum licentia Confeſſarios eligebant per alios Ordinarios approbatos, etiamſi iidem alicui Ordinarii repugnaſſent, vel approbationem revocaſſent. Hinc dicit mi-

nime

nime reprobatam fuiſſe ſententiam, quod Confeſſarius ſæcularis approbatus in aliquo loco poſſit abſolvere ſubditos illius in alia Diœceſi peregrinantes. Sed huic opinioni non acquieſco, nam in primis invenio Titulum illius Bullæ Innocentianæ ſic fuiſſe deſcriptum (*apud Salm. loc. cit. n.* 88.); *Sanctiſſimi Domini Noſtri Innocentii Papæ XII. Declaratio* . . . . . *cum damnatione opinionis aſſerentium facultatem hujuſmodi habere locum, etiamſi Confeſſarius non fuerit approbatus ab Ordinario Loci, in quo Confeſſiones excipi contigerit*. Nota *Loci in quo &c.* Deinde ex ipſa Bulla legitur, ut ſupra, Papam nullas declaraſſe Confeſſiones, quæ fiunt *ſine approbatione Epiſcopi loci, in quo ipſi pœnitentes degunt*. Quid clarius? Si autem adhuc cum privilegio Bullæ Cruciatæ requiritur approbatio ab Epiſcopo Loci, quanto magis ſine privilegio! Verum *Salm. num.* 111. contra *Roncaglia cap.* 1. *quæſt.* 6. dicunt oppoſitam ſententiam non eſſe hac Bulla damnatam, ſi quis privilegium haberet generis diverſi, quam Cruciatæ, puta Jubilæi, vel ſimile. Sed huic obſtat Bulla Benedicti XIV. quæ incipit, *Benedictus Deus* (*in Bullar. tom.* 3. *pag.* 262. §. 4.), ubi dicitur, quod datur facultas in Jubilæo tam ſæcularibus, quam Regularibus eligendi ſibi Confeſſarium, modo ſit ex approbatis ab Ordinario loci. Moniales vero ex eadem poſſunt ſibi eligere Confeſſarium, ſed nonniſi ex approbatis ad Confeſſiones Monialium in illo loco, quamvis pro aliis Monaſteriis.

549 „ 1. Religioſi, etiam exemti, debent approbari ab Epiſcopo loci, in quo degunt: quia illius, quoad hunc actum, ſunt ſubditi.

Et hoc certum eſt ex Brevi Innocentii X. apud *Salm. de pœnit. cap.* 11. *num.* 97. ubi Pontifex ſic ſtatuit: *Regulares in una Diœceſi approbatos non poſſe in alia Confeſſiones audire, ſine approbatione Epiſcopi illius*. Et idem ſtatuit Innoc. XIII. in Bulla *Apoſtolici miniſterii*, (confirmata a Bened. XIII. per aliam Bullam appoſitam in calce Concilii Romani), ubi dicitur: *Declaramus, Sacerdotes tam ſæculares, quam regulares qui ab Epiſcopis obtinuerint licentiam audiendi Confeſſiones limitatam vel quoad locum, vel quoad genus perſonarum, vel quoad tempus, non poſſe Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrare extra tempus, vel locum, vel genus præſcriptum, quocumque privilegio etiam in vim Bullæ Cruciatæ nullatenus ſuffragaturo*.

550 „ 2. Epiſcopus in ſua Diœceſi non poteſt approbare Sacerdotem alienum, niſi ſubditus illi, ſaltem ad tempus.

„ 3. Epiſcopus poteſt approbare per ſe, vel Vicarium generalem, vel alios quoſcumque deputatos; quia non eſt actus ordinis, ſed juriſdictionis. *(*Vide num.* 558.)*

„ 4. Approbatio poteſt fieri cum reſtrictione ad certum genus perſonarum, locum, tempus, &c. *Navar. Suarez, Vaſq.* contra *Vegam*.

„ 5. Epiſcopus peccat, ſi Sacerdoti, præſertim Regulari, idoneo, ſine cauſa ſufficienti neget approbationem. *Bonac. Vaſq. art.* 1. *d.* 3. *Card. de Lugo d.* 21. *ſect.* 3. *num.* 54. *Sanchez, &c.*

551 „ 6. Approbatio ſemel abſoluta conceſſa non extinguitur morte concedentis, ſed revocari poteſt ſine juſta cauſa: ex cauſa tamen, v. gr. mutatione morum, judicii, &c. poteſt; ut docent *Suar. Fill.* & alii. Quod ſi fiat abſque cauſa rationabili, *Contr. Suar.* & quidam alii cenſent revocationem eſſe nullam: *(*Et hanc vocant ſatis probabilem Lugo de pœnit. d.* 21. *num.* 64. *Palaus de pœnit. p.* 17. §. 4. *num.* 6. *Salm. cap.* 11. *num.* 107. *cum Dicaſt. Ratio, quia, ut dicunt, Epiſcopus non videtur poſſe auferre ſine juſta cauſa jus jam acquiſitum a Confeſſario: Excipit Fagund. apud Palaum, ſi Epiſcopus approbet pro ſuo beneplacito; ſed Palaus hoc non admittit, quia intelligendum ſemper eſt de beneplacito juſto. At hanc opinionem vix in praxi probabilem cenſeo, quia injuſtitia revocationis deberet eſſe luce clarior, & abeſſe quodcumque hallucinationis periculum; ſed hoc vix accidere poteſt, cum innumeræ poſſint eſſe cauſæ juſtæ apud Epiſcopum revocandi approbationem, quæ ignorentur a Confeſſario*;)* alii illicitam tantum, *Fill.* 1. 7. *cap.* 9. *quæſt.* 12. In dubio autem, an ex juſta cauſa revocatio ſit facta, præſumendum eſſe pro Prælato, docet *Card. de Lugo num.* 67.

552 „ 7. Ex juſta cauſa poſſunt, præſertim a ſucceſſore Epiſcopo, ad examen revocari non tantum ſæculares, ſed etiam regulares. Docent tamen quidam, Mendicantes habere privilegium, ut non poſſint revocari ab eodem, a quo ante ſunt approbati; ſed contrarium docent *Suarez, Lugo d.* 21. *num.* 61. & 62.* (*Et hæc ſententia hodie omnino tenenda, cum Alexander VII.* (*ut refert Caboſſut. T. J. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 13.) *in cauſa Andegavenſis Epiſcopi, & Regularium Societatis Jeſu, & aliorum Ordinum, ſequentem propoſitionem die* 30. *Januarii* 1659 *tanquam temerariam & erroneam damnarit, quæ dicebat*: Non poſſunt Epiſcopi limitare ſeu reſtringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad Confeſſiones audiendas, neque ulla ex parte revocare. * *Nec tenetur de tali revocatione Epiſcopus ulli rationem reddere, ut ſtatutum refert Caboſſut. T. J. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 14. *a Rege Chriſtianiſſimo cum Conſilio ſtatus Regni die* 4. *Martii an.* 1669.)* Notetur hic inſuper S. Pium V. in Conſt. *Romani Pontificis*, dixiſſe quod Regulares approbati ab Epiſcopo prædeceſſore, *ab Epiſcopo ſucceſſore examinari de novo poterunt & ſi minus reperti fuerint, reprobare*. Hæc inferunt multi AA. ut *Sylveſt. Mirand. Fagund. Cæſpeda, Nicolaus*, & alii apud Ferraris, Vicarium Capitularem non poſſe auferre facultatem Regularibus ab Epiſcopo approbatis, nec ad examen revocare, modo approbatio ab Epiſcopo data non eſſet cum clauſula, *Ad beneplacitum noſtrum*, tunc enim morte Epiſcopi expirat.

„ 8. An approbatus ab uno Epiſcopo poſſit in alia Diœceſi, ſine nova approbatione, recipere juriſdictionem, controvertunt Doctores: ac licet utraque ſententia olim videri potuerit probabilis, poſt decretum tamen Urbani VIII. 1628. apud *Lugo d.* 21. *ſect.* 8. *num.* 29. negativa omnino tenenda eſt. *(*Item hoc certum ex Brevi Innoc. X. & ex Bulla Innocent. XIII. juxta dicta num.* 549. (Vide *Averſam, quæſt.* 16. *ſect.* 8.

553 Notanda hic ultimo ſunt duo Decreta SS. Pontificis noſtri Benedicti XIV. *Sacramentum*, & *Apoſtolici muneris*, poſita in fine Libri *Num. I. & II.* quibus declaratum fuit, Confeſſarium omnino carere juriſdictione ad abſolvendum peccatum complicis turpe contra ſextum Præceptum, atque excommunicationem Papalem incurrere, ſi Confeſſionem complicis excipere audeat. Excipitur tantum caſus extremæ neceſſitatis, nimirum articuli mortis, in quo permittitur ei abſolvere complicem, modo deficiat quicumque alius, etiam ſimplex Sacerdos, qui abſolutionem impertiri poſſit; niſi nequeat alius ille Sacerdos vocari, vel accedere ſine gravi infamia, aut ſcandalo; tenetur tamen Confeſſarius complex talia pericula infamiæ, aut ſcandali avertere, ſi poteſt, ſub eadem pœna excommunicationis, licet tunc valide abſolveret, ſi non averteret.

554 Circa tale Decretum adverte I. quod nomine *peccati turpis* venit omne peccatum externum grave contra ſextum Præceptum, licet ſit ſolus tactus, ſive colloquium, ut certe dicendum ſentio cum pluribus doctis, quos conſului ſuper hoc judicio, ab aliis immerito in dubium revocato. Et idem ſentiunt *Salm. Append. de Bulla Cruciatæ, cap.* 6. *pag.* 169. *et num.* 282. contra aliquos, qui dicebant Bullam intelligendam tantum de copula conſummata. Ratio noſtra eſt, 1. quia verba generalia generaliter accipienda ſunt. 2. Quia leges etiam pœnales ſunt in ſenſu proprio & naturali interpretandæ, & in ſenſu naturali verba Bullæ: *In peccato turpi atque inhoneſto contra ſextum præceptum*, quæcunque peccata turpia ſine dubio comprehendunt. 3. Quia finis legis hujus eſt quidem removere occaſiones, non tantum copulæ, ſed omnis turpitudinis a ſanctitate tribunalis Pœnitentiæ. Contra vero non comprehenduntur peccata venialia inhoneſtatis, ſive ſint ex parvitate materiæ, ſive ex defectu advertentiæ, aut conſenſus; quia venialia non ſunt de obligatione in Confeſſione manifeſtanda; ita *Salm. ibid. num.* 277. Idem recte dicunt etiam *num.* 278. de mortalibus mere internis, vel non plene exterius ſignificatis; quapropter peccatum non eſſe reſervatum, quamvis interius fuerit grave, ſi etiam exterius grave non fuerit, ut ajunt *num.* 279. Addunt *num.* 280. ex *Suarez, Dicaſt. & Aneel.* nec reſervata eſſe mortalia dubia, ex dubio facti, vel juris, quia non videntur Superiores velle reſervare dubia, niſi expreſſe declarent; & hoc eſt juxta communem ſententiam, quam proferemus infra *num.* 600. *verſ. Quær.* I. Idem cenſent *Salm. cit. num.* 280. ſi adſit dubium, an pœnitens graviter peccaverit, licet Confeſſarius certum mortale commiſerit; quia Bulla intelligenda eſt de Complici formali in peccato mortali turpi, ut ipſi antecedenter dixerunt *num.* 241.

555 Adverte II. quod abſolutio a Confeſſario Complici impertita irrita eſt, ut ſentio, etiam quoad mortalia, quæ complex, qui nondum ab alio de peccato turpi fuerit abſolutus, ipſi confiteretur. Hoc infero ex verbis ejuſdem Bullæ ubi dicitur; *Atque ideo abſolutio nulla atque irrita omnino ſit*. Secus vero cenſeo, ſi de peccato turpi ille jam fuerit abſolutus, quia tunc ceſſat diſpoſitionis ſuſpicio, ob quam Pontifex juriſdictionem Confeſſario abſtuliſſe videtur. Addunt *Salmant. Append. cit. num.* 277. idem dicendum de peccato mortali commiſſo & legitime confeſſo ante expeditionem Bullæ, quia lex non reſpicit retro, ut docet *P. Suarez*.

556 Quæſtio autem ſit 1. an incurrat hanc excommunicationem Sacerdos, qui Complicem non abſolvit, ſed tantum in Confeſſione audit? Super hoc dubio conſului Sacram Pœnitentiariam, quæ die 9. Julii 1751. reſpondit abſolute: *Non incurri excommunicationem a prædicto Confeſſario per fictionem abſolutionis*. Et huic ſententiæ ego jamdudum adhæſi; ſed poſtea, cum percurriſſem Conſtitutionem ejuſdem Pontificis Bened. XIV. *Inter Præteritos*, pluries citatam in §. 59. oppoſitum ſatis declaratum reperi, ut patet ex ſequentibus verbis: *Non minus Sacerdoti complici, qui vel extra mortis articulum Confeſſionem excipit pœnitentis, EUMQUE ABSOLVIT, vel qui in articulo mortis ABSOLVIT, cum alius Sacerdos non deſit* . . . . . *excommunicationis majoris pœna a Nobis in citatis Conſtitutionibus impoſita fuit*.

Quæritur hic 2. an Epiſcopus ex conceſſione Tridentini in *cap. Liceat.* 6. *ſeſſ.* 24. poſſit abſolvere Confeſſarium, qui Complici in peccato turpi abſolutionem impertierit? Videtur ex una parte negandum, nam ſi Epiſcopus vel alius ab eo delegatus poſſent hunc caſum, quando eſt occultus, abſolvere, reſervatio Pontificis evaderet inutilis & eluſoria, caſus enim hic non poteſt niſi occulte accidere: Cum autem aliqua lex poſterior (ut recte ait *Fagnan. in cap. Nonnulli de Reſcript. num.* 46. *tom.* 1. *pag.* 171. *cum Oltrad.* (non poteſt habere effectum, niſi derogetur privilegio ab eodem

Supe-

Superiore prius conceſſo, per ipſam neceſſario intelligi debet facta generalis privilegii derogatio, ne lex fruſtratorie reddetur. Et idem ſentit *Diana p. 7. tract. 2. reſ. 21.* cum aliis ſic dicens: *Quod ſi clauſula* (vel aliqua lex) *generalis nequeat vera reddi, niſi in eo ſolo caſu, contra Concilium, debet hæc generica derogatio reputari pro ſpecifica, alias nullius eſſet momenti.* Attamen probabiliter videtur poſſe dici, quod, etiam ſalva facultate Epiſcopi a Concilio impertita abſolvendi hunc caſum, quando eſt occultus, reſervatio Pontificis non omnino redderetur inutilis, & eluſoria, tum quia, licet ordinarie hic caſus occultus ſit, tamen aliquando poteſt accidere quod ſit publicus: tum quia lex reſervationis ſaltem Romæ locum haberet, & in omnibus aliis locis, ubi Tridentinum non eſt receptum, & ubi nequeunt quidem Epiſcopi præfata facultate uti; ut docent communiter *Suar. de Cenſur. d. 41. ſect. 2. num. 6. Sanch. Dec. lib. 2. cap. 11. num. 2. Salm. de pœnit. cap. 13. num. 3. cum Alter. & Caſtrop. tom. 1. tract. 4. d. 4. p. 3. §. 1. num. 2. cum Barboſa, & Garzia*; quia Concilii facultas media receptione eis conceditur: non enim fas eſt, ut fruantur privilegiis, qui onera repellunt. Et idem nobiſcum ſentiunt *Salmant. Append. tract. VI. de Bulla Cruciata cap. 6. pag. 171. num. 300.* Ibique pro hac ſententia plures citant Auctores, qui ſuper Conſtitutionem *Sacramentum*, ſupra citatam recenter ſcripſerunt.

DUBIUM III.

Quid, & quotuplex ſit juriſdictio Confeſſarii, & unde eam habeat?

557 *Quid eſt Juriſdictio, & quis habeat ordinariam?*

558 *An habeat Vicarius Generalis contradicente Epiſcopo? Et qui poſſint eam delegare?*

559 *An delegatio expiret morte Delegantis?*

560 *An Heretici, & excommunicati vitandi valide abſolvant in articulo mortis?*

561 *An omnes Sacerdotes poſſint abſolvere tam in articulo, quam in periculo mortis? Et quale cenſeatur hujuſmodi periculum?*

562 *An ſimplex Sacerdos poſſit abſolvere præſente approbato? 563. In quibus autem caſibus poſſit licite abſolvere? Dub. I. An quivis Confeſſarius poſſit abſolvere moribundum a reſervatis, etiam præſente Superiore? Dub. II. An in morte, ad abſolvenda reſervata Papæ, adeundus ſit Epiſcopus? Dub. III. An teneatur moribundus petere abſolutionem a Superiore, ſaltem per literas, aut nuncium?*

564 *An excommunicatus toleratus poſſit abſolvere a venialibus? An Regulares poſſint abſolvere ſine approbatione Epiſcoporum? Et an omnes Sacerdotes ab Epiſcopo approbati poſſint Confeſſiones audire ſine licentia Parochi? 565. Qui & quomodo poſſint eligere ſibi Confeſſarium? Dub. 1. Quomodo Epiſcopi, & alii Prælati? Dub. 2. Quomodo Cardinales? Et an Parochi?*

566 *Quando habens poteſtatem delegatam poſſit eam ſubdelegare? Et quid de Delegato ad univerſitatem cauſarum?*

567 *An abſolutus in morte a reſervatis teneatur poſtea ſe ſiſtere Superiori? 568. Vide alia.*

569 *A quo poſſint abſolvi Scholares, Milites, Peregrini, &c.? Cappellani exercitus negaunt abſolvere Milites degentes in Præſidiis.*

570 *An ſufficiat facultas præſumta excipiendi Confeſſiones?*

571 *Quando liceat abſolvere cum juriſdictione dubia, vel probabili? 572. Qu. I. An error communis det juriſdictionem? 573. Qu. II. An liceat miniſtrare Sacramentum cum juriſdictione tantum probabili?*

574 *An ſit obligatio ſe confitendi Parocho?*

575 *An Regulares itinerantes poſſint confiteri cuicumque Sacerdoti?*

576 *An Moniales petentes Extraordinarium, & non obtinentes, poſſint cuique ſe confiteri?*

577 *Plura notanda de Confeſſariis Monialium. Qu. An Capellani Exercitus poſſint abſolvere Milites degentes in Præſidiis?*

557 „ Reſp. Eſt auctoritas aliqua in alium ut ſubditum, in „ quem, in foro interno, accipit poteſtatem diſtinctam „ a poteſtate Ordinis; hæc enim datur per Sacramentum „ Ordinis, & omni Sacerdoti, nec tolli poteſt; illa per „ externam conceſſionem Eccleſiæ, nec omnibus Sacerdotibus, poteſtque ab iis tolli, ac niſi adſit, invalida eſt abſolutio, ex *Trid. ſeſſ. 14. can. 7.* Eſt autem duplex: Ordinaria, & Delegata. *Ordinaria* eſt, quam habent ii, qui „ ex vi proprii officii curam animarum habent, ut Papa, „ Epiſcopus, Parochus (huc revocantur Archiepiſcopi, erga „ ſubditos ſuorum Epiſcoporum, tunc tantum, quando actu „ viſitant), Archipreſbyteri, Archidiaconi, Prælati Religionum, Vicarius perpetuus Epiſcopi, vel etiam Parochi.

558 Quæritur, an Vicarius Generalis Epiſcopi habeat juriſdictionem ordinariam etiam in foro Sacramentali, ita ut poſſit Confeſſiones audire, & aliis audiendi poteſtatem concedere? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Soto, Led. Archidiac.* & alii pauci *apud Salm. c. 11. n. 42.* Hi dicunt Vicarium in ſolis cauſis civilibus juriſdictionem habere ordinariam, in ſpiritualibus vero delegatam ab Epiſcopo. Hocque probant 1. ex eo, quod mortuo Epiſcopo, ceſſat juriſdictio Vicarii. Probant 2. ex Trid. *Seſſ. 23. c. 15.* ubi ſtatuitur nullum poſſe audire Confeſſiones niſi approbatum ab Epiſcopo. *Secunda* tamen ſententia communior & verior affirmat, eamque tenent *Azor. t. 2. l. 3. c. 43. Sylv. v. Confeſſio 1. q. 1. Fagnan. in c. Quod nobis. De Clandeſt. deſponſat. n. 45. Salm. l. c. n. 45. cum Gran. Averſa, Fill. Dic. Boſſ. & Sanch. de Matr. l. 3. d. 29. n. 15. cum Hoſt. Nav. Ang. Henr. Palac. Lop. &c.* Ratio, quia Vicarius Generalis, ſuppoſita nominatione Epiſcopi, juriſdictionem habet ordinariam tam in civilibus, quam in ſpiritualibus, non jam ab Epiſcopo, ſed a Canone, cum faciat ipſe unum tribunal cum Epiſcopo; ut habetur ex *c. 2. de Conſuetud. in 6. & c. Romana de Appellat. in 6.* Et confirmatur ex Trid. *Seſſ. 24. c. 6. de Ref.* ubi, cum voluit Concilium excludere Vicarium a facultate abſolvendi ab hæreſi, id expreſſit dicens: *Et tantum* (ideſt Epiſcopis) *non eorum Vicariis ſit permiſſum*. Ergo ſupponit Tridentinum facultates Epiſcopi, niſi expreſſe a jure reſtringantur, intelligi communicatas etiam Vicariis. Ad 1. autem reſpondetur, quod mortuo Epiſcopo ceſſat juriſdictio Vicarii, non quia ejus juriſdictio non ſit ordinaria, ſed quia deficiente Epiſcopo deſinit ipſe eſſe Vicarius. Ad 2. reſpondetur, quod ibi nomine *Epiſcopi* comprehenditur etiam Vicarius, qui (ut diximus) unum facit tribunal cum Epiſcopo.

„ *Delegata* juriſdictio dicitur, quæ legitime datur ab ha„ bente ordinariam; idque vel tacite, vel expreſſe, ut a „ Papa pro tota Eccleſia, ab Epiſcopo pro Diœceſi, a Pa„ rocho pro Parochia, hoc diſcrimine, quod Papa poſſit da„ re, invitis Epiſcopis, & Parochis, non contra. Ac licet „ exterior juriſdictio expiret morte delegantis, non tamen „ hæc interior, niſi ſucceſſor revocet, ut docent *Sanchez*, „ *Suarez, Navar. Conink.* contra *Sylv. & Vaſquez*. Vide „ *Laym. c. 10. n. 22.*

An delegatio expiret morte delegantis? Diſtingue delegationem generalem a particulari: Delegatio generalis a Papa, communis eſt ſententia, & praxis, quod non extinguitur per ipſius mortem, ex *cap. 9. de Offic. Deleg. in 6.* Ita *Salm. de Pœnit. c. 11. n. 78. Conc. p. 545. n. 25.* & alii paſſim; Niſi conceſſio facta fuerit hoc modo: *Uſque ad beneplacitum noſtrum*: vel, *Ad arbitrium noſtræ voluntatis*, & ſimili; *Salm. n. 85.* Delegatio generalis autem ab Epiſcopo, alii ſentiunt, quod ejus morte extinguatur, ſi nondum Confeſſio cœpta ſit, ut *Vaſq. Sylv. &c.* Alii cenſent non extingui, donec revocatur a Succeſſore, vel præfixum tempus labatur; ita communius & probabilius *Sanch. de Matr. l. 8. d. 28. n. 72. Pal. tr. 3. d. 4. p. 16. §. 4. n. 3. Concina p. 545. n. 26. & Salm. d. c. 11. n. 80. cum Con. Suar. Lug. Dic. & aliis.* Et hoc firmatur ex praxi, & regula generali, quod gratiæ factæ non expirant finita juriſdictione concedentis. 559

Si vero delegatio fuit in particulari, ſcil. de audienda alicujus tantum Confeſſione, recte *Salm. d. c. 11. n. 67.* cum *Sanch. Lugo &c.* tenent, quod expirat morte concedentis, niſi Confeſſio jam fuerit incœpta.

„ Porro hujuſmodi poteſtatem delegatam abſolvendi quem„ cunque a quibuſcunque peccatis, in articulo, ſeu periculo mortis (hæc enim pro eodem ſumuntur in jure, ut vid. „ *Dian. p. 3. tract. 4. reſ. 57. 71. & 72.*), habet ex jure com„ muni quivis Sacerdos, etiam excommunicatus, & degrada„ tus, ſi alius deſit. *(ut etiam ait Sanchez Dec. l. 2. cap. 13. „ n. 5. cum Zambr. & pluribus; Sed vide mox dicenda.)* 560

Quæritur I. An Hæretici, Schiſmatici, & Excommunicati vitandi poſſint abſolvere in articulo mortis, ſi alius deſit? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Navar. Man. c. 27. n. 272. Sanch. Dec. l. 2. c. 13. n. 5. & Salm. c. 11. n. 20. cum Suar. Vaſqu. Palud. Lugo, Soto, Sylv. &c.* Et probant ex Tridentino *Seſſ. 14. cap. 7.* ubi dicitur: *In Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis; atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis & cenſuris abſolvere poſſunt*. *Secunda* vero ſententia ſequenda negat, & hanc tenet *S. Th. 2. p. q. 82. art. 7. ad 2.* ubi loquens de prædictis abſciſſis a communione Eccleſiæ, dicit: *Poſſunt licite baptizare in articulo mortis, in nulla autem caſu licite poſſunt Euchariſtiam conſecrare, vel alia Sacramenta conferre*. Nec obſtat quod S. Doctor dicat, *non licite*, non autem invalide; nam illicite in noſtro caſu idem eſt, ac invalide, ſi enim poſſet excommunicatus vitandus infirmo in articulo mortis valide miniſtrare Sacramenta, teneretur utique ea miniſtrare (præſertim Sacramentum pœnitentiæ) ex præcepto Divino, & Naturali, cui non poſſet obſtare præceptum humanum Eccleſiæ. Idem dicunt *Fagnan. in c. Non eſt vobis, de Sponſal. &c. per totum. Petrocorenſ. t. 4. p. 158. q. 8. Auctor apud Croix de Offic. Confeſſ. l. 1. c. 1. v. Dico 3. Conc. p. 576. n. 21.* (qui hanc probabiliorem vocet, licet contrariam putet non improbabilem), & alii plures ut infra, qui ſcripſerunt ante Concilium, quo tempore ipſe *Navarrus l. c.* fatetur noſtram ſententiam fuiſſe communem. Ratio quia (ut diximus *n. 562. v. Id. clarius.*) Concilium in *cit. cap. 7.* minime loquitur de ſimplicibus Sacerdotibus, ſed de carentibus juriſdictione in caſus reſervatos, qua non carere declarat in articulo mortis; tum quia Tridentinum (ut *ibid.* probavimus) ibi non condidit jus novum, ſed tantum jus antiquum Eccleſiæ approbavit: Ante autem Concilium, ut probat *Fagnanus*, & ipſe *Navarrus* fatetur, communis erat ſententia, quod præciſi ab unitate Eccleſiæ abſolvere non poſſent. Et ita declaravit S. C. Generalis Concilii apud *Fagn. n. 2.* ubi ſic habetur: „ (Quæſitum „ fuit

„ fuit ab Epiſcopo Valentinenſi, an Pœnitentes in articulo „ mortis poſſit in caſibus reſervatis abſolvere quilibet Sacerdos „ excommunicatus & denunciatus? S. C. Generalis cenſuit „ non poſſe, quia communis videtur illa ſententia, quod ta- „ les excommunicati non poſſint abſolvere etiam in hoc caſu „ neceſſitatis; ita *Mag. Sent. S. Thom. Ricch. S. Anton. Sco- „ tus, Durand. Turrec. &c.* contra *Palud. Sylveſt. & Soto*. „ Nec obſtat *c. 7. de Caſuum reſervatione*, qui debet intelli- „ gi de omnibus Sacerdotibus in unitate Eccleſiæ viventi- „ bus: referendumque (*nota*) ad eos Sacerdotes de quibus „ *eod. c. 7.* in prima & ſecunda parte agitur, qui habent vel „ ordinariam vel delegatam poteſtatem,),. Huculque verba Declarationis. Unde ait *Fagnanus*, quod DD. poſt Concilium ideo oppoſitam ſententiam tenuerunt, quia ignorarunt præfatam Declarationem S. Congregationis Concilii. His tamen non obſtantibus, recte dicit *Continuator Tournely*, quod in hoc caſu bene poterit Sacerdos hæreticus, vel excommunicatus vitandus (abſente alio) abſolvere Moribundum ſub conditione, quia in extrema, vel urgenti neceſſitate ex communi ſententia Doctorum, ut diximus *n. 482. verſ. Sed dices, cum Juvenino, Sanch. Carden. Soto, Nav. Croix*, & aliis, licitum eſt uti opinione adhuc tenuis probabilitatis. Advertendum inſuper eſt, quod *P. Lucius Ferraris* in ſua *Biblioth. verb. Moribundus*, advertit, quod P. Franciſcus Campioni in *Inſtruct. ad Conf. cap. 41. n. 12.* refert ex Card. Albitio *part. 1. de Inconſt. in Fide. cap. 13. & 19.* quod prædicta Declaratio Sacræ Congregationis Conc. adducta a Fagnano non reperitur in Concilii Regeſtis: ſignum, quod vel non emanarit, vel expuncta fuerit, uti contraria communi ſententiæ, occaſione cujuſdam Epiſcopi, cui reſpondenti affirmative objecta fuit doctrina Fagnani; at dubio delato ad Innocentium XI. hic juſſit ſupprimi quæſtionem, nec amplius dubitari Moribundum in defectu alterius Sacerdotis valide & licite poſſe abſolvi ab Excommunicato vitando, Degradato, aut Hæretico.

361 Quæritur II. An quilibet Sacerdos poſſit abſolvere a quibuſcumque peccatis, & cenſuris non ſolum in articulo, ſed etiam in periculo mortis? Negant *Canus Relect. p. 5. pag. 145. & Soto, Cov. Graff. & Ledeſm. apud Salm. cap. 11. n. 23.* Sed verius & communius affirmant *Suar. d. 26. R. 4. n. 43. Sanch. Dec. lib. 2. c. 13. n. 1. Pal. p. 13. n. 7. & Salm. n. 24. cum Nav. Sylveſt. Lugo, Bon. Palud. Vaſqu. Vill. Trull.* & aliis. Ratio, quia in hac materia pro eodem accipitur articulus, & periculum, ut patet ex *c. Si quis ſuadente 29. cauſ. 17. qu. 4.* ubi: *Nullus Epiſcoporum illum præſumat abſolvere, niſi mortis urgente periculo*. In tali enim periculo quiſque exiſtens in mortali eodem modo tenetur confiteri, ac ſi eſſet in articulo. Conſentit *Concina p. 542. n. 15.* modo tale periculum ſit adeo grave, ut vix diſtingui certo poſſit ab articulo: ſed verius ſufficere videtur, quod adſit prudens timor mortis ex illo periculo eventuræ.

Tale autem periculum cenſetur adeſſe in prælio, in longa navigatione, in difficili partu, in morbo pericoloſo, & ſimilibus, ut *Sanchez l. c. num. 9. Salm. d. 1. n. 28.* Idem de eo, qui eſt in periculo probabili incidendi in amentiam, *n. 27.* Idem de captivis apud Infideles cum exigua ſpe libertatis, ſi credantur nullos alios Sacerdotes habituri; Vide *ib.*

362 Quæritur III. An Sacerdos ſimplex poſſit pœnitentem abſolvere moribundum, etiam præſente Confeſſario approbato? *Prima* ſententia communiſſima negat, & hanc tenent *Sanch. Dec. l. 2. c. 13. n. 7. Suar. d. 26. ſect. 4. nu. 4. Molina de Juſt. t. 4. d. 63. Azor. to. 1. l. 8. c. 19. qu. 5. Bon. qu. 7. p. 1. n. 10. Carden. in 2. Criſi d. 2. n. 424. Antoine p. 528. qu. 3. Pal. p. 13. n. 8. Lugo d. 18. n. 24. cum Sylveſt. Soto, Arm. Cov. Roſel. Graff. &c. Mazzotta to. 3. pag. 393. dub. 2. cum Vaſq. Con. & Laym. ac Salmant. c. 11. n. 30.* cum pluribus aliis. Probatur ex Tridentino *Seſſ. 14. c. 7.* ubi dicitur: *Pie admodum, ut hac occaſione aliquis pereat, cuſtoditum ſemper in eadem Eccleſia Dei fuit, ut in articulo mortis nulla ſit reſervatio; Atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis abſolvere poſſunt. Extra quem articulum Sacerdotes, cum nihil poſſint in caſibus reſervatis, id unum pœnitentibus perſuadere nitantur, ut ad Superiores & legitimos Judices pro beneficio abſolutionis accedant.* Ex quibus verbis duplex colligitur ratio pro hac ſententia. Prima, quia, cum ibi dicatur, *cuſtoditum ſemper in Eccleſia fuit*, infertur, Concilium non conſtituiſſe jus novum, ſed tantum antiquam Eccleſiæ conſuetudinem declaraſſe & approbaſſe, nempe quod Sacerdotes ſimplices tunc ſolum abſolverent, quando deeſt copia Confeſſarii approbati; hancque antiquam conſuetudinem probant AA. citati ex *c. Presbyter 26. quæſt. 6. c. Inter cunctas §. Incendiarii de Privil.* & aliis textibus. Secunda ratio, quia ideo Eccleſia in articulo mortis omnibus Sacerdotibus facultatem præbet abſolvendi a quibuſvis peccatis, quia tunc extrema urget neceſſitas, & Eccleſia eis juriſdictionem confert, *ne aliquis pereat*; et hæc ratio ceſſat, quando adeſt Sacerdos approbatus. Et *Molina l. c.* teſtatur ita declaratum fuiſſe a Gregor. XIII.

Secunda vero ſententia affirmat, & hanc tenent *Sa v. Abſolutio n. 3. Sayr. Dec. et. Nav. Conſ. 15. aut 23. de Pœnit. Barboſa in Trident. l. c. n. 12. cum Vega, Led. Reg. Valer. Henob. Boſſ. &c.* item *Comit. Henr. Vill. Angles, Conrod. Diana, Marchin. &c. ap. Lugo d. 18. n. 23.* Atque probabilem putant *Viva quæſt. 8. art. 2. n. 5. Sporer n. 725. Elbel n. 628. & Lugo l. c.* ubi improperat *Tuerinum*, qui vocat eam improbabilem, & damnatam a Gregor. XIII. nam ait *Lugo*, quod de enunciata Declaratione non conſtet authentice, & proinde ſic loquitur: *Certe ſententia quam tot & tam graves DD. tenent, negari non poteſt quin probabilis ſit, præſertim cum fundetur in verbis Tridentini, quæ non facile explicari poſſunt ab Adverſariis.* Ratio igitur hujus ſententiæ eſt, quia a Concilio videtur indiſtincte conceſſa omnibus Sacerdotibus poteſtas abſolvendi tempore mortis ad ſalutem Animarum faciliorem reddendam, verbis illis: *Atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis abſolvere poſſunt.* Ubi autem lex non diſtinguit (commune axioma eſt), nec nos diſtinguere debemus. Neque ex ullo texto dicunt compertum haberi, quod ex antiqua conſuetudine prohiberentur ſimplices Sacerdotes abſolvere moribundos præſente approbato; textus enim oppoſiti (ut ajunt) non loquuntur de abſolutione Sacramentali, ſed de reconciliatione publicorum pœnitentium cum Eccleſia; aut ſane id aſſerunt de abſolutione cenſurarum reſervatarum, quæ (ut infra dicetur) nequeunt utique abſolvi ab inferiore, præſente Superiore.

His tamen non obſtantibus puto non recedendum a prima ſententia, ob auctoritatem Ritualis Romani (*de Sacr. Pœn. ſub initio*), ubi ſic dicitur: *Sed ſi periculum mortis immineat, approbatuſque* (nota) *deſit Confeſſarius, quilibet Sacerdos poteſt a quibuſcumque cenſuris & peccatis abſolvere.* Poſſunt igitur ſimplices Sacerdotes abſolvere, *ſi deſit approbatus Confeſſarius*; ergo non poſſunt, ſi adſit approbatus. Quo inſuper Rituale clare videtur aſtruere hanc fuiſſe priſcam Eccleſiæ conſuetudinem, dum Paulus V. in ſua Bulla, per quam hoc Rituale approbat, dicit: *Reſtabat, ut uno volumine comprehenſi ſacri & ſinceri Catholicæ Eccleſiæ Ritus, qui in Sacramentorum adminiſtratione ſervari debent, Apoſtolicæ Sedis auctoritate prodirent.* Deinde aſſerit ſe *receptos & approbatos Catholicæ Eccleſiæ Ritus ſuo ordine digeſtos conſpexiſſe*; Tandem ſic concludit: *Hortamur in Domino Patriarchas, Epiſcopos, Parochos, &c. ut in poſterum Eccleſiæ Romanæ conſtituto Rituali in ſacris functionibus utantur, & in eo tanti momenti, quæ Catholica Eccleſia, & ab ea probatus uſus antiquitatis* (nota) *ſtatuit, inviolate obſervent.* Ergo hoc quod præſcribitur in Rituali de abſolutione moribundi, ſatis declarat Pontifex *a probato uſu antiquitatis* ſtatutum fuiſſe. Accedit Catechiſmus Rom. *de Pœnit. §. 55.* ubi ait, Concilium docere, quemlibet Sacerdotem poſſe abſolvere ab omni peccato & cenſura, *ſi mortis periculum immineat, & proprii Sacerdotis* (nota) *facultas non detur.*

Id clarius & fortius probatur ex eo quod præfata verba Tridentini, *Atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis & cenſuris abſolvere poſſint* (ut recte dicunt *Fagnan. in c. Non eſt vobis de Sponſal. &c. n. 4. Petrocor. t. 4. pag. 158. quæſt. 8. & Auctor ap. Croix in princ. de Offic. Confeſſ. l. 1. c. 1. in fine, v. Dico 2.*), non jam referuntur ad quoſcumque Sacerdotes, ſed ad eos tantum, de quibus antecedenter loquitur Concilium, nempe de illis qui *ordinariam aut ſubdelegatam habent juriſdictionem*. Et hoc declaravit S. C. Generalis Concilii apud *Fagnan. l. c. num. 2.* ubi dixit: *Caput 7. Tridentini de caſuum reſervatione referendum ad eos Sacerdotes, qui habent ordinariam vel delegatam poteſtatem.* Ergo omnino dicendum eſt, Concilium in hoc puncto non condidiſſe jus novum, ſed tantum antiquam Eccleſiæ conſuetudinem declaraſſe, nempe quod *nulla ſit reſervatio in articulo mortis*, reſpectu ad ſolos Sacerdotes qui ordinariam vel delegatam poteſtatem abſolvendi habent. Quod autem ſimplices Sacerdotes (exceptis excommunicatis vitandis, hæreticis, & ſchiſmaticis, ut diximus *n. 561.*) poſſint valide, & licite abſolvere in articulo mortis ab omnibus peccatis, & cenſuris, id non habetur ex Tridentino, ſed aliunde, nempe ex *c. Presbyt. 26. qu. 6.* item ex Rituali Rom. & ex Declaratione ejuſdem S. C. Concilii apud *Fagnan. l. c. n. 6.* & ex communi Eccleſiæ conſuetudine.

Probabiliter tamen ſimplices Sacerdotes poſſent abſolvere 363 tempore mortis, etiam præſente Confeſſario approbato, in ſequentibus caſibus: I. Si approbatus nollet vel non poſſet audire Confeſſionem, quia tunc idem accideret ac ſi deeſſet; ita communiter *Sanchez Dec. l. 2. c. 13. n. 8. Lugo d. 18. n. 31. Renzi c. 4. qu. 11. & Salm. c. 11. n. 33. cum Averſa.* II. Si approbatus ſit nominatim excommunicatus vel ſuſpenſus, quia tunc præferendus eſt ſimplex Sacerdos; *Sanch. l. c. n. 10. Suar. d. 26. ſect. 4. n. 4. Renzi l. c. cum Hurt. & Mazzotta t. 3. p. 397. dub. 1. cum Bonac.* Et hoc eſt certum juxta dicta *n. 560.* III. Si approbatus eſſet alienæ Diœceſis, quia iſte reſpectu ad infirmum minime dicitur approbatus; ita probabilius *Lugo d. 18. n. 37. Salmant. c. 11. n. 40. cum Trull.* item *Henr. Averſa, & Diana apud Croix n. 1563.* contra *Suar. l. c. & Sanchez d. num. 16. cum Zambrano.* IV. Si moribundus ita horreret manifeſtare ſua crimina Confeſſario approbato, ut eſſet in periculo confitendi ſacrilege, tunc enim Sacerdos ſimplex bene poſſet eum abſolvere adhuc præſente approbato; quia hoc valde conſonum videtur benignitati Matris Eccleſiæ, *ne hac occaſione aliquis pereat*, ut dicitur in Tridentino; forte enim poterit accidere quod approbatus ſit inimicus, conſanguineus, aut objectum peccati, & tunc non cenſetur Eccleſia in tanta neceſſitate velle infirmum obligare ad ei tantum ſe confitendum; ita probabiliter *Mazzotta l. c. cum Croix, ex D. Thoma, & Sporer p. 260. n. 725.* Qui idem cenſet procedere, ſi infirmus non poſſet confiteri approbato ſine magna difficultate aut incommodo, vel ſi ille ſimplex Sacerdos eſſet ei manifeſte ma-

ga

Digitized by Google

gis idoneus ac utilis futurus quam Parochus ruſticus. V. Si Confeſſarius approbatus ſuperveniet jam incepta Confeſſione cum Sacerdote ſimplici, quia tunc compleri debet judicium jam inceptum; ita communiter *Sanchez d. c. 13. n. 15. Lugo d. 18. n. 33. Mazzotta l. c. Renzi c. 4. q. 12. Croix l. 6. p. 2. n. 1562. cum Sylv. & Salm. c. 11. n. 34. cum Gran. Henr. Diana, Averſa, Prepoſ. Trull. &c.* Hinc probabiliter dicunt *Sanchez n. 16. Renzi quæſt. 13. & Salm. n. 35. cum Lugo, Diana, & Averſa*, quod ſi Confeſſio facta Sacerdoti ſimplici fuerit invalida, etiam ſuperveniente approbato, bene poterit infirmus primo Sacerdoti confiteri, quia revera ille habuit juriſdictionem ad priorem Confeſſionem, quæ non cenſetur finita, cum invalida fuerit abſolutio impertita. VI. & ultimo, caſu quo Sacerdos approbatus fuiſſet complex infirmi in peccato turpi, tunc omnino debet præferri Sacerdos ſimplex, juxta dicta n. 553.

Recte tamen *Lugo, & Renzi ll. cc. ac Salm. n. 36. cum Averſa* excipiunt caſum, quo moribundus eſſet innodatus excommunicatione reſervata, tunc enim deberet, quamvis Confeſſionem incœperit, prius obtinere abſolutionem a cenſura, ſi Superior ſit præſens & poſtea Confeſſionem perficere. Item hic advertendum, quod ſi pœnitens jam receperit abſolutionem a ſimplici Sacerdote, & poſtea recordetur alicujus peccati, superveniente approbato, tenetur huic confiteri, cum illa ſit nova Confeſſio, ita communiter *Sanchez n. 15. in fine cum Zambr. Suar. d. 23. Se. 1. n. 2. Salm. n. 37. Renzi quæſt. 12. cum Trull. Diana, & aliis.*

Dubitatur I. An, præſente Superiore, poſſit quivis Confeſſarius moribundum abſolvere a peccatis, & cenſuris reſervatis? Sic diſtinguendum: Quoad peccata reſervata, verius puto cum *Antoine p. 528. v. Porro, & Auctore de Offic. Confeſſ. apud Croix l. c. c. 1. quæſt. 25. &c.* (contra *Roncaglia c. 1. q. 3. R. 1.*) bene poſſe inferiorem ab eis abſolvere, quia in articulo mortis omnis ceſſat reſervatio, *ne hac occaſione aliquis pereat*, ut declaravit Tridentinum. Ea quo recte inferunt *Lugo d. 18. n. 38. Suarez d. 26 ſect. 4. nn. 4. Sanchez Dec. lib. 2. d. 13. n. 10. cum Zamb. & Salm. cap. 11. n. 39. cum Averſa*, quod ſi infirmus habeat peccata reſervata, & adſit Confeſſarius approbatus, non poterit eum abſolvere Sacerdos ſimplex; nam licet Confeſſarius ille non habeat facultatem ſuper reſervatis extra articulum mortis, in articulo tamen bene habet, quia tunc (ut diximus) omnis reſervatio ceſſat.

Secus vero dicendum cenſeo quoad cenſuras reſervatas, quia pœnitenti ipſi innodato tenetur Confeſſarius onus ſacultare imponere, ut elapſo periculo mortis, ſe præſentet Superiori; juxta dicenda n. 567. Ergo ſi infirmus poteſt illo tunc ante abſolutionem ſe ſiſtere Superiori, utique tenetur prius abſolutionem a cenſuris obtinere, ut deinde poſſit a peccatis abſolvi. Utrum autem teneatur eo caſu adire Superiorem per literas vel Confeſſarium? vide in Dubio ſequenti. III.

Dubitatur II. An occurrente periculo mortis, in caſibus Pontifici reſervatis, ſi non poſſit adiri Pontifex, adeundus ſit Epiſcopus? *Prima* ſententia, quam tenent *Suar. d. 30. Sect. 3. n. 4. Mol. tom. 4. de Juſt. d. 63. n. 6. & Sanchez Dec. l. 2. c. 13. n. 9. cum Henr.* diſtinguit & dicit, quod ſi caſus ſit occultus, tunc omnino adiri debet Epiſcopus, quia Epiſcopi jure ordinario (ut recte probat *Sanchez cap. 11.*) poſſunt abſolvere a reſervatis occultis ex conceſſione Tridentini in *c. Liceat 6. ſeſſ. de Reform.* Secus vero ſi caſus eſſet publicus, quia tunc, excepta percuſſione Clerici ex *c. Eu noſcitur, & c. De cætero. De Sent. excom.* 2. ubi expreſſe præcipitur adeundum eſſe Epiſcopum, ſi nequeat adiri Pontifex; in aliis vero caſibus non eſt obligatio adeundi Epiſcopum, eo quod in reſervatis Pontifici Epiſcopi nihil poſſunt; e converſo, cum in morte omnis ceſſet reſervatio, tunc æquales ſunt Epiſcopus & quivis alius Confeſſarius. Sed contradicunt communius *Navar. c. 27. n. 81. Pal. de Conſur. d. 1. p. 11. §. 5. n. 6. cum Sayr. Ugol. Hurt.* & communi ut aſſerit, ac *Salmant. eodem tit. c. 2. n. 63. cum Con. Avila, Cornejo &c.* etiam communiter, quia (ut ajunt) præfatus textus in *c. Eu noſcitur*, extenditur ad abſolutionem cujuslibet cenſuræ Papæ reſervatæ, cum eadem ratio urgeat. Unde præſente Epiſcopo nequit Confeſſarius abſolvere a caſibus Papæ reſervatis, quia omnes caſus a Papa reſervantur propter cenſuram, & cenſuræ reſervatæ nequeunt ab inferiore abſolvi præſente Superiore, ut mox ſupra probavimus in Dub. præcedenti. Sed hoc non obſtante, non puto improbabilem primam ſententiam. Dixi, *præſente Epiſcopo*, nam ſi abſit, vide dicenda in Dubio ſequenti.

Dubitatur III. An quilibet Confeſſarius poſſit abſolvere moribundum a cenſuris reſervatis, ſi poſſit peti facultas a Superiore per literas, vel internuncium? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Bonac. de Cenſur. t. 2. d. 1. q. 3. p. 3. n. 5. cum Zambr. & Croix l. 6. p. 2. n. 1697. cum Suarez, Lugo, & Averſa.* Ratio, quia cum hujuſmodi infirmus bene ſatisfacere poſſet ſuæ obligationi, impetrando abſolutionem per procuratorem, aut literas (quod enim quis per alium facit, cenſetur per ſeipſum facere), ad id tenetur. *Secunda* vero ſententia communior & probabilior affirmat, & hanc tenent *Azor. l. 8. c. 19. q. 5. Sporer n. 750. Viva in Prop. 7. Alex. VII. n. 8. Sanchez Dec. l. 2. c. 13. num. 14. cum Henr. Val. & Cord. Con. d. 14. n. 241. Diana p. 5. tr. 9. R. 6. Pal. de Cenſur. d. 1. p. 2. §. 5. n. 6. Salm. eodem tit. c. 2. n. 65. cum Cornejo, & Avila*, item *Carden. Tamb. Dicaſt. & Stoz apud Croix l. c.* Ratio, tum quia in hoc adeſt manifeſtationis periculum, quod non videtur tam remotum,

ut ſupponunt Adverſarii, cum plures poſſint accidere caſus, quibus notitia peccati pateſieri poteſt; tum quia in *c. Quamvis de Sentent. excomm.* dicitur impeditus, quicunque *quolibet impedimento Canonico* retrahitur, quominus Romanum Pontificem poſſit adire. Hinc *Nav. Man. c. 27. n. 90. ad 5.* item *Henr. & Ugol. Sayr. apud Sanch.* dicunt reputari legitime impeditum qui perſonaliter Superiorem nequit adire, etiamſi per procuratorem valeat. Et Auctor apud *Croix de Offic. Confeſſ. cap. 1. quæſt. 25.* eodem modo excuſat infirmum eo caſu ab accerſendo Superiorem, ſi in hoc ſua fama periclitaretur.

„ Ex conſuetudine quivis toleratus abſolvere poteſt a ve- 564
„ nialibus, & mortalibus alias confeſſis. * (*Sed hoc hodie re-*
„ *probatum eſt, ut vidimus n. 560.*) * Ex privilegio. Re-
„ ligioſi Mendicantes quoſvis fideles abſolvere poſſunt, juxte
„ tenorem ſuorum privilegiorum. * (*Modo tamen non ſint*
„ *revocata per Concilium Tridentinum in ſeſſ. 23. c. 15. ubi*
„ *ſancitum fuit*, nullum Regularem poſſe Confeſſionem ſæcu-
„ larium etiam Sacerdotum audire, niſi ab Epiſcopis appro-
„ bationem obtineat, privilegiis & conſuetudine non obſtan-
„ tibus. *Hinc damnata fuit Prop. 36. ab Alexan. VII. quæ dice-*
„ *bat*: Regulares poſſunt in foro conſcientiæ uti privilegiis ſuis,
„ quæ expreſſe ſunt revocata per Concilium Tridentinum.) *

„ Ex conceſſione Ordinarii directa quicunque Sacerdos ap-
„ probatus, cui ille committit. * (*Unde Fideles libere ſe*
„ *poſſunt confiteri cuicunque Confeſſario approbato. Ita com-*
„ *muniter Pitton. de Confeſſ. n. 370. Mazz. to. 3. p. 193 &*
„ *Bon. de Sacr. d. 5. q. 5. Se. 2. p. 4. n. 35. cum Sa, Con.*
„ *Val. & communi; idque fuſe probat Bened. XIV. Notif. 18.*
„ *n. 9. Et hoc etiam tempore Paſchali, & invito Parocho, ut*
„ *Mazz. & Papa Bened. Illud enim quod dicitur in c. Omnis*
„ *de Pœnit. & Rem. quod fideles debeant confiteri ſemel in*
„ *anno* proprio Sacerdoti, *intelligendum* (*ut aiunt Gloſſa,*
„ *& Fagn. in c. Ne pro. de Pœnit. ac Cabaſſ. l. 3. c. 8. n.*
„ *9.*) *omni Sacerdoti, qui ab Ordinario eſt approbatus. Et*
„ *hoc ſaltem ex præſenti univerſali conſuetudine hodie certum*
„ *eſt, quicquid Antiqui aliter dixerint. Hinc S. C. Epiſc. die*
„ *3. Apr. 1584.* (*ap. Pitton. de Confeſſ. n. 361.*) *ſic reſol-*
„ *vit*: Decretum Epiſcopi in quo habetur, quod nullus Con-
„ feſſarius etiam ab Ordinario approbatus poſſit tempore Pa-
„ ſchali Confeſſiones alicujus audire ſine licentia proprii Cu-
„ rati, nullo modo eſt obſervandum, cum ſatis valde faciat
„ pœnitens, deferendo Parocho fidem Confeſſionis auditæ a
„ perſona approbata.) *

„ Denique ex indirecta is, qui audit eum, qui habet po-
„ teſtatem eligendi Confeſſarium; Quales ſunt, ex jure,
„ Epiſcopi omnes, etſi ſint tantum titulares: Item ſuperio-
„ res Epiſcopis, ut Archiepiſcopi, &c. item Prælati iis in-
„ feriores exempti, ut Abbas exemptus (non tamen Ab-
„ batiſſa), Generalis, Provincialis, Prior, ſalvis tamen
„ Privilegiis Ordinem. Vide Dian. p. 4. tr. 4. R. 1. & 2.
„ Ex conſuetudine, Cardinales, qui etiam domeſticis de
„ Confeſſore providere poſſunt: Item Paſtores, imo in mul-
„ tis locis etiam cæteri Sacerdotes ſæculares, ut docent *Va-*
„ *lentia, Sa, Suarez d. 27. ſect. 3.* Religioſi tamen tenen-
„ tur eligere tales, quales illis permittunt ſtatuta: Item Re-
„ ges, & Principes, quorum autem privilegium ad familiam
„ non extenditur: denique domeſtici Pontificis. Ab homine
„ eam habent, quibus ſive Pontifex, ſive Epiſcopus, ſive
„ Parochus conceſſit. * (*Sed vide dicta n. 544.*) *

Dubitatur hic 1. An Epiſcopi poſſint eligere ſibi in Con- 565
feſſarium quemcumque Sacerdotem? Videbatur olim affirmandum ex *c. fin. Ne pro dilatione de Pœnit. & Rem.* ubi dicitur: *Permittimus Epiſcopis, & aliis Superioribus, necnon minoribus Prælatis exemptis, ut etiam præter ſui Superioris licentiam providum & diſcretum ſibi poſſint eligere Confeſſorem.* Sed declaravit S. C. *apud Fagn. in d. c. n. 62.* id tantum intelligi, quod Epiſcopi (intellige quoad Epiſcopos, ſi ſint extra Diœceſim, nam intra poſſunt quidem cuique Sacerdoti facultatem impertire), & alii ut ſupra, poſſint ſibi eligere Sacerdotem ſubditum, aut Parochum, aut alium approbatum a proprio Ordinario (nota *proprio*, id eſt ab Ordinario domicilii Sacerdotis, ut explicat *Lugo d. 21. n. 39. & 42.*). Et idem poſtea confirmavit Gregorius XIII. 1. Dec. an. 1582. ut referunt *Fagn. l. c. & Pitton. de Confeſſ. n. 350.* Nomine autem *Prælatorum exemtorum*, veniunt Referendarii, Auditores Rotæ, Protonotarii Apoſtolici, & alii Prælati Curiæ Romanæ, necnon Prælati Regulares, & Abbates, & alii Superiores locales immediati; ita *Suar. d. 27. ſect. 2. ex n. 8. Lugo d. 19. n. 4. Diana p. 2. tr. 2. de dub. Regul. & Renzi t. 1. p. 537. quæſt. 10.*

Dubitatur 2. An Cardinales poſſint eligere Confeſſarium ſibi & Familiæ? Affirmant generaliter *Alphonſus de Leone, & Diana ex Lugo ap. Renzi to. 1. p. 537. qu. 10.* Sed hoc admittendum eſt tantum in Urbe, nam extra non poſſunt, cum non alio gaudeant quam privilegio Epiſcoporum mox ſupra declarato, ut recte probat *Fagn. in d. c. fin. n. 53. & 65.* Nec cenſendum tenere oppoſitum *Lugo d. 9. n. 5. & Suar. d. 27. ſect. 2. n. 6.* ibi enim nihil aliud aſſerunt, niſi quod Cardinales comprehendantur in citato *cap. fin.* Concedit autem *Fagnan. n. 66* quod Cardinales poſſint ſecum conducere Confeſſarium approbatum in Urbe; Et idem dicit de Epiſcopis *n. 70. cum Hoſtienſi.*

An autem Parochi poſſint ſibi eligere Confeſſarium? Omnino negandum ex Prop. 16. damn. ab Alex. VII. quæ dicebat: *Qui Beneficium curatum habent, poſſunt ſibi eligere in*

Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario. Dicunt autem *Wigandt tr. 13. n. 80. Sporer p. 257. n. 705. & Elbel p. 289. n. 299.* quod Parochi ex conſuetudine poſſint confiteri Sacerdoti curato, vel approbato etiam alienæ Diœceſis: Et hoc quidem non videtur reprobandum, ubi revera adeſt talis conſuetudo, quia tunc adeſt tacitus conſenſus Epiſcoporum.

566 „ 1. Qui habet poteſtatem delegatam, non poteſt eam ſubdelegare alteri, cum diverſa ſit poteſtas utendi juriſdictione, & eam delegandi. Excipitur 1. niſi hoc ipſum conceſſum ſit. 2. niſi ſit delegatus ad univerſitatem cauſarum, ut v. gr. ſi cui committeretur officium Parochi abſentis, vel nondum ſacerdotis; talis enim aliqua exercitia juriſdictionis, alteri ex præſumpta voluntate Ordinarii ſubdelegare poſſet, non tamen integrum officium, V. *Laym. hic l. 5. t. 6.* Generaliter igitur loquendo, nequit Delegatus ſubdelegare, niſi id expreſſe ſibi ſit conceſſum. Excipitur 1. ſi quis eſſet delegatus a Principe. Sed hoc intelligitur (ut explicant *Laymann de Pœnit. c. 10. n. 14. & Caſtrop. eod. tit. D. unic. p. 13. nu. 15.*) cum delegatio facta eſt tamquam per officium; non vero ſi eligitur perſona propter ſuam peritiam, aut ſi ei committitur alicujus cauſæ executio. Excipitur 2. ſi quis eſt delegatus ad *univerſitatem cauſarum*, quamvis non a Principe. Sed in hoc etiam oportet diſtinguere cum *Laymann loco cit. n. 12. v. Duobus*, duplici modo poſſe alicui delegari juriſdictionem ad univerſitatem cauſarum: primo modo, cum ei committitur aliquod officium, cui annexa eſt juriſdictio, idque currit etiamſi officium non ſit proprium, ſed Vicarii, v. gr. Viceparochi, ſeu Vicerectoris pro Parocho abſente, aut non adhuc Sacerdote: hujuſmodi Vicarius bene poteſt juriſdictionem ſuam ſubdelegare: non quidem totam, ſed pro una vel altera cauſa, ut communiter DD. docent; quia tunc non tantum huic commiſſum eſt exercitium Parochi, ſed etiam Parochi officium, cui competit non ſolus uſus, ſed adhuc delegatio juriſdictionis; *ita Sanch. de Matr. l. 3. d. 31. num. 11. & 15. cum Sylv. Cov. Lop. Abb. &c. Laym. loco cit. n. 10. Pal. loco c. n. 16. cum Henriq. & aliis, ex D. Thoma quodlib. 12. art. 31.* ubi ait: *Vicarius non poteſt totam ſuam poteſtatem communicare, ſed poteſt partem.* Secundo modo, cum alicui delegatur, non officium, ſed juriſdictio, velut privilegium perpetuo annexum ſuo officio, aut dignitati; tunc enim talis juriſdictio reputatur tamquam ordinaria, prout eſt facultas impertita Epiſcopis a Tridentino *in cap. Liceat 6. Seſſ. 24.* dicunt autem *Rodriq. & Viva qu. 8. art. 1. num. 13. cum Nav. Peyrin. Naldo, Bord. &c.* quod ſi Epiſcopus concederet alicui Confeſſario facultatem abſolvendi ab omnibus caſibus reſervatis, poſſet hic Confeſſarius ſubdelegare illam facultatem alteri in aliquo particulari caſu; ſed melius Laymann, *& Caſtrop. locis ſup. cit. cum Coninchis* id in eo ſolo caſu admittunt, quo talis facultas conceditur ratione officii, v. gr. Parochi, aut Viceparochi, ut ſupra dictum eſt; ſed non cum facultas datur alicui ratione ſuæ peritiæ, aut probitatis: facultas enim ſubdelegandi tantum competit illi cui officium committitur, ſed non ei cui committitur ſolus uſus, ſive exercitium juriſdictionis.

„ 2. Cum juriſdictio reſpiciat ſubditos, exerceri in eos poteſt, tam a delegato, quam ordinario, quocunque loco fuerit, ut docent *Sanch. Henr. Suarez in 3. p. t. 4. d. 18. ſect. 1. & 7. & alii.* * (*Sed hodie hoc reprobatum eſt, vide dicta n. 547.*) *

567 „ 3. Probabile eſt, quod abſolutus in articulo mortis non teneatur ſe poſtea ſiſtere ſuperiori, vel alteri pro reſervatis, niſi hæc habeant annexam cenſuram, ut docent *Nav. Suar. Mareb. Fill. t. 7. c. 10. qu. 6. n. 288. Bon. d. 5. q. 7. p. 1. n. 13.* quia directe abſolutus fuit. * (*Ita verius tenent Salm. c. 11. n. 21. cum Sanch. Hurt. Prop. Nav. &c. Vide de hoc dicenda de Cenſur. l. 7. num. 91.*) * Contra *Hurt. V. Diana p. 4. t. 4. R. 199.*

568 „ 4. Improbitas, aut inſcitia proprii Sacerdotis non dat juriſdictionem alteri: ideoque in tali caſu expectandum eſt, aut ad Superiorem recurrendum. Si tamen ignorantia eſſet tanta, ut confeſſio illi facta foret invalida, aut illicita, neque eſſet alius privilegiatus, aut habens juriſdictionem, licere alteri confiteri, docent *Nav. Vaſqu. in 3. par. t. 4. qu. 92. art. 2. dub. 4. Hurt. d. 10. diſ. 55.* Vide *Dian. par. 4. tr. 4. reſ. 104. & par. 8. t. 1. R. 76. ex c. Placuit, de pœnit. diſt. 6.* Idem licere, quando quis proprio non poteſt confiteri ſine gravi periculo, docent *Tol. Sylv.* & *Med.* qui idem concedit, quando proprius non vult, aut non poteſt audire, vel injuſte negat facultatem confitendi alteri, v. gr. Parochus concubinæ. *Diana p. 3. t. 4. R. 70.* ex *Henriq.* & aliis quatuor. Verum iſta communiter refutantur ab aliis. * (*Sed vide n. 564.*) *

„ 5. Etſi graviter peccare poſſit proprius, ſi neget ſuis facultatem adeundi alterum, modo præſumere poſſet eos juſte petere; ſi tamen injuſte neget, probabilius videtur eos invalide ab alieno abſolvi, ut docent *Sotus, Suarez, Laym.* etſi non improbabiliter *Sylv. Henr. Major, Palud. Richar. Toles.* & *Dian. p. 3. t. 4. R. 70.* putent, quod valide, præſertim ſi ſine periculo ſalutis, famæ, vel ſimilis, non liceat ſuo proprio. * (*Sed vide num. 564. v. Ex Conceſſione.*) *

569 „ 6. Cum juriſdictio acquiratur ratione domicilii, vel etiam actualis habitationis: hinc illi qui duobus locis habent domicilium, vel quaſi, poſſunt utrobique abſolvi, ut ſcholares, milites, mercatores: item vagi, & peregrini poſſunt abſolvi a Parocho loci, in quo verſantur, Vide *Laym. hic, Vaſq.* &c.

Communiter docent DD. peregrinos, *ſpectata conſuetudine*, & tacito conſenſu Epiſcoporum, poſſe confiteri cuilibet approbato in loco ubi reperiuntur. Ita *Palaus de Pœnit. pu. 13. n. 12. Lugo eodem tit. d. 19. n. 7. Concina p. 544. num. 20. Salm. c. 11. n. 21. Bonac. de Pœnit. d. 5. p. 2. n. 5. cum Suar. Vaſq.* &c. Limitant tamen præfati Auctores, dummodo ipſi peregrini ex induſtria non diſcedant e proprio domicilio, ut extra confiteantur: Sed *Tambur. de Pœnit. c. 4. §. 3. n. 11. Renzi de Pœnit. c. 4. q. 14. & Mazz. t. 3. p. 403. n. 11. de Pœnit. d. 2. §. 2. n. 7. cum Pont. Fill. & aliis* verius dicunt, quod prædicta limitatio non eſt neceſſario ſervanda, ex illa regula generali juris, quod nullus videtur fraudulenter agere qui utitur jure ſuo; nec autem aliunde habetur, quod Ordinarii in prædicto caſu ſignum aliquod unquam dederint ſui diſſenſus. Haſque ſententias recte dicunt præfati AA. valere etiam pro implenda Confeſſione Præcepti Paſchalis: vide dicta n. 564. v. *Ex Conceſſione*. Et hoc hodie non eſt amplius dubitandum ex præſenti conſuetudine univerſali. Per Bullam tamen Clementis X. vetitum eſt pœnitentibus accedere ad alienam Diœceſim pro Confeſſione in fraudem reſervationis ſuarum culparum; de hoc vide dicenda infra n. 589.

„ 7. Valide abſolvit is, qui audit confeſſiones, præſente, vel ſciente, & non contradicente Ordinario, v. gr. Epiſcopo, vel Parocho, cui conſtat eum aliunde non habere juriſdictionem: quia tunc præſumitur tacite eam dare; ſufficit enim, ut recte docet *Fill.* & *Fagund. prae. 2. l. 7. c. 2.* facultas interpretativa, & præſumpta, modo præſumtio fundetur in ſignis, quæ indicent conſenſum præſentem, ut fit in caſu noſtro * (*Quare conſenſus mere internus non ſufficit. Salm. ex communi c. 11. num. 65.*) * (vel etiam v. gr. ſi Parochus, qui jam abſens eſt, alias ſignificaverit id ſibi gratum eſſe); nam exiſtimatio de futuro conſenſu, vel ratihabitione, quod ſcilicet quando reſciverit, futurus ſit contentus, non ſufficit; quia conſenſus futurus non dat juriſdictionem pro tempore præſenti, quo datur abſolutio. * V. *Diana p. 3. t. 4. R. 68. Sanchez de Matr. l. 3. d. 35. Bec. Con.* addit peccare, ſi de conſenſu dubitans incipiat audire. 570

„ 8. Peccat, qui abſolvit cum juriſdictione dubia, niſi neceſſitas urgeat: qualis eſt v. gr. ſi pœnitens diu non eſt confeſſus, vel debet communicare, nec alius adeſt: tunc enim licite abſolvit cum conditione hac, *ſi poſſum*, & cum onere (etſi *Salas in 2. tract. 8. art. 1.* hoc onus non agnoſcat) alias iterum confitendi habenti juriſdictionem certam. Expedit autem tunc veniale aliquod adjicere, a quo directe, & a ceteris indirecte ſaltem abſolvatur, Ita *Regin. Suar. Conin. d. 8. dub. 5. n. 41.* * (*Dicunt probabilius Holzmann p. 178. n. 682. & Elbel p. 297. n. 326. cum Babenſt. ſufficere ad abſolvendum cum juriſdictione dubia ſequentes cauſas, 1. Si urget periculum mortis. 2. Si urgeat Præceptum annuæ Confeſſionis. 3. Si pœnitens deberet celebrare vel communicare, alias infamia notam incurreret. 4. Addunt Salm. c. 11. nu. 72. ſi Sacerdos teneretur celebrare ex obligatione; vide dicta n. 28. Probabiliter autem cenſent Suar. d. 26. ſect. 6. & Salmant. ibid. cum Averſa (contra Salas, & Cornejo), in iis caſibus pœnitentem non teneri ad Confeſſionem, ſed tantum ad contritionem, qua ſemper eget, etiamſi confiteatur.*) * Quod ſi tamen ex probabili ratione dubium reſolvat, nimirum habere ſe juriſdictionem, etſi cum formidine oppoſiti, abſolute abſolvit licite: ut docet *Suarez & Prepoſ. Lugo d. 19. nu. 49.* tum quia tunc practice, & moraliter eſt certus; tum quia Papa eo caſu dat facultatem, uti & in ſequentibus caſibus: I. Quando communi errore, v. gr. ob titulum coloratum, putatur aliquis eſſe Paſtor, ſeu habere juriſdictionem, qui non eſt ob cenſuram, vel alium defectum. *Bon. d. 5. q. 5. ſect. 2. p. 3. n. 11. Dian. p. 3. tr. 2. reſ. 22.* Quod etiam, ſi deſit titulus coloratus, probabile eſſe docet *Dian. p. 3. tr. 4. reſ. 122. ex Pontio, Molfeſ. & Sanchez*; item *par. 2. t. 2. miſc. reſ. 43.* ſi quis bona fide tali confiteatur: verum id communiter ab aliis negatur. II. Cum quis ex conſuetudine, præſcriptione, aut bona fide abſolvit, aut neſcit poteſtatem ſuam revocatam, ut habent *Sylveſt. Navar. Henriq. Mald. in 2. p. q. 10. art. 5. Sanchez mor. l. 1. c. 9. n. 35. Sal. Vaſq.* Vide *Dian. p. 2. t. 13. reſ. 2.* III. Quando ſecundum probabilem ſententiam judicatur quis habere juriſdictionem, & Sacerdos ſequitur favorabilem. *Bonac. loco c.* quia quando communis eſt error, Eccleſia dat juriſdictionem propter publicam utilitatem. Vide *Suar. Dian. ll. cc. Card. de Lugo d. 10. n. 28.* 571

Hic quæritur I. Utrum, ſtante errore communi, ſuppleat Eccleſia juriſdictionem in Sacramento pœnitentiæ? Si error communis eſt cum titulo colorato five putativo, certum eſt apud omnes ab Eccleſia conferri juriſdictionem; ita *Sanch. de Matr. l. 3. d. 22. n. 5. Conc. p. 546. n. 29. Antoine pag. 524. qu. 2. & Cardenas in Prop. 1. damnata ab Innoc. XI. d. 2. c. 6. nu. 140. cum Cajet. Palud. Soto, Arm. Ang. Sylveſt. Navarr. & communi*: Et probatur ex *l. Barbarius, ff. de Offic. Prætor.* quæ textus, etſi civilis, tamen, cum non ſit reprobatus a jure Canonico, vim habet etiam in illo, ut habetur in *c. 1. de Novi oper. nunciat.* atque fuſe diximus *Tom. 1. in fine p. 470. v. dub. 3.* Probatur etiam ex *c. Infamis 3. q. 7.* ubi dicitur: *Si ſervus* (qui eſt incapax juriſdictionis), *dum putaretur liber, ex delegatione ſententiam dedit, quamvis poſtea in ſervitutem depulſus ſit, ſententia ab eo dicta rei judicatæ firmitatem tenet.* Ratio quia ex benigna 572

interpretatione

interpretatione præſumitur eo caſu pia Mater Eccleſia ad bonum Animarum ſupplere juriſdictionem. Bene tamen advertit *Sanchez l. c.* quod ut Eccleſia ſuppleat, non ſufficit titulus fictus, ſed requiritur titulus, qui licet ſit tantum putativus (quia forte eſt ex aliqua cauſa invalidus), tamen ſit revera collatus a legitimo Superiore, etſi hunc vetitum ſit aliunde titulum illum conferre, ut ſancitur in *Novella* 44. c. 2. *Authent. de Tabellion.*

Majus dubium ſit, an ex ſolo errore communi, ſine titulo, Eccleſia ſuppleat juriſdictionem? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Lugo d.* 19. *n.* 30. *Sanchez Dec. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 35. *Pontius l.* 5. *c.* 20. *n.* 2. *Pal.* 1. 1. *tr.* 2. *d.* *n. pu.* 5. *n.* 9. *Suar.* 3. *p. d.* 26. *Sect.* 6. *nu.* 6. *Leſſ. c.* 29. *n.* 68. *Bon. d.* 2. *de peccat. q.* 4. *p.* 9. *n.* 19. *Diana p.* 2. *tr.* 13. *R.* 2. *cum Molf. & aliis*, item apud *Garden. l. c. num.* 143. *Vill. Malder. Gran. Turr. Henr. & Martin.* Item *Hoſt. Innoc. Felin. &c.* apud *Sanchez de Matr. l.* 3. *d.* 22. *n.* 48. Ratio, quia, cum adeſt error communis, recurrit eadem ratio legum, quas ſupra retulimus, nempe quod Eccleſia pro bono Fidelium præſumitur juriſdictionem ſupplere; cum eadem adæquate ratio communis boni valeat pro ſolo errore communi, & pro titulo colorato, propter quam nulla eſt ratio ſpecialis cur magis provideatur bono publico, quam per ſolum errorem communem.

Secunda vero ſententia communior negat ſufficere ſolum errorem ſine titulo, & hanc tenent *Buſemb. ut ſupra* (qui aſſerit primam communiter rejici), & *Sylveſt. v. Confeſſio*, *a.* 1. *q.* 15. *Ang. eod. verb. Concina p.* 547. *n.* 31. *Roncagl. c.* 1. *q.* 3. *R.* 3. *Holzm. p.* 179. *n.* 684. *Sporer n.* 714. *Elbel p.* 203. *n.* 313. & *Sanch.* (*ſibi contrarius*) *de Matr. l.* 3. *d.* 22. *n.* 49. *cum Nav. Arm. Tab. Cov. Cajet. Lop. Gabr. Ugol. Henr. Palac. Arag. &c.* Ratio, quia, cum deeſt titulus coloratus, minime præſumitur Eccleſia velle ſupplere juriſdictionem; eo quod ſi Eccleſia cum ſolo errore communi juriſdictionem conferret, majus proveniret damnum Fidelibus quam utilitas; plures enim Sacerdotes impii ex hoc occaſionem ſumerent ſimulandi ſe Confeſſarios, & ſic plurimos errores & hæreſes poſſent diſſeminare, Fideles ſeducendo. Sed hæc ratio non omnino convincit, nam dato quod Eccleſia juriſdictionem hujuſmodi impiis Sacerdotibus denegaret, naque impediretur, quominus Ipſi, qui damnationem ſuam jam nihili faciunt, ſuos errores diſſeminarent; & verſa vice Fideles ob invaliditatem ſuarum Confeſſionum evidenti periculo perditionis exponerentur: Unde merito primam ſententiam probabilem putant *Carden. l. c. p.* 75. *n.* 151. *Viva q.* 8. *art.* 1. *n.* 16. *Tamb. l.* 5. *de Pœnit. c.* 4. §. 7. *n.* 17. & *Roncaglia, Spor. Holzm.* ac *Elbel cum Henno, Gobat. Herinx, & Stoz.* Et ideo probabiliter dicunt non eſſe obligandos Fideles ad repetendas Confeſſiones bona fide factas apud Sacerdotem, qui ex communi errore Confeſſarius reputabatur.

573 Quæritur II. An liceat adminiſtrare Sacramentum pœnitentiæ cum juriſdictione tantum probabili? Adſunt tres ſententiæ. *Prima* negat, & hanc tenent *Concina p.* 548. *nu.* 2. *Antoine p.* 525. *quæſt.* 5. & *Eliz. part.* 2. *l.* 5. *quæſt.* 15. *n.* 2. Ratio, quia ex Propoſ. 1. damnata ab Innocent. XI. in adminiſtratione Sacramentorum non licet uti opinione probabili, ne Sacramentum exponatur periculo fruſtrationis. *Secunda* vero ſententia communis docet licitum eſſe abſolvere cum probabili juriſdictione, modo opinio ſit vere probabilis, gravi fulcita ratione & auctoritate; ita *Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 22. *n.* 65. & *Dec. l.* 2. *c.* 9. *n.* 35. *Lugo d.* 19. *ex num.* 30. (qui putat tutiſſimam) *Bon. q.* 7. *p.* 5. §. 4. *num.* 4. *Pal. to.* 1. *tr.* 3. *d.* 2. *p.* 5. *n.* 9. *Leſſ. l.* 2. *c.* 29. *nu.* 68. *Con. d.* 8. *n.* 20. *Fill. tr.* 7. *c.* 9. *n.* 227. *Croix n.* 117. *Tamb. l.* 3. *c.* 3. *n.* 1. *Viva in dicta Prop.* 1. & *de Jubil. q.* 3. *art.* 2. *Carden. in eand. Prop. a n.* 160. item *Henes, Filguera, Carelle,* & *Lumbier in dicta Prop.* & *Salm. tr.* 6. *c.* 11. *n.* 74. *cum Turr. Vill. Reg. Aver. Salas, Dic. Herincx, Benaſp.* & *Salm. ſcholaſt. tr.* 24. *d.* 12. *d.* 7. §. 1. *num.* 80. & 85. *cum Maldero, Gran. Henr.* & *Gabr.* Et eam vocant moraliter certam *Sanch. Tambur.* & *Carden. l. c.* ac *Dicaſt. Illa. Germ. Stoz, &c. ap. Croix.* Ratio 1. quia error communis, etiamſi non adſit titulus coloratus, præbet juriſdictionem, modo opinio ab omnibus teneatur ut probabilis; nam ſi alii Sapientes dubitarent de probabilitate, & coram Deo falſa eſſet; error eſſet, ſed non communis. Verum hæc ratio non convincit, nam licet præfata opinio (quod exiſtente errore communi Eccleſia ſuppleat juriſdictionem) non ſit improbabilis, ut diximus in quæſtione præcedenti, tamen non eſt certa, uti requiritur ad licite miniſtrandum Sacramentum. Ratio 2. quia cum quilibet Sacerdos habeat poteſtatem directam ſuper venialia, pœnitentes qui bona fide confitentur Sacerdoti habenti juriſdictionem tantum probabilem, jam valide abſolvuntur eo caſu, directe a venialibus, & indirecte a mortalibus. Sed opinio illa, quod Confeſſio venialium apud ſimplicem Sacerdotem ſit valida, nec etiam eſt certa, ut diximus *n.* 537. unde nec etiam hæc ratio convincit. Ratio 3. quia Eccleſia ſupplet juriſdictionem ex ratihabitione de præſenti, cum videat ſic communiter practicari, & ob bonum Animarum annuit. Ratio 4. & potior eſt, quia in Eccleſia adeſt univerſalis conſuetudo fere omnium Confeſſariorum abſolvendi cum juriſdictione probabili, ut teſtentur communiter *Suar. d.* 27. *Se.* 4. *n.* 7. *Lugo d.* 19. *n.* 31. *Carden. n.* 166. *Arriaga d.* 39. *ſe.* 5. *Diana p.* 3. *tr.* 2. *R.* 3. *Croix l. c.* & omnes alii AA. citati pro hac ſecunda ſententia. Communis autem ſententia Doctorum fundat moralem certitudinem de præſenti conſuetudine: & licet Contrarii illicitum putent abſolvere cum juriſdictione probabili, præſcindunt tamen, nec poſſunt negare hanc conſuetudinem adeſſe, ſaltem apud partem longe majorem Confeſſariorum. Poſita igitur ut certa hac conſuetudine, certum eſt, licitum eſſe Sacramentum miniſtrare cum juriſdictione probabili, cum ipſa conſuetudo juriſdictionem præbeat, prout docent *Suar. t.* 4. *de Rel. tr.* 8. *l.* 2. *c.* 9. *n.* 3. *Navar. Comment.* 2. *de Regul. n.* 65. ubi ait: *Hanc juriſdictionem magna ex parte introductam vel auctam eſſe conſuetudine, quæ vim habet dandi juriſdictionem*; *Barb. de Poteſt. Ep. p.* 1. *tit.* 4. *n.* 36. *Carden. nu.* 161. *Quaranta in ſumm. Bullar. verb. Archiep. Auctoritas v.* 25. *Pelliz.* 1. 2. *tr.* 10. *c.* 10. *nu.* 42. Idque probant ex *c. Contingat. De Fore Compet.* ubi dicitur; *Niſi forte hi quibus delinquentes ipſi deſerviunt, ex indulgentia, vel conſuetudine ſpeciali juriſdictionem hujuſmodi valeant ſibi vindicare.* Ubi *Gloſſa* ait: *quod conſuetudo dat juriſdictionem.* Nec obſtat Prop. 1. damnata, etenim reſpondent *Viva qu.* 8. *art.* 3. *n.* 2. & *Wigandt tr.* 13. *n.* 91. *cum Gonet.* Propoſitio loquitur de opinionibus circa ea in quibus nihil poteſt Eccleſia, id eſt circa materiam, & formam, non vero circa juriſdictionem, quæ bene ab Eccleſia ſuppleri poteſt, & moraliter certo præſumitur ſuppleri in hoc caſu ob bonum Animarum: Unde Confeſſarius abſolvendo, non abſolveret cum ſola opinione probabili, ſed moraliter certe, non directe, ſed reflexe.

Tertia ſententia, quam amplector, & tenent *Suar. d.* 26. *Sect.* 6. *n.* 6 *Holzm. p.* 178. *n.* 683. *March. ti.* 3. *q.* 4. & 5. *Gobat. tr.* 7. *n.* 115. *Wigandt tr.* 13. *n.* 91 *Sporer nu.* 717. & *Elbel p.* 202. *n.* 311. *cum Bardi, Sancio,* & *Babenſt.* dicit licitum quidem eſſe miniſtrare hoc Sacramentum pœnitentiæ cum juriſdictione probabili, ſed non niſi quando adeſt cauſa gravis neceſſitatis, aut magnæ utilitatis, ut ajunt *Elbel*, & *Wigandt*, vel cauſa rationabilis, ut inquiunt *Suarez*, & *Sporer*. Ratio hujus limitationis eſt; quia, licet Eccleſia eo caſu ob bonum Animarum bene cenſeri poſſit juriſdictionem ſupplere, tamen non præſumitur, nulla juſta cauſa accedente, velle connivere meræ libertati Sacerdotum. Hujuſmodi autem cauſa (ut cenſent *Sporer*, & *Holzmann ll. cc.*) accidit, 1. Quando pœnitens indiget conſilio ſive conſilio illius Confeſſarii. 2. Si complex peccati pœnitentis ſit notus apud Confeſſarium, qui certe pollet juriſdictione, & ignotus apud Confeſſarium habentem ſolam probabilem. 3. Si Confeſſarius qui habet juriſdictionem probabilem, prudenter timeat pœnitentem non facturum Confeſſionem integram apud eum qui certam habet. 4. Addit *Sporer*, ne pœnitens incidat in aliquam averſionem, vel damnoſam ſuſpicionem Confeſſarii certi. 5. Si urgeat Præceptum Confeſſionis, aut ſingularis Indulgentia lucrandi, vel quia diu quis non poterit confiteri.

„ 9. Nemo tenetur unquam Parocho confiteri, ne quidem 574
„ in Paſchate. *Lugo d.* 19. *ſect.* 2. *nu.* 28. &c. cum *Diana*
„ *p.* 8. *t.* 1. *reſ.* 88. Quare Parochi fruſtra nolunt, ut Pa-
„ rochiani confiteantur Mendicantibus, etiam in Paſchate,
„ cum habeant privilegium pro omnibus Chriſti fidelibus.
„ *Suarez, Conin. Henriq. Regin. Zerola c.* 15. *quæſt.* 3. &
„ *commun.* apud *Bon. d.* 4. *q.* 1. *ſect.* 2. *par. ult.* ° (*Et ita*
„ *pariter nequit prohibere Parochus, ne ſui ſubditi confitean-*
„ *tur Confeſſario approbato ab Ordinario loci; vide dicta nu.*
„ 564.) ° Adeo ut qui docent, confeſſos Regularibus, et-
„ iam in Paſchate, teneri iterum eadem confiteri ſuo Paro-
„ cho, fiant ſuſpecti de hæreſi. *Diana p.* 4. *c.* 8. *R.* 101.
„ & *alii.* ° (*Joannes XXII. damnavit opinionem Joannis*
„ *Poliaci dicentis, Confeſſiones factas Regularibus repetendas*
„ *apud Curatum. Deinde Clem. VIII. an.* 1592. & *Clem. X.*
„ *in Conſt.* Superna, *decreverunt bene ſatisfacere Confeſſioni*
„ *annuæ qui confitentur Religioſis ſimpliciter approbatis: Vide*
„ *Bened. XIV. Notif.* 18. *ca n.* 5.) ° Vi tamen hujus privi-
„ legii non poſſunt abſolvere eos Religioſos, aut Religioſas,
„ quæ non habent facultatem extra ſuum Ordinem confiten-
„ di, ut ex communi notat *Rodr.* & *Comp. privil. Societ. v.*
„ *Abſolutio*, §. 3. & ex his *Laym. hic.* Quia privilegio ge-
„ nerali non cenſetur derogari conſuetudini, vel ſtatuto par-
„ ticulari, niſi id exprimatur. ° (*Clarius id expiicat Pal.*
„ *p.* 14. *n.* 11. *Suar. Laym. &c. quia omnes Religiones pri-*
„ *vilegium habent ab Innoc. IV.* & *aliis Pontificibus, ne Re-*
„ *ligioſi extra Ordinem aliis confiteantur ſine conſenſu ſuorum*
„ *Prælatorum.*) ° Uſus tamen fert, ut Regulares peregri-
„ nantes, ex præſumpta voluntate Superiorum, ſi Ordinis
„ ſocium non habeant, a quovis alio, etiam ſæculari abſol-
„ vantur, exceptis reſervatis: in quæ ſi Religioſi Societatis
„ extra domicilium incidant, videant Ordinationes *Prep. Ge-*
„ *ner. c.* 6. *n.* 6. & *Laym. hic.*

Religioſi peregrinantes, ſi habeant Socium ſui Ordinis, debent ipſi confiteri, ut dicunt communiter *Laym. tr.* 6. *c.* 10. *nu.* 20. *Roncaglia p.* 89. *q.* 8 *R.* 1. *Tamb. de Sacr. Pœnit. c.* 5. §. 2. *n.* 16. *Croix n.* 1514. *Salm. tr.* 18. *c.* 4. *nu.* 125. (qui bene addunt, modo Socius ille ſit idoneus, & ſic etiam *Laym.* ſentire videtur): Et patet ex verbis Innoc. VIII. ut infra. Si vero deſit Socius, vel alius Confeſſarius idoneus ſui Ordinis, bene poſſunt ex præſumpta licentia Prælati confiteri alteri Sacerdoti idoneo Regulari, vel Sæculari; & in hoc omnes conveniunt. Sed dubium eſt, utrum hic Sacerdos debeat eſſe ad Confeſſiones approbatus? Affirmant *Wigandt tr.* 13. *n.* 83. & *Antoine p.* 525. *v. Porro.* & *Concina p.* 539. *n.* 24. & *cum Vaſq. &c.* Alii vero communiſſime & veriùs negant, ut *Suar. de Rel. tr.* 8. *l.* 2. *c.* 17. *Sporer p.* 255. *n.* 685. *Eſcob. l.* 16. *n.* 16. *Pal. p.* 14. *n.* 12. *Elbel p.* 296. *n.* 319.

Digitized by Google

Mazzotta t. 3. p. 474. Roncaglia l. c. Tamb. de Pœn. l. c. n. 17. & Salm. d. n. 125. cum Rodr. Bordon., Anton. a Spir. S. Portel. &c. Et probatur ex Conceſſionibus Xiſti IV. & præſertim Innocentii VIII. (ut ferunt *Palaus, Eſcob. & Salm. ll. cc.*) qui dixit: *Nos igitur Fratribus hujuſmodi, quos itinerari & per eorum ſuperiores mitti contigerit, ut ſi aliquem Presbyterorum idoneum ex profeſſoribus dicti Ordinis habere non poſſint, quemcumque alium Presbyterum idoneum & diſcretum Religioſum vel ſæcularem eligere valeant, qui Confeſſiones eorum audire licite poſſit.* Ubi apposite notant *Salm. cum S. Anton. Sylv. & Soto*, quod per To *idoneum Sacerdotem*, reputatur quilibet ſimplex Sacerdos aptus ad excipiendas Confeſſiones, etiamſi a nullo Prælato ſit approbatus, quia olim ante Tridentinum jam quilibet poterat confiteri cuique ſimplici Sacerdoti. Præterea, dicunt præfati AA. quod Prælati Regulares, præbendo licentiam peregrinandi, aut alibi morandi; tacite concedunt ſuis Religioſis licentiam confitendi cuicumque Sacerdoti idoneo, & hanc eſſe teſtantur conſuetudinem Religionum, videntibus & non contradicentibus Superioribus. Nec obſtat Trid. in *Seſſ.* 23. *c.* 15. ibi enim Concilium requirit Confeſſarium approbatum ab Epiſcopo tantum ad Confeſſionem Sæcularium, non vero Regularium.

576 „ 10. Quod ſi Superiores Regularium monialibus ſibi ſub„ jectis (idem aſt de monialibus ſubjectis Epiſcopo) non „ concedant aliquoties in anno alium Confeſſarium, poteſt, „ & tenetur illis eum dare Epiſcopus; quod ſi nec is fa„ ciat, ipſæ eligere poſſunt. *Quintan. t. 3. ſect. 26.* ex De„ claratione Cardin. apud *Barboſ.*

Idem dicunt *Palud.* & ſex alii apud *Dian. p. 1. tr. 3. reſ. 39. n. 1.* Quia licentia, ut ajunt, jure petita, & injuſte negata, videtur a jure conceſſa, aut ſaltem a Pontifice ex ejus præſumta voluntate. Sed hæc ſententia, ut recte dicit *de Alex. Confeſſ. Mon. c. 6. §. 7. Q. 9.* minime eſt admittenda: primo, quia videtur *reprobata* ex Prop. 23. damnata ab Alex. VII. quæ dicebat: *Satisfacit Præcepto annuæ Confeſſionis, qui confitetur Regulari, Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte reprobato.* Præterea videtur reprobata ex c. *Omnis utriuſq. ſexus. De Pœnit. & rem.* Ubi habetur, quod, ſi quis voluerit alieno Sacerdoti confiteri, etiam cum juſta cauſa, non poſſit ab illo abſolvi, niſi licentiam prius obtineat. Tunc autem licentia injuſte negata habetur pro conceſſa, quando ipſa requiritur tantum ad executionem actus, pro quo ſupponitur jam obtenta ſit facultas, non vero quando ea ipſa licentia facultas ad actum conceditur, ut *Pignat. l. 6. Conſ. 98. n. 41.* In noſtro caſu autem non ſupponitur facultas obtenta, cum hæc dependeat ab approbatione Epiſcopi. Ex his omnibus apparet, quod ſententia *Buſemb.* ſaltem eſt valde dubia, & ideo non eſt tuta in praxi. Idque videtur confirmatum ex Bulla *Paſtoralis*, edita 5. Aug. 1748. N. SS. P. Bened. XIV. ubi *n.* 5. ſic ſtatuitur: *Quod ſi Epiſcopus in hac re negligens eſſet, ut Monialibus ſaltem bis terve in anno extraordinarii Confeſſarii copiam facere prætermitteret, tunc volumus Majorem Pœnitentiarium, ſtatim ac pro parte Monialium requiſitus fuerit, Confeſſorium extraordinarium, ex eorum tamen numero qui ad excipiendas Monialium Confeſſiones ab ipſo Ordinario loci approbati fuerint, cum omnibus neceſſariis facultatibus concedere & deputare.* Ex quo infertur, quod ſi Epiſcopus negligit dare extraordinarium, nihil aliud Monialibus conceditur, quam ad Pœnitentiarium recurrere. In eadem Bulla ſancitur, quod Moniales, etſi non teneantur Extraordinario confiteri, tenentur tamen ei ſiſtere ad audienda monita ſalutaria. Item, quod Epiſcopi hoc idem obſervent cum Conſervatoriis. Item, quod in articulo mortis cuilibet Moniali poſtulanti concedatur ab Epiſcopo Confeſſarius particularis; & ſi Monaſterium ſit exemptum, non concedente Prælato Regulari, aſſignetur ab Epiſcopo, vel recuſante etiam Epiſcopo a Pœnitentiario Majori, ſi tempus ſuppetat. Item, quod ſi aliqua Monialis renuat confiteri Confeſſario Ordinario, deputetur ei alius ab Epiſcopo pro certis vicibus; & ſi Monaſterium ſit exemptum, a Prælato Regulari, & ipſo recuſante, concedatur ab Epiſcopo, vel Pœnitentiario Majori. Hortatur autem Pontifex Epiſcopos, ne ſint difficiles ad peculiaribus Monialibus extraordinarium Confeſſarium aliquando petentibus concedendum. Demum ſtatuit, quod Prælati Monialium Regulares teneantur bis vel ter in anno aſſignare Extraordinarium ex probatis ab Epiſcopo ad Confeſſiones Monialium, qui ſaltem ſemel in anno ſit vel ſæcularis, vel alterius Ordinis, alias deputet illum Epiſcopus; & eo tempore Ordinarius nullius, neque Abbatiſſæ, neque Novitiarum audiat Confeſſiones.

577 Inſuper quoad Confeſſarios Monialium plura ſunt hic advertenda. Notandum 1. quod omnes Confeſſarii Monialium indigent ſpeciali electione & approbatione Epiſcopi loci, ex Decretis S. C. apud *de Alexand. Conf. Mon. c. 6 §. 6. Qu. 1.* Si vero Moniales ſint exemtæ, Confeſſarii earum præſentantur a propriis Prælatis, ſed etiam ab Epiſcopo approbentur ex *Conſtit. Gregor. XV. Inſcrutabilis*, quam confirmavit Bened. XIII. in Bulla *Paſtoralis* an. 1726. die 27. Mart. Et hoc etiam pro Confeſſione culparum tantum venialium, ut declaravit S. C. *apud de Alex. ib. Qu.* 2.

Not. 2. quod Confeſſarii Monialium, elapſo triennio, declarantur ſuſpenſi ab audiendis ipſarum Confeſſionibus, niſi licentiam S. C. obtineant, ex pluribus Declar. S. C. apud *de Alex. ibid. Qu.* 3. Et hoc valet etiam pro Confeſſariis Conſervatoriorum, ex alio Decreto *ib.* Putat tamen probabiliter *de Alex. ibid.* quod, ſi aliquis Confeſſarius eligitur pro ſupplemento, bene poteſt confirmari per aliud triennium poſt tempus ſupplementi, quia prohibitio de non eligendo Confeſſario ultra triennium, prout odioſa, ſtricte accipienda eſt de electione ordinaria, non extraordinaria.

Advertit etiam *de Alex. Q. 4. in fine*, quod Epiſcopi in aliquibus locis, ratione deficientiæ Confeſſariorum idoneorum, ſinunt ipſos durare ultra triennium.

Advertit idem *de Alexand.* cum *Bordon. Q.* 5. quod aliquando Moniales poſſunt recuſare Confeſſarium ab Epiſcopo deputatum, ex juſta cauſa, nempe ſi Confeſſarius ſit inimicus propinquorum aliquarum Monialium, vel ſi ſit nimis rigidus, &c.

Not. 3. quod prohibentur eligi in Confeſſarios Monialium Vicarii Generales, Parochi, ſi Cura notabiliter læderetur, Omnes Regulares, ex pluribus Decr. S. C. apud *de Alex. c. 6. §. 6. Qu. 6.* item Canonici Pœnitentiarii, ex alia Declar. S. C. Concilii. Sed bene poſſe eligi, ſi Epiſcopus aliter judicaret, ſentit *de Alex. Qu.* 7.

Notandum 4. quod ex Declar. S. C. apud *Alex. Qu.* 8. præcipitur Confeſſionalia Monialium amoveri a Sacriſtia, vel aliis locis occultis, ſed collocari in exterioribus Eccleſiæ. In neceſſitate tamen licet audire Confeſſiones in alio loco, modo vitetur aſpectus Confeſſarii, & Monialis, ut advertit ibi *de Alex.*

Notandum 5. ſtipendium Confeſſarii non poſſe excedere duos julios pro quolibet die, ut ex Declar. S. C. apud *de Alex. Q.* 9. Sed ipſe ait, hoc videri non eſſe in uſu. Et *Diana*, ac *Scortia* dicunt, quod, ſi Confeſſarius inſerviat cum magna patientia, & aſſiduitate, poſſit Abbatiſſa aliquid amplius ei dare ultra ſtipendium taxatum.

Nota hic ultimo, quod Capellani Exercituum nequeunt abſolvere Milites degentes in Præſidiis ſine facultate Sedis Apoſtolicæ, aut licentia Ordinarii, ex pluribus Decl. S. C. quas refert *P. Zacharia apud Croix l. 6. p. 2. ad n.* 1318.

DUBIUM IV.

Quid ſit reſervatio caſuum, & quis habeat poteſtatem reſervandi, & abſolvendi ab iis?

578 *Quid eſt reſervatio.*
579 *Qu. I. An ſit licita, & valida reſervatio facta ſine cauſa?*
580 *Qu. II. An ignorantes reſervationem caſuum Papalium ab ea excuſentur?* 581. *Dub. 1. An excuſentur ignorantes caſus reſervatos ab Epiſcopis? Dub. 2. Quid ſi caſibus Epiſcopalibus ſit annexa excommunicatio?*
582 *Dub. 1. An poſſint reſervari peccata venialia? Dub. 2. An peccata mere interna? Dub. 3. Quid ſi peccatum fuerit externe leve, & interne grave?*
583 *An Regulares poſſint reſervare caſus, & quos? An Novitii, & Familiares ſint exemti a caſibus reſervatis?*
584 *Vide quæ ſunt apud Buſemb.*
585 *Quando poſſit ſimplex Confeſſarius abſolvere a reſervatis? Du. 1. An ſi impedimentum ſit perpetuum, poſſit directe abſolvere? Dub. 2. An tunc pœnitens teneatur confiteri, ut poſſit communicare? Remiſſive ad n. 265. Qu. I. Dub. 3. An tunc debeat manifeſtare etiam non reſervata; Remiſſive ad eund. n. 265. Qu. II.*
586 *Quid ſi Superior neget facultatem abſolvendi?*
587 *A quo poſſint abſolvi Peregrini?* 588. *Dub. 1. Quid ſi peccatum eſt tantum reſervatum in loco Confeſſionis?* 589. *Dub. 2. Quid ſi eſt tantum reſervatum in patria? Et quid ſi quis diſcedat a patria in fraudem? Et quomodo intelligendum To in fraudem?* 590. *Dub. 3. An peregrinus poſſit abſolvi a cenſura reſervata in patria?* 591. *Dub. 4. An peccans in aliena Diœceſi, ubi caſus eſt reſervatus, incurrat reſervationem? Et an excommunicationem annexam?* 592. *Dub. 5. An peccans in Monaſterio exemto, vel in aliena Diœceſi, poſſit abſolvi in patria a ſimplici Confeſſario?* 593. *Dub. 6. An Epiſcopi poſſint abſolvere peregrinos a caſibus Papalibus occultis, & cum eis diſpenſare in irregularitatibus? An eandem facultatem habeant Vicarii Capitulares, & alii Prælati habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem? Not. 1. An Epiſcopi poſſint tollere reſervationem extra Sacramentum? Not. 2. Quid ſi Epiſcopus inciderit in crimen reſervatum? Not. 3. Quando intelligatur crimen eſſe occultum? An autem Epiſcopus poſſit diſpenſare in votis cum Peregrinis? Et in irregularitatibus &c. cum impeditis? Remiſſive.* 594. *Dub. 7. An facultas in cap. Liceat. ſit pro caſibus tantum ante Concilium reſervatis? Dub. 8. An Epiſcopi poſſint abſolvere a reſervatis ab aliis Epiſcopis? Dub. 9. An Epiſcopi poſſint hanc facultatem generaliter committere? An poſſint abſolvere a caſibus Bullæ Cœnæ? Remiſſive.*
595 *An Superior poſſit aliquando abſolvere a reſervatis, & pro aliis mittere pœnitentem ad inferiorem?*
596 *An abſolutus ab habente poteſtatem poſſit a quocunque accipere abſolutionem de reſervatis? Qu. I. An ſi pœnitens confiteatur bona fide, vel obliviſcatur reſervati, valide, & licite abſolvatur a ſimplici Confeſſario?* 597. *Qu. II. An confeſſus Superiori, & oblitus reſervati poſſit a quocunque abſolvi?* 598. *Qu. III. An per Confeſſionem inculpabiliter invalidam tollatur reſervatio? Qu. IV. Quid ſi Confeſſio fuerit ſacrilega*
599 *Qui poſſint abſolvere a reſervatis? An Pœnitentiarii? An*

Men-

Mendicantes poſſint abſolvere a caſibus Epiſcopis, vel ab Epiſcopis reſervatis?

600 *Qu. I. Utrum in dubio an pœnitens incurrerit caſum reſervatum, poſſit a quocumque abſolvi? Qu. II. Quid ſi poſtea pœnitens cognoſcat peccatum ut certum?* 601. *Qu. III. An qui peccavit in confidentiam licentiæ? Qu. IV. An licentia valeat pro peccatis etiam poſt illam commiſſis?*

602 *Qu. V. An Moniales ſubjaceant reſervationi factæ ab Epiſcopo? Qu. VI. An ſubjaceant Moniales exemptæ? Qu. VII. An Epiſcopus quoad Clauſuram poſſit caſus Monialium reſervare?*

578 „ RESP. 1. Reſervatio hæc eſt negatio juriſdictionis circa aliquod peccatum. Ac certum eſt in Eccleſiæ poteſtatem eſſe quædam peccata reſervandi, a quibus inferiores Confeſſarii non poſſint abſolvere, ut ſic ſubditi melius diligantur, & abſterreantur a peccatis, quorum difficilem remiſſionem vident: quamquam, niſi graves cauſæ ſint, non debeat quivis, neque qui poteſt, quidvis facile reſervare, neque difficulter veniam dare abſolvendi a reſervatis, ne alioqui cedat in deſtructionem, quod debebat in ædificationem. Porro etſi quivis Ordinarius poteſtatem habeat reſervandi, in Parochis tamen conſuetudo eam abrogavit. Vide *Suar. d. 30. ſect. 5. Card. de Lugo d. 15. ſect. 6. §. 3.* * (*Adverte hic Decretum S. C. Concilii apud Fagnan. in c. Cum olim, de Praeſcript. n. 24. nempe quod Prælati habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem bene poſſunt caſus reſervare.*) *

579 Quæritur hic I. An ſit valida reſervatio facta ſine juſta cauſa? Communiter affirmant peccare lethaliter Superiores, ſi ſine rationabili cauſa caſus reſervent, vide *Holzm. p. 181. n. 690.* An autem invalide reſervent? Affirmant *Soto, Ledeſma, Henr. &c. apud Eſcob. l. 16. n. 470.* quia ex Concilio *Seſſ. 14. c. 7.* Epiſcopis datum eſt reſervare caſus, *in ædificationem* (ut ibi dicitur), *non in deſtructionem*. Negant tamen communius & verius *Laym. l. 5. tr. 6. c. 12. num. 5. Holzm. d. n. 690. Suar. p. 2. d. 39. ſect. 4. n. 8. Lugo d. 20. n. 36. Ciera de Caſ. reſ. d. 1. n. 13. & Eſcob. n. 472. cum Sylv. Fag. &c.* Ratio, quia tota juriſdictio emanat ab Epiſcopo, qui ſicut poteſt Confeſſariis ſuis, etiam Parochis, non concedere facultatem abſolvendi aliquem caſum, ita poterit reſervare; in omni autem dubio ſtandum pro poteſtate Superioris, qui eam poſſidet. Limitant vero *Lugo n. 37. & Ciera n. 14.* reſpectu Parochorum, ſi tanta ſit reſervatio, ut moraliter non poſſent ſuum officium exercere; tunc autem illa reſervatio tantum eſſet nulla, quæ eſſet poſterior & excedens.

580 Quæritur II. An ignorantes reſervationem alicujus caſus, ab ea excuſentur? Hic diſtinguendum inter caſus reſervatos a Papa, & reſervatos ab Epiſcopo. Si caſus ſit Papalis, commune eſt inter DD. (contra *Conc. p. 575. n. 20.*) ignorantes a reſervatione excuſari, ita *Suar. 3. p. d. 29. ſect. 2. n. 11. Sanch. Dec. l. 2. c. 8. n. 5. & c. 11. n. 1. & de Matr. l. 9. d. 32. n. 18. Mol. t. 1. de Juſt. d. 92. Laym. c. 12. n. 2. Viva de Jubil. q. 21. art. 1. Wigandt tr. 14. nu. 58. Ciera d. 1. n. 29. Croix l. 6. p. 2. n. 1614. cum Averſa, & Stoz. Tamb. de Caſ. reſ. l. 5. c. 5. n. 7. Abelly p. 144. n. 2. Diana p. 5. tr. 9. R. 17. Pal. de Pœn. 1... §. 2. n. 1. cum Vaſq. Con. & Henr. ac Salm. tr. 18. de Privil. c. 4. nu. 9. cum Trull. Vidal, Moya, Cajet. Duran. Hurt. Gran. &c. ac Croix n. 1614. cum Averſa, Gob. &c.* & probabilem putant *Lugo d. 20. n. 11. & Mazzotta t. 3. p. 455. cum Bon. Fag. Quarti, &c.* Ratio, quia caſus Papales principaliter reſervantur propter cenſuram, a qua certe excuſat ignorantia, juxta dicenda *l. 7. n. 43.* atque patet ex *c. 2. de Conſtitut. in 6.* ubi dicitur: *Ut animarum periculis obvietur, ſententiis per ſtatuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dummodo tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit, aut ſupina.* Et licet in caſibus Papalibus non reſervetur tantum cenſura, ſed etiam peccatum, ut verius & communius docent *Sanch. d. n. 5. & Suar. l. 2. nu. 8. cum D. Thoma, Palud. Gabr. Major. Nav. &c. contra Cajet. Durand. & Trull.* nam alias hæreticus qui bona fide confiteretur ſuum peccatum cuicumque Confeſſario, maneret ab eo abſolutus, nec teneretur poſtea illud Superiori confiteri, quod non videtur probabile; Attamen, quia in caſibus Papæ reſervatis immediate reſervatur cenſura (cum in Bullis dicatur, *ſub pœna excommunicationis nobis reſervatæ,*) & mediate peccatum quod eſt cenſura ligatum, ideo cum peccatum ſit indiviſibile a cenſura, reſervata cenſura, etiam peccatum manet reſervatum; contra vero, cum cenſura ſit medium quo reſervatur peccatum, ſublato medio, id eſt cenſura, non remanet reſervatum peccatum. Si autem aliquis ſciens cenſuram ignorabat eſſe reſervatam, *Bon. & alii ap. Mazzotta l. c.* excuſant eum a reſervatione; Sed melius dicit *Mazzotta cum Quarti*, non excuſari, quia is jam conſentit in pœnam cenſuræ, adeoque implicite in ejus reſervationem, & in omnes alios effectus ejuſdem, licet ignoratos.

Diximus, quod caſus Papales ut plurimum reſerventur cum cenſura, ſed excipiendi ſunt duo caſus, qui ſunt Pontifici reſervati ſine cenſura: Caſus 1. eſt, ſi quis falſo accuſat Sacerdotem innoxium de ſollicitatione apud Judices Eccleſiaſticos, ſive per ſeipſos, ſive procurando ut per alios calumnia inferatur; ita ex Conſtitut. Benedicti XIV. quæ incipit *Sacramentum*. Caſus 2. eſt (ut fert Auctor libri, cui titulus, *Iſtruzione per li Novelli Confeſſori p. 2. c. 15. n. 306.*), ſi quis accipiat dona a Regularibus utriuſque ſexus, niſi prius totum reſtituerit, ſi dona valeant pluris decem ſcutorum Romanorum, vel, ſi valeant minoris, ſaltem partem ad arbitrium Pœnitentiarii. An autem ab his duobus caſibus incurrendis excuſet ignorantia? vide mox dicenda, *n. ſequenti*. Præterea excipiunt *Sanch. de Matr. d. n. 18. & Contrch. d. 8. n. 82.* caſum ſimoniace promoti vel promoventis ad Ordines ex Bulla Xiſti V. De hoc tamen caſu loquens *Sanchez l. c.* dicit illud non incurri ab ignorante, quia hæc reſervatio fuit impoſita in meram pœnam delinquentium; Sed melius dicendum cum *Palao l. c.* non incurri, quia in *Extrav. de Simon.* huic crimini poſtea impoſita eſt excommunicatio Papalis.

Sed dubitatur 1. An ignorantes invincibiliter reſervationem 581
excuſentur ab incurrendis caſibus etiam ab Epiſcopis reſervatis? Adſunt tres ſententiæ. *Prima* univerſe affirmat, & hanc tenent *Ciera d. 1. n. 31.* item *Palud. Graff. Quintanad. &c. ap. Salm. tr. 18. c. 4. n. 13.* item *Reg. Mald. Baſſ. Coriol. &c. apud Mazzotta p. 455. v. Tertio*, ac probabilem putat *Lugo D. 20. n. 11.* Ratio, ut ajunt, quia reſervatio habet rationem pœnæ, a qua excuſet ignorantia: Hanc ſententiam probabilem quoque putant *Salm. d. c. 4. n. 13. & Roncagl. p. 106. c. 2. qu. 4* (& idem ſentiunt *Elbel p. 303. n. 346. Gobat. tr. 7. n. 306. & Sporer n. 735. cum aliis*, dum inquiunt ignorantem pro prima vice poſſe abſolvi. (Verum *Salm.*, & *Roncaglia* diverſa ratione utuntur: fatentur enim reſervationem non eſſe meram pœnam, ſed dicunt quod habet rationem pœnæ medicinalis, ut illius timore retrahantur homines ab atrocioribus peccatis; ei nullo modo retrahi poſſunt a peccando per reſervationem, qui eam ignorant; unde, ceſſante fine adæquato reſervationis in ignorantibus, ceſſet etiam reſervatio. *Secunda* ſententia, quæ parum differt a prima, & quam tenent *Joſeph de Januar. de Caſib. Reſer. Reſ. 1.* & probabilem putant *Viva l. c. & Diana p. 10. tr. 14. R. 63. cum Graff. & Nav.* diſtinguit, & dicit incurri quidem reſervationem factam ab Epiſcopo per præceptum particulare; Secus vero, ſi facta fuerit per legem generalem, aut Statutum Synodale, prout ſunt caſus reſervati, qui adnotentur in Tabella. Ratio, quia in primo caſu reſervatio habet rationem medicinæ, & directe reſpicit Confeſſarios; in ſecundo autem caſu, cum reſervatio fiat in Statuto, habet rationem pœnæ, & directe reſpicit pœnitentes. *Tertia* vero ſententia communior, cui ſubſcribo, univerſe negat poſſe abſolvi ignorantes reſervationem, & hanc tenent *Sanch. de Matr. l. 9. d. 32. n. 18. Pal. tr. 2. d. 1. p. 19. n. 8. Holzmann p. 180. n. 687. Wigandt tr. 14. n. 58. Tamb. de Caſ. reſ. c. 1. n. 2. Antoine p. 527. q. 1. Concina p. 563. ex n. 2. Viva qu. 9. a. 3. n. 2. & Croix n. 1608.* cum aliis communiſſime. Ratio, quia reſervatio non eſt quidem pœna reſpiciens pœnitentes, ſed reſtrictio juriſdictionis reſpiciens Confeſſarios, & de hoc non videtur dubitandum, nam Tridentinum *Seſſ. 14. c. 7.* ad oſtendendum quod *Sacerdotes nihil poſſint in caſibus reſervatis* (ut ibi in fine declaret), hæc verba præmittit: *Nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam* (nota) *non habet juriſdictionem. Magnopere vero ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere SS. Patribus noſtris viſum eſt, ut atrociora quædam crimina non a quibuſdam, ſed a ſummis duntaxat Sacerdotibus abſolverentur.* Ideo igitur nihil poſſunt Sacerdotes in reſervatis, quia carent juriſdictione ſuper illis, cum Epiſcopi ob publicum bonum, quorundam graviorum criminum judicium ſibi reſervent: Patet ergo, quod reſervatio directe reſpicit Confeſſarios, non pœnitentes. Nec obſtat dicere quod, licet reſervatio reſpiciat Confeſſarios, eorumque limitet juriſdictionem, finis tamen reſervationis directe reſpicit pœnitentes, cum tantum ad pœnitentium remedium reſervatio inſtituta ſit, ut nimirum a culpis atrocioribus retrahantur: unde, ceſſante hoc adæquato reſervationis fine cum ignorantibus, ceſſat etiam reſervatio. Nam reſpondetur, quod finis reſervationis non eſt tantum, ut Fideles a culpis gravioribus abſterreantur, ſed etiam (prout recte dicit *Fagnan. in c. Omnis de Pœnit. nu. 99. cum aliis*) ut recipiant a Superioribus pœnitentiam, & monita, ac remedia opportuniora, quæ nonniſi a prudentioribus applicari expedit; ergo, cum in ignorantibus non ceſſet adæquate finis reſervationis, reſervatio non ceſſat.

Dubitatur 2. An ignorantes excuſentur a caſu reſervato ab 582
Epiſcopo, ſi caſui eſt annexa excommunicatio? Certum eſt, quod ignorantia excuſat ab excommunicatione; dubium eſt, an tunc excuſet etiam a reſervatione caſus? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenet *Wigandt tr. 14. n. 58. Ciera d. 1. n. 31. & Fagund. Bonac. Quarti, Averſa, & Jan. ap. Mazzot. t. 3. p. 455. v. Secundo.* Ratio, quia cum adnectitur caſui excommunicatio, reſervatio fit indiviſibilis; unde qui non incurrit excommunicationem, nec etiam incurrit peccati reſervationem. *Secunda* verior ſententia negat, & hanc tenent *Tamb. de Caſ. reſ. c. 5. n. 7. Suar. de Pœnit. d. 3. St. 3. nu. 11. Laym. l. 1. tr. 5. p. 2. cap. 6. n. 10. Croix l. 6. p. 2. n. 1614. cum Stoz, & Mazzotta l. c. cum Morel. Boſſio, & aliis.* Ratio, quia in hoc differunt caſus Papales ab Epiſcopalibus; in Papalibus enim (ut diximus) principaliter, & indiviſibiliter reſervatur cenſura; in Epiſcopalibus vero principaliter, & per ſe reſervatur caſus, eique adnectitur cenſura, ad hoc, ut peccantes fortius ligentur, & per duplicem reſervationem a peccando abſterreantur; & ideo in Tabella caſuum reſervatorum ab Epiſcopis ſic illi adnotantur: *Caſus reſervati, quibus eſt annexa excommunicatio.*

„ Cum non ſit obligatio confitendi venialia, ex ſcuſire re-

„ ſervantur, etſi fortaſſe poſſint, ſaltem e Papa; ideoque ſola mortalia, atque nonniſi externa graviora, opere conſummata, prudenter reſervantur. * (*Hinc inceſtus, vel ſodomia extra vas, non reſervatur; vide Mazzotta to. 3. pag. 592. n. 9. & p. 549. Inſuper peccata reſervata debent eſſe perfecta in ſua ſpecie: unde ſodomia imperfecta, v. gr. maris cum femina, non intelligitur reſervata, ut Tournely t. 3. p. 501. verſ. Etſi, cum Azor. Sylvio, Bon. &c. ex D. Thoma 2. 2. q. 154. art. 1. ubi ad ſodomiam requirit acceſſum ad indebitum ſexum.*) *

Hic dubitatur 1. an poſſint reſervari peccata venialia? Negat *Vaſq. ap. Croix num. 1604.* Sed communiſſime affirmant *Holzmann p. 182. n. 692. Conc. p. 559. n. 2. Ciera n. 63. & Croix l. c., cum Suar. Lugo, Con, Fill, Dic. & Aveſe.* Ratio, quia, licet non ſit obligatio confitendi venialia, tamen ipſa non poſſunt remitti per Sacramentum Pœnitentiæ, niſi ex vi juriſdictionis dependentis ab Eccleſia, quæ bene poteſt negare vel limitare.

Dubitatur 2. an poſſint reſervari peccata mere interna? Videtur negandum, cum peccata interna, utpote occulta, non ſubjiciantur judicio Eccleſiæ, quæ non judicat de occultis. Sed communiter & recte affirmant *Elbel n. 342. Viva q. 9. a. 2. n. 1. Antoine p. 527. qu. 1. & Croix n. 1605. cum Suar. Vaſq. Bon. Soto, Sylvia &c.* Ratio, quia omnia peccata etiam interna abſolvuntur vi juriſdictionis, quæ ab Eccleſia (cujus eſt dare juriſdictionem) bene poteſt reſtringi; Unde Eccleſia, reſervando peccata interna, non judicat de illis, ſed de abſolutione ab illis, quæ eſt actus externus. Advertit tamen *Tamburr. de Caſib. reſer. l. 5. c. 4. nu. 13.* Eccleſiam nunquam conſueviſſe hujuſmodi peccata interna reſervare.

583 Dubitatur 3. An cadat ſub reſervationem peccatum externe leve, ſi internum ſit grave? Affirmat *Turrianus in Select. Diſp. p. 3. D. 31. dub. 71.* Sed alii verius & communiter negant, ut *Lugo d. 20. n. 15. Suar. tr. 4. de Relig. l. 2. c. 18. n. 12. ac Ciere D. 1. n. 69. cum Grenad. Bon. Henriq. Sanch. & alii.* Ratio, quia, licet actus externus imbibat totam malitiam actus interni, & totam mereatur pœnam æternam, tamen quoad reſervationem diverſa currit ratio, quia Superiores non intendunt reſervare peccata, niſi graviter exterius conſummata, cum non ſoleant reſervare interna.

„ Clemens Octavus ſtatuit, ut Prælati religionum, ſiquidem valent, undecim tantum caſus reſervare poſſint, nec plures ſine conſenſu Capituli generalis pro tota Religione, vel Capituli provincialis pro Provincia. Quod tamen de culpa tantum, & non cenſuris intelligendum eſt; poteſt enim Prælatus aliquid præcipere ſub excommunicatione ſibi reſervata * (*Sed communius & probabilius negant DD. poſſe Prælatos imponere cenſuras ſuper aliquem caſum; ita Lugo d. 20. n. 47. Sanch. l. 6. c. 1. n. 15. & Holzmann p. 181. n. 688. cum Diana, quia hoc eſſet indirecte velle reſervare, & eludere prohibitionem Clementis.* *)

„ Caſus autem Clementis ſunt ſequentes: 1. Apoſtaſia a religione, etiam retento habitu. 2. Nocturna, ac furtiva e monaſterio egreſſio. 3. Veneficia, incantationes, & ſortilegia. 4. Proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale. 5. Furtum mortale de rebus Monaſterii. 6. Lapſus carnis voluntarius opere conſummatus. 7. Juramentum falſum in judicio legitimo. 8. Procuratio, conſilium, vel auxilium, ad abortum fœtus animati, etiam effectu non ſecuto. 9. Occiſio, vel vulneratio, ſeu gravis percuſſio cujuſcumque perſonæ. 10. Falſificatio manus, vel ſigilli officialium monaſterii. 11. Malitioſum impedimentum, retardatio, aut apertio literarum a ſuperioribus ad inferiores, vel contra.

Hic notandum, quod Religioſi exemti non ſubjacent reſervationi Epiſcopi, nec eorum Novitii; *Mazzotta to. 3. p. 458. quæſt. 5.* Neque ipſorum Familiares, ut habetur ex Bulla Clementis VIII. *Superna*, modo (ut ibi dicitur) *tales ſint quaſi de Familia, & continui commenſales.* Id extendit *Borden.* ad Alumnos Monaſteriorum. Si vero Novitius inciderit in caſum reſervatum ante ingreſſum, non poterit quidem abſolvi a quolibet Confeſſario ſeculari, ſed poterit e Confeſſario Religionis, ob privilegium Religioni conceſſum; *Mazzotta l. c. cum Sanchez, Tamb. & aliis.*

584 „ 2. Is, qui confitetur reſervatum, mittendus eſt ad ſuperiorem (ſuadebit tamen charitas, imo aliquando coget, ut ipſe Confeſſarius tacita perſona, & caſu, a ſuperiore veniam petat abſolvendi). * (*Ordinarie tamen loquendo, conſultum eſt, ut Confeſſarius a ſubeundo tali onere ſe abſtineat, ut Tamb. in Meth. Conf. c. 9. §. 4.*) * Quod ſi ſuperior adiri non poſſit, & ſit cauſa urgens, verbi gratia, timor infamiæ, vel ſcandali, ex omiſſione confeſſionis, vel communionis, tunc poteſt inferior abſolvere a reſervatis, cum onere, ut pœnitens ſe poſtea ſuperiori ſiſtat. (*Vide de Cenſur. l. 7. n. 91.*) * Quod etiam verum eſt, quamvis caſus cenſuram reſervatam annexam habeat. * (*Imo hoc eſt certum ex c. De cetero, & c. Eo noſcitur. de Sent. excom. vide l. 7. n. 86.*) * Porro eo caſu peccata non reſervata tantum confiteri ſufficere putant probabiliter *Sotus, Corduba, & Gabr. Anton. Palaus, Dian. tom. 2. tract. 4. reſ. 104.* & *Lugo d. 4. de Euch. nu. 87.* non improbat. *S. Thom.* tamen, *Suarez* & alii *commun.* docent omnia eſſe confitenda, quod tutius eſt.

585 Quando igitur adeſt impedimentum, & urget gravis cauſa confitendi, quivis Confeſſarius poteſt indirecte abſolvere a caſibus reſervatis ab Epiſcopo (& etiam a reſervatis a Papa, ſi Epiſcopus non poſſit adiri, ut diximus n. 569. d. II.); ita communiter *Laym. c. 12. n. 10. Suar. d. 31. Se. 3. nu. 3. Pal. p. 15. Conc. p. 558. n. 10. Wigandt tr. 14. nu. 76. Viva q. 9. ar. 2. n. 9. Elbel n. 372. Bon. par. 5. §. 3. n. 5. & Ciere n. 74. Salm. c. 12. n. 74. cum Coniack. Rodr. Henr. &c.* Et hoc etiamſi peccatum ſit reſervatum cum excommunicatione, ut dicunt *Suar. d. 31. Se. 2. Fill. n. 303. Salm. n. 75. Ciera l. c. cum Lugo, & Bon. ibid. cum Vaſq. Conc, & Lud.* (contra *Nav. Su, &c.*) vide dicta n. 265. *Qu. III.*

Dicimus 1. ſi adſit *gravis cauſa*, nempe ſi nequeat adiri Superior ſine ſcandalo, aut nota infamiæ (ut ajunt *Conc., & Wigandt*), vel ſine magna difficultate; puta ſi habens facultatem longe diſtet (ut dicunt *Laym. Elbel, & Bon.*); & ex alia parte urgeat neceſſitas communicandi vel implendi præceptum annuæ Confeſſionis, aut ne diu pœnitens maneat in peccato mortali, ut dicunt communiter omnes præfati AA.

Dicimus 2. *indirecte*, unde (juxta ſententiam probabiliorem, allatam n. 265. *Qu. I.*) tenetur pœnitens Confeſſario non habenti facultatem in reſervata, confiteri alia mortalia non reſervata, ut directe ab his abſolvatur, & indirecte a reſervatis; ac deinde tenetur, ceſſante impedimento, reſervata confiteri Confeſſario habenti poteſtatem, juxta dicenda in *dub. ſeq. & de Cenſur. l. 7. n. 91.* Et ſic pariter, ſi non habeat aliud mortale non reſervatum, & dubitet de contritione, urgente præcepto Confeſſionis, tenetur confiteri ſaltem aliquod veniale, vel mortale alias confeſſum; vide dicta d. n. 265.

Dubitatur 1. An ſi impedimentum adeundi Superiorem ſit perpetuum, poſſit tunc inferior directe abſolvere peccatum reſervatum ſine cenſura; ita ut pœnitens deobligetur in poſterum ab adeundo Superiore, ſi poſtea ceſſabit impedimentum? Affirmant *Sanch. Dec. l. 2. c. 13. n. 24. & Salmant. de Cenſur. c. 2. n. 46.* Quia (ut dicunt) nullo jure cavetur adeſſe onus ſe præſentandi ad Superiorem pro peccatis ſine cenſura reſervatis, quæ ſupponuntur eo caſu directe abſoluta: Sed verius docent *Suar. d. 30 Se. 3. n. 8. Laym. c. 12. n. 10. & Ciera n. 164. cum commun.*, quod extra articulum mortis nullus inferior Sacerdos poteſt directe abſolvere a reſervatis: *Extra quem articulum* (dicit Trident. *ſeſſ. 14. c. 7.*) *Sacerdotes nihil poſſe in caſibus reſervatis.* Hoc vero procedit in caſibus Epiſcopalibus; nam in Pontificiis regula juris eſt (ut bene ait *Suar. l. c.*), quod quoties non patet aditus ad Pontificem, poteſt pœnitens directe abſolvi ab Epiſcopo, vel cum etiam adſit impedimentum adeundi Epiſcopum, a quolibet Confeſſario, cum onere in poſterum ſe præſentandi ad Pontificem, quando poterit, ſi impedimentum non eſt perpetuum, nam ſi eſt perpetuum, omnino liberatur, juxta dicenda *l. 7. n. 88.* De abſolutione autem horum caſuum Papalium pro eis qui ſunt impediti Pontificem adire, vide alia dicenda *de Cenſ. l. 7. ex n. 84.*

Dubitatur 2. Utrum habens peccatum reſervatum, ſi deſit Confeſſarius qui habet facultatem, teneatur confiteri apud inferiorem, urgente neceſſitate communicandi? Quamvis negativa ſententia non ſit improbabilis, communior tamen & probabilior eſt affirmativa, quia ante Communionem fieri debet Confeſſio, ſaltem formaliter integra, quando materialiter fieri nequit; vide dicta n. 265. *Qu. I.*

Dubitatur 3. Utrum hujuſmodi pœnitens valens confiteri apud inferiorem, teneatur tunc manifeſtare tam mortalia reſervata, quam non reſervata? Vide *ibid. Quæſt. II.* ubi diximus probabilem eſſe ſententiam negativam, niſi manifeſtatio reſervatorum ſit neceſſaria, ut Confeſſarius poſſit recte judicare de diſpoſitione pœnitentis, & opportuna remedia præſcribere. Unde ſi Confeſſarius interroget, tenetur omnino pœnitens etiam reſervata manifeſtare, nam (ut bene ait *Lugo d. 16. n. 123.*) etſi pœnitens per ſe aliquando non teneatur aliqua manifeſtare, debet tamen ea patefacere, ſi interroget Confeſſarius, qui jus habet agnoſcendi ſtatum ejus conſcientiæ, tam uti Judex ut recte poſſit judicare de diſpoſitione, quam uti Medicus ut remedia ſalutaria queat applicare. Et huic videtur collimare id quod docent *D. Thomas Suppl. 3. part. quæſt. 9. art. 2. ad 4.* ubi ait: *Etiamſi Sacerdos non de omnibus poſſit abſolvere, tamen tenetur pœnitens ei omnia confiteri, ut* (nota) *quantitatem totius culpæ cognoſcat.*

„ 3. Si Superior injuſte neget facultatem abſolvendi a reſervatis, poſſe ab alio Confeſſario etiam directe abſolvi, affirmant *Henriq. & Dian. p. 2. tom. 4. Reſol. 29.* eſſe probabile. Sed rectius negat *Laym. lib. 5. tract. 6. cap. 13. Card. de Lugo d. 20. num. 188.* * (*Et hanc tenendam puto cum communi, quam tuentur Lugo d. 20. num. 148. Laym. cap. 13. num. 3. Salm. cap. 13. num. 62. & Ciera d. 1. num. 126. cum Suar. Soto, Alenſi, Med. &c. Ratio, tum quia, ex Trid. ut ſupra, Sacerdotes inferiores nihil poſſunt in reſervatis; tum quia, ſicut valida eſt injuſta reſervatio, ita etiam injuſta denegatio facultatis.*) 586

„ 4. Peccant Superiores, ſi ſine juſta cauſa difficiles ſe præbeant in concedendis licentiis pro abſolutione reſervatorum. *Quintan. t. 3. c. 13. ex Fag. Con.* & alius 10. Et ſi ex negatione timeatur grave ſubditi detrimentum, peccant contra charitatem, & juſtitiam. *Lugo, Diana p. 6. tom. 6. R. 66.* * (*Unde ait Ciera d. 2. num. 109.*) *cum Suar. ex D. Thoma, (Superiorem ſingulariter non debere eſſe difficilem in concedenda facultate; ac proinde peccare, ſi eam neget, ſine qua ſciret pœnitentem nullomodo poſſe induci ad ipſum adeundum.)* *

„ 5. Si Superior Confeſſario Regularium ad hoc deputato neget facultatem abſolvendi, Confeſſarius autem judicet debere concedi, poteſt is pro illa vice abſolvere. *Averſ. q. 17. ſect. 5. Lugo d. 20. ſect. 4.* referens ſic declaraſſe Clementem

VIII. haberique in quarto tomo Bullarii, Bulla 26. Urbani VIII. *(Ita etiam communiter Salm. de pœnit. cap. 13. n. 63. cum Gabr. & Viva q. 9. art. 4. n. 7. qui notat quod Tò, pro iſta vice, intelligitur toties quoties intercedet.)* & *Quintan. t. 3. ſect.* 11. dicens non eſſe dubium ea de re: additque ex aliis ſeptem probabile eſſe, idem poſſe, ſi vim Religioſo, pio, docto, & prudenti, licet non ex deſignatis de facto, neget. *Dian. par. 5. t. 3. reſ. 126. par. 6. tom. 6. reſ. 56 & par. 9. tom. 3. R. 15. ex Pellizzario* (qui vult idem eſſe, ſi pœnitens ipſe petat), & aliis. Imo *Quintan. loc. cit.* cenſet probabile, quod idem fieri poſſit, ſi Superior adiri nequeat, & urgeat tempus celebrationis, vel communionis, v. gr. quia ſine nota non poteſt abſtinere, cum alii omnes communicant. *ibid. ex Trull.* & aliis ſex. Denique *Dian. part. 2. tract. 2. reſ. 196.* notat ex *Suar. de Relig. tom. 4. lib. 2. cap. 15.* Regulares ſemel ſine licentia ſuorum ſuperiorum poſſe abſolvi a reſervatis, puta eos, qui adhuc, & quatenus hoc Privilegium commune habent cum FF. Minoribus, quorum id eſſe teſtatur *Emmanuel Rodr. tom. 1. qq. Reg. quaſt. 62. art. 6.*

6. Nihilominus certum eſt poſſe aliquando Superiorem juſtis de cauſis negare facultatem, & cogere ſubditum, ut ad ſe veniat. *Card. de Lugo loc. cit.* Nam ſi ex caſu reſervato grave ſcandalum, vel damnum communitatis timeatur, poteſt Superior negare abſolutionem, donec pœnitens per ſe, vel Confeſſarium Superiori det ſufficienter notitiam ad illud evitandum: alias non eſt ſatis tutus, nec diſpoſitus ad abſolutionem. Quare ſi Confeſſarius eo caſu urgeat abſolutionem, debet is attendere, ut pœnitens obligationi ſuæ ſatisfaciat in adhibendo remedio communi malo, vel damno, ſi ſit ejus periculum: quia, niſi hoc faciat, non poteſt abſolvi, non ex defectu juriſdictionis, ſed quia non eſt diſpoſitus. Ad hoc tamen requiritur, ut & obligatio pœnitentis certa ſit, & alia remedia adhiberi non poſſint. *Suarez tom. 4. de Relig. lib. 8. cap. 5. num. 10.*

587 7. Peregrinus quoad reſervationes judicandus eſt juxta diœceſim, in qua verſatur; in qua quæ reſervata ſint, diſcant Paſtores ex Agendis, aut conſuetudine.

Quæritur igitur, an Peregrinus diſcedens in aliam Diœceſim poſſit ibi abſolvi a caſibus reſervatis? Si peccatum in utraque Diœceſi eſt *reſervatum*, commune eſt apud omnes non poſſe abſolvi a quolibet Confeſſario; ita communiter *Suar. d. 30. ſect. 1. n. 6. Nav. Man. cap. 17. n. 261. Lugo d. 20. n. 69. Bonac. d. 5. q. 7. par. 5. §. 2. n. 9.* & alii paſſim. Poſſe vero abſolvi a Confeſſario habente facultatem in reſervata, dicunt *Suar. Bon. & Lugo loc. cit. & P. Milante in prop. 12. damn. ab Alexand. VII. pag. 102. ap. Viva quaſt. 9. art. 3. num. 5. in fine*, cum communiori, quia (ut ait *Suar.*) talis pœnitens judicandus eſt quoad Confeſſionem tanquam incola illius Diœceſis.

588 Sed dubitatur 1. An poſſit abſolvi a ſimplici Confeſſario Peregrinus habens peccatum quod eſt reſervatum in illa Diœceſi, ſed non in Patria. *Prima* ſententia affirmat, quam tenent *Fagund. & Stoz. apud Croix n. 1631. ac Satus apud Viva quaſt. 9. art. 4. n. 4. v. Equidem*, (qui probabilem putat) & alii *ap. Suar. d. 30. ſect. 1. n. 6.* Ratio, quia Peregrinus debet judicari juxta leges Superioris ſui, ex cujus tacito conſenſu Confeſſarius loci eum abſolvit. *Secunda* vero ſententia negat, & hanc tenent *Suar. loc. cit. Lugo d. 20. n. 72. Bon. part. 5. §. 2. num. 11. Concina pag. 570. n. 4. Wigandt tract. 14. n. 58. Ciera d. 1. n. 61. & Salm. cap. 13. n. 26. cum Villal. Dian. Averſa, & Dicaſt.* ac probabilem etiam putat *Viva loc. cit.* Ratio, tum quia Peregrinus debet ſe conformare legibus loci, in quo ſe ſubjicit judicio Sacramentali; tum quia, ſicut talis pœnitens ſentit commodum, ut poſſit a quolibet Confeſſario abſolvi de peccatis reſervatis tantum in ſua Patria; prout dicemus in Dubio ſequenti; ita debet ſentire incommodum, ut non poſſit abſolvi a peccatis reſervatis in loco Confeſſionis: Et ſic reſolvit S. C. Epiſc. 27. Novemb. 1616. apud *Pitton. de Confeſſ. cap. 620.* Hæc ſententia eſt quidem communior, & longe probabilior, quia Peregrini, ſtante hodierna conſuetudine (ut mox infra dicetur), nempe quod abſolvuntur ubique a quocunque Confeſſario approbato, hodie non amplius abſolvuntur ex voluntate ſuorum Epiſcoporum, ſed ex voluntate Eccleſiæ, quæ talem conſuetudinem approbando tribuit facultatem, ut habeantur ipſi tanquam incolæ loci ubi confitentur; cum autem reſervatio (ut probavimus *num. 581.*) reſpiciat Confeſſarios, non Pœnitentes, Confeſſarius loci nequit abſolvere eos a peccato, in quo ſibi limitata eſt juriſdictio a ſuo Ordinario.

589 Dubitatur 2. An poſſit abſolvi Peregrinus irretitus peccato, quod eſt tantum in ſua Patria reſervatum? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent Auctor *de Offic. Confeſſ. ap. Croix lib. 1. cap. 1. art. 2. quaſt. 18.* item *Vega, Camitol. Nunnez, & Megala apud Dian. part. 2. tract. 3. R. 56. & Sota, Fag. Graff. &c. ap. Salm. cap. 13. n. 22.* Ratio, quia cum Peregrinus abſolvatur ex licentia ſui Epiſcopi, non videtur credibile quod Epiſcopus, qui in ſua Diœceſi caſum reſervat, non reſervet etiam extra. *Secunda* vero ſententia communiſſima & verior affirmat, eamque tenent *Lugo d. 20. n. 75. Suar. d. 30. ſect. 1. n. 4. cum Cajet. S. Antonin. & Palud. Concina pag. 570. n. 4. Ronc. pag. 106. quaſt. 1. R. 2. Mazzotta tom. 3. pag. 470. Croix num. 1635. Caballut. lib. 3. cap. 12. n. 1. cum Vaſq. Bonac. ac Salm. c. 13. n. 24. cum Prepoſ. Gabr. Henr. &c.* Ratio, quia ſic habet univerſalis conſuetudo, ut Peregrini quoad Confeſſionem reputentur uti incolæ loci ubi verſantur. Hæcque conſuetudo approbata eſt conſenſu Prælatorum, & maxime Eugenii IV. qui (ut ferunt *Lugo, & Salm. ll. cc.*) approbavit, quod ii, qui in alieno Epiſcopatu bona fide verſantur, ſe gerant in ordine ad Confeſſionem ſicut incolæ illius loci. Valde autem rationabilis eſt talis conſuetudo, alias Confeſſarii vix poſſent ullum Peregrinum abſolvere, cum ſæpiſſime accidat, quod neque Pœnitentes, neque Confeſſarii ſciant caſus in aliena Diœceſi reſervatos.

Idque confirmatur ex Bulla, *Superna*, Clementis X. edita 21. Junii 1670.) relata in extenſum apud *Croix lib. 6. p. 2. num. 1502.*) in qua ſic dicitur: *Poſſe autem Regularem Confeſſarium in Diœceſi, in qua eſt approbatus, confluentes ex alia Diœceſi a peccatis in ipſa reſervatis, non autem in illa, ubi idem Confeſſarius eſt approbatus, abſolvere; Niſi eoſdem Pœnitentes noverit in fraudem reſervationis ad alienam Diœceſim pro abſolutione obtinenda migraſſe.* Quæ limitatio valet non ſolum pro Confeſſariis Regularibus, ſed etiam (imo tanto magis) pro Sæcularibus, ut recte dicunt *Croix num. 1631. Viva quaſt. 9. num. 3. art. 4. & Roncaglia pag. 100. quaſt. 1. R. 2.* ex Declaratione S. C. *apud Dianam*.

Quomodo autem intelligendum illud *in fraudem reſervationis*, multum DD. diſcrepant; *P. Concina pag. 570. num. 4.* dicit intelligi, ſi non fiat bona fide; Et in hoc revera conveniunt omnes, ſed ſic non explicatur ubi conſtat fraus, quod eſt punctum difficultatis. Alii vero, ut *P. Mazzotta tom. 3. pag. 470. in fine, cum Tamb. & aliis*, explicant *to in fraudem*, ſi caſus deductus ſit ad forum contentioſum, ſecus ſi occultus; ſed hæc explicatio non videtur congrua, cum Pontifex non loquatur de foro externo, ſed tantum de Sacramentali. Alii, ut *F. Milante in prop. 12. damn. ab Alexand. VII. pag. 102.* (cui conſentit *Wigandt tract. 14. num. 60.*) ſic explicat „: (Tunc enim dicitur Pœnitens in fraudem reſervationis alio migrare, quando peccavit in confidentiam abſolutionis obtinendæ, ubi peccatum reſervatum non erat; Si vero poſtquam crimen commiſit, ut facilius abſolvatur, alio divertit, non cenſetur per fraudem operari, quia nullo intercedente dolo, ſed cauſa majoris facilitatis a ſua Diœceſi abſcedit: non ſecus ac ſi accederet ad aliam Diœceſim, in qua idem crimen foret reſervatum, ſed plures adeſſent Pœnitentiarii a quibus poſſit abſolvi.) „ Et ita ſentit etiam *Palaus tract. 3. d. 1. p. 24. §. 5. num. 4. cum Baſil. de Leone* (quibus adhærent *Salmanticen. de Leg. cap. 3. num. 63. in fine*), dum dicit habentem caſus reſervatos poſſe peregrinari ea intentione, ut cum alio confiteatur. Sed huic explicationi, nempe quod illud *in fraudem* intelligatur de peccato in confidentiam; neque acquieſcere valeo, cum Pontifex prohibeat abſolvi, non qui peccant in fraudem, ſed qui in fraudem migrans ad alienam Diœceſim. Alii, ut *Paſſerin. tom. 1. quaſt. 187. art. 5. num. 562. & Auctor libri (Iſtruzion. per li Novel. Confeſſ. part. 3. cap. 12. num. 503. & Campione pag. 63. num. 18.* dicunt Pœnitentem tunc migrare in fraudem, ſi ad ſolum finem obtinendi abſolutionem alio diſcedat, ſine alio rationabili motivo. Alii tandem probabilius, ut *Lugo d. 20. num. 70. cum Fagundez, Roncaglia pag. 106. quaſt. 2. R. 2. & Viva quaſt. 3. art. 3. num. 4. cum Portel.* explicant *to in fraudem*, quando quis alienam petit Diœceſim ob principalem finem obtinendi abſolutionem, vitandique judicium proprii Paſtoris. Ratio, quia fraus dicitur intervenire, ubi lex redditur eluſoria, ut ait *Barboſa, Axiomate 102. num. 2.* Eluderetur autem hic reſervationis lex, ſi pœnitens alio migraret *ex* principali motivo petendi abſolutionem. Unde bene ipſe abſolvi poterit, ſi abſceſſerit ad aliquam Diœceſim ob aliquem honeſtum finem, puta negotii agendi, vel Indulgentiæ lucrandæ; vel ut confiteatur cum minori incommodo, aut citius Confeſſionem expediat; vel ut Confeſſarium incognitum, aut prudentiorem inveniat, qui melius eum dirigat, & tranquilliteri ſuæ conſcientiæ conſulat, & ſimilia. Secus (ut diximus) ſi ibi accederet ex principali fine, ut effugiat judicium ſui Superioris, vel ut facilius abſolvatur. Neque tunc proderit huic pœnitenti, quod bona fide credat hoc ei non eſſe vetitum, nam licet tunc ipſe non migraret cum fraude, revera tamen migraret in fraudem reſervationis. Et hoc dicit *Roncaglia pag. 106. quaſt. 2.* procedere, etiamſi pœnitens accederet aliquo ad Confeſſarium habentem facultatem abſolvendi a reſervatis, quia tunc etiam eadem fraus interveniret. Idemque ait *Manſi de caſib. reſ. part. 1. quaſt. 1. num. 19.* (cui adhæret *Ronc. ibid.*) de eo qui in fraudem reſervationis peccatum reſervatum in Patria extra committeret, ad hunc finem obtinendi ibi poſtea abſolutionem; Sed huic ego non adhæreo, quia hic non jam migraret *in fraudem reſervationis pro abſolutione obtinenda*, ut habetur in Bulla Clementis (ut ſupra *num. 589.*), ſed migraret alio, ne incurreret reſervationem.

Dubitatur 3. An pœnitens extra Diœceſim poſſit abſolvi a cenſura, quæ tantum in Patria eſt reſervata? Affirmant *Paſſer. tom. 2. quaſt. 187. num. 470. & alii*, Sed melius negant *Wigandt tract. 14. num. 59. & Roncaglia pag. 106. quaſt. 1. R. 2.* Ratio, quia tota facultas ſimplicis Confeſſarii abſolvendi a cenſuris habetur *ex cap. Nuper de ſent. excom. in 6.* ibi autem dicitur ſimplex Confeſſarius non poſſe abſolvere a cenſuris, quando ſunt reſervatæ; quapropter in cenſuris reſervatis Confeſſarius ſimplex nihil poteſt. 590

Dubitatur 4. An Peregrinus peccando in alia Diœceſi, ubi caſus ille eſt reſervatus, incurrat reſervationem, & nequeat ibi abſolvi niſi a facultatem habente? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Pelliz. Diana, & alii ap. Mazzotta pag. 467.* qui probabilem putat; quia Peregrini (ut aſſerit ex *Sanchez, Azor. Con. &c.*) non tenentur legibus loci, in quo verſantur, niſi ibi ſaltem quaſi domicilium habeant. *Secunda* tamen ſententia probabilior affirmat, quam tenet idem *Mazzotta loc. cit.* 591

cit. & Averſa quæſt. 17. ſect. 3. Ratio, tum quia, licet Peregrinus probabilius (ut diximus *de Legib. lib. 1. num. 156.*) non ſubjaceat legibus loci per quem tranſit, tamen ratione delicti illo tunc quo peccat, fit ſubditus; tum quia, & fortius (ut diximus *num. 488.*), Confeſſarius, quem reſpicit reſervatio, non poteſt abſolvere peregrinos, niſi juxta limites juriſdictionis, quam habet a ſuo Ordinario.

Incurret igitur iſte Peregrinus caſum reſervatum, non tamen incurret excommunicationem illi annexam, ut verius dicunt *Conick. d. 13. dub. 7. num. 58. Suar. de Cenſur. d. 5. ſect. 1. num. 8. Salm. eod. tit. cap. 1. num. 1217. cum Sylveſt. Avila, Covar. ac Mazzotta loc. cit. & tom. 4. pag. 263. cum Sayr.* (contra *Abbat. Gaff. &c.*) idque probant ex *cap. A nobis de ſent. excom. in 6.* ſic dicitur: *Solos ſubditos comprehendi ſub excommunicatione lata ab Epiſcopo præfuturis delictis*: Ratio eſt, quia excommunicatio non poteſt ferri niſi in ſubditos & contumaces; Peregrini autem, quamvis conſtituantur ſubditi ratione peccati, tamen, cum ante peccatum non fuerint ſubditi, nequeunt dici contumaces. Et hoc ſive excommunicatio ſit inflicta per modum ſententiæ particularis, ſive per modum ſtatuti generalis; quia alienigenæ non ſubjacent his cenſuris, niſi contraxerint domicilium, vel quaſi, in loco ubi illæ ſunt latæ, ut probabilius dicunt *Salm. de Cenſur. cap. 1. num. 116. & 117. cum Sanch. Leſſ. Sylveſt. Bon. Candido, Sayr. Avila, & Covar.* (vide dicta *lib. 1. num. 156. v. Pro majori*) Excipit *Mazzotta loc. cit.* excommunicationes quæ feruntur per ſtatutum reſpiciens commune bonum territorii &c. Vide *dicta Tom. I. lib. 2. n. 156.*

592 Dubitatur 5. An peccans intra Diœceſim, ſed in Monaſterio exemto, incurrat caſum reſervatum? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Baccius, & Henriq. apud Dian. p. 10. tract. 14. R. 7.* qui probabilem cenſet. Ratio, quia (ut dicunt) non incurritur reſervatio, quando committitur peccatum, ubi nulla eſt reſervatio. *Secunda* vero ſententia communior, quam amplectimur, affirmat, eamque tenent *Suar. de Cenſur. d. 5. ſect. 4. n. 6. Con. dub. 13. eod. tit. dub. 7. num. 63. Pal. tom. 1. tract. 3. d. 1. p. 24. §. 5. num. 30. Fill. tract. 11. num. 149. Concina de Pœnit. pag. 570. num. 5.* Et probabilem putant *Bon. de Cenſur. q. 1. p. 11. n. 8.* & idem *Diana loc. cit. cum Bord. Sclar, Paſqualigo, Vidal, &c.* Ratio (ut dicunt) quia Monaſteria Regularium, eſto ſint exemta quoad perſonas, non tamen ſunt exemta quoad locum. Sed hæc ratio non omnino ſuadet, quia (ut diximus *lib. 1. num. 156. v. Notandum II.*) probabiliter hujuſmodi Monaſteria etiam quoad locum ſunt exemta, dum Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 5. de Reform. in fine* appellat tam perſonas, quam loca exemta. Ratio mihi potior eſt, quia caſuum reſervatio (ut diximus *num. 581.*) non jam reſpicit pœnitentem, ſed Confeſſarium cui limitatur juriſdictio: unde Confeſſarius, qui abſolutionem non ex alia impertire poteſt huic pœnitenti, quam ex facultate ſui Epiſcopi, nequit illum abſolvere, cum ab eodem Epiſcopo facultas ſit ei limitata. Et ob eandem rationem idem dicendum cum *Roncaglia pag. 106. quæſt. 1. R. 1. Concina loc. cit. Salm. cap. 13. n. 26. Lugo d. 20. num. 72. & aliis*, ſi talis pœnitens peccatum, quod eſt reſervatum in ſua Patria, commiſerit in Diœceſi, ubi reſervatum non eſt: is quidem non poterit in propria Diœceſi abſolvi a ſimplici Confeſſario.

593 Dubitatur 6. An Epiſcopi poſſint abſolvere Peregrinos in ſua Diœceſi verſantes a caſibus Papalibus, & eos diſpenſare in irregularitatibus & ſuſpenſionibus Papæ reſervatis? Quoad hanc diſpenſationem pertinet, deciſum eſt a Gregorio XIII. (ut refert *Fagnan. in cap. Dilectus, de Temp. ord. num. 30. pag. 375.*) nihil poſſe Epiſcopum cum alienigenis, etiamſi hi fungantur officio Prætoris, aut Medici in ejus Diœceſi commorentur. Quoad abſolutionem vero caſuum, commune eſt apud DD. quod Epiſcopus bene poteſt abſolvere Peregrinos a caſibus Papalibus, modo ſint occulti, ex facultate Tridentini in *cap. Liceat d. ſeſſ. 24.* Ita *Suar. de pœnit. d. 30. ſect. 2. num. 3. & de Cenſur. d. 41. ſect. 2. num. 12. Sanch. Dec. lib. 2. cap. 11. num. 8. ad 17. & de Matr. lib. 3. d. 23. n. 12. Bon. de Cenſ. d. 1. quæſt. 3. p. 2. n. 5. & Barboſa in Trid. loc. cit. num. 43. cum Henr. Zer. Garzia, Nalde, Duarde, Navar. Boſſ. Marchino, Trull. Homob. &c.* Nec obſtat quod Concilium hanc facultatem Epiſcopis conceſſerit tantum erga *delinquentes ſibi ſubditos*, nam uti recte dicunt AA. præfati, ſubditi etiam dicuntur tales Peregrini, qui in foro ſacramentali ſubjiciuntur Epiſcopo Diœceſano. Idque refert *Suarez loc. cit. de Cenſuris num. 10.* declaratum fuiſſe a S. C. quæ reſpondit, poſſe abſentem a ſua Diœceſi abſolvi ab Epiſcopo illius Diœceſis in qua moratur, non autem a ſuo; rationem reddens, quia Concilium in *d. cap. Liceat* loquitur de abſolutione Sacramentali in foro conſcientiæ, quæ requirit præſentiam.

Eandem autem facultatem habent Vicarii Capitulares Sede vacante, ut dicunt communiter *Sanch. Dec. lib. 2. cap. 11. n. 23. Croix lib. 7. num. 135. & Salm. de Conf. cap. 2. num. 54. cum Bon. Hur. & Avila.* An autem eamdem facultatem habeant Abbates & alii Prælati habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem? Negant *Concina pag. 571. num. 8. Barboſa in Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. num. 7. cum Garz. Gav. Led. &c.* item *Suar. in 3. p. tom. 4. d. 30. ſect. 2. num. 6.* ex quadam Declar. S. C. ubi dictum fuit: *In hoc Decreto Trident. non comprehenduntur habentes juriſdictionem ordinariam & quaſi Epiſcopalem, ſed tantum Epiſcopi privative quoad omnes alios.* Ratio; quia talis facultas ſpecialiter Epiſcopis eſt conceſſa, & in conceſſionibus ſtricta interpretatio facienda eſt. Affirmant vero *Sanch. loc. cit. num. 5. & de Matr. lib. 8. d. 2. num. 12. Croix lib. 7. num. 111. Salm. loc. cit. cum Henr. & Avila, Fagnan. in cap. Accedentib. de Exceſſ. Prel. num. 29.* item *Sayr. Duard. Pal. Portel. Trull. Boſſ. &c. apud Barb. loc. cit.* Ratio, tum quia (ut probat *Fagnanus*) nomine *Epiſcoporum* veniunt etiam Prælati qui habent juriſdictionem quaſi Epiſcopalem privative ad Epiſcopos; Tum quia quando conceſſio facta eſt in jure, habet rationem legis, quæ extendi debet ad omnes caſus, ubi eadem ratio currit: Eadem autem ratio procuidubio currit pro Epiſcopis quam pro hujuſmodi Prælatis, quia alias eorum ſubditi non haberent ad quem recurrerent pro abſolutione prædictorum caſuum. Neque obſtat, ait *Sanchez*, Declaratio S. C. quia de ea non conſtat authentice, neque illi (ut ait) neceſſario ſtandum eſt. An Prælati regulares hanc habeant facultatem in ſubditos? Affirmant *Sanch. num. 13. &c. apud Barb. alleg. 39. num. 18.* ob Bullam S. Pii V. Sed negant *Croix loc. cit. cum Dicaſt.* ex Decr. S. C. & *Mendo ibid.* confutat dictam Bullam.

Hic autem notandum 1. ex præfata Declaratione S. C. (contra id quod dicunt *Salm. loc. cit. cum Suar. Sanch. Bon. &c.*) deciſum eſſe, quod Epiſcopi extra Sacramentum Pœnitentiæ non poſſint abſolvere a prædictis caſibus Papalibus. Idque fert *Fagnan. in cap. Dilectus, de Temp. Ord. num. 36. pag. 75.* declaratum fuiſſe etiam a Gregor. XIII. Notandum 2. declaratum quoque eſſe a S. C. (*apud Fagn. ibid. num. 34.*) quod ſi Epiſcopus inciderit in aliquod crimen, de quo fit mentio in dicto *cap. Liceat*, poterit deputare proprium ipſius Confeſſarium, eſto ſit extra ſuam Diœceſim, ad ſe abſolvendum cum eadem facultate qua ipſe poſſet alios ſibi ſubditos abſolvere. Notandum 3. ab eadem S. C. Concilii declaratum fuiſſe (*apud Fagnan. num. 37. & 38.*) non eſſe tutum in conſcientia qui abſolveretur aut diſpenſaretur a proprio Epiſcopo in caſibus, ſive irregularitatibus, aut ſuſpenſionibus contractis ob crimen patratum coram duobus, vel tribus teſtibus, quia Tridentinum utitur termino *occultis*, quod proprie loquendo eſt illius quod probari non poteſt. Et ita etiam ſentiunt *Graff. Garz. & Armentar. apud Barboſ. in Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. num. 25.* aſſerentes dici occultum, quod non poteſt probari. Sed alii communiter dicunt illud eſſe occultum, quod non eſt notorium, & quod poteſt aliqua tergiverſatione celari, etiamſi per aliquot teſtes probari poſſit; ita *Suarez tom. 4. d. 13. ſect. 2. num. 2. Sanch. de Matrim. lib. 8. d. 34. num. 55. Bonac. de Cenſ. d. 1. quæſt. 3. p. 1. num. 1. cum Avila, Reg. Azor. Contin. Tournely tom. 1. pag. 448. R. 3. cum Sayr. & tom. 3. p. 331. in fin. Salm. de Cenſ. cap. 1. num. 59. cum Pal. Henr. Pell. &c.* item *Barboſ. loc. cit. n. 26. cum Mol. Comit. Fag. Gav. Vivald. Vega, Sa, Gutt. Piaſec. Ugolin. Duard. Marchin. Boſſ.* & aliis innumeris ex *Gloſſa apud Tournely*, quæ ait: *Quandoque dicitur occultum, quod probari poteſt.* Hinc docent *Sanch. Tournely, Bonac. cum Avila, Azor. & Reg. ac Salm. loc. cit. cum Pellizz. Henr. Pal. &c.* tunc crimen dici publicum, quando ſcitur a majori parte Oppidi, Viciniæ, vel Collegii, modo (ut ajunt *Sanch. Salm. & Tourn.*) ſaltem ibi ſint decem perſonæ.

Utrum autem Epiſcopus poſſit cum Peregrinis diſpenſare in votis? & an cum impeditis adire Pontificem, urgente neceſſitate, poſſit etiam diſpenſare in irregularitatibus, & impedimentis Matrimonii? Vide dicta *Tom. I. lib. 1. de Leg. & lib. 3. de Voto num. 261. & num. 332. v. An autem.*

Dubitatur 7. An facultas a Tridentino intelligatur Epiſcopis conceſſa pro ſolis caſibus & irregularitatibus Papæ reſervatis ante Concilium? Affirmant *Floronus, & Garzias apud Dian. p. 7. tract. 2. R. 20.* ex quadam Declaratione Gregorii XIII. ubi dictum fuit, Epiſcopum non poſſe abſolvere Monialem frangentem clauſuram ab excommunicatione occulta reſervata Pontifici ob Bullam S. Pii V. Unde idem dicendum inferunt de aliis excommunicationibus poſt Tridentinum impoſitis. Sed valde probabiliter negant *Sanch. Dec. lib. 6. cap. 15. num. 76. cum Sorbo, Bon. de Clauſ. Monial. tom. 1. quæſt. 1. p. 5. num. 1. pag. 692. & de Cenſur. d. 1. quæſt. 3. p. 2. num. 1. Delbene de Imm. Eccl. d. 8. dub. 16. Ronzi tom. 1. pag. 185. cum Suar. & Mazz. p. 460. ac Dian. R. 20. & R. 12. cum Boſs. ac Beja.* Ratio, quia Concilium indefinite concedit Epiſcopis facultatem abſolvendi *in quibuſcunque caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis*; Ubi autem lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Ad dictam autem Declarationem Gregorii XIII. reſpondent præfati AA. de ea non conſtare authentice; Sed hæc reſponſio mihi non ſatisfacit, nam præter *Floronum, & Garziam*, ut ſupra, ac *Sanctarell. de Hæret. cap. 5. dub. 1. num. 1.* atque *Zacchium, & alium Auctorem apud Sanch. loc. cit.* qui teſtantur de veritate hujus Declarationis; magnam probationem mihi facit *Fagnanus in cap. Dilectus, de Temp. Ordin. num. 32. tom. 1. pag. 375.* qui eandem Declar. ut firmam adducit; & huic Auctori minime videtur in hoc fides neganda, cum ipſe 15. annos functus ſit munere Secretarii S. C. Concilii, unde melius aliis poterat callere de rebus geſtis in eadem Congregatione: tanto magis quod exponit factum cum ſuis peculiaribus circumſtantiis: refert enim quod Epiſcopus Florentinus petiit, an vigore Tridentini in *cap. Liceat*, potuiſſet abſolvere quandam Monialem quæ occulte & ad malum finem Clauſuram fregerat, non obſtante Bulla S. Pii V. quæ ſubjecit Moniales frangentes, necnon licentiam concedentes, comitantes &c. excommunicationi, *a qua præterquam a Romano Pontifice, niſi in mortis articulo, abſolvi nequeant?* Plures Cardinales ſentiebant non poſſe abſolvere, quia in Bulla aderat Clauſula, *niſi in articulo mortis*, & quia Bulla confecta fuerat poſt Concilium; ſed cum alii huic ſententiæ non adhæſiſſent, res delata eſt ad

594

ſum-

ſummum Pontificem, qui declaravit Epiſcopum non poſſe abſolvere. Unde animadvertendum cum eod. *Fagnano in cap. Quoniam, de Conſtit. num.* 29. *&* 30. facultati a Tridentino Epiſcopis conceſſæ in dicto *cap. Liceat*, derogatum fuiſſe pro caſibus contentis in duabus Bullis, nempe in Bulla Cœnæ, & in hac præfata S. Pii V. propter Clauſulas derogatorias, nempe in prima, *non obſtantibus decretis cujuſvis Concilii*; & in hac ſecunda, *niſi in mortis articulo*. Hinc dicimus quod quælibet Bulla, ubi adſunt prædictæ Clauſulæ, aufert facultatem Epiſcopis abſolvendi caſus occultos Papæ reſervatos; Non vero aliæ Bullæ in quibus nulla adeſt derogatoria Clauſula, ut *Dian. p.* 7. *tract.* 2. *R.* 21.

Dubitatur 8. An Epiſcopi poſſint abſolvere a caſibus occultis, reſervatis ab aliis Epiſcopis etiam cum cenſura? Reſpondent Affirmative *Bonac. de Cenſur. d.* 1. *quæſt.* 3. *p.* 2. *num.* 6. *& P. Cutillus in Addit. ad Mancin. Pract. Viſit. Inſirm. Pract.* 3. *de Caſ. reſerv. dub.* 38. Ex eo, quod in dicto *cap. Liceat*, Tridentini dicitur concedi omnibus Epiſcopis facultas abſolvendi *delinquentes in quibuſcunque caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis*; Ex qua particula *etiam* ſatis oſtenditur comprehendi facultas abſolvendi a caſibus, & excommunicationibus adhuc ab aliis Epiſcopis reſervatis. Hanc opinionem olim probabilem cenſuimus; ſed poſtmodum negativam coacti fuimus tenere ex duplici Declaratione S. C. Concilii ſub die 24. Jan. 1711. & die 29. Novembr. 1710. apud *Theſaur. Reſolutionum* S.C. *tom.* 1. *pag.* 392. Sed maxime IX. Declaratione emanata a Benedicto XIV. die 20. Auguſti 1752. quæ incipit, *Pias Chriſti fidelium &c.* Cum enim in Civitate Januenſi conceſſum fuiſſet Privilegium cuidam Confraternitati ſub invocatione *S. Mariæ de Succurſu*, ut Confratres eligere poſſent quemlibet Confeſſarium ab Ordinario loci approbatum, cum facultate abſolvendi eos in articulo mortis, & bis in vita a caſibus *etiam Sedi Apoſtolicæ* reſervatis; Pontifex declaravit per enunciatum Privilegium, *facultatem abſolvendi ab Ordinariis locorum reſervatis, per Nos infra citatis noſtris Litteris numquam conceſſam fuiſſe, & conſequenter abſolutiones contra præſentis Declarationis noſtræ tenorem forſan de præterito impertitas, aut in poſterum impertiendas, nemini ſuffragari potuiſſe, ſive poſſe, decernimus, & declaramus*. Vide *Bullar. tom.* 4. *Benedict. XIV.* & eumdem *de Synodo lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 9.

Dubitatur 9. An Epiſcopus hanc facultatem Tridentini poſſit generaliter aliis Sacerdotibus committere? Negant *Henriq. Menoch. & Corduba apud Sanch. de Matr. lib.* 2. *d.* 40. *num.* 16. qui dicunt poſſe tantum delegare in caſibus particularibus, non vero generaliter. Idque inferunt ex verbis Concilii in dicto *cap. Liceat*, ubi conceditur Epiſcopis facultas abſolvendi *per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum*. Sed probabilius, & communiſſime affirmant poſſe Epiſcopum generaliter committere vices ſuas quoad abſolvendos caſus Papales occultos, quia hoc modo jam alii Sacerdotes ſupponuntur ſpecialiter deputati; Ita *Sanchez loc. cit. num.* 17. *& Dic. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 23. *Suar. de pœnit. d.* 30. *ſect.* 2. *num.* 9. *Barboſa in Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *num.* 45. *in fine, Laym. lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 3. *n.* 2. *Croix lib.* 7. *num.* 135. *& Salm. de Cenſur. lib.* 2. *num.* 54. *cum Nav. Gran. Vega &c.* Ratio quia facultas hæc competit Epiſcopis jure ordinario, cum ipſa ſit annexa dignitati Epiſcopali, & ideo bene poteſt aliis generaliter delegari. Hinc recte ait *Sanch. loc. cit. de Matr. nu.* 16. *cum Nav.* Vicarium Epiſcopi non habere poteſtatem abſolvendi ab his caſibus ex generali commiſſione Vicariatus, niſi ſpecialiter ab Epiſcopo committatur. Hoc quoad abſolutionem caſuum; quoad facultatem autem diſpenſandi in irregularitatibus & ſuſpenſionibus in eodem *cap.* Epiſcopis impertitam, dicunt *Sanch. loc. cit. Dic. n.* 25. *cu Suar. & Barb. loc. cit. num.* 46. *in fine*, cum aliis (*contra Mar. Alter.*) etiam poſſe ab Epiſcopo illam delegari generaliter cuicunque Sacerdoti, cui Epiſcopus ſuam facultatem committat: hocque ex poteſtate ordinaria, quam Epiſcopi habent.

Utrum autem Epiſcopi poſſint abſolvere ab hæreſi, & ab aliis caſibus Bullæ Cœnæ? Vide dicenda *de Cenſ. lib.* 7. *ex num.* 82. ubi negativam ſententiam tuebimur.

595 „ 8. Superior, auditis ſolis reſervatis, poteſt ab iis abſolvere, & reliqua inferiori committere, ex cauſa urgente: qualis tamen non eſt multitudo negotiorum, ut docent *Suar. Fernand. & Fill.* ſed alia gravior; tum quia etiam occupatiſſimus poteſt dare facultatem adeundi alterum, cum onere poſtea comparendi; tum quia integritas confeſſionis eſt de jure divino.

Certum eſt, quod nulla multitudo negotiorum poteſt eſſe ſufficiens cauſa ad dimidiandam Confeſſionem, ut recte ait *Croix lib.* 6. *p.* 2. *num.* 1254. *cum Suar. Laym. Vaſq.* & aliis paſſim; maxime hodie poſt prop. 59. damn. ad Innoc. XI. quæ dicebat: *Licet ſacramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſſos, ratione magni concurſus pœnitentium, qualis v. gr. poteſt contingere in die magnæ alicujus Feſtivitatis, aut Indulgentiæ*. An autem poſſit Superior abſolvere pœnitentem a reſervatis, & pro aliis eum remittere ad inferiorem? Alii univerſe affirmant, ut *S. Anton.* 3. *p. tit.* 14. *cap.* 19. §. 6. *& Palud. Cajet. Sa, & Henr. apud Laym. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 12. *num.* 8. quia dicunt hanc eſſe Eccleſiæ conſuetudinem. Alii vero, ut *Suar. d.* 31. *ſect.* 1. *num.* 19. *Nav. cap.* 26. *num.* 6. *& Laym. loc. cit. cum Adriano, Sylveſtr. & Cano* negant hanc conſuetudinem, & dicunt id tantum licere in caſu gravis neceſſitatis, puta ſi Superior non poſſet ſe expedire ab aliquo graviſſimo negotio, & contra, neceſſarium judicaret perſonaliter audire peccatum reſervatum. Idque admittunt *Lugo d.* 20. *num.* 78. *Salm. cap.* 8. *num.* 134. *Croix dict. num.* 1254. *& Pal. p.* 15. §. 5. *num.* 9. *cum Vaſq. & Con.* Sed in caſu rariſſimo, addito quod pœnitens eſſet in neceſſitate communicandi; & nollet eadem peccata bis confiteri. Hoc ultimum non videtur improbabile, poſito caſu cum omnibus his conditionibus: vide dicta *num.* 484. & 487.

„ 9. Qui a ſuperiore abſolutus eſt a reſervatis, poteſt ab 596
iiſdem poſtea abſolvi a quovis: quia non ſunt amplius materia neceſſaria Confeſſionis.

„ 10. Qui bona fide confitetur, neſciens ſuum caſum eſſe reſervatum, vel Sacerdotem carere poteſtate circa illum, valide quidem abſolvitur, cum onere tamen comparendi, *Prop.* * (*juxta dicenda lib.* 7. *num.* 91.) * Similiter ſi Confeſſarius probabiliter credit non eſſe reſervatum, alio revera ſit, valet abſolutio, *Leſſ. Dian. p.* 9. *t.* 9. *reſ.* 29. * (*Cum Lug. Dicaſt. & Salm. cap.* 13. *num.* 64. *& poteſt abſolvere, etiamſi dubium ſit negativum; vide dicenda num.* 600.) *

„ 11. Qui confitens habenti poteſtatem ordinariam, delegatamque in reſervata, oblitus eſt inculpabiliter reſervatum, poteſt illud poſtea confiteri etiam inferiori, & abſolvi. Quod etiam valet, ſaltem ſi prior habuerit poteſtatem ordinariam, etiamſi prior abſolutio ob indiſpoſitionem, vel alium defectum pœnitentis invalida fuiſſet. Ratio eſt, quia is intendit abſolvere, quantum potuit, ergo ſaltem ſuſtulit reſervationem, quod fieri potuit, abſque Sacramento. *V. Prepoſit. in* 3. *p.* 9. *d.* 4. *num.* 24. *Merat. t.* 3. *d.* 30. *ſect.* 3. *Dian. p.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 124.

Quæritur I. An in caſibus allatis a Buſem. nempe ſi pœnitens bona fide confiteatur peccatum reſervatum non habenti poteſtatem, vel ſi inculpate peccati illius obliviſcitur, aut de eo confiteatur urgente neceſſitate, Confeſſarius ſimplex valide & licite ipſum abſolvat? Negat *Antoine pag.* 529. *quæſt.* 5. & per ſe loquendo ſua ſententia ſatis eſt probabilis, ut enim diximus (*num.* 265. *Quæſt.* I.), probabile eſt cum *Vaſq. Tournely, Armil. Gerſon. Tull. &c.* Confeſſarium ſimplicem omni carere juriſdictione in habentem reſervata, cum non ſit ſuus competens Judex: ideo neque a non reſervatis poteſt eum abſolvere. *Secunda* vero ſententia communis, & probabilior affirmat, quam tenent *Suar. Pal. Lugo, Concina, Salmant.* & alii allati dicto *num.* 264. Ratio, quia, licet Confeſſarius non poſſit ſine rationabili cauſa abſolvere a non reſervatis, non abſolvendo a reſervatis in quæ poteſtate caret, non per hoc tamen caret poteſtate in non reſervata; unde quando bona fide confitetur pœnitens, vel habet neceſſitatem confitendi, tunc bene poteſt directe abſolvi a non reſervatis, & indirecte a reſervatis. Et cum hæc ſententia ſit communis, ut fatetur ipſe *Antoine*, & valde probabilis, imo certe probabilior, ut diximus; bene poteſt deduci in praxim, nam (ut probavimus *num.* 573.) eſt moraliter certum, quod cum opinione probabili Eccleſia ſupplet juriſdictionem.

Quæritur II. An ſi pœnitens confeſſus ſit Superiori, & 597
inculpabiliter ſit oblitus peccati reſervati, poterit deinde cuilibet illud confiteri, & abſolvi? *Prima* ſententia communiſſima affirmat, & hanc tenent *Buſemb.* ut ſupra, *Lugo d.* 20. *num.* 85. *&* 89. (ubi vocat communem) *Sanchez de Matrim. lib.* 8. *d.* 15. *num.* 21. *Pal. p.* 15. §. 5. *n.* 5. *Holzmann pag.* 184. *n.* 697. *Ciera d.* 1. *num.* 90. *Viva quæſt.* 9. *art.* 2. *Salm. cap.* 13. *num* 43. (qui etiam aſſerunt communem) *& Eſcob. lib.* 16. *num.* 510. *cum Cano, Fill. & Adriano, Cov. & Led.* Ratio, quia præſumitur Superior pœnitentem recte diſpoſitum velle liberare ab omni vinculo peccatorum a quo poteſt; idque videtur confirmari verbis illis quæ ad Confeſſionem præmittuntur: *In quantum poſſum & tu indiges, &c.* Et hoc admittunt *Pal. loc. cit. Salm. num.* 45. *cum Con & Averſa* (contra alios, etiamſi Confeſſio fiat apud inferiorem delegatum; quia adhuc cenſetur Superior velle per illam reſervationem auferre. *Secunda* vero ſententia negat, eamque tenent *Suar. d.* 31. *ſect.* 4. *num.* 12. *Concina pag.* 573. *num.* 14. *Antoine pag.* 530. *quæſt.* 6. item *Sylveſt. Ang. Roſel. & Gabr. apud Lugo d.* 20. *num.* 85. *& forte probabilem* vocat *Holzmann*. Hi dicunt non tolli reſervationem, ſive Confeſſio fiat Superiori, ſive delegato. Ratio eſt valde urgens, quia ad auferendam reſervationem requiritur, ut peccatum ſubjiciatur judicio Superioris, eo quod finis reſervationis eſt (ut probavimus *num.* 581.) nedum ut pœnitentes a peccatis abſterreantur, ſed etiam ut convenientem medicinam & pœnitentiam recipiant. Unde non cenſetur ablata reſervatio, niſi ex aliquo poſitivo indicio habeatur præſumptio, voluiſſe Superiorem reſervationem auferre, ut recte dicit *Concina*; vel niſi pœnitens (ut ait *Suar. num.* 15.) ad hunc finem adiverit Superiorem vel habentem facultatem; ut ab omnibus reſervatis abſolvatur, & hanc ſuam intentionem illi manifeſtaverit. Necnon bene excipit *Suarez num.* 20. quando privilegium fuerit conceſſum in favorem pœnitentis, prout eſt privilegium Jubilæi, & Bullæ Cruciatæ. Cæterum, præciſis his tribus exceptionibus, hanc ſecundam ſententiam probabiliorem cenſeo; Licet prima videatur etiam probabilis, tum ob auctoritatem DD. qui (ut fatetur ipſe *Concina*) communiter eam docent; tum quia probabiliter poteſt præſumi Superior conſentire, ut auferatur reſervatio, ſemper ac pœnitens confitetur apud habentem poteſtatem. Omnino tamen dicendum puto, reſervationem non auferri, quando adeſſet poſitiva præſumptio, quod, ſi Superior audiviſſet peccatum reſervatum, abſolutionem diſtuliſſet.

Quæri-

598 Quæritur III. An per Confeſſionem inculpabiliter invalidam tollatur reſervatio? Negat *P. Concina pag. 674. num. 16.* ſive Confeſſio fiat Ordinario, ſive Confeſſario delegato. Ratio, quia Superior non tollit reſervationem, niſi ſacramentaliter abſolvendo, unde quando Confeſſio eſt invalida, non aufertur reſervatio; Inferior contra, cum nihil poſſit in reſervata extra Sacramentum, quoties Sacramentum eſt nullum, peccata manent reſervata. Sed communis ſententia & probabilior affirmat, & hanc tenent *Suar. d. 31. ſect. 4. num. 10. Wigandt tract. 14. num. 77. Lugo d. 20. num. 105. Pal. p. 15. §. 6. num. 2. Holzmann pag. 183. num. 696. Roncaglia pag. 109. quæſt. 6. R. 2. Viva de Jubil. quæſt. 11. art. ult. num. 2. Croix num. 1475. Bonac. d. 5. quæſt. 7. p. 5. §. 5. num. 9. cum Vaſq. Fill. Reg. Nunno, Rodr. &c. ac Salm. cap. 13. num. 41. cum Sylveſt. Cajet. & Con.* Ratio, quia reſervatio principaliter ordinatur, ut peccata deferantur Superiori, atque ipſe ſuper ea ferat judicium præbendo monita ſalutaria, ac pœnitentiam imponendo; Unde ſemper ac ſubditus ſuum peccatum ſubjicit judicio Superioris, vel alius habentis facultatem, jam obtinetur finis reſervationis. Nec valet dicere, quod tam Ordinarius, quam Delegatus, non tollunt reſervationem niſi per abſolutionem ſacramentalem, quæ hic deeſt, cum Confeſſio ſit nulla; Nam reſpondetur, quod Superior bene poteſt ſine abſolutione Sacramentali, ut fatetur ipſe *Concina*, reſervationem auferre: Eſto autem Inferior non poſſit tollere reſervationem niſi per Sacramentalem abſolutionem, attamen, cum ſubditus peccatum ei defert, tunc Superior ipſe, cum jam conſequatur finem reſervationis, cenſetur illam auferre, vigore conſuetudinis (ut dicunt *Salmanticenſes*) communi DD. auctoritate firmatæ.

Quæritur IV. An tollatur reſervatio per Confeſſionem culpabiliter nullam? *Prima* ſententia negat, eamque tenent *Concina, Holzmann, Viva, Croix locis cit.* eamque abſolute veram vocat *Roncaglia R. 3.* citans *Lugonem, & Salm.* ſed non bene, nam iſti omnino oppoſitum tenent. Ratio, quia non præſumitur Superior velle, quod ſubditus ex ſua iniquitate commodum reportet. Hæc ſententia eſt quidem valde probabilis, ſed contraria eſt longe communior, nec caret ſua probabilitate. *Secunda* igitur ſententia affirmat, & hanc tenent omnes AA. allati pro ſecunda ſententia in quæſtione præcedenti, exceptis citatis in quæſtione præſenti. Ratio, quia pro Confeſſione ſacrilega currit eadem ratio ac pro inculpata nulla; alius enim eſt finis Confeſſionis, alius reſervationis: finis Confeſſionis eſt, ut remittatur peccatum, finis autem principalis, & directus reſervationis eſt, ut hujuſmodi peccata reſervata committentes ſubjiciantur judicio Superioris; ergo cum ſubditus peccatum ſuum Superiori defert, & pœnitentiam ab eo impoſitam acceptat, etiamſi ſacrilege confiteatur, jam obtinetur finis reſervationis, quamvis non remittatur peccatum; Quod autem peccator ex tali iniquitate commodum reportet, hoc per accidens evenit, nam licet ex voluntate interpretativa nollet auferre reſervationem, ſi ſacrilegium agnoſceret, tamen ex voluntate actuali tunc jam vult auferre.

Recte vero excipiunt *Wigandt, & Lugo, cum Suar. & Vaſq.* ſi pœnitens culpabiliter reticeat ipſum peccatum reſervatum; vel ſi (ut ait *Lugo*) in illa ſacrilega Confeſſione inculpabiliter obliviſcatur confiteri peccatum reſervatum: quia minime præſumitur Superior in tali ſacrilega Confeſſione velle auferre reſervationem peccati ſibi non delati. Item excipit *Suarez*, ſi pœnitens haberet animum non vitandi in poſterum peccatum illud reſervatum, vel non implendi pœnitentiam impoſitam; dicit vero tolli reſervationem, ſi animum mutet. Item recte addit *Bonac.* ſemper teneri pœnitentem, etiamſi poſtea ab inferiore de illo peccato reſervato abſolvatur, implere pœnitentiam a Superiore impoſitam. Item excipienda eſt (ut diximus *num. 537.*) Confeſſio invalida ſive culpata ſive inculpata facta in Jubilæo; quia ibi, cum Pontifex non præbeat facultatem abſolvendi reſervata, niſi ad finem, ut Fideles lucrentur Jubilæum, non cenſetur velle auferre reſervationem, ſi illi Jubilæum non lucrantur; vide dicta *num. 537. Qu. II.*

599 „ Reſp. 2. A reſervatis abſolvere poteſt 1. Ipſe reſervans.
„ 2. Ejus in ſpirituali juriſdictione ſuperior. 3. Cui ipſe
„ delegavit. 4. Sacerdos inferior, quando ſuperior adiri non
„ poteſt, v. gr. a reſervatis Papæ abſolvere poteſt Epiſcopus
„ eos, qui Romam ire non poſſunt.

Pœnitentiarii Majores Cathedralium, quamvis habeant poteſtatem ordinariam abſolvendi, non poſſunt tamen abſolvere a reſervatis Epiſcopo, vel ab Epiſcopo, & tanto minus eam delegare, ut habetur ex Declarat. S. C. Concilii die 6. Julii 1647. *apud Pitton. de Confeſſar. num. 881.* Idque tenent *Viva quæſt. 9. art. 4. num. 1. Roncaglia pag. 108. quæſt. 1. R. 1. Barboſa Coll. 581. num. 24. & Diana p. 9. tract. 8. R. 31.* qui reprobat contrariam conſuetudinem (ſi forte alicubi adeſt) tanquam irrationabilem.

„ Reſp. 3. Extra periculum mortis, de quo v. dicta du-
„ *bio ſuperiore*, nullus inferior per ſe, & directe abſolvere
„ poteſt, niſi ex jure, vel privilegio concedatur. Dicitur
„ *autem Per ſe*: quia de indirecte, & per accidens colligi-
„ tur ex dictis.

„ Dicitur 2. *Niſi*, &c. quia a caſibus Papalibus abſolvere
„ poteſt Epiſcopus per ſe, vel Vicarius, quando ſunt occul-
„ ti, ut docet *Navar. cap. 27.*

Unde reſolves.

„ Mendicantes ex vi juris communis non poſſunt abſolve-
„ re a reſervatis Epiſcopo; quia ut ſic non habent poteſta-
„ tem majorem Parochis; & privilegium quod circa hoc ha-
„ buerunt, ſublatum eſt decreto Urbani VIII. anno 1628.
„ * (*Hoc etiam confirmatur ex Prop. 12. inter damnatas ab*
„ *Alex. VII.*) * Excipit tamen *Averſa cum Diana p. 8. t. 7.*
„ *reſ. 71.* eos caſus, qui Epiſcopis a jure tantum reſervan-
„ tur: Imo *Quintan. t. 1. tract. 3. ſect. 14.* affirmant Regulares
„ adhuc poſſe abſolvere, ſicut ante decretum, eo quod hoc
„ in Provinciis non ſit promulgatum, quod *Dian. p. 9. t. 6.*
„ *reſol. 51.* non audet probare, niſi ad Epiſcopum non pateat
„ recurſus: tunc enim ab ipſis reſervatis poſſe abſolvere,
„ ſicut poſſunt a Papæ reſervatis; *Granat. Dian. par. 5. tit.*
„ *14. reſ. 58.* V. etiam *Propoſ. quæſt. 19. d. 1.*

Certum eſt quod Regulares nequeunt abſolvere a caſibus reſervatis ab Epiſcopis, ut communiter dicunt cum aliis *Salm. cap. 13. num. 52. Viva in Prop. 12. damn. ab Alexandr. VII. num. 13. & Cabaſſut. T. J. lib. 1. cap. 11. num. 5.* ex Bulla Greg. XIII. *Cum a ſacra*. Et hoc ſive caſus ſint reſervati ab Epiſcopo, ſive ab ejus Synodo, ut recte ait *Croix num. 1628. cum Viva* (quicquid dicat *Pelliz.*); nam id quod agitur a Synodo, principaliter ab Epiſcopo agitur qui eſt caput illius.

An autem Regulares poſſint abſolvere a caſibus Epiſcopis a jure communi reſervatis. Vide infra *lib. 7. num. 99.* ubi dicemus probabilius eſſe quod poſſint, exceptis tamen ſex Caſibus a Clemente VIII. reſervatis, nimirum percuſſio Clerici, Duellum, violatio Immunitatis Eccleſiaſticæ, violatio clauſuræ monialium ad malum finem, Simonia Realis, & Simonia Confidentialis; facultas enim a prædictis caſibus abſolvendi expreſſe a Clemente fuit Regularibus adempta; Vide *lib. 7. num. 95.* Probabiliter igitur abſolvere poſſunt procurantes abortum fœtus animati, cum hic caſus non fuerit a Clemente reſervatus; vide *cit. num. 99. in fine*.

„ Reſp. 4. Si Confeſſarius dubitet, an pœnitens lapſus ſit 600
„ in mortale reſervatum, ſi quidem dubium ſit poſitivum,
„ poteſt (ſequendo opinionem probabilem, & judicando pro-
„ babiliter non eſſe reſervatum) abſolvere. Si vero dubium
„ ſit negativum, poſſe abſolvere negant aliqui, ut *Armil.*
„ *Card.* &c. Probabilius affirmant *Suar. Filliuc. Henr. Hurt.*
„ *Bonac. Lugo d. 20. ſect. 2.*

Quæritur I. Utrum in dubio, an pœnitens incurrerit caſum reſervatum, poſſit illud abſolvere ſimplex Confeſſarius? Si dubium eſt facti, nempe ſi pœnitens dubitet, an peccaverit graviter, vel non, communis eſt ſententia quod poſſit abſolvi a quolibet Confeſſario; quia reſervatio eſt ſtrictæ interpretationis, unde debet intelligi de peccatis certe gravibus; ita *Concina pag. 567. num. 15. Suar. de Cenſur. d. 40. ſect. 6. num. 5. Lugo d. 20. num. 18. Sanch. Dec. lib. 1. cap. 10. num. 23.* & DD. mox infra citandi cum aliis paſſim (contra *Wigandt tract. 14. n. 53.*) Si vero dubium eſt juris, nempe ſi quis dubitaret, an aliquod peccatum ſit reſervatum, negant *Concina, & Wigandt loc. cit.* item *Arm. v. Caſus n. 13. & Antoine pag. 528. quæſt. 1.* Ratio, quia cum dubitetur an peccatum ſit reſervatum, dubitatur etiam an Confeſſarius facultatem habeat abſolvendi, unde Confeſſarius dubiam tantum habens facultatem, non poteſt abſolvere. Sed pariter communiter affirmant DD. ut præter *Suar. Lugo, San. b. ll. cc.* docent *Fill. tract. 21. cap. 4. num. 172. Bonac. p. 5. §. 4. n. 5. Eſcob. lib. 16. n. 447. cum Sa, Anacl. pag. 624. n. 4. Tamb. de Caſ. reſ. lib. 5. cap. 4. n. 7. Elbel n. 643. Viva q. 9. art. 2. n. 4. Diana p. 4. tract. 3. R. 4. Sporer pag. 162. num. 733. cum Gob. & Quintan. & Salm. cap. 13. num. 15. cum Averſa, Portel. Dic. Lez. Henr. Hurt. & aliis.* Et hoc, ſive dubium ſit poſitivum, ſive negativum, quia in utroque eadem ratio currit. Ratio autem eſt, tum quia (ut diximus) reſervatio ſtricte interpretatur; tum quia melior eſt conditio poſſidentis: unde, licet dubitetur, an peccatum ſit reſervatum, certum tamen eſt Confeſſarium ſuam poſſidere facultatem abſolvendi. Prætereaquod, cum hæc ſententia ſit communis, & certe probabilis, certum etiam eſt Eccleſiam juriſdictionem ſupplere, juxta dicta *num. 573.* & ſic reſpondetur rationi oppoſitæ. Neque obſtat, ut objicit *Concina*, quod Clemens VIII. prohibuerit omnibus Confeſſariis etiam privilegiatis abſolvere a caſibus, *etiam dubiis in Bulla Cœnæ reſervatis*, & in Extrav. *Perlectis*, declaratur percuſſio Clerici eſſe reſervata Papæ, etiam quando dubitatur, num ſit levis vel gravis; nam hujuſmodi prohibitiones magis firmant noſtram ſententiam, quod Confeſſarius in aliis caſibus poſſit abſolvere, qui ſunt dubie reſervati, exceptio enim firmat regulam. Hic autem ſciendum, quod Clemens (ut referunt *Roncaglia, & ipſe Antoine ll. cc.*) anno 1602. Decretum illud moderavit, de medio auferens verba illa, *dubie reſervatis*.

Limitant vero hanc ſententiam *Bonac. & Sanch. ll. cc. ac Bonaſp. & Alph. de Leone ap. Salm. num. 14.* (atque probabile putat *Diana loc. cit.*) ſi crimen in foro externo habeatur ut certum, quia tunc idem judicium formandum eſt pro foro interno. Sed verius refutant hanc limitationem omnes AA. pro noſtra ſententia citati, & ſignanter *Salm. Lugo, Eſcob. Sporer, & Tamb.* Ratio, quia in foro externo non creditur pœnitenti, quia nemo in cauſa propria teſtari poteſt; aliud tamen eſt in foro interno, ubi omnino credendum eſt pœnitenti, cum ipſe tantum poſſit eſſe ſuæ conſcientiæ teſtis.

Quæritur II. An qui confeſſus eſt inferiori peccatum dubie reſervatum, omnino liberetur a reſervatione, etiamſi poſtea illud cognoſcat ut certum? Negat *Concina pag. 568. n. 16.* quia, licet peccatum dubie reſervatum ob dubietatem facti poſſit

abſol-

abſolvi a quolibet Confeſſario, tamen quando de illo pœnitens poſtea certe recordatur, tenetur adire Superiorem; Confeſſio enim peccati dubie reſervati non efficit quin peccatum illud ſit reſervatum. Sed communiter alii negant, ut *Lugo d. 20. num. 22. Eſcob. lib. 16. num. 451. Sporer pag. 262. num. 734. Viva quæſt. 6. art. 2. num. 4. cum Bold. ex Sanchez. Dec. lib. 4. cap. 44. & Salm. cap. 13. num. 16. cum Dicaſt. Averſa, & aliis*. Ratio, quia cum peccatum dubie reſervatum eſt confeſſum, jam directe eſt abſolutum (ut ipſe *Continuat. num. 25.* concedit), ac proinde manet directe ablata reſervatio: Unde, quamvis teneatur pœnitens, cum recordatur peccati certi, prius confeſſi ut dubii, illud iterum tanquam certum confiteri, ut ad ſupplendam integritatem illud exponat uti ſtat in conſcientia, ejuſque cognitam gravitatem Confeſſario manifeſtet, juxta dicta *num. 458.* tamen non tenetur amplius ſe ſiſtere Superiori pro ablatione reſervationis, quia, ablato peccato ablata eſt etiam reſervatio.

601 Quæritur III. An abſolvi poſſit a reſervatis, qui peccavit in confidentiam licentiæ? Videntur negare *Coninc. & alii apud Lugo d. 20. num. 129.* Sed affirmandum cum communi ſententia, quam tenent *Sanch. Dec. lib. 4. cap. 54. num. 18. Fill. tract. 8. num. 262. Lugo num. 130. cum Vill. Led. &c. ac Salm. cap. 13. num. 40. cum Bonac. Malf. Averſa. Gabr. &c.* Ratio, quia eſto Concedens licentiam nolit, ut peccatores propter ipſam facilius peccent, non tamen excludit quominus ii, qui occaſione ejus peccaverint, poſſint abſolvi, ſi vere proponant illud vitare.

Quæritur IV. An licentia data de abſolvendis reſervatis extendi poſſit ad peccata poſt ipſam commiſſa? Diſtinguendum: Si conceſſio facta fuit præciſe pro peccatis narratis, vel per tot vices commiſſis, tantum pro iis valere poteſt. Secus vero, ſi licentia ſit conceſſa indefinite; ita communiſſime, & valde probabiliter *Lugo d. 20. num. 132. cum Bon. & Peapoſ. Roncaglia pag. 110. quæſt. 7. cum Poſſev. Manſi, & Gabr. a S. V. ac Salm. cap. 13. num. 39. cum Averſa, & Leand. Di. &c.* Dummodo, recte limitant, non interponatur magna diſtantia (puta ultra menſem ut ait *Roncaglia cum Manſi*) inter conceſſionem licentiæ, & commiſſionem novorum ſcelerum: Intellige, ſi pro quodam particulari pœnitente ſit tantum impertita licentia. Item bene advertit *Roncaglia*, præfatam ſententiam non procedere, ſi licentia impertita fuerit intuitu alicujus Feſtivitatis.

602 Hic addenda ſunt aliqua circa reſervationem caſuum reſpectu Monialium.

Quæritur igitur V. An Moniales ſubjaceant caſibus, & cenſuris ab Ordinario in Diœceſi generaliter reſervatis? Negant *Ceſped.* & alii apud *de Alexand. Confeſſ. Mon. cap. 6. §. 2. Qu. 9.* Quia (ut dicunt) Moniales, cum indigeant ſpeciali directione Epiſcopi, juxta Regulas ipſarum, non comprehenduntur legibus conditis ad directionem univerſalem populi. Addunt, quia verba, quæ poſſunt accipi in genere & in ſpecie, in materia odioſa, ut eſt reſervatio, in ſpecie ſumi debent, ut per *Seraphin. Dec. 853. num. 7.* Affirmat vero ſubjacere communis ſententia cum *Diana, Bordon. & de Alex. loc. cit.* Quia, quando verba generalia concurrunt cum verisimili mente Legiſlatoris, tunc omnes comprehenduntur, qui in lege non ſunt expreſſe excepti. Et hæc eſt verior.

Quæritur VI. An prædictæ reſervationi ſubjaceant etiam Moniales exemptæ? Affirmat probabiliter *Tamb. Conf. & lib. 5. De Caſ. reſ. cap. 3. num. 4.* Quia in *Conſt. Inſcrutabilis*, Gregorii XV. ſtatuitur, quod Confeſſarii Monialium exemptarum omnino approbandi ſint ab Epiſcopo loci: Epiſcopus igitur (ait *Tamb.*) ſicut poteſt his Confeſſariis limitare in approbatione tempus, locum, & Perſonas; ſic etiam poteſt limitare caſus. Negat vero adhuc probabiliter *Pellin. & Quintan. apud Tamb. num. 3. ac P. de Alex. d. cap. 6. §. 2. Qu. 10.* cum communi ut aſſerit: Quia Monaſteria exempta ſunt prorſus extra juriſdictionem Epiſcopi, ac ſi eſſent extra territorium, ut communiter ibi dicunt *Bon. Bord. &c.* Et, quamvis Epiſcopus debeat approbare eorum Confeſſarios, quoad idoneitatem, non poteſt tamen ipſe limitate eos approbare, cum expreſſe in *Conſtit.* Clementis X. *Superna*, dicatur poſſe ab Epiſcopo limitari tempus, locum, & perſonas, ſed nihil dicitur de peccatis, quæ aliunde a Prælatis Regularibus Monialibus exemptis jam reſervantur.

Quæritur VII. An Epiſcopus circa clauſuram, ut Delegatus Sedis Apoſt. poſſit reſervare caſus quoad Moniales exemptas, v. gr. ſi oſtio aperto loquantur cum ſæcularibus? Affirmat *de Alex. loc. cit. Qu. 12.* cum *Baucio*. Ratio, quia (ut dicunt) ſtante Delegatione conceſſa a *Trident. ſeſſ. 25. cap. 5.* Epiſcopis, reſpectu ad clauſuram, habentur Moniales tanquam non exemptæ, ita ut in caſu tranſgreſſionis, ipſæ non jam a Prælato Regulari, ſed ab Epiſcopo ſint abſolvendæ; Hocque colligunt ex Decreto Clementis VIII. ubi prohibetur Regularibus, ne abſolvant vi cujuſcunque privilegii a caſibus Ordinario ſpecialiter reſervatis. Sed hæc ratio non ſatis probatur, unde non videtur improbabilis ſententia oppoſita *Dianæ, & Paſqualig.* apud *Alex. ibid.* qui dicunt Delegationem prædictam conceſſam Epiſcopis reſpicere tantum forum externum; Verba autem *Trid.* hæc ſunt: *Bonifacii VIII. Conſtitutionem revocat S. Synodus: univerſis Epiſcopis ..... præcipit, ut in omnibus Monaſteriis ſibi ſubjectis, ordinaria, in aliis vero Sedis Apoſt. auctoritate, clauſuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter reſtitui ..... procurent.*

Hic ultimo notandum cum *Roncaglia pag. 110. quæſt. 9. R. 1.* quod ex Decretis a S. C. emanatis anno 1601. & 1602. auctoritate Clementis VIII. & an. 1607. auctoritate Pauli V. quicunque Confeſſarii præſumentes prætextu alicujus privilegii abſolvere a caſibus reſervatis Papæ, vel Epiſcopis, incurrunt ipſo facto excommunicationem Papæ reſervatam.

DUBIUM V.

Quid ſit Officium, & obligatio Confeſſorii?

603 *Quid eſt officium Confeſſarii? Quando autem poſſit aut debeat Confeſſarius differre abſolutionem? (Remiſſive ad num. 462. & ſeq.)*

604 *Qu. I. An poſſit Confeſſarius negare abſolutionem ei qui adhæret ſententiæ probabili? Quid ſi adhæreat ſententiæ falſæ, ſed probabili putatæ?* 605. *Qu. II. An expediat Confeſſario uti ſententiis rigidioribus, vel benignioribus?*

606 *Quos Confeſſarius poſſit vel nequeat abſolvere?*

607 *Quomodo Confeſſarius teneatur audiores interrogare?*

608 *Quomodo eos inſtruere, & diſponere quantum poteſt? Monitum ad Confeſſarios.*

609 *Quomodo debeat eos monere de ſuis obligationibus?* 610. *Quid ſi prævidet monitionem non profuturam?* 611. *Inf. I. Quid ſi advertat pœnitentem invalide contraxiſſe Matrimonium cum bona fide?* 612. *Quid ſi Matrimonium ſit contrahendum?* 613. *Quid ſi accedant Sponſi cum omnia ſunt parata?* 614. *Inf. II. An debeat ſemper monere de reſtitutione facienda? Inf. III. Quid ſi timentur ſcandala aliorum?* 615. *Excip. 1. Quando damnum eſt contra bonum commune.* 616. *Excip. 2. Quando pœnitens interrogat. Excip. 3. Quando brevi ſperatur fructus. Utrum autem in dubio de fructu & nocumento fieri debeat monitio?*

617 *Confeſſarius miniſtrando debet eſſe in Gratia. Quomodo autem peccet, qui plures præbeat abſolutiones in mortali ſucceſſive? (Remiſſive ad lib. 5. num. 50.)* 618. *Quid ſi in mortali tantum audiat Confeſſionem? (Remiſſ. ad hunc lib. 6. num. 50) Et quid ſi urgeat neceſſitas abſolvendi? (Remiſſ. ad num. 33. ibid.)*

619 *Quomodo teneatur Confeſſarius reparare defectus a ſeipſo commiſſos?* 620. *Dub. I. Ad quid tenetur, ſi erravit circa valorem Sacramenti?* 621. *Dub. II. Ad quid ſi deobligavit a reſtitutione facienda? Et an teneatur ad reſtitutionem, ſi, cognito errore, non moneat? Quid ſi culpabiliter deobligavit, cum pœnitens erat diſpoſitus, & poſtea pœnitens renuat parere monitioni? Quid ſi tantum omittat monere?* 622. *Dub. IV. An poſſit monere pœnitentem de his defectibus, ſine ejus licentia extra Confeſſionem?*

623 *Quæ & quanta ſit obligatio Confeſſarii audiendi pœnitentes?* 624. *An Confeſſarius non Parochus teneatur cum periculo vitæ abſolvere peccatorem moribundum?* 625. *An tutus ſit in conſcientia Sacerdos ſimplex, qui renuit munus Confeſſarii exercere, ſi populus eſt in gravi neceſſitate ſpirituali?*

„ RESP. 1. Munus Confeſſarii eſt abſolvere diſpoſitum, 603
„ & non alium; item curare rectitudinem ſui judi-
„ cii, præſertim quando cœptum eſt, & reos juvare, ac
„ monere, cum prudentia tamen. Ratio primi eſt, ne ſit
„ injuria pœnitenti. Ratio tertii eſt eadem, & quia debet
„ curare, ut abſolutio ſit efficax.

Unde reſolves.

„ 1. Etſi interdum utiliter differatur abſolutio etiam ejus,
„ qui poteſt licite abſolvi, id tamen raro, nec fere, niſi
„ de pœnitentis conſenſu faciendum, quia poteſt vergere in
„ grave ejus periculum, vel damnum. Vide *Dian. p. 1. t.*
„ *4. Reſ. 53.* (*Quando Confeſſarius teneatur vel poſſit differre abſolutionem, vide dicta ex num. 462.*)

„ 2. Abſolvendus eſt, qui adhæret ſententiæ probabili;
„ quia eſt diſpoſitus.

Quæritur I. An poſſit abſolvi pœnitens, qui vult ſequi opinionem contrariam illi quam tenet Confeſſarius? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Concina pag. 702. ex num. 1.* Item *Fagnan. Baron. Eliz. Gonzal. &c. ap. Croix lib. 1. num. 452.* Ratio, quia pœnitens tenetur ſtare judicio Confeſſarii qui eſt Judex, alias erit indiſpoſitus ad abſolutionem. *Secunda* vero ſententia communis & ſequenda docet non ſolum poſſe, ſed etiam teneri ſub gravi Confeſſarium abſolvere pœnitentem qui vult ſequi opinionem probabilem, licet oppoſita videatur probabilior Confeſſario, Ita *Suar. 3. p. tom. 4. d. 32. ſect. 5. Sanc in 4. d. 18. quæſt. 5. ad 5. §. Unde, Azor. tom. 1. lib. 2. cap. 17. quæſt. 10. Holzmann tom. 3. pag. 197. num. 740. Salm. tract. 6. cap. 12. n. 44. Roncaglia cap. 2. Reg. 4. Pal. tom. 1. tract. 1. p. 4. n. 2. & 6. Croix lib. 1. num. 452. Sporer tom. 1. pag. 21. num. 47. Viva q. 7. art. 2. num. 6. Laym. lib. 1. tract. 1. cap. 5. num. 10. cum Vaſq. Med. &c. Sanch. Dec. lib. 1. cap. 9. num. 28. cum Henr. Salon. Salas, Val. Sayro, Mon. Palaſch.* & aliis multis. Et in hoc conſentiunt adhuc plures AA. rigidioris ſententiæ, ſcilicet *Pontaſſius, & Victoria* (quorum loca & verba retulimus *Tom. 1. lib. 1. num. 25.*) & præſertim *Cabaſſutius T. J. lib. 3. cap. 13.* qui cum *Sylvio* ſic inquit: „(Quivis Confeſſarius abſolvere debet pœnitentem qui non vult ab opere abſtinere, quod ſecundum probabilem piorum & doctorum aliquot hominum non reprobatam in Eccleſia auctoritatem eſt licitum; quamvis juxta probabilem pariter aliorum auctoritatem, quam ipſe ſequitur Confeſſarius, habeatur ut minus probabilis.)„ Idem docet *Card. Toletus lib. 3. cap. 20. num. 7.* ubi ait: *Cum aliquid eſt ſub opinione, ſi caſu accidit Confeſſorum eſſe opinionis eſſe illicitum, & pœnitentis eſſe licitum, poteſt pœnitens obligare*

confeſſa-

confeſſarium, ut ipſum abſolvat in ſua opinione. Et concludit, quod tunc Confeſſarius poteſt *utramque opinionem ſequi, quamvis ipſe unam illarum probet*. Idem dicit *Navarrus Man. cap. 26. num. 4.* ubi: *Si ſint contrariæ Doctorum opiniones, quarum alteram Confeſſarius & alteram pœnitens ſequitur, & Confeſſarius credit evidenti ſe textu vel ratione niti, pœnitentem dubie, non debet eum abſolvere; At ſi Confeſſarius non adeo forti ratione nititur, vel pœnitens utrinque pare vel fere pari, & habeat aliquem pro ſe Doctorem clarum, poterit eum abſolvere, ut poſt Adrianum tenuimus in cap. Si quis autem. d. 7. num. 66.* Ita *Navarrus* non diſtinguens inter Parochum ad audiendum obligatum, & alium qui (ut ait) *poteſt audire, & non tenetur, ut nec Adrianus diſtinxit*. Et in hoc recte conveniunt *Suar. Sanch. Azor. Salm. Croix*, & alii communiter; nam licet alii Confeſſarii non teneantur abſolvere pœnitentes, antequam eos audiant, poſtquam tamen audierint, tenentur abſolvere diſpoſitos. Idem docet *S. Antoninus p. 3. tit. 17. cap. 16. §. 2.* ubi dicit: *Caveat Confeſſor, ne ſit præceps ad dandam ſententiam de mortali, quando non eſt certus & clarus; & ubi in aliqua materia ſunt variæ opiniones quamplurium & ſolemnium DD. utrum ſit licitum, vel illicitum..... Conſultet quod tutius eſt, ſcilicet quod a talibus abſtineant (Extra de Sponſ. Juven.); non tamen contemnat contrarium facientes, ſeu contrariam opinionem tenentes, nec propter hoc* (nota) *deneget abſolutionem: Sed* (*ut dicit Guil.*) *dicat Confeſſor, quod illud faciendo non eſt tutum, ſed dubium, & ideo ſibi bene provideat; Si autem omnino* (idest evidenter) *conſcientia Confeſſoris dictaret illud eſſe mortale, nec poſſet conſcientiam deponere* (idest per judicium reflexum, nempe quod pœnitens, cum ſit diſpoſitus, efformando ſibi Conſcientiam de honeſtate actionis, jus habeat ad abſolutionem), *quod tamen deberet ad conſilium Sapientum, nullo modo deberet facere contra conſcientiam, quia peccaret mortaliter, cap. Omnes. 28. quæſt. I. §. Ex his. juncta Gloſſa. Sed cum illud tale eſſet contra communem opinionem DD. & communiter ſic ſervatur a Sapientibus, quamvis aliquem Doctorem audiret contrarium tenere non de levi* (idest ſine ſolida ratione), *debet illi adhærere*. Idem confirmat clarius *S. Anton. p. 3. tit. 16. cap. 29.* in fine dicens: *Si credit* (Confeſſarius) *quod ſit peccatum, debet ei conſcientiam facere, quod conſitens diligenter ſe informet de illo facto, utrum ſit peccatum. Sed dato quod ille non vellet cognoſcere illud eſſe peccatum, nihilominus tenetur eum abſolvere, nec reputare eum inhabilem ad abſolutionem, quia ex ratione, & non protervia hoc opinio eſt*. Adde his *S. Raymundum*, qui *lib. 3. tit. de Pœnit. & Rem. §. 21.* ſcribit: *Unum tamen conſulo, quod non ſis nimis pronus judicare mortalia peccata, ubi tibi non conſtat per certam ſcripturam..... alias poſſent induci homines in deſperationem*. Idem docet doctiſſimus *Sylvius 2. 2. quæſt. 154. art. 2.* loquens de ſuperfluo ornatu mulierum, ubi: *Si Confeſſarii non poſſint clare percipere, utrum ibi ſit mortale, aut ſolum veniale, perſuadeant quoad poſſunt, ut pœnitens abſtineat; ſi tamen nolit, non ei faciant conſcientiam de mortali, ne deinceps mortaliter peccet, ubi alioquin non peccaret; neque Abſolutionem negent.*

Ratio autem valde urgens hujus ſententiæ eſt, quia pœnitens, facta Confeſſione, cum ſit diſpoſitus, habet ſtrictum jus ad abſolutionem, quam denegando Confeſſarius gravem illi injuriam irrogaret, tum quia privaret eum Gratia Sacramenti, tum quia obligaret ad magnum onus ſubeundum, nempe ad repetenda apud alterum ſua gravia peccata. Nec valet dicere, quod pœnitens non eſt diſpoſitus, cum ſequi non vult judicium Confeſſarii. Nam reſpondetur, quod Confeſſarius non eſt Judex opinionum quas pœnitens ſequi tenetur, ſed tantum diſpoſitionis ſui pœnitentis, ut patet ex Tridentino *Seſſ. 14. cap. 5.* (cujus verba retulimus *Tom. I. lib. 3. num. 669.*) ubi Sacerdotes ad hoc tantum dicuntur Judices a Chriſto Domino conſtituti, ut ad eos deferant Fideles peccata ſua, & ipſi abſolutionem eis impertiantur, vel denegent juxta eorum diſpoſitionem, debitamque pro modo culpæ pœnitentiam imponant. Diſpoſitio autem pœnitentis conſiſtit tantum in habendo verum dolorem de peccatis confeſſis, & firmam voluntatem non peccandi in poſterum. Ergo judicium Confeſſarii circa diſpoſitionem pœnitentis in hoc tantum conſiſtit, nempe in cognoſcendo, quod pœnitens vere doleat de ſuis culpis, & vere proponat eas non iterare. Quod vero pœnitens velit hanc vel illam opinionem ſequi, hoc impertinenter ſe habet ad judicium Confeſſarii, niſi hic judicet opinionem pœnitentis eſſe evidenter falſam. Quæ de re quoad opiniones illas quæ verſantur circa præfatam diſpoſitionem pœnitentis, vel etiam circa adminiſtrationem Sacramentis, puta ſi Confeſſarius judicet non habere juriſdictionem, pœnitens debet ſtare judicio Confeſſarii, & Confeſſarius tenetur proprium ſequi judicium; nam alias abſolvendo ſine debita juriſdictione, vel quem ipſe judicat indiſpoſitum, peccaret agendo contra propriam conſcientiam. Quoad vero alias opiniones, quæ verſantur circa obligationem pœnitentis, nempe circa ea quæ a pœnitente agenda aut vitanda ſunt, Confeſſarius non eſt Judex, nec poteſt obligare ad ſequendam opinionem ſuam, pœnitentem qui vult ſequi contrariam, quam ipſe putat non ſine fundamento licite poſſe teneri, ut optime tradidit *Adrianus quæſt. 5. Dub. 7.* dicens: *Si a pluribus DD. contrarium teneatur, non debet Sacerdos adeo de ſe præſumere, ut totum velit in ſuam opinione* (*quæ forſitan erronea eſt*) *coarctare*. Hinc quando ex una parte pœnitens ſibi efformat judicium de honeſtate alicujus actionis, & alias Confeſſarius non habet certitudinem evidentem de illius ſcelleſtate, tenetur illum abſolvere, utpote ſufficienter diſpoſitum; Et tunc poteſt, imo tenetur permittere, quod pœnitens ſuam ſequatur opinionem, ſi nequit abducere ab ea ſequenda, quia (ut diximus) Confeſſarius non eſt controverſiarum Judex; Alioquin, ſi verb. grat. pœnitens eſſet doctior Confeſſario, & vellet ſequi opinionem quam ipſe non ſine fundamento reputaret probabiliorem, aut etiam certam, poſſet Confeſſarius denegare illi abſolutionem, ſi teneret opinionem contrariam, quæ eſſet forte in ſe erronea; ſed hoc nullo modo videtur poſſe dici, cum dici nequeat quod eo caſu pœnitens peccet ſequendo opinionem ſuam; At ſi non peccat, jam eſt diſpoſitus, atque talis jus habet ad abſolutionem.

Adde, quod ſi Confeſſarius non poſſet abſolvere eos, qui volunt ſequi opinionem minus probabilem, contra ſuam quam ipſe putet probabiliorem, multa videntur inconvenientia ſequi. Ponamus enim caſum, quod aliquis ſimoniace pecuniam acceperit, ille ſecundum aliquos tenetur reſtituere pretium acceptum ei qui dedit, ſecundum vero alios, Eccleſiæ, vel pauperibus: ſi forte hic ad duos Confeſſarios accederet, quorum unus obligaret ad reſtituendum danti, putans primam opinionem probabiliorem, alter ad reſtituendum Eccleſiæ, qui contrariam tenet ſententiam; quæro in hoc caſu, cui pœnitens parere deberet, cum teneretur utriuſque Confeſſarii judicio ſe conformare? Et ſi forte paruerit primo, & poſtea confiteatur ſecundo, num bis reſtitutionem facere debebit? Præterea ſi quilibet pœnitens teneretur ſequi opinionem probabiliorem ſui Confeſſarii, ſequeretur quod vix ullus Confeſſariorum, vel Theologorum (adhuc rigidioris ſententiæ) poſſet abſolutionem Sacramentalem recipere, nam vix unquam caſus poſſet accidere, quod homo aliquis inveniat Confeſſarium qui non habeat ut improbabiles, aut ſaltem minus probabiles, plures opiniones quas tanquam probabiliores ille tenet. Hinc alterum excogitemus caſum: Duo Confeſſarii habent duas opiniones contrarias, quarum cuique ſe apparet probabilior; ſi unus velit alteri confiteri, deberet hic (juxta ſententiam *Fagnani*, & Sociorum, ſuam deponere opinionem, captivando intellectum, ut Confeſſario ſuo judici conſtituto pareat; Contra vero, ſi alter poſtea huic confiteatur, deberet hic ſecundus Confeſſarius ſuam reſumere opinionem, quæ ſibi probabilior apparet; tunc enim deberet judicare ſecundum ſuum proprium judicium, & deberet illum obligare, ut deponat opinionem quam ſibi prius ſequendam impoſuit; & en comœdia riſu digna, quæ quotidie inter Confeſſarios eveniret. Quis putet Chriſtum Dominum ad hæc onera in Sacramento pœnitentiæ Confeſſarios & pœnitentes voluiſſe obligare? Præterea, facile ſequeretur, quod cum accederet aliquis Confeſſarius ad recipiendum hoc Sacramentum, deberet ille qui ſuam Confeſſionem excipit, inquirere de omnibus opinionibus quas pœnitens tenet, & quibus dirigit ſuos pœnitentes, ad hoc, ut ſi inveniat eum habere aliquam opinionem, quæ videtur ſibi minus probabilis, obliget ad illam deponendam; & merito videretur Confeſſarius teneri ſic inquirere, quia prudenter dubitare debet, quod ille inter tot millia opinionum, facile plures opiniones habet quas confeſſarius putat minus probabiles, & ideo defendat. Ex his omnibus concluditur, quod Confeſſarius non eſt quidem Judex opinionum quæ verſantur circa obligationem pœnitentium, modo illæ non appareant ipſi evidenter falſæ, ſed tantum eſt Judex diſpoſitionis eorum, nempe quod doleant & proponant Deum non offendere, & credant tuta conſcientia, ac non temere, aliquam opinionem ſequi. Unde *Cabaſſutius*, quamvis hic Auctor rigidioris diſciplinæ ſit fautor, verum (in *Theor. Jur. lib. 3. cap. 13. num. 13.*) loquens jam de Confeſſariis qui compellunt ſuos pœnitentes ad deponendas proprias opiniones, ut ſuas ſequantur, ſic ait: *Præſcribat ſibi quiſque quaſcunque libuerit auſtera vitæ leges, caveant tamen tetrici iſti Cenſores aliorum apud Deum licitam libertatem tyrannice opprimere.*

Sed dices: Judex fori externi debet judicare juxta opinionem probabiliorem unius partis, quamvis altera pars opinionem probabilem pro ſe habeat; ergo Confeſſarius non poteſt abſolvere pœnitentem, qui vult ſequi opinionem probabilem contra ſuam probabiliorem. Reſpondetur: Longe diſpar eſt ratio inter Judicem fori externi, & Sacramentalis; In foro enim externo, cum agatur de veritate rei, nimirum, an ager ſit unius vel alterius partis, Judex qui tenetur cuicuique jus ſuum tribuere, debet quidem rem adjudicare ei qui jus probabilius habet; nec poteſt certe adjudicare alteri, qui pro ſe opinionem habet minus probabilem: iſtius enim probabilitas non poteſt efficere, quod res probabilius revera non ſit illius qui jus probabilius habet, & per conſequens injuſte ageret Judex ſi ipſi rem non adjudicaret. Confeſſarius vero quoties ſua opinio non eſt evidenter certa, non poteſt (ut diximus) obligare pœnitentem ad illam ſequendam; Unde tunc non ſolum poteſt, ſed etiam tenetur eum abſolvere, permittendo, ut illa opinionem ſuam ſequatur, ſemper ac pœnitens cum illa opinione efformat ſibi conſcientiam de honeſtate actionis, quia tunc jam ſatis eſt diſpoſitus, & jus habet ad abſolutionem per Confeſſionem peractam.

Et hanc ſententiam dicunt *Laym. loc. cit. Lugo d. 23. num. 47. Buſemb. lib. 1. d. 2. n. 3. Sanch. loc. cit. num. 30.* cum *Valent. & Manuel. ac Croix lib. 1. num. 443.* cum *Suar. Carden. &c.* locum habere, etiamſi Confeſſarius opinionem pœnitentis ut falſam teneret; nam ſi opinio illa haberet aliquam æſtima-

tam

Digitized by Google

tam probabilitatem, puta (ut ait *Sanchez*) ſi probabilis reputaretur inter DD. probatæ auctoritatis, & pœnitens vere cenſeret illam eſſe probabilem, tunc non poterit Confeſſarius ei denegare abſolutionem. Idem docet *Sotus loco ſupra cit.* ubi ſic ait: *Quis Sacerdos exiſtimet opinionem eſſe falſam, non tamen inde exiſtimare debet ſibi non licere ipſum abſolvere, ſiquidem propter probabilitatem excuſabitur ille a culpa.* Hoc vero tum ſolum admittendum puto, cum opinio pœnitentis aliqualem habet probabilitatem, ita ut Confeſſarius, eſto eam non habeat ut ſolide probabilem, tamen non reputet omnino falſam; Nam contra, ſi Confeſſarius habet pro ſua opinione principium certum, cui nullum videt parere reſponſum, & clare cognoſcit opinionem pœnitentis (quamvis aliqui DD. eam tueantur) niti falſo fundamento, ac rationes illius procedere ex fallaci æquivocatione, tunc dico cum *Navarro, & S. Antonino locis ſupra cit.* Confeſſarium non poſſe pœnitentem abſolvere, quem videt pertinaciter velle ſequi opinionem evidenter erroneam. Utrum autem Confeſſarius teneatur monere pœnitentem, qui in bona fide velit uti aliqua opinione improbabili, ſi prævidet monitionem non profuturam? Vide dicenda *num.* 610.

Cæterum, cum verſamur in hoc dubio, ubi alii (ſed pauci) dicunt peccare Confeſſarium, ſi abſolvat pœnitentem qui vult ſequi opinionem minus probabilem; Alii vero Auctores graviſſimi, & quamplurimi tam ex antiquis, quam ex recentioribus dicunt peccare, ſi non abſolvat; ſtante hac communi ſententia, tot auctoritatibus & rationibus roborata, non video quomodo poſſit Confeſſarius tuta conſcientia abſolutionem denegare volenti ſequi opinionem quæ ipſi pœnitenti probabilis apparet, imo forte probabilior, ſi non directe, ſaltem reflexe, ut communiter ſentiunt Auctores probabiliſtæ, qui ſequendo opinionem probabilem in concurſu probabilioris, exiſtimant amplecti ſententiam reflexe probabiliorem, utpote gravioribus fundamentis & communiſſima Doctorum auctoritate firmatam.

Quæritur II. An in defectu opinionum expediat Confeſſario uti opinionibus rigidioribus, aut benignioribus? Recte ait *Croix lib. 6. p. 2. num.* 1737. quod ſi pœnitens oſtendat ſe paratum ad ſequendum id quod eſt tutius, teneatur Confeſſarius (per ſe loquendo) eum dirigere ſecundum ſententias tutiores; quia, cum hoc ſit majoris profectionis, tenetur quidem Confeſſarius incumbere majori profectui ſui pœnitentis. Spectat autem ad prudentiam Confeſſarii deinde perpendere, utrum tutioris, vel minus tutæ ſententiæ uſus ſuo pœnitenti ſit profuturus. Ideo dixi *per ſe loquendo*, quia licet id per ſe ſit tutius & perfectius, tamen periculoſius erit pluribus imponere obligationem operandi ſemper ſecundum rigidiores ſententias; unde *Gerſon de Vita ſpir. p. 3. Lect. 4. Coll.* 19. ſcripſit: *Fit ut per tales aſſertiones publicas nimis duras ſtrictas, præſertim in non certiſſimis, nequaquam eruantur homines a luto peccatorum, ſed in illud profundius, quia deſperatius, immergantur.* Idcirco in praxi Confeſſarius potius (quoad fieri poteſt) debet eſſe benignus quam rigidus cum pœnitentibus; Unde *S. Gregorius Nazianz. Orat.* 26. ſic dixit: *Hortamur Sacerdotes, ut cum pœnitentibus leniter agant, ex illo Apoſtoli ad Gal. 6. Inſtruite in ſpiritu lenitatis.* Et S. Bernardus *Serm. de S. Andrea*, loquens de Confeſſario inquit: *Habeat in voluntate compati, & liberare eum; & nitatur aliquid detrahere ſeveritati, imitans dulcedinem Domini ſui.* Additque *Serm. 42. in Cant. Mallem aliquando tacuiſſe & diſſimulaſſe quod agi perperam deprehendi, quam ad tantam reprehendiſſe perniciem.* S. Odilo Abbas (apud *Ribadaner. p. 2. die 1. Januarii*) reprehenſus de nimia benignitate in adminiſtrando Sacramento pœnitentiæ, reſpondit: *Etiamſi damnandus ſim, malo tamen de Divina Miſericordia quam ex duritia damnari.* B. Humbertus Generalis PP. Prædicatorum (*in Gloſſa Poſt. Conſtitut. Ordin. lit. I.*) dixit, ſalutem Animarum pluries impediri per nimiam auſteritatem opinionum, ſic loquens: *Terrentur enim homines ex hoc in tantum, ut ſalutem negligant; idcirco relaxanda eſt quantum fieri poteſt auſteritas, & agendum benigne; quia ſic melius trahuntur ad ſalutem, cum ſententiæ mitiores tenentur.* S. Bernardinus Senenſis (*tom. 1. Fer. 2. poſt Dom. Quinquageſ. Serm. 3. art. 2. cap. 1. in fine*) ſcripſit: *Secundum Scotum & Hoſtienſem, quando ſunt diverſa jura & opiniones, quæ tamen non ſunt contra Deum & bonos mores* (nempe quæ ſcandalum aliquod vel periculum afferant formaliter peccandi), *cæteris paribus, humanior præferenda eſt.*

Sapienter autem dicit *Holzmann de pœnit. num.* 740. quod Confeſſarius in defectu opinionum tunc debet benigniores ſententias ſequi, quando illæ potius inducunt pœnitentem ad vitandum peccatum; Secus vero, ſi illæ potius manuducant ad legis tranſgreſſionem, prout ſunt (ut bene advertunt *Roncaglia de pœnit. cap. 2. quæſt. 3. & Sporer lib. 1. num. 48. & 49.*) opiniones illæ, quæ, licet ſpeculative videantur probabiles, tamen in praxi ſunt valde periculoſæ, ſicut in materia ſexti præcepti ſunt opiniones aliquæ de tactibus, oſculis, choreis, comœdiis, de reprimendis motibus ſenſualibus, & ſimilibus; item in materia ſimoniæ, & uſuræ, ubi plura videntur excuſari ratione liberalis gratitudinis, ſed in praxi magnum periculum involvunt; item quando agitur de compenſatione facienda, vel de accuſatione proſequenda contra offenſores, ubi facile eſt periculum injuſtitiæ, aut vindictæ.

606 „ 3. Moraliter ei conſtare debet de bona diſpoſitione pœnitentis, alias abſolvendo peccabit mortaliter. * (*Vide dicta num.* 459.) *

„ 4. Non licet abſolvere, 1. Qui nullam præbet materiam: qualis tamen non eſt, qui poſt abſolutionem mox confitetur, cujus erat oblitus. * (*Vide dicta num.* 448. *ubi oppoſitum tenuimus.*) * 2. Qui cum poſſit, non eſt paratus reſtituere, & proximas peccandi occaſiones fugere. V. *Navar. cap. 15. Suar. d. 32. ſect.* 2. 3. Ignorantem ea, quæ omnes ſcire tenentur, v. gr. decem præcepta, & quæ ad fructuoſam confeſſionem, & communionem ſpectant, unde talis communiter prius eſt inſtruendus, vel alio mittendus ad inſtructionem. * (*Vide dicta Tom. 1. lib. 2. ex num. 3. & in Praxi Confeſſ. in fin. hujus libri num.* 22.) *

„ 5. Rudiores ordinarie juvandi ſunt * (*Ex cap. Omnis de pœnit. ubi dicitur: Sacerdos ſit diſcretus diligenter inquirens & peccatoris circumſtantiam, & peccati. Item in Rit. Rom. habetur: Si pœnitens numerum, & ſpecies, & circumſtantias peccatorum explicare neceſſarias non expreſſerit, eum Sacerdos prudenter interrogat. Sed caveat, ne curioſis interrogationibus quenquam detineat, præſertim juniores de eo quod ignorant imprudenter interrogans, ne peccare diſcant.*) * niſi ſint incapaces inſtructionis, vel ob pœnitentium multitudinem fieri non poſſit, nec videatur expedire, ut dimittantur, vel ſint peregrini, qui mox communicare, & abire debeant; tunc enim, ſi alioqui bona fide agant, & temporis anguſtiæ, vel pœnitentium multitudo longum examen, vel inſtructionem non permittat, ſufficere aliquando integritatem formalem, docet *Laym. cap. 13. n.* 20. qua, ſcilicet auditis aliquibus peccatis, abſolvantur cum onere redeundi ad confeſſionem pleniorem. 607

Sed hæc opinio videtur expreſſe damnata ab *Inn. XI. Prop.* 59. Notamus autem hic plura ad praxim utilia, quoad interrogandos pœnitentes ruſticos. I. Ruſtici, qui putantur non ſatis examinati, communiter non ſunt dimittendi ad ſe melius examinandum; ita *Salm. de pœnit. cap. 12. num.* 26. cum *Lug. Vaſq. Dian. Dic.* Et *P. Segneri* (in ſuo *Confeſſor. inſtr.*) oppoſitum merito putat intolerabilem errorem. Hinc recte ait *Sporer num. 798. Laym. cap. 13. num. 10. cum Suar. & Holzmann num. 731. cum Babenſtub.* & aliis paſſim, quod Confeſſarius examinare debet ordinarie ruſticos, nam licet iſti dimittantur, ut ſe melius præparent, vix tamen paratiores unquam redibunt, imo abſterriti a difficultate examinandæ conſcientiæ, facile a Confeſſione ſe retrahent. II. Non eſt obligatio interrogandi eos, qui videntur ſatis inſtructi, & diligentes in dicendis peccatis cum ſuis circumſtantiis; *Salm.* cum *Averſa loc. cit. n.* 23. III. Confeſſarius non ſit nimis anxius in interrogando, ſed interroget tantum de iis quæ probabiliter pœnitenti conveniunt juxta ſuam conditionem; *Salm.* cum *Suar. n.* 21. Alias, ut ait *Suarez*, interrogatio erit oneroſa pœnitenti. IV. Melius eſt examinare ſingula quæ pœnitens dicit, quam omnia in finem reſervare; ita recte *Salm. num.* 25. *cum Lugo & Dicaſt.* V. Cavere debet Confeſſarius, ne acriter reprehendat pœnitentem, dum ille confitetur, ne forte deterritus alia peccata reticeat; unde ſic advertit Rituale: *Confeſſarius, audita Confeſſione, perpendens peccatorum magnitudinem, opportunas correptiones adhibebit.* Non tamen erit incongruum, ſi intra Confeſſionem aliquando humaniter gravitatem criminum pœnitenti exponat, dummodo illico animum ei præbeat ad reliqua confitenda.

„ 6. Si Confeſſarius notet pœnitentem ignorare aliqua neceſſaria ad hoc Sacramentum, tenetur eum inſtruere, & admonere ratione ſui officii, quantum fieri poteſt, v. gr. ſi neſciat illa, quæ neceſſitate medii ſunt ad ſalutem neceſſaria, debet ea docere; item obligatos ad ponendum odium, ad reſtitutionem honoris, famæ, aut bonorum, aut ad occaſionem peccatorum tollendam, aut amovenda, vel reparanda ſcandala, aliave damna illata, aut ad corripiendos delinquentes, juvandos indigentes, ad denuntianda delicta, vel delinquentes in præjudicium communitatis, vel innocentium, & denique, ſi quam cenſuram incurrerint, &c. tenetur eos de re monere, & hortari ad ſatisfactionem, quam ſi recuſent, negare abſolutionem: quia alioqui ſe ipſorum criminum participem, & ſacrilegii reum faciet. *Averſa quæſt. 16. ſect.* 11. 608

Hic adverte cum *Buſemb.* cui conſentiunt *Spor. n. 708. & Laym. cap. 13. num. 10. cum Suar. & Llamas*, quod Confeſſarius teneatur quantum poteſt ad diſponendum ſuum pœnitentem, qui indiſpoſitus accedit. Quocirca neſcio quando a culpa excuſari poſſint deſides illi Confeſſarii, qui ſtatim ac noverint pœnitentem non ſatis diſpoſitum, dimittunt, nulla aut valde modica præmiſſa diligentia ad eum curandum. Dico enim, quod Confeſſarius tenetur ex rigoroſa obligatione charitatis eum diſponere, quantum valet, exponendo ipſi deformitatem peccati, valorem Divinæ Gratiæ, periculum damnationis, & ſimilia, etiamſi multum temporis in hoc impendere debeat. Nec ei curæ eſſe debet, quod alii Pœnitentes expectent: nam tunc Confeſſarius non tenetur attendere ad bonum aliorum, ſed tantum ſui pœnitentis, pro quo tantum illo tunc, non vero pro aliis, rationem eſt Deo redditurus.

„ 7. Tenetur monere eum, qui ex ignorantia vincibili, & mortaliter culpabili eſt in malo ſtatu, quia alias nec ipſi, nec Sacramento conſulet, cum pœnitens ſit indiſpoſitus. Si vero ignorantia ſit invincibilis, v. gr. ſi bona fide teneat rem alienam, aut ſit in matrimonio irrito, tenetur quidem monere, & inſtruere, quando ſperatur fructus, nec timentur incommoda graviora: quæ ſi prudenter metuantur, aut fructus non ſperetur, non tenetur, imo non poteſt, *Card. de Lugo de pœnit. d. 32. num.* 24. *aliiſque.* 609

„ lon.

lentium officiat bono communi, quia debet bonum pœnitentis procurare; ac conſequenter licite etiam ſuadet, ut ſecundum ſuam ignorantiam operetur, v. gr. Cajæ, ut reddat debitum Titio, quem invincibiliter credit ſuum eſſe maritum, cum non ſit, V. *Sanch. lib. 2. de matrim. d.* 38. Nec obſtare, etiamſi ſit in præjudicium tertii particularis, ait *Lugo, & Tamb. de exp. conf. loc. cit. cap.* 4. Hinc ſi Confeſſor prævideat pœnitentem non reſtituturum, ſi ipſi detegatur nullitas tituli, quem pro ſe aſſe putat, non eſſe illi talem nullitatem a Confeſſario non interrogato detegendam. Quod ſi tamen pœnitens ipſe dubitat, ac roget, tenetur dicere veritatem, quia tacere eſſet errorem approbare, prudenter tamen non plus dicendo, quam rogatur; v. gr. ſi roget Titius, an poſt votum ſimplex caſtitatis matrimonium contractum valeat, poſſitque, aa teneatur reddere debitum, reſpondeas, quod ſic, tacendo obligationem non petendi debiti. Vid. *Laym. hic, & Lugo loc. cit.*

„ 8 Quando Confeſſarii Principum, Prælatorum, aliorumque Magnatum ſciunt ipſos non ſatisfacere officio, verbi gratia, circa collationem Beneficiorum, electionem miniſtrorum, ſubditorum gubernationem, circa eleemoſynas ex bonis Eccleſiaſticis faciendas, &c. regulariter tenentur Confeſſarius monere pœnitentem de ſua obligatione; alias ſi abſolvit, ſuis humeris peccata illa imponit, & cæcus cæcum ducens ambo in foveam inferni cadunt. Ratio eſt, quia in talibus raro eſt ignorantia invincibilis; raro item contingit, ut illa ſecum non afferant ſcandalum in ſubditis, exiſtimantibus illa licere: vel certe afferant damnum commune. Si tamen videat ignorantiam eſſe invincibilem, neque ex illa ſequi ſcandalum, aut damnum commune: contra vero admonitionem fore in majus damnum pœnitentis, aut allaturam ſcandala, vel incommoda, poterit ſecundum paulo ante dicta diſſimulare, niſi interrogetur. Ita *Lug. d.* 22. *num.* 37.

„ 9. Si etiam pœnitens tenetur, licet ſub peccato mortali, ad aliquid adeo difficile, ut non crederetur tunc æquo animo accepturus, & alia vice melius ſuſcepturus, poteſt prudens Confeſſor tunc illum relinquere in bona fide excuſante a peccato, & monitionem differre in tempus opportunius, ut territus a confeſſione non abſtineat, graviuſque detrimentum incurrat, *Tambur. cap.* 24. *Lug. d.* 22. *ſect.* 2. *num.* 27.

610 „ 10. Minus recte diſpoſitus excitandus eſt ad dolorem, & propoſitum emendationis, propoſita peccati fœditate, bonitate Dei, & periculo damnationis, &c. Item remedia opportuna præſcribenda contra peccata futura.

Quæritur, an Confeſſarius prævidens monitionem pœnitenti non eſſe profuturam, teneatur nihilominus eum monere? Certum eſt teneri, ſi ignorantia ſit culpabilis, vel ſit circa aliquod medium ad ſalutem neceſſarium, alias pœnitens eſſet certe indiſpoſitus. Dubium igitur vertit, an monitio facienda ſit circa alia quæ non ſunt de neceſſitate medii & cum ignorantia eſt inculpabilis? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Adrianus ap. Suar. de pœnit. d.* 32. *ſect.* 4. *num.* 5. item *Wigandt tract.* 1. *num.* 32. *& Concina pag.* 695. §. 2. per totum; Idem tenent *Gonzal. & Elia. ap. Croix lib.* 6. *p.* 2. *num.* 1758. ſi ignorantia ſit circa præcepta juris Divini, ſecus ſi juris humani. Rationes hujus ſententiæ patebunt ex objectionibus ad ſecundam ſententiam. *Secunda* tamen ſententia communis & vera docet, quod ſi pœnitens laborat ignorantia inculpabili (ſive ſit juris humani, ſive Divini), & non ſperatur fructus, imo prudenter judicatur monitio fore magis obfutura, quam profutura, tunc Confeſſarius poteſt & tenetur eam omittere, relinquendo pœnitentem in ſua bona fide. Ita cum *Buſemb. Suar. loc. cit. num.* 4. *cum P. Soto, & Cordubo, Laym. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 13. *num.* 5. *Sanch. de Matr. lib.* 2. *d.* 38. *num.* 1. *&* 10. *Lugo d.* 22. *num.* 24. *Nav. Man. cap.* 21. *num.* 38. *Bon. de Matr. quæſt.* 3. *p. ult. num.* 7. *Cunus Reſol.* p. 5. *Anacl. pag.* 620. *num.* 52. *Pal. p.* 18. §. 2. *num.* 7. *cum Vaſq. & Con. Roncaglia pag* 94. *quæſt.* 4. *R.* 2. *Sporer pag.* 262. *num.* 795. *Tamb. lib.* 3. *cap.* 4. §. 1. *Elbel pag.* 344. *num.* 471. *Viva quæſt.* 7. *art.* 5. *num.* 4. *Fleob. lib.* 16. *num.* 633. *cum Henriq. Gutier. Medina, Holzmann tom.* 5. *pag.* 12. *num.* 60. *cum March Croix lib.* 6. *p.* 3. *num.* 540. *& Salm. cap.* 12. *num.* 34. *cum Pontio, Averſe, Vill. Diana, Gabr. &c.* Et idem docet *Habert* (rigidioris Diſciplinæ fautor) *tom.* 6. *pag.* 456. *quæſt.* 3. ubi loquens de Matrimonio nullo propter aliquod impedimentum, dicit: *Si adverſus malum occultum, & invincibiliter ignoratum, nullum appareat remedium, & gravia incommoda prævideantur, diſſimulandum eſt* (a Confeſſario) *impedimentum, & Conjux in bona fide relinquenda.* Idem ſentit *Antoine* (recentior inter rigidos Auctores) *pag.* 534. *quæſt.* 3. ubi ait: *Si probabile periculum ſit, ne ex admonitione ſequatur peccatum formale pœnitentis, vel grave ſcandalum, &c. differenda eſt monitio, & petenda diſpenſatio.*

Id probant 1. ex *cap. Si quis,* 2. *de pœnit. diſt.* 7. Sed hic textus revera non facit ad caſum, nam ibi loquitur S. Auguſtinus tantum de peccatore qui vult differre pœnitentiam uſque ad finem vitæ, & ideo ibi dicit: *Si ſcirem tibi nihil prodeſſe; non tibi darem* (idest pœnitentiam). *Item; ſi ſcirem tibi prodeſſe* (nempe dilationem pœnitentiæ) *non te admonerem, non terrerem. Ergo tene certum, & dimitte incertum.* Quid igitur hic textus afert ad rem? Probant 2. ex *c. Quia circa de Conſang.* ubi Innoc. III. conſultus de quibuſdam, qui ex ſubreptitia diſpenſatione contraxerant, ſic reſpondit Epiſcopo interroganti: *Diſſimulare poteris, cum ex ſeparatione grave videas ſcandalum imminere.* Sed hic alius textus nec etiam ſatis probat, quia ſaltem non eſt certum, quod Papa ſic reſpondens noluiſſet diſpenſare in illo impedimento (quamvis *Tournely* t. . . . *p.* 317. cum pluribus intelligit ibi nullam adfuiſſe diſpenſationem); tanto magis quod aliquando poteſt Pontifex ex urgentiſſima cauſa etiam deobligare ab obligatione præſtandi novum conſenſum, prout Clemens XI. 2. April. 1701. egit cum quibuſdam populis Indiarum, ut refert Benedict. XIV. *Notif.* 87. *n.* 80.

Potius igitur noſtra ſententia firmatur ex auctoritate D. Bernardi, qui *Serm.* 42. *in Cantic.* ſic ait: *Mallem aliquando tacuiſſe & diſſimulaſſe, quod agi perperam deprehendi, quam ad tantam reprehendiſſe perniciem.* Conquaritur ergo S. Doctor per ſuam monitionem cognoviſſe majorem evenisse ruinam, quam ſi diſſimulaſſet reprehendere id quod cognovit male agi. Maxime autem ſententia probatur ex illa validiſſima ratione, ſcilicet quod de duobus malis minus eſt permittendum, ut majus evitetur; unde in concurſu peccati materialis & formalis, magis præcavendum eſt formale, quod ſolum punit Deus, cum ex ſolo peccato formali reputet ſe offenſum. Ratio hæc magis patefiet ex reſponſionibus ad objectiones, quas mox recenſemus.

Objicitur I. illud Ezechielis (*c.* 33. *n.* 8.): *Si me dicente ad impium; impie, morte morieris, non fueris locutus, ut ſe cuſtodiat: impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Sed quis non videt hic ſermonem fieri de impio, qui eſt in mala fide, & quem tenetur utique Confeſſarius corripere, ut reſipiſcat? Et ſic intelligendi alii textus Scripturæ, ac SS. Patrum, qui in contrarium afferuntur.

Objicitur II. Confeſſarius eſt Doctor; ergo ex vi ſui officii tenetur omnino inſtruere ignorantes, & legem manifeſtare. Reſpondetur, quod Confeſſarius non ſolum eſt Doctor, ſed etiam Medicus; unde ut Medicus, cum prævidet monitionem vergere in ruinam pœnitentis, debet ab ea abſtinere: & licet ſit etiam Doctor, attamen, cum munus Confeſſarii ſit munus charitatis, a Chriſto Dom. tantum inſtitutum in bonum Animarum, debet quidem tradere doctrinam, ſed illam tantum quæ eſt proficua, non quæ nociva eſt pœnitentibus; Alias ſi ex munere Doctoris de omni veritate teneretur inſtruere pœnitentes, deberet ab iis removere ignorantiam invincibilem adhuc juris humani, etiamſi prævideret monitionem obfuturam; ſed hoc vel nemo dicet, vel nimis improbabiliter dicet.

Objicitur III. quod in eo caſu ignorantia pœnitentis non eſt invincibilis, ſed vincibilis; idque ſic probant: Tunc adeſt vincibilis ignorantia, quando alicui vel occurrit dubitatio de præcepto, vel aperta eſt via præceptum addiſcendi; ſed huic ignoranti jam aperta eſt via, quandoquidem Confeſſarius paratus eſſet ad inſtruendum, ſi prævideret monitionem profuturam; Ergo Confeſſarius tenetur monere talem pœnitentem, utpote vincibili ignorantia laborantem. Sed reſpondetur: Ad conſtituendam ignorantiam vincibilem, non ſolum requiritur, ut pateat via ad veritatem præcepti aſſequendam, ſed etiam omnino requiritur, ut occurrat dubitatio de præcepto, alias ignorantia ſemper eſſet invincibilis; ignorantia enim invincibilis, ut definitur a *D. Th.* 1. 2. *q.* 76. *a.* 2. eſt illa, *quæ ſtudio ſuperari non poteſt.* Cum autem dubitatio de aliquo præcepto non occurrit, ignorantia ſtudio ſuperari certe non poteſt; quomodo enim ſtudium quis adhibere poteſt ad inquirendum præceptum, de quo nullam notitiam ne confuſe quidem per dubitationem habet? Unde recte cum aliis communiter ſupponit *P. Segneri* (*in ſuo Confeſſor. Inſtructo c.* 7.) tunc utique adeſſe ignorantiam invincibilem: *Quando la perſona non ha principio di dubitare, e conſeguentemente non ha nè anche maniera di vincere il ſuo errore.* Concludendum igitur, quod cum alicui non occurrit dubitatio, ignorantia eſt quidem invincibilis; licet enim per ſe loquendo adſit via ſciendi aliquam obligationem, illa tamen non patet ei, cui de obligatione nulla occurrit dubitatio. Alias, ſi talis pœnitens cenſendus eſſet laborare ignorantia vincibili, deberet dici, quod, etiamſi ipſe non confiteretur, & etiamſi pœnitens monitus reſipiſceret, ſed Confeſſarius propter inſcitiam vel oblivionem non adverteret ad eum monendum, adhuc pœnitens damnaretur, quia adhuc eſſet in mala fide, & in peccato formali; ſed hoc non videtur ab ullo unquam poſſe dici: Quod autem Confeſſarius advertat, vel non, ad faciendam monitionem, hoc mere per accidens ſe habet quoad pœnitentem, a cujus ſola cognitione & voluntate pendet, quod ignorantia ſit vincibilis, aut invincibilis.

Objiciunt IV. Quod talis pœnitens, qui ſi moneretur, non acquieſceret doctrinæ Confeſſarii, haberet voluntatem obſtinatam in errore, unde tanquam indiſpoſitus nequit abſolvi. Sed reſpondetur, & quæritur, qualiſne indiſpoſitio in pœnitente attendi debeat, ut ei abſolutio denegetur? num indiſpoſitio præſens ſive actualis, vel futura ſeu interpretativa, ſcil. quod ſi ille in tali occaſione poneretur, peccaret? non quidem interpretativa, alias plurimi abſolvi non poſſent qui hic & nunc de aliquo peccato, puta de neganda fide non cogitant, ſed, perſecutione adveniente, fidem illam negarent. Item dicere debemus cum Pelagio (cujus error damnatus eſt ab Eccleſia), quod Deus in pœnam peccatorum futurorum aliquos infantes non ſinit ad Baptiſmum pervenire, & aliquos pervenire vult in præmium bonorum, quæ operaturi eſſent ſi vixiſſent. Quare minime dici debet, quod pœnitens eſt indiſpoſitus, eo quod ſi moneretur non pareret Confeſſario, ſed quod eſſet indiſpoſitus ſi moneretur. Sed Confeſſarius non debet atten-

tendere ad indiſpoſitionem interpretativam quam pœnitens haberet, ſed ad actualem quam nunc habet. Et ideo, ſicut non licet proximum exponere ad occaſionem in qua poſitus ille ſuccumberet, ita Confeſſarius, cum prævidet ex monitione ruinam pœnitentis, tenetur ab ea abſtinere, eſto pœnitens relinquendus ſit in peccato materiali, eo quod unum peccatum formale omnibus præponderat materialibus peccatis.

611 Ex his infertur I. cum *Laym. n. 5. Sanch. n. 8. Lugone n. 25. Salm. n. 34. Holzm. n. 60. Pal. §. 2. n. 9. Habert, Antoine ll. cit.* & aliis communiter (contra *Concinam*) quod ſi confeſſarius noverit pœnitentem invalide contraxiſſe matrimonium ob aliquod impedimentum occultum, & periculum ſit infamiæ, ſcandali, aut incontinentiæ, ſi nullitatem manifeſtet; tunc debet omittere monitionem, & illum relinquere in bona fide, donec obtineatur diſpenſatio; niſi diſpenſatio (ut recte ajunt *Laym. n. 6. Pal. & Salm. ll. cit.*) de facili, & ſtatim obtineri poſſit ab habente facultatem, & etiam ab Epiſcopo (recte dicit *Pelene*), ut liberetur pœnitens a peccato materiali; vide dicenda, *de Matr. Dub. 3. n.* 1123. Utrum autem eo caſu poſſit Confeſſarius obligare conjugem negantem debitum ad illud reddendum? Negat *Bon. de Matr. quæſt. 3. p. ult. n. 6. cum Sotu, & Hurt.* quia id eſſet conſulere fornicationem; tantum (ut ait) poterit in genere dicere, quod conjuges tenentur reddere debitum. Affirmant vero communius & probabilius *Lugo, & Sanchez ll. cit. Fill. tr. 10. num. 98. Croix lib. 6. p. 3. n. 542. & Eſcob. lib. 10. nu. 630. cum Con. Henr. Led. & Corduba*. Ratio, quia, ſtante perſuaſione conjugis quod Matrimonium ſit validum, tenetur ille reddere, ut dictamen ſuæ conſcientiæ ſequatur.

612 Quid ſi Matrimonium ſit contrahendum? *Holzm. t. 1. pag. 12. n. 61.* ait omnino tunc monitionem eſſe faciendam, etiamſi certe non ſit profutura, & certe obfutura; quia magis præcavenda eſt nullitas Sacramenti, quam peccatum, aut infamia pœnitentis; *Holzm.* citat etiam *Sporer* pro hac ſententia *de Confr. c. 1. n. 9.* ſed *Sporer* loquitur ibi (& recte) tantum de caſu quo aliquis vellet ducere conſanguineam: tum quia tunc revera abeſt infamia; tum quia pœnitens poſt matrimonium facile poterit cognoſcere ejus nullitatem, & ſic facile incidere in peccata formalia; præter alia pericula relinquendi filios illegitimos, &c. E converſo *Sanch. dict. d. 38. n. 7. in fine, & Lugo d. 22. nu. 24.* abſolute dicunt, adhuc in eo caſu omittendam eſſe monitionem, quando ipſa probabiliter cenſetur non profutura. Probabilius tamen mihi videtur dicendum cum *Pelao p. 18. §. 2. n. 9. & Salm. q. 12. n. 35.* quod, regulariter loquendo, omnino monitio tunc facienda eſt, tum quia ex matrimonio nullo frequenter plura inconvenientia oriuntur; tum quia ſæpe poſt tale matrimonium ignorantia ceſſare ſolet, & tunc facile adeſt periculum peccandi formaliter; Unde bene ait *Laym. c. 13. n. 6.* quod eo caſu monitio facienda eſt, ſi aliqualis ſaltem ſpes adſit profectus. Et idem quod de matrimonio nullo, dicit *Sporer de Confe. cap. 1. n. 29.* de contractu illicito ineundo. Si vero Confeſſarius certo moraliter deſperet de fructu, tunc merito dicit *Croix l. 6. p. 3. n. 540. cum Averſa* (quibus jam videntur adhærere *Pal. Salm. & Laym.*) quod omittere debeat monitionem, donec obtineat diſpenſationem; quia melius eſt permittere peccatum materiale, quam præbere occaſionem certi peccati formalis. Nec obſtat ratio *Holzmanni*, nam (ut dicunt *Sanch. Pontius, Vaſq. Salas, Salon.* & alii citati Tom. I. *lib. 1. n. 32.*) Sacramenta non expoſcunt majorem reverentiam, quam Præcepta Divina. Unde ſi in Præceptis Divinis permitti poteſt materiale peccatum, ut ipſemet *Holzm.* admittit num. 60. cur non poterit permitti materialis irreverentia Sacramenti in tanta neceſſitate, ut peccatum formale vitetur?

613 Sed hic diſcutiendus eſt caſus valde facilis eventu, & difficilis ſolutione. Rogatur, quid agendum, ſi ſponſi accedant ad Eccleſiam ad contrahendum matrimonium, & alter eorum manifeſtet Confeſſario impedimentum occultum, dum omnia ſunt parata, & non poſſit ſine ſcandalo & infamia matrimonium differri? *Sanchez de Matr. lib. 2. d. 40. n. 8. Baſſ. p. 1. n. 1206. & Bon. eod. tit. q. 3. p. 15. n. 6. cum Gutier.* ſuadent, ut pœnitens votum emittat caſtitatis ad tempus puta ad menſem. Sed hoc remedium, ut ajunt *Roncaglia p. 172. q. 2. & Auctor. Inſtruct. pro novis Confeſſ. p. 2. cap. 1. n. 31.* merito videtur eſſe periculoſum, propter ſuſpicionem quam facile apud alios ingerere poteſt: tanto magis quod paſſim apud Caſuiſtas tale remedium præſcriptum invenitur. Unde *Lugo d. 22. n. 24. & præfatus Auctor Inſtruct. &c.* dicunt tunc conſultius eſſe, quod Confeſſarius relinquat ſponſos in bona fide, & ſinat nuptias contrahere; & huic conſentit *Laym. de Pœn. c. 13. n. 6.* ſi omnino deſperetur de fructu monitionis. Communiſſime vero alii DD. & probabiliſſime docent in eo caſu poſſe Epiſcopum diſpenſare; ita *Sanchez dict. D. 40. n. 3. & 7. Bon. n. 4. Cabaſſut. Tom. I. lib. 3. c. 27. n. 4. Pignatel. to. 3. Conſult. 43. Suar. de leg. lib. 6. c. 14. in fine, Sporer de leg. p. 50. n. 353. Conc. de matr. pag. 343. n. 5. Pontius lib. 9. c. 6. n. 6. Diana p. 8. tr. 3. R. 80. Palaus p. 18. §. 2. n. 9. Salm. de matr. c. 14. num. 11. Viva q. 6. art. 1. n. 8. Elbel p. 500. nu. 493. cum Gob. Fill. Manſtr. & Croix de Matr. n. 838. cum Vaſq. Sylvio, Barboſa, Hurt. Reg. Vill. Salas, Baſſ. Malfeſ. Machad.* & aliis plurimis cum *Carden.* (qui dicit eſſe ſententiam moraliter certam) & *Pyrrho, ac Corrad.* (qui teſtatur ita declaraſſe Sixtum V.) & communem vocat Bened. XIV. *de Synodo lib. 7. cap. 31. num. 2.* (contra rigidiſſimum *Fagnanum*, qui *to. 1. Nimis. de Filiis Preſb.* negat, etiamſi id oporteat ad legitimandam prolem in articulo mortis; adverſus communem DD. cum *Pignatel. to. 3. Conſ. 33.* qui nu. 8. ex aliis id extendit etiamſi impedimentum fuerit publicum.) Ratio, vel quia tunc præſumendus eſt Pontifex delegare Epiſcopo facultatem diſpenſandi, quam requiſitus certe ei non denegaret; vel quia (ut ratiocinatur *Sanch. n. 3. & 7.*) Epiſcopus poteſt in ſua Diœceſi quidquid poteſt Pontifex in tota Eccleſia, niſi aliquid Pontifex ſibi reſervavit (juxta id quod plures dicunt *de Matrim. vide infra n. 980. Dub. 1.*); Unde, ſi Epiſcopus diſpenſare nequeat in iis impedimentis, id ex eo provenit, quia Pontifex reſervat; ſed cum reſervatio fiat propter charitatem, & ob bonam Reip. gubernationem, non eſt veriſimile Pontificem diſpenſationem ſibi reſervare in caſu tantæ neceſſitatis, quando aliter ſcandala vitari non poſſent, hoc enim eſſet contra charitatem. Ergo in eo caſu intelligitur ceſſare reſervatio, & ideo Epiſcopus ex ſua poteſtate ordinaria poteſt tunc diſpenſare, ſicut poteſt in aliis legibus Pontificiis, quando aditus ad Papam non patet. Et eo caſu probabiliter dicunt iidem *Sanchez n. 14. Elbel l. c. Bon. n. 6. cum Valent. Vaſq. Salas, Henr. ac Salm. c. 14. n. 12. cum Con. Pal. Baſil. &c.* quod Epiſcopi legitime poſſent prædictam facultatem diſpenſandi delegare aliis, etiam generaliter pro omnibus caſibus occurrentibus, quia hæc facultas conceditur Epiſcopis ratione Dignitatis, unde accipit conditiones poteſtatis ordinariæ. (Vicarius autem Epiſcopi ratione ſui officii hanc facultatem certe non habet, prout notant *Salm. ibidem.*) Imo addit *Pignatell. t. 3. Conſult. 33. n. 5.* ibique fuſe probat, quod eo caſu cenſetur omnino ceſſare lex qua prohibetur tale conjugium contrahi, omnis enim lex (ut ait) ordinatur ad bonum publicum, ut revera eſt commune apud omnes ex *c. 2. de Obſerv. Jejun.* ubi dicitur quod neceſſitas caret lege, & ex *c. 2. diſt. 4.* ubi S. Iſidorus ait: *Erit autem lex honeſta, poſſibilis ſecundum naturam, loco temporique conveniens, utilis, manifeſta quoque &c.* Unde quando lex evadit pernicioſa, antiqua non obligat, ut docet *D. Thomas 2. 2. q. 120. art. 1.* ubi dicit, quod cum aliquid eſt contra commune bonum, *malum eſt ſequi legem poſitam*. Idem *Cajet. ibid. Nav. c. 16. n. 37. Soto de Juſt. q. 6. art. 8. Pignatell. t. 3. Conſult. 33. n. 5. cum Covarr. Led.* & aliis paſſim, idem *Salm. de Leg. c. 1. n. 15. & Pal. tr. 3. p. 1. n. 4.* qui probat cum *Suar. Bonac. Vaſq. & Salas*, quod lex bono communi non conveniens, non eſt lex, neque obligationem inducit. Et ideo ait *Pignatellius*, tunc alium inferiorem Legiſlatore poſſe declarare, quod lex impedimenti ceſſet, & non obliget, cum in eo caſu, ſi adhuc Pontifex vellet legem obligare, talis voluntas reſpiceret malum, quia eſſet cauſa ſcandali, quod non eſt præſumendum: Unde dicit *Ronc. p. 178. q. 2.* (cujus opinionem ait Auctor *Inſtruct. pro novis Confeſſar. p. 2. n. 32. ex Jordano, & Pignatell.* ut ſupra, non eſſe rejiciendam tanquam improbabilem & non tutam in praxi) quod ſi aliquando nec etiam ad Epiſcopum aditus pateret, & nullo modo aliter vitari poſſet graviſſimum periculum infamiæ, aut ſcandali, poſſet Parochus vel alius Confeſſarius declarare, quod lex impedimenti eo caſu non obligat, quia eadem ratio (ut ſupra) tunc urget, nempe quod ceſſat lex, quando potius eſt nociva quam utilis; Et licet hic non ceſſet finis legis in communi, ſed in particulari, cum tamen ceſſat finis legis in contrarium, lex etiam ceſſat, ut omnes conveniunt cum *Salm. de Leg. c. 4. n. 6.* Notant tamen præfati Auctores, quod eſto tunc permittatur contrahi matrimonium, tamen quantocius (ſaltem ad majorem ſecuritatem, & ad ſalvandam reverentiam legibus Eccleſiæ debitam) recurri debet ad S. Pœnitentiariam, ut ab illa diſpenſatio obtineatur.

Infertur II. quod ubi non ſperatur fructus, omittenda eſt monitio etiam de reſtitutione facienda, ut dicunt *Laym. c. 13. n. 4. Lugo d. 22. n. 26. Roncag. p. 94. qu. 4. R. 2. Sporer de Pœn. n. 795. Viva q. 8. art. 5. n. 5. Elbel p. 344. n. 471. cum Tambur. Sanch. l. 2. d. 38. n. 8. & 10. cum Cano, Henr. Led. Mat. & Cord. Holzmann t. 1. de Confe. c. 3. n. 53. cum Henno, & communi, ac Salm. c. 12. n. 34. cum Vaſq. Suar. Con. Pontio, Vill. Averſa. &c.* (contra *Concinam, Habert ll. cc. & Antoine p. 534. qu. 3.* qui duo ultimi in aſſignanda ratione circa monitionem de matrimonio nullo, & de reſtitutione facienda, aperte ſe contradicunt). Ratio eſt, quia Confeſſarius, cum prævidet quod monendo de reſtitutione, pœnitens non parebit, & in peccatum formale incidet, magis præcavere debet ejus ſpirituale damnum, quam damnum alterius temporale. Bene tamen advertunt *Viva, & Roncaglia*, non facile judicandum quod pœnitens, cognita veritate, monitioni non obtemperabit.

Infertur III. omittendam eſſe monitionem etiam quando timentur ſcandala aliorum, infamiæ, rixæ, & ſimilia; ita *Suar. d. 32. ſe. 4. n. 3. Sanch. dicta D. 38. n. 10. Laym. c. 13. n. 5. Lugo d. 22. n. 7. Pal. §. 2. n. 8. Ronc. p. 94. q. 4. R. 2. & Salm. c. 12. n. 34. cum Vaſq. Con. Covar. Dicaſt. & Granado*. Quia ſemper præſtat vitare mala formalia aliorum, quam materialia pœnitentis. 614

Excipiendum eſt tamen I. quando damnum redundaret contra bonum commune; Licet enim Confeſſarius teneatur ratione ſui officii principaliter incumbere bono pœnitentis, nihilominus, cum ipſe ſit pars Reipublicæ, & in bonum Reip. Chriſtianæ Miniſter conſtitutus, tenetur præferre bonum publicum bono privato pœnitentis; ita cum *Buſemb.* ut 615

ſupra, *Lugo d. 22. n. 30. Roncag. l. 1. R. 1. Salm. c. 12. n. 37. cum Averſa, Dic.* & aliis communiter: Hinc omnino monendus eſt Parochus qui erronee, etſi ex ignorantia invincibili, circa mores populum inſtrueret. Item monendus qui bona fide putaret ſe Sacerdotem enm non eſſet, ob Sacramenta quæ invalide conferret. Item ignorans nullitatem matrimonii, ſi de illa publica ſit fama. Item bene addunt *Salm. n. 40. cum Buſemb.* ex *Luga d. 22. n. 3.* (cujus doctrinem uti ſaluberrimam Confeſſariis ſequendam proponit Pontifex in Bulla mox citanda) Confeſſarium debere admonere Epiſcopos, Prælatos, Principes, Gubernatores, Confeſſarios, & ſimiles, qui ex ignorantia invincibili perperam ſe gerunt circa collationem Beneficiorum, electionem Miniſtrorum, ſubditorum gubernium, largitionem eleemoſynarum de ſuperfluis Beneficiorum, adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, &c. Ratio, quia raro contingit hujuſmodi ignorantiam eſſe inculpabilem, vel non eſſe perniciosam aliis, qui facile licita ſibi putant quæ a Superioribus fieri obſervant. Imo bene advertit N. SS. P. Benedictus XIV. in ſua Bulla, *Apoſtolica*, edita 26. Jun. 1749. (in *Bullar. t. 3. p. 154. §. 20.*) monendum eſſe pœnitentem, *ſi in iis verſetur facti circumſtantiis, quæ, Confeſſario diſſimulante, peccatorem in pravo opere obfirmant, non ſine aliorum ſcandalo, cum quis arbitretur ea ſibi licere, quæ ab iis qui Eccleſiæ Sacramenta frequentent, impune exerceri animadvertit.* Præterea bene addit *Luga*, quod ſi Confeſſarius rationabiliter dubitat, an hujuſmodi pœnitentes ſuo debito ſatisfaciant, tenetur eos de illo interrogare.

616 Excipiendum II. ſi pœnitens interroget, tunc enim Confeſſarius tenetur detegere veritatem, nec poteſt diſſimulare; quia, cum ille jam cœperit laborare ignorantia vincibili, diſſimulatio Confeſſarii eſſet erroris approbatio; ita *Suar. d. 32. ſe. 4. n. 2. & 3. Laym. c. 13. n. 6. Pal. n. 10. Lugo d. 22. n. 29. Salm. c. 12. n. 36.* & alii communiter cum *Sanch. D. 38. n. 14.* qui excipit, ſi pœnitens non interrogarat cum dubio, ſed ex ſcrupulo; quia tunc (ut ait), diſſimulante Confeſſario, ille etiam remaneret in bona fide. Sed hoc merito non admittunt *Lugo, & Salm. ll. cit. cum Sota, Led. Lop. &c.* quia, ſtante interrogatione facta, pœnitens faciet poſtea auctoritate Confeſſarii, quod antea faciebat ex ignorantia. Recte vero dicunt *Sanch. n. 8. Suar. Laym. & Spoter ll. cit.* quod cum pœnitens interrogat, Confeſſarius non plus reſpondere debet quam ab ipſo interrogatur, ex. gr. ſi quis obſtrictus voto caſtitatis interroget, an matrimonium propter votum fuerit invalidum, & an teneatur uxori reddere debitum, Confeſſarius affirmat utrunque, taceus de obligatione non petendi, etiamſi noverit matrimonium ob aliquod impedimentum dirimens eſſe nullum.

Excipiendum III. ſi pœnitens brevi ſit monitioni obſecuturus, quamvis in principio non acquieſcat; ſic enim ſapienter loquitur *Laymann c. 13. n. 5. in fine* ,,: (Confeſſarius conſiderare debet quantum & quam diuturnum incommodum ex monitione timeatur, fieri enim quandoque ſolet, ut pœnitens initio conturbatus animo ſalutarem monitionem reſpuat, poſtea vero mente ſedata eandem cum fructu recipiat.) ,, Imo dicit *Lugo D. 22. n. 30. cum Adriano, Med. Cano, & Cordube*, monendum eſſe pœnitentem, etiamſi ſcandalum ſit paſſurus, quando ſcandalum quod timetur brevi manſurum putatur, & ſpes ſit quod monitio poſtea brevi habebit effectum ſuum. Sed hoc maxime intelligendum locum habere, prout tradit Benedictus XIV. in præfata Bulla *Apoſtolica, l. c.* caſu quo, ut ait, *diſſimulante Confeſſario, peccator in pravo opere obfirmaretur cum ſcandalo aliorum; vel quando quis in proxima peccati occaſione verſatur; ſin minus in externis actibus, ſaltem in pravis cupiditatibus ac moroſis delectationibus, quibus aſſentiri conſuevit.*

Utrum etiam facienda ſit monitio in dubio, an ſit profutura vel obfutura? Reſp. ſi non timetur de damno, omnino quidem fieri debet; ſi vero dubitatur tam de damno, quam de fructu ſequuturo, tunc Confeſſarius penſare debet damnum & utile, item gradum timoris damni, ac ſpei utilitatis, & eligere id quod judicat præponderare; ita *Lugo d. 22. n. 31. & Salm. c. 12. n. 39. cum Dicaſt. & Averſa.* Ceterum in dubio regulariter mihi videtur dicendum, quod mala formalia potius evitanda ſunt quam materialia. Hinc loquens *P. Concina* de correctione fraterna (*in tract. de Eleemoſ. cap. 3. num. 9.*), dicit, quod in dubio, an correctio ſit profutura vel nocitura, omitti debet, quia (ut ait) imprudenter agit qui dubiæ operationi morali ſe committit.

617 ,, Reſp. 2. Ut Confeſſarius licite hoc Sacramentum adminiſtret, debet eſſe in gratia, alioqui peccabit mortaliter * (*Vide dicta num. 31.*) *; item debet eſſe talis, ut per hoc non exponatur proximo periculo peccandi mortaliter. Pars prima conſtat ex dictis de Sacramentis in genere. An vero audiens plures una quaſi vice morali tot numero peccata committat, alii negant, ut *Rode.* alii affirmant, ut *Ben. hic* * (*Vide dicta Tom. I. lib. 5. num. 90. v. Qu. 6. ubi id omnino negatur.*) * Pars poſterior patet.

Unde reſolvitur hic caſus.

,, Confeſſor conſcius ſibi peccati mortalis tenetur, antequam audiat, vel ſaltem abſolvat pœnitentem * (*Vide dicta de hoc lib. 6. num. 36.*) * ipſe confiteri, vel conteri de ſuo peccato. Si tamen vocatus improviſo ad moribundum, recolligere ſe tam ſubito non poſſit ad contritionem eliciendam, vel bona fide putet ſe elicuiſſe, non peccat abſolvando. *Propoſ. Lugo, Tamb. lib. 3. cap. 2. §. 3.* * (*Vide dicta num. 33.*) *

,, Reſp. 3. Si male abſolvit, committendo defectum eſſentialem, v. gr. ſi non protulit formam, vel abſolvit a reſervatis non ſubditum, tenetur inducere ad repetendam confeſſionem, ſi ſine ſcandalo, infamia, fractione ſigilli, & nocumento ſuo poſſit; ſin minus, non tenetur. Si non abſolvit a cenſura, poteſt ab eadem (ſi vel quando habuerit poteſtatem) abſolvere. * (*Vide dicenda de Cenſur. num. 117.*) * *Bonac. de Cenſ.* in *comm. d. 1. quæſt. 3. p. 6. ex Suar. Fill. t. 11. cap. 10. quæſt. 6. Reg. Nav. Rode.* 618

,, Si non interrogavit ſufficienter numerum, ſpeciem, vel alias circumſtantias, regulariter ad nihil tenetur, niſi ad pœnitentiam agendam; monere enim extra Confeſſionem non debet, cum judicium ſit finitum. Si tamen redeat ad confeſſionem idem pœnitens, debet moneri de defectu commiſſo, quia alioqui hæc confeſſio non erit integra, cum quædam non ſit debita confeſſus.

,, Dixi, *ſi non interrogavit*; quia ſi poſitive dixit, non teneri confiteri numerum, ſpeciem, &c. debet monere, ſi ſine gravi ſcandalo, & detrimento poteſt, quia eſt cauſa, quod alter præceptum grave, ſcilicet confiteri illa peccata, violat. *Lugo d. 22. ſect. 3.*

,, Si neglexit monere de reſtitutione, moneat, ſi quidem commode poteſt (vel in confeſſione, vel extra, obtenta prius ab ipſo venia, ea vero negata, ad nihil ultra teneri docet *Tamb. lib. 3. cap. 8. Sanch.* contra *Suar.*) quia tenetur ex charitate; ſi non commode poteſt, Deo commendet. *Laym. lib. 5. t. 6. cap. 9. Henriq. Suar. Sylv. Mercer. in 3. p. quæſt. 9. art. 1. Dian. p. 4. R. 198. & p. 1. t. 4. R. 109.* Quod ſi tamen (ex gravi, ſeu mortali culpa contra jus alterius) dixiſſet, eum non teneri ad reſtitutionem, vel aliter (v. gr. opinionem falſam perſuadendo) eſſet cauſa efficax, cur non reſtituat, vel aliunde detrimentum accipiat ipſe, vel alius; tenetur ipſemet reſtituere, niſi moneat tempeſtive, priuſquam pœnitens fiat impotens, quia actione ſua fuit injuſta cauſa damni. Si vero ſine gravi culpa id fecit, tenetur nihilominus monere pœnitentem, ſi commode poteſt; alioqui ipſe obligatur, ſicut caſu priore. Si non commode poteſt, excuſabitur. V. *Suar. Con. d. 8. d. 77. Bon. Dian. t. 1. m. R. 1. Lugo d. 22. ſect. 3. num. 61.* & ſupra *lib. 3. t. 5. cap. 2. d. 1. art. 2. caſ. 12.*

619 Hic diſtinguere oportet plura dubia, quæ hoc punctum concernunt. Dubitatur I. Ad quid tenetur Confeſſarius, ſi erravit circa valorem Sacramenti? Si erravit ſine culpa, conveniunt omnes non teneri cum gravi incommodo famæ vel honoris monere pœnitentem de errore; ita *Lugo d. 22. num. 58. Salm. cap. 12. num. 56. Sporer pag. 274. num. 803. Viva quæſt. 8. art. 5. num. 10. Elbel pag. 332. num. 437.* & alii paſſim. Ratio, quia tunc Confeſſarius tenetur ad monitionem tantum ex charitate, quæ non obligat cum gravi incommodo. Hoc tamen valet pro Confeſſario delegato; aliter enim videtur dicendum de Parocho, juxta dicta *Tom. I. lib. 3. num. 40. v. Omnes*, eo quod Parochus tenetur ex juſtitia reparare grave damnum ſpirituale ſubditorum. Recte autem addunt præfati AA. quemcunque Confeſſarium teneri advertere pœnitentem de nullitate abſolutionis ei collatæ, ſi ille ſit in articulo mortis, vel in gravi periculo non amplius ſe confitendi. Sed quid, ſi Confeſſarius cum culpa gravi erravit circa valorem Sacramenti, an tunc teneatur monere cum gravi ſuo damno? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Bonac. quæſt. 7. p. ult. num. 4. Suar. d. 32. ſect. 6. & 7. cum S. Anton. Sylveſt. Nav. & Cord.* & probabilem cenſent *Salm. cap. 12. num. 56. cum Vaſq. Hurt. Averſa, &c.* Ratio, tum quia tale præceptum non videtur obligare cum tanto diſpendio; tum quia, ſicut ipſe pœnitens non teneretur cum tanto incommodo ſua peccata confiteri ſi monitus eſſet, ita nec Confeſſarius. Excipit tamen *P. Suarez*, ſi Confeſſarius deceperit pœnitentem, relinquendo illum in occaſione proxima peccandi. *Secunda* vero ſententia, quam ſequimur, affirmat, & hanc tenent *Lugo, Viva, Sporer, & Elbel ll. cit.* item *Tamb. Meth. Conf. lib. 3. cap. 8. num. 5. ac Leand. apud Salmant. loc. cit.* Ratio, quia, licet Confeſſarius ex charitate onus ſuſceperit audiendi Confeſſionem pœnitentis, tamen, poſtquam audivit, tenetur ex officio, & ex quaſi contractu cum pœnitente inito recte ipſi miniſtrare Sacramentum; unde ſi invalide miniſtraverit ex ſua culpa, tenetur utique etiam cum gravi ſuo damno (petita licentia) illum de errore monere; & ſic reſpondetur primæ rationi oppoſitæ. Reſpondetur item ſecundæ, quod pœnitens, ſi monitus eſſet, poſſet ſine Confeſſione aliter ſibi providere eliciendo actum contritionis; at Confeſſarius non poteſt ipſum inſcium relinquere in tanto gravi ſuo damno carentiæ gratiæ Sacramentalis. Diximus, *petita licentia*, nam probabilius (contra alios) dicunt *Contin. Bonac. & Sporer apud Croix lib. 6. p. 2. num. 1785.* quod ſi ex monitione gravis ſequeretur offenſio pœnitentis, non tenetur tunc Confeſſarius, nec poteſt monere, quia ſigillum læderetur juxta dicenda *num. 632.* Item probabile videtur cum AA. primæ ſententiæ, quod ſi pœnitens iterum alteri ſe confeſſus fuerit, tunc non tenetur Confeſſarius cum gravi incommodo cum monere de nullitate primæ Confeſſionis; Ratio, quia tunc jam moraliter certo pœnitens ſupponitur juſtificatus; & ideo ſicut ille non tenetur cum gravi diſpendio procurare integritatem Confeſſionis, ita nec Confeſſarius. Et idem poteſt dici, ſi pœnitens Euchariſtiam deinde ſuſceperit, quia (ut diximus de *Sacram. in genere num. 6. cum D.*

Thoma,

Thoma, & aliis communiter) Euchariſtia cum attritione & bona fide ſuſcepta, per accidens primam gratiam confert.

620 Dubitatur II. Quid ſi error non fuerit circa valorem, ſed circa integritatem Confeſſionis, nempe ſi Confeſſarius neglexit interrogare de ſpeciebus, & numero peccatorum? Reſpondetur: Si Confeſſarius in hoc negative ſe habuit non interrogando, tunc non tenetur monere de errore, niſi intra Confeſſionem, ut cum *Buſemb.* dicunt *Lugo d.* 22. *num.* 75. *Sporer n.* 804. item *Suar. & Arriaga apud Croix num.* 1779. Et hoc etiamſi Confeſſarius culpabiliter interrogare neglexerit. Ratio, quia obligatio faciendi Confeſſionem integram directe afficit pœnitentem, non Confeſſarium; unde, licet Confeſſarius teneatur intra Confeſſionem interrogare pœnitentem de ſpeciebus, & numero peccatorum, ut efformet judicium de ſtatu cauſæ, & pœnitentis, finito tamen judicio, ceſſat in Confeſſario hujuſmodi obligatio. Si vero ipſe poſitive induxit pœnitentem, ne explicaret illas ſpecies ſive numerum, tunc, ſi cum culpa gravi id fecerit, tenetur etiam extra Confeſſionem cum licentia pœnitentis eum monere de errore, ſed ſine ſcandalo, & ſine gravi ſuo damno, ut bene ajunt *Lugo num.* 73. & *Sporer loc. cit.* nam ſicut grave damnum excuſat pœnitentem ab integritate Confeſſionis, ita etiam Confeſſarium. Quod ſi Confeſſarius in hoc non graviter peccaverit, tunc multo minor cauſa ſufficiet ad eum excuſandum a monitione facienda. Hinc recte ajunt *Lugo loc. cit. Tamb. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 3. *cum Fillinc. ac Suarez, & Arriaga apud Croix dict. num.* 1779. quod Confeſſarius, qui bona fide deobligavit pœnitentem ab explicanda ſpecie ſive numero, regulariter non tenetur admonere extra Confeſſionem, quia regulariter (dico ſemper) ſine incommodo, & rubore id facere non poteſt.

621 Dubitatur III. Ad quid tenetur Confeſſarius, ſi poſitive deobligavit, vel non monuerit pœnitentem de reſtitutione facienda? Reſpondetur: Si illum poſitive deobligavit cum ſua culpa gravi, omnes dicunt teneri ad monitionem, etiam cum gravi incommodo, vel intra Confeſſionem, ſi pœnitens brevi ad confitendum redeat; vel extra, petendo licentiam, ſi non redeat. Alias non monendo, vel monendo poſtquam pœnitens factus ſit impotens, tenebitur ipſe Confeſſarius ad reſtitutionem; caſu quo (intelligendum) pœnitens jam reſtituiſſet, ſi fuiſſet monitus, ita communiter *Lugo d.* 22. *num.* 61. *Pal. p.* 18. §. 3. *num.* 5. *Bonac. de Reſtit. quæſt.* 7. *part.* 4. §. *ult. num.* 22. *Viva de pœnit. quæſt.* 8. *art.* 5. *num.* 10. *Elbel p.* 233. *num.* 439. *Sporer pag.* 274. *num.* 805. & *Salmant. cap.* 12. *num.* 50. *cum Grac. Gabr. Bonaſp.* & aliis paſſim. Ratio, quia Confeſſarius ſuo injuſto conſilio jam fuit cauſa damni. Si vero ſine culpa gravi pœnitentem deobligavit, non tenetur jam cum gravi ſuo incommodo illum de reſtitutione monere; tenetur vero, ſi commode poteſt, ut dicunt *Salmant. num.* 51. *cum Averſa, & Dicaſt.* Imo tenetur etiam cum aliquali ſuo incommodo, ut recte ajunt *Lugo num.* 66. & *Elbel, Viva, ac Sporer ll. cc.* quia ex charitate quiſque tenetur cum levi incommodo reparare grave damnum proximi.

An autem Confeſſarius, ſi tunc omittat monere, cum poſſit ſine gravi ſuo incommodo, teneatur ipſe ad reſtitutionem? Negat *Sanch. Conſ. lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 2. eo quod Confeſſarius (ut ait) tunc non tenetur ex juſtitia monere, cum non ſit cauſa poſitiva damni, ſed tantum negativa, tacendo ſcilicet manifeſtari pœnitenti ejus cognitam obligationem, tenetur ergo ad monendum tantum ex charitate, quæ non obligat ad reſtitutionem. Et conſentit huic opinioni *Cajetanus v. Reſtitutio cap.* 7. *in fine*, ubi ſic dicit: *Si data opera* (Confeſſarius) *docuit falſa, putans eſſe vera, non tenetur lege juſtitia.* Et idem ait *Navarr. apud Sanchez loc. cit.* Sed communius, & verius affirmant *Lugo num.* 63. *Sporer, Elbel, Viva ll. cc.* & *Salmant. num.* 51. *cum Averſa, Dicaſt. &c.* item *Aragon.* & *Salon. apud Sanchez.* Ratio, quia, licet Confeſſarius ſine culpa ſaltem gravi pœnitentem deobligaverit a reſtitutione debita, tamen, cum ſuum conſilium pergat influere in damnum creditoris, cognito errore, tenetur ipſe ex juſtitia cauſam damni auferre, ſi commode poteſt, alias obligatur reſtituere, cum hic & nunc ipſe ſit cauſa damni, prout ſi quis ſine culpa gravi accendit ignem in ſegetem alienam, tenetur poſtea (ſi commode poteſt) ex juſtitia illum extinguere, vide dicta *Tom. I. lib.* 3. *num.* 994. Bene autem advertunt *Buſemb.* ut ſupra, *Lugo num.* 64. & *Bon. loc. cit.* quod cum Confeſſarius jam monuerit pœnitentem, priuſquam ille fieret impotens, tunc ad nihil tenetur, etiamſi culpabiliter antea eum deobligaverit a reſtitutione; quia conſilium tunc ſolum influebat ex auctoritate Confeſſarii, unde, revocato conſilio, ceſſat ſua auctoritas influere.

Sed quid ſi pœnitens tempore Confeſſionis erat diſpoſitus ad reſtitutionem, ſi monitus fuiſſet, & poſtea, mutato animo, nollet monitus reſtituere cum poſſet? *Antoine pag.* 544. *quæſt.* 10. *R.* 2. dicit quod tunc Confeſſarius ad nihil tenetur, quia tunc Confeſſarius ſua monitione jam aufert cauſam damni, & ideo ſi pœnitens non reſtituit, id ex ejus malitia provenit. Sed merito ſapientiſſimus *Lugo d. num.* 64. non accuſat Confeſſarium eo caſu a reſtitutione: Ratio, quia, eſto is qui auctoritative dat pravum conſilium, revocato conſilio, ad nihil amplius teneatur, ut communiter docent DD. *Tom. I. lib.* 3. *num.* 559. Hoc tamen procedit, quando damnum non eſt adhuc factum; non vero cum ex conſilio damnum eſt jam illatum alteri. Quando autem Confeſſarius poſitive, & culpabiliter deobligat pœnitentem diſpoſitum ad reſtituendum, tunc ipſe eſt cauſa, ut actu damnum creditori inferatur, cum alias ſi non deobligaret, jam actu fieret reſtitutio; Unde, ſi damnum jam actu infertur, Confeſſarius, etiamſi poſtea quærat inducere pœnitentem ad reſtituendum, ſi ille renuet, non excuſabitur ipſe a reſtitutione, cum ipſe fuerit cauſa damni illati.

Hoc, ſi Confeſſarius poſitive reſtitutionem impedivit. Si vero negative ſe habuit, negligendo monere pœnitentem de reſtitutione, tunc diſtinguendum: Si inculpabiliter id egerit, non tenetur quidem cum gravi ſuo incommodo monere pœnitentem; Sed tenetur cum aliquali, ut diximus, quia charitas obligat quemquam ad reparandum cum levi ſuo incommodo grave nocumentum proximi. Et in hoc advertit *Lugo num.* 63. incommodum menſurandum eſſe reſpective ad damnum, quod ſi ſit graviſſimum, aderit forte obligatio illud reparandi etiam cum notabili incommodo. Si vero Confeſſarius culpabiliter neglexerit monere de reſtitutione, merito dicunt *Lugo, & Elbel ll. cit.* teneri cum majori ſuo incommodo ad monitionem faciendam. An autem omittendo hanc monitionem, teneatur ipſe reſtituere? Si inculpabiliter omittit, conveniunt omnes ad nihil teneri. Sed dubium eſt, ſi culpabiliter omittat, an teneatur ad reſtitutionem? *Prima* ſententia abſolute affirmat, & hanc tenent *Navarr. cap.* 17. *n.* 22. *Fill. tract.* 32. *cap.* 3. *quæſt* 12. *n.* 79. item *P. Nav. Mol. Seyr. Med. Arag. &c. apud Bonac. de Reſt. d.* 1. *quæſt.* 2. *p.* 11. *n.* 15. Quia (ut ajunt) Confeſſarius ex officio tenetur pœnitentem docere de ſua obligatione, alias non docendo, ipſe eſt cauſa damni. *Secunda* ſententia, quam tenent *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 77. & 78. & *Antoine pag.* 544. *quæſt.* 10. *R.* 3. cenſet Confeſſarium delegatum non teneri; teneri vero Parochum, quia Parochus ex officio obligatur impedire, ne ſui ſubditi damnum aliis inferant. *Tertia* vero ſententia communiſſima, quam tenent *Suar. d.* 32. *ſect.* 6. *n.* 9. *Pal. p.* 18. §. 3. *n.* 6. *Sanch. Dec. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 5. & *lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 23. *Cabaſſ. lib.* 6. *cap.* 13. *n.* 11. *Azor.* 3. *p. lib.* 4. *cap.* 16. *quæſt.* 3. *Elbel num.* 440. *Salm. de pœnit. cap.* 12. *n.* 52. *Croix n.* 1781. *cum Vaſq. Diana p.* 1. *tract.* 1. *R.* 1. *Bonac. loc. cit. cum So, Valent. & Reg. Lugo d.* 22. *num.* 67. *cum Con. Maldero*, & communem ac probabilem putat ipſe *Leſſ. loc. cit.*), docet Confeſſarium, ſive delegatum ſive Parochum, non teneri ad reſtitutionem. Ratio, quia delegatus tenetur ad monitionem ex ſola charitate, quæ non obligat ad reſtitutionem. Parochus autem, cum ipſe ſit conſtitutus tantum pro bono ſpirituali ſubditorum, tenetur quidem ex ſuo munere damna ipſorum ſpiritualia impedire, non autem temporalia aliorum. Et hoc verius puto dicendum (quidquid confuſe dicat *Croix loc. cit.*), etiamſi Confeſſarius ſtudioſe negligat monere pœnitentem, ut ipſe non reſtituat; quia adhuc tunc deeſt poſitivus influxus in damnum aliorum: qui influxus omnino requiritur ad obligationem reſtitutionis, ut fatetur idem *Croix lib.* 3. *part.* 2. *num.* 148. & communiter docent DD. juxta dicta *Tom. I. lib.* 3. *num.* 584.

Dubitatur IV. An Confeſſarius poſſit loqui extra Confeſſionem cum pœnitente de defectu commiſſo in Confeſſione, ſine ipſius licentia? *Prima* ſententia dicit non ſolum poſſe, ſed etiam teneri, & hanc tuentur *Suar. d.* 33. *ſect.* 5. *num.* 3. *Petrocor. tom.* 4. *pag.* 96. *num.* 3. *Spor. num.* 822. & *Fill. Turr. Hurt. Meratius, Lochm. &c. apud Croix num.* 1776. & probabilem putant *Laym. cap.* 14. *num.* 15. *Pal. p.* 18. §. 3. *num.* 6. *Eſcob. lib.* 16. *n.* 675. *Bon. p.* 15. §. *ult. num.* 21. & *Salm. cap.* 14. *n.* 44. Ratio, quia talis monitio ſupplet, & perficit eandem Confeſſionem inchoatam, quæ imperfecta manſerat; unde, etiamſi pœnitens licentiam negaret, poterit Confeſſarius ei manifeſtare defectum, cum eſſet tunc ille irrationabiliter invitus. *Secunda* vero ſententia, cui ſubſcribo, id negat, eamque tenent *Sanch. de Matrim. lib.* 3. *d.* 16. *nu.* 5. *Lugo d.* 23. *n.* 130. (qui ait contrariam repugnare communi ſenſui Theologorum) & probabiliorem cenſent *Croix, Pal. Eſcob. ll. cc. cum Soto, Vict. Fag. Rodr. Philiarc.* & *Salm. ibid. cum Sylvio, Val. Bonac. Reg. Averſa, Gabr. Megala, Graff. & Diana.* Ratio potiſſima, quia, licet monitio illa fiat ad reparandum defectum præteritæ Confeſſionis, attamen, cum non ſit cum illa conjuncta, & judicium jam fuerit completum, evadit illicita, eo quod eſſet quædam peccati exprobratio, & ideo odioſam Confeſſionem redderet. Hoc tamen intelligendum, ſi Confeſſarius judicium jam perfecerit, abſolutionem impertiendo, nam ſi non abſolverit, vel quia oblitus fuerit abſolutionem dare, vel quia eam male protulerit, tunc valde probabiliter dicit *Croix dicto num.* 1776. *cum Suar.*, & *Arriaga*, bene poſſe Confeſſarium, non petita licentia, dicere pœnitenti eum non abſolviſſe; Tunc enim revera nulla intervenit peccati exprobratio.

Quæ & quanta ſit obligatio Confeſſarii audiendi pœnitentes? 623

„ Reſp. 1. Quivis Sacerdos etiam ſimplex, quando non
„ eſt alius paratus, tenetur in extrema neceſſitate, v. gr. in
„ periculo mortis audire, & abſolvere volentem confiteri;
„ Ratio eſt lex caritatis.

„ Reſp. 2. Parochus, & quivis Sacerdos curatus tenetur
„ audire confeſſionem ſui ſubditi, non tantum in caſu neceſſi-
„ tatis, aut præcepto confeſſionis urgente, ſed etiam, ſaltem
„ per ſe, vel alium, quoties pœnitens id rationabiliter petit;
„ v. gr. ſi ſit in gravi aliqua difficultate ſpirituali, vel ve-
„ lit promereri Jubilæum, &c. quia tenetur ejus bonum ſpi-
„ rituale promovere. *Suarez, Vaſq. Lugo, &c.* Si tamen ni-
„ mis frequenter, vel intempeſtive peteret, excuſaretur. *Averſ.*
„ *quæſt.* 16. *ſect.* 11. Quod ſi etiam ſemel tantum, vel bis
„ negaret, aut differret, non peccaturum graviter, ob le-

„ vitatem materiæ, docet *Suar.* contra *Bonac.* Admittitque *Averſa loc. cit.* ſi non petat ex urgenti occaſione, v. gr. ſollemnis faſti, &c. * (*Vide dicta hoc lib. 6. num. 58.*)*

„ Reſp. 3. Quotieſcunque pœnitens ex mere devotione vult confiteri, Parochum teneri illum audire, contra *Sylv. Reg. &c.* docent *Aver. Suar. Con. Bon. Molf. Lugo &c.* Sed recte limitat *Averſ. loc. cit.* ſi non adſint alii Confeſſarii delegati, & Parochus non legitime impediatur.

„ Reſp. 4. Reliqui Sacerdotes, per ſe loquendo, non tenentur audire confeſſiones; ſi tamen cœperint, tenentur abſolvere, niſi quid obſtat, neque poſſint remittere ad alium: quia pœnitens eo ipſo habet jus ad abſolutionem, nec poteſt fructu, & gratia Sacramenti privari. *Averſ. loc. cit.*

624 Rogatur I. An Confeſſarius non Parochus teneatur cum periculo vitæ abſolvere moribundum exiſtentem in mortali? *Prima* ſententia negat teneri, & hanc defendunt *Nav. Man. cap. 24. num. 9. Coninch. d. 25. n. 89.* item *Sotv. Malder, & Sa, ap. Lugo d. 22. n. 12.* qui probabilem putat. Ratio, quia dum proximus poteſt abſolute a periculo damnationis ſe liberare, eliciendo actum contritionis, non eſt in tanta neceſſitate, ut alter teneatur ei ſuccurrere cum periculo vitæ. Limitat vero *Coninch. loc. cit.* ſi talis infirmus ſit in extrema neceſſitate, nempe ſi ignoret contritionem eſſe ſibi neceſſariam, vel neſciat eam elicere: quod revera cenſeo in rudibus ut plurimum accidere. *Secunda* tamen ſententia, quæ mihi magis arridet, affirmat, eamque tenent *Suar. d. 9. ſect. 2. n. 3. & d. 32. ſect. 7. num. 1. Tournely pag. 282. & Valent, ac Lorca ap. Lugo n. 12.* Ratio, quia, etſi in rigore loquendo poſſet moribundus per contritionem ſibi providere, tamen non poteſt negari, quod magno periculo exponatur ille ſuæ æternæ ſalutis, ſi abſque abſolutione relinquatur; Et ſicut cum certa eſt damnatio proximi ſi non abſolvatur, teneris certam mortem ſubire, ita dico, cum proximus eſt in probabili periculo damnationis, teneris ei ſubvenire cum probabili periculo mortis, ex lege charitatis, quæ obligat in pari periculo exponere vitam temporalem ad ſalvandam vitam proximi ſpiritualem. Si tamen Sacerdos neſciat, eum eſſe in mortali, non tenetur abſolvere cum periculo vitæ, ut dicunt *Tolet, & Verricel. ap. Tourn.* qui non reprobat.

Rogatur II. An ſimplex Sacerdos, qui degit in Oppido, ubi talis eſſet penuria Confeſſariorum, ut incolæ gravi laborarent neceſſitate ſpirituali, utrum hic tutus ſit in conſcientia, ſi negligat Confeſſiones excipere, vel, cum poſſit, ad eas excipiendas ſe habilem reddere? Apud nullum Auctorem de re morali tractantem hoc dubium inveni diſcuſſum, tantum ad manus mihi pervenit quidam libellus, cui titulus (*Parroco di Villa pag. 308.*), & cujus Auctoris doctrinam ac pietatem varia ejus Opuſcula ſatis comprobant; ibi hæc habentur: *Chi ha talento per confeſſare, e vede nella ſua Terra la mancanza della Confeſſione, e conoſce che non ſi frequenta, o ſi ſtrapazza, è tenuto ad amminiſtrare tal Sacramento; E ſe non è d'età molto avanzata, è tenuto in coſcienza ad abilitarſi al meglio che può.* Affert idem Auctor auctoritatem Patris Pavon e Societate JESU, viri admodum docti & pii, qui in ſuis Operibus ſic ſcripſit: *L'obbligo come Sacerdote è di ubbidire al mio Prelato, quando mi comanda che confeſſi, e non ho legittimo impedimento, perchè il Prelato può comandarmi, ed io non ho ragione di tener ozioſo il talento..... Di più ho obbligo di offerirmi al Veſcovo, e di chiederli facoltà di confeſſare, quando io mi accorgo eſſere in grave biſogno il popolo per mancamento de' Confeſſori.*

Breviter dicam ſuper hoc puncto quid ſentiam. Certum eſt, quod Sacerdotes ſunt a Deo conſtituti, ut ſaluti Animarum incumbant, ſicut enim Divinus Pater miſit Filium ſuum, ut ſalvaretur Mundus per ipſum, ita Chriſtus Dominus miſit Sacerdotes, ut in ſuum Officium ſuccederent, & pro eo legatione fungerentur, ut ait Apoſtolus 1. *Cor.* 3. & ipſe Chriſtus Dominus (Joan. 20. 21.); *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos.* Ideo Concilium Trident. *Seſſ. 23. cap.* 14. requirit, ut promovendi ad Presbyteratum, *probentur ad docendum ea quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac ad miniſtranda Sacramenta idonei comprobentur.* Præcipue autem Sacerdotum obligatio eſt miniſtrare Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ Sacramenta, ad hoc enim ſacrificandi, & abſolvendi a peccatis confertur eis duplex poteſtas. Imo ſpecialiter ad hoc munus abſolvendi Chriſtus Dominus Spiritum Sanctum infudit, ut ipſe teſtatus fuit *loc. cit.* dicens: *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cum dixiſſet, inſufflavit, & dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Ergo, ſi Chriſtus miſit Sacerdotes præcipue ad ſalvandas Animas, abſolvendo eas a peccatis, ſequitur hoc eſſe proprium Sacerdotum munus, ac conſequenter ipſos teneri ſaltem in gravi Populorum neceſſitate ſuam poteſtatem exercere, & ad hoc ſe habiles reddere, ne dicatur, quod in vacuum Gratiam Dei receperint (1. *Cor.* 6.). His poſitis, non video quomodo Sacerdotes illi, qui ob deſidiam ab hoc onere ſe ſubtrahunt, poſſint eſſe tuti in conſcientia, & excuſari ab exprobratione Domini, ac a ſupplicio damnationis, inflicto ſervo illi otioſo qui talentum abſcondit, ut habetur *Matth.* 25. 18. quem textum Interpretes (ut *Cornelius a Lapide, Calmet, & Tirinus cum S. Ambroſio*) proprie explicant de eis, qui poſſunt ſua opera procurare Animarum ſalutem, & negligunt: *Notent hoc* (ait Cornelius) *qui ingenio, doctrina, aliiſque dotibus ſibi a Deo datis non utuntur ad ſuam aliorumque ſalutem ob deſidiam, vel metum peccandi, ab his enim rationem repoſcet Chriſtus in die Judicii.* Nec dicant hujuſmodi Sacerdotes ſatis ſuam obligationem explere, ſi alio modo Animabus ſubveniant, nempe inſtruendo, corrigendo, orando, quin Sacramentum Confeſſionis miniſtrent; nam illis tenentur ſubvenire in eo, quo indigent ad propriam ſalutem. Si enim proximus indiget cibo, in cibo debes ei ſubvenire, non in veſtibus. Sæpe autem accidit in Oppidulis, quod plures forte non egent inſtructione, aut monitione, quia forte jam ſunt ſatis inſtructi, & parati ad Confeſſionem, ſed deeſt ipſis Sacerdos, qui eorum Confeſſiones excipiat. Nec valet dicere, quod Sacerdos ſimplex, ſi teneretur Confeſſiones excipere, teneretur tantum ex charitate, ſed hæc non obligat cum gravi incommodo, prout eſſet labor inſumendus ad acquirendam ſcientiam ſatis neceſſariam ad excipiendas Confeſſiones. Nam reſpondetur, quod licet exercitium Confeſſiones excipiendi ſit opus charitatis, tamen non oritur ex ſimplici motivo charitatis, ſed ex proprio Sacerdotis officio, cui ex Chriſti inſtitutione hæc obligatio eſt annexa, eique ſatisfacere debet Sacerdos, quando urget Populi neceſſitas. Hæc mihi dicenda videntur, ceterum Sapientiorum judicio ea ſedulius conſideranda relinquo.

DUBIUM VI.

Quæ Scientia, & Prudentia requiratur in Confeſſario?

626 *De obligatione intelligendi peccata Pœnitentis.*

627 *De Scientia Confeſſarii ad debitum judicium formandum de peccatis? 628. Quando excuſetur Confeſſarius minus idoneus? An Regulares teneantur intervenire Congregationibus Caſuum conſcientiæ?* ibid. v. Nota.

629 *De Prudentia Confeſſarii circa interrogationes; Et de obligatione interrogandi peccata omiſſa. 630. Quid ſi ei conſtet peccatum, quod Pœnitens negat? Et quid ſi illud ſciat ex Confeſſione Complicis? 631. Hæc diligentius diſcutiuntur. 632. De interrogationibus in materia caſtitatis.*

„ RESP. Ut Sacerdos rite abſolvat, debet, quantum moraliter fieri poteſt, omnia peccata pœnitentis intelligere, quia alioqui ea fruſtra teneretur recenſere. 626

Unde reſolves,

„ 1. Peccat, qui abſolvit eum, cujus peccata per negligentiam non ſatis intellexit, quia fert ſententiam, incognita cauſa. Validam nihilominus eſſe abſolutionem, ſive propter ſomnium, &c. ut dictum ſupra *c. 1. d. 3. art. 4.* ſive propter cantum, vel linguam impeditam pœnitentis (ſine hujus tamen culpa) aliqua non intellexerit, docet *Dian. 3. p. t. 4. R. 109. & p. 4. t. 4. R. 198.* Item *Laym. l. 5. t. 6. c. 9. ex Henr. Suar. Sylv. Mart. in 3. p.* eo quod eſſentia, & effectus Sacramenti conſiſtere poſſit abſque integra, & ſpecifica peccatorum explicatione, ſi ſine culpa pœnitentis omittantur. V. *Dian. l. c.*

„ 2. Si tamen pœnitens poſt confeſſionem intelligat, unum, vel plura mortalia non fuiſſe intellecta, debet ea repetere in ſequenti confeſſione, ſive apud eundem, ſive alium Confeſſarium. *Laym. Dian. ll. cc.*

„ Confeſſarius abſolvens ex ignorantia, quem abſolvere non poterat, dupliciter peccat; nimirum ignorantia eorum, quæ ad officium ſuum ſpectant, & indebite abſolvendo. *Tann. in t. 2. d. 4. qu. 9. d. 1. n. 12. Lugo d. 16. ſ. 4. n. 185.*

„ Reſp. 2. Ut Confeſſarius valide abſolvat, requiritur & ſufficit cognoſcere peccata, ſaltem ſub confuſa ratione peccati. Ut vero licite, requiritur ea ſcientia, ut poſſit ferre prudens judicium in hoc foro; ideoque debet ſcire 1. Quæ ſint mortalia, quæ venialia, ſaltem ex genere ſuo. * (*Nota hic ex Lugo d. 22. n. 70. Spor. num. 783. Holzm. n. 727. & Salm. de Pœn. cap. 12. num. 4. cum Gran. non eſſe neceſſarium, ut Confeſſarius in omnibus judicet, quæ ſint peccata gravia, vel levia; Sufficit, ſi ſciat hoc judicare in iis quæ communiter occurrunt: reliqua autem audiat, & abſolvat. Inſuper docent Salm. l. c. cum Suar. Sanch. Dic. Con. &c. quod, licet in aliquo caſu Confeſſarius non diſcernat, quæ ſint gravia, aut levia; ſi Pœnitens bona fide dixit peccatum ſuum, Confeſſio valet: & quamvis poſtea advertatur fuiſſe mortale, non eſt cur repetatur in alia Confeſſione.*)* 2. Species, & circumſtantias neceſſario explicandas. 3. Spectantia ad reſtitutionem bonorum, & famæ. 4. Caſus reſervatos, & excommunicationes ſaltem communiores. 5. Cenſuras, & irregularitates communiores, pro Sacerdotibus. 6. Requiſita in pœnitente ad bonam diſpoſitionem. 7. Remedia peccatis opportuna. Circa quæ omnia notentur hæc tria.

„ *Primo* ſufficere, ſi ea ſciat mediocriter, ita ut ſaltem noverit prudenter de omnibus dubitare, & doctiores ſe, vel libros conſulere. * (*Melius dicunt Salm. de Pœn. cap. 12. n. 7. cum Suar. & communi, ſatis eſſe, ſi Confeſſarius intelligat, quæ frequentius accidunt, & de aliis ſciat dubitare.*)*

„ *Secundo*, majorem, minoremque requiri, ac ſufficere ſcientiam, pro diverſitate locorum, & pœnitentium. *Bon. d. 5. q. 7. p. 3. §. 2.*

„ *Tertio*, graviter peccare tum eum, qui ſine ſufficienti ſcientia huic muneri ſe ingerit, tum eum, qui talem ſine neceſſitate conſtituit, aut, cum poſſit corrigere, tolerat. *Laym. l. 5. cap. 13. Bon. l. c. Lug.*

Excuſatur tamen Confeſſarius, qui caret ſufficienti ſcientia, 628

tia, ſi adſit neceſſitas, nimirum ſi aliter Pœnitentes deberent diu carere Confeſſione, ut evenit in captivis; ita *Lug. d.* 22. *n.* 74. *& Salm. de Pœn. cap.* 12. *n.* 12. *cum Suar. &c.* Et idem dicunt *Lugo ibid. & Averſa ap. Salm. l. c.* pro parvis Oppidis, aut Triremibus, ubi (ut ajunt), ſi haberi nequeunt docti Sacerdotes, deputari poſſunt minus docti, quales poſſint haberi; Admonendi tamen hi ſunt de obligatione addiſcendi.

Ceterum, qui ad hoc munus excipiendi Confeſſiones inhiant, non facile ſibi ſuadeant, quod ſatis idoneos ad tantum munus ſe reddere poſſint ſine diuturno ſtudio ſcientiæ moralis; pro qua certe non ſufficit aliquam percurrere Summulam earum quæ circumferuntur; nec ſatis eſt generalia principia hujus facultatis ſcire, ut quidam qui (Caſuiſtas contemnentes) Literatorum arrogant ſibi nomen, autumant; Moralis enim ſcientia non ſolum valde neceſſaria eſt Chriſtianæ Reip. cum ex ea dependeat bonum regimen Animarum, ſed etiam eſt ſummopere difficilis; tum quia ipſa generalem notitiam requirit omnium aliarum ſcientiarum, officiorum, & artium; tum quia tot diverſas complectitur materias inter ſe diſſitas; tum quia in magna parte conſtat tot legibus poſitivis, quæ nonniſi apud Caſuiſtas allatæ inveniuntur, & maxime apud Recentiores, cum hujuſmodi leges in dies prodeant; Demum difficillima evadit propter innumeras caſuum circumſtantias, ex quibus reſolutionum pendet variatio: nam ex circumſtantiarum diverſitate, diverſa applicanda ſunt principia: & in hoc difficultas conſiſtit, cum nequeat id fieri ſine magna diſcuſſione, vel plurium accurata lectione librorum, qui res examinant & dilucidant.

Nota obiter hic, quod Epiſcopus non poteſt cogere Confeſſarios Regulares ad interveniendum in Congregationibus Caſuum conſcientiæ, ex Declar. S. C. quam refert *P. Zacharia apud Croix l. 6. p. 2. n.* 1520. Sed contra adeſt Decretum S. C. Diſciplinæ reſpectu ad Superiores Regulares Italiæ datum 8. Nov. 1752. & approbatum a Benedicto XIV. (Vide Appendicem appoſitam in calce Tomi IV. Bullarii præfati Bened. XIV. *circa finem pag.* XXI.) ubi proviſum fuit, ut in omnibus Conventibus Regularium, in quibus ſunt Confeſſarii ab Epiſcopo approbati, omnino fiat Lectio, & Conferentia caſuum conſcientiæ, juxta Decreta Clementis VIII. & ut ubi Conferentia non fit, teneantur prædicti Confeſſarii aſſiſtere Conferentiæ caſuum ab Epiſcopo ſtatutæ.

„ 1. Si pœnitens advertat, Sacerdotem non percipere peccati gravitatem, tenetur illum monere, ſe peccaſſe mortaliter.

„ 2. Qui ſciens prudens confitetur ei, quem ſcit ſuam conſcientiam dijudicare non poſſe, tenetur confeſſionem repetere apud peritiorem: quia graviter peccaret ſic confitendo.

629 „ Reſp. 3. Prudentia requiritur tum in inſtructione, monitione, curatione pœnitentis: tum in interrogatione. Et quidem ſi prudenter judicet integre eſſe confeſſum, v. gr. quia bene inſtructus poteſt, & ſolet adhibere diligentiam debitam " (*Vel quia de brevi eſt confeſſus*) ", non tenetur quicquam interrogare, alias tenetur, ut habet communis (*Dian.* tamen *p.* 2. *t.* 15. *R. ex Nav. & Valer.* negat eſſe mortale, non examinare aliquam circumſtantiam ex oblivione. Vide etiam *Cardin. de Lugo d.* 22.): quia tamquam judex debet ancere integritatem judicii, & tamquam medicus, ut morbi, & vulnera perfecte detegantur; cavendo interim 1. Ne examen ſit curioſum de non neceſſariis, unde Confeſſarii exiſtimatio, Sacramenti dignitas, & pœnitentis profectus minuatur. 2. Ne ſit indiſcretum, v. g. de iis, quæ moraliter certum eſt a tali non ſolere committi, vel ex quibus diſcat peccare pœnitens, vel de inverecundis inverecunde, vel de numero nimis anxie, ſi ex dictis probabiliter æſtimari poſſit. 3. Ne ſit intempeſtivum, & ſinatur prius ſe explicare, quantum poteſt, ne importunitate terreatur. Quod vero quidam monent, expedire, ut pœnitens inter confitendum non interrumpatur, id *Card. de Lugo d.* 22. *n.* 15. univerſim non probat; præſertim ſi confeſſio non ſit brevis, quia facile alia excident a memoria. " (*Vide dicta n.* 607. *in fin.*

Unde reſolves.

„ 1. Si Sacerdos advertat pœnitentem, etiam poſt ſufficientem diligentiam, peccatum aliquod, aut circumſtantiam neceſſariam omittere, probabilius, ac verius eſt, per ſe loquendo, teneri interrogare; etſi neget *Sa, v. Confeſſor, & Medin.* docens, ſi diligenter examinata conſcientia unius ſit oblitus, non teneri Confeſſarium illud revocare in memoriam, niſi cedat in damnum proximi; quod *Vaſq. qu.* 93. *d.* 7. *num.* 3. videtur dicere eſſe probabile: verum alii rejiciunt. V. *Card. de Lugo d.* 22. " (*Et recte quidem rejiciunt, ut tenendum cum communi ſententia, quam docent Suar. d.* 23. *ſe.* 3. *num.* 7. *Laym. t.* 13. *qu.* 5. *& Paſ. p.* 18. *§.* 2. *n.* 3. *cum Tol. Nav. Con. Graff. Henr. & aliis ex t. Omnis, & ex Rituali Romano allatis num.* 607.

630 „ 2. Etſi Confeſſarius, cui evidenter conſtat peccatum pœnitentis, quod tamen ipſe neget, non debeat illum abſolvere: quando vero ex aliorum relatione, vel ſuſpicione id habet, ſtandum eſt pœnitentis confeſſioni, cui in hoc foro, tum *pro*, quam *contra* ſe fides habetur (*Suar. t.* 4. *d.* 32. *ſe.* 3. *Fag. p.* 2. *l.* 6. *cap.* 4. *R.* 105.). In utroque tamen caſu prudentis Confeſſarii eſt, 1. Caute, & a longe, tum propius interrogare. 2. Si nihilominus neget, prudenter judicare, an non potuerit oblivisci, vel confeſſus eſſe alteri, vel putare non eſſe peccatum, vel ſimili de cauſa excuſari, ita ut debeat abſolvi. *Dian. l. c. ex Syl. Nav. Tol. &c.* 3. Si peccatum illud norit ex confeſſione completa, non uti illa ſcientia, niſi in genere quærendo, an non aliud conſcientiam gravet, & excitando ad majorem contritionem, ob periculum indirectæ revelationis, aut etſi complex dederit veniam, ob periculum ſcandali. V. *Laym. cap.* 14.

Diligentius hic videndum, quid debeat agere Confeſſarius cum Pœnitente, de quo ſciat vel ſuſpicetur aliquod peccatum, quod ille non confitetur? Diſtinguendum, ſi ſcit extra Confeſſionem, & noverit ex propria ſcientia, puta furantem aſpiciendo, vel audiendo blaſphemantem, ſine dubio non debet abſolvere, ſi ille negat; modo non adſit prudens dubium, an alteri fuerit confeſſum, vel juſtam habeat cauſam tacendi; ita communiter omnes cum *Buſemb. Laym. c.* 14. *n.* 35. *Suar. d.* 32. *ſe.* 3. *n.* 9. *Lugo d.* 22. *n.* 21. *Concina pag.* 694. *n.* 23. *Sporer n.* 804. *Mazzotta pag.* 431. *Viva p.* 8. *art.* 5. *n.* 2. *Elbel n.* 454. *Holzmann n.* 721. *& alii paſſim.* Si vero Confeſſarius id habet ex ſuſpicione, vel ex aliorum relatione, dicunt etiam communiter *Suar. Lay. Holzm. Spor. & Mazzot. ll. cc.* quod poſt diligentem interrogationem regulariter debet abſolvere negantem, tunc enim putare debet quod ille aut fuerit peccati oblitus, aut alteri confeſſus, vel quod habeat juſtam cauſam retinendi, aut relatores deceptos fuiſſe; quia in hoc foro (ut docent omnes cum *D. Thoma Quodlib.* 1. *art.* 12.) omnino Pœnitenti credendum eſt tam pro ſe, quam contra ſe. Sed non abſimum a ratione mihi videtur id quod dicit *Elbel l. c.* nempe quod ſi Confeſſarius notitiam habeat alicujus peccati ex certa relatione aliorum, tunc non poſſet abſolvere Pœnitentem illud negantem; Revere enim, ſi illius crimen mihi referrent teſtes tam graves, qui de eo me redderent moraliter certum, & ex alia parte certus eſſem quod Pœnitens non potuerit oblivisci nec ullam cauſam reticendi habere, tunc non auderem huic abſolutionem impertiri; nam regulam illam quod credendum ſit Pœnitenti, dico procedere quidem in re dubia, non vero in re moraliter certa; moralis etenim certitudo vera certitudo eſt.

Si autem Confeſſarius noverit peccatum ex Confeſſione alterius, tunc utique non poterit ſpecialiter Pœnitentem de illo interrogare, niſi expreſſam ab illo altero licentiam habeat, ſed tantum poterit generatim interrogare: & in hoc dico, quod Confeſſarius non ſit nimius in interrogationibus repetendis, quia in hoc etiam eſſet periculum revelationis. Ita communiter *Laym. Sporer, Buſemb. &c.* ut ſupra. Non improbabiliter tamen dicunt *Nav. Man. c.* 8. *n.* 17. *v.* 21. *cum Sylveſt. & Laym. Spor. ac Holzm. ll. cit.* quod ſi aliquod peccatum ſit commune talibus perſonis, poſſit de eo ſpeciatim interrogare, prout in ſponſis commune eſt prolabi in tactus inhoneſtos, vel ſaltem in pravas cogitationes. An autem poſſit Confeſſarius caſu quo complex ſic confitens neget peccatum, illum abſolvere? Affirmant poſſe, & debere *Lug. dict. n.* 25. *Anacl. pag.* 618. *n.* 42. *cum Gob. & Herinx*, ac *Diana p.* 5. *tr.* 11. *R.* 21. *Elbel* autem *pag.* 14. *n.* 44. cenſet debere abſolvere ſub conditione; Sed melius meo judicio ſentit *Croix n.* 1969. citans *Suar. Dic. & Illſ.* quod eo caſu nullo modo abſolvat, ſed tantum aliquid oret ad occultandam negationem abſolutionis. Et huic adhæret *Viva l. cit.* dum dicit, quod cum Confeſſarius prudenter judicat Pœnitentem ſacrilege negare peccatum, non debet eum abſolvere.

„ 3. Interrogationes in materia caſtitatis debent eſſe paucæ, & cautæ, ne vel occaſionem det inveſtigandi aut traducendi confeſſionem, aut ignorantem doceat, aut offendat, aut ſe vel illum periculo exponat. Ac ſi hæc timeat, potius debet aliquid deeſſe integritati materiali. Et quidem ſi in hac materia negantur cogitationes, non opus eſt progredi ad opera: rudiores tamen cogitationes negant, verba, & opera rogari fatentur; quod illas non æque agnoſcant, aut advertant. Vide *Laym. hic cap.* 13. *Conin. d.* 7. *dub.* 7. *Fagun. præc.* 4. *l.* 4. *c.* 2. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 99. 632

CAPUT III.

De Adjunctis Pœnitentiæ.

DUBIUM I.

Quid ſit Sigillum Confeſſionis, & qui ad illud teneatur.

633 *An in hac materia ſigilli liceat uti opinione probabili?*
634 *Quomodo ſervari debeat ſigillum?*
635 *Quot peccata committit qui ſigillum violat?*
636 *Non eſt obligatio ſigilli ex Confeſſione ficta, neque ex ſecreto commiſſo extra Confeſſionem.*
637 *I. Quid ſi Pœnitens diſceſſerit indiſpoſitus? II. Quid in dubio, an dixerit aliquid intra vel in ordine ad Confeſſionem?*
638 *In quibus caſibus non frangatur ſigillum?*
639 *An Confeſſarius poſſit & teneatur dare Pœnitenti non abſoluto ſchedulam Confeſſionis factæ, vel abſolutionis acceptæ?*
640 *Quæ cadant ſub ſigillo? Cadunt. I. Peccata Pœnitentis*

etiam venialia. II. Peccata Complicis. An liceat interrogare de Complice? (Remiſſive ad num. 401.) *641. Dub. 1. An liceat monere Complicem ex licentia Pœnitentis? Dub. 2. Quomodo cadat ſub ſigillo etiam objectum peccati? III. Cadit pœnitentia impoſita. IV. Cadunt peccatorum circumſtantiæ. An cadant Virtutes, & Revelationes? 642. An cadant defectus naturales Pœnitentis? 643. Quid ſi illos defectus per ſe pateant, nempe ſi Pœnitens ſit blæſus, ſurdus, &c.? 644. Quid ſi ſit ſcrupuloſus? Et quid ſi Confeſſarius advertat intra Confeſſionem Pœnitentem eſſe ſurdum?*

645 *Qui teneantur ad ſigillum? Tenentur, I. Confeſſarius. 646. Quomodo debeat Confeſſarius reſpondere, ſi interrogetur, an audierit aliquod peccatum, vel an abſolverit? 647. II. Superior requiſitus pro licentia peccati reſervati. III. Interpres. IV. Qui audit Confeſſionem furtive, aut caſu, vel in neceſſitate, puta in naufragio, &c. V. Is, cui ſacrilege revelatum eſt peccatum. VI. Confeſſarius fictus. VII. Doctor conſultus. VIII. Scriptor Confeſſionis. IX. Confeſſionem ſcriptam legens. X. Juxta aliquos etiam Pœnitens, ſed hoc improbabiliter.*

648 *Fuſius diſcutitur quæſtio I. An Doctor conſultus a Confeſſario de licentia Pœnitentis teneatur ad ſigillum? 649. Qu. II. An teneatur is, quem conſulit Pœnitens pro Confeſſione facienda? 650. Qu. III. An qui legit Confeſſionem alterius ſcriptam?*

651 *Quomodo debeat eſſe licentia data a Pœnitente ad loquendum? Debet eſſe I. Expreſſa. II. Libera. III. Non revocata. IV. Sufficit autem, ſi detur voce. V. Vel ſi detur facto, ſcil. ſi Pœnitens incipiat loqui.*

652 *An Confeſſarius poſſit loqui de peccatis cum Pœnitente ſtatim poſt abſolutionem? An poſſit monere Pœnitentem de errore in Confeſſione commiſſo?* (Remiſſive ad num. 622.) *653. An poſſit loqui extra Confeſſionem de auditis in alia?*

654 *An frangat ſigillum Confeſſarius, dicendo audiviſſe in aliquo loco tale peccatum? Dub. I. An violet ſigillum manifeſtans peccata alicujus loci? Dub. 2. Quid ſi dicat, Religioſum alicujus Conventus, vel Ordinis commiſiſſe tale peccatum?*

655 *An liceat uti notitia Confeſſionis ad externam gubernationem? Vide quæ ſunt apud Buſem. 656. Dub. I. An Confeſſarius, ob peccatum a ſubdito auditum, poſſit eum amovere ab officio? 657. Dub. II. an poſſit negare ſuffragium ei, quem ex Confeſſione noverit indignum? Et an ad hoc poſſit uti aliquo prætextu? An Confeſſarius poſſit uti notitia Confeſſionis ad cuſtodiendas res ſuas, aut diligentius invigilandum, aut ad alia? 658. Dub. III. An poſſit negare Communionem, aut Ordinem, aut aſſiſtentiam in Matrimonio Pœnitenti ſine abſolutione dimiſſo? 659. Dub. IV. An poſſit uti notitia Confeſſionis ad ſe cavendum ab inſidiis ſibi paratis? An poſſit ſe celare a Pœnitente, quem per Confeſſionem alias noverit in plura crimina ſolere prolabi, etſi alii celationem non advertant? Et an poſſit aufugere a Pœnitente indiſpoſito, qui eum minis exterret, ſi non abſolvat? 660. Dub. V. An poſſit celebrare in Eccleſia, quam ex Confeſſione noverit pollutam? Dub. VI. An teneatur pergere ad confitendum ei, quem ſciverit ex Confeſſione non eſſe Confeſſarium?*

661 *Confeſſarius non tenetur cavere quaſcunque leves ſuſpiciones aliorum.*

633 ANte omnia pro dilucidatione quæſtionum quæ infra exponitur, videndum an in hac materia ſigilli Sacramentalis liceat uti opinionibus probabilibus? *La Croix l. 6. p. 2. num. 1946. ex Diana, Gobat. & Stoz*, citatis *præced. num.* 1945. tantum dicit expedire, quod ſequamur ſententias faventes Sigillo. Sed melius *Viva in Append. ad Propoſ. damn. §. 9. circa fin.* ait neminem poſſe uti ſcientia habita ex Confeſſione, niſi certum ſit moraliter (aut ſaltem certe probabiliſſimum) quod ex tali uſu nulla eveniat Confeſſionis revelatio, & nullum Pœnitenti gravamen. Ratio, tam quia hoc exigit reverentia debita Sacramento (ſed hæc prima ratio non ſatis convincit, cum plures & graves DD. ut *Sanch. Pontius, Vaſqu. Salas.* & alii citati *Tom. 1. lib. 1. n. 32.* doceant non eſſe obligationem reddendi Sacramentis, prout ceteris Præceptis Divinis, reverentiam pluſquam probabilem); tum quia aliter probabile gravamen Pœnitenti inferretur, ob quod Confeſſio odioſa ei redderetur; Et hæc ratio quidem valde urget, ut enim dictum eſt *Tom. 1. lib. 1. n. 33.* non eſt licitum uti opinione probabili in præjudicium juris certi quod alter poſſidet; Pœnitens autem poſſidet jus, ne occaſione ſuæ Confeſſionis ullum patiatur gravamen. Quicquid igitur alibi dixerim, re accuratius perpenſa, puto hic omnino dicendum, non licere uti opinionibus, ex quarum uſu certum non ſit moraliter, nullum Pœnitenti gravamen inferri.

634 „ *Reſp.* I. Sigillum hoc eſt obligatio juris divini ſtrictiſſima in omni caſu, etiam quo integri regni ſalus periclitaretur, ad tacendum, etiam poſt mortem pœnitentis, dicta in confeſſione (id eſt in ordine ad abſolutionem Sacramentalem) omnia, quorum revelatio Sacramentum redderet oneroſum, vel odioſum.

Unde reſolves.

635 „ Violatio hujus Sigilli duplicem habet malitiam, Sacrilegii, contra reverentiam Sacramento debitam, & injuſtitiæ, ex pacto virtuali inter Pœnitentem, & Confeſſarium de ſecreto iſto ſervando omni caſu. *Dian. p. 5. t. 11. R. 2. ex Fagund. Kelliſon.* Neque hic datur parvitas materiæ. *Dian. p. 5. t. 5. R. 8. ex Meld. & Beldel. &c.* * (*Melius dicendum, quod triplicem habet malitiam, nempe ſacrilegii contra Sacramentum, infidelitatis gravis, cum ex parte Confeſſarii intercedat oneroſe, quamvis tacite, promiſſio ſecretum ſervandi; item detractionis, ſi peccatum non ſit publicum. Ita Sporer, Roncaglia, Croix, & alii communiter.*) *

„ 2. Non inducitur hæc obligatio 1. Per confeſſionem factam ficte, v. g. ad furandum, illudendum, vel Sacerdotem pervertendum * (*vel ad ſe conquerendum*) * etſi hoc caſu adhuc prudenter tacendum ſit. Vide *Dian. p. 5. t. 11. R. 26.* * (*Eſt communis cum Holzm. n. 703. Concina p. 737. & aliis paſſim.*) * 2. Si quis extra confeſſionem accipiat aliquid ſub ſigillo confeſſionis? quia tantum eſt obligatio ſecreti naturalis gravior, aut levior, pro rei exigentia. * (*Ita etiam Conc. & Holzm. ll. cc. ac Nav. Man. c. 8. n. 18. cum Innoc. Panorm. Cej. Soto, & communi*) * 636

Nota hic I. Quod Confeſſarius tenetur ad Sigillum, etſi Pœnitens diſcedat indiſpoſitus, modo ille dixerit peccata ad obtinendam abſolutionem; ita *S. Thomas in 4. D. 21. q. 3. art. 1. ad 1. Lugo d. 23. n. 45. Concina pag. 737. numer. 7. Rone. pag. 99. q. 2. Holzm. n. 703. Spor. n. 809. & Salm. de Pœnit. cap. 9. n. 15. ex communi.* Notandum II. Quod adhuc in dubio an aliquid ſit dictum a Pœnitente in ordine ad Confeſſionem, Confeſſarius tenetur ad ſigillum, *Suarez, & alii apud Salm. c. 14. n. 18.* communiter, item *Bon. q. 6. p. 2. n. 4. cum Reg. Graff. Suar. & aliis*, item *Renzi pag. 320. q. 6. Tamb. c. 3. num. 20. Mazzotta p. 582. Croix n. 1940. cum Reg. & Schilder.* contra *Baldi*. Ratio, quia alias redderetur odioſa Confeſſio, dum alioquin plura peccata revera in Confeſſione audita, ob defectum memoriæ, & hallucinationem Confeſſarii, poſſent impune manifeſtari. 637

„ 3. Non frangitur ſigillum, I. Si in genere dicas, Titium tibi confeſſum eſſe venialia, aut eſſe probum, innocentem, modo non dicas in iis circumſtantiis, ex quibus colligi poſſit, alios eſſe nocentes, vel confeſſos mortalia. II. Si dicas, N. tibi eſſe confeſſum, etſi in certis circumſtantiis hoc quoque periculoſum ſit, *Laym. c. 14. num. 21.* Imo ſi pœnitens verbo, vel facto (v. gr. clam accedendo) ſignificaverit ſe nolle ſciri, quod ſit confeſſus, Confeſſarium revelare ſigillum volunt *Reg. Navar. & Mercer.* apud *Dianam, 5. t. 11. R. 47.* * (*Et recte conſentiunt Sporer n. 825. & Holzm. n. 708. cum aliis.*) * Quia pœnitens ſe confitendo Confeſſario extraordinario veniret in ſuſpicionem gravioris criminis, quod *Tambur. in append. c. 3.* dubie confirmat, aſſerens, ſi vereri, ne talis accedat ad fractionem ſigilli. III. Si peccata ita referas, ut, moraliter loquendo, perſona innoteſcere non poſſit; neque communitas aliqua etiam parva infametur, ut quod ibi talia vitia regnent. V. *Dian. l. 2. t. 15. R. 13.* id enim eſſet contra ſigillum. * (*Vide infra num. 653.*) *. Unde *Turrian.* apud *Dian. p. 5. t. 11. R. 45. & Tamb. in append. c. 3.* reprehendunt Superiorem localem, qui Provinciali forte dicat, in ſua domo *ſæpe* poſtulari licentiam abſolvendi a reſervatis, quia poteſt redundare in ignominiam, & damnum domus: etſi idem *Tambur. c. 4. num. 4.* dicat probabile eſſe, quod non ſit contra ſigillum, ſi dictæ licentiæ petitæ fuerint extra confeſſionem. IV. Si alteris notitia extra confeſſionem acquiſita, imo ipſum peccatum, quod aliunde tibi innotuit, aperias, modo nullam circumſtantiam ex ſola confeſſione notam, nec certius referas, quam extra confeſſionem noſti, quo in caſu opus eſt magna cautela, & tutiſſimum eſt ſilere. *Laym. c. 14. n. 16.* 638

„ 4. Quando plures, v. gr. ſtudioſi, vel aulici, &c. tenentur ferre teſtimonium confeſſionis, Confeſſarium teneri id dare, etiam iis, quos non abſolvit, docet *Con. diſp. 6. d. 1. Fagund.* & *Dian. p. 3. t. 15. R. 12.* tum ne id negando prodat aliquo modo ſigillum, & pœnitentem; tum quia dando non meritos, eum tantum teſtetur, eſſe confeſſum. Verum *Bonac. d. 5. q. 6. ſ. 5. p. 4.* & *Card. de Lugo d. 21. ſ. 3.* docent, talem ſchedam negare non eſſe contra ſigillum (idemque concedit *Averſa p. 18. ſ. 2.* ſi non conſtet pœnitentem acceſſiſſe adhuc Confeſſarium); tum quia nihil dicit, ſed tantum non approbat teſtimonio poſitivo confeſſionem, ad quod non tenetur, nec quicquam facit, ex quo poſſint cognoſci delicta pœnitentis; tum quia alias via aperiretur fraudibus, & multi improbi Parochos in Paſchate deciperent; tum quia poteſt eſſe conſuetudo, ut ſcribatur abſolutum eſſe; quod falſum erit, ſi ſcribat & ſi omittat, ſigillum franget; tum quia ſcandaloſum erit, & iniquum, publice meretrici perſeveranti (uti & occulto peccatori, ſic palliandi ſuam iniquitatem) teſtimonium dare confeſſionis; neque Confeſſario imputandum erit, quod eam poſitive non defendat. 639

Probabilius eſt & communius, quod, ſi in ſchedula ſcriptum ſit pœnitentem tantum eſſe confeſſum, ſchedula ſit concedenda; ut tenent *Laym. de Pœnit. c. 14. n. 8. Auctor de Offic. Conf. apud Croix q. 3. Sporer de Pœnit. c. 7. n. 837. Roncaglia, cap. 7. quæſt. 4. Elbel n. 492. Croix n. 1994. & Holzm. n. 708. cum Stoz, & Diana*, quia negare ſchedulam,

lam, idem eſſet ac indirecte revelare eum non eſſe rite confeſſum. Et hoc eſt contra *Bonac. q. 6. ſect. 5. p. 4. num. 7.* qui ait negandam eſſe, & contra *Lugo D. 23. num. 87.* qui cum *Henriq.* dicit poſſe negari, quia, licet Confeſſarius non poſſit revelare peccatum, non tenetur tamen teſtimonio poſitivo illius Confeſſionem approbare. Sed huic rationi non acquieſco, quia, eſtu non teneatur cooperari ad approbationem illius Confeſſionis, tenetur tamen vitare indirectam revelationem, quæ negata ſchedula, vitari non poteſt. Secus vero ſi Confeſſarius in ſchedula deberet ſcribere Pœnitentem non ſolum eſſe confeſſum, ſed etiam abſolutum, quia, cum mendacium ſit intrinſece malum, nunquam proferri poteſt, ut communiter docent *DD. Lugo d. 23. n. 87. Pal. de pœn. p. 5. num. 13. cum Croix, Sporer, Ronc. Laym. ll. cc.* Si tamen ſchedulæ eſſent jam typis editæ, ubi aſſeratur abſolutio impertita, videtur probabile (ut aliqui recentiores dicunt) tradi poſſe confeſſis non abſolutis, ſaltem ſi publice petant, quia tunc Confeſſarius nullum profert, aut ſcribit mendacium, ſed tantum materialem actum operatur, talem ſchedulam tradendo.

640 „6. Sub ſigillum cadunt I. omnia peccata pœnitentis, tam futura, quam præterita (ſiquidem hæc animo ſe accuſandi ſint manifeſtata; ſecus ſi per modum ſimplicis narrationis, vel ut Confeſſarium ad ſimile peccatum induceret *Dian. p. 5. t. 11. R. 25. ex Suar.* & aliis octo) ideo, qui peccat mortaliter, qui ſive directe, ſive indirecte aperit aliquod veniale in particulari, etiam leve Tertii; quia materia ſigilli parvitatem non habet; ut eſt omnium fere ſententia apud *Dian. p. 5. t. 5. R. 8 & Tamb. in append. cap. 8.* * (*Secus ſi Confeſſarius dicat pœnitentem confeſſum fuiſſe materiam venialem, non autem plura venialia; Sporer n. 830. Laym. c. 14. num. 6. Holzm. num. 706. & Salm. cap. 14. num. 22. cum Suar. Lugo, Nav. &c.*) * vel qui in genere dicit, eum ſibi confeſſum eſſe aliquod mortale, vel caſum reſervatum, vel excommunicationem, vel non eſſe abſolutum ob indiſpoſitionem. Imo Confeſſorem, qui dicat abſolute, *Ego Petrum non abſolvi*, frangere ſigillum dicit *Dian. p. 5. t. 11. R. 42. ex Suarez*, & aliis novem. II. Etiam peccata complicis, ſive prudenter, ſive imprudenter dicta. *Suar. Vaſquez*, & communiter apud *Dian. p. 3. t. 4. R. 111.* An vero liceat interrogare de complice ad ejus correctionem faciendam, illamque ex licentia pœnitentis facere, affirmant *Suar. & Fag.* contra *Bon. Lorcam, Nugum* & alios Thomiſtas. Vide *Dian. p. 3. t. 4. R. 113. Card. de Lugo d. 16. n. 426.* ubi docet poſſe aliquando pœnitentem a Confeſſario obligari, & cogi ad manifeſtandum complicem extra confeſſionem. * (*De hoc vide omnino dicta n. 491.*) *

641 Dubitatur 1. An poſſit Confeſſarius monere complicem de licentia Pœnitentis? *Prima ſententia* (ſed non ſatis probabilis) negat; & hanc tenent *Tamb. Meth. Confeſſ. App. de Sigillo c. 3. n. 7. cum Vaſq.* item *Soto, Palud. Ang. Tann. &c. apud Croix n. 1959.* ac probabilem putat *Diana p. 5. tr. 11. R. 24.* Ratio prima, quia hoc eſſet etiam contra ſigillum, cum etiam peccata complicis ſub ſigillo cadant. Ratio ſecunda, quia alioquin Confeſſio redderetur aliis odioſa, etſi non Pœnitentibus. *Secunda* vero ſententia communiſſima & vera affirmat, eamque tenent *D. Thomas Opuſc. 12. q. 6.* ubi docet non licere revelare in Confeſſione perſonam complicis, *niſi ſalvato ordine correctionis fraternæ*. Ergo ex licentia Pœnitentis poteſt Confeſſarius complicem corrigere; Item *S. Anton. 3. p. tit. 14. c. 19. §. 11. Suar. d. 34. ſect. 4. n. 4. Lugo d. 23. n. 138. Pal. p. 19. §. 3. n. 16. Ronc. p. 311. q. 4. R. 2. Diana l. c. & Croix ib. cum Adr. Gerſ. Nav. Henr. Dic. Averſa, & Illſung.* Ratio, quia complex ex Confeſſione alterius complicis nullum jus acquirit ad ſigillum Sacramentale: hoc enim ſigillum inſtitutum eſt tantum in favorem Pœnitentium, unde ſequitur naturam aliorum Sacramentorum, in quibus jus ſecreti acquiritur ei ſoli qui illud committit; Et ideo, ſicut ſolus Pœnitens ſigillum ponere poteſt, ita ipſe ſolus poteſt auferre, & ſic reſpondetur 1. rationi. Nec obſtat dicere, quod Confeſſio ſic redderetur aliis odioſa: nam revera id tantum reddit odioſam Confeſſionem, quod Pœnitentes a Confeſſione retrahit, & hoc quidem odium eſt omnino vitandum ex hujus Sacramenti inſtitutione, non autem quodcunque odium, quod alii irrationabiliter ſumerent ex Confeſſione Pœnitentium.

Dubitatur hic 2. Quomodo cadat ſub ſigillo objectum peccati? Reſpondeo, quod cadit nimirum, ſi v. g. filius confiteatur odiſſe Matrem ob illius adulterium, vel non corripuiſſe fratrem de furto; adulterium enim illud, & furtum cadunt ſub ſigillo tamquam objecta peccati; ita *Viva q. 10. art. 2. n. 3. Ronzi p. 318. q. 2. Fill. t. 11. n. 321. Sporer n. 835. Tamb. de Sigill. cap. 3. n. 6.* Probabiliter vero dicunt *Tamb. n. 14. & Sporer l. c.* quod ſi Pœnitens confiteretur ſe gaviſum de homicidio in publica platea commiſſo, non teneretur Confeſſarius ad ſigillum, quia cum homicidium ſit publice notum, & per accidens lateat Confeſſarium, non cenſetur illud velle ſigillo ſubjicere. Certum, ubi nullum adeſt periculum revelationis, vel gravaminis Pœnitentis (juxta dicenda n. 656. *in fin.*) minime cadit ſub ſigillo objectum peccati.

„III. Pœnitentia impoſita, ſi gravis ſit, hoc eſt, quæ conſuevit injungi pro mortali (qualis non eſſet, ait *Dian. p. 5. t. 21. R. 31.* Corona B. V. non vero *Miſerere*) *Averſ. q. 17. ſ. 6.* IV. Peccatorum circumſtantiæ, quas tacere pœnitentis intereſt, etſi dictæ ſint poſt abſolutionem, v. gr. ſi ſpurius ſacros Ordines ſuſceperit, ſi nobilitatem jactaverit, &c. Bona vero pœnitentis, & cetera impertinentia, quæ per accidens interponuntur, nec odium Sacramento pariunt, v. g. propoſitum religionis, vel matrimonii, ſæpe quidem (ſi nimirum pœnitens ea recta velit) ſub obligationem ſecreti naturalis, non tamen Sacramentalis, cadunt. Excipiunt *Tan. & Con.* niſi pœnitens talia dixerit in ordine ad explicanda peccata: tunc enim ſigillo Sacramentali claudi tenent cum *Diana p. 5. t. 11. R. 5.* Idem de virtutibus, & vitiis affirmant *Gran.* contra *Regin. & Mald.* apud *Dian. l. c. R. 30.* * (*Loquendo de Virtutibus, & Revelationibus, Sa v. Confeſſio num. 32. Bonac. p. 2. n. 11. & Nav. Henriq. ap. Lugo d. 23. num. 58. negant omnino eas cadere ſub ſigillo, cum non ſint materia Confeſſionis. Sed melius Lugo l. c. Ronc. p. 104. q. 5. Mazzotta p. 581. Croix n. 1947. cum Stoz, & Viva q. 10. art. 2. n. 2 cum Diana diſtinguunt, & recte negant ſi Virtutes, aut Revelationes manifeſtantur in Confeſſione, ut ſtatus Animæ Confeſſario innoteſcat; ſecus vero ſi dicantur ad explicandum aliquem defectum, vel propriam ingratitudinem erga Deum.*) * Idem dicunt de defectibus naturalibus (v. gr. illegitime natum eſſe), & de vitiis occultis corporis *Con. Hurt. & Kelliſon.* contra *Gran. Mald. &c.* quia ea ſub ſigillum cadere abſolute ajunt apud *Dian. l. c. R. 29.* Item de iis, quæ alios concernunt, & tamen peccata non ſunt. *Mald. & Dian. l. c. R. 38.* Denique de ſcrupulis (contra *Con. & Gran.* qui eos ſigillo claudi abſolute affirmat, & contra *March.* qui abſolute negat): idem tenet *C. de Lugo*, nimirum ſi pœnitens ſcrupuloſitatem confiteatur, aut ad declaranda peccata, vel conſcientiam aſſerat, ait cadere ſub ſigillum, quia eſt in obliquo ſaltem materia confeſſionis. Secus, ſi non cognoſcatur ex pœnitentis relatione, ſed videatur, & percipiatur, v. g. ex modo confitendi. Idem dicit de aliis defectibus naturalibus, v. g. quod ſit blæſus, rudis, hebetis ingenii, &c. Et ſic excuſat Confeſſarium, qui de pœnitente dicit, quod impertinentiis, & nœniis caput ſibi frangat. Vide *d. 23. ſect. 3. n. 60. Gran.* tamen id improbat, & *Coninch.* apud *Dian. p. 5. t. 11. R. 50.* ait eſſe poſſe periculoſum, & poſſe facile frangi ſigillum indirecte. Denique *Tamb. in append. c. 3.* doctrinæ illi ut probabili quidem acquieſcit, atque eam e *Dian. l. c.* immerito vocari communem, cum *Gran. Hurt. Palaus, Bauny*, &c. refragentur; alterque limitans ipſe ait: ſi iſti defectus, v. gr. eſſe blæſum, rudem, ſcrupuloſum, &c. ſint paſſim noti, non cadere ſub ſigillum, ſecus, ſi ſint ignoti: quia confeſſio immunis eſſe debet ab omni odio.

Melius mox prædicta diſcutienda ſunt. Quæritur, an frangat ſigillum Confeſſarius qui propalat defectus naturales ſui Pœnitentis, nempe quod ſit ignobilis, pauper, aut ignarus, ſurdus, & ſimilia? Reſpondetur: ſi Confeſſarius tales defectus noverit, quatenus a Pœnitente fuerint manifeſtati ad explicanda peccata, tunc certe cadunt ſub ſigillo, ut communiter cum *Buſemb.* docent *Suarez d. 33. ſect. 2. n. 5. Pal. p. 5. §. 2. n. 6. Lugo d. 23. n. 59 Bonac. quæſt. 6. p. 2. n. 10. Conc. pag. 739. n. 10. Anacl. pag. 627. n. 25. Sporer n. 841. Croix n. 1947. Mazzotta pag. 590. Ron. p. 103. q. 4. Salm. c. 14. n. 23. cum Dicaſt. Con.* & alii paſſim, contra *Vaſq.* Et hoc, etiamſi manifeſtatio dictorum defectuum nihil conferret ad explicationem peccati, ſed Pœnitens jam illos exponeret ad plenius ſuam conſcientiam manifeſtandam, ut bene advertit *Croix l. c. cum Lugo, & Stoz.* Secus vero, ſi Confeſſarius noverit defectus illos, quatenus Pœnitens incidenter, ſive impertinenter ad Confeſſionem eos detexerit, ut etiam communiter dicunt *Fill. tr. 7. c. 11. n. 321. & Suar. Pal. Roncall. cc. Salm. d. n. 23. cum Dic. & Gabr. ac Bon. l. c. cum Con. Reg. Zerola*, & aliis, Et hoc eſt valde probabile (quidquid opponat *Ronzi p. 318. q. 3. cum Soto, Val. & Diana*, quos citat): Ratio, quia, cum Pœnitens tales defectus ultro detegat, ſine ullo ordine ad explicanda peccata, eos minime cenſetur ſubjicere (nec ſubjicere poſſet) clavibus ſigilli, cum ad Confeſſionem nihil pertineant. 642

Idem dicunt *Lugo d. 23. n. 60 Nav. c. 8. n. 12. & Mazz. ll. cc. Diana p. 5. tr. 11. R. 50.* (qui vocat communem) ac *Roncaglia l. c. cum Averſa, & Fagund.* ſi defectus illi innoteſcant Confeſſario ex actionibus ipſius Pœnitentis, ſive ex modo confitendi, nempe quod ſit blæſus, ſurdus, ruſtis, hebetis ingenii, &c. Ratio, ut ajunt, quia hujuſmodi defectus tunc non ſunt materia, neque pertinent ad materiam Confeſſionis, cum Sacerdos eos non percipit ex relatione Pœnitentis, ſed ipſemet videt, & apprehendit; unde illi, ſicut non dicuntur ſecreta, ita nec cadunt ſub ſigillo. Et ſic pariter dicit *Lugo l. c.* quod ſi Pœnitens oſtendit ſe naturæ moleſtæ, irreſolutæ, durioris ad credendum, omnes hi defectus, quia non ſunt materia Confeſſionis, cum non audiantur, ſed in Confeſſione fiant, neque cadunt ſub ſigillo. *Sed* huic ſententiæ merito contradicunt *Pal. p. 19 §. 3. n. 9. Antoine p. 546. Concina p. 739. n. 10. Sporer n. 844. Renzi p. 318. qu. 3. & Tamb. Meth. Conf. c. 3. n. 18. cum Con. Gran. Hurt. &c.* Ratio, quia, cum defectus illi ſint odioſi, & Confeſſarius noverit eos occaſione Confeſſionis dum Pœnitens ſua peccata explicabat, eorum manifeſtatio ſemper redderet aliquo modo Confeſſionem odioſam, & ab ea retardaret. Tantummodo prima ſententia locum habere poſſet, quando omnino conſtaret Confeſſario, Pœnitentem ex illius defectus manifeſtatione nimime gravari.

Nec acquieſco opinioni *Luganis*, qui *l. ſ.* ſubdit non cadere ſub ſigillo peccata, quæ commiſerit Pœnitens in ipſa Confeſſione, puta impatientiæ, contumeliæ in Confeſſarium, vel in alios, quia culpas illas Pœnitens non confitetur, ſed committit videnti Confeſſario. Neque (dico) huic acquieſco, quia, talia peccata, licet non ſint materia ſigilli, tamen periculum revelationis involvunt; probabile enim indicium præbent, quod Confeſſarius, vel noluerit abſolvere, vel acriter reprehenderit propter aliquam culpam graviorem.

Præterea dicunt *Tamb. d. cap. 3. n. 13. Viva q. 10. art. 6. n. 5. Sporer n. 842.* & conſentiunt *Wigandt tr. 13. n. 118. ac Concina p. 739. n. 10.* quod ſi defectus naturales paupertatis, ignobilitatis, & ſimilium ita referentur a Pœnitente, ut ex adjunctis colligatur eos eſſe communiter notos, tunc non cadunt ſub ſigillo, quia tunc non præſumitur Pœnitens narrare ipſos niſi ut cognitos, nec velle ſubjicere clavibus, quando expreſſe aliter non declaret. Sed huic opinioni etiam merito non conſentit *Holzm. pag. 187. n. 706. v. 4.* ob eandem rationem, ut ſupra, quia, cum defectus illi ex peccatorum Confeſſione cogniti ſint a Confeſſario, manifeſtatio eorum retardaret Pœnitentes a Confeſſione.

644 Quod autem dicunt Auctores ſupra citati de aliis defectibus naturalibus, dicunt etiam de defectu ſcrupuloſitatis, nempe poſſe Confeſſarium dicere Pœnitentem ſuum eſſe ſcrupuloſum, ſi id noverit vel ex modo confitendi, vel ſi illius ſcrupuloſitas ſit publice nota. Sed pariter huic nec acquieſcimus cum *Sporer n. 844. & Tamb. n. 18.* qui citat *Con. Gran. Hurt. Pal. &c.* quia eadem ratio currit, cum non pauci ægre ferant ſcrupuloſos appellari. Tantum id admitti poſſet, ſi minime redundaret in gravamen Pœnitentis, prout facile accidere poteſt, loquendo de ſæcularibus, qui potius laudantur, cum dicitur de eis, quod ſint ſcrupuloſi; hoc enim pro iis qui in ſæculo verſantur indicium eſt bonæ, & timoratæ conſcientiæ. Secus ſi dicetur de Prælato, Confeſſario, & ſimilibus, quibus ſcrupuloſitas eſt ſignum mentis confuſæ, & irreſolutæ.

Dicit autem *Roncaglia pag. 203. cap. 2. Reg. 1. in praxi* „ (quod ſi aliquis Pœnitens communiter dignoſcatur eſſe „ valde prolixus, inquietus, &c. in aliquo exponendo, tunc „ quia clare appareret Confeſſarium fugare, ne ab ipſius na„turali prolixitate, inquietudine, &c. tædio afficiatur, in ta„libus circumſtantiis fugere non eſſet fractio ſigilli.) „ Hoc „ probabiliter admitti poteſt, ſi communiter pateat aliis Pœnitentem illum eſſe timoratæ conſcientiæ, ita ut moraliter certo reputent immunem eſſe a gravibus culpis.

Petes hic, quid agere deberet Confeſſarius, ſi quis ſe confitendo de aliqua materia gravi non ſatis diſtincte, Confeſſarius ideo eum interrogans de circumſtantiis, de conſuetudine, vel ſimili, noverit pœnitentem eſſe ſurdum, cum minime adæquate interrogationibus ille reſpondet, & contra Confeſſarius altius vocem extollere nequit, ne alii circumſtantes audiant? Reſpondeo: Si circa initium Confeſſionis advertat Pœnitentis ſurditatem, imponat ei, ut redeat alio tempore, & loco opportuno, ubi loqui libere poſſit Confeſſarius, nec alii audiant; Et interim patefacere poteſt aliis ſurditatem Pœnitentis, quando talis defectus communiter ſit patens. Si vero advertat hoc in progreſſu Confeſſionis, & Pœnitens poſt plures dubias interrogationes recte non reſpondeat, tunc non licet Confeſſario alta voce imponere Pœnitenti, ut redeat, itaut circumſtantes hoc audiant, quia magna daretur eis ſuſpicio, quod materiam gravem ille ſit confeſſus; Ideoque in tali caſu conſilium eſſe puto, quod Confeſſarius intelligendo peccata meliori modo quo poſſit, abſolvat; Abſolute quidem, ſi Pœnitens probabiliter cenſeatur diſpoſitus; ſub conditione vero, ſi de diſpoſitione dubitetur. Caſum iſtum apud DD. non inveni, ſed obvius eſt.

645 „ Reſp. 2. Ad ſigillum tenentur omnes, ad quos quomo„documque notitia ſacramentalis confeſſionis pervenit: qua„lis eſt I. Confeſſarius, qui, ſi de auditis in confeſſione ro„getur, poteſt negare, etiam ſi opus eſt cum juramento, „ ſubintelligendo, quod poſſit dicere, vel potius (ut dicit „ *Card. de Lugo d. 23.*) quod ſciat ſcientia utili ad reſpon„dendum interroganti extra confeſſionem: excipit *Henriq.* „ *& Granad. cum Dian. p. 5. t. 11. R. 43.* niſi ex illa negatione „ ſequeretur, confeſſionem non fuiſſe integram, v. g. ſi de „ publica meretrice rogetur, an non eſſet confeſſa fornica„tionem; tunc enim, declinando directam reſponſionem, „ dicendum eſſet, illam confeſſam eſſe peccata ſua, & ſe func„tum officio ſuo. Imo, ſi peccatum ſuum ſalvo ſigillo non „ poſſit confiteri debet omittere, quia ſigillum ſtrictius ob„ligat, quam integritas Confeſſionis.

646 Quæritur, an Confeſſarius interrogatus de peccato Pœnitentis poſſit dicere illud neſcire etiam cum juramento? Affirmandum cum communi, quam tenent *D. Thomas in 4. d. 21. q. 3. a. 1. ad 3. S. Antonin. 3. p. ti. 17. c. 22. Suar. d. 33. ſe. 6. n. 7. Laym. c. 14. n. 12. Antoine pag. 449. q. 6. Wigandt tr. 13. n. 111. Holzman nu. 722. Pal. p. 5. §. 3. n. 12. cum Nav. Bonac. Val. & Henr. et Lugo d. 23. n. 73. cum Vaſq.* (qui opinionem oppoſitam *Gabrielis* vocet erroneam) & aliis communiter. Ratio aſſertur a *D. Thoma loc. c.* qui dicit: *Homo non adducitur in teſtimonium niſi ut homo, ideo poteſt jurare ſe neſcire, quod ſcit tantum ut Deus.* Et hoc, etiamſi Confeſſarius rogatus fuerit ad reſpondendum non ut homo, ſed præcipue ut Miniſter Dei, prout recte ajunt *Suarez, Sporer n. 817. Lug. n. 74. cum Vaſq. & commun.* item *Croix n. 1985. cum Laym. Tanner. Stoz, &c.* (*contra Palud. Soto, & Concina pag. 745. n. 25.*) Quia Confeſſarius nullo modo ſcit peccatum ſcientia qua poſſit uti ad reſpondendum, unde juſte aſſerit ſe neſcire id quod ſine injuſtitia nequit manifeſtare: Vide dicta *Tom. I. l. 3. n. 152. v. Hinc.* Quid ſi inſuper rogetur ad reſpondendum ſine æquivocatione? Adhuc poteſt reſpondere cum juramento ſe neſcire, ut probabilius dicunt *Lugo n. 79. Croix l. c. cum Stoz, & Holzm. n. 722. cum Michel*, contra alios. Ratio, quia tunc Confeſſarius revera reſpondet ſecundum juramentum factum, quod ſemper factum intelligitur modo quo fieri poterat, nempe manifeſtandi veritatem ſine æquivocatione, ſed ſine æquivocatione illa, quæ licite omitti poterat: Quoad æquivocationem vero neceſſariam, quæ non poterat omitti abſque peccato, nec alter habet jus, ut ſine æquivocatione ei reſpondeatur, nec ideo Confeſſarius tenetur ſine æquivocatione reſpondere. Ceterum, ad hujuſmodi interrogationes Confeſſarius debet ab initio reſpondere: *Has interrogationes non eſſe faciendas.* Item, ſi interrogetur, an abſolverit aliquem? Reſpondeat: *Functus ſum officio meo*, ut dicunt *Conc. p. 739. n. 11. Antoine p. 549. Lugo n. 85. & Salm. c. 14. n. 28. cum Reg. & Gran.* Sed aliquando talis reſponſio adhuc poſſet non eſſe ſatis tuta, unde ſemper melius eſt reſpondere objurgando interrogantem: *Quænam interrogatio eſt iſta, quam facis?* Si autem Confeſſarius aliquem non abſolverit, & dum Miſſam celebrat, interroget eum miniſter, an ponat formulam pro Communione illius Pœnitentis? Reſpondeat Confeſſarius: *Interroga ipſum, an velit communicare*; ita recte *Salm. c. 14. n. 29. cum Henr. & Gran.*

„ II. Superior cui ſe ſiſtit abſolutus a reſervato, vel a 647
„ quo petitur licentia abſolvendi a reſervato; *Suar. Lugo n. 34. &c.* *(*Item Concina pag. 747. num. 30. Antoine p. 550. Holzm. n. 723. Elbel n. 502. Spor. n. 853. Suar. d. 33. ſe. 4. n. 3. & Salmanticen. cap. 14. num. 66. cum Gran. & aliis. Ratio, tum quia petitio illa eſt quædam inchoata Confeſſio, quatenus ordinatur ad abſolutionem obtinendam, tum quia aliaquin Confeſſio redderetur odioſa. Ita verius AA. citati contra Palaum p. 19. §. 4. numer. 11. cum Vaſqu. & Henr.*)* qui ſecreto tantum naturali teneri volunt. III. „ Interpres. *(*Ita probabilius Pal. p. 19. §. 4. numer. 3. Lugo d. 23. numer. 21. & Salmanticen. cap. 14. num. 59. cum Suar. Con. Laym. Bonacin. Dic. &c. contra Sotum, & Cajet. (ap. Lugo numer. 20.) qui dicunt Interpretem teneri quidem ad ſervandum ſecretum ſtrictiſſimum, ſed non ſacramentale.*)* IV. Qui furtive vel caſu aliquid audit, „ licet inculpate. *(*Ita etiam comm. Pal. loc. citat. num. 5. cum Adriano, Laym. Bonacin. Con. Salmanticen. num. 61. cum Dic. Diana, &c. d. 21. num. 39. cum Suar. & Vaſq. contra Sotum. Et ſic pariter tenentur ad ſigillum adſtantes ii quorum præſentia Confeſſio fit ex neceſſitate, puta in naufragio, conflictu, &c. Salmantican. numer. 60. cum Suar. & Bon. ac Pal. numer. 4. cum Adr. Vaſquez, Con. & Laym. Secus vero, ſi Pœnitens tantum ad ſuam confuſionem velit publice confiteri; Pal. loc. citat. & Salmanticen. cum Con. Dic. &c.*)* V. Omnes quibus aliquid ſacrilege revelatum eſt, unde de hoc nec inter ſe colloqui poſſunt. *(*Ita communiter Holzmann num. 713. Spor. num. 851. Conc. num. 30. Salmanticen. numer. 64. Laym. numer. 28. cum Gabr. & aliis, contra Med.*)* VI. Laicus, qui pro Sacerdote eſt habitus *(*Ita etiam Suar. d. 33. l. 3. n. 3. Ronc. p. 99. q. 2. Conc. pag. 747. n. 4. & Lugo d. 23. n. 4. cum aliis communiter, contra Sotum, & Vaſq. qui improbabiliter id negant.*)* VII. Doctor vel alius, qui cum venia Pœnitentis conſulitur, ut habet communior ſententia. *(*Et probabilior, prout nos dicemus n. ſeq. 648.*)* contra *Vaſq. Vide Dian. p. 2. tr. 15. R. 15.* VIII. Qui alterius rudis confeſſionem ſcripſit. IX. Qui ſcriptam invenit, ac legit, ut docet *Red. Fag. Mald. &c. apud Dian. part. 3. t. 4. R. 112. & p. 5. t. 11. R. 27.* contra *Suarez, Bonac. & Lay.* quorum ſententia probabilis eſt: Juxta quam, etſi talis teneatur ſecreto naturali, peccetque mortaliter, ſi gravia, ac diffamantia vulget: ſecus tamen, ſi ſciens levia tantum eſſe, ac legat ex curioſitate. Unde conſequenter in caſu graviſſimæ neceſſitatis, talem confeſſionem ſcriptam liceret revelare (excipit *Lugo*, niſi tamen per ſcripturam voluerit confiteri, ut mutus, vel petere facultatem abſolvendi a caſu reſervato. *V. d. 23. n. 48.*) X. Etiam ſecundum aliquos, ipſe pœnitens; Verum probabilius eſt, eum tantum teneri ſecreto naturali, ratione materiæ, ſi id ea requiret, tacere audita a Confeſſario. V. *Laym. Dian. p. 5. t. 11. R. 8.* *(*Ita communiter & verius Laym. cap. 14. n. 20. Pal. §. 4. n. 13. Suar. D. 33. ſe. 4. n. 6. qui id aſſerit ut certum, Bonac. par. 3. in princ. Salmanticen. numer. 67. Wigandt numer. 119. Holzmann numer. 715. & alii paſſim; quia ſigillum inſtitutum eſt tantum in favorem Pœnitentium non Confeſſariorum; quapropter jus ſigilli, non Confeſſariis, ſed tantum Pœnitentibus confertur. Veruntamen omnes cum Holzmann dicunt teneri Pœnitentem vinculo ſecreti naturalis de dictis a Confeſſario, quatenus prolatio ei damnum poſſet afferre. Imo quo videtur teneri Pœnitentes huic ſecreto (quamvis naturali) ſtrictius quam alii; alii enim voluntaria conſilia præbent, ſed Confeſſarius tenetur præbere ex officio; Unde cum Confeſſarius obligatur neceſſario ad dandum conſilium Pœnitenti, ut ille ſibi caveat a damnis ſpiritualibus, ideo Pœnitens rigoroſius tenetur cavere, ne Confeſſario damnum obveniat ob conſilium ſibi præſtitum.*)*

Sed

648 Sed quæritur hic I. An Doctor conſultus a Confeſſario ex licentia Pœnitentis teneatur ad ſigillum Sacramentale? Adeſt triplex ſententia. *Prima cum Jo. Medina Cod. de his qui Conf. cel. ten. Palaus de Pœnit. par. 19. §. 4. n. 8. cum Covarr. Paſant. Onuphr. & aliis, Vaſq. q. 93. a. 4. d. 2. n. 10. Tambu. Meth. exc. Conf. cap. 4. §. 3. num. 4. Diana tom. 2. tract. 1. Miſc. R. 14. cum Megala, ac Nunno*, negat teneri ad ſigillum Sacramentale, ſed tantum ad naturale. Ratio; tum quia (ut loquitur *Palaus*) Conſiliarius notitiam illam non habet ex Confeſſione, ſed ex licentia data, vel ex manifeſtatione Confeſſarii nomine Pœnitentis; Sicut enim (ait) non tenetur ad ſigillum Doctor conſultus a Pœnitente, quia talis manifeſtatio non dirigitur ad petendam abſolutionem a Conſultore; ita etiam neque conſultus a Confeſſario, per cujus medium Pœnitens ei ſe manifeſtavit. Tum, quia (ut ait *Tamb.*) Pœnitens, concedendo veniam Confeſſario loquendi cum alio de ſuo peccato, cenſetur illud extrahere a finibus ſigilli.

Secunda ſententia cum *Coninck. Diſp.* 8. *a n.* 40. *Henriq. c.* 6. *num.* 20. & cui adhærent *Sanc*, *ac Cajet. apud Lugo de Pœnit. d.* 23. *n.* 20. cenſet Conſiliarium non teneri ad ſigillum, quia notitia peccati non manifeſtatur ipſi ad obtinendam abſolutionem, ſed ad inſtructionem Confeſſarii (& hic notandum, quod *Lugo n.* 26. licet ipſe ſit pro ſententia oppoſita, attamen huic rationi conſentit). Sed bene teneri ad ſervandum ſecretum arctiſſimum, ita ut nullo caſu poſſit illud revelare. Ratio hujus valde urgens eſt, quia cum ſæpe hoc accidat, quod Confeſſarii alios conſulant ex licentia Pœnitentium, redderetur utique odioſa Confeſſio, ſi aliquo caſu notitia Confeſſionis poſſet manifeſtari.

Tertia ſententia probabilior, quam idem *Coninck.* fatetur communem fere omnium, docet teneri Conſiliarium æque ac Confeſſarium ad ſigillum, ſemper ac notitia peccati manifeſtatur ei, ut Confeſſarius bene ſe gerat circa munus ſuum. Ita *Laym. de pœn. c.* 14. *n.* 18. *Suar. d.* 33. *ſect.* 4. *n.* 6. qui eam tenet ut certam, *Lugo dict. Diſp.* 23. *n.* 25. qui dicit omnino amplectendam cum *Nav. Palud. Petr. de Sot. Viguer.* item *Sylvius*, *Bon. Fill. &c. ap. Dian. loc. cit. Sporer c.* 7. *n.* 852. Idem tenent *Croix*, *Mazzot. Viva*, *Roncagl. ſuam. l.* 3 §. 5. *Petroc. de Pœn. c.* 4. *q.* 6. *in fin. cum S. Anton.* Et idem expreſſe docet *S. Thom. in* 4. *d.* 21. *q.* 3. *a.* 1. *q.* 3. & *a.* 2. *ad* 4. Ratio habetur ex ipſa inſtitutione Sacramenti, ob quam credimus Chriſtus Dominus impoſuiſſe hanc obligationem ſigilli non ſolum Confeſſariis, ſed omnibus aliis, quibus immediate vel mediate pervenerit notitia peccatorum, occaſione ſive in ordine ad Confeſſionem; alioquin non ſatis proviſum eſſet reverentiæ hujus Sacramenti, nec ſatis odium Confeſſionis amotum fuiſſet. Ex hoc autem principio communiter accepto, tenetur quidem ad ſigillum Doctor conſultus ex licentia Pœnitentis; Licet enim directe manifeſtetur ei notitia Confeſſionis ad inſtructionem Confeſſarii, indirecte tamen manifeſtatur etiam in ordine ad abſolutionem impertiendam, & ad Sacramentum perficiendum. Nec valet dicere cum *Tamb. & Roncaglia* (qui in hoc non bene ſibi convenit), quod Pœnitens, concedendo veniam Confeſſario loquendi cum alio de ſuo peccato, cenſetur illud extrahere a finibus ſigilli; Nam reſpondeo cum *Spor.* & *Croix*, quod hæc præſumtio eſt valde incerta, imo, ut addunt *Sporer*, & *Lugo*, potius oppoſitum eſt firme præſumendum, nempe quod Pœnitens det licentiam cum omni limitatione qua poteſt.

Notandum hic vero I. quod eo caſu, non obſtante ſigillo, is Doctor bene poterit pluries loqui cum Confeſſario, & etiam cum aliis ad conſilium ex eadem licentia convocatis de caſu diſceptato, ſi judicium a Confeſſario nondum ſit completum. Ratio, quia moraliter cenſetur licentia data eſſe a Pœnitente uſquedum Sacramentum perficiatur. Notandum II. quod, licet dicat *Lugo num.* 30. quod ſi Doctor conſulitur circa idem a duobus Confeſſariis, quibus Pœnitens ſeorſim confeſſus eſt, ipſe loqui non poterit cum uno de auditis ab alio; Oppoſitum tamen puto verum, quia cum Pœnitens licentiam præbet ſecundo Confeſſario, ut de ſuo peccato loquatur cum eodem Conſiliario, ſicut certo creditur Pœnitens nolle aliud conſilium niſi rectum, ita certo præſumitur velle, quod ipſe Doctor libere loquatur de omnibus, quæ ſcit a primo Confeſſario, & quæ pertinent ad rectum conſilium præſtandum.

649 Quæritur II. An is a quo petit conſilium Pœnitens in ordine ad ſuam Confeſſionem faciendam, teneatur ad ſigillum ſacramentale? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Tamb. Meth. Conf. de Sig. cap.* 4. *n.* 1. *Sporer n.* 859. *Antoine pag.* 55. *v. Hinc*, *Concina pag.* 747. *n.* 30. & *Croix n.* 1051. *cum Fag. Diana*, *Stoz*, & *Gormaz*. Ratio, quia cum ſæpe opus ſit Pœnitentibus ante Confeſſionem conſilium ab aliquo accipere, ut recte confiteantur, niſi alter obligaretur ad ſigillum, Confeſſio redderetur odioſa. *Secunda* vero ſententia probabilior negat, eamque tenent *Suar. d.* 33. *ſe.* 4. *num.* 6. *Pal. p.* 19. §. 4. *num.* 8. *Henr. l.* 6. *cap.* 21. *n.* 4. item *Averſa*, & *Illſung apud Croix l. c.* Ratio, quia (ut communiter docent DD.) obligatio ſigilli oritur ex ſola Confeſſione ſacramentali, in qua Pœnitens actu manifeſtat peccata ad abſolutionem obtinendam; ita ipſa *P. Concina pag.* 737. *num.* 3. & *Suar. Con. Vaſq. Gabr. Pal. Henr.* & alii paſſim *cum Salm. cap.* 14. *num.* 11. *cum D. Thoma in* 4. *d.* 21. *q.* 3. *a.* 1. *q.* 2. *Sed contra*; ubi expreſſe id tradit dicens: *Sigillum Confeſſionis non ſe extendit, niſi ad ea, de quibus eſt ſacramentalis Confeſſio.* Quapropter ob manifeſtationem peccati, quæ fiat a Pœnitente apud Conſiliarium, cum ipſe non fiat in actu Confeſſionis, neque ad obtinendam ab ipſo abſolutionem, tenebitur quidem Conſiliarius ad ſecretum naturale, non vero ad ſigillum ſacramentale, ad quod probabilius eſt Pœnitentem nullum jus acquirere, niſi in actuali Confeſſione apud eum a quo Abſolutionem expectat. Reſpondetur autem ad rationem oppoſitam, quod revelatio Conſiliarii retraheret Pœnitentes ab accipiendo conſilio, non vero a Confeſſione facienda; unde ex manifeſtatione illa redderetur odioſa non jam Confeſſio, ſed conſultatio ad Confeſſionem; At nemo tenetur ullo caſu alteri quam Confeſſario detegere peccata ſua, ut integre confiteatur, & ideo qui ultro vult peccatum aliquod Conſiliario patefacere, nequit ipſum obſtringere ad ſigillum ſacramentale.

Sic pariter dicit *Henriquez ap. Tamb. loc. cit.* (qui probabile putat *cum Suarez* quem citat, ſed non bene ut mox dicemus); quod ſi Pœnitens, antequam confiteatur, ſuas culpas committit Sacerdoti propter Confeſſionem in poſterum ei faciendam, neque tenebitur Confeſſarius ad ſigillum. Sed huic non acquieſco, quia talis manifeſtatio eſt quædam inchoata Confeſſio, dum Pœnitens tunc præmittit manifeſtationem ſui peccati, ut citius poſtea Confeſſionem expediat; nec aliter videtur ſentire *P. Suarez*, cum ibi non loquatur de manifeſtatione apud eundem Confeſſarium, ſed tantum apud alterum facta.

Quæritur III. An teneatur ad ſigillum, qui legit chartam, in qua Pœnitens ſcripſit Confeſſionem? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Antoine pag.* 550. *v. Hinc*, *Sporer n.* 857. *Ronc. pag.* 99. *q.* 3. *cum Cabaſſ. & Ant. a Sp. S.* item *Mald. Fag. Roſr. & alii apud Dian. p.* 1. *tr.* 4. *R.* 112. Ratio, tum quia ſcriptura illa proxime fuit ordinata ad Confeſſionem, & ideo habetur tanquam inchoata Confeſſio, vel tanquam gerens vicem Confeſſionis peractæ; tum quia manifeſtatio talis ſcripturæ, quæ ſæpius fieri ſolet, maxime in Confeſſionibus generalibus, aut prolixis, odioſam Confeſſionem redderet. *Secunda* tamen ſententia communiſſima, & probabilior negat, & hanc tenent *Suar. d.* 33. *ſe.* 4. *n.* 5. *Laym. cap.* 14. *n.* 9. *Wigandt tr.* 13. *n.* 119. *Pal. p.* 19. §. 4. *n.* 11. *Elbel n.* 513. (qui vocat probabiliſſimam) *Viva q.* 10. *a.* 3. *n.* 3. *Holzm. n.* 714. *Lugo d.* 23. *n.* 47. *cum Henr. & Megala*, *Salm. c.* 14. *n.* 93. *cum Gran. & Con. ac Bonac. q.* 6. *ſe.* 5. *p.* 3. *n.* 7. *cum Nav. Soto*, *Sayr. Nunno*, *&c.* Ratio, quia (ut mox ſupra diximus) obligatio ſigilli ſacramentalis non provenit niſi ex actuali Confeſſione; at ſcriptura illa non eſt Confeſſio, ſed tantum præparatio ad Confeſſionem; unde Pœnitens acquirit jus ſigilli tantum apud Confeſſarium, cui chartam præbet ad Abſolutionem obtinendam, non vero apud alios qui illam extra actum Confeſſionis legere queunt. Nec obſtat dicere, quod aliquibus poſſet alioquin reddi odioſa Confeſſio, cum plures ſoleant ſcribere Confeſſionem, ut exactius confiteantur. Nam reſpondetur eodem modo quo ſupra in quæſtione præcedenti, nempe quod ſcriptura minime requiritur ad Confeſſionem, ſed tantum ad juvandam memoriam; unde manifeſtatio legentis non redderet quidem odioſam Confeſſionem, ſed tantum ſcriptionem peccatorum, ad quam nullus obligatur.

Excipiunt tamen *Lugo*, *Viva*, *Spor. Holzm. & Elb.* 1. Si mutus confiteatur per ſcripturam Confeſſario præſenti, & caſualiter alius eam legit; quia tunc legens revera haurit notitiam peccatorum ex actuali illius Confeſſione. 2. Si quis per epiſtolam peteret a Superiore licentiam pro caſu reſervato, juxta dicta *n.* 646. Præterea, excipiunt etiam, recte *Wigandt*, *Viva ll. cc. & Lug.* ſi legerit chartam relictam in confeſſionali poſt Confeſſionem peractam, vel porrectam Sacerdoti pro Confeſſione facienda, quia porrectio illa eſt quædam inchoata Confeſſio. Cæterum, præciſis his caſibus, dicunt *Lay. Pal. & Sporer*, quod legentes (tanto magis revelantes) hujuſmodi ſcripturam graviter peccarent, niſi certo ſcirent ibi minimas culpas, & quotidianas contineri, (vide dicta *ſupra l.* 5. *n.* 70.). Addunt vero *Laym. & Sporer*, quod eo caſu (quem dicunt vix accidere poſſe) aliquando in magna neceſſitate, puta ad ſalvandam Rempubl. aut vitam innocentis, poſſet licite ſecretum revelari.

„ 2. Extra confeſſionem, cum licentia pœnitentis, poteſt 651
„ agi de auditis in confeſſione ſive cum ipſomet, ſive cum
„ quocunque alio, etſi periculoſum ſit. *S. Thom. Suarez*,
„ *Prapoſ. Tann. &c.* (*Et ita verius tenendum* (*contra*
„ *Scot. Durand. Mayor. Gabr. Aug. &c. apud Lugo num.*
„ 132.) *cum D. Thoma in* 4. *d.* 21. *quaſt.* 3. *art.* 2. *ubi*
„ *ait: Poteſt pœnitens facere, ut illud quod Sacerdos ſciebat ut Deus, ſciat etiam ut homo, quod facit dum eum*
„ *licentiat ad dicendum; & ideo ſi dicat, non frangit ſi-*
„ *gillum. Et ita etiam Laym. cap.* 14. *numer.* 14. *Navarr.*
„ *cap.* 8. *n.* 19. *Ronc. p.* 100. *quaſt.* 5. *Lugo d.* 23. *numer.*
„ 133. *Concina pag.* 140. *num.* 14. *Wigandt tract.* 13. *num.*
„ 125. *& alii communiter. Ratio, quia ſigillum Confeſſionis eſt inſtitutum tantum in favorem Pœnitentium.*)
„ Circa quam licentiam requiritur I. ut ſit formalis, &
„ expreſſa; nam præſumpta, tacita, interpretativa, virtualis (etiam in bonum ipſiuſmet pœnitentis) non ſufficit. *Fagund. p.* 2. *lib.* 6. *Tann. Mald.* & cæteri *Dd.*
„ communiter. II. Ut ſit libera, ac ſpontanea, non vi,
„ injuria, dolo, vel per preces importunas extorta, vel
„ etiam per metum reverentialem ipſius Confeſſarii obtenta. *Henriq. Fagund. l. c. Dian. p.* 5. *t.* 11. *R.* 10. &
„ 24. (*Dicit Croix lib.* 6. *p.* 2. *num.* 1058. *quod ſi pœ-*
„ *nitens non aliro, ſed tantum ad petitionem Confeſſarii det*

„ licen-

licentiam loquendi, communiter licentia conſtruda ſit data ex metu reverentiali; Hoc tamen intelligendum eſt, quando licentia non ſit ſpontanea, ſed replicatis petitionibus extorta, ſeu ex ſola metu reverentiali conceſſa. Ceterum, hujuſmodi licentia peti non debent niſi ex rationabili cauſa, ut bene ait Elbel num. 482. qui etiam recte addit, quod melius eſt inducere Pœnitentem, ut det licentiam extra Confeſſionem.) * III. Non revocata, nam pœnitentem pro libitu, etiam ſine cauſa, eam revocare ſemper poſſe, docent *Fagund.* & *Diana ll. cc.* * (*Ita etiam Sporer n.* 821. *& Ronc. pag.* 100. *q.* 5.) * IV. Non opus eſſe, ut habeatur in ſcripto, *Suar. Fagund. ll. cc.* Imo, ſi dubium ſit, an Confeſſor cum licentia locutus fuerit, Sacerdoti potius, quam pœnitenti credendum, ex *Graff.* & *Henriq.* affirmat *Diana loc. cit. R.* 4. vel etiam quam hæredibus, v. g. ſi ea licentia defuncti revelet reſtitutionem ab iis faciendam. *Tann.* & *Nald.* qui tamen monet, eo caſu non eſſe dicendum, eam deberi ex delicto, ſed ſolum quod talibus tantum dari voluerit, ſicuti ſque ſuaderi moribundo, ut talia ſecreto codicillo hæredibus injungat. Vide *Diana. l. c. R.* 32. V. Perinde eſſe, ſive ea licentia detur verbo, ſive facto, quod quidem æquivaleat expreſſæ confeſſioni; v. g. ſi pœnitens extra confeſſionem incipiat loqui cum Confeſſario de dictis in Confeſſione; tunc enim poſſe hunc proſequi, docent *Averſa quæſt.* 18. *ſ.* 7. *Tann. in append. c.* 2. *ex Bonac.* * (*Ita communiter Lugo d.* 23. *n.* 131. *Pal. §.* 3. *n.* 14. *Concina pag.* 740. *n.* 14. *Holzm. n.* 720. *Antoine pag.* 547. *v. Hinc. Sporer n.* 820. *Salm. c.* 14. *n.* 41. *cum Suar. Laym. & Bruat. & Ronc. pag.* 101. *qu.* 3. *R.* 1. *Bene tamen advertit Lugo loc. c. quod eo caſu adhuc perſeverat ſigillum reſpectu ad alios, quia licet Pœnitens extra Confeſſionem loquatur, cenſetur tamen non præbere Confeſſario aliam licentiam quam dependentem a Confeſſione peracta.*) *

652 ,, 2. Frangitur ſigillum, ſi cum pœnitente extra confeſſionem, ſine ejus venia, agas de auditis in Confeſſione, aut ea te ſcire oſtendas, * (*Communiter tamen dicunt DD. licitum eſſe Confeſſario loqui de auditis in Confeſſione cum Pœnitente ſtatim poſt abſolutionem, antequam ille diſcedat; quia licet Sacramentum ſit completum, tamen judicium adhuc moraliter perſeverat; ita contra Dian. p.* 5. *tr.* 12. *R.* 19. *cum Fag. recte tenent Lugo d.* 23. *n.* 129. *Nav. c.* 26. *n.* 14. *Conc. pag.* 740. *n.* 14. *Fill. c.* 11. *n.* 324. *Antoine pag.* 547. *v. Hinc. Eſcob. n.* 741. *Salm. c.* 14. *n.* 43. *cum Gran. & Averſa, Renzi pag.* 306. *q.* 4. *cum Poll. & Verric. ac Croix n.* 1980. *cum Prep. Henr. Tamb. Dic. & Stoz.*) * Quod verum putant *Sanch.* contra *Suar.* & *Laym.* etiamſi cum eo tractare velles de eſſentiali errore in ea commiſſo, quem illi ſignificare ſine ejus venia non licere, docent *Regin. Fagund. Bonac.* & alii contra *Fillinc. Turrian.* &c. apud *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 87. * (*Vide dicta n.* 623.) * Dixi, *Extra*, quia intra confeſſionem poteſt fieri mentio præcedentium, ut patet ex praxi Confeſſariorum, qui ob recidivam arguunt, & abſolutionem aliquando negant. Ita *Henriq. Prepoſ. Gran. Mald.* &c. apud *Dian. p.* 5. *tract.* 11. *reſ.* 21. Ubi ipſe cum *Fagund.* negat id licere ſine expreſſa licentia pœnitentis, niſi de iis, quæ is iterum confitetur, vel ſaltem tangit. Vide *Dian. l. c. & p.* 2. *tr.* 2. *miſc. Reſ.* 12. *& p.* 9. *tr.* 11. *reſ.* 19.

653 Quæritur igitur, an intra Confeſſionem poſſit Confeſſarius loqui cum Pœnitente de culpis in alia Confeſſione auditis, ſine ipſius licentia? Negat *Diana cum Fagund.* ut ſupra, ſed affirmat ſententia communiſſima & verior, quam tenent *Lugo d.* 23. *num.* 127. *Tamb. c.* 5. *num.* 4. *Wigandt tr.* 13. *num.* 120. *Concina pag.* 740. *num.* 14. *Ronc. p.* 101. *q.* 3. *R.* 1. *Antoine pag.* 650. *v. Hinc. Spor. n.* 823. *Renzi pag.* 307. *q.* 5. *cum Averſa, Dic. & Maldon.* eamque vocat etiam *Illſung. ap. Croix n.* 1981. Ratio, quia ſæpe pertinet ad munera Judicis, & Medici quæ habet Confeſſarius, recolere peccata priora Confeſſionis, ad melius Pœnitentem corripiendum, vel dirigendum; Ideo improbabile eſt quod Pœnitens habeat jus ſigilli in actu Confeſſionis, cum potius verum ſit quod Confeſſarius habet jus exquirendi omnia, quorum notitia ad meliorem directionem coadjuvare valeat. Unde bene poterit Confeſſarius loqui cum Pœnitente de omnibus peccatis in præterito ab eo confeſſis, ſemper ac putat hoc fore utile Pœnitenti, qui cenſetur in Confeſſione dare ei licentiam, ut utatur quacunque notitia neceſſaria ad ſui meliorem directionem.

654 ,, 3. Frangit ſigillum, qui dicit, ſe in tali monaſterio audiviſſe grave peccatum, tametſi non nominet perſonam. *Diana p.* 5. *t.* 1. *reſ.* 35. & alii 3. cum *Mald.* Additque graviter peccare eum, qui dicit, in hoc, vel iſto Ordine Religioſo hoc, vel illud peccatum fuiſſe admiſſum, quod ex ſola confeſſione novit: imo nec de civitate, vel certo loco, quo quis confeſſiones audivit, licere dicere, quod gravia fiant, vel talia, & talia peccata committi ſoleant (niſi id aliunde conſtet), docent *Hurt. Kelleſ.* & *Mald.* apud *Dian. loc. cit. reſ.* 35. quia poteſt redundare in gravamen, & infamiam ipſius Communitatis, & forte etiam civium in particulari, quando civitas non eſt ampla, & pœnitentes ſuſpecti, atque adeo confeſſio fieri illis odioſa. Vide *Dian. loc. cit.* & *reſ.* 36. ubi cum *Mald.* docet, Confeſſarium, qui paucos habet pœnitentes ſibi ſubditos (v. g. Moniales unius Monaſterii) ſcandalum dare, ſi coram illis concionetur de vitiis auditis in confeſſione: quia confeſſæ facile ſuffunduntur pudore. * (*Hoc tamen intelligendum, ſi Confeſſarius loquatur de aliqua culpa particulari cujuſdam Monialis, vel illius Monaſterii; ſecus, ſi loquatur de defectibus qui communiter in omnibus Monaſteriis ſolent vel poſſunt perpetrari.*) *

Dubitatur hic 1. An Confeſſarius violet ſigillum, ſi aſſerat in aliquo loco gravia crimina perpetrari, quæ ipſe audierit in confeſſione? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Nav. cap.* 8. *n.* 16. *Renzi pag.* 322. *qu.* 11. *cum Fag. Vivald. & Onuphr.* item *Henr. Gran. Lop. &c. apud Eſcob. l.* 14. *n.* 740. qui conſentit n. 750. ſi nullo modo in cognitionem perſonæ deveniri poſſit, quia alias (ut dicunt) ex tali revelatione nulla fit injuria Pœnitenti. *Secunda* tamen ſententia communiſſima & longe probabilior, quam tenent *Suarez d.* 33. *ſe.* 3. *n.* 8. *Bonac. quæſt.* 6. *ſe.* 5. *part.* 4. *num.* 3. *Fillinc. cap.* 11. *numer.* 322. *Concina pag.* 740. *num.* 13. *Viva quæſt.* 10. *art.* 2. *numer.* 7. *Tamb. l.* 5. *cap.* 3. *§.* 5. *Holzmann. num.* 722. *cum Laym. & Pal. Sporer. num.* 827. *cum Diana*, & communi, ut aſſerit *Lugo d.* 23. *num.* 64. *cum Vaſq. Con. & Led.* docet, quod ſi Oppidum ſit parvum (puta ſi non conſtet tribus millibus hominum circiter), tunc violatur ſigillum. Ratio, quia, licet tunc non reveletur perſona, tamen, cum revelatio emanet in infamiam totius Communitatis, redundat etiam in gravamen Pœnitentis qui illius Communitatis eſt membrum, & ideo ex tali revelatione redderetur ei odioſa Confeſſio. Secus vero, ſi Oppidum ſit amplum, & crimina ſint publica, ut dicunt *Lugo, Conc. Spor. Viva, & Tamb. ll. cit.* contra *Vaſq.* qui nimis rigide id reprobat. Hocque permittit *Petrocorenſ. tom.* 4. *pag.* 90. *q.* 4. etiam Concionatoribus, modo non dicant audiiſſe in Confeſſionibus. Idem ſentit *Habert tom.* 6. *pag.* 261. *q.* 14. *R.* 3. dicens licitum eſſe Confeſſariis in Concionibus generatim invehere in vitia quæ occulta graſſantur. Idque expreſſe permititur in *c. Si Sacerdos e. de Offic. Jud. ord.* ubi dicitur: *Si Sacerdos ſciat pro certo aliquem eſſe reum alicujus criminis, vel ſi Confeſſus fuerit .... non debet eum arguere nominatim, ſed indeterminate.* Id eſt in *genere*, ut explicat *Penormitanus in dict. cap.* 2.

Dubitatur 2. An franget ſigillum Confeſſarius, qui dicit Religioſum ex tali Conventu ſibi confeſſum eſſe grave peccatum? Negat *Eſcob. lib.* 16. *num.* 713. *cum Henr. Nunno, Fag. & Candido*, modo non ingerat notitiam perſonæ particularis. Verius tamen affirmant *Buſemb. & Suar. d.* 33. *Sect.* 3. *Concina pag.* 740. *num.* 8. *Bon. p.* 4. *nu.* 3. *Diana p.* 5. *tract.* 11. *R.* 23. *Pal. p.* 5. *§.* 3. *num.* 11. *cum Nav. Laym. & Henr.* item *S. Antonin. Villal. & Gran. ap. Eſcob. n.* 751. Ratio, quia tunc ſinguli illius Conventus detrimentum patiuntur. Et ſic pariter Confeſſarius violabit ſigillum, ſi dicat in Conventu illo talia peccata committi. Non vero (ut rationabiliter ait *P. Concrea*, contra *Dian. apud Buſemb.* ut ſupra), ſi tantum diceret ſe audiiſſe peccatum Religioſi cujuſdam Ordinis: quia hæc neque eſt revelatio ſigilli, neque redundat in gravamen Pœnitentis, cum in quolibet Ordine aliqui mali ſint: unde neque oritur ſcandalum, neque infamatur Religio, niſi (recte limitat) Religio illa eſſet arctioris obſervantiæ.

,, 4. Notitia in ſola confeſſione accepta nullo caſu uti licet, ſi periculum ſit revelationis, ſaltem indirectæ. Verum, ſi nullum ſit periculum, ut vel pœnitens, vel uſus ſcientiæ innoteſcat, etſi probabile ſit, licere uti ad alterius gubernationem, v. g. negando ſuffragium ei, quem ex ſola confeſſione ſcit indignum eſſe, vel claudendo oſtium, per quod quis noctu ingreditur ad peccandum; item, cognita proditione futura, monendo de diligenti cuſtodia, impediendo etiam matrimonium, quando ſcitur impedimentum, ut docent *Vaſq. Henr. Navar* &c. Contrarium tamen verius videtur, quod docent *Fumus, Sanchez, Con. Laym. Dian. p.* 3. *tract.* 4. *R.* 76. *& p.* 5. *t.* 11. *R.* 7. & alii; quia hæc doctrina poſſet pœnitentem abſterrere a confeſſione. Et quidem ſuperioribus religionum talis gubernandi modus prohibitus eſt anno 1694. cum in Societ. JESU jam ante idem ſtatutum eſſet, prohibitumque contrarium docere. Vid. *Dian. p.* 4. *c.* 4. *R.* 202. Contra vero ad ſui ipſius gubernationem licere tali caſu ea ſcientia uti, videtur probabilius, v. g. abſtinendo a calice, in quo ſcitur eſſe venenum, deflectendo a ſylva, in qua paratam ſibi mortem ſciat ex unius latronis confeſſione, docent *Sylv. Henr. Con. Laym. hic c.* 15. contra *Suar. Dian. p.* 5. *d.* 11. *R.* 46. Excipit *Card. de Lug.* niſi actio, vel omiſſio Confeſſarii inducat notitiam peccati, vel damnum afferat confitenti, contra *Con. diſp.* 9. *dub.* 4. &c. qui putat licere, etſi inde mors pœnitenti immineat a ſociis inferenda. Vide *l. c. n.* 108. 655

,, 5. Denique facere aliquid, ex quo ſoli pœnitenti innoteſcere poſſet id fieri ex notitia confeſſionis, eſſe contra ſigillum, negat *D. Thom. Bonac. Sot. Vaſq. &c.* Affirmant *Sylv. Vald. Con. Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 46. Idque confirmant *Fag. Gran. Card. de Lugo, & Averſ. q.* 18. *ſect.* 8. ſi tale ſit, quod pœnitenti ruborem vel moleſtiam afferat, v. g. ſi vultum ei auſteriorem oſtenderet, vel eum declinaret, ſecus ſi ei ſit gratum, vel ſaltem confeſſionem odioſam, aut difficiliorem non reddet; v. g. ſi audiſſet eum ad indignationem, aut odium provocatum, vel in tentationem incidiſſe ex certo facto, vel dicto ipſius Confeſſarii, indeque ipſe a talibus factis, vel dictis abſtineat, &c.

Omnia hæc diligentius ſunt diſcutienda. Dubitatur I. An 656

ſepe-

ſuperior ob peccatum auditum in Confeſſione poſſit amovere ſubditum ab officio? Affirmat *Sambovius to. 3. Cauſ. 18.* Idque prius docuit *D. Th. Quodlib. 5. q. 7. a. 13.* modo abſit revelatio peccati, ſic dicens: *Si ergo amotio ſubditi ab adminiſtratione poſſit inducere ad manifeſtandum peccatum in Confeſſione auditum, vel ad aliquam probabilem ſuſpicionem habendam de ipſo, nullo modo Prælatus deberet removere. Si vero per amotionem peccatum nullatenus manifeſtaretur, tunc, alia occaſione accepta, poſſet ſubditum ab adminiſtratione removere, & deberet hoc facere, cum debita cautela.* Et idem confirmat in *Suppl. q. 11. art. 1. ad 3.* Idem dicunt *S. Bonav. Alex. de Ales, Gabr. Palud.* & *Adrian.* ap. *Habert. t. 6. p. 260. q. 14.* ac alii ap. *Suar. d. 33. ſect. 7.* qui hanc ſententiam vocat communem, ut ſaltem erat inter antiquos.

Sed huic doctrinæ obſtat hodie Decretum Clem. VIII. (de *Caſib. reſ. pro omnibus Relig. c. 4.*) editum 26. Maii an. 1594. ubi dictum fuit: *Tam Superiores pro tempore exiſtentes, quam Confeſſarii qui poſtea ad ſuperioritatis gradum fuerint promoti, caveant diligentiſſime, ne ea notitia quam de aliorum peccatis in Confeſſionem habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur.* Quamvis autem hoc Decretum emanatum fuerit tantum pro Superioribus regularibus, tamen recte dicunt *Holzm. n. 717. v. 20.* & *Croix* extendi debere ad omnes (quicquid dicat *Habert loc. cit.*), cum eadem ratio quæ urget pro Regularibus, valeat etiam pro Sæcularibus, ne ſcil. Confeſſio reddatur odioſa. Præterquamquod, id certius fit ex alio Decreto Innocentii XI. ut mox videbimus in Dubio ſeq.

657 Dubitatur II. An Superior in electionem Beneficii, vel officii poſſit negare ſuffragium ei quem ex ſola Confeſſione noverit indignum? Affirmat idem *Sambovius loc. cit. cum S. Antonino 3. p. tit. 16. cap. 22. §. 1. in fine*, ubi ſcribit: *Qui liberam electionem habet, licet per ſolam Confeſſionem ſciat aliquem indignum ad Prælaturam ad quam eligitur, quem alias putabat dignum, non debet eligere ex conſcientia ſibi dictante, quia eligendo ſcienter dignum vel indignum, negotium gerit inter ipſum & Deum. Unde poteſt etiam ex his, quæ ſcit ut Deus, judicare in propoſito.* Sed omnino id negandum cum *Sporer n. 869. Viva Append. ad Prop. damn. §. VII. p. 526. Conc. p. 744. n. 22. Croix n. 1977. Holzm. l. c. Reat. pag. 202. q. 6. Elbel l. c.* & aliis. Hocque hodie certum eſt ex Decreto S. C. Gen. Inquiſitionis, edito auctoritate Innoc. XI. an. 1682. quo proſcripta fuit ſequens Propoſitio: *Scientia ex Confeſſione acquiſita uti licet, modo fiat ſine directa aut indirecta revelatione, & gravamine Pœnitentis, niſi aliud multo gravius ex non uſu ſequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur.* Addita deinde explicatione, *ſive limitatione, quod ſit intelligenda de uſu ſcientiæ ex Confeſſione acquiſita cum gravamine Pœnitentis, ſecluſa quacunque revelatione; atque in caſu quo multo gravius gravamen ejuſdem Pœnitentis ex non uſu ſequeretur. Hanc dictam Propoſitionem, quatenus admittit uſum dictæ ſcientiæ cum gravamine Pœnitentis, etiam cum dicta explicatione præſenti Decreto prohibent &c. Mandantes etiam univerſis Sacramenti Pœnitentiæ Miniſtris, ut ab ea* (doctrina) *in praxim deducenda prorſus abſtineant.* Hinc bene advertunt *Viva, Holzm. Mazzotta, & Croix ll. cc.* illicitum eſſe Confeſſario ex notitia Confeſſionis claudere Pœnitentem in cubiculo, ne exeat ad peccandum: dimittere famulum, vel auferre ab eo claves, ne furetur: item oſtendere Pœnitenti vultum ſeveriorem, vel ei negare priſtinam communicationem amicitiæ. Neque admittendum cum *Sanch. de Matr. l. 3. d. 16. n. 3. & 4. Croix n. 1963. 1976. & 1977. Laym. cap. 14. ex n. 14. & Holzm. n. 717.* id quod perperam admittit *Sporer n. 970.* nempe licitum eſſe ex ſcientia Confeſſionis abſtrahere claves aut pecuniam ab arca, claudere fores, non amplius committere claves famulo; quia omnia hæc redundarent in gravamen ſeu exprobationem Pœnitentis.

Si vero Superior ex alia via, quam Confeſſionis, puta ex defectu ætatis, ſcientiæ, prudentiæ, vel quia noverit alios digniores ad Beneficium, tunc poſſe, imo debere ſuffragium Pœnitenti negare, dicunt *Natal. de Alex. de Sig. Confeſſ. Reg. 57. & Merbeſ. t. 2. pag. 149. q. 50. ex D. Thoma in 4. d. 21. art. 1. ad 4.* ubi dicit: *Ex multis aliis cauſis aliquis redditur indignus ad prælationis officium, quam ex peccato, ſicut ex defectu ſcientiæ, ætatis, &c. & ideo qui contradicit, nec ſuſpicionem de crimine facit, nec Confeſſionem revelat.* Sed hanc ſententiam cenſeo cum *Petrocor. to. 4. p. 95.* tantum locum habere poſſe caſu quo tales occurrerent circumſtantiæ aliunde cognitæ, ſive ante ſive poſt Confeſſionem, quæ vere moverent Superiorem ad ſuffragium negandum, etiamſi nullam ex Confeſſione notitiam habuiſſet indignitatis Pœnitentis; Unde minime audiendus Auctor *Additionum ad Wigandt p. 389. ad 3.* dicens quod licet ex ſola ſcientia Confeſſionis nequeat Superior dirigi ad gubernationem exteriorem, tamen poterit ex illa lumen accipere, & ſumere aliquem exteriorem prætextum ſeu colorem ad negandum ſuffragium.

Communiter tamen admittunt poſſe Confeſſarium uti notitia Confeſſionis ad ſe cautiorem reddendum in re familiari, ad ſocordiam excutiendam, ad diligentius invigilandum ſuper gregem ſuum; modo nulla detur aliis ſuſpicio peccati, neque ex hoc Pœnitens gravetur, vel implicite redarguatur; ita *Habert p. 261. R. 3. Antoine pag. 549. v. Hinc Pal. p. 5. §. 3. n. 18. Viva l. c. §. VII. Sporer nu. 870. & Bon. p. 4. n. 3. cum Soto, & Reg. ex D. Thoma in 4. l. c. ad 2.* ubi ait: *Poteſt* (Confeſſarius) *dicere Prælato, quod diligentius invigilet ſuper gregem ſuum, ita tamen quod non dicat aliquid, per quod verbo vel nutu confitentem prodat.* Omnia vero hæc *P. Concina p. 754. n. 23.* abſolute negat licere, dicens quod Confeſſarius in omnibus ſe gerere debeat, ac ſi penitus ignoraret quæ ex ſola Confeſſione dignoſcit. Nulli dubium, quod in prædictis actibus quam maxime caute Confeſſarius procedere debet, cum difficile ſit in his omne periculum evitare vel revelationis vel gravaminis Pœnitentis. Ceterum generalis regula eſt, fere ab omnibus recepta, licitum eſſe uti notitia Confeſſionis, ubi nulla revelatio intervenit, nec ullum Pœnitenti gravamen infertur; ita *Sanch. de Matr. l. 3. d. 16. n. 4. Lugo d. 23. n. 102. Habert. tom. 6. pag. 200. Suar. d. 33. Sect. 7. n. 9. Viva App. l. c. §. 9. Antoine pag. 549. Mazzotta tom. 3. pag. 589. Holzm. n. 717.* & alii communiter: atque ipſe *Concina dicta p. n. 23.* in fine præfatam regulam admittit, inquiens poſſe Confeſſarium uti notitia Confeſſionis tum ad reformandos proprios mores, tum ad ſervandam propriam vitam, quando duo concurrunt, nempe ſi ſecretum cuſtoditur, & Confeſſio odioſa non redditur. Quapropter *Holzm. Antoine, Mazzot. Viva, &c.* communiter admittunt bene poſſe Sacerdotem ex notitia Confeſſionis orare pro Pœnitente, vel benignius erga ipſum ſe gerere: item conſulere libros & ſapientes, rigorem temperare, ex Confeſſione melius dirigi ad alios interrogandos vel inſtruendos, nullam tamen dando prioris Confeſſionis ſuſpicionem: item (ut ait *Holzm. l. c. v. Et hinc cum Stoz*) poſſe ſe præcavere a periculis & occaſionibus damni ſpiritualis aut temporalis; Etſi pariter dicit *Bonac. p. 4. n. 19. cum Nav. Reg. Zerola, &c.* poſſe monere etiam alios, in genere tamen loquendo, nempe ut ſibi caveant, ne exeant e domo, &c. ſemper tamen ſecluſo omni periculo revelationis, vel gravaminis Pœnitentis.

Dubitatur III. An Confeſſarius poſſit Communionem denegare Pœnitenti, cui prius negavit abſolutionem tanquam indiſpoſito, ſi ille poſtea occulte Communionem petat? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *D. Thomas in 4. D. 9. q. un. art. 5. qu. 1.* dicens: *Si Sacerdos ſciat peccatum alicujus qui Euchariſtiam petit per Confeſſionem, ſi in occulto, debet ei denegare & monere ne in publico petat.* Item *Petrocorenſ. tom. 4. pag. 95. n. 2. cum S. Bonav. & S. Antonino* ac alii plures antiquiores *apud Sanch. de Matr. lib. 3. d. 16. n. 6.* Ratio, quia (ut dicunt) ex una parte tunc urget præceptum negandi Sanctum canibus; ex alia ibi nulla intervenit ſigilli revelatio, nec ulla injuſta exprobatio, quæ redderet Confeſſionem odioſam veris Pœnitentibus: talis enim negatio vel monitio ſolis perire volentibus odioſam Confeſſionem redderet, ſed hoc non debet impedire, ne Sacerdos peccatorem moneat, & Sacramentum indigno deneget. Et ſic pariter dicunt Epiſcopum poſſe & teneri negare Ordinem indigno ex Confeſſione cognito, & Parochum aſſiſtentiam Matrimonio, in quo ex Confeſſione noverit dirimens adeſſe impedimentum. *Secunda* tamen vera ſententia negat, & hanc tenent *Sanch. loc. cit. num. 5. Lugo d. 23. num. 126. Laym. cap. 14. num. 21. Bon. p. 4. num. 17. Salm. cap. 14. nu. 47. Contin. Tournely tom. 4. pag. 191. cum Hena. Sporer num. 869. Mazzotta cap. 3. quæſt. 5. Holzm. num. 717. Concina pag. 742. num. 18. & Croix lib. 6. p. 2. num. 145.* Ratio, quia hujuſmodi denegatio Sacramenti vel monitio Confeſſionem redderet odioſam, non ſolum Pœnitentibus illicita petentibus, ſed etiam aliis, qui ſi ſcirent quod Confeſſarius poſſet aliquando uti notitia Confeſſionis, facile abſterrerentur a Sacramento Pœnitentiæ. Hæc ſententia hodie omnino eſt tenenda ex ſupra citato Decreto Innoc. XI. ubi vetatur quilibet notitiæ Confeſſionis uſus, ex quo ſequatur qualecunque Pœnitentis gravamen; vide *numer. anterd. 626.*

Dubitetur IV. An Sacerdos qui ex Confeſſione noverit parari ſibi inſidias, poſſit fugere, ſive aliter ſibi cavere, aliquo prætextu arrepto? Certum eſt poſſe (ut recte ait *Lugo d. 23. num. 108.*), ſi ex tali cautione minime manifeſtatur aliis peccatum confeſſum, nec ullum gravamen Pœnitenti affertur. Sed dubium eſt, an liceat ei fugere, ſi ex fuga alii, jam conſcii peccati Pœnitentis, conjiciant Pœnitentem eſſe illi confeſſum tale peccatum? *Prima* ſententia affirmat, modo nullum Pœnitenti damnum obveniat; ita *Palaus p. 5. §. 3. num. 18. Bonac. p. 4. num. 27. Petrocorenſ. tom. 4. pag. 97. num. 4. Wigandt tract. 13. num. 122. ad 4. Sporer num. 863. Renzi pag. 309. quæſt. 9. cum Con. & Fag. ac Laymann cap. 14. num. 21. cum Soto, Sylveſt. Adr. Gabr. & Henr.* Ratio, quia aliud eſt revelare peccatum confeſſum, aliud revelare Confeſſionem peccati jam ab aliis cogniti; tunc enim non revelatur peccatum, ſed tantum Confeſſio facta peccati, quod non eſt contra ſigillum. *Secunda* vero ſententia (quam ſequor) negat id eſſe licitum, & hanc tenent *Suarez d. 33. ſect. 7. num. 7. Salm. cap. 14. num. 45. & 53. Antoine pag. 549. Elbel num. 523. Roncaglia pag. 99. quæſt. 3. cum Nav. & Led. Mazzotta tom. 3. pag. 589. cum Viva, & Croix, ac Lugo d. 23. n. 110. cum Soto, Vaſq. Ricch. & Med.* Ratio, quia fuga illa eſſet quidem indirecta revelatio peccati confeſſi. Nec obſtat dicere, quod tum ſit revelatio indirecta, cum ponitur actio, ex qua de ſe conjicitur peccatum confeſſum, ſed hic fuga Confeſſarii nullo modo manifeſtat peccatum, ſed tantum alii ex propria conſcientia arguunt peccatum eſſe confeſſum. Sed reſpondetur cum *Lugo*, quod, poſitis talibus circumſtantiis, nempe ſcientiæ aliorum criminis, & Confeſſionis Pœnitentis, fuga illa eſſet vera revelatio, non ſolum Confeſſionis

ſactæ,

Digitized by Google

factæ, ſed etiam peccati confeſſi. Et licet Confeſſarius fugam ſimularet ex aliquo prætextu, ſemper tamen aliquam rationabilem ſuſpicionem præberet peccati confeſſi.

Notandum autem hic id quod dicit *Roncaglia de Sig. c. 2. Reg. prax. n. 1.* nempe quod ſi Confeſſarius noverit aliquam ex Confeſſione ſolitam eſſe multa peccata, vel tunnam diſpoſitionem afferre, non poterit ſine juſta cauſa ſe celare, vel excuſari ab ea audiendo, quando aſpiceretur ab aliis, & iis ſuſpicionem talem ingereret, multoque magis ſi Pœnitens id reputabit ut tacitam exprobrationem ſuorum peccatorum; Secus vero (ait) ſi nullus aſpiceret, quia tunc nulla in aliis oriretur ſuſpicio. Sed huic ultimo non acquieſco, quia, ſi alias Confeſſarius jam aſſiſteret in confeſſionali, & ideo recedit, quia videt illam Pœnitentem accedere, etiamſi alii nihil adverterent, videtur tamen hoc illi gravamen afferre, & aliquo modo odioſam reddere Confeſſionem, cum facile tunc Pœnitens credat, quod ſi ipſe confeſſus non fuiſſet, bene tunc ſuam Confeſſionem apud illum Confeſſarium, ut cupit, expleret. Et de hoc magis eſt verendum poſt Decreta, ut ſupra n. 656. ubi prohibetur Confeſſariis, ne ullo modo utantur notitia Confeſſionis ad externam gubernationem, aut cum aliquo gravamine Pœnitentis, Quod quidem intelligitur, ut inquit idem *Roncaglia cap. 2 quæſt. 6. cum S. Thoma, Lugo, Sanch. &c.* etiamſi nulla intercedat revelatio, & etiamſi Pœnitens nullo modo advertat hoc fieri ob Confeſſionem peractam. Unde ex ipſo *Roncag.* dico, quod licet tunc fuga illa ex prætextu apparenter juſto non redderet Confeſſionem odioſam tali Pœnitenti, redderet tamen odioſam generaliter Reipublicæ Chriſtianæ, quia ſi ſcirent Fideles, poſſe Confeſſarios ex colorato prætextu aufugere ab ipſis, ob notitiam in Confeſſione acceptam ſuorum peccatorum, facile gravarentur. Licite autem Confeſſarius ſe celabit, ſi juſtam habeat cauſam, ob quam etiam ab aliis Pœnitentibus incognitis æque ſe excuſaret. Nec obſtat quod Pœnitens tunc etiam ſuſpicari poſſet Confeſſarium ſe celare ob audita ſua peccata; nam ſi revera Confeſſarius ob juſtam cauſam ſe excuſaret, revera tunc ſua ſuſpicio eſſet temeraria, quam Confeſſarius vitare non tenetur. Hinc concludo, quod erga hujuſmodi Pœnitentem ita ſe gerere debet Confeſſarius, ac ſe gereret erga alium de quo nunquam Confeſſionem excepiſſet. Bene tamen approbo id quod dicit idem *Roncag. ibid. q. 5. cum Lugo d. 23. n. 116.* quod ſi Pœnitens indiſpoſitus minitetur Confeſſarium ob negatam abſolutionem, bene poterit Confeſſarius ab illo aufugere, & non redire, quia tunc illæ minæ non ſunt peccatum manifeſtum ad abſolutionem obtinendam, ſed peccatum in Confeſſione commiſſum, quod ſigillo non gaudet. Hæc tamen fuga tantum permittitur Confeſſario, ſi fugiendo non ingereret aliis ſuſpicionem negatæ abſolutionis; quod ſi autem ingereret, poſſet recitare aliquam orationem, non jam intendendo deceptionem Pœnitentis, ſed ſolam liberationem ab illa vexatione, quamvis Pœnitens ſe decipiat credens illam orationem eſſe formam abſolutionis; vide dicta *de Sacram. hoc l. 6. n. 39. v. E converſa.*

660 Dubitatur V. An Confeſſarius ſciens ex Confeſſione Eccleſiam eſſe pollutam, poſſit ibi celebrare? Hic caſus quidem difficulter accidet, nam (ſicut diximus hoc *lib. 6. n. 364.*) ut Eccleſia polluatur, requiritur publica violatio; Tamen aliquando bene accidere poſſet, nempe ſi violatio eſſet quidem publica, ſed Confeſſario incognita, vel ſi alii ignorarent per tale factum Eccleſiam eſſe pollutam. In his autem caſibus *prima* ſententia, quam tenent *Sporer de Pœnit. n. 874. & Bonac. eadem tit. quæſt. 6. p. 4. n. 23. cum Sylveſt. Lazar.* & aliis, dicit, Confeſſarium poſſe & teneri celebrare. Ratio, quia Eccleſia in favorem ſigilli non videtur tunc velle obligare Sacerdotem ad non celebrandum. *Secunda* tamen ſententia, quam tenent *Lugo d. 23. n. 125. & Averſa, ac Tamb. apud Croix lib. 6. p. 2. n. 1076.* cenſet non poſſe celebrare, quia ex una parte urget præceptum non ſacrificandi in Eccleſia polluta, & ex alia minime urget præceptum ſigilli, cum nullum adſit periculum revelationis apud alios, nec damni Pœnitentis. Et hæc ſententia videtur ſatis probabilis cum *Mazzotta pag. 589.* ſi revera nullum ſequatur Pœnitentis gravamen, & nulla fiat revelatio indirecta, puta ſi Confeſſarius juſtum apponat prætextum alibi celebrandi.

Dubitatur VI. An ſi ex Confeſſione ſcias aliquem (cui ſoſitus es tu confiteri) non eſſe Sacerdotem, vel non eſſe Confeſſarium, poſſis & tenearis pergere ad ei confitendum? Negat *Sanch. de Matr. lib. 3. d. num. 5.* & probabile putat *Sporer num. 871.* quia ex una parte non potes ſimulare ſuſceptionem Sacramenti, ex alia non violas ſigillum, omittendo te confiteri; ſic enim nihil revelas de crimine Pœnitentis, cum innumeræ poſſint eſſe cauſæ mutandi Confeſſarium. Communiter tamen, & verius tenent oppoſitum *Lugo d. 23. n. 105. Mazzotta tom. 3. n. 589. & Croix n. 1978. cum Viva, Dic. & Stoz,* ac etiam probabile cenſet *Sporer loc. cit.* Ratio, quia in tali omiſſione, quamvis non adſit revelatio ſigilli, ſemper tamen adeſt quædam odioſa exprobratio Pœnitentis. Neque tunc oportet tibi ſimulare Sacramentum (quod revera eſſet intrinſece malum), ſed potes illi ficto Sacerdoti vel Confeſſario ſimpliciter aliquod peccatum manifeſtare ſine intentione abſolutionis: quod in hoc caſu non eſſet illicitum, cum tua cooperatio ad peccatum illius eſſet tantum materialis.

661 Ceterum, generaliter loquendo, dico, quod aſto Confeſſarius in hac materia tam gravi, & pericoloſa debeat eſſe valde cautus, ne Pœnitentes ex Confeſſione aliquod injuſtum gravamen ſubeant, ut ſub initio animadverſum volumus; tamen non tenetur cavere omnes leves conjecturas, quas facile malitioſi faciunt, ſed tantum ne præbeat ſuſpiciones probabiles de peccatis auditis, ut dicunt *Lugo D. 23. num. 106. cum Scoto, Palat. & Med. ac Croix num. 1647. cum Gob. Tambur. & Gorm. ex D. Thoma Quodlib. 5. art. 13.* ubi ſic ait: *Si amotio ſubditi ab adminiſtratione poſſit inducere ad manifeſtandum peccatum in Confeſſione auditum, vel ad aliquam (nota) probabilem ſuſpicionem habendam, de ipſo nullo modo Prælatus deberet ſubditum removere.*

DUBIUM II.

Quale ſit præceptum, & quæ obligatio Confeſſionis?

662 *Quæ, & quando obliget hoc præceptum? Et quomodo computetur tempus annuæ Confeſſionis?* 663. *An præceptum Divinum Confeſſionis obliget extra articulum mortis?*
664 *Quomodo obliget Juramentum Medicorum non viſitandi infirmos non confeſſos?* (Vide etiam lib. 3. n. 182.)
665 *Qui teneantur ad præceptum Confeſſionis?* 666. *An impuberes? An iſti poſſint abſolvi, ſi dubitetur de uſu rationis?* (Remiſs. ad n. 432.) 667. *An obligetur ad Confeſſionem annualem habens ſola venialia?*
668 *An qui non ſatisfecit præcepto, teneatur ad illud quamprimum?* 669. *Et an per Confeſſionem, quæ ſit anno ſequenti, ſatisfiat præcepto etiam antecedentis?*
670 *An in Paſchate ſit obligatio confitendi proprio Parocho?*
671 *An teneatur quis aliquando confiteri ante finem anni?*
672 *An ſatisfiat præcepto per Confeſſionem invalidam?*
673 *Qui ab hoc præcepto excuſentur?*
674 *Pœna in tranſgredientes hoc præceptum.*

,, RESP. Præceptum confitendi, tum Divinum, tum Ec- 662
,, cleſiaſticum, ſub mortali obligat omnes, ac ſolos ba-
,, ptizatos, qui habent mortale: illud in articulo mortis:
,, hoc vero poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint: &
,, ſimul ut confiteantur proprio Sacerdoti, vel alteri cum
,, ejus venia, ſemel in anno; computando ab una confeſſio-
,, ne ad aliam, ut quidam docent. * (*Ut Sot. & Gran apud*
,, *Viva de Pœnit. Qu. 4. Art. 3. n. 4*) *: Vel ab initio
,, Januarii ad finem Decembris, ut habet communior * (*Et*
,, *tenet Viva loc. cit. ac Pal. & alii apud Croix n. 243.*) *
,, Vel denique a Paſchate ad Paſcha, ut conſuetudo fere ob-
,, tinuit, propter Communionem. *Suar. d. 35. ſ. 2. Vaſq.*
,, *quæſt. 90. art. 2. Card. de Lugo d. 11. ſe. 3. 4. 6. & 7.*
,, *Con. d. 5. dub. 6.* * (*Hinc recte ait Holzm. tom. 1. pag.*
,, *341. num. 33. quod, per ſe loquendo, annus eſſet computan-*
,, *dus a Januario ad Decembrem, tamen, ſpectata univerſali*
,, *conſuetudine, computatur, incipiendo a Paſchate ad Pa-*
,, *ſcha*). *

Quæritur, an præceptum Confeſſionis obliget per ſe aliquando in vita extra periculum mortis? Commune eſt non obligare per ſe ſtatim poſt peccatum; ita *S. Thomas in 4. Diſt. 17. q. 3. art. 1. q. 4.* quem ſequuntur *Suarez, Lugo, Reg. Vill. &c. cum Salm. de Pœnit. c. 7. n. 5.* Dubium eſt, an obliget per ſe ſaltem ſæpius in vita? Negant pariter *D. Thomas l. c. & Scoto, ac Gabr. apud Salm. ibid.* item *Pal. Boſſa, & Dic. apud Croix l. 6. p. 2. n. 1060.* Ratio, quia talis obligatio nullo fundamento certo videtur probari, cum poſſit peccator per contritionem Deo ſe reconciliare. Sed communius affirmant *Salm. n. 9. cum Reg. Vict. Led. & Gran. ac Croix l. c. cum Rodr. Illſ. &c.* Et hoc videtur probabilius, quia (juxta dicta *n. 297.* in ſimili præcepto, nempe Communionis), cum præceptum hoc ſit Divinum, Chriſtus reliquit illud determinandum ab Eccleſia, quæ *in c. Omnis de Pœnit. &c.* determinavit obligare ſaltem ſemel in anno. Præter hoc autem (ut diximus *n. 437. Dub. 1.*), tale præceptum per accidens obligat peccatorem etiam infra annum ad Confeſſionem, ſi non conteritur, ratione charitatis erga ſeipſum, ne diu maneat in mortali. 663

Hic obiter agendum de quæſtione illa, de qua jam egimus 664 *Tom. I. l. 3. n. 182.* Sed hic plenius eſt diſceptanda: Quomodo Medici teneantur infirmos de Confeſſione monere? Sciendum eſt quod Concilium Lateranenſe ſub Innoc. III. in *c. Cum infirmitas 13. de Pœn. & rem.* præcepit diſtricte (nempe ſub gravi, ut omnes interpretantur apud *Salm. tract. 17. de Juram. c. 2. n. 90.*) omnibus Medicis, ne infirmos in ſuam curam recipiant, niſi prius infirmi confiteantur. Deinde S. Pius V. in *Motu proprio*, quod incipit. *Supra gregem*, edito an. 1566. innovando præfatam Sanctionem præcepit: *Ne Medicus incipiat curare infirmum, etſi eum moneat de Confeſſione facienda; Neque ultra tres dies eum inviſat, niſi ſcripta Confeſſarii reſciat eum eſſe confeſſum. Et ut Medici, antequam Doctoratus gradum aſſumant, jurent ſe hoc præceptum obſervaturos; & Ordinarii illos non admittant in ſuis Diœceſibus, niſi conſtiterit de hoc juramento.*

His poſitis, quæritur de qua infirmitate hæc Decreta intelligantur? Tres ſunt ſententiæ. *Prima* quam tenent *Laym. l. 5. tr. 6. c. 5. n. 5.* item *Roſel. Graff. Vega, & Rodriq. apud Salm. d. c. 2. n. 9* (& hanc *Ciera Diſſ. 21.* cui adhæret, vocat communiorem, ſed immerito) dicit intelligi de ſolo morbo periculoſo, vel ſaltem de quo dubitatur an ſit periculo-

culoſum; Et item ſentit *Nav. Man. cap.* 25. *n.* 61. dicens: *Monitioni non eſt locus, quando manifeſtum eſt, morbum non eſſe periculoſum*. Et in hoc ſenſu ajunt AA. citati prædicta Decreta uſu recepta fuiſſe. *Secunda* autem ſententia, quam tenent *S. Antonin.* 3. *p. tit.* 7. *c.* 2. §. 4. *Sylv. v. Medicus* §. *Tertium*; dicit intelligi de quocunque morbo, etiam non mortali. Ratio quia in morbo periculoſo etiam de jure naturali præfata monitio facienda eſſet; unde cum in *dict. c. Cum infirmitas*, novum præceptum ſtatuatur, utique textus non eſt de ſola infirmitate mortali intelligendus. *Tertia* vero ſententia communior, quam tenent *Suar. in* 3. *p. d.* 35. *Sect.* 3. *n.* 4. *Sanch. Dec. l.* 3. *c.* 16. *n.* 7. *Bon. to.* 2. *d.* 4. *q.* 1. *p.* 16. *n.* 10. *&* 13. *Pal. tr.* 24. *D.* 2. *p.* 7. §. 4. *n.* 2. *Concina to.* 4. *p.* 86. *q.* 3. *Viva q.* 4. *art.* 2. *n.* 4. *Diana p.* 3. *tr.* 4. *R.* 95. *cum Ang. Arm. Tab. Nav. Homob. &c.* ac *Salm. d. n.* 90. *cum Cajet. Led. Trull. & Candido*, & huic conſentit Bened. XIV. *Notif.* 22. *n.* 19. dicit 1. hoc præceptum non quidem intelligi de ſolis morbis periculoſis, nam revera Conſtitutio Innocentii edita fuit (ut exprimitur in *dicto c.* 13.) ob motivum ne Infirmi, cum monerentur in morbo mortali, facilius mortis periculum incurrant; Unde præceptum ſeu juramentum intelligendum eſt de facienda monitione etiam in morbo non periculoſo, ut Infirmi cum moneantur non incurrant mortis periculum. Dicit 2. nec etiam intelligi de quocunque morbo levi (quod ridiculum eſſet ait *Suarez*), ſed morbo gravi, etſi non periculoſo. Ratio quia tam Innocentius, quam S. Pius loquuntur de Infirmis *lecto jacentibus*, & ideo intelligunt loqui de illa infirmitate quæ non ex majori commoditate, vel ſi æger podagra, aut alio conſimili affectu laboret, ſed ex neceſſitate lectum petit, ita ut ſit per ſe gravis, vel prudenter judicatur periculoſa, ut gravis fiat. Neque revera diſcrepant ab hac ſententia *D. Antoninus & Syl. loc. ſupra citatis*, ratio enim ab eis adducta nihil aliud probat, quam quod facienda eſt monitio, etiamſi infirmitas non ſit mortalis; unde ipſi non dicunt in omni morbo levi monendum eſſe infirmum, ſed tantum aſſerunt monendum in morbo etiam non mortali, quem nos gravem appellamus.

Notant autem DD. I. ſufficere ut Medicus moneat infirmum per alios; ita *Mazzot. to.* 3. *pag.* 287. ac *Suarez, Viva, & Diana ll. cc. cum Graff. Vega, Homob. &c.* II. Sufficere teſtimonium aliorum (abſque Confeſſarii ſcripto), quod infirmus ſit confeſſus; modo ſint fide digni; *Suarez, Sanchez, Mazzot. & Diana cum Fill. Nav. Barboſa, &c.* III. Quod Medicus non tenetur ad hujuſmodi monitionem, ſi moraliter ſit certus infirmum eſſe in bono ſtatu; ita *Sanch. n.* 1. *cum S. Antonin. Ang. Roſel. Arm. Nav. & Tab.* ac *Salm. n.* 92. *cum Sylv. Fag. Leand. & Trull.* IV. Quod ſi infirmus nolit obſtinate confiteri, & eſſet in periculo mortis, ſi a Medico deſereretur, tunc non tenetur Medicus eum deſerere, quia præfata Decreta non adverſantur charitati, quæ favet etiam obſtinatis quoad fieri poteſt; ita *Nav. Bon. Suar. Diana, Concina, & Sanch. n.* 8. *cum Cajet. Graffio, & Vega*; Hancque opinionem dicit *Bened. XIV. d. Notif.* 22. *n.* 17. eſſe communem Theologorum, & Canoniſtarum cum *Lugo, Pal. Piring. &c.*

Circa autem obligationem monendi Infirmum de Confeſſione, ſtando quidem rigori præfatarum Conſtitutionum Innocentii & S. Pii, omnino videtur vera tertia ſententia docens monitionem eſſe faciendam, non ſolum quando morbus eſt mortalis, ſed etiam cum adeſt periculum, ut deinde mortalis evadat; Pontifices enim ſtne aliud novum præceptum Medicis imponunt, præter illud ad quod ipſi de jure Divino tenentur. Et utinam Conſtitutiones prædictæ obſervarentur, quot Infirmi damnationem vitarent, qui ob Medicorum oſcitantiam, Confeſſionem procraſtinando, aut inconfeſſi, aut male confeſſi decedunt. Sed cum Decreta Pontificum non obligent, niſi ſecundum ſunt uſu recepta, ut docent *Cajet. in Sum. verb. Medici peccata, Sanchez l. c. n.* 14. *Palaus* §. 4. *n.* 6. *Corella tr.* 16. *c.* 3. *n.* 22. *Diana l. c. cum Victor. & Sturtia*, ac *Salm. d. c.* 2. *n.* 92. *cum Prado, Trull. Leand. & Candido*. Hinc dicunt *Salm. cum Cajet. Sanch.* & aliis citatis, præfata Decreta & juramentum in Hiſpania non obligare, quia ibi non ſunt uſu recepta, vel ſunt abrogata. Idemque teſtatur *Mazzot. tom.* 3. *p.* 287. & 550. loquens de noſtro Regno, dum ait juramentum S. Pii Neapoli ex uſu receptum (ut etiam mihi conſtat) tantum in morbis periculoſis obſervari.

665 „ 1. Tenentur hoc præcepto. 1. Hæretici, & Apoſtatæ,
„ pueri doli capaces, ſaltem poſt ſeptennium. Vide *Dian.*
„ *p.* 4. *t.* 3. *R.* 52. *Lugo l. c. ſ.* 7. *n.* 144. *&* 149. 2. In-
„ grediens periculoſam navigationem, vel conflictum. 3.
„ Mulier tenera primum paritura, vel quæ ſolet habere par-
„ tus difficiles. 4. Reus morti adjudicatus. 5. Qui ſigna ha-
„ bent mortis naturalis * (*Ita communiter Salm. de Pœn. c.*
„ 7. *n.* 6. *Viva eod. tit. q.* 4. *art.* 2. *n.* 3. *& Croix l.* 6. *p.*
„ 2. *n.* 2019. *cum S. Thoma, Suar. Pal. Con. &c. Et hoc ex*
„ *præcepto Divino. Addunt Lugo D.* 15. *n.* 37. *& Salm. n.*
„ 8. *cum Nav. Lay. Azor. Sylveſt. &c. communiter, peccato-*
„ *rem teneri per ſe confiteri, ſi probabiliter credat non amplius*
„ *habiturum copiam Confeſſarii per totam vitam. Dicit autem*
„ *Lugo n.* 41. *cum communi (contra Medina, & Nunum) non*
„ *eſſe obligationem confitendi propter ſolum periculum oblivio-*
„ *nis peccati.*) *

666 „ 2. Improbabile eſt, quod docet *Sa, verb. Confeſſio*,
„ Eccleſiam non obligare ante pubertatem; cum anni di-
„ ſcretionis citius attingantur, & conſtet mortaliter pecca-
„ ri poſſe ſub annum nonum, vel decimum, imo ante. Un-
„ de ſi talis puer, craſſo ſaltem modo, videatur cognoſcere,
„ Deum per hoc, vel illud offendi, oſtendatque dolorem, &
„ propoſitum, ac præcipua Fidei myſteria cognoſcat, debet
„ abſolvi: ſecus tamen, ſi non notatur ſufficiens uſu ratio-
„ nis; ſi vero dubium ſit; poteſt (imo in articulo mortis
„ debet) abſolvi ſub conditione. V. *Laym. lib.* 5. *t.* 6. *c.* 5.
„ *Dian. p.* 4. *t.* 4. *R.* 53. & *Card. de Lugo l. c. & d.* 17.
„ *n.* 22. ubi docet etiam extra articulum mortis, & obliga-
„ tionem præcepti, talem eſſe ſub conditione abſolvendum,
„ ne gratia Sacramentali privetur * (*Vide dicta de hoc puncto*
„ *n.* 432.

„ 3. Non obligatur, qui tantum habet venialia, etſi 667
„ conſuetudo habeat, & cogi etiam quiſque poſſit, ut in
„ Paſchate ſaltem ſe ſiſtat Paſtori, ut cum reliquis eum ad
„ Communionem admittat, ad quod Paſtor tenetur, ſi alter
„ dicat, ſe mortalis culpæ non eſſe conſcium; *Suar. d.* 36.
„ *lib.* 2. &c. communiter. * (*An autem Religioſi & Moniales*
„ *les teneantur ſingulis menſibus ad Confeſſionem, & Commu-*
„ *nionem accedere? Vide dicta n.* 313. *v. Dicunt.*) *

Quæritur, an ad ſatisfaciendum Præcepto annuæ Confeſſionis, qui non habet mortalia, teneatur confiteri venialia? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *S. Bon. Sylv.* (*ap. Bon. d.* 5. *q.* 3. *p.* 4. *n.* 8.) *cum D. Thoma in* 4. *d.* 17. *q.* 3. *art.* 1. *q.* 3. *ad* 3. ubi ait: *Ex vi Sacramenti non tenetur aliquis venialia confiteri, ſed ex inſtitutione Eccleſiæ, quando non habet alia quæ confiteatur*. Et probabilem putat *Continuat. Tournely to.* 3. *pag.* 658. *q.* 4. *cum Habert*. Ratio, quia Concilium Later. IV. ſub Innoc. III. *in c. Omnis de Pœn.* indiſtincte obligat Fideles ad confitendum ſaltem ſemel in anno, ac proinde etiam eos qui ſola habent venialia. *Secunda* tamen ſententia communis & verior negat, eamque tenent cum *Buſemb. & Suar. ut ſupra, S. Antonin. p.* 3. *tit.* 14. *c.* 19. §. 14. *Lugo d.* 15. *n.* 132. *Holzm. to.* 1. *p.* 341. *n.* 28. *Bon. l. c. cum Azor. & Salm. c.* 7. *n.* 30. *cum Cano, Vaſq. Cajet. Laym. Conink, Reg. Fag. Dic. Med. &c.* Ratio, quia Eccleſia, præcipiendo Confeſſionem annuam, tantum iſtam Confeſſionem præcipit, quæ eſt debita ex Chriſti inſtitutione; Chriſtus autem nullam aliam præcipit Confeſſionem, niſi mortalium, ut explicat Tridentinum *Seſſ.* 14. *c.* 5. ubi ait: *Venialia taceri citra culpam poſſe*. Id confirmatur ex verbis ipſius textus in *dicto c. Omnis*; ubi dicitur: *Omnis fidelis omnia ſua peccata confiteatur ſaltem ſemel in anno*. Nota verbum *Omnia*; ergo (ut bene advertunt hic *Lugo, Bon. Salm.* &c.) præceptum Lateranenſe eſt de confitendis ſolis mortalibus, nam certum eſt apud omnes non eſſe obligationem confitendi omnia venialia.

„ 4. Probabile eſt, eum, qui uno anno, ſive cum, ſive 668
„ ſine culpa ſua, non ſatisfecit præcepto, teneri adhuc,
„ quam primum poteſt, anno ſequente; quia terminus non
„ apponitur ad finiendam, ſed ad non differendam obligatio-
„ nem. Ac proinde talem toties peccare mortaliter, quoties
„ oblatam occaſionem neglexit, ut docent *Bon. d.* 5. *q.* 5.
„ *ſ.* 2. *Suar. Vaſq. Card. de Lugo l. c. n.* 177. contra *Sylv.*
„ *Valent. Laym. Dian.* &c. qui dicunt perſeverare in uno eo-
„ demque peccato. * (*Vide d. n.* 297. *de annuæ Communionis*
„ *præcepto, quod pari paſſu procedit cum præcepto annuæ Con-*
„ *feſſionis; ibi ſententiæ affirmativæ adhæſimus, etſi diximus*
„ *ſententiam negativam cum S. Antonino, Toleto, Sa, &c.*
„ *quæ hanc obligationem non agnoſcit, non eſſe contemnen-*
„ *dam.*) *

Utrum vero per Confeſſionem factam in ſequenti anno, 669
poſita obligatione juxta ſententiam mox ſupra dictam, ſatisfiat Præcepto utriuſque anni? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Lugo d.* 15. *n.* 180. *& Decaſt. Bonaſp. & Anton. a Spir. S. apud Salm. c.* 7. *n.* 45. Ratio, quia præceptum de Confeſſione, eſt de illa facienda ſemel in anno; ergo qui eam fecit, hoc eodem anno non tenetur ad aliam. Alioquin, qui per tres annos non fuiſſet confeſſus, quater deberet confiteri. *Secunda* ſententia negat, & eam tenent *Suar. tom.* 4. *in* 3. *p. d.* 36. *Sect.* 4. *n.* 5. *Laym. c.* 5. *n.* 10. *Bonac. p.* 4. *n.* 31. *cum Con. Fill. & Nuno*; Quia ſicut qui ſingulis annis tenetur ſolvere denarium, ſi anno præterito non ſolvit, non ſatisfacit ſolvendo hoc anno unum denarium, ita non poteſt quis una Confeſſione præcepto duorum annorum. *Tertia* tamen ſententia verior, quam tenent *Palaus p.* 20. §. 2. *nu.* 15. *Viva q.* 4. *a.* 3. *n.* 5. *& Salm. c.* 7. *n.* 45. *cum Prep. Hurt. & Leand.* ſic diſtinguit; Si Pœnitens in illa Confeſſione manifeſtet peccata mortalia tam antecedentis, quam præſentis anni, tunc bene ſatisfacit utriuſque anni obligationi; Ratio, quia per illam unam Confeſſionem jam implet finem præcepti, nempe ut ipſe cum Deo reconcilietur: Idque eſt contra ſecundam ſententiam. Nec obſtat paritas denarii allata, nam ſolutio unius denarii non poteſt quidem ſolutioni duorum denariorum debitorum æquivalere, ſed una Confeſſio bene poteſt æquivalere pluribus Confeſſionibus, cum una Confeſſio deleat omnia peccata, quæ per plures fuerant delenda. Si vero Pœnitens in præſenti anno non peccavit mortaliter ante Confeſſionem, & poſtea incidit in mortale, tunc una Confeſſio non ſatisfacit præcepto utriuſque anni, ſed tenetur iterum confiteri. Ratio, quia per illam Confeſſionem tantum ſatisfecit præcepto anni præteriti, non autem præſentis, cum reſpectu præcepti præſentis anni non ſatisfaciat, qui non confitetur mortalia iſtius anni; communiter enim docent DD. & merito, prout *Laym. loc. c. Pal.* §. 4. *n.* 1. *& Salm. n.* 41. *cum Suar. Vaſqu. Bon. Becc. Dic. Reg. Diana, Hur. Leand. &c.* ac ipſe *Lugo D.* 15. *n.* 137.

173. quod ſi quis confiteatur ſola venialia in principio anni, & ante finem committit mortale, tenatur illud intra illum annum confiteri. Unde cum Confeſſio illa mortalium commiſſorum tantum in anno præterito non ſit impletiva præcepti anni præſentis, ſequitur, quod ſi Pœnitens in hoc anno aliquod mortale committat, tenebitur illud ante finem anni confiteri.

670 5. Satiſfaciunt ii, qui confitentur Mendicantibus, etiam in Paſchate, quia hi habent facultatem a Sacerdote propriiſſimo omnium fidelium, & Paſtore Paſtorum. Ita communiter omnes contra *Gloſſatorem*, & *Auctorem Parochianus obedientis*; Contra quos vid. in Reſponſis *Franciſci Fontani*, editis Viennæ Auſtriæ anno 1634. allegatam auctoritatem duorum Conciliorum Gauarenium, Viennenſis, & Tridentini, 20. Pontificum, 50. Doctorum, & præter totius orbis conſenſum, multorum quoque Parochorum teſtantium, eos eſſe optimos Parochianos, qui Regulares adeunt, & ab iis inſtituuntur, ut ſupra *lib. 3. t. 3. c. 1. dub. 3.* Itam *Navar. Azor. Fag. Trull. l. 3. c. 3. d. 2. n. 6. Dian. p. 8. to. t. R. 88.* * (*Vide dicta de hoc puncto n. 564.*) *

671 6. Non obligatur ante finem anni, qui habens mortale timet, ne illud obliviſcatur. *Conin. Henr. Card. de Lugo d. 14. n. 41.* & alii contra *Med.* &c. Si tamen prævideret, ſe non habiturum occaſionem confitendi deinceps toto hoc anno, deberet prævenire etiam in medio anni. *Card. de Lug. diſp. 15. ſ. n. 182.* * (*Vide dicta n. 298.*) *

672 7. Probabilius eſt, non ſatisfieri præcepto Eccleſiæ per confeſſionem invalidam, ut docent *Suarez d. 36. ſ. 7. Filiuc. Laym. C. de Lugo d. 5. ſ. 6. §. 5.* etſi probabile contrarium putet eſſe *Fagund.* Vide *Dian. p. 3. t. 4. R. 129.* * (*Improbabile tamen nunc eſt propter prop. 13. inter damnatas ab Alexandro VII.*) * Item nec per confeſſionem venialium, ut docet *Dian. p. 4. t. 4. R. 206. ex Hurt. & Mercero.* * (*Vide dicta n. 609. in fine.*) *

673 8. Excuſantur ab hoc præcepto, qui phyſice non poſſunt, v. g. quibus deeſt Confeſſarius. 2. Qui moraliter non poſſunt, v. g. qui prudenter timent revelationem ſigilli, vel qui non poſſunt ſine notabili incommodo vitæ, fortunarum, &c. *Coninch. Tambur. c. 4. §. 3.*

674 Nota in fine, quod de jure communi ex c. *Omnis utriuſq. ſexus*, duplex pœna incurritur a tranſgredientibus tale præceptum, ſcil. prohibitio ab ingreſſu Eccleſiæ, & privatio ſepulturæ; ſed incurritur poſt ſententiam Judicis. Et impuberes a prædicta pœna excuſantur. * (*Ita Viva in commun. q. 4. a. 3. n. 9. Vide dicta n. 295. verb. Præceptum.*) *

APPENDIX.

De Confeſſariis ſollicitantibus.

675 EX Bulla Gregorii XV. edita anno 1621. ac deſcripta apud *Salm. de præcept. Decalogi cap. 4. num. 17.* denunciari debent: *Omnes Sacerdotes* (verba Bullæ) *tam ſeculares, quam Regulares, qui perſonas, quæcumque illæ ſint, ad inhoneſta inter ſe, ſive cum aliis quomodolibet in actu Sacramentalis Confeſſionis, ſive ante ſive poſt immediate, ſeu occaſione, vel prætextu Confeſſionis, etiam Confeſſione non ſecuta, ſive extra Confeſſionis occaſionem in Confeſſionario, aut in loco quocumque ubi Confeſſiones audiuntur, ad Confeſſionem audiendam electo, ſimulantes ibidem Confeſſiones audire, ſollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones ſive tractatus habuerint.* Et deinde ſubjungitur; *Mandantes omnibus Confeſſariis, ut ſuos pœnitentes, quos noverint fuiſſe, ut ſupra, ab aliis ſollicitatos, moneant de obligatione denunciandi ſollicitantes, ſeu tractantes, &c. Inquiſitoribus, & locorum Ordinariis.* Et ſi hoc officium prætermiſerint, mandat Pontifex, ut pro modo culpæ puniantur. In Edicto autem Generalis Inquiſitionis imponitur excommunicatio latæ ſententiæ in non denunciantes infra menſem omnes de hæreſi ſuſpectos, inter quos annumerat Confeſſarios ſollicitantes ad turpia. De hac autem excommunicatione vide dicenda n. 693.

Hic refert adnotare Auctores quos obſervavi tractantes de hac materia Sollicitationis, cum adnotatione locorum: Sunt videlicet *Caſtropal. t. 1. tr. 4. de Fide d. 9. Bonac. t. 1. d. 6. de oblig. denunt. p. 3. Eſcob. t. 6. p. 1. l. 47. cap. 29. Salm. de Præc. Dec. c. 4. ex pu. 3. Felix Poteſtas part. 3. ex n. 482. Roncaglia de Pœnit. ex p. 113. Diana p. 4. tr. 5. per totum, Concina de Pœn. ex pag. 736. Mazzotta eod. tit. tr. 3. ex pag. 435. Anacl. ex pag. 621. q. 5.* Ceterum pauci Auctores hanc rem ex profeſſo tractant, forte quia non ubique præfata Bulla Gregorii recepta eſt, prout aſſerit *Anacletus n. 67.* de Germania, *Palaus* de Hiſpania. Sed hic advertendum quod N. SS. P. Benedictus XIV. noviſſima anno 1741. Jun. edidit Bullam, quæ incipit, *Sacramentum*, in qua confirmavit, &, quatenus opus, denuo mandavit omnibus Inquiſitoribus, & locorum univerſi Orbis Chriſtiani Ordinariis, ut inquirant, & procedant contra omnes Sacerdotes ſollicitantes cujuſcumque dignitatis, præeminentiæ, &c.

§. I.

Perpenduntur Clauſulæ in præfata Bulla Gregorii XV. appoſitæ.

676 *De Clauſula I.* In actu ſacramentalis Confeſſionis.
677 *De Clauſula II.* Ante vel poſt immediate.
678 *De Clauſula III.* Occaſione, vel Prætextu Confeſſionis. *Quid importet Tò, Occaſione Confeſſionis? Dub. 1. An denunciandus, qui ſollicitat mulierem rogantem, ut cras eam audiat? Dub. 2. An qui, audita fragilitate mulieris, poſtea domi eam ſollicitat?* 679. *Quid importet Tò,* Prætextu Confeſſionis? *Et quid ſi ex condicto mulier, fingens ſe ægrotam, adducat Confeſſarium ad peccandum?*
680 *De Clauſula IV.* In Confeſſionario, aut in loco quocunque... ſimulantes ibidem Confeſſiones audire. *Quid importet illud ſimulantes? Et quid ſi Confeſſarius ſollicitet in Confeſſionario, ſine tamen ſimulatione Confeſſionis?*

CLauſula I. *In actu Sacramentalis Confeſſionis.* Ad hoc ſufficit, ſi Confeſſio ſit incepta, licet non perfecta: ita *Salm. d. c. 4. n. 44.* & *Roncaglia de Pœnit. Q. 8. c. 1. q. 4.* Nota hic Prop. *VI.* damnatam ab *Alex. VII.* quæ dicebat: *Confeſſarius, qui in Sacramentali Confeſſione tribuit Pœnitenti chartam poſtea legendam, in qua ad venerem incitat, non cenſetur ſollicitaſſe in Confeſſione.* Pariter denunciandus eſt Confeſſarius, ſi in Confeſſione apponat medium indifferens, quod tamen ex circumſtantiis poſtea cognoſcatur appoſitum ad ſollicitandum, ut ſi ſet imponere mulieri, ut expectet eum domi; vel ſi interroget eam, ubi habitet; ita *Ronc. d. l.* cum *Bordon.* 676

Clauſula II. *Immediate ante, vel poſt.* Illud *Immediate ante*, ſentiunt communius *Paſſerin. & Beſſ.* apud *Ronc. q. 6.* (contra aliquos apud *Barboſ.*) ſtricte intelligendum eſſe, ita ut nullum intervallum intercedat. An autem denunciari debeat Confeſſarius, qui ſollicitat immediate poſtquam Pœnitens peregit Confeſſionem? Affirmant *Salm. n. 51.* Sed probabilius, ut puto, negat *Bordon.* apud *Poteſtat. n. 104.* Notandum tamen, quod eo caſu, licet Confeſſarius non ſit denunciandus ex clauſula prædicta, denunciandus tamen ex clauſula tertia ſequenti: *Occaſione Confeſſionis*, ut infra; Si autem Confeſſarius utitur petitione illa, ut medio ad ſollicitandum, utique eſt denunciandus; Secus, ſi utatur tantum ad colloquendum, & ſi poſtea in progreſſu collocutionis mutatus ſollicitat. 677

Illud autem, *Immediate poſt*, communiter a DD. intelligitur, quando poſt Confeſſionem nec Confeſſarius, nec Pœnitens ad alia ſe divertit, ita ut eveniat ſollicitatio, antequam ulla alia actio intervenerit; ita *Salm. Roncaglia, Pot. n. 502.* cum *Hur. Lez. Peyrin.* Dicit autem *Poteſtas n. 104.* non eſſe denunciandum Confeſſarium, qui ſollicitat, poſtquam Pœnitens receſſerit ab ejus conſpectu; Verumtamen denunciandum eſſe recte cenſet Confeſſarium, qui ſtatim poſt Confeſſionem dicit Pœnitenti, *expecta me pauliſper*, & poſt intervallum venit, & ſollicitat, etiamſi, accedendo, prius habeat de alio negotio ſerio tractatum, quia tunc talis tractatus prudenter fictus præſumitur: Secus vero, ſi venit ſequenti die, & ſollicitat: ita *Poteſt. n. 106.* Sed quidam doctus non utique improbabiliter dicit, quod, ſi negotium illud magni ſit momenti, & ad Confeſſarium pertinens, minime eſt ipſe denunciandus. Quare ex circumſtantiis judicandum, an probabiliter intenta fuerit ſollicitatio, & negotium ut medium; an vero negotium principaliter, & ſollicitatio per accidens.

Conſtat autem denunciandum eſſe Confeſſarium, ſi ſtatim poſt Confeſſionem ducat pœnam in cubiculum, & ſollicitet; quia tunc ſtatim ponit ſi non ſollicitationem, ſaltem illius medium; ita *Ronc. d. q. 6.* & *Bo.* cum *Dian.* &c. *n. 507.* Item, ſi, audita Confeſſione feminæ, dum ea ad manum deoſculandam accedit, Confeſſarius illam turpiter tangat; vel dum aſt ante ipſum ut confiteatur, pedibus aut manibus turpiter tangat illam, ſi immediate poſt ipſa confitetur, pariter eſt denunciandus. Si vero alia vice confiteatur, vide dicende in Clauſula IV. *n. 680.*

Clauſula III. *Occaſione, vel Prætextu Confeſſionis.* Dicitur *occaſione Confeſſionis*, quando Confeſſarius, vel Pœnitens invitat ad Confeſſionem veram: *Prætextu* vero, quando ad Confeſſionem fictam; ita *Poteſtas n. 109. Ronc. q. 7. & Concina n. 7.*

Et 1. Ex particula *Occaſione Confeſſionis*, denunciandus eſt Confeſſarius, qui rogatus ad Confeſſionem divertit, & ſollicitat, etſi nondum ſederit, nec mulier fuerit genuflexa; ita communiter *Salm. n. 52. Poteſtas n. 710.* in fine, & *Roncaglia l. c.* & *Palaus p. 7. n. 6.*

Dubitatur 1. An denunciari debeat Confeſſarius qui rogatus a femina, ut cras ejus Confeſſionem excipiat, eam ſollicitet? Affirmant *Concina num. 7.* & *Mazzotta pag. 439.* cum *Poteſt.*, & aliis, quia jam verificatur ſollicitaſſe occaſione Confeſſionis. Negant vero *Palaus p. 7. n. 4.* & *Quarti*, ac *Leand. apud Mazzotta*, quia talis ſollicitatio non eſt proxima Confeſſioni faciendæ, ſed potius conventioni de Confeſſione facienda. Sed hoc non officit, quominus ſollicitatio dicatur facta occaſione Confeſſionis. Unde primæ ſententiæ me ſubſcribo.

Dubitatur 2. An denunciari debeat Confeſſarius qui ob fragilitatem mulieris auditam in ejus Confeſſione, poſtea domi eam ſollicitaverit? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Souſa de Conf. ſoll. n. 10.* & alii *apud Dian. p. 4. tr. 5. R. 7.* itam *Salm. n. 51.* cum *Trull. & Lean.* & idem ſentit Auctor *lib.* (*Iſtruz. per li Nov. Conf.*) *par. 2. c. 14. n. 293.* Ratio, quia ic non utitur tunc occaſione Confeſſionis, ſed notitia ex illa habita; ideoque tunc dicitur Confeſſarius peccare non ex occaſione, ſed ex cognitione Confeſſionis, cum ſollicitatio ſit remota e loco & ſtatu Confeſſionis. *Secunda* tamen ſententia probabilior affirmat, eamque tenent *Mazzotta pag. 439. Poteſtas n. 504. in fine, & n. 587. Conc. num. 7. Peyrin.*

cum

Digitized by Google

cum Graff. apud Dian. loc. cit. & Ronc. p. 7. cum Lez. Boſſ. & Bord. Ratio, quia, cum ſollicitatio impulſum habeat e Confeſſione, ſatis verificatur, quod occaſione Confeſſionis fiat ſollicitatio. Satis etiam præſumitur Confeſſarius uſus fuiſſe notitia Confeſſionis ad ſollicitandum, ſi poſt audita peccata turpia Pœnitentis, ſuamque propenſionem ad venerem oſtenſam, interroget de domo ubi habitet, an maneat ſola, & ſimilia; vel (ut ait *Concina*) ſi ante Confeſſionem Confeſſarius & Pœnitens mutuo fuiſſent ignoti, & occaſione cognitæ levitatis ipſe domum mulieris adeat, & ſollicitet. Item recte ait dicendum *Ronc. cum AA. a ſe cit.* ſi Confeſſarius ſollicitat per epiſtolam; Vel ſi Confeſſarius obtineat, vel petat a muliere conſenſum copulæ, promittendo ejus Confeſſionem audire.

679 2. *Prætextu* autem *Confeſſionis* denunciandus eſt Confeſſarius, qui ex pravo fine ficte invitat mulierem ad Confeſſionem, & deinde ſollicitat; *Concina n. 8. Mazzot. d. pag.* 439. *& Ronc. d. q. 7. cum Bord.* Si vero Confeſſarius vadit ad ſollicitandam feminam, petendo licentiam a ſuo Superiore ſub prætextu Confeſſionis, merito dicunt *Salm. numer.* 55. *& Roncaglia l. c. in fin. cum Bord.* ac *Tancredi apud Poteſtat. num.* 513. non eſſe denunciandum, quia tunc prætextus Confeſſionis non eſt reſpectu Pœnitentis, ſed reſpectu Superioris. An autem denunciari debeat Confeſſarius qui convenit cum muliere, ut ad eludendos domeſticos ſe fingat ægrotam; & ipſum accerſat domum ad patrandum peccatum? Affirmant *Concina, & Mazzot. ll. cit.* item *Fagund. apud Poteſtat. n.* 513. *ac Sanchez apud Dian. p. 4. tr. 5. R.* 37. quia prætextus Confeſſionis tunc videtur ſatis manifeſtus. Sed probabilius negant *Ronc. d. q. 7. in fine, cum Bord. Diana l. c. & Eſcob. n. 662. cum Trull. cum Ferita, ac Leand.* Ratio, quia tunc non verificatur quod Confeſſarius ſollicitet prætextu Confeſſionis, ſed tantum quod prætextu Confeſſionis peccatum exequitur; ita ut prætextus Confeſſionis tunc non jam ordinetur ad ſollicitationem, ſed ad familiares decipiendos. Et tanto minus (contra *Concinam*) puto eſſe denunciandum Confeſſarium, ſi mulier, nulla conventione præmiſſa, prætextu Confeſſionis ipſum advocet & ſollicitet, quamvis deinde rem habeant; quia ex Bulla tunc Confeſſarius denunciari debet, quando ipſe ſollicitet prætextu Confeſſionis, at in hoc caſu non Confeſſarius, ſed Pœnitens prætextu Confeſſionis Confeſſarium ſollicitat. Secus vero cenſeo dicendum, ſi Confeſſarius extra Confeſſionem ſollicitaret, & femina renueret timens diffamationem; & ideo Confeſſarius ei ſuaderet, ut fingens ſe ægrotam eum accerſeret ad peccandum; quia tunc vere diceretur Confeſſarius prætextu Confeſſionis ſollicitare feminam ad præſtandum conſenſum. Idem puto dicendum, ſi Confeſſarius advocetur a Matre puellæ, ut filiæ Confeſſionem excipiat, & ipſe ad cubiculum accedat cum pravo fine ad alloquendam puellam de Confeſſione, nempe eam interrogando an velit confiteri, vel dicendo, ſe advocatum fuiſſe ad audiendam ejus Confeſſionem, & deinde ſollicitet; quia tunc etiam ſollicitaret prætextu Confeſſionis. Idem dicendum puto cum *Eſcob. n. 662. & Diana dict. R. 37.* quando Confeſſarius in loco ad Confeſſiones deputato, & ſub Confeſſionis figura ſive ſpecie ſimulat, ad illudendos ſpectantes, Confeſſionem audire, & ſollicitet; tunc enim denunciandus eſt, non jam quia ſollicitet prætextu Confeſſionis, ſed quia ſollicitat ſimulando Confeſſionem in loco ad ipſam deputatam, ut mox dicemus *n. ſequenti.*

680 Clauſula IV. *Extra Confeſſionis occaſionem in Confeſſionario, aut in loco quocumque ubi Confeſſiones audiuntur, ſeu ad Confeſſionem audiendam electo, ſimulantes ibidem Confeſſiones audire, ſollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones ſive tractatus habuerint.* Τὸ *ſimulantes ibidem Confeſſiones audire*, quidem intelligitur, ſi Sacerdos ita ſe gerat, ut adſtantes credant actu ipſum audire Confeſſionem. Dicunt autem *Roncaglia q. 8. & Eſcob. n.* 675. cum aliis, quod ad ſimulandam Confeſſionem non ſufficit ſi femina flexis genibus coram Confeſſario adſiſtat, ſed inſuper requiritur, ut Confeſſarius voce, nutu, ſive aliqua actione, puta applicando aures, ſimulet Confeſſionem audire; quia (ut ajunt) ſimulatio non ſolum debet eſſe ex parte Pœnitentium, ſed etiam ex parte Confeſſariorum, cum in Bulla de his dicatur, *Simulantes ibidem Confeſſiones audire.* Sed melius ſentiunt *Palaus p. 8. n. 4. Diana R. 18. & Fagund. ac Trull. apud Eſcob. n.* 673. quod cum Confeſſarius adeſt in loco deputato ad audiendas Confeſſiones, & femina genuflexa ibi adſtat, eamque Confeſſarius ſollicitat, jam denunciandus eſt; quia ipſe manendo ibi audiens Pœnitentem, jam ſatis ingerit ſpectantibus credulitatem quod illa confiteatur, ideoque ipſo facto jam ſimulat Confeſſionem audire. Secus tamen dicendum puto, ſi in aliquo loco, quamvis electo ad Confeſſionem, extra tamen Confeſſionarium, Sacerdos ſollicitaret feminam ſtantem, vel ſedentem, aut cubantem; juxta mox dicenda.

Dixi, *extra Confeſſionarium*, nam dubium hic fit, an denunciari debeat Confeſſarius qui ſollicitet, vel tractet turpia in Confeſſionario, quin tamen Confeſſionem ſimulet? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Palaus part. 8. num. 4. Eſcob. n. 669. Roncaglia q. 8. cum Lez. & Salm. n. 58. cum Freita, Fag. & Leand.* item *Sanchez, Souſa, Hurt. Boſſ. & Donat. apud Poteſtat. n.*522. Ratio, quia in Bulla Gregorii, ut ſupra, dicitur denunciandus eſſe Confeſſarius, qui *extra Confeſſionis occaſionem in Confeſſionario, aut in loco quocunque ubi Confeſſiones audiuntur, ſeu ad Confeſſionem audiendam electo, ſimulantes ibidem Confeſſiones audire, ſollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones habuerint.* Ergo inferunt quod ſive ſollicitatio fiat in Confeſſionario, ſive in alio loco ad Confeſſiones electo, requiritur ad obligationem denunciandi Confeſſionis ſimulatio. Sed probabilius affirmant eſſe denunciandum *Mazzotta pag.* 439. *Concina n. 11. Diana p. 1. c. 4. R. 18. & p. 5. tr. 5. R. 38. & p. 8. tr. 9. R. 45. ac Poteſtat nu. 522. cum Bordon. Trull. &c.* Cum his dicimus, quod ſi Confeſſarius ſollicitet in aliis duobus locis ut ſupra in Bulla deſcriptis, requiritur ſimulatio Confeſſionis ad eum denunciandum, non vero, ſi ſollicitat in Confeſſionario. Et hoc probatur ex Decreto Pauli V. (relato apud *Poteſt. l. c.*) ubi ſic dictum fuit: *Die 16. Julii 1614. in Generali Congregatione S. Rom. & univerſalis Inquiſitionis coram SS. Paulo Papa V. facta relatione quod multi Confeſſarii tractant cum mulieribus in Confeſſionali extra occaſionem Confeſſionis de rebus inhoneſtis; Sanctiſſimus decrevit, ut contra hujuſmodi Confeſſarios procedatur in S. Officio.* Cum igitur nulla ibi mentio fiat de ſimulatione Confeſſionis, ad denunciandum Confeſſarium ſufficit, quod ipſe in Confeſſionali de rebus turpibus tractet, quin ſimulet Confeſſionem audire. Nec valet dicere, ut ajunt Adverſarii, Decretum hoc fuiſſe abrogatum, ſive reſtrictum per Bullam Gregorii; Nam reſpondetur regulam generalem eſſe, quod leges anteriores nunquam intelligantur abrogatæ per poſteriores, niſi quando hæ prioribus omnino ſint contrariæ; alioquin, ſemper ac aliquo modo poteſt contrarietas excuſari, correctio legum, quoad fieri poteſt, vitari debet, prout communiter tradunt *Sanch. de Matr. l. 1. d. 27. n. 6. Pal. de Leg. tr. 3. d. 5. p. 2. §. 1. n. 9. Salm. eod. tit. c. 4. n. 13.* & alii DD. paſſim ex *c. Cum dilectus, de Conſuet.* & ex *l. 1. C. de Ineff. Donat.* ubi dicitur: *Leges legibus concordare promtum eſt.* Decretum autem Pauli V. bene conſiſtit cum Bulla Gregorii; in illo enim ſermo tantum fit de Confeſſario tractante inhoneſta in Confeſſionali; in Bulla vero Gregorii additur de tractante turpia, præter Confeſſionale, *in loco quocunque ubi Confeſſiones audiuntur, ſeu ad Confeſſionem audiendam electo*, & huic ſubditur clauſula: *Simulantes ibidem Confeſſiones audire.* Unde, cum Clauſula hæc bene referri poſſit tantum ad duo poſteriora loca, & non ad Confeſſionale, non eſt cur dicamus Decreto Pauli V. per Bullam Gregorii fuiſſe derogatum. Accedit Edictum S. Inquiſitionis Rom. (relatum a *Poteſtat. tom. 2. n.* 325.) ubi dicitur: *Debbano denunciare ciaſcuno di coloro de' quali ſappiano, o abbiano notizia che contra i Decreti, e Coſtituzioni Apoſtoliche abbiano abuſato il Sacramento della Penitenza, ſervendoſi della Confeſſione, o Confeſſionario* (note) *a fini diſoneſti, ſollecitando in eſſi i Penitenti* ad turpia, *od avendo con eſſi diſcorſi di coſe illecite, e non convenienti al fine per cui è ſtato iſtituito.* Quapropter talis Confeſſarius ſaltem denunciandus eſt ex hoc Edicto, quia abutitur Confeſſionario ad ſollicitandum.

§. II.

Quinam ſollicitantes debeant denunciari?

681 *Qu. I. An denunciandus Confeſſarius conſentiens mulieri ſollicitanti?*
682 *Qu. II. An Confeſſarius, qui ſollicitatus ad copulam, divertit ad tactus?*
683 *Qu. III. An Confeſſarius ſollicitans ad actus venialiter tantum inhoneſtos?*
684 *Qu. IV. An ſollicitans ad peccata non turpia?*
685 *Qu. V. An denunciandi Epiſcopi ſollicitantes?*
686 *Qu. VI. An denunciandus Confeſſarius ſollicitans, ſi fuerit emendatus?*
687 *Qu. VII. An qui de ſollicitatione jam convictus eſt, & punitus?*
Qu. VIII. An qui conſentit mulieri ſollicitanti, ne ab ea accuſetur?
Qu. IX. An ſimulans Confeſſionem ex condicto ad tractanda inhoneſta?
688 *Qu. X. An denunciandus* Laicus, *vel Clericus ſollicitans in Confeſſione, ſimulando ſe Confeſſarium? Et quid ſi ſit Sacerdos, ſed careat juriſdictione?*
689 *Qu. XI. An denunciari debeat pœnitens ſollicitans Confeſſarium?*
690 *Qu. XII. An denunciandus Interpres ſollicitans pœnitentem?*
691 *Qu. XIII. An Confeſſarius ſollicitans mulierem, ut inducat aliam ad ſecum peccandum? Vel ut ipſa peccet cum alio?*
692 *Qu. XIV. An Confeſſarius ſollicitans poſtquam deceſſerit?*

Quæritur I. An ſit denunciandus Confeſſarius conſentiens mulieri ſollicitanti in Confeſſione? Affirmant *Salm. cap. 4. num.* 42. & ajunt contrariam ſententiam non eſſe probabilem poſt Bullam allatam *Gregorii XV.* ubi expreſſe ſunt denunciandi non ſolum Confeſſarii ſollicitantes, ſed etiam inhoneſtos tractatus habentes; & idem ſentiunt *Mazzotta p.* 441. *Concina num. 16. Poteſtat num.* 579. item *Salm. num. 54. cum Dia. Leand. Souſa*, &c. Negat vero *Bonac. diſp. 6. p. 3. num. 16. Palaus p. 5. n. 4. Eſcob. num.*653. cum *Acuna, Hurt. Souſa, & Santarell.* item *Prado, Bordon. Homob. & Trull. apud Salm. loc. cit.* Ac *Roncaglia quæſt.* 5. ad hanc ſententiam inclinare videtur, dicens cum *Bordon. Santarell.* &c. quod rationi a *Salm.* allatæ reſpondere poſſit, verba Bullæ intelligenda eſſe de tractatibus turpibus, quorum Confeſſarius ſit Auctor; Atque 681

Dian.

Digitized by Google

Dian. p. 1. *tract.* 4. *reſol.* 11. hanc probabilem, ac tutam dicit. At mihi pro dicta ſententia alia ratio occurrit, quæ habetur apud *Bonac.* & quæ potior videtur. Ratio eſt, quia in Bulla eadem Greg. mandatur Confeſſariis, ut moneant de obligatione denunciationis, non jam quoſcunque Pœnitentes qui cum Confeſſariis inhoneſtos tractatus habuerint, ſed illos, *quos noverint fuiſſe ab aliis, ut ſupra, ſollicitatos*; quare infertur, quod Pœnitens licite, ſi velit, poſſit Confeſſarium in dicto caſu denunciare, juxta primam probabilem ſententiam, ſed eidem probabilius ad hoc Pœnitentem non obligari; quia, ut ipſe obligationem ſubeat denunciandi Confeſſarium, requiritur, ut fuerit ab illo ſollicitatus. Etſi igitur Confeſſarius non eximitur a crimine ob inhoneſtum tractatum in Confeſſionario, eximitur tamen pœnitens ab obligatione denunciationis, dum non reperitur ſollicitatus. Et recte cenſetur noluiſſe Pontificem obligare Pœnitentes ad denunciandum Confeſſarios, quos ipſi tentaverint, ob magnam difficultatem quæ deterreret Pœnitentes a denunciando in iſto caſu, quo peccatum ab ipſis cauſam habuerit; tum quia, ſi denunciarent, valde periclitaretur eorum fama: tum quia lex nimis ardua tunc eis redderetur. Quidem Neotericus ſcripſit, præſentem opinionem fuiſſe proſcriptam a Benedicto XIV. per Bullam, *Sacramentum*, allatam *tom.* I. *pag. XXXV.* Sed perperam id aſſeruit, nam Pontifex ibi tantum dicit, Denunciationem eſſe faciendam, etiamſi *inter Confeſſarium & Pœnitentem mutua fuerit*. Longe autem differt ſollicitatio mutua, ab ea quæ fit a Muliere, & cui Confeſſarius conſentit, cum DD. valde diſtinguant primum caſum ab altero, ut obſervari poteſt apud *Fratrem Poteſtat. de Denunciatione num.* 581. ubi dicunt, ſollicitationem mutuam tum evenire, cum Confeſſarius ſollicitatus a Pœnitente ad unam turpitudinis ſpeciem, ad aliam Mulierem ſollicitat (prout *num. ſequ.* dicetur), aut etiam cum Confeſſarius a Pœnitente ſollicitetur prius diſſentit, vel ſermonem divertit, & deinde poſt aliquod intervallum illam ſollicitet; atque in his caſibus mutuæ quidem ſollicitationis Auctores aliqui, ut *Caſtrop. Peyrin. & Acunna*, ſenſerunt, non adeſſe obligationem denunciendi; & hæc eſt opinio, quæ a Pontifice damnata fuit: & quidem juſte, in hujuſmodi enim caſibus jam verificatur, quod pœnitens vere maneat ſollicitata, & vere Confeſſarius ſollicitat; ac in noſtro caſu, cum Confeſſarius ſimpliciter ſollicitationi conſentit, minime verificatur, nec dici poteſt, quod Mulier ſit ſollicitata. Quando autem cooperatio Confeſſarii dicenda ſit ſimplex conſenſio, aut etiam mutua ſollicitatio; id pendet a circumſtantiis ſermonis, & tractatus, qui inter Confeſſarium & Pœnitentem intercedunt.

682 Quæritur II. An ſit denunciandus Confeſſarius, qui, ſollicitatus a pœnitente ad copulam, renuit, & divertit ad ſolos tactus? Affirmant *Salm. num.* 45. cum *Leand. & Dian.* Sed probabiliter negant *Palaus part.* 5. *num.* 4. *Eſcob. num.* 656. *ac Trull. Hurt.* &c. apud *Salm. num.* 39. Ratio, quia fœmina ſollicitans ad copulam virtualiter provocat etiam ad tactus, qui ordinarie ſunt prævii ad copulam; unde verificatur, quod Confeſſarius (ut ſupra) tunc non ſollicitat, ſed ſollicitatus conſentit. Recte vero notat *Palaus*. &c. *d. num.* 36. quod Confeſſarius ſollicitatus ad ſodomiam, ſi ipſe divertat ad fornicationem, vel contra, tunc certe eſt denunciandus, cum ipſe tunc ſollicitet ad actum, ad quem non fuit ſollicitatus, fornicatio enim non continetur ſub ſodomia, nec contra.

683 Quæritur III. An denunciandus ſit Confeſſarius ſollicitans ad actus tantum venialiter inhoneſtos? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Diana R.* 5. *Mazzotta pag.* 438. *Viva in Prop.* 7. *damn. ab* Alexand. VII. & *Trull. Sancius, Fagund. Leand.* & *Thom. Hurt. num.* 635. Ratio, quia actus leviter inhoneſti extra Sacramentum fiunt graves in Sacramento, ob gravem injuriam quæ ei irrogatur; ſicut ſumtio parvi cibi in die jejunii eſſet per ſe leve peccatum contra temperantiam, ſed eſſet grave ſi fieret ante Communionem. *Secunda* vero ſententia probabilior negat, & hanc tenent *Palaus part.* 3. *n.* 3. *& Eſcob. num.* 636. *&* 637. *cum Souſa, Portell.* & *Gaſp. Hurtad.* Ratio, quia ex una parte certum eſt, quod ad denunciandum Confeſſarium ſollicitantem requiritur, prout dicunt *Pal. Portell.* & *Souſa*, quod actus ſollicitationis ſit peccatum grave, ita ut certe poterit ipſe graviter in eo peccaſſe, cum talis denunciandus ſit tanquam ſuſpectus de Fide, ut habetur ex Edicto Inquiſitionis Gener. *apud Poteſtat. tom.* 2. *num.* 226. *pag.* 430. At nemo poteſt cenſeri ſuſpectus de Fide, qui tantum venialiter peccat. Hinc Benedictus XIV. hoc ſollicitationis crimen appellat *nefariam improbitatem*; Et in Bulla Pii IV. dicitur de hujuſmodi Sacerdotibus ſollicitantibus, *qui loco reconciliationis cum Deo, gravioris peccatorum mole pœnitentes onerant, & in manibus Diaboli tradunt*. Ex alia vero actus qui in ſe eſt levis contra caſtitatem, nequit fieri gravis in Sacramento, alias quodlibet peccatum veniale in materia veracitatis, patientiæ, vel humilitatis evaderet grave in Sacramento, quod nemo aſſerit.

Nec obſtat dicere, quod culpa levis redditur gravis ob reverentiam Sacramento debitam; Nam hoc currit, quando aliquid prohibetur ob ſolam reverentiam Sacramenti, prout prohibetur quævis parva comeſtio ante Communionem; Non vero quando res aliqua ab Eccleſia vetatur tanquam in ſe mala, tunc enim, quia tota injuria, quæ Sacramento irrogatur, eſt quatenus Sacramentum miniſtratur aut ſuſcipitur cum actu pravo, ſi actus eſt leviter pravus, levis etiam erit injuria quæ fit Sacramento. Omnes tamen conveniunt cum *Palao, & Eſcob. ll. cc.* quod ſi ex circumſtantiis certe conjiceretur, quod Sacerdos eo ipſo actu animum habuerit ulterius progrediendi, tunc cenſenda eſt ſollicitatio gravis.

684 Quæritur IV. An ſit denunciandus Confeſſarius, qui in Confeſſione ſollicitat pœnitentem, non ad turpia, ſed ad alia peccata? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Pegna, Zecchius, Moura, & Acunna apud Dian. p.* 5. *tract.* 4. *R.* 17. & huic inclinat *Poteſtas num.* 496. *cum Cord.* Ratio, tum quia in Bulla Gregorii XV. dicitur eſſe denunciandus, qui habet cum pœnitente *illicitos & inhoneſtos tractatus*. Tò autem *illicitos*, videtur comprehendere omnes alios actus culpabiles, præter materiam inhoneſtam: Idque videtur magis exprimi in Edicto Inquiſitionis, ubi præcipitur denunciari, qui habent cum pœnitentibus *diſcorſi di coſe illecite, e non convenienti al fine per cui il Sacramento della Penitenza è ſtata iſtituita*; Tum quia in Decreto Alexand. VII. habetur eſſe denunciandos omnes de hæreſi etiam leviter ſuſpectos; Si igitur denunciari debet tanquam ſuſpectus de hæreſi qui ſollicitet ad turpia, cur non etiam qui ſollicitat ad alia crimina? Hæc ſententia videtur ſatis probabilis, unde bene ait *Palaus par. d. num.* 2. quod Inquiſitores probabiliter cognoſcere poſſunt de hujuſmodi ſollicitatione, ſi deferetur, ob facultatem ipſis conceſſam. *Secunda* vero ſententia communiſſime, & probabilior negat, eamque tenent *Palaus loc. cit. Mazzotta pag.* 439. *Holzmann tom.* 1. *pag.* 312. *num.* 672. *Bonac. part.* 3. *num.* 13. *cum Lud. Paramo, & Sanctarell. Roncaglia pag.* 113. *quæſt.* 3. cum *Boſſ.* & *Carena*, *Diana d. R.* 17. cum *Freita, Peyr. Henob. Souſa, & Veneto*, *ac Eſcob. num.* 631. *cum Fag. Leand. Molf. Scortia, &c.* Ratio, quia nullibi habetur expreſſum, hanc ſollicitationem eſſe denunciandam; licet enim in Bulla Gregorii, præter verbum *inhoneſtos*, addatur *illicitos*, tamen patet utrumque eandem materiam ſignificare, dum dicitur, *illicitos, & inhoneſtos tractatus*. Nec aliter accipienda ſunt verba Edicti, quia Edictum ad Bullam ſe refert, ut certo tenendum. Nec obſtat dicere, quod ſollicitans ad alia crimina etiam ſit de hæreſi ſuſpectus; Nam communiſſime DD. (ut vidimus) Bullam Alexandri interpretando, cenſent non eſſe obligationem denunciandi hujuſmodi ſollicitantes, dum Bullæ tam Gregorii, quam aliorum Pontificum, loquendo de ſollicitatione in Confeſſione, præceperunt denunciari tantum ſollicitantes ad turpia; unde videtur ad hanc ſolam materiam veneream impoſita eſſe obligatio denunciandi ſollicitantes, quia ob fragilitatem naturæ frequentius hæc ſollicitatio, & majus in ea periculum conſentiendi contingere poterat. Idque (ut ait *Diana loc. cit.*) confirmatur ex praxi Inquiſitorum.

Præterea, communiter dicunt DD. & merito, non eſſe obligationem denunciandi Sacerdotes ſollicitantes ad turpia in aliis Sacramentis quam Pœnitentiæ, quia revera de hac denunciandi obligatione nullibi habetur præceptum; ita *Bonac. part.* 3. *n.* 7. *Diana R.* 16. *Pal. part.* 6. *num.* 3. cum *Freita, Acunna, & Sancio, ac Eſcob. num.* 634. cum *Lez. Peyr. Sanctarel. &c.* contra *Moura, & Hurt.*

685 Quæritur V. An denunciandi ſint Epiſcopi ſollicitantes in Confeſſione? Negant *Palaus part.* 9. *num.* 2. *& Eſcob. n.* 715. cum *Molina, Acunna, Trull. Freita, Decian. & Sancio*, quia Epiſcopus etiam in crimine hæreſis formalis non ſubjicitur Inquiſitoribus *ex cap. Inquiſitores, de Hæreſi in* 6. & ex Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 5. ubi dicitur: *Cauſæ graviores & criminales, etiam hæreſis, tantum a Romano Pontifice cognoſcantur, & terminentur*. Sed affirmant melius *Bonac. par.* 3. *num.* 8. *Roncaglia pag.* 113. *quæſt.* 2. *R.* 1. *Salm. num.* 30. cum *Hurt.* & *Ant. a Spir. S.* ac *Poteſtas num.* 621. cum *Leand. Fag. &c.* Verum *Bonacina* ſentit denunciandos eſſe Inquiſitoribus; At *Poteſtas, Roncaglia, & Salm. cum aliis* dicunt eſſe denunciandos Pontifici, ſi commode huic fieri poſſit denunciatio, alias autem deferendam eſſe dicunt Inquiſitoribus, qui licet non poſſint punire, nec proceſſum formare contra Epiſcopos, poſſunt tamen de præfato crimine excipere informationem, & deinde illam Pontifici ſignificare, prout colligitur ex *Extravag. Cum Matthæus, de Hæret.* ubi ſic præſcribitur procedendum contra Nuntios, & Officiales Sedis Apoſtolicæ immediate ſubjectos. Et in hoc conveniunt *Palaus & Eſcob. ll. cc. cum Trull. Sancio, & Acunna*, nempe quod bene poſſunt Inquiſitores excipere hujuſmodi informationem. Sub nomine autem *Epiſcoporum* veniunt Epiſcopi etiam Titulares, & etiam non conſecrati, modo ſint confirmati; item Nuntii, Legati, & Abbates juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, ut dicunt *Salm. num.* 31. *cum Barb. & Tamb.*

686 Quæritur VI. An ſi Confeſſarius ſollicitans ſit emendatus, debeat adhuc denunciari? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Palaus p.* 10. *n.* 1. *& Eſcob. n.* 624. *&* 625. cum *Sere, Molf. Acunna, Peyr. Fag. Portel. Zenard. Freita &c.* item *Lud. Lugo, Trull. Leand. Hurt.* & alii *apud Salm. num.* 75. & hanc probabilem putat (ſaltem extrinſece) Auctor (*Inſtruct. &c.*) *p.* 2. *cap.* 14. §. 2. Ratio, quia finis denunciationis eſt emendatio Rei, & ablatio damni, quibus jam obtentis, ceſſante fine legis principali, ceſſet etiam lex naturalis denunciationis, quæ principaliter reſpicit emendationem; nec lex poſitiva ejus ordinem invertere poteſt. Hanc probabilem putat etiam *Viva de* 1. *præc. quæſt.* 8. *art.* 5. *num.* 8. Recte vero DD. excipiunt Hæreticum formalem, maxime dogmatizantem, cujus difficilis eſt emendatio, & quem omnino expedit denunciari, ſaltem ad ſubventionem aliorum quos ipſe forte ſubverterit.

Signa autem emendationis ſunt (ut dicunt DD. citati apud *Salm. num. 76.* & apud *Viva d. l.*): 1. Si mulier ſollicitata, ter aut quater ad Confeſſarium accedendo, in eo pravum animum non amplius adverterit; ita *Eſcob. num. 625. cum Trull. Diana, & Souſa.* 2. Si per triennium Confeſſarius bene vixerit, ut ait *Sanctus.* 3. Si ſit ſacramentaliter confeſſus, & per longum tempus non tentaverit, ut *Eſcob. d. num. 625. cum Fraita, Sancio, March. Alciati, Farinac. Hurt. Ricc. Velm. & Barb.* 4. Si lucratus ſit Jubilæum, ut dicit *Eſcob. cum Genuenſi.* 5. Si factus ſit Religioſus. 6. Si ſit homo inſignis probitatis, & ſemel vel bis ſollicitaverit, ut *Hurtadus.* 7. Si poſt ſollicitationem ſtatim det ſigna doloris. 8. Si fuerit ſenex, ita ut putatur ex magna paſſione ſollicitaſſe, & poſtea vere reſipuiſſe, ut ait *Sylveſt.* Hæc tamen ſigna dicit *Viva d. l.* ſingula non ſufficere, niſi plura ſimul conjuncta faciant conſtare de emendatione. Et hoc valde eſt notandum, nam revera, ſicut conſtet de crimine, debet & conſtare de emendatione. Et quod dicitur de ſollicitatione, etiam dicendum eſt de aliis criminibus de hæreſi ſuſpectis.

Quamvis prædictam primam ſententiam ſatis probabilem exiſtiment Auctores citati, abſolute tamen probabiliorem eſſe judico ſecundam ſententiam, quæ docet Confeſſarium etiam emendatum eſſe denunciandum. Ratio, quia Pontifex magis, quam emendationem Rei, ejus punitionem intendit, ad damnum Eccleſiæ reparandum, & ad reſarciendum ſcandalum. Et ideo ſancivit, ut ſupra, denunciationem fieri, nulla correptione fraterna præmiſſa; quæ utique præmittenda eſſet, ſi emendatio Rei, & non punitio intenta principaliter eſſet. Ita *Suar. Bonac. Azor. & plures cum Salm. cap. 4. num. 77.* qui hanc ſecundam ſententiam certe tenendam eſſe ajunt.

687 Quæritur VII. An ſit obligatio denunciandi Confeſſarium, qui de ſollicitatione jam fuerit ſatis convictus, & punitus? Certum eſt, quod, ſi ipſe delinquat iterum, poſtquam in primo crimine fuerit punitus, iterum denunciari debet. Et idem dicendum, ſi de ſollicitatione non fuerit plene convictus, quia tunc nec fuiſſet ſatis punitus. Dubium ergo eſt, ſi de eadem ſollicitatione jam fuerit ſatis convictus, & punitus. Negant eſſe obligationem denunciandi *Acuna, Stephan. Hurt.* &c. apud *Salm. cap. 4. num. 37.* quia Confeſſarius jam cenſetur emendatus, juxta primam ſententiam nos ſupra allatam. Sed longe probabilius affirmant *Salm. num. 74. cum Bonac. Trull. Dian.* tum quia tunc non conſtat de emendatione; tum quia non eximitur mulier ab obligatione denunciandi, quia aliæ denunciavit, dum unaquæque perſona ſollicitata omnino denunciare tenetur, ſive ſint, ſive non ſint alii denunciantes.

Quæritur VIII. An denunciari debeat Confeſſarius, qui mulieri ſollicitanti conſentit, ob metum ab illa incuſſum, quod eum accuſabit, niſi conſentiat? Negat *Hurtadus*, quia lex Eccleſiaſtica non obligat, cum metus gravis intervenit. Hæc tamen ratio debilis eſt, quia talis metus non cenſetur gravis; Judices enim non facile credunt cuique mulierculæ accuſanti, ut dicunt *Salm. num. 59. cum Eſcob.* Sed melius dici poteſt hic Confeſſarius non eſſe denunciandus, quia tunc revera eſſet ſollicitatus, non ſollicitans, juxta dicta *num. 681.*

Quæritur IX. An ſit denunciandus Confeſſarius, qui ex condicto cum pœnitente ſimulat Confeſſionem, ut tractat inhoneſta? Neque negat *Palaus p. 8. num. 2.* tum quia ſollicitatio tunc eſſet mutua; tum quia tunc pœnitens ipſa deberet ſe denunciare. Recte vero affirmant *Salm. num. 62. cum Dian. & aliis*, quia tunc jam adeſt vera ſollicitatio Confeſſarii, nec pœnitens denunciando tenetur denunciare ſeipſam, ſed tantum verba referre, & actus Confeſſarii. Et hoc hodie expreſſe definitum eſt in Bulla Benedicti XIV. quæ incipit, *Sacramentum.* (vide in fine libri *Decret. I.*) ubi præcipitur fieri denunciatio, etiamſi ſollicitatio mutua fuerit; ibi enim præcipitur denunciandus eſſe Confeſſarius ſollicitans, *etiamſi Sacerdos ſit qui juriſdictione ad abſolutionem valide impertiendam careat, aut ſollicitatio inter Confeſſarium, & pœnitentem mutua fuerit, ſive ſollicitanti pœnitens conſenſerit, ſive conſenſum minime præſtiterit, vel longum tempus poſt ipſam ſollicitationem jam effluxerit.*

688 Quæritur X. An ſit denunciandus Laicus, aut non Sacerdos ſollicitans in Confeſſione, ſimulans ſe Confeſſarium? Reſpondetur affirmative cum *Salmant. num. 27. Roncaglia loc. cit. Reſp. 3.* Ratio, quia licet is non ſit denunciandus ratione ſollicitationis ex Bulla Gregorii XV. denunciari tamen debet ex illa Conſtitutione Gregorii XIII. apud *Salmant. num. 27.* ubi quicunque non Sacerdos audiens ſacramentaliter Confeſſiones præcipitur denunciari. Utrum autem ad denunciandum talem non Sacerdotem ſollicitantem requiratur non ſolum, ut Confeſſionem audierit, ſed etiam ut abſolutionem impenderit? Ex verbis præfatæ Bullæ Gregorii XIII. relatis a *Salmant. loc. cit.* videtur ſufficere quod tantum audierit, cum ibi dicatur, quod Inquiſitores Sancti Officio procedere debent in non Sacerdotem, qui Miſſas celebrant, aut ſacramentaliter Confeſſiones audiunt. Sed *Palaus part. 9. num. 5. Mazzotta pag. 437. Poteſt. pag. 490. & Eſcob. num. 685. cum Acunna, & Sancio* dicunt omnino requiri, ut etiam abſolvant, dum in Edicto S. Inquiſitionis Genu. dicitur denunciandus eſſe ille, qui, cum non ſit Sacerdos, Sacramentum miniſtrat; non cenſetur autem Sacramentum Pœnitentiæ miniſtrare, qui abſolutionem non impertitur. Sed, hoc non obſtante, ex præfato Edicto (quod in extenſum refert *Poteſt. tom. 2. part. 1. num. 217.*) certo hic denunciandus eſt, etiamſi non abſolvat, cum ibi dicantur denunciandi eſſe, tanquam ſuſpecti de hæreſi: *Coloro che non eſſendo ordinati Sacerdoti, ſi uſurpano di celebrar Meſſa, ancorchè non abbiano proferite le parole della Conſacrazione, e abbiano preſunto di miniſtrare il Sacramento della Penitenza a' Fedeli di Criſto, ancorchè* (nota) *non ſi ſia venuto all' atto dell' Aſſoluzione.* Pariter autem certum eſt ex Bulla Benedicti (ut mox ſupra vidimus in Quæſt. præced.) denunciandum eſſe Sacerdotem ſollicitantem in Confeſſione, etiamſi juriſdictione careat.

Quæritur XI. An ſit denunciandus Pœnitens qui in Confeſſione ſollicitat Sacerdotem? Affirmant aliqui pauci apud *Salm. num. 29.* Sed communiter & verius negant *Bonac. p. 3. num. 20. Dian. p. 1. tract. 4. R. 13. Pal. p. 9. num. 6. & Salm. loc. cit. cum Trull. Bord. Souſa, Acunna, Sancio, & Leand.* Ratio, quia leges pœnales non ſunt extendendæ de caſu ad caſum. Neque currit hic eadem ratio pro Pœnitente quam pro Confeſſario ſollicitante, ob plura momenta quæ cuique patent, & præciſe ob ſuſpicionem revelationis ſigilli, ſi Confeſſarius Pœnitentem denunciaret. 689

Quæritur XII. An ſit denunciandus Sacerdos Interpres, qui ſollicitet Pœnitentem? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Fraita, Trimarch. & Eſcob. a Corro apud Eſcob. num. 689.* Ratio, quia Interpres non ſolum gerit partes pœnitentis, ſed etiam Confeſſarii, unde pariter ac Confeſſarius injuriam irrogat Sacramento. *Secunda* vero ſententia communiſſima negat, eamque tenent *Pal. p. 9. num. 6. Poteſtas num. 489. Holzmann tom. 1. pag. 311. num. 671. Mazzotta pag. 437. Diana R. 9. Eſcob. num. 691. cum Fag. Souſa, & Sancio, ac Salm. num. 26. cum Trull. Leand. & communiter* ut aſſerunt. Ratio 1. quia Interpres magis ſe habet ex parte pœnitentis, quam Confeſſarii. Ratio 2. & potior, quia ex Bulla Gregorii XV. tantum Confeſſarii ſollicitantes denunciandi ſunt, atque diximus, & leges pœnales non extenduntur præter caſus expreſſos. His tamen non obſtantibus, dicunt *Concina num. 5. Poteſt. loc. cit. num. 691. cum Fag. & Diana p. 9. tract. 9. R. 32. &. Nota cum Leand.* quod licet ex Bulla Gregorii XV. Interpres ſollicitans non ſit denunciandus, tamen denunciari debet ex Edicto S. Inquiſitionis ſupra citato *num. 680. in fine*, ubi denunciandi ſunt omnes de hæreſi ſuſpecti, & inter hujuſmodi ſuſpectos enumerantur omnes illi, *che abuſino il Sacramento della penitenza, ſervendoſi della Confeſſione e Confeſſionario a fini diſoneſti, ſollecitando in eſſi i penitenti ad turpia, od avendo con eſſi diſcorſi di coſe illecite, e non convenienti al fine per lo quale è ſtato iſtituito.* Unde bene denunciandus eſt Interpres, qui jam abutitur Confeſſione pœnitentis ad eum ſollicitandum, vel ad tractandum cum eo de rebus inhoneſtis. 690

Quæritur XIII. An ſit denunciandus Confeſſarius qui ſollicitat Pœnitentem, ut inducat aliquam fœminam ad ſecum peccandum? *Acunna & Fraita ap. Pal. p. 5. num. 2.* (præciſa Bulla Gregorii XV.) probabile putant non eſſe denunciandum ex Decretis Pii IV. & Clementis VIII. Sed, attenta ſaltem præfata Bulla Gregorii, hodie non eſt dubitandum denunciari debere, cum ibi dicantur denunciandi eſſe omnes Sacerdotes, qui in Confeſſione *perſonas ad inhoneſta inter ſe, ſive cum aliis quomodolibet ſollicitare tentaverint.* 691

An autem denunciandus ſit Confeſſarius qui ſollicitat pœnitentem, ut conſentiat ad peccandum, non ſecum, ſed cum alio? *Acunna apud Eſcob. num. 644.* & alii pauci olim probabile putarunt non debere denunciari, ſed hodie certum eſt oppoſitum, cum Benedictus XIV in Bulla *Sacramentum*, (extat num. 687. *Qu. IX.*) §. 2. definiverit hunc Confeſſarium omnino eſſe denunciandum, etiamſi *ſollicitatus non pro ſe ipſe, ſed pro alia perſona peracta fuerit.*

Quæritur XIV. An ſint denunciandi Confeſſarii ſollicitantes, poſtquam jam e vita migraverint? Affirmant *Salm. cap. 4. num. 17. infra.* Sed negat probabilius *Poteſt. num. 595.* quia tunc ceſſat totalis finis legis, ſcilicet tam emendatio, quam punitio Rei. Idem dicit *Bonac. cap. 2. quæſt. 4. cum Bord.* Bene tamen advertit cum eodem *Bord.* & *Caren* quod Hæretici formales, etiam poſt mortem ſemper ſunt denunciandi, ad reparandum ſaltem damnum ab eis illatum. 692

§. III.

Quinam teneantur denunciare?

693 *An poſſit abſolvi mulier ſollicitata, antequam denunciet? Et an, facta denunciatione, poſſit quivis Confeſſarius abſolvere ab excommunicatione contracta ob denunciationem neglectam?*

694 *An ſemper Confeſſarius teneatur monere de obligatione denunciandi?*

695 *Qu. I. An teneantur denunciare, qui non poſſunt probare denunciationem? Et qui aliunde ſollicitationem ſciunt?*

696 *Qu. II. An ſit obligatio denunciandi, ſi crimen ſit occultum?*

697 *Qu. III. An, ſi ſollicitatio fuerit habita a longo tempore?*

698 *Qu. IV. An teneatur ad denunciandum, qui ſcit ſollicitationem ſub ſecreto?*

699 *Qu. V. An ſit obligatio denunciandi per Epiſtolam, vel Internuncium? Et an Confeſſarius teneatur aliquando denunciationem ſuſcipere, vel deferre?*

Confeſſariis impoſita fuiſſe. Hinc non tenemur interim, donec tollet de hoc præcepto, recedere a communi DD ſententia, & ab univerſali ſenſu ac uſu omnium Confeſſariorum, qui hanc oneroſiſſimam obligationem non agnoſcunt. Ceterum non negamus cum *Viva loc. cit. & Tamb.* quod in aliquo caſu (puta ſi alicubi publicum immineret damnum, nec alia pateret via ad illud vitandum), poſſet Confeſſarius obligari ex lege charitatis ad hujuſmodi onus ſuſcipiendum; Sed hoc raro accidet.

Dicunt autem *Delbene de Inquiſit. p. 1. dub. 9. & Auctor Inſtruct. &c. part. 2. cap.* 14. num. 240. quod ſi fœmina multum repugnet adire Inquiſitores, poterit expectare Confeſſarium qui pro ipſa denunciationem deferat; quia præcepta poſitiva non obligant ad rem nimis arduam. Item notat *Mazzotta pag.* 443. quod in Decreto Sacræ Inquiſit. mox ſupra enunciato inſuper dictum fuit, quod ſi neque apud ipſum Confeſſarium poſſit pœnitens induci ad denunciandum, tunc recurratur ad S. Sedem pro opportuno remedio, & interim non abſolvatur. Dicit autem *Mazzotta*, aliquando S. Sedem in caſu magnæ verecundiæ & panici timoris reſcripſiſſe, dando facultatem Confeſſario abſolvendi pro ea vice pœnitentem citra onus denunciandi.

700 Quæritur VI. An mulier tenetur denunciare Confeſſarium ſollicitantem, cui ipſa conſentit? Negarunt *Suarez, Megala*, & alii ap. *Salm. num.* 65. quia nemo obligari poteſt ad ſuum crimen manifeſtandum, ut dicunt *Salm. cap. 3. num.* 104. *cum Suar. Cajet. Trull. & Diana*, ex Regula juris *in cap. Quid aliquando de pœnit. D. I.* ubi dicitur: *Non dico, ut te prodas.* Nequit autem quis manifeſtare complicem, quin ſeipſum prodat; & ideo ajunt *Salm. ibid.* non eſſe obligationem denunciandi ſocium hæreticum. Recte vero dicunt mulierem hanc teneri ad denunciationem *Salm. num.* 66. cum *Bon. Trull. Peyrin.* & aliis plurimis. Hocque hodie definitum eſt a N. SS. Benedicto XIV. in cit. Bulla, *Sacramentum*, ubi præcipitur fieri denunciatio, *etiamſi pœnitens conſenſerit*. Ratio eſt, quia mulier in hoc caſu citra periculum ſuæ famæ poteſt denunciare ſollicitantem, quin ſeipſam manifeſtet, dum ipſa etiam interrogata poteſt negare proprium conſenſum, & quicquid inde ſequutum fuerit, ut habetur ex Decr. S. Inquiſit. apud *Pitton. num.* 694. edito 27. *Sept.* 1724. ubi dictum fuit: *Si mulier conſentit Confeſſario ſollicitanti, non tenetur ſuum conſenſum manifeſtare; nec poteſt ſuper hoc ab Epiſcopo interrogari.*

701 Quæritur VII. An teneatur pœnitens denunciare ſollicitantem, ſi per correctionem ſit moralis ſpes ejus emendationis? *Prima* ſententia negat, & hanc docuit *S. Thomas* 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 7. ubi dixit: *Si Hæreticus privatim homines a Fide avertat, oportet ſtatim procedere ad denunciationem, niſi forte aliquis firmiter æſtimaret, quod ſtatim per ſecretam admonitionem poſſit hujuſmodi mala impedire.* Eum ſecuti ſunt *Soto, Gano, Led. Pal. Luga, Sylveſt. &c. ap. Salm. cap. 4. num.* 96. Et ſignanter de crimine ſollicitationis hanc ſententiam tutati ſunt *Fagund. Peyrin. & alii ap. Diana R.* 2. *Verum.* Secunda ſententia affirmat, & hanc tenent *Mazzotta pag.* 440. *Concina num.* 17. *& Salm. num.* 99. *cum Azor. Sanchez, Diana, Leand.* & aliis pluribus. Et hæc omnino hodie tenenda eſt poſt Decretum Alexandri VII. editum 8. Julii 1660. (relatum per extenſum ap. *Salm. cap. 3. num.* 102.) ubi declaratum fuit: *Etiamſi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmiſſa fuerit, omnino teneri* (Fideles) *ad denunciandum quos noverint eſſe de fide quomodolibet etiam leviter ſuſpectos*, prout ſunt Confeſſarii ſollicitantes, ut communiter dicunt *Diana R.* 41. *Bonac. p.* 3. *num.* 28. & *Eſcob. num.* 746. *cum Trull. Acunna, Menoch. &c.* Dicendo ergo Pontifex, *etiamſi, &c.* ſupponit denunciationem ſemper eſſe faciendam.

§. IV.

De Sollicitationibus dubiis.

702 *Qu. I. An denunciandus ſit Confeſſarius in dubio an vere ſollicitaverit? Quid ſi accedant vehementia indicia de ſollicitatione?*

703 *Qu. II. An denunciandus Confeſſarius qui laudat mulierem de pulchritudine? Vel qui dat ei magnum donum?*

704 *Expenduntur varii caſus peculiares ſollicitationis.*

705 *De pœnis ſollicitantium, & ſignanter de pœna Inhabilitationis ad celebrandum, an hæc incurratur ante ſententiam? Et an ab illa excuſentur ignorantes? Et an Epiſcopi poſſint in ea diſpenſare?*

702 QUæritur I. An denunciandus ſit Confeſſarius in dubio an ſollicitaverit? Diſtinguendum eſt: ſi factum vel dictum ſit vere ſollicitatio, & tantum dubitatur an ille vel alius Confeſſarius id egerit vel dixerit, tunc recte dicunt *Salm. cap. 4. num.* 93. *cum Souſa, & Hurt.* eum denunciandum eſſe, quia dum crimen eſt certum, rite Judices procedere poſſunt ad inquirendam perſonam de qua dubium vertit. Hoc tamen cenſeo dicendum ſolo caſu, quo facile Judices per ſuam diligentiam certi fieri poſſint de perſona ſollicitantis; quia alias Sacerdos ille, cum poſſit eſſe innocens, remaneret aliquo modo diffamatus, & in dubio illæſa debet ſervari fama proximi qui eam poſſidet.

Si vero perſona Confeſſarii ſit certa, & dubitatur, an ejus factum vel dictum fuerit vera ſollicitatio, tunc cum communiori & veriori ſententia dicendum, non eſſe obligationem denunciandi; Ita *Bonac. p. 3. num.* 5. *Roncaglia pag.* 112. *quæſt.* 5. *Concina num.* 16. *Bordon. ap. Poteſt. num.* 576. *Auctor* (*Inſtruct. &c.*) *p. 2. cap.* 14. *num.* 287. cum *Boſſ. & Salm. num.* 94. cum *Valent. Hurt.* & *Salas* (*contra Souſa, & Peyr. ap. Diana R.* 25.) Ratio, tum quia dubia in meliorem partem accipienda ſunt, & in verbis ambiguis benignior interpretatio facienda eſt, ut dicunt *Bonac. & Menoch. & Rimuald. ap. Roncaglia ex cap. fin. de Transact. & Reg. Juris* 49. *in* 6. *ubi: In pœnis benignior eſt interpretatio facienda.* Tum quia in dubio nemo eſt privandus fama quam poſſidet; Tum quia Bullæ præcipiunt denunciari ſollicitantes, ſed nequit dici ſollicitans, de quo dubitatur, an vere ſollicitaverit, nam crimen dubium non eſt crimen, ut docent *Sanch. Dec. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 74. *et Suarez in* 3. *p. t.* 5. *d.* 40. *ſect.* 6. *num.* 5. Nec obſtat dicere quod ex Decreto Alexand. VII. ſunt denunciandi etiam leviter ſuſpecti de hæreſi, nam *Tò leviter*, non jam refertur ad ſuſpicionem, ſed ad hæreſim, de qua poteſt quis vel leviter vel vehementer eſſe ſuſpectus.

Excipiendum tamen eſt 1. cum *Concina, et Roncaglia ll. cc. cu Pegna, ac Auctore inſtructionis etc. loc. cit. cum Boſſio*, ſi accedant indicia vehementia de ſollicitatione; nam licet iſta non ſint omnino evidentia, tamen, cum tantum adſint ex una parte, ſatis fundant moralem certitudinem de ſollicitatione. Excipiendum 2. cum *Bon. loc. cit.* qui citat *Acunna, et Sanctarel.* ſi verba de ſe præſeferant ſollicitationem, & ſolum dubitatur an Confeſſarius ad malum finem ea protulerit; tunc enim præſumtio deſumitur ex communiter accidentibus; præterquamquod, præſumptio ipſius finis eſt accipienda juxta proprietatem verborum, unde in *cap. Perniciosum. Cauſa* 18. *quæſt.* 2. dicitur quod confabulatio cum fœmina in deteriorem partem accipi ſolet.

Quæritur II. An ſit denunciandus Confeſſarius qui laudat mulierem de pulchritudine? Affirmant *Poteſt. num.* 554. *Bon. Tancredi, et Peyrin.* item *Acunna, Barboſa, & Sanctarel. ap. Eſcob. num.* 638. & conſentit *Dian. p.* 9. *tract.* 9. *R.* 32. ſi talis laudatio fiat ſine aliqua occaſione, quia Regulariter Amaſii fœminas, ut alliciant ad peccandum, de pulchritudine laudant. Negant vero *Fretta, Thom. Hurtad. Eſcob. a Corro, et Souſa apud Eſcob. num.* 639. quia is qui laudat mulierem de pulchritudine verbis decentibus, non dicitur cum illa habere tractatus inhoneſtos. Sed melius diſtinguit præfatus *Eſcob. num.* 640. dicens, quod ſi ex modo loquendi, aut aliis circumſtantiis dignoſcitur Confeſſarius laudare pulchritudinem ex pravo affectu, tunc eſt denunciandus; Secus ſi laudaret ex quadam imprudentia, vel animi levitate. Aſſerit vero ut certum *Poteſt. num.* 554. *in fine*, denunciandum eſſe Confeſſarium qui laudat cum famula confitente pulchritudinem Dominæ, rogans eam, ut Dominæ referat; Sed etiam in hoc caſu dico perpendendas eſſe circumſtantias, etſi facilius puto in hoc adeſſe indicium pravi animi alliciendi Dominam illam ad turpem affectum. Et idem dicunt DD. ſi Confeſſarius det pœnitenti donum magni valoris, ut ait *Diana p.* 9. *tract.* 9. *R.* 34. *cum Eſcob.* vel inſolitum, ut dicunt *Salm. num.* 34. *cum Val. Hurt. Prado, etc.* Verumtamen *Bordonus ap. Dian.* inquit donum eſſe quid indifferens; unde recte ſubdunt Auctores citati, ejus malitiam conjiciendam eſſe ex adjunctis, nempe ex conditione pœnitentis, ex quantitate & qualitate doni, & ex modo quo fit, &c. Cæterum, juxta dicta in præcedenti quæſtione, quando verba vel facta ſunt ambigua, Confeſſarius non eſt denunciandus, niſi de ejus pravo affectu moralis habeatur certitudo.

Hic ſubduntur plures caſus particulares, in quibus communius Doctores cenſent denunciandum eſſe Confeſſarium. 704

1. Si Confeſſarius dicat pœnitenti: *Tecum nuberem, ſi eſſem ſæcularis*; negat *Bordonus ap. Diana p.* 9. *tract.* 9. *R.* 32. eſſe denunciandum; quia verba hæc non importent peccatum mortale, ſed tantum pudicum affectum indicant. Probabilius vero affirmant *Salm. num.* 34. *Poteſt. num.* 558. *& Diana loc. cit.* quia hujuſmodi verba videntur maxime excitativa ad venerem: & cum ſint ad Confeſſionem impertinentia, merito ſapiunt ſollicitationem.

2. Si dicat mulieri: *Memento mei, quia te ex corde diligo*; ita *Diana* apud *Poteſt. d. num.* 558. cum *Roncaglia in Reg. praxis.* At *Bordonus* excuſat; Hoc melius puto explorandum ex circumſtantiis.

3. Si dicat: *Expecta me hodie domi tua, quia habeo tecum loqui*; Et poſtea domi tractet de inhoneſtis, quia ſollicitatio illa facta in domo dicitur moraliter facta in Confeſſione: ita recte dicit *Poteſt. num.* 559.

4. Si dicat: *Hæc tua peccata cadere me fecerunt in pollutionem involuntariam*, tanto magis, ſi dicat *voluntariam*; ita *Poteſt. cum Bord. num.* 560. & *Roncaglia ibidem.*

5. Si dicat: *Nolo te audire in Confeſſione, ne aliquid mihi contingat, quia amore tui captus ſum*; ita *Poteſt. num.* 561. Modo hoc dicat mulieri petenti Confeſſionem, quia hæc verba videntur eſſe provocativa ad inhoneſta, & proferuntur occaſione Confeſſionis; & ita ſentit etiam *Roncagl. in Reg. prax.* Idem putat *Ronc.* ſi dicat: *Totum me commovere ſentio eo affectu, quo te proſequor.*

6. Si Confeſſarius mulieri aſſerenti tentationem turpem repuliſſe dicat: *Sed ſi aliquis pecuniam dediſſet, peccaſſes?* Affirmat *Ronc.* eſſe denunciandum, ſi mulierem poſtea affirmative reſpondentem non objurget; vel ſi objurget, & poſtea domi, oblata pecunia, eam ſollicitet; Et conſentit *Poteſt. num.* 588.

7. Si dicat: *Cur etiam mecum non es humana?* vel dicat: *Veniam in domum, & promitte mihi facere, quod voluero.*

Vel mulieri confitenti turpe deſiderium dicat: *De hoc agemus poſt Confeſſionem*, Ita *Poteſt. num.* 565. cum *Tancredi*, quia verba hæc ſunt ſatis oſtenſiva intentionis inhoneſtæ. Sed in hic dico perpendendas eſſe circumſtantias, nam aliquando poſſunt non eſſe ſollicitationes.

8. Si ſuam concubinam objurget, quod cum alio ſe immiſcuerit, dummodo, judicio prudenti, faciet dignoſcere, quod objurgatio procedat ex zelotypia; Uti etiam, ſi excedet in reprehendendo, addendo minas, injurias, & ſimilia; Vel objurget tantum peccata commiſſa cum aliis, & non ille cum ſeipſo, quia tunc oſtendit amorem ſuum laſcivum. Ita *Poteſt. num.* 562.

705 Ultimo loco hic advertendum, quod in Bulla Sanctiſſimi Noſtri Pontificis Bened. XIV. quæ incipit, *In Generali Congregatione*, (vide Decr. III. in calce libri ſancitum) habetur, quod Confeſſarii ſollicitantes, *in actu ſacramentalis Confeſſionis, ſive illius occaſione, aut prætextu, præter pœnas a jure inflictas, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad Sacrificii celebrationem*. Sed dubium apud aliquos factum fuit, an præfata inhabilitas incurratur ante ſententiam, ſaltem declaratoriam? Videtur ex una parte negandum, cum plures DD. dicant requiri ſententiam criminis declaratoriam in ſimili caſu, nempe ad incurrendam inhabilitatem ad Beneficia recipienda, ut *Nav. & Mol.* apud *Sanch. de Matr. lib.* 9. *diſp.* 30. *num.* 1. qui hoc probabiliſſimum putat, & conſentiunt *Salm.* (ſecundo de caſu loquentes) in *tract. de Simon. cap.* 4. *num.* 19. cum *Laym. Pal. Bonac. Fillius. &c.* Idem dicunt Sotus, *Mol. & Led.* apud *Sanch. loc. cit.* (contra *Laym. loc.* infra citando) quoad inhabilitationem ad ſuffragium ferendum. Sed his non obſtantibus, tenendum, quod prædicta inhabilitas ad celebrandum incurratur a Confeſſario ſollicitante ante omnem ſententiam, dum communiter docent DD. quod pœnæ poſitivæ, illæ ſcilicet quæ indigent actione, non incurrantur ante ſententiam; ſecus vero dicunt de pœnis privativis, quæ imponunt vel inhabilitationem ad aliquod jus acquirendum, vel ceſſationem a quodam jure jam acquiſito utendo. Ita *Laym. de Leg. lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 15. *num.* 5. *Palaus de Leg. tract.* 3. *d.* 2. *p.* 1. *ex num.* 1. *Salm. de Leg. cap.* 2. *num.* 62. *Anacl. de Leg. tract.* 2. *d.* 2. *num.* 43. *Viva eod. tit. quæſt.* 4. *art.* 2. *num.* 4. *Mazzot. eod. tit. cap.* 6. *cum Illſ. & Pirrh.* apud *Croix lib.* 1. *num.* 612. Et ſic DD. loquuntur de diverſis inhabilitatibus in jure præſcriptis, nimirum de inhabilitatione Beneficiati omittentis Officium ad percipiendos fructus; item de privatione petendi debitum conjugale propter inceſtum, & in aliis caſibus deſcriptis *lib.* 1. *num.* 149. Quod autem in duobus caſibus primo loco ſupra expreſſis non incurratur inhabilitas ante ſententiam, dicendum quod DD. cit. pro illis caſibus peculiares habuerint rationes, quæ in noſtro caſu non militant. Ex eodem autem Decreto ut ſupra incurrunt eandem pœnam Sacerdotes abutentes Sacrificio Miſſæ ad ſortilegia. An autem ab hanc inhabilitatem excuſet ignorantia invincibilis? Hoc dubium a nullo Auctore adhuc inveni diſcuſſum, ſed mihi videtur in eo dici poſſe quæ dicentur infra *lib.* 7. *num.* 351. de irregularitate ex delicto. Nota autem hic id quod ait *Bonac. de Cenſ. d.* 7. *p.* 2. *num.* 2. *cum Sayr. & Ugolin.* nimirum, quod ſuſpenſus a celebratione poteſt reliqua Sacerdotis onera præſtare. An autem in has inhabilitate poſſit Epiſcopus diſpenſare? Vide dicta *Tom.* I. *lib.* 3. *num.* 397. *v. Quoad irregularitatem*. Sedulo autem Confeſſarius talis ſollicitantis advertat, an adſit ſcandalum, ſi ille abſtineat a celebratione; & an ſcandalum ſit vitatum, & nequeat aliter reparari niſi celebrando: necnon an monitio ſit profutura.

TRACTATUS V.

De Extrema-Unctione, & Ordine.

CAPUT I.

Quid ſit Extrema-Unctio, & quæ circa eam obſervanda?

706 *Quid eſt hoc Sacramentum? Et an a Chriſto inſtitutum?*

707 *Qu. I. An per quamlibet unctionem partialis Gratia conferatur? Qu. II. An conferatur Gratia, recedente obice?*

708 De materia Remota *hujus Sacramenti. An præceptum quotannis renovandi Oleum obliget ſub gravi? Et an poſſit addi Oleo benedicto aliud non benedictum?* 709. *An Oleum debeat eſſe olivarum, & an benedictum? Dub.* 1. *An benedictio requiratur de neceſſitate Sacramenti? Dub.* 2. *An debeat eſſe benedictum præciſe in ordine ad Extremam-Unctionem? Dub.* 3. *An hæc benedictio poſſit a Papa committi ſimplici Sacerdoti? Dub.* 4. *An ſufficiat ungere una gutta Olei?*

710 De materia Proxima. *An unctio quinque ſenſuum ſit de neceſſitate Sacramenti? An ſit neceſſaria unctio gemina oculorum, &c.? Et an unctio renum, ac pedum? An ordo unctionum ſit de neceſſitate? Et quæ ſpectent ad eſſentiam bujus Sacramenti?*

711 *De* Forma. *Dub.* 1. *An Forma omnino debeat eſſe* Deprecativa? *Dub.* 2. *An ſint de eſſentia verba:* Per ſuam piiſſimam Miſericordiam? *Dub.* 3. *An valeat Forma dicendo:* Ungo te &c.?

712 *Quibus miniſtranda eſt Extrema Unctio?* 713. *Dub.* 1. *An valide conferatur ſano? Dub.* 2. *An infirmo quocunque morbo laboranti? Dub.* 3. *An mulieri laboranti in partu?* 714. *Dub.* 4. *An licite miniſtretur in ſolo periculo putato? Advert.* 1. *Non eſſe expectandam extremam partem vitæ. Advert.* 2. *Non licite miniſtrari, niſi immineat periculum proximæ mortis. Quid in dubio an inſtet mortis periculum?*

715 *Dub.* 5. *An hoc Sacramentum poſſit iterari in eadem infirmitate?*

716 *Quæ diſpoſitio requiratur in ſuſcipiente? Et an Extrema-Unctio ſit danda poſt Viaticum?*

717 *An ſit miniſtranda pueris?* 718. *Dub.* 1. *An infantibus?* 719. *Dub.* 2. *An danda pueris, de quorum uſu rationis dubitatur?* 720. *Dub.* 3. *An poſſit dari puero doli capaci, ſed non adhuc Communioni apto?* 721. *Dub.* 4. *An poſſit dari adulto infirmo ſtatim poſt Baptiſmum?*

722 De Miniſtro *hujus Sacramenti. An quivis Sacerdos poſſit illud dare ex conſenſu Parochi præſumto? Quid ſancitum ſit de Regularibus?* 723. *Quid ſi Paſtor abſit, vel nolit dare? Et quid ſi ſit excommunicatus, aut ſuſpenſus.*

724 *An liceat dare hoc Sacramentum ſine miniſtro? Et an poſſit unus unam, alius alteram partem inungere? An ſolus Sacerdos poſſit illud miniſtrare? Quid ſi miniſtrans intra unctiones deficiat?*

725 *An Sacerdos incurrat irregularitatem, ſi æger decedat dum eum revolvit, &c?*

726 De adminiſtratione *hujus Sacramenti. An liceat aliquando miniſtrare ſine veſtibus ſacris?* 727. *Quale peccatum ſit omittere Orationes, vel alias preces?* 728. *Quale, deferre Oleum ſine lumine? Et quale, omittere ſignum Crucis? Et an liceat Sacerdoti deferre Oleum una cum Viatico?*

729 *An teneatur Paſtor dare hoc Sacramentum petentibus? & an cum periculo vitæ? An teneantur dare alii Sacerdotes?*

730 *An liceat Parocho Oleum retinere domi?*

731 De effectibus *hujus Sacramenti. An per Extremam-Unctionem remittantur mortalia per ſe? Et an principalis ejus effectus ſit remiſſio peccatorum, vel remiſſio reliquiarum peccati?*

732 De Subjecto *hujus Sacramenti. An ſint capaces Amentes? An Ebrii? An Impœnitentes, Excommunicati, & Vulnerati in rixa? An phreneſi laborantes? An Muti, Surdi, & Cæci a nativitate?*

733 *An peccet graviter qui negligit hoc Sacramentum ſuſcipere?*

„ RESp. 1. eſt Sacramentum a Chriſto inſtitutum ad ægroto periclitanti de vita conferendam ſalutem animæ, 706
„ vel etiam corporis, per unctionem olei benedicti, & orationem Sacerdotis. *S. Thom. in* 4. *diſt.* 23. *quæſt.* 1. *art.* 1.

Definitum eſt hoc eſſe verum Sacramentum a *Trident. ſeſſ.* 7. *Can.* 1. Inſtitutum autem fuit a Chriſto poſt Reſurrectionem, ut tenent *Suar. Laym.* &c. cum *Salm. tract.* 7. *cap.* 1. *num.* 3. & promulgatum a S. Jacobo *cap.* 6. ubi dicitur: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo, & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; &, ſi in peccatis ſit, remittentur ei*. Certum item eſt hoc Sacramentum unum eſſe; Licet enim plures ſint unctiones, omnes tamen pertinent ad unam ſignificationem interioris medelæ.

Quæritur autem I. An per quamlibet unctionem partialis Gratia conferatur? Affirmant *Elbel de E. U. num.* 30. *Sporer num.* 68. *cum Scoto, Pontio, & Mauſtr.* ac *Croix lib.* 6. *p.* 2. *num.* 215. cum *Suar. Con. Laym.* & *Sot. Palud. Med. &c.* quia quævis unctio cum ſua forma jam ſignificat Gratiam independentem ab aliis unctionibus. Sed negat cum communiori *S. Thomas Suppl. quæſt.* 30. *art.* 1. *ad* 3. ubi: *Et ideo in ultima unctione gratia confertur*. Et eum ſequitur *Wigandt tract.* 14. *num.* 109. & *Salm. cap.* 3. *num.* 7. cum pluribus, qui dicunt nullam unctionem per ſe Sacramentum nec etiam partiale conſtituere, & ideo nihil conferri Gratiæ habitualis, quouſque cum forma compleatur ultima unctio, qua Sacramentum perficitur; In fine autem ultimæ unctionis confertur ſimul remiſſio peccatorum, & pœnarum; Auxilia autem ſpecialia annexa Gratiæ non conferuntur, niſi tempore opportuno. *Salm. num.* 8. & 9. Harum ſententiarum utraque eſt probabilis.

Quær. II. An poſſit dari hoc Sacramentum validum & informe, ita ut, recedente obice, Gratia conferatur? Affirmant communiter *Suar. Val. Henr. Palud. Dicaſt. Pal.* &c. cum *Salm. cap.* 3. *num.* 50. & *Croix lib.* 6. *part.* 1. *num.* 202. Vide dicta *de Sacram. n.* 6. *v. Not.* 2. Hinc inferunt *Salm. ibid.* cum aliis, quod ſi infirmus bona fide, vel ſenſibus deſtitutus Sacramentum ſuſcepit in mortali, ſufficit, quod poſtea attritionem habeat, ad Gratiam recipiendam; Secus, ſi mala fide. Id autem currit, ſi obex tollatur, perſeverante eodem morbo, & periculo; Saltem quoad effectum ſpecialium auxiliorum, ut dicunt *Suar.* & *Dic.* apud *Salm.*

„ 1. Materia ejus remota eſt oleum benedictum, quod in 708
„ pyxide chriſmali ſignatur littera I (in cujus defectu non licet
„ uti chriſmate: ſi tamen uſus ſit, nihil repetendum eſſe docet *Laym. lib.* 5. *tract.* 8. *cap.* 2. *num.* 3.) Idque renovandum
„ eſt quotannis in Cœna Domini, veteri combuſto." (*Et hoc ex præcepto Clementis VIII. ap. Salm. cap.* 2. *num.* 11. & *Pal. cap.* 2. *num.* 15. & *ex Rit. Rom. ubi dicitur:* Oleum S. ſingulis annis in Cœna Domini, veteri combuſto, renovandum eſt. *An autem hoc præceptum obliget ſub gravi? Negat Eſcob. lib.* 22. *num.* 81. *cum Sa, Led. Henr. &c. quia de gra-*

„ vitate

,, *vitate hujus præcepti non conſtat, niſi pro ſolo Chriſmate, ut*
,, *habetur in cap. Si quis de Conſecr. d. 4. Sed probabilius affir-*
,, *mant Bon. p. 2. num. 3. Pal. loc. cit. Croix lib. 6. p. 1. num. 24.*
,, *cum Dic. item Trull. Paſſeu & Zambr. ap. Eſcob. num. 79.*
,, *Ratio, quia videtur materia ſatis gravis, & talis eſt uni-*
,, *verſalis Eccleſiæ conſuetudo.*)* Si tamen novum haberi non
,, poſſit, licet uti antiquo, *Laym. loc. cit.* * (*Et ita Salm.*
,, *cap. 2. num. 11. cum Dian. & Averſa, ex Declarat. S. C. ap.*
,, *Gavant.*)* Et ſi hoc non ſufficiat, aliud conſecratum, vel
,, in neceſſitate non conſecratum, (in minore tamen quan-
,, titate, quam vetus eſt) addere * (*Ita ex Rituali Rom. ubi*
,, *dicitur*: Id tamen (*id eſt Oleum*) ſi forte infra annum ita de-
,, ficiat, ut ſufficere non poſſe videatur, neque aliud benedi-
,, ctum haberi queat, modico alio non benedicto, in minori
,, quantitate ſuperinfuſo, reparari poteſt.)* Etſi *Dian. p. 6.*
,, *lib. 9. R. 44. ex Leſſ.* & aliis 4. dicat contrarium habere pra-
,, xim Eccleſiæ; ut ſcilicet paulatim, & per vices (ſi ita
,, exquirat neceſſitas propter copiam infirmorum) longe etiam
,, major quantitas addatur, quam ab Epiſcopo fuerit conſecra-
,, ta initio. *Boe. d. 7. quæſt. 1. num. 8. ex Paſſerino.* * (*Et hoc*
,, *dicit Croix num. 2093. eſſe certo licitum ex praxi Eccleſiarum*
,, *& ex Declarat. S. C. ap. Cardenas, atque colligitur ex cap.*
,, *Quod in dubiis de Conſecr. Eccl. jux. a dicta in hoc lib. d. num.*
,, 3d8. *Modo pars olei quæ nunc effunditur ſit minor altera*
,, *parte, cui infunditur. Id tamen recte ait Roncaglia quæſt.*
,, 2. *R. c. non permittendum niſi in caſu neceſſitatis.*)*

709 Certum eſt 1. hoc Oleum Infirmorum debere eſſe olivarum, quia ex communi uſu nomine *olei* hoc proprie intelligitur; ita communiter DD. cum *Salm. tract. 7. cap. 2. num. 1. & Petrocor. t. 4. de Extr. Unct. quæſt. 1.* & patet ex Decreto Florentini apud *Sporer Suppl. pag. 220. num. d1.* ubi pro hujus Sacramenti materia aſſignatur *Oleum olivæ per Epiſcopum benedictum*. Certum eſt 2. apud omnes, quod hoc Oleum debet eſſe benedictum ex neceſſitate præcepti. Sed

Dubitatur 1. An Oleum Infirmorum debeat eſſe benedictum ex neceſſitate Sacramenti? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Juenin. quæſt. 3. cap. 1. Natal. de Alex. cap. 1. 2.* item *Cajet. Maldonat. & Sambov. ap. Tournely t. 9. pag. 393.* qui non obſtare dicunt Concilium Florent. ut ſupra, neque Tridentinum *Seſſ. 14. c. 1.* ubi pariter dicitur; *Intelligit Eccleſia materiam* (Extremæ Unctionis) *eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum*. Quia (ut dicunt), illo ibi aſſignatur oleum pro materia, non tamen definitur eſſe de eſſentia quod benedicatur ab Epiſcopo. *Secunda* vero ſententia communiſſima affirmat, & hanc tenent *S. Thomas Suppl. quæſt. 29. art. 5 Concina t. 10. num. 5. Petrocor. quæſt. 4. Salm. cap. 2. num. 2. & Scot.* ac alii apud *Sporer loc. cit.* Ratio, quia Concilia in hoc dogmatice locuta ſunt, unde utrumque ad valorem hujus Sacramenti requiri declararunt.

Dubitatur 2. An Oleum debeat eſſe neceſſario benedictum in ordine ad Extremam Unctionem? Negant *Suar. t. 4. d. 39. ſect. 1. n. 9. & Laym. cap. 2. num. 3. & Henr. cap. 8. num. 2.* quia vere eſt oleum ab Epiſcopo benedictum. Affirmant vero *Palaus p. 2. num. 5. Holzmann pag. 242. num. 7.* item *Bellarm. Valent. Barboſa, Averſa, &c. ap. Salm. cap. 2. num. 9.* Quia, ſicut benedictione Chriſmatis deputatur Chriſma pro Sacramento Confirmationis, ita benedictione Olei Infirmorum deputatur materia ad Sacramentum Extremæ Unctionis. Utraque ſententia eſt probabilis, unde prima non poteſt in praxim deduci, niſi in caſu neceſſitatis, quo deeſt Oleum Infirmorum; tunc enim poterit miniſtrari Extrema Unctio Chriſmate, vel Oleo Catechumenorum ſub conditione, ut recte dicunt *Viva art. 1. num. 2. Roncagl. q. .. & Croix lib. d. p. 2. num. 2090.* Et ſi poſtea haberi poſſit Oleum Infirmorum, repetendum eſt Sacramentum, ut dicunt *Viva, & Croix ll. cc.* utque præſcripſit S. Carolus Borrom. *Act. Mediol. p. 4.*

Dubitatur 3. An hujuſmodi benedictio poſſit committi a Pontifice ſimplici Sacerdoti? Negant *Pal. p. 2. num. 3. Suar. d. 40 ſect. 1. & Bellarm. Con. Laym. &c. ap. Salm. cap. 2. num. 6.* Sed affirmandum cum *Holzmann num. 5. Petrocor. quæſt. 4. Roncaglia pag. 120 quæſt. 2. Concina num. 7. & Bened. XIV. de Synodo lib. 7. cap. 16. num. 4.* ex Decreto Clementis VIII. qui declaravit Sacramentum Extremæ Unctionis Latinis collatum a Sacerdotibus Græcis Oleo ab eiſdem Sacerdotibus benedicto, eſſe validum ut diximus *de Confirm. num. 163.*

Dubitatur 4. An ſufficiat miniſtrare hoc Sacramentum una gutta Olei? Negant *Suarez d. 40. ſect. 2. num. 4. ac Fill. Reg. Trull. Gran. &c. ap. Eſcob. lib. 22. num. 82.* Quia (ut ajunt) ungere proprie eſt oleum per partes diffundere. Affirmant vero communius *Eſcob. num. 84. cum Dian. Tanner. & Hurt. ac Croix num. 2094. cum Dic. & Averſa*, modo omnes partes ungantur; Quia qui ungit una ſtilla olei, vere ungit, cum oleum plus quam alii liquores diffundatur. Hæc ſecunda ſententia mihi eſt probabilior; at quia prima non eſt improbabilis, ſaltem extrinſece, in praxi ſequenda eſt. Pro valore autem Sacramenti, recte dicunt *Salm. cap. 2. num. 12. cum Dian. & Averſa*, quod ſufficit intingere in Oleo extremum digiti, & ungere.

710 ,, 2. Materia proxima eſt unctio certarum partium corpo-
,, ris, ac ſaltem quinque ſenſuum; vel ſi mutati ſint, vici-
,, narum partium, facta a Sacerdote, non ſimpliciter neceſ-
,, ſario contactu immediato manus; nam pelle graſſante
,, poteſt uti virga oblonga oleo tincta, quam poſtea combu-
,, rat. *Sylveſt. .bapravill. Dian. V. Dian. p. 2. t. 4. R. 167.*
,, * (*Ita etiam probabiliter Wigandt num. 107. & Eſcob. num.*
,, 93. *qui addit, quod ſi fiat ſine neceſſitate, non erit morta-*
,, *le.*)* Quidam etiam DD. putant, unam tantum unctio-
,, nem eſſe de eſſentia Sacramenti; ideoque in periculo pe-
,, ſtis, & ſimili neceſſitate, ſufficere unum tantum organum
,, magis obvium, vel potius caput, quod in eo ſenſus maxi-
,, me vigeant, ungere, dicendo: *Per iſtam, &c. quidquid de-*
,, *liquiſti per viſum, auditum, guſtum, odoratum, tactum,*
,, &c. Et quidem pro hac ſententia citantur varia Paſtoralia,
,, Agenda, & Doctor. Lovan. *Sylv. in 3. par. quæſt. 33. art. 7.*
,, *Laym. lib. 5. t. 8. cap. 3.* qui eam non omnino improbabilem;
,, *Tann. & Marchant. in Horto Paſtorum*, qui omnino proba-
,, bilem, & in praxi uſitatam: *Dian. p. 3. t. 4. R. 1d8.* qui
,, in praxi tutam dicit; citanſque pro ea *p. 8. t. t. R. 21. Gran.*
,, *Amic. Averſam*, affirmat Pontificem id poſſe permittere;
,, & denique *Eſcob.* citans *Beranam cap. 24. quæſt. 7. num. d.*
,, *& Barboſa in Trid. ſect. 14. cap. 1.* id permittit. Verum
,, cum alii Doctores communiter repugnent, tutius ſaltem
,, erit (quod ſuadent *Laym. & Dian. ll. cc.*) eo caſu unum
,, oculum, aurem, manum, & os velociter ſine crucis for-
,, ma ungere, dicendo unicam formam complectentem reli-
,, quas. Illud vero certius eſt, pedes, aut renes inungere,
,, non eſſe eſſentiale; Imo quoad renes, non eſt decens,
,, præſertim in fœminis, & viris religioſis, ideoque omitti
,, ſolet. *Henriquez, Tol. Sa, Suar. Bellarm. cap. 10 in fine.*

Quæritur, an unctio quinque ſenſuum ſit de neceſſitate Sacramenti? *Prima* ſententia negat, & dicit ſufficere ad valorem unicam tantum unctionem, ita *Merbeſius tom. 2. pag. 2d5. qu. 19. Natal. ab Alex. cap. 5. Tournely tom 9. pag. 396.* item *Sylvius, Becan. & Molf. ap. Salm cap. 2. num. 18.* Et merito (ſpeculative loquendo) probabilem putent *Holzmann num. 10. Roncaglia quæſt. 2. p. 2. Elbel num. 25. ac Laym Con. &c. ap. Salm.* Ratio, quia ex D. Jacobo ſimplex unctio præcipitur, *ungentes eum oleo*. Item in Tridentino *ſeſſ. 14. c. 1.* de una tantum unctione fit mentio, *hæc ſacra unctio, &c.* Unde infertur ſufficere, quod homo in una parte tantum ungatur, ut dicatur unctus. *Secunda* vero ſententia communior & tutior affirmat, eamque tenent *Laym. cap. 5. num. 5. Pal. p. 3. num. 6. Elbel num. 25. Holzmann num. 10. cum Suar. Sot. & Henr. ac Salm num. 19. cum S. Bonav. Bellarm. Valent. Con. Bon. &c.* ex *D. Thoma Suppl. quæſt. 32. art. 6.* qui docet unctionem quinque ſenſuum eſſe, *quaſi de neceſſitate Sacramenti*. Ratio, quia, licet ex verbis D. Jacobi, & Tridentini non fiat mentio plurium unctionum, tamen ſic colligitur ex uſu Eccleſiæ, & communi DD. ſenſu. Quapropter recte dicunt AA. præfati, quod tantum tempore peſtis, vel alia urgente neceſſitate poterit adhiberi ſub conditione una unctio in aliquo ſenſu (& conſultius in capite, ut ajunt *Benedict. XIV. de Synodo lib. 7. cap 18. Buſemb. ut ſupra.*) Tene autem dicit *Tournely* ſufficere quod dicatur: *Indulgeat tibi Deus quicquid per ſenſus deliquiſti*; ut habetur in Rituali Pariſienſi. Sed alii, ut *Buſemb. mox infra num. 3. Holzm. & Elbel. ll. cc.* item *Salm. cap. 2. num. 31. cum Anglès, Nuno, & Leand.* requirunt, ut exprimantur quinque ſenſus, nempe *quicquid per viſum, auditum, guſtum, odoratum, & tactum deliquiſti*. Sed melius erit ſic dicere: *Per iſtam S. Unctionem &c. indulgeat tibi Deus quicquid deliquiſti per ſenſus, viſum, auditum, guſtum, odoratum, & tactum.* Præmittendo verbum *deliquiſti*, ut bene notant *Salm. loc. cit. cum Averſa*, quia ſi *deliquiſti* proferatur in fine, & interim æger moriatur, nullum eſt Sacramentum. Si autem æger ſupervivat, merito ait *Croix num. 2121.* repetendas eſſe unctiones in ſingulis ſenſibus, addendo Orationes omiſſas. Præſcribit autem Rituale Romanum: *Si dubitet* (Sacerdos) *an vivat, unctionem proſequatur ſub conditione dicens*: Si vivis, *per iſtam, &c.*

Certum eſt autem non eſſe de neceſſitate Sacramenti geminam unctionem adhibere in geminis partibus, v. gr. in utroque oculo, aure, &c. ut recte dicunt *Roncaglia quæſt. 2. R. 2. Holzmann num. 10 & Salm num 16. cum Suar. Sa, Bon. &c* Unde, urgente neceſſitate, nempe ſi adſit periculum infectionis, vel ſi infirmus nequeat verti ad aliud latus, ſufficit ungere unum oculum, unam aurem, &c. Unctio autem renum, ut præſcribit Rituale, *in mulieribus ſemper omittitur honeſtatis gratia; atque etiam in viris, quando infirmus commode moveri non poteſt*. Unctio vero pedum non eſt de neceſſitate Sacramenti, ut communiter dicunt *Pal. p. 3. num. 3. Ronc. quæſt. 2. R. 2.* & *Salm. num. 17.* cum *Suar. Laym. Sa, & Bon. ex D. Thoma d. quæſt. 32. art. 6.* unde dicunt in hac unctione pedum ſervandam eſſe conſuetudinem Eccleſiarum.

Nec etiam eſt de neceſſitate Sacramenti ſervare ordinem inter unctiones partium, quia hujus ordinis inverſio minime impedit Sacramenti ſignificationem, *Holzmann num. 11.* cum communi. Communiter tamen dicunt *Suar. tom. 4. d. 40. ſect. 2. in fine, Bruer. p. 5. num. 20. Pal. p. 3. num. 11. cum Sa, & Holzmann cum Bambeſr.* id eſſe graviter illicitum, quia eſſet contra uſum Eccleſiæ in re notabili.

,, 3. De eſſentia hujus Sacramenti eſt 1. Ut organa 5.
,, ſenſuum, quæ inunguntur, nominentur. *Palaus t. 4. t.*
,, 2d. *Averſ. ſect. 4.* &c. communiter, licet *Dian. p. 8. t. 7.*
,, *R. 56. ex Regie.* contrarium cenſeat probabile; imo ad
,, valorem ſufficere, ſi inter ungendum omnes ſenſus dicat:
,, *Per iſtas ſanctas unctiones indulgeat tibi*, &c. 2. Verba
,, illa; *Per hanc ſanctam unctionem*; etſi *Palaus loc. cit.*
,, dicat valere, ſi tantum omittas Τὸ ſanctam. 3. Verba
,, deprecativa, *Indulgeat tibi Deus*. Hinc formam imperati-
,, vam; v. gr. *Per hanc, &c. remittatur tibi quicquid*, &c.
,, non valere, dicit *Palaus loc. cit. Dian. loc. cit.*

711 Quoad formam hujus Sacramenti pertinet, Sacerdos, in-

tincto pollice in Oleo ſancto in modum crucis, ungere debet infirmum, ut præſcribit Rituale Romanum, in partibus infra ſubſcriptis, aptando verba formæ proprio loco in hunc modum, videlicet: *Per iſtam ſanctam Unctionem* ✠ *& ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per viſum* (ſi ungitur oculus, & ſic de aliis) *deliquiſti. Amen.* Miniſter vero, ſi ſit in Sacris, vel ipſemet Sacerdos poſt quamlibet Unctionem tergat loca inuncta novo globulo bombacii, vel rei ſimilis, eaque in vaſe mundo reponat, & ad Eccleſiam poſtea deferat, comburat, cineresque projiciat in Sacrarium. Advertit pariter Rituale, quod cum Sacerdos ungit partes corporis quæ partes ſunt, prout oculos, aures, &c. (incipiendo ſemper a parte dextra) non abſolvat formam, antequam ambas perunxerit. Si quis autem ſit aliquo membro mutilatus, pars loco illi proxima eadem forma inungatur. Deinde aures inungendo, repetat eandem formam, dicendo: *per auditum*. Ad nares, *per odoratum*. Ad os (compreſſis labiis), *per guſtum, & locutionem*. Ad manus (Sacerdotibus exterius, reliquis interius in palmis), *per tactum*. Ad pedes (ſcilicet in plantis), *per greſſum*. Ad renes, *per lumborum delectationem*. Hæc autem unctio omittitur in fœminis, & etiam in viris qui vix aut ſine periculo mortis moveri non poſſunt. Quando autem periculum mortis imminet, præcipit Rituale, ut infirmus cito ungatur prædictis verbis: *Per iſtam S. Unctionem &c.* Et poſtea, ſi ſupervivat, dicantur Orationes prætermiſſæ. Hæc omnia habentur in Rituali.

Verbum *deliquiſti* merito dicunt *Croix num.* 2097. & *Mazzotta tom.* 3. *pag.* 216. cum *Gob.* contra *Boſco*, eſſe de eſſentia, nam alias non exprimeretur in Forma unus ex principalibus effectibus hujus Sacramenti, qui eſt remiſſio peccatorum, ut dixit D. Jacobus: *Et, ſi in peccatis ſit, remittentur ei.*

Verbum autem *Sanctam* non eſt de eſſentia, cum in Florent. & Trident. hæc vox non additur: Peccat tamen omittens. Ita communiter *Palaus p.* 4. *num.* 4. *Holzmann num.* 14. *Mazzotta pag.* 216. *& Salm. cap.* 2. *num.* 30. cum *Aversa, & Dicaſt.*

Dubitatur 1. An valeat Forma indicativa? *Prima* ſententia affirmat, quam tenent *Tournely tom.* 9. *& Juenin. Diſſ.* 7. *quæſt.* 4. item *Palud. Alb. Magn. Becan. Rich. Aureol. & Tanner.* apud *Eſcob. num.* 103. & probabilem putat *Concina pag.* 17. *num.* 12. Eam probant ex variis priſcis Ritualibus, & ſingulariter ex Ambroſiano in quo dicebatur: *Ungo te oleo ſanctificato in nomine Patris, &c. ut more militis unctus præparatus ad certamen aereas poſſis ſuperare poteſtates.* *Secunda* tamen ſententia communis & verior docet valere; ita *S. Thomas Suppl. quæſt.* 29. *art.* 8. *per totum, Merbeſ. quæſt.* 20. *Natal. ab Alex. art.* 3. *Suar. d.* 40. *ſect.* 3. *Fill. tract.* 3. *num.* 80. *Petrocor. tom.* 4. *pag.* 183. *Pal. p.* 4. *num.* 1. *Elbel num.* 28. *Holzm. num.* 15. cum *S. Bon. & Monſtr. Eſcob. num.* 105. cum *Henr. Con. Nunn. & Hurt.* ac *Sporer num.* 74. cum *Bellarm. Laym. Bon. Val. &c.* Ratio habetur ex ipſis verbis D. Jacobi: *Et orent ſuper eum, ungentes eum oleo ..... & oratio fidei ſalvabit infirmum.* Ex quibus verbis patet Apoſtolum orationi tribuiſſe efficaciam hujus Sacramenti. Nec obſtant Ritualia oppoſita, nam reſpondet *D. Thom. loc. cit. ad* 3. quod verba illa non erant Forma hujus Sacramenti, ſed potius diſpoſitio ad Formam. Sed forte melius reſpondent Papa Bened. XIV. *de Synodo lib.* 7. *cap.* 17. & *Sporer num.* 75. cum *Monſtr. & Henrico* quod verba illa, *ut poſſis*, cum ſint optativa, referri poſſunt ad proferentis votum & orationem, nempe ac ſi diceret: *Ungo te orans Deum, ut poſſis, &c.*

Dubitatur 2. An ſint de eſſentia verba: *Per ſuam piiſſimam miſericordiam? Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Nunnus, & Hurt. ap. Eſcob. num.* 97. atque *Bellarm. ap. Mazzotta tom.* 3. *pag.* 216. faveteque *Coninck d.* 19. *num.* 15. & probabilem putat *Roncaglia quæſt.* 3. quoad verbum *Miſericordiam*; dubitat vero *Suar. d.* 40. *ſect.* 3. *num.* 13. Ratio, quia, cum Forma debeat eſſe deprecativa, neceſſario in ea eſt explicandus recurſus ad Divinam Miſericordiam quæ reſpicit miſeriam, in qua maxime eſt infirmus in fine vitæ conſtitutus. *Secunda* vero ſententia longe communior, & longe probabilior negat, & hanc tenent *Palaus p.* 4. *num.* 4. *Bonac. p.* 3. *circa finem, Salm. cap.* 2. *num.* 31. *Roncaglia loc. cit. Spor. num.* 71. *Holzm. num.* 14. & *Eſcob. num.* 99. cum *Laym. Fill. Reg. Henr. Dic. & Trull.* Ratio enim oppoſita minime ſuadet verba illa eſſe de eſſentia, quia eo ipſo quod Sacerdos dicat, *Indulgeat tibi Deus*, ſatis orat Divinam Miſericordiam. Omnes tamen conveniunt quod omittere prædicta verba eſſet quidem mortale, cum eſſet omiſſio in re notabili, & contra uſum Eccleſiæ.

Dubitatur 3. An valeat Forma, ſi dicatur: *Ungo oleo Sancto, ut per ſuam miſericordiam indulgeat tibi Deus &c.* Negant, *Bonac. p.* 3. *num.* 3. ac *Hurt. Nunnus, &c. ap. Salm. cap.* 2. *num.* 29. Probabilius vero affirmant *Suar. Laym. Fill. Henr. Reg.* & ceteri communius apud eoſdem *Salm.* (qui tamen dicunt rem eſſe incertam.) Ratio, quia his verbis jam exprimitur ſubſtantia Formæ.

712 ,, 4. Hoc Sacramentum tantum dandum eſt morti propinquis, ex morbo, vulnere, partu, vel ſenectute, quia hi
,, ſoli ſunt infirmi. Quod ſi morbo liberati rurſus pericli-
,, tentur, iterandum eſt: & quidem in diuturnis morbis,
,, quoties erit periculum novum; neque expectandum (ſub
,, gravi culpa, *Quint. t.* 4. *ſect.* 9.) donec ſenſibus careant,
,, vel omnino ſint deſperati. In dubio vero de vita, detur
,, ſub conditione. *Laym. loc. cit. ex S. Thom. Sylv. Suar. d.* 49.
,, 5. Si conferatur infirmo communi morbo, ſive non gra-
,, vitat, vel periculoſo laboranti, non eſt validum, *Suar.*
,, *Palaus, Gran. Amic. &c.* commun. Ac licet *Leſſ. Wigers*,
,, & *Quint.* contrarium putent probabile; concedunt tamen
,, ſic inunctum iterum inungendum eſſe (etiam in eodem
,, morbo), quando periculoſe laborare cœperit, ob muta-
,, tum ſtatum infirmitatis, additque *Quint.* mortaliter pec-
,, catum fuiſſe. *Quint. §.* 5. *ſect.* 7. *Dian. p.* 9. *t.* 6. *R.* 64.

Dubitatur 1. An ſit validum hoc Sacramentum Extremæ Unctionis, ſi conferatur ſano? Affirmat *Juenin. ap. Bened. XIV. de Synodo lib.* 7. *cap.* 20. *num.* 5. & *Roncaglia quæſt.* 6. *R.* 1. reſpondet quod non auderet aſſerere eſſe invalidum, cum nullibi viderit condemnatum ritum Græcorum, qui in die Cœnæ Domini, dum conſecratur Oleum Infirmorum ab Epiſcopo, totum illud inſumunt in ungendis adſtantibus. Sed omnino tenendum eſt invalidum cum communi ſententia, quam tenent *Suar. tom.* 4. *d.* 42. *ſect.* 2. *Pal. p.* 6. *num.* 10. *Salm. cap.* 4. *num.* 6. *Concina pag.* 18. *num.* 4. & N. SS. P. Benedictus XIV. *loc. cit.* Ratio, quia id patet ex verbis S. Jacobi cap. 6. ubi dicitur: *Infirmatur quis in vobis? inducat &c.* Et communiter omnes interpretantur hunc textum de infirmitate corporali, non autem ſpirituali, ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *c.* 3. ubi dicitur: *Declaratur eſſe hanc unctionem infirmis adhibendam.* Nec obſtat ritus Eccleſiæ Græcæ, nam ſapienter advertit præfatus Pontifex unctionem illam ſanis adhibere, non tanquam Sacramentum (quod errorem eſſe ait ita credere), ſed ut meram cæremoniam, ac ſacramentalem benedictionem. 713

Dubitatur 2. An ſit validum hoc Sacramentum, ſi conferatur infirmo quocumque morbo laboranti etiam non gravi? *Prima* ſententia affirmat, dicens eſſe quidem illicitum, ſed non invalidum, & hanc tenent *Coninck d.* 19. *dub.* 7. *num.* 25. & *Wigandt num.* 111. Ratio, tum quia Apoſtolus agnoſcit abſolute infirmum pro ſubjecto capaci hujus Sacramenti, cum dicat: *Infirmatur quis in vobis? inducat &c.* Tum quia in Tridentino *d. c.* 3. ſic habetur: *Declaratur etiam eſſe hanc unctionem infirmis adhibendam; iis vero præſertim qui tam periculoſe decumbunt, ut in exitu vitæ conſtituti videantur, unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur.* Ubi notant verbum *præſertim*, & ex eo inferunt Sacramentum adhiberi poſſe etiam his qui non periculoſe decumbunt. *Secunda* tamen ſententia communior & ſequenda, docet, talem collationem non ſolum eſſe illicitam, ſed etiam invalidam; *Suar. d.* 42. *ſect.* 2. *num.* 4. & 5. *Pal. p.* 6. *num.* 17. *Bonac. p.* 5. *num.* 15. *Eſcob. lib.* 22. *num.* 178. *cum Caſpenſ. Gran. Amico, Diana, Reg. &c.* ex *D. Thoma in* 4. *d.* 23. *quæſt.* 2. *art.* 4. *quæſt.* 2. ubi docet hoc Sacramentum non eſſe dandum, niſi infirmis qui ſecundum humanam æſtimationem videntur morti appropinquare. Probatur ex Decreto Eugenii IV. in Inſtruct. ad Armenos, ubi dictum fuit: *Hoc ſacramentum dari non debet, niſi infirmo de cujus morte timetur.* Verbum autem *debet* hic non tantum importat præceptum, ſed etiam neceſſitatem, quia præfatus Pontifex, cum declaraverit ſubjectum hujus Sacramenti, & deſignarit tantum infirmum de cujus morte timetur, cenſetur alios quidem infirmos excluſiſſe. Confirmatur ex fine inſtitutionis hujus Sacramenti, qui fuit (prout ait Tridentinum *ſeſſ.* 14. *in Proœm.*), ut hoc Sacramentum *finem vitæ tanquam firmiſſimo quodam præſidio muniret.* Nec obſtat, quod in *dicto cap.* 3. dicatur *præſertim*, nam hæc particula juxta contextum Concilii, ut patet, non denotat poſſe quibuſvis infirmis Sacramentum miniſtrari, ſed poſſe dari iis qui periculoſe decumbunt, etiamſi non ſint conſtituti in exitu vitæ, ſive in articulo mortis; modo immineat periculum mortis, ut mox in fine Dubii quarti declarabitur.

Dubitatur 3. An mulieri laboranti in partu ſit hoc Sacramentum miniſtrandum? Reſpondetur: ſi fœmina laborat in partu communibus tantum doloribus, non poterit quidem ungi, etiamſi prima vice pariat, vel alias fuerit in periculo mortis, quia tunc non adhuc periculoſa laborat infirmitate, ut communiter dicunt DD. infra citandi cum Concilio Mediol. p. 2. ubi dictum fuit: *Parochus unctionis Sacramentum miniſtrare non debet mulieribus in partu laborantibus.* Secus vero ſi mulier jam cœperit graviſſimis cruciatibus divexari, ita ut jam actu ſit in proximo periculo mortis: quia tunc revera jam periculoſe infirmatur; ita *Bonac. p.* 5. *num.* 6. *Fill. tract.* 3. *num.* 68. *Diana p.* 10. *tract.* 10. *R.* 9. *cum Franc. Lugo, & Amico*, ac *Eſcob. num.* 140. & 141. *cum Reg. Trull. Candido, &c.*

Dubitatur 4. An hoc Sacramentum licite conferri poſſit ægroto in ſolo putato periculo vitæ? *Prima* ſententia negat, & hanc tenet *Viva quæſt.* 6. *art.* 3. *num.* 2. & probabilem vocant *Leſſ. & Quieteniad. ap Eſcob. num.* 136. Ratio (ut dicunt) quia non poteſt Sacramentum exponi periculo fruſtrationis; invalide enim conferretur, ſi revera infirmus non eſſet in vero periculo mortis. *Secunda* tamen ſententia communis & vera affirmat, & hanc tenent *Pal. p.* 6. *num.* 16. *Suar. d.* 42. *ſect.* 2. *num.* 5. *Holzm. num.* 28 *Sporer num.* 98. *cum Sote, & Antoina*, ac *Eſcob. num.* 138 *cum Caſpenſ. Gran. Reg. &c.* Hæc ſententia docet, ad miniſtrandum hoc Sacramentum valide, & licite, ſufficere quod infirmus laboret morbo ita gravi, ut prudenter poteſt eſſe in periculo proximæ mortis. Et probatur ex Decreto Eugenii, ut ſupra, ubi: *De cujus morte timetur.* Et ex Rituali, ubi: *Debet hoc Sacramentum infirmis præberi, qui tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur.* Et ratio eſt, quia cum Chriſtus Dominus miniſtrationem hujus Sacramenti hominibus reliquerit, credendum eſt ſic eam reliquiſſe, ut poſſint concedere illud omnibus infirmis, quibus probabiliter judicatur periculum mortis imminere. 714

Advertendum autem hic 1. quod ad præbendum hoc Sacramentum non eſt expectandum ultimum vitæ tempus; Unde communiter docent *Merbeſ. tom.* 2. *de E. U. quæſt.* 25. *Mon.* 5.

Ron-

Roncaglia Reg. in praxi num. 2. *& Antoine pag.* 566. *Obſ.* 1. graviter peccare Parochos, qui differunt hoc Sacramentum, uſquedum infirmus privetur uſu ſenſuum & rationis; prout habetur etiam expreſſum in *Catech. Rom.* §. 9. ubi dicitur: *Graviſſime peccant qui illud tempus ægroti ungendi obſervare ſolent, cum jam, omni ſalutis ſpe amiſſa, vita & ſenſibus carere incipiat.* Ratio, quia ſic privatur infirmus uberiori fructu quem recepiſſet, ſi ſuſcepiſſet Sacramentum, dum erat rationis compos, cum magis tunc ſe ad illud diſpoſuiſſet; item quia privatur ſpiritualibus viribus ad reſiſtendum Dæmoni, & ad perferenda morbi incommoda; item quia infirmus, ſi forte eſſet in mortali, & compos rationis Sacramentum recepiſſet, auxilio attritionis gratiam forte fuiſſet adeptus, qua alioquin privatur; demum quia virtute hujus Sacramenti forte conſecutus fuiſſet ſanitatem corporis, ſi tempore congruo collatum fuiſſet; licet enim hoc Sacramentum virtute quadam ſupernaturali operetur etiam ſalutem corporalem, ſi Animæ ſaluti expedierit (ut loquitur Tridentinum), non tamen per modum miraculi operatur, ſed via quodammodo ordinaria, nempe cauſas naturales adjuvando, ut communiter ajunt DD. Quæ omnia ſaltem ſimul congeſta videntur grave damnum infirmo afferre.

Advertendum 2. quod diſtinguere oportet, quando Extrema-Unctio dari debeat, & quando dari poſſit. Adeſt quidem obligatio, ut mox dicimus, eam miniſtrandi, cum urget periculum proximæ mortis, & tunc non eſt expectandum ultimum vitæ tempus; ſed miniſtrandum eſt Sacramentum, ſicut præcipit Benedictus XIV. in *Euchol. Græcor.* (vide Bullam 53. in *Bullar. tom.* 4. *ibi* §. 46.) cum Infirmi *ſibi conſtant, & ſui compotes ſunt.* Cæterum communiter docent DD. valide & licite poſſe dari Extremam Unctionem ſtatim ac prudenter judicatur Infirmus laborare periculo mortis, etſi adhuc non proximæ; ita *Suarez tom.* 4. *diſp.* 42. *ſect.* 2. *num.* 4. ubi ait: *Ut minimum requiritur, ut ex tali infirmitate mors poſſit moraliter timeri, ſaltem remote.* Idem docet *Concinch. dub.* 7. *num.* 24. *Caſtrop. tract.* 26. *p.* 6. *nu.* 12. *Bonac. diſp.* 7. *quæſt. un. punct.* 5. *num.* 7. *Eſcob. de Extr. Unct. Probl.* 30. *num.* 138. *Holzmann eod tit. num.* 28. *Sporer num.* 98. *Salm. num.* . . . . & alii paſſim, cum *Bened. XIV. de Synodo lib.* 8. *cap.* 7. *& Honorato Tournely de Extr. Unct.* qui adducit pro hac ſententia duplex Concilium, Aquiſgranenſe, & Moguntinum. Id probatur 1. ex Concilio Florentino (*tom.* 13. *Concilior. pag.* 538.) in Decreto, ubi dicitur: *Subjectum hujus Sacramenti eſſe infirmum, de cujus morte timetur.* Probatur 2. ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. ubi habetur: *Hanc Unctionem infirmis adhibendam, iis vero præſertim qui in exitu vitæ conſtituti videantur.* Particula illa *præſertim* ſatis indicat poſſe Extremam-Unctionem miniſtrari etiam Infirmis, qui nondum videntur eſſe in exitu vitæ. Fortius demum probatur 3. ex citata Bulla 53. Benedicti XIV. *cit.* §. 46. ubi ſcribitur: *Ne Sacramentum Extremæ-Unctionis miniſtretur benevalentibus, ſed iis dumtaxat qui gravi morbo laborant.* Hinc recte ait *Caſtropalaus* (*loco cit. num.* 12.): *Quapropter cenſeo quoties Viaticum Infirmo miniſtratur, ſtatim & miniſtrari Unctionem poſſe, & expedire; quia jam cenſetur infirmitas grave periculum vitæ inducere.*

In dubio autem, an infirmitas ſit periculoſa mortis, recta ajunt *Caſtrop. ibid. num.* 13. *& Laymann de Extr. Unct. cap.* 4. *circa finem: Non poſſe Extremam Unctionem miniſtrari, tum quia præceptum eſt, ne aliis quam vitæ periclitantibus miniſtretur.* Secus vero ſi de tali periculo vere adſit probabilitas, ſive prudens timor, ut communiter docent *Suarez, Caſpenſis, Caſtrop. Eſcobar, & Holzmann num.* 28. *cum Scoto & Manſtio.*

715 Dubitatur 5. Quando hoc Sacramentum poſſit iterum miniſtrari eidem infirmo? Reſpondetur: Quando infirmitas non eſt diuturna, ad iterandum hoc Sacramentum requiritur, ut infirmus a priori infirmitate *convaluerit, & in aliud ſimile vitæ diſcrimen inciderit*, ut docet Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. Quando vero infirmitates ſunt diuturnæ, prout ſunt hectica, & hydropiſis, tunc S. Carolus Borrom. *loc. cit.* ſic inſtruit: *Si ob mortem impendentem quis unctus fuerit, & evaſerit; deinde ex eodem morbo in aliud ſimile periculum mortis rurſus inciderit, rurſus ungi debebit.* Idem docuit *D. Thomas in* 4. *d.* 23. *quæſt.* 2. *art.* 4. *quæſt.* 2. Idem præcipit Rituale Rom. dicens: *In eadem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, niſi diuturna ſit, ut cum infirmus convaluerit, iterum in periculum mortis incidit.* Unde adverte, quod in morbo diuturno, ſi infirmus poſt unctionem certe manſerit in eodem periculo mortis, non poterit rurſus ungi. Secus vero ait *N. SS. P. Bened. XIV.* (de nobis optime meritus) *de Synodo lib.* 7. *cap.* 23. ſi dubitetur, an revera morbi ſtatus mutatus ſit; tunc enim dicit expedire ad Sacramenti iterationem præponderare, eo quod hæc ſit uniformior veteri Eccleſiæ conſuetudini, & per eam novum ſpirituale ſubſidium infirmo obveniat. Hoc tamen intelligendum de dubio poſitivo, nempe quando probabile ſit infirmum jam exiiſſe e periculo mortis; nam alias in mero dubio negativo ſervandum eſt præſcriptum Tridentini, ubi dicitur poſſe Sacramentum iterari, ſi infirmi *convaluerint*; quod revera non poteſt verificari, niſi ſaltem probabiliter e periculo exierint. Unde dicit *Roncaglia quæſt.* 7. *R.* 2. non ſufficere infirmum per quatuor, vel quinque dies ita melius habuiſſe, ut videatur mortis periculum evaſiſſe, ſecus, ſi per notabile tempus, ut dicunt *Wigandt num.* 111. & *Sporer num.* 111. cum *Suar. Con. Reg. &c.* puta per menſem, ut ajunt *Bonac. p.* 6. *num.* 4. & *Viva art.* 3. *num.* 5. cum *Trull.*

„ 6. Ad Sacramentum hoc cum fructu recipiendum, in eo, qui rationis eſt compos, & conſcius peccati mortalis (ſi non confiteatur) requiritur contritio ſaltem exiſtimata: neque ſufficit attritio. *Bonac. d.* 7. *quæſt. un. p.* 5. *num.* 2. ex *Reg. lib.* 28. *cap. ult. art* 71.* (*Vide dicta num.* 85. *& antea num.* 34.)* Ordinarie autem, niſi obſtet cauſa rationabilis (verb. gr. ſi ob vomitum communicare non poſſit), præmittenda eſt confeſſio, & communio ob Eccleſiæ conſuetudinem, quæ unctionem, tanquam minus neceſſariam ad ſalutem, poſtponit. Vid. *Bon. loc. cit. num.* 13.* (*in Rit. Rom. ſic habetur:* Ex generali Eccleſiæ conſuetudine obſervandum eſt, ut ſi tempus, & infirmi conditio permittat, ante Extremam-Unctionem, Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramenta infirmis præbeantur. *Suſcipere autem Extremam Unctionem ante Viaticum aut nullum erit peccatum, aut vix veniale, ut dicunt, Suar. d.* 44. *ſect.* 1. *n.* 2. *& Croix num.* 2120 *nec improbat Bened. XIV. de Syn. lib.* 7. *cap* 23. *quia conſuetudo præmittendi Viaticum non eſt recepta ſaltem ſub gravi obligatione)* Licet autem, per ſe loquendo, confeſſio non neceſſario præmittatur, cum per attritionem ſe diſponere poſſit, per accidens tamen requiri poteſt, v. gr. ſi poſt viaticum peccaſſet mortaliter, & timeretur poſt unctionem defuturum tempus confeſſionis: tunc enim prius audiendus, & abſolvendus eſſet; quia ſacramenta magis neceſſaria tali caſu prius ſumenda ſunt. *Fill. Barboſ. Dian. p.* 5. *t.* 3. *R.* 92. 716

„ 7. Pueris habentibus ſufficientem rationis uſum ad peccandum, tametſi ſacram Euchariſtiam non accipiant, non recte negatur Extrema Unctio, cum inde nonnunquam ſalus ipſorum dependere poſſit. *Suar.* 2. *p. t.* 3. *d.* 70. *ſect.* 1. *Graff. Angl. Zamb.* apud *Laym. lib.* 5. *t.* 8. *cap.* 4. *num.* 1. qui Parochos quorundam locorum excuſat, per conſuetudinem toleratam ab Epiſcopis, ſi non dent pueris ante an. 14. vel 15. excepto caſu neceſſitatis, quo puer, quem rationis uſum conſecutum eſſe conſtet, aliud Sacramentum ante mortem ſuſcipere non poſſit. Vide *Capiavill. cap.* 5. *quæſt.* 17. Ac licet Parochus in Confeſſione cognoverit, puerum nunquam actualiter peccaſſe, debere tamen illum inungere, contra *Nug. & Sanc.* docent *Suar. Reg. Fill. Conc. etc.* cum *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 185. Si vero dubium ſit, an puer uſum rationis habeat, ungendus eſt ſub conditione. *Dian. p.* 5. *t.* 3. *R.* 85. & *Sanc. Zamb. & Card. de Lugo.* 717

Dubitatur 1. An infantes ſint capaces hujus Sacramenti? *Prima* ſententia affirmat, quam tenent *Major, & Poſſev. ap. Eſcob. lib.* 22. *n.* 109. Ratio quia hoc Sacramentum non ſolum datur ad delenda peccata actualia, ſed etiam ad tollendas reliquias peccati originalis, ad recuperandam ſanitatem, ac ad augmentum gratiæ acquirendum. *Secunda* vero ſententia communis & vera negat, & hanc tenent S. *Thomas ſuppl. quæſt.* 32. *art.* 4 *Bellarm. de E U, cap.* 9. *Suar. d.* 42. *ſect.* 1. *n.* 3. *Pal. p.* 6. *n.* 3 *Laym. cap.* 4. *n.* 2. *Bonac. p.* 5. *n.* 1. *Sporer n.* 94. *Holzmann n.* 26. & *Eſcob. cum Soto, Nav. Tol. Fill. Reg. etc.* ex Rituali Rom. ubi: *Debet autem hoc Sacramentum infirmis præberi, qui ad uſum rationis pervenerint.* Ratio, quia (ut ait *D. Thomas*) *pueris non competit forma hujus Sacramenti, eo quod non peccaverunt per viſum & auditum, ut in forma exprimitur.* Ad rationem autem oppoſitam reſpondet idem S. Doctor, quod Extrema Unctio non datur ad reliquias peccati originalis, ſed actualis auferendas. Quod autem ad effectum ſanitatis, reſpondetur, quod cum hic ſit effectus tantum ſecundarius hujus Sacramenti, ipſe ceſſat ceſſante primario. Quoad augmentum vero gratiæ, cum hoc non detur niſi ut conjunctum proprio effectui Sacramenti, quando ſubjectum non eſt capax affectus proprii, neque eſt capax augmenti. Neque obſtat, quod olim (ut aſſerunt *Maldonat. & Cornel. a Lap.*) infantes ungebantur Oleo infirmorum; Nam reſpondet Papa Benedictus XIV. *de Synodo lib.* 7. *cap.* 21. quod forte, ſi ungebantur, tunc unctio illa potius erat benedictio ſacramentalis, ut dictum eſt de unctione Græcorum *num.* 713. 718

Dubitatur 2. An hoc Sacramentum conferri poſſit pueris, de quorum uſu rationis dubium verſit? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Sotus, Aureol. & Zambran ap. Eſcob. num.* 112., quia ſi vere puer uſu rationis caret, fruſtratur Sacramentum, & cum hoc non ſit neceſſarium ad ſalutem, non debet tali periculo exponi. *Secunda* ſententia affirmat, quam tenent *Sporer num.* 94. & *Croix num.* 2111. *cum Reynaud. Schild. &c.* qui dicunt in dubio pueros abſolute ungendos eſſe, quia ſaltem ſunt capaces effectus ſanitatis corporis. *Tertia* vero ſententia probabilior, quam (præter *Dian. Sanciam, & Lugo ap. Buſemb.*) tenent *Renzi de E. U. cap* 2. *quæſt.* 3. & *Eſcob. num.* 114. *cum Dic. & Leand.* dicit tales pueros ungendos eſſe ſub conditione, quia per conditionem jam ſalvatur reverentia Sacramenti, & aliunde juſta aſſiſtit cauſa illud miniſtrandi ſub conditione, ne priventur pueri fructu tam ſalutari hujus Sacramenti; juxta dicta *num.* 28. 719

Dubitatur 3. An poſſit dari Extrema Unctio puero qui jam ſit doli capax, ſed non adhuc ſit capax Communionis? *Prima* ſententia negat, quam tenent *Sotus, Viuald. Aureol. Nald. etc. ap. Eſcob. num.* 115. cum quadam Synodo Hiſpalenſi; & videtur favere *D. Thomas ſuppl. quæſt.* 32. *art.* 4. ubi dicit: *Sicut Euchariſtia non debet dari pueris, ita nec hoc Sacramentum.* Ratio, tum quia hoc fert communis Eccleſiæ conſuetudo, tum quia indecens videtur hoc Sacramentum dari puero, qui in illo ſtatu vix potuit inſtrui de illius effectu. *Secunda* vero ſententia communior & probabilior affirmat, eamque tenent *Laym. cap.* 4. *n.* 2. *Sporer num.* 94. *cum Nav. Suar. Averſa etc.* & *Eſcob. num.* 507. *cum ſe, Val. Angl. Durand. Sancio*, & *Zambr.* Et idem docet 720

Papa Bened. XIV. *de Synodo lib. 7. cap.* 21. qui dicit minime approbandam eſſe quandam Synodum, in qua ſtatutum fuerat non dandum hoc Sacramentum pueris qui non communicarunt; & approbat quod tradit Rituale Argentinenſe, nempe non denegandam Extremam Unctionem pueris ſeptennibus, ac iis in quibus malitia ſupplat ætatem, etſi ad ſeptennium non pervenerint. Nec obſtat textus allatus *D. Thomæ*, nam ibi (ut ait *ad* 2.) ab hoc Sacramento excludit tantum pueros impotes rationis, qui immunes ſunt a peccatis actualibus.

721 Dubitatur 4. An poſſit dari Extrema-Unctio infirmo adulto ſtatim poſt Baptiſmum? Negat *Sanctius ap. Eſcob. num.* 121. quia huic per Baptiſmum omnes reliquiæ peccatorum jam fuerunt abſterſæ, ſed communiter & recte affirmant *Laym cap.* 8. *num.* 3. *Suar. d.* 42. *ſect.* 3. *n.* 9. *Renzi cap.* 2. *quæſt.* 2. *Diana part.* 5. *tract.* 3. *R.* 82. *cum Vega, Led. Sylveſt. Fill. Palud. Hurt. &c.* ac *Eſcob. n.* 113. *cum Molf. Prap. & Naldo.* Ratio, tum quia verius per Baptiſmum non abſterguntur reliquiæ culparum actualium commiſſarum ante Baptiſmum, prout ſunt torpor ad bonum, ac pronitas ad malum; tum quia primarius effectus hujus Sacramenti non tam eſt remiſſio culparum, quam corroboratio infirmi contra Dæmonis tentationes, ut dicunt *Suar. d.* 41. *ſect.* 1. *n.* 1. *Laym. cap.* 5. *num.* 2. *Pal p.* 5. *num.* 5. *Mazzotta pag.* 221 & alii; idque inferunt ex verbis Apoſtoli: *Alleviabit eum Dominus.*

722 „ 8. Miniſter eſt ſolus Sacerdos proprius, ſive Paſtor: ſine cujus venia, ſi extra neceſſitatem alius det, validum quidem eſt, ſed graviter peccat, *Sylv. Sot. Con. d.* 9. *num.* 28. * (*Eſt commune, ut Suar. Pal. Bon. &c. cum Salm. cap.* 5. *num.* 3. *An autem quivis Sacerdos poſſit hoc Sacramentum miniſtrare ob conſenſum probabiliter præſumptum Parochi, vel ejus ratihabitionem? Negat Viva de Sacr. quæſt.* 6. *art.* 2. *n.* 3. *cum Laym. Dian. &c. Sed probabiliter affirmant Palaus p.* 7. *n.* 4. *cum Val. & Sa, ac Salm. cap.* 5 *num.* 4 *cum Bon. & Dic. Vide dicta de Euch. num.* 235.) * Et Religioſus incurrit excommunicationem Papalem, *Suar. Reg. lib.* 18. *n.* 49. * (*Ex Clementina* 1. *de Privileg.* §. 1.) * Poſſe tamen Regulares hoc Sacramentum, uti & Viaticum, in articulo mortis ſuis familiaribus miniſtrare, docet *Dian. p.* 5. *t.* 3. *R.* 52. *ex Marc.* &c. * (*de hoc adeſt Bulla ap. Sporer num.* 81. *quæ incipit.* Immarceſcibilem, *edita an.* 1567. *ubi S. Pius V. conceſſit Theatinis conferre Extremam Unctionem non ſolum Fratribus & Clericis ipſius Congregationis, ſed etiam mercenariis, operariis, ſervis, ac famulis ejuſdem Congregationis, ac quibuſvis hoſpitibus etiam ſæcularibus, & externis, quos in locis vel habitationibus dictæ Congreg. tunc reperiri contigerit, in mortis articulo, & quoties de illo dubitari contigerit, etiam licentia minime petita non obtenta Parochorum. Item Sixtus IV. (ap. Piſton. de Confeſſ. num.* 78.) *conceſſit Regularibus dare Euchariſtiam & Extremam Unctionem ſuis Pœnitentibus, ſi Parochus injuſte eas negaverit, vel malitioſe diſtulerit.*)

723 „ In neceſſitate vero, ut ſi Paſtor abſit, vel dare nolit, nec Superior poſſit adiri pro petenda licentia, licite miniſtrat quivis non excommunicatus, aut ſuſpenſus, etiam Regularis, ut contra *Gavant.* docent *Prapoſ. Henriq. Fern. Gran. p.* 4. *t.* 3. *R.* 82. conſetur enim tunc Papa dare licentiam. *Laym. Reg. Suar. &c. loc. cit. Dian. R.* 176 * (*Ita etiam communiter Suar. d.* 44. *ſect.* 3. *n.* 3. *Bonac. p.* 2. *num* 6 *Salm. cap.* 5. *n.* 5. *Concina pag.* 17. *n.* 3. *Holzm. n.* 20. *Elb. n.* 47. *Fill num.* 90. *Eſcob. num.* 192. *Pal. p.* 7. *num.* 5. *cum Val. Con. &c. item Bened. XIV. de Syn. lib.* 7. *cap.* 19. *cum Tournely. Juenin. Nat. ab Alex.* (*contra Sylv. Arm. & Vivald. ap. Eſcob. num.* 160.) *Et idem docuit S. Carolus Borrom. Act. Med. p.* 4. *ubi conceſſit cuilibet Sacerdoti dare hoc Sacramentum, deficiente Parocho. An autem Paſtor excommunicatus poſſit Extremam Unctionem miniſtrare? Affirmant Poſſevin Diana. Victorel, & Leand. ap. Eſcob num.* 163. *ac probabile putant ibid. Fill. & Vill. Sed probabilius negant Suar. d.* 24. *ſect.* 3. *num.* 6. *Bon. p.* 4. *num.* 4. *cum Henr. & Eſcob. num.* 165. *qui ſecus ait de Paſtore ſuſpenſo: & quidem probabiliter, ſi alius deſit.*) *

724 „ 9. Sufficit Sacerdos ſine miniſtro, in neceſſitate, nec in ea fœmina adhibenda eſt; quod ſi tamen fiat, veniale eſſe docet *Quint. t.* 5. *ſect* 6. * (*Prout etiam dicit Eſcob. n.* 211. *Miniſtrare autem ſine Miniſtro, nullum eſſe peccatum, etiam remota neceſſitate, dicunt Bon. p.* 9. *n.* 6. *& Eſcob. n.* 308. *cum Hoſt. & Poſſ. &c. Sed probabilius non excuſat a veniali Diana p.* 9. *t.* 6. *R.* 46. *Tol. lib.* 7. *cap.* 2. *& Graff. ac Dic ap. Eſcob. num.* 106. *ex Rituali Rom. ubi dicitur.* Convocatis Clericis, ſaltem uno, &c.) * In ea poſſet etiam unus unam, alius aliam partem inungere, pronunciando tamen formam illi unctioni reſpondentem. *Bon. loc. cit.* &c. commun. * (*Ita etiam Salm. cap.* 4. *n.* 6. *cum communi, Suar. d.* 43. *ſect.* 2. *n.* 4. *Pal. p.* 7. *n.* 7. *cum Con. & Spor. num.* 82. *Hoc tamen intelligendum cum A A. citatis, licere in ſolo caſu neceſſitatis, ſcil. ſi timetur infirmus deceſſurus; aliàs eſſet mortale; quia contra uſum Eccleſiæ, ut recte advertit Bon. p.* 4. *n.* 8. *cum communi. Certum eſt autem ſufficere unum Sacerdotem ad miniſtrandum hoc Sacramentum, ut docet D. Thom. & alii comm. ap. Croix n.* 2100. *& patet ex c. Quæſivit. de Verb. ſign. ubi:* Sacerdos uno præſente Clerico, & etiam ſolus poteſt infirmum ungere. *Græci autem adhibent ſeptem Sacerdotes* (*ut ait Arcud.*) *ſed Bened. XIII. conceſſit eis an.* 1724. *poſſe ungere unum ſi* 7. *vel* 3. *habere non poſſint.*) * Non tamen poteſt unus inungere aliquem ſenſum, & alius formam pronunciare * (*Ut etiam Salm. cap.* 4. *n.* 6. *cum Dic. & communi*) *, neque unus unum oculum, & alter alterum. Vid. *Dian. par.* 9. *t.* 7. *Reſ.* 56. Quod ſi Sacerdos non poſſit progredi, ſupplenda erunt per alium, quæ reſtant. *Tan. Prap. Merat.* qui apud *Dian. p.* 5. *t.* 3. *R.* 87. notat licere etiam alteri unctiones ab initio repetere, perinde ac ſi prior nullam earum inchoaſſet * (*ſed melius: Quando Sacerdos inter unctiones deficit, ſi ſtatim alius eas ſuppleat, non ſunt iterandæ prius factæ, ut Bon. p.* 4. *num.* 9. *Cum D. Thoma. Poſſ. Fill. Molf. & S. Carolo Borrom. Act. Med. p.* 4. *Secus ſi unctiones ab alio ſuppleantur poſt aliquam notabilem moram* (*puta poſt quadrantem*)*; tunc enim omnes unctiones ſub conditione repeti debent; ita recte ait Croix,* 725 *cum Averſa, Merat. & Nuno.*) *

Dubitatur hic, an Sacerdos incurrat irregularitatem, ſi ægrotus decedat, dum Sacerdos curat eum revolvi ad inungendum? Recte negant *Bonac. p.* 4. *n.* 10. *cum Poſſev. Soto, &c.* & huic congruit id quod dicunt *Salm. de Cenſur. cap.* 8. *n.* 33. *cum Cornejo, et eod. Bon. de Irreg. d.* 7. *quæſt.* 4. *p.* 7. *n.* 12. *cum Suar. Ugol. & communi*, nempe quod irregularitas non incurritur niſi per delictum, a quo eſt immunis qui officium charitatis exercet.

„ 10. Etſi in adminiſtratione hujus Sacramenti ſervanda 726 ſint omnia præſcripta in Rituali, Agende, vel Manuali, mortale tamen non eſſe adminiſtrare in neceſſitate ſine ſuperpelliceo, vel ſtola, docent *Quint.* & *Leand.* conceditque *Amic. & Dian. p.* 8. *t.* 1. *R.* 79. Id excuſat ab omni peccato, ſi infirmus non ſit capax alterius Sacramenti, & illa haberi non poſſint, contra *Suar. Regin.* &c.

Quæritur, an peccet mortaliter Sacerdos, miniſtrando Extremam Unctionem ſine veſtibus præſcriptis, nempe ſuperpelliceo, & ſtola? Si non urgeat neceſſitas, certum eſt graviter peccare; dubium eſt, quando urget neceſſitas. *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Suar. d.* 44. *ſect.* 2. *num* 7. *Pal. p.* 8. *n.* 11. *Spor. n.* 126. *Elbel n.* 46. *& Bon. p.* 6. *num.* 9. *cum Naldo*, & aliis; Quia reverentia Sacramenti præferenda eſt cuilibet utilitati privatæ. *Secunda* vero ſententia etiam probabilis negat, & hanc tenent *Croix num.* 2116. *Diana p.* 9. *t.* 6. *R.* 46. *cum Leand.* & *Eſcob. n.* 220. *cum Poſſev.* & *Quintanad.* caſu quo veſtes deeſſent, & infirmus decederet ſine Sacramento, quia, licet Sacramentum hoc non ſit neceſſarium, eſt tamen valde utile; unde non præſumitur Chriſtus, qui illud inſtituit ad ſubſidium infirmorum in ultimo agone pugnantium voluiſſe eos, ne veſtes omittantur, tanto bono privari; Vide dicta in ſimili caſu de *Euchar. num.* 41. *v. Miniſtrari.*

„ Imo etiam extra neceſſitatem non eſſe mortale. 1. Omit- 727 tere Pſalmos pœnitentiales, Litanias, & cæteras preces, docent *Palaus*, & *Gran.* Dico, *extra*, quia in neceſſitate gravi, v. gr. tempore peſtis, vel morte imminente, ſtatim ungendus eſt ſine præmiſſis orationibus, quæ tamen poſtea ſupplendæ ſunt, ſi ſupervivat infirmus. *Bonac. d.* 7. *p.* 6. *n.* 8.

Hic diſtinguendum: Omittere Orationes in Rituali præſcriptas, extra caſum neceſſitatis, ſine dubio eſt mortale, ut recte dicunt *Tamb. de Sacram. lib.* 6. §. 4. *n.* 1. *Pal. p.* 8. *n.* 15. *Elbel num* 46. *ac Bonac. p. ult num.* 7. Dixi *extra neceſſitatem*, nam ſi periculum mortis immineat infirmo, jam præſcribit Rituale, quod infirmus *cito ungatur, & deinde* (*ſi ſupervivat*) *dicantur Orationes prætermiſſæ.* Idem probabilitat dicunt *Salm. cap.* 5. *n.* 12. *cum Pal. Suar. Dic.* & communi, ſi Sacerdoti immineat periculum contagii. Omittere autem Pſalmos Pœnitentiales, & Litanias, dicunt *Bonac. loc. cit. Pal. p.* 8. *n.* 14. *& Eſcob. n.* 217. non eſſe peccatum mortale, & *Elbel num.* 46. expreſſe dicit eſſe veniale. Sed probabilius puto cum *Tamb.* præfatas preces eſſe tantum de conſilio, dum nullibi habetur de ipſis præceptum. In Rituali de eis ſic tantum dicitur: *Dum Infirmi ſacro liniuntur Oleo dicuntur flexis genibus ab adſtantibus.*

„ 2. Deferre ad ægrum, vel adminiſtrare ſine lumine, 728 *Leand.* citant *Poſſev. Quintan. t.* 5. *ſeſſ.* 13. *Barboſ. de Offic. Paroch. cap.* 22. * (*Ita etiam Diana p.* 9. *tract.* 6. *R* 46. *& Eſcob. num.* 214 *probabiliter dicunt eſſe tantum veniale.*) * 3. Si ſolus ſine miniſtro adminiſtraret: imo hoc in neceſſitate permittunt *Tol. Sa, &c.* V. *Dian p.* 9. *tract.* 6. *R.* 36. * (*Vide dicta num.* 724.) * 4 Si ungat aliter, quam in formam crucis. *Suar. Bec. Laym* V. *Dian. p.* 3. *tract.* 4. *reſ.* 178. * (*Commune eſt eſſe tantum veniale omittere ſignum Crucis inter ungendum; ita Laym. cap.* 3. *in fine, Suar. d.* 40. *ſect.* 2. *num.* 3. *Pal. p* 3. *num.* 2. *Bonac. p.* 2. *in fine, Viva art.* 1. *n.* 3. *Holzm. num.* 12. *Salm. cap.* 2. *num.* 14. *& Eſcob. num.* 90. *cum Con. & Zambr. Imo Eſcobar putat nec etiam eſſe veniale, ſed hinc non conſentio, niſi neceſſitas urgeat. Hic etiam advertendum id quod præſcribit Rituale, videlicet:* Si alter Presbyter, vel Diaconus haberi poſſit, qui Oleum ſanctum deferat, per ipſum deferatur: qui ſuperpelliceo indutus cum Oleo ſacro occulte delato ſequatur Sacerdotem Viaticum portantem, & poſtquam infirmus Viaticum ſumpſerit, inungatur a Sacerdote. *Præterea Laym. & Tamb. ap. Bened. XIV. de Synod. lib.* 7. *cap.* 21. *num.* 5. (*quibus ipſe adhæret*) *permittunt Sacerdoti interrumpere Miſſam ad dandam Extremam Unctionem, ſi infirmo nullum aliud Sacramentum conferri poteſt: quia ſi ille eſt ſufficienter attritus, primam gratiam obtinere poteſt.*

„ 11. Paſtor ratione officii tenetur ſub mortali dare iis qui 729 petunt, niſi juſta cauſa excuſet, etiam tempore peſtis, modo poſſit abſque periculo vitæ; cum eo enim non teneri, docent *Taun. p.* 5. *tract.* 3. *reſ.* 93. Si peſte infecti ſint confeſſi, poſſe ſine peccato omitti abſolute, docet idem *Dian. p.* 3. *tract.* 4. *R.* 174. *& p.* 5. *tract.* 3. *reſ.* 83. *& p.* 93. *& p.* 8. *tract.* 1. *reſ.* 21. *ex Villal. Tann. Amic Franc. Lugo, &c. Suar. Fill. Con. Bon. Laym, ll. cc.* * (*Regulariter igitur non tenetur Paſtor cum periculo vitæ dare hoc Sacramentum, niſi infirmus a longo tempore ſit confeſſus, & veroſimiliter cenſeatur eſſe*

„ in

„ *in mortali; ita communiter Suar. d. 44. ſect. 3. num. 20. Conc. pag. 17. num. 4. Pal. p. 8. num. 5. Holzm. num. 21. Spor. num. 86. & alii paſſim. Salm. vero dicunt, niſi Parochus recte ſciat ægrotum eſſe in mortali: ſed melius alii dicunt, niſi probabiliter id ſciat, juxta dicta num. 624.*)"

„ 12. Sacerdos Curatus peccat mortaliter, ſi petentem negligat inungere, vel differat cum probabili periculo, ne ſine unctione moriatur æger, niſi juſta cauſa excuſet, quia in re gravi non præſtat id, ad quod tenetur ex juſtitia. " (*Ita communiter Salm. cap. 5. n. 7. & Viva art. 2. num. 4.*)" Alius vero Sacerdos, ſi, abſente Parocho, licite, & facile poſſit, tenetur ex charitate, ſed ſub veniali tantum " (*Ita etiam communiter Laym. cap. 7. n. 3. Pal. p. 8. n. 6. Spor. num. 85. cum Manſtr. & Salm. cap. 5. n. 9. cum Diana, contra Averſa qui putat teneri ſub gravi.*)" Niſi tamen ægrotus valde indigeret; v. gr. ſi alioqui ſine omnibus ſacramentis eſſet moriturus, quod aliud nullum ſuſcipere poſſet; tunc enim quidam graviorem obligationem agnoſcere videntur. Vid. *Dian. p. 3. tract. 4. R. 170. Laym. lib. 5. t. 8. cap. 7. n. 3.* " (*Ita pariter cum communi Salm. d. num. 9. contra Hurt. ap. Viva num. 4.*)"

730 „ 13. Parocho veſperi timenti, ne noctu vocetur ad ægrum, non licet retinere domi ſacrum oleum, ut vocatus poſſit venire expeditius, licet venialem culpam in eo tantum agnoſcat *Barboſ. de Par. cap. 22. ex Poſſev.* ") *Ita etiam Eſcob. num. 226. ſi Parochus Oleum ſervet, ut commodius illud deferat ad infirmum. Sed probabiliter dicit* Croix *num. 2114. cum Arriaga, & Gob. in hoc non peccare Parochum, ſi crederet noctu ſe vocandum; & periculum foret, ne vocatus ſero veniret.*)" item *Quintan. tract. 5. lib. 10.* ubi tamen a mortali non audet excuſare eum, qui ſemper domi retineret. " (*cum Eſcobar d. num. 226.*)"

731 14. Decens eſt, ut ſtuppa comburatur: quæ ad ſingulas unctiones nova adhibenda eſt, niſi aliud haberetur in Agende. *Laym loc. cit. Sa.* " (*In Rituali ſic habetur:* Miniſter ſi eſt in Sacris, vel ipſe Sacerdos poſt quamlibet unctionem tergat loca inuncta novo globulo bombacii vel rei ſimilis, eaque in vaſe mundo reponat, & ad Eccleſiam poſtea deferat, comburat, cineresque projiciat in Sacrario.)"

„ Reſp. 2. Effectus ejus principalis eſt, roborare animam contra tentationes dæmonis in morte. Secundarius eſt, 1. delere reliquias peccatorum, ſed partem juxta diſpoſitionem ſuſcipientis: 2. Tollere pœnas reſtantes " (*non vero omnes, ut D. Thomas ſuppl. qu. 30. art. 1. Laym. cap. 5. num. 3. Pal. p. 5. n. 9. & Salm. cap. 3. n. 5.*)" 3. aliquando etiam ſanitatem corporis conferre, ſi expediat. *S. Thomas Sylv. Suar. d. 41. ſect. 1.* " (*ut in Trident. ſeſſ. 14. cap. 2. ubi:* Et ſanitatem corporis interdum, ubi ſaluti animæ expedierit, conſequitur.)"

Commune eſt inter DD. per hoc Sacramentum remitti peccata tam venialia, quam mortalia, ſi hæc infirmus invincibiliter ignoret, habeatque attritionem, qua auferatur obex peccati; ita *S. Thomas ſupplem. quæſt. 30. art. 1.* ubi ait„: (Sed quia hoc robur gratia facit, quæ ſecum non compatitur peccatum, ideo ex conſequenti, ſi invenit peccatum aliquod, vel mortale vel veniale, quoad culpam tollit ipſum, dummodo non ponatur obex ex parte recipientis, ſicut de Euchariſtia, & Confirmatione ſupra dictum eſt.)„ Sequuntur S. Doctorem, *Bellarm. de E. U. cap. 8. Pal. p. 5. num. 4. Holzm. num. 36. Mazzotta tom. 3. pag. 221 Salm. cap. 3. num. 4. cum Suar. Val. Laym.* Conink. *Bon. &c.* ac Croix *num. 2119. cum Arcud. & Averſa*, contra aliquos. Idque clare colligitur ex verbis D. Jacobi: Et, *ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* Ac ex Trident. *ſeſſ. 14. cap. 2.* ubi: *Cujus unctio delicta, ſi quæ ſint, adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit.*

Utrum autem peccata mortalia huic infirmo remittantur per ſe, vel per accidens? *Prima* ſententia, quam tenent *Gonet tom. 6. pag. 479.* Petrocor. *tom. 4. pag. 198. Holzm. loc. cit. Spor. num. 104. Mazzotta pag. 221. & Soto apud Tournely tom. 9. pag. 410. quæſt. 1.* dicit remitti per accidens, quia, cum hoc ſit Sacramentum vivorum, non poteſt niſi per accidens mortalia delere; & huic ſententiæ videtur favere *D. Thomas loc. cit.* dicendo quod hoc Sacramentum remittit peccata, ſicut Euchariſtia, & Confirmatio, quæ certe per accidens remittunt. *Secunda* vero ſententia probabilior, & communior, quam tenent *Tournely loc. cit. Merbeſ. quæſt. 23. Habert tom. 6. pag. 525. & Salm. cap. 3. num. 3. cum Suar. Pal. Con. Val. &c.* dicit Extremam Unctionem remittere mortalia per ſe, etſi conſequenter. Ratio eſt, quia, licet hoc Sacramentum ſit vivorum, tamen ex inſtitutione Divina peccata remittit, ut patet ex verbis Apoſtoli ut ſupra; & confirmatur ex *Trident. ſeſſ. 14. Can. 2.* ubi: *Si quis dixerit ſacram infirmorum unctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos, anathema ſit.* Et improbabiliter, ait *Bellarm. cum D. Thoma*, & aliis communiter, aliquos nomine *peccatorum* intelligere ſola venialia. In hoc autem differunt Baptiſmus, & Pœnitentia ab Extrema-Unctione, quia illa principaliter inſtituta ſunt ad delendum peccatum actuale, vel originale; Extrema vero unctio (ut docet *D. Thomas*) principaliter eſt inſtituta ad tollendas reliquias peccatorum, nempe debilitatem, & ineptitudinem, quæ ex peccato actuali relinquuntur; ſed quia, cum in Anima reperitur peccatum, non poſſunt tolli reliquiæ, niſi prius tollatur peccatum; ideoque ex conſequenti hoc Sacramentum peccatum aufert.

An autem principalis effectus hujus Sacramenti ſit remiſſio peccatorum, ſaltem venialium? Affirmant *Holzmann num. 36. cum S. Bonav.* Scoto, & aliis Scotiſtis communiter; item *Navar. Vaſq. Sa, & Major apud Eſcob. num. 570.* Sed alii communiſſime, & probabilius dicunt principalem effectum hujus Sacramenti eſſe, remittere reliquias peccatorum ut ſupra, nam alias qui non haberet actualia peccata, non eſſet capax principalis effectus illius, quod eſt falſum; ita *S. Thomas loc. cit.* quem ſequuntur *Gonet pag. 475. Pal. p. 5. num. 2.* cum communi, ut aſſerit, & *Eſcob. num. 178. cum Suar. Soto, Palud. Fill. &c.*

732 „ Hujus Sacramenti non ſunt capaces, 1. Pueri, ante uſum rationis: etſi ſufficiat ea ætas, qua poſſunt peccare. *Navar. Suarez. loc. cit.* 2. Perpetuo amentes; aliis vero delirantibus, ſi ante petiverint, aut petituri fuiſſent, ſi cogitaſſent, aut oſtenderint ſignum doloris, dari poteſt, & debet. *Sylveſt. Henriq. Laym.* " (*Et ſic habetur in Rituali, ubi dicitur:* Infirmis autem, qui dum ſana mente, & integris ſenſibus eſſent, illud petierunt; ſeu veroſimiliter petiiſſent, ſeu dederint ſigna contritionis, etiamſi deinde loquelam amiſerint, vel amentes effecti ſint, vel delirent, aut non ſentiant, nihilominus præbeatur. *Amentes autem bene ungi poſſunt, ſi habent lucidum intervallum, ut D. Thom. quæſt. 32. art. 9. In dubio autem, an æger habuerit unquam uſum rationis, etiam ungendus eſt (intellige ſub conditione), ut recte ait* Croix *num. 2111. cum Reyn. Dian. Averſ. &c. Et ſic dicendum de ebriis deficientibus, niſi conſtet eſſe in mortali, ut* Croix *num. 2110. cum Gob. & Lochn. ex Rituali*, ubi: Impœnitentibus, & qui in manifeſto peccato mortali moriuntur, & excommunicatis penitus (*Sacramentum*) denegetur. *Poſſunt etiam ungi (ait* Croix *d. num. 2110. cum Can. Tamb. & Lochn. vulnerati in rixa, quia præſumuntur ſe conterì in illo extremo ſtatu. Tempore autem Interdicti vetitum eſt miniſtrari hoc Sacramentum, ex cap. Quod in te, de pœnit. & remiſſ.*)" Et ſi tales unctioni reſiſtant, ligandos eſſe, vel fortiter tenendos, ait *Tamb. apud Dian. p. 3. tract. 3. reſ. 84.* qui cum *Barboſ. de Offic. Paroch. cap. 22.* dicit eſſe neceſſarium, quando phreneticus non poteſt aliud Sacramentum ſuſcipere. " (*Et huic congruit id quod addit Rituale, dicens:* Si infirmus, dum phreneſi aut amentia laborat, veriſimiliter poſſet quidquam facere contra reverentiam Sacramenti, non inungatur, niſi periculum tollatur omnino.)"

„ 3. Muti, ſurdi, & cæci a nativitate ſunt capaces, atque adeo debent inungi prope organa ſenſuum, quibus carent: ac etſi exterius per illa non peccarint, potuerunt tamen peccare per interiores potentias, quibus illa reſpondent. *Poſſev. Nold. Prapoſ. Dian. p. 5. t. 6. R. 12.* " (*Ita etiam S. Thom. quæſt. 32. art. 7. & Salm. cum communi (Contra* Croix *num. 1875. cum Gob. &c.); Et idem docuit S. Carolus Borromæus Act. Med. p. 4.*)"

733 „ 3. Non ſuſcipere hoc Sacramentum, per ſe loquendo, ſecluſo ſcandalo, & contemptu, non eſt peccatum mortale. Ita *Suar. Laym. Tan. Eſcob. &c.* (multo minus peccant mortaliter domeſtici, ſi id non procurent.) Veniale tamen eſſe docent *Con. d. 19. dub. 16.* contra *Nugnum*. Vid. *Dian. p. 3. t. 4. R. 170. & p. 8. t. 1. R. 58. & p. 5. t. 3. R. 97.* ubi notat ex *Tann.* non cenſeri contemnere, qui ſciens prudens omittit tempora apto, & obtata commoditate. Contrarium tamen vult *Tol.* præſertim, ſi probabiliter deinceps non ſit futura commodior.

Quæritur, an ſit obligatio ſub gravi ſuſcipiendi hoc Sacramentum? *Prima* ſententia affirmat, & hanc tenent *Concina pag. 20. num. 7. Merbeſ. pag. 262. quæſt. 10. Habert tom. 6. pag. 541. Roncaglia pag. 162. quæſt. 7.* item *S. Bonav. & P. Soto apud Eſcob. num. 55.* Diverſa tamen hi AA. ratione utuntur; *Roncaglia*, quia videtur talis infirmus graviter delinquere contra charitatem ſui ipſius. Alii vero, quia verba Apoſtoli. *Inducat Presbyteros*, præceptum inducunt. *Secunda* vero ſententia communis (ut fatetur ipſe *Merbeſius*) & ſatis probabilis negat, eamque tenent *Suar. d. 42. ſect. 1. num. 2. Nav. cap. 22. num. 16. Bon. p. 5. num. 10 Holzmann num. 31. Viva art. 2. num. 4.* Croix *num. 2117. Spor. num. 106. Elbel num. 51. Pal. p. 8. num. 1. cum Palud. Con. & Dom. Soto, Eſcob. num. 56. cum Caj. Sylveſt. Vict. Arm. & Gabr.* ac *Salm. cap. 4. num. 10. cum Con. Sa, Val. & Henr.* item *Eſtius, Sylvius, & Sambov. apud Habert loc. cit. ex D. Thoma in 4. d. 23. quæſt. 1. art. 1. quæſt. 2. ad 1.* ubi ait Sacramenta tam Confirmationis, quam Extremæ-Unctionis, *non eſſe de neceſſitate ſalutis.* Ratio, quia talis obligatio non habetur neque ex vi inſtitutionis hujus Sacramenti, cum non ſit neceſſarium ad ſalutem, ſed tantum utile, & ad melius eſſe, neque ex præcepto Divino, cum communiter Theologi verba Apoſtoli non interpretentur de præcepto, ſed de conſilio. Unde, cum hoc Sacramentum ſit tantum ad majorem utilitatem inſtitutum, non videtur charitas erga ſeipſum ad illud obligare ſub gravi; charitas enim non obligat ſub gravi præcepto ad id quod melius eſt. Hoc tamen non obſtante, prima ſententia etiam probabilis, & omnino ſuadenda mihi apparet, non tam ratione præcepti, quia de eo ſaltem non conſtat, quam ratione charitatis erga ſeipſum; nam licet moribundus poſſit aliis præſidiis ſe roborare; tamen in tali ſtatu conſtitutus, ex una parte cum magna difficultate ad bonos actus ſe valet excitare, cum ob mentis oppreſſionem vires propriæ tunc ſint debiliores; & ex altera vehementiores ſunt (ut ait Tridentinum) Dæmonis inſidiæ; unde ingenti periculo ſe exponere videtur tentationibus ſuccumbendi, qui negligit ſe munire hoc Sacramento a Chriſto Domino inſtituto, tanquam firmiſſimo præſidio in tanto conflictu.

Omnes tamen conveniunt, quod per accidens poſſet infirmus

Digitized by Google

mus peccaret mortaliter, omittendo ſuſcipere hoc Sacramentum, ſcilicet primo, ſi omitteret habens conſcientiam peccati mortalis, & non poſſet aliud Sacramentum recipere; ita communiter *Palaus p. 8. num. 3. & Salm. cap. 4. num. 13. cum Suarez, Averſa*, & aliis paſſim; ſed bene ajunt *Suar. & Palaus*, hunc caſum vix accidere poſſe. Secundo, ſi omittendo ſcandalum daret, puta ſi ratione circumſtantiarum inducerentur alii ad ſuſpicandum quod ipſe ſit hæreticus, vel ad nihil faciendum hoc Sacramentum; ita *Salm. num. 12. Holzmann num. 51. & Pal. num. 3. cum Suar. Sa, Con. Laym. Bon.* & communi. Tertio, ratione contemtus, ut communiter DD. præfati, & patet ex Trident. *ſeſſ. 14. cap. 3. in fine*, ubi: *Nec vero tanti Sacramenti contemtus abſque ingenti ſcelere eſſe poteſt*. Utrum autem qui ſciens & volens negligit hoc Sacramentum ſuſcipere, dicatur contemnere? Affirmant *Merbeſius*, & alii. Sed negant communius & probabilius *Suar. num. 6. Salm. num. 11. Pal. num. 3. cum Sa, &c.* quia is tantum dicitur contemnere, qui illud negligit, quia parvi facit; non vero qui non vult ſuſcipere ob aliquam repugnantiam, vel quia putat non eſſe in præcepto; Et huic congruit id quod dixit Martinus V. in Bulla Conſtantiæ edita (ut refert *Merbeſ. d. quæſt. 10.*) ubi; *Hoc Sacramentum* (nempe Extremæ Unctionis) *neque negligi ſine culpa, neque contemni poſſe ſine peccato mortali*. Unde videtur Pontifex ſatis expreſſiſſe, quod contemtus hujus Sacramenti gravem quidem importat culpam; negligentia vero non plus quam levem. Vide dicta de Sacram. Confirm. num. 182. quæ huic Sacramento etiam congruunt.

CAPUT II.

De Sacramento Ordinis.

DUBIUM I.

Quid ſit Ordo, quotuplex, & quæ ejus materia?

734 *Quid ſit Sacramentum Ordinis, & quot ſunt Ordines? Et an Prima Tonſura ſit Ordo?*
735 *Quid ſit Ordinatio, & quid Ordo? Et quinam ſint effectus Ordinis? Definitio cujusvis Ordinis.*
736 *An ſinguli ſeptem Ordines ſint Sacramentum? 737. Sententia Auctoris.*
738 *An Epiſcopatus ſit Ordo diſtinctus a Sacerdotio?*
739 *Quæ ſit Materia* Remota, *& quæ* Proxima *hujus Sacramenti? 740. Dub. 1. An materia, & forma Ordinis ſint a Chriſto in ſpecie determinata?* (Remiſſ. *ad n. 12. de Sacr.*) *741. Dub. 2. An valide ordinetur Latinus per materiam Græcis aſſignatam? 742. Dub. 3. An requiratur contactus inſtrumentorum? 743. Dub. 4. An contactus phyſicus. 744. An ab eodem Epiſcopo debeat dici forma, & tradi materia? Et an ab eodem qui confert Ordines, debeat Miſſa celebrari?*
745 *De materia cujuſque Ordinis, An materia Acolythatus ſit traditio Urceolorum, vel Candelabri?*
746 *Qu. I. Quæ ſit materia, & forma Subdiaconatus? Dub. 1. An ſit calix cum patena, vel liber Epiſtolarum? 747. Dub. 2. An calix, & patena debeant eſſe conſecrata? Et an peccet graviter Subdiaconus, miniſtrando in mortali?* (Remiſſive *ad num. 38.*)
748 *Qu. II. Quæ ſit materia, & forma Diaconatus?*
749 *Qu. III. Quæ ſit materia, & forma Presbyteratus? 750. Dub. 1. An requiratur ad valorem traditio utriuſque ſpeciei, nempe vini, & hoſtiæ? 751. Dub. 2. An valide ordinetur qui tangit hoſtiam, & non patenam? 752. Dub. 3. An qui tangit calicem & patenam, ſed non hoſtiam? 753. Dub. 4. An qui tangit ſolum calicem, ſed non patenam?*
754 *Clericus exercens munus Ordinis Majoris quem non habet, incurrit irregularitatem. Quid ſi ſit Laicus?* (Remiſſ. *ad num. 1161*)
755 *De Ordinatione Epiſcoporum. Et an ad valorem requiratur trium Epiſcoporum aſſiſtentia?*
756 *An Epiſcopus poſſit conferre Primam Tonſuram extra ſuam Diœceſim?*
757 *Quid agendum in dubio, an Ordo ſit collatus?*
758 *Quomodo ſupplendi ſunt Defectus in Ordinatione commiſſi? 759. Et an ſupplendi tempore ſtatuto ad Ordinationes?*
760 *Quinam Epiſcopus poſſit ordinare?* (Vide etiam infra *n. num. 769.*)
761 *Quis ſit Miniſter Ordinis? 762. Qu. 1. An poſſit eſſe Miniſter quivis Sacerdos ex conceſſione Papæ? An etiam ad conferendum Presbyteratum? Et an ad conferendum Diaconatum, et Subdiaconatum? 763. Qu. 2. An Abbates poſſint conferre Tonſuram et Ordines Minores, aut Litteras Dimiſſorias concedere ſubditis ſuis non Religioſis? 764. Dub. 1. An poſſint Ordines conferre ſuis Novitiis? 765. Et an Novitii debeant ordinari ab Epiſcopo loci Novitiatus, etc. 766. Dub. 2. An Abbates ordinantes non ſubditos, valide ordinent?*
767 *An conferens Ordines Minores in mortali, graviter peccet?*
768 *A quo Epiſcopo ordinari debeant Regulares?*
769 *Ordinatio fieri debet a proprio Epiſcopo, alias etc. 770. Plura notanda ex Bulla* Speculatores. *771. Quid ſi quis in una Diœceſi habeat originem, in alia domicilium, et in alia Beneficium? 772. Quid ſi quis caſu alicubi naſcitur? 773. Quid ſi quis habeat diverſa domicilia?*
774 *Quomodo quis poſſit ordinari ab Epiſcopo Beneficii? 775. Dub. 1. An Epiſcopus Beneficii poſſit diſpenſare in Interſtitiis? 776. Dub. 2. An licite Epiſcopus ordinet eum cui confert Beneficium, ut poſſit eum ordinare? 777. Quid ſi quis in diverſis Diœceſibus Beneficia habeat? Et an ſtudioſi contrahant domicilium?*
778 *Quid requiratur, ut quis ordinetur ratione domicilii? 779. An Barones, ejuſque filii gaudeant domicilio feudorum? An Officiales domicilio loci, ubi degunt?*
780 *Quomodo poſſit quis ordinari ratione Familiaritatis? Et an hoc titulo poſſint ordinari famuli famulorum?*

RESP. 1. Ordo eſt Sacramentum, quo traditur poteſtas 734
circa Euchariſtiam rite adminiſtrandam. Ordines univerſim ſunt ſeptem, Oſtiariatus, Lectoratus, Exorciſtatus, Acolythatus, Subdiaconatus Diaconatus, & Sacerdotium: Quod rurſus eſt duplex, Minus, & Majus, ſive Epiſcopatus. Unde quidam octo numerant. Prima vero Tonſura non eſt Ordo, niſi late, ſed tantum diſpoſitio ad Ordines, per quam quis fit Clericus, & capax Beneficii, ac privilegiorum Clericorum. * (*Ita S. Thomas ſuppl. quæſt. 40. art. 2. Bon. quæſt. un. p. 1. Pal. p. 2. num 2. Holzmann num. 48. cum Scoto, & Theologis communiter, Salm. de Ord. tract. 8. cap. 2. num 26. cum Soto, Tuall. Nunno, &c. & Barboſa de poteſt. Ep. Alleg. 2. num. 18. cum ſeqq. Fill. Reg. & aliis* (*contra Covarr. Fagn. & alios Canoniſtas*). *Ratio, quia Trid. ſeſſ. 23. cap. 2. loquens de Tonſura, ait:* Ut qui jam Tonſura inſigniti eſſent, per Minores ad Majores Ordines aſcenderent. *Ergo Tonſuram inter Ordines non enumerat. Præterea Concilium ſeſſ. 23. cap. 17. teſtatur hos ſolos Ordines ab initio fuiſſe in Eccleſia, nempe a Diaconatu ad Oſtiariatum.*) * Ex iis tres poſteriores dicuntur Majores, ſive ſacri, ob annexum votum ſolemne cælibatus (etſi ordinatus per gravem metum, vel nimiis blanditiis, & importunitate parentum probabiliter eo non teneatur, niſi ſponte ratificaverit. *Sanchez diſp. 29. Azor. Filliuc. lib. 10. cap. 4. quæſt. 3. Conin. num. 150. Bonac. de matr. quæſt. 3. p. 9.*). Reliqui minores, quos cum *Vaſquez* alii Sacramentum eſſe negant, alii cum *Bell. Conin. Filliuc.* &c. communius, & probabilius affirmant. Et quidem unum, vel perfectione ac fine, vel unitate attributionis. Vid. *Fill. num. 9. d. 1. Bonac. d. 8. quæſt. 1.*

Quod Ordo ſit Sacramentum, definitum habetur in *Concil. Trident. ſeſſ. 23. Can. 3.* Ubi: *Si quis dixerit Ordinem, ſive Sacram Ordinationem, non eſſe vere, & proprie Sacramentum a Chriſto inſtitutum ..... anathema ſit.*

Quæritur quid ſit Ordinatio, & quid Ordo? 735

Ordinatio eſt actio illa, per quam Sacra poteſtas tribuitur: *Ordo* autem melius definitur cum S. *Thoma*: *Eſt ſignaculum quoddam Eccleſiæ, quo ſpiritualis poteſtas tribuitur ordinato*; (addantque communiter DD.) *in ordine ad Euchariſtiam*. Ordinatio autem eſt Sacramentum; Ordo vero effectus Sacramenti.

Dicitur autem *Ordo* ab effectu, quem cauſat; Ordo enim conſtituit Miniſtros, qui duplicem peculiarem poteſtatem habent, unam *Ordinis* erga Corpus Chriſti reale, & myſticum ſimul, nempe conficiendi Euchariſtiam, & abſolvendi peccata; alteram *Juriſdictionis* erga Corpus Chriſti myſticum tantum.

Additur recte *in ordine ad Euchariſtiam*, quia omnia alia miniſteria non ad aliud communicantur, quam ad diſponendos Fideles, ut Euchariſtiam digne recipiant. *Salm. de Sacram. Ord. cap. 1. num. 8.*

Patet autem Ordinem eſſe vere, & proprie Sacramentum, quia habentur in eo tria illa, quæ Sacramenta conſtituunt, nempe 1. Signum externum, ex *Act. 6. Et manus impoſuerunt eis manus*. 2. Promiſſio Gratiæ ad miniſterium, dum habetur *1. Tim. 4. Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi cum impoſitione manuum Presbyterii*. 3. Habetur Inſtitutio Chriſti Domini ex *eod. Apoſt. ad Epheſ. 4. Ipſe dedit quaſdam Apoſtolos ..... alios autem Paſtores, Doctores in opus miniſterii*. Et ex *Luca 22. Hoc facite in meam commemorationem*. Ubi licet tantum Sacerdotium fuerit ordinatum, in ipſo tamen eminenter contenta fuit ordinatio aliorum Miniſtrorum, qui Sacerdotibus inſerviunt.

Effectus hujus Sacramenti ſunt 1. Gratia Sanctificans. 2. Gratia Sacramentalis ad miniſterium rite exercendum. 3. Impreſſio Characteris.

De Fide eſt in Eccleſia plures Ordines eſſe; ex *Trid. ſeſſ. 23. can. 2. Si quis dixerit, præter Sacerdotium, non eſſe in Eccleſia Catholica alios Ordines, & Majores, et Minores, per quos velut per gradus quoſdam in Sacerdotium tendatur; anathema ſit.*

Singuli autem Ordines ſic definiuntur, & I. Oſtiariatus eſt *Ordo, quo confertur alicui ſpecialis poteſtas aperiendi et claudendi januam Eccleſiæ, ac admittendi dignos, excludendique indignos*. II. Lectoratus eſt *Ordo, quo confertur alicui ſpecialis poteſtas legendi Pſalmos, et Lectiones ex pulpito in Eccleſia, ac populum catechizandi ſeu inſtruendi in rebus Fidei*. III. Exorciſtatus eſt *Ordo, quo alicui confertur ſpecialis poteſtas ejiciendi Dæmonia*. IV. Acolythatus eſt *Ordo, quo confertur alicui ſpecialis poteſtas in Miſſa ſolemni Subdiacono inſerviendi, accendendo cereos, præparando & porrigendo illi ampullas vini et aquæ*. V. Subdiaconatus eſt *Ordo, quo confertur alicui ſpecialis poteſtas in Miſſa ſolemni inſerviendi Diacono, et ſolemniter canendi Epiſtolam*. VI. Diaconatus eſt *Ordo, quo confertur alicui ſpecialiter poteſtas in Miſſa ſolemni, immediate aſſiſtendi Presbytero, et ſolemniter canendi*

Evan-

Evangeliorum. VII. Preſbyteratus, ſive Sacerdotium eſt *Ordo, quo confertur alicui ſpecialis poteſtas conſecrandi Corpus, & ſanguinem Chriſti, abſolvendi quoque a peccatis, & paſcendi ſubditos, opere ac doctrina*. VIII. Epiſcopatus eſt *Ordo, quo confertur alicui ſpecialis poteſtas confirmandi Fideles, & ordinandi Miniſtros Sacramentorum* (Tò *Miniſtros* ſumendo latius, id eſt non ſolum pro iis qui Sacramenta conficiunt, ſed etiam pro iis, qui conficientibus ex officio miniſtrant), *necnon conſecrandi res ad Divinum cultum pertinentes*. Prima autem Tonſura eſt *Ritus ſolemnis Eccleſiaſticus, conſiſtens in levi detonſione capillorum cum certis verbis, per Miniſtrum idoneum celebratus, ex inſtitutione Eccleſiæ ſignificans, maſculum baptizatum a Statu Laicali in ſortem Domini, & Statum Clericalem transferri*.

736 Quæſtio autem celebris eſt, an ſinguli ſeptem Ordines ſint Sacramenta? Adſunt quatuor ſententiæ. I. ſententia univerſe affirmat, & hanc docet *D. Thomas 3. p. q. 37. art. 2. ad 1. & art. 3.* quam ſequuntur *Sanch. Conſ. lib. 7. cap. 1. dub. 7. & 8. Bon. p. 1. n. 2. Bellarm. de Ord. cap. 8. Gonet d. 2. art. 1. & Salm. cap. 1. n. 14. cum Gabr. Gran. Lez.* & aliis pluribus. II. ſententia dicit ſolum Sacerdotium eſſe Sacramentum, & ſic tenent *Durand. Cajet.* & probabilem putant *Sotus, & Victor. ap. Salm. cap. 16. num. 13.* III. vero ſententia dicit eſſe Sacramenta tantum tres Ordines Majores; ita *Nav. cap. 22. num. 18. & Sotus*, ac *Vaſq. apud Salm. d. n. 13.* atque probabilem putat *Sanch. de Matr. lib. 7. d. 31. n. 27.* IV. demum ſententia dicit ſolum Preſbyteratum, & Diaconatum eſſe Sacramenta, & hanc tenent *Tournely tom. 10. pag. 248. Cabaſſut. T. J. lib. 3. cap. 16. num. 3. & Habert tom. 7. pag. 166. R. 3. cum Gratian. Mag. ſent.* & *Eſtio*, ac probabilem vocant *Salm. cap. 4. num. 42. cum Soto*.

737 Circa has ſententias meum proferam judicium. Sententia I. eſt probabilis; Ratio; quia Eugenius IV. in Decreto ad Armenos (quod affert *Croix lib. 6. p. 2. num. 2118.*) dicit materiam Sacramenti Ordinis eſſe illud, per cujus traditionem confertur Ordo, & deinde explicat Calicem cum vino, & patenam cum hoſtia eſſe materiam Preſbyteratus, librum Evangeliorum Diaconatus, Calicem vacuum cum patena vacua Subdiaconatus, & res alias aſſignatas aliorum quatuor Ordinum. Quo Decreto cum prædictus Pontifex declarat omnes Ordines ultra Sacros habere propriam materiam pro Sacramento, conſequenter declarat omnes alios Ordines eſſe Sacramenta. Nec obſtat quod Miniſter ordinationis ſit ſolus Epiſcopus, ut dicitur in *Trident. ſeſſ. 23. cap. 4. & 7.* Nam reſpondetur, quod hoc intelligitur de Miniſtro ordinario, non autem extraordinario, quem Papa bene poteſt deputare ad hujuſmodi Ordines conferendos, ut dicunt *Salm. cap. 4. num. 19. cum Soto, Sanch. Pal.* & aliis communiter, ex *D. Thoma*, qui id expreſſe docet *ſuppl. quæſt. 38. art. 1. ad 3.* Et de facto habetur ex eod. Trident. *ſeſſ. 23. cap. 10.* quod Abbates poſſunt Ordines Minores conferre; vide dicenda *num. 763.* Sententia II. quæ dicit ſolum Sacerdotium eſſe Sacramentum, non eſt mihi, & aliis communiſſime ſatis probabilis, ex iis quæ mox dicam, loquendo de Quarta ſententia. Sententia III. pariter ac prima eſt probabilis. Sed mihi probabilior eſt IV. ſententia quæ docet tantum Sacerdotium, & Diaconatum eſſe Sacramentum, non vero alios Ordines.

Prima pars quod non ſolum Sacerdotium, ſed etiam Diaconatus ſit Sacramentum, probatur, quia in ordinatione Diaconatus concurrunt tria, ut diximus, ſufficientia ad Sacramentum, nempe 1. Signum ſenſibile, ſcilicet impoſitio manuum. 2. Inſtitutio Divina, nam *Conc. Trid.* definivit: *Si quis dixerit in Eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiam Divina Ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Preſbyteris, & Miniſtris, anathema ſit*. Per Tò *Miniſtris*; ſaltem Diaconi intelligendi ſunt Divina ordinatione inſtituti. 3. Concurrit promiſſio Gratiæ, quam ſignificant verba Epiſcopi: *Accipe Spiritum-Sanctum ad robur*, &c. Quæ verba habent rationem formæ; & vere producunt Gratiam, ut ſcripſit Anaſtaſius Papa II. *in Epiſt. ad Anaſt. Imper. cap. 7. apud Cabaſſut. loc. cit.* atque clare infertur ex Tridentino *ſeſſ. 23. Can. 4.* ubi habetur: *Si quis dixerit, per ſacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde fruſtra dicere Epiſcopos: Accipe Spiritum-Sanctum ..... Anathema ſit*. Ergo cum in Ordinatione Diaconatus jam dicat Epiſcopus, *Accipe Spiritum-Sanctum &c.* vere Spiritus Sanctus datur, & per conſequens verum confertur Sacramentum.

Secunda autem pars, nempe quod alii Ordines Minores, & Subdiaconatus non ſint Sacramenta, probatur, quia pro his deeſt materia, & forma Sacramenti Ordinis; deeſt quidem materia, quia deeſt impoſitio manuum, quæ eſt ſola materia hujus Sacramenti, juxta probabiliorem ſententiam quam tenuimus *de Sacram. in gen. num. 12.* & fuſius probabimus hic *num. 749. Qu. III.* Deeſt etiam forma Sacramenti, in horum enim Ordinum collatione nulla adeſt forma quæ exprimat productionem Gratiæ, ſed tantum fit mentio poteſtatis quæ traditur. Nec obſtat dicere, quod nullus ex ſeptem Ordinibus iterari poſſit; ergo in ſingulis imprimitur character, quod imprimi non poteſt, niſi per Sacramentum. Nam reſpondetur, nec Conſecrationes Eccleſiarum iterantur, neque ideo characterem imprimunt, nec ſunt Sacramenta. Neque obſtat, quod Clemens *lib. 8. Conſtit. cap. 21.* dicat in Ordinatione Subdiaconorum hanc fieri Orationem: *Tribue eis, Domine, Spiritum Sanctum, ut digne vaſa Domini attrectare valeant*. Nam reſpondet *Tournely pag. 632.* quod idem Clemens antea retulerat, eandem dici Orationem ſuper Diaconiſſis, quæ certe Sacramentum Ordinis ſuſcipere non poterant. Sed hodie hæc oratio neque dicitur. 378

Quæritur deinde, an Epiſcopatus ſit Ordo diſtinctus a Preſbyteratu? Negant *S. Thom. S. Bonav.* & alii, qui dicunt eſſe extenſionem Ordinis Preſbyteratus. Sed communius affirmant *Bellarm. Tournely, Habert, Sanch. Val. Averſa*, &c. tum quia in ipſo traditur diſtinctus character, & ſpecialis poteſtas ad Euchariſtiam, nempe conſtituendi hujus Sacramenti miniſtros; tum quia Ordo Epiſcopatus confertur per manuum impoſitionem, & per formam, *Accipe Spiritum-Sanctum, &c.* Nec valet dicere, quod, ſi Epiſcopatus eſſet diſtinctus Ordo, poſſet Epiſcopus valide ſaltem ordinare, licet non eſſet Sacerdos; Nam reſpondetur, quod hoc ordinatione Divina requiritur, ſicut requiritur, ut ſit baptizatus qui vult confirmari, aut ordinari.

„ Reſp. 2. Materia *Remota* Ordinum eſt aliquod inſtrumen- 739
„ tum traditum ordinandi in ſignum poteſtatis ſpiritualis;
„ *Proxima* eſt ejuſdem traditio, & acceptio, cujus contactum
„ phyſicum, & immediatum, etſi non eſſe eſſentialem ali-
„ qui probabiliter doceant cum *So, Hen. Reg. Laym. Dian.*
„ *tom. 4. de Sacram. num.* 185. & aliis, quos citat; contra-
„ rium tamen communius eſt, ac tutius, ut altera ſaltem
„ manu tangatur; imo ex præcepto ad ſcrupulum vitandum,
„ utraque manu; & quidem omnia, v. gr. calix cum pate-
„ na, hæc cum hoſtia, ut docet *Fill.* idque ſimul cum pro-
„ latione verborum Epiſcopi, v. *Laym. lib. 5. tom. p. cap. 5.*
„ *Bonac. d. 8. p. 1. punct. 2.* V. *Dian. p. 8. tom. 1. R. 40. & 41.*

Dubitatur hic 1. An Materia, & Forma Sacramenti Ordinis fuerint à Chriſto Domino in ſpecie determinatæ? 740
Vide dicta *de Sacram. in gen. num. 12.* ubi diximus probabilius eſſe, omnes Materias Sacramentorum, & quoad ſubſtantiam etiam Formas fuiſſe a Chriſto in ſpecie determinatas, cum *Juenin, Petrocor. Habert, Concina, Methoſ. Conſtit. Tournely*, & aliis pluribus ex *D. Thoma*.

Dubitatur 2. An valide ordinaretur Latinus per materiam 741
Græcis aſſignatam, nempe per ſolam manuum impoſitionem, & e converſo? Affirmant *Suar. Vaſq. Dic. Eſcob. apud Croix lib. 6. part. 2. num. 16. v. Inſ.* quia, cum Eccleſia ſit una, uniformia quoque debent eſſe Sacramenta. Negat vero ipſe *Croix cum Arriaga*, & aliis, quia ex determinatione Eccleſiæ materia Græcis aſſignata non habet ſignificandi id quod ſignificat materia aſſignata Latinis. Utraque eſt probabilis, ſed prima eſt probabilior juxta noſtram ſententiam allatam *eod. num. 12. de Sacram. in genere*, ubi diximus ſolam manuum impoſitionem, quæ communis eſt tam Græcis quam Latinis, eſſe materiam eſſentialem Sacramenti Ordinis; traditionem autem inſtrumentorum eſſe tantum materiam integralem. Si autem Latinus ordinetur forma græce prolata, vel e converſo, proculdubio valida eſt Ordinatio, ut recte & communiter dicunt *Lugo d. 2. num. 507. Con. quæſt. 68.* & *Croix num. 30. cum Suar. Cajet.* & *Diaſt.*

Dubitatur 3. An attenta probabili ſententia eorum, qui 742
dicunt ad valorem Ordinationis requiri traditionem inſtrumentorum, omnino etiam requiratur illorum contactus ex parte ſuſcipientis? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Laym. cap. 5. num. 4. Nav. Man. cap. 22. num. 17. Cajet. in ſumma v. Ordinantium, Diana part. 3. tract. 4. R. 185.* item *Alb. Mag. Arm. Vict. Henr.* & *Vaſq. ap. Pal. p. 4. num. 21.* Ratio, quia ad poteſtates & dominia rerum concedenda, ſufficit, ut Miniſter, aut Dominus tradat, & alter præſens ea acceptet ſine contactu rei traditæ. *Secunda* vero ſententia affirmat, & hanc tenet *D. Thom. ſuppl. quæſt. 34. art. 5. ad 3. Sanchez Conſ. lib. 7. cap. 1. dub. 2. Bonac. p. 3. num. 11.* & *Pal. num. 22. cum Val. Sa, & Con.* Ratio, quia Chriſtus ſic inſtituit conferri Ordinem, prout ſuadent praxis Eccleſiæ, & Formæ verba, quæ (ut ait *D. Thomas*) *videntur oſtendere quod tactus materiæ ſit de eſſentia Sacramenti*. Et hæc ſententia, cum ſit ſatis probabilis, omnino in praxi ſequenda eſt, ſaltem in Ordine Preſbyteratus & Diaconatus, nam quoad alios Ordines probabile eſt non eſſe Sacramenta, ut diximus *num. 737.*

Dubitatur 4. An ad valorem Ordinationis requiratur con- 743
tactus phyſicus inſtrumentorum? Negant alii, quorum ſententiam merito putant probabilem *Salm. cap. 2. num. 12.* & *Roncaglia pag. 155. quæſt. 5. R. 3.* Ratio, quia humano modo loquendi hoc ipſo quod aliquis rem alteri offerat, & alter ſignificet aliquo ſenſibili ſigno acceptare illam, jam cenſetur acceptare, etſi non tangat. Affirmant vero cum ſententia communiori *Bonac. Roncaglia II. cc. Viva quæſt. 7. art. ...... num. ......, Elbel num. 18. Mazzotta tom. 3. pag. 228.* & *Salm. num. 14. cum Soto, Averſa*, & *Trull.* ac *Eſcob. num. 184. cum Gran. Marchio. &c.* Ratio, quia, ſicut in Baptiſmo, Confirmatione, & Extrema-Unctione requiritur, ut ſuſcipiens phyſice contingat materiam, ita in Ordinatione; tum quia talis eſt jus Eccleſiæ, unde præſumitur ſic Chriſtus inſtituiſſe. Dices: parvuli non poſſunt tangere materiam, ſaltem tactu voluntario, & tamen, ſi ordinantur, valide ordinantur, ut dicemus *num. 782.* Sed reſpondetur, quod parvuli nec etiam contactum moralem poſſunt adhibere, unde recte dicunt *Salm.* quod ipſi tantum valide ordinentur, in quantum Ordinatio ipſis eſt voluntaria voluntate Eccleſiæ, ſicut eiſdem eſt ablutio in Baptiſmo. Et cum hæc ſententia ſit etiam probabilis, recte dicunt DD. præſati omnino in praxi tenendam. Merito autem dicit *Eſcob. num. 184.* ſufficere quoad valorem, quod materia una manu tangatur. Et pariter merito cum communi cenſent idem *Eſcob. loc. cit.* ac *Pal. p. 4. num. 20. Croix num. 2157. cum Gob.* & *Salmant. num. 19. cum Vaſq. Con. Bon.* & *Averſa*, ſufficere tactum mediatum, nem-

pe

pe ſi contingatur calix, patena, aut liber mediante aliquo velo, vel chirotheca; qui enim hic tangit, in omnium ſenſu vere tangere dicitur.

744 Notandum autem hic I. quod in Ordinibus Sacris conferendis requiritur, ut ab eodem Epiſcopo qui formam profert, materia tradatur; Quia, cum talis ſit uſus Eccleſiæ, ſic cenſetur Chriſtus inſtituiſſe; ita *D. Thomas ſuppl. quæſt. 38. art. 1. ad 2. Sanch. Conſ. lib. 7. cap. 1. dub. 5.* & *Salm. cap. 2. num. 22.* Secus vero eſſe docet *D. Thomas* cum aliis cit. in collatione Ordinum Minorum. Notandum II. quod ſi conferentur Ordines ab Epiſcopo, alio tamen celebrante Miſſam pro ipſo, valida erit Ordinatio, ſed illicita, prout declaravit S. C. Gen. habita an. 1715. coram Clemente XI. & confirmavit Innocentius XIII. in Congreg. habita die 5. Febr. an. 1722. Ita refert N. P. Bened. XIV. *de Syn. lib. 7. cap. 28. num. 7.*

745 „ Reſp. 3. Oſtiarius ordinatur traditione clavium Eccleſiæ,
„ Lector libri lectionum, Exorciſta libri Exorciſmorum,
„ Acolythus ampullarum vacuarum, vel ſaltem unius, &
„ candelabri cum cereo extincto, quia ejus eſt præparare lu-
„ men, vinum, & aquam ad Miſſam. *(*An autem ma-*
„ *teria Acolythatus ſit traditio Urceolorum, vel Candelabri?*
„ *Reſp. eſſe utrumque cum S. Thom. Salm. cap. 3. num. 17. &c.*
„ *contra alios. Character vero, juxta ſententiam affirmantium*
„ *omnes Ordines eſſe Sacramenta, probabilius imprimitur in*
„ *porrectione Urceolorum, prout proximius ad Sacrificium de-*
„ *ſervientium, ut Sanch. & Bonac. cum Salm. ibid.*)* Subdia-
„ conus traditione calicis vacui cum vacua patena ſuperpoſi-
„ ta, quia illius eſt hæc ad Miſſam præparare. Diaconus im-
„ poſitione manus, & traditione libri Evangeliorum, quia
„ ejus eſt *(*miniſtrare ad Altare, ut habetur in Pontificali*)*
„ catechizare, cantare Evangelium, & cum facultate Pa-
„ rochi prædicare, baptizare, Euchariſtiam dare: *(*In*
„ *neceſſitate tamen, juxta dicta num. 116. v. Certum, & n. 237.*
„ *Q. 1.*)* Sacerdos traditione calicis cum vino, & patenæ cum
„ pane, addita forma, qua datur poteſtas ſacrificandi; dein-
„ de impoſitione manus, addita alia forma, qua datur po-
„ teſtas remittendi aliis peccata. *Fill. tom. 9. cap. 2. Reg. Bon,*
„ *Dian. p. 3. tom. 4. R. 186. 187. & 188. p. 8. loc. cit.*

746 Quæritur I. Quænam autem ſit materia, & forma Subdiaconatus? Apud Græcos eſt manuum impoſitio; Apud Latinos dubitatur 1. an ſit Calix cum Patena, vel Liber Epiſtolarum? Alii dicunt materiam primariam eſſe ſolam traditionem Calicis vacui cum Patena, ex *Concil. Carth. 4. cap. 5.* & *Florent. ſeſſ. ult. §. 6.* cum ſua forma: *Videte cujus Miniſterium vobis traditur, ita vos admoneo, ut ita vos exhibeatis, quod Deo placere poſſitis.* Alii vero dicunt materiam pariter eſſentialem eſſe traditionem Libri Epiſtolarum, ut dicunt *Eſcob. lib. 23. num. 170. & Fill. Dic. Averſ. Med. Tann.* &c. apud *Croix num. 2149.* Ratio illorum, quia adhuc ſpeciale munus eſt Subdiaconi ſollemniter Epiſtolas legere. Negant hoc tamen *Habert*, & *Salm. ibid. cum D. Thom. Mag. Sent. Vaſq. Con. Val. Bonac.* & *Pal.* qui dicit primam ſententiam eſſe certam. Ratio, quia nullo judicio deprehenditur Eccleſia inſtituiſſe ritum illum, ut materiam neceſſariam hujus Ordinis; Jam enim dicunt per traditionem Calicis, & Patenæ ſufficienter ſignificari miniſterium præcipuum Subdiaconi, nimirum miniſtrandi Diacono panem, & vinum oblatum, ut Sacerdoti tradat. His tamen non obſtantibus, cenſeo cum *Croix num. 2109.* in praxi ſententiam, nempe quod tam traditio Calicis, quam traditio Libri Epiſtolarum ſit materia proxima Subdiaconatus, ſequendam eſſe, utpote non improbabilem.

747 Dubitatur 2. an Calix, & Patena in Ordinatione Subdiaconatus debeant eſſe conſecrata? Nulli dubium ex neceſſitate præcepti, ſed negant *Dian. Bon. Henr.* ex neceſſitate Sacramenti ad valorem; Sed affirmandum cum *Pal. Dicaſt. Sylveſt.* & *Salm. cap. 3. num. 22.* quia miniſterium Subdiaconi totum eſt circa vaſa; & ideo debent eſſe proprie Eccleſiaſtica, ſive Sacra: ad differentiam Sacerdotis initiandi, cujus Miniſterium, cum non ſit circa vaſa, non requiritur, ut vaſa ſint conſecrata, prout tenent *Salm. ibid.* cum *Dicaſt.* Et hoc *Tamb. cap. 3. §. 2.* dicit eſſe moraliter certum; Sed hoc pariter contradicit *Croix num. 2150.* cum *Pal. Dicaſt. Sylveſt.* quorum ſententia in praxi etiam ſequenda videtur.

Ex dictis ſequitur, munus Subdiaconi eſſe tradere Diacono Calicem, & Patenam; Item panem, & vinum tanquam oblationes populi præſentare; Deinde canere ſollemniter Epiſtolam, etiam deferre Crucem in proceſſionibus.

An autem peccant graviter Subdiaconi, & Diaconi ſollemniter miniſtrantes in mortali? Probabiliter negatur cum *Val. Vill. March. Dian.* & *Salm. cap. 3. num. 24.* contra alios, quia neque rem Sacram conficiunt, neque operationes eliciunt, quæ ex opere operato conferant Gratiam, cui ipſi obicem per peccatum ponant; Peccabunt tamen ſaltem venialiter; vide de hoc puncto fuſe dicta *de Sacram. in gen. num. 78.*

748 Quær. II. Quænam ſit materia, & forma Diaconatus? *Prima* ſententia dicit eſſe ſolam traditionem Libri Evangeliorum, cum ſua forma: *Accipe Spiritum Sanctum ad robur*; & hanc tenent *Paluds p. 4. num. 10. Bonac. p. 3. num. 4.* & *Vaſq. Val. Reg. Vill. Diana*, & *Trull. apud Eſcob. lib. 23. num. 165.* Atque hujus ſententiæ videtur expreſſe eſſe *D. Thom. ſuppl. quæſt. 37. art. 5. ad 5.* cum ibi dicat: *In ipſa Libri datione imprimitur character.* Ratio, quia in Concilio Florent. ſola traditio Libri Evangeliorum aſſignatur pro materia Diaconatus. Et licet manuum impoſitio ſit neceſſaria ex præcepto Eccleſiæ, tamen non eſt de eſſentia, cum ſit ritus duntaxat ab ipſa Eccleſia, ſive ab Apoſtolis introductus, ut loquitur Gregorius IX. in *cap. Presbyter. de Sacram. non iterand.* ubi ſic dicitur: *Presbyter & Diaconus, cum ordinantur, manus impoſitionem tactu corporali (ritu ab Apoſtolis introducto) recipiunt.* *Secunda* vero ſententia dicit eſſe ſolam impoſitionem manuum; & hanc tenent *Juenin. tom. 7. pag. 589. Merbeſ. pag. 293. quæſt. 48. Tournely tom. 10. pag. 247. Habert cap. 7. quæſt. 5. cum Morino, & Berano*, item *Scoto, S. Bonav. Cajet. & Durand. apud Eſcob. num. 167.* Probatur 1. ex *Act. 6.* ubi cum ſermo habeatur de Ordinatione primorum Diaconorum, tantum impoſitionis manuum fit mentio: *Orantes impoſuerunt eis manus.* Probatur 2. ex Concilio Carthag. IV. *Can. 5.* ubi dicitur: *Cum Diaconus ordinatur, ſolus Epiſcopus manus ſuper caput ejus ponat.* Probatur 3. ex ritu Eccleſiæ Græcæ, in qua Diaconi per ſolam impoſitionem manuum ordinantur. Probatur 4. ratione, quia illa eſt materia Sacramenti, in cujus applicatione traditur Spiritus Sanctus, nempe Gratia Sacramenti; cum vero in impoſitione manuum tradatur Diaconis Spiritus Sanctus, ut patet ex forma, *Accipe Spiritum Sanctum ad robur, &c.* ideo ſola impoſitio manuum eſt materia eſſentialis Diaconatus; & quod revera in illis verbis, *Accipe &c.* tradatur Spiritus Sanctus, clare (ut diximus) oſtendit Tridentinum *ſeſſ. 23. Can. 4.* ubi: *Si quis dixerit per ſacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde fruſtra Epiſcopos dicere; Accipe Spiritum Sanctum; anathema ſit.* Nec obſtat textus oppoſitus in dicto *cap. Presbyter*; nam (ut reſpondet *Bellarm. de Ordine cap. 9.*) hujuſmodi impoſitio manuum dicitur ab Apoſtolis introducta, non quia ipſi illam inſtituerint, ſed quia acceperunt a Domino primi exequuti ſunt. *Tertia* vero ſententia dicit utramque (nempe traditionem Libri, & impoſitionem manuum) eſſe materiam eſſentialem; ita *Bellarm. d. cap. 9. Lugo de Sacram. d. 2. num. 201. Petrocoreuſ. tom. 4. pag. 228. quæſt. 4. Laym. cap. 5. num. 2. Holzmann num. 70. Salm. cap. 3. num. 28. cum Dic. Gran. &c. ac Eſcob. num. 167. cum Con. Soto, & Led.* Ratio, quia Eccleſia ex poteſtate a Chriſto ſibi tradita, quoad Græcos determinavit materiam eſſentialem Diaconatus eſſe ſolam impoſitionem manuum; quoad Latinos vero, præter impoſitionem, eſſe traditionem Libri. His poſitis, dico primam ſententiam eſſe probabilem, ſecundam probabiliorem, tertiam adhuc probabilem, & ideo omnino in praxi ſequendam, utpote ſpectantem ad valorem Sacramenti.

Quær. III. Quænam ſit materia, & forma Presbyteratus? 749
Adſunt pariter tres ſententiæ. *Prima*, quam tenent *Fagnanus in cap. Presbyter. de Sacram. non iterand. Sotus in 4. d. 24. quæſt. 1. art. 4.* item *Aug. & Nunnus apud Salm. cap. 3. num. 40.* dicit materiam eſſe ſolam traditionem inſtrumentorum; & formam, verba illa quæ profert Epiſcopus in traditione inſtrumentorum, nempe: *Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium Deo, Miſſaſque celebrandi tum pro vivis quam pro defunctis, in nomine Domini.* Et hac ſola materia & forma dicunt tradi poteſtatem tam ſacrificandi, quam abſolvendi peccata. Probant ex Decreto Eugenii IV. ad Armenos (relato a *Croix num. 2128.*), ubi dicitur: *Ordo Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem.* Sed hæc ſententia communiter a DD. non eſt recepta. Vide *Salm. cap. 3. num. 41.* Decretum autem Eugenii quomodo intelligendum ſit, infra explicabitur.

Secunda ſententia, quam tenent *Bellarm. de Ordine cap. 9. Eſtius in 4. d. 24. §. 24. Laym. cap. 5. Holzmann num. 70. Eſcob. num. 158. cum Scoto, Con. & Henr. ac Salm. loc. cit. num. 39. cum Vaſq. Led. Diana, &c.* dicit in Ordinatione Presbyteratus duplicem eſſe materiam eſſentialem, nempe traditionem inſtrumentorum, qua traditur poteſtas ſuper Corpus Chriſti Reale, ſcilicet ſacrificandi, cum forma, *Accipe poteſtatem &c.* ut ſupra; Et impoſitionem manuum, qua traditur poteſtas ſuper Corpus Chriſti Myſticum, ideſt abſolvendi peccata, cum forma: *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiſeris peccata remittuntur eis.* Quod requiratur traditio inſtrumentorum cum forma, *Accipe poteſtatem &c.* probant ex Decreto Eugenii ſupra relato, & ex *D. Thoma quæſt. 37. num. 5.* ubi dicit: *In ipſa traditione calicis ſub forma verborum determinata character ſacerdotalis imprimitur.* Quod autem requiratur etiam impoſitio manuum, probant ex Scriptura *Actor. 13. 3.* ubi dicuntur Paulus, & Barnabas ordinati fuiſſe Sacerdotes per impoſitionem manuum: *Tunc jejunantes, & orantes, imponenteſque eis manus dimiſerunt illos.* Et quod forma hujus impoſitionis manuum ſint verba, *Accipe Spiritum Sanctum &c.* probatur ex eodem Trident. *ſeſſ. 23. Can. 4.* ubi declaratur per ſacram Ordinationem dari Spiritum Sanctum, *nec fruſtra Epiſcopum dicere: Accipe Spiritum Sanctum.* Unde, cum in impoſitione manuum dicitur ab Epiſcopo, *Accipe Spiritum Sanctum &c.* tunc perficitur Sacramentum, & ejus Gratia confertur.

Tertia vero probabilior ſententia, quam tenent *Juenin. tom. 7. pag. 589. Concina tom. 10. pag. 31. num. 4. Petrocor. tom. 4. pag. 232. cum S. Bonav. & Arcud. ac Tournely tom. 10. pag. 218. cum Mertene, Berano, Menardo, &c.* dicit tradi utramque poteſtatem Sacerdoti ſacrificandi, & abſolvendi per ſolam ſecundam manuum impoſitionem. Dicitur *ſecundam*, nam in Ordinatione Presbyteratus Epiſcopus ter manus imponit: Primo quando manus extendit nihil dicens: Secundo quando una cum Presbyteris extendit manus ſuper initiandos, & fundit preces: Tertio quando poſt Communionem dicit, *Accipe Spiritum-Sanctum, &c.* Dicunt igitur utramque poteſtatem tradi, non in prima (ut certum eſt

apud

apud omnes); neque in tertia, nam tertia jam ſupponit conſecratos Sacerdotes, dum ipſi cum Epiſcopo jam conſecrant Euchariſtiam; ſed in ſecunda, quando Epiſcopus extendit manus cum Presbyteris, ut patet ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 3.* ubi: *Miniſtri Extremæ-Unctionis ſunt aut Epiſcopi, aut Sacerdotes ab ipſis rite ordinati per impoſitionem* (nota) *manuum presbyterii*, hoc eſt quæ fit ab Epiſcopo cum Presbyteris aſſiſtentibus. Probatur 1. hæc ſententia ex Scriptura ut ſupra, ubi de ſola impoſitione manuum fit mentio: Dicit autem Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 2.* quod ſacræ Litteræ graviſſimis verbis docent ea quæ *maxime* in Diaconorum, & Sacerdotum *Ordinatione attendenda ſunt*; Ergo ſi ſacræ Litteræ tantum de impoſitione manuum verbum faciunt, dicere debemus præter manuum impoſitionem nihil aliud eſſe in Ordinatione eſſentialiter neceſſarium: & hoc denotat verbum illud *maxime*; Alia vero ſolum requiri tanquam partes integrales, nempe ad clariorem acceptæ poteſtatis declarationem. Probatur 2. Quia Græci per ſolam impoſitionem manuum ordinantur; Ergo ſi valida eſt Ordinatio Græcorum per ſolam manuum impoſitionem; ita etiam valida habenda eſt Ordinatio Latinorum, cum totus valor Sacramentorum pendeat ab ipſorum materia, & forma inſtitutis a Chriſto Domino, qui (ut patet ex Scriptura) pro materia Ordinationis impoſitionem manuum inſtituit. Accedit id quod advertit Bened. XIV. *de Synod. lib. 7. cap. 2. num. 5.* ex doctiſſimo *Martene*, quod inſtrumentorum traditio, non prius invecta eſt quam a ſæculo VIII. vel IX. unde, ſi prius Sacerdotes per ſolam impoſitionem manuum valide ordinabantur, cur non hodie?

Reſpondent AA. ſecundæ ſententiæ, Chriſtum inſtituiſſe materias & formas Sacramentorum in genere, & reliquiſſe Eccleſiæ poteſtatem eas determinandi in ſpecie, ac juſtis de cauſis mutandi; modo adhibeat res & verba exprimentia cujuſque Sacramenti effectum. Sed hanc ſententiam in *tract. de Sacram. in gen. num. 12.* aſſeruimus eſſe minus probabilem, & diximus Chriſtum in ſpecie determinaſſe materias, & formas (quoad ſubſtantiam) omnium Sacramentorum; non enim habetur (ut dicit præfatus Papa Benedictus XIV. *loc. cit. num. 10.*) unde ſufficienter probetur quod Chriſtus hanc poteſtatem ab Adverſariis ſuppoſitam tradiderit Eccleſiæ; Imo oppoſitum potius eruitur ex Trident. *ſeſſ. 21. cap. 2.* ubi dicitur Eccleſiam nullam habere poteſtatem circa Sacramentorum ſubſtantiam (ad quam certe pertinent materiæ & formæ), ſed tantum circa eorum diſpenſationem. Nec obſtat, quod Eugenius IV. ut ſupra aſſignaverit pro materia Presbyteratus traditionem inſtrumentorum cum forma, *Accipe poteſtatem &c.* Nam ſapienter reſpondet idem Papa Bened. XIV. *loc. cit. num. 8. cum Martino, Becano, & Menardo*, Eugenium tantum ibi loquutum fuiſſe de materia & forma integrali, quam intendit tradere Armenis qui optabant aggregari Eccleſiæ Latinæ, & ideo non fuit opus eis aſſignare impoſitionem manuum, cum illi juxta ritum Græcorum, quo prius ordinabantur, jam eam adhibebant. Unde dicimus Eugenium non quidem mutaſſe materiam & formam hujus Sacramenti, ſed tantum impoſitioni manuum ſuperaddidiſſe traditionem inſtrumentorum, tanquam partem integralem, ut diximus.

Juxta autem hanc tertiam ſententiam, quæ ex intrinſecis fundamentis (ſpeculative tamen loquendo) probabilior mihi videtur, diſcrepant præfati hujus ſententiæ auctores in aſſignanda forma Presbyteratus; Alii enim, ut *Petrocorenſis* (cui in parte conſentit *Lugo de Sacram. Dub. 2. num. 99.*), dicit eſſe verba quæ proferuntur in traditione calicis & patenæ: *Accipe poteſtatem, &c.* quia (ut ait) manet moralis connexio inter impoſitionem, & prædictam formam in traditione inſtrumentorum. Verum *Morinus, & Tournely* forte probabilius dicunt formam eſſe Orationem quæ in ipſa impoſitione dicitur ab Epiſcopo; Verba autem, *Accipe Spiritum Sanctum, &c.* quæ dicuntur in tertia impoſitione, inquiunt eſſe tantum declarativa, & confirmative rei peractæ, nempe Spiritus Sancti jam collati in ſecunda impoſitione. Dixi autem *ſpeculative loquendo* hanc ſententiam eſſe probabiliorem, nam cum ſecunda ſententia ſit etiam probabilis, hæc in praxi omnino ſequenda eſt. Quapropter bene advertit *Croix num. 1245.* quod Ordinatio facta ſine ſecunda manuum impoſitione, tota repetenda eſt, ut etiam declaravit S. C. apud Benedictum XIV. *loc. cit. num. 13.* Ratio, quia qui non accepit poteſtatem ſupra Corpus Chriſti verum, nec etiam potuit accipere poteſtatem ſuper Corpus Chriſti Myſticum: Si vero Ordinatio facta fuit ſine tertia manuum impoſitione, hæc tantum ſupplenda eſt.

750 Sed hic, poſita ſententia in praxi tenenda, quod traditio inſtrumentorum ſit etiam materia eſſentialis hujus Sacramenti, dubitatur 1. An ſit de neceſſitate Sacramenti, ut una cum calice & patena tradatur etiam utraque ſpecies, ideſt panis & vini? Negant probabiliter *Bonac. p. 3. num. 3. Sanch. lib. 7. cap. 3. dub. 12. num. 27.* item *Fill. Henr. Diana, Dic. &c. apud Salm. cap. 3. num. 45.* & dicunt, quod, licet ex præcepto utraque ſpecies tradenda ſit, tamen ſufficit ad valorem Sacramenti, ut una ſola conferatur. Probabilius vero affirmant *Holzmann cum Tann. Gob. ac Sporer, & Salm. loc. cit. cum Gran. Philib. Led. Vill. Averſa, Diana* (ſeipſum retractante), *&c.* Ratio, quia per traditionem unius ſpeciei non datur poteſtas directa ad totum Sacramentum; & cum poteſtas ſacerdotalis ad ſacrificandum ſit indiviſibilis (prout diximus de *Euchariſtia num. 306.*), & propterea non poſſit tradi niſi ad integrum Sacrificium offerendum, ſequitur quod ſi ad utramque ſpeciem conſecrandam non datur, ad nullam datur. Et cum hæc ſententia ſit probabilis, imo probabilior, omnino ſequenda eſt in praxi, ut recte ait *Croix num. 2151.*

Dubitatur 2. An valide ordinaretur qui tangeret hoſtiam, & non patenam? Affirmant communiter *Sporer num. 23. Tambur. lib. 7. cap. 5. §. 2. num. 5. Holzmann num. 80.* cum aliis; atque fere certum habent *Vaſq. Con. & Pal. & Schelder apud Croix num. 2153.* Ratio, quia hoſtia & vinum ſunt materia ſubſtantialis Sacerdotii, quibus principaliter ſignificatur poteſtas in Corpus Chriſti, & propter ſolam decentiam ex præcepto Eccleſiæ uſurpatur calix, & patena. Et idem conſequenter dicunt *Sporer, & Tambur. ll. cc.* ſi tradatur calix cum vino, & hoſtia ibi immixta vel impoſita ſine patena. Hæc ſententia revera videtur probabiliſſima. Sed *La-Croix loc. cit.* refert, duos DD. a ſe conſultos talem Ordinationem judicaſſe dubiam; Et idem videntur ſenſiſſe *Buſſenb. tom. 1. v. Ordo num. 2. & Bonac. par. 3. num. 11.* ubi dicunt tutius eſſe *attingere immediate ipſam patenam & hoſtiam, juxta ritum Eccleſiæ, ne Ordinandus periculo ſe exponat non recipiendi Ordines.* Etenim in Decreto Eugenii aſſignatur pro materia Presbyteratus *calix cum vino, & patena cum hoſtia.* Et in Pontificali dicitur: *Et cuppam calicis, & patenam ſimul tangunt.* Quapropter *Croix ibid.* (cui adhæret *Mazzotta to. 3. pag. 229. v. Quær. 2.*) non immerito dicit conſultum eſſe, ut talis Ordinatio repetatur ſub conditione; Quamvis enim prima ſententia fere certa videatur, tamen *Lugo Reſponſ. mor. lib. 1. dub. 1.* loquendo de Sacramento Baptiſmi, ſic ait: *Licet ſententia negans valorem Sacramenti non æſtimetur probabilis, nihilominus foret ſufficiens motivum reiterandi, quia prudenter formidare poſſumus, ne forte ſit probabile quod ſit invalidum, aut ſaltem ne accedente judicio plurium DD. id ſucceſſu temporis fiat probabile.* Atque *ibid. dub. 33.* tractans de Sacramento Ordinis, idem aſſerit, dicendo, quod eſto quis quieſcere poſſet in prima Ordinatione propter aliquam ſententiam æſtimatam moraliter certam, tamen non peccabit, ſi ſtante ſententia oppoſita aliorum pro nullitate Sacramenti, *ad majorem animi quietem iterum ſub conditione ordinetur. Quod etiam Epiſcopus licite in gratiam ejus poterit facere.* Et ratio videtur eſſe, quia ipſa anxietas de dubio, modo ſit vehemens, juſta eſt cauſa Ordinationem ſub conditione iterandi. Et idem ſentit *Croix num. 2145. cum Gobato*, qui ait poſſe Sacramentum Baptiſmi iterari *propter dubium* non aperte vanum.

Dubitatur 3. An valide ordinetur Sacerdos qui tantum calicem & patenam tangit, non autem hoſtiam? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Habert tom. 7. pag. 172. quæſt. 4.* item *Baucius, atque Villal. apud Eſcob. num. 188. & 190.* item *Bernal. Faber, & Fernand. apud Croix num. 2152.* Hi dicunt hunc debere iterum ſub conditione ordinari, ut a dubiis liberetur: Et ab hac ſententia non diſſentiunt *Bonac. & Baſſ.* allati in *Dub. præced.* dicendo tutius eſſe attingere patenam & hoſtiam, *ne Ordinandus periculo ſe exponat. Secunda* vero ſententia communis & verior affirmat, & hanc tenent *Sanchez Conſ. lib. 7. cap. 1. dub. 2. num. 9. Wigandt tract. 15. num. 11. & 43. Ganet. & Iſamb. apud Habert. loc. cit. Mazzotta tom. 3. pag. 229. Diana p. 10. tract. 56. R. 88. & Salm. cap. 2. num. 21. cum Vaſq. Averſa, Trull. &c.* ac *Eſcob. cum Led. Vega, Marchino, Vict. Nun. Dicaſt. &c.* item *Sotus, Val. Con. Sporer, Rodr. & Gob. apud Croix d. num. 2152.* Ratio, tum quia non præſcribitur ab Eccleſia tactus immediatus hoſtiæ, ſed tantum patenæ, ut patet ex Pontificali, ubi ſic habetur: *Pontifex tradit cuilibet calicem cum vino, & patenam ſuppoſitam cum hoſtia, & ipſi illam accipiunt inter indices & medios digitos; & cuppam calicis, & patenam ſimul tangunt.* Tum quia vinum in calice contentum certe non tangitur immediate; ergo nec requiritur, ut hoſtia immediate tangatur; unde tum ob has rationes, tum ob communem Doctorum conſenſum bene dici poteſt hæc ſententia moraliter certa. Cæterum recte advertunt *Salm. loc. cit.* curandum eſſe Ordinando, tam calicem, quam patenam & hoſtiam (quo melius) contingere, ut ab omni ſcrupolo ſe eximat.

Dubitatur 4. An valide ordinetur qui ſolum calicem immediate tangit, ſed non patenam. *Prima* ſententia quam tenet *Roncaglia p. 125. quæſt. 5. R. 3. Croix num. 2154. cum Pal. Dicaſt. de Ord. num. 205. & Mazzotta tom. 3. pag. 229.* dicit hunc reordinandum ſub conditione, tum quia in Pontificali ut ſupra præſcribitur tactus tam calicis quam patenæ, tum quia tactus patenæ alias tunc eſſet potius moralis quam phyſicus. *Secunda* vero ſententia, quam tenent *Palaus p. 4. num. 20. Eſcob. num. 184. Diana p. 6. tract. 8. R. 19. cum Bonny, & Jo. Petit, Tamb. lib. 7. cap. 5. §. 2. num. 6. cum Vaſq. Val. Hurt. &c.* item *Con. Averſa, & Trull. apud Salm. cap. 2. num. 21.* dicit hunc eſſe valide ordinatum, quia calix & patena tunc moraliter faciunt unum; Et hanc ſententiam *Præpoſ. & Boſco apud Croix loc. cit.* vocant moraliter certam: Ego tamen cenſeo eam tantum probabiliorem, ſed primam non improbabilem, & ideo in praxi tenendam; Quapropter dico, ſub conditione talem Clericum eſſe reordinandum.

Notandum, quod carens Ordine Sacerdotii, vel Epiſcopatus invalide exerceret eorum munera. Carentes autem aliis Ordinibus, licite eos exercent, ſi Ordines ſint Minores; illicite, ſi Majores. Hinc graviter peccat Clericus, qui ſine Ordine officium Diaconi, vel Subdiaconi ſolemniter exercet, & incurrit ipſo facto irregularitatem, & excom- 751 752 753 754

municationem, ſed hanc ferendæ ſententiæ, ex *cap.* 1. & 2. *de Cleric. non Ordin. Min.* vide de hoc puncto dicenda *lib.* 7. *de Irregul. num.* 360. Utrum autem eandem pœnam incurrant Laici taliter miniſtrantes? Vide dicta *de Sacram. Bapt. num.* 116. *v. Sed dub.* 1. ubi negativam ſententiam tutati ſumus.

755 Hic aliqua habet adnotare de Ordinatione Epiſcopi, & I. Epiſcopus non poteſt valide ordinari, niſi ab alio Epiſcopo, ex Apoſt. ad *Hebr.* 7. *Major a minori non benedicitur*. Ita *Pal. Sanch. Vaſq.* &c. communiter cum *Salm. cap.* 4. *num.* 3. Ad talem autem Ordinationem plura concurrunt, nempe impoſitio Libri Evangeliorum ſuper ſcapulas ordinandi, unctio coronæ ordinati, & impoſitio manuum trium Epiſcoporum: item traditio baculi, & annuli, ut *Croix num.* 2148.

Utrum vero ad valorem exigatur trium Epiſcoporum aſſiſtentia, extra caſum neceſſitatis? Certum eſt 1. quod hæc requiratur ex neceſſitate præcepti, ex *Nicæn.* 1. *cap.* 4. & *Carthag.* 2. *cap.* 7. Certum 2. videtur, ex commiſſione Pontificis in caſu neceſſitatis valide fieri Ordinationem ab uno Epiſcopo; ut aſſerunt *Croix num.* 2147. *Salm. cap.* 4. *num.* 4. cum aliis fere communiter, contra *Pal.* & *Averſ.* Sic enim communiter dicunt feciſſe Apoſtolos, cum Epiſcopos ordinabant; Et ſic feciſſe plures Pontifices teſtantur *Cardenas*, & plures apud *Croix num.* 2147. ubi adeſt etiam Decretum S. C. quo dicitur talem Ordinationem eſſe validam.

Ad quæſitum autem alii dicunt tres omnino requiri, & ita ſentiunt *Tourn. tom.* 10. *p.* 186. & *Holzm. num.* 76. item *Bellarm. Vaſq. Con. Pal. Bard.* &c. apud *Salm. cap.* 4. *num.* 6. Sic enim ſcripſit *Damaſus* Papa in *Epiſt.* 4. *contra Chorep. Quod enim Epiſcopi non ſint, qui minus quam a tribus ſunt ordinati Epiſcopis, omnibus patet*. Alii tamen negant, ut *Sanch. S. Ant. Azor.* &c. cum *Salm. cap.* 4. *num.* 8. Ratio, quia in Pontificali Rom. unus tantum Epiſcoporum dicitur conſecrator, alii vero aſſiſtentes, in aliis enim Sacramentis unus tantum Miniſter requiritur. Et probant ex Can. 1. Apoſtolorum apud Clement. ubi in Decreto Simonis Apoſtoli dicitur; *Si aliquis ab uno Epiſcopo ordinatus fuerit, & qui ordinavit eſt deponatur*. Si deponendus eſt, ergo eſt vere ordinatus. Utraque ſententia eſt probabilis, unde in praxi omnino prima ſequenda eſt, ut patet ex *Prop.* 1. damnata ab *Innocent.* XI. Et ratio eſt, quia cum valde ſit probabilis ſententia (ut diximus *num.* 738.) Epiſcopatum eſſe verum Sacramentum diſtinctum a Presbyteratu, tenemur utique in ejus Ordinatione tutiorem partem ſequi ad vitandum damnum commune, nam alias Sacerdotes ab hoc Epiſcopo ordinati manerent dubie ordinati.

756 „ 1. Poteſt Epiſcopus extra diœceſim ſuis ſubditis conferre primam tonſuram; quia non eſt Ordo. *Bon.* & alii 4. „ cum *Dian. p.* 4. *tom.* 4. *R.* 143. contra *Sanch. Barboſ.* &c.

Sed hoc non eſt certum; Quæritur igitur, an Epiſcopus poſſit conferre Tonſuram in aliena Diœceſi ſine licentia Epiſcopi loci? Negant *Sanch. Conſ. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 50. *n.* 2. *cum Salzedo*, & *Barboſa in Trid. ſeſſ.* 6. *cap.* 5. *de Reform. cum Garzia, Campanile, Acunna*, & *Narbone*. Quia in Trident. *loc. cit.* vetitum eſt Epiſcopis exercere Pontificalia in aliena Diœceſi ſine licentia ejus Ordinarii, & cum Prima Tonſura ſit Ordo, ut putant, non poteſt conferri ſine Pontificalibus. Affirmant vero cum *Buſemb.* ut ſupra, *Bonac. p.* 2. *num.* 3. *Toletus lib.* 1. *cap.* 48. *num.* 6. *alias cap.* 49. *num.* 4. & *Azor. Henr. Vill. Molf.* &c. *apud Barboſ.* & *Lopez, Barbat.* ac *Rebuff. apud Sanch. ll. cc.* Ratio, quia, cum ſit ſententia communior & probabilior inter Theologos, quod Tonſura non ſit Ordo, ideo bene poteſt & ſolet conferri privatim ſine Pontificalibus, ad quod non requiritur licentia Epiſcopi loci.

„ 2. Quando dubium occurrit, an Ordo ſit vere collatus „ e. gr. quia materia fuit dubia, iterari poteſt, & debet ſub „ conditione. Quando vero ſunt rationes utrinque probabi„ les pro nullitate, & validitate, ait *Dian. p.* 5. *t.* 3. *R.* 47. „ *ex Gran.* poſſe iterari ſub conditione, imo debere, ſi ſit „ Epiſcopalis, vel Sacerdotalis: e. gr. ſi Sacerdos, vel Epi„ ſcopus non tetigiſſet vaſa ſacra, ut illud inſtrumentum, „ in cujus porrectione imprimitur character. Excipit tamen „ Sacerdotem, qui immediate tetigit patenam, ſed non ho„ ſtiam. Eum vero, qui non tetigit calicem, & patenam, „ dum forma proferebatur, ſed paulo poſt, poſſe quidem „ ad majorem animi ſui quietem ſub conditione iterum or„ dinari, non tamen eſſe neceſſarium, docet *Lugo reſolut.* „ *mor. lib.* 1. *d.* 33. Recte autem notat *Dian. loc. cit.* etiamſi „ quis timeat, ne invalide ordinatus ſit, eo quod non recorde„ tur, ſe tetigiſſe ſacra vaſa, aut non tetigiſſe imaginetur, „ non illico iterandum eſſe Ordinem, cum ſola oblivio, „ vel timor non ſufficiat ad prudens, ac rationabile dubium, „ vel probabilitatem.

758 Quæritur, quomodo ſupplendi ſunt defectus commiſſi in Ordinatione? Diſtinguendum: Si defectus eſt circa accidentalia, nempe ſi defuerit unctio manuum Presbyteri initiandi, tunc quamprimum ſuppleri debet ab eodem Epiſcopo, ſi fieri poteſt; ita *Sanch. Conſ. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 23. *num.* 4. *Elbel num.* 28. *Croix num.* 2200. & 2201. ac *Salm. cap.* 2. *num.* 25. *cum Soto, Trull.* & *Averſa*. Alias taliter ordinatus, ſi non curaret hujuſmodi defectum ſuppleri, vel ante ſuppletionem in Ordine ſuſcepto miniſtraret, peccaret graviter; non vero incurreret irregularitatem, ut recte advertunt *Salm. loc. cit.* & *Sanch. nu.* 5. *cum Sylveſt. Soto, Tab. Ang.* & *Arm.* quia eſt irregularis qui miniſtrat in Ordine quem non habet, ſed hic vere Ordinem habet. An autem qui miniſtraret ante ſuppletionem quæ fieri deberet alicujus defectus dubie eſſentialis circa valorem Ordinationis, incurreret irregularitatem? Videtur negandum, nam qui eſt dubie ordinatus, non poteſt dici abſolute non ordinatus. Notandum autem 1. cum *Salm num.* 26. *Sanch.* & *Soto*, hoc non intelligi, quando defectus eſſet in re levi, ſed tantum in gravi, nempe ſi defuiſſet unctio manuum; aut etiam addunt *Salm.* citantes *Sanchez*, ſi presbyterandus non protuliſſet verba conſecrationis cum Epiſcopo, ſed hoc non dicit *Sanch.* imo *loc. cit. num.* 5. tantum dicit, quod ſi initiendus non dixerit Canonem, talis Cæremonia non afficit tepetende. Notandum 2. cum *Croix num.* 2200. *et Averſa*, quod ſi defectus fuerit occultus, occulte ſupplendum eſt, ad vitandum ſcandalum, & turbationem aliorum.

Si vero defectus eſt circa eſſentialia, nempe circa materiam, & formam, tanto magis eſt ſupplendus. Sed hic quæres, an totum Sacramentum ſit tunc ſupplendum? Reſp. I. Si Sacramentum conſtet duplici materia & forma, ut in Ordinatione Sacerdotii (juxta probabilem plurium ſententiam), nempe calice cum vino, ac patena cum hoſtia, atque impoſitione manuum, tunc ſi defectus eſt in parte antecedenti, nimirum in traditione calicis & patenæ, utique totum Sacramentum eſt iterandum, quia poteſtas ſupra Corpus Chriſti Myſticum fundatur in poteſtate ſupra Corpus Chriſti Reale; Secus vero, ſi defectus eſt in parte poſteriori, quia poteſtas ad Corpus Chriſti verum, jam tradita eſt independenter a parte ſubſequenti; *Salm. cap.* 2. *num.* 31. & *Croix num.* 2204. & alii paſſim. Reſp. II. Si tantum pars materiæ fuerit, vel dubitetur, an fuerit omiſſa, in Ordinatione Sacerdotis, & Epiſcopi totum equidem Sacramentum eſt iterandum; hinc ſi tradita ſit patena cum hoſtia, & calix ſine vino, Ordinatio tota repeti debet, tradendo utramque materiam, ut dicunt *Elbel num.* 28. et *Croix num.* 2205. *cum Averſa*, & aliis pluribus; & ſic omnino tenendum juxta dicta *num.* 750. Dicunt autem *Salm. cap.* 2. *num.* 32. hoc quidem tenendum in Ordinatione Presbyteratus, & Epiſcopatus, non autem aliorum Ordinum; quia in eis, ſi adeſt probabilitas pro valore Ordinis ſuſcepti, non requiritur ſupplere defectum, cum in Sacerdotio poſtea ſuſcipiendo omnis illorum poteſtas recipiatur; Sed hoc non admittendum ſaltem pro Ordine Diaconatus, nam in *cap. Presbyter. de Sacr. non iterand.* loquens Pontifex de Ordinatione Diaconorum, dicit quod ſi impoſitio manuum eſt omiſſa, omnino eſt repetenda; etſi probabile ſit ſolam traditionem Libri eſſe de eſſentia.

An autem hujuſmodi defectus, tam eſſentiales quam accidentales, debeant ſuppleri tempore deſignato ad collationem Ordinum? *Salm. cap.* 4. *num.* 79. *cum Granad. etc.* dicunt poſſe ſuppleri quocunque anni tempore. Communius vero affirmant *Croix n.* 2200. *et Sanch. loc. cit. num.* 7. *cum Innocent. Panorm. et Arm. ex cit. cap. Presbyter.* ubi, cum fiat ſermo de impoſitione manus in Ordinatione Presbyteri, vel Diaconi, ſic dicitur: *Quod ſi omiſſum fuerit, non eſt aliquatenus iterandum, ſed ſtatuto tempore ad hujuſmodi Ordines conferendos caute ſupplendum, quod per errorem extitit prætermiſſum*. Mihi autem videtur ſic diſtinguendum: Si defectus ſit circa valorem Sacramenti, tunc ſupplendus eſt tempore ab Eccleſia ſtatuto, ut cenſet ſecunda ſententia, & hoc videtur non poſſe negari ex textu mox allato. Secus vero dicendum, ſi eſſet defectus accidentalis. Probabiliter vero dicunt *Tamb. lib.* 7. *cap.* 5. §. 2. *num.* 13. *cum Gran. et Quintanad. et Croix d. num.* 2200. *cum Averſa*, *et Gob.* & aliis univerſim ut aſſerit; quod ſi ob ſolum dubium iteretur Ordo ſub conditione, vel Cæremonia aliqua, poterit iterari quovis die, & a quovis Epiſcopo, eodemque die poterunt ſimul conferri Ordines tam Majores quam Minores, adhibitis ſolis ſolemnitatibus probabiliter neceſſariis ad valorem. 759

„ Reſp. 4. Epiſcopus non poteſt ordinare niſi ſubditos, 760 „ vel ratione originis (ſi ſcilicet in ejus diœceſi ſint nati), „ vel ratione domicilii, ex voluntate illic perpetuo habitan„ di; vel ratione Beneficii in ſua diœceſi exiſtentis. *Dian.* „ *p.* 8. *tom.* 5. *Laym. Præpoſ.* &c. *commun.* * (*Vel, adde, ra*„ *tione familiaritatis ſeu famulatus, ex Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* „ 9. *de quo vide dicenda num.* 779. *Ordinans autem non ſub*„ *ditum ſine licentia ſui Ordinarii, ſuſpenditur per annum* „ *a collatione Ordinum, ut habetur in cap.* Nullus & *cap.* „ *Eos qui, de Temp. Ordin.*) * Quocunque autem horum „ modorum ſint ſubditi, licite eos ordinat, ut habetur in „ *cap. Cum nullus de tempore ordin. in* 6. & communi, „ *Henriq. Leſſ. lib.* 2. *cap.* 34. *d.* 19.

Notandum autem eſt I. Ex Trident. *ſeſſ.* 23. *Can.* 7. definitum eſſe, ſolos Epiſcopos eſſe ordinarios Sacramenti Ordinis Miniſtros: Epiſcopus vero tantum electus, & confirmatus, licet poſſit præbere licentiam ſubditis, ut ab alio Epiſcopo ordinentur, nequit tamen ordinare, niſi ſit etiam conſecratus; Epiſcopus autem conſecratus, etiamſi ſit degradatus, & Epiſcopatum renunciaverit, valide ordinare poteſt; eſt commune cum *D. Thoma ſuppl. quæſt.* 3. *art.* 3. *Salm. cap.* 4. *num.* 13. 14. & 15. Sed hic plura ſunt diſcutienda. 761

Quæritur 1. an Pontifex poſſit præbere ſimplici Sacerdoti facultatem ad conferendos Ordines? Diſtinguo: quod Tonſura, & Ordines Minores a quolibet Sacerdote conferri poſſint ex commiſſione Pontificis, eſt commune cum *S. Thoma*, *Soto, Sanch.* vide *Salm. cap.* 4. *num.* 19. Negant tamen hoc communiter de Presbyteratu, tanquam de Miniſterio excellentiſſimo, qui a ſolo Principe Eccleſiæ ſupremam facultatem habente, prout eſt Epiſcopus, debet impertiri, ita *S.* 762

Thomas

Thomas d. quæſt. 38. *art.* 1. *ac Palaus, Averſa, Nunn. & Granad. cum Salm. num.* 25. Contra *Eſcob. num.* 228. *cum Innocent. IV. Vaſq. Ang. Hurt. &c.* qui dicunt nihil obſtare, quin Papa poſſit ſimplici Sacerdoti facultatem tribuere ordinandi etiam Sacerdotes; Et probant ex Concilio Antioch. *Can.* 10. ubi, poſtquam dictum fuit Chorepiſcopos poſſe ordinare ſubdiaconos, ſtatim additur: *Nec Presbyterum vero, neque Diaconum audeant ordinare præter conſcientiam Epiſcopi*, ideſt ipſo ignorante; ergo poterant ipſo ſciente & conſentiente. Dicunt autem Chorepiſcopos eſſe ſimplices Sacerdotes, in quo conſentiunt *Morinus, & Thomaſſinus apud Tournely tom.* 10. *pag.* 204. *n. 1hic*. Sed recte reſpondent idem *Tournely pag.* 205. *Bonac. p.* 4. *num.* 3. *& Pal. p.* 14. *num.* 9. *cum Bellarm. Con. & Laym.* Chorepiſcopos fuiſſe vere Epiſcopos, ſed ſuffraganeos, qui non poterant ordinare ſine conſenſu Epiſcopi Civitatis; Et probant ex eodem Concilio Antioch. d. *Can.* 10. relato a *Tournely loc. cit.* ubi ante verba ſupra relata, dicitur: *Qui Chorepiſcopi nominantur, quamvis ut Epiſcopi conſecrati ſint, &c.*

Quæſtio igitur eſt de Diaconatu, & Subdiaconatu. Alii affirmant, ut Croix num. 212. *Holzmann num.* 85. *v. Dices* 3. *cum Vaſq. Tann. Henno, & Henrick, Roncaglia pag.* 123. *cap.* 2. *quæſt.* 1. *cum Diana, Pal. p.* 14. *num.* 10. *cum Victor. & Major. & Eſcob. num.* 225. *cum Rodr. Turr. Hurt. Gab. Averſa, Ang. &c.* & probant ex indulto conceſſo Abbatibus Ciſterceienſibus ab Innoc. VIII. an. 1489. cujus Bullam teſtantur obſervaſſe *Victor. Vaſq. & Rodr. apud Feaſſen tom.* 12. *pag.* 103. qui refert verba Bullæ, nimirum: *Ne Monachi pro ſuſcipiendis Subdiaconatus, & Diaconatus Ordinibus extra Clauſtrum diſcurrere cogantur, tibi & ſucceſſoribus, ut Religioſis Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines conferre poſſitis, auctoritate Apoſtolica indulgemus.* Alii vero negant, ut *Sot. Bell. Gon.* &c. cum *S. Thoma*, qui expreſſe docet 3. *part. q.* 3. *art.* 1. *ad* 5. Papam non poſſe committere ſimplici Sacerdoti, ut Majores Ordines conferat. Alii demum probabilius cum *Salm. c.* 4. *n.* 28. *Led. Gran. Averſ. Suar.* &c. negant de Diaconatu, cujus miniſterium eſt immediate ad Corpus Chriſti tangendum, illud fidelibus diſtribuendo; affirmant vero de Subdiaconatu, quia ejus munus non habet relationem tam immediatam ad Chriſti Corpus. Neque huic obſtare dicunt *Salm.* doctrinam *D. Thomæ*, nam (ut ajunt) S. Doctor tantum ibi excloſit Ordines Majores, qui ſemper in Eccleſia pro Sacris habiti ſunt, ut infertur ex verbis ipſius Angelici, qui loquitur de Ordinibus qui habent immediatam relationem ad Corpus Chriſti; ſed notum eſt (ut oſtendit *Tournely tom.* 10. *pag.* 150. atque diximus *Tom.* 1. *lib.* 3. *n.* 831.) quod Ordo Subdiaconatus non fuit computatus inter Sacros, niſi Sæculo XI. ab Urbano II. ut habetur in *c. A multis de Ætate, & qualit. præfic.* Neque Subdiaconatus immediatam habet relationem ad Corpus Chriſti, ut loquitur *D. Thomas*, ſoli enim Sacerdotes poſſunt Euchariſtiam conficere, & ſoli Diaconi eam deferre, aut miniſtrare. De Indulto autem conceſſo Ciſtercienſibus conferendi etiam Diaconatum, dubitant *Salm. n.* 29. cum pluribus aliis; vel cenſendum dicunt, in hoc Papam ſecutum fuiſſe probabilem opinionem eorum qui dicunt, in hoc bene poſſe Pontificem diſpenſare.

Quæritur 2. an Abbates poſſint conferre Tonſuram & Ordines Minores aliis, quam ſibi ſubditis Regularibus? Olim bene poterant ex privilegio eis conceſſo in VII. Synodo, ut habetur in *c. Quoniam Diſt.* 169. Attamen Tridentinum *Seſſ.* 23. *cap.* 10. ſic ſancivit: *Abbatibus ... non liceat in poſterum cuicumque, qui regularis ſibi ſubditus non ſit, Tonſuram, vel Minores Ordines conferre, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, conſuetudinibus, &c.* Hoc tamen Decreto non obſtante, dicunt *Eſcob. num.* 210. *Sanchez Conſ. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 19. *num.* 20. *cum Cov. Archid. Felin.* &c. ac *Salmant. cap.* 4. *num.* 35. *cum Molfeſ. Leand. & Averſa* probabiliſſimum eſſe, Abbates (ſaltem primates qui Epiſcopalem habent juriſdictionem, ut limitant iidem *Sanchez num.* 23. *& Salm. loc. cit. cum Molfeſ. Averſa, &c.* contra alios, qui cum *Eſcob.* omnibus Abbatibus id concedunt) poſſe etiam hodie Ordines Minores conferre non ſolum ſibi ſubditis, ſed adhuc ſæcularibus qui Literas Dimiſſoriales a ſuis Prælatis acceperint. Admittunt vero *Salm. num.* 38. *cum Laymann, Azor. Tamb. Leand. &c.* quod Abbates mitrati, & ab Epiſcopo benedicti, vel poteſtatem habentes Pontificalia exercendi, ut ait *Philib.* apud *Salm. num.* 32. poſſint ordinare ſæculares ſibi ſubditos, vel alios habentes Literas Dimiſſorias *a* ſuis Prælatis; quia hi ratione licentiæ ſuorum Prælatorum jam fiunt ſubditi prædictorum Abbatum; Et ſic teſtantur pluries deciſum fuiſſe a S. C. *Barboſa, Diana*, & alii *apud Salm. loc. cit.* Sed omnes iſtæ opiniones hodie non ſunt amplius probabiles, dum in Decreto S. C. Concilii edito 17. Jan. an. 1642. (quod referunt in extenſum *Croix num.* 2290. *& Fagnan. in cap. Aquæ, de Conſecr. Eccleſ. num.* 19. & de quo etiam mentionem facit Benedictus XIV. *de Synod. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 12.) approbante Urbano VIII. & inviolabiliter obſervari jubente, ſtatutum fuit, reprobata omni contraria opinione, Abbates Benedictinos Congreg. Caſſinenſis, ſeu alterius Congregationis, vel Ordinis, aut Inſtituti, habentes etiam jura Epiſcopalia, & facultatem Ordines Minores conferendi, non poſſe ordinare, præter ſuos ſubditos Regulares, alios ſive Regulares, ſive Sæculares, etiam habentes Dimiſſorias a ſuis Ordinariis. Et ibi imponitur ſuſpenſio tam ordinantibus, quam concedentibus Dimiſſorias, ſi aliter egerint. Item hic notandum, quod eadem S. C. die 17. *Dec.* 1618. (ut refert idem Benedict. XIV. *num.* 15.) declaravit in quadam cauſa Abbatis S. Ruſilii, quod etiamſi conſtaret de territorio ſeparato, in quo prædictus Abbas habebat juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, non poterat concedere Litteras Dimiſſorias ſuis ſubditis, eo quod obſtabat Tridentinum *Seſſ.* 23. *cap.* 10. ubi dictum fuit: *Ne Abbates, & alii exemti, aut Collegia, vel Capitula quæcumque Eccleſiarum Cathedralium Literas Dimiſſorias Clericis ſæcularibus, ut ab aliis ordinentur, concedant, ſed eorum Ordinatio ad Epiſcopos, intra quorum fines exiſtunt, pertineant.* Sunt tamen excipiendi (ut advertit præfatus Benedictus XIV. *num.* 16.) aliqui Abbates, qui ex privilegio ſpeciali poſt Tridentinum obtento poſſunt ſuis ſubditis ſæcularibus Literas Dimiſſorias concedere, ut ſunt Abbas Caſſinenſis ex privilegio Sixti V. & Abbas Cavenſis ex privilegio Pauli V. & alii qui ſunt adnotati in Cancellaria Cardinalis Urbis Vicarii.

An autem Abbates, non exiſtentes in aliena Diœceſi, ſed habentes propriam, & omnem juriſdictionem Epiſcopalem, poſſint dare Dimiſſorias ſuis ſubditis ſæcularibus? Affirmat apud *Croix lib.* 6. *p.* 2. *num.* 2235. *Averſa, cum Molfeſ.* qui affert Declarationem S. C. & *Marchin.* qui affert Deciſionem Rotæ. Sed *P. Zacharia ibid.* refert oppoſitum ſancitum fuiſſe alias tam a S. C. quam a S. Rota. Cæterum Abbates qui poſſunt Ordines Minores conferre ex privilegio, bene etiam poſſunt dare Dimiſſorias, ut de mandato Clementis VIII. cenſuit S. C. *apud eund. Croix l. c. n.* 2236.

764 Hic dubitatur 1. An Abbates qui poſſunt ſuos ſubditos Regulares, & profeſſos ordinare, poſſint etiam ordinare Novitios ſuos? Negant *Palaus num.* 14. *& Barboſa, Sayr. Rodr. &c. apud Eſcob. num.* 211. quia Novitii non poſſunt dici proprie Regulares & ſubditi, dum ad ſæculum libere poſſunt redire. Sed probabilius affirmant *Laym. c.* 9. *nu.* 2. *Sanchez Dec. l.* 6. *c.* 10. *n.* 22. *Eſcob n.* 213. *cum Suar. & Salm. c.* 4. *n.* 39. *cum Leand. & Pelliz.* & probabile putat *Croix n.* 2199. quia nomine Regularium in favorabilibus veniunt etiam Novitii.

765 An autem tales Novitii debeant ordinari ab Epiſcopo loci Novitiatus, an vero originis, aut domicilii? *Suarez, & Henr. apud Croix num.* 2199. tenent ordinandos eſſe ab Epiſcopo originis, vel domicilii. Sed *Sanchez Dec. l.* 4. *c.* 39. *n.* 20. *Pal. p.* 11. *n.* 8. *& Delbene dub.* 3. *ſect.* 8. *n.* 7. & idem tenet *Fagnan.* cum aliis in *c. Cum nullus de Temp. & ſeqq. n.* 8. cenſent bene poſſe ordinari ab Epiſcopo loci, ubi eſt Novitiatus, quia Novitii ibi degentes jam habent animum ibi perpetuo manendi. Utraque ſententia eſt probabilis, ut recta dicunt *Croix loc. cit. & Mazzotta tom.* 3. *pag.* 242. Modo (omnino addendum dico) Novitius per notabile tempus jam manſerit in Novitiatu, & juramentum præſtet ibi (quantum in ſe eſt) perpetuo manendi juxta dicenda *num.* 769. *ad* V.

766 Dubitatur 2. an Abbates ordinantes non ſubditos, valide ordinent? Negant *Suar. Averſ.* cum *Croix n.* 2191. Sed verius affirmant *Sanch. Pell. Tamb.* &c. cum *Salm. c.* 4. *n.* 40. Quia talis facultas jam invenitur Abbatibus conceſſa in Corpore Juris, ex *d. cap. Quoniam, Diſt.* 69. Concilium autem Trident. & Decretum S. C. ſupra relatum videntur interdixiſſe tantum exercitium talis facultatis; Qua de re Abbates illicite ordinant, ſed non invalide. Et ſic (ut refert Benedict. XIV. *de Synodo l.* 2. *c.* 10. *n.* 13.) declaratum fuit a S. C. die 23. *Nov.* 1643. & confirmatum die 16. Martii 1726. ubi dictum fuit hujuſmodi ordinatos ab Abbatibus privilegium habentibus indigere tantum abſolutione & rehabilitatione a Sede Apoſtolica, ſed non reordinatione, tanquam valide ordinati. Idque magis patet ex Decreto approbato ut ſupra ab Urb. VIII. ubi imponitur ſuſpenſio Ordinariis ab hujuſmodi Abbatibus, ergo ipſi jam habentur pro valide ordinatis.

767 Notandum II. Probabile eſt Miniſtrum conferentem in mortali Ordines Minores non peccare mortaliter, quandoquidem ſatis probabile eſt, quod tales Ordines non ſint Sacramenta, juxta dicta *n.* 736. Certum eſt autem, quod iam conferens (etiam Ordines Minores) innodatus aliqua cenſura, graviter peccabit, & incurret irregularitatem exercens actum ordinationis, quam ſuſcipiens eam cenſura pariter peccabit, & incurret ſuſpenſionem ab Ordine ſuſcepto, Vide *Salm. c.* 4. *num.* 71.

768 Notandum III. Regulares ex *c. Cum Nullus, §. fin. de Temp. Ord. in* 6. debent ſuſcipere Ordines ab Epiſcopo, in cujus Diœceſi eſt Monaſterium, ubi tunc commorantur. Et quamvis S. Pius V. conceſſerit privilegium Religioſis, ut poſſent ordinari ab alio, quam ab Epiſcopo loci, ubi degunt; Attamen (ut refert *Concina pag.* 35. *num.* 10.) Gregorius XV. hoc privilegium revocavit; hancque revocationem confirmarunt Clemens VIII. & Bened. XIII. Bulla, *In ſuprema*, edita 23. Septemb. 1724. & noviſſime N. P. Benedict. XIV. in Bulla quæ incipit, *Impoſiti Nobis*, an. 1747. Item notandum, quod S. C. (ut refert *Roncaglia cap.* 2. *quæſt.* 3.) de mandato Clementis VIII. edidit Decretum, ubi declaratum fuit, quod, ſi ille Epiſcopus non habeat Ordinationem, tunc Superior poterit ſubditis Dimiſſorias dare ad quemcunque alium Epiſcopum: Præcipitur tamen ibi Regularibus, ne ex induſtria differant Ordinationes ſuorum ſubditorum in id tempus, quo Epiſcopus Diœceſanus non eſt habiturus Ordinationem, vel abfuturus.

tuius eſt, contra id quod ait *Gobat. apud Croix num.* 2193. Et præcipitur obſervantia hujus Decreti ſub pœna privationis vocis, & Officii. Hæc omnia confirmavit Benedictus XIV. in mox citata Bulla, & inſuper ſtatuit, quod ſi Epiſcopus Diœceſanus fuerit abſens, vel non habuerit Ordinationem, non poteſt Religioſus ab alio ordinari, niſi oſtendat atteſtationem Vicarii Generalis, Cancellarii, aut Secretarii ejuſdem Epiſcopi; Alias tam ordinans, quam ſic ordinatus incurrunt cenſuras & pœnas quas incurrunt, qui ab aliquo Epiſcopo ordinantur ſine Dimiſſoriis. Item ſtatuit, quod talis Regularis examinari debeat ab Epiſcopo ordinante. Item quod privilegia alicujus Ordinis, et ejus Religioſi ordinentur a quocunque Epiſcopo, debeant eſſe nominatim, non vero per communicationem. Item quod Regulares nequeant alio diſcedere, ut ordinentur, & poſtea redire ad priſtinum domicilium ad hoc, ut eximantur ab Epiſcopo loci. Dicit autem *Ronc. cum Fag. & Paſſer.* quod ſi Monaſterium ſit in loco nullius Diœceſis, poſſunt ejus Religioſi ordinari ab Epiſcopo viciniori. Omnes autem Regulares exempti a Prælatis ſuis Dimiſſorias accipiunt; vide dicenda *numer.* 790.

769 Notandum IV. Ad licite Ordines ſuſcipiendos requiritur ex *Trid. ſeſſ.* 23. *c.* 3. *&* 8. ut initiandus (etiam prima Tonſura, ut DD. communiter intelligunt cum *Salm. c.* 4. *n.* 43.) ordinetur a proprio Epiſcopo, vel ab alieno, ſed de ejus licentia. Sin autem ipſe peccat graviter, & ſuſpenditur ab exercitio Ordinis ſuſcepti, donec proprius Epiſcopus voluerit; & ordinans incurrit ſuſpenſionem a collatione Ordinum per annum; & interim, ſi ſuſpenſio ſit notoria, ſive de facto, ſive de jure, ſui ſubditi Clerici (non autem laici) poſſunt ordinari ſine ejus licentia *ab Epiſcopis vicinis*, ut expreſſum habetur in *c.* 2. *De Tem. Ordin. in* 6.

770 Hic autem maxime advertere oportet ea quæ ſtatuuntur ſuper hac materia in Bulla *Speculatores*, edita an. 1694. ab Innocentio XII. quam in extenſum affert Croix *n.* 2165. & ſunt ſequentia.

I. Non ſufficit, quod quis ſtatim ab aliquo Epiſcopo Beneficium ſit accepturus, ut ab eo ordinari poſſit, vel primam Tonſuram accipere.

II. Initiatus Tonſura, vel Minoribus a proprio Epiſcopo, non poteſt ulterius ordinari ab alio, titulo Beneficii; niſi exhibitis prius Literis Teſtimonialibus Epiſcopi tam originis, quam domicilii ſuper ſuis natalibus, ætate, & moribus.

III. Nulli Epiſcopo etſi Cardinali licet externum, ſibi non ſubditum ratione Originis, vel domicilii, ad Clericalem Tonſuram promovere prætextu cujuſvis Beneficii Eccleſiaſtici ei ſtatim conferendi, ſeu ad quod a Patronis præſentatus, ſeu nominatus fuerit. *Præterea*. Ut quis poſſit ordinari titulo Beneficii ab Epiſcopo non proprio, requiritur, ut Beneficium actu poſſideatur, & de ſe ſufficiat ad congruam ſuſtentationem ſine ſupplemento Patrimonii. Quare non bene *Salm. de Ord. c.* 4. *n.* 52. cum aliis dicunt ſufficere Beneficium etiam tenue pro titulo ad ſuſcipiendos Ordines; Quamvis (ut recte notat Croix *n.* 2177. *cum Bon. Barboſ. & communi*, contra *Leſſ.* &c.), quoad alios effectus, ſufficiat quodcunque tenue Beneficium, ut quis ſubditus fiat. Unde autem deſumatur congruitas Beneficii quoad effectum Ordinationis, vide dicenda *n.* 815. *v. Not.* 1.

IV. Qui fortuito naſcitur alicubi, debet ordinari ab Epiſcopo loci, ubi Pater natus eſt (niſi Pater poſtea ibidem, ubi natus eſt initiandus, contraxerit domicilium). Debet tamen obtinere Literas Teſtimoniales, ſi illic, ubi natus eſt, tandiu moratus ſit, ut ibi potuerit contrahere impedimentum. Sicut pariter indiget Teſtimonialibus Epiſcopi originis, qui in loco ſuæ originis ſimiliter impedimentum contrahere potuerit.

V. Ille tantum cenſendus eſt ſubditus ratione domicilii, qui aliquo venit animo perpetuo ibi manendi; & hunc animum probet vel per habitationem decennii, vel per ædificationem domus cum aſportatione majoris partis bonorum, manendo ſimul ibi per aliquod notabile tempus; debetque jurare hunc animum tunc habere.

VI. Ut Epiſcopus poſſit aliquem ordinare titulo familiaritatis, oportet, ut per triennium eum aluerit ſecum in ſuo actuali ſervitio, eidemque intra menſem conferat Beneficium ſufficiens ad congruam ſuſtentationem, cum Teſtimonialibus Epiſcopi originis, & domicilii.

VII. Epiſcopus originis, ſive domicilii poteſt a ſuis ſubditis, etiam cum ſua Dimiſſoria ab alieno Epiſcopo ordinatis petere, ut intra aliquod tempus exhibeant Ordinum ſuſceptorum Teſtimoniales, in quibus inſeratur obſervata eſſe, quæ in hac Bulla præſcribuntur; alias poteſt eos ſuſpendere ab exercitio ſuſcepti Ordinis.

771 „ 1. Qui in una diœceſi eſt natus, in altera habet domicilium, in tertia beneficium, a quovis trium illorum Epiſcoporum poteſt Ordines, vel dimiſſorias accipere. *Prap. q.* 1. *d.* 14. *Laymann lib.* 5. *tom.* 9. *cap.* 9. *Diana p.* 8. *tom.* 2. *R.* 8. *&* 9. ubi cum *Averſa*, & aliis 3. contra *Barboſ.* dicit, etſi ab uno eorum acceperit Ordinem unum, poſſe alterum ab alio accipere. * (*Vide dicta num. præc. infra num. II.*) *

772 „ 2. Poteſt quis ordinari ut originarius, ubi ipſe, vel pater ejus eſt natus. *Barboſ. Zerol. Averſa*, & alii novem cum *Dian. p.* 8. *tract.* 2. *R.* 12. Non tamen ordinari ab Epiſcopo, in cujus diœceſi natus eſt fortuito: v. g. quia mater ibi itineris, vel negotiorum cauſa degebat, quia non contrahit ibi jus originis, ſed ubi parentes domicilium habent; ibi enim natus eſſe cenſetur. *Sanch.* & alii octo, cum *Dian. p.* 8. *tr.* 2. *R.* 11. contra *Hurtad.* * (*Vid. n. præc. n. IV.*) *

„ 3. Qui in diverſis Epiſcopatibus habet duo domicilia, 773 in quibus æqualiter, etſi non mathematice, habitat, poteſt ab utriuslibet loci Epiſcopo ordinari; quia utrique eſt ſubditus ratione domicilii. *Prapoſ. loc. cit. Sanch. Averſa* &c. cum *Diana*. *p.* 8. *tr.* 2. *R.* 10. Ejus tamen filius ab illo tantum, in cujus diœceſi eſt natus. Quod ſi fortuito extra utriuſque diœceſim ſit natus, ab utrovis poteſt ordinari, quia uterque cenſetur ejus Epiſcopus originis, cum non ſit potior ratio de uno, quam de alio. *Prapoſ. Dian. loc. cit.* Natus autem ex fornicatione, matris potius, quam patris domicilium ſequitur. *Prapoſ. Dian. loc. cit. R.* 18.

Poteſt quis ordinari ab Epiſcopo Beneficii, licet Benefi- 774 cium ſit ſimplex, modo ſit perpetuum, & initiandus illud jam poſſideat. Et idem dicitur de habente Commendam perpetuam, quæ tranſeat in titulum. Ita *Sanchez*, *Trull. Averſ. Phil.* &c. cum *Salm. cap.* 4. *num.* 51. *&* 52. *communiter*. Dicunt *Tamb. de Ord. cap.* 8. *n.* 21. *cum Diana*, *& Bord. ac Salm.* cum iiſdem Authoribus, quod ſufficit Beneficium etiam tenue: Sed hoc expreſſe reprobatur in d. Bulla *Speculatores n.* 770. *ad n.* III. ex qua requiritur Beneficium ſufficiens ad ſuſtentationem de ſe, ſine ſupplemento Patrimonii; vide apud *Croix num.* 2168. Et hic notandum cum *Croix num.* 2178. non ſufficere titulum ſervitii Menſæ, vel Eccleſiæ, aut Miſſarum; quia revera hæc non ſunt Beneficia. An autem ex Beneficio detrahenda ſint onera Miſſarum? S. C. (ut refert Bened. XIV. *Notif.* 20. *num.* 6.) die 17. Jul. an. 1723. reſpondit, id relinquendum arbitrio & conſcientiæ Epiſcopi. Nota vero, quod in noſtro Regno Beneficium, ut quis poſſit cum eo ordinari, debet aſcendere, detractis oneribus, ſaltem ad medietatem taxæ ſtatutæ pro Patrimonio. Vide infra *num.* 820.

Sed dubitatur 1. an Epiſcopus Beneficii poſſit diſpenſare 775 in irregularitatibus cum aliquo, eodem modo quo poſſet diſpenſare cum eo Epiſcopus domicilii? Negant *Navar. & alii*; ſed verius affirmant *Barboſa Alleg.* 4. *n.* 54. & *Salmant. c.* 4. *n.* 53. *cum Garcia*, & *Trull.* quia, cum talis Ordinandus jam fiat ſubditus Epiſcopi Beneficii quoad Ordines, fit etiam ſubditus quoad omnia concernentia ad Ordines; Modo, intelligendum, accedat neceſſitas vel utilitas (reſpective ad Ordinem qui confertur) Eccleſiæ, cui Ordinandus adſcribitur, juxta dicenda *n.* 795.

Dubitatur 2. an rite Epiſcopus ordinet aliquem, cui ideo 776 contulit Beneficium, ut poſſit eum ordinare? Negant *Quaranta*, *Barb.* &c. apud *Salm. cap.* 4. *n.* 53. quia talis collatio eſſet in fraudem. At valde probabile eſt, quod poſſit, ut tenent *Tamb. de Sacr. Ord. c.* 8. *n.* 22. *cum Leandr. Bord. Dian. & aliis*; & huic ſententiæ favent *Salm. c.* 4. *n.* 53. *cum Trull.* Ratio, quia nullo modo fraudat legem qui utitur jure ſuo, ex Reg. .... juris in 6. *Non cenſetur dolo facere, qui utitur jure ſuo*. Habetur autem in *c. Cum nullus de Temp. Ord.* quod indiſtincte conceſſum ſit Epiſcopis ordinare alienos ratione Beneficii.

„ 4. Qui plura habet in diverſis diœceſibus beneficia, pot- 777 eſt a quolibet illorum Epiſcoporum ordinari. *Garc. Prap. l. c.* &c. *Dian. p.* 8. *t.* 2. *R.* 25. * (*Idem dicunt Salm. c.* 4. *n.* 47. *cum Pal. Trull. &c. In expoſitis autem ſpectatur locus in quo expoſiti ſunt; Salm. ibid.*) *

„ Studioſi qui in Univerſitate habitant, etiam ultra decennium, animo redeundi in patriam, non contrahunt ibi domicilium, atque adeo ab ejus loci Epiſcopo ordinari non poſſunt. Imo ſi illic ducant uxorem, nec filii eorum; ſicut enim ei non dicitur Epiſcopus domicilii reſpectu patris; ita nec Epiſcopus originis reſpectu prolis, quæ nata fingitur in domicilio patris. *Dian. par.* 8. *t.* 2. *R.* 15. *&* 16.

Notandum 1. quod, licet ad alios effectus, etiam ad ſu- 778 ſcipienda Sacramenta, ut domicilium acquiratur, ſufficit, quod quis incipiat alicubi habitare animo ibi perpetuo manendi; ad effectum tamen ſuſcipiendi Ordines, ultra prædictum animum requiruntur alia in Bulla, *Speculatores*, enumerata *d. n.* 770. *infr. n.* V. & præcipue juramentum de ipſo animo perpetuo ibi manendi.

Notandum inſuper, quod, ut quis ordinari poſſit ratione domicilii, requiritur, ut præſtet juramentum de domicilio ibi contracto ex Declar. S. C. quam refert P. *Zacharia ap. Croix lib.* 6. *par.* 2. *ad n.* 2176. Adhuc autem filius familias vivens ſeorſum a Patre poteſt domicilium acquirere, ex *l. Placet*, & *l. Non utique*, *ff. Ad Munſ.* Idemque decrevit S. C. (ut teſtatur *P. Zacharia ad n.* 2180.) de infante ſeu impubere. Bene tamen advertunt *Sanch. de Matr. l.* 3. *d.* 23. *n.* 1. *&* 2. *Bonac. p.* 4. *n.* 11. *&* 12. *Pal. p.* 15. *& Salm. c.* 4. *n.* 48. *cum Averſa*, *Trull. Dic. & Philib* quod ſi quis poſt domicilium contractum habet animum alibi ſe transferendi, bene poſſet ordinari ab Epiſcopo loci in quo commoratur: ad domicilium enim perdendum, non ſolum requiritur animus diſcedendi ab illo, ſed etiam actualis receſſus; ut patet ex plurib. Declar. S. C. ut refert *P. Zacharia ap.* Croix *l.* 6. *p.* 2. *n. cit.* 2176.

Notandum 2. quod Barones, eorumque filii gaudent domi- 779 cilio ſuorum feudorum, etſi ibi non habitant, ac propterea ordinari poſſunt ab illorum Epiſcopo. Ita *Barb. Averſ.* apud

Croix

Croix n. 2179. Idem dicunt *Salm. loc. cit.* cum *Sanch. Trull. Gob. Barb. Rebuff.* apud *Croix ibid.* de Senatoribus, & Officialibus perpetuis alicujus loci, eorumque filiis; Sed merito hæc ait *Croix ibid.* non eſſe conformia intentioni Bullæ *Speculatores* relatæ; ubi, ut vidimus, requiritur, ut Ordinandus ratione domicilii per notabile tempus ibi permanſerit, & habeat animum, ac jurent ibi perpetuo manendi.

780 Fit etiam aliquis ſubditus Epiſcopi quoad Ordines ſuſcipiendos ratione *Familiaritatis*, ſeu famulatus; modo (ut ſtatuit *Trid. ſeſſ.* 23. *c.* 9.) *per triennium fuerit ſecum commoratus, & Beneficium, omni remota fraude, ſtatim reipſa illi conferatur*. Putat hic *Vaſq.* ſufficere, ſi Epiſcopus animum habeat conferendi Beneficium, quamprimum vacaturum; Sed communiter dicunt *Averſ. Phil. aliique cum Salm. c.* 4. *n.* 55. Beneficium dabere eſſe jam vacans; licet eam Ordinationem non conferatur, ut *Sanch. Led.* cum *Salm. n.* 50. Per relatam tamen Bullam *Speculatores*, ſufficit ſi Beneficium conferatur intra menſem; vide n. 770. ad *n.* VI. Declaravit autem S. C. non poſſe Epiſcopum titulo Familiaritatis aliquem ordinare, etiamſi det ei penſionem, aut patrimonium; vide *P. Zachar. ap. Croix t.* 6. *p.* 2. *ad n.* 2177. Nomine autem *Familiarium* intelliguntur omnes, qui Epiſcopo famulentur, & vivunt ejus expenſis, etſi in ejus ædibus non habitant, modo degant in loco, ubi eſt Epiſcopus, vel prope; ſecus ſi diſtent per decem leucas, ut dicunt aliqui; vel per duas dietas, juxta alios apud *Salm. l. cit.*

Dicit autem *Barb. de offic. Epiſc. Alleg.* 5. *n.* 12. & 13. *cum Garcia, & Armenlar.* qui hoc referunt deciſum a S. C. (contra *Eſcob. n.* 450. qui citat pro ſe *Marchin. & Leandrum*) Epiſcopum poſſe ordinare ſuum Familiarem triennalem etiam ad titulum Patrimonii, vel Penſionis pro neceſſitate vel utilitate Eccleſiæ, cui ille eſt adſeribendus; Imo *Vaſquez*, & *Gabr.* cenſent poſſe eum ordinare, etiamſi non habeat Patrimonium; ſed hanc opinionem *Barboſa ibid.* merito falſam vocat. Præterea, *Renzi de Ord. c.* 1. *ſe.* 3. *q.* 13. & *Barb n.* 8 *cum Garcia, Riccio, & Molf.* (qui etiam deciſum a S. C. aſſerunt) ſufficere ajunt triennium adhuc inceptum, antequam fuiſſet Epiſcopus: Advertunt tamen communiter *Renzi l. c. cum Pal. Tamb. Marchin. & Leand. ac Barb. n.* 9. *cum Molf. & aliis*, tempus triennale debere eſſe continuum; Hoc vero intelligendum moraliter, unde cenſet *Renzi ibid.* non interrumpi triennium, ſi Familiaris per aliquod tempus alio diſcedat; idque probat ex *c. fin. de Verb. ſign. in* 6. ubi interrogatus Papa, quis veniret nomine Clericorum ſuorum, reſpondit, venire Clericos familiares continuos domeſticos commenſales, etiamſi aliquando pro ſuis negotiis abeſſe contingat. Item advertunt *Renzi q.* 12. *Sanch. l.* 7. *c.* 1. *du.* 27. *n.* 3. & *Barb. n.* 14. *cum Nav. Sayr. Ugol.* & aliis pluribus non poſſe Epiſcopum diſpenſare ſuper Interſtitiis cum Familiari ordinando ad titulum Beneficii ſtatim conferendi, quia hic nondum eſt ſubditus, & ita refert deciſum a S. C. *Garcia ap. Renzi l. c.* Bene tamen poterit diſpenſare poſt collatum Beneficium, quia ratione Beneficii collati jam fit ſubditus, ut dicunt *Piaſec. & Campanile ap. Barb. n.* 15. & pariter id a S. C. deciſum refert *Pitton. de Epiſc. n.* 692. die 26. Maji 1594. Sed intelligendum (ut diximus n. 775.), ſi adſit neceſſitas vel utilitas Eccleſiæ.

Quæritur, an famuli famulorum Epiſcopi poſſint ex hoc eodem titulo ab illo ordinari? Affirmant *Sanch. Conſ. l.* 7. *c.* 1. *du.* 20. *n.* 24. *Dian. p.* 4. *tr.* 4. *R.* 145. *Salm. c.* 4. *n.* 57. *Averſ. Henr.* modo abſit fraus, nempe, ſi ad hoc Epiſcopus permittet Familiares ſuos plures famulos habere, ut poſſit eos ordinare; Et modo omnes expenſis Epiſcopi alantur, ut advertunt *ibid. Salm.* cum *Henr.* Ratio, quia hi omnes revera tunc tanquam famuli ipſius Epiſcopi reputentur.

DUBIUM II.

Quæ requirantur in Ordinando.

781 *Quinam valide aut invalide ordinentur?* 782. *An valide ordinentur Infantes?*
783 *Quæ requirantur, ut quis licite ordinetur, ap. Buſemb.* 784. *I. ut ſit viator, non neophytus, non infamis, hermaphroditus, irregularis, &c. An autem remaneant ordinati irregulares, &c. quos Epiſcopus proteſtatur non intendere ordinare?*
785 *II. Animus clericandi. Du.* 1. *An peccet ſuſcipiens Ordinem nolens aſcendere ad ſuperiorem? Du.* 2. *An peccet Clericus in Minoribus, ſi uxorem ducat? Du.* 3. *An peccet ſuſcipiens Tonſuram ad effugiendum forum?*
786 *III. Ut ſit confirmatus.*
787 *IV. Ut habeat Literas Dimiſſorias. Not.* 1. *Epiſcopi regulariter tenentur per ſeipſos ordinare. Not.* 2. *Licentia data non expirat morte concedentis. Not.* 3. *Epiſcopus confirmatus poteſt Dimiſſorias concedere, non vero ſuſpenſus, &c. Not.* 4. *Poteſt Epiſcopus eas dare etiam in aliena Diœceſi exiſtens. Not.* 5. *Non poteſt vero Vicarius Generalis.* 788. *Not.* 6. *Quid de Capitulo Sede vacante? Not.* 7. *Quid de Abbatibus? Not.* 8. *A quibus debeant habere Dimiſſorias Regulares? Not.* 9. *Quid ſi Papa det licentiam cum clauſula, ut quis ordinetur a ſuo Ordinario tantum? Not.* 10. *Poteſt Epiſcopus ordinare habentem Dimiſſoriam. Not.* 11. *An Ordinatio debeat fieri a cert. Epiſcopo deſignato? Not.* 12. *ſufficit licentia certonue.* 789. *Du.* 1. *An Epiſcopus poſſit ordinare alienum ſub ſpe ratihabitionis? Du.* 2. *An Epiſcopus ordinans poſſit diſpenſare cum alieno ſuper irregularitate &c.*
790 *V. Examen de ſcientia, juxta qualitatem Ordinis ſuſcipiendi.* 791. *Qu.* 1. *Quæ debeat ſcire Sacerdos, præſertim circa Sacramentum Pœnitentiæ? Qu.* 2. *An illiterati ſint irregulares? Qu.* 3. *An in Regularibus minor ſcientia requiratur?* 792. *Quid ultra notandum circa examen?*
VI. Titulus ſuſtentationis, de quo infra ex n. 813.
793 *VII. Ut Ordines gradatim ſuſcipiantur.*
794 *VIII. Ut Ordines ſuſcipiantur tempore debito. Utrum in Feſtis liceat ordinare in Minoribus pluſquam duos?*
795 *IX. Ut ſerventur Interſtitia.* 796. *An qui eadem die ſuſcipit duos Ordines Sacros incurrat ſuſpenſionem? Quid ſi in Sabbato ſuſcipit unum, alium in Dominica? Dub.* 1. *An hæc ſuſpenſio ſit latæ ſententiæ? Du.* 2. *An incurrat ſuſpenſionem qui ſuſcipit duos Ordines Sacros, non ſervatis interſtitiis?* 797. *An liceat eadem die ſuſcipere quatuor Ordines Minores cum Subdiaconatu? Du.* 1. *An excuſet conſuetudo contraria? Du.* 2. *An taliter ordinatus incurrat ſuſpenſionem? Du.* 3. *An regulares poſſint ordinari extra tempora? Dub.* 4. *An ipſi tunc poſſint ordinari in quovis Feſto duplici? Quid de initiandis in tribus diebus feſtivis?*
798 *X. Ut ſervetur locus debitus, & exiſtentia Epiſcopi in propria Diœceſi.*
799 *XI. Ætas debita; Alias incurritur ſuſpenſio. Du.* 1. *An incurrat, qui ordinatur ante ætatem ex ignorantia craſſa? Du.* 2. *An male fide ordinatus ante ætatem, poſſit, ea completa, Ordinem exercere? Du.* 3. *An incurrat irregularitatem ſuſcipiens Sacerdotium ante ætatem? An autem irregularitatem qui ordinatur irretitus cenſura? vide ibid. verſ. Utrum.* 800. *Quomodo computanda ætas? Du.* 1. *An poſſit ordinari mane, qui veſpere complet ætatem? Du.* 2. *An computandus annus biſſextilis?*
801 *XII. Exercitium Ordinis ſuſcepti.*
XIII. Sumtio Euchariſtiæ.
XIV. Probitas vitæ.
802 *XV. Vocatio Divina. Quæ ſint ejus ſigna?* 803. *An peccet graviter qui ſine Vocatione ordinatur? An peccet Epiſcopus hunc ordinans?* 804. *Hæc vocatio tanto magis requiritur ad Epiſcopatum, & Parochiam ſuſcipiendam.*
805 *Quæ ſint Officia Ordinatorum?*

„ RESP. 1. Ad validam ordinationem requiritur, & ſufficit, 781
„ ut mas ſit baptizatus. S. *Th.* 2. *p. q.* 39. *a.* 2. *Con. d.*
„ 20. *d.* 10. *Vaſquez, Fill. t.* 9. *c.* 4. *q.* 2.

Unde reſolves.

„ 1. Incapax ordinem eſt, & quidem jure divino I. Fœmina, *Vaſq. Regin. Fill. l. c.* 4. ° (*Ita S. Thomas Suppl. q.* 39. *a.* 1. *Salm. de Ord. tr.* 8. *c.* 5. *n.* 6. & *alii communiter; eſtque de Fide definitum in c. Nova de Pœn. & rem.* °) II. Hermaphroditus, in quo ſexus fœmineus prævalet, *Fill. l. c.* Quod ſi autem in eo incipiat prævalere poſt ordinationem validam; non poteſt valide conſecrare, vel abſolvere, licet characterem Sacramentalem retineat. *Lugo reſp. mor. l.* 1. *d.* 31. III. Non baptizatus, *ibid.*

„ 2. Valide ordinentur 1. Perpetuo amentes, cæci, muti, privati manibus, etſi jure naturali ſint inhabiles. 2. Irregulares, etſi jure Eccleſiaſtico ſint inhabiles, maneantque ab eorum uſu ſuſpenſi. 3. Pueri in cunis, qui tamen ad caſtitatem non tenebuntur vi voti, niſi id ratificaverint. *Tol. Hen. Azor. l.* 13. *c.* 14. *Bonac. l. c.*

Quæritur, an valide ordinentur Infantes? Negant *Pal. Dur. & Petr. Sot. apud Salm. c.* 5. *n.* 22. Sed verius affirmat *D. Thomas q.* 39. *a.* 2. ubi docet, quod omnia Sacramenta quæ non requirunt actum proprium ſuſcipientis, ſed in eis datur aliqua ſpiritualis poteſtas (ut ſunt Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo) valide ſuſcipiuntur ante uſum rationis; imo Ordo etiam licite ſuſcipitur (loquendo de Ordinibus Minoribus) ſi adſit neceſſitas, & ſpes profectus; S. Doctorem ſequuntur communiter *Sanch. Conſ. l.* 7. *c.* 3. *du.* 32. *n.* 3. *Renzi pag.* 344. *q.* 2. & *Salm. c.* 5. *n.* 23. *cum S. Bonav. Scoto, Dom. Soto, Gonet. Vaſq. Val.* & aliis, & hoc communi ſenſu DD. definitum teſtatur Benedictus XIV. in Bulla *Inter ſollicitas*, edita 4. Maji 1745. Idque probat *D. Tho. ex cap. de Cler. per ſalt. prom.* ubi dicitur, quod ſi aliquis Subdiaconatum receperit ante uſum rationis, debet reordinari ante Diaconatum, ſi non conſtet de illius ſuſceptione, ſecus ſi conſtet. Dicit tamen *ibid.* idem Angelicus, quod pueri ante uſum rationis non poſſunt valide ſuſcipere Epiſcopatum. 782

„ Reſp. 2. Ut Ordo licite, & ſecundum jura Eccleſiæ rite ſumatur, aut non incurratur cenſura, requiritur in recipiente, præter ſtatum gratiæ, I. Ut non ſit Neophytus (*Qui autem non eſſet baptizatus, certe Ordinem non reciperet, ut conſtat ex Conc. Nicæno Can.* 19. & *ex c. Veniens de Presbyt. non baptiz.*) ° vel infamis, vel hermaphroditus, vel irregularis, ſuſpenſus, excommunicatus. II. Animus clericandi: *Trid. ſeſſ.* 23. *c.* 4. ſine quo, ſi 783

„ primam Tonſuram, vel Ordines minores accipiat, videtur peccare, ſaltem venialiter (niſi juſta cauſa excuſat), quia fraus eſt levis; vid. ſupra l. 4. c. 2. d. 1. art. 3. Similiter venialis inconſtantia videtur ſine juſta cauſa ſtatum Clericalem deſerere. III. Ut ſit confirmatus. Trident. ſeſſ. 23. c. 4. & quidem ſecundum Bonacin. d. 8. p. 5. n. 10. ſub mortali; ſecundum Serum, & Conin. ſub veniali. IV. Literæ dimiſſoriæ, etiam pro prima Tonſura, Epiſcopi proprii, ſive originis, ſive domicilii. Vid. Dian. p. 3. tom. 4. R. 194. V. Examen coram Epiſcopo de ſcientia neceſſaria ad uſum cujuſque Ordinis: Nam Trident. ſeſſ. 23. c. 4. pro prima Tonſura requirit, ut ſciant fidei rudimenta, item legere, & ſcribere; de quibus probabilis ſit conjectura, quod Clericatum elegerint, non ſecularis judicii fugiendi fraude, ſed ut Deo fidelem cultum præſtent. Pro minoribus, ut linguam latinam intelligant. Pro Subdiaconatu, & Diaconatu, cognitionem eorum, quæ ad iſtos Ordines ſpectant. Pro Sacerdotio tantam ſcientiam, ut populum docere poſſint neceſſaria ad ſalutem, & adminiſtrare Sacramenta. VI. Titulus ſuſtentationis, ut beneficii, vel patrimonii, vel paupertatis, ut in Regularibus. Trident. ſeſſ. 21. cap. 2. V. Bonac. VII. Ordo inter ceceptionem unius, & alterius; cujus inverſio, v. g. ſuſcipere Diaconatum ante Subdiaconatum, erit mortale: Epiſcopatus ante Sacerdotium erit etiam invalidus. VIII. Tempus; ſic minores conferuntur quavis Dominica, vel feſto quidem tali, quod ex præcepto Eccleſiæ celebretur etiam in foro, ut Sylveſt. Azor. Barboſ. &c. commun. docent. Ac, licet Prapoſ. Fagund. Tan. Gavant. &c. putent ſufficere quodvis feſtum duplex in Eccleſia, eamque ſententiam Dian. p. 5. t. 13. reſ. 47. vocet tutam in praxi, eam tamen ex decreto Urbani VIII. rejectam eſſe monet Card. de Lugo lib. 1. reſp. mor. d. 43. Eaſdem autem poſſe ex recepta Epiſcoporum conſuetudine, etiam feria 6. veſpere ante Sabbatum, quo omnes Ordines jure conferri poſſunt, notat Dian. p. 2. t. 6. R. 28. ex Henriq. Reginald. &c. Majores vero Sabbatis Quatuor Temporum, & Dominicæ Paſſionis, ac Hebdomadæ ſanctæ. IX. Interſtitia temporum. Sic majores nonniſi poſt annum ab alterius ſuſceptione conferri poſſunt, ex Trident. ſeſſ. 23. c. 11. 13. & 14. in quo tamen Epiſcopus ob neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ poteſt diſpenſare. Eodem tamen die, non niſi de licentia Papæ, duo ordines majores poſſunt dari: minores vero omnes, diſpenſante Epiſcopo, poſſunt dari eodem die, &, ſi conſuetudo ſit, ſimul cum Subdiaconatu. Nav. c. 25. Henriq. l. 10. c. 12. Vaſquez, Suarez, Sa, v. Ordo. Laym. l. 5. t. 9. c. 8. X. Locus, ſcilicet pro ſolemni collatione, Eccleſia; pro privata, Sacellum. XI. Ætas, in qua ordinarie Epiſcopus non poteſt diſpenſare; & ſic pro prima Tonſura, & minoribus requiritur ſaltem ſeptennium completum, licet Quint. t. 6. ſ. 11. contra Sanchez, &c. putet ſufficere inchoatum. Pro Acolytho annus 12. completus. Fill. c. 9. c. 4. n. 28. Pro Subdiaconatu vigeſimus ſecundus, pro Diaconatu vigeſimus tertius, pro Sacerdotio vigeſimusquintus, omnes incœpti, pro Epiſcopatu trigeſimus completus. Vid. Bonac. d. 8. q. 5. Fill. tr. 9. c. 4. Laym. l. 5. tr. 9. c. 6. & 7. Dian. p. 3. c. 4. R. 162. Si autem dubium ſit, an quis ætatem requiſitam habeat, v. g. pro Sacerdotio ad annum 25. ingreſſus ſit, ordinari non poteſt, Sanch. Laym. Bard. d. 6. c. 11. p. 6. §. 2. vide ſupra l. 1. t. c. 1. dub. 3. Peccat autem tamen ordinans, quam ordinatus, ſi ordinatur, qui non habet qualitates requiſitas.

784 Omnia tamen hæc fuſius diſcutienda. Ut quis igitur rite Ordines ſuſcipiat, requiritur I. Ut ſit viator, quia Sacerdos vita functus non valide conſecraret. Item, ut non ſit Neophytus, nec fœmina, nec hermaphroditus, qui non eſt capax Ordinis, niſi in eo prævaleat ſexus maſculinus, alias non poteſt vere appellari homo, unde nec licite, nec valide conſecraret, imo nec licite, etiamſi ſexus maſculinus prævaleret, quia eſſet monſtrum, & ideo egeret diſpenſatione Pontificia; vide Salm. c. 5. num. 15. Item requiritur, ut non ſit irregularis, ſuſpenſus, vel excommunicatus.

Quæritur hic, an cum Epiſcopus ante Ordinationem proteſtatus ſe non intendere ordinare irregulares, excommunicatos, aut alio modo indignos, utrum iſti irregulares remaneant ordinati? Negat Molfeſius apud Eſcob. l. 23. numer. 298. Affirmant vero communius Cabaſſut. T. l. l. 3. c. 26. num. 15. Ludov. Bail. & Eſcob. num. 200. cum Nav. Sa, Rodr. Graff. &c. quia verba illa dicuntur ad terrorem; quod arguitur ex eo quod idem Epiſcopus poſt hanc proteſtationem ante Ordinationem Initiandos abſolvit a quacunque excommunicatione, irregularitate, &c. Sed melius docet N. SS. P. Benedictus XIV. in celeberrimo Opere de Sacrifit. Miſſ. ſect. 2. §. 70. ubi ex Decreto S. C. Concilii dicit in hoc caſu interrogandum eſſe Epiſcopum ordinantem de ſua intentione, & ſi ipſe aſſerat ſuam intentionem proteſtationi alligaſſe, Ordinationem abſolute iterandam eſſe; ſi vero Epiſcopi intentio ſit dubia, Ordinatio eſt ſub conditione repetenda; Et ſic pluries Sacram C. cenſuiſſe faciendum refert P. Zacharia ap. Croix l. 6. p. 2. ad num. 2231. ubi tamen affert alias oppoſitas Declarationes S. C. in quibus dixit validam eſſe Ordinationem quorundam Ordinatorum cum falſis Dimiſſoriis, etſi præmiſſa fuerit proteſtatio Epiſcopi excludens voluntatem ordinandi eos qui eſſent deſtituti conditionibus requiſitis.

Requiritur II. Animus Clericandi, ex Trident. Seſſ. 23. 785
c. 4. Hic dubitatur 1. an peccet qui ſuſcipit aliquem Ordinem ſine animo aſcendendi ad ſuperiores? Certum & commune eſt non peccare graviter, etiamſi quis ſuſcipiat Ordines Majores, & non intendat ſuſcipere Sacerdotium, ut recte dicunt Laym. de Ord. c. 7. ſub fine, Salm. c. 6. numer. 32. & Eſcob. n. 304. & alii paſſim, contra Bannez, Marchin. & alios paucos (apud Eſcob. n. 363.), qui improbabiliter aſſerunt eſſe mortale. Imo idem Eſcob. num. 305. & Palaus p. 8. n. 8. cum Con. & Bonac. probabiliter putant nullum eſſe peccatum, quia nullo jure præſcribitur alicui ad ſuperiores Ordines aſcendere, niſi quis acceptet Beneficium requirens Sacerdotium, vel Ordinem Sacrum, prout ſunt Beneficia curata, ſeu ea quibus ſunt annexa onera cantandi Miſſam, Evangelium, vel Epiſtolam, ut habetur ex Trident. ſeſſ. 22. c. 4. Ceterum idem Concilium ſeſſ. 23. c. 4. ſolam requirit in Ordinario intentionem præſtandi Deo fidelem cultum. Idque confirmatur ex c. 1. de Filiis Presbyter. ubi dicitur Epiſcopus poſſe diſpenſare cum illegitimo ad ſuſcipiendos Ordines Minores, non ad Majores; ergo licitum eſt ſuſcipere unum Ordinem ſine animo aſcendendi ad ſuperiores. Ratio eſt, quia quilibet Ordo confertur ad hoc, ut Ordinatus inſerviat Deo, proprium munus exercendo; ſufficit igitur munus illud acceptare ſine intentione ulterius progrediendi. Aliter vero dicendum eſſet de Novitio, qui Religionem intraret, animo non perſeverandi; hic enim difficulter excuſari poteſt a culpa gravi, propter damna temporalia & incommoda quæ Religioni tunc fruſtra afferret, & etiam propter ſcandalum, quod aliis Novitiis præberet, exemplum enim ſocii magnam alteri tentationem ingerit.

Dubitatur 2. an peccet Clericus, qui initiatus in Minoribus uxorem ducit? Per ſe loquendo certum eſt non peccare graviter, imo nec etiam leviter, ſi ob juſtam cauſam hoc facit, puta ad ſedandas inimicitias aut tentationes carnis, ad ſubveniendum fœminæ pauperi, &c. alias non excuſabitur a veniali; ita Bonac. de Matr. q. 3. p. 9. n. 2. Pal. de Ord. p. 8. n. 9. Eſcob. n. 311. cum Tol. Azor. Val. Aug. Rodr. &c. ac Salm. c. 5. n. 51. qui dicunt hanc ſententiam eſſe omnium, uno Cajet. excepto, qui voluit eſſe mortale. Dixi per ſe loquendo, nam utrum graviter peccet, qui certus de ſua vocatione ad ſtatum Eccleſiaſticum, ab ea recedit, ut ſeculo fruatur? Vide dicta Tom. I. l. 4. n. 78. ubi diximus de hoc metuendum, ne forte exiſtat in malo ſtatu.

Dubitatur 3. an peccet qui Minores Ordines aut Primam Tonſuram ſuſcipit, animo effugiendi forum laicale, & poſtea redeundi ad ſeculum? Adſunt tres ſententiæ. Prima ſententia, quam tenent Palaus p. 8. num. 7. & Eſcob. num. 308. dicit nullo modo peccare, quia utitur jure ſuo. Secunda vero ſententia, quam tenent Salm. c. 5. num. 57. Led. & Vict. apud Sanch. de Matr. l. 7. d. 31. numer. 17. item Marchin. Molſ. Leand. & Trull. ap. Eſcob. num. 306. dicit peccare mortaliter, quia in Trident. ſeſſ. 23. cap. 4. ſic habetur: Tonſura non initientur ii de quibus probabilis conjectura non ſit, eos non ſecularis judicii fugiendi fraude, ſed ut Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ genus elegiſſe. Cum ergo hoc crimen concilium fraudem appellat, ideo nequit excuſari a gravi culpa qui ſic ordinatur, quia graviter defraudat Eccleſiam, abutendo ſuis ſacris miniſteriis ad fines temporales. Tertia demum ſententia quam tenent Laym. c. 7. num. 3. Sanch. l. c. cum Nav. Bon. p. ultim. num. 10. cum Val. & Conc. Diana p. 10. tract. 16. R. 61. cum Vill. & Machad. item Hurt. Averſa, Neld. Homob. &c. apud Eſcob. num. 307. dicit hunc non peccare mortaliter, quia ex Tridentino tunc intelligitur aliquis fraudem committere, quando ſuſcipit Ordines, ut aliquod ſeculare judicium jam incœptum effugiat, & hoc quidem erit mortale; alioquin erit tantum veniale, ratione deordinationis finis ab Eccleſia intenti. Primam ſententiam non ſatis probabilem puto, tertiam probabilem, ſecunda vero probabiliorem, quia æque videtur fraudem committere qui ordinatur, ut effugiat judicium ſeculare in caſu particulari, quam qui in genere pro omnibus caſibus occurrentibus: quomodo autem peccat qui accipit Beneficium, animo illud dimittendi? vide dicta Tom. I. l. 4. n. 113. Qu. I. ubi diximus hunc non peccare mortaliter (niſi beneficium habeat annexum Ordinem Sacrum) quia non conſtat hujuſmodi deordinationem eſſe gravem.

Requiritur III. Ut ſit confirmatus. An autem id requiratur ſub præcepto gravi? Affirmat Bonac. d. 8. p. 5. num. 10. cui conſentiunt Tol. Ten. & Averſa ap. Mazzotta tom. 3. 786
pag. 154. quia hic peccaret in re gravi, tum contra uſum Eccleſiæ, tum contra præſcriptum Tridentini ſeſſ. 23. c. 4. ubi dicitur: Prima tonſura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint. Alii vero, ut Holzmann. num. 218. cum Tamb. &c., cenſent hoc non eſſe de præcepto, ſed de conſilio. Alii tandem communiter, ut Suar. tom. 3. C. 38. ſect. 1. Nav. c. 22. num. 9. Laym. tr. 3. c. 5. q. 4. Pal. de Confir. p. 8. n. 6. Mazzotta loc. c. Salm. c. 4. n. 73. cum Vict. & Phileb. ac Barboſa de Pot. Ep. Alleg. 2. nu. 15. cum Azor. Val. Reg. Molſ. Vivald. &c. probabilius dicunt Confirmationem non requiri ſub obligatione gravi, ſed requiri quidem ſub levi;

vi; quia, licet verba Tridentini potius indicent decentiam, quam præceptum, tamen in hoc contrarie non excuſatur a levi ſaltem deordinatione.

Requiritur IV. Ut habeat Literas Dimiſſorias proprii Epiſcopi. Super hoc requiſito plura ſunt adnotanda. Notandum 1. id quod præſcribit Tridentinum *ſeſſ. 23. c. 3.* ubi dicitur: *Epiſcopi per ſemetipſos Ordines conferant; quod ſi ægritudine fuerint impediti, ſubditos ſuos non aliter quam probatos & examinatos ad alium Epiſcopum ordinandos dimittant.* Inde regulariter Epiſcopus tenetur ipſe ſuos ſubditos ordinare, niſi ſit impeditus ex infirmitate, ut dicit Concilium; vel ex alia juſta cauſa, ut recte ajunt *Salm. c. 4. n. 58.* & *Barb. in Trident. l. c. cum Led. Solfedo, Piaſec. &c.* quia cauſa infirmitatis ibi exprimitur exemplificative, non taxative; Hinc probabiliter *Croix num. 2243.* id etiam admittit, ſi Ordinandus alibi eſſet, aut ei incommodum foret ad ſuam Diœceſim accedere. Debet autem Epiſcopus proprius ſuum ſubditum examinare, ex Concilio ut ſupra, quamvis, ſicut poteſt examen alteri committere, ſic etiam poterit eum mittere ad alienum Epiſcopum, ut ille examinet. Epiſcopus vero, ad quem Ordinandus mittitur, poteſt quidem eum ordinare ſine examine, ſed poteſt etiam examinare ſi vult, ut bene ajunt *Salm. l. c.* & *Croix n. 2245.* cum aliis. Et hoc utique erit tutius, ut ait *Barboſa Alleg. 7. n. 22. cum Bonac. Piaſec. & Companile*, qui imo cenſent teneri examinare ex *eod. Trid. ſeſſ. 7. c. 11.* ubi dicitur, quod nemo ab extraneo ordinatur, niſi prævio examine.

Notandum 2. Licentia data alicui, ut ordinetur apud alienum Epiſcopum non expirat morte concedentis, niſi a Succeſſore revocetur; ita communiter *Sanch. de Matr. l. 8. d. 28. num. 83. Barb. Alleg. 7. num. 24. cum Suar. Salm. c. 4. n. 58. cum Bonac. & Eſcob. num. 418. cum Henr. Quaranta, Rod. & communi*; quia gratia ſemel facta, morte concedentis non expirat, ex *c. Super gratia. De Offic. Deleg. in 6.*

Notandum 3. Epiſcopus propriam Diœceſim habens, ſi eſt jam confirmatus, etſi nondum conſecratus, bene poteſt Dimiſſorias concedere; quia hic eſt actus juriſdictionis, quam confirmatus ſecuta poſſeſſione jam habet; Ita *Sanch. Conſ. l. 7. c. 3. du. 20. num. 31.* & *Salm. c. 4. num. 59.* An autem Epiſcopus ſuſpenſus aut excommunicatus jam declaratus poſſit Dimiſſorias concedere, vel Confeſſarios approbare, & ſimilia? Affirmant *Led. & Trull.* Sed probabilius negant *Barb. Alleg. 7. n. 4.* & *Salm. n. 59.* quia excommunicati omni juriſdictione carent; Hinc bene ait *Barb. l. c.* caſu quo Ordinandi probent ſuum Epiſcopum eſſe excommunicatum, vel ſuſpenſum, rite poſſunt ordinari ab Epiſcopo viciniori, ex *c. 2. de Temp. Ord. in 6.*

Notandum 4. Epiſcopus exiſtens in aliena Diœceſi bene poteſt ibi Dimiſſorias concedere, cum hic non ſit actus juriſdictionis contentioſæ: *ita Salm. c. 4. n. 60. cum Gavant. & Barb. d. All. 7. n. 29. cum Armendar.* qui id deciſum refert.

Notandum 5. Vicarius Generalis nequit Dimiſſorias concedere, niſi expreſſam de hoc facultatem habeat ab Epiſcopo, vel niſi Epiſcopus ſit extra Provinciam, aut diſtans per duas, vel ſaltem unam dietam, ſive diem itineris a propria Diœceſi, ut dicunt *Salm. c. 4. n. 62.* cum communi, & *Pal. p. 15. n. 8.* ac *Barb. All. 7. n. 9. cum Azor. Rebuff. Gutt. Molf. &c.* ex *c. Cum nullus de Temp. Ord. in 6.* ubi dicitur: *Epiſcopo autem in remotis agente, ipſius Vicarius Generalis, vel Sede vacante Capitulum, ſeu is ad quem tunc temporis adminiſtratio ſpiritualium noſcitur pertinere, dare poſſunt licentiam ordinandi.* Probabiliter vero dicit *Eſcobar. n. 402. cum Joan. Andrea, Molf. Merch. & Leand.* bene poſſe Vicarium (ut diximus) ex peculiari licentia Epiſcopi, expreſſa, vel tacita, Dimiſſorias concedere; quod confirmatur ex *Gloſſa in d. c.* quæ ait: *Niſi habeant* (ab Epiſcopo) *ſpeciale mandatum ad hoc.*

788 Notandum 6. Capitulum Sede vacante olim poterat Dimiſſorias concedere, ut patet ex dicto *c. Cum nullus.* Sed hoc limitatum poſtea fuit a Tridentino *ſeſſ. 7. c. 10.* ubi habetur. *Non liceat Capitulis, Sede vacante, intra annum ordinandi licentiam, aut Literas dimiſſorias .... concedere*; niſi quis (ut ibi additur) ſit arctatus ad Ordines intra annum illum ſuſcipiendos, ob Beneficium requirens obſequium perſonale. Aliter Capitulum incurrit Interdictum, & Vicarius illius ſuſpenſionem ab Officio & Beneficio per annum; necnon ſic ordinatus, ſi fuerit in Sacris, incurrit ſuſpenſionem ab exercitio Ordinis ſuſcepti ad arbitrium Epiſcopi futuri; ſi vero in Minoribus, privatur privilegiis Clericalibus, ſed hoc non ante judicis ſententiam, Ita *Salm. c. 4. num. 65. cum Sanch. Philib. Averſa, & Trull.* Dicit autem *Croix num. 2258.* non poſſe dici *arctatum*, qui tantum eſt præſentatus ad Beneficium, niſi quis Beneficium jam habeat, vel jus habeat ad illud, ſeu vocatus ſit; Sed contradicunt *Salm. c. 4. num. 65.* & conſentit *Barboſa All. 7. num. 11. cum Moneta, Riccio, & Garcia*, aſſerens recte dici etiam *arctatum*, qui ordinatus Prima Tonſura eſt præſentatus ad Beneficium; & *Mirola ap. Renzi pag. 349. q. 2.* id refert deciſum a S. C. etiam pro non adhuc Tonſurato, his verbis: *Vicarius Capitularis, Sede vacante, infra annum poteſt concedere Literas Dimiſſorias ad Primam Tonſuram ei qui eſt præſentatus a perſonis laicis ad Beneficium Eccleſiaſticum juris patronatus ipſorum, ut illud obtinere valeat.* Recte tamen dicit *Croix l. c. cum Garcia, Ugolino, & Riccio*, non dici *arctatum* is, cui aliquis vult aſſignare Beneficium requirens Ordinem quo ille caret. Hicque præterea notandum id quod habetur in Concordato noſtri Regni *c. 4. num. 9.* ibi: *I Vicarii Capitolari non potranno ſenza il voto del pieno Capitolo, da darſi per Maggioranza de' voti ſegreti, concedere le Lettere Dimiſſoriali a' Laici, arrtati per ragion di Beneficio, o Cappellania, o pure a coloro, che avendo già la prima Tonſura, ſono preſentati a qualche Beneficio o Cappellania, che actu requirat certum Ordinem; Coll' eſpreſſa condizione, che così nell' uno come nell' altro caſo colui che chiede d' eſſer promoſſo, non ſia ſtato altre volte rigettato dal Veſcovo anteceſſore.* Vide alia præſcripta in dicto Concordato *n. 830.*

Bene poteſt tamen Capitulum, Sede vacante, etiam intra annum dare Literas Teſtimoniales alicui, qui aliunde licentiam habet ad Ordines ſuſcipiendos; *Salm. c. 4. num. 66. cum Sanch. Pal. Dic. &c.* Probabiliter etiam poteſt dare alicui licentiam, ut initietur Prima Tonſura, eo quod Tonſura non eſt Ordo; ita *Garcia, & Gallem. ap. Croix n. 2261.* qui eis adhæret ex Declar. S. C. Id autem quod poteſt Capitulum Sede vacante, non poteſt per ſeipſum facere, ſed per ſuum Vicarium electum; *Croix num. 2266.* & ſic refert deciſum a S. C. die 3. Febr. *1604. Piſtoa de Cenſo. num. 171.* Item hic notandum, quod Sede vacante bene poteſt ordinari intra annum qui habet Dimiſſorias Epiſcopi defuncti, ut communiter dicunt *Barboſa All. 7. num. 23. cum Nav. Gonſalez, & Henr.* ac *Croix num. 2259. cum Sanch. Laym. Tamb. &c.* ex Declar. S. C. Idem dicitur de Regularibus intra annum afferentibus Dimiſſorias ſuorum Superiorum, his enim bene poteſt Capitulum licentiam concedere, ut ordinentur ab aliquo Epiſcopo. Et ſic etiam valent Dimiſſoriæ conceſſæ a Capitulo Sede vacante poſt annum, etiamſi ſit jam ingreſſus novus Epiſcopus; *Barb. n. 24. cum Mol. Gonſalez, Fag. Led. Quaranta, &c.* Præterea notandum, quod licet in Concilio Romano ſub Benedicto XIII. permiſſum fuerit Vicario Capitulari poſt annum luctus Eccleſiæ concedere Dimiſſorias, tamen in Concordato noſtri Regni facultas hæc eſt ei ſublata, niſi habeat expreſſam licentiam S. C. Concilii.

Quamvis autem Capitulum non poſſit intra annum Dimiſſorias concedere, dicunt tamen *Sanch. l. 7. c. 1. dub. 26. num. 2. Tamb. de Ord. cap. 9. §. 2. num. 9.* & *Barb. All. 7. num. 17. in Trident. ſeſſ. 7. cap. 10. num. 5. cum Henr. Quaranta, Molf. Piaſec. Fornar. &c.* bene poſſe dare alieno Epiſcopo licentiam Pontificalium, & pariter conferendi Ordines Clericis ſubditis ipſi Epiſcopo, vel ſubditis eidem Sedi vacanti, qui non a Metropolitano, nec ab Epiſcopo viciniori, ſed a Papa debent habere licentiam ordinandi, ut refert deciſum *Garcia ap. Barboſ. loc. cit. in Trident.* Sed huic opinioni ſe opponit *Croix num. 2257.* dicens obſtare verba Tridentini ut ſupra. *Non liceat intra annum ordinandi licentiam, aut Literas Dimiſſorias .... concedere*; Gerundium enim *ordinandi*, dicit *Croix*, eſſe activum, unde non debere applicari Ordinandis, ſed Epiſcopo; At venia *P. Croiſii*, docetur a pluribus Grammaticæ Peritis, hujuſmodi Gerundia modo ſumi active, modo paſſive. Et ipſummet Concilium pluries uſurpavit gerundium in paſſiva ſignificatione, ut *ſeſſ. 7. cap. 11. & 12. de Benef. Facultates de promovendo a quocunque.* Et hic juxta proprium ſenſum Tridentini *To ordinandi* verius intelligendum paſſive, dum Concilium poſt verba, *non liceat Capitulis ordinandi licentiam, aut Literas Dimiſſorias ...... concedere*, addit, *alicui qui Beneficii occaſione arctatus fuerit.* Unde illud concedere refert tam *licentiam ordinandi*, quam Literas Dimiſſorias ſubjecto *alicui*, nempe Ordinando.

Notandum 7. Hodie non amplius locum habet id quod dicunt *Salm. c. 4. n. 67. cum Molf. & Philib.* nempe quod Abbates qui poſſunt ſuos ſubditos ordinare (juxta dicta *nu. 763.*), poſſint etiam eis concedere Dimiſſorias ad ſuſcipiendos Ordines a quocunque Epiſcopo, vel Abbate Mitrato. Neque enim Abbates Mitrati, adhuc ſi habeant juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt alienos ſubditos ordinare, ex Decreto S. C. relato *num. 766.* Neque alii Epiſcopi, quam Diœceſani (ut mox videbimus) poſſunt Regulares ordinare.

Notandum 8. Regulares exempti debent habere dimiſſorias a Prælatis ſuis, ſcil. Generalibus, aut provincialibus, ut dicunt *Salm. cap. 4. num. 68. cum Sanch., Diana, Philib.* & aliis communiter; Alias peccant mortaliter, & ſuſpenſionem incurrunt. Præterea, ex Decreto Clementis VIII. (relato in extenſum *apud Croix n. 2236.*) Dimiſſoriæ ſunt dirigendæ ad Epiſcopum Diœceſanum, niſi is ſit abſens, aut non teneat Ordinationem. Nec valet dicere cum *Sanc. Laym. Pal. &c. ap. Croix l. cit.* poſſe dari Regularibus Dimiſſorias ad quemcunque Epiſcopum, eo quod Mandatum Clementis non fuit receptum, ut aſſerit *Pal.* vel quia (ut putat *Sanch.*) Decretum illud valet tantum pro Regularibus eidem Epiſcopo loci ſubjectis. Nam in *c. 3. de Temp. ord. in 6.* generaliter id vetatur, & præfatum Decretum fuit noviſſime confirmatum & innovatum a Benedicto XIII. & XIV. vide dicta *n. 768.* A quo autem poſſint ordinari Novitii? Vide dicta *n. 764. & 765.*

Notandum 9. Si quis obtineat facultatem a Pontifice ſuſcipiendi Ordines extra tempora, ſed cum clauſula, *a ſuo Ordinario tantum*, bene poteſt cum illius Dimiſſoriis ab alio ordi-

ordinati; ita *Sanch. l. 7. c. 1. dub. 25. num. 2. cum Navar. Mazzotta pag. 250. & Croix num. 2242. cum Gobat.* Ratio, quia apponitur illa particula *tantum*, ne præjudicium inferatur proprio Epiſcopo; ſed minime ipſe præjudicatur, quando ipſemet concedit Dimiſſorias.

Notandum 10. Probabiliter Epiſcopus poteſt confirmare eum, qui adducit Dimiſſorias ſui proprii Epiſcopi pro Tonſura; ita *Croix n. 2239. cum Rebuffo*; Et idem ait *Croix ibid. cum Gobat.* ſi quis eſt dimiſſus ad ſuſcipiendum Subdiaconatum, cum non adhuc ſuſceperit Ordines Minores, quia tunc cenſetur dimiſſus etiam pro Minoribus.

Notandum 11. Quamvis die 22. Jun. 1623. (apud *Pitton. de Epiſc. n. 800.*) S. Congregatio præpoſita negotiis Regni Neapolitani ſtatuerit nullas eſſe Dimiſſorias non directas certo Ordinario; Tamen anno ſequenti die 16. Mart. contrarium fuit ſtatutum per S. C. Epiſc. nempe quod Epiſcopi Regni Neapolitani rite poſſint externos ordinare cum Dimiſſoriis proprii Ordinarii, licet non ſint directæ ad certum Epiſcopum. Hinc probabiliter dicunt *Mazzotta pag. 250. & Croix n. 2241. cum Gobat. & Quiman.* quod ſi quis eſt dimiſſus ad certum Epiſcopum, qui ſit deſignatus in gratiam ipſius Ordinandi, bene poteſt ab alio Ordines ſuſcipere, ex Regula juris 61. in 6. ubi: *Quod ob gratiam alicujus conceditur, non eſt in ejus diſpendium detorquendum.*

Notandum 12. Ut quis ordinetur ab alieno Epiſcopo non requiritur, ut obtineat a proprio licentiam in ſcriptis, ſed ſatis eſt ſi conſtet de illa per teſtes, vel aliter; ita *Sanch. c. 3. dub. 20. n. 4. Salm. c. 4. n. 61.*

789. Sed dubitatur 1. An aliquis Epiſcopus poſſit ordinare alterius ſubditum ſine illius expreſſa licentia, ſub ſpe ratihabitionis de futuro? Affirmant *Paludan. Villal. Diana, & Led. ap. Salm. cap. 4. n. 63.* Idque admittunt *Trull.* & alii plures *ap. Sanch. l. 7. c. 3. dub. 20. num. 12.* ſi inter Epiſcopum ordinantem, vel inter initiandum, & Epiſcopum proprium ſingularis amicitia intercedat. Sed verius negant *Sanch. num. 13. Bonac. p. 5. num. 18. Croix n. 2238. & Salm. cum Aver. Philib.* & aliis pluribus. Ratio, quia Tridant. ad tollandos errores, & diffidia, exigitur licentia expreſſa proprii Ordinarii: *Niſi de loci Ordinarii expreſſa licentia*, ut dicit Concilium *ſeſſ. 14. c. 2.* Epiſcopus autem bene poterit ratam habere talem Ordinationem, nec opus eſt recurri ad Summum Pontificem, quia ipſe poteſt ordinatum abſolvere a ſuſpenſione Ordinis ſuſcepti, ut concedit Tridentinum; ita *Sanch. n. 25. Salm. l. c. cum Averſa, & Croix n. 2238. cum Delbene*, & aliis, contra *Rebuff.* An autem ſufficiat ratihabitio, ſive licentia præſumpta de præſenti ad ordinandum Clericum alienum? Probabile mihi & aliis videtur id poſſe admitti, ſaltem ſine culpa gravi.

Dubitatur 2. An Epiſcopus cui Dimiſſoriæ diriguntur, poſſit diſpenſare cum Ordinando ſuper irregularitate, aut alio impedimento canonico, ſuper quo proprius Epiſcopus poteſt diſpenſare? Prima ſententia affirmat, quam tenent *Sylveſt. v. Diſpenſatio q. 9. n. 11. in fine, & Ang. Arm. ac Henr. apud Palaum de Cenſur. d. 6. art. 7. n. 21.* Quia (ut aiunt) eo ipſo quod Epiſcopus dat licentiam alieno ordinandi, dat etiam diſpenſandi, cum diſpenſatio præmittenda ſit Ordinationi ſuſcipiendæ; idque colligunt ex *cap. Præterea de offic. Jud. deleg.* ubi dicitur: *ex eo quod cauſa ſibi committitur ſuper omnibus, quæ ad cauſam ipſam ſpectare noſcuntur, plenariam recipit poteſtatem.* Secunda vero ſententia probabilior negat, & hanc tenent *Palaus loc. cit. Mazzotta tom. 3. pag. 250. Sanch. l. 7. c. 1. dub. 27. num. 2. cum Nav. & de Ma l. 8. d. 1. num. 24. cum Sa, & Croix num. 2240. cum Diana.* Ratio, tum quia privilegia non extenduntur ultra caſum expreſſum; tum quia in diſpenſatis non fit illatio, quando facultas data non eſt cum alia neceſſario connexa; prout (ſapienter dicit *Sanchez*) ſi Epiſcopus dat licentiam Parocho aſſiſtendi alicui Matrimonio, non ideo intelligitur dare facultatem diſpenſandi in impedimento, in quo ipſe poteſt. Idque tanto magis valeret, ſi in Dimiſſoriis adderetur clauſula: *Si tamen aliud nullum tibi obſiſtat impedimentum canonicum.* Ad textum autem ſupra allatum reſpondetur, quod ibi agebatur de facultate neceſſaria cum data connexa, ut legenti patet.

Notandum quod Ordinandus debet ſemper habere Litteras Teſtimoniales ab Epiſcopo Originis, etiamſi in ætate infantili ab illius Diœceſi diſceſſerit, ſaltem ad teſtificandum de natalibus ac ætate, prout a S. C. reſolutum refert *P. Zacharia ap. Croix l. 6. p. 2. n. 2251.*

790. Requiritur V. Examen de ſcientia. In hoc advertendum, quod Tridentinum pro Initiandis ad Ordines Minores requirit, ut ſaltem linguam Latinam intelligat; ita in *Seſſ. 23. c. 11.* ubi dicitur: *Minores ordines iis qui ſaltem Latinam linguam intelligunt per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videretur, conferantur.* Utrum autem Epiſcopus poſſit ordinare in Minoribus Clericum, qui ignorat linguam Latinam, ſi ſpes ſit quod poſtea addiſcet? Affirmant *Innocent. Manoc. Turrecr. &c. apud Sanch. dub. 45. n. 13.* Sed merito negant *Salm c. 5. num. 43. in fine*, & ipſe *Sanch. num. 14. cum Nav. & Salſedo.* Ratio, quia illud, *niſi aliud Epiſcopo videretur*, varius & communiter a DD. intelligitur tantum quoad Interſtitia, non autem quoad ſcientiam. Verum non videtur improbabile cum *Sanchez*, & *Rebuff. ibid.* quod ſi Ordinandus non adhuc ſciat linguam Latinam quantum oportet, ſed de brevi certo ſperatur fore ut addiſcat, tunc poterit Epiſcopus eum ordinare; ſed melius quidem meo judicio faciat, ſi non ordinabit. II. Pro Initiandis ad ſubdiaconatum, & Diaconatum requirit Concilium *c. 13.* ut ſint *litteris & iis quæ ad Ordinem exercendum pertinent inſtructi.* Utrum autem licite poſſit ordinari Subdiaconus, vel admitti ad Beneficium, qui adhuc neſcit ordinare Officium Divinum, ſed probabiliter de brevi præſumitur inſtructum iri, ut promittit? Recte affirmant *Sanch. c. 3. du. 45. n. 6. & Salm. c. 5. n. 44.* Modo (intellige) interim ab alio adjuvetur ad recitandum. III. Pro Initiandis demum ad Sacerdotium vult Concilium *c. 14. & 15.* ut ipſi *ad Populum docendum ea quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem ac ad miniſtranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur.*

Sed hic quæritur I. quomodo intelligenda verba illa, *ad miniſtranda Sacramenta? Palaus p. 8. num. 13. cum Vaſq. & Can.* cenſet intelligi, ut presbyterandi ſciant ea quæ requiruntur ad bene miniſtranda, non jam Pœnitentiæ, ſed Baptiſmi, & Euchariſtiæ Sacramenta. *Sanchez* autem *l. 7. c. 1. du. 45. n. 16. cum Ledeſma* intelligit, ut ſciant quæ ſit materia, & forma cujuſque Sacramenti. Sed melius ajunt *Laym. tr. 9. c. 7. num. 3. & Salm. cap. 5. num. 44. cum Averſa, Rodr. & Philib.* presbyterandum debere quidem ſcire ea quæ ſpectant ad Sacrificium, & Sacramenta Baptiſmi ac Extremæ Unctionis, quorum eſt Miniſter: Circa vero Sacramentum Pœnitentiæ non requiri in eo tantam ſcientiam, quanta eſt neceſſaria Confeſſario approbato. Unde infero quod quilibet ſimplex Sacerdos debet habere aliqualem ſcientiam circa materias magis obvias, quæ pertinent ad Sacramentum Pœnitentiæ, ſaltem pro caſibus neceſſitatis in quibus Confeſſiones excipere tenetur. Et hoc eſt juxta doctrinam S. Caroli Borromæi in *Conc. Mediol. 5.* ubi dictum fuit, quod initiandus ad Presbyteratum, *circa Sacramentum Confeſſionis aliquam* (ſaltem) *peritiam habeat.* Alias non videtur poſſe a gravi culpa excuſari; etenim Innocentius XIII. in Bulla, *Apoſtolici Miniſterii*, confirmata a Bened. XIII. (apud Bened. XIV. *Notif. 16. & 32.* explicando præfatum textum Concilii (ut ait præfatus Bened. XIV.), nullam aliam benigniorem interpretationem potuit ei dare, quam illum reducendo ad ſtudium Theologiæ Moralis. Et ratio eſt, quia, cum ſit officium proprium cujuſque Sacerdotis Pœnitentiam miniſtrare in neceſſitate, quiſque Sacerdos debet ſcire ea quæ ad tale officium rite peragendum ſpectant; ut clare infertur ex eo quod docet *D. Thomas in 4. D. 24. q. 1. a. 3. q. 2.* ubi ait: *Ad quod, ut homo ordinatus officium exequatur, oportet quod habeat tantum de ſcientia, quod ſufficiat ad hoc quod dirigatur in actu illius Ordinis, ideo talis ſcientia requiritur in eo qui ad Ordines promoveri debet.* Benignius quidem, ut notat *Natalis de Alex.* (*de Ord. Reg. 22.*) agendum cum iis qui Religionem profeſſi ſunt vitæ contemplativæ, ut ſunt Camaldulenſes, Carthuſiani, & ſimiles. Secus vero cum aliis qui vitam activam profitentur. in his enim eadem ſcientia requiritur, qua egent alii Sacerdotes: *Aliqui* (addit *D. Thomas l. c. ad 1.*) *ad Sacerdotium promoventur, quibus committitur tantum actus ſupra Corpus Chriſti verum, ſicut Religioſi, & talibus ſufficit ſi tantum de ſcientia habeant, quod ea quæ ad Sacrificium perficiendum ſpectant, recte ſervare poſſint. Alii autem promoventur ad actum ſupra Corpus Chriſti Myſticum, unde ſcientia legis in eis eſſe debet, non quidem, ut ſciant difficiles quæſtiones legis, ſed ſciant quæ Populus debet credere & obſervare de lege*; Et hoc quidem ex illo *Malach. 2. 7. Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirent ex ore ejus.*

Unde concludo, quod promovendi ad Sacerdotium non poſſunt tuta conſcientia ad Ordinationem accedere, niſi ſciant ſaltem univerſaliora principia, quibus ſolvant dubia ſaltem communiter occurrentia proxime moribundis; nec non tenentur diſtincte ſcire, quomodo ſe gerere debeant circa moribundos, nempe quando poſſint eos abſolvere? An in articulo, vel periculo mortis? & quali periculo? An præſente Confeſſario approbato? An abſolute, vel conditionate? Quando moribundum poſſint cenſere diſpoſitum ad abſolutionem? Quid debeant imponere illi, ſi habeat caſus, vel cenſuras reſervare? Hinc conſequenter Epiſcopus, ne communicet peccato illius qui petit ſine tali ſcientia ordinari, debet antequam ordinet certum fieri de tali ejus idoneitate, vel ſaltem quod de brevi ille addiſcet; alias neſcio quomodo poſſet eſſe tutus in conſcientia. Tanto magis quod undique conſtat hujuſmodi Ordinatos, poſt acceptum Presbyteratum, omne ſtudium abjiciunt, eo quod ad nullum aliud aſpirant debent examen, quod erat unicus omnium ſuorum ſtudiorum ſcopus. Hic etiam advertendum id quod habetur in Concilio Lateran. IV. Can. 10. & 11. (apud *Habert. tom. 7. pag. 484.*) ubi dicitur: *Præcipimus tam in Cathedralibus, quam in Conventualibus Eccleſiis viros idoneos ordinari, quos Epiſcopi poſſunt coadjutores habere, non ſolum in prædicationis Officio, verum etiam in audiendis Confeſſionibus, & pœnitentiis injungendis, ac ceteris quæ ad ſalutem pertinent Animarum.* 791

Quæritur II. An illiterati ſint omnino irregulares? *Navarrus Man. cap. 27. num. 205.* dicit inferri ex Trident. *Seſſ. 23. cap. 4.* eſſe irregulares, qui linguam Latinam non intelligunt, *Garcia* autem & *Henriquez ap. Bonac. de Cenſur. d.*

7. quæſt.

Digitized by Google

7. *quæſt.* 2. *part.* 1. *num.* 2. cenſent illiteratos non eſſe irregulares, ita ut non peccent, ſi in Ordinibus ſuſceptis miniſtrent, ſed hos non poſſe ſine culpa gravi Ordines ſuſcipere. Alii vero cum ſententia communi, quam tenent *Sanch. Conſ. l.* 7. *c.* 1. *du.* 45. *n.* 3. *Bonac. l. c. Tambur. eod. tit. tr.* 4. *c.* 12. *q.* 1. *Salm. de Ord. l. c. n.* 49. *cum Reg. Homob. &c. ac Palaus de Cenſur. d.* 6. *part.* 10. *n.* 1. *cum Suar. Tol. Fill. Sayr.* & *Avila* probabilius docent, quod illi qui ſunt adeo rudes, ut ignorent etiam prima rudimenta Grammaticæ, ita ut neſciant præſtare ea quæ pertinent ad Ordinis exercitium, ad quod requiritur ſane ſcientia linguæ Latinæ, ipſi ſunt prorſus irregulares, & graviter peccant tam Ordines ſuſcipiendo, quam eos exercendo: Et ut dicunt *Salm.* & *Bonac. ll. cc. cum Azor. Suar. Fill. & Reg.* nec etiam Papa poſſet cum eis diſpenſare, quia hæc Irregularitas non ſolum eſt de jure humano, ſed etiam Divino & naturali; ipſum jus naturale dictat non eſſe admittendos ad aliquod munus, qui nequeunt illud exercere. Probatur id ex *cap. Illiteratos. Diſt.* 36. ubi illiteratus (intellige, *omnino illiteratus*, ut ait ibi *Gloſſa*, nimirum *qui nunquam Grammaticam audivit*) arcetur a ſuſcipiendis Ordinibus, pari modo ac corpore vitiatus. Advertit autem *Palaus l. c.* quod illa tantum ignorantia irregularitatem inducit, quæ exercitium ſuſcepti Ordinis omnino impedit: Et ſic pariter *Reneaglia de Cenſ. c. ult. q.* 6. *R.* 2. dicit eſſe irregularem qui debite, & congrue nequit Ordinem ſuſceptum adminiſtrare. Advertunt etiam *Anacl. de Cenſ. q.* 3. *num.* 26. *Holzmann tom.* 1. *p.* 320. *n.* 367. & *Viva de Irreg. quæſt.* 9. *a.* 4. *num.* 12. quod hæc irregularitas, ſublata cauſa ignorantiæ, de ſe tollitur ſine diſpenſatione.

Quæritur III. An in Regularibus ordinandis minor requiratur ſcientia, quam in Secularibus? Pro iis qui ſunt addicti ad vitam contemplativam, prout ſunt Camaldulenſes (ut dicimus), Carthuſiani, & ſimiles, commune eſt inter DD. ſufficere quod illi ſciant legere & canere, ac ea quæ pertinent ad Sacrificium, ut docet D. Thomas loco ſupra cit. dicens, quod in Religioſis qui ordinantur ad Altare, ſatis eſt ſcientia, qua poſſint ſervare ea quæ ad Sacrificium ſpectant; & idem aſſerunt *Naval. de Alex. de Ord. Reg. ac Eſcob. num.* 287. & alii paſſim. Difficultas eſt, an idem dici valeat pro Religioſis aliorum Ordinum, qui ſunt ad vitam activam inſtituti? Negat *Ledeſma de Ord. cap.* 7. *Conc. cl.* 4. ubi dicit eandem ſcientiam requiri in Religioſis, quam in Secularibus; imo majorem, quia Religioſi frequentius aſſumuntur ad miniſteria proximorum; idque probabile putat *Eſcob. num.* 294. Sed communiſſime affirmant *Salmant. cap.* 5. *num.* 47. *cum Scoto*, & *Philib. ac Barboſa Alleg.* 46. *nu.* 14. *cum Sylveſt. Graff. Henr. Miranda*, &c. ac pariter probabile putant *Eſcob. num.* 296. & *Diana p.* 2. *tr.* 16. *R.* 31. Ratio, tum quia Regulares communiter ordinantur tantum ad Chorum & Altare; tum quia, ſi alia ignorent, poſſunt poſtea ea Societate addiſcere: & ab hac ſententia non diſſentit (ut vidimus) D. Thomas, dum præfatam doctrinam tradens, generaliter loquitur de Religioſis. Id autem quod ait *Baro.* cum aliquibus, nempe quod poſſint ordinari Regulares, etiamſi quodammodo deficiant in lingua Latina, non audeo approbare; nam ſi in Secularibus, initiandis tantum ad Ordines Minores, requirit Tridentinum quod ſaltem linguam Latinam intelligant, quomodo Regulares ordinari poterunt ad Sacerdotium adhuc in lingua Latina deficientes? Præterea, addunt *Salm. l. c. cum Rodr.* & *Henr.* pariter ac pro Religioſis ſufficere pro Secularibus Sacriſtis, Cantoribus & ſimilibus, ut ſciant tantum legere, canere, & exequi miniſteria Ordinis. An autem hæc doctrina ſit vere & generaliter probabilis, nec ne, aſſerere: Sapientibus me remitto.

792 Hic autem advertendum 1. quod Epiſcopus poteſt quidem ſine examine Religioſos ordinare, acquieſcendo teſtimonio ſuorum Prælatorum; ſed bene etiam poteſt ſi velit eos examinare, ut recte dicunt *Eſcob. n.* 278. *Mazzor. t.* 3. *pag.* 253. & *Salm. c.* 5. *n.* 47. *cum Aveſa, Mirand.*, &c. Et de hoc non eſt amplius dubitandum poſt Bullam Bened. XIV. (allatam *n.* 768.) ubi ſtatutum fuit, Regulares examinandos eſſe ab Epiſcopo ordinante.

Advertendum 2. pro omnibus inſtiandis, quod Epiſcopus tenetur per ſe vel per alios eos examinare, niſi aliunde ſit certus de ipſorum idoneitate per propriam notitiam, vel per communem opinionem; ita recte etiam *Salm. c.* 5. *nu.* 46. cum eiſdem *AA. cit.* Ex omnibus autem prædictis inſuper advertendum, quod etſi Epiſcopus licite poſſit petentes ordinare, ſi eam afferant ſcientiam, quam Tridentinum requirit; per hoc tamen non ideo ei prohibetur, quominus majorem exigat ſcientiam a ſuis ſubditis (nam pro alienis alitur ſentiendum); maxime ſi illi ordinentur ad Eccleſiam alicujus ampliæ Civitatis, quia Concilium in iis quæ circa ſcientiam præſcripſit, tantum voluit modum ponere Epiſcopis, ne promoverent aliquem ſcientia præſcripta carentem; non vero prohibuit, quin Epiſcopi majorem ſcientiam inquirant, niſi neceſſitas loci aliud omnino poſtulat. Hinc ſapientiſſime D. Fabritius de Capua Archiepiſcopus Salernitanus (dignus perpetua memoria ob zelum in Clero reformando) nullum ad Sacerdotium admittebat, niſi prius eum rigoroſo examine, etiam ad Confeſſiones audiendas, idoneum dignoſceret. Utinam hujus Præſulis exemplum omnes ſectarentur, non quidem invenirentur tot Sacerdotes inutiles, imo & Eccleſiæ perniciosi, quia ex eo quod tales rudes ſunt, ſtudium faſtidiunt, & ideo in otio marceſcentes ad vitia relaxantur. Hic etiam obiter advertendum, quod ex pluribus Decretis S. C. Concilii apud Bened. XIV. *Notif.* 9. *n.* 16. Epiſcopus de novo aſſumtus ad Epiſcopatum ex juſta cauſa bene poteſt examinare Parochos, etiam Regulares; Ex quo infertur quod tanto magis poteſt examinare Confeſſarios non curatos.

Requiritur VI. Titulus ſubſtentationis; ſed de hoc vide dicenda in §. II. ex *n.* 813.

Requiritur VII. Ut inferior Ordo ante ſuperiorem ſuſcipiatur: & aliter faciens, non ſolum graviter peccabit, ſed etiam incurret ſuſpenſionem ab exercitio Ordinis ſuſcepti, quouſque Epiſcopus diſpenſet, ex *c. un. de Clerico per ſalt. ord.* Qui autem ſuſciperet Ordines Minores ante Tonſuram, peccabit etiam mortaliter, ſed non incurret ſuſpenſionem; ita *Sanch. l.* 7. *c.* 3. *du.* 14. & *Bon. par.* 5. *n.* 11. *c.* 1. *n.* 37. 793

Si vero quis ſuſciperet Epiſcopatum ante Sacerdotium, invalide ſuſciperet, ut docent *Suar. Sanch.* & alii communiter ap. *Salm. c.* 1. *n.* 14. Si autem quis ſuſciperet Sacerdotium ante alios Ordines, poſſet quidem Epiſcopus fieri, & valide hic ſuum munus exerceret, non tamen licite ante ſuſceptionem Ordinis omiſſi.

Requiritur VIII. Ut ordinetur tempore debito. Ordines Majores conferri poſſunt tantum in Sabbatis Quatuor Temporum, Sabbato ante Dominicam Paſſionis, & Sabbato Sancto; Ordines autem Minores dari poſſunt in quolibet Feſto (modo ſit de præcepto, ut explicavit Pontificale Rom.), ſi conferantur uni vel duobus, ut habetur in *cap. De eo. de Temp. Ordin.* ubi dicitur: *Licitum eſt Epiſcopis Dominicis, & aliis feſtivis diebus unum aut duos ad Minores Ordines promovere.* Utrum autem liceat ordinare plures quam duos? Negat *Martin. a S. Joſeph.* Sed communiter affirmant DD. modo generalis Ordinatio fieri non videatur: ita *Sanch. c.* 1. *dub.* 52. *n.* 8. *cum Ienoc. Tab. Arm. Henr. Rebuff. Prapoſ. Turrecr. &c. Salm. c.* 4. *n.* 78. *cum Gran. Roncag. p.* 464. *qu.* 8. *cum Sylveſt. Pal. Baſſ. Quintan. ac Dian. p.* 10. *tr.* 17. *R.* 66. cum aliis, & *Gloſſa in dicto c. De eo, v. Ad duos*, ubi dicit: *Nunquid plures? utique, dummodo non videatur generalis Ordinatio.* Ratio eſt, quia verba textus non ſunt appoſita taxative, ſed exemplificative. Præterea dicunt *Fagnan. in d. cap. De eo. n.* 36. *cum Hoſt. Baro. All.* 11. *n.* 21. *Pal. part.* 13. *n.* 2. *cum Henr. Salm. cap.* 4. *num.* 78. *cum Gran.* & *Laym. cap.* 8. *num.* 1. cum Declaratione S. C. *ap. P. Zachariam in Adnot. ad Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 290. Ordines Minores poſſe conferri etiam publice in Feria VI. ante Sabbatum generalis Ordinationis (& etiam Feria IV. Quatuor temporum, ut addit *Laymann*); modo adſit conſuetudo, quam teſtantur *Palaus, Salmant.* & *Barboſa ll. cc. cum aliis*, jam eſſe receptam. Epiſcopi Conſecratio poteſt fieri quovis die Dominico, *ex c. Ordinationes.* 1. & *c. Quod die. Diſt.* 75. Et *Diana p.* 12. *tr.* 1. *R.* 61. addit ex Pontificali, poſſe etiam in Feſtalibus Apoſtolorum conferri. Prima autem Tonſura quolibet die & loco conferri poteſt; *Contin. tom.* 10. *pag.* 39. *num.* 13. & *Sanch. dub.* 50. *num.* 1. 794

Requiritur IX. Ut ordinetur per debita temporum interſtitia, quæ ſic ſervanda ſunt: I. ut aſcendatur ab uno Ordine Minore ad alium, requiritur aliquod tempus, quod autem a Tridentino non fuit determinatum: Sed in hoc bene poteſt Epiſcopus cum cauſa diſpenſare, dum in Concilio *Seſſ.* 23. *c.* 11. ſic habetur: *Minores Ordines per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire videretur, conferantur.* Juſtæ cauſæ diſpenſandi videntur eſſe (ut ait *Eſcob. n.* 443.) vita ſolitaria Carthuſianorum, ex Declar. S. C. item ætas Ordinandi nimia provecta, cauſa ſtudii, & actualis Beneficii recepti, vel recipiendi. Quale vero intervallum intercedere debeat inter unum & alterum Ordinem Minorem, *Majol. & Ugolin. ap. Barb. in loc. cit. Trid. n.* 4. putant ſufficere intervallum de una Ordinatione generali ad aliam; Sed *Sorbo*, & *Campanile ibid.* dicunt ſufficere de uno Feſto ad aliud. Merito autem dicit *Barboſa nu.* 5. *cum Mirande &c.* quod licet Epiſcopus poſſit diſpenſare in hoc ex quacunque cauſa, laudabilius tamen aget, ſi abſtinebit a tali diſpenſatione. Præterea dicunt *Sylv. v. Ord.* 2. *num.* 7. *ac Rebuff. Henr. Campanile ap. Barb. num.* 6. & deciſum refert ibid. *Armendarius*, non licere conferre Tonſuram ſimul cum aliquo Ordine Minori (niſi adſit alicubi conſuetudo), Sed probabilius videtur oppoſitum, cum probabilius Tonſura non ſit Ordo. II. Ut a Minoribus aſcendatur ad Subdiaconatum, requiritur ſpatium anni ex Tridentino *Seſſ.* 23. *c.* 11. ubi: *Hi vero non, niſi poſt annum a ſuſceptione poſtremi gradus Minorum Ordinum ad Sacros Ordines promoveantur, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas judicio Epiſcopi aliud expoſcat.* *Eccleſia*, ideſt Eccleſiæ cui adſcribitur, ut patet ex Tridentino *cap.* 13. *Utilitas* autem intelligitur illa quæ quomodolibet conducit ad bonum Eccleſiæ, ut ajunt *Salm. cap* 4. *num.* 88. Qui autem ſuſciperet Subdiaconatum ante annum ſine diſpenſatione, graviter peccaret, ſed nullam incurreret cenſuram, vide *Salm. cap.* 4. *num.* 87. & 88. III. Ut autem aſcendatur a Subdiaconatu ad Diaconatum, etiam requiritur ſpatium anni; ad quod tamen diſpenſandum (ut recte ait *Croix num.* 2297.) non requiritur neceſſitas vel utilitas Eccleſiæ, ſed ſufficit quævis rationabilis cauſa juxta ju- 795

dicium Epiſcopi, ut patet ex eod. Tridentino dicto c. 13. ubi: *Promoti ad Subdiaconatus Ordinem, ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati, ad altiorem gradum, niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere non permittantur.* IV. Ut demum aſcendatur a Diaconatu ad Sacerdotium, ad minus requiritur ſpatium anni; eaque hujus temporis diſpenſationem non ſufficit Eccleſiæ utilitas, ſed etiam requiritur neceſſitas, ex eod. Concilio *S. 23. c. 14.* ubi: *Promovendi ad Ordinem Presbyteratus hi ſint, qui in Diaconatu ad minus annum integrum, niſi ob Eccleſiæ utilitatem, ac neceſſitatem* (nota) *aliud Epiſcopo videretur, miniſtraverint.*

796 Præterea notandum, quod ille qui eodem die duos Ordines Sacros ſuſciperet, non ſolum graviter peccaret contra præceptum Tridentini in *d. cap. 3.* ubi: *Duo Sacri Ordines non eodem die, etiam Regularibus, conferantur, privilegiis ac Indultis quibuſvis conceſſis non obſtantibus*; Sed etiam incurret ſuſpenſionem ab illorum exercitio, & in irregularitatem incideret, ut patet ex *cap. Innotuit. de Eo qui furtive, &c.* & *cap. Literas, ac cap. Dilectus. de Temp. Ord.* Hoc dicitur in *cit. cap. Literas*, quod ſi quis in Sabbato ſuſciperet unum Sacrum Ordinem, & alium in Dominica, continuato jejunio, idest nulla cœna facta, etiam ſuſpenſionem incurreret; tunc enim (ut ait textus) ex fictione canonica veſpera Sabbati & mane Dominicæ pro uno die computantur; ſecus vero, ſi jejunium non fuerit continuatum. Ex quo probabiliter infert *Renzi pag. 363. q. 7. cum Nicolio*, quod ſi quis obtineret Indultum ſuſcipiendi Ordines Sacros in tribus diebus feſtivis, poterit, ſoluto jejunio in Sabbato Ordinationis, ſuſcipere unum, & alium in Dominica ſequenti, idque deciſum refert a S. C. die 25. Julii 1602. Præterea inferunt etiam probabiliter *Sanch. lib. 7. cap. 1. dub. 51. num. 4. Laym. cap. 8. num. 9. Eſcob. num. 433. cum Suar. Majol. Villal. & Leand.* ac *Sylveſt. Henr. &c. ap. Croix num. 2291.* quod ſi Epiſcopus propter infirmitatem, vel aliam cauſam non poſſit Ordinationem in Sabbato exercere, aut eam abſolvere, poterit illam continuare in Dominica; modo (ut ajunt) continuetur jejunium tam ex parte Initiandi, quam ex parte Epiſcopi, et recte addit *Sanchez*. Ad hoc autem non quidem requiritur jejunium naturale, ut aliqui improbabiliter ſentiunt, ſed ſufficit Eccleſiaſticum, quia textus de hoc clare loquitur, ut recte dicunt *Sanch. num. 5. cum Sylv. & Tab. & Eſcob. n. 436. cum Marchi. no, & Leand.*

Sed hic dubitatur 1. An ſuſpenſio prædicta ſit latæ ſententiæ? Negant *Diana par. 5. tract. 10. R. 36. & Villal. ap. Eſcob. num. 448.* Sed recte affirmant *Nav. cap. 27. num. 242. Bonac. de Cenſur. §. 1. num. 440. cum Suar. Sayr. Molf. Turrian. Marchino, &c.* Idque patet ex *d. cap. Literas*, ubi ſic dicitur: *Ab executione officii Sacerdotalis tandiu volumus manere ſuſpenſum, donec de illo diſponatur.* Hæc tamen ſuſpenſio incurritur tantum ab ultimo Ordine ſuſcepto, ut bene infert ex præfatis verbis *Eſcob. num. 450. cum Suar. Sayr. & Molf.*

Dubitatur 2. An qui ſuſcipit duos Ordines Sacros, non ſervatis Interſtitiis, ſuſpenſionem incurrat? Reſpondetur: Qui ordinatur continuatis diebus extra tempora, incurrit quidem ſuſpenſionem ex Bullis Sixti V. & Clementis VIII. prout incurrit etiam qui ordinatur ſine Literis Dimiſſoriis, vel ante legitimam ætatem; vide *Tambur. lib. 7. cap. 11. §. 1. num. 3.* Qui vero ordinatur diverſis diebus, non ſervatis Interſtitiis, ſed legitimis temporibus, peccaret quidem graviter, ſed ſuſpenſionem probabilius non incurrit, ut dicunt *Bonacin. d. 8. part. 5. num. 35. Barboſa in Trid. ſeſſ. 23. cap. 13. num. 11. Croix num. 2302. Renzi pag. 360. quæſt. 1. cum Suar. Tamb. loc. cit. cum Pal. Salmant. cap. 4. num. 87. cum Turrecrem. & Eſcob. num. 457. cum Nuvar. Villal. March. &c. & Cabaſſut. T. 3. cap. 16. num. 12. cum Navar. & Sayr.* (contra *Dian. part. 4. tract. 2. R. 55.*) Licet enim Sixtus V. in quadam Extravag. pœnam ſuſpenſionis impoſuerit, tamen illa, reſpectu ad noſtrum caſum, ſublata fuerit a Clemente VIII. in *Bullar. tract. 3. fol. 40.* ut refert *Tamb. loc. cit.*

797 Qui autem eadem die ſuſciperet quatuor Ordines Minores una cum ſubdiaconatu, etiam peccaret graviter, ut habetur ex *cap. 2. de Eo qui furtive, &c.* ubi dicitur: *Quatuor Minores Ordines contuliſti, quibus non contentus Subdiaconatum iterum temeraria auſu recepit . . . . Mandamus, quatenus eum in Minoribus duntaxat celebrare permittas.* Dicit autem *Vaſqu. ap. Salm. cap. 4. num. 80.* præfatum textum fuiſſe revocatum ex *Trident. ſeſſ. 23. cap. 13.* ubi Concilium tantum inhibuit duos ſacros Ordines ſimul conferri. Sed hæc doctrina communiter non recipitur, nam Concilium id præſcribendo, textum non revocavit, ſed illum in ſuo vigore reliquit. At hic dubitatur 1. an ab hac prohibitione excuſet conſuetudo contraria, ſi alicubi vigeret? Negant *Sylveſt. Tol. Reg. &c. ap. Eſcob. num. 444.* Sed verius affirmant *Nav. cap. 25. num. 71. Suar. de Cenſur. d. 31. ſect. 1. num. 41.* (qui affert de hoc Decr. S. C.) *Holzmann num. 86. Salm. cap. 4. num. 8. cum Vill. Marchino, Leand. &c.* ac *Eſcob. num. 445. cum S. Antonin. Sayr. Molf. Rodr. & Miranda*; Quia hujuſmodi conſuetudo nullibi videtur reprobata.

Dubitatur 2. Utrum taliter ordinatus, ubi non adeſt contraria conſuetudo, incurreret ſuſpenſionem? Affirmat *Bonac. de Cenſur. d. 4. p. 5. §. 1. num. 4.* Sed probabilius negant *Eſcob. num. 450. & Suar. loc. cit. num. 40.* quia Pontifex in dicto *cap. 2.* tantum præcipit Epiſcopo, ne permittat Ordinato miniſtrare, non autem eum ſuſpendit. Merito tamen dicit *Navarrus Man. cap. 27. num. 241.* contra *Suarez*, hunc fieri irregularem quoad Ordines ſuperiores ſuſcipiendos, dum ibi ſic ſubditur: *Si vero* (Ordinatus) *domum Religioſam intraverit, & mores ejus exegerint, Abbas* (ſi voluerit) *in aliis poterit Ordinibus diſpenſare.* Si igitur indiget diſpenſatione, erit hic quidem irregularis ad alios Ordines recipiendos.

Dubitatur 3. an Regulares poſſint ex licentia ſuorum Prælatorum ordinari extra tempora? Negant *Vaſq. Suar. Lez. Pyrrin. &c. ap. Eſcob. num. 464.* quia, licet Gregorius XIII. hoc privilegium conceſſerit Societati Jeſu, tamen expreſſe prohibuit, quominus aliæ Religiones in eo communicarent. Sed verius affirmant *Laym. cap. 8. n. 2. Barboſa Alleg. 17. n. 6. Eſcob. n. 466. cum Machad. Leand. Delacrux, Diana, &c.* ac *Salm. cap. 4. n. 83. & 84. cum Averſa, Philib. Portel. & Rodr.* Ratio, quia poſt Gregorium XIII. Clemens VIII. abſolute hoc privilegium conceſſit omnibus Mendicantibus, & Urbanus VIII. conceſſit Ordini Diſcalceatorum SS. Trinitatis, ut fert *Eſcob. num. 465.* Et noviſſime Bened. XIII. (apud Benedict. XIV. *Notif. 83. num. 5.*) in Concilio tit. 5. *cap. 2.* hoc privilegium confirmavit R. dicens: *Quo vero ad Regulares, privilegia a Pontificibus habentes, ſive expreſſe, ſive per viam communicationis conceſſa, Sacros videlicet Ordines extra tempora ſuſcipiendi, cum privilegia ipſa in ſuo robore perſiſtunt, nec iis derogatum fuiſſe conſtat, decernimus proinde Regulares eoſdem abſque novo Indulto Apoſtolico tute poſſe extra tempora ordinari.*

Dubitatur 4. an Regulares, cum ordinantur extra tempora, poſſint ordinari in quovis Feſto duplici, eſto non ſit de præcepto? Affirmant *Diana part. 5. tract. 23. R. 97. & Prepoſ. Fagund. Villal. & Homob. apud Eſcob. num. 470.* item *Sum. Steph. & Manuel. ap. Barboſ. Alleg. 17. num. 7.* qui id probabile putat. Et idem dicit *Croix num. 2293. cum Gob. Tamb. &c.* de iis qui ex Indulto ordinantur extra tempora in tribus diebus feſtivis. Ratio, quia Alexander VI. loquens de Initiandis per hoc privilegium, dixit poſſe ordinari *tribus diebus Dominicis, ſive duplicibus*; non autem dixit de præcepto, ſed tantum *duplicibus* (ad differentiam ſemiduplicium) diebus, qui ut plurimum non ſunt de præcepto. Sed negant probabilius, ut videtur, *Eſcob. n. 470. Azor. par. 2. lib. 1. cap. 27. qu. 19. & Lugo Reſp. Mor. lib. 1. du. 36.* dicentes non poſſe ordinari niſi in feſto de præcepto, in quo Populus vacat ab operibus ſervilibus. Ratio, tum quia Gregorius XIII. loquendo de hoc eodem privilegio, dixit *diebus Dominicis, & feſtivis diebus*, non *feſtivis duplicibus*; tum quia dies feſtivus in ſua propria ſignificatione denotat diem feriatum, ut explicat Ambroſius Calepinus verb. *Feſtus dies*. Et licet in Rubricis Miſſalis, & Breviarii *Feſtum* accipiatur, prout diſtinguitur a feriis, in jure tamen *Feſtum* accipitur ut dies in qua vacatur ab operibus laborioſis. Hæc quidem ſecunda ſententia eſt tutior, & videtur probabilior; ſed primam non audeo reprobare, & dico ſtandum eſſe conſuetudini quæ eſt optima legum interpres.

Notandum autem hic, quod ii qui obtinent a Papa licentiam ſuſcipiendi Ordines Sacros extra tempora in tribus diebus feſtivis, non egent Dimiſſoriis ſui Ordinarii, ſed tantum Teſtimonialibus, ſine quibus Ordinans incurreret ſuſpenſionem per annum a collatione Ordinum, & Ordinatus ſuſpenſionem perpetuam ab exercitio Ordinis ſuſcepti; ita habetur in Tridentino *Seſſ. 23. cap. 8.* Ubi tamen notandum, quod hoc dicitur de eo qui obtinet Indultum ſuſcipiendi Ordinem a quocunque Epiſcopo; Alias, etiam a proprio debet ordinari, vel ab eo Dimiſſorias ad alium accipere. Licentia autem ſuſcipiendi Ordines Sacros in tribus diebus feſtivis intelligitur, ut dies ſint interpoliti, prout refert *Croix n. 2301.* declaratum a S. C.

Requiritur X. Locus pro collatione Ordinum, de quo in Tridentino *Seſſ. 23. cap. 8.* ſic habetur: *Ordinationes Sacrorum Ordinum ſtatutis a jure temporibus ac in Cathedrali Eccleſia, vocatis præſentibuſque ad id Eccleſiæ Canonicis, publice celebrentur. Sin autem in alio Diœceſis loco, præſente Clero loci, dignior* (*quantum fieri poterit*) *Eccleſia ſemper adeatur.* Scio tamen plures Epiſcopos etiam Ordines Sacros ſolere in privato Sacello conferre; hodie ſic uſus habet. 798

Adde nomine *loci*, etiam requiri exiſtentiam Epiſcopi in propria Diœceſi; nam ſi ipſe conferret Ordines in Diœceſi aliena, incurreret ſuſpenſionem ab exercitio Pontificalium, & Ordinatus ab exercitio Ordinis ſuſcepti, ex Tridentino *Seſſ. 6. cap. 5.* Hoc tamen recte dicunt *Salm. cap. 4. num. 75. cum Bonac. Philib. Vill. Henr. &c.* non intelligi de collatione Primæ Tonſuræ, cum hæc ſine Pontificalibus conferatur. Si autem Epiſcopus rogatus ab alio, in ejus Diœceſi generalem Ordinationem habeat, poterit ordinare non ſolum ſubditos ſuos, ſed etiam aliarum Diœceſum, ut *Salmanticen. n. 76.* cum iiſdem AA. & communi; quia Tridentinum *loc. citat.* hoc prohibuit caſu tantum, quo aliquis Epiſcopus prætextu cujuſdam privilegii vellet in alterius Diœceſi ordinare ſine illius licentia. An autem Ordinatio debeat fieri ab Epiſcopo celebrante? vide dicta *n. 744. Not. II.*

Requiritur XI. Ætas. In quo notandum I. quod pro Prima Tonſura requiritur, ut Initiandus polleat uſu rationis, 799

& ideo

& ideo ſaltem ſit ſeptennis, ut dicit Benedictus XIV. in Bulla, *Inter ſollicitas*, an. 1745. §. 19. Sed in Concordato noſtri Regni requiritur ætas ſaltem 10. annorum. Pro Ordinibus Minoribus nulla in jure aſſignatur ætas, ſolent tamen conferri (ut ait idem Benedictus XIV. *ibidem*) ab anno 7. ad 14. Pro Subdiaconatu vero ſtatuitur annus 22. Pro Diaconatu 23. Pro Sacerdotio 25. Ita in Tridentino *Seſſ.* 24. *c.* 12. Sufficit autem, ut annus præſcriptus ſit inceptus, ita communiter omnes, vide *Salm.* Idque colligitur ex ipſo Concilio *Seſſ.* 24. *cap.* 12. Præterea, pro Epiſcopatu requiritur annus 30. & idem dicitur pro Cardinalatu, quamvis ex conceſſione Sixti V. Cardinales Diaconi poſſint eſſe ætatis ſuæ an. 22. vide *Salm. cap.* 5. *num.* 3. Pro Beneficiatis autem requiritur annus 14. ex Tridentino *Seſſ.* 23. *cap.* 6. Sed ſi Beneficium ſit curatum, requiritur annus 25. ſaltem inceptus, *Trident. Seſſ.* 24. *cap.* 12. Pro Canonicatu in Cathedralibus requiritur annus 22. inceptus, *Tridentin. Seſſ.* 22. *c.* 4. In Collegiatis vero ſufficit annus 14. cum in jure nihil pro eo ſit ſtatutum; *Salm. c.* 5. *n.* 36.

Notandum 2. quod is, qui ſine legitima ætate ſcienter ordinatur, incurrit ſuſpenſionem perpetuam ipſo facto ab exercitio Ordinis ſuſcepti, & Papæ reſervatam, ut habetur in Extravag. Pii II. quæ incipit, *Cum ex ſacrorum*, & refertur in extenſum a *Barboſa Alleg.* 17. *n.* 11. Eam autem S. Pius V. & Sixtus V. auxerunt, & Clemens VIII. confirmavit, ut fert *Eſcob. n.* 265. Si vero prædicta ſuſpenſio occulte ſit contracta, tunc poterit Epiſcopus delinquentem ab ea abſolvere, ex conceſſione Tridentini *Seſſ.* 24. *cap.* 6. ut dicunt communiter *Bonac. de Cenſur. D.* 3. *pat.* 5. *n.* 2. & *Salm. de Ord. cap.* 5. *n.* 39. cum communi.

Sed hic dubitatur 1. An incurrat præfatam ſuſpenſionem, qui ex ignorantia craſſa (non tamen affectata) ordinatur ante legitimam ætatem? Affirmant *Layr. c.* 9. *c.* 20 *n.* 2 & *Bonac. loc. c.* Sed communius & probabilius negant *Navar. Ma. cap.* 27. *n.* 156. *Suar. de Cenſur. D.* 31. *Se.* 1. *Tol. l.* 1. *cap.* 48. *n.* 7. *Barboſa All.* 16. *n.* 15. *Eſcob. n.* 270. *cum Cov. Prap. Rodr.* & *Avila*, ac *Salm. c.* 6. *numer.* 35. *cum Trull. Averſa, Diana, Villal. &c.* Ratio, quia talis ſuſpenſio impoſita eſt a Pio II. in temerarios (dum utitur verbo *temeritatem*), quales non ſunt qui peccant ex ſola ignorantia ſupina, ut diximus *l.* 7. *de Cenſur. n.* 47. & 48. Hinc dicunt præfati AA. quod taliter ordinatus, completa ætate, bene poteſt Ordinem ſuſceptum exercere; ſi vero illum exerceret, peccaret, ſed non incurreret irregularitatem.

Dubitatur 2. An qui mala fide ſuſceperit Ordinem ante ætatem, poſſit exercere Ordinem, poſtquam ætatem complevit, ſine abſolutione a ſuſpenſione incurſa? Affirmant *Sotus, Cordubo, & Medina ap. Eſcob.* Sed verius id negant *Barboſa All.* 16. *n.* 15. *cum Moranda*, & *Eſcob. n.* 236. *cum Bonac. Henr. Marchin. Rodr.* & *Diana*, Ratio quia cenſura jam contracta non tollitur niſi per abſolutionem.

Dubitatur 3. An incurrat irregularitatem, qui ante legitimam ætatem ſuſcipit Sacerdotium? *Prima* ſententia affirmat, quam tenent *Bonac. D.* 8. *de Sacram. q. un. p.* 5. *nu.* 13. & *Barboſa All.* 16. *n.* 16. *cum Cov. Nav. Salſed.* & *Soto*. Ratio, quia hic concelebrando cum Epiſcopo Ordinante vere hoſtiam conſecrat (ut docet *D. Thomas* 3. *p. q.* 82. *a.* 2.), & ideo jam exercet Ordinem cum ſuſpenſione ſuſceptum. *Secunda* vero ſententia communior, & valde probabilis negat, & hanc tenent *Suar. de Cenſur. D.* 31. *Se.* 1. *n.* 71. *Coninck. D.* 16. *n.* 36. *Diana p.* 5. *tract.* 10. *R.* 37. *Eſcob. n.* 283. *cum Sylveſt. Med. Ugolin. Quaranta, Naldo, Homob. Marchin.* item *Sayr. Avila, Henr. &c. ap. Barboſ. loc. cit.* Ratio 1. quia conſecratio illa non cenſetur actus moraliter diſtinctus ab ipſa Ordinatione; ſicut enim tota Ordinatio Epiſcopi a principio uſque ad finem eſt unus actus moralis, ita & Ordinati; unde non videtur æquum, quod ipſe una actione morali duplicem incurrat pœnam, nempe ſuſpenſionem, & irregularitatem. Ratio 2. quia in citata Extravag. Pii II. (apud *Barboſ. Alleg.* 17. *n.* 11.) ſic dicitur; *A ſuorum Ordinum executione ipſo jure ſuſpenſi ſint; & ſi, hujuſmodi ſuſpenſione durante, in eiſdem Ordinibus miniſtrare præſumſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant.* Quo verbo *durante* videtur Pontifex ſupponere irregularitatem incurri tum ſolum, cum incurſio ſuſpenſionis jam moraliter tempore præceſſerit Ordinis exercitium. Item, cum Pontifex imponat irregularitatem in præſumentes, minime videtur comprehendere hunc, qui non ex propria electione, ſed ex neceſſitate Ordinationis debet cum Epiſcopo concelebrare. Referuntque *Suar. n.* 74. & *Eſcob. l. c.* hujuſmodi Ordinatos ex Stylo Cancellariæ non reputari irregulares, cum ipſi tantum a ſuſpenſione abſolvantur. Et idem dicunt *Suar. nu.* 72. *ac Eſcob.* & *Diana ll. cc. cum aliis*, de Diacono, vel Subdiacono, qui cum tali ſuſpenſione in eadem Ordinatione canit Evangelium, aut Epiſtolam. Et idem dicendum de eo qui ſuſpenſionem incurrit, cum ordinatur per ſaltum, vel extra tempora, vel ſine Dimiſſoriis proprii Epiſcopi, vel eadem die ſuſcipit duos Ordines Sacros, aut Ordines Minores cum Subdiaconatu, juxta ſupra dicta.

Utrum autem incurrat irregularitatem, qui tantum ordinatur cum excommunicatione prius contracta? Affirmat *Bonac. de Irregul. d.* 7. *quæſt.* 3. *par.* 4. *num.* 1. *cum Navar. Tol. Henr. Sayr. &c. ex cap. Cum illorum, de ſent. excom.* & *cap.* 1. *De eo qui furt.* Sed probabilius negant *Suar. de Cenſur. d.* 41. *ſect.* 3. *num.* 2. & Bened. XIV. *de Synod. l.* 7. *cap.* 67. *num.* 6. *cum Tamb. Diana*, *Lez. Gibald. &c.* & ita refert ſenſiſſe S. C. Ratio, quia ex præfatis textibus non expreſſe colligitur, quod talis ſit irregularis, ſed tantum quod ſit ſuſpenſus; pro cujus tamen ſuſpenſionis abſolutione etiam ad Papam debet recurri, ut advertit *Tournely tom.* 2. *de Cenſur. pag.* 106. *cum Gibert*; intellige ſi ſuſpenſio ſit publica, nam alias poteſt abſolvi ab Epiſcopo, juxta *cap. Liceat* 6. *ſeſſ.* 24. Tridentini. Tanto magis autem non incurrit irregularitatem, qui ſuſpenſus vel interdictus ſuſcipit Sacrum Ordinem; & in hoc conſentit etiam *Bonac. loc. cit. num.* 2. *cum Sayr. Filiuc. & aliis*. Hoc tamen intelligendum, ſi taliter ordinatus Ordinem non exerceat in ipſa Ordinatione, nam ſi verb. gr. aliquis Diaconus, vel Subdiaconus accedat ad Ordinationem jam antecedenter aliqua irretitus cenſura, & in Ordinatione ſuſceptum Ordinem exerceat, canendo Evangelium, vel Epiſtolam, irregularitatem non effugiet, ut recte ait *Tournely d. tom.* 2. *pag.* 107. *ver. Si quis*. Ratio, quia tunc jam exercet Ordinem cum cenſura prius contracta; Idemque merito ait *Tournely. cum Avila* procedere de Sacerdote qui concelebrat cum Epiſcopo, contra *Sayr.* & *Laym. de irreg. cap.* 3. *numer.* 5.

Notandum 3. quod ætas computanda eſt non a die Baptiſmi, ſed nativitatis, ut conſtat ex *cap.* 3. & aliis *Diſt.* 77. vide *Croix num.* 2306. Dubitatur autem 1. An quis mane diei, in cujus veſpera complet ætatem requiſitam, poſſit ordinari? Affirmant *Dian. part.* 9. *tract.* 9 *R.* 50. *Salmant. cap.* 5. *num.* 31. *cum Ledeſma*, & *Philiber.* & *Eſcobar. numer.* 264. *cum Trull.* & *Marchin.* tum quia minimum pro nihilo reputatur; tum quia dies inceptus in favorabilibus habetur pro completo; tum etiam quia veſpera, & mane moraliter ſumuntur pro una die. Sed probabilius id negant *Croix num.* 2309. *cum Navar.* & *Vill.* item *Machad. Paſqual.* & *Narbona apud Eſcob. num.* 261. Ratio, quia, v. gr. pro Subdiaconatu ætas debet eſſe annus 22. inceptus, unde qui annum 21. non vere complevit, minime poteſt dici annum 22. attigiſſe. 800

Dubitatur 2. An dies anni biſſextilis poſſit excludi in ſupputanda ætate Ordinandorum? Affirmant *Barboſa, Henr. Sylveſt. &c. apud Salmantic. cap.* 5. *num.* 32. quia annus requiſitus intelligitur per ſe annus ordinarius, nempe conſtans 365. diebus. Sed verius negant *Bonacin. d.* 8. *quaſt. unic. part.* 5. *num.* 14. *Sanch. de Matrim. d.* 24. *num.* 22. & *Eſcobar num.* 286. *cum Marchino*, *Molf. D. caſt.* & *Diana*. Ratio, quia ad ætatem requiſitam anni ſunt computandi juxta conſuetudinem Eccleſiæ, quæ recta ſtatuit de quatuor in quatuor annos addi unum diem, propter horas quæ in quolibet anno ſuperſunt.

Certum eſt autem quod Epiſcopi nullo modo poſſunt in ætate diſpenſare; veruntamen dicit *Croix num.* 2314. hodie ex ſpeciali privilegio poſſe Epiſcopos diſpenſare ad certum tempus, ſaltem pro Beneficio curato, ubi eſt neceſſitas, vel utilitas Eccleſiæ.

Requiritur XII. inſuper ad ſuſcipiendos Ordines, ut ſuſcipientes exercuerint Ordinem prius ſuſceptum in Eccleſia, ubi eſt adſcriptus, ex Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 11. & 13. Sed putant *Salm. cap.* 4. *num.* 74. hoc non eſſe præcepto gravi, cum verba Concilii magis ſint conſultiva, quam præceptiva, nempe illa: *An in unoquoque Ordine juxta præceptum Epiſcopi ſe exerceant; &c.* 801

Requiritur XIII. prout præſcribit Pontificale, ut Ordinandi Euchariſtiam accipiant, ſed hoc non ſub mortali, ut ait *Croix num.* 22. *cum Gobat*. Imo nec ſub levi tenentur communicare initiandi ad Ordines Minores, ut dicit idem *Croix* cum communi ut aſſerit. Presbyteri autem vetere tenentur communicare ſub mortali, cum ipſi vere celebrent cum Epiſcopo, ut diximus ex *D. Thoma num.* 799. *Dub.* 5.

Requiritur XIV. Probitas vitæ; ſed de hac jam locuti ſumus in *tract. de Sacram. in genere ex num.* 65. & iterum mox loquemur agendo de Vocatione ad ſacrum miniſterium.

Requiritur XV. Vocatio Divina, de qua, cum ſit res tanti momenti, unde pendet æterna ſalus tam Ordinandorum quam Populi Chriſtiani, mirum eſt quod tot Morales Scriptores nullum verbum faciant, præter paucos, inter quos fuſe & egregie ſignanter ſcripſerunt de hoc puncto *Habert tom.* 7. *ex pag.* 433. & *P. Concina tom.* 10. *ex pag.* 42. Quam neceſſaria ſit hujuſmodi Vocatio, patet ex SS. Patribus, & ex ipſis ſacris Scripturis, & præſertim ex illo *D. Pauli ad Hebr.* 5. 4. ubi: *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo tanquam Aaron. Sic & Chriſtus non ſemetipſum clarificavit, ut Pontifex fieret, ſed qui locutus eſt ad eum, Filius meus es tu.* Unde Apoſtoli, ut in locum Judæ alium ſurrogarent, ſic Deum deprecati ſunt: *Tu, Domine, oſtende quem elegeris.* Et ipſe Chriſtus *Joan.* 10. 1. dicit: *Qui non intrat per oſtium in ovile ovium, fur eſt & latro; qui autem intrat per oſtium, paſtor eſt ovium*, qualis eſt quidem quivis Sacerdos, dum cuivis Sacerdoti committitur incumbere ſaluti Animarum. Et rurſus *Jo.* 15. *Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos .... ut fructum afferatis, & fructus veſter maneat.* Rurſus *Lucæ* 10. *Rogate Dominum meſſis, ut mittat operarios ſuos in meſſem ſuam.* 802

ſuam. Illi igitur qui non vocati a Deo in ſacra miniſteria ſe intrudunt, ipſi ſunt de quibus per Jeremiam (23. 21.) inquit: *Non mittebam Prophetas, & ipſi currebant*. Quo quidem hominum genere, ut ait Catechiſmus, nihil infelicius ac miſerius, nihil Eccleſiæ calamitoſius eſſe poteſt.

Præcipua autem ſigna Divinæ Vocationis ad ſtatum Eccleſiaſticum ſunt, I. Scientia conveniens, de qua jam egimus *num.* 790. II. Probitas vitæ, de qua loquens Tridentinum *Seſſ.* 23. *cap.* 12. ſic ait: *Sciant Epiſcopi debere ad hos Ordines aſſumi dignos dumtaxat, & quorum probata vita ſenectus ſit*, juxta illud (*Sap.* 4. 9.): *Ætas ſenectutis vita immaculata*. Hinc Apoſtolus 1. *Tim.* 3. prohibet ordinari Neophytum, ideſt (ut explicat in *d. loco D. Thomas*) *qui non ſolum ætate Neophyti ſunt, ſed & qui Neophyti ſunt perfectione*. Quapropter idem *S. Doctor* 2. 2. *quæſt.* 18. *art.* 1. *ad* 3. dicit: *Ordines Sacri præexigunt ſanctitatem*. Et *Suppl. quæſt.* 35. *art.* 1. *ad* 3. ait: *Ad idoneam executionem Ordinum non ſufficit bonitas qualiſcumque, ſed requiritur bonitas excellens*. Hanc rationem de hoc aſſignans: *Ut ſicut illi qui Ordinem ſuſcipiunt, ſuper plebem conſtituuntur gradu Ordinis, ita & ſuperiores ſint merito ſanctitatis*. Unde ſic concludit: *Et ideo præexigitur gratia quæ ſufficiat ad hoc quod digne connumerentur in plebem Chriſti*. Idque prius dixit S. Dionyſius *cap.* 3. *de Eccleſ. Hierar.*): *In Divino omni non audendum aliis ducem fieri, niſi ſecundum omnem habitum ſuum factus ſit deiformiſſimus, & Deo ſimillimus*. Qui autem habet ſanctitatem ordinariam, nempe ſolam Gratiam habitualem, non poteſt quidem dici *ſecundum omnem habitum ſuum Deo ſimillimus*. Ad hoc facit etiam illud celebre D. Auguſtini dictum: *Aliquando bonus Monachus vix bonum facit Clericum*. Et illud aliud D. Hieronymi ad Ruſticum: *Sic vive in Monaſterio, ut Clericus eſſe merearis*. Unde ſcripſit S. Jo. Chryſoſt. *lib.* 2. *de Sacerdot. cap.* 2. *Multo major vitæ integritas huic* (ideſt Clerico) *quam illis* (nempe Monachis) *neceſſaria*. III. ſignum eſt recta intentio, nimirum deſiderium vacandi Divinæ Gloriæ, & ſaluti Animarum, non autem (ut ait D. Bernardus *Declam. in Ev. Ecce nos &c.*) *honorem quærendi proprium, aut corporis voluptatem, quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti*.

803 Qui autem ſine Vocatione, ex talibus ſignis explorata, in ſacrum miniſterium ſe intrudit, non poteſt quidem a gravi præſumtione excuſari. En quomodo S. Anſelmus (*in cap.* 5. *ad Hebr.*) ſuper illud Apoſtoli, *Nec quiſque ſumit, &c.* de hoc loquitur: *Qui enim ſe ingerit, & propriam gloriam quærit, Gratiæ Dei rapinam facit, & ideo non accipit benedictionem, ſed maledictionem*. Et ratio hujus eruitur ex eo quod docet *D. Thomas part.* 3. *quæſt.* 27. *art.* 4. ubi: *Illos quos Deus ad aliquid eligit, ita præparat & diſponit, ut ad id, ad quod eliguntur, inveniantur idonei, ſecundum illud* (2. *Cor.* 3.) *Sufficientia noſtra ex Deo eſt, qui & idoneos nos fecit miniſtros novi Teſtamenti*. Ergo ille qui non ex Deo eligitur, ſed ipſe ſe ingerit, non erit idoneus Miniſter; idem ſapienter ait *Habert. de Orden. cap.* 1. §. 2. quod ille „: (non ſine magnis difficultatibus poteſt ſaluti ſuæ conſulere, manebitque in corpore Eccleſiæ, velut membrum in corpore humano ſuis ſedibus motum, quod ſervire poteſt, ſed ægre, & cum deformitate.) „: Unde concludit „: (Licet abſolute loquendo ſalvari poſſit, difficulter tamen ingredietur viam, & apprehendet media ſalutis.) „ Cum autem hic magno periculo damnationis ſe exponat, neſcio quomodo a culpa gravi excuſetur. *Qui ſciens* (ait doctiſſimus Epiſcopus Abelly *in Opuſc. Sacerdos Chriſtian. cap.* 4.), *nulla Divinæ Vocationis habita ratione, ſe in Sacerdotium intruderet, haud dubie ſeipſum in apertum ſalutis diſcrimen injiceret, peccando ſcilicet in Spiritum Sanctum; quod quidem peccatum vix, aut rariſſime dimitti ex Evangelio didicimus*.

Huic quidem diſcrimini tanto magis ſe committunt Epiſcopi illi, qui non vocatos ad Ordines Sacros promovent, ex illo Apoſtoli (1. *Tim.* 5.): *Manus cito nemini impoſueris, neque communicaveris peccatis alienis*. Quæ verba exponens S. Leo *Epiſt.* 1. (*alias* 87.) *ad African.* 2. dicit: *Quid eſt communicare peccatis alienis, niſi talem effici ordinantem, qualis eſt ille qui non meruit ordinari?* Hinc Tridentinum *Seſſ.* 23. *cap.* 7. præcipit Epiſcopis, ut antequam ſuos ſubditos ad Ordines promoveant, *inſtitutionem, mores, & doctrinam diligenter inveſtigent, & examinent*. Undique enim in Jure Canonico præſcribitur, & ſignanter in *cap. Nullus. Diſt.* 24. ut; *Nullus ordinetur, niſi probatus fuerit*. Unde ſapienter advertit D. Bernardus, ad Ordines admittendos eſſe tantum *probatos, non probandos*. Ad hanc autem probationem ab Epiſcopo exquirendam, non quidem ſufficit, quod ipſe nihil mali noverit de Ordinando, ſed debet fieri certus de ejus poſitiva probitate, juxta ſublimitatem gradus ad quem ille inhiat aſcendere, ut communiter dicunt *Sotus, Sent. D.* 25. *quæſt.* 1. *numer.* 3. *Sanch. Conſeſ. cap.* 1. *dub.* 46. *numer.* 1. *Salmanticen. de Ordin. cap.* 5. *numer.* 4. *Holzmann eod. tit. numer.* 46. & fuſius *Habert, Merbeſ., Cuncius*, & alii cum *D. Thoma quæſt.* 36. *art.* 4. *ad* 3. ubi dicit: *Ad minus* (ideſt, *non ſolum*, ut bene explicat Gloſſa) *hoc requiritur, quod neſciat Ordinans aliquid contrarium ſanctitatis in Ordinando eſſe; ſed etiam exigitur amplius, ut ſecundum menſuram Ordinis, vel officii injungendi, diligentior cura apponatur, ut habeatur certitudo de qualitate promovendorum, ſaltem ex teſtimonio aliorum*. Qualitas autem Promovendorum eſt illa, quam expreſſit idem S. Doctor in 2. 2. *quæſt.* 189. *art.* 1. ad 3. ubi dixit: *Ordines ſacri præexigunt ſanctitatem; unde pondus Ordinum imponendum parietibus jam per ſanctitatem deſiccatis* (nempe ut addit) *ab humore vitiorum*. Et N. SS. P. Benedictus XIV. in Bulla; *Ubi primum*, ſapientiſſime ſic Epiſcopos alloquitur: *Studioſe & magna adhibita diligentia inveſtigandum a vobis eſt, an eorum qui priorum ſuſceperint miniſteria, talis fuerit vivendi ratio, & in ſacris ſcientiis progreſſio, ut vere digni judicandi ſint, quibus dicatur, aſcende ſuperius; Cum alioquin expediat in inferiori potius aliquos manere gradu, quam cum ſuo majori periculo & aliorum ſcandalo ad altiorem provehi*.

De tali etiam probatione loquens S. Jo. Chryſoſt. *Hom.* 16. *in Tim.* dicit: *Quid eſt illud cito? Non ex prima probatione, nec ſecunda, nec tertia, ſed ubi conſideratio diuturna præceſſit, exactiſſimaque diſcuſſio, tunc imponito manus. Neque ea res periculo caret; eorum quæ ille peccaverit, tu quoque pœnam dabis, qui initium dediſti etiam præcedentium delictorum*. Qua de re Epiſcopi in hac probatione exigenda non debent eſſe contenti ſimplici atteſtatione Parochorum, qui humanis ducti reſpectibus in hujuſmodi atteſtationibus concedendis facile Clericis indulgent, ne in ſe attrahant ipſorum odium, eorumque propinquorum; ſed inſuper ab aliis fide dignis, capta ſecreta informatione, certi fieri debent, non ſolum quod initiandus non fuerit malus, nempe quod fuerit rixoſus, non dederit ſcandalum, frequentando ludos, pravas converſationes, &c. ſed etiam quod ille ſit poſitive bonus, ſcilicet quod vitam agat ſpiritualem, ſit aſſiduus in Eccleſiis, Sacramenta frequentet & Orationem, vivat a ſæcularibus ſegregatus, ſocios moriger atis eligens, ſtudio vacet, modeſta utatur veſte, &c. Quod ſi Prælatus ſciverit Clericum alicujus publici ſcandali nota infinctum fuiſſe, tunc non ſatis erit communem probationem de eo exigere, ſed opus erit plurium annorum experientia emendationem ejus comprobare; juſte enim tunc metuere debet, ne ille pietatem affectet, ut ad Ordines perveniat, quibus ſuſceptis, ad priſtinam redibit pravitatem. Dicet aliquis: ſi hoc obſervaretur, deficerent utique in Eccleſia Miniſtri. Recte reſpondet ad hoc idem Benedictus XIV. in Bulla ſupra citata ex Concilio Lateranenſi: *Melius eſt pauciores habere Miniſtros, ſed probos, atque utiles, quam plures qui nec quicquam ſunt valituri*. Utrum autem ſit ſemper deneganda a Confeſſario abſolutio Clerico habituato in vitio turpi occulto, qui vult ad Ordines Sacros aſcendere, ſine prævio continentiæ experimento? Vide Diſſertationem de hoc puncto poſitam in *tr. de Sacram.* ex *numer.* 63.

Si autem vocatio Divina neceſſaria eſt ad Sacerdotium, magis erit neceſſaria ad officia Epiſcoporum, & Parochorum, de quibus loquens *D. Thomas* 2. 2. *quæſt.* 185 *artic.* 1. dicit, quod, *ſi aliquis appetat Epiſcopatum ratione bonorum temporalium, erit illicitum; ſi ob celſitudinem gradus, erit præſumtuoſum; ſed appetere proximis prodeſſe, eſt laudabile ſecundum ſe: Verum, quia, prout eſt Epiſcopalis actus, habet jam gradus celſitudinem, præſumtuoſum videtur quod aliquis præeſſe appetat ad hoc quod ſubditis proſit, niſi manifeſta neceſſitate imminente*. Id confirmavit N. SS. P. Benedictus XIV. in Bulla noviſſime edita die 12. Apr. 1753. quæ incipit, *Inclytum*, inquiens: *Nec unuſquiſque ignorare debet a peccati culpa immune non eſſe deſiderium ipſum Epiſcopatus, quia quamvis deſiderium aliis juvandi laudabile eſt, tamen cum hoc adjumentum præſtari non valeat ſine ipſa Epiſcopatus ſublimitate, ut plurimum ex vitio rapita præſumtionis ortum habet*. 804

„ Quæres, quæ ſint officia ordinatorum? 805

„ Reſp. I. Oſtiarii eſt claves templi ſervare; aperire, & „ claudere ejus januas; arcere eos, quibus non licet intereſſe ſacris; campanas pulſare; quæ intra Eccleſiam ſunt, „ cuſtodire; ei qui prædicat, aperire librum. II. Lectoris munus eſt, legere in Eccleſia lectiones veteris, & „ novi Teſtamenti, item docere Catechumenos rudimenta „ fidei Chriſtianæ. * (*Item panem & novos fructus benedicere. Salm. c.* 3. *n.* 14. *Non autem prædicare, ut communiter Salmant. ibid. contra Vaſq.*) * III. Exorciſtæ munus „ eſt, manus imponere ſupra vexatos a ſpiritibus immundis, ad illos adjuvandos, & ejiciendos; item ad exorciſandos catechumenos. * (*Tenent Suar. & Sanch. contra Philib. omnes Fideles poſſe exorcizare; quamvis hoc magis poſſint ordinati ad hujuſmodi munus ab Eccleſia: & ideo hi ſolum ſolemniter illud exercere valent. Vide dicta Tom.* 1. *lib.* 3. *de Adjut. ex numer.* 193. *App. ad numer. IV.*) * IV. Acolyti munus eſt præparare ampullas vini, & aquæ ad Sacrificium Miſſæ, & porrigere Subdiacono, ferre cereos ad idem Sacrificium, & illa miniſtrare, „ unde & Ceroferarius dicitur. V. Subdiaconi munus eſt „ immediate ſubordinari Diacono ad Sacrificium Miſſæ, calicem, & patenam illi tradere, urceolum cum aqua præbere, aquam ad lavandas manus infundere, Epiſtolam ex „ officio, & ſolemniter in Miſſa legere. * (*Adde cum Habert, Pallas, Corporalia, & Purificatoria abluere, ut in Pontificali præſcribitur.*) * VI. Diaconi munus eſt, can-

„ tere

Digitized by Google

„ tare ſolemniter Evangelium in omnibus, quæ pertinent „ ad Miſſæ ſacrificium, veſtire Altaria, Crucem ferre, „ & denique ex commiſſione Sacerdotis prædicare, & ba„ ptizare." (*Modo adſit juſta cauſa, nempe ſi deſit Sa„ cerdos qui commode miniſtret, ut communiter dicunt DD. „ allati de Euchar. n. 237. v. Qu. hic I. In neceſſitate vero „ extrema, nempe ſi adſit alias Sacerdos, poteſt Diaconus & „ tenetur Viaticum miniſtrare, etiam ſine commiſſione Paſto„ ris; ita pariter commun. DD. ibidem. Et idem currit in „ adminiſtratione Baptiſmi; vide de Bapt. n. 116. v. Cer„ tum. Diaconus autem ſolemniter miniſtrans Baptiſmum, „ vel Eucharistiam ſine commiſſione, incurrit irregularitatem; „ vide d. n. 116. v. Dub. 2. & n. 234.*) "; VII. Presby„ teri munus eſt offerre Sacrificium Miſſæ, abſolvere a pec„ catis, baptizare, benedictiones aquæ, & ſimiles facere, „ populum doctrina, & exemplo paſcere. Vide *Eſcob. E. „ d. c. 7. c. 1.*

Quatuor autem ſunt obligationes præcipuæ eorum qui ad Majores Ordines provehuntur, nempe 1. Recitandi Horas Canonicas. 2. Servandi Cœlibatum. 3. Habendi Titulum, ſcilicet Paupertatis, Beneficii, vel Patrimonii, quo ordinentur. 4. Deferendi Habitum, & Tonſuram. De prima obligatione Officii Divini jam fuſe egimus in *Tom. I. Lib. 4. ex n. 140.* Reſtat hic agere de ſecunda, tertia, & quarta.

§. I.

De obligatione Cælibatus.

806 *Quomodo obligatio probetur?*
807 *Qu. 1. An ipſa ſit de jure Divino?*
808 *Qu. 2. An ſit ex præcepto Eccleſiæ, vel ex Voto?* 809. *Dub. 1. An ignorans tale votum teneatur ad caſtitatem? Dub. 2. An qui expreſſe nollet caſtitatem vovere?* 810. *Quid ſi quis ordinatus ſit ante uſum rationis? Et quid ſi ante pubertatem?* 811. *Quid ſi ordinetur ob metum?*
812 *Qu. 3. Quomodo conjugatus, conſtante Matrimonio, poſſit in Sacris ordinari? Dub. 1. An iſtius uxor teneatur Religionem profiteri? Dub. 2. An talis uxor poſſit nubere?*

806 OBligationem Cœlibatus ineſſe iis qui ad Sacros Ordines aſcendunt, habetur in pluribus Canonibus, & ſignanter in *cap. 1. Diſt. 28.* ubi D. Gregorius ſic præſcripſit: *Nullum facere Subdiaconum præſumant Epiſcopi, niſi qui victurum caſte promiſerit; quia nullus ad miniſterium Altaris accedere debet, niſi hujus caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit probata.* Et in Trident. *Seſſ. 24. c. 9.* ſic definitum eſt: *Si quis dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe Matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto; anathema ſit.*

Ex quo habetur, quod per tale votum, *ſolemne* dictum, irritum redditur Matrimonium contractum poſt votum ex *cap. un. de Voto, & voti red. in 6.* Si vero Conjugium eſt antecedenter contractum, Ordinatus poteſt reddere, ſed non petere. Et inſuper quoties caſtitatem violabit, toties quoque ſacrilegium committet; vide *Salm. c. 6. numer. 2.*

807 Quæritur 1. An hæc obligatio Cœlibatus ſit de Jure Divino, ita ut Papa nequeat in ea diſpenſare? Affirmant *Major, Valdenſis,* &c. apud *Salm. c. 6. n. 9.* & probabile putat *Azor.* Sed dicendum cum communi DD. (præciſo voto) non eſſe de jure Divino, ſed tantum Eccleſiaſtico, quod Miniſtri ordinati in Sacris obligentur ad caſtitatem, vel ab Eccleſia, vel per votum Ordinibus annexum; & ideo recte in hac obligatione poteſt Eccleſia cum eis diſpenſare: Ita *S. Th. 2. 2. q. 88. art. 11. Cajet. Sotus, Sanchez, Dic.* &c. cum *Salm. cap. 6. n. 11.* qui plura hujuſmodi exempla adducunt. Ratio, quia etſi talis Cœlibatus ab Apoſtolis ortum habuit, ut probant *Con. Valent. Sotus,* &c. tamen tantum ex præcepto Eccleſiæ, ſine Apoſtolorum (ut probat *Bellarminus*) eſt introductus, & firmatus, & patet ex ipſis verbis *Tridentini in cit. Can. 9. ut ſupra.*

808 Quæritur 2. An hæc obligatio ſit immediate ex præcepto Eccleſiæ, vel mediate per votum Ordinatorum? Utraque eſt probabilis ex eodem *cap. 9. Trident. Prima* ſententia, quam tenent *Maſtrius, Boſco, Herincx, &c. apud Holzmann pag. 268. num. 102.* ex *Scotus, Paleus, Valent.* & *Averſa apud Salm. cap. 6. num. 28.* (qui *tam Sanchez* merito probabilem putant) dicit quod non ex voto, ſed ex ſola Eccleſiæ lege Ordinati in Sacris teneantur ad caſtitatem; Tum quia, cum potuiſſet Eccleſia per ſe adſtringere Miniſtros Sacros ad caſtitatem ſervandam, cur dici debet, quod inſuper votum Sacris Ordinibus annecti voluerit, dum hoc expreſſum in jure non habemus? Tum quia, ſi obligatio Cœlibatus eſſet ex voto, ſequeretur, quod qui tale votum invincibiliter ignoraret, vel qui expreſſe nollet illud emittere, non teneretur inde ad caſtitatem: quod quidem abſurdum perniciosum eſſet.

Nec obſtet dicere, quod juxta ſententiam hanc, ſi Sacerdos peccaret contra caſtitatem, unum tantum peccatum committeret contra caſtitatem, quia lex Eccleſiæ, cum ſit circa eandem materiam jure naturali prohibitam, non multiplicat ſpeciem peccati; prout furtum vetitum a lege naturali, non habet novam malitiam, ſi prohibeatur a lege humana; Et hoc eſſet contra communem DD. qui docent Ordinatos in Sacris, lædentes caſtitatem, etiam peccato ſacrilegii peccare. Nam recte reſpondent *Averſa*, & *Salm. n. 28.* quod præceptum humanum bene multiplicat ſpecies, quando ex diverſo motivo præcepto naturali ſuperadditur; percuſſio enim Clerici duplicem habet malitiam, unam contra juſtitiam ex lege naturali, alteram contra Religionem ex lege Eccleſiæ, quæ ex motivo Religionis prohibet lædere perſonam Deo mancipatam. Quare proculdubio Sacerdos lædens caſtitatem ſacrilegium committit, quia Eccleſia ex motivo Religionis ob reverentiam Ordinis Sacri impoſita fuit Miniſtris obſervantiam caſtitatis. Religioſus autem Sacerdos ſi peccat contra caſtitatem, præter peccatum contra caſtitatem unum tantum ſacrilegii peccatum committit, quia eandem virtutem Religionis, non aliam lædit, ut bene notant *Salm. c. 6. n. 39.* cum *Sanch.*

Secunda tamen ſententia probabilior, & communior cum *S. Thoma 2. 2. quæſt. 88. art. 11.* quem ſequuntur *Bellar. l. 1. de Matr. cap. 21. Sanch. eod. tit. l. 7. D. 27. num. 10. Pontius l. 7. c. 27. n. 7. Salm. c. 6. ex n. 23. cum Vaſq. Cajet. &c.* ac *Eſcob. n. 476. cum Azor. Nav. & Soto,* tenet, quod obligatio caſtitatis non oritur immediate ex lege Eccleſiæ, ſed ex voto quod in ipſo facto Ordinationis emittitur. Primo, quia hoc jam eſt expreſſum in jure, & præciſe in *c. Cum olim de Clericis Conjug.* ubi dicitur: *Non igitur attendentes, quod Orientalis Eccleſia votum continentiæ non admiſit &c.* Ergo in Eccleſia Occidentali, ſeu Latina votum caſtitatis jam admittitur. Secundo, quia, ſi obligatio caſtitatis tota eſſet ex lege Eccleſiæ, poſſet Pontifex omnes etiam Sacerdotes ab illa abſolvere; ſed hoc eſſet contra communem ſententiam DD. qui tantum in caſu urgentiſſimo concedunt Pontifici in hoc diſpenſare cum ſolis Miniſtris, ut dictum mox *n. 807.* ſed non cum Sacerdotibus.

Sed hic dubitatur 1. an teneretur ad ſervandam caſtitatem, qui invincibiliter ignoraret votum illius Ordini annexum? *Salm. d. c. 6. n. 34.* dicunt teneri ex communi DD. vel ex vi voti impliciti, ut ipſi ſentiunt cum *S. Thoma, & Sanch.*; vel ex præcepto Eccleſiæ, ut alii juxta primam ſententiam probabiliter putant. Alii tamen, ut *Croix l. 6. p. 2. n. 2161.* cum *Pal. & Conink.* adhuc probabilitas cenſent, quod ſi ignorantia omnino fuiſſet invincibilis, Ordinatus non teneretur ad caſtitatem, neque ex voto, neque præcepto Eccleſiæ, quia Eccleſia non intenderet talem obligare; Secus vero, ſi ignorantia fuiſſet culpabilis; Vel ſi quis Ordinem intenderet ſuſcipere cum eadem obligatione, qua alii ſuſcipiunt, ut infertur ex dictis *Tom. I. l. 3. n. 201. Qu. I.* 809

Dubitatur 2. an teneretur ad caſtitatem Ordinem ſuſcipiens, ſi expreſſe nollet caſtitatem vovere? Putat *Philibertus*, quod etiam teneretur ex voto: hoc parum probabile videtur. Cenſent vero *Salm. n. 37. cum Dicaſt.* quod tunc teneretur ad emittendum votum; & interim, dicunt, quod talis, ſi peccaret contra caſtitatem, non committeret ſacrilegium; Sed hoc ultimum, nempe quod hoc non eſſet ſacrilegium, nec ſatis probabile videtur, & eſt contra communem, ut ipſi *Salm.* fatentur *n. 28.* Hinc probabilius dicunt *Sanch. de Matr. t. 2. l. 7. D. 27. n. 12. cum aliis,* & *Holzm. pag. 268. n. 102. cum Amico, Mayr,* &c. quod in tali caſu is teneretur ad caſtitatem, non ex voto, ſed ex præcepto Eccleſiæ, quæ ex Religionis motivo (ut diximus) eum ad caſtitatem, deficiente voto, adſtringeret.

Notandum autem certum eſſe, quod ille qui eſt ordinatus ante uſum rationis, quamvis valida ſit Ordinatio (ut probatum eſt *num. 782. cum D. Thoma* & aliis communiter, ex *cap. unic. De Clerico per ſaltum &c.*), non tenetur tamen ad caſtitatem; unde valide, ac licite poteſt inire Matrimonium; ita *Croix numer. 2161.* & *Salmant. cap. 6. numer. 42. cum Sanchez, Suarez, Dic. & communi.* An autem teneatur ad caſtitatem qui poſt uſum rationis, ſed ante pubertatem ordinetur? Affirmant *Pontius lib. 7. de Matrim. cap. 29. num. 15. Bonac. eod. tit. quæſt. 3. p. 9. num. 9.* & *Eſcob. num. 487. cum Cajet. Can. &c.* quia de jure naturali jam adeſt obligatio hoc votum ſervandi; e converſo nullum adeſt jus Canonicum tale votum irritans. Hoc eſt quidem probabile, ſed non improbabiliter id negant *Sanchez de Matrim. lib. 7. D. 3. num. 8. Salm. cap. 6. n. 43. cum Dic. Averſa, &c.* et *Barboſa All. 15. num. 4.* cum *Abb. Heſt. Nav. Soto, & Henr.* Ratio, quia tale votum hominem conſtituit in ſtatu irretractabili, in quo Pontifex nunquam aut raro diſpenſat, unde tale votum maturum & perfectum uſum rationis efflagitat. Idem dicitur de eo, qui invalide ordinatur vel ex defectu formæ, aut materiæ, vel intentionis; puta, ſi quis per vim, aut metum Ordines ſuſciperet, ſine animo ſe ordinandi, ut *Salm. n. 45. & 46.* & *Croix num. 2162. cum communi.* (Et hic notandum quod qui non obligatur ad caſtitatem, nec ad Officium Divinum tenetur; ut dictum 810

eſt

Digitized by Google

eſt *l. 4. n. 144. v. Quæritur.*) In dubio tamen præſumendum eſt pro valore Ordinationis, ex *Croix num.* 2203. & 2230.

811 Sed dubium eſt, an teneatur ad caſtitatem qui ordinatur ob metum gravem, ſed cum animo ſe ordinandi? *Pontius de Matrim. lib. 7. cap. 29.* ac *S. Antoninus, Sat. Pal.* &c. apud *Croix n.* 2163. dicunt teneri, donec a Papa diſpenſetur; quia metus minuit, non vero tollit voluntarium. At probabilius *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 29. num. 5. Bonac. cit. quæſt. 3. p. 2. num. 14. Eſcob. num.* 483. cum *Sayr. Con.* & *Graff.* ac *Salm. cap. 6. numer. 46.* cum *Azor. Dic.* &c. dicunt non teneri, & valide poſſe Matrimonium contrahere (non poſſe tamen in Ordine miniſtrare, conſtante Matrimonio, neque privilegiis Clericalibus gaudere; vide *Salm. n.* 50.) Ratio, quia jam ex probabiliori ſententia, *ut ſupra*, Ordinati non tenentur ad caſtitatem, niſi ex voto, & verius eſt quod votum metu gravi extortum irritum eſt, ex *cap. Cum dilectus de iis, qui vi,* &c. vide dicta *lib. 3. num. 197. v. Sed quæ.* Limitant tamen hanc ſententiam *Salm. num.* 47. cum *Nav.* & *Vega*, ſi hic poſtea, metu remoto, Ordinationem ratificaret aut verbis aut in Ordine miniſtrando: modo ſciat, & advertat per hujuſmodi actum tali obligationi ſe ſubjicere. Ceterum conſultum eſt, ut tales metu ordinati petant Diſpenſationem, quam pluries conceſſit S. C. ubi ſolide metus probatus fuerit, prout refert *P. Zacharia apud Croix l. 6. p. 2. ad n.* 2163.

Quid, ſi metus ex juſta cauſa ſit inflictus, puta ſi Epiſcopus ob inopiam Miniſtrorum adſtringeret metu aliquem ad ſe ordinandum? Probabile putant *Sanch de Matr. lib. 7. D. 19. num.* 8. & *Dicaſt.* ex *Navar. apud Salm. cap. 6. num.* 48. non teneri hunc ad votum caſtitatis, quia probabiliter (ut dicunt) metus, ſive ſit juſtus, ſive injuſtus, & ſive gravis ſit vel levis, ſemper irritat votum. Sed melius oppoſitum tenent ipſe *Sanch. l. c.* & *Salm. n. 47. cum Dic.* & *Philibertus*, quia eo caſu eſſet illa irratio nabiliter invitus; & ideo metus votum non irritat, ſicut nec etiam irritat Matrimonium, juxta dicenda *de Matr. n.* 1057.

812 Quæritur 3. Quandonam conjugatus, conſtante Matrimonio, poſſit Sacris Ordinibus initiari? Certum eſt, quod ſine licentia uxoris non licet uxorato Ordines Sacros ſuſcipere, nec etiam primam Tonſuram, ex *c. ult. de Temp. ord. in 6.* & *in Extrav. Antiquæ de Voto*. Imponitur imo irregularitas in eum, qui ſine dicta licentia, vel legitimo divortio in Sacris ordinatur, etiamſi Matrimonium non fuiſſet conſummatum; quia hoc dirimitur tantum per Profeſſionem Religionis, non vero per Ordinationem, ut in *ead. Extrav.* Vide *Salm. c. 6. ex n.* 51.

Probabile tamen eſt cum *Sanch. Averſ.* & *Salm. num.* 56. quod, qui poſt Matrimonium tantum ratum ordinaretur in Sacris, non teneretur Religionem profiteri, ut dicunt *ibid. S. Anton. Azor.* & *Led.* Quia majus onus eſt Religionem profiteri, quam ad ſolam caſtitatem ſe adſtringere.

Licite autem poteſt conjugatus ad Sacros Ordines promoveri ex licentia uxoris, modo ipſa caſtitatem voveat, ut habetur in *c. Conjugatus de Converſ. conjug.* Et modo licentia ſit expreſſa & omnino ſpontanea, ex *cap. Conſuluit, eod. tit.* Sed hic dubitatur 1. An eo caſu uxor ultra votum teneatur Religionem profiteri? Affirmant *Sanch. de Matr. D. 39. num. 6.* & *Salm. cap. 6. num. 54.* cum *Soto*. Sed verius negat *Pontius de Matr. lib. 7. cap. 25. num. 7. Diana p. 4. tr. 4. R.* 129. & *Hurtad.* ex *Nav.* & *Sa apud Renzi pag. 371. quæſt.* 3. Idque clare probatur ex *tit. c. Conjugatus*, ubi dicitur: *Nullus conjugatorum eſt ad Sacros Ordines promovendus, niſi ab uxore continentiam profitente fuerit abſolutus.* Non dicitur Religionem *profitente*, ſed *continentiam*. Excipiendum tamen 1. ſi vir ad Epiſcopatum aſſumatur, tunc enim uxor omnino debet Religionem ingredi, ut ſtatuitur in *c. Sane 6. de Converſ. conjug.* Excipe 2. ſi vir fieret Religioſus, & uxor eſſet juvenis, ex *cap. Cum ſis 4. eod. tit.* ubi ſic dicitur: *Prohibemus ne virum vel uxorem, niſi uterque ad Religionem migravit, tranſire permittas. Verum, ſi ita uxor ſenex eſt, & ſterilis, quod ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſæculo, diſſimulare poteris, ut, ea in ſæculo remanente, & caſtitatem promittente, ad Religionem tranſeat vir ejuſdem.*

Dubitatur 2. An mulier hujus viri ad Ordines Sacros promoti, ſi emiſerit ſimplex votum caſtitatis, valide contrahat Matrimonium poſt mortem viri? *Prima* ſententia negat, & hanc tenent *Sanchez de Matr. lib. 7. D. 40. n. 2. Mazzotta tom. 4. pag.* 213. & *Salm. cap. 6. num.* 59. cum communi ut aſſerunt, ex *c. Quia ſunt* 10. *D.* 28. ubi loquens D. Gregorius de ſecundo Matrimonio inito cum hujuſmodi uxore, dicit: *Qui male ſociati ſunt, disjungantur.* Et idem dicitur in *Can. ſeq.* 11. *ibid.* Et ratio eſt, quia Eccleſia ob reverentiam Ordinis a primo viro aſſumpti, & ob licentiam uxoris voventis, reddit eam inhabilem ad ſubſequens conjugium. Hæc ſententia eſt quidem communior, & valde probabilis; Sed ſatis probabilis eſt etiam ſecunda ſententia cum *Soto de Juſt. lib. 7. quæſt. 5. art. 3. Sol. ad* 2. & *Pontio lib. 7. cap. 25. n.* 10. qui dicunt, præfatum Matrimonium eſſe validum; licet enim in præfatis textibus præcipiatur ſeparatio Conjugum in pœnam ſecundi Matrimonii contracti, non tamen declaratur Matrimonium eſſe nullum; Tanto magis quod hujuſmodi pœna ſeparationis etiam aliis criminibus in *jure* imponitur (ut probat *Pontius c. 20. n. 6.*), abſque eo quod Matrimonium ſit nullum.

An autem vir, qui ex juſta cauſa perpetuum fecerit divortium ab uxore, poſſit, ea inſcia vel invita Ordines Sacros ſuſcipere? Vide dicenda *de Matr. n.* 965. ubi dicemus cum communi, quod bene poteſt.

§. II.

De obligatione habendi Titulum.

813 *Pœna in contravenientes.*
814 *De Titulo* Paupertatis.
815 *De Titulo* Beneficii. *Not. 1. Juxta cujus Diœceſis taxam deſumenda ſit ſufficientia Beneficii? Not. 2. Quid ſi defectus ſit modicus? Not. 3. Quid veniat nomine Beneficii? an ſtipendia Miſſarum?* 816. *Et an ſufficiat Beneficium de futuro?*
817 *De Titulo* Patrimonii. 818. *Qu. I. An quis poſſit ordinari ad Titulum ſuæ induſtriæ?* 819. *Qu. II. An Pater teneatur aſſignare Patrimonium filio volenti ordinari?* 820. *Qu. III. An incurrat ſuſpenſionem qui ordinatur ſine Titulo?* 821. *Dub. 1. An qui ordinatur cum Patrimonio ficto?* 822. *Dub. 2. An qui ordinatur, data fide de reddendo illud donanti?* 823. *Dub. 3. An qui poſt Diaconatum illud donanti renunciat?* 824. *Dub. 4. An ordinatus poſſit Patrimonium renunciare, ſi habeat aliunde ſuſtentationem?*

Certum eſt ex *Trident. ſeſſ. 21. cap.* 2. quod Epiſcopus neminem ad Sacros Ordines admittere poteſt, niſi ille 813
titulum habeat ſuſtentationis; Aliter Epiſcopus ordinans, vel Dimiſſorias concedens tenetur ipſe eum alere, uſque dum ille titulum habeat, ex *cap. Cum ſecundum, De Præb.* & *c. Recepimus de Ætate, & qualit. ordin.* Si vero Epiſcopus rem Examinatoribus remiſerit, & ipſi mala fide titulum approbaverint, ipſi pro rata tenentur ad Ordinati ſuſtentationem; at, ſi ipſi non habeant unde alimenta præſtare poſſint, actio datur contra Epiſcopum, ut *Gloſ. in d. c. Cum ſecundum.* Item, ſi Ordines Sacri a diverſis Epiſcopis ſint collati, quiſque Epiſcopus qui ordinavit, tenetur pro rata ad alimenta, ex *c. 4. De Præb.*

Ad nihil tamen tenetur Epiſcopus (vel alii, ut ſupra). I. ſi, debita diligentia jam adhibita, curaverit, ut Patrimonium eſſet verum, & caſu illud eſſet diſtractum, vel fictitium inventum. II. ſi Clericus poſſit aliunde vivere, etiam ex ſuis honeſtis laboribus, vel ſi habeat Patrem divitem, quia Pater ex jure naturali tenetur filium alere; *Salm. c. 6. n.* 63. cum *Barboſa*.

Deinde hic notandum, quod ſi titulus, quo ſuſcepit Subdiaconatum, caſu pereat, non poteſt is ad Superiorem Ordinem aſcendere ſine novo titulo; *Croix n.* 2284. cum *Pal.* & *Gob.*

Titulus autem ſuſtentationis poteſt eſſe vel Paupertatis, vel Sufficientiæ, nempe Beneficii, aut Patrimonii, de quibus ſingulatim hic agendum.

Et I. Quoad titulum *Paupertatis*: Hoc titulo ſoli Regu- 814
lares profeſſi ordinantur, non autem Novitii, qui ex *Conſtit. 75. S. Pii V. Romanus* non poſſunt Sacros Ordines ſuſcipere ſub pœna ſuſpenſionis, niſi Patrimonium habeant, exceptis Religioſis Societatis Jeſu, qui poſt vota ſimplicia ordinari poſſunt: &, ſi inde a Religione ejiciantur, teneri Superiores eos alere, uſque dum habeant, unde vivant, dicit *Philibertus ap. Salm. c. 6. n.* 64. afferens Deciſionem S. C. Sed *Croix* abſolute hoc negat *n.* 2188. & *n.* 2596. referens plures alias Declarationes S. C. in contrarium. Imo *P. Zacharia apud Croix ad cit. n.* 2196. addit, quod Bened. XIII. *Motu Proprio*, edito an. 1724. die 24. Jun. declaravit in perpetuum, *Societatem non teneri ad ullam ſubminiſtrationem congruæ ſuſtentationis, vel alimentorum illis qui poſt biennium Probationis a ſuis ſuperioribus ejiciuntur, tametſi dum in ea permanebant, ad ſacros etiam Presbyteratus Ordines ad titulum Paupertatis promoti fuerint.* Et hanc rationem Pontifex ad talem Sanctionem præmittit, *ne qui dimiſſioni cauſam præbuerint, utilitatem ex ſua culpa caperent.*

II. Quoad titulum *Beneficii*, ante omnia hic prænotan- 815
dum eſt Decretum *Trident. ſeſſ. 21. cap. 2. de Ref.* ibi: *Cum non deceat eos, qui Divino Miniſterio adſcripti ſunt, cum Ordinis dedecore mendicare; Compertumque ſit quamplures pleriſque in locis ad Sacros Ordines, nullo fere delectu admitti, qui variis artibus, & fallaciis confingunt ſe Beneficium Eccleſiaſticum, aut idoneas facultates obtinere: Statuit S. Synodus, ne quis deinceps Clericus ſæcularis, quamvis alias ſit idoneus moribus, &c. ad Sacros Ordines promoveatur, niſi prius legitime conſtet, eum Beneficium Eccleſiaſticum, quod ſibi ad vitam honeſte ſufficiat, pacifice poſſidere. Id vero Beneficium reſignare non poſſit, niſi facta mentione, quod ad illius Beneficii titulum ſit promotus; neque ea reſignatio admittatur, niſi conſtito, quod aliunde vivere commode poſſit, & aliter facta reſignatio nulla ſit. Patrimonium vero, vel penſionem obtinentes ordinari poſthac non*

poſſint,

poſſint, niſi illi quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum; eo quoque prius perſpecto, patrimonium illud, vel penſionem vere ab eis obtineri, taliaque eſſe, quæ eis ad vitam ſuſtentandam ſatis ſint; Atque illa deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſſint, donec Beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ſint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere poſſint, antiquorum Canonum pœnas ſuper his innovando.

Notandum 1. ſufficientiam Beneficii deſumendam eſſe juxta taxam Diœceſis ubi eſt Beneficium, ſi ipſum requirit perpetuam reſidentiam; ſi vero non requirit, juxta taxam originis, ut plures declaravit S. C. an. 1701, 1708. & 1713. apud Bened. XIV. *de Synod. lib. 7. cap. 73. n. 6.* ubi refert idem corroboratum fuiſſe ab Innoc. XII. *in Conſtit. Apoſtolici miniſterii*, quæ deinde confirmata fuit, & extenſa per totum Orbem a Bened. XIII.

Notandum 2. Quod, ſi defectus Beneficii ſit modicus, licite quis ordinatur; Secus, ſi ſit notabilis, ut notat *Viva ad Quæſt. p. 4. Tract. 4. R. 52.* cum *Sanch.* & *Nav.* Notabilem autem merito eſſe cenſet *Viva art. 4. num. 5.* defectum quintæ partis.

Notandum 3. quod nomine Beneficii poteſt etiam aliquis ordinari ad titulum Coadjutoriæ perpetuæ, ut *Sanchez*, & *Nav.* apud *Croix n. 2269.* (modo Coadjutor ratione illius congruam habeat ſuſtentationem, ut recte advertunt *Gonzalez*, & *Garcia apud Barboſa All. 19. num. 23.*) vel quotidianarum diſtributionum, vel Capellaniæ, vel Penſionis, vel Præſtimonii perpetui (Præſtimonia ſunt quidam redditus abſtracti ex redditibus Beneficiorum). Ita *Salm. c. 6. n. 68. & 69.* & *Barboſa loc. cit. n. 24. cum Campanile*; Et hoc etiamſi Officiatura, aut Capellania ille ſit amovibilis, dummodo qui habet jus nominandi, obligetur non removere Ordinatum, uſque dum hic ſibi procuret Beneficium aut Patrimonium, ut ſapienter advertit Benedictus XIV. *Notif. 26. num. 11.*

Non ſufficiunt autem ad titulum Miſſarum ſtipendia, aut eleemoſynæ, cum ſint incertæ, niſi forte hæc communiter occurrant ſufficientes ad ſuſtentationem, ut dicit *Philib.* apud *Salm. d. n. 69. in fine*; vide dicta *n. 774.* Nec ſufficit titulus Menſæ Epiſcopalis, niſi adſit conſenſus Capituli, ſaltem tacitus, nempe ſi ſciens non contradicat, ut *Croix num. 2271.* probat ex praxi.

816 Quæritur, an quis poſſit ordinari ad titulum Beneficii certi dataturo? Affirmant *Seyr. Companil.* &c. apud *Salm. n. 70.* & admittit *Jordan.* apud *Croix n. 2273.* ſi ex circumſtantiis certe videatur non impedienda poſſeſſio. Sed verius negant *Barboſa All. 19. n. 28. cum Led. Garcia, Salſedo*, & *Ugol. Bon. p. 5. n. 29. cum Sayr.* & *Conede*, ac *Salm. l. c. cum Philib. &c.* Quia Tridentinum *loco ſupra cit.* requirit omnino pacificam poſſeſſionem Beneficii; Quare is ordinari nequit, etiamſi injuſte impediretur a poſſeſſione. Si quis tamen poſſidet Beneficium, ſed redditus exigere non poſſit, uſque dum fiet Sacerdos, bene poſſet ordinari Subdiaconus, & Diaconus; Ita *Barboſa n. 29. Cum Armendar.* & *Garcia*.

817 III. Quoad titulum *Patrimonii* pertinet; ad hunc titulum ex *Trid. d. ſeſſ. 21. c. 2.* non poſſunt omnes ordinari, ſed tantum ii, *quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos* (verba Trident.) *pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum*. Patrimonium autem debet eſſe ſuper re certa, & immobili, ac de ſua natura frugifera, pacifice poſſeſſa, nec ære alieno, aut hypotheca gravata, ut communiter cum *Salm. c. 6. n. 76.* & *Poteſt. n. 54.* Hinc non ſufficit, ſi aliquis, etiam ſcripto, promittat Ordinando alimenta; Sufficit tamen cenſus perpetuus adhuc redimibilis, quia hic de ſe ſanctificat; modo Epiſcopus cautionem adhibeat, ut, ſi redimetur, in aliam emtionem applicetur, ut notat *Croix*. Idque ſic admittit etiam Benedict. XIV. *Notif. 26. num. 12.* & *Eſcob. n. 378. cum Pal. Marchin.* & *Leand.* ac Deciſione Rotæ Romanæ. Sufficit etiam, ſi quis de ſuis redditibus tot annuos cenſus ad ſuſtentationem ſufficientes per Inſtrumentum ordinando donet, ut dicunt *Ugolin.* & *Philib.* apud *Salm. n. 77.* Quod admittit *Barb. apud Croix n. 2272.* caſu, quo urgeret penuria Sacerdotum. Imo admittit Benedictus XIV. *loc. cit. num. 16.* ex Decr. S. C. etiam quando Clericus aſſumitur pro neceſſitate vel commoditate Eccleſiæ. Addit *Gob. ibid.* ſufficere, ut aliquis Comes, aut Communitas obliget ſua bona ad Clericum alendum: Quod valde probabile mihi videtur, ſaltem quoad Communitatem, ſicut, & aliis, quos conſului, viſum eſt (etſi *Croix l. c.* oppoſitum probabilius vocet). Tridentinum enim nequaquam limitat, ut Patrimonium ſuper re ſtabili conſtituatur; tantum præſcribit *d. ſeſſ. 21. cap. 2.* quod ſit verum, & ſufficiens ad Clericum ſuſtentandum, quia Concilium id præcipue cavere intendit, ne Eccleſiæ Miniſtri ob inopiam emendicare cogantur. Tutior ideo ad hoc erit obligatio alicujus Communitatis, quam aſſignatio alicujus rei ſtabilis, cum hæc facilius deficere poſſit, quam aliqua tota Communitas. Notandum vero, quod in Concordato noſtri Regni ſtatutum eſt non poſſe in poſterum Patrimonia conſtitui, niſi unice ſuper bonis immobilibus, aut ſuper annuis redditibus fixis; vide verba Concordati infra *n. 830. in fine*. Patrimonium autem computatur loco legitimæ, niſi aliud conſtet expreſſe ex voluntate Patris,

Poteſt. num. 55. cum Pal. Mol. & *Croix n. 2277.* contra *Viva Art. 4. n. 6. in fine cum Garcia*.

Quæritur I. An quis ordinari poſſit ſine Patrimonio, ſed ad titulum ſuæ induſtriæ, puta, ſi ſit Pictor, Ludimagiſter, vel alius profeſſionis? Affirmant *Gonz. Barb.* Card. *Henr. Garcia*, &c. apud *Salm. cap. 6. n. 65.* quia tunc prudenter judicatur, victum congruum ei non fore defecturum, juxta mentem Concilii. Sed verius oppoſitum eſt tenendum cum *Croix n. 2285.* & *So, Dian. Sanch. Led.* cum *Salm. cap. 6. num. 66.* Et de hoc Bened. XIV. *Notif. 26. n. 7.* plures affert Deciſiones S. C. & ſignanter unam emanatam menſe Octobr. 1589. in qua dictum fuit; *Si quis tantum habeat, quod ex induſtria vel honeſto labore lucratur, pro eo quod ſit Muſicus, Magiſter Grammaticæ, Pictor, Scriptor, aut alterius profeſſionis, non poteſt promoveri, etiamſi id ſit ſufficiens ad ſuſtentationem vitæ.* Item die 23. Maji 1609. S. Cong. reſpondit: *Gradum Doctoratus etiam in Theologia, quem Jure Canonico non eſſe titulum, ad quem aliquis ad Sacros Ordines promoveri queat; ſed requiri omnino vel Beneficium vel Patrimonium ad vitam promovendi honeſte ſuſtentandam ſufficiens.* Ratio, quia Tridentinum ſtatuit, quod Ordinandus non ſolum habeat unde vivat, ſed etiam ad evitandas fraudes & errores, præſcribit quod legitime conſtet, eum *Beneficium* (ſive Patrimonium) *pacifice poſſidere*. Quibus verbis excludit quamcunque ſpem acquiſitionis de futuro, cum hæc ſpes per infirmitatem, vel aliud accidens deficere poſſit.

Quæritur II. An, ſi filius, invito Parente, vellet Sacerdotium ſuſcipere, teneretur Pater illi Patrimonium aſſignare? 819 Affirmandum eſt cum *Sanchez de Matr. lib. 4. D. 26. num. 4. Barboſa All. 19. num. 63. cum Campanile*, & *Genuenſi*, ac *Salm. c. 6. n. 87. Philib.* &c. Immo iſti dicunt, ad hoc poſſe cogi a Judice Eccleſiaſtico; Periret ac Pater cogi poteſt ad aſſignandam, prout tenetur, dotem filiæ, quæ dignum Matrimonium contraxit, vel quæ cupit Religionem ingredi, ut dicunt *Lopez*, & *Auvendam.* apud *Salm. ibid.*

Quæritur III. An incurrat pœnam ſuſpenſionis, qui ordinatur ſine Patrimonio, aut Beneficio? 820 *Prima* ſententia negat cum *Viva Qu. 7. Art. 4. n. 6.* & *Tol. Con. Phil. Dian. Henr.* & *aliis* apud *Salm. cap. 6. n. 72.* cum *Sayr. March.* & *Gob.* apud *Croix n. 2283.* item *Eſcob. n. 366.* cum *Tol. Avila, Rodr. Henr. Vivald. Diana*, & *Marchino*. Hanc ſententiam merito ſatis probabilem putant *Salm.* Quia, licet in *c. Neminem* & *c. Sanctorum, Diſt. 70.* imponatur ſuſpenſio ipſo facto ab exercitio Ordinis ſuſcepti illi, qui ficto titulo ordinatur: Attamen in *cap. Cum ſecundum. De Præb.* Innoc. III. hanc pœnam Ordinati commutavit in obligationem Ordinantis ad eum alendum, ut ibi notat *Gloſſa*, & dicunt *Sanch.* & *Averſa*. Cum igitur Trident. *Seſſ. 21. c. 2.* innovaverit pœnas, intelligitur renovaſſe pœnas, quæ tunc erant in robore apud Sacros Canones, nempe quod Ordinans teneatur alere Ordinatum ſine titulo, non autem quoad Ordinatum, cujus pœna jam erat revocata. Et de hoc *Eſcob. d. n. 366.* affert Declar. S. C. editam anno 1583. (quam referunt etiam *Barboſa, Garcia*, & *Vivald.*) ubi ſic dictum fuit; *Ordinatus contra formam hujus Decreti* (idest Concilii) *ſine Beneficio vel Patrimonio, non eſt per hoc ſuſpenſus, nec aliquam pœnam incurrit, ſed cogendus eſt Ordinans illi providere, juxta cap. ſecundum Apoſtolum de Præbend. qui ſolus Canon, non alii a Concilio innovatur.* Nec obſtat Bulla S. Pii V. *Romanus*, edita 14. Octob. 1568. ut apponit *Bonac. p. 5. n. 17.* ubi ſtatutum fuit incurrere ſuſpenſionem Religioſos, qui ſine Patrimonio ordinantur ante Profeſſionem; idemque dictum fuit de Clericis in communi viventibus. Nam id ſpecialiter pro iſtis decretum fuit, nec ad alios extendendum. Quod autem mortaliter peccet qui ſic ordinetur, non revocatur in dubium, ut recte ait *Viva loc. cit.*

Secunda tamen ſententia probabilior, quam tenent *Suar. de Cenſur. D. 31. Sect. 1. n. 35. Sanch. Conſ. lib. 7. c. 1. dub. 35. numer. 10. Bonac. D. 8. quæſt. unic. p. 5. num. 24.* & *Salmant. num. 73. cum Averſa*, contradicit; Concilium enim dixit; *Antiquorum Canonum pœnas ſuper his innovando*. Dixit *innovando*, ergo etiam pœnas revocatas renovavit. Dixit *pœnas*, non pœnam, ergo non ſolum pœnam Ordinantis, ſed etiam Ordinati renovare intellexit. Dixit *Canonum*, ergo innovavit pœnas non ſolius Canonis Innocentii III. ſed omnium; & ideo addidit *antiquorum*. Nihilominus *Salm. num. 75.* advertunt I. cum *Sanch.* quod, cum in dictis Canonibus non requireretur poſſeſſio, ſi quis ordinaretur cum vero titulo, ſed ſine illius poſſeſſione, peccaret quidem contra præceptum Tridentini, ſed non incurreret ſuſpenſionem. Advertunt II. quod, cum antiquitus non requireretur titulus ſufficiens ad ſuſtentationem, ſed quicunque titulus ſufficiebat, ut dicunt *ibid. Nav.* & *Manuel*, valde probabile eſt excuſari a pœna, qui ordinetur cum titulo inſufficienti, quamvis non excuſetur a peccato. Advertendum autem III. cum *Viva loc. cit.* quod in Synodo Diœceſis Neapolitanæ imponitur ſuſpenſio ipſo facto, Archiepiſcopo reſervata, iis qui ficto titulo etiam primam Tonſuram ſuſcipiunt; Et omnes ad id concurrentes incurrunt pariter ipſo facto excommunicationem reſervatam.

Sed juxta hanc ſecundam ſententiam, ſcilicet quod Ordi- 821

natus

natus ſine Patrimonio incurrat ſuſpenſionem, dubitatur 1. an eliis in locis, quam Neapoli, incurrat eam, qui ordinatur cum Patrimonio ficto? *Prima* ſententia, quam tenent *Eſcob. n. 366. cum Tol. & Avila*, item *Palaus, Diana, Gobat. &c. ap. Poteſt. de Exam. Ord. num. 64.* negat, quia Tridentinum innovat pœnam ſuſpenſionis, ſed ſub clauſula, *niſi prius legitime conſtet, eum Beneficium, ſive Patrimonium legitime poſſidere*. Dicunt autem, quod quando quis ordinatur cum Patrimonio ficto, jam externe de ipſo conſtat; ergo, quamvis hic peccet in quantum facit teſtes jurare falſum, non incurrit tamen ſuſpenſionem. *Secunda* ſententia affirmat; & poſita tanquam vera ſententia ut ſupra, quod incurrat ſuſpenſionem Ordinatus ſine Patrimonio, hanc ſequendam cenſeo cum *Sanch. de Matr. D. 32. n. 8. Suar. de Cenſur. D. 31. Sect. 1. n. 35. Bonac. loc. cit. p. 5. num. 21. Barboſa All. 19. n. 37.* & *Salm. cap. 6. n. 78.* qui eam certam vocant cum *Fagn. Leand. Bonac. Led. Rodr. Poteſt. ibid. n. 65.* Iſti enim dicunt, quod Ordinatus cum Patrimonio ficto non ſolum peccat, talles mendaces adhibendo, & Eccleſiam decipiendo; ſed incurrit ſuſpenſionem. Ratio, quia is qui ordinatur cum Patrimonio ficto, revera ſine Patrimonio ordinatur, juxta mentem Concilii, & Canonum, qui exquirunt titulum, ne Clericus cogatur mendicare; Et ideo dixit Concilium, *niſi prius legitime conſtet*, &c. Illud *legitime* ſignificat, etiam documenta tituli legitima eſſe debere. Alia urget ratio, quia, cum quis ordinatur ſine Patrimonio, tenetur Epiſcopus ordinans eum alere, ſed non tenetur, ſi ipſo inſcio ordinatur ille cum Patrimonio ficto: Et ſic deciſum refert a S. C. Bened. XIV. *Notif. 26. n. 16. die 27. Nov. 1710.* Idem dicendum merito putant *Salm. n. 78. & 79. cum Nav. Rodr.* &c. ſi Patrimonium conſtitutum fuerit in ſola apparentia, quin tranſlatum fuerit rei dominium in Clericum, quia tunc idem valet, ac ſi non eſſet conſtitutum.

822 Dubitatur 2. An incurrat ſuſpenſionem, qui ordinatur cum Patrimonio donato, ſed data antea vel fide de reddendo illud donanti poſt Ordinationem? Dicitur *poſt Ordinationem*, nam ſi renunciatio ante eam fierat, certum eſt renunciationem eſſe validam, & tunc ſine dubio (juxta eandem ſecundam ſententiam allatam n. 820.) Ordinatus ſuſpenſionem incurreret, ut bene notat *Bonac. D. 8. qu. un. p. 5. n. 23.* Dubium igitur eſt, ſi pactum ſit de reſtituendo Patrimonio poſt Ordinationem. *Prima* ſententia dicit non teneri Clericum tale pactum exequi, & ideo non incurrere ſuſpenſionem; hanc ſententiam tenent *Diana 3. p. tr. 4. R. 184. cum P. Led. & Villal.* ac *Eſcob. n. 366. cum Su. & Leand.* Ratio, tum quia eo caſu Epiſcopus acquirit jus ſupra Patrimonium illud, cum alias ipſe teneretur alere Ordinatum; tum quia in Trident. *Seſſ. 21. cap. 2.* dicitur quod titulus Ordinationis (ſive ſit Patrimonium, ſive Beneficium, ſive Penſio) *ſine licentia Epiſcopi alienari, extingui, vel remitti nullatenus poſſint*. Et pactum illud, cum ſit contrarium diſpoſitioni Concilii, tanquam turpe rejicitur; Et ideo, cum Clericus ille ſit vero titulo ordinatus, ſuſpenſionem non incurrit. *Secunda* autem ſententia dicit, Clericum teneri Patrimonium reſtituere, & ſuſpenſionem incurrere, eamque tenent *Avila, Corduba, Lopez, & Delacruz apud Dianam loc. cit.* Ratio, quia tale pactum, eſto ſit illicitum, non tamen reprobatur in jure; unde Clericus ſic ordinatus tenetur in conſcientia reddere Patrimonium cum ea conditione donatum. Sed omnino diſtinguendum cum *Palao p. 14. n. 15.* & dicendum, quod ſi donans verum habuerit animum donandi, tunc licet Clericus peccaverit acceptando donationem ſub tali pacto; poſt tamen Ordinationem non tenetur Patrimonium reſtituere, propter rationem ſupra a prima ſententia allatam; quia pactum rejicitur, utpote oppoſitum Tridentino prohibenti alienationem Patrimonii ſine licentia Epiſcopi; & ideo ſuſpenſionem non incurrit. Ita ſentiunt præter AA. ibi citatos, *Tolet. lib. 1. c. 48. n. 5. & Barb. All. 20. n. 30. cum Garcia, Manuel, & aliis*; & ſic declaravit S. C. die 6. Mart. 1638. (apud Bened. XIV. *Notif. 26. n. 28.*) dicens: *S. C. cenſuit eum qui de facto alienavit Patrimonium ad cujus titulum fuerat ordinatus, nulla facta mentione, quod ad illius titulum promotus fuiſſet, in cenſuras non incidiſſe, ſed alienationem factam eſſe ipſo jure nullam*. Et ſic pariter S. C. plures declaravit (ut refert *P. Zacharia apud Croix l. 6. p. 2. ad num. 2286.*) omnem permutationem, hypothecationem, aut fidejuſſionem Patrimonii ſeu Tituli, ſine licentia Epiſcopi, eſſe invalidam, etiamſi Ordinandus habeat unde vivat. Si vero donans non habuerit veram intentionem donandi, tunc quidem Ordinatus tenetur Patrimonium reſtituere, quia tunc nunquam acquiſivit illius dominium, cum illa non fuerit vera donatio, ſed fictio donationis; ac propterea talis ſuſpenſionem incurrit; ita *Nav. Man. cap. 25. num. 58. Bonac. loc. cit.* (qui id ut certum habet) *Sanch. de Matr. l. 6. D. 32. num. 8. cum Majol. Met. &c. Roncaglia pag. 130. quæſt. 3. R. 2. cum Tamb. & Salm. cap. 6. numer. 82. cum Philib. Gabr. &c. item Marchant. Garcia, Torrebl. Lop. &c. apud Eſcob. num. 367.* Neque huic obſtat Tridentinum, quia Concilium prohibendo alienationem Patrimonii, loquitur de Clericis, qui illud vere adepti ſunt, ut patet ex ipſius verbis, *Patrimonium vero vel poſſeſſionem obtinentes*. Neque Epiſcopus ullam jus acquirit ſuper ea ficte donata, cum Epiſcopus ordinans bona fide ad nihil teneatur, ut recte ait *Sanch. loc. cit. cum Navar. & Decio*. Advertendum tamen hic, quod eſto Clericus teneatur eo caſu in conſcientia reddere Patrimonium ante Judicis ſententiam, attamen donans (ut bene etiam ajunt idem *Sanch. loc. cit. cum Corduba*, & *Salm. n. 83. cum communi*) in foro externo nullam habet actionem contra Clericum ad repetendam rem donatam, imo meretur illa ſpoliari in pœnam ſui criminis; Quapropter videtur talis Clericus, ſi ſtatim ſit petiturus in judicio rem ſibi adjudicari, poſſe interim rem retinere (licet ſuſpenſionem jam contraxerit), juxta dicta *Tom. I. l. 3. n. 890.* Et *Monacel. tom. 1. pag. 67. num. 4.* refert ita deciſum fuiſſe per S. C. Epiſc. nempe ficte donantem teneri liberum derelinquere Patrimonium Ordinato.

Dubitatur 3. An ſuſpenſionem incurrat, qui poſt Diaconatum, vel Subdiaconatum ſuſceptum cum Patrimonio vere donato, illud donanti renunciat (ſine ullo prævio pacto), & deinde Sacerdos ordinatur, occultando renunciationem? Affirmat *Poteſt. de Exam. Ord. num. 77.* Sed verius negant *Bonac. part. 5. num. 125. cum Navar. Henriq. Avila, Suyr. Mol. &c.* & *Salm. num. 83. cum Sanchez, Diana, & Filib.* Ratio, quia talis renunciatio eſt omnino nulla, ut ſupra vidimus; unde talis Sacerdos dicitur cum vero titulo ordinatus; Pœna autem Canonum per Tridentinum innovata non imponitur ei qui Patrimonium alienant, ſed qui ſine eo ordinatus de facto non percipiat fructus Patrimonii, nam ſufficit quod ipſe poſſit fructus percipere ſi velit. Idque confirmatur ex Decreto S. C. ſupra citato *num. præced.* 823

Dubitatur 4. An Clericus poſſit renunciare Patrimonium ſine licentia Epiſcopi, ſi habeat aliunde ſuſtentationem? Adſunt tres ſententiæ. *Prima* ſententia affirmat, quam tenent *Azor. part. 1. lib. 3. cap. 4. quæſt. 3. Palaus p. 14. num. 13. cum Steph. Gratiano, Flaminio, & communiori* ut aſſerit; item *Garcia, & Malf. apud Salm. cap. 6. num. 84.* & probabilem putant *Tamb. de Ord. l. 7. cap. 6. §. 3. num. 19. Diana part. 9. tr. 8. R. 23. & Barb. n. 90. cum Menoch. Surdo, Covarr. & Caſſana*; Et expreſſe huic ſententiæ conſentiunt *Sanchez Conſ. l. 7. cap. 1. du. 43. & Viva quæſt. 8. art. ult. nu. 6. v. Circa*. Eam probant ex Tridentino *Seſſ. 21. cap. 2.* ubi dicitur; *Atque illa* (nempe Patrimonia, Beneficia, &c.) *deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari nullatenus poſſint, donec Beneficium ſufficiens ſint adepti, vel aliunde habeant unde vivere poſſint*. Si igitur (ajunt) non poteſt Clericus ſine licentia Epiſcopi alienare Patrimonium, donec aliunde habeat unde vivat; ergo bene poteſt, ſi habet unde vivat, etiam ſine licentia Epiſcopi; qui ceterum in aliquo caſu, puta ad redimendos Parentes captivos, & ſimili, poteſt dare licentiam alienandi Patrimonium, quamvis Clericus non habeat unde vivat. *Secunda* ſententia, quam tenent *Leſſius, & alii apud Viva qu. 7. art. 9. n. 6.* dicit talem alienationem eſſe illicitam, ſed non invalidam; imo *Suar. de Cenſ. D. 31. ſe. 1. num. 38.* dicit eſſe validam, etiamſi Clericus non habeat unde vivat. *Tertia* vero ſententia, quam tenent *Croix num. 2286. Barboſa All. 19. num. 90. cum Quintanad. Campanile, & Ugol. Eſcob. num. 382. cum Marchino, Canedo, &c.* ac *Salm. cap. 6. num. 85. cum Vaſqu. Philib. & Leand.* dicit hujuſmodi alienationem eſſe invalidam, & illicitam. Ratio, tum quia, ſi Clericus non habet aliunde ſuſtentationem, nec etiam Epiſcopus (ordinarie loquendo, ut intelligendum eſt Concilium) poteſt licentiam alienandi concedere; hoc enim ſignificat particula illa *donec*, nempe quod Epiſcopus tum ſolum licentiam dare poteſt, cum Clericus habet unde vivat; tum quia Patrimonium connumeratur inter bona Eccleſiaſtica, & gaudet eodem privilegio, ita ut nequeat a Principe ſeculari ſubjici collectis, prout habetur in *cap. Quamquam, de Cenſib. in 6.* Ergo tale Patrimonium ſine licentia Epiſcopi eſt inalienabile. Et huic tertiæ ſententiæ mihi magis libet adhærere, ob Decretum S. C. quæ die 4. Febr. 1652. (apud Bened. XIV. *Notif. 26. n. 9.*) ſic reſpondit: *Renunciationem Patrimonii, ad cujus titulum Clericus ſimpliciter Sacris Ordinibus fuit initiatus, abſque licentia Epiſcopi factam, non ſuſtineri, etiam poſt aſſecutionem Beneficii ad ejus vitam ſuſtentandam ſufficientis*. Adverte hic aliud Decretum emanatum a S. C. Concilii 5. Febr. 1604. ubi deciſum fuit non eſſe vetitum Clerico hypothecare Patrimonium, quoad eam tamen partem fructuum, quæ ſuperſit ad ejus ſuſtentationem, non laute, ſed tenuiter alendo, juxta Judicis Eccleſiaſtici arbitrium. 824

§. III.

De obligatione deferendi Habitum, & Tonſuram.

825 *Qu. I. An peccent graviter Clerici non deferentes Habitum?*

826. *Qu. II. An non deferentes Tonſuram?*

827 *Quando iſti ob Habitum, & Tonſuram dimiſſam amittant Privilegium Fori, & Canonis?*

828 *Ad quid teneantur Sacerdotes vi Obedientiæ, quam promittunt Epiſcopo? An poſſint Religionem ingredi Epiſcopo contradicente?*

829 *Quæ*

829 *Quæ obligatio ſit de Miſſis, & Precibus quæ ab Epiſcopo imponuntur Ordinatis?*

830 *De ſtatutis in Concordato noſtri Regni.*

PAtet ex univerſo Jure Canonico Clericos teneri deferre Habitum, & Tonſuram Clericalem; unde ex Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. poſſunt ſuſpendi Habitum, & Tonſuram non deferentes. Sed quæritur I. An peccet mortaliter Clericus, qui Habitum non deferat? Affirmat *Panormitanus apud Pelaum p.* 18. *num.* 3. etiamſi ille ſit tantum in Minoribus conſtitutus, & probat ex *cap. penult. de Vita, & honeſt. Cleric.* Alii, ut *Salmanticenſes*, dicunt hunc non peccare graviter (ut revera ſentit communis ſententia), ſed non excuſari a culpa veniali, eo quod ipſi quoque teneantur ſuo ſtatui ſe conformare. Alii vero communius dicunt hujuſmodi Clericum nullam habere obligationem deferendi habitum; ita *Eſcob. num.* 488. *Navar. cap.* 25. *num.* 110. *Holzmann num.* 103. & *Pel. loc. cit. cum Arm. Sylveſt. Soto, & Ang.* Et huic opinioni favet conſtitutio Sixti V. *Paſtoralis*, edita die 31. Januarii 1588. ubi declaratum fuit, habitum Clericalem non teneri deferre Clericos non recipientes penſionem, fructus aut bona Eccleſiaſtica ſibi in una, vel pluribus vicibus reſervata, & conceſſa, non excedentia valorem annuum 60. ducatorum aureorum de Camera. Id autem certum eſt de Clericis conjugatis, ut habetur in *cap. Joannes, de Cleric. conjug.* Imo, ſi ſint Bigami, non ſolum non tenentur, ſed etiam non poſſunt Habitum deferre, ex *cap. Alternationis de Bigam. in* 6. Majus dubium eſt de Clericis beneficiatis, vel in Sacris conſtitutis, an hi peccent graviter, ſi Habitum non deferant? Per ſe loquendo, non dubitandum hos graviter peccare, cum ipſi temeritatis arguantur in Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. his verbis: *Tanta hodie aliquorum inolevit temeritas, Religioniſque contemtus, ut propriam dignitatem, & honorem Clericalem parvipendentes, veſtes etiam deferant publice laicales. Propterea omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, quæ aut in Sacris fuerint, aut Dignitates, Perſonatus, Officia, aut Beneficia Eccleſiaſtica obtinuerint, ſi poſtquam ab Epiſcopo ſuo moniti fuerint, honeſtum habitum Clericalem non detulerint, per ſuſpenſionem ab Ordinibus, ab Officio, Beneficio, & fructibus; necnon ſi ſemel correpti denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem Officiorum, & Beneficiorum coerceri debeant.* Et hic inſuper notandum, quod Sixtus V. in Bulla, *Cum ſacroſancta*, edita die 9. Januarii 1588 (*apud Barboſa in Trident. loc. cit. num.* 4.) declaravit Beneficiatos non deferentes Habitum in Urbe, mandatiſque ſuper his editis ſub certo termino non obedierint, præter alias pœnas, ipſo facto ſine ulla alia monitione privatos eſſe quibuſcunque Dignitatibus, Adminiſtrationibus, Officiis, Canonicatibus, Præbendis, Beneficiis, & Præſtimoniis. Dicit autem *Cajetanus Summ.* 2. *Cleric. Peccata*, tales non peccare mortaliter, niſi adſit contumacia, aut contemtus; & adhærent *Eſcob. num.* 491. & *Gobat. in Exp. tract.* 8. *num.* 769. dicentes non eſſe mortale, niſi ſit periculum cauſandi contemtum. Sed oppoſitum omnino tenendum, quia ex Concilio patet ipſam delationem Habitus laicalis eſſe parvipenſionem honoris Clericalis; ita communiter *Sanch. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 49. *Renzi pag.* 346. *quæſt.* 5. *Laym. cap.* 12. *numer.* 2. *cum Arm. Sylveſt. & Vaſq. Pel. p.* 18. *num.* 3. *cum Vill. Salm. cap* 3. *num.* 7. *cum Bonn. & Led. Barb. Alleg.* 9. *num.* 11. *cum Abb. & Henr. Eſcob. num.* 491. *cum Reg. & Hurt.* ac *Bon. p. ult. num.* 2. *cum Nunno, & communi.*

Limitant vero 1. omnes præfati AA. & quidem probabiliſſime, ſi id fiat ad breve tempus: Niſi (ajunt *Salm. num.* 9. *cum Bonnez*) quis Habitum dimitteret, vel occultaret, ut alios deciperet, vel ut libere per plateas deambularet, vel & aliquod malum committeret. Et ſic pariter probant *Diana p.* 10. *tract.* 13. *Reſponſ.* 29. & *Burghaber Centur.* 2. *caſ.* 59. non excuſari a mortali Clericum, qui in baccantibus excurreret per Urbem larvatus. Limitant 2. *Holzmann num.* 103. & *Pel. Laym. apud Salm. ll. cc.* ſi adſit aliqua juſta cauſa ſe occultandi, nempe ad vitandum periculum mortis, vel damni gravis.

816 Quæritur II. An peccent graviter Clerici non deferentes Tonſuram, ſive Coronam (licet Corona revera differat a Tonſura, ſed DD. confundunt)? Alii, ut *Panorm. Sotus, Sylveſt. &c. apud Tamb. de Ord. cap.* 2. §. 6. *num.* 16. Affirmant de omnibus Clericis ex *cap. Clerici.* 15. *de Vita, & honeſt. Cleric.* ubi dicitur: *Coronam & tonſuram habeant congruentem.* Alii, ut ipſe *Tamb. cum Menchino, Pel. p.* 18. *numer.* 3. & *Renzi pag.* 376. *quæſt.* 5. *cum Henr.* dicunt, hoc, ſecluſo contemtu, non eſſe peccatum mortale, etiam in Beneficiatis, & Clericis in Sacris conſtitutis; quia (ut ajunt) ex nullo textu arguitur eſſe de hoc grave præceptum. Alii tamen, ut *Sanch. lib.* 7. *cap.* 1. *numer.* 47. *Laym. cap.* 12. *num.* 3. *Eſcob. num.* 491. & *Vaſq. Leand. ac Hurt. apud eundem Tambur. loc. cit.* dicunt Clericos in Sacris conſtitutos, & Beneficiatos graviter peccare, ſi Tonſuram ſeu Coronam non deferant; Idque confirmari, poteſt alicui videri, ex Concilio Lateran. ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. (*apud Merbeſ. pag.* 279. *quæſt.* 15.) ubi habetur: *Clerici in Sacris conſtituti barbam nec comam nutriant, ſed tonſuram ferant; ſi quis contra fecerit, excommunicationem incurrat.* Sed huic reſponderi poſſet, quod hoc Concilium præcipiendo Tonſuram non eſt loquutum proprie de Corona, ſed potius de abraſione comæ, innovando Canones Conciliorum Roman. ſub Zaccharia Papa, & Gregorio XI. (*apud eundem Merbeſ. ibid.*) ubi dicebatur: *Si quis ex Clericis comam relaxaverit, anathema ſit.* Unde ſaltem non eſt certum, quod excommunicatio fuerit impoſita in non deferentes Coronam; Et etiam quoad comam deferentes, hodie propter uſum plurimorum, adhuc Romæ degentium, (modo coma ſit moderata) non videtur pœna illa excommunicationis vigere. Ceterum, quoad qualitatem peccati pertinet, *Laymann*, & *Eſcobar ll. cc.* pari modo loquuntur de non deferente Coronam, ac de non deferente Habitum. Probabiliter tamen ait *Croix lib.* 4. *num.* 1372. facilius mortaliter peccari non deferendo Habitum, quam Coronam, quis enim (dicit) arguet Sacerdotem de mortali, ſi per 6. vel 8. hebdomadas Coronam non deferat, etiamſi nullum de ea veſtigium appareat?

Plura autem hic ſunt notanda pro complemento hujus materiæ. Notandum I. quod Clericus non deferens Habitum, & Tonſuram, ſi tertio admonitus ab Epiſcopo non emendatur, amittit privilegium, non ſolum Fori, ſed etiam Canonis, ex *cap. Contingit.* 45. *de ſent. excom.* Idemque dicitur de Clerico ſe immiſcente in negotiationibus ſæcularibus, omiſſis Divinis Officiis, ex *cap. Ex literis.* 16. *de Vita, & honeſt. Cleric.* Idem de geſtante arma militaria in habitu laicali, ſi poſt tertiam monitionem, Clericalem non reſumat. Quod ſi talis Clericus armis militaribus indutus inſuper enormitates committat, privatur privilegio Canonis, ut habetur ex *cap. Si quis ſuadente. Cauſ.* 17. *quæſt.* 4. Dubitatur, autem, an hic amittat ipſo facto etiam privilegium Fori? Affirmant aliquid apud *Fagnan. in d. cap. Contingit, num.* 24. Sed ipſe *Fagnan. cum Alexandro, Jo: Andrea, & Petro de Ancar. &c.* dicit, & probat ex pluribus juribus non amittere privilegium Fori, niſi poſt trinam monitionem. Hoc tamen intelligitur de Beneficiatis, & conſtitutis in Sacris, nam de Clerico in Minoribus ſtatutum eſt in Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. quod: *Is privilegio Fori non gaudeat, niſi Clericalem habitum, & tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſerviat, vel in Seminario, aut aliqua ſchola de licentia Epiſcopi verſetur.* Dicunt autem hic *Salm. cap.* 7. *num.* 31. *cum Fortuna. & Philib.* quod particula illa *Et* valet pro *Vel.* Sed probabilius tenent *Palaus part.* 3. *num.* 7. & *Barboſa in Trident. loc. cit. numer.* 21. & *Alleg.* 12. *num.* 19. *cum Riccio, Armendar. & Beliet.* dicentes quod Clericus in Minoribus, ut gaudeat privilegio Fori, tenetur deferre ſimul Habitum, & Tonſuram, & Eccleſiæ deſervire. Sufficit vero, quod inſerviat alicui Eccleſiæ, etiamſi non ſit illa, cui de mandato Epiſcopi fuerit adſcriptus, ut declaravit S. C. die 13. Jan. ann. 1663. apud Bened. XIV. *de Synod. lib.* 7. *cap.* 69. *numer.* 4. Idque tanto magis currit, ſi nulli Eccleſiæ ſit adſcriptus, ex alio Decreto *ibid.* edito 1. Februarii 1614. Pro his autem Minoriſtis non deferentibus Habitum, & Tonſuram, nulla præexigitur monitio, ut priventur privilegio Fori, prout docet Bened. XIV. *cap.* 66. *num.* 1. & *Fagnan. in cap. Si quis de Foro Compet.* Diximus *privilegio Fori*, nam ſecus dicendum de privilegio Canonis, ut tenent *Gonzal. Garzia, & Comitol. apud eund. Bened. loc. cit.* qui teſtatur hanc fuiſſe conſtantem ſententiam S. C. Concilii, afferens plures ejuſdem Deciſiones, contra *de Luca.* Caſu vero quo Clericus hic, non adimpletis conditionibus Tridentini, commiſerit aliquid crimen, licet ipſe nequeat allegare privilegium Fori, poteſt tamen Epiſcopus eum ſibi vindicare a Judice ſæculari, juxta Decretum S. C. approbatum a Pontifice, ut refert Bened. *num.* 4. Si tamen quis Habitum dimiſſum reaſſumit, dummodo non ſit in fraudem, ad priſtina reſtituitur privilegia, ut docet idem Bened. *cap.* 67. *numer.* 1. cum communi DD. in *cap. un. de Cleric. conjug. in* 6. & pluribus Decretis S. C. Tunc autem præſumitur in fraudem reaſſumere, ſi in cauſa criminali jam ſit in carcerem conjectus, aut dimiſſus ſub fidejuſſione, ut *Fagnan. in cap. Magnus de Obligat.* cum Decr. S. C. & idem Bened. *loc. cit.* In cauſa vero civili, ſi Habitum reaſſumat, poſtquam fuerit citatus ad Forum ſæculare, Bened. *ibidem* cum Decr. S. C. edito die 30. Martii 1686.

Eodem privilegio Fori gaudent Clerici conjugati Habitum, vel Tonſuram deferentes, & alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi deſervientes, ſi unam ſolam virginem duxerint, ex *cap.* 1. *De Foro Compet.* Vide *Salm. cap* 7. *n.* 69. Sed notandum, quod in *cap. ultim. de Temp. Ord. in* 6. prohibetur conjugatis conferri Tonſura, niſi velint ipſi Religionem profiteri, vel Sacros Ordines ſuſcipere, quod autem non licet eis ſine uxoris licentia.

Notandum II. Sacerdos in ſua Ordinatione promittit *Obedientiam* Epiſcopo. Hinc quæritur, ad quid teneantur Sacerdotes vi hujus Obedientiæ? Noſter SS. P. Bened. XIV. in Conſtitut. *Ex quo dilectus*, emanata die 14. Januarii an. 1747. (in *Bullar. tom.* 2. *pag.* 169. *v. De reverentia.*) ſic explicat: *Agnoſcimus Presbyterum hujuſmodi promiſſionis vigore ea lege inter alias adſtrictum teneri, ne a ſervitio Eccleſiæ, cui addictus fuerit, diſcedere nequeat ſine licentia Epiſcopi.* Hoc tamen intelligendum, niſi Presbyter, etiam Parochus, velit tranſire ad aliquod Monaſterium, vel Regularem Canonicam, ut habetur in *cap. Duæ ſunt. Cau.* 19. *quæſt.* 2. Tunc enim (ut ibi ſtatuit Urba- 818

nus

nus II.) poteſt libere diſcedere, etiam contradicente Epiſcopo. Poteſt tamen Epiſcopus, ut ait Papa Bened. in præfata Bulla, Clericum ſuum revocare ex juſtis cauſis, etiam poſt Profeſſionem, nempe ſi Eccleſia ex illius abſentia gravem jacturam pateretur, ut ibi dicit *Innoc. IV.* (vide dicta *Tom. I. lib. 4. num. 75.*) Per Tò autem *jacturam*, intelligit Pontifex læſionem ſive damnum Eccleſiæ, dum effert doctrinam Abbatis Panormitani, qui ſic ait: *Sed ſi Eccleſia graviter læderetur, eſſet revocandus.* Unde concludit idem Pontifex Benedictus: *Et ſic ſatis proviſum eſt etiam Epiſcopo, qui factum Clerici ſui ad Regularia Clauſtra, ſe invito, impugnare velit.*

829 Notandum II. aliquid circa Miſſas, & Preces, quæ in Ordinatione imponuntur Ordinatis ab Epiſcopo. Quoad obligationem pertinet, alii (ut *Suar. Leſſ. Laym. apud Croix num. 2319.*) putant perſolvendas eſſe ſub mortali. Alii tamen ibi (ut *Sot. Val. Dian. Pal. Pell. Gob.* &c.) dicunt probabiliter hujuſmodi obligationem eſſe decentiæ, non autem ſub peccato; ſaltem tenet *Croix*, non eſſe ſub gravi, cum id Epiſcopi haud declaraverint. Quoad applicandas autem dictas Miſſas, ſedulo conſideranda ſunt verba, quæ dicit Epiſcopus, videlicet: *Poſt primam Miſſam tres Miſſas dicite, unam de Spiritu-Sancto, aliam de Beata Virgine, & tertiam pro Defunctis, & etiam Deum pro me orate.* Ex quibus verbis recte infert *P. Mazzotta de Sacrific. Miſſ. cap. 4. §. 3.* non eſſe obligationem applicandi prædictas Miſſas juxta intentionem Epiſcopi, dum ibi præſcribitur tantum, ut initiati pro eo orent; ideoque ipſi bene poſſunt Miſſas pro aliis applicare etiam cum ſtipendio. Patet autem quod hujuſmodi Miſſæ non prius dicendæ ſunt, quam adveniant dies non impediti.

An autem Neo-presbyter pro Miſſa quam celebrat cum Epiſcopo, poſſit ſtipendium accipere? Negat *La-Croix lib. 6. p. 2. num. 2323.* eo quod petens Miſſam videtur requirere Miſſam cum omnibus cæremoniis, & actionibus quæ peraguntur a Sacerdote in Altare. Sed aliter opinatur Bened. XIV. *de Sacrific. Miſſæ lib. 3. cap. 16. num. 10.* urgens exemplum Sacerdotum Græcorum cum Epiſcopo celebrantium, qui alias pleramque carere deberent eleemoſyna.

830 Notandum III. id quod habetur ſtatutum anno 1741. circa Ordinationem Promovendorum in Concordato inito inter Sanctam Sedem, & Majeſtatem noſtri Regnantis Caroli III. quem Deus ſoſpitet, ubi ſic habetur: *I. Niuno potrà eſſer da ora innanzi promoſſo alla prima Tonſura, ſe non che a titolo di Beneficio, o Cappellania perpetua, le di cui rendite, detratti i peſi, aſcendano almeno alla metà della taſſa ſtabilita pel Patrimonio ſacro nella Dioceſi del Promovendo. II. Giudicando qualche Veſcovo veramente utile, o neceſſario alla Chieſa conferir la Prima Tonſura a qualche giovane, benchè non abbia verun Beneficio, potrà farlo, ma nel ſolo caſo, che abbia il medeſimo una penſione Eccleſiaſtica perpetua della rendita, che aſcenda almeno alla metà della taſſa ſtabilita pel Patrimonio ſacro nella ſua Dioceſi, o d'intero Patrimonio: il quale, per evitare qualunque frode o inganno, non potrà coſtituirſi da ora innanzi, che unicamente ſopra beni ſtabili, o ſopra annue rendite fiſſe, e dovrà regolarſi a tenore della taſſa Sinodale di ciaſcuna Dioceſi; purchè non ſia eſſo Patrimonio nè in minor ſomma di ventiquattro ducati: nè in maggiore di quaranta. III. Oltre al requiſito del Beneficio, Cappellania perpetua, o Penſione Eccleſiaſtica perpetua, nella maniera ſpiegata di ſopra, o dell'intero Patrimonio, a niuno potrà conferirſi la Prima Tonſura, il quale dopo aver terminato dieci anni di ſua età, non ſia andato a dimorar almeno per un triennio in qualche Seminario, o Convitto Eccleſiaſtico; o dove ciò non poſſa farſi non abbia almeno portato per tre anni l'Abito Chericale con licenza del proprio Ordinario, ed in tutto il triennio, o almeno per la maggior parte delle Feſte di precetto di ciaſcun de' tre anni non abbia ſervito a qualche Chieſa, nella maniera che gli ſarà dal proprio Veſcovo preſcritta, computando queſto ſervizio colla dimora, che avrebbe dovuto fare in qualche Seminario, o Convitto Eccleſiaſtico, &c.* Ac ultimo loco dicitur: *Chiunque ſarà promoſſo alla Prima Tonſura, agli Ordini Minori, o agli Ordini Sacri contro la forma preſcritta nel preſente regolamento, oltre alle pene di ſopra accennate, rimarrà perpetuamente ſoſpeſo dall'eſercizio dell'Ordine già conferitogli. E chi l'avrà così ordinato, o pure gli avrà a tal effetto concedute le Dimiſſorie, ſe ſarà Veſcovo, ſarà ſoſpeſo per un anno dalla collazione degli Ordini, e dall'eſercizio de' Pontificali; e non eſſendo Veſcovo, ma Prelato inferiore coll'uſo de' Pontificali, ſarà ſoſpeſo per ſempre dall'eſercizio de' medeſimi; e non avendo l'uſo de' eſſi, come pure qualunque altra perſona coſtituita in dignità, per ſempre ſarà ſoſpeſa dall'eſercizio dell'Officio, e de' ſuoi Ordini.* Autem hæc ſuſpenſio ſit latæ, vel ferendæ ſententiæ? Vide dicenda *de Cenſ. lib. 7. num. 8.*

Finis Tomi Secundi.